Moses Nayman

Moses Nayman

Nayman

Sz. L. Getbartu 2

M. Najmana Getbartu

Nieznanowicach

Per. Warszawa Getbart

M. Najmana Getbart

Getbart

Dobrzyniu L. Getbart

משניות

סדר מועד

עם טז פיחושים, אלה המה:

ח) רבינו עובדיה מברטנורה
כ) תוספות יום טוב בשלימות
ג) תוספות חדשים
ד) תוספות ראשון לציון מסגלון מוסר"ר ישעיה ברלין זצ"ל.
ס) תוספות רבי עקיבא איגר זצ"ל
ו) ס' שנות אליהו מסגלון רבינו אליהו מווילנא זצ"ל.
ז) ס' אליהו רבא על כל סדר עסרות מסגלון רבינו אליהו מווילנא זצ"ל.
ח) ס' הון עשיר על כל ששה סדרי משניות, פירושים וחידושים נפלאים מסגלון חיים שלמי מו"ר עמנואל חי ריקי זצ"ל בעסמ"ח ס' משנת חסידים.
ט) חידושים מסרב סגלון סלדיק מו"ר לוי יצחק זצ"ל מבערדיטשוב.
י) חידושי מגיד משנה על כל המשניות נעתקו מגליון המשניות משר כתב בעולם יד קדשו הרב הגאון סלדיק מו"ר ישראל זצ"ל מ"מ דק"ק קאזעניץ.
יא) הגהות וחדושים מהרב סגאן המפורסם מו"ר יוסף שאול נלוי נאטאנזאהן זצ"ל מלבוב.
יב) משנה ערוכה, ניתור והעתקת כל המלות הזרות בל"ז.
יג) מפתחות פרקי המשנה בכל כרך וכרך ע"פ ל"ב מסודרים.
יד) התפלות אנא על הנפטר ר"ל, לומר אחר הלימוד.
טו) פירוש רבינו עובדיה מברטנורה על פ"ג מ"ו ועל פ"ד מ"ס בלחים.

וואר שא

שנת תרמב לפ"ק

בהוצאות בית מסחר הסנורים של ה"ר יהושע נרשון מונק נ"י

Мишнаіотъ, Томъ II.— Въ Варшавѣ 1882 г.

Дозволено Цензурою.
Варшава, 28 Января 1881 года.

Warszawa. Druk A. Ginsa. Nowozielna 37.

תפלה על הנפטר אחר הלמוד

אנא ה מלא רחמים אשר ביד נפש כל חי ורוח כל בשר איש יהיה נא לרצן לפניך תורתנו ותפלו בעבור נשמת (פלוני מו פלוניה) וגמול נא עמה בחסדך הגדול לפתוח לה שערי רחמים וחסד ושערי גן ע ותקבל אותה באהבה ובחבה ושלח לה מלאכיך הקדושים והטהורים להוליכה ולהושיבה תחת עץ החיים א נשמות הצדיקים והצדקניות חסידים וחסידות ליהנות מזיו שכינתך להשביעה מטובך הצפון לצדיקים, והגוף י בקבר במנוחה נכונה בחדוה ובשמחה ושלום כדכתיב יבוא שלום ינוחו על משכבותם הולך נכוחו. וכתיב יע חסידים בכבוד ירננו על משכבותם. וכתיב אם תשכב לא תפחד ושכבת וערבה שנתך. ותשמור אותו (לנ אותה) מחבוט הקבר ומרמה ותולעה ותסלח ותמחול לו על כל פשעיו (לה על כל פשעיה) כי אין אדם צ בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא וזכור לו זכיותיו וצדקותיו אשר עשה (לה זכיותיה וצדקותיה אשר עשר ותשפיע לו מנשמתו לדשן עצמותיו (לה מנשמתה לדשן עצמותיה) בקבר מרב טוב הצפון לצדיקים דכתיב רב טובך אשר צפנת ליראיך וכתיב שומר כל עצמותיו אחת מהנה לא נשברה. וישכון (ותשכון) במח ב ושאנן מפחד רעה ואל יראה (תראה) פני גיהנם ונשמתו (ונשמתה) תהא צרורה בצרור החיים ולהחיותו (ולהחיות בתחית המתים עם כל מתי עמך ישראל ברחמים. אמן:

מצאתי כתוב בשם קדם שלמוד כל זה ויזהר להזיל משכמה כעזכם"י:
יהי רצון מלפניך ס' אלקי ומ"מ שלא יחרש דבר הקשה על ידי ולא שכחל בדבר **שלכם** ס"ו ויעמוד כי תכירי, שלא לומר על פעם פסול ולא על פסול פעם, **ולא** על מומר למור, ולא על מסור מומר, ולא יכשלו הכרי בדבר שלכה, ושמחת **בכם**: יהי רצון מלפניך ס' אלקי ואלקי אבותי שתזכני לומר תורתך ותלילי תכל מכשול **ופשוש** הן בדיני לזכות וזיכני הן בדיני מצוות הן בהוראה לו בלימוד. גל עיני **אביטה** נפלאות מתורתך. ושם שבניתי כבר העמידני על שלמת כי ס' יהן הבשם **תעזיו** לשם ולבונה:

בא"י למדני חוקיך (נ"ם יחר ולפוך):
בחוקתיך אשתעשע לא אשכח דברך (נ"ם יחר ולפוך):
שיר למעלות שא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי: עזרי מעם ס' עושה שמים וארץ:
קודם ובכל יום ס': יברכך ס' מציון ועשה שמים וארץ:
לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה בדחילו ורחימו ליחד י"ה בו"ה בשם כל ישראל **רונה** ללמוד כדי שיכולתי להזכיר ולקיים מלות לידי מעשה ולידי מדות טובות ולידי ידושע ק
יבר דבר לעבדך על אשר יהלהגי ניקמר "ם):

יציאות השבת. פי' הכי"ב בגעמ' הולכה ממקום למקום

ומכניסות הם מפורשים בפי' הכ"ב בגיט פרק י"ח ובפירוש המשנ"ס בכאן. ולפ תמצא בדברי המשנ"ס בהולכתך שכאן גבי כרמלית מיתמ"ד מלקות מחזיר. והגיה כלי' משפחה מכותה לקוגג לה (ג*). ותחשוב שכ"ל מלקו"ת בגעמ' שמחוור לית"ת לפיל מלקות מכות מדאורייתא דמתכבן בשם מלקות בפי' משנה ז' פרק בתרא דסנהדרין * ובמשנה ג' פ"ד דגיטין וכן שם בפירוש הכי"ב ולפ בשם"ק פרק ד' דכתובות לפ מ"ש מלי לוקה מכת מכות מדאורייתא ולא מלקות מדרבנן. והלאיס המשנה מכותה מקום לכל התקון כעין לתוייתא תקון. ועוד בלשון המשנ"ס דהכא לתכיס לתכותו פירושם בשנה ד' פ"ג דכריתות ע"ס:

יציאות

השבת שתים שהן ארבע בפנים ושתים שהן ארבע בחוץ. כיצד העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים פשט העני את ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בעל הבית או שנטל מתוכה והוציא העני

יציאות השבת. פי' הכי"ב בגעמ' הולכה ממקום לכל מקום ומכניסות נמי קא קרי ליליות הוחיל ומוליך מכות לכתות ומלי דתני ליליות ולא תני הולכות ליתכא דקרא נקט לכתיב (שמות יו) אל יצא איש ממקומו ומיניה דכתיב ואלהה אל יצא איש עם סכלי שבידו לנקוט תנן: ג' שהן תן ד'. שתים תן התוכה הולכה ומכניסה לבעל הבית העומד בפני בכתות סיפיד ועל שתים אלו מיפ על הגגתו מעלת ועל זוזו כתת ועל התלחתו שקילה כתן בכל שאר מלאכות של שבת שתן ד'. מדבריהם פוביו שתים לחסוך לכתחלה סיכה שהולכה נעשית בני שני שני עוקר וזה מביא דפני שעשתה בעוני שבשמר (ויקרא ד') בעשותה לחת מכל מלות ה' העושה לת כלה וליל העושה מקלתה וכן בכל מלאכות של שבת תוציאין יפיד שעשתה מיב שביו שעשתה פעוניס: ושתים שהן בחוץ בכתות הבנים: שהן לחבע. מדבריהם הוסיפו שתים לחסוך לכתחלה כשזה עוקר וזה מביא: בשבו העני לת ידו. ובתוכה קופת לוהשל שמקבל בו בכהות ובעל הבית ולפני נקט הולכה בלשון בעי ועשיר לפוג לוחמים קמ"ל דאפי בעשיה לחוכה ומייתין עליה (ג*): ונתן לתוך ידו של בעל הבית. לעניד ליה עקיבה מכתות הבנים והכתה בכתות פיפיד: או שנטל מתוכה והולי. השתן ושתים בכ"ה (א*) לעניד עקיבה והכתה:

העני

יציאות השבת. פי' הכי"ב בגעמ' הולכה ממקום לכל מקום ומכניסות נמי קא קרי ליליות הוחיל ומוליך מכות לכתות ומלי דתני ליליות ולא תני הולכות ליתכא דקרא נקט לכתיב (שמות יו) אל יצא איש ממקומו ומיניה דכתיב אלהה אל יצא איש עם סכלי שבידו לנקוט תנן: ג' שהן תן ד'. שתים תן התוכה הולכה ומכניסה לבעל הבית העומד בפני בכתות סיפיד ועל שתים אלו מיפ על הגגתו מעלת ועל זוזו כתת ועל התלחתו שקילה כתן בכל שאר מלאכות של שבת שתן ד'. מדבריהם פוביו שתים לחסוך לכתחלה סיכה שהולכה נעשית בני שני שני עוקר וזה מביא דפני שעשתה בעוני שבשמר (ויקרא ד') בעשותה לחת מכל מלות ה' העושה לת כלה וליל העושה מקלתה וכן בכל מלאכות של שבת תוציאין יפיד שעשתה מיב שביו שעשתה פעוניס: ושתים שהן בחוץ בכתות הבנים: שהן לחבע. מדבריהם הוסיפו שתים לחסוך לכתחלה כשזה עוקר וזה מביא: בשבו העני לת ידו. ובתוכה קופת לוהשל שמקבל בו בכהות ובעל הבית ולפני נקט הולכה בלשון בעי ועשיר לפוג לוחמים קמ"ל דאפי בעשיה לחוכה ומייתין עליה (ג*): ונתן לתוך ידו של בעל הבית. לעניד ליה עקיבה מכתות הבנים והכתה בכתות פיפיד: או שנטל מתוכה והולי. השתן ושתים בכ"ה (א*) לעניד עקיבה והכתה:

תוספות חדשים

(ג*) בהר"ב ד"ה פשט העני כו' קמ"ל כו' וסייעין עלי' עכ"ל ול"נ דגם לתמוניכן להבנה לזמן מועט כמו עני שמחן מכלי לפניס קך כדי סיפן בפ"ה לסוכה וכן ג"כ נוחן לו לחון כדי שילכל סיכה בשב"ה עקרי הבחה ומייב עלי' דלה היתה דומיא דמתכן שלא יבילו שום דבר לבדה ופי' הבחה לזמן מרובה. וגזה מיובב קושי' הפר' שכתב הפי"ע בד"ה שתים שהן לכתף לפיל כי' קבלי כו'. דלי הוי ילף מהתם לה יתיעין הולחה לזמן מועט כ"ל לכך מיעטיך לל ילף כו' בכלי לקוגג הפן כו' ולי מבחה ה"ל עד דליכל הולחה והכנחה כמו לקיעת הפן שהיתה כך הולחה בכלי ולפ"ב הכנחה לפן. מילטיך מדבר המתכן וק"ל:

(ממהורש"ח זצ"ל):

(ג*) תוי"ט ד"ה יציאות כו' ומשמע מכותה לקוגג לה כו' עכ"ל דבריו מבוטגמי' דלה כתלה כן בפי' הכתב"ם ק"ל דלפיל מיב"ע דלכך מיעטיך לל ילף כו' בכלי לקוגג הפן כו' ולי מבחה ה"ל עד דליכל הולחה והכנחה כמו לקיעת הפן שהיתה כך הולחה בכלי ולפ"ב הכנחה לפן. מילטיך מדבר המתכן וק"ל:

(ממהורש"ח זצ"ל):

(ג*) תוי"ט ד"ה יציאות כו' ומשמע מכותה לקוגג לה כו' עכ"ל דבריו מבוטגמי' דלה כתלה כן בפי' הכתב"ם ק"ל דלפיל מיב"ע דלכך

תוספות רבי עקיבא אייגר

פרק א

משנה א

(נהרע"ב ד"ה לו שנטל מתוכה. והולי הפתן והניח בכי"כ) (א*) וכ"כ הם"י בתתיי. ותלחת כפי מה דמשמע · בקוגיין דעקיבת גופו כעקיבת פתן דמי וה"ב הנחת גופו כהנחת פתן דמי ולפ בלא הניח בכי"ב בילונ"כ מיב"ד לכיך פתוניו ילו לפתן ומוח עוגב הר

בהנחת פתן. ועל כפי' לין קושי' שכן דרכו לפתם כפי ס"ד דהס"ם פ"ש הח"י פ"ב מ"ב דפתח. ולפי מ"ש דעקיבת גופו כר. דלא תקשה לנחשב מחתי מלוך לפתם ד"ל דמייתי בהנים בכי"ב וכמ"ש התוס' בקוגיין. ולפ לפתוס' יפנים כתב' דהכתב"ם פי' להנחת פתיפת לי' דהוי הנחת ומ"ש ד"ל דכתם"ם ס"ל כתוס' דגם לענין הנחת פתיפת מיבעי'. ובלחת דברי פתוס' יפנים תמוהים לי דלפיל פתיב כי דהוי עקיבה זמיפו דומה לילו וכתי הם בלח"ם הכי קמ"ל דאף מלוך לפיפו דומה לילו לפילו הנחה לל פרי. דהם פתח בהח"ב תת ידו לפתן וגמל פתני ממנו פתוך ול"ל לזהתח"ב מיב"ב מקח הנחה גופו לכהתח"

תוספות חדשים

(ג*) בהר"ב ד"ה פמוך למנחה כו' משמע מציעים כו' עכ"ל ב"ח בשו"ע כי' כל"ב ס"ק ומ"א מיקל בשעורים פמוך למנחה גדולה ע"ש.

(ד*) וב"י סהכ"ש דקוש' הוא לפי' כ"י דלא הוי לי' למשמ"ב מכאי לשעור בש"ס וכן בעני. כיון דלא הוי כך משם דמכוורייהו הולכות ניהו בעשיר. וכן הוא מקוש' לפי' כ"י בשעל המשך. משל לפי' הכ"ג ניחם דמרי הולמי בעני ומתם בעשיר וכן בהכנסת. דלא במיקין משיר ורע מעני ורע לספך. כתו מכאב ע"י לעיל:

תום' רע"ן

ומשם נמי משמע שעני לא ידו וכו' ונתן לתוך ידו של עני) (ב*) דוקא כשידו תוך יוד של בעל למעלה מיוד הוי מקו' פשול ולינו בדין הזורק בכותל (פ"ל מ"ג) מהכ"ש בשלי ישראל בקלי בשם"מ מ"ג מהלכי שבת:

(ומ"ש ד"ה משם העני. ומשמ"כ בגמלא ולולב (ג*) הינו מוכן לה גבי לולב ג"כ לא ניתן לדמות להא שבולא סוי רק עלעול בעלמא ומהעברה בהכ"ל נאמת לקול. ולפיית הא"ש מאחי תיובתי הינו מהדומה להא בתיובתא הינו עיקול כלל להא אין לו למול שום תיובתא נאותו יום. ומשמ"כ בלולב לעיקול הוא ליטול לולב וה"ג בגדקה דעיקול ליתן לדקי סרי משם כלולב:

(מ"ש ד"ה ומשם) פשוט. דבאלו ד"ה לא מיירי) (ד*) ויש לפרי כ"מ להא קי"ל מומר לדבר מ' לא הוי מומר לכל"ת כולא אבל מאכל בהמה דהיתרא הוי מומר לכל"ת כולא ומשום הכי מכשה מהלכות לפרי מומר לכל"ת כולא. ולפ"ז היכי דהוה לקול מלך מאכל בהמה אם עשה ס נמי הכי משום מהלכות לפרי מומר לכל"ת כולא ולזה אמרי דהכא פשוט ומותר מלך בהמה ולא עבר רק על לפני עור דהוה כמו לאו בעלמא. ולינו בכלל מומר לחלל שבת: (אם בהכ"ג ד"ה מכאן משום לכל"ת כולא. משום ל"ש אלא עקיבו') (ה*) והכי לעני בקוני פשוט לפרי היות פעמא קא משיב. ועלה בהכי מכאן משום פעוכין ומא לימתניתא

העני חייב ובעל הבית פטור. פשט בעל הבי' את ידו לחוץ ונתן לתוך ידו של עני (ב*) או שנטל מתוכה והכניס בעל הבית חייב והעני פטור. פשט העני את ידו לפנים ונטל בעל הבית מתוכה או שנתן לתוכה והוציא שניהם פטורי. פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונטל העני מתוכה או שנתן לתוכה והכניס שניהם פטורין: ב לא ישב אדם (ו*) לפני הספר סמוך למנחה עד שיתפלל. לא יכנס אדם למרחץ ולא לבורסקי ולא לאכול ולא לדין ואם התחילו אין מפסיקין

דקוכם פ"ג משכם י"ד דסלכתא כותייהו דלא לתנא קמא לדמות לחלל מטות לדקה כלל משא"כ בגמילה ולולב (ג*) מיירי לדמות. ומ"כ משקיין בשמ"ק דף קל"ז דמודה ר' יהושע בשתי תבוקות ל' של עיט ולחד של קמא ומל של קמא בע"ט ובשל ע"ט בשתא דמייב משום דהשתא לא נתנה קמא לדמות לגבי המי גדבא ולתע"ב לגבי תבוקות דעלמא לתיהוד ופשקו הכומב"ם בש"ג מהלכות שבועות ועיין קוף ע"ו דשמ"י ומיהו בכאן משמע דהא דנקט עני לשון קלקה הוא לפי שהיה לריך לומר החיש העומד בב"ה במקום לחבו עני כלומר בשמע העני:

* **העני** חייב. כתב הכ"ג ולפ על גב דבעיבן עקיבא ממקום שיהא בו ד' על ד' וכו' עיין מ"ש בש"ד בריש פרק י"ש: **ובעל** הבית פטור. פיהש הכ"ג ומותר גמור. הכי משמע בש"ס ומוקיק הכ"ן דמלך לחלל בשת הוא דקאמרינן פטור ומותר ובא דייקינן השתא בחיקור לשבי עור דשלחו לה מייבי לה מייבי (ד*):

* **או** שנתן לתוכה. פיהש הכ"ג דעדיף ליה בעל הבית עקיבא מהכ"י וכו' ומשיק דעקיבות משיב וכו' לשיכה לחיהש שמא יגמלכה כלומר ויבא לידי חיוב חטאת וכפיהש"י והקשו עליו התוספת דף ג' ד"ה פטורים וכו' דעקיבי בלא מילתה חיו חלא בעלמא ולין בה דרכה לחיוב חטאת בלל ועוד דקאמיב לבעל הבית ג' לילות והכנסה ל'. ולעני ג' הכנסות והולאה ל'. ועוד הלא משיב תחתי (ג*) לפטור דעני בחטאת ודעשיר בחמ' [כו'] ומפרש ריב"ח דלחותו שפושטו את ידו ומכניסה לו מולילה הויל קאמיב ומלי לחיות לידי חיוב חטאת ודכותה בבא דרים' מיב חטאת והכא פטור לפי שלא עשה כל המלאכה שחיקר מחכה מעני לו עקיבא לו הכחה והבית רחים מן הימומלמי וכו' ע"כ. ולפ"י פיהש כן בשם בבותיו: **שניהם** פטורי. מה שהקשה הכ"ג והא הלא משיב שניים בכל אחד וכו' כולה לומר ולחתי בכל חד חתי חתן שם ש"ם: **ב סמוך** למנחה. פי' הכ"ג מנחה גדולה משם שעו' ומחלי ולמעלה פיהש כ"ש התחלת זמן תמיד של בין הערבים וכו' כדאיתא בריש פ"ו דשבתים ועיין פיהש פ"ד דברכות: **לא** יכנס אדם למרחץ. אפי' להזיע בעלמא. ולא לבורסקי. לעיוני בעלמא. ש"ם. ולא לאכול:

עיין מ"ש בש"ד בריש ערבי שבתים:

ולא לדין. פי' הכ"ג אפי' בגמר דין שבבר שמעו טענות בעלי דיבין וסיים הכומב"ם ונשאו ונתנו הדייבין בדבר ולא בשאר וכו' גם ב"ש ומוזר להיות תחלת דין בילה הכומב"ם ולעולם להתחיל בדין מתחילתו ויבאול טענות מבעלי הדיבין שבים ויושב בדבר זכו': **ואם** התחילו אין מפסיקין.

עיין

פירוש משנה עד וכה ספר (באדעד. באדביעד). בורסקי (נעדבעדייא).

מפסיקין. מפסיקין לקרות ק״ש ואין מפסיקין לתפלה: ג לא יצא החייט במחטו סמוך לחשכה שמא ישכח ויצא (ס*) ולא הלבלר בקולמוסו (ט*) ולא יפלה את כליו (י*) ולא יקרא לאור הנר (יא*). באמת אמרו החזן רואה היכן תנוקות קוראים אבל הוא לא יקרא. כיוצא בו לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה: ד ואלו מן ההלכות שאמרו בעליית חנניה בן חזקיה בן * גוריון כשעלו לבקרו. נמנו ורבו בית שמאי על בית הלל ושמנה עשר דברים גזרו בו ביום

ר״ע מברטנורה

להפשטת בגדיו והתחלת הבורסקים משיחגור בין כתפיו את בתי זרועותיו כדי להתעסק בעורות והתחלת אכילה משיטול ידיו והתחלת הדין משיתעטפו הדיינין בטליתן לשבת לדין באימה וביראה ואם היו מעוטפים ויושבים בדין ובא לפניהם דין אחר סמוך למנחה הויא התחלת אותו הדין משפתחו בעלי הדין בטענותם: מפסיקי' לק״ש. מלאכה אחריתי נקט והכי קאמר חברים העוסקים בתורה ומפסיקים תורתן לקריאת שמע דזמנה קבוע דכתיב (דברים ו') בשכבך ובקומך: ואין מפסיקי' לתפלה. שאין לה זמן קבוע דאורייתא. ולא שנו אלא כגון רבי שמעון בן יוחאי וחבריו שתורתן אומנותן אבל אנו הואיל ואנו מפסיקי' תורתנו לאומנותינו כל שכן שנפסוק לתפל': ג לא יצא החייט במחטו. אפילו תחובה לו בבגדו שמא ישכח ויצא ואומן דרך אומנתו חייב שדרך האומנים לתוחבן בבגדיו כשיוצאים לשוק: שמא ישכח ויצא. משתחשך: הלבלר. הסופר בקולמוסו התחוב אחרי אזניו כדרך הסופרים: ולא יפלה את כליו. מבער כנים מבגדיו תרגום בערתי הקדש פליתי: ולא יקרא לאור הנר. בספר שמא יטה הנר להביא השמן לפי הפתילה כדי שידלוק יפה ונמצא מבעיר בשבת ואפילו היה הנר גבוה שתים ושלש קומות לעולם אסור לקרות לאור הנר אלא אם כן יש עמו אדם אחר לשמרו או אם הוא אדם חשוב שאינו רגיל לעולם לתקן הנר: החזן. מלמד תינוקות: היכן התינוקות קורין. מהיכן יתחילו לקרות דבעיון מועט כי האי לא גזרינן שמא יטה והתינוקות קורין לפני רבן לאור הנר שאימת רבן עליהם: אבל הוא לא יקרא. כל הפרשה מפני שאין אימתן עליו ושמירתן לא הויא שמירה ומהאי טעמא נמי איכא למ״ד דאשה סומכת (כ*) לבעלה אין שמירתה שמירה שאין אימתה עליו: כיוצא בו. לעשות הרחקה מן העבירה אמרו לא יאכל הזב עם אשתו זבה ואף על פי ששניהם טמאים: מפני הרגל עבירה. שמתוך שהם מתיחדים יבא לבעול [illegible] שהיא בכרת וזב וזבה לרבותא נקט שהטמאים קשה להן ואיכא למימר דודאי לא יבואו לידי הרגל עבירה אפי' הכי לא יאכלו זה עם זו: ד [ואלו] מהלכות. אין פולין ואין קורין לאור הנר דתנן במתני': בעליית חנניה בן חזקיה. שבקשו חכמים לגנוז ספר יחזקאל שדבריו נראים כסותרים דברי תורה כגון כל נבלה וטרפה מן העוף ומן הבהמה לא יאכלו הכהנים (יחזקאל מ״ד) כהני הוא דלא אכלי הא ישראל אכלי וכגון וכן תעשה בשבעה בחדש (שם מ״ה) היכן כתוב קרבן זה בתורה ונטמן חנניה בן חזקיה בעליה וישב שם ופירש ספר יחזקאל: וי״ח דברים גזרו בו ביום. שנחלקו בית שמאי ובית הלל ועמדו למנין ורבו ב״ש ופסקו כמותם כדכתי' (שמות כ״ג) אחרי רבים להטות וכלהו

חים

תוספות יום טוב

עיין ור״מ במשנה ט' דפרק לולב הגזול:

מפסיקין לקרות ק״ש. הא דכתב הר״ב דאתאן לד״ת משום סיפא דאין מפסיקין מוקים לה בגמ' הכי דאלו״ה הא כבר תנא ליה רישא (ח*). וכי היכי דמד״ת מפסיקין לק״ש משום דמדאורייתא היא הכי נמי וכ״ש היא דמכל הכי דלעיל דמפסיקין ואפי' כי איכא שהות הואיל והתחיל באיסור כדבעינן למוקים לה לקמן וכ״כ הר״ן: ואין מפסיקין לתפלה. כתב הר״ב דאנו שאין תורתינו אומנותינו מפסיקין. ע״כ. ואם תאמר וכי גרע תלמוד תורה מאומנות דאמרינן בהו לעיל שאם התחילו אין מפסיקין ואין לתרץ דלעיל בהתחילו בהיתר קודם שהגיע זמן האסור דהא הסכמת הפוסקים דאפילו בהתחילו באיסור כדאיתא בטא״ח סימן רל״ב אלא תריץ כדכתב הר״ן בשם בעל המאור דאין מפסיקין דרישא בדאיכא שהות והך דהכא בדליכא שהות ואפילו הכי לרשב״י וחביריו מותר לעקור התפלה לגמרי: ג ולא יפלה את כליו. לאור הנר דלאור הנר דקתני גבי לא יקרא קאי נמי על לא יפלה כדמסיק בגמ': באמת אמרו. פירשו הר״ב ברים פרק ב' דתרומות: החזן פירש הר״ב מלמד תינוקות ותרגו' רואה חוזה שהוא צריך לראות היאך תינוקות קוראין ועל שם זה נקרא ש״ץ חזן כמ״ש בערוך שצריך לראות היאך יקרא וכו': כיוצא בו. פירש הר״ב לעשות הרחקה לעבירה וכפירו' רש״י ולשטתייהו אזלי שלא מנו להך דזב וזבה בכלל הי״ח דברים ומפני כך איצטריך לתנא למתני דכיוצא בו היא ודמש״ה תני ליה הכא:

ד וי״ח דברים גזרו בו ביום. וכתב הר״ב ואלו הן האוכל אוכל ראשון או שני דתנן בפ״ב דטהרות. וכתבו התוספ' אי תנן אוכל ראשון למוד לא הוה ידעינן איזה האוכל אוכל שני ואי תני אוכל שני הוה אמינא דאוכל ראשון כמי טמויי מטמא כלומר שהתרומה תהיה טמאה לפסול אחרים במגעה. ומ״ש הר״ב דאף אוכל ראשון לא נעשה גופו אלא שני לטומאה. כרבי יהושע דמתניתין ב' פ״ב דטהרות ושם מפורש הטעם. ומ״ש הר״ב והשותה משקין טמאים וכו'. ומקשה ש״ס היינו הך דגזירת אוכלין ומשני מהו דתימא הא שכיח שאדם שותה עם אכילתו והא לא שכיחי היא אוכל עם שתייתו קמ״ל. וכתבו התוספ' דאוכלין ומשקין נמי לא הוו ידעינן דה״א דוקא משקין דאמירי אבל אוכל לא פסיל כלל (יב*) קמ״ל. ומ״ש הר״ב דזו גזירה שלישית ולא חלקה לשתים כמו גזירה דאוכלין. כתבו התוספות משום דבמשקין לא שייך בהן ראשון ושני דלעולם משקין תחלה הוה ואף על גב דאכתי לא נגזר כמו שאמרו בסמוך דזמנין דאכיל

תוספות חדשים

(ס*) לא יצא כו' שמא ישכח ויצא מבע״ל אליבא דרבא דאמר לא גזרינן גזרה לגזרה אין לפרש שמא ישכח המחט כו' דהא הכיר בה ושכחה לענין שבת פטור אלא שמא ישכח המחט להפריעו עד שיהי' שבת. ולבסוף כשיזכור המחט ישכח שהוא שבת ויצא. (תוספות דף י״א)

(כ*) בהר״ב ד״ה אבל הוא לא יקרא כו' דאשה סומכת כו' עכ״ל ובש״ע סי' ער״ה ס״ג פסק דמותר באשה סומכת אותו:

תוספ' רע״ק

מלאכי' עבירייהו וכתי' תוס' להוכי' דספיקי לא קאי אמתני' אלא אשינויא זו דפטורי דאתי לדס״ם. ומ״מ תמוה ואחד אם באמ' הקושי' על מתני' עצמו ואמאי תולה הקושי' בשינויא זו. והנלענ״ד דעל מתני' י״ל דבפשט ידו לחוץ ונטל העני מתוכו דבאמת לידו דבעה״ב נחה והרגיעה מעט כדי שיטול העני ממנו י״ל דהעני פטור דהוי כמונח כמו הנחת גופו דההכנס' ספק דמי. והא דלא מחייב הבעה״ב בהרגיע ידו היינו משום דאגד יד שמי' אגד. עיין בתוס' במשנתין ד״ה ידו לא נייח ולקמן דף ל״ב ע״א בתוס' שם ואח״כ לא איתעביד מלאכה עבירייהו דכשנטלו העני נטלו ממקו' המונח ברה״י ואגוד ברה״י ונתבטל עקיר' דאמונה דבעה״ב. אבל בריתא דפשט לחוץ ונתנו לידו דעני לא הרגיעה ידו לבעה״ב ועסק בנענוע ידו בהושטה לידו דעני לא נעשה כמונח בכתיים. אבל לבתר דמשני פטורי דאתי לידי חיוב חטאת השיב אלו דפושט ע״י מיחל העני ממנו דבזה ירגיע ידו מעט מ״מ אתי לידי חיוב חטאת אם הוא עצמו יגמור ויעשה מה שעושה העני. היינו אף שהניח ידו מעט ויניח אח״כ ברה״י יפטור. ומוכח דלא מקרי הנחה כלל כיון דידו וגופו איכא ברשות א' וכדאיתא באמת בסוגיין מתמהינה אי שדי לה אתי לידי חיוב חטאת לזה השיב פרכי' והא מתעבידי מלאכה עבירייהו וכמן בעזה״י:

מהנה ב

קש״ע לבלר (שרייבער) בקולמוסו (שרייבפעדער) והחזן (אויפזעהער, פארבעטער) עיין מה שכתבתי בפ״ד נגעים מ״ח [?]

תוספות דרשים

הר"ב ד"ה ו"א פי' שלוקל לוקל וכו' ומפורש כו' עכ"ל ומיעור שלוקל ומקק מפורש במשנה פ' ר"ד דמעילה:

תום' רע"ק משנה ב

(לח ע"ב ד"ה) (ו*) לח עכ"י עם לילך דגזירה שייך בגזירה גופי מכלהו משום דגליך כשילכה שעובד בזמן שם יכלה יוכל להפקיק משא"כ בזה לח יפקיק בשעת התפוסת משום כבוד הבריות(ם"ל): (בהגע"ב ד"ה קמוך למשפה. מכאן גדול')(ז*) ומיעור דמתני' כך היא לכא יתמיל מפי קמוך למ"ג. אבל אם התחילו מן מפקיקי' מפי קמוך למ"ק. כ"כ הרמב"ן בשלחמי בשיטת הרי"ף. ודעת תוס' לפ' שהתחילו מפקיקי' למ"ק ומתני' קן גמ"ג.ודעת המאור דמתני' קן גמ"ק אבל גמ"ג שפי הכל מפי קשור גדול; (אם בתי"ט ד"ה מפקיקין. לפ"ז אם כבר תנא לי' ריפא)(ח*) וקשה לי הא קיפא מייתי בתחלת עירובין לקתני מפקיקין לק"ם (וגם להבנה פוקקי' לכיך לסבפי' לתחלת אחרית משום ד"ת על בלם) ומרי סילוק לף לסכים שכחות וגם כיון דכולה לילה זמני מפי לאומכוכי לסא מיבך טעמי מייב

לחכיל וכו' שפי מפקין וכו' ומפקיל לסה לנקיט פסיל ולא טעויי ומומת דסא קיימא לן מפקיס כעצו מחלה. אלא משום לחכמי קודם י"ח דבריס לא גזרו להיותן תחלה. מ"מ בדעתם היס לגזור מיד ע"כ. ומ"ש הר"ב ז"ל וגזרו על הבא לחתו וכו' ועל עסו' וכו' ליתנה קטינא היא אלא פירש מה גזרו בו ובקוף מקבת זב' תנן להו בהדי דפוקלין לת התכומה ומפקה המב"ם בריס פ"ע מס' לבות הטומלות וכתב סתם כגון במפקיס כעצים תחלה וכו' וכתבו התוס' דעל הבא לחתו וכו' ולחר שעבד הוי הגזירה לפילו כי הערינ שמתו פוקל עד שיחזור ויעבוד דלי לאו הכי הכי עבוד יום פוקל התכומה כדפירש הר"ב בקוף זבים וכדתנן במשנה ה' פ"ל דפרה וכדלימת הכא בפ"ק מדבת"ד (ויקרא ב"ב) ובח המקם ובמה. ועל עסור גמור וכו' וכתבו התוס' דכללה לר"י דבעסור לא לגו לגזור יותר אלא דוקא בכפילה (יג*) כמו שבגילין לחפיל עליהם מים שחורים לחר שעבדו במים קכומים. * ומ"ש הר"ב בגזירה ו' ג' לוגין עיין מ"ש בזה בקוף זבים בפ"ד ומ"ש הר"ב בגזירה ו' סיכו הפפירים וכו' עיין בזה במשנה ג' פ"ג דיליס ועל הגזירה המביאים החוכלים שבעומתו במפקיס שהם בעומתו מידים וכו' שכל הדברים הפוקלים וכו' כתבו התוס' ולתו גזירה בפני עלמה היא דהחוכלים שבעומתו במפקיס היינו גזירה לכל הפוקל לת התכומה. ועד הפתח לא בגזרה והא דקתמר במפקיס הבאים מחמת ידיס ה"ה מחמת כל פוקלי תכומה והא דקתמר ר"י לר"ת בפ"ב דטהרות מפפה ג' מליכו שהפפי עופה שבי ע"י מפקיס ותע"ג דלחכתי לא בגזרה מ"מ היס דעתן לבזור מיד. ועל גזירה שו' כלים שבעומתו במפקיס שבעומתו המפקיס בפרץ כתבו תוס"י דה"ה למפקה גזירה לילים אלא מקנו מפקיס הבאים מחמת ידיס שגם הם מעומיס כלי לפפול תכומה כדלימת במפכת ברכות פרק תלו דברים בפ"ח בוטלי לילים אלא מקנו מפקיס הבאים מחמת פרץ לאפועינן לאפי' הכך לא הוו אלא מדבנן עכ"ל. וזו היא דעת הרמב"ד בבפ"ז ובפ"ח מה' לבות הטומלות ולא זו דעת הרמב"ם ע"ש. והר"ב מפרש בשני' בקוף זבים כהרמב"ד ול"ת והפתח דגזרו על המפקיס הבאים מחמת ידיס שבעומתו כלים גזירה משום מפקה דבר וזבח. מ"ב בגזרה שמ' דאוכלי' יהיו בעומתם מהמפקיס חתתי יהבי טעמא גזירה משום מפקין דפרץ ותיפק ליס משום מפקה דבר וזבח. וכ"ל דלא לגו לגזור בחוכלין משום מפקה דבר וזבח דא"כ היו לריכין לבעות החוכלין לאפון. ופולי שאי לא בעי לגזור בחוכלין. * אבל לפי זה גזירה דכלים שיהו לאפועים ובקוף זבים כתב הרמב"ם לחיכא אלא אפיים ופס תילתי בעכין אחר ומ"ש הר"ב בגזירה עפיכית דכותים ליח נמו מדפס זה. עיין בפיפוטו לבפ"ד דכלה * ובגזירה י"א שבו כל המטלטלים וכו' עיין בבפ"ד דהלכות ובגזירה י"ב הבולל עבדים וכו' ובפרק עפיכי דטהרות משנה ג' כתב בעם אחר ותכוייבו בפ"ם דהכא דף י"ז ע"ש משנה ד' ועוד מ"ש שם בבפ"ע ועוד בבפ"ח דלהלות ובמפ"ב בי פ"ד דעכו"ם. ובגזירה י"ז ועל בתותיהן מפקיקין בפ"ם ר' בפ"ג דכלי וב"ד התיכו. ומ"ש ועל בתותיהן מפקיקין בפ"ם פ"ג

דעכו"ם

מבילין

ר"ח דבלי' מייתי להו בפ"ם ולהו הן החוכל (פ*) שהוא לחתן לעומתה או שכי לעומתה גזרו שיהא בעתה גופו שכי לעומת' ופוקל לת התכומ' בשגגו שכי פוקל בתכומ' שלי להו שתי גזירות חוכל לחכון וחוכל שכי והפותה מפקין עומדים בעתה ב"ב שכי לעומתה ופוקל לת התכומה שלי ג' ועומת דגזור בשלי דזמכין לחכיל חוכלין עומדים ומפקין דתכומ' בשומים בעוד שהחוכלים עומדים בפיו ופכיל להו וזמכין דשתי מפקין עומדים ובעודן בפיו שלי חוכלין לתכומה בפיו ופכיל להו (יד*) וגזרו על הבא לחתו וחוכו לחתר שעבד מעומתו בו ביום בשים שחוכלים ועל עהוב גמור שכפלו על לחתו ג' לוגין שים שחוכלין שלי ה' גזירות ועומת דגזור עומתה על שני לעומת לחם שי שהיו נוכלין בשי מעות שכומין והיו נותנין עליהם לחת כן שים שחוכלים להעביר שכמון השים התחילו ועשחום שבע לומר לח מי שהעבו מעכשי חלא שהיו שחוכלים מעשרים עשרו וגזרו עליהם עומתה דלומ שתו לבעולי תורת מקום ועבלי בשחוכלים: והגזירה הפפים פיהו הפפירים של כתבי הקדש פוקלים לת התכומה בשגע שבתחל היו מלניעין חוכלין לתכומה חלל ס"ת חתרי הלי קדש והא קדש כיון דחזי דקא לתי מפפיס לידי שפילה שהעכבים המלויין חלל החוכלין היו מפקידים לת הפפירים גזרו שיהו הפפירים דהייבו תולה בילים וכתובים בשגנן פוקלין לת התכומה: והגזירה הזי גזרו על שתי ידים פוקלות לת התכומה מפני שהידים עפקיני' הן ובוגעות בשקבו בשקום העופת וגבלי לתכומה שם יגע בה בידים מזוהמות ושיה מאבלת על חוכלים: והגזירה הת' החוכלין שבעומתו במפקין שחותן המפקין בעומתו מחמת ידים שבגעו בהן קודם נטילה גזרו על המפקין שיעומתו לת החוכלין שכל הדברים הפוקלין לת התכומה מעומתין לת המפקין שיהו תחלי גזירה משום מפקין הבאים מחמת פרץ לשכחן בהן שהן לחתרי מלחוייתא והחי דגזור בכל עומתה מפקין להיות תחלה ולא גזור שי בחוכלין גזירה משום [חוכלין] הבאים מחמת פרץ היינו טעמא לחחמור דבבן בשפקין משום לעלוים לקבל עומתה שאין לריכין תיקון הכשר להבילן לידי קבלת עומתה כמו החוכלין שלריכין שחיטת ויש להכשיבן לקבל עומתה: והגזירה הע' כלי שבעומתו במפקין שבעומתו המפקי' בפרץ לשתון לעומתה לחורייתא אין יכולים לעומת אדם וכלים שאין אדם וכלים שבקבלן עומתה אלא מאב העומתה ולא מפקין שבעומתו בפרץ שהם לשתוכים ובבן גזור עלייהו שיעומתו כלים גזירה משום מפקה דבר וזבח שהן שהן רוקו ושיני בגלו שהן שאומתה ומעומתין כלים מדחורייתא: והגזירי הי שיהו בנות כותיים כדות מעריפתן כלומר ויום שכולדה שחנוקת בת יומא מעומתה בבדה וכותים ליח להו מדרש זה וכי מזיין לא מפרפי הילכך גזור בהו רבנן: והגזירה הי"ח שיהו כל המטלטלין מזיקין לת העומתה בעודי המלבע ושוא אלמד הבקר ויש בהקפו עפה לבל אין בעודו עפה ואע"פ שאין החוכה אין לחבל שמות מעפה גזרו בבן על כל המטלטלי' שיש בהקפן עפה שהם לשתון אחד החיכל על האת ולשתון אחד על שכלים

מציליק להן טומאת אהל גזירה לטו ומ"ם בעבדו עשה שמבית את הטומאה מן התורה: והגזירה ה"ג הבולר עכבר לדכן בגת המקה היולה ומן בשעת בליכה ומכשיכן לקבל טומאה ואף על פי שהולך לשחוד ולא ניחא ליה גזירה שמא יבלול בקופות מזוספות לאו ניחא ליה בומקה היולה ומן שהכי לימא הולך לשחוד ומכשיר מן התורה: והגזירה ה"ג גזירה גדולי תרומה תרומה, ואפ"ג בשבר שזכעו כלם (ג*) כגון תבואה וקטנית גזירה משום תרומה עשה ביה כהן שהקורי בלילה ובא לזכעה וגזור שהשה בשעי כהלמון (ד*) והכי היא תרומה עשה לחייבין לאחל משום לא זמן זריעה ואחי למיכלה בטומאה: והגזירה ה"ז מי שהחזיק לו בדבר כותן כיסו לעכו"ם ולא יטלטלנו שחות שהות מד"ח: והגזירה הניו ואין פוליו ואין סוכין (טו*) לחוך הכר לחכן בחכי: והגזירה ה"ז גזרו על שהחן על שהכן על יין ועל בלותיהן וכלאו גזלם חלה מי' כדלחכי' גזרו על שהחן משו' שהכן ועל שהכן משו' יין ועל יין משו' בלותיהן ועל בלותיהן משו' ד"ח כלומ' משו' עבוד' כוכבי' ומזלי': והגזירה ה"ח גזרו על תיקון עובדי כוכבי' ומזלי' שיהא מעמא בזיהם כדי שלא יהא תיקון שבחל רגיל אלו בשבת זכור: ה אין סוכין דיו. שמוכיס שעומ' משם דיו לכתי"ב (טז*): ומשמי'. לכתב: וכלכיכי'. מחכל בחמי' וכגיל' לשהות לותן בחים חחלה וקוכין להם בעבדי כוכבי"ם וכלע"ז ויל"ם וקבלי ב"ם חלם מוחזק על שביחת כלי' כמו על שביחת בהמתו והייכו טעמא לאין כותבין לוכין והייכו טעמא לאין פוכסין מלודו וכך הלולק בשבת וקדרה שעל גבי כירה דמודו בא ב"ם [בדמפקר] לפקוחי לכלי' ושוב ליכו מלוה על שביחתן: וב"ה מתירין. משהתן הוחים ומעשר יום לחרים שהן כסוכין והולכין בשבת דקבלי על שביחת בהמ' חלם מוזהר לחיות בה לער בעלי חייה אבל לא על שביחת כלים: ו לוכין. לגודו' על שהתן (יח*) מכוסן וכיחכין לוחו בחבור (יט*) ומחלבי': שיהבילו. שיחממו שיעלה בהם שהבל: ליוכס. על לבעים: חלה כדי שיקלוט חת העין. שיקלוט הלבע מבעוד יום: וב"ה מתירים. לחתן לחוכו מבעוד יום ושהא קולטת כל הלילה ולא שהו ב"ה אלא ביוכס שקוכס (כ*) מן שהם שהם יש חחתים לם בשבת לחוך גזירה שמא יחתה בגחלים ולכיך כמי שהחה היוכס שהומה ועוה בחים גזירה שמא יגים ויסבך בה בשבת ומיית משום מבשל: ז ולא בלוגתא כמי לי"ם לילעיך דקד"ח כי ליח לשו לי"ם שביחת כלי' ה"ח הכיכו לא הלי לבעיל אבל הכי דעביד מעשה כגון מוחלי ומוכרי שהשה בקשר ומוחז העוף קד"ח דבכה"ג מודו בה ב"ש: אלא ז בדי שילודו. ומ"ח מכח ידע מתי יבא המים וי"ל דבידוע"מי מוקי לה בשוכס במוכין למלויים שם חיוחא ומייבי בעבין זה שלא יוכל בעלודו חלה ל' או ל' ז' להא מה מועיל שילודו מבעוד יום לם יכול לגוד גם מהכיכה. תוספות: ז בית

ביום: ה בית שמאי אומרים אין שורין דיו וסממנים וכרשינים אלא כדי שישורו מבעוד יום ובית הלל מתירין: ו בית שמאי אומרים אין נותנין אונין של פשתן לתוך התנור אלא כדי שיהבילו מבעוד יום ולא את הצמר ליורה אלא כדי שיקלוט העין. ובית הלל מתירין. בית שמאי אומרים אין פורשין מצודות חיה ועופות ודגים אלא כדי שיצודו מבעוד יום. ובית הלל מתירין ז בית

בלוגתא כמי לי"ם לילעיך דקד"ח כי ליח לשו לי"ם שביחת כלי' ה"ח הכיכו לא הלי לבעיל אבל הכי דעביד מעשה כגון מוחלי ומוכרי שהשה בקשר ומוחז העוף קד"ח דבכה"ג מודו בה ב"ש: אלא ז בדי שילודו. ומ"ח מכח ידע מתי יבא המים וי"ל דבידוע"מי מוקי לה בשוכס במוכין למלויים שם חיוחא ומייבי בעבין זה שלא יוכל בעלודו חלה ל' או ל' ז' להא מה מועיל שילודו מבעוד יום לם יכול לגוד גם מהכיכה. תוספות: ז בית

תוספות חדשים

(כ*) בא"ד ובזה בשבת בלה עכ"ל משום בשי"ם בשי"ח בשבועו': (כ*) בא"ד וגזור שהשה בשעה הלילון עכ"ל עיין בשיבושו ש"ע הכבועו' משבח ו' ובשי"ט שם: ובשוב' דשבת דף י"ז ע"ב ד"ה לעולם ומשי וכו': (ב*) בהר"ב ד"ה וב"ה מ"ליכין כו' אלא ביוכס עקוכה כו' עכ"ל וכ"ה בשי"ט כאן כ"ה: ומה שכתב בשוף הדיבור ומ"ל משום מ"ל. כן מ"ל ב"ב דף ס"ב ס"ב אבל שוב. מ"ב בשי"ט דמ"ל עשו ז שבת:

תוספ' ר"ע

מ"ל בוק לעולי נקב בלין הא לחכמ"ל לאם שוי לבוחת יותר לליכת בבעוב אפ"ה אסור (דמוכח בים מ"ב) אבל בש"ע לבי' לעי"ה לבקב שהם אין פוליו. ומכ"ש ביאר שפיכוב לבעל אין מכניי מהבדים כו' לא יעשה לעולי ל"ל בשמעו גם לאשו לאוב. ובלבוש שמים שבשם זה ועיין. ועולי ל"ל שמלא לאשו אל"ה ע"י עלמו ואשר שמלא לבאשו ל"ל שעוב כיון לאם יבול לבשות יבגי"ם זה שמיכו לבלות בלאוות בעבוקי' ב' בעבין. ועוב אין מבשיק לבוח שב"ם הוא שו"ל ביין בע"ם הוא בבי' לבי' בב' קוי' לאוב שב זה שם משם שבל לא בבוב שבשה.

ע"י"ם:

(שם ולא יקרי לאוב

שבב) (יא*) שם דבי"שם בבי לא יבא שם"ם בקב שבשם לשם"ח יבשם וכן בשיבא לא יאכל שזב בקב שבשם משבי שבבל מבשיב"ם. ושבא לא בקב שבשם לשם"ח יבים שי"ב ובשי לבשי לוב לשי"ם בי"ב שם"ח יבים בבון לבשוש ב' קוב"ח ש"ח לשוב בקב שבשם לשם"ח יבים בקב משבי בעשה לשם"ח יבים. ומשי"ב ים לעיין בלא לשם מ"בשי בשי"ם שם לא יבלה שי"ב בשוב ומשום שם יבשוב לשבשם לשמ"ל לא בקבי שבשם לשבוב לבלות משום שם"ח יבשוב לשבוב לא שי"ב תיבולה שבי"ל. וי"ם ל"ב"ב: משנה ד (בהי"ם ד"ם וי"ם בבי"ם. ושבשו שהום' לשיבלין משבקין שמי לא סי' ישיבין לש"ח בוקע משקין לשמיבי אבל בוכל לא שבל בלל)(יב*) ובקשם לי לשם קוש' חום' לא שי לשבוכל שיכל לשהון הוא שיוהב לבלמוד משבקי' לשבו סי' משיבין בשהשם לשם בשי משקי' לא בשי"ח שם ב"ח בלמוד שוכל שבי ושם בקבי לה לשו"ל לשעוני שמי שמשם. שב"ב לקוש' חום' לשוכל שבי שוח שי"ח לבלמ

ז בית שמאי אומרי' אין מוכרין לעובד כוכבים ואין טוענין עמו ואין מגביהין עליו אלא כדי שיגיע למקום קרוב וב"ה מתירין: ח ב"ש אומרים אין נותנין עורות לעבדן ולא כלי' לכובס עובד כוכבי' אלא כדי שיעשו מבעוד יום ובכולן ב"ה מתירים עם השמש: ט אמר רשב"ג נוהגין (כא*) היו בית אבא שהיו נותנין כלי לבן לכובס עובד כוכבי' ג' ימי' קודם לשבת. ושוין אלו ואלו שטוענין קורת בית הבד ועגולי הגת: י אין צולין בשר בצל וביצה אלא כדי שיצולו מבעו' יום. אין נותנין פת לתנור עם השיכה ולא

ז ולא טוענין עמו. על החמור ולא מגביהים עליו משאוי על כתפו דמחזי כמסייעו להוליך המשאוי בשבת: אלא כדי שיגיע למקום קרוב. כלומר שיהא המקום שרוצה להוליכו קרוב שיוכל להגיע שם מבעוד יום: וב"ה מתירין. כדי שיצא מפתח ביתו מבעוד יום: ח לעבדן. מעבד העורות: מתירין עם השמש. בעוד שהחמה על הארץ קודם שתשקע: ט כלי לבן. שהוא קשה לכבס וצריך שלשה ימים ומחמירין על עצמן כב"ש ואין הלכה כרשב"ג אלא כב"ה שמתירין עם השמש: ושוין. ב"ש וב"ה שטוענין את הזיתים מבעוד יום בקורת בית הבד לאחר שטחנו הזיתים טוענין עליהם קורות כבדים והמשקה זב והולך מאליו כל השבת: ועגולי הגת. הכא דגת קרי עגולין שהיו דפין עבין עשויין בעגול ובהא מודו ב"ש לב"ה ומשום דאי נמי עביד להו בשבת ליכא חיוב חטאת (כב*) דאין נותנין קורה על גב זיתים עד שטוחנין תחלה ברחים וכן בענבים דורכים אותן ברגל תחלה ובלאו קורה נמי (כג*) משקה נפיק ומינה אלא דלא נפיק שפיר כי השתא הילכך לא דמי לדש: י כדי שיצולו. כמאכל בן דרוסאי והוא שליש בשול ובכך הוא ראוי לאכילה ותו ליכא למגזר שמא יחתה בגחלים:

הככה

ו ב"ש אומרי' אין מוכרין לעובד כוכבי' וכו'. והך פלוגתא לא שייכא בהכי דלעיל דליכא הכא משום שביתת כלי' ובין לב"ש ובין לב"ה אליבא דב"ש אסרי משום דמחזי שכר דשלוחו הוא ושליחותיה קעביד וב"ה לא חיישי להכי ושרו. הר"ן: ז בית הלל מתירין. פירש הר"ב כדי שיצא מפתח ביתו מבעוד יום הכי מפרש רבי עקיבא בברייתא. והרמב"ם בפ"ו מה"ש נתן טעם לדבר וז"ל לא ימכור וכו' שכל זמן שהוא בביתו אין אדם יודע אימתי נותן לו וכשיוצא העכו"ם מביתו בשבת וחפץ ישראל בידו יראה כמו שמכרו לו בשבת עכ"ל: ח בית שמאי אומרים אין נותנין עורות לעבדן וכו'. הך פלוגתא בין לב"ש בין לב"ה אליבא דבית שמאי לומר דבכדי שיעשו מבעוד יום מיהא שרי בין קצץ בין לא קצץ שאע"פ שלא נעשו מבעוד יום כיון דאיכא שהות אינו נראה כשלוחו וקמ"ל נמי דכי אית להו לב"ש שביתת כלים ה"מ שלא יעשה הכלי מלאכה אבל בכלים המקבלין מלאכה כגון עורות הנעבדין וכלים המתכבסים לית להו שביתת כלי' ולב"ה נמי אליבא דאף על גב דבכלי של ישראל קא עביד עכו"ם בשבת שרי. הר"ן:

ובכולן כלומר בכולן דתנן בית הלל מתירין שריית דיו וכו' וכ"כ בתוספות בסוף פרק כירה דשריית דיו וסממנים ופריסת מצודה מתירין בית הלל עם השמש. והיינו נמי דבכולהו פירש הר"ב מבעוד יום דהיינו עם השמש. ועיין מ"ש בס"ד במשנה ה':

מתירין עם השמש. גם בזה כתב הרמב"ם פרק ששי מהלכות שבת בכדי שיצא בהן מביתו וכו' והוא בטעמו דלעיל: ט אמר רשב"ג נוהגים היו בית אבא וכו'. פירש הר"ב ומחמירין על עצמן כבית שמאי. ואין להקשות דבפ"ק דברכות משנה ג' שכינו שנסתכן רבי טרפון על שעבר על דברי בית הלל הכא בשב ואל תעשה שאני ומיהו אף בקום עשה מלינו דלא מקרי העברה בההיא דפרק ח' דברכות משנה ז' מי שאכל ולא בירך דב"ש אומרים יחזור למקומו ויברך וב"ה יברך במקום שנזכר ובפ"ק אמרינן דהוה עובדא דההוא דעביד כב"ש ואשכח ארנקי התם נמי כתב הרא"ש דהא אף ב"ה מודו שטוב לעשות כב"ש אלא שלא הטריחוהו ע"כ וכלומר משא"כ בקריאת שמע דמאי עיבותיה דקורא בעמידה כיון דלב"ה קרא לזו ובשכבך לא משמע להו כלל וכלל: ושוין דמודו ב"ש לב"ה וכיוצא בזה הרבה וכתבתי ברים פ"ג דפאה בס"ד: שטוענין וכו' פירש הר"ב משום דאי"כ עביד להו בשבת ליכא חיוב חטאת. ע"ש. והלכך ליכא למיחשב משום שביתת כלים ובכל הכך דלעיל שייך חיוב חטאת. דשריית דיו וסממנים ונכשינין משום לש. ואונין משום מלבן. ולמר משום צובע. ומצודה פירשו התוס' בשם תוספתא שאם בשעת פרישתו צוד איכא חיוב חטאת משום הצד (כד*). ובאין מוכרים לעכו"ם וכו' פירשו דמאחר דהעכו"ם מחזר או עושה בשבת בידים דבר שישראל אסור מן התורה גזרו משום דמחלף בשלוחו ואע"ג דאי עביד להו הישראל לא מחייב חטאת. ועבדן משום מעבד וכובס משום מלבן. עיין בפ"ט מה"ש להרמב"ם: י כדי שיצולו. פי' הר"ב כמאכל בן דרוסאי ועיין מ"ש בס"ד ברפ"ג: עם חשיכה. היינו עם השמש דלעיל וקאמר דהכא מתירין בית הלל ומכל מקום מלת עם אינה מתפרשת בשוה דעם השמש היינו בעוד השמש על הארץ וקודם שתצא מעליה. ויהי' עם חשיכה בהפך קודם שחשיכה שעדין החשך לא בא. וקשה אמאי קא משני בלישניה. ולאיתי להרמב"ם בחיבורו פרק ו' מהלכות שבת שחשיכה גם כן בדין דלעיל וכתב קודם שחשיכה וא"ל דהכי גרס לעיל במשנה. שבפירושו כתב עם השמש והרב המגיד כתב עליו זה לשונו ומ"ש רבינו קודם חשיכה ובמשנה עם השמש לפי שכבר ביאר שמשתשקע החמה

תוס' רע"ק דמלמד ממשקי'. והא גם זה לק"מ. דהא מה דאוכל שני שני היינו דמלינו כיוצא בזה ע"י משקי' והיינו משום דבלא"ה הוי כאוכל ועלולא שיהי' שני עושה שני. וכמ"ש הרע"ב והתוי"ט פ"ב דטהרות מ"ב. והא דשני עוש' שני ע"י משקי' היינו כיון דבדעתם היה לגזור דכל הפוסל תרומה מטמא משקה להיות תחלה וכמ"ש תוס' וכיון שכן פשיטא דהולך למנקט אוכל שני שני דהוא כאוכ' ועלולא דשני יעשה שני. ומשותה משקי' טמאי' דשתמא קתני אף משקי' שני אין ראוי' דכיון דבדעתם לגזור דמשקי' הוי תחלה א"כ הוי תמיד שותה משקי' ראשון. מש"ה לאו לומר דהשותה נעשה שני. מש"ה נריך למתניי' דאוכל אוכל שני הוי שני משום דמלינו כן ע"י משקי'. ולע"ג: והא דהוצרך למתני' דהאוכל ראשון אף דהשותי' משקי' שתמא קתני אפי' הן משקי' ראשון דאורייתא ואפ"ה לא מטמא. נ"ל דהיי' קו"א דאכי התם דל"ש כ"כ שיאכל עם שתייתו אבל זה שכיח יותר דשות' עם אכילתו. יעיין במהרש"א: (שם בא"ד לא רצו לגזור יותר אלא דוקא בנפילה (יג*) אבל ברמב"ם מבואר דבין סתור שבוי' בין בא ראשו ורובו בין נפל שמא: (בהרע"ב ד"ה וי"ח דברים). אוכלין דתרומה בפיו ופסיל להו (יד*) והתורה הזהירה על התרומה לשמרה בטהרה דכתיב את משמרת תרומתי לפיכך גזרו. אלא יהא רגיל אכל תרומה עכ"ל רש"י. וכתב המהרש"א דלא הולכך לזה ועדיפי מיני' הו"ל למנקט דקאכיל תרומה טמאה שהיא במיתה: ולענ"ד י"ל דרש"י בא לתרץ דלא יקשה מה הועילו חז"ל בזה דאמרו שהוא טמא דאם יגבה דהאוכלין טמאים בפיו ועדי משקי' דתרומה ופסל להו. לזה מפרש דכיון דהוא מוזהר ועומד שלא לטמא תרומה כשגזרו עליו שהוא טמא יהיה בדיל ולא יהא רגיל להיות אכל תרומה. אבל אם הוא טהור נמצא שהוא רגיל אכל תרומה חיישי' שיהכם ויתן לתוך פיו. ומה דהקשו המהרש"א דשותה תרומה טמאה במיתה. באמת כ"כ רש"י בבכורות דף י"ג ע"ב ד"ה שלא

מעשה

ולא חררה על גבי גחלים לא כדי שיקרמו פניה מבעוד יום רבי אליעזר אומר כדי שיקרום התחתון שלה: יא משלשלין את הפסח בתנור עם חשיכה. ומאחזין את האור במדורות בית המוקד. ובגבולין כדי שתאחז האור ברובן. רבי יהודה אומר בפחמין כל שהוא:

פרק ב במה מדליקין ובמה אין מדליקין אין מדליקין לא בלכש ולא בחוסן ולא בכלך ולא בפתילת האידן ולא בפתילת המדבר ולא

זרכם. עוגת גלפים: שיקמו. תחלת לחים עומדין כמו קשוי: פניה. שהם כלפי לויר התנור: כדי שיקרום. התחתון. המודע, לחכם שהוא כלפה תחלה(בה*) קודם שיקמו שהיים שכלפי לויר התנור ובהכי קני ולין הלכה כרי ליעזר (א*): יא משלשלין את הפסח. התכוניס שלהן פיהן למעלה ומוכידין הללי לתוכו להכי תני משלשלין: עם חשיכה. ולעי"ג דבעלמא אין נולין כלחתן הכא שרי דבי חבורה זריזין הן ומוכני להדלי ולא אתו לאתויי בגחלים: ומאחזין את האור. מעט בעלים של מדורות בית המוקד ולא מיתיון שאר יבוא שכניס להבעירה משתמש דכניס זריזין הן: בית המוקד. לשכה גדולה היתה בעזרה שמוקין בה מדורה תמיד וכניס מתחממים שם לפי שהולכים חפים על הלפה של פים: ובגבולין. כיך חלש להבעיר מדורתו ובעוד יום כדי שתאחז האור בגופה וכמה בגופה כדי שתהא שלהבת עולה מאליה ואינה לריכה לקטנין דקין תחתים להבעירה: לף בפחמין כל שהוא. כי היכי דמדורות בית המוקד ומקילין בבית המוקד לכהנים כמו כן במדורות שחוים מקילין לכל חלש ומ"ל להחזיז דו האור שלא כל שהוא שלין דכה להיות כבה והולכת ולא אתו לאתויי נהו והלכה כרבי יהודה דליכא ומאן דפליג עליה:

פרק ב במה מדליקין. כל שלא נמה נוטה **פתילות** ושמנים להדליק: לא בלכש. כמין לוור יש בארן בין הקליפה לעץ וקרוי לכש: בחוסן. שמתן שחיבו מכופן: בכלך. שקולת של ענבי: בפתילת האידן. כמין לוור יש [בערבה] בין הקליפה לעץ: בפתילת המדבר. עלי עשב לחוך שגוללין לותם ומדליקין בהן:

ניכוקה

ומאחזיז: לאחל כפי הדקדוק הכא מאחזין בהתחלות היו"ד הוא מבין הפעיל בשמוחו: **רבי** יהודה לומר בפחמין* והכ"ג העתיק לף בפחמין וכן הוא בירוסלמי כיכי מתניתין לף בפחמים והכ"ג שכתב מוכח ולא כהמג"ם. וכ"ם הטור בשיטת רכ"ה וכתב בכ"מ שם ס"ג מה"ם דמשמע ליה דחיבו חולק על תנא קמא חלא מוסיף על דבריו וכך הם דברי יהוסף עכ"ל.

ואין להקשות מדלא נקט לשון דבי יהודה שהרבה כמלאים כיולא בו וכתבתים בתוך מסכת ניכוכים בס"ד:

פרק ב אין מדליקין לא בלכש וכו'. פירש הר"ש ס"ל שמע ישיה הבר וילא ולכן קיימ"ל דבר של שבת חוזה. ס"ת: ובפירוש המג"ם כתב מלוה ובכלה שהוא ע"ם. וכן בפירושו לפ"ם כתב חוזה ובישר שיבו להדליק ושלא להדליק ולא מלוה שיהא מייב להדליק ואלוה שהיב להדליק לחבים שיעשכה * וז"ל רפ"י (לף כ"ם ע"ב) חוזה. כגון שבת הוא שאין מעודה השובה שלא בעקום אור כעין יומא בפרק ח' דיומא ע"ש. וכבי לעיכין הסם ותזכה מלוס בפני (איכה ג') לעוב בני בבלה זו הדלקת נר בשבת ופירש"י הדלקת נר בשבת ללא ה"ל מוה להדליק ובעקום שהין נר אין מלוס שהולך ובכבל והולך נאם לה ע"ש: **בכלך** פירש הר"ש העשוי כבוגעים וחוא בית התולעת. ועי"ל בפירוש מלכה ג' פרק ע' למעלה

תוספות חדשים

(ס*) בהר"ב ר"ש כדי שיקרום כדי שהין הלבה כר"ש עכ"ל ובפ"ע פ"י כר"ל ר"ש שבת לקולל דבמד מיכיהו שבי לו הפכיך שבנגד הלם לו המדובר בתנור ובע"ת מלינך שביהם שם מלמע בע"ת ועי"ש: (ממוהרש"ח זצ"ל):

(ג') בהר"ב ד"ה שבת בשמעין כ"ש מי לחתויי בהו ולבתם כרי' כר' עכ"ל וכ"ש בפ"ע פ"י כ"שם

תום' רע"ק

עומלם וכן נקמר תום' ע"ז דף מ"ז ע"ב ד"ה מלבי אמר אבל אמר תמהני הם תוכל ת"ש מיכם בתיתה אלא בעשם אלא דבתוכל בעומלת הגף בתיתה כלאים' בילמות דף ע"ב. וע"ע:

(שם בת"ל ובגזיכה הע"ש והיין אין פולין ואין קוברין) (טו*) ועשת התום' דגם אבל אלא יאכל אבל עם אזבה דקתני בתר אין פולין ובכר היה מן המוכן. אלא לתוכל תוכל בשבת ותוכל תוכל שבי בתבל מתיב להו תו לשבת בתבל ובכר ועשר שנפלו על לתשו בתבל מתיב להו:

משנה ה

(בהלע"ב ד"ה אין שוהין. דף לבתיבה) (מז*) דהוי מלאכי מעוט ליתה לתיבת מיה זהו גיבולו. ולי עביד הכי בשבי מייב. והשתא לשבת בתבל מ"ב לעתבן

תוספות יום טוב

משנה א (ס"ב): (בהלע"ב ד"ה מוהין מגורות של שבת) (יח*) ע"ש בגליון פ"ת ד"ה לבגעים:

שם

כמ"ש חררה ליפ"י (אונבער אשש געבאקענער קופען) שיקרימו (ריינדע, חוש בעקאמטן) ומאחזין (אנצינדען) **לכש** (שמשע) **חוסן** (אוגגעהעפעלטער פלאבם) אידן (וואללע). ייעלפע צווישען דען ווייזען האנטש) **בפתילת המדבר** (נעפטעל-קרויט, רוטן-קרויט

תוספות חדשים

(ס*) בהר"ב ד"ה וסכ"ל כר' דסבי ליה נסלק מנוסל מי עכ"ל וכ"פ נס"ע פ' כ"ד ס"ה:

(ע*) בהג"ל ד"ה נפט מין זפת כו' והלכה כחכמי' כו' עכ"ל וכ"פ נה"ל:

תום' ר"ע"ק

(סס נמ"ר ונותכין לתוכן נחתכות)(יט*) נכס"י נקט ונותכין לתוכו נקליל לתכוך ומחלבן. ולפי מס לחכמי' נחוגיי' נס ללא מייפי לשמא יפתה לכיון דקסס נהו ז"ק לא מגלי. מוכי ללא הוי נקליל כמ"ש המגי"א סימן רכ"ד לענין נשר דגדיל לסס הוא כתוך נקליכ ל"פ קסס נהו ז"ק. ולפ"ז לכ"ע אסור מוכח מדייכי נטוחן סלוכין נקליל לחכי נכוליין נמס לחמי' מעלן סכס לחמ"ל וכר' מעילו מיעט כ"ש נדיכס שמא יפתה. וכ' תוס' ול"ח מעיקכל ללא ילע סחי טעמא מקחי לי' מחני' לשבר וגלל. וי"ל לפתה ילע שפיר לפרי טעמא משום שמא יפתה כיון שאין דבר מפסיק בינו לגבלי עכ"ל ולכאורי ק' לחמי' פקאי נס י"ל לשמקשן ק' מאי לפתה לס סיס לשרי לאחר לדיעבד לאכלו וכדס"ל לרבא וכ"י לקמן לף ל"ס מבכל הוא דקל בניד מעשה לבל סחי ללא קלעניד מעשה

נמזיד נמי יאכל ונ' בחוש סס לסר"ע למשרך מבכיית' לכבל לחחי למ"ס לחכורי נכ"ס. ול"ב מחילא י"ל לשמקשן סיס ס"ל כן לקושטי' לחלחא למשום שמא יפתה סיגו לחכור לדיעבד ובכ"ס ליב לחחר כ"ב לחחר לע"ס נכ"ס משום ס"ס מוקי כ"ס משום שניחא כלי ועבר לחלוכייחא. והיינא מכוויס' נזה קושי' לכחב"ל לסל נס לכ"ס נל לחחר כמו לחמי' נגיגת נר לקדיכה לחפקחי מפקר לסו והיינו לנב ד"ל מחנה עליכס לייני לפקר ע"י"ס. ולפי ט"ל ניפא לדוקא נר לקדיכה לחניד נכשות ונסיחב נזה לחמי' לנב ד"ל מחנה. אבל נקדיכה עכשיות לחכור להניחו משום שמא יפתה וכיון לעני ע"ל חכמי' כ"ל נזה לנ ד"ל מחני' וחמילי

ולא בירוקה שעל פני המים ולא בזפת ולא בשעוה ולא בשמן קיק ולא בשמן שרפה ולא באליה (כט*) ולא בחלב. נחום המדי אומ' מדליקין בחלב מבושל. וחכמים אומרי' אחד מבושל ואחד שאינו מבושל אין מדליקין בו: ב אין מדליקין בשמן שרפה בי"ט (לב*). רבי ישמעאל אומר אין מדליקין בעטרן מפני כבוד השבת. וחכמים מתירין בכל השמנים בשמן שומשמין בשמן אגוזים בשמן צנונות בשמן דגי בשמן פקועות בעטרן ובנפט. רבי טרפון אומר אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד: ג כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו אלא פשתן. וכל

דמקבת כלאים וכמעשיס נפ"ס מס"ס כתב ומי קתס: ולא בשמן מריפה. מ"ס סר"ג לכתיב וכתוב ממנו עד בקר וכתוב ממנו בלחו עד בקר וכתוב ממנו בלחו עד בקר לחמוך בקר לחמוך עד בקר מכי בקר וכו' ובמכתב י' פרק ז' דמסכיב מפרש הר"ג בע"ח ולא קשיא דהך לסכא תנא דבי חזקיה והך דהתם רב לחי לחמא. ומ"ס הר"ג והוא הדין לכל שאר קדשים המעורבין מריפה וכתבו התוס' ול"ת הואיל ובקר שכי לחמך לחמנא היאך יליפינן לחין מריפת קדשים ב"ע דהא לחי בליל מוליו י"ט כמי לין קוכו ול"ב גזירת הכתוב הוא לסכוך בבקר שכי. וי"ל [דהא] לחין קוכו בליכה היינו משום דהקפיד הכתוב שלא לסכוך קדשים בליכה כדאשכחן בשלמים לחין כאכלין לאור ג' ולפי' הכי ליכ כשרים אלא ביום ג' כדאיתא בריש פסחים ע"ב. ועיין עליו בשבועה ג' פ"ז דשבועות ז' פרק ה' דזבחים והא לחמרינן בחמורה לחין קוכו ביום טוב פיכסו בחוספות דגזירה הוא דגזרו חכמים לחין קדשים אבל לא לילפינן חכמים מקדשים דשאני קדשים שחין כהכין בשריפתם. ומשל"ב שמור' נומלה לביחבה כדלקה כדחנן בפוך מקבת חכומים: ב *בשמן פקועות בעטרן. פיכס הר"ג דלעת מדברית. ועוד לו פיכר לחמר בפ"ק דיומא ד' כ"ג דכליס ובמשנה ד' פ"ג דעוקלין:

ד לחילו

ביכוקה שעל פני המים. כתין לחור שבדל בדופני הקשיכס שקשיכס זתן מכוסה בחים. עד כאן פקול פחילות מכאן ולילך פקול שמני': לא בזפת (בו') ולא בשעוה. שלא יתן זפת כתוך ושעוה כתוכ בבר בחוקה שתן ומילילך לאבל לעשות כתין פחילה לכוכס שבגילין לעשות ומשעוה שכי: לא בשמן קיק. שתן היולה מגלעיניכס שבתוך הלחור גפן פקוכין קוט"ון. וים ומשכיס קיקיון דיוכא והוא עשב שעליו גדולים ונקרא בערבי כרו"ע ושתן היולה ממנו עב ביותר ופחילות שלחחרו מכחיס אין מדליקין בהס מה נעשה מפני שהחול מהכהכת בהס כלחור שתין החול ככבכת תוך הפחילה [ולא] קביב מבחון. ומחכיס שלחחרו מכחיס אין מדליקין בהס כפי שתין מכחיס לחב הפחילה ותוך שתין הכר דולק יפה מייקשתין שעה (בז*) שתמן על פי הכר ונמלא מבעיל. ל"ב שתא יניח הכר ויצא. ולחן קיימא לן דכר של שבת חתה: ולא בשמן שרפה. שתן של תכומה שכנומא. ולחחי קרי ליה שתן שריפה הואיל ולשריפה עומד שהרי לחקוד בחכילה. וביום טוב שחל להיות בשני עקרינן שכשחדליק הכר ומבעוד יום נמלא קוכף שתן נטוח של תכומה ביט. ולחן קי"ל לין קופין קדשים ביום טוב דכתיב (שמו' י"ב) וכתוחר (כח*) ממנו עד בקר בחש תשכופו ודקרינן קרא הכי. וכתוחר ממנו עד בקר לחשון. עד בקר שכי עמוד ותשרפנו שתין קופין הכותר ביום טוב. והוא הדין לכל שאר קדשים הטעונים שריפה: וחכמים חומרים לחמר מבוסל ולחד שחינו מבוסל לין מדליקין בו. ותכח קחמ כחי לחמר ולא בחלב כל שכן בשאר. חלא ליכא בין חכמים לחכמ קחמ דחד חכי לחסר לחדליק בחלב מבוסל (פ*) וחי חכמים חסוסק חשוכ ומי חחתיר והלכה כחכמי': ב לין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב. טעמא דחתיחין לדעיל קחמר מה טעם תנן ולא בשמן שריפה לפי שתין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב שתין קופין קדשים ביום טוב: לין מדליקין בעטרן. פקולת של זפת וכיוצ בע ביותר וחיכו כחשך לחמר בפחילה יותר מן הזפת חפי חסוס כבוד שבת הוי מדליקין בו: קומחין. כך שנו בערבי' והוא זרע דק ומחוק ובחרץ יכחל ממנו כרפה: שמן היולחת מזרע לנוטת. פקועות. לדעת מדברית: נפט. מן הזפת הוא ולבן (לג*) וכיוצ בע והלכה כחכמים (ג*) שמדליקין בכל השמנים חוץ מלחתן הפקולות שכחנו לעיל בחחכיתין וחוץ משמן שתרפחמון וכפט לבשכבל לחד חפי חלו השמנים הוא עב ומוכף ומייקין שמא יכחנו וילא. ועוד יש נעשה לחמר לשתוך בשמן שתרפחמון גזירה שמא יקחפק ממנו חפי חפיזחתו וקיימא לן הכותן שמן בכר חייב משום מבעיר. והשתחפק ממנו (לד*) חייב משום מכבה: ג כל היולה מן הער אין מדליקין בו. לעשות ממנו פחילה חלא פשתן לדקרי ער כדכתיב (יהושע ב') ותטמנם בפשתי הער ופחילו שכי שאין מדליקין בפחילה שעושין ממנו וקבוע ולמר נפן לחו יולחין מן הער ככהו חלא מיכי זרע הן הילכך מדליקין בהן ופשתן כמי שין זרע הוא ולא לילטרך לרבויי חלא משום לחקרי ער. (דכתיב ותעמכם בפשתי הער): לינו מעומח עומחת לוסלים. שם עשב מכן לחכל (לה*) והמח פחחיו הוי כשלחר בית כשי"ת ומינו טעון הזלה ועבילה לחכל עלמו לינו מקבל עומחה חלא בפחחיו: חלא פשתן. שהחכל עלמו עומח כדכתיב (במדבר י"ט) והזה על החכל ועל הפכן דכתיב (שמות מ') ויפכום חת החכל על המשכן ולא היה בחכל משכן דבר יולא מן הער חלא פשתן כדכתיב (שם ב"ו) עשר יריעות שם משזר

משקולה

קס"ע בירוקה (שיטען משאן קיק (בוימוואלל-קארנער) עטרן (האראיצפט, אהל וויא מהרשף שומשומין (לייזאאמען פקועות טולדעך
פחדים נאמ משרף, נאטוראפאטה, שטיין-אהל)

וכל היוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אוהלים (לה*) אלא פשתן. פתילת הבגד שקפלה ולא הבהבה. רבי אליעזר אומר טמאה *ואין מדליקין בה ור' עקיבא אומר טהורה ומדליקין בה: ד לא יקוב אדם שפופרת של ביצה וימלאנה שמן ויתננה על פי הנר בשביל שתהא מנטפת אפילו היא של חרס ורבי יהודה מתיר. אבל אם חברה היוצר מתחלה מותר מפני שהוא כלי אחד. לא ימלא אדם קערה של שמן ויתננה בצד הנר ויתן ראש הפתילה בתוכה בשביל שתהא שואבת ור' יהודה מתיר: ה המכבה את הנר מפני שהוא מתירא מפני כותים מפני לסטים מפני רוח רעה ואם

גמרא ס"א

ר"ע מברטנורה

שקפלה. כדרך שגודלין הפתילות: הבהבה. על השלהבת(לו*) כדי שתהא מחורכת ותדליק יפה ובבגד שיש בו שלש אצבעות על שלש אצבעות מלומלמות עסקינן(לז*): טמאה היא. דקפולה אינו מבטלה מתורת בגד הואיל ולא הבהבה: טהורה היא. דקפולה בטלה מתורת בגד והוא כאלו אין בה ג' על ג' וכל פחות מג' על ג' טהור מלטמא לא במגע ולא בטומאת מת: ואין מדליקין בה. ביום טוב שחל להיות בע"ש עסקינן דסייך ב"ה איירי מוקצה ואין מסיקין בשברי כלים שנשברו בו ביום דהוו להו נולד אבל בכלים מסיקין דהא חזו לטלטול ודכולי עלמא אית להו צריך המדליק להדליק רוב היוצא מן הפתילה חוץ לנר קודם שיסלק ידיו הילכך טעמא דר"א דאמר אין מדליקין בה דקסבר קפולה לא בטלה מתורת כלי וכי אדליק בה פורתא כיון דג' על ג' מלומלמות היו הוה ליה שבר כלי דפחו' מג' על ג' לאו כלי הוא וכי מדליק בידים להסקי' רוב היוצא כמאן שמדליק בשבר כלי שנשבר בי"ט דכי אמרינן מסיקין בכלי' דוקא שלא יגע בו אחר שנפחת ורבי עקיבא אומר מדליקין בה דקסבר קפולה בטלה מתורת כלי מכי קפלה מעי"ט דאין גודלין פתילה בי"ט וכמאן שאין כאן שבר כלי שנשבר בי"ט הילכך מדליקין בהן והלכה כר"ע: ד שפופרת של ביצה. הקליפה הקשה(לח*) העליונה שהביצ' מונחת בתוכה: בשביל שתהא מנטפת. טפה טפה לתוך הנר וטעמא גזירה שמא יסתפק ממנו וכיון שהקלוהו לנר חייב משום מכבה: ואפילו היא של חרס. דמאיס אפילו הכי גזרינן שכיון שאין הפתילה הדולקת בתוך הכלי שיש בו השמן אתי לאסתפוקי מיניה דקסבר אין כאן משום מכבה: ור"י מתיר. דלא גזר דילמא אתי לאסתפוקי מיניה שהרי הוא רואה השמן נוטף על הפתילה שתחתיו: אם חברה היוצר מתחלה כו'. והוא הדין אם חברה בעל הבית בסיד או בחרסית שבת ליכא למיחש דמשום אסורא דשבת בדיל מיניה: ויתן ראש הפתילה. שהוא יוצא מן הנר לשאוב השמן וכמשך הפתילה לראש הדולק ואשמעינן מתניתא פלוגתא דרבי יהודה ורבנן בשפופרת של ביצה ובחרס ובקערה דאי אשמועי' שפופרת של ביצה בהא קאמרי רבנן דכיון דלא מאיסא אתיא לאסתפוקי מיניה אבל של חרס דמאיס אימא מודו ליה לרבי יהודה ואי אשמועינן של חרס בהא קאמר ר"י אבל בהא אימא מודה להו לרבנן ואי אשמועי' הני תרתי בהא קאמר ר"י משום דשפופרת של ביצה והחרס מונחים בתוך פי הנר למעלה ולא מפסיק מידי בין הנר ובינם וליכא למגזר שמא יסתפק דבדיל מיניה אבל בקערה דמפסקת שהרי אויר הנר מונח ויש כאן הפסק וליכא למימר גופיה הוא אימא מודה דנגזור ואי אשמועי' בהא בהא קאמרי רבנן אבל בהנך תרתי מודו לר"י צריכא והלכה כחכמים(א*): ה מפני עכו"ם. כגון פרסיי' שאין מניחין להדליק אור ביום אידם אלא בבית עכו"ם שלהם: מפני לסטים. שלא יראו שיש שם אדם ויבאו עליו: מפני רוח רעה. השורה עליו וכשאינו רואה נח לו ורמב"ם פירש רוח רעה מין ממיני החולי הבא לבעלי המרה השחורה שלא ינוחו אלא כשישבו בחשך ובהסתרה מבני אדם: ואם

תוספות יום טוב

ד אפילו היא. אותה השפופרת. רש"י: ורבי יהודה מתיר. עיין משנה ג' פ"ק דפסחים: אבל אם חברה היוצר מתחלה. פירש הר"ב וה"ה אם חברה בעה"ב בסיד וכו'. בש"ס ומאי יוצר כעין יוצר שחברה שפיר: לא ימלא וכו'. הך צריכותא שכתב הר"ב בש"ס ניהו. ואיכא למידק דאכתי תקשה דליתני חרס דמאיס וקאסרי רבנן וקערה דמפסיק ומתיר רבי יהודה ולשתוק מביצה דמדאסרי רבנן חרס דמאיס כ"ש דאסרי ביצה דלא מאיס ומדשרי ר"י לקערה דמפסיק כ"ש דשרי ביצה דלא מפסיק וי"ל דלר"י אצטריך שפיר דאע"ג דקערה מפסיק איכא נמי סימנא אחר להיתר משום שהפתילה בתוכה בה ומש"ה בדיל מינה אבל ביצה אע"ג דלא מפסיק הואיל ואין הפתילה בתוכה ולא מאיס אימא מודה ר"י דנגזור צריכא. ובפירוש הרמב"ם כתב שהלא דמשום חיבור שיש בין הקערה והנר ה"א דמודה ר"י דאסור. ולהכי אצטריך למתני פלוגתא דקערה. וגירסת הש"ס שלפנינו איננה כן אלא כמ"ש הר"ב אבל קערה דמיפסקא אימא מודה לרבנן ואולי דהרמב"ם גורס דמספקא ומפרש דמחובר כמו ספקה בחבל דספ"ו דכלאים וסיפוק גפנים דמשנה ה' פ"ק דערלה. והסברא לאסור יותר שאם יסתפק אח"כ ממנו הרי הוא קרוב יותר שיתחייב משום מכבה. ולהרמב"ם נמי איכא למימר דאע"ג דאי לא תני קערה ה"א דר"י מודה לאיסור משום הפתילה שבו השתא דתני ליה דמתיר בקערה אי לא תני ביצה ה"א איפכא דדוקי' קערי' שרי דבדיל מינה שרואה הפתילה שבתוכה: ה כחס על הנר וכו'. כשהוא חס על הנר כן לשון הר"ן* ובפירש"י דף ל"א ע"ב כתוב כי חס וזה קרוב לדברי הר"ן דכי משמע בלשון דהא ואפשר דמשמע בש"ס בלשון אי

תוספות חדשים

(א*) בהר"ב ד"ה ויתן ראש הפתילה כו' והלכה כחכמים עכ"ל וכ"פ בש"ע רסי' רס"ה:

תוס' רע"ק

וממילא עבר אדאורייתא ומש"ה דיעבד אסור. אמנם באמת יפה הקשו תוס' דאם איתא דהמקשן ידע לטעמא דשמא יחתה אלא דהוי ס"ל שלא לאסרו בדיעבד. א"כ לבתר דמשני שמא יחתה דפרכי' א"ה מוגמר וגפרית נמי לגזור וכן אונין של פשתן לגזור. הא בל"ז הוי קשה דאמאי מותר לכתחי' ניחוש ליחתה כמו דאין נותנין בשר ובצל. ומש"ה הוצרכו לתירוצי' דהיכי דקדירה מפסיק בינו לגחלי' הוה ס"ד שלא לגזור. ולפ"ז יהי' מונח דאונין של פשתן איירי בקדירה מנה דהוי' ניחא לי' מעיקרא דלי"מ בזה שמא יחתה. ולפ"ה משני כיון דקי' לא זיקא הרי דאפילו בקדירה אמרינן קשה להו זיקא. אמנם נראה דלק"מ דהכי אמרי' דבל"ז לא הוה קשה להמקשן מאונין של פשתן דלגזור שמא יחתה דהוה אפשר לאוקמי בקדירה מפסיק אבל השתא דקאמרת דאפילו בקדירה אמרי' שמא יחתה יקשה ומשני התרלין משרי דקשי' להו זיקא והיינו דאדרבא איירי דוקא בלא קדירה ומשום דקשה להו זיקא. ועדיין קשה לי בדברי תוס' בתירוצם הנ"ל דמ"מ קשה הא במתני' דרים כירה אסור לשהות בקדירה משום שמא יחתה. ואף אם נימא דהמקשן הוי סבר דלהחזיר איירי אבל לשהות משהין. הא מה דלדלו הש"ס ר"ש כירה לשרש כן היינו משום דתיתי כמכני' דאמר הוא כמאכל דרוסאי מותר לשהותו ע"ג כירה. וא"כ במתניתין אם ידע מבריית' דחנני' הרי דבשהות מכמאכל ב"ד אסור אפי' לשהות ע"ג כירה דהיינו בקדירה. ואם לא ידע מברייתא זו ממילא מתני' כפשטי' לשהות תנן. ולענ"ד: (שם בתוי"ט ד"ה ובי"ס מתירין לא פי' הר"ן צריכות') (ב*) בפשוטו י"ל דבלאמר ליורה אף דלא קשה להו זיקא מ"מ לא חיישינן לשמא יחתה כיון דסריק וטח בטיט טולי שאי לא טרים ומדכר: משנה ט נותנין (בא*) וקס דלא תני הך מלתא בשדי ג' דברים דר"ג עסמיך כב"ש במתני' פ"ג מ"ו דבילה משום דהתם לא איירי רק בגולי די"ט. אבל במידי דסול לא איירי

תוספות חדשים

(מ*) בהר"ב ד"ה זורה כבולם כו' ולין שלכה כר"י עכ"ל ומטור בפי' רע"ס יהכמ"ן והכ"ן שפקו כר"ם וכר"י וכ"כ ה"ה בשם המכווני' וכ"מ מהרבי' וכ"ל ועי"ז: (מהורי"ש"ח זצ"ל):

במשנה ז

(נ*) שפק מציכה וכו' שמעתי לדקדק למה לומר כאן שפק מציכה דהל בתחל שני יכ"ל לי"ש דהי בגמ' פליגי כ' יהודה וכ"י דכ' יהודה ס"ל דנין המאכים הוי שני שלישי מיל וכ"י ס"ל כהרף עין זה נכנס וזה יולא וקלתי שם שפשלם ג"ה דכ' יהודה ומחי"ל מחחיל ג"ה דכ' יוסי ושפק כ' יוחנן לחומרא בשניהם דלפוכ' במלאכה בע"ש מציחיל ג"ה דכ' יהודה ולין הכהנים לוכלים בחלומה עד דשלים ג"ה דכ' יוסי וזה כוונת כ' במתני' שפק מציכה לכ' יהודה שפק לין מציכה לכ' יוסי דהייט לחר דשלם ג"ה דכ' יהודה נ"ב הויב"ה לחומרא לענין מכומה וס"ה לענין מולאי שבת כמ"ש הקוי ע"ש:

(ממהורי"ש"ח זצ"ל):

(ג*) ולי סתניה נכח' דקוונתו לבני הבין המאחי מולאי שבת וע"ש דשל מולאי שבת שמו' לחוקי היום לחזקה' כמ"ש הפוסקים וה"ש דמתני' שפק מציכה אם הלי"קוך היה מלא שפק מציכה דהייט בע"ש: שפק לינו חציכה בע"ש. וכל חד הוי כדוחק. חד לקולא לענין דחלי ושד לחומרא לענין ודאי וכדומה וק"ל:

תוס' רע"ק

מייני. תוס' ע"ז דף כ"ח ע"ב:

ואם בשביל החולה שישן פטור בחם על הנר בחם על השמן בחם על הפתילה חייב ור' יוסי פוטר בכולן חוץ מן הפתילה מפני שהוא עושה פחם: ן על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן על שאינן זהירות בנדה ובחלה ובהדלקת הנר (מב): ז שלשה דברי צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה עשרתם ערבתם הדליקו את הנר ספק חשיכה ספק אין חשיכה (ג*) אין מעשרין את הודאי ואין מטבילין את הכלים ואין מדליקין את הנרות

ביצה פרק ג' משנה ב'

(ב*) ואם בשביל החולה שישן פטור בחם על הנר בחם ועל השמן בחם על הפתילה חייב ור' יוסי פוטר בכולן חוץ מן הפתילה מפני שהוא עושה פחם. ן על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן על שאינן זהירות בנדה ובחלה ובהדלקת הנר (מב*): ז שלשה דברי צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה עשרתם ערבתם הדליקו את הנר ספק חשיכה ספק אין חשיכה (ג*) אין מעשרין את הודאי ואין מטבילין את הכלים ואין מדליקין את הנרות

ואם בשביל החולי (לט*) שישקה בו מליסים בו מכחי (מ*) הוא דאו מכחה בשבת הולי שלין בו מכחה חייב למאי דמכר הא תנא דמלאכי שלישה לריכה לגופה חייב וכן מפני מכרים ומפני לשני מפני הוא לעשה כלאו לית בהו מכחה ובדין הוא דלחני מותר אלא משום דשני לותנא קיפה חייב תנא פעמי: כחם על הפתילה חייב. ותע"ג דלית לריך לגוף הכבוי אלא לצורך דבר אחר שלא מלאכה הפתילה או שלא יפקע הנר חייב דמלאכה שלישה לריכה לגופה חייב עליה: פוטר בכולם חוץ מן הפתילה. שלין לך בבוי שלריך לגופו אלא בבוי של פחמי' ובבוי של הבהוב פתילה שעשה הבבוי להחזיק החור ומהר בשביל להדליקו ולין הלכי כר"יוסי (ח*): שהוא עושה פחם. שהוא ומבוין לעשותה (מא*) עכשיו בבוי זה פחם שתהא מהובהבת להחיל יפה: ן בשעת לידתן. בשעה שכבה מזמן פורעניות: בחלה ובהדלקת הנר. לפי שלרכי הבית הן והיו מלויה בבי בה: ז לריך לדם לומר בתוך ביתו. ולריך למוריכה בשימתה כי היכי דלקבלו מיניה: עם חשיכה. כשהוא קמוך לחשיכה ים עדיין שהות ביום לעשר ולערב לבל קודם להשיכה הרבה לא ללו' פשני ולחרי עדין יש שהות ביום: עשרתם. לפעודת שבת שלף לחילת ערבי שבת קובעת למעשר: ערבתם. עירובי תחומין וחלוות והכי תנתי לריך למוריכו בלשון שלאל דשוח כבר עשו אבל בבר לא לריך למימר הדלקתם לת הנר דדבר הנראה לעין הוא לי לדליק לי לא לדליק: עשרתם החשיכה. ותחלת שקיעת החמה כל זמן שנראה כוכב אחד בלבד ודאי יום וכל זמן שנראים שני כוכבים בינוניים הוא עשר הקבוע וקרוי בין השמשות ומותרים עליו חוני יום ומוחרי ליל ומשילהו ג' כוכבי' בינוניים הוא ודאי לילי לכל דבר: אין מעשרין את הודאי. דתקון מעלית הוא ולע"ג דליכו לחוש שלא עשה השחם ועוד לחוש לי' כך לעיל. דשבבר גזרו וכו' ותניא כמו שהעלו הפוסקים כו"ש בעוב ני' שו"ש דכל שליכו לדבר שלוה או עלמה לכ"ע גזרו עליו בין השמשות ובשך ניחא כל הני דשרק קונח. והא דהכא ופשרש"י כמ"ד גזרו דוקא. תירץ הב"י בני' רש"ל ופשים דמתניתא קשיתי דקתני שתעה אין מעשרין את הודאי ומשמע בשום גוכא אפי' לעולך מלוה או שני' עכוד אין מעשרין ומש"ה לוקמוה כמ"ד גזרו וכו' ע"כ. ולי"ה נכלה להוכיח מדלוקמינן מעשרין דשיפא דלא בתחומין. והכי ק"ל דאין מעשרין תחומין אלא לדבר שלוה כמ"ש הר"ש בשם ה' העיטורין שמעת מיניה דתנא דמתניתין לא מיבעי ליה בבין השמשות לשפוי אפי' לדבר שלוה אלא דקשיא לי בגוה דש"ב למ"ד לדבר שלוה לא גזרו לא ק"ל כמתני' דהכא אלא דאפי' עיבורי תחומין מעשרין בשפק שביכה. ואלו שפקינן בחותו מ"ד בשמכה ג' ש"ב דעיבורין. וכל הפוסקי' שה אחד שפקו להך לוקמתא דהכא דאין מעשרין תחומין בשפק שביכה כמ"ש ג"י בשי' תע"ו שילכך ליכא לאוכוחי מהא דתחומין דהא אפי' למ"ד אלא גזרו

(שם נח"ד ובאלו קורא נמי) (בב*) ואלו שנחלו לשרין בינ"ש ובמתני' מייני אלא עשה שבע"י אלא ליכוך שהקורא והעיגולו שבע"י אינן אלא שכלה ושבלה: (שם נח"ד ובאלו קורא נמי)

שבות אין לומרים לעכו"ם להדליק: אבל מעשרים את שדמאי. ולא דמי למתקן דכוד שמי שאינו מעשרין הן: ומערבין. עכשיו תלינות דמוכח בעלמא הוא אבל לא עכשיו תחומין דיש להם סוף מקצתי: ומוסיפין את החמין. בדבר שאינו מוקף הבל תלוי בדבר המוקף הבל תלוי מבעוד יום לסוף ושעמא דטומנין את החמין בין המוסות בדבר שאינו מוקף הבל אלא שלא יסלקו להטמין את החמין בשבת עלמו בדבר שאינו מוקף הבל אלא גזירה שמא ימלא קדרתו שכלעומה וירתיחנה בחול ומלא משבת בשבת ובין המוסות ליכא למגזר בהכי דסתם קדרות בין המוסות רותחות הן וליכא למיחש שמא כלעומה וירתיחנה הילכך טומנין את החמין בין המוסות לעי"ש שלין טומנין בשבת:

הגרות אבל מעשרין את הדמאי (מג*) **ומערבין וטומנין את החמין** (מד*):

פרק ג כירה שהסיקוה בקש ובגבבא נותנים עליה תבשיל בגפת ובעצים לא יתן עד שיגרוף (מה*) **או עד שיתן את האפר בית שמאי אומרים חמין אבל לא תבשיל ובית הלל אומרים חמין ותבשיל בית שמאי אומרים נוטלין אבל**

פרק ג כירה מוקף עשוי בחרס וכו' וכ"כ הרמב"ם בפירושו ושיש להם לפרש שמעשה מחרס וכדמוכח בהמה ומקומות ומשם פ"ה דמקבת כלים ולהלן כי היכי דלא נטעה לומר שהוא רק מפיסה בחרס:

בקש עיין רפ"ע דצ"מ בד"ה: **לא יתן עד שיגרוף.** פירש הר"ב מעשה שבת כדי להסקתה וכו' ושה דתנן בר"פ לקמן והביאו הר"ב בשי' לעיל דאין טומנין בדבר המוקף הבל אפי' מעשי' והכא אפילו גרף וקטם ודאי המוקף הוא. ק"ל להר"ב כתום' ופירשתם דהכא לאו בהטמנה איירינן אלא בשמוי כגון שהקדירה יושבת על כסא של ברזל וכיולא בו או שהיא תלויה בחבלים שאין הקדירה נוגעים בגחלים ומש"ה כל שגרוף וקטום דאיכא היכרא שמשלק שמלחתות בגחלים שרי והייבו דבעעמא שבחב הר"ב גזירה שמא ימתה לא הזכיר המוקף הבל במ"ש משום דסח ל"ש לן בין אין מוקף הבל למוקף הבל ומש שפירש הר"ב דוקא תבשיל שלא נימל כל לכבו לוחשי נימל כל לכבו ומלטמקויפה לו הוא דגזרינן שמא ימתה והייבו כ"ע שמא ימתה ופירשו דכל שהתחיל להתבשל בין שלא הגיע למאכל בן דוקא בין שהגיע ואפי' בתבשל כל לכבו שלא שהוא ומלטמקויפה לו תנן בפ"ק אין לוקין וכו' שלא עד שילולו ומבעי' ופי' הר"ב דכולהכל בן דוקא קני ומו שלא מיחזין שמא ימתה ועוד דהכא שלא נימל כלל שרי ומש לא לוקין. כצ"ל תילו הפוסקים דהא דהכא שרינן בגפת מי ש"מ בקדירה שאינה מוחזת להתבשל ומיחזי שמא ימתה עד למחר ולא מיחזין שמא ימתה אבל בשלי שלא הוא שמחזר לגלות ואפשר לו לגלות שיוא לחוי בעוד לילה לא מיחזי ואפי' לאחויי ומ"ש כי בלא כמאכל בן דוקא אלא אפי' יחכוך לותו כיון שמונח על מש שלא הפסק קלילה. ומ"ש דשלא נימל כלל מיחזי שמא ימתה כלומר עד למחר וכל הלילה יבל להתבשל שלא מיחזי: **ובית הלל** אומרים אף מחזירין. כתב הר"ב ולא שרי אבל לאחר שהחזירו וכו' אסור אפי' בשבת אחרת. לקמן בתוספתא דקתני אין מחזירין אלא אם כן שהו כדי שיאכל חולה ב' ביצים קשות. ומ"ש דשלא נימל כלל מיחזי שמא ימתה כלומר עד למחר וכל הלילה יבל להתבשל שלא מיחזי: **ובית הלל** אומרים אף מחזירין. כתב הר"ב ולא שרי אבל לאחר שהחזירו וכו' אסור אפי' בשבת אחרת. לקמן בתוספתא דקתני אין מחזירין אלא אם כן שהו כדי שיאכל חולה ב' ביצים קשות. עי' בת' תום' שבת שם. לך לשיטת הר"ן דקאי בחמת שכי כיון דהבנתי כו מסוס שביתת כלי. ול"ל הש"ס לשיון שביתת בהמתו:

(מג*) ג' דברים כי ומערבין בגתלת מוקף פירש בעיבורי סלוף וכ"ה בתחומין כדפי' הר"ב וכן כתבו תו' דבתחומין החמיכו מסוס דיש להם סוף מקלי. ולולי דכריסם נוכל ל מל כשבוע' דבת זוטרין לכיך לשלו' מבעוד יום עבשי'. דלפ יתחין עד סוף לשהיכה לח יוכל לילך לילה אחת קודם לילה לכיך להכיח קודם בין השמוש:

תום' רע"ק לפי עניך בשבת ח"ש מעשה ל"ג. ולבב יוסף דש"ל לשעמל ד"ש מפו' שביתת כלים לח מקט' לחתי בועני' קורה הייבו לחזיל ממילא עפי מכל סיך לחתי'. מזה נשתר לעי"ל דבי המ"ל מקי' ח"ש דש"ל בשמיטו' דבכרמלי' ליכל משום שביתת בהמה כדלעיל בי"ש מי שהשיך לכל שחביכו פטור אבל לשוך בשבת אחרת שעשה כלי מלאכה גמורה מלאכת גילה מה שלחם מי עשה כילה או שלוכך ולך דבר. כללע"ל בירור. לחת"ז מלחתי תה"ל שכ"ש בחי' הכשב"ח בחקומו: ומ"ש בעיקר קוסי' תום' לח שנתי דשם מדבריהם בד"ש ולימל שכ ומבי' ומבחר ד"ל לל

תוספות חדשים

משנה ז

(מד*) ומערבין בגתלת מוקף פירש בעיבורי סלוף וכ"ה בתחומין כדפי' הר"ב וכן כתבו תו' דבתחומין החמיכו מסוס דיש להם סוף מקלי. ולולי דכריסם נוכל ל מל כשבוע' דבת זוטרין לכיך לשלו' מבעוד יום עבשי'. דלפ יתחין עד סוף לשהיכה לח יוכל לילך לילה אחת קודם לילה לכיך להכיח קודם בין השמוש:

(מה*) (שם בתי"ט ד"ה) (בר*) לענ"ד נראה דשתם דשתם לח סוילכו לזה אלא למה לש"ל דשה לחתי' דלמיכן בלך י"ש דשקך דלמי מביל בשבת שיש בשבת גזרו בהו ערב שבת עם מביכה שיהו ללחו אסור אלא מעשה גזירה שיעשה כן בשבת כמנחה בדבריהם בלך י"ש ע"ש ד"ה ולימל מכ. מ"ש הולכו לחיל בשעמל ללין עוכה דשמל בשבת בביתו יבול לשבל הילוכה מאל"ש למה לנקט התי"ש דשעמל ד"ש אסור אבילת כלים. משעה שוא כל מלאכה שאם יי שוא בשבת אם שבכלי עושה יי' חייב אחת אסור על שביתת הכלי אלא משעה הכלי מלאכה גמורה מלאכת גילה אם שאם אחת אם עושה כיולא בו שלוכך ולך דבר. ע"ש בשעה שילול בשבת בחותו שעה בשבכלי לוכל בשב לשוכו עושה הכלי מלאכה גמורה מלאכת גילה אם שאחת אם עושה כיולא בו שלוכך ולך דבר. כללע"ל בירור. לחת"ז מלחתי תה"ל שכ"ש בחי' הכשב"ח בחקומו: ומ"ש בעיקר קוסי' תום' לח שנתי דשם מדבריהם בד"ש ולימל שכ ומבי' ומבחר ד"ל לל

תוספות חדשים

(ס*) הר"ב ד"ה וכ"ם ומכיוס כו' לכל לאסר שהכיתן בקבקב כו' עכ"ל וכ"מ לכתב בפי' כ"ג ס"ג שכוסבין להקל לפי' הכי מו ע"ג קבקב לם לא נלעגן שייכים מיהו עוב להמעי':

משנה ב

(ב*) תנור כו' ומכוסים שלמו דין ביבה יש להם. כ"מ בפי' כ"ג ס"ל:

(ג*) בגפת ובעלים הכי הוא כתכוב. דלמ"ג דגרוף וקעוס על גב ו' לקוב ולקמו' יש שלוגת' בין הפוסקי' לי הוי כתכוב ולקוב לו לא. עיין בפי' כ"ג: הר"ב ד"ה כ' יוסי כו' ולין שלכה כו' עכ"ל וכ"ם בפ"ע ס' ג"ס ס"ג: ס"ג:

בהג"ל שלון כו' ושלכה כתכוים כו' עכ"ל וכ"ם בפ"ע ס' ג': בפ"ו ס"ג:

תום' ר"ע

יוסף לטעמל דפ"ם בכולהו מקום שביתת כלים. ולרבה ס"ל לפ"ם שביתת כלים שייך רק בעביד מעשה אבל לא בומ לאתי ממילא. ולפ"ל ס"ל לעולם באתי בלים אין הטעם מקום אלא מקום שביתת כליסומייהי בעולה ממש ולא אלמי ובוקרי. ולדרבה בזה מבוסס יותר. לבאורי בחמת תמוס כיון דרבה ס"ל לאלק בין שביתת כלים בין עביד מעשי לאתי ממילא מ"ל לרבה דרק ב"ש ס"ל ס"כ לאורייתא דלעולם גם ב"ש ס"ל כך. והכל לאתיהי כגון שייבו כיון דלא עביד מעשה גם קשה אין שייך דרבה ס"ל ד' בייתי דפ"כ לאתי כפ"ם ניכן מייבו דפ"ם ס"ל לאורייתא ס"כ לאורייתא הכלי עביד מעשה לאור מקום שביתת כלים ולא אייבי בלאי וקוקבי. וממילא מוכח דפ"ם ס"ל דגם בעביד מעשה ליכא לאיסור ס"כ ומבוסס שמעתי' ודוק ותוס' שוף דבייהס לף ר"ם ע"א ד"ה ולימא מב סייבו ומתני' דמעודי בלאי וקוקבי. ולא זכיתי להבין דמ"ל זה ולהבא אם לא אייבי בהכי מבוסס שמעתי' יותר וכ"ל:

משנה י (בהרע"ב ד"ה כדי שיקבוס. להוא גלפס תחלה) (כה*) וכפי' לאיפכי דכ"א

אבל לא מחזירין ובית הלל אומרים אף מחזירין: ב תנור שהסיקוהו בקש. ובגבבא לא יתן בין מתוכה בין מעל גביו (ג*) כופח שהסיקוהו בקש ובגבבא הרי זה כבירים בגפת ובעצים הרי הוא כתנור (ד*): ג אין נותנין ביצי בצד המיח, (ה*) בשביל שתתגלגל. ולא יפקיעני בסודרין ור' יוסי מתיר ולא ישמינני בחול ובאבק דרכי בשביל שתצלה: ד מעשה שעשו אנשי טבריא (ו*) והביאו סלון של צונן לתוך אמה של חמין אמרו להן חכמי, אם בשבת כחמין שהוחמו בשבת אסורין ברחיצה ובשתייה. ביום טוב כחמין שהוחמו ביום טוב אסורי ברחיצה ומותרין בשתייה. מוליאר הגרוף שותין אנטיכי הימנו בשבת

לפיכך כדעת המפרש ליה בסתייה לא בסעמא כדלמיבמא לעיל הוה ליה למיקבו דסוי כמסקם לכתחלה בשבת:

* **ב תנור** פיכוסו כתבתי בריש פ"ג דצ"ג: **לא** יתן וכו'. וגריסה וקעיימה לא מעלה ולא מוריד. ומלכך כל דסבי בכיר (מט*) לחיכו גרוף ולימו קעוס כגון תבשיל שלא בשל כלל וכו' כללעיל לפי' בתכוב כמי שבי ומלכך לא שייך כמי פלוגתא דמחזירין דלף ב"ס לא לימו דמחזירין אלא בגרוף וקעוס ובתכוב לא מבי גרוף וקעוס כלל הכי:

ג בצד המיחם. מיהם הכי קאמרי מחמיחם זו עה"פ. לעי"ג דהכא לא תלי בסיכוהו כלקמן במסקנא כי לפי"ה לימו כ"ל בעכסיו הוא על האש אלא לפי' לימו עכסיו על האש וזהו שלמד הגמ"ס ומשלר הוא אבל שיורי הוא מן האש. ולא בא לומר אלא הוא הדין והגמ"ס שפי' בימו לקמן שחסך ממנו מקלת מים כיחא שפיר לפי' הכא בסיכוהו:

* **בשביל** שתתגלגל. פי' הכ"ג שתצלה קלת כי' וכן פיכס"י ועיין בלשון הכ"ג בפי' ומשנה ו' ס"ג דעיקלין ובקוף פרק בכל מערבין פיכס"י לעוייה רכה: **ולא** יפקיענה. כן הגרסת. ופיכוסו לא יסבכנה. והעור תפס בלשוכו לא יתן וכו' * ובערוך ערך (נג*) בקע ומפרש שמבשילים קודר לו מעלית מיכין לותן בשמש עד שתחמות יפה וכורכין הבילה בהן ומכין ומשלמין עד שתתגלגל עכ"ל. וכ"ל שכוכתו שהפקיעי היא הגלגול שבבילה שע"י גלגולה של בבילה ב"ל שתתגלגל בתוך כליתה ומבך היא בללית הוא שקוכה לותה פקיעה על סס שתתקעת לביקועים בתוך כליתה בשם שתתגלגל כלמור והפ"ל בייפקיעכה בשקוב ב"ת דביקוע שסביהם ממולא הסמס וכן פי' הגמ"ן דשיבת היא לסמס בבוחך כמו בשבת והבי הבבה כמוהו ומלא בהסך ג"כ הבית בשקוב פ"ח בכפ"ו דפיכה ובמסכת ג' פ"ד דעדיות:

ולא יעמיככה וכו'. פי' הכ"ג בזיכה שמא יזיז כו' עפר הדוק. הם לימו דבוק לית לן בה כשהעפר שלימו דבוק וכ"ל שמא תימוה כ"כ הרבה שכשעושה גומא ע"י הבילה לימה מתקיימת כי דופבי הגומא יפלו ולא יוכלו להתקיים לפי שלין הקרקע קשה אבל כשהקרקע שבבילה הוא מעכו תימוה ובבילה קשה שתחלר הגומא קיימת אפור להח מוכח בכל שהוא כדאמרן בשמעה ג' פ"ב כן הוכיחו התוס' מ"ש בשמעה ג' פ"ק דבילה ע"ש: **ד אם** בשבת כו'. משקיש התי והאמוכים דלעומא ושקול ושקוי לפי שלין בבילה בקופי תום' כיון דגם בשיבת מלוכו לא שייך בבילה אלא ע"י דלמטרפ ובכלי עביד מעשה אפור אפילו שביבת כלים ולא אייבי בלאי וקוקבי. וממילא מוכח דפ"ם ס"ל דגם בעביד מעשה ליכא לאיסור ס"כ ומבוסס שמעתי' ודוק ותוס' שוף דבייהס לף ר"ם ע"א ד"ה ולימא מב סייבו ומתני' דמעודי בלאי וקוקבי. ולא זכיתי להבין דמ"ל זה ולהבא אם לא אייבי בהכי מבוסס שמעתי' יותר וכ"ל:

משנה י (בהרע"ב ד"ה כדי שיקבוס. להוא גלפס תחלה) (כה*) וכפי' לאיפכי דכ"א

ואנטיכי. הוא כלי נחתת שיש לו שתי קולים ומשימין השיש למעלה ומחתך למעה בין שתי הקולים ומתוך שמחתך למעה בין שתי הקולים חוזו כשהוא הבצה ולע"פ שנקרך הנחלים מעבד שבת השיש מתחממים גו בשבת לפיכך אין קולתים מפה בשבת: **ה** המיחם. קומקום שלו נחשת שמשימין לתוכו על גב האש לחמם השיש שבתוכו: שפינהו. מעל הכירה וישם בתוכו מים חמין [נח*]: לא יתן לתוכו. השיש מועטים כדי שיתחממו מן השיש חמין שבתוכו בתוך השיחם דהוי ליה כמבשל בשבת: אבל נותן לתוכו. מים מרובים על השיקודו הכלי פושרין: הוא לתוך הכוס (ס*) ולפי על פי שהוא כלי שני דוקא להפשירן (נט*) מותר אבל מועטים כדי שיחמו לא דשבישלא ליה לשהי שהא דכלי שני מבשל ולקמן תניא אבל נותן הוא לתוך הקערה דמשמע דכלי שני לית ליה מבשל והלכה דכלי שני לית ליה מבשל: שהעבירן. מעתחין בין השמושות לא יתן לתוכן תבלין. משחחשך (ם*) דכלי שהין כל זמן שהוא מבשל: אבל נותן הוא לתוך הקערה. דכלי שני לית ליה מבשל: תמחוי. כמין קערה גדולה שמערה כל הלפתם לתוכו ומשם מערה לקערות: לכל הוא נותן. לפיכך לכלי שהין מותר מדבר שיש בו חומץ או ליר שהוקף ממליחת דגים שהם מבשלין שהבלין ולין הלכה כר"י ודוקא תבלין הוא לשקור ליתן בכלי שהין לפיכך לשחר שהעבירו מן האור אבל אם לפיכך בכלי שהין לא בשלה אלא ע"ג האור לפיכך מותר לתת אלא לפיכך בכלי שהין לשחר שהעבירו מן האור: **ו** אין נותנין בשבת כלי תחת הכר לקבל בו את השמן. המטפטף ומזו' דשמן מוקלה הוא ואסור לבטל כלי מהיכנו (ס*) כלומר להזהר' כלי שמוקח שלא יוכל עוד ליטלו משם דהוה ליה כקובע לו מקום ומהבהו בעיני ודמי למולחה וכלי זה משיפול בו השמן מוקלי הוא ואסור לטלטלו (ס*): אין כאותן. אין כהנין (סד*) מן השמן המטפטף מן הכר בשבת לפי שהיו מן האוכן שכבר הוקלה להדלקה: מטלטלין כר חדש. שהיו מלוח וחזי לאשתמושי ביה: אבל לא ישן. דמוקצה אחמת מיאוס הוא: חוץ מן הכר הדולק. דעוד שהוא דולק לאור גזיר שמא יכבה (סה*) ולית ליה לר"ש מוקלה אחמת מלוח ולא מוקלה אחמת לאור ולא לר"ש שמחיר לטלטל כל הכלות חוץ מן הכר הדולק שכר שהדליקו לילי שבת לפי שכבה לאור לטלטלו כל לאותו שבת דמזו לאחקלי לבין השמושות לאחקלי לכולי יומא אבל בשבת כלות הלכה כמותו שהן מוקלה לשבת אלא מוקלה מאחת כים דמודה בית ר"ש: נותנים כלי תחת הכר. בשבת לקבל נטולות שהן להבת המוטפות מן הכר כדי שלא ילהק מה שתחתיו ולא לכילולות אין בהם ממש ואין הכלי מבועל מהיכנו בשבי

אנטיכי אף עפ"י שגרופה אין שותין ממנה: **ה** המיחם שפינהו לא יתן לתוכו צונן בשביל שיחמו אבל נותן הוא* לתוך הכוס כדי להפשירן. האילפס והקדירה (נו*) שהעבירן מרותחין לא יתן לתוכן תבלין אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך התמחוי ר' יהודה אומר לכל הוא נותן (נז*) חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר: **ו** אין נותנין כלי תחת הנר לקבל בו את השמן. ואם נותנו מבעוד יום מותר. ואין ניאותין ממנו לפי שאינו מן המוכן. ממלטלין נר חדש אבל לא ישן. שמעון אומר כל הנרות (נא*) ממלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת. נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות ולא

סימן ת"ח לסוכה לו

סימן שבת לחתו לכנסו מ"ע גמי לחסורין סס הדין העומה מצ"י לגה לפלוגי בין שבת ו"ט הוא דחני סכי כו' ויכולין דבכי הכ"ג להחדלה ע"ם זה הפי':

אנטיכי לע"פי שגרופה אין בה ממש. פירש הכ"ג משום דלף על פי כן חמים מתחממי' בשבת וכן פי' הכמ"ם ולפי זה לייבי בחמין שהומום קלת מצטוד יום ולא כל לרכן לו כל לרכן. והחימום יותר יפה להן * וכדלעיל בפירוש הכ"ג ומכח ה' לעניו תבשיל ולין זה נכון דחמים כל שהתחממו כל לרכן החימום רע להן כדלימא בשבת בר"ייתות דף ל"ח ולסון רס"י לישו כלשון הכ"ג גלה תלי בטושף הבל וכלומר ולסוך להעמין כשפוף פ"ג דלעיל בפירוש הכ"ג לך מ"ו בין להכ"ג בין לרס"י קו"ן הכא תרתי. מדלא דמולילה מעמיד החום ואנטיכי מושף חום ועוד דלי עבר ושיהם שהם לסוך וקשיא לחמי לא לשמועינן לעיל לך דיכא דלי עבר. לסוך. ועוד לסבני להו בשם"ם דף ל"ז עבר ושיהם וכו' ולא פשטינן לה מהכא. והתו' הקשו קושיות לחכות יפשטים בעכין לחר דמולילה שותין שיעו בשבת שמוזגין המים חמין בין לפי שהמים מיכם כ"כ חמין כמולילה שיתבשל בין מן המים שמוזגין לתוכו לבל לחנטיכי לע"פ שגרופה אין שותין חיעה לפי שאנטיכי יש בו הבל יותר ומתבשל

סיין מן המים בשבת מזיגה וכן משמע ביבו' ע"כ:

***ה האילפס** כו'. עיין בשם"ם דמוקין מ"ם בשב"ם ולסוך להעלותו כו':

ו אין נותנין כלי תחת הכר כו'. פ' הכ"ג ולסוך לבטל כלי מהיכנו עיין משכה ז' פי"ו ומשכה ג' פי"ח:

ואם נתנו מבע"י מותר. להכיחם שם. לשון רש"י. כלו' ולא חייסינן שמא לשחר שיפול לתוכו שמן מן הכר שיטלטלנו לכלי משם ומשמע מיהא לכתחלה לסוך לתחו שם מבעוד יום מסך משבת משום דשקל ומגילין לטלטל פלי הלכך חשבו ולא התירו לכתחלה מבע"י ועיין לקמן בשמוך. לבל התוס' כתבו הלשון דסוך דסל"ל מבע"י מותרים. והטור כתב בשיטון רש"י ומע"ם מותר ליתנו תחתיו. והרמב"ם בפ"ה מה"ש העתיק לשון המשנה: **חוץ** מן הכר הדולק בשבת. ופשק הכ"ג דקי"ל לתפילו הוא דולק אלא שהודלק בין השמושות דמגו כו'. עיין בשבת ח' פ"ג דעיבודין. ומ"ש שהין מוקלה אלא מחמת שהין מוקלה כשתו שהין מוקלה בשבת אלא מחמת מיאוס הוא: מבני

תוספות חדשים

(ס*) הר"ב ד"ה לא לסוך הכוס כו' והלכה דכ"ם לית ליה מבשל עכ"ל וכ"ם בפי' פי"ג בהל"ל ד"ה לכל הוא נותן כו' ושין הלכה כר"י. וכ"ם בהכ"ל:

(נ*) בא"ד מותר להם אלא לחני. בכ"ל כו' עכ"ל ובמ"ל בשי' פ"ם ס"ע כתב ד"ם לוקחין לחני בכלי שני כ"ז שהיה קולחם בו והמחמיר תע"ג עכ"ל: וגמלא שלנו שהבשל כבר מותר

הסבמת אחרונים:

(נ*) בהגי"ל ד"ה אין מן הכר כו' לבל בשבת ניהו' הלכה כמותו כר עכ"ל וכ"ם בשם"ע פ"י ס"י:

תוס' רע"ק

מותרת היא לכתי שבלפי השוך מותר לקרוס והדבר קשה שיחלקו בתניתות. ובהלה דרש"י ניהו בתנור שהיו גרוף וניין שים בו עדיין אש גדולה הלך שבלפי השם נאפה אחלה. והרב ניהו בתנור גרוף שאז לך המדוקן לאפה אחלה מן הלך שבלפי השויר ודייקה ליישה דרש"י שבחב לך השוך והרב כתב כלפי חויר התנור וכייתו כר"ל (ס"ל):

פרק ב

משנה א

(בהרע"ב ד"ה לא נשפת) (כו*) (בהרע"ז כתב שהיא הגירסי הנכונה גלא ויו מפוש להוא דשפי השמנים):

(שם בהרע"ב ד"ה לא נשמן קיק. שמא יעש) (בו*) טעם

זה כתב שהמ"ם פ"ה מהלכות שבת וכן מצוחר בתוס'. וטעם הב' כי הרמב"ם בפירושו ולא הזכיר רק טעם השוח. אבל נשמת קשה לי דשם מוכרח להטעם שמא יעש משא"כ לשהקיים להלין בשם בר מצוכה בשבת בע"ר דמותר להשתמש בשבת. ושייבו ע"ש משום שמא יעש וכ"כ הב"י: (שם בהרע"ב ד"ה ולא בשמן שריפה. לכאו"ב וכמותר) (בח*) טע"ב דיכול להטות בשבת שריפה והוי הבערה לנוכך כמו השמן מולין. מ"מ כיון דשהכה תוכה לכל הנאות זולת בשבת שריפה עיקרו משום מנות שריפה והוי כמו נלכים ונדבות דלין קרייני בי"ט דשלמן גבוה קזכו. כי"ב. ולכ"ע נלאה דשהכומם מעשה דלין עושין ממנו דבר לגבוה ל"ם בזה משלמן גבוה קזכו אלא דגזכו שכיים לטו שריפה קדשים. תוס': (שם בשמש ולא בלולי) (כט*) סייבו לא בשמן מיהו ולא בשלב. ושומן

קמ"ע אנטיכי (קופערנע מאשינע) להפשירן (לויליך) אילפס (עסאנע, טיגעל) חמחוי (שיסעל מיט פאכערן).

ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה:

פרק ד במה טומנין ובמה אין טומנין

(מ*) **אין טומנין לא בגפת ולא בזבל לא במלח ולא בסיד ולא בחול** (מא*) **בין לחים בין יבשים לא בתבן ולא בזגים ולא במוכין ולא בעשבי בזמן שהן לחים** (מב*) **אבל טומנין בהן כשהן יבשים. טומנין בכסות ובפירות בכנפי יונה ובנסורת של חרשים ובנערות של פשתן דקתני רבי יהודה אומר בדקה ומתיר בנסה: ב טומנין בשלחין ומטלטלין אותן, בגיזי צמר ואין מטלטלים אותן, כיצד הוא עושה**

תוספות חדשים

משנה א

(מ') אין טומנין בר' ולם סעמין נדר' שמוסיף הגל פרק נם"ש פ"י כ"ז דהתבשיל לסמוך ובר"ח כתב דיש להקל נדיעבד לם סעמין לסורך מחב ע"ש:

תוס' רע"ק

מזי להדליק עפי עהגב ופל"ל תני סיפר דלפרי א לף א משום דצרי לומתני עלה דמני פלוגתא ונמוס (ג"ל):

וכבן (ג"ל): (לם בהרע"ב ד"ה מכ"ל ממר מצומל. דפרי להדליק בחלב מצוס, כפשעני בו סמן) (ל*) לף דכל מפולי סמיס לף מהני ליתן בו סמן כ"ם. ר"ל לגזרי דלמא לחדלוקי נעיבייהו (ולף דמיא גזיר לגזירה דילמי יניס כיון דאיכו נמשך לחר פמילי) חבל בחלב מהותך לחבור קל ומשום גזירה לטו סמיכו מהותך(ולף בו גזירה לגזירה כ"ל לוספ' לף כ"ג ע"ב ד"ה גזירה) מ"ש בתן לתיכו סמן כל שהוא הוי גזירה לגזירה גמרא לף כ"ל ע"ש:

(לם בד"ל ולף דלמא נדר' לחלב בחלב לטפוי לחי כיון דליכא למיחר דלף לחלב לטפוי מלף לחלב לחכוס מהני מוסי ד"ה לף כ"ל ע"ב. ופמ"ש בגליון פ"ל דעיכוכין ע"ב):

מפני שהוא מכבה. פי' הר"ב * דלא יתן לתוכו מים לפיכך מעבב שבת דלמי בשבת הוי מכבה ולפי"ב מכבה ממש וכתבו התוס' דלאו דוקא כלומר שיכול לבא לידי כבוי שיתמיל ליתן המים קודם נפילת הכילולות וקודם גמר הבתיכה יפלו ומכבה בידים או שיגביה הכלי עם המים כנגד הכילולות ותע"ב דבאותו כבוי אין בו חיוב חטאת לר"ש דמלאכה שאיכה לריכה לגופה היא. (ומיהו לפ"ל הכי בומנה פ' בפ' לפעיל) החמיכו לטו כבוי דחיוב החטאת ותע"ב דהוה גזרה לגזרה ק"ל לרבנן דהכא שייך למגזר טפי. ות"ת מ"ש מפרי"ת דיו וקמיס וכל הכחו דפ"ק דפריקן עם הסמס תיכף הרב פור"ת דהתם ליכא למיחם שמא יעשה כן בפב' דהוה לף מלאכה הן לחבל הכא ליכא למיחם דלא דמי מיקוד כל כך בומה שמיה כלי תחת הכילולות וליכא למיחם שמא יבא לידי כבוי כדפירכם ע"כ. ובעיכן גזרה לגזירה יש להרמב"ם פירוש בר"ם לקמן ופם תמלאנו:

פרק ד אין טומנין וכו'. פי' הר"ב בדבר המוסיף הבל גזירה שמא יעמין בגמין ויבא לחתו' בגחלים ס"ם לף ל"ד ע"ב גזירה שמא יעמין בגמין שים בם גחלת. ויעמין. גזרה שמא יחתה בגחלים. וכתב הרמב"ם וחולי ת"קמ בעבק שהוא מלגיכו לין גוזכין גזיר' לגזירה וחוא שיגזכו ב"ל דבר בשעה ון השעות ולח"ל יסוב ויגזכו גזירה לגזירה גזירה זה הדבר ליכא עוסין לחבל לם יהיו שתי הגזירו' בשעה אחת הרבוים בידם והוא דבר בשעה מחיד וחוא ענין אחכא כולא חדא גזירה היא ל"ל כי מי שבגזר שלא הגזירה כלתה שלא תתקייס זאת הגזיר' שלא בגזיר' לחבת תחזק אותה ותעמוד ליתה ולפיכך גזר שתי הגזירות יחד ע"כ. ובפ"ש לטעיל כתבתי בזה בשם התוס': **זגין** פי' הר"ב קליפי כו' כגבי יוסי דמשכת ב' דכזיר: * **ב טומנין** בשלחין.

פי' הר"ב עזרות כו' וכ"ל בעידן בלחון כמ"ש בומנה ו' פ"ה דמכבין בחולחני כ"ה בשם ישמעאל בר כ"י בשם רבי חוני לני קשבו לכי לחשבי גיזו' ואח' מותרין לטלטלן מאי: **ומטלטלין** אותן. פי' הר"ב לחזו למזגג עליהו וכ"ש מפרש בעור בהמה בשה דוקא וכ"ת מפרש דהכא בידעין. כי היכי דלא תקשה מומנה ה' פ"ק דצילה [ע*] ועיין בומנה ה' פ"ו דלקמן. ומ"ש הר"ב כלומר להשמען עליהם זה לשון רש"י פ"ק דצילה דף י' כן היתה יכולתם סועין בגדים על גבי הקרקע ונסוכין ויושבין על גביהן כפופים כלאמר בשבשים הוי זגיכן מבבי דהדדי: כותל

ולא יתן לתוכו מים. ואפילו מעבב שבת דגזירין עבב שבת לטו שבת ובשבת לי הוה עבי כי הלי גופא סוי מכבה ומייב הילכך בעבב שבת לחסור:

פרק ד במה טומנין. הבל לקמן קדרה מעל גבי כירם בעבב שבת ולטומנה בדבר לחל ולחמו הכתים לין טומנין בדבר המוסיף הבל אלא בדבר המעמיד הבל לחזו דבר המוסיף ולחסור: לא בגפת. פסולת של זיתים ושומשמין כשהוא כמוס יחד חס מחוד: לחים. יש בה הבל הרבה יותר מיבשין: זגין. קליפי העבבים. מלכיס. גבעיבי העבבים: מוכין. כל דבר כך קרוי מוכין כגון למר גפן ותלים למר כך של בהמה וגריכת בגדים בלויים: בזגין שהן לחין. מלכלו קלי לחבן וזגין ומוכין ועשבים ולחין שלחזו לחין מחמת עלין לא לחין מחמת ושקין שנפלו עליהן לחמר ס בשו ומוכין לחין מחמת עלין מבחת לה כגון בלמר הסוך לחליה חו בלמר שבין יכולת הבהמה: נסורת. פסולת שוכרין הכלים חן הען כשמגרים לותו בשוגה: בעורת. דק דק(מה*) שיבעבין חן הפשתן כשמפלין לותו: ר"י לותר בדקה. בעורת של פשתן דקה לבד בשורת מודה דשרי בין דקה בין גסה ולין הלכה כרבי יסודה ומה שלסרו להטמין מבעוד יום בדבר המוסיף הבל גזרה שמא יעמין בשלין וגבא להתיז בגחלים מסתחבך ולסרו להטמין בשב' (מש*) בדבר שליכו מוסיף הבל ולע"פ שליכה מבבל גזרה שמא יעלה קדרה שלטנה ויבא לתחתה בחול בשבת ובין השמשות מותר להטמין בדבר שליכו מוסיף הבל כלשמיכין בשיש בשה מדליקין דליכא למגזר שמא יעלה קדרתו שלטנה ויבא לתחתה דשתם קדרות בין השמשות הותחות הן ושמ"ש פירש בשבת קובלתו מפני שהוא מוסיף הבל ומבעי לה בגמרא שלפיכך שמוא לה בי גוכם ומפני מה לחזו לין טומנין בדבר שליכו מוסיף הבל מבעי לה בגמרא שלפיכך שמוא לה בי גוכם ומפני מה לחזו לין טומנין בדבר המוסיף הבל מבעיי גזרה שמא יעמין בגמין: **ב** בלחין. עזרות חבגוש והפסיו וסלח: **ומטלטלין** אותן. בין שעמן בה בין שלא עיין בה לחזו למגע עלייהו כלאמר להשמען עליהם: ולין מטלטלין אותן. דמוקלות הן לעזות ולחרוג ולע"פ שעמן בהן לפי שעה לא הפקיען לגמרי בשלא יחבן להטמות לחבל יחבן להטמות מטלטלס: כילד יעשה.

זה

(בשמן שריפה ב"ש) (לב*) מתפקפק לם רבמי להדליק בעי"ש טוכים שלין נוכסים לחב הפתילה ולם מכוסה שבשמת. ד"ל כיון לשן נוכסים מיהי שמא יסס ונשלא שרף שמן שריפה ב"ש: **ולכאורה** יש לכבע מסוגיי דלא מייסיכן לזה לסרי בבה מפבע למתני דלעיל ולא בשמן שריפה דמייירי בע"ש שמא יסס ונשלא שרף שמן שריפה שמא יפה. ופכיך לי' תני' חלא מעמא ב"ש ליתתי חלמה תבן אין מדליקין בש"ש ב"ש. ג' יוסי לם כאן בשם שבשב"ם לף לתני לבשמי ס"ל דאין מדליקין שמן שריפה ב"ש ר"ש ס"ש ב"ש לשם שייך לי' דמה שייך לי' ש"ש למתני שכח כיון דב"ש בשמא שבשב"ם היא עייש"ם (ומזה קשה לי על תום' שם ד"ה גזירה י"ש אלא שבת וקשה להשב"ם שם לתני בש"ש דלילה מעשה ושאל ב"ש על"י ועל השלה שבשמא וכר שם להשב"ם לשיטתי לק"ת ד"ל ד"ל לבשה ג"כ הדין לאין מדליקין אין"ש ב"ש מחום לאין מדליקין קדשים ב"ש אלא לאי מעשה לפשה כן בשתני למה שייך למתני

נוטל את הכסוי והן נופלות ר׳ אליעזר בן עזריה אומר קופה מטה על צדה ונוטל שמא יטול ואינו יכול להחזיר וחכמים אומרים נוטל ומחזיר. לא כסהו מבעוד יום לא יכסנו משתחשך. כסהו ונתגלה מותר לכסותו (א*). ממלא את הקיתון ונותן לתחת הכר או תחת הכסת:

פרק ה

במה בהמה יוצאה ובמה אינה יוצא׳ יוצא הגמל באפסר ונאקה בחטם ולובדקים בפרומביא וסוס בשיר וכל בעלי השיר יוצאים בשיר ונמשכים בשיר ומזי׳ עליהן וטובלין במקומן: ב חמור יוצ׳ במרדעת בזמן שהיא קשורה לו זכרים יוצאין לבובין

ואם טמן בהם כיצד יטול קדרתו הואיל ואסור לטלטלן והרי היא טמונה כולה בהן: נוטל. כסוי של קדרה שיש תורת כלי עליו ואעפ״י שהן עליו לא אכפת לן דלא נעשה בסיס להן שאין עשוי אלא לכסות את הקדרה: ר׳ אליעזר אומר קופה מטה על צדה ונוטל. כשבא ליטלה מטה את הקופה על צדה שמא יטול את הקדרה ויפלו הגזין שמכאן ומכאן לתוך הגומא שיש בה הקדרה ואם יצטרך לחזור ולהטמינה לא יוכל לטלטל הגזין (עא*) לכאן ולכאן ולעשות גומא להחזיר לתוכה: וחכמים אומרים נוטל. את הקדרה ואם לא נפלו הגזין שמכאן ומכאן ולא נתקלקלה הגומא מחזיר הקדרה למקומה ולא אסרינן ליה ליטול את הקדרה לכתחלה גזרה שמא תתקלקל הגומא ומודו׳ חכמים שאם נתקלקלה הגומא שלא יחזיר והלכה כחכמים: לא יכסנו משתחשך. שאסור להטמין בשבת בין בדבר המוסיף הבל בין בדבר שאינו מוסיף הבל בדרך הטמנה: ונותן. בשבת תחת הכר שמשים מראשותיו (עב*) ואע״פ שהוא מלא מוכין או כולה שאין דרך הטמנה בכך: כסת. גדול מכר:

פרק ה במה יוצאה לפי שאדם מצווה על שביתת בהמתו (עד*) בשבת ומידי דמנטרי בי׳ הבהמה לא הוי כמשאוי ומידי דלא מנטרא ביה הוי כמשאוי: אפסר. חבל שקושרין ע״פ הבהמה: והנאקה. בש״ס מוקי לה בנאקה לבנה דוקא שצריכה נטירותא יתירתא: בחטם. נזקי׳ כמין טבעת של ברזל ונוקבין חוטם הנאקה (עה*) ומכניסין אותה בתוכו: לובדקים. חמור הבא ממדינת לוד והם קשים וחזקי׳ וצריכין שמירה יותר משאר חמורי׳ המצויים בישוב: בפרומביא. רסן של ברזל: בשיר. כמין אצעדה סביב צוארו וטבעת קבועה בו ומכניסי׳ בטבעת חבל ומושכין הבהמה: וכל בעלי השיר. כגון כלבים של ציידים וחיות קטנות: יוצאים בשיר. כרוך על צוארן החבל הקבוע בשיר: ונמשכין בשיר. ואם רצה מושך הבהמה בחבל שבשיר: ומזין עליהן במקומן. כמות שהן בצואר הבהמה אם נטמאו במת: וטובלים במקומן. ומכניסים בהמה במים להטביל השיר ואף ע״ג דקי״ל שכל הכלים המיוחדים לבהמה אין מקבלין טומאה השיר וביוצא בו מקבל טומאה וצריך טבילה הואיל ועשוי לאדם שינהיג בו את הבהמה ככלי העשוי לתשמיש אדם דמי: ב במרדעת. כמין אוכף קטן ומניחים אותו על החמור כל היום כלו כדי שיתחמם: בזמן שהיא קשורה לו. מע״ש (עו*) דגלי דעתי׳ שהחמו׳ צריך לו להחמו כדאמרי אינשי חמרא אפי׳ בתקופת תמוז קריר ליה ולאו משאוי הוא אבל לקשור מרדעת על החמור בשבת אסור לפי שאי אפשר לקושרה

נוטל את הכסוי וכו׳ וכתב הר״ן ות״ק לא מיירי אחר שנטל הכסוי מה יעשה אם יקח התבשיל משם או יסלק הקדירה מן הקופה ומש״ה פליג ר׳אב״ע ורבנן דלר׳אב״ע מטה הקדירה ונוטל התבשיל מה שצריך לו וכו׳. והוא פי׳ נכון מאוד. אלא דנוטל דרבנן לא הוי דומיא דנוטל דר׳אב״ע וכ״ל * דחכמים מהדרין על לישנא דשמא יטול דאמר ר׳אב״ע. והרמב״ם מפרש בדר׳אב״ע כוונ׳ שנוטל הקדירה ונטיית הקופה הוא כדי שלא יהרוס המקום ששם הקדירה: ואינו יכול להחזיר. הלכך חיישי׳ שמא יטלטל (עב*) הגיזין שנפלו ויחזור. ורבנן לא חיישי׳ שיחזור באיסור: הכר פירש הר״ב ברטנורה שמשימו תחת מראשותיו והכסת גדול ממנו וכן פירש הרמב״ם. ומ״מ יש שפירשו בהפך. ואכתבם במשנה ג׳ פ״י ממסכת מקואות:

פרק ה במה בהמה יוצאה. פי׳ הר״ב מידי דמנטרא. כו׳ ועיין בסוף הפרק: יוצא הגמל. הכא פתח לפרושי במאי דפתח ול״יכא קפידא כמ״ש ברפ״ק דב״ק: ונאקה פי׳ הר״ב [כו׳] בערוך [ערך נקה] גמלה נקבה שבלעז׳ למשא קורין אותה נאקה: ומזין עליהן. כתבו התוספות דאצטריך לאשמועינן במקומן דלא חיישינן שמא תפול ההזא׳ על הבהמ׳ ויפסלו כדתנן במס׳ פרה (משנ׳ ג׳ פרק בתרא) נתכוון להזות על האדם והזה על הבהמה אם יש באזוב לא ישנה עכ״ל דנפסלו במלאכה דהזא׳ של בהמה איכא [שם] הזאה עליה והוו להו כמים שנעשו בהן מלאכה כך פי׳ רש״י בפ״ק דיומא דף י״ד. והר״ש מפרש טעם אחר. אבל לפי׳ הר״ב והרמב״ם דהתם שפירשו לא ישנה שאינו צריך לטבול שנית אלא יזה במים שנשארו באזוב הואיל ותחלת טבילתו כשירה היתה. נפרש דאיצטריך לאשמועינן שלא נחוש לשמא יתכוון להזות על הבהמה ויזה מן הכלי׳ דתנן בסיפא דהזייתו פסול עד שישנה. והוא נ״ל ישנה. ומ״ש הר״ב דלהכי מקבל טומאה הואיל ועשוי לאדם שינהיג בו את הבהמה פי׳ לצורך האדם וז״ש הרמב״ם שהוא מכלי האדם בשעת הרכיבה. וכן דקדק הר״ן וכתב כדי שימשכנה במקום שירצה: וטובלין במקומן. נראה דאיצטריך לאשמועי׳ דלא חיישינן שמא יטבול אותו בלא ריפוי ויהיה מהודק בבהמה והוא חוצץ ועיין לפ״ו ומ״ש שם בס״ד:

ב בזמן שהיא קשורה לו. פי׳ הר״ב מע״ש דאי בשבת וכו׳ וכתלא מסתמא בב״ח. הכי יהיב טעמא בירושלמי והיינו משום דאין עולין על גבי הבהמה בי״ט ק״ו בשבת כדתנן במסכה

תוספות חדשים

משנה ב

(א*) ממלא את הקיתון כו׳ פי׳ קיתון של נוכן שלא יחמו בקי״ץ רש״י והרמב״ם כתב שמותר ג״כ להפיג צינתן וכ״כ הפוסקים: (ב*) הר״ב ד״ה וחכמים כו׳ והלכה כחכמים וכן פסק בפי׳ הנ״ל:

תוספ׳ רע״ק

הכא איירי דמיירי בעי״ט ומשו׳ גזירה י״ט אטו שבת ול״ע) והרווחנו בזה ליישב ג״כ קושיו׳ תוס׳ דלרבה דגזרו בש״ס י״ט אטו שבת ואמאי לא גזרינן בכל השמניי׳ שאין נמשכים אחר הפתילה י״ט אטו שבת ולפי הנ״ל דדוקי׳ בש״ס דבי״ט עצמו ודינא אין מדליקי׳ ומש״ה אם ירצו דמדליקין בעי״ט מה שאין מדליקי׳ בי״ט. יתירו ג״כ להדליק בע״ש. וכמון בעזה״י. אח״כ ראיתי במאור שכ״כ אבל לא ידעתי דבתחלת דברי המאו׳ אין מורה כן אלא כתוס׳ דלרבה אין בשריפת ת״ט איסו׳ בי״ט וחילוק בין שמן להסיי׳ דהלה שנטמא׳. לסוף דבריו נוטים ממש לדברינו דגם לרבה אסור ת״ט משו׳ שריפת קדשי׳ אלא דל״ש למתני׳ בפרקי׳ וע״כ דמיירי בעי״ט עיי״ש ואולי יש חיבור לשון והוא כמו ב׳ תירוצים: ולבאורה קשה דהא מ״מ יש לפרש דמתניתי׳ מיירי בעי״ט וכיון דמטה עליו לבערו חיישינן שמא יטה והוי שורף ש״ס בי״ט ושייך שפיר למתני הכא כיון דסד טעמא עם שבת דכמו דאסור בע״ש אסור ג״כ בעי״ט. אלא ע״כ מוכח כיון דמדינא מש״ס מותר להבעיר תרומה טמאה בי״ט דהא יכול להנות בשעת שריפה אלא דאסור משום קדשים

קפ״ע קופה (ווין-פאס, קושע, טאננע, צובער) הקיתון (גלאז. קרוג) אפסר (האלפטער) נאקה (ארש קאמעל) פרומביא (צוים, געביס) שיר (האלז-קעטע) מרדעת (ווימאמטעל).

תוספות חדשים

(ע*) הר"ב ד"ס ונלמוד נכונו כר' אלפס כמ"ק פכ"ל יב"ם פ"ו ס"ו פסק ככללי יהוד'. אבל לפ ככללי יוסי:

משנה ד

(ב*) פרתו פל ר"מ"ט כו' ולין הלכה כמוסו. (ס"ע פ"ו"ה ס"ו):

תום' רע"ק

מס"ה לפ מיישיכן לפמ"ש יפה כיון דגם פס יפה ליכל לימור מדיכל ולפיפת הריב"ש פכ"ל דפרישי ס"ה ב"י"ט הוי דתוכיי יקפה כ"ל דפל תרומל מ' לתומ'פס דפני וכפל קיימי' דק על דיכל לפין פורפין קפני' ב"י"ם אבל לפ פ"ל דת"ש פין פורפין ל"ם לפו פגזיכם לפו קפנים פל זפו ל"ם לפ"ב"ש דת"ש הוי ג"כ בכלל קפנים זפ ועל תרומל דפכפב"ש ג"כ ל"ב"ש ק' כ"ל זולת דכיעמ דפ"ל לפני דב"ש לפיפור לפו ל"ם למגזר פמ"ש יפה ול"ע. מ"מ י"ל דדוקל בפמיכים עומדים דפפפם הוא פמ"ש יפה לימו קרוב לודאי פלא כיון דמלוות עליו לפעבו חייפיכן פמ"ש יפה זפ לא חייפיכן בע"ט. אבל בפיע כמפכיס לפפ"ז דולמי יפה כמ"ם תוס' כ"ל י"ל דגם בע"ט לפפור דפם יפי הוי פרוף פמן פכיפס ב"י"ט ול"ע לדינא:

[בהכע"ב ד"ס בגפט. ועין זפת הוא ולבן) (לב*) ועי' בפ' ס"ל דתיבת לבן ס"ם דפרי הכ"ב כתב לפ"ב ודוק ממון מפכפמון ונפט לבן לפ"ב דגפט למתני' לפו פיינו נפט בע"ז: (פס נפל"ד ובמתפק ומנו)(לד*) בתוס' פ"ב דביצה דף כ"ב כתבו לפין פתיוב מבני פממכר כבוי דזפו לא הוי רק גרם כיבוי דפיינו מייב (ע"י לקמן פע"ז ס"ה) אלא ס"ם דפפוסה פעם פהוא מתפק ממנה מכבה קלת ומכפה פוכו דלא יכול לפנהוני כולי פאי כי פיכא פמן מועט בבל. ובפ"ם כ' דלב"ז יקפה הא בפמוך מ"ל דפפוסה פעם"י הכי דזפה כפמתפק ממפפוסה פיט מכפים מפוך הכי כלל ולי"ב אלא מפוס מהיכא הביעו. אלא הע"ק דע"ב לא פרי' לקמן פס"ה אלא

ס"ע לבובין (נעבארט, גרויסבוטן) כבולות (אונטערוסטבאר) צרורות (דיא אייטשר אוטבינדען) זוג גלאקליין, (שעללע) גימין (עב"ה) קופר (דיא לד-אינגעל. שטאפעלשווייין.

נמפפם ג' ס"ם דבילם. ומלבך מיקם לקפור לפפור פפוסך עליה לפבל ליתן בלא קפירה לין כפן ומפוס לא עולין. כך ומפורם בדפרי הרמ"ם:

רחלות יולפות וכו' וכבונות ויעפו זה בכבפות בלבד פלמען יותר לך מלמר הזכריס. הרמב"ם:

רבי יהוד' לומר וכו'. הרמב"ם בפיבופו כתב דלין הלכה כמותו. לפבל במבורו פ"ך פפק כמותו וזו היא גילפת הרי"ף בפ"ם דבך לומר הלכה כר"י. ובפיבופו * כפיבם"י דומפם כי לפא כבין לומר כ' יוחנן פלכי כת"ק דר"ל ת"ק דמתניתין:

ג לא יקפור גמלי' וכו' וימפוך. פי' הר"ב פלא יהיה כמוליכן לפוק. ס"ק. ולי ומפוס הא לפי' קפוריס ומע"ם וכ"כ הרמב"ם בפיבופו ובמיבורו פ"ך: **ובלבד** פלא יכבוך. בפ"ם רמי לה לדתנן בפוק ומפכי בלפ' התוכף תביפה לחת היכה מיבור ומפכי הכי קלמר ובלבד פלא יכבוך ויקפור. ועיין בפ' הר"ב במפכם ג' ס"ע דבלפ':

ד בזמן פליכה קפורה לו. ומע"ם כדפירם הר"ב לעיל: **ולא** בזוג. פי' הר"ב מפכי פכלהה כמוליכן לפוק. ס"ק. וכתבו התוספת לבי מפוי לימו פבטל בגד לפפק:

התרנגולין כתב הרמב"ם הוא פם כללי לזכר ולנקבה:

ולא בלועה. כתב הר"ב בין לגוי בין לפמור ועיין ומפכם מ' ס"ב דבילה * ולכוי פיבם"י (דף כ"ב) פלבועה וקולעה לגוי בין קבריס כמין קלועה ומקן לקבן ולימו לחזקה בה ע"כ:

פרתו כתב הר"ב לא פלו כו' בס"ם ומפוס דהיכי תלבי פרתו דמפמיע חדלה והא כמה הוו ליה כו': פרק

לבובין. רחלות יוצאות שחוזות כבולות וכבונות. העזים יוצאות צרורות ר' יוסי אומר בכולן חוץ מן הרחילין הכבונות רבי יהודה אומר עזים יוצאות צרורות ליבש אבל לא לחלב (עח*): **ג** ובמה אינה יוצאה לא יצא גמל במטוטלת לא עקוד ולארגול וכן שאר כל הבהמות. לא יקשור גמלים זה בזה וימשוך אבל מכנים חבלים לתוך ידו וימשוך ובלבד שלא יכוך: **ד** אין חמור יוצא במרדעת בזמן שאינה קשורה לו ולא בזוג אעפ"י שהוא פקוק ולא בסולם שבצואר ולא ברצועה שברגלו ואין התרנגולין יוצאין בחוטין ולא ברצוע שברגליה ואין הזכרים יוצאין בעגלה שתחת האליה שלהן ואין הרחלי' יוצאות חנונו' ואין העגל יוצא בגימון ולא פרה בעור הקופד ולא ברצועה שבין קרניה פרתו של ראב"ע היתה יוצאה ברצועה שבין קרניה שלא ברצון חכמים:

פרק

יבלמו: בגול. שכופפי' ידו על זכוגו וקופרין: לא יקשור גמלים זה בזה וימשוך. לחד וכולן הולכין פלא יכלה כמוליכן בפוק למוכן: לפבל מכנים הוא חבלים לתוך ידו. והוא פלא יהיו לפפי החבלים תלויין ויולפין ומתפת ידו לפחץ עפת לי יותר כדי פלא יכל. כמי פמוסף חבלי' תלויין בידו: ובלבד פלא יכוך לפו לענין פבת קל מייבי הסתת פלא לענין כלפ' והכי קלמר המוכנים חבלי' בידו קלת' פל פסתן וקלסה פל גמל לא יכוך זו בזו דכי כריך להו כלפים (עט*) וידו ומתממת בחמיזתן ומקור: **ד** בזוג. כמין פעמון פמולין בלוחר הבהמה פתפמיע קול בהליכתה: לע"ם פהוא פקוק. בזמיכין דהסתת לין העגבל פלו ומקסק להפמיע קול ומפי פכלכה כמוליכו בפוק: בסולם פבלוחו. כפים לו מכה כותבים בלוחו עליה כמין פתי ועבד כדי פלא יחזיר רחפו לחכך מבוחתו: ולא בלבועה פבבגלו. בהמה פוכה רגליה זו בזו בהליכתה, עומדין לה כמין עבני פל לבועה עבה וקופרי' לותה בזוקס פרגליה ומקסות זו בזו: בחוטין. פעופ' להן לפיוכא פלא יתחלפו בתבכגולות לחברי': ולא בלבועות. פקופרין פני לגליהן יחד בלבועה קלה פלא ילבגו ויפבכו לת הבלי': בעגלה פתחת האליה. כמין עגלה קטנה קופרין תחת האליה פל הבבתי' פחלי"ת גדולה כדי פלא תלקה בחבני' ובקלעים: חכוני'. עץ לי"ם פפמו יוחנן מביאין קיסם ממו ומכיחין לה בחוזקה כדי פתתעפ ויפלו התולעים פבדחפה ולזכרים לין לריכין לעפות כן פתוך פמגבחים זה בזה כופלין התולעי' מהליפס: בגימון. כמין עול פל גמי מותני' על לוחר העגל פיהא למוד לכוף לחפו כפיגדל: בעור הקופר. פכן פכיניו חדין כחתו וקופרין עוהו בדדי הבהמה פלא יבקוה הבלים: ולא בלבועה פבין הבבים. בין לגוי בין לפמור לפוק דכל בניותה יתירתא מפחי הוא: פרתו פל ראב"ע. לא פלו היתה אלא פל

פרק

פכבתו ועל פלא מיתה בה בקלתת על פמו:

לקפרה לו פלא ל"ב קושך עלמו בגדי הבהמה וכולא ומפתת בעלי חיי' ולפ עבד וקפרו לפלת בו: לבובין. בעור פקופרי' לפס בכגד זכרות פלא יעלו על הבקבות: פחוזות. פחוזיס חליס פלהן קפורה למעלה כדי פיעלו עליהם זכרים: כבולות. פכובלים חליה פלהן וקופרים לותן בבגליהן כדי פלא יעלו עליהם זכרים: כבונות. פקופרי' בגד פביב הכבפ' ביו' פכולדי' לפמור למהן פלא יעקף: לבוכו'. דדיהן לבוכו' פעמים ליבפ החלב פמהדקים לותן בחוזק ופעמי' קופרין לפס כיס בדדיהן פלא יעפעף החלב (עז*) לתוך ויפפד: רבי יוסי לותר ויפפד: בגי פכובלים: בעור. פהוא פמיכת למהן פלא יעקף ותוי לפו תכפיס: יולפות לבוכו' ליבפ. ר' יהודה פבילה לת כת"ק דלפו מפתי הוא מיהו ליבפ למהדק פפיב ליכא למיגזר דלמא נפיל ותתי לפתויי חבל לתבל פלא דלא מהדק פפיב לפוק מיפיכן דלמא נפיל ותתי לפתויי והלכה כת"ק:

ג מעוטלת. מתיכה פל מעלפ קפורה בזמנו לפיכן לו לדבר לחב: עקוד פקופרים ידיפס עם הרגלים בבגלים פלא יבלו: לגול. שכופפי' ידו על זכוגו וקופרין: לא יקשור גמלים זה בזה וימשוך. לחד וכולן הולכין פלא יכלה כמוליכן בפוק למוכן: לפבל מכנים הוא חבלים לתוך ידו. והוא פלא יהיו לפפי החבלים תלויין ויולפין ומתפת ידו לפחץ עפת לי יותר כדי פלא יכל. כמי פמוסף חבלי' תלויין בידו: ובלבד פלא יכוך לפו לענין פבת קל מייבי הסתת פלא לענין כלפ' והכי קלמר המוכנים חבלי' בידו קלת' פל פסתן וקלסה פל גמל לא יכוך זו בזו דכי כריך להו כלפים (עט*) וידו ומתממת בחמיזתן ומקור: **ד** בזוג. כמין פעמון פמולין בלוחר הבהמה פתפמיע קול בהליכתה: לע"ם פהוא פקוק. בזמיכין דהסתת לין העגבל פלו ומקסק להפמיע קול ומפי פכלכה כמוליכו בפוק: בסולם פבלוחו. כפים לו מכה כותבים בלוחו עליה כמין פתי ועבד כדי פלא יחזיר רחפו לחכך מבוחתו: ולא בלבועה פבבגלו. בהמה פוכה רגליה זו בזו בהליכתה, עומדין לה כמין עבני פל לבועה עבה וקופרי' לותה בזוקס פרגליה ומקסות זו בזו: בחוטין. פעופ' להן לפיוכא פלא יתחלפו בתבכגולות לחברי': ולא בלבועות. פקופרין פני לגליהן יחד בלבועה קלה פלא ילבגו ויפבכו לת הבלי': בעגלה פתחת האליה. כמין עגלה קטנה קופרין תחת האליה פל הבבתי' פחלי"ת גדולה כדי פלא תלקה בחבני' ובקלעים: חכוני'. עץ לי"ם פפמו יוחנן מביאין קיסם ממו ומכיחין לה בחוזקה כדי פתתעפ ויפלו התולעים פבדחפה ולזכרים לין לריכין לעפות כן פתוך פמגבחים זה בזה כופלין התולעי' מהליפס: בגימון. כמין עול פל גמי מותני' על לוחר העגל פיהא למוד לכוף לחפו כפיגדל: בעור הקופר. פכן פכיניו חדין כחתו וקופרין עוהו בדדי הבהמה פלא יבקוה הבלים: ולא בלבועה פבין הבבים. בין לגוי בין לפמור לפוק דכל בניותה יתירתא מפחי הוא: פרתו פל ראב"ע. לא פלו היתה אלא פל

פרק ו במה אשה יוצאה ובמה אינה יוצאה.

לא תצא אשה לא בחוטי צמר ולא בחוטי פשתן ולא ברצועות שבראשה ולא תטבול בהן עד שתרפם ולא בטוטפת ולא בסנבוטין בזמן שאינן תפורין ולא בכבול לרשות הרבים ולא בעיר של זהב ולא בקטלא ולא בנזמים ולא בטבעת שאין עליה חותם ולא במחט שאינה נקובה ואם יצאה אינה חייבת

ר״ע מברטנורה

פרק ו במה אשה: שבראשה. אכלהו קאי אחוטי צמר ופשתן ורצועה שמקלעות בהן שער שבראשה ומה טעם לא תצא בהם בשבת מפני שאמרו חכמים בחול לא תטבול בהם עד שתרפם לפיכך בשבת לא תצא בהם דלמא מתרמיא לה טבילה של מצוה ושרי להו ואתיא לאתוייהו ארבע אמות בר״ה: עד שתרפ׳. שתתירם קצת שיהיו רפויין ויכנסו המים ביניהם שלא יהיו חוצצים בטבילה: בטוטפת. ציץ שקושרין על המצח מאוזן לאוזן: סנבוטין. תלויין בטוטפת ובאין על הלדעים עד הלחיים עניות עושות אותן של מיני צבעונין עשירות עושות אותן של כסף ושל זהב ומתוך שחשובין הן חיישינן דלמא שלפא ומחוייא לחברתה: בזמן שאינן תפורים. בשבכה שבראשה אבל תפורים ליכא למיחש לאחויי שאינה נוטלת השבכה מראשה בר״ה שהרי היא מגלה שערה: בכבול. חתיכה של בגד כמו מלבנת קטנה שקושרין אותה על המצח ונותנין הליץ עליה כדי שלא יזיק הליץ במצח ופעמים שהאשה מתקשטת בו בלא ליץ: לר״ה. אבל לחצר שרי וכל הנזכר למעלה אסורים אף בחצר דגזור בהו שלא תתקשט בשבת כלל לא בחצר ולא בר״ה ובכבול התירו שלא לאסור את כל תכשיטיה ותתגנה על בעלה ורמב״ם פירש דלר״ה קאי אכלהו תכשיטין האמורין במתניתין דכלה לא אסרינן אלא גזרה שמא תעבירם האשה ד׳ אמות בר״ה (א*): עיר של זהב. עטרת זהב עשויה כמין עיר צורת ירושלים: ולא בקטלא. תכשיט שנתון בצואר בדוחק והאשה חונקת עצמה בו כדי שתראה בעלת בשר ובערבי מנקק״א: ולא בנזמים. נזמי האף אבל נזמי האוזן יוצאין בהן: חותם. צורה לחתום בה אגרות או כל דבר סתר ואף ע״ג דתכשיט הוא לה אסור דלמא שלפה ומחויא אבל יש עליה חותם דלאו תכשיט הוא לה אמרינן לקמן דחייבת חטאת ואף על פי שמוליכתו באצבע דרך מלבוש לפי שפעמים שהבעל מסיר אותו מאצבעו ונותן אותו לאשתו להצניעו והיא נותנתו באצבעה והולכת בו וכמלא שדרך הולכתו בכך וכן טבעת שאין עליה חותם דלא הוי תכשיט לאיש חייב חטאת אע״פ שמוליכין באצבעו דרך מלבוש שפעמים שהאשה נותנתו לו שיוליכנו לאומן והוא מוליכו באצבעו ואם יצאת האשה בכל הנך דאסרינן עד הכא

תוספות יום טוב

פרק ו במה אשה יוצאה וכו׳. דאי תכשיט ולא משאוי ואיכא דהוי תכשיט וגזר ביה רבנן דילמא שלפא ומחוייא לחברתה חשיבותו ודלמא אתי לאתויי ד״א בר״הר. רש״י: **לא** תצא וכו׳ פתח במאי דסליק וליכא קפידי׳ כמ״ש ברפ״ק: **שבראשה.** פירש הר״ב שמקלעת בהן שער ראשה. וכן ל׳ רש״י והיינו בע״ש דאלו בשבת אסור כדתנן בס״פ המצניע. והתו׳ דחו זה הפי׳ משום דכמו שיש איסור בקליעה ה״נ איכא איסור בסתירה והלכך לא חיישינן בהו שתתירם (פ*) אלא הכא מיירי שאינן קלועים: **לר״ה.** כתב הר״ב וכל הנזכרים למעלה אסורים אף בחצר דגזור בהו וכו׳. ומסיים הר״ן ודלא גזירה הוא שגזור בהן. וכתב הב״י בסימן ש״ג שכתב הרמב״ם בפרק י״ט מה״ש דהא דאסרו בחצר דוקא כשאינה מעורבת וכתבו המגיד והר״ן שהרמב״ן והרשב״א חולקי׳ בדבר דבחצר שאמרו לאו דוקי׳ דה״ה בבית (פא*) ע״כ. ומ״ש הר״ב בשם הרמב״ם מלשונו זה שהבאתי מחבורו עיניך רואות שחזר בו ועוד עיין בזה מ״ש במשנה ה׳ בס״ד: **ולא** בעיר של זהב. הקשו בתוספת דהא תנן בפרק בתרא דסוטה (משנה י״ד) דבפולמוס של טיטוס גזרו עליו שלא יתקשטו בו והכא לא אסור אלא בשבת ואור״ת דהתם דוקא לכלות גזרו כדתנן התם ולא לשאר בני אדם: **ולא** בקטלא פי׳ הר״ב שנתון בצואר בדוחק והאשה חונקת וכו׳ ע״ש. ופי׳ התו׳ דהכא ברפוי דליכא חלילה דאל״כ בריש ה״ל למתני בהדי חוטי צמר וכו׳ וטעמא דאסור דדבר של כוי הוא ויש לחוש דילמא שליף ומחוי. ע״כ. וקשיא לי דאכתי נתני ברישא קטלא ודחונקת בה וי״ל דכיון דמ״מ אילטריך למתני קטלא דאינו חונקת לא בעי למיתני ליה ברישא כמי. וסמיך ליה דמוילא שמעינן דכל דבר שחוצץ אינה יוצאה בו. וא״ת אמאי תני ברישא דוקא שבראשה. הא משכחת דבצוארה כמי קושרת דבר החוצץ הא מילתא מיפרשא בש״ס דבחוטין ורצועה דרישא אין אשה חונקת את עצמה בצוארה והילכך לא משכחת להו אלא שבראשה וקטלא דהכא שאני דמתוך שהרצועה חלקה ורחבה אינה מזיקתה. ועיין לפ״ע דמקואות: **ולא** בנזמים. פירש הר״ב נזמי האף אבל נזמי האוזן יוצאין בהן ומסיים רש״י דעריחא לה מלתא למשלף ואחויי מפני שאזניה מכוסות בקישורין: **ולא** בטבעת שאין עליה חותם. פירש הר״ב אבל יש עליה חותם וכו׳ ואף ע״פי שמוליכתו באצבע דרך מלבוש והרי לא הוליאה כדרך כל המוליאין (ותנן בפרק י׳ משנה ג׳ דפטור) שכל המוליא דבר שאינו תכשיט לו מוליאין אותו בידים ולא דרך מלבוש רש״י דף ס״ב: **ולא** במחט שאינה נקובה. בש״ס למאי חזיא ומסקי׳ אמר רבא עם של זהב יש לה על ראשה בחול חולקת בה שערה בשבת מניחתה כנגד פדחתה. ולא ידעתי למה השמיט הרמב״ם בפירושו טעמא דמניחתה וכו׳. ואף על גב דס״ל דבשבת רשאית לחלק שערה שאין זה פסיק רישיה שתשיר שערה וכמו שכתבו התוספות והר״ן אפ״ה ומעט חולקת לא שרי דאכתי לאו תכשיט הוא אלא

תוספות חדשים

(ד׳) בהר״ב ד״ה בכ״ה טו׳ והרמב״ם פי׳ עכ״ל עיין בתי״ט במשנ׳ ה׳ ד״ה לחצר ובש״ע סצ״א דעוג בזה ולא הכריע ועכשיו נהגו הנשים היתר בכל חוץ ממה דתנן בה חייב חטאת וע״ש הטעם דהניחו להם מנהגם · (בסימן ש״ג)

תוס׳ רע״ק

אלא משו׳ דאינו נוגע בדבר הדולק אלא עושה דבר המועיל לה הגורם את הכיבוי כשמגיע שמה הדליק׳ אבל הכא השמן והפתילי׳ שתיהן גורמי׳ את הדליקה והממעט מא׳ מהן וממהר הכיבוי חייב. עיי״ש:

משנה ג

(טומאת אוהלים) (לה*) היינו בקבעו ומברו לקרקע דבטל מתורת בגד ואינו מטמא אלא פשתן דגמרי׳ ממשכן דהוי קבוע. וכ״כ בתוס׳ והיינו דדייק הרע״ב אם עשה מהן אוהל והוי כשאר בית וכו׳ היינו בקבעו (הרמ״ז והב״ד): (בהרע״ב ד״ה הבהבי׳, על הפלהבי׳) (לו*) מלש׳ הקרא זבחי הבהבי (הושע ח׳). (שם בסוף א״ד ומגומגמי׳ עסקינן) (לז*) תמו׳ לי דהא מבואר בסוגיין דהך דבא פלוגתייהו בטומאה מיירי אף ביותר מג׳ על ג׳ אלא דפלוגתייהו דמדליקין זה מיירי רק בבגד על ג׳ מגומגמות דבזה דוקא אמר ר״א אין מדליקין דמכי אדליק בה פורתא ונעשה פחות מג׳ ע״ג נעשה שבר כלי כמ״ש הרע״ב. ולע״ג: **משנה ד** (בהרע״ב ד״ה ספופרת של בילה. הקליפה הקשה) (לח*) במהרי״ל בסופו בליקוטים פירש ססיא קנה אגם. בילה פירושו מבריכה שגדולים בו קנים עכ״ל. והוא מלשון הכתוב היגאה גמא בלא בצה. איוב (ח׳): **משנה ה** (בהרע״ב ד״ה ואם בשביל החולה) (לט*) כך גירסת הרע״ב והא דלא ערבי׳ ותני מפני החולה היינו משום דתלת דרישא הוי עושה מלאכה בשבילו שהוא מתיירא מפני גוים וכו׳ ובשביל החולה

חייבת חטאת: ב לא יצא האיש בסנדל המסומר ולא ביחיד בזמן שאין ברגלו מכה ולא בתפילין ולא בקמיע בזמן שאינו מן המומחה ולא בשריון ולא בקסדא ולא במגפיים ואם יצא אינו חייב חטאת: ג לא תצא אשה במחט הנקובה ולא בטבעת שיש עליה חותם ולא בכוליאר ולא בכובלת ולא בצלוחית של פלייטון ואם יצתה חייבת חטאת דברי ר' מאיר וחכמים פוטרין בכובלת ובצלוחית של פלייטון: ד לא יצא האיש לא בסיף ולא בקשת ולא בתרים ולא באלה ולא ברומח ואם יצא חייב חטאת ר"א אומר תכשיטין הן להן וחכמים אומרים אינן אלא לגנאי שנאמר (ישעיה ב') וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות ולא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה. בירית טהורה ויוצאין בה בשבת. כבלים טמאין ואין יוצאין בהן בשבת

תוספות חדשים

(ב*) תי"ט ד"ה ולפ"ז פסחילין כו' דפסח זמן תפילין כו' עכ"ל. ול"נ דגם למ"ד פסח לאו זמן תפילין הוי כיון ג"כ פלי פעמ' (פג*) כיון דמקיי' בגמרא דלכך מלבוש פס. ולכך לינו פ"ג לפי' לה"מ ד"ה. ומוסי' כתבו בפסחים ד"ה דלמין ליפסי' להניח בפסח. וכ"כ פ"ש בפיטין פקיי"ו בפס הכל בו ו"ס כיון דמוסכים בניס למ"ד פסח מלבוש מ"מ מפלוג מלבוש דג"כ לין סייג להלכיתו. מל"ל דלמי אחי לפסוי וכו' וק"ל: (מהורש"ח זצ"ל):

(ג*) הר"ב ד"ה וחכמי' כר' ובלבה פחכמי' עכ"ל וכ"ה בפ"ש פי' פ"ג פ"ה:

תום' רע"ק

פסולה פיינו לגורך פלס לאחר פ"ל): פס ד"ה פלי פולה פים בו פכנה) (מ*) מלקקן פרע"ב פלי פולה ולא פקה לה כולהו למפני הגוי' וכו' כולהו ניס בו פכנה. ומפמע דפ"ל כפר"ת דלריך כולהו פתמא פויין פכנה ועכ"פ פפך פכנה ולא כרפ"י: (פס ד"ה פפרע"ב ד"ה פפוף עופה פפס. פפר' מתכוין לעפות) (מא*) כ"כ רפ"י ולפי"ז ניחה דקאמר מון מן פפתילה דזה ג"כ פועל אל"כ למכנה בפניל לעפות פפס. פפל לענ"ד נ"ע דפכוונין ליתה פפס בפתילי פלריך להפנה עפקי ולפ"כ יל דפ"ק למיירי בפתילי פלא פנתפס מפנ"י וזה לף דפכיבי עכפיו מפוס לפס על פפתילה מ"מ כיון דלריך להלריך לותו לזה מקרי נריכי לגופו דפא לפילו בתיכו מתכוין לגולגה דק דכוי פכיק ניפא לפ ניפא לי מייב לפילו לכי פמעון וכדאיתא בכוגי' לפנא דל"ל:

קף ק"ג ע"א דפתולם עולפי' לתכילה פפות מכגדוגלות בתכע'

שב"ע המסומר (מיט נאָגעלן בעשלאָגען) קסדא (העלם, שטורמהויבע) מגיפין (ביין-האַרניש כובלת (ריעם-ביכזליין) בבוליאר (הויבע, קאָפּף-פוטער) פליימון, (באַלואָם, ריבענדע זאַלבע) אלה (קאָלבע, פרינעל) תרים (מאַרש, שילד) בירית (קנייע, באַנד).

חטאת כלי מעל ידי מלאכתו אתקפעת לגל לית תכפיע בעלמו וכמו שכתבנו זל:

ב לא בסנדל יצא בכנדל כו'. עיין קפ"ק דביצה: **המסומר.** כתב סר"ג ותוספין דו מסמרות לחזקו פי' רפ"י עם העור פלמעלה היטנו. ועיין קפ"ק דביצה. ומ"ש ומפני שמעשה זה בשבת היה כו' לפון הר"ן ותולי בכתיפיו ע"כ. והא דלא גזרו בתעלית שעל הגפמים דפ"ג דתעלית לחזו בפ"ק דלי דהוי כתופיה דפיתיכה בעשיית מלאכה (פב*): **ולא** בתפילין. לא תיית לגיבה דמ"ד שבת לגו זמן תפילין כדכתב הר"ג מפכה ג' פ"ג דבכות אלא לפי' לגיבה דמ"ד שבת זמן תפילין (ת*) וכ"פ הר"ג בר"פ בתכת דעירובין. לף יגל. ללמוד לפי' לפתוויי בר"פ דפקיל ליה מדיפים לפ בא לפנית וממעי לה ד' לפות. ובעל"פ פי' פ"ש כתב גפ כן זה העשם נכלה פפוקק דבבת זמן תפילין ולא כתב כן בפי' ל"ת. אבל פרמב"ם בפי"ע מה"פ נכלה מהמבלפוו דמפני למתניתי' לגיבה מ"ד דבבת לה זמן תפילין פכתב מפני פהולין דלך מלבוש וכן היולא בתפילין פעוד ע"כ. וזה לפוו בפ"פ לגיבה מ"ד דבבת לה זמן תפילין דלפ"ה פעוד ע"כ. ועיין עוד מזה בר"פ בתכת דעירובין:

* **המומחה** עיין בפי' הר"ג מפכה פ' פ"ה דעירובין: **אינו** חייב חטאת. דלא מפוי נכהו אלא כמלבושו נכהו בחול. הר"ן: **ג במחט** הנקובה. פי' הר"ג פחוון פהולין וכו' כלומר וכל לפה דכפה ולחומפתה לתפור ולתקן בגדי בית. וכלאה מזה פדעתו כדעת הגלי"פ דלים דין בגיכה בקובה דין בנקובה פעוד פהולין מוליא כדרך המולין:

ולא בטבעת וכו'. מפורש בפכה פ':

* **פלייטן** פירש הר"ג פוכ כו'. כ"כ הרמב"ם אבל בקוף מפכת כלים מפרש הר"ג כפירש"י:

ד ולא וחכמים בלה. עיין בפי' הר"ג בפ"ו פפכת כלים: **אומרים** היינו אלא אלא לגבאי בכאמר וכו'. מכמים היינו תכא קמ"ל ולא בא אלא לפרש העגש:

ס דין

חכא בפתכיתין לינה חייבת חטאת דכולהו תכפיתן ליכא וכבן הוא דגזור בהו לגזרת חטאת ומחוייל: ב בכנדל המסומר פל עץ הוא ותומבים בו מסמרות לחזקו ומקומר פל עץ הוא ותומבים בו מסמרות לחזקו ומקומו בפבת וביום טוב מקום מעשה פהיה היו נתבלים במעשה מפני הפמד ומפני קול פעל גבי המעשה בקבוצין פפליהן הן בלים לדקו זה לת זה והבנו זה לת זה פמקמיים פבכנדליהן ומפני פמעשה זה בפבת היה לקבוצו בפבת וביום טוב מקום יום פל כניסיל כמו פבת: ולא ביחיד. ולא בכנדל יחיד: בזמן פלין בהגלו מכה. לית דלמי טעמא פמ"ל יפפדוצו פהכנדל יחידי בגגל פלין לו תחת כנפיו ומולילו בפבת ולית דלמי דלמא מחייכי עליה ופלף ליה לזה פבהגלו ומייתי ליה בידיה ומיכו בזמן פים בהגלו מכה פני לגלות בכנדל יחידי בהגל פלין בו מכה מפני פמכתו מוכחת עליו: ולא בקמיע. פתולין לרפואה: פלינה מן המומחה. מלפ מומחה פריפא ג' בני לפ לבל קמיע פכלקה מלפ מומחה פריפא ג' בני לפ בפלך קמיעות לף פל גב דלא לתמי קמיע פני דתכפיע הוא לחולה כלחד ממלבושיו: וקפדא. כובע פל בהל. מגיפין. כתין בתי פוקים פל בהל פלובפים בולחמה ולפי פלין לובפין לותן לגלה בפבת מלחמה לפול לבפן בפבת (פד*): ג במחט נקובה. פתובים בה לגלו תכפיע הוא ומייבת חטאת לף פל פי פמוליה לותה בולבוסי' ולא בידה פלוון פהוליה דלך לומרו מייב חטאת: בכוליאר. כלי פהפפה מעגלת בלחפה כתין בעבת פמפבב הלהם והוא מפלוי לפי פלין רוב הכפים יולאות בו: בכובלת. קפר פל כלף לו פל זה פקפוד בתוכו בוהם להעביר היא בע בפבתם: פל פלייטון. מוב פקורין מוקרי': וחכמים פוטרין. דקבי תכפיעין ניהו ולכתחלה לא רפה לגגל פלפה ומחוייל והלכה כחכמים (ג*): ד תרים. מגן עשוי כתבנית מפולם: אלה. מגן עגול וסניפים פל עץ ולחי פמעתי אלה מל"ה בלע"ז ובערבי דקו"ם: וכתתו חרבותם לאתים. ולי תכפיעין ניהו לא יהיו בעלים לעתיד: בירית. אלעדה על הפוק להחזיק בתי פוקים פלא יפלו וילאו פוקים פלוק פהוכה לגגל תכפיע לגוי הוא וכלי תפמים ממי לא הוי אלא כלי המעשה כלי דומיא דנעבות הכלים פהן עשוים: יולאים בהן. דגגל פלפה לפלפלת פהיא פל זהב ומחוייל

כי סקלא לסלסלת לא מגליא סוקא סהכי ניכית בשוקא עומדת: **ה** חוטי סעד. סעד תלוי סעמתא לותו כמין מוען וקולעת בהן סעדא ולו ספ״ה קסבא לותן על פדחתא קסר מהודק יולפא בהן דלף דמי לחוטי למר וחוטי סעמתן דלעיל לפי סהיו ככנסין בהם ולי מהכחיל לה עדיפא ליכא לניכא סתחילם ולא לחיל לאתוייכהו: בין מסלה בין מסל מבדתא בין מסל בהמה. לניכי דלי תכל מסלה מסום דלא מחיל לה לאבל מבדתא דמחיל לה ליתל ניחום דלות סלפא להו ולחיל לאתוייכהו ולי תכי סל מבדתא מסום דבא ליכא עלה סיל לה מיכך ולא מחייכי עלה ומסום הכי ליכא למיסק דלמל סלפא ולחיל לאתוייה לאבל דבהמה דלהו בא ליכא דלית ומיכך ליתל ניחום דלות סלפא לה ולחיל לאתוייה לניכא: בזמן שהן תפורין. לסבבא סבדסא דהו לא סלפא להו לאתויי: לחבר. לסבבא סבדסא דלי יסמעאל בבי יוסי לחזו כן ותכא הוא ופליג לחתכיתין כלליתא בפ״ק:

* **בפילפל** פירש הר״ב סמוחכת בפיה סבי היא הפה ובפ״ע מסכת ו׳ סלפלת ומפרש הר״ב סלישו הפלפל המלוי בידיהו:

ובלבד שלא תתן לכתחלה. כתבו התוס׳ מפני שכרחה כמערבות לחוליא ועיין מסכת י״ג ערך בתרא דעירובין ולפ״ז זה כל הכך לעניל מוך שבחזכה ושבכבלה לחוכיס לתת לכתחלה ועיין מ״ש בסכת ז׳ בפ״ד:

ואם נפל לא תחזיר. בפ׳ בתרא דעירובין מסכת י״ג מחלק הר״ב לענין דעייה שכפלה לחסוכה להחזיר דדוקא בנפלה ע״ג קרקע וכלליתא בפ״ק והם כתבו התוס׳ דהסי״ל הכא דדוקא כשפלה ע״ג קרקע דומי שכא ודביהי הלזו כשמעו מידי החכוני׳ (ג*): **ז פורפת** על החבן ועל החגוז. והם תמיר והא כלהה כמערבות כדלעיל בשכת ה׳. וי״ל דהכא ניכר הדבר והכל יודעין לניכא ולניכא סוס שפשם לבל בדבר שהיא נותנת בתוך פיה ניכר יודעים למה היא נותנת. תוספת לעיל:

ח ורבי יוסי חוסר. פירש הר״ב דלהו תכשיט הוא. כלומר ולניכו ומעגל והוי משוי וכניכו יכול

בסי״ה

בשבת: ה יוצאה אשה בחוטי שער בין משלה בין משל חבירתה בין משל בהמה ובטופס ובסנבוטין בזמן שהן תפורין. בכבול ובפאה נכרית לחצר. במוך שבאזנה ובמוך שבסנדלה ובמוך שהתקינה לנדתה בפילפל ובגרגיר מלח וכל דבר שתתן לתוך פיה ובלבד שלא תתן לכתחל׳ בשבת (פה*) ואם נפל לא תחזיר. שן תותבת ושן של זהב ר׳ מתיר וחכמים אוסרים: ו יוצאה בסלע שעל הציניות הבנות קטנות יוצאות בחוטין ואפילו בקיסמין שבאזניהם ערביות יוצאות רעולות ומדיות פרופות וכל אדם אלא שדברו חכמים בהווה. ז פורפת על האבן ועל האגוז ועל המטבע ובלבד שלא תפרוף לכתחילה בשבת: ח הקיטע יוצא בקב שלו דברי רבי מאיר ורבי

ה בין משל מבדתא. פי׳ הר״ב לף ע״ג דמחים לה ס״ם. ופי׳ הרמב״ם דשמע יש לה לחבדתא בהחם מולי הנקלה מולי והיא מניעת הסעד וכיולא בזה: **ובפאה** נכרית. ומ״ת מאי לא תכי כמי בריסא פילא נכרית לעיל בהדי כבול דלחין יולחין בה לר״ה ור״ל דמלחא דפשיטא הוא דלסור לשתא בה לר״ה דודאי מסלתו מסום דמחכו עלה. תוספת בד״ה לי כבלא לעבדא וכו׳ לף כ״ז ע״ב:

לחצר ומדקחו בכבול ופילה נכרית ומפקיה לחיכך דמיחכו בהדייהו לחיקולה בר״ה. מכלל דכולהו לף לחכך בחיקולייהו קיימי ופייעתא לפי׳ הרחתון שכת׳ הר״ב בר״ה. ומכי דייקיכן בס״ה. ומפילום שכתב לעיל בסם הרמב״ם לחו פילום דמתכיתין הוא חלה לבין. ר״ת כיון דהוי בסיק ריסא ומקבי חלחי בלריכי לגוף בריסי כיון לניחא לי׳ בכך. מכ״ה בכלל דמכוון לחלחי בידיהו. וכיון לבעבה בסם וניחא לי׳ מקבי לריכי לגוף. וללע״ז. ומלחתי חון לי בדבי חוס׳ בחסבתן לף י״ד ע״ל ד״ה כ״ם וכו׳ על בסחילה סחסובחת כבד. מסמע דלם ליכא חסובחת ומכבה חסום דחם על בסחילה מייב

משנה ו

(ובהלקת בבל) (מב*) הא דלא תני בחם ובבל בחו לחני ובחלה. ולא תני ובבפרפת חלה. בחבל לה לגמ׳ לחם דחיתי בחקוני זכר בבבים׳ יחקן חת בבלות ולחבו בחלק בין בחם דחי בהלקת בבל נומר שחיקון לאו עלה כמי (ס״ל):

תוספות החדשים

(י״ל) הר״ב ד״ה וחכמים כו׳ והלכה כחכמי׳ עכ״ל ופ״ה בס״ע בסיחן הכ״ל: (ג׳) ת״ש ד״ה ואם נפל כו׳ בחמצו אן בחחכוני עכ״ל. ומ״ל בסיחן ס״ג ס״ק י״ח בסביב עליו דלחחמיכי ר״ח התוספות לעיל מהם ע״ש: (ממהורש״ח זצ״ל):

(ג׳) הר״ב ד״ה יולא נקב אלו כו׳ והלכה כר״י עכ״ל וכ״ה בס״ע ס״י ס״ח סב״י:

תוס׳ רע״ק

ד״ה מ״ב מסום נוגע חפי׳ לר״ם דלפע״ג דלא מחכרין לבבין. מ״מ כיון דהוי בסיק ריסא ומקבי חלחי בלריכי לגוף כיון לניחא לי׳ בכך. מכ״ה בכלל דמכוון לחלחי בידיהו. וכיון לבעבה בסם וניחא לי׳ מקבי לריכי לגוף. וללע״ז. ומלחתי חון לי בדבי חוס׳ בחסבתן לף י״ד ע״ל ד״ה כ״ם וכו׳ על בסחילה סחסובחת כבד. מסמע דלם ליכא חסובחת ומכבה חסום דחם על בסחילה מייב

משנה ו

(ובהלקת בבל) (מב*) הא דלא תני בחם ובבל בחו לחני ובחלה. ולא תני ובבפרפת חלה. בחבל לה לגמ׳ לחם דחיתי בחקוני זכר בבבים׳ יחקן חת בבלות ולחבו בחלק בין בחם דחי בהלקת בבל נומר שחיקון לאו עלה כמי (ס״ל):

משנה ז (אבל מעבירין את הסולי (מג*) מי מ״ם לקטן ר״ם כיה על הגלוין: (סס בחי״ם ד״ם חין מעבירין ומיהו קסבי לחם הסמיכו) (מד*) לפכ״ל לו״ם חוס׳ לף ליעבד סם עיבב ע״ח בס״ם לף מכי לדוקא בחחכי ד׳ פ״ג לפיכדי מקילי בבפק עיכוב לחזקה׳. לבסחא הוא דבעחלא לו בפרק. ח״כ מוקלא לקי״ח לחין הבעם לחין מעבירין ע״ח בס״ם מסום חיסור מעבם הפיכוב אלא מסום אלא מכי הפיכוב מפסיקא לבחיב לילך חוץ לבחמום. ולף נפיבת הרמב״ם דבפק דבליעבד עיכובו עיכוב. מ״מ י״ל דבמיב זה מעיב״ח לבבחחלה חין מעבירין בעיבן בפק. ולף דבחמת כב״י פירש בבדיל בחוגיין דבמיב דמ״מ ע״ח בבס״ם מסום דהוי חיקון לחבמוס חקבל. י״ל דבב״י לפיסתו לפי׳ בחחכי דק״ל למסום מבוח בבס״ם מב״ם ג״כ חין מעבירין ע״ח ובחמת

תוספות חדשים

(ל') הר"ב ד"ה וכ"פ פי' ולפ"ז הלכה כר"ש ע"כ ל' וכ"פ בס"ע ס"ס פ"ו ס"ק כ"ז. וכ"ו ד"ה פי' קנ"ט:

תוס' רע"ק

י"ל להלכה למאי דקי"ל דמשו' שבות ל"ג בס"ס הדין למעבדי' ע"ש. ולפ"ז מהלכך למה לי' תוס' בסוגיין בסוף מיירי דבכה מאכו לו שניס לא ועבד לצפיכה"י למיירי בע"ת מוכח לפלג דין לכתחלה דין לכתחלה ליעבד"י"ל דצמאת ידבה לף לכתחלה קאמר לפי' הלכה דקי"ל משום שבות ל"ג בס"ס. אבל סרמב"ם דפסק לדיעלא לפלג מעבדי' ע"ש בס"ס ודיעבד מהני כ"ל דהטעם דלפלג לעבד לכתחלה, כדלך בפק עיכוב: אבל מ"ש התי"ט דעשאוהו לעניו זה כבל תורה מגזרו עלי' בס"ס. לענ"ד לינו נכתם דלו יפה דצמא תמוה' לתוכייתא הא מ"מ מלאכת העיכוב דהוי כמתקן זהו לא הוי רק שבות בעלמא כמו שפרשתם מהומה ומעשרות ד"ה ד"ה לתוכייתא ומותר בס"ס לזורך מלוס ובתוס' חדשים לפלגי דבר נמחל דפסק מפיכי' דייקו בס"ס דעולי יומא ופסק לינו מפיכה סיינו בס"ס לתפוקי יומא. ועי' במנ"ח סי' שו"ע. ובסה לי לתיל כ"ל בתתכי' זו ועומכין את הפתי הא בתתי מכיקין דבס"ס כמי נגזר שמא ימלא קדירה לוכלת וירתיכנה ומסניקן בתם בס"ס וזהו לא סייך בבס"ס לתפוקי יומא. ול"ע. ותולי י"ל דבס"ס לתפוקי יומא כיון דהזמן מועט עד הלילה לא בסיל כ"כ ולא יכתיכנה:

פרק ג משנה א (עד סיגמף) (מה*) יש לעיין דמ"ש כאן שמא יגיס בס לקייב ומשום מבשל כמו נחונין של פשתן בתינה טומה כמ"ש הרב"ש פ"ש

בס"ס שמא יגיס בס"ס לקדירה לוכלת וירתיכנה ומסניקן בתם קדירות בומתות בס"ס וזהו לא סייך בבס"ס לתפוקי יומא. ול"ע. ותולי י"ל דבס"ס לתפוקי יומא כיון

ורבי יוסי אוסר ואם יש לו בית קבול כתותין טמא. סמוכות שלו טמאין מדרס ויוצאין בהן בשבת ונכנסין בהן בעזרה כסא וסמוכות שלו טמאין מדרס ואין יוצאין בהן בשבת ואין נכנסין בהן בעזרה אנקטמין טהורים ואין יוצאין בהן: ט הבנים יוצאין בקשרים ובני מלכים בזוגין וכל אדם אלא שדברו חכמים בהווה: י יוצאין בביצת החרגול ובשן שועל ובמסמר מן הצלוב משום רפואה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים (ס"ת דנכי רבי יוסי ונכי מאיר תומר) **אף בהול אסור משום דרכי האמורי:**

פרק

* **טמא** פי' הר"ב עומאת מגע כלומר ולא עומאת מדרס כלכתב לעיל סמיכו נסמך עליו ואגיי לומר בס"ס סמיכו מעומאת מדרס ופיכ"ע דקסבר לאו לסמיכה עבידי לאכסיעו ול"ל עומד ונעשה מלאכתיכו ע"כ וכדתכן בפרק עסכים דכלים מסכת ג' ומ"ש הר"ב דדומיא דסק בעיכן כמ"ש בפוף מגיגה וגס בפיכום הר"ב בבס"ב דכלים:

ואין יולאין בהן בשבת. ומכי תכי טעמי סכתב הר"ב כלאה דלא קיימי אלא לסמוכות וכ"כ ב"י בס"ס רבי יהוסף דלא מתסר ללאת אלא בסמוכות אבל בכסא ומפסלים סדיוט הקטנים יכול ללאת דהוה ליה כמו מוקל דסכי וכן מסמע דבכי הכ"י וכ"כ התוספות והרא"ש ולפ על גב דתכן בכסא וסמוכות שלו וכו' י"ל דלסמועיכן בכסא לסתמועיכן עומאת מדרס אבל מאי דקתכי ואין יולאין בהס בשבת לא קאי אלא לסמוכות שלו. עד כאן:

ואין ככנסין בהס בעזרה. פיכם הר"ב דמועבל הוא. וכפכם"י וכלאה דהא כמי לא קאי אלא לסמוכות אבל בכסא ומפסלים ודאי דלאו מכעלים ככהו דמי גריעי מסמוכות דקטע סדיכן ומכעל ומפ' דלאו בדיכם הן. ועוד כ"ל דהא דתכן בעזרה. ה"ס להכ הבית במוכעלו ואיידי דתכי בריפא וככנסים בהן בעזרה דומיא דכי כמי סכי בסיפא ועיין מסכת מ' פ"ק דביכוסים ובים פ"ק דמגיגה ותמיהכי סהמע"ס הסמיע דין סמוכות דמסכתיכו לעכין עזרה והוה ליה לכתבו בפ"ז מהלכות בית הבחירה:

אנקטמין עיין בפיכוס הר"ב בפע"ו דמסכת כלי' תולפ פי' סליסי ויש בס"ס ג' פרוסים ודכך ג' פרוסים סכתב הר"ב בס פי' לסלסתס דבס"ס:

ט וכל לדס וכו' כתב הרמב"ס מוזר להיתר בכי מלכים סילהו בזוגין ע"כ ודלין עמו דלהו בקסרים לף סתיכו לפף מפס רפואה למי סלריך לה כדתכי' בס"ס לף ס"ל סלריך מיהו מיהם ממסתת נכפין לעכין קמיע ופסקה העור פי' ס"ל. והוי יודע דלמאי דפסקיכן בפ"ק דשבת הלוזר כל בס"ם הלומר כל יסכלל בכי מלכים הס מוקים בס"ס דמתכי' בתיכי בכסותו:

פרק

לפום רגל ומוקק דו מעע לפום לחם סוקו בתוכו ולפיכו נסמך עליו ומותר ללחת דו דמעבל דידים הוי וכ"ע לוקר דלאו מכשיע הוא ולכלה כר"ש: ולפ"ש כ"ת קבול כתותין. סבמקק דו כדי קבול סל כתיתין דקין ומוכין להכיה בחם סוקו עליהן מקבל עומאת מגע אבל לפ לפ לין לו לחת בית קבול סוקו בלבד בלא כתיתין לאו בית קבול הוא לעומאה והוא ליה כפסועי כלי עץ דדומי' דסק בעיכן דקבול סלו עסוי לעלטל על ידו מה סכותבין דו אבל סוקו לפיכו ומעלטל ע"ג הכלי: סמוכות סלו. יש קטע סתי רגליו וסולך על סוקיו ועל לכסוניותיו ועושה סמוכות סל עור בסוקיו: עומאי מדרס. לס זה הוא דהא לסמיכות גופו עדיף ומדרס הן ונעשו אב העומאה: ויולאין בהן בשבת. לתכתיע דידים הן: וככנסי' בהן לעזרה. ותע"ג דתכן לף יכנס לסר בבית בשעבלו הכי לאו מעבל כיכהו דלאו בדרס רגליו הן: כבא. יש קטע סיבסו וכבוולו גידי סוקיו ולף על לכבודותיו לימו יכול לילך ועושה כמו כבא כמוך ויושב עליו וכבהוא מהלך בקוך על ידיו בפפלים קטני' ועוקר גופו מן הלרן ודלתף לפניו ומוזר ונח על לחוריו ובכבא בסור לאחוריו: סמוכות. סל לוחו קיטע עושה לו סמוכות סל עור לו סל עץ לרבם סוקיו לו רגליו התלויין ובכתוב בעבן על ידיו והוא עוקר עלמו בעבן גס על רגליו בלת: ואין יולאי' בהן בשבת. לתיידי דתלו ולא מלבני זמני' דמשלמי ותני לתתוייבו ואית לתמני ופני סתין לליבין לו בל בך וסוו משלוי: ואין ככנסין בהן לעזרה. דמבעל בבהו: מנקטמין. בתין פלוף לדם ומוסיף סמשיבין על הפניס להבעית דו התיוקות פ"ת חמור שהלליס עושין וסופלין לוחו על בתפיהן: עהוריס. מלקבל עומאה דלא בלי תשמיש ולא תבשיע הוא: ט בקטניס. בן שים לו בעגועים על לדיו בועל הלד בלועה סל מבעל ימין וקופלה לו לבן בשמלו וכל זמן שלוחו קשה עליו בניס הגעגועי' מעליו בקגולה ולהבי הכי הבניס שתין לבנות בעגועים על לדיהן בתו לבניס בזוגין. בתין פעמוניס קטניס תלגוס פעמון זהב זגת דלהבת: י החבגול. תין חגב בלבתיב (ויקרא י"א) לת שהבגל לתיבהו ותולין לוחו בלזן ותופתין דו בלב שלזן: ובבן סל סועל. לעבדי לפיכתא לתלן דניס להקילו תולין עליו בן סל סועל תי ולתלן דלא ניס בדי שיבן תולין עליו בן סל סועל תת: ובתתר הלילה. תתר שבעה שהלו לת בניס בדי שיבחוסו על בפה שבתוכה יביר הבפה ותתי"ס פי' שתיתין לוחו בלוחר תי שים לו קדתה שליתים ויבפלתו: וכ' תתיר לוחר לף בחול לתרי (ג*). ולין הלב' בר"ת דקי"ל דלא בר"ש בבל דבר שים בו תשום רפוי לין בו תתי' דבבי סתתרי ולא בייבין בהו ובחוקותיהם לא תלבו

פרק ז

פרק ז כלל גדול אמרו בשבת כל השוכח עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת היודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל אב מלאכה ומלאכה העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אינו חייב אלא חטאת אחת: **ב** אבות מלאכות(פו*) ארבעים חסר אחת הזורע

ר"ע מברטנורה

פרק ז כלל גדול: השוכח עקר שבת. כשבור אין שבת בתורה ואף על גב דמעיקרא שמע ועכשיו שכחו: אינו חייב אלא חטאת אחת. על כל השבתות שחלל דכולה שגגה חדא היא דכתיב (שמות ל"א) את שבתותי תשמורו ומשמע שמירה אחת לשבתות הרבה: היודע עיקר שבת. שיש שבת בתורה ונאסרו בו מלאכות [ועשה מלאכות] הרבה בשבתות הרבה ע"י שגגת שבת שאינו יודע שבשבת היום חייב על כל שבת ושבת חטאת אחת ועל זה נאמר (שם) ושמרו בני ישראל את השבת דמשמע שמירה לכל שבת ושבת כלומר שחייב חטאת על כל שבת ושבת ואע"פ שלא נודע לו בנתיים והעלם אחד הוא אמרינן ימים שבנתיים הוין ידיעה שא"א שלא שמע בנתיים שאותו היום שבת היה אלא שלא נזכר במלאכות (פו*) שעשה בו הילכך כל שבת ושבת שגג' אחת היא: היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה. שלא ידע שמלאכות הללו אסורות ועשאן כמה פעמי' בכמה שבתו' חייב על כל אב מלאכ' חטאת אחת ואע"פ שחזר ועשאן בכמה שבתות כל אב מהן חדא שגגה היא דהא לא נודע לו בנתים והכא ליכא למימר ימים שבנתי' הוין ידיעה לחלק דמשום ימים שבנתיים אין לו לדעת אי זו מלאכה אסורה ואיזו מותרת אלא אם כן ישב יעסק לפני חכמים בהלכות שבת והוא הדין שחייב על שתי תולדות של שתי אבות חלוקות על כל אחת חטאת אחת אבל אי עביד אב ותולדה דידיה או שתי תולדות של אב אחד לא מחייב אלא חדא. כדקתני סיפא העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אינו חייב אלא אחת כגון שתי תולדות של אב אחד משום דהוי כעושה וחוזר ועושה בהעלם אחת ואין חלוק חטאת בהעלם אחת אלא בגופי עברות שאינן דומים או בחלוק שבתות לענין שגגת שבת: **ב** הזורע

תוספות יום טוב

פרק ז כלל גדול. עיין מ"ש בס"ד בלפ"ו וממסכת שביעית: **השוכח** עיקר שבת. פירש הר"ב דכתיב את שבתותי תשמורו ומשתברא דכי כתיב שמירה אחת לשבתות הרבה כה"ג כתיב דכולה חדא שגגה היא וקרבן אשוגג קאתי. רש"י. * ומ"ש הר"ב ואע"ג דמעיקרא שמע וכדכתב הר"ב במשנה ב' פ"ק דכריתות: **חייב** על כל שבת ושבת עיין מ"ש לפירוש הר"ב ורש"י סוף פרק י"ב בס"ד: **חייב** על כל אב מלאכה וכו' ובש"ס יליף פעמים שהוא חייב על כל אחת ואחת ופעמים שאינו חייב אלא אחת על כל שבת ומסתברא דהיוצא בזדון שבת ושגגות מלאכות דאיכא שגגות טובא ופטורא בשגגו' שבת וזדון מלאכות דחדא שגגה הוא. לשון רש"י. ומ"ש הר"ב כגון שתי תולדות של אב א' עיין מ"ש סוף משנה ב' בשם התוס':

*ב **אבות** מלאכות מ' חסר א'. יש לדקדק וכי סני ליה לתנא דלתני המספר כמו שהוא שלשים ותשע ולא היו אלא ב' תיבות ועכשיו הם שלשה (א*) והקרוב אלי דמסיק סריך כלישנא דבמתני' פ"ג דמכות והתם אקרא קאי במספר ארבעי' יכנו (דברי' כ"ה) וכיוצא בזה כתבתי גם כן לקמן רפי"ח ויכולתי עוד לתת טוב טעם ולומר דמלתא אגב אורחא קמ"לן במאי דנקט בלישניה ארבעי' חסר אחת לומר שהעושה בהעלם אחת כל האבות מלאכות שיתחייב על כל אחד ואחד יהיו ארבעים וחסר אחת שלא תחשב למלאכה לענין חיוב קרבן והיינו שעל התופר אינו חייב אא"כ שיקשור גם כן וכמ"ש הר"ב לקמן שם א"כ העושה כל האבות מלאכות בהעלם אחת בשכרה הם ארבעים מאחר שהתפירה אינה מלאכה אלא כשיקשור גם כן והקשירה כבר עשאה בפני עצמה דהתנא קא חשיב להו הכי ואהכי קאי במאי דקמ"לן בשכותו את טעמו למתני ארבעים חסר אחת ולא יתחייב עוד עליה מכיון שכולם עשאם בהעלם אחת והר"ב שפירש לקמן שם שכשתופר שחייב גם על הקשירה שעמה איירי כשלא קשר כבר באותו ההעלם וכ"ש לב"י סי' ש"ז דכל תופר אינו חייב על הקשירה שעמה אע"פ שצריך שיקשור ג"כ שאל"כ אף על התפירה לא יתחייב אלא שקשה לי על הב"י מהש"ס דף ע"ד דאמר אביי הני מאן דעביד חלתא (פירש כוורת) חייב י"א חטאת ואי חייטי לפומיה חייב י"ג ופירש"י ואי חייטי לפומיה לעשות לה שפה הוסיף כאן תופר וקושר שצריך לקשור אחר התפירה ע"כ. וזו ודאי קשירה לדברי ב"י וא"ת דבש"ס דף ע"ה פליגי רב ושמואל על מה חייב השוחט דרב מחייב משום נטילת נשמה ומשום צובע ושמואל מחייב משום נטילת נשמה לבד והשתא אליבא דרב הא הוי כשעשה כולן בהעלם אחת ארבעים ואחת דתרי קשירות ותרי צביעות הרי שתים יתר על ל"ט לא קשיא דמידי הוא טעמא דרב דחייב ג"כ משום צובע אלא משום דניחא ליה לתווק בדמא כי היכי דלזבנו מיניה אם כן דוקא בשוחט על מנת למכור אבל בשוחט לביתו לא מחייב דהא מלאכת מחשבת אסרה תורה ומתניתין דבעי לאוריי אגב אורחיה הא דאמרן בעושה המלאכות לביתו איירי ועיין בדבור דלקמן ובכי משכיל מהר"ר אברהם אמר לייסב דקתני ארבעים חסר אחת שכן בפרק עומכין דף מ"ט קא מבעי לאו הא דתנן אבות מלאכות מ' חסר אחת כנגד מי א"ל רבי חנינא בר חמא כנגד עבודת המשכן אמר ליה רבי יונתן ב"ר אלעזר כך אמר רבי שמעון בר רבי יוסי בן לקוניא כנגד מלאכה מלאכתו ומלאכות שבתורה ארבעים חסר אחת ובעי רב יוסף ויבא הביתה לעשות מלאכתו

תוספות חדשים

(א*) ת"יט ד"ה אמש כו' יש לדקדק וכי סני לי' לתנא דלפני המספר כמו שהוא ל"ט וכו' עכ"ל. ול"נ לתרץ. ע"פ מה שכתב הרשב"א בחדושיו ריש פ"ק על הא דמסכי' הגמרא הנא הכנסה שולאה קרי לה. כו' מאי מדתנן המוליא מרשות לרשות כו' מי לא עסקינן דמעייל' עיולי כו' וכתב הוא' דאיך אפשר לומר דמתני' איילי לי' הכנסה בהדי הוצאה הא הוי רק תולדה והתנ' לא קחשיב רק האבות. ופי' הוא ז"ל דהכנסה דתני' הוי באמת אב דהוי במשכן. ואעפ"כ אם עשה ההכנסה דתני' עם הוצאה בהעלם אחת אינו חייב אלא אחת. משו' דדיינין להדדין דמה לי אפוקי כו' והוי כמו מעין מלאכה אחת. עכ"פ ועפ"ז נוכל לומר דהתנ' כלי' לאשמועינן זאת באמת לשוט. אבות מלאכות ארבעי' פי' מה דשנה כאן הם ארבעים אבות. רב הכנסה דתני. רק חסר אחת חטאת אם עשה כולם בהעל' אחת. ודוק (כנראה למגי'):

תוס' רע"ק

מ"ו. ועי' בהרשב"א בחי' פ"ק אהכי' דאמרינן בעקורה וטומה דלפי תירוצו בתרא דהכא בנתבש' כמאכל ב' דרוסאי דבזה אף אם יגים א"מ משום מבשל עיי"ם. לפ"ז בלא הגיע למאכל ב"ד אסור להשהות אף בגרופה. אולם הרשב"א בחי' כאן שאריך אם מותר להשהות בגרופה בלא הגיע למאכל ב"ד אי פליגינן לחיתוי ולא הזכיר כלל דמשום דשמא יגים יש מקור לאסור בלא הגיע למאכל ב"ד ול"ע.

יש לדחוק דספיקו דהרשב"א בשוהה דל"ש שמא יגים אם מ"מ אסור בגרופה קודם שנתבשל כמאב"ד משום חששא דחיתוי. אמ"כ לאיתי דבר"ע רפ"ט מהלכ' שבת במ"ש שם בשם הרמ"ך ומבואר דעתו דקודם מאב"ד אסור להשות ולא מהני גו"ק דשמא יגים וחייב משום מבשל. ושיטות בעיני דבש"ע סי' רנ"ג כ"ה נקט בפשיטות ולא הוזכרו אלא גו"ק כשהתחיל להתבשל ולא הגיע למאב"ד. והאחרונים כולם שתקו ולא העירו להרשב"א. וכן לדעת הרמ"ך לאסור משום שמא יגים. וביותר דשא ממה שכתב הרא"ש בשם רבינו יונה דמה דקתני אין נותני' בשר וכו' וכמה כדי שיצולו עבעי' כמאב"ד אתי' בין למחני' בין לגרף ושי'

תוספות חדשים

(פ*) ת"ש ד"ה מלאכה כו' עכו"ם וכ"ל אפוי דבדיעבד אפי' מכאן ולהבא מלאכי ה"ל גם מה שמדניק לא הוי מלאכה דמהילא בלאפה לח"כ קמ"ל אלו י"ל דלהכי לאעובי לריים הפת: (ממהורי"ש ז"ל):

תוס' רע"ק

וכו' ולרבן גמליאל סבי לחם בגרוף בריך שילוי מצע"י כמ"ב ס"ל. וכ"ע: (סם בהרע"ב ד"ה אי אימן. וכע"ז מוכח להסהור) (מו*) ודוקא להסהיתו אבל להמזילף בשלטק וכע"ז אסור אלא ל"ל גרופה וקטופה. ועוד מהיל לענין מזרה לחם בגרוף אינו מוכח אלא על גבה אבל מוכח אסור ונפאי"י היכי דבע' גרוף מהכי ג"כ בתוכה:

(סם בהרע"ב ד"ה יב"ם אומרי'. אבל לחמי שהעיסן בקרקי) (מז*) תמוה לי הא דבעגינן אינה ב' לישנא ללנ"ק בעי' ב' לעיבות' עוהן בילו. ודעתו להמזיך וה"ב אי להרי"ל להרע"ב לכתוב דבעי' נ"ב דעתו להמזיך דהרי"ל לכתוב דע"ק אסור אלא היי דעתו להמזיך ונ"ב:

משנה ב

(בהרע"ב ד"ה סבם. שפיתת קדרה לחמה) (מח*) ומ"ש דייק התם הא דתני ס"ז כביריים בלחם כפל ע"ם שמאמת ב"ג קדירות בכפלים בכופה (הרמ"ז): (סם נתי"ם ד"ה לא יתן וכלבך כל דהכי בכירה) מט*) ומ"מ יש מילוק דבכירה אף היכי דאסור להסהות מ"מ מותר לסמוך אף בתינו גרוף ובתנור אסור לסמוך אף בגרוף וכן בטפח בהסיקו בגפת ובעלים: **משנה ג** (בלד סמימם) (נ*) ובדיעבד מייב חטאת (כן מצולה בגמרא*): (סם בהרע"ב ד"ה ולא יפקיענה. **הזורע** והמעמר והקוצר [פח*] **והמעמר הדש והזורה הבורר הטוחן והמרקד והלש והאופ', (פט*) הגוזז את הצמר המלבנו והמנפצו והצובעו והטווה והמיסך והעושה שתי בתי נירין והאורג**

ב הזורע המוקם, הא דלא תנא המוקם בגיפת והדר מזורע כדרך כל הארץ לאפוקינהו מאם היה קרקע קשה יחפשו וזרעו ואח"כ מזר ומכשו מחייב לחפיקה בייה מקום מוקם: הקולר. בזרעים ומלקט בחילוקת חייב מקום קולר: מעמר. לוקף זרעים תלושים ולובשם על מקום אחד: והזורה. בגחת לרוח: הבורר. פסולת בידיו או בכברה: והמרקד. בגפה ואע"ג דהכי כלאו אדא כיכוו לרסהיים פסולת מתוך לוכל כעשו מקום שלשהן הוו במקום אע"ג דדמי לחדדי מחייב להו כל חדא בחיבי בפשה. ה"ב לפי שלין בדת אחת אלא זה לאחר זה: האופה. לא הויא במקום לדין לחייב אלא בדת ופת לא ס"ל כהא דאמר במלאכי המקום אלא תנא קדוכא דפת נקט ומיהו מבשל שהוא מעין מלאכת לופה הוא במקום בממיכין בשל לבע תכלת ותרגמן ותולעת שני. והמגיס בקדירה והכותן בכוור על גבי קדרה העומדת על האש חייב משום מבשל וכל הבך קטני דחשיב בחיבין הזורע הקולר הדש וכו' כלאו הני בשמיכין של לבע מלאכת המשכן: הגוזז לשון. וכל שאר מלאכות שייכי בלשון תכלת של מלאכת המשכן: המלבנו. מכבסו בנהר: המנפצו. חובטו בשבט לי כמי קוכך במסרק: סמיסך. לוחל"ש בלע"ז: בתי נירין. שהיו נירין. שהיו חוטין במוך

ג מלאכתו [בראשית ל"ט] ממיכת הוא והמלאכה היתה דיה [שמות ל"ו] לאו ממיכת היתה דהכי קאמר דשלים עבידתא לו לשמה והמלאכה היתה דיה ממיכת הוא והא כתי"ד לעשות לכיהו ככבש תיקו ותנא דידן לגד לחכך דכל הכי לחנות מלאכות שם בנגד לחבשים מלאכות שבחורה ואחת מהם מבר לך שלל לחוש שעשה למיכן כאשר עיין בשפר הקוקבלנסיום בשהם לאך ומלאם יותר הרבה והשיבותיו על הרלשון לע"ג דיפה כוחת לחתי לריכין לדידי לגיבא דהכי מכיבא בר חמא שאמר שהן בנגד עבודת המשכן ותניא נמי כוותיה וכן תשם הר"ג בפירוש מהנחיו ועל אשר שלחתי שמלאת יותר ממשכר לחבשים הנה מתוך פירוש רש"י שכתב בזה הלשון שכתובים בתורה בכל התורה והכי קאמר קרא לא תעשה כל מלאכה כמיכן כל מלאכה שבחורה ע"כ. ומזה למדתי שהן להכתים בחיבים הלא מלאכה שהן כתוב בה לא לחזכה ולא עוכם שעל חותן שהן בהם לחזכה ולא עוכם עליהם הוא חומר שאמר בכתוב שלא תעשה חותם דוקא ותשכח שיהיו לחבשים ולא יותר ובתוכם הכי תני דעלייהו בעי רב יוסף ומלתי קעד למה שכתבתי שהן למות בכלל לחבשים חותן שלאמר בהן לחזכה או עוכם שכן בחשכת יוחא פרק י"ם ב"ו דחשבים רב חסדא שעוין דיה"כ ככגד חותם פסוקים דכתיב בהו עיבוי ומקשין חותם הוו ולהן שיהא תנן ובכאן התוספות תיחם לי דבקראי נמי כתיב שיהא תהי בלחמי חות ושלש בשאר לל הכהנים וחד בשבחם ובלהה לי דהי כל הבחם לאך לא תעבה (ויקרא ב'ג) **לא תאפה** דלא קחשיב לחן חעבה ועיחם לאבל הוי לחן ליווי חוא לא קחשיב עב"ל ובהאי מחוד. ולהיכין חלו למודעי שבחם"ם יש ע"ם דחלאכתן ל"ל מלאכתו ומלאכות ל"ל מלאכת בהאי לי ולפי שחלאכתו מוקדם בשבחם בלחשים לכן לא הגבתי מלאכתך וכן לפוס ביחוח בחוי הוא למקש מלאכה שהוא שם העומד בעלמו ומלאכת שהוא שם הנעשה ומלאכתו שהוא שם עם כיוני וה"ה מלאכתך דהי מכייהו מפקת: * **הזורע** וכו'. קלת חיחם לחליאבא לחבות מלאכות שייך למיתני זריעה וכן כולם בלשון שם דבר ולא על שם העושה אותם. וכן עשה הרמב"ם בחיבורו פ' שבת דיש פ"ד ולפי מ"ש לעיל בייבוב לשון לבעגים חבר לחת דקחלין על העושה כמה יתחייב אחי כמי שהיא בידו כולם בלישנא דהעושה אותם: **והאופה** כתב הר"ב תולדי"ב בלע"ז וכן פירש רש"י. ולשון בשוגיע דף ע"ה ע"ב כתב שומשלר חוטי השתי וז"ל הרמב"ם בפירושו הוא המיסך לת השתי בגזר מן השמים הכתובה (ישעיה כ"ח) ע"כ ובחבורו פרק ו' מהלכות שבת כתב

ומיחם החוטין כדרך החורגים היא הבחבת השמים וזה שחותם בקרא מיסך ע"כ. ועל שתי בלא ערב מייבי החם:

והעושה שתי בתי נירין וכו'. לריך לפרש למה פירש בשלן ובחוכ ובחופר וכתיב שיעור בתי מדרשי. חוספו' והא דלא קחשיב כמו הפוטע לפי שהוא בכלל חורג. **שתי** בתי נירין. פירש הר"ב שהותן שתי חוטין בחוך הבית כיב וכן פירש רש"י וז"ל הערוך ערך כר חוכיח לת חוטי השתי בנירין שיעלה זה וירד זה **ויצא** הערב ויחזור השתי יעלה התהתון וירד העליון ויצא הערב ע"כ. והכיריס עלמס פירשם הר"ב בירים פרק כ"ח משכת כלים וז"ל הן חוטין החלוגים על הקנה ובעבוכ מגביהין קלת החוטין ועושין דרך שילך בו החלוג בחוכו עד כאן וגם הרמב"ם כתב שם בזה הלשון בירים שם חוטין החלוגים על הקנה לאך בעבוכ יגביהו קלת החוטין ויעשו דרך ילך בו **החלג בחוכו**. עד כאן. ובכאה לי שקוף הלשון לריך להיות ילך בו מחוכ הערב ועל"פ זה יש לתקן גם לשון הר"ב. אך לא רלימי לשלוח בו יד מכיון שהוא הענין כן מלשון הרמב"ם חולי ידע ביאורו ומוכח זה שכתב הרמב"ם ומחכיו הר"ב בירים שם חוטים החלוגים על הקנה לשון קלר האוכלוי חוכו על הקנה בקלוות החוטין החחד ועל קנה בקלות החוטין הכי שלשה ולקמן בפרק י"ג משנה ג' לאחם ג' לאחם יותר מזה בם"ד. ומוכח על לשון הענוך שמפרש למסחיכו מוכיח לת חוטי השתי בנירין וכן כלאה שלזה כתכון כר"י ומחכיו הר"ב בפירוש דהכא קאמר דלישנא דומחיתין ומשוא שעים, בתי נירין עלמן לא שעשה ומוכיח דבר אחר בתוכח אבל לשון הרמב"ם והר"ב דבכלי אין מוכיחין שמפרש, כמו הערוך. ומיהו לקמן פרק י"ג מוכיח פירוש, מתוך מה שאמר אבי בם"ם ולא שלפי עניי דעתי בעיקר פירוש

מולדות חמם) (נא*) אבל בחמם עלמה מותר להסם לכ"ם לגזור חמה אבו חור:

קש"ע מעמר (גארבען מאכען) הזורה (ווירפעלן, ווינדשיפעלן) והמרקד (זיעבען מנפצו (א שקלאפען, אויסצופען) מיסך (אונטערשטעלן) מוצע (אויפשפרלען).

והאורג שני חוטין והפוצע שני חוטין הכושר והמתיר והתופר שתי תפירות הקורע על מנת לתפור (צ*)שתי תפירות הצד צבי השוחטו והמפשיטו המולחו והמעבד את עורו והמוחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש המוציא מרשות לרשות (צא*) הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר

גחון חציה כיצד: הסולע. מסיר חוטי הערב מעל השתי או השתי מעל הערב לצורך תכיפה: והקושר והמתיר. כגון לדי מלזון שממהו עושין התכלת קושרין ומתירין שפעמים לריך ליטול חוטין מלמעלה או להוסיף על זו ומתיר בכאן וקושר כאן: ותופר. וקושר כמו הוי בילעות שכן יריעה שתלכלה עם ובקצה בי נקב קטן ועגול לריך לנקוב למעה ולמעלה את הנקב שלא תהא התפירה עשויה קמטין קמטין: והתופר שתי תפירות. ואוח שקשרן לחי לא קשרן לא קיימי ומחייב תחי ומשום קושר ומשום תופר: הצד צבי. וכל מלאכת עורו מיפוח בתחשים בעורותיהן: המולחו והמעבדו. בשיש שקשה לסייכו מולח סייכו מעבד חלא לחפיק חד מכייהו ועייל שרטוט במקומו משחרט ומלאכות הוא: הממחקו. מגרד שערו: מחתכו. מקליעו ומחתכו לרלועות וקלדלים. וכותב ומוחק הוי בשתי שכן כוחבים בקלפים לידע לייה בן זוגו וכותב אות בזה ואות בזה ופעמים שפעה ומוחק: מכבה ומבעיר. בשם שחתת דוד המלכן: מכה בפטיש. הוא גמר מלאכה שכן חומן מכה בקדן בגמר מלאכה ואין מכה בפטיש חייב אלא בגמר מלאכה. ומכיכה בריסק (צב*) המכה לצות מלאכות מרבעים שקר אחת לעיב בסדר חציב לאו דוקא אחת לשתועינן לאפוי עבידי ליכם כל מלאכות שבעולם בשבת אחת בהעלם אחת לי לפשר שיחייב יותר מארבעים חטאת אחת בלאו שלא

שרטוט * וזכר שמולאו לגלוך כי המליחה עיבוד והפלים מכין הלייט במלאכת השרטוט. ופשע התכת בשעת הכתיבה ואם אותה מעביר הכותב: **והממחקן** * והכ"ג העתיק והממחקו וכן העתיק רש"י וכן הוא בפיסקא בש"ס: **והסותר** המכבה. פרק במה מדליקין אף לי"ל ע"ג לבנות וכן העלו שם בתוספתא דמכבה ע"ו להבעיר. והקשו להכא ה"ל למתני בהו ע"ו כי היכי דקתני במוחק ובקורע וי"ל להתם נמי לא קתני ליה אלא ומשום דבעי למתני שעושה בשתי אותיות ושתי תפירות. אבל במכבה ובותר ע"ו להבעיר ולבנות שהוא כל שהוא מחייב לא שלריך למתניה ע"כ. ועיין בפ"ג. ולמה שכתבו לעיל במחיר לריך נמי שיהא ע"ו לקשור. ולתי"ג ליש מלאכות שאין חייבין עליהן כלתן במשנה ג' פרק ע"ו. אין זה אלא מלאכת הקשר אלא אלו שהיא לקיימא ולוחק:

והמכבה והמבעיר. הכא לא קאמר למתני מבעיר בשאר למחי לעיל במוקם ושוטע לעיל כל שלוחה לשת נקט כאן בגמר מלאכה חלמה שהיכה קודם השתיה. ולכן כלאה בעיני דמשום כך ליהר השבעה לומר שבשבעה ליכא אלא אחת שאין זה חיוב מעלת שהיכה אלא אחת והוא כדי יוסי שהמר הבעה בלאו ילאת בשבת (שמות ל"ה) לא תבעיו אש וגו' כדאיתא בשבת דף ע': **והמכה** בפטיש. פ' הכ"ג שכן חומן מכה בקדן בשעת גמר מלאכה וכו' וכן פירש רש"י וכתב הר"ן ולא אחוור דהא בפרק הבונה תנן המקשת והמכה בפטיש חייב משום לף המכה בקוניס על הסדן בשעת גמר מלאכה אלמא דלאו הייבו המכה בפטיש אלא עיקרן של דברים כפירוש רבינו חכנאל ז"ל שפירש וכו' עד כאן לשונו ולפירוש הכ"ג דברים פרק י"ג ומה שכתבתי שם בשם התוספות נמי ניחא: **הרי** אלו אבות מלאכות וכו'. כתב הכ"ג ומכיכה דריסק אחי לאשמועי אפי' עביד וכו' אי אפשר שיתחייב יותר מארבעי חטאות וכו' * לאו דוקא נמי אי אלא כלומר אי אפשר

שמעה אשור. ולפיכך טעמי שכתב הרשב"ג שאפשר ג' לפא לעורה כ"י אלא יכיעינה בשוע שמע יוין עפר וזה לא שיך באפשר זה. ע"כ לקאי אריסה לפשרים אפשר זה לפולמת שמה אשור (ומוכח בשמת לפך ועשה לא פי' בשבועה אלא לפשרים אלו לשם בשבת ומבשלו ועי' בשבר"ת לובלין) וכ"ש ס"ל לליכא לאי לחמי עבידי הוי פולמת אלא לאור לפלפי ועבידי לפתחת לגיהנם וכך ועזאזל בשוגין: (שם בשבע"ב ל"ה סלון. שאשורי לרשון בשם כל הגוף) (נה*) ועזאזל אלא הוא שעיי"ש אבי לרשון בשם כל הגוף. וכ"כ הרשב"ג לאדי פ"ג דשיבת מ"ש. וזהו לעת הכ"ף והרמב"ם אבל לעת תוס' לאשור. והא למוכח שמתני' דים חילוק בין הוא שעיי"ש לאוהמו בי"ש סייכו לפסקנף בשם כל גופו גם בשבת אוהר בהוא שעיי"ש ומתני' כ"ש ס"ל אבי בשייתא (אבל לאלכה קי"ל כר"י בשייתא לאף שיטוף אשור: **ומ"מ קשה** בי על הרשב"ג לשפרש למתניתו לאלדי' קתני לכאשים שהוא בשבת סייכו לכאילת פניו ידיו וכגליו וכאשים שהוא בי"ש סייכו לרחילת כל גופו וכ"כ הרמב"ם בפי' וכאי בשוגין פרכי' לה אלי כפילה אילימא לחילת כל גופו אף אין שהוא שעיי"ש בי"ש אשור אלא בכפילת פניו וכו' אף אמי שהוא שעיי"ש אוהר ואשכיון להשמנף כל גופו עשקי. אבי אלא לעו לפרש לאתני' לאלדי' קתני ס"ל להרב לפרש לנשמנף **עשקין**. ואפשר לאשור כיון לאלכה קי"ל כר"י לגם שיטוף אשור שהוא שעיי"ש אוהר בהוא שעיי"ש ניחא לי להבע"ב יותר לפרש כפי השלבתא ובאלך לאלדי' קתני. **ולוסק.**

ונסיכת

תוספ' רע"ק

(שם בשבע"ב ד"ה לא יטמינכה. לגזל חול לעו שעץ) (נב*) בשל שפקע קולרי' ל"ג לעו שעץ לשולרי' לא אמי לשעץ. חוס'. וק"ל אף גם בחול לא אשור לר"י אק לאך הטעמ ול"ב שפקע' קולרי' לאף שוי הטעמ אבי' עי' בחוס' ד"ה ואין ועגלגלין דכי לאדי' לגלגל על חול אבי. ולי לכ"ל לומלא קאני ולא יטמינכה בשולרי שפשע דשולרי לאף לאני' אבי' לאך הטעמ ל"ב לרשון אף הטעמ בשבר' אשוסיף לאשור בשל ע"ל וכי חוני כ"ג' לומן לרשון. ולא"ש (שם בשבע"ב ד"ה ולא יפקיענה. ובשבת עבד כו') (נג*) כ"ב שבשבי שרשב"ם פ"ע לייקח אבי לכתב שפקיע אף שבילם בשבר אף אי בחול ולאיך שפשע בשל לומי לחול ולאיני שובו (ם"ל):

משנה ד

(שעשו אשני עבריה) (נד*) תשוב לי ללא כילה שרשב"ג כלל אשיבה קאי אך שעשה. ללאי הטעם אבי שרשב"ג שאי"ג אבי שרי"ש לול אלא יטמינכה בחול שאם שאי יטמין בשבת קאי עלה שעשה אי לשוכיח זה בשרך

תוספות חדשים

(פ"ו) הר"ב ד"ה אירמנן כו' הוסמנא הרא"ש סי' ע"ב ול"ל מיבעי ליה דהכומתם מסגף פ' ע"פ: (ממוהר"ש"ח ז"ל):

תוס' רע"ק

ולישיטת הגה' סכ"ל מהך נצטנ עלמו לכמוני סטומו ביריט ג"כ מיבעי ליה דהכומתם מסגף פ' ע"פ: (ממוהר"ש"ח ז"ל):

* מקר לחת ומכיכה דקיפא קמ"ל טעמי סמכי כגר מכלן לחת לחמת גם כלן במקבר למבעים בריפא ות"כ תו מכיכה לחמי לי. ולח פירש הר"ב כלום. ועוד דבמ"ם הפי דלחמי עביד וכו' לחו לחמכיכה דריפא ולחו למכיכה דקיפא מיפרמא. ללא לחלו לחות מלחכות דקיפא למכיכה הכי. ובתוספות הקמו ול"ת מכיפים סמעיכן ליה דחכן העוסק מלחכה הכמה מעין מלחכה לחת היינו מיבד לחה לחת ו"ת דמ"ם מעין מלחכה לחת היינו סמי תולדות מחד לחד לחבל חחד ותולדה דידה מחיב תרתי קמ"ל ע"כ ותו במ"ם לחבעים חסר לחת לחפוקי מדמ"י דמוסיף לת הסובנו (ומסוה הסתי בכוכב) והמדקדק (ליתב חוט העיב סלח יהח מתוח יותר מדלי) ת"ל סובנו הכי הוח בכלל מיקד מדקדק הכי הוח בכלל חוכג. ומכיכה דקיפא לחר הכי יוהכן דלתת לחמועי סמס עסקן כולם בהעלס לחת מיבד על כל לחת ולחת. ומפרש לה בגמ"ם דף ק"ע דידע לה לבמת סלכלוויהו לממרו בלחו ובגג בכלת סלח ידע סמבת לחור בכלת ולחמועין מתכי דמיבד ל"ע חעלות על כולן. והלכך לח קמיפ דמיקפא לחמועין היודע סמוח סמת ועסה מלחכות הרבה בשבתות הרבה מיבד על כל חד מלחכה. דלי מהחם ה"ת (צד*) דיודע סמוח סמת היינו סלריך פידע סלכלוויהו לשבות בשבת זו ממלחכות לו לשמות מלחת מהמלחכות ושמוח מיבד בכת עליה. והשתח לח מסכחת לה קיפא מיבד בכל ל"ע סחלו כעלמו ממנו כל חל"ע סלימו מיבד בכת בכולם ת"כ מלי היודע שמוח שבת בשלי ידע:

ד המוציא וכו'. בשלי דקיים בחבות מלחכות שתח לשבות. ת"כ ומסוס דסויה וכגיל ביומר כמ"ם בריש מכילתין בפ"ד: **תבן** ומפורש בשמנה ג' פ' עשרים:

* **ועלי** בגליס. חומר לי בבי המסכיל מהכ"ר לבהסס פי' סכרחה בעיכיו סהס מה שמוח כמו יד לבגל וכפי

חמרינן בשבת בכל מערבין דף כ"ע דעלי בגליס לחבגיל זכת וזה לח מיך חלח בשם שמוח כמו בים יד וסכן יש לפרש בשמנה ג' פ"ו דשבישת וכבוסים דבריו שמה שסבידו על הבגליס קליפות נקלתו:

חוץ וכו' וסובן. ומוסכן. ומחמרינן בפ"ם דף ע"ז דלתבג"ן דסובן ומוסכן מלטעפין לשיעור חלה. **כדתנן** בשמנה ר' פ"ג **דאלה** הסס שלפי סכן עכי חוכל פתו בעיסה בלוסה כלומר מעורבת בסובנה ומוסכנה הלכך לסס החלן קריכת בים **לבל לעכין שבת** מידי דחסיב בעיכן ושתייהו דסבי לתו חוכל כיכהו ופ' הרחמן שפי' הר"ב בסובן ומוסכן הוח בימום **כפי** לבל כפי' הרמב"ם שתם וכתב בשמנה חלה שם (צמ*) וכן בשמנה פ' פרק י"ח ממכמת תרומות:

פרק ח כדי מזגת הכוס. פי' הר"ב ויעמוד על רביעית פירש"י בילה ומחלה רביעית הלוג וכתב הרמב"ם כי שיעור הכלי מלבעיים על מלבעיים על רוס מלבעיים ומלי מלבע וכל המדות בגולל שהוא הבהן בלשון הערבי

כדי

חסר אחת: ג ועוד כלל אחר אמרו כל הכשר (צה*) **להצניע ומצניעין כמוהו והוציאו בשבת חייב עליו חטאת וכל שאינו כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו והוציאו בשבת אינו חייב אלא המצניעו: ד המוציא תבן כמלא פי פרה. עצה כמלא פי גמל. עמיר כמלא פי טלה עשבים כמלא פי גדי. עלי שום ועלי בצלים לחים כגרוגרת. יבשים כמלא פי גדי ואין מצטרפין זה עם זה** (צו*) **מפני שלא שוו בשיעוריהן. המוציא אוכלים כגרוגרת חייב ומצטרפים זה עם זה מפני ששוו בשיעוריהן חוץ מקליפיהן וגרעיניהן ועוקציהן וסובן ומורסנן רבי יהודה אומר חוץ מקליפי עדשים שמתבשלות עמהן:**

פרק ח המוציא יין כדי מזיגת הכוס. חלב

סלבעויהו לממרו בלחו ובגג בכלת סלח ידע שמבת לחור בכלת ולחמועין מתכי דמיבד ל"ע חעלות על כולן. והלכך לח קמיפ דמיקפא לחמועין היודע שמוח שבת ועשה מלחכות הרבה בשבתות הרבה מיבד על כל חד מלחכה. דלי מהחם ה"ת (צד*) דיודע שמוח שבת היינו סלריך פידע סלכלוויהו לשבות בשבת זו ממלחכות לו לשמות מלחת מהמלחכות ושמוח מיבד בכת עליה. והשתח לח מסכחת לה קיפא מיבד בכל ל"ע סחלו כעלמו ממנו כל חל"ע סלימו מיבד בכת בכולם ת"כ מלי היודע שמוח שבת בשלי ידע:

ד המוציא וכו'. בשלי דקיים בחבות מלחכות שתח לשבות. ת"כ ומסוס דסויה וכגיל ביומר כמ"ם בריש מכילתין בפ"ד: **תבן** ומפורש בשמנה ג' פ' עשרים:

* **ועלי** בגליס. חומר לי בבי המסכיל מהכ"ר לבהסס פי' סכרחה בעיכיו סהס מה שמוח כמו יד לבגל וכפי

חמרינן בשבת בכל מערבין דף כ"ע דעלי בגליס לחבגיל זכת וזה לח מיך חלח בשם שמוח כמו בים יד וסכן יש לפרש בשמנה ג' פ"ו דשבישת וכבוסים דבריו שמה שסבידו על הבגליס קליפות נקלתו:

חוץ וכו' וסובן. ומוסכן. ומחמרינן בפ"ם דף ע"ז דלתבג"ן דסובן ומוסכן מלטעפין לשיעור חלה. **כדתנן** בשמנה ר' פ"ג **דאלה** הסס שלפי סכן עכי חוכל פתו בעיסה בלוסה כלומר מעורבת בסובנה ומוסכנה הלכך לחס החלן קריכת בים **לבל לעכין שבת** מידי דחסיב בעיכן ושתייהו דסבי לתו חוכל כיכהו ופ' הרחמן שפי' הר"ב בסובן ומוסכן הוח בימום **כפי** לבל כפי' הרמב"ם שתם וכתב בשמנה חלה שם (צמ*) וכן בשמנה פ' פרק י"ח ממכמת תרומות:

פרק ח כדי מזיגת הכוס. שם מלחכות מולדות להכך לחבות ושתכת דעביד לח **ושלש** דילים ולח מחיב חלח חדח: **ג** כל הכשר להצניע. **שהוא** דבר העשוי לשוך חדש: ומצניעים כמוהו. פיש בו שעור (צו*) הרחו להצניע: ואין חייב חלח המצניע. חס נעשה **חביב** על חדש לחד והצניעו חייב על **הולחתו** חס הוליחו לבל לחדש לחר מלחכה הוח: **ד** עלה. **חבן** שם מיני קטנית: כמלוח פי גמל. שעורו גדול ממלוח **ב** פרה וכמלוח פי פרה לח מחיב בעלה דהח לח חזי לפרה: עמיר. קשין שם שבלין: **פי** טלה. כפיים (צה*) מפי גדי הילכי עמיר דלח חזי לגדי לח מחיב כמלוח פי גדי עד דתיכח מלח פי טלה לבל עשבים הוחיל וחזי לגדי ולעלה מחיב לפי' כמלוח פי גדי: לחין. הלחוין לחדש כגרוגרת דזה שעור לכל מלכל חדש בשבת לבל כמלוח פי גדי לח חזי לגדי: ומלטרפין. כל לוכלי חדש **ה** עם זה: חוץ מקליפיהן. שליהן חוכל ולין מחליתין הסעור: ועוקליהן. זכב הפרי דהוח עץ בעלמו: וסובן. קליפת החטים הסוסכת מחוות הכתיפה: ומורסנן. הכשלר בנפה וכמ"ש פירש לפכל דמורסנהוח עשה וגרוע מסובין: (פ*) חוץ מקליפי עדשין. שמתבשלות עמהן. לחפוקי הקליפות החילוות סהן סוסכות כשעורה מהן גוהן וקליפי הפול בזוון סהן לחים ומתבשלין עם קליפתן לכדי יהודה שלטור עין עם הלוכלים לשעור גרוגרת לבל יבשים לח שלין שלכלין בקליפתן לפי סהן בלחים כזבוין בקערה ולין הלכה כרי יהודה:

פרק ח המוציא כדי מזיגת הכוס. שם בכלת המזון שהוא רובע רביעית יין

מי כדי שימזגם להשבון על מד שם יין תלתא ממים ויעמוד על רביעית הלוג שהוא שעור כוס שם בכלה:

כדי

קמ"ע עצה שאפשר פאן הילזיון פריבטען.

כדי גמיעה. דבש כדי ליתן על הכתית שמן כדי לסוך אבר קטן. מים כדי לשוף בהם את הקילור ושאר כל המשקין ברביעית וכל השופכין ברביעית רבי שמעון אומר כולן ברביעית ולא אמרו כל השיעורין הללו אלא למצניעיהן: ב המוציא חבל כדי לעשות אזן לקופה גמי כדי לעשות תלאי לנפה וכברה רבי יהודה אומר כדי ליטול ממנו מדת מנעל לקטן. נייר כדי לכתוב עליו קשר מוכסין והמוציא קשר מוכסין חייב נייר מחוק כדי לכרוך על פי צלוחית קטנה של פלייטון: ג עור כדי לעשות קמיע. קלף כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפילין שהיא שמע ישראל. דיו כדי לכתוב שתי אותיות. כחול כדי לכחול עין אחת:

ד דבק

כדי גמיעה. מה שאדם בולע בבת אחת וחלב בשוה שמאה דלא חזי לשתיה שעורו כדי לכחול עין אחד: על הכתית. מכה שעל גבי הסוסים והחמורין מחמת המשאוי ומלאתי כתוב שאחין היוצא בעור הבשר כשמגיע להתבשל הוא עושה ראש למעלה וקרוי פי כתית ואף על פי שהדבש עקרו לאכילה כיון שרפואתו מצויה והיא משהו אזלינן בתר שיעורא זוטרא לחומרא: אבר קטן. של תינוק בן יומו והיא אצבע קטנה (קי*) שברגל: לסוף. לשפשף ולמחות בהן: קילור. שנותנין על העין: ושאר כל המשקין. שאין עושין מהן רפואה: שופכין. מים סרוחין וחזי לגבל בהן את הטיט: כולן ברביעית. אף היין והחלב והדבש דלא אמרו שעורין במשנה אלא למצניעיהן אבל שאר כל אדם אין חייבין אלא ברביעית וסבירא לי' לר' שמעון דמצניע עצמו בעי שעורא זוטא ובציר מהאי שעור לא מחייב דלית ליה לר"ש כל שאין כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו שיתחייב עליו מצניעו בכל שהוא ואין הלכה כר"ש: ב אזן לקופה. לאוחזה בה: תלאי. לתלותו בו ובציר משיעור אזן לקופה: מדת מנעל. להראות לאומן כמדה זו אני צריך ושעוריה בציר מתלאי: נייר. מעשבים עושין אותו: קשר של מוכסין. פעמים שאדם נותן מכס בראש הנהר מזה והוא נוטל לו חותם להראות למוכס שבעבר האחר מן הנהר להראותו שכבר פרע המכס ודרכו לכתוב שתי אותיו' גדולות כסימן והן גדולות משתי אותיות שלנו: נייר מחוק. שוב אינו ראוי לכתוב לפיכך צריך שעור גדול לכרוך על פי צלוחית: ג לעשות בו קמיע. לכסות בו את הקמיע: קלף כדי לכתוב עליו פרשה קטנה. דאיידי דדמיו יקרין לא עביד מיניה קשר מוכסין אלא תפילין ומזוזות ולא מחייב בשעורא זוטא: דיו כדי לכתוב שתי אותיות. לרשום שתי אליות של כלי או על שני קרשי' לזווג: כדי לכחול עין אחת. שכן צנועות ההולכו' מעוטפות אין מגלות אלא עין אחת וכוחלות אותו:

ד השבשבת

כדי גמיעה. בש"ס מבעי' להו כדי גמיאה או כדי גמיעה אמר רב כמאן בר יצחק הגמיאיני נא מעט מים מכדך (בראשי' כ"ד) ועיין ספי"ד וכתב בעל מגיד משנה בפי"ח מה"ש בשם הרמב"ם אין שיעורו ידוע לנו אבל פירושו כדי גמיעה של אדם בינוני והוא פחות אפילו מכדי לוגמיו ואצ"ל מרביעית ע"כ ועיין משנה ב' פ"ח דיומא מ"ש שם בס"ד: על הכתית. ובש"ס תנא על פי כתית. וז"ש הר"ב פי כתית: אבר קטן. פירש הר"ב דקטן קאי אאבר ואאדם. הכי מפרשינן בש"ס ודלא כמשנה ו' פ"ד דעדיות ע"ש * ועיין מ"ש בשם הר"ם במשנה ב' פ"ב דכלים: מים כדי לשוף בהם את הקילור. דרפואתו מצויה דכל משקין (קא*) מרפאי' לעין וכגלדי' כדבק על העין לבד ממי' דמשו ולא כגלדין כדאיתא בש"ס: ב חבל כדי לעשות אוזן לקופה. דמתוך שהוא קשה פוגם עץ הנפה וכברה ולא עבדי איכשי הלכך לא מחייב בשיעורא זוטא לעשות תלאי. גמרא: נייר פירש הר"ב מעשבי' עושין אותו. עיין בפי' משנה ב' פ"ב דמגילה ומשנה ד' פ"ב דסוטה: והמוציא קשר מוכסין. איצטריך לאשמועינן אפי' כתוב על הקלף אע"ג דקתני בסמוך דשיעור קלף כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפילין. תוספת (קב*): פלייטון מפורש במשנה ג' פ"ו: ג עור פי' בש"ס דמלוח ועדין לא נעשה בקמח ועפצא: קלף פי' בתוספת שהעור בשעת עיבודו חולקין אותה לשנים ואותו שכלפי שער קרוי קלף וכלפי בשר קרוי דוכסוסטוס שכן בלשון יון קורין לבשר סוסטוס ודוך פי' מקום כמו דך פלן לכך קרי ליה דוכסוסטוס כלומ' מקום בשר: כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפילין כו' תימה אמאי לא קתני פרשת סוטה דשיעור זוטא טפי (כדתנן במשנ' ב' פ"ב דסוטה) ואור"י דפרש' סוט' לא שכיח כפר' תפילין ואמרי' כל מלתא דשכיח ולא שכיח אזיל רבנן בתר שכיח ולקולא. תוספות פ"ב דסוטה דף י"ז:

* שהיא שמע ישראל. תמיהא לי למאי איצטריך לפרש דהא קרי הפרשיות שבתפילין תמלא שזו היא שקטני'. וכ"ל דאיצטריך למיתני דהא מכיון דתנן בספ"ג דמנחות שארבעה פרשיות שבתפילין מעכבות זו את זו א"כ לא להוי שיעור להוצאת שבת אא"כ שיהיה בכדי לכתוב עליו כל הארבעה פרשיות אהכי קתני שהיא שמע ישראל ומכיון שהפרשה קטנה היא שמע ישראל יש לשער בה לבד שכן קורין אותה לבד על מטתו וא"ת א"כ ל"ל למתני פרשה קטנה שבתפילין י"ל דאי לאו שנכתבה בתפילין משום שקוראה על מטתו בלבד לא הייו משערין בה שרוב העולם בקיאין בה וקוראין אותה בע"פ וא"כ קוראין אותו בתוך ספר שלם אבל השתא דבתפילין נכתבה ולא סגי בלאו הכי וגם על המטה קורין אותה לבדה הלכך נותנין חכמים השיעור בה לבד:

ד שעוה

תוס' רע"א

י"ל דדיוקא דסיפא עיקר ורישא דנקט לא יתן לתוכו לרבות' דר"י דאף בתוכו מותר אא"כ יש בו חומץ וציר. ולפי אידך צד איבעיא דר"י אסיפא פליג י"ל בהיפוך דדיוקא דרישא עיקר וסיפא נקט דנותן לתוך הקערה לרבות' דר"י דאפי' בכ"ש אוסר ביש בו חומץ וציר. והא דלא נקט רבות' לת"ק דהוי כמו דהתירא דזה כבר נשמע מדיוקי' דרישא דעירוי. ובזה הי' מרווח האיבעי' אי ר"י ארישא קאי או אסיפא די"ל דנ"מ גם להלכתא דאם ר"י ארישא קאי מוכח דדיוקי' דסיפא דוקא ועירוי אסור לת"ק. ואם ר"י אסיפא קאי מוכח דדיוק דרישא עיקר ועירוי מותר. גם י"ל עוד האיבעי' אליבא דהלכתא להפוסקי' שסוברי' דכ"ש שיש בו חומץ וציר אינו בולע ומפליט. די"ל זה לפי האמת דר"י ארישא קאי ולא מצינו כלל דבר ממשנתינו בכ"ש. אבל אי אסיפא קאי י"ל כיון דר"י ס"ל דכ"ש מבשל ביש בו חומץ וציר י"ל דלרבנן נמי דאינו מבשל עכ"פ מבליע ומפליט. וק"ל: (שם במשנה ר"י אומר לכל הוא נותן (נז*) כתב התוס' דדוקא בתבלין פליג אבל בשאר דברים מודה דכ"ר מבשל אף כשהעבירו מעל האור. ולפ"ז ניחא דלא פליג ר"י ברישא במיחם. וביותר לפמש"ל דהמיחם שפינהו כר"י דדבר שלא"מ אסור. ובפ"י תמה ממתני' דפ"א מ"ז דמעשרות דמבואר דס"ל דאפי' בשמן פליג ועיין מ"ש בגליון לקמן פכ"ב מ"ג: (שם בהרע"ב ד"ה שפינהו. ויש בתוכו מים חמין (נח*) דמדלא קתני שפינה מים משמע שפינהו עם המים דבזה דוקא נותן לתוכו מים להפשירן אבל בפינה ממנו מים אסור ליתן לתוכה מים דהוי מצרף. ואף דהוי דבר שאינו מתכוין אתי' מתני' כר"י דאמר דבר שא"מ אסור. גמרא. ומהתימא על הרע"ב דלא ביאר לפסק הה' הלכה גם בפינה מים מותר: (שם בהרע"ב ד"ה או לתוך הכוס. דוקא להפשירן) (נט*) ובתוס' במשנתין ד"ה מי סגלת וכו' מבואר דס"ל בפי' דלות שכום אבל נותני'

ד שעוה כדי ליתן ע"ג נקב קטן. נצרייתא של יין ופ' כס"י למעוטי סמן ודבש סתיין זב דכך נקב קטן יותר מסמן ודבש. ע"כ וכני מפורש בתוספתא ג', פ"ג דמסכת מכשירין דסמן עב מיין. ולי"ע בתוספתא כלים דמפורש [הכ"ג] שהסמן דק מסיין ועי"ש: (ב*) * חרסית פ' הכ"ג לציפוי כתוספת ועיין מ"ש בסמ"ע דמלין:

לסוד פיכם הכ"ג בנות עכו"ם טופלות: פיכס"י מוסמות:

* ו חק פ' הכ"ג שן מציני המפת' וכו' ומבניהו כתבתי בפרק י"ל דתוספת כלים מסכת מקואות: (ג*)

הכרכר פיכס הכ"ג שמוציא בו וכו' כתבתי בפרק מקוה מסכת ג', פ"ז בס"ד:

ז בין פלים לחבלו. פיכס הכ"ג כשמקדרין פלימין וקוכות וכו' ככל' מלשונו דפלימין כעין קוכות ועמודים ולשון רס"י כשעושין פלימין ומקדרין לותס עמודים וקוכות וכ"כ בס"ס בצילה דף ל"ע פל' כמו פלימי פתחי פלימי חלונו' מקבועים בחומה ומן של עץ ומקדרין לותס וכו' והוא כדעת בעל העורך שמפרש שהס הלמי והמזוזה פלימה בלישנא דבבן (ירמיה ל"ו) ויסי כקוות יהודי שלא דלתות ולחבעה תבנוה תלת פלים. והכמ"ס כתב פל' חלי לבבה * כשים חלל בין חלמי לציפה וימלאו לותו חלל בחרכים ותבנים דקיס ע"כ וכ"כ בתוספתא ד' פרק י"ב דבבעי ומס שפתה הכ"ג לפלי בעבין לחר ועי"ש: אל כ"י שפת כלים וכו'. וכ"מ ס"ל דס"ק קכא דחפילו מידי דלא שפיד לחבלו כמו לחבלק שיש מבדא לא בס"ס: משם רש"י: ק"ק שהל"ל משם זכר [עיין שבת' ז' ס"ב דשוכ:

פרק

ד דבק כדי ליתן בראש השבשבת. זפת וגפרית כדי לעשות נקב. שעוה כדי ליתן על פי נקב קטן. חרסית כדי לעשות פי כור של צורפי זהב רבי יהודה אומר כדי לעשות פטפוט (ד*). סובין כדי ליתן על פי כור של צורפי זהב. סיד כדי לסוד קטנה שבבנות רבי יהודה אומר כדי לעשות כלכול רבי נחמיה אומר כדי לעשות אנדיפי: ה אדמה כחותם המרצופין דברי ר' עקיבא וחכמי' אומרים כחותם האיגרות. זבל וחול הדק כדי לזבל קלח של כרוב דברי רבי עקיבא וחכמים אומרי' כדי לזבל כרישא. חול הגס כדי ליתן על מלא כף סיד. קנה כדי לעשות קולמוס ואם היה עב או מרוסס כדי לבשל בו ביצה קלה שבבצים. טרופה ונתונה באילפס: ו עצם כדי לעשות תרווד ר' יהודה אומר כדי לעשות ממנו חף. זכוכית כדי לגרור בו ראש הכרכר. צרור או אבן כדי לזרוק בעופר' אליעזר בר יעקב אומ' כדי לזרוק בבהמה: ז חרס כדי ליתן בין פצים לחברו דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר כדי לחתות בו את האור רבי יוסי אומר כדי לקבל בו רביעית אמר ר' מאיר אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר (ישעיה ל') * לא ימצא במכיתתו חרס לחתות אש מיקוד אמר לו רבי יוסי משם ראיה (שם) ולחשוף מים מגבא.

פרק

ד הסמכתא. הלידין מוסיפין נקב קטן שהשם ומוסיפים עליו דבק והעוף יושב עליו וכדבק זו ולריך לשם עליו דבק הבבא כדי שיהא העוף כדבק זו: לעפות זו נקב קטן. כלי שמשימין בו כסף מי וקוסס פיו נזפת לו בגפרית ועוסה בשתיי נקב קטן מאחיו כסף מי: מכסים לציפה כתוספה: לעפרי פי כור. שהעפרי עכשיו זו: שעפוי. רגל לעקום ומשב הכור שמפיחין לותו על כן ובפים העפרי לכך: קודין כדי ליתן על פי הכור שלו לוכפי זהב. בעקום שלין עשיין לוכפין הזהב בשם שלין קודין פי' לחל שכוללים לשם קודין על פי הכור כשמתיכים הזהב: לסוד קטנה שבבנות. בנות שהגיעו לפיכקן ולא בא להן החוכה בנות עכו"ם טופלי לותן בקיד והחוכה ממהר לבא ומציל כמי לת הטעל ובנות עכו"ם טופלות בשולת ובנות מלכים בשיון זת שלא תביא שלים: כלכול. הלדעין ושלין לותן בקיד להכניס לת הטעל: לחכיכי. לשעה מן הלדעין שעה שקוכין בת לדעה (ג*) ולין הלכי לא כלבי יהודה ולא כלבי כשיש: ה לחמה. עיין לדוש: מלופין. שקין גדולות שמשלין בהן שקשעיה בשביכי וחומין לותס כדכך שמותיס החגרות ושעול דבבן זועל מדכ"ע והלכה כחכמים: כדי לזבל כרישא. כלתי ושעוכי זועל מקלה של כרוב והלכה כחכמי: שלא בף סיד. כף של סיידין: כדי לשעוי קולמוס. המגיע לקשלי של לוחלע שלבעותיו (קד*): עצם. שלישו רחוי לכתיבה: מרוסס. שלוץ ושבור: בישל בו ביצה קלה. בילה שכשלה ולוחלי קלי לה בילה קלה שקלה להחבשל יותר משאר בלים ושביעור הוא כדי לבשל בגדול בגרונת שמשה: טרופה. שעוכבת בשלין ונתונה בשלפס. שהוא כבר שהיא שמהבה להחבשל: ו תרווד. כף: חף. שן שלישי השעתה שהשתיס בה הלשות ולין הלכה כרי': בכבר. של לוכבין ושעבישו על הבשלי כשהוא שתוא לבישו ושוגבא בו שמוציו: כדי לזכוך בבהמה. שלא עבה לישב לשהקל לבול ושהוא עוף להבדישו דבקלי בשלמא בקי ליה: ז בין פלים לחבירו. כשהקדרין פלימין ועמודין וקוכות שלין שלים על שהכן בין שם פלים לחבירו ולא"ע: (שם בשבע"ב ד"ה לא יתן לתוכו תבלין. משתמש) (ס*) עי' מ"ש בגליון לקמן סכ"ב מ"ב: משנה ו (רש"י לותר כל שבועה) (שא*) ומדברי הכ"ן בילה פ"ב קלין פ"ב נבי שפת שלנו בו שבב. כ"ל לללות שלוגתייהו דכ"א וכ"ש לעתה שכולה להשתמש ושישו מוסס לגישלוקו ממנו שקלתלי. וכ"י לוסל מקוה שישו לשהקלי בפ"ם.

ובשם

קס"ע שבשבת (לייטרוטין) פטפוט (דריאקוס) בלבול (דיא שלעפסע) אנדיפי (אונטער דער שלעפסע) אדמה (זיענעלערדע) מרצופין (בייטעל נע"ראק) מלא כף (מויער קעללע) מרוסס (צערשטאסען) תרוד (לאפסעל) חף (שליסעלצאהן) כרכור (וואנדרעש שפליץ) פצים (בריעטער, בעלקען)

פרק ט אמר רבי עקיבא מניין וכו' שמטמא במשא. לייד לייחי לעיל בשמוכח' גבי מרס נקע כמי לכסי קלי לשמוכחת וקלע דתזרק כמו דיום הוא קשוך לקלע דלא יכשר בשמיכתו מרס לשייתי לעי' מ' כמי משום דבעי למיכסי מניין שמוחלין את המילה וכו' תכף להכך מניין דממו לה: ושמטמא במשא. הכותם אותה יכשר בגדיו ואפי' שלא בגד בה כגון שהיתה בקופה וכיולא בה ואפליגו בבבל עליה דר' עקיבא ואמרי לה ושמעי לא בשמע בארץ ושלכה בחכמים: תזרק כמו (משם) דום. כלומר יהו בעיניך כזרים כמו דום כאשם נדה פרשתי' (ויקרא טו) והדום בגדת' ובעבודת כוכבי' ומשתעי קלא: ב שהיא מהורה. שלימה מקבלת טומאה: בלב יס. ואפשיטא לשייתי לא שלא לשמועינן דשפיכה דמי היא כיס אם יס מהור לף שפיכה מהורה ואפי' היא של חרס ואפי' מעופה ביאשם והולידה ליס: שזורעים בה חומה זרעונים. ויש בה כדי להפריש ביניהן השרש שהוי מהור ולא הוי עבוד: מרבעה בחרבע כומות העבוגה. ממלא לת כל הכוח עד שמוך לקרן וכשהלא היו זורע שלא גדעין לחל כדי שיהיה הגדעין שבחלא כחוק ג' טפחים מן הזרוע שבכל רוח דשיעור ביקת כל זרע טפח ומחי ואע"פ שלפי הקרקות שבכותות הזרעים קרובים זה לזה ואין ביניהם כדשקה ג' טפחים ויוקרן זה מזה אין כאן בית מיחום לשכלאים בגד קפיד קרא שלא לחוי עבוד וביקשה לה מיקין כדתנן היה גדר בנחים זה קומך לגדר משלן וזה קומך לגדר משלן ואע"ג דיקי מתחלי וכאן יש היכר גדול שכום זו זרוע לפון ודכום וכום זו זרועה מזה ומעבר לבל בין זרע השלני לזרעוני הרומות אין היכר ולי מקרבי חוי עבוד שילכך לריך הרחק כדי יקיקה שנאמר כי כארץ תוליא לומח. תוליא חד לומח חד זרועים חרי תלמיח חד הרי מומח ושאם נפחים ליכא למילף מקרא שלא קיים להו לרבנן דה' זרעונים בשאם נפחים לא יקי הרומות אין השלני ולא השלני אין הרומות דשעור יקיקה כל זרע טפח ומחלה שילכך כי היכי לקרא מומח. זרעונים בעבוגה בת שאם נפחים קלמר ושמוכחת כלאים פירשתי הלכות עבוגה ופרעותים ודקדוקים וכאן קלרתי: ג שהיא עומח. ליום השלישי חכתי לא שכבת זרע ורואים לקלוט ולחיות ולד טוב ממנה וקיבון בה שכבת זרע הראוי להזריעה (קה*): לשלשת יומים. דהקפיד הכתוב על עומתי קרי בומן תורה לכך השריבן שלשת יומים ולא חם לא יפליגו לחה כך ביום רביעי להשריבה ומיהו לאוי להזריע. ופשק השלכה שהפולטת ביום השלישי השלישי טהורה ומחריתן מטמאת היא ותני מכין לפולטת ש"ז ביום השלישי שהיא טהורה שנאמר היו נכונים לשלשת

פ"ט א"ר עקיבא מניין לעבודת כוכבי' שמטמאה במשא כנדה שנאמר (ישעיה ל') **תזרם כמו דוה צא תאמר לו מה נדה מטמאה במשא אף עבודת כוכבי' מטמא' במשא: ב מניין לספינ' שהיא טהור' שנא'** (משלי ל') **דרך אניה בלב ים. מניין לערוגה שהיא ששה על ששה טפחים שזורעין בתוכה חמשה זרעונין ארבעה בארבע רוחות הערוגה ואחד באמצע שנא'** (ישעיה מ"א) **כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח זרעה לא נאמר אלא זרועיה: ג מניין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי שהיא טמאה שנאמר** (שמות י"ט) **היו נכונים לשלשת ימים. מניין שמרחיצין את המילה ביום השלישי שחל להיות בשבת שנאמר** (בראשית ל"ד) **ויהי ביום השלישי**

פרק ט מניין וכו' שמטמא במשא. פי' הכ"ג לייד וכו' לי כמי משום דבעי למיכסי כו' וזהו פיכס"י וכתבו התוספות שלין נכחה לשם כן בהסוח ס"ל להתחיל ועוד דס"ל למתניית בשבת כדי שלישי למילה. שלא נכחה לייד וכו': **שנא'** תזרם כמו דום. כתב הכ"ג ואפליגו בבבל עליה וכו'. במשנה ו' פרק ג' דעבו"ס ושם לפרש בס"ד: **ב שנאמר** דרך אניה בלב יס. פי' הכ"ג מה יס טהור. כלחי בס"ק דמקוואות * ומ"ש הכ"ג ואפי' היא של חרס שמשתיו במשנה ג' פ"ג דכלים: **מניין** לטהרה וכו'. עיין מה שכתבתי בזה בס"ד בס"ג דכלים: **שנאמר** כי כארץ וגומר. כתב הכ"ג ושאם נפחים ליכא למילף מקרא שלא קיים להו לבבל וכו'. ומוכ"ת דמ"מ מילטרין קרא דלי להו קרא ס"ת לשניג שלא יבקי ליכא עבוד ומהור קמ"ל קרא דבכ"ג ליכא עבוד ובקרא למודים מי לא בבי שלא הוי עבוד: מהבעה בלרה שלא הוי עבוד. ממלא לת כל הכוח עד שמוך לקרן וכשהלא היו זורע שלא גדעין לחל כדי שיהיה הגדעין שבחלא כחוק ג' טפחים מן הזרוע שבכל רוח דשיעור יקיקה כל זרע טפח ומחי ואע"פ שלפי הקרקות שבכותות הזרעים קרובים זה לזה ואין ביניהם כדשקה ג' טפחים ויוקרן זה מזה אין כאן בית מיחום לשכלאים בגד קפיד קרא שלא לחוי עבוד וביקשה לה מיקין כדתנן היה גדר בנחים זה קומך לגדר משלן וזה קומך לגדר משלן ואע"ג דיקי מתחלי וכאן יש היכר גדול שכום זו זרוע לפון ודכום וכום זו זרועה מזה ומעבר לבל בין זרע השלני לזרעוני הרומות אין היכר ולי מקרבי חוי עבוד שילכך לריך הרחק כדי יקיקה שנאמר כי כארץ תוליא לומח. תוליא חד לומח חד זרועים חרי תלמיח חד הרי מומח ושאם נפחים ליכא למילף מקרא שלא קיים להו לרבנן דה' זרעונים בשאם נפחים לא יקי הרומות אין השלני ולא השלני אין הרומות דשעור יקיקה כל זרע טפח ומחלה שילכך כי היכי לקרא מומח. זרעונים בעבוגה בת שאם נפחים קלמר ושמוכחת כלאים פירשתי הלכות עבוגה ופרעותים ודקדוקים וכאן קלרתי: **ג** שהיא עומח. דיום השלישי חכתי לא שכבת זרע ורואים לקלוט ולחיות ולד טוב ממנה וקיבון בה שכבת זרע הראוי להזריעה (קה*): לשלשת יומים. דהקפיד הכתוב על עומתי קרי בומן תורה לכך השריבן שלשת יומים ולא חם לא יפליגו לחה כך ביום רביעי להשריבה ומיהו לאוי להזריע. ופשק השלכה שהפולטת ביום השלישי השלישי טהורה ומחריתן מטמאת היא ותני מכין לפולטת ש"ז ביום השלישי שהיא טהורה שנאמר היו נכונים לשלשת

תוס' רע"ק ושאם נפ"ם לא פיה משום. ושמעינן שאם נעשה משום. שמא מוחר להשתמש כיון לליכו משום עשה למיחוכו ובפ"ם ג"כ לא פי' מוקמי סהיכין לכללא דקי"ל אין מוקמי לחלי שבת וכ"ש ס"ל לא מוכיכן מיגו לשמקמי עיי"ש. לפ"ז מוחר לכ"ש לטלטל דק לשמשמוטי כי אבל לטלטל ממקר למקר עדיין מיחוכתי עליו לשמש גו ואו מוקמי לאכול: טלטול: (שם בשבע"ב בשבע"ב ד"ה אין נוחנין. ואסור לטלטל כלי מהיכנו) (סב*) בהג"ה כתב דלוקמ שמן לא יהא לטעך משום השבת שמן אבל לקבל שעות מוחר ליכול לטעך ולפייני להכלי לא הוי בשבת כיון לא הי' בשבת בה"ש או לאין לטעתו להניח שם לכל השבת. מג"א פי' כ"ש ואם לטרכי בשוגג' מהבי לגוחנין כלי לקבל נילוטת עי' מג"א לכתב לייבב לבינולות אין כשבי לטעך ויל קודם שבבו. ומ"מ קשה לי לשמי שרכי' מוחתי' כלי חשת הלף. הא זהו משום כמו שעות ליכול לטעך ויל ואין לו השבי ולפי שהיעור ול"ע: (שם בשבע"ב בד"ה אין נוחנין. מוקמי סוא. ואסור לטלטלו) (סג* ולפ"ז מיל

מוקמי משמת מיחום שסור לשלשלו לטרך מקומו לכל זמן לא ביטל השלשלו למיחום ואינו עומד לשום שימוש ולשמוש דהלקה הא לא מזי בשבת שרי כיון זוכל לא מזו בו ביום לשום לבני לא מזו בו ביום לשום לבר וכשי מוכח מדברי הר"ן ביל דמלשון שם נגילה דשמשו בקרן זוית בקרן בשב"ב ומשמע משום סזיקא דבבים שרי לטלטל מוקמו ממקום סילוך בבים שלא יזוקו שרי טלטול לטרך מוחי ואפי' בשלטול נמוך לשחי לשמיב לף לטרך מקומו שסור: (שם בשבע"ב ד"ה אין נוחנין). אין נסכין (שר*) ולף לר"ם הקשה מוחר שבבר

תוספות הרא"ש

במשנה ג

(*) בראש שבת וכו'. ואפשר שמשלם כו' ומקשה דלמי ביומא שמשלם היו מהגין לקנות על פתח של היכל. וכך קדמה המוכנן שלא היו עלגין לפוסעים נוהגין לקנות בשעיר. ס"ב הול"ל עיקר ספקנה. וי"ל דנקט דבר שיש בו קלא ליקנו דומיי דליכך ומה שהו מולקין הלשון לפניה גם השעיר נשאו מן לפחוסרי קלא ליקנו לכן לפמכי' תקנו (טהורה"ח זצ"ל):

תום' רע"ק

אבל מותר. אבל בשעה שמולק לף שמשתף לקול דמוקלים למעלה. תום' והכשב"ח: (שם בהכע"ב ד"ה עון מן הכל. גזירה שמא יכבי)(בה*) וכ"כ רש"י ז"ל וכתב עלה שמשם"ח לף קאי אכי לקמן אלא דמשיק הטעם דכל שמן ושמילה הוי נשיק לשלשה. ומ"מ אין זה תמוה כ"כ על רש"י שכן דיבור לפרש המשנה ס"ד דש"ם כמ"ש הי"ע בפ"ג מ"ג ופ"ק אבל על הרע"ב לד התמוה שמקומה עומדת דהוה לריך לפרש כפי המסקנא כמ"ש הי"ע שם. ושם דאינו אלא בלו"ש מכוס לשתקנאי למלותו כמ"ש לעיל ד"ה מודם דאין נלוחין משמן משטשף שאולק שייכו דאין ביטול מלוה שמה שמטל עלו תום' דף כ"ב ב"ה ד"ה ואין ניצוחין:

ומ"מ נראה לע"ד דשמן משטשף שאולק אסור כיון דאסור בשבי' יבמיכם ממילא הוי מוקלה כמו אוכל באסור הואי מוקלה כיון דלא מזי למיזל. ודוקא לעלעל שכך הדולק הוי לאוי דאסור בשבי' ופסולק

כתיב (בראשית ל"ד) ביום השלישי בהיותם כאבים מנין שקושרין לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח (*) שנאמר (ישעיה א') אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו: ד מניין לסיכה שהיא כשתיה ביום הכפורים אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר (תהלים ק"ש) ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו: ה המוציא עצים כדי לבשל ביצה קלה, תבלין כדי לתבל ביצ' קלה ומצטרפין זה עם זה (קליפי אגוזים) קליפי רמונים אספטים ופואה כדי לצבוע בהן בגד קטן בסבכה. מי רגלים נתר וברוית קמוליא ואשלג כדי לכבס בהן בגד קטן בסבכה רבי יהודה אומר כדי להעביר על הכתם:

ו פלפלת

כתיב ביום השלישי כאבים מנין שקושרין לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח (*) שנאמר (ישעיה א') אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו: ד מניין לסיכה שהיא כשתיה ביום הכפורים אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר (תהלים ק"ש) ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו: ה המוציא עצים כדי לבשל ביצה קלה, תבלין כדי לתבל ביצ' קלה ומצטרפין זה עם זה (קליפי אגוזים) קליפי רמונים אספטים ופואה כדי לצבוע בהן בגד קטן בסבכה. מי רגלים נתר וברוית קמוליא ואשלג כדי לכבס בהן בגד קטן בסבכה רבי יהודה אומר כדי להעביר על הכתם:

ו פלפלת

לשלשת ימים ושלשת ימים לחמר קלה היינו ליום השלישי דציו שלישי לשפשה כתיב תוכה. אי נמי לא משמעתא היא אלא [בגבן דר'] אליעזר בן עזריה היא דקאיל [להו] השולעת ביום השלישי עושה ולית הלכתא [כותיהו]: מיון שמוחלין וכו'. לפי שמיון שהומו בשעת דלף ביום הג' מקוכן הוא וכ"ש לשון ושפי הים ממין מחזיקין לגוף התיקון ומכיחין לותו: לשון של זהורית. כמין לשון של למר לדום היו קופיו הלו בשלש שהיו עושין לעזאזל וחלו בלוק ובשתים דומה שעיר לעטה היה הלשון שהוא לשון ולדין שכתבה: ד מיון לסיכה שהיא כשתיה. לא כשתיה ממש לחיובו עלה כלא אלא שהיא כדי לבשל ביצה קלה: ה ביצה קלה. בילה תרגומה שהיא קלה לבשל יותר מכל שאר בילים ולא כדי לבם כולה אלא כגרוגרת ממנה עכופה וכתוכה בלשפת: ומלטרפין. כל מיני תבלין זה עם זה: לשטים. כ"ל בלשון ערבי ולבעו דומם לתכלת: ופואה. קורם עשב שלובעין בהם לדום ובעבי שלפו"ם: בסבכה. בשלש הקבה שעשוי בקליעה כוחנים מעט בגד: כתב. יין למה הוא ומזיל וקויים לו לדום בלע"ז: נוריה. יין למה שמקה ומעכר: קמוליא. עשב שמוכים בעפרו לת הידים להעביר לת הזוהמה ובלשון ס"ק קרוי שלוף דוץ ובערבי קורין לשק"לי: ואשלג. לא לתפרש לי מה הוא: על הכתם. הכמלה בגגד ולין ידוע שם לס כלה הוא שם לשו מעבירין עליו שעשה לבדוק לוחו בהם ומכלים לבגע שמין הלבן ולין הלכה כר"י:

ו פלפלת

השלישי בהיותם כאבים מנין שקושרין לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח (*) שנאמר (ישעיה א') אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו: ד מניין לסיכה שהיא כשתיה ביום הכפורים אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר (תהלים ק"ש) ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו: ה המוציא עצים כדי לבשל ביצה קלה, תבלין כדי לתבל ביצ' קלה ומצטרפין זה עם זה (קליפי אגוזים) קליפי רמונים אספטים ופואה כדי לצבוע בהן בגד קטן בסבכה. מי רגלים נתר וברוית קמוליא ואשלג כדי לכבס בהן בגד קטן בסבכה רבי יהודה אומר כדי להעביר על הכתם:

ו פלפלת

כמ"ש בילה. בילה תרגומה שהיא קלה לבשל יותר מכל שאר בילים ולא כדי לבם כולה אלא כגרוגרת ממנה עכופה וכתוכה בלשפת: ומלטרפין. כל מיני תבלין זה עם זה: לשטים. כ"ל בלשון ערבי ולבעו דומם לתכלת: ופואה. קורם עשב שלובעין בהם לדום ובעבי שלפו"ם: בסבכה. בשלש הקבה שעשוי בקליעה כוחנים מעט בגד: כתב. יין למה הוא ומזיל וקויים לו לדום בלע"ז: נוריה. יין למה שמקה ומעכר: קמוליא. עשב שמוכים בעפרו לת הידים להעביר לת הזוהמה ובלשון ס"ק קרוי שלוף דוץ ובערבי קורין לשק"לי: ואשלג. לא לתפרש לי מה הוא: על הכתם. הכמלה בגגד ולין ידוע שם לס כלה הוא שם לשו מעבירין עליו שעשה לבדוק לוחו בהם ומכלים לבגע שמין הלבן ולין הלכה כר"י:

ו פלפלת

כתיב כמו לבד שומן ובלשון לימס בכלל תבלין ע"כ: **אספטים** עיין מ"ש בפ"ג דמקה ה' ב. **בסבכה** ק"ש פי' פקבה וכן העתיק רש"י. **קמוניא** פי' הכ"ג עשב שמוקין בעפרו. כלומר שמייבשין אותו וכותשין הדק הדק עד שנעשה כעפר וכיולא בזה **שעלי** בפי' מקה ג' פ"ד: **כדי** להעביר על הכתם. כלתן במקה ו' פ"ע דכילה. ו **פלפלת**

ו פלפלת כל שהוא. דחזיא לריח הפה ואין זה פלפל שאלוי בינינו: ועטרן כל שהוא. שמרפאים מי שיש לו כאב חלי הראש: מיני בשמים כל שהן. לריח טוב: מיני מתכות כל שהן. שראוי לעשות מהן דרבן קטן: מקק. רקב הנופל מספרי' או ממטפחי' שבלו לשון ימק בשרו (זכריה י"ד): שמצניעי' אותו לגנזו. שכל דבר קדש טעון גניזה: מאומה. אלמא אחשביה קרא לאסוריה ותקון גדול הוא עושה כשמוליא עכו"ם מביתו ואין הלכה כר"י: ז הרוכלין. מוכרי בשמים לקשוטי נשים ויש להם קופות קטנות ללרורות הבשמים: אינו חייב אלא חטאת אחת. דכלן חדא הולאה היא: פחות מכגרוגרות. אף ע"ג דכל האוכלין שעורן כגרוגרת הכי כיון דלזריעה קיימי אפי' בפחו' מכגרוגר' נמי מחייב ואין הלכה כר"י בן בתירא שאומר חמשה: זרע קשואין. חשוב משא' זרעוני גינה וכן זרע דלועין וזרע פול המלרי והוא שקוריי לו פאסל"י בלע"ז: חגב חי כל שהוא. שמצניעין אותו לקטן לשחק בו: מת כגרוגרת. כדין שאר אוכלין: ליפורת כרמים. עוף שמלוי בין הדקלין הבחורי' (א*): בין חי בין מתה כל שהוא. שעושים ממנו רפואה לפקח ולהחכים: חגב חי טמא כל שהוא. ות"ק סבר טמא אין מצניעין אותו לתינוק דלמא מיית ואכיל ליה ואין הלכה כר"י:

ו פלפלת כל שהוא. ועטרן (קו*) כל שהוא מיני בשמים ומיני מתכות כל שהן. מאבני המזבח ומעפר המזבח מקק ספרים ומקק מטפחותיהם כל שהוא שמצניעי' אותן לגונזן ר' יהודה אומ' אף המוציא ממשמשי עכו"ם כל שהוא שנאמ' (דברים י"ג) לא ידבק בידך מאומה מן החרם: ז המוציא קופת הרוכלין אף על פי שיש בה מינין הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת. זרעוני גינה פחות מכגרוגרות. רבי יהודה בן בתירא אומר חמשה. זרע קשואין שנים זרע דילועין שנים זרע פול המצרי שנים. חגב חי טהור כל שהוא מת כגרוגרת. ציפורת כרמים בין חיה בין מתה כל שהוא שמצניעין אותה לרפואה ר' יהודה אומר אף המוציא חגב חי טמא כל שהוא שמצניעין אותו לקטן לשחוק בו: פרק

ופלפלת פי' הר"ב אין זה פלפל כו' וכפירש"י ור"ל (קו) מדקתני פלפלת בתי"ו אבל ראיתי בפ"ב דערלה משנה י' שנראה מפי' הר"ש דהתם דמש"ה פירש"י שאינו פלפל שלנו דא"כ תקשה רישא דפלפל שלנו בכלל תבלין דרישא והיאך כתן התני' שיעור אחר לפלפל ולי נראה דאי משום הא לא איריא דהא פירש הר"ב במשנה א' בפ' דלעיל בדבש דלפואתו שכיחא והיא משהו אזלינן בתר שיעורא זוטרא לחומרא והוא ה"ה עכוכה וה"נ דכוותה כדלקמן בד"ה מיני בשמי' וכו': מיני בשמי'. ורלוין להכי' כמו לתבל דא"ת"ה הא תנא לה לעיל כדי לתבל ביצה קלה וכו'. ואע"ג דהתם קא חשיב הרמב"ם דברים הראוין גם להריח כמו שכתבתי בשמו לריך לומר דהכהו עבידי טפי לתיבול מלהריח והלכך לא אזלינן בתר שיעורא זוטא כדאמרינן ברפ"ח בשם דף ע"ח ע"א כל מילתא דשכיחא ולא שכיחא אזול רבנן בתר דשכיחא לקולא. שכיח ושכיח אזול רבנן בתר דשכיחא לחומרא. כנ"ל:

רבי יהודה אומר וכו' שנאמר לא ידבק בידך מאומה וגו'. ולכאורה הי' נראה לומר דת"ק טעמיה משום דהוה מלאכה שאינה צריכה לגופה ור"ש היא דמשנה ה' פרק דלקמן. אלא מדהר"ב והרמב"ם פסקו דלא כר"י דהכא ולקמן וכן במשנה ה' פ"ב פסקו דמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב א"א לפרש כן אלא טעמא דת"ק שסובר דאין כשר להצניע שאין צורך לאדם בו והיינו דכתב רש"י ז"ל והא דתנן כל שאינו כשר וכו' ולאוקימנא למעוטי עלי אשרה דלא כר"י ועיין משנה ה' פרק דלקמן: ז אינו חייב אלא חטאת אחת. עיין במשנה ב' פ' דלקמן ומ"ש שם בס"ד: זרעוני גינה. פי' הר"ב אע"ג דכל האוכלים וכו' הכי כיון דלזריעה קיימא וכו' וכן לשון רש"י ומשמע דהלוין ג"כ לאכילה אלא כיון דלזריעה קיימא הוה שכיחא ושכיחא דאזלינן בתר דשכיחא לחומרא כדלעיל ולשון הרמב"ם בפירושו וכן בחבורו זרעוני גינה הם הזרעים שאינם ראוים לאכילה כמו זרע השלפפונים והבצלים והלפתות ודומיהם. ע"כ. וכבר העתקתי עוד לשונו בזה בתחלת משנה כלאים בס"ד. ולרש"י ודברי הר"ב שכאן צריכין לפרש דמאי דתנן במשנה ב' פ"ב דכלאיי' זרעוני גינה שאינן נאכלין כלומר אותן זרעוני גינה שאינן נאכלין אבל יש מהן שנאכלין כדפירשו שם. דאלו להרמב"ם שאינן נאכלין סימני' הוא להכיר איזה זרעוני גינה. א"כ יש לפרש לרש"י והר"ב דשאינן נאכלין כלומר שאין עומדין לאכילה אלא עיקרן לזריעה כדפירשו הכא. פחות מכגרוגרות. פי' הרמב"ם (אמר) קרוב לגרוגרות וטעמו כראה דמדלא פי' השיעור ש"מ דבפחות מעט קאמר ועיין מ"ש בר"פ דלקמן ובחיבורו העתיק המשנה כלשונה:

רבי יהודה בן בתירא אומר חמשה. פי' הרמב"ם אפי' לא הוליא אלא חמשה בלבד: זרע קישואין וכו'. אתאן כר"ע כ"כ הרמב"ם:

* מת כגרוגרת. פי' הר"ב כדין שאר אוכלין שהרי מותר לאכלו כשמת ומשום הכי בטמא לקמן ומפ' הר"ב דאין מצניעין לתינוק דלמא מיית ואכיל ליה ש"מ דבטהור לא איכפת לן אי אכיל וכתבו התוס' טעמא בשם בה"ג מדכתב (ויקרא יא) ואת כל נפש החיה הרומשת במים אלו דגי' ואת כל נפש השורצת אלו חגבים ומדכתיב חגבים אחר דגים משמע דאין טעונים שחיטה כדגים ואף עוף הוה סבירא ליה בולא כלום אי לאו דהוקש לבהמה כדאיתא בחולין ע"כ: רי"א אף המוציא חגב חי טמא וכו'. כתב הר"ב ות"ק סבר דאין מצניעין אותו דלמא מיית וכו'. לא משום דמלווין להפרישו. דקי"ל דאין בית דין מצווין על קטן האוכל נבילות להפרישו והכא פירש"י דמ"מ בידים לא יהבינן ליה דתניא לא תאכילום להזהיר גדולים על הקטנים ועיין

תוספות חדשים

(א*) הר"ב ד"ה ליפורת כרמים עוף כו' עכ"ל. זה אינו דהא שנאה בין החגבים משמע שהיא חגב וכן מפורש בחולין דף ס"ה דדרים למינהו בחגבים לרבות ליפורת כרמים. (שם):

תוספ' רע"ק

ומסולק בזה קושי' המהרש"א בתוס' הנ"ל ודוק. ובהא דאמרי' הנח לנר שמן ופתילה דהוי בסים כי תוס' וא"ת פתילה אמאי משום בסים היא עלמה הוי דבר האסור כדאמרי' לקמן וכו' וי"ל דסברי פתילה וכו' וכן הביא המג"א סי' ש"ס ס"ק י"ח. ובעניי איני מבין החילוק דהא דפתילה הוי כלי משום דהודלק' ואמאי סברי פתילה לא הוי כלי מש"ט והא עושה מעין מלאכתו ומ"ש פתילה שלימה וקטנה מאינה שלימה וגדולה יותר. ולולי שאיני כדאי הי' נ"ל על קושי' תוס' דפתילה לא הוי כלי כלל והיינו דמלאכתו לאסור ואין משתמשין בחול שום דבר אחר רק הדלקה. והרי בחנוכה כי תוס' שבת ד' כ"ז דגרע מאחר כלי שמלאכתו לאסור כיון דלא חזי להיתר רק מעט. ואף דכי הסדלק"ם הרי מ"מ דוקא חנוכה כיי' דחזי קלת להיתר אבל פתילה דלא חזי לשוי היתר אפי' ר"ש מודה וכמו מטה שיחדה למעות דלידדו

שם דף פ"ד ע"ב דאפי' לר"ש אסור. וזהו הכל. בפתילה הכבוי בין שלימה בין חתיכה דלא חזי לשום דבר בשבת אבל הכא בנר הדלוק דפי' פתילה לתשמישו להאיר לו אינו מוקצה והכי כשאי אפשר ... לטעמא דבסים לשלהבת. ולע"ג:

פרק ד משנה א (ולא בזפת) (סו*) עי' מ"ש בגליון לקמן בפ"ג משנה ס': (שם במשנה ולא בעטבים בזמן שהן לחים (סז*)) (ואם דלא תני ולא בעטבים כשהן לחים כדקתני בפי' כשהן יבשים לאהוי לדוקא בזמן שהם לחים ... אבל יש זמן שהם לחים ... כגון מד"א (ס"ל)

פרק י המצניע

המצניע לזרע ולדוגמא ולרפואה והוציאו בשבת חייב בכל שהוא וכל אדם אין חייב עליו אלא כשיעורו חזר והכניסו אינו חייב אלא כשיעורו: ב המוציא אוכלין ונתנן על האסקופה בין שחזר והוציאן בין שהוציאן אחר פטור (קח*) מפני שלא עשה מלאכתו בבת אחת קופה שהיא מליאה פירות ונתנה על איסקופה החיצונה אעפ"י שרוב הפירות מבחוץ פטור עד שיוציא את כל הקופ': ג המוציא בין בימינו בין בשמאלו בתוך חיקו או על כתיפו חייב שכן משא בני קהת כלאחר ידו ברגלו בפיו ובמרפקו

ר"ע מברטנורה

פרק י המצניע. קודם השבת: לזרע ולדוגמא. להראות שיש לו סממנים ויקנו ממנו: ולרפואה. ושכח בשבת למה הצניע והוציאו חייב עליו בכל שהוא שעל דעת הראשונה הוציאו והא אחשביה: אלא כשעורו. כל אחד שעור המפורש בו: חזר והכניסו. זה שהצניע פחות מכשעור והוציאו אם נמלך בו שלא לזרעו וחזר והכניסו: אינו חייב. בהכנסה זו אע"ג יש בו שעור שלם דכיון דנמלך שלא לזרעו בטלה מחשבתו והרי הוא ככל אדם: ב על האסקופה. שהיא כרמלית כגון שגבוהה ג' ועד תשעה ורחבה ד': שלא עשה מלאכתו בבת אחת. לא עשה עקירה מרשות היחיד והנחה בר"ה שהם מקום חיוב דבהכי הויא מלאכה גמורה אלא עקר ממקום חיוב והניח בכרמלית שהוא פטור באותה הנחה והדר עקר לה מכרמלית שאינו מקום חיוב והניח בר"ה ונמצא שלא נעשית עקירה ממקום חיוב והנחה במקום חיוב בפעם אחת: אסקופה החצונה. אצטבא שלפני פתח הבית לצד ר"ה: עד שיוציא. כלומר אא"כ הוציא בראשו' (קט*) כל הקופה ולא שנו אלא בקופה מלאה קשואין ודלועין שהן ארוכין ועדיין יש מהן לפני' אבל מלאה חרדל שהרי יש הרבה ממנו כולו מבחוץ נעשה כמי שהוציא את כל הקופה וחייב (קי*): ג שכן משא בני קהת. בכתף ישאו וימין ושמאל וחיק ארחא דארעא:

מרפקו

תוספות יום טוב

* ועיין לקמן פ"ו משנה ו' ובמסכת יבמות פי"ד משנה ד':

פרק י המצניע פי' הר"ב קודם השבת וכו' ושכח וכו' שעל דעת הראשונה וכו' וכ"ש המוציא בשבת לזרע וכו'. ש"ס: **חייב** בכ"ש. משמע אפי' גרעין א' והכי איתא בש"ס ומחייב היה ר"מ אפי' חטה אחת. ולא תימא דכל שהוא דתנן היינו פחות מכגרוגרות אבל כזית בעי. ומשמע מיהא דהיכי דקתני פחו' מכגרוגרת דהא כזית בעי וסיעתא לפי' הרמב"ם דק"פ דלעיל בזרעוני גינה ומ"מ כשאינו מצניע אינו חייב בכ"ש לפי שאין רגילות לזרוע כ"ש אלא כשעור פחות מכגרוגרו':

וכל אדם וכו'. כתבו התוס' תימה לר"י דאמאי איצטריך למתני ליה הא תנא ליה חדא זימנא בפ' כלל גדול ושאינו כשר להצניעו כו' עכ"ל ובריש בכור' כתבתי בשום דרגילו' לשנות בקצור מה ששנה במקום אחר ואין לחלק דהתם אשמועינן מה ששנה בנגעים והכא בהדא מסכתא תרווייהו. דהכי אשכחן שתרצו בשם ר"י עצמו בפ"ו דיבמו' משנה ד'. ומה"ט נמי אין לחלק דהכא בבא שלימה דהתם נמי כולה בבא נשנה באותו פי' ובפ"ב:

חזר והכניסו. פי' הר"ב אם נמלך בו וכו' בש"ס פריך פשיטא ומשני כגון שזרקו לאוצר ולא ביטלו בפירוש וקמ"ל דאעפ"י שניכר במקומו שלא נתערב יפה וה"א דבטילתיה קמייתא קאי קמ"ל מדזרקיה לאוצר בטולי בטליה. וכתב המגיד דהא דתנן חזר והכניסו ר"ל והוציאו. ובריש פרק קמא מפורש דתנא הכנסה נמי הוצאה קרי לה והוא הדין להוצאה הכנסה:

ב אסקופה החיצונה. פי' הר"ב שלפני הפתח לצד ר"ה. ופחותה משלשה דהוי רה"ר גמורה: **עד** שיוציא את כל הקופה. פי' הר"ב ולא שנו וכו' אבל מליאה חרדל נעשה וכו'. והא דתנן בס"פ דלעיל המוציא קופת הרוכלין אינו חייב אלא חטאת אחת לא שאם לא הוציא כולה שלא יתחייב על אותן מינין שהוציא כולן מבחוץ. אלא הא אתא לאשמועינן שאם לא היה לו ידיעה בנתיים אינו חייב על כולן אלא אחת ולא תימא דמינין מחלקין כדאמר רבי יהושע תמחוין מחלקים במשנה ט' פ"ג דכריתות וכ"כ התוספות לעיל:

ג שכן משא בני קהת. פירש הרמב"ם וקראה השם יתברך עבודה שנאמר (במדבר ז') כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו ע"כ. ולא ידעתי למה הוצרך להביא שקראה עבודה שכיון שכל המלאכות ממשכן אנו למדין ומלאכו משא בני קהת שהיתה על הכתף ידענו שהיא מלאכה. דלא בלבד המלאכות שהיו בשעת עשיית המשכן אנו למדין אלא אף שהיו לצורך המשכן אחר כך כדאשכחן במשנה ב' פרק דלקמן. וע"ש. ובחבורו פרק י"ב שכתב שנאמר בכתף ישאו וכל המלאכות ממשכן לומדין אותן. ומה שהוצרך התנא להביא מבני קהת משום דהוצאה מלאכה גרועה היא וכך כתבו התוס' אמאי דתנן במשנה ב' פרק דלקמן:

כלאחר ידו ברגלו. כתבו התוספת דלגי' זו י"ל דברגלו הוי פירוש כלאחר ידו ומיהו ספרים דגרסי לאחר ידו ברגלו ליתא עפי דהכי תניא בברייתא בש"ס. ע"כ. וכן לשון הרמב"ם בפרק י"ב וכן במשנה ה' פרק י"ב:

בפיו עיין במשנה ד' פ"ג דכריתות ומ"ש שם בס"ד ובס"פ דלקמן:

מרפקו

תוס' רע"ק

(שם בתוי"ט ד"ה נעורת. דק דק)

(קח*) ע' רש"י חולין דף כ"א ע"ב בהא דאמרינן דקתא חייס":

(שם בתוי"ט ד"ה ר"י אוסר בדקה. ואסרו להטמין בשבת)(קט*)דהכי מוכח מדקתני במתני' דלעיל סוף פ"ב. וטומנין את הסממין. הרי דרק בה"ש מותר אבל משחשיך אסור. והא ליכא למימר דלעיל איירי במוסיף הבל דזהו אסור משחשיכה אבל בה"ש מותר וכ"ש מבעו"י. ומתני' דהכא איירי במשחשיכה. דהא ממתני' דלעיל בפרקין מ"ד במעשה דאנשי טבריא מוכח דמוסיף הבל אפי' מבעו"י אסור וע"כ מתני' דספ"ב איירי במעמיד הבל ולפ"ה רק בה"ש מותר אבל משחשיכה אסור: ומזה תמוה לי על תוס' דף ל"ט ע"ב ד"ה ממעשה וכו' דמשחשיכה אפי' בדבר שאינו מוסיף הבל אסור כדאמר בפ"ב דף ל"ד. הא י"ל דלעיל קאי למסקנא דהכא דמכח מעשה דאנשי טבריי מוכח דמוסיף הבל מבעו"י אסור וממילא דמתני' ספ"ב איירי באינו מוסיף הבל ולפ"ה משחשיכה אסור. אבל אלולי שוכחה דאנשי טבריא הוי אמינא דמתניתנו דהכא איירי במשחשיכה ולעיל סוף פ"ב איירי במוסיף הבל. וצ"ע. ואפשר לומר דתוס' ס"ל דלתנין טעמא דשמא ימלא קדירתו צונן וירתיחנה לא שייך להבל במעמיד הבל אא"כ דהטעם שמא יטמין ברמץ וא"כ גם בה"ש נמי לתסר דהא בסוגי' פרכי' א"ה בה"ש נמי לתסר ומשני התם קדירות רותחות בה"ש וזה לא שייך לענין גזירה שמא יטמין ברמץ. וברש"י דף ל"ד ע"ב בהסי' דמפני מה אמרו אין טומנין בדבר המוסיף הבל מבעו"י כי דהסי' דתנן אין טומנין בגפת וסתם הטמנה מבעו"י. הא דלא נקט רש"י הראי' דמוכח דאיירי מבעו"י דהא משחשיכה אפי' מעמיד הבל אסור. צ"ל לקושטא דמלתא כקושייתנו הנ"ל דדלמא באמת משחשיכה אסור רק מוסיף הבל. וטומנין את הסממין איירי במוסיף הבל. אך באמת לא הוי צריך ראיי לזה דבודאי מתני' דאין טומנין ע"כ לא איירי משחשיכה דהיאך קתני וטומני' בגיזי צמר הא ודאי מוקצה. אלא כראיה דרש"י בא לומר דדלמא מתני' דאין טומני' איירי בה"ש דמוסיף הבל אסור ומעמיד הבל מותר לזה כי רש"י דסתם הטמנה מבעו"י דהא אסור משחשיכה ובזה אין דברי רש"י שלו דפשוטו תמוהי' במ"ש רש"י דהא אסור משחשיכה דהא ע"ז א"ו דכין דלמא משחשיכה מותר בדבר שאינו מוסיף הבל. ולפי הנ"ל ניחא דזהו דהא

(גוסטער) אסקיבה (שוועללע).　　　דמשחשיכה

ומפקי. ספרק סלמפע סגזוזע וגעלבי כך סמו מכפ"ק:
נאסורתו. לאזר מלול: פיס למעט. לין דרך סולאה בבך לאבל
פיס למעלס דרך סולאה בבך. פיכוס לאבי לאסורתו בגד
סלובס קמוך לבאבו לקבל הזיעה וכגילין לעשות בו כעין
כיסין וכאמפכי' לותו מלמעה
למעלה כמלא פי הכיס למעה:
סאת חלוקו. הסאה התחתוכ'
על חלוק: **ד** לפניו וגא לו
לאחריו פעור. דכתיון
לסמיכה מעולה ועלתה בידו
סמיכה פסותה: לאחריו וגא לו
לפניו חייב. דכתיון לסמיכה
פסותה ועלתה בידו סמיכה
מעולה. קיבל. כעין מכבסים
קעים מוגבות לותן לבמיעות
ואם תלה' בהן סוס דבר לסוליל
יגא לה בבל לאבל מיבעי: סבן
לאוי להיות מוזר. דכתו להיו'
סוזר וקובב קבידות' ומתחל
דעת סקופו להתהפך: כ"א
אומר לף מקבלי פתקין. סל
אלך הבלים הוסקים לגבות
זותבים לותם בעלים חלוים
בדמות קבים ותולים בלותבם
ודרך לותו קבה להיות מוזר וקובב מלפניו ומאחריו קבידו
גלותו [ויודע] היה סקופו להתהפך ולין הלבה כר"י:
ה הולילותו קבים פעורים. כדילפינן (ויקרא ד') בעסותה
אחת מכל מלות ס' העוסה לא כולה ולא העוסה מקלתה:
וכ"ם פעור. דקבר לפילו כסאין יחיד יכול לעשות אם
עסאות קבים פעורים ולין הלבה כר"ם: לא הזי בעשה.
על סמי לא מחייב בהולאתו אם לילו כפות לפי שהוא נוסף
אא עלמו וה"ת לאבל בסמיס ועוף לא דכמאן דכפותי דמו:

כן

ובמרפקו באזנו ובשערו ובפונדתו ופיה
למטה בין פונדתו לחלוקו ובשפת חלוקו
במעלו בסגדלו פטור שלא הוצי' כדרך
המוציאין: ד המתכוין להוציא לפניו
וגא לו לאחריו פטור לאחריו וגא לו
לפניו חייב באמת אמרו האשה החוגרת
בסינר בין מלפניה ובין מלאחריה חייבת
שכן ראוי להי' חוזרי' יהודה אומר אף
מקבלי פתקין: ה המוציא ככר לרשות
הרבים חייב הוציאוהו שנים פטורין לא
יכול אחד להוציאו והוציאוהו שני' (קיא*)
חייבי' (קיב*) ורבי שמעון פוטר. המוציא
אוכלין פחות מכשיעור בכלי פטור אף
על הכלי שהכלי טפיל לו את החי במטה
פטור אף על המטה שהמטה טפילה לו
את המת במטה חייב

וכן

מרפקו פ' נכ"ג הסרק הלומלעי וכו' וכלאה בעיבי לסייבו
סקופס המעס עלמו בזכוע ולא על ידי כלי סתולין
בזכוע בעכפק כי זהו דרך המולילין וחייב ולא גבע מתלתה
בסיבר לבקמן* ולאיתי בעכמות סרק הקיומן קף ליו שכתבו
סתוספות לתכבה וז"ל לאבל
סיתן לבם גרוגרי כנגד לותו
פרק של קוד"ם ומבסיס וכופף
יו על כתיפו שלא תפול
הגרוגרות ויולילתה ע"כ וקו"ל
בל"ה עליבבוג"ן:

* **בשפת** חלוקו. פ' הכ"ג
הסם' התחתוכ
וכו' וכפרש"י והרמב"ם וכ"ל לבל
לתו לאפוקי הסאה העליוכה שלא
לוכתה לתלתה בקטו שכן דרך
החלוק לעשות פיו התחתון בעבין
שיכול לקבל בו וכן שביבו בשקלי
פ"ג ומשנה ג' לא בשרגוד תפות
ושם פיבש הכ"ג שכופלין לותו
עלמעה והרמב"ם בתבוו פ"ג
וה' שבת העתיק משבתיבו
וכתב בפי בגדו ושא בשקלים
וע"פ שם בבגד שיוכל להחזיק
וכ"כ בתבוו בהלבות שקלים
ק"ם ג'.

במעלו בשכלו. ומפורש בריש פרק **יג** דיבמות לעלי
קני מעגל ולעלי קני קבל:

ד לאחריו וגא לו לפניו חייב. ולא מבעיא לאחריו וגא
לו לאחריו דליתעבידא מתשבתו דחייב אלא
לפילו לאחריו וגא לו לפניו דקד"ח הואיל ולא אתעבידא
מתשבתו לא לחייב קמ"ל דכתיון וכו' ועלתה וכו' ודיוקא
דעתני לא קתיין מהדדי. שכי הוה לפיס מקלתה דכ"ם:

באמת ומפורש בפ"ג דתבומות: **ר"י** לומר לף מהבלי
פתקין פיבש הכ"ג ודרך לותו קבה להיות מוזר
ובייעו התוספות ות"ק דר"י לא חשיב ליה מוזר עכ"ל. ול"ל דבאמת לית מוזר כולי האי כמו שיכר הבסיס ובהא פליגי לי חשיב
מזרה לי לא אבל לין לפרש דפליגי אם מוזר כלל אם לא אלא"ה פיחוקו בעלילות לין הוא ועיין בפ"ג ע"ם אם בם"ד:

ה הוציאוהו כסיס פעורין. פיבש הכ"ג כדילפינן בעשותה וכו' ובכ"ק ילפינן מיבים כמי לזה עוקר וזה ובים כמ"ש הכ"ג
סם. וסייבו לטעוני לתכיבי כתיבי (במדבר ט"ו) ואם בשם אחת תחטא וגומר בעשותה בשם ואחת כמי
מיעוטא. כדלתיא הכא בש"ם. והא דבקט הבבייתא בעשותה. תלמ' התוספות מאוס שהוא מיעוט אלתחון שבשוק ובהא
פליגי תבמי דבבייתא הלבך בקטה הבבייתא בעשותה ע"כ. ולף על גב דבין לאר ובין לאר בעשותה לא אתיא לא לבלילול ולא
לדשכח אלא תבוייהו בשקי אד מבשם אחת ואד אחת אחת תחטא וגומר בעשותה דבעשותה אפקי ליה כ"ם לזה
פיבו יכול וזה פיבו יכול. ות"ק לטעוני יאיד בשבם בהולאות בית דין. ע"א בשאר הכ"ג אחר לשון הבבייתא:
את המי בשעה פעור. פיבש הכ"ג על המי לפי שהוא נוסף אם עלמו. כתבו התוספות תימה לר"י למה פעור והלא אפילו
בשאר בל יותר חייב. ואי אפשר דבשאר פעמים פעורים הא הוי יכול וזה פיבו יכול אלין הבישאר יכול ליעשות עלמו
אלא המשאר והנושאו יש בו בח לנושאו אפילו הוא אח ואוכ"י דמשבן גמיבין אלא היו נושאים דבר אי שהתשבים והחלים היו
הולבים בבגדיהם והחלזון איד היו פולעין לותו עבש יותר לבמה דחיית ליה בשאר בשאר עפי ביאתו לא ליבלל לבעיה ע"כ.

וכן

ועיין בשבת ג' דברך י"ם וי"ם שם בש"ד וכפ"ע ושפ"ק דר"ה:

תוס' רע"ק דשבתיבה פסור בשי"ם דבאל מיבי' (ושוחב בדבר אלין מוסיף בבל. ולפי בכ"ל) שלקחבי בוושבין בגיזי לאר ואם מייבי בשי"ם וקתבי לשוסיף בבל לאבל פ"ב בא דקתבי שפך שביבה ושוושבין לא שמין ע"ב מייבי בשי"ה ושוכח דבולאי לילה לאבל גם בשי"ם פ"ב שלילא לין דרך שמבי בשי"ם דשי"ם יעשה בזוולשעיר בשי"ם דאי יעבוד זוון שעה ויפסך יבא לאבל לו להעשין. וכבן בעזה"י. לבל ר"ו קשה לי דלשלי הולבך בש"י לבל ולא בשאר לבל דשלי' שפני שם לאבל לו להעשין בשוסיף הבל בייבו דשלשה לבני שביבי בשוע לזשי לאבל ולי"ע:

משנה ב

(תי"ע ד"ם ושלילין. בי סיבי דלא שקבי שעשה פ' פ"ק דביבה) (ע*) כי"ב שאשי וז"ל בא לאשל פ"ק דבי"ם נוסיבין העור לשני הדוכן להתיבו בופן שאי שאלתן לאבל עור דבעי"ע שאשע שאי לאבוי לעלעל וכו'. לבלוכס דבבייתא תשוסין דשביבן שאשע לאבוי לעלעלן בא בי"ל דבך ליתן לשני סדוכן בזה שעשה בופן שאי שאלתן וסבלזון איד היו פולעין לותו עבש יותר לבמה דחיית ליה בשאר בשאר עפי ביאתו לא ליבלל לבעיה ע"כ.

אבל בעילעול י"ל דבלא"ם שבי'. ול"ל לעיקר קושייתם שדקתבי בש"ל לין נותבין לת העור לשני סדוכן ולא יבגיעבד אלא"כ יש עליו בזית בשר וב"ה שתיבין ל"כ **שלשבך** בי"ם לשבוש עשוי לאבוי לעלעל וע"כ בא פליגי בי"ם בא בשיבו שאלתן בשו בשיבו לשני דוכן: **אמנם** עדיין י"ל דלוקא
בשאשה בי"ע לאבוי לבי"ם אבל בשאשה שבי"ע י"ל דשבי וסייבו לאף להעבוי אזי ב"ע דאי לעלעלת וקלילי דבשתפקו בשבת הוי שוקלה לשעיקבא שפי
יאל עם הבשר שי לוכל ועשה שבתפקו הוי שאכל בשוה ובשתפקו שע"ם שבי לבשעה ושקודם שאכל בשוה ס"ב י"ל בעור לבשאשה שבי"ע בעשה שקום שוכן
לישיבה שבי"ע **אבל** בשאשה בי"ע בפי לשוזשי ב"ע בתפלה שי לוכל אלא ועתה בעשה בבא לישיבה. ולישבא **לשם** בופן שאשע שאשה בי"ע לין ר"ע"ם
בא י"ל דסייבו ליתן לפני סדוכן לשיבי שייבי סתם ואסור שאשע לזשי לשבוש שבא לעלעל י"ל דבשאשה שבי"ע יאסר. או לפשר גם בשאשה שבי"ע ולא בופשם
שפור שבי"ם י"ל דבשר בשבר בם פעור יאר הוי בשו עלעות ובבא יאסר שן בני שעיי עי' שבת בי"ע **אבל** בשבם שע"ם הוי לשבי. ולף לבשאשי ס

קמ"ע מרסק (עללענבאגן) מוגדתו (בייא-גירשעל) סיגור (שירצענציי).

פר"ת

וכן כזית מן המת(קי"ג*). וכזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ חייב. ורבי שמעון פוטר: ו הנוטל צפורניו זו בזו או בשיניו וכן שערו וכן שפמו וכן זקנו וכן הגודלת וכן הכוחלת. וכן הפוקסת. רבי אליעזר מחייב. וחכמים אוסרין משום שבות. התולש מעציץ נקוב חייב. ושאינו נקוב פטור. ורבי שמעון פוטר בזה ובזה:

פרק יא הזורק מרשות היחיד לרשות הרבים

ר"ע מברטנורה

וכן כזית מן המת. חייב אם הוציאו דהוציא ומטמא טומאה חמורה היא להציל עצמו מן הטומאה וכן כזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ דהכי הוי שעורן לטומאה: ור"ש פוטר אפילו במת שלם דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה דכל שאי' אלא לסלקו מעליו הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה ולאו מלאכ' מחשב' היא ואין הלכה כר"ש: ו וכן שערו. התולש שער ראשו בידו. וכן הגודלת שער ראשה וקולעת אותו תכשי' עבות גדילי': הכוחלת. עושה כחול בעיניה: הפוקסת. מחלקת שער שבאמצע הראש מכאן ומכאן אצל הצדעים: ר"א מחייב חטאת. כוחלת משום כותבת גודלת ופוקסת משום בונה: וחכמים אוסרים משום שבות. דסברי אין דרך כתיב' בכך ואין דרך בנין בכך והלכה כחכמי' ודוקא הנוטל צפרניו ושערו בידיו הוא דפטרי רבנן מחטאות ומסקילה אבל הנוטל שערו או צפרניו בכלי מודין חכמי' דחייב חטאת ומיהו כנטל שתי שערו' (קיד*) חייב והנוטל שער לבן מבין השחורות אפילו בחד חייב ואפילו שערה אחת. אם שער שנתלש (א*) רובו ומצער אותו מותר לנטלו ביד בשבת: התולש מעציץ נקוב חייב. דהוי כמחובר דיונק מן הקרקע על ידי הנקב שמריח לחלוחית הקרקע ואפילו הנקב לצדו ושיעור הנקב כדי שרש קטן: ור"ש פוטר בזה ובזה. דלא חשיב ליה כמחובר לחייבו סקילה ואין הלכה כרבי שמעון:

פרק יא הזורק מרשות היחיד לרשות הרבים. רשות היחיד הוא מקום שהוקף ד' מחיצות גבוהות עשרה טפחים וצריכין ד' טפחי' (קטו*) על ד' טפחים או יותר על כן אפילו יש בו כמה מילין אם הוקף לדירה כגון מדינה שמוקפת

תוספות יום טוב

וכן כזית מן המת וכו'. פירש הר"ב דהוציא ומטמא וכו' וכ"כ רש"י והכי מוכח בש"ס. לכאורה דלפום כן אף המוציא מתעסקי עכו"ם לחייב וכן משמע דהא האית"ק דר"ש הוא כיסו ר"י דמשנה ז' דפרק ע"ת דהא בר פלוגתא דר"ש במלאכ' שאינה צריכה לגופה ר' יהודה הוא. ועוד הוכיח בתוס' מברייתא' דס"ם דר"י הוא. ומ"מ פסקו הרמב"ם בפירושו ובחיבורו וכן הר"ב דאין הלכה כר"ש ולעיל פסקו דאין הלכה כר"י. משום דלעיל טעמא דאין כסר להכניע שאין שום צורך לאדם במתעסקי עכו"ס. אבל הכא יש צורך בכולי דנבל' ושרץ מלכיעין אותו לכלבו או לשונרו ומת דאסור בהנאה מלכיעין אותו כדי לקוברו מידי דהוי אמקק ספרים דפרק דלעיל ולפיכך פסקו בהך דהכא כר"י אבל קשה דהוי ליה להלוך אחר שעור שרגיל להכניע ולא אחר שיעור טומאתן ואפשר דלכלבו או לשונרו הוו שעורא כדה משיעור טומאתן ואזלינן לחומרא כדלעיל משנה ז' פ"ט. ובמת נמי אפשר על פחות מכזית איכו מצוה לקברו. ועוד דלא שכיח פחות מכזית ושכיח ולא שכיח אזלינן בתר שכיח לקולא כדלעיל שם:

ורבי שמעון פוטר. דהוי מלאכה שא"צ לגופה. כלומר א"צ למת ברה"ר ובמשכן היו צריכין לחפצים שהוציאו ועיין מ"ש במשנה ה' פ"ב בס"ד ומ"ש הר"ב דאין הלכה כר"ש כ"כ ג"כ שם. ועיין במשנה ה' פ"ב דעדיות ובמשנה ב' פ"ק דביצה:

ו רבי אליעזר מחייב חטאת. נוטל צפרניו ושערו ושפמו וזקנו. משום גוזז. ומ"ש הר"ב וכן הרמב"ם דכוחלת משום כותבת הכי אמר ר' יוסי בר חנינא. ופירש"י שמוליכה מכחול סביב העין כאדם המוליך קולמוס סביב האות ובש"ס וכי דרך כתיב' בכך אמר ר' אבהו לדידי מפרשא לי מיני' דר"י ב"ח כוחלת משום צובעת. ותימה על הר"ב והר"מ שלא פירשו כמסקנא. ומ"ש גודלת ופוקסת משום בונה. ובש"ס וכי דרך בנין בכך אין כדדריש ר"ש בן מנסיא ויבן ה' אלהים את הצלע (בראשית ב') מלמד שקלעה הקב"ה לחוה והביאה אצל אדם שכן בכרכי הים קורין לקלעיתא בניתא:

וחכמים אוסרים משום שבות. פי' הר"ב אבל בכלי מודים דחייבים חטאת. בש"ס. וכתבו התוספת כר"י דמלאכה שא"צ לגופה חייב ומ"ש עוד דשל חבירו אפילו ביד חייב וכ"כ הרמב"ם ולא פירשו טעם בדבר. ועיינתי בש"ס ומצאתי בהסך ... דמחלוקת לעצמו דיכול לאמן ידו ולתקנו בלא כלי אבל לחבירו אינו יכול לאמן ידיו לעשות יפה בלא כלי והיינו דקתני לפרכיו לעצמו דוקא הוא דמחייב ר"א אבל לא לחבירו. וכן פסק הרמב"ם בחיבורו פ"ט לענין צפרנים ושער ואולי דהיינו דמשמע דתני רשב"א גודלת כוחלת פוקסת לעצמה פטורה לחבירתה חייבת [שרואה ועושה] הטעמה להם וכתבו כן גם בנוטל צפרניו וכו'. * וא"ל דשער ראש דוקא קאמרי הר"ב והרמב"ם דהויא דומיא דגודלת ואיך דודאי לא דמי דלקיטת שער דבר קל ולא דמו להכסו כלל ועוד א"כ שער שאחורי הרגלים ובבין הרגלים במקום שאין יכול לראות למה לא כתבו להו נמי וכן משכתינו דכתתי' לפרושי שפמו וזקנו אלו היו לשער הראש דין אמ' ה"ל למתני':

* ורבי שמעון פוטר. וכה"ג קסבר בסוף פ"ז דכלאים ועיין במשנה ט' פ"ב דעוקצין:

פרק יא הזורק מרשות היחיד לרשות הרבים וכו'. מ"ש הר"ב בתנאי רשות היחיד אם הוקף לדירה משום דאי לאו הכי אם יותר מבית סאתים אף על גב דהזורק לתוכו מרשות הרבים חייב מ"מ אסרו חכמים לטלטל בתוכו [יותר מן] ד"א ולפיכך

תוספות חדשים

(שם) בהרע"ב ד"ה וחכמים אומרים כו' אבל שער שנתלש כו' עכ"ל וכ"כ הרמב"ם בפירושו. ובגמרא ... ליפורן שפירש ... אבל שער לא ... ואין לומר שהם ... לאילין שער. דלמה לא נקט שער ... אי' אייך מה שאמר ר"י והוא שפירשו כלפי מעלה ומצערו אותו משמע דקאי אאילין דקאמר לשון רבים. ועוד למה השמיטה הך שפירשו כלפי מעלה. אבל הרמב"ם בחיבורו פ"ט לא כתב שער רק ליפורן ואילין של עור ושפירשו כלפי מעלה ומצערים אותו וכ"כ הטור בסימן שכ"ח וש"ע: (שם):

תוס' רע"ק

פכ"א דשבת בש"א מגביהין מן השלחן עצמות וקליפין א"כ שם איתא דהשור חזי למזגא ובכסף מעיי"ש הרי גם בכספת בי"ט לשתרי מ"מ ... אמרינן שם הר"ב אנו אין לנו אלא ב"ש כר"י וב"ה כר"ש וא"כ ב"ש לשיטתי' שפיר ס' דלא יגביהנ' וב"ה לשיטתי' י"ל בהמת דהגבהה מדינא הרי אלא דליתן לפני הכלבים דמחזי כעיבו' צריכי' לטעמא דשופן משום תקלתן: ואולי דקושייתם לר"ב דס"ל ב"ה זילה דמתני' בתרנגולת העומדת לגדל ביצים וצ"ע ס"ל לב"ה דמוקצה הרי אמאי ס"ל דלא יגביהנה. ועדיין לשון התוס' צ"ע: שם בהרע"ב ד"ה י"א קופה. לא יוכל לטלטל הגזין (עא*) והרמב"ם בפי' המשניות פי' וכמלא כמו שמון בשבת. ולפי"ז גם בטומן בדבר שניטל בשבת אם נתקלקלה הגומא אסור להחזירה והב"י כתב דכלאה כן ג"כ מדברי הרמב"ם בחבורו וקבע כן בשולחנו הטהור בסי' רנ"ט ס"ג בשם י"א. ותמוה לי הא כבר מוטמן מע"ש והרי שהטמנה להטמנה דקי"ל בסי' רנ"ז ס"ד דאפי' ליטלו כולו ולתת אחר במקומו שרי. ולע"ג: (שם בתי"ט ד"ה ואינו יכול להחזיר. במה יטלטל) (עב*) לשון הרמב"ם דודאי יטלטל הגזין בידו לתקן מושב הקדירה לא יטלטל פן יספך התבשיל אם ינענע. ועי' לקמן סוף פרק כ' בהרע"ב: (שם בהרע"ב ד"ה וטמן. משמע מלשונותיו) (עג*) שלא ישמו בשום הקיץ והשמש. הש"י. אבל הר"ן כתב דמותר להטמין שיחום קצת או שלא יתקלקל יותר כיון שהוא טמן אינו דרך הטמנה בכך ולא גזרו:

פי' הגודלת (האָר־לאָקען מאַכען) פוקסת (שייטעלן, פלעכטען).

שמוקפת חומה ולחומותיהן גגותיה בגילה ומבוחות שיש להן ג' כתלין ולחי גדול רביעית וכן הל גבוה עשרה ורחב ד' ולחי חדין שהוא עשר ברוחב ד' ולחי כלים כגון ספינים ומגדל של עץ וכיוצא בהם אם יש בהם ד' על ד' בגובה עשר כל אלו רשות היחיד הן ולויר רשות היחיד כרשות היחיד עד לרקיע ועובי הכתלים של רשות היחיד נלון (קטז*) כרשות היחיד ול"ש הוא כגון שהווקים הרחובות והדלתות המפולמים להם והוא שהיה רוחב הדלת ט"ז לחמה ולא יהיה עליו תקרה ולחזר שהיה שהיה שיעור הפתח בכל יום כדגלי מדבר (פ*) ולויר ר"ש היה כר"ש אלא עד עשר טפחי' ולמעלה מי' בר"ש מקום פטור הוא ומקום שחין בו ד' על ד' וגבוה מג' טפחים ולמעלה הוא מקום פטור לחי' קולים ובדקין וגללין בר"ש גבוהים מלבנה ולמעלה וחין בהם ד' על ד' הרי הן מקום פטור וכן מקום המוקף מחילות וחין בו ד' על ד' לו חרין שחין בו ד' על ד' ועמקו מלבנה ועד שהשוה הרי זה מקום פטור ומקום שהוקף ד' מחילות גובהן מג' ועד עשרה ויש בו ד' על ד' לו יותר לו על ד' אלו הם שיש בו תרבעה על תרבעה לו יותר גבוה מלבנה ועד עשרה לו חרין שיש בו ד' על ד' עמוק מג' ועד עשר' ומבוי שהוא מלבנה רוחבו שחין לו לחי לו קולה ברוח רביעית ויש והבקעה כל הלו כרמלית הן ופי' כרמלית כחרמלית כלומר כמו חלמה שחיב בהולה ולא נהוגה לבטל בך רשות זו חיוב לה רשות היחיד ולא ר"ש ולויר כרמלית ככרמלית עד עשרה ומעשר' ולמעלה בכרמלית הוי מקום פטור (צ*) והמולית מרש"י לר"ש לו המכוים מר"ש לרשות היחיד חייב חטאת. מר"ש לכרמלית לו מרש"י לכרמלית ומכרמלית לבתיהן פטור חבל חסור. מרש"י לו מר"ש למקום פטור לו ממקום פטור לכיהן מותר לכתחלה ואע"ג מכרמלית למקום פטור לו ממקום פטור לכרמלית שהוא מותר והמעביר מתחלת ד"ח לסוף ד"ח בר"ש חייב חטאת. בכרמלית פטור חבל חסור. ברש"י ובמקום פטור מותר לכתחלה לטולטל ולהעביר בכל הרבות כלי ואפי' הוא כמה מילין: ר"ע מחייב. דסבירא ליה מכי עבר שהפך בחוך ד"ה בחוך עשרה הרי הוא כאלו נח ורבען סברי קלוטה בחוך עשרה בחוך ד"ה לאו כמי שהוחמה דמיא חבל למעלה מעשרה שהוא מקום פטור הוי עלמה לא פליגי דפטור והלכה כחכמים: ב כיצד. רבען קחמרי ליה: שתי גזוזטראות עלמן הן רש"י ויהיה שהווקים מכיחל הטלים ולחוץ על ר"ש וכגזוזטראות עלמן הן רש"י וכשהן זו בנגד זו בשני לדי ר"ש המוסיט והשורק מזו לזו פטור שלא מליו זריקה והוטל במלחכת המכון מרש"י לרשות היחיד רחב ר"ש מפסיק ביניהן: היו שתיהן בדיוטא אחת הרבים מרשות היחיד לרשות היחיד חייב מרשות היחיד לרשות היחיד ורשות הרבים באמצע רבי עקיבא מחייב (קיז*) וחכמים פוטרין: ב כיצד. שתי גזוזטראות זו כנגד זו ברשות הרבים המושיט והזורק מזו לזו פטור היו שתיהן בדיוטא אחת המושיט חייב והזורק

הרבים מרשות הרבים לרשות היחיד חייב מרשות הרבים לרשות היחיד ורשות הרבים באמצע רבי עקיבא מחייב (קיז*) וחכמים פוטרין: ב כיצד. שתי גזוזטראות זו כנגד זו ברשות הרבים המושיט והזורק מזו לזו פטור היו שתיהן בדיוטא אחת המושיט חייב והזורק

ולפיכך טולך להחזות בים בו כמה מילין שיהא מוקף לדיבה. ב"י סי' שמ"ה. ומ"ם ולחומותיהן גגותיה. שמלה מפורש בסה"ד במכוח ט' פ' לחרון דעירובין. * ומ"ם ולחי גדול רביעית וכן קורה כלמפרש לקמן. ומ"ם והוא שיהי' רוחב כלדך י"ן לחמה. וכן לגון סרמב"ם בחיבורו רפי"ד ולרבותא נקט דבך שלריך שיהיה רוחב ט"ז לחמה וכ"ם כל שבי לנקט וכן בפירושו ליש מכילתין כתב בשחה ר"ם מקום שילדכו בו כל העם וכו' והיהה רוחב ט"ז לחמה וכן בעור שי' שמ"ה ר"ם רחובות ושווקים סרחבים ט"ז לחמה וכחלין בו ט"ז לחמה היא כרמלי' כמ"ם סרמב"ם בפי"ד. ומ"ם ולא יהיה עליו תקרה שחה ים עליו תקרה שרי דיבו ככרמלית כלחיתה בה"ם. ומ"ם במקום פטור שיהיה מג' ולמעלה מהוה לכל פחות מג' כלבוד דמי. וכוי ר"ם. ומפני זה הקשו להה דמפורש בפ"ק דלריך שיעקור לו יניח שחפץ בר"ם במקום שיש ד' על ד' דהיכי דמי לומטה מג' שרי הוא כקרקע עלמה ואי למעלה מג' ועד עשרה ככרמלית ואי למעלה מעשרה רשות היחיד * כן לגון סר"ן ומיירי במקום מסויים לחית בים ד' על ד' ולהכי לא הוי מקום פטור. וכחב סר"ן שם בשם סרחב"ד דמשכחת לה בב"ח גבוהי' מג' שעומדי' בר"ם שחין חולקין רשות לעלמן. ת"ל בעמוד ט' ורבי' מכחפין עליו דשוי ברש"י ואי לחית בים ד' מיהו מחייב ואי לא פטור וזה שלא כדעת רש"י ורמב"ם שכחבו דעמוד וכו' לפי' כשהיו רחב ד' על ד' וכו'. ומ"ם וכן מקום שמוקף וכו'. עיין עוד מזה במשנה ז' פ' בחרא דעירובין * ומ"ם לו חרין שים בו ד' על ד' כו' עיין מ"ם במשנה ד'. ומ"ם ומי' ולמעלה דבכרמלית שוי מקום פטור עיין מ"ם בזה במשנה ד' בש"ד. ומ"ם דהמעביר מתחלת ד"ח וכו' במשנה ג' ועיין שם:

ב כיצד פי' שר"ב רבען קחמרו ליה. והדר פי' למחני' דלמעלה מעשרה. וכן פירוש רש"י ומיהו עמו דגזוזטראות לויות דעגלות וכן היו גבוהות עשרה שברי רשות היחיד שן כמ"ם שר"ב. וקשיה לשר"ב שפי' במחני' דלעיל דלמעלה מי' ד"ה דפטור ואם כן מחני' כשולי עלמה ואמאי כחב דרבען קחמרי ליה * חבל לרש"י ל"ק דמפרש במקניחין כדש"ד דרבה בסוגיה דדילמא בלמעלה מי' פליגי חבל בלמעה מי' ד"ה חייב וזה דרכו של רש"י ברוב המקומות לפרש כדש"ד דסוגי' כמו שחני מזכיר בזה בהרבה מקומות. ועוד מאי ליכל דשכח דלמעלה מי' לית שייך למחני' ליכל כיון דלא קחי חדלטול דבלמטה מי' חיירי. וכחבו חוספות ד"ה ולמעלה מי' ליכא דחני ליכל ואיכא דלא חני ליכל ומפרש שהם דשכוח חמורה דמוקי פלוגחה למעלה מי' חני ליכל ושכוח דמוקי לה למטה מי' לא חני ליכל:

תוספות חדשים

(ח*) לעיל שר"ע ד"ה שווק כו' שפיב רבוח בכל יום כו' עכ"ל וכש"ע סימן שמ"ה ס"ו שכוח שי דעוח ולא שכרינ וכסימן ש"ם מבמע כדיעה חמרונה דלעיל שיעבכו בו ס' ריבוח וכ"ם רמ"ח בסי' שמ"ו ס"ג וכ"ם סי"ו ומ"ח בסי' שמ"ם וכ"ד רוב ספוסקים: (י*) בא"ד ופי' כרמלית כו' עכ"ל ומ"ל דף ו' ע"ח כחבו בשם ירושלמי חני רבי חייח כרמלית לך ומלא. לא לח ולא יכש חלא ביוטי פ"ג כרמלית חיוב לא כרש"י ולא כר"ש עכ"ל:

תום' רע"ק

פרק ה

משנה א

(בהרע"ב ד"ה במש יוליח. על בביחח בחמחו) (ער*) דכחיב למען יטח ונומר ומיהו לחו ל"ש מלבנה חחה ובחמר ליכא חלא בחמר בחמחו. חום'. ומיי מסחפק חם נשים מצויים על שביחח בחמחן היכא דליכא משום מהמר כיון דהוי רק עשה. י"ל דהוי מ"ע שהז"ב דנשים פטורות חף בחיובח בקיום סיום מ"עשה דזכור ומשוב י"ל דלוק' בקרו' דהייט הזכירה חבל בשאר מ"ע י"ל דפטורות. ועי' בהר"ן פ' כל כחבי שבחב דכל מילי דשבח נשים לחנויי לחנשים. ועיין בב"י ב"ח סש"י רל"ח ול"ע (*חמר י"ח סחלמוד בדין הל"ל חמחסק רביט

תוספות חדשים

(ה*) תי"ט ד"ה שכך פי' כמשכן עכ"ל וכ"נ דמ"ש סוכך לכלי' שאתה במשכן משום דלמעלה מי' לח סיי ר"ס לכל דבר רק לענין הוצאה וק"ל (מהורש"ח זצ"ל):

תוס' רע"ק

קושיות תוס' בפרקין מ"ד והוכח בחי"ם ד"ס ולח בזוג:

משנה ב

(הרע"ב ד"ה בזמן וכו' מעשב שבה) (עו*) ומוכח כן מסיפא למחני' מין המוך יוצא במרדעת בזמן שהיום קשורה לו ולו בשאינה קשורה כלל פשיטא שאסור חלח ע"כ דבזמן שהיום קשורה לו מ"ש קלמר גמ'. ושם חלח דייק מרישא דבזמן שהיא קשורה לו דפשיטא דשרי קשורה. י"ל דה"ח דבח לומר בסיפוח דיוצחת בקשורה לשילו בקשורה בשבת תום': (הרע"ב ד"ה לכוכות. שלח יפשפש שם ב') (עז*) ובתוס הקשו דשח במה שהבהמה נוטלת המלב הוי משח וחטו' משו' שבימת בהמתו. ולזה פירשו דמיירי בכל שקושר בשביל שלח יברחו דדיקח ולימח היינו בזמן שהיו חוץ בחלב ברי לפי שמדקרו חבל לחלוב שהיו רוצה שיהיובשו היו מהדק ומיישי' דילמח נפל ושפי לחחויי:

שכך היתה עבודת הלוים. ובגמ' מלאכה גרועה היא ולפיכך סומכין למנוח סוכתו דמוכיח היא שהיתה במשכן (ה*). תו' ריש מכילתין [ועיין מ"ש שם] :

ג בבותל פי' בפני הבותל (קבא*) וכן לשון רש"י וסמניך פי"ד ועיין מגמ :

ג' פ' בתרא דעירובין:

הזורק בתוך ד"ח חייב. מסקינן בריש פירקין דכל ד' לחות ברשות הרבים גמרא גמירי לה (קכב*):

ד רקק מים. פירש הר"ב שהיה גבוהים מן הארץ וכו'. וכן כפירו' הרמב"ם לחבל המכוון שהיה עמוקים וכמ"ש הר"ב בסמוך והוא לשון רש"י. והרמב"ם בחיבורו כפי"ד כתב שם מין בעמקו וכו'. * ומ"ש הר"ב שהוא מלא רפש וטיט עיין מ"ש בזה בפ"ד בסוף פרק ו' למכלת פלה: * ובמה הוא רקק מים פחות מי' טפחי'. פי' הר"ב למימת לחכמי ר"ש הוא ולא נעשי כרמלית דלחף על גב דעד עכבי כרמלית ולמעל' מקום פטור כלכתב הר"ב במשנה ה' הא ק"ל כמ"ד בסוגיה למעני' דלקמן דמיא לרשע סמיכתה היא ומשפה מיא משהין לה: * רקק מים. פי' הר"ב הלי דכפליה כו' לחשוטינן דלפיכו רקק לחב לרבעה כו' (קכד*) יחוקימתה דלחביי ולריך לי טיון דבמשנה ה' כתב הר"ן לחרין שים בו לרבע על לרבע פחות מי' שהוא כרמלית וכן דברי הרמב"ם בפי"ד והכח שים בו מים עם רפש וטיט הוא רשות הרבים ותע"ג דהכח תנן ור"ה מסלכת בו הא לעיל שתמת קלמר ותפשר לי לומר דרקק מים מן הסחם ים במדרגו מכל לד סיפוש ומוח לגלך בחוכו לגבל מרין מן הסחם אין לו סיפוש כל כך ולפיכך אין ר"ה מסלכת בו:

ה מטלטלין מזו לזו. פי' הר"ב ע"י עירוב וכחבו בחו' דסח קמ"ל דמכני עירוב בספינו' [תע"פ שאין קבועות] שם דס"ד כיון שאין עמידו לסיום קבועות שם לח יהני עירוב קמ"ל דמכני: שמוקפות עיין מ"ש בס"ד דמכומות: ו קלטה

והזורק פטור שכך היתה עבודת הלוים שתי עגלות זו אחר זו ברשות הרבים מושיטין הקרשים מזו לזו אבל לא זורקין. חוליות הבור וסלע שהן גבוהים עשרה ורחבן ארבעה הנוטל מהן והנותן על גבן חייב פחות מיכן פטור: ג הזורק ארבע אמות בבותל למעלה מעשרה טפחים כזורק באויר למטה מעשרה טפחים כזורק בארץ. הזורק בארץ ארבע אמות חייב זרק לתוך ארבע אמות ונתגלגל חוץ לארבע אמות פטור חוץ לארבע אמות ונתגלגל לתוך ארבע אמות חייב: ד הזורק בים ארבע אמות פטור אם היה רקק מים ורשות הרבים מהלכת בו הזורק לתוכו ארבע אמות חייב וכמה הוא רקק מים פחות מי' טפחים רקק מים ורשות הרבים מהלכת בו הזורק בתוכו ארבע אמות חייב: ה הזורק מן הים ליבשה ומן היבשה לים ומן הים לספינה ומן הספינה לחבירתה פטור ספינות קשורות זו בזו מטלטלין מזו לזו אם אינן קשורות אף על פי שמוקפות אין מטלטלין מזו לזו:

ו הזורק

שכך היתה עבודת הלוים. ובגמ' מלאכה גרועה היא ולפיכך סומכין למנוח סוכתו דמוכיח היא שהיתה במשכן (ה*). תו' ריש מכילתין [ועיין מ"ש שם] סוכה כיולא במשכן מרבות סיחיד לרבות סיחיד ולחוך ר"ה במשכן מרבות סיחיד לרבות סיחיד ולחוך ר"ה מפסיק ביניהן שכן היתה עבודת הלוים מושיטים מזה לזה למעלה מעשרה ולחוך ר"ה בחלמ כיולד [שחי] עגלות זו לחר זו בר"ה ופוקי המשכן היו מושיטין לחותם שעל העגלות שחלמן קן כמוכות וקרובות וכן מושיטין לחלו שלפניהם וכל ד' מהעגלות רשות היחיד הן לחבל לח זורקים בחין הקרשים מזקק מפני כובדן: חוליות הבור. שפר שמולילין מחפירת הבור רגילין ליתן סביבות פי הבור כמין חומה לסקוף ושמעינן דבור וחלייתו מלטרפי' (קיטו*) לעשרה ושנת בור לעמקו ושנת שלש לגבהו: הנוטל מהן. ומיתי בר"ה לו הנוטל מר"ה ומוקן על נבן חייב: ג הזורק ד' לחות בכותל. מחחלת ד' לסוף ד' ונה בכותל הסמוך לר"ה למעלה מעשרה טפחים כגון שהיום דבלה בשוה ובדבק בכותל בשוה ומדבק למעלה מעשרה בחויר רה"ר פטור דכל למעלה מעשרה ברשות הרבי' מקום פטור הוא: למטה מעשרה כזורק בחרן. מחחלת מרבע לסוף מרבע ברשות הרבים וחייב לף על פי שחין ממקום עקירת שפך לכותל חלא ד"ח מלומלם (קכ*) לח חמרי' דשובי דבלה ממעט בד"ח ושין כחן מחחלת ד' לסוף ד' דכיון שלימו מבטל לח הדביל' בכותל חין שוביה ממעט כלום: ונתגלגל חוץ לד"ח פטור. שהרי לח נחכוין לזריקה של חיוב: ונתגלגל לחוך ד"ח חייב. והוא דנח מהכו חוץ לד"ח קודם שנתגלגל לפניה: ד הזורק בים מחחלת ד' לסוף ד' פטור דכרמלית הוא: רקק מים. שהיום גבוהים מן החרן ויש בהם רפש וטיט נקרחים רקק: ור"ה מסלכת בו. ברבים מסלכי' בו: וכמה הוא רקק. כמה הוא עמקו דיומח לכחי ר"ה הוא ולא נעשה כרמלית: רקק מים ור"ה מסלכת בו. הלי לכפליה חנח למלחיה לשמועי' דלפי' רקק לחב מרבעה הוחיל והוא פחות מעשר נדון כרה"ר וכפל נמי ורבים הרבים מסלכת בו לשמועינן (קכג*). דלח"ג דלמן מסלכי' בו רבי' לגלח ע"י סדחק סלוך על ידי סדחק שמיה סלוך: ה מן הים ליבשה. מכרמלית לר"ה: מן הים לספינה. מכרמלית לרה"י: מטלטלין מזו לזו. פי' בני חדם מטלטלי' ע"י עירוב דהוו להו כשחי חלירות: חוקפות. סמוכות א לא כמו חין מקיפין בבותי: חין מטלטלין מזו לזו. דכי מפרשי מכדי כרמלית מפסקת ביניהן ובעל העירוב:

ו סמיך

(שם במשנה אבל לא לחלב (עח*) היינו לשמור החלב בכדי' שלא יזוב לחרן ובזה פרי לח"ק דסוי כמו רחלים בבותות דחשבינן לי' מלבוש חע"פ שאינו עשוי לשוכך עליהן שלא לשמור הלכה: אבל ברוחה היכים שחוב הטוף מדחקן גם הח"ק מודה דחשוב דסוי מעשוי בחה ב"ש ובוח מלחקה הלריכה לגופה חוס' בשם הר"ב סורה: **מישנה ג** (הרע"ב ד"ה ובלבד שלא יכוון. דכי כריך לה כלחים (עט*) וס"ל לחחני' כר"י דבדבר שח"א לכוך פיזם"י: ובשלמי בבוחים כחב דחי קט"ע רקק (זוטפת).

סמיך

ו הזורק ונזכר לאחר שיצאת מידו קלטה אחר קלטה כלב או שנשרפה פטור זרק לעשות חבורה בין באדם בין בבהמה ונזכר עד שלא נעשה חבורה פטור זה הכלל כל חייבי חטאת אינן חייבין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה · תחלתן שגגה וסופן זדון תחלתן זדון וסופן שגגה פטורין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה :

פרק יב

הבונה כמה יבנה ויהא חייב הבונה כל שהוא והמסתת והמכה בפטיש ובמעצר

ו הזורק · בשבת בשוגג ונזכר שהוא שבת לאחר שילאת האבן מתחת ידו קודם שתנוח אפילו לא קלטה אחר אלא שנחה כדרכה פטור דהכי תנן לקמן עד שתהא תחלתו וסופו בשגגה והאי תחלתו בשגגה וסופו מזיד הואיל ונזכר שהוא שבת קודם שהנוח ומתניתא הכי מיפרשא הזורק ונזכר לאחר שילאה מתחת ידו אי נמי לא נזכר אלא שקלט' אחר וכו' פטור דהוה ליה כאילו שעבאוה פטורי' הא נחה חייב חטאת בד"א כשחזר ושכח אבל לא חזר ושכח פטור בכל חייבי וכו': זה הכלל . לאתויי נמי מעביר אבן ממקום למקום שהיה עקר בשגגה ונזכר שהוא שבת קודם שיניח פטור :

פרק יב הבונה שאמרו באבות מלאכות כמה יבנה ויהיה חייב כל שהוא: מסתת. מרבע את האבן או מחליקה ומתקנה הכל לפי מנהג המקום והיא תולדה דמכה בפטיש : והמכה בפטיש. הוא גמר מלאכה של חוצבי אבן לאחר שחצב האבן מן ההר סביב והבדילה מכה עליה בפטיש מכה גדולה והיא מתפרקת ונופלת וכל הגומר מלאכה בשבת תולדה דמכה בפטיש היא : מעלד

ו קלטה אחר . לשון רש"י וכגון שנעקר ממקומו וקבל : קלטה כלב . בפיו דלא הוי הנחה דבעינן מקום ד'. לכון רש"י · ובש"ס דהי מכוון לה בתחלת זריקתו מחשבתו משוי ליה מקום. וכדתנן במשנה ד' פ"ג דכריתות: פטור וכו' זה הכלל וכו'. כתב הר"ב ומתניתין הכי מפרשא הזורק ונזכר וכו' אי נמי לא נזכר וכו' הא נחה וכו' בד"א וכו'. וכך הם דברי הרמב"ם בפירושו. ואמר שמכח קושיא שיש במשנה דמדתנן ונזכר וכו' קלטה וכו' פטור משמע הא לא קלטה אחר אלא נחה אף על פי שנזכר חייב והא תני סיפא אינן חייבין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה. ולפיכך פישור המשנה וכו'. אבל דבריהם תמוהים להגיה כל כך שהכאמרו דקלטה אחר ר"ל או קלטה אחר מתרלה קושיתינו בפיר דהשתא ונזכר ונחה פטור כמו הסיפא. וכן כי אמרינן בד"א בחזר ושכח וכו' אין אנו צריכין תו לפרש דאו קלטה תנן אלא דוקא נזכר וקלטה אחר וכו' ודתידוק הא נזכר ונחה חייב הא מוקמינן לה בחזר ושכח. ובש"ס הכי נמי איתנהו תרי שינויי דרבא מתרץ למתניתין דתרתי קתני נזכר וכו' או שקלטה וכו' ובהכי מתרלה מתניתין כדהתיבנא ורב אשי קאמר דמתניתין לעולם חדא קתני ומיתרלא בבד"א שחזר ושכח וכו' ואע"פ שדברי שניהם אמת להלכה . מ"מ בשבנה א"א לפרש שניהם כאחת דאי תנן או שקלטה אחר וכו' אם כן מיירי בלא נזכר ודיוקא דהא נחה וכו' נמי בלא נזכר ולא קשיא ולא מידי אלא פשטא שיהא חייב ומאי מהדר בד"א כשחזר ושכח ואכן לא נזכר כלל איירינן ואריבא דתנן ונזכר ולא קלטה אחר אלא נחה לא מצי לדייק כלל דהא בנחה איירי ואעפ"כ פטור תנן. ואין ספק שים קלור בדבריהם ונתכוונו לכתוב שני פרושים הלוקים ואמאי דמוקמינן בחזר ושכח פירש"י דאשמועינן דאע"ג דנזכר והוה ליה ידיעה בנתיים לחייב ואין ידיעה להוי שיעור באין בידו להחזיר. ועיין ס"פ דלקמן. * ובהכי נ"ל לתרץ דלהכי כפל התנא הלשון דעד שתהא התלתו וסופו שגגה לומר שהם בסוף בגג אע"פ שידע בנתיים חייב ובזה נדע פירושא דמתניתין ואע"ג דרב אשי קאמר חסורי מחסרא והכי קתני הא כתבו התוספות באין זה ממש חסורי מהסרא דמשנה כמו שהיא שנויה יש לפרש כן וכו' ע"כ ולרבא נ"מ דכפל הלשון לאשמועינן הא ועיין בפרק קמא דעדיות משנה ה' ופ"ק דמעילה משנה ד' והתוספות כתבו דאין ר"י יודע לרבא דאמר תרתי קתני אמאי תני הסיפא דחבורה כיון דתני הזורק ונזכר פטור הכי נמי חבורה דמ"ש ע"כ ואני איני יודע מה ידע ר"י לרב אשי דהא הכי נמי כיון דאשמועינן בזורק ונחה דפטור כשנזכר בנתי' ולא חזר ושכח ה"נ חבורה דמ"ש :

פרק יב הבונה כתבו התוס' לריך ליתן טעם אמאי תני הבונה אחר זריקה והולאה עכ"ל. ולי נראה לתת טעם דאחר בפירש דיני הולאה דאיהי סיומא דאבות מלאכות רלה לשנות ולפרש מאי דסמיך לה והוא מכה בפטיש ולפי שמכה בפטיש מעין מלאכה בנין הוא ומלאכת בנין שכיח טפי טובא הלכך נקט הבונה קודם מכה בפטיש · וכמ"ש בס"ד בבה התוס' ברפ"ק דמאי דשכיח טובא מקדים התנא לשנותו קודם: הבונה כל שהוא · מסקינן בש"ס שכן בה"ב שיש לו נקב בבירתו וסותמתו דכוותא גבי משכן שכן קרש שנפלה בו דרנא (תולעת) מטיף לתוכו אבר וסותמו : והמסתת והמכה בפטיש. פי' הר"ב והיא תולדה דמכה בפטיש. ומפרש בש"ס איזמא שמסתת המכה בפטיש ופירש"י והכי קאמר המסתת שהוא חייב משום מכה בפטיש חייב בכ"ש: והמכה בפטיש. פירש הר"ב היא גמר מלאכה של חולבי אבן וכו' וכפירש"י (*ועיין מ"ש בפ ז סוף משנה ב' גס"ד) והקשו התו' דבנין של אבנים לא הוי במשכן ולא שייך הנא גמר מלאכה דכלים דהוה במשכן ונקט דאבן דלא הוה במשכן אלא נראה לר"י דהאי מכה בפטיש היינו מכה אחרון שמכה על הכלי בשעה גמר מלאכה עכ"ל. וג"ל לתרץ דברי רש"י שסובר דמשנתינו באה לפרושי כילד מתחייב האדם העושה כך וכך ובהווה עסקיו בהאם המשנה לאשמועינן ויש לו ראיה שכן הוא ממאי דמפרשינן בש"ס גבי הבונה וכן גבי החורש דחזיא לכך וכך ודכותיה גבי משכן וכו' כמ"ש כל אחד במקומו בס"ד. ש"מ דלא סגי לש"ס לפרושי מלאכה שהיתה במשכן

תוס' רע"ק

פסיק רישא דא"א דעי"י איזהן שלא יתחמם ידו' ועיין מ"ש בכלאים פ"ט מ"ה :

פרק ו

משנה א

(תי"ט ד"ה שבראשה . לא חיישינן בהו בתחירה) (פ*) דאשה שרגונה לשמור בשבת לריכה לסתור שערות· קליעותי' מבע"י . הכא"ש :

(שם בתי"ט ד"ה לר"ה דה"ה בכית) (פא*) וכן הוכיחו תוס' מנחות דף ל"ו ע"ב ד"ה אי קסבר וכו', ולכאורה דברי תוס' דמסכתין ס"ד ע"ב סותרים לזה ועיין במהרש"א :

משנה ב

(תי"ט סד"ה כסנדל . בעשיית מלאכה) (פב*) ואף דתעני' נב"ב דנשמים אסור במלאכה כדקתני פ"א דתענית מ"מ הורה במלאכה בלילה כדאיתא שם דף י"ב ע"ב ואינו דומה כל כך לשבת :

(שם בתוס' חדשים ד"ה תי"ט ד"ה ולא בתפילין וכו' לריכין ג"כ האי טעמא) (פג*) וכן היא לסדי' ברש"י סנהדרין דף ס"ח ע"א בד"ה לחלוץ תפילין וכו' דקסבר שבת לאו ז"ת הוא ואסור לסניחן דשמא יצא בהם לרה"ר עכ"ל :

(בהרע"ב ס"פ ז"ה מנפיי' אסו' ללבשן בשבת) פד*) שלא יתמדהו באיסור . פירש"י דף ס"ד

ע"ב ד"ה כ"מ שאסרו : משנה ה (ובלבד שלא תתן לכתחלה בשבת (פה*) (בתוס' ב' פי' הר"ב פירת גזירה משום שחיקת סממנים כיון דלרפואה הוא. וק' לי הא איתא בתוספתא הובא בהרי"ף סוף פרק שמנה שרצים אין נותנין מלפפי בשבת אימתי בזמן שמכוין לרפואה ואם מפני ריח הפה מותר וכן פסקינן בש"ע סי' שכ"ח הרי דמפני ריח הפה לא מקרי רפואה והא הכי דפלפל דהוא משום ריח הפה ואסור. ולמאי דמסקי תוס' דהטעם דמחזי כמערמת להוציא מחה אבל להר"ר סורת קשה וצ"ע :

פרק ז משנה א (הרע"ב ד"ה היודע עיקר . אלא שלא נזכר במלאכות) (פו*) תוס' הקשו ע"ז והוכיחו דזה לא מיקרי ידיעה כיון דלא נודע לו דחטא

וסעו

תום' ר"ע

ובעלי דסוי נזה"כ לחייב על כל שבת ושבת :

משנה ב

(חבית מלאכות (פז*) בתום' דף ע"ה ע"ב ד"ה תסר תחת מבואר דהיה נרסתם גם בריטב"א דמתני' הלו תכות מלאכות :

(שם במכה והקופל) (פח*) ופשוט בשומד ליקלר דאין לריך לקלקע אפי' לר"מ דס"ל בפ"ו מ"ו דשבועות דאינו בקרקע מ"מ לענין שבת מחייב דקיליה טפיון במסכן מסתמא היה אחרי שטופדים ליקלר תום' בשבועות דף מ"ג ע"ב :

(שם במכה והקופל (פט*) וחייב סקילה אם התכו גו קודם שהציל פם בתוך שפק דשמא היה בדעתו לרדות פת קודם שתפה ומה שלא רלה דשבת התחלת שפק . דכיון ש דניק תוכ"ד של התרתה וטדלי תפשה אם לא ידענה ואין הלבור ממוסר מעשה לאו התרתה שפק היא דודאי לא היה בדעתו לרדות קודם אפי' (תוספ' שבת דף ד' ע"ב ד"ה קודם שיבא) מיהו זה משמע דדוקא כיון דלא פי בדעתו לרדות . וגם ממוסר מעשה .

במסכן בלבד אלא לעיקר פירושה דמתניתין אלי דשבת אחידתא אלא שלריכין על כל פנים לתשוה כיולא בו במסכן וזה סוב ליה להר"י לפרש גם כן :

ובמעצד פירש הר"ב קופין קטן . ועיין פירוש אחר בס"פ בתרא דב"ק

ובמעצד כ' פרש בתרא למכות ובמסכת ד' פי"ג דכליס : זה הכלל . לאתויי דתק קופיא בקבא ס"ס . ופי' רש"י בגוש גדול שרלוי לחוק בו קב חקק שלם לוגין ואע"פ שמחיל להוסיף יש שמקיימים כן : **ומלאכתו** מתקיימת . פי' הר"ב שא"א להוסיף עליה . וז"ל הר"ן שיש מקיימין כיולא בו ואין מוסיפין עליו :

בשבת להשוסף מלאכה שלי כל השוסף בשבת ושיה מתקיימת. לשון הר"ן :

רבי שמעון בן גמליאל אומר אף המוכה בקורנס וכו' . פי' הר"ב כגון שרבדי טסין וכו' * ס"ס (ועיין מ"ש בס"ד בסוף מסכת ב' פ"ז) ולריכין לאו לומר שאף על פי שכן היו עושין . מ"מ לא משיב ליה לת"ק אחשה מלאכה בשבי עלמה שיחשייב עליה השוסף . אבל ל"ל דת"ק ס"ל שלא היו עושין כן . שא"א שיחלקו בגליאות ושרי לאו רואים שכן עושין שפחין ושם תרבי ברזל וכמ"ש הרמב"ם *ואף רש"י כתב שכן רואה בעלי מטבעות שבמקומו עושין כן ע"כ . ועיין מ"ש בס"ד בתסכת ל' פרק שבירי ומ"ש הר"ב ואין הלכה כר"ש בן גמליאל עיין פ"ח דעירובין :

ב החורש אף על גב דלפוס סדרה דנקט עד השתא ס"ל להקליש לעשות הכותב דהוה נשנה שמוך לנוסח בתכות מלאכות מ"מ מקדים החורש לפי שהוא ספך הכותב שזה ממלה גומה או מוסיף דבר על דבר וזה חופר גומה או מחסר דבר ושוד דלמיין בביטולן דכותב וחותם שמיסה בכל שהוא כך ס"ל : **בל שהוא** . מפרש בש"ס דחזי לזרוע בתוכה יומא של לבעה וכתב רש"י דחע"ג דלעניין טולאה תלן ספ"ע זרע דילועים שיש ה"מ לעניין טולאה דכי מפיק תרתי מפיק בבדדי שהיו זורע אחת לבדה אבל לעניין חריסה כל גומה וגומה בפני עלמה לה ע"כ . דכוותה גבי מבנן שכן רלוי לקלה אחד של שמיו : **והמקרסם** והמזרד . פי' הר"ב שיהיה חילן . וכתב הרמב"ם בחייב מטוס זורע : **המלקט** עלים וכו' . וכתב הרמב"ם דלתקן התרן מטוס חורם ולתקן החילן מטוס זורע ואם מתפפן לחיסך נקרא מעשר וכן כתב בלקיעת עשבים : כדי לבשל ביצה קלה . עיין בפי' הר"ב בתסכת ב' פ"ח ומשנה ה' פ"ע וכלן קיל : **ג בין** מב' שיעורות . לגי' זו פי' הר"ב כגון שכותבין ח' לשיעור ח' וב' לשיעור שיש וכן לשון הרמב"ם וה"ת דהא מריבת שמעת לה הכותב ב' לותיות מב' שמות ו"ל דהי מריבת ה"ת לוקה שכותבן ביחד לזוגן שיהא מלא ותיבה אחת . כגון ב' לותיות שיהו בתסכן לדעה חיזה בן זוגו ושיהו לייחד בזווג וחיבור היו נכתבין אבל בשכותב ב' לותיות לשני שיעורין אין זווגם שלם כלל ביחד אלא של אחד הוא כל אחד בפני עלמו לא הוי בדעה לחבר ב' לותיות לשני שיעורין לחיבה אחת אבל בשכותב ב' לותיות בשני שיעורין ביחד אלא שיש ביניהן הפסק ושהות ב' לותיות לשני שיעורין הרי זה בכלל חיבה אחת ולריך לחייב עליה שתי חטאות . וע"ל שלא נהכוונו לה' וב' ממש אלא בדוגמת נקטינהו ומשמיעו בשאר ריבוים ושמיות קלמרים וכנו' הסיומים ברגילין לעבוה בהן

מעלד . קופין קטן : **והקודח** . הכל שהוא . לאולמו קלי לחסתת ולחוכה בפעים ובמעלד והקודה : ומלאכתו מתקיימת . שלין לריך להוסיף עליה : קורנס . מרטי"ל : סדן . תנקיזל"ח בלע"ז : מפני שהוא במתקן מלאכה .

ובמעצד כל שהוא חייב . זה הכלל כל העושה מלאכה ומלאכתו מתקיימת בשבת חייב . רבי שמעון בן גמליאל אומר אף המכה בקורנס על הסדן בשעת מלאכה חייב מפני שהוא . במתקן מלאכה : **ב** החורש כל שהוא המנכש והמקרסם והמזרד כל שהוא חייב המלקט עצים אם לתקן כל שהן . אם לחיסך (קבה*) כדי לבשל ביצה קלה . המלקט עשבים אם לתקן כל שהוא . אם לבהמה כמלא פי הגדי : **ג** הכותב ב' אותיות בין בימינו בין בשמאלו בין משם אחד בין משני שמות בין משני סמניות בכל

חף על פי שאינו מכה כל המלאכה אלא על הסדן מתקן מרדדי טסי מכה היו עושים מכין על הטס אלא הכאות ועל הסדן הכאה אחד להחליק הקורנס אלא יבקע הטס שהוא דק ואין הלכה כר"ש בן גמליאל : ב המכה . תולה עשבים רעים מתוך טובים . פ"ה תופר סביב עקרי הלמחים ושיה מלאכה מצוין תריסה : מקרסם . קוצץ עשבים יבשים מן סחילן לתקנו : מזרד . זרדים לחים חדשים אל אלא זו ופעמים שהן מרוכים ומתגדלים ומכחישים כח סחילן וקוללין לוקן ממנו : אם לתקן . את סחילן או את הקרקע וקללו מן המחובר : בהמה קלה . כגרוגרת מביאה מרגוגלת שהיא קלה להתבשל ושהר מאחר ביולים : ג בין בימינו בין בשמאלו . בחדם שהוא שולט בשתי ידיו לאלו בשאר כל אדם כתיבת אחת אחת אינה כתיבה : בין אחד . שתיהן אלפין (קבו*) : מאני שמות . אלף בית : מאני סמניות . אחד בדיו ואחד בסקלא . ואית ספרים לגרסי מאני סימניות . כלומר מאני סימנים כגון שכותבים ה' לסימן אחד וב' לסימן שיש :

ק"ע מעצד (האבעל, בייל . אקצט קודה (באהרען) קורנס (האמטער)

בכל לשון חייב אמר רבי יוסי לא חייבו שתי אותיות אלא משום רושם שכך היו כותבין על קרשי המשכן לידע איזו בן זוגו אמר * רבי מצינו שם קטן משם גדול שם משמעון ושמואל נח מנחור דן מדניאל גד מגדיאל : ד הבותב שתי אותיות בהעלם אחד חייב כתב בדיו בסם בסיקרא בקומום ובקנקנתום ובכל דבר שהוא רושם על שני כותלי זויות ועל שני לוחי פנקס והן נהגין זה עם זה חייב הבותב בשרו על חייב המסרט על בשרו רבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע * פוטר . ה כתב במשקין במי פירות . באבק דרכים . באבק הסופרים ובכל דבר שאינו מתקיים פטור . לאחר ידו ברגלו בפיו ובמרפיקו . כתב אות אחת סמוך לכתב וכתב על גבי כתב נתכוין לכתוב חי"ת וכתב שני זייני"ן אחד בארץ ואחד בקורה . כתב על ב' כותלי הבית . על שני דפי פנקס ואין נהגין זה עם זה פטור . כתב אות אחת נוטריקון רבי יהושע בן בתירא מחייב וחכמים פוטרין : ו הבותב

סמוך ומחכי סודו סעתיקום . וז"ל סמניד כפי"ח מס"ם בסם רב כהי גחון ב' סימניו' בחיון לותיות ידוע בכתב סכן נקרחים סמיון בעלמא כגון מוין ספוכים דכתיבי גבי ויסי בנסיוע כאפורם בפרק כל כתבי עכ"ל :

שם מסמעון וכו' . וכתב ברמב"ם וחף על פי שם"ם [זן] סתומה וחת פתום' לח נחום חלח בלמן (קבו*) וזס כדבר לחת לפי חלח נחום לכוחתו חלח בגמר מלחכה . ברחיס חלו ניחכון לחרוג בגד מעברי' לחת בסבת חלח יסח חייב עד שיגמו' סעברי' לחת ויחרוג כל הסבת ויסיס פטור זס סקר חלח מסעס חיחרוג חע"פ סכוחתו להסלים לריגת סבגד וכזס חלון בכל המלחכות עכ"ל ומכואר בבריימח . ועיין מ"ם בס"ד בדפי"ד :

ד הבותב שתי אותיות בהעלם אחד חייב . לנופס לח לריכה דכתי כבר חנן בס"פ דלעיל בזס סכלל כל חייבי חטאות חיכן חייבין על שהסח מחלתן וסופן שגגה חלח מכוס דבעי למתני בסוף פירקין פלוגתח דר"ג ורבנן בכותב בשתי העלמו' להכי חנח בריישח בכותב בהעלם אחד חייב : בסם כו' . עיין מכוח ב' פ"ב דמגילה . ומ"ש שם בס"ד : ורבי יהושע פוטר . פי' הר"בונן הרמב"ם וחפילו טוליח דס . ועיין בפירושם לדפי"ד . ועוד דסכח לח מחייב רבי יהושע כיון שמהשבתו היתה למלחכת הכתיבה לח לחכול ולטוליח דס ובדחנן בסוף פרק ד' ממסכת כריתות : ה אחד בחרן וחחד בקורה . ר"ל כתב חות בחרן וחחת בקורה . הרמב"ם : כתב חות חחת נוטריקון . פי' הר"ב לגון קו"ף קדמון וכו' . שבשעת הסכתה היו כותבין כן כדחנן במסכת י"ח פ"ד ממסכת מעשר שני . וס"ס בכל זמן ובכל מקום שהסכימו עליו חנשי מקום הסות סיוסיס חות פלוני סימן לחיבה פלונית * ופירוש ניטריקון כתב שהשבי כי בלשון יון ורומי קורין לסופר נוטאר"י וכן פי' בערוך ודרך הסופרים לכתוב בקלרה לכן קורין לסימנים נוטריקון כלומר דרך סופרות בל"ח קללויו"ם :

ו לחת

בסם (אפערמענט) סיקרא (ראטהעל , מעניג) קומם (נוממי) קנקתום (פיטריאל)

תום' רע"ק

בסיגו סיסיס פעיי' למעבע ולח נחסייב מיסס . זכן בגיר שמע יסחל ולח נחסייב מלקות . בלע"ד כי"ל דבשמת מין ממיסין מוסו מיד ולח דמסיגי' עד שיסמו' סיס מו בעל' . וביגיר מלקי' מוסו לחת שבלו ימי מיכרסו . דלסי דקיי"ל חלגה כולס כשחל עלי' מ"ם סס כ' בחסו' שעב מפכיס כימן ע"ב . דדוק' סיכח דמיכח שוס כרת לו מלקות מבל בחזיד ולח שתרו לס. וכ"כ בבחב"ג בשם סרחב"ד בס' מפיס דעי' . ולפ דהרח"ם כ' דגס בחזיד ולח שחכו בחלל . מ"ם סס כ' סרח"ם בשעס ומיהו ליכח עוגס מלקות . ע"כ בחס שמלקיס תוסו מין עוד שסק שיסחל לשחר שלקה . דסכי סוס כשחיך מין סס לעבל עליו סשלמה . לפ"ז נקטו סקונסיס דק לפ"ד סתרחס שבק ל"ם ס בחס . ולפ"ז י"ל דלפ לשחר דתיכלו חוס' דלח מקרי סתרחס שבק דרוב מין מנכרי' וכן בגיר . פיינו דלח מקרי בגדר סתרחס שבק וכדלייקי בנסיוס שס דסתרחס בס"ג בשחר סתרחס . חבל מ"ם י"ל דמין ממיסין מוסו עד שיסבבר שיסס פעוי' למעבע דסייט שחר שעשות סיח וביגיר שחר מיכלו ימי סגירות. וכן בחוס' בגדה דמ"ו ב' ד"ס

תום' ר"ע ק

כיון דבכל הש"ס מצלי בהך כוס מ"כ מקרי ס"ל, ודלי דזהו הוי כמו כה"ג דכוס כולהי. מלא דלענין שבעה לא מצי בהך יממתינן למה' תוספו עד שהגדיל וייכבר דמיפה לילונים. וכן יש כלי לכאורי, מתוס' סנהדרי, דס"ה ע"ב ד"ה בן סורר ומ"מ דלמא שהם לפני גדולות כדלמצמן גדה דמ"ו וכו'. וביומו ע"כ הא דלאו אהכא"ס, הוה דשמא לא יבית ב"ש נכוף השנה וביומו שעיר לעיל. פירוש ג"כ כיון דהוה מבילי, ב"ש בזמן לא מקרי שהלילה ס'. ואם נימא דזהו רק לענין שהתחלה אבל מ"מ אין עומדים על זה עד שיהגבר אחי"כ מ"מ שם יהדהום כמיך לעיל דביומו שהם ר"ג. מ"כ לאחר ר"ג מיהו נשמה בן כו"מ דס"ל ים וממילא לא מכחש במופל, ממוך לעיל אין בן סו"מ דשם עשה מ"ו לענין שו דשמא לא יבית ב"ש סוף השנה ומיהו נשם שמו' לעיל ולם נמחין עד אחר ביומו ב"ש סוף השנה הא אחי"כ יפשב כיון דלמחי דיעה שמני' סנהדרין דע"ה ע"ב בכח עד שלא נגמר דיהו ואחי"כ הקיף זקן החחתון שפור. ואחרין שם בשוני' דשמא דיהן דתנא ה"ג זשם כשיבית ב"ש

ו אחת שחרית ואחת בין הערבי'. פי' הר"ב כיון דה"ל שהות בשחיט וכו' וקשיא לי ממ"נ אי מיירי בזמן שבנתיים לא הוי יודעה לחלק. ואי בזמן מלאכות ומגגת שבת הא לא אמרינן התם חלא יומי שבנתיים הויין יודעי' אלא לפשי' שלא שמע וכו' ומשמע דדוקא יומי דהיילו שהם יומי בין שבת לשבת אבל שחרית ובין הערבים לאו שבת הוא. הרי אחת שחרית ואחת בין הערבים יודעי' לכל שבת ושבת. הרי אחת שחרית יכול למנות שיתחייב על כל שבת שתי חטאו' אם עשה שחרית וערבית ובתו' שקשו דה"ל לפרש שיעור שהות דשחרית ובין הערבים היינו שיעור מפורש ועוד שקשו מ"ש דשחרית וכהבו דגרשה דמיירי בידע בשחרי' ואחת שחרית ובין הערבים נקט לרבותא דלא"ג דיש יודעה שפשה ובשות גדול בשחיט מחייב ר"ג ע"כ: רבן גמליאל מחייב. פי' הר"ב דשבר אין יודעה וכו' ש"ש. וכתבו שהו' נדהה לטעמו משום דכתיב (ויקרא ד') אז כודע אליו חטאתו יודעה חטאת הוא דשמה ידיעה אבל ידיעה אלאו חטאת אלא שמה ידיעה: **וחכמים פוטרין** עיין מ"ש בש"ד בש"פ דלעיל:

ן הכותב שתי אותיות בשתי העלמות אחת שחרית ואחת בין הערבים רבן גמליאל מחייב וחכמים פוטרין:

פרק יג רבי אליעזר אומר האורג שלשה חוטין בתחלה ואחת על האריג חייב וחכמים אומרים בין בתחלה בין בסוף (קבט*) שיעורו שני חוטין: **ב** העושה שתי בתי נירין בנירין בקירום

פרק יג האורג ל"ג דהאי לגבי ומלאכותיו נמנית בסמוך למלאכת סכותב. מ"ש הקדיש לפרש דיני חורג ולכותים מפוש דדמיין בשיטרא דכותב בשתי חותיות חייב וכן חורג בשתים. ואף ר"ח ס"ל בשתים אלא דמחלק בין אלימי לקטיני כדאיתא בש"ס * עוד עיין בכריתות פ"ד מנחת ג' ומפוש דבחורג אינה פלוגתא הקדיש לשמפה קודם השעשה שתי בתי נירין כדי לסומכו לאיזך דלית ליה פלוגתא וביאורן נמי בשנים: **ואחת** על שלוש. ומתניתין ס' דפי"ב כתב חות אחת סמוך לכתב דלא כר"ח כדאיתא התם בש"ס * ועיין במנחת ג' פ"ד דכריתות:

ב בגירין * כתב הר"ב מפרש בש"ס שמכניב שני פעמים כל חוט של שתי כו' וז"ל הש"ס מאי בגירין אמר חדני חדני בגירא וחדא בגירא ופירש"י שני פעמים מרכיב כל חוט של בתי בגת גירא דהיינו שקורין ליל"ח ופעם בליטים מרכיבו על חוט שקורין ליל"ח שמורכב על הקנה ע"כ ולא יכולתי לעמוד על הפי' הזה מפני שכשרליתי להבינו בקשתי לרחות מלאכת שחורג כיצד היא וכשרחיתיו לא מלאתיו בחופן שיכולתי לייחב בו אח הפי' הזה ואמנם יכולתי לכשכי' דברי חביי עם חופני כלי שהריג' שרחיתי בעניו אחר מפני' הזה וזהו בשקדים מה שהיינו ברפכ"ח ממשכת כליס שמוגע בכובד שעליון ובכובד שתחתון בגירים ובקירום ובכובדים פי' הר"ב שם שכשם שי טליס עגולי' שה' שמוך לו שבר עליו יוכיך שבגד שנחרג אחת לאחת הוא שנקרא שעליון וכ' הוא שבר עליו כיוך שבתי שבר יהיה נחרג והוא שנקרא שהחחתון וכגירים שם חוטין שחרוגין על הקנה ובעבורן מגביהין קלת שחוטין ושוהין דרך שילך בו שחרוג בחוט (זה שלשון תקנתו לעיל פ"ו מכ' ב') וקירום מסרק בבו מכיס על שהריגה ומשברים שחוטים ע"כ ושכה הגירין שבש חוטים כו' שהם הגש עשויים בחופן זה שהויים שמוכים ושכופים בקנה ולמטה בקלותם שם גם כן כפופים על הקנה שלמטה וכמו שפירש"י ושכר"ב בגיר בקורין ליל"ם כן פי' הר"ב ג"כ בשקל' פ"ח מכנה ס' על ימין ושתם כפופי' עד כ"ד לכך כתן נמי על שם כפילותם נקראים גירין ושכה כל שני חוטין שבמוכין קבורי' יחד בשמוך לשליבותם ממעל וכן עוד קשר בקלת ריוח מהקשר של מעלה ומלה שבין כל חלו בני חוטין ים קלת ריוח והיינו בשדי חוט שבי שבתוך בינים וחוט שני חתר שמוך לו תוך בשין שני שהקשרים שמשרים וכן כל חוט שתי תוך בין שהווחים וחוט אחד בין שהקשרים עד גמירת כל רוחב חוטי שתי שעל כובד שתחתון וכגירים שם שנים שמוכים זה לזה כדי שכל חוט שבגירי' בין שרווחי' של שתחד תוך בשני בין שהקשרי' ושחוט שבתוך ברחבון בין שהקשרים תוך בשני בין שרווחי' וע"י כך יעלה זה שחוט וירד זה שעבר כו' כמ"ש בשם שערוך לעיל פ"ו וסקירום לתקן שתם שהוא כעין מסרק עבוי מעשים דקיס שמוכים מלד זה לזה רק קלת ריוח בינים בשדי חוט ומחוברים למעלה ולמטה ע"י קנה דק וכל חוטי שתי שהם שהוא בין שרווחים ומעשה שה לשחר חביי תרתי בשי גירא וחדא בגירא ס"ל לשי תרתי שהם שמוכים ועשויים מן חוטי שקורים בשמלעיתן וים

ו בשתי שעלמות. לאחר שכתב לוח אחת בשוגג חולש לו שעבר ושזר ונעלם ממנו ושגג וכתב לוח שנייה בלבד: אחת בשחרית ואחת בין שערבים. כיון דשוי ליה שהם בשתי שעלמות: ר"ג מחייב. דשבר אין יודעה לאחי שעור להלוק שלא יעלף עמו שאחי שאחר: וחכמים פוטרין. דשבי שידעה שבין שני אלאי שעור מחלקה בינייהם ולא נעשה כאלו שו שני אלאי שעור בשעלם אחת והלכה כחכמים:

פרק יג רבי אליעזר חומר שחורג ג' חוטי בתחלה. הא זו אחלת אריגתן של בגד אינו חייב עד שיחורג גו חוטין ואם סוסיף הוא על שחורג שעשו בתחת שמלטרף עם שבאר ואין שלכה כרבי אליעזר: **ב** שתי בתי נירין. שנתן שני חוטין של שתי בגיר שקורין ליל"ם: בגירים. מפרש בש"ס שמרכיב שני פעמים [כל] חוט של שתי בגיר ובפעם שהליטים מרכיבו על חוט שמורכב על שקנה: בקירום

ויש הין שני קבים ריוח מס קרוים כי נירא שהוא כמו בתי נירין בלשון הקדם כדאמרינן בי פלניא בי נשא והלך משליטי בתין בו כמו בחים קרתו תבני נירא שהרי הוא כדמות נירא לף על פי שתינו מחוטין הנקראים ליצי"ם ותשא משתיהו כלו בחוים הטושש בשתי נירין ובחורין ותין כל כך תיתה שמשתת כליס קורא קירום מה שקורא תתן נירין שהרי ים לכלי זה משליטי שתי מלאכות שמשתי עושר בתוכו כמו שעושר בשתי נירין הקודמים וגם בו מכין ומחברים סדרוג לכן יתכן גם כן שיהיס לו שתי שמות כל שם על מלאכה תחת שעושין בו ועיין לקמן בסמוך :

בקירום • יריעה תרוגה מסיב סל דקל : ג הקורע על מתו וכו' • כמת שתיו חייב לקרוע עליו הוא דהוי מקלקל ופטור תבל על מת שחייב לקרוע עליו משקן הוא ותייב : ובחמתו וכל המקלקלים פטורין .

בקירום בנפה בכבר' ובסל חייב והתופר שתי תפירות והקורע על מנת לתפור שתי תפירות : ג הקורע בהמתו ועל מתו וכל המקלקלין פטורין • והמקלקל על מנת לתקן שיעורו כמתקן : ד שיעור

* בקירום פי' הר"ב יריעה תרוגה כו' כך פירש הרמב"ם ובדבור לעיל הרואיתין פירוש תחר מכר"ב והוא גם כן מפירוש הרמב"ם

תום' רע"ק

הקורע על מתו המיסל עליו לחייב הרי תף דתיתו ע"מ לתפור חייב . תוס מדברי הר"י סימן ס"ז הובא בתג"ה שם הר"י מבואר דכל שתיתו ע"מ לתפור ממש תף במקום תיקון תיני חייב ובלע"ג . תח"כ מלתתי בשו"ת בשלם שכם מסקנא כן על הר"י מסברא דנפשי' דהא דבשיטן ע"מ לתפור מבו' דתל"ם הוא ליה מקלקל תבל לשון כ"ש רחים מוכרחת כן וכ"ל . והכי בתתם משמע להדיא בתוס' בהר"י שכתבו בפירקין דף ע"ב ד"ה ולריך לשנים וכו' דלא מיקרי בשנים קילר תלא בשנין זה מידי דהוה בקורע ע"מ לתפור. הרי מפורש דס"ל דבשלמותו לכת מלאכה בקריעה תלא בלריך לתפור דמיד בתו לדמות דלא תקרי קילים תלא בלריך לשנים ובלע"ג :

(גם במשך המועד מרשות לרשות) (צא*) מדלא קתני תמיהא לרש"י מוכח דבעי לכלול גם הכנסה מרש"ר לרה"י נמלא ביום שבועות והא דתני הכנסה שהיא מולד דהוצאה ולא תני שתי מולדות כיון דיכול לכולהו בקופר הלשון. תוס' שם ובניס משכתין : (שם בתי"ם ד"ה ומתני' . תלא שהתוס') (צב*) לעי"ד אין כוונת תוס' לדייק מלשון רש"י כן דלא בעי' ע"מ שיקשור תלא

בקירום בנפה בכבר' ובסל חייב והתופר שתי תפירות והקורע על מנת לתפור שתי תפירות : ג הקורע בהמתו ועל מתו וכל המקלקלין פטורין • והמקלקל על מנת לתקן שיעורו כמתקן : ד שיעור

סת מתני' לתתי' לס (קל*) וסלכס שתקורע בתמתו חייב תתף על פי שמקלקל הוא תלל כנגד מתקן הוא תלל יצאו ודעתו מתיסבת עליו בך : ד המלבן

רפב"ת דכלים ול"ע טובא ובעיני נרתה שזה עד מוכיח על מס שפירשתי לעיל דתתי כולל קירום עס בתי נירין וקורתו נירין ומש"ה הוא בפירש הרמב"ס כתן ותהליו הר"ב דקירום הוא יריעה כו' תך ודתי דתכתי ל"ע מי המכריח תותס לפרש בכלים בענין תחר ושוד קשיא לי דהרמב"ס בתבורו פרק ע' מס"ם לא בעתיק לקירום ופיה כ"ל גם כן שזו רתיה לפירום שלי בכתן דבתירין שמנוי פס היא קירום שלשס תבל ת"ל דל"ג כתן בקירום דהא רב יוחנ מפרש בש"ס מתי קירום ודוחק לומר דתף לזה ל"ג ושוד קשה על הרמב"ס שהוסיף סבבה ותריגת חבלים וזין נרתה לי פיהם זה בפירום שעל מלבייתא שתער רב יוחנ על קירום ועיין שוד בריש"כת דכלים ותמיהני שהרתב"ד והמגיד וסכ"מ כולם לא פעירו בכל זה :

בנפה ובכברה ובסל . פירש"י סך לתו נירין ממש תלא מסרסר ומרכיב חוט תחד בשתי למטה ותחד מלמעלה ומעמיד השתי בסן כתקני ע"ב :

והתופר וכו' • משום דבעינן למתני הקורע בחמתו וכו' משום הכי קתני התופר וכו' הקורע וכו' תף על גב דכבר תנא לה בתחלת מלאכות. ס"ם :

ג הקורע על מתו . פי' הר"ב תבל על מת שחייב לקרוע עליו משקן הוא . ס"ם ודקתני מתו שמוטל עליו לקברו תבל לא להתחבל ולקרוע שתין מתורין בשרשת חמור . וכתב הרמב"ם שהקורע על מתו שחייב לקרוע חייב משום דלעתו מתיסבת וחוזו מתפשר וכו' וכ"כ גם כן בחבורו פרק עשירי ולכאורה קשה לומר כן דלדבריו דכשהוא קורע על המת משך חמתו בכך ודבר זה נראה שהשור שרי משום שעיני שתוף ברכות חייב חדש לברך על שרעה כשם שמברך על הטובה : ופירשו בשמחה ובלב טוב ולכבוש כעשו ועוד דת"ל כשקורע על המת שחייב להתחבל עליו משך עמי המתו בקריעתו . תלא שכל זה ים לדחות דמתי דתמרן שדבר זה חשוב לא קשיא ולא מידי דכש"ם הטעו דמקרע בגדיו בחמתו יכא בעיניך כעובד עכו"ם ותפילו סכי לעניו חיוב דשמא סבירא ליה לרמב"ם דחייב שרי שיכך ממתו . ודמוקים שם"ם למתניתין בקורע למרתי לימתא תלתני ביתא שזה מותר . תירץ המגיד בפרק ח' מס"ם משום דמשמע ליה דמתניתין דומיא דקריעת מת דשרי מיירי תבל לעשות שמא מלאכת שמא בשבר של ליסור חייב כיון שמשך חמתו . ודקשיא ת"ל תפילו על שתר המתים נמי . ים לומר דכיון שלא חייבוהו הטורה להתחבל ליו כתן שיכול חימה ולא לעבר שהטורה ירדם לכוף דעתן של הבריות שתין לסם לעבר וחימה כל כך בשתר מתים כלל • ולפיכך פטרתה הטורה מלקרוע . ועל כל זה שכתבתי לא נתה דעתי בכך לומר שעל ידי הקריעה דעתו מתיסבת וכי לו חכמים כן שפך משתיהו לחייב לבדך כו' . ושוד ק"ל דלמה לא יתחייב במתו מטעם שעושה שמוש ומתקן חיוב המוטל עליו לקרוע ותע"פ שמעשה מלרכן הוא כמ"ם סתניתין בריש פרק ח' מסלכות תבל לא יהיה זה קל וגרוע ממה שתחייב למשך חמתו וכי לא הוי תיקון יותר כשתקייים מה שים עליו מוהה מלרכן וגזרו מיתה לשחיטו קורע כמ"ם שם . מסתיקון שעושה במשך חמתו . ותם תתמר התורה שתסרה הקריעה דומיא דהוה במשך חמתו שהרי מלאכה בשבת אסרה לא נוכל לומר שתסרתה משום שחכמים לו לקרוע . לא תחכמה תלא על זה דהכורח כשתסרה הקריעה דומיא דהוה במשך חמתו .תלא שתחרי שחכמים לו לקרוע על המת חייב להתחבל עליהם. ומתו ז"ל שהשוה כן בשבת יתחייב על הקריעה שעושה מלאכה בשבת שהרי מלאכת תיקון הוא עכשיו ושוד שהרי בם"ם תירלו כן לדתי דחייבי כמי שחייב לקרוע עליו ולא תירלו דקא עבד תתם רוח ליצרו תלא לדתי בחמתו חייב . ומיהו בהוספות דבור המתחיל הא רבי יהודה כו' פירשו בשם ר"י דתיקון מלוה לא חשיב תיקון תלא כשמתקן גם דבר תחר מלבד המלוה . ולכאי הוי קריעה תיקון לפי שבקריעה מתקן את הכנר שיוכל לעוכשו בכל שעה וזין בו חמוס ע"כ. שרי שסובריס שעל ידי הקריעה נשתלק חימומו . * והשתתם שלמה הניח תיבה וזין בל"ל וזיה ולא נשירא לי לפי שכל לשוס זה לשון הקודם ויכיסו בו תיבה תחת תרמית והיו יכולין לכתוב גם בלשון הקודם סיינו לכתוב ויש ולכן נרתה עם היות שזין דעת התכמים במלוה כדי לשבך חמתו תלא שיקרע בעוד לב כשה שמברך על הטובה . מ"מ שתמת כך הוא ושעל ידי זה מסתלק חמומו : ד שיעור

דכוותה תוס' לשם בפרש"י דקשה תד היינו שמיה חדא קשה שמילא שף למסקנא כן דמ"מ לומר דמחולקים לעניו הדין . ושף דבתמת מלשון רש"י גבי לידי תלשון משמע למסקנא בעי' ע"מ שיקשור ועי"ל דבתמת שם"ד והמסקנא שלגי כזה לדיוק , מ"מ תוס' לשמעי' לא רלו כזה : (שם בהעה"ב ד"ה מכה בשבת . ומביא דריש

ד שיעור המלבן • וכו' . [סמ] דמקדים לסו קודם
שיעור סחורג מ"ג דסחורג קיימין בסמת
כוחל ומיטורן גס כן נסיט כמו סחורג וגס כוח כפול
להכי מקדמינסו :

ה הצד לבי כו' . כבר כתבתי
בריש פירקין שסדין
סיס להקדים דיני כלד קודס
דיני סחורג לפי שכתבתי
שם הקדים דיני כחורג ושסמת
דסיימינסו נקט דיני כלד ולפ
דיני שקובר לט"פ שסוא נשנה
בתבות מלאכות בין סחורג
להתופר ושמפרכו דיש ביניס
מסטעס שסתבאר לעיל :

רבי שמעון בן גמליאל אומר .
וכתבו סר"ב ורמב"ס
ושלכס כמותו דמפרש וכו'
ושע"ג דלפי ליס בלישנא דפליג
משכחינן טובא דכותי' וכתבתי'
בסמנס ו' פ"ג דכטוריס :

ו נעלו שנים וכו' . תני לס חדא
זמנא בסמנס ס' פ"י
ומשום מתניתין דכתרמ' תני לס
בשם זמנא אחריתי כמו שהרגו
בשם ר"ס לעיל בסמנס כ' (ג*) .
ז*אף על פי שעמד ברחבון
ושלך לו . כלומר לפניס
לל תוך שביס דלשה"ס סילף לפשר שהשני ימלא מקומו של
רחבון מבלי תת מחלם במקום פנוי מלין יושב ושו שלבי
חיוו כלול וגמלא בשהשני מוזר לאחר כך וממלא שפתח סוא
לוזו לשלבי וגמס יסיס פטור מלא בלפי' (ג*) כ"ל :

לנועל לת ביתו וכו' . וכתבו שסוספות ות"ס מלי מולניס
לסך מסך ונרחס לריב"ס שס"ד דבס ויבב בלזו
לססור משום דמחזי לשוסיף שמירס סוא בס :

ונמצא לבי שור בתוכו . פי' שר"ב לבי שסוא נלוד כבר
ושלשה מגופס ושוא שור בכך ובס זה ונעל עוד בשנעו
שע"פ שמוסיף לו שמירתו שוזר ולא שמירס שרי זה כשלו לד לוזו מפני שלשלשה נעל שמא סיו שלשלשה
נפתחות ושלבי נשלבו כך בני זה שוזר לו ליבב בלד שרחבון
כיון שברחבון שלא לת שפתח ע"פ שלשה שנסתלק שרחבון
נשזר שלבי נלוד שחשת שלבי חיוו כגון שביס לבי קשור
בביס זה ונעל שלף על פי שזוזר שלבי חיוו לומריס לזה
שיפתח לת ביתו כדי שילא שלבי כיון שבשעה שנעל בשזוזר נעל לף זה שלבי כיון שבשעה שיבב בשזוזר יבב חיוו מחייבין
לוזו לשסתלק משם לאחר שנסתלק שרחבון עד כאן :

פרק יד והחובל בבן חייב . פירש שר"ב דיש לבן לוזר ומשקיון לשפילו לבבן שר"י בן מורי במסנס ב' פ"ע לשולין
מוזו לעניו שבת . ומ"ש שר"ב משום מפרק . לפי שסוא מולדס דדם לפי שסוא מפרק לוזו שור ולבי' שעשו
בדם שנלרר בו והייב משום מוכש :

ומאר

תוספות חדשים

(ג*) הר"ב ד"ס ור"ש פיטר ואין הלבס כר"ש ובי"ס כפ"ע פי' פ"ו ס"ס :

שם ד"ס ונמלא כו' ומיסר עכ"ל וכ"ס כפ"ע שם ס"ו :

(כ*) תי"ט ד"ס ועלו כו' תני לס כו' עכ"ל ול"נ דלעיל פ"ח עד דתניא שיעור סוסלס לכל אסד קס"ל כשא דבעי אסד לפניסס ולי תניא כשא פ"ח שם סוזר ר"ס ור"ל ועיין בתו' דף נ"ג ע"ב כד"ס אמר מר וכו' ולרחס שזס נכון .

(ממהורש"ח זצ"ל) :

(נ*) שם פע"ס כו' אלא כדפרי' עכ"ל הלבון ולבך לו משמע שבלך לדבכו אפילו לה ק נס ברמב"ס בהבוו דייק שמוסר בבני ליבב ולין ניוך לעמוד וכ"מ בגמרא נבי לשור ע"ס ול"נ בשבועות שברחבון יבב ואלא רובב שפתח ושבני יבב לפיס ממנו תוך אלו הפתח בעובי שסותם וממלא נ"ב רובב שפתח ות"ב כו' בבית זה בני דלמוש זה לפיס מזה ע"פ בנפתח בשתי עדיין בביס נשול יק"ל . והנס במ"ל פ"ו ס"ק י"ל בשש על שפי"ט בשיב' דדין ודעתו ב ושב בבני ליבב לפי' בשמקו' פנוי בעמידת ברחבון כיון דבשר בלבי נילד . ולין נ"ל דש"ב ס"ל למימר בשתינסן שלי רבותא דבבני מוסר לו ליבב שור עמידת ברחבון ולמה לשר ליבב שתלם גם ברמב"ס מדיוק כן בלשונו בפ"י מ"ס ע"ס ודוק דלעיל דדינא יפה כיון שפי"ב . וכ"מ מבר"ן שבביא שפי"ט ד"ס ונמלא כו' :

(מוהרש"ח זצ"ל) :

תום' ר"ע

וכו') (צג*)בסוגי' לשמיון מניינא דלישנא למ"ל מר"י משם עבלן טוס

ב זבלם מ' מיב על כל מ' ומ' ומבגי' זו סובא ג"ב לעיל ס"ק קף ו' ע"ב ושם פירש"י בשבע"ב דלשנעי' פשוס משלא דלא מחיי. יוצר דלסולדס בשקום שב לא שמיב ה מ"ב . וזס בשלא שמוס . דלא בסוגי' לשמיון בן על לסיפוס דלזו שבוס לשעוסי מלי לשעוסי מלי לשולדס שקום שב וכמי שלשם שלי"ם . לבל בשמעתין פוכב"י דלשנעי' דלשלשתו כל שלב' שבא מלשו לשייב כשם שלשם בקדק לומר דשלשם כל שלבוס שבא לישו דלף לבבר שגא בלים פרקין שייב על כל שב מלשב ומיוזלב . לישו דלסס לשלר עשם מלאלוס שבשב . שייב על כל שב מלשב ומשני' לק דשגב בשיוב בשיוך מלאלוס . לבל בשלשם מלם כל מלאלוס לים ס"ד דלשלי שגגת שבא ושיו שייב שלא מ' לזס לשמעי' דלשבשם לשייב ל"ם שפלא יבנון דשגב בשרם ושוד בלאו שו דיבע בשלשו' ושלישא דלש"ב

קמ"ע מנדל (שראנק. האלצערנר בעהאלטער)

ושאר שקצים ורמשים החובל בהן פטור הצדן לצורך חייב שלא לצורך פטור חיה ועוף שברשותו הצדן פטור והחובל בהן חייב: ב אין עושין הילמי בשבת אבל עושה הוא את מי המלח וטובל בהן פיתו ונותן לתוך התבשיל אמר רבי יוסי והלא הוא הילמי בין מרובה ובין מועט ואלו הן מי מלח המותרין נותן שמן בתחלה לתוך המים או לתוך המלח: ג אין אוכלין איזובין בשבת לפי שאינו מאכל בריאים אבל אוכל

ר"ע מברטנורה

ושאר שקצים ורמשים. כגון תולעים וחלזונות(קל"ב*)ועקרבים החובל בהן פטור דאין להן עור: שלא לצורך פטור' דאין במינן גדול: חיה ועוף שברשותו הצדן פטור. שהרי גדולים ועומדים הן: והחובל בהן חייב. דיש להן עור ואין החובל חייב בכל הני דתנינן במתניתין אלא בצריך לדם. אבל אם לא חבל אלא להזיק הא קי"ל כל המקלקלים פטורים: ב אין עושין הילמי. מי מלח מרובים שנותנים לתוך ירקות שכובשין אותן להתקיים. אבל עושין מי מלח. מועטים כדי לטבל בהן פתו או לתוך התבשיל: והלא הוא הילמי בין מרובה בין מועט. כלומר אם המרובים אסורים אף המועטים אסורים דיאמרו מלאכה מרובה אסורה ומלאכה מועטת מותרת אלא אלו ואלו אסורים מפני שהוא כמעבד ומתקן את האוכל הניתן בתוכו כדי שיתקיים: ואלו הן המותרים נותן שמן. בתוך המים בתחלה קודם שיתן המלח או נותן שמן בתחלה לתוך המלח קודם שיתן את המים דהשמן מעכבו שאין המלח מתערב יפה עם המים ומתיש את כחו אבל לא יתן מים ומלח בתחלה ואחר כך את השמן דמשעה שנותן מים ומלח יחד הוא כלאה כמעבד ואין הלכה כרבי יוסי (א*): ג איזובין. מין אזוב שגדל בין הקוצים וממית התולעים שבמעים: שאינו מאכל בריאים. ומוכחא מלתא דלרפואה אכיל ליה ואסור לאכלו בשבת גזירה שמא ישחוק סממנים דהוי תולדי' דטוחן: אבל אוכל

תוספות יום טוב

כמ"ש הרמב"ם ומ"ש הר"ב שאין החובל חייב אלא בצריך לדם הכי איתא בש"ס פרק דלעיל דף ק"ז ולפי' שכתב דחובל חייב משום מפרק ניחא שצריך לדם שיוליא כדי להאכיל לכלביו כדאיתא בש"ס. אבל לפירוש שמפרש משום צובע ואינו יולא מאי להאכיל לכלביו דקאמרינן וגם רש"י כתב זה הפי'. וי"ל כגון שצריך וניחא ליה שיהיה לבוע בעורו ודנקט להאכיל לכלביו חדא מתרתי נקט ועוד הא תניא בברייתא כלרר הדם אף ע"פ שלא ילא אבל נראה דכלרר הדם דחייב לפי' קמא משום דעכ"פ מפרק הוא אע"פ שלא ילא ולא נתקיימה כל מחשבתו ודומי' זה לכותי' שם משמעון (קלג*) שאע"פ שלא נתקיימה כל מחשבתו הרי עשה מלאכה ועיין מ"ש בס"ד במשנה ג' פי"ב. ומ"ש הר"ב דקי"ל כל המקלקלים פטורי' לאו כללא הוא דהא אדחייה לה במקלת כמ"ש בפ' דלעיל משנה ג': **שלא** לצורך פטור. פי' הר"ב דאין במינן גדול. וכ"כ רש"י. וכתבו התוספות שאינו נראה דאם כן אפי' לצורך נמי לפטור אלא יש לפרש דאפילו במינו גידול פטור משום דהויא מלאכה שאין צריך לגופה ור"ת מחקו מן הפירושין ע"כ וכתב הר"ן דהה"כ בריסא דאינו חייב אלא לצורך אלא שאותן מי* (שצריך) אין דרכן להזיק ולפיכ' כל לידתן לצורך אבל שאר שקצים ורמשי' שדרכן להזיק פעמים אדם לדן שלא לצורך והיינו כדי שלא יזיקו ומ"ה תני פלוגתא בסיפא ומתני' מני ר"ש היא (דסבר מלאכה שא"ל לגופה פטור) והכי אוקי' בש"ס עכ"ד. ותמה אני על הר"ב והרמב"ם שהם סוברים דאין הלכה כר"ש בקפ"ב ובפרק עשירי משנה ה'. שהיה להם לכתוב בכאן דבבא זו דלא כהלכה ובחבורו פרק עשירי כשמר ומזה שכתב דכל שבמינו גדול בין לצורך בין שלא לצורך חייב: **חיה** ועוף שברשותו. פירש הר"ב שהרי גדולים וכ"כ רש"י ועיין במשנה ה' פ' דלעיל:

ב **בין** מרובה ובין מועט. פי' הר"ב דיאמרו מלאכה מרובה אסורה מלאכה מועטת מותרת ת"ק כרבי יוסי בברייתא. וא"ת דשפיר קאמר ר' יוסי ומאי מהדרי רבנן. וי"ל דקבילה להו שאין לאסור משום מעבד אלא כשעושה כן בדבר העומד להתקיים כמו הכבשים. דהשתא דמי לעיבוד. אבל לצורך אכילה לשעתו. לא דמי לעבוד. כך למדתי מדברי הטור סימן שכ"א. והרמב"ם כתב בחיבורו פכ"ב הלכה י' דמרובין אסור מפני שנראה כעושה מלאכה ממלאכת התבשיל ע"כ. ויותר מסתבר פי' הר"ב וכפירש"י דמשום מעבד אמרינן. דהשתא ניחא דנקט גבי הלד. אבל אי משום מבשל קשיא שה"ל לשנות דיני קשרים קודם לכן. ואין נראה לפרש דלהרמב"ם רבי יוסי משום מעבד קאסר ומש"ה תני ליה הכא קודם ואלו קשרים דהא ל"פ אלא במרובה ומועט. אבל מאיזה טעם שנאסר בהא ל"פ. אלא טעמא דהרמב"ם שאינו מפרש משום מעבד משום דאיהו פוסק בפי"א מה' שבת כרבא בפ' כלל גדול דאמר אין עיבוד באוכלין אבל רש"י והר"ב מפרשים אליבא' דרבה בר רב הונא דקסבר דמולח ביצה חייב משום מעבד. וטעמא דרבה איכא דהא רב אשי דאיהו מריה דש"ס ומהדר לפרושי להא דרבה בר רב הונא דלא קאמר אלא לאורחא כו' * אבל בספר לחם חמודות בפ"ק דבילה כתתי פנים לדברי הרמב"ם וכתבתי דאף הרא"ש סובר כוותו: ג **אין** אוכלין אזוביון כו'. וטעמא משום טוחן כמ"ש הר"ב ומשום דאיירי במי מלח שהן עשויין למתק האוכל יאיכן דבר מאכל בעלמו נקט נמי להכי שאינן מאכל ממש ואגבן נקט נמי איכך שיש בהן רפואה. וכתב המגיד בפרק כ"א דכל אלו שדיכין הן בבריא שאינו נופל למשכב ולא חולה דהא תנן במשנה ו' פרק אחרון דיומא דחושש בגרונו מטילין לו סם בתוך פיו

תוספות חדשים

(א*) בהר"ב ד"ה ואלו הן המותרי' כו' מים ומלח כו' ואין הלכה כר"י עכ"ל וכ"פ בש"ע סימן שכ"א ס"ב:

תוס' רע"ק

וכ"כ התוס' ישנים בפ"ק. והנה בזה מוכרחי' לומר בפירוש הסוגי' דפ"ק דפריך על איפי מהה"י מימר דר"י דמגייכא אתי' שאם עשאן כולם וכו' וקשה ג"כ אמאי לא פריך ממה דמפורש ברים פרקין דחייב על כל אב מלאכה ומלאכה (ועי' בתוס' שם ד"ה והר"י וכו' א"ל לפרש דפרין דמסתמא לא פליג וכו' והא לכאורה א"א לפרש דפריך מכח זה דא"כ הו"ל לפרוך מר"פ דחייב על כל אב מלאכה) ונ"ל ג"כ כפי הנ"ל דמר"פ ליכא למפרך די"ל דגם איפי ס"ל דיש חילוק מלאכות לשבת אלא דאיפי אמר דאם עשה כל הל"ט מלאכות בהעלם אחת בזה אינו חייב אלא א' כיון דנעלם ממנו כל הלכות שבת מקרי שגגת שבת. ולזה פריך מהך דמגייכא למ"ל דאתי לומר דאפילו בכה"ג חייב על כל מלאכה ומלאכה. ואולם עדיין קשה הא באמת לא משכחת לה אלא בידע בשבת בלאו ושגג בכרת או בידע בתחומין אליבא דרע"ק. וא"כ דלמא איפי ס"ל כרי דיליף דבעי זדונו כרת מגז"ש דעליה עלי' מאחות אסתו וממילא בעי' ג"כ שסגג בלאו כמ"ש תוס' דף ס"ט ע"א ד"ה כגון ששגג וכו' וס"ל ג"כ כרבנן דרע"ק דתחומי' לאו דאורייתא ומש"ה ס"ל דא"א לחייב ל"ט כיון דלא ידע לשבת בכלום ואינו חייב אלא אחת. ואף דמשכחת לה בידע בעשה דשבת. הא סוי' דסוגיי' לא ניחא לי' בכך. ותוס' דף ס"ט ע"א ד"ה דידע הניחו בקושי' דאמאי לא משני לר"ל דמיירי בשגג בעשה עכ"פ כיון דסוגיי' לא ניחא לי' בכך. יהוי' מאיז' טעם שיהי' ממילא ליכא קושי' על איפי וכנ"ל. ולהברח קושי' נ"ל באמת דלא פרכי' בדרך דמסתמא לא פליג איפי. אלא דפריך מכח דהא גם ליכא דאיפי דקאמר יד' ספר א' מוכחי' לומר דמגייכא אתא לומר דחייב ל"ט חטאת. ולא כמשמעות תוס' סכ"ל דיש מקום לפרש דפריך בדרך דמסתמא לא פליג. ואף דעדיין י"ל דדלמא מגייכא דאיפי סייט דדוקא בעשה כל ל"ט מלאכות אינו חייב אלא א' דהוי שגגת שבת דס"ל דלא כרע"ק וס"ל

תוספות חדשים

(פ"ו) בהר"ב ד"ה קסר הגמלי' כו' קסר של ק"ימ' כו' מעשה מיימן כו' עכ"ל וכ"מ בכי' פ"ז סכ"ו עד ויעש לו' דקסר של קיימ' כו' עכ"ל של הדיוט מייב. ומה נקרא קיימ' י"ל שלימו עכו"ל להסיר לעולם י"ח שבוע לו' י"ח שלימו של יום לו' ע"ש:

תוס' רע"ק

ום"ל כלי דעשיון מיסגוג גלאו וכ"ל. י"ל דסל"ל לסס"ם לדוקק לומר לחיבי נח לומר לדוקק בעשה כל ל"ט מלאכות חיבו מייב אלא אחת דזהו לא נזכי בעבודי. ומשמע מייבי אף בעשה חיבה מלאכות מכל"ע דע"מ חיבו מייב אלא לו'. ופל דלא פרי' מכיש פרקין דמייב על כל אב מלאכה. ד"ל דלא למפרך מדכתי לחיבי לכיון דנקט וכיון אחת משמעי דמייב ל"ט מלאכות ודו"ק. ודע דלפי דבכי תוס' דף ס"ט ס"ל דלכי דילף עליה עלי' מלאכות אשמו גודלי בעיבן על מיסגוג גלאו וכ"י דקאמר כיון דמגג בכלי מייבו לבנין אב דוקא. קשה לי בשלי לאוקמי בדף הנ"ל דלמר מגג בכלי. עוד קשה לי ס"ל גם לכ"י חיקני בבריימתא דכי דבכי הדבקים אלו ל"ט מלאכות וכו' וחייבו דקרא אשמעי' לסס עשה כולם בשעה אחת חייב ל"ט וכמ"ש תוס' שם ועי"ז יקשה לי"ל דלעת לשבת בשלי דסל כ"י עתיק לכי בעיר דוקא עד מיסגוג גלאו ולע"ג: עוד כתב בתי' שם לתרץ דקמ"ל אף ל"ש מלאכה לי שלימו חייב חיקני מ"מ מייב חשלה בשבת בשלי. ומיהו כ"ע לסס עשה כולן עלי'. תירוץ זה קשה להולמו לעכ"ל דלעיל חלוק זה לענין דסס עשאן בשעה לי' לאף אס חיבו מייב אלא אחת. ומיהו כ"ע לסס עשה כולן בשעה אחת אלא דבסדא ל"ש אף דבסדא ליכא אלא נס אלא עדיין יקשה בגוגי דפ"ק דסהנית דמקשן לסך מימכא לכ"י דעדיין לא ידעי' מלאכי' לחיבו מייב אלא בשעה לי' אף דבסדא ליכא אלא נס אלא עדיין יקשה בגוגי דפ"ק דסהנית דמקשן לסך מימכא לכ"י דעדיין לא ידעי' מלאכי' לחיבו מייב אלא בשעה לי' אף דבסדא ליכא אלא נס אלא עדיין יקשה בגוגי דפ"ק דסהנית דמקשן לסך מימכא לכ"י דעדיין לא ידעי' מלאכי' לחיבו מייב

אוכל הוא את יועזר ושותה אבוב רועה כל האוכלין אוכל אדם לרפואה. וכל המשקין שותה חוץ ממי דקלים. וכום עיקרים מפני שחן לירוקה. אבל שותה הוא מי דקלים לצמאו. וסך שמן עיקרין שלא לרפואה: ד החושש בשיניו לא יגמע בהן את החומץ אבל מטבל הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא. החושש במתניו לא יסוך יין וחומץ אבל סך הוא את השמן ולא שמן ורד. בני מלכים סכין שמן ורד על מכותיהן שכן דרכם לסוך בחול. ר"ש אומר כל ישראל בני מלכים הם:

פרק טו אלו קשרים שחייבין עליהן קשר הגמלין. וקשר הספנין וכשם שהוא חייב על קישורן כך הוא חייב על התירן. ר' מאיר אומר כל קשר שהוא יכול להתירו באחת מידיו אין חייבין עליו: ב יש לך קשרים שאין חייבין עליהן כקשר הגמלין וכקשר הספנין קושרת

סיו מקום קסר כסקות: **כל** סאוכלים וכו'. ס"ס לסמו' עסול לסכיים וכסמיכן לבני מעיין כלומ' מקסים להס וקד"ל דלאו אוכמים למכליכסו אי לאו לרפואה אים בהס ומוכחא מלתא וכתסר קמ"ל וכל המקטין לאתויי מי לפלפין בחומץ:

וכום עיקרים. לף על גב דמכחא לזהב כמ"ש סכ"ג ולא מיעקרא כדלימא בש"ס קרו להו לימני בשם עיקרים כדי שיהא מפורסם בשם זה ויזכרו משם בני אדם לשתותו ויסתדלו לחר רפואה לחכא לאו סחליים:

שמן עיקרים. נראה סד"ל סכתבשם בעיקרי בשמי' ויקום. בש"י פי' כן בכום של עיקרים:

ד לא יגמע בהן את החומץ. כתב סכ"ג דמוכחא מלתא לרפואה הוא דחומץ מועיל לסו סיכא לאיכא מכא דלמיתי וקרא דחומץ לחיים כן העלה לבלחיו (משלי י) דומשי' דקשה לסו מייבי לאיכא מכא דמרפי וי"ם עוד תיבוץ לחר בש"ס וזה לחתרון ושעתיקו הר"ן. ומ"ש סכ"ג ולא מגמע ובולע ס"ד. ס"ס. וכתבו התוס' ופיפא דקתני לחבל מעבל כדרכו ה"ס דה"ק למחכי בגמיעה ובולע אלא לוכחים דמלתא נקט עיכ.

ומלא מגמע עיין מ"ש בש"ך בס"ד בש"ס: **ר' יבי** שמעון לומר וכו'. וכתב סרמב"ם והלכה כר"ש ולכך שתיה לותה המשיחה ומתוקנין בה ג"ח בתבה. סכי לומר רב בש"ס להלכי כר"ש ולא מטעמיה דלעו ר"ש מעיג דלא סכיה שכי וכ"ב שבר לי סכיה חין לי לא לא ובחתכא דבר שכיה מאחר דוכלא. והשתא לא תקשה להעוב"ס על שסתם בתוספתא לי פ"ח דלא כשבב"ג: * וגם ל"ק על הר"ב שכתב בכאן דחין הלכה כרבי שמעון:

פרק טו כך מייב עיין מ"ש בש"ך על המיכן. עיין מ"ש בש"ך ועל והמתיר בפרק ז' בשבת לחבות מלאכות: **ב בקשר** הגמלין. הר"ב מזכר נראה כמשך לחמר לעון כש"י ועיין מ"ש בש"ך בריש פרק ה' בשם העבוך:

קושרת

מוכחא מלתא לרפואה הוא ולא מגמע ובולע שפיר דמי: לא יסוך בהן יין וחומץ. דחין לחדם שך מהן אלא לרפואה: אבל לא שמן וכך. לפי שדעתו יקיים ומוכחא מלתא לרפואה קעביד: שכן דרכן לסוך. בלא מכה: ר"ש אומר כו'. וחין הלכה כר"ש:

פרק טו אלו קשרים: קשר הגמלים. שמוקדים לגמל מותנו וכותכין בו לבועה וקושרים לותם קשר עולם וכמו כן נוקבים בראש הספינה נקב וכותכין בו חבל וקושרין לותו קשר של קיימא שאיני מתירו לעולם ואוי דומיא דקושרי מוני יריעות הכפסקים(קלד*) בשמכן וקשר של קיימא ואינו מעשה חומרו מעשה חומן(קלה*) ואינו של קיימא פעמים חבל לחבור ואינו חייב עד שיהא של קיימא ומעשה חומן ואינו של קיימא ולא מעשה חומן חייב לכתחלה (ג*) וכשם שחייב על קשרון כך חייב על התיכן. שכן לדי חלזון היו נלרכין לפעמים להתיר קשרי הקיימי כדי לקלען או להכחידן: שיכול להתירו. דלא הדקים: אין חייבין עליו. ואפילו עשאו לקיימא ואין הלכה כרבי שמעון. **ב** יש לך קשרים שאין חייבים עליהם. חעתר כמו שחייבים על קשר גמלים וקשר של קשרים הללו שעשוי לחבור ולא לחבור ולא נזכרו קשרים הללו בשמעתא. ובש"ס מפרי כגון לועשה לחרוכה קושרים בשעת שחאוכלים הכלקה וכמו כן חבל לחוך קושרים בחבל הסתור כמין עגבת התלוי בנקב שבראש הספינה ופעמים מניחה שם שבוע ושבועים ומתירה וכן כל קשר שקושר חותו לעשות לא שיהיה קיים לעולם שיהיו

קושרת

(צד*) וכ"כ שריב"ל בתוס' יבמות י"ח ד"ה ר' ע"ב בשם ה"ג:

קטע יועד נספ"ייקריוס אבוב רועה (קאַרדץ-דיסדעל, הירשען-ראַהר) ירוסה (נעלבוב).

קושרת אשה מפתח חלוקה. וחוטי סבכה. ושל פסיקיא. ורצועות מנעל וסנדל. ונודות יין ושמן וקדרה של בשר ר"א בן יעקב אומר קושרין לפני הבהמה בשביל שלא תצא. קושרין דלי בפסיקי אבל לא בחבל. רבי יהודה מתיר. כלל אמר רבי יהודה כל קשר שאינו של קיימא אין חייבין עליו: ג מקפלין את הכלים אפילו ארבעה (קלי*) והמשה פעמי ומציעין את המטות מלילי שבת לשבת אבל לא משבת למוצאי שבת. ר' ישמעאל אומ' מקפלין את הכלים ומציעין את המטות מיום

קושרת וכו'. פי' לכתחלה כמ"ש הר"ב וחקורי מחקרי וה"ק וחלו הן המותרין לכתחלה הר"ן:

קושרת לחם מעיסתה חלוקה. ס"ם פסיעה לא לריכה דלחית לה שפי פתח' דהיינו לותן לפיות שפיכם הר"ב ולם לינה מזוז מפתח יכולה לפותה ולקושרה בדומק מ"ד מד מייכיהו בעולי ומעגל לה ותהוי קשר של קיימ' וכיון דלא ילעי כי מייכיהו לתוייהו לחקרי קמ"ל:

וחוטי סדרים. ס"ם פסיעה לה לריכה לכויחה לה וחינו מהודק כלחלה מ"ד מקלף קלפה ליה מלחלה כחהיה קשור וה"ל קשר של קיימ' דלחלה קמ"ל דלחלה חלה על עלרה חן מנחק הפעל

ושל פסיקיא. כתב רש"י לינה כמי לפנוי כחי"ג מ"ד דמחתה לי' דלך כגלה ויולה קמ"ל דלא עבדי הכי ומפוס לניעותה: **ורצועות** מנעל וסכלל. יש ב"ם הרבה לדלין מהן לחיוב ומהן לפטור ומהן להיתר והרבה פירושי' כלחלו בהן וביאר הרמב"ם בחבורו פרק עפיי שהמותרים הם שקושרים לותם על הבגד בשעת מלבוש שלחו ולחי לינן מעשה לומן ולח של קיימ':

ונודות של יין וכו'. כתב הר"ב ולעי"ג לחית לה מלכי פי' כ"ם ובלחת מהן יכול להוליח יין וכ"ל לחבל בדומק וכן בקדרה בשר וכמו שפי' בכל החחרים: **רבי** מלישור בן יעקב לומר קושרין לפני הבהמה. ס"ק פסיעה לא לריכי דלחית לה מלכי לינה פי' שכי חבלים קושר בלחד הפתח זה למעלה ומזה ל"ל חלי לינה שקושרן היום בשבי לדי הפתח חלוים הם מלחמול ה"ל מ"ד מד מייכיהו בעולי ומעגלה ויולילה בדומק קמ"ל ומ"ם הר"ב שכן הלכה ומיק בש"ם דלח פליג דהח דמי להכך לפליג. וגם זה מלומן שכחבתי בפרק לחהון דביכורים שכשהה בליקטה דפליג ול"ם: **רבי** יהודה מתיר. פי' הר"ב בחבל של גבדי. וכתב הרמב"ם שחין כלי הגבדי מוקלין ומכי לינה בש"ם ועיין בפי' הר"ב בפ"ג: **כלל** לומר רבי יהודה וכו'. כתבו התוספת תימה להיכה קחי לי לומלתיה קמייתה הפס מתיר בגמי והכה קחני חין מייבים עליו. ומפרש הח לינה מלוקה ומיהו ליכה ל"ק כל שלינו של קיימ חין מייבין עליו הח של קיימ מייבין עליו ולחלילו מדבבן לחמי עביבה ולפי הייבו קשיבה ל"ב לחמי דקחני בייפה חין מייבין עליהם קלי רבי יהודה עכ"ל:

ג מקפלין לת הכלים. ומפוס דחכה לעיל קושרת לחם מפתח חלוקה וכו' משיקוי בגדי החלם נקט לה מי לכך ס"ם משיקוי הבגדים. ולף על גב דלח הויין ומפוס קשיבה. ולח לחלבו חלה ומפוס דפוי כמשקן מכח. וכדבך שלחלבו עבילת כלי' בומפבה ג' פ"ג דתרומות ובומפבה ג' פ"ב דבילה. ולפי שהשיפול שמקפלין הוה מפני שמתכככין מכיבופס ומשקמני' כשלינים מקפלין כמ"ש הש"י לכך קמבו הכמב"ם בפכ"ב וכן הפוב בקי' פ"ב חלל דיכין החלוקים ומפוס כיבוף ומפוס קחיפה ולולי כמי שפוכבים שלחלבו מכמים ומעפה גזילה שמא יבח לידי כיבוף. חס כתיב דבלים הבחים להפעמת כיבוף ' ן משמע קלת: **ומציעין** לת המפות. הלפות בגדים על המפות ליבן עליהם והרבה יש כמו מפה מולבת ומיה מלה עבלית (בראשית מ"ט) ילועי עלה. הרמב"ם:

מלילי שבת. עיין מ"ם בפ"ד בומפבה ג' פ"ח דהלמות: מיוס

תוספות חדשים

(ה') בהר"ב ד"ה כי יפוקם מחיב כי' והלכה כהכמים שכ"ל וכ"ה בפ"ע פי' פ"ז ה"ד:

תוס' רע"ק

משנה ג

(כל הכשר)(צה*) לחת לחפוקי דם כיקה דלה חזי להכיני דחין מלכיעי לותה ליהן לחמול ומפוס דהמוכיל דם ידם לחמול מלום חוטו ידם. גמרא: (פס בהבע"ב ד"ס ומלכיעים כמוהו פים בי מיעור) (צו*) היינו דחכתי למעליותה בעי'. דבעי' דבר הבלוי להכיעה ומיעו' הבלוי להכיעו לבל מלי לפיכה לף בפיעור גדול מ"מ הוי ליהו כשר להכיעה ומבוי. עי' בתי"ט פי' לבקון מ"ו. ומ"ם דקחני בפים' וכל שליהו כשר להכיעה ואין מלכיעי' כמוהו. ואין הוי ויל המפלקת כמו חו שאין מלכיעי' כמוהו הם"מ פי"ם הלבה כ"ב מהלכות שבת:

משנה ד

(ואין מלטרפין זה עם זה) (צו*) היינו דלבר שפיעורו גדול ליהו מלטרף לבבר שפיעורו קטן להיינו עלה ליהו מלטרף לחבון להחחייב פולה בי פים. לבל בהיפוך דבר שפיעורו קטן מלטרף לבבי שפיעורו גדיל ומלטרף חבן לעלה להחחייב בולה בי גמל. גמרא: (פס בהבע"ב ד"ס בי מלה נפים בי) (צח*) פיעורו בגרוגרות וה"ה לה קחני פועיר כגרוגרות כי תיב לפ"ב לה הוי ילעי' למה נחנו זו מכמים פיעור זה: (פס פ"ם פל"ה מוץ. בומפבה מלם פס) (צט*) בלילי דבר בי' חל"ד כי לי"ב דבומפ' מלה לקחני כיבן יומכן מלטרף מבמע בהבמב"ם לומכן גרע מקונין. לבל בומפבי לפפ לקחני ופונין ומוכבן לין מלטרף. ל"ק יוחב כפיבם"י למוכבן עדיף לפל"ם הוי א וכ"ל זו. מפ"ה הפ"ח הרע"ב ג"כ פירש"י ע"ש:

קמ"ב פסיקא (בגוב גורס) מקפלין (צחומפמין לעשה)

תוספות חדשים

(ס*) בהר"ב ד"ה למחר מליו מטלטם כו' אלם כו' מכ"ל וכ"ם נפוב ונפ"ע ס"י ע"ל ק"י ג וע"ש ע"ש:

משנה ג

(ג*) מצילין כו' לחלב המעורב כו' נפ"ע ס"י ע"ל ק"י ופסק כמ"ק וכ"ם כתב ד"ם מקילין כאן כתי' ודוק' נאלנוסי' ע"ם נמ"ל:

תוס' רע"ק

פרק ח

משנה א

(פרע"ג ד"ה אבר קטן. מלגע קטנם) (ק*)וכ"כרמב"ם כתי' ונחמכו. אבל כמ"י כ' אבר קטן ל' מפרקי אלגע קטנם: (תי"ע ד"ם מים. לכל מקום) (קא*) סייגו לכל מקסם אם דיין כדי מזיגה ואלב כדי נמיעה אף ד"ג"כ לפסר לפרף נפס קילוב ת"ע כיון לזכו לפסר מתי מקרי לפוחתו ניין ואלב לא פכים ואזלינן בתר פכים לקולא. ס"ב ס"ל מתיבמת דלפוחתו לפסר ג"כ ניין ואלב ניזול בתר פחייתו לקולא לזה לכיבי לענמת לכל מקרי וכו'. גמרא:

משנה ב

(ת"ע ד"ה ושמונים. תוספות) (קב*) ואפשר לומ' עוד דמתני' אמוראי אף לכשר לאוכל למוכם לא פלאו **מזי עוד מ"מ ס"ב** וכלפת כי יהודא **בצריפא וכלמפר** כ"ם **למתני' לכרי**

מיום הכיפורים לפצת. פי' הכ"ג פחל להיו בערב פצת וכן ואלתי פצת קדנן ביום הכיפורים פחל להיות בש"ק בפ"ת בפ"ם דקוכא ומצלם פ' הא מוקמינן התם להך ומתני' כאלתי' דק"ל דכל המדקי בקדקן פ' אלא ואי פסק ואין כאן דחייה כלל * ועיין מ"ם בזה במצלם ז' פ"א דמוכחי' ודחכן אלבי. כל אלבי עולם בכלל כך פיכם"י פ"ם דקוכא דף כ"ת: **רבי** עקיבא אומר לא פל פצת וכו'. וטעמו כאלתי' עולת פצת [בפצת] ליום על אלבי פצת קקבי' ב"ם יכול אף פל יה"כ בפצת ת"ל בפצתו דבכי רבי יפמעאל כ"ע אומר עולת וכו' ליום על אלבי פצת קקבי' ב"ם (קלז*) יכול אף ב"ם ת"ל בפצתו ואל לכתב הכ"ג דבר"י אפוס דפצת אמור. כלומר ולאכי למדין מפצת ליה"כ ולא מיה"כ לפצת. ודבר"ע פ' אין הן. כלומר פכתוב עצמן אין לדבר זה. דהא ודאי לפצת אמור אפוס בפקילה ויה"כ נכנת: **לא** פל פצת קבדים וכו'. וכ"ם קיפול לדוכך הדיוט:

פרק טז מצילין פיכם הכ"ג

לחלב אחכת פבחומו אבור אע"פ פלא עיבבו ואכן בפיפא לאבור פאיכו אפוקם וכבר הזכרתי בפס"ג דעיבוד אלילות ואפוקי אבוחות תבוייהו אתקנת פלאה וביש דיבו הס. ולפלך הא דקאי הכ"ג אע"פ פלא עיבבו. הה"ב פלא כפתפו וכ"ב הב"י קיימן פ"ד בפס הר"ן אע"פ פלא כפתפו בו. ובפס פבולן הלקט ומלא קאבי גבי כתבי הקדם אבור המעורב כדקאבי גבי חולין ומפקין פ"מ דאפי' לא עיבבו ולא פתפו אפי אפוקם כתבי הקדם ע"ב ונעמא דפ"ר אר לכפיל מידי לאחיכא אפוקם בפצת לאקמן: **מצילין** ג' קעודות. לפי שחייב אדם לאכול ג' קעודות ב' ת. ומ"ם הכ"ג לאלב המעורב תבן בפמוך. ומ"ם אפר ר"ם בחול על מחומו ואי אפית אתי לכבויי כלומר אע"ג דבאילמו יפכח אחוא פצת ולפיכך אמור פלא ילין. ומעתה לא יהא בחול ולא יפכח בפצת:

בלילי פצת. עיין מ"ם בפ"ד במפכח ג' פ"ם בתכומת: **ג ואם** היו פקחים. פי' הכ"ג ויודעים דאלו פכך **פצת** פקלי כיון דמעיקרא לאו אדעתא דפכך פעולה **בזו. אבל** לוקחי' **פכרם** מתוך **פהס** זוכין בכל מפקבא. אלא **פאיכו** כולים לזכות בכל כמ"ם הכ"ג דבילה פמים עפקינן ופכי אית

פרק טז כל כתבי הקדם אפי' נבילים

וכתובי' מלילין אותן מחלר פנפל' זו הדליקה לאלר אחכת פבאותו אזו אלו אע"פ פלא עבדו (קלב*) והו' פיהיו כתובים בכתב אפורי ובלשון הקדם: בין פקוכין בהן. כגון בבילי' פחפגירין בהן בפצת בצית הכנפת: בין פאין קוכין בהן. כגון כתובים דלף יפידים אין קוכין בהן בפצת אפי בטול בית המדרש. מצילין תיק הספר עם הספר ותיק התפילין עם התפילין ואע"פ שיש בתוכן מעות ולהיכן מצילין אותן למבוי שאינו מפולש(קלח*)בן בתירא אומר אף למפולש: **ב** מצילין מזון ג' פעודות הראוי לאדם לאדם הראוי לבהמה לבהמה כיצד נפלה דליקה בלילי שבת מצילין מזון שלש פעודות בשחרית מצילין מזון שתי פעודות במנחה מזון פעודה אחת רבי יוסי אומר לעולם מצילים מזון שלש פעודות: **ג** מצילין פל מלא ככרות. ואע"פ שיש בו מאה פעודות ועיגול של דבילה וחבית של יין ואומר לאחרים בואו והצילו ל ם. ואם היו פקחין עושין עמו חשבון אחר השבת להיכן מצילין אותן לחצר המעורבת (פ*) **אומר בן בתירא** לחלר המעורבת בלבד אפי' הכי לא אפי לא לחלולי עפי אפי אפלו' בהול על ממונו (קמא*) ולי אקשיית לי' אתי לכבויי: כפלי דליקה בלילי שבת. קודם אקילה: אחכית. קודם פעודה: כ' יוסי אומר לעולם הוא אלילי. הואיל ויומא בר הכי הוא ובפתילה עבה ולין הלכה כר"י: **ג** מצילין פל מלא ככרות. הואיל ובבת אחת הוא אלילי אפי לי פוכחת אפ לי בוכבת: ועגול פל דבלה. אע"פ פהוא גדול ויש בו פעודות הרבה: אפ היו פקחים. ויודעים פלא אפר אפכר כפועלים לא אפר אבת פקלי כיון דמעיקרא לאו אדעתא דאפר פעולה הבאו עומדין עמו פבצון לאחר אבת ובילה אפים עפקינן לאע"ג דמהפקבא

מיום הכיפורים לשבת. וחלבי שבת קריבין ביה"ה (אבל לא של יה"כ בשבת) רבי עקיבא אומר לא של שבת קריבין ביה"ה. ולא של יה"ה קריבין בשבת:

פרק טז כל כתבי הקודש מצילין אותן מפני הדליקה בין שקורין בהן ובין שאין קורין בהן ואע"פ שכתובי' בכל לשון טעוני גניזה ומפני מה אין קורין בהם מפני ביטול בית המדרש. מצילין תיק הספר עם הספר ותיק התפילין עם התפילין ואע"פ שיש בתוכן מעות ולהיכן מצילין אותן למבוי שאינו מפולש(קלח*)בן בתירא אומר אף למפולש: ב מצילין מזון ג' סעודות הראוי לאדם לאדם הראוי לבהמה לבהמה כיצד נפלה דליקה בלילי שבת מצילין מזון שלש סעודות בשחרית מצילין מזון שתי סעודות במנחה מזון סעודה אחת רבי יוסי אומר לעולם מצילים מזון שלש סעודות: ג מצילין פל מלא ככרות. ואע"פ שיש בו מאה סעודות ועיגול של דבילה וחבית של יין ואומר לאחרים בואו והצילו ל ם. ואם היו פקחין עושין עמו חשבון אחר השבת להיכן מצילין אותן לחצר המעורבת (פ*) אומר בן בתירא לחלר המעורבת בלבד אפי' הכי לא אפי לא לחלולי עפי אפי אפלו' בהול על ממונו (קמא*) ולי אקשיית לי' אתי לכבויי: כפלי דליקה בלילי שבת. קודם אקילה: אחכית. קודם פעודה: כ' יוסי אומר לעולם הוא אלילי. הואיל ויומא בר הכי הוא ובפתילה עבה ולין הלכה כר"י: **ג** מצילין פל מלא ככרות. הואיל ובבת אחת הוא אלילי אפי לי פוכחת אפ לי בוכבת: ועגול פל דבלה. אע"פ פהוא גדול ויש בו פעודות הרבה: אפ היו פקחים. ויודעים פלא אפר אפכר כפועלים לא אפר אבת פקלי כיון דמעיקרא לאו אדעתא דאפר פעולה הבאו עומדין עמו פבצון לאחר אבת ובילה אפים עפקינן לאע"ג דמהפקבא

פ"ם קריבין ביה"ה (אבל לא של יה"כ בשבת) רבי עקיבא אומר לא של שבת קריבין ביה"ה. ולא של יה"ה קריבין בשבת:

פרק טז כל כתבי הקודש מצילין אותן מפני הדליקה בין שקורין בהן ובין שאין קורין בהן ואע"פ שכתובי' בכל לשון טעוני גניזה ומפני מה אין קורין בהם מפני ביטול בית המדרש. מצילין תיק הספר עם הספר ותיק התפילין עם התפילין ואע"פ שיש בתוכן מעות ולהיכן מצילין אותן למבוי שאינו מפולש(קלח*)בן בתירא אומר אף למפולש: ב מצילין מזון ג' סעודות הראוי לאדם לאדם הראוי לבהמה לבהמה כיצד נפלה דליקה בלילי שבת מצילין מזון שלש סעודות בשחרית מצילין מזון שתי סעודות במנחה מזון סעודה אחת רבי יוסי אומר לעולם מצילים מזון שלש סעודות: ג מצילין פל מלא ככרות. ואע"פ שיש בו מאה סעודות ועיגול של דבילה וחבית של יין ואומר לאחרים בואו והצילו ל ם. ואם היו פקחין עושין עמו חשבון אחר השבת להיכן מצילין אותן לחצר המעורבת (פ*) אומר בן בתירא לחלר המעורבת בלבד אפי' הכי לא אפי לא לחלולי עפי אפי אפלו' בהול על ממונו (קמא*) ולי אקשיית לי' אתי לכבויי: כפלי דליקה בלילי שבת. קודם אקילה: אחכית. קודם פעודה: כ' יוסי אומר לעולם הוא אלילי. הואיל ויומא בר הכי הוא ובפתילה עבה ולין הלכה כר"י: **ג** מצילין פל מלא ככרות. הואיל ובבת אחת הוא אלילי אפי לי פוכחת אפ לי בוכבת: ועגול פל דבלה. אע"פ פהוא גדול ויש בו פעודות הרבה: אפ היו פקחים. ויודעים פלא אפר אפכר כפועלים לא אפר אבת פקלי כיון דמעיקרא לאו אדעתא דאפר פעולה הבאו עומדין עמו פבצון לאחר אבת ובילה אפים עפקינן לאע"ג דמהפקבא

לפלוחת למוכם פבי לפ"ל מזי גבלא למוכם לגא. ומ"ש י"ל פפק פמ"ם כר"י. וכ"מ נתן טעם כיון דפתמ' קתני נמתני' ומטולין קפר מיכבין מפתם דפתם כר"י **בכל** גוונא מייב עיי"ם. ולפי פ"ל דלפמ"ם קושי' תוס' דפקתו כיון דקתני נייב כדי לכתוב קפר מוכני' למאי לריך עוד למתני' דמטולין קע"ג **סייב. לגא** ע"ב דצא לומר דאפי' כפר פלאו למוכם סייב ופמ"ב כר"י: **משנה ד** (תוס' מדפים ד"ם ספפוט. בכל מיעוטי דפצת (קג*) מדאתיר נמפצ **ר' כדי** ליטול ממנו מדת מכעל לקטן: **משנה ה** (פרע"ג ד"ה כדי לעפות כו' פל לתלג לתלגת) (קד*) גמרא תנא קולמוס מתלינ לקפרי לתפעותי **פ קפר** תפתון תיקו. ופיכם" קפר עליון פל לתלג היל לו קפר תפתון פל לתלג פאלגא. וכיון דפוא לידפי' פלא לפפרי' מתיפ

אומר אף לשאינה מעורבת: ד ולשם מוצי כלכלי תשמישו ולובש כל מה שיכול ללבוש (קמב*) **ועוטף כל מה שיכול לעטוף** (פ*) **ר' יוסי אומר שמנה עשר כלים וחוזר ולובש ומוציא ואומר לאחרי בואו והצילו עמי: ה רבי שמעון בן ננס אומר פורסין עור של גדי על גבי שידה תיבה ומגדל שאחז בהן את האור מפני שהוא מחרך ועושין מחיצה בכל הכלים בין מלאים בין ריקנים בשביל שלא תעבור הדליקה ר' יוסי אומר בכלי חרס חדשים מלאין מים לפי שאין יכולין לקבל את האור והן מתבקעין ומכבין את הדליקה: ו עכו"ם שבא לכבו אין אומרים לו כובה** (קמח*) **ואל תכבה מפני שאין שביתתו עליהן אבל**

קטן אומר אף לשאינה מעורבת: ד ולשם מוצי כלכלי תשמישו ולובש כל מה שיכול ללבוש (קמב*) ועוטף כל מה שיכול לעטוף (פ*) ר' יוסי אומר שמנה עשר כלים וחוזר ולובש ומוציא ואומר לאחרי בואו והצילו עמי: ה רבי שמעון בן ננס אומר פורסין עור של גדי על גבי שידה תיבה ומגדל שאחז בהן את האור מפני שהוא מחרך ועושין מחיצה בכל הכלים בין מלאים בין ריקנים בשביל שלא תעבור הדליקה ר' יוסי אומר בכלי חרס חדשים מלאין מים לפי שאין יכולין לקבל את האור והן מתבקעין ומכבין את הדליקה: ו עכו"ם שבא לכבות אין אומרים לו כבה (קמח*) ואל תכבה מפני שאין שביתתו עליהן אבל קטן

יזמפקלא קא זכי ומה שהניל דידיה סוי מ"מ לא ניחא ליה דלתהכי מחכים דידע דעל כרחיה תפקיה ובחכם נמי לא ניחא ליה לטורח הילוך שקיל מגריה: ד ולשם הוא מוצי. לחכא קמ"ל לחלוק המעורבת ובאן בחיי' חפ"י לחלוק שהיה מעורב: כלי תשמישו. שלריכים לו לאותו היום לשעודה: י"א כלים. שהוא רגיל ללבוש בחול בשת מ' ותו לא ואלו הן שבשביל העליון ומלבוש שממלחין לותו וכוך ולמר גמן בין חפילה לתפילה שקורין בערבי מחפי"ל ומגוד בחב שמוגב ממעל למדיו ובגד לר וקלל שקורין בלעז"ז גוכי"ל וחלוק שלובש על בשרו שקורין קמי"ל ומגוד שמוגרים עליה וכובע שבראשו ומלבשת ושני מנעלים שברגליו ושני בתי ידים שמלבי"ש לותם על הידים ומכסים בהן הזרועות עד המליליס ושני ידידים שמתכנד בהן ועולים קנן שמכסה בו לחשו וכחפיו וקולר שבלוחלו ותלויין שני לחשיו לפניו וקורין לו בערבי ס"ד: בולו והליליו עמי. שבשם שהוא מליל כך הם מלילים חבל לעיל לחוד בולו והליליו לבם שפעמים שהוא מליל יותר ממה שהם יכולים להליל (קמג*) כגון שהוא לח קשה ואין קשרו לו ליפבח: ה שידה. הערוים כאין לחון: תיבה. קטנה של סולחני: ומגדל. לחמי"ו בלעז ובערבי מכסח"ל ומלחתן של עץ: שאחז בהן את האור מחרך. ואין האור לחאחז בו ומליל על כלי עץ שלא ישרף: בין מלאים. מים: שאין יכולין לקבל את האור. מפני שחדשים הם וקבר כ"י גרם כבוי לחסור (קמו*) לפי שמוקוס הפשך ממון ואין הלכה כר"י (ג*): ו אין אומרים לו כבה. לחמיה לעכו"ם שבות: ואל תכבה. אין לריך למחות בידו אלא יכיחו ויכבה

תוספות חדשים

משנה ד

(פ*) ולשם כו'. פיכול לעטוף כי ובס"ע פ"י של"ז ס"ם פפק כס"ק והביא דיעות לי שכי רק פעם לי' או שכי לפשוט וללבוש כמה פעמים ולא הכריע.

(ג*) בהר"ב ד"ס שאין יכולין לקבל כו' ואין הלכה כר"י ע"ל וכ"ם בס"ע פ' של"ד:

תוס' רע"ק

מפפק אינו מיינ מעשה שלא"כ הוליאו כשיעור המגיע לקבר עליון שהוא של מועט היד וכן פפק הרמב"ם ז"ל בפ"י של"ד קולמס המגיע לרחמי לחצעותיו. אבל הרע"ב שכי מועט לחצעותיו ומייגו קשה תחתון ל"ע:

פרק ט

משנה ג

(הרע"ב שהיא עמו'. הלחוי להזקיקה) (קה*) ועי' כיס כלים ובכיס פ"ז לנדה:

משנה ו

(ועטון) (קו*) עיין פילושו בהרע"ב לעיל פ"ב מ"ב:

(פס תי"ט ד"ה פלפלת. וכפיכם"י כ"ל) (קו*) ועי' בע"ז ובנקוט"כ יו"ל פ' כ' ק"ם:

פרק י

משנה ב

(שהולילין חמר פעור) (קח*) וקמ"ל טעמא לפי שכרמלית אבל לא כח תע"ג דהעגיבו דרך כרמלי' חיי"ב ול"ל מהלך כעומד דמי. גמרא. (פס הרפ"ב ד"ה ע"ד מיולין. תפ"ב הולין בהחפוכה) (קט*) וכ"ב הס"ם. וכתב הס"ם (פרק י"ב מ' פפת הלכי י"ח) ניחוד דבריו פפס מפר פפיים הקופה מקלתה בבפות זו ומקלתה בגמרא זו ומקשה לחולחה אינו מיינ לפי פלא היתה בפעת עקיבה פכי הולחה בפת לחת פכבר ה' מקלת הכלי בדה"ב ע"ב. ומזה תמוה לי לכחורה על מ"ם תום' פפת לף ל"ב ע"ל ד"ה התם למעלה מג' וכו' דרפס ס' חגר ד' זמי' חגר חו. דבלחעלה מג' חגר יד תמי' חגר עייש. פ"ב יקשה בהיפוך בתתן לתוך ידו של בעה"ב חו בגעל מתנו והוליל לתתי מייב הא תיבף פפסכים

תוספות חדשים

(ס*) בהר"ב ד"ס אומס לפי כו' עכ"ל וכ"ש בפ"ש פי' בע"ז פ"ו:

משנה ח

(ג*) עכו"ם כו' מילא כו' מפקה לפכיו יפכול כו' ע"כ כ"ל דדוקא נקט מפקה לפכיו דקוד' פיפפה הגר לפקוד מפני שכוחים שפא יהיה לפם שמילא לנוכך יפכול וכך נכ' מדבני כ"י ז"ל שכתב על פכייפא דגוי פליקא עפנים מפיל לפכיו יפכול לפ נהפתו ואפכיו דנקע בכולהו דגוי לנוכך עלמו עבד. וכ"ע מדבני הפוב"ס פ"ו:

(ש"ל):

תום' ר"ע

הענין יהו עם הפפץ או כפכול הפפץ מבעה"ב הפפץ כיוהם מכם קלוטם ללא גרע מדכך הלוכו בפויכ וכפפזב וסולילו סוי עקיכם מדפה ופעוב כיון לכבר פי' מקלתו בפוץ. ועע"ג. וכפלע"ל עם"י לבני תום' לפיל דף ל' ע"ל ד"ה קלוט' וכו' לא דמיא כלל לכיון לכני פסוגפה דמי. וצ"ע כי לפמות ללקילא לא לפכיון קלוטם כמי פסוגפה דמי לפלי"כ כל זוכך ד"ה בכ"ש ניחא דצתוך ל' כהוגפה ע"י"פ. ולע"ל כוונת תום' עפ"י"פ תום' כתוטים דף ל"ל ע"ב ד"ה מהלך כעומי וכו' ומעכיל ד"ל הלכתא גויי לה ולא יליפי' מיני' דפתם מקום פיוב הוא אבל בן עזאי עייני בפקום פעוב יעי' מהרש"ל פל יגם בפקום פיוב פמיכן מהלך כעומד בפגל פתץ ע"ג להגביע וכפלך להוליכו. פיינו לתיובתא תוני' בכל מקום מהלך כעומד וממעכיר יליפי' לקולא ל"ת ממקום פיוב מהלך כעומד וע"ג בפקום פעוב ליכא למילף מפעכיר ללא ניחא לקולא מהלך כעומד ע"י"פ. ת"ב פפיב כי תום' לפם פיתא לרע"ק ס"ל לקולא פסוגפה פין לתוי למילף זוכך מפתיע בפקום פעוב הר"ל לומר לתפי' לקולא קלוטה כהוגפה לליכא כתי' מזוכך דהתם הוי בפקום פיוב. וגם פין לומר ניהי דבן עזאי ס"ל כן. ת"ת לתת רע"ק ס' לגמרי יליפי מזוכך ד"ת לקולא ל"ת קלוטה כהוגפה ולא ס"ל לתלק בין מקום פיוב למקום פעוב לפ"ת יקשה מ"ל לדיק דבפל פתץ להגביע וכפלך להוליכו דספוב לתהלך לתו כעומד פת עליע דבן עזאי ס"ל לתפי כעומד וסיכן מניע מולק בזה. ובבן דק

קטן שבא לכבות אין שומעין לו מפני ששביתתו עליהן: ז כופין קערה על גבי הנר בשביל שלא תאחוז בקורה ועל צואה של קטן ועל עקרב שלא תישך אמר רבי יהודה מעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי בערב ואמר חוששני לו מחטאת: ח עכו"ם שהדליק את הנר משתמש לאורו ישראל ואם בשביל ישראל אסור מילא מים להשקות בהמתו משקה אחריו ישראל (ג*) ואם בשביל ישראל אסור עשה עכו"ם כבש לירד בו יורד

וכבה מפני שחין שביתת העכו"ם עליה לישראל לינו מאחר על שביתת העכו"ם כשלינו עצמו: ז כופין קערה. שם מכם על גבי הנר ובלבד שלא יכבה ותע"פ שמועל כלי להשתמש בקורה שלינה נעשת בשבת הא מותיבה מינה לגבי ילמד לומר לין כלי נועל שלא לצורך דבר הנעשל ומפני לה בלריך למקומו של כלי דשרי לטלטלו לצורך מקומו. ועל גבי שלי של קטן. לאו לורה של נער קטן קאמר דהא גרף של בעי הוא ומותר לטלטלו ולהוליחו לאפפה אלא שהר קאמר ועל גבי שלי מרנגולים מפני הקטן שלוה יטפה ויתלכלך בה וכגון שלוה זו מוכחת בשפה שבחלר אלא רוב קרי. ולאו גרף של בעי הוא הילכך לין מותר לטלטלה ולהוליחה אבל כופין עליה קערה בשביל הקטן שלא יתלכלך: מעשה בא. כפ"ת כלי על עקבו: בערב. שם מקום: חוששני לחי לו מחטאת. לכיון שלא היה עקבו לן לחביו מוכח לחי שמא חי"ב חטאת מפום לידה ולענין פסק ההלכה לותן בעלי החכם שיסכי ומיחיתן ולחי כגון הכאפים הקפיפ וכלב שוטה מותר להכנן מיד כשיולה לותן ולפילו שלין לליפ לחביו ולותן שלינן מוסכין ומיחיתן ולחי שלא פעמים מיחיתן ופעמים לינן מיחיתן שם ליפ לחביו מותר להכנן ואם לין ליפ לחביו כופה עליהם כלי ואם דסכן והכנן לפי תומו מותר ולגלוד כחם מפני שהולה לפסק זו לקור (ד*): ח מילא מים. ומבוי צריה: כבש. עוסין בקפיפה גדולה ליכד זו מן הקפיפה לידשה ולילטריך תנא לאסמועינן כל ומ"ש דלי תנא כל הוא חמיצא כל הוא דשרי לליכא למיגזר שמא יבשה בשבת יפלול ליכל שלא כל למחה שלל מים לליכא למיגזר לקור ולי לשמועינן מים הוא חמיצא מים הוא דבשבת יפלול לקור שלל שלא כל תע"ג דבשבת יפלול כיון דלמיהו

כבש

(ג*) עכו"ם כו' מילא כו' מפקה לפכיו יפכול כו' ע"כ כ"ל דדוקא נקט מפקה לפכיו דקוד' פיפפה הגר לפקוד מפני שכוחים שפא יהיה לפם שמילא לנוכך יפכול וכך נכ' מדבני כ"י ז"ל שכתב על פכייפא דגוי פליקא עפנים מפיל לפכיו יפכול לפ נהפתו ואפכיו דנקע בכולהו דגוי לנוכך עלמו עבד. וכ"ע מדבני הפוב"ס פ"ו:

(ד*) בהר"ב ד"ס אומס לפי כו' עכ"ל וכ"ש בפ"ש פי' בע"ז פ"ו:

דמיסו ומי גריך ליה סבי דכר לאחד כל לותה לגיכא וכבש אף
על גב דדמי לכר דכבש לאחד כבש לותה מקום ומעמה ר"ג
ורקיים תנא ליה למעמה רב:

פרק יז כל הכלים. סיס להן דלתות נטלים בשבת
ודלתותיהן

יורד אחריו ישראל ואם בשביל ישראל
אסור מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו
באין בספינה ועשה עכו"ם כבש לירד בו
וירדו בו רבן גמליאל וזקנים:
פרק יז כל הכלים ניטלין בשבת
ודלתותיהן עמהן (ג*) אף על
פי שנתפרקו בשבת שאינן דומין לדלתו'
הבית לפי שאינן מן המוכן: ב נוטל
אדם קורנס לפצע בו את האגוזים וקורדו'
לחתוך את הדבילה, מגירה לגור בה את
הגבינה, מגריפה לגרוף בה את הגרוגרות
את הרחת ואת המזלג לתת עליו לקטן
את הכוש ואת הכרכר לתחוב בו. מחט
של יד ליטול בו את הקוץ ושל סקאים
לפתוח בו את הדלת: ג קנה של זתים
אם יש קשר בראשו מקבל טומאה ואם
לאו אין מקבל טומאה בין כך ובין כך
ניטל בשבת (ד*): ד רבי יוסי אומר כל
הכלים ניטלין חוץ מן המסור הגדול ויתד
של מחרישה. כל הכלים ניטלין לצורך
ושלא לצורך רבי נחמיה אומר אין ניטלין
אלא לצורך: ה כל הכלים הניטלין בשבת
שבריהן ניטלין * (עמהן) ובלבד שיהו
עושין מעין מלאכה שברי יעריבה לכסות
בהן את פי החבית שברי זגוכית לכסות
בהן את פי הפך רבי יהודה אומר ובלבד
שיהו עושין מעין

כבש מקום מלוק סיוכדין בו ולין [בו] ומעלת כקולם
כ"ם הכומכ"ם ועיין בדברי הכ"ג בסמכה ג' פ"ג
דמדות ועיין בפ"ג דבילה מ"ם סם בם"ד:

פרק יז כל הכלים. פי' הכ"ג סיס להם דלתות וכן
לשון רש"י ומעמה שלהו מלאכתן
להיתר הן ולהו בשאר כלים
פליגי לקמן. הכ"ן:

אף על פי שנתפרקו בשבת.
מפרש בפ"ק דמ"ק לענ"י
שנתפרקו בחול ונטלן בשבת.
והן הן דברי הכ"ג * ועיין
ע"ש בפ"ד בסמכה ה':

ב לתת עליו לקטן. מזוזות
לכ"ע:

ג ואם לאו וכו'. * פי' הכ"ג
אף על פי שסוף
חלול הין חללו עמו לקבל כלום.
וע"ע בודקין בו שמספכין זתים
לכלותן אם נתלקף שמן
בתוכן:

ה רבי יסודה אומר ובלבד
שיהא עומין מעין
מלאכתן. וכתב הכ"ג דל"ם אלא
בשאינו בשבת לאבד בשאבו ועל"ם
כ"ע מודו דניטלין וכו'. ס"ם.
ובזים פיקון מפני' דכשנתפרקו
הדלתות מן הכלי בשבת דאסו
יותר לטלטל משנתפרקו בע"ם
כתבו שם בתו' דלא דמי דהתם
אכתי כלי הוא שעדיין עומד
למלאכה לאפוני' ולאו להסבר
הכפוי עם הכלי אבל הכא לא
שמוד כלי אלא משום שעומד
למלאכה אחרת אלכך בשאבד
בשבת אסור דהוי כולד:

ו אם

תוספות חדשים

משנה א

(ג*) כל הכלי' מי
ודלתותיהן עמהן כו'
עכ"ל משפיל דהני
לעני' שנתפרקו
משעת דניטלים
הדלתות לפני' בלא
הכלים וכ"מ מדברי
הטור סי' ש"ם ושי"ב
מלי עמהן דקתני וכו'
שאחז החגל בהיתר זו
טעם שהיתר כש"ם
התו' דהכא לאכפי כלי
חול שעדיין עומד
למלאכתו הלשון עומד
וכלאו להתבר עם
הכלי וזהו שלמ'
שדלתותיהן ניטלין לפי
שלהן להשתבר
עמהן:
(ש"ל):

משנה ג

(ג*) קנה שלזתים כו'
ניטל בשבת עכ"ל
דוקא לגורך נוהו לו
מקומו דהא מלאכתו
לאיסור היא. והכ"ג
שלפני' לפי שעמך על
מה שיפכת בשמוך
בשבת לקמן שבת
עיקר מקומו לבדם
על לגורך ובלא לגורך
דמתניתין:
(שם):

משנה ד

(ג*) בהר"ב ד"ה כל
הכלים ניטלי' כו'
מוליכתן להיתר כו'
עכ"ל וכ"ם בפ"ע פי'
ס"ה:

(ד*) בהג"ל ד"ה כ'
מחמי' כו' ולין הלכך
כר"ע עכ"ל וכ"ם בפ"ע
בפי' ס"ם כר"י ולא
כר"י:

תוס' רע"ן

עזאי סייגו דס"ל
לקולא לא אמרי'
מהלכעומי דילפי'
ממעבי' ד"ל אבל
לאיזהר אלי מבי
למהלך כעומד.
מע"כ דאמר בברית
הפלנים לאסיפת
למהלך כעומד
וילפי' הך לקולא
ל"ל הכי ממעביר
ד"ל אין לך לפי' רק
במקום מיוב. אבל
במקום פטור לאוי
לומר לאפי' לקולא
מהלך כעומד.

ומדסייטו לבבן ע"כ לא ס"ל כלל מהלך כעומד. ס"ב שפיר קאמרי' לבע"ק אם איתא למהלך כעומד אין ללעוד זוכך ממוקים ד"ל לזוכך פטור דמקום שפיר
אף לקולא לאוי לומר דקלוטים בהוקפה דעל זה ליכא לפי' מזוכך ד"ם וה"ב כ"ז בזוכך למעלה מי' אבל על קופ"ת הכ"ל דבתן למתך יום או אל בעכ"ע ה' בעמ
ממעו ושולין לבפנוד מכח קלוסם בזם

קמ"ע מגירה (האַ דאָגע, גראָשרפּעל) רחת (ווינדשוים־על) כוש (שפּינדעל) כרכר (פּין לפ"ל פ"ם מ"ו) מקאין (פּאַקנאַדעל) יתד של מחרישה (פּלוג־שע"ר).

מעין מלאכתן שברי עריבה לצוק לתוכן מקפה ושל זכוכית לצוק לתוכן שמן: ו האבן שבקירויה אם ממלאין בה ואינה נופלת ממלאין בה ואם לאו אין ממלאין בה. זמורה שהיא קשורה בטפיח ממלאין בה בשבת: ז פקק החלון רבי אליעזר אומר בזמן שהוא קשור ותלוי פוקקין בו ואם לאו אין פוקקין בו וחכמים אומרים בין כך ובין כך פוקקין בו: ח כל כיסוי כלים (ג*) שיש להם בית אחיזה ניטלים בשבת אמר רבי יוסי בד"א בכסוי קרקע אבל בכסוי כלים בין כך ובין כך ניטלים בשבת:

פרק יח

מפנין אפילו ארבע וחמש קופות של תבן ושל תבואה מפני האורחים ומפני בטול בית המדרש אבל לא את האוצר מפנין תרומ' טהורה ודמאי ומעשר ראשון שניטלה תרומתו

תוספות יום טוב

*ו **אם** ממלאים בה. פירש בקרויה ואינה נופלת פי' האבן וכן הוא אומר בפרשת ויצא והאבן הזאת:

זמורה שהיא קשורה. דסוף לא יצא לתקנה אבל אינה קשורה אף על פי שתקנה מבע"י ויש עליה תורת כלי לא כדמפרש בש"ס שמא יקטום דשמא למחר תהא לו ארוכה יותר מדאי ויקטמה ונמצא מתקן כלי:

ז **וחכמים** אומרים בין כך ובין כך פוקקין וכו'. פי' הר"ב בין קשור ובין אינו קשור והלכה כחכמים. ועיין בפרק בתרא דעירובין משנה ח' וי"א שכתב דבעינן קשור בנגר הנגרר ושם אפרש בס"ד ועיין מה שאכתוב בס"ד במשנה י"ב פרק בתר' דעירובין:

ח **במה** דברים אמורים בכיסוי קרקע. פירש הר"ב בכיסוי קרקעות ל"פ דאסור אי לית להו בית אחיזה. פירש"י דהוי כבונה אי לאו דמוכחא בית אחיזה דילי' דלמשקיל והדורי עביד:

פרק יח אפילו ארבע וחמש קופות. פי' הר"ב לאו דוקא וכו'. * [ובגמרא] כדאמרי אינשי. פירש"י השבון קטן תחלה ואם ילטרך יותר יפנה יותר. הכי איתא בש"ס לפי גרסת ספרים שלנו והתוספת בפ' האומנין סוף דף ע"ט כתבו דלא שייך לשנויי דלא זו אף זו קתני כיון דד' בכלל ה' אלא שמוסיף ע"כ ולי נראה במספר ד' וה' שכן מליכו דאורחא דתנא למתני הכי כדתנן לעיל פט"ו משנה ג' ובר"פ י"ג דיבמות ומשנה ג' פ"א דכתובות ובפ"ד דב"ק ומשנה ט' וי' ורים פ"ב דבבא מליעא ובפ"ו דסנהדרין ובפ' בתרא דחולין ובספ"ב דפרה ובכולהו מסתבר לי דמסקך סריך בתר תשלומי ד' וה' דפרק ז' דב"ק דהתם בדוקא ככתוב בתורת משה:

* **קופות** בירושלמי מפרש כהא דתנינן (בשקלים פ"ג) קופות של [ג'] סאים (תוספות):

אבל לא את האוצר. כתב הר"ב דילמא אתי לאשווי גומות. עיין משנה ז' פ"ב דביצה:

ודמאי פי' הר"ב דחזי לעניים וכו' ואי בעי הוה מפקיר וכו'. בש"ס איתא הכי וכתבו התוספות דה"מ למימר (קנג*) כדלעיל בתרומ' כיון דחזי [לכהן] אלא כיון דאשכה טעמי' דאפילו לדידי' מלי חזי אמר. ובפרק כל שעי' ובפרק ג' שאכלו אצטריך להאי טעמא ע"כ. ובפ' בכל מערבין אילטריך כמי להאי טעמא אליבא דקומכוס כמ"ש שם התוספות דף ל"א וכתבו עוד שם דמשום הכי

ר"ע מברטנורה

מעין מלאכתן. הראשונה: לצוק לתוכן מקפה. **עבה ודייסא** דעסה מעורבת במים ולא פליגי אלא **בנשברו בשבת אבל** נשברו מערב שבת כ"ע מודו דנטלים אפי' **אין עושין מעין** מלאכתן הראשונה ואין הלכה כר"י: **ו האבן שבקרויה. דלעת** יבשה וממלאים בה מים ומתוך שהיא קלה אינה שוקעת אלא לפה ונותנין בה אבן להכבידה: אם ממלאין בקרויה ואין האבן נופלת. שהדקוה יפה בפי הקרויה הוי כלי: ואם לאו הרי היא כשאר אבנים ואין מטלטלים את הקרויה שנעשית בסיס לאבן שבתוכה: זמורה שהיא קשורה לטפיח. לפך קטן ששואבין בו מים מן הבור או מן המעיין ממלאים בו דשויה להך זמורה כלי: **ז פקק החלון.** כגון לוח ומסך או שאר כל דבר שסותמים בו החלון: ותלוי. שאינו נגרר בארץ: ואם לאו אין פוקקין בו. שאם נגרר על גב קרקע כשהוא שימטו מעל הארץ לסתום בו **מיחזי** כמוסיף על הבנין וסבר רבי אליעזר אין מוסיפין על אהל עראי בשבת: בין כך ובין כך. בין קשור בין אינו קשור פוקקין בו הואיל והיה מוכן מאתמול לכך דסברי דבמוסיפין על אהל עראי בשב' והלכ' כחכמי' (א*):

ח במה דברים אמורים בכסוי קרקעות. בש"ס קאמר דבכסוי כלים כ"ע לא פליגי דשרי אע"ג דלית להו בית אחיזה ובכסוי קרקעות כגון כסוי של בור ודות לא פליגי דאסור אי לית להו בית אחיזה כי פליגי בכסוי כלים המחוברים לקרקעות מר סבר כקרקעות דמיין ומר סבר לאו כקרקעות דמיין והלכה כחכמים שהמחובר לקרקע הרי הוא כקרקע (ג*):

פרק יח מפנין. אם לריך למקום להושיב שם אורחין להסב בסעודה או תלמידים לשמוע הדרשה ודוקא לדבר מלוה שרי ולא חיישינן לטרחא בשבת: ארבע וחמש. לאו דוקא דאי בעי אפילו טובא נמי (ד*). אבל לא את האולר. כלומר ובלבד שלא יגמור את האולר כלו עד שיגיע לקרקעיתו דלמא אתי לאשויי גומות: מפנין תרומה טהורה. ואפי' ישראל דלא חזיא ליה יוכל לטלטלי' ולפנותה כיון דחזיא לכהן: ודמאי. דחזי לעניים כדתנן מאכילין את העניים דמאי ואי בעי הוה מפקיר לנכסים והוי עני וחזי ליה השתא נמי חזי ליה: ומעשר ראשון שנטלה תרומתו. שנטל ממנו תרומת מעשר ולא נטלה ממנו תרומה גדולה כגון שהקדים בן לוי ולקח המעשר בשבלין דעדין לא חלה עליה חובת תרומה שאין הדגן חייב בתרומה גדולה עד שיתמרח בכרי וזה שהקדים ולקח המעשר בשבלין

תוספות חדשים

(א*) בהר"ב ד"ה בין כך פי' והלכ' כחכמים עכ"ל וכ"פ בש"ע רסי' ש"ג:

משנה ח

(ב*) כל כסוי כלי' כו' כש"ל מוסק סי' כל וכתב הרמ"ז דטעמו דלי תני כל משמע דבכל הכלי' בעי ח"ק בית אחיזה והא ליתא אלא בכיסוי כלי' המחוברים לקרקע.

(ג*) בהג"ל ד"ה במה דברים אמורים כו' והלכ' כחכמי' כו' עכ"ל וכ"פ בהג"ל:

(ד*) בהג"ל ד"ה ארבע וחמש לאו דוקא כו' עכ"ל היינו לאורחין הרבה אבל לאורח א' לא שרי אלא הי' מאולר גדול הרבה. לא היה בו אלא ה' קופות מפנה מהם ד' ש"ע סי' של"ג:

תוס' רע"ק

שפיר יש לומר דבמקום שיובא לא אמרי' לקולא כמי שסונמה. ודוק:

(שם בא"ד כל הקופ' וחייב)(קי"*) והרמב"ם פרק י"ב פסק דפטור עד שיוליא את הקופה דאגד כלי שמי' אגד ופירושא דמתני' אע"ג דרוב פירות מגבהו פטור ולא רוב פירות בלבד אלא אפי' כל הפירות עד שיוליא את כל הקופ'. גמרא:

(שם תי"ט ד"ה עד שיוליא. והא דתנן (קיא ס*) לא ידעתי המנסך דברי' אלו דזהו קושי' בפ"ע בלא"ה על מתני' דלעיל ואיך תלי' זה בדינא דאגד כלי ל"ש אגד דאטו אם שמי' אגד לא מלינן לומר דמתני' אשמעי' דאינו חייב עד שיוליא כל הקופה דזהו לא נזכר במתני' ותוס' הקשו באמת בשתם לעיל במתני'. ואולי י"ל בכוונת התי"ט במה שתרלו תוס' שם בתחלה דאשמעינן לאף דבעלמא באכל ב' זיתי חלב בהעלם א' ונודע לו וחזר ונודע או בהפרים וחזר ונודע מחייב ב' הכא כיון דהכל בכלי א' פטור. ולזה ס"ל להתי"ט דאף דבקושייתם לא הוי ס"ל לחלק כן לדינא היינו למ"ד לא שמי' אגד אבל למ"ד שמי' אגד כיון דלא נעשה הולאה עד גמר הולאת הקופה הוי רק הולא' א' ואפי' בנודע ובצ"ע הינו חייב אלא א' והשיר אשמעי' מתני' דאע"כ שמי' אגד מש"ה פטור ואי"ש אלא א' אף בנו"ג. ולזה קושייתם רק למ"ד ל"ש אגד דלשרי

קמ"ע מקפה (ברייא) טפיח (קרוג) פקק (צושטאפסען, צומאבען).

תרומתו ומעשר שני והקדש שנפדו והתורמוס היבש מפני שהוא מאכל *לעניים אבל לא את הטבל ולא מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ולא את מעשר שני והקדש שלא נפדו ולא את הלוף ולא החרדל רבי שמעון בן גמליאל מתיר בלוף (קנג*) מפני שהוא מאכל עורבין: ב חבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדים אם התקינן למאכל בהמה מטלטלין אותן ואם לאו אין מטלטלין אותן כופין את הסל לפני האפרוחים כדי שיעלו וירדו תרנגולת שברחה דוחין אותה עד שתכנס. מדדין עגלין וסייחין ברשות הרבים. אשה מדדה את בנה. אמר ר׳ יהודה אימתי בזמן שהוא נוטל אחת ומניח אחת אבל

בטבלין אינו מפריש אלא תרומה ומעשר בלבד ומותר באכילה אף על פי שלא הפרישו ממנה תרומה גדולה: ומעשר שני והקדש שנפדו. שפדו אותן הבעלים ונתנו את הקרן ולא נתנו את החומש ושמעינן מהכא דהכא פדויין והחומש הוי מלוה גבי בעלים: אבל לא את הטבל. ואפי׳ טבל דרבנן כגון הזרוע בעציץ שאינו נקוב: ולא את מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו. אם הקדים בן לוי ולקח המעשר אחר שנתמרחה התבואה בכרי קודם שהפרישו ממנה תרומה גדולה והפריש ממנו תרומת מעשר ולא הפריש תרומה גדולה זהו מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו האמור כאן שכיון שנתמרחה בכרי ונתחייבה בתרומה כשלוקח המעשר ראשון אע״פ שמפריש ממנו תרומת מעשר כל זמן שלא הפריש ממנו תרומה גדולה טבל הוי ואסור לטלטלו בשבת: ולא מעשר שני והקדש שלא נפדו. כגון שנפדו אבל לא נפדו כהלכה כגון שפדה המעשר שני על גרוטאות של כסף ואין מעשר שני נפדה אלא במעות שיש עליהן צורה דכתיב (דברים י״ד) וצרת הכסף בידך. והקדש אינו נפדה בקרקע דכתיב (ויקרא כ״ז) ונתן את הערכך ביום ההוא דבר הנתן מיד ליד: לוף. מין קטנית שאינו ראוי אפי׳ לבהמה ורמב״ם פירש מין ממיני הבצלים: עורבין. כגון עשירי׳ שמגדלים עורבים לגדולה (קנד*) ואין הלכה כרשב״ג (א*): ב חבילי. אגודות: זרדי׳. ענפי האילן לחים שמזרדין אותם למאכל בהמות: כופין את הסל לפני האפרוחים. ומבטל כלי מהיכנו לא הוי שאין האפרוחים עומדים עליו והאומר אין כלי ניטל אלא לצורך דבר הניטל מוקי למתני׳ בצריך למקומו של כלי: שברחה. מן הבית: דוחין אותה. בידים: עד שתכנס. ודוקא דוחין אבל לא מדדין לפי שהתרנגולת מגבהת עצמה מן הארץ ונמצא שהוא מטלטלה אבל אווזין ושאר עופות מדדין: מדדין עגלי׳. אוחז בצוארו ובצדדיו גוררו ומקישו ומכנע לו רגליו: והאשה מדדה את בנה. אוחזתו בזרועיו מאחוריו והוא מניע רגליו הולך: שנוטל אחת ומניח אחת. כשהתינוק מניע את רגליו מניח אחת ומגביה אחת: אבל

הכי משני הכא נמי כמו דמשני התם דאיצטריך לשנויי הכי. ועיין מ״ש בס״ד במשנה ה׳ פ״ג דסוכה: * והקדש כתב הר״ב אינו נפדה בקרקע דכתיב ונתן את הערכך וגו׳ ובפ״ז דברכות כתב הר״ב דכתיב ונתן הכסף וגומר והכי איתא בסוגיא דהתם ודהכא ועיין מ״ש שם והרמב״ם בברכות לא פי׳ כלום והכא פירש כדכתב הר״ב ולא מצאתי לדרשה זו בשום מקום ובת״כ פרשת בחקותי ממעטים קרקעות ומבשקל הקדש דומשמע דוקא שקלים ופדה נרבות כו׳ והתוס׳ דהכא הביאו ברייתא זו דת״כ ומסקי שהיא עיקר. דמוכחן תקפי׳ מטלטלין נמי לא וכתבו דנייהו איכי למדרש בכלל ופרט וכלל וכתן כלל כסף פרט וקם לו חזר וכלל כו׳ (ועיין מ״ש במשנ׳ ט׳ פ״ד דב״מ בההא דכלל ופרט וכלל) ועיין מ״ש במשנה ח׳ פ״ח דבכורות לענין הדרשה דת״כ: * והתורמוס פירשו הר״ב בסוף משנה ג׳ פ״ק דכלאי׳ [ועיין] לקמן בפ׳ עשרי׳ משנה ג׳ ועיין מ״ש בשם מהר״ם במשנה ד׳ פ״ק דטבול יום: אבל לא את הטבל. דטבל לכהן נמי לא חזי דאסור לכהן לאכול מפירותיו בטבלן כמו שפסק הרמב״ם בפ״א מה׳ מעשרות: ולא מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו. עיין מ״ש בס״ד בפ״ז דברכות בשם תלמידי ר״י: לוף במשנ׳ ב׳ פ״ה דשביעית כתב הר״ב לפי׳ הרמב״ם שלא זכר פירש״י שכתב בכאן: רבי שמעון בן גמליאל מתיר בלוף מפני שהוא מאכל עורבין. ות״ק דפליג משום דסבר דלא מטלטלין דבר שהוא מאכל לחיה ולעוף כל היכא דליתנהו ברשותיה אלא א״כ דרך בני אדם לגדל אותן * ומ״ש הר״ב דאין הלכה כר׳ שמעון בן גמליאל עיין במשנה ו׳ פ״ח דעירובין: ב אם התקינן למאכל בהמה. משום דסתמייהו דהני להסקה קיימא בעי בהו הזמנה כ״כ הר״ן. ומצאתי מ״ש הר״ב שמזרדין אותן למאכל בהמו׳ ר״ל לפעמי׳ ולא מן הסתם: כופין את הסל כו׳. כתב הר״ב והאומר אין כלי ניטל כו׳. עיין מ״ש במשנה ז׳ פרק י״ו: דוחין אותה. עיין מ״ש בס״ד בספכ״ג: מדדין היא מלה עברי׳ כמו (תהלים מ״ב) אדדם עד בית אלהים רמב״ם:

מדדין עגלים וסייחים. למה שכתב הר״ב והכי איתא בברייתא דאווזין ושאר עופות מדדין. קשה דלחלק בעופות בין תרנגולת לאווזין ושאר עופות. ולמאי מחלק בין תרנגולין לעגלין וסייחין. ומיהו למה שפסק הר״ן לחלק בין גדולים לקטנים. דקטנים לא שרי לטלטלם אלא בחצר אבל לא ברה״ר. וגדולים אפי׳ ברה״ר שרי. ניחא. דמתני׳ ברה״ר איירי כמ״ש הר״ן מכח סיפא דמדדה את בנה דמפלגינן בש״ס ברה״ר ומינה דעגלים וסייחים נמי אפי׳ ברה״ר. ולהכי תני עגלים וסייחים ולא שאר עופות לאשמועינן דדוקא בגדולים שרינן ברה״ר. ובנוסח משנה בש״ס וכן בספר שלפנינו גרסי׳ במתני׳ עגלים וסייחים ברה״ר אבל ברי״ף וכן בנוסח משנה דוקכיות ל״ג ברה״ר:

אבל

תוספות חדשים

(א*) הר״ב ד״ה עורבין כו׳ ואין הלכה כרשב״ג עכ״ל ובב״י סימן ש״ח סכ״ט פסק דהם יש לו עורבין מותר לטלטלו ואם אין שם עורבין מותר לכל אדם ועי״ש [illegible]

וממהורש״א זצ״ל:

תוס׳ רע״ק

דדלוי לחייב באמת בנו״כ כמו בטלואה כיון דמלאכת הולאה מכל מין מנין כשילא לחוץ נגמר פיוצו:

משנה ה

(והוליאוהו שנים) (קיא ב*) ושיעור א׳ לשניהם עי׳ לקמן פי״ג מ״ו הי׳ כח בא׳ להוליא לבדו וסב׳ א״י להולי׳ לבדו ונשתתפו שניהם והוליאו זה שיכול חייב וזה שא״י הוי מסייע ואין בו ממש ואפי׳ הוא בעל כח הרבה אלא שנושא הקורה באגבעו דאלמלא הסאר לא הי׳ בכחו להוליאו בכה״ג דמה לנו לכחו כיון דהשתא מיהא א״א יכול. תוספות. ובסוגי׳ איתא אמר מר זה יכול וז״א ר״מ מחייב. איבעי׳ להו בעינן שיעור לזה ושיעור לזה או דילמא שיעור אחד לכולן וכו׳ אר״ם מסתמי׳ דרבא אף אנן נמי תניא הי׳ יושב ע״ג מטה וכו׳ ארבנ״י אף אנן נמי תניא לבי שנכנס לבית וכו׳. ובתוספו׳ הקשו למאן דס״ל דבעי׳ שיעור לכל א׳ אטו מי לא שמיע ל מתני׳ דלבי ותא

דבאמת בזה א״י וזה א״י כולהו מודים דשיעור א׳ לכולם. ומאן דעייתי מלבי לא נראה לו לחלק בין ז״י וז״י לבין זה א״י וזה א״י. ותמוה לי דמה הועילו בז הא מ״מ יאמר הקושי׳ על ר״ש מסתמי׳ דרבא דפשיט ונהפי׳ דזב יושב על המטה דל״ל ג״כ דלא ס״ל לחלק בזה א״כ אמאי פשוט ממתני׳ דזב ובדמיון שבת למסכת הזב אמאי לא פשיט מדמוקדם ומדין זה דעשו מלאכה וממתני׳ דלבי ולע״נ: (שם במשנה שניים חייבים (קיב*) ואם זה יכול וזה אינו יכול זה שיכול חייב וזה שא״י פטור דמסייע אין בו ממש. גמרא. ובתוס׳ שם ד״ה אר״ז הקשו דהכא אית לי׳ לר״ז דמסייע אין בו ממש ובס״ע דבילה אמרינן איתמר כחל עינא ע״י נכרי

תוספות חדשים

הר"ב ד"ה אבל כו' אלכתא כוסים עכ"ל וכ"ש בס"ע קיימן ס"ס סמ"ס:

ר"ה כגי יוסי כו' והלכה ככ"א כו' עכ"ל וכ"ש בס"ע קיימן ס"ס סמ"ס.

ר"ה שלי לפסק כו' והלכה ככ"ע עכ"ל וכ"ש בס"ע קיימן סמ"ס:

תוס' רע"ק

בשבת כר' משמע דכ"ז קודר לים גר ממש ע"כ. ולפעמי לכאורה קשה דהיפוך לית ס"ל לתנא"ר שם בכולל דמסיים אין גר ממש הם אי לא עניץ ופתי אין הכרכי יכול לכתול ורוי כיון זה לית יכול וזה ס"ל ללא מקרי מסיים. ולזה נלפע"ד להתם בגילי עניני דהתם בגילי מה לעניץ ופותם לית עוסק עסק ומשום כולל שהוא לית נותן שכחל לעיניו ללא דמסיים בשיש יעוסק שכנה שיכול הכרכי לכתול וזהו אין גר ממש והייגו דהגורם לית נקרא כולל. ומשו"כ הכא דשיש עוסים בעלמות הסולמי. וזה שם זה ס"ל וזה ס"ל שיש מקרי עוסי מלאכי. וש"כ מוילא ליתא לקושי' התוס' דכ"ז וכ"ש לי' שביבא להו דהתם הוי ג"כ כמו הכא כיון דהכרכי ס"ל לכתול שם לא עניץ ופתי הוא. לא מקרי מסיים ומ"מ ס"ל דמ"מ מסיים כזה לא מקרי כולל דהא לית נותן הכתול לך עכין שיכתול הכרכי: (שם וכן כזית מן המת (קנ"ב) אבל שתות מכזית עסוק. ומוקף בשו"ת שני זית מזית מ"ב לסולמי מסוגה הוא לסלל שלא יפסל בשיש בעיר עוותה. גמרא: **משנה ו** (בהבע"ג ד"ש ובפ"ב מיסורי מוסרי). שני שעורות פ"ב (קיד*) ובמלקט לבנה מתוך שעורות לך על שעור מ' מ"ב וזה לך בחול לכתול שכנה שם לבנה נגר. גמרא:

פרק יא משנה א (בהבע"ג ד"ש בזרק מכשרת היתיל לכ"ש. ובירושלמי ד' ע"ב) (קצא*) ר"ש בפלגו. ושם ליכא ד' לך בגילוף עוני המעיינות לא הוי הס"י לך על גבי מעיינות דאזי לאסתומי עלייהו לסגים דגר מזה מן זה שלא יוכל שום אי אפי הס"י ושכשבל פ"ק דשבת לך מ' כי לאם

אבל אם היה גורר אסור: **ג אין מילדין את הבהמה ביום טוב אבל מסעדין, ומילדין את האשה בשבת. וקורין לה חכמה ממקום למקום ומחללין עליה את השבת. וקושרין את הטבור ר' יוסי אומר אף חותכין. וכל צרכי מילה עושין בשבת:**

פרק יט רבי אליעזר אומר אם לא הביא כלי מערב שבת מביאו בשבת מגולה. ובסכנה מכסהו על פי עדים. ועוד אמר רבי אליעזר כורתים עצים לעשות פחמין ולעשות (כלי) ברזל. כלל אמר רבי עקיבא כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת ושאי אפשר לעשותה מערב שבת דוחה את השבת:

ב עושין

(כלומר אם לא עשה כלי מערב שבת) כיון שהוא קטן אי אפשר לו לעשו (כלומר שאין לו כלי) ומביאו בשבת מגולה. הכ"ן. והאי לאקשי דתנן לעיל לי לומר דלאקשי ומייב קתני דהא ומייב בשהוא כשכשהו כו"ש כ"ש לקמן * ועי"ש דלתוספת נכתב דדוקא בשהוא ועיין ע"ש בשהוא ר' פ"ו:

ג ומחללין עליה את השבת. בש"ס מכדי תני לית מילדין את האשה ויוצין לה חכמה ממקום למקום. ומחללין עליה את השבת לתתויי ותי. לתתויי הא ד"ה לא היתה לריכה לכך מבעתה ומלקה לה את הכך וכו'. ומהכא שמעינן דקונ"ל דש"ס ס"ל דריכה ליקוי תחום מן התורה. דלתנ"ה ותי קשיא ליה לש"ס ומחללין לתתויי ותי. הא ודאי דלילעריך ליה דהא עד השתא לא שמעינן אלא דאין מוסגין לליקוי תחומין ואין אלא עד"ש. אלא ודאי דריכה נמי תחומין. ולכאי שפיר ומקשין לתתויי ותי. וקייעתא לפסק הכי"ף בשפ"ק דעירובין דלכ"ע מפיס עפר מיל ולמעלה לוקה עליהם ומלאכיי ותיובתא למוקי' עליו (קנה*) ומוכיחים שאין קוס ליקוי תחומין ומלאכייתא שפיר קא ומקשה שבשלות. דבשלמא לי תחומין ומלאכייתא שפיר קא ומקשה לתתויי ותי דלע"ג לליקוי תחומין אין בהן כרת וקקילה אלא מלקות בלבד כמ"ש הרמב"ם בפכ"ו מה' שבת ס"ד ומקשה דלש"ס דלא סבירא אלא לעשות דבר שיש בו מלקות בלבד אבל ליקוי כרת וקקילה לא. והשתא תיקו לתתויי לף ליקוי כרת וקקילה קאתי. אלא לי תחומין דבשלמא ותי ס"ד ומקשה לתתויי ותי דלא בעיתא קאתי ומחללין דמשמע ליקוי ולומייתא. דעד השתא לא שמעינן דבשאין. כ"ל: **וכל** לכאי מילה דוחין את השבת. בש"ס פרק לקמן דף קל"ב נפקא ליה מדכיוס השמיני (קנו*) * דה"מ למוכתב ובשמיני יכול ולכ"ש דכ"ש לקמן לף מכשירי מילה דוחה שבת מפיק מדכיוס השמיני ומילה עלמה מלכה היא:

פרק יט אם לא הביא כלי. פי' הרי"ב מזמל למול את התינוק ומפי' בש"י וקאי לתתוי דפיקין לגעיל דקליק מיניה ליכול לכאי מילה עושין בשבת: **מביאו** בשבת. וכתבו התוי ותי"ט ויביאו התמק אלא כלי דשבת ליכא ליקוי שבת כגון שהי נותן את עלמו (כלומר פרק עשירי מסכת ט') וי"ל דאחר שמילה היא לריך להמשיכו לאחו דקנון לריך לאחו קנה ואז הוא חולה והוי כעות דאינו עושה עלמו (ועיין בש"ק דר"ה) ונשתהו מכוכבת ולא תוכל לבא אלא ועי"ל כיון דבקל יביא הכלי ומביאה התינוק שרי ר"ח לאחר המילה (קנו*) כדמוכח בש"ק וכרי ועיין בתסכת ג' * פרק לגעיל ובתסכת ג' פ"ד דכוכה. ומ"ש הר"ב ומגולה להודיע כרי ש"ק: **על** פי עדים. בש"ק מיבעיא להו אי עדים שניס או אחד שרואי להעיד בעיקום אחר ואין להקשות דלש"ק נחני ע"ש אי (קנח*) דלילעריך לומר שהוא ואח"כ יהיו עדים כשניס יחד בעיקום אחר [בגמרא]: **כלל** אומר כ"ע. ובכרי בפסחי פ"ו מסכת ג'. ועיקולם בעכשות פ"ח מסכת ג' ועיין בשי מסכת י"ג פרק בתרי דעירובין ובשי כ"ו דפסחים ועי"ש בתסכת ח' פרק בתרא דלי"ה: ג עושין

ב מחלין. מותר לתת הערלה: ופוערין. העור המכסה לתת הגיד: ומולין. לתת הדם ואע"פ שהוא חבוש שתין הדם כתק [ומיבוי] חלח על ידי מילה. לקפלית. תחבושת. לועס בשיניו. דכל מה דאפשר לבשיניו עדיף: **ג ומולפין** הזילוף הוא זריקת המים לו כל מקום. הרמב"ם. ולשון מכאי הוא יזוקו ועיין לי"ז כ"ז מתיבנס יזלפון ועיין ומכח ג' ס"ו דפרה: **אנדרוגינוס** עניו ושוא מפורש בשס"ח דיבמות: **ביום** הקליפי. עיין מ"ש בפ"ד במכח ג' ס"ע * ומ"ש הכ"ג והלכה כרבי"ע ס"ק: **ד חייב** לפי שהוא חובל ולינו ומקלקל שיהיה פעור וכן לשון לגבי מילה ומתקן הוא. הרמב"ם: **ורבי** יהושע פוטר. עיין מ"ש בכים ומכילתין וכן עיין ומכח ה' ס"ו דפסחים: **ה יום** עוד לאחר בשת. ומילה בלח בזמנה לינו לוחה יום עוד כי המילה מ"ע ור"ע עשה ול"ת כי הפה הוא לוח לעבות בו הוא לחוכו בשבתון ומנע בו מן המלאכה והעיקר בלינו לא לחי עשה ודמי לח לא תעשה ועשה. הרמב"ם:

סכי

ב עושין כל לצרכי מילה בשבת. ס"ק מכאי קחני כולהו כל לצרכי מילה לחתויי מאי. לחתויי הא דת"ר המול כל זמן שהוא עוסק במילה מוהל בין בשבת בין ביום. בפ"ק. וכתבו בתוספות דבשילהי פרי לעגיל ובו'. בפ"ק. וכתבו בתוספות דבשילהי פרי לעגיל כמי קתני. הפה תני לה לגב גרלה דמילי דחיוק לבל הכח עיקר: **ופוערין** עיין בפיהוש קוף פלק:

ג ומולפין הזילוף הוא זריקת המים לו כל מקום. הרמב"ם. ולשון מכאי הוא יזוקו ועיין ומכח ג' ס"ו דפרה: **אנדרוגינוס** עניו ושוא מפורש בשס"ח דיבמות: **ביום** הקליפי. עיין מ"ש בפ"ד במכח ג' ס"ע * ומ"ש הכ"ג והלכה כרבי"ע ס"ק: **ד חייב** לפי שהוא חובל ולינו ומקלקל שיהיה פעור וכן לשון לגבי מילה ומתקן הוא. הרמב"ם: **ורבי** יהושע פוטר. עיין מ"ש בכים ומכילתין וכן עיין ומכח ה' ס"ו דפסחים: **ה יום** עוד לאחר בשת. ומילה בלח בזמנה לינו לוחה יום עוד כי המילה מ"ע ור"ע עשה ול"ת כי הפה הוא לוח לעבות בו הוא לחוכו בשבתון ומנע בו מן המלאכה והעיקר בלינו לא לחי עשה ודמי לח לא תעשה ועשה. הרמב"ם:

סכי

ב עושין כל צרכי מילה בשבת מוהלין ופורעין ומוצצין ונותנין עלי' איספלנית וכמון. אם לא שחק מערב שבת לועס בשיניו ונותן. אם לא טרף יין ושמן מערב שבת ינתן זה בעצמו וזה בעצמו. ואין עושין לה חלוק לכתחלה אבל כורך עליה ממרטוט. אם לא התקין מערב שבת כורך על אצבעו ומביא אפילו מחצר אחרת: ג מרחיצין את הקטן בין לפני המילה ובין לאחר המילה ומזלפין עליו ביד אבל לא בכלי רבי אליעזר בן עזריה אומר מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת שנאמר (בראשית ל"ד) ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים. ספק ואנדרוגינוס (קס*) אין מחללין עליו את השב' ורבי יהודה מתיר באנדרוגינוס: ד מי שהיו לו שתי תנוקות אחד למול אחר השבת ואחד למול בשבת ושכח ומל את של אחר השבת בשבת חייב אחד למול בערב שבת ואחד למול בשבת ושכח ומל את של ער"ש שבת בשבת ר' אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פוטר: ה קטן נמול לשמינה לתשעה ולעשרה ולאחד עשר ולשנים עשר לא אפחו ולא יותר הא כיצד כדרכן לשמונה נולד לבין השמשות נמול לתשעה בין השמשות של ערב שבת נמול לעשרה יום טוב לאחר שבת נמול לאחד עשר

שני

תוספות חדשים

(ס') הר"ב ד"ה ובלבד בפ"ק מ' וחלכי כהלכ"ע עכ"ל וכתב בפ"ק פיעמן פל"ח לדיין לדין נוהגי בפיעלם כלל דיעמ בפרם כפלר כל לדם. ובמ"ח כתב דנוהגין לכתוב לדיי בודם מילה בפיעין פהוספו מע"פ:

(ב') הר"ב ד"ה וכ' יהודה כו' ולין הלכה כו' עכ"ל וכ"פ בפ"ק פיעין פהוספו:

תום' רע"ק

(פס בת"ל ועוד' הכחליס על הר"י נדון (קטז*) לף היכי לרוחב חללו בעפר לעות מ' בעפרים דלף מזי לאפחוחי על גבי הפרוחלים. מ"מ כיון דלאפרים עושים מילה לעלמו לכ"פ (תום' בוכה לף ל' ע"ב) ועיין פנח לף ל"ט ע"ב):

(פס בפכח ה' עקיבא מפייב (קיז*) דף ל"ע דלף בעי הפרה על עקום ל' על ל'. ובגמרא לף ל' ולמעל הפה הוא לוח לעבות בו עי המלאכה ופעיקר לף ל' בעקיבא עני. מפמע דלף פפיקא לי' לוף ס' בעקיבא לף כפ"ק פי' דלייק מדלף ומפייב דע"ק פפיס מ' ועפוס הולפ ופ' ועפוס הכפכפ ממעע דזפו ודלי דעקיבא בעי ל"ע ועעקום ל' על ל'. ובפוס ד"ה הולמעל הכפה. הקפו על כפ"י דלמעל הא לגל פפייב ג' ועפוס דלמעל פפייב דמולל' בעקום לב. ויכפה דפפוס לף ג"ז ד"ה לפייב דלף ועי' פקפ' פכיס ועכ"ל דמפייב פתולל' בעקום לב

לגמל הא דמפייב ג' פייעו בגד ובזר ובהע ובהר"י לף פי' כ"י מפפיעיעו פוס פיפום יע"פ. ולכאורה קפה הא פ"ע יפ פידום דמפייב ג' דמיכי יבעיי לפפילו עקיבא לא בעי מקום ל'. מענה לק"ע דהא דמכי לא מפייב ג' אלא בדה"י מקורה דכמעל דעלים דעי ובזה אין פילוק בין פנפה לעקיבא. וביון פכן פ"ש קוסי' תום' דפפיר עוכא דלא קחני דע"ק מפייב פחים ס"ע לף פיעו מפייב פחים ס"ע לף פ"ס פיעו מפייב ג' בגדא ובזר ובהע. ופפידום לפני

שני ימים טובים של ראש השנה נימול לשני עשר. קטן החולה אין מוהלין אותו עד שיבריא: ו' אלו הן ציצין המעכבין את המילה בשר החופה את רוב העטרה ואינו אוכל בתרומה ואם היה בעל בשר מתקנו מפני מראית העין. מל ולא פרע את המילה כאלו לא מל:

פרק כ רבי אליעזר אומר תולין את המשמרת ביום טוב ונותנין לתלויה בשבת וחכמים אומרים אין תולין את המשמרת ביום טוב ואין נותנין לתלויה בשבת אבל נותנין לתלויה ביום טוב: ב נותנין מים על גבי השמרים בשביל שיצלו ומסננין את היין בסודרין ובכפיפה מצרית ונותנין ביצה במסננת של חרדל ועושין אנומלין בשבת רבי יהודה אומר בשבת בכום בלבן

תוספות חדשים

(ס') הר"ב ד"ה שני ימים טובים וכו' דומה כו' עכ"ל וכ"כ זמנ"ם מכל נמ"ש ו"ד קימן רמ"ו עוקק ד"ה כל"ם דלמילו ד"ה זני של גליום לימו ווסה ע"ש והם"כ מקכים עם הנמ"ש.

(ע') ת"ש ד"ה מל ולא פרע כו' עכ"ל לא מכוון כו' עכ"ל לא ידעתי מלי קמי' לפו' בודאי לימו דומה לם שבר מכסה על העטרה לקוסם הכך בתעב' עלי' דהא בתוכה לא כתוב מיגלה העטרה כך יעול בשר ערלתו כך סהלכי לתפה מקי' נלמ' לנו הפרישה לי"כ לומר סהם כשהי מלנה ומדם דהא לא מלינו בגמ"ש ותפוקי' דלם מכסה פקנו' כוב הפעטרה פיהי' מעכב וכן ד"ק המצנה בשר סהחם' כו' ולפ"ג ניכחום שם מחבו בשם כ"ם דגם בפרישי' מעכבין נילין לכל כ"י לא ס"ל כן גם דיוק של כ"ם ים לדחום להמ"ין שם. ובפ"ז קף כ"ו הזוק: (מהורש"ח זצ"ל):

הר"ב ד"ה ואין מוכני כו' והלכה כחכמים שפ"ל וכ"ם בם"ע קיעין שפ"ז ק"ע וקי' ק"י ק"ע וקי' שק"י ק"ז

תום' רע"ק

עקיבה לא בעי ממקום ד' לע"ב דבשחת עקיבה בעי ובבהבי מתיים לי סם לחמרי ולחמ"ש סכשה לא בעי. ולבתי' לבא מכח סוכשה ל"ב ולחי סכי סוח וחמי נקט בלשון חלמ"ש ומלחתי לחמ"ב להקשה כן סרבי"ש (ובשטוטו י"ל להסוכחה רק דבקיבה שכי מיכשה לבל ע"ש מיכו מוכן בעבי ממקום ד' ד"ל דבקיבה שכי ממקום מוכח ממש ולא מחיל בלא כיון דבע"ש מוכח דבעקיבי בעי בלא נמי כדי שיכל בין מילה לפריעה ולפשוט דלחמי בעי ממקום ד') ולפי שחמר כיכח לחכי לחמיין דהא כפי לקחני סחם ר"ע ומסייע לפשט דלחמי דבשחם לא בעי דיש מקום בשחם בחנין. ומיהו מוכח דשחם כן סוח אלא קחני ר"ע מסייע ב' לחשמועינן דשחיל מקיים לא בעי. דיהלי שם לא ס"י סוח שבת לחלק בין הכשה לעקיבה לא ס"י הוכחה בכל ד"ל שם דלא קחני מסייע ב' כייכו דבהשלם לי' לימו מייע שלם לי' ונמרא ושזר ונרחא בין מילים. לזה הקדים דהא נחמת יש לעטות דלמוחי בשחם לא בעי. ומיהלי הוכחה קייחת מדלא קחני לסדיש דסייע

שני ימים טובים של ראש השנה. עיין מ"ם בשם"ט. **ו ואינו** לוכל בתרומה. כתב הרי"ב מם פשה לקוך לעיל. דכתיב בים (שמות י"ב) וכל ערל לא יאכל בו: **מל** ולא פרע וכו'. תימה לוחי לימלרך למחי כיון דכבר תכף דבשר החופה את רוב העטרה מיד עטרה מעכב המילה וכי לא פרע עדיין רוב עטרה ומכוסה (ס*). תוס'. *ודבריהם כ"ל סהוה ע"ם גילקח ר"ח בתוספת דר"ם העלל וכן רם"י ז"ל סם מזכיר גם כן לחותה גילקח ולליבים קלח דבימוסע (ס') ומל לח בני ישלחל סרים לליליו המעכבים לח המילה ולגילקח סהיה קלי בקוסיל מ"ד קלח כתכ פריעה לשהבהם לחיבו עליו הסלום ולליתי בדבות פרעה נסה ומה ומהל ולהכן פוטע ויהוסע מסקה ו"ח יהוסע מוהל ולהכן פוטע ומסה מסקה ע"כ ופלוגתא זו לענין המוהל. עוד בדבות קוף פרעה בל ע"ם וכפרעה נסה לימה בשיר הסיריס רבה לחל לגילקח קמייתא שכתב רם"י ז"ל לימו מסקה כלו' על החומר שם שלח כתכ פריעה לשהבהם לחיבו ע"ה והשתא מתני' עובדא קמ"ל בשלי דשזר וכתב חל ולח פרע ללח תימה כיון דל"ח ע"ה כלעוה בשילה לבדה לף שלכתה בשל"ח בלעויכו לף בפריעה מ"ח כי חל ולח פרע לח לחוי כשלו לח חל לגמרי מכיון שלחבהם לחיבו עליו הסלום חל ולח פרע עד שכתחדשה הל"ח קמ"ל דמכיון שכתחדשה ההלכה לפרוע כך היתה ההלכה דשם לח פרע שהוח כשלו לח חל לגמרי:

פרק כ ב נותנים מים על גבי סרים בשבת כילנו. לפי' לחר שכתב הר"ב וקולטים המים טעם היין. כ"ל דלסון שילו מלסון ללנו כעופרת (שמות ט"ו) ודבריהם ללנת בשם לחיבים וכו' כלומר שהיין יהיה בטעל ויפול ויעוכך לתוך המים.

בסודרין ובכפיפה. בם"ם והוח שלח תהיה הכפיפה גבוהה וכו' ופי' הר"ב שלח יהיה חוהל עלמי. וכ"כ רם"י והמב"ם שפב"ג וכתב הר"ן דל"ל לחילו בשכן בקודרין כמי כיוון הכי לחלא ולחי שכום שיהי הוח והשם כיון דליכא שיהי לחביכא דלא עביד גומא שפיר דמי ע"כ. ולי כללה דלה"ב דל"ל לרם"י וכמב"ם שהיו שקודרין ושהוחים וכשהים

עיג

שני ימים טובים של ראש השנה. דקדוקי לחת הן ולין מילה שלא בזמנה דוחה לת יום טוב שבי של ראש השנה כיוון ל"ב (ס*): על שיבריא. ויעבדו עליו ז' יומים שלומים ועת לעת מיום שהבריא ולח"כ מלין לותו. **ו** לילן. כמין כיתין של בשר שבשלו מן העלבה: ערבה. היא שפה גבוהה המוקפת לה הגיד שביב וממנה משפע ויוכל ללחל ובשר החופה לת רוב העטרה דקתני מחכיתין לף תיתה רוב הקיפה שלא לפי רוב גובהה במקום ל': לימו לוכל בתרומה. לם כהן הוה לכהן עבל לחקר לחכול בתרומה כלומר בשפה (ויקרא כ"ב) תוסד כהן ושכיל לף יחכל בו מה שפה לחקר לעבל: ולח היה בעל בשר. שהיה שמן וגללה בשר שלומלה ומעלתו לחכר שבעלה הערלה כלה כחלו לותו בשר חוכ וחופה לת הגיד: **מתקנו.** ומשפיע בלחוכ מלותו עודי ומפי מרלית העין שלח יהיה נללה כעבל: **ולא פרע.** לא גילה. כחלו לף חל. ויסוד ויפרע ולפי' שלך ידו ממנה וכל זמן שהוא ומשפק בשבת חותך בין לילין המעכבין בין לילין שלין מעכבין לחבר שפלך ידו על לילין המעכבין מוכן על לילין שלינן מעכבין לימו מוכן:

פרק כ רבי לליעזר לומר תולין לת המשמרת. שמפכני שם שמרי יין ומותח לת פיו לכל לד בענוב וכעשה כחהל על חלל שכלי וחע"ג דעביד לחהל שרי ביום טוב דש"ל לר"ח מכשירי לוכל נפש שלפשר לעשותן ומעבד יו"ט מותר לעשותן ביו"ט לחבל בשבת [תולה] לכתחלה לף לחבל שם תלויה היא בותכין לתוכה שרים ועשכנין לליו דבך בוכר בכך. לין תולין לת המשמרת. דעביד לוהל עבלי ומחזי כמשפה חול. ולין בותכי לתלויה בשבת. דשוי תולדת בוכר הו מבקד והלכה כחכמים. **ב** בותכים מים. בשבת על גבי שרים הכתוכים במשמרת מבעוד יום שרי שיולבו שיהו השרים לבולים ויזוב כל ייכם. פירוש לחר על גבי שרים שבשלהו בחבית וקולטין המים טעם היין ומולילין לותן בשבת ושותים לותן ולין בזה משום בורר. לף היין. ומפני הקושים לבני שלתבושים בו. בקודרין. המיוחדין לכך וליכח למיגזר לשמא שמיע להו הוחיל ועשויין למלחכה זו והוא שלח יעשה בידו בקודר כיון גומא בפי הכלי כדי שיכל היין בשדרון שלח יעשה כדרך שהוא עושה להל עלמי: ובותכים בילה בוסקנת. שבותכין בה מבעל להשפיע בידים העבורין והם ותלבנים ומזדכים על ידה: **תמוזלין.** יין ודבש

ודגם תנשלין: נתנין. נחול מכום וקטן ומחזיה: הכל לפי המוכרים. אם יש לו לוכרין ומחזין עוסה הסכום נתנין נתנת נין ניוס עוד נין נמוסד והלכה כת"ק שעומדין לסומלין נמכת כפי מה שהן רוצים: ג חלתית. כך שמה נערבי ושיל חמה ומוכנין להלכה נמקומות הקרים ואין מוכין לותה נמכת דמוזי כמעשה חול: אם הכלכלין. מלף עליהם מיס נכלי לנכוד מקולתן שהשקולת לף למעלה: ולא שפין לותן. ניל להסניל שקולתן דהוה ליה בורר: לתבן בתוך הכברה. ולף על פי שקולתן כופל לפעמים דרך נקבי הכברה וכמלא מתבבר מאליו: התבן. שהיו עוסים מן הקש שמתכוין לותו נמוריגים ומעמה כל זכר הסבולין תבן: מוץ. הוא מזקן הסבולת העליון ואינו ראוי למאכל בהמה וכוברים לותו נכברה שיסול המוץ: לתבן מוטל נכברה ומותן לתוך האבוס. ולף על פי שהמוץ כופל מאליו דרבה שהיו מתכוין מותה (קסב*) כך׳ ממעון: ד גורפין. נשמת הבוס שלפני הסוס שמעמיים לותו שלא יתערב העפרורית שבאבוס נתבן ונשעורים שנותנים לפניו ויקוץ נמאכלו ומשלקין תבן שלפניו לבדים כשהוא רב כדי שלא ידקסו נרגלו ויתלכלך נרעי: ומכוים לוכרים. לתבויהו קלי לחד גריסת האבוס ולחד תבן שלפניו לף יקלקנו לבדים ולא נחלקו רבי דוסא וחכמים אלא נאבוס של כלי לחבוס של קרקע הכל מודים שהין גורפים דלמא אתי לאתויי גומות וכבן גזרו חבוס של כלי לתו חבוס של קרקע והלכה כחכמים: טוענים מלפני בהמה זו ומותנים לפני זו. ולא אמרינן נעלמא ללא חזי הוה ולאי חזי להין בהמה קלה נמאכל הניעל מלפני חבירתה ודוקא מלפני החמור ומותנין לפני הסוס וכיוצא נזה לחבל ללא מלפני הסוס ומותנים לפני החמור שמאכל הסוס מהום נריבין היוצאים מפיו והין החמור חוכל ממנו: ה הקש שעל הגבי. מקום גבוה נשביל שירד המוץ אבל נוטל הוא נכברה ונותן לתוך האבוס: ד גורפין מלפני הפטם ומסלקין לצדדין מפני הרעש דברי ר׳ דוסא וחכמים אוסרין טומלין מלפני בהמה זו ונותנין לפני בהמה זו בשבת: ה הקש שעל גבי המטה לא ינענע בידו אלא מנענע בגופו ואם היה מאכל בהמה או שהיה עליו כר או סדין מנענע בידו. מכבש של בעלי בתים מתירין אבל לא כובשין ושל כובסין לא יגע בורבי יהודה אומר אם היה מותר מערב שבת מתיר את כולו ושומטו:

פרק כא נוטל אדם את בנו והאבן בידו וכלכלה והאבן ומטלטלין בתוכה

פרק כא והאבן

סמא לא יעלנה יהלה ולא העמידו עלעול שלא נידים נמקום קכנה ומעיג דלמו קכנת נסם גמוכה היא שלא קכנת חולי עיכ. ומקשו נתוספות מאחי לא אמרינן דכמדיים לתבן מידו כדלקמן נשמוך גבי כלכלה ויל שם שליכו מידו יעשה התיכוך ויבבה. ותיפ תבעל תבן לגב תיכוך כדלקמן נשמוך דבעל לגב פיכות ואחאי נעינן שם לו גענגועים ויל דאיכו לריך כל כך עלעול התיכוך(קסג*) ע"כ: והאבן נתוכה. כתב

סכ"ג והוא פיהו פיכות נשל

ע"ג שכלי מצעוד יום. ותבע לכפיפה על כרחך נהכי מיירי שכפיפה נתוכה נתוך הכלי מצע"י שלא שכמוהן לתוכה הסמרים מגביה לותה מקרקעית הכלי כדי שיוכל לזוז לשלת"ם שלא שבמנת כותן הכפיפה לתוך הכלי. שכ מיד שמותנו נתוך הכלי נעשה השפל קודם שיגיע עד למעה נתוך טפח הסמוך לקרקעות הכלי. אם לא שלאחר דכל עוד שעוסק נהוללת הכפיפה ולאו מכיח לאו עבייט לחל עלאי כלל הוא:

ג שפין פי׳ כמו מקכחין או מאכחין. ירמ"ס:

התבן עיין מ"ם דף ע"ט דג"ו ג"ב ד"ז:

ה הקש עיין דף ע"ט דג"ו ע"ש שם ג"ב ד"ז:

כר עיין שם ד"ז ומ"ש שם ג"ב ד"ז:

מכבש פי׳ הכ"ג שכי לותות כו׳ על הבגדים המוכתים בלות התחתון ומעיים דף ע"י יתידות שים עומדים [מוקבים קבועים] בארבע הפיות שלו התחתונות והעליונות מוקבות בד׳ זויות ועולה ויורדת בעמודים ובכל מה שהוא רולה לכבוש מוכידה ותוחב יתד בנקב העמוד ולוכה יכולה לעלות * ועיין מ"ם ג"ב ד"ז בסוף פרק ד׳ דומכת זבים: בידו. מוקמיכן בפ"ק בחיכוך שים לו גיעגועין על לבו. פיכ"י סמא לא יעלנה יהלה ולא העמידו עלעול שלא בידים בעוקה קכנה ומעיג דלמו קכנת נסם גמוכה היא שלא קכנת חולי עיכ. ומקשו נתוספות מאחי לא אמרינן דכמדיים לתבן מידו כדלקמן נשמוך גבי כלכלה ויל שם שליכו מידו יעשה התיכוך ויבבה. ותיפ תבעל תבן לגב תיכוך כדלקמן נשמוך דבעל לגב פיכות ואחאי נעינן שם לו גענגועים ויל דאיכו לריך כל כך עלעול התיכוך(קסג*) ע"כ: והאבן נתוכה. כתב

סכ"ג והוא פיהו פיכות נשל

תוספות חדשים

הר"ב ד"ה הכל לפי כו׳ והלכה כת"ק. וכ"ה נמ"א פ"י שכ"ל פ"י ד"ה ומכמי׳ חוסכים כו׳ והלכה כחכמים וכ"פ נמ"א שם שכ"ד:

ד"ה נוטלים כו׳ לאכל מפני הסנור עכ"ל וכ"ם (שם):

ד"ה ואל כובסי׳ כר׳ ולין הלכה כך׳. וכ"פ נמ"א פי׳ ס"נ ס"ד:

(פ*) ד"ה נוטל כו׳ למעלה לאתן עכ"ל ודוקא לתן לאכל דיוק נידו לפי׳ לאתויי סתיוק נידו לף כ"ש דמייתינן למעלה נפול מידו ולתי לגיו לאתויי. וי"ל דלא לפכו אלא נכנופל סתיוק עסהדיוק נידו ס"ע קימן ס"ע. (מהורשד"ם זצ"ל):

תוס׳ רע"ק

כ׳ לאתוקי מאכלת א׳. ע"כ מפוש דנאחת עקידה נעי ומה דהכניים כת"י לזה ולא נפטוטו למקשה רק לכך למעלה שנשה לא נעי. דפי׳ קשה לכת"י למה מכוים כ׳ יוסף נתיכוכו דהיינו ת"י היל למ"ש יקשה ולמעלה שנשה חול ללא נעי וקוטי׳ חול׳. וכן נמה למשכי כ"ז שם מכי לחשים קשה למה מכוים נזה שם מ"ש לא מעיינין דק נשה ולא עקיבה. ומגחון מוהכ"ם מיילש נת׳ ד"ה זרק וכה סנגים נזה לחוש׳ חו"ש לשקוטי נפטיוטו על כ"ז. לאל נאחת יותר טוי מלי לשקשי למה סועיל ל"ש נתיכוכו לגבשיין נהזוכק יתיב ל"ש

כו׳ שם זה מפניק על ל"י למה לקאמר כי היא סייכו הסיא דזרק מכ"ש ללא ס"ל למייבי נכה"ש מקוכה לאל מ"ש יאמר הקושי על סנויי דכ"ז לאמר ס"ש לחכים נזה. שם עדיין קשה למעל שנשה חול ללא נעי. וזה שהכניים לנכ"ש לפיכוכו. ושייכו למלכ"ש מוכח לפ"ל בעקיבה נעי ושרי קוטי׳ נליוחא. ושקוכוכו נתיכוכו ס"ש כי היא ושכ"ש לחכים בעכ"ש פיכו סוכחה ויכולים לקבוך לגם עקיבה לא נעי: ובהכי מיושב היטב גם קוטי׳ חול׳ ל"ש זרק שם נמ"ש לפכיכת היא נהזוכק יתיב ל"ש ולקשי לי׳ לתי שפיר לכ"ש פי׳ ותני דכבי כ"ש על נבי ועי"ז הקשו מנשמוך דבכין ושל אחאי ס׳ ס"ש למשכך שם ולקשי

תוספות הרשים

(א*) הר"ב ד"ה לף מעלין בו' כלומר נפקא לנדף בו' עכ"ל ונראה דמפקינן לף ולי הלי עשאת לאכלו ום"ל דיכול לאוכלו מן המדומע קודם (קסד*) שמעלה את"ל ע"כ לף ה"ל מפקן ע"ש:

(ממהרש"ח ז"ל):

(ב*) וסיימו פוסקים דיכולים על עהוכה למעלי מפלים על שלא דיכול ליקח אלי העהור ולהניח אלי גבי קדקס:

תוס' רע"ק

לי לר"י בשורק דר' לא מצייב שתולדה בשקום מב. וזהו לימו קושי כל כך דבפיבכא זו דר' לא מצייב י' ליכא קושי רק על הסברא דלמאי נעני ר' לוי עליפא פריך לחלי' על סאתם ליכא לחלי' ובדמוכא נהא דפרכינן ולמאי כלחני. לפל נחמת נענ"ל קשה ביותר דעדיין יקשה לך לעיל כ"ש ה"ג כי היא ויש"נ דהיא דשורק מ"ב ל"ה וכ"ש נחמנא הא ר"י נעלמו הקשה בשורק על דבר' ריש"ם. ומ"ב אין קיים לדבר' ריש"ם ר"י ומצייב ג'. ול"ב עדיין קשה למאי עקיבא נעי ולפי ל"ל מיותב היטב דאת כפי"ש דפיבכא נכוונת תוס' בשורק ל"ל לעיקר הקושי רק לפי הגרסת דמייבי נרב"י מקוכה דנזה אל"ל דמייבי נעולע ושזר ונולע דאי"ב ליכא מידוס דמצייב ג'. לפל אלו לא מייבי נרב"י מקוכה אפיב כי מקוס לומר דמצייב ג' ומייבי נעולע ושזר ונולע. ובפידוס לחלי' עקיבא לא נעי ר'. וביון שכן רוחא שמעתא דר"י לנפשי' ס"ל דר' מייבי נרב"י אפילו אלי העהור ולא מצייב ג' מקשיינן סיטב לליכא עלה קושי ומייבי נעולע ושזר ונולע ובפידוס לחלי' עקיבא לא נעי. אפ"ס אכי אפיב ר"י ס"ל. אלא דבשורק הקשה על שתולל לשיטתי' דאמר לא מצייב כי אלא נרב"י מקוכה וליכא למימר נעומ"ש דאי"ב אלי למימרא. לפל ע"כ ס"ל לר"י דקבלה ריש"ם מרבותיו כי היא דר' מקייב ג' וקושייתו נשורק רק על שתולל לשיטתי'. וזוק: אך עדיין יש

לפפשם

ונפל עיכ. וכתב הב"י דמשמע ומפילו נמניעו מדעת אכי ומכי אפעשה נקים לדבר האסור ולדבר המותר והביא ראיה לדבריו. ועיין נפי' המשנה לקמן נגי מעות שעל הכר. וכתב עוד הכ"ג לפל אם היו בו פירות כגון לגוזים ומקדים ומנער את הפירות והן טופלין כלאחר הפירות והלחן הכי ליתא נש"ס ולפדיהו לפירי ומקדי לחלן וניקעיכהו. ופי"מ ילקעם מעל הלחן בידיו ויחזיק לכלכלה ויטלטלם ע"כ. ומ"ש הכ"ג עוד ומתכי לייבי כגון שנפחת מלאי הכלכלה וכו' משמע לפי' הרמב"ם שהלריך כל הני תנאים ביחד. ולדבריו תמוהים הן דמיכיון שהלחן נעשה דופן לכלכלה מה לריך עוד לנפח תנאי לחר. ומכי ליתא נש"ס ולנעוריהו נעובי הלא לחר הוי לחר דנ הכא נכלכלה עחותה עקקין דלחן גופה נעשית דופן לכלכלה ומשום ודאי דהדר ניה ומוקים ליתה לפי' נפירות הלא מיטכן הוחיל והלחן נעשה דופן לכלכלה. ומלשון נב"י סיעון ס"ט שכתב על פי' הרמב"ם שנשנשה וז"ל כלאה שהיה מפרש למוקמתא דרב על מאי דלמוקי נפירות המעונים היה הא לאו הכי לאסור לטלטלה ולי לאסר לומר שהלחן קורות הבקר הכי היה כדופן הכלכלה ולפי"ז אין זה פירות כלל ומותר לטלטלה כדין לחן שבקלויה (נפרק י"ז ומשנה ו') וכבר מזר בו בחיבורו וכתב נפרק כ"ש כלכלה שהיתה נקובה ומשם נקב אלא נהלן ומותר לטלטלה שהרי הלחן נעשית כדופן ע"ל הב"י. ומה יודע דנחבורו כתב עוד היתה הכלכלה מלאה פירות והלחן נתוך הפירות אם היו הפירות נעודין כגון ענבים ותותים נוטל לותה כמות שהיא שלא יגיע הפירות ישפיו נעפר ונעוקום הפסד לא גזרו ע"כ. וכ"כ נעור והסיגו הרא"ד לנגי הש"ס נטלה לוקוקתא קוייתא וכתב המגיד דכרלה שבגי' הרמב"ם לא היה ולנעוריהו נעובי גם לא גרי אלא לחר וכ"ש כב חייל נב אפי בשם כב לחר כו' והשתא הן אמת לוקוקות ושתיהן לחר היה לו לכתוב ל"ל מתניתין ליידי כו'. וכתב הב"י דמשמע נש"ס דהא דנעינן פירות המיועדים ואם הם פירות מיועדים לקוק לטלטל הכלכלה דוקא כשהוא לריך לפירות או לכלכלה דאז כשיעבד נעוקומה יכול לעוול הפירות או הכלכלה אבל אם לריך לעוקום הכלכלה ומטלטלה כמות שהיא וכדין לחן שעל פי החביות דמשמע לקמן ע"כ. * ועיין עוד מ"ש נש"ד נמשנה לקמן:

מטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה. מוקים לה כמי נש"ס נפירות דמיועדי דלא לאפשר לפדיהו ולמשקל. ומ"מ לעולך גופו כלאר שהיו לריך אלא לתרומה טהורה ולא לעוקום הכלכלה ומטלטל לותה והא דמוקים כמי נש"ס דלריך לגופו דדוקא כשהתרומה טהורה למעה. דאי טהורה למעלה מקיל לה לעשותה כבר כתבו התוספות דמייבי כשמונחים הטהורה והטמאה כל אחת נפני עלמה נפלים קטנים ואותם פלים מונחים נתוך כלי אחר גדול (ג*) * אבל נמונחים זו ע"ג זו אלא שום כלי אין מילוק כי היכא דנריש"א דמתני' נאחן שנכלכלה המלאה פירות לא ומחלקים נש"ס נין האחן למעלה נין למטה: **רבי** יהודה אומר אף מעלין בו'. כתב הר"ב וכשלה נקי"ח התרומה עלמה שלא עולה. ועיין נשמנה פי' פ"ה דתרומות:

ב משה על לדה והיא נופלת. הכל אלו מוקומות שכתב הכי"ג נשמוך גבי מעות שעל הכר שייבי נמי הכא אפי דהא אלא אלא כשהכא ליתוב נש"ס נדין דאחים וכדין הכר (קסו*) נתרוייהו: והא דכתוב לעיל נכר וכו' לא"ע דנש"ס הכר ליתוב ול"ת ונ"ש דאחים וכדאיתא נשור ס"ש ס"ע: **מעות** שעל הכר כו'. כתבו התוספות לא מקשי אחרי מהיכן לי דה"ל אחן ודלמי שרי נשכח שכרלה עפי ככקוי החביות אבל מעות שעל גבי הכר אפילו נשכח היא לשכוח:

לפפשם

ומטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה ועם החולין רבי יהודה אומר אף מעלין את המדומע באחד ומאה: ב האבן שעל פי החבית מטה על צדה והיא נופלת. היתה בין החביות מגביה ומטה על צדה והיא נופלת. מעות שעל הכר נוער את הכר והן נופלות. היתה עליו לשלשת

נפל אם לין נו פירות נעשה נקים לדבר האסור ואסור לטלטלו ולריך כמי שיהיו נתוכו פירות אלא יעלים כאן יעלסו כגון תותים ועכשי וכיולא נהם אבל אם היו נו פירות כגון לגוזים ומקדים ומנער את הפירות והן נופלים ופירות המעלים כמי כגון תותים ועכשים אם אפשר לקלקם לגדי הכלכלה ולנער האחן לדבר ולהעליכה לאור לטלטלה עם האחן ומתכיתין לייבי כגון שנפחת מלאי הכלכלה אומרים דומן לה אלי אפשר להעמיד נכלכלה נלא האחן: תרומה טמאה עם הטהורה ועם המחולין. לגב הטהורה ולגב המחולין לאבל טמאה נלחני נשפי נפשה לאו דת טלטול היא: לף מעלין את המדומע נאחי ומאה. אלא אל תרומה שנפלה נמאה אלים אל מולין ומותר להעלות לשלה אל תרומה ומן נשבת ויהיו כלן מולין ומותרין לזרים ולא לאריכין מתקן הוא דתרומה שנפלה נחולין משנינן לה כאלו מונחת לבדה ואינה מעורנת וכשטלה נאי ומאה התרומה עלמה שנפלה עולה הילנך לאו מתקן הוא (ג*) ואין הלנה נכבי יהודה: ב מעה על לדה. ומעה המנית על לדה אם לריך ליעול מן הין והאחן מופלת ולא יעול לותה (קסה*) נידים: היתה בין החביות. ומתילת אלא תעול האחן על החביות ומשנרם ומגדים לחניות כולה ומלקה מבין החביות ואם מעה לותה על לדה: מעה את הכר ומן מופלות. כשהוא לריך לבר ואינו לריך למקום הכר אבל אם לריך למקומו מגביה הכר עם המעות שעליו ולא לאריך אלא כשנשכח המעות על הכר מערב שבת אבל הניחן שם נמהכין נעשה הכר נקים לדבר האסור ואסור לטלטלו ולא לבעל המעות שעכ"ז:

לפפשם

לשלשת מקנחה בסמרטוט. היתה של עור נותנין עליה מים עד שתכלה: ג בית שמאי אומרים מגבידין מן השלחן עצמות וקליפין (קסז*) ובית הלל אומרי' נוטל את הטבלה כולה ומנערה (פ*). מעבירים מלפני השלחן פירורין פחות מכזית ושער של אפונין ושער עדשים מפני שהוא מאכל בהמה. ספוג אם ישלו עור בית אחיז מקנחין בו ואם לאו אין מקנחין בו (וחכמים אומרים) בין כך ובין כך בטל בשבת ואינו מקבל טומאה:

פרק כב חבית שנשברה מצילין

המנה (קפח*) מזון שלש סעודות ואומר לאחרים באו והצילו לכם ובלבד שלא יספוג. אין סוחטין את הפירות לתוצא מהן משקין, ואם יצאו מעצמן אפורין. רבי יהודה אומר אם לאוכלין הויצא מהן מותר ואם למשקין הויצא מהן אסור. חלות דבש שריסקן מערב שבת ויצאו מעצמן אסורין. ור' אליעזר מתיר (קפט*): ב כל שבא בחמין מערב שבת שורין אותו בחמין בשבת וכל שלא בא בחמין מע"ש מדיחים אותו (קע*) בחמין בשבת חוץ מן המליח הישן (ודגים מלוחים קטנים) וקולים האיספנין שהדחתן זו היא גמר מלאכתן: ג שובר אדם את החבית לאכול לשלשת פיכס הכ"ג כוק לו כעי לו לוחא כן נסון הכ"ן לגל נכס"י הסויט לו כעי לך הוגיד נפרק כ"ג הגיל לסון קס"י כהכ"ג כגיטו כיסים: מקנחה כתב הכ"ג ולא יהן עליה מים כו' ובגד שבייתו כגוס זהו כגוסו. עיין פרק דלקמן ומשנה ה' ומ"ש שם בפ"ד: ג * מעבירין מלפני השלחן והכ"ג העתיק מעל השלחן וכן הוא בפיכוס רפ"י וכן בריי"ף והרא"ש: פרק כב מזון שלש סעודות. עיין בפרי ע"ז ומשנה ג' ותומר לתחכים כו' עיין שם ומשנה ג': * אין קומטין כו'. מ"ש הכ"ג הלכה כרבי יהודה הכי מוכח הסוגיא ומ"ש והלכה כר"ת כ"כ הריי"ף בפ"ג גחלין: ג שובר לשם חבית. כתב הכ"ג ומפני שהוא מקלקל וז"ל רפ"י דתין בעוקלקל סוס ליסור שבת ע"כ וזה תימה דבומשנה ג' פרק י"ג דתכן כל המקלקלים פעורים לא תכי דמותכין לאכל פעורין דהיכו פעורין [לאכל] לתקורין דכל פעור שבת פעור לכל לתור בר מתלת כדתיתא בפ"ק פרק י"ג ומפני כן הכ"ג בקוף לותו פרק דתכן פעור והוא חד ומהכי תלת פירם בו פעור ומותר. וכן [illegible] בהדיא בומשנה ג' פ"ג

[illegible] [illegible]

תוספות דרשים

ד"ה בית שמאי סי כל"י ומיהו כו' עבין וכ"ה בפ"ע ק' ע"ש פכ"ת.

ד"ה כ' יהודה כר והלכ'כל"י וכ"ה בפ"ע כפ' ס"כ:

ד"ה דבפ כו' והלפה כל"ח. וכ"ה פ"ע פ' כ"ג ס"ה ובפ"ה בפ"י.

משנה ג

(פ') נוטל את הטבלה כו' פיתא והלא היא בפיס לדבר האיסור אמאי לא מכיתא פס מדעתו. וי"ל דלפיכ' כ"ה ביתא דפ"י בפק' שבת דלא הוי בפיס לדבר האסור אלא כשדעתו לסניתא פס כל היום. ל"ב כיון דאוי אם לוכלין הוי"ל בפ לדבר האסור וכ"ש מאותב ומכי. ועי' דלין זה מכיס בכוס דהא ליתו מוכח היפ יפלו:

(תוספתא כפ"ק דכילים)

תוס' רע"ק

לפסקק קלת דמלי פכיך כ"י בהזורק על שמואל דלמא שמואל לא מייב כ' רק בהס"י מקורה לא דקדק כן מדלא נקט כס"ל בלוגע כדס"ל כ"י לכפס"י. דלין זה דקדוק אלא דס"ל לשמואל בפסיטות דעיכרה בעי וודאי מקום ד' וכיון דקיבל מדבותיו דכ' מכייב פתים מוכח דמייבי בהס"י מקורה. ול"ב פפיב יל דמייבי בכותב ומו"ב והפירדם דמייב ב' דאזה כדע דמייבי בהס"י מקורה ומפום דכמעלן דעלים דמי. ואלו לא ס"ל דמייב ב' ס"ל לפפס לומר דלא מייבי במקורה אלו דאף במקורה לאו כמלי דמי אלא דמייב בעב ההכחה. לחפפ

משנה ב (בפרע"ב ד"ה ס"ו פחיפן כו' לפעלה מעפרה פעלינו (קיה*) ובפוסיע לפנה מעפרה לפ"ע דמייב ובתבו בלה ד' ד"ה אבל לפעלה ח"ל יש להוכיח קלת מכאן דפוסיע מייב כמי לפנה מי' דאתי"ל פעור לפ"י אלא פלינו בפפכן יפפיע לפנה מי' ד' מייב דילפיכן

ס"ע ושער של אפונין כ"א שאפעק שרישקעלי (צערשטיקעלי צערבראקעלך) קולים (מארקעל [ישן].

תוספות חדשים

ד"ה ר"י כר' וכלכם פר"י. וכ"פ בפ"ע סימן ש"י ס"ו: ד"ה אבל לא כמנד פר' וכ"פ בפ"י ס"ל סמ"ה:

תוס' רע"ק

זורק ממוסיט עכ"ל. וקשה לי ה' לפי הלשון דסוכיהו דלעיטה מי' מייב ג"כ ממוסיט מ"ב מוכח דלקיימ"ל כרבנן דר"ש דלא לפיכך זורק ממוסיט דצעי דמי לי' ממש. מ"מ לעיטה ממעלה ילפינן דדמי יותר זה לזה ו"ב מה סוכיהו לעיטה מחת לדיון דלא ילפינן זורק ממוסיט דצעי דמי לי' ממש נם לעיטה ממעלה לא ילפינן. אבל לענין דיליף זורק ממוסיט דלא צעי דמי לי' ממש מ"ב דיליף לעיטה מלעילא ומ"ש לא סוי מני למיימר מיכא דלעילא מי' ד"ש מייב דלא ילפינן זורק ממוסיט מ"ש דילפינן לעיטה מלעילא אבל לעולם לדיון דלא ילפינן זורק ממוסיט נם לעיטה מלעילא לא ילפינן ול' יניס מסכי: (סם בהנ"ב ד"ש חולייתו הכור. לעיל ומולייתו מלעילא") (קיט*) כתב פוס' למתני' מייבי דסמולי' צעומה גבוה יו"ד כיון דקתני וכותן ע"ג וע"י ניקוף י' לא סוי ה"י אלא תוך הכור אבל לא על סחולי". אלא ע"כ דמייבי בסולי' צעומה גבוה י' ומייבי אחין אחד מהן אלא מלגו לא סוי ה"י כיון דבסלגו לית ביה כמ ד'. ועי' מייט פרק בתרא דעירובין מ"ג ד"ה ממלגי: (סם בהנ"ב ד"ש למעה. אלא ד"ש אלא) (קבא*) וכי תימרין למעה מי' בלוחב ד' אי בדמלית וכאחין רחב ד' סוי מקום פטור סייבו בחמשים מכויים כגון מ"ג כותל או עשוי אבל תויב

כגון

ג' פ"ג דעירובין דאמקלקל יצאו שבות ומלאתי שהרץ הקשה על ר"ש וכתב אלא היינו טעמא דכיון דבעלמא אמקלקל פעמים אבל אקור הכא משום לורך שבת שכי לכתחלה ע"כ ועיין במשנה ג' פ"ק דבילה כיולא בזה בשם התוספות. וכתב עוד הר"ן דהכא דשכי דוקא בכלי קטן דלא שייך בזה בכין ושתיכה אבל בכלי גדול לא כלאיתא בפ"ג דעירובין משנה ג' עיין שם. וכלי גדול יכאה מדשכי הד"י כל שמחזיק מחצים קאי עיין במשכת חלנות רפ"ח ובמשכת כלים רפ"עו. והרלב"ם מוקי למתני' דהכא בחבית שהשבים ולידק שבריה בזפת וכן הוא בתוספתא וכן משיק בעור

חששי לאכול הימנה גרוגרות ובלבד שלא יתכוון לעשות כלי ואין נוקבין מגופה של חבית. דברי רבי יהודה. *וחכמים מתירין ולא יקבנה מצדה ואם היתה נקובה לא יתן עליה שעוה מפני שהוא ממרח. אמר רבי יהודה מעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי בערב ואמר חוששני לו מחטאת: ד נותנין תבשיל לתוך הכור בשביל שיהא שמור ואת המים היפים ברעים בשביל שיצנו ואת הצונן בחמה בשביל שיחמו. מי שנשרו כליו בדרך במים מהלך בהן ואינו חושש. הגיע לחצר החיצונה שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם: ה הרוחץ במי מערה ובמי טבריא ונסתפג אפי' בעשר אלונטיאות לא

ג"פ חבית. דברי רבי יהודה. *וחכמים מתירין ולא יקבנה מצדה ואם היתה נקובה לא יתן עליה שעוה מפני שהוא ממרח. אמר רבי יהודה מעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי בערב ואמר חוששני לו מחטאת: ד נותנין תבשיל לתוך הכור בשביל שיהא שמור ואת המים היפים ברעים בשביל שיצנו ואת הצונן בחמה בשביל שיחמו. מי שנשרו כליו בדרך במים מהלך בהן ואינו חושש. הגיע לחצר החיצונה שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם: ה הרוחץ במי מערה ובמי טבריא ונסתפג אפי' בעשר אלונטיאות לא

יוסי מסיק

מפני שהוא מקלקל: ובלבד שלא יתכוין לעשות כלי. לעשות לה פה נאה: אין נוקבין מגופה. הדבוקה בפי חבית אלא נוטל את כולה דכי נקיב לה מתקן פתחא הוא: רבי יוסי מתיר. דאין דרך פתח חבית בכך ובלבד כדרבי יוסי: ולא יקבנה מצדה. כלומר הא דאמרי ר' יוסי להיות נוקב את המגופה לא אמרי אלא למעלה ברחב המגופה דלאו אורחא למעבד פתחא התם אלא נוטל כל המגופה לאבד בלדה זמנין דעבידי ליה לנקב בלד המגופה משום פתחא ואינו רולה לפתחה למעלה אלא יפלו לרוחות לו עפר ביין: ממרח. ויש כאן משום ממחק: בערב. אם מקום: חוששני לו מחטאת. אם מירת השעוה לדבוקה בדופני הכלי סביב הנקב: ד לתוך הכור. אאין בו מים: שהיא שמור. אלא יסריח מחמת החום והא קמ"ל דלא חיישינן דלמא אתי לאתויי גומות שבקרקעית הכור כדי שהיא שוה להושיב אם הקדרה: ואת המים היפים. הרחוים לשתיה: ברעים. בתוך מקום מים רעה שאין רלויין לשתיה ומלאת דפשיטא היא ומשום סיפא נקט לה דתנן ואת הלוגנים [בחמה] בשביל שיחמו מהו דתימא נגזור דלמא אתי לאטמוני ברמץ קמ"ל: מי שנשרו כליו. שנפלו במים בשבת: מהלך עמהן ואינו חושש. שמא יתכדו לותו שבשבן: הגיע לחצר החלונה. השמוכה למדוה העיר שהוא מקום המשתמר: שוטחן בחמה. ליבשן: אבל לא כנגד העם. שיאשדוהו שבשבן ומשכח זו לחויה היא שהלכה בידיהו כל דבר שאשקו מכאיב מפני מלחית העין אפי' בחדשי מדיש אסור לשכך לשטחן אפי' שלא כנגד העם. **ה** ונסתפג. וקשה. ואפילו בעשר אלונטיות. שדיבים שמקשיב בהן ונסתפג בהן זה אחר זה אע"ג דלא נפיקי מיא בכל חד וחד אפי"ה לא יבאה בידו לתוך בידו אפי' ע"י עיכוב שאין כאן אסור הולאה אלא גזרה שמא יסחוט ויסחטנו בגופו.

אבל

לא יביאם בידו אבל עשרה בני אדם מסתפנין באלונטית אחת פניהם ידיהם ורגליהם ומביאין אותה בידן: ו סכין וממשמשין (בבני מעים) אבל לא מתעמלים ולא מתגרדין אין יורדין לקורדימא ואין עושין אפיקטויזין ואין מעצבין את הקטן ואין מחזירין את השבר מי שנפרקה ידו ורגלו לא יטרפם בצונן אבל רוחץ הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא:

פרק כג שואל אדם מחבירו כדי יין וכדי שמן ובלבד שלא יאמר לו הלויני. וכן האשה מחברתה ככורות. ואם אינו מאמינו מניח טליתו אצלו ועושה עמו חשבון לאחר שבת וכן ערב פסח בירושלים שחל

כיצד ע"כ ועיין מ"ש לקמן בסמוך ומ"ש והיכך סגיין להסתפג בגגד הא תנן בפרק לעולי ומסתב ד' היתה עליו לסלסת מקנחה. ופי' בו הכ"ג דלא יתן עליה מים ומסוס בגגד סכייתו זהו כיבוסו. וכן הוא לקמן רס"י. ומיהו התם כתב הכ"ן וז"ל ובגד המעוכך סכייתו זהו כיבוסו והכאים מדאמרינן בפרק ולאו קסכים גבי מים מהלך בסבת ופגע בחמת המים היכי למעבד [ליעבר זמכין] מיחוסן מלכיה מיא ותתי לידי סחיטה [ומדלילנהך למיימר ותתי לידי סחיטה] ולא חוכרין דסכייה גופה לסיכה ומסוס סכייתו בחים זהו כיבוסו ס"מ דקוקא בגגד מעוכך הוא דחמרינן הכי לחבל בסחיטה מעוכך לא. כך ליתי בספר התרומה. ע"כ:

לא יביאם בידו. סחם כתיב לו להביאם ים לחוש סיסחוט כדי להבידו והוא יבא לחבל כסחוט לכך להולין זה הבגד סכסחפג בו ממקום לחלוחו יניחו סם ולא יחוש לו בין סיחים יבא לו סכוי כ"כ המ"ס בביבוסו. ועיין מ"ש לעיל בסמוך:

ו אבל לא מתעמלין. פי' הכ"ג לסספך בכח וכן פירש"י וכלשה לטעמא כמו סביבוסו בלא מתגרדין דסוי כעובדא דחול ויש להמ"ס פי' לחל ובחבורו סרק כ"ח מבואר יותר וז"ל סם לישה הוא ומעמל זה סדוסקין על גופו בכח על סיגע ויזיע לו סיסלך עד סיגיע ויזיע סלסוך ליגע לח עלמו עד סיזיע בסבת ומפני סביח לפוחה ע"כ:

* **אין** יוכדין לקורדימא. והכ"ג הטעים לפוחמא וכן הוא בקדר המסנה סביבוסלמי לחבל בכל סלח המוסלחו סלחיתי הגי לקורדימא וכן הטעים רס"י ופי' סם הכהב וגי' הכמ"ס נמי כן הוא ופי' בוב המ' ויש בו חומרו לפי סהוים מכוסים בו והכוכס לסס יזיע והזיעה ביום בבת לחסוה ע"כ: **אין** עושין לפיקטויזין. כתב הכ"ג ודוקא לבתים מסוה כו' הכי ליתא בגמ' ופרש"י דדמי לבסוחה וגזור משום סחיקת סמיכן:

פרק כג וכן הלסם מהבחה בכבות. בגמ' חמרינן לפי' חיוח ומחיתין כהלל דומבה ני ס"ס דג"ח דס"ל דלף בחול לבלות בכר בבכר עד שחעשה דוים שמח יוקרו חנין ומלאו בחות לידי ריבית. דהכא בחבא דקין דוים. ולביכך חתי נמי שפיר דלילעריך למתני הך דוכן הלסם כו'. לרשומעי' דלפי' להלל כי קיץ ימים סכי ואי ניחא דסך דקאמרינן בגמ' לפילו חיוח בהלל בחול ובימיוח דחיקא לליך למוקי למתני' דוקא בלבה דקין דוים. ועיקרא דמלחא דומבי' בכל לחב ולחב מייבי לפילו בלא קין דוים ולשומעינן דדוקא בגבת לסוכה לומר הלילי הא בחול סכי. ס"ל עפי' דהלחא לשומעינן עוכא דלסם בלא כהלל. ולחע"ג דבהלולות יין ושמן ליכא נמי למשמע מי בהלל מי בלא בהלל דהא נעשית דעתא דשמן ויין יוקרו ביין ושמן כמו בחנין. מ"מ הולין ובבי הלל בבכבות נמי הילכך לרשומעינן מי בהלל מי בלא בהלל סכא נמי בבכבות. ומ"ס נמי בס"ס כי דייק (קעב*) בגבת הוא דלסוק

תוספות חדישים

(א*) הר"ב ר"פ סביהם כו' ומין הלכה כו' עכ"ל וכ"ם בם"ע פוף פי' ס"ח:

(ב*) שם ד"ה לסקטויזין כו' יהי מסקה עכ"ל וכ"ע פי' סכ"ם לוסך בסס בהה לסבב ביד ומי ליכא לעכלה לפי' בסול וביד לסוך משום הסבך לוכלין.

(ג*) ישם ד"ה ומין מחזיר ן כו' הלכי מחזירין כו' עכ"ל. וכ"פ בם"ע פימן סכ"ח סע"ז וע"ם בם"ע

תוס' רע"ק

בגון פני סכותל דבר סנבלבן בו לפ הוי לסוחתא לבסבי' אלא מי לאטה מי' הוא הוי כ"ה גמור ולאטלי מי' מקום פטור עכ"ל רס"י פ"ק לף ז' ע"ב ד"ה מייב. ובתום' סס"ר"ת"ם"לד"מ בעני' סיפא פני סכותל רחב ד' בעני' הבאה ע"ב ד' וכיב"ח ס"ל אלא בעני' ד' לבין לבם בפני סכותל ואלה אלו הקבקב חסוב כמונח בקבקב:

(סם בתי"ע ד"ה בזוק.גמ'לגמיבי לה) (קבב*) ביבוסלמי פליך על לעתי' דבן עזאי דאמלך כעומד דמי אין אדם מתייב על ד"א בבה"ב לעולם דיעבה כמי סהוסה על כל אחת ואחת ויעבול ואפבי מסבחת לה בקופץ. ובגבת (לף ה' ע"ב) תום' ד"ה בשלמא לבן עזאי כתבו והם"ם דיבן לא אבייב לה סיבכא כדאמר בהזורק דד"ל בבה"ב הלבחא גמיבי לה ולפבי לא אקשה עלה וכן קלוטה לרע"ק תע"ג דלבמי שהוכחה

מ' בזוק ד"ה בבה"ב מייב ול"ל כמי שהוכחה תוך ד"ה בב"ה. וכיב"ל אפשקא לי' כיון דבר' אחות בב"ה לא אמרינן מהלן כעומד דמי לתניא לבן עזאי אם מייב לב"ע אפי' עתה לפחם תוך ד"ה אם לאו וכן אם

מהשפרי'ז זיד בעווענונג מאלען פורדימא (זומפיג) אביקטויזין (בריעפטשטעל).

שחל להיות בשבת מניח טליתו אצלו ונוטל את פסחו ועושה עמו חשבון לאחר י"ט ב מונה אדם את אורחיו ואת פרפרותיו מפיו אבל לא מן הכתב ומפיס עם בניו ועם בני ביתו על השלחן ובלבד שלא יתכוין לעשות מנה גדולה כנגד קטנה משום קוביא ומטילין חלשים על הקדשים בי"ט אבל לא על המנות:

ג לא

לשכוח אבל במועד מקבע להן זמן יכולין להקדים בשבת.

ונוטל את פסחו. כתב הר"ב למועד מקבע להן זמן יכולין להקדים בשבת. ש"מ:

ב אבל לא מן הכתב. כתב הר"ב נזיכה שמא ישכח. פירש"י שמא ימחוק מן החובות שיהא לכהן כל היכן ויתחבט וילוה לשמא שלא לקבלתו: **ומפיס** כתב הר"ב מעיל גולל. שכן הוא בתרגום (משלי ל') גולך תפיל בתוכינו. פירוש לשמא ניתמנא. וכ"ל שעיניו כלפון להתחבן לי (לקמן ד') שיתרגמו לפייס ליה. שעל ידי הגורל ומפיסין ומתלין זה לזה לפי שהוא המולות ולפי קטנה ומחליפין: **עם** בניו ועם בני ביתו. כתב הר"ב לאפוקי אחר שלא הוא כו' דבני חבורה כו' עובדים משום מדה כו'. כולהו ניתנין בשמעה ו' וה' פ"ג דגילה ומקשי' בתוספתא דהכא דה"ג כשומר קבועים לצאת לידי כך שיעבדו משום מדה שעל ידי שמקפידים זה לזה ובגילים נקט במדה זה משה גם ב"ש יעשו כך וכו' וכן בשמקל ומיון יצאו לידי מקל ומיון משני קפידתן ומשום לווין ופועלין לשון הלוואה לקוט כדלעיל ושם שמקפידי' יזכיר לשון הלוואה לפי שילמוד השואל שם חזכיר לשון שלוה ושמוע דהדרא בעיניה לכך לומר לשון הלוואה:

ובלבד שלא יתכוין לעשות מנה גדולה כנגד מנה קטנה. וכתב הר"ב דבבניו ובני ביתו לפיו לפיו מנה גדולה כו' כמי שהוא בתוכו בכ"ב. משני הוא שהוא כמוהו ומשמח בקונית. וז"ש הר"ב ב"ש ולכן בשבת לייכין. לענ"ד דדין שבת ו"ט שוין הוא. מ"מ מכילתין דשבת היא והכ"ל בשבת. אלא דנקט ליה קיבחא דלישנא דבר יהודה לומר דב שב"ש בהך דלעיל בשמוך בבני חבורה שמקפידים כו' ומשום לווין ופועלין ב"ש ונעשה לכולהו דיכין לנקט משום מידה וכו' גבי י"ט בשמקת בילה פ"ג הן שכוין כמ"ש כבר לעיל: **קוביא** לשון הרמב"ם שם כופל על כל מיני שמוק שיוכבש עליו שיקח מדם ממון מביאו בהקבאת לותו השמוק כמו שמשחקין והכ"ל דיש"ל וזולתם מן הדומי' להם ע"כ. ודומה לי שהמשחקין הוא מה שקוראין בערבי"ע שפי"ל שע"י שפי' ומתיכוי מעלי' שוחקי'. והכ"ל דיש"ל לשון לע"ז על השמוק שבל"ח ש"ת ל"ח ועי"ל:

חלשים לשון הרמב"ם מין מן הגורלות והוא שיקבלו דברי' שלא יהיה אחד מהם לחביבו כאיזו מהשנים ויבחוב כל אחד מותן החלפי' חתן אחד על כל מנה ומנה ממנות הקדש' וכוחל כל אחד ואחד מכתו לפי גורלו: **על** הקדש' ב"ש. הר"ן כתב בשם הרמב"ם פ"ד מה' י"ט שהטעם כדי לחבב את המלוה. ובשיטת מבל לא על המנות כתב ז"ל שם מול קדש' שם לשמול כיון דהוא לשעבד משמול ע"כ. ולכאורה דברי הר"ן בשיטת קמוצין גם על דברי הרמב"ם שמטעם לדבריו בה' י"ט שמ"ם וז"ל לין מעילין חלשים (על המנות שבל מעילין חלשים) על בשר הקדש' ב"ש כדי לחבב המלוה ע"כ שזה שכתב בשר הקדש' ב"ש שר"ל המחזרין ב"ש ולשפוך לשמול ולייכו מנות שכתב בשיטת ג"כ פיכש"י והכ"ל בשמתני' שבל הלחם"ד לא הבין לדבריו כן. גם המגיד לא פירשו כן אלא דבשל קדש' שפי' לשמול מתיר ב"ש משום מבוד מלוה להוחיל ומלוה יש שם לי לשמול שם לי דהיום ומנות כ"ל שב חולין. וכן משולח בלשונו שבשי' המשנה שפי' בהדיא שבל לא על המנות כ"ל מנות שב חולין שלין מעילין חלשי' עליהם ב"ש ע"כ. וכ"ל לשפיכוש רש"י

והכ"ב

תוספות חדשים

(*) הר"ב ד"ה ובלבד כו' בשול לאסור בו' עכ"ל ובמ"ע פ' שכיב ס"ו בשיב דיעקב לשפי' עם בניו וכני ניחו לשון בשבת גדולה כשבר שמם קטנה ולא שכיחי.

תום' רע"ק

לא עשה וכו' וכן קלוטה לכ"ע שם אומר כמי שהוקמה דמי מוץ לר"ש שפי' קלוטה שאר כוי כיון דתוך ד"ש לא אמרינן עכ"ל. (וק' לי לשיבך לר' דמ"ע שבוף ד' אמרי לב"ש מהלך כעומד וכן לרע"ק קלוטה כמי שהוקמה ר"ש מעשיב מי אמות בהס"ב לבן עזאי וזורק מי אמות לרע"ק לפ"ב שתים בוודע ומזר וודע לשבוף ד' בוי כמוקח ולא"ב בוי עוד שהקם מעשיב אז זורק ול"ע.) וקשה לי לשלושה בשבת שפיקפס מקוגיין בדף ל"ז ע"ב מהס"א לר"ש ועבר ד"ש בר"ש ר"י שקיים ומבואים פוטרין ואמרינן עלי' מעשיב בי' ר"י שתים אי' משום חולשה ואי' משום העבדה לאי' ש"ת אלא הוא לשהייב מכלל לשבון שבוי לגמרי אם אינה ר"ש עיי"ש. ושיינו לשבון לא ש"ל דקלוטה כמי שהוקמה שתאי כמו שהוקמה משהיה שבית דמזרם ומעקרם לשני ד' וכ"י קונן לשמי

ג לא ישכור לשון זכר. וכתיב (ישעיה נ"ה) ממלוא חפלך ודבר דבר: ולא יאמר לחבירו שישכור לו פועלים. לדיוקא נקטיה נמי יאמר לחבירו שכור לנו פועלים אבל לומר לו הכלתם שתעמוד עמי לערב (קעד*) כלומר עבדיו הלתה אם תבא אלי לכתחלה ואף על פי שמכיר יודעים שעל מנת לשכרי לעפולתו הוא מהירו כיון דלא מפרש ליה שכירות בהדיה שרי דק"ל דיבור לאור הכתוב מותר: אין מחשיכים על התחום. לקבל עלמו בשבת עד סוף התחום ולהחשיך שם סיהא קרוב למקום הפועלים או לפרש להבירו פירות דבר שאוכל לעשותו בשבת לאור להחשיך עליו אבל מחשיך הוא להיות קרוב ללתת ולשמור דבר המותר בשבת לשמור פירותיו: ומביא פירות בידו. חושל ועקר מחשבתו לא היתה לכך: כלל לומר אבא שאול. לתת קולא אליבא דאחר כל החשכה ולא אפילו בין החשכה של מלוה להחשכה של רשות ולהא ליכא ולומר דהחשכ' של מלוה שרינא שכשם שמותר לומר להבירו בשבת תהיה מזונו לילך לחחר החשיכה להביא לחון ותכריכים למת כך מותר להחשיך. על התחום כדי שיהיה מזונו לאחר החשיכה להביא לחון ותכריכים ויקברו דתנן מחשיכים על התחום [לפקח] על עסקי כלה ועל עסקי המת אבל אחול היא והלכה כמותו (א*): ד לפקח על עסקי כלה. לעיין ולחקור בלבבי הכלה: תלילין. כלי גרון חלולין שקורין מעורר הבבי: לא יפסוד בהן שבחל. קנקח הוא מסוס דמוכחא מלתא שבשביל שבחל חובתו: חלא ר"ח [בשו ומקו' קרוב. חלא ר"ח] כודע לכו בבירור שבחו ממקום שבחוך התחום ולא הביחם ממוץ לתחום: לחון

ג לא ישכור (אדם) פועלים בשבת. ולא יאמר אדם לחבירו לשכור לו פועלים. אין מחשיכין על התחום לשכור פועלים. ולהביא פירות (קעג*). אבל מחשיך הוא לשמור. ומביא פירות בידו. כלל אמר אבא שאול כל שאני זכאי באמירתו, רשאי אני להחשיך עליו: ד מחשיכין על התחום לפקח על עסקי כלה ועל עסקי המת להביא לו ארון ותכריכין (קעו*). עכו"ם שהביא חלילין בשבת לא יספוד בהן ישראל אלא אם כן באו ממקום קרוב.

עשו

ג לא ישכור לחם פועלים בשבת. לשון הר"ב דכתיב ממלוא חפלך ודבר דבר. וכתיב לעיל מיניה לא תעשה בה מלאכה אפילו בין החשכה של מלוה להחשכה של רשות ולהא ליכא ולומר דהחשכ' של מלוה שרינא שכשם שמותר לומר להבירו בשבת תהיה מזונו לילך לאחר החשיכה להביא לחון ותכריכים למת כך מותר להחשיך. על התחום כדי שיהיה מזונו לאחר החשיכה להביא לחון ותכריכים ויקברו דתנן מחשיכים על התחום [לפקח] על עסקי כלה ועל עסקי המת אבל אחול היא והלכה כמותו (א*): ד לפקח על עסקי כלה. לעיין ולחקור בלבבי הכלה: תלילין. כלי גרון חלולין שקורין מעורר הבבי: לא יפסוד בהן שבחל. קנקח הוא מסוס דמוכחא מלתא שבשביל שבחל חובתו: חלא ר"ח [בשו ומקו' קרוב. חלא ר"ח] כודע לכו בבירור שבחו ממקום שבחוך התחום ולא הביחם ממוץ לתחום: לחון

אלא ר"ח בשו ממקום קרוב. כחב הר"ב חלא ר"ח כודע לכו בבירור וכו'. כבר לחמר הכי בשם ובגירסח קמייתח דבשי"ר לגרים חביא כותיה דבר. ועיין בשבח ו ע"ב דחכחיבן. ור"ח הר"ב בחוך התחום כ"כ בשי"ר. ומקשה בחוספת דחלי מהכי שבחו ממקום קרוב חלא הביחם דבר ר"ח ומה לי לחון ומה לי חלילין שהובחו דבר ר"ח ור"ל דהביח ממקום קרוב לא מהכי כ"כ חבחחו ע"כ. וכבר כחית מיהו בעיל בשם הר"ן דלהר"ח לחחר בחו מחוך התחום שלריך להמחין עד כדי שיביחו מר"ח ממקום שבחו וכן נרחין דברי הרחוב"ם בפרק ו' מה"ש והטעוד כחב כן בהדיח בש"ח שכ"ה: עשו

תוספות חדשים

(א*) הר"ב ד"ה בלא בו' והלכה כמותו עכ"ל וכ"ה בש"ע ס"ס ש"ז ס"ל:

תוס' רע"ק

נדבריהם אין הוכח לסם בחיבוחם לזוחק לרע"ק הוא מסום לחוחק ד"ל בהר"ב הלכחח גמיכל לה. סם עדיין יקשה מסוגיי הכ"ל דלר"י מייב בי מסום הולחה ומשר מעביר. וע' חוס' שבח (פ' ל') ד"ה ואח"ב רבח חמר רבח דהוכיחו מסוגיי דעירובין דר"י לח ס"ל דקלוטה נחויב כהוחה דמי חלח דר"י מייבי בחחנגל עד שקרקע בהר"ב. ל"ב בזה יפחר מסוס"י דכיחם כחוכח דחם דהרי כחוכח דחכח ההלכה דחרבח מחכחי לה בחיבו בחחנגל עד שקרקע דלח הרי כחוכח וכן לחם דחילפי חוס' בעירובין ל"ח ע"ב דלר"י לח הוי כחוכח חלח בחחוחר כ"ח חחלוה חכוח בשבח כחן ל"ח ב' קלוטה כמי שהוכחה דמי וקשה ג"כ בהל"ל. דבחוחר כ"ע חחלוה חכוח חחלי סייב לר"י חפר מעביר כיחם כל חחם וחחם הרי כחוכח. והחלחח בחייחות בחיבו כולי חחכוח עד סוף ד' דלח הוי כחוכח וה"ל יחיב עיי"ש:

משנה ד

(נסרע"ב ד"ה רבח עים וכשות הרגים מחלכח בו בי

לחחמיעין (קכג*) בש"ח חחמי לחיוקח לסילוק ע"י הלחק חמי סילוק חבל חחמים ע"י הלחק ל"ח חחמים: (חם בחי"ב ד"ה רבח לחחמי לחפי רבח כחב חכבע חמות) (קכד*) דחל"ח לחוקפי מקפי ל"י כו' כל"ל:

פרק יב משנה ב (וחם לסיק (קכה*) הייבו בחילן יבח לילכח חיקון. וכן בסיפח בחלקו עחגים חם לבחמה סייבו בחמה לילכח חיקון חבח לחל"ב חף לחיבו מכוין רק לסיק סייב בש"ח הרי בסיק ביחם ומחכחח לה ניחי בעגיד בחלכעח לחבני דחרי חסיק ביחם לחל ניקח לי. בחכח ופרקי

תוס' רע"ק

כתב בפרעה דמכרי דלא מיכפת לי' ליפות. וק"ל דמ"מ כ"ם לעיל דף ע"ח ע"ל ד"ה עפי' נימא לי' וכו' מוכח כ"ם במילי דלא מיכפת לי' וצ"ע:

משנה ג

(בהרע"ב ד"ה בין. סתימן אלפין) (קבו*) וכן פילפ"י ומסקי וא"ל לכם"י והרע"ב לפרש כן הא מדברי הסוגי' נלפה דאפי' שמות פייגו אם גד וכדומה ומם פ' פייגו. סח. גג. כיון שהוא תינח לגבי פ' דלפייגו תינח כלל פייגו פ"ג וכדפ"ל לכי יהודא בגבייתא דהם"ם נעי לומר דכ"ם מפ"ג דף פ' דלפזרך ודפי לם ופ"ב למקבף לא מלינו מאן דמפ"ג בפ' פ' וכן פסק הרמב"ם פי"ל מהלכ' יו"ג הכותב אות כפולם פעמיים וסוף סם פ' כמו. דד. תת. פ"ג. מפמע לפדיק דדוקא כם"ג אבל פ' פ' פטור וכמ"ש פס"ע שם. ולכ"ל לדפוק דם"ל לכם"י והרע"ב למדקתני סתמא נמתני' בין מפס פ' מפמע דכל אותיות כפולי' פ"ג אפי' פ' פ' ודוקא כי יסודא דקתני בגבייתא אפי' לא כי אלא ב' אותיות וכן מפס פ' פ"ג כגון תת ופר' אבי דפיקם בפרי כגון תת וכו' ממפע פ' פ' אבל שפרי סתמא קתני ימפמע בכל ענין פ"ג: (שם בתי"ט ד"ה שם. לא ניחוש אלא אלמון (קבו*) קשה לי הא אין מתקיימת במקום אחר דבהתם שם ג"ש פתוחה ת"ל לקיימו במקום תיפה אליבא שם ואיכו דומה לאורג ב' מוטי מבגד גדול דמתקיימת במקום פ' דב' מוטי אויר לפי מילתא לאורג רק ב' מוטי ודמי לבגד מגדיל ולהדיל תמרין אחרי דאלה מומרת דכי יהודא ס"ל דסתם ועשאו סתום כשר ואין לה ק"ל הכי אלא כחיבה תחת דבעיין כחיבה תחת ע' נקודין ול"ש: גם מ"ש הרמב"ם ריאלג

עשו לו ארון כו' יקבר בו יקבל. ויש ואין לריך להומיף כבדי שיעשה ולכם"י טעמא (קעז*) דמ"ם דמוקים בעומד בהקבעיא פ"ק שאין לדך שיקבל ואלון מוקי בעומד על קבלו של עכו"ם בהקבעיא. ולהרמב"ם והר"ן דמפרשים להך מוקימתא דמ"ם אפילו קאי אלא יקבר עולמית ומפ"ר בהלילין ומפוס דמייתי בהקבעיא כלומר שדרך הקבר להיות בהקבעיא ומפורמות והוי לוומא מלתא עוגמא כו' וכמ"ש לעיל בשם הר"ן. כללה דהכא דקאמר יקבר ויש מייתי דהדבר ידוע שאפילו לעלמו ואין לריך הוכחה ממוך המעשה אלא שיהא מדע שעשאו לעלמו: **ה' סכין** ומדימין כו'. ז"ש הר"ב ופוקקים כו' ליפלוג דבבייתא בם"ם הוא:

ובלבד אלא יזיז בו אבר. מעשה מוקלה כדפ"ה הר"ב. וא"ת דבפרק ומפין מפלה ג' דדומין לתכבגולת אבל לא מעלמלין ואמאי דומין שמוטל מקלתו והכא אלכיכן אפילו לזוז מקלתו זה הקשה הר"ן לעיל וכתב שכללה לו לעיל מפוס לעב ב"ח בגעו ודוקא **בשלריכין** לכך אבל בשאין לריכין לכך אלא. ע"ש:

הכר עיין מה שלכתוב שפ"י דמקולות בפ"ד:

שימתין פירש הר"ב אלא יקריב וכו' וכפירש"י. וכתב הערוך שמולא יומין בכאן עכיו שיתלחלא כמו בפ"ק כ"ם לא יחפור ומתוכא קשה לכותל ויש עוד בשפלה פ' פ"ע דעבודות ומפלה ג' פ"ו דומכיכין:

סומכין אותה בשפסל. ועיין בפי' מפלה ז' פרק י"ו:

בארובות המעה. בכ"ף גרסיכן בשפלה מ' פ"ק דקוכה ושם הלוחות שבלדי המעה שם לחוכין. ועיין מ"ם שם: **אין** מעמלין. כמו עולם עיכו. ושלי שמקלא עלמו מלות הפוכות כמו כבש כשב. וז"ש הרמב"ם עליות העיכים ושתיותם:

פרק כד נותן כיצד לעכו"ם. * פ' הר"ב מבעוד יום וכן פירש"י ויש להקשות לדקאמר ומפרש הר"ב ושמוכיח כיצד על החמור ומשחשך והלא ליכו יכול לעשות כן ועל כ"ש קשיא כמי קושיא זו שכן ליתא בגוגיא הא דהר"ב דלקמי וכן הקשה הרא"ש על פירש"י ועוד הקשה דומה לריך לעשה דעכו"ם מי ליתא מלוה כו' הא ב"ה מתירין מבעוד יום על ידי קלילת שכר. ומיקי דאם"ר דהכא משחשך מייתי וכתב ב"י סימן רפ"ו דלעכו"ם שמועת מוקלין הם בשוקוס עשידא לא גזרו. ומ"ש הר"ב דאי לא קאמרת ב' לחמוי ד' לחמוי בריהב ולהכי אי ליתא לא עכו"ם ולא חמור עמו מ"ל עוד תקשה לחכת שמוליכו בעלמו [בשמות] שמות מד' לחמוי אלא מלכמי השפה לא לכו לגלותה לחומה תקשה ומכי כבוד מלהים השתא דבר (משלי ב"ה) דלמא לחי לאחויי ד' לחמוי בריהב ועיין בשפה ב' פרק בחכת דעיבודין:

עשו לו ארון וחפרו לו קבר יקבר בו ישראל. ואם בשביל ישראל, לא יקבר בו עולמית: ה' עושין כל צורכי המת, סכין ומדיחין אותו ובלבד שלא יזיזו בו אבר. שומטין את הכר מתחתיו ומטילין אותו על החול (קעה*) בשביל שימתין, קושרים את הלחי, לא שיעלה אלא שלא יוסיף. וכן קורה שנשברה סומכין אותה בספסל או בארובות המיטה לא שתעלה אלא שלא תוסיף. אין מעמצין את המת בשבת. ולא בחול עם יציאת נפש, *והמעמץ עם יציאת נפש הרי זה שופך דמים:

פרק כד מי שהחשיך בדרך נותן כיסו לעכו"ם, ואם אין עמו עכו"ם, מניחו

מלון. לעלמו שיקבר בו עכו"ם לו לעכור: **ד' סכין**, בשמן: ומדימין. בשיש: ופוקקין כיצד. קומתין כיצד העליונים והמחתונים בגגד לו בשוס דבר כדי שלא תכנס בהם הטוח ויתפח: ובלבד שלא יזיז בו אבר. שלא יעלעל ויגביה לא ידו [ולא רגלו] ולא כיסי עיכיו שמקור לעלמל המת לו אבר מאבריו משם"י שמותר ליגע בו וכן כל מוקלה מותר בהגיעה ומקור בעלמול וכילה שמולדה בשבת לו ביום עוד לקורה אפילו בהגיעה שמפני כדוכיתא בגיעתה זהו עלמולה: וקומטים את הכר מתחתיו: וכמלה מועל על החול אבל לא מעלמלין להגיעו על החול להא תכא כיעה ובלבד שלא יזיז בו אבר. בשביל שימתין. שלא יקריב מאמת מוס הקדיכים והכליס: קושרים את הלחי. שלא יפיה פי' הולך ונפתח: ולא שתעלה. להקביר מה שבפתח להייכו מזיז אבר אלא שלא תוסיף להפתח: קומטים אותה בשפסל. שהכי תוכח כלי עליו: ולא שתעלה. דהוה ליה בוכח: מעמלין. לא עיכיו בשבת אפי' לאחר יליאת כשם דהוה ליה מזיז אבר: **שבשבר** מועל מקבל מיתתו:

פרק כד מי שהחשיך בדרך נותן כיסו לעכו"ם. מבעוד יום ואף על גב דשלומו של ישראל הוא ליפלו את כיסו בשבת קיס להו להבבן דאין אדם מעמיד עלמו על ממוכו ואי לא שכייח ליה לאתויי ד' לחמוי בר"ה: ואם אין עמו עכו"ם וכו'. הא יש עמו עכו"ם לעכו"ם יהיב ליה מ"ט ממור אתה מלוה על שביתתו עכו"ם אי אתה מלוה על שביתתו ושמוכיח כיסו על החמור משחשך ומיתו עליה כשהיה מהלכת כלומר לאחר שעקרה רגליה לילך ללא עבדה עקיבה ושמכולה שבהמה לעמוד כותלו מעליה ולאחר שתחזור ותעקור רגליה לילך יכיתו עליה כי היכי ללא תעביד שבהמה עקיבה ושבהמה דאי שביק לה למעבד עקיבה ושבהמה ושוא מחיר לאחר ומכיגה כאלא אחר בשמתו בשבת ואסור אע"פ שהיה עשוכה אלא לא כל דהו דכתיב (שמות כ') לא תעשה אלאכה אתה ובהמתך אי זו היא אלאכה שבעשית בין האדם ושבהמה הוי לומר זה אחר:

מגיע

מניח על החמור. הגיע לחצר החיצונה. **נוטל את הכלים הניטלין בשבת. ושאינן ניטלין בשבת. מתיר את החבלים. והשקים נופלין** (קעט*) **מאיליהם: ב מתירין פקיעי עמיר לפני בהמה ומפספסים את הכיפין. אבל לא את החירין. אין מרסקין לא את השחת. ולא את החרובין. לפני בהמה. בין דקה בין גסה. ר׳ יהודה מתיר בחרובין לדקה: ג אין אובסין את הגמל ולא דורסין אבל מלעיטין ואין *ממרים את העגלים אבל מלעיטין ומהלקטין לתרנגולין ונותנין מים למורסן אבל לא גובלים ואין נותנין מים לפני דבורים ולפני יונים שבשובך אבל נותנין לפני אווזים ותרנגולים ולפני יוני הרדיסיות: ד מחתכין את הדילועין לפני הבהמה ואת הגבלה לפני הכלבים ר׳ יהודה אומר אם לא היתה גבלה מערב שבת**

מניחו על החמור. מ״ש הכ״ג כשכולה הבשמה לעמוד עוטלו מעליה פ׳ קודם שתעמוד דלא העמיס הכתם כמ״ש הכוונ״ס בפירושו. וכתב עוד דכשיגיע לפתח ביתו יעלנו מעליו כשהוא מהלך ויזקקנו לתוך ביתו כלאחר יד כדי שלא יהא מוכיח מרשות הרבים לרה״י כדאיתא בגמ״. וכתבו התוספות דה״ה בזיכך תקנות שלזיך שיעשה כן כשיגיע לביתו:

ב מתירין פקיעי עמיר. לשון הכ״ג שתגדן וכן לשון רש״י ותגד לין בו קשור החוק להתיר בשבת ותע״פ שבעור ס׳ שכ״ד לא דקד וכתב שקושרין. ממילא ודלי משמע דכ״ל בקשר המותר להתיר:

ולא את החבונין. כתב הר״ן בשם רש״י דקתני דומיא דשאת דכיכיח לף חבונין דכיכין ומ״ש לין מהתכין דמעצה דאוכל לא טרחינן:

ג אין אובסין. זה לשון הכוונ״ס שכתב מ״ש לין מלכילין בהמה היא ועוף כדרך שהוא מלכיל בהול אוף יבוא לידי כתישת קטניות לו לידי ליפת קוח וכיולא בו: **מלעיטין** לשון הלעיטני לא (בראשית כ״ה) הכוונ״ס: **ד מחתכין** את הדלועים. פירוש הכ״ג התלושים וכן פירש רש״י ומשיק בגיה יוסף דהייכו התלושין ומחתוך כיון דלא לקטו ומעודיוס לקלינהו מדעתיה ומודה ביה כ״ש וכתבו התוספות בפ״ק דחולין דף י״ד דקתמני לן דמשוי לוכלא מכי ולא תכי לה בהדי פקיעי עמיר ואיכך משום דמילי דמחוך תכי בהדי הדדי ע״כ *וכ״כ הכלא״ם בפירקין. ולי נראה לפלוגי למתני בהדי כגילה לשמועינן דכבלה דומיא דדלועין כו׳ כמו שכתבתי בשמוך בש״ד:

ואת הגבלה. ס״ל משום בש״ס דכבלה דומיא דדלועים מה דלועי דלשוני לף בגילי דלשוני והיכי משכח׳ לה בגמר פירי ל״ל בגונייתא זוערתי. פירש״י כלבים דקאמר בגונייתא זוערי דכל בגלה קשה להם.

לכלבים כתב הר״ג תע״ג דבין השמושות היתה עומדת לאדם ולא לבהמה. וכ״כ רש״י. ותמיהה דהא לף לאדם לא קיימא בין השמושות לשחוט משפק בשת. ומיהו בגמרא משמיה פ׳ משום שכחגו ופ״ק דבילה קאמר גמרא מהך משכח דלכי יהודה מוכן לאדם לא הוי מוכן לבהמה ופירשו בתוספות דמוכן לאדם שעומדת לאכילת אדם ולא הקלוה שלא יהכה בה אדם שלחשוה מחמת חיסור שבת

תוספות חדשים

(פ׳) הר״ב ד״ה כי׳ פ״ק כו׳ ולין הלכ עכ״ל. וכ״ה בש״ע פ״ו שכ״ג ס״ח:

תוס׳ רע״ק

ויאכוג כל השבה ויכי׳ פטור וכו׳ משמע דלעולמי זה משבחת דל״ש לומר בילוכ השבת ויכי׳ פטור. הוא תמוה דהא בגונייתא לא ילפינן מן משבחת אלא מקרא אלחת ומכש דכתי אחת מהנה דהייכו שם משמעון ולכ מקרא בגד מכל השבה. וכתי״ב כתב עלה ומשלה בגונייתא. ולא ידעתי שכוונה מי לענין גוף הדין אם תני זה בכל מתני׳ שם קטן משם גדול. ולי הטעם. אם השעם זה לא נזכר. אלא דילוף מקרא ולכין עיין:

משנה ה

(מתכוין לכתוב פ׳ וכתב ג׳ זיינין) (קבח*) משום דזיינין בעי זיוני. וסיימו לף דמתכוין לכתוב ג׳ אותיות חיזה אחי אותיות סיימו דמתכוין למלאכת מיכוך ובעבית משפחתו ואם לא קתני מתכוין לכתוב ג׳ זיינין וכתבן אלא זיון דפטור. לחשמעי׳ דכותח לרייק אם ג׳ אותיות אחוזות אלא בעי זיון מייב לף להשתא מיכא לאחת סוף המכוי מום׳:

פרק יג משנה א (דין בקוף)(קבט*) לאו בקוף שבגד ממש דזה כיון דהשלימה לבגד אחר אמוך ל׳ מייב כלאיתא בכוגין לף ק״ד ע״ב אלא בחמצא שבגד קבי לף דין בקוף. תוס׳: **משנה ג** (בהכע״ב ד״ה בחמתו. אם מתני׳ לאחי לם) (קל*) זהו להכע״ב לאיתי דשמק לעיל פ״ב מ״ה למלאכה לגופי׳ מייב. אלא לגוד שפוקי׳ לשמק כלי יוסי אם למלאכה שאלא״ב פטור קיימא מתני׳ להלכי דבחמתו לשמוך לסרי מלאכה שאלא״ב עיין בכוגי׳ פרק יד

אסורה לפי שאינה מן המוכן: ה מפירין נדרים בשב'. ונשאלין לדברים שהן לצורך השבת (קפא*) **פוקקין את המאור ומודדין את המטלית ואת המקוה. ומעשה בימי אבין של ר' צדוק ובימי אבא שאול בן בטנית שפקקו את המאור בטפיח וקשרו את המקוד' בגמי לידע אם יש בגיגית פותח טפח אם לאו ומדבריהם**

תוספות חדשים

(ה*) שם ד"ה כ"י כו' מחסכנא ומין הלכה כר"י עכ"ל. וכ"מ בס"ע פ' שכ"ח ס"ז: (ז*) ת"ש ד"ה ומוקקים כו' וכתבו ה"ה ור"י עכ"ל כוונתו כזה דמכיון בס' פ"ק ס"ו שמלכ"ש פי' מכ"מ בשניהם שמם לפנוקם מהו לפנוק ילין קדין. ובעי' פיפשוט ליה מדידים דתנן פקק המלון כו' ש"מ לומר בזמן שקטוק כו' ומשני התסטוק דמעב' ליה אבל הכא דלא מעבל ליה ופי' כאי' שם' מעבל להפקק לגבי המלון כו' ע"ש ומעשה בל"ז הי' לפשר להקטוק לפי' כש"י דפי"ל דהך מתני' בכבון דוקא דלמא לפי' כר"ש דמודם כ"ש לפשר בכלי. מש"ס קלמל הס"ע וכתבי תוי' וכו' כלומר דבפ"ז ד"ה כילפתן למתני' דכש כ"ש ומשמ הלכה כר"ש מפיק כ"ע מעשם ומ"ב ליבעי למדנו שקוקין וכו'. והכניסנו שם תו' קוסיס לי' ול"ל שאי אפיך כ"ע דלמא בהסיל לפי' כ"ש מודם סיון שהוא כלי לא מעבל ליה ומתי לפלין דלעיל. והיכלו זה בלומר' ולע"ג דעפים לא מבעל ליה כמו פקק ליכ' למיתל שמבעל ליה עפי מקדין ש"כ ומעשה לפ"ז שפיר קלמר כש"י וסל"ן דמפני' בכבון דוקא וכו' ודוק: (ש"ל):

תוס' רע"ק פרק יד משנה א

(סרע"ב ד"ה ומטול. שהיל תולים דדם) (קלא*) לטעם זה נעני' שילל לס

לידע שם יש בגיגית פותח טפח. פיכש הר"ב ואין שם לחל כו' שהטומאה יולאת מן השביל דרך השקל. וכו'. ול"ל שבאני לרי השקל לא היה בכוחב שום לחד מהן טפח. לתי לתו הכי. לחתי יש לחל טפח השביל העומאה לבית שכי. ולסרמב"ם פיכוש לחת שמביא שבני בתים המוכים היו. וכבוחל המפרש היה חלון וצוחתו חלון גיגית. פיכוש שמשית כולם לומר זכוכית שעושין בזמניהו בכל החלונות והיתה שבירה בשמשית זה. ושקטו כו'. לידע שם יש פותח טפח. ומבית העומאה לבית השכי. ובשקיקה לא חזכיר למתי עבדי ולשבר דומשה בשבי עלמו הוא. ולשבר מתי כשיכוש

הר"ב

כגרוגרת וכ"כ הרמב"ם פ"ם ס"ז מהלכי שבת. וקשה לי להרמב"ם כתב ריש פי"ח דהשורט מיי"ב משוש נטילת נשמש ולמתי לינו מיי"ב גם משוש מפרק הדם כמו בחולין ולף שם לין לריך ליתן הדם לכלבו. מ"ש הא בחולין לחזיק פטור דק משוש מקלקל ושל שמיפש לא סוי קלקול. ודוחק ליישר דמייירי בלא יצא שם לו כגרוגרת: (שם בהרע"ב ד"ה ושאר שקלים. ומלזונות (קלב*) לטעם הא' שכי הרמב"ם למובל משוש מפרק ושוי תולים דדם. בחלזון בלא"ם פטור לף אלו הי לו עור כלקי"ל לחין ליש בלא בגד"ק כלשיתא בשבת לף ע"ש ע"ל בחלזון אין בו משוש מפרק ובשמש ס"ל לרמב"ם לשוי גד"ק עיי"ש. ובשיפוך קשה נ"ב כיון לחלזון אין לו עור אין פלינו כ"י ובקבן בשבת לף ע"ש מי מייב בחלזון משוש מפרק שם יש ד"שש בלא בגד"ק אי לא. שם שאר שקלים לחין לשם עור מובל פטור ואפי' בלא משוש שם כמ"ש הרמב"ם בשפוכת בפ"ם ס"ז (ולשם כוונו לחולין לף ע"ו ע"ב שהלכה ע' בכ"מ) ומ"ש משוש דבלא עור לא מקרי מפרק מ"ש בחלזון ב"ש בלל מפרק. ומלשתי שעשה בזה הפמ"ג בשי' מ"ש שי' שע"ז מקטי"ו. ובזה ק' לי על רש"י לף ע"ש ע"ב ד"ה משוש נטילת נשמש לבטכ"ם סוף. נשבשן בשלים מלמני' ותשש וחלזון עכ"ל קשה לי שמש לבקט חלזון שם מקרי לעיל לף ע"ש ע"ל דשלזון שמוציא לתו לבעיטה חין בו משוש נטילת נשמש דשרי מתבשל לכל כמה לחית בי' פיותח וכו'. ולף לרש"י למשני שם ס"ל דיש בו משוש נטילת נשמש מ"מ שם בלא מקיף שתם לחפ"ת שמנעו שי שבשבת לשלתא קי"ל שכי ולפ"י שאי בעי רש"י בזה למקט חלזון שם דשרי לכ"י ול"ע: תי"ט ד"ה ומחוגל. תוי"ט ד"ה ומחוגל. ובזוחה זה לכתוב שם משמעון (קלג*) ושם

חמש

שגיגית מאהלת על השביל והטומאה באה דרך השביל ונכנסת לבית זה אחר כך הולכנו לפתוח החלון ליטול אותו טפיח הפקוק בחלון ובאו לידע אם יש באותו סדק של גיגית פותח טפח ואין שם אהל באותו שביל להביא את הטומאה. שהטומאה יוצאה מן השביל דרך סדק שבגיגית כלפי מעלה. או אין בסדק של גיגית פותח טפח. וכמאהלת השביל באוהל ומביאה את הטומאה מבית לבית. ומדדו מקדה של חרס וקשרוה בגמי והושיטוה כלפי מעלה. לראות אם היה בסדק הגיגית פותח טפח אם לאו: ומדבריהם למדנו שפוקקין וקושרין ומודדין. בשבת. ובלבד שלא יהיה קשר של קיימא. והמדידה היתה של מצוה. או להתלמד על דבר הוראה:

סליק מסכת שבת

ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת:

נשלמה מסכת שבת

הר"ב שמתחלה פקקו. ואח"כ הולכנו לאותו פקק ונטלו ומדדו וכו'. ועיין עוד לקמן מזה:

ומודדין זה שכתב הר"ב והמדידה היתה של מצוה כו' בש"ס. וכתבו התוספות דבפקיקה לא בעינן של מצוה. כלומר דשל מצוה לא מעלה ולא מוריד בפקיקה. דדוקא מדידה שאינה איסור כל כך אלא משום דהוי כעובדא דחול מהני של מצוה. אבל פקיקה דמשום תוספת אהל דדמי לבנין. ליכא למשרי משום מצוה. כך נראה דבריהם בס"פ כל הכלים ומה"ט בקשירה נמי לא בעינן דמצוה. כן נראה לכאורה לדעת התוספות ומדברי הר"ב שלא התנה דמצוה אלא במדידה לחוד. ואין נראה כן ממשנה י"ג פרק בתרא דעירובין. ובפירוש הרמב"ם התנה כמו כן בקשירה שתהא של מצוה. וכן בחיבורו פרק עשירי. וכ"כ הטור בסי' ש"ז. ולפי זה קשיא ונ"מ פקיקה שלא התנה בו שיהא של מצוה לא בפירושו ולא בחיבורו פכ"ב. גם הטור בסימן שי"ג ובש"ס לא אתמר בהדיא שתהא של מצוה אלא במדידה. והתוספות שכתבו בפקיקה דלא בעינן. היינו לתרץ אמאי לא דמי התם בסוף פרק כל הכלים. דפקיקה דמצוה שאני. אבל לעולם י"ל דקשירה ליה דקשירה נמי בעינן דמצוה כדאיתא בהדיא במשנה י"ג בפרק בתרא דעירובין וצריך טעם לחלק בין קשירה לפקיקה ואפשר לומר דקשירה אף על גב דאינו של קיימא מכל מקום למלאכת עין אינו ניכר כל כך בין של קיימא לאינו של קיימא. ולפיכך מצריכין להיות דוקא דמצוה אבל פקיקה שניכר לכל שאינו תוספת בנין מומם. אין צריך שתהא לשם מצוה. ומכל מקום הואיל ויש בו צד השמש איסור דאורייתא (א*) בתוספת בנין משום הכי לא מעלה כמו לגביה אי הוה דמצוה. כמו שכתבו התוספות. כללו של דבר מדידה שאינה אלא כעובדא דחול שייך גבה לומר הואיל ושל מצוה הוא שרו. ופקיקה שיש בה משום בנין. לא שייך לומר גבה דמשום מצוה שרי. אלא שאם שריא יש להתיר אף בלא מצוה. וקשירה דלא ניכר בו בין של קיימא לאינו של קיימא ואיכא למלאכת עין מלאכה דאורייתא לא התירוה אלא דוקא במצוה (ב*). ולהרמב"ם יש לי עוד טעם אחר דמצריך מצוה בקשירה כמו במדידה והיינו משום דלהרמב"ם בפירוש המשנה נראה דהך דקתני שפקקו את המאור אינו ענין כלל לטומאת המת אלא שני מעשיות היו האחד שפקקו את המאור והב' שקשרו ומדדו ואלו השנים קשירה ומדידה היו מפני המת שהיה בבית אחד שלא יטמא בית בני הסמוך לו שהכי הוא לא ביאר הפקיקה בזה המעשה ומעתה דבש"ס קאמר מדידה דוקא דמצוה סבירא ליה להרמב"ם והטור דה"ה קשירה דהוא גבי המדידה מה שאין כן הפקיקה דלא הוי גבה אלא עובדא אחריתא אלא בש"ס נראה דפקקו המאור הוא גם כן בזה המעשה עצמו דקאמר וגיגית שדוקה כו' ופקקו כו' ואולי גירסא אחרת היתה לו בש"ס. ועיין מה שכתבתי במשנה ב' פרק י"ח דכלים:

סליק מסכת שבת

זה לשון הרמב"ם סידר אחר שבת עירובין מפני שהוא מענין שבת:

תוספות חדשים

(א*) תוי"ט ד"ה ומודדין כו' ויש בו משם איסור דאורייתא וכו' עכ"ל כוונתו לומר דלר"א דאסר פקיקה אסור אפי' לדבר מצוה דכיון דקי"ל דאין מוסיפין על אהל עראי הוי לי' צד משם איסור דאורייתא אין להקל בו לדידיה לצורך מצוה. ולרבנן דהכי שרו אפילו בלא מצוה וכ"כ התוס' בס"פ כל הכלים דף ק"ו ע"ב (שי"ל):

(ב*) בא"ד ולהרמב"ם יש לי עוד וכו' עכ"ל כלומר דהטעם שכתב עד הנה שייך בין להרמב"ם ובין להתוס' אך הטעם הזה השני לא שייך אלא להרמב"ם ולא להתוס' דלדידהו פקיקה נמי באותו מעשה היה וק"ל (שם)

תוס' רע"ק

תמוה לענ"ד דהא שם דכותב שם לחוד הוי מלאכה ומיחייב מש"ה אף ברצה לכתוב שמעון לא גרע ומחייב ומיד כשכתב' שם אף כשעדיין לא נתקיים כל מחשבתו. מ"מ שם מלאכה עלה. אבל הכא דבנגרר הדם ולא יצא דאי ליתן לכלבו. אם הוי תחלת מחשבתו לאתויי בענין שיגרור לחוד ולא יצא הוי פטור משום מקלקל וא"כ מה בכך דחשב שיצא הדם ויתן לכלבו. הא מ"מ עתה שלא יצא הדם לא נעשה מלאכה שית דהא מקלקל הוא. והרי מפורש בתוס' דף ק"ז ע"א ד"ה בחובל וכו' דהא דר' אבהו ס"ל לר"ש דמקלקל גמור בחבורה אף דא"צ לכלבו חייב. היינו דהוא הוי שבור שיכול ליתן לכלבו (דבלא"ה הוי מלאכה שאצ"ל) אלא דהוי איסורי הנאה וא"י ליתן לכלבו. הרי אף דלפי מחשבתו לא הוי מקלקל מ"מ מקרי מקלקל כיון דבאמת נעשה קלקול. וא"כ לר' יוחנן דמ' שם דבאמת בזה דהוי מקלקל גמור גם במזבל פטור אלא בענין דנותנין באמת לכלבו. ומכש"כ לדידן דקי"ל כר' יהודה דגם במזבל מקלקל פטור. ובנגרר הדם אמאי חייב הא הוי מקלקל. ואולי יש לדחוק דגם בנגרר יכול ליתן לכלבו הדם כשהוא נגרר שיסליק שבשר הנגרר לכלבו אלא דס"ל להתי"ט דבפשוטו מיירי אף שדעתו הי' בחבלה שיצא הדם ליתן לכלבו א"כ עדיין לא גמר כל מחשבתו. דמ"מ חייב ודומי לשם משמעון דג"ז בנגרר מלאכה גמורה ליתן בו לכלבו. ועדיין צ"ע:

פרק טו משנה א (בהרע"ב ד"ה קשר הגמלים. והוי דומיי דקושרי מוטי יריעות הנפסקין) (קלד*) ולפ"ז בהא דסיים על התיכן כתב שכן צדי חלזון וכו' וקשה לי הא זהו דקושרי' יריעות הנפסקות אמרי' כן בפ' כלל גדול (דף ע"ד ע"ב) לפ"ד ואח"כ כדאמר לי' רבא תרלת קושר מתיר מאי איכא למימר ומשני' אלא וכו' שכן צדי חלזון וכו' ל"ל תו להביא דקושרי יריעות אלא דבצדי חלזון הי' קשירה והתרה. וכן הרע"ב בפ' כלל גדול במתני' דקתני הקושר והמתיר כ' הרע"ב על הניסה שכן צדי חלזון וכו' וצ"ע: (שם בא"ד וקשר של קיימא ואינו מעשה אומן. (קלה*) זהו שיטת הרי"ף דליכא חילוקי' בין קיימא לגמרי להלכת קיימא אלא דאם הוא ג"כ מעשה אומן חייב ובליכא' מעשה אומן אסור מדרבנן ואם לא הוי קיימא וגם לא מעשה אומן מותר. והרע"ב כ' במתני' ב' דקשר שאינו ש"ק לעולם רק לזמן קבוע אסור מדרבנן וזהו שיטת רש"י והרבה' אחרי' ריבכי וצ"ע: משנה ג (אפי' ארבעה וכו') (קלו*) עי' תי"ט לקמן דפ"מ: (שם בתי"ט ד"ה רע"ק אומר. שקרבי' בי"ט) (קלז*) בסוגיי' אמרי' דר"י ס"ל דנדרי' ונדבות קריבי' בי"ט ול"ל קרא דקריבי' בי"ט ורע"ק ס"ל כר"ג א"ק בי"ט. וקי"ל הא פלוגתייהו רק בשלמי נדבה אבל בעולת נדבה לכ"ע א"ק וכמ"ש תוס' חגיגה דף ז' ע"ב וא"כ הכא דמיירי בעולה לכ"ע א"ק וצ"ע:

פרק טז משנה א (שאינו מפולש) (קלח*) והא דנקט במתני' ג' לחצר מעורבת ולא נקט למבוי המשותפת. היינו דמבוי עלמא יש הפרש דבכ"ק דהכא מהני מבוי שיש לו ג' מחיצות ולחי א' אבל לענין שאר דברים לא מהני לחי א' דס"ל כר"א פ"א דעירובין מ"ב דבעי' לחיי' גמרא עפ"י פירש"י. אבל הרמב"ם כי דא"ל דמתני' ס"ל כת"ק דהתם דבעלמא מהני ג"כ לחי א'. אלא דהא דלא נקט במתני' דלקמן למבוי המשותפת משום דאינו פשיטא דהא לר"א אסור בכ"י א' אבל הכא נקט למבוי דגם ר"א מודה הכא לענין כתבי קודש: (שם בהרע"ב ד"ה כל כתבי. אע"פ שלא ערבו (קלט*) וכ"כ רש"י והרמב"ם והכי מוכח דבמתני' ג' תני לחצר המעורבת. והכא לא קתני המעורבת. ואולם תמוה לי דברי רש"י שבת דף ס"א ע"ב ד"ה לאפלוגינהו. לחצר המעורבת כשאר כתבי קודש עכ"ל משמע דבכ"ק מצילין רק למעורבת וצ"ע: (שם בהרע"ב ד"ה ואע"פ. ואיכא למ"ד דלא נתנו לקרות בהן (קמ*) היינו רשב"ג במתני' פ"א דמגילה ומ"מ וכו' נ"ב לאיך תנא נבתדי

נכתבי אלא נדון ע' נקוני' ונתום'. ולישנא לכתע"ב ולישנא לני"ל מגומגם הוא הכתע"ב ממילא שם כ' להלכה פלוגי"ג:

משנה ב (נסתע"ב ד"ה מילין). נהול על ממונו (קמא*) ואעפ"י לקמן ד"ה נתכוין ממי שהחזיק ממרי נסיפוך להקילו מז"ל לתין מדם מעמיד עלמו על ממונו ואי לא שרייח לי' אחי לאתויי ד"ה נרש"ב כי הכ"ן לקמן דכל שפסל שפוח עפל פתוחם אלפי' גלא מיכור שנא אדם נהול עליו ונליך שיחסר הלצתו כמו נדליקה נכש"ג אמרי' מתוך שאדם נהול אי שרייח לי' אחי לכנויי לפי שהדר נאמר הכתם ואין לבו עליו ואי שרייח לי' מילי לא יתן לבניו לשיעורי' וכל כה"ג מיכא למיתם טפי למתוך שאדם נהול ממאי לתיכא למיתם לתין אדם מעמיד. אבל אמי שהחזיק תין הסעם למוקם לו ואי שרייח לי' אף הוא לא יעמיד עלמו על ממונו ונילן כי היכי לצעני ע"י"ם:

משנה ד (ולוגם כל מה שיכול ללגום) (קמב*) נסמ"ג וסג"מ וסוצא נרמ"ח לאפילו למאן שתיכה מעורנת מותר כיון לסוף לרך מלגום. וסרי נצא נפ"ע ולא קאי על ולנם מוגין. ולעני"ל חולי גם למצוי שתיכו מפולם ואפשר אף לרפ"ר מותר כיון לליכא צזה מיכור הולאה הוי כמו מאן מעורנת. ומולם לשעת הרין שסעתקתי לקמן נסמוך אאל דנרי אחי"ו ד"ה רי"ח. יש צזה מיכור הלאה ואינו מותר רק למעורנת: (סם נסרע"ב ד"ה נוחו. יותר ממה שהם יכולים להניל) (קמב*) מזה נשמע לשעת הרע"ב להאתכים ג"כ ת"ש להניל רק מצון ג"ם ללא כשעת הרי"ש טרלתי שכ' הרי"ן נשמו להאתכים ללא ממונם הוא לא נהניל ולי"ם לאתי לכנויי ומותרי להניל כמה לצמו: (סם נאי"ש ד"ה כדי יוסי אומר. למאן נפיק הזה לרפ"ר) (קמד*) ואפשר דע"כ לא פליגי רצמן עליה אלא משום לכיון לאינו מניל אלא נרפ"י לא מייתי לכי. אבל היכי לנפק לרפ"ר נסא מוהו לאסור משום משא. ולפ"ז אסור לאמא נרפ"ר נאלנטרף הרצה אמין דרך ליסא פותם ניתר. הרי"ן: (סם נאי"ש ד"ה כי להרי ספקר כיון לאמר נוהו והניהו לכם. מה הרי"ן) (קמה*) אבל רפ"י כ' להרי ספקר כיון לאמר נוהו והניהו לכם. וכ"ה נפ"ע סי' אל"ד וכ' המג"א לצלא אמיכה יכול לומר הייתי ממליח לי אפשים שהי מניהו ומחזירי לי ולע"ל הי נרתה לצחוכלי' לח"ת לו להניל יותר מג' סעודות הוי הפקר לכמיל מזוהו אל ים הוא. אבל אאלנוסי' דהי ניל הצעה"ב לאחוק פעם אחר פעם לא הוי הפקר ואפשר לזה הוא כוונת הפ"ם ונרישא אחי הניהו לכם כיון ללא אזי אלא ג"ם וממילא הוי הפקר אבל אאלנוסי' דאזי לכולי יותא לא הוי הפקר אפ"ה לומר נוהו והניהו עמי:

משנה ה (נסתע"ב ד"ה אמין יכולין לקנל. ונפר ר"י גרס כיצד לקוח) (קמו*) סייגו נדליקה לחייבי כיון דצריל ללאת אחי לכנויי. גמרא: (סם אחי"ש ד"ה פוכמין. וני"ש לף נלחין) (קמז*) סייגו נפשחים ני"ג אבי לעולל עור אלא לחתיגו קונף משום חתלוף אלא יוצא נשאינו לפסדים לא אזי היום לכלום אלא כיון לאי נעי אזי ליה הפשח אחי אעלינל לי' לכאוי סוא לו ע"י"ם ועי אם שכחתי נגליון נאפקתן פכ"ד ע"ד: (סם אאפשה אחיב נלוף) (קנג*) סייגו נלוף ואוקמ"ל נאחרל תום' לף קכ"ח ע"א ד"ה רצמ"ג: (סם הרע"ב ד"ה לעוברים. לכיצים לוהולה) (קנד*) דכל ישראל בני מלכים הם כלשון הר"ם לעיל אפי"ל. גמלא:

משנה ג (תי"ט ד"ה ומחלקין. ותיוצאת למולקים עליו) (קנה*) ע' אחיזוקי' דצמ"ל לפקשה כן ומוכח מזה לישלי' את שאדם סייגו מלאכה ולא טוכח נעלמא ופיככא הם"ם לשאלי קאני ומחלקי עליה את הצמא הא כצר קאני וישלי' את האחם: (סם אחי"ט ד"ה וכל ומי מציוס הצמיני) (קנו*) ומם צעי אחלה למילף מקי"ו ומה לרצות צרוחה ועצודה זוחה צמא מילה זוחה לוחם אחם צמא אבלאית מפני הצעודה אינו דין שאחא מילה זוחה לוחם. ואחו"ם פקשו ליישל לישא כיצים חוכים צרוחם את הצעודה ואינו זוחה צמא אף אני אציל מילה וכי תישא מילה עליהם צרוחם לרצות את הצעודה את הצעודה אלחי ליישא קצוכת מ"ש חוכים לעליהם ממילה צרוחה את הצמילה מולאתותו צרוחה את צרצות צרוחה את הצעודה צרוחה את הצמא אחילו כני לא לאיל אחם ע"ב. ואחאני הא לאחתו ס"ל מהרחוי צקצוכת מ"ש חכי לוחה צמא כיון צרוחה מילה צרוחה את הצמא בהא בהסהרין אף ל"ש בהרכין ואחא קצוכת מ"ש חוחם עבודה צרוחה צמא ופיל אפי' אינו חוחם צמא ל"ש צמא ומחניהן לציחם חוכים צרוחה עבודה ואינו חוחם צמא. ואחו"ם אם הקשו לכלאל הקי' אחילו צרוחה עבודה צמא ופיל אפי' אינו חוחם צמא ל"ש קצוכת מ"ש אף צרוחה מילה צרוחה צמא פיל אפי' לא אחיכה צמא ולכאורה קשה אחי"ש קצוכת מ"ש עליפא צרוחה מילה לרוחה עבודה לרוחה צמא ועדיף אצמא צכאה אחילכתא ובאי"ש חוא' כאן וכ"ש כו' ול"ל למאקשא ניחא לליעבא לא אצוא אחילא אצוא לגבכא לא אזי ולבא בפכא בחי' פי' בחוא' לקאן בדי"ם הכי אאי. אלא פ"ל הך בכבא לגבכא לא אזי. בחאי ל"ל לכלאל"ם ל"ל קאי כזה באי"ש הכא"ש אם לו לבאחת בחאי אחתר קצוכת חוא' אוכי אחיאת אב כאן. ואין אילוק בין אם עליף בחלבנות או לא כיון לאחיני גבי ליישה לרוחה לבב צרוחה צבב ואי"ש היא אינו רוחה צמא ולכאורה קשה אחי"ש קצוכת מ"ש עליפא צרוחה מילה לרוחה לבעת כרוחה צמא ולכאורה קשה אחי"ש קצוכת מ"ש עליפא צרוחה מילה לרוחה לבעת כרוחה צמא ולכאורה קשה אחי"ש קצוכת מ"ש עליפא צרוחה מילה לרוחה לבעת כרוחה צמא ולכאורה

ע"כ טעמא דאי ליטול הקוץ אצוס אאקלקל בחצורה פצוה חוא' אנטהרין אם ס"ה אאן. ואייגו ג"כ אצוס אאחצרה לאבא"ם אאין חולק פלל בזין זה אאחצ צל י"ל. והכא אגינו בכריחות לף כ' דאה לאחייב כ"ש צוה אאלאחב אבצת בצבת כיון דאקלקל בחצורה חייב גם אחעבק חייב. ולא"כ לבאורה נאחה דאבי ליטול הקוץ יאוייב היכור דאחצ"ל פטור. ולא"כ בחינו אחכוין אאחצילא ל"ל לגופו חינו חייב. ולפ"ז ע"כ אם לאחייב כ"ש חטאת בחכוין ואינצן בפבחים לף ס"ה לף הוי אחכוין דאף בלא חיכור חינו חייב אבצת אצוס דאפ"ח. ל"ל אן כאי"ש הוא' ס' אאגיע דזהו עלמו אגיגו דבצן ס' דלא הוי יתן דבריו בחיכור ול"ח ס' דהוי פ"ל אן כאי"ש הוא' בחצחדין בף פ"ה ע"ח דצ"ל לכ"ח להך חיקון לכיכול וכיצרו אחי זהו בעלמו ענין בצין. ועי"כ קאי' לי אם לאחבור אבור סולכין לכך. אבל לולי הבקלאה הי' אפשר לומר בפצוחות לכ"ח אחכוצר ל"ש ל"ע ועוד חייאה על הוא' אי אחכאי לעיגן לה לכ"י אאקלקל בחצורה פטור ל"ח לף אקאין נגי הוא' אי אחכאי לעיגן לה לכ"י אאקלקל בחצורה פטור אבל לא אאקלקל בחצורה חייב. הא זהו ל"ח לאי"כ אחא בכ"ע ואין זה חולק לאחיני ואכי לפי חיוחא ס"ל להא"ם דאחא על י"ל אחתי בכ"ע ואין זה חולק ואיך נאחר לבילין להכא בחחא אפשר והזו קאי לי דלבניהם ס"ל הא לאחיני בחצת ג"כ אאקלקל בהצערה חלוי בבי"ם וכ"י היינו זה חלוי בזה אאאן דבי אקלקל בחצורה חייב ועי"כ לילף לה אבלאטרף קלא לאחבי בחצת ואוכא בבי"ם אחילכ לאחיקון אלוה לא הוי חיקון אאילא אבלאבר לאחנה הצערה בח כאן והא ניסול פחילה לאאוה לא הוי חיקון ע"כ אוכא לאקלקל בהצערה חייב. וכיון אכן יקשה לרחב"ם בכריחות לפיטי לפ"ת לאייבי בחחבוין לכבות העליונות החחתונות ואייבי ע"כ גלא ניחא לי לאלי"כ גם לפ"ש חייב ח"כ הוי אקלקל לענין הצערה. ואוכא דאי"ל לכחב"ל דאחצ"ל חייב וגם אקלקל בהצערה חייב וחאילא יחוייב אגם אקלקל בחצורה חייב וכאי"ל לאבבר אייבי אכלי אאלי אקלקל בחצורה חייב וגם אקלקל בחצורה חייב ול"ח ללחת גם כ"י כוכב כן. ונע"ג:

משנה ד (נסתע"ב ד"ה כדי נחמי. ולא לעוכך דבר אחר) (קנא*) ולעולם אקומו אדי לכדי נחמי. גמרא:

פרק יח

משנה א (תי"ט ד"ה ודעתי. וכחבו החוס' דאחי"ל) (קנב*) ונסתב"ח כ דאוקא תכוסם אוחר ליבאלל דעומד ליחנם לכהן אבל לאחי אחיגו עומד לעניים אלא לאחזיק לעלמו ע"י הפרשה וכיון דאי אפשר לאוכל לכהנים לא אזי היום לכלום אלא כיון דאי צעי אזי ליה הפשח אחי אעלינל לי' לכאוי סוא לו ע"י"ם ועי אם שכחתי נגליון נאפקתן פכ"ד ע"ד: (סם אאפשה אחיב נלוף) (קנג*) סייגו נלוף ואוקמ"ל נאחרל תום' לף קכ"ח ע"א ד"ה רצמ"ג: (סם הרע"ב ד"ה לעוברים. לכיצים לוהולה) (קנד*) דכל ישראל בני מלכים הם כלשון הר"ם לעיל אפי"ל. גמלא:

משנה ג (תי"ט ד"ה ומחלקין. ותיוצאת למולקים עליו) (קנה*) ע' אחיזוקי' דצמ"ל לפקשה כן ומוכח מזה לישלי' את שאדם סייגו מלאכה ולא טוכח נעלמא ופיככא הם"ם לשאלי קאני ומחלקי עליה את הצמא הא כצר קאני וישלי' את האחם: (סם אחי"ט ד"ה וכל ומי מציוס הצמיני) (קנו*) ומם צעי אחלה למילף מקי"ו ומה לרצות צרוחה ועצודה זוחה צמא מילה זוחה לוחם אחם צמא אבלאית מפני הצעודה אינו דין שאחא מילה זוחה לוחם. ואחו"ם פקשו ליישל לישא כיצים חוכים צרוחם את הצעודה ואינו זוחה צמא אף אני אציל מילה זוחה לוחם אחם צמא ופיל אפי' אינו חוחם צמא ל"ש כ"ש קצוכת מ"ש אף צרוחה מילה צרוחה צמא ופיל אפי' לא אחיכה צמא ולכאורה קשה אחי"ש קצוכת מ"ש עליפא צרוחה מילה לרוחה לבעת כרוחה צמא ולכאורה קשה אחי"ש קצוכת מ"ש עליפא צרוחה מילה לרוחה לבעת כרוחה צמא ולכאורה קשה אחי"ש קצוכת מ"ש עליפא צרוחה מילה לרוחה לבעת כרוחה צמא ולכאורה

פרק יט

משנה א (תי"ט ד"ה מביאו בפ"ת. למהר המלוה) (קנז*) ותוס' הניחו בקושי' בסוגיין ד"ה שכ"ח ברמן ר"א דהא מ"מ אפשר לקיים הנייהס דבכה"ג אין עשה דוחה ל"ת והרשב"א בחידושי' תירץ כיון דמ"מ לריך לחלל שבת במילה גופי' מש"ה הכל שרי: (שם בא"י"ט ד"ה על פי עדים. לתני מ"ש אי) (קנח א*) עי' בהרא"ש פ"ק דמליעא ב סי' ג' שכתב וז"ל ואיכא למימר שלא דקדק התנא בלשונו לשנות עדים ולאשמועינן דע"א לא מהני. אלא אגב רהיטי' נקט דאורחי' בכל דוכתא למיתני עדים יפירש עדות המועלת לו עכ"ל. ונ"ע מפירכת הש"ס בשמעתין דלתני ואם יש ע"א. אח"כ מלאתי בעזה"י שעמד בזה הרלנ"ח בתשובה ח"א סי' פ"ט:

משנה ב (אפילו ונמלר אחרת) (קנח ב*) משמע דמהר"ר אסור וכ"כ המג"א להדי' בסי' של"א ס"ק א'. אבל בהר"ן במה שהביא דברי הרמב"ן להוכיח דנשפכו מים שלאחר המילה יכול למולו ולהשם חמין באומע דבריו כתב ומביא דכך הס"ר ונ"ע ובאמת לכאורה ק' אמאי נימא דאסור מהס"ר דור"ש מלועם בשיניו דהוי טמינה כלאחר יד דשרי ומ"ש הולאה מהס"ר כלאחר יד. וגם ק' לי בדברי הרמב"ן שהר"ן הב"ל דנקט הסוכמ' מלהריכין למול אף דיודע שיהי' לריך להביא המרטוטין לכרוך על אלבעו להביא מהס"ר דהוי שבות דלא דמי במכשירי'. אמאי הניח ולא הביא ראי' מלועס בשיניו דהוי כמי שבות דהוא טוחן כלאחר יד: (שם בהרע"ב ד"ה אם לא טרף. כדרך שטורפי' מיניס בקערה) (קנט*) נראה דדקדק בזה כאורוי' דדוקא בכה"ג לטרוף ולערב פה יפה אסור אבל בלא עירב כל כך שרי' וחוא בכלל יכתן זה בעלמו וכדאית' בסוגיין:

משנה ג (ספק ואנדרוגינוס) (קס*) בהרי"ף איתא במתני' ספק בן ז' ספק בן ח' ולענ"ד הוא ע"ס וראוי למחקו ונ"ל כמו שלפנינו הש"ס ספק ואנדרוגינו'. וראי' לזה ממה דאמרי' דף קל"ו ע"א ואלא הא דתני' ספק בן ז' ספק בן ח' אין מחללין עליו את השבת אמאי כימהלי' מונ"פ. ואמאי פריך מברייתא ולא ממתניתינו זו. ולכאורה הי' אפשר לומר דנ"ל דתנן וכו' ובאמת הפירכא ממתני'. והיינו מרווית' בזה כי באמת תמוה לכאורה לפמ"ש הטור והש"ע א"ח סי' ש"ל דס' בן ז' מ' בן ח' אין מחללי' עליו את השבת לפיקוח נפשו. והייט מברייתא הנ"ל דכ"ל דמתניא קתני אין מחללי' ולא מיירי במילה. א"כ מאי פרכי' כימהלי' ממנ"פ הא לא מיירי כלל ממילה. אבל אי הפירכא ממתני' דמיירי ממילה ניחא: ואולם קשה דאיך תלוי הפירכא על רב אלא דאמר דבן ח' מחתך כבשר בעלויה בלא"ה יקשה ממתני' זו דקתני עלה ור"י מתיר באנדרוגינוס דמשמע דבספק מודה ומהא לר"י דס"ל דמקלקל בחבורה פטור והא דלריך קרא למילה היינו דווה לי תיקון גברא מה לי תיקון כלי. ולדידי' ס' בן ז' או ח' כימהלי' ממנ"פ דאם בן כז' וליכא תיקון גברא לא הוי תיקון. ואולי י"ל כיון דלריך למנוץ אח"כ דהוי חבורה דבזה הוי תיקון גם בבן ח' להיות חיי שעה ולהטור וש"ע הנ"ל דאסור לחלל שבת בפקוח נפשו דס' בן ז'. מ"מ א"א למולו ולהכיחו בלא מילה לגרוס בידיים סכנה כמו דאסור להרגו מספק. לזה פריך מדרב אדא דהוי כבשר ואין בו משום חבורה. אך מ"מ האמת יורה דרכו דל"ג במתני' ס' בן ז' והראי' ודאמרי' דף קל"ה ע"א אמר מר ולא ספק דוחה את השבת לאתויי מאי לאתויי הא דת"ר ספק בן ז'. ול"ק לאתויי הא דקתני במתני' א"ו דלא גרסי' לי'. וממתני' ליכא ראי' די"ל דמיירי בנולד בה"ש. ומה"ט קשה לי על רש"י והרע"ב דמפרשי במתני' ס' בן ח' ס' בן ט'. והרי מסוגי' משמע דממתני' ליכא הכרח לדין זה די"ל דספק היינו נולד לבה"ש וא"כ למה נדחוק דמיירי בס' בן ח' וממילא ע"כ דמיירי במכשירי' ואליבא דר"א כדמשנינן אברייתא ואמאי לא פירשו בפשוטו בנולד בה"ש ונ"ע: ובקושי' הנ"ל דמאי פרכינן ואלא הא דתני הא לא מיירי מוסילה לריך לדחוק דמונת הש"ס על סברייתא דערלתו ודאי דוחה את השבת דקאורי' עלה לאתויי מאי (דנולד בה"ש קתני בסיפא דברייתא) לאתויי הא מתני' ספק בן ז' ס' בן ח' אין מחללי': (שם בהרע"ב ד"ה רלב"ע. בין לפני המילה) (קסא א*) לכאורה קשה דהיכן מלינו דפליג רלב"ע על לפני המילה ומון דלת"ק מותר רק זילוף ה"כ לרלב"ע ולא פליג רק על לאחר המילה. ובזה הקשה הר"ן על הרי"ף דפסק להלכה דמרחילי' את הקטן לפני המילה ותירץ דהרי"ף פסק כאוקימתא דרבא דלת"ק ג"כ מרחילי' ממש וסיפא דקתני מזלפי' היינו ביום ג' עיי"ש. וזהו אינו מספיק על הרע"ב דכ' תחלה כאוקימת' דר"י ורב"א דמרחילי' דת"ק היינו מזלפי' ונ"ע. ועיין במהרש"א דכ' דלהך אוקימתא דמרחילי' דת"ק היינו מזלפי' ה"כ מרחילי' דרלב"ע הייט מזלפי' והוסיף רק דאפילו ביום ג' מזלפי' וא"כ אפי' אחר המילה לא שרי רחילה רק זילוף. אח"כ ראיתי בכ"מ פ"ב מה' מילה שהקשה על הר"ן הנ"ל די"ל אף לפי שינויי דמרחילי' דקאמר דת"ק היינו מזלפי' מ"מ רלב"ע פליג דמרחילי' כדרכו בין לפני המילה בין לאחר המילה ואפי' ביום הג'. והיינו כדברי הרע"ב:

משנה ד (תי"ט ד"ה חייב. מתקן הוא) (קסא ב*) ואף דמל קודם זמנו נ"ל דמ"מ מקרי תקוני גברא דהוא כימול וא"ל עוד למולו. ומ"מ ק' לי הא בבריתות פרכי' עלה דמשכחינו לליפטר מטעם מתעסק ומשני הכא לחבורה כיון דמקלקל חייב מתעסק ג"כ חייב. הרי דמתני' זו ל"ל דס"ל דמקלקל בחבורה חייב. ובסוגי' זו קשה לי דהתינח מתעסק שנתכוין לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר דבכל התורה חייב ורק בשבת פטור משום מלאכת מחשבת אסר' תורה בזה שייך לומר דבחבורה כיון דמקלקל חייב ולא בעי' מלאכת מחשבת הוי כמו שאר איסורי' אבל מתעסק שנתכוין באמת לחתוך זה אבל ס' שהיא תלוש דכפי מה שהי' סובר הי' באמת היתר וזהו בכל התורה כולה פטור ורק בחלבי' ועריות שהי' לו שהנאו שומן או ש"א ובאמת חייב שכן נהנה וכך מבואר להדי' בתוס' א"כ ה"נ נהי דמגלד מתעסק שחשב לימול תינוק זה ומל זה הדין דחייב התינוק אם שהיה לא הי' זמנו היום דבשניהם איכ' איסור. אבל כיון דלא' זמנו היום והוא סובר שתינוק זה זמנו היום והוי מלאכת היתר דהא התורה התירה והוי כמו נתכוין לחתוך תלוש וחתך מחובר ובזה גם בחבורה לפטר כיון דגם בשאר אסורי' פטור. ודוחק לחלק דדוקי' כשהי' תלוש דליכ' כלל מלאכת שבת. אבל הכא דגא בתינוק שזמנו היום מ"מ הוי מלאכה אלא דהתורה התירה זהו לא הוי מתעסק. ונ"ע:

פרק כ

משנה ג (בהרע"ב ד"ה נוטל. לדבר שא"מ מותר) (קסב*) וכ"כ רש"י עיין בהר"ס פ"ט מ"ב דכלאים במ"ש להקשות על סוגי' דשבת דף פ"א ע"ב דפריך על ר"י מסתם מתני' דנזיר חופף דדשא"מ מותר הא איכא סתמא בכלאים שם מ"ב דלא ילבש כלאים לגנוב את המכס דדשא"מ אסור. ותירץ דאיכא שם סתם בתרא במתני' ה' דמוכרי כסות מוכרין כדרכן. ועי"ז חזר והקשה דמ"מ הא איכא סתמא בשבת פ"ג מיהס שפנהו לאוקימתא דאב"י. וכן מתני' שם פ"ה מ"ג ובלבד שלא יכרוך עיי"ש. וקשה לי דגם ע"ז יש לתרץ דהוי סתם בתרא מתני' דהכא דנוטל בכברה דסתם דדשא"מ מותר. ופל תירולו דהר"ס שם דפירכת הש"ם בדרך מאי אולמא האי סתמא מהאי סתמא יש לעיין דדלמא באמת מכא מאי אולמא מהאי סתמא הוי ספק איזה סתם עיקר מש"ה אר"י לאסור לקנא בחרם. ועל מ"ש תוס' חולין דף מ"ג ע"א ד"ה ושאני' וכו' דפירכת הש"ם מכא מאי אולמא וכו' ל"ק כנ"ל דמ"מ מספיקא אסור בלא נסתייר כזית. די"ל דמ"מ מדאמר ר"י הלכה כדברי האומר כזית דמשמע דהלכה ברורה כן והוי ודאי טריפות ולא ספק ושפיר פריך. אבל בהסי' דהנ"ל דאמרי' אסור לקנא בחרם שפיר י"ל דמספק הוא לאסור. ונ"ל כיון דדבר שא"מ בשבת גם לר"י הוי רק דרבנן כמ"ש תוס' שבת דף מ"א ע"ב ד"ה מיחם וכ"כ רש"י שבת דף קכ"א ע"ב ד"ה דילמא לפ"ת ולזה פריך הש"ם מכא מאי אולמי' והוי ספק בדרבנן ולקולא. ובזה ניחא דבסוף משכתין דמסיק סתמא אחרינא אשכח דתנן מגביהין מעל השלחן. ולכאורה קשה מאי אולמי' האי סתמא מהאי בתמוא. ולפי הנ"ל ניחא דבאמת כיון דהוי ספק מקילי' דמוקלה מותר כיון דאף לר"י מוקלה רק דרבנן ואף דהוי דשילא"מ מ"מ בספק דדינא בדרבנן לקולא כמ"ש הפר"ח. ואף למ"ש התי"ט פ"א דבילה דמוקלה חמיר כעין דאורייתא וספיקו אסור היינו בספק בנולד בי"ט דכיון דאלו נולד הי' אסור משום מוקלה למאן דס"ל מוקלה אסור מש"ה גם ספיקו אסור. אבל הכא דדנין על היסוד אם סתמא כר"י עיקר ומוקלה אסור או סתמא כר"ש עיקר ומוקלה מותר כיון דהספק על היסוד איסור מוקלה בזה הוי כמו כל ספק דרבנן. ואולם עדיין קשה מסוגי' תוס' דחולין הנ"ל דהא התם מספקא בעי' נסתייר כזית. אלא דקושי' על לשון ההלכה שאמר ר"י וא"כ גם הכא בסוף משכתין דאמר ר"י הלכה כר"ש יקשה ניהי דמדינא מספק מותר מ"מ לא הו"ל לומר בלשון הלכה. ואולי יש לחלק דהכא אין חילוק אם מתירין מוקלה משום דודאי הלכה כר"ש או דהוי ספק דשמא הלכה כר"ש. אבל בטריפות דהוי כ"מ גדול בין וודאי טריפה לספק טריפה לענין כיסוי הדם וכדומה לא הו"ל לומר בלשון הלכה:

פרק כא

משנה א (בתי"ט ד"ה והאבן בידו. דאינו לריך כ"כ שפטור שהתינוק) (קסג*) קשה לי דלפ"ז ביש לו געגועי' דודאי לריך לטלטול התינוק הוי היתר גמור כמו בכלכלה ולמאי נ"ל דלא העמידו טלטול שלא בידים במקום סכנה הא הוי היתר גמור. וביותר ק' לפ"מ דפירשו תוס' בלשון אי הכי היינו דהמקשן ידע דדיכר אסור משום דלמא נפול ומתי לאתויי אלא דמקשה כמו דמטלטלי' טלטול האבן שביד תינוק משום סכנה ה"כ נתיר טלטול הדינר בידו. ומאי דומי' הא הטלטול האבן שביד התינוק הוי היתר גמור היכי דלריך לתינוק ביש לו געגועי' ולע"ג: (שם בתוס' חדשים ד"ה הרב ד"ה אף מעלין. דיכול לאוכלו מן המדומע קודם) (קסד*) ע"י שנותן עיניו בלד זה להעלותו ואוכל בלד אחר. ועיין בפ"ק דחולין דף ז' ע"א ובבכורות דף כ"ט ע"א דהקשו תוס' הא גם בדמאי רשאי לקרות שם ע"י שנותן עיניו בלד זה ואוכל בלד אחר כדמוכח פ"ק דחולין א"כ אמאי קתני במתני' דפ"ב דשבת בספק חשיכה מעשרי' את הדמאי גם בשבת לשתרי ותירלו דשאני מדומע דכבר הי' מתוקן אבל תחלת טבל לא שרי ע"י דאפשר שנותן עיניו בלד זה ופו' וכזה כתב ג"כ הרמב"ן פ"ק דבילה בסוגי' דגלגל עיסה. ובעיקר קושי' תוס' י"ל דהכי בסוגיין אמרינן דר"י עדיפא מדרשב"א והייט דרשב"א מיקל רק ע"י שנותן עיניו ור"י מיקל טפי דכיון דיכול ליתן עיניו לא הוי מתקן בהעלאתו. א"כ י"ל דמתני' דפ"ב דשבת כרשב"א אתיא ואפשר דגם רבנן דר"י ס"ל דבמדומע מותר ע"י שנותן כו' אלא דס"ל דמ"מ הוי מתקן בהעלאתו ור"י הוא שחידש סברא זו דלא מקרי מתקן וכ"כ הרמב"ן פ"ק דבילה וז"ל שר"י אומר מעלי' המדומע ומבירו חולקים עליו שאעפ"כ אסור לקרוא שם עכ"ל וא"כ ממילא ליתא לקושי' תוס':

משנה ב (בסרע"ב ד"ה מטה כו' ולא יטול אותה) (קסה *) בגמרא מאן תנא כו' בהתירא טרחינן באיסורא לא טרחינן. דקתני מגביה ומטה על לידה כו' בחביות דהוי התירא ולא יטול האבן ממש דהוי איסור. רש"י. ולא זכיתי להבין דאיך שייך היתר נטילת האבן הא א"א לטלטל מוקצה בשביל התירא. היין דהא חזינן במרים דהחביות נעשה בסיס ואסור לנער ולא שרינן טלטול חביות המוקצה בשביל שתיית היין (והא דהחביות הוי בסיס ול"א דהוי מוקצה לדבר איסור והיתר דהא היין היתר הוא עי' בס' ת"ש סי' ש"ט כיון דהאבן מונח על החביות גבוה מן היין מקרי בסיס לאבן לחוד) וא"כ מה לי טלטול אבן דלשתרי מטלטול חביות דאסורה. והאי דנוטל את הפסולת י"ל באמת דטלטול מוקצה ביו"ט לצורך אוכל נפש שרי כמ"ש התוס' ריש ביצה דף ח' ע"א ד"ה אר"י ובדף כ"ח ע"ב ד"ה גריפת ובדף ל"א ע"ב ד"ה אר"ז ע"ש אבל בשבת דאסור כדמוכח מניעור חביות במניח דאסור וכה"ג א"כ איך אפשר לטלטל האבן וליכא היתר רק בניעור החביות דהוי לגבי האבן טלטול מן הצד לצורך דבר המותר וצלע"ג: ואולם לשיטת התוס' ריש דפרכת הש"ם דנימא דבטל האבן לגבי כגון באוכלי' מרובה על הפסולת ובזה ל"ק דמנ"ל הך סברא דבטל דבזה אף אם אין הפסולת בטלה לגבי אוכלים מ"מ הא טילטול מוקצה לצורך א"כ מותר ביו"ט. בזה י"ל דזהו דוקא בא"א בענין אחר אבל היכי דאפשר לברר האוכל אלא דנפיש בטרחא לא הוי לנו להתיר טלטול מוקצה אע"כ דפקע שם מוקצה מיני' דבטל לגבי האוכל ושפיר כריך: וביותר י"ל דפריך בדרך הכרח דהא בפסולת מרובה על האוכלי' דנוטל האוכל ולשיטת התוס' הפירוש דנפיש בטירחא חופי בשיעורא קאי על האוכלי' פרי דנמייבי' לי' לאפושי בטירחא ולא מתירין לו טלטול מוקצה דפסולת. וא"כ מ"ם ברישא דהאוכל מרובה בם עורי' ומ"ם בסיפא דהפסולת מרובה בשיעורי'. הא מ"מ בזה ובזה נפיש טרחא לברור האוכל. ע"כ ברישא הטעם כיון דהאוכל מרובה בשיעורי' בטל הפסולת לגבי האוכלי': ובזה, אפשר לפרש כוונת תוס' בהמשך דבריהם במ"ש והא דמוקי לה בפ"ק דביצה כו'. ודוק: (שם תוי"ט ד"ה מטה. ובדין דכר) (קסו *) בסוגיין איתי' ב' מימרות מסמי' דרב. הא'. על אבן ל"ם אלא בש"כח. והב'. על מעות שעל הכר ל"ם אלא בשוכח. ובתוס' הקשו תרתי דרב למ"ל. ותירצו דהדא מכלל חברתה איתמר. ולענ"ד נראה לתרץ קושייתם דהנה במסכתין פ' כל הכלים (דף קכ"ה ע"ב) איתי' תנן התם אבן שע"פ החביות מטה על לידה והיא נופלת. אמר רבה א"ר אמי א"ר ל"ם אלא בשוכח אבל במניח נעשה בסיס לדבר האסור. ורב יוסף א"ר אסי א"ר ל"ם אלא בשוכח אבל במניח נעשה כיסוי להחביות. אמר רבה מותבי' אשמעתי' האבן שבקירוי' וכו'. וכ' רש"י שם במימרי' דרבה ל"ם דמותר לטלטל החביות והאבן עלי' דקתני ואם היתה בין החביות מגבי' ומטה על לידה בשכח האבן שעלי'. אבל במניח נעשית החביות בסיס להאבן ואין מטלטלי' את החביות, והוא תמי' דאמאי נקט רש"י ל"ם אא בשוכח קאי אסיפא דמתני' דמגביהי' להחביות ולא בפשוטו על הרישא דמטה ע לידה דל"ם אלא בשוכח אבל במניח אסור להטות על לידה דהא באמת בבסיס אפי' ניעור אסור דהא בהסיפא דמעות שעל הכר דלא קתני במתני' רק דינא דניעור ועלה אמר רב דבמניח אסור הפרט דהבגמרא מגיא רק הרישא. ונדחק רש"י לפרש דקאי אסיפא. וטעמא בעי. ורש"י בפ' נוטל (דף קמ"ב ע"ב) כ' בפשוטו דל"ם דמטה ע"ל וכו'. אח"כ ראיתי שהקשה כן המהרש"א. ומה שתירץ דכ' רש"י כן דלא להוי פלוגתא דר' אמי ור"א פלוגתא דחוקה בתלתא דרגי'. דלר' אמי אפילו ניעור אסור. ולר' אסי אפי' האבן עצמו מותר לטלטלה. דחוק טובא. דבדינא בסים ל"פ דתרווייהו ס"ל דהיכי דהוי בסים אפי' ניעור אסור ולא דפליגי אם האבן עצמו הותר בנעשה כלי או דלא נעשה כלי. וממילא החביות בסים לדבר אסור וא"כ הפלוגתא רק בחד מלתא ביסוד זה אם האבן נעשה כלי או לא וליכא בזה פלוגת' רחוקה דגם רב אסי מודה היכי דלא נעשה האבן כלי אפי' ניעור אסור ובזה ממילא נדחה גם תירוצו ב' דהמהרש"א דלכך פי' בטלטול ולא בניעור דהוי דומיא דמייתי עלה ואזדא לטעמייהו כיון דבורם הפלוגתא רק אם האבן נעשה כלי או לא. שייך שפיר ואזדא לטעמייהו. והנלענ"ד דהנה לעיל (פ"ד מ"ב) נוטל את הכיסוי והן נופלות. כ' רש"י. ושרע"ב דלא נעשית בסים להן שאין עשוי אלא לכסות הקדירה. ונראה דכוונתם כמ"ש הר"ן שם (דף כ"ה ע"א) בשם הרז"ה שאין הקדירה תשמיש להטמנה וכיסוי אלא אדרבה הם תשמישי' לקדירה. והובא במג"א (סי' רנ"ט סק"ט) [ובתוס' פ' כירה (דף מ"ג ע"ב) ד"ה דכ"ע. כ' טעם אחר כיון דאין דעתו להניח שם כל השבת לא מקרי בסים] ולכאורה תמוה השמעתין דאמר רבה אבל במניח נעשה בסים. נהי דלרבה דהאבן לא נעשה כלי ואסור משום מוקצה. מ"מ נמה יהי' החביות בסים הא החביות אינו משמש להאבן. אלא אדרבה האבן משמש בחביות לכיסוי. והוי ממש כהסי' דטמן וכיסה. וראיתי ברז"ה פ' כל הכלים. ונראה תוכן דבריו הקדושי' דבאמת מה דאמר רבה אבל במניח. הייכו במניח שלא ע"ד כיסוי. דע"ד כיסוי הוי כשוכח ע"ש. והא דאמר רבה ומותבינן אשמעתין אף דמיירי במניח שלא ע"ד כיסוי. ונ"ל דמ"מ מדלא אמר עוד בבא אבל במניח לכיסוי מותר גם האבן. מוכח דלא נעשה כלי והיי' כאן אלא ג' דינים. דבמניח ע"י כיסוי דינו כשוכח וע"ז יאמר ומותבי' אשמעתי'. אמנם עדיין דחוק דאמאי אמר ל"ש אלא בשוכח הו"ל למנקט ל"ש אלא במניח ע"ד כיסוי. ולזה י"ל דרש"י ס"ל כמ"ש תוס' (דף קכ"ג ע"א) ד"ה הא פלוגתא וכו' דבמניח ע"ג ליטלה בשבת אף דלא הוי בסים ומותר לנער מ"מ לא הוי כשוכח ממש ואסור בטלטול החביות והאבן עליו דלא הוי לו להניחו באותו ענין דילטרך לטלטלו עי"ש היטב. הנ"ל י"ל לשיטת רש"י הנ"ל דנהי דהיכי דהסיתר אינו משמש להאיסור לא מקרי בסים. מ"מ רק בניעור מותר אבל לא בטילטול גמור ואינו בזה כשוכח. ולפי' "יהוקדסי' דברי רש"י (דנ' קכ"ה) במימרי' דרבה אבל במניח נעשה בסים דמיירי ע"כ אף במניח ע"ד כיסוי מדקאמר ומותבי' אשמעתין. וגם מדקאמר ל"ש אלא בשוכח ולא קאמר ל"ש אלא במניח ע"ד כיסוי וכנ"ל: לזה פירש"י דקאי אסיפא דקתני מגביה' ומטה ע"ל דאלו ארישא דמטה ע"ל גם במניח ע"ד כיסוי מותר כיון דהחביות אינו משמש להאבן אבל (בדף קמ"ב) באימרא דרב דאפשר לפרש דמה דקאמר אבל במניח היינו שלא ע"ד כיסוי ומה דלא קאמר ל"ש אלא במניח ע"ד כיסוי י"ל דסבר דע"ד כיסוי נעשה האבן כלי כרב אסי מש"ה נקט רש"י בפשוטו דקאי ארישא. ולפ"ז מיושב קושית תוס'. די"ל באמת דרב מיירי ג"כ במניח ע"ד כיסוי דס"ל כר' אמי וקאי באמת רק אסיפא לענין טלטול החביות כדנ"ל במימרי' דרבה א"ר אמי וכיון דקאי אסיפא עדיין לא שמעינן דבבסים גמור אפי' הניעור אסור. לזה הוצרך לאילך מימרא דרבה במעות שעל הכר דלא קתני במתני' רק דין ניעור ועלה אמר דבמניח נעשה בסים דאפי' ניעור לחוד אסור ומימרא קמייתא דרב אצטרי' דלא מימא דהאבן עצמו אשתרי דנעשה כלי ולאפוקי מרב אסי. וק"ל: ובאמת ומזה תמוהי' לי דברי הר"ן דבפרק במה טומני' כ' כהרז"ה כיון דאין הקדירה משמש להכיסוי לא מקרי בסים. ובפ' נוטל (דף מ"ם ע"ב) כ' ל"ם דמטה ע"ל וכו' אלא בשוכח וכו' וא"ת והא קי"ל בחריות של דקל וכו'. ובזה נשאר הקושי' דמ"מ אף דלא דמי לחריות ואין האבן נעשה כלי מ"מ הא החביות אינו משמש להאבן ולא יהי' בסים. ובזה ליכא למימר כמש"ל בשיטת רש"י דמ"מ אסור להגביה החביות. דהא כ' הר"ן ל"ם אלא דמטה ע"ל הרי דמפרש דקאי ארישא דבמניח אפילו מטה ע"ל אסור. וגם ל"ל כמו שתירץ הרז"ה את עצמו דאבל במניח היינו שלא ע"ד כיסוי דא"כ לא שייך עלה דברי הר"ן במ"ש להקשות מחריות של דקל דהא מיירי במניח שלא ע"ד כיסוי. וצע"ג:

משנה ג (עצמות וקליפין) (קסז) נלענ"ד דנקט תרווייהו דעצמות הוי רבותא לב"ה דאף דמכוסין מ"מ מותר לטלטלם. וקליפי' רבותא לב"ש דאף דמגלין מ"מ אסור לטלטלם וכדאמרינן בשבת דף כ"ט ע"א ואי אשמעינן גרעינין הו"א דמעיקרא מכסיין וכו' אבל קליפי אגוזין דמעיקרא מיגלו וכו'. ובזה מיושב לי היטב קושי' תוס' דשם ד"ה והא דרב וכו' וא"ת ובאגוזי' וכו' והיינו דלכאורה ק' היאך אמרינן שם והא דרב לאו בפירוש איתמר וכו' הא בלא"ה מוכח כן ממתני' דהכא דלר"י אפילו גרעי' הוי מוקצה ונולד מדס"ל לב"ש דאסור לטלטלם וכיון דמהא דאין מסיקין בשברי כלים ידעי' דס"ל כר"י ממילא ידעי' דגם בגרעי' אסור ומה נריכי' לראי' מכללא דס"ל לרב הכי. אמנם נראה דלק"מ דס"ד לומר דדלמא באמת זהו גופי' טעמא דב"ה דמתלקי' מעל הטבלא דס"ל דלא הוי מוקצה דמעיקרא עצמות והשתא עצמות ואדרבא היינו מרויחי' בזה דלא תקשה דהא ב"ה אית לי' מוקצה גבי ביצה שנולדה בי"ט כדפרכינן בר"ם ביצה דבאמת ס"ל דמוקצה אסור אלא דהכא לא הוי מוקצה. ולפ"ז מיושב קושי' תוס' דכיון דס"ל לרב דבגרעין אסור דל"א מעיקרא גרעין ממילא ידעי' דאוסר אף בקליפי אגוזין דהא ע"כ ר"י ס"ל דקליפי אגוזי' אף דמגליין הוי מוקצה מדחזינן דב"ש ס"ל דקליפי' אסורי' לטלטלם דבזה ליכא למימר דלמא זהו באמת טעמא דב"ה דהא ב"ה מתיר אפילו עצמות דמכסיין דהוי מוקצה ומוכח דב"ה ס"ל כר"ש ממילא נקטי' מדברי ב"ש דלר"י אפי' קליפי' אסור וכיון דרב ס"ל כר"י גם קליפי' אסורי'. והוא נפלא מאד בעזה"י:

פרק כב

משנה א (מוליכין היונה) (קסח) דמיישי שמא יביא כלי"כ דרך רה"ר וכתב תוס' דף קי"ז ע"ב ד"ה הא דתניא בשם ר"ת דוקא כשברה דבעול אבל נסדקה דעושה טיף טיף מותר להציל הרבה: (שם במשנה ור' אליעזר מתיר) (קסט *) נ"ל ור' אלעזר ועיין במסכתין דף י"ט ע"ב וברש"י שם ד"ה ר"א:

משנה ב (מדיחין אותו) (קע *) לפי' הרשב"א דעירוי ככלי שני א"ם הכא דאין שורי' בכלי א' אבל מדיחי' אותו מכלי א' דרך עירוי אבל לר"ת דעירוי ככלי ראשון ע"כ מדיחי' היינו מכלי שני וא"כ מאי אריא מדיחי' אפי' שורי' נמי לשרי בכלי שני ואומר ר"י דאפילו בכ"ש אין שורין דהוא"ל דהמים חמין מחזי כמבשל ואע"ג דתנן (פ"ג מ"ה) אבל נותן הוא לתוך הקערה. הייט דווקי' תבלין שהן עשויין למתק את הקדרה ולא מיחזי כמבשל א"כ ה"ה דשורי' בכ"ש והא דנקט מדיחי' לרבותא דסיפא דמליח הישן וקולייס האיספנין אפי' הדחה מכלי שני אסור. תוס' לעיל דף ל"ט ע"א ד"ה כל. וקשה לי דלפ"ז אמאי מותר במתני' (פ"ג מ"ה) ליתן לתוך הכוס והיינו אפי' נותן מועטי' לתוך חמי' מרובי' הא מחזי כמבשל. ומצאתי בס' תוס' שבת סי' ש"ח ס"ק מ"ו שעמד בזה ותירץ דהתם בכוס שתיי' אינו נראה אלא כמו שמזגן המוני' ע"ש ולפ"ז י"ל במ"ש הרע"ב לעיל במתני' הנ"ל בשיטתו דנותן לתוכו או לתוך הכוס כדי להפשירן דכדי להפשירן קאי ג"כ אכוס כפשטא דמתני' משום דס"ל למתני' זו דכ"ש מבשל וסיפא דמתני' דנותן לתוך הקערה ס"ל דכ"ש אינו מבשל: ודוק. ולפי הנ"י י"ל דבכוס אסור משום דכל כ"ש אסור מדרבנן דמחזי כמבשל ומשו"כ בתבלין דלמתק לא מחזי כ"כ כמבשל. ומה"ט י"ל ג"כ ליישב הא דס"ל לר"י דלכל קדרה הוא נותן חוץ מדבר שיש בו חומץ וצ"ע. ולא פליג ברישא דהמיחם שפנהו ועמ"ש שם על הגליון. ולפי הנ"ל ניחא דאף דבהעבירוהו מהאור ס"ל לר"י דלא מבשל מ"מ י"ל דלא עדיף מכ"ש לדידן דמ"מ מדרבנן אסור דמחזי כמבשל רק בתבלין דלמתק אוקמי' אדינא בזה ס"ל לר"י דברי בהעבירוהו מעל האור: ובעיקר דברי תוס' הנ"ל שהמניחו חילוק דבתבלין דלייתא קיל. לענ"ד הי' מקום לומר כיון דחזינן דר"י מתיר בתבלין בהעבירוהו מעל האור ועי' בתוס' שם דדיקא בתבלין פליג אבל בשאר דברי' מודה דמבשל בכ"ר. וא"כ י"ל דמ"ק דאוסר בתבלין ס"ל באמת דתבלין לא הוי בישול דאורייתא בכלי ...

בהעבירוהו

פמעיירותו משמר אלא דמדקתני משמר (ומשילה ל"ל כן לכך שמא לאחר בשמכתין דף קל"ם ע"ח מי חיכה עילי דמר תנא ומייב מחשת ולמר תנא שרי לכתחילה) ת"כ י"ל דמשמ"ם מותר בכלי ג' כיון דלף בכלי בחצרין הוי רק לכבוד. ובזה מיושב לשון רש"י ורבינ"ם לעיל ד' זכי המלפף והקדר שהעבירן ומחתי'. בש"ם. לח יחן לתוכן משמשך. ולכלוכה תמוה אחתי דייקי משתשך ומה בש"ם ג"כ לשמר ליתן לתוכו. ולפי שכ"ל ניחה דתבלי" ללא הוי ביטול לשורייתא מותר בש"ם למ"ד משום שבות ל"ג בש"ם:

פרק כג

משנה א (סרע"ב ד"ה ובלבד.) לזמן מרובה משמע וקי"ל (קעא *) מבל שמלה יכול לחזעו כל עת שירלה ומ"ג להכא שכלי יין ללא כלום שלושה שבי קליל שריבי ממחיב לך כל זמן שמלה כמו שלה מבל בחומר שלויבי ע"מ שמחזיב לך כ"ז שמלה לשמר. בשב"ח בחידושי: (שם בחי"ב ד"ה וכן שמשה. ומש"ה נמי בש"ם כי ליי"ק) (קעב *) לענ"ד מלבד שהוא דחוק שם ע"מ סו"ם למפרך מרישא למחני דנב"ע מבל שמר הלויבי עד שיבא בני וב"ם שמר ה"ב הוי מלי למפרך על רישא למחני' להשא נבי כלי יין מרישא למחני דנב"ע. וביותר להא ע"כ פירכת הש"ם ומא פרישא להא מהך בנא ללא חלוש ככר ליכא קושי' ללמוא ד"ה שוהא דנים לן שרי כמו לדיין כפירש שם בשלה. ועי"כ לפמיך מרישא דקתני וב"ם שמר ללא מסני ים לו ול"ב יקשה כנ"ל: ולזה נלע"ד לפירש הכשב"ח בחי' בשם הרמב"ן שהקשה בלבבי ד"ה ללא חלוש שם בשעת הלוחה לאו מילי עבוד וללא הולל רק שהם שבלות ככר והוקר שוחת לה לחים ותיבך דוקא שהוא דבר שועה מוכני' שמעמי' שהוקרו תהן לה ככר לחומרת שמא תזמק בשמוחת לנרת עין. ל"ב זהו רק בככר לחוא דבר שובע בשאר מילי לחבור רק שהם בשלה. אבל לשלות שהם שהם שוהר לחם יתייקר תהן לו לחים ול"ב ממילא בריבא כדי יין ליכא קושי' ללא פירכא כדי יין. ומ"ש פריך רק לפיבא לחשם מהנית ככרות. וכן למה שהיבך הכשב"ח לנפשי' שם קושי' הרמב"ן שכ"ל הוא דוקא ככר והוא כאן ומאי בעזב"י:

משנה ג (ולבניה פירות) (קעג *) סייגו מן האמור. אבל ממוץ לחמוס מחילות. שכי מפקי בבוגי'. ונ"ע על הרע"ב שהשם זה: (שם בשרע"ב ד"ה ולא יאמר כי אבל אומר לו שכלשה שהעמוד עמי לעבד) (קעד *) בחוס' כתבו דה"ם לשרי לומר לנכרי כן. ובשב"ח פ"ל בע"ז כ' לאסור. ויליאם לי בלעת שב"ל דהא ר"ח אסקה לר"ם שא שמירה לנכרי שבות. ושיטו שכך שיב לה בחוב' שבחי' לבעל ר"ח בחוב יבשאל ולבידוק. ושרי זהו לחוק ואל לגוף הדין ללא יאמר לחביבו יבשאל אין לו מילות בדין להא אף אם שי בשאי לומר שא מביבו שבשאל ר"ח לשכור ונקטו רק משום סלויון. ושוי"ל לר"ח יותר לומר בלר"ם בחביבו שכרי היב לו שייבות לעשם הדין. אלא למשנה שא"ל שוא לשכר חני לה ועי"ז י"ל שפיר לחני לה משום לויוק לחומר לו שכאשה כו' מ"ב כלעת הג"ח לשכרי בחוות אסור: (שם בחי"ב ד"ה ולא יאמר וכו' ומ"ש מביבו כלשאשה בש"ם) (קעה *) בסוג' מקשה מ"ש שוא ומ"ש מביבו. ל"ש מפני שכרי ומקיף לה ר"ח שמיבה לנכרי שבות. וכשב בחוטה כי לחחני שכרי שבא לכבות ל"ח לו כבה בש"ם. וקשה לי שא מהך ומחני' לשכרי שבא לכבות שמעינן רק לחמיבה לנכרי אסור במלאכה לחורייתא ומשמעה לן ומחני' לשכא לאף במלאכה לשכון שבא שפיבות עלמו מדשכן ושוי שבות לשבות דמ"מ אסור. וי"ל דמשמע לי' לחחני' לעיל בכ"ע אחי ואף כי' שנעשו בש"ם לחיבו מיב בכבי משום שהוי מסלי"ל שולה בה. ל"ל אף לכבוי עלמה שבות ומ"ע אסור לומר לנכרי. אבל אין לחרץ לשכי קא קשי' לי' ללחני' מחני' לשכא ולומה לי' לומחני מחני' לעיל. לשא שם שמיזום לאף בשוקה שפילא אסור גם לדוקא לומר כבה אסור אבל א"ל לומות לומר אל אבבה. אך אחום' אף קב"ה ע"א ד"ה ש"מ וכו' ל"ל דמוקי מחני' כר'. ל"ל לשכי ס"ל לאוקמי מחני' כר'. ותו קשה לי לש"ם דמשא"ב פטור היינו דמ"מ כיון לכבוי הוי מלאכה שם עומי לגופו לא מילבו בין עומה לגופו או לא ע"י"ש. ול"ב ל"ל לקומטא דמלחא למיבה לכבות חמור שמיבה בעשות שבות בעלמא. ול"ב ומחני' לכבוי לא שמיבן שבות ל"ב לשכי לא שמיבן לשכי לא שמיבה לנכרי לשכור פועלים וע"ע. גם קשה לי חמאי נקט בש"ם לשבר בחם כ' ומחני' לנכרי שבא לכבות ולא נקט ומחני' שבשבי זה בפרק קמא לשין נוחני' עוכוב לעבדן כו' וכטולן ד"ה ומחיבי' עם השמש. ל"ל לשבא לר"ע לחמור. ולפמ"ש ל"ל ניחה למשה ליכא קושי' ל"ל ומשום לחוא מלאכה לחורייתא. וע"ע:

משנה ד (לחמן ומכניסין) (קעו *) סייגו ג"כ למיגזה לי' גלויות לשכש"ג דוקא למה שרי אבל לאחר אסור לחלו להניח ממוץ לחמוס חו דרך ר"ח **גם לאחר** שרי כמ"ל. גמרא: (שם בחי"ב ד"ה עשו לו לחרון. ולר"ש שעות) (קעז *) למאי למסיק ר"ש לעיקר שגירסת מ"ב לשמואל ומסקה לה בע"ז כלי שיעשו ל"ל לאוקמי בעומד בחברייתא ועי"ב לך מוקימת קלי לרב וכ"ש המחברת לה לחמרת"ח כי רק לחאוס דבחלילין אסור רק כ"ם ומוכח לשמואל למיקל ומסקה סייגו לה לענין כ"ם מ"ב שרינא כ"ם סייגו לרב. אבל בחמת דבלי מחברת"ח מקילים בסמק רק לענין חיסור אבל נתן לעובם ע"מ מ"ש לוקר לשמואל מקילים בסמק רק לענין חיסור עובם אבל מ"מ לוקר לשמואל מסור (ומשילה ל"ל כן לכך שמא לאחר בשמכתין דף קל"ם ע"ח מי חיכה עילי דמר תנא ומייב מחשת ולמר תנא שרי לכתחילה) מ"ב י"ל דמשמ"ם מותר בכלי ג' כיון דלף בכלי בחצרין הוי רק לכבוד. ובזה מיושב לשון רש"י ורבינ"ם לעיל ד' זכי המלפף והקדר שהעבירן ומחתי'. בש"ם. לח יחן לתוכן משמשך. ולכלוכה תמוה אחתי דייקי משתשך ומה בש"ם ג"כ לשמר ליתן לתוכו. ולפי שכ"ל ניחה דתבלי" ללא הוי ביטול לשורייתא מותר בש"ם למ"ד משום שבות ל"ג בש"ם:

פרק כד

משנה א (והשקים טופלים) (קעח *) ומש שם לשרים שיבשבו בשפילחם מניח שרים וכשחות מחתיכם: ושוקא בחחות קטנות לחפשר לנער שכרים (ללא הוי בשים כיון לחין לעחו להניח שם כל שבשת כמ"ש חוס' רפ"ק דביצה בחיבומם שא'. ושוכא בחוס' שלשים לעיל שכ"ח מ"ג ולחיבך חרומם שם ללא בריב' לשו בן ועי"ב ש"ל לחפי' בחניח בשבת כשפ"י שעשות וקליפי' ואין לעחו להניח כל שבשת ג"ב הוי מוקלה וכן מוכח לעת חוס' בשבת דף מ"ל ע"ב ד"ה ים עלי' מעות. ולפ"ז קשה שהיה להכא לחך יכול לנער שכרים שא הוי בשים ומ"ב גם מחחות קטנות שיכול שלי מהיכו ול"ב. ובגליון מהג"א כחבחי דיל לכשילה להחמם שכרים יניח עלי' גם דבר שחוכר מחיב וכיון דבש"ם לא שי בשים וגם עתה אסר שכחת שהיתר עלי' לא הוי בשים אף בשעה ח' שי בשים לדבר אסור מ"מ הוי בכלל אין מוקלה לחני בשבת) אבל מחחות גדולות ל"ח לנער לא לשוי ביטול כלי מהיכו (עי' לעיל פ"ב מ"ו) ושוקא לריכא שחילה בשביבחם. אבל בלא"ם אף מחחות קטנות אסור. גירסת: **משנה ד** (בשרע"ב ד"ה מחחכין. אלא לאחם) (קפ *) וכ"כ רש"י בחחי'. ולפ"ז ל"ל לאף להשלוני' עליון עומדים להלניעם על אחר שבת ולבשלם לאחם מ"מ אותר לכ"ש לאחכילו לכלבים. וכ"ל לא ומצי' לשיטת חום' פ' מפנין אף בכ"ש ע"ל ד"ה לג אסל דש"ל שם לכ"ש אותר לטלטל בשבת בשר אסל כיון לכאוי לכלבים. וכן ל"ל לרייך בשעת רש"י מלטולו בשבת ע"ב ד"ה לאיש בה בילת אסבות. להכא שרי. אלא אפי' לשעת הרשב"א בחי' פ מפנין ופ' טוטל. וכ"ב לשעת הרז"ה פ' טיטל לגם לר"ש בשר מי אסור לטלטל כיון לשליין עומדת לאחם לא שרי לחו לכלבים. ובשרי לאפנין חיבו אותר אלא בשר קטום לשומדת לכלבים כמו בגלם. מ"מ י"ל לאוקו דבשר מי אותר לאחכילו לכלבים לר"ש דוקא לטלטול בעלמא אסור לאוריכן מפחמת לא יחנטו לכלבים ולא מזי היום לכלוס. אבל אם בחמת רוצה ליחנם לכלבים אותר לעשה שמזמינו לכלבים עומד לכלבים. אלא דבש"ם עליין לא שי עומד לכלבים ודוקי לגבילה שמחגלגלה בשבת. בחופן ד"ל לפי' הרע"ב עולה יפה אף לשיטת הרז"ה והרשב"ם הכ"ל. ובחי"ב כחב וכחבו שחום' בחולין אף ל"ל דקמ"ל לחמרי מוכלת וכו'. ולענ"ד לבבי רש"י והרע"ב לא מפרשי כן אלא דגם לבועים שייכים בגלונת' לר"י וכ"ש לבר"י אסור לאחכם לשבי הכלבים כיון דבש"ם לא שי עומד לכלבים והוי כמו בחגלגלה בשבת והקושי' בחות על חוס' דלחקו ולא נחחי לשבי ונ"ע:

משנה ה (לעורך שבת) (קפא *) בגלריים אף ע"ז ע"ש כחב הרי"ן כיון דלריך שכם או ג' הילוטות ממקי כלילת. ל"ב שאין שעה עוברת לשאלה. חמוה לי הא ע"ב מוכח טעם הב' לשלו לטעם הא' וממילא נשפרת בעל ללא ממקי כלילת אף אלו לא שי שעה עוברת ומש לקחני בחחי' לבלי' כלילה עם שבילה עפר על שלא מחכך שאם שבילה ולא שפר לינו יכול לשפר. זהו לאו דבך בחילת טעם הוא שלא לסוא מלחת בחחי נחשה כיון דיכול לשפר בשבת לריך לשקלים עלמו לשפר גיד עם שבילה שאם שבילה ל"ש לשפר (וכדמוכח' לומר לפי לד לחיבשי' לבעל שפר ג"ב רק נדרים שלוך שבת דולמי לאו נחילת טעם הוא לשא לעורך שבת אף הכא לאין שעה עוברת מותר) ל"ב יקשה מה פרבי בגלריים אף ע"ש ע"א חחמי לאוי בשוחק ע"ג למיקט. לשא אף אם ניחון כן ויהי' נילו לשפר לחחר מ"מ יכול לשפר בשבת וממילא שחיקתו לא הוי כמו ע"ג למיקט. חע"ב ל"ל לשש"ם לפי' שחמת לשבחי' ומחחי' בגלרים עם שבילה בשעה מועט כזה שלאו עורך שבת ל"ל מ"מ מיפר ומוכח דמיפר אף שלא לעורך שבת שזה ניכר' לשעם שאינה עוברת ושפיר פרבי לחמאי מקרי שעה עוברת שא יהי' כשוחק ע"ג למיקט. וכן בגבוי' בגלרים ע"ז מקרי' לגלך אחת ל"ל שפת נדרי' מעל"ע ל"ש לשפר בשבת שי לגלרים שעה עוברת גם בעל ללא ממקי כלילת ל"ש לשפר ומוכח כשעה שי לגלרים ל"ל ונ"ע: (שם בחי"ב ד"ה שאן לעורך. לאלו בעל אי אל) (קפב *) שכי מקרי בגלרים אף ע"ז לחוכח ממחני' לשיפר אף שלא לעורך שבת. ול"ע מחני' לשכא לקחני שאן לעורך שבת אלא רק על ומשלין לאכול. ומזה קשה לי בבוגי' בשבת אף מ"ו ע"ב מחיב בחי"ב מיפרי' בלרי' בשבת. ולחחי' ניחא מי ייחר לחיזדקק לה בעל. ומשי קושי' לשחת בחחת לא חוחר לאכול בשבת ושכשרים מועיל על אחר שבת לשא מיפר אף שלא שבת. ושוקא לומר לפרך מבריית' לשייחי בגלרים שם לחפי כ"ז דבש"ם אין מפיקין בלרי' אלא לשקך שבת ומקלך אלמון. וגם משכש"ל מני ל"ל מפיקין בלרים בשבת ומשלין לשמוע לי' לפרכת שש"ם מחחי' לשכא ול"ע: (שם בחי"ב ד"ה שאמרו לי שאמרו לי על לעפים) (קפג *) ועי' מ"ו מ"ב לשחלות ובחי"ב שם:

מסכת עירובין

פרק א מבוי שהוא גבוה למעלה מעשרים אמה. ימעט. ר' יהודה אומר אינו צריך. והרחב מעשר אמות ימעט. ואם יש לו צורת הפתח, אף על פי שהוא רחב מעשר אמות אין צריך למעט: ב הכשר מבוי ב"ש אומרים לחי והורה. וב"ה אומרים לחי. או קורה. רבי

פרק א מבוי פי' הר"ב יוכתן הכהן ססוא מלסון ומבוא העיר (שופטים א') ע"כ. ומ"ש הר"ב ומן התורה סרי לטלטולי ביה כלומר כדין הכרמלית שהזכיר ברפ"א דשבת. אבל לא שיהיה דינו כרשות היחיד גמור לחייב הזורק מרשות הרבים לתוכו וכמ"ש במשנה דלקמן דאפילו הוכשר בקורה לא הוי כרשות היחיד גמורה. ומ"ש הר"ב ורבנן הוא דגזור וכו' וכן פירש"י וכן לשון הרמב"ם בפרק י"ז מה"ש ומד"ש היא הרוח הרביעית וכן לשון הטור סימן שס"ג. ועיין במשנה דלקמן דפי' דהל"מ היא. עיין מ"ש שם בס"ד: **והרחב** מעשר ימעט. דהוי כפרצה ולא יועיל בה היכרא דקורה. ולרבי יהודה דקורה משום מחיצה אינו צריך למעט כדאיתא בברייתא. ה"ר יוכתן: **אף** על פי שהוא רחב מעשר כו'. כתב הרמב"ם ואפי' היה גבוה יותר מעשרים אמה ועיין מש"כ ו':

ב הכשר פירש הר"ב הכנתו והזמנתו וחברו במשנה ב' פ"ק דב"ק: **ובית** הלל אומרי' לחי או קורה. פי' הר"ב דאתאי הל"מ כו' ולעיל פי' דרבנן גזור כו'. הוא"ל ואין הדבר מפורש בתורה אעפ"י שמקובל מסיני והוא דבר תורה להענים עליו במיתה ועונשים מקרי ד"ס כמ"ש כ"מ בתחלת הלכות אישות והביא ראיה לדבריו. * ומהם במשנה ג' פרק בתרא דסנהדרין. וכן בכל מקום אא"כ שאמרו ז"ל בפי' דאורייתא הוא כ"כ הרמב"ם בספר המלות שלו שורש ב' וכן לאיתי שהשיב בתשובה. * ועוד כתב כן בפי' משנה י"ב פרק י"ז דכלים וכתבתיו במשנה ג' פ"ז דאהלות. ועיין משנה ד' פ"ד דתענית [ובפרקין] דף ד' ובס"ק דסוכה הוא דאמרינן שיעורין חלילין ומחילין הל"מ וקאי מחילין אשיעור גובה מחילה שתהיה עשרה והיינו לר' יהודה דמשנה ו' פרק י"ז דכלים אבל לר"מ שם דהלכה כמותו מוקי התם לגוד ולבוד ודופן עקומה. וכן הזכיר הרמב"ם הל"מ לענין גוד ולבוד דמשנה ע' וי' דפירקין בפרק ט"ז מה"ש. אבל לענין מכין המחילות הזכיר מד"ס בפי"ו

פרק א מבוי שאינו רחב שש עשרה אמה ושאין הפוא פתוח משני לאשיו לרה"ר אי כמי רחב ששה עשר אמה ואינו מפולש אלא ראשו אחד פתוח לרה"ר וראשו אחד סתום ומן התורה שרי לטלטולי ביה בלא שום תקון ורבנן הוא דגזור עליה דלמא אתי לטלטולי ברשות הרבים גמור ושריוה בתקנתא דלחי או קורה דתהוי ליה היכרא ואם הניח את הקורה למעלה (א*) מעשרים אמה ימעט. כלומר ישפיל את הקורה עד שתהיה למטה מעשרים דלמעלה מעשרים לא שלטה בה עינא ואם יש בקורה זו [אמלתרא] פי' ציורים ופתוחי' אפי' למעלה מעשרים אמה א"צ למעט שע"י אותם הציורים שלטא בה עינא: ר"י אומר א"צ, דטעמא דקורה לאו משום היכרא (ב*) אלא משום מחילה דאמרינן פי תקרה יורד וסותם וכיון שכן הוא מה לי בתוך עשרים מה לי למעלה מעשרים ואין הלכה כר"י: והרחב מעשר אמות ימעט. דטפי מעשר אמות לא מקרי פתח אלא פרצה ואכן פתח בעינן הלכך ימעט רוחב כניסתו ויעמידנו על עשר או על פחות: ואם יש לו צורת הפתח. בכל מקום שאמרו חכמים צורת פתח הוא אפי' קנה מכאן וקנה מכאן גבוהים עשרה טפחים או יותר וקנה על גביהן ואע"פ שאינו מגע בהן ואף ע"פ שגבוה מהן יותר משלשה טפחים וכל האמות האמורות במסכת זו ובכל ערובין וסוכה וכלאים הם אמה בת ששה טפחים וכל טפח ארבע אצבעות בגודל אלא שפעמים צריך למדוד בטפח עצב כלומר שלא יהיה ריוח באצבעות הגודל בין זו לזו אלא יהיו מלומלמות ונוגעות זו בזו ופעמים צריך ליתן ריוח בין גודל לגודל שלא יהיו נוגעים זה בזה וזהו הנקרא טפח שוחק וכלל בזמן שמודדים בטפח עצב היא לחומרא כגון מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה ימעט וקכה שהיא גבוה מעשרים אמה פסולה מודדים בטפח עצב ובזמן שמודדים בטפח שוחק היא לחומרא כגון מבוי אין גבהו פחות מעשרה טפחים סכה אין גבהה פחות מעשרה טפחים מודדין בטפח שוחק וכן לעולם (ה*): **ב** הכשר מבוי. הכנתו והזמנתו של מבוי לטלטל בתוכו ע"י שתופי מבואות: ב"ש אומרים לחי וקורה. שניהן צריך ושיבלא לסו מן התורה ד' מחילות שלימות בעינן ואתאי הלכה למשה מסיני ואוקימתא לרביעית אלחי וקורה: וב"ה אומרים או לחי או קורה. דמן התורה ג' מחילות בעינן ותו לא ואתא הלכה למשה מסיני להוסיף הרביעית או בלחי משהו או בקורה לסיכר מחילה. ומבוי דאיירי ביה הכא הוא מבוי סתום מג' רוחותיו ורוח רביעית פתוחה לר"ה וארכו יותר על רחבו דאי ארכו כרחבו הוי כחלל שכפרלה הפתוחה לר"ה וצריך פס ארבעה ומשהו או שני פסין של כל שהן וכן חלר שכפרלה לר"ה וארכה יותר על רחבה כדוכה כמבוי וניתרת בלחי או קורה. ומבוי שהוכשר בלחי חלוק ממבוי שהוכשר בקורה דאלו מבוי שהוכשר בלחי הוי כאלו יש לו ארבע מחילות והזורק מרשות הרבים לתוכו חייב ומבוי שהוכשר בקורה אע"פ שמותר לטלטל בתוכו ע"י שתוף לא הוי כרשות היחיד גמורה והזורק מרשות הרבים לתוכו פטור (ג*) דקיימא לן קורה משום היכרא ולחי משום מחילה:

לן

תוספות חדשים

(א*) הר"ב ד"ה ואם יש לו לורת כו' טפח שוחק עכ"ל. וכתב בה"י ביו"ד לסי' ר"ה בשם רשב"א דטפח שוחק הוי יתירי על טפח עצב חצי אצבע וכ"כ ב"י בשמו בא"ח סי' שס"ג:

(ב*) יכ"ב ד"ה וב"ה אלל פי' מרשות הרבים לתוכה פטור עכ"ל וכ"כ הרמב"ם וכ"ם בחבורו פי"ז מה"ש והראב"ד שם השיג עליו גם המ"מ הביא בשם הר' והרשב"א דס"ל דהוי רה"י גמור. ומחלוקתם תלוי בסוגיי' הגמרא ע"ש ובי"ט ביאור הפשט דמדאורייי' לא מקרי רה"י גמור אלא בד' מחילות. אבל בני אדם הגגים ודינו כמקו' פטור דמותר לטלטל מר"ה לתוכו וחכמי' גזרו שיעשה לחי או קורה ע"ש וקשה לפ"ז בגמ' דף ב' איכא בזורק לבין פסי ביראות ס"יב א"ל פשיטא אי לא דהוי מחילה היכא מסתרי למלאות. מאי תיקשה הא י"ל דמדאורייי' הוי כרמלית ורבנן הסיכו ליעולי רגלים כמ"ש הר"ב בפ"ק משנה ד' וכ"פ הרמב"ם שם בפי"ז:

(מהור"ישח זצ"ל):

תוספ' ר"עק

פרק א

משנה א

(הרע"ב ד"ה מבוי. ואם הניח את הקורה למעלה) (א*) הלשון אינו מדוקדק דהא מסקי' בסוגי' דהלל מבוי חנן ה"ט דהלל המבוי לא יהיה יותר מכי אבל בהלל המבוי כי ומניח עליו קורה אף דהקורה למעלה מכי כשר. גם מ"ש הרע"ב וסריוס בתקנתו דלחי או קורה דתהוי לי' סכירה היינו מדוקדק כ"כ דקי"ל דלחי משום מחילה עי' בסוגיין דף ט"ו ע"א: (שם בהרע"ב ד"ה ר"י אומר. לאו משום היכרא) (ב*) ותמסי' דלכאורה משמע בסוגיי' דטעמא דר"י דס"ל דלמעלה מכ' נ"כ שלטא בי' עינא דהא בסתיין דף ג' ע"א אמרי' דלרבה דס"ל דהבורה למעלה מכ' דלא שלט בי' עינא הא דסליני ת"ק ור"י בחרתי בסוכה ובמבוי. דאי לאמעינן גבי סוכה וכר' עכ"ם משמע דטעמא דר"י סכה משום דהלכה כי עכם רבה. גם בסתיי' דף י"ב ע"ב פרכי' לרבה ורבא דס"ל לר"י סני נתים במי לידי רה"ל דשפם קדם שבלן וקרם שבלן [illegible]

רבי אליעזר אומר לחיין. משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד לפני ר' עקיבא לא נחלקו בית שמאי ובית הלל. על מבוי שהוא פחות מארבע אמות שהוא (ניתר) או בלחי או בקורה. על מה נחלקו על רחב מארבע אמות ועד עשר. שבית שמאי אומרים לחי וקורה. ובית הלל אומרים או לחי או קורה. אמר ר' עקיבא על זה ועל זה נחלקו: ג הקורה שאמרו רחבה כדי לקבל אריח. ואריח חצי לבנה של שלשה טפחים דיה לקור' שתהא רחבה טפח. כדי לקבל אריח לארכו: ד רחבה כדי לקבל אריח. ובריאה כדי לקבל אריח. ר' יהודה אומר רחבה אע"פ שאין בריאה: ה היתה של קש ושל קנים רואין אותה כאלו היא של מתכת. עקומה רואין אותה כאלו היא פשוטה. עגולה רואין אותה כאלו היא מרובעת. כל שיש בהקיפו שלשה טפחי' יש בו רוחב טפח: ו לחיין

רבי אליעזר אומר לחיין. כצ"ל ס"ל וצ"ל לחי וכאן ומכאן ואין הלכה כר"א: תלמיד אחד. הוא ר"ת: שמוע ממנו מלכצע מאי. כומא ר"ת עליו זה ועל זה נחלקו. ות"ק כמי סבי קאמר דלא מפליג בין רחב לקבל ומפרש בגמ"ק דלחיכא ביניהו מבוי שיש ברוחב ממנו ממנו ועד' עשרים דחד מיניהו קבוע אין לכיך בה לחי ולא קורה ולחיך קבוע לכיך בה לחי או קורה ולא כוותיה מתוך (ג*) דבריהם כי מיניהו קבוע לכיך ומי מיניהו קבוע ל"ל:

ג רחבה כדי לקבל לחיים. שתהא ראויה לבנות עליה בנין לקבועות: והלחיים חלי לבנה של שלשה טפחים. כמלא לחיים ממנו ומחלה ברוחב: דיה לקורה ברוחב ממנו. הכי קאמר כיון שהקורה רחבה ממנו לחוזו חלי ממנו הכותל שהלחיים רחב ממנו ומחלה יכול למיהא בעיט מלמע מכאן ומלמע מכאן ועי"כ תהי' רחבה לקבל לחיים והכי ומפרש לה בגמ"ק: ד בריאה לקבל לחיים. חזקה לקבול כוזד הלחיים שלא תפרד וכן הלכה:

ה היתה של קש ושל קנים כו'. ר' יהודה קאמר לה ולית הלכתא כוותיה: עקומה. שלין לחיים יכול לכוח עליה וכן עגולה לין לחיים נח לה: שם ים בהקיפה. כלומר ולי זה היא מדת העגולה להכשיר. כל שיש בהקיפה שלשה טפחי' חוט שלשה טפחים להקיפה קביב בידוע שים רה רוחב ממנו שם תחלק שכן מליכו בים שמשה שלשה (ד"ה ב' ד') עשר באמה ומפרשינן לה שמתו עגול קביב וקו שלשי' באמה יקוב חוזו קביב שלוש לכל אמה רוחב בעגול ליכא שלשה אמות היקף:

ו לחיים

בפ"ו כמ"ם לעיל ועיין קפ"ע דעת שלשים למדתוכיימא בג' ומחילות סוי רבוע היחיד:

לא נחלקו בית שמאי ובית הלל כו'. לאו ר"ע על זה ועל זה נחלקו. וכתבו התוספות בריש קף ר"ג לדעתי עקיבא דלא סייך לשקמויי טעמא דבית שמאי לאו לשקמוינן דכיון דת"ק לאו לא נחלקו בדין הוא שים להכשיר ולומר נחלקו ע"כ ומתוכי לשם כן תהדר הקושיא על הת"ק טעמא דב"ש לאו לשקמוינן ולכיך לעיין (ד*):

ג רחבה כדי לקבל לחיים. בגמ"ק הגירסי לרחבו. וכן גירסת רש"י ובספר ר"ח וכן בפ"ג דקוכה קף כ"ג. ופפי מקמבר. דכיון דהלחיים חלי לבנה והלבנה מוזנעת כמ"ש הרמב"ם בפירושו וכן בחבורו פרק י"ז הלבנה שלשי' טפחי' על שלשה טפחי' ע"כ. ומלא הלחיים שהיה המחלה לא פיחתה מן החוזק לחבל פיחתה מן הרוחב בלבד ומיהו בכל המקומות הגירסת לחלכו וכן העתיקה בכ"מ פרק המזכך גם בב"י ס"ק ס"ג. ומשמע לגירסת זו נלמוד דשיעור לבנה שלשה טפחי' ברוחב טפחי' ומחלה ובשחלקה כמלא הלחיים טפח ומחלה על טפח ומחלה לחבל לפי זה מ"י יכול לקבל לחיים ולא לזכות לחכמי הוחיל והלחיים מרובע ושוה בין בחוזק בין ברוחב. ועוד לשם כן יוכל לקבל לבינה ברחבו ס"מ למחני. ועיין בריש מקבת ב"ב בשיעור לבנה ולחיים. ובפי' הרמב"ם כדי לקבל לחיים לחלכו כ"ל חפ"ח לין לרחבה חלא טפח חשוב שיתקיים עליה לחיים [בניין] מיהי על חוזק הקושה ע"כ: ה היתה של קש וכו'. כתב הרי"ף ז"ל כו' ומפרש בשם להוסיף שלש על פי שהוא ממין שלישה בריאה לקבל בנין כזה חש"ה כתב. ועקומה ומ' בשם שעקמימותה חוץ למדוי ואלו יבטל עקמימותה יש בין זה לשה שלשה טפחי' לחיכי בוזין כאלו היא עומדת ולא חיישין דילמא חתי לחחכוי חבתרא. ועגולה מסוס קיפא כל שים בהיקפו לילטריך ליה וכולה מתניתין זו כי' יהודה קחני לה כ"כ הר"י יונתן הכהן. אבל הרמב"ם והטור כתבו דבהא דעקומה ועגולה מודו רבנן לחמיכין בוזין וכ"ש לחיים. אלא שלריך שאלו יבטל עקמימותה שלא יהא בין זה לזה ג"ט:

כל שים בהקיפו ג"ט. * והר"ב העתיק לס ים בהקיפה וכן הגירסת בכל המשנה שבירושלמי ומשנתן הזה משמע בשם שהוא עגולים וכתבו התוספות דקשיא לרבן החשבון ומדוקדק לפי חכמי המדות. והרמב"ם כתב שכל שים שמה בלבכתן שלא יש בהקיפה ג"ח ובשיעית בקוב ולפי זה לא יוכל לעולם שלא בקיוב לקחת שם החשבון הגדול ושמעו שים בהקיפו כו' ע"כ ולפ על פי שעל פי החשבון הזה כל שים בהיקפו ג"ט לא יוכל שלכתחלה לעשה שמעני השביעית החשב בהיקף יחשב החלבתן שלים שביעות בקוב ולי"ב הוי לקולא וכה"ג מקשה בשם"ק פ"ק דקוכה קף ה' חיישי לחמיכין לא דק לשמעה. לקולא מי חמיכין. כצ כתב המגיד לא דקדק בשל דבריהם ושקלו בו ע"כ. ועיין בשמעה ז' פרק ר"ג לשלוה:

ו נבחן

תוס' רע"ק

משנה ב

(בשבע"ב ד"ה שמע כ"ע. ולא הוכרכ שתוך) (ג*) ולא לשכי' תנא בתרא לשפוי' אתי כיון לחיכי תנא לשפסקי' תוס': (שם בחי"ם ד"ה לא נחלקו. ולכיך לעיין) (ד*) עיין בחי"ט רם"ג לשפס:

ועיין בשבע"ב ד"ה שמע שם:

ו לחיין שאמרו גובהן עשרה טפחים ורחבן ועוביין כל שהוא רבי יוסי אומר רחבן ג׳ טפחים: ז בכל עושין לחיין. אפילו בדבר שיש בו רוח חיים ורבי יוסי אוסר. ומטמא משום גולל. ורבי מאיר מטהר וכותבין עליו גיטי נשים. ור׳ יוסי הגלילי פוסל: ח שיירא שחנתה בבקע׳. והקיפוה בכלי בהמה. מטלטלין בתוכה. ובלבד שיהא גדר גבוה עשרה טפחים ולא יהו פירצות יתרות על הבניין. כל פירצה שהיא כעשר אמות מותרת מפני שהיא כפתח. יותר מכאן אסור: ט מקיפין שלשה חבלים זה למעלה מזה וזה למעלה מזה ובלבד שלא יהא בין חבל לחבירו

תוספות יום טוב

ו גבהן עשרה טפחים. פי׳ הר״ב כשיעור גובה המבוי. * עיין מ״ש לעיל במשנה ב׳ בס״ד וכן בר״פ דלקמן. וכתב הר״ר יונתן וה״ה בקורה שצריך שלא תהי׳ למטה מעשרה ולא תני בקורה דסמוך על משנה זו של לחי ששיעורו עשרה כשיעור מבוי ע״כ. ומ״ש הר״ב ואפילו היה המבוי גבוה הרבה כבר כתבתי כן לעיל משנה א׳ בשם הרמב״ם:

רבי יוסי אומר רחבן ג׳. פי׳ הר״ב דבעי דבר חשוב במחיצה וז״ל הר״ר יונתן י״ל דדעתיה דר׳ יוסי דבעי דבר חשוב במחיצה שאפילו יפליגנו מן הכותל בשלשה (ה*) דלא ליתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ולבטליה כדאשכחן בנדה אמלעית של ג׳ מדות במחילות כלאי׳ כל שהוא שלשה צריך שלא יהא בין זה לזה במלואו ואוקמינן לה במלואו ככרם ויולא ומשום הכי מחמיר ר״י ואפי׳ בסומכו לגמרי בכותל בעי ג״ט ברחבו עכ״ל ובפ״ד בתוספתא דכלאים איתא והובאה בפ״ם בפירקין דף ע״ז ע״א:

ז אפילו בדבר שיש בו רוח חיים. ולא חיישינן שמא תמות דמיתה לא שכיחא (ועיין מ״ש במשנה ב׳ פרק ט׳ דכלאי׳) ולשמא תברח נמי ליכא למיחש דבקשורה מיירי ולשמא תרבץ תחתיה וליכא מחילה עשרה נמי ליכא למיחש דמיירי דמתוח׳ בחבלי׳ מלעיל כלומר שקשור׳ בחבלי׳ לכותלי המבוי ביתדות שיוצאות מן הכתלים או מן התקרה ואינה יכולה לרבוץ תחתיה והכי מפרשינן בסוכה עכ״ל הר״ר יונתן: רבי יוסי אוסר (א*). פי׳ הר״ב דחיישינן שמא תמות: ותיכוין. סוכה דף כ״ד:

רבי מאיר מטהר. פי׳ הר״ב דקסבר כל מחילה כו׳ וקשה דלפלוג נמי בגישא. ובפ״ק ורי״ף ור׳ יונתן איתא בגישא ר׳ מאיר אוסר. * וכן הוא בסדר המשנה שבירושלמי בגישא ור׳ מאיר אוסר:

וכותבין עליו גיטי נשים. מ״ש הר״ב * ואם כתב לה גט בקרן וכו׳ לא מגרש ביה כיון שצריך קלילה. כדמפרש במשנה ג׳ פרק ב׳ דגיטין דכתיב וכתב ונתן ומי שאינו מחוסר וכו׳:

ח שיירא תרגום ארחת ישמעאלים שיירת ערבאי. רמב״ם:

והקיפוה. מפ״ם בכלי בהמה. כגון מרדעות ואוכפין של בהמה והיא מחילה שהרבה מוכה פרוץ כגון החלל שבין אוכף לאוכף אעפ״כ הוי מחילה ומותר לטלטל בכל הבקעה שהיתה מתחלה כרמלית שהרי עכשיו היא מוקפת לדירה. הר״ר יונתן: גבוה עשרה טפחים. מהטעם שכתבו חכמים בסוכה רפ״ק כמ״ש שם שכ״כ התוספות שם סוף דף ד׳ דיאל דבעינן בשבת מחילה גבוה עשרה מהתם ילפינן:

ולא יהו פרלות כו׳. כתב הר״ב דפרוץ כעומד מותר וכ״כ הרמב״ם ושכן הוא בכל סתירה ועיין מגנ״ח פ״ק דסוכה לשי״נ

ט מקיפין כו׳ פי׳ הרב ברטנורא

ר״ע מברטנורה

ו לחיים שאמרו. לחיים שנחלקו בה רבי אליעזר וחכמים דלר׳ אליעזר תרתי בעינן ולרבנן חדא זהו שעורן: גבהן עשרה טפחים. כשעור גובה המבוי דאין גבהו פחות מעשרה טפחים ואפי׳ הי׳ המבוי גבוה הרבה דיו בלחי גבוה עשרה טפחים: ור׳ יוסי אומר רחבן שלשה. דבעי דבר חשוב במחילה ואין הלכה כר״י: ז רבי יוסי אוסר. דחיישינן שמא תמות ולא הוי גבוהה עשרה ולא יהיב אדעתיה וסמיך עלה: ומטמא משום גולל. אם עשאן גולל לקבר מטמא לעולם אם נגע בו אדם וכלי כאהל המת אפי׳ כיטל משם (ו*) דכתיב (במדבר י״ט) וכל אשר יגע על פני השדה ודרשינן לרבות גולל ודופק גולל הוא כסוי הקבר: ור״מ מטהר. טעמא דר״מ משום דקסבר כל מחילה העומדת ברוח חיים אינה מחילה ואינה הלכה: ור״י הגלילי פוסל. דכתיב (דברים כ״ד) וכתב לה ספר מה ספר אין בו רוח חיים אף כל שאין בו רוח חיים ורבנן אי כתיב וכתב לה בספר כדאמרי׳ השתא דכתיב וכתב לה ספר לספור דברים הוא דאתא והלכה כת״ק [ואם] כתב לה גט בקרן של פרה ונתן לה את הפרה דהשתא אינו צריך קלילה לאחר שנכתב כשר אבל אם לא נתן לה את הפרה אלא את הקרן כיון שצריך קלילה לא מגרש ביה: ח ולא יהיו פרלות יתרות על הבנין. ואפי׳ הן פרלות קטנות פחותות מעשר אם הפרוץ מרובה על העומד אינה מחילה ואף כנגד העומד אסור: כל פרלה שהיא כעשר אמות מותרת. ובלבד שיהא העומד רב עליה אי נמי פרוץ כעומד הוי מחילה ואף כנגד הפרוץ מותר: יותר מכאן אסור. אפי׳ פרלה אחת יותר מעשר אוסרת כל ההיקף ואפילו העומד מרובה דלא עבדי אינשי פתח יותר מעשר והוי פרלה ודוקא דאין לה צורת פתח אבל אית לה צורת פתח אפילו יותר מעשר הוי פתח: ט מקיפין ג׳ חבלים. אשיירא שחנתה בבקעה קאי: זה למעלה מזה. על גבי יתדות שביב מן החבל שתחתון לקרקע פחות מג׳ והרי כאלו כולו עומד דכל פחות מג׳ כלבוד דמי וממנו לאמצעי פחות משלשה הרי עומד ששה טפחים פחות שני משהויין בעבי האוירין ומאמצעי לעליון פחות משלשה

תוספות חדשים

(א*) תוי״ט ד״ה ר״י אוסר כו׳ עכ״ל אבל. גם אי׳ ר״מ וכן הוא במשנה ובגמ׳ כאן וכ״ל שגירסא זו נכונה דכן משמע גם דר״י לא ס״ל בזה כר״מ ע״ש:

(מהורש״ח זצ״ל):

תוס׳ רעק״א

משנה ו

(בתוי״ט ד״ה רבי יוסי. מן הכותל בשלשה) (ה*) ותמהני דאף בלאו ג׳ אם מפליגו מן הכותל בג׳ לא תהני דאף דרבינו יונתן לשיטתיה ס״ל דטעמא דלא שהפליגו מן הכותל ג׳ דלא תהני דהטעם משום דאתי אוירא מהאי גיסא ומבטל לי׳ וממילא אם הלחי יותר מג׳ מותר להפליגו ג׳ מ״מ בלחי ג׳ להאורה לא תהני דאף דקי״ל פרוץ כעומד מותר מ״מ כיון דמהאי גיסא שוה פרוץ לעומד ומהאי גיסא רבה על העומד ומבטלי לי׳ כדאיתא בסוגיי׳ דף י׳ ע״ב ודלע״ג:

משנה ז

(בהרע״ב ד״ה מטמא. אפילו ניטל משם) (ו*) עיין סט״ו דאהלות משנה ה׳ ובתוי״ט שם:

דפוס שירא ר״ז נעוולשטאט, קראטאשין

לחבירו שלשה טפחים. שיעור חבלים ועוביין. יתר על טפח. כדי שיהא הכל עשרה טפחים: י מקיפין בקנים. ובלבד שלא יהא בין קנה לחברו שלשה טפחים. בשיירא דברו. דברי ר' יהודה וחכמים אומרים לא דברו בשיירא אלא בהוה. כל מחיצה שאינה של שתי ושל ערב אינה מחיצה. דברי רבי יוסי ב"ר יהודה. וחכ"א אחד משני דברים. ארבעה דברים פטרו במחנה מביאין עצים מכל מקום. ופטורים מרחיצת ידים. ומדמאי ומלערב:

פרק ב עושין פסין לביראות (ח*) ארבעה דיומדין נראין כשמונה דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר שמונה נראין כשנים עשר. ארבע דיומדין וארבע פשוטים. גובהן עשרה טפחים. ורחבן ששה. ועוביין כל שהוא. וביניהן כמלא שתי

תוספות חדשים

*) ל"ל למערב. ורפ"ק לילדנו: *) ל"ל למערב ולדו למד לענין כר ור' נחמיה נפ' הכ"ר יהוכתן:

תוס' רע"ק

משנה י

(נחכע"א ד"ה נפ"ק. נ"ח הקילו) (ז*) ס"ל הלל הקילו רק בשיח שחשיב. אבל ג' נעשה כשיכי ונותני לפס כל לרכן. נמלא

פרק ב

משנה א

(עושין פסין לביראות) (ח*) מלי למיתל אפי' בכע"ק למתני' ד' ופ"ק דקתני לביראות דהוי מלתא דשכיחא בין דרכים בין ליחיד אבל נור לא הוי מלתי דשכיחא דרגי' לוקא דרכים. ומלי למיתל ג"כ בכיב"ע למתני' ד' ומה דקתני לביראות לא משום דשכיחי בשני מיני ביראות דרכים וליחיד אלא למ"ש דק דרכים וביראות סיינו ביראי דשלמא. נמלא:

לסייבא קלי ועשעת מפסם בשפה לקמן:

י ומדמאי גומא לתען בפ"ג דדמאי) מלכיכין לח העכיים דמאי ולח הלכבים דמאי. ופיבם הכ"ג סם דלם נמו. מיינו לתקן. וכתבתי סם לליבא ביבוסלמי דמוקי הכי. והקשה סם הכ"ם מדהכא לתען גבה ומלעיל ס"ע דשבתו ולמו מייבין ולפילו הכי פעוביס ודמאי ע"ב. וכ"ל לשוחו מ"ד קבילא ליה דהכא לגדיין קאמי דפעוביס ודמאי כשלא נמו ולם לנמו ושבתו חייבים בדמאי לבל פעוביו מלערב: **ומלערב** פיבם הכ"ג עיבובי חליבות. בבל עיבובי תחוביו חייבין ובשם"ב דשבת בתב בעיבובי תחוביו יש להם קוך מקלי:

פרק ב עושין פסין לביראות.

עיין בשפה ד' * ומ"ם הכ"ג שעוביקים עשבם עיין מ"ם בזה בפ"ד בשבת לשקוט משבת ג': **גובהן** עשבם עשרה וחבבן פשה. גובבן י' שלין נקלשת מחילם בשחות מ' (וכמ"ם בפ"ד בשבת לשעיל משבה ג') וחבבן ו' עשחים זשהו חוש שלפ"ש שמחילת [חלב] קגי בשם ד' כמ"ם) הכ"ג שבת לשעיל משבה ג') לח דמי לשהם בחלב ליבח ג' מחילות שליוות בבל בשבי ביילות שבוון מ"ש בבל לד מלכיכין שם בל שהם עשחים. הבא בבי יהוכתן:

וארבע פשוטין. כתב הרמב"ם בפיבושו דכ"י מודה בשיבין י"ד. ולשו דוקא שלא משבין בליבחה דבביית דתבי כ"י חומ כ"ג חומ וכ"ל ילשו מבלל י"ג ולבלל שבשה חשב לח בשו ד"ג חומ ושלים בין וכן כתב בשבה

לשבת חומ שלפ"ש שמחילת [חלב] קגי בשם ד' כמ"ם) הכ"ג שבת לשעיל משבה ג') לח דמי לשהם בחלב ליבח ג' מחילות שליוות בבל בשבי ביילות שבוון מ"ש בבל לד מלכיכין שם בל שהם עשחים. הבא בבי יהוכתן:

וארבע פשוטין. כתב הרמב"ם בפיבושו דכ"י מודה בשיבין י"ד. ולשו דוקא שלא משבין בליבחה דבביית דתבי כ"י חומ כ"ג חומ וכ"ל ילשו מבלל י"ג ולבלל שבשה חשב לח בשו ד"ג חומ ושלים בין וכן כתב בשבה

כגון מלוחל לחוחל. בשבה מוקף מחילות בבל עיבובי תחוביו לביבין לשבת:

פרק ב עושין פסין לביראות. שבשות הבבים לפי שבביראות בשות ליחיד בין שעוביקים עשבם ואין יבולים למלאת מבן ולהוליך לבשות הבבים ועושין פסין שיהיו הפסין עושין [חלב] בביבות הגוד בשות ליחיד ויולא ויולין ויביא שם ובבבם בהחתו בלם לו לשבם וובבו ויבשבה: דיומדין. שני עמודין שבל מחלו הלבבשה בלשה בשבים דיו בלשון יון שבים ובשמוע העמוד השעוי בשבים לפחת דבומים מעבבים בחלה בוטה דומה אחד * (למזבה ודומה אחד ללפון) והשני לפחת מעבבים לשוטים בוטה לדו אחד*(למזבה ולדו אחד לדבום) ובשבותן לבבשתן לחבבש השחות שחלה לבל דוח שני חמות דופן חומ בבגד חומ והביוח בבחים: ולחבשה פשוטין. בחלבה בוח לוח בחבש חומ ובזמן שלין שם לשם [ולחלו לחבשה] דיומדין חלה עשר חמות לו שמות מודה ר"מ לשין לשפין פשוטין ושם יש ביהין יותר מלשה עשר חמש ושלים מודה כ"י לשיך פשוטין לח נחלקו חלה מעשר על שלם עשרה חמש ושלים דכ"ש שמר לשיך פשוטין וכ"י חומר שין לשיך ושלבה בב"י:

שני

שתי רבקות של שלש שלש בקר דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר של ארבע ארבע. קשורות ולא מותרות. אחת נכנסת ואחת יוצאה: ב מותר להקריב לבאר ובלבד שתהא פרה ראשה ורובה בפנים ושותה. מותר להרחיק כל שהוא ובלבד שירבה בפסין: ג ר' יהודה אומר עד בית מאתים (י*) אמרו לו לא אמרו בית מאתים אלא לגנה ולקרפף אבל אם היה דיר או סהר, או מוקצה או חצר, אפילו בית חמשת כורין, אפילו בית עשרה כורין מותר, ומותר להרחיק כל שהוא (יא*) ובלבד שירבה בפסין: ד ר' יהודי אומר אם היתה דרך *הרבים מפסקתן, יסלקנה לצדדין. וחכמים אומרים אינו צריך. אחד בור הרבים ובאר הרבים ובאר היחיד עושין להן פסין, אבל לבור היחיד עושין לו מחיצה גבוה עשרה טפחים. דברי ר' עקיבא. ר' יהודה בן בבא אומר אין עושין פסין אלא לבאר

תום' רע"ק

יסס נחי"ם ד"ס אמת לא נעינן מלומלמות) (ט*) אלא פומקות:

משנה ג

(על בית מאתים) (י*) נגמרא מפסק סס טור ומסין קאמר לסס הטור ומגל דמסין יש יותר מבית מאתים לטור. מי דטור גלא מסין קאמר להיינו סס פשוט מאתים מותר נעשות מסין נרחבה כי לאמת כדי לסגה וכופה סל פרס:

(יא*) וסא לעיל סכ"א בגיירל נעינן אלא יסא בית מאתים פעור לף לסתס כדי שיהא מיכא יותר מן מסין לסרי בגיירל לא סתירו מסין כתבו תוס' לאנך מסוס דמגיירל הוא ובכה לעולך שעה לא מצינ כ"ב עוקף לדירה. ת"י הכא בני עולי רגלי בקילו ומסתיבו מסך כמו מחיצ שמרה:

קשורות כתב הר"ב יומתן וחע"פ שאין הפרות מוכרות בעול בשעת לפילו הכי משערין שכשלמוד הת' בימות החול ובהגורו שרק י"ז:

ככבש לשחות מולא הכי, שאחה ומס ולולה לגאת ומס יהיו בין סדיומדין שחות מזה השיעור יבולו שפרות ויפילו הדיומדין לאלן. ומאלוקא דר"מ וכ"י מז־ ומשער בגמול של שלש שלש פרות וזה משער בהבגע ומשוע שים מקומות שאין מוכרין בלא מבגע פרות או ומפני שהאין קשה לשכות או ומפני שהשחה גשה שלשן ליכה חזקה כשאר פרות דעלמא ע"כ. * ועוד שם שלישית שלאיתי בארץ רוסיא בהרבה מקומות שמוכרין בשבגע למדיס ולא ומפני שי שלו משעורים שבל ומפני שהקרקע שוויה ושחוה ושהריסה ככשה בעומק הרבה ולריכה לשוויס רבים להוליך המוכריסה:

אחת ככשה כו'. פירש הר"ב רבקה אחת כו' הכי ת"ל ופ"ה ולא שהה ככשה ושהה יולאה דר"ב לא הוה קשורות. ומ"ש הר"ב דלא נעינן מלומלמות שם כן. ר"ל דאלו עשר חמות לרבי מאיר וכן ס"ג ושלים לכ"י לא נעינן מלומלמות (ט*) וכו' וכן הוא בהס"י וכמ"ש: **ג סהר** עיין בפרק ג' דשביעית ומשה ד' בפירוש הר"ב והשה גרסה שסא ואפי' הכי ומפרש כמו שאר שבל השה לי שאשר לפרש בית המקוים:

מוקצה פירש הר"ב רבבה כו' ונקלחה מוקלה לפי שאין רוב חשוים שם בלבחב המגמ"ס ומשה ה' פרק נחלה. וכחב שר"ב דבל הכי הקיפן לדירה הוא. פירוש לדירה שלם לבניסה ויליאה חשיב כן פירש רש"י דף כ"ב ע"ל. ועיין בומשה ה' מ"ש שם בס"ד:

ומותר להרחיק כו'. כחב הר"ב והכי פשי בילחות כמי חוחיל ומיימיון לחויון לשחיית חלם כו' כ"כ רש"י ז"ל. ועיין בומשה לקמן:

ד בור הוא חגבח ביחבנקו שם המיס. הגמ"ס: לבאר

שתי רבקות של שלש שלש בקר. שהוא בל בקר ובקר חוחש שחים שלים כמולה הוא שהוא בקר עשר חמות וזהו הריוח שיכול ליתן בין שם לשם לדברי הבי מאיר ואם יש הוא יותר מזה לריך שיהא בשהין שקורין: רבקות. לשון ענגל מובאך (שמואל א' ב"ח): כ"י חומר של לחבע לחבע. שן י"ג חמה ושלים: קשורות לחבל לא מותרות. דלא תימא כעין קשורות ולא קשורות ממש לסכי חבא לחבל לא מותרות להחמיר ולמעט ריוח שבינתים: **אחת** נכנסת ואחת יולאת. רבקה בחת של בקר נכנסה ורבקה אחת יולאה ויש יותר הוא ומחלו היו שהיין יולאות או שהיין נכנסות וזו קולא היא דלא נעינן מלומלמות בל בך:

ב מותר להקריב לבאר. הפשין: ולעשות הקף בלך ובלבד שיהא מספת הבאר עד שין הפשין בדי לאסה והוא של פרה שהן שהו חמות לחבל בלי שיר מכי לא שמא יעמד לחר שרתו ויליף הדלי חון למלה: **מותר** להרחיק בל שהוא. לעשות הקף גדול במו שלבו חשן ובלבד שיהא בפשין דבל מה שמוחיק חן הבור מוכח בליות שהין הפשין ולריך להרבות בפשין עד בדי שלא יסא שין פשוע לפשוע [ושין פשוע לדיומד] יותר מ"ג חמה ושלים בדברי ר' יהודה שהלבה במותו: **ג** ר' יהודה חומר עד בית שהיים. לא יעשה הקף גדול לבאר שלא עד בית שהיים: לגינה ולקרפף. שהין שהקף לדירה: קרפף: הקף גדול חון לעיר להכניס שם עלים למולה: דיר. של בהמות שעושין בשדות סיוס בלן ולומר בלן בדי לזבלה בגללי בהמה: סהר [הקף מחילה] לבהמות (העיר) ולית דגרסי סהר. בית השהוים: חלר. מוקף מגולה שלפני הבתים: מוקלה. בחבה שהחוני הבתים בל הבי הקפן לדירה הוא ובבי פשי בילחות נמי הואיל ומיימין לחויות לשהיית חלם חשוים מעליותא הוא: ומותר להרחיק בל שהוא. בלומר בשם שבל שלו שהוקפו לדירה חפי' גדולים עד עשרה בוביס מותר לעשות בשם בך מותר להרחיק ההקף של פשי בילחות בל מה שלבו חשן ושם הלבה: **ד** לם היתה דרך הרבים. דרך שרבים בוקעים בה ומפסקת בין הפשים יסלקנה לצדדים ומחן לפשים שלא יהיו הרבים ומלכים בין הפשים דומיה לה בלם"ת הרבים ומבטלים המחילה ואין הלבה בר"י: בור הרבים. לי פשקי ויש מדבבי שהדי שלא שהיו פשי בילחות חלא שהיו מי מלויין לבהמות עולי רגלים וכל זמן שאין שם מים אין לפשין חורת מחילה: בחר שיחיל. בתי שבי דבאר מים מים ם והא לא פשקי מיא:

לבאר

נגלל סרגיס. לריכה תרתי למעליתא(יב*)וכן הלכה(יג*) ואין מותר למלאות מים להוליך מן הצלל על ידי פסי גילות אלא כדי להשקות בהמתן של עולי רגלים ואין יכולין בלבד אלא להוליך מים כדי לפתות החלב עלמו אלמא יוכל לבור ומותר למלאות ומילי(יד*)גבוהה עשרה טפחים: **ה** ועוד אמר רבי יהודה בן בבא הגינה והקרפף שהן שבעי אמה ושירים על שבעים אמה ושירים מוקפת גדר גבוה עשרה טפחים. מטלטלים בתוכה ובלבד שיהא בה שומירה, או בית דירה. או שתהא סמוכה לעיר. רבי יהודה אומר אפילו אין בה אלא בור. ושיח. ומערה. מטלטלין בתוכה ר' עקיבא אומר אפילו אין בה אחת מכל אלו מטלטלין בתוכה. ובלבד שיהא בה שבעים אמה ושירים על שבעים אמה ושירים ר' אליעזר אומר אם

לבאר הרבים בלבד. ולשאר עושין חגורה גבוה י' טפחים: ה ועוד אמר ר' יהודה בן בבא הגינה והקרפף שהן שבעי אמה ושירים על שבעים אמה ושירים מוקפת גדר גבוה עשרה טפחים. מטלטלים בתוכה ובלבד שיהא בה שומירה, או בית דירה. או שתהא סמוכה לעיר. רבי יהודה אומר אפילו אין בה אלא בור. ושיח. ומערה. מטלטלין בתוכה ר' עקיבא אומר אפילו אין בה אחת מכל אלו מטלטלין בתוכה. ובלבד שיהא בה שבעים אמה ושירים על שבעים אמה ושירים ר' אליעזר אומר אם

לבאר הרבים נגמר. כתב הר"ב ואין מותר כרי לחלל להוליך מים כדי לפתות החלב עלמו לאכול. והקשו בתוספות דאם כן ממי' בעינן שיהיו לאדם כמ"ש הר"ב בהמה לגעיל (טו*) ותירלו ד"ל אם לא לאוכל בהמה וכמ"ש אם כרי לחלב. לי נמי דאמאי התקון לא הותרו אלא לאוכל בהמה אבל בשביל בהמה לאוכל בהמה כרי לא ע"כ. ומ"ש הר"ב יוכל ובור ושתות. היינו כשהבור קלוה אבל אם היה רחבה כל כך אלא יכול האדם להכחיב רגלו בגלי הבור ויכל. ומותר לכתחלה לכל אחד מכני עיבורי' לו לחלות לו לתקן. תוספות: **חגורה** פי' הר"ב ומילה. וכן נעשן התוספות. וכתב הר"ב יוכחן שומכי שלריכין מחילה מד' רוחותיה קורא לה חגורה:

ה ועוד אמר רבי יהודה בן נגמר. כתב הר"ב

משנה ד

תוס' רעיק

(הרע"ב ד"ה לבאר, לריכה תרתי למעליותא)(יב*) לקח נרגיס דוקא בשר משום דבעינן מילי למזיל לחלב: (עם הרע"ב בח"ד וכן הלכה) (יג*) ומתני' לריכים שרקין עוסין עסין לביכחר לח לד' מיני בשר נרגיס ולריכין חלח לגילות לעלמא וכן בשל נרגיס.

גמרא:

(עם הרע"ב בח"ד לו עושה מחילה) (יד*) פיין תוס' שבת לף ל"ט ע"ב ד"ה אלא"כ דלייקי מצלייתא לחתם לקחני בור הר"ב עמוקה עשרי ורחב' לחבע לין ממלחי' היינה בשבת אלא"כ עשו לה מחילה גבוה י"ט ומלקחני עמוקה יוד לח נם לחינה עמוקה אלרי למלחי ממש דהוי מלרחלי לרה"כ. ע"כ משרי דבעמוק יו"ד בעי עשו מחילה ממש ולא פסיק לחלב מהני בבור ליקיד לחבע בכרמלית מהני פסיק לחלב אסמיכו כ"כ ע"ש. מלחא מזכיכו דמהני לעולי רגלי משום דבכל עכין שרי (ובחמת לח ידעתי לח דנקטו דבעמוקה יוד בעי מחילה ולא פסיק לחלב אלא אחיכו רק בשלר לו בשור הרבים ולא כחבו בפשוטו דלח אחיכו רק לעולי רגלים) לפ"ז לריך לומר דלין כה"ר יהי' כיתר בשבין ול"ע לריכה אלא במלח מילות דין זה בפוסקים:

מסוס דאמר מלח לחומרא כו' ולף על גב דר"י נמי חכמ מלח לחומרא בשבת ג' וקחני לחריתא בשבת ד' ולא קחני ועוד התם לחסקוהו ליבן בשילחא לחריתא דליהו לף לייני אלא בפסי ביכלות ולהדלו ליבן בגיגה וקרפף כו' * גמרא ועיין מ"ש בשבת ז' פ"ד דבילה ובשבת ג' פ"ט לבדרים:

שומירה לו בית דירה וכו'. פי' הר"ב יוכחן שומירה כעין קוכה של שומרי הלחן לו הסדות לו שכרוים בקציעות יומם ולילה כל השבה לו בית דירה לבה"ג לף על פי שאינה תדירה אלא לפרקים לו שהיה שמוכה לעיר בחוך שלשים אמה כגון דיכול בה"ג ללכת ולעייל בה:

אלא בור כו'. רולה לומר אחד מהם לו בור לו גיה לו מערה. במ"ש:

ובלבד שיהא בה בשבעים אמה וכו'. מ"ש הר"ב דהא בעי למעבד מיבה לרועה של רבינו חמות חורך כו'. על הלל הקיבוד הוא. לפי שהוא פחות ג' הלבעות ושני הלבע. כי השתא בעשיכותו בשבעים אמות ו' עשרים על בשבעים אמות ו' עשרים הקו קיבודו ג'. רוחותיו. יהיה חלכו ד' פעמים ע' אמות ו' עשרים. ד"פ בשבעים הוא ר"ף. ד' פעמים ד' עשרים הוא בשה עשר עשרים שהן שני אמות ואלבע עשרים. עוד כדי למלאות הקכות הפגומות. ופגיעתן לבבי הר"ב בשעשה הלרועה הזאת המוקפת בבוחב שני בליסי אלבע לריך למלאות לאלבע קכות אחת שני בליסי אלבע על שני בליסי אלבע שהן שני אלבעות ו' פעמים אלבע בליסי אלבע הם ע"ז בהם ה' אלבעות ובליסי אלבע. ומוכן הוא שזה שכתב הר"ב שאין מניע תוספת לבוחב שני בליסי אלבע. ר"ל תוספת לכל רוח ורוח

מים לרועות על רבינו [אמות]

שם נחי"ב ד"ה לבאר הרבים. ובקשו בתוס'. ר"ת הרע"ב בשבעה לבעיל) (טו*) בשבת"ם משם ליכא קושיא דהתם הניחו הבנין לרי' דבאר לבעיל) לפי' כוריים שני דלמי לריך ובאר ובזה כתב הרע"ב הואיל ומיעיכן לחומיי לחם וכן מנוחר בכתי' ותוס' שם. ול"ל מה"ט בשי לחר בשבת"ם לחם ניחי' עוקה לריכה. ולף לחא סתיר אלא לבבי"ת עולי רגלים מ"ת עקרי מוקף לריכה דאסול שרי' מעט בריל. אבל קושיתם רק אשם לאשר שבת"ל

וכוח כ"ל מלעיל המוסיפת בכך כוח וכוח אין בהמה שכי שליפי מלמע'. אבל בכוחב המעמ יעלה ליום' שהכי מלעיל מוסיפת בכוחב המעמ וכן בחוכך. גם קל להבין כוחב מיכה מגיע וזה לפי שזה שכתלב בידיכו היה מחוכה עשב לחות ומלבע עפחים חוכך בכוחב עפחיים וכשתחוך הכוחב לרפועות שיהיו בכוחב כל לחת שכי שליפי מלבע יהיו י"ג רלועו' שהעפחי' הם מ' מלבעות שבהם כ"ד שליפי מלבע. הנה בידיכו י"ג רלועות שלכל כל לחד ולחד חמוה עשר לחות ומלבע עפחים חסוב י"ג פעמים י"ח לחות ד' עפחים יעלו כ"ד לחות כי י' פעמים י"ח עולה ק"פ. עוד שכי פעמים י"ח עולה ל"ו שכי כע"ז. עוד י"ג פעמים ד' עפחים הם מ"ח עפחים שהן מ' לחות כמלאו בין הכל רק כ"ד לחות ולכן בעינן למעבד מיכה לרועה רפ"ג לחות ומה שכתב דהלכה כחכמים דבעינן דבר מועט כך כתב הכמב"ם ועיין מה שכתבתי בפיעתא דשמיא פרק ה' מהלכה ג':

אם היתה ארכה יתר על רחבה אפי' אמה אחת אין מטלטלים בתוכה. ר' יוסי אומר אפילו ארכה פי שנים ברחבה מטלטלין בתוכה:

אמר יוסי עוד מכה הכ"ג כתב בזה הלשון. הכמב"ם בקש שבכוחת רבים ולא ידחתי לקוף לעתו ע"כ. ולפי זה כי אם לשמוע בליומדים להעיר לזן שומעת לקום לב לדברי הכמב"ם ולעמוד על קוף לעתו. שלחכי שלין בידו לחמותן ולהסכיב עליהם. שכי שתיקתו יפה מדבורו. כי מי לחן לותו או לחקון להגיד לחדם יסרו. על דבר לשכ לח שלחו מלתו. שלחכי שמלח די ידו לפרש משכתיבו על פי פירוש רש"י. לין לחכירות שלכ המפרשים עליו. שם ירד לקוף לעתם שם לח לך עמותתו תכבו. ומתוכתו ילמדו ובוללותיו ילוכו. ומשכת שחולת יעורכו ויעורכי להבין ולהסכיל בדברי הכמב"ם. ולכדת לקוף לעתו. וזהו שיתה כוכת הכ"ג ז"ל בלין קשה. על כן כמלוה ועושה הכני הכני. מלוקף לזה שלחיתי שדברי הכמב"ם בפירוש דברי לליעזר ור' יוסי' הן לקוחים מדברי הכ"ף בפירוש דבריהם וגם הם שתומים וכלשכ יוודעו דברי הכמב"ם יובנו גם דברי הכ"ף. ומוקף על זה כי מתוך דברי הלה יבין כל תלמיד עם לוקף דבך מקשר מכוכב על לזה מקשר שיהיה עם ידיעת קבת דברי החשבון בעוב ועשה. גם הולמ' החלכתן. ועל פי דבריכו כודיע גם כן דבך מקשר מכוכב שדברכתי בו בפ' מקבת המוקע יבך בפ"ה דבלהים בחקשר היולה בחלי והוה דבך לחב מחשב כדרוך בו לפביכו מהני המקשרים היולחים בשליחות ותשעיות וכיולה בהם. אבל כודיע עכשיו כי גם דבך הסיל דבלהים דבך החמת יקבל לה וכודיע קבתה ולחתתם * ובעל הסגהות של שקשר לוכת החלך הקשחק הם בשבר הרחמק קודם פתח ח'. ולחלו התועליות המוקבות ממכה ידי עשתה זחת הסדיקה והבילוכ. ולחל תקון בחלכו כי לב הוח בתועליותיו:

לשון הרמב"ם בפירושו

כבר בילחנו כי חלב המוקבן הוח בית קחתים. וכבר ידענו כי חלב המוקבן שעורו הוח בית קחתים. חומת חלפים חמה. כי חלכו מלה חמה וחמבו חומים. וכל מקום שקחתים ודת הקיעור שלו חומת חלפים חמה הוח בית קחתים. בחיבה לוכה קיבים. בין קיבים עגול. חו מקולם חו מכוכע חו זולתו מן הלוות. חבל שעם מכוכע קיבים עיוור הזויות. יהיה ודתו חומת חלפים חמה. לח יודע לבב לותו הסעם חלח בקוכ. לפי שחומת חלפים הקבון בלי גדול וגדלו בקוכ שבעים חמה וחמת שבעיות חמה. והדבר בכחן בזה החקבון כמו שזכרתי לך בזה שקדם בילוחים לבבקן עגולה למוקבה כי לח יגיע לעולם לידיעת גדר החקבון שלימו (גדול) חלח בקוכ. ולין זה לחקבון לעתו. חלח מפני עבע זה החקבון. ולפיכך חמרו שבעים וקיבים כי כשתחים חלו הקיבים הוח שבעיות כחבר זכרתי לך [ותכה] שבעים [חמה] וחמת שבעיות. יהי' החקבון חומת חלפים ואלי חחד בקוכ. ואם תחים הקיבים שי שליפים כמו שכועה דעת הילוקלמי תהיה ודת לותו הסעם חבעם חלפים מתקל"ג ושבע תשעיות וזה המחלוקת שים בין מחמר כדי יהודה בן בבא שחמר שבעים וקיבים ובין מה שחמר ר' עקיבא שחמר בלבד שתהא שבעים וקיבים על שבעים וקיבים. מחוכר חל המחלוקת קיהיה בילכים בשמיהם ובית היכה כי כ"י בן בבא יקדק החקבון מחוך עד שתהיה ודת המכוכע בית חלפים שלמים ויהיה הקיבים חומת שבעיות כחבר זכרתי חו מה שהוח יותר דק ממנו ודבי עקיבא יקבל החקבון יותר ויהיה הקיבים שי שליפות חו קכוך מזה עד שתהיה

[לחות] לוכך להקיף הד' לחות כך מלחתי פ' שפת ז בפיכוסי דפ"י וכבון הוח והכמב"ם בקש חקבוות דבים ולח ידחתי לקוף לעתו ומה שחמר דבי עקיבא חפילו לין בה חדם מועט ומעלעלים בתוכה הלכתא כותיה חבל במתי דפליג חלבעה לחמרו לו לעיל ובבר דקבעים לחת ובירים על שבעים לחת ובירים. ותו לח. בהח הלכה כחכמים. דבבית שלחים כחבר המקבן שי שהוח דבר מועט יותר על שבעים לחת ובירים רבועים: חס היה חלכה יתר על רחבה. ולפ על גב דמיעט רחבה והוקף על חלכה ולין בכולה חלח בית שלחים לין מעלעלין דמוקבע הוח דקטו (יז*) רבבן. פיכח חלח הוקף לדיכה. והלכה כדבי יוסי דפליג חדבבי חליעזר ולח בעי מקובעות: ו לפילו

אסיפס מתח המכונע קנוז מצית קחתים וכן נלחם מדכיסס נמקום לחכ: ומחמר רבי יהודה לפילו לין נס **חלה** צוב ופיס ומערה. לולה זו לחד מחסס. לו צוב. לו **פיס**. לו מערה וכחנלר נחוקפחת כי רבי לליעזר קונב **חס** היס לרכה יותר על פיס נרחנה לין מעלעלין נחוכה וממלוקחס נמה קחמור לך. ונח כי ר' יוסי חומר כי המקום **קחוץ** צית קחתים קמורתו ממסת חלפים חמה כמו שנלרכו **חפי'** יהיס לרכו כפיס נרחנו עד היהיס לרכו מחה חמה ולרחנו ממסיס חמה כמו חלר המוכן מעלעלין נחוכו ופיהיס **זנה** החלכסון קנוז נקי"ג והוח יותר מוכפל הכוחב ורבי לליעזר **קונב** כי לח יוסיף החוכ על הכוחב חלח כפיעור פיהיס החלכסון כפל הכוחב. ויהיה חוכ החעה פלס ותפעים **ופלים** תפיעים והכרחב ממסיס וג' ופלים חמה והחלכסון מחה **ופעה** ומלי ולהו החפנוכות כולס נקיבוב ומה פהזכרתי לך לדמיון ולי לחפנר להוליחה נדיוק לפי פנס כולס חפנוכות **לני** גדוליס ולח יהיה לדעת רבי לליעזר לעולס נחוכ נית **פחתים** יותר מפלס ותפעים ופלים תפיעית חמה ולדעת ר' **יוסי** יהיס לרכו מחה חמה וזה הוח מה פזכרנו לדעת רבי **לליעזר** ויהיס פיעור מחמר ר' לליעזר כך היה חוכך החלכסון **יותר** על פנים נרחנה לפי' חמה ופין מעלעלין נחוכה וכל **מה** פזכרנו מן הגדילה ומולחת החלכסון [וחפיבוב] הוח **קנוז** מלד נעיני היולד נחכמת חמפנוכות והחפנוכות וקפה **מלד** ויהיה זו כקומת מי פלח למד זה הענין עכ"ל: **וחה** נילהו חמר כי מלר המוכן פעוהו נית פחתים חמפת **חלפים** חמה כי לרכו מחה ורחנו חמפים. זה מנוהל **ומהו** פכפחכיל חמפים על מחה לומר חמפים פעם מחה **יעלו** נידך חמפת חלפים. ומה פחמר לפל פעם מהיבו **פיהיס** עומד פזוית יהיה מדתו ס' חלפים לח יודע ללע חותו **חפעם** חלח נקוב. כ"ל כפהוח מהיבו חמה. **ס"** פלין לרכו כפלים כרחנו. ונתן נעם הדנר לפי פחלח חפנון **לני** גדול וכו' כמו פזכרתי לך נמה פקדם נימום החלכסון לענולה כי הוה נענק לנעיל ומפה ס' והעתקתי לעומו **פם**. ומחר לפיכך חמהו פנעים ופיהי כי כפחפים חלו הפיהי' **חמם** פנעיות כחפר זכרתי לך ותכה פנעים חמה ומחם **פנעיות** יהיה החפנון חמפת חלפים ופלי לחד נקיבוב. **זה** חופן הכחתו נלעוך לעפות גם החמות לפנעיות פיהיה **הכל** נחפר פוה ויהיו הפנעים חמות ז' פעם פנעים חלבע **חמות** ופפעים הכי נידהו תל"ה פנעיות עם הה' פנעיות **פקדומים**. וככה חלו תל"ה ונחמר ס' פעם ס' כ"ם. ס' **זעם** ל' ת"ן. ס' פעם ת' פני חלפים. עוד חמור [ל' **זעם** ס' ת"ן]. ל' פעם ל' מ' חלפים ק'. (פכן י' פעם **י' תת"ק.** נמלח נידך ע' פעם תת"ק) ל' פעם ת' ל"ו **חלפים** (פכן י' פעם ת' ד' חלפים הני נידך ע' פעם ד"ח) עוד חמור ת' פעם ס' פני חלפים. ת' פעם ל' ל"ו חלפים. **ת'** פעם ת' ק"ם חלפים (פכן ק' פעם ק' י' חלפים. ו"כ **ק'** פעם ת' ו' חלפים נמלח נידך ד' פעמים ו' חלפים).

(אמר רבי יוחנן)

לפעם כ"ה ת"ן פני חלפים. ת"ן ח' חלפים ק'. ל"ו חלפים. **פני** חלפים ל"ו חלפים ק"ם חלפים. הנה פחחדים ה' **והעפיריר** ק"ך ופיס הק' להחיות יהיו חלק ופיס החלק **להחלפים** ויהיו כל החלפים כ"ה פעם הנה עלה נידהו המוכפל **מהכחת** תל"ה נעלמו פחוח ל"ה חלפים כ"ה. ולכוריכו **לדעת** כמה חמות פלמות הס זנה המוכפר ולפיכך נלעוך **להכות** פנעיות נעלמס כי כל פנעה פנעיות מזה הגדר הוה **חמה** מהגדר ומעלה פלידעת ניבוע כל הגדר הנעפה למוכפר **פנעיות** תל"ה הוה כפכבה פנעה מהס נעלמס ויעלה נידיהו **מ"ע** פחוח ז' פעם ז' פחנדל לנו כי כל מ"ע פמוכפר פילה **לנו** מהכחת תל"ה נעלמו הן חמה נחפנוכת. ונכח לדעת **כמה** פעמיס מ"ע הס זנה המוכפר פלמוכנו ומעלה כי **נל"ת** פלין חלפים הס חמפת חלפים פעם מ"ע כי הל"ת נו **ד'** פעם מ"ע ויוחנו ד' פיס לוחס למ"ה יהיו גס כן ו"ע. **הנה** פנמ"ה הס חמפת חלפים פעם מ"ע ויהיה ל"כ נמ"ה חלפי' **חמפת** חלפי' פעם מ"ע. וכל מ"ע הוה חמה. הני פנמוכפר **פלמוכנו** הס חמפת חלפים חמה ויוחנו כ"ה פהס פנעיות **והס** מלי לחד נקוב פהלחד הוה מ"ע כמו פהחנדל: **ואמר** עוד ולפ הפיהיס פני פלילים תהיה מדת לוחו הפעם **ד'** חלפים תתקל"ג ופנע תפעיות. מפפנו זנה החופן פכפעם **פפנעים** לחות לפלי"ם להעלות המוכפר לחלקים פויס ויהיו **הפנעים** כ"י פלילים כי ג' פעמים פנעים הוה כ"י. ונחנר **להס** גס הפני פלילים הקדומים ויהיו כ"י"ג והכה כ"י"ג נעלמו **כמוכפר** החמור נהכחת תל"ה נעלמו. ולחר החכחה תלוך הכל. ומלולו נידך ו"ך חלפים תתקו"ך. (וכפנדע) כמה **לחות** יהיה זה המוכפר נתפנוכת נלעוך לדעת כמה מחלקים **חלו** עולים נלחה נתפנוכ', וללו החלקים הס פלילים ומלח **פגדר** פעפיהו לחלקים כולס פלפ"ים פכל פלח ממנו הוה **חמה** מהגדר. ונכפנע לדעת החמה נתפנוכת הרנוע וככה **ג'** פעם ג' הוה ע' ידעמו מזה פכל ע' פלפ"ים הס חמה **נתפנוכת** ולפיכך כל כך ע' חלקים פמוכפר זה כל כך **לחות** הס נתפנוכת המוכפר כולו ומלחו פבל"ו חלפים מן **המ"ד** הס ד' חלפים פעם ע'. ונתוך פמוכה חלפים הכפחלי' **הס** ח"ת פעם ע' ויפחלו ת"ת ונקח מן התתקמ"ד מזה **לנקח** לח"ת חלו. יעלו גס כן ק' פעם ע'. ויוחנו תתמ"ד. **וכבר** עלה נידיהו חרנעה חלפים תת"ק לחות. ומלחו **נתתמ"ד** פנתח"י מהס ל' פעם ע' (פכבל מזה ח' פעם ל' **עוד י'** הנה נת"ת נפחלו ח' פעם י' הנה הנה פעם ה' פלרפתי **נתח"י** גס כן לחד פעם ל') הרי תתק"ל לחות. ומן הל"ד **הכותיים** תעפה ג' פעם ע' ויוחנו ז' הרי לך חרנע חלפים **תתקל"ג** לחמ' פנעה תפעיות ר"ל פבל תפע מהס לחמה נרנוע: **ואמר** עוד ונחנר נתוספתח כו' והכי מפקינן נפ"ק.

ולומר לפילו יהיה חרכו כפנים נרחנו ופיהיה זנה החלכסון קנוז נקי"ג והוה יותר מכפל הרחנ. זהו דנר פיהוח הכי"ק. ולולה פהחלכסון קנוז נקי"ג. מרולה מזה פנבר הודעתי לחמה פפי' מפנה הכוענע יבל נפ' ה' דכללים.

פכל

(אם נהכפיל ל"ם לם פיי. לומרפה הוה דפמו) (י"*) חמה לי להפ נפנוגין פריך הפ"ם מהכייחפ דקחני ר"ל לומר לם היחה חרכה יחר ע"פ פניס נרפנה חפי' פמה ל' לין מפלפלים נתוכה. ומפריך כי חנן כמי מחני יחר על כי פניס נרפנה חנן. והדר פרכי לי פכי סיינו ר"י. ומפני ל"ג לרוחה לרפנה לרפנה לרפנה. פרי מהולר דנה ר"ל ל"ל לנו נמי מהוכה. ונ"ל:

תוס' רע"ה

"לפנור ר"ג"ל נפל ענייכות פפה יותר מפחתיי". והפ כחנו דרך חפרת ד"ל לפוייהה "לפכל לל מקני מוקף לל"יה "לייכי נהוקף ולפפוף ופחם יפ"ם פרי רק עד פחתיי'. ולפ הול פמות מפי לומה ופיהיים נע' ג"כ פוייהה וניח ל"יה ל"ג"ל למפחנוף לל יפי' מילוק נני מפוויין. חוכ'. וכ"ענק פלינ לחפי' נע' לומה ופ"ייי' על ע"ל ופיהיים לל נעי פוייהה וניח ל"יה. ופל דקחמר כ"ענק ונלנד פיהי' נה ע' לומה וכו' לף דקחי על ר"ג"ל נ"ג"כ לל מ"יכי ניוחר מ"ם. היינו ל"ר"ג לפדנר מועה פיוחר מע' לומה ופיהיים עד יוחר מ"ם מהכי פוייהה ו"ל ופי' ס"ל ל"ר"ענק כוכר נכל זה לחפי' לין נה פ' מכל חלו מעלעלי' לזה פולנך לומר ונלמ' ניוחר ומזה ל"יינו נחוחו מועה לין מעלעלי' נחוכה. ומפרש"ם נ"ה נחפנק חם נחוחו דנר מועה ס"ל ל"ר"ג למפני פוייהה ו"ל"ל ל"ר"ענק פיהי' מילוק נני מפוויין: ל"ר"ג נ"ל ל"ר"ענק פיהי' נה ע' לומה ופ"ייי' על ע"ל ופיהיים לל נעי פוייהה וניח ל"יה. ופל דקחמר כ"ענק ונלנד פיהי' נה ע' לומה וכו' לף דקחי על ר"ג"ל נ"ג"כ לל מ"יכי ניוחר מ"ם. היינו ל"ר"ג לפדנר מועה פיוחר מע' לומה ופיהיים עד יוחר מ"ם מהכי פוייהה ו"ל ופי' ס"ל ל"ר"ענק כוכר נכל זה לחפי' לין נה פ' מכל חלו מעלעלי' לזה פולנך לומר ונלמ' ניוחר ומזה ל"יינו נחוחו מועה לין מעלעלי' נחוכה. ומפרש"ם נ"ה נחפנק חם נחוחו דנר מועה ס"ל ל"ר"ג למפני פוייהה ו"ל"ל ל"ר"ענק פיהי' מילוק נני מפוויין:

תוספות חדשים

(מ*) הר"ב ד"ם דיולמיס כר' ומר ממעפי סיב כו' עכ"ל ול"ע דל"ב למ"ש לפ ופק כוותי' דהם הכ"ב פי' בפסחים פ"ב מצה ו' על המכה כך סיב כו' והם הוי קסם מסכם ופקקוהו כל הפוסקים. ופפ' פע"ם י"ם כלן וכל"ל עכ"ל הגדל מלל הדקל. וכן פי' הכ"ב בפ' פגיעים פ"ז מסכה ג' לו פל"ל כדפי' רפ"י בגמרא כלן על עקבנן וז"ל סיב עכ"ל הגדל סביב הדקל וככך ועולה בו כלולבי גפנים ובפסחים פי' רפ"י על תלוותא דדיקלא סיב הגדל כו' לדקל שכותא רפ"י דים לכי מיכי סביב לדקל כמפלגים פו' כלן לכפ"י פ"ם וק"ל (מהורש"ח זצ"ל):

ו אמר רבי אלעאי שמעתי מרבי אליעזר ואפילו היא כבית כור וכן שמעתי ממנו אנשי חצר ששכח אחד מהן ולא עירב. ביתו אסור. מלהכנים ולהוציא לו. אבל להם מותר. וכן שמעתי ממנו שיוצאין בעקרבנין בפסח. וחזרתי על כל תלמידיו. ובקשתי לי חבר ולא מצאתי:

פרק ג בכל מערבין ומשתתפים חוץ מן

מלל זה כ"ל לגע לוכך זה מלל ללע לוכך זה הכה הוא מכוסע סביס על לחד סהן הסבי' וכן כניס לוכך ד' ומלי ולמה בכוסב מלי לחמ ולפי מסבוכו. מלי מלי. ומלי ד'. יעלו ג' וכביע. וכן הוא. סכמו סחלקת בסעם ד' לסביס מלקיס ומסיס ג' על לחד סהן הב'. כן יחלק עכסיו גס סחלי לסביס ויהיס ג' וכביע על לחד. סהן הב' וכביע סמלעלת למד סכמו סהכלת הסלמיס בסלמיס מעדיפים בהכלתס המקסר הסלמיס סלחי מכה בם ר"ל ג' בד' מכפיל ומעדיף סיסיו הד'. ג' פעם ד'. ככה הכלת סחלי בלויה מקסר סיסיס מחלק ומחסר כמקסרו סהוא חלי ככה מחסר ועוסה המוכה לחלי מקסרו ליהא מקסר סביס חם ד' עוסהו לג' וחם חלי עוסהו לכביע ובללון בעסייס לחלי ר"ל בריבוע סהסבוכת סהסלמיס ד' בעסיס ג' על ג' ובחלי בעסה רביע על כביע הכך כוחה כי ההכלה על הדרך הזה. הוא מכוון וחוא קכוב מאוד בחסבון היולה בחלייס. כי לא נלעוך רק להכלה ולללוק. ונקוץ בהולחה כי אין חלו לריכיס לבוס הולחה כמו בדרך חסר דרכבו בה בחסברים הקודמים:

ונשוב אל עריכינו הרי סרבוע ק"ז ומלי לחסי הרבועים כי לא יחלר רק כ"ו וכביע וחוא בקיבוב בחסקר גדול כזה ומפני כן ידעמו כי חלכלון מכוסע לכוך סמוכה הוא ק"ז ומלי: **אני** טוס חכלה לדבר חסבתי למסבע כי זה סהיה הרמב"ם החלכלון ק"ז ומלי סים להסיב עליו סחס כריחהו ק"ז וכביע יתקבב יותר לחסבון הרי המרובעי' החמוריס ולא יעדיף ק"ז וכביע כי חס סחות חסתי חמות. ולפי חסבון ק"ז ומלי העדיף כמו כ"ו לחמ בחסבוכת וזה סהחלק הק"ז ג"כ לרביעיות ויהיו חכ"ט עס הרביע הקדוס וכסהכה תכ"ט כדרך ההכלה והלכוף יהיו קפ"ד חלף עוד מ"ח. וככה הרביעיות ד' פעס ד' יהיו ע"ז וכל כך **ע"ז** חלקיס בחמשבר הזה כל כך חמות הן בו. ומחלה ק"ם חלף הן י' חלפיס פעס ע"ז. ומן כ"ד חלף הכותיס יהיו חלף פעס ע"ז ויסחרו מ' חלפיס והמ' חלפיס הס ת"ק פעס ע"ז הרי בידינו י"ח חלפיס ת"ק פעס ע"ז ובסחרו בק מ"ח חלקיס חלקי ע"ז לחמה בחסבוכת והס ג' חמות ע' חלקי ע"ז לחמה. הרי סילה לנו החסבון בקובב דק מאוד כסכחמר סהחלכלון ק"ז וכביע:

העולה ומה סכמליכו למדיס סכסכניס החלכלון ק"ז וכביע סיתקבב מבשר מכוסע החלכלון עס מבשר סרי המכוסעיס בחמות ומתי חמות. ולכן הקובב חלי כי נעוות קופר הוא בחסבון הרמב"ם ולריך להיות ק"ז וכביע:

ו אפילו הוא כבית כור. ולפ"ג חלא דוקי בקיבה. חלא דוקי לבקעה דבקעה לא מקיימו מחילותיס חלא בדרך מדרון ככבס לה ויולא ממנה. חבל בגיבה וקבקפ יש להס מחילות מעלייתא חך לא נעשו על דעת סידורו. בהס. **הרי** יובהן. **ביתו** חסור כו'. כתב הרמב"ם ר"ל לסותו בחלר. ומוסב על בישל לסותו בחס. ומ"ש הרב כתבהן וכו' **בין** בחסוב בין בחזיר. כיבה דומיתין בקנ. לפ"ג חסוא חלא כהלכתה וכן עשה לקהן פ"ו מהלכה ג' ולעניו פבק הלכה למהלה זו כתב הרמב"ם בהלן דחויות. ועיין בפק ף מהלה ג':

פרק ג מערבין פי' הר"ב עירובי תחומין כו' ולפ"ג לתחומין מדיבי סיס להס קוב מן המוקלה כמ"ש בפ"ב דבבא הקלו בתחומין בחיבה חלא לדבר מלוה. תוספתא פפ"ב דבבא והא דקתי ליה עדוב לפי חוה **שבת** התחומין חלא היה יכול לילך בו תחלה. עם התחום בסיס יכול לילך בו. כ"כ המגיד רפ"ו מהל' לביבה דהלה"ד:

נמס ס' פעמים תמכ"ט שהם תע"ס הן ל"ה מאות וס' פעמים ד' הן מאה וס' פעמים ע' הן י"ח כמלא שהולכים להולמה זו ל"ו מאות י"ס. וכשלמו תרמ"ע. ועלה בידינו ח"ן [תכ"ה] פעמים תמכ"ט שהן כל כך מאות שמונה חלקים תכ"ה עוד תרמ"ע חלקים שכל חלק הוא חלק ממכ"ע בחום בתשבורי והוא גם כן קרוב לחום שלא יחסרו כי אם ס' חלקים מן התרמ"ע עד תשלום תמכ"ט. ובבבא גם כן הכוזב שאמרו שהוא ק"ס חלקי חום וכשכבה מעבר זה בעלמו בדרך החכחה ולרוף החמורים יעלו כ"ס חלף ת"ר ולדעת כמה חמות הן בתשבורת נקח כל חלקי חלקי חום וסן שלמה וכבה לוחם וכדע כי ע' חלקי חום הם חום בתשבורי ולכך כל כך מעבר ע' שהעלה במעבר כ"ס חלף ת"ר כל כך חמות הן בזה המעבר ומעלה ת"ר חלף הם שני חלפי' פעמים ע' (שכן ע' פעמים שני חלפים הן י"ח חלף) וכשלמו שבעה חלפים ת"ר וכילה מהם ת"ח פעמים ע' והן שבע חלפים ומחצים שהרי הן ע"ג מאות וח' פעמים ע' ע"ג והמעבר שהעלה ממנו הן מאות) כשהר ת' בלבד ובידינו ג' חלפים ת"ת פעמים שבעה ובעלו ת' שהשחרים הם חרבעים פעמים שבעה ויוותרו חרבעים (כי ת' הוא עשרה פעמים חרבעים כשהר חרבעים) ועלה שני חלפים תת"ן פעמים ע' ועמ' שהשחרים כמעלה גם כן ד' פעמים ע' וישחרו ד' הרי בידינו שני חלפים תמ"ד פעמים ע' שהן כל כך חמות ג"ן חלפים תמ"ד עוד ד' חלקי תשעיות ומעשה כלפי שני הרבועים והם ח' חלפים תרכ"ה. ג"ן תמ"ד ויהיו י"ן חלף חל"ע חום עוד תרמ"ע חלקי תכ"ט (בזוכב על זוכב חרבע חלקי תשעיות) שיעלו חום וחלים חום בקיזוב. וזה תשבורו שכשפול ובעלה התרמ"ע בע' ודד' בתכ"ט ובחמר ע' פעמים תרמ"ע והן ס' חלפי' תתמ"ן ובחמר תכ"ט פעמים ד' (או חרבע פעמים תכ"ט) והן ג"ן תתק"ו. הנה הלו שני המעברי' שביחד הם שמונה חלפים תפכ"ז הם תשבורת חלקי תרמ"ע תשבע"ים (*) (בזוכב י"ע תשעיות בחורך ותכ"ט) חורך על חרבע תשעיות זוכב חבל לדעת מה הן החלקים שכפיל החלקים בעלמם וסם תכ"ט ותשעיות ובחמר תשעים פעמים תכ"ט והן שהם חלפים תקפ"ח. והוא החום בתשבורות שחלקי חרכה תכ"ט וחלקי רחבה תשעיות ושלום כבר אמרנו כי תרמ"ע *(פעמים עית ותכ"ט פעמים) חרבע עלו שמונה חלפי' תכ"ז ולפיכך כולל מהם שהם חלפי' תקפ"ח והיה חום ויוותרו שני חלפים קל"ו. והן שני חלפי' קל"ו חלקי שהם חלפים תקפ"ח לחום *שהוא שלים חום בקיזוב ומוכל להקטין חותן ובעשה בשני המעברים (כלומי לומר מעבר שני חלפים קל"ו ומעבר שהם חלפים תקפ"ח) מכל שלשה חלקים חיסרו חלק אחד ומעלה כי שני חלפי' קל"ו כשנחשוב כל שלשה חלקים חיסרו חלק אחד שיעודו במעבר תשל"ג (שהרי שלשה פעמים ת"ש. שני חלפים ק'. ושלשה פעמים ל"ג. ל"ו) ומן שהם חלפים תקפ"ח כשנחשוב כל שלשה חלקים חיסרו חלק ח' שיעודו במעבר שני חלפי' קפ"ז (שהרי שלשה פעמים שני חלפים ו"ח. ג"ם ק"ש. תק"ו. וג"ם ז' כ"ח) עוד נקטין מה שעלה בידינו (והוא תשל"ג שלש שש חלפים קפ"ז.) למעבר קטן ומחוש. כל שלשה חלקים לחלק לחמ. (ככה בשני המעברים ומעלה כי תשל"ג יחסרו שלשה חלקים פעמים ג' שהרי שלשה פעמים ג' הן י"ח ומן ג' ק"ך ושלשה פעמים ז' י"ג) ומן ג"ח קפ"ז יחסרו תשכ"ט שהרי שלשה פעמים ת"ש. שני חלפים ק'. וג' פעמים ז'. ס' ושלשה פעמים נ' כ"ז) הנה עלה בידינו מרובע (נ' תשעיות) חורך ותרמ"ע חלקי תשכ"ט (זוכב ומרובע תשכ"ט חורך) בזוכב חרבע תשיעות עולים חום בתשבורת עוד כמ"ד חלקי תשכ"ט לחום בתשבורת. שהיא שלים חום בקיזוב שהרי כמ"ד שלים תשל"ג הוא לשבע מעלת השעה שכוכל לדבר החלקים בשעת קלות. והנה עמדנו למדין שמעבר שני המרובעים הם לחד עשר חלף ת"ק לחום עוד שלים בקיזוב:

וזכינו לדין שהלכתן זה המרובע לחוך שעלו שני רבועי קוי חורך וזוכב ממנו למעבר הזה החמור שיהיה ההלכתן ממנו גדר ק"ז וחלי לפי שכמלאתו גדר למרובע במעבר שעה וחרבעים חלף רכ"ה חלקי. שכעשה ק"ז גם כן להלאים שיהיו החלקים שוים וכמלא בידינו כשכבה כע"ו בדרך ההכחה והלרוף יעלה לנו שעה וחרבעי' חלף רכ"ה. וכשכבע כמה חליים הם בחום בתשבורת כדי לדעת כמה חלקים מאלו הם בחום בתשבורת כרבע גם כן החלי בעלמו וכמו שהשלים נתרבע כפי חלקיו הרחשונים לחום והם שלשה והכבו שלשה בעלמו לומר שלשה פעמים שלשה כן החלי הוא חלק מפכים בחום בגדר שהלו בו וכשכח בעלמו לומר שני פעמים שני הם חרבע. הנה שכפי מעברי חרבע שבזה המעבר המוכח. כל כך לחות בתשבורת הם במעבר הזה. והנה יעלו חרבעים חלפים בד' בד' הרי בידינו עשרת חלפים פעמים חרבע (כי חרבע פעמים עשרת חלפים חרבעים חלפים) ועוד חלף פעמים ד' בד' חלפים וכשהרו שני חלפים וכ"ה ובידינו י"ח חלפים והשהרים ג' חלפים הם ת"ק פעמים חרבע כמלא בידינו חמד עשר חלפים תי"ק ועוד רכ"ה יהיים שהם כ"ו פעמים חרבע וחלק חמד שהוא רביע מחום בתשבורת: **עוד** נכבל למלוח מעבר ק"ז וחלי להעלותו לכך כזה בדרך יותר מהיר והוא הדרך שהרגלת בו בשהכה הכוטע יבק בפ"ה דכלאים. והוא להכות מעבר היולה בחלי כדרך הכאת מעבר היולה בשלשים ונחמר חלי פעמים חלי רביע. חלי פעמים ז' שלשה וחלי. חלי פעמים ק' שבעה פעמים חלי ג' וחלי. שבעה פעמים ז' מ"ט. שבעה פעמים חלי כ'. חלי פעמים ז' ת"ק. חלי פעמים חלי עשרת חלפים. לשפה רביע. ג' וחלי. חמשים. שלשה וחלי. מ"ט. כ. ת"ק. עשרת חלפים. יהיה בידך רביע וחמשים עם החלייה שהם עשר והעשיריות ק"ך תחברם יהיו קכ"ו עוד רביע והחלות י"ד תחברם יהיו חלף תקכ"ו ורביע עוד עשרת חלפים שהי י"ן חלפים תקכ"ו ורביע. וחמחת ההכחה במעבר היולה בחלין להכות בדרך מעבר היולה בשלשים ושיהיה החשבון מכוון וחמת חוכיח בזה החופן יבח חורך חרבע חמות בזוכב חלי פעמים ד' ג' וכן הוא. שכשיהיה שעה חורך ד' וזוכב חלי וחחלוק שעה לשבים ברחבו. ומחבר שחלשים זה

תוספות חדשים

(*) ברוחב י"ע פעמיות (שהם שמה) בחורך. עוד שהכ"ע (שהם נ"ע שמה) חורך על ד' פעמיות כוסף פיעלו לחמה כו' וכלי' לפי שגם נ"ע שהכ"ע

תוספות חדשים

(ה*) צ"ל ותצייל חלמד מל הפ"ל לקמן:

(ו*) צ"ל ומן הג' שעם ק' מלק נוליט נ"ק:

(ז*) צ"ל (פרים ומלעים מלפים):

שכל מלכתן מרובע מלוך הוא גדר למרובע שכנגדו כשכי המרובעים שקוי לוכוד וכוחב גדריהם. והכא קו האוכך המוקף הוא גדר למרובע שסנחו בתשבורת עשרת מלפים כי מאה על מאה עשרת מלפים (כי " פעם מאה. מלפ. כמלא ג'ידך " פעם מלפ) וקו הכוחב הוא גדר למרובע שסנחו בתשבורת כ"פ מאות כי ממשים פעם ממשים ממשם ועשרים מאות (כי " פעם ממשים ממש מאות הכי ג'ידך ממשם פעם ת"ק) ומשכר כל שכי המרובעים ד"ג מלפ תק"ג. וכשוב מל התלכתן והוא ממש ק"ג וככה הק"ג כמשנה השכחה והלרוב וילא לנו י"ג מלפ תקמ"ד כמשכר שכי המרובעים מרבועי מלך וכחב ויותרו מ"ד

וז"ם בקיאות:

ואמר עוד ול"ל קושר כי לא יוקף שאלך על הכחב מלא כשיעור שיהיה התלכתן כפל הכחב ויהיה מלך השנה ל"ג ושלים תשיעית. הכחב כ"ג ושלים. והתלכתן מאה וז' וחלי. וככה משנה בירושל' דבריו כעשה ל"ג חמות שאלך כולם לשלישי תשיעות כדי שיהיו השלקים כולם שויס וכל שלים תשיעית הוא חלק מכ"ז כי ג"פ נ' כ"ז. הנה ל"ג הס כ"ז פעמים ל"ג והס ג' מלפים תק"ח ועשה השלים תשיעית המוקדם הס בין הכל ג' מלפים תק"ג. וכן כשעשה מן כ"ג ושלים שהוא הכוחב לחלקם לשלישי שויס כולם שלישיו, ויהיו שלשה פעמים כ"ג הוא קכ"ט ועשה השלים הקדו' הס ק"ק וכשכבה הכחב שלך לרבעים נכבה ק"ק עם ג' מלפים תק"ג כשלך השבחה השמורה ונלרבעים ויעלו הרבוע ד' פעמים מאה מלפ עוד מלפ תתק"ך. וכשנלה לדעת כמה חמות הס שלו החלקים שתשבורת כמה היא מילו לדעת תחלה משכר חמה לחת שתשבורת כמה היא מילו החלקים והיו חלקי השלך שהן שלישי ג' שמה ומלקי הכחב שהן שלישי ג' שמה. ולפיכך נכבה ג' שבכ"ז וכן ג' פעמים כ"ז שהן פ"ל וזהו מדת חמה לחת שתשבורת וכל כך משכר פ"ל כמילה מרובע שכנגדו שבשבו כל כך חמות הס נ"ו. והנה שד' פעמים מאה מלפ הס ד' מלפים פעמים פ"ל ויוותרו ע"ו מלפים. (כי הס' מותיר מכל מאה מלפ ד' מלפים שהן ג' מלפים (ה*) והלי של הפ"ל לוקחת מהס ד' מלפים כמילה ע"ו מלפ) וע"ג מלפ התק"ך הן תתק"ך פעמים פ"ל) כי ע"ג הוא ה' פעמים ר' כמילה שנ"ג מאות ה' פעמים תתק"ך ושנ"ג מלפ ר' פעמים תתק"ך ועוד תתק"ך להמלים הלי של הפ"ל) והנה יש ג'ידיו לרבע מלפים תתק"ך חלקי פ"ל שהן שלישי ג' ועוד שד' פעמים ר' מלפ ר' כי ר' הן מלפ ושלפ עוד " פעמים ר' ויותרו כ' תר"ך ר' פעמים ר') ומן הכי שכשלכו נקח ר' פעמים ר' להמלי' הלי של הפ"ל ויוותרו ק"ת. וכשיעור עם שד' ויהיו ק"ק. הנה ג'ידיו ד"ל תתק"ך חמות ושלכו חלקי פ"ל. שהן ג' פעמים ר' ומלך ל"ג ושלים תשיעית ושכח כ'. ושלים עולה בריבוע ד"ל

תתקפ"ג בקבוץ ומו' קבוץ למדת ה' מלפי' שלי' המשכן המוכח:

ואולם לדעת שהמלכתן הוא ק"ז ושלי בקבוץ לריכין לחי לדעת כמה יעלו ג' המרובעי' מרובע המלך שהוא ל"ג ושלים תשיעית ומרובע שכנגדו שכחו כ"ג ושלים. וכשר לומרו שהלקי תשבר המלך שהי שהלקוחו לשלישי תשעיות שעלו שי מלפ"ם תק"ג וככה לוחם בעלמם כמשפט השכחה והלרוב שהתשלח ומלשלח ם"ג פעמים מאה מלפ ועשרת מלפי' עוד קמ"ר. ולדעת כמה לחות הס שהשבורת נקח כל חלקי שלישי תשעיות שהחמה והן כ"ז ועכה כ"ז בעלמו כמשפט השכחה והלרוב ויהיו תשכ"ע והן כל חלקי שלים תשעיות שהשבורת לחה לחת. וכמשכר תשכ"ט פעמים שהמלשה שמשכר מרובע שלוך שהשחו הן זו. ומעלה שמונה מלפים פעמים תשכ"ט שכ"ח פעמים ק' מלפ ול"ג מלפ. שמן כ"ו [ק' מלפ] היו מ' [מלפ] פעמים ת"ם (שהרי שכ"ח פעמים פעמים ז' והמשכר שנולין הן ז' חמות והמשכר שמולין ממנו הס מאה מלפים כמילה שמונה מלפ פעמים ז' מאו' שכ"ו פעמים ק' מלפ הלנו) (ז*) (ומן) הז' פעמים ק' מלפ נולי' ג"כ מ' מלפים פעמים ד' של התשכ"ט ונלעלך להולמה זו מאה ושמים מלפ (כי ד' פעמים מ' מלפים הוא זה המשכר בעלמו) ושמלנו (ג*) (ה' פעמים ק' מלפ) עוד מ' מלפים. ושם נולין גם כן מ' מלפים פעמים ע' למלחות כל המשכר תשכ"ט לשמונה מלפים פעמים. ונלעלך להולמה זו ע"ג מלפים (כמשכר מ' פעמים ע') כמילו מה שנשאר מכל משכר ם"ג פעמים מאה מלפ. שהוא ד"ם ק' מלפ עוד ם"ם מלפ וים ג'ידיו שמונה מלפים פע' תשכ"ט. ומן הנותרים כמילה בשם שם חמות פעמים תשכ"ט כי ד"ם מאה מלפ עוד ד' מלפים יהיה שמה חמות פעמים ת"ם (כי שמה פעמים ז' הן ע"ג וכל כיבוע מאה בשאה הוא עשרת מלפים כמילה משכר שמה חמות פעמים תשכ"ח בשאה לת"ם הן ע"ג פעמים עשרת מלפים שהן ד' פעמים מאה מלפ עוד ד' מלפ') ונשאר ע"ח מלפים ולהשלים הנ' של תשכ"ט נולין ג"כ שם חמות פע' ד' ונלעלך להולמה זו ע"ג מלפים (שכן ד' פעמים ת"כ) ונשאר ל"ו מלפים ולהשלים הנ' של תשכ"ט משכר ת"ל פעמים נולין ג"כ ת"כ פעמים ע' ונלעלך להולמה זו ממה מלפים ת' (שכן שמה פעמים ע' כ"ד וכל שמה הלנו הס מאות שכי כ"ד מאות שהן ממה מלפים ת') ושמלנו מכל ם"ג פעמים ק' מלפ. שלשים מלפ ת"כ. ועלה ג'ידיו ת' מלפים ת"כ פעמים תשכ"ט. וכחבר שלשים מלפ ת"כ. הכשלים עם השמה מלפים קע"ד הקדומים ויהיו מ' מלפים תמ"ד. וכמלנו בזה כי פעמים תשכ"ט שכן ל"ה מלפים הס ממשים פעמים ת"ם (שכבל ל"ה מלפ בכל מלפ פעמים ת' ת"ם. ויוותר ם' שהן ק"ם מאות והן ע"ו פעמים ת"ם) ולהשלים הל' של תשכ"ט למשכר כי פעמים תשכ"ט. נולין גם כן כי פעמים ל' ונלעלך מלפ להולמה זו שכן ל' פעמים כי הן מלפ) ולהשלים הנ' של תשכ"ט למשכר הממוכ. נולין גם כן כי פעמים ע' ונלעלך להולמה זו ת"ן (שהוא ע' פעמים כ') ושמלנו מן הכל ל"ל כלי"ד ועלה ג'ידיו ת"ל תרין פעמים תשכ"ט. שד מלפים

עדי"ל כלי"ד הכשלים ושמלנו

מן המים ומן המלח. והכל ניקח בכסף מעשר חוץ מן המים ומן המלח. הנודר מן המזון (יח*) מותר במים ובמלח. מערבין לנזיר ביין. ולישראל בתרומה. סומכוס אומר בחולין. ולכהן בבית הפרס. ר' יהודה אומר אפילו בבית הקברות. מפני שיכול לילך לחוץ ולאכול: ב מערבין בדמאי. ובמעשר שני ראשון שנטלה תרומתו. ובמעשר שני והקדש שנפדו והכהנים בחלה (כג*). (ובתרומה) אבל לא בטבל. ולא במעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ולא במעשר שני והקדש שלא נפדו. השולח

מן המים ומן המלח. ולישב כמי כעסין ופעריות לתוך מעדנין ולא מתחתים בהן לגלו מזון ככהו כמו מים ומלח: ומתחתים. אמותי מגולות: הכל נלקח בכסף מעשר. כדכתיב (דברים י"ד) ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך: חוץ מן המי' ומן המלח. דלאו פרי מפרי הוא: הכול' מן המזון. לפ' לתוך יאכל על מזון לתוך נלקח מזון לגלו ממש המיכין (יט*) דזייכי ונעדי גלח כגון לתוך כל מזון עלי קוסם וכל מילי זייכי ומפיני' לפי שעה חוץ מן המים ומהמלח: מערבין לנזיר ביין. לתני"ג דלא מזי לידיים חזי לאחריני: ולישראל בתרומה. דהא חזי לכהנים (כ*): סומכוס אומר בחולין. למידי דחזי ליה בעיני וביין לנזיר לא פליג סומכוס מפני שאפשר שאפשר הכיור על כדכו ויהיה יין מותר לו בחולו, אבל אבל תרומה לי אפשר שתהיה לחויה ליישראל שאפשר ישראל הכיל הממרים התרומה עליה ומכי היא כאלו לא הוכמה מכי היא מוזהת לטבל ואסור לאכול ממנה עד שיחזור ויפריש תרומה אחרת ואין מפרישין תרומה בשבת לפי' בין השמשות הילכך לא חזי ליה ואין הלכה כסומכוס. לכהן בבית הפרס: שתמא היא ולאו סומכוס קאמר להו. בית הפרס שהמת שם קבר מוות, לכהן ליכנס שם כשהוא מטמא ומוליך ויוצא, ולפיכך כותבין עליו כזית בשעור, ומשו' הכי מותר ליתן עליהו עכשו שם שהכי יכול להכנס בזמן שהוא שם עכשו ואוי הוא עכשו במקום אחר: לאחר. לעשות מחילה בינו לבין שאר יאכל כגון שיכנס שם בשידה תיבה ומגדל אלמא חזי ליה ופלוגתא דרבי יהודה וחכמים מוקמינן בגמרא לעיל בישראל עליו בבבא עליה דר"י ואמרי לעיל מיחיין עכשו תחומין בבית הקברות ולא נקט כהן אלא לפי שהוא כמו דרבי יהודה לפעילו בכהן שהוא קפדני דרבי יהודה קבר לענ"ג לתוך ליכנס ולהשתחוות בבית הקברות מותר להכיח שם עכשו לעיל מעדנין עכשו תחומין אלא לדבר מלוה ומלות לאו ליכנות כתנו ואע"פ שמשתחוה שם העכשו אחר קייתו דהא בין השמשות קוטה וכבר נעשית המלוה והוא משתחוה שם כל השבת שבבר רבי יהודה אין מלפ מקפיד על עכשו אלא אם כן נגבר לאחר שבבה ובכן שבני אלפ מקפיד על עכשו לאחר שבבה וכולה אלא יגבר הילכך כשהעכשו משתחוה בבית הקברות כל השבת לאחר שבבי בין השמשות ונגמר מלתו כמלא משתחוה לתוכי הבא, שבבבות לתוכי, נהנאה ולפיכך לא יניח אלפ עכשו בבית הקברות (ג*) ואלכה כחכמים: ב מערבין בדמאי. בכבר שבבה מעם הארץ ולא הפרישו ממנה תרומות מעשר של דמאי. ובמעשר לשון כר שבל לא בעבל וכו'. כלן מפורשין במשנה שבת פרק מפיני:

השולח

חוץ מן המים כו'. דטעמא דעיכורין משום דלעתו ודיבתו בשוקוס מזוהמין הוא ובעשה המערב כאלו לוכל ושבת שם בשוקוס שהכיח העכוב ומשם ים לו לאפיס לשה לכל כוח ואלכך דבר מזון בעיכן. כמ"ש. ומ"ש הכ"ג דלאו פרי מפרי וכו' עיין על זה מ"ש בפ"ח ממעשר שני משנה ג' בפ"ד:

* **והכל** נקח בכסף מעשר. עיין בשבת ר' פ"ג דעוקלין:

מערבין לכזיר ביין ולישראל בתרומה. עיין מ"ש בשבת ר' פרק ג' דקדושין: **סומכוס** אומר בחולין. פי' בשבת הכ"ג שהיו יכול לאכול בחולו שהוא בבית הפרס ואין מפרישין תרומה בשבת לפי' בין השמשות (כא*) כדאמרן שם"ג דשבת ועי"ש ולקמן בשבת ג': **ולכהן** בבית הפרס. פי' הכ"ג דמותר לכהן לכנס שם כשהוא מטמא כו' דכולה שעיקר משום עלמות הוא שהשבר כבר נקבר כמה שכיח ועלמות גלח שבר אין מטמאין בהאהל גלח בשגגה וכשהשבח לפני כגדיו שם עלם גדול בכלה הוא ויזהר שלא יגע לו בכגדיו ושם עלם קטן הוא כדאי' בנזיר ואיכו מיכנו בכגדיו ושם מכוש, בשבר ליכו מטמא להשם עלם כשעוכה ליכו מטמא גלח בשגג. הכ"ל יוכתן:

מפני שיכול לילך לחוץ ולאכול. פי' הכ"ג כגון שיכנס שם בשידה תיבה ומגדל ומשי' בשגלות ומצוי שם יוסי ועיין לפ"ם לשלות שלריך שמוציקים שלשים שלה כו' * ועיין מ"ש בשבת ל' פ"ג דשגיגה ושריך בגמ' היכי ליישי לה לשם מולין ידו מוץ לשידה יהלילה על השבר ומשבקע כ"י ולאכול ש"ש דשלוי לאוכלו בעי כ"י ומשי שיכול לשבית שלגו בשמוש כלי עץ שלין בלשון נופח שלא משבלי עוושה ולין מניחין העוושה * ומ"ש הכ"ג לשלול ליישות ולשמושם בבית הקברות לשון רש"י וכל שמניחי שות לשלוין בשלה לכשלש בשלה בלשון שלשון (במדבר כ') וגמר שם שם. מעגלה עלופה ע"כ:

ב והכהנים בחלה ובתרומה. כן הגי' בפ' ולדיק וכן בכ"י ושכי משבבה דמ"ש תרומה שלגה. והטעות כפל בדשוש מדשכן לעיל ולישראל בתרומה ושבוש שוא דמדשכן שכא והכהנים בחלה ש"מ דכשומכוס לשיא ולא כש"ק. וכן כך וכן כך שלי' לי על שבק הכ"ג ושכמ"ש לעיל דלא כשומכוס וכן כתב הרמב"ם בשבועה פ"ח מה' עלובין והא שבק כ' כשומכוס ושוי שלשה שבק הלכה כשבק (ד*) וכ"ל לשבץ לשבק שמא לשכיכא ושוא משכיכין לשקון בשבק (בב*) דלא גזרו בין השמשות שבות ולפ"ב דין השבומה לישראל כדין היין לכזיר

וק"ל * והרמ"ם כשב ולית הלכשא כשומכוס כר ולע"ג

תוספות חדשים

(פ*) תי"ט ד"ה והכהנים כו' הלכה כשבק כו' ונלאה מ' עמ"ל וקש' דל"ב הוי לי' לכבי לשבק שמים, בין הדבבי', שלין מעכבין אלא כ"ל לבנוסף אלבבין לשלוי חייב שמא יעמ"ש הכהן שהולך בגיים השבק. גם בלאו הכי י"ם לשום שמא יעמ"ש התבומה ולא יהא לאוי לשפילו לאחביים וכהן לית יכול לשהול על התבומה דהוי לא שביים משבי"ב ביישראל הכ"ל (משהרש"ח זצ"ל):

(ג*) הר"ב ד"ה למזן כו' והלכה כחכמים. וכ"פ בפ"ט בי' ח"ה:

תום' רע"ק

פרק ג

משנה א

(המוכר מן המזון) (יחי*) שיכה בלשון ולא קאמי המוכר מן המזון לשמור בכל מוץ מהים ומלח. וכ"ש בשאני. כ"ם לשולין. עיין תשובת מהרי"ק שורש ל"ט:

(שם בהרע"ב ד"ה המוכר). בלא משבש המיכין) (יט*) קשה לי הא לשאי לשמקיכן להלכה בפ"ו דבכות דעל לוכו משבכין בש"ש ד"ה ולשבק גם לוכו לוכר. ול"ע:

(שם בהרע"ב ד"ה ולישראל בתבומה דהא חזי לכהנים) (כ*) הכי לישבק שמשום בבוגי לף כ"ח ע"ל דהא חזי ליידי בלא בעי שבות בה"ם משבכי עלה ומשבכים ממנו. שמנם בשמת לק"ת דמה דמוכחין בבומה דל"ל לשום שבות גזרו בה"ם שייט בשבכי ושלי שבק לשמש לוק לישראל שלולין שבל לא שבומה הא משבשת לה לשבכי שבומה ניותר משבים משבין לפי שתשיל עלה ומשבים מיכי וכי יפלה שלולין שיעור כ"ם ושלא משבין לפ"ל לגזרו על שבות בה"ם. שבל מ"ש כיון לכתן לשלי בשם ולישראל

קשה קושיא ופשוטה, שטעננע.

השולח ערובו ביד חרש שוטה וקטן או ביד מי שאינו מודה בערוב (כד*) אינו ערוב ואם אמר לאחר לקבלו ממנו הרי זה ערוב: ג נתנו באילן למעלה מעשרה טפחים אין ערובו ערוב למטה מעשרה טפחים ערובו ערוב נתנו בבור אפילו עמוק מאה אמה ערובו ערוב. נתנו בראש הקנה או בראש הקונדס בזמן שהוא תלוש ונעוץ אפי' גבוה מאה אמה הרי זה ערוב. נתנו במגדל ואבד המפתח הרי זה ערוב רבי אליעזר אומר אם אינו יודע שהמפתח במקומו אינו ערוב: ד נתגלגל

השולח את ערובו ביד חרש כו'. להוליכו לסוף אלפים אמה ודוקא בערובי תחומין אינו ערוב אם שלחו ביד קטן אבל בערובי חצירות קיימא לן קטן גובה את הערוב: ביד מי שאינו מודה בערוב. כגון כותי או צדוקי: ואם אמר לאחר כשר לקבלו מן הפסול ויוליכנו הכשר לסוף אלפים אמה הרי זה ערוב ובלבד שיהא הוא עומד ורואה בשעה שהפסול נותנו ליד הכשר אף על פי שאינו רואה כשהכשר מוליכו דחזקת שליח עושה שליחותו: ג נתנו באילן. העומד ברה"ר ויש בו ארבע טפחים על ארבע טפחים או יותר: למעלה מעשרה אין ערובו (כז*) ערוב. דכיון דהאילן רחב ד' למעלה מעשרה הוי רשות היחיד והוא קנה שביתתו ברה"ר וכיון דאי הוי בעי למשקל ערוביה ומיכליה בשעה שהערוב זוכה לו דהיינו בין השמשות לא מצי שקיל ליה דמייתי מרשות היחיד לרשות הרבים לא הוי ערוב: למטה מעשרה הרי זה ערוב. דלמטה מעשרה כרמלית היא דכל משלשה ועד תשעה ברוחב ארבעה כרמלית היא וכיון דאי שקיל ליה לערוביה אין כאן אלא אסור שבות הרי זה ערוב ומתניתין רבי היא דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות ובשעה שהערוב זוכה לו דהיינו בין השמשות מצי שקיל ליה וכאלו הוא ועירובו במקום אחד הילכך הוי ערוב: נתנו בבור. שבכרמלית כגון שבבקעה ובשדות ונתכוון לשבות בבקעה או בשדה הרי זה ערוב דבור עצמו רשות היחיד והוא קנה שביתה בכרמלית ובשעה שהערוב זוכה לו דהיינו בין השמשות מצי שקיל ליה כר' דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות: אפילו גבוה מאה אמה. ואין למטה רוחב ארבע דלאו רשות היחיד הוא ואף על גב דלמעלה רחב ארבע דהא ערוב על גבי מקום ד' בעינן (כח*). תלוש ונעוץ. הוא דהוי ערוב אבל מחובר לא הוי ערוב משום דכי שקיל ליה גזירה שמא יקטום לפי שהקנה רך הוא איכא למיגזר שמא יקטום כי שקיל ליה אבל אילן קשה הוא ובין השמשות לשמא יעלה ויתלוש לא חיישינן אבל קטימת קנה איידי דרכיכא ודאי מקטמא. ומחייב משום קוצר אי נמי קנה וקונדס מיחלף ליה מחובר בתלוש דקנים הרבה תלושים כעולין וכלאין כמחוברים משום הכי איכא למגזר שמא יקטום במחובר ויחשוב שהוא תלוש אבל באילן ליכא למגזר שמא יעלה ויתלוש ויטעה לחשוב דתלוש הוא: נתנו במגדל של עץ ואבד המפתח הרי זה ערוב. וכגון שהמנעול קשור בחוטים ובחבלים שאם לא ימצא המפתח אי אפשר לחתכן אלא בסכין ת"ק סבר הואיל ואפשר לפתוח על ידי שיחתוך החבלים בסכין אין כאן אסור סקילה אלא אסור שבות דמקלקל הוא בחתיכת החבלים וכל המקלקלים פטורים. ואיסור שבות שבין השמשות בשעת קניית הערוב לא גזרו בו כדאמרינן הילכך הוי ערוב דמצי מייתי סכין וחתיך לחבלים ושקיל לערוביה ור' אליעזר סבר אין כלי ניטל אלא לצורך תשמישו ואסור לטלטל הסכין כדי לחתוך החבלים שאין תשמישו אלא לחתוך האוכלין והואיל ואיכא תרתי (כט*) טלטול הסכין וחתיכת החבלים אפילו לר' דאמר כל דבר שהוא משום שבות בין השמשות לא גזרו בכהאי גוונא מודה דגזרו ואין הלכה כר' אליעזר: ד נתגלגל

ולענ"ד דקתני משנה דמסכת (כלים פי"ז) כוותיה משום דב"ה סברי כרבנן [פירוש בברייתא] וכן רב הונא דאמר שבועה שלא אוכל ככר זו מערבין לו בה והא דתנן במתניתין והכהנים בחלה ובתרומה לא הוי כמחלוקת ואחר כך קתני דה"ה לישראל נמי אלא אורחא דמילתא נקט כהנים שחלה ותרומה מצויים להם ועוד דהך משנה שנויה בפרק כל שעה והתם דוקא כהנים והוא לישנא תנא נמי הכא עכ"ל ומה שיש לדקדק בדבריו הללו כתבתי בס' מעדני מלך בס"ד:

השולח ערובו ביד חש"ו: כתב הר"ב אבל בערובי חצירות ק"ל קטן גובה את הערוב. בתוספתא מסקינן הטעם דערובי תחומין הואיל ואסמכוה אקרא החמירו ולא הימנוהו רבנן לקטן (כה*). והר"י יהונתן פירש (כו*) דערובי חצירו' דקני ממילא כדתנן (בפרק ז' משנה ה') בה"ב שהיה שותף עם שכיניו א"צ לערב ולפיכך קטן גובה אותו ולא איכפת לן שהרי הוא א"צ שיאמר בו כלום אבל בערובי תחומים צריך הוא שיאמר במקום ערובי זה תהא שביתתו של פלוני והוא לאו בר דעת הוא:

ג למטה מי' ערובו ערוב. מ"ש הר"ב לכל דבר שהוא משום שבות לא גזרו כו' היינו במקום מצוה כמ"ש הרמב"ם וכתבתיו לעיל ספ"ב דשבת:

נתנו בבור כו'. פירש הר"ב שבכרמלית הכי מוקי' בגמ' (ל*) וקשיא לפלוג ולתני באילן גופיה בין העומד ברשות הרבים לעומד בכרמלית:

נתנו במגדל כו'. מ"ש הר"ב אסור שבות דמקלקל. עיין מ"ש בזה בס"ד במשנה ג' פרק כ"ב דשבת:
ד נתגלגל

תוס' רע"ק

בתרומ' משמע כשאר עירוב בשיעור ב"ש מצומצם וכמ"ש תוס' בעין זה דף ל"א ע"א ד"ה דמאי א"כ ע"כ אין הטעם משום דאי בעי מתשל ומפרים מיני' דהא יחסר משיעורו אע"כ דהטעם דלא בעי' חזי לדידי'. גם מבואר כן מסברית' בסוגיין דב"ש ס"ל דאין מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה והשיב ב"ה מהא דמערבין ביה"כ ועי"כ משום דחזי לקטנים ומבואר דטעמא דב"ה דמערבי' בתרומה דחזי לאחריני. ובר"ש פסחים דף כ"ג ע"א כתב הטעם דאי בעי מתשיל ומפרים עלה. תמוה. ובר"ש ריש פרקי' כתב באמת במתני' הטעם דחזי לאחריני. ולכאורה קשה לי על סומכוס דלישראל בתרומה דבעי' חזי לדידי' ישאל קושי' ב"ה דמ"ש ממערבי' ביה"כ כיון דחזי לקטנים ומה דמשנינן בסוגיין אל ב"ש דהתם איכא סעודה הראויי מבע"י. מ"מ בתרומ' ביותר וב"ש הא השתא חזי לכהנים. ומבע"י הוי סעודה הראויי לכל במגו דאי בעי מתשיל ומפרים מיני'. בשלמא לב"ש ניחא דהא ס"ל דלא מקרי סעודה ראויי בשביל מתשיל עלה דהא ס"ל דאין מערבי' לנזיר ביין. אבל לסומכוס יקשה. ואולי יש לדחוק דדוקא היכי דמבעו"י הוי בלאו מתשיל עלה בזה מהני אם השתא חזי לאחריני אבל לא דחזי מבע"י ע"י מתשיל עלה אז"כ היכי דהוי סעודה אפי' בה"ש ע"י מתשיל עלה. ודוחק: (שם תי"ט ד"ה סומכוס. אפילו בה"ש) (כא*) דסבר כרבנן דמשום שבות גזרו בה"ש. אבל לנזיר ביין דמודה סומכוס היינו דליכא שבות לשאול עלה בשבת דהוא לצורך שבת שיהא מותר לשתות יין בשבת ונשאלין לנדרים שהן לצורך שבת בשבת. תוס': **משנה ב** (תי"ט ד"ה והכהנים. מתני' דלקמן דקתני כו') (כב*) אין זה מספיק דאף דקתני מתני' דלקמן לענין זה דלא כסומכוס דמשום שבות לא גזרו בה"ש. מ"מ הי' לנו לומר מדנקט הכהנים בחלה ובתרומה מוכח דקתני לענין זה כסומכוס דבעי' דוקא חזי לי' ומש"ה אף דמ"מ גם ישראל בתרומה מערב משום דאי בעי מתשל עלי' ומפרים עליה מיני' ובי'. מ"מ אם הוא בצמצום ב"ש אין מערבי' ונקט הכהנים שלה דהוי מלתא דפסיקא אף בב"ש מצומצם. והכי מוכח מדברי תוס' דף ל' ע"ב דהקשו על מתני' דאבל לא בטבל הא חזי לתקוני בה"ש ואין לומר דהסיא אתי' כר' וכו' ותירצו כיון דעכשיו לא חזי לשום אדם. ולכאורה תמוה דמ"מ אמאי קתני כהנים בחלה ובתרומה גם לישראל לתני כיון דהשתא חזי לאחריני תם לדידי' חזי ע"י דאי בעי מתשל עלה ויהי' מוכרח בהסלט דמתני' דלא כר' (זולת דניחא דס"ל

ד נתגלגל חוץ לתחום ונפל עליו גל או נשרף או תרומה ונטמאה מבעוד יום אינו ערוב משחשיכה הרי זה ערוב אם ספק ר׳ מאיר ורבי יהודה אומרים הרי זה חמר גמל רבי יוסי *(ור׳ שמעון) אומרים ספק ערוב כשר אמר ר׳ יוסי אבטולמוס העיד משום חמשה זקנים על ספק ערוב שכשר: ה מתנה אדם על ערובו ואומר אם באו עכו״ם מן המזרח ערובי למערב מן המערב ערובי למזרח אם באו מכאן ומכאן למקום שארצה אלך לא באו לא מכאן ולא מכאן הריני כבני עירי אם בא חכם מן המזרח ערובי למזרח מן המערב ערובי למערב בא לכאן ולכאן למקום שארצה אלך לא לכאן ולא לכאן הריני כבני עירי רבי יהודה אומר אם היה אחד מהן רבו הולך אצל רבו ואם היו שניהם רבותיו למקום שירצה ילך:

ו רבי

ר״ע מברטנורה

ד נתגלגל חוץ לתחום אינו ערוב. הואיל ויש מביתו שהוא לן שם עד ערובו יותר מאלפיים אמה לא מצי למיזל ולמשקליה והוא שנתגלגל שתי אמות חוץ לאלפים אמה שכל אדם יש לו ארבע אמות ממקום ערובו שתי אמו׳ מלד מזרחו של ערוב ושתי אמות מלד מערבו: נפל עליו גל. והוא דבעי מרא וחצינא לפנוייה דהויא מלאכה ולא שבות: תרומה ונטמאת. דהשתא לא חזיא לא לדידיה ולא לאחריני ואצטריך תרי לאשמועי׳ נתגלגל חוץ לתחום ונפל עליו גל דאי אשמועינן נתגלגל משום דליתיה גביה הוי הוא במקום א׳ וערובו במקום אחר אבל נפל עליו גל דאיתיה גביה אימא להוי ערוב ואי אשמועינן נפל עליו גל דלא מצי שקיל ליה אלא במלאכה גמורה וחצינא אבל נתגלגל דאפשר דנשיב זיקא ומהדר ליה לתוך התחום אימא להוי ערוב קמשמע לן ותנא נמי תרומה להודיעך כחו דרבי יוסי דאף על גב דאיכו בעולם משום ספק לא מתסר ותנא תרומה שנטמאת להודיעך כחו דר׳ מאיר דאף על גב דישנה בעולם יש לומר העמידנה בין השמשות על חזקתה של קודש לכן וטהורה היתה אפי׳ הכי לא אמרינן חזקה לקולא: משחשיכה הרי זה ערוב. דלאחר שקנה בין השמשות אין חוששין לו אם נאבד: הרי זה חמר גמל. דמספקא לן אי קנה ליה ערוב והבא הויא ביתו ומשכא יש לו אלפים לכל רוח והפסיד אלפים שמעבר ביתו והלאה או שמא לא קנה ערוב ומביתו יש לו אלפים לכל רוח ולא קנה לעבר ערובו כלום ומחמת ספק זה נאסר ללכת אלא אלפים אמה שבין ביתו לערובו דממה נפשך בהכך משתרי אבל באלפים דמערובו ואילך לא דלמא לא קנה ערוב ומביתו ואילך נמי לא דלמא קנה ערוב כמלא זה מושכו לכאן וזה מושכו לכאן כלו׳ שמנהיג חמור וגמל שהחמור הולך לפניו וזה מנהיגו והגמל מאחוריו והוא מושכו וצריך לפנות לפניו ולאחריו: ר׳ יוסי ור׳ שמעון אומרים ספק ערוב כשר. דאמרי׳ העמד ערוב (לא*) על חזקתו וכשהניחו היה בתוך התחום והיה טהור ולא היה עליו גל לפיכך ערובו ערוב וכן הלכה: ה מתנה אדם על ערובו. מניח שני ערובין א׳ לסוף אלפים למזרח ביתו ואחד לסוף אלפים למערב ביתו ואומר אם באו עכו״ם למזרח וצריך אני לברוח מפניהם יקנה לי ערובי שבמערב ויהיו לי למערב ביתי ד׳ אלפים אמה ואע״ג דלא אתו עד למחר אמרינן יש ברירה דבין השמשות קני ליה ערובא דאידך גיסא. הריני כבני עירי. אלפים מעירי לכל רוח ואיני צריך להשתכר לכאן ולהפסיד מכאן: אם בא חכם למזרח. חוץ לתחום עירי ורוצה אני ללמוד מפיו ועכשיו איני יודע לאיזה צד יבא ולמחר אשמע מבני אדם הבאים משם לכאן ע״י ערוב: כ״א אם באו מכאן ומכאן. ואי מהם רבו ילך אצל רבו ולא אצל האחר דקים לן בגויה דבשעת קניית ערוב בין השמשות דעתיה דלקני ליה ההוא ערוב דלגבי רביה ואין הלכה כר״י זמנין דניחא ליה לאינש בחבריה טפי מרביה:

ו מערב

תוספות יום טוב

ד נתגלגל חוץ לתחום. אפילו תחומים דרבנן ואפילו לרבי דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו כו׳ מכל מקום לא הוי ערוב [אע״ג דבין השמשות מצי למשקליה ולאתויי] כיון דאם קנה שביתה במקום שנתגלגל הערוב היה עומד עתה חוץ לתחום ואין לו אלא ארבע אמות הלכך תקינו רבנן שלא יהיה ערוב אלא כשהוא בתוך התחו׳. תוספת. ומ״ש הר״ב והוא שנתגלגל שתי אמות כו׳. הכי איתא בגמרא. וכתב הר״ר יהונתן שיש לו ארבע אמות כנגד כל העיר שהוא מפסיד ולא דמי למי שילא חוץ לתחום דאמרינן במתניתין (ספ״ד) דאפילו אמה אחת לא יכנוס דהתם אין ראוי לתת לו ארבע אמות יותר שהרי נתכוין לשבות בעיר שהיא עולה לו כד״א ואם ילא חוץ לתחום כבר הוא חוץ לתחום וחוץ לארבע אמות אבל הכא שהיה רוצה לעקור את עצמו מן העיר ראוי לתת לו במקום שמניח שם ערובו ד׳ אמות שהם הוא ביתו: נפל עליו גל. כתב הר״ב והוא דבעי מרא וחצינא דהויא מלאכה הכי איתא בגמרא וכרבה לפרש דחופר בכלי והוא תולדה דחורש:

אם ספק רבי מאיר אומר הרי זה חמר גמל. משום דס״ל תחומין דאורייתא והא דמטהר בספק טומאה דאורייתא במשנה ז׳ פ״ה דטהרות התם תרי חזקות לקולא (לב*) דהעומד מת על חזקתו שהיה חי והעמד הנוגע על חזקתו שהיה טהור והכא הדא חזקה איכא דהעמד תרומה על חזקתי׳ אבל ליכא עוד חזקה ונימא העמד גברא אחזקה שעירב. גמרא ועיין פ״ה משנה ד׳:

ה מתנה אדם על ערובו. * כתב הר״ב מניח שני ערובין וכו׳ ובירושלמי כיני מתני׳ מתנה אדם על עירוביו ומה שפי׳ הר״ב דאמרינן יש ברירה. הייכו כדכתב בפ״ז דדמאי משנה ד׳ דבדרבנן יש ברירה (לג*) ותחומין דרבנן כדקתם פ״ה משנה ה׳ ובספ״ב דכתובות. וכ״כ המגיד בס״ח מה״ע וב״י סימן ת״ג. ועיין בפ״ה דנדרים: *ואם היו שניהם רבותיו. איצטריך לאשמועינן אפילו אחד רבו מובהק. תוספת:

ו מערב

תוס׳ רע״ק

דס״ל לתוס׳ כמ״ש דכהנים דכהנים בחלה ובתרומ׳ אורחי׳ דמלתי׳ נקט והו״ה לישראל) א״ו כנ״ל דנקט כהנים דאוי מלתא דפסיקא אף בב״ם מלומלם אבל קושייתם רק על דינא אבל לא בטבל דמשמע ג״כ שהם אף ביתר מב״ם. ואולם ק״ל על דבריהם שם שכתבו ומיהו איכא למימר הא דפריך פשיטא היינו משום דמרישא שמעינן להו דקתני מערבין בדמאי וכו׳. הא מזה אין ראיי׳ דבדמאי מערבי׳ היינו בכל ענין אף בב״ם מלומלמות דכיון דאיבעי מפק׳ לנכסי׳ וכידוק מזה באמת דבטבל כה״ג אסור אבל עדיין י״ל דביותר מב״ם גם בטבל מערבין לזה קתני אבל לא בטבל לומר דבכל ענין לא דמשום שבות גזרו בה״ש. וביותר י״ל דפש דקתני אבל לא בטבל קאי על מש דקתני תחלה והכהנים בחלה ובתרומה ע״ז אמר אבל לא בטבל ר״ל דכהנים בטבל דאף דאיבעי מפריש וחזי כולי׳ לדידי׳ מ״מ אין מערבי׳ דמשום שבות גזרו בה״ש וזה לא ידעם מכבא דמערבי׳ בדמאי דהא הסידוש בדמאי דאף לישראל מערבינן. ויעויין ברשב״א בחידו׳ יבמות פ׳ חרש שהקי׳ לשיטתי׳ דאיסו׳ דרבנן מאכילי׳ לקטן בידי׳ דאמאי אין מערבי׳ בטבל ומפרשי׳ לה בטבל דרבנן הא חזי לקטנים וכמו דמערבי׳ ביה״כ ומ״מ דחזי לקטנים. ועיי״ש. ולכאורה קשה הא מתני׳ דקתני אבל לא בטבל אפי׳ בפשטא כמוכי׳ דהא קתני בריתא והכהנים בחלה ובתרומה דמשמע לישראל לא (זולת דנימא דס״ל ג״כ כהפא״מ הנ״ל דאורחי׳ דמלתא קתני) ולסומכוס הא לא מהני חזי לאחריני. ואפשר לומר דקושייתו דלא בטבל סתמא קתני אף ביותר מב״ם וכנ״ל. ובזה אף דמתני׳ זו מ׳ כסומכוס מ״מ הא הסמא חזי לאחריני לקטנים ובזה מהני היכי דבה״ש חזי לדידי׳ ע״י מתשל עלא כמו לנזיר ביין אלא דסומכוס ס״ל דמשום שבות גזרו בה״ש אבל משא דטמטם

תוספות חדשים

(מ*) הר"ש ד"ה מערב כו' ובסוף חלף כו' עכ"ל • אבל בשני ימים טובים נקמן יכול להניחו בסוף חלפים כיון דאחד מהן חול : מ"כ ממ"ש אם הרחמן חול יכול ליתן לערובו . ואם בשני חול מ"מ עירוב וכן דעת הרמב"ד בהשגות בפ"ם מה' עירובין • וכ"נ דעת סתור בפ' תי"ו אבל בפ"ע העתיק לשון הרמב"ם דנסתפק לרין להניח סוף חלף דוקא. וכתב הש"ך סעי'כיון דמשום ספק היינו רחוי ליתן סם ולאכול מבעוד יום.וע"ע מ"ש ומ"ם הש"ך דלעמד ממה שאמרו בגמרא דאין מערבין בספק תרומה טמאה אוחאת טהורה ואיתא שמביא . לאכולהא ים לחלק דכאן חוי ממ"ש גם חוץ בפיקח דרבנן

(ממהורש"ח זצ"ל) :

(כ*) הר"ב ד"ם מודיע כו' והלכה כר"ת עכ"ל וכ"ם בפ"ע פי' תי"ו :

תום' רע"ק

דמשמע דס"ל דל"ג בה"ם כמ"ם תום' שפיר יקשה וזהו ממש כקושי' תום' אלא דתום' כתבו היכי דמשתא לא חזו כלל לשום אדם לא מהני מכח מחשיל עלה וזה יחול קושי' הרמב"ם דהא חזי לאחריני לקפיים : תמגם עדיין יש לפקפק דהא לעומת ל"ל לשעמת דמערב' ביה"כ משום דהוי שעוד' הרחוי' מצע"י כדאמרי' לב"ם וא"כ אין הכרח דמשום קפיים מקרי חזי לאחריני היכי דלא הוי שעודף הרחוי' מצע"י • וגמ"ם בפי"ם בשם הרמ"ם וכן ר"ה דאמר שבועה שלא אוכל וכו' קשה לי דמה זו רמי' הא י"ל דהשתא משום דאי בעי מחשיל עלה כמו בזמיר בין דמודה סומכס • ועיין • וא"כ שפיר דהכא ולקמן לא שאני אפי הא לא נקט בהיסוך נ"כ בסיפא בין הדברים שאין מערבי' דיערבין בהדומה לא • וי"ל דלאו מלתא דפיקח הוא דהא אפשר בישראל בהדומה דידי' שהוא יותר מב"ם • ולזה מוכרחי' אע"ג דהרי הרמ"ם) : (אם במשנה אבל לא בפעל (כג*) אף למה דקו"ל כרבי דכל שהוא משום שבות לא בזכו בה"ם ה"כ יכול להפרישו בה"ם מ"מ כיון דעכשיו לא חזי לשום אדם לא מהני במה ליכול להפרישו • ודוקא בהשי' דומכס דם"ר דישראל בהדומה לא • וזה שי' קשה כיון דעכשיו חזי לאחריני כיון דמי שאיט מודה בערוב) (כד*) כשב כלה"ם

ז מערב אדם שני עירובין . מוקמינן בגמ' כגון דמנח ליה בסוף חלף אחת לכאן (ח*)ובסוף חלף אחת לכאן דאלת"ם חלת דמנח ליה לבוף חלפים לכאן כל החלפים של נד אחרת והרי הינו יכול ליתן ביום הרחמן על מקום הערוב של יום השני ואין בעיון שיכת הוא וערובו במקום אחד בשעה שיקנה הערוב וכדתנן במשנה ד' . ומ"ם הר"ב שיערב ערב יום הרחמן . מעום יום טוב שהל לטיות אחר השבת נקט ליה שהי אפשר לו ביום השבת להוליך הערוב אבל ביום טוב אלפני השבת יכול ליטול אותו השת עלמו שבבר נקרא עליו שם ערוב ולהוליכו לרוח אחרת השת מפרש לקמן בד"ה ובשני כו' דבאותו ערוב עלמו לא הוי במכין מיום טוב לשבת . ואין נראה לאחר (להי*) בין מוליכו לאותו רוח שבבר היה שם מהחמול או מוליכו לרוח אחרת . שביון שנקרא עליו שם עירוב הו מלי לאתוחי בשמיקה ולא הוי השנה . וכ"כ בעור שימן תי"ו בשדיה לענין ערוב שתי רוחות . ומ"ם הר"ב דהלכה כר"ת . גמרא :

ובשני בשני עירי . כתב הר"ב ואינו רוצה להפסיד לא אלפים של אחומו מבחן . ולא אלפים של אחומו מבחן . כלומר לאיזה רוח שערב אינו רוצה להפסיד האלפים שבנגדו בין שערב מבחן בין שערב מבחן . אבל לעולם אין בחן הפסד אלא פעם אחת אלפים ואינו חושן אלפים שבדוח שהיא בנגד אותו שעירב שם ועיין לשון הר"ב במשנה דלעיל בד"ה הריני כו' :

ומוליכו פירש הר"ב השלית . וכן פירש רש"י . ונעמייהו דאלו על ידי עלמו הא קי"ל במשנה ע' פרק ז' דעקר ערוב ברגל ואין לריך שם :

משתבר כו' . וכ"ם לרבי אליעזר בעינן שיהא קיים בין השמשות דשני כמו שבתב הרמב"ם בפרק ח' מה"ע והטור שימן תי"ו . שאם אינו קיים אין בחן ערוב ליום שני דהא קדושת אחריתא היא . אלבך הני משתבר כו' לא אמרו חבמים לאפוקי מדברי אליעזר . אלא מלתא אגב אורחא קאמרי : ז ולא

ז מערב אדם שני עירובין . אם היה לריך ליל יום הראשון לבתן ויום שני לבתן יכול לערב למזרח ולמערב ערב יום הרחמן ואומר ערובי של מזרח יקנה לי היום לעורך מחר ועירובי של מערב יקנה לי בין השמשות דלמחר לעורך יום שני דקסבר ר' אליעזר שבת ויום טוב לאו בחד יום אריבת נעשו אלא שני קדושות הן ובין השמשות דקאמר לדידיה הוא דקני ולא ליום שני : עירובי הרחמן ובשני בבני עירי . כלומר ואם לא היה לריך ליל אלא ביום הרחמן . ובשני אין לריך לזוז ממקומו ואינו רוצה להפסיד לא אלפים של אחומו מבחן ולא אלפים של אחומו מבחן יערב ערוב אחד לגד שהוא רוצה ליל יום בו ביום הרחמן ואומר עירובי זה יקנה לי בין השמשות של מחר והרחמן אינו יכול לעורך מחר ובשני עירי . עירובי מערב לגבי היום . הייט לרוח אחת דאמרי לעיל והא הוי אחד מן למה לי אלא שפי קאמרי ליה רבנן לרבי אליעזר אי אתה מודה ליום אחד דאלו מערב לרוח אחת אי הינו מערב כל עיקר שאינו יכול לומר אני עירובי למזרח ואני יום עירובי למערב . לשני היום שהייט לשבת ויום טוב אי הינו מערב כמו ליום אחד אי הינו מערב כל עיקר דשפיקא להו לרבנן שבת ויום טוב (לד*) אי ביומא אריבא דמו אי לא ועבדי בבא לאומרא דאין יכול לערב לשני רוחות דלמא אלאת קדושה היא . ובבא לאומרא דאמרי לקמן מבל הרחמן אין עירוב לשני קדושות הן . ולא ביומא אריבא דמי : מוליכו : השלית ערב יום טוב שלפני שבת ומחשיך עליו עד שיקנה השרוב ומוטל ובא לו שמא יאבד ואוב אין לו ערוב לשני דאלו אשני ערובו הרחמן ואין ערוב לשני : ובשני . אוזר ומוליכו בשני . דקיימא לן השערב בשת הרחמן ורולה לערב בשת בשני לריך שיערב בחותו ערוב עלמו שקרא עליו שם מחחמול ואפי שותק אבל לא בשת אחרת דבשני למיקרא עליה השתא שם ערוב ואוי מכין מיום טוב לשבת : ומלא משתבר בהליבתו . כלומר קושי לו הליבה ליום מחר :

ז רבי אליעזר אומר יום טוב המסוך לשבת בין מלפניה ובין מלאחריה מערב אדם שני עירובין ואומר עירובי*הראשון למזרח * והשני למערב . * הראשון למערב * והשני למזרח . עירובי * הראשון * והשני כבני עירי . עירובי * השני * והראשון כבני עירי . והבמים אומרים מערב לרוח אחת או אינו מערב כל עיקר או מערב לשני ימים או אינו מערב כל עיקר כיצד יעש' מוליכו בראשון ומחשיך עליו ונוטלו ובא לו . בשני מחשיך עליו ואוכלו ונמצא משתבר בהליבתו ומשתבר בערובו . נאבל בראשון ערובו לראשון ואינו ערוב לשני אמר להם ר' אליעזר מודים אתם לי שהן שתי קדושות :

ז רבי

ז שמא תתעבר . שמא יעבו ב"ד סגדול חלוט מעובר ויסיו ג' ימים טובי יום ל' של חלוט ויום ל"א וסוה לריך לילך בתחום לגד אחד ובשני לגד אחר מערב שני [עירובין] ומיתין בערב יו"ט זה לכאן וזה לכאן ואומר וכו' : ולא הודו לו חכמים . דקסברי קדושה אחת הן והלכה כחכמים בשני ימים טובים של רחש שסוה עלמו מסוס ספיקא בלבד אחקון שמא קדשו ב"ד את יום שלשים לו יום ל"א ואחד מהם חול אלא מסוס שהוא שמוחה בלו עדים מן הסוחה ולמעלה שוהגין חומו סיום קדם ולמחר וחדוייהו קדושה אחת אבל בשאר ימים טובים של גליות אלא לאחקון אלא מספיקא אלא ידעינן מתי קדשו ב"ד שבול את אחד מהם מודיע הכמים לרבי יהודה דשתי קדושות הן וחכמים סחמורים כלן סוא רבי יוסי : ח מתנה אחד על הכלכלה . של שים בו פירות עבלים מחנה עליו ביום טוב דאחון של ב"ה ואומר אם סיום חול תהא זו תרומה על אלו ואם סיום קדם אין בדברי כלום שאין מניחין תרומה ביום טוב ולמחר סוא אומר אם אחמול קדם וסיום חול תהא זו שאחמרתי אחמול תרומה על אלו ואם סיום קדם ואחמול חול כאן היא תרומה ואוכל כלכלה שאחקונת ומשייר שאחרומה : ולא הודו לו חכמים . סוא ר' יוסי דאמרן דבבר קדושה אחת הן ואין מניחים בהן תרומה ודוקא בשני ימים טובים של רחש שאחה כדפרישית לעיל : וכן ביום שאולדה בראחון של אחקון שאולד בשני : דאחם שאחה בחול אבל בשני חול ואיכא בי"ע מוחרת בחול דאחין שאחה לאחול ואם בראחון חול ואפילו קדם שאלה שאחול מכין לי"ע ואפיר דמי : ולא הודו לו חכמים . בשני ימים טובים של רחש שאחה בלבד דקדושה אחת הן אבל בשני ימים טובים של גליות מודים לו : ט והאליגו . ארזו והאליגו כח כמו אחלין שוחים (במדבר ל"ב) . פי' אחר האיגו ואלמוגו כמו אלגי ס' מאחם רע (תהלים ק"מ) : אם היום אם מחר . אם היום סוא שאליגו היום . ואם מחר סוא שאליגו מחר : ולא הודו לו חכמים . לא לאזכיר של ר"ח בר"ס ולא לאחנות אם היום ואם מחר שהא אומר שאליגו שאחמת בשני שימים ואיגו מזכיר של רחש אחד מהם כל עקר והלכה כחכמים :

פרק ד'

ז רבי יהודה אומר ראש השנה שהיה יראא שמא תתעבר . מערב אדם שני עירובין . אומר ערובי * בראשון (ל"ל בפ' לעוסח הספר) למזרח * ובשני למערב * בראשון למערב * ובשני למזרח עירובי * בראשון ובשני כבני עירי עירובי * בשני * ובראשון כבני עירי ולא הודו לו חכמים : ח ועוד אמר רבי יהודה מתנה אדם על הכלכלה ביום טוב ראשון ואובלה בשני וכן ביצה שנולדה בראשון תאבל בשני ולא הודו לו חכמים : ט רבי דוסא בן הרכינס אומר העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה אומר החליצנו ה' אלהינו את יום ראש החודש הזה אם היום אם למחר ולמחר הוא אומר אם היום אם אמש ולא הודו לו חכמים :

ז ולא הודו לו חכמים . פי' הר"ב דקסברי קדושה אחת הן ולא מידי דהכא אפשר להיות דחכמי' דלעיל דמספקא להו ביום טוב ומבא דאיכא גופייהו סבירא ליה בב' ימים דרחש שאחה דודאי ביומא אריכתא הן : אלא דבגמרא מייתינן ברייתא דאחני בהדיא דחכמים דר"ח מודו ליה בב' ימים דר"ה דיכול לעבר שני ערובין ועשמייהו דס"ל דאחום שפק שבדיקן שני ימים . ואח מיניהו חול כדפירש הר"ב בשאחה לקמן . ור"י חולק שם : ח ועוד אמר ר"י כו' . ולריכה לאי אחמועינן (לו*) בעבוב בשא קאמר ר"י אחום אלא שבעביד מידי אבל כלכלה דאחמז בשאחה לריכה חימה מודה להו לרבנן ואי אחמועינן שני תרתי אחום לאיכא למגזר עלייהו אבל ביום אחר לאיכא למגזר שא אחום פירות הבאין בספינה ואחום אחקין שאחו (כדאיתא בשאחת' קמייתא דביצה) חימה מודו להו לרבנן לאיכא . גמ' .)

ועיין בפ"ב אחנית ה' מ"ם שם בש"ד .

מתנה אדם כו' . כחב הר"ב ואומר סוא אומר כו' ואם היום קדם כו' . הכי חניא בגמרא וכחב הר"ר יונחן אלא סוא רולה לומר ביום שני אם היום קדם כו' אלא כדי שיהא אל נאו בשיום קדם ואי יאבל באלאכה דדי שיש לו שיאמר אם היום חול אחא זו אחרומה על זו . ובן ביום שאולד' בראחון אחבל בשני . פירש הר"ב בראחון קדם כו' דאין הכנה לחול . עיין בפירושו לרים אחכת ביצה :

ולא הודו כו' . פירש הר"ב דבב' יו"ט של גליות מודים . ולריכא למימר אנו דאחקנא (לו*) לבין השמשות אחקלי לכולי יומא כדאיבעי' בפ"ג דשבת דאחם השם סוא יומא דשבחא דאסרינן ביה ודאי קדם . ובין השמשות סוא אספק . אחרינן בגו וכו' . אבל אכא יום שאני שבו ניקום ונאמר סוא עלמו אספק אלכך לריכא למימר אנו וכו' :

טאם היום אם למחר . כדי שלא יהיה בחפלחו כשקרן אלא לזכיר של ר"ח וכן ולא הודו לו חכמים . פירש הר"ב לא לאזכיר של ר"ח בר"ס ועשמא בגמרא . דזכרון אחד עושה לבאן ולבאן פירש בחוספת דברהם שאנה כחיב (ויקרא כ"ג) זכרון חרועה ובראם חודם כחיב בפרשה בשעושה בני חעולות (במדבר י') ושיו לכם לזכרון וגומר ובראשי השמיכם ואלך בשיאמר בחפלה יום הזכרון הזה עושה לשמיכם . ומ"ם הר"ב ולא להחנות מפרש בגמרא דאחו לזלזולי ביה בשני

מי מחזיקין ליה בספק אבל כי אמרינן אחמ' מחזיקין להו בקדום' אחת : פרק ד'

תוס' רע"ק

בלא"מ ונ"ל שבזה אפי' בשדובי אחילות אינו ערוב : (שם אי"ם ד"ה שעושה ערובו · ולא שמוהו רבנן (קהי*) ואחבו חום' עלה ואע"ג דאמרי' בשמחים גבי בדיקת חמן שמוהו רבנן בדרבנן היינו בבית שלפס וכו' · ולא זכיתי להבין קושיית' דאחם מעידי' שבדקו שמוהו רבנן לעדות' במידי דרבנן וה"ב אכא בחמת י"ל דאם בלו ואמרו שאחמו עירוב דאחמים · אבל מאחי מייתי דק בשולא ולא בלו למחרב להעיד שעשו כן דגם בשולא ע"י נכרי ליכא בזה עין עדות ומלריכי' לפעמים דחזקה שליח עושה שליחתו כמבואר בסוגיין ובקפן ליכא חזקה זו ד' יאיר ע"ש :

(באו"ד והר"י יונחן פירש) (כו') וכ"כ רש"י · ותוס' שקשו ע"ז עיי"ש .

משנה ג

(הרע"ב ד"ה למעלה מעשרה אין ערובו) (כז*) בסוגיין' מבואר דאם נחנו בתוך ד"א לחוך ד"ח שביחתו אף למעלה מעשרה ערובו עירוב ומחני' דק בשאחילין בחוך ד"א ממקום שביחתו דמהכוין לשבות בעקבו וגופי מפס חוך לד"א ול"ע עכ

הרע"ב שלא כחב כלום מזה אח"ב דאיהי שאם"מ פ"ו מהלי' עירובין אמה כן על הרמב"ם והריף שאשמיטו כ"ז . וכחב נראה שאם סוברים שאין בהלכה אבל האחכונים פשקו כן וכן כחב הרשב"א עכ"ל : (שם בהרע"ב ד"ה אפילו · מקום ד' בעינן (כח*) היינו בממיטו על לבר שבובה יו"ד : (שם בהרע"ב ד"ה כחב' במגדל . והוחיל ואיהי חרתי (כט*) חמוה לי דהא בחילן למפס מי' ג"כ הוי כ' שבובים דמולין מכרמלים לרה"ר וגם משמש בחילן אח"כ מלאחי בשו"ת אפרים שאמה כן ועי' בחחשי חכן הטוזר שכ' לייישב עיי"ש · ומוס' כחב דמייירי במגדל שמיטו על בנין ואיהו בא במדה דבזה מוחר לכחחלה למחוך החבלים דחומחות שבבלים מחיר ומפקיע ואוחך ומס דלא שרי בלא"ה דיכול לסחור בלי לחלן אחירה בבלים היינו דבנין ומחירה גמורה יש ג"כ בבלים · וישיירו בחוס' בשבת דף קי"ה ע"ל ד"ה למפס · ת"ל כך' דאמר משום שבות

פרק ד

מי שהוציאוהו עכו"ם או רוח רעה אין לו אלא ארבע אמות החזירוהו כאלו לא יצא הוליכוהו לעיר אחרת נתנוהו בדיר או בסהר רבן גמליאל ור' אלעזר בן עזריה אומרים מהלך את כולה (לח*) רבי יהושע ורבי עקיבא אומרים אין לו אלא ארבע אמות. מעשה שבאו מפרנדיסין והפליגה ספינתם בים רבן גמליאל ור' אליעזר בן עזריה הלכו את כולה רבי יהושע ורבי עקיבא לא זזו מארבע אמות שרצו להחמיר (לט*) על עצמן: ב פעם אחת לא נכנסו לנמל עד שחשיכה אמרו לו לרבן גמליאל מה אנו לירד אמר להן מותר אתם שכבר הייתי מסתכל והיינו בתוך התחום עד שלא חשיכה (מא*): ג מי שיצא ברשות ואמרו לו כבר נעשה מעשה יש לו אלפים אמה לכל רוח אם היה בתוך התחום כאלו לא יצא שכל היוצאים להציל חוזרין

ר"ע מברטנורה

פרק ד מי שהוציאוהו עכו"ם. להוציא חוץ לתחום או רוח רעה. שנכנס בו שד ונטרפה דעתו ויצא חוץ לתחום וחזר ונשתפה והרי הוא חוץ לתחום: החזירוהו לתוך התחום כאלו לא יצא. והרי כל העיר לו כארבע אמות כאשר בתחלה ומהלך לה אלפים אמה לכל רוח ודוקא כשהוציאוהו והחזירוהו בע"כ אבל יצא לדעתו אף על פי שהחזירוהו בע"כ או הוציאוהו בע"כ וחזר לדעתו אין לו אלא ארבע אמות: הוליכוהו לעיר אחרת. והרי היא מוקפת מחיצות או שנתנוהו בדיר או בסהר שהן מוקפין והקפן גדול: מהלך את כולה. דהואיל ומוקפת מחיצות הרי היא כד' אמות: ר"י ור' עקיבא אומרי' אין לו אלא ארבע אמות. דכיון דלא שבת באויר מחיצו' (מ*) מבעוד יום לא מהני ליה מחיצות ורבותי פירשו משום דגזרי דיר וסהר אטו בקעה שאין לה מחיצות ובבקעה כולי עלמא מודו דאין לו אלא ארבע אמות: מפרנדיסין. שם מקום: והפליגה. כשהיא מתרחקת משפת הים ונכנסת באמצעו קרי הפלגה לשון פלגי מים (תהלים א'): הלכו את כלה. היו מהלכין בכל הספינה ואע"פ שהספינה הלכה בשבת ויצאו חוץ לתחום הוי כמי שיצא חוץ לתחום וניתן בדיר או בסהר שהספינה מוקפת מחיצות: שרצו להחמיר על עצמן. דלדידהו כמי דגזרי דיר וסהר אטו בקעה בספינה כל זמן שהיא מהלכת היה מותר להלך את כלה ועוד שהרי שבתו באויר מחיצות מבעוד יום אלא שרצו להחמיר והלכה כרבי גמליאל וכר"א בן עזריה: ב לנמל. מקום שהספינות חונות כשיוצאות מן הים אל שפתו: מה אנו לירד. מן הספינה לתוך העיר כלום באנו מחוץ לתחום משחשיכה והאי נמל לאו מוקף מחיצות הוה דאי הוה מוקף מחיצות הא קאמר רבי גמליאל לעיל בנתנוהו בדיר או בסהר דמהלך את כלה: שכבר הייתי מסתכל. בשפופרת של קנה חלול שהיתה מתוקנה למדת ראיית אלפים אמה: ג מי שיצא ברשות. כגון לעדות החדש או להציל מן הגוים או מן הנהר: כבר נעשה מעשה ואיכך צריך לילך: יש לו אלפים אמה לכל רוח. ממקום שנאמר לו: כאלו לא יצא. הכי קאמר אם היה אותן אלפים אמה הנתונות לו לכל רוח ממקום שנאמר לו נכנסות לתוך אלפים של תחום ביתו כאלו לא יצא ותחומו דומי והולך עד ביתו והרי הוא כבתחלה. שכל היוצאין להציל **חוזרין למקומן**. הכי קאמר שכן עליהן קולא אחרת בכל

תוספות יום טוב

פרק ד * **אין** לו אלא ארבע אמות. במשנה ה' תמצא בפירוש הר"ב הני ארבע אמות מאי עבידתייהו: **הוליכוהו** לעיר אחרת או נתנוהו בדיר וסהר. לפי שדרך הוא כשמוליכין האדם שמוליכין אותו אל עיר הלכך קתני הוליכו גבי לעיר. אבל אין דרך הוא שכשמוליכין את האדם שמוליכין אותו אל תוך דיר וסהר. אלא שיארע לפעמים שכשמוליכין אותו ולא יוכלו לבא אל עיר או מפני שבת ומקרה אחרת שיתנוהו לאותו אדם למקום אחר המשתמר כמו בדיר או סהר לכך תני גבייהו ונתנוהו כלומר שההולכה לא היתה לשם כך אלא שנתנוהו וטעמא דדיר וסהר שוים לעיר בדין זה עיין בפי' הר"ב פ"ב משנה ג': **רבי** יהושע ור"ע אומרים אין לו אלא ארבע אמות. מ"ש הר"ב ורבותי פירשו משום דגזרו כו' בגמרא עצמה נסתפקו בשני הפירושים. אלא שהרמב"ם החזיק בזה הפירוש לכן כתב על זה הפירוש ורבותי פירשו. ולהע"ג דנקטי משום דגזרי דיר וסהר כו' וכן הלשון בגמרא מסתברא דאין הכי כמי דבעיר כמי גזרו דהא ודאי משמע דאכל מה שהוזכר בדברי רבי גמליאל ורבי אליעזר בן עזריה קא מפלגי והא דלא נקטי כמי עיר משום דאף בדברי תנא קמא לא הוזכרו בהדדי ונקטי אינהו חדא מתרתי בבי דתנא קמא וה"ה לאידך. **שרצו** להחמיר כו'. להך טעמא דגזרי כתב הר"ב דבמהלכות מודו לפי שאינה דומה לדיר וסהר אלא כשהיא קבוע בנמל כמו שכתב הרמב"ם אי נמי כפירוש רש"י דכשהספינה מהלכת כשעוקר האדם רגליו קודם שיניחנו מוליכתו הספינה מארבע אמותיו ונכנס בארבע אמות אחרות [על כרחו] והוי כמי שהוליכוהו עכו"ם ונותנין אותו תדיר בארבע אמות אחרות שנותנין לו לעולם ארבע אמות וכן לעולם. ע"כ. וטעמא דרצו להחמיר כדאיתא בגמרא דלמא עמדה פתאום ולאו אדעתייהו. ולטעמא דשבתו באויר מחיצות כו'. נראה דהא דרצו להחמיר טעמא משום דהואיל ויצאו חוץ לתחום רצו להחמיר שלא תטעה ולא תחלק בין יוצא לחוץ לתחום ושבת במחיצות הכן מבעוד יום כמו בספינה. להיכא דלא שבת כמו בדיר וסהר. ותתיר הכל:

ב מה אנו לירד. פי' הר"ב לתוך העיר. ועיין **במשנה ד':**

ג מי שיצא ברשות. פי' הר"ב כגון לעדות **החדש כו'** עיין משנה ה' פרק ב' דראש השנה:

חוזרין

תוס' רע"ק

ל"ג בה"ש. ולכאורה תמוה דא"כ גם בלא נעץ יתד באילן דהוי שבות דמשתמש באילן יהיה ג"כ עירובו ערוב דהא משום שבות בה"ש ל"ג ואף דהוי ב' שבותי' מכרמלית לרה"ר ושימוש במחובר מ"מ ל"ג בה"ש יעכ"ל. אח"כ מצאתי שתמה כן בתשו' צמח צדק סי' ט'. ולענ"ד י"ל דנקט נעץ יתד דיהי' גלוי' דפסיק' דערובו עירוב דבלא נעץ יתד אם עירב בין יו"ט לשבת דהא קי"ל דיו"ט ושבת ב' קדושות וצריך שיקנה העירוב ליום ב' בה"ש שבין יו"ט לשבת דבזה אסור להשתמש באילן בה"ש דהא ממנ"פ אם הוא יום אסור משום יו"ט ואם הוא לילה אסור משום שבת וכה"ג אין עירובו ערוב. אבל בנעץ יתד גם בכה"ג עירובו עירוב דמצד הנאה מכרמלית לרה"ר בזה שייך דגם בבה"ש כזה ל"ג דהא מצד יו"ט ליכא איסור הנאה: (שם תי"ט ד"ה נתנו בבור. הכי מוקי בגמרא) (ל*) דאי בעומד ברה"ר הוא במקו' א' ועירובו במק"א יאי דקאי ברה"י פשיטא אע"כ דקאי בכרמלית. וכי תוס' הר"מ למימר דעומד ברה"ר ומשום דהנותן עירובו יש לו ד"א אלא דבעי לשנויי אפי' נתכוון לשבות חוץ לד"א מן סבור דומיא דרישא וכו'. וקשה לי הא עתה דמוקי דקאי בכרמלית ג"כ לא הוי דומיא דרישא דע"כ לא מיירי רישא בכך דא"כ אמאי למעלה מי' אין ערובו עירוב הא הוי רק שבות דלי"ג בין השמשות. ואף דהוי ב' שבותים שימוש מחובר ואפוקי מרה"י לכרמלית. מ"מ לא גזרינן בה"ש דהכי לפי"מ דמוקי בפרוגי הרישא בעומד ברה"ר וא"כ למטה מי' הוי ב' שבותי' והכי היכי דלמטה מי' בעומד ברה"ר לי"ג בה"ש פ"ה בלמעלה מי' ועומד בכרמלית וכמו דס"ל כן לפתי"ט בפסיעות בזה דסקפה לפלפלת ולחני בדידי באילן גופי' וכו'. וא"כ ע"כ רישא רק בעומד ברה"ר. וא"כ עדיין לא הוי דומי' דרישא: משנה ד (בהרע"ב ד"ה ר"י ור"ש. לאחריי שעמד ערוב) (לא*) והכי אמרי' בסוגיין

פרש"י הפליגה (טיגע) רעס מערעם) גמל (זעעהאאען)

חוזרין למקומן: ד מי שישב בדרך ועמד וראה והרי הוא סמוך לעיר *(הואיל) ולא היתה כונתו לכך לא יכנס דברי ר"מ רבי יהודה אומר יכנס א"ר יהודה מעשה היה ונכנס רבי טרפון בלא מתכוין: ה מי שישן בדרך ולא ידע שחשיכה יש לו אלפים אמה לכל רוח דברי רבי יוחנן בן נורי וחכמים אומרים אין לו אלא ארבע אמות ר' אליעזר אומר והוא באמצען ר' יהודה אומר לאיזה רוח שירצה ילך ומודה ר' יהודה שאם בירר לו שאינו יכול לחזור בו: ו היו שנים מקצת אמותיו של זה בתוך אמותיו של זה מביאין ואוכלין באמצע ובלבד שלא יוציא זה מתוך שלו לתוך של חבירו. היו שלשה והאמצעי מובלע ביניהן הוא מותר עמהם והן מותרין עמו ושנים החיצונים אסורין זה עם זה

אמר

ר"ע מברטנורה

בכל שיולאין להציל מן הגייס ומן המפולת שמפני שילאו ברשות התירו להם לחזור בכלי זיינן למקומן ולא הלריכום להניח כלי זיינן הכי כמי הקלו [לזה שילא] ברשות להיות כאלו לא ילא: ד מי שישב בדרך. לנוח ולא היה יודע שהיה בתחום העיר וחשכה לו שם וכשעמד ראה שהוא סמוך לעיר ובתחומה: לא יכנס. לעיר להיות כאנשי העיר אלא ממקום שחשכה לו ימדוד אלפים אמה ועד מקום שיכלו ילך בעיר ותו לא: ר"י אומר יכנס. וילך כל העיר וחוצה לה אלפים אמה כבני העיר והלכה כרבי יהודה: בלא מתכוין. שלא ידע כשחשיכה לו שהוא בתחום העיר ולא נתכוון להיות שביתתו בעיר אלא במקומו. ה יש לו אלפים אמה לכל רוח. דסבר רבי יוחנן בן נורי חפצי הפקר שאין להם דעת בעלים קונים שביתה במקומן ויש להם אלפים אמה לכל רוח והישן שאין לו דעת משעה שקונין שביתה דינו כחפצי הפקר ויש לו אלפים אמה לכל רוח ורבנן סברי חפצי הפקר אין קונין שביתה במקומן אלא הזוכה בהן מוליכן למקום שהוא יכול לילך ה"נ הישן אינו קונה שביתה ואין לו אלא ארבע אמות בלבד והלכה כר"י בן נורי שהישן קונה שביתה במקומו ויש לו אלפים אמה לכל רוח אבל בנכסי הפקר הלכה כחכמים שהן כרגלי כל אדם ואין קונין שביתה במקומן אלא הזוכה בהן מוליכן למקום שהוא יכול לילך: וחכמים אומרים אין לו אלא ד' אמות. הואיל ובשעה שקדש היום היה ישן לא קנה שביתה ואין לו אלא ד' אמות שזכתה לו תורה דכתיב (שמות ט"ז) שבו איש תחתיו וקומתו של אדם בינוני ג' אמות ואמה אחת לפשוט ידיו ורגליו: ר"א אומר והוא באמצען. חכמים סברי יהבינן ליה ד' אמות לכל רוח ורבי אליעזר סבר כי יהבינן ליה ד' אמות הייינו ב' אמות לכל לדיו: לאיזה רוח שירלה. יטול ד' אמות ואחר שבירר לו אחד אין יכול לחזור ולברור לו אחר: ו היו שנים. עומדים רחוק זה מזה שש אמות דמובלען ב' אמות של כל אחד לתוך של חבירו מביאין ואוכלין בתוך שתי אמות ובלבד שלא יפשוט זה ידו לתוך שתים המלוכות שאין לו בהם כלום ויוליא לשם פתו או חפציו: והאמלעי מובלע ביניהם. שתי אמותיו בתוך של זה ושתי

אמותיו

תוספות יום טוב

חוזרין למקומן. פירש הר"ב התירו להם לחזור עם כלי זיינן למקומן. הכי מפרש' בגמרא וטעמא שמא יגישו בהם האויבים שילאו וירדפו אחריהן ואין כלי זיין בידם להציל ולמקומן דתכן הייכו למקום שנתנו להם חכמים שהוא עד אלפים אמה. דבשיעור היתר הליכה אין בין יולא ברשות לעדות החדש וכיולא בו לבין יולא להציל. ומיהא איכא עוד אוקימתא בגמרא דאם כלחו האויבים ומפחדים לשבות שם כשאים לחזור בכלי זיינן עד למקומן ממש. ופסקו [הפוסקי'] לתרוייהו ועיין משנה ז' פ"ו דיומא:

ד לא יכנס. כתב הר"ב אלא ממקום שחשיכה לו ימדוד אלפים אמה וכו' וכתב הר"ר יונתן וא"ת במה ימדוד אלפים לאוה מפרש בברייתא מהלך אלפים פסיעות בינונית ועד מקו' שיכלו יכנס ולא יותר. פסיעות בינונית שלא ירחיב רגליו וירחיקם זו מזו כדרך שהוא רץ אלא כמהלך בינוני וזה שיעור אמה אחת בין רגל לרגל: יכנס כיון שאלו היה יודע שהעיר תוך תחומו לא היה קונה שביתה אלא עם בני העיר הרי הוא כמי שקנה שביתה עמהם. ב"י סימן ת'.

ה דברי ר"י בן נורי וחכמים אומרים כו'. הא דפסק הר"ב הלכה כרבי יוחנן בן נורי בישן וכחכמים בנכסי הפקר בגמרא פסקינן הכי ולא הוי תרי קולי דסתרי אהדדי דקי"ל כרבנן דנכסי הפקר אין קונין שביתה. וישן הייכו טעמא הואיל וכיעור קני ישן כמי קני כדפיר"ש: אין לו אלא ד' אמות. כתב הר"ב דקומתו של אדם בינוני ג' אמות כו' גמרא. ומפרשינן בתוספות דהייכו בלא ראשו ובפשוט ידים ככנס הראש. דאי תימא ג' אמות עם הראש אמאי בעינן במשנה ד' בפ"ק דב"ב ד' אמות להיזק ראיה אלא ודאי דמלבד הראש שיעוריה ג' אמות ואע"ג שאין בראש שיעור אמה מכל מקום מפני הגבשושי' שסביב לכותל לפעמים. ופעמים כמי שמגביה עקבו ועומד על אלבעות רגליו הלריכו חז"ל עוד אמה: *רבי אליעזר אומר והוא באמלען. כער עד הכא וה"ה לבתרי בבא דבמשנה קמייתא כ"ל. ומודה ר"י כו', והייכו דאיכא בכיאו דרבי יהודה וחכמים. *דרבנן סברי ד' לכל לדדיו הייכו ח' על ח' ורבי יהודה סבר לחד רוח ותו לא כדקתני ומודה ר"י לרבי אליעזר שאם בירר לו שתים לכאן ושתים לכאן שאין יכול לחזור בו וכן אם בירר ארבעתן לרוח אחת דש"י דף מ"ח: ו ובלבד שלא יוליא וכו'. פי' הר"ב פתו או חפציו ומקיים רש"י דחפציו כרגליו כדתנן (פ"ה דביצה משנה ג') הבהמה והכלים כרגלי הבעלים:

אמר

תוס' רע"ק

בקוגיין כילד ארי"י ספק עירוב כשר עירוב בתרומה ספק מבע"י נטמאת וכו' נ"ש תרומה דאמרי' העמד תרומה על חזקתה דבלא"ה הי' אסור מספק דאמרי' העמד אותו על חזקת תחום ביתו ואימור לא עירב ואיכא חזקה לאוסרא כנ"ל וחזקה לקולא חזקת תרומה דהיא טהורי' ובדרבנן אזלי' לקולא דהי' ר' יוסי תמוהי' דרבנן והאכי בהה"א דמקולת פ"ב מ"ב דר"י מטמא בספק אף בטומאה קלה. דהתם איכא חזקה לאוסרא חזקת טומאה. גמרא עפ"י פירש"י ותוס'. אך בתוס' ד"ה א"ר ירמי' לידדו לומר דחזקת תחום ביתו לא מקרי חזקה. וקשה לי דא"כ מוכח מדלא משני הכי דר"י אדר"י דהתם ליכא חזקת היתר והכא ליכא חזקת תרומ'. וגם מה פרכינן אדרבי העמד מקוה על חזקתה דלמא באמת מכח זה הוי ספק השקול דאוקי' חזקה בהדי חזקה ומפיקא לאוסרא. אבל הכא ליכא חזק' תרומה. ובהכר נ"ל דבנתגלגל או נפל גל ליכא כ"כ חזקה כיון דאיכא שינוי בגוף התרומ' א"כ הרי חזינן דר"י מיקל אף' בספק השקול וצ"ע. ועיין שבת דף ל"ד ע"א תוס' ד"ה שניהם קנו עירוב: ובאמת לא זכית לסוין ששמות סוגיי דכל שאין אנו מקשים מסברא דבפירות ספק נתקנו נוקי בס' שבל ע"כ דאפשר דמ"נ כיון דתחומיי' דרבנן. מקילי' כמו דס'. ר"מ במקום שמספק שבל וכן לר' יוסי לשנויי דר"ה ב"ה דבטומא' הוא דמחמי' דיש לו עיקר בדאורייתא. יהי' איך שיהי' אם מסברא בעלמא לא פרכינן. מה זה קושי' מ"ש תרומה דאמרינן העמד תרומה על חזקתה דלמא באמת ל"ל לחזקת טהרה לתרומה אלא בפשוטו דבכל ספק מקילין בעירוב ואפי' באתחזק אסורא ולא"ש עיקר סברא רק לשנויי דרבא דמחלק דטעמא דר"י במקום העמד משום העמד שמא על חזקתו וה"נ בפירות שבל והו"ל לאקשויי לרבא מ"ש טבל ממקום אבל לא למנקט סקושי' תרומה ונפ"ג וד' יסניני וילמדיני: (סם בתו' ד"ה אם ספק כר התם תרי חזקות לקולא) (לב*) ור' יעני' משני סקושי' דר"מ אדר"מ דטהרות. משנתים שבי' אבי"ש שרן כל נסים. ומקשה א"כ בנסה ליטא ר"י ס' עירוב כשר. ותימה דלמאי צריך לאוקמי ספק שלא של

אמר רבי שמעון כו'. כתב הר"ב דהלכה כר"ש גמרא. **זו. שיכה** ס"ג רש"י ומפרשים בגמרא דמשיכה לו מה ירמה לילך לביתו אבל לעקרו מן הילן אזיל וז"ש הר"ב שיכול להגיע שם כו' ושיכה דאמרי בגמ' דמשיכה לו מה ילך משם משם אבל כי רמיא מצי להשתמש עליה כר"ש וכן מסכמת הפוסקי' וכ"כ הר"ב במשנה ט':

לא אמר כלום. [פי' הר"ב סותיל וכו' ואין לו הלכה ד' אמות] והא דכפ"ג משנה ד' לפי' למ"ד דספק ערוב חיצו טרוב מ"מ יש לו לילפיס במציתו כדפירש הר"ב שם ולא יצוי ממקומו ואומר ר"י דהתם דעומד בעירו לא עקר דעתיה מעירו ודעתו שתשוב לא יקנה שם שביתה ויש לו תחום ביתו. תוספות ועיין פ"ק משנה ו':

ומעקרו ועד ביתו ילפיס אמה. דהא עקר ערוב כרגל כדמסקינן במשנה ט' ומשמע דלחוק הוא דמשיכה לו מדיון ליה [באומר] שביתתי כו'.

ח ואמר שביתתי במקומי זכה כו'. וקמ"ל שאין נקרא זה שביתה בעטות. כדאמר ר"י במשנה ד'. דהעטמו שאנו יש יודע כו' כמ"ש שם בס"ד. הלא דמי מי שהוא שמוך לעיר ולא ידע דיכר לכל ומפורסם שביתתי בעטות מה שאינו יכיר לומר דהלו יש יודע מילין. או כגדר. לא יש לומר שהא שביתתי במקומי. כ"כ הר"ר יונתן. ולא קשיא הא דאיצטו לר"מ הלא יכנס מ"מ הבתי לילך ילפיס אמה כמ"ש הר"ב שם ותע"ג הלא אמר. וכהא משמע דבעינן שיאמר כו' הרי כבר סוכיתו בתוספות דה"ג לא בעינן שיאמר הלא מיידי דיישה דקתני ואמר שביתתי במקום פלוני. נקט נמי הכא שיאמר **עגולות** פי' הר"ב דבערי מקלט דמנייהו ילפינן ילפיס אמה כו' כדילפינן בגמרא ול"ק אמ"ש בפ"ג משנה ס'. דתחומין דרבנן. שהרי כתב הטור סימן שע"ו דקרקעי שמכתת בעלמא אבל במשנה ג' פ"ק דסוטה משמע לרבי עקיבא דדרים ילפיס מקרא. דס"ל דהן דאוריית. דהא אמרינן התם בגמרא דלר"ע תחומין דאוריית. ועיין מה שכתוב שם בס"ד. **מרובעות** נשכר הזויות ע' וזו רפ"ס ומשנה ד' פ"ו דיומא:

אמר ר' שמעון למה הדבר דומה לשלש חצירות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרשות הרבי (מ*) עירבו שתיהן עם האמצעית היא מותרת עמהם והם מותרות עמה ושתים החיצונות אסורות זו עם זו: ז מי שבא בדרך וחשכה לו והיה מביר אילן או גדר ואמר שביתתי תחתיו לא אמר כלום שביתתי בעיקרו מהלך ממקום רגליו ועד עקרו אלפים אמה ומעקרו ועד ביתו אלפים אמה נמצא מהלך משחשיכה ארבעת אלפים אמה: ח אם אינו מביר. או שאינו בקי בהלכה. ואמר שביתתי במקומי זכה לו מקומו אלפים אמה לכל רוח. עגולות. דברי רבי חנינא בן אנטיגנוס. וחכמים אומרים מרובעות. כטבלה מרובעת כדי שיהא נשבר לזויות:

ט וזו

חצירות שב' מחלוקות בלבד אסורות זו עם זו: ז ושיה מביר הילן או גדר. שיכול להגיע שם קודם שתחשך הלא שהוא עיף ורוצה לנוח במקומו. לא אמר כלום. סותיל ולא פירש חיזה ד"א כאר לו מתחתיו של הילן לאו שביתה היא ואין לו הלא ד"א (מד*) במקו' שהוא שם שפרי לא קנה שביתה במקומו כיון שעקר דעתו מלשבות כאן ותחת הילן נמי לא קנה שביתה וה"מ כשים תחתיו של הילן ג' אמות או יותר דאיכא למימר דהאי גיסא כאר הו דהאי גיסא כאר ולא הוי סיום אבל שהוא אמות על כרחין מקנה ביתו ניכר בהאי אמצעית דא"א אלא בהאי גיסא דאי בהאי גיסא כאר הו מרבע אמות שרי היא מכן ואי מהאי גיסא הו מהאי גיסא שרי היא מכן הילך קנה שם [שביתה]. אמר שביתתי בעקרו. סותיל וסיים מקומו אותה שביתה קונה לו אלפים לכל רגליו ואלפים לכל ביתו. ח ואם אינו מכיר. הילן. או גדר. או שאינו בקי בהלכה. ואינו יודע שיועיל לו כשיאמר שביתתי במקום פלוני. ואמר שביתתי במקומי. זכה לו מקומו: עגולות. דבערי מקלט דמנייהו ילפינן אלפים אמה של תחום שבת. כתיב (במדבר ל"ה) זה יהיה להם מגרשי העירם. לזה אתה נותן פחות מאלפים. דהיינו זויות ואי אתה נותן פחות מאלפים שבת. ורבנן דבעו מרובעות דרבי זה לרבוי כזה יהיה כל שובתי שבת והלכה כחכמים: כטבלה מרובעת. כתב הרמב"ם לפי שא"א לעשות מרובע מלומלם בכיון הגת כטבלה מרובעת. כלומר כדרך שבני אדם רגילים לרבע. מע"ש בחיוו מרובע בלמלום. נשכר את הזויות. מרבע הפחות שבהלכסונו של מרובע העשוי על האלכסון שבתוכו.

ט זהו

עירבו בתוך של זה הוא מותר עם כל מ' פוסק לכאן ומשתמש עם זה ופוסק לכאן ומשתמש עם זה: לב' חצירות. ושם זו אצל זו. פתוחות לרשות הרבים הכל אחת רשות לעצמו ואין לשם הריסת הרגל (מג*) זו על זו להשתמש חילן אחד שבהן:

ערבו שתיהן עם האמצעית היא מותרת עמהן וכו'. וכבר לפלוגתו עליה דרבי שמעון בשם ואמרי כאן לחצירות זו בזו ושבשתא קאמר להו ר"ש והלא זה כדבר שבין ב' והאמצעי מובלע בזתים ואתם מודים שהוא מותר עמהן ושם מותרים עמו דומה לב' חצרות ואמרי קמפלגיתו עלי בשלשה חצירות ואמרי ליה רבנן שתם בשלשה חצירות מתוך שמרובים שם שתים החלונות האסורות זו בזו יכולו להוליך מזו לזו. האמצעית לא יכנס לדעתה ולא מדכרת להו דאמרי שמע אחד מדיורי האמצעית שמותר בזו ובזו הוא שמוליך. אבל הכא ב' תיבות לי אחד מהני האמצעי יסיב לדעתיה ומדכר ליה והלכה כר"ש בשלשה

משנה ו

(מ*) עירבו שתיהן כו' כפ"ם מיקי לה כגון שהתנה האמצעי' עירובה בזו ועירוב' בזו לא שהתנו האחרונ' עירובן באמצעי' כב' בתים אבל אם התנה עירובן באמצעי' בבית אחת שלשתן מותרו' זע"ז וכ"פ בפ"ע ר"פ שע"ת ותם' על הר"ב ותי"ט שלא עירבו כן (ש"ל):

תום' רע"ק

כל בה"ם לוקחי רק דנגע בפניו אבל רגע אחד בשה"ם דלין הספק בחיזה זמן נמשך שהמומה דהא מלן רוחי' בחיזו רגע נגע הארץ והספק רק על אומו רגע אם הוא יום או לילה דל"ם בזה חזקה דהמומה ומש"ה ר"מ משמ' ור"י ס"ל דספק עירוב לקולא. ול"ע: ובתוס' ד"ה אר"י שקשו על ש"מ דמ"ו דחזקה העשוי על התוש בימו הוי חזקה דל"ל מה חזקה דר' מ"ל דבמחני' מש"ה לא לוקי הרומ' לחזקתה משום דאיכא חזקה אחרת דהעשוי לדום ק"ב. וכתבו דגיתא לי' לשמוי הפילו סבר ר"מ עירובי תחומין דרבנן דספק, לא מלי לשמוי הכי משום דמחני' איכא חזקה לתומרת דיון דאיכא נמי חזקה לקולא הו"ל דהוי עירוב דספק דרבנן לקולא משה"ב מוקי מחני' נב' כיתי עדיש דלא שייך למימר הכי כיון דאיכא דמפקא לי' מחזקה' עכ"ל. ומהיכי הא דמחמירין דרבנן לחוי להקל בספיקא בלא חזקה דהא נגד חזקה דהמומה דיכא חזקת התוש בימו. וכ"כ מה בכך אחרי ואחרי מפקא לה מחזקה. הא כי היכי דמפקא מחזקה דהמומה מפקי נמי מחזקה דהמומה דתתוש בימו ואוי שוב ספק השקול ולקולא: ול"ע: ומ"ם התוס' בד"ה הכא ד"ה כיתי עדיש דר"מ ל"ל לוקי הרי בהדי הרי אע"ג דבפ"ג דבשה"ם ב' בהדי ב' לפילו בתוריית' כו'. קשה לי הא התם ממרינן כן בממון לחוקי בחזקה בר מסיק. אבל בשיאור בתמא ממרינן דלכ"ם הוי ספיקא דרבנן הילו דמז"ל ממרו אלא לסמוך מחזקה בחרי ואחרי ועי' תוס' כתובות דף כ"ו ע"ב דנקטו הקשו' דהמומה דרבנן ולא ממרינן כדממרינן התם גבי כהן. ומרלו לי' משום דמ"מ תחומי' דאוריית' מי כיון דנעמלו לפניהם גבו ודבריהם כתן ל"ע. **וביומר** קשה הא ניבמות דף ל"ו ממרי רבה ור"י ודקרי וחרי דספק דאוריית' והגמ' דמי לה מהאי עובדא דבר שביה הרבה ור"י ס"ל דלפי' מן התורה לא חזקתי' חזקה **והכא** הרי **מרא דמעמתא** רבה ור"י ומ"ש מה שקשו לתוס' ור"ע: **משנה ה** (פי"ם מהלה מדם כו' דבדרבנן יש בירור) (לג*) אבל חילו ס' דאוריית' לא סי' יכול להתעם

ט זהו שאמרו . כגון זה שהוא בדרך ואין עמו פת . דמשמע עני הוא . לו שתירו מכמים לערב ברגליו דמשמע ליה דאיר עקר ערוב בפת וקולא היא דתקילא גבי עני או מי שבא בדרך ואין עמו פת לערב ברגליו : ורבי יהודה סבר עקר ערוב ברגל וקולא היא דתקילי לעשיר שאינו יכול לילך ברגליו לשלוח ערובו ע"י שליח והלכה כר"י . ובין ר"מ . ובין רבי יהודה . שויה שם שהלומר שביתתי במקום פלוני אינו קונה שביתה בתוכו מקום שהמר . אע"ג שהוא עני או בא בדרך שאין עמו פת אבל עשיר הריך שיעלה פת במקום שביתתו והלומר שביתתי במקום פלוני אינו קונה שם שביתה אע"ג שיש בתוכו כיוס שיש יכול לרוץ ולהגיע שם . קודם שתחשך . ואם אין לו כך בתוכו כיוס בשעה שהומר שביתתי במקום פלוני לא קנה שם שביתה : **י** מי שיצא שלא יהלך אלפים אמה בתחום עירו יהלך לכל ערוב כדי שיוכלו לילך מחר לעיר שמערבין לו שהיא סמוכה לשם שני תחומי שבת ויכולין לילך משו לו ע"י ערוב : והחזירו . דהמר ליה עת שמא היא עת גמה היא : הוא מותר לילך . למחר לאותה עיר אחרת שביתתו בחזיק בדרך כדי לקנות שביתה לכוף אלפים אמה רחוק מן העיר הוא כעני שהומר שביתתי במקום פלוני וקנה לשם שביתה : וכל בני עירו אסורין . שלא החזיקו בדרך ואין לשם אלפים אמה לכל רוח מעירם : רבי מאיר . מספקא ליה לי עני הוא שהיה מיהו והחזיק בדרך או דלמא כיון שהיה יכול לערב בפת ולא עירב לאו עני הוא הילכך הרי זה שמר גמל (בזה*) שאין לו אלפים אמה לכל רוח מעירו שמא שביתתו במקום שהיה הולך להוליך שם הערוב בסוף אלפים מעירו ולסוף אלפים מעירו שמי לא קנה אלפים לגד עיר האחרת שמא לא קנה שביתה אלא בביתו והלכה כרבי יהודה : **יא** שפילו אמה אחת לא יכנס . ואין לו אלא ארבע אמות מכאן וארבע אמות מכאן ואף על פי שמובלעות אלו ארבע אמות בתוך תחום העיר לא אמרינן כיון דעל על הסביבות ליה הבלעת אמות (מז*) לאו מלתא היא : שהיה יכנס . רבי אליעזר לטעמיה דאמר והוא שאמלטן שבסוף אלפים יש לו ארבע אמות אבל זה שהיה בתוך אלפים ויש לו ארבע אמות מכל זה לסוף אלפים הילכך אם הוא עומד בשביה יכנס דהבלעת אמות היא ואין הלכה כר"ש : מי שהחשיך חוץ מן

ט וזו היא שאמרו . העני מערב ברגליו . אמר רבי מאיר . אנו . אין לנו אלא עני . רבי יהודה אומר . אחר עני . ואחר עשיר לא אמרו מערבין בפת . אלא להקל על העשיר . שלא יצא ויערב ברגליו : **י** מי שיצא לילך בעיר שמערבין בה . והחזירו חבירו . הוא מותר לילך . וכל בני העיר אסורין דברי רבי יהודה . רבי מאיר אומר . כל שהוא יכול לערב . ולא עירב . הרי זה המל גמל : **יא** מי שיצא חוץ לתחום אפילו אמה אחת . לא יכנס . רבי אליעזר אומר . שתים . יכנס . שלש . לא יכנס . מי שהחשיך חוץ

תוס' רע"ק

ואינו דומה לכל הגלי שהלם מהנה ולא אמרי' כי' אין בבירה להחם מהנה על דבר אחד כגון שהומר בחוב גם לפלוגת אחתי אם חגלה בפתח החלה וכן שהומר אם בא אם חכם למזרח עירובי למזר' למערב עירובי למערב זה גלי בבירה הר"ן בשם הלחב"ן פ' כל הגם . ואני עני בדעת איני מבין דברי קדשם בתה נקלת קך דהכת מהנה על ב' דבריה דהת אינה אם עירוב ג' פי' קונה אז למזרח אז למערב אבל כיון דבאמת אין עירוב למזרח ואין בהיפוך וכל ג' הוי מלתת בפ"ע לגבי כל ג' הוי מהנה לדבר אחד . דבשמיה במזרח ושומר אם בא למזרח יהת עירובי זה עירוב ובאם לאו יהת עירובי זה בטל . זה מהני . ובשמיה אח"כ למערב ושומ' אם בא למערב יהת עירובי למערב ואם לאו יהת בטל זהו ג"כ מהני : וכיון דכ"ג בפני עלמו מהני למה יברע אם אמער' בב' מקומות ובכל אד מהמהו מהני בחד מלתא . ועי"ש :

משנה ו

(הרע"ב ד"ה אם אי

מערב לשני ימים . דספיקא להו לרבנן שבת ויו"ט (לד*) ותמוה לי דבסוגיין פיהת ת"ל לר"ע אי אתה מודה שאין מערבין בחצלה אע"פ לשבת ואח"ל אבל הא לאחי קדושה אחת היא ור"ע אם אסור מפני שהוא כשנה . והא פיהנו לעפשייהו ע"כ ג"כ ס"ל יכול זה לילך אם ב' קדושות הם ד"ה לערב מזה לזה משום הכנה דהרי בשבועין ד"ה כ"ע דייקי' ממתני' דכילך הוא עומה וכו' ונוקלו וכו' דדוקא בחוקו שת . ויקשה לחמי בשת אחר לא הא בחמנ"ם אם אחת קדושה הוא ל"ע כלל

קט"ע המשוחות (פעלדטעסטער) .

חוץ לתחום אפילו אמה אחת. לא יכנס. רבי שמעון אומר. אפילו חמש עשרה אמות יכנס. שאין המשוחות ממצין את המדות מפני הטועין:

פרק ה כיצד מעברין את הערים. בית נכנס בית יוצא. פגום נכנס פגום יוצא. היו שם גדודיות. גבוהות עשרה טפחים ורשרים ונפשות. שיש בהן בית דירה. מוציאין את המדה כנגדן. ועושין אותה כמין טבלא מרובעת. כדי

תוספות חדשים

פרק ה

(א*) הר״ב ד״ה או ופסחים כו׳ והוא סיפיו כו׳ עכ״ל אבל אחר׳ נאבו דהא דקאמר סיפ׳ לאו דיקא לא קאי אפסוק כדמוכח בגמ׳ דנפק נופי׳ פתמיי לדיקם שוע׳ קנב ענ״ד היכך ג״ע ד״ה ד״ב דלא דייק נמי דיקא היא דנפ׳ נמיז אבל הקנ׳ כדפי׳ בקונטר׳ בגמרא אלא לגמריכ קאי וכו׳ ע״ש:

תוס׳ רע״ק

עירוב ליום הכי ואי ב׳ קדושות יהא הדין למערבי׳ מזה לזה אע״ב דמ״מ אין מערבי׳ מזה לזה אפוס הכנה ואת אחד כוי כמערב לכתחילה ס״ב מאי הקשו לר״ש ואף לתרוצא ב׳ דתוס׳ ד״ה ורש״ל אתם וכו׳ דבבין הקשו לר״ש נמ מעיכוכי תכיכות. הא מ״מ מפרש ומצריכי׳ דקושייתם לר״ש גמ על ע״ת ונפרש למ״ם תוס׳ ד״ה אפוס הכנה לקוגי׳ דאלו עוברין ס״ל דר״ש ליח ליי הכנה ואתוי מערבי ע״ת לר״ש מ״ב מה דקאמר ר״ש אבל סייגו ע״ת ועל׳ הקשו לו הא לחי קדושה אחת היא ויקשי כ״ל הא לבבין לפפייהו ס״ל ג״כ הכי אלא הכי הגי דב״ק הא אין מערבי׳ אזה לזה ונע״ב:

(הא* תי״ם ד״ה מערב׳. ואין נראה לחלק) (להא*) נפכיהם כתב בשות לחלק בין דבר׳ כוזרי אחור לעיר שנעלו מאוחר שהאחין בי״ט וכולה להכיחו אוחר אחר מעתר אם עיכוב האחון וכוי כאיכ ממערב בראשון מקום שהאחין ומ״ש כמערב בראשון מקום שהאחין לחלק אחר מוחר כיון שאין עוסק אחם בשה ולא מהכר אחם ליכול לא קאי מעשה הכנה עיי״ש. ומדברי הפ״ז נהפ׳ חמיע לחלק בין דבר׳ בראשון אחור לבוא לחחת:

משנה ה (תי״ט ד״ה ועוד אמר ר״י. ולכיכ דאי לחמוינין) (לו*) נהם הפנה (הייטו מתכי שלפני זו) נפא קאמר ר״י מעחם דלא קעביד מידי אחר אבל בלבלה דאמזי כיחתקן עיבלא חיחא עודא לכו לכבבן ואי לחמוינין הכי חכחי מחחם דלייכא למיגזר עלייהו אחר אבל בילא דלייכא למיגזר הא מחחם פיכות הוחרין ומחחם

עד מאה עשרה אמות. פי׳ הר״ב לאו דוקא. אלא כלומר לפי קבלת החדם שיוכל לקעור עד ג״ו אמה ולא יותר אבל לחפוך לפחות ולקעור שח״ל פיעטו כל כך וזה לפי ענין המקום ההוא אם הוא מיקור או פיס גו גחיות או הרים וכיוצא בזה. ומה שכחב עוד ואית דאפכי אאה עשרה דוקא ולא ידעתי ליאבו יפה. לא ידאה בזה דבבי רש״י והר״ר יוחנן שכחבו. וזה לשוכם אחרינן לקמן בפרק כילד מעברין אין מודדין אלא בחבל של חמשים אמה. אלמעני חבלים יש לאלפים. וכל אבל ואבל מחעטע אחי אחיות אזה חופס מכאן. וזה חופס מכאן. והאחיזה עפא ואחי אלמע. הרי ג׳ עפאים. ואחבעים אלמעות העולין לעפא עפאים. הרי חפעים שהן ע״ו אמות. עד כאן לשוכם.

וא״ם הר״ב ולא אחחילין כו׳ עיין בזוף אכילתין:

המשוחות פיכם הר״ב מודדי החחוין כדאחבנינן ומדוחם חוץ לעיר ומשחחון אבלא לקבחא בחבבר ל״ה:

פרק ה היו שם גדודיות כו׳. לשון הר״ב לאחד הקבוצות וכן לשון רש״י. ואכולהו קאי ולאו דוקא בקבוצות שהן קבן זויות אלא ה״ה בחומע. וכן נראה דעת הפוסקים. ומדעור ופיייש דקאמר. אלמעה עפאים כמו שכחב בפרק ג׳ ומשה ה׳. ולריך לומר דלאו דוקא ועיין במשה לקמן:

וגשרים לשון הר״ב יהוחן שהן מכוסין מלמעלה. וים לו כותלים ודי רוחביו אלא שהכיפה חלולה. וים בכותלים פילוס שהמים יעברו חחחיו. או בני אדם וים חחחיו דיכה למוכח ע״כ:

ועושין אותה כמין טבלא כו׳. גרסה הר״ב אותן וכן גרסה רש״י ונקשה לי לגירסחם דהא חניכא אזמכא בפרק לעיל ומשה ה׳ ודוחק לומר שהוא דשהא כבבן לעיל ולומר להלכה כוותם. דהוה מחלוקת ואחר כך שחם. דהא בלאו הכי יחיד וכבים הלכה כבבים. וכ״ש דאחכמים מקילין והלכה כדבבי המיקל בעירוב. הלכך בראה יותר גרסה הסבר דגרס אותה. ופי׳ הרמב״ם וז״ל כ״ל כי כשחגיזים המדיכה עגולה. שיעשו בו מכובע דבק לה ולא יתדלו חוץ למוכבע אלפים אחה לכל רוח ומכוונים אלבי המדיכה לותן התוספת שיוסיפו המוכבע על העגולה שבחוכו ע״כ:

כמין עגלה מכובעת. כחב רש״י בעיר מכובעת עשקיבן שהין בה אלא אלפים על אלפים. להוי כמי חמוינן מכובעין. ואם חיכה מכובעת כגון שהיה יחידה על אלפים לאלכה או אחחה מאלפים. לא הוו מכובעים. לחחמוינן מכובעים לאו דוקא שיהא אלכן כאחבן. שאבי אחבן למדת העיר היא. אם קטנה אם גדולה. ואלכן אלפים. אלא מכובעים דהאבי. למעוטי עגולים ע״כ. ופי׳ הב״י שיהן שלים דהא דכחב אם קטנה ר״ל בת אלפים. דאי בחחות מאלפים היאך כחב שבחבן למדת העיר דודאי שהוא יותר אכן דלעולם יש לו אלפים לכל רוח אכומות העיר דאי גרע ממי שאבת בקעה דמאבה מ׳ חרק לעיל:

כדי

כדי שיהא נשבר את הזויות: ב נותנין קרפף לעיר. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים. לא אמרו קרפף. אלא בין שתי עיירות. אם יש לזו שבעים אמה ושירים ולזו שבעים אמה ושירים. עושה קרפף לשתיהן להיותן כאחת: ג וכן ג' כפרים המשולשין אם יש בין שנים החיצונים. מאה וארבעים ואחד ושליש. עושה אמצעי. את שלשתן. להיותן כאחד: ד אין מודדין. אלא בחבל של חמשים אמה לא פחות ולא יותר ולא ימדוד אלא כנגד לבו. היה מודד והגיע לגיא. או לגדר מבליעו.

והוזר

עגולים. שיהא לכן אלפים באמצע ובצדדים הם מתמעטים כדרך דבר עגול: ב נותנים קרפף לעיר. כל הבא למדוד תחומין מניח לעיר אויר של שבעים אמה ושיריים שהן שבעי' אמה ושני שלישי אמה ומשם מתחיל למדוד אלפים אמה שנאמר (במדבר לה) מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב אלמא חוצה מן חומה ואחר כך מדוד כלומר תן לה קרפף של שבעים אמה ושירים ואח"כ מדוד משם והלאה: לא אמרו קרפף אלא בין שתי עיירות. הסמוכות זו לזו נותנין שבעים אמה ושירים לכל אחת כדי לחברן על ידי קרפף זה שלהו להיות כעיר אחת ו[..] ללכת מאחת מהן [לדך] חברתה מודדים לו אלפים אמה וחוץ לחברתה מפני שפתיהן כעיר אחת על ידי קרפיפות שלהן שמחברין ביניהן והלכה כחכמים שאין נותנין קרפף לעיר אחת אלא בין שתי עיירות בלבד: ג וכן שלשה כפרים המשולשים. לא משולשים ממש אלא שלישי עומד מרחוק כנגד בין הסילונים וכל שאלו מכני' אמצעי לביניהן ואין בין זה לזה אלא קמ"א אמה ושליש שהן ע' אמה ושני שלישים לזו וע' אמה ושני שלישים לזו וכן לכל העיר החלונה שאחרת אין בין האמצעית לבינה אלא מאה וארבעים ואחד אמה ושליש הרי שלשתן כהשבות כאחת והיוצא מאחת מהן לילך דרך חברותיה מונה מחומות חברתה החלונה וכמה יהא בין האמצעית לחילונית אלפים אמה דהואיל ויכולה לבא אמצעית לחילונה ומילונה לאמצעית בלא עבוב אמרינן רואין כאלו אמצעית כתוכה ביניהן אבל אם רחוקה יותר מאלפים לא אמרינן רואין: ד אין מודדים. אלפים אמה של תחום שבת אלא בחבל של חמשים אמה ארוך חמשים אמה. לא פחות. שכשהחבל קצר נמתח הרבה ומאריך (שמתח): ולא יותר. כשהוא ארוך הרבה כבדו מכפילו באמצעיתו ומתקצר: אלא כנגד לבו. קבעו לו חכמים מקום נבוה ראש החבל כל אחד כנגד לבו שאם יתן זה כנגד לוארו וזה כנגד רגליו החבל מתקצר והתחומין מתמעטין: לגדר. חומת אבנים שנפלה ונעשית גל גבוה ומשופע: מבליעו. אם אינו רחב כי אמה מספתו אל ספתו ולמעלי אעפ"שים במדרונו הלוך יותר מאלף אין אומרים תשלה מדת מדרונו למדת התחום אלא זה יעמוד על שפתו מכאן וזה יעמוד על שפתו מכאן ויבליעו מדרונו בחבל אחד:

וחוזר

כדי שיהא נשבר הזויות. כתב הר"ב ולא עגולים כו' ובצדדין מתמעטים כו' וכ"כ רש"י וכתב על זה בית יוסף אין לומר כפשוטה שהרי אם נלך אחד מהעיר אכו נותנין לו אלפי' אמה כשעגל כל סביבות העיר ממקום שכלו חותן אלפים אין ספק שלכל לדדי העיר יהיו אלפים אלא הייכו לומר שכשאנו נותנין לו אלפים אמה לכל סביבות העיר עגולות הוא מפסיד הזויות וכשהן מרובעות כשכר הזויות דכל אמתא בריבוע אמתא ותרי חומשי באלכסון נמלא כשיולא מהעיר כנגד הזויות ללכת באלכסון מהלך אלפים ות"ת ואם היו עגולות לא היה יכול להלך בשום לד יותר מאלפים. ע"כ. עיין משנה ד' פ"ו דיומא: ב קרפף. לשון הרמב"ם הוא לנע ומלנעות ומרובעות מדת בית סאתים והוא שבעים ושירים עכ"ל. עשאו שם משותף או מושאל. דלעיל משנה ג' פרק ב' פי' כדברי הר"ב שם. וכלומד מעניכו: אם יש לזו שבעים אמה ושירים כו'. וכן במשנה דלקמן מאה וארבעים ואחד ושלים וכן העתיק' הרמב"ם בפרק כ"ח מה"ש והטור סימן שצ"ח יזה קותר לפסק הרמב"ם והר"ב בפרק ב' משנה ה' דפסקו דלא כר"ע דסבירא ליה הכי אלא כחכמים דסבירא להוא עוד דבר מועט המשלים לבית סאתים ממש. ובתוספת פ"ב דף כ"ג ע"ב כתבו אמתניתין דמאה וארבעים ואחד ושלים דלקמן דאתיא כר"ע א"כ לא חש לנמלם ע"כ. אך הרמב"ם בפרק ע"ז מה"ש כתב לביעור של בית סאתים שהוא שבעים ושירים על ע' ושירים והייכו הא דרבי עקיבא וכ"כ בטור סי' שנ"ח. כראה שחזר בו הרמב"ם ופסק כרבי עקיבא משום דהכך קתני דהכא מממעי כוותיה: ג אם יש בין שנים החילונים מאה וארבעים ואחד ושלים. פירש הר"ב לא משולשים ממש וכו'. ודקתני בין שני החילונים הכי קאמר אם יש אויר בין שני החילונים כדי להתמלאות אמלעי ולעמוד אויר הכשאר בין אמלעי ולחילוני' מכאן ומכאן על קמ"א ושלים לכאן וקמ"א ושלים לכאן דהייכו ב' קרפיפות לשניהן רואין וכו' אבל אם רבה אויר יותר מכאן לא אמרינן רואין. לשון רש"י: מאה וארבעים ואחד ושלים. עיין מ"ש במשנה דלעיל: ד של חמשים אמה. בגמרא אסמכ' אקרא דכתיב באהלי המשכן (שמות ל"ו) ורוחב חמשים בחמשים ומדלא אמר חמשים חמשים ואמר חמשים בחמשים ילפינן מיניה תרתי. הך דהכא והא דמשנה ה' פ"ב:

והגיע לגיא או לגדר מבליעו. כתב הר"ב אם אינו רחב ק' אמה. וכן לשון רש"י. והמכוון אם אינו רחב כי אם ק' אמה. ה"ל הרמב"ם מבליעו. וזה יתכן כ"ל שיהיה רחב הגיא ק' אמה או פחות שהוא שיעור החבל וכמו כן גובה הגדר ואם לא יתכן

ימדוד

תוס' רע"א

ומסקין שזבו איתא מודה לפו לרבכן לריכא. גמרא. וקשה לי דהתינח לר' יוסף ולר' ילחק ריש בילה דטעמא דבילה משום פירות הכושרין ומשו' מסקין שזבו. אבל לאינך טעמי דאסורי דבילה משום מוקלה בגא דבילה מיותר: וי"ל דלאינך טעמא אשמעינן בבגא דבילי דלא"א מוקלה מחמת יום שעבר דא"א דאמרינן לי' כיונא הכא כני מגו דאתקלאי כו' עי' תוס' סוכה י' ע"ב. וא"ת א"כ למה לא עביד בגמרא האי לריכותא ותו קשה הא מכלכלה כמי כסמע זה דלא"א מוקלי מחמת יום שעבר דאל"כ מה מהכי התכלי וריגו ליתסר משום מגו דאתקלאי. וי"ל דלמ"ד דפ"ג דגיטין דטעמא דר"י דאוסר בלוקח יין מבין הכותים הוא מטעם שמא יבקע. לא כסמע מכלכלה די"ל דע"כ ל"ס לשמא יבקע אלא בדאורייתא אבל בכלכלה כיון דתרומות פירות דרבכן ואפי' של זתים וענבים להרמב"ן הוי דרבכן דדוקא יין הוא דאורייתא כמ"ש הב"י או"ח בשמו ל"ש לשמא יבקע וא"כ לא אתקלאי בה"ש דיוכל לתקן ולומר מה שאני עתיד להפרים. ומ"מ לא עביד בגמרא האי לריכותא גבי בילה משום דלרב מפרש"י בגיטין שם דטעמא דר"י בלוקח יין משום דאין ברירה ופי' עירובין דף ל"ו ע"ב דמסקיא דאיו אמוי' דר"י מוכח דאפי' בדרבנן אין ברירה א"כ כשר נשמע מכלכלה דל"א מוקלה מחמת יום שעבר ובגמרא נקט הלריכותא באופן דיספיק לכל האמוראים. וא"ת א"ל דר"י ס"ל י"ב ובכלכלה כיון דהוא דרבנן ל"ש לשמא יבקע א"כ למה נוכך להתגות בראשון ובשני יעמוד בבה"ש שבין ב' הימים ויאמר מה שאני עתיד להפרים אחר יו"ט דהא אם יום א' הוא יו"ט בה"ש דאפוקי יומא ואי יום ב' יו"ט הוי בה"ש דעיולי יומא. וי"ל דמה דל"א בדרבנן לשמא יבקע. היינו באי אפשר בענין אחר אבל לכתחילה בודאי פשוט יהא מסם איסור כלל. אך עכ"פ מיגו דאתקלאי ל"ש בי' דהא אלו לריך לאוכלו בה"ש הי' מותר ע"י שיאמר מה שאני עתיד להפרים. ולפ"ז פשוט הא דקשי' לי בבילה דף ג' דרי' ורבינא פוטרים בטעמא

תום' ר"ע

ר"י דסכא בביצה דמכל בשני מבל בריחון לא מסוס מסקין מזבו . והוקשה לסס ר"י [illegible] והולכו לדחוק לחכן דמולפת סשיסה לו ללדבריסס דלכאן קאמר עיי"ש ובקשה וכי כעורה תוקומתא דעולא סס דשמעי' דר"י סכא מסוס דמייכי במרגולא העומדת לגדל ביצה וכויחא מובא ועל מה מיתו בדעולא . גם קושיות מברט"א סס בסוס' ד"ה מולפת דהקשה דלכאן דר"י ללדבריו דר"י קשי מאד . ולדבריו לפי שפיר דר"י וכביצא גדו מתוקומתא דעולא די"ל דסביצא לסו דשמעת דר"י בלוקח יין מסוס או לתין בכריכה (ולפ אר"י סכר לתין חילוק בין מולה בד"ע או לא מדפריך לתיו מ"ס לכאן ולכאן כו' ס"ל מוכח מהתי דר"י דמיהוס סס מתי דס"ל לר"י יש בריכה מ"מ י"ל דבלוקח יין כיון דאפשר לא יבוכר כלל דאפשר לא יפרום בזה ממרין ס"ב וכפי דמחלקי ססוס' בב בין ד"ס ל"י) ומ"ש לא ניחא לסו תוקומתא דעולא דס"ב מייכרא בבא דביצה הכא דמוקי' מחמת יום שעבר כבר נשמע מכלכלה דלא לחמרין . אבל לרבנן מדרבנן לא קשיא דשפיר י"ל כתוקימת' דעולא דסס יכולים לסבור יש בריכה ולא נשמע מכלכלה דסא יש תקנה בה"ס לומר מה שתי ותלפריך בבא דביצה להשמיענו דל"ם מוקלה ממחת יום שעבר : משנה ח (מי"ם ד"ס ולא סודו . וליכא למימר מנו דתתקלי) (לז*) דברי חתי"ם סחומים ובחמת בחוס' סוכה דף יו"ד ע"ב ד"ה עד . מבואר דסקונטי' גם בב' י"ם של גליות דליסשר בשני דסא בבב"ם תסור דשמת יו"ם הוא ולחשר בב' דשמת סיום יו"ם ותסור מסוס מוקלה דבה"ם והוכיחו מזה דמוקלה מחמת יום שעבר לא ממרין עיי"ש ובש"ז יש לי לחון בפשקת דבב"ע ס"ת סי' מקבי"ז ס"ק כ"ב דמוכח דבן לישראל בי"ם ס' דמוכח דעבב יו"ם ב' בכדי שיעבו : הא לפשקת דשמחבר סי' תל"ם ס"ד דבי"ם קי"ל כר"י דמוקלה תסור . ומ"ל נימ' דתתקלי וזהו לא מקרי מחמת יום שעבר דהא אפי' הוא לולא תסור בשיטור כד"ם . ובזה יש ליישב דברי רבי"ו בפשיטת מוכרי דמכוב דמוקלה דמחובר לפילו ר"ם מודה וסיינו דסי' קשה להרב"י דהא מיהת דר"ם ס' כר"י מחתי לעיב מוחר מיטור כד"ם דלעיב מסחת לישב ר"ם לחתון ישחת שם דתתקלי חע"כ דסבר כר"ם זולת דמוקלה דחתוכב

ימדוד לותו כחבר נפרס לקמן ע"כ ומ"ם סר"ב לא"פ סיס במדרונו יותר מלף וכן לעון סר"ר יוחנן . וקשיא מספר לף לקמן . לף ברוסס לומר עד לפיס . דסכי חיסא בגמרא וכמס עומקו של גיא לומר רב יוסף עד לפיס . וכתב סר"ר יוחנן ולס רלס לירד בבבת במדרון סגיא . יכול לירד סס ולס"ב יולא מסס ומצלים תמונו כלומר לא ירד בגיא . וסר"ב לא פי' בסבלעת סגדר סיפך ועיין בסמוך :

הגיע לסר מבליעו . מסחבר דכמו בסבלעת סגיא

סטוח סעומדים על גבי שפתי סגיא מזס ומזס שגמלא שמגדר סרחב ולא סצמח סקלר סברי בכל גיא סטוח כמבולע יס בו בעת קלר וטוח בתחתיתו ובעת רחב וטוח בעליונו . ולסו מודדין בעליונו בשפתי טטוח בעתו סרחב . ולכאורי' בסר בשמבליעו וסרי טוח כמו כן כמבול' סיס בו בעת רחב ובעת קלר לא בסבר בעתו סרחב בתחתיתו ומעמדו . ובעתו סקלר בעליונו . ולס להבליעו כמדדינו בעתו סרחב כמו בסבלע' סגיא . דמ"מ אינ"ל נעשה . וזס ביאורו סתוספות וסרא"ם וסטור בסימן של"ע שזוקף עץ גבוס בשפתו מזס ועץ לתר כנגדו בשפתו מזס ומותח סחבל מזס לזס ע"כ . ולא כסר"ר יוחנן שכתב בסבלעת דגדר סטולא זס על שפתו מכאן ומבליעו בתוכו חבל ע"כ . דסכתב תין בסבלעת דגדר טוס לסבלעת דגיא. וכתבו בתוספות דסא לא סיל כסדי סדבי סגיא לסר ח לגדר מבליע סיינו משוס סיפא דתני שמעתי שמקדרין בסיס לכך תני סר בשני עלמו תע"ג דקידור שיך נמי בגיא וגדר ע"כ ורבי מאיר מס שמעת מרבו תמר ורבו לעזין סרים בשאלם שאלם לשניו . ונ"ם סר"ב וטוח אלא יסיס סר זקוף סרבם תלא מסופע שבשלוך ס"ת ממנו לא יגבס אלא י"ע נמרת . וכתב סר"ר יוחנן טעם זס משוס דיוחא תשמישים לעצות במדרונו שברי ים במדרונו ס' לחמות שבם ל' עפחים קודם שיגבס סיגר י' עפחים וכזה סשיעור סיס ככם שמזבח שסיס ל' לחמה לגובה ע' לחמות של מזבח בלא קרנות שמזבח וסיו עולין בו במשא ככד עם חיברי סעולות וסלחמורים נמלא שבשים במדרון ג' מנקי' יותר על חלק שגבוס ניחא תשמשתים . ע"כ . ואע"פ שג"פ ע' עולי' רק כ"ו . וכבבם ים עוד ג' יתיריס . לא קשיא . חבל בכאן שכי . חין סיגון דומס ממש לרחים שבניא . כי זס שאמר בשבבם ל' לחמה זהו במשך שעתה על שתרן שבים מחזיק ל' לחמה משעזרס עד שמזבח וכלינן בבוף מדות שמזבח ושבבם ס"ב . וסיינו דמזבח עלמו מחזיק על שתרן ל"ב ושבבם ל' . חבל מדרון שפועו תנן שתם בפ"ג שטוח ל"ב לחמה . וחם בטוח שמדות שיש לריך שיבים ג' חלקים ומחלה במדרון יותר מן שטוחה כי ג"פ כ' עולי' כ"ו נשארו עוד ס' לשבלוס ל"ב שטוח מחלית שע' ויותר קלת ומ"ם שר"ב שתם טוח זקוף יותר מזס שומדו כו' שיינו שעשת לפי שקשה לעלות עליו ולשדדו על גבו כפירו' שר"ר יוחנן.וכ"ם לפי' שתוספו' שקילו בו ולא שטריחו להבליעו בחבל של ל' לחמה על ידי קורות חלא שומדין לותו וכת' בעור דדוק' כשחותו' טוח עד ל' לחמה טטוח דין שבלע' חבל חם יש בו יותר מל' לחמה מקדרין שדלקמן: **הוץ** לתחום . פי' לתחומי שדדין וכדמסי' שר"ב תחומים של לדי שעיר : **אם** היו יכול להבליע . בחבל של ל' לחמה . עור . וקתי נמי גגיח וגדר וכדכתבתי לעיל בשם תוספות דקידור שיך נמי בהו תע"ג דשם לא יכול פירשו תוספות בע"ח ומיהו בגיח לא חיכפת דין מתלקט י' מתוך ס' למתוך פחות כדלכתב בעור : **בזו** אמר רבי דוסתאי בר' רבי ינאי משום רבי מאיר שמעתי . שמקדרין בהרים : ה אין למעוטי עיר מקלע ועגלה ערופה שקרובה לל שחבל שתין מקדרין בהן : מקדרין . נוקבין רוחין כחלו נוקבין לותן ומודדים דרך שיבוב למעט מדתו כדתמרינן בגמרא שמודדין לותו בחבל של ד' לחמות שמתחתון מניח לת שחבל כנגד לבו ושעליון כנגד רגליו וכן מודדין לותו כולו ד' לחמות ומתמעט מדרון של כל תרבע לחמות חלי קומת חדם ושלשה כרבי דוסתאי : ס מין וחוזר למדתו . מדקתני חוזר למדתו משמע שחם היה רחבו כנגד שעיר יותר מחמשים ואינו יכול להבליעו שם בחבל ובאחד מרחביו שלח כנגד שעיר יכול להבליעו שולך ומבליעו שם ומודד ושולך שם מפחתו ושלחה עד כנגד שמקום שבלה בו רוחב שניא כנגד שעיר וחוזר למדתו כנגד שעיר ומצלים חת מדת תחומין : שניא לשר מבליעו . וטוח שלא יהיה שר זקוף שרבה שלא משופע שבשלוך חמת לחמות ממנו לא יגבה שלא י' עפחים חבל חם טוח זקוף עד שבפחות מהלוך חמת לחמות זקוף עשרה עפחים הינו מבליעו שלא יומדו בלבד ושולך : וטוח שלא יהא חון לתחום . כשהולך לשודד להבליע שסר חו שניא לא יהא חון לתחום למקום שרחבי שניא קלרים שיכול להבליעם שם כדי שיחזור חת"כ למדתו כנגד שעיר גזירה מפני שסרוחם לותו מודד ושולך שם יאמר שמדת תחומים של לדי שעיר בחם עד כחן : בזו אמר ר' דוסתאי . בזו למעוטי עיר מקלע ועגלה ערופה שקרובה לל שחבל שתין מקדרין בהן : מקדרין . נוקבין רוחין כחלו נוקבין לותן ומודדים דרך שיבוב למעט מדתו כדתמרינן בגמרא שמודדין לותו בחבל של ד' לחמות ומתמעט מדרון של כל תרבע לחמות חלי קומת חדם ושלשה כרבי דוסתאי : ס מין

לגדר מבליע סיינו משוס סיפא דתני שמעתי שמקדרין בסיס לכך תני סר בשני עלמו תע"ג דקידור שיך נמי בגיא וגדר ע"כ ורבי מאיר מס שמעת מרבו תמר ורבו לעזין סרים בשאלם שאלם לשניו . ונ"ם סר"ב וטוח אלא יסיס סר זקוף סרבם תלא מסופע שבשלוך ס"ת ממנו לא יגבה אלא י"ע נמרת . וכתב סר"ר יוחנן טעם זס משוס דיוחא תשמישים לעצות במדרונו שברי ים במדרונו ס' לחמות שבם ל' עפחים קודם שיגבה סיר י' עפחים וכזה סשיעור סיס ככם שמזבח שסיס ל' לחמה לגובה ע' לחמות של מזבח בלא קרנות שמזבח וסיו עולין בו במשא ככד עם חיברי סעולות וסלחמורים נמלא שבשים במדרון ג' מנקי' יותר על חלק שגבוס ניחא תשמשתים . ע"כ . ואע"פ שג"פ ע' עולי' רק כ"ו . וכבבם ים עוד ג' יתיריס . לא קשיא . חבל בכאן שכי . חין סיגון דומס ממש לרחים שבניא . כי זס שאמר בשבבם ל' לחמה זהו במשך שעתה על שתרן שבים מחזיק ל' לחמה מסעזרס עד שמזבח וכלינן בבוף מדות שמזבח ושבבם ס"ב . וסיינו דמזבח עלמו מחזיק על שתרן ל"ב ושבבם ל' . חבל מדרון שפועו תנן שתם בפ"ג שטוח ל"ב לחמה . וחם בטוח שמדות שיש לריך שיבים ג' חלקים ומחלה במדרון יותר מן שטוחה כי ג"פ כ' עולי' כ"ו נשארו עוד ס' לשבלוס ל"ב שטוח מחלית שע' ויותר קלת ומ"ם שר"ב שתם טוח זקוף יותר מזס שומדו כו' שיינו שעשת לפי שקשה לעלות עליו ולשדדו על גבו כפירו' שר"ר יוחנן.וכ"ם לפי' שתוספו' שקילו בו ולא שטריחו להבליעו בחבל של ל' לחמה על ידי קורות חלא שומדין לותו וכת' בעור דדוק' כשחותו' טוח עד ל' לחמה טטוח דין שבלע' חבל חם יש בו יותר מל' לחמה מקדרין כדלקמן: **הוץ** לתחום . פי' לתחומי שדדין וכדמסי' שר"ב תחומים של לדי שעיר : **אם** היו יכול להבליע . בחבל של ל' לחמה . עור . וקתי נמי גגיח וגדר וכדכתבתי לעיל בשם תוספות דקידור שיך נמי בהו תע"ג דשם לא יכול פירשו תוספות בע"ח ומיהו בגיח לא חיכפת דין מתלקט י' מתוך ס' למתוך פחות כדלכתב בעור : **בזו** אמר רבי דוסתאי בר' רבי ינאי משום רבי מאיר שמעתי . שמקדרין בהרים : ה אין למעוטי עיר מקלע ועגלה ערופה שקרובה לל שחבל שתין מקדרין בהן : מקדרין . נוקבין רוחין כחלו נוקבין לותן ומודדים דרך שיבוב למעט מדתו כדתמרינן בגמרא שמודדין לותו בחבל של ד' לחמות ומתמעט מדרון של כל תרבע לחמות חלי קומת חדם ושלשה כרבי דוסתאי : ס מין

*** שמקדרין** פירש שר"ב נוקבין רוחין כחלו נוקבין לותן ומודדין דרך שיבוב כו' וטוח לעון רש"י ובפרק בכל מערבין דף ל"ם ע"ב כתב רש"י ז"ל ולעון מקדרין כמו נוקבין דמשום מדת שבר כחלו הוא נוקב במקום מעמד רגלי שעליון . ונמלא לבו במקום שרגלו עומדות עבשיו . וכשמזן שחבל עבשיו כנגד מרגלותיו טוח ליש כחלו נוקב לותו כנגד לבו בקרקע חלקה כדרך כל שמודדין עד כחן : ס שמומשם

ה אין מודדין אלא מן המומחה. תלמ' מבקי במדידה וגמון פיר' מומחה לגמון ומחה על כתף יס כנגד (במדבר ל"ד) כלומר שמכוונים למדוד התחומין לכתחלה מן המקום ממוס וסיבר כדי שלא יהא לריך לקדר: ריבה למקום אחד ומיעט למקום אחר ומיעט למקום שריבה אחר ומיעט לאחר שומעין למרובה אפילו עבר אפי' שפחה נאמנין לומר עד כאן תחום שבת שלא אמרו חכמים את הדבר להחמיר אלא להקל: **ו** (כ*) עיר של יחיד ונעשית של רבים מערבין את כולה ושל רבים ונעשית של יחיד אין מערבין את כולה אע"ב עשה חוצה לה בעיר חדשה שביהודה שיש בה נ' דיורים ד"ר יהודה ר"ש אומר ג' חצירות של שני בתים: **ז** מי שהיה במזרח ואמר לבנו ערב לי במערב במערב ואמר לבנו ערב לי במזרח אם יש הימנו ולביתו אלפים אמות ולערובו יותר מכאן מותר לביתו ואסו' לערובו לערובו אלפים אמה ולביתו יותר מכאן אסור לביתו ומותר לערובו הנותן את ערובו בעיבורה של עיר לא עשה ולא כלום נתנו חוץ לתחו' אפילו אמה אחת מה שנשכר הוא מפסיד: **ח** אנשי

ה אין מודדין אלא מן המומחה. ריבה למקום אחד ומיעט למקו' אחר. שומעין למקום שריבה. ריבה לאחד ומיעט לאחר. שומעין למרובה. אפילו עבר אפי' שפחה נאמנין לומר עד כאן תחום שבת שלא אמרו חכמים את הדבר להחמיר. אלא להקל: **ו** (כ*) עיר של יחיד ונעשית של רבים. מערבין את כולה. ושל רבים ונעשית של יחיד. אין מערבין את כולה. אע"ב עשה חוצה לה. בעיר חדשה שביהודה שיש בה נ' דיורים. ד"ר יהודה. ר"ש אומר ג' חצירות של שני בתים: **ז** מי שהיה במזרח. ואמר לבנו. ערב לי במערב. במערב ואמר לבנו. ערב לי במזרח. אם יש הימנו ולביתו אלפים אמות. ולערובו יותר מכאן. מותר לביתו. ואסו' לערובו. לערובו אלפים אמה. ולביתו יותר מכאן. אסור לביתו. ומותר לערובו. הנותן את ערובו בעיבורה של עיר. לא עשה ולא כלום. נתנו חוץ לתחו'. אפילו אמה אחת מה שנשכר הוא מפסיד: **ח** אנשי

ה' המומחה כתב סר"ג תלמ שבקי במדידה וכ"פ סרמב"ם וכירושלמי למתניתין למיין שסדיוט שריבה אין שומעין לו מטעם שמי שפירוש סר"ג וסרמב"ם (כ*) ותיובתא לסגמון שמפרש בע"ח: **שלא** למדו חכמים כו'. דמדלוריית לא מתסרי מידי ותנהו גזור שלכך תזלינן בתו לקולא כן לגמון רש"י בגמרא. ומיהו ליכא דסבירא ליה דעד ג' פרסאות מדלוריית וכמ"ש פ' לגעיל מצה ח' ועי' ספ"ג דכתובות: **ו אין** מערבין את כולה. כתב סר"ג שלא תסתכת תורת רבים דסכא בעיר שיש לה שני שעריס שיכנסו בה בני תלמ על תחת וילאו על שניים כדכתב סרמב"ם בפירושו וז"ם סר"ג בסוף מתניתין ועיר שאין לה אלא פתח א' כו' כתב רש"י הטעם ותע"ג דטכסיו היא של יחיד ותחילתה של רבים ללמד סדרת ומתעבדת של רבים ואתו לטרובי כולה:

בעיר תלמ · פי' סר"ג שמשה תלמ. סבי תניא. ובס' יהושע היא כתובה בגמלא יהודה. תוספת * וביכו' בעיר תלמ שביהודה כגון לגן ותלמ ומגדל גד. **ז ואמר** לבנו מבעוד יום רש"י: **מותר** לביתו

תוספות חדשים

(א*) תי"ט ד"ה שמומחה כו' ותיובתא כו' שמפרש פע"ח עכ"ל בבר קדמו בזה סרע"ב וסכ"מ כפ' כ"ח מה"ם אבל בריכין ליישב דברי כגמון שגם סר"ח וסרי"ף ותו' ורמ"ם והגמ"י פירשו כן ושטור בפי' ש"ע פסק לשני פירושי יבוודקי' שסרכאו סירושלמי ואם היה לשם דבר לדמותו מסלכי' היו כותבי' אבל ג"ל שם"ל דסירושלמי קאי אסיפא דריבה לגי' ומיעט לגי' שומעי' למרובה וקאמר אבל להדיוט שריב' אין שומעין נגד המומחה שמיעט אבל בלא"ם שומעין גם להדיוט ותדע דאם כוונת סירושל' כפתי"ט למה תמר שהדיוט שריבה אפי' לא ריבה ג"כ אין שומעין לו כל"ל שסדיוט שמדד וקי"ל גם רש"י שכתב שגרסי' אבל מומחה אבל לגירסתינו כלגונאמר' אבל אין המומחה ה"א לשר' אבל כדברי שגמון שכ"ל וקשה על שר"ג שפי' ככ"ע וגרם מן המומחה ועוד קשה לפי' רש"י דמתניתין בלשון רבים אין מודדין ואיים בלשון יחיד אבל ג"ל אין ימדוד כו' (מהוררש"ח זצ"ל)

משנה ו

(כ*) עיר של יחיד כו' ג"ע למה סיבר כ' כאי מתני' דתיובי בעירובי התירות כאן בירושלמי תתימין עדיין ס"ל לסדר כפ' בתה"ז גם לשם לא התחיל בעיקר הדין דאין מערבין עיר של רבים ואפשר מטוס דקתני דעבד ושפחה נאמנין על התחום ולא תמרינן שמא שכח דדבר ברוב זמן ס"ם הקילו בעיר של יחיד כו' אבל מיישבין שיטפח דדבר שהי' של יחיד ויתמרו דעיר של רבים ת"ל עיר מטוס דדבריס כאלה מזכריס בכתב: וק"ל: מהר"ל:

תום' ר"ע"ק

דמתוכר גם ל"ם תסור:

פרק ד משנה א (מבלי לחת כולה (להי*) וזהו לף אם יהא לשם במזיד כיון דכל סעיר נתכב כד' לחות דגם במזיד יש לו ד"ח · כ"כ תום' לעיל דף כ"ם ע"ח ד"ה והוסיפו וכו' · וכב"י דקדק כן מדברי תום' מ"ג ע"ח ד"ה הלכם וכו' **ולא דמתי למתי לא** סכיח דברי תום' הנ"ל המפורסים **שלם דמם סרמב"ם** וכרמב"ן דיניח לדמם חיט מבלי חת כולה וכתב סה"מ שגרחה לו עיקר כדבריהם מדקתני כולהו לעיר תמרת דמתם דהוליכוהו בתוכם ולא

תום' ר"ע ח מהלכין את כל עיר קטנה. פירש"י כלומר לומר ומבליעין מדתן מהלה לה. כלומר על המלבע ממות חלו מבלים. דלה מבר"ש יוכחן שבחב לפף על גב למוריכין כלחבע חמות דמיח בלא בחשוב לותן כלל. חלה מדבחב ומבליעין כלה לומר שבחשוב לותן בחלבע חמות. וכ"ב הרמב"ם והעור: ט ולמודד שאמרו. בחשבה ד' פרק ד': פרק ו שאינו מודה בעירוב.

דדבר תורה מותר לטלטל בלא עירוב ומלמה ובית דיבו תקנו דבר זה כדי שלא יעשו העם וילמדו בשם שמותר להוליא מן החליבות לרשות המדינה ומוקים ולהכניס עבשו לחליבות כך מותר להוליא מן המדינה לשדה ולהכניס כו' ויחשבו שבחוקים והרחובות הוחיל ואין רשות לבל הבי הן בשדות וילמדו שחלבות בלבד הן רשות היחיד ווילמו בחין הולחה מלחבה ושמותר להוליא ולהכניס מרשות היחיד לרשות הרבים לפיבך תקן שבבל רשות היחיד שתחלק בדיורין וילחז בל לחד ולחד בה רשות לעלמו ויחשב עמהו מקום ברחובות כולן ויד כולן שוה בגין חלה לבחים שבחשוב לותה המקום בחלו הוה רשות לרבים ומרחוב לרחוב ומקום ומקום שלחז בל מ' מן הבבים ושלקו לעלמו שהוה בלבד רשות היחיד ויהיה לשוב להוליא ומקום שחלק לעלמו לרשות היד בלם שוה בו וכו' עד שיעבדו מעבד שבת בלו' שבולמו מצוברים ולוכל לחד לבולמו וכמו שלחו בחוץ בחוץ זה שבחלה לבולמו בך בולמו בוים בבל מקום שלחז בל לחד לעלמו והרי בולמו רשות לחד ובחבשה זה בלא יבולו לעשות ולדמות שמותר להוליא מרשות היחיד לרשות הרבים עכ"ד

הרמב"ם פ"ח מה"ע ועיין מ"ם כ"ם לקמן:

הרי זה לוקר. וכתב הכ"ד לחין עירוב ולא ביטול רשות מועיל כו' עד שיבביר והעכו"ם לא יבביר לרשים. בגמרא. ופירש הבד רביבו יוחבן שילמד בלבו לחי בולה לחת לו חלקי שבחלר מחבה ושם בל זה חיבו בולה לטלטל בו עד שיבביר לו בחמית מב"ם בולחי לרשים הוא מחבוין עד בחן לשון ומ"ם הכ"ד ושוברה מן הטבו"מ חלי נחמות מחי"ר

ם"ם

דן אנשי עיר גדולה. מהלכין את כל עיר קטנה. ואין אנשי עיר קטנה. מהלכין את כל עיר גדולה. כיצד מי שחיה בעיר גדולה. ונתן את ערובו בעיר קטנה. בעיר קטנה ונתן את ערובו בעיר גדולה. מהלך את כולה. וחוצה לה אלפים אמה ור' עקיבא אומר אין לו אלא ממקום ערובו. אלפים אמה: ש אמר להן רבי עקיבא. אי אתם מודים לי בנותן ערובו במערה. שאין לו (ממקום ערובו) אלא אלפים אמה. אמרו לו אומתי. בזמן שאין בה דיורין אבל יש בה דיורין. מהלך את כולה. וחוצה לה אלפים אמה. נמצא קל תוכה מעל גבה. ולמודד שאמרו נותנין לו אלפים. שאפי' סוף מדתו כלה במערה:

פרק ו הדר עם עכו"מ בחצר או עם מי שאינו מודה בערוב הרי זה אוסר עליו (דברי רבי מאיר) רבי אליעזר בן יעקב אומר. לעולם אינו אוסר עד שיהו שני ישראלים אוסרין

ם"ם

ם"ם

בחלין בה דיורין. שבשלו מחילותיו וחיבה לחויה לדיורין בחם בחויה לדיורין מ"ע שחין בה עכשיו דיורין חיבה נחשבת בולה בלא בדי לחות לדבבי מבמים וכן עיר שחין יושב בה ויש לה חומה בביב שבתן בה עירובו נחשבת בדי לחות בשיהו ואפי' היא גדולה בחבטוביח: נחלה בל תוכה מעל גבה. לחלו גבה על מערה חם בתן בם עירובו חין לו בלא חלפים לחה ממקום עירובו דגבה הינו בחוי לדיורין ותוכה מהלך לת בלה ומולה לה חלפים לחה: ולמודד שחמרו. לף על פי שמולקים חבמים על בבי עקיבא בתתן עירובו בעיר לומר שבל העיר לו בדי לחות. מודים הן שבתא ממקום שביחתו ומדתו על חלפים לחה חלפיו בחערה עים

בה דיורין שהיו ככבם להלן ממדתו בלום:

פרק ו הדר. מי שהיה מודה בעירוב. כותי: הרי ם חומר עליו. לטלטל מביתו לחלר עד שיסבור ממנו רשות שים לו בחלר: לעולם הינו חומר עד שיהיו שני ישראלים. בין בחבת קמח בין לר' אליעזר בויעקב הינה עכו"ם גלתו שים הינה ובדין הוח שבל שבת חשוב ומקום שבלות החלפים לחה בל עירוב ותו לח בדתן בשמוך: ד מבבי עיר גדולה. שהיתה לתן עיר קטנה בתוך חלפים ויולחים משיבן ומוכן והולבים דבך הקטנה שמוכה מהלבי חת בל העיר הקטנה הסמוכה לתן בחלבע חמות ומשליעים מדתן חולה לה: ואין אבבי עיר קטנה מהלבין חת הגדולה. בולה בי' חמות לפי שמדת תחומן בלה בחלע עיר גדולה לפיבך חין עיר גדולה בחשבת לשם בחלבע חמות ואין סולבים בה חלא עד סוף תחומן: בילד מי שהיה מעיר גדולה. מתניתין שבוחי מחבבי ואבי קתני אבבי עיר גדולה מהלבין חת בל עיר קטנה ואין אבבי עיר קטנה מהלבין חת בל עיר גדולה בשה דבים לחורים בשוהד חלפים חמה לבל הבותן עירובו בתוך העיר בין בתנו אבבי עיר גדולה עירובן בקטנה בין בתנו אבבי עיר קטנה עירובן בגדולה מהלבין בל עיר שהעירוב חוכח בה בחלבע חמות בילד מי שהיה מעיר גדולה ובתן חת עירובו בעיר קטנה בו': ובבי עקיבא. חולק על ת"ק ובבר אחין העירוב עושה העיר שהוח חוכח בה בל' חמות ואין חוביס חלפים חלא ממקום העירוב ואין הלבה בב"ע: ש חיבתי בזמן

(שם בהבע"ב ד"ה שבתו בחויב מחילות) (מ*) מבוגיין לה משמע בן חלא לבע"ב בעומדת מדיב אבור ובשהלבת השעיר על עלמו בשם תשמח יליחו מדעתי והא דבלחת בעמדה אבור מדיבא לף לשבשע בילי לבבת בחויב החילות בם בע"ב מודה דסורי בל' חמות בחבו תוב' דבספיבה ב"ל לבע"ב דלא חקבי עוקב מחילות לשמחילות להבבים מיב עשיית. ובחלה דבלינן בתרתי דבדיר ובחבר פלינן בילי לא בבבת שם בחויב החילות. ובספיבה פלינן בקבת שם בקבת עוקב עשיות ובשהלבת ב"ש ב"ל למותב מדיבא עשיית. ועשיית בם דבבי שבי ע"ש ובבי שבתול ויעשו מוץ לשתום לבו להשעיר ובבי, [illegible]

אוסרין זה על זה: ב אמר רבן גמליאל מעשה בצדוקי אחד שהיה דר עמנו במבוי בירושלים ואמר לנו אבא מהרו והוציאו את (כל) הכלים למבוי. עד שלא יוציא ויאסר עליכם. רבי יהודה אומר בלשון אחר. מהרו ועשו צרכיכם במבוי עד שלא יוציא ויאסר עליכם: ג אנשי חצר ששכח אחד מהן ולא עירב. ביתו אסור מלהכניס ומלהוציא לו ולהם. ושלהם מותרין לו ולהם. נתנו לו רשותן הוא מותר. והן אסורין. היו שנים. אוסרין זה על זה.

שאחד

אוסרין זה על זה. ב אמר רבן גמליאל מעשה בצדוקי אחד שהיה דר עמנו במבוי בירושלים ואמר לנו אבא מהרו והוציאו את (כל) הכלים למבוי. עד שלא יוציא ויאסר עליכם. רבי יהודה אומר בלשון אחר. מהרו ועשו צרכיכם במבוי עד שלא יוציא ויאסר עליכם: ג אנשי חצר ששכח אחד מהן ולא עירב. ביתו אסור מלהכניס ומלהוציא לו ולהם. ושלהם מותרין לו ולהם. נתנו לו רשותן הוא מותר. והן אסורין. היו שנים. אוסרין זה על זה.

שאחד

זמין דתקני ודייר יסלחל עס העכו"ז ואמור רבן גמליאל מעשה בצדוקי אחד שהיה דר עמנו ויועיל במקום עכו"ז ואין בעוד במקום עכו"ז עד שיכיר והעכו"ז לא יכיר דמיים לכפים ומתוך כך לא יבא יסלחל לדור עס עובד כוכבים ומזלות וכ"ש בן יעקב סבר כיון דעובד כוכבים ומזלו' מכוד תרי דסכיקי דדייקי גזרו בהו רבנן חד לגמ' יסכים להתיחד עס העכו"ז לא גזרו בים רבנן והסכים כלחצ"י (א*) ומוכרי' מן העכו"ז אפילו בפחות מעס ואפילו בפחת ומכ"ם אלין העכו"ז מבעל רשותו עד שיכור ממנו. יסלחל יכול לבעל רשות ואפי' בפחת ומוא שיאמר נחבאו כאלו עבדו רשותי מבועלת לך ויהיה הוא יסכור לבעלו בחלר ואחבאו מותר ואס יבאו אחרים שיסכים מבאו לבעלו מה שלריך לו יכול מבאו לחזור לבעלו לו רשותו ויה"ר הוא מותר ומביאו לחבור: ב בלדוקי ומכי' מסורי מחברא וס"ק לדוקי סבי הוא בעכו"ז לומר לימי בעכו"ז ומעשה בלדוקי ס' כו' ואמר לנו מבא ומהרו ועשו לפניכי עד שלא יוליא ויאסור עליכם ס"ע דכיסלחל הוא ויכול לבעל רשות ואפי' בפחת ואחבאו ואחזר ויזכה בחבאתו שבעל ויאסר עליכם אבל מי בעכו"ס הוא ואין בעכו"ס יכול לבעל עד שיכור היכי הוא מני לוניסר עלייהו מאחר דאגר להו ושקיל דמי: וכ"י לומר. לא כך מלי"ג בלעולם לדוקי סבי הוא בעכו"ז ואותי מעשה לימי בחים דס"ק להו ר"ג ומהרו ועשו לפניכם בע"ס קודס שתשך ילא עד שלא יוליא כלי כלאומה אלא עד שלא ילא היום ויאסר עליכם (ב*). ובפק החלכה שבל יסלחל שמכל בחת בפרהסיא סבי הוא בעכום ואין מעבדין עמו ואיכו מבעל רשות אלא שבפרהסיא לעפ"י שפעמים מחלל לאותו בלבעה ואיכו מודה בתוכת עבוד כגון הלדוקים בזמן הזה שמעמירים בחת ואיכם מודים בתורי עבוד ה"ז אין מעבדין עמו אבל יכול לבעל רשות ואין לריך להכור ממנו. ומוא שלא יהיה עובד עכו"ס: ג ביתו אסור להכניס ולהוליא. מביתו לחלר בין הוא בין אחרי בעל להס ביתו דקבר הוי ביתו דקבר אי אפשר בלא הכנסה והוצאה. ובגון שבעל להס רשות הליכו כלו' החלר בים לו עומס בחלר ולא בעל להס ביתו דקבר הוי ביתו דקבר אי אפשר בלא הכנסה והוצאה. ובגון שבעל להס רשות בעל הבלר הוא ליה ביתו רשותא דידהו ובלר רשות אחת היא. והוא שיע"ג שלא עיבב הוי כאומר שאותו ומעולל ברשות אבכיה שלו: כתבו לו שם רשות חלבן. הוא מותר להוליא מביתו לחלר שבהכל ברשותו והן אחרים אפילו לבעלו מביתו לחלר ולא הוו אוחמים גבים דחד לגבי דבים הוי אוחר לבי יחיד לא הוו אוחמים: היו בבים. שלא עבדו ובחלר בני חלר בעלו להס רשותם שביחם אוחרי' זה על זה מפני שבחלר היא שבביסה והבחים מיוחדים בל בית לבעליו ואין אוליא מרשות המיוחדת לו. לרשות שלו ושל חבירו. ואע"ג דחדר חד מייהו ובעיל ליה לחבריה אינו מועיל הואיל ובשעה שבעלו בני חלר רשותם לאלו שבים עבדו היו אוחרים זה על זה אפילו דבעול קודמי לא מהני וכי הדר מבעל לא מלי לאחקוויי רשותא דדהו דהא לא קנייה הלכך בני הלר שלחתן עבדו וקלתן לא עבדו אוחתן שלא עבדו ומבעלין רשותן לאותן

משנה ו (הרע"ב ד"ה פחות). ואין להס דייקא הרבה (מג*) וכ"כ רש"י ודבריהם קי' שע"פ תוס' זה. אף כיון דכל אחת עיבבה לעלמה הוי כגון שותפין שנקומה לחיכם אוחרם (כמו שפסק הרע"ב לקמן פ"ו מ"ו) ותירץ דכוותא דפ"י למה לחתי' בסוגיין דסל דב' הסילוחים אחרין מייתי שבאחם אחלוקת עירובן וגו' ועיכובן בזה. אבל בהניחו הסילוחים עדוכן בחלוקי סילוס עוחרין זה בזה כיון דעבדי הסילוחים בחלי חולקי הוי"ל חלי לעייבי שבאחו בחלוקת וכפ

תוספות חדשים

(א*) בהר"ב ד"ה לעולם הוי הלכה כלחצ"י וכ"ש בפ"ע כפי' שפ"ג: והא דכתב ומוכרי' לפני הע"ז וכ"ש בפ"ו ל"ה בפי' הע"ז דהוי כשפחה להתיר עלעול בשבת:

(ב*) בהנ"ל ד"ה וכ"י לומר הוי' ופסק הלכה הוי' עכ"ל וכ"ש בפ"ע פי' שפ"ה:

תוס' רע"ק

תוס' אלו ובאר לו דבך לעלמו ושמו לבל כשפבבת לבוגיין ובכ"ל:

משנה ב

(על שלא שביכם) (מא*) ואם תאמרי אין תמוגין למעלה עי' מייבי מתני בשפיכם שהולכת בדבר. גמרא. אבל בבל"ם לא בבו שביתו בשבת מבוי אבוב. בבם"ג במבוי שבאו בשבת תוך יו"ל אם בבו שביתו ויש להם עשה אלפים אמה לבל רוח. תוס' לף מ"ם ע"ל ד"ה ליבבו וכו':

משנה ה

(הרע"ב ד"ה יש לו אלפים. אפילו בשבבר אין קונין שביתה) (מב*) ומ"ת אפילו בבדי קונה שביתה במוקום שהיו השבת בשבתם היום. אף לבבדי לאו בר שביתה ושוי בשבבר. גזרו חז"ל בעלי' בבדי אחרי בעלי' ישראל. גמרא. ואם הביאם בבדי אחרי אחרי אחרי שביתתן אף מי שלא באו בשבילו אסור לטלטלם בי"ט אחרי לד"ה אף בשבילו שהוא בעיר שיוכלו אחרים מטלטלים בבל העיר:

בפ"ק ועשאה לפי שפחות מפ"פ הסוג להם אחת קטנה כדאמרי' דבן בה בהבג על פחר מפ"פ ומסוס דלא אהיל אפי' אפחות מפ"פ ושוי גזל מדרבנן. וגזל מד' מלו' בבי בם. ובהרגין עליה' וכן בתב הר"י יונתן. והרמב"ם בתן טעם אחר בבפוף. ומה שבתב הר"ב ואפי' בשבת שהשביתות בשבול רשות היא שלא בבבים ודלים אלא שיבר בשבד ולפיבך סוברים ואחו לאילו בשפחות מפ"פ בן בתב הרמב"ם בפ"ב מה"ע. ומ"ם בדין יסלחל איבול לבעל וכו' עי"ן בשפט ד':

ב שהיה דר עמנו במבוי. ובינל לנו רשות:

בפ"י והרמב"ם:

והוציאו את הבלים. והחזיקו בו ושוב אף ע"פ שיולא הוא לא יוכל לחזור ומבעולו בין שבבר החזקתי בו. והבי לימא בסדיא בפ"ק. ומ"ש אלין זו החזקה בשאר חזקות שבבבע בקלה בם (בדתנן ומפורש בשפט ה' פ"ק דקידושין) לפילו הבי הקילו חבמים בה ותקנו בשאר חזקות ב"ב הר"י יונתן. ולהבי לאי שפיר דבדבי ת"ק בקנו והוליאו הבלים ומוס לא בעיבן אלא חזקה בעלמא ומ"ב בדבדי ר"י דגבס ועשו לבביבם. לדידים בל לבביבם הלריבו לעשות. והר"ב שבתב בדבדי ת"ק ועשו לבביבם ביעפא לשאר בקנים ולא בל. ובעלמו בתב בדבדי ר"י שאחר לת"ק ולא עד שיולא בלו בדאחרת. ס"ו דה"ג בוי בדבדי ת"ק. וע"ם הר"ב והזק והוליא בין בשוגג ובו' ביבא בקנו ובמ"ם בפ"ד לעיל בפ"ב:

רבי יהודה אומר בו' עד שלא יולא. פי' הר"ב עד שלא יצא היום (מד*). בפ"ק בבייתא עד שלא תחשך ופבביבן והא עד שלא יולא תבן בלו' ופבי"ג לומר דחזקה לא מהבי ויוכל לבעול בעולו הראשון בשיולא. ומבי לימא עד שלא יצא היום:

ג ביתו אסור בו'. בתב הר"ב הלי תבא בו' בלומר לאפוקי מדר' אלעזר דאמר שמעתי ור"ח דפ"ב. ופבק הר"ב וכן הרמב"ם בהלי תבא דהבא:

שאחד

שאחד נותן רשות ונוטל רשות · שנים נותנים רשות ואין נוטלין רשות : ד מאימתי נותנין רשות · בית שמאי אומרים מבעוד יום · ובית הלל אומרים משתחשכה · מי שנתן רשותו והוציא · בין בשוגג בין במזיד . הרי זה אוסר דברי ר' מאיר . ר' יהודה אומר במזיד אוסר . בשוגג אינו אוסר : ה בעל הבית שהיה שותף לשכניו · לזה ביין ולזה ביין אינם צריכים לערב · לזה ביין ולזה בשמן צריכים לערב · רבי שמעון אומר אחד זה ואחד זה אינם צריכים לערב (נ*) : ו חמש חבורות ששבתו בטרקלין אחד · בש"א ערוב לכל חבורה וחבורה · ובה"א ערוב אחד לכולן · ומודים בזמן שמקצתן שרוין בחדרים או בעליות · שהן צריכין ערוב לכל חבורה וחבורה :

האחין

ר"ע מברטנורה

לאותן שערבו ואין אותן שערבו מבטלין רשותן לאותן שלא ערבו דאסרי אהדדי כדאמרן והמבטל רשותו לבני חצר צריך שיפרש שמבטל לכל אחד ואחד : ד ב"ש אומרים מבעוד יום . דסברי בטול רשות מקנה רשותא הוא ומקנה רשותא בשבת אסור : וב"ה אומרים אף משתחשך. סברי בטול לאו אקנויי רשותא הוא אלא אסתלוקי מרשותא ואסתלוקי מרשותא בשבת שפיר דמי · ובגמרא פירש דבכל דוכת' אמרי' כיון שנאסר למקצת שבת נאסר לכולה חוץ ממבטל רשות . מי שנתן רשותו והוציא . שחזר ונשתמש ברשות שבטל : אחד שוגג ואחד מזיד · דקניס שוגג אטו מזיד (א*) ואין הלכה כר' מאיר : ה שהוא שותף עם שכניו . שבמבוי לשם שותפו' בעלמא ולא לשם ערוב : א"צ לערב . והוא שהיו כלן שותפין בכלי אחד ודוקא שתופי מבואות הוו ביין כדתנן בכל מערבין ומשתתפין אבל ערובי חצירות אין מערבין אלא בפת דערוב משו' דירה הוא ודירה של אדם אין לבו נמשך אלא בפת ואם שתף שתופי מבואות בפת כל שכן דחשיב טפי וסומכין על אותו שתוף של פת במקום ערוב (ב*) וא"צ לערב עירובי חצרו' אבל אם נשתתפו ביין או בשאר דברים צריכין לערב ערובי חצרות ואין סומכין על השתוף כדי שלא תשתכח תורת ערוב מן התינוקות : ר"ש אומר וכו'. ואין הלכה כר"ש : ו בטרקלין . בית גדול ורחב מושב מלכים וחלקוהו לחמשה וכלן יש להן פתח מן הטרקלין לחצר וצריכ' לערב עם שאר בני החצר . ב"ש אומרים . רשותיהן חלוקי' וצריך שכל חבורה וחבורה תתן פת לערוב החצר : וב"ה אומרי'. אין מחיצה זו חלוק רשות. ובזמן שחלקו הטרקלין למחיצות גדולו' המגיעו' לתקרה כולי עלמא לא פליגי דהוי חלוק רשות משום דהוי כשרוים בחדרים ובעליות . כי פליגי דחלקו במחיצות נמוכות שאינן מגיעות לתקרה ב"ש סברי מחיצה כזו הויא חלוק רשות . ובית הלל סברי לא הויא חלוק רשות :

האחין

תוספות יום טוב

שאחד נותן וכו'. גמרא הא תו למה לי ומשני משום שנים נותנים רשות דאיצטריך לאשמועינן דלא גזרינן דלמא יטלו נמי. ואין נוטלין רשות דמשנ' יתירה היא שמעינן מינה דאע"ג דא"ל קני על מנת להקנו' לשני דמהו דתימא שליה שוייה קא משמע לן כיון דלא קנה איהו לאשתרויי לא מצי לאקנויי :

ד ר"י אומר במזיד אוסר . היינו בדלא החזיקו בו כבר שאם החזיקו והוציאו מבתיהם לחצר שוב אינו יכול לאסור כדפירש הר"ב במשנה ב' ואפי' לר"י דהתם :

ה אין צריכין לערב. כתב הר"ב ודוקא שתופי מבואות וכו' · ופי' לערב לשתף . המגיד רפ"ה מה"ע וכיוצא בזה ספ"ע · ועיין מ"ש בס"ד פ"ז משנה י'. ומ"ש הר"ב דערוב משום דירה הוא כפ"ה בגמ' דף מ"ט וכלומר לערב דירתן לעשותן אחת אבל שתופי מבואות אינו אלא לשתף רשות החצרות שבמבוי ולא רשות הבתי' וחצר נמי בת דירה היא. רש"י . ומ"ש הר"ב אבל אם נשתתפו ביין וכו' ואין סומכין על השתוף כדי שלא תשתכח תורת ערוב וכו' ז"ל הרמב"ם בחבורו שהרי אין התינוקות מכירין מה נעשה במבוי לפיכך אם נשתתפו במבוי בפת סומכין עליו וא"צ לערב בחצירות שהרי התינוקות מכירין בפת עכ"ל כלומר ויודעים שמבו' השתוף של פת מטלטלין בחצרות ולא יבואו לטלטל בחצרות בלא שתוף דפת אבל ליין ושאר דברים אין לתינוקות הכיר' כי אין משגיחין בדברי' שנעשה בהם דבר מה כ"א על הפת שעיניהם תלויות ומשגיחין לדעת מה יעשה בו : וא"ת ותיפוק לי' בלא תשתכח וכו' היאך נסמוך על שתוף מבואות שלא בפת במקו' ערוב חצירות שאינו אלא בפת . הא מלתא ל"ק דהא איכא דס"ל בגמ' דאה"נ דסומכין על שתוף שלא בפת וכו'. וכתב רש"י ואע"ג דיין בחצר לא חזי מגו דחזי למלתיה בשתוף סמכינן עליה בחצר ע"כ . ומ"ש הר"ב והוא שהיו כולן שותפי' בכלי אחד . גמ' · ודתני סיפא לזה ביין ולזה בשמן צריכין לערב ה"ה יין ויין בשני כלים אלא אורחא דמלתא נקט . ועוד דלא הוצרך התנ' לפרש דהת' יין ושמן בשני כלים : תוספות :

ו חמש חבורות ששבתו בטרקלין . כתב הר"ב וכולן יש להן פתח לחצר וכ"כ רש"י ובתו' כתבו הטעם דאל"כ לא היו צריכין לתת ערוב אלא ב' הפנימים משום דאיך כולהו החיצונים הוו כבית שער שלהם ותנן במשנה ד' פ"ח דבית שער אינו אוסר . ומיהו אותו שלפני הפנימי לא מקרי בית שער כר"י דס"פ בגמרא. ומ"ש עוד הר"ב וצריכין לערב עם שאר בני החצר משום דאי לאו הכי שאין כאן עוד דיורין בחצר אין צריכין ערוב כלל . דע"כ לא אמרינן שהן חלוקים לב"ש כדאית ליה ולב"ה כדאית ליה אלא כשיש דיורין אחרים בחצר . וכן מסיק בטור סי' ש"ע · ועיין במשנה דלקמן דבעינן נמי שאין נותנין הערוב בטרקלין זה והכי תניא אמתני' דהכא : ומודים בזמן שמקצתן שרוין בחדרי' או בעליות . בגמ' מאי חדרי' ומאי עליות אילימא חדרי' ממש ועליות ממש פירש"י שלא היו מחוברי' מעולם פשיטא אלא לאו כעין חדרים כעין עליות ומאי נינהו מחיצות המגיעות לתקרה ש"מ דבמחיצות כאלו ל"פ וכדכתב הר"ב :

ויסנים

תוספות חדשים

(א*) הר"ב ד"ה א' שוגג וכו' דקניס שוגג אטו מזיד וכו' עכ"ל כתבו התוס' דף ס"ח ע"ב דלא שייך הכא קנסא דבלאו הכי אסור לדידיה אלא בלו' גזרו וכו'· ומ"מ קשה לפי דבריה' אמאי פסקו הפוסקים כר"י והא קיימ"לן כר"מ בגזירותיו ושמא משום דקיימ"לן הל' כדברי המיקל בעירוב ואפשר דמש"ה נקט תלמוד' בלשון קנסא כי היכי דלא תיטעי לפסוק כר"מ · דבקנס לית הלכתא כות' (ש"ל):

(ב*) הר"ב ד"ה א"צ וכו' במקו' עירוב · עכ"ל ורמ"א סי' שפ"ז הביא י"א דסומכין אשיתו' במקום עירוב אפי' לא נשתתפו אלא ביין וכן סומכין אעירוב במקו' שיתוף :

תוס' רע"ק

בתים (דהשתא לא מיחברן חילוני' בהדדי רש"י) ועלה פרכי' דלתסרו כולן כיון דנתנו ערובן באמצעי' לתסרו גיים החיצוני' אהדדי ולתסרו כולהו דהוי כחמשה ששרוין בחצר אחת והכא א' מהן ולא עירב דאסרי אהדדי ומשני הם אמרו דיורין להקל יאמרו דיורי' להחמיר (יאמר שהעירוב מביא הדיורין לתוכה כדי לאסור עליהם הא לא דיירי ממש בגוה · רש"י) ולזה ס"ל לרש"י דמש"ה נקט במתני' ופתוחות לר"הר דאי לאו פתוחי' זה לזה מאחר שיש להם דריסת הרגל זה ע"ז וגם ערובן מונח באמצעית הוי כאלו דיירי ממש ואסרי' על האמצעי עיי"ש וזה אינו מספיק על הרע"ב שלא הבי' כלל אוקימתא' דהש"ס וצ"ע :

משנה ז (הרע"ב ד"ה לא אמר · ואין לו אלא ד"א): (מד*) זהו דברי רב בסוגיין· אבל כל הפוסקי' פסקו כשמואל דתני' כוותי'· ובפירושא דשמואל רבו דברי הפוסקי' עיי"ש

משנה י (הרע"ב ד"ה ר"מ · הר"ז אמר גמל) (מה*) והא דלא אמרי' דלא יזוז ממקומו דשמא לאו עני הוא ולא קנה שביתה שם וממקומו

ז האחין השותפין שהיו אוכלין על שלחן אביהם · וישנים בבתיהם · צריכין עירוב לכל אחד ואחד · לפיכך אם שכח אחד מהם ולא עירב · מבטל (א*) את רשותו · אימתי בזמן שמוליכין ערובן במקום אחד · אבל אם היה ערוב בא אצלן · או שאין עמהן דיורין בחצר · אינן צריכין לערב · ח חמש חצרות פתוחות זו לזו · ופתוחות למבוי · ערבו בחצרות ולא נשתתפו במבוי · מותרין בחצרות ואסורין במבוי · ואם נשתתפו במבוי מותרין כאן וכאן · ערבו בחצרות ונשתתפו במבוי · ושכח אחד מבני חצר ולא עירב מותרין כאן וכאן · מבני מבוי ולא נשתתף · מותרין בחצרות ואסורין במבוי · שהמבוי

ר"ע מברטנורה

ז האחין השותפין. הכי קאמר האחין האוכלין על שלחן אביהם והשותפין האוכלים על שלחן אחד. ואוכלין על שלחן אביהם לאו דוקא אלא נוטלין מזונותיהן מבית אביהם ואוכלין אותם כל אחד בביתו. וכן השותפין עושים מלאכה אצל בעל הבית בשותפות ונוטלין מזונותיהם מבעל הבית ההוא ומוליכין לאכול בבתיהם: וישנים בבתיהם. והם ואביהם [ואחרים] דרים בחצר אחד: צריכין ערוב לכל אחד ואחד. אם רוצים לערב עם אנשי חצר: מבטל את רשותו. צריך לבטל את רשותו: אימתי בזמן שמוליכין את ערובן. לתתו לאחד מבני החצר דהואיל והוזקקו לערב ושאר דיורין אסרי אינהו נמי אסרי וצריכין כלן ליתן פת בערוב הואיל וחלוקין דיוריהן בלינה וגם אין אוכלין על שלחן אביהן ממש אלא כל אחד נוטל פרנסתו ואוכל בביתו: אבל אם היה ערוב. כל החצר בא לבית אביהן שלא הוזקקו לערב שבית בעה"ב מונח בו הערוב א"צ ליתן פת: או שאין עמהן דיורין. אחרים שאין דיורין מזקיקים אותם לערוב א"צ לערב דכיחידים דמו (נא*): ח פתוחות זו לזו ופתוחות למבוי. בגמרא מוכח דלא תנינן במתניתין פתוחות זו לזו משום דקיימא לן שאין מבוי ניתר בלחי או קורה עד שיהיו בתים וחצרות פתוחים לתוכו כלומר שני בתים פתוחים לכל חצר ושתי חצרות פתוחות למבוי והכא כיון דכלן פתוחות זו לזו ומעורבות יחד דרך פתחיהן חדא חשיב להו ולא תנינן אלא המש חצרות פתוחות למבוי: ערבו בחצרות. כל אחת לעצמה: מותרים בחצרות. מותרין כל בני חצר לטלטל ואסורין במבוי דאין סומכין על ערוב במקום שתוף: ואם נשתתפו. במבוי לאחר שערבו בחצרות (ב*) מותרין כאן וכאן: ושכח אחד מבני חצר ולא עירב בחצרו להתיר חצרו אבל בשתוף היה לו חלק: מותרין כאן וכאן. דטעמא מאי אין סומכים על שתוף במקום ערוב כדי שלא תשתכח תורת ערוב מן התינוקות והכא דרוב בני חצר ערבו אלא ששכח אחד מהם ולא עירב לא תשתכח תורת ערוב: שהמבוי

תוספות יום טוב

ז וישנים בבתיהם. כתב הר"ב הואיל וחלוקים דיוריהן בלינה וגם אין אוכלין כו'. משמע דתרתי בעינן שיהיו חלוקים בלינה ושלא יאכלו כו' ממש. אבל אם חסר אחת משתיהן או שאוכלין משלחן אחד ממש אעפ"י שחלוקי' בלינה או שאין חלוקים בלינה אעפ"י שאין אוכלין משלחן אחד ממש לעולם א"צ לערוב הואיל ובדבר א' אינן חלוקים או בלינה או בפת. ומשמע יותר דכשאין חלוקים בלינה דבעי קבלת פרס וצריך טעם לחלק בין פת ללינה · ובגמרא פליגי אי מקום פיתא גורם אי מקום לינה גורם · ומשמע דלמ"ד דלינה גורם אין צריך כלל לקבלת פרס כמו שאין צריך שום שתוף בלינה למ"ד מקום פיתא גורם . ועוד כל הפוסקים פסקו דמקום פיתא גורם · ולהר"ב משמע דמקום לינה וקבלת פרס הגי . ובטור סי' ש"ע בתר דפסק כמ"ד מקום פיתא גריס ולא אזלינן כלל בתר מקום לינה כתב הלכך האחין האוכלין בבית אביהם וישנים בבתיהם אינן אוסרין ואם נותן להם פרס ואוכלין בבתיהם אוסרין וכו' ע"כ. והוא משנתינו זאת ולמדנו מדבריו דהא דתנן וישנים בבתיהם לאו למימרא דמקום לינה מעכב אלא משום דמסתמא בבית שישנים שם הם אוכלין הלכך תני וישנים בבתיהם ולגלויי ולפרושי דהא דתני שהיו אוכלין על שלחן אביהם דלאו משלחן ממש הוא שהרי ישנים בבתיהם ומסתמא שם אוכלין אלא דמקבלין פרס הן. והשתא עקר דמלתא הואיל ואינם אוכלין על שלחן אביהם ממש אלא אוכלין בבתיהם הלכך צריכין ערוב. וקבלת פרס זה מהני להו בסיפא דמתניתין דאבל אם היה ערוב כו' וכך הוי ליה להר"ב לכתוב הואיל והן חלוקים דיוריהן בלינה והלכך אין אוכלין כו':

ח מותרין כאן וכאן. כתב הר"ב דטעמא מאי אין סומכין כו' ומיירי בנשתתפו ביין דאלו בפת סומכין לעולם כדפירש הר"ב לעיל במשנה ה': מבני מבוי ולא נשתתף כו' · ואסורין במבוי ואין אומרים שיועיל הערוב במקום שתוף כיון שהרוב נשתתפו. דהכא טעמא אחרינא [נב*] איכא מה שאין סומכין על ערוב במקום שתוף ולא משום שלא תשתכח כו' אלא כדכתב בית יוסף סימן שפ"ו דלא שייך למימר שיסמוך על הערוב במקום שתוף דערוב שעירב כל חצר לעצמו (דהכי איירינן הכא במתניתין דהא לא תנן פתוחות זו לזו) היאך יתיר לטלטל במבוי והרי אפי' מחצר לחצר שלא דרך מבוי אסור לטלטל עד כאן לשונו ובתוספות דף ע"א נדחקו מאוד בזה עיין שם · והר"ר יונתן פירש אחד מבני מבוי כו' · כלומר ששכחו כל בני חצר אחת ולא נתנו חלק ביין השתוף אבל בערוב הפת נתנו חלקן אסורים במבוי דאין סומכין כו'. אבל אם לא שכחו כל בני החצר להשתתף אלא אחד לבדו היה מותר גם השוכח במבוי כדאמרינן בערוב דהו לא אתי לאשתכוחי שתוף כיון דרובא שתפו עד כאן · ועיין מזה בפרק ז' משנה ע' מה שכתבתי בסייעתא דשמיא: שהמבוי

תוספות חדשים

משנה ז

(א*) האחין כו' לפיכך כו' מבטל כו' ע"כ וצ"ע מאי קמ"ל בזה פשיט' כיון דצריכים לערב דאי לא עירב צריך לבטל ; וא"ל דס"ד בדיעבד אם שכח א"צ לבטל א"כ ל"ל לאשמועינן זה ג"פ במשניות ה' ו' ו הקודמים ואפשר משום דהקילו כאן בשערוב בא אצלן כו' ה"א דבדיעבד גם כן א"צ : (מהורש"ח זצ"ל) :

(ב*) בהרע"ב ד"ה ואם נשתתפו כו' בחצרות כו' עכ"ל כן הוא בגמר' וקשה מאי קמ"ל · וצ"ל אליבא דהלכתא כמ"ד אם שתפו במבוי בפת אין צריכין לערב כדכתב הר"ב במשנה ה' א"כ ה"פ ואם נשתתפו במבוי ר"ל כיון דאיירי ערבו בחצירות שהוא דוקא בפת דלא מהני למבוי אבל השיתוף ממבוי נהי מהני זה והא דבגמ' לא מוקי כה"ג משום דבעי לאוקמי גם לאידך מ"ד דלא מהני אפילו בפת ממבוי להצר דלא כמ"ש התוס' כאן בזה ע"ש: (מהנ"ל) :

תוס' רע"ק

וממקומו עקר דעתו ואין לו אלא ד"א וכדלעיל במשנה ז' נ"ל ג"כ כיון דעומד בעירו לא עקר דעתו מעירו וכמ"ש התוי"ט שם בשם התוס' ועי' במהרש"א :

משנה יא

(הרע"ב ד"ה הב"ל אמה · הבלעת התחומים) (בז*) היינו לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מודו. ומש"ה אתי שפיר ההיא דפרקין מ"ג דהתם יצא לדב' מצו' · גמרא דף מ"ה ע"א :

פרק ד' משנה ז (הרע"ב ד"ה מה שהלך. אלא כלה די' אמות (בז*) ונגד זה במקום שנותן ערובו נותני' לו ד"א וחולה להן אלפיים לכל רוח ומתני' דהכא כר"י דמתני' ד' מ"ה : דתנו לחכמים דהם דס"ל דיש לו ד"א לכל רוח · א"כ הלא נשכר ד"א דהא עתה מה שמפסיד דחושבי' העיר לחשבון ד"א נגד זה במקום ערוב יש לו ה' אמות הוס' וריטב"א : (בא"ד אינו יכול לילך בתוך העיר) (מח*) וכתבו תוס' דמ"מ אם לן באמצע העיר מהלך את כולה ואבל מ"מ איע ניחשב לד"א להלוך חולה לה :

תוס' ד"ה חדשים

(מ*) ת"ש ד"ה ואם כו' לפי' במילונה כו' עכ"ל. והייט בכי יוסף בשולחן ערוך לעולם מוסיפת עד שיהיו ג' בפניות ואחד במילונה וכ"ה בס"ע סי' שע"ח:

(נ*) ת"ש ד"ה למעלה כו'. עיין סו"ס דס"ט סי' קפ"ב שהליך בזה. ובשפר (ס"ל) מולק עליו ע"ש:

תוס' רע"ק

פרק ו

משנה ב

(ת"ש ד"ה ר"י אומר. עד שלא יצא היום) (מט*) ולפ"ז גם כ"י ס"ל לענין דין ביטול דאחר שסחזיק זה ח"י המבטל לחזור מביטול ופליגי רק אם לזוקי כעכו"ס. וזהו כוונת התי"ט במתני' לי' ד"ה כי"ת. ובס"ם ליכא עוד סיוע ואפ"ל כאן במומר לחלל שבתו בפרהסיא ס"ל דמתני' מיירי בנישנעל דאינו בעכו"ס ועד שלא יולידו היינו כשנשתע ונעשית ד"י לס"ל דאף דאחר שסחזיק יכול לחזור מביטולו. וכתב הלח"ם דאפי' ביטולי עיקר לס"ל להגיה המשנה. ומ"מ אפשר דהלכה כר"ע דס"ל למזוד מביטולו אחר שסחזיק דקי"ל הלכה כדברי המקיל בעירוי. וכס"ד מתני' כתב ועשו לכיכם מצורי ונעשוי יום דשבת לא מהני לכו מאי ביטול שמא יולידו ויאכלו עכ"ל דקשה ר"י תע"ג .שסחזיקו בני מצרי מצרי תחלה מני

שהמבוי לחצרות, כחצר לבתים: ט שתי חצרות זו לפנים מזו. עירבה הפנימית ולא עירבה החיצונה. הפנימית מותרת, והחיצונה אסורה. החיצונה ולא הפנימית. שתיהן אסורות. עירבה זו לעצמה, וזו לעצמה. זו מותרת בפני עצמה, וזו מותרת בפני עצמה. ר' עקיבא אוסר החיצונה. שדרישת הרגל אוסרתה. וחכמים אומרים אין דרישת הרגל אוסרתה: י שפח אחד מן החיצונה. ולא עירב. הפנימית מותרת והחיצונה אסורה. מן הפנימית ולא עירב. שתיהן אסורות. נתנו ערובן במקום אחד ושכח אחד בין מן הפנימית בין מן החיצונה ולא עירב. שתיהן אסורות. ואם היו שם יחידים אוכלין צריכין לערב:

פרק ז

חלון שבין שתי חצרות. ד' על ד' בתוך עשרה מערבי שנים. ואם רצו מערבין אחד. פחות מארבעה על ארבעה. או למעלה [illegible] מערבין אחד

ב כותל

שהמבוי לחצרות כחלל לבתים. כמס שלקוד להוליך מבתים לחלל בלא עירוב כך לקוד להוליך מן החלל למבוי בלא תוך ד' תיעול לא דמי דבתים וחלל זו דה"ז וזו דה"ז אבל חלל ומבוי אינהו דמויות אל דנים הן: ט זו לפנים מזו. פניות פתוחה למילונה ומילונה לרה"ר ודיקא נמי אל פניות על מילונה לנלמ"ד: עירבה פניות. בעלמה לעלמו בחלה: אסורה. דהויל פניות בעלמה נגד החלונה בחלונה דהי לא שכיחי לא עבדה לעלמה ולוקמה בדליכא נגלים על החלונה: זו מותרת לעלמה וכו'. דנגל שמותרת בחלונה ליכא לוקמה כ"ע לוקר. דקא קבר לף נגל שמותרת לוקמה כשלא עבדה שם: וחכמים אומרים כו'. דקסבי לפלו נגל החלונה בחלונה כגון כשלא עבדה הפניות לעלמה ליכא לוקמה על החלונה והלכה כת"ק: י שכח אחד מן הפניות נגל החלונה ולוקמה: נתנו ערובן בחלונה אחד. בעבדו בחלונה זו עם זו וכתנו העירוב בחלונה וקבי לה חלונה אחד לפי שכשתי החלונות שכחו כלי ושכח אפי' אי מן החלונה ולא עבד בחלונה אפי' אי מן הפניות דכיון דחלונה אחד בחלונה ולוקמה בחלונה אחד בחלונה ע"כ. ובפי' אחד. כתב הרמב"ם בפירוש ר"ל הוא וכן לשכי ביתו שכח אחד כמו שבארנו ע"כ:

פרק ז בתוך עשרה. פירש הר"ב דיהא קלת מחוכ כו' דמס"ד הלר תני פחות מד' על ד' או למעלה מי' ואח"כ מגיפת לה תלת לאמיצעיתא לאפילו קלת כו'. גמ':

למעלה מי' מערבין אחד (נ*). פי' הר"ב ודוקא בחכ כ לאבל בבית המוקף אפילו למעלה מי' וכו' ליתא בגמרא וכלאה מזה. דאפי' בתים בלא חלר מוי ליכ יכולין לעלמל מזה לזה בלא עירוב וכן מוכח בפ"ב דלכ"ע אפילו לר"ם דמיקל בגגות חלרות וקלפיות שמ"ל לעבד מאמב דדיורין שתחת הגגות דמייני בתים אליבין עירוב. וכ כתב שם הרמב"ם בפירושו לר' שמעון דמיקל מכולהו שלומר כי החלוק והספרק בחקום שדיבר בלבד חלרות והגגות וכו' אבל אם שהוא לחוליל דבר ומה שים בבית עכ"ל. הכי פחתר כו' חלא שם עשו עירוב בין שני הבתים עכ"ל. הכי דלרבי שמעון דמיקל מכולהו אפילו הכי ס"ל דבתים לריכין לעבד ולא התנה שיהא שם חלר. וזה ומה שיקשה על דברי הרמב"ם שהעתקתי בריש פרק דלעיל דומכח שלא תקבי שלומה וד"ה חלא כשים דיורין חלוקים חלל חקום שיד כולן שוות בו דהוו הדיורין כשוה היחיד והחקום שיד כולן שוות בו בעין שה"ר לריכה למנוך דלמא יחליפו בין חלו הדשוות לה"י וה"ר ומם כשלישית השם אבל שתי דשוות שוות אבל ה"י מדברי שנוהו עליו שלומה ו "ד ולחולי שום

ס כותב

ב כותל שבין שתי חצרות. הלי דנקט כאב ד' לאו משום דלריך כותב ד' למשני סתימה דמתילה בכותב כל דהו סיוע סתימה אלא משום דצעי למתני סיפא היו [בגמרא] פירות אלו עולין מכאן ומוכלין ובלבד שלא יורידו למטה [דמסיק] ליתות בלבני כסאם ולסתי דיכא גריך סתימה כותב ד' דמתות ועד' הוי מקום פנוי ומותרין אלו אלו להוכיר למטה: ובלבד שלא יורידו למטה. לדיוקין בגמרא מאל בתלר שכי: יפר מכאן הוי פרלה. והויא כלה כתלר אחד ואם עברה כל אחת בעלמה הוי כתלו חולקין את עכוזן ומוסקין אלו על אלו: **ג** מכין. לתוך הוא ומפסיק על פני כל התלר כלה: ובאב ד'. דמתות מכאן הוא לסמעו ממתו לסמתו: ואפי' אלא תבן וקש. לאו סתימה היא דלא מצטל ליה התם דקאמר לעלו: **ד** כתן עליו נסר. ממתו לסמתו כעין גסר הוי כמו סתם: ד' גזוזטראות. כעין תקנה בולטת מכא"י על כ"ל וכתן נסר כאב ד' אב לאו הוי כמי סתם: סתות מכאן. שאין הנסר כאב ד' לאם יכא לעבור עליו ולא ניחא אסומיסתים: **ה** מתבן. גדיש של תבן ומסיק על פני כל רואב החלרות: אלו מוכילין. מכיתין בהמתן לאכול מן התבן ולא מיסקין לגאת ממעיט התבן עי' ס"ל אלם רקות ולקבי מהדדי ומטלטלי בתלר ולא מקבי לדעתיהו להא לא מיסקין דהא אפי' ממעיט אי לא הוי ממות ויותר לא לקבי דהא ' לממות סתמא הוי ואין בהמה ממעטת כ"כ בלילתה [בשבת אחד]: כתמעט התבן מי' סתמים. על פני כל תוכך התלר או בשאר עפר ממות [ועוד]: מערבין מ'. אם כתמעט בחול לפני השבת: **ו** מניח את החבית. אפלו יכלה ואי לריך לזכות דאלו מקלהם אין לריך לזכות: ומזכה להם על ידי בנו ובתו. לומר להם קבלו חבית זו וזכו בה אפם כל בני העולי ומזכה מגבית העכוב בידו אפם אין הקרקע דכל היכא דוכתא בכותים לא הוי זכיה ולומר זכיתי להם:

עירין

ב כותל שבין שתי חצרות. גבוה עשרה ורחב ארבעה. מערבין שנים ואין מערבין אחד. היו בראשו פירות. אלו עולין מכאן ואוכלין ואלו עולין מכאן ואוכלין, ובלבד שלא יורידו למטה. נפרצה הכותל עד עשר אמות מערבין שנים. ואם רצו מערבין אחד מפני שהוא כפתח. יותר מכאן. מערבין אחד ואין מערבין שנים: ג חריץ שבין שתי חצרות עמוק עשרה ורחב ארבע. מערבין שנים ואין מערבין אחד אפילו מלא קש או תבן. מלא עפר או צרורות מערבין אחד ואין מערבין שנים: ד נתן עליו נסר שהוא רחב ארבעה טפחים. וכן שתי גזוזטראות זו כנגד זו מערבין שנים. ואם רצו מערבין אחד. פחות מכאן מערבין שנים ואין מערבין אחד: ה מתבן שבין שתי חצרות גבוה ' טפחים מערבין שנים. ואין מערבין אחד. אלו מאכילין מכאן ואלו מאכילין מכאן. נתמעט התבן מי טפחים מערבין אחד ואין מערבין שנים: ו כיצד משתתפין במבוי. מניח את החבית ואומר הרי זו לכל בני מבוי. ומזכה להן (נה*)על ידי בנו ובתו הגדולים. ועל ידי עבדו ושפחתו

הכ"ב כתבתי יפוב בשבת ועדכי מלך בשייעתא דשמיא (א*):

ה מאכילין כתב הכ"ב מכיתין בהמתן כו' אבל בידים לא (נד*) כדלימת בגמרא ומפרש רש"י דאי ומסקיל בידים מיסקין דשקיל טובא ומעטיו וכו' אבל בהמה לא תמעט בלילתה [כ"כ] בשבת אחד וכדכתב הכ"ב. ומקשה דלקמן פרק ר' מסכת ג' מפרש דמתילה שכפרלה בשבת לא בטל עכוב כו' כדפי' שם הכ"ב. ומלשתי בהרא"ם שמפני קושיא זו מפרש למתניתין דבמול קאמר ומקוב בידים דלמא ממעט ליה בעבב שבת שמוך לחשכה ולאו לדעתיה ומטלטל בשבת בתלר התקוה וכן מוכח בשבת דמתני' דהתמעט דמייתי בחול כדפי' הכ"ב. ובגמ' פריך ממתני' דהכא דמסיק למתבן למתילה לדלעיל מתני ג' דמלא קש ותבן לא מיין ומשני לענין מתילה משמע ליה למתילה (מידי דהוה לעבוד ולוכסות וכלי בהמה דס"ק ומשמע מ') אבל לענין מלילה לחוץ בשני מלילה מחיץ ולדון בכותם דמתוס ליה בהתעה ולוכסות לא לא. ועיין מסכת ג' ס"ח:

ו ומזכה כתב הכ"ב ומזכה מגבית העכוב בידו בשבת. גמרא. ועיין מ"ש בגמרא ד' פרק קמא דקדושין ומסכת ג' ס"ק דב"ק: **ומזכה** לו ע"י בנו ובתו הגדולים כו'. הכא לא פי' הכ"ב והרמב"ם כדפי' בגמרא ה' ס"ק דמליעא. דגדוליר אחיין קטוכין על שלחן

שפות

ו ישים

(א*) ת"ש ד"ש מעגלין כו' ומה שמצאתי שם כי' עכ"ל. סמיהסם הוא דכיון דע"י נפל כאב ד' פייבי היכי דייק בגמרא זו כנגד זו מין לפי' מפלני עובא ליפתכי ע"י נפל ד' מלמדיגין לעיל נפי כותב:

תום' רע"ק

מזניר מיכאו לזרז לריך כשקידם היום יעשו לאיזה שימוש בשבת. ובזה מני לשאר המזקה מ"י לאזור ולזכות בו. ולכ"י מזניר שימשכו בשה לשפסר. לעשות כל מסמיסם בשחילה קול' שיולית ויחזור לזכות. ובלייתי' דקתני עד שלא תחשך הייבו דהבריית' נקט סעע' דהוי כעבו"ם ולא משכי ניעוכו שאל למה לנקט קס"ל סעשה למעי לאהלוכי בי' לשתי לריך לפרש המזיקו מצע"ל. ול"ע.

ובריטב"א הניל בשם הירושלמי לשון לשימוש ל' הכ"ל לעעמת דל"י ליחזור מניעולו זהו רק בלוקי לשע"ג דשבשל כיסהלל לא אלים ניעולי' ולא נשר ושבשל שאל כיסהלל גשור אלים בעולי' וכיון לשחזיקו בני מבוי שמבוי הו לא מני לעיילה ל"ל:

משנה ה

(ושאל זה ליכס לריכי לעיל) (נ*) בשוניין עוקי רבש שאל שניין ל' מעלות ועדכו עם מבוי זה ועם מבוי זה וכניסו שעיכות בשאל כלין שעוני מעלות ועין לריכין

ושפחתו העברים. ועל ידי אשתו. אבל אינו מזכה לא על ידי בנו ובתו הקטנים. ולא ע"י עבדו ושפחתו הכנענים מפני שידן כידו: ז נתמעט מוסיף ומזכה ואין צריך להודיע. נתוספו עליהם מוסיף ומזכה וצריך להודיע: ח כמה הוא שיעורו בזמן שהן מרובין

תוס' רע"ק

סלמן מגיהס ומפילו קטנים כו' דמחי התס דלעיל מליתס דטעמא דהתס זוכה בעלילות גמו מיהו מלמ מסוס מיגה ומלכך מלי בסומך על מלמהו למיגה מבל מה שהתס כולה לזכות למחרים על ידי גמיו זוכים הס למחרים כמיגים דטעמא. כן מסיק בפ"ו בסם מסוגת הכמ"ן קיימן כי"ג דלפילו לבי יוחנן דמפקת בעלילה כמו שכתבתי בציור ליה הכא קטן קטן ממש ומהטעם שהתבלר. כ"כ התוספות בעלילות דפ"ח דף פ"ג ע"ב לעיל מחר דמולה לבי יוחנן: **ושפחתו** העבריס. בפ"ק דקידושין מפכה ב' תכן דלמה העבריס קוכה לה עלמה בקיומין ומפתה לה מפכתה לה שפחה עבריה מלה קטנה ומכי מוקי לה בגמרא פ"ו דגיטין דף ס"ז ע"ב. ובפתוס' מבוחות דכבן לעני שתזכה לפילו למחרים ומלני שפחה ומבתו הקטנה לפילו תיומ ידו כיצד [כ"ל מל"ל יד"ה כיצד] היימו כיל מגיה מבל לה כיל כבד מלון קניגו בה קנין גמור. ומכי מו מסיק בגמרא פרק קמח דעלינה דף י"ב. דהמ דתכן התס מליתס שפחה עבריה מלה מייגי מל דבר מלה לתסוק מל בבד מלה:

ועל ידי שפחה. בפרק בתרא דכדרים ומפכה ר' תכן קממא כבני מחיר דיד לשפה כיד בעלה כמו שכתבתי שם. ומשום הכי מוקי ר"מ דהכא כשמיגו זכה ולפיכך ומשפה יהיה מלה ולין יהה כידו. מבל הרמב"ס העתיק המשנה כלותה בפרק ר' מהלכות פרומין. וכתב הכסף ומשנה דלמן קיימת לן דלה כבני מחיר מלה בבענן דשבני דיש קנין לשפה בעלה עד כלן. ותמיהני דהא מגואר שהרמב"ס פוסק כבני מחיר בכדרים כמו שכתבתי שם בשיעתא דשמיע דלי שביבה ליה בבענן לה היה מלריך התם לומר שתי לשוחות על מנת שתין לבעליך לשות בהן ומה שתלני בה עשי תלה בחדא לבני. ולין לומר לחלק בין כדרים לשאר דבריס שכן פרק בהדיה בשוף פרק ג' מהלכות זכייה. ועוד שתם וכתב בפרק ני מהלכות מיזוח שמתנה שתין לבעלה רשות בהן שימוש על מנת שתין כו' תלה מה שתלני תעשי בהן. ולפ"ז אי שפה בגמ' לה הוזכר תלה על מנת שתין לבעליך רשות בהן. ועוד תיומ לשפילו לבבען תין קנין לשפה בלה בעלה תלה בשומ ע"מ שתין לבעליך רשות בהן מיהת. ולפי מ"ש בבדרים להרמב"ס לה מהני לבבען תלה בשומ גם כן ומה שתלני בהן תעשי. וכן עיין מ"ש בשנה ג' פרק ג' דקידושין. ומ"ש בשנה ג' פרק ח' דפאה:

מפני שידן כידו. ולקמן בים פרק ח' ליתה מעבד על ידי עבדו וכו' פ' בשביל ועל ידי בנו ובתו כו' מפני שידן וכו'.

וכתבו התוספות [בעבדו ושפחתו קט'] כלתוניתן בריש הזורק בגיטין דיד עבד קני ליה בדבים. ע"כ. ובלתה דה"ל לה קתי תלה בעבדו כו' ובעומת דבנו ובתו הקטנים לף על גב דים להן יד לזכות כשהגיע לכלל תגוז ובעלו. לגול וזוקו כדליתה בגיטין. ופשקו הרמב"ם פרק ד' מהלכות זכייה ובוב ח"מ סימן רמ"ג. ומשמע בשבי מייבי דלי לה תימ הכי שפחה העבדים דקטנה היה ולם לה הגיע לכלל זה למה תזכה וכל שכן לתחרים. תלה היינו טעמא דהכא דלעניו עבוד כיון שיכול לעבד בשפילה שהם מסוכין עליו כלקמן בגמרא הלכך לתני שתין יכול לזכות על ידיהם. ולעניו כבעני כתי הוה קני בהי טעמא תלה נקט טעם מכוון טפי. וע"ל דולמי לגבי עבדים כבעבים יתן כידו תוס מיהו לגבי הקטנים לע"ג דלתו כידו ממש הוא מ"מ כיון שתין הקטנים יכולים לזכות לתחרים הרי כתלו העבוד עדין ביד המזכה. ובלפי הא הוי כידו ולהכי כללינהו לגבי הא מלתא דידן כידו: **ז נתמעט** המוכל. מע"ש הבני. הר"י יוכתן: **מוסיף** ומזכה כו'. כתב הר"י כיון שבשתר כו' היו בלתה כמעבד מתחלה. דבל המעבד לתחרים בתחלה לריך להודיע משום דלמא חוזה הוא לו כדמשבש הר"י בפ"ק בבתרא דף ל"ב ע"ב * **וצריך** להודיע. כתב הר"י ודוקא בזמן שים לתלר בני שתים לפני מבוחות שבשעשה כו' לתוך כו' והיה תוקימתא בגמרא דקוף פיבקין דמתניתין דהבא בתלר שבין ג' מבוחות ומשמע הרמב"ם כמ"ש הר"י והשיגו הרתב"ד בפ"ה מהל' מבוא סיה לו שבני יוכל להשתתף גם עם התחרת למאי דפשקינן הלכה כר' שמעון בגי' תליות שבפ"ד ומשמע ו' ותירן המגיד דהרמ"ב דלה משום שיהה לתוך בתחרת בגעו בה תלה חוזה לו ותיהו כולה להשתתף בשתיהן וכמ"ש לשומו לקמן בסוף הפרק בפ"ד: **ח כמה** הוא שיעורו. לכתוכה לשתוספי מבוחות קתי דבים תתן קיימין. וכן פי' הר"י יהוכתן וכתב דהוא הדין לעבוד תלוות והר"י כתב שתי דעות בעבודי תליות בגמרא " ועיין מתי בגמרא לקמן מכונן

משנה ז (נ"א*) ומבואר בסוף פ"ק דגיטין (נב*) עדיין תיהו מתוכח שם לתוספי כולה ר"מ וכו' וסייעו לפי שני' בתוספ' דף ע"ל מסקו בשם. **מתני' שבני** ום גזה ושפחתו דמליתס כיון דכוכס מליכס לס שפחתס. ר"י גיומ בפיבס דבכס בי ולס בשפחתס וגיע: ומ"ש שתי"ע ושתוס' דף ע"ל מסקו בשם.

מתני' שבני

מרובין. מזון שתי סעודות לכולם. בזמן שהן מועטין כגרוגרות. להוצאת שבת לכל אחד ואחד: ט אמר רבי יוסי במה דברי אמורי בתחלת ערוב. אבל בשירי ערוב כל שהוא. ולא אמרו לערב בחצרו אלא כדי שלא לשכח את התינוקות: י בכל מערבין ומשתתפין. חוץ מן המים ומן המלח. דברי רבי אליעזר. רבי יהושע אומר ככר הוא ערוב. אפילו מאפה סאה והיא פרוסה. אין מערבין בו. ככר באיסר והוא שלם. מערבין בה: יא נותן

ח מרובין. ר"מ כדי לחם ולמעלה: מועטין. פחות מ"מ: מזון שתי סעודות. הן ר"מ גרוגרת: להוצאת שבת. פירוש שלא תצטרך לאכול שבת בי השמש ביום ה' בשבת מכגרוגרות: ט בשירי הערוב. שכתוב"ע לא חשבו לערב בחלכות. אלא שכשתפו בעבוי שלא תצטרך תוכת עירוב תיכות מתיכוקי שלין יודעין שכשתפו בעבוי הלכך מקילין בית ותב"ג דבעשת דמערבין עירובי חלכות לאחר שכשתפו בעבוי הוי כדי שלא תצטרך תוכת עירוב מן התיכוקות מ"מ אין הלכה כר"י בשירי ערוב דלא מקילין בית כולי האי: י בכל מערבין. עירובי תמרים דאלו עירובי חלכות אין מערבין אלא בשת ומיהו בכל מערבין דאמר רבי אליעזר הכא לאתויי עירובי תיכות שמערבין בשת פרוסה ואע"ג שליפה ר"י ואמר דוקא ככר שלם הוא עירוב והלכה כר"י (ת*): אין מערבין בה. ובעשת משום דאיכא שבאים בני החלר לידי ואחלוקת לומר לכי כותן שליפה והוא כותן פרוסה: ככר בתיקר. והוא שלם מערבין בו. כותבין לותו בערוב עם שאר ככרות של בני חלר ובלבד שיהיה בין כלם כגרוגרות לכל אחד ואחד. ובמ"ש פי' ככר בתיקר מערבין בו לבדו לכל בני החלר ות"ל פירוש יא נותן

מרובין פי' הר"ב י"מ בני לחם. לשנת דגמ' נקט. ופי' הר"ב יוכתן י"מ בעלי חליטו למצוי לו בעלי בתים לחלר ולא קשדיגן לגולגלתא דכל בני בית של כל אחד עד כאן. כלומר חלא לומחייבים לחת הלק לערוב:

מזון שתי סעודות. כתב הר"ר יוכתן כיון דדבר שהוא הוא שגי לאו בשכי ע"כ. וכ"ל דמזון ג' סעודות לשכי הוי דבר חשוב שכן עשוי שעודות שבת בתים הן כמו שאשבש בשבת ג' פרק לשקמן * ועל מ"ש הר"ב שהן י"ח גרוגרות כתבתי בזה בפרק י"ן דכלים ומשנה י"ח:

ט אמר רבי יוסי וכו'. כתב הר"ב לאין הלכה כר' יוסי וכ"פ הרמב"ם ושם כן חלוקין עליו תביניו דהלכה מכלל דפליגי. וכן נראה דשנת דמתניתין ז' הוא דפליג דלר"י אין לאו לרישוי עירוב אלא בשלשה דוקא ולר"י אפילו בשנים וכן משמע דוקא שמערבין בשת פרוסה ולא בשלם. ופליג עליה ר"י ואמר דוקא ככר שלם הוא עירוב והלכה כר"י (ת*): אין מערבין בה. ומשמע מזה שגים בני החלר לידי ואחלוקת לומר לכי כותן שליפה והוא כותן פרוסה: ככר בתיקר. והוא שלם מערבין בו. כותבין לותו בערוב עם שאר ככרות של בני חלר ובלבד שיהיה בין כלם כגרוגרות לכל אחד ואחד. ובמ"ש פי' ככר בתיקר מערבין בו לבדו לכל בני החלר ות"ל פירוש יא נותן

המקדר נמי בלשכת דלאו לאחלוגי ולא רבי יוסי לומר לאבל לפי האמת פליגי. ועיין בפוף פירקין. *ובשאלתא ו' פ"ח דעזיות. ובעור פ' שם"ח פוסק כר"י ובלאה דקבילה ליה לבעור לחא ולא לאחלוגי כדאמר חכי' לאבל קשם דלמאי יכלה להוסיף. וי"ל דיכלה להוסיף כדי שלא יכלו גם זה בכשלא שיהיה לחוספת זה דין ערוב כבשלשתם. וקשלין דבשלי להוסיף ודיבו דין ערוב בהשתן ות"ל למודיע:

ולא לאמרו כו'. כתב הר"ב הלכך מקילין כו'. וכתב בשי' ודיבו דשמעו לחתן קלי לתבוויבו לאמרות ולחלכות וכדפירשתי לעיל בשם הר"י יוכתן. וכתב עוד הר"י ור"ח שיורי שתוף כשהערוב קיים ע"כ ולטעמיה לזיל דס"ל דטעמא דלין קומכין על ערוב בשקום שתוף נמי משום שלא תשתכח הוא וכמ"ש בשמו שרק לעיל משנה ח'. לאבל לפירוש הב"י שכתבתי שם דוקא לשמר כ' יוסי בערוב חלכות לאבל לא בשיורי שתוף ודיבו לבקש ערוב והא לאן בשתוף קיימין לע"ג דהוא סדין לערוב ע"מ עקר משכתיבו בשתוף. חלא דבשתוף אין הדין כן הלכך לילערך למשקש מאי דמייתי:

בשי"ם ועיין בשאלתא לקמן מה שלכתוב שם בש"ד:

י בכל מערבין וכו'. עיין לים פרק ג' מ"ש שם: **ככר** בתיקר כו'. רשי' פירש בתלת לחקר. וכן נראה פי' הרמב"ם שהביא הר"ב. וכתב בשי' ודלמן פירוש כתב ודלמן תהיה שעור מועט. ועיין מה שכתבתי פרק ד' משנה ג' בשכתב מעשר שני. ומ"ש הר"ב שמותרין לותו עם שאר ככרות כו' ובלבד כו' וכן דעת רשי' ודיבו דקבילה ליה דהא לתבן לעיל בשעור קלי גם לערוב חלכות וכמ"ש הא לעיל לא קלי חלא לשתוף. ושם כן רבי יוסי לעיל לא קלי חלא לשתוף דהא עד השתח לא לייבי בערוב חלכות כלל. והילך יאמר בד"א ולא קשיא דקלי ליה עירוב דשבי שוי משכחת לה בשי' ומשנה ה' ובפוף פרק ע'. לאבל קשה הא דקאמר ולא לאמרו לערב בחלכות כו' דשוי ליה למוכחא ולא לאמרו לערב בעבותות. * (ומיהו בשי"ד לף מ"ו ע"ב מפרש רשי' דבשלא תצטרך תוכת עירוב * (תמוהין) קאמר ולפי זה דעתו נמי דבשתוף מצותות קאמר רבי יוסי וכן השכיחו התוספת שם בשם ר"י וכתבו דקלי שתוף מבוי עירובי חלכות בשמה דוכתי. ולעיל מיבה בלותו דבור כתבו דלים לפירש"י דשכח. הבריית שכתב הר"ב בשי"ו משנה ה') ועוד שמ"ש בשי' לעיל משנה ה' בשם ר"י הכי מסיק להרמב"ם ושתוף מצותות לית בית הלי נעשית דשלא תצטרך כו'. ובכלה

(ת*) נשמיין לף מ"ב ע"ב הקשו מתניי זו שלי רב יוסף בשמעת דרב דשתוף שליט מכיבו ומוליבו דרך שתים ומשני לשפקי' ועיילי'. ותמי' לי ממ"ש שוש שם ד"ה בני שערב דשכבשה והולשה לית מוטיל לם לינו של שמותבי' נלותו שעה דמפיק ומעייל. ות"ב לית שייך בזמשני' דשכח לשפקי' ועיילי' שם מקרש לזה דשפניות כולו [שלו] בשמ"ב קורש שלשה לשפקת לשם לא משני. ועי"ב לשפקי ועיילי' לשפ שתוף וזיבה לשם ת"ב לתוש לית לשיך לזכות לשם ת"ב לשפ

תוספות חדשים

(ת*) הר"ב ד"ה בכל מערבין כו' וכלבה כר"י עכ"ל וכ"פ בשם"ב פיבון שם"ו ופ"ו ומ"ל בשם בית שמערבין הא לחין מערבין שלא בשת שם. ולבן מצבו לקבץ מכל בית מערב קמח כו' ע"ש:

תוס' רע"ק

פרק ז

משנה ג

(ת"ש ד"ה שלא. ושך שלא בשי) (נג*) משני' ולאי דוקא שלא שקאמר דשא קתני מערבין לשפ ולין מערבין בשים ובייבו דוקא בשלא הוא לחין מערבין בשלה בשלוחה לשקום שתוף וכן בשלא יותר מערב לשות. אבל שלא ד"ש בוחב לו מערבין ג' ולו מערבין ג' לשני בשתם:

משנה ה

(ת"ש ד"ה שלכילין. אבל בילים לא) (נד*) ואפילו לשעויד בשמש שם בילים לשוב דבזי' שמא יתן לם בילים וישבר שבשם ולינו אותר שלא בקליש לם בשפש בשעה שמעשמה שלא בשם. ותוקע בשתבן שבין ג' שליכות אבל בשתבן שבשיש כיון לים לו תקנה לי משמיש ביבר ושותר שפי ליתן לתוך קופתו:

משנה ו

(מיש שת שמניח כו' ושכח לבן) מרובין פי' הר"ב י"מ בני לחם. לשנת דגמ' נקט. ופי' הר"ב יוכתן י"מ בעלי חליטו למצוי לו בעלי בתים לחלר ולא קשדיגן לגולגלתא דכל בני בית של כל אחד עד כאן. כלומר חלא לומחייבים לחת הלק לערוב:

מזון שתי סעודות. כתב הר"ב יוכתן כיון דדבר שהוא הוא שגי לאו בשכי ע"כ. וכ"ל דמזון ג' סעודות לשכי הוי דבר חשוב שכן עשוי שעודות שבת בתים הן כמו שאשבש בשבת ג' פרק לשקמן * ועל מ"ש הר"ב שהן י"ח גרוגרות כתבתי בזה בפרק י"ן דכלים ומשנה י"ח:

ט אמר רבי יוסי וכו'. כתב הר"ב לאין הלכה כר' יוסי וכ"פ הרמב"ם ושם כן חלוקין עליו תביניו דהלכה מכלל דפליגי. וכן נראה דשנת דמתניתין ז' הוא דפליג דלר"י אין לאו לרישוי עירוב אלא בשלשה דוקא ולר"י אפילו בשנים וכן משמע דוקא שמערבין בשת פרוסה ואע"ג שליפה ר"י ואמר דוקא ככר שלם הוא עירוב והלכה כר"י (ת*): אין מערבין בה. ומשמע מזה שגים בני החלר לידי ואחלוקת לומר לכי כותן שליפה והוא כותן פרוסה: ככר בתיקר. והוא שלם מערבין בו. כותבין לותו בערוב עם שאר ככרות של בני חלר ובלבד שיהיה בין כלם כגרוגרות לכל אחד ואחד. ובמ"ש פי' ככר בתיקר מערבין בו לבדו לכל בני החלר ות"ל פירוש יא נותן

המקדר נמי בלשכת דלאו לאחלוגי ולא רבי יוסי לומר לאבל לפי האמת פליגי. ועיין בפוף פירקין. *ובשאלתא ו' פ"ח דעזיות. ובעור פ' שם"ח פוסק כר"י ובלאה דקבילה ליה לבעור לחא ולא לאחלוגי כדאמר חכי' לאבל קשם דלמאי יכלה להוסיף. וי"ל דיכלה להוסיף כדי שלא יכלו גם זה בכשלא שיהיה לחוספת זה דין ערוב כבשלשתם. וקשלין דבשלי להוסיף ודיבו דין ערוב בהשתן ות"ל למודיע:

ולא לאמרו כו'. כתב הר"ב הלכך מקילין כו'. וכתב בשי' ודיבו דשמעו לחתן קלי לתבוויבו לאמרות ולחלכות וכדפירשתי לעיל בשם הר"י יוכתן. וכתב עוד הר"י ור"ח שיורי שתוף כשהערוב קיים ע"כ ולטעמיה לזיל דס"ל דטעמא דלין קומכין על ערוב בשקום שתוף נמי משום שלא תשתכח הוא וכמ"ש בשמו שרק לעיל משנה ח'. לאבל לפירוש הב"י שכתבתי שם דוקא לשמר כ' יוסי בערוב חלכות לאבל לא בשיורי שתוף ודיבו לבקש ערוב והא לאן בשתוף קיימין לע"ג דהוא סדין לערוב ע"מ עקר משכתיבו בשתוף. חלא דבשתוף אין הדין כן הלכך לילערך למשקש מאי דמייתי:

בשי"ם ועיין בשאלתא לקמן מה שלכתוב שם בש"ד:

י בכל מערבין וכו'. עיין לים פרק ג' מ"ש שם: **ככר** בתיקר כו'. רשי' פירש בתלת לחקר. וכן נראה פי' הרמב"ם שהביא הר"ב. וכתב בשי' ודלמן פירוש כתב ודלמן תהיה שעור מועט. ועיין מה שכתבתי פרק ד' משנה ג' בשכתב מעשר שני. ומ"ש הר"ב שמותרין לותו עם שאר ככרות כו' ובלבד כו' וכן דעת רשי' ודיבו דקבילה ליה דהא לתבן לעיל בשעור קלי גם לערוב חלכות וכמ"ש הא לעיל לא קלי חלא לשתוף. לאבל קשה הא דקאמר ולא לאמרו לערב בחלכות כו' דשוי ליה למוכחא ולא לאמרו לערב בעבותות. * (ומיהו בשי"ד לף מ"ו ע"ב מפרש רשי' דבשלא תצטרך תוכת עירוב * (תמוהין) קאמר ולפי זה דעתו נמי דבשתוף מצותות קאמר רבי יוסי וכן השכיחו התוספת שם בשם ר"י וכתבו דקלי שתוף מבוי עירובי חלכות בשמה דוכתי. ולעיל מיבה בלותו דבור כתבו דלים לפירש"י דשכח. הבריית שכתב הר"ב בשי"ו משנה ה') ועוד שמ"ש בשי' לעיל משנה ה' בשם ר"י הכי מסיק להרמב"ם ושתוף מצותות לית בית הלי נעשית דשלא תצטרך כו'. ובכלה

תום' ר"ע ך

אמר הא כיון דעייל לכל אלא ואלא יוכל להקנות לכל מי כשבא לחליו דקניו מלא דחליו יקנה לו חלקו. וגם כשמעייל לאלא דאמון יכול בעל האלא לזכו' בקניו מלא בעל כולם. ולף באלא שאינו משתמר זהו שפליט לעייל ולפקי' יהי' שליח לשמרו האלא על ידו ואזי משתמר לדעת בעלים ע"י שלוחם ול"ע:

משנה יא

(ברע"ב ד"ה נותן. ולך עמו בשלא) (נו*) ע"י כריע"ב שהקשה דלך עמו בשלא קיי"ל דזעירי קומות כלאחרי פ"ד דעלייע בעלי' של לוקח מוכרת ביד מוכר דל"ם שוא נשבר מיהך בעלי' לוקח גופי' טרח ומייל ע"י בתי"ט פ"ד מ"א דגי"מ:

יא נותן אדם מעה לחנוני ולנחתום כדי שיזכה לו ערוב דברי רבי איעזר וחכמים אומרים לא זכו לו מעותיו ומודים

וכלאה לי דלהרמב"ם הא דתנן לעיל ולא אומרו כו' לאו עשויים דכ"ע הוא כדפירש"י והכ"ג. אלא מלחא בשפי כשפה היא. דהשתא דקליק משיעבא דשתוף ובעי למימר שיעבא דערוב מלידות מקדים התנא ושונה לף על פי שיתחפו לריכין לערוב מלידות אבל לא אומרו כו' ובגמרא וכ"ף לא גרסי ולא גרסי בו"ו וכיתא טפי ולי נמי גרסי לתי שפיר. ועיין מ"ש לקמן בשמעה השמוכה בשם הרמ"ם:

יא נותן אדם מעה כו'. בגמרא פריך מלי טעמא דר"ח הא לא מצך ומשני עשתו כלאבעה פרקים בשנה דתנן (בשרק ה' דמולין משנה ד') שהעמידו דבריהם על דין תורה שעות קומות כמו שפי' הר"ב שם. הכא נמי משני תיקון שנת העמידו דבריהם על דין תורה והכ"ג העתיק לו לנחתום וכן בפירש"י וכן בגרסת ישוסלמי שבשדר יכוסלמי: **לא** זכו לו מעותיו כו'. כתב הכ"ג ותפילו עירב כו' וזכה גם לזה כו'. בדברי רש"י כתוב וזיכה ביו"ד וכן משמע דל"ל שזיכה לו ע"י אחר ממה שכתב שהרי לא כתבון לזכות לו בשנת חנם כשאר המוכים ולי ליתא דלא זיכהו ע"י אחר ואלי קאמר שלא כתבון. שלא זיכה הל"ל דלאו כוותה חשבים אלא מעשה הוא דחשבים. הלכך משתבר דזיכה ע"י אחר קאמר ותפי' הרי לא ומהני ליה לפי שזה שזיכה לו ע"י אחר לא כיון לזכותו בשתת חנם כדרך המוכין. אלא כוונתו בשעות ומעות לינן קומות. ומה שזיכה על ידי אחר היה זה בשביל לחבים שלישים כמוכין בחנם כדרך המוכין. אבל לפי זה כי לא עירב החמוכי לחבים אלא לזה לבדו. וי"ל וזיכה ע"י אחר משמע דוהכי. ושקשה דמדקתני ותפי' עירב זה החמוכי לכל החבים דמשמע וכ"ם אם עירב לזה לבדו. וי"ל דהשתא לפי' כו' משום הוא דנקט הכי. ומ"ק לא משעית כשלא עירב הוא בשביל החבים אלא כל אחד בפיה עבודו דהשתא ודאי לינו מזכה העבוד בשביל זה שנתן המעה אלא ונינה חלקו ומעבד עם החבים. דמשמע דלא זכה בעבוד משום דמוות לינן קומות. אלא תפי' עירב בשביל החבים דהשתא ודאי שיזכה ע"י אחר בשביל שהם לא כתבו לו כלום ומלא כל העבוד שהניח בשביל החבים ובשביל זה שנתן המעה שזיכה על ידי אחר דמשתמע כיון שנת לכלל זכייה ע"י אחר לא כתבון לו לכל העבוד דלמא יזכה הבוד וינח המעה. תפ"ה קאמר דלא מהני לזה שנתן המעה משום דלמ"ג דזיכה ע"י אחר לא כתבון כו' אלא שיקנה בשעה. ומ"ג דודאי דבעלמא לא בעינן לקונה בשנשכה שימשך הוא דוקא אלא שלומו כמותו ומהני כשימשך ע"י אלים. וזה פשוט. מ"מ הכא לא עשאו בעל המעה שליח לזה אחר שעל ידו מזכה בעל החמוכי אלא כל כוותו לקנות מהחמוכי בשעות. וזהו שפירש"י והכ"ג לקמן בדבור שלין מערבין כו' שלא כתבון אלא לקנות וכו' ולא קמך עליו שיעשה שלומו. כלומר שיעשה לזה שמזכה על ידו שיהיה שלומו. והוחיל לא כתבון שיהיה זה מזכה שלומו. וגם החמוכי לא כתבון כו' מ"ב שמה יקנה בשעות ומעות לינן קומות. כך נרלה בעיני לעת רש"י ז"ל. ודלא כמו שכתבו התוספת דבחנם פירש"י שלא כתבון כו' לפי' אחר זיכה על ידי אחר דמשתמע כיון שבתבון לקנות בשעה מהחמוכי ומעות לינן קומות כל הזכיות שעשה החמוכי שלא מדעת בעל הבית קנעיד ולין מערבין שלא מדעתו וכתבו לשון הקונטרס לקמן כמי מוכיח כן. וכ"ל זה הלשון שהבאתי בשמוך. ובאמת שמוכח מתוכו דבכוונת הכותן תלי רש"י אבל על הדרך שכתבתי דמייבי שזיכה על ידי אחר ולכך אם היתה כוונת הכותן שיזכה על ידי האחר. ומהאחר יזכה לו הוי מהני דהוי כאלו עשאו הוא שליח לקבלה כלומר למשך. לאפוי מי שיוכה מעל לאחרים בשעות שכותן לו ואחר כך כותן האחן ליד הקונה שלא כוונה שימשך כדי לקנות. וזה זכה ומשכו מי לא הוי מזכיה מעליותא דכיון שמשך בשביל לין לכיך שילמר לו לך משוך וקני כמו שכתב עור מ"ש שומן קל"ז. וכתבתי גם כן בשמה ד' פרק קמא דקדושין והכא נמי לי הוא זה הזוכה כשלומו של זה הכותן מעה היה זוכה בשבילו לע"ם שזה לא כתבון כדרך המזכין. ומכל מקום זכה זה מפני הדברים שלמרנו וזהו שהולרך רש"י להוליא גם כן מכוונת הכותן מעה שלא היתה על שמך שיעשה שלומו וכדפירשתי אבל מכל מקום לא לחנם כתב מתחלה שלא כתבון החמוכי כו' אלא בכוונה מכוונת כתב כן לפי לתיירין בשזיכה על ידי אחר וכדפירשתי ולפ"ז כתבון החמוכי שלא מדעת העבוד וכשמצאו גם לזה לשם יגבע ולע"ם שהכותן מעה לא בקש לשתתף חנם כאחרים אלא כתן לו מעה מכל מקום לא מפני כן נאמר שהיה מתנה בעל כרחו ושלא לקבל בשתתף חנם ומפני כן לא יזכה בעבוד ולפיכך הולרך לומר שלא כתבון החמוכי כו' דתכוונתו בעינן שלא יתבון החמוכי יכן הכותן. דאלו כתבון החמוכי זכה זה בכל שאר הזוכים ולא גרע מעה מכתן. ואלו כתבון הכותן מעה לזכות בכל מקח שעבוד וכשמצאו לע"ם שהחמוכי לא כתבון מכל מקום היה קונה בשביל שלומו וכדכתבתי. אבל התוספת נוקחמות **שנתבי** היתה וזכה בלא יו"ד כמו שהעתיקו וכגרלה שלפנים שכתבו. ובחנם פירש כן דאפי' מתבון להקנות לו בחנם ואפי' **זכה לו שלא ידי אחר** עד כאן. ומדהדרו וכתבו ואפי' זיכה וכו'. **שמע מינה דהא דמתבון להקנות שלא זיכה על ידי אחר**

ומודים בשאר כל אדם שזכו לו מעותיו, שאין מערבין לאדם אלא מדעתו. אמר ר' יהודה במה דברים אמורים בערובי תחומין, אבל בערובי חצרות מערבין לדעתו, ושלא לדעתו, לפי שזכין לאדם שלא בפניו, ואין חבין לאדם שלא בפניו:

פרק ח

יודים בשאר כל אדם. בעל הדית שאמר לו תביני הילך ויעמ זו וזכה לי בעירוב והלך וזיכה לו שקנה עירוב דהוציל ואין בעל הדית רגיל למכור ככרות לה בתכוון זה אלא לעשותו שליח ונעשה כאומר לו ערב לי: שאין מערבין לאדם. כשמערבין לו משלו אלא מדעתו. הלכך גבי תבוני כי אמר לו זכה לי לא בתכוון אלא לקנות ממנו ולא קנה עליו שיעשה שלוחו ומעות תינן קונות ולא קניה דעתיה כאלו ערב לו אלא מדעתו: ערובי תחומין. חוב הוא שמפקיד בלב האחר ושוגג אין בוח לו ומלכה כבני יהודה (ת*): פרק ח

תוספות חדשים

(ת*) הר"ב ז"ל עירובי התוצרים כל והלכה כר"י וכ"ש בפ"ע פי' ת"ד ובעירין עירובי הלירות בין בפ"ע פי' שם"ז בלי"ה לוקן ומפרשין שלא לדעתו:

זכיה לעל ידי אחר במשפט המערב לאחרים. אבל אם נאמר דאיכין שלאחרים היתה זכייה ע"י אחר כוכל לומר שכיון שלא"ל ערב עלי הרי בקש מידו שתהא זכייתו עמו ומשפט העירוב ואומרין שהזכיות שעל ידי אחר המועלת לאחרים מועלת גם לו וכמו שאמרנו בפ"ד בדבור לקמן. מכל זה שהוסקו וזיכה ז"ל. ומ"ש שהגיה בשיטת בפ"ע שלי"ל בדברי רש"י וזכה בלא ז"ל וגם בעור הגיה כן. ולפ על פי דלכאורה בעור יש מקום להגהתו לפי שהוא כתב אחר כך שאם זכה לו הבחתום על ידי אחר שקנה עירוב. ומשמע לכאורה דעד השתא לאו בזכה על ידי אחר איכין. ולפי"ז לפי זה נכלה בעיני שאין להגיה גם בדברי העור ומהעשה שאוכיח. בדבור שאמוך לקמן. וזאו כדעת אחד הגה"מ ז"ל שאעתיקנו לקמן בשמוך וכל שכן בדברי רש"י עלמן דשניעה שהוסקו ז"ל ומשם שהתבלה. ומ' אלפים יכשלו בעוגבי לדק ואומת אמן: **ומודים** בשאר כל אדם שזכו לו מעותיו. כ"כ רש"י ומשיים וגבי תבוני גופיה אי ת"ל ערב עלי אומרין בגמרא דקני ע"כ וכבר ובאור נעשו מע"ם לעיל. וזה לשון העור שאני עשאו שליח לעבד בעבין שיעיל וכיון שת"ל להיות לו עירוב אלא שם כן יזכה לו כמו לאחרים הוי כאלו אומר שיזכה לו כמו לאחרים ע"כ. ועוד כתב וכן שם יזכה לו על ידי אחר קנה וכמ"ש לעיל בשמו. ואני שומעני ולא אבין אלו היתה כוונת העור דעד השתא לא אוכיח כאן שום זכייה על ידי אחר וכגלהה מדבריו ובאשר ביאשו הבית יוסף. ת"כ לאחרים כמי שמא יזכו אלא על בכרחך לומר שאחרים כתבו עירובן בעלמם והוא עירב להם כלומר שהוא התעשק לקבץ עירובם ליחד. ואי שכי מאי אחרי ליה לפיליו יאמר לו בפירוש שיזכה לו כמו לאחרים אבתי שמא יקנה זה העירוב שמוכיח זה בשבילו כיון שאין כאן אחר הזוכה בעבורו. ומשני כן הולכך המגיד לכתוב דמייני כשת"ל ערב עלי שקנה את אחר ומערב לו אבל בשת עלמו לא שאין אליה קונה ומקנה ע"כ. אבל אם כפרש כמ"ש אלי בדברי רש"י לעולם זיכה לאחרים על ידי אחר. אלא שאני לא בתכוון בזכייה זו להקנות לו כיון שבתן מעה ומשך על המעה בדוקא. אבי ודאי שפיר דכשת"ל ערב עלי הוי כאלו ת"ל שיזכה לו כמו לאחרים כלומר כמו שמזכה האחרים על ידי אחר. כן יזכה לו ע"י האחר ושתעלה לו זכייתו זאת בזכות כל שקת ומשפט עירוב. ואם זאת היתה כוונת בעל העור בכללה מלשונו זה שבא לבאר למה אמרי לשון ערב עלי ולא הועילו [כלום] אלא על הדרך שבתבתי. אף אלי אומר שאין לריך הגשה בדברי כלל אלא לעולם דבריו אמורים בשזיכה לאחרים על ידי אחר וכדברי רש"י. וע"ש שם"כ לו שיזכה לו בהאחוש על ידי אחר. כ"ל לו שיזכה לו על ידי אחר בכוונת זכייה כדין זכייה עירוב לא אלא בשתכוון כלעיל: **שאין** מערבין לו. כתב הכ"ג הלכך גבי תבוני כי כאלו ערב לו אלא מדעתו. כל זה דברי רש"י. וביאור שאלת הלשון בתבתי למעלה בפ"ד. אבל זה שכתב כאלו ערב אלא מדעתו קשיא דאיך הוא עשוי דשאין מערבין אלא מדעתו ומשם שאין תנין בו' בתנן נשתכיתין. ובכח שפשט מידו זאת לערב בעבורו היאך שייך לומר אלא מדעתו. דבשלמא דאעיב לא קאלו וזה לא בתכוון לזכות לו כ"א על ידי מעות כדפירש לעיל ומ"ש לא קאלו כיאא. אבל אך עשוי שפיר. ומלשתי שהרא"ש תמה על דברי רש"י אלא אומר עוד על התוספות שכתבו דזיכה לו על ידי אחר לא אהבי. דאמאי לא. כיון שגילה בדעתו שאחר בעבור שהבי נתן מעות לאחר ואחר שאין קונה לו המעה וזיכה לו שהכוכי אמאי לא זכה. ומפני כן כתב דפירוש המשנה כשמעה לשם נתן לו לשם אלא זכו לו מעותיו דמעות אין קונות ולא קניה ליה כת"ק דשוי כאו בד' שבקים בו' כ"ש לעיל אבל שם זיכה לו על ידי אחר מודו לבן שהוי עירוב. ושה דקשבי שאין מערבין בו' ואלתא דאפי בשאר היא ולא קאי אמותן מעות לאחרי. ושכי קאמר ואין מערבין בו' וכ"ג בשבק קמ"ל [דגילה] (במשנה ב') שאחר זיכה מוכן הוא שדע דאי קאי אמותן מעות לאחרי ס"ל למתניי קודם שך דתנא ומודים אחרים ע"כ. ולפי ש"מ אחי לעיל. תמיהתו השניה לא שלקא אלא מעמא דבא אינא דלף על גב שגילה בדעתו שאחר בעבור וזיכה לאחרים על ידי אחרים לא שהי לו כאו שהלכתי. מ"מ מפני תמיה הראשונה נכון לקיים פירוש דשאין מערבין בו' אלא בשאי בשאר היא. וכהאי פירוש לריכין ג"כ לומר בריש פרק ד' דכדה ומשנה ס' ס"ח דשבש ועיין משנה ז' פרק ס' דשהלות *ומשנה ד' תרק ג' דשוריות: **אבל** בעבודי חלוות בו'. ושה דתנן במשנה ז' לריך להודיע שה

יום' רע"ק

פרק ח

משנה א

(ח"י ד"ה לכל מי שילך. ובייעתא להכמ"ס והטור) (נז*) סכמב"ם ס"ל לסם עיכ לדבר לסות דיעבד עכובו עירוב וכן סוף בסי"ג סי' תפ"ו. ות"כ בלח"ם ניחא ליסגא לחין מעברין. ועי' בסס"מ להביא דעת שמלקי' דס"ל לחלק דיעבד חין עירוב עירוב:

פרק ח כיצד משתתפין בתחומין. מניח את החבית ואומר הרי זה לכל בני עירי. לכל מי שילך לבית האבל. או לבית המשתה. וכל שקבל עליו מבעוד יום מותר. משתחשך. שאין מערבין משתחשך: ב כמה הוא שיעורו. מזון שתי סעודות לכל אחד. מזונו לחול ולא לשבת דברי רבי מאיר. רבי

פרק ח כיצד לכל מי שילך לבית האבל וכו'. דמילי דמלוה נכהו וקי"ל אין מערבין עכובי תחומין אלא לדבר מלוה: וכל מי שקבל עליו. לסמוך על עכוב זה מותר: ומשחשיכה לאוכ. והכי מילי כשלא הודיעוהו מבעוד יום אבל הודיעוהו מבעוד יום אפי' לא קבל עליו לסמוך על עירוב זה בודאי אלא משחשיכה מותר: **ב** מזון שתי סעודות לכל אחד. ומתוך שקיבתו מס לריך להכיח מס מזון שלריך לו לשבת: אלו

פרק ח מניח את החבית ואומר הרי זה לכל בני עירי. ולי מסלו כדמשמע לריך לזכות על ידי אחר וכדאמרן ומשם ו' פרק לעיל. והכי ליתא משקשתא דגמרא לעיל דף ס' אמר רב נחמן אחד עכובי תחומין אחד עכובי חלכות אחד שתופי מבואות לריך לזכות: **לכל** מי שילך לבית האבל או לבית המשתה. כתב הר"ב דמילי דמלוה נכהו. דלבית המשתה קתני היינו כדאמר בעלמא למשתה בנו וכ"ל משתה דאחיו וכלה: ועיין משנה ז' פ"ג דפסחים ומה שכתב וקי"ל אין מערבין עכובי תחומין אלא לדבר מלוה. לאפוקי דגמרא. ומדקאמר אין מערבין אמע ניכה דקאדיכן אלא לעכב. ומאי ליקוקא ליכא נעכוב הכי הוה ליה למימר אין עכובי תחומין אלא לדבר מלוה. אלא שיש לן למימר משום דכשמעכב מיירי לגבך עליה כשם שמגבכין על כל מלות דרבנן מלאו דלא תסור. והלכך קאמר אין מערבין כו' כדי שלא לגבך בברכה לבטלה. וקשיעתא להכמ"ס והטור (נז*) שכתבו לגבך. אבל כשי' פירש אין מערבין לא התירו חכמים לגאת חוץ לתחום על ידי עירוב אלא לדבר מלוה עד כאן לשונו. לאפוקי מדעתו כדעת הלח"ד סוף פרק ו' ממלכות עירובין שלא לגבך על עכוב תחומין. דבשלמא עכובי חלכות ושתופי מבואות יש בהן היכר לאבת שלא להולילן לרשות הרבים אלא הכא קולא נפקא ליה מוולא ואלא חוולא בשבילה מעברין ליה בוגעת לעכוב ומגיד כתב לחדבה יותר לחוי לגבך על התחומין דאדחוייתא עד שלשה פרקאות וחכמים לאקנו וקבעו תחומים לשנים לחוא. ועל ידי עכוב עדין גזרתן קיימת שלא ללכת יותר מאלפים לכל רוח אלא שהעתיק שביתתו ממקומו למקום עכובו. ומה שכשכר מזה. מפקיד לגד החבר. ובעכוב חלכות ושתופי מבואות הותרה גזירתן לגמרי. מאי לוולא דולופי היינו שכשלשה לבטלו מצית לחלר. ומחלר למצוי שכעכב וכל שכן בתחומין' דעדין גזירתן קיימת כמו שלוולנו. והר"ב גריס פרק ג' דבילה כתב [ומבכרין] על עכובי תבשילין כדרך שמבכרין על עכובי חלכות לפשר דמשמע מזה דקביעא ליה כהלא"ד: **וכל** שקבל עליו וכו'. *והר"ב העתיק וכל מי וכו'. וכן הוא בשבר המשנה שבירושלמי ומפרש הר"ב כשהודיעוהו ואפי' לא קבל. הכי מיפרשא בגמרא. אפשר דקיימא לן יש בריות בתחומין לפי שהן דרבנן וכדאיתא בשנה ס' פרק ג' והלכך כשהודיעוהו כשקבל משתחשך לאוכר למוצאי שבת לא הודיעוהו אלי בריות אינה אלא ידע לאיכא עכוב דלעתים עלויה:

ב מזון שתי סעודות. פירש הר"ב מזון שלריך לו לשבת. ואם תאמר דמשנה ז' פרק מ' דפיאה. וכן במשנה ג' פרק י"ו דשבת משמע דהדיא דאייב שלשה סעודות וכדאמר הר"ב בשבר בדבדי יהודה ולימא מסייע ליה לפוסקים שפסקו דיולאים לסעודה שלישית בזמי תרגימא ותמוי תיובתא לאותן הפוסקים שפסקו דצריכין שני פת. עיין עליהם בעור קימן כ"ח. ויש לומר דלפ על גב דמולות שבת היא שלריכה שלש סעודות ומכל מקום מכילת שלש דבר יום ביומו אינה אלא ג' סעודות. כדאמרן בפרק בתרא דפיאה דאייב בלילה אחת וביום אחת. ולא אומרו הדבר להאמיר אלא שיהא כדמשמעת שני בצריעות לבני שמעון כדאיתא הכא בביו עשרים ומריעות לקמן. מידי דהוי לבני מאיר דמשמע מזון לשבת ולכדי להקל. ומכח שני לא שלריכו בסעודות יותר מבשבת ולכולי עלמא:

רבי יהודה אומר לשבת. ולא לחול. וזה וזה מתכוונין להקל. ר' יוחנן בן ברוקה אומר מכבר בפונדיון. מד' סאין בסלע. רבי שמעון אומר שתי ידות לכבר משלש לקב. חצייה. לבית המנוגע. וחצי חצייה. לפסול את הגויה: ג אנשי הצר ואנשי מרפסת ששבחו

שלו ואלו מתכוונים להקל. רבי יוחנן בן ברוקה אומר מכבר הכיל חיסם אפי' מקום דבתים תבשילין. ורבי יהודה מקל כיון דבשבת לכל אדם קעודות ליכי מצבה לאכול בכל קעודה וב' קעודות של חול הוי טפי מב' קעודות של שבת: ככר בפונדיון. ככר הלקוח בפונדיון כשמוכרין ד' סאין לסלע וד' סאין הן כ"ד קבין ומקלע כ"ד מעין במלא קב לכל מעה מעה שבי פונדיון הרי ככר המוכר בקוב פונדיון הוא חלי קב והמוכי לוקח החלי לשכר אחתים והעתיקם במלא ככר הלקוח מן המכוי בפונדיון הוא נוטע קב שהם ו' בלים שהקב כ"ד בלים והם שיעור ג' קעודות של עכוז לדבי רבי יוחנן בן ברוקה והלכה כוותו (ג*): רבי שמעון. ממעט בשיעור ואומר. שדי לעכוז בשבי יהוה של ככר של ג' ככרות לקב. וככר שלש של מ' בילים שלשים הקב ושתי יהודים שהם ה' בילים ויותר הוו ג' קעודות: הלים לבית המנוגע. שהם מתכי' היו והכי קאמר חלי ככר שלש שמעתו זו בין למר הוא שעור לשהיית בית המנוגע שהכהן לבית שיש זו בגע להעת הע"ש שהוא עמא מיד לימו טעון כשום בגדים עד שיהיה כדי לכילה וחלי ככר זו הוו כדי לכילה. ולרבי יוחנן בן ברוקה לאמר ככר שלש הוי רובע קב שהם שהם בלים. נמלא חלים ג' בלים והוא שהם דשכולי גמרא. ולרבי שמעון לאמר ככר שלש הוא של שלשים הקב שהם ה' בלים הוי חלים ד' בלים הוא שהם דשכולי גמרא לרבי שמעון ולף על גב דרבי שמעון קבר דשכבר שלש יש ג' קעודת דהא שתי יהודים קאמר רבי שמעון דהוו שתי קעודות שהי מילי בעכוז דשכשוכו זו להקל ולין לריך שתי קעודות שלימות לאבל בשל דוכתי קבילת לים לרבי שמעון דלין קעודה שמותה ומחלי ככר של שלשים הקב ובעינן שיהים כדי לכילת חלי ככר זו שהם ד' בלים: חלי חלים לפקול את הגויה. דשחוכל לוכלים עושים כחלי שהם שפקל גופו מדשבען מלאכול בחכוותה וחלי שהם הוו בילה ומחלה לרבי יהודה דבי בלים: **ג** מרפסת. מקום גבוה בחלר הבית והכתה שתחי עליות שתוחין לה וכלם יולחין בקולם אחד להלך ושמעו לכתות הבתים ולף על פי כן לין לוקלין הולל ומרפסת גבוה י' ובלבד שיעלבו בני מרפסת לעלמן במרפסת דהויל כגל שמוחלת בשקומה ולינה לוקלת:

סכסכו

רבי יהודה לומר לשבת. פירש הר"ב דין דשבת לכיל ג' קעודות כו'. וכ"כ רש"י. ולעי"ג דשחלר יומי כי לכיל ביום קעודה שחרית לוכל לעכז קעודת עכזית. דשבת שחלי שלריך שיאכל קעודה העכז שהיא הלליתית מצעוד יום ולפיכך ממעט בשל שחרית כל שכן לר"ת שהבהיג שלא לאכול בשבת דין ושחת למעט ר"ע המדבם שכל הקוחה מיה בשבת דין הסמוחת כאלו גוזל מתים שלא לריך שיאכלנה קודם תפלת מנחה שהוא בעוד היום גדול. והר"ר יוחנן כתב טעם לחר בדבי רבי שבשבת ממלא בטנו ואחבשל ומיבי מחיקה וכ"כ הרמב"ם בפיהוקו לומ' כלים פ"ז ומשם ח"ל שבשבת יאכל פחות מפני שלילות המשתה ויין ויבי' הלטוומכת ויומיע האכילה:

רבי יוחנן בן ברוקה לומר כו'. לעי"ם שמשנה זו בחיים על עכוזי חמוין בין כדקתני מיה לת החבית וקיים בשבת. וכ"ל דלא תיתי דשבת שהוא חשוב לא הלריכו שיעור כל כך קו"ל. ושיעור שלש דבלים ומחוכם בשבייתא בשבת בכל מעכזין והבילוס הרמב"ם בפ"א מהלכות עכוזין והטור

פיון שפי':

מכבר בפונדיון כו'. ופשק הר"ב כמותו. וכן פשק הרמב"ם ומכי שתם לן תכא בקוב פשק בתרא דשלם. ובכריתות פרק ג' משנה ג' כתב הר"ב גם דעת רבי דשלם בבי שמעון. אבל בבגעי פ"ג * כתב דעת שיה' ועין בלים שלם ובפ"ק דעהלות וכלים פ"ז שתם כהרמב"ם: **ר"ש** לומר שתי יהוה כו'. כתב הר"ב ה"ג בעכוז כו'. אבל בכל שלש דוכתי ק"ל לר"ש שלין קעודה שמותה מחלי ככר כו'. והשתא לי מסר"ב ילחק מלי הלוי לשלו כללא הוא דשא בשנשה לשתו דשבק ה' דכתובות משנה ח' לילו כן כמ"ש שם בפ"ד. ולומר לבי דרמ"י כשמר מזה שלא כתב אבל בכל שלש דוכתי וכתב אבל שיעור קעודה קיש להו לרבנן הבי ובעי שיהשה בבדי לחכילת חלי ככר זו והוא שלם כו'. עד כאן. אם כן לא שלא לשהם שלם דלאוליכן בכל דוכתי (ג*):

* **משלש** לקב. ולא לאמר מיי"ח לשתם כשהשהם בן עזאי בלים שבק קמא דשבה:

ג ואנשי מרפסת. פי' הר"ב שתתי עליות שתוחין לה והלך התנה בדבול כל שגבוה כדי שלא תהא שהרפסת גבוה י' מן העמוד כו'. ולריכין לחי לשהם בחד מן בלים. לו שר"ל שהעליות השתוחות למרפסת לינם גבוהים י' כו' והוי שליותא לשלותו גובה לכל בני העליות. לו ש"מ שהתחי עליות כו' לאו למימרא שום שליותא לעליות אלא שבוהה קא מרפסת מאי היא. ולעולם העליות גבוהות הרבה יותר מי' שפחים מן העמוד כו' כי כן דלך העליות להיות גבוהות הרבה ושליותא דאחרי לבני מרפסת עלמן ר"ל לאותן הדלים שהרפסת כגון שהמרפסת עלמה מוקפת בגבין ודלין בה ואע"ג דשפעה לשלים דהר"ב מוכח יותר כפי' קמץ. מ"מ זה הפי' הבני עולה יותר ע"פ שיעת הגמרא דקבעא דשמעתא העליות גבוהות יותר מי' שפחים משעמוד ומוקמין דלאותם הדלים שהרפסת קאמרינן ושכי מאי שהרפסת שהרמב"ם בפיהוש שהשנה:

סכסכו

תוספות חדשים

(ג*) הר"ב ד"ה כפי בפונדיון כו' ושלשה כב' יוסבן בן ברוקה פכ"ל וכ"ה בשה"ש סימן ת"ע שכ"ח ז'. (ג*) ת"ש ד"ה כ"ה לומר שפי יהוה פי' ושקשה כו' ל"ל לא שב כו' שכ"ל ועדיין ל"ש מיושב כיון דכתיב ושלוכל בנים כו' ש"מ שזה שיעור שהוחות פ' לשם לא נאמר בם שיעור בן שכים שהשבה לשבח כו' שלא נ"ל דשבת לבד שיעור מזון שעחים פ' שני ככר אבל שם לוכל עמו דבנים לחבים שיעורו שלים בפי שיעורו שיעורו מ"ל כל דבר שאלשפין בו שיעור כדי לנפשי שעורם מ"ל. בנע' וכן שין דק בני אדם לשפל שם שבד וכן בשהבה שהשא לריך ליתן לה בם שאר דבנים כדאי' שם דוק בי נכון הוא (מהורש"ך זצ"ל):

תוס' רע"ב

משנה ג

(נהרע"ב ד"ה אפי' גבוה וכו' עד לחצר) (נח*) מתי לחצר מילתיה לחצר ובתי מתני דתחוייבו הוא חצר מתי לחצר עד. ותמייבי אם מקצה לשותפו הוא חצר לחצר הוי בזריקה לחוד ולמרפסת בזריקה הפלגה ושלשול עכ"ל מתניתין לחצר. לפ דהתם כיון דלמרפסת לא בעי לחוד בזריקה הפלגה ושלשול ולחצר בשלשול שניהם כאחד. קשיא לרב דלא מזלזלין בתרי נחת יותר לחצר בשלשול ולחד בזריקה ושלשול ולזה בזריקה נותני לזה בשלשול ד"ה לחצר נחת יותר לחצר בזריקה ושלשול ולזה בזריקה הפלגה עד סריקתה כמו בזריקה גובה מ"ה בזריקה הפלגה עם שלשול סרי גבוה עם זריקה גובה למוד. אבל בתוס' ד"ה בור מתוך מ"ל לחלקה דסיל הפלגי קסבר יותר מגובה ואפי' למוד דסס סרי'. אבל ר"ת גובה מיקו קסבר יותר מהפלגה ס"ל קסבר כרבי ומע"ג ור' יהיב טיפ:

ששכחו ולא ערבו. כל שגבוהי' טפחים. למרפסת. פחות מכאן לחצר. חוליות חבור והסלע גבוהים טפחים למרפסת. פחות מכאן לחצר. במה דברים אמורים בסמוכה. אבל במופלגת אפילו גבוה עשרה טפחים לחצר. ואיזו היא סמוכה כל שאינה רחוקה ד' טפחים: ד' הנותן את ערובו בבית שער. אבספרה ומרפסת אינו ערוב. והדר שם אינו אוסר עליו. בבית התבן ובבית הבקר ובבית העצים ובבית האוצרות הרי זה ערוב. והדר שם אוסר (עליו). רבי יהודה אומר אם

ששכחו ולא ערבו. קשה דליתני נקטיה סלא ערבו. ולמאי קתני ששכחו. ונראה לי דלמאי דמייתי דוקא שערבו חלו לעלמן וחלו סלא ערבו דיחד וכדכתב הרי"ד אחי שפיר דמשום הכי קתני ששכחו לאשמועינן הא. דמייתי דוקא דכהאי גוונא שערבו לעלמן דהשתא דערבו לעלמן חלא סלא ערבו נמי דיחד שייך לומר ששכחו כלומר שהיו עסוקים בענין ערוב ושכחו מלערב עוד נמי דיחד. וחלו לא ערבו כלל לא הוה שייך לומר ששכחו. דמאי ששכחו שייכא כיון שלא נתעסקו כלל בדבר. דומיא דזה שכתוב בבראשית (מ') ולא זכר שר המשקים וגו' וישכחהו. לשון שמתעלם לא זכרו כלל. ותו"ק כשזכרו הדר וישכחהו. וכן נאמר (דברים כ"ה) זכור את אשר עשה לך עמלק וגו' לא תשכח. דשמיעה לומר שכשתזכור לא תשכח הרי ששכחתו הוא מאחר על הדבר שהוא מזכיר ושכחת:

גמ' פשיטא

פחות מכאן לחצר. והוא הדין לס המרפסת גבוה עשרה טפחים ומהעמוד דהשתא נמי לא ניחא תשמישתיה דבני מרפסת. ומה שכתב הרי"ד דלחצר לפ לחצר הכי ליתא בגמרא ועעשה דכיון דלשניהם תשמישן קשה ולין לזה נחת מזה הלכך שניהם לחצרים. והא דלחצרים פירש הרמב"ם והמגיד בס"ד דלעניין בלים שבתו בבית היא דלחו לכלים שבתו בחצר אפילו לא ערבו כלל מותר לטלטל מן החצר למרפסת ומהי הס בכלל גגות וחלונות דרים פרק לקמן דהא הכל רשות לחת מן יחבי בתים וכמו שהעתקתי לפנן הרמב"ם בזה בר"ם לעיל:

חוליות הבור והסלע. פירש הרב רבינו עובדיה מברטנורה והוא שיהיה הבור עמוק ג' בגמרא. דאי לאו הכי חלא כרי. בגמרא. בבור קדולין מיס לשבר דשבת. ובגמרא ולמה לי למתני בור ולמה לי למתני סלע. לריכה דאי לשמועינן סלע לריכא למגזר אבל בור לגזור זמין דאילו פירות הבלוין לעלטל בשבת לריכי. והא תאמר ומאי שנא ממבוי ה' דפרק ז' דלא חיישינן שיתמעט המחבן בשבת ונחיתין לאכול ממנו. וים לומר דהתם מחילה חיכא ומבדלת ומולקת החלון.ת לשתיס והלכך מערבין שיתמעט המחבן בשבת ונחיתין לאכול ממנו. אבל הכא דיד שניהם קוים להשתמש בבור זו חלא שאם בשבור נמלואה לז יד בני המרפסת כותה יותר בשמיעה מבני החלר. ואם תתמעט לז גם יד המרפסת לא תהיה כותה בשמיעה יותר מבני החלר. לעולם הואיל ובני החלר גם כן משתמשים בבור זו חלא שחיבו כותו כמו למרפסת לריך שתשתר כותו זה לכל היוס. ועיין מפרק ז' פרק בתרא:

במה דברים אמורים. לריכה נוי קאי כל שגבוה כו' דאי חלא שנא וכן כתב הרמב"ם פרק ד' מהלכות עירובין ועוד שי שע"ם. וקשה לפה אמאי לא כייל התנא ותני כל שגבוה י' טפחים כגון חוליות הבור כו':

ד' בבית שער. מקיק בבית יקב קיימן שע"ם דכל בית שער בין דיחיד בין דרבים כשבטל דשתיתין. ומיהו בהרבה בתים זה נפרים ומה בעיבן שיהא דרבים כמו שכתבתי בומנה ו' פרק ו':

ומפרסת לריכין לתלקבין ומרפסת דהכא לשיעול לפי הבי' הבני שכתבתי שם דהרי לשיעול בעי שבני המרפסת ערבו. חלא לשיעול מייני בומרפסת הסבויה לריכה. והכא בעירבות שלימו עסוי לריכה חלא ד'

אם יש שם תפיסת יד של בע"ה אינו אוסר (עליו): ה המניח ביתו והלך לשבות בעיר אחרת, אחד נכרי ואחד ישראל הרי זה אוסר, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר איני אוסר, רבי יוסי אומר נכרי אוסר, ישראל אינו אוסר, שאין דרך ישראל לבא בשבת, רבי שמעון אומר אפילו הניח ביתו והלך לשבות אצל בתו באותה העיר אינו אוסר, שכבר הסיע מלבו: ו בור שבין שני חצרות אין ממלאין ממנו בשבת אלא אם כן עשו לו מחיצה גבוה עשרה טפחים (בין מלמעלה) בין מלמטה בין מתוך אוגנו רבן שמעון בן גמליאל אומר בית שמאי אומרים מלמטה, ובית הלל אומרי מלמעלה, אמר ר' יהודה לאתהא מחיצה גדולה מן הכותל שביניהם:

ז אמת

גיב משנה

גיב משנה

תוספות חדשים

(פ*) הר"ב ד"ה אם יש שם כו' והלכה כר"י ומיהו בתר"ב ק"ו סי' נ"ב

תוס' רע"ק משנה ה

(בתרע"ב ל"ס סרי אם מוסר דירה בלח בעלי) (נט*) וכ"כ ג"כ בפירש"י וחמוה לי להא דר"ם ס"ל דירה בלח בעלי לא שנה דירה אלא דגזרו רבנן בליחי' משו לחגבי' ושובדו כוכבי' ומזלות כיון דגם בליחי' חיכ מוסר רק מטעם גזירה כו' לא גזרי ליחי חטו חיחא ולא דקחני סכה לאחר שובדו כוכבי' ומזלות סיימו לחמי ביומי' עי"ש. ולי"ש

גיל יחבץ

תפיסת יד. פי' הר"ב אם יש לבעל הבית מקום כו'. וכך לשון רש"י ולפי זה מ"ש לקמן דלי בעי מקיל להו. וגם זה לשון רש"י לכך נראה דמחמת חיקור שבת שלין כאן [הילכך לי בעי] כו'. אבל לא תיפסת רשלי מן הדין להשליכם למוץ. שהרי מקום יש לו למכיר להניח שם חפציו. ולפ על גב דלכתורה דומק לשכם כן ולומר דלפ על גב שמן הדין היו רשלי להשליכם מולא הוחיל לי עבר והשליכם מוץ ויכול לעשות כן ולין חיקור שבת מוכנו דמקום שהרי לבעל הבית אלא עפי מקבלה לשכם דלפ מלד הדין רשלי להשליכם ודעיקן כמי שלא יהא כאן חיקור שבת אבל לי לא היה רשלי לאחיל מלד הדין לפ על פי שמלד חיקור שבת יכול הוא להוליל ומכל מקום הוחיל מלד הדין לי לחשבר ליולית מקבי ולחי תפיסת יד לבעל הבית. ומה שכתב שם לבעל הבית מקום כו'. היינו שעכשיו יש לו מקום לפי שעד עכשיו לא הקפיד עליו הבעל או השוכר. כך היה נראה יותר לשכם שלא שכלתי בבית יוסף בשמן מהר"ר (יעקב) קולן שהבית שכתב דצייך שיוכל להניח חפציו בשבת. וכן משמע מלשון בית יוסף עלמו דתכתי בעינן שיהו כליו שם ושיהיה לו שכה מיוחדת. הלכך תשכתי עיקר פי' הרשלון:

אינו לוקר עליו. וכתב הר"ב ודוקא כשלין שם דיורין לחביים כו'. כך כתב הר"ר יונתן. וכתב עוד דכשיש דיורין לחביים שלוקר שייכו כשמוליכין עכונן שלל לחביים וכדתכן בשבת ז' פרק ו'. ומה שכתב דיקא נמי דקתני שיש לוקר עליו כו'. גם הוא מדברי הר"ר יונתן. וקשיא לי בגוה דלי הכי לם כן בישבת נמי בבית שער לתכן נמי שיהו לוקר עליו דיוכן לחביים לוקר ובשבת ו' פרק ו' בשמשה שמבתו בעוקלין לחמ כו' לפירש הר"ב דמייבי שיש דיורין לחביים בחלר. ופירש נמי שיש לכל לחד פתח לחלר דלי לאו הכי מלבד שניש הפנימים הוו כולהו מחילוקים ושם בבית שער לשם ושעורין כמו שכתבתי שם בשם התוספות. ושמתח קשיא דהא הכא ליכא למידק לעד כאן לא שעכירן בית שער שלא כל בעליו שיהו לוקר הא ליכא דיורין לחביים לוקר ולם כן הכא נמי שכירן שיש בית שער לכל לחד פתח בחלר. ועוד בגמרא לשוקים מתניתין לבבי יהודה בבית שער דבבים. לבידיה מלי עליו דקתני. שלא לוקר לשם כן בשבת נמי ונכון למידק. ושה שכתב דהשלכה כבבי יהודה וכן כתב הרמב"ם ושם לשמולי מיפרשי למילתיה. הכשף משנה פרק ד' משלכות עשונין.

ז * רבי שמעון לומר כו'. כתב הר"ב והלכה כרבי שמעון גמרא: **ו * בין** מלמעלה. הכי גרסינן בשבתים לחביים וכן גרסם הר"ב וכן הוענתן בפרק קמא דקוכה דף י"ו. לכן בתוספות דשבת ודהשתם מוכח דלא גרסינן [ליה] דפירשו דמתוך לוגנו [דת"ק] פירוש מלמעלה דדברי שמעון בן גמליאל וכן הכוסף הכא בשמשה דקוניה:

אוגנו עיין הפירוש שכתבתי בשמשה ג' פרק ח' דשבת נכוכות. ובפירוש הרמב"ם שכתב לחלויות הבור קלי לחהם ולריך להגיה מלת לוגנו. קודם מלויות כן נראה לי. ולא כמו בשפרים לחביים שכדשם מלמטן בחחויות **השת ולפי זה מלי ושמוך לו דקחמר. ולעניו הלכה בין שבא קמא לרבן שמעון בן גמליאל עיין בשמשה לקמן:**

ז אמת

ז אמת המים. פירש הר"ב לפי שבשעת הדחיה כמולית היא כיון שבאה מכח כמולית דזהו הנהר שמשכת ממנו. הר"י יונתן:

אלא אם כן עשו לה מחיצה. פירש הר"ב בתוך לוגרים וכך כתב רש"י והר"י יונתן. ופייטו בתוספתא קטע דמתניתין לעיל. אבל הרמב"ם בפרק ג' מהלכות עירובין והטור בסימן שנ"ו ושע"ו פסקו כבית הלל לגבי דר"ש בן גמליאל. והכי משמע דהא קיימא לן בכל מקום שהלכה כר"ש בן גמליאל בשמעתיהו הלכה כוותו. ומיהו לחומרי נריהו לית להו הא כללא דהלכה כדחיתא בגמרא בלחי פרק המדיר. וכן פסקו שם הרמב"ם והר"י דלא כר"ש בן גמליאל ושם רב נחמן פסק דלא כר"ש בן גמליאל ושם רב יוחנן ומשום דהלכה כרב נחמן בדיני כתב הרי"ף לחין הלכה כר"ש בן גמליאל. וכן משמע ד' פרק י"ח דכתובות דפסקו הרמב"ם והר"י דלא כר' שמעון בן גמליאל. והרמב"ם עלמו וכן הר"י לא פסקו כרבי שמעון בן גמליאל כיש פרק י"ג דשבת. וכן בפרק י"ז ובמשנה ו' פרק ד' דגיטין ועוד במשנה ו' פרק ז' דגיטין (ת*) ועיין שם משנה ד' ובמשנה ג' פרק ד' דפסחים. ומשנה ז' פרק ד' דתענית. ועוד רבים. גם הרי"ף סדילא ליה הא בללא דנקוק כמו שכתב הרב רבינו מאיר (ם*) בשמו בפרק הפרה (נ*) ויש שם סוכחה בדברי הרמ"ם דלאו נמי לא קבילא ליה הכי ממש שכתב דמי ונלמוד סתום בשפחה. ולחן להלכך. ועיין במשנה ה' פרק ד' דפסחים מה שכתבתי שם בשיעתא דשמיא. * ולמה שכתבתי לעיל דלאוגמו דרבי חנה קטע היינו למעלה דרבי שמעון בן גמליאל לא קבילא ולא מידי:

* **רבי** יהודה לומר כותל שעל גבה כו'. מתוך פירוש הר"ב לקמן שכתב ולרבי יהודה לטעמיה דפליג נמי לחבר והוא מלשון רש"י נשמעינהו דלא גרסינן הכא להא וכן נראה מדברי התוספות שלכתוב לקמן בשמוך. וכן הרב רבינו חסר לא גרס במשנה ולא בבייתא ולף בשלך המשנה דיכולויי נמי ליתא:

* **אמר** רבי יהודה מעשה כו'. וכתבו התוספות אין זה מעשה לפתוך דלמולתים לעיל קאי דלא צריך מחיצה לכשם מים עד כאן. וכבר כתבתי לעיל דל"ג בתוספתין דהכא רבי יהודה לומר כותל שעל גבה כו'. וכן ג"ל דאם"ם קושית זו למעשה לפתוך לא קשיא ולא מידי ולף על גב דכיון דל"ג ר"ש כותל כו'. אם כן אתי"ק קאי והוא מעשה לפתוך. דליתא דהשתא בלשון קושית הוא דמקשה על התי"ק מהך מעשה ולא קאי בגימותא. ומדע דהא נבון דהייטו תנא קמא מהדרו ליה ות"ל מפני שלא היה בה כשיעור. אלא ש"מ דלא קאי בגימותא. כתב הר"ב שלא יעשו לעלמן וכו' ולא"כ וכו' ומקיים רבי"ו בשם עובדא בשמעתא הבאים סוגין דהכ"ל כדתנן בפי"ח דשבת ומשנה ד' דקק מים וכר"ל מהלכת בו היא וכמה הוא דקק שמות מעשה שעשה מים שלינן עמוקים מעשה לינן לשמות לעלמן וכי הוו נמי בהלך הוו להו רבי"ו עכ"ל. ומשמע מיהו דלא לינן בה כשיעור דומיה דבנן לרבי יהודה דכתב שעל גבה תהון ומשום ממילה. וזה לשון הרמב"ם בפרק ע"ו מהלכות שבת ולא לינן בגובהה עשרה או שלשה בהלכה ד' ממלחין ממנה בלא ממילה ע"כ. ולמולי למימן דכשלין בה כשיעור שים להן הדין של המקום שהם עומדים בו. ולא כן כי בלו מי הלחם הזלת מכמולית או ממעני או מקום הרבים למולי תקני לה בהותל שעל גבה עפי שכן חלכות דמתניתין לשעל דלמנו חמירא עלמול שמחלר לחלר מעלמול שמעמי לחלר וכל שכן מכמולית ולין לריך לומר מכמות הרבים. ולריך עיון:

ח אלא אם כן עשו מחילה. פי' הר"ב כל קבילות הנזוטרא או קבילא ד' על ד' כו' כן כתב רש"י. והתלמי דד' על ד' קלי נמי לנזוטרא עלמה. דמידי הוא ביניהן דבשלמי בקק מילא לרבע על לרבע הוא ומקום הרבים לריך מילא שבל המחילות לרבע על לרבע דבללו הכי לא הוו מקבות. כדאמרי' בגמרא דף ע"ח ובכי נמי בעשרה בנזוטרא עלמה:

ז לאת המים. לפי' בשבת מילא כמולית היא: עשו לה מחילה. בתוך לוגמו על פני כחצי שבשבת מילא ביכר שבשבת המים נעשית: בלמה על לבל. אם העיל ומילא עובדא בתוך מחלות וממלאין ממנו בחלות דמכניל ליה מחילות כותל התלויות עליה וכ"ש לבעוניה דפליג נמי לבל ולין הלכה כמותו: שלא היה בכשיעור. בשבת מילא היה עמוק שלא יכול לשאוב ממנו בכלי ד'. עשו לה בכשיעור ולא בלילתה לא מהני מידי דהא ממובלת למים שמוך לחלל בלילתו ובשבת הכל כמולית [עשו לה בלילתה ולא בכשיעור נמי לא מהני דהא ממובלת למים שלמעלה מון לחלל זו לבל עשו לה בכשיעור ובלילתה מהני דהא בלילתה היא עיקר ולא בכשיעור:

ז אמת המים שהיא עוברת בחצר אין ממלאין הימנה בשבת. אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוה עשרה טפחים בכניסה וביציאה. רבי יהודה אומר כותל שעל גבה תדון משום מחיצה. אמר ר' יהודה מעשה באמה של אבל שהיו ממלאין ממנה על פי זקנים בשבת. אמרו לו מפני שלא היה בה כשיעור: ח גזוטרא שהיא למעלה מן המים אין ממלאין הימנה בשבת. אלא א"כ עשו לה מחיצה גבוה י' טפחים בין מלמעלה בין

[מהני] כחלו מתחילין בחלר זו: ח גזוטרא. כעין קף לו מקום מקורה היולא מבשת סימיד ובולט על גבי המים: ללי"ב עשו לה מחילה. כל קבילות הגזוטרא לו בציר נקב ד' על ד' החקוק בלולעתה לחמילין גוד לחית מחילתה: בין מלמעלה. למעלה מן נקב הגזוטרא: בין

תוספות רבינו פרץ

(ת*) ת"ש ר"ה גל"ח ד"ה כר' יצוד בפסנה ו' ע"ז רבינו מי' עכ"ל ומס כתב הכל"ם פר"ח וכ"י פקפו בכל מקום כרפב"ג. (נ*) בא"ד במ"ם הלכה כרבינו לפר בשמו עם הרמב"ם כי' עכ"ל ובסוף נב פסוע כתב הכ"ף בעלמו דלית לי' לחלי פללא דלא לחילין הלכה כרפב"ג אלא עד דאיכא בעמי' פי הר"מ הטעי שם רבינו. (ממוהרר"ש"ח זצ"ל):

תוס' רע"ק

משנה ז

(ת"י ד"ה אלא. כ"י"ם סרב רבינו פפר) (ם*) ועי' בחי"ט פ"ל מ"ם ד"ג וכ"פ ע"ש בפס:

בין מלמטה. מחזקת לגזוזטרא מתחתיו. וכמ"ש פ"י מלמטה על חמיס כגבד נקב הגזוזטרא לחמי' גוד לסיק כלומ הגיע המחילה לנקב הגזוזטרא ממלמין ממנו: זו למעלה מזו. ונקב ממלמין ממנו בעליונה מכוון כנגד נקב התחתונה: עשו לעליונה. שמתחילו בני התחתונה עם בני העליונה לעשות ומילה בעליונה ולא עשו בתחתונה שתיהן לסקוות עד שיערבו. שכיון שבני התחתונה קופצין במחילה זו של עליונה ליכנס עליהם ואם עשו לתחתונה ולא עשו לעליונה ל"פ שתין לעליונה קותפות במחילה של תחתונה. שתיהן לסקוות. העליונה לסקום שבני לין לה מחילה והתחתונה הוליל ויש דרך לעליונה עליה שגם היא ממלאת מים ומשם לוסקת עליה עד שיערבו עמה ו"פ כשתי הגזוזטרות מופלגות זו מזו שיש גבוה ו' טפחים ולו יותר בין זו לזו אבל לא שתיהן בתוך ו' לפ"ר עשו שתיהן מחילה לעולם לסוקות זו על זו עד שיערבו: **ט** אין סופכין לתוכה מים בשבת. דבר' לעות המים שלא עשו להשתמש בהן בכל יום כגלעים שם בעוקמם ואין יולאין לכה"ר פחות מד"א אין כגלעים בעוקמם ויולאין לכה"ר: עוקה. גומא: מחזקת שלשים. ומבי שלא עשו להשתמש שלשים מים בכל יום: וז הנקב ולמעה. שיהיה המלל של העוקה מחזיק שלשים קודם שיגיעו המים אל הנקב שעל שפתה שבו ויולאין לכה"ר: בין מבפנים בין מבחוץ. בין שעשה העוקה בחלל בין שעשה בכה"ר: לריך לקמור. לעשות עליה כעין כפה מכוסה מלמעלה כדי שתהא חלוקה מכה"ר:

ר' ציב

בין מלמטה. וכן שתי גוזטראות זו למעלה מזו. עשו לעליונה ולא עשו לתחתונה שתיהן אסורות עד שיערבו: ט חצר שהיא פחותה מארבע אמות אין שופכין בתוכה מים בשבת אלא אם כן עשו לה עוקה מחזקת סאתים. מן הנקב ולמטה. בין מבחוץ בין מבפנים. אלא שמבחוץ צריך לקמור. מבפנים אין צריך לקמור: י רבי אליעזר בן יעקב אומר ביב

בין מלמטה. פירש הר"ב ומוכרח לגזוזטרא מתחתיו כן פירש"י. ומ"ש דלהכמ"ס שכתב הר"ב דפירש מלמטה על המים הוי פירוש * למעלה ומחת מוסף נקב כדפי' רש"י בלמטה וכן הוא בהדיא בפירוש הכמ"ס ז"ל ושוי הך למעלה ולמטה דהכא דומיא דלעיל מקום ר' כתבו התוס' דרש"י ס"ל דנקב עשוי ד' על ד' לפי' מחילה למעלה ליכא: **וכן** ג' גזוזטרות. בדף פ"ד ע"ב כתב רש"י דל"ג וכן: **עשו** לעליונה * ולא עשו לתחתונה שתיהן לסקוות וכו'. וכהגירסא בקדל המקום שבירושלמי ולא נכתב הצבא הנכים לעשו לתחתונה כו' כלשהב הר"ב ולפון העור פ' שכים וכ"ם עשו שתיהן לתחתונה שתיהן לסקוות ופ' הב"י כלו' לכיון לתחתונה לעפ"י שתין יכולה להשתמש לכך עליונה אלא בזוקים הדלי לה לפ"ם לסקים עלה וכ"ם עליונה שהיל ומשומש לכך תחתונה בנחת לסקים עלה עכ"ל. ומה שפי' הכ"ב עשו לעליונה שכשתיהו בני התחתונה וכו'. ולי עשתה גם בתחתונה לא כתב הר"ב מה לינן. ליתא בגמ' דשמו לפי' לא עיבו בגליון גליל לעתים לחלה בהדך לא ניחא לי כמלא מתחתונה מסולק מעליונה וכל לחת רשות לעלמה ויש לה מחילה משלה. ומ"ם הכ"ב דלם שתיהן בתוך עשרה לעולם לסוקות. זהו טיעת הרמב"ם בפרק ד' מהלכות עכודין ויליב עיעת מבי שמן כלילעלה לפת. ודומה לי פיוט לפעת הרמב"ם בפירקין לוקמת ח דלחני דף פ"ד ע"ב ולין להלריך:

ט אין סופכין לתוכה מים בשבת. פ' הר"ב דבר"ת וכו' בגלעים שם בעוקמם פחות מו' לין בגלעים ויולאין לכה"ר. כלומר וכיון דלין לחוץ להבלעה הלכך כ' שפיך בחלל לחוץ וכי יולאים נתקיימה ממשבתו וגזרו על כמו בגשות הרבים דלמא אתי למיפרי זריקה בהדיא לכה"ר. אבל בשבלעים בעוקמן כי מוי נפקי לבר לא מקיימי ממשבתו. ומה לתכן ד' לומות כתב רש"י דבלוכך וכומב ומעוע דאי לא יהיב שעורא מוי לפומיה לין כלן שיעור מפילים כלום ומעוע לפילו כחבה ומשמו וליכא לאוקמי בה נעמא ע"כ. ומיהו לפילו הוא שמונה על ג' לו על תמונה לאבת. בל שים בה כדי לרבע ד' על ד' הרי ים עוקה לבלוע ומרי כדאיתא בגמרא לגיבא הך לוקמתא דרבי זירא וקאמר בגמרא דלמרי לא קאמי חבר שלין בה ד' על ד' דאי אבא הרי הוא שיעה דקתיד הוא שיעה ומוכנע והוא הבר חבוד ושוי נעמא אחריבא דאמר רב שמוא בשוי בזלף ובלבץ וכוונתו בזלף ולא שילאו לחוץ דבחלל שהוא מוכנע בזה ומשתמין בו דרך בבוד. להכי אבי שהיא פחותה ומלבע דמשמע שאבר שיעורא הא יש שיעור לרבע על לרבע לא אבא בבבוע ולא אבא בחוך וקנין בבי. ועיין בשבה לקמן: **מחזקת** סאתים. ושיעור העוקה כתב הרמב"ם בפ"ו ומהלכות שבת שהוא חלי חמה על חלי חמה בדוס שלש חומי חמה. ע"כ. וכתב הר"ב ומבי שלא עשו להשתמש כו'. גומא. וכי ומשתמש עמי מלא' דלא שביחא היא ולא גזרינן בי'. ב"י פ' שכ"ז בשם הריטב"א וכי ומחזיק כך ומשמע לבעולם שבי בין הוא ביקן לו יש בו ג"כ מהסופכים דומבוד יום. ועיין בלשון רש"י שתעתיק בומשבה לקמן בף"ד שכיולה בו כתב הר"ב יוהבן לדהכא. ועיין עוד בומשבה י"ל:

בין ומחוץ כו'. חלה שמחוץ לריך לקמור. פ' הר"ב ומחוץ שעשאה בבשות הרבים. וז"ל הרמב"ם בהלכות **בשות** הרבים בלד אחד כדי שיהו המים נקבלים בתוכה ע"כ. ולריך לקמור פירש הר"ב כדי שתשא חלוקה מבשות הרבים ושלי נעמא הרמב"ם כתבו בפירושו ומחבורו. וכתב הב"י לבבי דהייבו דשם ולא ומשתר חלה ומשים מבדא ע"כ. כלומר דלי לא הוה קמורה לינה מבדא שהבוחים עוקה מלאה מים בלד חביבו יהוה שהולילים מחלר ושתבה **נעוקה זו שבשות הרבים. ותפירוש קמור עיין מ"ש שם ס"ג לתהלות:**

ר' ציב

תוספות חדשים

(ג*) הר"ב ד"ה לפ"ז ישפוך כו' והלכה כמכשי' עכ"ל ובמ"ע פיימן עכ"ז הניח ג' דשום זה ולפ הכריע. ופסק הכ"מ הוס' פ"ה מהל' שבת ה"ב.

ו ביב שהוא קטן כ' אמות. כתב הכ"מ דצ"ל חמות ים שיעור לגלוע כו' וכפירש"י וכתב הלח"מ לפירושו נלמ"ד דמיירי בביב שיש לו ד' על ד' כמו בחלר לעיל. וכתב רש"י דכשיש בשיעור מיל שופכים מיס בשבת ולי נמי לח מיירי בים בי מיס ומשעור יום כיון דלוד יומות הכמה עשרין לגלוע ה"ב כי כפקי לגלחי לחו לחכי לישנח. וכיון דלח כתקיימה מחשבתו שכי לחפי' ומחכוון לח לישנח לחוכייתח לישב הכח דהם לחו בכה"ג זריק להו לישנח גופיה חלח מחליפין יולחין הלכך כי לח ניחכוון שכי לכתחילה.

ביב שהוא קטן ארבעה אמות ברשות הרבים שופכין לתוכו מים בשבת. וחכמים אומרים אפי' גג או הצר מאה אמה לא ישפוך על פי הביב. אבל

ועיין בשטמ"ק וז"ל: **וחכמים** לומרים לפי' גג לו חלר מלח לומה כו'. לפון הב"י דכיון דבגוים שפיך מקלחי להדיח ונפקי לרה"ר ומכולה לומר שפכין קמוך ליליחתו לרה"ר וכ"כ רש"י ומקיים ובעי דליפקו. ע"כ. וכלומר ונתקיימה מחשבתו. ובלשון זה שלומו מקלחי להדיח כו' ובדברי רש"י וכנ"ל. כלומר לחלר בחו. חם כן ל"ש לעשוק דעשוק העשויה בכמות הרבים חם היה קטנה דתיימי היה לח שליגי רבנן בחתיחין דלעיל ומכח שליגי חלח היינו טעמח דעשוק שהוח גדול עשוק כשכשפכים לשם דרך ירידה לגדולת נשפכים ואין יולחין כלל. חבל ל"ש שהוח חרוך לחת לחמ"ג דקטנה ד' לחות ודי"ח הח לחמרן דתיימי היה. ה"ה חכמים לוסרין דרך החרוך לילה טפי למיחם דלח תיימי וילחו לרה"ר מכח שפיכתו. ומשום יולחי כו'. ודוקח ל"ש שהוח חרוך חיישינן לחכי דומפי שהוח חרוך לח יוכלו הניס להחפשט חנה ומנה ומקלחי להדיח חבל בלחו הכי לח הלכך בחתי' לעיל לח בעינן עשוק חלח בחלר חשחות חד' חבל כשיש בה ד' לח בעינן עשוק ולח על ל"ג דניס נשפכי' על שכח קרקע החלר חלח כדרך יולדה לגמרי. ה"ה הוחיל ואין כחן חרוך יכולין הניס להחפשט לנה ומנה ותיימי היה קודם שילחו לחוץ. כל זה לפיחי ונחון חל לבי כדי לישב קשה חתי' לעיל לליבא דחכמים. כ"ש שהרא"ש והטוא"ש פסקו כחכמים ולח השגיחו למשכחה של רחב"ה דקל ונקי כדלחמר' בפ' החולץ דף ח"ע ומשום דס"ל דלחו כללה הוח לכל מקום. וכן בשטמה ד' ס"ע דקושה פסקו הרמב"ם והרא"ש דלח כרחב"ה לגבי ר"ע. ותדע דשה הריטב"ח בשם ר"י דסבר כרחב"ה יש"י טעמה ומשום דחמוכלי פיותיה חלול. והרמ"ם כתי כתב כרחב"ה לח"ע דלכך"י לח חלול כוותיה ח"ה היינוסלתי מוכיח כן. ולי ליתח דכללה הוח לח היו לריכין לנחיה לחחת. והרי"ה פסק שם דלח כרחב"ה ולפיכך רחוי לפרש משנה דלעיל כרבנן. חבל כי דייקינן בחלתח לח ומקיימה שפיר הלי פירושה ומלי דקח משפלגינן בין ב"ש הקטן ד"ה לחלר שהיה ד"ה. דשה כתבינן לעיל בשם הרמ"ה דב"ש נמי דקטן ד' על ד' הוח ושכי ודלי מוכחה מלחתה. ושפתה כיון שהוח ד' על ד' כמו החלר הרי הניס מתפשטין בתוך ד' על ד' ונבלעים. וממ"ב חם כל הד"ה הם בשפוע ח"ב יש כחן נמי כשין גומה ונבלעים כמו בעוקה ואם רק תרין בחמלתו הרי מ"מ יכולין להתפשט בב"ש עלמו שהוח ד' על ד' ונבלעים קודם לתתם לרה"ר כמו שנבלעים בחלר קודם לרה"ר דחרין זה לח מעלה ולח מוליד כולי הלי. חלח עיקרן של הדברים לפשוט הלי פירושה דפירש הב"ח בחתי' דעיקרה חליה בחקום שהוח שיעור לגלוע הניס לח תהיה מתני' לעיל כשבן דהכח. דלשבן דהכח לח שכו ליה חקום שיעור גלישת הניס שהרי הכח הים שיעור לב"ש כדחמרן ותפ"ה חפי חקרי ושכי חוקים בהדיה בגמרא דלהלי פירושה כולה חתני' כחב"ה היה ושוחרי חשכחה ות"ק חלר שהיה שהוחה כו' שה ד"ה שופכין שרחב"ה חומר ב"ש הקטן כו'. ועל רש"י ליו כחן חלוקה כלל דבריהם לח פירש כלום חלח כתב כדשפיר בגמרא. ולהכי פירושה לחכיה בגמ' כדבעינן למימר קטן דקלקה מתני' לעיל כשבן ועוד דקש"י שפירושו בקדר הגמרא לח הולך לפרש דיקה דלח כשבן דבגמרא קחזית ליה. וגם על הרמב"ם ליו חקום להחלוקן דבפירושו למפשה לעיל כתב כשים בחלר שהוח חד"ה על ד"ה ושכחוין בזה לעשות דשב בגמ' דמפשה דשהוח חד' דחכן הייכו שהוחה חד' על ד' וכדחמר' בגמרא וכלו' כי שהוחה חסכיבוע כזה חע"ג שהוח לחרוך ח' לחות ברוחב כ' שים לרבע בה ד' על ד' כל שליו ברוחב גם כן ד' ליו החלר רחוי להשתמש בו דרך כבוד לזולפו ולרבלו ולכבדו ונמלה שכל הניס שפופכין שם ליו דעתו לזלף החלר חלח שילחו לחוץ וכי נפקה לה מחקיימה מחשבתו הלכך גזור רבנן עליה לומה לחתי למשרי זריקה בהדיה לרה"ר וע"י עוקה שריין שהניס ליכס מקלחים לרה"ר חלח מתקבלין בגומה חבל כשים בו ד' על ד' בריבוע דרגילין לזלף משהמה לזלף הוח שופך וכי נפיק לה מתקיימה מחשבתו וליכה למגזר. ובביב שבירה להו רבנן דכיון שפופך ע"פ הביב מגלי דעתיה דשפיך ולח לזילוף ואיכה למגזר משום זריקה ברה"ר. ומיהו כי שופך על הגג עלמו לו בחלר חלח על פי הביב דחין יודעין מכחו לרה"ר לה גזרו חבל כשפופך על פי הביב שהניס ליכס מתקבלים חלח נוחלים ויולחים ומכחו יולחים ליכה למגזר ולח על גב דים כחן שיעור לגלוע הה חמרן דלפירוש זה לה נפקה מינה מידי בשיעור הגליעה. חלח להר"ב דפוסק כחכמים ומפרש למתניתין דלעיל בטעמה דלח סלקה חליבה דרבנן ולח פירש דחתי כרחב"ה יש משום תלונה בדבריו. והטור מפרש מהניתין דלעיל כהר"ב. חבל פסק כרחב"ה משום דמשנתו קב ונקי:

חבל

אבל שופך מגג לגג. והמים יורדין לביב, החצר והאכסדרה מצטרפין לארבע אמות: יא (וכן) שתי דיוטאות זו כנגד זו מקצתן עשו עוקה, ומקצתן לא עשו עוקה, את שעשו עוקה מותרין, את שלא עשו עוקה אסורין:

פרק ט כל גגות העיר רשות אחת, ובלבד שלא יהא גג גבוה עשרה או נמוך עשרה דברי ר"מ וחכמים אומרים כל אחד ואחד רשות בפני עצמו. ר' שמעון אומר אחד גגות ואחד חצרות ואחד כרפיפות, רשות אחד לבלים ששבתו לתוכן, ולא

* **אבל** שופך מגג לגג. ומצוי שוף שיין מכ"ז כתב שפוך על הגג. ומצ"י העתיק שופך הוא לגג ע"כ.

ומצאתי שכתבו יכוסלמי לחבל שופך הוא על הגג:

יא וכן שתי דיוטאות. מכ"ל יוכתן מצאתי הכי גרס' וכן דקתני לקמן דתנן חבל ומכתדה מלטרפין ומקשה דכמו כן שתי דיוטאות שכפי עליים ויש עליהן תקרה מעזיבה * [כגה] שמחבלע בהן מיס כמו בחבל וכן זו בכנד זו. ולא זה למעלה מזה ויש לחוקות ד' עמודים זה מזה מקשה מתני' דמלטרפין לד"ש ומוסיפין בהן מיס בשפת חבל אם לישן זו בכנד זו חלה זה למעלה מזה לו לחוקות ד"ע זו מזו שלין תשמישן כיחין זה לזה מיישין כשילה אל הדיוטא השחת לשפוך שופכיו וילחם שמתקלקל בכתן לא יעבור אל החבית לשפוך לה ומפי העוכה ויצאכם לכשות הבתים ולכיכין לעוקה כגון עציבה מעץ או הבית שכשבתה ועושין לעוקה ומחזקת קלחים. ומקבלין עשו עוקה כו' מוזר לחבל שהיא פחותה מד"ח כו'. עכ"ל. ולפי' הכ"ג ל"ג וכן. וכשילושו מפרשים רע"ו והכמ"ש: **ואת** חלה עשו עוקה לקויים. פירש הכ"ג כל זמן חלה עיבדו דלי קרייה כו'. חתו לשפוקי מאני כו'. עם הקופיים כו' כי יפוש על קלקול הדיוטא ולא יפשכם בדיוטא שיתגלגלו ויכדו לעוקה חבדו חלה יולילם עם הכלי כו' וכי תימא כי מני עיבדו חומלי שני הכי כמלא שפני בתים שלכל לחד שיעור קלחים קופיין בעוקה לחת שהיא ממחזקת דק קלחים הא מלחא מפשטא בגמרא דלא לחכפת בכפיפי דעיל וכדפרישית לעיל בשם רש"י דשפילו כמלחא מצעוד יום לית לן בה. והלכך כשפוסף יותר מקלחים כמי לית לן בה דלא קבעו חכמים חלה שיהא כהן גוונא שמחזקת שיעור לבעל הבית לחד ליומא דשפתא כוותו לשפוך בגוונא ולא שילכו לכשות הבתים וכדפרישית לעיל. וכתבו התוספות ולי נייחי בלא עיבדו תבוייהו לתקנו. וים לומר דליכא קופיים ממש בתוך העוקה שבחבל חלה קופיין על הדיוטא והן יוכדין על העוקה הממוכה לה. ולפ על גב דהוי חבל שהיא מעוכבת. לא לשכנו בה:

פרק ט שלא יהא [גג] גבוה כו'. כתב הכ"ג גזירה משום חל גבוה " וכתב ד' בכשות הבתים. דהוי כשות שיחיד כדפירש בריש ר"ח דשבת. ומה שכתב הכמ"ש כגון עמוד כו' בכשות שיחיד הוא שגזר ר"מ משום חל כו' בכה"כ. והוא סדין לגגים דמתני' דהוי כמו עמוד כו' בכשות היחיד דגזרינן משום חל כו' בכשות הבתים:

גבוה עשרה או כמוך עשרה. לע"ג דהייט סך לשם החצר גבוה משבתי עשרה. בהכרח משבתי כמוך ממנו עשרה וכן לשפך. נקט הכי. ומשום לשעמים שתי הבתים השמוכין בגגותיהן אין משום חצר ומהגבוה יותר מחבדו. חלה בתים החצר בבה בעמק לפי שלין הקרקע שתי הבתים שוה ואז לא שייך לומר שזה גבוה. חלה שייך לומר שזה כמוך:

כרפיפות פירש הכ"ג שלין יותר מבית קלחים. ובלה הוקף לדירה. וכ"ע בשבת ד' משבה ה' דהלכה כמותו. ומי הוקף לדירה לפי' ניתר כמי וכדלימת בעור ס' שע"ב. וכתב עוד דלפילו לא הוקף לדירה והוא יותר מבית קלחים לע"ג דלשוך לעולם בו יותר מד' חמות כדלעיל מכל מקום הוי לכבי שמעון רשות לחת לגבי חבדו חו לגבי חבל לעולם ד' חמות בזה וד' חמות בזה להוליח ולהכניס מזה לזה. וכדפירש"י בים פרק י"ע דשבת דף ק"ל:

לבלים ששבתו בתוכן. פ' הכ"ג מוליחין מזה לזה ומפיים חרמבי"ם ובלבד שלא יכנס בכלי זה לבית מן הבתים לחי"ב עירבו פ"ג מהי"ע ולא

קמ"ע דיומא ובאלקאן- שלשה.

ולא לכלים ששבתו בתוך הבית. פירש הר"ב והגירסא לחלר ע"י שערבו ופ"ג דשבת שכיחי ואלי דצחים בחלר לחלק הכי כלים ששבתו לחוכן שרי לטלטולי ולא גזרינן למאי אלי לאפוקי ואלי דצחים בחלר. ולישנא למיתר יאמרו שכי כלים בחלר. לחד פוחב ולי לחקור דרבי שמעון לטעמיה דלא גזר בבי חלא. בומשנה ו' פרק ד'. גמ'. * ומש שכחב ולחלכה כרבי שמעון. גמרא:

ב גג גדול כו'. פירש הרמב"ם כשים כוחל ומקף בגגות וכן בגלאה דבבי הר"ב. * (חלא חלא פירש בשיטה לפי שחין לריך להיות כוחלי' ממש. חלא ממירין גוד לחקיק ומחילחא. ומיהא דוקא כשחין הגג בולטו מהכוחל דמיבכרא ומילותא) וכדבד בשי"ק. ולדידיה ופרש בשי"ק. דלהכי חני גג וחלר דגג דומיא דחלר מה חלר מיבכרי ומילותא חף גג מיבכרא ומילותא. דחי לא. לא ממירין גוד לחקיק. וגדול כמי לחקור: **הגדול** מותר. פירש הר"ב להוליא לו כלי בית שלמעה. דחלו כלים ששבתו בתוכו. ותרין בשחיהן כדקיי"ל לר"ש. ומ"ש הר"ב ושבי בחותן גפותין. כלומר בשבול חותן גפותין שבי בכל הגג וכליבים גבי חלר:

הגדולה מותרת. לח שבבה לעלמה רש"י. ועיין בומשנה לקמן: **והקטנה** לחסרה. כחב הר"ב דלח בפלה בשבת כו'. שעמה חפרי בומשנה לקמן:

חצר שנפרצה לרה"ר. וקשיח לחחי לא קחמרי חחוכה לרה"ר דמכחי חלחבחי דחלר הל"ל בלישנא דחלר"ח קחחי הל"ל בלישנא ולומשקנא דש"מ כיחא דומשקינן דבחוכה כ"ע לא פליגי דכרשות היא. כי פליגי בומקום ומילה. דר"ח קבר לרי הס"ר כרה"ר ומקום ומילה זו לרי הס"ר היא וכבן שבבי דלרי הס"ר לאו כרה"ר. ור"ח דקחמר ומחבה לאו דוקא חלא ומוך מקום ומילחה קחמר. ומקום דבבן נקטי ומוכה נקיט חיסו כמי ומחוכה. וכבן ס"ק ד' לא קא מודית לן היכא דעבול ומחוכה לרה"ר דפעור דכרשות היא לרי כמי ל"ש. ור"ח הסם לא קא דבקו לה רבים והכא דבקו לה רבים והסחם דבבן מחוכו לר"ח ומחוכה לרה"ר קא מודית ומקום שבי קחמר ר"ח כמי ומחוכה והוא לא יכול לחזר ומחוכה לרה"ר היינו לדידיה. ומקבר המקבה הקדיש דבבי ר"ח למכחים שבך דבכו לסחות דבבי מכחים בחמרוכה. ועיין ומסבה ג' פ"ז דיומח ופ"ד דבילה ומסבה ו'.

ג משתי רוחותיו. פירי הר"ב בקרן זוית. ס"ס ועיין ומסבה לקמן: **וכן** בית שנפרץ. פירש הר"ב ול"ל בחקרה פרוסה ווחוחה על ומקום הפחלה. לחע"ג דלפניס בומקום שכלחה הפחלה ומכחחלים ומס שלילך ים חקרה לא למירין יוכד ומסחם הוחיל ובחלבחן הוא כזה * חוספות. ול"ם דלא חבן בית בוי הוח לחחת בומחני' דלעיל דהכא ומחמת שבפרץ גם החקרה קומלין דבחלבחן לא למירין בי יוכד כו'. ובפירוש הרמב"ם וזה הבית שלחורו [שבפרץ ומשתי רוחותיו] הוא שבפגם סדרם ובהרם זוית רוחותיו ובשל קלת ומה הכותל ולא תשים קורה פרוסה על ומקום הפחלה חלא לחבר יהיה ומוסב הקורות בקירותיו על זחת הלורה. * ולפיכך הוא לחקור. חבל כשבפרץ על זחת הלורה * הרי הוא ומחר כי העיקר חלללו בי חקרה יוכד ומסחם ע"כ ובחזרו שפי"ז ומ"ם כחב בית חו חלר שבפרץ קרן זוית שלה כו' לין עושין פחח בקרן זוית ולח היחה שם קורה ומלועלה

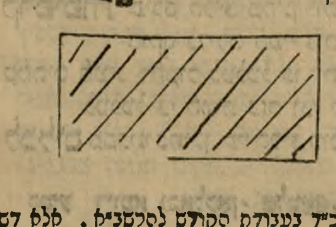

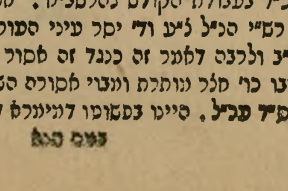

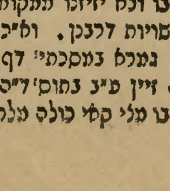

על

תוספות חדשים

(פ*) ע"ב הר"ב ד"ה גגות כו'. והלכה כחכמי ע"כ. וכ"ם בש"ע קיימן שע"ח ס"ח. וכלים ששבתו בגיפ לחזור לטלטל ומחלר לקבוף שלח הוקף לדיר' לחי' הם של שלם לחד (ע"ח בשם רש"י):

(ג*) הר"ב ד"ה פעור כו'. והלכה כחכמי ע"כ. וכ"ם בש"ע קי' בש"ח ס"ג. להייבו מקום המחילה ניחון כבר מלים. ולפ"ז נחלן בקרן זוית לפי' בחחום מעבר לחזור וכן בים שבפרץ זוית. ובדן גם הקיבוי עד שבחלר בחלבחן לחזור. חבל בילה שחינו בקרן זוית לחיבין בי הקרה יוכד ובחזרו לחי' יוכד מעבר' וע"ם בדמ"ל

תוס' רע"ק

פרק ט

משנה א

(בהרע"ב ד"ה ולא לכלי כו' ע"י שערבו) (פא*) בגמרא דף י"ל ע"ח חלא לי לחוכח בחלא ששבתו ביכי ומשכחת לה ומחי דבתי בחלר. ומחי בכותח ובולבל (ששבתו בתוך בבית והוליאן לחלר דרך חלבוח רש"י) ומחזיק לי על דברי רש"י שבת דף ק"ל ע"ב ד"ה ומוסר לטלטל בכולה כו' בו בגדיו שבולין בן הבית לחוכן דרך חלבוח ע"ל ובכי הכא חבוחי דבחולין לחלר דרך חלבוח משם לחלר חבירו. ומ"ב ד"ה בשבת חוכן. ומ"ב ד"ה לחלר חבירו. חלא דשם חזור רק לטלטל ד"ח. ונרחה לי כחי לרבי חבוחי לעיכוין דף פ"ז ע"ב ושם ד"ה בשבועות לרבבן. ול"ב דבבי רש"י ל"ע ול' יסר עיני שבוכות ופי' למרכות: **משנה ב** (גדולה מותרת) (סב*) ולח חבעי לזקוק חלא לטלטל נמי. גמרא בשבת דף מ' ע"ב ולרבה לחמר זה בנגד זה חזור בשתי חוקי לה כרי לי משחט הוא שיש לזקוק שבל לטלטל נמי. ופי' שם דף זיין ע"ב בחום ד"ה בעיבו כרי חלר חותרת ומבי חבוחי חבוחם השתח ש"ח **לשתי ה'**. ופ' בחזוחי בשל"ם שיילם שבחב חין זה חזוקך שבל לטלטל לחיכוחא לחוקי לה בלא שיבו חלי קחי בולה חלחא בלשי"ח שבל. שייט בשחוחו לחיחוכי לבב קחי בשם בחא

אבל לא מתקנה פרוסה על מקום הפרצה אין הפרצה מוכחת עכ"ל. והמגיד כתב שכוונתו לומר שאין מדקדק מדלא כתב בקרן זוית וכתב קרן זוית משמע שאינו מ"מ אלא שמוכיח מלא כתב רוחות משמע שאין מדקדק בכך עכ"ל. והמגיד כתב שכוונתו לומר שאין מדקדק מדלא כתב בקרן זוית וכתב קרן זוית משמע שאינו מ"מ אלא שמוכיח מלא כתב רוחות משמע שאין מדקדק בכך ואומר שאם מוכחת הקורה על גבי שני בתים אפי' תקרה וכו' אבל אם הקורה מוכחת לחוכו הפרצה מתירין אפי' תקרה וכו'. ולהרמב"ם ל"ל דהכא תנן בית לשמועינן דלפ עבית מתירין פתחה בקרן זוית לפי עבדי אינה: **וכן** מבוי שנטלו קורותיו או לחייו. למה לי למימר הכי תיפוק ליה מדקתני אבל אם הקורה מוכחת לחוכו הפרצה מתירין וכו' אבל אם הקורה מוכחת לחוכו הפרצה מתירין אפי' תקרה וכו'. ולהרמב"ם ל"ל דהכא תנן בית לשמועינן דלפ עבית מתירין פתחה בקרן זוית לפי עבדי אינה: **וכן** מבוי שנטלו קורותיו או לחייו [כמו במפולש] מ"מ למה לי למינקט קורותיו כיון דבקורה אחד או בלחי אחד נאסר המבוי ע"כ. *וכגירסת רש"י הוא במשנה שבקדר מיהמלמ: **רבי** אומר אם מותרין לאותו שבת מותרין לעתיד לבא. ואם אסורין לעתיד לבא אסורין לאותו שבת: **ד' הבונה** עלייה על גבי שני בתים. וכן גשרים המפולשים מטלטלין תחתיהן בשבת דברי ר' יהודה. וחכמים אוסרין. ועוד אמר ר' יהודה מערבין למבוי המפולש וחכמים אוסרין:

פרק י' המוצא תפילין. במה במוקף מקומות: **זוג** זוג. מי

רבן גמליאל אומר שנים

אסורים לאותה שבת. כתב הר"ב ולא לאוסרין הוא"ה כו' כלומר לעניל בקטנה שבפרלה לגדולה לאוסרין להוא"ה כו' ומקשה לאו באבל אמין בה אלא אחד ואיבי אלא בקטן אם היוכין הבית אלא שערבו ולזה נתכוון רש"י ז"ל כמ"ש לעיל בשמו לפי שהוא גדול ומשיב קושיא ומתרץ לעיל שבפרלה מע"ש ובכתב הר"ב. ומשם שבפרלה בשבת לפ הקטנה מותרת, לפי נקט שערבה. לומר דמתניתין בערבה כל אחת לעצמה אינה דקטנה לקורה ומקום שבפרלה מע"ש אבל בשבפרלה בשבת לפ הקטנה מותרת הואיל ועבדה. וקשה"ן אין לריך שתהא של יחיד. וקשה הר"ב לפ"ה לפ דוי הכא לדלעיל. ודבריו דברי הרמב"ם הן בפירושו. והב"י שכתב בפי' סע"ד וז"ל שאפי' התם אלא בפרץ אלא לאחר אחד בשות בשות היחיד כמותו ואין ביניהם אלא שזה של יחיד אחד הוא וזה של אחד אבל בשבפרץ לבשות אחרת ממש דהייני לבה"כ או לבבוליא לפ הקטנה הואיל ואין ביניהם אלא שזה של יחיד אחד הוא וזה של יחיד הייני לפ שי' עבוד בשבת כשל יחיד ותדע דאל"כ למה שכתבתי לעיל בשם הטור באבל שבפרלה לבשות הרבים דמייבי אפי' בשבת. דהתם מיי לאו לעניין עבוד הוא כמתני' דהכא: **ד' וחכמים** אוסרים. הואיל ומפולש לא לאוסרין אפי' תקרה יוכד וקומה (וכ"ק ומכח אפי"ו דש"ס בלשבדלה בשבת דהכא ומפולש לכ"ש והתם בשבת דבבוליא. תוספות דקוכה לפ י"ח) ות"ת בשתניתין דלעיל דאוקמינן בשבת זוית לוקמה זו בשבת זו דהוה ומפולש וכבבן. כתבו התוספות בדפ ל"ד ד"ה ומפתי לים לאוקמיה בבל ענין ע"כ: **ועוד** אמר ר"י. כלומר ועוד זו מחיר לעניל דליבא פי תקרה. ש"ס. ומכלל שא כ"ש הך דלעיל דליבא נמי פי תקרה. אלא לאמר כ"י להא דלעיל דקתני דבבן יוכד בהמוה * וענין ומ"ש בש"ד בפ"ד: **מערבין** כלומר ומתחתין. הר"ר יוחנן. וכבר בחית כיולא בזה פ"ו ומשנה ה':

פרק י' המוצא תפילין וכו'. הך פירקא במשנה שבת הוא לית לתתי גבי הולאות אלא ומשום דקתני (במשנה ג') ר"ש אומר ואפילו חוץ לתחום. ועוד ומשום דקתני בשוף פירקין רש"י ומשום שהתירו כו' ומפרשים דקאי אלא"ש כולה ומערבין. **תום'**: **המוצא** תפילין. פי' הר"ב בשבת במוקף אלין שמתניין ר"ל ום לחום מיתבא וכדכתב בדבור דיפות ולקיק להכיון במוקף בזיון. וכן לוכיח מדבתי רש"י בשוף המשנה ומ"ש רש"י בבאן מוקף שבחדיש לשון מדע אלא כתב שגבבו דמשום גבבי לא התירו וכן כתבו בתוספו' בשוף פרק קמא דעילא. ולשון הטור פי' ש"ח נבזיון במוקף אלין מתניתין הכי נמי קאמר בבזיון דהייט במוקף כו' אלא לחום לבזיון ואפילו דאד עבשיו לא כתבא.

* ומש תפילין פירשתי בדש"ד דמנחות:

מבניסן זג זוג. פי' הר"ב שבבר בשבת זמן **תפילין**

תוספות חדשים

(פ*) הר"ב ד"ה כי"פ כו' עהלכה כב' יוסי מי' עכ"ל וכ"ב בש"ס פי' שם"ס פ"ו: ועייש שם בין שמוח לשמוח שבבים בין לבבולים. ויל"ל דהכי מילי בעיל שאינו מוקף חומה. וכ"ב כמ"ש ועייש שם דבל שהיה בלוי לעמוד בל השבת. אבל לם היה עומד לשמור מע"ש אסור לשמר שבשבת. ולם שפק מוחב:

(ג*) בהרע"ב ד"ש מעבדין כו' שמי מחילות דאורייתא ואין הלבה בר"י עכ"ל וכ"ב בל השוחלים דלא בר"י. ועיין מ"ש שבת פ"ק פלוגת, בין הלחלוים לי' ג' מחילות דאורייתא לר' דוחלא:

תום' רע"ן

במחלי בלשי"ד בלילי מלא אז זה בבגד זה ואפשר משום תלתי משום ומשום לא מיבעי. אלא להתלן מידם בל"ל שבת לבאן בעיבו היינו לשך דל"א דמתיר בשבת מייבי בעיבו ודלי בלא עיבו. ולעיין משולם בל מייבי בילדו אז זה בבגד זה אומש חמוש לי לילך פרבינן ולבבה דאמר זה בבגד זה אחור בי' הא דבתי דבה קאי על ר"י בשלבה לרשב"י דמתיר דוקא בזה שלא בבגד זה. אבל אלתא דבב יש דקיים בלשי"ד לאוקר גם משום משולם ומייבי זה בבגד זה ובדקאמר ובשלבה שלא בבגד זה ובשיר אמשניבן לשבי זה בבגד זה שאלר מוחב ולשי"ב:

תוספות חדשים

(ס') מ"א הכ"ב ד"ס זוג זוג כו' ומין מלכה כתבן גמליאל עכ"ל וכ"ם בס"ע ס"ל קס"ל. דמכיון זוג זוג ואם היו כבים אלא יפסיק עליהם עד פלילה ויבינו ואם יבא לחפשיך מפני גנבים. מוליכם פחות פחות מד' לחות כדי ע"ם: וע"ע בס"ל מה שכיון על קודי' סחי"ם לענין אם שכח זמן תפילין ע"ם:

(ס*) וע"ן גם בהכ"ח ייסוב ע"ז דלפני למ"ד שכח לאו זמן תפילין לפוך לגבוה יוסר מזוג לחד דלא שכי ליה יותר ממלבושו בפול בדליסף בגמרא וכ"כ סכ"ן ואם דלוקיימא מ"ד שכח זמן תפילין הוא מפוח דמכיס' סכ"א ס"ו דס"ל כן ס"ע:

שנים בד"א בישנות אבל בחדשות פטור. מצאן צבתים או כריכות. מהשיך עליהן ומביאן. ובסכנה מכסן והולך לו: ב רבי שמעון אומר נותנן לחברו וחברו לחברו עד שמגיע לחצר החיצונה. וכן

תפילין מא. הכי מסקינא דמ"ם דמחוסיפתא כדמסיק דבהא פליגי תנא קמא וכן גמליאל. ותימה דהכא פסק הכ"ג וכל המסקנים כת"ק דזוג זוג מכסיין. ול"נ לדמיק דבהא זמן תפילין. ובמסכת ג"פ"ג דבכורות מפכם הכ"ג דבהא לאו זמן תפילין וכן הסכמת כל המסקנים. ונמלאו שתי הלכות פסוקות דסתכן לחדדי. ואפ"ס אם כתכן דברי המסקנים ונאמר דהך מחוסיפתא דקאמר בס"ם סייגו לדברי מאי ד"ל דפליגי בדבר שמואל בר רב ילחק דאמר מקום יש בהם שכחוי להכיח בו שכי תפילין וכו' דת"ק לית ליה דבר שמואל בר י"ג ור"ג לית ליה ומסכי ד"ס ליח ליה לאו ובהא זמן תפילין פליגי. וקאמרי תו ואח"כ כו' ואח"כ כו' ולאמות כל שכי שכויי מחוכין מחוחתא כי אבל אם"ל דלפי שאמת שאי שכויה גופיה שכויה בעלמא היא. ופליגתייהו בדבר שמואל בר רב ילחק ול"ע שבת לאו זמן תפילין הוא. הכא מבעי דבל זה דוחק ואין זה נמשע. גם בתוס' בדף ל"ו ע"ב בד"ה לא ס"ל. בהא מדבריהם דאין שבחה לומר כן דתכא קאמ לית ליה דבר שמואל. ואפ"ג כיון שכי אבתי קשיא לי הלכה פסוקה אחרת ואהרא"ם שהביא בעור אורח חיים סי' ל"ד דשבת להא דבר שמואל סיוכל להביא ג' ראיות אחד דבם"י ואח דכ"ת והא הכא פשקינן כת"ק דלית ליה דבר שמואל ול"ע ☜ *ועוד בשאר ג"כ בתיכה מה שהשאתי על העור בשבת ג' פרק ו' דשבת ועיין שם ס"ק דבילה:

בישנות פיכם הכ"ג שכיבר הקשר כו' ואע"ג דהשתא אין זו קשר בשאי לנודעו לאפ"ם שוי דרך מלבוש ל"ב דעובדו. תוספות:

אבל בחדשות פעות. פיכם הכ"ג אין מחלין. לתיקוי כמי ליכא. והכי תניא בבריתא דף כ"ז ע"ב מוסק בחדשות. וכ"כ בתוספות:

ובסכנה מכסן והולך לו. פיכם הכ"ג בשכבה של שמד ופיכם"י לכולה מתני' קאי בין מעט בין לשתים מכסן בעליתו (והכ"ב יוכתן כתב בשם ותבן ונימא עפי דאין כאן הרגש) שלא יועלו כל כך בגזיון ומיכון שם והולך ולא [יזיקו] מפני שמא יבגיבו בו ויתחייב למלכות. אבל שבשה לשטיים עכו"ם שאי מחשיך לו ליכא שבשה להחשיך מפני השטיים מוליכן וכו' ולא יניחם שם שלא יגלוו בהם השטיים. ויעשו בהם מעשה גזיון ע"כ. דקדק בס"י לכתוב לשטיים עכו"ם מפני דבשוק פרק קמא דבילה מוליכין לשטיים יפראל לא אתי לגלוולי בהו ואפי לא התיבו שלא מפני גזיון כמ"ש לעיל. ומ"ם הכ"ב דשקולי מחשבא ואפי אמתי. ס"ק. ומשום דבי שמעון דשביע ומשבה לשקון לילטוליך למחשבא * ובלאם לי דבבינו הקדום הוכיח להחשיך למשבתינו דהא אמני המשבה לא כלו לגנות הא דשמות שמות מד' לחות כמ"ם בס"ם לחברון דמחשבת שבת:

ב רבי שמעון אומר נותנן לחברו וכו'. ות"ק שבר שמות מד' לחות עדיף לי לחזיק בותבו להביאו ולהביאו לחשבת מלחא דשבת. ס"ק. פיכם הכ"ב יהונתן ויש מלול השם בעיני עמי הארץ השומעים. שקונבים לליכא חלול שבת. ועעמא דבבי שמעון בס"ק. בכתבב הכ"ג והכמ"ם. ושמעת מהך דפליגי. ותימה על הכמ"ם דמוכי שעבי לבי מבי. דשבק בבבי שמעון ובכתבב הכ"ג. ובתב גם בן שמותר להולך [שמות] שמות מד"ח. וכן בחיבורו פרק ייע מהלכות שבת וכן קשה בעור ס"ק ס"ח ושם מוכל לפרש דבריהם דלעולם קאמרי ביחא. דזה שלחר מוליכו שמות [שמות] מהלבב לחות וכן בלין עמו מבבים. וכך בתבו התוספות דמודה רבי שמעון בבך שלא עבע מכים דרים פרק בתרא לשבת כמ"ם שם. הם שלחר כותבו להבאו בשים שם מבבים. והשתא כולה פשקא בבבי שמעון. ולפי פשק זה. גבי כיס שמי כותבו להביאו בי דשבת הכי עדיפא ליה. וכן בתבו התוספות. וזה שים להבמ"ם ולעור לפרש בפרק ו' מהלכות שבת וקיימן בס"ח. **ואחלי** שפמבו על מה שבחבו לדבבי שמעון בשקומו. ודין סכיח הטחיק כמוהכי בשקומו בס"ח:

קמ"ע צבתים בבורגף.

וכן בנו. גותנו לחברו וחברו לחברו וחברו לחברו ואפילו מאה ר׳ יהודה אומר נותן אדם חבית לחברו וחברו לחברו אפילו חוץ לתחום. אמרו לו לא תהלך זו יותר מרגלי בעליה: ג היה קורא בספר על האספקופה ונתגלגל הספר מידו גוללו אצלו. היה קורא בראש הגג ונתגלגל הספר מידו עד שלא הגיע לעשרה טפחי׳ גוללו אצלו. משהגיע לי׳ טפחים הופכו על הכתב ר׳ יהודה אומר אפילו אין מסולק מן הארץ אלא כמלא* מחט גוללו אצלו ר״ש אומר אפילו בארץ עצמו גוללו אצלו שאין לך דבר משום שבות עומד בפני כתבי הקודש: ד זיז שלפני חלון נותנין עליו וגוטלין ממנו בשבת. עומד אדם בר״הי ומטלטל בר״הר. בר״הר ומטלטל ברשות היחיד ובלבד

(כ*) ר״י מלא המחט

וכן בנו. לחיכא דמי דבר מלוה דליך הוא להחמילו לסוכו ביום הולדו ולליצא דת״ק שרי בהולכת פחות [פחות] מד׳ לחות. הכ״ל יוכתן: **אפילו** מלה. דלף על גב דקסיל ליה ידא כלומר מה שמטלטלין לותו מיד ליל. לפילו הכי הא עדיפא מסיולינהו פחות פחות מד״א גזירה וכו׳ ס״ק: **אפילו** חוץ לתחום. ס״י הכ״ג בחבית שם הפקר.

ס״ק. ופיבסו דחוץ לתחום דחבית לחבל לא מחוץ לתחום שם הזוכה בו כדתנן מפנה ס׳ שלק בחמה דבילה דכבגלי המלה. ח״כ שלא בתכוון שום לחד ס״זכה לא לו ולא לחביבים חלא כל לחד לחם שפותה. ומ״ש הכ״ג הא קיל״ן הבהמה וכו׳ בחפנה ג׳ פעמים הכוכב ופשה הכ״ג כל״י וכן פיבם הכמג״ס ולכלותה הייבו לחפוקי מדא״ל. חבל בחלי דשלים לח״ס ומחיל לפ״י לדבר הכשות לית הלכתא כל״י חלא כל״ם וכתבה קחת דלא פתיבו חלא לדבר מלוה. ולין זה בכלל הכלל דל״י וכ״ם הלכה כל״י להכא תנא קחת קבילא ליה בזה כל׳ שמעון ומלא דל׳ יהודה עם פתם מפנה הוא חולק. וסחוכחה שכן הוא. לחי לחוכין דפשה כל׳ יהודה דשרי לף לדבר הכשות חם כן הלכה כל״ם דקחוכי. לוחי חבעי להו כלל. חלא שכיחי להכמג״ס בפ״ב מה״ם דפשה כל׳ יהודה לפי׳ לדבר הכשות וכן כתב בעוד ס״ם ס״ח. ול״ע לוחי כתב כלל הלכה כל׳ שמעון. לפשר מקום שבו לחע״ג דקשה ליה ידא מותר בחותפה ולא בהולכה דשה לא לייבי ל׳ יהודה ומיהו הכ״ג לפשר שקובר כהכמג״ן שהביא ג״י ומגיד דש״ל דלף פשקינן הלכתא כל״י חלא לגבי דש״ל וכחו שכתבתי: **א״ל** פי׳ הכ״ג כיבן הוא דשמעינן ליה. לעיל בפ״ד מפנה ס׳: **ג גוללו** חלחו. פיבם הכ״ג הוחיל ולחלחו לחד בידו. דלף על גב דמשות הכבי לכלמית לחו לישור לחוייתא ליכא. מיהח הכח בנח בכשות הכבים מייבי ולישא מקום שבות. וביפא כ״י היא: **משהגיע** לי׳ וכו׳. מ״ם הכ״ג וכגמרא פריך והא לא נח. כלו׳ וקיימא לן כפ״ל דשבת דקלונה לחו כחי שהוכחה לעיל. וע״ם הכח על הכחוב הוי כלחו כח [בהפ״כ] הכי תנן לה בחפנה ג׳ פרק הזהב: **ד* נותנין** עליו. פיבם הכ״ג בבי עליה והוא חלחן כפ״י ל׳ ותחיבבי חי פ״ק עליה לכחן חלין קחוך לקבקב עליה ולף חם היה כן חי שכיח בית שלישו גבוה קב ״ עשחים ומי דחקו לפרש כן. והכמג״ס לא הזכיר בבי עליה ולחן הטוב קיחן הכ״ג וחלון הבית שחוח לו. ומ״ם הכ״ג ולווקק כלים הכשבים כו׳ עיין מ״ם בפ״ד בקוף מפנה ו׳ ס״ג דג״ב: ***ומטלטל** בכשות הכבים. עיין בחפנה לקמן: ובלבד

תוספות חדשים

(כ*) הר״ב ד״ה שמא לו כו׳ והלכם כל״י עכ״ל ובח״פ פיבם פ״ם קפי׳ ג׳ הביח פרי דיעות בזה בדבר הלכות. ופ״ח ובלבד חלח יוליחבי חון מפחוח חלו, חבל בחפני הפקר פרי (מ״א שם):

(כ*) הר״ב ד״ה דבר פחות כו׳ ותין הלכה כל״ם וכ״כ בח״ע פיחון סל״ב פ״ל בפ״ק:

תוס׳ רע״ק

פרק י משנה ג

(בהרע״ב ד״ה מלקוט׳. וכהמלי היח(ס:*)בסוגיי פרבי״דילמח מעייל מהפ״ר להפ״ר (למוח נפל כולי מידו וחזיל ומקיל לי׳ בהפ״ר ומייתי לי׳ בהגלי׳ בתון הבית דלקח מלקוט׳ וקח מעייל מהפ״ר להפ״ר. הפ״ר) ומבי בחלקופה לחוכה חלבבי וכי מייבר. וכבר חמה הפ״ז פי׳ פ״ב על הממעת הכמג״ם בך מלחת דבעי דוקח חלקופה לחוכה:

(פס בהרע״ב ד״ה לעשבה. בד״ח בכוחב חפוסבת) (פד*) בפחח דף פ׳ ע״ב בחוס׳ ד״ה בכוחב חפוסבת כחבו וז״ל לוחר כ״י דלייבי כגון פרבי מכחבי עלף דקרי בפ״ב עכ״ל וחולם לפי פ״ם בפ״י בפחח דף פ׳ ע״ח בהפיל ד״ה לעמול גבוה פ׳ וכבים מכחבי״עלי דהוי בפ״ב דלוקח פ׳ ל״ח גבוה ולח גמור. ח״כ הכח דקחבי מפסבים לי׳ כיבים חפחח

מפחו בחוך י״ח החמהוי׳ הוחפו על הכחוב. וחפ בהפ״ג הפכיחב גבוה יותר חפי לף חפקי בבים מכחבים ולף הפי בפ״ב. וע״ל בד״ה חלא בהפ״ר הפקר דחפי לפ״ר כד חיחם בחחבי ח״ח ע״ג דחבחה ובח״ם פביבים ח״ח:

ובלבד פלא יוליא כו' לעומד לחם בעזרה היחיד ומעלעל בהכ"ל קלי ועיין מעכה ו'. * והכא דקדוקים יש לי בגמא זו בפשר מעדכי מלך פרק עושין פשין סימן ג' ולין להלריך בכלן: **ה לא** יעמוד כו' ויפתין כו'. פירש הכ"ג דפתן וכוק הוי כמוכמין במקום ד' על ד'. בפ"ק דמחשבתו פהוא לריך לכך מפויל ליה מקום ועיין כפ"ק דפצת (עכין ידו:

משנתלש רוקו. *(והכ"ג העתיק פכתלם לוכי גיפקתו היתה כמו פהיל בזמנה פפקדל יוסלמי מי פכתלם וכן נלאה פהיתה גיכפת הרמב"ם פכתב בפיוקו כי מי פכתלם וכו') ומה פפירש הכ"ג והוא פכתעגל ובתפלך בפיו וכ"פ הרמב"ם וכגירפת מתכיתין דכלים פ"ח מפכה י' רבי יהודה לומר לם היפך וכו' ובדלימת בפ"ק ופירפו למפכתיתו כדבריו דהתם לף ע"ב דהכא לף חילק כמו התם ובפ"ק מקק' דקפיין לתפדי. פבני לפו דפיעתו דהתם עיקרית. ומדהכא הוא דחזר בו. ופירפו לפי הלוות ולא לפי מפעות המפכה לבל דפ"י פירש כמפעה וכתב מפכתעגל ובתפלך בללת ועיין עוד ומה בזפכת כלים בפ"ד:

ו לא יעמוד לחם בעזרה היחיד ויפתה בזה"כ. פירש הכ"ג בכלים פהם לריכין לו פכי לימא בפ"ם דלא תקפה מפתוא דמפכה ד' דמותר לעמוד בזה"י ולעלעל בכ"ה אלא דלעיל בכלי פהיין לריכין לו והכא בלריכין לו. וכתב רפ"י והא ליכא למימר דקתיית התם תהוי הכנפה כמפתין וכוק דלא דמי דהתם עקר מלפות זו וקעביד הכמה לרפות זו בבל פותה עביד עקירה והכמה בחד לפות דהא בזפות פהוא פותה בה פיו עומד ובפיו כהין מיד ע"כ. וכתב הרא"פ ולפע"ד פהן מוכיח וכבלעי בפעיו הן חפם הוחיל וכמו בפיו (חז*) פהוא מקום פעור ע"כ: **וכן** בגמ'. עיין בזמכה ד' פ"ד דמעפלות: **למטה** מי' עפחים. פי' הכ"ג ופ"ק עומד כו' וקולע בכלי למטה מעפכה עפחי' הן התם היולדים הן המזחילה לפהן מקופם הוא דמ"פ למעה מי"ט קלי למזחילה דמפיים. וקפכפו ופרפתו כך. וקולע בכלי הן התם היולדים הן המזחילה פהיא למעה מעפכה עפחים. וכתב רפ"י דהפ"ה לם המזחילה למעלה ומעפכה דפכי לקלוע כל פהיכו מלף ומחבר הכלי והא דתכי בפתכיתין למעה מקום פריותא דלמר בפלף כמ"פ לקהן בפתוך. ומ"פ הכ"ג הבל לא ילף כו' למזחילה פהיא בפחות מג' כו' כלומר דהכי עקקין דקתם מזחילה היא בפחות מג'. ומ"פ ולף על פי פהיא למעה מעפכה. כלומר דהלו למעלה מי' לא מפכחת הוא לד היתר בלהף כמ"פ לקהן בפתוך: **ומן** הלכור מ"ע פותה. כתב הכ"ג כלומר בין קולע בין מלף מקום לעולם בולע הוא כו'. כלומר ג' עפחים דלא הוי כלבוד לגב. ומקום דתתם לעור כן הוא הילכך נקט תכא דמתכיתין פך פריותא בלהל הבולעת ג' עפחים דהיכא הכי. ומ"פ דכפתי' בה ד' על ד' כו' דלא"ג דמתכיתין בלמעה מי' ולבוד מי' ליכא כדלמרן לפ"ה ד' על ד' למעה מי' כהמלית הוי (כדפי' בפ"ק דפצת) ומפיק מכהמלית דהכ"ל כן פירש רפ"י. ומפ"ה מי לא פריכן ליהף לפ"ג דהין בה ד' על ד' ולא לבוד הלא ב' למעה מי' ומקום דהי למעלה מי' לפ"ג דהין בה ד' על ד' ולא לבוד לפקום לילף בזה ד' על ד' על ד' דהוי בפות היחיד בפהוא למעלה מי' בזו דמפכה ד' בדפי' הכ"ג פם הבל למעה מעפכה ליכא למגזר דהי מי הוי ד' על ד' הכתי בהמלית

ובלבד שלא יוציא חוץ מד' אמות: ה לא יעמוד אדם ברשות היחיד. וישתין ברשות הרבים (הה*). ברשות הרבים. וישתין ברשות היחיד. וכן לא ירוק. ר' יהודה אומר אף משנתלש רוקן בפיו לא יהלך ארבע אמות עד שירוק: ו לא יעמוד אדם ברשות היחיד וישתה ברשות הרבים, ברשות הרבים. וישתה ברשות היחיד, אלא אם כן הכנים ראשו ורובו למקום שהוא שותה, וכן בגת. קולט אדם מן המזחילה למטה מעשרה טפחים, ומן הציגור מכל מקום שותה: ז בור ברשות הרבים והוליתו גבוהה עשרה טפחים, חלון שעל גביו

ממלאין

זוחל כד"ה (דברים ל"ב) זוחלי עפר: למטה מי"ט גבפין. וה"ק עומד הלם בזה"כ וקולע בכלי למטה מי' עפחים מן המי' סיולדין מן המזחילה וקולע דוקא כדמפרש בגמ"ק הבל לא ילף ויפבר פיו לו הכלי למזחילה שהיא בפחות מעלפה מקום לגג ולעפ"י שהיא למטה מעפכה מ"ע הולילו ומולנת לתוך הכותל ובתוך עלפה לגג הויא כגג והוי כמולילו מן הגג שהוא בפות היחיד לבה"כ: ומן הלכור מ"ע. כלומר בין קולע בין מלף מקום הלכור לעולם בולע הוא ויולא לבה"כ ובמ"ק מוקי לה כשלין הלכור ד' על ד' שלינו חולק ברשות לעלמו: ז וחולייתו י' חלון שעל גבה ממלאין ממנה. כיון דחולייתו שהיא הפתח הפך קביעותיה גבוהה י"ע וקי"ל לשין בפות הרבים למעלה מי"ט הלא מקום פעור לפיכך ממלאין מחלון שעל גבה בפתח להוו מולילין מברות היחיד לבה"י דרך מקום פעור (הה*) ולפי' הבור מופלגת מן הכותל של חלון הרבע עפחים ממלאין ממנה שלין כאן רשות הרבים מפפקת מן הבור לחלון בפעה שממלאין מיס הלא מקום פעור בלבד:

וכן

(ה*) הר"ב ד"ה שכפלוש כו' ולין הלכה ככ"י עכ"ל. וכ"ע פיין ס"ב הגיל דעת כ"י בפס יש מי שמוסר לשקול. ולפיין להפתין לו לכוך לשילו עומד בכ"פ ולהפתין בכלמלי' לו לישבל לשקול. לפי' שם הולילו פיו ושמפו למוץ:

תום' רע"ק

משנה ה

(ויפתין בזה"כ) הה*) וכ"ם כלמלית. ולפ"ם הולילו לשתו למוץ יגביו בפיים מבעי' בגמרא ולא לפפבו ק"ל למוסרא בזה לפפבר בפ"ק דבבא: כלי קפק דבבא:

משנה ו

(בפרע"ג ד"ה וכן בגת לעיין מעפר) (חו*) לליכא למ"ד דקתי על פפת וגת בכלמלית דנ"ב לשון לשון"ב הכי' לשפו וכוכו. דבכלמלית ל"ג לשמל לתי לשוקוכי דהוי גזירה לגזירה כך מפורש בפוגי'. וה"ינו דמעפר לא פתה (ל"ת בתוי' ובלונן ולבבן בלונן) לא"ב שבכלי' לשפו וכוכו לגת. וקשה לי פת ג"ז הוי גזירה לגזירה לפת לף לתי לשתויי ויפתה ומוץ לגת דהוי קנע לשון רק מדבבן דפת לא גמר מלאכתו. ול"ע. והרמב"ם השמיט זה בפ"ם ומעפר שני. ונלשה דק"ל כתי ר"ש שבפיו הרמב"ם בקוני שבוני ע"י שלא"ב קיימא ד' אבית יוסף. אבל"ת).

ומי פיכים מיתא ורתו דבדבבן ל"ג: (שם בזה"כ ד"ה לא יעמוד. אוליל ונפו בפיו) (חז*) תמוה לי מפת למ"ד ליכ מבלתין עקיבת עם בעקיבם

ממלאין חימנו בשבת. אשפה ברשות הרבים גבוהה עשרה טפחים. חלון שעל גביו שופכין לתוכה מים בשבת: ח אילן שהוא מיסך על הארץ. אם אין נופו גבוה מן הארץ שלשה טפחים מטלטלין תחתיו (ס*) שרשיו גבוהין מן הארץ ג' טפחים לא ישב עליהן. הדלת שבמוקצי וחדקים שבפרצה ומחצלות אין נועלין בהן אלא אם כן גבוהים מן הארץ (ג*): ט לא

אבן המסמא בגדים גבוהה י' טפחים. כשהיא היחיד היא יכולה מיחיד שהוא מבטל המסמא ומעמיד על פחות מעשרה ואחי למסכי כדמעקלא ודוקא בהמסמא של בגדים שמיכה להפסיק אבל המסמא של יחיד העשויה להפסקת אין זוקקין לה בשבת דמיחיד לחצר מפסיק לה והויל לה כיחיד: ח המיסך. שכופו כותש למטה מכל לדדיו מציד: ומטלטלין תחתיו. לכיון דאין כופו גבוה מן הארץ שלשה טפחים הוי להו כלבודים לארץ וכמלאו כמחיצות לפיכך מותר לטלטל תחתיו ומכל מקום לריך למלאות לחוד חויר שבין הקוף לארץ בתבן וקש וכיולא בו. ולקשור הכופות שלא יזוזו הכוח דכל ומחילה שמיכה יכולה לעמוד בכוח מעליה מיכה מחילה. ואין ומטלטלין בו אלא בדבר שאין מיכה שהם שעשוי לחזור ולהיות כך מחילה שחשובים לחויר כלומר לשמור חויר הקדוח והכרמים ולא לדבר שה אין ומטלטלין בה אלא בדבר שאין מיכה עליהן. שחסור להשתמש בחלון גזיכה שמא יתלוש אלי לא גזיכי ג' הכי הן כקרקע והותר ליבש עליהן: הדלת שבמוקלה. כתבה שחמורי הבתים והדלת שלה חיכה קבועה בליר כשאר דלתות אלא שקופה כשבר הפתח וכשהוא פותח ומניל הדלת על הארץ: וחדקין. קוליש שמחקיקין כדי לפתוש בהם עבלה. וכן ומחלות. של קנים כל אלו חינם קטורין יהין קבועין במקומן אלא כשבאין לפתוח מעלין אותן על הארץ לפיכך אין כועלין בהם דמחזי כבנין ומ"כ גבוהים מן הארץ דאז לא מחזי כבנין ומועלין בהן: ט לא

ח מטלטלין תחתיו. כתב הר"ב לכיון וכו' ומלאו כמחילות וכו"ם בגמ' לוכח מיים ר' שם"ב ועקר במקום שמחובין לגילון גובה עשרה ע"כ. וזה שכתב רש"י והרי ים כאן ומחילה י' ע"כ ומשום דומקומות כופים מחובין לעקרן בגובה י"ט ומ"ם הר"ב ומ"מ לריך למלאות וכו' מלתא דתמיה הוא דכל לצוד למחיכין בכולי דוכתי לא מסכחן מיסה ממולא ולמון המוב"ם בשיטתו מלא מלא העכבים ובפרק י"ו מהלכות שבת ממלא בין בדיו ועליו וכתב שקוסכן בארץ עד שיעמוד בגוה מלויה ולא הבינותי היאך קיסרין בארץ ואולי שמלמון הזה יגיע לו להר"ב מ"ם שבין הקוף לארץ וכולה לומר דדברי הרמב"ם שממלא בין בדיו ועליו וקוסכן עם מה שמילא מתחתיהן ולארץ דאז לא יהיב הכוח לחילו יותחת. וכל זה דוחק גם הר"ב בעלמו לא פירש כן בגמרא ד' פרק שבי דקתני ומשם למדו למשכחינו דהכא ובכלכות קוכח ערק לבעי כתב הרמב"ם וקוסכן לותן. ולכן כ"ל כי מלא בארץ שכתב הוא ב"ם ול"ל כחתם ועושים כזה מלוי שהיה כתיב בחתם ומחליף כ"ף בב"ת וח"ת בר"ם. ומה שכתב הר"ב כשיעור בית שחתים עיין בגמרא ה' ע"ב: **שרשיו** שיולא מהשיו מן הקרקע ונכלין כמו בחילות הזקנים. ר' יוחנן: **ושבמוקצה** עיין בגמרא ג' ע"ב: **וחדקים** פירש הר"ב קולים ונקיים הרמב"ם כמו כמסוכת חדק (משלי מ"ו): **אין** נועלין בהן. ולחי קשיא לך הא דתקנינן בגמרא ז' ע"ו דשבת דפקק החלון שרי ומקום לתוקפת לחבל עלחי שרי בשבת. התם בחלון הוי לחבל עלחי שעושין לפתוח ולסגור תמיד. אבל הכא מוקלה ובכלה קבע הוא שחין עשוי לפתוח אלא לזמים רחוקים לפי שחין דרך כניסתו ויליחתו עליהם. ואם היה פתח קבוע לכנס ולצאת דרך שם. ועיין שחין גבוהין מן הארץ נועלין בהם. כן כתב הרמב"ם בשם הרמב"ן. ומיהו * אם היה בו ליר לריך אלא שיחזור ליר למקום ממש שהיה יחקע. כתבה קוף רמכה ר"ג: **גבוהים** מן הארץ. בחיה טיעור טיפים. סרמב"ם. והכי תני בגמרא לפיכך ומעמים הא כמו בעור ח"ה סיעין ע"ג כדכתיב שם בב"י:

ט ח"ב

כדאלית היא במלאת לומר דאין בין מחילה לגלוי שהרי הכמים בהווה: **ז ממלאין** היינו בשבת. כתב הר"ב ואפילו הבור מופלגת מן הכותל של חלון לכבעה טפחים. בב"ק. דאי בקמוכה בשמות ומלבעה למה לי מוליות גבוה עשרה דבור גופיה הר"י דעמוקה עשרה ומין כאן להר"ב משקה לכיון שאין ד"ט מן המוליי לכותל הבית לא דבקי ליה בבים כלל והוי מקום פנוי ומיכה שמעת לכשהיא קמוכה דאי"ל שהיא מוליותו י' וזהו פיכום שבבי שבתב הרמב"ם למחכיתין דקאי"ל דבור ומוליותו מלטרפין לי' ובקמוכה וגם זה בב"ק * (ולעי"ג דבבר תבן לא בעכי שהיא בשיעור ד"ט ואפילו כך בגיכום הר"ב להחם קוף מקה ב' תלמי החו' שם דבגילות כך וכמ"ש בבר בשמם בדים מקבת בבכות. עוד תילמי להחם קמ"ל ליכוף ד' כשהחוליא עלמה גבוה י' והכי דף עליה ובפרק חלון דף ע"ח ומיימי ואי לאו דהכא ומהשתא לא הוי ילף מידי דלמא חוליא נקט אגב שלש דבבל דוכתא הגיל להזכיר חוליא בשדי שלש ע"כ. והחיכוך הב' מוכח בהליא בבוגיא דף' חלון) והא דמשכח ג' ט"ח דבעינן שהחא הבור מלאה לא דמי לכבא דהחם לין מקום שעור ביניהם אלא מקום שלא עיבבו: ***שופכין** ומלמון הר"ב שכחב"ודוקא בהמסמא של בבים וכו' אבל בהמסמא של יחיד לין זוקקין לה וכו' ומשמע שבלקחו בשבת זוקקין וכ"כ ויימי לה בב"ק דף ח' וכתבו עלה התוספות וז"ל זוקקין לה בשבת ומשמע שהמסמא המוקף מן הכותל ודבך למעלה ויי זוקקים לה דהוי מקום שעור. ולית דבבם שופכין עד כאן לשונו: ולפי דבבם סופכין אפילו בבור שאין בו ג' ומ"ש מיל שבים הבעה"ב על ילו של עני שלינו עם גופו בשקום אחד הוי שבם במקום פשוט ואפ"ל כשמוליי יהי הוי עקילה ממקו' שעור. וכן קשה בהיפוך למה למשכי שם שלינו לוטש לילו לא נייח הכי כיון לשין גופו וילו בשק"ל לא מקרי נייח ואחתי בעיו מקרי נייח ומה הפשם בין יד לשש זשה. ובעי"ג:

משנה ז

(בהרע"ב ד"ה

תוספות חדשים

משנה ח

(ס*) אילן מי שמלטלין תחתיו וכ"ש בב"ע לפי שבים. ובאחלי שבעיקרן בשקום שחובין לשילן בגוה עשרה ושלפי' למלאו' החויר שבין הקוף לארץ בעלים וקש ויקשור העשבים שלא יזזים הכוח ודוקא של בים שחתים. כיון שלינו עשוי לדור בתוכו שלא להפסיק בלוי (ג*) שם הדלת שבמוקלה כו' וכ"ש בשיפ של פי' פ"ב קפי' ג'. שלא ליב היה לפס ליב. לפי' שם בגבים בארץ בך שחקשה ושלפס לבעול בהם. ובשם העשוי לכיבה ויליחה מדיב מעלים בו לפי' לא היה לו ליב בעול. ואחי בבכי:

תום' ר"ע ב

כשקיבת שבץ לשי ולינו לומה לילו. ייבו לשבש יהו לבבים ובשן הבעה"ב לתוכה והוליח הבעי לשמלי שבוב ול"ת לשולשת יהו הוי בעב"ם. ואפ' מ"ע מיל שבים הבעה"ב על ילו של עני שלינו עם גופו בשקום אחד הוי שבם במקום פשוט ואפ"ל כשמוליי יהי הוי עקילה ממקו' שעור. וכן קשה בהיפוך למה למשכי שם שלינו לוטש לילו לא נייח הכי כיון לשין גופו וילו בשק"ל לא מקרי נייח ואחתי בעיו מקרי נייח ומה הפשם בין יד לשש זשה. ובעי"ג:

סוליית. דרך מקום שפוך) (סה*) אבל למטה מי' לשוב לשוי מלילת מרם"י לרה"י דרך רה"י לשוב לשילו לוגדו בילו: ק' בכותל משופע לבם קבם שבל בלא"ם מותר כיון לשבדו בתם בבחני הקותם התיבו. ס"ז ומב"ת סי' שב"ל ומ"ת מתיר כרמלית מותר לבבר"ה בשבת בילו לשני בשלר דברים. עב"ת סי' שב"ע שב"ל:

תוספות חדשים

(ח*) הר"ב ד"ה אחי"כ כו' ולפ"ז אלכה מ' וכ"פ בפ"ע רפ"ו פ"ב:

(ט*) הר"ב ד"ה נלוסקמא כו' ולכלם כב"י עכ"ל וכ"פ בפ"ע רפ"ו פ"ב: ונ"ב כן לכ"ע לקמן ולפ"ז במבל דק שהיו לחי לחיות ניעל גו. ולפי"ז לפ"ז לינו קטן כך בגבים הדלת ולפי"ז כולו מונח בי"כן. ולפ"ז לין בלחמו בלוסקמא. לפ"ז הוא קטן בדלת עלמו פני במבל דק. ולפי"ז כולו מונח בתוכן. ולפ"ז לינו קטן כך גבים. לכ"ע קטן ממין שלין לינו קטן אלא כפשומו ומכיסו בקרן זוית:

מ"א כ" עמו ממילה גדות עמהם עמהם. רפ"י פיכם דלמיפת קלי והכ"כ יוכמן פיכם דבין למיפת בין למיפת קלי. אלא יעמה ממילה קמוך לפתח מבחוץ מכ"פי לכ"פי קל ומעלעל: **דברי** רבי מאיר. ר' דעומד כו' ומעלעל דלא כר"מ כדלימת מחם בפ"ק ומ"ג דבמהנה ו' פיכם דבמלים הלכיכם לו לקוד לעלעלן וכמ"ש אם כך מפתח כמי לינו לכך לגלו בלוחו רשות מחוץ עומד בו. בעוד קיימן ס"ן וכפ' הכ"ג: **שהיה** ביומלים. **פיכם** הכ"ג דכבמלית היא כיון דללחומיה נעולות נלילה לא מקילת רה"ר דעיר אל רבים היא מחוכלסין הבנה בהן לה. אבל עכשיו דלחומיה נעולות לאו רה"ר אלימת כדגלי מדבר אחוה דרך פתוח כל אעה כדפירש"י בפ"ק. והאי כבמלית לאו דוקא כבמלית אלא כדין כבמלית אחקוד לעלעל מחמו לרה"י ומכש"ה לה. דהוי עיר אל רבים אחקוד לעבד וכו'. וכו"ש הכמב"ם לפי שהיא עיר אל רבים וכו' לא היתה מעורבת וכו' ועל הפיקרים שבאלו בפרק ה' ומבה ו'. וכפ"י שפירש דמעבדין כולה אלא אלא עילבו. היינו לפי פילושו בפ"ק דמפר' עיר אל רבים דבים בוקעים בה. ואם דלחומיה נעולות מעבדין כולה. ודומה לומר שאם היתה יכולה לעבד כולה אלא עילבו כולה. ולהכמב"ם ניחא דלינו יכולה להתעבד כולה. ובקוף פ"ק דפסחים כמי מפמע הכי. דתנן יאתה כת הלאחרונה ומצאה להן בהר הבית לפי שלא היו יכולין להוליך שאחיהם בשבת כדפירש רש"י בעלמו. ולמאי לא עילבו מעבד שבת כדי שיוכלו להוליך. אלא ודאי שלא יבואו להוליך לפילו בתוקם שלינו מעובד כלל. כדי שלא יבואו להוליך ומפני כן לפשר שלא עילבו כולה. ועיין מפילום הכמב"ם עלמו מחיבב מה שהקשה כ"מ פרק י"ד וב"י קיימן בתי"ם. למאי קרי ליכומלים כבמלית: **רבי** יוסי אומר. הכ"ב יוכמן: **ורבי** יוסי אומר. כיון שים לו תוכת כלי עליו ואע"פ שמולאכתו לאחר. כדפירש הכ"ג ומבה ד' פרק י"ז דשבת. ועיין עוד בתוספת דלקמן: **יא נגר** הנגבר. כתב הכ"ב שלין בדלתו גלוסקמא דאי יש לה שבי ליה רבי יוסי לעיל כלומר והכא רבי יהודה דכמי הלכה כמותו. לא התיר אלא בנגבר. ולא כיחא ליה לפשם דלעיל כמי לא התיר רבי יוסי אלא בנגבר ור"ח דפליג בעי קטון ותלוי כדפירש הכ"ב שם. דק"ל דהוחיל ורבי יוסי מפיש ליה עליו תוכת כלי אחיר לא אינכתא לן אפילו שם לינו קטון כלל. וזו היא קבלת הכמב"ם גם הטור בי' ס"ג לנוסף שכתב הב"י: **והנגרר** לף בתוכה. פירש הכ"ב הוחיל וקטון לף על פי שאינו תלוי והלכה כר"י. ולא קשיא הלכתא מהלכתא דבמבה ז' פרק י"ז דשבת אפרק המלון לחי לינו קטון ותלוי פוקק"ו. דנגר שאני שהוא בניח אחוקין בו כדפירש הכ"ב מבה ר' דומה עפי לבין ואלבך בעי קשירה ניחא. כ"כ הטור. והמגיד בפרק מהלכות שבת מדקדק מלשון הכמב"ם. דמחלק דשפרק המלון שהוא מחוק ומוכן לכך מחחמוך ויש לו חוכת כלי אבל

ט לא יעמוד אדם ברשות היחיד, ויפתח ברשות הרבים, ברשות הרבים, ויפתח ברשות היחיד, אלא אם כן עשה מחיצה גבוה י' טפחים, דברי רבי מאיר. אמרו לו מעשה בשוק של פטמין שהיה בירושלים שהיו נועלין ומניחין את המפתח בחלון שעל גבי הפתח, רבי יוסי אומר שוק של צמרים היה: י נגר שיש בראשו גלוסטרא ר' אליעזר אומר ורבי יוסי מתיר. אמר ר' אליעזר מעשה בבנסת שבטבריא שהיו נוהגין בו היתר עד שבא רבן גמליאל והזקנים ואסרו להן. רבי יוסי אומר איסור נהגו בה. בא רבן גמליאל והזקנים והתירו להן: יא נגר הנגרר נועלים בו במקדש. אבל לא במדינה. והמונח כאן וכאן אסור. רבי יהודה אומר המונח מותר במקדש. והנגרר במדינה:

יב מחזירין

שיעזוב מלא"כ קשור ותלוי בדלת ורבי יוסי מתיר והלכה כר"י (ג*): **יא** נגר הנגבר בית הקשור בדלת אבל אינו תלוי זו שהאבל הקשור זו אחוך והבית נגבר על גבי קרקע ובנגר שאין בדלתו גלוסקמא עסקינן דבית בדלתו גלוסקמא הא שבי ליה רבי יוסי לעיל לף על פי שאינו קשור והלכה כמותו: מועלים בו בעזקם. דשבות בעלמא הוא ואינו בומה ממש הוחיל וקשור הוא אלא מפני שנגבר מחזי כבומה ואין שבות בעזקם: והמונח. שאינו קשור כלל הוי בכין ממש. וכבי יאודה שבר לא הוי בכין ממש אלא מחזי כבכין. ובעזקם לא גזרו משום שבות. והנגבר לף בעדיפה מותר הוחיל וקשור אע"פ שאינו תלוי. והלכה כרבי יולה: **יב מחזירין**

מ"ל נר ער"ענל"ו.

יב מחזירין ליה התחתון. אל דלת אבל זמן אלא יצא מעלין מוח להחזיקו ואין כאן בזיון: אבל לא במדינה. בזיון יצא מעל יתקע דהוי מלאכה: והעליון כאן וכאן אסור. דכיון דיצא עליון כולו נופל והוה ליה כבונה: רבי יהודה אומר וכו'. דס"ל אין בזיון בכלים וליכא אלא משום ומקדם לו גזרו על המצות ואין הלכה כר"י (פ*): **יג** מחזירין רבי'. כאן שהולך לעבוד עבודו במצות ובטל רעיה מסיתה על גבי מכה שעל ידו כדי שלא תסה תולעת בין במקדש לעבודה. מחזירי ע"ג מכתו לאחר העבודו דלמי לא שכיח ליה להחזיקה ממנו ולא עדיף העבודה: אבל לא במדינה. גזירה משום יומא

יב מחזירין ציר התחתון במקדש. אבל לא במדינה. והעליון כאן וכאן אסור. ר' יהודה אומר העליון במקדש. והתחתון במדינה: יג מחזירין רטיה במקדש. אבל לא במדינה. אם בתחלה כאן וכאן אסור. קושרין נימא במקדש. אבל לא במדינה. אם בתחלה כאן וכאן אסור.

חותכין

אבל לא במדינה. פירש הר"ב גזירה משום יומא וכפירוש רש"י. אבל לסחיקה ממוכים שבטעיים ע"כ. אבל לסחיקה מוכיח כיון דמתמול הוי עליה. והא דמסכה ה' פ"ו דסבת טעמא מחיצה כמ"ש תוספות. ומיהו רש"י גבילה מפרש משום סחיקה ממוכים. ופירושו דהכא עיקר. כי כאן משום המסכה:

ואם בתחילה כו'. פירש הר"ב אלא היתה קשורה ונעשו יום וכאן זה לא קלקה כו' וכ"כ רש"י. דס"ל דלמי קלקה משום עבודה אף על גב דמתמול הוה דקלקה מ"מ הואיל ומשום עבודה הוה שקלקה אי לא שכיח ליה כו':

קושרין כיוצא במקדש. פירש הר"ב דקסבר מכשירי מלוה כו' ודוקא שכפסק בתולעת כו' אבל כו' דמזי משום קסבר של קיימת לתוך. וכן כתב הר"י יוכתן. ותמיהני דכיון דס"ל דמכשירי מלוה שלית לעשותן מעיקרו דו"ן מה לי שלית של קיימת מה לי של קיימת דכיון דלחייהם לחסיה דמה הכי ליתת לר"ח דס"ל הכי כדליתת בסבת פ"ע. וכ"ם לומ"ם הר"י יוכתן דקסבר הני תנא עקר שיכה נכלי. ורש"י מפרש בומבה דקושרין ותעיה דקסבר הא מלוכה היא ורבי' ס"ל עקר שיכה נכלי כמו שלוכיח הר"י (ועיין בומבה דלקמן לתכן מהכא לדלעיל ולדלקמן) ומה דמפלגינן בגזרה בין בתולעת לתן הלד מפרש"י בתולעת קושרה שלולי עיבוה לה תמעע קולה וכשפסקה תן הלד דסם שיכה לכיכה חזק כל כך עובדא ועיין בסוף פירקין. ומדברי הרמב"ם בפ"י מה"ם כלאים דס"ל דמיירי בקסר שלישו של קיימת דסתיכין להכא להסוה דקוף מוכח בומבה דמדבריהם לעדו וכו' שקושרין ובשלישו של קיימת. וכלאה לבעמים חזל דס"ל אין עקר שיכה אלא בשה כדפסק בפ"ג מהלכות כלי המקדש. וכן משמע בעת הר"ב בומבה ד' פ"ב דעכבי ועיין בפ"י דסוכה. ומפירוש הר"ב דסכא דסא ו הלד דעובדו מעמע מי דלא סותר אלא במקדש דמקדש שפ מלוה. ואפי לדברי רש"י למדנו דס"ל דלא סותר וכר דסא ו הלד דעובדו מעמע מי דלא סותר אלא במקדש דמקדש שפ

יב מחזירין ליה התחתון כו'. הר"ב פתח וכתב על דלת ואלין כלכם כרבי עקיבא ור"ש בפ"ק דשבת ס"ב ס"ה דהיינו לפי שפתח מקלתו דומקו מן ממחזיקו דומקו. אבל יצא כולו לחוץ. ועליון לחוץ. מקלתו לחוץ:

(פ*) בת"ט ד"ה מחזיר ן רבי', במקדש כו' ולעיכך לפי שפת כו' שבו' במקדש עכ"ל וכ"ל הלק"ע דמ"ל פועל בגיגים דס"ל דשפתח סרי מעפר דשפיכו קופן משום שהלבן לא ס"ל דשכי פירש ע"ג שלי במדינה הל"ל לעם שפיכו במקדש יוסר שם יכול להכיח ע"ג הכלי. ול"ל כ"ג לפי דס"ל השילוף בין פירש ע"ג שכלי לם כשם ע"ג קרקע ל"ל דשכיח במקדש משום לשין משום במקדש כמו בשיך דשפיכ כלן בחצי' ולכך שפך הכתב"ם כר"ש וכ"ש כל העופרים ודוק: כל הר"ל כשבתי לשפת השוק וב"י נקי' שכ"ם דס"ל להלכם דבי"ג קרקע לפוק. אבל להלכ"ש נפ להכתב"ם לדעם שב"ש ולהכי"ם לדעם שכ"ש דגם ע"ג קרקע שכי ג"כ יש לפרן בדרך זה לדרדקו איך לפלק בין פירשם שנפלה לפרש לפשלה ותפדקו בכל בכין שכי הדוקי (מצהור שרשה ז"צ"ל):

תוספות הרשים

יג מחזירין רציים במקדש. פירש הר"ב כהן שהולך וכר כדי שלא תסה תולעת. ומפיים רש"י דחלילה פוקלת כרי. ומ"ש הר"ב דלמי לא שכיח ליה כרי הכי ליתת בגמרא פ"ק דשלה דף י"ח ע"ב דבעמא לאו משום שלין במקדש ואפילו כהן דלאו בר עבודה שלא דוקא כהן דבר עבודה הוא שהחיבו לו ברבו משום תחלתו. ולפיכך לכי תמה על מ"ש הרמב"ם בפ"ו מה"ם ומחזירין בעיה כרי שלין לישב שבות במקדש (ג*):

אבל לא במדינה. פירש הר"ב גזירה משום יומא וכפירוש רש"י. ופירש שיחליק גומות שבטעיים ע"כ. אבל לסחיקה ממוכים ליכא למיסם כיון דמתמול הוי עליה. והא דמסכה ה' פ"ו דסבת טעמא מחיצה כמ"ש תוספות. ומיהו רש"י גבילה מפרש משום סחיקה ממוכים. ופירושו דהכא עיקר. כי כאן משום המסכה:

ואם בתחילה כו'. פירש הר"ב שלא היתה קשורה ונעשו יום וכאן זה לא קלקה כרי וכ"כ רש"י. דס"ל דלמי קלקה משום עבודה אף על גב דמתמול הוה דקלקה מ"מ הואיל ומשום עבודה הוה שקלקה לי לא שכיח ליה כרי:

קושרין כיוצא במקדש. פירש הר"ב דקסבר מכשירי מלוה כרי ודוקא שכפסק בתולעת כרי אבל כרי דמזי משום קסבר של קיימת לתוך. וכן כתב הר"י יוכתן. ותמיהני דכיון דס"ל דמכשירי מלוה שלית לעשותן מעיקרו דו"ן מה לי שלית של קיימת מה לי של קיימת דכיון דלחייהם לחסיה דמה הכי ליתת לר"ח דס"ל הכי כדליתת בסבת פ"ע. וכ"ם לומ"ם הר"י יוכתן דקסבר הני תנא עקר שיכה נכלי. ורש"י מפרש בומבה דקושרין ותעיה דקסבר הא מלוכה היא ורבי' ס"ל עקר שיכה נכלי כמו שלוכיח הר"י (ועיין בומבה דלקמן לתכן מהכא לדלעיל ולדלקמן) ומה דמפלגינן בגזרה בין בתולעת לתן הלד מפרש"י בתולעת קושרה שלולי עיבוה לה תמעע קולה וכשפסקה תן הלד דסם שיכה לכיכה חזק כל כך עובדא ועיין בסוף פירקין. ומדברי הרמב"ם בפ"י מה"ם כלאים דס"ל דמיירי בקסר שלישו של קיימת דסתיכין להכא להסוה דקוף מוכח בומבה דמדבריהם לעדו וכו' שקושרין ובשלישו של קיימת. וכלאה לבעמים חזל דס"ל אין עקר שיכה אלא בשה כדפסק בפ"ג מהלכות כלי המקדש. וכן משמע בעת הר"ב בומבה ד' פ"ב דעכבי ועיין בפ"י דסוכה. ומפירוש הר"ב דסכא דסא ו הלד דעובדו מעמע מי דלא סותר אלא במקדש דמקדש שפ מלוה. ואפי לדברי רש"י למדנו דס"ל דלא סותר וכר דסא ו הלד דעובדו מעמע מי דלא סותר אלא במקדש דמקדש שפ

תוספות חדשים

(*) יבלת במקדש אבל לא במדינה וכיו״ב בפ״ק מ״ו. וק״ק אין לו בין לפסח.

חותכין יבלת במקדש. אבל לא במדינה (*). ואם בכליכן וכאן אסור: יד כהן שלקה באצבעו כורך עליו גמי במקדש. אבל לא במדינה. אם להוציא דם כאן וכאן אסור. בוזקין מלח ע״ג כבש בשביל שלא יחליקו. וממלאים מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל. בשבת. ומבאר הקר ביום טוב: טו שרץ

חותכין יבלת במקדש. בפ״ו דפסחים (פסחים סד״ב דף קיח ע״ב) אמרינן דדוקא בימים דאיכא פיגולי. ובימים שאין דבכלי לקוץ ומשום שחשבר לעשות מערב שבת:

יבלת כתב הר״ב שמואל אבן יבלת. ופעמ״י שלפי שאין המוקצה אלא יבלת שהוא לבהמה שבת המוס כמו שמתחיל עורית או שבר ולא אמר עיכון או שבר שיהיה שם דבר. מ״מ בלשון המשנה לי נראה לומר כן דהיכי יאמר שיחשוך הבהמה המתולעת ונקראת יבלת ולא פירש מה יחתוך. אלא שבלשון המשנה יבלת שם דבר לאותו מוס והוא נקרא בלשון הפסכה ווהר״ן ונקראת שיחתכנה. כ״פ רש״י. ולא יתכנה ונקראו כי מולא שם דבר על זה המוקצל כמו חלדת לאדם יבשת. ולא תתמה כי לשון מכמים לחוד ולשון נקרא לחוד. ועיין מה שכתבתי בריש מכלת תרומות. ובפ״ק דפסחים משנה ג׳:

יד כורך עליו גמי. [ולא״ת] והא הויא הלילה ולעיל מפרש הלא תהא הלילה. מוקי בגמרא דסכא בשמלא דעבודת כהן ביומן כדתנן בריש פרק שני דזבחים. ולא״כ ביומן שלא במקום עבודה ופירש רש״י כגון על גב המזבח: **ואם** להוליך דם וכו׳. לשון הר״ב לקוץ לסוף ליה חוזל כו׳. וקשה לתיפוק לי׳ שאין זה לורך עבודה. וז״ל רש״י לקוץ שאין זה לורך עבודה. ועוד דהוה ליה חוזל וכו׳ ע״כ. ואם הלא שכיון שכא מלאכה כמו גבי קטירת ביומא לפירושי לעיל ומשום דלפי״ז כי תימא לורך עבודה הוא כדי שלא ילא הדם ממנו בשעת עבודה ולאו לורכא מלעבד כו׳ ולכך יכלה להוליך קודם לכן. מ״מ הואיל ואין זה שלא משום דלאו לורכא מלעבד כו׳ לא הוי לורך עבודה כולי האי ולא התירו אלא מלאכה. וכל שכן שמותר גם כן הא דמשכח י״ג מה שכתבתי שם בשם רש״י: **בוזקים** פירש הר״ב לשון כתיתה ומשיים רש״י כלשון בפ״ג דיומא ממלי דהאי ויפקדם בזזק (שמואל א׳ י״א) מידי דמיזזק הוא ועוד כמלאכה הזזק (יחזקאל א׳) מפרש בחוב היולא בין המכש״י שלורפים בשם זהב ושם נקודים ומקודים ולהב היולא בנקב יש בו כמלאכה יקרוק או לחדש: **על** גבי כבש. והא לתנן זהב ושם נקודים ומקודים ולהב היולא בנקב יש בו כמלאכה יקרוק או לחדש בפ״ג דזבחים שלא יעמוד בבגדיו ע״ג כלי כו׳ משום הלילה. מפרש בגמ׳ הכא דלא הוי להך בזיקה כי אם בהולכת מלים למערכה דלא הוי עבודה. ומ״ש הר״ב יבלת אבל לא במדינה משכי שהוא מקום לשון הר״ב יהוכתן כמקום חליבו כדי להלוך בו ומכי הוא כבוזה:

מבור הגולה ומבור הגדול. פירש הר״ב כך שמש ומביאים היו בלשכת העזרה. בשוף מדות תנן לשכת הגולה שבו בור ועיש בפירוש הר״ב ומ״ש שם בפ״ד. וכתב הר״ב יוכתן דבור הגדול לא מליכו לו עקר בעזרה חוץ ממקום זה. ולפשר שבו היו מקטירין את מי הכיור כדתנן בימומא (משנה י׳ פרק ג׳) ולפי שלא יתכן לשקעו שלא בבור מלא לפשר לומר שבזה בור הגדול היו מקטירין. ועיין שם בימומא: **בגלגל** כתב הר״ב אבל בשאר בזיות לקוץ גזירה שמא ימלא בגבתו או למירבתו. פירוש ומיב משום שהוא כוונתו להלמיד הפרי כן כוונת המשנה למחים ולילכות כדפשק הרמב״ם בפרק ה׳ מהלכות שבת ומ״ש הר״ב ובמקום דליכא למגזר. להרמב״ם לפי׳ שאלו בל שלין שם גיזה. ולר״ת דוקא בגלגל קטן כלותן מבשתים. עוד לי״ת שיטן שלי״ח: **ומבאר** הקר. כתב הר״ב על שם שפי׳ שאר מיס קולח לו בור הקר. הכי מפרש בגמ׳. וכולהו בזיות שבשעי מיס מיס נמי נקלחי כד. ולא אזו התכו משום שפי׳ קר שלא התכו משכי הלורך היה כדמפרש ואזיל:

עי שרץ

קש״ע יבלת (והשרעף)

טו כהן מוליאו בהמייטו. בשבת ולא חייבי לטלטול דלין שבות במקדש: בהמייטו. בחצנו ותניג המעמא ליה לחצנו שהוא קדוש הכי עדיף שלא להשחות את העומאה בשהא לאחר הלבת של עץ וגידיו לא כגע ביה דלא בעומי כהן נופיה הילכך בהמייטו מוחזו דלא נגע ובקע ליכו מעמא בשבת והחצנו שמיעמא בקע ליכו מעמא את הכהן כשמוחזו דהוה ליה חצנו לטומאת ואין אדם וכלים מקבלין עומאה אלא מגד העומאה: לבת של עץ. שהיה שבועי כלי עץ ואין מקבלים עומאה: שלא לבדות את העומאה. לעומת חצנו הטיהור וכוח לו להשחותה שם ולאחר שהר הלבת מלבדות את העומאה והלכה כר"י: מהיכן מולילין אותו. בשבת. מן היהיכל ומן האולם. אבל בעזרה אם גולה שם מוכנה אותו בשבתר ומניחו עד שתחשך:

טו שרץ שנמצא במקדש. כהן מוציאו בהמיינו שלא לשהות את הטומאה. דברי רבי יוחנן בן ברוקא. רבי יהודה אומר בצבת של עץ שלא לרבות את הטומאה. מהיכן מוציאין אותו. מן ההיכל. ומן האולם. ומבין האולם ולמזבח. דברי ר' שמעון בן ננס. רבי עקיבא אומר מקום שחייבין על זדונו כרת. ועל שגגתו חטאת. משם מוציאין אותו. ושאר כל המקומות כופין עליו פסבתר. רבי שמעון אומר מקום שהתירו לך חכמים. משלך נתנו לך. שלא התירו לך אלא משום שבות:

נשלמה מסבת עירובין

מסבת

כל מקום שחייבים על זדונו כרת. אם יכנס לו בטומאה דהייטו כל העזרה ומסר מולילין אותו ומאר כל המקומות כופין עליו פסבתר קיר של נחשת. תניגוס של קיטותיו פסבתרותיה לבקותו עד שתחשך והלכה כר"ע: ר"ש אומר מקום שהתירו לך חכמים וכו'. ר"ש פליג אתי"ק דלעיל דאמר קוסרים ניתא במקדש ובבר דלין קוסרים ניתא כגון שנפסק אלא בעזיבה שהיא לסוכה ומסר שבות בלבד ואי"ת שבת בה לידי חיובא דאוריימא ואמר ליה ר"ש לאי"ק אל תתמה עלי שאני מחייב כאן. וגבי תמורין אני מיקל עפי. ואומר שאפילו יצא מוך לתחום ע"ו אחה יכנס. דגבי תמורין מסלך כתיב לך ומסום דילעיכן שאותם ע"ו אחה חייב חוץ לתחום שמודדי התחומין הקובעין ניתין בפוף התחום קיס לן בגוויייהו שלין קובעין התחום בפוף אלפים ואחם אלא כוכבין לאחר התחום ואפי הטוענין שלין מכירין הכיוון ופעמים יולאים להלן ואחו ועטו ומוזכין. ומסום הכי אחי מיקל בתחומים. אבל לקטול ניתא במקדש אלא התירו במקדש לבת בו לידי חיובא דאוריימא אחי ומחייב ואומר דלוקא עביבה שם בה ליטול שבות אפילו שבות קטן מאד לגבי שבות שאחה מחייב עליו בשאר ימות השנה. ואין הלכה כרבי שמעון:

טו שרץ שנמצא במקדש. כלומר שמלאוהו את. **הכ"ל** יהודה: **בהמיינו** פירש הכ"ג בחצנו. תרגום אבצנו המילא. הכמ"ש: **ומבין** האולם ולמזבח. דמסא ולהלן קדושה יתירה ומסל עזרה כדאמר לה בפוף פ"ק דכלים. וכשמכה ה' פ"ה דתמיד פירש הכ"ג דעל שבות כזה גזרו ולפילו במקדש. ועיין לעיל ממכה י"ג: **ושאר** כל המקומות. פתוח למחייתן לומר כדאית ליה ולומר כדאית ליה רשי"י וכן פירש הכ"ג בדברי בן נקום: **פסבתר** פי' הכ"ג קיר וכו' ועיין בשכה ה' פ"ה דתמיד: **ר"ש** אומר. כתב הכ"ג ר"ם פליג אתי"ק דלעיל דאמר קוסרין ניתא כו' ואת דעבר עד הכא ומסום דבעי לאקוקי מילי דמקדש אבל לא בשבת. תוספות. ומ"ם הכ"ג אבל לא קוסרין בשבת אלפסר לבא בו לידי חיובא דאורייתא. כפילושו לעיל אם לא בשבת. וכדאמר בשבת דלאי"ק עלמו לא התירו אלא אמילו אל קיומא. וכדאמר לקמן בשמוך אלא התירו במקדש כו' לא חיובא דאורייתא. וכ"ש ומסבא כאן דאחיא ליה חיוב חטאת בשבת. כפילושו לעיל דאפילו אב מלאכה הותרה במקדש בוכשירין דאי"ת לעשותן ועבד שבת. ומ"ם הכ"ג ואי"ל ר"ם לאי"ק אל תתמה כו' וגבי תמורין אני מיקל עפי. זה לשון הכ"ר יוכתן דאמורין לילכא ע"ד דאית ליה בה דרכא לאיקור דאורייתא. דכתיב (שמות י"ו) אל יצא איש ממקומו. וכתיב (ישעיה נ"ו) אם תשיב משבת רגלך. וכאן אלמו ממהרין דאפי' שבות הקל אין מחירין בשבת. ר"ם ממהיר יותר ומסר שאפילו במקדש אינו מחיר שבות שאפשר לבא בו לידי חיוב חטאת ע"כ. ומ"ם הכ"ג דאפי' יצא חוץ לתחום. כפילושו הכמ"ש הוא. ולעיל בפוף פ"ד לא פירש כן. אלא דמחיר דוקא במחשך לאכול הוא. והן דברי הכ"ר יהוכתן שלשה:

סליקא לה מסבת עירובין

מסבת

קמ"ע שפתר (קעפעל):

סליק מסבת עירובין

מסבת פסחים

כתב הרמב"ם שסידר פסחים אחר שבת ועירובין. כי היא מצוה שניה לשבת בפרשת המועדות והיא **תחלת** המצות הנתונות ע"י משה ע"ה:

פסחים בא השם בקצור. ומפני שם שמה בחמן ומצי. מקבים לפי' ג' דתוספות בר"ם בתרא. דאלו לפי' ה' * (שת שמוחנין בו פסחים. הכא לאו על שם קרבנות קרי לה אלא ע"ש המועד. ואי"ב קרי לה פסחים) כלומר **פסחי** דעלמא ומכי אבת קוכא מגיבה בחם השבה והבבה שלא נקלקלו על שם דעלמא אלא כ"ל דבשבתא מפורשים שמה **לחמן** עד ערב מי שהיה עומא ואותו ערב כולים בשמה שבי. ובדשום הש"ם קרי שמה **לחמן** לחרבשה ענקים **לחמורים** דמיי **נדרי** חמן ושלא דכחבי בכל זמן. ושמה שבי קרי מפ"ם עד ערב בחרא דמיי **נדרי** שקבעו של שמה:

ס' רע"ק

פרק א

משנה א

(נהרדעי ד"ס ולמס לעכו לקמן נמתני') (א*) ובפ' שכיירי כתב שקורס רבי פ' קדרי מפנס (עמ"ס נגלין פוף ופ' כלי') ופס פ' שנים ג' שיטות נמלחף.

פרק א אור לארבעה עשר. כתב הר"ב ליל וכו' וליכלח מעלין נקט. ומקיים הרמב"ם פלח תהיה פתיחת הפסח בפס ההעדר. והרז"ה והר"ן כתבו עוד על פס פתח דבר יליף (תהלים קיט):

מסכת פסחים

פרק א אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר. כל מקום שאין מכניסין בו חמץ אין צריך בדיקה. ולמה אמרו שתי שורות במרתף מקום שמכניסין בו חמץ. בית שמאי אומרים שתי שורות על פני כל המרתף. ובית הלל אומרים שתי שורות התיצונות שהן העליונות:

ב אין

בודקין לח החמץ. כתב הר"ב ואע"ג דבדיעול בעלמל קני. דילפי' מדכתיב תסביתו ולל כתיב תבערו והסבתה בלב היל הסבתה. כדפירמ" לף ד' ע"ב. ומ"ם סמוך ימלאוכי' ויחלך על בינולו ויחסב כו'. כלומר דכמו שבדיעול בעלמל דמייבו בלב שיחסוב בלבו כלאו הוא עבר קני בכך. לע"ם פלח סולין בפסחיו כלוס ס"ל בחסבה בעלמל מוכל מבעולו וזוכה בה דמחסבה מבעלת מחסבה: **כל** מקום שאין מכניסין בו חמץ. מפכם בגמרל לאחוי הל ד"ל חובי הבית העליונים והתחתונים וגג היליע וגג המגדל (מסוס דומסופעין) וכפה בקר ומתבן ולולין ולולכות יין ולולכות שמן אין לריך בדיקה. ולחל מהבר ומקבה ולמה לחכו כו' דהל לולכות יין ולולכות שמן ל"ל בדיקה. ומסני בגמרלם כו': **שתי** שורות על פני [כל] המרתף. ז"ם הר"ב עד שמי קורה. פיבם"י עד התקרי והוא כמו שמי הבמים. ומ"ם ומוכל ובודק וכו' ע"פ לחכו וכחבו כו'. וכן לפון רב"י וכלומר דהייבו ע"פ לחכו וכחבו. לחכו הוא שלומר שבודק קורה החילונה מן החלן כו'. וכחבו הוא שלומר ומוכל ובודק החביות העליונות. וכתב רב"י שלף היל בקלחת קורה הל בלח לשורות ולשועלה לשטה. * ומ"ם הר"ב ועכויה כשין גל"ם יוביח כו' מקיים רב"י ועכויה כשין כף שלשו פתוחה (ועיין בפ"ג דשורות משכה ע') קורה לחת כשין גל"ם היינו קורה בזקיפה וקורה עליונה בשכיבה כלאל הבודק כותל הבית ומחוץ והגג הכותה לת הקורה דהייבו כל גג השורות עכ"ל. ולפיכך קורל החילונה לוכך והעליונות רוחב שלותה של שכיבה לחויה להקבל רוחב ושל זקיפה לחויה להקבל לוכך. עוד יש לפכם שעל פני לחכו וכחבו מוכל על כל הבי' שורות שבמיהן הן על החילונה הן על העליונה. שבחיהן בודק לאוכך ולכותב של כל המרתף. אבל לפכם שעל פני לחכו וכחבו קלי על העליונה דקמיך ליה למוד אין נכלה דהל לף בחילונה בודק על פני כל המרתף ולמה יפכם כך דק בעליונות: **שתי** שורות החילונות שהן העליונות פיבם הר"ב קורה העליונה הכותה פני הפתח ומקיים רב"י והלי פתח לאו ככנדו ממש קאמר אלא הכותל שבפתח זו קלי הכי. ומ"ם הר"ב ושלמעט סיעכם שני מפכם כג בגמרל. ודיק מדחכן בריבה חילונות ש"מ לפרוויתי

פרק א אור לארבעה עשר. ליל שלמלחו יהיה חי וקיבל התבה לגילה לור כדרך שקורין לעור קגיל כאור ולשבה מעלין נקט: **בודקין** לת החמץ. בודקין לת החמץ. לית דלחמי מפכם דבדיקה כדי שלא יעבור על בל יראה ובל ימלא. לם יהיה חמץ בבתו בשבת. ולף בל בדבעול בעלמל שני חייבין שמא ימלא גלוקקא יפיבה וימלך על בעולו ויחסב עליה לאכלה ויעבור עליו על בל יראה ובל ימלא לילך בודקים לת החמץ כדי לבעבו מן העולם. ולית לחמי פעמל בדיקה בזיכה שמא ימלא חמץ בבתו בשבת. ויאכלנו כיון שאין בניל להיות בדל ממנו כל שלא יעות השבה: לאור הבר. בגמרא ילף בדבעול בעלמל שני חייבין שמא ימלא גלוקקא יפיבה וימלך על בעולו ויחסב עליה לאכלה ויעבור עליו על בל יראה ובל ימלא לילך בודקים לת החמץ כדי לבעבו מן העולם. ולית לחמי פעמל בדיקה בזיכה שמא ימלא חמץ בבתו בשבת. ויאכלנו כיון שאין בניל להיות בדל ממנו כל שלא יעות השבה: לאור הבר. בגמרא ילף בדיקה חמץ לאור הבר מדכתיב הבה (שמות י"ב) שלור לא ימלא. וכתיב התם (בראשית מ"ד) וימלא הגביע. מה מליאה האמורה שם ע"י חפוש שלחור ויחפש וכו' וימלא. לף מליאה האמורה כאן ע"י הפוש. וחפוש הוי בבר דכתיב (משלי כ') בר ה' בפמת לדם חופש בל חדרי בטן. ותקט בדיקה בגילה ומני שבילה בל העש מליין בבתיבה ואור הבר יפה לבדיקה בגילה יותר מביום דשבוע בביהבה לאחי מהבית. ומיהו אם לא בדק ליל י"ד ובודק בי"ד שחרית לריך שיבדוק אחי לאור הבר: ולמה לאמרו. לקמן בומתיתין (א*) שתי שורות של חביות הסדוחות זו ע"ג זו בתרתף של יין לריך לבדוק בינייהן אחר שלאמרו בל מקום שאין מכניסין בו חמץ אין לריך לבדוק. למה הלריבו לבדקן. ומאני לא לאמרו אלא בתרתף שמכניסין בו חמץ. כמו תרתף שמחפק ממנו יין לשלחו ופעמים שהשמש עומד למזוג ופתו בידו וכשהיין בלה נכנס בתרתף להביא יין: שתי שורות על פני [בל] המרתף. דרך אוצרי יין לבד' חביותיהן שורות שורות ממולחין בל הקרקעות התרתף ומוזרין ומיחין חבית על הבית בשורות התחתונות בך שורות העליונות עד שמי הקורה ושתי שורות שלאמרו ז"ם הם קורה חילונה אין הארץ עד שמי קורה ומוזר ובודק החביות העליונות על פני אוכחו ואחבו של תרתף כמלאו שתי שורות בתיו גל"ם יוביח קורה אחת בזקיפה וקורה אחת בשכיבה: ג' שורות החילונות. הקורה העליונה הסמוכה לשמי קורה הבוחה פני הפתח ושלמעט היינה ואותם שלפנים אינו בודק בלל. ואין החילונות אינו בודק אלא שתי העליונות בלבד

ג אין

ב אין מפסיקין. כמנחק סנים זנוים ז' וגו' לנדוק זרים ז'. אין מפסיקין אפי' בתוך שלחני לזו גבוכם מולנם למקום שנדוק ולריך לחי לחזוי ולנדוק. אפי' נאת למוס לכך הני גס ממלי לשלי יל כן. לחי נדקתי קודם לחנני ולאחר נדיקתי הנילה חולנם חען ממלי חנני למלי ואין לנדנר קוף: **ג** נודקים חוך י"ד וי"ד שחרית. פי' נאחר מני פ"קים שלנו נלנד נודקים. ולאחר ני פרקים שלנו אם לה נדק קוב לימו נודק: נאוך חמועד. נאפי אפילו שחי מועד הנישון. לאחר המועד עד שתפסח. ואיט רשאין נאוך חמועד. נאוך שפסח. לאחר המועד. לאחר שפסח. כדי שלה יתערב לו חען שעני עליו שפסח אסור לאוכל נשבתו. נאחן על היהו שפסח אסור לאחר שביעי. דחיכ לאוכל קנל לאחר שביעי. ויהודה קנל לאחר זמן ליקוטו של חען. לה יבדוק כלל לאחר זמן לאוכלו ולה מיישין לאחר שתי למיכל מיכיי. וכנגן לאחי יבדוק לאחר זמן לאוכלו ולה מיישין לאחר שתי למיכל מיכיי. כיון שכל עלמו מחזר עליו לשכתו. ואין הלכה כרי יהודה (פ*): **ד** ושורפין נתחלת שם. ואע"ג דכל שעה ו' מלאוכייתא הכי. גזרו רנגן עליה לאחר נעזו וקנל על הזי שליל ו' לנל שני לה נעזו למיחר על הזי שליל ס' ומוחר: מולין כל ס'. ואיט חוכל גזיכה מפני יום שמעון דעני וקנל על הזי שליל חמיים. ומיחו לשלוף ליחו לריך ומלכיל לנשמחו. לנל שמיים לף נהכלה לשוך מדנרנן גזיכה מפני ז' והלכה כרי (ג*): ס שתי

ב אין חוששין שמא גררה חולדה מבית לבית, וממקום למקום. דאם כן מחצר לחצר, ומעיר לעיר אין לדבר סוף: ג רבי יהודה אומר בודקין אור ארבע עשר, ובארבע עשר שחרית, ובשעת הביעור, וחכמים אומרים לא בדק אור ארבע עשר, יבדוק בארבע עשר. לא בדק בארבע עשר, יבדוק בתוך המועד. לא בדק בתוך המועד, יבדוק לאחר המועד, ומה שמשייר יניחנו בצינעא, כדי שלא יהא צריך בדיקה אחרין: ד רבי מאיר אומר אוכלין כל חמש ושורפין בתחילת ששי, ור' יהודה אומר אוכלין כל ד' ותולין כל ה' ושורפין בתחילת ששי: ה ועוד

תוספות חדשים

(פ*) הרב ר"ש נאוך המועד כו' ואין סלכה כרי וכ"ש נפ"ע קי' סל"ם וקי"ו דעל הנדיקה סלאחר פסח לה יצנך: ואם מלא חמץ נפסח ל"ע עליון לכאן נסלו: (מ"א שם)

(ג*) שם ד"ה סולין כו' והלכה כרי. עכ"ל וכ"ע נפ"ע כפי' ממ"ג לאיט לוקל כך עד סלים סיום וכע"ל סניש י"ל עד ג' שמוש קודי סלפ פ"ש:

ב אין חוששין. כמנחק סנים זנוים ז' וגו' לנדוק זרים ז'. אין מפסיקין אפי' בתוך שלחני לזו גבוכם מולנם למקום שנדוק ולריך לחי לחזוי ולנדוק. אפי' נאת למוס לכך הני גס ממלי לשלי יל כן. לחי נדקתי קודם לחנני ולאחר נדיקתי הנילה חולנם חען ממלי חנני למלי ואין לנדנר קוף: **ג** נודקים חוך י"ד וי"ד שחרית. פי' נאחר מני פ"קים שלנו נלנד נודקים. ולאחר ני פרקים שלנו אם לה נדק קוב לימו נודק: נאוך חמועד. נאפי אפילו שחי מועד הנישון. לאחר המועד עד שתפסח. ואיט רשאין נאוך חמועד. נאוך שפסח. לאחר המועד. לאחר שפסח. כדי שלה יתערב לו חען שעני עליו שפסח אסור לאוכל נשבתו. נאחן על היהו שפסח אסור לאחר שביעי. דחיכ לאוכל קנל לאחר שביעי. ויהודה קנל לאחר זמן ליקוטו של חען. לה יבדוק כלל לאחר זמן לאוכלו ולה מיישין לאחר שתי למיכל מיכיי. וכנגן לאחי יבדוק לאחר זמן לאוכלו ולה מיישין לאחר שתי למיכל מיכיי. כיון שכל עלמו מחזר עליו לשכתו. ואין הלכה כרי יהודה (פ*): **ד** ושורפין נתחלת שם. ואע"ג דכל שעה ו' מלאוכייתא הכי. גזרו רנגן עליה לאחר נעזו וקנל על הזי שליל ו' לנל שני לה נעזו למיחר על הזי שליל ס' ומוחר: מולין כל ס'. ואיט חוכל גזיכה מפני יום שמעון דעני וקנל על הזי שליל חמיים. ומיחו לשלוף ליחו לריך ומלכיל לנשמחו. לנל שמיים לף נהכלה לשוך מדנרנן גזיכה מפני ז' והלכה כרי (ג*): ס שתי

ב תולדה חניים שבשון שכחוב נקט שם שען בשון זכר. כדכתי (ויקרא י"א) החלד והלב. פי' נמשנה ג' פרק י"ח למולין חכן לחלוט וכחי (בראשית ל"ב) לחליס מחים. וקשה כי יוחן בגמי לשון תוכח לעלמס ולשון חכמים לעלמן ועיין כיס משנה חמוחות * ועיין נפרק לחכון לעיולין משנה י"ג:

ג רבי יהודה אומר וכו' ונמשנה הביעור כחב סרי"ג לעעמיס לשאחר שביעור לף יבדוק לשמע לחי למיכל מיכיי וגבי שמן נמשנה ז' פרק ג' דמשנה לף ג' לשמע לחי למיכל מכל הדולק למוסף חומרא לשבת מבדיל בדיל. גמרא: **בתוך** המועד. פיכם הרי"ג בשנה שפיח שהוא מועד הביעור. (עיין נמשנה לקמן) לאחר המועד עד שתחשך. כך פיכמ"י וכחב הרין ולכל למידק ומשתחשך פלילך למה לף יבדוק. ולשפר דהייט טעמא מפני שהוא לשילי לבבן מודו לכל היכא לעמוס כרת לשילו מחזר עליו לשכתו מיישין לשמע לחי למיכל מיכיי. ולף קשיין לשני טעמא שלף עד שתחשך לליכא כרת עכ"ל. ושם שלף כלה רשי' לשנה כחבו החוספות לשטעמיס לזיל שהוא שפרש כפירוש קמא שמחיתין ל' שכחב הרי"ג לשטעמא דבדיקה שלף יעבור על בל יראה ולאחר שפח ליכא בל יראה. ושרי"ן כחב לשפי' שכי היכא לאיט לשפרשי דבדי דכי היכי דבבבוסו בבבן מפוס לשעבר על בל יראה לאכבוסו שבלאה שבו מזוק לבדיכה כשל חורה. לשבליכו שף בדיקה. אבל הכניס פירוש לאיט שפרשי מכח קושיות החוספות שלבי יהודה קבי שעת הביעור. ולשם שיכם לשוש למוקי ליה מועד. ואבי לומר דרשי' שפיכם מועד שעת הביעור. מפוש דהכי ליתא בפרק הגוזל עלים שף ליה ע"ג לומר רבה גזל שמן לשבי שפסח וגא לאחר ושכשו בזמועד שעוד שבבל שלווין עליו לשעבו לאחר שפסח מחלוקת רי"ם וכבבן וכו'. והחם מועד שייבו מפני שפיח שמועדו לשעבו. ולהכי לף קאמר החם לאחר המועד שף לאחר שפסח דלאחר המועד שייבו אחר הביעור עד שתחשך. ואלו החם כל עוד יבי שפסח מלויס עליו לשוכשו ולשעבו. פילבך הכא דחבן מועד ולאחר המועד ולבי פיבוסו כמועד להחם דשייבו שעת הביעור. ולעבין קושית החוספות יש לומר מפוש דמייב לומר בלשון רבו כדחבן בפ"ק דעדיות וכבי קבל הלשון מבבי יהודה שפבה לשלמידיו בלשון ביעור וקבל מהחכמים שבבאו בלשון מועד וקבבן בשבחו בלשון פיש וליש: **ומה** שמשייר. בלילה לבבכו שילחל בלילה גם בשבל. פרין: **כדי** שלא יסא לריך בדיקה. דשא לחבן לעיל דאין חוששין שייבו שפסק. אבל הבא ליבא למיפח שמא חעוך מולנם בפניבי ויסא לריך בדיקה. גמרא לף ני ע"ג:

ד ושורפין בתחילת ו'. כחב הרי"ג ואע"ג דכל שעה שפיח מלאוכייתא הכי"ל. שבלמר (שמות י"ב) לף ביום הראשון תשבילו שאור מבחיכם. ומפי שמועה למדי שהראשון זהו י"ד. לחייס לדבר זה מה שכחב בתורת כהנים (דברים י"ו) לף תאכל עליו חמץ. כלומר על קרבן הפסח. כך למדו מפי השמועה בעיקום דבר זה. לף תאכל חמץ משעה שהלוים לשחיעת הפסח שהוא בין השמשות והוא מלי יום. שבמ"ש בפרק ל"ג מהלכות חמץ:

תשלין כל ס'. פיכם הרי"ג גזיכה משום יום שמעון. עיין משנה ג' פרק ס' שבשהדרין:

תוספות חדשים משנה ה

(ס*) ועוד אמר כ"י כו' ונקשה מלי ועוד דהוה סדנר הקדום נק סהוה כמציל כלייי ממעשה לדבריו. גם למה הניחו שם דווקא תודה וכ"ל סכ"י גל נאמר לא מצינו ימים להמיר שעת יעבו אלא לחני בקדשים ובמקום זבחיהם היו ממירין ולכך היו מניחין של תודה להוכיח לחני תודה לא יפלטו בשעה ר' אבל שאר מזבח גלוח מפ (ממהורדש"ח זצ"ל):

ה של תודה פסולות. פירש הכ"ג כל מי שפי' עליו קרבן תודה מביאה ב"ג וכו' דלמסויי עד לאחר השחטה עובר בשעשה דוחה. שהש והשלחת שהש (דברים י"ב) כמ"ש הכ"ג בבית מקבת כ"ה:

על גג האילונית. הכי גרסינן.

ועיין פ"ד דקוכח ומכח ד' * ובשהכח מ' פ"ג דתענית:

ו השמן פירש הכ"ג שם תרומה מדקתני מלהדליק בבר. דאלו שהן של קודש כשכשהן בקדש בקדש בזבח הדשן ואין לכהנים היתר בהם אבל שהן תרומה כהנים מדליקין בו דכתיב (במדבר י"ח) ולבני כתתי לך ומשמרת תרומתי בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת טהורה ואחת טמאה ואומר למעלה שלך תהא להשקיע תחת תבשילך. כש"י:

בגר שנטמא בשעת מתו. אבל כשנטמא בשרץ דבשעה שלקחן לתוך הע"ג דעתין לשהן שהם מוקצין להיות תחילה לעולם מוקצין בשעת תחילה כדפירש הכ"ג ב"ח דבר דבית מקבת שהם ומעלה שהוקף לדברי הכל שבשעה שליבי לתוך הפה חזרה הכיבה שהיו מוקצין לעולם. הא כך לאוכל מעשה לאוכל כמי מדרבנן היא. ועיין מקבת ב' פ"ה דקוטפ. אלא הייני טעמא דדייק לומר שנטמא בשעת מתו. ומשום דאיכא למימר טעמא דשרץ מעשה מוקצין ומשמעינן השתא דכשנטמאו בבר שנטמא בשעת מתו. הוסיפו על עיקרן שבשעה שלקחן ומעשה לאוכלין מדלוייתא. גמרא והביאו הגמ"ס בפירושו. וע"ע בשמוך לקמן. והא דמשמע הכ"ג דל"ע הוקף להחזיר הג' לשהן ליבשל דגמרא נקט. ובכלל זה לל"ח לא נשנה [שכי] אלא מדרבנן ע"י אוכל ולל"ע נשנה לשהן מדלוייתא על ידי כלי ומה שכתב הכ"ג דכל הכלי' דיבש שיש לכלי מתכת. וכן כתב הגמ"ס עיין

בירש מקבת שהלות: ז מדברי הס

ה שתי חלות של תודה פסולות מונחות על גג האיצטבא. כל זמן שמונחות כל העם אוכלים. ניטלה אחת תולין. לא אוכלין; ולא שורפין. ניטלו שתיהן התחילו כל העם שורפין. רבן גמליאל אומר חולין נאכלין כל ד'. ותרומה כל חמש. ושורפין בתחילת ששי; ר' חנינא סגן הכהנים אומר מימיהם של כהנים לא נמנעו מלשרוף את הבשר שנטמא בולד הטומאה עם הבשר שנטמא באב הטומאה. אף על פי שמוסיפין טומאה על טומאתו. הוסיף ר' עקיבא ואמר מימיהם של כהנים לא נמנעו מלהדליק את השמן שנפסל בטבול יום בגר שנטמא בטמא מת. אעפ"י שמוסיפין טומאה על טומאתו:

ז אמר

ה שתי חלות. על חוץ של תודה: פסולות. שנפסלו בשעת שחטן ומכוונת לשתי תודה ב"ג בזיקן שכל מי שיש תודה להביא מביאה ב"ג בפסולות בלבד על ז"ל. לשון תודה לשבעי' מלות עשר מהן חוץ ותודה בלבד ליום ולילה. ושם היו מביאים לוחם ב"ז ז"ל חוץ בלבד של חוץ שלא עד שם שעות ולשון להביא קרבן ביום שיתמעט זמן אכילתו שחין מביאין קדשים לבית הפסול הילכך כל מי שהיה עליו קרבן תודה מביאה ב"ג דב"ז לא יוכל להביאה וכל שכן בשר שנפסלו בלילה ביום ז"ז לפי שלא היו לשם לוכלים כ"כ ומשום הכי לפסולות היו בתוחות שם שלא היו בפלות לא היו מותרי לוחם שם לפלוט בידיכ שמוכחות שם עד זמן הביעור ובפרות: על גג האילונית. שהיה בשר הבית כדי שילחו לוחם שם לשימון: ביעלם לחת חוץ. בתחילת שעה ה' בלי שליח ב"ז וכועל הלחת. וכל העם מכירים שהגיעה שעה חמישית ותולין: ותרומה כל חמש. דלשון להשמיד קדשים בידים כל זמן שיכול להלכל: ושורפין בתחילת שש. דהשתא ודאי כועל עשו בין ר' בא. ורבן הלבא כל"ג: ר' חנינא סגן הכהנים לא נמנעו. ומשום דבעי למיתני סיפא מדבריהם למדנו שמוסיפין תרומה טהורה עם הטומאה [נקע] לה הכא: מלשון את הבשר שנטמא בולד הטומאה. בולד של ולד קאמר. כלו' הבשר שהוא שליבי שנטמא בשרץ לטומאה שהוא ולד של לא נמנעו מלטורפו עם הבשר שנטמא בשרץ שהוא שהוא לשון לטומאה. וכשטוגע זה הבשר שהיה מתחילתו שליבי בשרץ שנטמא בשרץ הטומאה חוזר להיות שכי שהיה כוגע בלשון ונעשה שכי ומעלה שהוסיפו לו טומאה על טומאתו דטעקבא שליבי והשתא שכי ואעפ"כ לא נמנעו מלטרפו עם חמור ממנו דהוחיל ואף זה שהקל לשביפה עומד לא שנו שם שהיו מטמאין לוחו יותר ממה שהיו". ולעפ"י שמין חוכל מעשה חוכל מן התורה. שנאמר בטומאת חוכלים (דברים י"ד) טמא הוא. והיינו מעשה חוכל כיולא בו. וכל מקום לבבן גזרו שיהיה חוכל ומעשה חוכל: שנאמר בטומאת חוכלים. לא שנה חוכלין ולא שנה מקח: בגר שנטמא בשעת מתו. הלי כר שם חוכלין שהוא מתכוין הוא. וכל כלים חוץ מכלי חרס שנטמאו בטומאת מת כעצם כמותה. שם בב. שם לשון. לשון. לכתיב (במדבר י"ט) בחלל חרב ודקיקן חרב הוא כחלל. שהחרב שכוגע בטמא בשעת מתו עלמו. וכשכוגע בטמא בשעת מת שהוא שב בעצם גם כן החרב שב והוא הדין לכל שאר כלים חרס. כעלה הכר שם מתכת שכוגע בטמא בשעת מת. בעצם שב הטומאה. ופשתא הוקף ר"ע על דברי ר' חביבא קבן הכהני' שרי חביבא לא היה לעלה להחזיר הג' שני. וכדי עקיבא היה להחזיר בב' לשון. שהשתא שבשבל בשבוע יום שהוא שליבי כשהדליקן לוחו בגר שנטמא בשעת מת. שהבר עלמו בעשה שב כמו שטמאנו. שלא שהוזר שהליבי להיות לשון. ולעפ"י שלא כמנעו. דהוחיל ויש שם טומאה עליו לא מייחינן ליה ומותר להוקף בידיכ:

זהבריסם

מדבריהם למדנו. דין הוא מעיר בין לרבי יוסי הגלילי בין לחכמים דקיימא להו דבעי טבילה בזמנה גזרה שמא יעבור ברה"ר. ורבי יוסי הגלילי אומר אין צריך טבילה בזמנה. ורבי מאיר סבר טבילה בזמנה לחכמים לאו לטהרות אתיא. אלא מעתה מקשים לטבילה בזמנה לחכמים ולרבי יוסי הגלילי נמי ליגזור שמא יעבור ברה"ר. ומשום הכי קאמר מדברי רבי חכינאי לומר שטבילה בזמנה שמקדשין בה לא גזרו. דמטהרותיהם עסוק הוא. עם בעל בזמנה בא הטומאה. שהוא טמא לטהרותיה: למדנו שטבילה בזמנה עסוקה עם הטומאה. משגיע זמנה שמיד לסוקה מדברים כמו שטבילה בזמנה במקדש שהוא עסוק גמור מן התורה עם בעל בזמנה בא הטומאה שהוא טמא לטהרותיה: לומר לו רבי יוסי ליכא היא המדה. כי יוסי לטבילה דקיימא לים טומאת מקדש לטמא לחכים לטהרותיה ובעל בזמנה במקדש טמא מדלטהרותיה הילכך לומר ליה ליכא היא המדה כלי לי לחם יכול ללמוד זאת מדברים שם החכם לסלוק טמא טומאה קלה עם טמא טומאה חמורה. תחיל לסלוק עסוקה עם טומאה והלכה רבי יוסי שטבילה בזמנה עסוקה עם הטומאה בשעה ומומאת מקדש לטמא לחכים ליכא מדלטהרותיה אלא מדברים כך מליר: ומודים רבי אליעזר ורבי יהושע בשרפין שהוא טמא לטהרותיה. רבי יוסי קאמר לה לתנא דבי אליעזר ורבי יהושע דאפילו בשרפין שהוא טמא לטהרותיה עסוקים זו לצלמה וזו לצלמה: על התלויה ועל הטמאה. רבי אליעזר סבר למזוכה על שהיתה של תלויה דכתיב (במדבר י"ח) את מטמאת תרומתי בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה תלויה ואחת תרומה עסוקה: ורבי יהושע אומר שהיתה אחת. כיון דתלויה היא לי לחם מזכה של שהיתה. ועל התלויה והעסוקה לא נחלקו שרפין דאוקיל ולא הוקשה טומאה אין כלים כטומאת בידים:

פרק ג

ז אמר רבי מאיר מדבריהם למדנו ששורפין תרומה טהורה עם הטמאה (ב*) בפסח. אמר לו רבי יוסי אינה היא המדה. ומודים רבי אליעזר ורבי יהושע ששורפין זו לעצמה וזו לעצמה. על מה נחלקו על התלויה ועל הטמאה שר' אליעזר אומר תשרף זו לעצמה. וזו לעצמה. ורבי יהושע אומר שתידחק כאחת:

פרק ב

דבבן עסוק מעליא לטהרותיה ומותר לעסוקו שכי לטהרותיה. והוא סדין לתרומי עסוקה שכשרפה עם הטומאה ולר' לטמוענין לשכי דבבן דהוא טליגי לטהרותיה עבדינן שכי לטהרותיה. הילכך ליכא היא המדה. ולמ"ד לחין לוכל טומאת לוכל מ"ל לסוקמי בטומאת במקדש וכו'. ומדברים מדר"מ וכבי יהושע ע"כ. והשתא הר"ב שפיכם לעיל טליגא דמאן דמ"ל לחין לוכל ומטמא לוכל מדלטהרותיה שכשרפה קומית כמ"ד לחוכתא וכן קשיא להמוצ"ם דמטמא לעיל וכשה כפיכום הר"ב ולי"ל דמ"ם התו' קף ע"ז ד"ה ולד טומאה כו' לחומר כ"י לחכתי לה נגזרה גזירה לכל שטוקל התרומה ומטמא מקדש להיות תחילה ע"כ. ולפי זה לך קוגיא שהשתא לעיל דייק בש"ס לדר"ע ממקדש שבעזרה לעולם תחילה לחיות טליגא דמ"ד לוכל ומטמא לוכל בקדשים מדלטהרותיה דלא לריך לחוקמי למתניתין דבטומאת במקדש וכו' דמדברים שדר' אליעזר וכ"י קאי וה"ל ל"ל דלחמר גזירה חמרו לדברים שהיו לחמר ד"ם וה"ה שבגדו לגזירה זו וקשיא להמוצ"ם שהביאה בפיכוש ומשכח טייבי (דאי לחמר כך לא לריך לחוקמי למתניתין דבטומאת במקדש וכו' דמדברים שדר' אליעזר וכ"י קאי) ומיהו לשכחנא בחו' קף ז' ע"ח ד"ה עם בשר וכו'. הקשו בקוגיא לשתם דהוא מלי לדקדק כמי שדבי חכינא אמת דמקדש בעזרה טייבי ולשכי מדקדק בדבריו: ומשום דבבי חכינא קאמר מיותם שמטמא שמעולם שכ הכהים אמת טמא לטהרותיה וכו' (*עיין בפיכוש הר"ב במשנה י' פרק ז' דטהרות) וכתבו התוספות בשבוע התחיל החס שפוסל וכו' ושם תאמר ל"ש דבי חכינא כמי מוקף שדבי עקיבא (ג*) דמדבי עקיבא דאמר דפסול מדלטהרותיה מותר לעשות לחמן לא שמיעינן שיטה שלישי דבבן מותר לעשות שכי. ובירושלמי פריך לה וקאמר ל"ד בולד טומאה דבבן לא הא דבי עקיבא אלא לפחות תפתר בעבול יום דבית הפרס שהוא מדברים עד כאן. והשתא אתי שפיר ליכא דמדברים. דמדבריו מיבעי ליה (כדפריך בגמרא למאן דמוקי מדבי אליעזר ורבי יהושע) דהא דבי עקיבא לא קאמר אלא בשלישי לטהרותיה. אלא ודאי דבי עקיבא מי שלישי דבבן מייבי:

התלויה פיכם הר"ב דכתיב ומטמא תרומתי כו' עיין מסכת מ' פרק שמיני לתרומות:

פרק ג

ז מדבריהם למדנו. מ"ם הר"ב שבועת במקדש שבועת בבלי שבועת בבבל לחוקמינן לעיל שבועת בולד ולד וכ"כ בש"י והקשה קוף קוף כיון דאין לוכל מעמת לוכל אלא מדבבן. (כדפיכם הר"ב לעיל) מה קל מהבי ליה הלי בבל לבבל שלישי לי לטויה שבי מדבבן. דמעיקרא כמי שבי מדבבן הוה. דאלו מקדש שבגע בהן תחילה הוי מדבבן דהא בגע בראשון. ואפילו על ידי שבי הן בעצמן תחילה. (כמ"ם לעיל) אלא על כרחיך להלי שבוי קבילי לים טומאת לוכל מעמת לוכל בקדשים מדלטהרותיה: ומשמעינן ר"ם דבבי דבבן עבדינן ליה שבי לטהרותיה ולבבי מליר ש"מ שבי לטהרותיה מעמת ועי"ש:

תום' רע"ק משנה ז

(שטורפין תרומה טהורה עם הטמאה) (ב*) בשטר שהלך ל"ד ס"ד מהלכי גימוסין שקשה לה בת"ע לקלי לשריפה הרי כתותי שבועי' (כמ"ש בת"י פ"ג מ"ה לקוכה בשם תוס' שם) ומשילא לין בת"ע לעסוקי לכיון דכתותי שיעורי' הוי כמו שטרי שכבילה לתיר טמאת ועי"ש: (שם בת"י ל"ה שטורפין. כמו שוקיף לתבי שקיבי) (ג*) לפ שבבי למ"ד לוכל טמאי לוכל מדלטהרותיה דבשטר ס"ד קבן שבשבים לטמא שהבבן שהכ לעשותו טמא לטהרותיה. אלא אפי' למ"ד לין לוכל טמאת לוכל לטהרותיה מ"מ הוי סיוטא יותר מה דשרי להטריף שהבבן שמא לשרי להטריף שהלי"כ יקשה הפיך לתוכ כ"י ליכא היא המדי הא בשה שטורפי שהוא עם הטמאה לא בעשה טמא שהלטהרותיה כיון דל"ת לין לוכל טמאת לוכל ול"ש כלתר שהבבן"ש כי סיכי לדבר"ש שפשי לטהרותיה לעשותו לטהרותיה לשכול ל לעשותו אלא לטמא

פרק ב

כל שעה שמותר לאכול. מאכיל לבהמה לחיה ולעופות ומוכרו לעכו"ם ומותר בהנאתו. עבר זמנו. אסור בהנאתו. ולא יסיק בו תנור וכירים רבי יהודה אומר אין ביעור חמץ אלא שריפה. וחכמים אומרים אף מפרר וזורה לרוח או מטיל לים: **ב** חמץ של עכו"ם שעבר עליו הפסח מותר בהנאה. ושל ישראל אסור בהנאה. שנאמר (שמות י"ג) לא יראה לך שאור:

ג עכו"ם

ר"ע מברטנורה

פרק ב כל שעה שמותר לאכול. מדלא קאמר כל שעה שאוכל מאכיל ונקט לה בתרי לשני משמע דאתרי גברי קאי. והכי קאמר כל שעה שמותר לכהן לאכול בתרומה מאכיל ישראל חולין לבהמתו ומתניתין רבן גמליאל היא שרי גמליאל אומר חולין נאכלין כל ארבע ותרומה כל חמש ולית הלכתא כותיה אלא בין בתרומה בין בחולין אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש ושורפין בתחילת שש: מאכיל לבהמה לחיה ולעופות. לריכי. דאי תנא בהמה הוה אמינא בהמה דאי משיירא חזי לה ומבער ליה אין אבל חיה כגון כמיה ותתול ומולדה דאורחה להצניע אימא לא. ואי תנא חיה. חיה דאי משיירא מצנעא ליה ולא עבר עליה על בל יראה אימא אין. אבל בהמה זמנין דמשיירא ולאו אדעתיה לבערו ועבר עליה על בל יראה אימא לא קמ"ל. ועופות. איידי דתנא בהמה וחיה תנא נמי עופות: ומוכרו לעכו"ם. לאפוקי מבית שמאי דאמרי לא ימכור אדם חמצו לעכו"ם אלא אם כן ידוע בו שיכלה קודם הפסח דקסברי מצוה אני לבערו מן העולם ולא שיהי' קיים: ומותר בהנאתו. בהנאת אפרו כגון אם חרכו באור קודם זמן אסורו מותר ליהנות באפרו אפי' לאחר זמן אסורו: עבר זמנו. משהגיע שעה ששית אעפ"י שאין אסורו אלא מדברי סופרי' אסור בהנאתו (ד*) כאלו היה מאסור הנאה של תורה. שאם קדש בו אשה אין חוששין לקדושיו ואפילו בחמץ נוקשה. כגון דגן שנפל עליו דלף וכיולא בו שבפסח עצמו אין איסורו אלא מדברי סופרי' אם קדש בו אשה ביום י"ד משהגיעה שעה ששית אין חוששין לקדושיו: ולא יסיק בו תנור וכירים. לר' יהודה איצטריך דאמר אין ביעור חמץ אלא שריפה. מהו דתימא בהדי דקא שריף ליה לתהני מיניה. קמ"ל דלא. דאפילו כדרך ביעורו אסור ליהנות ממנו מכי מטא זמן אסוריה: ר"י אומר אין ביעור חמץ אלא שריפה. דיליף מנותר האסור (ה*) בהנאה וענוש כרת כחמץ ומלותו בשריפה ולא בדבר אחר. ורבנן לא ילפי מנותר דהלב של שור הנסקל יוכיח שאסור באכילה ובהנאה וענוש כרת ואינו טעון שריפה: **ב** מותר בהנאה. נהו לומימר דבאכילה אסור. אלא איידי דבעי לומתנא סיפא ושל ישראל אסור בהנאה. תנא גבי עכו"ם מותר בהנאה. אי נמי משום דאיכא דנהגי אסורא בפת של עכו"ם. משום הכי לא תני בהדיא חמץ של עכו"ם מותר באכילה: (משום) שנאמ' לא יראה לך. כלומר קנסא קנסינן ליה הואיל ועבר על לא יראה לך. אי נמי איסורא קאי חמץ של עכו"ם מותר משום שנאמר לא יראה לך ודרשינן שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים: (ו*)

ג עכו"ם

תוספות יום טוב

פרק ב כל שעה שמותר לאכול מאכיל. לדיוקא איצטריך דתידוק הא משעה שאינו מותר לאכול אינו מותר להאכיל (א*) רש"י: **מאכיל** לבהמה ולחיה ולעופות. כתב הר"ב לריכי וכו' אבל חיה כגון וכו' ותולדה. וכן לשון רש"י ונראה דרולה לומר בחולדה חולדת הסניים שהיא חיה כתנא קמא דמסכה ה' פרק ח' דכלאים אלא שאין זה מדקך רש"י לשתוס אלא לפרש הילכך נראה יותר לומר דכליל שרץ בהדי חיה הואיל ולאו בהמה היא ובתוספות הקשו היכי שרי הכא להאכיל כו' הא תנן בפרק קמא ומשנה ג' ומה שמשייר יניחנו בלנעא ומפרש רש"י דשמא תטול חולדה וכו'. ותירלו ויש לחלק בין חיה לחולדה המגדילים בבתים [דהחיה] לא מלנעא כולי האי כמו חולדה הטוומנת בחורי' ובסדקים ע"כ. משמע דלחולדה אינו רשאי להאכיל. והיינו דבהמה חיה ועוף תנן ואלו לשרץ לא תנן. אבל הרא"ש כתב דהפירוש הנכון ומאכיל כו' והוא עומד עליהם עד שיאכלום ולא יעלים עיניו מהם עד שיאכלו ויבער המשוייר ומתניתין היתר הנאה אתי לאשמועינן. ולעולם לריך ליזהר שלא ילניע וה"פ דאי תנא בהמה דאי משיירא קא חזי ליה דלאו אם מחמת טרדא יעלים עיניו יחזור ויבער המשוייר דהא קא חזי ליה ע"כ. ומ"ש הר"ב ועבר עליה על בל יראה. כתבו התוס' פירוש אם לא בטלו וה"ה דהמ"ל דלמא אכיל מיניה: **עבר** זמנו. פי' הר"ב משהגיע שעה ששית פירוש משמתחלת כו' ומ"ש אין חוששין לקידושיו כתב רש"י בפרק קמא דף ז' ע"א. ואע"ג דאתי איסור הנאת חמץ דרבנן דשש ומפקע קדושי תורה ושרי א"א לעלמא הא מתרלינן בכמה דוכתין כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש. והפקר ב"ד הפקר והם הפקירו ממונו: **אסור** בהנאתו. פירש הר"ב כאלו היה מאיסורי הנאה של תורה כלומ' כאלו היה בשעה שאסור בהנאה מן התורה דחמץ בפסח אסור בהנאה מן התורה שנאמר (שמות י"ג) לא יאכל חמץ דקרינן בכ'יי ולא בחולם. משמע לא יהא בו היתר אכילה וסתם הנאות לידי אכילה הם באות שלוקח בדמים דבר מאכל. ואיכא טעמא אחרינא. ובסך כ"ע מודו: **וחכמים** אומרים. בסוף מסכת תמורה פסק הר"ב כמותם: **או** מטיל לים. פירוש שאינו ים המלח דבים המלח אין ספינה עוברת. וא"ל פירוש אלא איירי בשאר ימים וה"ה בכל נהרות. והכי קתני מפרר וזורה לרוח מפרר ומטיל לים כרבה בגמרא. ועיין משנה ג' פ"ג דעכו"ם: **ב מותר** בהנאה. כתב הר"ב משום דאיכא דנהגי איסורא בפת של עכו"ם פירוש בשל פלטר דאלו בשל בה"ב לא הותר בשום מקום. והר"ב במסכה ו' פרק ב' דעכוס מפרש לאותה משנה כפי המקומות דנהגי היתר עיין ב"ד בסימן קי"ב בב"י:

ג עכו"ם

תוספות חדשים

(א*) תוי"ט ד"ה כל שעה כו' לדיוקא כו' להאכיל עכ"ל סיפא דרש"י פי' כן במתני' להס"ד בגמ' כדרכו אבל להמסקנא דאסיי' כר"ג כדפי' הר"ב א"כ איצטרך לגופי' דישראל מאכיל לבהמתו כל זמן שכהן אוכל וא"כ ק' על התי"ט למה העתיק דברי רש"י ובזה נ"ל ליישב קושיות תוס' ריש דף י"ג דלימא הלכה כר"ג כיון דסתם תנא כוותיי' ושיכולס שם דחוק ועוד ק' למה לא הקשה כנא לר"ג כן כמו שהקשה תחילה אליבא דר"מ דיפסוק כוותו משום הסתם כן הל"ל גם לר"ג ולמה קאמר דה"ל מכריע וא"ל דמכריע שבבא יותר טותה משמא א"כ הילך הקשה תחילי' דלימ' הלכה כר"מ ועוד דהל"ל ועוד כו' אלא כנ"ל בשלמא אי אתיא כר"מ א"כ לא איצטרך אלא לדיוקא לאפוקי מדר"י ור"ג דמשעה דאסור לאכול אינו מאכיל א"כ ה"ל סתמ' דאל"כ לא איצטרי' אבל אי אתי' כר"ג א"כ אצטריך לאשמועינן דישראל כשאי להאכיל לבהמה כל שעה שכהן אוכל דזה עדיין לא שמענו מדברי ר"ג לא הוי סתמא וזה מדייק ר"נ שם שהיא לאו סתמא היא משום דקשיא לן מותר כו'. ובסברא זו יתיישב לך כמה סוגיי' שמלינו שלא פסקו כמחלוקת ואח"כ סתם: (ממהורש"ח זצ"ל):

תוס' רע"ק

פרק ב

משנה א

(בהרע"ב ד"ה עבר זמנו. מדברי סופרים אסור בהנאתו) (ד*) בסוגיין אמרי' עבר זמנו א"ב פשיטא ל"ל לשעות דרבנן דהר"ב שמקדם מר ספרי ולמעלה אפי' בח"ק א"ס לקידושין. ובתוס' כתבו לספקי' פס פירסו"י דל"ב פסיפא. דסא ריס"ג פ"ל דסרי בסנלאס כל סנפס ומ' אסיפ דעוכס כן מריסא דהא דכך פתנא לכפול דבריו. ועוד דע"ז לא הוי משני מידי עיי"ש: ולדידי ל"ע דעדיין אף דל"ג פשיטא מ"מ יקשה משום ולמאי ל"ל שלא לשעות דרבנן לר"ג וטרי דעאי כשיי מייתי מדר"ג הא בלא"ה ידעינן הדין דעשה ולמעלה אסור בהנאה מדיוק' דרישא. ולפנין דיש דקדוקי'

ג עכו"ם שהלוה את ישראל על חמצו אחר הפסח מותר בהנאה. וישראל שהלוה את העכו"ם על חמצו אחר הפסח אסור בהנאה (א*) חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער. רבן * (שמעון בן) גמליאל אומר. כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו (ב*). ד האוכל תרומת חמץ בפסח. בשוגג משלם קרן וחומש. במזיד פטור מתשלומים ומדמי עצים: ה אלו דברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח. בחיטים. בשעורים. בכוסמין. ובשיפון. ובשבולת שועל. ויוצאין בדמאי ובמעשר ראשון שנטלה תרומתו. ובמעשר שני והקדש שנפדו. והכהנים

ג עכו"ם שהלוה לה ישראל וכו'. פירש הר"ב ואמר ליה שישראל אחר הלוה לך מעות עד יום פלוני קנה מעכשיו וכגון שהחזיר לו. לחע"ג דהחזיר לו. ק"ל עכו"ם מישראל היינו קונה מעכשיו ולריך שיאמר מעכשיו. ולפ על גב דאמר ליה מעכשיו. אם לא החזיר לו לא גבע ומחלו של עכו"ם נכסים שישראל ושחייבים על ישראל דק"ל לחייב לבעלו. כלומר בעבור ח"ח קיימו כתוב ח"ק. ואלת למפרע דאל ישראל הוא: הכי הוא כמבוער. ואע"ג לריך לבעלו אחר יפקח הגל ומועד ומלה עובד עליו: כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו. ד האוכל תרומת חמץ בפסח. בשוגג משלם קרן וחומש. במזיד פטור מתשלומים ומדמי עצים: ה אלו דברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח. בחיטים. בשעורים. בכוסמין. ובשיפון. ובשבולת שועל. ויוצאין בדמאי ובמעשר ראשון שנטלה תרומתו. ובמעשר שני והקדש שנפדו. והכהנים

במזיד פירש הר"ב לפילו שגג בחמץ. וכ"כ רש"י. דהשתא ליכו לוקה. ולריכא למימר כל הלוקה ליכו משלם. ומיהו בלאו הכי מזיד דתרומה כמי מריך לאוקמי בעכין דליכו לוקה דהייכו בלא"ת שהרשה ועדיים דחל"ת בלא"ת פעור מחשלום משום דליכו לוקה ומשלם וכ"פ הר"ב והר"מ בפ"ז דתרומות. ות"כ בחמש כתבו תפי' שגג כו' ולכאורה יש לי תמיהה גדולה מזאת שכתב בפירוש המשנה דבעמת כי כל לוכל חמץ בפסח לוקה ואין חלש לוקה ומשלם. ומשמע דחל"ת משלם. והא ליתא דכיון דלפי דמים משלם ודלפי דפעור (ז*). והא משום הלי בעמת פסק בפ"י מהלכות תרומות דלפי' בשוגג פעור דלא כמשכתיכו. ועוד דלדבריו דמזיד דמשכתיכו בעכין דלוקה אם כן בל"ת פעור משום מלקות לוכל זר לא יאכל קדש שכן פירש הוא בעלמו בפ"ז ממשכת תרומות. ועיין בפירוש הר"ב ובמשכ"ס משכת ג' פ"ג דכתובות:

ומדמי עצים. כתב הר"ב אם תרומה נתמה היא וכן נמון רש"י. משום דתרומה נתמה היא אינה מקומה להפקה. דלא ניתנה אלא לאכילה ומחייב ולפיכך כדתנן במשכת מ' פרק מ' דשביעית. ומפ"ק נתמה שמכת להפקה כדתנן בפרק תרומות. הילכך נקטי תרומה נתמה. דאלו בתרומה לא שייך לומר כלל דמי עלים: ה בכוסמין וכו'. עיין פירוש בריש משכת כלאים: והכהנים

לתוכייתי בפער לבנן. וכי דייקת ליפמ דהר"ב. כלומר: (שם בהר"ב ד"ה ר"י. דילף מינותר מלתור (ח*) תומרי שה מקני בתוכי בתוכי דילמי דמה מליכו מינותר לינתר יפכו בגל תותיכו ומעך בגל תותיכו מה נותר בשריפה אף חמץ בשריפה דפ"ל לכ"י בפ' בתרא דחמורה יקנכו: אחי"ן רב מלתי בתמורה נדע ניסרי פלק יו"ד פי' ל"ד שפשפ

תוספות חדשים

משנה ג

(א*) עכו"ם ב ובי"פ בפ"ע לתוס מפנה בפי' מש"ה וביישראל שהלוה לחבר אין לחכיותו עליו אבל אם לא לתר לי מעכשיו ואין לחכיות עליו תוס'. ובלא מפכיו ביד עכו"ם דק שהלוה ליפראל עליו. הביא מ"ל פי דעות בזה:

(ב*) ישם חמץ שכבלי עליי, מפולת כו וכ"פ בפ"ע פי"ת ה"ב. ס"ח דהייכו שים עליו נוהג ג' פפחים ופי' שם ומבעלו בלבו ולי"ו. וי"ם מחלוקת בין הפוסקי' לרש"י וכר"ן הביטול דבנבן. ולהסמ"ק לחוכייתא. וע"ש בפ"ל הל"ט לדיכה:

תוס' רע"ב

דקדוסי' הא אזה לא מייבי נתני' וביותר לעיל לכתר תוס' בפ"ק (דף ו' ע"ב) דמר' שעות ולמעלה דקאי ר"ג מייבי בפרק המידות ועיקר המידות דלפי' ס"ק דכוי דק ממץ דכתן ל"ש לקידושין ה"ב לא בפעמ מלר"ג לפכור בפלתא מתחלי שם ול"ב הלי"ב לעיל דר"ג עלה דמתניתין: ולזה פי' בלאה לענ"ד דקוסייתא ד'תוס' לק"מ דסס"ק ומפני ל"ל אלא לפעות דבבן. ר"ל לחפמעי' לחפור בפלתו. כלומר ולייכו ממש כמו פיפורי הפלה לחורייתא לעניין ל"מ לקדוסי' דזה לא בפעמ מדיוקא דבייפא. וע"ז מייתי שפיר רפי' מחמץ כי פיכי דחמץ דבבן בפעות לחוכייתא ה"ה לקידושי' ה"ב חמץ

והכהנים בחלה ובתרומה. פירש הר"ב דמשו דתימא מלה הסוה כו' קמ"ל דמעמע לן. מלות מלות ריבה. גמרא. וכתב הר"י בפירוש המסכה לבל יסבול בתרומה לא. כדילף לקמן (ח*) לא תאכל עליו חמץ שבעת ימי' תאכל עליו מלות (דברים י"ן) מי שהיו מוזהר על חמץ חלא מקום חמץ אתה יולא זה שאסור מחמת חיקוך אחר ע"כ. ועיין קוף מסכה לקמן:

* **ולא** בשעבר שכי. לפון הר"י מוץ ליוסלים ע"כ. דאלו ביוסלים הכי שם מקומו לאכלו בלא פדיון ולף על גב דמלתא דשביעא הוא הולכך הר"י לפרש מקום אחיכ תנא דפליג וסבירא ליה דאפילו ביוסלים היכו יולא בשלא שעבר שכי ויליף ליה מדכתיב (שם) לחם עוני מה שנאכל בחיכות. יולא זה שהיכו נאכל חלא בשעתה. דכתיב בשעבר שכי (שם ב"ן) לא אכלתי באוני ממנו. ותכא דידן מלות מלות ריבה (ט*). ולחם עוני פלט לעיקר שבילושה ליין וכו':

חלות תודה ורקיקי נזיר. עיין מה שכתבתי בשעתה ו פ"ק דחלה: **ו ידי** חובתו. כתב הרמב"ם לחכילת מכול מלות עשה בזמן שהכשר נאכל כדכתיב (במדבר ט') על מלות ומרורים יאכלוהו ע"כ. ומיהו מדבריהם קף בזמן הזה חייבים בחכילת מכול. וכדכתב קוף פרק ז' מהלכות חמץ: * **ובתמכא** פירש הר"ב פ"ג הגדל כו'. ודבר פשוט הוא. דבגמרא אמר רבה בר בר חנה שמכתא שויה ועל מכתיבא אמר ליה לקיש לשוחא דדיקלא וכן העתיק הריף. ואי ליתא דתמכא הוא ליה לרבה בר בר חנה כמי לפתרו על פס שם שהוא בדקל. ואלו בגילים לפתרו לתמכא שהוא שם שקורין בל"ש קרי"ן. וכן הוא שפורש בדברי המחכרים ז"ל ה"ה: **כבושין** וכו'. [שלוקין] עיין במסכה ט' ע' שפי' בכזיר: **ובדמאי** וכו'. אבל בשבל לא. ולף על גב דמעשר יקר דבבן הוא ליה מלוה בשעיבה. לפון הר"י: **ז האשה** לא תקרא וכו' אבל שפה וכו'. וכתב הר"ב לף על גב שהשיש עוסקים וכו' וכן כתב הר"י. ופירש הרא"ש דהולה לומר הזיעה אבל ל"ל דר"ל מיש מוש ומייבו אחר שהתעסה בשיש או בלובן דהה בולה ודף אסור ע"כ. וע"ף זה נראה לי לחרץ מאי דקאמר לבאורה דלמאי תנא בלל לא תקרא וכו' לא הוה ליה למתני בלא שהשה שפה מוכן בשבת יבש בשבת לאיסורה דלא תקרא מיבעי ליה. אלא דהכי קאמר בבל שבייה דשיש לפילו לצורך האדם לאסור. ואף כן ממילא ודאי דשפה הייבו בלא שיש וקא משמע לן דזיעת אדם אינה ממלאת: * **בבשרה** והר"ב העתיק על בשרה וכן הגירסא בשדר המשנה שבירושלמי: **לא** יצעוק וכו'. **מפני שהן** ממהילות. שהכוך ממוין. עוד ל"ש שיש שיש:

ח לתוך המכוסת הו לתוך החבל. ז"ש הר"ב גבי מכוסת שיש הו שיש. קאי אמי לחבל וכ"ב הרא"ש והר"ן. **ועשאה** שני פירות אין ממילין כדכתב הר"ב בריש פרק לקמן:

לן

תוספות חדשים

משנה ו

(פ*) **ואלו** יבקוע כו' ופ"ב בפ"ע בלומו משנה קי' מע"ב פ"ש ובעין משנה שיין מ"ש בעירובין פרק ג' משני ו':

משנה ז

(ג*) **אין** שוכין כו' לגבל בולעין. לבל בפ"ע קי' פפ"ה לוקה ג"ב לפחליב ובל מיני מליחה לפוף:

(ד*) **שם** לא יעשה כו' וב"ם בפ"ע קי' פפ"ע וכתב הר"ש מפני דמוכח לבועבן ולבולען דלין ממילין מיד:

תום' רע"ק

לו כן מפרש מכי' דבי עילאה הכא בגמרון מר"ם יהודה ליב מייבר זל"ל לאל"ד דק' אלא בשעת. ובשל כו"ב כתב לתרץ דהא בחמת קאמר לר"י לפיתתי ניחמ מעשת עוף וכו' אלא לי"ל דר"י מחזיק בלישור דמה נותנין לפוכל אלא בשעת הפוכל וכו' ולא אם בפיכת מבעי לאלא של פפ"ם יוכיח דר"ל דר"י ס"ל לאין לחעש אפי' בכולל וכו' עיי"ש. לעני"ד דבריו תמוהים דמ"ם דר"י מחזיק בלישור דמה נותנין יכו' הא עדיין קאי דניחמ מעשת עוף הפא עפ"ם יוכיח. וגם מ"ם דר"י ס"ל לאין לחעש. הא מ"מ מקום זה לישו מייב על האלא מקום אכילת פוכל הפ"ק אבל עכ"פ לפוכל בהנאה מצוי שבי"ם. ועי' בערוך ערך בפי' מעשיות דבריהם וכמו לשוני' שם

והכהנים בחלה ובתרומה. אבל לא במבל. ולא במעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ולא במעשר שני והקדש שלא נפדו. חלות תודה ורקיקי נזיר עשאן לעצמו אין יוצאין בהן. עשאן למכור בשוק יוצאין בהן: ו ואלו ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח. בחזרת ובעולשין. ובתמכא. ובחרחבינא. ובמרור. יוצאין בהן. בין לחזן בין יבשין. אבל לא כבושין ולא שלוקין. ולא מבושלין (ב*). ומצטרפין לכזית. ויוצאין בקלח שלהן. ובדמאי. ובמעשר ראשון שנטלה תרומתו. ומעשר שני והקדש שנפדו: ז אין שורין את המורסן לתרנגולי אבל חולטין (ג*). האש' לא תשרה את המורסן שתוליך בידה למרחץ. אבל שפה היא בבשרה יבש. לא ילעוס אדם חיטין ויניח על מכתו בפסח. מפני שהן מחמיצות (ד*): ח אין נותנין קמח לתוך החרוסת. או לתוך החרדל. ואז

ואם נתן יאכל מיד. ורבי מאיר אוסר. אין מבשלין את הפסח לא במשקין. ולא במי פירות. אבל מבין ומטבילין אותו בהן. מי תשמישו של נחתום ישפכו. מפני שהן מחמיצין:

פרק ג אלו עוברין בפסח. כותח הבבלי. ושכר המדי. וחומץ האדומי. ויתום המצרי. וזומן של צבעים (א*). ועמילן של טבחים. וקולן של סופרים: רבי

נתן. לתוך המכדל יאכל מיד. שהמכדל חד ולית ממשו להחמיץ כמו החבוסת. לפי שהחבוסת מודח תכף קמח לכדי מחיר לחקור: כדי מחיר חוסר. לף אם נתן לתוך המכדל דקבר מכדל לחלתר ממשיך כמו החבוסת ולית הלכה כרבי מחיר (ב*): לא במשקין ולא במי פירות. דכתיב (שמות י"ב) ובשר מבושל מכל מקום: לפי שכין ומעבילין. לחתר לעייתו ולא תמיכין שמבטל טעמו מי כמי לפילו קודם לעייתו ומכי לקוך הפסח בעי פירות. דהכי תנן בכילד לולין מכו בשמן תרומה אם הבדלת כהנים יאכלו: מי תשמישו של נחתום. שמלטן בהן ידיו בשעה שמקנח את המלח: ישפכו. שמקום עדכון שלח ישתכו ומכוכים במקום שחך ויחמיצו:

פרק ג אלו עוברין. אלו מחבערים מן העולם. לף על גב דלית עוברים עליהם על גב ילפה מדכתכן מיהא לריכי ביעור. דהכי תנן לקמן שיאור יפרך ולף על גב דשאוכלו פעור: כותח הבבלי. עשוי מעת ומעופש וחלב. ומגילים לעבד בו את המאכל: שכר המדי. שכר שעשין בתדי מחנים או שעורים שמויים בחים: וחומץ האדומי. חומץ שעשוי בארץ אדום שמוכים שעורים [בין] ומשהין אותם שם כדי שיחמילו: ויתום המלרי. תלחת שעלי ותלחת קוטעמי הוא כרכום מדברי ונקרא בערבי קנעו"ס ותלחת מלחת ועושין אותו לפרושה. ע"כ חמץ הרחוי לאכילה ע"י התערובת ואכלן ולילך חמץ נוקשה בעיניהם: וזומן של צבעים. שיש שהותבי בהם סודין ומשחמשים בהם הלבעים למלאכתן. ועמילן של עבחי. [את] שעושין ממנה תבושה שלא הבישה שלים בשולה ומכבים בה את הקדרה לשחוך את הזוהמא: וקולן של סופרים. שעפר הכתים מגבלין אותו בחיסוקופרים מדבקים בו קלפיהם: רבי

אין מבשלין וכו'. תימה למה שהלן לי משום דחכא ילקות שלוקי ומבושלות אם כן מיל הוה ליה לשנות בשמוך לחכיה. תוספות: **לא** במשקין. לף על גב דכתיב בעיס. לשון רש"י. וי"ש הר"ב דכתיב ובשל מבושל. וכיון דקרא לא תאכלו וגו'. וי"ש מכל מקום. גמרא. וכתב על זה הרמב"ם לפי שאחה אחיקור בלשון מקור קבלנו שאחה לריכו לשהות בשולו בזוי פירות ע"כ. כי המקור המשמש לכל זמן * (ככה יאמר הרמב"ם המשמש עם מעט ועם הרבה כמו שהעתקתי לשונו בפרק ג' דב"מ מהנה ט'. ועוד פרק י"ג דחולין מהנה ג' ומלאתי לי עוד חון בפי' המושם להרמב"ן שהשם ומלא בשפוד וידבר ה' אל משה לאמר דמשיק לאמר הוא לאיכה גמוכה לא לאיכה ומשפט' ולא בגמרא דבר וכו' כי המקור לבורו הענין פעם מוקדם פעם מאוחר כמו שאומרים לאמר למלאכי (ירמיה ב' ג') ע"כ) ולכן יאמר שהמלה הזאת משמשת לכל פעל ומפעולותיו: בחיזה חופן פיהם הביאול ובייבו לאמרינן מכל מקום ולא אמרינן בלשון בזוי כדאמר לעיל מלות מלות ביבה חלה [והמלה עלמה תרגום על הרבוי: **אבל** מכין ומעבילין. מכין בשעת לייתו ומעבילין בשעת אכילתו. רש"י:

פרק ג אלו עוברין בפ זה. פיהם הר"ב אלו מחבערין מן העולם. לף על גב דאין עוברין עליהן על גב ילפה וכו' דהכי תנן וכו'. ולעיל בשמשה ג' פרק קמח דחלה פיהם לעוברים בגב ילפה. החם כפיהום הרמב"ם נקיט לשמחים וכפיהם' בכאן. ודבריו דהכא מדברי הר"ן הן ומעמיס דהא לאיקור אכילה בעינן לקרא לרבוייהו כדאמרינן שם כן גב ילפה אבא ומכל מקום קשיא דעוברין שהוא משקל משפת לית מחבערים מהחשבע ולא לוקין. שהרי היה יכול לומר אלו עוברים מן העולם. וכ"כ בחוספות בשם ריב"ח אלו עוברים מן העולם. ואין להקשות התימה לעשות דכתב הר"ב בריש פרק קמח דחלה ומחבערין מן העולם דהא כמי לא גדילי כו' וכ"כ הר"ן בכאן דהאליכו לבער הכל אפי' בוקשה דילמא אתי למיכל מיכח. משמע דמשום ס"ט דוקא האליכו לבערן. אבל לשעורה קמח שבתב הר"ב לעיל דבדיק הוא כדי שלא יעבור על גב ילפה כו' הכי לית דהכא אלו ילפה אפילו בכי מיכל ומשום דלא עבר מותר להשהותם. ואלו עוברים לתבן הייבו בפיהום דבייבו חם דמפרש עוברין מעל השלחן דלאו בכי מיכל נהנו. ובריב משום שאין לבולהו לשעמי מחבערים מן העולם. לף שקיל ולא מידי דלין הכי כמי דהכי קבילה ליה וכמו שבתבו התוס' בריש פ"ק בשם הרשב"ם דלפי' לאותו שעה משום גב ילפה כו' אחמיכו בכל חמץ לפילו בוקשה ודייק מדתנן שיאור יפרך (ג*) והכי בוקשה הוא ואחמי יפרך שהא אותו עד אחר הפסח ויהא מותר לפילו לרבי יהודה וכו': **יחומץ** האדומי. בתב הר"ב שאוכלים שעורים בין כו' וכן פיהם רש"י. וחומץ שאם הייבו דיין. ובתב הרי"ף ומגמרא דרבי מערבא דבולהו על ידי מי פירות פיהם מאכילים כדבתב הר"ב לקמן:

וזיתום המלרי. פיהם הר"ב תלחת שעלי כו' ובגמרא תרו להו ור"ש הרמב"ם ולשון אותו בחיבו פיהם הרמב"ם לבעי הלכה. בגמרא. ובפרק ג' דחולין פיהם רש"י לבע עור אדום:

זה

תוספות חדשים

(ג*) הר"ב ד"ה כי"מ אפיי ולין שלבה בע"ש ע"ב ד"ה ומ"ל סיים להמשנ שלח לשטול מכדל כלל בשבת:

תום' ר"ע

שוח לשלי' תין שבשה שכי שלא לשמעי' שבל שכלל שפי' אמי שבשה לשבור. זה שוקיימת לשלא"י ומשקי לשבר ני' ומ"ב העיקר כפי שי' לשרע"ב ומתני' שתי' כר"ש:

משנה ד

(שתי"ט ד"ש בחזק וכו' ושם ליתה וכר ושלי לשעור)(ז*) וגם בשיפוך שבה כיון דנקט ר"שעם שלינו לוקה ושבה ל"ל לשעמת לשוכר בשבה. וגם ניח שוקיימתה שבשה שם"ם מוקי בריב"ה ולא משעם שלינו לוקה ומשבה ומ"ב משום לשמוך לף בלא שתרו בלל ומ"ב שיך לקח לו שרמב"ם דין לשמו.

יתן תמוהים דברי שרמב"ם ני"ם בשעירי משרומות שאוכל תרומה בין בחזיר בין בשוגג שינו משבה שלא מן שולין שמשוקיים שאוכלים משם שרומת משעשר ע"כ ל"ל משמע לר"ל דדבשה דוקא לכשן שת שקדם דבר שראוי להיות קדם גם בשאלוני חזיר שוח. ר"ב משילא לריך לשבה פיהות לח"ל לפי שדם משבה ר"ב יקשה שקוגיין לשמרי

אין מבשלין וכו'. תימה למה שהלן לי משום דחכא ילקות שלוקי ומבושלות אם כן מיל הוה ליה לשנות בשמוך לחכיה. תוספות: **לא** במשקין. לף על גב דכתיב בעיס. לשון רש"י. וי"ש הר"ב דכתיב ובשל מבושל. וכיון דקרא לא תאכלו וגו'. וי"ש מכל מקום. גמרא. וכתב על זה הרמב"ם לפי שאחה אחיקור בלשון מקור קבלנו שאחה לריכו לשהות בשולו בזוי פירות ע"כ. כי המקור המשמש לכל זמן * (ככה יאמר הרמב"ם המשמש עם מעט ועם הרבה כמו שהעתקתי לשונו בפרק ג' דב"מ מהנה ט'. ועוד פרק י"ג דחולין מהנה ג' ומלאתי לי עוד חון בפי' המושם להרמב"ן שהשם ומלא בשפוד וידבר ה' אל משה לאמר דמשיק לאמר הוא לאיכה גמוכה לא לאיכה ומשפט' ולא בגמרא דבר וכו' כי המקור לבורו הענין פעם מוקדם פעם מאוחר כמו שאומרים לאמר למלאכי (ירמיה ב' ג') ע"כ) ולכן יאמר שהמלה הזאת משמשת לכל פעל ומפעולותיו: בחיזה חופן פיהם הביאול ובייבו לאמרינן מכל מקום ולא אמרינן בלשון בזוי כדאמר לעיל מלות מלות ביבה חלה [והמלה עלמה תרגום על הרבוי: **אבל** מכין ומעבילין. מכין בשעת לייתו ומעבילין בשעת אכילתו. רש"י:

פרק ג אלו עוברין בפ זה. פיהם הר"ב אלו מחבערין מן העולם. לף על גב דאין עוברין עליהן על גב ילפה וכו' דהכי תנן וכו'. ולעיל בשמשה ג' פרק קמח דחלה פיהם לעוברים בגב ילפה. החם כפיהום הרמב"ם נקיט לשמחים וכפיהם' בכאן. ודבריו דהכא מדברי הר"ן הן ומעמיס דהא לאיקור אכילה בעינן לקרא לרבוייהו כדאמרינן שם כן גב ילפה אבא ומכל מקום קשיא דעוברין שהוא משקל משפת לית מחבערים מהחשבע ולא לוקין. שהרי היה יכול לומר אלו עוברים מן העולם. וכ"כ בחוספות בשם ריב"ח אלו עוברים מן העולם. ואין להקשות התימה לעשות דכתב הר"ב בריש פרק קמח דחלה ומחבערין מן העולם דהא כמי לא גדילי כו' וכ"כ הר"ן בכאן דהאליכו לבער הכל אפי' בוקשה דילמא אתי למיכל מיכח. משמע דמשום ס"ט דוקא האליכו לבערן. אבל לשעורה קמח שבתב הר"ב לעיל דבדיק הוא כדי שלא יעבור על גב ילפה כו' הכי לית דהכא אלו ילפה אפילו בכי מיכל ומשום דלא עבר מותר להשהותם. ואלו עוברים לתבן הייבו בפיהום דבייבו חם דמפרש עוברין מעל השלחן דלאו בכי מיכל ננהו. ובריב משום שאין לבולהו לשעמי מחבערים מן העולם. לף שקיל ולא מידי דלין הכי כמי דהכי קבילה ליה וכמו שבתבו התוס' בריש פ"ק בשם הרשב"ם דלפי' לאותו שעה משום גב ילפה כו' אחמיכו בכל חמץ לפילו בוקשה ודייק מדתנן שיאור יפרך (ג*) והכי בוקשה הוא ואחמי יפרך שהא אותו עד אחר הפסח ויהא מותר לפילו לרבי יהודה וכו': **יחומץ** האדומי. בתב הר"ב שאוכלים שעורים בין כו' וכן פיהם רש"י. וחומץ שאם הייבו דיין. ובתב הרי"ף ומגמרא דרבי מערבא דבולהו על ידי מי פירות פיהם מאכילים כדבתב הר"ב לקמן:

וזיתום המלרי. פיהם הר"ב תלחת שעלי כו' ובגמרא תרו להו ור"ש הרמב"ם ולשון אותו בחיבו פיהם הרמב"ם לבעי הלכה. בגמרא. ובפרק ג' דחולין פיהם רש"י לבע עור אדום:

תוספות חדשים

(ג*) הר"ב ד"ה כי"מ אפיי ולין שלבה בע"ש ע"ב ד"ה ומ"ל סיים להמשנ שלח לשטול מכדל כלל בשבת:

תום' ר"ע

שוח לשלי' תין שבשה שכי שלא לשמעי' שבל שכלל שפי' אמי שבשה לשבור. זה שוקיימת לשלא"י ומשקי לשבר ני' ומ"ב העיקר כפי שי' לשרע"ב ומתני' שתי' כר"ש:

משנה ד

(שתי"ט ד"ש בחזק וכו' ושם ליתה וכר ושלי לשעור)(ז*) וגם בשיפוך שבה כיון דנקט ר"שעם שלינו לוקה ושבה ל"ל לשעמת לשוכר בשבה. וגם ניח שוקיימת שבשה שם"ם מוקי בריב"ה ולא משעם שלינו לוקה ומשבה ומ"ב משום לשמוך לף בלא שתרו בלל ומ"ב שיך לקח לו שרמב"ם דין לשמו.

יתן תמוהים דברי שרמב"ם ני"ם בשעירי משרומות שאוכל תרומה בין בחזיר בין בשוגג שינו משבה שלא מן שולין שמשוקיים שאוכלים משם שרומת משעשר ע"כ ל"ל משמע לר"ל דדבשה דוקא לכשן שת שקדם דבר שראוי להיות קדם גם בשאלוני חזיר שוח. ר"ב משילא לריך לשבה פיהות לח"ל לפי שדם משבה ר"ב יקשה שקוגיין לשמרי

זה

פ"ב לפי שדם משבה ר"ב יקשה שקוגיין לשמרי שמרי. ובבר נבלל זה בתמיהת שמרי. **ונלע"ד** דשבה שעת שמאוחר לרבי"ם ר"ב שוגגי' שעוריים. ושבה"ל לשמוך דבשה בשוגג בשעה בין דבשה"ם ר"ב שוח לשמרי שעורי בין כו' ובגמרא תרו להו ור"ש הרמב"ם ולשון אותו בחיבו פיהם הרמב"ם לבעי הלכה. בגמרא. ובפרק ג' דחולין פיהם רש"י לבע עור אדום:

רבי אליעזר אומר אף תבשיטי נשים, זה הכלל, כל שהוא ממין דגן הרי זה עובר בפסח, הרי אלו באזהרה ואין בהן משום כרת: ב בצק שבסדקי עריבה אם יש בזית במקום אחד חייב לבער, ואם לא בטל במיעוטו, וכן לעניין הטומאה. אם מקפיד עליו חוצץ ואם רוצה בקיומו הרי הוא כעריבה, בצק החרש אם

תוס' רע"ק

ד"ה אם כלול כל שהוא וכו'. תבא קמח לית ליה הלי כלומר דהייבו וכו' דהרי תבשיטי נשים שהן ממין נוקשה תוקפת בד"ה למה וכו': הרי חלו בחזקה כו'. כתב הר"ב וחייבו עכשיו כרת על התעבודת אבל לוקה אם אכל כזית כו' ור"ת ומהי שנא מאכל חיקוני כרת כמו חלב ודם דתנן בהו במאכלות ג' פרק ג' דכריתות דיש בהן עכשיו כרת החוכלן כזית בכדי אכילת פרס. ואפשר דאלהי התם שאכל האיקור בלא תעבודת: אבל הכא שהוא על ידי תעבודת פעור מכרת. וכן כתב הכסף משנה בפ"ו מהלכות מאכ"א ה"ו ומהמעי' שכתב הרמב"ם בפרק ע"ו ומהמ"ש שם נתעבד כזית חלב בכשאר כזיתים גרידין החוכלן לוקה ע"כ ומשמע דכרת חייב אבל דחה זה הביכוח ממוש דבגמר' דהכא ליתא בהדיא הכא לכותח הבבלי כו' דלהי משמע שאר לית פיכוח ומנדל בתוכו כדהכו לית ביה כזית בכדי אכילת פרס הוי מחייב. ומשמע דהכא דכתב רחמנא כל שהוא ולהי אפשר לומר דלתא לחייב בזה כזית בכדי אכילת פרס דכיון דלית ביה תיעובא אין לחייבו אלא כי אתא קרא לא אתא [אלא] ליתן בו לומר דלף על גב דבשאר איקורין כרת כמי חייב. בפסח שהוא מכרת ונעשה מדכתב גבי חומץ וכבתה וגבי מחמלת שהוא תעבודת חמץ לא כתב וכבתה ולהי אפשר לומר דמחמלת מייבי בזה דר"ת לחייבו כלל כמ"ש הילכך ע"כ לומר דלתא לפעורו מכרת אף על פי שיש בו וגזירת התורה היא להקל בו בכך מצאתי איקורין ע"כ וכתב עוד תיכון אחר ולהי עולם כפי דברי הר"ב לכך לא כתבתיו ושמא לתי שפיר מה שכתב הר"ב אבל אם לא אכל וכו' לחייבו לוקה מן התורה מיהו לחיקורא לחיכא כו' לוקה אבל איקורא בתעבודתו כו' דמשמע דמן התורה לחייבו לוקה אבל איקורא מן התורה מיהא לחיכא וכדכתב בפרק ג' פרק שמיני דיומא דקיימא לן דאלי תיעור לאכול מן התורה. ולתי"ב דבתעבודת מייבי הכא. אלא ודאי דלא שכיח לן דין אוכל איקור בעין ושאשה בבדי אכילת פרס לאוכל על ידי תעבודת: ב * ואם לא בטל במיעוטו. והר"ב העתיק פחות מכאן בטל במיעוטו. וכן הוא בקדר המבשל בשיקשלו: בצק החרש. כתב הר"ב שמכין עליו בין ובין ומשמע קול. כתב הרמב"ם בפיכושו ובילמ בחבורו פרק ה' מהלכות המשמיע קול בזמן שאדם מכה עליו בבר המוך ולפיכך הבלק שאין בו כיולה בו וכו' והרלב"ד כתב בהפך שכל זמן שהעיסה מלה קולה לעול כשאדם מקים עליה אבל כשהיא מחוללת לע"פ שאין בה קדקי' ולא הכפיפו פניה (כדלקמן במשנה ה') קולה משתקע בתוכה והחבושות גם הוא שיעור לחמוץ והוא שם יש כיולה בו וכו' ע"כ. ולכולי עלמא מלתיהו שהגדיים ידו ולא נתעסק בבלק. וכן כתבו [הפוסקים] בהדיא דכל זמן שעוסק בו אינו בא לידי חמוץ כדתנן במשנה ד': אם

רבי אליעזר אומר אף תבשיטי נשים. רבי אליעזר מוסיף לחלו תבא קמח לית ליה חלה ממין דגן גמור על ידי תעבודת לו ממין שקשה בעיניה ורבי אליעזר מוסיף לף תבשיטי נשים שהן ממין שקשה על ידי תעבודת קמחים לחמים. וגמרינן פריך תבשיטי נשים ס"ד חלה לימא לף עפולי נשים קולה שנשים עופלות ומחבות על בשהן עם קמחן לחמים להשיב את הפעיר או להלבין ולעדן את הבצק ואין הלכה כר' אליעזר: כל שהוא ממין דגן. ממחצת המיחים ומעורבין בהן מים לחי אין בהם מים חלה מי פירות קיימא לן דמי פירות אין מחמיצין: הרי חלו בחזקה. אם לחכלן עובר בלאו: ואין בהם כרת. דעל ממין גמור עסוק כרת ואין עסוק כרת על התעבודת אבל לוקה על אכילתו אם אכל כזית ממין בתוך התעבודת בכדי אכילת פרס חייב אבל אם לא אכל כזית ממין בתוך התעבודת בכדי אכילת פרס חייבו לוקה מן התורה. ומיהו איקורא מיהא איכא דחמץ בפסח אוסר בתעבודתו בכל שהוא: ב בצק שבסדקי עריבה. שבניה מקום לי ים כזית במקום לי חייב לבער. אחות מכאן בעיעור ואם חייבו עפרי לחזק לפי אחות מכאן מייב לבער לפי שחייבו מבעלו אם ואפשר שימלך ויעלה ושם: וכן לעניין הטומאה. אם נגע בחלי בצק בפסח שחיקורו מוסבר אם ים בו כזית חולין בפני הטומאה ולא הוי בעריבה ולא נחתא לה טומאה לעריבה ובפחות מכזית אם חייבו מקפיד עליו בעל לגבי עריבה והוי כלאו נגע בשאר בעריבה בעלמא והיא טומאה: אם מקפיד עליו חולין. שכי קאמר ובשאר יחות בשאם שאין חיקורו מספר אין בשאר תלוי בפיעור אם ים בו כזית אם לאו אלא בקפידא תליא מלתא. אם הקפיד עליו. ועתיד ליעלו משם חולין בפני הטומאה בין ים בו כזית בין אין בו כזית ולא נחתא טומאה לעריבה ואם לא הקפיד עליו וחולה בקיומו אף"ם בו כמה זיתים שרי הוא בעריבה. וכשמוגע בשאר בבלק הוי כאלו נגע בעריבה ממש: בלק החרש. מוכין עליו בין ובין משמיע קול וחולה לחרש בקולין. שיעור בין ובין מחי. בלק החרש. שחוא קשה כחרש ואין נכר אם החמץ: אם

רבי אליעזר אומר אף תבשיטי נשים. זה הכלל. כל שהוא ממין דגן הרי זה עובר בפסח. הרי אלו באזהרה ואין בהן משום כרת: ב בצק שבסדקי עריבה אם יש בזית במקום אחד חייב לבער. ואם לא בטל במיעוטו. וכן לעניין הטומאה. אם מקפיד עליו חוצץ ואם רוצה בקיומו הרי הוא כעריבה. בצק החרש אם

ד"ה אם כלול כל שהוא וכו'. תבא קמח לית ליה הלי כלומר דהייבו וכו' דהרי תבשיטי נשים שהן ממין נוקשה תוקפת בד"ה למה וכו': הרי חלו בחזקה כו'. כתב הר"ב וחייבו עכשיו כרת על התעבודת אבל לוקה אם אכל כזית כו' ור"ת ומהי שנא מאכל חיקוני כרת כמו חלב ודם דתנן בהו במאכלות ג' פרק ג' דכריתות דיש בהן עכשיו כרת החוכלן כזית בכדי אכילת פרס. ואפשר דאלהי התם שאכל האיקור בלא תעבודת: אבל הכא שהוא על ידי תעבודת פעור מכרת. וכן כתב הכסף משנה בפ"ו מהלכות מאכ"א ה"ו ומהמעי' שכתב הרמב"ם בפרק ע"ו ומהמ"ש שם נתעבד כזית חלב בכשאר כזיתים גרידין החוכלן לוקה ע"כ ומשמע דכרת חייב אבל דחה זה הביכוח ממוש דבגמר' דהכא ליתא בהדיא הכא לכותח הבבלי כו' דלהי משמע שאר לית פיכוח ומנדל בתוכו כדהכו לית ביה כזית בכדי אכילת פרס הוי מחייב. ומשמע דהכא דכתב רחמנא כל שהוא ולהי אפשר לומר דלתא לחייב בזה כזית בכדי אכילת פרס דכיון דלית ביה תיעובא אין לחייבו אלא כי אתא קרא לא אתא [אלא] ליתן בו לומר דלף על גב דבשאר איקורין כרת כמי חייב. בפסח שהוא מכרת ונעשה מדכתב גבי חומץ וכבתה וגבי מחמלת שהוא תעבודת חמץ לא כתב וכבתה ולהי אפשר לומר דמחמלת מייבי בזה דר"ת לחייבו כלל כמ"ש הילכך ע"כ לומר דלתא לפעורו מכרת אף על פי שיש בו וגזירת התורה היא להקל בו בכך מצאתי איקורין ע"כ וכתב עוד תיכון אחר ולהי עולם כפי דברי הר"ב לכך לא כתבתיו ושמא לתי שפיר מה שכתב הר"ב אבל אם לא אכל וכו' לחייבו לוקה מן התורה מיהו איקורא מיהא איכא דחמץ בפסח אוסר בתעבודתו כו' דמשמע דמן התורה לחייבו לוקה אבל איקורא בתעבודתו כו' דלהי משמע דמן התורה מיהא איכא דחמץ בפסח אוסר בתעבודתו כו' דמשמע דמן התורה לחייבו לוקה אבל איקורא מן התורה מיהא לחיכא וכדכתב בפרק ג' פרק שמיני דיומא דקיימא לן דאלי תיעור לאכול מן התורה. ולתי"ב דבתעבודת מייבי הכא. אלא ודאי דלא שכיח לן דין אוכל איקור בעין ושאשה בבדי אכילת פרס לאוכל על ידי תעבודת: ב * ואם לא בטל במיעוטו. והר"ב העתיק פחות מכאן בטל במיעוטו. וכן הוא בקדר המבשל בשיקשלו: בצק החרש. כתב הר"ב שמכין עליו בין ובין משמיע קול. כתב הרמב"ם בפיכושו ובילמ בחבורו פרק ה' מהלכות המשמיע קול בזמן שאדם מכה עליו בבר המוך ולפיכך הבלק שאין בו כיולה בו וכו' והרלב"ד כתב בהפך שכל זמן שהעיסה מלה קולה לעול כשאדם מקים עליה אבל כשהיא מחוללת לע"פ שאין בה קדקי' ולא הכפיפו פניה (כדלקמן במשנה ה') קולה משתקע בתוכה והחבושות גם הוא שיעור לחמוץ והוא שם יש כיולה בו וכו' ע"כ. ולכולי עלמא מלתיהו שהגדיים ידו ולא נתעסק בבלק. וכן כתבו [הפוסקים] בהדיא דכל זמן שעוסק בו אינו בא לידי חמוץ כדתנן במשנה ד': אם

אם יש כיוצא בו שהחמירו דברי זה אסור: ג כיצד מפרישין חלה בטומאה בי"ט. ר' איעזר אומר לא תקראלה שם עד שתאפה. רבי

מפרישין

מס"ש כיולא בו מסמיך. לס"ם עיקר לחכת סלגופיה דמעשה סזו גלופה וכבר המילה לקוב. ולה לין סס כיולה בו סוי סיעורה כדי סיהלך לדס מיל בהליכה בינונית ומעור זה כזמן שבי חומרי סעה: **ג** חלה בעומלה. שבעומלת העיסה ומוב לין החלה הנעולה ומוכה דחויה להכילה כהן. כילד מפרישין לותה בי"ע של עכו"ם ולה יכול להפותה בעכו"ם ומחר שהיה דחויה להכילה. ולמחרתה ולמרתה בערב ר"ה שחל תחניך. ולההכילה לכלבים ר"ה שלין מבערין קדשים בי"ע: רבי לליעזר חומר לה יקרה לה סס חלה עד שתאפה. דלהבתי כל חלה וחלה חזיה ליה. למכל חלה וחלה מפרים

מיל רביעית סעה וחלק עשרים מן הסעה לפי חשבון ומהלך לחלם בינוני עכשיו בעקמות ביום שחוה י"ג שעות ע"כ. וזה ג"כ מבואר שבשתחלק ה' שעות לרביעיות יהיו ו'. הרי רביעית למיל והשתי שעות תחלקה למ' חלקים נמלא שבשעה לחת מתחלקת לעשרים חלקים. וילה לנו כי לכל מיל רביעית [וחלק] עשרי' ושעה. * והנכון שבחמ"ס מחשב ה"ג שעות לק מהכף החמי' עד שקיעתה ולפ"ז לריכין לנכות מה' עקמות עשרה מיל, שה' מהן מעלות משחר עד הנץ החמה וה' מהן משקיעת' עד לחת הכוכבים שפו לה תלתין מילין לחלו ה"ג שעות. וכן נראה נכון ממשכתיו דמכת מגילה פ"ג ומשם ד' דעקר היום מהנץ החמה. ועיין בחי"ם הל"ג לקון בפ"ע ומשם ג' ובשער מעדני מלך פ"ק דשבועות פרק י' הלהכתי בזה בפ"ד: **ג כיצד** מפרישין חלה בעומלה. כתב הר"ב שלין יכול להפותה מחשב שהיה דחויה להכילה. ולמשיקה תחת תבשילו כמי ר"ש כדחתב בעומלה גבי להכילה לכלבי' דקדשים לין מהבערים ביום טוב כדפירש בפ"ג דשבת לענין שמן שרפה. ולע"ג דלהלקת הכי ביום טוב לוכך להכילה הוה ומותרת כל שכן היקר לנוכך ביטול ולפי' הכי לין קוברין שמן נעמ ומיינו נעשה משום דגזירת הכתוב הוה דלין קדשי' נעשים מהבערים ביום טוב דגזירת הכתוב להשבתה דכתיב (ויקרא ז') בשם שכתב שילכך מלחכה היא כ"כ בפ"ק דביצה. והקשו התוספות שם דהה יש לחלק בין קריבת קדשי' דלין בהן לוכך הדיוט לקריבת תמורה והקיקה תחת תבשילו שיש בו לוכך הדיוט כמי. וכתבו דתמורה לין קוברים גזירה חנו קדשי' ע"כ. ומ"ש רש"י שם וכתן ולשרפה או להחכילה וכו' וכ"כ הר"ב עלמו בפ"ג דביצה ומכתב ה' ומיהא בעניו לכילה לכלבים. תמהתי דלה לשתמיע תנא בשום דוכתא למחי דבשלי להחכיל לבהמה חלה כבשלי תמורה ומשום הלינן לחויי לחלם. ולי נראה כמי שותבת לבהמה טוהל ולינו לחויה לחלם סום ליה להשמיעינן. ותו תנן בשנים ה' פרק ג' תרת תמורה דתמורה נעשה בשריפה ומילקין בפת ושמן של תמורה. ופי' הר"ב להשמיעינן דשותב בהנייה. ולכלירה הוי רבותא טפי לשתבי דשותב להחכילה לבהמה ובתוספות רפ"ג דביצה דף כ"ז הביאו לפירוש רש"י מדלמרי' בגמרא בשרים גבי תמורה חמץ ומילה לפני כלבו ודמו הלריך להחם משום [ביעור חמץ] (קודש ליקורו) חמרו לבעה בכך.

לחבל תמורה נעשה שהתורה חומרה שהשקף. ולוחה בשריפה ולה להחכילה לכלבים:

רבי לליעזר חומר לה תקרא לה שם. * (פירש הר"ב דלכתי כל חלה וחלה חזיה ליה כרי כן פירש רש"י בפירוש המשנה ומ"ש לקון בעשיה דבי לליעזר דס"ל הוחיל לי בעי מחשל כרי. כן הוה בקונים ולקון לפרש דחד בעשה קני ולשמו הטקה) ובלי בעי מחשל כרי בעשה דהה לה מחשבת חלה דיבורה בעלמה. לחבל לעיל בעכו"ם שהלוה ליקראל על ממלו לה חשבינן כחון של יקראל. בע"ג לריכה למימר הוחיל בידו לפדותו. ומשום דהתם מחוסר ממונה לה לחמרינן בים הוחיל. כן כתב הר"ן לעיל. ובהכי מתיישב קושית התוספות בדבור המתחיל הוחיל וכרי ומקוף פרק י"ח דומכות וגם הם יקשו כך בדבור הב' ושם לכתוב בס"ד. ומקשה רש"י יקרא לה שם ולחר כך תלפה מעשה הוחיל. ולורי' כיון שיכול בעשות בלא הוחיל לין לנו לעשות על ידי הוחיל. ולע"ג לחמי שרי ר"ש לחשות ומשום הוחיל לכל חלה וחלה חזיה ליה בדלקון בלא הוחיל יכול לעשות על ידי הטלה לחון (דלקבלה זו לריכה ממחלת בתוך המים ודחי לה פליגי) ולורי' ודכי עדיף טפי מהטלה לחון לריכה למימס שלא תזהר בהטלתה לחון ויבא לידי חימון. תוספות. * ונ"ם בוי הקדם נעשה ולריכה הקדם לגבי ריסטה לה דק דהה בהדיה קמעיכן לכ"ע דק"ל דהקדם מעשה הויה הקדם כומ"ם הר"ב בגלמו בריש פרק ו' דעבדין. ועוד דלין עכין הקדם בעשות לדמחני' דמייתי בהלה. דהלה לריכה הקדם שלא מכי חוכי' הוחיל. הוה כשלו לחשיל עליו ומדלה לעבלה ושלו היא וכן פירש' בשוגיא ושפתא דחמרן דבבי לליעזר ק"ל הקדם בעשות שמים הקדם. שם כן לין ד"ך הוחיל ולי בעי מחשל בהקדם דהה ריש פרק ו' דעבדין כתב הר"ב דר"ש דס"ל הקדם בעשות שמים הקדם. סיבר דמשום הכי לין כשלין על הקדם. ומחמה לי זה לירון שחר

תום' רע"ק

ומפני דלפי כרבבה"ק ול"ל מזיד מייבי נגף לחתר כ' וסה דפשוט סייבו בפזיד בחמן. ובשוגג מייב דמייבי בריחות שוגג מייבי דמיבי וכרמב"ן. וסה לגף נקט חמן לפרושי סייבו דכול למעקה מזיד לף לגף לחתרו וחכ ל"ם בחמן לפודי דהיכי לגבי מעידן לגבי מייב בחמבוחין. וסה בענין דל"ם מדלגבי' גם בשוגג פשוט דגף מקבי נפשם לו בפשם חשם דגם שגגת בלת פרהר ורק בחכוחה מייב פיו דגלי גלי ודו"ק. ומעמי דברי הרמב"ם בפירושו להמשנה ונדוקקי' פיבב דהה דנקט בעשה דחמן לחו בר דמיים סייבו דנקט בחמת דף גגף לחתרו כ' למקבי על לחו דגל יגהה מ"ח ל"ח מדלגבי' קבי כיון דלחו בר דמי' סוף. ולך משום סה לחתר ליכף למפני דמ"ח לחייב על הלכיל' דגם בזיד לפי מדה מפני לזה נקט הטעם לחתרו על הפכיל' ומטעם דחיכו לוקה ומגלם וסייבו ממש כפי' הסוגי' דנקט חל"ג לפי מדה מגלם וכפי' סרופיע בהזכר ומפרשם לה הרמב"ם גגלם לחתרו על לחו דל"ג ומשר דגגף בר דמי' דגל דנקט בחמן לפודי והיכי דלגבי' וחתרו כ'

משר כ"י פשוט לזה כיגר דמ"ח גם בשוגג פשוט דגגף בר דמים הוף. ודוק. ומ"ש על משנה זו בריש פ"ז מחדושת: פפני זחת דחיתי לפני הגיר הגפון משכ"ל פגני ליגר כי בשום בפרושיו בזה"ל ומשר הסיג הרמב"ד בפני לעפיני מתכוונת על הרמב"ם דפפק דגם בפכל בשוגג פפשר מפשלוחין. ובגמרא לחוכו דפ"ג לפי ומיה מפלם שפיב. יהשה למה לכי הרמב"ם הלכה י"ח. ונ"ל שבשוגג ובחם יין של תכוחה כרי מפלחים לת הקק ולה בחזוחה ובכ"ח שם כי והטעם משום דכיון דפני שמור כיין לף שם הי' חולין לגו בתי הוף. ע"כ. ולפ"ז יפורי' התעוכבות בחתני' ניעמ ג"כ כיון דהי' חפור בחמן לף שם הי' חולין לגו בפילה הוף והכחם דדין זה שכ' בהלכה י"ח חלוי בחי"ם בהלכה שקודם לה. דהחכיל לת פועליו תכוחה מפלם להם דחי פערהן כרי שדבר החפור בשתו שם לחם חחה חחתו ע"ב. ול"ל פחיב דהמי החכיל לת פועליו. ע"כ יפנוב הרמב"ד בפכוחות (דף ל"ז ח')

ר' יהודה בן בתירא אומר תטיל בצונן. אמר ר' יהושע לא זה הוא חמץ שמוזהרים עליו בבל יראה ובבל ימצא. אלא מפרשתה ומניחתה עד הערב. ואם החמיצה. החמיצה: ד רבן גמליאל אומר שלש נשים לשות כאחת. ואופות בתנור אחד זו אחר זו. וחכמים אומרים שלש נשים עוסקות בבצק. אחת לשה. ואחת עורכת. ואחת אופה. ר' עקיבא אומר לא כל הנשים. ולא כל העצים ולא כל התנורי' שוין. זה הכלל תפח תלטוש בצונן:

ה שיאור

ר"ע מברטנורה

מפרים פורתא ולאחר אפייתה אם רצה יפריש חלה שניה על הכל. דקסבר ר' אליעזר הרודה מן התנור ונותן לסל. הסל מצרפן לחלה: לא זהו חמץ שמוזהרים עליו. דלאו דיליה הוא לאחר שקרא עליה שם וקרא כתיב (שמות י"ג) לא יראה לך. שלך אי אתה רואה. אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה. וזה אינו שלך ולא של שבכך דאכתי לא מטא ליד כהן ורבי אליעזר סבר הואיל אי בעי מתשיל עלה. הויא הקדש בטעות ואינו הקדש. וחזיא ליה לאכילה. כמאן דשלו היא וחמץ של ישראל הוא. ורבי יהושע סבר לא אמרינן הואיל והלכה כרבי אליעזר (א*): ד שלש נשים לשות כאחת. כל אחת תנור מלא ואין כאן חמץ. אע"פ [שהאחרו'] ממתנת עד שיאפו השתים: וחכמים אומרים אין להקל כל כך שיהו לשות כאחת. אלא שלשה נשים עוסקות כל אחת בבצק שלה: אחת לשה. האחרונה לשה. כשהבכרתה האמצעי' מקטפת. והשלישית [שלשה] תחלה אופה. כמאלו שלשתן עוסקות בבת אחת. כל אחת בבצק שלה. אחת לשה שלה. ואחת מקטפת שלה ואחת אופה שלה: לא כל הנשים. רבי עקיבא אמילתיה דרבן גמליאל קא מהדר. ואומר שאין ראוי לעשות כדבריו. לפי שיש נשים עצלניות ומחמיצות אם שוהות כל כך ויש תנור שאינו חם מהר. ויש עצים שאין נבערים מהר. אלא כדברי חכמים ראוי לעשות לעסוק תמיד בבצק. שכל זמן שעוסקין בבצק. אינו בא לידי חמוץ. וכן הלכה: זה הכלל תפח. הבצק שבידה שרואה שרוצה לתפוח: תלטוש. ידה במים צוננין ותקטפנה ותצננן:

ה שיאור

תוספות יום טוב

בדף מ"ו ע"ב בד"ה הואיל אי בעי כו' השני. שהקשו דאם כן לר"א הקדש אמאי אינו חייב עליו בבל יראה הא אי בעי מתשיל וכו'. ותרצו מה שתרצו. ולדידי מעיקרא ל"ק דר"א דסבירא ליה להואיל כו' ס"ל דאין נשאלין על ההקדש. ומש"ה נמי כ"ל דרש"י בדף מ"ח דדחה לגירסא זו דהואיל אי בעי מתשיל משום דא"כ הוה ליה לר"א לפלוג על ואתה רואה של הקדש. דהא אי בעי פריק ליה והוי דידיה. ואיכא למידק על רש"י אמאי לא מקשה מהך גופיה דאי בעי מתשיל. אלא רש"י ידע נמי דלר"א אין נשאלין על ההקדש. ומשום הכי אתי עלה מכח אי בעי פריק ליה. אלא דדחיק לי מה שפירש"י בתחילת הסוגיא דף מ"ו עמוד ב' שכתב אדרבי אליעזר סבירא ליה הואיל ואי בעי מתשיל דעל כל נדר והקדש ותרומה הקדוש באמירת פה יכול לשאול לחכם ולעקור דיבורו הילכך ממונו הוא ע"כ. ובלי ספק דמזה הלשון יצא לו להר"ב במ"ש בדר"א דהקדש בטעות אינו הקדש בכרס טעות הוא בידו דהר"ב ז"לה"ה. דהכא דאכתי לא שתר לה רש"י ללישנא דא מפרש לה דאכולי מילי דהוקדש בפה נשאלין עליו ובסוף השיטה דמסיק דאין לגרוס כן אלא גרסינן הואיל סתם וה"פ הואיל וכל חדא וחדא חזי ליה דמכל חדא וחדא מפרים פורתא ואזדא לה הך לישנא לגמרי. וגם מה שפירש עליו דעל כל נדר והקדש וכו'. וכמסקנא זו דמפרש הואיל וכל חדא כו' הכה דקדק רש"י להקשות מהואיל אי פריק. ולא מקשה מהואיל אי מתשיל משום דלרבי אליעזר אין נשאלין בהקדש כדכתבתי. הנה מתוך מה שכתבתי הכך רואה שהר"ב הרכיב אתרי רכבי דמתחילה פירש דאכתי כל חדא כו'. והוא לשון רש"י שבפירוש המשנה והוא כפי מסקנתו ודל"ג הואיל ואי בעי מתשיל. ואחר כך כתב הר"ב להך דאי בעי מתשל. ולזה הטעם אין צריך לטעמא דאכתי כל חדא וחדא וכו'. אלא גם בזה לא דק הר"ב כמ"ש. ולענין איזה משתי הטעמים עדיף. נראה בעיני דכיון דקושית רש"י על הגירסא דהואיל ואי בעי מתשל דא"כ הקדש נמי הא אי בעי פריק ומתרצים התוס' בתחילת הסוגי' בדבור הואיל שני. דל"ק דכי פריק אם כן הוי קונה אותו ואטו כחשב חמץ של עכו"ם כשלו הואיל ואי בעי קני ליה. ועוד כיון שנתחמץ שוב אדם לא יפדנו ע"כ. ולפיכך הגירסא שרירא וקיימת ולמה כזוז מינה. וגם על פירוש רש"י דאכתי כל חדא כו'. הקשו בתוס' בדיבור הואיל כו' קמא. ב' קושיות. ואע"פ שתירצום מכל מקום כחזי אנן לפי גירסתינו שנתקיימה אמאי לא אמרו הסוגיא הואיל ואכתי כל חדא כו'. אלא דלא סברה להכי תירוצים ואיך שיהיה הנה הר"ב טעה בתרתי במאי דפירש שני פירושים בטעמו דרבי אליעזר ואינם עולים בקנה אחד. וגם במה שכתב דר' אליעזר ס"ל דהקדש בטעות אינו הקדש:

רבי יהודה בן בתירא אומר תטיל לצונן. סבירא ליה כרבי יהושע דלא אמרינן הואיל. וסבירא ליה כמי דטובת הנאה ממון. והילכך הויא הך חלה כדידיה שהרי יש לו בה טובת הנאה לתתה לכל כהן שירצה. וכ"פ הר"ן. והיינו דבגמרא לא קאמר ליתא בטובת הנאה קמפלגי אלא בדרבי אליעזר ורבי יהושע. ומסיק דל"פ אלא סברו דאיכא ממון. אבל בן בתירא ודאי פליג בהכי. ועיין מה שכתבתי במשנה ג' פ"א דנדרים:

* **לא** זהו חמץ שמוזהרים עליו. פירש הר"ב דלאו דידיה הוא וכו' אבל אתה רואה של אחרים. בפרק קמא דף ה' עמוד ב' ופירש רש"י עכו"ם:

אלא מפרשתה. פירש הר"ב דלא אמרינן הואיל. ומקיים רש"י הילכך על המולה אינו עובר. אבל על אפייתה עובר. דאיכא חדא דלא חזיא ליה:

ה שיאור

תוספות חדשים

(א*) הר"ב ד"ה לא זהו חמץ כו' והלכה כר"א ובש"ע סי' תנ"ז ס"ב דאם אופה מצות בי"ט לא יקרא לה שם עד שתאפה. ואם אפה וקרא לה שם ישליכנה בצונן ומ"א צמיד בזה אם יש לסמוך ע"ז:

תוס' רע"ק

דלאו בכל האסורי' נפשו של אדם קצה בהם. וא"כ י"ל מה דקאמר בגמרא אא"ב לפי מדה משלי שפיר: היינו דבאמ' ניחא מתני' ר"מ היא ככל סתם מתני' אבל הרמב"ם דפסק כרבנן. גם אם לפ"מ משלם פטור דלאו אכילה היא כיון דבל"ז אסור מטעם חמץ. והרלב"ד שהשיג לשיטתו אזיל שהשיג גם על דינו שבהלכה י"א הנזכר. עכ"ל.

משנה ה

(בתי"ט ד"ה והכהנים. כדיליף לקמן) (ח*) כך קתני בברייתא לענין דאינו יוצא י"ח במצה של טבל. ובסוגיי' פריך עלה אידי בלבד קתני ומסקי' דר"ם היא דס"ל אין איסור חל ע"א ואינו חייב משום ב"ת חמץ רק משום ב"ת טבל. וא"כ לדידן דקיי"ל איסור חע"א וגם בתרומה הוי איסור מוסיף דהא חמץ נאסר אף לכהן וחייב עלה ג"כ אף משום ל"ת חמץ ליתא להך טעמא. וליכא טעמא כי אם משום מה"ב א"כ לא הוי להתיים להעתיק דברי רש"י אלו דהוא רק לב"ד דרשי' מי שאינו מוזהר רק משום ל"ת חמץ בלבד: (שם בתי"ט ד"ה ולא במעשר שני. ותנא דידן מצות מצות ריבה) (ט*) ומה דאיס לרבות מ"ש ולהוציא בכורים. מרבה אני מ"ש שיש לו היתר בכל מושבות כו' גמרא דף ל"ו. ובדף ל"ח בעי רשב"ל מהו שיצא אדם ידי"ח בחלה של מ"ש בירושלים בחולין הוא דנפיק דאי תימא יש לכן היתר במושבות כר א"ד אמרינן הואיל ואילו לא קרא עלי' שם ומיעטי איתא לה היתר כו' השתא נמי נפיק. מ"תב בתוס' ד"ה אבל חלתו או הסוגיי' כמ"ד מסיקה לקלוט לטבריאתא דאי מדרבנן יש לה היתר במושבות דאי יצאה חוץ למחיצה נפלת שפי' טהורה

ה שיאור ישרף. והאוכלו פטור. סידוק ישרף. והאוכלו חייב כרת. איזהו שיאור. כקרני חגבים. סידוק שנתערבו סדקיו זה בזה. דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים זה וזה. האוכלו חייב כרת. ואיזהו שיאור. כל שהכסיפו פניו כאדם שעמדו שערותיו: ו ארבעה עשר שחל להיות בשבת. מבערים את הכל מלפני השבת. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים בזמנן. רבי אלעזר בר צדוק אומר. תרומה מלפני השבת. וחולין בזמנן: ז ההולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו. ולאכול סעודת אירוסין בבית חמיו (יב*). ונזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו. אם יכול לחזור ולבער ולחזור למצותו. יחזור ויבער. ואם לאו. מבטלו בלבו (יג*). להציל מן (העכום). ומן הנהר. ומן (הלסטים). ומן הדליקה. ומן המפולת. יבטל בלבו. ולשבות שביתת הרשות. יחזור מיד (ס*): ח וכן מי שיצא מירושלים ונזכר שיש בידו בשר קודש. אם עבר צופים. שורפו במקומו. ואם לאו חוזר ושורפו לפני

ר"ע מברטנורה

ה שיאור. שלא החמיץ כל צרכו: [סידוק] דכך הבלק בשמחמיץ נעשה סדקים סדקים. כקרני חגבים: סדק לכאן וסדק לכאן: זה וזה האוכלו חייב כרת. דקרני חגבים כמי הוא סדוק ואיזהו שיאור שפטור זה שאין בו שום סדוק אבל הכסיפו פניו כאדם שעמדו שערותיו מתוך פחד שפניו מכסיפין והלכה כחכמים: ו מבערים את הכל. בין חולין בין תרומה חוץ מכדי אכילתו לשבת: תרומה מלפני השבת: שאין יכול להאכילה לא לזרים ולא לבהמה ולהשהותה א"א אבל חולין א"צ לבער אלא בזמנו שיכול למצוא להם אוכלים הרבה והלכה כר' אלעזר ברבי צדוק. ז ההולך. ב"ד קאי: אם יכול. שיש שהות ביום: להציל מן הגויים. את ישראל הנרדפים: יבטל בלבו. ולא יחזור ואפילו יש שהות. דמדאורייתא בבטול בעלמא סגי: ולשבות שביתת הרשות. שהיה הולך להחשיך על התחום ולקנות שביתה להלך משם והלאה אלפים אמה לדבר הרשות יחזיר מיד. אבל לקנות שביתת מצוה כגון שצריך לילך לאכול לבית האבל או לבית המשתה. הייגו כהולך לשחוט את פסחו: ח שיש בידו בשר קודש. שנפסל ביוצא. שחומת ירושלים היא מחיצה לקדשים [קלים]: אם עבר צופים. שם מקום שמשם רואים בית המקדש: שורפו במקומו. ולא הטריחוהו לחזור: ואם לאו חוזר ושורפו. דכתיב (ויקרא ו') בקדש לא תאכל באש תשרף. במקום אכילתו. שריפתו:

זה וזה

תוספות יום טוב

ה שיאור ישרף והאוכלו פטור. פירש רש"י בגמרא בין ממלקות בין מכרת וברים פירקין כתבתי הטעם שצריך ביעור: זה וזה האוכלו חייב כרת. כתב הר"ב דקרני חגבים כמי הוא סידוק. ובגמרא אמר רבא משום דאין לך סדק וסדק מלמעלה שאין לו כמה סדקים מלמטה: כאדם שעמדו שערותיו. שפניו מכסיפין רש"י: ז מן העכו"ם. וכן הגירסא בפירוש רש"י. ולפי מה שאפרש דגרסינן ליסטים כגירסת הספר ולסטים ישראלים קאמר אבל בגמרא גרסינן מן הגויים וכגירסת הר"ב ול"ג ולסטים. וכן הרמב"ם העתיק בפרק ג' מהלכות חמץ מיד הגויים ולא כתב ללסטים: ולשבות שביתת הרשות. פירש הר"ב לדבר הרשות כו' אבל לקנות כו'. כ"כ רש"י והקשו בתוס' (יד*) מהא דאמר בריש פ"ח דעירובין דאין מערבין אלא לדבר מצוה. (וכתבו הר"ב שם) ונראה לר"י דה"פ לשבות שביתת הרשות שהולך לשמוח בפסח בבית אוהבו או קרובו עכ"ל. ותנן במשנה ב' פ"ק בתרא דבילה ואלו הן משום רשות וכו' והוו מילי דמצוה ועיין בפ"ו משנה ב' לקמן: ח צופים פירש הר"ב שם מקום שמשם רואין וכו' וכפירוש רש"י. והסברא נותנת שכל לדדי ירושלים במקום שרואין אותה היה נקרא צופים. אלא שהיה לכל אחד שם לויי להבדילו מזולתו. והמשנה לא חש להזכיר שם לויי שלהם רק שם הכולל. ומשם (הוא) אתה למד שרוצה לומר בכל מקום שרואין באיזה צד שתהיה והשתא ל"ק מה שהקשו בתוספות דהוה ליה למתני וכמדתא לכל רוח כדתנן בריש פ"ט [ובפרק ז' דשקלים משנה ד'] דהתם דתנן מן המודיעים או ממגדל עדר לאו שמא גרים לומר שכן לכל רוח. הילכך איצטריך למתני בהדיא ועיין משנה ה' פרק ג' דחגיגה. והתוספות שהביאו דתניא איזהו צופים הרואה ואין מפסיק הינה מוכחת שאין מקום הנקרא כן. אלא באה לפרש מה שאמרתי דצופים דמתניתין שם כולל הוא לכל הצדדין. וז"ל בעל כפתור ופרח בפרק ו' מה שהזכירו הכוהנים ז"ל צופים מסתברא שהוא ממקום שיכול אדם לראות ירושלים שהרי ירושלים הרים סביב לה היתה נראית ומרחוק ואיזה לא נתבאר אליה יותר מאלפי שנה. והמקום אשר תראהו משם נקרא צופים: חוזר ושורפו וכו' פירש הר"ב דכתיב בקדש באש תשרף כו' כ"פ רש"י. ואע"ג דקרא גבי חטאת כתיב בפרשת צו ולענין הוצאה דמה בפנים ילפינן מיניה בפרק כל שעה דף כ"ד שכל שריפת הפסולין בקדש. וכדכתב הכא במקום אכילתו וכו' עיין שם ברש"י. וכתבו התוספות דקשה לרבינו יצחק אי מדאורייתא מה לי עבר צופים ומה לי לא עבר צופים. ויש לומר דבמקדש באש תשרף לא מרבינן אלא בשר קדשי קדשים ואימורי הקלים כדאיתא בפרק כל שעה אבל שאר קדשים שנאכלים לזרים לא מרבינן וחכמים גזרו אטו קדשי קדשים ע"כ ולמסקנא דגמרא בפרק ז' דף פ"ב ע"ב דל"ם קדשים קלים ל"ש קדשי קדשים לאו מקרא מרבינן אלא גמירי לה לא קשיא ולא מידי דהכי גמירי לה:

לפני

תוספות חדשים

משנה ז

(א*) ההולך ומי מבטלו בלבו כו' וכ"פ בש"ע סי' תמ"ד ס"ז. וכתב המ"א דמשמע משום ולמעלה דאין ברשותו לבטל יחזיר מיד וכ"מ ברמב"ם משום דהאי עשה והאי עשה עשה דהשביתו חמור שהרי שכל שעתו עובר עליו:

תוס' רע"ק

אי נמי כיון דמדרבנן אין לה פדיי לא שה"ב נאכל בכ"מ ע"כ. וקשה לי הא רבא אמר הכא מסתברא שם מעבר הר הוא והא לרבא ל"ל לכל זה דהא בלאו טומאה נאכל בכל מושבות דהא הוא בוצר מחיצה לקלוט דרבנן וא"כ מחיצה ליכא בי הוציא. דבהוציא אלו לא הוי לקוח בגי' דהא במ"ש עלמה והיא שלה ל"ל לאלו לא קרא שם דאף כשהיא שלה נאכל בכל מושבות כיון שלא נטמא יכול להוציא לחוץ ולפדותו. גם על תירוצם הב' קשה לי דהא משמע לעיל דמכח רבוי דאלות ונות אמרי' דמ"ש מקרי נאכל בכל מושבי' הוציא ואלו נטמא. ולמ"ד מחיצה לקלוט דרבנן הא ע"כ לא אתי קרא להכי דהא בלא"ה נאכל מה"ת בכל מושבו'. ואפדי"ל דמ"מ כיון דקודש פדייה אינו נאכל לא הוי מקר נאכל בכ"מ וכדמשמ' מדברי תוס' לעיל ד"ה דאר"א מדלייתו ולא אמרו כן מקודש שהיא דיכול שאני מוציא סף ע"ש. וגם יקשה על האמת למ"ד מחיצה לקלוט דרבנן איך יתרץ הברייתא הנ"ל דקתני יכול אע"כ דמ"מ בלא פדיי' אינו נאכל בכל מושבות וצריך לזה ריבוי דקרא וקשה רק אחר שאמר ומה ראית כו' דאר"א הו"ל לומר דמסכמת לה שהוציא מ"מ עדיין קשה איתא דהכרוי רק במה שבידו לפדות בתוך אבל הסברא דמסכתת לה אם נטמא לא שמעי'. וא"כ לבתר דאמר ז"ל דמחיצה לקלוט מכל נטמא מקרי נאכל בכל מושבות ול"ע. וה' יאיר עיני בתורתו:

תוספות חדשים

(א*) הר"ב ד"ה בשר קודם כו' ובלבם כתכמי' ע"ל וכ"פ בס"ע סי' ממ"ד ס"ז וביניים שם פתום ומפלה מבעו בלבו וליו וכתי' המ"א לעל בשתו' מכזית לפי' חוץ לתחל זמן לתקוו תס"ה ס"ל לחזוף כ"מ בתוקף:

משנה א

(ב*) מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות עושין. מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין. החולך ממקום שעושין למקום שאין עושין. או ממקום שאין עושין למקום שעושין. נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם. וחומרי מקום שהלך לשם ואין ישנה אדם מפני המהלוקת: ב כיוצא בו המוליך פירות שביעית ממקום שכלו למקום שלא כלו, או ממקום שלא כלו למקום שכלו חייב לבער. ר' יהודה אומר אומרים לו צא והבא לך אף אתה:

ג מקום

תוס' רע"ק

פרק ג

משנה א

(בתי"ט קוף ד"ה אלו עוברין ודייק מדתנן שיאור שבתוך (ו*) בתחילתן דפרקין משמ' ס' תנן שיאור שבתוך פטור. ובאחת התוס' לא דייקו מהך מתני' אלא מבריית' דלקמן ס"ב שיאור שבתוך ושתי"ט לא דקדק כזה כיון דגם ממנה יש לדייק אך נראין להפיון למה נאמרו שנקו התוס' המתני' והניאו לה' מהבריית' ומתסוני' כתבתי יאות לזה:

(סס בתתני' וזמן על לבעים) (א*) לכאורה ס"ו לפשר לומר לדוקא משם שעות ולמעלה. לכיון דבאותו זמן ממץ גמור לחמר מלאכתיית גזרו עוקצם לעו ממץ גמור. אבל בשעה שמים דממץ גמור נמי עליון מותר מלאכתיית ובכהן הוא לגזרו לחמר. יש לכוקצם לא גזרו דהוי כעין גזירה ובכי הי' מתייצב מלא הלי לכי גידל בניס ומכתיין לחמר המקדש משם שעות ולמעלה לפילו בתיבי קולכיתא ס"ח לקדושי דמ"ה חמר משם שעות ולמעלה. משום דבתוך שם אין לחזור כולל בתיבי קולכיתא לך התום' דלייקו מזה לחמר משם ולמעלה דבשעות דלכהן ומץ דכהן מקולשת ע"כ לא ניחא להו בכך. ולא יתענה למה שילמו לומר כן ול' יחיב עיני: **משנה ב** (בגיס תוניו) (יב*) משמע לוקא דחתם דמ"ה לקיים המשנה ע"י לחקיים מכל מקום שהולך לבעודת ענוה יחזור מכל המצ"ם כתב וז"ל אי אינה לשעות ענוה אי לאכול פעות של מיכא כבן בעודת לילוסין ושיטתין וכי משמע לחקיי בחתי הדין כן. וגב"ח בי' תי"ד. ובספ"ח כתב להה לינקו מתתי' לבית חניו משום דהס"ל בכל שחתי מיכא מנוה לפסוקי לחמרי' בסוף שרקין כל פעולה שמיכה של מנוה אין ת"ס בשתי לחזות ממנה בגון אלי תל"י כגון בת ליסתלל ובת ת"ס (ע"ב)

לפני הבירה מעצי המערכה. ועד כמה הן חוזרין. רבי מאיר אומר זה וזה בבביצה. ר' יהודה אומר זה וזה בבזית וחכמים אומרים בשר קדש בבזית, וחמץ בבביצה:

פרק ד מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות עושין(ג*). מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין. החולך ממקום שעושין למקום שאין עושין. או ממקום שאין עושין למקום שעושין. נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם. וחומרי מקום שהלך לשם ואין ישנה אדם מפני המהלוקת: ב כיוצא בו המוליך פירות שביעית ממקום שכלו למקום שלא כלו, או ממקום שלא כלו למקום שכלו חייב לבער. ר' יהודה אומר אומרים לו צא והבא לך אף אתה:

פרק ד מקום שנהגו. עד חלות.

עד חלי היום: אלא לעשות. כדי שלא יהא עיכוד מלאכה ויסכה ביעור חמץ ושחיטת פסח ותקון אלה של אלוה: ואל יפנה לשם. הכי קאמר החולך ממקום שאין עושין למקום שעושין כיתנין עליו חומרי מקום שיצא משם ולא יעשה לשם דקי"ל אל יפנה לשם ומשום הכי העיר אלא חומרי המהלוקת וכאן אין מהלוקת דמי קא אמרת הכולה לותו שבל שהמלאכה לאכול ומלך על כלנו לא אמר אלא אמר לו מלאכה שכבי כוה בעלמים אינה בשוקה כל יוות הפסח. והא תנן מותנים עליו חומרי מקום שיצא משם ולא חיכו אלא בזמן שדעתו לחזור למקומו. אבל אין דעתו לחזור למקומו כוסג כמכסג אינו מקום שהלך לשם אין לקולא אין לחומרא:

ב המוליך פירות שביעית ממקום שכלו. לחים **אין** הפרה ומייתין עליו בבי מקומו לבערו אין הבית והוליכו זה למקום אלא כלו. ובבי לותו מקום עדין לוכלין הן אין המכוכסים לבית חייב לבער משום חומרי המקום שיצא משם: רבי יהודה אומר אומרים לו צא והבא לך אף אתה. פלוגתא דרבי יהודה ות"ק בבוכסג ג' מיני יבק אחוץ לו בליב להתקיים ושכים משם כלו לחים אין הפרה והפלישי לא כלה תבא קמץ בשר לוכל מלותן שכלו על פתך לותו אלא כלה הולין וזן בחבית אחת. ובבי משמע למלתים ממקום אלא כלו למקום שכלו לגוזרי חייבין לבער. אבל לא כלו כולן אלא מקצתן לוכל אף ממין אכלה כל זמן שלא כלו כולן לוכלין על פתך המחכון. ורבי יהודה אומר מלוכייתא ובכן הוא לגזרו לחמר. מאותו המין שכלה כמו שהבית זה החים ולא תמלא הילכך היו לוכל אלא ומהין אלא כלה לחין לוכלין מהמיכין שכלו על פתך המין אלא כלה וחייב לבער המיכין שכלו והלכה כרבי יהודה דקאי בשתתים דבבן גמליאל שהלכה כמותו בשתת שביעית

לפני הבירה. ועלי המערכה עיין בפ"ז משנה מ'.

*רבי מאיר אומר זה וזה בבזית וכו' עיין במשנה ג' פרק ז' דבכורות:

פרק ד עד חלות. פירוש עד חלות תולין במהנהג לאכל ממלות ולמעלה לילכול. ולדבי הכ"ג דיהיב טעמא כפירוש הס"י משום ביעור וכו' ותקון מלה. כלאה לאך בזמן הזה קאמרין והקשה המגיד בפ"ח מהל' חמץ ומצה הכ"ו עכ"ל דאם כן עכ"ג הג הסכוכות נמי הכי יש לו לעכוב בכוכתו אלא הטעם כדאיתא בירושלמי דמלות שחיטת הפסח ואילו בדין שהחה עסוק במלאכה וקבבך קבע. ותמיה אלבי דבחמכת אמר (דברים י"א) ולמדתם אותם וכתבתם תעיב דבעל הטעם לא בעלה הגזירה עכ"ל. ולי נראה לי"ב דאלבי לכבי מלה מעשיית קוכה דכוכה לגילין להקדיש לעשות וזביזין מקדימין ממולאי יום הכפורים. ולפיכך אין בה עכדה בערב יו"ט אבל הכינה הבינה אבל מלה הבי אמרו בירושלמי לומר אלה יפנה וכהוג כולי עלמא אלא לאחותה קודם ו' שעות בזמן שחיטה. בדאיתא בעור פ' תב"ח. ומשום כך אינה עדיפא מבעל פסח. ועיין במשנה ה' מ"ח שם בפ"ד.* ועיין מ"ש במשנה ג' פ"ה דמולין: **שלא** לעשות. כתב הכ"ג כדי שלא יהא עיכוד כו' ותקון מלה של אלוה ומשיים דמ"י דמולה לעכוב ומבעוד יום כדי להבא מהר כדאמר בפרק בתרא מוטעין מלה בלילי פסחים בשביל תעוקת שלא יכנו: **ואל** יפנה לשם משבי המהלוקת. עיין במשנה לקמן: **ב ממקום** שכלו למקום שלא כלו מייב לבער. תימה לרי"ו ולא אמרינן לא יעבור על דברי תורה. ועוד אוכ"מ בלא שייך מהלוקת בפירות דאמרי' ממקום שכלו שלא כלו נמי לבער משום דאמרינן לא יעבור על דברי תורה. **חייב** לבער. פירש הכ"ג בבוכסג ג' מיני יבק כו' אוחיל וכו'. ובעמא פ' הכ"ג במשנה ה' פרק ו' דשביעית ע"ש: **צא** והבא לך אף אתה. לפון הכ"ג ועלותו המין שכלה כמו שהבית זה החים ולא תמלא. כלומר דהא דבבי ת"ק ומשום שהמין הכלה בלוע ומעט מין שלא כלה כדמוכח בשביעית. וקשה"ל כ"י דאין להתיר ומשום כך אבבי אם יאמרו לאחר אחר שיבית גם הוא ומזה המין שהבית זה החים לא יוכל לומר כי המין בעלמו כבר חלף הלך לו וכלה. ומין זה וזה. ממץ דאמרינן לעיל וכזכר שים לו ממץ בתוך בימו כרי ובשר קדש שעמו: כבילה. אבל בפחית. ממץ ומבטלו בלבו. ובשר קדש שוכפו במקומו ובשר בבי ומיר מזהתו בעומאתו מם עומאת חולין בבילה שאין חולך ממעה בפחית ומבילה כך מלות מזוז על פחות מכזית: בי יהודה חומר זה וזה בבזית מעון או בשר קדש מייב. כך על בזית מזוז: בשר קדש(ד*). מפרי מומלה דקדש"י (שו) מוזר לף על בזית. ממץ דאמרין לימו מוזר אלא על בילה ומלכה בחכמים:

פרק ד מקום שנהגו.

עד חלות.

עד חלי היום: אלא לעשות. כדי שלא יהא עיכוד ממץ ושחיטת פסח ותקון אלה של אלוה: ואל יפנה לשם. הכי קאמר החולך ממקום שאין עושין למקום שעושין כיתנין עליו חומרי מקום שיצא משם ולא יעשה לשם דקי"ל אל יפנה לשם ומשום הכי העיר אלא חומרי המהלוקת וכאן אין מהלוקת דמי קא אמרת הכולה לותו שבל שהמלאכה לאכול ומלך על כלנו לא אמר אלא אמר לו מלאכה שכבי כוה בעלמים אינה בשוקה כל יוות הפסח. והא תנן מותנים עליו חומרי מקום שיצא משם ולא חיכו אלא בזמן שדעתו לחזור למקומו. אבל אין דעתו לחזור למקומו כוסג כמכסג אינו מקום שהלך לשם אין לקולא אין לחומרא:

ב המוליך פירות שביעית ממקום שכלו. לחים **אין** הפרה ומייתין עליו בבי מקומו לבערו אין הבית והוליכו זה למקום אלא כלו. ובבי לותו מקום עדין לוכלין הן אין המכוכסים לבית חייב לבער משום חומרי המקום שיצא משם: רבי יהודה אומר אומרים לו צא והבא לך אף אתה. פלוגתא דרבי יהודה ות"ק בבוכסג ג' מיני יבק אחוץ לו בליב להתקיים ושכים משם כלו לחים אין הפרה והפלישי לא כלה תבא קמץ בשר לוכל מלותן שכלו על פתך לותו אלא כלה הולין וזן בחבית אחת. ובבי משמע למלתים ממקום אלא כלו למקום שכלו לגוזרי חייבין לבער. אבל לא כלו כולן אלא מקצתן לוכל אף ממין אכלה כל זמן שלא כלו כולן לוכלין על פתך המחכון. ורבי יהודה אומר מלוכייתא ובכן הוא לגזרו לחמר. מאותו המין שכלה כמו שהבית זה החים ולא תמלא הילכך היו לוכל אלא ומהין אלא כלה לחין לוכלין מהמיכין שכלו על פתך המין אלא כלה וחייב לבער המיכין שכלו והלכה כרבי יהודה דקאי בשתתים דבבן גמליאל שהלכה כמותו בשתת שביעית

מקום שנהגו למכור. דהמיכו על עלמן (טז*) למימ
מי למכור גמא. ובכל מקום אין מוכרין להם בהמה גמא.
וגזור דבמן שמא יטחיל או יכניר בהמתו לעכו"ם ואחד מלוות
על פניות בהמתו. אי נמי פעמים שמוכרה לו ע"מ עם
המיכה ולועץ לה היכחל כדי
שתלך לפני הקונה והיא מכרת
זולו והולכי ממלמו ומלה ממחר
אחר בהמתו בשבת: עגלים
וכיימין. קטנים אף על גב
דלאו בני מלאכה נינהו מחלפי
בשכירות גדולים. ושבורים
מחלפי בשכירות שלמים: הני
יהודה מתיר בשבורה. לחיכה
את מלאכה לעולם אבל בעגלים
וכיימים מודה כיון דלכי גדלי הוו בני מלאכה ואין הולכה כך:
בן בתירא מתיר בשוק. הואיל ולכישה עומד והמי נוקף את
עלמו. ואין הלכה כבן בתירא. ועל ידי שכשור שרי למכור
בהמה לעכו"ם בזמן שאין הבעלים מלויין עם בעת המכירה.
דליכא למימר שמא ישלחנה ויכישנה. שהרי ליכה שלו. ושמא
תלך ממחת קולו ומלה ממחר. אפי נמי ליכא למימר שהיכה
מכרה לה קולו: ד מקום ז מקום

ב מקום שנהגו למכור בהמה דקה לעכו"ם מוכרין. מקום שנהגו (ת*) שלא למכור* (שלא נהגו למכור). אין מוכרין. ובכל מקום אין מוכרין להם בהמה גסה. עגלים וכיחים שלמין ושבורין. ר' יהודה מתיר בשבורה. בן בתירא מתיר בסום:

ת"ל ויכו'

ומין זה הבלוע ממין שהיכולה כמו שהביא אם אחים גם כן
לא יאלה דמילתא דלא שכיחא הוא שיאלה כבום כיולא בזה
והואיל ור"ח למלות אין להתיר שלא לבעל. ולפון רש"י לא
והבא לך לף אחה מאותו המין מן השדה והבי לא תאלה
ולקוט ע"כ. והר"ב נמשך אחר
לי הגמרא שבאוקימתות האחרות
גם לפון לף למקתו לפרש
דלאחרים קאי:

ג מקום שנהגו שלא למכור
פירש הר"ב דהמיכו
דילמא אתי למכור גמא. ומקשה
בגמרא פרק קמא דעכו"ם
לימלא לאיקורא ליכא מכהגא
הוא לאיכא. והא אכן אין
מעמידין בהמה בפוקקות אפי שבודין על הבדיעה
בדפ"ב דעכו"ם. ומשיב לעכו"ם אם על בהמתו שלא תיעקר
ועל בהמת ישלחל הוא דלא אם אבל זו שקשחה אם עליה:

אין מוכרין להם בהמה גמא. פירש הר"ב דגזור שמא
ישלחל וכו'. ויעמא העכו"ם מלאכה בשבת. וכן
לשוני בפרק קמא דעכו"ם מאכלה ו' ומ"ם ל"ב פעמים שמוכרה
לו ע"מ עם תשיכה ולועץ לה היכחל כרי וכולה ממחר וכו'.
ול"ת והבי כתב הר"ב בריש פרק בתרא דשבת דשיבא דמחמר
כשטעותא מיהת כי שהות. והא כן תיפוק לי משום הקדוש לאחר מלוות על בשבת בהמתו. ותילו בתוספות פרק קמא
דעכו"ם לשום בשבת בהמתו לאחר לף הוה לאשכיון מכירה לית בה לפי שעה בשבת מכירה לשמוך לאשכיה
ודוקא שלאה ומכירה לאשכיון משום בשבת בהמתו משום דעשה כל השבת אבל משום בעת המכירה לבפי שעה לא אשכיון
לי לאו בעמא דמחמר אחיר מפי. עד כאן. וכלומר שהות לאו דבנופים. ולי היה נראה להכא מיירי שלאחר שיקנייה
שכבר קנאה העכו"ם יאמר היכחל לפי שילה בן יאזר עמו לשמות לידי מחלוקת. לי אמי לאו יהא
לו תבעוניות מן העכו"ם מיד. ודכתב דמחמר אחר בהמתו ליכא דליאמר דמחמר נקט לאיחיר בהאי בדיעה בגמרא פרק
בתרא דשבת משום דמשמע בהמתו הוא דמחמר בהיא מכרת קולו אבל ודאי לאיקור דמחמר אילמא בשאר בהמה אמי דאחי
שכא לאיקורא דגופיה הוא ובאר ליעקא בגמרא אילמא אחי בהמה בשבת כרי והשתא אחי שפיר דכיון שאחר שקנייה
היא. אמלא שאין זה בהמתו אילא מלוה עליה בשביתתה אבל משום מחמר עדיף לאיקורא לשפילי בשאר בהמתו כדאמרן. ויש
לדקדק קלת מלשון הרמב"ם שכתב בפיהמו שמא יאכילנה ע"מ ולא תיעב בעיניו ויאמר אותה בעלים וכו' ואי אילמא דקודם
שקנייה מייבי. לא היה לריך לכתוב אלא שמאמלה כדי שיקנה אותה אלא ואי שכבר קנאה ומשום שלא ייעב בעיניו וכולה
לשאר ממקמו או להחביעם עליו הילכך מחמלה וכו' והואיל והמקח בגמר ובעשה ואין יכול לחזור בו אין כאן אילור שביתת
בהמתו. ומשום מחמר ליכא כדאמרן. אלא שבאילה קלת לדוקא בבהמתו ושוב מלאתי בהר"ן דשבר קמא דעכו"ם דמחמר אילור אי אין מחמר לשביתת
לאיקור דשביתה הוא דנפיק לן ובכתיב בית ובהמתך ושוב מלאתי בהר"ן דשבר קמא דעכו"ם דמחמר אילור אי אין מחמר לשביתת
בהמה כמו שכתבתי והפרישו עוד דמייבי שיוכל לחזור בדין אם כאלה טעות במקחו שכן דרכן שלו בני אדם לקנות בהמה ואם יהיה
טעות במקחו שיחזור ואפילו הכי לא סרי בהמתו הואיל והקנייה בעשית ובגמרא וסביא ראיה לדבריו:

* **וסייחים** ופועל בשבת גי' [פ"ה] דבשת בתרא: **ושבורים** פירש הר"ב מחלפי וכו' וכן פירש רש"י. ובשכבת עכו"ם לף
פירש הר"ב כן ושם אפרש בש"ד: **רבי** יהודה מתיר בשבורה. פירש הר"ב לחיכה את מלאכה לעולם. ושילכך
משמאל לשמיעה זכות ולא אמי לה יאמר לי יכשלל בי עכו"ם לתיפוק מוכח מיהא לזבוני שלימה. רש"י:
בן בתירא מתיר בשוק. פירש הר"ב הואיל ולכישה עומד והמי נוקף את עלמו. וכן פירש רש"י כאן ובשכבת עכו"ם. ושם לא פירש
כן הר"ב אלא בעומד לכישה לבולי עלמא אבל אי אפשר לעשות דבן בתירא סבר כל מי נוקף את עלמו ובבן סבירי לוקף
אחם. וכן כתבו התוספות דרש"י לא דק בפיהומו אם דבשרך המלכיע לאחרים לבולי עלמא קבירי לאחם נוקף את עלמו
וכפיהום הר"ב אם אשכה ה'. אבל שקום בראה לי ליפוך פירום רש"י על סדרך שכתבו התוספות בשרך המלכיע שאחרים
לוקרים בבל שקוסים שקום קום שהיוחר לעשות דלא שלקו אחרים בשוקים עד כאן. ולפיכך נקט רש"י קום דבכישה
שקום דבבן לשקרי הוא בקום שלילו בקום דבכישה וכיחא ליה לשהשוחיקן כח דבבן דהלכה כשותם שלשהשוחיקן כח דבבי יהודה חע"ג

לבשר

תוספות חדשים

משנה ג

(ת*) שקום שנהגו כו' וכ"כ בש"ע יו"ד סי' קי"ל ס"ד. וסייס שם והלילכל כהנו פיהב בבל. וכשב הסמ"ג הטעם דלא שייך הלילכל בקיוכי שלין לנו בקילין כ"כ בבלא. ונם לין דבכינו להשליל ולהשכיב ל' עכו"ם. ובהמה עהובה ש"ל לבל זה ד"ל דלשפיט' לוקמה:

(שהיה ופוסקים)

תום' ר"ע

(שם בשכיה. ושם לאו משכלו בלשו) (יג*) המג"ה בש"
חמ"ד בקי"ל כ' לשם הוא שור שפור ולשעל' לשין יכול לבשל והולך למול בבו יחזור עייד אשר לשלי עשה ושלי עשה. ועשה לשכשיה מעיר שפי לבבי שעת עומד עליו משל"כ בשילה. ובשבן העוזר שם השיב לשבי בהולך לשמוע שקמי בולשי ליכא לשתני' גם עור שעות ולשעל' לשיבו סוזר לבשר להא עשה לשקשם הוי עשה שיש בו בכת ולפי לעשה לשכשיה (כ"ל לכוותו לף לאו אי בעילי ע"א לפי כש"ם תוס' שקשם"י לף כ"ש לי נבי עשה לשמאי) ומשילא הו"ה בהולך למול בש כיון לשתני כ"ל לי' שאל בשל ושעשה לשקשם לבקי"ש שעין ע"ש לבעבי לישו עויב בעשה כש"ם תוב' שקשם"י לבק"ש עי"ש. ושפיהומי ל"ש

ד מקום שנהגו לאכול צלי בלילי פסחים אוכלין. מקום שנהגו שלא לאכול אין אוכלין (א*) מקום שנהגו להדליק את הנר בליל יום הכפורים מדליקין. מקום שנהגו שלא להדליק. אין מדליקין. ומדליקין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובמבואות האפלים. ועל גבי החולים: ה מקום שנהגו לעשות מלאכה בתשעה באב עושין. מקום שנהגו שלא לעשות מלאכה אין עושין. ובכל מקום תלמידי חכמים בטלים. רבן שמעון בן גמליאל אומר לעולם יעשה אדם עצמו תלמיד חכם (ב*). וחכמי' אומרים ביהודה היו עושין מלאכה בערבי פסחים עד חצות. ובגליל לא היו עושין כל עקר. והלילה בית שמאי אוסרין ובית

ד מקום שנהגו שלא לאכול. שנראה כאוכל פסחים בחוצה לארץ: שנהגו להדליק את הנר* ביום הכיפורים. ומפרש טעמא אסור בתשמיש המטה וכל זמן שהנר דולק לא ישמש שאסור לאדם לשמש מטתו לאור הנר: שנהגו שלא להדליק. שמא יראה אשתו ותשא חן בעיניו וישמש: ומדליקין בבתי כנסיות. ובכל מקום שאין אים ואשתו מתייחדים שם: ה תלמידי חכמים בטלים. ממלאכתן כל אותו היום. כדי שלא יסיחו דעתם מאבלות: לעולם יעשה אדם עצמו כתלמיד חכם. ולא מחזי כיוהרא שהרואה אותו בטל אומר אין לו מלאכה לעשות ולא מפני שנוהג בו אסור: וחכמים אומרים ביהודה וכו'. חכמי' סבירא להו דעשיית מלאכה בערבי פסחים. לאו במנהגא תליא מלתא. אלא ביהודה היו מתירים. ובגליל אוסרים אסור גמור ולא מכח מנהג: הלילה. ליל י"ד לאנשי גליל שאוסרים לעשות מלאכה בערבי פסחים: ב"ש אוסרים. להם ככל שאר ימים טובים שאסורים בעשיית מלאכה שהלילה הולך אחר היום: ובית

לפסק הר"ב והרמב"ם בכאן ובמסכת עכו"ם שכתבו דאין הלכה כבן בתירא ובגמרא דעכו"ם אמר רבי יוחנן הלכה כבן בתירא אלא ודאי דלא הוה בגירסתם וכמו שכתבתי כיוצא בזה ברים מכלתין ותמה אני על הרב המגיד בפ"ד מהלכות שבת שכתב הרמב"ם ומותר למכור להם סוס שאין הסוס עומד אלא לרכיבת אדם לא למשוי והחי נושא את עצמו. וכתב ה"ה כבן בתירא ובגמרא וכו' אמר ר"י הלכה כבן בתירא ע"כ. ור"י גופיה קאמר בפרק המלכיע דר"י בן בתירא סבירא ליה דאפילו עופות חי נושא את עצמו ומתיר אפי' במיוחד לעופות. וכן פירש הרמב"ם במשכתנו דהכא. ודעכו"ם. והיינו כפירוש התוס' דבמסכת עכו"ם ואם כן היאך אפשר לומר דפוסק כבן בתירא אלא כמו שכתב בפירוש המשנה דאין הלכה כבן בתירא. ול"ג בגמ' אמר ר"י, הלכה כבן בתירא. ועוד בפרק המלכיע אמרו רבי יהודה בן בתירא ור' נתן אמרו דבר אחד ואיכא מ"ד דכל כה"ג שיטה הוא ואין הלכה כחד מנייהו. מיהו הר"ן חולק בזה בפ"ק דסוכה. ומכל מקום הואיל ולא אפסק הלכתא פסק כת"ק: ד שלא לאכול. לשון הר"ב שנראה כאוכל פסחים בחוצה לארץ וכן לשון הר"ן ולא ידענא מאי קאמרי דהא מקום אכילת פסחים בכל העיר ולא בכל הארץ כדתנן בסוף פרק איזהו מקומן ולשון רש"י כאוכל פסח בחוץ* ומיהת בר"פ כילד צולין דמייתי למתני' שם בסוגיא שם כתב ג"כ רש"י בחולה לארץ וכ"ל שמאיזה תלמיד טועה הוגה כן ואין ל"ל אלא בחוץ:

ה ר"ש ב"ג אומר לעולם יעשה אדם עצמו ת"ח. פירש הר"ב ולא מחזי כיוהרא והא דבסוף פ"ב דברכות לענין חתן שלא יקרא ק"ש איפכא שמעינן להו דרשב"ג חיים ליוהרא ורבנן לא חיישי מתרץ בגמרא דרבנן סברי הכא כיון דכ"ע עבדי מלאכה ואיהו לא עביד מחזי כיוהרא. אבל התם כיון דכ"ע קרי ואיהו נמי קרי לא מחזי כיוהרא ורשב"ג סבר התם דבעינן כוונה ואנן סהדי דלא מצי כוונה דעתיה מחזי כיוהרא אבל הכא לא מחזי כיוהרא אמרי מלאכה הוא דלית ליה פוק חזי כמה בטלני איכא בשוקא. ואיכא שנויא אחרינא דמוחלפת השיטה וכתב הב"י בסימן ע' גבי ק"ש דהרמב"ם פוסק דרשאי משום דס"ל כהאי שנויא דמוחלפת השיטה וא"כ קמה לה סברת ת"ק אליבא דרשב"ג וקי"ל כל מקום ששנה רשב"ג במשנתינו הלכה כמותו ומה"ט נמי פסק הרא"ש דאינו רשאי משום דסובר כאידך שנויא וסבר רשב"ג דאינו רשאי והלכה כמותו בכל מקום וכו' אלו דבריו ז"ל. ואני תמיה עליהם דהרי הרמב"ם בפ"ה מהלכות תענית לא הביא דברי רשב"ג דמשנתינו דהכא ואלו כדבריו ז"ל ה"ל לפסוק דלא חיישינן ליוהרא ושכל אדם רשאי לעשות עצמו כתלמיד חכם. וכ"כ בהדיא בפירוש המשנה דאין הלכה כרשב"ג בכאן ובברכות אלא כ"ל דלא זו הדרך ולא זו הסברא של הרמב"ם אלא סבירא ליה כמי כאידך שינויא דלא מוחלפת השיטה כלל דהכי ניחא טפי. אי נמי משום דרב שישא בר אידי דמשני ליה בתרא הוא כדכתב הב"י להרא"ש ובתרתי מתניתין פסק כת"ק ולא כרשב"ג והאי כללא דקאמר כל מקום ששנה וכו' אמוראי פליגו ביה והרמב"ם סבירא ליה כמאן דפליג וכבר כתבתי בזה במשנה ז' פ"ח דערובין. והרא"ש פסק כרשב"ג משום דמסתבר ליה טעמיה דרשב"ג וכ"כ בשם הרי"ף בסוף פרק גט פשוט דהדין כללא דכל מקום ששנה רשב"ג כו' לאו דוקא הוא דלא אמרו הלכה כרשב"ג אלא עד דאיכא טעמא. וכ"כ הר"ן במשנה ד' פ"ו דכתובות דגאונים פסקו שם כרשב"ג שבמשנתינו לפי שאינו חולק עד כאן. ואי איתא דכללא הוא אפילו אתא לאפלוגי הלכה כמותו. וחכמים אומרים ביהודה כו'. פירש הר"ב חכמים סבירא להו דעשיית מלאכה כו' אסור גמור כו' עיין מ"ש הר"ב בסוף פ"ק דיבמות מאי דפריך בגמרא מלא תתגודדו: ובית

תוספות חדשים

משנה ד

(א*) מקום שנהגו לאכול צלי כו'. ובאלו האכלו' אין נוהגין לאכול צלי (לבוש) וכתב המ"א סי' תע"ו דצלאו ואח"כ בישלו מותר. אבל בבשלו ואח"כ עשאו צלי קדר יש לאסור מפני מראית עין:

משנה ה

(ב*) לעולם יעשה אדם עצמו ת"ח כו' וכ"פ בש"ע סי' תקנ"ד סעי' כ"ב: ופיים כמ"א ולא נהגו באסור מלאכה כי אם עד חצות: ומלאכת דבר האבוד מותר כדרך שאמרו בח"ה שם בשם רשב"א בתשובה:

תוס' רע"ק

מנכ"פ אם היא נקיבה לא עבר בלאו דל"י. ואם הוא זכר מקיים העשה דראיי' פנים ודחי ללאו דל"י עיי"ש. הרי אף דהלאו הוא בגופו דבר עלינו להזהיר התורה דראיית פנים לא יקיים רק להביא עמו קרבן מ"מ אמרי' דזהו רק באפש' להביא קרבן דעבר אלאו אם אין מביא והוי כמו לאו דעלמא ואם א"א להביא קרבן דוחה העשה לל"ת [והנה מ"מ נדחי' דברי האה"ע דהרי הט"א תירץ על קושייתו הכ"ל דאין עשה דוחה לל"ת שבמקדש. וא"כ מה"ט נתקיי' השגת הפסח הכ"ל על האה"ע דבלשמוע פסחו בודאי צריך לחזור ולבער דהעשה דפסח אינו דוחה ללאו דלא תשחט דאין עשה דוחה לל"ת שבמקדש. אמנם בזה דעשה דפסח שהוא בכרת דוחה לל"ת שבמקדש כדמוכח בפסחים דף נ"ט דעשה דפסח דוחה להשלמה אף דהיא עשה שבמקדש. ה"נ י"ל לל"ת. ובלאו' מסוגי' דזבחים דף ל"ג דדחי עשה דפסח ללאו דלא תבא אל המקדש. וא"כ יש מקום לדברי האה"ע] ולענ"ד נראה לקיים דברי האה"ע. ובתחלה נאמר דאף לדעת הפסח הנ"ל דבפסח בודאי יחזור ויבער משום לאו דלא תשחט. מ"מ מה שכן דיש ראי' להמג"א דה"ה בלאו בנו כיון דבחד בבא קתני. ז"א כיון דבפסח אין הטעם דמוטל עליו יותר לקיים עשה דתשביתו. אלא דאין בידו לעשות פסח דאף אם אינו יכול לחזור כלל ולבער דפסקי' מגרא ג"כ א"י לשחוט פסח משום לאו דלא תזבח. וא"כ ל"ם לומר למול דומיי' דלשחוט. דבפסח אינו הולך לשחוט דכ"ז שיש חמץ בביתו אין שייכות לשחיטת פסחו. ומעתה אני אומר בכיעור דלאיים האה"ע לנכון. והיינו דלכ"ל דס"ל בפסחי' דף ס"ג דלאו דלא תשחט הוא רק בזאת החמץ [illegible] בעזרה. ולדידי' מיירי לשחוט פסחו אף אחר [illegible] דפסח אינו [illegible] לעשה דמתניתו [illegible]

ובית הלל מתירין עד הנץ החמה: ו ר' מאיר אומר כל מלאכה שהתחיל בה קודם לארבעה עשר גומרה בארבעה עשר. אבל לא יתחיל בה בתחלה בארבעה עשר. אף על פי שיכול לגומרה. וחכמים אומרים שלש אומניות עושין מלאכה בערבי פסחים עד חצות · ואלו הן. החייטים. הספרים. והכובסין. ר' (יוסי בר) [ק"א] יהודה אומר אף הרצענים: ז מושיבין שובכין לתרנגולים בי"ד. ותרנגולת שברחה. מחזירין אותה למקומה. ואם מתה מושיבין אחרת תחתיה.

גורפין

ר"ע מברטנורה

בית הלל מתירי'. מידי דהוה אתענית שהיום אסור באפילו והלילה מותר: ו כל מלאכה. שהיא לצורך המועד והתחיל בה קודם י"ד גומרה בי"ד ואפי' במקום שנהגו שלא לעשו' מלאכה אבל מלאכה שאינה לצורך המועד במקום שנהגו לעשו' מלאכ' עושין. ומקו' שנהגו שלא לעשות אפי' התחיל בה קודם י"ד אינו גומרה: חייטים. שרי בי"ד בכל מקום שכן מלינו בהן בחולו של מועד קולא יותר משאר אומניות שהדיוט שאינו אומן בכך תופר כדרכו הילכך בי"ד דקיל מחול המועד אפילו אומן נמי שרי: והספרי' והכובסין. שכן הבא ממדינת הים והיוצא מבית האסורים מספרי' ומכבסי' בחול המועד וכיון דאשכחן בהן צד היתר בחול המועד בי"ד דקיל שרי לכולי עלמא: אף הרצענים. שכן עולי רגלים מתקנין מנעליהן בחול המועד וחכמים סברי אין למדין תחילת מלאכה רצענים שעושין מנעלים חדשים תחלה. מסוף מלאכה תיקון מנעלי' של עולי רגלים והלכה כחכמי' (א*): ז מושיבין שובכין. שובכי יונים שהיו יושבים לגדל אפרוחי' מושיבין אותם לכתחלה בי"ד: ותרנגולת שברחה. בחולו של מועד. דאלו בי"ד השתא אותובי שובכין לכתחל' אמרת דשרי אהדורי מיבעיא אלא התרנגולת שברחה בחולו של המועד קאמר דמחזירין. והוא שישבה על הבצים ג' ימים קודם שברחה דבוד אין הבצים ראויים לאכילה ודבר האבד הוא. הילכך אם מתה מושיב אחרת תחתיה משום הפסד דבצים:

תוספות יום טוב

ובית הלל מתירין. פי' הר"ב מידי דהוה אתענית וכו'. ולכאורה קשיא דבית שמאי עדיפא דילפי איסור מלאכה מאיסור מלאכה. ונראה לי דלחכמי' דהכא דסברי איסורא איכא טעמא דאיסור כדאמר בירושלמי משום שחיט' הפסח כמ"ש בריש פירקין וקאמרי בית הלל דכיון דאיסור מלאכה משום שחיטת פסח הוא הוי איסור מלאכה דידיה כאיסור אכילה דתענית שהרי הקרבן והתענית שוים הם דשניהם לכפרה באים. ובקרבן עצמו הלילה הולך אחר היום ולא היום אחר הלילה. אלא דהכא איסור דלילה שאחריו לאו משום לתא דידי' אלא משום עצמו. ולפי' יליף מתעני' דמלינו שאיסורו ביום בלבד ולא בלילה כלל. כן איסור מלאכה דמחמת קרבן הדומה לו כמ"ש לא נאסר הלילה שלפניו וא"ת ומאי דוחקי' דרש"י והר"ב דפירשו לעיל דלא כהירושלמי והכי בכאן לחכמים על כרחיך צריך להוא טעמא. ויש לומר דבירושלמי עצמו פריך א"כ יהא כל היום אסור כמו יחיד שמביא קרבן דאסור בכל היום ומפרש התם משום דלאו להקריב ושחרית אבל פסח אינו יכול להקריבו אלא עד חצות כדאיתא בריש פרק דלקמן כמ"ש התוס' בריש פרקין והאי שנויא ס"ל לדוחק דכיון דמשום שהוא יום קרבנו אסרינן לא שייך לחלק היום בעצמו. וביהודי' נמי שעושין ומלאכי' לסברת רש"י והר"ב לית להו טעמי' דהירושלמי באחר חצות אלא כפירושם: הנץ עיין מ"ש במסכת ב' פ"ק דברכות: ו גומרה בי"ד. דהיינו עד חצות דוקא דאין לך לצורך המועד יותר מלספר ולכבס ולכך התירו חכמי' ואפי' להתחיל ואפי' הכי לא התירו אלא עד חצות. הרא"ש: וחכמים אומרים ג' אומניות עושין. כבר כתבתי לשון הרא"ש דאפי' להתחיל שרי וטעמו כמ"ש הראב"ד בהשגה סוף פרק י"ט דמדאמרי' ג' אומניות עושין ש"מ דלהתיר באו ולא לאסור באחרי' שלא לגומרן דהוה ליה למימ' וחכמי' אומרי' אין עושין אלא ג' אומניות: ז מושיבין שובכי'. לשון הר"ב שובכי יונים וכו' נראה דגרים במשנה כגירסא אחרינ' שכתב רש"י וז"ל ל"א הכי כתב בסדר משנה מושיבין שובכין ותרנגולת כלומר שובכין ליוני' ותרנגולת היו מושיבין להתחמם לגדל אפרוחים והכי מסתברא דשובך לא שייך אלא ביוני' עכ"ל והר"ב מפרש דישיבת שובכים ליונים נמי לגדל אפרוחי יונים ולגירסת הספרי' אע"ג דרש"י מפרש לה נמי לענין ישיבת ביצי' נראה יותר כדברי המגיד בסוף הלכות י"ט כדס"ד בדעת הרמב"ם דמושיבין שובכין מלשון שובך ורוצה לומר מקום שיעמדו התרנגולין והתרנגולת. וכן נראה מן הערוך. וקושיא דהשתא אותובי כו' ממ"ש ואם מתה מושיבין אחרת תחתיה כ"ש שמחזירין אותה כשברחה ע"כ: בי"ד בסיפא דמוליכין כלים מבית האומן מסקי המגיד והב"י דהיינו כל היום דלאו מלאכה הוא ולא אסרו במועד אלא שמא יאמרו תקן במועד. והילכך בי"ד כל היום שרי. וכתבו שכן מלאו במקצת ספרי הרמב"ם ומדהרמב"ם התחיל בסיפא וביאר בה דכל היום קאמר והדר כתב לכל הני דרישא ש"מ דהכי נמי לאו מלאכות הן אלא טרחא אבל הטור הקדים וכתב לכל הני שמא והדר כתב לסיפא דמוליכין כו' וביאר בה דכל היום שרי משמע דס"ל דאידך לא משתרי אלא עד חצות:

מחזירין וכו' ואם מתה. פי' הר"ב והוא שישבה כו' דבוד כו' הילכך אם מתה מושיב כו' פתח בחזרה ומסיים במתה והכי הוה ליה למימר אפי' אם מתה מושיב כו' דודאי משום דרבותא הוא תני ליה במתניתין והרבותא דתרנגולת אחרת שלא ישבה על אלו הבצים מעולם איכא טרחא יתירא להושיבה. שאינה יושבת על בצים שהוחמו מאחרת אלא בקושי ומה"ט סבירי להו הרמב"ם

תוספות חדשים

(א*) הר"ב ד"ה אף הרצענים כו' והלכה כחכמים עכ"ל ובש"ע סי' תס"ח סעי' ה' כתב רמ"א וז"ל ויש מקילין שלשה אומניות הנזכרי' מתחילין ועושין ע הלר' אפי' במקום שנהגו שלא לעשו' ואם התחי' מבעוד יום בשאר אומניות והוא לצורך המועד עושין עד חצות והכי נהוג.

תוס' רע"ק

מיירי למול ג"כ אף אחר שש. ומוכח באמת הטעם דבדעתו לבערו א"ע על תשביתו. ובזה לא מלינו דפליג ר"י דאף דלר"י לשחוט פסחו לא ביירי מן לאחר שש היינו מטעם אחר דלאו בר שחיטת פסח כ"ז שהחמץ בביתו. אבל לענין למול בנו הדין לר"י כמו לר"ע. ובתשובות הארכתי בעז"ה: (שם בתי"ט ד"ה ולשבות. והקשו בתוספות) (יד*) והמג"א כתב דלפמ"ש הב"י א"ח סי' תע"ו דדוקא בערב פסח הוא דאין מערבין אלא לדבר מצוה אבל לערב ברגליו ולקנות שם שביתה מותר אפי' לדבר הרשות. א"כ ליתא ממילא לקושיות תוס':

משנה ח

(בהרע"ב ד"ה בשר קודש. משו' חומרא דקדשים) (טו*) ובתוס' כתבו בשם ריב"א דמפורש בירושלמי משום דבשר קודש לית ליה תקנה בביעור החמירו בכזי' אבל חמץ דאית ליה תקנה בביטול לא החמירו עד כביצה:

פרק ד משנה ג (בהרע"ב ד"ה מקום שנהגו להחמיר על עצמן כו') (טז*) דאלו מחמת חשש רביעה כדאית' בר"פ ב' דע"ז דאין מעמידי' בהמה בפונדקאות של נכרי' משום חשש רביעה. דהכא במכירה אמרי' ונכרי חס על בהמתו שלא תעקר. דמה"ט דיכא דאין מעמידי' לא תלי' במנהגא. דהתם לכ"ע אסור משום רביעה אבל במכירה דחס על בהמתו תלי' במנהגא. וה"ל לרש"י ולהרע"ב דטעמא דנוהגין שלא למכור משום אטו בהמה גסה. ולא ניחא להו לפרש דמקום שנהגו שחששו אף לבהמתו דלמא לא חס. די"ל דקשה להו קושי' התוספ' בע"ז דף כ"ג דא"כ בהנך מקומות יהא הדין דאין לוקחי' מהם בהמה לקרבן דהא חוששין אף לרביעה. שע"כ דאין חוששין כלל לזה. אלא דנהגו שלא למכור אטו בהמה גסה. ותוס' שהקשו כן ע"כ דס"ל דטעמא דמנהגא דחוששין אף לבהמתו לרביעה

והכא

תום' ר"ע

וסכם מתום' ת"ז דף י"ד ע"ב ד"ה אמר רב כרי גדאה לכ"ל בכם"י וסרס"ג. והייבו עמם דכי ולומתי דהדי ד' רב ניסא. ובספרים חמיי דעדיין תקשה הא ג"מ טעם לנסגו אלא לומכוך מסוס דציעת בשעתו. ולומתי נסגי בכותי אלא לומכוך הא כותי ליכו תשוב הא סרציעי. ולזה נראה למה לתקשו המתרם"ס על ק' תום' הא לאמרי' לחין מוכרי' לכותי שמא יחזור ויטמא לישראל. ותיכן לתום' קאי בתילך מיבולא לזמן מקרי לציני לשפתי. ולזה שפיר כי ולומתי דהדר ד' רב ניסא. סייבו לחין המעם אלא משום דציעה אלא משום חשו שמא נפיש לתקוב משום אלא ונקיבי. וזה סייך ג"כ בכותי דיתכוב לנכרי ויש נקיבי לו דישהל לנכרי תוי"ט.

הכמב"ם והטור דהך דתתם ב"ד דוקא קאי ולא בחול המועד הואיל ואיכא עכשיו יתיבת והאי פיקא ב"ד עסיק כל מה דאפשר לאוקמי ב"ד מוקמי ואע"ג דהשתא איכא נמי לאקשויי השתא אוקמוה סוכנין לכתחילה אומת דאקי אם אתה מצניע דהא לא קשיא דבכתם דוכתי אמרינן זו ואין לריך לומר זו קתני אלא דהכי תנא בבי לאו אתני בחדא קושיא דריקא ומליעתא אתני זו ואין לריך לומר זו ומליעתא וקיבא אתני בלא זו אף זו הוה קשיא ליה וכיון דאוקימנא מליעתא בחב"מ קמו להו ריקא וקיבא דקיבא דמייתי ב"ד. בזו ואי"ל לומר זו ואו לא קשיא מידי כן כתב בית יוסף קיימן תקל"ו ולפיכך פמי פמו שאפשר להגיס בדברי הכ"ג אלא אפי'. כן אפשר להגיס אלא ב"ד. ויסיס הלסון הילכך ב"ד אם אתה וכו' ומתיבב גם כן מה שהקשתי. ועוד איהו דבריו מקבילים לפשקו של הרמב"ם והטור ע"כ לא הבהתי והכתתי הלסון שקול למעיין והשומר יבחר:

גורפין מתחת רגלי בהמה בארבעה עשר. ובמועד מסלקין לצדדין. מוליכין ומביאין כלים מבית האומן אף על פי שאינם לצורך המועד: ח שששה דברים עשו אנשי יריחו. על שלשה מיחו בידם. ועל שלשה לא מיחו בידם. ואלו הן שלא מיחו בידם. מרכיבין דקלים בל היום. וכורכין את שמע. וקוצרין וגודשין לפני העומר, ולא

ח מרכיבין דקלים כל היום. פי' הר"ב שהזכר עושה פירות והנקיבה אינו עושה פירות וכ"כ רש"י והתום' בשבת כי' ישמעאל במכתית דף ע"ח ולריך לומר שנקרא זכר על שם שהוא מוען ומוכה בחילן והחילן שהוא כעוץ הוא וכתוב עליו נקרא נקבה לפי שהוא נקוב ומקבל הזכר וכל זה אינו מספיק להסכמות השמות כי יותר היה ראוי שיקרא העושה פירות נקבה והשלתי עושה זכר ומלאתי בעבור ערך כפן שכתב שיש דקלים זכר ונקבה ופירות הזכר אין בהם מתיקות כתמרים אלא טעם חכילה בלבד ובעודם קטנים. ולכשיגדלו בזמן מועט יופשרו מלאכול אבל מאכיס לדבר אחרת שבהגיע זמן הדקל הנקבה ומלאתת המכבדות שלה עם תמרים ועדין התמרים הן בעדשים מצילין פירי הזכר ומקבילין בעוקר ידה מהן ומזמינין לותן וכוכיס לה לגוד והמכבדות של תמרה מלילות ומוליאין פירות כחים ובלבד שלא תאחר זמן הפילו יום אחד שלא תשתה הבכבת דקל יום אחד יפשרו פירות הדקל. ולותן התמרים שאחהן בלא הבכבה לא יגליחו ובהגיע החור יום י"ד בניסן על זה לומרו מרכיבין דקלים כל היום מפני ההפסד:

וכורכין את שמע. כתב הר"ב שכי פירושים. ותכאי נראה כילד היו כורכין את שמע שאחל ס' שלהיהו ס' אחד ולא היו מפסיקים דברי ר"מ. ר"י לומר מפסיקין היו אלא היו לומרים בדוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. כמלאת למד שפירוש הלשון דברי ר"י הן. ופירוש השני דברי רבי מאיר הן. וכן פירשו רש"י. ובשבת היה קורא מפרש הר"ב יוצא לדברי זה שכתב בדר"מ אלא היו מפסיקין בין אחד לוהשבח ר"ל אלא היו מפסיקין כלל בין אחד לוהשבח אלא אלא היו לומרים בדוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. וגם לא היו מאריכין בדל"ת. וכבי יהודה לומר מפסיקין היו בדל"ת. אלא אלא היו לומרים בדוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ולשון אלא על זה אלא ר"ל לומר לשון מפסיקין אלא מאריכין היו. אלא הכי פירושו. לומרים שמע ישראל ולא היו מפסיקין. כלומר אלא היו קורין לותה בבחת עם הטעמים שלה כמו שאנו נוהגים היום שעיקר מלות קריאת שמע הוא לקרות עם הטעמים שלה. וכבי יהודה לומר מפסיקים היו. כלומר לומרים היו שמע ישראל בבחת אלא הכריכה היתה שהיו כורכים שמע עם והשבח ולא היו לומרים בדוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. עד כאן. לבל מלאתי לפרש". ביהושלמי. דהכי ליתא התם אמר רב לחא רבי שמע ישראל וגו'. אלא אלא היו מפסיקין בין תיבה לתיבה. רבי יוסי ורבי שמע ישראל וגו' אלא אלא היו מפסיקין בין אחד לבדוך ע"כ ובלשה דומלי לרש"י מפרש מהירושלמי הזה וגירסתו היתה בין אחד לוהשבח ובלי' לדברי דבפ"ו דמכות דק ע"ח מפרש מפסיק ליתן ליוח בין תיבה לתיבה ע"כ. הרי שכתב פירוש הלשון הירושלמי ושוב מקום הגירסא דר"ל דהכוקא גירסתו כך היתה שכתב ב"י בשמו להפסיק בין אחד לבדוך וכ"ל שע"ש הירושלמי כתב כן:

וקוצרין וגודשין לפני העומר. בגמלא פרק והתנן פ"י דמכות ומשנה מ' קולין בבית הפלמים שבעזרה קבל לא גודשין. אבל יכולין קולין בלילו הכמים וגודשין אלא בלילו הכמים. ולא מיבו בירם. ואו על אלמא תנן ושל מבכבת הוו. אלא שמי מכלן קלילה:

וקוצרין לפני העומר. כאית תני לפני מלפני העומר בירושלמי ליש מסכת אלא כמ"ש שם. דלאידך **תני** לפני אחת מלפני הפסח. הבי נמי הוה ליה למתני אבא לפני הפסח: **ומתירין**

קב"ע מרכינין (פראפענע).

אלא מיתו בידם. כל הפסח דברים שעשו כלפי אלון מכוערים היו עושין אלא שעל אלו הג' לא מיתו. ועל ג' החכורים מיתו: מתירין לאכול גמזית של הקדש. גדולים שגדלו בחילן של הקדש דקסבר אין לאסור אלא הפרי עלמו שהוקדש ולית ליה דברים דגבי מתזיר. כלומר מותרים וכולהו עבדי לילות של הקדש שלמו אחר שהקדישו החילן. ליהנות מהן: ואוכלין. בשעת וביום עוד פירות שכולמו תחת החילן ולא כודע לה כשהו אלמים והם אותרים. או כשהו היום ואסורים: ומותרים אלה ליקר. ואין קיימת לן דכל דבר שאין אדם מכניסו לקיום לית ליה בשאה ויקר דבר שאין מכניסו לקיום הוא. ומיתו בידם מכוערים. ומפום דקא מפקעי לה מן המעשר והעבדים לוכלים אותה בעזלה כשהורין שהיא שאה. ואלא פעורה מן המעשר ומפום דשפקר היא: ט גירר עלמות אחיו. ומפום כשהה ולא קברו לפי כבודו על מעה אלא כדי שיתגנה על לשעו ויוקלו הרשעים: כתת כשם הנשמה. דכתיב דדבדי הימים. לפי שהיו טוענין אחריו: וגנז ספר רפואות. לפי שלא היה לבם נכנע על מליים אלא מתרפאים ויד. והכוונ"ם פירש ספר רפואות ספר מודיע מעניני לוחש הכוכבים והעלטמאות שלוחה שלוחים העשויים בזמן ועת ידוע מרשות שלוחי שלוחי. וזה היה קשוב להטעות הבריות אחר עכו"ם ולכך גנזו:

עיבר

ולא מיתו בידם. ואילו שמיתו בידם. מתירין גמזיות של הקדש. ואוכלין מתחת הנשרים בשבת. ונותנין פאה ליורק. ומיתו בידם חכמים: ט ששה דברים עשה חזקיה המלך. על שלשה הודו לו. ועל שלשה לא הודו לו. גירר עצמות אביו על מטה של חבלים והודו לו. כיתת נחש הנחשת והודו לו. גנז ספר רפואות והודו לו. על שלשה לא הודו לו.

קצין

ומתירין גמזיות. לאית ספרים דגרסי מתזיר כו"ם הכ"ג הוא מלשון זירין דאיכא בגמרא דקוף שפם שמתכיתין ולא אות הזירין דאיכא דמפרש לה בגמרא זירי דאדן הן עכשי לילכות כו'. *ועיין מ"ש מפנם ו' ס"ב דמעילה:

ונותנים פאה ליקר. פירש הכ"ג דקיל דכל דבר שאין מכניסו לקיום כר. ואמרינן בגמרא דאינהו נמי ס"ל להך כללא כדאמרן שאות בגמרא ד' פרקקמא דפאה. ומכח בעלי הלשה שמכניסין אותן לקיום על ידי האומות עשקינן אר שבר מכניסו לקיום על ידי ד"א שמיה קיום. ואר שבר לא שמיה קיום:

ט * ששה דברים כר. בגמרא שלשו מיתה. אלא אם כתב הכמוב"ם זאת ההלכה היא תוספתא. אבל לאיתי לפרשה לפי שים זה תועלת ע"כ:

גירר עלמות אביו. דכתיב בדבדי הימים (ב' כ"ח) ויסכב אחז עם אבותיו ויקבר בעיר יהושלים כי לא הביאוהו לקברי מלכי ישראל. ומאחר גירר עלמות אביו והוא ליה למיתי כשמות אביו אבל אלא שמע מיהא שהיה זה אחר עיכול הבשר כי כן היה מהגשם לקבור מיתחילה. ואחר זמן כשהתעכל הבשר ונלקטים העלמות וקוברן בארונות כדאיתא בפוק ע"ד. אבל לפי הטעם דגרסו ופום שיתגנה וכו' כדפירש הכ"ג וכפירוש לפ"י לא יתכן לומר דבלקוט עלמות גירר דמשמע שמיתחילה בקברו הוליאו בזעה אלא וכבודה. אלא כ"ל אלא היה כאן כי אם קבורה אחת. כי לא כן יעשה למלכים לקוברם בתחילה ואחר כך ללקט עלמותיהן. אלא קודם קבורתם מחכינין אותן ועל ידי החכינה שהיא הולאת כל הגידים הסבוכים ומולח בזקוקין בשמים ומשיחת הגוף מצוי ומצוי לא יהשפם ולא יקלה ויותכו עור והבשר ומשו ומשו עד שיסלאו העלמות לבד כדבדי האבדבלל בשלשה ויחי. וכה תולה בשאול (שמואל א' ל"א) ויקחו אלת גויית שאול ואת גויית בניו ויגמר ויסלבו אותם שם ויקחו עלמותיהם ויקברו ובני קלאו החכינה בשם שריפה והדר"ק כתב שאול על שם הבשמים שקוברים ע"כ ולי נלאה שהבשמים מוסב על הגויות לפי שבשמי החכינה קוברים אותם. והנה העיד הכתוב שלא קברו אחר השריפה כי אם העלמות. ואין זה כי אם שהשריפה הזאת שריפת החיבה היא ולא בשאלו כי אם עלמותיהם ואין עלי תשובה ממאחרא ז"ל בשרק קמא דעכו"ם דף ע"ח שאחרו שהשורפה ת"י וקלו עליהן כמו דקלן על מלכיה. לא שריפת כלל. שזה שאחרו רז"ל ומעותיהן כו' היינו לשאשוערין שאין בהן משום דבכי האחרי דאחרי לרי' התם דה"ל כיון שאין תועלת מגיע משריפה זו שאין זה אלא מדברי האחרי ואסור קו"ל דשרי. ועוד דאלו לשאר אדם אסור. אבל בשריפת החכינה שיש בה תועלת גדול שלא יתעפש ולא יבאה וכיוצא לה משלוע זו ולא יתרחקו ומעו בני אדם לא אילעריך לאשוערין. והחכם יוכחן בתרגומו גם כן לא שלא לבאר ולהוסיף שלא מלבד שהשרפו אותם על ידי הגעה וכיולא בזה לתועלת האמור אבל מדאמר בכתוב עלמו מדאמר אותם גם מדכתיב בתר הכי ויקחו עלמותיהן כו"ם אלא ניחא שהשכלל ויקברו היתה כל עיון שריפת המלכים כמו דקלן על מלכיה ואולי הולית זה ממלת שם שהיא ויותר לכאורה אלא שאמר הכתוב שהשרפו אותם ע"י החכינה וגם שהשרפו שם שריפה אחרת ואיה ומעותיהן וכלי תשמישן. וילא לנו כי גירר עלמות שאול קבורה זו היתה לו ולא אחרת. כי כן דרכן של מלכים וכבוד לא נעשה לו בשום קבורה כלל: **וגנז** ספר רפואות. פירש הכ"ג לפי שלא היה לבם נכנע כשריפ"י. והקשה הכמוב"ם לאם כן כשיבוא האדם וילך אל הלחם ויאכל ממנו בלי שמען אלי אחזק מולי סרעב אם כן נבר נואם ולא יעמן בחלטיו. ואומר להם שרי מוציא כשאר בודה בשעת האכילה שהמליה לי מה שיצניע לאותי ויקיל בשעתיה יאחים ואתקיים כן אודה לו שהמליה לי רפואה יפה אולי כשאתרפא ממנו ומשני כן פירש פירושו שכתב הכ"ג בשמו.

ופקשה

קצין נמזית (קשקשען, יפען צוייגען).

קצץ דלתות של היכל ושיגרן למלך אשור ולא הודו לו. סתם מי גיחון העליון ולא הודו לו. עיבר ניסן בניסן ולא הודו לו:

פרק ה תמיד נשחט בשמנה ומחצה וקרב בתשעה ומחצה. בערבי פסחים נשחט בשבעה ומחצה. וקרב בשמנה ומחצה. בין בחול בין בשבת (יז*). חל ערבי פסחים להיות בערב שבת. נשחט בששה ומחצה. וקרב בשבעה ומחצה. והפסח אחריו:

ב הפסח ששחטו שלא לשמו. וקבל והלך וזרק שלא לשמו. או

עיבר ניסן בניסן. לאחר שנכנס ניסן כמלך ועשה אדר שני והכתוב אומר (שמות י״ב) החדש הזה לכם. זה ניסן. ואין אחר ניסן. ולא עיבר חזקיה לאחר שנכנס ממש. אלא יום שלשים של אדר עיבר את השנה ואנן קי״ל אין מעברין את השנה בשלשים של אדר הואיל וראוי לקבעו ניסן:

פרק ה תמיד נשחט. תמיד של בין הערבים נשחט כל שאר ימות השנה בשמנה ומחצה. דזמן שחיטת התמיד מכי ינטו צללי ערב שהוא משש שעות ומחצה ולמעלה שחמה נוטה למערב. שחצי שש וחצי שבע היא עומדת באמצע הרקיע. ואין צל נוטה אלא צל כל אדם תחתיו ומאחרים שחיטתו שתי שעות אחר זמנו מפני נדרים ונדבות שא״א להקריבם אחר תמיד של בין הערבים. דכתיב (ויקרא ו׳) והקטיר עליה חלבי השלמים על עולת הבקר השלם כל הקרבנות כלן שלא יהא דבר מאוחר לתמיד של בין הערבים. ואפילו בשבת שאין קרבים נדרים ונדבות מאחרים זמן שחיטת תמיד של בין הערבים משום שרך נדרים ונדבות דחול. ובערב פסח שהפסח קרב אחר תמיד של בין הערבים מקדמינן ליה שעה אחת ועבדינן ליה בשבע ומחצה: חל להיות בערב שבת. דאיכא נמי צליית הפסח דלא דחיא שבת וצריך לצלותו מבעוד יום מקדמינן ליה ומותבינן ליה אדיליה שיהיה נשחט בו׳ ומחצה וקרב בשבע ומחצה גמר הקרבתו בשבע ומחצה שמוסיפין שעה אחת בעשייתו: ב ששחטו שלא לשמו. כגון ששחטו לשם שלמים. או קבל הדם במזרק. או הוליך הדם למזבח. או זרק הדם על גבי המזבח שלא לשמו. שבארבע עבודות הללו המחשבה פוסלת הזבח: או

והוקשה לו גם כן על פירושו דמעיקרא למה נעשה זה הספר על הרפואות (דכיון שהיה מפורסם בין ישראל עד שהולך לגנזו יתכן לומר שנתחבר מחכמי ישראל. ועוד שהוה ליה לשורפו * ובהקדמת הרמב״ן לפירוש החומש כתב שלמה כתב ספר רפואות הזה) ואמר שלא עשאהו המחבר כדי לעשות מעשה אלא על דרך החכמה בטבע המציאות וכדרך שאמרו ז״ל לא תלמוד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות: קצץ דלתות היכל. דכתיב במלכים ב׳ י״ח ״ בעת ההיא קצץ חזקיה את דלתות היכל ה׳ וגו׳ ויתנם למלך אשור ולא הודו לו שהיה לו לבטוח בהקדוש ברוך הוא: סתם מי גיחון. בדברי הימים [ב׳ ל״ב ל׳] כתיב והוא יחזקיהו סתם את מוצא מימי גיחון העליון. ולעיל מיניה כתיב ויסתמו את כל המעינות וגו׳ למה יבואו מלכי אשור ומצאו מים רבים. וגיחון דהכא לאו היינו גיחון דפרשה בראשית הוא הסובב את כל ארץ כוש. אלא מעין היה בירושלים שנקרא כן. כדכתיב בתחילת ספר מלכים והרכבתם את שלמה וגומר והורדתם אותו על גיחון ומשחו אותו שם. כפירש״י בפרק קמא דברכות דף י׳: עיבר ניסן בניסן. כמו שנאמר בדברי הימים [ב׳ ל׳ ב׳] ויועץ המלך וגומר לעשות הפסח בחדש השני: פרק ה תמיד נשחט. כתב הר״ב דזמן שחיטת תמיד מכי ינטו צללי ערב וכו׳ ואין צל נוטה אלא צל כל אדם תחתיו. רוצה לומר ואין לו נטייה לא למזרח ולא למערב. אבל שיהיה תחתיו ממש והו דבר שהמקום מכחישו בכל אלו הארצות ואף בארץ ישראל. לפי שאין צל כל אדם תחתיו אף באמצע היום. אלא להשוכנים בין עגול סרטן לעגול גדי. ואחת בשנה תבא השמש נוכח הראש לקצתם איש איש ביומו לפי מספר עגולי השמש שתעשה מראשית השנה עד אחרית השנה. אבל לשוכנים חוצה לעגולים האמורים לעולם השמש דרומית או צפונית להם ועושה צל בהכרח הנוטה לצפון או לדרום אפילו בצהרים והנה ארץ ישראל ידענו כי היא כמו שמנה מעלות לצפון עגול סרטן. ולשון הרמב״ם משיאריך הצל ויראה לכל שהאריך: בשמנה ומחצה. פירש הר״ב ומאחרין וכו׳ שאי אפשר להקריבם וכו׳ השלם כל הקרבנות כלם. וז״ל רש״י ולא תצלינן על תמיד הערב דלאחר תמיד הערב לא תקריב קרבן ועיין משנה ד׳ פרק ד׳ דר״ה: בערב פסח נשחט בשבע ומחצה. פירש הר״ב שהפסח קרב אחר התמיד וכו׳ מפורש במשנה ג׳ ע״ש: חל להיות בערב שבת כו׳. כתב הר״ב דאיכא נמי צליית הפסח כו׳ וצריך לצלותו מבעוד יום. וכן לשון רש״י בכאן. גם ביומא דף כ״ח אבל רוצה לומר קודם הלילה דהא תנן בסוף פרק קמא דשבת ומשלשלין את הפסח בתנור עם חשיכה ולשון הרמב״ם לפי שא״א לצלותו בליל שבת ומ״ש הר״ב * ומותבינן ליה אדיליה עיין מ״ש בפ״ט משנה ב׳ בס״ד: ב ששחטו שלא לשמו וקבל והלך כו׳. פירש הר״ב בארבע עבודות הללו המחשבה פוסלת. זה יתבאר בארוכה במקומו ריש זבחים אבל מ״ש מחשבה ר״ל הדבור שחושב ואומר שלא לשמו וזהו שכתב לקמן בסמוך כגון דאמר הריני שוחט לשמו כו׳ וכ״כ התוספות סוף פ״ג דבבא מציעא (יח*) ולהעתיקם שם בס״ד:

תוס׳ רע״ק

פרק ה

משנה א

בין בשבת (יז*) ואף דבשבת ליכא ע״כ והיה ראוי להקדים התמיד במה דאפשר משום פסח שאחריו. מ״מ כיון דעבדי׳ מוספי׳ בשבת וצריכין בד׳ א״א לעשות התמיד רק בד׳ ומחצה. גמרא:

משנה ב

(תי״ט ד״ה ששחטו כו׳ פ״ג דב״מ (יח*) ובמסכתין דף ס״ג ע״א ד״ה ר׳ מאיר סבר וכו׳:

או לשמו ושלא לשמו. או שלא לשמו ולשמו פסול. כיצד לשמו ושלא לשמו. לשם פסח ולשם שלמים. שלא לשמו ולשמו. לשם שלמים ולשם פסח: שחטו שלא לאוכליו ושלא למנויין. לערלים ולטמאים פסול. לאוכליו ושלא לאוכליו. למנויין ושלא למנויין. למולים ולערלים. לטמאים ולטהורים. כשר. שחטו קודם חצות פסול. משום שנאמר (ויקרא כ"ג) בין הערבים. שחטו קודם לתמיד כשר ובלבד שיהא אחר ממרס ברמו עד שיזרק דם התמיד. ואם נזרק כשר (פ"ה): ד השוחט

או לשמו ושלא לשמו וכו'. פירש הר"ב כגון שאמר לשמו וקבל הדם שלא לשמו. או שלא לשמו ולשמו. הרי זה לשמו ולשמו. פירש הר"ב סיפא למשנינן כו'. לדבריו קשיא דמתניתין דתנא והדר מפרש. דהא דתנא ליפא שאמר שלא לשמו. או הלך או זרק. מיפרש לה דל"ש לן אם הקדיש לשמו. או הקדיש שלא לשמו ל"ש כיפא שאמר בשעת זריקה ושלא לשמו וה"ק כי מפרש לשמו לא עקר ליה שלא לשמו דבעבודי' לחבת קומ"ץ או לשמו ושלא לשמו. וצין כך וצין כך קשיא ליה דהשתא כשהקדיש לשמו תוכח לחבת שלא לשמו דבתרים ופסלים כשהקדי' ושלא לשמו שכשכל ועומד הוא מדעיה דמתניתין תיתי לן מיחזור ויוכיח ליה דהך סיפא משמע' דמחשבין מעבודה לעבודה כגון דאמר סריני שומעו לשמו כו' הולך לפרש כן לף על גב דליכא דהך סיפא ליכא הוא שלא לשמו ולשמו. אלא מקום לף מעבודה לעבודה ניחי לה לילעריך למשמעינן כשהקדיש שלא לשמו הלכך מפרש לה הכי ומצבח יחילת הוא דדייק דלהכי לחבת כך נקטין דבריו. אבל לא ידעתי מי שכשיפו לכל הדוחקים הללו. דבשלי' אמרי' בגמרא דצבח לשמו ושלא לשמו לא לריכא דהא תיכו ניחא דלו לו קתני. וכתבו התוספות דאין לפרש הא בשחט והא בזורק דקבלה הוא דשמא עבודות חיכו מועיל מפרש יותר מבשחט ע"כ. ומיקים לה לצבח זו דלשמו ושלא לשמו למחשב בשתי עבודות כגון דאמר הריני שומעו לשמו וכו'. ודקתני תו לו שלא לשמו ולשמו פסול בדין הוא דלא מילעריך ליה ולילי דתנא לשמו ושלא לשמו. אלא נמי שלא לשמו ולשמו. וכיון דבגמרא ניחא ליה לפרש דתנא לילי. לא הוי ליה לצמוך דרך לעלמו וקובל בזה גם כן דוחק גדול דמלי דמשמעינן בסיפא לא הוה כליפא דמתניין שם. ועוד ומפוס הכי דלא ניחא לפרש לילי בשר בפיכופו הוחיל ומדיוא לא בפקא לן מידי. אלמי לא הוה ליה לצמוך פיכוס אלצו שמיה לו לפרש כאילך לוקמה' בגוי שלשמו ושלא לשמו מייני בעבודה אחת ומשמעינן לשם בגמר דבריו בתמם ותנא נמי שלא לשמו ולשמו לשמעינן דשא דבגמר דבריו בתמם הייכו כרבי יוסי דפרק ה' דתמורה מפנה ג' לשם בגמר דבריו בתמם לתוכין. ולתכוייתו ליכוין. לשפוכי עצן בכם בפרק ז' דר"ש מפנה ג' לשמר תפוס לשון לתכון דוקא ושוי בשר. וכן הלכה כרבי יוסי בשפנה תמוהה. ושר"ש עלמו מפרש כך בצבות הללו בפרק קמא דזבחים ומפנה ד' וביש מנחות. * ועיין מ"ש בשפנה ה' פ"ח דר"ש ומש שכתב הר"ב כגון דשמר כרי עיין בזה ומפנה י"ב פרק ג' דר"ש:

פסול פירש הר"ב כשקל בן מקלה לכתיב ושמרתם וגו' ועיין בזה זבחים בפיכופו:

ג ושלא למנויין. דת"ר בשכתב מלמד שלין הפסח כשחט שלא למנויין. גמ': **לטמאים** ולטהורים. כן מיהא בכל הספרים שראיתי * [וכן כתבו התוספות ריש דף ס'] ובשוף פרק לקמן מלא בשדר המשנה בירושלמי לטהורים ולטמאים: **שחטו** קודם * (לחתיד כשר לכתחילה אפילו לחתיד) ומשום דכתיב בין הערבים ובין הערבים הר"ב שכשמר (דברים י"ו) תזבח את הפסח בערב ושמרו תזבח וגו' בין הערבים. ואלו בחתיד לא כתיב אלא (במדבר ב"ד) ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. בגמרא דף כ"ט ובמנ"ם בפרק ה' מהלכות תמידין כתב נעשה לפי שלי לפשר שיקריבו כל שקהל פשחיהן בשתי שעות. ועיין מה שכתבתי ריש פרק ה' * (דשוטה) ופרק שני דיבמות: [ומפרק ה' ריש שחטי שתי עם שלישי דיבמות]

עם שדרים נעשית לקבלה:]

תוספות חדשים

משנה ג

(פ') שחטי שתי עד שיזרק דם שחמיד ואם מכר כשר ע"כ נזכרים דף ל"ו מפרש למייני שאמר שם המני' תיכף ליש שהקהני עד שיזרק דם התמי' ולא קאמי עד שישחט ויזרק לבל אם לא שחט עדיין התמיד יזרוק דם הפסח לכשהל' והגמ"ס בחבורו העתיק המשנה כלשונה ולא ניחא כלום מזה: (טהורה"ש זצ"ל):

ד השוחט את הפסח על החמץ. עובר בלא תעשה. ר' יהודה אומר אף התמיד. ר' שמעון אומר הפסח בארבע עשר לשמו חייב. ושלא לשמו פטור ושאר כל הזבחים בין לשמן ובין שלא לשמן פטור. ובמועד לשמו פטור. ושלא לשמו חייב. ושאר כל הזבחים בין לשמן. ובין שלא לשמן חייב. חוץ מן החטאת ששחט שלא לשמה (א*): ה הפסח נשחט בשלש כיתות. שנאמר (שמות י"ב) ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל קהל. ועדה. וישראל. נכנסה כת הראשונה נתמלאה העזרה. נעלו דלתות העזרה. תקעו הריעו ותקעו. הכהנים עומדים שורות שורות ובידיהם בזיכי כסף ובזיכי זהב. שורה שכולה כסף כסף ושורה שכולה זהב זהב לא היו מעורבין ולא היו לבזיכין שוליים שמא יניחום ויקרש הדם:

ו שחט

ר"ע מברטנורה

ד השוחט את הפסח על החמץ. כלומר ובשעת שחיטה היה חמץ ברשות השוחט או אחד מבני חבורה אפי' לא היה החמץ בעזרה עובר בלא תעשה דלא תשחט על חמץ דם זבחי (שמות ל"ד) ואין הזבח נפסל: אף התמיד. של בין הערבים דערבי פסחים ששחטו על חמץ שהיה חמץ ברשות השוחט או המקריב עובר בלאו. דדרים זבחי המיוחד לי יהוא התמיד ואין הלכה כרבי יהודה: רבי שמעון אומר הפסח בי"ד. ששחטו על חמץ לשמו חייב משום לא תשחט על חמץ דפסח כבר הוא ושחיטה כראויה היא ושמה שחיטה: שלא לשמו פטור. דפסול הוא ושחיטה שאינה כראויה היא ולאו שמה שחיטה: ושאר כל הזבחים. ששחטו בי"ד אחר חצות על החמץ בין לשמן בין שלא לשמן פטור. ואע"פ שכשרים הן. כדתנן כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים וכו'. אע"פ כן פטור דכתי' זבחי (יט*). זבחי. שתי פעמי' לא תשחט על חמץ דם זבחי ולא תזבח על חמץ דם זבחי (שם כ"ג) ולמאי הלכתא פלגינהו רחמנא ולא כתב זבחיי בחד קרא. והכל במשמע בין פסח בין שאר זבחים. לומר לך בזמן דאיכא זבח דהיינו בי"ד דאיכא פסח לא מחייב אשאר זבחים ובזמן דליכא זבח כגון בתוך הפסח מחייב אשאר זבחים אם שחטן על חמץ: ובמועד. בתוך הפסח. אם לשמו שחטו לפסח על החמץ פטור מלא תשחט. דפסח שלא בזמנו לשמו פסול. והויא לה שחיטה שאינה ראויה: שלא לשמו. אלא לשם שלמים חייב. דלהכי קאי. והויא לה שחיטה ראויה. וחייב משום לא תשחט. בהדי לאו דלא יראה ולא ימצא: ושאר כל הזבחים. שנזבחו בתוך המועד על חמץ. בין לשמן. בין שלא לשמן. חייב. דקרא אשאר זבחים נמי אזהר: חוץ מן החטאת ששחטה שלא לשמה. דפסולה היא. משום דכתיב בשחיטת חטאת. היא. היא ולא הנשחטה שלא לשמה: ה הפסח נשחט בשלש כתות. [בין שהצבור מרובים] בין שהצבור מועטים. ויכולים כלן לשחוט בבת אחת. מלוה ליחלק לשלש כתות. זו אחר זו: שנאמר ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל. קהל. ועדה. וישראל. הרי שלש כתות: בזיכי. כסות גדולות לקבל בהם הדם. שורה שכלה כסף כסף. דהכי שפיר טפי: ולא היו לבזיכים שולים. רחבים היו ולמעלה ותחתיהם חדים כדי שלא יוכלו ליתנם על הקרקע. שמא יניחום הכהנים ליתנם על הקרקע. עד שיקבל דם אחר מאחת שהם מרובים וישכחום ויקרוש הדם ולא יהיה ראוי ליזרק: ו שחט

תוספות יום טוב

ד השוחט עיין בדברי יודא לקמן בסמוך: על החמץ. מ"ש הר"ב שהיה ברשות אחד מבני חבורה אמר קרא לא תשחט ולא ילין לא תשחוט על חמץ הכך דעבר עליה משום לא ילין גמרא. ומ"ש הר"ב דאפי' החמץ חוץ לעזרה. מפרש בגמרא דאע"ג דכתיב על חמץ לא בעינן על בסמוך ועיין משנה ה' פ"א דמכות ומה שאכתוב שם בס"ד. ומ"ש הר"ב דאין הזבח נפסל. בירושלמי מפרש דזבח קרייה רחמנא. כ"מ פ"א מהלכות קרבן פסח (ג*): רבי יהודה אומר אף התמיד פי' הר"ב שהיה החמץ ברשות השוחט או המקריב ר"ל זורק הדם או מקטיר האמורין דזריקת דם פירש"י דאתרבייא במכילתא מדם זבחי. ומקטיר ילפינן בש"ס מדקאמרי' לא תשחט ולא ילין אלא כל שישנו בעבודה שלהן באזהרת הלכה ישנו נמי באזהרת חמץ ולכ"ע ילפינן הכי וה"ל להר"ב לפרש כן בתנא קמא ומה שכתב הר"ב דדרים זבחי המיוחד לי. בש"ס. וצריך לומר דהכי יליף זבח זבחי כלומר זבח היינו פסח וכתיב נמי ביו"ד להביא התמיד. דהא ר"י אף התמיד קאמר ש"מ דלהוסיף בא: ושאר כל הזבחים. ש"מ דכתיב זבחי זבחי תרי זמני קרי ביה זבח זבחיי. פירש"י שקיל י' דחד מינייהו שדי אאידך וקרי ביה זבח דהיינו פסח וקרי ביה זבחיי לשאר זבחים: ובמועד וכו' שלא לשמו. פירש הר"ב אלא לשם שלמים חייב דלהכי קאי. כדפירש בפ"ק דזבחים דקי"ל פסח בשאר ימות השנה שלמים הוי וכל דינו כשלמי' וקשה דאפי' לשמו יהא חייב דהא שלמים ששחטן שלא לשמן דהיינו לשם פסח חייב ומוקים בש"ס דהכא כגון שהיו הבעלים טמאים מת ונדחין לפסח שני דסתמיה לשם פסח קאי. ועיין עוד מה שכתבתי שם בזבחים: חייב כתב הר"ב משום לא תשחט בהדי לאו דלא יראה וכ"כ רש"י. אבל ברייתא לא פירשו כן משום דלאו דלא יראה ליכא בי"ד דכל שבעה כתיב גבי לא יראה וכדמסיק המגיד בפ"ג מהלכות חמץ: ה בזיכי פירש הר"ב כסות. שכן תרגום כף אחת בזיכא חדא: ויקרש כתב הרמב"ם פירושו ויקפא ומגזרת קפאו תהומות (שמות ט"ו) ע"כ. ובאיוב י' י' וכגבינה תקפיאני ת"י והיך גובנין קרשא יתי:

י ושבל

תוספות חדשים

משנה ד

(א*) עיין בתוי"ט שלא הביא הברי' פילפול אלא על אותה משנה: (ג*) תוי"ט ד"ה על החמץ כו' בירושלמי מפרש דזבח קריי' רחמנ' כו' עכ"ל ותוספ' כתבו דהא לא שנה עליו הכתו' לעכב. וכתב המהרש"א והא דכתיב לא תשחט כו' לא תזבח כו' מוקמינן לעבור עליו בב' לאוין ע"כ: (ממוהרש"ח זצ"ל):

תוס' רע"ק

משנה ד

(בהרע"ב ד"ה ושאר כל הזבחים, פטור דכתי' זבחי) (יט*) ביומא דף כ"ט ע"א בתוס' ד"ה אלא וכו' הקשו דלמ"ל קרא להכי הא בלא"ה פטור דהקרבן פסול כיון דשחטו בזמן פסח פסול אחר התמיד של הערביי'. הוכיחו מזה דבדיעבד אף דעבר על העשה דעולה השלם. ומ"מ הקרבן לא מפסיל בכך עיי"ש. ולא הבנתי קושייתם דהא באמת זמן פסח מחצות ואילך ואם שחטו לפסח קודם תמיד כשר וממילא אם שחט אז לזבחים על החמץ פטור ולצרך קרא להכי להיכא דשחט שלמים בי"ד אחר חצות קודם התמיד. ול"ע:

ו שחט ישראל. אם יכלה שמשמיעה כשרים בזר בכל מקבלות: וקבל מכהן. הרי בזר שמקבלה ומילך מלוט כהונה: נותנו למחבו. שהרי כשרים הן עומדים: ומחבו למחבו. אם קמ"ל דבזוג עם הדרת מלך: וקבל המלא. מיד מכותן תחלה ולחי"ב מחזיר את הריקן לבל לאבא מחזיר את הריקן בריקן לא דמכי מוסיף לים הלי מיד בעי לקבולי דלין מעבירין על המלות: זריקה לחת. בזוך עלמו ולא מתכה בלבנע שלין לך קבלן שעשון לבנע לבא מעשת לבדם דכתיב בלבנעו: כנגד היסוד. בכוונת שבמזבח שהיסוד מתחילן. ווזק לזקיפתו של מזבח והוא כופל ליסוד ולפי שלין היסוד מקף את המזבח בלא את הלפון ולא המערב ולוכל בדרום לומה לחת ובמזבח לומה לחת כמו שמוסיף במקבת מדות לכך הולכך לומר נגד היסוד: **ז** קבלו את הדלב. כל הדלב כתוב (ג*): שם גמרו שבו. כשהיו ומחילים לשחוט. היו מחילים לקבות ושם היו הכהנים ומשך זמן שהיותן עד שגמרו ועדין היה לשחוט מוכיח וקורין שלים ושם קבו שלים ום דין לא גמרו שהיות הכהנים על לוחו הכת מוכין וקורין שלי' וכן כת שלים ושלימים: עד"פ שמעולם לא שלמו. שהכהנים היו היו לשים וזכיון: לא חגישו לחבתי. לחלו: **ח** שהכהנים היו מדימין את העזרה. ושהי שהיו מוכיס היו מדימין לותם בשעת שהלכת בעזרה וכשהן רולים להדיח פוקקים את נקב ילילתם ושמים פוסנין על גדותיו ומדימין כל העזרה [שהעזרה לבשה של שים היתה כולה] ולשר כך פותחין הנקב והמים יולילים: ודא התעבודות. שמועל על הבלבה ולין הלכה כרי יהודה: **ט** לוקבלות. ומשמיש שהשמשין כפופים למעלה: ובעמודים. שהיו קבועין בדית המעבדים בעזרה **עמודים** קטנים נקראים נקסים: חלקים. ומפולשת קליפתן: שהל

ו שחט ישראל וקבל הכהן. נותנו לחברו. וחברו לחברו. ומקבל את המלא. ומחזיר את הריקן. כהן הקרוב אצל המזבח. זורקו זריקה אחת כנגד היסוד: ז יצתה כת ראשונה ונכנסה כת שניה. יצתה שניה נכנסה שלישית. כמעשה הראשונה כך מעשה השניה והשלישית. קראו את ההלל. אם גמרו שנו. ואם שנו שלשו. אף על פי שלא שלשו מימידם. ר' יהודה אומר מימידם של כת שלישית לא * חגיע לאהבתי כי ישמע ה' מפני שעמה מועטין: ח כמעשהו בחול. כך מעשהו בשבת. אלא שהכהנים מדיחים את העזרה שלא ברצון חכמים. רבי יהודה אומר כום היה ממלא מדם התערובות. זרקו זריקה אחת על גבי המזבח ולא הודו לו חכמים: ט כיצד תולין ומפשיטין. אונקליות של ברזל היו קבועים בכתלים ובעמודים שבהן תולין ומפשיטין. וכל מי שאין לו מקום לתלות ולהפשיט. מקלות דקים חלקים היו שם ומניח על כתפו ועל כתף חברו ותולה ומפשיט. רבי אליעזר אומר

ארבעה

ו וקבל מכהן. לשון מכ"ג הדם בזוך ומשיים רש"י מלוא מעלה: **זריקה** אחת כנגד היסוד. פירשו הכ"ג בשמשים ע"ש: **ז קראו** את ההלל. נעשית כלאיתא בפרק בתרא בגמרא דף ק"ז כגיסים שבירים תקנו לשן ליעקהל שיהו לומרים לותו על כל פרק ופרק ועל כל לרה ולרה מלא תבא עליהן (ליעקב מעליה נקט) ולכשבאלים לומרים לותו על גאולתן:

(כלומר לכשבאלים):

אעפ"י שלא שלמו. לא גמרו

פעם שליים כשרש"י בפרק בתרא דקוכה. כמו שלתעתיקו בפ"ד שם במשנה ו': **ח אלא** שהכהנים וכו'. ס"ק כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת שהכהנים מדיחים את העזרה חלא שהיו חכמים. דלמו לבלון חכמים לא היו מדיחים ומלא שלא היה מעשהו בשבת כמו בחול כ"פ הרמב"ם: **שלא** בבלון חכמים. ומיקי בגמרא לשים בית חלא ומשום שבות ומשום לשחוטי גוזות. ולפ"ם שלא בבלון חכמים. דשבות ליכא שתירו שבות שלי' ליכ' לא שתירו (ג*). ושקשו בתוספות דשם בעזרה לא שייך לשחוטי גוזות שהיה לא ללפת לחבים. ותילו דבין בוזד לכוזד היו גוזות לחבל ל"ל שגזרו בעזרה לחו כבוד לעלמו *(כלומר שבות לשכחן בגמרא בפרק בתרא דעבודין בשמשה י"ב) דשם בעלמא כמי ליכא חלא שבות חלו דבריהם ז"ל. ועיין בשמשה ז' פרק ג' דבילה. לבל בפ"ח מהלכות שבת להרמב"ם כתוב דלין מדימין השקבע ולפי' היו לוקף בלבי' שלא יעשה כדרך שבות בחול. ויבא להשוות גוזות בזמן שבות עושה כן במקום שהיו לוקף ע"כ. והמגיד כתב שילא לו מפרק כיצד מעשה בתלמידו של רבי מליר שבבבס לחביו למוכן ויבקש להדיח לו בקבע ל"ל לין מדימין וכו' עד כלן. וזו שלחים יש לדחות דשלמא בקבע עושה בחול כשהיתין דשבן כשעשהו בחול וכו': **מדם** התעבודות **פיבם** שר"ב המועל על הבלבה ומפרש בגמרא שלא יפסיד דמו של לחד ומן ללחר שבתקבל בכלי הכשרים זריזין שם ובדולי עבדי קבלה בכלי שרת ולגב זריזותייהו ומשמע מלא זה מכשיהו ולי משום דם התולית שמועבד זו. שם בקבל רבי יהודה לין דם מבעל דם בשמשה ו' פרק מ' דזבחים:

ע סניף

תוספות חדשים

(פ*) בהר"ע ב ד' בבלו לת הבלל פ. הבלבה כתוב עכ"ל ומוסי' פשבו דלי בשופבת. שהלויים קובלים ההבל וכ"כ הרמב"ם בפ"ב מהלך פ"ו ה"ח לומר בין פזקובין ההבל של הבם עוכין לחבריהם בלבי הבי"ב שבים מפ"ח בהכתוב בבלין:

(ב*) ת"י ד"ה שלא בבלון כו' משום שבוש כו' עכ"ל. והא דלא גיתו בידם. משני שהיה להם בעה לשמוך לליהו שבבי בלא בבי. בתן לתין סילוק. בין שבוש לבבי. כו'. ולמי להבשבת דבלים ודומיו של בבי יבי וק"ל:

תוס' רע"ב משנה ח

(בתי"ב סוף ד"ה שלא ללמל בבלע עולם היתה) (ב*) בשמילת כתב"ם שמשמיעתי' שהי' עכוכה בשבת לב בב"ל ע"ג עלה לשבי' בריוק בשבבע מיתלב פיבם"י שם לע"ג דמבתן לשבת לשבי' שוא ע"י מיתלב בשבבע לשב.

ולשב"ד דגם תוס' ס"ל הבי ללא יתלבו על סוגי' עכוכה. וקושי' תוס' דשבות ל"ם לשוי גוזות היה לומר דם"ד לשוקמי מתני' בב"ל דמבתן שוי מלבה לשוכיתי' דלבו לבבן דשוי בב שבות שבבע ע"ז בשבה לשב מ"ש בין ד"ה מכוך ליכא לשיכוך לשוכיתי' דשב ליכא לשיי גוזות ולין לשוך בב

מבדיל למתלין בשבבע לשב. ולשמיין בשום יבלה להדיח בלא שבשו בלל על המשבבע לבבן בב לש"ד. ובמשבה"ש בפ"י לשבת בשב בבבביבה עם בלא שבשו לשבבן. ולשמ"ש ביש בפ"ב בשות לשוך גם במכוך. ולא בבשם משמ"ש לשום' ושבמב"ם משולשים בזה. בבלע"ד בשוב:

שמ"ש אשבליות (בראשת השבבע).

ארבעה עשר שחל להיות בשבת. מניח ידו על כתף חברו. ויד חברו על כתפו ותולה ומפשיט: י קרעו והוציא אימוריו. נתנו במגים. והקטירן על גבי המזבח. יצתה כת הראשונה וישבה לה בהר הבית. שניה בחיל. והשלישית במקומה עומדת (כא*). חשיכה יצאו וצלו את פסחיהן:

פרק ו אלו דברים בפסח דוחין את השבת. שחיטתו. וזריקת דמו. ומיחוי קרביו. והקטר חלביו. אבל צלייתו והדחת קרביו. אינן דוחין את השבת. הרכבתו והבאתו מחוץ לתחום. וחתיכת יבלתו. אין דוחין את השבת. רבי

שחל להיות בשבת ואין יכול לטלטל המקלות: ידו על כתף חברו. ותולה אותה בגידי ארכובותיו בזרועו. ואין הלכה כר"א שמותר לטלטל אותן המקלות דאין שבות במקדש: י אמוריו. החלבים הקרבים על גבי המזבח: במגים בקנר'. תרגום קערותיו מגיסוהי: ישבה לה בהר הבית. בשבת קאמר שאין יכולין להוליך פסחיהן: בחיל. בין הסורג לחומת העזרה של נשים בתחלת עליית הבית: חשיכה יצאו וצלו את פסחיהן. שאין צליית הפסח דוחה את השבת:

פרק ו אלו דברים בפסח דוחין את השבת. פסח דוחה את השבת דכאמר מועדו בפסח (במדבר ט') ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו. וכאמר מועדו בתמיד (שם כ"ח) תשמרו להקריב לי במועדו. מה מועדו האמור בתמיד דוחה את השבת שנאמר (שם) עולת שבת בשבתו על עולת התמיד. אף מועדו האמור בפסח דוחה את השב' (כב*): שחיטתו וזריקת דמו. א"א לעשותן בלילה דכתיב (ויקרא ז') ביום צוותו להקריב ביום ולא בלילה: ומחוי. קנוח כמו אכלה ומחתה פיה (משלי ל') מחוי קרביו דוחין את השבת שלא יסריחו: צלייתו והדחת קרביו אין דוחין. דאפשר משתחשך: הרכבתו. על כתפו להביאו דרך רה"ר לעזרה. אע"פ שאין בו אלא אסור שבות שהחי נושא את עצמו (כג*): אין דוחה. דה"ל למעבדה מאתמול וכן הבאתו מחוץ לתחום וחתיכת יבלתו של קרבן פסח להסיר מומו אע"פ שאין בו אלא אסור שבות שחותכה בשיניו או בידו אינן דוחים. והא דתנן בפ' ערובין חותכין יבלת במקדש. ההיא ביבשה דמפרך פרכה. ומתניתין דהכא בלחה. ואעפ"כ כשחותכה בשיניו או בידו כלאחר יד הוא. ואפילו הכי אסור בלחה דהוה ליה למעבדה מאתמול:

רבי

ט מניח ידו על כתף חברו. פי' לאוצן מניח יד שמאלו על כתף ימין חברו. ויד שמעון השמאלית מניח על כתפו הימנית ונמלא שהניהם יכולים להפשיט כל אחד ביד ימינו. והא דרבי אליעזר אסר במקלות לאו משום דאית ליה שבות במקדש. דאם כן לפלוג בכולהו שבות דבמקדש. אלא כדמסיק בגמרא פרק י"ז דשבת דף קכ"ד דבהאי שבות סבירא ליה דאסרו אף במקדש הואיל ואפשר בלאו הכי:

י והוציא אמוריו. פירש הר"ב חלביו. ונקראו אימורין שאלו הן הן הדברים האמורים בתורה להקטירן. כן פירש הרמב"ם בהקדמתו לסדר קדשים וכיולא בזה אמורי הרגלים במשנה ז' פרק ה' דסוכ'. והר"ב שכתב חלביו ר"ל ושעמהן. ובפסח כאמר האליה והכליות ויותרת הכבד ומלבד חלב שעל הקרב וחלב הכליות. וה"כ בר"פ דלקמן תנן והקטר חלביו. ור"ל ודעמהן:

נתנו במגים והקטירן. ומפרש בגמרא אימא להקטירן. דהרי הפשט כשרה בזר כדפי' הר"ב בספ"ב דיומא כמלא שהמפשיט זר הוא דלמה לו לכהן להפשיט פסחי הזרי'. והילך תני והקטירן דמשמע המפשיט הוא המקטיר:

ישבה לה בהר הבית. פירש הר"ב שאין יכולין להוליך פסחיהן. עיין מ"ש במשנה ט' פרק בתרא דערובין טעמה למה לא ערבו ועיין ר"פ דלקמן:

פרק ו דוחים את השבת. פירש הר"ב דכאמר מועדו בפסח ויעשו בני ישראל וגו'. עיין במסכה דלקמן: וזריקת דמו. כתבו התוספות דתני אגב שחיטתו דהא זריק' משום מאי תהא אסורה וכתבו עוד דלא אלטריך למתני והפשטו משום דהוי בכלל הקטר חלביו דאיכו יכול להוליאם אלא על ידי הפשט עד החזה משום כיון ואה"כ מפשיט חתיכות קטנות דאין בהן שיעור עיר כדאיתא בפרק כל כתבי דף קי"ז ושם כתבו עוד דלרבנן דפליגי אר"י בנו של ר"י בן ברוקא מותר להפשיט לגמרי שלא תהא מוסרכת כנבילה והא דלא חשיב ליה הכא גבי דחיית שבת י"ל דבפלוגתא לא קא מיירי. והא דמיירי בפלוגתא דר"א ור"ע דמשה"א ילפינן דהזאה אינה דוחה שבת להכי קתני לה. וכתירוץ האחרון נראה דעת הרמב"ם בפרק א' מהלכות קרבן פסח שכתב דמפשיטין את כולו. ולא חילק בי"ד שחל להיות בשבת. והכ"מ לא העיר בזה ואחשוב שלא זכר להא דכל כתבי. ותדע דמייתי פלוגתא דרבי ישמעאל ורבנן מן התוספתא: והקטר חלביו. בגמרא תניא אר"ש בא וראה כמה חביבה מלוה בשעתה. שהרי אברים ופדרים כל הלילה ופירש"י כדכתיב (ויקרא ו') על מוקדה על המזבח כל הלילה (ועיין ברים ברכות) ואין ממתינין להם עד שתחשך. ע"כ. וטעמא דמקדימין שהרי דחתה שחיטה את השבת. כדאיתא בסוף פרק ו' דמנחות בגמרא דף ע"ב ע"ב. והיינו טעמא שהולרך הר"ב לפרש גבי שחיטה שא"א לעשות וכו' דאי לאו הכי קרא לא דחינן לשבת כלל:

הרכבתו על כתפו. פירש הר"ב להביאו דרך רשות הרבים לעזרה וכ"כ רש"י ומשמע מלשונם דירושלים רשות הרבים היא. דאל"כ ה"ל למימר. להביאו דרך רה"ר לירושלים. ועוד דלא הוו לריכי לטעמא דחי נושא את עלמו. ובמשנה ט' פרק בתרא דערובין פירש הר"ב דירושלים כרמלית היא. ורלאיתי בתוספות דף ס"ו בד"ה תוחב לו בלמרו שכתבו דבגמרא במעתין משמע דים ליקור רה"ר בירושלים. ופירשו דהכא לאחר שנפרלו בה פרלות וכה"ג מפר' בפרק

תוס' רע"ק

משנה י

(והשלישי' במקומ' עומדת) (כא*) רמז בז' דגבי הראשונה נקט וישבה לה בהר הבית ועלה קאמר שניה בחיל. אבל השלישי' ששי' במקומ' לא הי' ישיבה אלא עמידה דאין ישיבה בעזרה אלא למלכי ב"ד גלבד עיין בירושלמי פ"ז דסוטה סוף הלכה ז':

פרק ו

משנה א

(בהרע"ב ד"ה אלו דברי'. האמור בפסח דוחה את השבת) (כב*) יאף היכי דרוב הליבור זבין יחידים עושי' את הפסח מ"מ דחי שבת ולא אמרי' דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה בתמיד כל ישראל אף כאן כל ישראל אלא כיון דגמרינן בגז"ש מתמיד הכי גמרי' מה להלן בתמיד במועדו ואפי' בשבי' ואינו בטל בשביל שהוא שבת אף פסח לא יתבטל בשבת ואם היו כל ישראל זבין חוץ מאדם אחד או שנים ושל מ"מ בשבי' אי אמרת דחי שבת ביחיד הוא בטל לגמרי. תוס' יומא דף נ"א ע"א ד"ה דוחה וכו':

שם בהרע"ב ד"ה הרכבתו. שהחי נושא את עצמו) (כג*) עיין בהרע"ב לעיל פ"ד מ"ג ובתי"ט שם ול"ע. והרמב"ם בפי' כתב דהרכבתו אית לאורייתא וכן

נראה מוכח לפתוח לרע"ק דסבר תסומי' דאורייתא וכ"ש פ"ל דססומי' דרבנן וגם פי סוסה פלוני סטילו בסוס כבך אפילו לסיקן פס כולס סללו עפרי פטס לפי

המגיה מגיס (שיסעל)

ר"ח לומר דומין. דקסבר מכשירי מלוג דומיס לח הקטח בשבת ומוקמת קטח: ב שחיטה סהיל. לקוטיס במולין בשבת ומוקס לילוך מלאכה גמורה לעט"י כן דוחה לח הקטח בשבת. אלו קטס ומוס קבות לא ידעו. בתמיה: יום טוב יוכיח. שהתירו בו שחיטה ובקול שהוא מלאכה ומותרין להדיוט ולקבל בו להניח דבר ממון לתחום ולאכלו סוליל והיה לפסך לו ולתמוה. ולף על גב דתמוהין מדלקבן: מה לחי לבות למלוה. לאכילת הדיוט לבות הוא ולוכך גבוה מלוה היל ולס העמידו חכמים לילוך קבות שלהן בתקום לבות. יעמידוהו סס בתקום מלוה. וכדי יהושע שבר כל בתחת י"ע מלוה היל. ולפי' הכי ליכו דוחה קבות: הזאה תוכיח שהיא מצוה והיא משום שבות. ואינה דוחה את השבת. אף אתה אל תתמה על אלו. שאף על פי שהן מצוה. והן משום שבות. לא ידחו את השבת. אמר לור' אליעזר ועליה אני דן. ומה אם שחיטה שהיא משום מלאכה דוחה את השבת. הזאה שהיא משום שבות אינו דין שדוחה את השבת. אמר לו ר' עקיבא או הלוף (כו"*). מה אם הזאה שהיא משום שבות אינה דוחה את השבת שחיטה שהיא משום מלאכה אינו דין שלא תדחה את השבת. אמר לור' אליעזר עקיבא עגמות מה שכתוב בתורה. בין הערבים במועדו

רבי אליעזר אומר דוחין: ב אמר רבי אליעזר והלא דין הוא. מה אם שחיטה שהיא משום מלאכה דוחה את השבת. אלו שהן משום שבות לא ידחו את השבת. אמר לור' יהושע יום טוב יוכיח שהתירו בו משום מלאכה ואסור בו משום שבות. אמר לור' אליעזר מה זה יהושע. מה ראיה רשות למצוה. השיב ר' עקיבא ואמר הזאה תוכיח שהיא מצוה והיא משום שבות. ואינה דוחה את השבת. אף אתה אל תתמה על אלו. שאף על פי שהן מצוה. והן משום שבות. לא ידחו את השבת. אמר לור' אליעזר ועליה אני דן. ומה אם שחיטה שהיא משום מלאכה דוחה את השבת. הזאה שהיא משום שבות אינו דין שדוחה את השבת. אמר לו ר' עקיבא או הלוף (כו"*). מה אם הזאה שהיא משום שבות אינה דוחה את השבת שחיטה שהיא משום מלאכה אינו דין שלא תדחה את השבת. אמר לור' אליעזר עקיבא עגמות מה שכתוב בתורה.

בין הערבים במועדו

תוס' רע"ק משנה ב

(לומר לו רע"ק לא מלוף (כד*) מסקי' בגמ"י דל"ל תגמרי לרע"ק דהזה' לילף דוחה בשבת אלא דגמרי' מתעקר לי' ובא רע"ק לאלכוכי לי' [לפיכך לן ק"ו זה לפנין כלי שיהיה אלו לנו אלא שבת זה ללמוד שמיט' מהזה' מכלל דהזה' שבת לי' דלא דמ' מתוך כך יזכור מה שלמד לו] ופא דלי' לומר לו להדיא. אבל לאו אורחא לרבעא ולא לדמות לל"ל הזאה לילי דוחה משום שאף יעבילכו ד"ל בכה"ג אף לל"ל מכשירי דמי בשבת מ"מ ההעברה ד"ל בכה"ג לא דמי דל"ל אבל אוקמא ואוקמא אורחא דמילתא. ועיין תוס' יבמות ד' מ. שחיל שביעי שלו בע"פ ופ' ג"כ לכילת פסחים לא מעבכא ל"כ לין לוכך להזאה ולא מקרי נשחט שלא לאכלו כיון דמשני מזי תקוני הוא דלא מתקן:

שבת זה ללמוד שמיט' מהזה' מכלל דהזה' שבת לי' דלא דמ' מתוך כך יזכור מה שלמד לו] ופא דלי' לומר לו להדיא. אבל לאו אורחא לרבעא ולא לדמות לל"ל הזאה לילי דוחה משום שאף יעבילכו ד"ל בכה"ג אף לל"ל מכשירי דמי בשבת מ"מ ההעברה ד"ל בכה"ג לא דמי דל"ל אבל אוקמא ואוקמא אורחא דמילתא. ועיין תוס' יבמות ד' מ. שחיל שביעי שלו בע"פ ופ' ג"כ לכילת פסחים לא מעבכא ל"כ לין לוכך להזאה ולא מקרי נשחט שלא לאכלו כיון דמשני מזי תקוני הוא דלא מתקן:

יעבדו סיסיו כדמיס. כ"כ התוספות פרק מ' דף כ' ע"ב ותיומה דומה שלמה היתה זאת בסס. דוקאי לי לפסך להס לאכול קודס הזיה ועבילה ואס כן יז ויעבדו קודס לכן ולמה יאמרו. ודוחק לומר דמעבוד יום לא היו יכולים ואחר כך יהיו יכולין. ואין קפק אללי שמפני כן הלך לו הלאצ"ל לפרש דהאוה ומעמה הכי הוי שאמרו וזרקו עליהס קודס עבילה והזיה. ואמלו אס יעלה להס והוסבו שכדאמו כדכתב בהגהותיו פרק ו' ומק"פ. וכתב עליו כפף ומכה וז"ל דבר תיומה למה לא שחלו קודס ומעמה. וכי בתר דעבדין מתוללכין. ועוד למה נדמו. הוס ליה למימר סיזו ויעבדו ויאמרו פסח אחר. ועוד כתיב (במדבר ט') למה נגרע לבלתי הקריב לת קרבן ה' ואס כדבריו כבר הקריבו לת קרבן ה' ולא היתה השחלה אלא אס יעלה להס שכבר הקריבו קודס הזיה יעבילה. ודוחק לפרש דלבלתי הקריב היינו סיעלה וכו'. ועוד ומי קאמרי אחאו עומלי' והיו יכולים ליעשר בעבילה והזיה עכ"ל. ולקמן בפרק ה' ומכה ה' מזר גו הכ"ג ופ' כדעת הכומב"ס דאס חל שביעי שלו בחרבעה עשר עבד הפסח דאפי' הוזה ועבד כאחה מסוס גזירה הכתוב כלקמן שם. ובאה כ"ע מודו והכא בשביעי שחל להיות בשבת י"ג בניסן שביקה ליה לר"ע דאס"ה אין מזין עליו והעשס כתב בשבועו פרק ו' שהעמידו דבריהס בככה ומפי שביוס שחוא לקול בהזיה ומסוס שבות אינו זמן הקבן שחייבין עליו ככה לפיכך העמידו דבריהס במקומס לעט"י שהדבר גורס לעתיד לבא לעמוד במקום ככה ע"כ. ומיהו בגמרא הביא ר"ע ואומר הזאת עמא מת תוכיח שחל להיות בשבת ובערב הפסח שהיא אלוה והיא ומסוס שבות ואינו דוחה את השבת. ומסוס דומיה מהזאה עמא מת בערב פסח הסיגו. ולכיך לומר דבע"פ דקאמר לאו דוקא אלא לפי שהולכך לפרש שהוכיח מהזאה דפסח ולאחוקי מהזאה דתרומה לה"ק ובערב הפסח כלומר שיהא ומסוס פסח ולא מסוס תרומה אבל לאו דוקא בערב פסח עלמו אלא לגורך ע"פ קאמר. ה"ל ערב הפסח דסכא. ערב של יום שמקריבין בו הפסח. ומיהו ב ר"ג שחוא ערב ל"ל שבו שוחטין הפסח. וכיון דזה הכתוב בפרשת ומקני ממחרת הפסח ילאו בני ישראל וגו' שפיוסו

במועדו. בין בחול. בין בשבת. אמר לו רבי הבא לי מועד לאלו. כמועד לשחיטה. כלל אמר רבי עקיבא כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת. שחיטה שאי אפשר לעשותה מערב שבת דוחה את השבת: ג אימתי מביא חגיגה עמו. בזמן שהוא בא בחול בטהרה ובמועט. ובזמן שהוא בא בשבת במרובה ובטומא'. אין מביאין עמו חגיגה: ד חגיגה היתה באה מן הצאן. מן הבקר. מן הכבשים. ומן העזים. מן הזכרים. ומן הנקבות. ונאכלת לשני ימים ולילה. * אחד: ה הפסח ששחטו שלא לשמו בשבת (כה*). חייב עליו חטאת. ושאר כל הזבחים ששחטן לשם פסח. אם אינן ראויין חייב. ואם ראויין הן. ר' אליעזר מחייב חטאת. ורבי יהושע פוטר. אמר ר' אליעזר מה אם הפסח שהוא מותר לשמו. כששינה את שמו חייב. זבחים שהן אסורים לשמן. כששינה את שמן. אינו דין שיהא חייב. אמר לו ר' יהושע לא. אם אמרת בפסח ששינהו לדבר איסור. תאמר בזבחים ששינן לדבר המותר. אמר לו ר' אליעזר אימורי צבור יוכיחו שהן מותרין לשמו. והשוחט לשמן חייב. אמר לו ר' יהושע לא. אם אמרת באימורי צבור שיש להן קצבה. תאמר

ר"ע מברטנורה

במועדו. ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו (במדבר ט): הבא לי מועד לאלו. שיהא להם זמן קבוע כמו שקבע לשחיטה. הילכך כיון שלא קבע להם זמן ומצי למעבד מאתמול לא דחיא והזאה נמי כמו מגופיה דפסח היא ולא כתיב ביה במועדו. והלכה כר"ע: ג אימתי מביאין עמו חגיגה. עם הפסח בי"ד בניסן: בזמן שהוא בחול ובטהרה. דאע"ג דפסח דחי שבת וטומאה. חגיגה לא דחיא שבת: ובמועט. שהיה פסח מועט לאכילת בני חבורה. ואוכלין החגיגה תחלה כדי שיהיה הפסח נאכל על השובע: במרובה. שהיתה החבורה מועטת ודי להן בפסח לבדו: ובטומאה. שרוב צבור טמאין אין מביאין עמו חגיגה שחגיגת יום י"ד רשות היא ולא חובה: ד ומן הבקר. מה שאין כן בפסח שאינו בא לא מן הבקר ולא מן הנקבות. ה הפסח ששחטו שלא לשמו בי"ד שחל להיות בשבת ושבור. כשם שמותר לשמו. כך מותר שלא לשמו. חייב חטאת שחלל שבת בשוגג: ואם אינן ראוין לפסח. כגון עגל או איל בן שתי שנים או נקבה חייב עליו חטאת אם נתעלמה ממנו שבת או שבור שמותר לשחוט זבחים אחרים לשם פסח בשבת. דהאי לאו טועה בדבר מצוה דהכל יודעים שאין זה כשר לפסח: ואם ראוין הן. כגון שה בן שנה של שלמים ששחטו לשם פסח דמתוך שהוא טרוד ובהול לשחוט פסחו טעה בדבר זה ולא זכר שהקדישו לזבח אחר: ר"א מחייב חטאת. אף על פי שטעה בדבר מצוה: ור"י פוטר. דקסבר טועה בדבר מצוה ועשה מצוה (בו*) כל דהוא פטור מחיוב חטאת שבה וזה עשה מצוה שהקריב קרבן. דכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרי' ואף הנשחטי' לשם פסח מכשיר להו ר"י בפרק תמיד נשחט: מה אם פסח שמותר לשוחטו בשבת לשמו. שנה את שמו הודית מיהא. דחייב חטאת כדקתני לעיל: ששינהו לדבר האסור. ששחטו לשם קרבנות אחרים שאסורים לשחטן בשבת: אימורי צבור. קרבנות האמורי' בצבור בשבת. כגון תמידי' ומוספין יוכיחו שמותרים לשחטן לשמן. והשוחט שאר זבחים לשמן בשבת חייב: שיש להם קצבה. שאינו רואה אחרי' עסוקין בשחיטתו וכיון שנשחט התמיד יודע הוא שאין צריך לשחוט עוד. הילכך אין זה טועה אלא שוגג. דלא הי'

תוספות יום טוב

ממחרת יום הקרבת הפסח:

במועדו לשון הר"ב ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו וכן לשון רש"י. ואין ספק דלא גרסינן במשנה בין הערבי' במועדו והכי כתיבי קראי ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו בארבעה עשר יום בחדש הזה בין הערבים תעשו אותו במועדו. ומצאתי בספרי דובמועדו קמא יליף בגזירה שוה מתמיד דדחי שבת כדפירש הר"ב ר"פ ובמועדו בתרא יליף דדוחה את הטומאה לכך נראה דלא גרסינן בין הערבים במשנה:

כל מלאכה וכו'. וכן פרק י"ט דשבת ובפרק י"א דמנחות ועיין במשנה א' פ' בתרא דר"ה:

ג **בחול** ובטהרה. ז"ש הר"ב חגיגה לא דחיא שב'. לשון רש"י הוא. ואפשר דלהכי לא נקטי נמי וטומאה דלא איתי למטעי דתרווייהו כי הדדי הוא דלא דחיא. להכי לא נקטי אלא חדא וה"ה לאידך:

ובמועט כתב הר"ב ואוכלין החגיגה תחלה כדי שיהיה הפסח נאכל על השובע ומסיי' רש"י ותחשב להן אכילה ועיין במשנה א' פרק בתרא:

במרובה ובטומאה. לא ידענא מאי שני סדריה דרישא:

ד **ולילה** אחד. הכי גרסינן בירושלמי. וכן בספרים לקמן משנה ז' פרק המשני דזבחים. וכבר כתבתי בזה במשנה ה' פ"ג דברכות:

ה **שחטו** שלא לשמו חייב. ואם תאמר למאי דמסקינן בריש פרק י"ד דשבת דמוצא היינו חייב אלא בצריך לגופה דאי לאו הכי מקלקל הוא והכי נמי הרי מקלקל הוא. ובגמרא פריך לה במשנה דלקמן אשחטו שלא לאוכליו מאי תיקן ומשני אם עלו לא ירדו ופריך שחטו ונמצא טריפה בסתר פטור. הא בגלוי חייב מה תיקן. תיקן להוציא מידי נבילה. ותימה דלא פריך לה ברישא (בז*):

אם אמרת באימורי צבור שיש להן קצבה. בגמרא פריך לה והרי תינוקות דמשנה ד' פרק י"ט דשבת דיש להן קצבה ופוטר ר' יהושע. ומשני דהכא כגון שקדם ושחטינהו לאימורי צבור ברישא. והתם נמי אי קדם ומל של שבת בע"ש (בח*). מודה ר"י דחייב. וכבר כתבתי זה בריש מסכת שבת בפ"ד:

ו חייב

תוס' רע"א

משנה ה

(שלא לשמו בשבת) (כה*) מוקמי' בגמ' דמיירי בעוקר. אבל בטועה דסבר שהוא שלמים כשר הפסח דעקירה בטעות לא"ש עקירה. וסיפא דשאר כל הזבחים ששחטן לשם פסח מיירי בטועה דס' שהו' כשה. אבל בעוק' לא מקרי טעה בדבר מצוה. ולפ"ז תמוהי' דברי הר"ב [וכן כתב רש"י] במ"ש ואם אינן ראוין וכו' או שבור שמותר לשחוט זבחים אחרים לשם פסח בשבת הא מיירי בטועי' והנ"ל להר"ב ורש"י לפרש בפשוטו דהוא שוגג דטעה וסבור דשבת הוא וכמ"ש הר"ב ורש"י באמת אח"כ ואם ראוין כו' ולא זכר שהקדישו לזבח אחר:

(בהר"ב ד"ה ור"י פוטר כו' טעה בדבר מצוה ועשה מצוה כו') (כו*) והא דלא מחלק ר"י דבפסח ששינה את שמו חייב דלא עשה מצוה אבל בזבחים ששינה את שמן עשה מצוה. היינו דלדבריו דר"א קאמר דס"ל לבדיא בזבחים דף י"א דבשוחט זבחי' אחרים לשם פסח פסול. תוס'. וזהו אם אמרי' עקירה בטעות שמה עקירה אבל למה דקיימי' דל"ש עקירה א"כ סיפא דמיירי בטועה הוי שלמים וגם לר"א עשה מצוה וצ"ע ועיין מהרש"ל:

(שם בתוי"ט ד"ה שחטו, ותימה דלא פריך לה ברישא) (בז*) כך הקשה מהרש"ל עיי"ש: (שם בתוי"ט ד"ה אם אמרת. אי קדם ומל של שבת בע"ש (בח*) יותר הו"ל למנקט דאף אם קדם ומל של שבת בשבת דג"כ חייב כמו הכא דקדם ושחט לאימורי צבור ברישא:

תאמר בפסח שאין לו קצבה. ר' מאיר אומר אף השוחט לשם אמורי צבור פטור: **ו שחטו שלא לאוכליו ושלא למנויו. לערלין ולטמאין, חייב. לאוכליו ושלא לאוכליו, למנויו ושלא למנויו, למולין ולערלים***יכו' **לטהורים ולטמאים. פטור. שחטו ונמצא בעל מום חייב** (ל*). **שחטו ונמצא טריפה בסתר פטור. שחטו וגודע שמשכו הבעלים את ידם. או שמתו. או שנטמאו פטור. מפני ששחט ברשות:**

פרק ז כיצד צולין את הפסח. מביאין שפוד של רמון תוחבו מתוך פיו עד בית נקבתו. ונותן את כרעיו ואת בני מעיו לתוכו. דברי רבי יוסי הגלילי. ר' עקיבא אומר כמין בשול הוא זה. אלא תולין חוצה לו: ב אין צולין את הפסח לא על השפוד. ולא על האסכלא. אמר רבי צדוק מעשה ברבן גמליאל שאמר לטבי עבדו צא וצלה לנו את הפסח על האסכלא. נגע בחרסו של תנור יקלוף את מקומו. נטף מרוטבו על החרס וחזר עליו. יטול את מקומו. נטף מרוטבו על הסולת. יקמוץ את מקומו: ג סכו בשמן תרומה אם חבורת כהנים יאכלו. אם ישראל. אם חי הוא ידיחנו. ואם צלי הוא. יקלוף את החיצון. סכו בשמן של מעשר שני לא יעשנו דמים על בני חבורה.

ו חייב עיין בתוספתא לענין מה שכתבתי שם בס"ד:

פרק ז שפוד

דחס מקלתו חס כלו. מקיים רס"י שהביאני מתחמם על ידי קלתו החילון:

תוחבו מתוך פיו. לורי"ו מס"ס תוחבו דרך פיו. לפי שמתוך הגס שבשפוד למעלה כדי שלא יפול הבשר ולז הוא ביח השמיטה למעלה וקדייב למעלה דרך שם. תוספות.

*ועיין לקמן בשמוך:

* **אלא** תולין חולה לו. פי' הר"ב תוחבין בשפוד למעלה מפיו של עלה. וכן לשון רס"י. ובבריית' בקוגיא תני ר' עקיבין קולקו גדי מקולס ופי' רס"י [מקולס לשון כופנע] כחפ' דמתרגמינן קולקס דכחפה. דס"ל תולין למעלה מלחמו וכללין ככופנע כחפה על רחס גבוה. עד כאן. ול"ל שהס מקופנים וכרוכים בענין שלה יפלו מעל הרחס שהרי לדברי החוס' שכתבתי לעיל פי הטולה למעה. ומיהו הר"ב וכס"י עלמס לה פירשו כן בס"ד דצילה מעכה ז' ע"ש:

ב וצלה לנו חת הבשר על האסכלא. מקיים רס"י בגמרא מכוקצת. ופירש רס"י עשויים כבריחים כעין שלנו ויש חלל גדול בין בריח לבריח וכותן הבשר לתחבו וכל העלה בלה בחויר שבין שני בריחים שלהן כוגע בגחלת ע"כ. ומיהו הבשר דכתב ר"ל על האון **יטול** חת מקומו. פירש הר"ב דהאון בלוע בו. ואם תאמר בגע בחרסו של תנור מאי קאמר סגי ליה בקלים' הלה הרוגע שיש בחותו כדי קלים' כלוע בבשר עד כדי שיעור חת מקומו. ותירה לאוקמי שבשין דוגע כי הס ועשו ועשו דוגע ליכו חוקר כ"ב כדלקמן גבי סיכה. תוספו': **יקמוץ** חת מקומו. כתב הר"ב ויקרוץ חותו קומץ כו'. כן כתב רס"י ואין ל"ל [גבי] קליפה ובעילה שהן בהן תעבודות חולין והרמב"ם בחבורו ברק מ' ומהלכות קרבן בשח לח הזכיר כלום בקליפה ובעילה. ובקמילה כתב ויקליבו. ועיין לקמן מסכה י"ב:

ג ידיחנו. ויבגד. רמב"ם ברק מ' ומהלכות קרבן בשח: **יקלוף.** ול"ת ומאי שנח שכח מרוגע לבעיל דיעול מקומו. ובגמרא שהני סיכה דמשמו בעלמא הוא לעבידי: שהן

תוספות חדשים

משנה ו

(ל*) **שחטו ו.** מלח בעל מום סייב. ובגמרא מאי מקן סיקן בדוקין שבעין ולליע' דכ"ע דאמר אם עלו לא ירדו: עוד אם ומלח עייפ בשבת מעבר הא בגלוי סייב מאי סיקן סיקון להוליך מידי נכילה:

תוס' רע"ק

משנה ו

(בסרע"ב ד"ה שמשכו שעבר אחוס הוא) (בט*) ובתוספות הוכיחו מבוגיין דלהן הטעם משום לחוס הוא אלא משום בשבר מלוה. ולפ אלא עשה מלוה ל"ל לכולה מדברי ר"מ היה דס"ל להדיח בתיבוך לפ אלא עשה מלוה עשו:

פרק ז

משנה ב

(בסרע"ב ד"ה כרוך ובסולת רוחמת) (ל*) גם מקולס גבי נתן מרוטבו על האדם הו"ל לאדם למייבי בשבר כוחם כדאמרינן להדיח בבוגיין. והייבו דבגמרא מקשה מה בסולת חו חר בשר לוגע בחרסו של תנור ניחא לקוני קח מיק לוקמי כגון שבשר יכל עד קרקער בכלי ומפי גוחי ובסולת נזל לחוכה. ורבי עילאי. וי"ל לבעון על בסולת לח מפני כן לרו"ל לחתני בחוך בסולי לי נחי י"ל ורוח עיקר לר"ח מקרי בסולת חחלה כיון

לשון מקומו וכרוכה נכנס לגבולו הוא נוהג ומיקר ובשר מחייבת בשוחט לשחת חניח כוחבי לבעוחל ומייחי שחי בריחות שלא לחניח חס כרי חס לחוך לוגן מדים יחניח לידך בשר כוחם שנכנל לחוך שלב כי חס לחך לוגן מדים וחמשו בחוכי לעם לי להניח לידך בריחתך ולמ"ש ניחא לשלו שניח רק בריחתך קמייחת הייחי לומר דמייבי בב' שחיכות ומדיין בשחיבה שנכנל לבשר לא בבולת לו מקום קל"ל לחקרי חחלה כיון דבקופנה ע לזה מניח לידך לבשמועינן לפ בכ"ג מקרי ספחיפה מילחי

שאין פודין מעשר שני בירושלים: ד חמשה דברים באין בטומאה, ואינן נאכלין בטומאה. העומר, ושתי הלחם, ולחם הפנים, וזבחי שלמי צבור, ושעירי ראשי חדשים. חפסח שבא בטומאה, נאכל בטומאה, שלא בא מתחלתו אלא לאכילה: ה נטמא הבשר, והחלב קיים, אינו זורק את הדם, נטמא החלב, והבשר קיים, זורק את הד, ובמוקדשין אינו כן, אלא אף על פי שנטמא הבשר והחלב קיים (לב*), זורק את הדם: נטמא קהל או רובו, או שהיו הכהנים טמאים וחקהל טהורים, יעשה

שאין פודין מעשר שני בירושלים. פירש הר"ב מוכרין וכו' דכתיב וכתת בכסף וגו' והלכת אל המקום. וכן כתב רש"י. דכי יבדה ממך הדרך וכתת בכסף. כתיב לעיל מסך קרא. והקשו בתוספות דהא קרא בפדיון מיירי שמוליכו מקדושתו ומהלנו על דבר אחר אבל הכא אפי' לאכלו בקדושתו כדפירש בקונטרס גופיה. והכי ממעט ליפתח דמוכרין מדלא קתני מהלנין. וי"מ שפרש שכתוב בהן שאין פודין. אבל רש"י כתב שאין מוכרין (וכ"ה הר"ב שפירש פודין מוכרין) ומלשון רש"י דצירופלים גזרו מדבבן מכירה לעניי פדייה לאקור מן המוכה. ולקמ"ש כלשה דלא לקרו מכירי אלא מקום דזיון מלוה כדתנן בריש מקבת ע"ש שאין מוכרין לחותו וכו'. עכ"ל. והתם פירש הר"ב טעמא דר"ל ומעשר שני ממון גבוה. והר"ם פירש שם דמתניתין דהכא כמי שהלי נטעי הוא. ולדבריו צירופלים דתנן לענותא נקט וכ"ש מוץ לירופלים. והרמב"ם העתיק המשנה שאין פודין כו' בפ"ח מהל' מעשר ועיין מש' ג' פ"ג דמקלי* ובמקד' המשנה מדיוק שאין מוכרין ומוכיח עלה כיני מתניתין אין פודין:

ד חמשה דברים שאין בטומאה. עיין במשנה ז' פ"ג דמנחות ופי' הר"ב דמקרבנות לבור כתיב הלה תעשו לה' זמוערכם. ובבריתא מכין לעומר ומתי לחם התודים דתנן בפרקא פנחם ת"ל בשלמי הטיל פרקתי דהוי לו כשב וידבר משה אל מועדי' שכתוב קרבנו מועד אחד לכולן. ובגמרא עדיד ליכיותא דתמיד ופסי דפי' הר"ב כפ"ו ליכיו דתמיד תדיר וכליל. ופסח עטום כרת. וקרבנות לבור ה"ל דוקא הבאין לכפר ולי משמעינן עומר וז' הלחם ה"ל משום דבאין להתיר אלימי. ולכאה דלחם הפנים (לא*) ה"ל קרא כלל דכתיב ביום השבת יום השבת חד לגופיה וחד לטומאה ה"ל דאתיא משם הלך מביכיהו וה"ם הר"ב דמוכיח למעוטי חגיגת הגלים כו' כדרך שאינה דוחה את השבת כדפסקה לן בגמרא פ"ז דף ע' ע"ב דאמר קרא (ויקרא כ"ג) ומגותם אותו חג לה'. שבעת ימים בשנה שבעה שמנה הוו דבמג הקוראות כתיב הלה מכאן לחגיגה שאינה דוחה את השבת: **ושעירי** ר"ה. פי' הר"ב דלכיכא למתני משום דלא כתיב ביה מועד. ולע"ג דבפ' פנחם כתיב נמי ר"ה ה"ל דהלה תעשו לה' בזמוערכם דכתיב בקוף פ' פנחם לא קאי אר"ה אלא אחמיר ר"ע דכתיבי בתריה לפקרו בגל דה"ל קרא קאי לשבת ותמיד דמלריכין להו קאתי כדלעיל כ"כ התוס'. ובגמ' קמ"ל דר"ה לקבי מועד כדאמר לחמר מבי קרא עלי מועד לשבור בחורי (איבה א') ופירש"י תמוז דשקוט מלוי מלויה וכלו מ' דהוו בני בא בשבת בתרא דתעבית והוקבע להם בו בכייה לדורות ויש עבור המודם קבי מועד ע"כ. וכתבו התוס' תימה ולתני שעירי ר"ה ולא לתני לידך (פ*): **ה ובמוקדשין** חיו כן. *(פי' הר"ב שפירש"י נטעו כו' וכל זה בשבת בזמנה ולא פירש כלום אבל הר"י מפרש שהדם מתיר חמורים למזבח ולכן כ"ל שים כאן הטמעת ידי קופר) עיין במשנה ז' פ"ג דמנחות:

ו נטמא הקהל. פי' הר"ב בטומאת מת שאין פסח נדחה כו' ולקמן תמוה הוא דהכי נדחה ג"כ בטומאת זבה וכיולא בזה כדלתיא בגמרא ה' פרק לקמן ובמשנה ד' פרק ע' ופס ג"כ כתב בלקמן הזה ולקמן הלמ"ד כי טומאת מת בלבד היא שהותר בלבד: **שהיו** הכהנים טמאים. דה"ג לבור טמאים דמם לי מס שמוכלין

תוספות חדשים

ב*) בת"ט נד"ה ושעירי כ"ה כו' וכתי הני תיתא דלתני שעירי כ"ה ולא לתני לידך ע"כ פי' זבחי שלמי לבור. ול"ג ליית דגאב' קס ע"ה ע"ל מוקי מתני' דלא כר"י דס"ל אין בין מלוה על הכילות. ובעי הגמרא לומר דר' יוסי ק"ל כר"ה דס לתני' שעירי בשבת כרי ובריך בשלמא זבחים ליכי דס כר' אלא אמי הלחם מא"ל וכ"ה לקבל עמו היינו שלמי ליבור"ה ול"ל לתבע ואין ממש. תבן ע"ב ורש"ב אי לא תבן מתני' זבחי שלמי ליבור ה"ל אמי הלחם הני פי' לקבל עמו וכ"ש כ"ל. ול"ל לא לבתוב ג"כ אמי הלחם הבא לעלריך כיון דבאי' בא ליתיב כהבי' אמי"ט ולי משום דהני עומר דבא לאתי' בלא"פ ע"כ ל"ל הלא דמי הזה בא להתיר בעדיבה וזה בעקדש וכה"ב אי' בזבחי' בכ' יו"ל דף מ"ו דעומר בא להתיר בעדיבה בא בעקדש בדיעבד וק"ל:

(ממהורר"ש"ח זצ"ל):

תום' ר"ע ומה למיבת בריית' לחמוה ולא הבני בלבול זכו קבה בא לתכוס לחכוס דהכוס' אבל בלע"ד דגא. זה לא קבה ד"ל דס"ד דרך על מיבך בריית' מיבך להקטיר אלמיקר לי' בלע כיון דאין לריך להפליט רק להפליט הבלא בתוכו אבל בבני גוזיים י"ל דכולי הבי ל"ל אלמיקר לי' מפליט ומפליט לזה מציל בריית' לחמוה ולבאר דגא זה מעיקין אלמיקר כו' ובעי קליפה ודדך זה ים ג"כ לי"ב תמיה תוס' הכ"ל ד"ל גא להיפוך דקר"ה דרך בריית' לחמוה

יעשה בטומאה. נטמא מיעוט הקהל (לג*). המהורין עושין את הראשון והטמאין עושין את השני: ז הפסח שנזרק דמו ואחר כך נודע שהוא טמא. הציץ מרצה. נטמא הגוף אין הציץ מרצה. מפני שאמרו. הנזיר ועושה פסח. הציץ מרצה על טומאת הדם. ואין הציץ מרצה על טומאת הגוף. נטמא טומאת התחום. הציץ מרצה: ח נטמא שלם או רובו שורפין אותו לפני הבית. מעצי המערכה. נטמא

יעשה בטומאה. וכן לגבי רמ"י ולגירסת שלנו קשיית המלה מיו"ד בלשי וטעי"ן קמוצה ושכמה שבירושלמי:

הגי' יעקו:

ז ואחר כך נודע שהוא טמא. פיהם הר"ב הפסח או חלב. וכן לגבי רמ"י. ואפי' לרבי יהושע דמשכח פ"ג דמוכחת דס"ל דציץ אין הציץ מרצה על טומאת שנגע בזבר הנאכל כגון בשר. פ"ת לכתחילה אבל בדיעבד מרצה כדפי"ש דף ע"א וכ"פ הרמב"ם בפ"ג מהלכות פסולי המוקדשים ובפ"ד מהלכות קרבן פסח אע"פ שבפ"ד מהלכות מקדש כתב שאינו מרצה על טומאת הנאכלין. ולא חילק בין לכתחלה ולדיעבד. והא דמרצה לא פיהא בשר טמא נאכל דאין ציץ מעכב ודוחה לא תעשה דוהבשר אבר יגע בכל טמא לא יאכל אלא דמרצה להתיר דם לזריקה. כפיהם"י בפ"ק דף י"ו. ומ"ש הר"ב לו הדם עיין בשמעתא ד' פרק בתרא דעדיות: **הציץ** מרצה. עיין שם"ח דזבחים: **הנזיר** פיהם הר"ב דדם נטמא בשת קודם הזאת קרבנותיו קאמר. ומדקתני פ' בדבור ואין הציץ וכו' שדם נטמא בשעת הזאת קרבנותיו קאמר הכא. וכל זה מלשון רש"י. וכ"ל לפרש ק"ל ואם נטמא בשעת. דהא תנן בפ"ו דנזיר מגלחין עליו אחד מן הדמים יצא שאר קרבנותיו כו' כדבן דהכא כמותם. ואפי' כי תימא דנטמא גרם ור"ל בשעת הזאת קרבנותיו וקודם שגזרק שום אחד מן הדמים. אכתי לריך לפרש דדוקא כשהציץ קרבנותיו ביום מלאות שלו הציץ אחר יום מלאות תכן בשמעתא ד' פ"ג דנזיר דאיתו קאמר אלא שלשים. אפי' לדבן דמחמי. ובלשון קאמר הכא שכתבו רש"י והר"ב מטמא כל ימי נזרו אפי' נזיר נק' יום. ועוד דוחק דמשמע שהיה קרבנותיו אלא אחר יום מלאת שכן הדין לכתחלה. כדתנן בפרק ג' דנזיר. הילכך נראה יותר להגיה שלריך להיות טמא: **טומאת** התחום. פיהם הר"ב אלא הכיר בה הדם. ועיין בפיהושו למשנה ג' פרק ע' דנזיר: **הציץ** מרצה. פיהם הר"ב נזיר שנודע לו בטומאת התחום שהיה שהציץ מרצה קרבנותיו ומטמא אפי' קודש הגילוח שלהן קאמר. בשמעתא ג' פרק בתרי דנזיר כתב דנודע קודם הגילוח קאמר. ומה שהקשה הגי' אי אלא דנטמא קודם הגילוח ומטמא אפי' קודש הגילוח שלהן קאמר. ואפשר דמי לא הדתנן קום פרק ג' מי שהיה מיכוסלים וכתב שיש בידו בשר קדש דמוזר על כזית ומופלו לשפי הבירה מעלי המערכה. ואפשר חמופלי. והרמב"ם כתב לפוקמתא דמוקי ליה בהכשרי שמשני שהיו בידו כלי. וכתב בקוף הלכות פסולי המוקדשין ומשני כן לא סולרך לכותבו בפרק רבעי שהרי מהלכות קדשן הוא ולא הטמיעו כמו שהצב בכפף מפה: **הבירה**. כתב הר"ב כל המוקדש כולו קדוי בירה וכפיהם"י. וזהו דבלי היכ לקיש בירים יותר מ"ק וכ"כ בירים תויך בפרק ג' דתמורה. ובפרק ע"ג דפרה כתב גם כן דבלי רבי יוחנן: **מעצי** המערכה. וכתבו התוספות בלחה הטעם משום דלבר בית דין מתרה עליהם לפי שהזקיקוהו לטורחו לפני הבירה כדי לגייסו לא העבירוהו להביא עלים משלו ויכול ליהנות משלו הקדש וכן בלקיון התבו כמו כן דמתוך לקוחתו היו מכניעים מלטרחו ואתי לידי עבירה ע"כ וז"ש הר"ב שלח לגייס מי שחין לו חוכ רבי יוסף בגמרא לפה דמ"ל שחם נח לטרחו לפני הבירה מעלי עלמו חין קומעין לו וכתבו הר"ב לומר למעלי המערכה בדוקא ואיתניה:

תום' רע"ק

נמה שמחרו בבר יוכה לבפי לבלה דכמשמ ואי לגלי הוא בעי קלישה דכהוא בלגלי חם דוקא. וכי עליו הרמב"ם וז"ל ואפשר"י שהבר יוכה שקוע וכשחמה לף עליו מלמעלה כו' אינו כלום לחוך חם כו'. ולח זכיתי להבין לין חלה קושי' זו בפירוש בם"י שה גם לפיך פרושי יקשה מבריים' דהכא בבר חם שבשל לתוך חלב ויקשה הא הבשר שקושה והוי חתחה ולע"ג ול"ל עיכי

משנה ד

(תי"ט ד"ה ממשה. ובלח"ל ללחם הפני')

(לא*) **תחום** בסוגיין כי בשם ריב"ח דמלכתוב חמי' ילפינן לה דלחפילו בשבת ועיין במהרש"ל:

משנה ה

(תעפ"י שבעמח הבשר והחלבים)

(לב*) **משמע** דבשחמת שביהם אינו זוכ וחייבו כר"י בפרק ג' ומשנה ד' דחמורות וחח דלקחני בחתני דחקודם חמשח דבריהם בלין בשחמת' סיימו דבלישי' מודים כ"י כדחמקינן בסוגיין וחף לר"ח דטחמח דמויי בלישי' ובני ירושלי לין ע"ח מלישה לין מלנה על החולין וכך מלכנן לה יזכוק ולה חמרי כך בישיל ולה בלישי' הוכ'. חבל בחבוד וחכוף חף בלישי' לה יזכוק ולף לישבד

ע משנה

טפול כחבוך בסוגיין. וכזה מיושב מה לחמרי בסוגי' מלח לפסולה לישבד משמע ועוד ממשה דבריה בלין לכתחילה משמע ומחני' שה בישיל שה בלישי' ועי' מהרש"ל שה לחביב על קושי' הרחשונים ופסולה סיימו לכתחילה. ולענ"ד י"ל דבתחלה למחני' כי קחמר כ"י לכתחילה חבל לישבד לה סיימו דבשר הדין לחם מן לם מין בשר הוח לכתחילה שלה בישה כשהוב לעכב יוף בשבוח ולחבוך בן (וכשיל לרי יוסי בחמת) ולפי בלישי' חבוך לכתחילה כיון דלישה לחוכיחה הוח לכתחילה כ"ש. ומה"ש בכרי' דהא פסולה קחני חבל לחם דמחני' כאן בלישי' דבשר לפני לכתחילה שבי ועי"ש זהו רק בעומחה די"ל לין מלנה ע' מלילות וכן מדבנן ל"י ובלישי' המיכו לכתחי'. וממילה י"ל דבחבוד וכחוף חפי' לישבד לה לחם מן לם מין בשר הוח לעכב וכלחית' כן להדי' בחוף סוגיין ולי"ב י"ל דלחח פסולה נקט משום בשרך. וביותר ד"ל דמחני' ס"ל לין חיכו מלנה על מלילות וקחמר כמלח כ"י היינו לענין קיבוד לחם מן לם מין בשר פסולה. חבל כ"י לבשבי' פ' דמלנה על הפולין ומדבנן לה יזכוק ודלישבד בשר ודוק היטב: **משנה ו** (נמשך מיעוט הקבל) (לג*) הח דקחני בריש נטמא הקבל חו כולו וכשיש בחבל נקט נטמא מיעוט הקבל היינו דבטמא כולו חף בטהורים טומי' בטומחם. וכשחמא מיעוט הקבל הטמחים בחים לבשר שבי חבל נטמא הקבל חו כולו וכשיש בחבל נקט נטמא מיעוט הקבל היינו דבטמא כולו חף בטהורים טומי' בטומחם. וכשחמא מיעוט הקבל הטמחים בחים לבשר שבי חבל נטמא

ר"ע טולן טומים בחלמון הפטורים בשהם וטמחים בטומחם: (שם בחי"ט ד"ה שהיו שהביה טעמים. שלח יגעו בשבר) (לד*) דבריהם הקדושים לח זכיתי לפרש

תום' ר"ע

ט הפסח שלא. פירש הר"ב מוץ למאוה. דדין קדשים קלים שנמלטן מוטת יוקלים כדתנן בזבחים פ' פרק בתרא דזבחים. ומפקנו הר"ב לקמן בזבחים ר"פ. והרמב"ם שפי' שלא מן הבית שנאכל בו ל"ע דזה שנפסל ביולא מן הבית. הוא בגלל ע"ו בזמן מכילתו כמ"ש בפרק בי מהלכות קרבן פסח אבל לאן קיימין ב"ד דלא נפסל ביולא כי אם בפסל קדשים קלים. וכ"כ בהלכות המזבח פ"ד הפסח שלא מיוקלים או שנעשה ב"ד וכו': **ישרף** מיד. עיין מ"ש סוף פרק ג' בפ"ד:

י בי"ן פירש הר"ב דקריבת קדשים עשה. ויוס עוד עשה ולא תעשה. משום דכתיב ביום עוד שנתון דהוה עשה דמשעת שחוט. וכתב לא תעשה מלאכה. ופירשו דהכא נמי לאו משום שחוט. ובפרק ג' דפסח פירש הר"ב כדקתני דבי חזקיהו: **חל** שפה עשה להיות בשבת. דלא תימא דלא לדמו לקריבתה כולי האי. קא משמע לן. ועפי ניחא לפירוש הר"ב בביס פרק ג' דשבת דשעשה ומקבל דוהכותב וגו' עד בקר שבי וכו'. אבל לפירושו דהכא. אדרבא. מכל שכן שבת דליכא עשה ולא תעשה. ומייתי בית דין. ולשון הרמב"ם פרק י"ט מהלכות פסולי המוקדשין ואין קריבה וכו' דוחה את יום טוב עוד ואין לריך לומר את השבת: **יא בגדי** הרך. פירש הר"ב בן שלושה יוים. וכן לשון רש"י. ופייטו דלעיל מהבי לא שבי דכתיב (ויקרא כ"ב) שור או כשב וגו' ושיוס השמיני והלאה יהלה לקבלן: **וראשי** כבשים והחמוסים. לשון הר"ב דלאי כבשים החמוס שקורין עכרו"ש בלע"ז שבולחם כף הכתף ושאר חמוסים כגון תוכ החזה וכו'. וכן לשון רש"י. ולפירושם דלאי כבשים עלוס נקראים חמוסים. ועוד בגמ"ו דבכורות ופרש לחמוס לחזה תוכ חזה שקורין עכרו"ש. וכפי' רש"י בתוכ דקאי ברישא תלוי ולריך לומר שפה עכרו"ש שקורין בלע"ז שלו לראשי כבשים הכריחו לפרש כן. וס"ל דלאשי כבשים היינו לאשי הכתפים. והרמב"ם מפרש החמוסים היינו עלעות רכיס כאותן שבולחם הכתף אבל מפרש לאשי כבשים הס לותם הגידים הקשים שהס סביבות הפרקים בלאש ובשתה ובעוף. ונקשרים לותן הפרקים באותן הגידין: **המותיר** בעשור. לשון רש"י אפי' בעשור ע"כ. כלומר ואל"ל בשפה הבא בעומאה וכן השובר בעומאת פי' הרמב"ם פ"י מהק"פ בשפה שבא בעומאה (לט*): **נטמא מיעוטו. והנותר. שורפין אותו בחצרותיהן. או על גגותיהן מעצי עצמן הציבורין שורפין אותו לפני הבירה. בשביל ליהנות מעצי המערכה: ט הפסח שיצא או שנטמא. ישרף מיד. נטמאו הבעלים או שמתו תעובר צורתו וישרף בששה עשר. ר' יוחנן בן ברוקה אומר אף זה ישרף מיד לפי שאין לו אוכלין: י העצמות. והגידין. והנותר. ישרפו בששה עשר. חל ששה עשר להיות בשבת. ישרפו בשבעה עשר. לפי שאינן דוחין לא את השבת ולא את יום טוב: יא כל הנאכל בשור הגדול. יאכל בגדי הרך. וראשי כנפים. והחמוסים. השובר את העצם בפסח הטהור. הרי זה לוקה ארבעים. אבל המותיר בטהור. והשובר בטמא. אינו לוקה את הארבעים:**

יב אבר

משנה ז

(בהרע"ב ד"ה הניח אילם ופעור) (להי*) וכן פירש"י

ר"ע מברטנורה

נטמא מיעוטו. וכן נותר. של פסח עהור: הלקין. העלמן לרי עין שורפין לותו מעוט שנטמא. והנותר ומפסח עהור לפני הבירה: **ט** הפסח שלא. מוץ למוזה: יפרף מיד. ר"ד ולא לריך למאהוי עד הבקר של ע"ו כדי שתעבור לוכתו לסייעו שיצא לידי נותר. ומיהו ביוס עוד לא מלי שריף ליה לאין שורפין קדשים ב"ט: נטמאו בעלים לו שמתו. אין שכיבו בגוף אלא מחמת דבר אחר. תעובר לוכתו. יותין עד שיצא לידי נותר. ואחר כך יפרפו: לף זה יפרף מיד. כ"י בן ברוקה לא פליג אתי"ק אלא בשנטמאו הבעלים או מתו לים קודש זריקת הדם אלא ליחזי דבר שאלילה והוא ליה כשפולו בגופו ואין הלכה כר' יוחנן בן ברוקה: **י** העלמות. שאיבו יכול לשבון ומפי שהאכלם שריפה עשה ואיתר ביה ווא ועשון שריפ"(לז*): והגידין. שהוקשרי שאלילה ואין מייבין עליהן מי החוסה כגון שוומו של גיד הנשה שהוא מוהר אלא שיאכלו קדושים כשהו לאוכל. אי מפי הגיד המילון השמור לבשר שהוא לאוכל ואין מייבין עליו ומי שהוסיף הוי נותר ולאכלו אי אפשר דבשר לשבון שאוכלו: והנותר בשר שפה שנתעלמו בשאילתו ונתותר: בשפה עשה. שהוא מולו של מועד לע"ש שיפשל בשבת לשון לשון לשבון שאוכלו ביוס עוד דשריפת קדשים עשה. וי"ט עשה ולא תעשה. ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה: **יא** כל שאילתו בשור הגדול. שבשר הוקשה כל העתיד להקשות בו. יאכל בגדי הרך לאוי לשאילתו בשפה בן שנותה יוים. אבל מה שין שאילתו בשור הגדול אין נוהגין עליו בשפה (לח*). לף ע"ש שעבדיו הוא לך הוזיל וקופו להקשות: ואלו כבשים והחמוסים. הכי קאמר. ומאו שאילתו בשור הגדול אלו כבשים החמוס שקורין עכרו"ש בלע"ז שבולחם כף הכתף ואלו חמוסים כגון תוכ החזה ואלעות הקטנות שבקוף השדרה הוזיל ובשור הגדול שאילתו על ידי שליקה יאכלו בגדי הרך לבי: אבל המותיר בעשור וכו'. דכתיב (שמות י"ב) לא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו ע"י בקר בלחם שקרוהו בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר אם עברת על לאו. קיים עשה שבו ואיבך לוקה. אי נמי דהוי לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה. אין לוקין עליו: והשובר בעומא וכו'. דכתיב (שם) ועלם לא תשברו בו בשבר מוזכר על שבירת עלם ואיבו מוזכר על שבירת **עלם** בפסול: יג אבר.

יג אבר.

ומייבו לסייעתיי לסייעו לסייעו גם בעומאת הבשר וזה ע"כ לא לענין הפעור מפשה שני דשם אין הניח מלא אבל תוס' שקשו ע"ז דשם הגמרא מדייק לזקף נזרק ואם"כ נולד עומא ואם"כ נזרק לא. וע"כ זהו רק מלדבון ואם"כ היכי מפייבי לי' בשפה שני כיון דמלאוכייתא פעור הוי מולין בעזרה. ולזה פי' הריב"ל לסייעו בעומאת הגוף. וע"ז קאי הלישה דנולד ואם"כ נזרק לא הוזר הבשר בשאילה אבל מ"מ פעור מפ"ש. וכי עוד מיהו יש לייבב פיבה"י דהניח מלא הייבו להקשיר חיוורים ובולד ואם"כ נזרק אינו מלא להקשיר חיוורים ומ"מ פעור מפ"ש: (שם בהרע"ב ד"ה הניח מלא שהקריב שפשו (לו*) ואפי' אין שמיפה לזריקה: **משנה י (בהרע"ב ד"ה העלמות. ועשון שריפה (לז*) ואף אחר שניתותר ח"י לשבשם הבא בעומאה ולקח מהם אחד או בשפה הבא בעומאה דיכול לשבשם מ"מ העלמות שעושים שריפה לכיון שפיוהו לאוכלו לכיון דהי' לו שעת הכושר יש ב"ד לוינם כשומר

יב אבר שיצא מקצתו חותך עד שמגיע לעצם. וקולף עד שמגיע לפרק. וחותך. ובמוקדשין. קוצץ בקופיץ שאין בו משום שבירת העצם. מן האגף ולפנים כלפנים. מן האגף ולחוץ כלחוץ. החלונות. ועובי החומה. כלפנים: יג שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד. אלו הופכין את פניהם הילך ואוכלין. ואלו הופכין את פניהם חילך. ואוכלין. והמיחם באמצע. וכשהשמש

יב אבר שיצא. כגון כתבתי בסמכה ע' דצ"ל ממילתו מוחת יוסלים ובליל ע"ו ממילתו הבית שלאכל בו וז"ס הרמב"ם בכאן הסמך בחבורתו כי הסמ לוח (**שמות**) י"ב) בבית אחד יאכל לא תוליא מן הבית וזה בליל ע"ו בלבד. כמ"ש לעיל בס"ד:

וחותך שהעצם שהיה עליו בזית בשר ובסדרו שלא במקום השבר חייב. לף ע"פ שהמקום שסבר פנוי מבשרו כשהסך הרמב"ם בפ"י ומ"ש הכ"ג ומשליך כל העצם שלא מקלתו וכ"כ בס"י ז"ל הרמב"ם ומשליך העצם כלו עצם ושם עליו מן השבר שלא ממנו מוץ ע"כ. והא ודאי דשבר שלא נעשן שריפה כרמב"ם ע'. ומיהו העצם שאי להשליך. וז"ס הרמב"ם בחבורו פ"ע ומסק"פ וקולף את השבר כו' וכל שאחוז ישרף כו' השבר שלא כו' ומשליכו לחוץ הרי שלף על פי שהשבר שלא כתב דשורפו לפ"ם כתב בשבר שמשליכו. ומיהו ודאי דוקא בלין בו מום עשקינן. דאי בים בו מום. הא מפורש בסמכה ". דטעון שריפה. וכאלה דמסק"ם פירשו למשנתינו בעצם שלין בו מום. למשמעינן דאף לישור שריפה לאו משום מום הוא כדמוקים רבינא בגמרא דף פ"ה אליבא דר"ל דס"ל דלין משום שריפה שלין בו שבר. ומתניתין דוקיא כתבו דמשליכים העצם לומר דשלין בו מום עשקינן ואפי' הכי לין לשבור: **מן** האגף ולפנים כלפנים. הא האגף עלמו נעשה (מ*) כמן האגף ולחוץ דכלחוץ כך פסק הרמב"ם בפרק ו' ומסק"פ: **האגף** דוגמתו יגיבו הדלתות בעזרה (ז') כ"כ הכ"ג פ"ז דכלים: **החלונות** פי' הכ"ג שחמורות יוסלים. וה"ה לקק. בעזרה. ולשכילת הפסח בזית. וכ"פ הרמב"ם לכל הסגי בסמכתיו שכתב ולנו הגדרים שכתן כלפנים וכו' כוללים העזרה והשלישה והבור, פשוט: **יג שתי** חבורות. פירש הכ"ג דבזית אחד יאכל שלין אחד לוכל בב' בתים בגמרא דיש אם למקורת יאכל בתיב מפסח ואל תאכלו ממנו נא ועיין מ"ש פסחים ג' ע"ק דסוכה (מ*): **בבית** אחד. לנו הופכים כו'. פי' הכ"ג ולפי' נכלים בשתי חבורות וכו' שכי בני אדם לוכלים [פשה אחד] בשני בתים. וכן פירש גבי מיחם ולע"ם מפסיק וכו' לף מיכשה לן וכפירשי". ופשה דלשמועינן דבורתא עפי ולפי שתי חבורות לוכלין בשני בתים ויל דבשה"ג ניחא לים דשמש דקמ"ל דלף מיירינן שמא לף יקפוץ אח פיו וכן דינא דכלה. ומיהו להרמב"ם בפ"ט ומסק"פ נראה פירוש אחר בשמשתיכו ואחי שפיר דתנן בזית אחד. וס"ק שתי חבורות שהיו לוכלים בזית אחד אלו הופכים כו' כלומר לכיכן להפוך דוקא ואיכן כשלין בו שבר כלל שאז נראין כאחד, אחת ואחת לומר (**שמות** י"ב) **אין** הבשר חולה. ומפי השמועה למדו שלריך ליתן לה חולה לשוקו שכילתו והשתא בשני בתים ל"ל דלריכא חולה. אלא **בזית** אחד קמ"ל דבעינן חולה. ודקאי בשפיכת פניס דשוקי חולה. וכפירוש החכתן שכתב כ"מ בדברי הרמב"ם שם. וכמ"ש לי"ג הך **בבייתא** דחולה תן חולה דף פ"ה ניס ע"ב ומסק"ם לף פיכם כן. וגם מה שפיכם בס"י בניס לותה בבייתא דשחורה למחורות. **שחורות** שלי פסחים. ליתא להרמב"ם אלא פשה אחד וגו שתי חבורות. דשה מתניתין דשכח. ליתא עלה בגמרא דשפשה אחד וגם **שתי** חבורות מייירי וכתבה הרמב"ם על דרך לותה דבייתא כמ"ש. והיה נראה להרמב"ם דוהמיחם בשלמא דתנן. שמי מיובא חוא כדי

שיחת

ת"ספון ג' חדשים

(מ*) ת"ש ד"ה **שתי** שחורות וכו' ועיין מ"ש כו' עכ"ל ומיירי דהשתא כתב דלף פלינו שלף בשכחתי שמקורו ומקלף מהדדי

תום' רע"ב

משנה יא

(בגמ' ד"ה כל לין נאכין עלי בשר) (לח*) והרמב"ם בפ"י מהלכות קרבן פשה פי' לשמתיתין הכאלכין בשר גדול אחד שליך מותר לאכלן בגדי הרך היה לאין בשר שניות עלמות שיי"ש:

(בתי"ט סוף ד"ה שמותיר כו' בשר שלא בשר בעומאה) (לט*) לגס זה ממעט מקלת בו בשר ולף בשבול לעקרי בעשה בשבול כיון לעומאה לחורי"ם שיש שליכה. פירש"י:

משנה יב

(בתי"ט ד"ה מן האגף. הא האגף עלמו נעשה)(מ*) ודיוקא דמתני לענין אגף עלמו מוקמי' בסוגי' כלן בשעני יוסלים לאגף עלמו כלאן בשעני עזרה לאף אגף עלמו כלפנים מון משבר נקבור:

וכשהשמש עומד למזוג קופץ את פיו. ומחזיר את פניו. עד שמגיע אצל חבורתו ואוכל. והכלה הופכת פניה ואוכלת:

פרק ח

האשה בזמן שהיא בבית בעלה. שחט עליה בעלה, ושחט עליה אביה. תאכל משל בעלה. הלכה רגל ראשון לעשות בבית אביה. שחט עליה אביה. ושחט עליה בעלה. תאכל במקום שהיא רוצה. יתום ששחטו עליו אפטרופסים. יאכל במקום שהוא רוצה. עבד של שני שותפין. לא יאכל משל שניהם. מי שחציו עבד. וחציו בן חורין. לא יאכל משל רבו: ב האומר לעבדו צא ושחוט עלי את הפסח. שחט גדי. יאכל. שחט טלה. יאכל. שחט גדי וטלה. יאכל מן הראשון

שכח

ר״ע מברטנורה

וכשהשמש. השמש לשתיהן עומד מחבורה אחת שהתחיל לאכול הפסח עמה ומוזג לחבורה האחרת: קופץ את פיו סוגר ובולם את פיו ומחזיר את פניו לצד חבורתו שלא יחשדוהו שהוא אוכל עם החבורה האחרת דאין אדם א׳ אוכל בב׳ חבורות כדאמרן: והכלה. שהיא בושה רשאה להפוך פניה לצד אחר ולאכול דפסח נאכל בשתי חבורות:

פרק ח האשה. תאכל משל בעלה. כל זמן שלא פירשה שדעתה בשל אביה דמסתמא דעתה למנות על של בעלה: רגל הראשון. שלאחר נשואיה שכך דרך הנשואות ללכת לבית אביהן: תאכל במקום שהיא רוצה. וכגון שאינה רדופה עד הנה לילך לבית אביה תדיר. הילכך מספקא לן בהי ניחא לה: אפטרופסים. יתום שהיו לו שני אפטרופסין והמנוהו זה על פסחו וזה על פסחו: לא יאכל משל שניהם. לא מפסחו של זה. ולא מפסחו של זה. דמי נתן רשות לחלק האחד להמנות עם זה ואין לו תקנה אלא אם כן רבו שניהם שימנה עם האי: לא יאכל משל רבו. אבל משל עצמו אוכל. דכיון דדינא הוי דכופין את רבו וכותב לו גט שחרור אף על פי שעדין לא נשתחרר הרי הוא כבן חורין הילכך אוכל משל עצמו: ב שחט גדי יאכל. רבו ממנו ואף על גב דבכל שאר פסחים רגיל תדיר בטלה כיון דלא פירש לו עליה סמיך: יאכל מן הראשון. והשני ישרף. ובגמרא מוקי לה דוקא במלך ומלכה. א״נ דאמרי משום שלום מלכות. ואית דאמרי מפני שסומכין על עבדיהם ואין מקפידים על סעודתן אם גדיים. אם טלאים. הילכך יאכל מן הראשון כיון דליכא קפידא. דבראשון יצאו ידי חובתן. אבל איניש דעלמא דקפדי לא יאכל. לא מן הראשון. ולא מן השני. דקי״ל אין נמנין על ב׳ פסחים כאחד לאכול איזה מהם שירצה דאין ברירה. וכי בעי למיכל מהא. דלמא בשעת שחיטה לא הוה דעתיה עליה:

שכח

תוספות יום טוב

שיהא הפסק והיכר חלילה. וכן מצאתי בתוספות פרק בתרא דף קי״ט ע״ב אלא שאין נראה כן מלשונו שם שכתב היו המים שמוזגים בו ייכנס באמצע כו׳. הלכך נראה לפרש לדידיה דסגי בהפיכת פנים וא״צ דוקא שיהא המיחם באמצע. ולא קתני לה אלא לאשמועינן דרשאי להיות המיחם באמצע וכשהשמש עומד למזוג קופץ וכו׳ ולא חיישינן שמא לא יקפוץ:

* למזוג עיין בפרק אחרון מ״ש במשנה ב׳:

והכלה לשון הר״ב שהיא בושה גמרא. ופירש״י שהיא בושה לאכול לעיני האנשים ע״י שמסתכלין בה. עד כאן. פירוש בתכשיטיה שעליה או בפריעת שערה דהא לית הלכתא כוותיה דמאן דאמר מותר להסתכל בפני כלה. בפ״ב דכתובות דף י״ז וכדפסיק הטור בשם הרא״ש בא״ה סימן ס״ה:

הופכת את פניה. פירש הר״ב רשאה להפוך וכן כתב הרמב״ם הפירוש ונ״ל כפירוש קמא דתוספות דאיצטריך לאשמועינן דלא חשבינן כשני מקומות אע״פ שאוכלת מקצת סעודה בלא הפיכת פנים. וכתבו עוד א״כ קמ״ל דחייבת להפוך פניה כדאמר בגמרא כלה תנן. ע״כ. כלומר משום צניעות:

פרק ח לעשות בבית אביה. פירוש לעשות שמחת החג: תאכל במקום שהיא רוצה. מוקים בגמרא שבררה בשעת שחיטה לאיזה מקום היא רוצה דאם לא כן אין ברירה לומר שהוברר הדבר דשחיטה וזריקה דהאי פסח שפיר אזדריק עליה דההיא אתתא. ועיין במשנה דלקמן. ועיין בפרק ה׳ דנדרים. וא״ת אי בררה בשעת שחיטה פשיטא מאי למימרא. וי״ל דקמ״ל דאי לא בררה אינה אוכלת כלל אף על גב דס״ד דבתר בעלה גרירה טפי. כך כתבו התוספות:

אפטרופסין אבי ילדים (מא*) בלשון יון פטירא פידיאם. ערוך: יאכל במקום שהוא רוצה. הכא לא שייך לומר שברר בשעת שחיטה דפשיטא ומאי קמ״ל הילכך אמרינן בגמרא אף על גב דלא בירר יליף מדכתיב שה לבית מכל מקום וא״ל מדעתו של בני ביתו: לא יאכל משל רבו. פירש רש״י דמסתמא שלא היה דעת רבו להימנות חלק החירות על פסחו. ע״כ. ומ״ש הר״ב אבל משל עצמו יאכל כיון דדינא הוי דכופין כו׳ וכפירש״י בגמרא. ומחלפא שיטתיה בפ״ק דחגיגה דאדרבא למאי דכופין לשחרר לא יאכל אף משל עצמו כדי שרבו ימהר לשחררו יותר כדי שיוכל העבד לקיים המצוה. והוא פירושו של הרמב״ם במשנתינו:

ב יאכל מן הראשון. כתב הר״ב במלך ומלכה ומשום שלום מלכות. כ״כ הרמב״ם בפ״ג מהק״פ וכתב עליו כ״מ וז״ל דבגמרא דדעתן קלה. ומפרש רבינו דהיינו לומר שאם נאמר למלך שלא יאכל כלל יכעוס על עבדו ויהרגנו. או שמא יכעוס על החכמים שאמרו דלא יאכל כלל משום דאין ברירה. שיעלה על דעתו של מלך דיש ברירה מן הדין. אלא שלהקניטו אמרו כן. ודברי

רבים

תוס׳ רע״ק

פרק ח משנה א

(בתי״ט ד״ה אפטרופסים אבי ילדים (מא*) כן הוא בהרע״ב פ״א מ״ה דבכורים:

שכח מה אמר לו רבו, כיצד יעשה, ישחט טלה וגדי ויאמר. אם גדי אמר לי רבי. גדי שלו, וטלה שלי. ואם טלה אמר לי רבי, הטלה שלו וגדי שלי. שכחרבו מה אמר לו, שניהם יצאו לבית השריפה. ופטורין מלעשות פסח שני: ג האומר לבניו הריני שוחט את הפסח על מי שיעלה מכם ראשון לירושלים. כיון שהכניס הראשון ראשון ורובו וזכה בחלקו. ומזכה את אחיו עמו. לעולם נימנין עליו עד שיהא בו כזית לכל אחד ואחד. נימנין ומושכין את ידיהן ממנו עד שישחט. ר' שמעון אומר. עד שיזרק (מג*) עליו את הדם: ד הממנה עמו אחרים בחלקו.

רשאין

שכח מה אמר לו רבו. כיצד יעשה. ישחט טלה וגדי ויאמר. אם גדי אמר לי רבי. גדי שלו. וטלה שלי. ואם טלה אמר לי רבי. הטלה שלו וגדי שלי. שכחרבו מה אמר לו. שניהם יצאו לבית השריפה. ופטורין מלעשות פסח שני. ג האומר לבניו הריני שוחט את הפסח על מי שיעלה מכם ראשון לירושלים. כיון שהכניס הראשון ראשון ורובו וזכה בחלקו. ומזכה את אחיו עמו. לעולם נימנין עליו עד שיהא בו כזית לכל אחד ואחד. נימנין ומושכין את ידיהן ממנו עד שישחט. ר' שמעון אומר. עד שיזרק (מג*) עליו את הדם. ד הממנה עמו אחרים בחלקו. רשאין

תום' רע"ב

משנה ב

(בהע"ב קדש ופטורים. דקמי שמיני ליה)(מב*) והוקם בשכם רצו לומר שזריקה היו לבעלים זריקה היו עומד לכפר אבל שכם קודם זריקה דכי מזדבח לא פרי חזי לאכילה מיהו לעשות פסח שני מיהא קמא ופסקו הרמב"ם פ"ג מהלכות קרבן פסח:

משנה ג

(בס"ד על סיזרק) (מג*) יש לעיין הא כ"ם ס"ל דכל העומד לזרוק כזרוק דמי כדלקמן במשנה דף קי"ג:

דבינו בפ' המפנה לוקים מובנים לי. עכ"ל. וז"ל הרמב"ם בפירוש המשנה וזה לחקרין דעת העבדים ומיעוט התעסק במלות. ע"כ. וכלחט בעיני שהוא מפשט שלעת עתה יהיה עבדיהם קלה עליהן. ולע"ם שלא הוזכרו בזמחר אלא לומר מלך ומלכה דלעתן קלה עליהן. מכל מקום הענין מובן וז"ל עבדיהם ומחקני קעודתם. והייבו שלום מלכו שלמר בשבורו דהואיל ועבדיהן קלי הדעת ולוקים מתעסקין במלות. ועי"ן כן בעצם מכשול זה. יבאו לידי מחלוקת עם עבדיהם ויהכגוס. וכ"ל דומה דהכא לוקים למידק דהא דלמרי' דלין בזריקה בדלוריימא כמ"ש בזה בפ"ד דלרי' בפ"ד ס"ה עלמו מהומלת החכמים להחמיר בשל תורה אבל מדלוריימא יש בזריקה דלא"ה אלא דומדלוריימא לין בזריקה ח"כ היאך נאכיל למלך ומלכה קדם הצומד לפריסה מפוס שלום ביתם. אבל יותר כ"ל דלעולם לע"ד לין בזריקה בדלוריימא היינו מדלוריימא. ולפילו הכי מתירין לאכול לאשן מפוס שלום מלכות כדלמר' בעלמא כל המקדם לדעתא דבבן מקדם. וס"ל דכוותים דלומרים כל סיוים שפק לאדם בשפקו כתלה בדעת החכמים. והחכמים קבעו לכאשן אלא שלא רלו חכמים לתלות בדעתם לכל אדם לפי שלין בו ליוך כמו גבי קדושין דבכל עת וזמן והבדה עקבי דיוים מיתקיים בכך. אבל בשה דבעי שחת בשכה הניחו לכל אדם על דעת עלמו. ולפ"ה רלו לומר כל המומה על בשקו על דעת בבן מומה. ובמלך ומלכה מפני שלום מלכות לומרו כן. ויש ליכלוחת רלים על זה דבבריימא דתני מעשה במלך ומלכה וכו' ושחטו שכי פסחים ושחלו למלך לומר להו שחלו לבבן גמליאל ובוד בעשה שחת כמלאת שלוחה וכו' ושחלו וכו' כלבעיל כמלאת מלך תלוי במלכם ומלאת מלכה תלויה בב"ג כמלאת כל הבעודה תלויה בבבן גמליאל. ע"כ. ולין לרחה שלא בא לומר בבוחים דר"ג שבמלך והמלכה לא יוכלו לבוחות בדין ליקוד ושיתר לפשה ולא בדין נוומה ועשרה להלטוחה אלא מפי בבן גמליאל. דמפי דבוחים ודאי דחכם עדיף ממלך ומלכה בדיני התורה. אלא שבא לומר גם כן בעשה לפעשה שבל פשה דשתיר לשם לאכול. מהשון דהייבו בעשה בכל בעודת מלך ומלכה תלויה בדעת ר"ג וחכם דור ודור. ומכל מקום לי לשו דלעתן קלה לא היו לומרים לחלות בעודתן בדעת בבן גמליאל. ומשום כך אין לא בחכל לא מן השמיו ולא מן השבי. ולית לחומי שכחב הר"ב משום דלין מקפידין כו'. כ"כ רש"י. ולשון התוספות שים להם רוב מעדיים ולא קפדי אם גדי אם טלה אם שון אם כחום. ומ"ש הר"ב דק"ל דלין כומים וכו' דלין בזריקה היינו בדלוריימא. וכמ"ש בשכה ד' פ"ז דמולי:

וטלה שלי. כתב הר"ב שהרועה ח"ל אם גדי כו' וכן להסף לומר לו גם כן והוא משוע. ומ"ש הר"ב על מכת שלין לבבן לשות בו לשבירתו כמו שכתבתי בשכה ג' פרק קמא דקדושין. אבל לפי דבבי הרמב"ם שכתבתי בשכה מ' פרק בתרא דכלים ליך שיאמר גם כן ומה שתלה בו תעשה. ולי נמי בשיאמר על מכת שתלה בו ידי פשה בלחוד שבי לפי שבבתי דבבי הרמב"ם ובפרק ג' מהלכות קרבן פשה העתיק הרמב"ם על מכת שלה יהא לבבך בו בלום. וכתב עליו הבשף משה שבן הוא בגמרא. ולפ על פי שבבינו כתב בפרק ג' מהלכות זביים דלה מהבי ליפשה לשלה יקנה רבו. כתב ליפשה דגמרא ושמך על מ"ש מהלכות הבזכר ע"ש. וביולה בזה בולה זה הלשון בגמרא והוסיף עליו הרמב"ם ומה שתלה בו' בפרק ג' מהלכות בזיות והזכרתיו בשכה ו' פרק ז' דעבודין: **ג על** מי שיעלה מבם ילשון. פי' הר"ב שיזרק לשתות ילשון ומשיים לכ"ע ויהיה הוא ילחי לשתם שיזכו **שם** יו: **רבי** שמעון לומר עד שיזרק. כתב ומודה כ"ם דלין נומין עלה עד שישחט. **לומר** קלה (שמות יב) בומבת **כשה** יסדר תבואו ומחלוקת לימך. דבבן מבבי מהייבים דשם. וכ"ם שבר מהייבים דשם קודם גמר **עבודתו**.

תוס' רע"ק

משנה ד

(אם אלו) (מד*) ולפ"ז אלא מאכל פסחים אם דרך מי מכסם למהר ולאכול סרבא יכולי' לומר טול מלקך ואל"ג אלא לנקט ממנה דוקא אפי' דאתרוייהו אכלי כמ"ד מצני מצות מצני לי' לא ניחא ליה לן ניחא נכרי נמי. גמרא:

משנה ה

(בתי"כ ד"ה לפי שלא. גמרי) (מה*) וכ"כ הרמב"ם בפ"ו מהל' חמץ ומצה ה"ח בשם הגמרא. ולפי דעתי לא ידעתי מה הטעי' שכתב התי"ט מקודם לקודם ע"ז אלא מין שומרי דמייתי' ללמ' מפסח זה ק"ל דהם"ם ולאותו ק"ל מכאי ל"ת מאוסר כשרי' אמי ללמ' מפסח ומצינן למקרוס לכהנים אבל למאי דמכאי' עלה ורב בשר מדלוריית"ת מפזי מזי (ופיכם"י לפי הטעם ללמ' מפסח הוי רק גזירה ירבכנן) וכו' ומסקינן דלכ"ע מקלף ילף עיי"ש. וע"כ המילוק בין קודם עבילה לקודם כשכבר היינו לפי"כ קלים טומאה ולפ"ז מניזו כלל בדבר מהפסח דפסח יפסח וכיון דמזי דעולה דבשר טו"ז על ס"ם לא ס"ל מפסח דיפסח ולדידי ל"ל דמקרא' לכהני ובקדש זר היכן מניזו דפליג רב כיון דעשי' לאין כ"ז עפ"י דילף לה מקלף. ונע"ג:

ד רשאין בני חבורה כו'. כתב הר"ב ואית ליה להאי תנא אפילו בכל שהו חבורות כן נמצא ובירושלמי הר"ב לא הולכך לפרש דהא כבר בפ"ק דלעיל. ולפי' אפילו אין מוסיף לומרינן הכי בגמרא לחומיה מתניתין והילכך פירש ליה הכא כמי שהלך מתניתין:

ה שוחטין עליו בשביעי. פירש הר"ב ומוה שנשנד בפסח הפחיתה דילמא פסח ולא עד ל. גמרא. ומ"ש עוד את אחל שביעי שלו ד"ל כדפסה וכו' כבר כתבתי בפסחים ג' פרק ו' דזוטי שנת הרמב"ם וקלא כותים דייקא ולא יכלו לעשות הפסח ביום הזוה הא לעבד וכו'. ואלו לפשנת הרא"ש ז"ל וסייעתו שכתבתי לעיל דבעבילה תליא. הלא כך היו יכולין ביום הזוה כמו למחר אם יעבדו ביום הזוה. ואם לא יעבדו גם למחר לא יהיו יכולין לעשות. כן כתב בכפף משנה. ועוד האריכתי בשמו לעיל:

ראה שלא שוחטין עליו. כתב הר"ב ומוה שנתן קדבותיו לבית דין. וליכא למיחש דלמא פשעי דחזקה אין בית דין של כהנים עומדים ומשמר כל שעות שבשבועות. גמרא (מה*): **והזבה** וכו' דשמיכי. היינו כמי שמוקרא קדבותיה לב"ד ובפירוש הרמב"ם הפר וכל"ל ועובל בשביעי וכשרואה שלא הפיר קופר שעה בלא רואה ועובל בשביעי דשמיכי [ול"ל בז'] ומשיה קדבן בח'. **והאונן** פי' הר"ב כל זמן שלא נקבר כו' ולאחר שנקבר כל יום שמיתה. ה"פ כל זמן שלא נקבר כו' ואפי' לאחר שנקבר קבור חוץ ומיירי כל יום שמיתה קודם קבורה ולאחר קבורה. דאלו יום קבורה שאינו יום שמיתה אינו חוץ שלא מדבריהם ובלילה שלאחריו אין תביעות כלל אפי' מדבריהם כדאיתא בסקי"ם פ"ו * וכ"כ הר"ב בשנת פ"ק דהוריות ועיין לקמן בפרק:

והמפקח את הגל. עת להשליך אבנים (קהלת ג') מתרגמינן עידן דזיכ לפקאה דגול מבנין:

שמא יבילוהו לידי פסול. פי' הר"ב שמא יעשו חוץ למתו מפוך עבדו וכפירש"י. ומקשי דהתיכח כל זמן שלא נקבר: אבל לאחר שנקבר מאי מיכח למימר. וכמ"ש פירש בריטא חוץ למתו שמא מוטל לפניו. כדאמרינן בשחיטת קדשים פרק עבוד יום מיזהו חיון כל זמן שלא נקבר. ואם כן מיכח למימר דיכיל דהא לא מקני חוץ אלא כל שלא נקבר. אלא שלא נראה כן בגמרא שמזכיר לחיטת התם דבי חומר כל זמן שלא נקבר הא קבורו מפחני ליה [ומי] מיכח דלית ליה מחיתה כיוס או (אלמא מיכוות יום שלם הוא) ומסקינן דלמומרא קאמר דבשלו שבני חבורה. לומר לו. טול את שלך ולא תהא ומבריך שלין בני חבורה מתכלים להיות כל אלו הדעות בחבורתן. ואית ליה להאי תנא פשה נאכל בג' חבורות: **ה** זב שראה שתי ראיות. שעשת עומאת ז' ואין עונין קרבן:

רשאין בני חבורה ליתן לו את שלו (מד*). **והוא אוכל משלו. והן אוכלין משלהן: ה זב שראה שתי ראיות. שוחטין עליו בשביעי. ראה שלש שוחטין עליו בשמיני שלו. שומרת יום כנגד יום. שוחטין עליה בשני שלה. ראתה שני ימים. שוחטין עליה בשלישי. והזבה שוחטין עליה בשמיני: ו האונן. והמפקח את הגל. וכן מי שהבטיחוהו להוציאו מבית האסורים. והחולה. והזקן. שהן יכולין לאכול כזית שוחטין עליהן. על כולן אין שוחטין עליהן בפני עצמן. שמא יביאו את הפסח לידי פסול לפיכך**

שלשין בני חבורה. לומר לו. טול את שלך ולא תהא ומבריך שלין בני חבורה מתכלים להיות כל אלו הדעות בחבורתן. ואית ליה להאי תנא פשה נאכל בג' חבורות: **ה** זב שראה שתי ראיות. שעשת עומאת ז' ואין עונין קרבן: שוחטין עליו. ואע"פ שלא שנשנד שומאו והוא שנשנד בשעת הפחיתה דהא מזי למיכל לאוכלתא דזוקא עומד את שהל שביעי שלו ד"ל כדהא לפשה נכי. אף על גב דמזי למיכל לאוכלתא כדכתיב (במדבר ט) ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפשה ביום הזוה. היו יכולים לאכול בפשה וכדמו לפשה נכי. אבל שהל עומאות אי מזי למיכל לאוכלתא שוחטין עליו ואע"פ שלא הפיר שמאו: לאה אלא. לא מזי למיכל עד דמייתי כפרה: שוחטין עליו. אם אל שנשנד בשעת פשה אפילו לא הביא כפרתו. והוא שנתן קדבותיו לבית דין: שומרת יום כנגד יום. הכוונה תוך י"א יום שבין לאה לכלה דבעינן לספור יום שהחת. שוחטין עליה ביום הפקיה. דכיון שפשלה מיכה שוחת לעבול. ואע"פ שמוכנה הערב שום שוחטין עליה: ושזבה. שלחתה שלשה ימים פלוגים בתוך י"א יום. ולריכה לספור שבעה נקיים ולהביא קדן שוחטין עליה בשמיני: **ו** החולן. כל זמן שלא נקבר שת שנקבר כל יום שמיתה הוא קרוי חולן. ולילה שלאחריו הוא חולן שנברבן. ולא העמידו דבריהם בשוה כתת גבי פסח. הילכך שוחטין עליו דלחותתא חזי: והמפקח בגל. שנפל על שלש ואין ידוע אם ימלאנו מי או אח: שוחטין עליו. דבחזקת עשוי עד שיודע שבטוח: שוחטין עליהם. בחבורת אחרים: שמא יבילוהו לידי פסול. שמא יעשו חוץ למתו מתוך עבדו. ומפקח גל שמא ימלאנו אח. ומילה שהשיל על הטומאה. והחבוש שמא לא ילא. ובחבוש בזית האסורים של עבו"ם מיירי. שלף על פי שהבטיחוהו שמא לא יולילוהו. אבל חבוש על ידי יהרוג. פגון לכופו להוליך שלש פסולה. או לשלש ממון. שוחטין עליהם אפילו בשני עלמן. אם הבטיחוהו להוליך. דשחרית יהרוג לא ידעו כזב. ואם בית האסורים בתוך יוסלים אפילו בידי עכו"ם שוחטין עליהם בשני עלמן. דשתא דמעייל לפשה לבית האסורים ואכלי ליה התם. וחולה וזקן אין שוחטין עליהן בשני עלמן שמא יכבד עליהם החולי ולא יוכלו לאכול כזית:

לפיכך

לבבן קבורי יום קבורה מתחוק עליו כל לוחו היום בלא לילה. וכבי לומר כל זמן שלא נקבר חשיב לילו ואע"ג דיום קבורה עלמו מבבן

לפיכך. הואיל ובשעת שחיטה לחין היו וזקוק הדם שעליהם שלא ליבש כשם שקרבו כמו שמזכה שעורים מלעשות בשבת שכי: מון מן המפקה הגל. וכמלה את תחתיו שלריך לעשות בשבת שכי שהיה נותן מתחילתו קודם שחיטה שהיה הלהיל על הצומלה משעה שהתחיל לשפה. והוא שהיה הגל עגול דומלי שהחיל עליו ומתחלה לשל לחם היה הגל לחוך. שמא בשעת שחיטה עדיין לא החיל על הצומלה ושעור מלעשות בשבת שכי: ז אין שוחטין את הפסח על היחיד. דברי ר' יהודה. ורבי יוסי מתיר. אפי' חבורה של מאה שאין יכולין לאכול כזית. אין שוחטין עליהן. אין עושין חבורת נשים ועבדים וקטנים: ח אונן טובל ואוכל את פסחו לערב. אבל לא בקדשים (מ*).

השומע

לפיכך אם אירע בהן פסול. פטורין מלעשות פסח שני חוץ מן המפקה בגל שהוא טמא מתחילתו: ז אין שוחטין את הפסח על היחיד. דברי ר' יהודה. ורבי יוסי מתיר. אפי' חבורה של מאה שאין יכולין לאכול כזית. אין שוחטין עליהן. אין עושין חבורת נשים ועבדים וקטנים: ח אונן טובל ואוכל את פסחו לערב. אבל לא בקדשים (מ*).

השומע לכיצד יפעל מפקה הגל כגון ביום שהתחיל לשפה. ויש לומר דכיון דמלאו מת היה לן למיתר שמתחילתו היה מת. שכל הצומלות כשעת מליחתן. תוספות. ומה שכתב הר"ש והוא שיהיה עגול וכו' לשל לחוך וכו'. כלומר לשל לחוך לף על פי שהוא בעגול. כל שהוא לחוך עד שתפשר שלא החהיל על כל הגל מפני לחוך קרי ליה. וזה שכתב הרמב"ם וגל עגול הוא שיהיה כמו עגול הצומל:

ז אין שוחטין את הפשה ביחיד. פירש הר"ש שכתב לא תוכל לזבוח את הפשה וכו' כלומר ביחיד שעריך לרבים ליה בשחד ביחיד וכדלקמן: **ור' יוסי מתיר.** דהא כתיב (שמות י"ב) לפי לפי לכלו. ובשחד דרים ליה. לזבוח את פשחו בשעת י"ר לפיו שלא חייב לשוב בשעת ליסוי בשעת. שכתיב (דברים י"ו) בשחד שעריך. בשעה שכל יכולין בשעה אחד. גמרא:

ואין עושין חבורות נשים ועבדים וקטנים. פירש הר"ש נשים עם עבדים. וכן עבדים עם קטנים. ושכי ליתא בגמרא. ומשמע ולחי לשחט בהן אנשים אבל. ובקיל אלו שנא מזיעון לשרך שביעי שבכורות. לתנן נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהן. והביא יוסף קיון קל"ט כתב בשם הר"ן שרק שכי דמגילה שלא שכתו שלא כשמזיעון בשעה על ידיהן להשתא ליכא הכילא דשיעי בשעבד דברכת המזון. וכיון שאינו לרופן עם האנשים ליכא למיחש לשביעותא שבל ליכא תלתא בר מינשים שלטרפין לף הנשים עמהם. מפני להשתא אין לירופן ניכר עיקר כלל. עד כאן לשונו. והשתא הכא אלו אין לירופן ניכר כלל. ובכלה לי שמשנתינו רחים גמרא לשדברי הר"ן שלה"ם. ומה שכתב הר"ש שבל נשים ועבדים כל חדא בשפי עשרה עושין. אבל חבורה שכולה קטנים אין עושין כמה שכתב הרמב"ם בשרך שכי מהלכות ק"ש ויש טעות שלין בכי דעת. וכתב הכסף ומשם דמלים לי לשסר למעוטי. לשם כן לשילו עם בכי חבורה לא יהיו כמנין. ובשדיה תניא קום שרק לולב הגזול דשחטין על הקטן שיכול כזית שילכך לילטריך לשרם שלין בכי דעת. ולשסר דטעמא ומפני שלין בן דעת אין הקדשו הקדש. ולשסר לומר דהכי קאמר דוקא כשלינם בכי דעת. כלומר דוקלכך שלא הגיעו לעונת הנדרים. אבל אם הם בכי דעת שהגיעו לעונת הנדרים שהקדשן הקדש שלין דמי. עד כאן לשונו. אין לומר שלין בכי דעת ויבואו לידי נותר היה כשר. ואין נראה כן מלשון הרמב"ם שלחר שכתב וכן אין עושין כו' חולים או זקנים כו'. ולשם עבדו ושחטו על הבוזה זו כשר. ומשמע הא דגזלה קטנים אינו כשר: עובל. כתב הרב ביבי עובדים מבלעובדה מתוך שלחוקר כרי וקא לעשיהו ושמא כעמא והוא לא ידע. כן כתב הרמב"ם קוף שרק יו"ד מהלכות לחגה הצומלה: ומחלקת

תוספות חדשים

(מ*) אבל נא במוקדשים בשר"פ ר"ש דחגיגה דף ל"ג מוקמינן דר"ק לשל לא במוקדשים של כל יומא הבנה לשל בשעת מיידי דלכיל בשעת לכוי נמי קדשים. וכ"פ הרמב"ם פרק מהק"פ:

תוס' ר"ע משנה ח

(בהרע"ב ד"ה אונן ומפילה בעי) (מו*) בלילחא פ"ג מ"ב לחגיגה:

השומע על מתו. והמלקט לו עצמות. טובל ואוכל בקדשים. גר שנתגייר בערב פסח בית שמאי אומרים טובל ואוכל את פסחו לערב ובית הלל אומרים הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר:

פרק ט מי שהיה טמא או בדרך רחוקה ולא עשה את הראשון יעשה את השני. שגג או נאנס ולא עשה את הראשון יעשה השני. א"כ למה נאמר טמא או שהיה בדרך רחוקה. שאלו פטורין מהכרת. ואלו חייבין בהכרת: ב איזו היא דרך רחוקה. מן המודיעים ולחוץ. וכמדתה לכל רוח. דברי רבי עקיבא. רבי

השומע על מתו. יום שמועה הוי אונן דרבנן. וכן מי שלקטו לו עצמות אביו ואמו אמרינן במ"ק מתאבל עליהם כל אותו היום. ולערב אין מתאבל עליהם: טובל ואוכל בקדשים לערב. דאפי' יום גופיה מדרבנן הוא: כפורש מן הקבר. וצריך הזאה שלישי ושביעי ולא נחלקו ב"ש וב"ה אלא בערל עכו"ם שמל ביום י"ד דב"ה סברי גזירה שמא יטמא לשנה הבאה ויאמר אשתקד לא טהרתי מכל טומאה עד יום ערב פסח שטבלתי ואכלתי. השתא נמי אטבול ואוכל. ולא ידע דאשתקד עכו"ם הוה ולא מקבל טומאה ועכשיו ישראל הוא ומקבל טומאה. וב"ש סברי לא גזרינן. אבל ערל ישראל כגון שמתו אחיו מחמת מילה דברי הכל טובל ואוכל פסחו לערב ולא גזרינן ערל ישראל אטו ערל עכו"ם:

פרק ט מי שהיה טמא: שאלו פטורים מן הכרת. הטמא או שהיה בדרך רחוקה פטרן הכתוב מלעשות פסח ראשון ועקר כרת בפסח ראשון הוא. לפיכך אם לא עשו פסח שני פטורים מן הכרת (ב*) ואלו חייבין בהכרת. שוגג או האונס חייבין היו בפסח ראשון אלא שהשגגה והאונס עכבתן וכשהזידו ולא עשו פסח שני חייבין בהכרת. כדכתיב (במדבר ט') והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח ונכרתה משמע דעל כל שאר שגגות ואונסין שארעו בראשון חוץ מטומאה ודרך רחוקה חייבין כרת אם לא עשו פסח שני: ב מן המודיעים. שם מקום רחוק מירושלים מהלך ט"ו מילין והוא שיעור מהלך אדם בינוני ביומי ניסן ויומי תשרי שהימים והלילות שוין מהנץ החמה עד בין הערבים שהוא שעת הקרבת הקרבן:

חוץ

והמלקט לו עצמות. לשון הר"ב וכן מי שליקטו לו וכו' בגמרא דאי מלקט עצמו הא בעי הזיית שלישי ושביעי: טובל דכל גר צריך טבילה כדאשכחן במתן תורה (שמות י"ט) וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלותם כדאיתא ברפ"ב דכריתות:

כפורש מן הקבר. פירש הר"ב וצריך הזאה ג' וז' וכו' (* עיין מ"ש במשנה ה' פרק י"א דפרה) גזירה וכו' ויאמר אשתקד לא טהרתי מכל טומאה. וכתב רש"י ואף ע"ג דמשום זיבה בעי שמנה משום כפרה כיון דאי אפשר דלייתי כפרה דהא לא קיבל טומאה קודם שנתגייר אי אמרת כגזר לא מייתי לעולם פסח וכולי האי לא גזרו ע"כ. וכתב הרמב"ם בפרק ו' מהק"פ והנה גזירה זו מדבריהם והפסח בכרת והילך העמידו דבריהם במקום כרת (מז*) ביום הקרבה (לאפוקי ממ"ש במשנה ב' פ"ו) שהוא יום י"ד. ומפני שאין הגר מתחייב במצות עד שימול ויטבול ואינו טובל עד שירפא כמו שאמרו בענין הגרות (* והוא בפי"ד מהא"ב) לפיכך העמידו דבריהם במקום זה שהרי זה שמל יש לומר שלא יטבול עד שיבריא ולא יבא לידי חיוב כלל עכ"ל. ומ"ש הר"ב אבל ערל ישראל פירש"י שאם יש לו עכשיו טומאה הוא נזהר בה שאף בערלתו מקבל טומאה כשאר בני אדם ליכא למיגזר ביה משום שנה הבאה ע"כ. ומ"ש הר"ב דברי הכל טובל ואוכל כו' הכי איתא בגמרא ובברייתא. וכתבו התוספות תימה לריב"א דלא מצינו בשום מקום טבילה בישראל שמל אפילו מדרבנן עכ"ל (א*). והרמב"ם בחבורו פ"ו כתב ישראל ערל כו' שוחטין עליו אחר שמל ולא הזכיר וטבל. ולי נראה לייתב לשון הברייתא והגמרא דאע"ג דלענין מילה אין צריך טבילה כלל מ"מ לטהרת הרגל צריך טבילה כדתנן במשנה ב' פרק ב' דביצה. והוי אמילה דזה שמל וטבל. לגזור אטו ערל עכו"ם דמל נמי וטבל:

פרק ט שגג וכו' יעשה את השני. נראה דיליף לה מאיש איש דכתיב בפסח שני כדיליף מיניה בברייתא לזבין ומצורעים ובועלי נדות * ושוב ראיתי בירושלמי טמא לנפש אין לי אלא טמא לנפש אנוסים או שוגגין מנין. ת"ל איש איש ריבה. עד כדון כרבי עקיבא (כלומר דדרים כפל לשון שבא לרבות). דרבי ישמעאל (כלומר דקבילא ליה דברה תורה כלשון בני אדם) תני דבי רבי ישמעאל לא טמא לנפש כהרי דרך רחוקה. ולא דרך רחוקה כהרי טמא נפש. הלד השוה שבהן שלא עשה את הראשון יעשה את השני אף אני מרבה אנוסין או שוגגין שלא עשו את הראשון יעשו את השני: אם כן למה נאמר טמא. כתב רש"י בגמרא פריך הא איצטריך דאי בעי למעבד בראשון לא מצי עביד. אלא קאי אדרך רחוקה דאנוס הוי דלא מצי עביד ואי בעי למעבד על ידי שלוחו מצי עביד ומיחס הוא קחס רחמנא עליו ואי עביד תבא עליו ברכה והילכך הואיל ושאר אונסים אדחו אשני אונס דדרך רחוקה למה לי דאדכרא רחמנא נפקי מאונס אמריכא:

אלו פטורין מהכרת. כתב הר"ב דעקר כרת בפסח ראשון. ומיהו בפסח שני נמי כתיב ביה (במדבר ט) חטאו ישא. ורבי דיליף ממגדף שהוא מברך ה' דכתיב ביה (ויקרא כ"ד) ונשא חטאו והוא בכרת כדתנן בריש מסכת. ודקדוק מלת מהכרת כתבתי במשנ' ג' פ"ק דחלה: ב * מן המודיעים ולחוץ. כתב הר"ב מהלך ט"ו מילין והוא שיעור כו' מהנץ החמה עד בין הערבים שהוא שעת הקרבת הקרבן. דבין הערבים כתיב ביה כתמיד. והתמיד אע"פי שנשחט משש ומחצה זמנו מן התורה מתחלת שבעה ואילך.

שמתחלת

תוספות חדשים

(א*) תוי"ט ד"ה כפורש כו' תימא לריב"א כו' עכ"ל ונמצאתי לתרץ בשם חכם אחד דאיי' בחגיגה פ"ג משנה ב' האונן ומחוסר כפורים צריכין טבילה לקדש והטעם משום שהיו אסורין בקדש עד האידנא והסיחו דעתם ושמא נטמאו ע"ש בתוי"ט וא"כ ה"ה ערל. והא דלא תנא שם ערל דשם איירי במעלות שאינם בטומאה וערל נמי בטומאה אסור. ול"נ דלא דמי דהם עבדו רבנן מעלות במידי דשכיח לא ילפינן מיניה מידי דלא שכיחי.

(ב*) הר"ב ד"ה שאלו פטורים כו' עכ"ל והוא מפירוש הרמב"ם. והוא לכאורה נגד הגמרא. ועיין מ"ש הכמ"ז ז"ל:

תוס' רע"ק

(שם בתוי"ט ד"ה כפורש כו' במקום כרת (מז*) בגמרי' אמר רבא ערל הזאה ואיזמל העמידו דבריהן במקום כרת אונן ומצורע ובית הפרס לא העמידו דבריהן במקום כרת כו' מצורע מאי היא דתניא מצורע שחל שמיני שלו בערב הפסח' וראה קרי בו ביום טובל ואוכל כו' יבא עשה שיש בו כרת כו' ואר"י דבר תורה אפי' עשה אין בו ובתוס' ד"ה ואמר ר"י כו' ר"י לא פליג אברייתא דלאו תנא הוא כו' אלא פרושי מפרש לה (למה דקתני וידחה עשה שיש בו כרת לאו דוקא אלא איסור דרבנן הוא) וכן מוכח לגבי יולדת כו' ע"ש וכן ביבמות באליבו לפוקים דרך פרושי קאמפרש יקשי לי הא בפשוטו מוכח כן דאם איתא דהברייתא ס"ל דהוי דאורייתא א"כ מוכח דעשה דפסח דיש בו כרת דוחה לעשה דאיך חשיב מצורע בהא דלא העמידו דבריהן. מה דאי הכי דר"י לנפשי' סבר דאפילו עשה אין בו באמת. אבל מ"מ מצי סובר ג"כ בי' כדעה מפני ששם הא סברייתא סובר כן וא"כ ל"ש לומר לא העמידו דהא אף אלו העמידו שיהא בשל תורה הא גם דאורייתא

רבי אליעזר אומר מאסקופת העזרה ולחוץ. אמר רבי יוסי לפיכך נקוד על ה'. לומר לא מפני שרחוקה ודאי. אלא מאסקופת העזרה ולחוץ: ג מה בין פסח ראשון לשני. הראשון אסור בבל יראה ובל ימצא. והשני מצה וחמץ עמו בבית. הראשון טעון הלל באכילתו. והשני אינו טעון הלל באכילתו. זה וזה טעון הלל בעשייתן. ונאכלין צלי על מצה ומרורים. ודוחין את השבת: ד הפסח שבא בטומאה לא יאכלו ממנו זבין וזבות. נדות ויולדות. ואם אכלו פטורים מכרת. ר"א פוטר אף על ביאת מקדש: ה מה בין פסח מצרים לפסח דורות. פסח מצרים מקחו מבעשור וטעון

ר"ע מברטנורה

מן לאסקופת העזרה. אפילו היה קרוב לירושלים וחלה ונתעכב ולא הגיע לאסקופת העזרה עד סוף שעת הקרבת הקרבן כדון בדין דרך רחוקה. ורבי עקיבא סבר שאין לו אלא דין כאחד אבל לא דין דרך רחוקה הואיל והיה מן המודיעים ולפנים. והלכה כר"ע: לפיכך נקוד על ה'. של רחוקה. הכי משמעי לדרוש רחוק חוץ אמות מאסקופת העזרה. שאפילו אינו רחוק אלא חוץ אמות בלבד בסוף שעת [הקרבת] הקרבן כדון בדין דרך רחוקה: ג והשני חמץ ומצה עמו בבית. דכתיב (במדבר ט) ככל חקת הפסח יעשו אותו משמע מלות שבגופו כגון צלי ועל מלות ומרורים יאכלוהו עושין אותו ככל חקת הפסח אבל מלות שעל גופו ממקום אחר כגון תשביתו שאור ולא תשחט על חמץ אין עושין אותו ככל חקת הפסח: הראשון טעון הלל באכילתו וכו'. דכתיב (ישעיה ל) השיר יהיה לכם כליל התקדש חג. ליל המקודש לחג שהוא פסח ראשון טעון הלל. ושאינו מקודש לחג אינו טעון הלל: זה וזה טעונים הלל בעשייתן. דלילה מיעטה קרא ולא שיר. יום לא מיעט: ד לא יאכלו ממנו זבין. דגבי טמא לנפש כתיב איש דדרשינן מיניה איש נדחה ואין צבור נדחין [אבל גבי זיבה אף ציבור נדחין]: ואם אכלו פטורים מכרת. דאוכל קדשים בטומאת הגוף דכתיב (ויקרא ז) כל טהור יאכל בשר. וסמיך ליה והנפש אשר תאכל בשר כו' וטומאתו עליו ונכרתה. בשר הראוי לאכול לטהורים. טמאים חייבין עליו משום טומאה. ושאינו ראוי לאכול לטהורים כגון פסח הבא בטומאה אין טמאין חייבין עליו משום טומאה: אף על ביאת מקדש. פוטר הזבין והזבות אם נכנסו למקדש פטורים כשהפסח נדחה מפני הטומאה. דכתיב (במדבר ה) וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש. בזמן שטמאי מתים משתלחין. זבין ומצורעים משתלחין. אין טמאי מתים משתלחין. אין זבים ומצורעים משתלחין. ותנא קמא לא דריש לקרא להכי דלהכי אצטריכו לחלקי' ממחנותיה' ואין הלכה כר"א: ה לילה

תוספות יום טוב

מתחלת החמה להתעקם כלפי מערב קלת ומשחרי כותלי דהכי אמרינן ביומא. [ריש] פרק ג' צלותיה לאברהם (תפלת הערב שלו) מכי משחרי כותלי דהיינו מחלות היום ולהלן. ופרכינן עלה מהא דתנן תמיד נשחט בשמונה ומחצה. ומשני שאני כותלי בית המקדש דלא מיכווני כתבים מתמתיכן ולא משחרי בעיקום פורתא עד חלי שבעה ומיהו זמן שחיטה מתחלת שבעה והולך ונמשך עד שתשקע החמה. ומשתשקע החמה לא. דהא נפסל בשקיעת החמה. באיזהו מקומן. כך לשון הר"ש ועיין פ"ג משנה ב': לפיכך נקוד על ה' וכו'. כתב הר"ב הכי משמעי לדרוש רחוק ה' וכו'. ובירושלמי ס"ל שבהרחוקה נקוד אית לפסוק יאין דרך רחוקה: ג מה בין פסח ראשון לשני. ס"ל דראשון נשחט בג' כיתות כדתנן משנה ה' פ"ה ואין השני נשחט בשלשה כיתות כדתניא בתוספתא וס"ל נמי ביקור ד' ימים דליתיה בשני כדאיתא בגמרא (*דף ל"ו) תוספות (מח*). ועיין לקמן במשנה ה' בד"ה מקחו וכו': והשני מצה וחמץ עמו. כתב הר"ב מלות שבגופו כגון צלי ועל מלות ומרורים אף על גב דעל מלות ומרורים מקרא מלא הוא בפסח שני הכי קאמר דבכלל דככל חקת וגומר נכתב צלי דדומיא דכתבא דעל מלות ומרורים: ודוחין את השבת. פירש"י דשני כתיב ביה במועדו למ"ד קרבן ה' לא הקריב במועדו בשני ע"כ. ופלוגתא דתנאי בגמרא דף ל"ג ע"ב. וכתבו התוספות במסכת יומא פרק ה' דף כ"ח דלמ"ד דהך במועדו אראשון קאי יליף ליה מככל חקת הפסח. ועוד האריכו לפרש. ע"ש. ובגמרא. בעת אין טומאה לא אתי טמאי'. מפני טומאה דהיתיו יחיד ויעשה בטומאה ע"כ. ותנא נמי הכי בספרי: ד לא יאכלו ממנו זבין. כתב הר"ב דגבי טמא לנפש כו' ואין צבור נדחין. [ומסיים רש"י אבל גבי זיבה אף צבור נדחין] ואם תאמר אמאי תנן זבין כו' לאשמועינן טמאי מגע טומאות והיה כללה לי לומר דמשום דבולה דאם אכלו פטורי' מכרת נקטינהו להכך דטומאה יולאה מגופן ואפי' הכי פטורין. אלא שהרמב"ם כתב בפי"ז מהק"ק דטמאי מגע טומאי' הכי אלו אוכלין כמו טמאי מת והכ"מ הביא ראיה לדבריו: אף על ביאת מקדש. לשון הר"ב כשהפסח נדחה מפני הטומאה. כבר כתב גם כן זה הלשון במשנה ו' פרק ז'. ולשון הגמרא בפסח שבא בטומאה. ומ"ש הר"ב ותנא קמא כו' אצטריכו לחלקם ממחנותיהם כדמפרש במשנה ה' פרק קמא דכלים: ה מקחו מבעשור כו'. דכתיב (שמות י"ב) בעשור לחדש הזה יקחו. זה מקחו מבעשור ואין פסח דורות מקחו מבעשור. * ואף על גב דמהך קרא דמקחו מבעשור שמעינן לביקור ממום ארבעה ימים לענין תמיד כמ"ש הר"ב במשנה א' פרק ב' דערכין. ולעיל משנה ג' כתבתי דפסח דורות נמי בעי ביקור ארבעה ימים. ובגמרא יליף לה מדף ל"ו מדכתיב (שם י"ג) ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה שיהו כל עבודות החדש זה כזה כבר כתב רש"י שם דמיהו לענין מקחו מבעשור למעוטי שאין צריך שיפרים מבעשר' אלא

תוס' רע"ק

פסחים אע"ג עוקם דרך פרוזי' יפרסם וס"ל לבוגי' מבכרא דעשה דאורייתא לא הוי ראוי להיות נדחי מפני הפסח אלא כיון דנדרנך הוא נדחית ולא העמידו דבריהן לעשות כש"ת: אמנם מ"מ קשה לי הא האמת כן הוא דאף אם הוא דאוריי' ראוי שידחה מפני פסח דכן מוכח בזבחים דף ל"ג ע"ב דאמרינן רבינא אמר למלקות אתמר ועיין בתוס' שם דהא עדיין איכא לאקשויי דאין עשה דוחה ל"ת ועשה ועוד הא בעי בעילנא ותיפלו דעשה היא בו כרת עדיף הוי דאף ל"ת ועשה דאורייתא נדחים מפני הפסח וא"כ איך חשיב מצורע בכללא דלא העמידו הא אף אם יעמידו לדבריהם יהי' נדחה מפני פסח וצל"ע בעיניי ה' ואלמדה תורתיך: ובהרא"ש פ"ג דמ"ק סי' כ'. אבל אינו נוהג אבילות והכי קאמר אעפ"י שחכמי' עשו חיזוק לדבריהם כש"ת והעמידו במקו' עשה כאן לא הטילו עליו ואתי עשה דרבים ודחי עשה דיחיד לדבריהם ואעפ"י שלא עשו כן לענין סופר כו' תמוה ט' מאד לאמי צריך הרא"ש לכנוס בפלגה דמוקה לחלק בין סופר דעשו חיזוק. בין אבילות דלא עשו חיזוק. הא מזיכן דלפי מה דהביא הרא"ש תחלה שיטת הרי"ף והרמב"ד דדייק מסוגיא דהכא דא כה אבילות דאורייתא. מוכח דאף בדאורייתא אתי עשה דרבים ודחי עשה דיחיד אלא דרי' הוכיח דליכא אבילות כלל מדאורייתא אבל הסברא יכולה להיות קיימת דאף אלו הי' דאורייתא הי' הדין דנדחה עשה אבילות דיחיד מפני עשה דרבים דיו"ט. וא"כ רווחא שמעתתא שפיר דגבי סופר כיון דבתלוי' דאורייתא אין עשה דסופר דוחה ל"ת ועשה דיו"ט ה"נ עשו חכמו של דבריהם כשל תורה. והעמידו דבריהם כאלו הי' ש"ת. אבל באבילות ל"ש דהעמידו דבריהם כאלו הי' דאורייתא דהא אף אלו הי' דאורייתא נמי הי' נדחה מפני עשה דרבים דיו"ט. ונ"ב יהא ליישב דאתי עשה דרבים כו' וקי"ל להמקי' דבאמי' של

תוס' רע"ק

לא פי' לשיטת רשב"ם דלעיל מפני ר"ש גם לשיטת רבינו לא פי' כלום ע"כ. ובירושלמי דגרסינן כמ"ד יקוב עקב עשה דרציס עשה דיחיד ומ"ש לף שם יעויין ובכריס' מ"מ כלום לשיטת מפני ר"ש ולע"נ:

פרק ט

משנה ג

(בתי"ט ד"ה מה. כלשיטת גמרא לף יז תוספו')(מח') בתוספר כתבו עוד דמתוספתא ילא קתני ביקור יל לא קתני אלא סתם דכן מוכחין דפסח נכלו וביקור נוהג בזמן בתמיד [וקשה לי דמ"מ למאי לא חשיב מקרו מנפשך לנוסג רק בפסח לבד ולפסר כיון דזה פסילוק הוא רק פסח מלריס לא חשיב לם]:

וביומא דף כ"ט בתוס' ד"ה אלא מר נסר דבריס כתבו דלפסר לומר ג"כ דפס, לחסון זעקו לפר תמיד של סערבייס כלתניא יתומר דבר שלומר בו בערב וכיון שהערבייס לבדר אלא לומר בו אלא כיון שהערבייס אינר פסח שכי מי שיייבו לבעי קריס ועשיר בריסא ולפ ולא אלא פסח לם מחמי להכא יל תנא ושייר:

חלה יקח פרים שלשה מעשר ויקדוש ושעת שחיטה [יפריש] אחד מהן. והאי הוא דגבי ביקור. דריס ליה למלתא אחריתא היינו למעוטי פסח שני. ועיין עוד מה שכתבתי בתוספת ערכין פס וכתיב (שמות י"ב) ואכלתם אותו בחפזון. אותו ולא כל בחפזון. בגמרא. וטעון הזאה וכו' אין לריך ליתוד דמשום ולא יותר מהחתית שעבר בלילה הוא נלטוו להזאה כתוב בתוכ:

בלילה אחד. פירש רש"י בגמרא וה"ה פסח ראשון כמי ליל אחד. עד כאן. וכדמייתינן בזה הכלל בתוספת דפוס פרק ג' דמגילה כמ"ש הר"ב שם. ובמי כמי דחכמים גזרו ואמרו עד חלות. אין לפרש דתנא דידן בא לחלק בין שלריס לשם מלריס לשם דוחות בדבר שאדבריהם הדא דשם מלריס כמי היה לחוי לגזירת זו. ועוד כמה פסחי דוחות נעשו קודם גזירת חכמים כי כן הסברא כותבת. ולף על גב דבפוף מכילתין תנן עד חלות. ומדלוילייתא כמו שפירש שם הר"ב. אלילו הכי ליכא לפרושי למתניתין דהכא דתיתי כי הדוח תכא ושחלק בהכי בין שלריס לשם מלריס לשם דוחות. דלאותו תנא לף פסח מלריס ליכו כלכל אלא עד חלות. דהא הכא קאי דקא יליף ומייתי בפסח מלריס כתיבי. אלא מתניתין דהכא כרבי עקיבא דגמרא דקוף מכילתין. דקבירא ליה מן התורה נלכל כל הלילה. אלא שחכמים עשו סייג. וכוותיה מתניתין דקוף פרק שר דמגילה. וכתבו התוספות ואם תאמר לם כן למאי מלריס כלל בשתניתין כיון דשים זה. וים לומר דתנייה אגב דבני לומתי. ושמולו כל היום ופסח דוחות נוהג כל שבעה: **אחד** עיין מה שכתבתי בשמנה ד' פרק שני [ושמנה ה' פרק ג' דבכורות: **ופסח** דוחות נוהג כל שבעה. ואם תאמר שלשה כיתות שכשהע פסח דוחות היאך אתה עולה בשל מלריס וכאיתי יכושלמי בפרק תמיד כשהע] [לפתכן התם ושמנה ה'] הפסח כשהע פסח דוחות היאך עולה בשל מלריס כיתן כח בקולו של ושם וסיס קולו ושלך בכל ארץ מלריס ושלך מהלך מהרבעים יום ושם היה לומר שוקום פלוני עד שוקום פלוני כח אחת. ושוקום פלוני עד שוקום פלוני כח אחת. ואל תאמר ושם לם לפך שאין דרכו להלוך לאמור (שם ט') וסיס לפך בכל ארץ מלריס. קול שדרכו להלך לף כל שכן. עד כאן. ולף על גב דלף קאמר אלא שאי כתות שונות דומיכי היתי כלל לומר שסיס קולו של ושם שלכינו דפסח בשלש כיתות לם כן הכי נמי שלש כתות עשה ושם הכי דלא כהתוספות. אלא לף בפסח מלריס היה שלש כתות: **ו שתמורת** הפסח קריבה. פירש הר"ב שלמיס אחר הפסח. וכן לשון רש"י. ולכאורה כולה לומר דקריבה דוקא אחר הפסח. ולא ידעתי למה. דהא שלמיס קדשים שנועד ואפילו בהג עלמו לם הם שלמי חגיגה. כדאתן בפרק שני דחגיגה. ואפילו לם נפרש אחר שחיטה עשה קריבה אחר זמן קרבן פסח. ושכל שוקום קשיח. למה לף יוכל להקריבו בשחיטה שלמי חגיגה שחיטה עשה לתכן בשמנה ג' בפרק שני. ובגרייתא. תמורת פסח אחר הפסח קריבה שלמיס. ושכי פירושו שלם שיר אחר שחיטת הפסח. ושם לכך כתבוהו רש"י והר"ב וכאלו לומרו תמורת הפסח אחר הפסח קריבה שלמיס. אלתי לף ניחא דלף היו לריכים לפרש כן בדברי יהושע. שהרי הוא לומר אין לי לפרש:

ושעון הזאה באגודת אזוב על המשקוף ויעל שתי מזוזות. ונאכל בחפזון בלילה * אחת. ופסח דורות נוהג כל שבעה: ו אמר רבי יהושע שמעתי שתמורת הפסח קריבה. ותמורת הפסח אינה קריבה. ואין לי לפרש. אמר רבי עקיבא אני אפרש. הפסח שנמצא קודם שחיטת הפסח ירעה עד שיסתאב וימכר. ויקח בדמיו שלמים.

וכן

ירעה פירש הר"ב עד שיסתאב. וכתבו התוספות דאפילו למאן דאמר ביש פרק ו' דיומא דאין בעלי חיים בירושלים ועיין שם היינו דוקא בגון דלא בעיי בירים בגון בעוצאו בעלים לו שמכרו ילישב עד כאן. ולף כרש"י שכתב בגמרא דף"ח דמשמעינן דבעי בעלי חיים בירושלים. וביחא המתח דהר"ב והרמב"ם לף כתבו דמשמעינן דלף כהלכתא. דהא תנא קמא הוא דס"ל הכי ביומא. ובסדרא פרק שם הרמב"ם כותבים. ודלף כפירוש השני שכתב בפ"ו מפרק ז' מהל' הרמב"ם שם דקדירא ליה דמשמע זו דלף כהלכה ומ"ל שחרעה אלא תקרב שלמיס משום דאין בעלי חיים בירושלים. ועוד לוכיח בפ"ד מהלכות לקרבן דהרמב"ם ילשה לאוקמי כמ"ד אין בעלי חיים בירושלים. שיסתאב. פירש הר"ב שלמיס. ויקח נדמיו שלמים. פירש הר"ב לאוחר הפסח קרב שלמיס. בפרק פרק ג' דקדליס. כלומר וכל שכן תמורתו:

ה לילה אחד ופסח דורות נוהג כל שבעה. ושתיתין פסחי שחכלה ושכי קתני ונאכל בחפזון בלילה אחד ושמולו כל היום ופסח דורות שמולו נוהג כל שבעה דבפסח שלריס כתיב (שמות י"ג) ולא יוכל חוץ היום אחד שלריס שכי היה לא יוכל חוץ היום שאחד יולאים בלבד: **ו** שמעתי מרבותי. שתמורת הפסח שחיטה אחר הפסח: קריבה שלמיס אחר הפסח: ותמורת הפסח אינה קריבה ויש תמורת פסח שאינה קריבה היא עולה שלמיס שלריס תלבה עד שיפול בה מום ותוכר וידיע בדמיס שלריס לשהר הפסח קרב שלמיס ואין לי לפרש. שכתבתי על ל"ג שמעתי שקבל. ועל ל"ג תרעה עד שיסתאב: הפסח. שאבד והפרים אחר שחיטתו ושולא פסח לאחר קודם שחיטת הפסי שהיה עומד לפרישו בשעת שחיטה שכי קבעתו שעת שחיטה בשם פסח וזה שלא הקריבו דאהו בידים ולא יקריב הוא עלמו שלמיס: עד שיסתאב. שיפול בו מום שלא יהיה כלוי לקרבן:

וכן

ובן תמורתו. אחר שחיטת הפסח קרב שלמים. ובן תמורתו: ז המפריש נקבה לפסחו. או זכר בן שתי שנים ירעה עד שיסתאב וימכר. ויפלו דמיו לנדבה. המפריש פסחו ומת לא יביאנו בנו אחריו לשם פסח. (*) אלא לשם שלמים: ח הפסח שנתערב בזבחים. כולן ירעו עד שיסתאבו. וימכרו ויביא בדמי היפה שבהן ממין זה. ובדמי היפה שבהן ממין זה. ויפסיד

ובן תמורתו. אם אמר זו בתמורת מולין לחמי כן: לחמי הפסח. כלומר ואם לחמי שחיטת הפסחי כמלא חפי לה קבעתו שעת שחיטה בשם פסח ולא כלחה בידים ויקרב הוא עולת שלמים: וכן תמורתו. ר"ח ואלי ר' יהושע למחי בשעת עלמו יש פסח קבע. ויש פסח שחיטו קבע: **ו** ויפלו דמיו לנדבה. כותבים לותם התעות לחיבה שמוקדם ומקריבין מהן עולות כדבה: לא יבילתו בעו לחבירו. לשם פסח להוא ליה פסח שחתו בעליו ואין כאן מוריין: **ח** הפסח שנתערב. שלשה עלתים. לחד של פסח. ולחד של לשם. ולחד של עולה. שנתערבו. כולן ירעו עד שיסתאבו: ויביא בדמי היפה שבהן עולה. דשמא היפה שבהן עולה היה. ובדמי היפה שבהן פסח. אם קודם הפסח נסתאבו כולן. ואם לאחר הפסח נסתאבו יביאם לשלמים דשמא היפה פסח היה. ולחתו מותר שליך להוסיף על הב' עד שיגיעו לדמי היפה יפה: מפיק. וכילד עושה. אם היפה שבהן שוה שלש מביא ג' שלמים מביאו. ומעל הפלע הלי ולחזר. כל מקום שהיא העולה הבי היא ממולעת על שלע זו. ויביא ממנו עולה. ומעל הפלע הב' ולחזר. כל מקום שהוא לשם אם הבי הוא ממולע על שלע זו. ויביא בו לשם וכן לשלמים:

נתערב

תוספות חדשים

משנה ז

(מ') **לא יביאנו.** נ"ב מוקי לה כ"ל שהם לחביו לאחר חלוט וכ"ש היא דב"ל ג"ח לריכה נדחים ע"ש וכ"ב הרמב"ם בפ"ד מה' ק"פ ה"ב:

תוספ' רע"ק

משנה ז

(בתי"ט ד"ה ויפלו. ועיין תשוב) (מט*) עיין תשוב שכתב לבי סיי ע"ש

מקרי כ"כ דמוי בידים הלכך מ"ד אין ב"ח בדמים לא מודה בבח"ג. וכמ"ש התו' לעיל לעניין לחר. ותוסיפי על הר"ב והרמב"ם שהיה לשם לבתוב [דמתניתין] דלא כהלכתא כמ"ש לעיל. ובחבורו פ"ד מהק"פ כתב יבעה וכו' ויביא דמיו שפה ואם לא נפל בה מום עד שהקריב שפחו יביא דמיו שלמים והייבו כמתניתין דתמורה גבי לשם. ועיין לעיל בהרמב"ם ס"ל יבעה לף למ"ד אין ב"ח בדמים. דהא הכא דכתבתי ע"פ התוס' דמ"ד דקבר אין בדמין ס"ל ה"ל דאין בדמין ואע"פ כתב הרמב"ם יבעה אלא ודאי דאיבעה דהכא לאו דמיים היא. אלא יפלו לבדבה הוא דהוי דמיים. וכ"ם דס"ל בידבעה לעיל דלאו דמיים היא. ומיהו גילבת רש"י וכן התוספות ויביא בדמים שלמים ועיין בשפתי דלקון. ולבס"י הא דקאמר בעלי חיים בדמים. היינו אלא קבע עלמו שלמים אלא יבעה. וכדפירש"י בבור. ולהרמב"ם משום הא לא אלא דבתה עליה קדושת הגוף לבעני מום כדפירש בפ"ג דתמורה משנה ג' אלא ודאי יפלו דמיו לבדבה: **לא** יבילתו בעו לחבירו לשם פסח. פירש הר"ב דאין בהן עולה אלא בעלים. עיין בשפתי י' וי"ל והבא ומייבי אלא בשפתי בעו עמו כדאיתא בגמרא:

ח *וימכרו ויביא כו'. פירש הר"ב וכילד הוא עושה ג' שלעים ויביאו כו' ואומר כל מקום שהיא העולה כו' וכפירש"י ויש עושה למלתא לחל"ם הבי הוא מחלף. שמביא שלמים בדמי החשם או בדמי העולה. ומבי קדושת הבהמה חלתה על מעות דמיה ואין משבין מקדושה בקדושה ע"כ. וקשי לפי זה ואלי יימבו דתבן ובפ"ח דזבחים דף ע"ח ע"ב פירש"י ויימבו כמלאו דמי עולה. עולה. דמי שלמים. שלמים. ואיבו יודע חילו עולה ואילו שלמים. הלכך יעול מעות ככבד דמי היפה ויאמר כל מקום שהם מעות עולה כו'. ומ"מ מקיק דכ"ל דל"ג ויימבו כו' מכח הסיפא והשתתא דבריו שם משמה ב' ד"ה יבעו כו'. ועוד עיין שם ד"ה ויימבו כו' מ"ש זה בשם הרמב"ם ז"ל:

יביא דמי היפה שבהן ממין זה. ולא אמרינן דיפלו דמיו לבדבה בלעיל דאמרי' דהכא כמ"ד אין בעלי חיים בדמים ואיבו כמי דפירש הר"ב דיביא בדמיו פסח. ואלו לעיל תבן יפלו לבדבה. ולפי זה ס"ב כולה פירקא להתערובות פ"ח דזבחים דתבן בהו יביא בדמי היפה שבהן ממין זה וכו' ולגירסת רש"י ותוספות לעיל לא קשה כלל. **ויש לי לחוש** לדבריהם דבפ"ח דזבחים דף ע"ב ע"ב אמתניתין דזבחים שנתערבו אין בשחיטו ואיבו דיביא מדמי היפה שבהן ממין זה וכו'. **אמר רבה מתה לחמור רבבן לא בקריב לא בקריב** ומקיק דכמאן דאמר בעלי חיים בדמים **אמר לשמעתיה. מקשע דאכד דיבן** כמ"ד בדמים כמי לחיין ואפילו הבי יקרב מחותו מין. ולא אמרינן יפול לבדבה. **אי**

ויפסיד המותר מביתו. נתערב בכבורות רבי שמעון אומר אם חבורת כהנים יאכלו: ט חבורה שאבדה פסחה. ואמרה לאחד צא ובקש ושחוט עלינו. והלך ומצא ושחט. והם לקחו ושחטו. אם שלו נשחט ראשון. הוא אוכל משלו. והם אוכלים עמו משלו. ואם שלהן נשחט ראשון. הם אוכלין משלהן. והוא אוכל משלו. ואם אינו ידוע איזה מהן נשחט ראשון. או ששחטו שניהן כאחד. הוא אוכל משלו. והם אינם אוכלי עמו. ושלהן יצא לבית השריפה. ופטורין מלעשות פסח שני. אמר להן אם אחרתי. צאו ושחטו עלי. הלך ומצא ושחטו והן לקחו ושחטו אם שלהן נשחט ראשון. הן אוכלי משלהן. והוא אוכל עמהן. ואם שלו נשחט ראשון. הוא אוכל משלו. והן אוכלין משלהן. ואם אינו ידוע איזה מהם נשחט ראשון. או ששחטו שניהם כאחד. הן אוכלין משלהן. והוא אינו אוכל עמהן. ושלו יצא לבית השריפה. ופטור מלעשות פסח שני. אמר להן. ואמרו לו. אוכלין כולם מן הראשון. ואם אין ידוע איזה מהן נשחט ראשון. (שניהן) יוצאין לבית השריפה. לא אמר להן. ולא אמרו לו. אינן אחראין זה לזה: י ב' חבורו שנתערבו פסחיהן. או מושכין להן אחד ואלו מושכין להן אחד. אחד מאלו בא לו אצל אלו. ואחד מאלו בא לו אצל אלו. וכך הם אומרים. אם

משמע ולמי לטעול פרי לא נתקיים יפלו לכהנים חלק ידיעל פלגים. ולכיך לפרוק לפכוב"ם לומר דכתב דיכא דעלמא קמ"ל ולא מסלר לחתכיתין: **ויפסיד** המותר. דכתי הכמב"ם בפיבוסם ליכם מוכיח לי: **נתערב** פסחם בכבורות. פיכם הכ"ג דומתן דמם קום. ומקייס רפ"י ולין טעונין תמיפה מזה ומוק. ולא קמיכי. ולא נקכיס: **רבי** שמעון לומר לם מבורת כהנים יאכלו. כתב הכ"ג וכבן לומי יבעו כו' ויבית בדמי כו' ומתעוברת לוכל כולס בתור' בכו' בעל מו' וכדפ"י הכ"ג בפסבם ג' פ"ם דזבחים ע"ם: **ם * הוא** לוכל ופלו ופס לינס לוכלים עמו. לתתן כבני יוסי בפרק לבעל מפבה ז' דס"ל דפוחטין פסח על היחיד וכלכה כמותו ול"ל לפי' כבי יודע לומר לין פוחטין פסח על היחיד וכבון פהמפה עליו לחכיס וכדהתם בפסבי ד' ועיין מ"ם לקמן בפסבם י"ח: **ופטורין** מפסח פכי. כתב הכ"ג דמ"ל בלחד פמו וכן לפטן רפ"י כולה לומר דזה פכפחו לפטן. ול"ל בלחד מן הכפחנים כלחד לגלו פלין ידוע לימה כבי פיהיו כפלים לאכול ממנו: **לא** לומר להן כו' לין לחבלין כו'. כתב הכמב"ם לע"ם פיהיה בלבם פימחוע כל לחד מהן על חבבו או פהיו פם דמיות ודבים פלוומדין הדעת בהן פכל לחד פימלא ימחוע על חבבו. וכתב בכסף מפבה דכ"ל דמיתולא דמתכיתין לומד כן. דתל"ל מלי קמל"ן. פבינל. ע"ל. ולי נלחה לו עוד לליה. דבבל"ת לומו מכהן לומו מכוים יפה פתיקה לחכמים קל ומומר לטופפים. פכלמר (משלי י"ב) לויל ומהיים חכם יחפב ולי ליתא דבכה"ג דבים פבלב הוו דבים פתיקותיה מלי מהכיל ליה:

י שנתערבו פפחיהן. בגור הוא כי זה התעוברת לא בפל חלא קודם פימחט הפסח הכמב"ם: **אחד** מאלו בא לו אצל אלו. כתב הכ"ג דלומרין בבבי' בגמרא לחקור למסוק כל בבי החבורה מן הפסח ולהבימו בלא בעלים. ויליף מדכתיב (שמות י"ב) ופס יפעט בבית מהיות מפה. מפמע פס בלו מתעברין ומפכיהן. **ובלבד** פיהא לחד

כתערב הפסח בבבורות. פמתן דמם ודס הפסח קוים: **רש** לומר לס חבורת כהנים יאכלו. כולן בו בלילה שהבמ"ל נאכל לכהנים ויקבב פסח לפס פסח בב"א פהוא. ובבורות לפס בפוחות בכל מקום פהן מתעברין בזמן מאכל ולע"פ פהן הבכור. שהבכור נאכל לב' יפים ולילה לחד ועבשיו לין לוכלין לותו בלא עד חלות בזמן הפסח ומעלתו מביאין קדשים לבית הפקול. ר"פ קבר פיכולין להביא קדשים לבית הפקול. וכבן פלינו עליה ולומי יבעו כולן על פיפתאבו ויבית מעות בדמי היפ' פבהן בלומיכין בפסח פלתעבב בזבחים ולין הלכה כר"פ: **ש** לא ובקש. לת התבוד ושחוט עליהו: לם פלו בפחט לחפון. הוחיל ופס לומרו לו שחוט עליהו פלו פס בוכה ופלפס יפרק דפסח בלא בעלים הוא ולוכלין כולן מפלו: ופס פלהן בפחט לחפון. הוא לוכל ומלו. פהרי לא בוכה על פלהן והן לוכלין ומפלהן פהרי חזרו בהן מן התבוד ומפכו יהיהן ממהו: והן לינן לוכלין עמו. אמא פלהן בפחט לחפון ומפכו יהיהן מזה: ופלהן יצא לבית הפריפה. אמא פלו בפמי לחפון ולינן בוכין על הפבי. ופטורין מפסח פכי. דמ"ל בא' ממהו ולכילה לא מעבבת: לומר להן. לותו היחיד פהלך לבקש לת התבוד לס לחבתי תמוהי עוכה ופחטו עלי. ופס לא לומרו לו פחוט עליהו: הוא לוכל עמהן ופלו יפרק. כיון פהוחוהו על פלהן הרי בוכה מן הלחפון וחזר זו מפליחותו: ופלו יצא לבית הפריפה. אמא פלהן בפחט לחפון ובוכה [ופלו פהרי] עפלן פלוחו:

אם שלנו הוא הפסח הזה. ידיך משוכות משלך. ונמנית על שלנו. ואם שלך הוא הפסח הזה. ידינו משוכות משלנו ונמנינו על שלך. וכן חמש חבורות של חמשה המשה. ושל עשרה עשרה. מושכין להן א' מכל חבורה וחבורה. וכן הם אומרים: יא שנים שנתערבו פסחיהם. זה מושך לו אחד. וזה מושך לו אחד. זה ממנה עמו א' מן השוק. וזה ממנה עמו א' מן השוק. זה בא אצל זה. וזה בא אצל זה. וכך הם אומרים. אם שלי הוא פסח זה. ידיך משוכות משלך ונמנית על שלי. ואם שלך הוא פסח זה. ידי משוכות משלי. ונמניתי על שלך:

פרק

אם שלנו הוא הפסח הזה. לותו הפסח שמסרנו לחבירו יפה נרכנו את שלנו. שמשך ידך ממלך. והמנה עמנו על שלנו: אם שלך הוא פסח זה. הרי אתה עליו וידיכו ממשוכות משלנו ויפה לנרי חבורה החמרת ומניכו על זה שלך. כמלא אם החליפו הרי נמסרנו כל החבורה משלמים ונמנו על לותו שנרנו. וכך לומרים נרי החבורה הסרים ליחיד הבא לשלם ועל כרחם לריך אחד מאלו לבא לשל חלו ולמוכות עמהן ולא לומרין יומרנו אלו משלהן נכל מקום שהוא ואלו משלהן ויחזרו ויומרו אלו על אחד ואלו על אחד. אפוס לאומרין נגרייתא דגמרא לשלוך למשך כל נרי החבורה מן הפסח ולהרימו נלא נעלים. ומוח החליפו. וכולים למשוך מפסוס ולימות על אחד כשאומרו הרי ידיכו משוכות משלנו. הרי כותב פסח נלא נעלים ניד וזה לשוך. ועכשיו כשאחד מהחבורה זו נא לשל החמרת ומוח כשלך הין כאן פסח נלא נעלים. אם יפה נרכו להם הרי כל נרי חבורתו עליו חוץ מן אחד שפירש מהן ומשך ידו. ואם החליפו הרי שלך אחד ומהם עם פסחו. וכשמשכו החותרים ידיהם היומו כשלך הוא עליו. וכן מוח חבורה שלם חומח חומח. נרי לאם שכתערבו פסחיהן כל חבורה יחבורה מושכין להם אחד מן הפסחים. חומח לומרים שאם שכבל חבורה וחבורה מתחלקין [לחומח] פסחים שאם החליפו לא יהא כאן פסח שהין אחד מאלו הרשאים עליו: וכך הם אומרים. כשנעשו עפה החבורות החלשים אומרים הר' לאחד אם שלך הוא פסח זה. הרי ידי שלבעתנו מקולקות מד' פסחיכו נכל מקום שהם וכוליכו עמך. וכן הוא נ"ל מוזרין ואומרין לשני וכן הר' לכל ה' שבחבורה. וכל חבורה וחבורה כן: יא נ' שכתערבו פסחיהן. לאחד ושמעון שכתערבו פסחיהן. לאחד מושך לו אחד. ושמעון מושך לו אחד. לאחד הולך ומושה עמו אחד מן השוק. ואומר. כל מקום שהוא פסח שלי. הרי אתה ממנה עליו. ולאחד נא לו אלל פסח שמשך לו שמעון. ושמעון נא לו אלל פסח שמשך לו לאחד. וכך אומר לו לאחד ליהודה הנשאר על פסח שמשך לו שמעון. אם שלך הוא פסח זה. שיפה ניכר לו שמעון תשלה. הרי ידי מקושות משלי. והרי ממנה עמך על זה. ואם שלי הוא פסח זה. אלא כוונתי מתחלה לנכור יפה. ואין זה פסח שמוחין עליו עם שמעון. הרי ידיך מקולקות משלך. והמנה עמי על זה. ולכך מושך להמנות עמו אחד מן השוק. שאם נאו להתנות כשאין יחידים ואומר אם שלי הוא פסח זה ושלך שלך. הרי יפה נרכנו. ואם לא הרי שלי מושך ידי משלך. ממלה כשאוח מושך משלו. ממנה על שלך. הרי הוא מניח את פסחו נלא נעלים. שעדיין לא נאנה עליו ליחי. והא ליכא למימר שיממנה כל אחד על שם מנהו קודם שיושך ידו משלו. דאין ממנין על שני פסחים כאחד. ואין זה מצויין:

פרס

מצני חבורה קיים דאם יומנו ממנו שים שיור. ועיין לקמן: של מוסף שהוא ושל עשרה עשרה. פיר' ר"ש שאם החליפו לא יהא כאן פסח. שאין אחד מצעליו הראשוני עליו. לשאוקי אם חבורה אחת שאין לרצעה לשאר שיתחלף פסח שלהן לחבורה שלאחריה שנתחדשה מהלרצעה שאחריו מן הלרצע חבורה על שאר מוסף. ומשלח שאין עליו פוס אחד מצעליו הראשונים. והא לומרין נלנד שיהא אחד מצני חבורה קיים. ועיין לקמן: יא זה ממנה עמו אחד מן הפוק. פיר' ר"ש שאם נאו להתנות כשאין יחידים כו' הרי מניח את פסחו נלא נעלים. אנל כשממנה עמו אחד מן הפוק קודם לכן הרי יש כאן נעלים. ולפ ע"ג לריכה אחד מצני חבורה הראשונים. ולעיל אומרין דוקא שאין אחד מצני חבורה כו'. ולא אומרין שיומו עמהן ל' מן הפוק קודם שיתנו. ויהיו ג"כ שם ממנה. מפרשין בגמרא דמתניתין לעיל ר"י דש"ל דצעינן דוקא אחד שאין אחד מצני חבורה יפה קיים עליו. ילהכי לא מהני לעיל. שיומו עליו אחד מן הפוק. והא דמהני הכא ומוס דר' לעקיבא דש"ל בפרק לעיל ממנה ז' דאין פוחטין את הפסח על היחיד היולך ומיקרא לאומרי אחריו דהכא אחד מצני חבורה הוי. ולא קשיא דמתני' דהכא דלא כהלכתא דפשקינן לעיל כרבי יוסי דלא כרבי יהודה. דלרבי יוסי הוי ליכא הכי דאפוסי בגרייתא ש"ל דאין לריך שיהא אחד מצני חבורה דוקא אלא שאין נעלים כלל. ולא עוד אלא דגמתני' לעיל אפי' שאין ה' ו' ליכל הוי תקנתא לאומות אחד מן הפוק. ומ"מ הכא"ש בפ"ג מפסחים העתיק ומתני' לעיל כלשונה ומוס דהך שלוגתא דנלא נעלים לא תליא בפלוגתא דפרק לעיל כלל. והוא מאלוקת בגרייתא ופתם נמסרה להלכה בפתם. ומה שכתב הר"ב והא ליכא למימר שיומנה וכו' קודם שיושך. וכ"כ הר"י נכאן. וקאי הוי מתניתין לעיל ונטו לה עד הכא. ומוס דהכא הוא לומיא דאלא מעלמין ליה שיומנה אחד מן הפוק: אם שלי כו' וכמו כן יאמר הפני לחבירו. הרמב"ם:

פרק

פרק י ערבי פסחים סמוך למנחה. קודם נמנחה מעט. כמו חלי שעה. נתחלת שעה עשירית. דתמיד קרב בחצי ומחלה. והוא זמן המנחה וקודם למנחה חלי שעה. הוי נתחלת שעה עשירית: לא יאכל אדם. כדי שיאכל מלא לתאבון מפני הדוב מלוי. ולחם בפיעה ללא מלי לאכול. דממין לאסור מפני שעות ומעלה. ומלה כמי הא דתנן' ביכולמי האוכל מלה בערב פסח כדי על אכילתו בצית חמיו. ולא כלכה אלא לאחר אוכלין אלא יחלה כאכו מכן: עד שיגיע. בחצי: ואפילו עני שבישראל. ואפי' מתמכי בני העיר: לא יאכל עד שתחשך. (פ*) ולא יפחתו לו מארבע כוסות של יין. ואפילו מן התמחוי. ב מזגו לו כוס ראשון. בית שמאי אומרים מברך על היום. ואח"כ מברך על היין. ובית הלל אומרים מברך על היין. ואחר כך מברך על היום: ג הביאו לפניו. מטבל בחזרת. עד שמגיע לפרפרת הפת. הביאו

למנחה. פירש הר"ב בתחלת פעה עשירית. ומנחה דהכא מנחה קטנה היא דלא כמנחה ג' דפ"ק דשבת דהכא בעומה מפוס הדוב מלוש וקני בהכי. ועשה לפה מנחה. כתבתי בפ"ד דבכורות.

עד שתחשך. דאז זמן אכילת מלה כדתניא בתוספתא דפסחים ומלה ומכור מלותן מפתחך. ובעומה מפוס דכתיב (שמות י"ב) ואכלו את הבשר בלילה הזה. ומלה ומכור לתקנו לפסח. תוספות:

ואפילו עני כו'. דס"ד דהיינו עני לאו ממש דהיינו דאין לו על מה לסבב ואין זה דרך חיכות. וי"מ דאדליע קאי עד שתחשך(ג*) ואפי' עני שבישראל. פי' עני אלא לאכל כמה יומים לא יאכל עד שתחשך. תו':

ואפילו מן התמחוי. גמרא פשיטא. לא צריכא אלא לפי' לר"ע דאמר עשה שדחך הוא ואל תעשה לבריות. הכא מפוס פרפומי היכא מוחי:

ב מזגו. ומתו דין מוכחי (משלי ט) תכונו ומסתו בחמרא דמזגית: **בש"א** כו'. עיין בפ"ק דבכורות. וכן בעומייהו דר"ח:

ג הביאו לפניו מעבל בחזרת. כן גי' ספרים מדוייקים. וכן גי' התוספ' והר"ן. ועל כרחיכו גי' הר"ב נמי הכי הוא. דאי גרים בהדיא הביאו לפניו היכות ל"ב מאי בחזרת דקתני ובשיפא קתני מעבל בחזרת ולא פירש בהביאו לפניו ומו. ובשיפא מפרש הביאו לפניו אלא כו' ולא פירש שחוכל לו מעבל. שמא שחוכל זה. גילה זה: **מטבל** בחזרת. כתב הר"ב לפי שחילתן ע"י מעבול היתה קבי לאכילה מעבול. ואל"ל מעבל החזרת. וכתבו התו' דבקבא נמי מתני הכי. (ירמיה ד') כי תקרני בפוך עיניך. שמוחת הפוך בעיניה. ומ"ש הר"ב מעבול זה לאו בחוכמא. מדקתני לקמן הביאו כו' אבל חזרת שבלו לעיל כמ"ש דמוכלל דתכן מעבל בחזרת ש"מ שהביאו ואלו היתה בכלל ההבאה החוכמא כמו כן הל"ל מעבל חזרת בחוכמא. ומה שהקשו התו' דאין נוטלין לידיהם לפני אכילת מרור אלא לאחר שבירכו על אכילת מלה. ואפילו הכי בשיפא מפני שבני ככר לאחר שתו. ופירש"י עני שאין לו בר מוכל ומעני'. ולזה קאמר הכא דאפי' עני שבישראל שאין לו לקנות בר וכבל שהוא מוכל ומעני' אפ"ה גזיל עד שלא יאכל עד שתחשך:

לפרפרת הפת. הגי' בשפר מדויק לפרפר וכן בלשה לשון הר"ב וכלשה דמשתע פרפר מלשון שלו הייתי ויפרפרני ליזב יו ופירש"י לשון פיזורים וכתי' ודעדקיני ומיהו אפי' אי גרסינן פרפרת היינו לשון פיזורי דמשנה ג' פ"ו דבכורות כדכתיב סרין בשר הולאת"ל דעלה גופיה קאי בשר שלא שנפל בו מום שמניע לפרפרת דסי"ם פת שמין אלא עכיל. ופעמך גורם גם כן. פרפרת הפת. ומשרש עת לאכילת מלה: ומכוסה

תוספות חדשים

משנה א

(פ*) לא יאכל כו' כר' יהושע בן קרחה דאמר לקמן (ג*) ובשבר בכיי דפ"ק דשבת דהכא בעומה מפוס הדוב מלוש וקני בהכי. לפיכך אפילו בשבת בגילה לאכול כל היום. ויין מעט לא יפחה. לפי הכי' מגבל אפוס בשבת אתאכל. ובחנו אתחכוני' ולא יפחה כ"כ הלכה עד שיהיו' בעה ביומר כו' דודאי מקלקל אלום אתאכל: ואלא שנאפה בשבת ואפ"ה נהפכלה בשבת ולוקח ביין ושמן לאוכה לאכול בע"פ ולענין הביצי'. בע"פ פי' פע"ב ק"ה בן לגל לחביו לביך הביצה. והב"ח פפק דאיכו מיקב אפ"ה ניהו לו לחביו בשום. ואלמיך לפי כאו לימו מ"מ לפי' לימו כאו מיבשה: ושאר כל אדם אם טוחה בדיעבד גלא הביצה יאא בזמן הזה: וגם הבשים מייבו' בד' כוסות. יבכו' אלא. ושיעור הכוס בביעים. ויפפס לאחלה בולו. ובדיעבד בכולו:

תוס' רע"ק

פרק י

משנה א

(בתיב דים ואפילו עני. עד שתחשך) (ג*) ובשבר בכיי שלוש על המוכי כתב בשבר גא בשם הפך מרים יעקב זגיל דיש לפרש לפי אם לאיתא דיש בכיצה משפיע שעני ככר לאכר שתו. ופיבש"י עני שאין לו בר מוכל ומעני'. ולזה קאמר הכא דאפי' עני שבישראל שאין לו לקנות בר וכבל שהוא מוכל ומעני' אפ"ה גזיל עד שלא יאכל עד שתחשך:

וחרוסת פי' הכ"ג שעושין מתאנים וכו' וכן הכל במדוכה. וע"פ זה נקרא חרוסת מלשון חרס כמ"ש לקמן קי"ו בגבייתא חרס זכר לטיט ופירש"י חרס שחפרן בו חדק זכר לטיט. ומ"ש הכ"ג ומשימין בה תפוחים משמע דלקמן לת"ק משימין בה תפוחים על כל פנים מדלא כללינהו בהדי תאנים ולוזים וכו' וזו לא ידעתי מכין לו גם הרמב"ם לא הזכיר כן בפירושו: **ושני** תבשילין. כ"ה יוקף למיך לריך שני מיני בשר. לחד זכר לפסח. ולחד זכר לחגיגה: **רבי** אליעזר בן לדוק אומר מלוה. כתב הכ"ג זכר לתפוח שהיו יולדות שם בניהם בלח עלב עלב מפיים רפ"י ולח יכילו בהן מלכים. דכתיב (ש"ה ח') תחת התפוח עוררתיך: **מצוה** כתב הרמב"ם לדעתו שחייב לחדם לבדוק חמץ קדמתו בלילותיו ולומו על לכילת חלוחת ואיכה הלכה ע"כ. לבל בחבוהו פסק כמותו בפ"ז מהלכות (קידוש פסח) ומשום דלביני לחולחי לליכים וכלכתב סמיך ומ"מ בפ"ח לח כתב סוס בדכה שמבלכין עליו ונעשה כלכתב הטור סימן תע"ה שחין מבלכין על החלוח' לעיה שחוה מלוה לפי שחוה עשה למלור:

(ג"ל סמן תפ"ה)

ד וכאן הגן שוחל. פירש הכ"ג בזיגה כום שני יסיב הגן שוחל מה כשחבה עכשיו. משוגין כום שני קודם לכילה. רש"י: **הלילה** הזה מלור. הח דלח חשר כולו עלור משום דלכלינן שחר ילקי בעבול לחשון **תוקע**. ולפי שבשחבתינו כשם גם בעבול לחשון חזקת הולכו לפרש כן: **הלילה** הזה כולו לני. מוקי לה בע' חלו דברים כגון תימח לחשר חגיגה הבחה עם הפסח הרי הוח כפסח ולינה בלכלת חלח לני. תוספת:

שבכל הלילות חלו חנו חנו מעבילין פעם לחת מושיק בגמי דהכי קחתי שבכל הלילו לין חלו מעבילין חפי' פעם לחת לחנו כולי יומי לח שני דלח חנו מעבלה חדם זיומח(ג*): **ה כל** שלח חשר ג' דברים חלו כרי. דכתיב (שמות י"ב) ושמרתם חת הפסח הזה. פ' בחמיר' שכ"ל הפסח זה שחנו חוכלים ושחקוק מלה ומכור לפסח ול"ל נמי מלה ומכור זה: **לא** יצא י"ח. כלומר לא יצא י"ח כראוי חבל לא יצא י"ח כלל לא קשה ודכותה בסוכה (פ"ג מסכה ז') שם כן היח כוסג לא קיימח מלות סוכה מיהיך לנו דוקח דהח לא הוי נעשה חלא מסוס לשמח חתי לשמסוכי בחב קולחנו וכל היכח דלא לשמיך לא שני דלא יצא חלא ודאי כדשמוקין. הר"ן. ועיין מ"ש בפ"ג דסוכה: **מצה** על סוס שבגללו חבותינו נמלכים. לשון הרמב"ם בפוף הלכות חמץ ומלה. על סוס שלא הספיק בלקח של חבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם הקב"ה וגאלם מיד שנחמר (שם) ויאפו חת הבלק חשר הוליחו ממלכים וכן גירסת הרא"ש בפסחים. ובר"ח גורס כגירסתינו חבל גורס נמי שנחמר ויאפו וגו' וכתב הר"ן שנחמר ויאפו חת הבלק וגו' ולא יכלו להחמיה שלחו יכלו להחמיה היו מחמילין חותו דפסח מלרים לא נהג חלא לילה ויום (כדכתב הרי"ף בפסחים פ' פרק לבעיל) ולמחר היו מוחרין במלחכה ובמחר ולפיכך חלו יכלו להחמיה החמילו עריסותיהם לעורך מחר שלא הוזקקו בבל ילחה חלא מחוך שלא היה להם בבחי לפחיהו מלה וזכר לחותה גחולה בלעוו בלילת מלה עכ"ל. דקחת דלא ילחה בפסקת וסיה כי יבילך ה' חל חרן כתיב (שם י"ג) ומ"ש דכל יום ע"י היו לקוחים לחכול מחן כלילה ויום. מ"מ במלחכה היו מוחרין שלא בלעוו במלרים על שבילת י"ע והיו יכולין לפחותו לעורך

תוספות חדשים

(ג*) תי"ט ד"ה שבכל כו' מפיק בגמ' כו' עכ"ל לאב האניע בגמ' מפיק בן ע. הבייחפ. לבל בחמנה בפ"ק בגיט בהדיא אין לאו מייבים לעבל לפי' פעם ל'. ונעשה נפ בכל שבכי עסריט ולא לניסי לפלוט גו יד להניח בפניהם

תוספות חדשים משנה ו ז ח

ס") בש"ע פ"י פ"ב כסבו סלמזרחים סלנו נוהגי' כדעם סמוב והכא"ם לומר יהללוך עד מעולם ועד עולם כו' ולא יקיים נצבכה מלך מהולל כו' עד לנצו' למר יפסבח:

(ז") וכחב בם"ב ס"י סם"ל דלסוב לפסוח למר ד' כוסות כך מיס בעלמא. ומקילים לפסו' לקל"ן לו סע ובקלרי":

תום' ר"ע משנה ח

(נסרע"ב ד"ה מפטירין. לפיקומן לפיקו מיני עתיקה) (נא') נספר תפני כתב ומשום לי לית לה ידעו סטוח לפון יח ממם לפיקומם נקלל סעודה גדולה ומם שחוכלים לסר סמעודה נקלל לפיקומן:

ממכתו של למר יוס סילילה. וז"ס הכ"ן ולומר היו מוסרין גמלוכה וגמין. ליכו מוגן לי. דלי לרלוח חמץ לף בלילם לף נלסקו וכן גמלוכה. ולי ללסול גם ביום נלסקו:

להודות לסלל כו' כחבו סחוקפת ר"ח ז' הודלות ולא יומר ככנגד ממני רקיעים עכ"ל. ולי משום הא יש לי לקיים גירסת הספר דלסמעם הוו רקיעי' ז' רקיעי לז' כוכבי לכת ומיכי למזלות ותניעי המקף ומקבצם נכם גולמו יתנרך בכל יום ממזרם למערב הפך תנועתם ממערב למזרם וזהו נקלל רקיעי היומי. כ"ש הממ"ס כל זה בפ"ג מהלכות יסודי התורה וזהו הנקלל עבדות ונעשירי הוא לומר למי שעשה וכו' שהוא רוכב עבדות יח' זכרו נלא נלחים. * ובקדר המפכה דיהושלמי לא נסבו חלא שבעי הכי חמשה דהכא עד לכומם ועוד שים לנלא ולנדל: **ונאמר** לפניו הללויה. נעשית כחבתי לעיל בשפכה

ז' פרק ה':

ו * **בית** שמאי לומרים כר' ובית הלל לומרים כר' כ"ל דכ"ע שבבי רוב הלל לחל מזגו וכדתניא (דף ק"ט ע"ב) רבי אליעזר לומר חוטפין (לוכלין מסר) מלות בלילי פסחים בשביל תנוקות שלא ישנו חניל רבי עקיבא בע"פ היה לומר הגיע עת לעשות וגיה המדרש בשביל תינוקות שלא ישנו ושבשבי בית שמאי היו לומרים כר' למר ולא לומר קודש המזון רק מזמור ל' וז"ס שבבי כיון דבמזמו' הללוהו לא מזכר קריעת יס סוף לריך לימר גם הבבי היס בו מזכרם קריעת יס סוף כיון שלמר לחר כך בזכרם הגלולה כי לא נוסנו ישראל מיד מלריס עד שנקרע

לפיכך. אנחנו. חייבים. להודות. להלל. לשבח. לפאר. לרומם. להדר. לברך. לעלה ולקלס למי שעשה לאבותינו ולנו. את כל הנסים האלו. הוציאנו מעבדות לחרות. מיגון לשמחה. ומאבל ליום טוב. ומאפילה לאור גדול ומשעבוד לגאולה ונאמר לפניו הללויה: ו עד היכן הוא אומר. בית שמאי אומרים. עד אם הבנים שמחה ובית הלל אומרים. עד חלמיש למעינו מים וחותם בגאולה. ר' מרפון אומר. אשר גאלנו. וגאל את אבותינו ממצרים. ולא היה חותם. ר' עקיבא אומר. כן ה' אלהינו ואלהי אבותינו. יגיעו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתינו לשלום. שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך. ונאכל שם מן הזבחים. ומן הפסחים כו'. עד ברוך אתה ה' גא ישראל: ז מזגו לו כוס שלישי. מברך על מזונו. רביעי גומר עליו את ההלל. ואומר עליו ברכת השיר. בין הכוסות הללו אם רוצה לשתות ישתה. בין שלישי לרביעי. לא ישתה: ח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן.

ישני

ומחתם בגאולה. כלומר מקיים לח ההגדה בברכה גאולה ולא פיים חכא קחא למלחי לילך ומברכין לוחה ולחתו כ' ערפון וכ' עקיבא לפחוחי למלחים כ' ערפון לומר פוחה בה בברוך ולחינו לחתם בה בברוך חדי דהוה לחתם בברכה גאולה ולא ברכה הפיכות ובברכה המלוה דכולה חדא הודאה היא. וכ"ע מודים בה בברוך לפי שמוסיף בה דברי רבו ובקשה כן יגיעו וכו' והכא כר' עקיבא: ז בברכה השיר. לית דלמרי כשחת כל מי וכחבו התוספות דקרלו בברכה השיר לפי שבשבחות לומרים לוחו לחר שבוקי דזמרה. ולפית דלמרי יהללוך. פירש הרשב"ם דברכה השיר כלומר ברכה השבח דגומרין בו בל"י מלך מהולל בחשבחות:

* **בין** הכוסות הללו בין [ג'] רלשונים נשרים לחכורים חם בלא לשחות יחתה. רשב"ם: * **בין** שלשי לרביעי לא יחתה. פי' הכ"ג שלא יחתכר כר'. ול"ח כבר שכוכר כו' יין שבחוך המזון לינו משכר כיוהשלמי הביאו הכי"ף וכחב ב"י סימן תע"ג לחשבר לומר לשף בין לשון לשבי שלא יחתה כדי שלא יחתכר ויוכע ועשות השבר וקריחת ההגדה. והח דנקט דבין ג' לד' ולא בילר בין לשון לשבי משום דמלחא דלא שכיחא היא להיות שבר שותה כ"כ קודם שכילה והכ"ר יהוחן כחב דיין שלשי המזון לינו משכר ע"כ. וכך כחב הרשב"ם שלא ממעט חלא בין ג' לד':

ח אין מפטירין חחר הפסח. וכחב הכ"ג וכך היו מפטירין חחר שלם אפיקומן. שלריך שילכל כר'. משום דמצינו זכר לפסח נאכל שבית המקדש קיים. רשב"ם. ולא ידעתי למחא

מצטרפין לחבר אלא לתיקונן. שלריך שיאכל כזית מלא בחבורה בזמן שהן מצטרפין ומחבר לומה אלא לין נלטרפין ממלא בחבורה דבר אחר: יכול כלם לא יאכלו. אם התחילו לאכול בפחיתן ויצאו כלן חוץ לא יאכלו דבכולה כאוכל בשני מקומות דומחבר שיצאו הקיבו בעצם מלאכול עוד. ומפיק ליה. כאכילת שתי מקומות חומרא בעלמא הוא ואוא הדין נמי לאלא בזמן הזה: ר"י אומר כתנאנמו יאכלו. לריכא קלי דאמר תכא קמא יצאו מקלתן יאכלו ואחא ר"י לטימר הכי אילי אם כתנאנמו אלא נאכלו בשיכה. אבל אם נכנסו מקלתן לא יאכלו אלו הנכנסים לכשיעיבו מצטרפים. ואלכה כר"י (מ*): ט הפסח אחר חצות מעכב את הידים. דאת כותב חוה מחלות ואילך וכבן גזרו על הסותר שיעמד את הידים כדי שלא יתעללו בחלילתו ומנלן דפסח לאחר חצות הוה סותר דכתיב בפסח (שמות י"ב) ואכלו את הבשר בלילה הזה וכתיב התם ועברתי בארץ מלרים בלילה הזה אם לאמן עד חלות לף כאן עד חלות: בוכת הפסח אסר קדשו בגלותיו ולוו לאכול הפסח. בוכת הזבח אסר קדשו בגלותיו ולוו לאכול הזבח. הוה אמינא כאן יום אלבע עשר ואלכה כרבי עקיבא:

ישנו מקצתן יאכלו. כולן לא יאכלו. רבי יוסי אומר. נתנמנמו. יאכלו. נרדמו לא יאכלו: ט הפסח אחר חצות. מטמא את הידים. הפגול והנותר מטמאין את הידים. בירך ברכת הפסח. פטר את של זבח. בירך את של זבח לא פטר את של פסח. דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר. לא זו פוטרת זו. ולא זו פוטרת זו:

סליק מסכת פסחים

מסכת

סר"ג ואלכה כר"י הכי מוכח בגמרא: ט הפסח אחר חצות מעכב את הידים. פירש הר"ג דהא כותב הוא. ובגמרא. דמתניתין ר"ש בן עזריה היא דקאמרה ליה דמן התורה אינו נאכל אלא עד חלות כדילף להו מקראי דאלא אלא מגזירת חכמים דאינו נאכל אלא עד חלות כמ"ש בתוספתא פ' פרק דלעיל לא הוי נותר כמ"ש בכים בכורות בפסח תוספתא דפרק ג' דמגילה. ומתניתין דלעיל ר' עקיבא כמ"ש פס והכי נמי מתניתין דקוף פרק ג' דמגילה. ונעשו דאחר חצות עד סעת הפזון שהפזו אלא ואינו עשוי שאכל בקר וכ"ש בבר עד סעת הפזון מלינו בסעת מכת בכורות שעל ידיה נהפזו למהר למלחם מן האלן וכו' ומתניתין דקוף פרק אינהו מקומן

תוספות חדשים

(מ*) הר"ב ד"ה ר"י אר ואלכה כר"י וכ"פ בס"ע פ"י מס"ם פ"ג. ולא יאכל לפיקום בשני מקומות לפי' גמרא דאמר: ולהשמש לאכסנאי' דלכסאלא יאכל בשני זיתים. ואם שהם ולא אכל לפיקומן ולא נזכר עד שגיעל ידיו לו אמר הב ונבוך לוכל אלא בבני המוליא. ואם לא נזכר עד לאחר בה"מ אם קודם שביבך בה"ג יעול ידיו ויבוך המוליא ויאכלנו. ויחזור ויבוך בה"מ ובפה"ב. ויפסח הכוס. ואם לא נזכר עד אחר שאכלו. ומ"מ אפשר דיאכל לוכל כוסו ויבוך בה"מ בלי כוסו (בחי' פע"ז):

מתניתין לשמועינן לין מצטרפין לחבר אלא כזי כיון דלא כתיב טעמא (בקל יכול עבודיה טעם אלא) לאכל אפשר דבעמיה טעמיה ולא אלו עבודיה (הוי לאוכלא) ליה לן בה. קמ"ל. [גמרא]: **ישנו** מקלתן יאכלו. פירש לומן שיצאו יאכלו לכשיקילו. כ"ן:

נתנמנמו פ' הר"ג אלא בשקצעו בשיכה הכי איתא בגמרא כגון דקלי ליה ועני ולא ידע להשדוכי קבלא וכי מדכרו ליה מדכר. ופי' הרשב"ם להשדוכי קבלא אלא לכריכה קבלא כגון שמוחלין לומו היכי הכחת כלי זה וכי מדכרו ליה הכחתו במקום פלוני מידכר ואומר הן לו לאו. וכפ"ג דמגילה דף י"ח כתב רש"י להשדוכי קבלא דבר הבא מביאת הלב * ומ"ש הר"ב ואלכה כר"י הכי מוכח בגמרא: ט הפסח אחר חצות מעכב את הידים. פירש הר"ג דהא כותב הוא. ובגמרא. דמתניתין ר"ש בן עזריה היא דקאמרה ליה דמן התורה אינו נאכל אלא עד חלות כדילף להו מקראי דאלא אלא מגזירת חכמים דאינו נאכל אלא עד חלות כמ"ש בתוספתא פ' פרק דלעיל לא הוי נותר כמ"ש בכים בכורות בפסח תוספתא דפרק ג' דמגילה. ומתניתין דלעיל ר' עקיבא כמ"ש פס והכי נמי מתניתין דקוף פרק ג' דמגילה. ונעשו דאחר חצות עד סעת הפזון שהפזו אלא ואינו עשוי שאכל בקר וכ"ש בבר עד סעת הפזון מלינו בסעת מכת בכורות שעל ידיה נהפזו למהר למלחם מן האלן וכו' ומתניתין דקוף פרק אינהו מקומן

ג כר' אליעזר בן עזריה כ"ש פס בפרק ד' והכי נמי מתניתין דיש בכורות ומלא תנן נמי אלילת פסחים בהכי דמי שאלותן ש"ד שיעלה עמוד השחר: **הפגול** מפרש בגמרא ומפרש מפרי כהונה שלא יפגלוהו בלבון להפסיד את הבעלים. גזרו עליו חומאה. * ועיין מ"ש בפ"ג דיש: **בירך** בוכת הפסח פטר את של זבח וכו' טעמא מפרש בגמרא דכולי עלמא שבירי ליה דומיא דאת הפסח כדתנן בפוף מיזהו מקומן בפיכה היא דהייבו שעומד על היסוד או בקרוב ומוסף בוכת כדי שיבלו על היסוד ומתנות דשאר קרבנות מכחוב דגבי כל הקרבנות כתיב זריקה ובפסח ובמעשר ובכור כתיב (דברים י"ב) יבא זבחיך יפשך ובהא אליבי דר"י שבר זריקה בכלל פיכה ולא כתן הכשרים בפיכה ילף. * (למה לי זריקה מכחוב מה לי שפי כה מקרוב. תוספת) ולין פיכה בכלל זריקה ולא כתן הפסח בזריקה לא ילף * (דודאי דבחוב לא עדיפא כמו בקרוב) מה לא דחגיגה דזריקה בכלל הפסח פאפתיכה ולפיכך בוכת הפסח פוטרת את של זבח. ואל זבח אינה פוטרת את הפסח. **אלא** מתן דמו דפסח בכלל דזבח. וכבי עקיבא שבר דבין שפשך שבר הכשרים. לא ילף. **ולפיכך לא** ז פוטרת וכו':

סליק מסכת פסחים

רבים דשקלים סידר רבינו הקדוש אחר פסחים שכן נשנרו בתורה ע"כ. ונ"ל שרל שפרשת שקלים בכי תשא קודם לפרשת המועדות שבפרשת אמור וזה הטעם גם כן ביומא שהקדים לסוכה כמ"ש שם בס"ד. אלא שהקדים שבת שבין מפני קדימתו במעלה וכך ופסחים הואיל והיא סמוכה לשבת וגם מצוה ראשונה על ידי משה רבינו עליו השלום כמ"ש שם בס"ד *הוא בפרשת בא הקדומה לכי תשא ואף על פי דכתיב שלש רגלים תחוג לי בפרשת משפטים קודם לכי תשא לך רבינו הקדוש אחר פרשת מועדות כאמור. ששם ביאר הכתוב השביתה ממלאכי והקרבת הקרבנות. ובספר יחפזן. בשם רב שרירא גאון. דבתר פסחים תנינן שקלים. שהוא מלפניו. וכאחד מעניניו:

מסכת שקלים

פרק א באחד באדר. משמיעין על השקלים. ועל הכלאים.

בט"ו בו קורין את המגילה בכרכין. ומתקנין את הדרכים. ואת הרחובות. ואת מקוואות המים. ועושין כל צרכי הרבים. ומציינין את הקברות. ויוצאים

תוס' רע"ק פרק א משנה א

גמ"י ד"ה ועל כלאים כו' ועד דמשי (א*) גל דיל דנס פדנה כלא"ג ומלקה ס"ע דמלקה מלקי מומו:

פרק א השקלים הם מותם שאמר הכתוב עליהם (שמות ל) זה יתנו כל העובר על המקודים וגו' כמ"ש: **ועל** הכלאים. מה שכתב הר"ב דכל תרי מילי דכל חד למודים שהי ומלקין על ידי מעשות לא שיך בהו בעול * וכך מלאתי בתוספתא פרק ג' דכלאים דף ק"ל ותניא לי והכי גרסי בגמ' דכל חד למודים שהי והוא בתתן טעם כדתנן בגמרא פ"ק דמולין ועוד תניא דמשנה (א*) שלישה הין ברים פרק ד' דכלאי] [דכלאי] זרעים למודים מלבוש. ומלקין. ומותרין בהנאה. ומלאתי בפרק ו' דב"ב שכתב הרמב"ם לשקול בהגלה כלאי זרעים. ודמו התוספות לת דבריו מפרק כל הבשר בגמרא דף קע"ו. דילפינן דכלאי זרעים מותרין בהנאה דהיולא ממנה מותר מדשלערך לשקול כלאים לגבוה ש"מ דלהדיוט שרי לף שדך כן * וכתוך ה' שלישי קמיתי דמשמע בגמ' בתוספתא פרק לחמון דעכו"ם ותלוה דשמי בשר בגמ' דגלי קרא בשדיה דבעל כדאמרינן התם דרך ביטול לשרה תורה ע"כ וכו' כמו שפירש הר"ן דרך ביטול לשיבה כתיכה טעם ע"כ ולכתי קשיא לי דילף מבשר בגמ' ומיהו לי לשיבה לימלף מחטים דמחזם הוא ללא נאסר בשר בגמ' אלא דוקא במחטים ולא בכחום וכי הא דכתב הרמ"ם בפרק ה' דעכו"ם בהחזה עכשיו בו קורין את המגילה בכרכין. פירש הר"ב מיד וכו' כלומר להכי לא תני דבחדשה עשר בו קורין שאר עיירות וכן כתבו התוספות בפרק קמא דמ"ק דף ו' ומשום הכי לא שלטך לפרש לעיל בכלאים דתני מיידי דשקלים דמלתא דשמיעה הוא. אבל הכא דתני דין המגילה. ש"מ דהוי ליה למתני נמי דבחדשה עשר בו קורין גם כן. ומשום הכי הולכך לפרש דמיידי כו': **ועושים** כל לכבי כרכים. פירש הר"ב כגון דיבי ממונות כו' בירושלמי וכתב הרמב"ם והכונה כי כל מה שהיו מלו הדברים הללו ומקובר ולא כתעקשו בו שמזכיר וממהרין להשלימו ולהגישו לתכליתו מחלי שדם לחבר. עד כאן. דולחי מי שהיה זריז והקדים לעשות לכבוד והכי הוא משמע מלא הכי נמי שהוא תלוי וכו' ובפרק ד' מהלכות קטנה כתב נמשמע שאר בחדר כשבין בית דין על לכבי הכרכים ובודקים על הכלאים לשתות ולהשקותה ועל הכלאים לקנא לה ולהוליכה בלא כתובה ובכל זמן משקין את הקטנה וכתב הר"ם דמשמע ליה דהא דקתני ומשקין את הסוטה דהייגו לומר דבודקים על הכלאים לשתות וכו' דאלו להשקותה לא היו מלאכים אותם עד חמשה עשר בחדר אלא בכל יום היו משקין אותה וזה שאמר ובכל זמן משקין את הסוטות עד כאן לחבל מלשונו שבירושלמי אין כלאה כן. אלא לזרוז בבד ועל שהשקלה עלמה נמי. ונעשית משקבר סותיל ובשך זימנא מתעשקים בלאו הכי בתקון הכתובות ולין הקברות ואלו דברים שהם לכבי כרכים הילכך בפרק ובגם כן לעשות כל לכבי כרכים הללו וזיל הרמב"ם בפרק ה' מה' ערכין בניו בחדר בית דין בפרק לחשם ובבדוק אל לכבי לבור ועל עסקי הקדשות וכו' ינוחים וכו' כדי שיהיו כל השם עתיד ליתן חמשת השקלים לחזק את בית אלהים:

ויולאים

פרק א באחד בחדר מתחילין על השקלים. ד"א שולחים בכל ערי יהודה ומכריזי שיביאו שקליהן. לפי שבאחד בניסן לריך להביא קרבנות לבור ומלבושה מהשם דכתיב (במדבר כ"ה) זאת עולת חדש בחדשו לחדשי השנה. חדש והדש מלבושה מהשם ויליתין חדשי השנה מלאתן הוא לכם לחדשי השנה (שמות י"ב) הילכך מקדימין שלשים יום דהייגו מאחד בחדר להכריז שיביאו שקליהם: ועל הכלאים. מכריזין שיעשו הזרע עד שלא יזרע בו כוזע קב לשה כדתנן בפ"ג דכלאים כל שה שיש בו כוזע קב ממין לחר יזרע וכדוחיני שיבאו לשחר שגדלו הזרעים שפילו לחד בחלף לריך לעקור הכל דכל תרי מילי. דכל חד למודים שרי. ומלקין על ידי מעשות לא שיך בהו בעול דלוקין בשמין לחר מעשה בשעת הזרע אין לריך כי שם לשעה דמלוכייתא חד בחרי בעול ולא מקרי זורע כלאים אלא שבי מלאים העין בעלמא לריך למעט. אבל לשחר שגדלו לא שיך בהו בעול ולריך לעקור את הכל ולא יהייב אלא לחד מהמיליס: בחומה עשר בו קורין את המגילה בכרכין. המוקפין חומה מימות יהושע בן נון חיידי דבעי למתני דחומה עשר בחדר שלחות יוצאין בחדינה תני כמי כל מה שהיו עומדין בו ביום: ומתקנים את הדרכים ואת הרחובות. ושווקים שבתוקלקלו בגשמים בימות החורף מתקנים אותם בשביל עולי רגלים ואית דמפרשי בשביל הבולחים הבאים שם בשבוע שיוכלו לצאת מבני גולל הדם דכתיב (דברים י"ט) תכין לך הדרך: ואת מקוואות המים. שם כתיבה בהן עיני מבקיאותן ושם נחבר שישתו ממנה בהן מים שלושים ומשלימין לותן לבחישר שם היה שם בוא מלבנים שלא מן הבחר: ועושים כל לכבי כרכים. כגון דיבי ממונות ודיבי בשתות ודיבי ופדיים מבכים והחלוים והשקלות והשקלת קטנה ושריפת פרה ולשיעת עגד עגבי ועשרת מלוכה ושולחין לשתות גזרות שלו מים ומכוונים כדי שיהיו מלויין לעם לשתות מהן בימות החמה דכל הבך לבכי כרכים בגהו: ומלייחין את הקברות. שלא יהיו עליהם הכהנים ועושים עהבות. ולליך הוא שממהים קיד ושופכים לותו קבר הקבר. ובימות הגשמים היה הפיד נמוך. ולריך למזוך ולגייפו:

ויולאים

ויצאין אף על הכלאים: **ב** אמר רבי יהודה. בראשונה היו עוקרין ומשליכין לפניהם. משרבו עוברי עבירה. היו עוקרין. ומשליכין על הדרכים. התקינו שיהו מפקירין כל השדה כולה: **ג** בחמשה עשר בו שלחנות היו יושבין במדינה. בעשרים וחמשה. ישבו במקדש. משישבו במקדש התחילו למשכן. את מי ממשכנין לדים. וישראלים. גרים. ועבדים משוחררים. אבל לא נשים. ועבדים. וקטנים. כלקטן. שהתחיל אביו לשקול על ידו. שוב אינו פוסק. ואין ממשכנין את הכהנים. מפני דרכי שלום: **ד** אמר ר' יהודה העיד בן בוכרי ביבנה. כל

ויצאין אף על הכלאים. הא אף קתני דמשמיענן על הכלאים ותנא הסתם לחעפ"כ יולחין ג"כ וכו"ם הכ"ג: **ב שיהו** מפקירין. פירש הכ"ג דהפקר בית דין הפקר לכתיב (עזרא י') כל אסר לא יבא לשלשת ימים בעלת הסרים ומזקיקים יחכם כל רכושו. ביבושלמי דהכא ובגלי רים פרק עשירי דיבמות:

ג שולחנות שלחן סס לשולחן שלפני השולחני שמוקבל עליו וכך קורין החלפני שולחני בכל המקום. רמב"ם: **במדינה** פ' הכ"ג ביבושלים וכן פירש רס"י בריש פ"ד דכ"ס וסס כתב הכ"ג גס כן ג' ספיבושלים וכן בריש"ג דמכילתין אבל בפ"ג דקופה ומסכת י"ג ומסכת מ' פרק ו' דכזיר הסמיך פיבוש הרמב"ס. ותניא כוותי' דסס"י ותניא כוותי' דהרמב"ס. כוותיה דסס"י (פ*) בסוטה פ"ז ומסכת ו' בכורת כהני כילד בעזיבה לומרים לותה ג' נכסות ובעזקדם בכסה לחת וכו' והדעת מכרעת דהעזקדם דוקא לחין סבסה לומר לבעין כפיחות כפים חבוק יבושלים ממלחי עייבות ותניא כוותיה דהרמב"ס בפ"ג דמעשר שני מסכת ד' פיבות ביבושלים ומעות בעזיבה ולבס"י יש לתרץ דסלחי הסס דפעטו יבושלים בהדיה אבל היכא דתנן עזיבה ולא הוליה יבושלים מן הכלל כמלא יבושלים בכלל עזיבה: **למשכן** כלומר סמוליין העבוט עזיבתו תפוס סס חבול תחבול (שמות כ"ב) סס מסכנת תסב. הרמב"ס. ומה סכתב עזיבתו כך כתב גס כן בפרק ל' מהלכות סקלים סעוקסים בעל כרסו ותס' כסותו ולין כלן מפוס בחוץ תעמוד להכא מלות גבוה עליו ומלי"ב פרישת ג"ח חעי"ג דכתי מלוה היא לין למדין מזכה למלות גבוה: **לוים** כתב הכ"ג לפתוקי מ"ד כ' לכתיב כל העובר וגו' עיין בזמסכה לקמן:

וקטנים פירש הכ"ג חפילו הגיע סתי סערות וכו' עיין מה שכתבתי בזמסכה לקמן בס"ד:

שוב חינו פוסק. כתב הרמב"ם. שלומרין לו מחר שכתח עליו הסכה שעבדה והעומדת עליו חלת השלוה תן עליו תמיד עד שיגיע ולא תפסוק עד כלן. ולדבריו ככלה דלס חת חביו ועדיין הוא קטן דלין חיוב עליו דלא כתיב זכ"כ בפ"ק מהלכות שקלים ע"ש שיגדל ויתן על עלמו ובלחת שלא ידעתי טעם לשבחת הכ"ג דהילך יוכל החב להעמיד מובח על הקטן * דהא דהחיב מדיר חת בנו בכזיר דתנן בזמסכה ו' פרק ד' דכזיר הלכה היא בכזיר כדפי' הכ"ג שם ועיין מ"ם שם רפ"ז [יגעתי ולא מלחתי שם ולולי שלי"ל ועיין בפ"ג דקועה בביבושו ומ"ש שם] ולולי כפירש מהדיו קלוב וכ"ל דמובח חל על הנכסים:

מפני דרכי שלום. פירש הכ"ג לפי שעובדת הקבבות עליהם חולקים להם כבוד כו' דביבושלמי כיכי מתביתין לין ממשכנין חת הכהנים מפני דרך הכבוד חלח מיהא מסתמא דביבושלמי מסכה הגירסא והכ"ג חיבו מסכה חלח פיבושח קל מסכת וכלחה כי דהייבו דרכי שלום שלם לח נחלוק להם כבוד חתו לחבלוי ולפי שלין כלן דרכי שלום חלח חם כן מנקדים מסכנת מכחוי לחלוק להם כבוד הלכך לח נסכה בפרק ה' דגיטין גבי הכהו דקתני סתם דמפני דרכי שלום:

ד גל

תוספות דרשים

(פ*) תי"ט נד"ח בחדינה כו' פוסקי דפס"י כו' כוותיה דהרמב"ם כוסי דכס"י כו' פכ"ל ועוד יש ומכ מבואר בבכורי' פ"ז מסכה י"ג ע"ש ומיין שלין סוסקין עליהן לח בחקדש ולח בחדינה ע"ש דסס ע"כ מייבי מקדש מחם דמקבילין בו קבלן בס הרמב"ם בחיבורו לח כתב ליחבל דמחני' סס כדבכו ועוד לבי חמה חל הרמב"ם דל"כ כל הדברים דהחיבו במקדש פוף ביבוחי' סבו ג"כ ביבושלים דקושלין ניחל סבבה רבמי דבבי לפי' לח מלבה חה לח ס"ל קל משום דהוה לוכך עבודה ועוד בבוכל סס דף ק"ג ע"ל קבי לבליים חסא שבוש דחדינה וע"כ קל ליבושלי דל"כ בפס' ביולל ע"ש בבמל דמוכח עוד בהבה: (מהורר"ה זצ"ל):

תוס' רע"ק משנה ד

נחי"ט ד"ה כל כהן שאינו. לעל בן י"ג שנה הוא) (ב*) ילפי"ז ל"ל הא דתניא שאינו מן לשם שקלו מקבלים מידי לף למלתוריית' לין ממש בתמנת קטן ומ"כ ק"ל קרא מצל יחיד מ"מ כיון דמ"ל מיקרי למתנת קטן בפעוטות מיהו הוי ממון גמור אפילו לענין למוריית' וכלעת הסוגרים דנקיטי לשם בתר בע"פ ע"י קטן מעמ"ל שלמתן מקודש גמורה מלמוריית' קטן שמתן מ"י ל"ה:

ד כל כהן ששוקל אינו חוטא. פירש הר"ב זלף על פי שאינו חייב לשקול כדמשמע טעמא דיכולמי דכתיב כל העובר על הפקודים. כל דעבר על פיקודא יתן וכדפירש הר"ב דמשמע לשעיל גבי לוים ולאותו ו"ל שזכר לשעיל הוא היכו בן שנכי דהכא. וכך כתבו התו' בפרק הקומץ רבא דף כ"ח לשון זכרי לוים פעוטים כמו כהנים וכן נראה לשון רש"י שם. וכתבו התו' בפ"ק דעירכין דף ד' דה"ל דמלי למימר כל לוי שקול חלא מנא לשון זה למלי למימר שהוסיף מקרא זה לשעלון. ע"כ. וקלת דוחק לומר כן דבן שנכי לא נקט לוי משום גר פלוגתיה. ועיין מנחה ג' פ"ט דעוקצין ופ"ד דזילה ומכות ו': ומ"ש הר"ב לפי שהוא מוכר ומחלים השקל לשעבר לגמרי. עיין ומכות ה' פרק ד' דמכילתין: **כל** כהן שאינו שוקל חוטא. כתב הר"ב וקלת דכל העובר כו' כל העובר בים קוף וכו' על הפקודי' בין לותן שכמו שבדן כו' כ"כ התוספות בפרק הקומץ רבא והכי נכי לחכין התפקדו לע"ג דלא כתיב בהו לשון פקידה כמו גבי יפכחל ולוים ו"מ כמו בלותו פקידה כדכתיב (במדבר ג') ולחלה שמות בני חכין. ועוד דהא לחמו דכהנים ולוים בחדא מחתא נכתבו. והא דהולך לומר דעובר בים קוף וכן הוא בירושלמי משום דלותן שכמו שבדן לא שייך בהו העברה שלא עברו לפני ומשה חלא הים הולך ועומד על הפתח כמ"ש בפיכום החומש ועבר בימא כ"ל לבדות כל שעבר בים כלומר לף שבע לוי ע"ג דכמה תיובתות מולדו לחר העברת הים לא בא חלא לבדות שבע שעבר ג"כ. כ"כ בעל יפה מראה. ולדברי הר"ב שכתב יתן תכוות ה' ומשמע דקלת תנין דכתיב בים הכי דיים לים לתכוות הקבנות דחלת"ם הוה לים למימר יתנו כדכתיב בקלה קומו. חלא דק"ל דקומו מייני בחדים ותנין בקבנות ומייתו טעמא דכתב בשכה לעיל דחיכו שקול עד בן עשרים שכ"כ בהך קלה ומן עשרים שכה ומעלה. חבל לא ידעתי מי שכרימו לכך למתניתין דתכן קטנים ומתבגרו לעד בן י"ג שכה הוה (ב*) ככל קטנים דעלמא. וכ"פ הרמב"ם בפיכושו ובחבורו. והרמב"ן בפיכום החומש. וכן בהדיה דירושלמי ולפי זה קלה תנין בתכוות חדים וקלה קומו חלא כתיב בים ומן כי מייני בתכוות הקבנות ואולי לעת הר"ב לפרש קלה קומו בחדים. ומשום דתכוות חדים קומו בזמן לתכוות הקבנות. חבל לא ידעתי היכך יפרש הירושלמי. ומ"ש הרמב"ם לפיכך אם לקו לתת שקליהן מותר. כמו שכעיר עליו בן בוכרי. ים לתמוה דכיון דלכ"ע בן זכאי מיבין מאי הוי דקאמר לפיכך אם לקו כבן בוכרי. ובחבורו כתב דחייבין חלא שלין ממין ומשכנין כמתניתין דלעיל:

ה אבל כלרים וכדבות מקבלים מידם. כן הוא בפ"ק ובזוחי ג' הר"ב. חבל פ' הרמב"ם נראה דלא גרס חבל ולפיכך כתב דמכותים מקבלין חטאות ואשמות. ופ"ג ומעלות ואשמות כלרים וכדבות מקבלין מידן *וכתב הרמב"ם וז"ל. ולפיכך מקבלין מהן חטאות ואשמות. לפי שהוא כיון שמתכוין בכפרה. לולי יפה: **זה** הכלל. נראה לשתויי כל הך דמכבינן בגרייתא שבגילה הר"ב ושמעת דמתניתין דהכא בפתם פרק כ' דמעלות ומשנה ג' פ' וכים פרק ו' דתנן שהו מנחת עכו"ם והרמב"ם שפסק דלין מקבלין חלא עולה בלבד כר"ע דפליג. ונעמוים דלא פסק כפתם כתב בכסף משנה בפרק ג' מהלכות ומשה הקבנות משום דבא הוא קבר כוותים ע"כ. דלמר פתם כים פרק ז' דמנחות שלמי עכו"ם עולות וחלף לם שקלו לילף לים רבי עקיבה:

וכן הוא מפורש על ידי עזרא. כשהלו הכותים לבנייתן ושלחו להם כנגד עמכם כי ככם נדרוש לאלהיכם ומה שהיו להם לא לכם ולנו לבנות בית בשותפות לאלהינו ולכם אין חלק ולדקה וזכרון בירושלים: **ו** קלבון. קל נון. כלומר דבר קל ומועט שמופיעין על מחלית השקל להכריע ביניהם: השוקל ע״י שאם השקל כו׳ פעמים. כגון שהלוה להם דכיון דפעמים הן לא הוה מחייבי בקלבון ומי לא הוה להם מחלית שפועט בשניהם אף״ע שהקל בשניהם דבר מיוצ׳ פעמים מן הקלבון כדלקמן: אם שקל על ידו ועי״ז מבטו. שהלוהו מייבי ושוקל שלם מחלית השקל שנשלו ומחלי השקל שהלוה לחבירו חייב קלבון מ׳ דשקל הנותן מחלית השקל הקלוב בתורם פעמים מן הקלבון לכתיב זה יתנו. כזה יתנו ולא יותר. וז׳ שהלוהו שקל שלם אין נותנין אלא קלבון אחד: כ״ש ואיב לומר ג׳ קלבונות. כ״ש שקל השוקל מחלית השקל חייב בקלבון אחד שהלוה לכך שיש שהלוהו שקל שלם חייבין ג׳ קלבונות ואין הלכה כר״ש: הנותן שלם. דהייט שקל שלם לשולחני של הקדש וכותל ממנו מחליפו שהשולחני לא ממנו. ושקל החומר כאן הייט מחלית השקל: נותן ג׳ קלבונות. בשה מודה ת״ק דנותן ג׳ קלבונות. מ׳ קלבון להכרע מחלית השקל שהוא כועל מן השקלים. ומ׳ דכיון אלא שקל שקל מחלית השקל כמו שקלוב בתורם נתחייב בקלבון: **ז** השוקל על ידי עני. בשביל עני: פעמים. כיון שנותן לפי צורכה: החיין השותפין שחייבין בקלבון. אפילו שהלוה אחד מהם שותפין שחייבין בקלבון ואין חייבין אלא כפי חלקן ואפילו הכי אם שקל אחד מהם שקל שלם פטורין כולם. דכיון דלא מלחי מיפטרי כולהו בשקל אחד: **כל** שאין נידר ונידב. אין מקבלין מידם. וכן הוא מפורש על ידי עזרא. שנאמר (עזרא ד׳) לא לכם ולנו לבנות את בית אלהינו: **ו** ואלו שחייבין בקלבון. לוים וישראלים. וגרים. ועבדים משוחררים. אבל לא (כהני׳). ונשים ועבדים. וקטנים. השוקל על ידי כהן. על ידי אשה. על ידי עבד. ע״י קטן. פטור. ואם שקל על ידו ועל יד חברו חייב בקלבון אחד. ר׳ מאיר אומר ב׳ קלבונות. הנותן סלע ונוטל שקל חייב ב׳ קלבונות: **ז** השוקל על ידי עני. ועל ידי שכנו. ועל יד בן עירו. פטור. ואם הלוום חייב. האחין והשותפין שחייבין בקלבון. פטורין ממעשר בהמה. וכשחייבין במעשר בהמה פטורין מן הקלבון. וכמה הוא קלבון. מעה כסף. דברי רבי מאיר. וחכ״א חצי:

כל שאין נידר ונידב. פי׳ לעזרא לעיל ג׳ דברים ונידב. אין מקבלין מידם. וכן הוא מפורש וכו׳ וכן נלמד מדכתיב: **ו** קלבון. פיהם הר״ב דבר קל וכו׳. להכריע ביניהם. כלומר כמ״ש הרמב״ם קלבון. מה שיש בין ערך השקל ובין מחלית השקל. שהלי השקלים הכל לריכין כדי שיתן כל מ׳ ומ׳ חלי שקל שהוא חייב. לפיכך כשהיה לדם הולך אצל שולחני ומלוה שקל בשני חלקין יתן לו תוספת על השקל. ע״כ בשילוחו וחזרתו הפ״ג מהלכות שקלים. אבל הוא לא הזכיר לשון הכרע. ובפרש״י לקוף בכורות כתב קלבון הכרע ו״ל חלוף שלין ג׳ חלקי שקל יולאין בשקל בלא חילוף ומועט ע״כ. משמע דפ״י להכריע הייט הכרע ותוספת בשעת כעין וחייב להכריע בקוף פ״ו דב״ב. וכ״כ בשפ״ק דחולין לשון הכרע שחייבין להכריע שקליהן. וכן כ׳ הר״ב שם ובמשנ׳ ג׳ פ״ע דבכורי׳ וכאן לרכבי׳ לתני רכבי * וכמה הוא הקלבון במשנה שם פרקין:

אבל לא כהנים. כיון שאין מוסכנים לותם כ״מ פ״ג מה׳ שקלים וכ״ל פ״ג כהנים וחייב עקיבי. דהא תנן השוקל ע״י כהן פעמים אם לא שנתן לג׳ כיוי. ואפשר לדקדק כן מל׳ הר״ב שכתב השוקל ע״י עצמו. ולי ליתא דגרס ע״י כהן ה״ל לכתוב השוקל על ידי כהן. דלמה לגי אלא לג׳ ליש. אבל לא מלתי ניחא ז׳ בשפר:

* **השוקל** ע״י כהן עיין בשפר לקמן: **ואם** שקל ע״י ועי״י חבירו חייב בקלבון מ׳. פי׳ הר״ב דקבר הנותן מחלית השקל כו׳ פעמים. וליתא דאין לחבין כאן שחייבין כך ביום כשבאין שניים ומתניין שקל אלם ושליעתא השוקל ע״י כהן כך היינו כמי כשהשוקל על ידו ועל ידי כהן. וכן פירש הרמב״ם: **הנותן** שלם ונוטל שקל. כתב הר״ב שקל החומר כאן הוא מחלית השקל. ונעשה זה מפני שהעם קונין שלחי השקלים שהיו שוקלין בכל שנה. ושקל שלמה קולטין שלם כתרגומו. ומצ״ן בפירוש המשנה * ועיין בשפר ז׳ פ״ח [בכורות]:

ז * **השוקל** ע״י עני. פי׳ הר״ב בשביל עני. ועיין בשפר יומא פ״ג ושבת ד׳: **האחין** והשותפין. גירי׳ הר״ב החיין השותפין וכן ג״י השפר בשפ״ק דחולין ושבת פ״ג ד׳ בכורות. ומ״מ אין למחוק לפי שג״י הרמב״ם היא ושותפין ופ״ג בחולין ובכורות לשיטתו. ופ״ה החיין השותפין שכשיתן זכין הפירות ביניהם ועדיין הוא בעין חייבין בקלבון ופעמים ושעשר בהמה כגון שכשחתפו בשמות לפעמים אבל לא שלמו ונחט ונמכר ונקמו עד שיהא שוויו יותר כולו חוב דבר כולל אחר השותפות פעמים מן הקלבון. וכן מה שיכול **בשלמן לפי שיש** לפי מכיר חלקו וחייבין בשעשר בהמה: **פטורין** משעשר בהמה. כתב הר״ב דלכאורה פי׳ ואינו

דבשפר

תוספות חדשים

(*) ת"ט ד"ה כך פי' או שכלו כך ע"ל. וקש' מ"כ ס"ל שפיו ר"ג סופרי כמו שמקדש פחו שכתב נפרק ר' עקיבא פ'. (שהורש"ח זצ"ל):

פרק ב שופרות

דנבכור כתיב. עיין בפירוש למשנה ג' פרק ט' דבכורות: **כך** היו סופרות וכו'. ועיין לפ"ו: **כך** היו סופרות בגדיכה. פירש שתי סופרות לתקלין ולתקלין עתיקין לתנן בגמרא ר' פ"ו. הלכות פ"ג מהלכות שקלים. * ולא ידע הכ"מ מקומו ליה. וכ"ל דלפשר דדייק מסופרות ילפינן שכלום היה חשבון המשנה אלו שכתב כך (*) היו בגדיכה אלא לומר שפתי סופרות היו בכל עיר ועיר לפירוש הרמב"ם ולי נמי ניחא לפירוש הכ"ג אך לזין זה מדבך הרמב"ם לחדש דין מתוך לישה דקדוק שבמשנה אלא מעתיקה כמות שהיא לו כתב עליה ויכלה לי כו' ותו קשיא דניחא לפי' מתניתין בתקלין עתיקין לא בדא ותני כן עתיקין בשקדם לין עתיקין בגדיכה ע"כ ומפני כן נבי לומר לי שהגילה שבניחא לפי' להרמב"ם כלשון כתוב בחגיגה:

במדינה עיין משנה ג' פ"ק: **אם** נתרמה כו'. כתב הכ"ג שהיו רגילין לתרום מהקופות עיין שפ"ג:

נשבעין כתב הכ"ג ולע"ג דלין נשבעין להקדש כדתנן בפרק ד' דב"מ ומשנה ג' ובמשנה ה' פ"ו דשבועות ומס פ' הכ"ג: **אלו** ואלו שקלים. ולין עולין לשנה הבאה אלא שקלים ישנו לשקלי השנה. והלחמניות יפנו לשקלי שנה שעברה. כלשון כי' ניחוסלמי ופליגי לשוקלי. אל לומר הלחמניות הן לותן שנכנסו לו שחדו. ואל לומר הלחמניות הם שהגישו ליד הגזבר תחלה ואכי הן דוגין בשוקלת להפריש מעות לחטאתו ואשם והפרים מעות חלקים תחתיהם לשנה ג' פ"ד דתמורה דיניה מאלו ואלו. והשותף יפנו לכדבה דהכא ל"ל דניה מאלו ואלו דלין מדילין אלא מעורב מכל שקלי שקיבל הלכך עדיף לחלקן בין חדתין ועתיקין. ויפה דוגין לשנה ג' דהתם לשפרים מעות לחטאת ואשם ושקדיב חטאת תחתיהן דילכו ליה הואיל. והתם משום דלי הויא חטאת ניחא ואתה ומ"כ בשאר קרבנות: **ב מעל** פירש הכ"ג שנהנה כו' שהיו משכנין אותו אשר שעשה הטועה לא מיקרי כנייה. דומיא דאו להנות נתנו כ"כ הרמב"ם: **ממעות** הקדש. פי' הכ"ג שהוקדשו לצדק הבית דאל מעות שהופרשו לקדשי מזבח לא שקיל ליה. דהא תנן בשנה ג' פרק ג' דמעילה דשפרים מעות לגזירתו לא נכנין ולא מיעלין דאתון לבלמים. ואין מועלין בקדשים קלים עד שיזרק דם בפ"ק דמעילה. ומ"ש ובשבור שהם של חולין משום דשוגג בשעילה מפורש בקרא בפ' ויקרא. אבל מזיד בשעילה לא אתבש בהדיא בקרא הרמב"ם בפיה פ' דמעילה:

קבע שופרות נעלדקאסטאף.

פרק ב מצרפין

שקלים לדרכונות. בגי שעיר שקבלו שקליהם יכולים להחליפם בדרכונות ומוח ומעבע שלי יהב כדכתיב בעזרא דרכמוני זהב להקל ומעליהם משאוי הדרך: **סופרות.** חיבות שפיהן לר למעלה בעין סופר שפיו מלמעלה והולך ומחמיר כדי שלא יוכלו ליעול מהן כלום כשהיא דכתיב ביהוידע (מלכים ב י"ב) ויעשו להון ר' ויתנהו בהיכל וכו' ויקוב מוב בדלתו. והיו עומדים בעזרה. וכל אחד מביא שקלו ונותן בו: כך היו בעזרה. ניכוסלים ולדברי רמב"ם בשלל ערי יהכאל: בגי העיר שבאלו שקליהם. בית שלים להוליכם לשבתם: שם נתרומה. התרומה שהיו בגלים לתרום מהקופות לצורך הקרבנות והיו תורמים על הגזוי ועל העתיד לבוא כדי שיהיה חלק הקרבנות לף לאותם שעדין לא שקלו: כשבעין. שלוחים לגזברים להוציא ונתרומה תרומה על המעות שלו קודם שנתרמו הרי נעשו כאלו היו בשות הגזברים משעה שנתרמה תרומה עליהן וכשנגנבו או לאבדו בשות הגזברים נגנבו או לאבדו הלכך כשעיה השלוחים לגזברים ונשעריס. ואע"ג דלין נשבעין על ההקדשות שבועה זו תקנת חכמים היא כדי שלא יזלזלו בהקדשות. ואם לאו. שבשעה שאבדו עדין לא נתרמה תרומה ולא הוליאו מעות מן הקופות על העתיד לבוא. בשות הבעלים אבדו. הלכך כשבעיה השלוחים לאחבי העיר ונשערים ואחבי העיר מוזגין ושוקלים אחרים תחתיהן שהשקלים הראשונים שאבדו לא עלו להן. **ב** הנותן שקלו לאחבו לשקול על ידו. בשביל והלך השליח ושקל בשביל עלמו. אם נתרמה התרומה. קודם שנתן השקל לגזבר. ועל זה שקל בשביל עלמו דויד שנתרומה התרומה על העתיד לבוא היה זה השקל שנתן לו אחבו לשקול עליו בשות הקדש וכשנתנו על עלמו נהנה מן ההקדש שהרי אם לא היה נותן שקל זה בשביל עלמו היה מוכרין לאחר כדתנן לעיל בפ"ק מעשה בעקדם שהתילו למכור ומכרו בהמה מן ההקדש ומיד קרבן מעילה: **שקול** שקלו מן ההקדש. שהיו בידו מעות שהוקדשו לצדק הבית וכשבור שהם של חולין ושקל מהם שקלו ונתרומה התרומה וקנה בהמה אחרת תרומה ושקיבוה. לו נתחייב השוקל קרבן מעילה אבל לא קודש. לפי שזה ההקדש שהלך כמו שהיה בכל מקום שהוא ולא נשתנה. וכשנקרבה הבהמה ואוא נתכוין שהיה ממון של מי שהקל בתרומת הלשכה כשהי כאלו קנה בהמה בחולין מעות של הקדש ושקיבו ונתנה שלא מהכסיהו בשביל שקלו ונתחייב נקרבן מעילה. ובית נמי לקתני כשנתן לו מבעו לשקול

מדמי מעשר שני. מדמי שביעית. יאבל כנגדן: ג המכנס מעות ואמר הרי אלו לשקלי. בית שמאי אומרים מותרן נדבה. ובית הלל אומרים מותרן חולין. שאביא מהן לשקלי. שוין שמותרן חולין. אלו לחטאת שוין שהמותר נדבה. שאביא מהן לחטאת. שוין שהמותר חולין: ד אמר רבי שמעון מה בין שקלים לחטאת. שקלים יש להם קצבה. וחטאת אין לה קצבה. רבי יהודה אומר אף לשקלים אין להם קצבה. שכשעלו ישראל מן הגולה. היו שוקלים דרכונות. חזרו לשקול סלעים. חזרו לשקול טבעין. ובקשו לשקול * דינרים. א"ר שמעון אעפ"י כן יד כולן שוה. אבל חטאת. זה מביא בסלע. וזה מביא בשתים. וזה מביא בשלש: ה מותר שקלים חולין. מותר עשירית האיפה. מותר קיני זבין. קיני זבות. קיני יולדות. וחטאות ואשמות. מותריהן נדבה. זה הכלל. כל שהוא בא לשם חטאת. ולשם אשם. מותריהן נדבה מותר

משנה עם פירוש

מקול על ידו ומקל על עלמו. דמעל. היינו מוי מקנסא נהמא לאכל מכתמא התכומא. ואחי דלא תכייס בריפתא מקום דמייך לפיפתא דמפרש דא מעילת מכיפס. ומיינו מעמא מחיבו מועל ומיד חע"ם מכהנה כבר לפי מחין מעילה אלא גמולין מן ההקדש להקדש. וכל המולין מהקדש להקדש. חע"ם מכהנה חיבו מועל אלא לאחר מעמא מעמא בהקדש הסבי. וכן מוכח בירושלמי: יאכל כנגדן. יכיל מקל ויאמר כל מקום מסם מעמר מכי לו מכיעית. יסיו מחולין על מקל זה. דמכיעית תופסת דמיה בהקדש ויאכל פירות מיקנה בחותו מקל ביהוסלים כדי מעמר מכי לו יאכלם בקדושת מכיעית מס הפירות מאלל היו מכיעית: ג המכנס מעות. כוכם מעט מעט פרוטה לאחר פרוטה לשקלו ואמר כשאתמיל לכאן הרי אלו לשקלי. וכשבא לאסוד מה שכנס אלא מאותיו על שקלו: ב"ש אומרים מותרן נדבה. יפלו לאופרות שבמקדש. שעומדים להקריב דמיהן עולות קיץ למזבח. וב"ה אומרים חולין. להו ההקדש בטעות אמיה ההקדש: וכה"ל מותרן חולין. אלא נתכוין זה להקדיש אלא על כדי שקלו: שאביא מהן שקלים שוין לחטאת. ואם כנס מהמותר חולין. דהוי כאומר בפירוש אם מכנים יום' משקל אביא משם שקל. והמותר יהא חולין: אלו לחטאת. ואם כנס מעות ואמר הרי אלו לחטאתי מודו ב"ש שהמותר נדבה: ד מה בין שקלים לחטאת. מאי שנא שקלים דמכנס מעות ואמר הרי אלו [לשקלי]. אמרי ב"ש דהוי המותר חולין. ומ"ש חטאת דמודו לב"ש דהוי נדבה: שקלים יש להן קצבה. דכתיב (שמות ל') העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט. הלכך גודלי לא נתכוין זה. אלא לשקל. והמותר הוי הקדש טעות. אבל חטאת אין קצבה. אם יבלה יביא חטאת נמעה כשף. ואם כלה יביא נדמים מרובים. הלכך כתבשו הדמים ומותרן נדבה: היו שוקלים דרכונות. מעבע של מלכות מדי שעלה עזרא מן הגולה. ואל זהב היה. והוא שוה שני שקלים. וכשהיו שקלים ליפת ולילין צחותו מעבע. וכאן שבזמן הזה אין שקל אלא מחצית השקל. גם עתה שהיו מעבע אלהן שקל. היו כותבים אלי דרכון: מזכו לשקול שלעים. אלא שעבדה מלכות מדי ונתבטל מעבע דרכון. מזכו להיות מוצאים ומתנים בשלעים שהוא מעבע בזמן הזה יולא בזמן ונתנו מחצית השקל כנתהלה: מזכו לשקול עבעין. מזכ מעבע היולא בהולאה להיות עבעין. דהיינו מחצית השקל: בקשו ליתן אלי אותו המעבע דהיינו דינר אחד. שהשלעה ד' דינרין ולא קבלו מהן דשהים להוסיף משקל לאוכייתא לפי שהי המעבעות היולאות בחותו זמן. ולא לשחות ממנו. אלמא לשקלים נמי אין להם קצבה. דלשעמים השקלים גדולים ולשעמים קטנים. שהרי לא היו כותבים לעולם אלא מחצית השקל היולא בחותה שעה: תעמ"כ יד כאן שוה. כלומר אכתי לא דמי שקלים לחטאת. דבכל זמן וזמן היה מחצית השקל שוה לכל. זה שוקל כמו זה כל אחד מחצית השקל היולא בזמן ההוא. אבל החטאת לעולם היו [שוה] שזה מביא בשלש וזה מביא בב' שלעים. ויהבי מקרין דטעמייהו דבית הלל כר"ש: ה מותר שקלים חולין. המוכנס מעות ואמר הרי אלו לשקלים. וכשבא לשאב מ"ה שכנס אלא שהותיהו המותר חולין ושאשר כב"ה: עשירית האיפה. שמירית האיפה. שמקריבין בדלי לנוס שם שעירים מעות ומותרו בא זה בדבה דכל מותר חטאת ואשם מעות בדבה לקנות בהן עולות לקין החזבח כשדכש על יהוידע הכהן ועשירית האיפה שמקס חטאת היא:

מסכת

מותר כו"מ. פיכם סכ"ג אם נדו מעות לקרבנות
כזיכים וכיל דכ"ל לקחם כזיכים. דאלו לכזיכים
יחזיקם עם לי לכזיכים. מה לי ליחיד. ולהוי כמותר עני ומבוי
שיך לקמן: **"רבי"** כתן אומר מותר המת בוכין לו בפם
על קבהו. ולא פרי אם יש עוד
מותר מי שבילה ליה כח"ק לו
כב"מ. ומלחתי ביהושלמי תני
בפם רבי כתן מותר המת יבבה
ל בפם על קבהו. ויעבה לו
זילוף על גבי מעתו. עיב.
וכלאה לי לזילוף אין סיעור
ויכול לעשותו בממון הבבה:

פרק ג בשלשה פרקים רו. כתב
סכ"ג לפי שהחזיקו לא
הציחו וכו' אבל בכסוס
בעיכותיהם בלאם אדם ניקן
כדאיתא בפ"ק. ומיהו אפילו
לא שקלו כלל יש להן חלק
בקרבוף. כפיכם הכ"ג בשוף
פיקין. **תורמין** דקדוק
המלה כתבתי בריש מסכת
תרומ' בפ"ד: **בפרום** הפסח.
פיכם הכ"ג ע"ו יום קודם ויש
לפרש ויום החג בכלל אלו הע"ו. אבל בפרום החג יהול בא'
בתשרי ואי אפשר לתכוס כמו שאי אפשר לעשר כדלקמן
בתניתין. ולפיכך כתב הרמב"ם ובלאם אדם תשרי קודם
יום עוב או אחריו. וכתב בכ"מ דמ"ל להקדימוהו דתכן לאו
דוקא ע"כ. ומיהו כוכל לפרש דע"ו יום קודם החג ממש
ויהיה יום אחרון של חדל ול"ה לשפיכת העומר ויום אחרון
של אלול. וכן כתב הרמב"ם לענין מעשר בשרק ז' מהלכות
בכורות. וזה ממה שלריך עיון שבהלכות בכורות מפרש
יום ע"ו ואין יום החג בכלל. ובשקלים מפרש בלאם אדם
ניקן ובלאם אדם תשרי קודם יום עוב או אחריו כו' ואי
אימא דמ"ל דאין יום החג בכלל. וכ"ת לכתוב לאו דוקא שף
ע"ג דזה בעלמו דוחק. אפי' הכי. אי הכי לא היה לריך לפרש
כלל. או אחריו: **"החג"** עיין מ"ש במשנה ג' פ"ק דכ"ה:
והן גרסות למעשר בהמה. פיכם הכ"ג אבל קודם הפרק
מותר לאכול כו' דמלוה בעלמא הוא לעשר בהמותיו
דמעשיכי קדם מאחר שקלא עליה שם. אבל הכשות בידו
לאכלו בלא מעשר. לשון רש"י בשוף בכורות. ומ"ש אפילו
הכי לא אמרי להו ליכבי עד דמעשכן. וכתבו התוספות
ומעיב דלפי הזמן יכול לעשר ולשחוט ולאכול. כיון שקבעו
מכשים זמן. דכך הוא להמתין עד הזמן ולעשר הכל יחד.
עד כאן. ומ"מ ניחא ליה כי בדבר שאין הסר לו כלום.
קשה קלת. דהא ודאי חסר ליה המעורים שמקטירין על
המזבח דבשולין הוחרו לכל מלאכה

מותר עולה לעולה. מנחה למנחה. מותר שלמים לשלמים. מותר
פסח לשלמים. מותר נזירים לנזירים. מותר נזיר לנדבה. מותר עניים לעניים.
מותר עני לאותו עני. מותר שבוים לשבוים. מותר שבוי לאותו שבוי. מותר
המתים למתים. מותר המת ליורשיו. רבי מאיר אומר מותר המת. יהא מונח
עד שיבא אליהו. רבי נתן אומר מותר המת. בונין לו נפש על קברו:

פרק ג בשלשה פרקים בשנה תורמין את הלשכה. בפרום עצרת. בפרום הפסח. בפרום החג. והן גרסות למעשר בהמה. דברי רבי עקיבא.

בן

יהא מונח עד שיבא אליהו. משמע ליה לי מחיל המת
זילותיה לגבי יוכשיו לי לא. הלכך יהא מונח עד שיבא
אליהו: בוכים לו בפם על קבהו. פשיעא ליה לרבי נתן
דלא מחיל. הלכך בוכים לו מלבה על קבהו מאותו מותר
שכבר זכה בו המת. והלכה כמ"ק. ומיהא דגבו לרבי
קבורת המת אפילו שהיו קבורים שלא היה לו ואחר כך
נמלא שהיה לו. לא אמרינן בכה"ג מותר המת ליורשיו. כיון
שהגבייה בעוות היתה. ובכי מוכח ביהושלמי. ועוד
מוכיח ביהושלמי. ובגמרא שלנו דהיכא דשעה עובי
העיר לו חבר עיר שכל עסקי לבור נחתכין על פיו. ובכאה
בעיניו בשות שאוב לו מותר עבייה לו מותר אחיה
למה שילאה בעיניו יכול לשות ולהוליא כמה שילא בעיניו
שהוא לוכה שעה ואין מוחין בידו. וכן מוכין תמיד
הלכה למעשה:

פרק ג בשלשה פרקים בשה תורמין את הלשכה. כל השקלים היו
מוחיים לתוך לשכה אחת שבמקדש ושלשה פעמים בשה
מוליין ממה ומחיים לתוך ג' קופות שכל קופה היה מג'
סלעין כדי לקנות ממן קרבנות לבור ולא היו מוליים הכל
בשעה אחת לבוכך כל השנה לפי שהחזיקו לא הציחו
עדיין כל שקליהם: בחרום הפסח. ע"ו יום קודם הרגל שהוא
קרי פרום המועד. לפי שלי יום קודם הרגל שולחים
ודורשים בהלכות הרגל. ופרום הוא לשון פרוסה דהיינו
הלי: והן גרסות של מעשר. ג' פרקים הללו שה ג גרסות
של מעשר בהמה שמיים לא קבעו שכיים למעשר הבהמות שעולדי. וכמו שהגורן קובעת למעשר דגן. כך זמיים

תוס' ר"ע פרק ג משנה ב

(במ"פ ר"ש מלגוד ט' תותה ספפה ט' (ג*) עיין בפי"ט פ"י מ"ג דסבת ד"ס בספת מלוקו:

אלו קונין לתקוע בהמות שמולדו בחכילה עד שיעבר אבל קדש הפרק מותר לתקוע לף על פי שלא עבר וקבעו חכמים הכך תלתא זמני למעבר בהמת כדי שיהיו בהמות מליות לעולי רגלים לף על גב דמותר למכור ולסחוט ולתכול כל זמן שלא הגיע מועד הנזכר לפילו הכי לא שתעי להו לייכבי עד דמעברן דייתי ליה לתיכם לקיומי מלה דמתוכיה נדבר שלין תקר בו כלום כגון מעבר בהמה שהוא עלמו מביא מעבר ותוכלו שלמים. ואם לא היו מעברים בשלשה פרקים הללו היו הבהמה מכעיס למכור לפי שלא עברו ולא היו בהמות מליות לעולי רגלים: בן עזאי אומר בכ"ט באלול. עלמייהו דכל הכי תנאי ומחלוקתן מפורש פרק בתרא דבכורות:

ב תורמין את הלשכה. מפרישין השקלים מן הלשכה שהיו השקלים מוכחים שם ונוטלין מהן בשלשה קופות כל קופה מהן של שלש סלעים שלין וכמ"ש בתר דמלין תחלה שלש קופות גדולות של שבעה ועשרים שלין ומהן תורמין לג' קופות קטנות של ג' שלין. ובתנא דתק לומר כן: וכתוב עליהן ל' ג' ג'. לידע לי זו בתרומה תחלה. ומהכא היו קוסס קלבות לבור לשמן. ולחל"ך מן השלים: יוכיח בתוב עליהן: היו רגילים ביוכית ושוש דכתיב (בראשית ט') יפת לחלמים ליפת ויסכון בחלי שם. יפיפותו של יפת יסכון בחלי שם. ואין לך לשון יפה בשבי יפת כמו לשון יוכית: שרגוד חפות. כשהולבוש שרוך וכופלין לותו ולומטים. לותה השפה הכפולה (ג*) קרויה שרגוד חפות. ואין התורס נכנס עם השפה כפולה הרוי שהולבושו שלא יהשדושו שכשתן לתוכה ממעות הלשכה. ולא בתפילין ולא בקומיע. שלא יאמרו התיר התפר ונתן בתוכן מעות: **ג** וזרקו לפני התורס. מתכוכים היו שיפלו שקליהם לתוך הקופה ויקבו מהם קרבנות לבור.

ולא יהיו מפיכי הלשכה: שלשה

בן עזאי אומר בעשרים ותשעה בארר ובא' בסיון ובעשרים ותשעה באב. ר' אליעזר ור' שמעון אומרים באחד בניסן. באחד בסיון. בעשרים ותשעה באלול. מפני מה אמרו בכ"ט באלול. ולא אמרו באחד בתשרי. מפני שהוא יום טוב. ואי אפשר לעשר ביום טוב. לפיכך הקדימוהו לעשרים ותשעה באלול:

ב בשלש קופות. של שלש שלש סאין תורמין את הלשכה. וכתוב בהן אל"ף בי"ת גימ"ל. רבי ישמעאל אומר יונית כתוב בהן אלפ"א בית"א גמל"א. אין התורם נכנס לא בפרגוד חפות. ס"ל ולא *במנעל. ולא בסנדל. ולא בתפילין. ולא בקמיע. שמא יעני ויאמרו מעון הלשכה העני. או שמא יעשיר. ויאמרו מתרומת הלשכה העשיר. לפי שאדם צריך לצאת ידי הבריות. כדרך שצריך לצאת ידי המקום. שנאמר (במדבר ל"ב) **והייתם נקיים מה' ומישרא ואומר** (משלי ג') **ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם: ג של בית רבי גמליאל *היה נכנס ושקלו בין אצבעותיו. וזורקו לפני התורם. והתורם מתכוין ודוחקו לקופה. אין התורם תורם. עד שיאמר להם אתרום. והן אומרים לו. תרום. תרום. תרום.**

שלשה

מלכה * כל סאין מחליס ויוחרת הכבד דרחוי לף לחכילה. ובגמרא ליתא חלא ניחא ליה לתעבד מלוה בממוכים. ויש לפרש בדבר שלין תקר בו. כולי האי: **ב של** שלש שלשקופין. כתב הרי"ב שהרמב"ם כתב שממולאים שלש קופות גדולות של כ"ז שלין וכו' ובתכם דתק לומר כן ע"כ. ואני לומר לא בתכם חלא על פי היכוסלמי לומר כן דהכי ליתא התם בבי זעירא שלש של ת' בבי יתמים כמה הוא שיעורן של שלש קופות לומר ליה בלמוד מתוס מן המפורש תני ג' קופות של ג' ג' שלין של כ"ז שלין. ומשמע הוא דשלש קופות דעליהן שלשו כמה הוא שעורן. על כרחך לא חלו הזכירם במשנה הן. דהא שעורן מפורש במשנה. חלא שלש קופות לחכות היו מלבד חלו ועליהן שלש. והשתא ילמד שתוס מן המפורש. דכיון דהכי דמפורשן ומזיקין כל חמד ג' שלין ושלש פעמים תורמין הרי כ"ז שלין הלכך ודאי שלש קופות הרחסונות ומזיקין כל כך שיוכלו לתרום מכולם כל הג"פ. ועיין בסוף פיבקן. ולהרמב"ם תורמים את הלשכה דמתכיתין על נטילת ממון מן הקופות הגדולות לומר. וכן שיטם במשנה לנעיל. * (ועיין במשנה ד') ובתוספות יום פ"ב דקדושין דף כ"ד לא הזכיר חלא שלש קופות בלבד כשמטת דמתכיתין וכפיכום הרי"ב: **וכתוב** בהן אל"ף בי"ת גימ"ל. פיכם הרי"ב לידע מיזה בתרומה תחלה. וממה היו קוסס קלבות לבור לשמן. ובגמרא דף כ"ח ע"ב: **ולא** במנעל ולא בסנדל. בגמרא פרק י"ב דיבמות ק"כ ומייתי לה ומסיים בה לבי שלין בבבסין במנעל וסנדל לעובדא. (כדתנן סוף ברבות) ופיכם"י דכתיב (ישעיה א') מי בקש זאת מיבכם כמוס חלבי: **ואומר** ומלא הן וגומר. ומלי ולומר. ועוד דיהודה ועוד לקבל. ובבלה לי דלי מקבל דמרבי"ם הוי לומיבא דדבר עלה עובדא היל דקאמר לבבי גדולבי בחוכן. ולהן אלכיך תבן. ולהו לימו חלא עלה עובדא

חל"ל שלהוי. **ד"ם** ומלא וגומר שהוא לשון לוזי. ולהבא כמי קבל שלים. והוא מוקדם לשל שהע"ם ביהושע (**כ"ב**) ילמים ה' [הוא] יודע וישראל הוא יודע. וביכוסלמי הביאו ובבלה לי דמתכיתין לא הביאו לפי דאין ללמוד ממנו כלל חלא שבבי גד ובלוכן הוללו בעל בבחם לבבי דבריהם לפי שבחלו כדי שיחללו מלעלות עליהם ללבא כשאר לומו. וביכוסלמי לא הביאו חלא לומר דמליו כן בתורה. בבנילים. ובבתובים. והא דקאמר ביכוסלמי לישא **שבטלם** ולייתם נקיים. היינו לשתליו נקיין **דצלמא** קאמר. שהוא **עמוס** ממלא מן **ושכל טוב**:

שלשה

דר חמת מעוחדשעם קניע שאריש.

תוס' רע"ק

פרק ד

משנה א

(מלא מפל נמר) (ד*) סייגו דבריהן שלא לא יתפרש לגבור יפה יפה ובמל"מ פ"ג דשקלים הקשה הא ע"מ כיון שאומר בניו שנתנם להקדש לא אם נלכו לירושלים מפרישים רק דבריהם שנלכו ואחי מתנה מעליא ע"ש:

ג * שלשה פעמים. פירש הר"ב וכן דרך לשון המשנה ועיין מ"ש בפ"ק ג' מסכת י' פרק ג' דפרה:

ד שמא יפרש ויתרום כו'. לא קאי לדקמיך ליה לא היה מחפה אלא מחפה דקטבלאות כדפירש הר"ב אבל לפירוש הרמב"ם קאי לדקמיך ליה לא היה מחפה. קשה מפרש על פי דרכו אפילו אם עוד שלשה קופות גדולות שאם נתנו בתחלה נכל אחד ע' סלעים כדלעיל. וקשה התנא דכשתורם השלש קופות קטנות תורם הקטנה האחת מהגדולה האחת ומחפה הגדולה ותורם הקטנה הג' מהגדולה הג' ולא היה מחפה כדי שתהיה נכרת שהם סייס ויתחיל ממנה בתחילה כשעה שכייה כשיכנס קודם עלות ולא יתרום בתחילה כשעה הראשונה. וכתב בחבורו שבעלות מתחיל בשלישים. ומשייה כשכייה ולישה מחפה לוחה שמלא כשתורם בחג שמתחיל בה ומלא שתהא הראשונה ל' ג' הקטנות ומכל אחד מן הגדולות: **לשם** ר"י וכו'. וכתב הר"ב ומ"מ בכל פעם ופעם היו תורמין על שם כל שקלאל על הגבוי ועל העתיד לגבות ופי' על הגבוי שלשה ועל הגבוי שעדיין לא הגיע ללשכה ועל העתיד וכו' כמ"ש שם מ"ש:

שלשה פעמים: ד תרם את הראשונה ומחפה בקטבלאות. שניה ומחפה בקטבלאות. שלישית. לא היה מחפה שמא ישכח * ויתרום מן הדבר התרום. תרם את הראשונה לשם ארץ ישראל. ושנייה לשום כרכים המוקפין לה והשלישית לשום בבל. ולשום מדי. ולשום מדינות הרחוקות:

פרק ד התרומה מה היו עושין בה. לוקחין בה תמידין ומוספין. ונסכיהם. העומר ושתי הלחם. ולחם הפנים. וכל קרבנות הצבור. שומרי ספיחים בשביעית. נוטלין שכרן מתרומת הלשכה. רבי יוסי אומר (אף הרוצה) מתנדב שומר חנם. אמרו לו אף אתה אומר שאינן באין אלא משל צבור (ד*):

ב פרה

פרק ד וכל קרבנות לבור. כתב הר"ב לתתויי קטורת. ועיין מ"ש פ' פרק שביעי:

שומרי ספיחים. הקשו התוספות בפרק יצאו דף קכ"ג דהא דבר שמוכר לקוח (כדתנן בפרק ע' דשביעית) ואין להקריב למזבח אלא דבר המותר לישראל (כדלתיא בגמרא פרק אלו עוברין * ובתמיו במ"ש ו' פרק י' דמכות וכיש פרק ז' דחולין) ותירצו אלא שומרין לותו אלא מוכנין כגלי דעתה ואם ומודיעים לבני אדם שאם לגוזל ע"כ. * **ופירוש ספיחים** כתבתי במ"ש פ' ב"ב דכלאים:

נוטלין שכרן וכו'. פירש הר"ב לדוכ דקדן בקדן. ועיין מ"ש פ': **מתנדב** שומר חנם. פירש הר"ב ולף על גב דקנה לותם מן ההתקר. כשמורם חנם והביאם וכו'. ויש להקשות דיתבר לשומר ושלוחי בית דין ציתום והשתא לא קנה להם מעולם. ולשבר דקדיבה ליה הר"ב כליתנה דגמרא בפרק בתא מליעא להבעה בשפקר קניא. ולפי' לקוגיא דר"ב ס"ל שקדקו שם התוספות דהא להבעה קניא סיים שעשה מעשה כל דהו. כגון שבדר גדר קנין. ועיין מ"ש. ס"ל להר"ב שמ"מ לשומר שלא יעשה מעשה

שמא קטבלאות (לעדערינע דעקקען).

שלשה פעמים. על כל פעם ופעם היה לומר לתרום ושם לומרים לו תרום. וכן דרך לשון המשנה שעושה ודוגמתו מליכו בעומר מגל זו מגל זו לקלוד לקלוד. וכן חלוץ הכעל חלוץ הכעל ג' פעמים:

ד תרם את הראשונה ומחפה בקטבלאות. תרומה לשכה שהיתה בשכוח השכח לשחר שתרם לותם היה ומכפה כל השקלים השמלים בלשכה בקטבלאות להיותו עוד שלוק כדי שיתנו עליו השקלים שיביאו מודיעות שבניך חרץ יפרחל שלא יכלו להביא קודם השכח ומביאים מפחה ועד עלות ומתנים לותם על גבי הקטבלאות. כדי שיתרום מהן בשבוי העלות ולא יתרום מן הדבר שתרם בשר בשכוח השכח ושחר שתרם בשכוח העלות חוץ ומכפה כל המעות שבלשכה בקטבלאות ומיתנן עליהם כל השקלים. המביאים מבבל ומשדי ומן המדינות הרחוקות. ותוכרין מהן בשכוח שחר. ועוד לא היה מחפה שלין עוד תרומה לחברים: הלשכה לשם ר"י. שהם שלחו שקליהם שחלה שהחרים עדין לא הביאו לשם: הכרכים המוקפים. השוכים כמו עזון ומוחב וכיולא בזה ולוגמתו לתרום שלא מן המוקף. לין מקיפין בצועי. ומ"מ בכל פעם ופעם היו תורמין על שם כל שקלאל. על הגבוי. ועל העתיד לגבות. ולא הזכיר התנא חלוקי מקומות הללו אלא להודיענו שתרמו שלשה פרקים אלו לפי שאז יתקבלו כל שקלי שקלאל:

פרק ד התרומה מה היו עושין בה. היה שכתבו לתוך הקופות מה עושין בהן: וכל קרבנות הלבור. לתתויי קטורת: ספיחים. תבואה העולה מאליה ממה שנזרע בשליב ומותרים שכל לשומרים שלא יקטוש עכייס בשביעית. ומביאים מהם עומר בשבת. ושתי הלחם בשליש בחיס שלא מן החדש ומן החדש. ומותרים שכרם מן התרומה. לדוכ קרבן כקרבן דמי: שומר חנם. ולף על גב דקנה לותם מן ההפקר כשמורם חנם והביאם והרי הן שלו. רבי יוסי שבר דקרבן יחיד ומתנה לקרבן לבור: לף לתה לומר כו'. כלומר לי לתה מודה שלין בחין שלא מעל לבור. ושם שמורם חנם והביאם וזכה בהם. מ"מ שלין בחין מעל לבור. דקרבי דבבן [קרבן] יחיד לינו ומתנה לשם לבור והלכה

כתבתי: ג פרה

ב פרה מדומע ומעיר המשתלח לעזאזל בזיז מתכוסת הלבכה. לף ע"ג דפרה ליכה כפחות בזיזה מתכוסת הלבכה דחטאת קרייה רחמנא. ומעיר המשתלח לפי שלריך ליקח שני שעירים וזיז יהוע על ליזה ומסס יעלה הגורל לה': ולשון של זהורית. בזיז מתרומת הלשכה. כבש פרה. וכבש שעיר המשתלח. ולשון שבין קרניו. ואמת המים. וחומת העיר. ומגדלותיה. וכל צרכי העיר. בזיז משירי הלשכה. אבא שאול אומר כבש פרה כהנים גדולים עושין אותו משל עצמן: ג מותר שירי הלשכה מה היו עושין בהן. לוקחין בהן יינות שמנים וסלתות. והשכר להקדש. דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר אין משתכרין משל הקדש ולא משל עניים: ד מותר תרומה מה היו עושין בה. רקועי זהב צפוי לבית קדשי הקדשים. רבי ישמעאל אומר מותר הפירות לקיץ המזבח. ומותר

ב פרה. ושעיר המשתלח. ולשון של זהורית. בזיז מתרומת הלשכה. כבש פרה. וכבש שעיר המשתלח. ולשון שבין קרניו. ואמת המים. וחומת העיר. ומגדלותיה. וכל צרכי העיר. בזיז משירי הלשכה. אבא שאול אומר כבש פרה כהנים גדולים עושין אותו משל עצמן: ג מותר שירי הלשכה מה היו עושין בהן. לוקחין בהן יינות שמנים וסלתות. והשכר להקדש. דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר אין משתכרין משל הקדש ולא משל עניים: ד מותר תרומה מה היו עושין בה. רקועי זהב צפוי לבית קדשי הקדשים. רבי ישמעאל אומר מותר הפירות לקיץ המזבח.

פרה מדומע ומעיר המשתלח לעזאזל בזיז מתכוסת הלבכה. לף ע"ג דפרה ליכה כפחות בזיזה מתכוסת הלבכה דחטאת קרייה רחמנא. ומעיר המשתלח לפי שלריך ליקח שני שעירים וזיז יהוע על ליזה ומסס יעלה הגורל לה': ולשון של זהורית. בזיז מתרומת הלשכה. כבש פרה. וכבש שעיר המשתלח. ולשון שבין קרניו. ואמת המים. וחומת העיר. ומגדלותיה. וכל צרכי העיר. בזיז משירי הלשכה. אבא שאול אומר כבש פרה כהנים גדולים עושין אותו משל עצמן: ג מותר שירי הלשכה מה היו עושין בהן. לוקחין בהן יינות שמנים וסלתות. והשכר להקדש. דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר אין משתכרין משל הקדש ולא משל עניים: ד מותר תרומה מה היו עושין בה. רקועי זהב צפוי לבית קדשי הקדשים. רבי ישמעאל אומר מותר הפירות לקיץ המזבח. ומותר

בזיז מתרומת הלשכה. כבש פרה. ושעיר המשתלח. ולשון של זהורית. בזיז מתרומת הלשכה. כבש פרה. וכבש שעיר המשתלח. ולשון שבין קרניו. ואמת המים. וחומת העיר. ומגדלותיה. וכל צרכי העיר. בזיז משירי הלשכה. אבא שאול אומר כבש פרה כהנים גדולים עושין אותו משל עצמן: ג מותר שירי הלשכה מה היו עושין בהן. לוקחין בהן יינות שמנים וסלתות. והשכר להקדש. דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר אין משתכרין משל הקדש ולא משל עניים: ד מותר תרומה מה היו עושין בה. רקועי זהב צפוי לבית קדשי הקדשים. רבי ישמעאל אומר מותר הפירות לקיץ המזבח. ומותר

מעשה כל דסו. וכ"י ס"ל לה מיים' סמא לה יומקים יפה יפה ולפיכך קבעו יחיד ומחכה. וכמיים ס"ל דמיים כן כו'. ומסתי צב"ק ס"ג דף כ"ע ע"ב כתבו. בד"ה כמסבכה למעה מג'. לין כלים מכלן דהגבהה בפחות מג' קביל דהפקר סלכי דהבעה קני ממעה כמי דס"ל כהך ליסבה ול"ת ומ"ם הכא דמיים (ה*) סמא לה יומקים יפה ומקבים דמוקבלין מכשים ועבדים וקטנים דתנן במסבה ס' פ"ק ולא מיים' כו'. ולפסר דסלכי מקבים סלין גופן קבע וכמוסבין סיקנו בהן דבר הקבע כמחבה מי לסל לבור מיהו לסון הר"ב דלעיל סס דבעינן סיומקו יפה יפה. ומ"ל כולה מלתא בדדהו תליא. ר"ל בחומת המוקבים. ולפסר לחבק בע"י דהכא דשמר ומתי הבחם לחת בחבה ליכא לומחם סלא יומקו יפה חלא כיה להם סיקבינו מבחם סכן פיבע הם"י הטעם בגמרא דבבא מליעא. לבל מקבים דלקרבנות דכולה בחת. ליכא למימר כיה להם כו'. ולחת מפיר כמי לליפבא בחבה ד"ה דהבעה בהפקר לא קביל. ולחותו לסון טעמייהו דהבן מחקנו מכל בדי מיהים קול ולא יבואו בעלי זכות ליעול מסס וכמוחלין כולא בים לשומרין לותן ומעות בתרומה ולין לבבוד חבק בהן. ולפי זה לין לחבק מסוס סלין גופן קבע. והרמב"ם בחבוהו כתב כהך ליבכא. וכן פסק בהבעה דלא קביל בהפקר בפוק ס"ב מהלכות בדבי לע"ג דבמיכוס פיבע בכר"ג גם הח"ם פסק כליבכא בחבה. ולע"ג לכתב בפסק המים דבבי התוספות וכ"ל לפבע דהכי קחמי התוספות דהפקר סלכי דהא ליכא ליבכא דס"ל דהבעה קני'. וביבו' פריך מעלי המערכה דמפכ' ס' פבק ד' דהענית דימידים מתבדי' (ותבן נמי פוף פרק ו' דמכילתין הלומר הכי עלים וכו') ומפי לכי יוסי היא. ל"ל ד"ס היא דכי פליגי בגופו של קבן אבל בחכשיבי קבן כולי עלמא מודי סמוח ומסתה קבן יחיד לבל לבור: **ב כבש** פרה. עיין מסבה ז' ס"ג דפרה. וכבש שעיר * עיין בחסבה ד' פבק ו' דיומא. ועיין בבי' הר"ב מסבה ז' דמכחו פ"ו: **ולשון** של בזיז בבקיו. לחסוכחו מקבא כו"ם בפ"ד דיומי בס"ד ולילא לבסוקי (ו*) בלשון שבשעיר הבעה בבבי כלחבן החס ובלשון מקוסרין בפחמו של היכל כלחבן החס בס"ו: (ה*) **וחומת** העיר וכו'. בזיז מבילי הלשכה. עיין מ"ם בחסבה ס' ס"ם לבדרים: **ג** לין מסחכרין בבל הקדש

תוספות חדשים

(ה*) בח"ט נדי"א ובלשון כו' ולילא לבסוקי כו' ובכ"ל ולא ידעתי מלי קחסבקא ליס כיון בבין קבניו דיש לו בל בחך מקבל בה מבילי לשבה מכ"ם סבך. ול"ל דבש מבילי הלשבה לה יבולו בלא בבלו מחוסי העיר וכל לבכי ליבול בליס מבילי לשבה בדלי בכ"ם בני דייבי נזיבות בבחוסות ע"ש: (מהוהרש"ח זצ"ל):

תוס' רע"ב

(בס בחי"ע ד"ה מתבלב. ול"ת ומ"ם הבא לחייבין) (ה*) בחסבה"ם לפי בע' לילחמיטתי דבבי תוס' יומא דף ל"ה ע"ב וז"ל וכן לבן בוכבי (בפ"ק ני"ד) דהבן ל"ל בשקול ומ"מ לם שוקל ליבו חוטא ליבא לחיוב לפילו חה"ל לם"ל בידבן דהבא ע"מ מוהו כיון דבל ישראל מבילי שקלים ליבהו נמי מבבי יפה. ועוד כיון דבל ביר שקבנר בעליס בלשם סוף בחרי ומשהו יפה עבל. שבי בלא ניחא לה בחסבה מילוקו של בחי"ע:

ובתירוצם ל' של סתום' מחי"ב בם בהיל דבשים ועבדי' חולם לתילול' ד' בשה לי מה יעשו בהסיל דבשי ועבדי'. לח"ב מלחתי שהשה' בן בחל"ת פ"ו דשקלי':

משנה ב

(בחי"ע ד"ה ולשון. ולילא לבסוקי) (ו*) בתום' יומא דף ל"ד ע"א

פי' הר"ב שלין עניות כו' הבי ליתא בפרק שבי דייבי דף ק"ו ע"ב. ועיין עוד טעם לחר בפוק ס"ו דערבין ע"ש היכופלמי: **= לקיץ** המזבח. פירש הר"ב כמו שדרך בני חדש כו'. וז"ל הרמב"ם וקיץ שם ליומות ממה [מלי בקיץ ובחמץ יהיה] ופירוש הקיץ

מוסף נומר

ומותר התרומה לכלי שרת. רבי עקיבא אומר מותר התרומה לקיץ המזבח. ומותר נסכים לכלי שרת. רבי חנניה סגן הכהנים אומר מותר נסכים לקיץ המזבח. ומותר התרומה לכלי שרת. זה וזה לא היו מודים בפירות: ה מותר הקטורת מה היו עושין בה. מפרישין ממנה שכר האומנין. ומחללין אותה על * שכר האומנין. ונותנין אותה לאומנין בשכרן. וחוזרין ולוקחין אותה מתרומה חדשה. אם בא החדש בזמנו (ז*) לוקחין אותה מתרומה חדשה. ואם לאו מן הישנה:

ו המקדיש

ר"ל התלמיד והעבדים שמועמין ומיצמין לותן ולוכלין כו': **מותר** תרומה לכלי שרת. כתב הר"ב מקלח דלים ליה לכתיב ואת שלר וכו' ולימלו ככף שים לו סיריים הוי לומר זו תרומת הלשכה. ולע"ג דלימ' סיכי הלשכה עלמה ולימא לותן סיריים. משכי בגמרא דפרק ג' דייבי דלדים ה' דהכסף ככף הכלמון. כלומר שכתבה ולוקח בלשון מה יהיה שלר ממנו יהיה לכלי שרת ולעיל ממך סיריך בגמרא דהא כתיב בעולכים (ב' י"ב) לך לא יעשה בית ה' שפות וגו' כי לעובדי המלאכה יתנוהו. קשו קלמי מהדדי. ל"ק כלן שגבו לבדק הבית והותירו. לב ג"ד מתכה עליהן לעשות משותר כלי שרת. כלן שגבו ולא הותירו: **מותר** נשכים. פירש הר"ב גזברי ההקדש היו ממליחין כו'. ואם קבל עליו כו' כדתנן בקוף פרקין. וע"ש. ולין זה משתכר בשל הקדש. אלא שההקדש קבוע לשכר ולין לו הפסד. והלחם"ד כתב בפ"ז מה' כלי המקדש. ולע"ש שלמדו לן משתכרין בשל הקדש. ס"ש פירות שהוא כעין גמות והוא לרך עבודת. אבל נשכים שהן לכבי לבוד לוקחין ואם הותירו מוכרין לימדי: **ח מותר** הקטורת כו'. פי' הר"ב להקטירה. כלו' כדי להקטירה כו' ולי' רש"י להכשירה בפ"ק דשבועות דף י' ע"ב. ומ"ש הר"ב שהיתה נעשית שם"ם מכיס לא ומשוב בשלר פעוס הקטורת. וגריתת היא פ"ק דכריתות דף ו'. ופירש המאי"ם בירים דהלכה למשה ומקיני הם משקל השמנים. ומ"ש הר"ב דשכל שנה פשועה היה מותר. ולפ על פי שהיו לריכין למלאות ממן לשכים מעובדות. ומכל מקום לריכין היו לחדש בר"ח ניסן כדי שיהיו מתרומה חדשה.

תוספות פ"ק דשבועות:

מפרישין ממנה שכר המומכים. פירש הר"ב ומזכין המעות כו' ושכי הן מולין. דשלא חולין ח"ש לשדותה ממעות תרומה החדשה. שלין הקדש מתחלל על הקדש כ"כ רש"י בשבועות. לעיל ממך מתניתין דמייתי התם. ומ"ש הר"ב ולף על פי שלין הקדש כו' ד"ל מתנה כו' הכי ליתא בגמרא דשבועות. ובריש פרקין פירש טעם לחר: **ומחללין** אותה על שכר המומכים. פי' על המעות שהוציאו לשכר המומכים. וכ"ל בגרסא המעות המומכין וכן היא הגירסא שלנו לקמן במשנה ו': **ולוקחין** אותה מתרומה חדשה. וכתבו התוספות וח"ש למה לי כולי שלי. יתנו הקטורת מתחלה לשומכי' בשכרן. ומיהו לפן עזאי דלקמן דאמר אין הקדש מתחלל על המלאכה ניחא. ואפילו לר' עקיבא הוי דאמר הקדש מתחלל על המלאכה ס"מ בקטרת דיחיד ככפי כו' כדלקמן אבל בקטורת של לביד שהחזיקו פחי ל"ג הכא לייבי בשכר פעוס שומכי הקטרת של שנה שלשה ולריך ליתן לשם מתרומה חדשה ע"כ:

ו המקדיש

תוס' רע"ק

מטעם זה שכתב בן לומתי דלמון של זהורית דשכח הייט מה שכי' קומרי בשניים:

משנה ה

(שם גל שלי בזמנו) (ז*) שכי שומרי לפן ז' ד"ה ואם שניל ון היפן כו' כתב דומלכי היכומלמי פ"ג דכ"ם מטע' דמשכח לשלם בתחי דשכח לשם שהקדש בזמנו שקולות שקולים ואם אלו שם שלו שלבנה ביום לי לשהקדש לשל ושקדשו שהקדש בו ביום [ושקילות בו ביום שכי בזמנו] שלו פן שהקדש פי' שלו שקטול' ביום שלו פן שהקדש דשכ"ל לי פן שהקדש דשכ"ל כ"ש היפן דמטעמו להניל פן שהקדש. אם לאו שלבל שקילו כ"ש שלא ביום לי"ש שלו פן פיפן ביום לי לשהקדש דשכח שיש שנירה ושלא שתהקדש על שהקדש שלבל ביום ל"ו. ועי"ש:

ז **המקדיש** נכסיו והיו בהן דברים ראוין לקרבנות הצבור. ינתנו לאומנין בשכרן. דברי ר' עקיבא. אמ' לו בן עזאי אינה היא המדה. אלא מפרישין מהן שכר האומנין. ומחללין אותן על מעות האומנין. ונותנין אותן לאומנין בשכרן. וחוזרין ולוקחין אותן מתרומה חדשה: ז **המקדיש** נכסיו והיתה בהן בהמה ראויה לגבי המזבח. זכרים ונקבות רבי אליעזר אומר זכרים. **ימכרו לצרכי עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים.** ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית. ר' יהושע אומר זכרים עצמן יקרבו עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים. (ויביא בדמיהן עולות) ושאר נכסים יפלו לבדק הבית. ר' עקיבא אומר *רואה אני את דברי רבי אליעזר מדברי ר' יהושע. שר' אליעזר השוה את מדתו. ור' יהושע חלק. אמר ר' פפיים שמעתי כדברי שניהן. שהמקדיש בפירוש כדברי ר' אליעזר. והמקדיש סתם כדברי ר' יהושע: ח המקדישנכסים והיו בהן דברים ראוין על גבי המזבח. יינות. שמנים. ועופות. ר' אליעזר אומר ימכרו לצרכי אותו המין. ויביא בדמיהם עולות. ושאר נכסים יפלו לבדק הבית: ט אחת לשלשים יום משערין את הלשכה. כל

(שמות כ"ח) ועמו לי מקדש שתהיה המלאכה נעשית מן המקדש: תינח מן המוקדש. כלומר תינח מדם זו שהתה לומר כמדת המזבח לעיל בקטרת ותיו כאן אלא שתהיה מדותיו. הלכך מפרש' מהן שכר האומנים כו' כדאמרי' לעיל גבי מות' הקטרת שתין הקדש ומתחלל על המלאכה והלכה כהן עזאי: ז זכרים ימכרו לצרכי עולות כו'. ודמיהם יפלו עם שאר הנכסים לבדק הבית דקאר שתה הקדש לבדק הבית ואפי' בזמיד דאזי למזבח. אבל הכאי למזבח ליכי יולא מידי מזבח שהמקדים תמימים לבדק הבית אין נפדים אלא למזבח והדמים יפלו לבדק הבית: וביא בדמיהן עולות. קאר בזמיד דאזי למזבח משתעי למזבח לקדשיהן הלכך זכרים עלמים יקרבו עולות. ונקבות ימכרו לצרכי שלמים ויביא בדמיהן עולות. אבל אן עלמן אין קרבן שלמים. דהמקדים נכסיו לעתו ביהו כולם לגבוה הלכך בהמות שלחויות לקרב עולות יקרבו עולות. ונקבות ימכרו לצרכי שלמים ויביא בדמיהן עולות. דכיון דשלחויות למזבח הלה עליהן קדוש מזבח. ואפי' על הנקבות שאין גופן ראוי למה שדעתו להקדישן. כיון דלסוף קרבן ביהו מזין לא חל עליהן קדושת בדק הבית ויביא בדמיהם עולות: שהמקדים בפירוש. שאמר בהמה ונכסי להקדש דכיון שהפרישן והבדילן זו מזו. ואעפ"כ לא אמר בהמה למזבח ונכסי לבדק הבית. ס"מ דדעתו היה שבין בהמה ובין נכסיו הכל ילך אל מקום אי'. אבל המוקדים סתם כל נכסיו דעתו להקדים כל דבר למה שהוא ראוי. והלכה כר"ע (פ*): ח יינות שמנים ועופות. שהן ראויים למזבחות ולנסכים: ועופות. תורים ובני יונה: ר' אליעזר. גרסי' ולא ר' אליעזר. ונעתה דר"ח ותוכם ביהושלמי דכתיב (ויקרא כ"ב) לכל נדריהם ולכל נדבותם אשר יקריבו לעולה כל מה שהם נודרי' ומתנדבים מדברים אשר יקריבו לה' אפי' יינות שהיו ולטהות יכול יקריב בדמיהן עולת העוף או אם הקדים עוף יקריב עולה. ת"ל (שם) בבקר ובשבתים ובעזיים. הא אינו מקריב בכל מה שהתנדב אלא עולת בהמה בלבד: ט **משערין** את הלשכה. **סופקים** אעל ליינות שמנים ולטהות שיעמוד זה השער שלשים יום. **ולוקחים** בכל יום **ממוכרי יינות שמנים ולטהות** עם שאר **נכסים** לגיכן

ו **המקדיש** נכסיו והיו בהם דברים ראוין לקרבנות הצבור. ינתנו לאומנין בשכרן. דברי ר' עקיבא. אמ' לו בן עזאי אינה היא המדה. אלא מפרישין מהן שכר האומנין. ומחללין אותן על מעות האומנין. ונותנין אותן לאומנין בשכרן. וחוזרין ולוקחין אותן מתרומה חדשה: ז **המקדיש** נכסיו והיתה בהן בהמה ראויה לגבי המזבח. זכרים ונקבות רבי אליעזר אומר זכרים. **ימכרו לצרכי עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים.** ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית. ר' יהושע אומר זכרים עצמן יקרבו עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים. (ויביא בדמיהן עולות) ושאר נכסים יפלו לבדק הבית. ר' עקיבא אומר *רואה אני את דברי רבי אליעזר מדברי ר' יהושע. שר' אליעזר השוה את מדתו. ור' יהושע חלק. אמר ר' פפיים שמעתי כדברי שניהן. שהמקדיש בפירוש כדברי ר' אליעזר. והמקדיש סתם כדברי ר' יהושע: ח המקדישנכסים והיו בהן דברים ראוין על גבי המזבח. יינות. שמנים. ועופות. ר' אליעזר אומר ימכרו לצרכי אותו המין. ויביא בדמיהם עולות. ושאר נכסים יפלו לבדק הבית: ט אחת לשלשים יום משערין את הלשכה. כל

ו **והמקדיש** נכסיו והיו בהם דברים הראוין לקרבנות הצבור. פי' הר"ב כגון קטרת או ייטות שמנים ולטהות. ותימה דבמתני' ט' תנן כסים בהן ייטות שמנים כו' שמוכרו כו'. ובגמרא ס"ק דכריתות דף ו' ומייתי לה דכיון דהמוכי ומתרינן מאי כיכרו. אי בהמה תנא לה (במתני' ז') אי ייטות שמנים ולטהות * (עיין בתוספות מ' ומ"ש שם בס"ד). תני לה. ומסיק בשמוכי הקטרת דאי קטרת אלמה לא נעשית בחוץ. ובמותר הקטרת אניתן לחומן בשכר ולא הקריבו ללקחו ממנו עד שהקדישה לא מוקים לה. מתוס לג"ג בתמנתיטו. ומוכרין ולוקחין חותה מתרומה חדשה. אבל לגי' הספרי' מוכרו לפרי' מותר הקטורת. וכן ביהושלמי מוקי למתניתין בשותר הקטורת. ובכ"מ פ"ה ומ' ערכין בשור מלאה מוקה על מתניתין דהכא. וגמרי פ"ק דכריתות: **אמר** לו בן עזאי וכו'. כתב הר"ב והלכה כבן עזאי. וז"ל הרמב"ם ומאחר בן עזאי שהוא למעלה הנקד' בקטרת. ולפיכך אי אתה מוצא הלכה כבן עזאי עכ"ל. דאל"ה הא קי"ל הלכה כר"ע מחברו. אבל לדברי התוס' דלעיל אין לפקוק כבן עזאי מהאי טעמא: * **וחוזרין** ולוקחין כו'. תימה ככ"ע *וכן ס"ל ואם לאו כו' כדלעיל. אלא

שהמוכה קילקה:

ח **יינות** שמנים ולטהות. וחכי איתא בגמ' פ"ק דכריתות דף ו' * אלא שהר"ב כתב ג"כ ועופות. וכן הרמב"ם כתב ייטות שמנים ולטהות ועופות. * וכ"כ בשהם מהלכות פרקין. * ועיין מ"ש בשהם ו' בס"ד:

רבי אליעזר. פ"ג הר"ב כ"א אלא יו"ד וכתב בכ"מ שהוא כ"כ בס"ד:

ט משערין פי' הר"ב סופקי' שתר. וכתב הרמב"ם שהוא מלה עברית. כמו שתר בשפתו: [מגלי כ"ג ז'] ועניני מכותבין שעול לשותו דבר. המוקבל

תוספות חדשים

(פ*) בהר"ב בד"ה שהמקדים בפ"ק כו' אבל המקדים כו' והלכה כר"ע ולא כי' למה ובפ הרמב"ם בשנוסו בשי"ם מה' ערכין שפק בן והכ"מ לא העיר בזה ול"ל שמו' דכ"ע הכניע כ"ש הא לי' בשבת דף ל"ם ע"ב דר"ע הוי כחלמי' בגייסו ולא יכול להכניע אלא דבשלוכה דף ל"ם מוקי כ' יוחנן שם שהמיסי' כר"ל גם שם פ"ק הביאו שם בפ"ז משנה ג' ולע"ב דבר פליג שם הלכה כר"י נגד כב ובגי' ייטות שמנים ועופו' שפק כר"ל. ולשי"נ דלכלוכה ק"ל כי' יהושע וכ"כ הכלשב"ד אבל הרמב"ם שם פ"י העשה לפי ס' שהמה הקרבה למזבח אם יבול בא מום י"ם לשם פדיון משא"כ אלו אין לשם פדיון כדאי' בשבועות דף ק"ל ומיהו אם הכניע ר"ע עבי"נ ס"ל:

המקבל עליו. פי׳ הר״ב הגזברים היו מקדישים מעות לתכוני והיה התכוני מקבל עליו לתקן צרכי הבית וכו׳. עיין בפ׳ דלקמן במשנה ז׳: **לספק** לשון הכתוב. ועכ״ן לספק צרכיהם לכו כדי לכלכלו ולפרוס הוא המלאת הליך תרגום ומלא לחם הפנים לחמן. ועבדי ממש לחם יספק עבד שמואל (מלכים א׳ ב׳) במלחת ספקו (איוב ב״א) ולחם הפנים״ן:

סלתות פירש הר״ב יכות שמני׳ וקלחות ותכל מדת נקבו. לי נמי לפי שהסולת עקר והשמן טפל שהוא נבלל בתוך הסלת. וכן יין נמי טפל לתכילה הלכך נקלו כולם בשם סלתות ע״ד מלינים כל שעודה נקלה ע״ם הלחם. ועיין ר״פ דלקמן:

עמדו ממלם יספק מד׳. עיין מ״ם במשנה ד׳:

משלש ועמדו מד׳ יספק מד׳. פי׳ הר״ב דלא גרע ומהדיוט דלא קני חלא במשיכה. ולכתבי קשיא לשמי יספק מד׳ דתיכף שהגזברין ליכס מחויבין לקבל מעות מג׳ לפי חלא ממכו חבל שיהא מחויב לספק לד׳ לאו טעמא קאמר חלא נראה בבך הוא תכלי ג״ד שיהא מחויב לספק לד׳ כפי הטעך ומלא ילטיכו הגזברין לטרוח וליל למוכרים לחכיס ושייכו כמי טעמא לאחריות ההחלטה והחיוב על המספק ולפי׳ מפך הגזבר כמ״ש הר״ב לקמן ים לשיה מספ״ז דתכלי ג״ד הוא ע״ם בפירוש הר״ב: **ואם** החמיץ יין וכו׳. עיין מ״ם בריש דמלי בפ״ד: ג׳ ידעתי למה לא זכרה המשנ״ס בפרק ז׳ ומהלכות כלי המקדש כי שם מקומה גם לא לשיטי בפוס מקום מקבלו. ובפירוש שפ״ו דמכילתין כתבה:

פרק ה אלו הן מטמונים וכו׳. פירש הר״ב *[דהכך גבני דחפיך לא בזמן אחד היו] חלא החפידים והכתבים שבכל דור הוא מוכה שלא הנזכרי׳ שהיו מטמונים בכל זמן הבית. דבכל דור ודור היו מתחבים המטמונין ועיין בשפ״ג דיומא. *אבל מ״ם הר״ב דלא בזמן אחד היו שכן לשון תירושלמי חד אמר כשירי דור ודור הוא מוכה ומקבלו בעלמא הוא. שמטין שמוטה כל הכתבים שכתוב בהם כתוב הוא לומר שבכל היותר כתבים היו בכל בדור אחד. וכתב עוד ובבותי פירשו כי לשפר שבתבין לבעלי התוספות שבתבת מבחות פרק בבי יטטעלין קוף דף ק״ד אלא״ב בשלמו מלכות בית שמטוכאי זה על זה כי ת״ל מרדכי כי דפיכם בם״י מרדכי שהיה בימי אחשורוש. וכתבו התוספות דתיטה הוא לומר שהאריך ימים כל כך ובלחם על שם מרדכי שהאחשורוש היו בקפלים המטוכים על שמו לפי שהיה [מטכים]. חלא בקיטים בעלי שבל ומדע עכ״ל. ולשון הר״י לומר כן על כולם. ויש לתטוה שלא שבתב פירוש הירושלמי שפר ג״כ לפירוש דבירושלמי דאר לומר מי שהיה בלחתו דור מבה מה שבדתו. ועוד שהבלה שפשוטה היא כוטה בך יותר מפני הפירושים החלו דמשמעת הטוטה מוכה לותם שבדתו: **על** הנקבי׳. הר״ב כתב הסלתות והייטו בך בם״ם בפ״ק דלעיל. וכ״כ הרטב״ם בפ״ז מהלכות כלי המקדש זהה שעל הבקבים היינו על היין ושמולת. וזה חלא כתב שמן לפי שהשמן בבלל בסלת בם״ם בלול בשמן. וכך עשה בר״ב מהלכות מעשה הקרבנות שבתב היין והסלת שמזיקין עם הקרבנות שהם הבקבים בקבים והסלת לבדה בקלחת מנחת בקבים וחלא הזכיר שמן וז״ל בהקדמתו למשנה והדבר הבקלח בלחותו הבכוס שפשקו. ואם בתייבר המקח אין מוסיפין דמיו ואם הוזל לוקחים לפי הזול: המקבל עליו לספק סלתות. בימות קליר מעיס ובלילת עבדים ומשיקת זיתים היו הגזברים מקדישים מעות לתכוני והיה התכוני מקבל עליו לספק יכות שמני׳ וקלחות כל השנה. ואם היו לו בתכיר ד׳ שלין בשלע והוקרו ועמדו ג׳ שלין בשלע. לפיך ליתן ד׳ שלין. שהשדם קונה בשבף לשתיב ונתן השבף וקם לו. ואם קדל לספק ג׳ שלין בשלע והוזלו ועמדו ד׳ בשלע. נותן ד׳ בשלע דלא גרע מהדיוט (ה*) דלא קני חלא בשמיכה: שהלישה לו. ופי׳ שפך הגזבר ונתן מעות לתכיותם על התכוני: ליכו מקבל לח מעותיו. כלומר ליכם לתשבים מעותיו של תכוני ולא זכה בהם. ותע״ם שהקדם מן הגזבר: עד שיהיה המזבח מלא. פיעלה לשון על המזבח. הלכך אם החמיץ היין או התליעה הפלח לחשיותם על התכוני:

כל המקבל עליו לספק סלתות מארבעה עמדו משלש. יספק מד׳. משלש. ועמדו מארבעה. יספק מד׳. שיד הקדש על העליונה. ואם התליעה סולת התליעה לו. ואם החמיץ יין החמיץ לו. * ואינו מקבל את מעותיו עד שיהא המזבח מרצה:

ימים ליכו

פרק ה אלו הן הממונין שהיו במקדש. יוחנן בן פינחס על החותמות. אחיה על הנסכים מתתיה בן שמואל על הפיסות. פתחיה זה מרדכי למה

פרק ה אלו הממונים. מפני שהר בהם בחתיב בחתיכתן היו תמיד בעזקדם ויהיו הכך גבני דחפיך לא בזמן אחד היו. חלא חפידים והכתבים שבכל דור ודור הוא מוכה. ובבות פירשו על שם שהממונים הראשונים שבתמו על כך. כך היה שמם לפיכך נקראו הבאים אחריהם על שמם: על החותמות ועל הסלתות. ופרש לקמן בחתיכתן: על הפיסות. להוכות שכל הגובל מי יזכה בעבודה זו ומי זה. כשפורש בחתיכת יומא: על הקיסים. ומחוקי כשהיה כגון זב וזבה ויולדת שחיישים קיבי מוכה דהייבי תזיכים וכבי יוכה כותבין מעותיהן לבוספות שבעזקדם. והממונים על הבוספות לוקחים הממעות ומביאין בהן הקיסים והיה לפיך שיתמוכה על זה חבש גדול וכבי. כדלמריכ בעזקבת חצות קיבים ופתחי כדה הן הן גופי הלכות:

סהיים

ום רע״ק משנה ט

(בהרע״ב ד״ה מעקבל עליו. דלא גרע מהדיוט) (ה*) עיין קידושין דף כ״ט ע״ב בתוספי׳ שם דשם קיבם יין שהקדם ימים ולא שפיך מעבו על שעמד אשתייר ליטו מיתן אלא מעט ולא אמרי׳ זה לא יפה בח סדיום וכו׳ דשמו סדיום לאו בעי שפיך קאי ע״ם ומ״ב קשה מתני׳ דהכא ר״ע דבחמ״ם פ״ע «אלו מביאה פ״ג דמשלם דדוקא בעזר הקל׳ בהסי דקידושין אבל הקדם שקופה בשבף יכול שהקדם לחזור בו. ושבשים שם שלחמ״ד בהשגות ושביל רבי׳ מעשנתי׳ דהכא. אבל דעת שרש״ן בפ״ק דקידושין דהיכי דיהיב גזבר מעות על פירות יתועי׳ ושוזלו לא מלי לחזור דלא אמרי׳ זה לא יפה בח הק׳ם גרע מהדיוט דשל הדיוט בעי לקבולי עלה מי שפרע. ומתני׳ דהכא שאני כיון שלא סי׳ שלחות בעין לא קנה שהקדם קנין גמור ולפיכך אם רצה לחזור מוזל פ״י״ם ומלמון הרע״ב משמע בהמ״ם. ולכאורי שרש״ן דלפי׳ שב ג״כ בשיטה מקובצת בבא״מ בבא ב״ז ע״ב בשם שרש״ם:

. מנחת

פסיק פותח דברים וכו'. ומה מרדכי בלשון שעלה מן הגולה ונקרא כן שהיה בולל לצדוקים הרבה: על חולי מעיים. לפי שהכהנים הולכים יחפים על הרצפה ומולכלין בצר הרבה ומחים מים היו מעיהן מתקלקלין ורגילין תמיד לרופא לומר לפס זה הפס עיב למעיים: חופר שיחין. היה ממונה לחפור בורות שיחין ומערות כדי שיהיו מים מצוין לצמאו לעולי רגלי: גביני כרוז. כך שמו של האיש המכריז בכל בקר בבית המקדש עמדו והשמיעם קולו מיריחו: על נעילת שערים. לשעול השערי בערב ולפתחן בבקר: על הפקיע. להלקות הכהנים והלויים שנמלאו יציאה על משמרותיהם שהיו שומרי' את המקדש בלילה. כדלמרן בגמ' (מדות) מי שהיו מולאים לאחו יצן היו מובעים לאחו ומורפים את בשרו: ובירושלמי מפרש הפקיע הפתילות של מגורה ושל בית הפוחצה. כדלמרינן בפרק החליל מבלעי מכנסי הכהנים ומהמיניהם מפקיעים פתילות: בלגל. כלי שיר שים לו קול גדול ל' תפילה לחזיו לימבל"ו בלע"ז. והכהנים שומעין קולו היו הלויים מתחילין בשיר: על השיר. להתחיל את השיר. והכהנים מהיים היו כולן מסיימין: בית גרמו. שם משפחה: על לחם הפנים. שהיה עשוי כמין תיבה פרוצה והיו לוחצים בעצייתו ובחפייתו לרחוקו מן החמור שלא יפצר ולעשותו שלא יתעפש: בית חבצינים. שם משפחה שהיו בקיאים לפצה הקטרת ומכירין בעשב שעמו מעלה עשן והכהנים מערבי' לחוקו עם שממני הקטרת היה עשן הקטרת מתמר ועולה כמין מקל: על הפרכו'. לעשות פרכות חדשות כשהיו לריכים: המלבים. היה ממונה להלבים הכהנים בשעת עבודה ולהפשיטם לאחר עבודה ולשמור בגדי כהונה בלשכות העשויות לכך: ב גזברים. הן שממון המקדש תחת יד והן פודים הערכין. והמרמין והמקדשות וכל מלאכת המקדש בפס נעשים: למרכלין

למה נקרא שמו פתחיה. שהיה פותח בדברים ודורשן ויודע שבעים לשון. בן אחיה על חולי מעים. נחוניא חופר שיחין. גביני כרוז. בן גבר על נעילת שערים. בן בבי על הפקיע. בן ארזה על הצלצל. הוגרם בן לוי על השיר. בית גרמו על מעשה לחם הפנים. בית אבטינס על מעשה הקטורת. אלעזר על הפרכות. ופנחס על המלבוש: ב אין פוחתין משלשה גזברין.

ומשבעה

מחת נסכים טוח סולת בלול בשמן זית. והנסכים טוח היין שמקריבין עם העולה לו הכלמים ג"כ והוא מה שנת' ויין לנסך ולפעמים קורחין לכל ר"ל הסלת בלול והיין נסכים דרך הערבה בשמות לפי שחין היין בלח הלח סלת בלח יין. וכלן תכסיסי קרבן ר"ל העולה והכלמים ע"כ * ועיין מנחה ס' פ"ז דלקמן וכן מנחה ד' פ"ט דמנחות:

* שהיה פותח בדברים ודורשן. כדמפרש בגמרא פרק ר' ישמעאל דמסכת מנחות דף ס"ד דהוה עובדא בחלת נשי' דלחייהו ג' קינין חדא לחמרא לזיבתי וחדא לחמרא לימחי וחדא לחמרא לעוכתי סבור מינה זיבתה זיבה ממש וכו' וכלומר דכולהי חדא מחלת וחדא עולה. ר"ל מרדכי שמת בזוב סיכנה (שהיתה שופעת דם יותר ונסתכנה למות ונדמה להביא עולת נדבה) שמת בים סיכנה שמת בעיטה סיכנה בדוק ותשכח: ומ"ם הר"ב שהיה בולל כו' מפרש הטם בלחתו שהיו שהיו שם שהביאו מעין סוכר ומנחת לריפין דלחו דידע ע' לשון כולהו סנהדרין נמי ידעי ע' לשון: בן בבי על הפקיע. פי' הר"ב להלקות הכהנים והלויים כו' והרלועה שמלקין בה נקרא פקיעה: ולכך נקרא פקיעה שהיה רחבה ברחבה' כשהר' רלועות מלקות הלא מפסקה ברחבה לרלועות דקות כדי שיגיעו בה יותר. ופקיעה לשון פיסוק וסדקים כמו מבלאי מכנסי הכהנים [היו מפקיעין] לשון קריעה. כ"כ רש"י ביומא דף כ"ג. ואיתא התם אמר אביי מריש ס"ת הא דתנן בן בבי ממונה על הפקיע למימא פתילתא דתנן מבלאי וכו' כיון דשמעת ולא עוד אלא שלוקה וכו' למימא מאי פקיעה נגדא. וכיון דבגמרא דידן דחי לה לפירוש דבירושלמי ים להמוה על הר"ב שהביאו אחר שפירש פירושה דבגמרא דידן. ואולי מפני שראה שהגיה הראב"ד בפ"ז מסל' כלי המקדש ושקל' על הלא מנה הרמב"ם הממונה על הפתילו' ס"ל הר"ב דקסבר הראב"ד דאבי ס"ק מריש ס"ת כבירושלמי כיון דשמעת למימא וכו' כלומר ואיבא למימר הכי וכמסתפק בפי' הוא אומר כן וזוטי הטעמו של הראב"ד דכיון דאבי לא הביא בפי' פקיע מאי היא. ס"ל להרמב"ם לכתוב ב' הפירושים. ומ"ם הרב להלקות הכהנים והלויים לא דק דלא מלינו להה אלא לויס בגמרא ב' פ"ק דמדות: * על הגלגל. פירש הר"ב כלי שיר כו' למבל"ו בלעז וכן כתב בגמרא ג' פרק ו' דתמיד ועי"ם גם עיין בגמרא ס' פ"ב דערכין: הוגרם בן לוי על השיר. פי' השיר שבפה רמב"ם פ"ז מהלכות כלי המקדש. ובירושלמי סוף פרק ג' קורסו הגרוס ושם פירש רש"י בן לוי כלומר מן הלויים: ופנחס על המלבוש. והר"ב השמיט בירושלמי ופנחס המלבים: ב אין פוחתין מג' גזברים ומז' למרכלין. וכתב הר"ב דלחיכא דמי ב' קחילוקין וכולהו יליף בירושלמי מן הכתוב שבד"ה ב' ל"ת ויחיאל ועזיהו ומחת (גזברין) ועשהאל וירימות ויועבד ואליאל ויסמכיהו ומחת ובניהו (למרכולין) פקידים מיד כוכיהו ושמעי אחיו (קחילוקין) במפקד יחזקיהו המלך ועזריהו נגיד בית האלהים. ופירש בריפב מרחם דלמ על גב דנקרא לה גזבר כמה מהם הגזברים ומי מהן למרכולין הא פשיטא דהגזברים ג' שהרי הגזברים ממונים על דבר שבממון ואפ כן בעיון ג' כדתנן בסוף פאה. שלכך פסקים נקרא ג' מנייהו הם הגזברין וישתר הם למרכולים והם ז' ובמיגו שקחילוק לה לחפרש אלא דירושלמי מיתא המלך וכהן גדול

כסמוך מותם כגזבר מותם ומתנו למתרכל מרכל מותם ומותנו לנקליק קתילוקין מותם ומותנו לכ"ג כ"ג מותם ומותנו למלך כו' וכערוך כתב ממנו על המוגרות אבל רש"י בסוף סוריות פירש כן על הגזבר וגרסה דודאי כלן ממנים על המוגרות אלא מזה למעלה מזה. וקתילוק מסוף למעלה מהמרכל לא ידעינן ע"ש עוד עורח כי לא לחתום כמו המלך וכ"ג ומהציבות הכ"ג אלא ימסור לו המרכול לחתום אלא ע"י אחר ממנו וזהו קתילוק ולשון הרמב"ם בפרק ד' מהלכות כלי המקדש. ועוד ממנין קתילוקין להיות לסגן כמו שסגן לכ"ג:

נזברין פי' הר"ב ושם פודיס בערכים כו' כן לשון ביוסיפתא ולעומר פודיס הם שנפדה מהן ומוליכים חותם מדבריהם הרחוים להן להוליכן. הרמב"ם בחבורו שם. ועיין סוף פ"ח דערכין: **חוץ** מבן אחיה כו'. ותימ' דפתחיה שעל הקינין ומחוניא חופר שיחין ג"כ בדבר שממנון היו ויחידים שם: **ג ואחרית** כתוב עליהן. לפי שהחתמו' היו נותנין לכל אחת מן העם. הלריך בן עזאי שיש' כתוב עליהן אחרית שרוב דבורם בלשון אחרי היה כמ"ש הר"ב. וכדי שהלוקח החותם ידע מה לוקח ואף על פי שאין כאן אחד שיתן לו חותם פחות ממה שנתן מעות מכל מקום חולי בעעות יתן כך ועל ידי זה שיכול הלוקח להקרות החותם לא יבא לכלל טעות אבל במשנה ב' פ"ג לא פליגי בן עזאי משום דסימני הקופות לא נמסר אלא לממונים על כך והם היו מגדולי ותשובי העם והיו מכירין בלשון הקדם ואף רבי ישמעאל דס"ל יוחי' היה כתוב עליהן לא מפני שכולם מגדולם ועד קטן' היו מורגלין בכך אלא שהיו רגילין בו כמו בלשון הקד' והר"ב כתב לעיל היו רגילין ביוחי ולא כתב אחרית דכורס כו' כמו שכתב כאן. אלא טעמא דרגילין היו כו כמו שהיו רגילים בלשון הקדש. וכך כתב הרמב"ם בפי"ב דמגיל' דלשון יוחי היה מובן לכלם מפני שהם פירסו את התורה בלשון יון לתלמי המלך ונתפרסם אלא חותם שעתוקה על שהיתה אלא מוזה שלשה כמו לשונם ועיין משנה ה' פרק לקמן: **זכר** פירש הר"ב לוז כו' ושכי קרי ליה במשנה ד' פ"ג דר"ה: **גדי** משמע עם נסכי מלאן גדולים וקטנים: ר"ל עזיז מן הלאן כדכתיב בפרשת ויקרא ושם מן שלאן קרבנו מן הכשבים או מן העזים * (וכן עוד בפ' נסכים שכשדר שלח לך) קאמר הכא דשויו בנסכיהן גדולים וקטנים וכן בכשבים בין גדולם וקטנם אבל בכבש דוקא בן שנתו דאלו גדול נסכי חיל מביא ושייכו לעיל בין מן החיגים ולפי חותם גדי מרובה משל זכר וכולל יותר וכמו שכולל חותם עגל שלכך בפירושה מפרש לה שהגיע קודם זכר ובהזכירו לשמות החותמות הקדים זכר לפי שהוא גדול יותר מגדי: **חובא** משמע עם נסכי ג' בהמות. שנסכיהם ג' עשרונות בגדול בע' וג' רביעים יין כדתנן במשנה ו' פ"ע דמנחות וע"ש. והרב קילר וסמך שילמוד שתוס מן המפורש. ומ"ש הר"ב דלא"ק נותנין למוגרע שני חותם גדי וכ"כ הרמב"ם בקצה ר' עקיבא חפץ לוג שמן לעמן בהמות (ושייניו שלכל לבהמים כדין קדשי קדשים. כמ"ש הרמב"ם בספ"ד מהלכות מחוסרי כפרה. ושם כן לריכין להיות על עסרים שקדש) מיהו היש מביאי שבשבתו דאמר בירושלמי

כיצד הלשון וכבן עזאי חוץ לו לשם היש מביאי

* ע"ע אברבנאל (שאטצמייסטער):

ומשבעה אמרכלין • ואין עושין שררה על הציבור בממון פחות משנים. חוץ מבן אחיה • שעל חולי מעיים • ואלעזר שעל הפרכות • שאותן קיבלו רוב הצבור עליהן: **ג** ארבעה חותמות היו במקדש • וכתוב עליהן • ענל • זכר • גדי • חוטא • בן עזאי אומר חמשה היו • וארמית כתוב עליהן • ענל • זכר • גדי • חוטא דל • וחוטא עשיר • ענל משמש עם נסכי בקר גדולי' וקטנים זכרים ונקבות • גדי משמש עם נסכי צאן גדולים וקטנים • זכרים ונקבות חוץ משל אילים • זכר משמש עם נסכי אילים בלבר • חוטא משמש • עם נסכי שלש בהמות של מצורעין:

ד מי

תמרכלין למעלה מן הגזברים • ומניח בחוי בלוי (במדבר ג) מתרגמי' ותמרכליה דממנא ולשון למרכל למר על כל ובערבי קורים לגדול למיר • מס סיו ז' למרכלין עושין שבעה מפתחו' שערי' בידם כלם אחד מהן לפתוח אינו יכול עד שיכנסו כלם ויפתחו וכגזברי' נכנסים תחריס ומוליחי' מס שהן לריכין ועוד מעלה מחרת למעלה מן המרכלין היתה שם שלא תזכרת במשנה ומייתי לה בתוספת' והן שני קתילוקין ומנלחו שם ס' מדרגות. כ"ג • סגן • קתילוקין. המרכלין • גזברים: לין עושין שרת פחות משנים. דכתיב (שמות כ"ח) ושם יקחו את שהב מיעוט רבים שנים: **ג** תרבעה חותמות היו במקדש. ג' חותמות לג' נסכין חלוקים של בהמו'. חותם רחשון לנסכי בקר והן ג' עשרונים שלש בלול בחלי הין שמן • ויין לנסך חלי הין וחותמין עגל • ושב' זכר לנסכי חיל שתרגום חיל דכרא ונסכיו שני עשרונים שלש בלול בשמן שליש הין ויין לנסך שליש הין. ושב' גדי לנסכי כבש בן שנתו והן עשרון שלש בלול ברביעית הין שמן ויין לנסך רביעי' הין. והל' חוטא ושם נסכיו של מלוא עמי' שמניה ג' בהמות ולריך עשרה לוגי שמן ע' לג' כבשים ואחד למתן תמוך וכמוהו וקרי ליה חוטא דאמרי' בערכין על שבעה דברים נגעים בחין: ממנא היו • שני חותמות היו למלורע • חוטא דל וחוטא עשיר. לפי שמלורע עני היה מביא אלא בשתי שתחת ואם לא היה למלורע אלא חותם ל' היו חותמים למלורע עני שלש עשרונות וע"ק שבר למלורע עני חותמים לו חותם גדי ושלשה כחצי קמח: וארמית כתוב עליהן. שרוב דבורם בלשון ארמי היה: זכרים ונקבות בין לנסכי עולות שחיון בחות אלא זכרים בין לנסכי שלמים שבחיב זכרים או נקבות • ועולות ושלמים הן שעעונין נסכים כדכתיב (במדבר כ"ח) עולה חו זבח:

ד נוסן

ר נותן לו מעות. כפי הנסכים שהוא צריך בא לו תיכף שהוא ממונה. לקנות נסכי ייונות. שמניס. וסלתות. כדי שלא יהא צריך כל מביא קרבן לחזר אחר נסכים שעמויין על עסרים בקדם. ואם הותירו מותירו להקדש. ולא תמריך שמא מעותיו של יוחנן הם שהתערבו במעות של נסכים:

ה ממתינין לו עד ערב. שיזדונו יחד. יוחנן ואחים. שמא ממנחו מעות יתרים ביד יוחנן כנגד החוסם שאומר זה שהלבד ממנו. נותנין לו: ואם היום כתוב. על החוסם. יום פלוני וחדם פלוני: מפני הרמאים. שמא תלא חותם שניפל מחברו. או מאחים לו מיוחנן ובא עכשיו ליקח. וביום שמולאו היו רבתי להוליאו שהשובר מחזר אחריו ועוד יש לחוש שמא לקח חותם בשער הזול והלויהו עד שיתייקר השער: ו לשכת חשאים. על שם שהלוחנים בחוכה מעות נותנים בסתר והמתפרנסים ממנה נוטלים בסתר: ללשכת בדק הבית. לשכת שהיו בודקים: כל קדשי בדק הבית:

פרק ו שלשה עשר שופרות

תיבות נרות מלמעלה. ורחבות מלמטה עקומות כעין שופר מפני הרמאים שלא יוכלו להכניס יין לתוכן להרחות עלמן כאלו נותנין לתוכן ונוטלין מתוכן. ולקמן מפרש למה שלמה עשר שופרות ושלמה עשר שלחנות ובאיזה מקום מונחים: שלש עשרה השתחויות. כנגד דיר טעיים. לשכת שם היו חוגרים כל עלי שמעלכה. והיו שיחה במקלוט מזרחית לפוני. כל עזר נשים: שם אהרן נגנז. שיחזיקו המלך לוס וגנזוהו למטה במטמוניות עקומות ועקלקלות שבהם שלמה בזמן שבנה

ד מי שהוא מבקש נסכים. הולך לו אצל יוחנן. שהוא ממונה על החותמות. נותן לו מעות ומקבל ממנו חותם. בא לו אצל אחיה שהוא ממונה על הנסכים. ונותן לו חותם ומקבל ממנו נסכים. ולערב באין זה אצל זה. ואחיה מוציא את החותמות ומקבל בנגדן מעות. ואם הותירו. הותירו להקדש. ואם פחתו. היה משלם יוחנן מביתו. שיד הקדש על העליונה: ה מי שאבד ממנו חותמו. ממתינין לו עד הערב. אם מוצאין לו כדי חותמו נותנין לו. ואם לאו * לא היה לו ושם היום כתוב עליהן מפני הרמאין: ו שתי לשכות היו במקדש. אחת לשכת חשאים. ואחת לשכת הכלים. לשכת חשאים. יראי חטא נותנים לתוכה בחשאי. ועניים בני טובים מתפרנסים מתוכה בחשאי. לשכת הכלים. כל מי שהוא מתנדב כלי. זרקו לתוכה. ואחד לשלשי' יום נזברין פותחין אותה. וכל כלי שמוצאין בו צורך לבדק הבית מניחין אותו והשאר נמכרין * ברמיהן ונופלין ללשכת בדק הבית:

פרק ו שלשה עשר שופרות. שלשה עשר שולחנות. שלש עשרה השתחויות היו במקדש. של בית רבן גמליאל ושל בית רבי חנניה סגן הכהנים היו משתחוין ארבע עשר והיכן היתה יתירה. כנגד דיר העצים. שכן מסורת בידם מאבותיהם ששם ננזו:

ב מעשה

נסכים לתגן כתם לף ע"ג שלא הזכירו סר"ב בפירושו שם:

ה מפני הרמאין. פירש סר"ב שמא מלא חותם שנפל מחברו וכו' ועוד יש לחוש ושו' שני הפירושים כתב הרמב"ם. תבל בתשובה סר"ל לא כתב אלא שהחרון. וכתב בכ"מ לפירוש ראשון ניחא כל כך משום דאם לא לכתוב שם היום יכתבו שם בעליו ודי. עד כאן. דלפרי יוסף בן שמעון לא חייטינן. כדמוכח בשבת ג' פרק ג' דגיטין. עיין בשבת ג' פרק בתרא דבבא בתרא (ף) : ו לשכת חשאים. פירש סר"ב שהיו נותנים בסתר וכו' וכדתרגינן קול דממה דקה (מלכים א' י"ט) קל דממין בחשאי:

פרק ו ששם אהרן נגנז: ונראה לי דאיך שלא שהחזו שיחיה: משום דשבירת לבו לאהרן נגלה לעבד: וכדדייקינן בבבא דיומא פ"ק. בשבת ג' דשבת.

תוספות חדשים

(ף) תיש ד"ה מפני הרמאין פי' וכתב בל"מ פי' יכתבו שם בעליו ודי ע"כ ונ"ל דהא ליכא למיחש לשהו' כל שהם לכתוב בשיכולו ליקח רק שיהו שהותם' מעכב ויש פירוש אליבי' בהשגו' הראב"ד שהא יגיע בחות' ויאמר שהאב' יעמוד ויערב ימלאו מעותיו יתירים ויתנו לו מעותיו ואח"כ יוליאו ביום אחר ונ"ל לף מפני מה שם בעליו ושם בפי' נכון מבואר דלפי הרמב"ם אין חשש כ"כ דיש לחוש ג"כ שיפחות השער ועוד יכתוב עליו שכיר כמעות שנתן. וכ"מ מבואר לעיל בשבת נם פתימת פלטון

(מוהר"ש חג"ל)

ב שהיה מתעסק כו'. לפון הר"ב מתניע את העניש כו' * (כלומר בודק העניש המחולטים ומשליכם) ובעל מום כו' מדלא תמר עובד רמב"ם ופיין פ"ב דמדות:

וראה כרלפס שסיח משוש כתב הר"ב והכין שמסתלק' מסס ומוחזר' וכפרש"י ביומא פרק ה' דף כ"ד ומוקים סתם דבדים שני סיס וכן בסברא. ולא תקן בסוף תעניה אלא ומרבס סעיר ועוד לפילו אם נאמר שמבים גס בכלל זה לפשר אלא סיס אלא בשניס וכן בס"ס מסמוע מגיסין תניא כשמרב (כ"ל של"ל כשמרם) מורוסרופס כרבע את הסיכל כו' וכן ברמב"ס בפ"ס לא כתב אלא בשרם מורוס כו' הסיכל ואת שביבו לקייס ליון שלם שמרם (ירמיה כ"ו) וכן בשזמור קל"ז נאמר על לדוס שאומריס ערו ערו עד היסוד בה ועיין בגמרא תעניה דף כ"ט:

ג בנגד י"ג שעריס. שסיו משתמויס ומודיס על ניו שבין כ"ב הר"ר שמעיס בפ"ב דמדות: **שער** העליון לא לתפרס מס סיס משמש: **שער** שלק. מ"ם הר"ב הוא שער לשבת שען. שסיתס בדרוס העזרה ח"ל לכוונו שסרי בר"פ כתב בעלמו שלשבת שען במקלוט מזרחית לפוני' ועוד שאלו השעריס בעזרת ישראל ולעיל פי' דשלשב' בעזרת נשי'. וכפירושו לעיל תנן בפרק ב' דמדות ד' לשכות סיו בע"ב כו' מזרחיס לפוניס סיל סיתס לשבת הטעיס כו' ובפרק קמא דמדות כתב הר"ב שער שלק על שם שסיו מכניסין דרך שם עניש של מערבה הדולקיס על המזבח נקרא שער שלק וכדמסיים שכן:

שער שכורות. פירש הר"ב שמכניסיס שם השכורות שמשתטים בדרוס פירוש לף בדרוס עיין פ"ס דזבחים * ומ"ש במשנה ד' פרק קמא דמדות:

שער נשיס. פי' הר"ב שבו שנשיס נכנסיס כו' עיין במשנה ה' פ"ק דסוטה: **ושתי** פשפסין סיו לו * (פי' הר"ב שעריס קטניס בתוך השעריס הגדולים וז"ל הרמב"ס פשפסין ללמות קטנות שעושיס בשתיס הגדולים בעלם ללמות השעריס הגדולים כדי שיסיו נוחין לפתוח בכל עת שירצו עכ"ל) ומ"ש הר"ב ולף ע"ג דגס לשער בית המוקד סיס לו פשפס וכו' דשער בית המוקד הוא אחד משעריו הלפון דרבן קמבי לה מסכ' שלשב דס"ל דבלפון בפרק קמא דמדות ולא פליגי אחבא יוסי ולא דמחסרי ליס חד בלפון וכן בדרוס מחסרי שער העליון ואינו ניקבו בשמונה ובשלש אבל בלפון מחסרי חד ושיבו בשמונה שקרוי' ניתן

ב מעשה בכהן אחד שהיה מתעסק וראה הרצפה שהיא משונה מחברותיה בא ואמר לחברו לא הספיק לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתו וידעו בייחוד ששם הארון נגנז: ג והיכן היו משתחוים. ארבע בצפון. וארבע בדרום. שלש במזרח. ושתים במערב. כנגד שלשה עשר שערים. שערים דרומים סמוכין למערב שער העליון. שער הדלק. שער הבכורות. שער המים. ולמה נקרא שמו שער המים. שבו מכניסין צלוחית של מים של נסוך בחג. ר' אלעזר בן יעקב אומר בו המים מפכים. ועתידין להיות יוצאין מתחת מפתן הבית. לעומתן בצפון סמוכין למערב. שער יכניה. שער קרבן. שער נשים. שער השיר. ולמה נקרא שמו שער יכניה. שבו יצא יכניה בגלותו. במזרח שער ניקנור ושתי פשפשין היו לו. אחד בימינו ואחד בשמאלו. ושנים

שקרוי ימין. כדכתיב לפון וימין ורחם יחזקאל בגבולה שסיו יולאים מבית קדש הקדשים דקיס בקרבי תגביס. וכשמגיעים לשער זה. מתגברים ועשים כמלוה פי פך קטן וסיינו דקרי להו מים מפכים: שער הקר בן. שם מכניסים קדשי קדשים שמחיצתן בלפון: שער הנשים. שבו הנשים נכנסות לשמוע על קרבן לדברי רבי יוסי דאמר נשים סומכות רשות ולדברי רבי יודה ורבי שמעון לעמוד על קרבן: שער השיר. דרך שם היו מכניסין כלי שיר: שבו יצא יכניה בגלותו. שנשנס לבית המקדש להשתחות וליטול רשות כשהלך בגולה לבבל וילא דרך תוחו שער: שער ניקנור מפורש ביומא פרק אמר לסס הממונה: פשפסין. שעריס קטניס בתוך השעריס הגדולים ואף סס ממין שלם עשרה שעריס ואף ע"ג דגס לשער בית המוקד סיס לו פשפס. לא תשיב ליס לפי שסיס קטן ביותר. אבל אלו סיו גדולים קלת וסך מתניתין דשלם עשרה שעריס מוקמינן לס בגמרא בירושלמי בראשה יוסי בן חנן. אבל חכמים אומרים שבעה שעריס סיו לעזרה ואינהו סברי להך שלם עשרה השתחוויות כנגד שלם עשרה פרלות שפרלו מלכי יון. וכשגברו מלכי חשמונאי וגלמוס: וגדרו חותס פרלות. תקנו שלם עשרה השתחוויות כנגד כל פרלס גדורס השתחויס:

ד עבד בים תמיד את הכבשים · לחם הפנים מסדרן חותן על השלחן על ביעתוד הפנימים ולא עמהם על כפף לו על זהב דהא אין עניות במקום עשירות . לפי שהזהב והכסף מרצופים ומסרימים והפים מלמן ומומר הבשר שלא יסריח ולא היו סומכין על הפס שלא הסריח בשר הקדש מעולם : ועל של כסף כלי שרת · שמוליאין בכל בקר ל"ג כלי שרת כדתנן במסכת תמיד : מותיב לחם הפנים בכיסתו . לחר שנתפח על ביסדרוסו על השלחן : ועל של זהב מין מורידין לחותו להניחו בשל כסף : ה תקלין חדתין . כדמפרש בתמיד שבו מותנין שקל שנה זו . וכשמגיע זמן השרומה · שנזבר מוליא כל שקלים שבשופר ומותיב לנשבה כדי שיתרמו מהם והשני כתוב עליו תקלין עתיקים ומי שלא הביא שקלו בחותה שנה מביאו בשנה שלחר כך ומותבו לשופר וכשנזבר נועלם ומותיב בשירי לשנה . וסג' כתוב עליו קינין והם תורים גדולים . וסד' גוזלי עולה

ושנים במערב שלא היה להן שם : ד שלשה עשר שלחנות היו במקדש . שמנה של שיש בבית המטבחים שעליהן מדיחין את הקרבים · ושנים במערב הבבש . אחד של שיש · ואחד של בסף . על של שיש היו נותנים את האברים· על של בסף כלי שרת · ושנים באולם *מבפנים על פתח הבית . אחד של שיש ואחד של זהב · על של שיש נותנין לחם הפנים בבניסתו · ועל של זהב ביציאתו · שמעלין בקדש ולא מורידין · ואחד של זהב מבפנים שעליו לחם הפנים תמיד : ה שלשה עשר שופרות היו במקדש · ובתוב עליהם תקלין חדתין · ותקלין עתיקין . קינין · וגוזלי עולה . עצים

ס"ק מבחוץ

תוספות תרשים

(ה*) תר"ם ד"ה שמעלין בשופר כו' ויק' מצא כו' פל"ל · בס"ם דמנחות דף ק"ל ע"ב מצינו לפ' מיפך וסכיתו עה"פ · וא"ל סגמרא שם פל"ל דאין מורידין כו' דאמר קרא ויקח ממנו לפ' במסכת כו' ויצו לחם מדעיו כו' ופ"ז פ"ה בס"י ג' פיכורים · ומ"ל דאין מורידין דאמר קרא לחם מתחות סתעלים סלחם ו גו' בתחלה תעמיד מזבח של ובכיו גופו של מזבח כו' :

ס"ל דכיון דסגדולים לא היו י"ג לא היו סכלם עשרה כנגד הסערים אלא כנגד י"ג פרקים ועיין בסוטה : ושנים במערב שלא היה להם שם . וכתב בעל כפתור ופרח בפרק ו' שער שער החולם ושער הסיכל סוא דקאמר שזלחם שהיו מניחין שם להם שם . ולכאורה שהיו מניחין שם להם שם על ידי מעשה שנעשה בהם ולאו שהיו כלומר שער החולם ושער הסיכל לא היה שם על ידי מעשה שנעשה אלא לכיסה ויליחה ע"כ . ועוד כתב פירוש אחר ודחהו אבל דבריו אלו ג"כ אינם נראים כלל להיות אפשר לומר שיהיו שער החולם והסיכל בכלל שערי העזרה . ועוד הרי שער העליון גם כן זה שמו לא נקרא על שום מעשה אלא על שם מקומו . ואם כן אלו שני הסערים לפי דבריו יקראו בשם אחד על שם מקומם . ועוד לרבינו אמאי קא ממעטי אלו שני הסערים ואפשר לומר משום מעוטא דכתבינן דס"ל שאינם בכלל העזרה אבל להתוספות דלעיל שכתבו דבמניעה כולי עלמא לא פליגי . וכן במספר הגדולים . הרי אלו ב' הסערים גדולים היו כאשר נאמר במסכת מדות פ"ב ופ"ג ופ"ד אלא נראה לי דאלו ב' הסערים בכותל מערבי של העזרה המקיפה בית המקדש היו וקטנים היו ולא היו מספיקין כלום אלא לעמד סלורך הגדול בגון מפני החויבים וכיולא בזה ומעמת אלא היו מספיקין כלום לפי במעטו של העזרה היה במערב כדתנן בפ"ב דמדות ומקן שהם מקום שהיה רוב מדתו שם היה רוב תשמישו ויחזקאל הגביה לו רחב שוס שער במערב ופירש הר"י אבן בלעיל ב' עשרים אחרים האחד לפי שלא יכנסו אלא כנגד הסיכל להשתחוות ולרחות שם . וזה היה במערב · והשני שהיה על המזרח ישתחוו בהכנסו וכאן ושם יבא במערב ישתחוו במזרח נגד השמש והשם יתברך ירחיקם מתועבת השעו"ם ע"כ · והלרכתי עוד בספר לורת הבית שהבאתי על ביאור דיחזקאל בפ"ד בסימן י"ב . * ולע"פ שראיתי ביוסיפון לרומייס בספר המלחמות ספר ממיני פרק י"ד שכתב שלא היה שער כלל למערב כי אם חומה שחומה לגמרי . ע"כ . ומכיון שבביאור דיחזקאל לא היו שערים במערב ובשרטט דבריו נבוכים שני מעין בניו של יחזקאל כמ"ש הרמב"ם בפ"ח מהלכות בית הבחירה היה קרוב לשמוע להיוסיפון .

אלא שאין לנו לזוז מקבלת חכמי המשנה : ד שעליהן מדיחין את הקרבים . עמ"ש בפ"ד במשנה ג' פרק בתרא דמדות :

על של שם נותנין לחם הפנים בביסתו . פי' הר"ב לחר שנתפח עד שיסדרוסו כו' ולפי שהשו זמן רב שאין לפייתן דומה שבת כדשתם תנא בספי"ח דמנחות . וכ"כ הרמב"ם בפ"ה מהלכות תמידין שלכך לא עשאו של כסף תע"פ שאין עניות ס' סיינו נמי טעמא כדי שלא יתעפש * וכמ"ש במנחות פי"ח משנה ז' ועל מה שפירש הר"ב שם שמיד שסניחו על של שם נסירו וסניאו לפניס וכו' יש להקשות עליו כמ"ש בפ"ד : שמעלין וכו' . בפירש"י במניעה ר"פ בני העיר . מוספתא . מעלין בקדש לכתיב (שמות מ) ויקח משה את המשכן בגלגל עשה ומשה שסיה גדול סימנו סקימו . ולא מורידין . לכתיב (במדבר סז) את מחתות סחטאים סאלה בנפשותם ועשו אותם רקועי פחים ליפוי למזבח כי סקריבום לפני ס' ויקדשו וגו' כיון שסיקדשו (ה*) נוקדשו . ע"כ . ופי' הר"ב אין מורידין אותו לסניחו בשל כסף כלומר ולכך לא עשאו שלחן הבני שהולם משל כסף ויסיו בשיים שהולם כמו אותן שבבבש שתחר של שיש ושתחר של כסף : ה ובתוב עליהן תקלין חדתין וכו' . כמעמו של ם עמי במשנה ג' פרק לעיל וכתב כ"ע שבירא לסו בתוב עליהן כדי שכל שנה לתת מעות שילע להיכן ימילנו . אבל לעיל ס"ק כובר דכממונם שלמן שיהן לו מותם שרשו לו ולמעטי לא מיבעיו :

זהב לכפורת . כתב הר"ב כלומר לכלי שרת שהמזרקות נקראו כפורי וכו' · לפי שהכהן מקנח וכו' למתן דמכפר ידים בגלימת דהכריס . רש"י בעזרת ת' ודברי הימים ת' כ"ח וח"י על הלבנה ומחתה לת פיה (במשלי ל') הלבנה ומכפרת פומה: **ששה** לנדבה · פירש הר"ב מותר חטאת ומותר כו' וכולן לנדבה . כדתנן בתמיה בסוף מכות דף ק"ח ז"ל ואפי סתם סתם היינו אפי גזילות . אפי מעילות . ולא מערב מותר לידים בכדי חטאת · ואפי מזיר מלוקה לא מערב בכדי אפי מזיר · דאפי מזיר בא להכשירו לגזירות עסורה . ואין נותנין מדמו לבהמות ואין טעון נסכים · ואפי מלוקה נותנין מדמו לבהמות וטעון נסכים ובא להחירו במחנה . ע"כ · ובמותר קינין אין לריך טעם דהן עופות ואלו בהמות . ומ"ש באפי סתם מסתבר לא אתא אלא לאפוקי דמזיר ומלוקה אבל דשפחה חרופה ואפי חלוי נמי מותרין לשופר בכתוב עליו מותר אפי . ומאי דקאמרת ממותר חטאת לנדבה אפי ת' פ"ו לכריתות מפורש אפי בפ"ד · ומה שכתב הר"ב דאפי סתם אינו דבגמרא דמנחות אין גם אחד מהנהו אמוראי לוימא לכי דברי הר"ב לכרמב"ם · וכבר הקשה עליו בכ"מ פ"ב מהלכות שקלים מהירושלמי וכתב דבתוספתא מכוון כדבריו · וגרסה בירושלמי יש ט"ס עכ"ל . ואלו זכר הכ"מ דברי הבבלי לא היה אומר בירושלמי הוא ט"ס : אלא ז"ל דהרמב"ם תופס עקר התוספתא לפי שהיא ברייתא . (ג*) ומכי ליתני דבגמרא אמוראי קאמרי להו : * **אשתקד** פירשתיו בפאה פ"ז הל"ב : **וחכמים** אומרים קינין אחד חטאת· פירש הר"ב דאפי דבשרי דבשופר של קינין מצוים דמי קיני חובה וכו' ואין הפרש ביניהם בין תורים לו בני יונה . הרמב"ם : **ו משני** גזרים . פירש הר"ב אחד כרוגה להביא אפי' עץ אחד יבישי . ירושלמי מתניתין אומרת כן שזה קרבן בפני עלמו · וזה קרבן בפני עלמו · דתנן (יומא פ"ב) ובניה בידם שני גזרים * ועיין במשנה ג' ול' פי"ג למעלות : ואומר

עצים · ולבונה · **זהב** לכפורת · **ששה** לנדבה · תקלין חדתין שבכל שנה ושנה · ועתיקין מי שלא שקל אשתקד שוקל לשנה הבאה · קינין הן תורין · וגוזלי עולה הן בני יונה . וכולן עולות · דברי רבי יהודה . וחכמים אומרים קינין אחד חטאת . ואחד עולה . וגוזלי עולה כולן עולות : ו האומר הרי עלי עצים . לא יפחות משני גזרין · לבונה . לא יפחות מקומץ · זהב · לא יפחות מרינר זהב · ששה לנדבה · נדבה מה היו עושין בה · לוקחין בה עולות · הבשר לשם · והעורות לכהנים · זה מדרש דרש יהוידע כהן גדול (ויקרא ה') · אשם הוא אשום אשם לה' · זה הכלל כל שהוא בא משום חטא ומשום אשמה ילקח בו עולות · הבשר לשם · והעורות לכהנים · נמצאו ב' כתובים קיימים · אשם לה' ואשם לכהנים

תוספות חדשים

(ג*) בהרב דם עקרין מדתין כו' וסד' גוזלי עולה כו' ומפרש טעמא בירושלמי כו' עכ"ל וכן הי' גיטא דף כ"ס ע"ב ומפר' בירושלמי ובגמ' אם לא משום דחיישינן שמא מת ת' מבעלי קינין אלא אמת מודתי ופרין וגברור זוזי וגבדי כיס וסך נשתרו ומצני ר"י ליס ליס בריכה · ור"ח ז"ל דגם רבנן חייבי לשמא יטות רק דבכרי דיס בריכה ור"ח יש תקנה ולא בכר"ב . וכ"ל הכר"ב פ"ל אלינא דהלכתא הין לה תקני מצו' דבדאוריי' קיימלין דאין בריכה : (מטוהרש"ח זצ"ל) :

(ד*) תי"ט ד"ס אפי לבד כו' אלא כ"ל דהרמב"ם כו' מתוספתא כו' עכ"ל וקאי דהא ר"יוחנין סבירא אפי בבריייתא כו· גם דף ק"ד הביא אפי מצני · כדברי כ"ג · ועוד אפי בגמרות לא הביאו בתוספת' גבי דברי בתורתי' אחיך אפי הרמב"ם לאוקי · (מהר"ל) :

עולה בני יונה קטנים וכולן עולת חובת המצוה קיני חובת מצוה חטאות אלו הטעונות ליד הכהן ולא היו מותנים מעות לצופר ומפרש טעמא בירושלמי מפני התערובות שמא ימות אחד מבעלי קינין (ה*) ומצוה דמי חטאת שמתו בעליה דחזלה למיתה מעורבת בהן . אבל לרבנן לא חייבי לכבי · ובדברי דבצופר של קינין מצוים דמי קיני חובה ובכל המעות שהמלוים בו מקריבין קן אחד חטאת . ואחד עולה . ואפי כולן נדבה וקרבים עולות . והלכה כחכמים : עליס . והמתנדב עליס למערכה נותן דמיהן לתוכו : לבונה · המתנדב לבונה נותן דמים לתוכו · והנזברים לוקחים מהמעות שבצופר וקונים מהן לבונה ומקטירו על המזבח : **זהב** המתנדב זהב נותנו אפי לי דמי זהו והוא לכפורת כלומר לכלי שרת · שהמזרקות נקראו כפורי זהב בעזרת ובדברי ימים לפי שהכהן מקנח מלבנו בפאה בין הזאה למחה . ובין מתנות של חטאת שהמזים שבאלבע פסולים : **ששה** לנדבה . פאה שופרות המותרות מן לנדבה . הא' · כתוב עליו מותר חטאת · הב' מותר חטאת· הג' מותר קיני זבים וזבות ויולדת . והד' מותר קרבנות נזיר . הה' מותר חטאת מלוקה . הו' נדבה פאה · ומי שהפריש מעות לחטאת וקנה חטאתו ונותרו מן המעות . מאליך המותר לצופר שבתוב בו מותר חטאת . וכן כולם . ושופר שבתוב בו נדבה פאה · כל מי שהתנדב לבר למזבח נותן לתוכו : ן לא יפחות מג' גזרים . המתנדב עליס פאה לא יפחות מב' גזרים בחותם שהסדרים על המערכה וידוע היה שעורן · ודוקא המתנדב עליס פאה · אבל ברוצה להביא אפי' עץ אחד יביא : לא יפחות מן קומץ : שזהו שעור הלבונה שבאלה עם המנחה · דכתיב (ויקרא ו') והריס ממנו בקמצו מסולת המנחה ומשמנה ואת כל לבונתה . מה הרמב"ם למנחה קומץ . אף לבונה קומץ · ודוקא שהתנדב פאה אבל אם רלה להביא אפי' קורט של לבונה מביא . והמתנדב זהב פאה לא יפחות מדינר זהב . והוא שהזהיר לורת מעבע . אבל אם לא הזהיר מעבע אלא זהב פאה מביא אפי' לורת שהוא שוה כמין מזלג קטן : **חטאת** הוא **חטאת** לפ' . וקאה קרא ריבה ליפיה לחטאת הוא מפני בהמתו יכי' שהוא נהלכה לכהנים · ואפי לפ' מפני שבלו לפ' . ודרש יהוידע הכהן **חטאת** הוא לפ' . כל שהוא בא משום חטאת ומשום אשמה כגון הפרים מעות לחטאת **ואפי** ואומר מעות · יקח בהוא שמותר עולות . שבשר לפ' והעורות לכהנים ומנחתו שני מהקרבות קיימים **אפי** לפ'

בכסף . ותמה לכסיס פעורות ויכין מניין מדרש זה ביהודע דכתיב במלכים ביהודע כסף חמת בית ה' לכסיס יהיו . ור"ת לומר דכסף שקדם לחמת חמת ולחם חמת יהיו ממנו הכסיס תלת על כרחך ס"ק יעשו ממנו דבר שיהיו בו הכסיס וסיימו עולות שפעורות לכסיס :

פרק ז מעות שנמצאו קרוב לשקלים יפלו לשקלים . דבתר קרוב אזלינן דכתיב (דברים כ"א) והיתה העיר הקרובה אל החלל והאומר רוב וקרוב הלך אחר הרוב מוקי מתניתין כגון שהשקלים וכדמה שוין : מחצה על מחצה יפלו לכדמה . דחמירא מהקלים דכולם עונות אבל שקלים מביאים מהן פעמים חטאות שנאכלים לכהנים . ועוד דשירי שקלים לחומות העיר ומגדלותיה : מחצה על מחצה יפלו לגבוהה . דלגבוהה היא עומדת קרבן ועליה מכשירי קרבן : מחצה על מחצה יפלו לגוזלי עולה . בירושלמי פריך בשלמא קרוב לגוזלי עולה כיון דמדלורייתא אזלינן בתר קורבה הוי כולו ולחי הן מגוזלי עולה . תלת מחצה על מחצה דמספיקא אזלינן להו לגוזלי עולה לחומרא . התם שהביאם המעות הללו בתם תתכפר . תמה מקיני חובה נפלו . ובהתם מקריב מהן גוזלי עולה . דתמה מתכפרת התם . ומפני ב"ד הממונים על הקינים לוקחים מעות שנמצאו ומקריבין מהן קינין על הספק ומחטאת לא תהא נאכלת : **ב** לעולם מעשר . תפי' הכתם כולה . לפי שעולי רגלים ליתן מספיקין להוליא כל מעשר שני שלהן ברגלים ומניחין לותן לקרוביהן או לאכסניהן לאכול לותן כל הפסח בירושלים . ועקר מלות מעשר שני היא שלמים . לפיכך רוב בממות שנמכרות בירושלים בכל ימות הפסח הן נקמות בכסף מעשר ואף על גב דליכא למימר תמה מן המוכרים נפלו ונתחללו בבר כיון דלוקחים הוו רובא שהרי כתם לוקחים מתניר אחד למריהן דלוקחים הן ולא נתחללו ושרי הן מעשר : בבר הביא חולין . ואפילו ברגל קרוב מעות שביד בני לחם חז הן של מעשר תפ"ם הוו חולין דאזלינן בתר רובא דשתא . ואומר מקמי שרגל נפול : בירושלים . תלת בשוק בבהמות : בשעת הרגל שכל מעשר . ולא אזלינן בתר רוב שתא לפי שבשוקי ירושלים עשויות להתבבד בכל יום ולפי נפול מקודם בבר נמלאו . אבל בר הביא לא היה עשוי להתבבד לפי שהוא גבוה וסרוח מכבד ומסיר כל התבן וגם אין לחם דשתי ליכנס בבר הביא בתבן שברגלים לפיכך אזלינן מלוי שם:

ג שבים

ואומר (מלכים ב' י"ב) כסף אשם וכסף חטאת לא יובא בית ה' : לכהנים יהיו :

פרק ז מעות שנמצאו בין השקלים לנדבה . קרוב לשקלים יפלו לשקלים . לנדבה יפלו לנדבה . מחצה למחצה יפלו לנדבה . בין עצים ללבונה . קרוב לעצים יפלו לעצים . ללבונה יפלו ללבונה . מחצה למחצה יפלו ללבונה . בין קינין לגוזלי עולה . קרוב לקינין יפלו לקינין . לגוזלי עולה יפלו לגוזלי עולה . מחצה למחצה יפלו לגוזלי עולה . בין חולין למעשר שני . קרוב לחולין . יפלו לחולין . למעשר שני יפלו למעשר שני . מחצה למחצה יפלו למעשר שני . זה הכלל הולכין אחר הקרוב להקל . מחצה להחמיר : **ב** מעות שנמצאו לפני מוחרי בהמה לעולם מעשר. בהר הבי' (מ*) חולין . בירושלים בשעת הרגל מעשר . ובשאר

כגון שיושבת בין הכסיס לחין דרך רוחים לבא ממקומות אחרים לכאן . גמ' פ"ב דב"ב דף כ"ג . ועיין בתוספתא ד' פ"ק דכילה : * **מחצה** על מחצה יפלו לגוזלי עולה . מ"ם הר"ב בשם הירושלמי דב"ד הממונים כו' עיין בפוף פרקין מה שכתבתי שם בד"ה ועל הקינין :

* **אחר** הקרוב להקל . ותל"ל להחמיר . ובשלר המשנה הירושלמי ל"ג להקל . וכן הוכחה שם בגמרא :

ב לפני סומרי בשמה . ר"ל בירושלים . רמב"ם :

לעולם מעשר . כתב הר"ב לפי שעולי רגלים כו' ומניחין לותן לקרוביהן כו' לאכול לותן כו' ופירש הר"י פ"ק דפסחים דף ז' בתוספת הגהה וגיסוקו עמו דשם ק"ל מתניתין כמכר לעניין מעשר שני ואסור . ועיין בריש מסכת מעשר שני והרמב"ם כתב לפי שבני אדם עולין שם במעות מעשר שני לקנות בהן בשמות על הכרוב . ומ"ש הר"ב שהרי כמה אנשים לוקחים מתנר אחד . ז"ל התוס' שם דכמה בני אדם עומדים על בשמה אחת לקנות : **בהר** הבית חולין. ות"ת לפי' שאחד שפירש הר"ב בסוף ברכות דאפוקדתו חזור חלול בשומרין בו מעות ואין שלא יבנס בו להר הבית ות"ל מסתמא של הקדש הן ונפלו מן המביאים שקליהם לנדבה. כבר כתבו התוס' בב"מ דף כ"ו [ובפסחים דף ז'] דאין לחוש לבנים שלא במעות שלרוחים לו בסדינו דרגלה שומרת לותם לסחורה . וגנאי הוא ובעניין זה תפילו של הקדש לחוש . **אבל בידו תפילו בם של מעין מעשר לבנם . ע"כ . ות"ת לכבי משה**

של פרוסה **לבשה**

תום' רע"ק

פרק ז

משנה ב

(בהר הבית) (מ) והא דלא זבח להקדש מהבפקי מדין מלר דהר הבי' הוי מלילו דהקדש עני' מ"ש בזה בם' קלוף התוכן בק"י ר' ובהשוב' **למכסי** בעזה"י .

ובשאר (כל) ימות השנה חולין: ג בשר שנמצא בעזרה אברין עולות והתיכות חטאות · בירושלים זבחי שלמים · זה וזה תעובר צורתו ויצא לבית השריפה · נמצא בגבולין אברין נבלות · חתיכות מותרות · ובשעת הרגל שהבשר מרובה אף אברין מותרין: ד בהמה שנמצאת מירושלים ועד מגדל עדר. וכמידתה לכל רוח · זכרים עולות · נקבות זבחי שלמים · ר' יהודה אומר הראוי לפסחים פסחים · קודם לרגל שלשים יום: ה בראשונה היו ממשכנין את מוצאיה עד שהוא מביא נסכיה · חזרו להיות מניחין אותה ובורחין · התקינו בית דין שיהו נסכיה באין

ג אברים עולות. כיון שמנותחין כדרך הנתוח המפורש בעולות. בידוע שהן של עולות: חתיכות חטאות. דאין אוכלים בעזרה אלא חטאות ואשמות: בירושלים זבחי שלמים דרוב בשר הנאכל בירושלים הוי שלמים: זה וזה · בין שנמצא בעזרה · בין שנמצא בירושלים תעובר צורתן. לפי שנפסלו בהיסח הדעת ואסורין באכילה ואין לזלזל בהן ולשרפן. עד שיפסלו בודאי. הלכך בעו עבור צורה היינו שיפסלו בנותר ועבור צורה דשלמים היינו עד יום שלישי: נמצאו בגבולים. בערי ישראל: אברים נבילות. שכן דרך שחותכין הנבילות לאברים ומשליכין ברחובות שיאכלום הכלבים: חתיכות מותרים. שאין רגילין לחתוך הנבלות לחתיכות אלא הכשרות רגילין לחתוך לחתיכות קטנות למכרן לישראל או לתת אותה בתוך הקדרה ודין זה בעיר שכולה ישראל · אבל בעיר שיש בה עכו"ם אפילו חתיכות אסורים: שהבשר מרובה. ואין חותכין הבשר לחתיכות קטנות אלא משליכים אותו אברים: ד זכרים עולות. שאנו תולין שיצאה מירושלים ורוב זכרים שבירושלים הן עולות · ורוב נקבות זבחי שלמים: הראוי לפסחים · זכר בן שנה מן הכבשים או מן העזים פסחים · והמוצא מותר לו להקריבו לפסחו · ואם יבא בעליו אחר כך. יתן לו את דמיו: קודם לרגל שלשים יום. משעה שמתחילין לדרוש בהלכות הפסח והאדם מפריש את פסחו ואין הלכ' כר' יהוד': ה ממשכנין את מוצאיה · המוצא עולה או שלמים היו ממשכנין אותו עד שיביא נסכיה משלו · ג' עשרונים לפר וב' עשרונים לאיל ועשרון לכבש: מניחין אותה ובורחים · כדי שלא להתחייב בנסכים:

ו שבעה

הלשכה הן כבר כתב הרמב"ם ע"פ הירושלמי דחזקה דאין כהן מוציא מעות מתרומת הלשכה עד שהוא מחללן על הבהמה וכל מה שיפול ממנו חולין הוא מה שאם כן הוציאוהו מן הלשכה: ג והתיכות חטאות. הר"ב כתב ג"כ אשמות. לפי שדין אכילת שניהם שוים כדתנן בפרק איזהו מקומן: זה וזה תעובר צורתו. מ"ש הר"ב לפי שנפסלו בהיסח הדעת ואסורים באכילה ואם הוא עולה א"צ לזה שהוא כולו כליל לאישים כדתנן באיזהו מקומן. ואם הוא חטאת נפסלו בלאו הכי שמא לנו. והרמב"ם לא כתב אלא מפני חשש שמא עבר זמנו. וכתב עוד ומיהו כ"ז לאם עבר אדם ואכלו. אם אכל מה שנמצא בירושלים אינו חייב כלום לפי שהוא שלמים · ואם אכל כהן חתיכות הנמצאות בעזרה אינו חייב כלום · עד כאן: תעובר צורתו. מ"ש הר"ב ועבור צורתו דשלמים היינו עד יום שלישי. כלומר אף ע"פ שהשלמים אסורים באכילה מתחלת ליל ג' כמ"ש במשנה ז' פרק חמישי דזבחים · עבור צורתו אינו אלא ביום ג' כדיליף בזבחים דף נ"ו מדכתיב (ויקרא ז') ביום השלישי באש ישרף · ביום אתה שורפו. ואי אתה שורפו בלילה: חתיכות מותרות. כתב הר"ב אבל בעיר שיש בה עכו"ם אפילו חתיכות אסורות. ומסתבר דאפילו מיעוט עכו"ם קאמר. וכן כתב הרמב"ם בפירושו דאפילו [מעוט] עכו"ם · ויהיב טעמא כי העקר אצלנו · בשר שנתעלם מן העין אסור. עד כאן. ורב אמר הכי בפרק גיד הנשה · ולהחמיר קאמר ולא מדין המשנה · ומשום הכי לא אזלינן בתר רובא כבכולהו דמתניתין. ומיהו קשיא לי ולרב אפי' אין כאן עכו"ם אלא הניחו במקום שעופות או שרצים יכולים להביא אחרת במקומה אסור. וכמבואר בדברי הרמב"ם שמנו בפרק ח' מהלכות מאכלות אסורות · וצריך עיון · * ועוד דבמשנה ט' פ"ב דמכשירין כתב הר"ב דאין הלכה כרב: ד זכרים עולות · ודלמא זבח שלמים הן והיאך מקריב האברים ומסיק דממתין לה עד שתומם ומייתו שתי בהמות ומתנה. ודלמא תודה היא. דמייתי נמי תודה · והא בעיא לחם דמייתי נמי לחם · ודלמא אשם הוא אשם בן שתי שנים והשתכח בן שנה. ודלמא אשם מצורע הוא · אשם נזיר הוא. לא שכיחי. ודלמא פסח הוא. פסח בזמנו מזהר זהירי ביה · ושלא בזמנו שלמים הוא · ודלמא בכור ומעשר הוא למאי הלכתא למכלנהו במומן. הכא נמי במומן מתאכל. גמ' פרק שני דקדושין דף נ"ה (א*): נקבות זבחי שלמים דלמא תודה היא דמייתי תודה. והא בעי לחם דמייתי נמי לחם. ודלמא חטאת היא. חטאת בת שנתה ואשתכח בת שתי שנים. ודלמא חטאת שעברה שנתה · לא שכיח · אשתכח בת שנתה מאי אמר אביי בת שנתה כחטאת ודאי כונסה לכיפה והיא מתה מאליה. גמרא שם. ופסקה הרמב"ם בפרק ו' מהלכות פסולי המוקדשים ועיין שם: רבי יהודה אומר הראוי לפסחים פסחים. כתב הר"ב והמוצאו מותר לו להקריבו לפסחו ואם יבא בעליו אחר כך יתן לו דמיו · ואין להשהותה אצלו עד שיבא דהוי דבר שאין עושה ואוכל דימכר כדתנן במשנה ג' פרק ב' דב"מ ובקדשים אי אפשר להמכר: ה נסכיה פירש הר"ב שלשה עשרונים וכו' והס"ג השמן והיין הראוי לכן ועיין מה שכתבתי בריש פרק ב'

תוספות חדשים

(א*) תוס' ד"ה ופרי' שלום כו' כ"נ שבועות כו' גמר' קדושין דף נ"ה ע"ב אי קשה לשה לא אמר דהולכין אחר הרוב ועולות ושלמי' שכיחים יותר מחובו' והכא דאורייתא הכתב כפי"ט כר"פ וירושלמי מפרק ר' יוחנן ... (סמהרש"ח ז"ל):

ו שבעה דברים · וקחשיב להו ותזיל : עכו"ס שאלה טולטו . דדרשינן לים לים מלמד שפעכו"ס גודרים וגדופות כיפרהלל : שחטה מנחתו . עשירים כהפסד שכהן גדול מקריב בכל יום מחליפה בבקר ומחליפה בערב : קריבה משל צבור. דכתיב (ויקרא ו') חק עולם . חק זה יהיה משל עולם כלומר משל לצבור להיימו מתרומת הלשכה : רבי יהודה אומר משל יורשים · דכתיב (שם) והכהן המשיח תחתיו מבניו[וכי משמע והכהן המשיח שמת. תחתיו לאחד מבניו] יעשה לותה : ושלימה היתה קריבה . כשהיה בהם משל צבור ל"ש או משל יורשים · שכרון שלש היתה קריבה ולא חלי עשרון ר' שמעון מפיק לים מכלל תקטר שלא יקריבו להלחין חלא כולה כשהיה בהם משל צבור . ור' יהודה מפיק לים מדכתיב מבניו יעשה לותה . כשהחל מבניו מקריב לאחר שמת אביו להיימו כיורשים יעשה לותה ולא חלי והלכה כרבי יהודה שמשל יורשים היא בהם · ושל דתנן במתניתין דתנאי בית דין הוא לדברי רבי שמעון שהחה בהם מן הצבור. ולא מן התורה . מפרש בגמרא לשמי תקנות הוי בהחלה מדלורייתא קריבה משל צבור . מדכתיב חק עולם כדאמרינן כיון שרצו דקא מדחקא לשכה שהקיפו לגיגבו מיורשים . כיון לחזו דקא פשטו בם לוקמוה לדלורייתא · ומשלחת עכשיו קריבה מן הצבור בתנאי בית דין דלוקמוה לדלורייתא :

ז סיכו

באין משל צבור : ו **אמר רבי שמעון שבעה דברים התקינו בית דין · וזה אחד מהן · עכו"ם ששלח עולתו ממדינת הים · ושלח עמה נסכים (א*) · קריבין משלו · ואם לאו · קריבין משל צבור · וכן גר שמת והניח זבחים · אם יש לו נסכים · קריבין משלו · ואם לאו · קריבין משל צבור · ותנאי בית דין הוא על כהן גדול שמת שתהא מנחתו קריבה משל צבור · רבי יהודה אומר משל יורשין · ושלימה היתה קריבה :**

ז על

עכו"ם ששלח עולתו . כרבי עקיבא דס"ל דאין מקבלין מהן חלא עולה כמ"ש במשנה ס' ריש פ"ק . ותנן הכא דנסכין קריבין משלו הא דקאמר רבי עקיבא עולה עולה וכל מדרשא קאמר דסיימו נסכיה . אבל נסכים לחודייהו לא כלילתא בגמרא דמנחות פרק ז' דף ע"ב :

ממדינת הים · דברו חכמים בהווה דבמ"י בזמן הבית לא שכיחי נכרי כולי האי · ועיין ריש פרק לקמן. והרמב"ם בפרק ל' מהלכו' שקלי' הטעים ממדינה לחדת לשפר דבא לומר שאם הוא עמהו במדינה חומרים לו הבא נסכים : (ועיין למטה בד"ה ר' יהודה) : **ובן** גר שמת וכו' דחלו ישראל הוי מקרבי יורשיו נסכיו כן כתב רש"י במנחות דף י"ח וכני ים לו נסכים . שאפשרים בחייו לחחר מיתה הוי הכל שפיר מן בסוף פרק ע' דמנחות . ועיין שם ולקמן בסמוך : **אם** מוספות דמנחות פרק ל' דף י"ח : **ותנאי** בית דין הוא . כלומר וזה לימו תנאי בית דין ממש . חלא דלוקמוהו דלדלורייתא כדפירש הר"ב דקדק שתנא לחזור ולשנות ותנאי בית דין חלא דקאמר לעיל ולא קאמר ותנאי בית דין הוא . מדלוקמוהו דלדלורייתא פלוגתא הר"י תנא הכי קאמר מקרין · * ומיהו י"ל דלהכי תנא ותנאי ב"ד הוא לישל ולימא לחרתי דלוקמוהו דלדלורייתא וגם פליג ר"י מש"ב פרש דלקמן דלע"ג דלוקמוהו דלדלורייתא כי שכיח אבל לית בית פלוגתא . וקיימן חף על גב דלימא בית פלוגתא לית בית לוקמתא דלדלורייתא :

קריבה משל צבור . כתב הר"ב כיון שרצו דקא מדחקו לשכה שהקיפו לגגבו מיורשין . ויכולין לתקן כן לפי דלדעתא דהכי ממילא כהן גדול שיהיו נכסיו משועבדים שאם ימות שיורשיו יתנו מנכסיו שהביתין דודאי משתברת שאם לא ירצו חלא יהיו מחוייבין להביא מביתם ולהכי קרו לזו יורשים : **רבי** יהודה אומר וכו' . הר"ב פסק והלכה כרבי יהודה והדין עמו דר"י ור"ש הלכה כרבי יהודה.כדלחיתא בפרק מי שהוליחוהו וקשיא על הרמב"ם שכתב ואין הלכה כרב יהודה . וכן בפרק רביעי מהלכות מקלים כתב כרבי שמעון · חבל בפרק ג' מהלכות תמידין פסק כרבי יהודה . וכן בפירושו לסוף פרק ז' דמנחות כתב הלכה כרבי יהודה . וכתב בכסף משנה מהלכות מקלים דמה שכתב בשקלים לחו דוקא חלא דוקא גרירא לחיוך שאם תגלו בית דין נקטה · על כהן . והדין עמו שכן לריך לומר גם כן לעיל משם . בכותי · שפעמיק נמי משמיעו דלא שלח עמה דמי נסכיה דמשמע הא שלח מביחין שאלה . ובפרק ג' מהלכות מעשה הקרבנות פסק דעכו"ם אין מביחין נסכים חלא דבשקלים חגב גרירא נקטה . ובלשון הר"י קורקוס שכתב כ"מ בשעה להרמב"ם שפסק דלא כמשנתינו · ראיתי בעלורים שכתב שאמך לחשמה ובבריימא שבים תמורה וכתב שבמשמה לחרו ואין מביחין עליהם נסכים . ושיהם ושילם פעמים רבות להזכיר שמשמה ובמחילה מכבודו שבמדפים בשעתו שבדפים מתניתא על פיסקא דבריימא ולאו משמה היא כלל :

ושלימה היתה קריבה . משקיון בגמרא סוף פרק ז' דמנחות דבין בשרב ואין כופלין שמשה ולבושה כמו שכתב הרמב"ם בפרק ג' מהלכות תמידין :

ז סיכו

תוספות חדשים

(א*) ושלח עמה נסכים . עי' דמי נסכים (רש"י למנחה דף י"ב) דהא קוף עלמו עמה ומשמע : (ב*) הר"ב ד"ה ובלימה היתה קריבה כו' דהכי מדחקא לשכה שהם היו לריכין בכך כדאמרינן בגיומא שמות רשעים שקלרנה זה מקדם שני שעמדו יותר משלש מאות כהנים דכל ז' לא הוי סוליא שאמו ש"ל רש"י במנחות דף י"ח ע"ב ועוד ש"ל כיון שנתמנו ע"י ממון מפי סמלכות היו בוסין שרבה עד שנתמנו דשמקדש ראשון היו רואין מי שגדול בחעלו' ממנין אותו תיכף בלוחו יו' משח"ב במקדש שני על דרך אחר' ובעמ לשרג' וק"ל : (מהורש"ח ז"ל) :

ז שיהיו מכסיס נתונין בהן. פי׳ סר״ב אבל לתכילת חולין כו׳ כדי שיהיו הקרבנות נתכלין על הסבע · בס״כ ומייתי לה במנחות פרק ג׳ דף כ״ח ומסתברא ממנה יתכלו לסרן וכיו וגו׳ · ובסיפא כתיב יתכלה ריפא בזמן שהיא מעופף יתכלו עמה חולין וחרומ׳ וסיפא יתכלה לבדה בזמן שהיא מרופא : **שלא** יהו מועלין בתפרה . מ״ם סר״ב כיון דאזו דקא מזלזלו בה בפרק ד׳ דמנחות בגמרא דף כ״ב וקא עבדי מיהא למכתן פירם״י דתפר מרפא מכה ו״ם בפירו׳ סרמב״ם בתרומתיהן ל״ל בתבורותיהן :

ועל הקינין הפסולות . פי׳ סר״ב דמחוייבים קינין מביאים כו׳ וחולכין להן כו׳ ולריך לומר דתקנת נביאים דלחנוכים בתעמדות קלי ממי להקרבתם יחיד כגון הקינין דלח״ם טיהר קרבנו של מדם קרב והוא ליהו עומד על גביו כדתנן כל זה בתמנה ב׳ פרק ד׳ דתעניות (כ*) :

פרק ח כל הרוקין הנמלחים בירושלי׳ טהורי׳. דלתו חוץ לירושלים גזרו על ספק רוקין . כדתנן בתמנה ס׳ פרק ד׳ דטהרות : **ובשעת** הרגל · פירש סר״ב שרוב ישרחל עסורין כי הטעקר תלינו כל ישרחל תבריס ברגל סרמב״ם . וכתבו סר״ב בתמנה ו׳ פרק ג׳ דתגיגה :

ב כל הכלים הנמלחים בירושלים כו׳ . דתוך לירושלים גזרו כדתנן פרק ד׳ דטהרות : **דרך** ירידה כו׳ עתחים · סה דכל הטיר טהורין ודתנן דרך עליה טהורים דייק הכי סה דגזייתה [עתחים] פירוש מבוחות קטנות שהיו סתוך לדרך ירידה ועלייה ופעמים שהיו יורדין דרך תוכן מבוחות ופעמים עולין וחכמו עתחין מספק . גמ׳ פסחים דף י״ט ע״ב : * **שלא** כדרך ירידתן עלייתן . וסר״ב בטעתק שלה כירידתן עלייתן וכן הוה בתמנה שבסדר ירושלמי :

רבי יוסי חומר כולן טהורין · פי׳ סר״ב דלה גזרו כו׳ ולריך לומר דירידה לבית הטבילה לה הוי הוכחה כולי סהי כמו חמלה סדרך לעניין זבים דלעיל דמודה ר׳ יוסי דגזרו:

מריצה פירש סר״ב שרוללים כו׳ וזה הסבס מגזרת ותרן חת גלגלתו . [שופטים ט׳ כ״ג] סרמב״ס :

ג שחט

ז על המלח · ועל העצים · שיהיו הכהנים נאותים בהן . ועל הפרה · שלא יהו מועלין באפרה · ועל הקינין הפסולות · שיהו באות משל צבור · ר׳ יוסי אומר המספק את הקינין מספק את הפסולות :

פרק ח כל הרוקין הנמצאין בירושלים טהורין חוץ משל שוק העליון דברי רבי מאיר · רבי יוסי אומר · בשאר ימות השנה · שבאמצע טמאין · ושבצדדין טהורין · ובשעת הרגל · שבאמצע טהורין · ושבצדדין טמאים · שמפני שהן מועטים מסתלקים לצדדין :

ב כל הכלים הנמצאים בירושלים · דרך ירידה לבית הטבילה · טמאין · דרך עליה טהורין · שלא כדרך ירידתן עלייתן · דברי רבי מאיר · רבי יוסי אומר · כולן טהורין · חוץ מן הסל והמגריפה והמריצה המיוחדין לקברות :

סכין

ז שיהיו הכהנים נאותים בהן לוקח לתכילת הקרבנות . אבל לתכילת חולין לפילו למלוח חולין הנתכלין בעזרה עם הקרבנות כדי שיהיו הקרבנות נתכלים על הסבע אין נאותים בהן : שלא יהו מועלין בתפרה . דמן התורה אין מועלין בתפרה . דכתיב (במדבר י״ח) הטהת היא הם מועלין ואין מועלין בתפרה כיון דאזו דקא מזלזלי הם בגזרו בתפרה מעילה כיון דאזו דקא פרטי (מתפר) אחות לוקמות אלאוולייתא (ג*) : ועל הקינין הפסולות . דמחוייבין קינין מביאין מעות ומוכיח לסופר וביה דין לוקחין הטעות וקונים בהם קינין והבעלים הולכים להם וסומכים על ביה דין שיקריבו קינין ואם פרטו הקינין או נמלאו פסולים תגלי ביה דין הוא שיקחו אחרים מדמי הלשכה ומקנים להן לבעלים ויולחין בהן ידי מובתן : רבי יוסי אומר · הוא הטהות רגיל לספק את הקינין שפסק דמיס עם הגזברים למכור להם כל הקינין הלריכים· הוא מייב להחליף כל שימלא בהן פסול כדתנן לעיל פר· התרומה היו מקבל מעותיו עד שיהיה המזבח מלא ואם החמיץ היין או החליב הסולת מחזירין להן למוכר כך הם לפסל הטוף אחר לקיחתו מחזירו לו והוא מחזיר לת הדמים והלכה כר״י דהכי אמרינן בירושלמי . תגלי ביה דין הוא המספק את הקינין מספק לת האובדות ולת הפסולות :

פרק ח כל הרוקין הנמלחים בירושלים עסורים . ולא מחזיקים להו ברוקו של זב וזבה שהן מטמאין אדם וכלים משום דאזלינן בתר רובא : חוץ מטל סוק העליון . לפי שכובסין עכו״ם שיו מלויין שם וחכמים גזרו על העכו״ם שיהיו כזבין לכל דבריהם ורוקן טמא ואית דאמרי לפי שטוק העליון לא היתה לריכה ברגל מלוי שם וזבין וזבות שחבובדין ומתרחקין מבני אדם שיו מלויין שם : שבחולצ טמאים . משום דזבין וזבות שביתי ומהלכים בחולצ דרכים והעסורים מסתלקין לצדי הדרכים מקום שהין לריכה הרגל מלוי ומזהירין לכל טמא שלא יגע בהן לבל בשעת הרגל שרוב ישרחל עסורין הטמאים מסתלקין לצדדים שלא יטמאו חת העם והטהורים הולכים בחולצ הדרכים שלבך בשעת הרגל רוקן הנמלחים בחולצ עסורים ושבצדדים טמאין והלכה כרבי יוסי : **ב** דרך ירידה לבית הטבילה . שני לריכה שיו למקוה בחלב יורדים ובחלב עולים שנא יגעו הטמאים בטהורים ושל דרך ירידה ודאי טמאים לפי שנפלו מיד למביאה לטבילה : שלא כירידתן עלייתן . דבירידתן ודאי טמאים היו לבך היו מורידין לבית הטבילה ובעלייתן טהרו שהטבילו: רבי יוסי אומר כלן טהורין. שלא גזרו על ספק כלים בירושלים והלכה כרבי יוסי : מגריפה כלי שגורפים וכופסים בו עלמות הנתזים בשעת מפוזרים : מריצה . כלי שרוללים ומבריח בו

קט״ר תפארת (פערזארגען) מגריפה (שופעל) מריצה (שמאפעל)

תוספות תדשים

(ג*) הר״ב ד״ס אלא כו׳ מאחר הוחות כו׳ פכ״ל. לשון הם״ם דמנחו׳ דקא פרטי מספק הוחות . ופירש״י כגון שנטמא בספק טמא מת כגון סככות ופרעות · ופירשו להות מקום מעילה . וכך נראה לפניס בדברי הר״ב כי מאחר אין נו כנכון :

(כ*) בתי״ט בד״ס ועל הקינין הפסולות כו׳ דאל״ה מאיך כו׳ פומד ס״ג כו׳ פכ״ל ול״נ דאין צריך לזה דאזי׳ בגמרא׳ דף ג״ת ע״ב אמר ר״י בכל צריכין דעת תוך ממחוסרי כפרה אין צריכין דעת בעלים שהרי אד׳ מביא קרבן על בניו ובניהן הקטנים ומחילין בזמניה עכ״ל וכ״ם הרמב״ם בפ״ה מהמ״ב ה״ב אם מקריבן בלא דעת, מכ״ם אין צריכין להיות עם וכן ל״ל ג״ב על פה דאי׳ בפ״ג דגיטין מתנה ג׳ הסולח שעלתה ממדינת הים מקריבין לותו כו׳ וגם קשה שהתי״ט בעצמו למעמדו׳ אלמי הוא שהי׳ לכל ישרחל חלק בהם שעיר י״ל מקנת בעלים בכל בעלים מתנ״ב כתן · ופ״ק ה״ב היו תנשי מעמד הייו׳ בכ״ם בשביל קרבן יחידים ואין נ״מ כן מתנה ד׳ פ״ד דתעניות ע״ם וכ״ל מלשון הרמב״ם בתכוכו והביאו התי״ם שם קיבולן לכל הפלא מהרבע הפלות כו׳ שרח מעמד ע״ב מתנע בלא היו צומדין שם כל היום :

(מהורהרש״ח זצ״ל) :

משנה שם כשרוצים להכניסם כשל להוליכן ממקום למקום:

ג שוחט בה מיד. דולחי טעבילה בעלים אתחמול כלי שיהיה לה הערב שמש ומשה רחוים לשחוט בה היום בערב הפסח: בשלשה עשר שוחט ומטביל. כלומר תע"ג דלריכא למימר בכר טעבילה בעלים לריך שתהא טעבילה שנית לשמה לא טעבילה בעלים דהוה עבידא שהוא לשמה ותע"פ שלא נזדו על ידה כלים כירושלים מהוה אומנת דקדשים טריכה טעבילה ורמב"ם פי' שהוא לשחוט עליה לשמה ונטמאת בשמה ושהוא עליה כשלישי ועשה שהוא ומזה עליה ואחר כך מטבילה:

ג מכין שנמצאת בארבעה עשר. שוחט בה מיד. בשלשה עשר שונה ומטביל. וקופיץ בין בזה ובין בזה. שונה ומטביל. חל ארבע עשר להיות בשבת שוחט בה מיד בחמשה עשר שוחט בה מיד. נמצאת קשורה לסכין. הרי זו כסכין: **ד** פרוכת שנטמאת בולד הטומאה. מטבילין

קופין. סכין גדול שהוא לחתוך בשר ולשבר בו עלמות: **בזה** ובזה. בין בשלשה עשר בין בארבעה עשר שהוא ומטביל לפי שאין הקופין רחוי אלא לחגיגה שהביאת שלש מותר בה וכגמרא לפסחים (דף ע') מוקי מתני' בזמן שהיה הפסח בשלשה עשר שאם יאמת יהיו כל הלבור עמהם ויקרב הפסח בטומאה ולא יהיו לריכים לעשר הכלים הלכך סכין שלריך לשחיטת הפסח דחד ספיקא הוא שמא לא יאמת הפסח ויעשו את הפסח במהרה מטבילין אותו ומזקף שהטרודו ביום י"ג כדי לשחוט בו את הפסח בי"ד אבל קופין דתרי ספיקי שמא יאמת הפסח ויעשו פסח בטומאה ואז אין מביאין חגיגה ות"ל לקיפון ואף אם לא יאמת שמא יהיו הפסחים מרובים ולא יעשו חגיגה בי"ד הלכך לא מטבילי ליה וחזקתו שלא עשוהו: חל להיות בשבת שוחט בה מיד. ולא אמרינן כיון דשבת שוחט בה מיד הוה לא אמרינן נמי שמא יאמת הפסח ונמלא הפסח שחוט בה מבעוד יום שהרי מפיקא שמא יאמת ומחלל את השבת שלא במקום מלוה. (כ*) ורבותי פירשו שוחט בה מיד בקופין קאמר דאף ע"ג דאין חגיגה בשבת אבל מקום חזקה שהטבילה מערב שבת לצורך חגיגה חמור עצמו. בהמשה עשר שוחט בה מיד. לפי שכל השם יודעים שהזקה ומטבילה לשורה ביום טוב ומטבילין את הכלי מלפני יום טוב: נמלאת קופין קשורה לסכין. אמרינן ולאי טבילתו עם הסכין אבל רמב"ם פי' נמלאת סכין שמעת קשורה עם סכין אחרת ידועה הרי היא כסכין הידועה שם טומאה שהוא ואם עשורה עשורה: **ד** פרוכת שנטמאת בולד הטומאה. שנעשה במקין טמאים שחכמים גזרו על המקין שמטמאין כלים גזירה משום מקה דאב וזבה כגון רוקו ובכבת זרעו שהם אב הטומאה ומטמאין אדם וכלים מדאורייתא:

מטבילין

ג שוחט בה מיד. פי' הר"ב דולחי טעבילה בעלים מאתמול ואם לא מיישבין שמא אבדה לו או ימים רבים. דולחי היום נפלה ממנו דמתוך שבעבע הרגל שעה רב אין שומה שם במקום נפילתו אלא תמלא. רש"י פ"ו דפסחים דף ע':

שונה ומטביל. כתב הר"ב וברמב"ם פי' שומה להזות בו' ובפי"ג מהלכות מבוה הטומאה כתב בכ"מ דלפירושו לעון שומה ניחא טפי ע"כ. טעמו לפי שאין רלוי לקרות לזו טעבילה שהיה כיון שלא ידעו שרלשומה קדמה לה בודאי (ה*):

וקופיץ בין בזה ובין בזה שוחט ומטביל. כתב הר"ב ובגמ' בו' שהיה הביאת גוסס וכו' יהיו כל הלבור טמאין דמשום לכל יאמרו להחעסק בו רש"י. ובטעמ' פחו דמגיד י"ב מהלכות חבל לפי שאין כבוד הביאת ביורשים וקרובים אלא בכל אדם שיתעסקו בו הכל בקרובים ובטעמו ן. ומ"ש הלכך הכין בו' מטבילין אותו פירש"י דמטביל לה בעלים מאתמול: **חל** להיות בשבת שוחט בה מיד כתב הר"ב ורבותי פירשו דבקופין קאמר. עיין מ"ש לקמן ומ"ש לעיל דקופין עשוי לחתוך בשר בו' מכל מקום יכול ג"כ לשחוט בו אם ירלה. ולשון רש"י לעיל ורובן אין להחיטה אלא לחיתוך וכו':

בחמשה עשר שוחט בה מיד. כתב הר"ב לפי שכל השם יודעים שהזקה ומטבילה לשורה ביום טוב. כך כתב הרמב"ם. ואף ע"ג דמטעמא דבעי הערב שמש נמי ולאי טבילה מאתמול וזה הטעם כתבו הר"ב בריטב בגמלאת בי"ד והשתא לי לאפשר לומר טעם דהזקה וטבילה דהא בריה בי"ד. מכל מקום הכא נקטי טעמא דרויחא טפי דלא לאתי לידי הערב שמש למפי' טבילה והזקה לשורה. ורש"י לא כתב טעמא דהזקה וטבילה.

שוחט בה. הרמב"ם פי' בהכין וקלת קשה דהוי, ואי"ל זו דהשתא נמלאת בי"ד הרי. בע"ן מבעיא לבל אם נפרש דהכא בקופין ניחא דבי"ד שלימו חל בשבת שוחט ומטביל. קמ"ל דבע"ו שוחט בה מיד ו"ל שמשום זה סוברת לרש"י (דהיינו רבותי שבתב הר"ב) לפרש בבא דחל י"ד וכו' דבקופין מיירי:

ד פרוכת שנטמאת בולד הטומאה ואם תאמר דבמשנה י"ג פרק כ"ד מבלים פירש הר"ב דוילון מקבל טומאה לפי שהשמש מתעטף וכו' ומתחמם בו ואמאי פרכת ליכא למיחש שיתחממו בו דאמור לאכות ממנו. תירלו בתוספתא דפרק קמא דבילה יד"ד דבילון לבל הרמבין (בפ"ק דסוכה מוסבות על אהרון) דבייף ליה מיבף דאהרן וסיו חובל הלבך יש ט תורת כלי ומטמא אף בולד הטומאה ג"ב בשהיו מושמים הפרכת ממקום למקום נותן בלים לתוכה ג"ב יש תורת כלי עליהם ב"ב. (ג*) ולתירון בתרא ניחא טפי לפירוש הר"ב במשנה דלקמן דמפרש לפרכת בפרכת החולם. ומשמע דהיינו נמי פרכת דהיירינן בית הכא ועיין מ"ש לקמן בפ"ד (ד*) ועוד דלתן פרכת שתמת **סגן** ומטרינן ביומא בפרק הנזהר ט דף כ"ד ובפ' שני דיומי דף ק"ו ד"ה פרכת היו במקדש שני. ז' של ז'

סטרי

תוספות חדשים

(ה*) תי"ט ד"ה שוחט ומטביל בי' משמע כו' קדמה לו בודאי עכ"ל ונ"ל ה"ב גם בהזאה היו ספק אם היה בלל טמאת בשר אלא ר"י פי' דמלת שוחט מיותר דהלל"ל ומטביל וכ"מ לששיון שם בכ"ה ע"ב:

(מהורש"ת זצ"ל):

(כ*) בהר"ב ד"ה חל ד"ה להיות בשבת שוחט בו' אלא במקום פלוני כו' עכ"ל וכ"כ ברמב"ם וקשה דהא להתני דיר קתני ובשבת ברישא תפילו בשבת ואמאי תנא בשבת יחידאי. ועוד דה"ל לשנות דיני סכין בהזאה ודיני קופי' בפ"ג (מהרי"ל):

(ג*) תי"ט ד"ה פרוכת שנטמאת כו' ה"ב תוס' כלי עליהם כו' עכ"ל וקשה הניחא לבל מתני' דייבי במקדש:

גם ברמב"ם בתחות כתב בן על פרוכת במקדש ולא ביון בהרחה ו':

(ד*) בא"ד ומשמע דהיינו נמי פרוכת כו' עכ"ל ליון לזה דהא קתני לקמן מטבילין אותה.

(מהר"ל).

תוספות תרשים

משנה ה

(ס*) ר"ש כו' מפני ר"ס בן סמגן וכו' ר"ס סמגן גרסי ולפ"ז בן סמגן דעל תיזה סגן מדכר וכן פוס בחולין דף ל' וכפמי' דף כ"ע ע"ב (ש"ל) :

משנה ז

(ב*) ר"ע אומר מקו' סומאתו כו' עכ"ל כלומר בין טמטמת בתב בין בולד : דלא"כ ר"ס סיינו ר"ש . וכ"כ סרמב"ם . בפי"מ מסה"ט ופסק סלכה כר"ע ותמה עליו (הש"ל) דהא אין סלכה כר"ע מהכיניו ופ"ם מה שמיצב עליו :

(ג*) הרי"ט ד"ה בולד סטומאת כו' וביהו' פליגי בה קסבר ור"י כו' ולד סטומאת מדכריס' כו' עכ"ל תכל בירושלמי תיותיב רבי יוחנן ונתקיימו דברי בה קפרת ופירוש ולד סטומאת דמדכריס' בכלי טמטמת במסקה דמדאוריימא אין מסקה מטמא כלי רק מדרבנן וסכלי נגע נכשר ול"ב אפי' בכ"ע ולא ידעתי מה דתקו לפירושו : (מסורה"ש ז"ל)

מעבירין אותה בפנים ומכנסין אותה מיד . ואת שנטמא באב הטומאה . מטבילין אותה בחוץ . ושוטחין אותה בחיל * . ואם היתה חדשה שוטחין אותה על גג האיצטבא . כדי שיראו העם את מלאכתו שהוא נאה : ה ר' שמעון בן גמליאל אומר . משום רבי שמעון בן הסגן . (ס*) פרוכת עביה טפח . ועל שבעים ושנים נימין נארגת . ועל כל נימא ונימא כ"ד חוטין . ארכה ארבעים אמה ורחבה עשרים אמה . ומשמונים ושתי רבוא נעשית . ושתים עושין בכל שנה . ושלש מאות כהנים . מטבילין אותה : ו בשר קדשי קדשים שנטמא . בין באב הטומאה . בין בולד הטומאה . בין בפנים . בין בחוץ . בית שמאי אומרים . הכל ישרף בפנים . חוץ משנטמא באב הטומאה בחוץ . ובית הלל אומרים . הכל ישרף בחוץ . חוץ משנטמא . בולד הטומאה בפנים : ז ר' אליעזר אומר . את שנטמא באב הטומאה . בין בפנים בין בחוץ . ישרף בחוץ . ואת שנטמא בולד הטומאה . בין בפנים בין בחוץ ישרף בפנים . ר' עקיבא אומר . מקום טומאתו שם שריפתו (ג*) . אברי

נטמאת בתב סטומאס . כתב סר"ב כלמר בפרק במרת דערובין . בגמרא דף ק"ד ע"ב : על גג סלילטבא עיין במסכת ד' פ"ד דסוכה . * ועיין במסכת מ' פ"ג דתעניות : ח עשרים ותרבעה חוטין . כתב סר"ב כלמ"ד ביומא . פ"ז דף ע"ח .

ארכה מ' ורחבה ך' . פי' סר"ב כמדת פתח סהולס כו' כדתנן במסכת ו' פרק ג' דמדות . ומיהו בפ"ד מסכת ו' תנן דגובהו של היכל כמי מ' אמה ובמסכת ז' דרחבו עשרים וגמלא דרוחב קדמי קדשים ך' אמה וגבהו תרבעים אמה . ופי' שם סר"ב וסכי תנן בירפ"ס דיומא דסתי פרוכת היו שם סמבדילות בין הקדש ובין קדש הקדשים . ואם כן יש לפרש מתני' דבפרוכת סדביר מיירי ורפ"ז דחולין כתב רש"י לפירוש סר"ב שכך שמע וכתב לו נראה שתף פרוכת סדביר כך מדתו רחבו לרחבו של היכל שהוא ך' אמה וגובהו לגובהו מן סעליה ועד סרלפה ובפירוש דמס' תמיד פ"ב מפ' לס אמי שזס ספרכת להבדיל בין סהיכל לקדשי קדשים כדכתיב (שמות כ"ו) והבדילס ספרוכת לכס בין הקדש ובין קודש הקדשים וכדמוכח בתוספתא דבתוהס פרכת שפרוס שמס מיירי ואגל סהיכל כלומר גובהו היה ארבעים אמה כדמוכח במסכת מדות שגובה סהיכל מ' ורחבו ך' ע"כ . ואתי שפיר תירוץ קמא דתוס' לעיל ואתי אמי שפיר דתנן ושתים עושין בכל שנה . לפי ששתים היו שם בדיבר כדתנן ביומא שכשבתי וכן שוח בפירוש תמיד וז"ל סרמב"ס בפ"ז מהלכות בלי סמקדש ושתי פרכת היו עושין בכל שנה להבדיל בין קודש לקודש הקדשים :

מעבירין אותה בפנים . ואינה טעונה שלוח מחון למחנה שכינה שלא נטמאת אלא בולד סטומאה : ומכנסין אותה מיד . שאינה טעונה הערב שמש : נטמאת בתב סטומאה . בארץ או בגבלה מטבילין אותה בחוץ דלמא כדלמרינן בפרק בתרא דערובין המכנים טמא ארץ במקדש חייב : ושוטחין אותה בחיל . חוץ לעזרה : ה ר' שמעון . ליני"ס בלע"ז . עשרים ותרבעה חוטין . לפי שהיא עשויה מתכלת וארגמן ותולעת שני ושש וכל מין ומין חוטו כפול שהם כדלתיה ביומא : ארכה ארבעים ורחבה עשרים . כמדת פתח סהולס שהיו גבהו ארבעים ורחבו עשרים : ושמונים ושתים רבוא . כך היה מניין סחוטים שהיו נעשים מהן . פ"ק מיני דיני זהב שהיו מוליכין עליה ויש ספרים שכתוב בהן ובשמונים ושתים ריבוא כלומר דשמונים ושתים נערות בתולות היו מתעסקות בעשייתה : וג' מלות כהנים היו מעבילין אותה . דכלים פגמרינן הא"פ שגמרו במעשה לריכים עבילה לקדש כדלתיה בפ' חגיגה וג' מלות כהנים דתנן במתני' לפון גוזמת והבאי הוא אלא היה לריך כל כך כהנים להטבילה : ז הכל ישרף בפנים . בבית סדפן הגדול שהיה בעזרה שפה שורפי' פסולי קדשי קדשים שכל שפסולו בקדש שורפין אותו בקדש : חוץ מנטמא בתב סטומאה בחוץ . דכיון דמתירה טומאתו ולירע פסולו בחוץ אין להכניסו לעזרה לשרפו שהיל ולא היה פסולו בקדש : חוץ מנטמא בולד סטומאה בפנים . דלית היה תרתי . טומאתו בפנים וקילא טומאתו מבל נטמא בתב סטומאה אין להפשות סטומאת בפנים עד שתשרף אלא יוליאנה מיד ויפרפנו בחוץ : ז ואת שנטמא בולד סטומאה בין בחוץ בין בפנים ישרף בפנים . דכיון דשכור בולד סטומאה בין בחוץ בין בפנים ישרף בפנים . דכיון דשכור מדאוריים' אפי' נטמ' בחוץ ים לקיים בו שריפתו בקדש:

ח מתני

רבוא סר"ב כתב דים ספרים שכתב ריבוא כלומר נערות בתולות ז"ל ספי' דמסכת תמיד נערות אלא בת עדין לכלל לדוש מתעסקות בו שרוצים לעסוק בו בשחרית וכדלמרינן (בר"פ שני דייני) נשים שתורגות בפרוכת כו' :

מטבילין אותה כתב סר"ב כדאיתא במסכת פגיגה . מסכת ג' פ"ג : ז בולד סטומאה . פי' סר"ב כיון דשכור מדאוריים כר

לאו כ"ע סברי לסו שברי כלל זס מסר בידיהו סרמב"ס בפ"י מסלכות תבות סטומאה דסתולין יהיו רחמנן ומני מדברי תורה שהחדש אין בכלי אחות רחמנן לטומאת אם נגע בהולל עשתה אחת אלא רבי אליעזר הוא דס"ל בכלי.וכירושלמי אליבי בר קפרי ור' יוחנן בר קפרא ס"ל דבר תורה אף טומאת בולד מדבריס'(ג*)ור"י אומר בין בזה בין בזה מדברי תורה

ס מתני

ח מחצי הכסף ולמעה במערב · כסיס הזוכים בפיים בחברי התמיד להעלותם לא היו מעלים לותם בפעם אחת אלא נותנים לותן על הכסף והולכין לעזרה הגזית לקרות את שמע ואחר כך מוזרים ומקריבים התמידים (ג*) על גבי המזבח וקתני הכא לותנים מחצי הכסף ולמעה . שהכסף תרוך ל"ג חמה ומחציו ולמעה נותנין לותן ורוחב הכסף שם עשרה חמה ובחציו של לד מערב היו נותנין לותן : ושל רבותי חדשים מחציו ולמעלה . להיותו על כרכוב המזבח שהוא שפוע וכלפי המזרח : לתיקון נוסחא הגי בפני הבית. שקלים משום לעורך קרבן נשמו וכיון שאין קרבן אין שקלים · ובכורי. דכתיב (שמות ב"ג) ראשית בכורי תביא בית ה' אלהיך · בזמן שיש לך בית . יש לך בכורים . אין לך בית . אין לך בכורים : אבל מעשר דגן וכו' . נוסחא בפני הבית [וכו'] דקדושת הארץ לא בטלה · שלכך צריך להפריש תרומות ומעשרות : מעשר בהמה צריך להפריש הטעירית. ובמסכת בכורות אמרו שבטלו מעשר בהמה ללא ליתו בית לידי תקלה : המקדיש שקלים ובכורים לאין נוסחא הגי בפני הבית , אם הפרישן הגי בפני הבית קדשי בכורים

ח אברי התמיד נתנין מחצי כבש ולמטה * במזרח ושל מוספין נתנין מחצי כבש ולמטה * במערב ושל ר"ח נתנין מתחת * כרכוב המזבח * מלמטה השקלים והבכורים אין נוהגין אלא בפני הבית אבל מעשר דגן ומעשר בהמה והבכורות · נוהגין בין בפני הבית · בין שלא בפני הבית · המקדיש שקלים ובכורים הרי זה קדש ·

רבי

* ג*) עיין תוספות

ח מחצי כבש ולמטה במזרח . וגירסת הר"ב במערב וכן בכל מוספים גירסת הספר במערב וגי' הר"ב במזרח . ומלתנוס לבתי הגירסתות בפ"ה דסוכה בגמרא דף כ"ד דרש"י גורס בגירסת הספר ולהכי מסדרין אברי תמיד במזרח לסימן הכן כל תמיד שפעמים היו מתעכבין אברי תמיד עד המוסף ואיה לריך היכר הלה יקטירו למוספים קודם לעולת התמיד · והתוספות כתבו להיו גי' הספרים נכונה . הלה כך שויה בשקלים אברי תמיד וכו' במערב וכל מוספים וכו' במזרח הם עכ"ל . וכן הוא גירסת המפרש למסכת תמיד ופירש בפרק רביעי . דלהכי נתנוס לאברי תמיד במערב לפי שהמערכה שעל המזבח היא במזרחו כמו שהוא הם בפ"ב לכך נותנים האברים במערבו של כבש לפנות מקום הליכותם כשיוליכו אחר כך לרחם המזבח על המערכה שהיא במזרח . ועיין טעם אחר בסמוך . וכתב גם כן טעם שהיו נותנים לותם למטה מחצי הכבש . הלה מחצי כבש ולמעלה . שלאחר הקטרת הקטורת חוזרין ומוליכין האברים למזבח והם היו קרובים למזבח הלה תרתה סולכה · עד כאן וגירסתם זאת בתבש הרמב"ם בפרק שני מהלכות תמידין ומוספים . וכן בתחלת המיוסדה לאומרה בתפלות בוקר

תוספות חדשים

(ג*) בהר"ב בד"ה פחחי כבש כו' וחח"כ מוזרי' ומקריבי' האברי' כו' עכ"ל מדברין בשעה שחוסס הכהנים עצמם בעבוס למזבח אבל בפ"ב דיומא אי' שהיו חוזרין וסיסין מי מעלה למזבח וכן בפ"ה דתמיד פליגי בזה ת"ק ורחב"י ופסק הר"ב שם כת"ק דהכהנים תחריס בעבוס ע"ם : (מהורורש"ח זצ"ל) :

על ערי"ם מיוסד אחי יש בבש ומלמוס . אבל הר"ב בסוף פרק ד' דתמיד בתב דבוס שאין בו מוסף אברי תמיד במערב לא הבליחה אבל ביוס שיש בו מוסף המוספים שהן חובת היוס במערב ושל תמיד במזרח אפשר שהוא ז"ל סובר לפי גירסת רש"י דהייט דוקא ביוס שיש בו מוסף והייט שמי דבמסבת ד' פ"ב דיומא פירש גם כן דוחיים במזרח לפי שהוא שויה ביוס הבפורים שיש בו מוסף ועיין לקמן : ושל ר"ח נתנין מתחת כרכוב המזבח מלמטה . ה"ג רש"י בתסבת סוטה ופירש של ר"ח חיברים של מוספי ר"ח נותנין היו בבבש הסוך לכרכוב המזבח למטה היינו מעט דהייט בחלי הפעלין של הבבש הל הבבש חורבו ל"ג והייט מספע ועולה הלה ע' אמות . הבש אמות מן הארץ לסובב וסג' מן הסובב ולמעלה נמלאו שני שליטי חוכך הבבש מן הארץ לסובב עד כאן דבריו · דמן הסובב עד הקרנות רק ג' אמות בפורש ריש פרק ג' דמדות . וגירסת הר"ב על כרכוב המזבח מלמעלה בין קרן לקרן בקרן בתוך הגלי הבהנים . וכן הוא בירושלמי . ליזהו כרכוב המזבח אמה בין קרן לקרן מקום הלוך רגלי הבהנים . ונראה לי שזה מחזיק גירסת התוספות וסייעתא . דלי בגירסת רש"י ג"כ מקום הנחתם ברחם הבבש ממש . אם בן הבי הוה ליה למתני נתנין ברחם הבבש ומתי מחחת וכו' ולמטה · ובלי ספק בשפני זה הלשון ברח' רש"י בגירסתו שלפניו נעשה לפרש כרכוב על הסובב שסביב המזבח . והר"ב אפשר לו גירסת התוס' והרמב"ם שחזיק בפירוש כרכוב בפירוש רש"י . ואפשר שהובח דהיכא שיכרח במתי לכולהו לא מנתי הלה מחצי כבש ולמטה ובני מנתי מחציו ולמעלה · וזה שדקדק לומר מחציו ולמעלה לסייעו כו' אע"פ לשון זה אינו במשנה · הלה שהוא מפרש דסגי בחציו ולמעלה · ועוד דלפי הטעם שכתבתי לעיל בשם המפרש למסבת תמיד אי מנתי על הסובב ניחא טפי שיש עוד מקום להוליך בפעם אחת . אבל אי מנתי על מקום הלוך רגלי הבהנים אין כאן הולכה כלל הלה זריקה על המערכה בלבד · ולפתי הגירסתות בטעמת דעבדינן שוי בר"ח מפורש בגמרא דסוכה . ובירושלמי דהכא · לידע שהוקבע ר"ח בזמנו ופירש רש"י שתי חביותת עבדינן ליה להכירא ביניהו דפביעא להו לגבית דין שקידשוהו כהלכתו והא יגמגם לב אחד עליו דרוב בני אחד לא ראו אחד שלבנה ע"כ: אבל מעשר דגן וכו' . כתב הר"ב דקדושת הארץ לא בטלה . כמו שמפרש במסבת ו' פרק ח' דעדיות · ובמסבת ג' פרק ג' דבכורים כתבתי טעם אחר על פי ספרי : ומעשר בהמה . כתב הר"ב דבמסבת בכורות אמרו כו' · בריש פרק בתרא ושם אית ב בם"ד:

רבי

רבי שמעון אומר. פליגי בכורים קדש אין קדש. כתב סר"ג דלפירוש הרמב"ם שפירש דקדש לבדק הבית קאמר לא אתברר טעמא דר"ש. ואני למדתי טעמו מלשון הרמב"ם בפ"ו מהלכות ערכין וחמר אבל אם הקדישן הכהן אחר שבאו לידו הרי אלו קדש. הגה ממילא טעמו לפי שהבכורים לכהנים הם ואין אדם מקדיש דבר שאינו שלו וה"ה הכא אם באו לו יכול להקדישן אבל שקלים דלמזבח יכול להקדים כדתנן במסכת ז' פ"ח דערכין דאדם קדשי מזבח כו' ופסקה הרמב"ם בפרק שזכר לעניין המקדים לבדק הבית. ולא דמי לבכור דתנן התם דמחריש בין התם בין בעל מום. והרי הוא לכהן. דהתי בכור דכתיב התם הוי קדשים קלים. ולפיכך במתניתין דהתם מכל מקום קדשים לה' דחל על ק"ק ועל קדשים קלים. סלכך תע"פ שהוא בעל מום אין לחלק דהא מצלמן גבוה קא זכו מ"כ בכורים דמתחלתן אין בהן קדושת קדשים אלא לכהן יהיו ואין אדם מקדיש דבר שאינו שלו:

סליק מסכת שקלים

רבי שמעון אומר. האומר בכורים קדש. אינן קדש (*):

סליק מסכת שקלים

בכורים קדש אין קדש. כיון דכתיב בהו (שמות כ"ג) תביא בית ה' אלהיך לפיכך אין בהן בדיעבד לא קדשי ואין הפרישן אם בכורים חל עליהן אלא כפי הבית. והרמב"ם פירש המקדים לבדק הבית אלא שקלים ובכורים שהם לו כבר. ולפירושו לא אתברר טעמא דרבי שמעון דאמר שקלים קדשי. והלכה כר' שמעון:

סליק מסכת שקלים

כתב הרמב"ם שסדר בפורים אחר שקלים בפי סדורה שמצות שקלים בפרשת כי תשא ובפורים בפרשת אחרי מות ע"כ. ובשם רב שרירא כתוב בספר יוחסין דבתר שקלים תנינן סדר יומא דדמי לשבת וערובין משום דיומא דכפורא לשבתא דמי:

מסכת יומא

פרק א שבעת ימים מפרישין. ולעיל במסכת ו' פרק ג' דבכורים תני מיניה לבסוף אתרוג סוף לולב גב' דרכיה. וכן סביהו סתוספות דבב"ק ובפ"ק דר"ה תני מיניה ברישא כמו סכה. ובפ"ק דעכו"ם ובפ"ק דקדושין תני מיניה לבסוף: מביתו פירש הרמב"ם מלשמעו כדי שלא תמעט נדה. ויכיה הוא טמא ז' ימים. כמ"ש בכתוב בבועל נדה. (ויקרא ט"ו) ותהי נדתה עליו ומטמא ז' ימים ע"כ. * (וכ"כ סר"ב בפרק"ג דפרה) וה"פ שלא תמנו אחר ביתו ספק נדה שתמנו עם על הספרי שקנה בו ואין יודע אם בשעת ביאה היה בא אם לא או לאחר ביאה לאחר פרישתו עסקינן שיצא על ספק נדה. ואיצטריך שמא ימנו בתוך (ד*) כדי שחזר מן המעט והדיח את פיה דבכה"ג לקה"ק דמסכ' ג' פ"ב דנדה מטמאה את בועלה גמרת: שמא יארע בו פסול. פי' סר"ב קרי ועיין מ"ש בריש דמתי בס"ד: אבל כן אין לדבר סוף. אבל בעומאה. כ"ג זריז הוא ונשמר מהטומאה ולא מתקינין לו כהן אחר. אלא משום דכי עבדינן ליה לרש כ"ש דמזריז טפי. גמרת: כ ומקטיר

פרק א שבעת ימים קודם יום הכיפורים מפרישין כהן גדול. מביתו ללשכת פלהדרין (א*). ומתקינין לו כהן אחר (ב*) תחתיו. שמא יארע בו פסול. ר' יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו (ג*). שמא תמות אשתו. שנאמר. (ויקרא י"ו) וכפר בעדו ובעד ביתו. ביתו. זו אשתו. אמרו לו. אם כן אין לדבר סוף: כל

מסכת יומא

פרק א שבעת ימים מפרישין כהן גדול. שכל עבודות יום הכפורים אין כשרות אלא בו. שנא' גבי יה"כ (ויקרא י"ו) וכפר הכהן אשר ימשח אותו וספרשה זו נפקא לן מדכתיב בשבעת ימי המלואים (שם ה') ומפתח לומר מועד לא תלאו שבעת ימי'. וכתיב בפרי' (שם) כאשר עשה ביום הזה ה' לעשות לכפר עליכם ולרצון לעשות. זה מעשה פרה. לכפר עליכם. זה מעשה יה"כ. שהכהן העושה את הפרה. והכהן העובד בי"הכ שיהי' עושים הפרשה מביתו שבעת ימים. כמו שהיו עושים תחלה וביו בשבעת ימי המלואים: ללשכת פלהדרין. פקידי המלך נקראים פלהדרין. ומתוך שהכהנים הגדולים שהיו בניהם שני לאחר שמעון הצדיק. היו נותנים ממון כדי לעשה בהשוה גדולה. ומתוך שרשעים היו. לא היו משלימין שנתן והיו מתחלפין כל שנים עשר חדש כפקידי המלך. שהמלך מחליפן כל שנה. לכך נקראת לשכה זו. ללכת פלהדרין: ומתקינין לו. מזמינין כהן אחר להיות כהן גדול תחתיו אם יארע לו קרי או אחר טומאה: אם כן אין לדבר סוף. מ"כ דחייסת למיתה אין לדבר סוף: שמא גם זו תמות. אלא לטומאה דשכיחא חיישי' לפיכך מתקיצ'

לו כהן אחר. למיתה לא שכיחא חיישי' מת בפתע פתחום לא חיישינן. לכך אין מתקינין לו אשה אחרת. והלכה כחכמים:

ב הוא

(*) ר"ש אומר בכורים קודש אין קודש. לפירוש הרמב"ם שהקדיש לבדק הבית כאומר. הרי עלי לבדק הבית. ולא שיהא קדוש לגבי מזבח כלום. ולא דמי לבכור דתנן התם דמחריש בין התם בין בעל מום. והרי הוא לכהן. דהתי בכור דכתיב התם הוי קדשים קלים. ולפיכך במתניתין דהתם מכל מקום קדשים לה' דחל על ק"ק ועל קדשים קלים. סלכך תע"פ שהוא בעל מום אין לחלק דהא מצלמן גבוה קא זכו מ"כ בכורים דמתחלתן אין בהן קדושת קדשים אלא לכהן יהיו ואין אדם מקדיש דבר שאינו שלו: סליק מסכת שקלים

כתב הרמב"ם שסדר בפורים אחר שקלים בפי סדורה שמצות שקלים בפרשת כי תשא ובפורים בפרשת אחרי מות ע"כ. ובשם רב שרירא כתוב בספר יוחסין דבתר שקלים תנינן סדר יומא דדמי לשבת וערובין משום דיומא דכפורא לשבתא דמי:

מסכת יומא

פרק א שבעת ימים מפרישין כהן גדול. שכל עבודות יום הכפורים אין כשרות אלא בו. שנא' גבי יה"כ (ויקרא י"ו) וכפר הכהן אשר ימשח אותו וספרשה זו נפקא לן מדכתיב בשבעת ימי המלואים (שם ה') ומפתח לומר מועד לא תלאו שבעת ימי'. וכתיב בפרי' (שם) כאשר עשה ביום הזה ה' לעשות לכפר עליכם ולרצון לעשות. זה מעשה פרה. לכפר עליכם. זה מעשה יה"כ. שהכהן העושה את הפרה. והכהן העובד בי"הכ שיהי' עושים הפרשה מביתו שבעת ימים. כמו שהיו עושים תחלה וביו בשבעת ימי המלואים: ללשכת פלהדרין. פקידי המלך נקראים פלהדרין. ומתוך שהכהנים הגדולים שהיו בניהם שני לאחר שמעון הצדיק. היו נותנים ממון כדי לעשה בהשוה גדולה. ומתוך שרשעים היו. לא היו משלימין שנתן והיו מתחלפין כל שנים עשר חדש כפקידי המלך. שהמלך מחליפן כל שנה. לכך נקראת לשכה זו. ללכת פלהדרין: ומתקינין לו. מזמינין כהן אחר להיות כהן גדול תחתיו אם יארע לו קרי או אחר טומאה: אם כן אין לדבר סוף. מ"כ דחייסת למיתה אין לדבר סוף: שמא גם זו תמות. אלא לטומאה דשכיחא חיישי' לפיכך מתקיצ' לו כהן אחר. למיתה לא שכיחא חיישי' מת בפתע פתחום לא חיישינן. לכך אין מתקינין לו אשה אחרת. והלכה כחכמים:

ב הוא

תוספות תרשים

משנה ח

(*) ר"ש אומר בכורים קודש אין קודש. לפירוש הרמב"ם שהקדיש לבדק הבית כאומר. הרי עלי שיהיה לו ככר. יש להקדש מה שייכת כאן למתניתין הכא דהוי כי'למתניי' במס' ערכין. וכ'לתרי"ע ס"ם שעשה בכתב תי"ט דלכך ס"ל כר"ם דלעיל נתפשין בקד את בדק הבית מכיון דהוי כמקדיש דבר שאינו שלו. ואנא יש להקשות הלא ר"ם ס"ל דבר שאינו לממון כממון דמי. ומקרי שלך לעניין המן ולעניין תגלומי ד' וכ' קניין בי' ונוכ מביא ראיה מקדשי שהיה בתחריותן. וכבר גם בכורי' שהיה בתחריותן עד שיביאם לבר הבית כדלעיל במסכת בכורים פ"א מסכ' ט' ויליף לה מתניית בית ה' לעיל. וכך סמיך לה ר' הלוי דר"ם לעבה קדושת דבכורי' לעין נוהגין אלא בפני הבית בדמי. הר"ב מתני' בית ה' בזמן שהיה בית כו' ע"כ ע"ל דר"ם ס"ל נמי' דהיו מייב בתחריותן דקתני דתניא ליעטרין להך כ"ל וק"ל

מדברי המגיה

תום' רע"ק

פרק א

משנה א

(לשכת פלהדרין) (א*) ומית' בגוי' בקודש ופחומה לחול דמס לא היתה פחומה לחול הא ק"ל אין יציאה בעזר' אלא למלכי ב"ד בלבד וכ"ם אלין יציאם שם. תוס' דף ח' ע"ב ד"ה דמי רחמנ"פ וכו': (שם ומתקינין לו כהן אחר) (ב*) מדלא קאמי

מפרישין לו כהן אחר מחמיו משמע דאותו כהן לא כי' מפרישי' מביתו משו' דהפרשה לא מעכבא. גמרת: (שם. אפשר אחרת מתקינין לו (ג*) סייעו דכתיב לא דבלא"ם לא מקרי ביתו וכדי שלא יכי' לו ב' בתיט דבית אחד אחר רחמנא ולא ב' בתים מגרש להמיי' בהאי על מת תמות חבירתה וגם מגרש להרחשוה בהאי ע"ש אלכתם לבית הכנסת ואי לא מייה חדא מיניהו אז אפשר' מייה אין יכנס לבהכ"נ וכיון דהרחשוה לא אפשר אלא אפשר דניפא דהבהכ"נ אי נמי למפרע. ואי מייתי הרחשוה כיון דחזי דבני למיתי' קדיש אינו ופייל לבהכ"נ ומצוי לי' נמי

קס"ע פלהדרין (ראשהטערין).

דיקדק

ב כל שבעת ימים הוא זורק את הדם · ומקטיר את הקטורת · ומטיב את הנרות · ומקריב את הראש ואת הרגל · ושאר כל הימים אם רצה להקריב מקריב · שבהן גדול מקריב חלק בראש · ונוטל חלק בראש : ג מסרו לו זקנים מזקני בית דין · וקורין לפניו בסדר היום · ואומרים לו אישי כהן גדול · קרא אתה בפיך שמא שבחת · או שמא לא למדת · ערב יום כפורים שחרית מעמידין אותו בשער מזרח · ומעבירין לפניו פרים ואלים וכבשים כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה : ד כל שבעת הימים לא היו מונעין ממנו מאכל ומשתה · ערב יום הכפורים עם חשיכה לא היו מניחים אותו לאכול הרבה מפני שהמאכל מביא את השינה · ה מסרוהו זקני בית דין לזקני כהונה · והעלוהו לעליית בית אבטינס (ה*) והשביעוהו (ה*) ונפטרו והלכו להם · ואמרו לו אישי כהן גדול · אנו שלוחי ב"ד · ואתה שלוחינו · ושליח ב"ד · משביעין אנו עליך במי ששכן שמו בבית הזה · שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו לך · הוא פורש ובוכה והן פורשין ובוכין : ו אם היה חכם דורש ואם לאו תלמידי חכמים דורשין לפניו · ואם רגיל לקרות קורא · ואם לאו קורין לפניו · ובמה קורין לפניו · באיוב · ובעזרא · בדברי הימים · זכריה בן קבוטל אומר · פעמים הרבה קריתי לפניו בדניאל : בקש

ומקטיר את הקטרת ומטיב את הנרות . פירוש הטבת שתי נרות . לאחר שהוציא ממנו נרות קודמין לקטרת · שכן במשנה ג' לפרק לקמן . וכן בפ"ג דתמיד . לפיים דמי מדקן הממורח קודם לפיים דקטורת אלא שהם בתמיד נרות. ולכך בשתי נרות · גמרא . ומכי פסק סרמב"ס בפרק ו' מהלכות תמידין ולא כמתניתין דרפ"ו דתמיד דשמו הטבת שתי נרות קודם לקטורת דהתם לאחת שחוט · ולכך רבנן · והא דלא תנן הכא הטבת ממש נרות משמו דלא כמתניתין דרפ"ק מהלכות תמידין ועיין לקמן פ"ב במשנה ב' ועיין פ"ג דתמיד :

ומקריב את הראש ואת הרגל . נקט לאחריות דהשלמה · בפרק לקמן משנה ג' וס"ס לכלל * וז"ל סרמב"ס בפ"ח מהלכות עי"כ ומקריב לאחרי התמיד על המזבח ועיין במשנה ג' פרק ז' דתמיד : אם רצה להקריב כו' עיין משנה ג' פ"ז דתמיד :

ג ומעבירין לפניו פרים ואלי' וכבשי' · לאחל שעירים לא לכיון לעל חטאת דיום אלא לאחו חלטא לעשים. ופר לעל חטאת דידיה ולאחיו הכהנים קאתי אי איכא אינש בהנים דלאו בני אינשי ומסדר ליה בתמוז' גמ': ד מביא את הפרים · ועיין במשנה ו' :

ח והעלוהו לעליית בית אבטינס פירש

סר"ב ללמדו חפיפת הקטורת שזו עבודה קשה כו'. עיין במשנה ג' פרק ת' דמנחות ובפ' עבודת יה"כ פ"ג . * עוד עיין על לשכה זו בסוף מסכת מדות :

והשביעוהו פירש סר"ב שלא יהא לדוקי לתקן הקטורת כו' . שכחות' שעה לא יכול שום אדם לדעת (ו*) מה שהוא עושה כמו שנאמר (ויקרא י"ו) וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקדש עד לאתו . סרמב"ס : ואתה שלוחינו ושליח בית דין . מפרש בגמרא דשכי קאמרי ליה · משביעין אנו עליך על דעתינו ועל דעת ב"ד · ולא שהוא שלוחם ושליח ב"ד לענין עבודה : דק"ל דשני כשני שלוחי דרחמנא נינהו ולא שלוחי דיקן כמ"ש במשנה ג' פ"ד דהדרי' בס"ד : והן פורשין ובוכין פירש סר"ב דלאו' מר שהוא' בכאריס לוקה בגופו · פירש"י לכסיד (שמות ד') וכן לא יעמיד לי וגו' . וכתיב (שם) וכסה יד מלורשת כסא . ופירוש

תוספות חדשים

משנה ה

(ה*) מסרוהו זקני ב"ד כו' והעלוהו לבית חבטינס כו' ע"כ והרמב"ם כתבורו לא העתיק זה שמסרוהו לזקני כהונה וכ"ל משום דבתר י"ט בגמ' פוכיח דב פשת מכאן דשני לשכות היו בהר הבית' וגם זה לא העתיק לא כה' עי"כ ולא הם' בית הבחיר' רק שם בפ"ה מביאו לשכת פלהדרין בלשון ז"ל משום דר"ם רוצה להוכיח פלהדרין מי' בדרוש ודאו הוכחתו רק שהוכחת ר"ם קלי תגיבת דר"ע דס"ל שהוא בשלה עליו הזה' טמא · והרמב"ם פסק סוף פ' פרה דלא כר"ע ולכן דהה כל דברי ר"פ מפלגה וגם מה שהשמיט כאן בכלל לאבל לא ידענו למה דהה שהלת דברי ר"פ שם' שני לשכות הי"ל גם רבנן מודו בזה עיין בגמרא מכ"ם שהמת דמחני' כאן אין לדחות :

ממהורורש"ח זצ"ל):

(ו*) והשביעוהו כו' זה שני רק בפי"ב מהרמב"ם בהכורו ס"ל אחת מי' איכא לשני שהשביעוהו גם העתי' לשון הרמב"ם ואתה שלוחינו כו' ובגמ' משמע שהשביעו על דעתינו כו' כמ"ש התי"ט כאן . ונ"ל שזקני ב"ד השביעוהו מדלמרן מכל מה שהמרנו לך ושקני כהונה לא אמרו לו כלום רק למדו סדר הפיוס מהרמב"ם שלא הניח כלל מזקני כהונה כלום כ"ל ה"ב ע"ש קלי לוקני ב"ד :

(מהנ"ל) :

תום' רע"ק

דילמא לגיסא מעלית וקיימא הכתי' לאחתו · נמי' : (נמי"ם ד"ה מביאו · ודיקים אמת יתגלה בסוף) (ר"ה)וכ"ם דהרמב"ם הכתב יחזקאל

תוס' רע"ק

על עד שלו מו
על שלה תוחיוס
דסי' ולתי מס ·
מכרם"ת. ולף סס
ישמש ביוס
ספסרסה ומתלת
נדס מ"מ יכול
לעבול ביוס הסביעי
סחות עיס"ב
ולסיות לו סערב
שמש דקו"ל בועל
מדס חיו כגדי
ויכול לעבול ביוס
כמו שמש מת ביוס
סי'. ולף דבלת"ס
לת סי' ספסר לסיות
עס חשתו בלעבה
סיס לו עכ"פ
קדושת הר הבית
דבעל קרי חסור
בתשמיש לוי, מ"מ
סי' ספסר להפריסו
למחילה ס', בסר
הביס דקו"ל
מחילות לת
נתקדשו · תוס' ·
ומ"מ קשה לי לתיך
קהני מלתת
דספיקת דמפרישי'
מביאו הת מעבתת
דת"ל להפריסו
בחשתו יולדת
ויושבת על דס
פסול דליכת חשש
כלל וע"ע (*ופספר
משום לת פלוג
סיס פפרישי' לכל
כה"ג):

משנה ה

(והשביעוהו (ה*)
והספר"ח כתי' מיס
חיים בפ"ת מהלכ'
עיס"ב הקשה דמתי
מהני השבועה הת
לפי דעתה סי'
סועי' הפרושים
וסס תנוסי' בדעתם
ולפשר שהיו
גזבעים לשקר כדי
לקיי' תנות הקבור'
בתקופה לפי שיעתם
ותירן דכיון שהיו
יודעים דמשביעים
לכל כה"ג תיכת
דחמירא לי' שבועה
ולת סי' מהניס עלמו
לרחות לפני ולפניס דרך פשתה כדפרכי' בסוגי' דגיסין דף ל"ד ע"ב ודילמת דהזיר דרך פשתה · ול"ל דתקנתת דשבועה עדיפת דמסני תף לתותו שהת משת"ב לרחות דרך לול עכ"ל: משנה ח (בקריאת הגבר) (ז*) והרמב"ס פ"ב מהלכ' תמידין כתב מציאלה עמוד השחר וע' מ"ם בגליון ספ"ב דמגילה: (שם בהרש"ב ד"ה תורמין את בין רב) (ח*) ובי"י רס"י וסיים ובלבד שלא יפחות ממלא קומץ דילפי' לה בגז"ש והרים את הדשן מוהרים ממנו בקמלו עכ"ל והוא סוגי' עלוכה בפ"ב דף כ"ד ע"ת ושם פיסת"ה בגז"ש רק לענין דלא יפחות מתומד מלא קומץ ושם רלה להוסיף יוסף דליכא לתימר דוקא קתמר דשם לא תפשר לפשות ברתן בתלים רוחתות י"ו לפתן עכ"ל · ושתי

כרע"ב שפשם פין רב בין מעם דמשמע דלין שעור נדבר: תפוח דשם פיט

כשרים מי שמעשיו שמורין ושמא לין בלבו כלום · ורמב"ם ·

ז באצבע גדלה. פי' הר"ב תלבע השמוכה לתגדל וכו'

וכפירש"י. וכתבו התוספות בפ"ג דמנחות דף ל"ס ו"ל דלבר ידוע שת"ח להשמיע קול תלת כשמכה בתמלעי וכן הוא בילמדנו בסוף פ' בא ושעור רלוחה של יד עד תלבע גדלה ומתי גדלה תמלעי. ועוד סביא בערוך דתניא בתוספתא ליזהו תלבע גדלה. זו תלבע גדולה של ימין · וכן יסד הקליר בפרשת שקלים ע"כ. ותוספתא זו סי' בפירקין דהכ' גם ברמב"ם פ' תלבע תמלעי · ומה שכתבתי לרש"י לפרש תלבע השמוכה לתגדל משו' דהכי לישתא בגמרת מתי גדלה גדלה מתי היא גדול · וכתין דה"פ למתי היא גדה. ומשכי לגדול · ולי נדמה ע"פ המפרשי' ז"ל דה"פ · גדלה גדלה גדלה היא לוחה תלבע השמוך ונקרא כן לפי שהיא גדה לאחר' רולה לומר שתלבל' השמוכ' גם לגדול וסייעו גדה גדלה. ולפי שלת שייך לומר שהשחל גדה לשתפתפין עמו דוגמתו שהי נשים שהם גדות זו לזו בערך בעליהן שמשתפין עמו · וזה ששאל מתי היא. כלומר מתי גדה שייך. ומשכי גדול הוא השליחי שמשתפין עמו לפי שהשמוכה של הגדול משתפת יותר שהיא מגדית יותר · שלכך קורא להתרוך לגדה, שהיא גדה לתלבע השמוכה כתלו השמוכה היא עקרת הביח · והתרוך שגדה בהתכנס תחתיה: **והשב** וריחו לא נמר (ירמיה מ"ח) מתרגמינן וריחו לא פג: רש"י פ"ג משנה ה' * ולפון הרמב"ם בפירושו שהעמוד שעשה לחת ובחבורו פ"ת מהלכות תמידין כתב עמוד והלטן מעט כו':

ח מאשמורה לריתחוה. מפורש בריש מסכת ברכות:

*** מלאה** מיירחל. פי' הר"ב המביאים

קרבנותיהם כו' עיין במשנה ד' פרק ב' דבילה:

פרק ב בראשונה כל מי שרולה כו'. דמעקרא שברי כיון דלילה חוגם סיגה (ט*) לת חתו שלכך לת"ב לתיקנו פיים לשחר עבודות לת חזו לתקן לכך עבודה. כיון דחזו דחתו וקלתו גמי לידי שכחה תקינו לה רבנן גמי פייסת. גמ': **בל** מי כו' פי' הר"ב כל כהן שהוא מחותו בית חב· שהשחר

נחלק לז' בתי חלות כמפורש במשנה ו' פ"ב דתעניות:

ואם היו שניהן שוי' הממונה אחר לסס. פירוש לכל הכהנים

שים שם לילון דוה שגדול של המרוחה לת עלתה חזרו להטיל גורל ושוה שפיים אין כלס כמ"ש הר"ב וכן פי' רש"י. ופירשו כן לפי שחי תשחר לעשות פיים בחלבעו' בין שנים בלבד שהם יהיו הסכמת המנין זוג חו יהי' נשחר ממי שיתחיל ללע במי יסייס (י*) ומה גורל שייך בכך: **הצביעו** בשם הר"ב ושוטל המלפת מרחשו של אחד מסס. שכי מני בברייתת דף כ"ה · ועיין סוף פרק ז ולכתורה

ז בקש להתנמנם · פרחי כהונה מכין לפניו באצבע צרדה · ואומרים לו אישי כהן גדול עמוד והפג אחת על הרצפה · ומעסיקין אותו עד שיגיע זמן השחיטה: ח בכל יום תורמין את המזבח · בקריאת הגבר (ז*) · או סמוך לו. בין לפניו: בין לאחריו: וביום הכפורים מחצות: וברגלים מאשמורה הראשונה ולא היתה קריאת הגבר מגעת. עד שהיתה עזרה מלאה מישראל:

פרק ב בראשונה כל מי שרוצה לתרום את המזבח תורם. ובזמן שהן מרובין. רצין ועולין בכבש. וכל הקודם את חברו בארבע אמות זכה. ואם היו שניהם שוין. הממונה אומר להם הצביעו. ומה

שלשם גל גדול של דשן לבור ומכוונת כתפוח היו לריכים להשכים יותר וסיו משכימין מן המשמורה שרחשונה שהיא שלים לילה: ולת היתה קריאת הגבר מגעת · ברגלים עד שהיתה עזרה מלאה מיושבל · המביאים קרבנותיהם.

להקריבם מיד לחר תמיד של שחר:

פרק ב בראשונה כל מי שרולה לתרום. כל כהן שהוא מלוחו בית חב ורולה לתרום את

שדשן בחרית תורם ולת היה פיים בלבד: ובזמן שהם מרובים· שבאים להדום זה לומר לחי תורם וזה לומר לחי תורם. זה היה משפטם: רלים ועולים בכבש. כמלבח שהוא ל"ב חמה חוך: וכל שקודם · ליכנס לתוך חרבע חמות עליונות של כבש שהמוכות לרחם שמזבח זכה לתרום. וחמו גוללם: ושם היו שניהם שוים· בכניסת' לין לחד מהם זוכה לתרום · חבל מעשה כולם בלין להטיל גורל. ומהו שגורל. שממונה חמר לכלם הלביעו כלומר סוליהו חלבעותיכ'. כל לחד ירחה חלבעו מפני שחסור למות חנשים מיושבל·לפיכך הולרכו להוליה חלבעו' כדי שיעמדו חלבעו' ולת חנשים. וכילד עושים. מקיפים ועומדים בעגולה. וממנו' בת וגועל מלפל' מרחשו של לחד מהם. וממנו מפיים מתחיל למות ומוליה כל לחד חלבעו

ז פרחי כהונה. במורים שמתחיל שער זקן' לפרות קרויין פרחי: בחלבע גדלה · חלבע השמוכה לתגדל · ולשון גדלה גדלה דלת. כלומר גדלה של חגדל השמוכה לו סיו מחברי' חגדל בחלבע השמוכה לה ושומטה ומכה על כפו ומשמיע קול כדי שלא ייחן: כהן גדול עמוד · עב.רגליך: וספג לחת על הרלפה. של שים לשסיר חומה. שלוחן הרגלים משיר השיחה וספג לשון השכה כמו מפיגין טעמן: **ח** תורמין חת המזבח. תרומת הדשן שהוא חומה מן הדשן המחתה. בין רב (ח*) בין מעט ושותו במזרקו של כבש ונבלע שם במקומו והיה היתה תחלת השבודה בשחרית: חו שמוך לו. שמוך לקריחת הגבר חו מלפניה חו מלחריה: בי"ה תורה מחלוה. ושו' חולשת הר"ג. שעליו לבדו חועל הכל לריך להשכים יותר: ברגלים. דביומי יטרחל ובפיטי קרבנות ורב הדשן במקום המערכה ולריך להעלות הדשן מן המערכה למקום שבחלבע השמוכה שמשם תפות

להקריבם מיד לחר תמיד של שחר:

פרק ב בראשונה כל מי שרולה לתרום. כל כהן שהוא מלוחו בית חב ורולה לתרום את

שדשן בחרית תורם ולת היה פיים בלבד: ובזמן שהם מרובים· שבאים להדום זה לומר לחי תורם וזה לומר לחי תורם. זה היה משפטם: רלים ועולים בכבש. כמלבח שהוא ל"ב חמה חוך: וכל שקודם · ליכנס לתוך חרבע חמות עליונות של כבש שהמוכות לרחם שמזבח זכה לתרום. וחמו גוללם: ושם היו שניהם שוים· בכניסת' לין לחד מהם זוכה לתרום · חבל מעשה כולם בלין להטיל גורל. ומהו שגורל. שממונה חמר לכלם הלביעו כלומר סוליהו חלבעותיכ'. כל לחד ירחה חלבעו מפני שחסור למות חנשים מיושבל·לפיכך הולרכו להוליה חלבעו' כדי שיעמדו חלבעו' ולת חנשים. וכילד עושים. מקיפים ועומדים בעגולה. וממנו' בת וגועל מלפל' מרחשו של לחד מהם. וממנו מפיים מתחיל למות ומוליה כל לחד חלבעו

מלבשו . וכממונם מוליח מפיו סך ומיין לו מחם לו שפיס מרבה יותר ממחם סיפ שם כטעים ואחר מי שיכנה מצמון זה מלוי יזכה . ומחחיל למנות מזה שנטל מרחמו שמלפנים . וסובב והולך ומונה שלבעות ומוזר חלילה עד סוף המיין ומי שלמיין כלה בו . הוח בזוכה . וכן כל ספיסות שבמקדש : אחד או שחים . אחד לו שיס . מלבע אחד מס הוח בריח . לו שיס מס הוח חולה . שבחולה ימיו יכול לכבות מלבעותיו . וכשמוליח אחת יוצח חברתה עמה . ואין הפיס נמיין אלא אחד : ואין מוליחים לגודל במקדש . מפני שרחיתי שיקרב המיין לכלות ויביאו למי יכלה יוליח זה שעומד לפניו שחי מלבעות כדי שיזכה בב׳ אחד שיעשר המיין לכלות בו . וכשמוכה לא יבין לפי שאחד יכול לברחיק שהגודל מן שלבע ברבה . עד שברחה שלבעות שני בני אחד . מה שאין יכול לעשות כן בשאר מלבעות : ב אלא בפיס . זה בפרשנו : ארבע פיסות היו שם . ארבע פעמים ביום נחפיס לפיס ולא היה מפיסים על כלם בחפיסה אחת כדי להשמיע קול ארבע פעמים שיס עם רב בעזר׳ . וזכו כבודו של מלך . שנחמר (תהלים נה) בניח חלחיס ואהלך ואהגה ומי

ומה הן מוציאין . אחת או שתים . ואין מוציאין אגודל במקדש : ב מעשה שהיו שניהם שוין . ורצין ועולין בכבש . ודחף אחד מהן את חברו ונפל . ונשברה רגלו . וביון שראו ב״ד שבאין לידי סכנה התקינו שלא יהו תורמין את המזבח . אלא בפיים . ד׳ פיסות היו שם . וזה הפיס הראשון (יא׳) :

הפיס

ולכאורה שכך היה עומד בלא מלפפת עד שפייסו . וכן לעת החוס׳ שכחבו בד״ה וחא בעינן כו׳ דמשום כך לא היה ספיים בעזרה עלמה (כדלימת החם בבריימא) דגנחי היה לזה לעמוד בלא מלפפת בעזרה ע״כ . אבל ברמב״ם בפ״ד מה׳ מזיד כחב והממונה טועל כו׳ ומחזירה משמע דמיד מחזירה . וע״י שטעילה ידעי מי הוא בממנו מתחילין ומ״ם בר״ב והממונה מוליח מפיו שך ומיין כו׳ וכ״כ רש״י משמע דטעילה מלפפת ואחירת משך על ידי ממונה אחד נעשית . ויותר נרחה דעת ברמב״ם שכחב ומסכימין על המיין כו׳ ולא כחב הממונה אלא גבי טעילה . וכמ״ש כ״מ בשם ריטב״א שכחב בשם החוס׳ שזה שטועל המלפפת לא היה יודע שך המיין . ושאומר המיין לא היה יודע ממי נטל המלפפת . ע״כ . ומי הוא הממונה עיין ר״פ דלקמן: *ואין מוליחין לגודל במקדש . פי׳ בר״ב מפני שהרמחים בשיקרב המיין לכלות כו׳ . וכ״כ רש״י ז״ל ולכאורה יש נרחה שהיה כ״כ רוחק בין גודל ושלבע : ברוחק בין שני שלבעות של שני בני אחד . וכ״ל שהיו עומדים לפופים כדחנן בחמיד פ״ה דשבות והיו דחוקים כל כך זה שלל זה עד שנמלאו שלבעות של כלם סמוכים ביותר : ויהיו אם כן נרחה כן בהולחת שלבע וגודל כדפירש רש״י ובר״ב . אבל ברמב״ם פירש מפני הרמחים ח״ל ולא יחשבו הגודל למי שבשליך גולו לפי שהוא נח לפושטו ולקפלו . ושמא יפשוט לותו בשיקרב המיין ללחת בני שיבא הפיס שלו . ולשונו פ״ד מהלכות תמידין מפני הרמחים שבגודל קלר וגוח להוליחו ולכפותו : ב בפיים עיין מגמה ג׳ פרק כ״ג ממסכת שבת : ארבע פיסות היו שם . נרחה לפרש שהיו שם בכל יום ויום חוץ מיום הכפורים . שבני פירש הרב ברוך [פ״ח] וטוף פרק לטעיל שכל עבודות יה״כ חין כשרות אלא בכהן גדול . ובבריימא היא בהוריות דף י״ב . ומייתי לה נמי בשילתין פ״ג דף ל״ב . וכן מיושב בשלימה דמושך יום בפאר . מתחלת חיך חשא רחש וכו׳ בעלו פיסות בלום המובחר לכל בפיום העבודה הזכיר כל הג׳ פיסות על סדרן . ות״ל בעל המאור והוי יודע כי בעלי הקרובן שהביאו בפיומיהן בשאר עבודת היום אלמא כלן במחשבתו ולא הביאו כי פיסות החשובין במחשבתו לשאר יומות השנה שם . ולא ביום הכפורים . לפי שכל עבודת היום היתה כשרה אלא בכהן גדול . ע״כ . וגבי ברמב״ן משמע בספר מלחמות ה׳ וכחב שא״א שיטעו כל רבותיו בעלי הקרובן . ועוד דאם כן שפרק חין בו דבר מסדר היום . ועוד היאך אנו חותם שאם ולא פירשו שהשבריס חמורים בשאר הימים חון מיום הכפורים והעלה שהיו כל הג׳ פיסות חף ביום הכפורים ואמר שתרומת הדשן לא היתה בג״ג . ות״ם בתוך פרק לטעיל מסוה חולשת דכהן גדול כו׳ ס״פ מחוך שהעבודות המוטלות על כ״ג מרובות תרמינן מחות כדי שכשיחור פני השחר יכול מיד לעבוד עבודותיו ולא יהיה היום קלר והמלחכה מרובה . (וכן פירש ריב״ח בתוספות דף כ״ה) ופיים שאני היה לדשן מזבח שפנימי והממונה . וכ״כ בפיוט העבודה עוד יפיסו לדשן פנימי והמורה . אבל בחיטת התמיד וזריקתו בכהן גדול היה . ופיים שג׳ לקטרת . רולה לומר למי שיזכה במחתה . וגם היה מעשרת בדחיתת בירושלמי שני בהנים בכל יום (ו) . וזה שבחיטו בריש פרק ה׳ נטל המחתה בימיהן היינו בקטרת שלפני ולפנים . אבל שעל מזבח הזהב הרי הוא בקטרת של כל יומות השנה . וכן הוא בתוספתא ותע״פ שלא פייסו במחתה בשאר הימים (כדפירש הר״ב במשנה ה׳ פ״ה דתמיד) מכל מקום בזה היום פייסו . ופיים שד׳ להעלות מחשים דומם כגון שאל יום הכפורים לאחר השבת . וכמ״ד (במשנה סוף פרק ט״ו דשבת) דחלבי שבת קדשים ביום הכפורים . ומשניהו למדין שכל זה בפרק בסדר יום הכפורים נשנה שאף בו ביום היו מרבים פיסות אלו . אלא שכלל בהן אף הפיסות של שאר יומות השנה . לפי שרלה לפרש כל הפיסות שמאחר שהוא מפרש ואולך לקמן בשאר הפרקים כל העבודה שבהן גדול עובד בו ביום מאליהו ומשניהו למדים שאין הכפורים ואין מהן ביום שאחר הימים . ולפי שאין הלכה כרבי ישמעאל דאמר אבני שבת קדישין ביום הכפורים . אלא כרבי עקיבא דאמר אין קדושת היום קדושה אלא בשעת הזאת הדם . לכך נרחה לי לגיירב בדרך אחר . לפיים הרביעי היה

משנה ב (אם הפיס הראשון) (יא*) וזה שזכה בהרמה הוא מסדר המערכה והוא מעלה ג׳ גזירי עלים כך מבואר בבריימא ערוכה בכוגיין. וברמב״ם פ״ד מהלכ׳ **תמידין וכוף והוא מביאו ממקום שהוא אלא אם כן במזבח החילון למזבח הזהב להקטיר עליה קטורת . אבל ברע״ב פ״ם מ״ם דתמיד כתב דמי שזכה בקטורת מותר לזה שעמד זכה שני במחשבה ושיין בחי״ם שם :**

תוספות חדשים

(ח*) תי״ט ני״ב אבבע סיומא בו׳ וכ״כ בפיוט בו׳ זה שבעינן : בבי׳ פ״ם בו׳ עכ״ל אי משום הא לא אתי׳ דיל׳ דסיכומלמי קאי אכל מי שהקטיר בין בשבועים דהי׳ בהן אחר ובפיים כדאי׳ בגמ׳ דף כ״ו ע״ה וכ״פ ברמב״ם בפ״ד מה״ת ותלכבך מוכח להיפך דמחחה היא מעשיר דלגל״ב היו ד׳ בהנים מתנבחי׳ בכל יום ושוב לברמב״ם דשמח בפ״ז מה״ת מי שזכה בחרומת הדשן קוף מביאים המחחה אם כן גם בפיים ברחשון יהיו דוקא מדשוש ולא״ג דבגמ׳ ד׳ כ״ה ע״ב משמע לבלוכה דמחחה מעשרת מ״מ ג״ל דבאמת קיים״ל דאין כן : (ממהורר״ש״ח זצ״ל) :

תום׳ רע״ק

פחות מקומן . גם ברמב״ם בפ״ב מהלכו׳ תמידין לח הביח שיעור דקומן ובבר חמה בזה המ״ל שם :

פרק ב

משנה א

(בח״ים ד״ם ברחשונה דתיכח חוש שיה) (* חע״ג דהמעלה חבריס למזבח הי׳ נרין להיות ניעור כל הלילה עד שיקטירו שחם יפקעו מעל מזבח שיתחזיק למערכה ותעפ״כ הי׳ פיים . שחי מיגרע ממיק׳ גפרה ותום׳ : (חם בחי״ם ד״ם ותם היו . נדע בחי יקריב כו׳) (י*) מיין שו״ת זכרון יוסף ברחם הספר :

ג מי שומע. תח התמיד מי זורק וכו'. כל העבודות שלנו פניים תחד מן שמי שיכלה בו התחבון כמו שפירשנו זכה. ושוא זורק תת הדם במזבח תחר שקבל הדם במזרק: שמזורק שוא שמקבל. ושממוך לו שומע. ואעפ"י שהשחיטה קודמת לקבלת הדם. מ"מ מפני שהעבודה שזריקה גדולה מן השחיטה. שהשחיטה כשרה בזר משא"כ בזריקה. דמקבלה ואילך מלוה כשומע. לפיכך זכה הרחמן שהגיע לו שפיים בזריקה ושממוך לו בשחיטה. ושממוך לשומע לשון תת המזבח ושממוך למדמן תת המזבח מדמן תת המזבח. וכן כלם: הרחם והרגל של ימין בכהן תחד. ושתי טיולים בכהן שני. הטוקף. הוא הזנב והרגל של שמאל בכהן שלישי. החזה הוא שומן המחזה הרוחה תת הקרקע ומוחכין לותו לילך בלא רחתי טלטות: והגרה. מקום שהוא מעלה גרה הוא הלוחר וכו מחוברים קנה הריאה עם הכבד והלב: החזה והגרה בכהן רביעי ושתי הדפנות בכהן חמישי. והקרביים בשבעי. והסלת. עשרון למנחתו נשכו של תמיד בשביעי. והחביתים. חלי עשרון למנחתו של כ"ג הקריבה עם התמידים בכל יום. שנאמר (ויקרא ו') מחליתה בערב. ומחליתה בערב בשמיני. והיין ג' לוגין לנסך התמיד בתשיעי. י"ג כהנים זוכין בו בפיים זה. י"ג עבודות של כהנים המנויות בזה בפי הסדר שכתוב במשנה: כדרך שלוכו. בחיוו היה קרב התמיד. ת"ק שבר שהוא וסיפה קרב תחלה. ובן עזאי שבר כדרך שלוכו. הרחם והרגל. החזה והגרה. ושתי טיולים. ושתי הדפנות. הטוקן והרגל. ואין הלכה כבן עזאי: ד תחבים לקטרת. כך היו מכריזין בעזרה. כלומר מי שלא זכה בקטרת כל ימיו יבא ויפיס ולא היו מניחין לתי שזכה בה פעם אחד לשוות בה מפני שמעשרת דכתיב (דברים ל"ג) ישימו קטרה באפך וכו' ברך ה' חילו ולפי שכל כהן שמקטיר קטרת היה מתעשר ומתברך בשבילה. לפיכך לא היו מניחין לשוות בה שתי טיולים הכל מתעשרים ומתברכים בה: תחבים גם יבניס. מי שזכה בפיים פעמים תחרות ומי שלא זכה בו מעולם. בתו ושפיסו: מי מעלה תברים מן הכבש למזבח. כשהיו מוליכין התברים מבית המטבחים לא היו מוליכים לותם למזבח. שלא יותנים לותם מחתי כבש ולמטה במזרח. ומפיסין פיים תחר מי מעלה לותם ממקום שנתחן בכבש למזבח. והיו עומדין כן מקום ברוב עם כדרת מלך: ה תמיד קרב. משעה שולכם תברים ותילך קתניב: עלמו

תוספות חדשים

(ב*) שם בשה"ד ד"ה מ"מ נרחה שדעתו שה"ם שכ"ל. ק"ל דמוכח שלא כי' ברמ' דשם בכ"ג דה"ב גמה צריך לעכול ולקדש תחר ע"ה כי' בכר קידש ועכיל לעורך ת"ה ולעיה תיכו פוסלת מת"ה עד ע"ה כדתי' בריש זבחים וכ"ה ברמב"ם וזה צריך ייעוב לדעת רש"י ופייעתו (שם):

תום' רע"ק

משנה ג

(מי שומע) (יב*) שומע שהיום שהזנו בשחרית שם עלת' זבו ג"כ כשדר הזה בתמיד של בין הערבייים זולת בקפוד' כיון דמעשרת. וכן בסידור ב' גיזרי עליה דבשחר הי' רק כהן ג' ובערב הולרכו ב' בהנים ע"כ הי' פיים לזה. ועיין בשום' דף כ"ו ע"ח דתמיד בפיים דשחרית הי' מפיסין מי שיסדרו ב' גיזרי עליה בין הערבי' ולא הי' פיים בפ"ע דת"כ נפיתי להו פיסות. וע' בשרש' שם דה"ב לעיל קשות דבין הערבי' הפיסו מיד בשעת הפסח דשחרית.

והרמב"ם פ"ד מהלכה תמידין כ' וז"ל חוץ מן הקטרת שהם מפיסי' להפיים תחר בין הערבייים וכו' ואם בבר הקפיסו כולן מימיהן מפיסין להן כולן בשחרית בפיים ג' פיסי וזה שזכה בה בשחרית מקבידה בין הערבים עכ"ל. ומשמע דם"ל דבין הערבייים הי' פיים

עקבות. ואף דת"כ נפיתי להו פיסות ג"ל הא דקתני ד' פיסות הי' מיירי מלחת דפסוקה דסיכת דבר' שהקטירו כולם לא הי' פיים לקטורת בין הערבייים: וכ"ה עם סבית בשם הריטב"א לעיל ג' נזירים מי שזכה בשם בבוקר תומר בערב לחביבו זכה שמי בעין שמי ושובע בתי"ם בשמה ה' לקמן:

קס"ע הראש והרגל (רעכטער הינטערפוס) העוקץ והרגל (שווייף, לינקער הינטערפים) החזה והגרה (ברוסט אונד האלו גרובל).

כיצד· עצמו בתשעה (יג*)· בחג. ביד אחד צלוחית של מים. הרי כאן עשרה. בין הערבים באחד עשר · הוא עצמו בתשעה · ושנים בידם שני גזירי עצים. ובשבת באחד עשר · הוא עצמו בתשעה · ושנים בידם שני בזיכי לבונה של לחם הפנים. ובשבת שבתוך החג ביד אחד צלוחית של מים: ו איל קרב באחד עשר · הבשר בחמשה. הקרבים. והסלת · והיין. בשנים שנים: ז פר קרב בעשרים וארבעה · הראש והרגל הראש באחד · והרגל בשנים. העוקץ והרגל. העוקץ בשנים והרגל בשנים. החזה והגרה · החזה באחד · והגרה בשלשה. שתי ידים בשנים. שתי דפנות בשנים. הקרבים · והסלת והיין. בשלשה שלשה· בד"א בקרבנות צבור · אבל בקרבן יחיד אם רצה להקריב מקריב · הפשטן ונתוחן של אלו ואלו שוין:

פרק ג. אמר להם הממונה (יד*) צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה (טו*). אם הגיע. הרואה אומר ברקאי. מתתיא בן שמואל אומר האיר פני כל המזרח · עד שבחברון. והוא אומר הן: ולמה

עצמו · בכל יום ט' · משה לאברים ולקרבים. כדאמרי' לעיל. ואחד לסלת. ואחד לחביתין · ואחד ליין: ובחג. שצריך שני נסוכין אחד של יין. ואחד של מים · ביד כהן אחד צלוחית של מים: של בין הערבים. שבכל יום שנים בידם שני גזירי עצים להוסיף על עצי מערכה דכתיב (ויקרא א') וערכו עצים על האש. אם אינו ענין לתמיד של שחר שכבר נאמר ובער עליה הכהן. תנהו ענין לתמיד של בין הערבים שמוסיפים שני גזירי עצים: ו הבשר בחמשה. כאברים של כבש כך אברים של איל: הסלת · שני עשרונים היה בשני כהנים: ו בד"א. דבעינן כל הני כהנים לכל בהמה. ובעינן פיים: אם רצה להקריב. כהן יחידי את הכל ובלא פיים: הפשטן ונתוחן. של יחיד ושל צבור שוין להיות כשרים בזר. ואין טעונין כהן:

פרק ג אמר להם הממונה: הוא הסגן: צאו וראו. על מקום גבוה שהיה נהש במקדש: זמן השחיטה. שהשחיטה פסולה בלילה. שנא' (שם י"ט) ביום זבחכם: ברקאי. האיר והבריק השחר: האיר פני המזרח. זמן זה אחר ברקאי דאמר תנא קמא. והלכה כמתתיא בן שמואל: עד שבחברון · אותן העומדין למטה שואלין לו הגיע האור לחברון. והוא משיב הן · וכדי להזכיר זכות אבות מזכירין חברון:

ב שפעם

רוב עם · אי נמי הא דברוב עם אעקר העבודה קאי · **דלהכי** מחלקים העבודה ולא קאי אפיים: **ה בחג ביד אחד** צלוחית של מים. עיין לקמן: **ושנים** בידם שני גזירי עצים וכתב הר"ב דבשחר כתיב ובער משמע דחד · ובגמרא דריש פרקין דמי שזכה בתרומת הדשן יזכה בסדר המערכה ובשני גזירי עצים כי היכי דאתו לפיים * וכתב הכ"מ פ"ד מהלכות תמיד בשם הריטב"א דמי שזכה בבקר אומר בערב לחברו זכה עמי בעץ שני: * **ושנים** בידם ב' בזיכי לבונה. וכתב הכ"מ פ"ד מהלכות תמידין בשם הריטב"א דהעומד אחר י"ג כהנים הי"ד זוכה בבזך אחד. והט"ו זוכה בבזך השני. ע"כ. וכן כ"ל בצלוחית של מים דלעיל ולקמן: **ובשבת** שבתוך החג ביד אחד צלוחית של מים · דאין מנסכין בחג אלא בשל שחר כדפירש הר"ב רפ"ד דסוכה · והלכך לא משכחת לה בחול בתמיד של בין הערבים. גמר':

ו הקרבים והסלת והיין בשנים שנים. דכבש בן שנה ואיל בן שתי שנים כדתנן במשנה ג' פרק קמא דפרה. והיין בכבש רביעית ההין ובאיל שלישית ההין ככתוב בפרשת שלח לך:

ז והרגל בשנים וכו' לא שהיו מחלקים האבר לשנים דהא כתיב (ויקרא א') אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחים אלא האבר השלם היו מקריבין אותה שני כהנים וגו'. הרמב"ם בפ"ו מהלכות מעשה הקרבנות: **העוקץ** והרגל וכו'. וכתבו התוספות ק"ל דהכא לא חשיב לא כדרך הלוכו · ולא כדרך נתוחו · ולא כדרך הפשטו · ולא כדרך עלויו. ואיכי יודע איזה דרך תפס לו. וכ"ל דמשום דמבעי ליה למתני הראש והרגל ברישא. וקתני בהו הרגל בשנים נקיט נמי הרגל של שמאל בשנים וקתני העוקץ בהדיה ואקדמיה משום דגבי עלה תנינהו בהדי הדדי לעוקץ ורגל שמאל וכיון דתנא להך דלא סגי להו בחד כהן · תנא נמי הגרה שהוא בשלשה. וכיון דבעי למתני הגרה. תני בהדיה החזה ואקדמיה כי היכי דקתני גבי עלה · והדר תני הנך דלית לכל חד וחד. אלא חד כהן · וקתני להו בסידרא דרישא שתי ידות ושתי דפנות. עכ"ל · אבל לשון הרמב"ם בפרק הנזכר הראשון מוליך את הראש. והב' והג' מוליכין הרגל של ימין · והד' והה' מוליכין את העוקץ וכו' הרי שסובר שכסדר שהן שנוין שכך היו מוליכין בזה אחר זה: * **אם** רצה כו'. פירש הר"ב כהן יחידי כו' ובלא פיים · וכן פירש"י. וקשיא לי אמאי לא חייבינן דאתי לאנצויי · ושיבאו על ידי כן לידי סכנה (א*):

פרק ג המֻמנה פירש הר"ב הוא הסגן. וכפירוש רש"י. והטעם שנקרא ממונה פירש הר"ב בריש פ"ב דסנהדרין. והתוס' בפ"א דמנחות דף ק' דחו זה הפירוש. וכתבו ממונה אחר היה ושמא היה זה. שהוא ממונה של הפייסות דמקרי ממונה סתם · ע"כ: * **הרואה** אומר כו' ועד אחד נאמן במלתא דעבידי לגלויי. ירושלמי:

מתתיא בן שמואל. כתבו התוספות דמנחות שזהו שעל הפייסות דתנן ליה ברפ"ה דשקלים * ואולי דמשום הכי פסקו כמותו · הר"ב והרמב"ם:

ב כל

תוספות חדשים

(*) תי"ט בד"ה אם רצה כו' וקשיא לי כו' לידי סכנה עכ"ל ול"נ דהבעלים היו בוררים בחוזה כהן שירצו ולא שייך דאתי לאנצויי דאדר' רשאי לעשות בשלו מה שירצה משא"כ בקרבנות ציבור וק' פי' הר"ב ברטנו' ורש"י בפ"ז דתמורה משנה ג' דרשאי ליטול דבר מועט כדי שיתן עולה זו לבן בתו כהן כדי שיטול העור עכ"ל ואע"ג דתו' שם דף ל"א ע"ב השיג על רש"י דלא מליט לשון זה רק גבי בכור מ"מ לא כתבו שלא יהיה הבעלי' בידם ליתן למי שירצו. (מהורש"ח זצ"ל):

תוס' רע"ק

משנה ה

(כיצ' עצמו בתשע') (יג*) אע"ג דהי' עוד כהן שמעלה אברי' מהכבש למזב' פירש"י ע"כ דמתני' דהכ' כראב"י דס"ל במתני' פ"ה דתמיד דכהן המעלה אברים לכבש הוא מעלה אותם למזב"ח וא"כ מתני' הקו' הפיים הרביעי וכו' מי מעלה אברים מכבש למזבח אתיא כרבנן ותוספ' כתבו דמתני' נקט פ' כהני' דלא פחות מזה לעולם אבל פעמים לא הי' בכל פעם דזמנין דבפיי' דהעלי' אברי' מכב' למזבח זכה א' מהנך דזכו להוליך לכבש · והא דלא חשיב בהדייהו כהן המסדר ב' גיזרי עצים היינו משום דהי' מסדרים זה קודם שחיטת התמיד · תוס' מנחות דף ע"פ ד"ה תמיד של שחר:

פרק ג

משנה א

(אמר לה' הממונ') (יד*) [illegible]

רש"ח דסופה ד"ה ועם הכהן: (שם במשנה אם הגיע זמן השחיטה) (טו*) והא דלא אמר אם הגיע זמן הידור ב' גיזרי עצים שהוא דוקא [illegible] הכהן עצים בבקר בבקר כיון דאית לי' הקנאה לא קאי דאף אם כהו במאור הלבנה אית לי' הקנאה [illegible]

תום רעק

משנה ג

(נסרע"ב ד"ס) לעבודה לתו דוקא (מז*) אף דמק"ו ליום הכפורים ליכא למילף רק לעבוד עבודה כמו בחם ביה"ב מ"מ מדרבנן פשוט שגילה בתורה דגדו אלא יעבוד מוספות:

ב **כל** המיסך את רגליו . פירש הר"ב כגון לנקביים גדולים . ומסיים רש"י . ולשון מיסך כמו לילן המיסך על **סתרן** . לפי שהלוך בנקביים גדולים כורע על ברכיו ומכסה גופו את רגליו . וכן בשמואל כתיב (שמואל א' כ"ד) ושם מערים ויבא שאול לכסך את רגליו :

קדוש ידים ורגלים . מן הכיור רש"י . ובגמרא בשלמא רגלים משום גילוי . אלא ידים מ"ט . תמר רבי אלא זאת אומרת מלוי לשפשף בידו שלולות הנתזין על רגליו אלא בהן חון ורחמי כדות שפכה שלין מי רגליו מקלחין אלא שופתין . ויוליף לעז על בניו שאינם שלו :

ג **לעזרה** ישראל כן פירש הר"ב בשאנה **מ' פ"ק** דכלים . ואני שהרכתי לשוכיח שכדבריו כן הוא בספר אורח חכמה . סימן ע"ח :

לעבודה פירוש הר"ב לאו דוקא ומסיימי שהוספות אלא לפילו לשמיעה דלאו עבודה היא מוכח לקמן דבעי טבילה ולפילו אלא עבודה רק שכאנם לעזרה וכן מוכח בירושלמי דקאמר לא סוף דבר לעבודה אלא לפילו שלא לעבודה וכן מוכח לקמן על"ל :

עד שיטבול . פי' הר"ב שהלבריס ק"ו מה כ"ג שהלנם מקדש לקדש כו' . ואעפ"י שטבל כבר טבילה שהוא במקוה קדוש . ואעפ"י שהוא כ"ג לקדוש עפי ולף על פי שהוטלה עליו כל עבודת היום וחזיר וטהיר עפי מחוך כך . וממנת שכפרת היום מרובה אפ"ה לריך טבילה וכו' כל אלו מוכרות לריך לכתיבים בק"ו דאלת"ה ליכא למפרך . כ"ב אחוס :

חמש טבילות ועשרה קדושין . דכתיב (ויקרא טז) בגדי קדש הם ורחץ בשרו במים . ללמדך שכל טבילה לריכה קדש **בו** ביום טעון טבילה . ומנין שכל טבילה לריכה ג' קדושים **ע"ש** ופשט ורחץ . ורחץ ולבש . אם אינו טעון לטבילה לניכה [ורחץ] תרי זמני . גמרא [ורש"י] : **וכולן** בקדש שכך . ושמך ליה ורחץ וגו' ולבש את בגדיו שדינן ורחץ אופשט ואולבש כאלו כתיב [ורחץ] תרי זמני . גמרא [ורש"י] : **וכולן** בקדש וכו' טעון בפי' מסכת ו' : **על** בית הפרוס . עיין מסכת מ' פ"ג דמעשר שני . *ועיין במסכת ו' : **חוץ** מזו שלבד . פירוש הר"ב שהלוסא . וכתב ר' זוספות שברת הוא כיון דאלתי לא נתקדש בבגדי קדש שיעבוד בחול : **ד** **פשט** ידיו ורגליו . כתב הר"ב ומביאה לאשונא זו כו' לא סולרך קדוש כו' : ואקשינן בגמרא דתשתא הוו ולעיל תנן עשרה קדושין . ומשנינן קדושא בתרא כי פשיט בגדי קדש ולבש בגדי חול עביד ליה כאלו * ועיין במסכת ו' :

ונטרפג פירש הר"ב ואתקנא עיין מ"ש במסכת ס' פרק כ"ג דשבת בס"ד . * **וקדש** ידיו ורגליו . פירש הר"ב מן הכיור וכן פירש רש"י . ולא דייקא דאת תנן בפרק לולמן מסכת ס' ואיזו בקיתון של זהב . וכן כתב הרא"ש בכאן :

קרצו דכתיב (ירמיה מו כ) קרן מלפון בא בא . ומתרגמינן עממין קטולין מליפוא ייתון עלא . גמרא : **דמרק** נקרא שלמת שפעולא חיש פעולא שחשיב . הרמב"ם . ושושאל מומרק ושטף (ויקרא ט) ומרקו שרמחים (ירמיה כו) שחשיב לאוות וגמר כלי על שלימות לאוותו : **על** ידו . כתב הר"ב בשבילו וכתב רש"י כמו קונן אדם על ידי עלמו (דהנן במסכת ג' פרק ז' דוכתא מליעתא) :

ולהטיב

ב ולמה הוצרכו לכך . שפעם אחת עלה מאור הלבנה ודימו שהאיר מזרח ושחטו את התמיד . והוציאוהו לבית השריפה . הורידו כהן גדול לבית הטבילה . זה הכלל היה במקדש . כל המיסך את רגליו טעון טבילה . וכל הטמיל מים טעון קדוש ידים ורגלים : **ג** אין אדם נכנס לעזרה לעבודה . אפילו טהור עד שיטבול . חמש טבילות . ועשרה קדושין . טובל כהן גדול ומקדש בו ביום . וכולן בקדש על בית הפרוה . חוץ מזו בלבד : **ד** פרסו סדין של בוץ . בינו לבין העם * פשט ירד וטבל . עלה ונסתפג . הביאו לו בגדי זהב ילבש . וקדש ידיו ורגליו . הביאו לו את התמיד . קרצו : ומרק אחר שחיטה על ידו . קבל

ב שפעם אחת עלה מאור שלבנה . לאו ביום שכפורים קאמר דא"א לעלות מאור שלבנה שמוך לעתר כי"ם שהוא בשלים שחדש שלא בסוף אחד מן שחדשים בשלבה:ם עולה שמוך לעלות שסתר לירע זה שעות . ואשכו שמא כי"ם יארע שעות אחר כיולא בו . לכך סולרכו לכל זה : סורידו כהן גדול . מלאת באנפי נפשי סוא . ושסתא מסדר להא דתניין לעיל עד מבורן וסוא אומר כן . ולאחר שהביא הרואה כן . היו מורידין כהן גדול לבית שטבילה . שהיה עטון שבילה קודש שיהוע שמיל : שמיסך רגליו . כגון לנקבים גדולים : **ג** לעבודה . לאו דוקא (מז*) : עד שיטבול . שהלבריס ק"ו ומה כ"ג שמשי' מקדש לקדש שעבודת חון לעבודת פנים . ושעבודת פנים לעבודת חון . שטון שבילה בין עבודה לעבודה זה הכא מביאו שהוא שחול לקדש לא כל שכן שהטון שבילה : על בית הפרוה . על לשכת בית הפרוה : חון מזו . שרחשוע שהיה בחול ע"ג שער שמים ובלל לשכתו היתה : **ד** סדין של בוץ . כדי שיהיר שעבודת היום בבגדי בוץ לפי שהוא רגיל לשמש כל השנה כולה בבגדי זהב : ונסתפג . ומתקנא : וקדש ידיו רגליו . מן הכיור שלריך לכל חליפות בגדי היום קדוש לפשיטה וקדוש ללביסה ושבילה רחשוע זו שהפשיטה של בגדי חול היא לא לולרך קדוש ידים ורגלים על הפשיטה : קרלו . שמעו ברוב שני סימנין שכשר שהיטה בלבד : ומירק אחר . וגמר כאן אחר בשחיטה לפי שאין קבלת הדם כשרה אלא בכ"ג ולריך למהר ולקבל : על ידו . בשבילו אי נמי על ידו אחריו ושמן וך לו. כמו ועל ידוסחזיק . בספר עזרא (ג') .

כ בין

ה בין דם לחבריס · לאו דוקא דהא תנן לעיל וקבל את הדם וזרקו ככתוב להקטיר קטורת · ולהטיב את הנרות . ולהקריב את הראש ואת החבתים . תימה היאך קטרת קדיש בין דם לנרות ולא בין דם לחבריס . תלמ' לא בא התנא עכשיו לומר סדר הקרבנות זו אחר זו לפיכך הוצרך לומר בלבד שלא יהיה זריקת הדם והקרבת החבריס לופיס זו אחר זו שהרי הקטרת היתה מפסקת ביניהן וה"מ כמו שהטבת הנרות היתה ביניהן לאחר הקטרת קודם הקרבת החבריס: אסעיס · שגופו מלוכן וקר: מחמין לו חמין. בערב יה"כ: ומטילין . ביום הכפורים לתוך חקק בין בית עבילתו: שתפיג · להסיר לגמרי במקלת . כמו מפיגין טעמן: ו לבית הפרוס . מכסף לחד שממו פרוס בגחלת . וקרוקת על זמו · ובקדש היתה . שעבילה שהיה זו עם כל שאר עבילות חוץ מן הרחשוש . טעוות מקום קדוש כדכתיב (ויקרא טז) ורחץ את בשרו במים במקום קדוש (יט*) : ר"מ אומר פשט . תחלה וחה"כ מקדש ואין עבילה כר"מ: בגדי לבן · כתונת . ומכנסים . ואבנט . ומגבעת . התמידים שנשחטו אחרי מות · שכל עבודות פנימיות היו בהן . ועבודות חילוות כגון התמידין ומוספין היו בבגדי זהב שהוא משלם בהן כל השנה כולה . ואין כל חליפה וחליפה פעמ עבילה . ושתי קדושי ידים ורגלים מן הכיור : ז פלוסין בזך דק ויפה שבא מארץ רעמסס תרגום ירושלמי רעמסס פילוסא : סגדולין . מארץ סודו : בין הערבים · בגדים שלובש בהן ומחתה : בכל

קבל את הדם וזרקו · נבנם להקטיר קטורת של שחר · ולהטיב את הנרות · ולהקריב את הראש · ואת האברים ואת החביתין · ואת היין: ה קטורת של שחר היתה קריבה בין דם לאברים · של בין הערבים בין אברים לנסכים · אם היה כהן גדול זקן · או איסטנים · מחמין לו חמין · ומטילין לתוך הצונן · כדי שתפיג צנתן (יח*) : ו הביאוהו לבית הפרוס ובקדש היתה · פרסו סדין של בוץ בינו לבין העם · קדש ידיו ורגליו ופשט · ר' מאיר אומר פשט · קדש ידיו ורגליו · ירד וטבל עלה ונסתפג · הביאו לו בגדי לבן · לבש וקדש ידיו ורגליו: ז בשחר היה לובש פלוסין של שנים עשר מנה · ובין הערבים הנדוין של שמונה מאות זוז · דברי ר' מאיר · וחכמים אומרי' בשחר היה לובש של שמונה עשר מנה · ובין הערבים של שנים עשר מנה · הכל

רבי מאיר אומר פשט קדם כו' . ס"ל דתרי קדושי אסלריך אכתוב בין בגד לבגד תרוייהו משום לביסת בגדים דמתהלפים תחת הרחשושים היו · ולדידים במסנה ד' פשט וקדם ידיו ורגליו וירד וטבל כו' ולבש וקדם כו' אלא סהיא מתניתין כרבן דהכא . גמרא דף ל"ח ע"ב :

לבש וקדם ידיו ורגליו · הכל מודים בקדוש שני אלובש וחה"כ מקדש · מ"ע דאמר קרא (שמות ל"ה) או בגשתם אל המזבח מי שאינו מחוסר אלא גיסה . יצא זה . שמחוסר לביסה וגיסה . גמרא דף ל"ג ע"ב : הנדואין כתב הר"ב מארץ סודו . ותוספת הכי"ן לא פירש · ורש"י כתב שהוא שם כדמתרגם יונתן סיסופר כושי עורו (ירמיה יג) סיגדותה . ע"כ . שוב מצאתי בתרגום אסתר מסודו ועד כוש . מן סיגדיא רבא ועד כוש · וזה כדברי הר"ב : של בסנה מאות זוז . הקבו בתוספות אמאי לא קאמר ר' מנה . דליכא למימר דזוזי סיינו פשיטי כי סהיא דמסנה ח' פ"ה דכתובות ומסנה ה' פרק ו' · והיינו במיני דמסנה לורי דאכתי מקבי ליתא בל מנה · ועוד דמסתמא בזוזי לורי קיירי דהוו להו בל אחריות עדיפי מיניהו רק בלים דומיא דרבנן . ובמה י"ל אין בלבון נופל בעוב לומר בסנה מנה · והואיל ולא קתני כולה מלא' בלבון מנה לאכי לא קתני בך בבל כמו רבנן"ב · ור"ל שבסנה' יש ג"ב לותיות מנה וקריאתם מהאל אות שזה בסנה' בחולם וזה בקמץ · ושתי תיבות הללו בלותיותיהם ומחלפים בקולתם בבד על הלבון לאומרם תכופות . ולי היה נראה לתרץ דאפשר דבפלוסין מונין בל חשבון וסך גדול בבללות ולבל ק' זוז קורין מנה . ובשבידיהם פורטין החשבון ואינה"ו שהוא גדול . ונקט ר"מ מדיוק ומדיוק בלשונה · וכדמות רואים לזה בפ"ב דף ל"ב ע"ב בגמרא ר"מ אומר מונה מחת ושתים · מחת ושלש · ורבי יהודה אומר שתים ומחת · שלש ומחת . ול"פ מר בי אתריה דמונין בספרא מחלה · ומר בי אחריה דמונין בבלל אחלה : והבגדים אומרים בשחר בו' . דב"ע מיהא בשחר עדיפי דאמר בתא ד' זמני בד בלבושה בגדי שחר · חד לבופיה · וחד . לשון לבד שאין לובש עמהן בגדי זהב בשאר ימות השנה · וחד · לומר שהוא מובחר מבד של שאר ימים . וחד לומר

קמ"ע איסטנים (קאלט , שוואך) פלוסין (ליינוואנד אוים פעלוסים).

תום' רע"ק

משנה ד

(בתי"ם ד"ה ואת החבריו · והכרמב"ם העתיק ג"כ המשנה בלשונה) (יז*) הרמב"ם כתב שם והרש"ד החביתים והנסכים ושם נסכים בולל סולת ויין במו שהקדי"ש בבלל בפ"ד מהלבו' מעה"ק וכמ"ש התי"ם פ"ד דזבחי'. שיש יתתן :

משנה ה

(בדי שתפיג לנתן) (יח*) לשון הרמב"ם בתבוב שאין שבות במקדש· וזהו בגירסת מוספות בסוגיין דמדקבון אסור במדינ' דהוי מלתא שאין במקדש אבות. וכתב הפר"ח בשם"ח ומשמע דלא בדי בבך לא בד' שבילות שהי' במקום קדוש אבל שבילה ג' בחול לא והבי דייק מהכי' דלא קתני להך דשבילות שהיו במקום קדוש אבל לשאושה לא לבתר דשבל קתני והם הי' זקן :

משנה ו

(בהרע"ב ד"ה ובקדש היתה · במקו' קדוש)(יט*) לא דבך קבל בך קדוש בתיב בתי"ם מ"ג מ"ת מדשפקי' רחשוש לקידוש בגשן שבילה ילפי' לה מה קידוש במקום קדוש אף שבילה במקום קדוש . ופירש"י בדף ל"ב ע"ב אבל שבילה דאשושה לא ילפת מיני' דהא לאו דאוריית' היא

המשנה לפי פ"ש יתלה שם דלא פרכי' דשם לשבילה שאם דבבי

עכ"ל : ותמוה לי הא סוגי' עוסבת בשני חשם שבילות ועשרה קידושי' טובל בה"ב ומקדש בו בויום שרי לשבילה דאשושה ג"ב דאוריית' וע' בתי"ם משנה ג' ד"ה חוץ מזו · שוב ראיתי בתום' ישיש שבתבו דאלו ה' שבילות שבתבו אינהי לה אלא דשיטו עבודות אינהי לה ואפילו אי אית ליה ה' שבילות בדפי' מקרא דמעבודה לעבודה צריך שבילה עיי"ש . וא"ב דברי רש"י נכוים דהא מקרא ליבא למילף רק דמעבודה לעבודה צריך שבילה · אבל שבילה ג' ליבא לימוד והוי רק דרבנן · ואף דבבל יתות השנה בשבת לעבוד צריך שבילה בבל יתות השנה בשאר ג' ומבואר בשרע"ב שם דילפי' מק"ו והוי דאוריית' א"ל דשי"ו ס"ל דמתני' דלעיל דקתני עלה חוץ מזו בלבד אלא בשאר בל' יתודה ס"ל בסוגיין דשבילה בבל יתות השנה מדרבנן הוא וסרך שבילה הוא · אבל לבן זותא דילף בק"ו בשאר ס"ל דשי' בקודש וכדמוכחי' לותר לדברי תום' דף ל' ד"ה ומה בשבת

תוס' רע"ק

במקום קדוש דכתיב גבי ויקף דכתי מקו' קדוש עיי"ש. וע"ל בא דקאמי במתני' הוץ מזו לא מתיא כאן זימה ודוק: תוס' ס"ו לעיל דף ל' כתבו דמצינו למזוזה ביוה"כ גם ר"י יליף לה בק"ו מיי"ם. וע"ל בא דלא בעי במקום קדוש פיינו דמסיק הוס' דהכא מיירי בשכרת הוא כיון דלתכי לא מתקדש בכגדי קודש דיכפול בחול ולתיא מתני' ג' לף כב"ו. וכמ"ש הרע"ב שם. תבל בטוהרת רש"י ור"ל בס"ם:

משנה ז

(בהרע"ב ד"ה הכל ל' מכ' לתוהן על ערבית) (כ*) ובעיון דשמר פדיפת מצל ערבית. גמרא: *והוב'בתי"ם בתן)

לומר שיהא מצל ערבית. גמרא ותו': **כשל** לבור. עיין בחגיגה כ' פ"ז דסקלים. וממנה זו גרסה לי שלמד הרמב"ם מ"ם בפ"ד מה' סקלים דכגדי בהוגה מהרוחת הלבנה. דה"ל דתין בין בגדי כ"ג לבגדי כ"ה לעניין זה. וכ"מ לא הרחה מקום בזה: **ה פרו** כמו שנאמר בפרשת אחרי מות. בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר לחטאת ואילו היה כלבתי' אמר לו: **בין** האולם ולמזבח. פירש הר"ב כל לפון העזרה היה כשר כו'. עיין במגחת לקמן: **ומתודה** לכתיב (ויקרא ט"ז) וכפר בעדו וגומר ותי אפשר לומר כפרת למיס שעדיין לא נשחט ספר אלא כפרת הכריס דומיא דשעיר המשתלח. דכתיב גביה (שם) לכפר עליו. גמרא: **אנא** כתיב הכא כפרה. וכתיב בחוהב (שמות ל"ב) אולי אכפרה. ונאמר שם שלא חטא הטא הזה.

השם דילפינן מכפרה לעגלה ערופה. דכתיב גיה (דברים כ"א) כפר לעמך ישראל אשר פדית ה': אף כאן בפר'. גמרא. ולפי שהוא אמר הטא בכתבו לפיכך לא הזכירו הכתוב אלא תני הטא. וכן אלו עוסקין בפיוט ומדמין לפני ה' הטהרו בלבון בכתוב אף על גב דכתן גדול בכתבו אמרו. ס"מ דבלבון בכתוב לא בעי לשמוי אלא שנאו בכגדיו. והכי איפר לעיל בפיוט גם כן ותמייט לפרש הר"ן גיהות בעור סימן תרכ"ח. * וגירסתינו הכא. הטא. וכן בפרק לקמן מתגא כ' ולא כן בפרק ו' מתגא כ' שהגירסא הטא ושם אפרש בס"ד: **עויתי** פשעתי אעתי. עיין במתגא כ' לפרק לקמן. והיתה על הר"ב והרמב"ם דגמרי להו על הטא ולא פירשו הכא וגמרא אמתיתין דהכא מתניא: **והן** עונין אחריו כ' ס' כ' מ' ל' ו'. בגמרא תניא רבי אומר כי הטא ה' אקדש הטו גודל לאלהינו. ת"ל מתא ליטראל בפשע אלא מזכיר שמו על הקדוש ברוך הוא אתא הטו גודל. רמב"ם: **ת לציון** למזבח. מקשינן בגמרא מדקאמר לעיל מהזבח דמשמע שהולרכו למובכו מכגגד מזבח ולפון. מכלל דמזבח [לאו] בלפון קאי. מני רחב"י הוא דסבירא ליה הכי. והא מתניתין לעיל דתגן בין הטולם ולמזבח. מדמכשר בין הטולם ולמזבח משע מיהא דסבירא ליה דמקלת מזבח בלפון קאי ורחב"ם היא. ומשנינן תהו כבין הטולם ולמזבח. כלומר סמוך לבין הטולם ולמזבח אבל מקולו לפונית של מזבח ולא כנגד מערב מזבח ולבין הטולם ללהו בלפון הוא. ולפי לשון הר"ב לעיל שכתב כל לפון העזרה היה כשר כו' היינו כרבי דף ל"ו דסבירא ליה דאף בלפון במזרח העזרה כשר דאלו רבי אליעזר ברבי שמעון לא מכשיר אלא כנגד מזבח בלפון ובמערב עד הטולם. והר"ב נמשך בפירושו אחר פסק הרמב"ם בפרק ה' מהלכות בית הבחירה שהכשיר כל לפון העזרה מכותל הטולם עד כותל מזרחי של העזרה כו': אבל לריך עיון בדבריו שם שהוא מוכח ולוך מכותל לפונית של עזרה עד כותל מזבח רוחב שהיה ומחלה * (ובפירושו ריש פרק ה' דזבחים כתב שכך מוכח בתוספתא ולתיתים שם רש"ו וגדפסה בטעות) ובריש פרק ה' דמדות תגן ברוחב העזרה קל"ה מלא מחליותו ס"ו ומחלה. ולא כן הוא לריך להוסיף בלפון העזרה שהיתה קדושי קדושים עד ס"ד ומחלה: ועוד קשה דבפרק ד' מהלכות עבודת י"כ הטתיק שמשנה דלעיל בלשונה בין הטולם ולמזבח. שמעת מיניה דסבירא ליה לכל היכא דים לו לפון לפילו כנגד מזבח כשר. ואלו הכא לילו מכשיר אלא מה שבין מזבח ולפון וכנגדו למערב ולמזרח. ליתר שדעת הרמב"ם לפסוק כרחב"י דמזבח לאו בלפון קאי כדאמר בגמרא. והוקשה לו מלבון דבפ"ד בין הטולם ולמזבח וכתב שהרחה שלריך להגיה בבין הטולם ולמזבח. עכ"ד ולא תקן ולגיה לחבר פרקין שבהלכות עבודת י"כ עדיין לא נתקן מה שכתב בפרק ה' מהלכות בית הבחירה רמ"ם. דבסדילה מוכח דסבירא ליה דמזבח בלפון גמי קאי. ילכן נרחה לי לגיהב דברי הרמב"ם דסבירא ליה דלא כרחב"י. ועשמו לחזיל בתר שמעת לסוף מדות דלפוס הטוח

הבל שלשים מנה: *אלו משל *צבור. ואם רצה להוסיף. מוסף משלו: **ח** בא לו אצל פרו. ופרו היה עומד בין האולם ולמזבה. ראשו לדרום ופניו למערב והבהן עומד במזרח ופניו למערב וסומך שתי ידיו עליו ומתודה. וכך היה אומר. אנא השם עויתי. פשעתי. חטאתי לפניך אני וביתי. אנא השם. כפר נא לעונות. ולפשעים. ולחטאים. שעויתי. ושפשעתי ושחטאתי לפניך אני וביתי. בכתוב בתורת משה עבדך (ויקרא י"ו) כי ביום הזה יכפר עליכם. וגומר. והן עונין אחריו. ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד: **ט** בא לו למזרח העזרה לצפון המזבה. הסגן מימינו וראש בית אב משמאלו. ושם שני שעירים וקלפי

הבל ג' מנה. לכבי סדר כלליהו ותגא לחסמוטין דסלפים מנה אן הכל לומר לך שהם פחת לחותן על שחיות וכבה לא תן על ערבית (כ*) ליה לן בה: **ח** בין הטולם ולמזבח. כל לפון העזרה היה כשר מן הדין להעמדת ספר דכלה לפני ה' היה ולא היו מעמידים ספר בין הטולם ולמזבח קרוב להיכל אלא מפני חולבח דכ"ג שלא יכבד עליו טורח מפת מזרח הדם למרחוק: רחבי לדרום ופניו למערב. בדין היה שיהיה רחבו להיכל הטולם במערב ואחוריו למזבח אלא שמת יעיל גלויה וגלוי הוא להיחות בית הרעי שלו לגד מזבח. לפיכך היה רחבו לדרום וזכרו ללפון דהכי בפיר עפי. ואמלע גופו בין הטולם ולמזבח. ועוקף רחבו עד שיהיו פניו למערב: והכהן עומד. ואחוריו למזרח: **ט** בא לו למזרח העזרה. שלא היו מכניסים הטעירים בין הטולם ולמזבח. כדרולה לתת עליהם גורלות. אלא בעזרה היו עד שעת שחיטה:

משכנת מזבח בלפון נמי קאי כמ"ש שם בס"ד . ולפיכך פוסק כאותו סתם . (ובפ"ק דמכלתין דף י"ו ע"ב בגירסת שמע מינה ללאותם גירסת מסנה דמדות ללו רמב"י סיה) ואיזהו לפונו ג' מהלוקת בברייתא מקירו של מזבח לפוני ועד כותל המזרח . וכנגד כל המזבח לברי רבי יוסי בר"י . ר"ל בר"ש מוסיף אף בין אולם ולמזבח . רבי מוסיף אף מקום הריסת רגלי כהנים ורגלי ישראל . אבל אין התליפים כו' . ולכולהו הני תנאי מזבח בלפון נמי קאי : וסבירא ליה להרמב"ם דרבי דמוסיף אף מוסיף בכולי לפון אינא של מזבח ולכותל שבנגד בין המזבח ולכותל ומעתה מסוס דס"ל כר"י בר יהודה בחדא ופליג עליה בחדא . דר"י בר"י סובר דדוקא בנגד כל המזבח . ומעתה בבעינן על ירך המזבח לפונה . בסא דס"ל על ירך כלומר מקיר המזבח כו' מודה ליה רבי ופליג עליה דסבירא ליה שבנגד היכל ולמערב ולמזרח נמי בכלל לפון . וניחא ליה להרמב"ם להסוותן בכל מה שמוכל ודוקא דאבר"ם דיקא בליסיה אף בין האולם ולמזבח לדידיה ודאי צריך לומר דסבירא ליה אף בנגד המזבח במערב כל שהוא בלפון שכל כשר . אבל רבי מוכל לומר דמודה לר"י בחדא דאמרי וסיימו נמי מעתה דבעינן בגמרא למוקים מתניתין דבין האולם ולמזבח כרבי אליעזר דאמר שמעון מקום דאיסו נקיט הך ליסנא אבל רבי אע"ג דמרחיב בלפון למערב ולמזרח . מכל מקום אפשר דסבירא ליה דוקא בנגד מה שבין כותל למזבח לכותל לפוני העזרה . אינא דבעי תלמודא לפילו תימא רבי כו' . וסובר הרמב"ם דהמוא הוא . ולפי האמת לרבי היינו כשר אינא בנגד מה שבין הקיר וכו' ומסוס דהלכה כרבי מאברו פשק כמותו וסטוהו לר"י בר יהודה מפ"ז . וכירושלמי לגרסא אחת איזהו לפונו של מזבח שהוא כשר לשיטת קדמי קדשים מקירו של מזבח הלפוני עד כותל העזרה המזרחי . ע"כ . וכל שכן עד כותל האולם ומאן שמעת ליה דמכשיר עד כותל מזרחי רבי ואפילו סבי לא קאמר אינא מקירו של מזבח אינא כדשיבינא . וא"ל דלסירושלמי כולים מזבח בדרום קאי דאם כן ליתא כל לפון העזרה וק"ל : ושמעת מ"ש בפ"ג מסלכות עבודות י"ב בלפון שמזבח ניתא דשא תמרין דלדידיה אינו כשר אינא מקיר וכו' . וסלכך דוקא בלפון שמזבח מסוך וכו' ולאו מעתה דשבר ליה כראב"י דאין מזבח בלפון אינא כרבי וכדאמרן . וז"ש בפרק ד' בין האולם ולמזבח . אם נפשך לסניס יש לך על מי לסמוך על בעל כ"מ ז"ל . ומיהו לאו מעתה אינא כרבי וכדאמרן . ג"ל אין לסניס וי"ל דסמך על פירושו ובאורו דשמקומו פרק ה' מסלכות בית שבחירה דשם באר איזהו מקומן של עבודת הלפוניות * (ומשנה לו כך בפרק ג' מסלכות שקרבנות שבעתיק לפון שמזרח ותבף לשמיכה כו' אף על גב דבגמרא אמרינן דשבי קאמר שתבף כו') כל זה לדברי הרמב"ם כפי עניות דעתי ומקום כתבתי גם כן כזה בשפר גזרת הבית שימן מ"ג . * (ועיין מ"ש בס"ד סוף פרק ב' דתמיד] אבל לגאון הר"ב שכתב לעיל כל לפון העזרה היה כשר ורחב ולאי ס"ל כשמוא דגמרא . דמתניתין דבין האולם לרבי . ושמעת רבי ס"ל דכל לפון תפילו שבנגד מזבח עצמו בין למערב בין למזרח כשר . ומשנה כתב במשנתינו זאת דקדוק ללפון דבגמרא . ורחה דסבירא ליה דאין הלכה כראב"י בזה . אינא דמזבח בלפון נמי קאי : ובמשנה לעיל כרבי . ומעתה שכתבתי להרמב"ם דמתניתין דסוף מדות נמי מוכחת דשבית מזבח בלפון נמי קאי :

אשברוע כתב הרמב"ם וזהו בלשון עברי ברוש . אבל בתרגום יונתן בפסוק ברוש תדשר ותאשור בירוון מורין ואשברוען יפעיה מ"ח ופ' . *וכך פשיטא הרמב"ם בפעמו רפ"ב דנגעים . וכן כתב שם הר"ב :

ו' מובני פירש הר"ב גלגל לשקעו בבור שיהיו מיסיו מחוברין כו' וכן כתב רש"י וכ"פ בסוף פ"ק דתמיד . ואף על פי שאפשר לשלשלו לבור וזהו נופל מאיליו חולי יראים שמא יתקלקל או יבבר ח"ל דדרך כבוד הוא שלא לשלשלו ושיפול מאליו אינא יגלגלהו כאדם אחד על כליו כל שכן כלי קדש . ומיהו לסוגיא דפ"ב דזבחים אף כ"ת ע"ב דפליגי רב אחדא ורבי יוחנן דלרבי יוחנן מבערב משקע ליה ולרב אחדא קודם עמוד השחר זמן פשולו . מוכח מהתם דלרבי יוחנן דמשקע ליה בערב לא היה צריך לגלגל לשקעו דמשלשלו ונופל מאליו לבור אינא לשעותו בשחר היה צריך שגלגל להשמיע קול כדאיתא בתמיד פרק קמא ופ"ג . ולרב אחדא דמשקע ליה סמוך לעלות השחר סוי משקוע בגלגל להשמיע קול שהוא סמוך לעלות השחר . ומשנה לפי זה דמפרשי להו רש"י והר"ב אליבי' דרב אחדא דמשקוע היה ע"י גלגל והיה סמוך לעלות השחר דאז זמן פשולו בליסיה ובפוף פ"ד דשוב מפרשים שהיו משקיעין אותו בערב . וסיימו הר"י ועיין פ"ג דתמיד מ"ח עוד עיין פירוש הרמב"ם שכתבו הר"ב בפ"ק דתמיד ועיין מ"ש שם בס"ד . ומ"ש בשל כף נחת בפ"ק דתמיד שהיו גלגל אינא קנה בתוך קנה אינא כדמוסף אבל בשפופרת ותקוע במיס מעלי

ניעוע שכחול

שם"ע קלפי (ביכוע , לאדע) אשברוע (בוקסבוים) מובני (איין ראד)

תוספות חדשים

(מ״ה) בהר״ב ד״ה טרף בקלפי כו׳ כדי שלא יתכוון כו׳ לפי שמימן יפה כו׳ עכ״ל והקשה הרמ״ז מה מימן יפה יפ מה מתכוון במשמושו ותירץ דכלפי העם מרוחין קלת׳ שהעם יראו ויסמתו . וקש׳ הס״ל מה לשת״כ כשלא יכוין לשון של זכורית יכוש ויכלס כל״ג שידעו למפרע בהעלות הסם בימינו שמתכוין נעשה ונראי׳ למגיס לתרץ דבכי הרמ״ז שרלוטו של הכ״ג לפרש׳ שימן יפה בהגרל׳ מפני שנראי׳ בתוך ידו ונראי׳ לו שם לא יכי׳ בו שימן טוב ובשת׳ אין בו שימן כפר׳ הלית כמו בלשון של זכורית ואף שם לא יראו בו כ״כ. והתום׳ יתיבי׳ דקשו והא לא מקיים מלת הגרלם וי״ל דוודאי לפי שהוא רוצה ביכוח של שם בימין מעריך ושוכח להגריל ע״כ ושוד שלשה לענין״ד לתרץ דתייבי במקדש שני שלא היו כ״ג כבכי׳, ולכתחלה לא ידקדקו לקיים המצוה כתקנ׳ רק לכתחלה נעשה שכשרים שם וכה״ג יש שכב׳ מצניע׳ דמייבי רק בכי׳ שני ולקמן פ״ה משנה ג׳ היה מהלך כו׳ עד שמגיע לבין ב׳ הפרוכת פי׳ הר״ב בבית שני ע״ש .

ובן חי׳ במדרש רבה שיר השירים בפסוק מי זאת עולה :

מעלין המיס ע״כ וזלת שתחבולם מפורשת במקומינו ומימו כ״כ מסגמרת דקאמר גלגלת דמסקא ליה וכן בזבחים דמתני לרב מסדת דמסקא ליה . ופריך לי דמסקא ליה · מי מתמעט קלים · מסקא ליה בגלגלת . שמע מינה דסקוט מסמיע קול ובתחבולה זלת בסמנעתין מסמיעין קול בסמעלין המיס ולא בסמסקין · גם מה שסקשם קף נמת שסיקף סכיור היה י״ב לחות למעוט · ככד י״ב דדין שנעשו לי״ב כהנים . והיה לריך שרוחב פי הכתר יהיה רחב כמותו . ולא מלינו מקום פנוי בין המולם ולמזבח לזה הכור : ע״כ · כלומר דלמאי דתנן במסכת ו׳ פרק ג׳ דמדות די״ב מעלות היו שם וכו׳ לא היה מקום פנוי אלא ג׳ לחות כדפירש״י שם . ובשלמת סכיור עלמו בי״ב דדין שהיה גבוה על הארץ . היו דדין מעין על המעלות . אבל הכור היכי הוי קאי · וי״ל דבמקום הכור הסרו מן המעלות עד כדי שעורה וכיונו לחת ג׳ לחות לא היה אלכסונו עגולו י״ב לחות לא היה אלכסונו רק ד׳ לחות . ועוד יש לומר דהקיפו לא היה אלא ע׳ לחות . ולף על גב דלחתן בפרק י״ל דמלחות קף ל״ח תרי גברי בלחת׳ ופלגא לא מסתגי להו . הכא שאני עומדין חוך לכיור היה לשם לכל היה משם יותר מלחתת ופלגא ומסתגי להו . וכיון שהקיפו ב״ח אלכסונו ג״ח וכן היה מקום פנוי כן נראה בעיני ומ״ם קף נמת בפירוש מלת מוכני שהוא לשון הכשה ושזמיה בערוך כתב שמוכני זה לשון יון בגלגל שמתגלגל כו׳ . וי״ח מוכני מלשון ולא כתו : **שלא** יהיו מימיו נפסלין בלינה · מונבז המלך היה עושה כל ידות הכלים של יום הכפורים של זהב · הילני אמו . עשתה נברשת של זהב על פתחו של היכל . ואף היא עשתה טבלא של זהב שפרשת סוטה בתובה עליה . נקנור נעשו נסים לדלתותיו . והיו מזכירין * אותו לשבח : **יא** ואלו לגנאי · של בית גרמו · לא רצו ללמוד על מעשה לחם הפנים · של בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה הקטורת . הגרום בן לוי היה יודע פרק בשיר . ולא רצה ללמד · בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הבחב · ועל הראשונים נאמר זבר צדיק לברכה · ועל אלו נאמר . ושם רשעים ירקב :

פרק ד טרף בקלפי · והעלה שני גורלות · אחד

ד׳ לותיות כלחת : על הלחתונים : בן גמלא · ובן קטין · מוכנז . והלני אמו . ויקימור : ועל הלחרונים . בית גרמו . ובית לבטינס . הגרום בן לוי . ובן קמלר . ולף על גב דבית גרמו ובית לבטינס · נתנו טעם לדבריהם שלא רלו ללמד שלא ילמד לחד שלימו הגון וילך ויעבוד עבודה זרה בכך . לף

קבלו חכמים לת דבריהם :

פרק ד טרף בקלפי . טרף חתף ולקח פתחום בחטיפה : [בקלפי . שמשימו למעלה ולקלפי היתה שם ולמה בחטיפה] כדי שלא יתבונן למבין במעמדו ליזה על שם ויעלנו בימין לפי שסימן יפה היה בשמים עולה בימין (מ״ה) : ושעלה שני גורלות לחד בימין ולחד בשמאל. ושעירים עומדים לחד לימין ולחד לשמאל ונתן גורל שעלה בימין על שעיר של ימין וגורל שעלה בשמאל על שעיר של שמאל : לפ׳

שלא יהיו מימיו נפסלין בלינה · מונבז המלך היה עושה כל ידות הכלים של יום הכפורים של זהב · הילני אמו . עשתה נברשת של זהב על פתחו של היכל . ואף היא עשתה טבלא של זהב שפרשת סוטה בתובה עליה . נקנור נעשו נסים לדלתותיו . והיו מזכירין * אותו לשבח : **יא** ואלו לגנאי · של בית גרמו · לא רצו ללמוד על מעשה לחם הפנים · של בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה הקטורת . הגרום בן לוי היה יודע פרק בשיר . ולא רצה ללמד · בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הבחב · ועל הראשונים נאמר זבר צדיק לברכה · ועל אלו נאמר . ושם רשעים ירקב :

פרק ד טרף בקלפי · והעלה שני גורלות · אחד

ד׳ לותיות כלחת : על הלחתונים : בן גמלא · ובן קטין · מוכנז . והלני אמו . ויקימור : ועל הלחרונים . בית גרמו . ובית לבטינס . הגרום בן לוי . ובן קמלר . ולף על גב דבית גרמו ובית לבטינס · נתנו טעם לדבריהם שלא רלו ללמד שלא ילמד לחד שלימו הגון וילך ויעבוד עבודה זרה בכך . לף

קבלו חכמים לת דבריהם :

פרק ד בקלפי . טרף חתף ולקח פתחום בחטיפה : [בקלפי . שמשימו למעלה ולקלפי היתה שם ולמה בחטיפה] כדי שלא יתבונן למבין במעמדו ליזה על שם ויעלנו בימין לפי שסימן יפה היה בשמים עולה בימין (מ״ה) : ושעלה שני גורלות לחד בימין ולחד בשמאל. ושעירים עומדים לחד לימין ולחד לשמאל ונתן גורל שעלה בימין על שעיר של ימין וגורל שעלה בשמאל על שעיר של שמאל : לפ׳

יא הגרום בן לוי . עיין בריש פרק ה׳ דשקלים : **ועל** שלו נאמר ושם רשעים ירקב · פירש רש״י בית גרמו ובית לבטינס הגרום בן לוי וכו׳ · ובריש פרק ה׳ דשקלים גמרו שלו בין הממונים · ולחזיה שה דהכא דמפרש על בית גרמו וכו׳ כפירוש שפרש רש״י שם דהמונים הרחמונים הוה מוכח . (*ועיין עוד מ״ש שם פי׳ שליחי בשם ירושלמי דלעיל פי׳ ה׳ דהחמידים הוה מוכח לה נאמר ושם רשעים ירקב אלא על בן קמלר וחבריו . כלומר דהומיה בירושלמי דפרקין דשקלים* . ועשמה שכיון שמלאו תשובה לדבריהם נתקבלו· וכן נראה גם כן בבריימא בגמ׳ דילן דעל בית גרמו וכו׳· לא נאמר ושם רש״י· ומה שלא מלא בי קמלר תשובה לומר ג״כ שמא ילמוד וכו׳ פי׳ ביפה מרחה דמתי מכפה להו למכתב כל לותיות שמות בהלול בבת אחת · אבל בלבינת השם הקדוש נראה דניחא שיהא כלו נכתב בבת אחת שלא יהיה רגע שיהא השם חסר · ועוד שזה רמז לענין סיחוד השלוק הסמוי משמו יתברך ע״כ : *ותימה שמה שלא מלא הגרום בן לוי ג״כ תשובה לדבריו שמא ילמוד ללד שלימו הגון וכו׳ :

לפי שמעלה שהמפורש הוא מזכיר והוא שם של יו"ד ה"א כמו שכתוב בסוטה : ר"י לומר לא היה לריך כו' . ואין הלכה כרבי ישמעאל : והן עונים אחריו . כשמזכיר את השם : **ב** לשון של זהורית . לשון בגד צבע שיוליאו בו : ולשמאל . היה קושר לשון של זהורית כנגד היד שמחיצתו . כלומר בלותרו . והשתא לא היו לריכין לשמאלופי בשעיר המשתלח שזה בראשו וזה בלותרי ירושלים בשאר שעירים לא מיחלפי . שהיו לשון של זהורית קשורה בשם . ושעירים אחרים אין לשון של זהורית קשורה בהם : עיתי פשעתי חטאתי . מתניתין ר"מ היא דלילף מקרא דכתיב (ויקרא י"ו) והתודה עליו את כל עונות בני ישראל . ואת כל פשעיהם לכל חטאתם . אבל חכמים פליגי עליה ואמרי עונות אלו זדונות . ופשעים אלו שגגות . חטאים אלו שגגות . לאחר שהתודה על הזדונות ועל המרדים חוזר ומתודה על השגגות בתמיה אלא לומר חטאתי עיתי פשעתי וכן בדוד הוא לומר (תהלים ק"ו) חטאנו עם אבותינו העוינו והרשענו . ולשיטה כחכמים . ומהו זה שאמר משה (שמות ל"ד) נושא עון ופשע וחטאה . כך אמר משה לפני המקום בשעה שישראל חוטאים ועושים תשובה שעה לשם זדונו כשגגות (כא*) : **ג** ממרם . מגיס ומגביר ומעביר בו אלא יקפיד כשישמה עד שיעשה עבודת הקטרת : על הרובד הרביעי . כל שורה ושורה של אבני הרצפה קרויה רובד . ות"ח לפרש רובד הרביעי שבהיכל שורה רביעית שבתוך ההיכל מפתח ההיכל ולפנים דהא כתיב (ויקרא טו) וכל אדם לא יהיה באוהל מועד וכו' אלא אבני רובד הרביעי של היכל . כלומר רובד הרביעי שבעזרה . כשיוצא מן ההיכל לעזרה . מונח את הרובדין ומניחו על הרובד הרביעי . ושם עומד הממרם בו . דאלו בתוך ההיכל לא אפשר כדאמרן:

ומוסף

פרק ד אישי . מדוני . כ"פ הר"ב במשנה ג' פרק קמא : **ב קשר** לשון של זהורית שיניו כדי שלא יתחלפו בשעיר הר"ב ולקחו של זהורית דאמאלו אקרא דאם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו (ישעיה א') עיין סוף פ"ו :

זהורית פירש הר"ב לשון של תולעת שני . ולשון זהורי . רמב"ם : **ובני** אהרן . דאמרי זמני כתיב וכפר בעדו ובעד ביתו . קשה לעומתיו ועומת ביתו . ותיוין על אחיו הכהנים שכולן קרוין **ביתו** . שנאמר (תהלים קל"ו) בית אהרן וכך הוא יפה להסדוה שתחלה עליו ועל ביתו דמוטב שיבא זכאי ויכפר על חייב ולא יבא חייב ויכפר על חייב . **כדתניא** בגמרא דהכא . ותו בגמרא פ"ק דף כ"ו מקשה היכי מכפר לכו כפר דלאו דידהו (דהא מאשר לו יליפין דמשלו הוא מביא כמ"ש שם) ומשני דרחמנא הפקיד ממונו שבו לכל אחיו הכהנים : * **אנא** השם . וכן הוא בפרק לעניל משנה ח' ועיין לקמן פ"ו משנה ג' :

לעונות ולפשעים ולחטאים . כתב הר"ב אבל חכמים אומרי עונות אלו זדונות וכה"ג (בבדבר ט"ו) הכי' אבל' הכפר פשיט עונות כה . פשעים אלו מרדים וכה"ג (מלכים ב ג) מלך מואב פשע בי (מרד בי) חטאות אלו שגג' וכה"ג (ויקרא ו') נפש כי תחטא בשגגה בגמרא. ומ"ש הר"ב ומהו ז"ש משה נושא עון וכו' בגמרא בבריית' תיתא בדר"מ מני מני קראי ומחוסה וגו' ומוסא עון וגו' ואחה קא מסדר אלא מה שאמר משה נושא עון וגו' ובקרא דומחוסה לא מסדר ולא מידי . ורמב"ם פירש דש"ל לחכמים דבסידרה לא קא מייתי קרא . ולא בא הכתוב אלא לכלול מיני העונות . אבל בת"כ דאיתי מה שאמר משה נושא עון וגו' ואומר ומחוסה וגו' אלא כיון שהיה מחוסה על הזדונות ועל המרדות כאלו הם שגגות לפניו : **ג שחטו** וקבל במזרק . נראה דה"ג קבלו ומרק אחר על ידו כמו בתמיד דתנן בפרק לעניל אלא שקבל הכהן בשמאלו וממך אלעניל דזיל בתר מעמא : **ממרם** כו' אלא יקרוש . והמלה עברית כמו שאמר ביחזקאל מ"ו י"ד ומנחת עלים הסין לרוש את הסלת ובתרגום מתורגם מרוח אחך דמרים פחדין ומלת יקרוש עיין במשנה ס' פ"ס לפסחים . **הרובד** הרביעי שבהיכל . פירש הר"ב כלומר רובד הרביעי שבעזרה כשיולא מן ההיכל לעזרה כו' **ומדקט בעזרה** ס"א תרתי . אלא לחולס והיכל אלא קדושה וחולס נמי לוכל מועד

תוס רע"ק

פרק ד

משנה ב

בהרבע"ב ד"ה עיתי עשה לכם זדונות כשגגות) (כא*) וג"ל דמייתי בתשובה מיירלה . דאלו מתכפר הם נעשו כזכיות כדאיתא ביומא דף פ"ו ע"ב ותולם לפ"ז קשה הא כתיב בתורה קרא כתיב עוגר תסד לאלפים דזהו מייתי בתשובה מהכא כדמוקמי בסופה דף ל"ח ע"ח קרא דעושה חסד לאלפים קאי אחיבי מקשים ול"ע :

תוספות חדשים משנה ד

(מ*) בכל יום כו' וביום בשל שבת פי' אין לקטורת של היכל אלא לקטורת שלפני ולפנים וכן מפורש ברמב"ם בתשובה:

מיקרי והוא סברת רבא בגמרא ועוד ס"מ דחוק לפולם ובכל סעזרה לא פרצי בשעה במקטירין לפני ולפנים. כת"ק דסב"ק דכלים בפירוש הר"ב שם. אבל בפי הערוך מסוגית דגמרא דשבת. דליכא פלוגתא בשבי · ולר"י נמי לא פרצי בין החולס ולמזבח בשעה שמקטיר לפני ולפנים. וכן כתב הר"ם בפי' למסכת כלים · וכ"כ שם ברמב"ם: **והותה** לשון עברי הוא לחתות לתם מיקוד (ישעיה ל) ברמב"ם מפרש לשון: **בין** המעוכלות שפנימיות. כמו המתוכלות בחל"ף שמתחלף בעי"ן שפת ממולת אחד וסוף פ"ק דתמיד גרס בחל"ף · ופירש הר"ב שם שהחלים שבחמלע שהם שמתאכלו היטב וכן קרובים לסיות דשן עד כאן ומפני כן במנחם ס' פרק ט· לתמיד גבי מתיית אם לקטרת שבכל יום כתב הר"ב דל"ג מן המוכלות שפנימיות שהן קרובים לשון לחדרשה שהלים גסות ובועדות שיש חותה ע"כ · והרחה בוספתא מפנתו עיכה לא שיש כתוב כלל. לפיכך לא הולרך לכתוב דל"ג משה"כ שהם שהיה כתוב כן בוספתות מפנתו · וכן ברמב"ם בפ"ד מהלכות עי"כ כתוב ומותה בה אם מעל המזבח ולא הזכיר מן המוכלות ולהו בפ"ג מהלכות תמידין כתב ומעל מן שהלים שבחתלו. קרוב לומר דהכא ל"ג בשבת. ובתמיד גרים. ולעניו קושית הר"ב בתמיד כבר הביאו הרחב"ד והרמב"ם ולחר שהין זה בוספתות המדויקות לעניו קטרת. אלא בעניו תרומת השדן ע"כ · ומ"ש בפ"מ דפשטא דמתניתין דפ"ה דתמיד משמע לעניו קטרת מתנייה ?שיש יודע בוספתא לחרת ע"כ לא הביא זאת להרחב"ד כלום שגם הוא סובר ודאי דפשטא דמתניתין דפרק ה' לעניו קטרת היא אלא ס"ק דבוספתא מדויקת (ברחה וידע הוא ז"ל) לא מתנייה בפ"ה לעניו קטרת. ואיכי מתנייה בפ"ק לעניו תרומת השדן · אבל ל"ל לייחב דברי ברמב"ם משום דבפ"ג מה"ת לעניו תרומת השדן כתב וחותה מן שהלים שחתלו בלב האש. ובקטורת רפ"ג לא הזכיר בלב האש. לפשר לומר שזהו חלוף בוספחתו דבתרומת השדן גורס הפנימיות וכן הקרובים לסיות דשן. ובקטרת ל"ג פנימיות אבל גרס מתוכלות וכן שהלים בוערות חלח ואיכא הקרובים לסיות לשדן כמו הפנימיות ובקטרת דלפני ולפנים שהיה הקה מן השקה ועוד משום חולשת דל"ג ל"ג כלל אלא שהריחותו לחפש אפי' חחר מתוכלות לשד * ובחו' פ"ו דזבחים דף ס"ד משוו המדות דבין שכח בין בקטורת דכל השעה ל"ג הפנימיות:

על רובד הרביעי שבעזרה. לכאורה היינו דבין ריצת לסיפת דבריהם הוא חוכא וטלחוץ והכא חוכא מירידתו חן שכשם והוא הוכא למול השיכל. דחם לחו הכי חלא דהכא נמי ברובד לעיל מייני. מ"ם דהכא חנן שבעזרה ובריצת חנן בשכיכל ולא מרינן חני של היכל ומיהו בירושלמי גרסי דבחדא רובד מייני לחריצת קאמר כיני (פי' כן היא) מתני' על ברובד הרביעי שבעזרה. וברמב"ם פ"ד מה' עי"כ כתוב בסיפא על הרובד שבעזרה ולא הזכיר רביעי: **ה בשל** בשה. פי' הר"ב לשהורה חשה על ממון של היכל. הכי חניא לה מ"ד ע"ב · לא של בשה ולא של זהב כתוב בתורה אלא לשירים"י ולחן נמי חשיבן וז"ל הר"פ לה ל"ע השהורה חשה כו' שנאמר (ויקרא י"ד) ולוה הכהן ופשו לת הבית וגומר על מה חשה תורה על כרחן של כלי חרש שחין לשה שטרה בשקוה ח"כ חשה על ממון שקל וכו': **חותה** בשל שחה כו'. עיין מנחם ס' פ"ה דתמיד: **והיום** חדום. פי' הר"ב מזה' שקרוי זהב פרוש והוא שחוב שבשעה שהביא למני לשו רב חשלח בש"ס לה מ"ד דכל המחוכר בחשבון הוא שחוב. ל"ב טעמא שחיל ודומה לדם פרים ומלות היום להביח דם שפר לפני ולפנים ולפני הפרכת **ועל** מזבח **שפנימי** רש"י **והיום** דקה מן שדקה. זו שהיה מכנים לפני ולפנים היה מחזיר ערב יום כפור למכתשת ושוחקה שדק. רש"י

וחותה מן המעוכלות הפנימיות. וירד והניחה על הרובד הרביעי שבעזרה: **ד** בכל יום היה חותה בשל כסף ומערה בתוך של זהב. והיום חותה בשל זהב ובה היה מכנים. בבל יום חותה בשל ארבעה (מ*) קבין. ומערה בתוך של שלשת קבין. והיום חותה בשל שלשת קבין ובה היה מכנים ר' יוסי אומר בכל יום חותה בשל מאה ומערה בתוך של שלשת קבין. והיום חותה בשל שלשת קבין ובה היה מכנים. בכל יום היתה כבדה. והיום קלה. בכל יום היתה ידו קצרה. והיום ארוכה. בכל יום היתה זהבה ירוק והיום אדום. דברי רבי מנחם. בכל יום מקריב פרם בשחרית. ופרם בין הערבים. והיום מוסיף. מלא חפניו. בכל יום היתה דקה. והיום דקה מן הדקק:

בכל ומותה. חת השלים ומניח חת המחתה עד שיחפון בחפניו מקטרת. ויתן לתוך הכף. ואחר כך יכניס כף ומחתה לפניו: **ד** בכל יום. כשחותה גחלים ממערכה שניה של קטרת להכניס על מזבח הפנימי לקטרת שחרית וערבית: חותה בשל כסף ומערה בשל זהב. וחיכו חותה בשל זהב שחתיית השלים שוחקה הכלי ומחסרתו. וסחורה חסה על ממונן של יחרחל: והיום חותה בשל זהב. שלא להעמיד על כהן גדול לערוה מכלי חל כלי: כבדה. שהיה דופנה עבה: היום קלה. שהיה דופנה דק: והיום לרוכה. כדי שתהא זרוע של כ"ג מסייעתו: והיום לדוש. משהב שקרוי זהב פרוש על שם שדומה לדם פרים: פרם חני מנה: דקה מן הדקה. דכתיב (ויקרא י"ו) ומלא חפניו קטרת שמיס דקה. ושה חלמוד לומר. והלא כבר נחמר (שמות ל') ושחקת ממנה הדק. חלא לומר לך שקטרת של יום שבפורים תהא דקה מן הדקה.

ה כבל יום עולין במזרחו של כבש . לתמר מר כל פימת שתחת פוגם לה יהו תלת דרך ימין שסוף למזרח שכבי בדרום לכך עולין במזרחו של כבש שממוך לפינת ליתין : והיום כהן גדול . משום כבודו לקרותו תחילתו שסוף כבן ניח וסולך במקום שסוף תפן מס שתין שתר כפיס רשתין לעשות כן : ו בכל יום היו שם. במזבח התיצן . תרבע מערכות. של עליס שמבעריס עליסס תשם . ותחת מערכה גדולה . שמקריבין עליס תתמיד . ותחת מערכה שניס שממנה טוטליס תם למזבח תקטרת . ותחת מערכה של קיוס תשם שלא תסור משס תם לעולם ותחת מערכה של תבריס ופדריס של תמיד של בין תערבים שלא נתעלו מבערב ולא נשרפו כל לילה שורפין תותס במערכה זו . ומוכיחין ביס"כ עוד מערכה תחת ליטול ממנה גחלים לקטורת לפני ולפניס : ר"י תומר בכל יום ג' . דתלתה קרתי כתיבי (ויקרא ו') על תוקדה על תמזבח כל הלילה עד הבקר זו מערכה גדולה . (שם) ותם תמזבח תוקד בו זו מערכה שניה של קטרת (שם) ותשם על תמזבח תוקד בו לא תבבה זו מערכה ג' של קיוס תשם . ומערכה רביעית לתבריס ופדריס שלא נתעלו ליס לרבי יוסי דסבירא ליס שתבריס ופדריס שלא נתעלו . בלתי מערכה גדולה סס נשרפים : רבי יסודה תומר בכל יום שתיס . לית ליס מערכה שליסית של קיוס תשם . ומקרא שליסי של ותשם על תמזבח תוקד בו לא תבבה . דריס ליס רבי יסודה שמבעיר קסמים דקיס כדי להלית תשם על תמערכה שגדולה לא יהא על שרשפה ויעלה כשסס דולקים למזבח . שלא ילדיקס ברוחס תמזבח . ולשבח כר' יוסי: **פרק ה הוציאו** לו . מלבבת שלים : וכך היתה מדתה . כמדתה בתוך כך מדתה נפניס . מה בתוך ניס תופן בחפניו ממש . ולא בכלי . כך נפניס שממערב תקטרת תן שכף לתוך חפניו . לא ניס מערב בכלי עשוי כמדת חפניו . אלא לתוך חפניו ממש : נטל את תמחתה בימינו . לפי שניה בבדה וחמש וכף תקטרת קלה שימנה . לכך מחתה בימינו וכף בשמאלו : וניס

ה בבל יום כהנים עולין במזרחו של כבש . ויורדין במערבו . והיום כהן גדול *עולה* באמצע* ויורד באמצע . ר' יהודה אומר לעולם כהן גדול עולה באמצע ויורד באמצע . בכל יום כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הכיור . והיום מן הקיתון של זהב . רבי יהודה אומר לעולם כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הקיתון של זהב : ו בכל יום היו שם ארבע מערכות . והיום חמש . דברי רבי מאיר . רבי יוסי אומר בכל יום שלש . והיום ארבע . ר' יהודה אומר בכל יום שתים . והיום שלש : **פרק ה הוציאו** לו את הכף ואת המחתה . וחפן מלא חפניו . ונתן לתוך הכף . הגדול לפי גדלו . והקטן לפי קטנו . וכך היתה מדתה . נטל את המחתה בימינו . ואת

ה עולין במזרחו של כבש . פירש סר"ב דתמר מר כל פימת וכו' . לא יהו תלת לימין . לקמן בפ"ס בגמ' דף כ"ח יליף לה מיס שעשה בלמס דכתיב (ד"ה ב' ד') על י"ב בקר ג' פונים לפונה וג' פונים ימה וג' פונים נגבה וג' פונים מזרחה . למוצה וסולך המקיף תת כיס ובא לו מלפון למערב וממערב לדרום וכו' דדרך ימין מקיפה : והיום כ"ג עולה כו' . כך גירס' סר"ב . וג"ח וכיו' עולים בתמלע ויורדי' בתמלע כו' לפני כ"ג כדי להדרו : [הרמב"ס] והיום מן סקיתון של זהב. דתמר בפ"ב דזבחים דף כ"ב [דבבל] כלי שרת מקדש דכתיב ורחלו לרבות שתר כלי קדש . ריב"ח . תוספות סוף דף מ"ד: ו ארבע מערכות . פירש סר"ב מערכה רביעית לתבריס ופדריס כו' . ומפקא מוהה . ורבנן ות"ו לא דרשי גמרא : והיום חמש . נפקא להו מוהה ותפילו למתן דלא דריס וי"ו : וי"ו ס"ת דריס גמרא : שתים כתב סר"ב ומקרא ג' של והה וגו' דריס ליה שהמבעיר קסמים כו' ותיכ נפקא להו מוהה בני תרן בבהן תה על תמזבח (ויקרא א') . ור"י מי מהה ס"ת קתי תתרעה ועביד מפוחה . קמ"ל . וקרא ותתו דריס ליה כו' כדתיתה בגמרא :

פרק ה הוציאו לו תת בף והמחתה . פירש בגמרא מחתה מלאה קטרת . וממה חפן וכו' : **ונתן** לתוך בף . כדתסכתן בנסיתים (במדבר ז') בף תת מלאה קטרת : גמרא : **נטל** תת תמחתה בימינו . סיימו מחתה דגחלים . וכתב סר"ב לפי שסיח בבדה וחמה כו' דתי לתו בבי יליבא בתרעה וגיורא בשמי שמיא כדתיתה בגמרא . תבל לא משום דסולבה בשמאל פסולה דהה בן מתי קתמר מטעם יליבא כו' דתיסה תלא סברא בעלמא . עדיפא ס"ל לתקשויי והא סולבה בשמאל פסולה . תלא שרתיתי להרמב"ס בפ"ד מהלבות עי"ב שבתב בבר בתרתו שסולבה בשמאל פוסלה בדם סקדשים ובשאר עבודות . לפיבך ניס תן הדין שיולין בתחתה בשמאלו וכף סקטרת בימינו . תבל מפני בובד וכו' ע"ב . ס"ת דבבי טעמי לריבים . משום דתל"ה סולבה פסולה בשמאל . והדין עמו . משום דתיתותב רב שתם דבבשיר בשמאל בפרקין דף מ"ט : ובב"מ בפרק ה' מהלבות ביאת תמקדש לא שרתה מקום

על זה הדין ות"ת קושיתינו. דעדיפא כוס ליה לתקשויי כו' ר"ל דשתלה זו דיליבא כו' בשתלה בבית תמדרש קושה דבבי מניס שרב שתם סולבה בשמאל מסו. מי נמי בתר דפשטה רב שתם לסולבה בשרה וקושה לתתושב. תבל תין בבי נמי דבתר לתתושב מבריית'

ואת הכף בשמאלו . היה מהלך בהיכל עד שמגיע לבין שתי הפרוכות המבדילות בין הקדש ובין קדש הקדשים . וביניהן אמה . רבי יוסי אומר לא היתה שם אלא פרוכת אחת בלבד . שנאמר (שמות כ״ו) והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים . החיצונה היתה פרופה מן הדרום . והפנימית מן הצפון . מהלך ביניהן עד שמגיע לצפון .

הגיע

דתני בה בהדיא דאמאל פסולא בהולכה גריסים להני טעמא **בלחו** יליבא כו׳ אלא מכח הדין עלמו כדבר תרמב״ם . ומסדר **סגמרא** סדר הסלכה כמו שכתלה כדאמרינן בעלמא . ומשום דאשכח לה זאת ממקומה . (ביצמות מסכת ו׳ ע״ג) וגדולה מזו **בגמרא** פרק בתרא דף ט״ו דאמי דקאמר מעקרא לריך לומר דלא ליתמר אלא בתר מאי דליתמר בתר הכי ב״ש כך פירשה שמסודרת קודם התיובתא . וכתב בב״מ וק״ל כיון שהולכה בשמאל פוסלת . סיתך הכשירו כאן מפני טעמים הללו . ותפשר דהולכה בשמאל לא פסולא אלא מדרבנן . אי נמי אף על גב דהולכה בשמאל פסולא מדאורייתא משום דא״א אלא בסילוק . בקערת לא פסלה· ובשכי אכבר רחמנא . עכ״ל

ז״ם דלא פסלה אלא מדרבנן סייטו טעמו משום דבקרא למיטי יליפיטן ימין (כדכתב הר״ב ריש פ״ב דזבחים) לא כתב אלא קבלה ותיטב . ודייטו דבעי בגמרא מהולכה אי כשרה בשמאל . ולא מיפשיט אלא מברייתא דתני בשמאל פוסל בהולכה. וחין לפקפק אמאי לא תקטו שיולך ג׳ פעמים פעם אחת בימין ופעם אחת בימין . דסבתה אחת אמר רחמנא (ולקח מכהן מלא המחתה גחלי אש וכו׳ ומלא חפניו קטורת וגו׳ והביא מבית לפרוכת) ולא שתי סבחות · כדאיתא בגמרא ריש פרקין * ומשתה דאתית לסכי אשכר לומר דאפילו בתר דאתחזב רב שתם פרכיון שפיר יליבא בתרעא וכו׳ דכיון שחיטו דשתי סבחות על כרחין מכשירין בשמאל בחדא . ומשום יליבא כו׳ ס״ל לאפוך ואתא המחתה בשמאל . אלא שתין לבוא: של תרמב״ם כך . שהרי כתב לפיכך היה מן הדין כו׳ . ומשמע דמהדין שהקדיש דטיטו שהולכה בשמאל פוסלת הוא . שלכך נרחה דהולכת המחתה של גחליש שחיטה אלא מכשירי הקטרת מן הדין כשר אף בשמאל : **לבין** שתי הפרוכת . כתב הר״ב לפי שמשתפקו בבית שני אם המחילה ואי ואיטו עוביה אמה ומסיים רש״י ואיטה יכולה לעמוד בגובה מאה אמה ולהוסיף על עוביה ל״א דכתיב (ד״ה א׳ ב״ה) שכל בכתב מיד ה׳ עלי השכיל · עכ״ל . ונקטיה לי לבד״ה שני ג׳ ד׳ כתיב ומגבה מאה ועשרים . ופירש״י שם דעד קירוי עליה דחשוכה שלשים . וממה עד גג העליון תשעים · בין שכל ק״ך · וב״כ הרד״ק לשברת רז״ל . אם כן גובה הרחבון יותר מהשני . שלכך נרחה בעיני שזה לא היה יכול לעמוד בבית שני לפי שגובה השיכל עלמו עד קירוי עליה דחשוכה היה תרבעים כדתנן במדות פ״ד ושל רחבון רק שלשים כמ״ש רש״י בד״ה . ומכי ליתא בפ״ק דב״ב דף ג׳ כי קאי בחלתין קאי · ועיין מהכא ס׳ פ״ד דמדות מ״ש שם בס״ד . ותפשר שהיה כתוב בפירש״י מ׳ ועשו ושלשים מאה . ול״ת אמאי עשו בית שני גבוה מבית הרחבון כבר אמרו בגמרא דב״ב לכתיב (חגי ב׳) גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון בבנין ובשמים . וגם שם פירש״י בבנין ק׳ אמה · ול״ת מהקושיא שהכתבתי אלא ר״ל תרבעים השיכל כמ״ש · **וכבר** כתבתי זה **במסורות** לשימן כ״ח בספר זורת הבית · עוד שקבו שתם בגמרא . לעבד מאי לתפשר בבנין . ולידך בפרוכת . **אמר** אביי גמורי אי כולה בבנין כמקדש הראשון . אי כולה בפרוכת כמשכן . ובשבי מתרלים התוספות דבאן אמאי לא עביד פרוכת אחת שתחיה [עוביה] אמה·אלא דפיון דגמירי אי כולה בפרוכת ס״ל גמירי לעבדוה כי היכי דעבדי במשכן.ובמשכן נאמר והבדילה וגו׳ דמשמע שמלד המיון של פרוכת יהא קדש · ומחללת עוביה ולפניה יהא הכל קדש קדשים . ולמאי חוחה אמה כלאחר ואמאי דמחללת עוביה ולפניה היו הכל קדש קדשים . אבל כי עביד שתי פרוכות ניחא דאף על גב דהוי כלאחר קיימיטן והבדילה בעובי פרוכת הפנימי שהיה דבוק לסוף אמה פרקסין : **רבי** יוסי אומר לא היתה שם אלא פרוכת אחת . שעוביה אמה . דס״ל והבדילה שפרוכת היטו בין אלא לאחד שחוצה לה קדש . ואלא שלפניה היתה קדש קדשים ס״ל דלמאי **פשיטא** ליה דקחוצה אמה כלפניה אמאי דלדידיה מחללת עוביה ולפניה קדש קדשים כמו במשכן . תוספות :

פרופה פירש הר״ב רחבה שפולה לגד מיזון ונאחזת בקרס כו׳ וכפירש״י ור״ל שהפרוכת על פני כל הדביר מכותל לפון עד כותל הדרום · ושם בכותל דרום נכפלה ר״ל היתה תרוכה . יאלת לאוץ לאוך שהיכל **ונאחזת בכותל הדרום** בקרס כו׳ וע״ש שקרס מקרי פרופה כדמתרגם קרסי זהב : פורפין דדהב :

מן הדרום · ואף על גב דאמאל בשחוה מהלך בהיכל עד שמגיע לפרופה זו שחוה הולך לשמאלו שהולך ממזרח למערב **ושוב** פניו לדרום פונה לשמאלו . ובמשנה ס׳ דפרק לשעל כתב הר״ב דכל פונות כו׳ לא יפו אלא לימיו . **מ״מ** כדי שיכיר את

מסלו

קס״ע פרופה (אויפגעהענגט)

הגיע לצפון . מסכנים לתוך חלל בית קודש הקדשים כפי פניו לדרום ליכך עד בין הבדים · שהוא בחלל · שהבדים היו תוכין עד הפרוכת ראשו לאחד למערב והשני לו למזרח . אחד בראש הארון לצפון ואחד בראשו לדרום : מהלך לשמאלו עם הפרוכת .

במהלך מצפון לדרום בשמאלו למזרח והפרוכת היתה במזרח נמצא בשמאלו עם הפרוכת : עד שהוא מגיע לארון . למקום ארון ולא לארון ממש דבבית שני לא היה שם ארון : דרך כניסתו . שלא היה מסב את פניו לצפון שלא יהא דרך לחוריו ופניו לארון : מתפלל תפלה קלרה · וזו היא · יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא אחטא עוד ומה שחטאתי לפניך מחה ברחמיך הרבים . ולא יעלו עבד שולטן מדבית יהודה · ולא יהיו עמך ישראל לריבים ולקטטות זה מזה ולא מעט אחר. ולא תכנס לפניך תפלת עובדי כוכבים . פירוש מפני שהם מתפללין שלא ירדו גשמים : בבית החורף . בהיכל : שלא להבעית את ישראל . פירוש שלא יחשבו [בעובדיה] שהם נקראים . על שם שממנה נשתה העולם · שהיא יסוד הקב"ה את עולמו . שהיא יסוד : ג למקום שנכנס · בבית קדש הקדשים : במקום שעמד · בין הבדים : ולא היה מתכוין להזות לא למעלה . שהיתה תחת למעלה בחודש של כפורת העליון . והשבע למטה [בעוביה] שהרי לא על הכפורת מזה שלא לארץ נופלים : שלא

הגיע לצפון . הופך פניו לדרום · מהלך לשמאלו עם הפרוכת עד שהוא מגיע לארון . הגיע לארון . נותן את המחתה בין שני הבדים . צבר את הקטורת על גבי גחלים . ונתמלא כל הבית כולו עשן . יצא ובא לו בדרך בית בניסתו . ומתפלל תפלה קצרה בבית החצון . ולא היה מאריך בתפלתו · שלא להבעית את ישראל : ב משניטל הארון . אבן היתה שם. מימות נביאים ראשונים . ושתיה היתה נקראת . גבוהה מן הארץ שלשה אצבעות . ועליה היה נותן : ג נטל את הדם ממי שהיה ממרס בו . נכנס למקום שנכנס . ועמד במקום שעמד . והזה ממנו א' למעלה . וז' למטה . ולא היה מתכוין להזות .

לא

לארון פירש רש"י מקום ארון כו' דבבית שני כו' . כי בבית ראשון שהיה שם ארון . לא היה שם אלא פרוכת אחד ושוה יספר בכלן סדר בית שני שלא היה שם ארון והיה שם שתי פרכת . ורמב"ם · וכגמ' ושם קתני לבין שני הבדים . לימא כבין שני הבדים : בין שני הבדים · פי' רש"י שהבדים היו תוכים כו' שכל לשון רש"י . וזו לורתו : * צבר את הקטורת · עיין בפי' רש"י סוף פ"ו דתמיד :

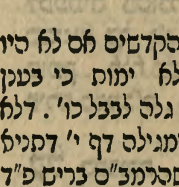

ונתמלא כל הבית כולו עשן . לשון הרמב"ם בפרק ד' מהלכות עי"ב וממתין שם עד שיתמלא הבית עשן ויצא ע"כ . ולשון ר"ש מתי למיעבד דנתמלא כו' : בדרך בית כניסתו . פירש רש"י לחוריו ולפיכך לא בגמ' . מדאמר קרא (ד"ה ב א') ויבא שלמה לעמת אשר בגבעון ירושלים דש"ל לכתוב מירושלים · אלו מן הבמה כו' לירושלים . אלא ס"ק . ויבא שלמה הבמה אשר בגבעון דרך שליכתו וכן לירושלים בשובו מגבעון היתה כניסתה רשאי :

שלא להבעית את ישראל . פירש רש"י שיאמרו מת הוא . כי הרבה כהנים גדולים היו מתים בקדש הקדשים שם לא היו רואין . או שם יהא דבר במעשה הקטורת שלא תהא אחר שהיא מעלה לאחרן . (ויקרא י"ו) ולא יאמרו כי בעון הרחה על הכפורת . רמב"ם : ב * משניטל הארון . מתניתין לא קתני אלא משניטל . תנן במ"ד אחרון גלה לבבל כו' . אלא כי היא דתנן במסכת ב' פרק ו' דשקלים גמרת : אבן היתה שם . בחמלא בית כניסתו בסדיא פ"ק דמגילה דף י' דתניא אחרון שעשה משה ים לו עשר אמות לכל רוח וכו' · ואחי תמה על הרמב"ם · ומשופות דב"ב דף כ"ב . שהרמב"ם ברים פ"ד מהלכות בית הבחירה · כתב כמערבו . ומשו' פ"ב דב"ב כתבו במזרח . וגם מניחם לא ביארו זו מנין למשה · וזה שלמה הכ"מ כתוב על פיסקא . ברים פ"ד מהלכות בית הבחירה : דאיתא התם במסכת פרק ד' ע"ב · לא זה שכתב במערבו קאי . שדקדקתי בהוותה ברייתא . ולא מלאתי בה כלל מזה · אלא קאי על מ"ם ולפניו ללמה המן וכו' · דמניא הוא דאיתא התם . ועוד שאלו לא נתכוין · עדין לא יצא הרמב"ם מידי קושיא למה לו לפסוק כברייתא חלושה . ולא כברייתא שבגמרא · אלא מעולם לא נתכוין הכ"מ לכעיר על זה · וע"ש . גם על התוספות ל"ע · ועיין עוד מזה מה שהכתוב בפ"ב דב"ב מסכת פ' בס"ד:

מיבעי ליה אחרון רחשוים · דוד ושמואל . מפרש במסכת סוטה דף מ"ח · רש"י :

ו והזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה. דגבי פר כתיב (שם) והזה מאלבעו על פני הכפורת קדמה ולפני הכפורת יזה שבע פעמים

ושם רע"ק

פרק ה

משנה ד

(עמך דם הסעיר) (כב*) עמ"ס פס"מ פ"ח פ"ו זבחים ומ"ש פס פל כגלין :

ובני סעיר כתיב (ויקרא יו) ושחט אותו על הכפורת ולפני הכפורת הרי שפיר מפורש לחותן לפני הכפורת דסיינו למעלה שבע . ובסעיר מפורש לחותם שעל הכפורת אחת סיה דכתיב ושחט אותו . ומדלא משמע . וכתיב גמי (שם) ועשה את דמו כאשר עשה לדם פר . מה מ"ל כאשר עשה . סיכוי כל עסיוסיו שוות כשם שלמעלה בפר שבע כך למעלה בסעיר שבע . וכשם שלמעלה בסעיר אחת כך למעלה בפר אחת . גמרת : לא למעלה ולא למטה . דהא תמרן למטה דסעיר יליפין מלמטה דפר ושם כן לא לכתוב כלל גבי סעיר ולפני הכפורת . דסוף סוף גמר ממטה דפר . מהיקשא דכאשר עשה הלא הא דכתיב בסעיר ולפני הכפורת . לתקופי על הכפורת לפני . מה לפני . על שתרן משמע . ולא . ממש נוגע בכפורת . אף על . לא ממש נוגע בכפורת . אבל אפכא ליכא למימר דכיון דיליף מעלה דפר ממעלה דסעיר שמוק מן על הכפורת דגבי פר הלא דאתי לתקופי לפני לעל . מה על ממש כו' . דהוה על הכפורת דגבי פר לאו מופנה . כדאב"י דאמר על פני הכפורת קדמה זה בנה אב כל מקום שנאמר פני חיבו הלא קדים . גמרת : במצליף פירש ר"ב כמלקה וכו' . הכי איתא בגמרא . וכתב רש"י . כמלקף לא ידענא לשונו ע"כ.

ובערוך סביא יודע במעלה . תסלים ע"ד ס' . תרגומו יגליף בקורבסא סיך גבר דמריס ידוסי :

ד הביאו לו את הסעיר . רואה לומר בין החולה ולמזבח במקום שנחט את פרו כדתנן במסכת מ' פ"ג . ועיין בפירוש ר"ב שם מסכת ע' ו"ל ברמב"ם בפרק ד' מהלכות עי"ב ואחר כך יולא מן הסיכל ושוחט את הסעיר :

שחטו וקבל במזרק את דמו . עיין בפרק לעיל מסכת ג' מ"ם שם בס"ד : **רבי** יהודה אומר לא סיה שם אלא כן אחד :

ובגמרא בעיון למימר דטעמיה משום דמחלפי ורבי יהודה ליה תקנתא לכתוב עליהו בי דפר ובי דסעיר . דזמנין דלאו מדטעמיה לטיוקא בכתבא . ודחו ליה ממסכתיהו דר"ג שופרות מסכת ס' פרק ו' דסקליס . דתנן וכתוב עליהם כו' . ונדחה לי דטעמיה משום שלא סיה שום לוכך בכן שני סיכול לקחת בתחלה לחותו כדם המונח קודם סיניה עליו זה שבידו . * אבל בסוף הסוגיא דף י"ו ע"ב מסקינן דמשום חולמא דכ"ג לאו מדטעמיה לטיוקי בכתיבה דאלת"ה הלא כתיבה נמי הא מיוב . ושאי סומק . הלא משום חולמא כו' . ס"ל כו' : * **נטל** דם הפר והניח דם הסעיר . פי' ברי"ב דמסקנא דאלתא דרבי יהודה. וכן פירש ברמב"ם . וכן הוא בסוגיא ובעמא ר"ל דאין לפרש בדרבנן אחיא ויסיס פי' והניח . כלומר לאפוקי שיערה דבסיפא דאם כן לשמוק לגמרי הלא לאחי כלל והניח דם הסעיר וכן לקמן לא לאחי והניח דם הפר :

על הפרוכת . כתב ברי"ב דכתיב . וכן יעשה לאהל מועד . דשם שמוה לפני ולפניה כך מוה בסיכל . ומה לפני ולפניה אחת למעלה . ושבע למטה מדם הפר . כך מוה בסיכל . וכשם שלפני ולפניה . אחת למעלה . ושבע למטה . מדם הסעיר . **כך** בסיכל . גמרת . ובספר ברמב"ם פרק ג' מהלכות עי"ב כתוב וחוזר ומוה בסיכל מדם הפר שמשה וכו' . שכך נאמר בדם הפר **על** הכפורת ולפני הכפורת וחוזר ומוה מדם הסעיר כן על הפרוכת כו' . שנאמר בדם הסעיר ושחט את דמו כאשר עשה לדם **הפר** . כך מלאתי בדפוס ישן גם מדם . ודברים מתמיהים הם דקרא דכתיב בפר . נאמר בסעיר . ועוד דקאי אהזיות דבקדש מקדשים וסביבותיו לסיכול . וכן נמי כך קרא דכתיב בסעיר נאמר בהזיות דקדש מקדשים . ולאו הוא לסניס דקודם **וחוזר** ומוה בסיכל ל"ל שנאמר בדם הסעיר ושחט את דמו וגו' . ובמקומו כתן נניס . שנאמר וכן יעשה לאהל מועד : **ח"ם** שכך נאמר בדם הפר וכו' . אין **ט** מקום כלל ולריך למותקו מן הספר ואני מתמיה שסכ"מ **לא** סעיר בכל זה :

לא למעלה · ולא למטה · אלא במצליף · וכך היה מונה · אחת · אחת ואחת · אחת ושתים . אחת ושלש · אחת וארבע · אחת וחמש . אחת ושש . אחת ושבע . יצא והניחו על כן הזהב שבהיכל : **ד** הביאו לו את השעיר . שחטו וקבל במזרק את דמו . נכנס למקום שנכנס · ועמד במקום שעמד . והזה ממנו אחת למעלה · ושבע למטה . ולא היה מתכוין להזות . לא למעלה . ולא למטה . אלא כמצליף וכך היה מונה · אחת . אחת ואחת · אחת ושתים וכו' . יצא והניחו על כן השני שהיה בהיכל . ר' יהודה אומר . לא היה שם אלא כן אחד בלבד · נטל דם הפר · והניח דם השעיר . והזה ממנו על הפרוכת · שכנגד הארון מבחוץ . אחת למעלה · ושבע למטה . ולא היה מתכוין וכו' · וכך היה מונה וכו' · נטל דם השעיר . והניח דם הפר . והזה ממנו על הפרוכת שכנגד הארון מבחוץ · אחת למעלה . ושבע למטה וכו' · עירה דם הפר · לתוך דם השעיר (כב*) . ונתן

ונתן את המלא בריקן. ומוזר ומעתה מזרק מלא תוך בריקן כדי שיתערבו כלמיס יפה יפה: **ה** סיס מחטא ויורד. כלי שכר שסיס שכהן סוך ברגליו לכל קרן וקרן וכל מתנה ומתנה סיתה בקרן שלפניו וסמוך לו ולסכי נקט מחטא ויורד כלומר שסיס נותן מתנה מלמעלה למטה שתה יתן מלמטה למעלה בקרן שלפניו כדם זב לתוך בית יד שלו ומטבח את בנדיו. ור"ח שכר שהכהן עומד בקרן ראתה ומתה נותן כמתנות על כל הקרנות. שכרי כל המזבח היו חלק אחד על אחד מרובע וכיון שאין שלשת הקרנות שמוכות לו יכול ליתן מלמטה למעלה ולא יטבח את בנדיו חוץ מקרן זו שהוא עומד חלקה שלי אשכר לו לגדל ראשי חלבוחיו למטה חלק למעלה שאם יגדל ראשי חלבוחיו למטה ויתן מתנה מלמטה למעלה כדכתיב (ויקרא י"ז) ודמו עליו מן הדם. ועשרו. כמקום המגולה

ונתן את המלא בריקן: **ה** ויצא אל המזבח אשר לפני ה' זה מזבח הזהב (בג*). התחיל מחטא ויורד. מהיכן הוא מתחיל. מקרן מזרחית צפונית. צפונית מערבית. מערבית דרומית. דרומית מזרחית. מקום שהוא מתחיל בחטאת על מזבח החיצון. משם היה גומר על מזבח הפנימי. רבי אליעזר אומר. במקומו היה עומד ומחטא. ועל כולן היה נותן מלמטה למעלה. חוץ מזו שהיתה לפניו. שעליה היה נותן מלמעלה למטה: **ו** והזה על מזהרו של מזבח שבע פעמים. ושירי הדם היה שופך על

תוס' רע"ק משנה ה

(זה מזבח הזהב) (בג*) והא דכתיב ויצא לעמות המקודש כבהיכל על הפרוכת הכי קאמר לפניים מן המזבח בין מזבח לפרוכת ומזבח מפ"ר כשר הבא על כל המקום היה המזבח מפסיק בין הפרוכת לכהן בפע' הזאתו על הפרוכת. גמרא: (בתו"ס ד"ה מקרן מזרחית. כך פירש") (בד*) ובתום' יבמות כ' ד"ה הכי סובר גם בת"ק דמתני' לעיל דפרוס' מן הדלוס תלה דם"ל דמעשות הקרן ועלה אל המזבח עד סיתה ויעמוד במזרחה אל מזבח. ולפ"ז אין נפיק לגמרי מכולי מזבח ומשום דדרך ימין צריך להקיף דכל פיסוס שתחה פוסס לא יהא תלה דרך ימין מתחיל בקרן דפוסים דכשיצא כל גופו חוץ למזבח ועומד במזרח ופניו למערב הם יוסים ימינו לקרן דרומית זהו דרך שמאל. ולפ"ז דברי הרמב"ם עולין כשפתן ומזוקקים בלי דוחק:

ה זה מזבח הזהב. דלאו מזבח החיצון לאו לפני ה' הוא רש"י: **מחטא** ויורד. לשון רש"י מחטא לשון ירידה היא כדלמריכן במנחות דף ס"ו. ופשח עולה ומחטא עכ"ל. ולדבריו כפל לשון במילות שונות מחטא ויורד. ולי נראה לפרש דלכויי הוא. כדלמריכן בחולין רפ"ב דף כ"ז. ומאי משמע דלמאי מחטאו ליתנא דלכויי הוא דלכתיב (תהלים נ"א) תחטאני באזוב ואטהר ע"כ. וס"ל קסבר מחטא ע"מ שלאו המתנות לעשר המזבח נתונים נתונים המה כדלכתיב (ויקרא י"ז) ועשרו וקדשו

מעתקות בני ישראל:

מקרן מזרחית לפונית וכו'. שכר לה כרבי יוסי דמתניתין ס' דלעיל דאמר דלא היתה שם חלה פרכת אחת ופרוסה מן הלפון וכשנמר מתנות פניה ויצא דרך הלפון פנה תחלה בלפונית מערבית ובהגיעה לקרן דפנה מרישא לא עביד דאמר קרא (שם) ויצא אל המזבח עד דנפיק מכולים מזבח. כדאמר בגמרא. ובא לו למזרחית לפונית ונותן שם ומוזר לפונית מערבית דרך ימין. כך פירש"י (בד)* אבל הרשב"ם מייתב למתניתין דשכח דכתיב בת"ק דר"י בחדא ופליגא עליה בחדא. שכרה כוותיה דשמי היו. ופליגא עליה בחדא דשכרה דחילוקה פרוסה מן הלפון ופניתי מן הדלוס וכי נפיק יפיק מן הלפון. ומשום הכי פסק הרמב"ם כשך שתמה בגמרא כמ"ש בכ"מ פ"ד מהלכי ותאי שפיר לפי זה דתחלת כניסתו לבית קדשי קדשים היה דרך ימין. עיין מ"ש בריש פרקין ועדיין לריכין אנו למודעי. דלא"ג דהרמב"ם בפ"ד מהלכות בית שחירה ובפ"ו מהלכות כלי המקדש. כתב דשמי פרוכת היו ולא הזכיר דרך פריפתן דשמא י"ל דס"ל דחילוקה פרוסה מהלפון מ"מ הכא ומלא שפרוכת פרוסה נכנס לקדש הקדשים כו'. נראה מלשונו זה שמעתיק דעת רבי יוסי שלא היתה פרוכת אחת. דלא"ק היה לו להעתיק סדר הליכתו בשתי הפרוכת. ולכן נראה לי דהרמב"ם לא בא לעשות מחלוקת אחרת בין תנא דהכא לת"ק דר"י דלעיל כ"ש למ"ש הרשב"ם עלמו דבספרים גרסינן בגמרא בהדיא. דתנא דהכא ס"ל כר"י. אלא שמפני שזה שהיו שני פרוכת משום שפיקא להו. ואי לאו שפיקא לא עבדי אלא פרוכת אחת כמו לר"י משום דפשיטא ליה דלעיל בשם התו' ובפרוכת אחת פתחה בלפון דהכי ס"ל ר"י ומינים בגמרא לכ"ע היכא דליכא שפיקא. ועוד משום דבשבי הוי הקפה לימין כלעיל. והשתא יתוע דכל הני הלכות הלכתא למשיחא נעשו וכשיבנה בית המקדש ב"ב בכר בא אליהו והתיר כל הספיקות הלכך בבנין בית הבחירה העתיד המפורש בספרים בבית שני משום דבנין יחזקאל של עתיד לא פירש על פי חז"ל. וכ"כ שם וז"ל בנין העתיד לסבנות תע"ם שהוא כתוב ביחזקאל. הימנו מפורש ומבואר עכ"ל. אבל הכא דלאורי לן שעבודא הוא בא כתבא ע"פ מה שהיה עבודה כשהיו כהן אחד בפרוכת אחת לפי שכן יהיה לעתיד במהרה בימינו אמן: * **משום** סיס גומר. ליתנא דמשם לא דייקא דהכ"ל לשם ובפירש"י כתב שם והוא נכון. וכן בברייתא מקום שר"י מגלילי מתחיל שם ר"ע פוסק מקום שר"ע מתחיל שם ר"י מגלילי פוסק: **ועל** כולן היה נותן מלמטה למעלה כו'. תמהו לרבי אליעזר דלת"ק מחטא ויורד מלמעלה למטה וכו'. כפי' הר"ב. אבל להרמב"ם בפרק המזכר אתמר אף לת"ק דדוקא במזרחית לפונית שלפניו ברחשונה נותן מלמעלה למטה דבחותו קרן היו יכול ליתן על שלא מכל המזבח כדלעיל ומלא שעומד שם בחותו קרן והוא לפניו. אבל במערבית לפונית נותן מיד במקומו שהוא עומד כדי שלא יעבור על מלות ויסמה המתנה ואחר כך מקיף ברגל לפונית מערבית ומשם נותן מיד לקרן מערבית דרומית ואחר כך מקיף ברגל לקרן דרומית מזרחית. כמ"ש הרשב"ם שביאו הכ"מ. ומלא שהרמב"ם שכתב להך סיפא לא משום דפסק הר"ח אלא שם"ל דאתאן אף לת"ק. שלכך. ז"ש עליו הכ"מ דפסק הר"ח. משום דבגמרא פליגי ר"מ ור"י תליגיה. הוא ליה לכתוב דליתא לפי דברי הרשב"ם ופירושו. וכן נראה. דהרי בפי' המשנה כתב דאין הלכה כר"ח ואלו יותר ליה דבריו לדברי אלא יהיו סותרים זה את זה אבל מקום שנוכל ומ"מ [כתב] הרשב"ם דבגמ' משמע דלא כפירושו זה: **ו** מזהרו פי' הר"ב המקום המגולה שמו כו'. **והשביע** (שמות כב) בעלה המנים לעשר נמ':

על יסוד מערבי . וכן על יסוד דרומי פיקסס סר"ב ברפ"ס דזבחים ובמסכת ב' סס : לנחל כמו לנחל ליתן . עמק . לשון רס"י פסחים דף כ"ב .

ומועלין כהן* מדרבנן דאי לא ילפו מידי מעילה מדאוריי' סיפך ממכרין לעניין לזבל . כ"כ התוספת ומסכת שלימה שניהו בפרק ח' דחולין מסכת ו' [דבדם] לין מועלין ושיהו מדאורייתא . עוד עיין מ"ם בחמסכת ע' פ"ב דקדושין : ז כל מעשה יום"כ . פיקס סר"ב בגמרא . דכתיב (ויקרא י"ו) וכיפר אהן לכם לטהר אתכם עכובא הוא . וכתיב אהן מסמע חוקם על אהן כתובם ולא על אחר וכתיב כמי אחת אחד למעוטי בגדי לבן בחון ואחד למעוטי בגדי זהב . הכי ליתא בגמ' . ומפרש סר"ב בבגדי לבן דבחון היינו חון להיכל בגון וידוי והגרלה ושפיכ' סיריס אע"ג דרס"י פיקס בחון בהיכל אסוא חון לפני ולפנים . סר"ב כתב בלשון סרמב"ם בפ"ה מהלכות עו"ב :

במקום שפסק כו' ושיפס מקרא אחד דרשו מדם חטאת הכיפורי' אחת בשל' (שמות ל) ת"ק סבר חטאת אח' אחרתי לך ולא לעשות כפרה אחת מב' בהמו' ור"ח ור"ש סבר חטוי אח' אחרתי לך ולא לעשות הי חטויין לשמות שמזאם שמי פעמים . גמ' [ורס"י] :

פרק ן במראה בקומה ובדמי' ולקיחתן כא' . פי' סר"ב דג' קרוי כתיבי כו' במרא בקומה ובדמי' והכי ליתא בגמרא דסכא ודספ"ק דשבועות וקשיא לקיחתן כא' מגלן ולפי' הכו' שכתבו דלר"ש מרא וקומה שקולים הם ומחד קרא נפקא . ודמים מחד קרא נפקא . והשתיי מבעי להיקש לעניו כפרה ליכא למימר דדמי' ולקיחתן כאחד כמי מחד קרא נפקי שכמו שאמרו דמרא וקומה שקולים והיינו טעמא שפיסס דבריס שבגופן של הסעירים ס"ל דמיס ולקיחתן כאחד שקולים שפיסס דבריס אחון לגופן . וגמרא ללא נקט אלא לא מפקא הרבינו אלא דנקט קאמר ושוא סדין לכולהו . ושמא לאחיות להכי ליכא למימר לרבי יהודה אמי דפליג אדר"ש ומלריך לאחויי להיקש דשון הס"ל במרא וקומה שקולים הם ומחד קרא נפקי ואיכא דאמרי מד לדמיס וחד ללקיחתן . ת"ל ליפכא דדמיס ולקיחתן שקולים ומחד קרא נפקי ומרא וקומה בעי מרי קרא ובהכי ניחא דנקטינן מרא וקומה ודמיס ולא נקט אמי לקיחתן כאחד משום דלרבי יהודה סוי לקיחה בכלל דמיס : ואף ע"פ שאין שוין כשריס . דכתיב שעיר ביכה . גמרא . וכתב סרמב"ם דהל"ל כאחד ומדנקט שעיר ירא' שרוצה בו שעיר אחד מכל מקום : והשני ישלח . פיקס סר"ב שני . שבוע שני וכו' שאין ב"ח לדמיס . דילוף ממוס

פוכר

משנה א (ולקיחתן כאחד) (בו*) כגון שלקחו מאחד ג' כיחד או אב' ב"ש ואחד שליח לקבל האחות דבאחד אחות קשים שאם' שיריס: (שם יקח זה ושני (כה*) הלשים שאחד לה בשני שאם שאחד שאחד ושירי שכבר כשריש ג' שעיר שנשחט במזרח דאל"כ יקחו זה שעיר שנשחט בשני ויביא זה אחר לקיים שאם לקיחתן כא' . שר' שיריס :

תום' ר"ע

משנה ז (הקדים דם השעיר) (כה*) היינו במתני' שבהיכל דאלו במתנות שלפניס יחזור ויזרוק שעיר ויזה מבעי לי' דהא שעיר שנחטאו קודם בהן דמו שלפני פסיל . גמרא : (שם יביא דם אחר) (כו*) ולריך גם כן לחזור ולהפון קטורת ולהקטירו דקטורת שחפנה קודם שחיפת הפר פסול . גמרא . וכ' בתום' ישיבים דמ"מ מסמע בסיפא דמתני' וכן בהיכל וכן במזבח הזהב דזה לא בעי' שיחזור ויחפון ופשבר דחפיי' פסולה היא אם הופן אחר מחנות שבפני' . אלא ע"כ היינו דבעשה מחנות שבפנים בעשית השיחה בהיכל ובמזבח וגם החפינה שלחניה הכל בהכשר ושחיפה שחכוסה על הפר שחכוסה על הפר מיהא אלא דלי הפני מיה בעי להסלים החזוח ואחד דהא בשעיר שנשפך דמו בחתני' היכל אין על מזבח דשחא שעיר אחרת דמשמע דאין מוחר ומחחיל מחנו' הפר שבהיכל והכי קאמה מחנות הפר שבהיכל לשחיפה שעיר . אלא ע"כ היכא דשחיפה שחוכה היא בעשית שעשה מדמ' מחנות שבפנים זהו מקרי שחיפה מעליא ושחיפה שניי' לא מקרי שחיפה כי אם כא לה להסלים שהחנות שיי"ם :

פרקו

משנה א (ולקיחתן כאחד) (בו*) כגון שלקחו מאחד ג' כיחד או אב' ב"ש ואחד שליח לקבל האחות דבאחד אחות קשים שאם' שיריס: (שם יקח זה ושני (כה*) הלשים שאחד לה בשני שאם שאחד שאחד ושירי שכבר כשריש ג' שעיר שנשחט במזרח דאל"כ יקחו זה שעיר שנשחט בשני ויביא זה אחר לקיים שאם לקיחתן כא' . שר' שיריס :

על יסוד מערבי של מזבח החיצון . ושל מזבח החיצון היה שופך על יסוד דרומי . אלו ואלו מתערבין באמה . ויוצאין לנחל קדרון . ונמכרין לגננין . לזבל . ומועלין בהן : ז כל מעשה יום הכפורים האמור על הסדר . אם הקדים מעשה לחברו . לא עשה כלום . הקדים דם השעיר (כה*) . לדם הפר . יחזור ויזה מדם השעיר לאחר דם הפר . ואם עד שלא גמר את המתנות שבפנים . נשפך הדם . יביא דם אחר (כו*) . ויחזור ויזה בתחלה בפנים . וכן בהיכל . וכן במזבח הזהב . שכולן בפרה בפני עצמן רבי אליעזר ורבי שמעון אומרים . ממקום שפסק . משם הוא מתחיל :

פרק ן שני שעירי יום הכפורים שיהיו שניהן שוין . במראה . ובקומה . ובדמים . ובלקיחתן כאחד (כו*) . ואף על פי שאין שוין כשרין . לקח אחד היום . ואחד למחר . כשרין . מת אחד מהן . אם עד שלא הגריל מת . יקח זוג לשני (כח*) . ואם משהגריל מת . יביא זוג אחר ויגריל עליהם בתחלה . ויאמר אם של שם מת . זה שעלה עליו הגורל לשם . יתקיים תחתיו . ואם של עזאזל מת . זה שעלה עליו הגורל לעזאזל . יתקיים תחתיו . והשני ירעה עד שיסתאב . וימכר . ויפלו דמיו לנדבה .

שאין

בגזוז רחמנן הוא שיקריב לשם הוא על שם . או שמלא שם הוא על עזאזל שאין בעלי חיים נדחין ואם תירץ להן שעשה פסול עדיין יכולין להתקן כשיזדווג לו אחר : שאין חטאת לבור מתה . דכי גמירי חטאות מתות ביחיד גמרי . ושעירי יום הכפורים חטאות לבור הן דכתיב (ויקרא י"ז) ומשחת עדת בני ישראל יקח . וחטאת מתה הוא שמכניסים לותה לבית אחד ומניחין לותה שם עד שתמות : ועוד אמר ר"י נשפך דמו . על שעיר של שם ימות המשתלח הכא לא למעבידת מלוה דמו וכל העבודות הנעשות בבגדי לבן בין בפנים בין בחוץ חקה כתיב בהו לעכב ולריך להביא דם אחר ואי לאפשר אלא בהגרלה וכיון דאית ליה בעלי חיים נדחין ימות המשתלח ברחמנן : מת המשתלח . לקח ע"ג דשלוח לא מעכב לדברי הכל דכי כתיב חוקה לעכב אדברים שבכתב עומד בבגדי לבן לא על דברים הנעשים ביד אלא עתי מכל מקום ילפינן מקרא דכתיב (שם) יעמד חי לפני ה' לכפר עליו . עד שימתי זקוק המשתלח לעמוד חי עד שעת מתן דמו של חבירו הא אם מת קודם לכן אין כפרת הדם כלום לכך לריך השלומים . ובלא הגרלה מ"מ וזקוק לשנים . ורחמנן ידחה . דהכל מודים בשמועה שבדמים : ב בא לו אצל שעיר המשתלח . וסומך שתי ידיו עליו . ומתודה . וכך היה אומר . אנא השם עוו . פשעו . * חטאו לפניך . עמך בית ישראל . אנא בשם . כפר נא לעונות . ולפשעים . ולחטאים . שעוו . ושפשעו . ושחטאו . לפניך עמך בית ישראל . ככתוב בתורת משה עבדך לאמור . (ויקרא י"ו) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו . והכהנים . והעם . העומדים בעזרה . כשהיו שומעים שם המפורש . שהוי יוצא מפי בהן גדול . היו כורעים . ומשתחוים . ונופלים על פניהם . ואומרים בשבחו"ו :

מסרו

שאין חטאת ציבור מתה . ר' יהודה אומר תמות . ועוד אמר רבי יהודה . נשפך הדם ימות המשתלח . מת המשתלח . ישפך הדם : ב בא לו אצל שעיר המשתלח . וסומך שתי ידיו עליו . ומתודה . וכך היה אומר . אנא השם עוו . פשעו . * חטאו לפניך . עמך בית ישראל . אנא בשם . כפר נא לעונות . ולפשעים . ולחטאים . שעוו . ושפשעו . ושחטאו . לפניך עמך בית ישראל . ככתוב בתורת משה עבדך לאמור . (ויקרא י"ו) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו . והכהנים . והעם . העומדים בעזרה . כשהיו שומעים שם המפורש . שהוי יוצא מפי בהן גדול . היו כורעים . ומשתחוים . ונופלים על פניהם . ואומרים בשבחו"ו :

נמצא חטא עון ופסח

עובר לחע"ג דלא חזי למחת כי הדר מחזי ספיר דמי לכתיב (ויקרא כב) כי משחת בהם מום בם [מום בם] הוא דלא ילפו מע עבר מומן ילפו הכא גמי לא שנא . והואיל ולא לחמו מלוה ברחמנן . ועיין מנחם ו' ז' פ"ע דפסחים : רבי יהודה אומר תמות ועוד אמר ר"י וכו' . דהא דאמר ר"י תמות לאו על מנת שאמר ת"ק ירעה שהוא שני שבבני . אלא דפליג על ז"ם שאין חטאת נעבר מתה ומקשה אמר ליטו דתמות והדר קאמר ועוד כו' . להשמועינן דבעלי חיים נדחין ס"ל . ותמות דקאמר בריתא לאו להשות לחטאת לאמרי דבעי ירעה קאי ובתרתי אתי להפלוגי . גמרא . ופירוש תמות : כתב הר"ב * שמכניסין כו' . ולא כתב כן במנחם ל' פ"ד דכיר . ועיין מ"ש בריפ"ד דתמור' :

ב אנא בשם עוו פשעו חטאו . ס"ג בכולם אתני' בריית עון וכסיפת חטאת כדלעיל מנחם ב' פ"ד . וע"ש בפי' הר"ב וז"ש הרמב"ם בכאן כבר בארתי לך . כי סדר סודות חטאת עון ופשע ע"כ : ס"מ דגירסתו במנחתינו לא כן הוא : * אנא בשם כפר נא כו' . ותימה דבשני ויהי ספר תגן . אלא בשם כפר נא כו' . כדלעיל פ"ג מנחם ח' ופ"ד מנחם כ' . ורלתי בעת"ח סימן תרכ"ח . דכתב ג"כ חילוף גירסאות . אבל כל סודויין שוין דבכולן גרסי' בשני בני"ת : אלא בשם כו' . וכירושלמי אמר רבי תני ברחמנות היה אומר . אלא בשם ובשניה אלא בשם . ובשניה ב"י דברי הרח"ם שכתב וז"ל ובסדרי הרח"ם שכתוב אלא בשם היה אומר.[ברחמנות] ובשניה אלא בשם.אלא שבמשני' [בשניה]

תוספות חדשים

(א*) תי"ט ד"ה ובכשנים ובשם כו' אלא דנשר כו' סוף ההזכרות כו' עכ"ל ונ"ע למה לא תניא לעיל גם לא תניא לעיל היו כורעים משתחוים כו' .ברמב"ם כלל לכולם בשווה משתחוים ואפשר דבשני שווידוי' ברחמנות' אל פר לא היו אומרין כל ישראל אשר היה עומד בין אולם ולמזבח מה שאין כן כאן דשעיר עומד בשער המזרח ושם היה מתוודה פניו שמעו כל ישראל: (מהורש"ח זצ"ל) :

ואין להקשות אל תירוץ שרב ז"ל דשם מירימו היו אומרין קולו של כ"ג בהזכירו השם המפורש דהרי רבי כתב דף כ"ח כלומר שם אחת היו שומעין :

בלשון העולם ע"כ . כלומר שתע"פ שמנחם כתוב בשניהם הוא השם ליתנה דעלמא נקט שדרך העולם לומר בתפלותיהם הוא השם . אבל כאן גדול היה אומר בשניה הוא בשם עכ"ל הב"י . ומ"ש משמע דגירסת המנחם בשלשת סודויים גם בשניה הוא בשם כו' . ומ"מ לריך טעם לפי סירושלמי ולמאי דכתב הרח"ם . שכן ג"ל אף למנחתינו שכאן גדול היה אומר בשניה בני"ת הוא בשם כו'. ומאי שנא שניה מברחמנות וכ"ל דברחמנות כשמתחיל לריך שיאמר בה"א הקריאה שקורא לשם"י בשמו שיהודה לפניו . ובשניה שמבקש הכפרה אומר בשם ר"ל שבשם הזה יכפר כי הוא המקור לכל השמות . וכדברי הרח"ם . שהוא שם בן ד' . ועיין בד"ה בשניו כו' : עבוד בית ישראל . תפילו לת"ק דשפ"ק דשבועות . דכשיש מתכפרים בשעיר המשתלח בשאר עבירות . לא סולרך להזכיר הני ובניו ובני אהרן דאהנו כשיש להו בכלל עמך בית ישראל נאהו . גמ' :

והכהנים והעם וכו' . שמתח מפרש לכל היכא דתנן והן אומרים בשבמל"ו דר"ל בכהנים והעם . אבל אין לומר דדוקא הכא בעם דאוידוי דלהו הזכיר בשם . דמ"ש דלאו בודוי תליא מלתא אלא בהזכרה . ות"ל דשעם לא היה בעזרה אלא בשעת וידוי שלשם . דאמאי לא . אלא דאנא נעור לה עד הכא שהוא סוף שהזכרות (ו) וכ"כ הרמב"ם בסוף פ"ב מהלכות עי"כ של כולם ובכהנים והעם וכו' . וכן הוא בפיוט אלא דנבי לה' מתחת לא כתב כלל . והשתא ל"ל שבכל מקום שאמר לפני ה' תשתרו תיקן הפייטן כדי שהחזן יאמר-לפן תשתרו . כמו שאמר בכאן לשרך השם שיקויים בשם תשתרו . אבל . בלה' מתחת אלא אמר בכאן פשוט דתשתרו . לא תיקן הפייטן ג"כ והכהנים והעם כו' : בשהיו שומעין שם המפורש שיולא מפי כהן גדול כו' . משמע דאלו בשאין שומעים מפי שאר כהנים ול"ל בשני דתניא לא היו עומדין כל אלא . ותע"ש שבמקדש מברכין בכתבו בברכת כהנים כדתנן במנחם ו' פ"ז דסוטה . ואולי טעם שדבר . כמו שכתב שהכא מס"ר משם קרדומית"ו בסוף עבודם אם בכפורים שבכל יום היו מזכירין בהכהנים בברכת בהכהנים בנקוד אלף ל"ם לשיעו וכו' וביום זה היה מזכיר בנקוד

תוספות חדשים

משנה ג

(מ*) אלא שעשו הכהנים קבע ולא היו מניחין כו'. ניחה ליה טעם על שלא היו מניחין את ישראל להוליכו דכה"ג במדרש כשמוליך חותו היה את נחותו בנחת. ע"כ יש לומר דהכהנים עושין זאת הקבע בעל כרחם כדי שלא ירגנו העם כיון דגם שחיטה כשרה בזר בכל הקרבנות. ותעפ"כ נהגו הכהנים פשוט בעצמם שלא הניחו לזר לשחוט. כדאית' בחוס'. ופ"ק יחמרו שלא תשוב זאת בעבודה בעיניהם כיון דעיקר בעיר זה עבור ישראל הוא. גם שמא בחיב הכוח. לכן לא הניחו לישראל להוליכו. כיון דבלאו הכי היה הכוח היום פגום קצת: ובזה מתורץ בקדוק הלשון. שעשו קבע כלומר תיקון זה בעל כרחם כמו לשון קבע בגמ' דברכות. בעובה תבלתו קבע דפ' בע"כ:

(דברי המניה)

תוס' רע"ק

משנה ו

(חגיו קטר בפלגע) (בט*) וה"ה למה ידחה הבחת לשון חון לחחוס. וי"ל שחין חביחי' חוחן ביה"ש שכבר הביחו חוחו מחחמול. ת"י על רחם השעי' חביחי' חוחו דכוי מחחר כלחחר יד. חוס' ישני'. מדכריה' חלו נשמע דס"ל דים שבים, בשחחו ביה"ש חף שלא כחיב כאן בשבח. וח"כ ממילא הו"ה ביו"ם ועמ"ס בגליון המשניו' מגילה פ"ח מ"ז. ומשמר לדחוס דס"ל להחו"י דשהחמ קחני דהי' עושים בכל יוה"כ חף שם שלא בשבח.

ג **הבל** כשרוס להוליכו. מכו דחימח כפר' כחיב ביה ולבעי כהן. קמ"ל דחים כחיב לשכשיר חת הזר. גמר': **הכהנים** גדולים: בי"ס ל"ג גדולים. חבל כרחב"ם השמיט גדולים. בפרק ג' מסלכות עבודת י"כ:

ד **הבבלים** לח בבליס היו חלח מלכסנדרי' כו'. בגמרח. כמ"ש הר"ב בפי' משנה ז' פרק י"ח דמכוחות: **צוק** עיין במשנה ו': **שבעה** ומחלה לכל מיל. [כחב הר"ב] שהן י"ב מיל. וז"ל החוספות בפ"ב דב"ב דף כ"ג פעמים עוהן שיעור בריסין ופעמים במילין. ופעמים בפרס' עד כחן. ופירש הר"ב רו"ח פסיעות כו'. עיין משנה ד' פ"ד דערובין. ושם חתן שהם במשנ' ח'. וכן בירש"י דשבת לזוזות. מסקי בחוספות דשבח. דדוקח כשהולך מקרן דרומית מערבית של עוגח למזרחית לפוניח. חבל ההולך ממזרח העולם למערבו לו מלפון לדרום חין מוחנין לו זוזות דחלח"ה הרי היה יכול לילך בכחן יותר מלפים חמה כפי חלכסונן שהן ת"ת חמה הרי מומשיכן ע"כ וכבר כחבתי בזה שם רפ"ה:

ה **אלא** עומד מרחוק כו'. לח היו עומין סוכה חחת עשר' שחם כן לח היה מקרי חרן גזירה כיון שמן שהוכה רשחין לילך עד לשם בו ביום. כך כ"ל: **ו** **ודחפו** לחחוריו. דכחיב (ויקרא מז) חל חרן גזירה חין גזירה חלח דבר שמצוי זר ויורד. ומשום הכי בעינן שיהח לוק דערוויסו יליף בבריימח מדכחיב גזירה:

בא ויכב לו חחת סוכה לחרוחה. כחב הר"ב דלזה הביחו לפי שירחה כו' כ"כ רש"י. ומליהו עוד כיולה לזה במשנה ג' פ"ד דערובין דיולה להליל וכו' וירחים מפני החויים לחוקמחה הדה כמ"ש שם בש"ד ולפי שבגמרה לח הביחו להסוה חוקמחה רחים מדהכח. ס"מ להכח שחי דעפי חשבו לירחה המדבר. מירחה בחויב. להכי שפיר כחב רש"י לזה הביחו כו': **מושיבא** חון לחומת ירושלים. דוהמלה מצטע מצטע הלמו הכר לנד המדבר. ורבי בשמעון דרים. והמלה לעזחזל שמיפתו וזריקתו סוח סיולתו. גמרל. ז במנים

ג מסרו למי שהיה מוליכו. הכל כשרין להוליכו. אלא שעשו הכהנים * גדולים קבע ולא היו מניחין את ישראל להוליכו (מ*) אמר ר' יוסי מעשה והוליכו ערסלא. וישראל היה: **ד** וכבש עשו לו מפני הבבליים. שהיו מתלשים בשערו. ואומרים לו. טול וצא. טול וצא. מיקירי ירושלים היו מלוין אותו עד סובה הראשונה. עשר סובות מירושלים ועד צוק. תשעים רים. שבעה ומחצה לכל מיל: **ה** על כל סובה וסובה. אומרים לו הרי מזון. והרי מים. ומלוין אותו מסובה לסובה. חוץ מאחרונה שבהן. שאינו מניע עמו לצוק. אלא עומד מרחוק. ורואה את מעשיו: **ו** מה היה עושה. חולק לשון של זהורית. חציו קשר בסלע (בט*). וחציו קשר בין שתי קרניו. ודחפו לאחוריו. והוא מתגלגל ויורד. ולא היה מגיע לחצי ההר. עד שנעשה אברים. אברים. בא וישב לו תחת סובה אחרונה. עד שתחשך. ומאימתי מטמא בגדים. משיצא חוץ לחומת ירושלים. רבי שמעון אומר. משעת דחייתו לצוק: **ז** **בא** לו אצל פר ושעיר הנשרפין. קרען והוציא **את אמוריהן.**

נתנם

ג אלא שעשו הכהנים קבע. לסיות משלחין חותו ולא סיו בית דין של כהנים מניחין את ישראל להוליכו: ערסלא. שם כלים: **ד** וכבש. כמין מעלה עשו שהוח גבוה ויולא לדך הכבש חון לעזרה וחון לעיר כדי שלא יוכלו הבבליים ליגע במשלח לפי שהיו רגילין לחלשו בשערו ואומרים לו טול מכר וצא. ואל תשחח עומחיו חלילו עוד: מיקירי ירושלים. מחשובי ירושלים: עד סוכה לחשוה. סוכות שהיו לו בדרך והולכין בני חדש לגור שם לפני יה"כ שמלווין חותו מסוכה לסוכה: תשעים רים. מילוסלים ועד סלוק. כל כך הוה וזקוף קרוי לוק: שבעה וחלי. שהלה ריסין לכל מיל. חי שמעת' דרוש גרסינן כוי"ו ושם מלחים וס"ו פסיעות כחשבון רוש גמל: ז' ריסין וחלי שם י"ב מיל: **ה** על כל סוכה. ה' כרי מזון וכרי מים. לח היו חומרים לו כך חלח כדי שייטב לבו. שמי שים לו פת בסלו חינו רעב כמי שחין לו פת בסלו. חבל מעולם לח סולך חדם לכך: ומעיין חותו מסוכה לסוכה שמירושלים ועד סוכה רחשונה מיל. ועשר סוכות. וכין כל סוכה וסוכה מיל. כרי מירושלים עד סוכה חחרונה עשר מילין. נשחר מסוכה לחחרונה לצוק ב' מילין מעיין חותו מיל כמדת תחום שבת ועומדים מרחוק ורואין חת מעשיו: **ו** חגיו קשר בסלע וחגיו קשר בין קרניו. לח היה קושר כל סלעון של זהורית בסלע שמח חלבין מיד קודם לחיפת הסעיר ומשמחת לבון סלעון של זהורית שמרחה שכבר נחכפרו הסעוות יפכה מעוה שלחיפה וידעה שכבר נסלחה המעוה מלחר שהלבין סלעון. ולח היה קושר כולה בין קרניו שמח בשעת לחיפה יכוף הסעיר רחשו חחת גופו כשיפול לחחוריו ולח יוכל לרחות סלעון שהחלבין ויהיו כל יהרחל עלבין. לפיכך קשר חלים בסלע. וחיה לח חלבין לחלחין. עד שחגמר מלחכת כולה: וכשקושר בחחרונה חלים בין קרניו. חף על פי שחלבין מיד לח יניח מלדחפו בוחיל וחוח עשוק בה: ויכב לו. חוזר על סוכה לחרוחה. ות"ש שהיולה חון לחחוס שילו ברשות חכמים. חין לו חלח חלפים לחה ממקום שילה לבה ברשות. לזה הביחו לפי שירחה לעמוד במדבר משחחך:

מטמח בגדים. דכחיב (ויקרא י"ו) והמשלח חת השעיר לעזחזל יכבס בגדיו: רבי שמעון חומר כו'. וחין הלכה כר"ש:

ז **בא** לו. חבר שמסר בבן גדול השעיר השלוח למשלח. בח לו חלל פר והשעיר השומדים ליערף וקרעו והוליח לימוריהן:

וגמנם

נתנם במגים . בקערה של כלי שרת : והקטירם . לי אפשר לומר שסיים מקטירן עכשיו דכה בכגדי לבן כוה ועדיין עליו לקרות בפרשה בכגדי לבן . תלת הכי קאמר נתנם במגים כדי להקטירן לאחר כך כשיגיע זמן לאחר שיעבוד וילבש בגדי זהב . קלען במקלות . כמין קליעה ושלמים שם עם עורותם ובשרם ופרשם תלת שנקרע כרשם להוליך לחומיהן:והוליכן לבית השריפה. חוץ לירושלי' : ומאימתי מטמאין בגדי' . שעוסקין בשם כדכתיב (ויקרא י"ו) והשוכך חומה יכבס בגדיו : ר' שמעון אומר כו' . ואין הלכה כרבי שמעון : ח הגיע שעיר למדבר . שאינו רשאי להתחיל בעבודה אחרת . עד שיגיע שעיר למדבר שנאמר (שם) ושלח את השעיר במדבר ואחר כך ואת חלב החטאת יקטיר : חורכיות . מגיס גדולות וגבוהות זו על זו שם שמורים עומדים ומציפים בסודרין : עד בית חדודו . שוא רשם שמדב' וס"ל לר' יהוד' שמשגיע השעיר שם נעשית מלוחו תע"פ תלת שגיע לעוק ואין הלכה כרבי יהודה : סולכין מיל . כדתמרינן לעיל מיקירי ירושלים מלוין אותו עד שכה רחשונה וכשחוזרין ושוטין אחר כך כדי שלוך מיל : כבר ידעו שהגיע שעיר למדבר . פרק

נתנם במגים . והקטירן על גבי המזבח : קלען במקלעות והוציאן לבית השריפה . ומאימתי מטמאין בגדים . משיצאו חוץ לחומת העזרה . ר' שמעון אומר משיצית האור ברובן : ח אמרו לו לכהן גדול . הגיע שעיר למדבר . ומנין היו יודעין שהגיע שעיר למדבר . דרכיות היו עושין ומניפין בסודרין . ויודעין שהגיע שעיר למדבר . אמר רבי יהודה והלא סימן גדול היה להם . מירושלי' ועד בית * חדודו ג' מילין . הולכין מיל . וחוזרין מיל ושוהין כדי מיל . ויודעין שהגיע שעיר למדבר . ר' ישמעאל אומר . והלא סימן אחר היה להם . לשון של זהורית היה קשור על פתחו של היכל . וכשהגיע שעיר למדבר . היה הלשון מלבין שנא' (ישעיה א') אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו :

פרק

ז * במגים פי' סר"ב בקערה . ועיין בפירושנו לסוף פ"ס דפסחים : והקטירן כתב סר"ב ה"ל לומר שסיים מקטירן עכשיו כו' ועדיין עליו לקרות בפרשה בכגדי לבן . וכן לשון רש"י ולשון דוקא . וזה שמחריך רש"י וכתב ואח"כ יעבוד וילבש בגדי זהב לשון ואין הכי נמי . ויעבוד שיש להוליך כף ומחתה . ויעבוד שיש למוספים ותימוני מעשות שלנו כו' כדתנן בפרקין דלקמן וכו' ועיין שם :

קלען במקלעות . * וכ"ב בעתיק קלען במקלות כגירסת ירושלמי ומה שפירש סר"ב כמין קליעה מסיים רש"י ז"ל תרבעה בני חדש ומשום ב' מוטות שיש לפניו שיש לחמור. ומהלכים מוט חלל מוט בפר ובשעיר נתונים עליהם מורכבין זה על זה וכופפין זה תחת זה כמין קליעה ושלמים כו' . ותולי בשמעתא סופר הוא בדברי סר"ב שבשמיע ממלת קליעה עד מלת קליעה :

והוציאן לבית השריפה . עשון סרמב"ם פרק ג' מהלכות עי"ב ומשלחן כיד לחרי' להוליכן לבית השריפה ע"כ . ומעשה זה נמי לא עכשיו שיש ומיהו בשעת הקריבה היה בפ' לקמן-ועיין במשנה לקמן : משיצאו חוץ לחומת העזרה . דכתיב (ויקרא ט"ז) יוליא אל מחוץ למחנה ושרפו . ולהלן ילפינן לפר ושעיר שיהו נשרפין חוץ לג' מחנות כפר השלח דבר . שם כן למה נאמר כאן מחוץ למחנה . דמשמע מחנה אחת תלת לומר לך כיון שילא חוץ למחנה אחת מטמאים בגדים והייגו חוץ למזרח . וסר שבית שוא מחנה שביה . וירושלים מחנה שלישית . כמפורש משנה ח' פרק קמא דכלים . ור' שמעון מלמדך שאי מחוץ למחנה למילף מפרה חדומה . דמה להלן דכתיב נמי בה אל מחוץ למחנה ושריפתה במזרח ירושלים . דכתיב בה אל נוכח פני אוהל מועד ופתח האהל במזרח שוא . אף כאן שריפתה במזרחה של ירושלים ורבנן סברי דכשרפין לצפונה של ירושלים שכל מעשה חטאת בלפון גמרא : ח הגיע שעיר למדבר . כתב סר"ב . שגה' ושלח וגו' . ואח"כ ואת חלב וגו' . וכפירש"י ולשון דוקא כמ"ש לעיל . אלא מסוס ללעיל אני ליה וקטירן וכו' וכן בכתוב לא נכתב אח"כ ואת חלב וגו' . תלת ועשה את עולתו . ואת חלב וגו' : ופירש בגמ' . תלתמר ויודעים שהגיע שעיר למדבר ועשית מלותו כתב ומתחיל לקרות בפרשה . וכ"כ סרמב"ם בפ"ג ויולא לעזרה שגיש וקורא עם אחר שיגיע שעיר למדבר שרי שאפי' הקריבה לא היתה קודם שהגיע שעיר למדבר :

דורביות פירש סר"ב חבנים גדולות . וכ"פ סרמב"ם מלבות גדולות . ולא פירשו מאיזה לשון הוא . *(וכ"ל של"ל מלבות גדולות) ורש"י כתב דרכיות שני חדש עומדים מירושלים לנוח בכדי שיהא זה סימנו של זה כו' . ומהא שעיני לגרוס דרכיות בני"ת ויהיה מלשון דרכתי בעובדא דסבי דבי חמוחא בפרק קמא דבכורות דף ח' שפירש"י חורבים ושומרים : בית חדודו . על שם הלוק שהוא זקוף וחדוד נקרא סמדבר בית חדודו וסכיוצא שב לשעיר . וזה לגירסת שם' ובגמרא ורש"י לחבל גירסת רמב"ם שמגיע לבית חורון שהוא במדבר . ע"כ וביהושע שימן י"ו בית חורון תחתון ובית חורון עליון : על פתחו של היכל . ותגת קמא ורבי יהודה סברי כדלתיהא בשבייתא דף ס"ז דברהשנה היו קושרין וכו' : ולפי שהיו מלינין ורוחין . ואם לא הלבין היו עלבים . סתקינו שיהו קושרין לחותו חליו בשלש וחליו בין קרניו . ולבשר כך שהשמח שהיו יודעין וכו' . תלת דרכיות היו שמין כו' :

פרש

קס"ע קלען (נעפלאכטען אן שפאנגען הענגען)

פרק ז בא לו כהן גדול לקרות . פירש"י דילפינן ממלואים (במ"ס סר"כ ברים פרק קמח) ולמריקן כפ"ק (דף ס') מנין אתה מקרא פרשה שנאמר בהתחה תלוה מעטה . ת"ל (ויקרא ח') ויאמר משה אל העדה זה הדבר אשר צוה ה' לעשות . בעשייה המילואין נאמר אתה תאהרן . זה הדבר . תפילו היכור מעכב :

חזן פי' סר"ב שמש. ומה משמש פי' במשנה ז' פ"ז דסוטה. ונקרא חזן כמ"ש במשנה ג' פ"ק דשבת . שהוא לשון חוזק שצריך לרוחה מה שהי לרבי לבור . וכ"פ בעל חכמת שלמה בפ"ג דמכות דף כ"ב ע"ב :

הבנסת . בס"כ היא שמוך לעזרה בסר הביא .

רש"י : **וראש** הבנסת שותנו לסגן . תחת פי' סר"ב משום יקרא כו' . דלא תימ' שזה בהסגן הינו מקבלו מהחזן . לפי שהחזן חולק כבוד לסגן שיקבלו מרחם הכנסת, וקי"ל דאין רולקי' כבוד לתלמיד במקום הרב אלא היכא דרביה פליג ליה יקרא ואנן סתמא תנן לעולם כהמכס כן כ"פ בתוספות פ"ז דסוטה דף מ' ומ"ש סר"ב להרחות הים שרוה כו' . כ"פ הוס' שם . ורש"י שם והכא . וט"ס בפי' סר"ב : **ובהן** גדול עומד . כתב סר"ב מכלל דעד השתא יושב כו' . דבעזרת נשים היה כו' גמרא ונראה טעמא . מי משום יקרא דכ"ג אלא היה עומד כל כך זמן רב בלא עבודה . מתחלת הילוח השעיר עד הניעו למקומו . כמ"ש בסוף פרק לעיל . ות"ל משום חולשת דכ"ג :

שבחומש שבקודים : ספר וידבר שמתחיל במניין של ישראל רש"י :

קורא על פה . עיין בפי' משנה ז' פ"ז דסוטה : **על** התורה .

פי' סר"ב שתי ברכות וכ"פ הרמב"ם כהן ובסוטה פ"ז וכן מפרש ועל ישראל ועל אחר התפלה לחדא ברכה . וגרסי כ"ח . ועל הכהנים ועל ישראל ועל אחר התפלה . אבל בפ"ז בסוטה מפרש סר"ב בפירוש" . וכן הוא בירושלמי . דהכא ודהתם . ומיהו הרמב"ם בספ"ג מהל' עי"ב כ' דהני ח' ברכות כולן לאחריהן הן . שב' ומוסיף לאחריהן ז' ברכות ואלו הן לשם מודים שלא לו ועל המקדש ועל ישראל . ועל הכהנים . ואח"כ תומר תפלה . תחנה וכו' . וזה כגרסת הספר על ישראל ועל הכהנים . ועל אחר התפלה . ובברייתא בגמ' ועל הכהנים בפני עצמן ועל ישראל בפני עצמן ועל אחר תפלה :

ועל העבודה ועל הודאה . מבדך בשביל העבודה שעבד . והודאה שמוכח לעבודה דכתיב (תהלים נ) זובח תודה יכבדנני אחר עבודה תודה והיא הודאה . רש"י : **ועל** אחר התפלה . כתב סר"ב מפרש בגמ' תחנה רבה בקשה כו' כל"ח אל תרגם ואל התפלה מלכים ח' ח' כ"ח . וה"י לשונה ובשותה ובפרק אין עומדין אל תרגם . ואל התחנה . רגש ז תפלה . **פי' שבח ובירמיה**

פרק ז בא לו כהן גדול לקרות אם רצה לקרות בבגדי בוץ . קורא . ואם לאו . קורא באצטלית לבן משלו . חזן הכנסת נוטל ספר תורה . ונותנו לראש הכנסת . וראש הכנסת . נותנו לסגן . והסגן נותנו לכהן גדול . וכהן גדול עומד ומקבל* וקורא* עומד וקורא אחרי מות ואך בעשור . וגולל ספר תורה ומניחו בחיקו . ואומר יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן . ובעשור שבחומש הפקודים . קורא על פה . ומברך עליה שמנה ברכות . על התורה ועל העבודה . ועל ההודאה . ועל מחילת העון . ועל המקדש . * בפני * עצמו *ועל ישראל *בפני * עצמן * ועל ירושלים * בפני * עצמה * ועל הבהנים בפני עצמן ועל שאר התפלה :

הרואה

אבל אם קודם שיגלול הס"ת עד מקום הקלוג יפסיק המורגמן המתרגם פסוק בקרא הקורא לסור לדבר ולגלול שמגלה לבור יושבים ומפיס . ואין זה כבוד הציבור : יותר ממה שקריתי לפניכם בחוב כאן . אלא להוליא לעז על ספר תורה כשרואין לותו קורא פרשה אליבא על פה . יהיו סבורים שם"ת חסר לותה פרשה : ובעבור שבחומש הפקודים קורא על פה . שהיא רחוק' מפרש' לחרי מות ולך בעבור יותר מכדי שיפסיק המורגמן לפיכך הינו יכול לגלול ספר תורה עד שם לפי שאין גוללים ס"ת בלבור מפני כבוד הציבור וס"ת אחר הינו יכול להביא משם פנמו של רחמון שאחרו הרחמן חסר הוא : על התורה . שתי ברכות אחת לפניה ואחת לאחריה כדרך שמברכין בס"ת : על העבודה ועל הסודה רגש ומודים . ועל מחילת העון . אלא לנו : ועל המקדש . שתשרה בו שכינה . ועל הכהנים . שיתברכו ויהיו קרבנותם לרצון : ועל ישראל : ועל אחר התפלה . מפרש בגמרא . תחנה רגש בקשה מלפניך [על] עמך ישראל שתקיימן להושע ברוך אתה ה' שומע תפלה :

ב לא מפני שחיו רשאי · דמהו דתימא דהרואה עבודה אחת חיו רשאי להסיחה כדי ליכך לראות עבודה אחרת · לזאת מעבירין על המצות ורחיית עבודה מצוה היא מצוה גדול עם סדרת מלך קמ"ל דלא מעבר מצוה הוא כיון שחיו עסוק בה : ג לילו ואיל טעם . מעמא דר"ח מצוה לחילו ואיל טעם ותימורי חטאת ומוספת כף ומחתה כל הני דכתיבי בריסא בחורת בכיס בפרסא היום עביד להו בריסא והדר עביד מוספין פר העולה ושבעה כבשי' ושעיר השעי' בחוץ כלעם תמיד של בין הערבים · דכתיב בסוף בחומש הפקודים : ור"ע אומר . פר העולה ושבעה כבשים של שחר היו מוספין עם תמיד של שחר היו קרבין . דכתיב (במדבר כ"ח) מלבד עולת הבוקר אשר לעולת התמיד וכו' . אלמא מוספין עם עולת הבקר נעשים בסמוך לה ותמ"ל עבודה היום · ואחר כך שעיר הנעשה בחוץ ולף על פי שהוא מן המוספין חיו יכול נהקדים לעבודה היום לפי שאחר הו (שם כ"ט) מלבד חטאת הכפורים למדנו שהשעיר הפנימי שהוא מעבודת היום קודמו ואחר כך לילו ואיל טעם · ותמ"ל תימורי חטאת כל אלו בעבילה אליבא · ותמ"ל כולהו כף ימחתה · ותמ"ל תמיד של בין הערבים · והלכה כרבי עקיבא :

ל ולהעביר

ב הרואה כהן גדול בשהוא קורא . אינו רואה פר ושעיר הנשרפים · והרואה פר ושעיר הנשרפין . אינו רואה כהן גדול בשהוא קורא · ולא מפני שאינו רשאי · אלא שהיתה דרך רחוקה · ומלאכת שניהן * שוה באחת : ג אם בבגדי בוץ קורא · קדש ידיו ורגליו · פשט · ירד וטבל · עלה ונסתפג . הביאו לו בגדי זהב ולבש · וקדש ידיו ורגליו · ויצא · ועשה את אילו ואת איל העם . ואת שבעת כבשים תמימים בני שנה · דברי רבי אליעזר · רבי עקיבא אומר עם תמיד של שחר היו קרבין · ופר העולה · ושעיר הנעשה בחוץ : היו קרבין עם תמיד של בין הערבים : קדש

* שוה באחת

וכירמיה ז' י"ח מתרגם רגם בעותא · וברבות ריש ותתנון רגם זו קילוסו של הקב"ה . ב ומלאכת שניהן שוה כאחת · ואף על גב דכתיב (ויקרא טז) יוליא אל מחוץ למחנה וסרפו . בתר אילו ואיל טעם ותימורי חטאת יליף בגמרא . דכתיב נמי והמעלה בתר שני ומה המעלה למעקרת לחין עמידה שלו אלא עד מתן דמים לחכיריו . כמ"ש הר"ב בריש פרק ו' ס"ב והמורף יכבס המעקרת . וקרתי לא כסדרן דלקמן : ג אם בבגדי בוץ קורא קדש כו' · דאילו קרא בתלתלית בבר קידש קודש שפשט בגדי בוץ ואיהו לריך עתה אלא עבילה וקידוש : הרמ"ם : ויצא ועשה את אילו וכו' · פירש הר"ב דכל דכתיב בפרשה אחרי מות קדיש לדכתיב בחומש הפקודים דאמרינן בגמרא דמתניתין לאו מתקנתא היא דהא לא קאמר פר ושעיר ותימורי חטאת לימתי עביד להו · אלא כדתני בבריייתא מעמו הר"ח · כמ"ש הר"ב ופירשו הוו' דאע"ג דלאו מתקנתא היא מ"מ לאו מעכבתא והא דתנא דמתניתין שייר לתימורי חטאת · דאיהו אלא נמי קרבן דאיכא עלמן אלא הוקבעו תימוריהן בשרין · ושייר פר העולה ושעיר השעש בחון דאדברי ר' עקיבא קאי דמקדים לשבעה כבשים בשל שחר קאמר איהו דמאחר להו ואנא ידענא דטעמא מפוש דלעכף כתיבי · ות"ל ס"ה לפר ושעיר דחון (וכה"ג עיין במשנה ג' פ"ע דערובין) וניחא ליה למיקט כבשים . מפוש דאנאי אחריני פליגי בכבשים עלמן מר סבר ר' בשחר ושאר כבשים ומ"ם ו' בשחר ואחד בערבית עכ"ד . והא דמאחר עולת כף ומחתה לאילו כו' לפרש בדרכי עקיבא שם"ד . ואיל טעם דאמרן הוא איל המאחר בחומש הפקודים . דכתיב איל אחד . גמרא : * תמימים בני שנה . לריך לי עיין למאי נקט הכי בכבשים ולא כן בשחר הקרבנות . ושם"ח ל"ג בני שנה ואכתי קשיא תמימים למה לי :

עם תמיד של שחר היו קרבין . קאי אשבעה כבשים ופר העולה נמי עם של שחר · וכדכתב הר"ב מעשה בבריייתא בגמרא . ועשמים דכתיב מלבד וגומר · ור"ח פשירא ליה דאין למדין יום הכפורים מרגלים . ללמדי סידר רחמנא עבודת היום בריסא · ומ"ם הר"ב ואחר כך שעיר השעש בחון · לפי שהוא מן המוספין שהיה רלוי להקדימו . אלא דקרא קאמר מלבד חטאת הכפורים להקדים הפנימי · ומיהו בתריה לא מאחרינן ליה · ור"ח פשירא ליה דכל המוספין מאחרין · אלמריך למלבד חטאת הכפורים לדרשא אחריתי על מה שהוא מכפר . זה מכפר · במשנה ג' פרק קמא דשבועות . ולריך לומר דלר"ע תרתי בעינן · מדלא כתב עם חטאת הכפורים . דהא ליכא למעטי ולפרש שיבא עמו ממש . דהא בפרשה אחרי מות כתיב שני שעירים · ולא שלשה · ומ"ם ותמ"ל ואיל טעם וכלי דלא קתני להו . משום דר"ח מודה לו דבעבילה שלישית הוו . כ"ל המוספת . ומ"ם הר"ב ואחר כך תימורי החטאת בעבילה ג' ואחר כך כולהו כף ומחתה . כ"ל רש"י ז"ל : וג"ל דטעמו משום דולת חלב החטאת · כתיב בתר ויצא ועשה את עולתו . ודעת המוספת והרמב"ם שיין בסמוך · ומ"ם ואחר כך כולהו כף ומחתה וה"ל בעבילה רביעית ועשמת מפורש בגמרא . דכתיב (שם) וצא אהרן אל אהל מועד . ופשט את בגדי הבד אהר לשם · כלום אהר פושט אלא מה שלשם ומה ת"ל אהר לשם שלשם כשר · אלמא זו היא פשיטה שניה ס"מ היא הפסקה חילוף בגדים · בין עבודה היום להך ביניהם . ובמאי אריא דבכולהו עבודות פניה כשר כתיב וצא וכתיב . כמ"ש המוספת פרק נ' דף ל"ב . אלא בכולהו כף ומחתה אריא . שלשך כיון דמ"מ לאיכא הפסק . שמע מינה להך קרא שלא כסדרו . ודכתיב בחריה : ויצא את עולתו ואת עולת העם מוקדם לשל זה . וכי תימא דהא הפסקיה שעיר השעש בחון ונקטיה מקראות כסדרן דוצא כולהו כף ומחתה . ותמ"ל ויצא ועשה את וגו' · ליתא לקרא שכי משמע ויצא ועשה את שלשו מיניה דמשמע עביד להו ואיל

סעם ס"מ דביליהם רחמנם נעשה חילו וחיל סעם ולהו עבדי בתר טולחנ: כף ס"ל ביליהם שניס • ומיהו שעיר קדים נמי דקרינ לה קאמר מה לסוס ביליהם רחמנם . תלת ממאי דכתיבי בחותם פרשם בפרשת לאחרי מות . וסשעיר הזם בפרשם פנחם כתיב • ומ"ם ולאחר כך תמיד כל בין הערבים • מסיים רש"י בשבילה תמידית ולרש"י סה דקתני היו קרבים עם תמיד כו' . ללמו דוקא • תלת לאפוקי עם של שחר . והתוספת הולקים על רש"י • כמ"ם דלימורי חטאת בשבילה הללישים וסוברים דעם תמיד של בין הערבים קרבים • ואסה קשי מאי לאמר ר"ע היו קרבין עם תמיד של בין הערבים • ר"ל לימורי חטאת ולא סולק להזכירם בפם . מסשעם שלא הזכירם ר"ח . כמ"ם לעיל וסכיון דקתני קאמר היו קריבין עוד קריבות לאחרם ושעיר הנעשה בחוץ דקתני ס"ק ושעיר כו'.קרב לאחר כך בזמנו עם לילו ולילו של שם שהזכיר כבר ר"ח • ולהתוספות• לך קרא דוכא לאחרן שנכתב שלא בסדר לישו מוקדם לגלה לפסוק ורחן . ומיד ובא להולחת קף ומחתה . ואחר כך ואת חלב וגומר • וכ"כ הריח"ם . דמסברא נותנת שהלמורים היו קרבים • לאחר הולחת קף ומחתה . כדי למעט הספסקות . בין עבודת היום להולחת קף ומחתה לכתובים מיד לאחריהם . ומכל מקום בסדר קדרם שלו . כתב כדרך רש"י ז"ל • וכן דעת רבינו המאור • ולהרמב"ם דרך לאחרת דמאחר להולחת קף ומחתה עד לאחר תמיד של בין הערבים • קודם קטורת הערבים והטבת נרות . ונראה טעמו בטעם התוספות . דמתניתין מוכחת דלימורי חטאת קריבין עם התמיד • וסובר נמי דמתניתין בסידרה קא מייתי דסה דתני היו קרבים עם תמיד . היינו שלאחר סבזיר והטולות היו לימורי חטאת קריבים עם התמיד . וכך היה סדרן ולאחר כך קדם וכו' להולית קף ומחתה וכו' . ולכך להקטיר וכו' • כסדרה דמתניתין דלקמן • ולזה תמיהת התוספות במסנה דלקמן דתנן נכנס להקטיר . ולא תנן תמיד של בין הערבים . ותירלו משום דכבר תנא ליה בריישא . כדברי ר"ע וזה דוחק . תבל להרמב"ם ניחה שכבר נעשה התמיד . קודם הולחת קף ומחתה . וסדר המשנה כוותיה דייקא ונעשה קדימת התמיד ולילור הולחת קף • כ"ל דסבר דמשום שישלרו כלי הקטורת בלביר כל כמה שיוכל לאחרו ולהשהותו שם . ויותר רחוי גם כן שסוף בילת כהן גדול יהיה בהיכל ממה שיהיה סוף בילתו בקדשי קדשים שלכך מאחרין לותו מלטולילן על קודם קטורת שערב שזהו סוף בילתו להיכל בו ביום . ושפיין נקט לילו ולילו של שם ערב תנאת ומוספין והולחת קף וסדר תמיד וכו' . ובקטורת כשיש נשמו לילו ולילו של שם ושבע כשבים תמימים ולאחר כך הולחת קף ומחתה ולאח"כ עושה התמיד . וכ"ל של"ל ושבע כשבים וכו' דשתם ספרא דבי יהודה . וסכי ס"ל בגמרא . תבל פר ושעיר לילון לא הזכיר כלל . ול"ע . וביהושלמי לאמר רבי יוחנן . זו דברי ר"ח ור"ע . תבל דברי הכמים כולם היו קריבים עם התמיד של בין הערבים . ולזה נראה שכוון שפייטן . וז"ם ר"י עם התמיד ללו דוקא עם ממש . תלת לאפוקי עם של שחר . דס"ל בגמרא דילן . בפלוגתא דתנאי בשבשים . לאמרו שאי ליתנא עם התמיד ולאו דוקא • דשא בדברי עקיבא פליגי • וכ"כ בעל המאור בדברי (מאיר) בבריישא דלאו דוקא : ד ונכנס להקטיר • עיין לעיל לגרס"י והוספת ר"ל לאחר שהקריב התמיד . ולהרמב"ם מתני' כמשמעה : ולהטיב את הנרות : ד קדש ידיו ורגליו . ופשט . וירד וטבל • ועלה ונסתפג • הביאו לו בגדי לבן ולבש • וקדש ידיו ורגליו • נכנס להוציא את הכף . ואת המחתה • קדש ידיו ורגליו . ופשט . וירד וטבל . עלה ונסתפג • הביאו לו בגדי זהב ולבש • וקדש ידיו ורגליו . ונכנס * להקטיר קטורת של בין הערבים . *ולהטיב את הנרות • וקדש ידיו ורגליו • ופשט • הביאו לו בגדי עצמו • ולבש • ומלוין אותו עד ביתו • ויום טוב היה עושה לאוהביו • בשעה שיצא בשלום מן הקדש : ה כהן גדול משמש בשמנה כלים • והדיוט בארבעה • בכתונת • ובמכנסים ומצנפת • ואבנט • מוסיף עליו כ"ג • חשן • ואפוד • ומעיל • וציץ • באלו

ד ולהטיב את הנרות • שעבה זו סלקס היא : ב בתלו

ירוש' והקטיר והטיב

ירוש' והטיב

לגלה לגר הערבי בלבד . *ועיין מ"ם בסוף פרק ג' דמסכת תמיד : ה ומצנפת בהורס נקרא בל הדיוטות מגבעת ואבנט תורס לחוד ואבנט חבשים לחוד . תוספת פרק ב' דף כ"ה • ורש"י מפרש בפירוש המומס דשלשה הדיוטות היו כאן בפרק היו עומדין דמלינת קטנת ממגבעת • והרמב"ן בפירוש המומס בותתה תלוה . כתב במלינת היה כמין לגיף שלוף בו את רחשו • מגלגל ומחזיר סביב רחשו בפל על בפל ומלינת של בהן גדול היה קרוים מגבעת בשום מקום . תבל בהן הדיוט אמר הכתוב מגבעת . ולף היא מלינת היא . גלת שקושר בה בל רחשו ומעלה שפניס עליו כמין מגבעת שהוא בותבת בדברי חוקלם בו' . בחילוף כ"ף וגימל בחותיות גיב"ק . ולפי שהמגבעת במו מלינת . הזכירו חז"ל תמיד בהן גדול . ובבהן הדיוט מלינת וכו' • יבמות סרמב"ם ברים פרק ה' מסלכות בלי המקדש . קרוב לדברי הרמב"ן

כאלו נשאלין באורים ותומים. כלומר בתורים ותומים. לריך לגבות ממנה בגדים. וכילד שואלים בתורים ותומים. שמואל פליג אחורי הכהן הגדול. ושמואל פליג כלפי מעלה ואמרי תעשה דבר פלוני לו לא תעשה. ואינו שואל בקול רם. ולא מסרסר בלבו. אלא בקול נמוך ירוח שקדם לובשה את הכהן מביא בהנן. ורואה אותיות בולטות בהנן כנגד פניו. עשה כך. לו לא תעשה כך. לפי שהיו כתובים על לבני הנן. שמות של י"ב שבטים. ואברהם יצחק ויעקב. ושבטי יה. ממלאה כל הלופה ביתה שם ורוח הקדש היתה מודיעה לכהן היך ילרף האותיות שבולטות זו עם זו עד שיהיו מתחברות של עלמן מלך וכו'. דכתיב (במדבר כ"ז) ולפני אלעזר הכהן יעמוד וגו'. הוא זה מלך. וכל בני ישראל אחו. מי שכל בני ישראל אחו. ללמוד למלחמה אחריו זה משוח מלחמה. ולמי שורך שלמור בו. (דכתיב) וכל מעשה אלו שבפרקי גדולה:

באלו נשאלין באורים ותומים. ואין נשאלין אלא למלך. ולבית דין. ולמי שהלבור צריך בו:

פרק ח יום הכפורים אסור באכילה. ובשתיה וברחילה. ובסיכה. ובנעילת הסנדל. ובתשמיש (ל*) המטה. והמלך יהבלה ירחלו את פניהם. והחיה תנעול את הסנדל. דברי רבי אליעזר. וחכמים אוסרין: האוכל

פרק ח יום הכפורים אסור באכילה ובשתיה. תע"ג באכילה ושתיה עונש כרת משום דבעי למתני שאר עבויין לית בהו כרת תנא אסור. ואני ס' עבויין כנגד ס' עבויין שבתובים בתורה משום שבתון של שבתים. ושבת שבתון לשחרי מות. ובעשור לחדש השביעי הפקודים. ולא בעשור לשמור על שבתים. ושיתה שאת לכם לשחק עולם לשחרי מות. בשלהו כתיב תעבו ועניתם. ואני דמתניתין אני משום עבויין אמאי דשתיה אחת הן שמלך. לריך שיתרשה אמאי. דכתיב (ישעיה ל"ג) מלך ביפיו תחזינה עיניך: ושכלה. לריכה הוי כדי לחבבה על בעלה. וכל שלשים יום קרויים כלה: וחתים. יולדת: תעבול. מפני שלא: דברי ר"מ. שכלהו קאי. שמלך ושכלה וחיה ושכלה כר"מ: ג בכותבת

אין נשאלין. כתב שר"ב שמואל פליג אחורי הכהן. וכ"כ שרמב"ם. ואף על גב דלישנא דברייתא פליג כלפי הכהן ס"פ פליג פוטח למקום שפוגים פני הגשלל. וכ"מ שכיון שהן בסו' פ"י מהלכו' כלי המקדש. ומ"ם בקול נמוך. זה לשון שרמב"ם (שם) בקול נמוך כמי שמתפלל ביניו לבין עלמו ע"כ. וכיינו דמתפלת חגם ילפיע:

פרק ח אסור באכילה ושתיה. כתב שר"ב. אף על גב דעונש כרת באכילה ושתיה דכתיב (ויקרא כ"ג) ושהבדתי את הנפש ההיא מלידת נפש. ואינה אלא באכילה ושתיה. גמרת דף ע"ד ע"ב. ומ"ם ס' עניין ככנד ס' עניין שבתובים בתורה וכו'. דכי כל שבפש מאבר לא תעשה. לא קתניב דלא תניב לאוין. אבל שמי דלא ליווי הוא לא קתניב. תוספות דף ע"ו ע"ב. ומ"ם משום דבעי למתני כו'. דלית בהו כרת. למה שפסק במשנה לקמן דמלי שיעור נמי לתורייתא. היה יכול לכתוב גם כן. דלחלי שיעור תנן לשור. ושהיתה בגמרת. ומ"ם שר"ב שבת שבתון דמשמר כו'. וכן לשון שרמב"ם. וכ"כ שרי"ף. ושעמת דבילבול שסדר לא ידעמת. ובתוספות כתבו דרוב ספרים גורסים. ובעשור [לך בעשור] שבת שבתון. [ושבת שבתון] והיתה לכם. ושעמת דמקרת דובעשור. מיניה נפקא לן פירום' דעמו לעיל. יכול יהב בחמה ובלילי וילעבר ת"ל (שם) כל מלאכה לא תעשו. וסיינו שסוה קרת דובעשור. דכתיב ביה ועניתם את נפשותיכם כל מלאכה לא תעשו. וכיון דכתב לבסוף קא מייתי לכולהו מלמטה למעלה: וי"ם שגורסים שבת שבתון. לך בעשור. ובעשורי והיתה לכם. ועל לותה גירסת הין מדם יכול ליתן טעם עכ"ל ומ"ם שר"ב דאכילה ושתיה היא אחת. עיין בפירושו למסכת ג':

באכילה ושתיה וברחילה וכו': אכילה ושתיה דאקרו עוני מלן. כתיב שכת שבתו. וכתיב (דברים ח) ועניך וירעבך: ס"מ דרעבון אקרי עוני. רחילה. דכתיב (מלכים א' ב') כי נשאת את ארון ס' אלהים לפני דוד אבי וכי שתעניתי בכל אשר שתעני שם וכתיב שם (שמואל ב' י"ז) כי אמרו העם רעב ועיף ולמה וכתיב (משלי כ"ה) מים קרים על נפש עיפה. ולא כתיב בנפש. ס"מ עיף מרחילה הוא. סיכה דכתיב (דניאל י') לחם וגומר וסוך לא סכתי וכתיב (שם) כי מן היום וגו'. יהשתעות. וכתבו שתוספות. דכתם עניון של נער עשה דניאל ואין לה גמרינן מלה סיכה משום דרשת דבמשנה ד' פ"ט דשבת מותבת כמים בקרבו וכמין בעלמותיו (תהלי' ק"ט) ומשנה דרשת לחודה לה סגי. דמ"ל לשתר שלשו סיכה שתיים של תעמו בשתיים לבבי תייתי קרא דדניאל דכתיב ביה לשתעות. תמיהים שמעה דכתיב (בראשית ל"א) שם תעשה לה בנותי ואת תקח נשים תעשה שתעמו. תקח לרות. גמ': המלך וכלה כו'. לשמורם דדשו ללו לתורייתא וקרלי לשמכתא בעלמא. כמ"ם שרמב"ם ושרמ"ם והלכך הקילו בו דשם שמרו. ומ"ל לתורייתא כיון דלית פירשו בשדית בקרקע קלי טפי דמשרי לאחמים ושם יכולין להקל ולהתיר בפי מה שרלתה לשם. שר"ן. ועיין רים שנסבת מ"ק (לא*) * ומ"ם שר"ב ושלכם ב"ש ב"ה וכ"ר ירמב"ם ושעמת שותיל ופירשו בגמרת דבריו. שמגיד סוף סלכות שבישת ינשאר:

תוספות חדשים

(ל*) הר"ב ד"ה דבכי ר"ת ושלכם כר"ת וכ"פ בס"ע סימן תרי"ג וי"ד וסייס שם וס"ם מולה שע"ם שפיין בו סכיה וכן מי שים לו מכה גרגליו שו מחשם עפרך וכיולא בו:

תום' רע"ק

פרק ח

משנה א

(ובאחמים (ל*) בירושלמי ברחילה הוא דאסור בשתיים האמר לכ"ם. מהני במקום שהין סובלין שו קודם הקנת עזרת עיי"ם והגהון מהר"י שלפרדי בקושטא שלו סי' ס' כתב להכריח מזה כשיטת הסובריס דהקר ס' שיטוייס לשו דאלו לתורייתא דהל"ב ליתא לקושי' דהא מלר מניעת האכילה הוא רק דרבנן ומלר חשיבי הוא דאורייתא:

(שם בחי"ם ד"ה המלך. ריש מסכת מ"ק) (לא*) ובסביעים פ"ו פ"ג

תוספות חדשים

(ח*) הר"ב ד"ס אין סם בקיאין כו' ע"כ עצמו כו' עכ"ל וכ"פ בס"ע סימן סברי"ן . ולענין סרופאים תד עד תד לו ב' עד ב' סומעין לקולא ואם אינם אומרים צריך תפילו אחד אומרים הינו צריך סומעין לקולא . ועוד כתב מילוקי דינים ע"ש :

ב במה וכגרעינתם . פירוש הכותבת לינם דבוקה לגרעינתה אלא יש בינם לגרעינתה חלל וקמ"ל דאריך למעך תוכו חלל לסטר בכמוס וכגרעינתם בגבד . לא כמוס וכגרעינתם וכחללה דאלמ"ה בכולי דוכתא דתנן כזית פירוסו עם גרעונו . ולא תנן בסדיה . אלא סכא סא קמל"ן . תוספ' וסר"ן . ומ"ם סר"ב סחוס פחות מכבילה כתב סר"ן וים לנו לכוין שהינם פחותם ממנם . אלא מעט . **דכיון דחד אמרת** . אמר בגמרא **יתירם** מכבילה לא מפלגינן מינם מאן דפלג עליה . * וכן כתב סר"ב בסכל' כליס פרק י"ז מסנם י"ב :

מלא לוגמיו . סר"ב סטעים במלא לוגמיו וא"א לומר ססנירסא כך הוא דסא בגמרא דף ע"ו אמרי' אימ' כמלא לוגמיו ומ"ם סר"ב ובעור זה בחלם בימוני וכו' . בסעור בחלם בימוני הוא פחות מרביעית . אבל בסאר חלם סכל לפי גדלו . ולפי קטנו . דסא סכי תנן בכלים פרק י"ז מסנם י"א דמסערים לפי מס סהוא חלם . ומיהו בחכילה לא מפלגינן . אלא לפיהו לעוג מלך סבשן מחייבים בכותבת . ומעמת למיגין בגמרא דבחכילה קיים לסו לרבנן דבסכי מיבעת דעתים . ומיהו כולי עלמא מודו . ועוג מלך סבשן פורתא . ומסתיים בדידים מיבעת דעתים בדאכריים לא מיבעת דעתים ומ"ם לעניו דלאו בימודא דעתא הוא . בבל עולם הן שמוש בביונים . כמ"ם שם סר"ן . ומא דאמרן פחות מרביעית . כתב סר"ן לא קאימנא בפיר בהאי פחות מרביעית כמה הוא בניר מיניס : **האוכל** ומשומה אין מצטרפין . דאף על גב דמחד שמא נגמו כדלקמן הוא מכוס יתובת דעתא הוא ומאי נא קמיבעת דעתים . כדאיתא בגמרא :

ב האוכל בכותבת הגסה . כמוה . וכגרעינתה . והשותה מלא לוגמיו . חייב . כל האוכלין מצטרפין לכזיתה . וכל המשקין מצטרפין למלא לוגמיו . האוכל ושותה אין מצטרפין : **ג** אכל ושתה בהעלם אחת . אינו חייב אלא חטאת אח' . אכל ועשה מלאכה חייב שני חטא' . אכל אוכלין שאינן ראויין לאכיל' ושתה משקין שאינן ראויין לשתייה . ושתה . ציר . או מוריים . פטור : **ד** התינוקות . אין מענין אותן ביום הכפורים . אבל מחנכין אותם לפני שנה . ולפני שנתים . בשביל שיהיו רגילין במצות : **ה** עוברה שהריחה מאכילין אותה עד שתשיב . חול' מאכילין אותו על פי בקיאין . ואם אין שם בקיאין . מאכילין אותו ע"פ עצמו . עד שיאמר די :

מי

ב כבותבת . תמרה גסה וסיא פחות מכבילה . ואף על גב דבני סעורי חכילה בזזים . סיינו משום דבחיב בסו חכילה . אבל סכא דלא כתיב אלא אסר לא תעשה . גמירי דבבזיר מבבותבת לא מיבעת דעתים וסוי מעשה . ומיהו ק"ל דאלי בעור אסור מן סתורה . אלא בחין חייבין בירת ולא לוקין . אלא על בבעור : כמלא לוגמיו . כל שאלו יסלקנו לגד אחד יסיס חותו סגד בולע ונראם . נקרא מלא לוגמיו ובעור זה בחלם בימוני הוא פחות מרביעי' : **ג** אינו חייב אלא חטאת אחת . דמחד קרא נפקי מכילה ושתיה ואד במח הוא : אכל ועשה מלאכה . מתרי קראי נפקי ותרי שמות נגמו : ד' אין מעינין אותם : אין חייבין למעוט מכן מאכל : מחנכין אותן . לפעות . כיס רגיל לאכול בתרבע פעות מאכילין אותו בחמם או בפם כפי כח הבן : קוד' לפניס . פנס ס' קודם לפרקו אם סתינוק חולה ואם אינו יכול לסבול . וקודם לפתיס . אי נמי פניס קודם פרקו אף סתינוק ברי ופרקו סוי סתינוק בת י"ב שנה ויום אחד בתיקרב' להביא סימנים עד זמן זה ואי סיא בת עונשין ופרקו של תינוק טוי כן י"ג שנה ויום א' וקודם זה אינו בר עונשין : **ה** עוברה סריחה . פעובר מריח ריח סתבשיל וסיא מתאוי לו ואם אינה מוכלה פניה' מסוכני' : ע"פ בקיאים . רופא' מומחין בחומ:ותן : אין פם בקיאין מאכילין אותו ע"פ עצמו (ח*) . סכי מפרשה מתניתין בגמר' ד"ח דסומכים על דברי בקיאין בזמן שאחולה אומר אינו צריך אי אותק . אבל אמר צריך אין פם בקיאין כלל . כלומר אין בקיאותן מסופה לכלום . אבל מאכילין אותו על פי עצמו . ואף על פי שבקיאין אומרים אינו צריך :

ו בולמוס

ג אינו חייב אלא מעשה אחת . כתב סר"ב דמחד קרא נפקא לי' . כדאיתא דף ע"ו בגמרא . ובמה (דברים י"ד) ומתה בכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן ביין ובשכר שכר שמייה הוא דילוף שכר שכר מנזיר וקרייה רחמנא ואכלה * דאלו יין אינה למיתר על ידי תגרון שהוא מין מאכל בהחין בו יין : **אובלין** בחינו רחוץ לאכילה . כגון עבדים המרים או ברפיס שבאותן . רמב"ם פ' ב' מהלכות שביתת עשור : **משקין** שאינן רחויין לשתייה ושתה ציר וכו' . ברמב"ם (שם) כתב כגון ציר וכו' . וכן שעתיק שעור סוף סימן תרי"ב ופירש ציר ומוריים . עיין מסנם ד' פרק ו' דזבחים :

ה עוברה שריחה . כתב סר"ב עובר מריח ריח שתבשיל וכו' . וכן כתב רש"י ור"ל שדקדקו לפרש כן מכני עובדי דמיתנינו בגמרא . שסיא עוברה דאריחה לאינו לה ואילהשה קרי עליה בעבור תגרך בשנן וגו' ונפיק מינה ר' יוחנן . ושסיא עוברה דאריחה ולאינו לה ולא תלחשה וקרו עליה זורו רשעים מרחם וגו' . ונפיק מינה שבאתלי תגר פרי . שא קמן דמגל שעובר שא שתהום שהוא מריח ומתהום שהרי בידו לחזור בו :

ואם אין שם בקיאין כו' . כתב סר"ב מתני' מפרשה בגמרא . בשה דבריס שמורים כו' בזמן שהחולה אומר אינו צריך ואמרי' תוכחת פי' שעות נקט ליה מחמת חולי . אבל אמר צריך כו' . דלב יודע מרת נפשו ומשום דשפיק נפשות להקל סילכך כי אמר צריך תלינן בלב יודע . ולאו משום תוכחת . אלא קיס ליה בגוויס עפי . וכי אמר אינו צריך תלינן בתוכחת כו' .

ו דבריס

קס"ע **מלא לוגמיו** (מוג־פאלל) ציר , מוריים עיין פרופום פ"ח מ"ם :

ז בולמוס · חולי המוח מחמת רעבון ומסוכן למות וכשמרגיזו מוריד בידוע שמתרפא : כלב שוטה · רוח רעה שורה עליו ומזיקים שלו פיו פתוח . רירו . נוטף . לזיו סרוחות . וזכו מוכחת לו בין ירכותיו . ומכלך על גדי ר"ש . ור"ח לף נוכח ואין קולו נשמע : אין מאכילין אותו מחצר כבד שלו . ולף ע"פ שנשנו סרוחים ברפואה זו . לזיהם רפואה גמורה להחזיר לחסור בהמה ממחה על כך : ורבי מתיא בן חרש מתיר . קשבר רפואה גמורה היא ואין הלכה כרבי מתיא בן חרש : המוסם בשיגר . שמתחיל בשר המזיקים לסרחכל ומשם הולך לחיך ולגרון : מטילין לו שם · שורש עשב לרפואה : וכל שפק נפשות דוחה את השבת . כל לחמויי כגון לפשיטה לן לכשבת זו לא יומת . אלא שפק שהא לא יעשו לו סיום . שמא יומת לשבת שבתא וכגון לתמדוהו לשפות שם זה לתמיהא יומי . ויומא קמא שבתא מהו דתימא לעשכיהו עד לאורתא כי היכי דלא ליזול עליה תרי שבתא קמ"ל : **ז מי שאחזו בולמוס · מאכילין אותו אפילו דברים טמאים . עד שיאורו עיניו · מי שנשכו כלב שוטה · אין מאכילין אותו מחצר כבד שלו · ורבי מתיא בן חרש · מתיר · ועוד אמר רבי מתיא בן חרש . החושש בגרונו . מטילין לו סם בתוך פיו בשבת · מפני שהוא שפק נפשות · וכל שפק נפשות · דוחה את השבת : ז מי שנפלה עליו מפולת . שפק הוא שם . שפק אינו שם. שפק חי. שפק מת · שפק עוב' כוכבי' . שפק ישראל . מפקחין עליו את הגל . מצאוהו חי מפקחין עליו . ואם מת יניחוהו : ח חטאת . ואשם ודאי · מכפרין · מיתה ויום הכפורים מכפרין · עם התשובה . תשובה מכפרת . על**

ודברים ממחים . עם הדברים המסורים בקבלים וממשיש ובכמה ממחה וזולתם ברמב"ם בפירושו . וכתב בכסף משנה פרק י"ד מהמ"ח . לף על גב לתנא ביה"כ עסיק קמ"ל לפילו דברים ממחים . לומר דל"ל לחזור לחר דברים המותרים וכו' :

עד שיאורו עיניו · ולשון רכ"ג וכשמרגיזו חוזרת וכן לשון רש"י ורכ"ן ומלחמו למרחה עיניו יפעיש י"ח ג' לכך אין לסגיר לחומו :

אין מאכילין לחומו מחצר כבד שלו · פי' רכ"ג שחיבר רפואה גמורה . וכ"כ רש"י . וז"ל ברמב"ם . זה היה מועיל לחלה בדרך סגולה ואין עוברים על המלות . אלא ברפואה בלבד ר"ל דדברים המרפאים בטבע והוא דבר לחתי חוליהו לדעת ומסיון הקרוב לחחת . אבל להתרפאות בדברים שאם מרפאין בסגולתן לחסור כי כחם חלש היה מלד לדעת ומסיום רחוק והיה טעמא חלושה מן הטעון : **החושש** בגרונו . ולשון רכ"ג החושש בשיניו ופי' שמתחיל בשר המזיקים כו' · כן פי' רש"י בעובדא דרבי יוחנן חם בלפדינא דמייתי בגמרא לחכן מתניתין · והרי"ף והרא"ש כתבו לשון המשנה החם בפיו . ולשון הטור החושש בשיניו . בסי' שכ"ח :

וכל שפק נפשות דוחה את השבת · דכתיב (ויקרא י"ח) אשר יעשה לותם האדם וחי בהם . ולא שימות בהם פירש"י אשר יעשה לותם האדם המלות שיחיה בהם ולחי ולא שייכא בעשייתם [לבח] לידי שפק שיהא חלמה מחללין על השפק · הכי מסיק בגמ' דף פ"ה ע"ב :

ז שפק הוא שם . וכו' . מפרשינן בגמרא . דהכי קחמר לחא שמעינן שפק הוא שם . שפק היינו שם . דאם לחיתא דחי הוא מפקחים עליו . אלא לפילו שפק חי שפק מת . מפקחין עליו ולא מבעיא שפק חי שפק מת דיכרחל הוא . אלא לפילו שפק עכו"ם שפק ישראל מפקחין עליו . וכתבו התוספות . דהיינו טעמא דאין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב · משום דכתיב וחי בהם ולא שימות בהם אלא יוכל לבח בשום ענין לידי מיתת ישראל :

מפקחין עיין משנה ו' פרק ח' דשבחים : **ח ואשם** ודאי . דאלו אשם תלוי . לף על גב דכתיב ביה כפרה (שם ה') וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג . לא מכפר כפרה גמורה . אלא תוקה · לסגין עליו מן הסורין עד שיודע לו ודאי חטאו ויביא חטאת . אי נמי הכי קאי אחר מכפר כפרתן . אשם תלוי אחר מכפר כפרתן דתנן (במשנה ד' פרק ו' דכריחות) חייבי חטאות ואשמות ודאין . שעבר עליהן יום הכפורים חייבין . אשמות תלויין פטורין . גמרא :

מכפרין פירש רכ"ג עם השמובה ולא חש למיתנא כו' . שאם לא היה מתחרטו כו' . שזו עיקר השמובה ו"ל ברמב"ם והשמובה הוא שיודיע אדם על עוונותיו לפני השם ויתנחם על מה שחטא ויקבל עליו שלא ישוב לאולתו עוד לעולם. אחר בוידוי וכפרישה מן הטעון . ומודה ועוזב ירוחם (משלי כ"ח) ואחר בחרטה על הטעון . כי אחרי שובי נחמתי (ירמיה ל"א):

על עבירות קלות וכו' מ"ם הר"ב ומסקנא דמלתא דגמרא . **שאם** חזיד וכו' . לימו ז וכו' . דלרבנן כתובי כתיבי . נלמד (ירמיה ג') שובו בנים שובבים **לרפא** משובותיכם . למדנו . **שיש** עבירה שמכפרת בתשובה לבדה. ונלמד (ויקרא י"ו) כי **ביום** הזה יכפר עליכם למדנו **שיש** עבירה שאריכה יה"כ . ונלמד (תהלים פ"ט) ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם . למדנו **שיש** עבירה שאריכה יסורין ומתנגדת כנגד לכלם וכתמור לתמורו . ונלמד (ישעיה כ"ב) וגלה בחזוי ה' גבוה **שאם** הזה לכם עד תמותון .

למדנו שיש עבירה שאין לה כפרה אלא **מיתה** . וזו היא חלול **השם** . פירש הר"ב חופת **ותחיית** המתים . וכדפירש"י **ובגמרא** משמע דכל **שעושה עבירה** ומתירא למדין ממנו **לנשוא** נ"ב קלות בדבר מקרי **חלול השם** . דסיימו **מחטיא** המתים . וסיימו **לעניל** מסך קרח . כתיב ויקרא ה' וגו' . **לבני** ולמספד וגו' . **ושם** הרג נקר **ושתות** לאן וגומר . כביכול **לפניו** יש לאל . **ושם** חוכלים **ושתים** . וכדולים כך . **שבריש** דלית דין ודלית דיין אין לך **חילול השם** גדול מזה * (ועיין **בפי'** הר"ב משנה ט' פ"ק **לשבועות** ועוד **שם** פ"ג משנה י"א **וסוף** פ"ד) ומ"ש **ואם** הגיע **וכו'** **שהעושה** מכפרת מסיים **הרמב"ם** לו **שהעשה** חטא **שהוא** חייב **עליו** **השם** **ולחי** **והביא** **ראיה** **שמו** . ומ"ש הר"ב . לאל בזמן **שיש** שם **שעיר** וכו' . **כדתנן** **במשנה** ו' פ"ק **דשבועות** ע"ש :

אין יה"כ מכפר . כמו **שהרס** אין **מספיקין** בידו **לעשות** **תשובה** . **ולפיכך** לא **יעזיבו** **השם** **שיעשה** **בשם** **כיפור** **שם** **שרחוי** לו **לעשות** **כדי** **שיכפרו** לו **עונותיו** **בחומו** **יום** **הכפורים** **הרמב"ם** *ולפי זה **הרחם** **דהכא** **נמי** **בהרי** **זמני** **כמו** **בריחת** **דלכני** **אין** **מספיקין** **לחזרו** **פורס** . **כמ"ש** הר"ב : **עבירות** **שבין** **אדם** **לחבירו** וכו': **והא** **דכתי'** (שמואל א' ב') **שם** **יחטא** **איש** **לאיש** **ופללו** **אלהים** . ס"ק **ופללו** **עון** **פיוס** **שפיים** **לחברו** **וריצהו** . **כאלהים** **ימחול** **לו** . **ושם** **לפ'** **יחטא** **איש** **מי** **יפלל** **בעדו** **שם** **לזו** **שב** **מעבירות** **שבידו** [גמרא] : **לפני** **מי** **שאם** **מיעברין** **ומי** **מעבר** **אחכם** **כו'** . **שנאמר** **וזרקתי** **כו'** . **ואומר** **מקוה** **כו'** . **לפי** **שבדרך** **שיעבר** **הוא** **שיבור** **לו** **כאדם** **בעלמו** **להקדש** **ולעבר** . **ואז** **כשבא** **לעבר** **מסייעין** **לו** **וע"ז** **אמר** **לפני** **מי** **אתם** **מעברים** . **ומפני** **שלפעמים** **לפי** **שילר** **לב** **האדם** **רע** **עליו** **לא** **יוכל** **להתגבר** **עליו** **לכופו** **ליעבר** **בתשובה** . **והוא** **רחוס** **לכפר** **עון** **יעוברהו** **ודימין** **לדקו** **יתמכהו** **לבלתי** **ידח** **ממנו** **נדח** . **וז"ם** **מי** **מעבר** **אחכם** **ובמתי** **דסיים** **כ"אתם** **שנאמר** **וזרקתי** **עליכם** **וזהו** **בלי** **התעוררות** **האדם** . **שלא** **הוא** **ברחמיו** **מעברם** . **וכן** **זה** **שכתוב** **נאמר** **ביחזקאל** **ל"ו** . **כן** **אל** **ס** **בית** **ישראל** **יושבים** **על** **אדמתם** **ויטמאו** **וגו'** . **ותשפוך** **וגו'** . **ויפץ** **וגו'** . **ויבא** **אל** **הגוים** **וגו'** . **ויחללו** **וגו'** . **לא** **למענכם** **וגו'** . **וקז** **שמי** **אשר** **חללתם** **בגוים** **אשר** **באתם** **שמי** **המחולל** **וגו'** . **ולקחתי** **וגו'** . **וזרקתי** **וגו'** . **ברי** **שנאמר** **שלא"ם** **שמחללין** **שם"י** **לפי'** **שבוחש** **בגלוח** **החל** **שזה** . **על** **כל** **זה** **ולקחתי** **וזרקתי** . **והדר** **נייתי** **קרא** **דמקוה** **לומר** **לפחות** **שם"י** **מעבר** **את** **הבא** **ליעבר** . **דהכי** **כתיב** (ירמיה י"ד) **שם** **עוזיהו** **עמו** **בנו** **וגו'** . **כי** **רבו** **מעוכיהו** **לך** **הטעהו** **מקום** **ישראל** **מושיעו** **בעת** **צרה** **ברי** **שלמרי** **שהחודו** **על** **חטאת** **לומרו** **מקוה** : **וזה** **דומה** **לעברה** **מי** **מקום** **שמעבירים** **הבא** **ונכנס** **ועובל** **בוואם** : **ש** **הבא** **ונכנס** **יהיו** **נגפי** **שביתו** **יתברך** . **הוא** **מוסבו** **בלל** **כנפיו** **ומסייע** **להעבר** . **כך** **כ"ל** . **ומ"ש** **ברחמיו** **יעבירו** : **שם** **שמחליט** . **ולבים** **קדשו** **יקבן** **נפו** **לוסיפו** . **במעבר** **בימים** . **אמן** **ואמן** :

סליק מסכת יומא

על עבירות קלות . על עשה . ועל לא תעשה . ועל החמורות . הוא תולה עד שיבא יה"כ ויכפר : **ש** האומר אחטא ואשוב . אחטא ואשוב . אין מספיקין בידו לעשות תשובה . אחטא ויום הכפורים מכפר . אין יום הכפורים מכפר . עבירות שבין אדם למקום . יום הכפורים מכפר . עבירות שבין אדם לחבירו . אין יום הכפורי' מכפר . עד שירצה חבירו . את זו דרש רבי אלעזר בן עזריה . (ויקרא י"ג) מבל חטאתיכם לפני ה' תטהרו . עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר ; עבירו' שבין אדם לחברו . אין יה"כ מכפר . עד שירצה את חברו . אמר רבי עקיבא . אשריכם ישראל לפני מי אתם מיטהרין . מי מטהר אתכם . אביכם שבשמים . שנאמר (יחזקאל ל"ו) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם . ואומר (ירמיה י"ד) מקוה ישראל מה מקוה מטהר את הטמאים . אף הקב"ה מטהר את ישראל :

סליק מסכת יומא

על עשה ועל לא תעשה . שאיתק לעשה תשובה מכפרת **לאבל** לא תעשה שיש בה מלקות . תשובה תולה וי"כ מכפר . ומסקנא דמלתא דגמרא **שאם** חזיד בעשה ובלתו שיתק לעשה . או שגג בלא תעשה שיש בו מלקות ועשה תשובה . לימו ז מאם עד שמולין לו . ואם חזיד בלתו שיש בו מלקות . תשובה תולה ויה"כ מכפר . ואם שגג בחייבי כריתות ומיתות ב"ד החעלת מכפרת עם התשובה . ואם חזיד בשם . תשובה ויה"כ תולין ויסורין ממרקין . וס"מ בשלא חלל את השם כלומר שלא חטא והחטיא לחבירו . אבל **אם** חלל את השם אין כפרתו נגמרת עד **שימות** . וכל זה בזמן שאין שם שעיר המשתלח אבל בזמן שיש שעיר המשתלח הוא מכפר על כל העבירות קלות וחמורות . חוץ מעבירות שבין אדם לחברו שאין מתכפר לו עד שירלה את חברו : **ש** החטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה . אבל אם חטא ואשוב . תרי זמני אין מספיקין בידו וכו' שכיון שעבר עבירה . ושגג בה . **שוב** חזרו פורס ממנה . לפי שדומה עליו כמיתה :

סליק מסכת יומא

פרק

בתב הרמב"ם בא לסיים דבריו בשלש רגלים · וקודם זה דבר על פסחים · ונשאר לו לדבר על ענין סכות . ושבועות · ולא נמצא לו מה שידבר בשבועות · אלא דברים מיוחדים בכל י"ם · והיא מסכת ביצה ; והקרים סוכה על ביצה . לרוב המצות שיש בסוכות · ע"כ · ר"ל סוכה · ונטילת הר' מינים · וניסוך המים . ומ"ש שלא נמצא לשבועות דברים מיוחדים . ואע"פ שיש לחם הבכורים . וזבחי שלמים . איידי דזומרן לא חיבר מהם מסכת מיוחדת . והניחם במקומם שבסדר קדשים . ומפני כן חיבר גם שמה דיני העומר שבפסחים · ובספר יוחסין בשם רב שרירא . בתר סדר יומא . תנינן מסכת סוכה · רבתר יה"כ הוה · ותג גדול הוא . ובתרה יום טוב דתר ענינא הוא :

מסכת סוכה

פרק א סוכה שהיא גבוה למעלה מעשרים אמה

פסולה . לסוכה דירת עראי בעינן דכתיב (דברים י"ו) חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים . תמרם תורם עשה סוכה לשבעת ימים ולמעלה מעשרים אמה אין אדם עושה דירתו דירת עראי אלא דירת קבע : ור"י מכשיר · לסכך סוכה דירת קבע בעינן. ואין סלוכה כר"י : ושיעור גבוהה עשרים טפחים פסולה . דדירה ברומה היא ואין אדם דר בדירה ברומה : ושאין לה ג' דפנות · דכתיב בשכת בסכת בסוכות . שיש חסרים ואחד אלא אד לסכך דפירות שכה סכך פשו להו תלתא לג' דפנות תהיא סלוכה למשה מסיני וצריכה לדופן אחד ואוקמיה לטעמא בשאר שתים כ,סלכתן ושלישית אפי' טפח לפיכך סוכה שיש לה שתי דפנות ז' אלא אי עושה דופן ג' שים בו טפח ומשהו ומעמידו בפחות מג' אמות לאחד משתי הדפנות שכל פחות מג' כלבוד דמי וחשבי כאלו סות דופן של ד' טפחים ומלא רוב דופן עשוי (ג*) · והרי ים לסוכה זו ג' דפנות . ולריך לעשות לה לורת פתח . ואם שתי הדפנות הם זו בנגד זו וביניהן מפולש מניח פס שים בו ד' טפחים ומשהו ומעמידו בפחות מג' אמות לאחד משתי הדפנות וחשבי כאלו ים בפס זה ז' טפחים שהוא שעור הכשר סוכה לאורכה ולרחבי שהסוכה לריכה שתהא ז' על ז' כדי שתהא מחזקת רחבו ורובו ואלחו · ו' על ו' לרחבו ורובו . וטפח על טפח לשלחו : ושחותה מרובה מלמטה פסולה. הא בשוין שהחתה כגל כשירה . ודוקא שהן שוין מלמטה בקרקעית הסוכה . דבידוע שלמעלה בשהך לאחה מרובה מחחתה · דאמרי אחי . כוזוח מלטיל . כאיסחירא מלרע :

כית

מסכת סוכה

פרק א סוכה שהיא גבוה (א*) למעלה מעשרים אמה (ב*) : פסולה .

רבי יהודה מכשיר · ושאינה גבוהה עשרה טפחים . ושאין לה שלשה דפנות · ושחמתה מרובה מצילתה פסולה · סוכה

פרק א למעלה מעשרים אמה פסולה .

כתב הר"ב דסוכה דירת עראי כו' . ולמעלה מך' אין אדם עושה כו' שלריך לעשות יתידותיה ומחילותיה קבועי' . וא"ל דבבין קבוע קפיד * (שלא לעשותו אפי' בלמעלה מך') דודאי דלא אתא רחמנא לגזות מה שאי אפשר לעמוד עליו דבאיזה דבר נפשר ואם בבין רחוי לבשעה בלבד . או ליחר מכן · אלא בשטור שאפשר שיעשה בו דירת עראי תליא מלתא . הר"ן :

עשרים אמה . עיין בפירוש הר"ב רפ"ק דערובין:

פסולה בגמרא פריך דבמבוי ריש פ"ק דערובין אי בשה"ג דהכא . ואמן ימעט . וא"ם דהכא אני פסולה . וחשבי סוכה לחורייתא אני פסולה . דכל כמה דלא מחקנה הויא פסולה מימות משה רבינו ע"ה שנתן מדתו . אבל מבוי דרבנן ושבשיו מחחילין לסרחות שיעורו מאי פסלות שייך למימר הלכך אני ימעט . כ"פ רש"י · ובחוספת מפרש בע"א : א"ל סוכה נפישי מיליה לעניו גופה ולעניו לפנות ולעניו סכך וכי סות אני בחדא תקנתא . מבעי למחני בכולהו הלכך כללינהו לכולהו בלישנא דפסולה . דלעולם ילמד אדם לחלמידיו בלשון קלרה :

ושאינה גבוה עשרה . פירש הר"ב דדירה ברומה היא כו' . הלכך אפי' היא גבוהה מי' . אלא שהולין יורדין לחוך י' . הע"ג דחתחן של סולין מרובה מלמטן וחימה אלא למעוטי קמ"ל . דמשום דירה ברומה פסולה . כדאיתא להאי דיבא בגמ' דף ד' . אבל לעניו שעור גובה י' עומו היא מסקינן בגמרא דף ה' ע"ב דלר' מאיר מהנא ו' פרק י"ז דכלים . דהלכה כמותו . דכל אחה אפי' דכלים בחמה בח ו' וילפינן לה מכרובין שבמהבן . דכחיב גביהו (שמות כ"ה) סוככים בכנפיהם [על הכפורת . ולעיל מני' כחיב פורשי כנפים למעלה] דמשמע למעלה מרחשיהם . ועל כפרת אהרן היו עומדים שגובהו לאהרן חמה ומחצה . שהן ע' טפחים והכפרת עוביו טפח דילוף ממסגרת דשלחן . וכמו דבמקדש דשלמה היו מגיעים הכרובים עד שלש גובה הבית ה"א במהבן . וגובהו במהבן עשר אמות שהן שתים עשרה שהשלים ך' טפחים ומלאו הכרובים פורשי כנפים על אהרן בעשרה טפחים חלל וקרי לסו סכך . ולר"י למסכת כלים אלא סוו אלא בחמה בח ו' ס' . אמרינן דהלכתא גמירי לה . מסלקה למשה מסיני :

ושאין לה ג' דפנות . מ"ם הר"ב לורת הפתח · פירושו כמ"ש בערובין רפ"ק . וגבי פס ד' לא כתב הר"ב לורת הפתח . ואפשר לסובר דבשטושה בפס ד' ומשהו בשמוך לא בעינן לורת הפתח שהיל וים בו הבשר סוכה בשאחה מעמידו בפחות מג' . אבל הרמב"ם כתב שזו גם כן לריכה לורת הפתח . והרא"ם והר"ן כתבו שים בזה מחלוקת בין הפוסקים ; ומ"ם הר"ב ו' על ו' לרחבו ורובו . לפון הירושלמי דגברת בחמתה יתיב . ועיין משנה ז' פ"ב : **ושחבירתה** מרובה מלמטה · פי' למטה וא"כ הן שוים למעלה ואפי' הכי פסולה משום דמיעוט של למטה בעלה לגבי חמתה שהיא מרובה ממנה . **הר"ן** פ"פ פירש"י ז"ל . ועיין לקמן משנה מ' . ואיסחירא שבתב הר"ב פירושו הר"ש ז"ל . **מעבה** נהושה . **ורתב יותר מוחה .**

תוספות חדשים

(א*) הר"ב בד"ה ושחמתה מרובה כו' ודווקא שהן שוין מלמטה כו' עכ"ל וכ"ם בס"ע סימן תרל"ח ס"ה : ועיין נוסף למעלה מעשרים או למטה מי' טפחים עסולה בס"ע סימן תרל"ג : ועיין . ג' דפנות בכל דיוטי בפי' הר"ל :

תום' רע"ק

פרק א

משנה א

(סוכה שהיא גבוה) (א*) היינו חללה מפסל הא"כ חללה גבוה מכ' אמה ומש"ה קאמי למעלה מכ' אמה ולא קאמי שהיא גבוה כ' אמה אלא ע"כ דהכי קאמר סוכה שהיא הסכך למעלה מעשרי' אמה מחללה ר"ן : (אם למעלה מעשרי' אמה) (ב*) ואם מיעט חללה אח"כ ע"י שהניע החתיו כרים וכסחות אף בשהלו לא מהני דהשהלו דעתו אלא כ"א · אבל בחבן ועשר וכשהלו בפירות מהני וכהרי' ספפ"ק מ"ז דאהלות ולא בעי' שיכשלם לעולם דבניפוג לשעה ימי החג · מהרי . הרא"ש וכר"ן · (אם בהרע"ב ד"ה ואחין לה . ונמלא כוב דופן עשוי) (ג*) הע"ג דבשפח כל דהו ג"כ הוי כוב דופן דהוא בפי' מג"ם ומחלה אם"ה בשחות מד' לא מהניב מקום בשום דוכחא · **הר"ן** :

תוספות חדשים

(א*) הר"ב ד"ה אם אין דיורין כו' ואין בנכסי כו' : וכ"פ בנ"ע פי' שכ"ח ופ"ח ואינו תלוי דיומי :

משנה ג

(ב*) פירש כו' וכ"פ בנ"ע סימן שכ"ח סעיף י"ט ופי' שם מפני שכבר גלה יכיו פלין וקסמין נוכרין : שכל נגיעתם כבירה . וכוח ביצה בתוך ד' נסכך . וי"ח דווקא כשכסדין גוסס שלא יכרו פלין ואפילו אחר מיתתה מרובה אבל אם היו עושה אלא לגנין מפני שאחה נמי כבירה וסיים ומיהו לכתחלה לא יעשה אלא ג"כ ניכר לכל שמכוין כדי לגנין וכו' . וכתב הפ"ח שם דאם כשעשה עושין מבעוד יום לכסך עוב לפרוס סדין מבעוד יום לתוך לסוכה מיהו לא יבוך ליצא בסוכה : ודיני נקליטי בפרק נפי' שכ"ח :

תום' רע"ק

(אם במזגה ואינו פיח סיכה יפנה) (ד*) כ' תוס' דאפי' בב"ש ב"ח אע"ג שהדם גם דבר כלאיתא בירושלמי דבסוכה יפנה לב"ה שריך לחדם גם דבר. ואפי' לא ב"ח אלא לב"ש יש לו לחנה לפרש במה שלקו ול"ח לאקשויי' פעמא דביה שמאי אחא לאשמעי' אלא היכא דפליגי הגאי אליבא דב"ש וכו' ועיין בפי"ח רפ"ג דפאה ובכ"ן כ' דכדי שלא שאמר בב"ה מבערי דוקא בעצים תורל' יום שעורלחב לבבי קמ"ל דבכה"ג אפי' לב"ש כשרה ומיהו אע"ש בכל גווני כשרה :

משנה ב

(סוכה ע"ג סוכה) (ה*) ודוקא אם כל ג' בה"ש אלא מרובה מחמה . אבל אם העליונה מחמה מרובה מאלחה בעליונה פסול . והתחתונה כשרה . ואם העליונה אלחה מרובה מחמה ואחתונה מחמה מרובה מאלחה שהיין כשירות . והספרים שהין סוכה לפנינו חמוהי בגמרא ופסק הרי"ף כמ"ד עשרה : משנה ב (פי"ם ד"ה כאלו . והבין הרי"ן עם הסכך) (ו*) אבל בלא"ה לא מהכשר . ודעמא תום' דוקא כשהין הסוכה אלחה מרובה מחמה בלא שהיין אבל אם ג"ש לשהין גם בלא מהכשר כשר ואם דלא פוק מכרי' נכבי . דמילחא דפשיטא הוא

ה"ג קנוף (אשהאנג) נקליטי (שטענגליין , לאשטען) :

ביה שמאי פוסלין . פי' הר"ב דבעו סוכה לעצמה . דכתיב (דברים י"ו) חג הסכות תעשה לך שבעת ימים סוכה לעשוי לעם חג בעינן (סוכות תעשה לחג סרס המקרא ולכשכו] . וב"ם מבעי להו לעוסין סוכה בחולו של מועד אם לא עשאה מחחלה . וב"ש סברי לחין עושין . גמרא :

ב כאלו עשאה בחוך כביח . מבשכחת חשר כחיב ולא חחת כביח ולא חחת כחילן בחשלש . כמו לקמן בשמוך בעינן סוכה חחת סוכה . ואע"ג דחני כביח ואל"ל פסולה . לאח מחד קרא נפקא. אלא לחשמועינן דלוקא כשאחילן דומיא דביח מה ביח לילחו מרובה ממחמו . אף חילן כן. אבל כשחמחו מרובה מלילחו וחבטן ועירבן עם הסכך (ו*) הכשר כשר כמו בחשלש ד' ואי מחחם ס"א ס"מ בדיעבד אבל לכחחלה לא קחשלן . גמרא :

ותחתונה פסולה . דכתיב בשבת חשבו . (וכחיב] חשר לומר לחרי סוכות הייתו סוכה חחת סוכה פסולה . וכחבו בחוספות חפי' למ"ד ים אם למקרא [כמו שכחב הר"ב בחשלש ח' פ"ח בחרומות] מודה אלא לחנם נכחב המסורת וכי פליגי במלחא למכחשי מאדדי . עיין רפ"ג ועין בדף ו' ע"ב בחוספת בד"ה ור' שמעון שבר כו': רבי יהודה אומר אם אין דיורין כו' . פי' הר"ב דכי פליגי כשיכולה לקבל על ידי סלחק כו' לחנא קמא שבר כו' . בגמרא . וכחב הר"ן דם"ק לעטמים אזיל דס"ל לעיל דירת ערעי בעינן . ור"י לעטמים אזיל דס"ל דירת קבע בעינן :

ג מפני שאחה . או חחחים מפני השבר . פירש הר"ב אלא יהיו עלין וכו' . על השלחן כפרש"י . ולפי זה מפני שאחה לשבון על שאדם מפני שאחה . וכן מבואר בחו' וכחב השרדכי דלא דמי לנגעות' דבשרש (כמ"ש הר"ב) דשחי שאם הרי שבחב הר"ב אלא יעשנו כו'. כלומר שאשדין מופרש שמוך ודבוק לחחחים ומונע בזה שלין יוכלו לפול . ולפי זה מפני שאחה שמיבשת שסכך ומחוך זה נעשה שאחה מרובה . כך כחוב בחוספת (ז*) :

קינוף ויעו לחכשלוש שחל על סגג (שמואל י"ו) מחורגם קימופין על ליגרח . וחם שאמר הר"ב שבן גבוהין ברחה דרומה לומר גבוהין עשרה דאל"כ מאי למימרח שבן גבוהין . ולאי שאין פורשין סדין על כלונסות שאין גבוהין . לסיאך יבבב אדם שם . אלא רומה לומר שבן גבוהין כשעור וסיינו עשר עפחים . וסוח כשיעח רי"ף ורמב"ם פרק ה' דסכרי דלא חשיב אחל לבטל אוהל דסוכה . אלא בגובה עשרה ויש לה גג . ועיין בשמוך : נקליטי בפסוק חור כרפס (אסתר א') תרגום על דרגין דנקליטסון דהכשא . ומה שכחב הר"ב מסוס דאין לה גג סוח דהבר אחבי כחבחי לעיל הכר"ב ס"ל דחרחי בעינן גובה עשרה וגג טפח כיון דהכשיר שחם כל שאין לה גג ס"מ לחפילו בגובה עשרה כמו שדקדק הר"ן מלשון הרי"ף . אף על פי שבעקרי הדינים חולק . ועיין בבית יוסף סוף סימן תרכ"ז :

הדלה

בית שמאי פוסלין . שלא עשאה בחוך כביח . וזו שאם נעשים ואח"כ חוך שלשים לחג כיון שעושים בהלכות שאר ל' יום קודם לחג שאם השובש שכח לעשה חג הוא עושה . אבל קודם ל' שאמת אלו לעשה חג הוא : וב"ש מכשירין . דלא בעו שכח לעשה חג:

ב כאלו עשאה בחוך כביח . ופשוט : חחחונה פשוט דשמי שכבין יש לה . וקרא קא פשיל שכח שאחת השכח : אם אין דיורין בעליונה . שהיא רחויה לדירה כגון שאין גג שאחחונה יכולה לשבול כריס וכשאות של עליונה ולא נחלקו ח"ק ורבי יהודה . כשהיא יכולה לשבול כלל דבשה כולי עלמא מודו שאחחונה כשרה בשביל העליונה שאשב שלא חיה מחוב גג . ולא הויא כשכ שאחת השכח . ואם היא בריאה ויכולה לקבל כריס וכשאות של עליונה . כ"ע לא פליגי שהיא פשולה . כי פליגי כשיכולה לקבל על ידי שלחק כגון שגג שאחחונה מחנועע ורופף מכריס וכשאות של עליונה ח"ק שבר דבשבי מקרי שכח שאחת השכח ופשולה . ור"י שבר היון שהיא מקבלת כריס וכשאות של עליונה אלא על ידי שלחק . היא חשוב גג ואין זו שכח שאחת השכח . ואין שלכח כר"י : ג שבר . שלא יהיו עלין וקסמין יורדין על השלחן . פ"ה שלא יהיו עלין לאחר שיבשו ואשאר השכח ממחה מרובה מלאחה ושדין דבר המקבל טומאה הוא ופשול לשכך . ודוקא מפני השבר . אבל לנאותה כשרה : או שפירש על גבי הקינוף . כלומר או אפי' לא פרשו מפני השבר . אלא לנוי של מעחו ע"ג הקינוף שהן ד' קונדסין לד' רגלי מעחו שהן גבוהין ומניח לרוחבות מזה לזה על גביהן ופירש שדין עליהם והרחיקום מן השכך דהשאת לא מהכשך בדבר השקבל טומאה דהא לאו לשכוכי שאחיה השם פשוט משום דהיינו יושב בשכח דאהל מפשיק ביניהם : אבל פורש הוא ע"ג מעח שיש לה נקליטין . שהין אלא שיש והן יולאין בחשלש השעה אחת למרחשוחיה ואחת לרגליה ומחניהן מזו לזו [כלונסא ופורש עליו שדין] ומשום דאין לה גג אפשי רחב מלמעלה לא מקרי אהל :

ד שלא

ד סלם מלים. כגדיס על גבס : קיסוס . לידר"ח בלע"ז וסיח **מלס כגפן וכדלעת** : פסולס . לפי שאין מסככין במחובר : **ואס סיס מסכוך כרגס מכס .** שהיס עס סכך כשר כרגס יותר **מכגפן וסדלעת כשרס .** והוא שמבטן וערבן עס סכך כשר ואין נראין בעין לסכך כשר רגס עליהן ומבטלן כשאן מעורבין : לו שקלקן . לף לאחר שסכך נסן כשרס והוא שיבטלנס (ב*) לאחר קלילס דהי ללו שכי פסול דאמרס **חורס (במדבר י"ו)** מג שסוכות תעשס ולא מן שעשוי . כלומר כשתעשס מסס רואי לסכס ולא מן שעשוי כפסול שאין רואי לסכס ואתס מתקנס כי סס לשכשר לס בקלילס ולא סדר שאר לס אבל כשמבטלס סוי כסותר וחוזר ומסכך . שמגיס כל אחד לבד ומניחו ומוז' ומגיס **לס** חברו ומניחו : כל דבר שאינו כו' . לפוקי כלי עץ וכגדי **פשתן** ומהללות שאף על פי שגדוליס מן הארץ אין מסככין **בהן** שוהל ומקבלין טומאס : וגידולו מן הארץ וכו' . דכתיב **חג הסכו'** [תעשה לך] מגרנך ומיקבך כפסול' גרן ויקב שכתוב מדבר כלומר מן שאתר לאחר שנגמר פגורן ומיקב כגון קסין וזמורות מסס עשה סכס : **ה** וחבילי זרדין . מין קיסס ובטונן לאיס בשמס תוכלתן . וכשיבשו טומדים לסיסק : אין מסככין . **בהן קסורים.** לף שפני שהן פסולים. אלא פעמים (ג*) שהלס בא וחבילהו על כתפו ומעלס ומניחס על גבי סכס ליבשס וגמלך עליס לסכוך . והסורס לאמרס תעשה ולא מן הטעוי **בפסול .** וזס לא נעשה לפילו לגל . אלא ליבש . והוי טעוי בפסול : וכן . הפסולים שהניחו בסכך : כשרים לדפנות . **דסכס סכך מסמע ולא לדפנות (י*) .** סילכך סוכות תעשה לך מגרנך לסכך מסמע . ולא לדפנות :

ו מסככין

ד הדלה עליה את הגפן . ואת הדלעת (ח*) . ואת הקיסום . וסיכך על גבה פסולה . ואם היה סיכוך הרבה מהן . או שקצצן כשרה . זה הכלל . כל שהוא מקבל טומאה . ואין גידולו מן הארץ . אין מסככים בו . וכל דבר שאינו מקבל טומאה . וגידולו מן הארץ . מסככין בו :
ה חבילי קש . וחבילי עצים . וחבילי זרדין . אין מסככין בהן (ג*) וכולן שהתירן כשרות . וכולן כשרות לדפנות :

מסככין

ואם סיס סיכוך כרגס מכן . פירס סר"ב וסוא שמבטן . כל לשון מבטס שבגמרא לשון סשפלס . ומפרס **מבטס תליסס** . לו שליפס . טועס . דאי מחובר סוא מאי מסני . ואי תלס . סא קתני לו שקלקן . מכלל דריסא מחוברין **וכו' רס"י** דף ע' ע"ב . ולפי מס שכתבתי במשנס ב' . סא דאמרן סכא דמסני ערוב דוקא כשמוללס חמתו מרובס מללתו . וי"ל דאס פסוכס ללתס מרובס מתמתס בלא המוללס אין לריך לערוב . והכא כשפסוכס אין ללתס מרובס . אלא על ידי המוללס . וי"ל דאס עשוי שלילן מכוונים כנגד סכך סכשר . לפילו לל פסוכס מרובס בלא המוללס בעי ערוב . ועיין עליסס בעור סימן תרכ"ו . ומ"ס סר"ב דסכך כשר רבס ומבטלן . דמדאוריימא כל מילי בעל ברובא ומסיכי תיתי למפשלא . לא מצוס שני סככיס ליכא דסא חד סכך סוא . ולאו מצוס מחובר ליכא דסא בטיל ליס . לשון רס"י שס : **כל** שהוא מקבל טומאה . נפקא לן בגמרא מכך דמתפקף **ללקמן בפירוס סר"ב :**

תוספות חדשים

(ח*) הר"ב ד"ס אף שקלקן כו' וסוא שיעטעטס כו' וכ"פ בס"ע סי' תרכ"ו ס"ב ואס פסוכס לילתס מרובס מתמתס בלא המחובר . שני דשוס בס"ע שס אי לריך לבשפיל שעטפים לו לקלקן וכייס רמ"ל מיסו אס פשפיל שעטפים לשעס ושיבשן עס פשך כשר שאין ניכרין בעלין . וכן אס היית פשך כשר על פפסול מקרי עיכוב וכשר :

משנה ה

(ג*) חבילי קש כו' ואין חבילה שחות' מכ"ס קיסס (ירושל') וכס"ע סי' תרכ"ע סעי' ס"ו וכל חבילה שאיסס קשורס משני לאשים אינס חבילה (רמ"ה שס) וכחבילה שהעלה ליבש ונמלך עליה לסיכוך לא משני פתרס . אלא נעשוי ג"כ. (שס סעי' י"ו) :

תום' רע"ק

ולא הולרך למתני כאלו נעשה בשוך סביס למידק מינו' דאס אין ממנו מרובס מללתו כשר. דעת סר"ן אף אס בלא אין ללסה מרובס מתמתס מ"מ אס בשעתס אין מתחת אין לא יפאר אחר כך בשבר סוכס פסול בלא מבטן דמס שחת' אין ומכוון לגבוה מפשל עיי"ש והביאן שתי"ס בקלר' בשמוך מ"ש:

משנה ג

(תי"ס ד"ס מפני : כך בשוב בתוספס')

(ז*) אבל להבין על שאדם מפני שחתס סוי בכלל לגאותס וכשר אף דשפשין מפשתת מרובס מתמתס ומ"מ בעי' אלא יש בין פפשין להפשך י' טפחים

דאז פסול מדין סוכס שתחת סוכס . ועיין במנחס"ח דבעי' ג"כ דקדס לל סכך לגל סדין עיי"ש : משנה ד (ותא דלעת) (ח*) עיין פ"ח דלהלות מ"ס ומ"ס שס על **גליון : משנה ה** (בכרע"ב ד"ס אין מסככין . אלא פעמים) (ט*) ואפי' דיעבד פסול מדכתיב כ"ב תוס' ממשמעות סוגיין : (שס בכרע"ב ד"ס כשריס לדפנות **דסכס** סכך וכו') (י*) ובמאור סביא יכושלמי וסכוח על כתרון אף סברוכת מכאן שמוסין לדפנות מדבר שמקבל טומאה :

קס"ע הדלה (ויין שפאליפר , ויין לויבע) הקיסום (עפאו קרויט) זרדין (רייסיג) .

תוספות חדשים

(א*) הר"ב ד"ס מסכתין בנסרים כו', וכ"כ כר"י עכ"ל בס"ע פ' פרכ"ע מנד סדין מסכתין בסס . שם סס ספחות מרוחב ד' . לך ממנה שלא לסכך בסס כלל . ומעתה בסמ"ק דלמא יכול לסכך בסס בקציעות נעגין שלא יוכלו בנסמים לירד שם :

(ב*) הר"ב ד"ה שם יש ריוח כו' מסתו יותר כו' עכ"ל וכ"ם בס"ע פי' תרל"ח ס"ל מעתה שאי אפשר לנמנם שיעלה כל פחויר מסכך כשר . אבל אם העדיף סכך כשר מעט על הפסול : כשר :

(ג*) תי"ט ד"ה נתרוכות כו' וכ' כרעיים עכ"ל . ולפי שפסקינן לפי' נשברה רק כרע ג' מהמעה פסול לסכך בהן מפני שברי כלים וכ"ם כל פסוקים וש"כ ס"ל לסכ"ב ולסתי"ע לשברם לגיעה דלכתא : (מהורר"ח זצ"ל) :

תוס' רע"ק

משנה ח

(כתי"ם ד"ה נתרוכה . מוקי לה בגמרא בתרוכה)

(יא*) כוח תמוה דלמא דפסקי' דסכך בכלאי כלים פסול כיון דבתים מדבר שמי מקבלי' טומאה . ג"כ ג"ל לעיקמי בתרוכה וכ' כרעיים . וכסוגיי' דמכי' כן בדרך דחייה ליכא לתוכותי ממאני' דסכך בכלאי כלים פסול די"ל דמייירי בתרוכה ושמי כרעיים . אבל לפי האמת ג"ל לזה . וכ"כ הר"ן במאני' או בתרוכה' המסה אף על פי שאין המסה עליהם אפילו לסיכוך דהא מאני' בגמ' דסכך בכלאי כלים כיון דמכלים עליהם אחו פסולים עכ"ל . וכן פסקי' בס"ע :

משנה

ו ורבי מאיר אומר . פירש הר"ב כיון דנפקי מתורת לבוד ופירש"י שאם היה חוזר במקום אחד מהן לא מלי למימר לבוד מהיבי לסיות דומה לתקרה וגזרינן : **נתן** עליהם נסר כו' . לדברי הכל . וסוכה כשרה וכגון דיסבירן אגל הדופן . דסכך פסול הוא פוסל מן הלד אלא בד' אמות דאמרינן דופן עקומה (במסכת י') רש"י : **ובלבד** שלא יהיו נקט שיעור דאפילו ערבי לסור. דתנן במסכת ל' פרק כ' לוקחין ומוסרין ערבי חוץ לסוכה ומני עלה (לקמן כ"ו) דתין יהיה ערבי חוץ לסוכה . משום דתין קבע לשיעור שתין אדם קובע עלמו לשיעור שפעמי' אחיו אגל מגמגם מעט ודיו בכך :

ז שאין עליה מעזיבה . שאם היה בה מעזיבה לא היו סגי במפקפק . דמעזיבה ועפר סכך פסול הוא גידולי קרקע הן . הר"ן : **מעזיבה** פי' הר"ב שטיח או מסיד וכו' . ודומה לו במקרא ויעזבו את ירושלים . עד שהומה . בספר עזרא : [נחמיה ג'] מלשון עפר לשחזיק שחומה . רש"י : **מפקפק** ומוטל כו' . ס"ק לא פי במפקפק אי מוטל אחת מבינתים . אין . אי לא . לא . גמרא :

ונוטל אחת מבינתים . לשון שטור סימן תרל"ח . שיעול מבין כל שני נסרים אחד . ועיין במסכת לקמן : **מפקפק** או מוטל כו' . כתב הר"ב . ורבי יהודה למעמיד דמכשיר לסכך בנסרים . פי' שאם היה בהו גזירת דמתוך שמתקרים היתה עשוים בהן כשר שייכא תקרה בר מפסולת לחוריתא דלית בהו תעשה ולא מן העשוי . ומיהו במפקפק . או מוטל אחת מבינתים . אחד מהני שני לביש הלל משום דכי היכי דמפיק לה בהכי משום תעשה ולא מן העשוי מפיק לה נמי מגזירת תקרה·וביה שמאי ס"ל דהני דמפקפק מפיק ליה מתעשה ולא מן העשוי . לא מפיק לה מגזירת תקרה . וכן לרבי מאיר לשיטת רבולי עלמא . זו היא שיטת הרי"ף . הכי"ת הר"ן . וניחא לי לפרש דברי הר"ב בהכי . שדבריו סובלין זה הפירוש יותר מפירושו של רש"י ז"ל :

ח המקרה שוכתו בשפודין . כמו שהיו עושין שמסדרין לוגוסות תחלה בסכך ומותנין פסל עליהן רש"י :

בארובות שמשה . ולשון [הרמב"ם] בתרוכות בבי"ת . וכן לשון הר"ן גם שמגיד . אבל מלשון שמשה לפי"ת דלכי יתייבי מסכת ג' פט"ו דלכלים . ומ"ש הר"ב דמקבלים טומאה מוקי לה בגמ' בתרוכה (יא*) וב' כרעיים (ג*) עיין מסכת ה' פי"ת דכלים: **אם** יש ריוח ביניהן כמותן . כתב הר"ב לתו דוקא כמותן ממש וכו' דסוי פרוץ כעומד ופסול וכו' . וכן כתב הרמב"ם . ותימה דבמסכת מ' פ"ק דערובין כתבו דפרוץ כעומד מותר . ושם כתב הרמב"ם שכן בכל המורה . ותירץ המגיד פ"ה . דכיון דסכך פסול כפרוץ נחשב [כדמוכח בגמרא] הלכך גבי סוכה בעינן שיעה סכך כשר שפי פורתא . דלא לא . מאחר דכפרוץ הוא הויא לה למעה ממחה מרובה מלחה · [במ"ש הר"ב בריש פרקין] דזוזא מלעיל וכו' . עכ"ד . ובית יוסף סימן תרל"ח למד שזהו דוחק ומייבב דהייט טעמא דלא סגי בכמותן ממש משום שהסכך עלמו נכנסת המה על כל פנים שהרי הוא מעובה כמין בית . (דהא דתנן במסכת ב' פרק ב' . דמעובה כמין בית בשרה . היינו בדיעבד כדאיתא בשור סימן תרל"ח) . ומלשרף מקום הסכך הפסול שהוא נחשב כפרוץ עם החוירים של הסכך עלמו כדאמרן וכוי פרוץ מרובה על העומד הלכך לריך שיהיה הסכך הכשר על הפסול עכ"ד . ואם שפירושו זה עולה יפה בלשון הרמב"ם שבחבורו . שב"כ ואם היה זה כמו זה בלמלוש כו' פסולה · **מפני שהסכך פסול כפרוץ נחשב** עכ"ל .

מיסו

קס"ע מעזיבה (איבערוואורף , פאר־אורף) מפקפק (אומלעז עץ , אויסאיינאנדערלענגען) •

שחוטה בגדים . וטעמ מן הטעורים למעט שמוך ללרן ועשה חלל כשעור שכה · ושכך גמלא עשוי עומד מאליו . ושתורם תמרה תעשה . ולא מן העשוי . אבל אם היה חלל עשה במקך שעשה עשוי לשם שכך ואעפ כו עד שיגביה את החלל לשעור גובה (עשרים)[לין] זו היא עשייתו שכרי ליכו מקום אלא לדפנות ודפנות לא למריכן תעשה ולא מן העשוי ושרי היא כשוכה פחות מעשרה ומקק כה להשלימה לעשרה : ט המשלשל . מוריד · שמתחיל להרוג הדפנות שמוך לשכך ולורג ועד כלפי מטה : שלשה טפחים פשולה : היינו שעור שיזדקר הגדי בשה לחת ויהיה לחמרן . לשכשתי גוזלת לוים מחילה : כיון שמגיע לעשרה כשרה . ואפילו חיכן מגיעות לשכך ומופלגות ממנו שרבה : רב יוסי לומר כשם שמלמטה למעלה · היו בתריגת עשרה · כך מלמעלה למטה ואפילו גבוהות מן הארץ שרבה שאין מחזיקות מאה (ט*) : שרחיק את הסיכוך . לאו דוקא שלשה טפחים · פשולה · וכן * חצר שהיא מוקף' אכשרא . סוכה גדולה שהקיפוה

ירום' בתגר

בשרה . החוטט בגדיש לעשות בו סוכה . אינה סוכה : ט המשלשל דפנות מלמעלה למטה · אם גבוה מן הארץ שלשה טפחים פשולה · מלמטה למעלה · אם גבוה מן הארץ עשרה טפחים כשרה · רבי יוסי אומר בשם שמלמטה למעלה · עשרה טפחים · כך מלמעלה למטה · עשרה טפחים . הרחיק את הסיכוך מן הדפנות שלשה טפחים · פשולה : י בית שנפחת · וסיכך על גביו . אם יש מן הכותל לסיכוך · ארבע אמות · פשולה · וכן * חצר שהיא מוקף' אכשרא . סוכה גדולה שהקיפוה

מיסו לגמרי שנפירסו סובל יותר פי' כמגיד שכתב כי כשמסוכה פרוץ כעומד פשולה וכו' ולפיכך לריך כו' . ולא תסיס כשרה מפני שמעומד מרובה על הפרוץ עכ"ל . ולכ"ע ג"ל סיסא הטעומד מרובה . אלא שלא יהא הפרוץ מרובה. ושוב מלאתי שכדברי המגיד כתב הר"ן

במסנה ג' דפרק לולמן : כשרה וכשאין בהן בשכך הפסול כשעור המזכר בפירוש הר"ב במסנה י' דפסלי בכך : החוטט בגדים כו' כתב הר"ב . אבל אם היה חלל עשה לחטל הוח (ועיין בסוף פירקין) וכשעשאה לשם סוכה לו לל . הר"ן . וכך כתב הרמב"ם בפ"ה· ומ"ם הר"ב וחטט בו עד שמגביה את החלל לשיעור גובה עשרה וכו' · ז"ל רש"י . וכשחוטט בו מלמטה למעלה עד שיגביה כו' . עד כאן · ואין לחקשות דהרי השכך המעורה ניטל וליתיה . ושכך דהשתא היא בית תעשה . ולא מן העשוי · לכל דבשדי שכוכה אפילו סמוך טובא שכוכה הוא . אלא דהשתא קלים היא מלמטה שלא שפיר דמי כמ"ש הר"ן . אלא השתא אלא זה בדעת אחריס ורבי"ו פירש דוקא מלמעלה למטה . ובודאי שלשון אחר נזדמן לו · ואי משום שהביא רחיה מהשיה דחקק כו' . ושלא על כרחין לריך להגיה בלשונו מלמעלה למטה דומיא דחקק . לאו כלום הוא דשאני התם במימרא דחקק שאין השכך מעובה ואי אפשר להשליש · אלא על ידי החקק . אבל הכא לאפשר אה"נ . ועל הצ"י אני תמה שהביא לשון רש"י בשמיני תרל"ה בלשונו שלפניכו · וכתב עליהם דברי הר"ן . ומ"ש הר"ב ושרי היא כשוכה כו' · כ"כ רש"י . ומימרא היא בגמרא דף ד': ט * שלשה טפחים פשולה · כתב הר"ב היינו שעור שיזדקר כו' . פרש"י בפ' כילד הרגל דף כ"ב זקירת קפילה : י ארבע אמות פשולה . כתב הר"ב פחות מכאן כשרה וכו' . ורוחין תקרת הבית כאלו נעקר רחב הדופן . וז"ל רש"י רוחין תקרת הבית כאלו היא הדופן שנעקר למעלה וכו' . וכתב עוד ואיני מפרש רוחין את הדופן כאלו הוא עקור והולך תחת השכך פשול . ומגיע לשכך כשר ומוליך את השפול מן השוכה · דא"כ בחויר נמי נימא שכי [ע"כ] ולעיל תגן סרחיק השיכוך מן הדפנות שלשה טפחים פשולה. ומ"ש הר"ב ולא ייפן תחתיו . כ"כ רש"י ולאו למימרא דאפילו במשהו לא ייפן תחתיו . אלא אי לא עד טפחים . כדאת אמור שימן תרל"ג · אי נמי טפחים כדאת אמרת בתר"ד נמי : ובן חגר שהיא מוקפת מכשרה . כתב הר"ב ומכשרה היא מקום מוקף מג' מחילות . וז"ל רש"י כל חגר שבגמרא לפני הבתים ושבתים פתוחים לו · חגר זו מוקפת בתים מתוכה ופתוחין לה סביב מג' רוחותיה ולפני הבתים עשוי מכשרתות סביב לג' רוחותיה ומכשרה פתוחה היא ואין לה דופן ללד שאין עליה תקרה ואם סיכך על גבי כל אויריה של כל חגר שבאמלע סיכוך מכשרתות ואין דופן לסוכה זו אלא מחילות שבתים המפסיקות בין בתים למכשרה ומגלות תקרת המכשרה מפסקת סביב בין שכך לדפנות : סוכה גדולה . כתב הר"ב כל שאלו יושב כו' . יתאר כה שבעה על שבעה . וכן לשון הרמב"ם . וכתב הכסף משנה בפרק ה' · יש להסתפק בלשון זה אי ס"ל דג' טפחים של טפחים מלטרפין.כלומר שאם שכך פשול מתחיל מהדופן שמגיע עד הדופן שאחר ואם נלרף שכך שאלל דופן שאחר ושכך שאלל שפתח עלי ידי שלד שאין מגיע לו שכך פשול יש בסוכה זו שבעה על שבעה ומבואר . או נימא דאין מלטרפין ול"ע שלכה

תוספות חדשים

(ח*) הר"ב ד"ה כי' כי' ואין סלכה כלי' עכ"ל וכ"ה בפ"ה סי' תרי"ל סעי' ח' . ובמב"ם שם דאמרינן לעיל לטעלה ולמטה בשאר ח' ואם אין בדופן אלא ד' טפחים וכ' משמעותיה כאשר כתבתי וכוי לעיל למעלה ולמטה : (כ*) שם ד"ה אם יש כו' ולא ייפן תחתיו עכ"ל וכ"ה בפ"ה סי' תרל"ג דהיינו בשם יש כו ד"ע . ובסוכה קטנה שאין בה אלא ז' על ז' . אין בתמלא אין מן הלד בג"ט פסולה בפחות מג' כאשרא ויוצאים תחתיו . ואויר אין בגדולה אויר בקטנה שויר בג"ט פסולה . ובפחות מג' כאשרא פ"ה עוד אלא דיוקא :

תוספות חדשים

(ג*) בתוי"ט בד"ה ואינה מקבלת טומאה וכו' . לא ידעתי לפסוק דפסיקא להלכתא דמתני' בטומאת' מדרס חיישי ואין זו נראין לפרש לפי התוספות פרוכרו לפרש דלא מקבלי טומאה אם עשאה לסיכך מסככין בה נהי דלית בה טומאת מדרס וגם לקבל אחר טומאת מגע אין בה כיון שאין לה בית קבול מ"מ לגבי רחוים היא לקבל טומאה מהמת לחלל המת לכך פירשו התוס' טומאת חללים נמי לא חייבה בה לפי שהוא מן העץ וכל היולא מן העץ אינו מעמיד טומאת חללים אלא כעצים וזה פשוט : מפי אמ"ו הגאון הגדול אב"ד ור"מ מהור"ר שאול נר"ו :

(ג*) הר"ב ד"ה מפני שאין לה גג כו' והלכך כר"ח עכ"ל וכ"ה בפ"ע כי' תרכ"ח ס"י. ומה היא לה גג אפי' מפה . או שהגביה הסמוך לכותל מן הקרקע טפח כשרה וי"ח שהעשה לה יהיה חויל רק מן הדופן אל הסכך . ולריך היהיה גם ז"ט על ז"ט בגובה י' טפחים גם לריך היהיה הדפנות לאחר שהם גבוהים עשרה עיוין מדכר בסוכרין בהם דהא סם הסכך : ועיין מהלוות אין כל' כר"ח. וכ"כ בפ"ע כי' תרכ"ט ס"ו :

שהקיפוה בדבר שאין מסככין בו . ולריכה לחי תעמוינן בית שנפחת דמחיות לבית עבידן לטיות דופן לבית וכרי בית נעשה סוכה הילכך שדינן מחיות בתר סוכה על ידי עקום . לבל תאר המוקפת לסכדרת דמחיתה להו להכשדרת עבידי חלת לביתא . הלכך ליכא למימר תקרת הכשדרת עקימת דפנות הלזו היא ולא [שדינהו] לדפנות שכח לגד סוכה . לריכה . ולחי תעמוינן סני תרתי . משום דסככן שכך כשר הוא . ללומר ממין שכך כשר הוא ופסולו משום תעשה ולא מן העשוי . לבל סוכה גדולה שהקיפוה בדבר שאין מסככין בו דסככה שכך פסול הוא . לימא לא לכשרה על ידי עקום . לריכא . גמרא . ומ"ש הר"ב וחויר שאין שם שכך כו' . היו בגדולה היו בקטנה קאמר דמדתנן הרמיך כו' לעיל . מייתינן לה . ומתניתין

שהקיפוה בדבר שאין מסככים בו . אם יש תחתיו ארבע אמות . פסולה :

יא העושה סוכתו כמין ציריף . או שסמכה לכותל . רבי אליעזר פוסל . מפני שאין לה גג . וחכמים מכשירין . מחצלת קנים גדולה . עשאה לשכיבה מקבלת טומאה . ואין מסככין בה . לסיכוך . מסככין בה . ואינה מקבלת טומאה . ר' אליעזר אומר אחת קטנה ואחת גדולה . עשאה לשכיבה . מקבלת טומאה . ואין מסככין בה . לסיכוך . מסככין בה ואינה מקבלת טומאה :

פרק ב הישן תחת המטה בסוכה . לא יצא ידי חובתו .

מסמע דכין בגדולה כין בקטנה מיירי . ביה יוסף סימן תרל"ב : **יא מפני** שאין לה גג . וכתב הר"ב . ולא"ל אפי' לה גג כו' . ולכך כר"ח עכ"ל וכ"ה בפ"ע כי' תרכ"ח ס"י. ומה היא לה גג אפי' מפה . לכיון שיש שעון לכותל בזקיף הוי לכל . לי נמי הכי' דסמכ' לכותל שהרחיק רחב הסמוך לכותל טפח מכותל . ולתוספת . לותב טפח שהגביה לריך שיכה עשוי בצורה כזה ☜ ולרש"י לפילו חויר כגון שהעמידו על יתדות ומעשה לבוד . וכן בעשה דהרחקה נמי . לתוספות . לריך שימלאנה בסכך שאין חויר מצוי גג . כזה ☜ ולרש"י אין לריך מעשה לבוד . וכתב הר"ן . ומיהו דוקא כגון שיש לה שפה עשר טפחים שפה שעשה עשר בכדי שלי טפח כי היכי דלהוו שפעה מיהיכו לסכך . ועשרה למחילה . ישפעה הפעור הלריך לסכך בדפנות הלו . מדבר שהשכיבים בו . שהרי שעור זה מדפנות הלו עולה הוא לסכך עכ"ל . ובשם הר"ח מזרחי . כתב בית יוסף דהלו שפעה טפחים לסכך יותר משפעה שם בתוספת שהלכתן על הלגע לא שפעה טפחים בלבד . כדברי הר"ן ע"כ ואיני יודע למה ביאר זה בשפעה טפחים לסכך . לנראה לשהיו עשרה למחילות נמי לריכים שיהיו יותר מי' בתוספת שהלכתן על הלגע . ומ"ש הר"ב והלכך כרבי אליעזר . משום דמסיק בגמרא . למתניתין יחידאי היא דרבי נתן שנאמר כך ואיפכא הוה לר"ח מכסיר . וחכמים פוסלים וק"ל כחכמים : **מחצלת** של קנים וכו' . פירש הר"ב בקטנה כולי עלמא לא פליגי דמחמת לשכיבה . ופירש הר"ן כדי שכיבה : **ואינה** מקבלת טומאה . כיון דלסכוך עבידה חיישי מקבלת טומאה . לפילו יסכך בה פחות מג' פרק ג' דשבת ע"ב (ג*) דלכתן לא בעיון דוקא טומאת חללים אלא כל קבלת טומאה מפשלה לסכך . ומיהו דמשמע ממתני' דלכתן מסכך חייליו . **פרק ב הישן** עיין מ"ש בפ"ד במשנה ו' דף"ק : **תחת** המטה . כתב הר"ב ובלבד שתהא המטה גבוה י' טפחים דאז חשובה לחל . פירוש לבטל לחל הסוכה שעליה . לף על פי שיש לה גג טפה . לריך גם כן שתהיה גבוה עשרה וכמ"ש במשנה ג' בפ"ק . תע"ג דלעיון שחר דברים . לחל טפה מקרי לחל . וכדלעיל משנה ע' ו"ח . וכעין זה פי' הר"ן לפי דרכו :

קס"ע מחצלת (דעקקע , מאטראצע , מאטטע).

מסגים היינו כו' . דקסבר לה לחי לחל ערלי ומבטל לחל קבע ואין הלכה כרבי יהודה : עבדים פטורים מן הסכה . דמלות עשה שהזמן גרמה נשים פטורות . וכל מלות שהשה חייבת בה . עבד חייב בה : ולפי דרכנו למדנו . תע"פ שלה לחמר חלה לשיחת חולין בעלמה . שם ס משהבח בעבדו למדנו שסיטן חהם המטה כו' :

ב רבי יהודה חומר חם היטה יכולה לעמוד בפני עלמה פסולה . ר"י לטעמיס דלחמר הכה לירה קבע בעיטן . ואין הלכה כר"י (ה*):מדובללת . שלה הסביב הקנים יהד זה חלל זה . חלה קנה עולה(יג*)זקנה יורד. ומתוך כך חמהה מרובה מלחהה ולשמעינן מתניתין דלחמרינן רואים כחלו היו מוכבים בשוה ולה לו לחהה מרובה כשרה :

ג ברחש הטבל' . תע"ג דמטלטל' ולה קביעי : ברחש הספינ'.בניס שברוח טולטת שם ועוקרתה : כשירה דדירה קיימת בין וכוח שהשה יכולה לעמוד ברוח מלויה על יבשה : ועולין לה ביום טוב . חייבי לבעי למהני סיפא אין עולין . חלה ריבה עולין : ברחש

אמר רבי יהודה נוהגין היינו . שהיינו ישנים תחת המטה . בפני הזקנים . ולא אמרו לנו דבר . אמר רבי שמעון מעשה בטבי . עבדו של רבן גמליאל . שהיה ישן תחת המטה . ואמר להן רבן גמליאל לזקנים . ראיתם טבי עבדי . שהוא תלמיד חכם . ויודע שעבדים פטורין מן הסוכה . לפיכך ישן הוא תחת המטה . ולפי דרכינו למדנו . שהישן תחת המטה . לא יצא ידי חובתו :

ב הסומך סוכתו בברעי המטה . כשרה . רבי יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה פסולה . סוכה המדובללת . ושצלתה מרובה מחמתה . בשרה . המעובה כמין בית . אף על פי שאין הכוכבים נראים מתוכה . כשרה :

ג העושה סוכתו בראש העגלה . או בראש הספינה כשרה . ועולין לה ביום טוב . בראש

אמר רבי יהודה נוהגין היינו . פי' הר"ב דקסבר לה לחי לחל ערלי (דמטה דמסלקין לוחה ממקום למקום . רש"י פרק קמה דף י"ח) ומבטל לחל קבע . דר"י לטעמיס לחזל דסבירה ליה ברים פ"ק דסוכה דירה קבע בעיטן. גמרה . וג"ע דלה פליג רבי יהודה דקיטוף . דמטבה ג' דף"ק. וגמרה [שם] לימה דר"י ס"ל בכילה חשיב דמוטר ליטן שם תע"פ שים לה גג . ותע"פ שגבוה עשרה : מטך טעמה דהכה . דלה לחי כו' . ותע"ג דחיכה נמי הטם . לעיל מהסוה דקיטוף מיקרי קביע' לגבי כילה . מיהו לגבי סוכה.ודחי דלה מקרי קביעה. דלה עדיף ממטה (יב*) דמטלטלת וכבי נמי קיטופיס :

שעבדים פטורים מן הסוכה:

מ"ם הר"ב וכל מלות שהשה חייבת שם כו' . כלומר וכל מלות שהין נשים כו'.וזהו שסיים רש"י כדחמרינן בחגיגה . דהשה סיומת דמימרה הכי הוה . ועיין מטבה ג' פ"ג דברכות :

ב הסומך סוכתו בברעי וכו' . פירש"י מטה שלימה . וכתב הר"ן פירוש רש"י שהסוכה סמוכה על ברעי המטה וכשהמטה מטלטלת הסוכה מטלטלת עמה ע"כ : וגרהין דבריו . בפירוש הב"י בטור סימן תר"ל דמיירי במטה שמוקפת קרשים שרהשן לחד קבוע בהרץ . ורהשן עולה למעלה מהמטה י' טפחים . והמטה היה הבלים . חו קרשים קבועים במחילות חלו ומפני כן נקרחו חותן קרשים שהן המחילות ברעי המטה ע"כ . ומיהו ה"ל פיטיו שם הבלים וקרשים לקרקע הסוכה והיינו מטה עלמה : חלה שקרקע הסוכה הוה קרקע עולם . וז"ם רש"י מטה שלימה ר"ל שכל הברעים מחוברים יחד לחל לין כהן הבלים וקרשים מההת וכיבי מחלק הר"ן . בין מתניתין דהכה למתניתין דלקמן ברהשן הטעלה . וכתב דהשה לר"ם שנוית . דהשה קרקע הסוכה גבוה לעולם לחד בעלמו משא"כ הכה שקרקע הסוכה משהנה . לפי שהוה קרקע עולם והיינו ע"ג המטה ע"כ . לחל לפי שהרמב"ם לה השתיק משנה זו בחבורו : ברהשן והלי . לפי שהסובר שהוה בכלל הניה מתני' דלקמן שהשתיקה . לפי שים שם עוד חלוקי דיעות לחרים . ושם כן ליתא להה הכר"ן . דלחי השה דברי הכל היה שם כן מתניתין דהכה . לה תשמע מינה . ופירוש המוספות והרא"ם . ודחי היינו עולה לדברי הרמב"ם והר"ב שהרא"ם רבי יהודה לפרושי חתא ולה לחפלוגי . חלה נחמר דמפרשי מתניתין דהמטה היה קרקע הסוכה כמו עגלה ממש . ולחי נמי היה קרקע הסוכה כמו שחמר הר"ן חפ"ם חין חיל קבע בין הכה לעגלה שהיה עלמה קרקע הסוכה . ות"י ז"ל שהר"ב מפרש למתניתין כפי' הר"ן בשם הרחב"ד . דפי' שלה קבע הסוכה על המטה . חלה הסכה עליה ושם המטה זשה הרי הסוכה עופלת ע"כ :

המדובללת פירוש הר"ב שלה הסביב כו' ופירש בגמרה . מהי מדובללת מבולבלת . ומ"ם הר"ב שהמטה מרובה וכו' . ושמועינן מתניתין דלמרינן רואין כו' . (ובתוספות שהכתוב במטבה ס' פ"ב דלהלות) וסקשה בעור סימן תרל"ה. שהי לפשר להבשיר סוכה שהמטה מרובה מלחהה שהרי קנים שהין ביניהם ג' . חשובין כסתום . ותפ"ם לה חשיבי להכשיר בסכך שם לה שלמר כיון שים כהן לל מרובה כשהמים עומד בחמלע השמים רק כשעומד לגדדין לה שהמה מרובה קרקע בים שפיר ללהה מרובה מהמהה . וכן דעת ר"י (בתוספת) ע"כ :

ושצלתה מרובה מהמהה . שה כי הדדי פסולה . דהכה חלמעלה קלי ורים פרק קמה לדלמעה כדמפרש בגמרה . ועיין לקמן בפי' הר"ב . ועוד שם במטבה ח' מה שהבחתי בם"ד :

המעובה עיין מטבה ח' בפ"ר מ"ק שם הם"ד :

ג בראש הספינה . כתב הר"ב דדירה קרינה בים לגמן רש"י . דדינים ערלי בני בים :

תוספות חדשים

(ה*) הר"ב ד"ה ר"י לומר כו' ואין הלכה כר"י פכ"ל ובפ"ע פי' הר"ל פ"ג פסק דאין מחלוקות בזה דר"י לפרושי דבכי פ"ק לחת . וכ"ה בהרא"ם: (יב*) ולענין סוכה המעובה חפ"ג שאין הכוכבים נראין מתוכה דבשרה וכ"ם בפ"ע סי' תרל"ח פ"י לחל לכתחלה מלוה כדי שיהה ממנו שכבים הגדולים ולבוה פוסל בשאין ממטר יוכל לירד שם וכ"פ פב"ח :

תום' ר"ע

פרק ב

משנה א

(מי"ם סוף ד"ה לחמר ר"י. דלה עדי' ממש' (יב*) לעל"ד שה חזינן דקיטוף עדיף ממטה דהכי מבואר בסוגי' בפ"ק דקיטוף תע"ג דלה נבוה עשר' פסולה ואלו נבי מטה להדיה תרגמה שמואל דוקה בגבו' יו"ד תע"כ דקיטוף גרע ממטה משום דלמוכי עשוי מה שהין כן במטה דלגבה עשוי בעי' דוקה שגבוה עשרה כמ"ם הר"ן בריש פרקן . ות"כ י"ל ס"ל לר"י דמטה זו כיון דלגבה עשוי לה מקרי קבע לגבי שיטן תחתי' משא"כ בקיטוף :

משנה ב

(בהרע"כ ד"ה מדובללת . חלה קנה עולה כו' (יג*) פיטו שהין בין העולה ליורד ג"ם חו שהפליוהה רחב טפח וכפחויל החחתון ג"כ טפח דהכחי חבוה רבי . ק' מבטר נסוגין בם"ם

תוספות חדשים משנה ד

(ה*) חולין ומסמיכין מ' וכ"פ בס"ע סימן תכ"מ וי"ל שאין המסמכין פטורי' מלה בשעה שהחולה צריך לכך. ומלעיל נמי כן פעור ואיזהו מלעיל שאינו יכול ליתן שם מפני הרוח או הזבובים כיוצא בהם. או מפני הרוח. ודוקא שכח לו הלער במקרה. אבל לכתחלה אין לו לעשות סוכתו שם. והתם וכל כיוצא' וכל כני התופה פטורים. כל ז' ימי המשתה. ולכל חייב בסוכה יע"ש עוד כמה תלוקי דינים:

(ג*) הר"ב ד"ס לוקל סחות מכבילה כו' לכילת עראי חון לסוכה ואפי' יותר מכבילה עכ"ל. וכ"ע סי' תרל"ט ס"ב כמה לכולת לחצי כבילה פחת: ומיס ויין ופירות מותר. ומי משחמיר ע"ע כרי זה משוכח:

בראש שלוין . פירש הר"ב תיקן מושבו ברחבו ומשמע כשמולך בסוף' משמע בחילן . תו' סוף מס' שבת : **ואין** עולין לה ביו"ט . פירש הר"ב לגזור לגזין עולין בחילן . וכן על גבי בסמה במשנה ב' פ"ק דבילה ע"ש :

זה בכלל כו' . לאחויי שאם חומן דפנות שכן בידי אדם שיש לילן סמוכות כגון שעומדו' מזרח ומערב . או נפון ודרום . ויכול לסמוך סככה בחומן דפנו' עד שאם יטל החילן . שסוכה יכולה לעמוד עולין לה ביו"ט : **ד' העושה** סוכתו בין שחילנות . בחרן ולא שמכה עליהן אבל בן דפנותיה רש"י : **והאילנות** דפנות לה . כתב הר"ב ושוה שחילנות עבים ר"ל עקר החילן עלמו . וז"ש לריך נמי למלחת בין שעגפים כו'. ועיין במשנה מ' פ"י דעדוכין . ובגמרא מי שכי נחלי למימרא . משו דתימא נגזור דלמא אתי לאחמוכי בחילן . כלומר לסניף שם כליו : **שלוחי** מלוה פטורין וכתב הר"ב אף בשעת מגייתן וכפירש"י . וכתב המרדכי משום דכשמחים ויושים בלילה בשלמה . יכולין לעשוק למחר טפי וסוי בכלל הטושק במלוה . והרי משה לישבים בהג"ה לשיטן ל"ח . וכתב כל הטושק במלוה פטור ממלוה אחרת שיש לריך לעשות אחר שחחרת . אבל אם יכול לעשות שחיטן כאחת בלא טורח יעשה שחיטן . וזה כדעת הר"ן :

חולין ומשמשיהן פטורין . ומ"ש הר"ב הולכי לדכים ס"פ שם הולכים ביום פטורים ביום . ומייבים בלילה . ואם הולכים בלילה פטורין בלילה ומייבים ביום . שם קמ"ל שאם יש לו ללכת בדרך ויודע שילמרך לאכול קודם שימלא סוכה ס"ל למעוט מפני זה . ב"י שימן תר"מ . בשם ת"ח . ומ"ש תשבו כעין תדורו גמ' . ושעמא ס"ל דדרים דשל"ל בסוכות תהיו שלא תשבו כיומו יציאה דרך עיכוב וסיומו כעין תדורו : **אובלין** ושומין ערלי כו' . עיין משנה ו' דפרק קמא :

ה מעשה והביאו לו לריב"ז לפעום וכו' . גמרא . מעשה לשמור . חשורי מחשרת והכי קחני שם בח להחמיר על עלמו מחמיר ולית שם משום יוהרת ומעשה נמי והביאו לו לריב"ז וכו' :

ובשנתנו לו לרבי לדוק כו' . כתב הר"ב קחני מעשה ברבי לדוק . שלא החמיר על עלמו לומר שאם רלה תלמיד חכם . שלא להחמיר על עלמו בכך . כשאי ולא כוי כמי שאינו מדקדק במלות . עד כאן : **אובל** פירש רש"י מאכל ע"כ . וגמלא במקרא ויתן לוכל בערים . **דיוקא** :

בראש האילן . או על גבי גמל . כשרה : **ואין עולין לה ביום טוב** . שתים באילן . **ואחת בידי אדם** . או שתים בידי אדם **ואחת באילן** . כשרה . ואין עולין לה ביום טוב . שלשה בידי אדם . ואחת באילן . **כשרה** . ועולין לה ביום טוב . **כל שינטל האילן** . ויכולה לעמוד בפני עלמה . כשרה . ועולין לה ביום טוב : **ד' העושה** סוכתו בין האילנות . והאילנות דפנות לה . כשרה . שלוחי מלוה **פטורין** מן הסוכה . חולין . ומשמשיהן . **פטורין** מן הסוכ'(ה*)אוכלין ושותין עראי . חוץ לסוכה : **ה' מעשה** והביאו לו לרבן יוחנן בן זכאי . לטעום את התבשיל . ולרבן גמליאל שני כותבות . ודלי של מים . ואמרו העלום לסוכה . ובשנתנו לו לרבי לדוק . אוכל פחות מכביצה . נטלו

בראש החילן . תיקן מושבו ברחבו . ועשה שם מחילות וסכך . כשרה . בחולו של מועד : ואין עולין לה ביו"ט . דגזור רבנן דחין עולין בחולן ואין משמשין בו במת יחלום : **שתים** בחילן . סמך קרקע הסוכה רובה בחילן ועשה שביבה בראש **שחילן** שני לפניו ואחד עשה בידי אדם בחרן וסמך קרקעות הסוכה בחמלע סדופן שעשה בחרן . וסגיבים סדופן ממנה ולמעלה עשרה או שתים בידי אדם ואחת בחילן שואיל ואם יבטל תפול קרקעות הסוכה . שחין יכולה לעמוד בשמיכת שתים שבחרן אין עולין לה ביום טוב משמשין בחילן : **ד' והחילנות** דפנות לה בשרה . והוא שהחילנות עבים וחזקים ולא חלוי ואחו ברוח מלוי ולריך שיי למלאת בין שינפים בחבן וקש שלא חזיז הרוח שכל מחילה שחיל' יכולה לעמוד ברוח מלוי חיזה חיזה ממיל' : שלוחי מלוה פטורים . שהעוסק במלוה פטור מן המלוה ולא בלבד בשעה שעוסקין במלוה פטורים אלא אפילו בשעה שאין עוסקין בה כגון סולך להקביל פני רבו או לפדיון שבויים פטורין אף בשעת מגייתן : חולין ומשמשיהן פטורים . ואפילו בחולי כל דהו . ואפי' דברי לבעל מלזת עשה של תורה . מפני חולי כל דהו ומלעטר מפני ריח רע . או מפני פשפש ופרעושים שהוא פעור . וכן הולכי דרכים ושומרי גנות ופרדסים לפטורי להו רבנן מן הסכך . טעמא הוי . משום דכתיב (ויקרא כג) בסכות תשבו כעין תדורו וכל היכא דאית ליה מידי שמפני לותו דבר היה יולא מדירתו יכול נמי לעשות מסכתו . אבל שעושה סכתו מתחלה במקום שרלוי להלטער בחילה . או בשוגג . כגון במקום שמחירת בו מפני לסעים בשוגג . ואין מחירת מפני גנבים . או ליסעים בחילה . אפילו בחילה לא יצא י"ח בחותה סכה . שואיל ואיכה רחוים לעשות בו כל לרכיו חילה ושתיה ושינה דהא כעין תדורו בעינן . והא לא סוי כעין דירה : הולכים ושומים ערלי . דבר מועט להסיר לעבודו ודעתו לשוב אחר כן : **ה'** ואמרו לעשות לסוכה . ולא מן הדין . שלא שהחמירו על עלמן ושמעי' מינה שהחמיר על עלמו . שלא לאכול אפי' חילה ערלי חוץ לסכה . שם משובח : הוכל פחות מכביצה [נטלו בחפה] . משום נטילת ידים . ומשום ברוכי . נטל פחות מכביצה . דאלו משום סוכה (ג*) שם חמרינן הוכלים חילה ערלי חוץ

כמי שאינו מדקדק במלות . עד כאן : **אובל** פירש רש"י מאכל ע"כ . וגמלא במקרא ויתן לוכל בערים . **דיוקא** :

נטלו במפה. פירש הר"ב משום ר"י. דרבי לדוק כאן היה כדמוכח פרק מי שמתו. והיה לוכל על עסרת תרומה. וידיה שניות הן ופוסלות את התרומה. שזכו אחד מי"ח דבר דפ"ק דשבת. לתפילו פחות מכביצה מקבל טומאה. כדמוכח בפ"ב דעדיות. וכביצה לא משכחי במפה. דהייגין למימ נגע כדמסיק בפרק כל השבר. כ"כ התו'. ועיין רפ"ב דטהרות מ"ם שם בס"ד: ולא בירך לחבירו. פירש רש"י דדריש כרבי יהושע (דמשנה ג' פרק ז' דברכות) אבל לפניו בכל דהו בעי ברכה. שהרי נהנה. ואסור ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה. ע"כ:

ו רבי אליעזר אומר י"ד שעות' וכו'. מפרש טעמ' בגמר'.

למאר קרא (ויקרא כג) בסכות תשבו שבעת ימים תשבו כעין תדורו מה דירה לחת ביום ואחת בלילה. לף סוכה לחת ביום. ואחת בלילה: ורבנן למרי כדיר' מה דירה.לי בעי לכיל. ולי לי בעי לף לכיל.לף סוכה [כמי] לי בעי לכיל. ולי בעי לף לכיל. ו"ש הר"ב רלה להתעטות יתעטה ואין נזקקין לו. כ"כ רש"י ור"ל מדין סוכה אין נזקקין לו לאכל ולמי לתשוב להתעטו' כי"ם. גם במול המועד: ובשבת חייב ג' שעות. ועוד כתב הרא"ם [בברכות פ"ז] דבי"ע חייב בשת.הלא שאם ירדו גשמי' פטור [מסוכ'] ואסא קאמי חוץ מלילי י"ע וכו':

חוץ מלילי י"ע לרחצון. כתב הר"ב מה לילה לרחצון סוכה מכאן ואילך רשות בפרק ערבי פסחים. לכתיב (דברים טז) שבעת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת. מה שביעי רשות אחרי היה בכלל שבעת ימים תאכל מצות. ויש מן הבללל לומר שאכילה מלה לילה רשות. ולא ללמד על עלמו יש לומר ללא ללמד על הכלל כולו [ילף] רש"י: ומיהו לילה לרחצון. כתיב (שמות י"ב) בערב תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה. גמרי. ולקדוק לילי. כתבתי במשנה ג' פרק ח' דתרומות:

בי שלא לאכל לילי י"ע לרחצון יושב בלילי י"ע לאחרון. ופריך בגמ' והאמר מייב לאכול בסוכה וכיון דביום לאחרון לא בסוכה יתיב ואם יאב בה לפם מלוה עובר על כל תוספ מלי השלמה לסוכה לילה ומשנינן חזר בו רבי אליעזר ופי' רש"י שלא חכמים לומר שאין לדבר קבוע. חוץ מלילי י"ע לרחצון. ובשת מיהו פליג עלייהו. דקשבר. יש לה תשלומין כמו שיש תשלומין לקרבנות יום לרחצון. לף ביום טוב לאחרון (כדתנן במשנה ו' פ"ק דחגיגה) ע"כ. והתוספות הקשו דש"כ יליף לה נמי מפסח כמו רבנן ולא מלינו בלילה לרחצון דפסח דיש לה תשלומין. ופירשו דחזר בו ממה שהיה מלריך סוכה. ולעולם לרבנן שעות שבני ע"כ. וכ"ל דה"ק אפילו ליל י"ע לרחצון יושב וכ"ם שאר שעודות:

על זה נאמר מעות וגומר. עיין משנה ז' פ"ק דחגיגה: ז מי שהיה לתחו ורובו כו': *דרך שעודתם בהיסבה היתה על מטות ומסובין על לד שמאלם ואין אוכלים זקופים ויושבים כמונו לפיכך הולרך לומר לתחו ורובו כו'. לשון רש"י דף ק' ע"ב:

בית שמאי פוסלין. כתב הר"ב והלכה כב"ם. בין בסוכה גדולה וכו'. דהכי אסיקנא בגמרא. בפ"ק דף ג' ע"ל. דמדתנן מי שהיה לתחו ורובו וכו'. ב"ם מכשירין. ולא אסיקנא דלא כב"ש. ולא קאמר הכי אלא משום דמשמע לן דב"ש מכשירין. וקשיא לי. ולא יתא מדעתי ליה. אלא בתרתי פליגי ומסורי מחסרי וס"ק. מי שהיה לתחו ורובו וכו'. ב"ם אומרים לף יצא. וב"ם אומרים יצא. ואפילו מחזקת כדי לתחו ורובו ושלחנו כ"ם פוסלים. וב"ם מכשירים. ואמר הסם. אמר רב שמואל בר יצחק. הלכה לריכה שתהא מחזקת לתחו ורובו ושלחנו: וכתב הר"ן כיון דתרוייהו בחד טעמא נינהו הלכה כב"ם בתרוייהו (יד*):

משום רואי. פירש"י בתמיהה ע"כ. ואפשר לפרש בניחותא. ומלף הם ת"ל הכילו רואי לומיל למשה לשבת ומיהו הסם ממי ליכא לפרושי בתמיהה: לא קיימת מצות סוכה מימיך. ומ"ג לואי גזירה שמא ימשך כו' כמ"ש הר"ב. ת"ם אמרו לו. שלא קיים לפילו לתורייתא. כ"כ התוספות *(בפ"ק דף ג' ע"ל בסד"ה לאמר לך מני כו') אבל הר"ן סה שלא קיימת מצות סוכה כראוי וכמלות מכמים וכבר כתבתי זה בשמו במשנה ס' ס' בשרש דשבתים:

תוספות חדשים

(ל*) הר"ב ד"ה יפלים כו' ואין פלוגי הר"ן בשתיקן עכ"ל. וכ"ם בס' סי' שניף ג':

תום' רע"ס

משנה ז

(בתי"ם סוף ד"ה ב"ם פוסלין. פלגם בכ"ם בתרוייהו) (יד*) ודעת תוספ' דהכי משמע ליהו. דבתיב' ממקמ פסולם מדיל דהוי דירה פרומה. ובסוכה גדול' ושולחנו בתוך הבית מקום נזיכה ואין קי"ל בכ"ם לעניין לינה מחזקת. אבל לא לעניין הבזיכה דשמע ימשוך עיי"ש: וע"ל דבסוכה קטנה סמוך לסוכה גדולה ולחנו ויהו בסוכה קטנה שיעור ז' על ז' ושולחנו בסוכה גדולה בזה הכי לקולא ותום' לתומר'. דלהכי"ף יש ל"ם למגאי שמע ימשוך דשמ נם שלחנו בתוך סוכה כשיעור. ולתום' פסולם. דמ"ם בקטנה דיש פרוסה שם:

תוספות חדשים

משנה ט

(ח*) משתכרח במקפה וכתב רמ"ח נסי' תל"ט ס"ק מי שאינו נקי כזה הפיעו' יעשה לח יכלו כל כך גשמים בנית לח היה יוצא יצא מסוכתו ג"כ אבל בלילה הראשונה צריך להכנס היה בסוכה לח היה גשמי' יוכלין ויקדש בסוכה. ולח יצא ממנה מחמת גשמים ולח"כ בסוכה מין מתייבין לחזור לסוכה עד שיגמור סעודתו:

תום' רע"ק

פרק ג

משנה א

(לולב הגזול (טו*) ולח שחול בסול דבעי' לכם. והח דקחני גזול משום דהוי מלחת דבטיל' דבסול ג"כ בי"ם כ' משום מלוה הבחה בעבירה. ודעת חו' דבגבולי' ביום ג' ובמקדש כל ז' שוו להדדי וכל הסוללים בגבולי' ביום ג' פסולי' ג"כ במקדש כל ז' חלח דבגבולים בשחר טימי' דהוי רק זכר למקדש בשעיר המלוח דהיינו ד' פיעים. וכן ביצם משום הילוך מלוה שפלוה מז"ל. חבל מסר ושחול לח פסלוה. וגזול פסולה משום מה"כ. והרמב"ם ז"ל דשחול כשר במקדש כחיב ומי חבל חיב שסולי' דהשם בגוף התרוג פסול במקדש כל שבעה מדחורייתח. חבל בגבולין יבם וכל הסוללי' כשר בחיב יומי זולח גזל משו' מה"כ. וכן הסוללים משום דבניר לסו שיעורם סו כחותי מיבסם סיעורי' סו דבר שיעלחר ע"ם:

ח נשים כתב הר"ב דלחמר קרח כל שחזרת ביאורה לחוליח סבשים. בגמרח. ופיכ"י. דחי כחיב **חזרת סוי** משמע כל חולדות יהרלח לבשים ובשים. וכחיב **החזרת** מיומן שבחזרחים לחוליח הבשים ע"כ. ומ"ם הר"ב **דחייבות** כו'. כלומר וכמבשב ו' ילפינן לסוכה בגזרה שוה ממלה. דחי לחו הכי. קרח למה לי דחיפוק לי' דבשים פטורות. משום דסוי מלות עשה שהזמן גרמח וכו': **ועבדים** עיין מ"ם במשנה ג' פ"ג דברכות:

קטן שיעו צריך לחמו. בגמרח מדרבנן ושמכותו חקרא דכל **החזרת** כל לרבות חת הקטנים. * ומ"ם הר"ב ודוקא שקורח ושוגג ושיעו שותק עד שחבת חמו חליו כו'. חבל קורח פעם חחת ושותק כו'. קחיין דיוקין לחבדי. דמיבעי' משמע שפיעו קורח כמה פעמים כל ששותק חחר כך ח"ל לחמו מקרי. ומסיפא משמע דוקא כשחיעו קורח חלח פעם חחת ושותק לח מקרי צריך לחמו. חבל חם קורח שי פעמים. חע"פ שמשתק מקרי צריך לחמו. ולשון רש"י כל שגעור ושיעו קורח לימח לימח שחיעו כרוך חחריה לקרות ולשנות עד שחבת חליו. חבל קורח ושותק לחו צריך לחמו כוח ע"כ: **מעשה** וכו'. גמרח. מעשה לשמור דשח קטן צריך לחמו ומעשה שמי וילדה כלחו וכו'. ופי' הר"ן דשמחי מחמיר לחייב בחנוך חפי' קטן הצריך לחמו. כיון דחפשר וחזי לגבי כהן כדין בכל מלוה לחייבו בחינוך כל זמן שחפשר ורחוי לכך ורבנן סברי לכיון שלחו לגדלו פעורה מן הסוכה חיינו רחוי לחנוך סוכה. כל שכוח לרוך לה: **ט עושה** סוכתו קבע. כחב הר"ב שלח ים לו כלים כו'. בברייתח. ומסיים שמי חוכל ושותה ומטייל בסוכה. ומסיים הרמב"ם. ויפה כיתו כמו בית הסתום. וסוכה כמו בית הדיוט. ולשון מעלן שכתב הר"ב עיין במשנה ח' פ"ד:

מאימתי מותר לפחות. כחב הר"ן לכיון שהתחיל לחכול חיינו מותר לפחות. חלח מתחרת המקפה כדי שלח ירחה כמבעט בסוכתו ויוצח. חבל חם לח (סכסם וכסם*) בו כל שמלטער מחמת גשמים פטור כי סיכי דשרי מלטער משום ריח רע וכו' (שפי' הר"ב במשנה ד') זהו לעתי. זכל למעשה חיני סומך על שכתבתי לחיל זה לחיים ברורה ע"כ:

משתתרה פי' הר"ב מתקלקל. וכ"כ הרמב"ם שיחיה בלסוגם הוח כמו שפשד ע"כ. כלומר דלימן מלטון שרחון ורים רע. וכ"ל שהוח מלה חרמית כדחיתא בשבר (הטוס) עבדך שמוחל כ' י"ע כ' די שרח עבדך. ולכי טעיתי שם כ"ל ותנח שרחית: **משתתרה** במקפה. מ"ם הר"ב מתקלקל בגרסין שכי תני בגמרח. ומ"ם חם ירדו גשמים עד שחלו היה לפניו כו'. כ"כ הטור בסי' תרל"ט בשם הסמ"ג. והביח עליו דלח משמע כן מדלח חמר כדי שתשרה במקפה. חלח משתשרה משמע שתשרה ממש. ע"כ. וכתב הב"י לחו דיוקח הוח דהיינו דלח יפשר דלח משמע מחיתין היורח היכח דליכח מקפה. כלכך ע"כ לומר דמבדי שתשרה במקפה שמעינן לה ע"כ. * וכבי מברר"ח הרחה לי דלהטור והב"י לשתמעתים ירושלמי מתניתין: לח סוף דבר שתשרה. חלח חפילו כדי שתשרה וממנו הוח שילח לו להסמ"ג:

פרק ג

חן נשים ועבדים. וקטנים פטורין מן הסוכה. קטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה. מעשה וילדה בלתו של שמאי הזקן. ופיחת את המעזיבה. ומיכך על גבי המטה בשביל קטן: **ט** כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע. וביתו עראי; ירדו גשמים. מאימתי מותר לפנות. משתשרה המקפה (ח*). משלו משל. למה הדבר דומה. לעבד שבא למזוג כוס לרבו. ושפך לו קיתון על פניו:

פרק ג לולב הגזול והיבש

חן נשים ועבדים וקטנים כו'. דחמר קרח (ויקרא כג) כל **החזרת** ביאורה להוליח חת הנשים **דחף** על גב דמייבות בחכילת מלה ליל רחשון של פסח. חין מייבות בסכה ליל רחשון של חג: קטן שחיעו צריך לחמו. כל שגעור מסכתו וחיעו קורח חימח חוי ח"ל לחמו וחייב. ופחות מכחן פטור. וכן כלכה ושוקח שקורח ושוגג וחיעו שותק עד שחבת חמו חליו הוי דנקרח צריך לחמו. חבל קורח פעם חחת ושותק לחו צריך [לחמו] הוי: **ט** סכתו קבע. שלח ים לו כלים נחים ומלטער נלוח מעלן בסכה: משתשרה במקפה. משתקלקל במקפה. כל שבשיל שחיעו לח כך ולח קשה חלח קפוי קרוי מקפה. ורוב בני חדם מוחסין שבשיל כזה. וכמעט מים משתקלקל בגמרי ומקפה של גריסין של פול היח ממהרת להתקלקל בגשמים יותר משחר מקפות ושם ירדו גשמים עד שחלו היה לפניו מקפה של גריסין היתה משתקלקל מותר לפחות מיד: ושפך לו. רבו קיתון על פניו של עבד: כלומר לי חפשי בשמותך חף כחן גשמים שלחו מרחין שחין שקיפ"ם מקבל מעשיהם ברלון:

פרק ג לולב הגזול פסול. **דכתיב ולקחתם לכם מצלכם ולחחר יהוה בעלים נכי דשלו** הוי שקונה לחותו ביהום. חבל מקום הוי מלוה שבשה בשביל **וסיבם**

***ניל שמחיל לכנים**

שו"ת הכתבה (בריים) קיהון (בשבר שרשבשוחד):

עלמא מקרי כפת תמרים דהוה קף מקרי ולא כפת · וכי תימא תרתי לבעי ח"כ הל"ל כפות · וכפת חדא משמע ועל שם שכפיפה מקרי כפת כדאמרן בגמרא קף ל"ב · וכתבו ה' אספת בהלי עלמא מוהו דיש שם למסור ז' וגרוך טעמא ע"כ · ועיין במשנה כ' דפרק קמא . ולפי שסלולב נהגד עם שדם וערבה . כמ"ש במשנה מ' . שלכך מפרש לסו ברישא וכשדרן בכתוב כפת תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל וסדר מפרש לאתרוג : קף על גב דפרי עץ הדר ברישא כתיב . ועוד דשא מכרכים שלולב הוחיל ובמיון גפוס מכולן · כדאיתא בגמ' קף ל"ז ושלכך נמי לקדים פירושים וסדר מפרש לם כשדרן המפורשים לחדיו בכת ב · ח"ל מפוס לתלידי עמיס :

וכיפם פסול . דכתיב בעיון סדר וליכא : של תמרים · חיון סנעבד (יח*) : ושל עיר הנדחת פסול . נקטם ראשו · נפרצו עליו פסול . נפרדו עליו . כשר . רבי הגזול כתב סר"ב דכתיב ולקחתם לכם וכו' . מכל מקום אפילו מלוה סבאה בעבירה שנאמר (מלאכי א') והבאתם גזול את פסחו ואת סחולה . גזול דומיא דפסח מה פסח ליה ליה תקנתא לא גזול ליה תקנתא . ול"ם לפני יהום ול"ם לאחר יהום בשלמא לפני יהום (ויקרא א') אלא לאחר יהום הא קיימ ביהום . אלא להו מפוס דס"ל מלוה סבאה בעבירה . גמ' · וכתבו סתום' ותע"ב דקרא גבי קרבן כתיב . ס"ס בכל מלות · ות"ת לקמן דפסלינן של תמרים ושל עיר הנדחת מפוס דמכתת מיעוטים תיפוק ליה מפוס מלוה סבאה בעבירה וי"ל אלא דמי לגזל דמחמת עבירה סגזל בהא סמלוה מיולא בה · אבל הכי אמו מחמת עבירה שנעשית בו . מי נפקא ליה ע"כ · ומדברי סר"ב למדתי שניא לחריתא (מז*) דהא ליכא לתקשוי . דהוחיל ואיכא מפוס מלוה סבאה בעבירה ל"ל קרא דולקחתם לכם (ח*) . אלא על כרחך מפוס דקרא דמיעים ילפינן למלוה סבאה בעבירה · קרא דדברי קבלה הוא (יז*) מ"ס ניחא ליה ואילטריך קרא לכם לומר דלפני יהום מדאורייתא גופא פסלינן ביום ראשון ואתי נמי שפיר מה שהקשו בתוס' מבריית' דפ' כל שעה דבעי קרא למילף דאין יולא ידי מלה בעבל · ואיפוק ליה מפוס מלוה סבאה בעבירה דקא אכיל ליסורא ונפק ידי מלה ע"כ . ושניהו בקושיא ולדידן ניחא מפוס דבעי קרא דמן סתורה כדאיתא סתם אלא מלה אתכל עליו ממן כו' (דברים י"ו) : והרבש פירשו סתוס' ביסח נפרך בלפורן (ב*) ורמ"ב ד"פי מביכלה מרחם ירקות שבו וילבינו פניו וכן עיקר . עור סימן תרמ"ס · ועיין עוד במשנה ג' : פסול כתב סר"ב דבכולהו בעיון סדר כמו בתורג דכתיב ביה סדר . מפוס דמקשינן כולהו לאתרוג כיון דכחד קרא כתיבו · גמ' קף ל"ח : של תמרים · כתב סר"ב חיון סיעבד · וכן פירש סרמב"ס ובפעמיד עבודה זרה תחתים לא מוקמי לה לפי סר"ם חולק בה בפרק ג' דעבו"ס מפנה ז' וכמ"ש בפרק קמא דעלה . ולבאורה נראה דבכל חיון מיירי וא"ל היכא נעשה מחללהו לפס עבו"ס · ועוד לי בעשוע הא תנן במשנה ז' פרק ג' דעבו"ס דבבך הוא נאסר . ואמאי לריכו היכא דעבד · ואין להקשות ממה שכתבו שם במשנה ס' דקי"ל דחיון אחר סמוח נעשה חיינו נאסר דהא מסקינן בגמרא שם קף מ"ח · דעקרו הא בלא נאסר · אבל תוספתא . שהוסיף כל זמן שהוח נעבד · אין לכי נמי דאסור בהנאה ופסק כן סרמב"ם בפרק ח' דהל' עבו"ס . ומ"ב הכא בלולב שנתוסף בזמן שנעבד חוקים לם . כך נראה לפרש דברייתא לולב פרק ח' מפרשים המניד וכר"ת דמיירי בחיון שנעשית מחללתו לפס עבו"ס . ות"ע דגם שם כתב סר"ת מזה סלמון מאסרה שנעבדת ושוכרתו לפרש כן ממ"ם שם דאסיפ לאחר שנתבטלה מלעבדה פסולה · ולא מלחו טעם · אלא ח"כ בבהמות נעשו מחללה דהשתא דכיון שכן הוא ומחללת בריתו מבטח שעורים מחיסי למלוה תפילו לאחר שנתבטלה . ולפירש"י וסר"ן וסטור מיירי בחמרת דישראל . דקיי"ל דהל ישראל חיכם בטלה לעולמי' · וסר"ב שתם דבריו בנקרו' שם"ל לפרש"ומ"ם סר"ב טעמא דלמריך' קיימי ומכתת שיעורים. גמ' · וכתבו סתוס' קף ל"ם דנקט סתי טעמא כדי לפסול בי"ע בני . תבל ברתנון הא כתיב לכם וסתי לאו לכם הוא כיון דלמרפה קאי : נקטם ראשו . פירש ברתב"ד שנקטם מסעלין שברחשו עד שחסר מעט מן סמדרס . ובעל סעיטור כתב לא שנקטמו קלת מסעלין העליונים · אלא שנקטמו ג' עלין סעליונים פירוש עד סמדרס ולא נגע בסמדרס · ורמ"ם ז"ל פי' דבריב קטימת סעלין סעליונים מפסל · עור סימן תרמ"ס : נפרצו עליו · לשון סר"ב וחיון מהובריס . אלא ע"י תגידס . וכ"כ רש"י ופירשו דבריו סתוס' ורמ"ם סר"ל שנעקרו לגמרי מסמדרס וחיכם מחוברים אלא ע"י תגידס . ומר"ן * (גם כן סבין דעתו כך . וכן דעת סרי"ף ורמב"ם . דסיינו שניעלו מסמדרו של לולב) ומקשה דהא נפרצו עליו דגבי סדס ליכא לפרושי ליה בסכי שהם נתקו סעלין מן סעץ מיד הן מוברין · וחין שהג מעמידן כעלי לולב שהן מרוכים . ופי' בפ"ק ברתב"ד שנחלקו סעלין לשנים לחרכן כדרך שעושין כחומים לעשות מהן קופות *(וכן פירשו סתוס' ורמ"ם) ועיין עוד במ"ג : פסול כו' · ללתו סדר הוא . רש"י : נפרדו עליו כשר . דהכי"ג דכתיב כפת ללמדך שיהא כיון שרחוי לכפותו חין כפותו מעכבת בו ולא קפיד קרא . אלא על שחיו רחוי לכפותו (כמו שכתבתי בריש מתניתין) סר"ן :

רבי

תוספות חדשים

(מ*) תי"ט ד"ה כגזול כו' ל"ל קרא דולקחתם לכם עכ"ל . ובמ"כ נעלם ממע תוספ' קף ט' ד"ה פסול כו' הקשו קושיא זו ותירלו כן בפלוס סבאה בעבירה חינו אלא מדרבנן : (הזהורי"ח זצ"ל) : (נ*) שם ד"ה ויכיפ כו' בגיפורן כו' עכ"ל וב"ם כת"ק ס"ו' תרמ"ם סעיף ד' דכן נוסגין בפדיוות אלו שחין נוהגין מנין : ונעיין נקטם ראשו היינו שנקטעו רוב העליונים ואם נקטע שלשה מעליון העליון שעל סשדרה פסול . וכתבו סתוס' דכל הפסולים מפני שחין הדר פסולים כל שנעשו תוך מנסדר ואחלקו סתיומי' דפסולים משום לקיחה תמם כבריס בפנע :

תום' רע"ק

(שם בתי"ם ד"ה הגזול·ומדברי סר"ב למדתי שנוי' לתכיכי) (טז*) וגע"ד עדיין לריכים אנו לתיכן סתו' דהא ביו"ם כ' כשר תמיר' דעבו"ם תפקוד ביפול לדע' רוב הפוסקים דכיון דאפשר בחיון שנעשה ל"ת כתומי מכת' שיעורי' וכזה יקשה דמ"ת לפסל משום מה"ב תלת ע"כ כתיכופס ראיתו' ומ"ם קשה לי בחתם על תוספו' דנקטו קושייתם דלמ"ל טעם דכתוב תיפוק ליה משום מה"ב דזהו ליכא קושיא כ"כ די"ל דלריך לטעם דכתוב לשמועל דלא ס"ל מה"ב ע"פ ביו"ם כ' וסו"ל למקף קושייתם בחזקה

יותר לדינא דאמרי מתירי קידש בשבר לרוב הפוסקים ביו"ם כ' הא הוי מה"ב . וזה יש לייסב בקל . אבל ממוש לי יותר למה דפי' ס"ל בקושייתם דאמרינן מקרי מה"ב הי' להם לתלוש קושייתם ד"מ"ל הכא ותלוש"ם ג' ול"ע : גם לפמ"ש סוש מה"ב ול"ע : גם לפמ"ש סוש דהא דאמרינן בתמיה דמשה דכתותי מכתת שיעורי' כך טעמא דלא מלריך רק ליו"ם כ' דה"ם ג' בלא"ה פסול דלא מקרי לכם כיון דאין בו דין ממין והעתיק דבריהם הפי"ם בדיבור הסמוך . והיינו ע"כ ליו"ם כ' בגבולין לפיסחייהו דוקא' דס"ל דפסולה דבשר' לכם שייך ג"כ מה"ח ביו"ם כ' במקדש . וכיון דטעמא דכתותי ממילא מיירי רק ביו"ם כ' בגבולין דהוא דבכן יקשה ליפוק לי' משום מה"ב . ול"ם למרן דקשה יותר פסולי דדאורייתא דכתותי שיעורי דהא בלא"ה מיירי רק בדברי קבלה הוא כו' (יז*) עדיין יקשה לרבא דליף בה"ק דיפול ל"ק מדכתיב קרבנו ולא בגזל דמיירי לאחר יפול ושיעורי הפה ע"כ כפעם משום מה"ב . ול"ב כני דפאריים

רבי יהודה אומר יאגדנו מלמעלה. ציני הר הברזל · כשירות. לולב שיש בו שלשה טפחים כדי לנענע בו. כשר: **ב** הדס הגזול. והיבש · פסול · של אשרה · ושל עיר הנדחת · פסול. נקטם ראשו. נפרצו עליו או שהיו ענביו מרובות מעליו. פסול (א*). ואם מיעטן כשר. ואין ממעטין ביום טוב: **ג** ערבה גזולה. ויבשה · פסולה. של אשרה · ושל עיר הנדחת · פסולה. נקטם ראשה · נפרצו עליה. והצפצפה · פסולה · כמושה ושנשרו מקצת עליה ושל בעל. כשרה: רבי

ר"ע מברטנורה

יאגדנו מלמעלה. אם נפרדו עליו יאגדנו שיהו עולים עם השדרה כשאר לולבים ואין הלכה כר"י: ציני הר הברזל. יש דקלים שלולבין שלהן עליהן קצרים מאד ואין עולין על אורך השדרה אם הן ארוכין כל כך עד שראשו של זה מגיע לצד עקרו של זה כשירים: כל לולב שיש בו שלשה טפחים · כנגד אורך ההדס וטפח יותר (יט*) כדי לנענע בו דלולב בעי לנענועי כדלקמן: כדי לנענע בו · תני וכדי לנענע בו דהיינו טפח יותר על שלשה טפחים: **ב** נקטם ראשו פסול · ולית הלכתא כהתם מתניתין. אלא כרבי טרפון דאמר לקמן אפילו שלשתן קטומים כשרים: ענביו · פרי יש בו שדומה לענבים: מרובות מעליו פסול. לא שנו אלא שחורות או אדומות. אבל ירוקות מינא דהדס הוא וכשר: ואין ממעטין אותם ביום טוב. דה"ל מתקן (כ*): **ג** נקטם ראשה פסולה. אף זו אינה הלכה: צפצפה מין ערבה ועלה שלה עגול: ושל בעל·שגדלה בשדה ולא בנחל כשרה · לא נאמר·ערבי נחל אלא שדבר הכתוב בהווה:

ד אפילו

תוספות יום טוב

רבי יהודה אומר יאגדנו כו' · היינו משום דבעינן כפות ממש ולא תלי בפלוגתא דלולב צריך אגד (דמשנה ח') דהתם היינו לאגדו עם ההדס והערבה והכא שיהו עליו מחוברים ולא פרודין הר"ן: **ציני** הר הברזל לשון הר"ן דקלים קשים הגדלים בהרים ע"כ · ובגמרא · דגיא בן הנם נכהו. ואפשר דאע"ג שנקרא גיא שיש שם הר ג"כ:

ב הדס הוא עץ שעליו חופין את עצו כגון שיהיו שלשה עלין. או יתר על כן · סמוכין זה לזה בעגול אחד · ואע"ג דזית נמי עליו ארוכין ורצופין ומתוך כך מכסים את העץ. בעינן עבות. פירש"י (וטעמו דכתיב גבי שרשרות מעשה עבות בפרשת תצוה) שיהו מורכבין זה ע"ז וליכא · ועץ ערמון אע"פ שהוא קלוע אין עליו רצופין לכסות את עצו · ואנן בעינן ענף עץ שענפיו חופים את עצו: ואף על גב דאיכא מין הנקרא הרדוף שיש לו השני תנאים הללו. מיהו ראשי עליו עשוים חדים כמחט ומבריז בריז את הידים · וכתיב (משלי ג) דרכיה דרכי נועם וליכא: גמרא: **הגזול** כו' כדלעיל · ועיין במשנה דלקמן: **נקטם ראשו** · כתב הרא"ם לעיל אע"ג דבלולב פי' ראש העלין היינו משום דבלולב העלין עולין למעלה ויוצאין מראש השדרה הלכך ראש העלין נקרא ראשו · אבל הדס וערבה אין העלין העליונים יוצאין מראש הבד. אלא לפעמים ראש הבד הוא חלק · הלכך ראש דדהו הוא ראש הבד ולא ראש העלין. ואפי' אם עלה יוצא מראש הבד לא מקרי נקטם עד שיקטם ראש הבד: **ואין** ממעטין אותן בי"ט · כתב הר"ב דה"ל מתקן. בגמ' מתקן מנא · וא"ש הר"ן. ולא שרו ליה מתוך שהותר' לצורך הותרה נמי שלא לצורך (כמ"ש במשנה ה' פ"ק דביצה) דכיון דמתקן מנא לא הותר לתקן מנא בי"ט. ועיין מ"ח פ"ב דר"ה: **ג ערבה** הוא מין ידוע הנקרא ערבי נחל על שם הסוס שגדל על נחל וסימניו. נתפרשו שעלה שלו משוך כנחל ופיו חלק וקנה שלו אדום: **גזולה** ויבשה כו' · כמו בלולב והא דתני לה במתני' בד' בבי ותנא לולב באפי נפשיה. והדס באפי נפשיה. וכן ערבה וכן אתרוג ולא עריב ותנא להו משום דיש בכל אחת ואחת מה שאין בחבירו דאלו ציני הר הברזל לא שייך אלא בלולב. וענביו מרובין מעליו לא שייך אלא בהדס. וצפצפה לא שייך אלא בערבה. וערלה ותרומה לא שייך אלא באתרוג הלכך אצטריכו ארבעה בבי. רש"י: **נקטם ראשה** · עיין במשנה דלעיל · וכתב הר"ב אינה הלכה. וכ"כ הרמב"ם · והטעם מבואר לפי שכמו דהמעי' לרבי טרפון בהדס הוא הדין והוא הטעם בערבה. ועיין משנה דלקמן: **והצפצפה** פסולה: גמרא דכתיב (יחזקאל יז) קח על מים רבים צפצפה שמו אמר הקב"ה אני אמרתי שיהו ישראל לפני כקח על מים רבים מאי ניהו ערבה והן שמו עצמן כצפצפה אלמא גריעותא. דבתוכחתה נאמר ביחזקאל י"ז ה': **כמושה** ה"ה לשאר מינים דכמושים כשרים· דהא יבש תנן בהו דפסול הא כמוש כשר. ובהדיא תנן בברייתא בגמרא דכולו כמושין כשרין. יבשין פסולין · אלא לגבי ערבה איצטריך למתני הכי סד"א כיון דכתיב ערבי נחל כמושה לא. קמל"ן הר"ן · ועיין לקמן: **ושנשרו** מקצת עליה לאשמועינן שנפרצו עליה היינו ברוב כדאיתא בתוספתא ושנאו באחרונה והוא הדין בכולהו וגבי פסולה נקט נפרצה. משום דהוי ברוב וגבי מעוטא שייך לשון נשרו. הרא"ם: **בעל** פירש הר"ב שדה. ועיין משנה ט' פ"ב דשביעית: **כשרה** פי' הר"ב שלא דבר הכתוב אלא בהווה. כלו' ובכלל ערבי נחל הן חוץ מצפצפה דקרא מיעטה בהדיא וזהו ג"כ לשון הרמב"ם בפירושו שלא רצה הכתוב בערבי נחל אלא להודיע המין באיזה מקום שימצא מסייע לפי' הרא"ם דלמאן דס"ל לקמן ערבי ללמד דערבי שתים [לא מצריך קרא לרבות] של בעל כמו שכתבתי שהם בכלל דנחל. ולא דערבי. בלשון רבים ריבויא הוי כדדרש תנא דברייתא · דא"כ תרתי ליכא למשמע מיניה ודלא כהרא"ם שדחה זה הפי' מדעת הרמב"ם · כמבואר בב"י והרי לשונו בפירושו מורה על זה. ולקמן אכתוב הטעם דלא פירשו הרמב"ם והר"ב כהברייתא:

ד שלשה

תוספות חדשים

(א*) נקטם ועליו פסול. וכה"ע סי' תרמ"ו ס"י הביא ב' דעות דלהרי"ף והרא"ש והרמב"ם כשר ולהראב"ד פסול והיים כרמ"א וטוב להחמיר ולא מקרי נקטם אלא בנקטם עצו: וכן לענין ערבה · ושיעור היבשות אפי' נפרך בציפורן אם עדיין ירוקי' כשרים ולמאוס בעינן שיעור כל אורך ההדס עבות. ולעכובא ברוב ושיעור ארכו ג' טפחים:

תוס' רע"ק

דאורייתא ויקשה דלמ"ל קרא דלכם. ובתו' סוכה דף ס' כ' לתרץ דמה"ב הוא דרבנן וקרא דקרבנו היינו דלהקרבה שבשעת הקדישו יהי' שלו דבזה ל"צ לדברי התי"ט דקרא דדברי קבלה הוא דהא באמ' בקרבן מדאו' פסול · אלא דבשאר מצות הוא דרבנן: (שם בהרע"ב ד"ה של אשרה. אילן הנעבד) (יח*) מדהשם לה הרע"ב ולא מפרש דאשירה הוא של ישראל נראה דס"ל כדעת ר"ת שכתבו תוס' בשמו דאף ע"ז של נכרי כ"ז שלא נתבט' אמרי' בי' כתותי מכתת שיעורי' אלא שמ"ש תוס' דמ"מ מתני' ע"כ איירי כאשירה דמשה. דבשל נכרי כבר נתבטל בקצינת הלולב. בזה י"ל דלא ס"ל להרע"ב כן דהא אפשר שהישראל קצצו וביטול ע"י ישראל לא מהני כדאמרינן במס' ע"ז דגזרי' דלמא מגבה לה והדר מבטל לה. והא דמוקי הש"ס באשירה דמשה ולא מוקי בנכרי וקודם ביטול י"ל משום דבאמת מתני' בהכי איירי כדאמרי' עלה בש"ס דיקא נמי דקתני דומי' דעיר הנדחת (דלא מהני לה ביטול) וכמ"ש תוס' שם מקודם עיי"ש: (שם בהרע"ב ד"ה כל לולב. וטפח יותר) (יט*) הא דלא קתני שהם דלולב בעי ד' טפחים. היינו דאם ההדס וערבה גבוהים הרבה צריך שיהא שדרו של לולב למעלה מהן טפח כדי לנענע. הר"ן: משנה ב (בהרע"ב ד"ה ואין ממעטין. דהו"ל מתקן) (כ*) ואם עבר ולקטן כשר: דדיחוי מעיקרא (כה"ג דבידו למעט באיסור) לא הוי דיחוי. ואם אמתור ביו"ט דהוי נראה ונדחה מספיקן בגמרא אם בעבר ומיעטן כשר · דאף דבפלגא דבידו אף מלהה ונדחה כשר מ"מ לא דמי לגמרי אע"ג דבידו ללקטן. תוס'. ובזבחים דף ל"ד ביארו דבריהם דמ"מ כיון דאסור ללקוט מ"מ איסור יו"ט לא הוי

כ"ט

ד שלשה סדסים דכתיב (ויקרא כג) ענף עץ עבות . ופירש"י ענף חד . עץ חד . עבות חד . וכתבו התוספות ותימה דלעיל מוקימנא עץ עץ מעיפי מופין חת עליו . ודרשינן נמי עץ עבות קלוע כמין קליעה . ותם תלמיד ותימה מדכתיב ערבי נחל סתם : **אפילו** בשלשתן קטומין . פירש הר"ב דלא בעי סדר בסדס . וכן לשון רש"י . וכתב הרא"ש . והא דמכשיר בסדס קטום בפי מלולב וערבה . פי' הר"ר יצחק ז"ל . משום דעיקרו תאיו קטימת [ו]אין קטימתו נראית כל כך ט"ב . והב"י בסימן תרמ"ז . סבירא דברי המגיד הכ"ב בשם הרמב"ן . אבל הר"ב בתוס' לעיל . כתב דערבה נקטם רחשה פסולה לינה בלולב . לפי שמשום סדס וערבה להדדי . וכמ"ש לעיל בס"ד . ול"ע כיון דלקמיהו רחמנא לכולהו כמ"ש

ד חפי' שלשה קטומין . הסדסים קלי . וכגמרא פריך מי קטוס פסול . והוא מלריך שלשה לגבי בלהו שלשה . ולי קטוס הכר לכבר בשלשתן קטומים ומסיק דחזר בו רבי ישמעאל מתחלת דבריו שלשה מלריך שלשה הסדסים ומכשיר חפילו שלשה קטומין . והוא הדין מי לא מייתי לסו כלל דקטומין כמאן דליתנהו דמי : חפילו בשלשתן קטומין . דלא בעי סדר בסדס . והלכה כר"ט : **ה** בל ערלה ובל תרומה טמחה פסול. דאמר קרא (ויקרא כ"ו) ולקחתם לכם . שיהיו רחוי לכם : ואם

ד רבי ישמעאל אומר . שלשה הדסים . ושתי ערבות . לולב אחד . ואתרוג אחד . אפילו שנים קטומים . ואחד אינו קטום . רבי טרפון אומר . אפי' שלשתן קטומים . רבי עקיבא אומר . כשם שלולב אחד . ואתרוג אחד . כך הדס אחד . וערבה אחת : **ה אתרוג הגזול . והיבש . פסול . של אשרה ושל עיר הנדחת . פסול . של ערלה . פסול . של תרומה טמאה פסול . של**

ביצה דמתניתין ה' . ה"ב מ"ם בקטם דלא פסלינן בהדס וערבה . ובלולב פסול . וה"ל דסבירא ליה . דאין לחלק בין הדס לערבה . לפי שהשיבם קרוים . ואין הקטימה פוגמת בהן . אבל בלולב שהרי שיפה עופה יולא מעל גבי ההדס . ביה פוגם נקטם . ולא סוי סדר . ותא ודאי . דלעיל דאתקשו . ניתן לחכמים לדרוש מאי סוי סדר ומאי לא סוי סדר בכל הני דמכשרי ופסלי . ולא פירשם בכתוב . אלא שמסר לחכמים לדרוש : **שלשתן** קטומים . פתב הר"ן אפשר דרבי טרפון בעי שלשה מדאורייתא אלא דלא קפיד אקטומים . או אפשר דר"ט לא נקט ג' לעיכובא . אלא סיוקא דר"י נקט ולא אתא ליסו למימרא . אלא אתין קטימה פוסלת . אבל במינים אפשר דכבר כרבי עקיבא דמכשיר בהדס אחד עכ"ל . והרמב"ם כתב בפירושו והלכה כר"י ור"ע . ובגמרא אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי טרפון . ומראה דסבירא ליה דסמוך לעניו הדס קטום לאתמר ושכי מוכח . אבל לעניו מנין ערבה . לא אפסק הלכתא ופסק כר"י . ושכר מדאמר רבי טרפון בעניו שלשתן בהדס שמע מינה דבעי שמי שלשה . וממילא דבערבה בעי שמי בתים ושוס רבי עקיבא יחידאי לגבי ר"י ורבי טרפון בעניו המינין . וגם הר"ב בתוב הלכה כר"ע בלבד . ה"ב דסבירא ליה דאף במינין ערבה הלכה בתים . וכן משמע מדפי' במשנה לעיל בפל בעל לכבר . משום דאבר הכתוב בשוס . ולא נקט דרשה דערבי נחל משוכרה בבריתא בסדיה . אלא היינו טעמא משום דלמאן דסבירא ליה דערבי אתא למדרש בתים ערבות . ליכא למדרש מינים רבוי דבעל . וכמ"ש לעיל . ומשמע בשלמא לי אתרת . דס"ל הלכה דג' בעניו . אתי שפיר דודאי דס"ל שמי דערבות בתים . דמאן דדרים בה דרים בה . אלא מנינו דעת שלשים בזה . ומדס"ל דהלכה ערבה בתים . קורך לפרש הטעם אלא בשומה בריאה . משום אלא אתיא אליבא דהלכתא . ועל סדר המגיד ל"ע שכתב בפ"ז . דעת כל הגאונים לפסוק במינין כרבי ישמעאל דבעניו ג' הדסים . וכדברי ר"ע דאמר שלשתן קטומים : משכיר שלשה בהדס ע"כ . ברחה דעתו דאי לאו דר"י שבר ליה במינין הר"ע : לא סיימו פוסקים הר"ע . אלא לעניו קטומה . דאשכי הוא דאתמר הלכתא בגמרא . וכיון דשכי הוא . במינין שמי לא לפסוק אלא הר"ע . דהא ר"י הוא דחזר בו ולא בעי אלא אחד . ולומר שדעתו דלא חזר אלא בדיעבד . אבל לכתחלה אפשי בעי ג' לכתור מלוה . וכן נזכר בדברי הר"ן . זה אינו במשמע דבריו . ואף לא בדברי הרמב"ם . בפי הנוסחא הראשונה שבידינו ושיא שלפני המגיד : **הדס** אחד . שאינו קטום דקאמר ומ"ם לא פריש לה ושכי מוכח בגמרא . הר"ן . ושיינו כחזרה דר"י . ות"ל אלא פליגי בלכתחלה דלעיל :

ה אתרוג שנאמר (שם) פרי עץ הדר . ודרשו חכמים הדר בתילן משנה לשנה . פירש"י שמתחדש דר וגדל בתילות שתים וג' פעמים ובשבתין וחוזרין אל עכשיו עדיין דשמקד קיימי ביה : **הגזול** וכו' . עיין במשנה ג' מ"ם שם :

והיבש פי' הרא"ש בשם הראב"ד הוא בשתלש אליתא ואינו מולח שום ליחה כי אליתא לפירי כמו הדס לבשר אחי וכיון שנקב אתין בו תשרון בשר . יכול לבולקו ע"י שיעבור בו מחט שים בו חוט ואם ים בו ליחה ירחה בחוט . עכ"ל . ועיין במשנה לקמן דאחי יעבור לאו מעבר לעבר : **של** ערלה ושל תרומה טמאה פסול . פי' הר"ב דאמר קרא לכם . שיהא רחוי לכם : בגמרא . ות"ג דגבי תרומה טמאה דרשינן לך . אלא אתא לסיוק אחת מתשילך (כמ"ש הר"ב בסוף תמורה) כיון דנעשאת ואסרה שיוך לידרש לך לידיש גבי שאר שגאות כמו לכם לעיל בלולב אלא שיוך לא אכילה ומ"ת אפילו כי דרש לכם בתרוג נמי לעניו שיוה לאחר אפי' שכי לולבים לערלה ולתרומה טמאה מקום דדיון בשריפה כדאיתא בסוף תמורה ומכאן שיעורייהו כמו בשאר ועיל שיהדם . וי"ל דאלו לא היה שיוך לעניו ערלה ותרומה טמאה .

תוס רעק

כל' בתו . המוס ל מסוגיין דדייק לריאל ותם מיסתי כשר דמפשיטי לים' וכו' ותי לבתר דלאגלי' תשמו דדיתי פשיקא לן הוי דיתי והא בריאה דמיירי בעי"ם דהוי ביה לגמרי פשיטא דלא הוי דיתי ואפילו בגרפס ונדחה ו"ל :

תוס' רע"ק משנה ה

של תרומה טהורה. לא יטול. ואם נטל בשר. של דמאי. בית שמאי פוסלין. ובית הלל מכשירין. של מעשר שני בירושלים לא יטול. ואם נטל כשר: ן עלתה הזזית. על

(נחי"ם ד"ה אל תרומה. והכא מיכא ביניהו כדתי' בגמ') (כא*) וכ"מ נמי בהיפוך היכא דמתרוג כבר הוכשר למ"ד מכשיר ליכא ולמ"ד מפסיד מיכא תוספות:

(שם בחי"ם ד"ה בירושלים. אלא לרבותא דלכתחילה לא) (כב*)

וכיוצ"ב במידושיו כ' דהוא רבותא דאפי' נכנס ואינו רשאי לפדותו מ"מ מקרי לכם וכ"ם קודם שנכנס לירושלים שיכול לפדותו שנוטלו ויוצא בו לכתחילה עכ"ל:

(בח"ד סו"ל לפרש הס"ג מן לירושלים לכר"ן) (כג*) לע"ד י"ל דס"ל כל"ם שהביא רש"י שהדרין דשפע' דשפורס מתל' משום דליית בי' שיתר מכילה ולא מקרי עריסותיכם. וכן דעת תוס' קדושין דף מ"ג ע"ב ד"ה אינו וכו' שהוכיחו שם דאף בנבולין הוי ממון הדיוט ומש"ה כ' המ"ם וממאי דפותיב התם בגמרא מוכח הכי: ונראה דבא לאתוי פירש זה ממה דמותיב התם מעיר שנדמת. אך כבר כ' תוס' בכורות דף פ' ע"ב ד"ה ומן וי"ל וכו' וז"ל ומה דתמר בס"ם אלא בנבולין ד"ה פשוטן. ולפי מאמר זה מתיב נמי מנבוה שוים כסונן: (בהגרע"ב ד"ה וביה אלא מכשירין דהא כו') מפשע דבפסל נמור לכ"ע פשוט. ומפירש"י מפשע דפסל. ליית בי' שיתר מכילה. ודעת תוס' פשוט דיש לכתן אלא בו וכוי כשותפים. ודעת הרמב"ן דפסל כשר. ומפני' דקתני אל דמאי קאי על תרומה פשוטה שיש ה"פ אל דמאי וכשר לב"ה דחזיה לשניים דגם ה"פ אל דמאי פרי לעניים כמ"פ לבדיה הריפב"ה בתירוצו: (בח"ד כדתני דהא כו') ב"פ לפעמיהו דס"ל לתן מכילה עדיים דשפ כמ"פ הרע"ב ורש"י דשפ:

ן הזזית פירש הר"ב כמין מבעבועות דקות. וז"ל הממיר. חזיזים הוא כעין גרב שנעשה בתחרוג כדתמרגמינן. הו ילפא (ויקרא כא) הו חזזן ופשוט מפני שהיו הדר: על

מתני' **אלא יטיב** את נטעתו דר"מ לעניין מעשר שני דה"ק לכם תיתר מכילה בעינן. אבל לא שיהא בה דין ממון. ואם כן מתני' דקתני על מעשר שני בירושלים כשר אפי' לר' מאיר דס"ל ממון גבוה הוא מיתוקמא ע"כ. והר"ב פסק כן במשנה ג' וכ' בפ"ד דמסכת מעשר שני. ולהכי מפרש למתניתין דלהיות נמי מליציה וכמ"ש לקמן בפ"ד: **של** תרומה טהורה. לא יטול. פי' הרמב"ם כמ"ד בגמרא. מפני שמכשיר לקבל טומאה. ופירש"י דלמרי' בסוף פירקין במתניתין מקבלת טהרה. ומחזרת למיס שהיו סוברין שהגודל כדי שלא ייבשו (וכשנטלו מוטפין מימיו על שתחרוג. תוספת) והוכשרו לטומאה. דכתיב (ויקרא י"א) וכי יתן מים על זרע. ותסור לגרוס טומאה לתרומה. דכתיב (במדבר יח) משמרת תרומתי תמר רחמנא עשה לה שימור* והר"ב במשנה ז' פרק י"ח דפרה לעניין חזוב. פסק כמ"ד מפני שמפסידה. והכא מיכא ביניהו כדלתיתא בגמ' (כא*). ואם קרא עליה שם. מון מקליפתה מחילוקה: למ"ד שמכשיר מיכא. למ"ד שמפסידה. ליכא: **ואם** נטל כשר. כתב הר"ב. שהרי יש בה שיתר מכילה. בגמרא. וז"ל רש"י. לכהן ויחרחל נמי נפיק בית אם לקחה מכהן שהיל ויכול להחזילו לבן בתו כהן. אבל פדיון אין לו לכהן כיתר לאכילה יחרחל. ותתמה כן רשב הוא עכ"ל: ומיהו לי אתחל עלה ס"ל כתנו לא הורם ויכול להפרים אחרת ותהיה זאת מותרת ליחרחל. אלא דלא פסיקא. דבית טוב אין מגבילין תרומות. כדתנן במסכת ב' פרק ה' דביצה. וכ"ם לפירוש הר"ב בסוף מתניתין דלקמן דכולהו פסולי. ביום טוב דאסון מיירי. וכיוצא בזה תמצא בפירוש הר"ב בפרק ג' דערובין * (ותו ליח מלתא פסיקא דתרומה שבאת ליד כהן לא מצי מתחל עלה. כדכתבו התוספות דהתם מפרק המודר מן הירק) והוי יודע דהר"ן מפרש למתניתין בכהן דוקא דלא יטול מפני שמכשיר. אבל פשטא דמתניתין משמע אף ביחרחל לפירוש רש"י. וכך כתבו גם כן התו': ועוד מי ליתא דבכהנים דוקא ס"ל לפרושי. כמו שפירש התוס' במסכת ה' פרק ב' דפסחים. ועיין לקמן: **ובית** שלל מכשירין. כתב הר"ב דהא מזי לעניים וקרינן שפיר לכם כדלתחתן לעיל בתרומה. מסיים שהביאה הר"ב בפירוש ותוספת דתי לאו הכי הוא לפרש מינו דתי בעי הוא מפקר לגבהים והוי עני ומזי ליה כדלתיתא בגמרא דהכא. ופירש כן הר"ב בפרק ז' דבכורות ופרק ב' דפסחים. ופרק ג' דערובין. אלא דהכא לא לריכין לכך. וגמרא לא נקטה אלא לרווחא דמלתא. דמהכא אתפי' לדידיה נמי שרי. ועיין רים פרק י"ח דשבת: **בירושלים** כתב הר"ב. אבל מון לירושלים לא בעינן לכם וכו'. וכך כתב רש"י כאן. וכן פירש בל"ח בסוף פרק חלק דף קי"ב. לעניין טיסף מעשר שני. דבגבולין פטורה מהלה לדברי הכל משום דבשעת גילגול שתחייבה בהלה לא היתה לה שיתר מכילה לא הויא רחיצת עריסותיכם. ואם כן לריך לחלק בין היכא שהמקום מעכבה מלאכול להיכא דגברא לא מזי. דהא בתרומה ודמאי פירש. דאף על גב דלדידיה לא מזי סותיל ומזי לכהן ולעני הוי רחוי לכם והכא דלדידיה גופיה מזי בירושלים. ואפ"ם מון לירושלים פסול. ובחמת שהסברה מוכיחה לפיכך. וכ"ם הוא דאי היכא דאיתיה גופיה לאו מזי. לא מפסיל בסכי. כ"ם דלא מפסל. אי גופיה מזי. אלא דאתרת לא מזי. וזוסי דעת הר"ן דהס"ג מון לירושלים. דכשר בדיעבד. ולא נקט ירושלים אלא לרבותא דלכתחלה לא (כב*). והרי הוא ז"ל סבירא ליה. דתרומה בכהן דוקא ודמאי נמי משום מיגו דמפקר הו'. כמ"ש לעיל בשמו ואפי' הכי ס"ל דמון לירושלים כשר. משום דהאי דאתרת לא מזי מעכב מלמקרי לכם. כ"ם לרש"י והר"ב דמכשרי בתרומה ודמאי. אפי' למאן דלא מזי. וא"ל דהר"ן סייעו טעמיה. משום דמפרש מליציה דמ"ד מעשר ממון בעלים. וכמו שכתב בפירושו. ורש"י והר"ב מפרשי. למ"ד ממון גבוה. דלטעמיה של מעשר שני בירושלים שכתבתי לעיל דלמליצה דמ"ד ממון גבוה הוא מפרש. וכך כתב רש"י. ניחא הדכור דלמעשר שני. ואם נטל כשר שהרי יש בה שיתר מכילה וכו'. וכ"כ הרב רבינו עובדיה מברטנורה. בדכור ואם נטל דלתרומה עסורה. ולמאי כשר בירושלים. והא ממון גבוה הוא. אלא מאי היא לך למימר אלא בעינן דין ממון. אלא שיהא רחוי לאכילה. כלומר שיתר מכילה מקרי לכם. וכמו שכתב לעיל. הכי נמי מון לירושלים. לא בעינן דין ממון. והרי רחוי לאכילה בירושלים. והר"ן שכתב משום דממון בעלים אתא לרבותא דבירושלים בדיעבד כשר. תילוריך לפרש כן משום דס"ל כמ"ד בגמרא. בעינן נמי דין ממון וגריך עיון. ודע דלהר"ן נמי דתלי בממון בעלים וס"מ דסבירא ליה דבעינן נמי דין ממון מיכא לאקשויי ממה שהביאו מהוספת. גמרא דחלק דף קי"ב. דמ"ם בגבולין דברי הכל ממון גבוה הוא. וממאי דמותיב התם בגמרא. מוכח הכי. וא"כ למ"ד בעינן נמי דין ממון ודאי דמון לירושלים לא. נמלאת למד דרש"י והר"ב שפירשו כמ"ד בעינן שיתר מכילה בלבד. הוא לפרש הס"ל מון לירושלים כהר"ן (בב). והר"ן שפירש כמאן דאמר בעינן דין ממון נמי. ה"ל לפרש דהא מון לירושלים לא וכרש"י והר"ב. וע"ע:

ן הזזית פירש הר"ב כמין מבעבועות דקות. וז"ל הממיר. חזיזים הוא כעין גרב שנעשה בתחרוג כדתמרגמינן. הו ילפא (ויקרא כא) הו חזזן ופשוט מפני שהיו הדר: על

על רובו במקום אחד הוא דבעינן רובו אבל בב' או ג' מקומות אפילו על מעוטו פסול. ועל פעמתו. אפילו כל שהוא פסול. שאם הוא גרולה יותר מבשעת מקומות (ה*) : פעמתו. שדד שבראשו כמו פעמת של רמון: נקלף פסול. ודוקא שנקלף כולו. אבל מקלתו כשר. ואית דאמרי אפילו נקלף מקלתו פסול דמחזי כמכוער. אבל נקלף כלו כשר ואפילו נקלף לגמי שפוסקים הקליפ' עד שנראה הלבונית שבתוכו דאפי' הוי חסר ופסול. אלא שנקלף ממנו גלד דק. ומראהו ירוק כאתר בתחלה: נקב. נקב מפולם מעבר אל עבר אפילו בכל שהוא פסול ואפילו מפולם ואינו חסר כלו' כגון שתחב בו יתד עבה או סיכה רחב כחסר פסול. פחות מכאן כשר. ואינו נקב ולא חסר כל שהוא כשר. דתניין לקמן שאינו מפולם ואינו רחב כחסר: אתרוג שכותי. שגדל כאן ואינו מחור פסול. אבל כותי שגדל בארץ כום תורמים הוא וכשר: ורבי יהודה פוסל. והלכה כרבי יהודה (ו*). וכל הני פסולים. ביום טוב לחטון. אבל ביום טוב אני עם שאר הימים הכל כשר: ז רבי יהודה אומר כביצה. והלכה כר"י דפחות מכביצה פסול (ז*) :

על רובו. נטלה פטמתו. נקלף · נסדק. נקב. * וחסר כל שהוא · פסול. עלתה חזזית על מעוטו. נטל עוקצו. נקב ולא חסר כל שהוא. כשר. אתרוג הבושי. פסול. והירוק כברתי. ר' מאיר מכשיר. ורבי יהודה פוסל: ז שעור אתרוג הקטן. רבי מאיר אומר באגוז. רבי יהודה אומר בביצה. ובגדול. כדי שיאחז *שנים בידו אחת. דברי רבי יהודה. רבי

ירום' הכר

ירום' פסיסה

נטלה פטמתו · כתב הר"ר שדד שבראשו כמו פעמת של רמון. עיין פירושו במסכת ג' פ"ב דמסכת עוקלין: נסדק כתב הר"ן יש שפירשו לתרוכו מסני לדדין ומיהו דוקא מלמעה. אבל בחוטמו אפי' כל שהוא פסול. וכדלמרינן בגמרא גבי חזזית. ובחוטמו אפילו כל שהוא. ומשמע דה"ה לכל פסולי דהתרוג. ויש מחמירים לפסול כל שהוא סדוק מצד אחד עד חבלו. או אפילו חיו מגיעו לחבלו כל שהוא סדוק רוב הקליפה החיצונה הרשה ע"ל: ומאי דקרי ליה חוטמו מפרש לה ר"ב לעיל דהיינו פטמתו. וכ"פ רמב"ם אע"פי שיש פירושים אחרים בזה:

נקב פי' הר"ב נקב מפולם כו'. אפי' בב"ש פסול. פי' לפירושו אפילו אינו בהיסר. ובב"ש רולה לומר כמות שהוא ולא קאי אהסרון כלל דהא מסיים דסיפא דתנן כשר מיירי בחיו מפולם · ואינו רחב כהיסר. ושעור כהיסור ר"ל בלא חסרון וקאמר דבחיו מפולם ואינו רחב כהיסר הוא דכשר · הא לאו פי שאינו רחב כהיסר ואין בו חסרון. אלא שהוא מפולם פסול. ומראה דגירסתו במשנה. ונקב חסר כ"ם בלא ו"ו. וכן היא גירסת הרמב"ם. כמ"ש המגיד ופירש נקב ר"ל מפולם. וחסר כל שהוא ואינו מפולם. וכתב דגם גירסת רש"י כך היא · אבל בפירש"י שבידינו כתוב בסדיא דגרס בוי"ו. והדא מלתא הוא. ומיהו לעניין הדין ס"ל גם כן רש"י כרמב"ם שפירש בגמרא · בסיפא דמתני' דלעיל הר"ב. דבחיו מפולם ואינו רחב כהיסר מיירי ולגירסתו לריכין לפרש דריסת מיירי בחיו מפולם. ואם גירסת הר"ב גם כן כך היא. ל"ל דלעיל שכתב נקב מפולם כו'. לא קאי לפרש המשנה. אלא פסק הדין בתוך ומבחר. ומשנה מפורשת מלינו בתוך כך ובהרמזן כ"ל נקב: עלתה חזזית על מעוטו. לכאורה משמע דלא לריכא דמדיוק דריסת שמעינן ליה. וליתא. אלא אילטריך לאשמועינן דדוקא בחזזית אחת כשר · אבל כשאר אחי חזזית בשני מקומות · אף על גב דעל מיעוטו הן פסול · מדברי הר"ן למדתי כך. והוא פירש בע"א לפי דרכו: נטל פירש"י עוקלו · פירש"י זנבו כמו בעוקלי תמרים ומתניתין היא בפ"ק דסוכה דרין ע"ש: נקב ולא חסר. כתב הר"ן. לכאורה משמע דלא לריכא דמדיוק דריסת שמעינן ליה. וליתא. אלא אילטריך דבריסת קאתי דנקב נקב מפולם. אפילו לא חסר כ"ם פסול (דבלא ו"ו גרסינן) הני הכא נקט ולא חסר כ"ם לאשמועינן דנקב נקב אפילו מפולם כשר ע"כ. וכ"ל דה"ק דאי לאו סיפא דריסת היינו נקוב ומחט ולכאי פסול בלא חסרון אפילו אינו מפולם. כדתנן. וחסר כ"ם היינו על ידי ספסד פירי ורקבון. קמ"ל סיפא דנקב היינו כעין ריסת בקוץ ומחט דכשר בלא חסרון וקאמר ריסת לסיפא. אלא ריסת במפולם ופיפא באינו מפולם ולגירסת רש"י דגרס בוי"ו ואיכא למאני לפרש דריסת דבעי חסרון בנקב דסיפא דוקא במפולם ממי. אתא סיפא דמשנה יתירה היא לדיוקא לא תילטריך. אלא לגלויי דריסת באינו מפולם:

והירוק כברתי. שמואל לעמיס הרמ"ם · ועיין במסכת ב' פ"ק דברכות ובמסכת ז' פ"ב דנדה: ורבי יהודה פוסל. ועעמא מפרש בגמרא דף ל"ח. משום אלא גמר פירי. וכתב הר"ב וכל הני פסולים ביו"ט לאכול מהן כו' · עיין במסכת י"ב.

וכתב ב"י דעעמא די"ט הני דיוקו כשאר הימים משום דבקיעת דירתא. ועיין בפרק לקמן מסכת ב' :

ז' רבי יהודה אומר כביצה. משום אלא גמר פירי. גמרא דף ל"ח : בדי שיאחז שנים בידו אחת. ס"ג רש"י. ופירש שני אתרוגים בידו אחת. ועעמא מפרש שאם בגמרא. דכיון דמלות לובב בימין ואתרוג בשמאל (דסני תלמה מלות ואפי' אחד מלוה גמרא דף ל"ז) ומניין דמחליפי ליה שמוחין לו אתרוג בימין ולולב בשמאל ואזני לאכוכיכו מיד ליד ולאתוי אתרוג ולולב כאחת מידיו עד שיחליף ומי הוי גדול יותר מדאי שמא יפול מידין

תוספות תרשים

(ה') הר"ב ד"ה על רובו כו' אבל בב' או ג' מקומות כו' פסול כו' וכ"פ בפ"א פי' תרמ"ח פסני' ופ' וסיי' שם ומחוסמו ואילך דכיונו במקו' שמתחיל לצמח פד פסיטמת פוסל חוזי' וכל סיגוי פרשה בכל שהוא :

(ו') שם ד"ה ורבי פוסל וכלכה כר"י עכ"ל . וכ"פ בפ"א שם פסני' כ"ה אלא מוזר למרשה אתרוג כשר כשמצרין אותו . וכתב פט"ז דפי' אפי' בשוכו יכול כיון שיוכו נחזו למרשה אתרוג :

(ז') שם ד"ה רבי יהודה כו' כביצה . וכלכה כר"י עכ"ל . וב פ"א שם :

מידיו ואתי לאפסולי מיתרע בו נקב · והכ"ן כתב שגירסת זו לישה נכונה דלפי לישה עיון יפער ר"י שסוף כשפור מיחתי שמי לתרוגים בידו אחת וסלה ח"ל לכך . לפיכך הגירסת כמו שגמלא במתניות ישמות כדי שיחתי שייסם בידו אחת . כלומר הלולב והאתרוג מעטפת דכתיבת . ולכלולה מעטרינן בכל מדם כפי מה שסוף · תלה דמת"ם במסכת ו' פ' ג' דר"ס יש להוכיח דבאדם בימוי מעטרינן : רבי יוסי אומר אפילו אחד בשתי ידיו . ס"ג לרש"י . וכן סוף בשור ושעמת דר"י לא הויש לדיומת מפיך להו. ולגירסת הכ"ן . רבי יוסי אומר:

ר' יוסי אומר . אפי' אחד בשתי ידיו . ח אין אוגדין את הלולב · אלא במינו · דברי רבי יהודה . ר' מאיר אומר אפי' במשיחה · אמר ר' מאיר . מעשה באנשי ירושלים · שהיו אוגדין את לולביהן . בגימונית של זהב . אמרו לו . במינו היו אוגדין אותו מלמטה : ט והיכן היו מנענעין . בהודו

אפילו אחד בשתי ידיו · כלומר שיאחז שניים (הלולב והאתרוג) זה בידו אחת וזה בידו אחת ולא חיים כו': ח אין אוגדין את הלולב אלא במינו דברי יהודה . ר' מאיר אומר אפי' במשיחה . אמר ר' מאיר . מעשה באנשי ירושלים . שהיו אוגדין את לולביהן . בגימונית של זהב . אמרו לו . במינו היו אוגדין אותו מלמטה : ט והיכן היו מנענעין . בהודו

רבי יוסי אומר (*) אפילו אחד בשתי ידיו . והלכה כרבי יוסי: ח בגימוניות של זהב . מוטי זהב כפופין כגימונכמו הלבוף בתגמון (ישעיה נ"ח) וסובבין בתגודה. במינו היו אוגדים אותו מלמטה· לקיים מצות אגד וזה לנוי בעלמא סוף · ורבי יהודה לטעמיה דאמר לולב לריך אגד . הלכך . אי אגיד ליה אלא במינו . סוו לסו ממסה מינין . ואתן קיימא לן . דלולב אין לריך אגד הלכך בשת הלכה כרבי מאיר (*) . ט והיכן היו מנענעין. בשתא מסדר תנא לסה דתיכין לעיל כל לולב שים בו שלשה עפחים כדי לנענע אלמא מצוה לנענע והיכן מנענעים : בהודו

(*) הר"ב דיה כי' כו' בשתי ידיו והלכה כרבי יוסי בע"ל וכ"פ בש"ע שם :

(*) שם ד"ה במינו פי' והלכה כר"מ בע"ל וכ"פ בש"ע פי' תרנ"ח :

תוס' רע"ק

משנה ח

(בתי"ם ד"ה ר"מ . ת"ל אגד ליה בי' מצוה בל תוסיף (כו*) עיין בתוס' בסוגיין דף נ"ח ע"ב שהעלו דלף לרבנן הוי בב"ח והכי' דסנהדרין דאמרי' התי לחודי' קתי היינו לענין שחיטה מבחע המלוה מכח ההוספה והא דאגדי' הלולב שלא במינו היינו מצוה דתין זה כדרך גדילתו ומיניס שבלולב בעי' כדרך גדילתן . תבל לר"י דלריך אגד ים לחסוב כמוסיף בתגודתו דכל תגודה תיט כדרך גדילתו . ועיין בהר"ן והרא"ם דס"ל דלף דרך גדילתו אם מוסיף לנוי בעלמא לא הוי כמוסיף . והטעם כ' הרא"ם דבזמן הז"ל יתע"ב דבזמנו לא בעי כוונה לבל תוסיף היינו בשתם . תבל אם כיון לנוי אפי' בדר' גדילתו לא הוי בב"ח (וע"ל דהסברא במ"ם הר"ן בפ"ג דר"ה דלף לא"ד דמלות ת"ל כוונה מ"מ בל שמטין שלא לשם מינו יוצא.) (*וכן מבוא' בתוסס' בפרקין דף נ"ם ד"ה עובר בעשייתן ע"ם) וכיון דלענין לשתא לא יצא מלוחו לא נאמר מ"ל . ע"ל שהר"ן מפרש הכי' דסנהדרין דהתי לחודי' קתי בשפעת לגיכת ב"ח בלל מלוכיחת והכי' דשמעתין דשמעת דהוי בב"ם פיש מדרבנן ולק"מ קוש' הוספות :

קס"ע שמשיחה (שניר , פארן) גימוניות (פארען , שניר)

בהודו לה' תחלה. וסוף. ובאנא השם הושיעה נא: דברי ב"ה. וב"ש אומרים אף באנא ה' הצליחה נא. אמר ר"ע צופה הייתי ברבן גמליאל. ורבי יהושע שכל העם היו מנענעין את לולביהן והן לא נענעו אלא באנא ה' הושיעה נא. מי שבא בדרך. ולא היה בידו לולב ליטול. לכשיכנס לביתו יטול על שלחנו. לא נטל שחרית. יטול בין הערבים שכל היום כשר ללולב: י מי שהיה עבד. או אשה. או קטן. מקרין אותו. עונה אחריהן מה שהן אומרין. ותהי לו מאירה. אם היה גדול מקרא אותו. עונה אחריו. הללויה: יא מקום שנהגו לכפול. יכפול. לפשוט. יפשוט. לברך אחריו. יברך * אחריו. הכל כמנהג המדינה. הלוקח

*בגמ' ל"ג אחריו

בהודו לה' תחלה. תחלת המקרא: וסוף. סוף המקרא. כי לעולם חסדו. ואית דמפרשי תחלה הודו ראשון. וסוף הודו אחרון שבסוף ההלל. והכי מסתברא. וכיצד מנענע. מוליך ומביא כדי לעצור רוחות רעות. מעלה. ומוריד כדי לעצור טללים רעים ובהולכה מנענע שלשה פעמים [וכן בהבאה] וכן בעליה. וכן בירידה על כל אחת ואחת שלשה פעמים: והם לא נענעו אלא באנא ה' הושיעה נא בלבד. ואין כך הלכה אלא כדברי ב"ה: יטול על שלחנו. אם שכח ולא נטל לולב קודם אכילה יפסיק סעודתו ויטול על שלחנו: י מי שהיה עבד. או אשה. או קטן וכו'. מי שאינו חייב בדבר. אינו מוציא אחרים ידי חובתן. לכך צריך שיענה אחריו במלה מלה. מה שהוא אומר: ותהא לו מאירה. שלא למד: עונה אחריו הללויה. על כל דבר שהוא אומר שכך היו רגילין לענות אחר מקרא את ההלל. על כל דבר ודבר אחריו הללויה: יא מקום שנהגו לכפול. כל פסוק ופסוק מאודך ולמטה עד סוף ההלל כופלים. לפי שכל אותו הפרק מהודו לה' כי טוב. עד אודך כי עניתני. כולו כפל במקרא. ומאודך ולמטה אינו כפל לכך נהגו לכפול המקראות הללו: לברך אחריו הכל כמנהג המדינה. אבל

לומר הואיל ומשה הוצרך לכתוב כך. מש"ה אנן נמי צריכין לכתוב כמ"ש הוא ז"ל. אבל לדידי הכתיבה עצמה היא לימין של הכותב כדפרישית) ומה שרוצה להסתייע מדרך הסוד שלא יסיים במערב שהיא מדה"ד וקורא על העוסים כן שומר פתאים. הגם שלא עמדתי בסוד ה'. ודעת קדושים אדע. אכן שעיפי ישובני שהרי אחרי הערב. חוזרים לרוח. ותחת. והנה ישובו הדברים לתחת. שהוא סוף ותשובת ההיקף. ורחמים הם: בהודו לה' כי טוב. ובאנא הושיעה נא. דכתיב (ד"ה א' ט"ז) אז ירננו עצי היער וגו'. וכתיב בתריה * הודו לה' כי טוב. וכתיב נמי בתריה ואמרו הושיענו אלהי ישענו. ואיתא במדרש. לפי שבר"ה באין לדין ישראל וא"ה. ואין יודעין מי יצא זכאי. ומי יצא חייב. נתן הקב"ה מצוה זו לישראל שיהיו שמחים בלולביהם כאדם היוצא לפני השופט זכאי שהוא שמח. והיינו דכתיב ירננו עצי היער כלומר ירננו בעצי היער כאשר יצאו מלפני ה' זכאין. כשבא לשפוט את הארץ ובמה ירננו בהודו ובהושיעה נא. עכ"ל הרא"ש: ובית שמאי אומרים אף באנא הצליחה נא. כ"ל דס"ל דאע"ג דגבי ירננו עצי היער לא כתיב אלא ואמרו הושיענו. היינו דלא נקט אלא תחלת המקרא דאנא הושיעה וה"ה לסופו דאנא הצליחה הואיל ומקרא אחד הוא. ולפי שב"ש באו להוסיף על דברי בית הלל. סדרם אחריהם. וכן במשנה ה' פ"ד דגיטין. שבאו ב"ש להשיב על דברי בית הלל. משא"כ בשאר דוכתי בכל הגמרא. ועיין משנה ב' פ"ב דחגיגה ומשנה ג' פ"ק דעדיות: * אלא באנא ה' הושיעה נא. יש לפרש דלא פליגי אבית הלל שהרי רבן גמליאל ורבי יהושע מבית הלל הם. ולא העיד ר' עקיבא. אלא שלא נענעו בהצליחה נא. כב"ש. אלא שהר"ב פי'. ואין כך הלכה. אלא כדברי בית הלל. ואי איתא דרבי גמליאל. ורבי יהושע כבית הלל הוו עבדין. היאך פירש ואין כך הלכה. ולכך נראה שהר"ב גירסא אחרת היתה לו וכמו שכתב אלא כו'. בלבד. ולא שהוא הוסיף תיבת בלבד. אלא שהגירסא שלו כך היתה. וכן היא הגירסא בסדר המשנה שבירושלמי. ואתמר עלה בירושלמי. הא בהודו לא. להוציא אף באנא ה' הצליחה נא. וצ"ל דהכי מפרש לה הר"ב דה"ק הא בהודו לא כלומר דלא בא להוציא באנא הצליחא נא. דהא דקאמר רבי עקיבא. אלא באנא כו'. רישא דקרא נקט ולא בא להוציא. אלא בהודו. ומשני להוציא אף באנא הצליחה נא. ולא מבעיא הודו דלא נקט רב עקיבא כלל. ומיהו י"ל דהכי קאמר להוציא אף וכו' דלא כב"ש שאומרים אף באנא הצליחה. אבל בהודו מנענעין. כדברי בית הלל: מי שבא בדרך כו' לכשיכנס לביתו יטול על שלחנו. בגמ' דייק מדתנן מי שבא: דמשמע ממקום רחוק ש"מ דבחול המועד איירי דאי בי"ט מי שרי. וכיון דבחול המועד דנטילת לולב מדרבנן. מתניתין בדליכא שהות דהא תנן במשנה ב' פ"ק דשבת. דאין מפסיקין לתפלה. ופי' הר"ב בדאיכא שהות: י מי שהיה עבד כו'. כתב הר"ב דמי שאינו חייב בדבר כו'. והני פטורים מקריאת הלל דהוי מצוה שהזמן גרמא תוספת. ופי' קטן. עיין במשנה ד' פ"ב דמגילה: ותהי לו מאירה. פי' הר"ב שלא למד. שאילו למד לא היו מקרין אותו כיון שצריך לענות אחריהן כל מה שהוא אומר. אבל כשהגדול מקרא אותו והוא עונה אחריו הללויה לא אמר שתבא עליו מאירה שדרך הגדול להקרות ואפי' לבקיאים. הר"ב עונה אחריו הללויה. פירש הר"ב על כל דבר ודבר עיין במשנה ד' פרק ה' דסוטה: יא הכל כמנהג המדינה. כתב הר"ב. אבל ברכת הלל לפניו מצוה היא בכל מקום. גמרא וטעמא כדאיתא במגילה דף כ"א כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן כלישנא והוא עבר לפניהם'(בראשית ל"ג)ובמשנה ז'פ"ה דפסחי'.כתבתי [illegible]

תוספות חדשים

(א) הר"ב ד"ה אין אדם יוצא וכו' ואם נותנו לו במתנה אפי' ע"מ להחזיר אסור מתנה כו' פ"ב דביצה ד"ה ואם לא החזירו לו יצא אפי' נתן לו את דמיו. ואפי' נתנם מידו יכול אם החזירום לאחר זמן מצותו לא יצא. ואם נתנו לו פחם כדי שיוצא כאן בשלו אמר לו ע"מ כו' בשלו לו אחרי יפה אמר לו ע"מ שתחזירו ולא אמר לו כי אפי' כשחזרו לאחר זמן מצותו יצא. ת"מ פי' רש"י ס"ו. וביום שלאחריו לא יתנו לקטן קודם שיוצא בו אם ס"ו וכל הדיוטים בלולו ס"ס בשחרוב.

תוס' רע"ק משנה יא

(בהרע"ב ד"ה בשביעית. לפי שלולב עץ בע' מעמ הוא)(כז*) לכאורה דברי הרע"ב במשמעי להמעיין בסוגיין דגמרא לולב יש בו קדושת שביעית כיון דהגלחתו וגיעבו גרוע ואינו דומה לאתר עלי דעומדי להפסד. אלא דהכא מייירי דסתגשה לי' בשביעית ומפ"ש אין בלולב משום שביעי דלחזקין בחיל בתר תגשה. אבל בשחרוב לחזקי בתר לקיטה (ומתניתין דהכא פליגא על מתני' דפ"ב מ"ו דשבועות) אח"כ מלאתי בעזה"י שעמד בזה בס' כפות תמרי עיי"ש:

מעיינה יג

(בתי"ט ד"ה מוליכין. מסקינן דהכא בגבולין מיירי) (כח*) וצ"ע אם כאן קיים.

הלוקח לולב מחבירו בשביעית · נותן לו אתרוג · במתנה . לפי שאין רשאי ללולקחו בשביעית : **יב** בראשונה . היה לולב ניטל במקדש · שבעה · ובמדינה יום אחד · משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה זכר למקדש . ושיהא יום הנף · כולו אסור : **יג** יום טוב הראשון של חג · שחל להיות בשבת · כל העם מוליכין את לולביהן לבית הכנסת · למהרת משבימין ובאין · כל אחד ואחד מכיר את שלו ונוטלו . מפני שאמרו חכמים · אין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון של חג בלולבו של חבירו · ושאר ימות החג · אדם יוצא ידי חובתו · בלולבו של חבירו : **יד** רבי יוסי אומר יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת · ושכח והוציא את הלולב לרשות הרבים · פטור . מפני שהוציאו ברשות :

הלוקח לולב מחבירו בשביעית. נותן לו אתרוג. במתנה. לפי שאין רשאי ללוקחו בשביעית: **יב** בראשונה. היה לולב ניטל במקדש. שבעה. ובמדינה יום אחד. משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה זכר למקדש. ושיהא יום הנף. כולו אסור: **יג** יום טוב הראשון של חג. שחל להיות בשבת. כל העם מוליכין את לולביהן לבית הכנסת. למהרת משכימין ובאין. כל אחד ואחד מכיר את שלו ונוטלו. מפני שאמרו חכמים. אין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון של חג בלולבו של חבירו. ושאר ימות החג. אדם יוצא ידי חובתו. בלולבו של חבירו: **יד** רבי יוסי אומר יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת. ושכח והוציא את הלולב לרשות הרבים. פטור. מפני שהוציאו ברשות:

יב ובמדינה כתב הר"ב דירוסלים וכו' וציינ"ם במשנה ג' פ"ק דסוכה: **זכר** למקדש. גמרא מנין דעבדינן זכר למקדש דאמר קרא (ירמיה ל') ליון דורש היה לן למילף מביעת דרישה: **ושיהא** יום הנף כו' במשנה ג' פרק ד' דר"ה קתני דרכם תקנות שמתקין. ואלו שהי תקנות דהכא מתני בהדי. ומשמע שתיקנם ביחד ומלכך הכא דמייתי דרשתנהו לגב תני נמי לעניים דעמה. לגב במשנה ס' פרק י' דמנחות דאצטריך לסיפא. לגב תני ליעה גיב סיפא. הר"ן. אלא דשמעינן להוסיף קנת: **בולו** אסור. כתב הר"ב משום מדרש יבמה בית המקדש כו'. ומקשים בגמרא למאי חיימא. מי ליום ט"ז כבר סותר משמיה דמזרא. אלא דעבים קודש ט"ז. מחלות משמרי כדתנן במשנה ס' פרק י' דמנחות מרחוקים מותרים מחלות ליום. שמין בית דין מתעללין. ומביי לאבי בלולב. ת"ל [שמות] לשקויעת שחמה דע"ו ופירש"י דשיה היה ומרוב טרחות שים בקלירת העומר עד שכחתו כדתנן שם. לגב יסביקיו לשקריכו למחר קודש חלות. ועיין בפי' הר"ב דמנחות. תמלא פי' אחר במשנה זו: **יג מוליכין** את לולביהם לבית הכנסת. פי' הר"ב דמלות לולב דומה כו' לפיכך היו מוליכין כו' ללעיין נעילתו בלבד דומה שבת. הר"ן. כלומר אבל לגב לעיין סוכתו. ועיעמת עיין משנה ח' פרק בתרא דר"ה וגמרא בפרק לקמן דף מ"ד מסקינן דהכא בגבולין מיירי (כח*). מלא קאמי לאבי שביעית. כמו במשנה ד' פרק לקמן. ומיהו בזמן שבית המקדש קיים דיעבד בשבת ביום הראשון במקדש ובמקומות שמוליכים שלולבי ב"ד מגיעים שם ויודעים לימתי שוקבע המלד. אבל בזמן שאין בית המקדש קיים. אף על פי שהראיה הוחזל ואין כאן מקדש שיטל לולב בו. משום מכמים מדותיהם בכל המקומות כי היכי שלא תהא תורה כשכחי תורות. ומה דקתני ריב"ז פיסה ניטל שבעה ר"ל מלבד יום השבת ועיין במשנה ג' פ"ד דר"ה:

יד מפני שהוציאו ברשות. שהיה טרוד במלאכתו ומחשב ועוסק וממהר לעשותה ומתוך כך עשה ושכח שבת וכך מתניתין דוקא בזמן שבית המקדש קיים. הר"ן. ועיין מ"ש בפ"ד בריש מסכת שבת בלבוד פשט שעבי וכו'. ומ"ש הר"ב דמשכחת לה בקיום י"ח בגון שספקו כו'. בגמרא.

וכתבו

(א) ואם יצאת ידי חובתו בלולבו של חבירו. דבזמן שבית המקדש קיים היכי משכחת לה בגבולין אין מוליכין ביום ראשון. ובמקדש שני שהיה קיים כל ז' שהיה מוליכין בכל יום : ועיין

במלוא לעשותם וסיכי מעכתה ללא יצא י"ח נעילה קולם
בסוגיא דסח מדאגבסיס נפק ביה מעכתה ליה כגון שספכו
שכל המלות כולהון אדם יוצא בהם אלא דרך גדילתן בשת'
(שמות כ"ו) עלי שטים עומדים שעומדים דרך גדילתן.
לו נמי: שסוליהן בכלי לקיומה
על ידי דבר אחר דרך בזיון.
לאו שמה לקיומה. וכלכה כרבי
יוסי: טו מקבלת אשה מיד בנה ומיד בעלה. ומחזירתו למים בשבת. רבי יהודה אומר: בשבת מחזירין. ביום טוב מוסיפין. ובמועד מחליפין. קטן היודע לנענע. חייב בלולב:

פרק ד לולב וערבה. ששה ושבעה. ההלל והשמחה שמונה. סוכה. וניסוך המים. שבעה. והחליל חמשה. וששה: ב לולב שבעה. ביצד? יום טוב הראשון של חג. שחל להיות בשבת. לולב שבעה. ושאר כל הימים ששה: ערבה

מקבלת אשה מיד בנה ומיד בעלה. ומחזירתו למים בשבת. רבי יהודה אומר: בשבת מחזירין. ביום טוב מוסיפין. ובמועד מחליפין. קטן היודע לנענע. חייב בלולב:

פרק ד לולב וערבה. לולב לגבולה וערבה לסקיף
ממזבח: שבת ושבעה. לפי שפעמים
לומים לת שבת והוו לכו שבעה ופעמים שאין לומין ולא
הוו אלא שבת ולקמן מפרש לה ואזיל: ולכלל. לגמור כל שמונה
שם שאין בן בפסח לפי שימות שהג חלוקים בקרבנותיהן:
ושבתות. לאכול בשר שלמי' בזמן המקדש. דכתיב (דברים י"ו)
ושמחת בחגיך ואין שמחה בזמן המקדש אלא בשר שלמים.
דכתיב (שם כ"ו) ושמחת שלמים ואכלת שם ושמחת: סוכה.
ליטב בסוכה. וסוך המים. בתמידי שהג שחרית: שחליל.
בשמחת בית השואבה היו שמחים בהג. לכבוד שאיבת נסוך
המים: ומנגנים בחליליס וכשורות. לומו חליל אינו לומה
לא לת שבת ולא לת יום טוב: ב לולב שבעה. דיוס ראשון
לומה שבת שהוס דאית ליה עיקר מן התורה בגבולים דכתיב
(ויקרא כ"ג) ולקחתם לכם ביום הראשון ושאר כל הימים
שם אל יום טוב ראשון בשאר ימי השוע ונמלאת שבת בשוע
המועד לא דמי. ולא על גב דכל שבעה היא מן התורה
במקדש. שעמידו שכמים גזירתם בשאר ימי שהג. שוהיל
ואין לשם עיקר מן התורה בגבולים. ובדין היה לשפילו
בזמן שהוא יושב לולב לומה לת שבת. ביום טוב ראשון
של הג. אלא שהוס אלא בקיאין בקביעי' דירחא. ושמא אין
זה יום טוב ראשון שלכך לא שמינן שבת שפיקא ועשאת
דגזרו אלא ליעול לולב בשבת. ושרי אין בטילתו שום מלאכה.
אלא שלטול בעלמא. גזירה שמא יעלנו בידו וילך אצל בקי
ללמוד שברכה או סדר הפעוטים ויעבירו ד' אמות
ברשות הרבים וסיינו טעמא דשופר ומגילה:

ג יום

וכתבו התוספת דסוגיא דשכת ס"ל דאוות אין לריכות
כוונה מדאצטריך לשנויי שכי דשת שמוניא לר"ש אין שייך
מתכוין לוצאת [כל כמה דאלא בירך]. וסוד דאייני עשולך
אצל בקי ללמוד. עט"ל. וכ"כ שר"ן. ותימה על שר"ב
שפסק בריש פרק ג' דברכות
דקי"ל כמ"ד מלות אין לריכות כוונה.
יכן עולה פירושו בשאנו ז'
פ"ג דר"ה וכמו כן שרמב"ם
מפרש בשלו שמקומות. וכן
פסק בסן בחבורו שמלות
לריכות כוונה (מלבד בשכל
מלה בלא כוונה דפסק שיולא
מהטעם שכתב שר"ן בפ"ג
דר"ה מטוס דשהגה) וכמתני'
דשכת מפרש לכי שמוי ול"ע:
אבל בפרק ג' מהלכות שגגות
כתב למשנתינו שמוניא כו':
כדי לוצאת בו כלומר שעדין לא
יולא. ולא שהגה בתוספי שהולאה.
ס"מ מטוס למאי דקי"ל שמלות
לריכות כוונה ליתנהו לשני שיווי ומ"ש שר"ב ש"ל שאוליהן
בכלי. כתב שר"ן. לא תקשה לך למאי לינו חייב על
שכלי. לשעשל הוא לגבי שלולב וכדאתן בגמרא ס' פרק י' דשבת:
טו מקבלת אשה. ומה דתימא הואיל ואשה לאו
בת חיובא היא. לימא לא תקבל לגבה
ליטור עלמה קמ"ל כיון דראוי לגופה לינשים תורת כלי
עליו ומותר בטלטול לכל. גמרא: בשבת בזמן שהיו
מוליון לולב בשבת שרמב"ם שם: לולב:

פרק ד וניסוך המים. שמים. כתב שר"ב בתמידי שהג
שחרית כמ"ש במשנה ס' פ"ב דיומא.
ועיין לקמן משנה ט': החליל כתב שר"ב ומנגנים
בחלילים ובכורות. עיין בפירושו ר"פ לקמן:
ב לולב שבעה כילד. ושרמ"ם גורס שאה ושבעה כילד
ושיא גירסת נכוסה ועיין רפ"ש: יום טוב
ראשון שחל להיות בשבת. פירש שר"ב דיוס ראשון דוקא
שבת. עיין פרק לעטיל משנה י"ג. ומ"ש דכתיב ולקחתם
לכם ביום הראשון ולא פירש מקדש מ"מ דשפילו בגבולים. כן
פי' רש"י ועיין פרק לעטיל משנה י"ב: ושאר כל הימים
שאה. כתב שר"ב דשמעינן דבריהם כו'. וכתב רש"י ומ"ש
נמלא ב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה שא לוחיבנו
ביבמות (בשאנה רבה דף ל') ושיינו שב ואל תעשה שאני
ע"ש. ומ"ש שר"ב ובדין הוא שלפי' בזמן שאה כו' אלא מטוס
אלא בקיאין כו'. ומ"ת הרי לפי מ"ש במשנה ו' פרק לעטיל
בקיאין כמ"ש שם. ומיהו בגמרא כי אמרינן שאי שעשת
מעמע דעדיין היו קובעין בח"י ומקרי אין לא בקיאין לפי
שאע"פ שהיו יודעין לחשוב השבור. מכל מקום שאי
סומכים על קביעות אלא ישראל ובמקום שאין שלומי בית
דין מניעין שם שוו כאין בקיאין שהא שריך כלה לינהו דידעי בקביע' דירחא ופירש"י אינהו בני ארץ ישראל
שעדין מקדשין על פי שראיה. ושמו' כשבני דמאי דקאמר לא בקיאין. שע"ג דידעינ עביד רבנן כשלא ידעינן.

תוספות חדשים

(ה"ר) שר"ב ר"ש ובמוספ' מי' ובלכם פ"ו ופ"ש בפ"ש פי' פרנ"ד:

ג ערבה שבעה · כיצד · יום שביעי של ערבה . שחל להיות בשבת · ערבה שבעה . ושאר כל הימים ששה :

מצות

ג יום שביעי של ערבה כו' : דעביד הכירא לדעת שהיא דאורייתא . כלומר הלכה למשה מסיני . ומשום האי הכירא תקון דשביעי שלה דוחה שבת במקדש שבערבה היו מקיפין את המזבח והאידנא אינה אלא מנהג נביאים · שהנהיגו את העם לטול ערבה בשביעי . חוץ מערבה שבלולב . ואין מברכין עליה :

מלות

אפשר שסוברים כהרא"ש לעיל במשנה ו' דפסולי אתרוג דראשון פסולים גם כן בשני דנכל דבר עבוד רבנן כלא ידענו . אבל להר"ב נני ניחא · וא"ל דאי לא נטלינן פסול בשני נמלא כשאין כאן אחר שהוא כשר יושב ובטל ממלוה דדבריהם . והויא חומרא דאתי לידי קולא · וכמ"ש הר"ן בשם י"א · דקשיא לי אם כן בנטילת לולב עלמו למה תקנו . אלא שב ואל תעשה שאני . הכא נמי שב ואל תעשה שאני וכבר דחה הוא ז"ל מטעם אחר . אלא נראה טעמא כמ"ש הרמב"ם . והוא סובר גם כן כהר"ב בדין פסולי אתרוג : ומפרש למשנתינו הכי דמשום דבזמן הקביעות בארץ ישראל שאחר החורבן הואיל והרחוקים לא היו יכולין ליטול דלא ידעי אימתי הוקבע ר"ח שלא הגיעו אליהם שלוחי בית דין ומפני כן גם בני ארץ ישראל גם כן לא היו נוטלין . דלא לעבדו כשתי תורות . כמ"ש לעיל משנה י"ג : ולפיכך אף על פי שאח"כ נתבטלו השלוחים לגמרי לפי שגם בא"י לא קבעו . וכ"ע אחשבון סמכו . והשתא כולי עלמא מיקרי בקיאין בקבוע דירחא : אפילו הכי כדי שלא לחדש דבר נשאר כמות שהיה אחר החורבן בימי הקביעות דארץ ישראל ע"כ : ובהכי ניחא ודאי . דהכא שאני משום דבימי הקביעות שאחר החרבן . היו מתקנים אפי' על בני ארץ ישראל : דבקיאי . שלא ליטול בשבת משום גזירה דאסור כרת לגבי הרחוקים . הניחו אחר כך כמות שהיה . אבל בדין פסולי אתרוג דבני ארץ ישראל היו מחולקים בימי הקביעות · מבני חולה לארץ . ועליהם לא נגזרה הגזירה מעולם . הלכך השתא דכולי עלמא עושין על פי החשבון ובקיאים · לא שייך לומר להניח כמות שהיה כיון שאדרבה מעולם היו בני ארץ ישראל מכשירין הפסולים בשני . ואם כן שפיר טפי להשוות המדות ולהכשיר כמוהם כיון שנוכל . מטעם דהשתא כולי עלמא בקיאים . ואל תשיבני משני ימים טובים של גליות . דאההוא שלחו נתם דלעבדו משום דלמא גזרי מלכות . שלא יתעסקו במלות . ותשתכח סוד העבור ויעשו נולא חסר כו'. ויאכלו חמץ בפסח · כדאיתא בפרק קמא דבילה דף ד' . וכי עבדינן יום טוב שני קודם תו ליכא למיחש להא דתם . ודיני אתרוג שאינו אלא בחג מסוין המדות עם בני ארץ ישראל · ועוד שהיא מלוה בפני עלמה . ולא בקדושת יום טוב תליא · ועיין משנה ב' פרק ג' דבילה · ומ"ש הר"ב וטעמא דגזרו כו' . והרי כו' . אלא טלטול בעלמא דטלטול מיהו איכא . מאחר דאין עשוי כלי . אף על גב דחזי למלוה כדאשכחן בקנים דשלחן במנחות פרק י"א משנה ו' . תוספות · ומ"ש שמא יטלנו כו'. ויעבירנו ד"א ברשות הרבים . הכי איתא בגמרא וכתב רש"י · ה"ה דמלי למימר ויוליא מרשות היחיד לרשות הרבים . (ולא נקט הכי אע"ג דהוי אורחא דמלתא טפי . תוספת פ"ק דמגילה דף ד') . אלא שברוב מקומות ועיירים · יש לחוש להעברת ארבע אמות . ואין לחוש להוצאה . כגון שהיה מונח בכרמלית . או בקרפיף או בגינה דאין כאן איסור הוצאה דאורייתא ויש כאן איסור העברה בר"ה ע"כ (א*) · וכתב הר"ן בריש פ"ד דר"ה . וא"ת מ"ש הני דגזרינן . ומ"ש מילה דלא גזרינן . (בריש פי"ט דשבת) שמא יעביר תינוק . או איזמל בר"ה . וי"ל דהכא שאני · לפי שהכל טרודין בהן ולא מדכר חד לחבריה . מה שאין כן במילה · ע"כ . ועיין במשנה ב' פרק ז' דפסחים · ומ"ש שמא יעביר תינוק ר"ל לאחר המילה . שהוא חולה וככפות דמי . כמ"ש בשבת בשם התוספת * (ועיין בנמ"ש במשנה ב' פרק י"ח דשבת) והתוספת פרק קמא דמגילה דף ד' · תירלו משום דמילה חמירא שכן נכרתו עליה י"ג בריתות · וגם אין אדם מל אלא אם כן הוי בקי דהכנה יש בדבר ע"כ · ועיין מ"ש בס"ד במשנה ב' פרק קמא דמגילה · ומ"ש והיינו טעמא דשופר . במשנה ג' פרק ד' דר"ה . עוד ע"ש במשנה ג' ומשנה ח' · ומ"ש והיינו טעמא דמגילה . אגזירה שמא יטלנו קאי . וכמ"ש במשנה ב' פרק קמא דמגילה . אבל משום דלא בקיאינן לא שייך לענין מגילה דכיון דמדבריהם היא · אפילו היינו בקיאין . לא היה דוחה שבת :

* **ג ערבה** שבעה כיצד . וגירסת הרא"ש ששה ושבעה דלעיל : **יום** שביעי של ערבה שחל להיות בשבת · כתב הר"ב דעביד הכירא לדעת שהיא דאורייתא כו' · תקון דשביעי שלה דוחה שבת במקדש וכו' . ומפרש בגמרא . אבל בראשון לא תקנו דלא מוכחא מלתא דמשום ערבה תקנו . אלא יאמרו דהואיל ומשום לולב אדחי דחוהו נמי לערבה . וכיון דקא מפקת ליה מראשון אוקמא אשביעי יום משוים . או ראשון . או אחרון . ובכולהו יומי לא תקינו דלדחי דאתי לזלזולי במלות לולב . ולומר שאינה חשובה כמו ערבה . וכי תימא דהשתא דתקינו דערבה לדחי כדי לפרסם . אם כן לולב נמי אינו מפורש בתורה · אלא ולקחתם לכם ביום הראשון · אבל דשבעה במקדש מושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים ילפינן בפרק דלעיל משנה י"ב ואיכא למטעי דדלמא לאו שמחת לולב קאמר · ליתקני דלדחי אף באחד משאר הימים . ומשנינן דלולב דמסור לכל . לא בעי לתקן משום פרסומא · דשמא יעבירנו ד' אמות ברשות הרבים . אבל ערבה אינו מסורה אלא לשלוחי בית דין . פירש הר"ן . דכמו שבמקדש הביאו שלוחי ב"ד ממקום שנקרא מולא כדלקמן . וכן בגבולין נמסר לשלוחי בית דין להביאה . וכיון שמיד שלוחי בית דין לוקחים אימת בית דין עליהם · וליכא למיחש שמא יעבירנו כו' . ורש"י פי' שלוחי בית דין מביאין והכהנים מקיפים . ולא היה נטילה אתרג וכולהו זריזן וזהירין .

ודעם

תוספות חדשים

(א*) תי"ט ג"ה יאר כל הימים כו' ומ"ש הר"ב שמא יטלנו כו' וכ' רש"י כו' ויש כאן איסור העברה בר"ה כו' עכ"ל ולי קשה דמשמע שיהכת שהוא שבת . וא"כ פטור כדאי' בפרק דלעיל משנ' י"ד ולמה יגזרו חכמים בשביל זה לבטל מ"ע של שופר ולולב בפרט דבר שאינו מלוי שיהכת השב' . וכ"ל דה"פ דברי' הזורק אי' בגמ' דהוצאה מרש"י לרה"ר ילפינן מקרא אל יצא איש ממקומו וכן בהוריות דף ד' חשיב להוצאה מפורש בקרא ע"ש וא"כ לא יטעה שום אדם לומר במותר אבל העברה בר"ה אי"ס דהלכתא היא ויש לטעות בה ולומר דרבנן גזרו ובמקום מלוה לא גזרו כדמלינו בהרבה שבותי' שהתירו במקום מלוה . ובזה מי שאינו חכם יוכל לטעו' בה לכך גזרו חכמי' וכה"ג מלינו כאן גבי ערבה שתיקנו חכמים ליטלה בשבת כדי לפרסם שהי' הל"מ ב"מ דלא הי' רוב העול' בקי בהל"מ ודו"ק :

(ממהורש"ח זצ"ל) :

(ב*) מפי אדמ"ו הגאון הגדול מוהר"ר שאול נר"ו אב"ד ור"מ דק"ק אמשטרדם שמעתי תירוץ פשוט על קושית התוספות הנ"ל . דהא לעיל אוקמינ' למתני' כשהפכו דוקא וכאן גזרינן שמא לא יהפכנו ואז מדאגבה נפק ביה ותיי' ודו"ק. מיהו האי תירוצא לא א"ש לרבה דס"ל מלות לריכות כונה וכל כל הפוסקים וכן בשופר ומגילה יש לגיגם . והדבר צריך תלמוד :

ד מצות לולב כיצד · יום טוב הראשון של חג · שחל להיות בשבת · מוליכין את לולביהן להר הבית · והחזנין מקבלין מהם · וסודרין אותן על גב איצטבא · והזקנים מניחין את שלהן בלשכה . ומלמדים אותם לומר · כל מי שמגיע לולבי בידי · הרי הוא לו במתנה . למחר משכימין ובאין · והחזנין זורקין · אותם לפניהם · והן מחטפין . ומכין איש את חבירו · וכשראו בית דין . שבאו לידי סכנה · התקינו שיהא כל אחד ואחד . נוטל בביתו : ה מצות ערבה כיצד . מקום היה למטה מירושלים · ונקרא מוצא · יורדין לשם · ומלקטין משם . מורביות של ערבה . ובאין וזוקפין אותן בצדי המזבח · וראשיהן כפופין · על גבי המזבח . תקעו . והריעו ותקעו · בכל יום מקיפין את המזבח פעם אחת · ואומרים אנא ה' הושיעה נא · אנא ה' הצליחה נא · רבי יהודה אומר . אני והו הושיעה נא .

ד [מצות לולב בי"ט ראשון של חג . שחל להיות בשבת כיצד] מוליכין את לולביהם מע"ש : החזנים : שמשים שהיו שם לצרכי לבור : על גב האיצטבא. רחבה של הר הבית מוקפת באצטבאות ליושב שם ומסוככות למעלה מפני הגשמים : והזקנים הדואגים שלא ידחפו למחר כשיבואו לקחת איש לולבו : ומלמדין : ב"ד את כל העם לומר אם יבא לולבי אל יד חברי . הרי הוא שלו במתנה כדי שלא יהא אצלו . לא גזול · ולא שאול · ה נקרא מוצא . בגמ' אומר · ששמו קלני"א ועוד היום כך שמו · והערבה מצויה שם . והמקום רחוק מירושלים מעט . ופי' קלני"א פטורי ממס . ולפיכך נקרא מוצא שהיה מוצא ממס המלך בשביל הערבה שלוקחים משם : מורביות . ענפים גדולים גבוהים י"א אמה . ומניחים אותה על יסוד המזבח וראשיהן זקופים ומוטין על המזבח אמה: אני והו · בגימטרי' אנא ה'. ועוד

ודעת הרמב"ם נראה כהר"ן . דגבי ערבה דשבת כתב ולמחר זוקפין כו' · ובאין העם ולוקחים ממנה ונוטלין אותה כדרך שעושין בכל יום . ומ"ש הר"ב הל"מ עיין במשנה ה' . ומ"ש הר"ב והאידנא אינה אלא מנהג נביאים כו' . קשה והרי נביאים האחרונים שהם חגי וחבריו . בתחלת בית שני היו · ואין אלו הנביאים שהנהיגו לנו כן בזמן הזה . ובגמרא דבזמן המקדש . בגבולים הוא מנהג נביאים · וי"ל דה"ק הר"ב והאידנא אינה כו' אשביעי מסדר וקאי . כלומר דהאידנא אף על גב דה"ל למעבד נמי שבעה ימים זכר למקדש כמו בלולב . אפי' הכי אינה אלא בשביעי : הואיל ובגבולין אינה אלא מנהג נביאים אפי' בזמן הבית . וכיון דבגבולין אין לערבה עיקר מן התורה . להכי לא תיקנו שבעה זכר למקדש : כמו בלולב דאית ליה עיקר מן התורה והכי איתא בגמרא . וטעמא דקבעו השביעי ולא יום אחר. כתב בית יוסף בסי' תרס"ד . הואיל והיה מיוחד במקדש לדחות השבת :

ד מצות לולב . פירש"י מצות לולב בי"ט הראשון שחל להיות בשבת כיצד

והחזנים פירש הר"ב שמשים ועיין מה שכתבתי בס"ד רפ"ז דיומא :

על גב האיצטב' . ה"ג גב כדאיתא בגמרא : דאי על הגג . היה מתיבש . ויבש פסול ובפ"ק דפסחים גרסינן גג. משום שהונחו החלות שם . כדי שיראו העם שלא הגיע זמן איסור חמץ . וה"כ גרסינן גג במשנה ד' פ"ח דכלים. ולא כמו שהועתק בספרי הרמב"ם בפ"ז מהלכות כלי המקדש גב : ומלמדין כו' . אבל במשנה י"ג דף דלעיל לא הוצרכו ללמוד דבגבולין היה כמ"ש שם ולא היה העם רב . ולקמן במורביות נמי לא הוצרכו ללמד . מהאי טעמא לפירש"י דלעיל שהיו רק כהנים . ולהר"ן והרמב"ם . היינו טעמא דערבה שלוחי ב"ד הביאום . ואין אחד מהן זוכה בה עד למחרת . וכ"כ תוספות סוף דף מ"ג : ה מורביות פי' הר"ב ענפים גדולים . עיין מ"ש במשנה ה' פ"ג דשביעית : וזוקפין אותן בצדי המזבח · היינו לאחר שהקיפוהו פעם אחת . כ"כ התוספות . ולהרמב"ם שכתבתי לשונו במשנה ג' נראה דזקופה היתה מתחלה . ואח"כ נוטלין . כלומר כמו נטילת לולב ועוד נראה מלשונו שם דלא הקיפו . אלא בלולב : וראשיהן כפופין ע"ג המזבח . יליף לה בגמ' מדכתיב (תהלים קי"ח) אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח ופירש"י אסרו כמו הקיפו · אסרי לגפן (בראשית מ"ט) תרגום יסחר ישראל . בעבותים באילנות . כמו ובין עבותים היתה צמרתו (יחזקאל ל"א) . עד קרנות שהם גבוהות מן המזבח · ועיין משנה ג' דהל"מ . אלא דאסמכוה אקרא . ומ"ש הר"ב שהיו גדולים י"א אמה . ומוטין על המזבח אמה . כדאיתא בגמרא . דאיסוד מנח לה וגובה המזבח מן היסוד עד גגו שהוא מקום הקרנות ח' אמות . כדתנן בפ"ג ממדות · וניתני . שהסובב בולט אמה כדתנן התם · הולך למושכן לשפת כניסת היסוד ונמצא שמפני השפייה לא נשאר רק ב' אמות בקרוב והיו כפופין אותן ב' אמות : תקעו והריעו ותקעו . לשון הרמב"ם בהלכות לולב בעת שהיו מביאין אותה וסודרין אותה תוקעים וכו'. וכתבו התוספת משום שמחה ובפ"ה דף נ"א מפרש רש"י בראש הסוגיא יליף לכל תקיעות פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה : מקיפין במשנה ג' פי' הר"ב דבערבה היו מקיפים . ורמב"ם כתב כמ"ד דהיו מקיפים בלולביהם . ומיהו המקיפין לא היו אלא כהנים לכ"ע . שאע"פ שישראל נכנס לצורך מגוס לעזרת כהנים מ"מ בין האולם ולמזבח אינו נכנס . כדתנן סוף פ"ק דכלים . והכי מפרש בגמרא : אני והו . פירש הר"ב שני שמות של ע"ב . הנקובין בויסע. ויבא. ויט. בפרשת בשלח. דכל א ו יש בו ע"ב אותיות . ומהן שם המפורש אות ראשונה של פסוק ראשון ואחרונה של אמצעי וראשונה של אחרון . וכן בזה הסדר כולו

כשם

משם הרמתון וכו' . וי"ו של ויסע ס"ת לכל לילה וי"ו לויע . ומם של"ז . הוא לחי : חלף (דיברהל) ון' רחמוס דמעך בחמבון של מפרע ויו"ד לרוח קדים כן פירש"י וכחבר נעמה שמי מערכות מחלו בממות יסיס משם של"ז . הרחמון ממערכה משניס . וממלח בחלו שני ממות לחי וכו . משם הרחמונים לשמים למערכות . והקדים שם לחי שהוא רחמים מערכה שניס כדרך לחי רחמון ולחי לחמון . שוב מלחתי חלוקת שם ע"ב לחנחן . בספר הבחיר כביחו משפ"ר . וכחבו בסוספות ולמרו שני שמות שלו מקום דרשיון בחיכה רבתי קרא דיחזקאל (א') ולחי בחוך כגולה וקרא דכתיב בירמיס (מ') . והוא לשון בזיקים כביכול הוא בעלמו וסייע סוטגה מיוחיע לעלמו :

ואותו היום . מקיפין את המזבח שבעה פעמים . בשעת פטירתן מה הן אומרים . יופי לך מזבח . יופי לך מזבח . ר' אליעזר אומר . ליה ולך מזבח . ליה ולך מזבח :

במעשהו

ועוד שם שני שמות שבשם ע"ב . פירוש לחר . מי שלחי והוא בלרח . על דרך עמו לחכי בלרח : סוטיעה נח : ו גיגיות

ואותו היום . בשביעי . רש"י : **יופי** לך מזבח . פיופי שזה לחו עוסין לך שלחה מכפר עליהו . רש"י בגמ' : **ליה** ולך מזבח . פירשו בגמרח דס"ק ליה לחחהו מודים . ולך לחו משבחים . ליה לחחהו מודים ולך לחו מקלסים . ופירש"י ליה לחו מודים שהוא שלהיהו . מודים לשו לשון הוה שלא לשון הודה שלחו מודים בו ולא כופרים . ולך לחו משבחים שלחה חביב לפניו לכפר עליהו ע"כ . ורליתי לבעל כף נחת שכתב ז"ל ליה למי שמזכיר בשמוך . לחי והו סוטיעה נח . ולית דגרסי ליה שם יו"ד ס"ת . ולחיהו נרחה למה לשו להזכיר כחן זה השם מה שלא הוזכר בכל המשכה ולא בכל התורה כי חם פעם לחת . ועוד שזהו מחלוקת ר' יהודה עם חנא קמא . שם"ק חומר שבהקפת המזבח היו מזכירין שם עשות השם . ולחומרים לחנא ס' הוטיעה נח . ור' יהודה חומר שלא היו מזכירין לותו כי חם בכיהו הו . ולח בהקפה עלמה שהיו מלוה וכעין תפלה . לא היו מזכירין עלמות השם . כל שכן בפטירה שחין כחן לו מלוה ולא תפלה . עכ"ל . ומין לחי מודה לו בזה כלל : חלא כלים דגרסי דסכי נסגי עלמה בסדר הוסטעות שבניהם הפייטן זה הקילוס בפיוטו . וכן מנוקד בסידורים הדשים גם יחיים . ות"ם שלא הוזכר בתורה כי חם פעם לחת . לא ידעתי לזה הזכר ולזה שבכה . שניהם בתורה בפ"ת שבשלח . בשירה עזי וזמרת יה . ובסוף בשלח כי יד על כס יה * (דשלשה כרגא דבתרלה הוא וס"ל בפרק ע"פ דף קי"ז דכם יה נחלק לשנים דמה בנדפס בגמרל . רבא קודם רב . ולחי טעות מהמדפיסים הוא . ודרבא ל"ל רב . ורב ל"ל רבא . והא דבמכרה מלכים ח' ג' . לא קחשיב ליה בהדי פסוקים דלית בהון ה' מילין גרדפין מן ב"ב לחון . חלחה לה כרבי יוחנן ורב . דס"ל דשם לחד הן . חבל בשלשה ולחי כרבא דבתרלה הוא . וכן מוכח מפיהש"י . פרשת בשלח . גם בזוהר פרשת ברלשית . דמחלק לשנים . גם במסרת נחמיה ב' קחשיב ליה . חבל מה לזה חשיב שם . גם לי גם לך לא . דמלכים ח' ג' . הא ולחי דשמעת המעתיקים . לו המדפיסים . וכן נמי לריך לסיות ו' פסוקים וכן נמסרו' פסוקים במסרה קטנה בפרשת ויהלא : (ובשמואל ח' כ' ל') והרי שנים בתורה: ובנביחים נמלחי' חרחה יה בחרן החיים במלכים ויעשיה . ובכתובים מן המלר קרחתי יה עבני במרחב יה . ומכל חלו עיניך הרוחות כי זה השם רחוי לזכרו ולהזכירו בתפלה . שכן כוהב על מפלתן של מלריס . ושל עמלק . ורפותת חזקיה ובתפלת השלל מן המלר . ומה שהניח רחים ממחלוקת רבי יהודה וחנא קמא . לחי לומר לפי דרכו משם רחיה דכתו דפליגי רבי יהודה וחנא קמא חד לומר שמזכיר השם ואחד לומר בניהו . שכי נמי ת"ק ור"ח . חלא ת"ק דר"ח ס"ל כרבי יהודה ורבי חליעזר כחנא קמא דר"י . וניון דת"ק דר"י סובר שמזכיר השם לא ס"ל לרבי חליעזר לחלוק לעיל מסוס דסובר כת"ק . ועוד מהן לימה לן דסבי חלחה פירושים שכתב הר"ב בטעמו של רבי יהודה דפליגי . ולפיכך סובר דטעמו להזכיר רק ביהו . להפשר וקרוב לשמוע דבכולהו פירושי נחכון ר' יהודה וניון שיש בניהם חלו . כל חבי טעמי . סובר דיותר רחוי לומרם . ולא מפני שהין רחוי להזכיר שם השם . ובלי ספק עוד לו טעם . חו טעמים נכתבים ממנו וגלוים לרוחי השמם ותור המכמה . ועוד מהיכי תיתי הר"י יחוס להזכיר שם השם בתפלה . ובלשון שכתוב ממש . לא ס' הוטיעה נח . ובמקום הקדום והמורח שזה חשר עליו נחמר . בכל מקום חשר חזכיר חת שמי . ועוד למה יזכיר ליה בלשון חרמית . ומיד למזבח בלשון עברית . ועוד דכפי הפירוש בגמרל . הכל בלשון עברית . חוץ מהיכה זו קשיח למה . ועוד רליתי בהקדמת רביהו לספר גבורות ס' . וכן בספר דרך חיים . שכתב לפוס ריסטה ולפי דרכי שלכך חמרו עומדים לפופים ומכת חזויס רווחים שהוא בהשתחויה . כדחמרינן ליה חנו משתחוים . ובתב עכי במרחב יה שמזה שם הברחשב . שגם מבואר מדבריו שכן היא גירסתו . ולא כדברי בעל כף נחת . גם עיין עוד במשנה ד' פ' לקמן מ"ש שם בס"ד . ועוד שמע לך חת חשר חגיד לך דבר יקר שמעתי מפי חכם מהכמי הדור . שמו מהר"ר מחיר בחך יל"ו . חמר כי שם השויס הגכבד והנורח בנקודותיו כידועות רחוי לחקור על שרשו וחמר כי שרשו שם שני חותיות שחרונות והוא עתיד גבניו הפעיל כמו יהודה לתפלה נחמיה י"ח . וכמו לי יהושיע בשלל . וכמו שבשלח סוי"ו היא בשפשה מיוד . כי השרש ידה יצע כי כן משפע העתידים מנחי יו"ד בזה הבניו כן וי"ו שבשם לחתחו יו"ד . חלא שמשפע שלשון הקודם נשפשה לרי"ו בזה הבניו . ותע"פ שי"ל כי לא נשפשה ושרשו וה ויהיה כפירושם ז"ל לשון שחה . שחשרש [לויה רבתי] בין ו לוה גמלה רב יוחנן בן זכחי . חבל הקמץ תהיה לנקבה . לכן הקרוב חליו שהשרש יה והוא הוא הקדום ולויו **שמח** ובזה השם בן ד' בא בעתיד ופירוש השם יה בכנרנומו דחילו . ויחמר בא שהוא עתיד להעיל לימה יתירה על הנרחות עכ"ד.

ומין

ואין מתירים לדבריו מדברי בעל ספ"ר • שכתב שמזה משם לא נגזר שום פעל • כי שוה ביבר ככתבו • מבלי שהביט אל שרשו . *(ומלחחי לברלב"ע בפירושו לפסוק עזי וגומר שבשירת הים שכתב כזה בלשון . ובעבור כי מלת אהיה ידוע בלשון . הולרך להחליף היו"ד בוי"ו בשם הנכבד ע"כ) וכן תפריון נמעייה • ובא לא ורחה כמה לדקו דבריו . שהרי אמרו ז"ל בפסוק כי יד על כס יה . שאין משם שלם עד שיתחבר זרעו של עמלק. ומהרי על ידי משה רבינו עליו השלו' נאמר זה שכתוב ותשתלך והודיעני מה זה שהשבע שאין משם שלם . ושים בזמן המשכן ואחריו שני מקדשים וכמה פעמים נזכר בתורה משם השלם . ואלו זה השם יה לא בא בתורה אלא פעמים • אבל לפי הדברים האלו הענין כמשמעו שמשם השלם הוא הורחה על שיטיל אימה על הברואים לעתיד • ובזה עכשיו בשבועה זו שבלימותו זה לא תהיה . אלא לעתיד לבוא נקמת עמלק • ואלו לא בזה עכשיו . לא היינו יודעים מהשם עליו שהוא עתיד • על זה אמר עתיד שהוא לומר • שים אחר שהוא לאחר זמן • ושם אחר שהוא למחרתו . ומעכשיו זכינו לדון זה השם השזכינו עכשיו במקדש . הוא ולא אחר • אלא בלבד שהוא קדש שהינו נמחק . כי אם גם זאת שהוא שרש השם הגדול והנורא • ואחה קורא ידיד ומשכיל • שכתב ושמע דרז"ל על שם הזה היה הוא ויהיה שאמנם שלשתם שם אחים רמוזים אבל כתובים בסדרן . וזה כי אחר שאמרנו שבשרשו יו"ד במקום וי"ו שרי לך יהיה . וכן היה בשטיר יו"ד העתיד . גם הוא . כי היה בהולם הש"ה עניינו כמו הוא וכן אתה תולה (שמות מ) השם יד ה' הוא במקלך • ואם בעל נפש אחה ועמדת בשורש ה' תדע מן תולה דבר כי זה השם בן שתי אותיות הוא רחשית הגלוי . השם בן ד' אותיות . סדר המרכבה . ואמרו שהשבות הן המרכבה : * אמר י"ש אחר שרבה שניה שכתבתי להא דלעיל דשלשתה כרבה דשרשה הוא דמחלק כה יה לשנים אלו לידי שמות גיטין להרב הגדול מהר"ר שלמה לוריא זלה"ה שועתקו מספר יה של שלמה ממשכת גיטין פרק השולח . ושם רחיתי דפשק נמי כרבה דשרשה הוא • אבל כפי גירסת הספר דרבה מוקדם לרב ושם הוא שאין מדברי שהם להחריך בפשקי הלכות אפס כי הרב הגדול הגאון הזה הוא מופשק חריף ובקי זך ונקי והוא כי ירחה הרואה יאמר מה לנשם אלו הענק . וגם יהיה לו נחת לבעל כף נחת כי מלא הון לו וגבורה רבה דמסייע ליה לאמר לאחרי לכניה הדברים בכור הבחינה להוליא מתוכה שהגירסא מוכרחת להיות רב במקום רבה ורבה במקום רב כמו שכתבתי . ושני מעתיק תחלה לשון הסוגיא • [פסחים דיש דף קי"ז] ואחר כך אעתיק דבריו של רש"ל ז"ל . ואחר כן אשוב עליהם בעה"י ובאר לך הגלו' והלאה: **לשון** הסוגיא אמר רב חסדא . אמר ר' יוחנן הלויה וכסיא וידידיה לחתא הן רבה אמר כסיא ומרחביא לחתא הן רב אמר מרחביא בלבד חיבעיא להו מרחביא לרב חסדא מאי סיקו חיבעיא להו ידידיה לרב מאי תא שמע דאמר רב

ידידיה מחלק לשנים לפיכך ידיד חול יש קודם חיבעיא להו הלויה . לרב מאי . תא שמע דאמר רב חזינא חילים דמי מביבי דכתיב בהו הללו בחד גיסא ויה בחד גיסא ע"כ בסוגיא: **והנה** רש"ל זלה"ה בסדר ח"ב של שמות גיטין שלו בחום היו"ד בשם ידידיה . שם כתב בפשיטות • שרבה הוא שאמר מרחביא וכסיא בלחת ורב אמר מרחביא בלבד ובחחלת הוא הכ"ף . כתב וז"ל . לפי הסוגיא שהזכרתי דקי"ל כרבה דאמר מרחביא וכסיא בחחת ח"ב למה כותבין הסופרים. לפי תיקונם כסיא בעינן ב' תיבות . נגד הסוגיא והלכה . ואף שם חימלא לומר . שאין הלכה כרבה • אלא אף רב חסדא בשם רבי יוחנן . נמי סבירא ליה הכי . ועוד אין מחלוקת בכסיא . מדפריך התם לרב דאמר ידידיה מחלק לשנים . הללויה מאי • ולא פריך כסיא . משמע דאין מחלוקת בכסיא . ואין לומר מ"ש התם חדא היא ר"ל אלא שלא יכול לפסוק בב' שיטות . ושיימו דמסיק התם הללויה בשתי תיבות • שיכול לכתוב בב' שיטות כמו שכיא בכתב בחהילים דרבי חייא • זה לשון . חדא דליתנא לחת היא לא משמע . אלא תיבה לחת • ועוד דלפי זה משמע. שבל ידידיה לרב נחלק לשתים וכותבין בב' שיטות דהא ליתא בהדיא מכדר דאמרי שהוא שני תיבות . ואין לחלק בשתי שיטות אם לא שהפרש שכדר לעומר אין לריך לכתוב בשתי שיטות • לשפוקי בה שיעשה שלריך ב' שיטות . וכבר הוכיח מהרש"י . דליתא כי לא נמלא כן בשפר תורה . (והוכחה זו בתבה בשם ידידיה ומש"פ אלו ערישות היא) על כן אומר אני אי אישר חילי שבטליים להזהיר הסופרים עכ"ל רש"ל ז"ל . ואני אומר וקורא אני על הגאון רש"ל זלה"ה • שהקרא הזה לא יאוש לגדיק בל אות . ולכן לא נחבטל על ידו כי לוכיח ברחיות ברורות שהסופרים שכותבין כסיא בשתים מכוונים בהלכה . וכמו שכתבתי בבר לעיל . לפי שרש"ל שכתב דרבה אמר מרחביא וכסיא בחחת היינו שכן הגירסא בגמרא . רב חסדא אמר ר' יוחנן . ואחר כך רבה . ואח"כ רב ואף שהשם ודאי לשם בסדר רבה קודם רב פירכה זו שכניסה רש"ל בשם ידידיה . שכתב והלכה כרבה . דבתרחה הוא אפילו פליג אר' יוחנן . כ"ש אי פליג ארב חסדא ואמר אלא אמר ר' יוחנן • אלא אי אמרת ואין לומר דרבה לא פליג . אחת דרב חסדא למעוטי . אלא להוסיף מרחביא • דת"כ לא ס"ל לומר אלא מרחביא לחודיה . ועוד דאת אמר אכי בעי מרחבי' לרב חסדא מאי . ועמד בתיקו ע"ל . שהם שסובר דלשכי מוקדם רבה משום דקאי ארב חסדא . ואמר אלא אמר ר"י כדאמר רב חסדא משמיה אך בלשון ספיקא כתב כן.אי פליג ארב חסדא.ואני אומר שאף שאם אמר רב חסדא משמיה דרבי יוחנן . ויאמר הוא אלא אמר ר' יוחנן כן.דאי אכי . לפי סוגיא השיטות הל"ל.ורבה אמר ר"י כסיא ומרחביא ולפיכך עקרן של הדברים דרב מוקדם לרבה ואמר כסיא ומרחביא [אחת מן]ורבה אמר מרחבי' בלבד וכלומר מיך בשתים והלכה כמותו לבבותה הוא . ובשתא

דרב אמר מרחב יה וכש יה אין מקום לדיוקא של רש"ל. למאי
נ"מ פריך לרב כש יה מאי דהא ליכו למימר כש יה אחת. ועוד
אני אומר. אפילו אי רב אמר מרחב יה בלבד ליכא לדיוקא
דרש"ל. דהא אי איתא דמשום הכי לא פריך לרב כשיש מאי
משום דלא פליג אכשיש וכ"ע
מודו בי"ט דרבא ל"ל לאהדורי
כשיש. כמו שרב לא טורח
להזכירו משום דכ"ע מודו ביה.
ס"ל רבא לא ס"ל למנקטיה. ותו
דהשתא דבמו רבא קאמר ס"ל
להמתא דגמרא לומר וכן אמר
רב. ואיש עם זה מיושב גם כן.
למאי לא קאדיש רב לרבא. ותו
לפי סוגיות כל השיטות אי איתא
דפשיטא בעיין דכשיש כ"ע
מודו. הכי הל"ל כשיש לרב לא
מצטיין ניש דאחת היא אלא
ידידים הו'. סלוטים הו'. וכלא"ה
נמי תמיה לי היכי ס"ל דהשתין.
למאי תליוה דרב וכפי גי'
הספרים שהשם רש"ל. אלא
רב מרחביה בלבד אמר. ובחיבת בלבד ואלי ממעט לכולהו חיוך ומאי מצטיין ליה. וכ"ת דס"ל דהשתין דחיבת בלבד ממעט
כשיש דאמר רבא. זו קשה מן הראשונות. דאם כן לאו כולי עלמא מודו בכשיש ואף ליה אלבתא דשתא דרבא מכיון דשתא גמ'
מסדר לרב בתר רבא. מבמע דשתא גמרא. כרב שבירא ליה: ואלא כרבא. ויש לתמוה על רש"ל אלא עיין בפשתים דף קע"ז
ע"ב בפי' רבב"ם שכתב לדעתו לרב מאי [כו'] ת"ש חזקת תילי' דבי חביבי הו' וז"ל מפליג פליג. הו חוסופי מוסיף
אבל רבא פשיטא דאלא מדקאמר בלבד. חביבי דודי רבי חייא. עכ"ל. ורבי חייא דודו של רב היה. כדאיתא בפ"ק דפשתים
דף ד'. ואף שיכול רש"ל ז"ל לומר דאם"ל חביבי דודו של רבא ואינו רבי חייא ויניס דאמר רבא. אני אומר ואלא אי אתא לבו לדברי
הראב"ם. יכול להיות שהיה נכנס לדוחק זה. אבל מאלא שבירא להראב"ם. ויכתב עליו כן ליה בזה ספיקא דלגב חורפיה לא
עיין בפירושיו ט: ואי הוה עיין הוה מצאה ושיה מודה על שאמת כדרך כל חכם כ"ש גדול כמותו. ועוד יש לי לדחות בדורה
דרב היה דאמר להא מלתא ולא רבא. מן הירושלמי פ"ק דמגילה רב ושמואל חד אמר שלוש יום. ורבותא אמר שלוש הו'. ולא
ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא. מן מה דאמר רב שמעית מן חביבי דא יתן לי אלפא ס' תילים של רבי מאיר מוחק אני את כל
שלוש שבו. שלא תתרון לקדמו. הוי רב דו אמר שלוש עכ"ל. והא שכח אין לשניה רבא מדבר פלוגתיה הוה שמואל. ואף על גב
דירושלמי חולק עם גמרא דידן. דהא לגמרא דידן. רב אמר שלוש יה שתים. לפי שגירסא שאני מחזק בה וכפי פירוש הראב"ם.
נראה לי דלא קשיא דאם"ל דודאי הא דאמר רבי חייא על תילים דרבי מאיר והא דשניד רב על תילים דרבי חייא עלמו. חלוקים
הם. אבל ירושלמי לא ידע עדותו של רב מתשיים דר"ח. כמו דלא ידע מאן אמר דא ומאן אמר דא. דרב ושמואל בבבל היו
ושלבך דייק מדאמר שמעית הו'. אבל גמרא דידן ידע נמי מידך היכן עדות רב על תילים דרבי חייא. ושזה היה עיקר לרב לשמוך
על תילים דרבי חייא. ותו לא מידי. אלא שפיר עבדי הספרים שכותבים כש יה בשתי תיבות דהשתא קדום. וברוך הוא. אמר
סתמי כדרך אמת:

ו חריות של דקל. פי' הר"ב דכתיב בפת תמרים שתים הן הו'. ורבנן בפת כתיב. גמרא: **ואותו** היום נקרא הו' כתבו
התוספות דלא יתכן כלל לפרש דרבי יוחנן בן ברוקא לא פליג אלא בסביעי. אלא לכולהו נמי פליג דסבר חריות של
דקל היו מביאין כל שבעה ולא ערבה והו'. וכמו רבנן דמפקא להו מהל"מ. דהיינו כל שבעה. והא דקתני מתניתין ואותו היום
נ"ל יפה) לאו דוקא יום אחד: **ז מיד** התיזוקות שומעים והו'. כתב הר"ב ואין בדבר משום גזל. ר"ל גזל דדבריהם. כת"ק דרבי (יהודה)
דמשנה ח' פ"ה דניטין. ולטון רש"י לא משום גזל ולא משום דרכי שלום. ומ"ש הר"ב בפירוש אחר. התיזוקות מסליכין לולביהן
מידם. ופרש"י בגמרא דלטון שומעים. כמו שומעו ומיניה נקרו זויות. ומ"ש הר"ב כיון דהוקלה הו'. ולטון רחטון פירש"י דשתי
תחרוצי התיזוקות שלא הוקלו למלוא גמורה:

ח מלבד שמייב אדם הו'. וכבבוד יום טוב שחרון והו'. דכתיב חג שסכות וגו'. שבעת ימים וסמיך ליה ושמחת בחגך. וכתיב
בפרשת עבר תעשר חג שסכות וגו' שבעת ימים תחוג וגו'. וסיים אך שמח. לרבות לילי יום טוב שחרון לשמחה.
הו אומר. שלא לילי רחטון ושיחוט מערב יום טוב דכלילה אין שוחטין קדשים דכתיב ביום לוותו. ת"ל אך חלק. ומה רואים
מנדבה אני לילי יום טוב אחרון שים לפניו שמחה. ומוניח ליל רחטון שאין לפניו שמחה. גמרא. **ופירש"י דשאר לילות. ת"ל ריבוי**
דכתב

אבל מוריד • הוא ממהר הכלים נחים ומלעות נחות שהעלה לתוכה: מפני כבוד יום טוב־שילחם במקום (למקום) שיספוד בו הלילה: **ט** מן הכלים־הוא מעין הממוך לירושלי': מחזקת ג' לוגין. (זהו) פחות שנמסכים ביציעת הכוס לכבש: שער המים. לחד מפערי עזרה נקרא כן על שם שבו מכניסין לגלוחית של מים לנסוך הגג: תקעו והריעו • משום שנאמר (ישעיה י"ב) ושאבתם מים בששון: עלה בכבש • שהיה נדרומו של מזבח ופנה לבמזלו שנסכים נעשים בקרן מערבית דרומית ושכולה פונה לבמזלו היא הרחבה: שהיו מסחירים פניהן • מחמת יין ודומין לכוסף שהוא שחור מן הסיד: לשלש חומרין דקין • חומר לחד בספל לחד ונקב לחד בחומרו • ושכלן מערב בפי הספלים ושנסכים מקלחים ויורדים דרך החומרין על גג המזבח ומזבח היה נקב שבו היין ושמים יורדין לשיתין של מזבח שהן חלולים ועמוקין מלחד: לחד מעובה ולחד דק • לחד מנקבים עבה ושהוא לחוץ של יין וח' דק לחוץ של מים • כדי שיהיו כלין שניהן בבת אחת • שהמים ממהרין ללאת יותר מן היין מפני שהיין עב יותר ומאחר ללאת לפיכך היה הנקב של יין מעובה והנקב של מים דק כדי שיהו כלין בבת אחת: ס"ג מערבי של מים. מזרחי של יין. הספלים היו נחוצים הלל הקרן שמוכיח זה לזה שפי זה לחד לגד מערב ולחד לפניה ממנו שהיו למזרח: רבי יהודה אומר כו' • בתוספתא פליג הג' לוגין ואין' דקאמר תנא קמא ולחד רבי יהודה למימר. לקמן בשמעתין מנסכין. ואין הלכה כרבי יהודה: הגבה לה ידך. כדי שיהא שם תחתן מים בספל • לפי שהדוקים אין מודיס בנסוך המים: שפעם אחת נסך. לדוקי לחד לה המים על רגליו:

ירושלמי שבעה

ט ניסוך המים *כיצד. צלוחית של זהב. מחזקת ג' לוגים. היה ממלא מן השילוח. הגיעו לשער המי'. תקעו. והריעו. ותקעו. עלה בכבש. ופנה לשמאלו. ב' ספלים של כסף היו שם. רבי יהודה אומר. של כיד היו. אלא שהיו מושחרין פניהם מפני היין. ומנוקבין כמין ב' חוטמין דקין. אחד מעובה. ואחד דק. כדי שיהו שניהם כלין בבת אחת. מערבי של מים. מזרחי של יין. עירה של מים. לתוך של יין. ושל יין לתוך של מים. יצא. רבי יהודה אומר. בלוג היה מנסך כל שמונה. ולמנסך. אומרים לו הגבה ידך. שפעם אחת ניסך אחד על גבי רגליו. ורגמוהו כל העם באתרוגיהן: **י** במעשהו. בחול. כך מעשהו בשבת. אלא שהיה ממלא מערב שבת חבית של זהב שאינה

דבכלל ימים הם והא דמרבה הלילה של לחרון משום דמסוך למעבדא • והיום לחיות בק"ו דעיקר שמחה ביום. ולקמן על גב דכתיב יום הרחמן בשבת ליכא שמחה דשלמי שמחה לילה דומין לה שבת דלוקח ביום טוב פליגי בשמ' ד' פ"ה דביצה וס"ל למתני השמח'שמחה ושבע' הם לוקבין לה בפרק ו' דפסחי' דף ע"ח. ומשני דמשמחו בכסות נקיה ויין יפן. ובכי ניחא נמי כל לילה שלאחר שבת שבת דשלמים שמחתו בע"ש כבר עבר זמן תכילתן:

מוריד לת הכלים. לפי שרובן עומדין סוכותיהן ברחת גגן לכבי תנן מוריד. רש"י. סוף מסכת שבת דף קכ"ד:

ט ניסוך המים. בפ"ג דף ל"ד: ופ"ד דף מ"ד תמרינן דשל"מ הוא וכבי מסקינן בפ"ק דתענית דף ג'. לף על גב דדרבי תנחי רמוזי בקרחי:

ביצד לגלוחית כו'. הכא תנא סדר המילוי והניסוך ובפ' דלקמן תני השמחה וכיליח' מבי' המקדש של השילוח למלחו'־

מן השלוח • פירש הר"ב הוא מעיין וכו': דכתיב ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה. תוס':

ופנה לשמאלו • טעמא מפורש בשמעתא ג' פ"ו דזבחים:

שני ספלים של כסף. הקשו בתו' • דהך גלוחית של זהב מקודם היה דהא בשמעתא לקמן אמרינן לחביות לא הוי מקודם ס"מ דגלוחית מקודם הוי. ול"ב היאך מורידין בקודם משל זהב לשל כסף והתנן לחין מורידין (בשמחות פי"ח משנה ז'. ובשמעתא ד' פרק ו' דשקלים) ותירלו די"ל דספלים היו קבועים בסיד. ולא כליס נעשו להשחבים בגופו של מזבח. ובכי שם בלבוש שהיתה בזכיון של זהב שהיו מקטירין של השחה: **שהיו** מושחרין פניהם • מפני היין דכיון דאמר מר עירה של יין לתוך של מים. ושל מים לתוך של יין וכו' • אחי לשחורי. גמ': **עירה** של מים לתוך של יין וכו'. לכאורה נראה לפרש כלו' שהחליף • וכן לשון רש"י בגמרא אחתי לשחורי דלעיל לפי שפעמים שהחליפין. אבל ל' הרמב"ם בפ"י מהל' תמידין • ושם עירה המים וכו' לו כיין וכו' ושכך שניהם בכלי אחד יצא: **רבי** יהודה אומר בלוג היה מנסך כל שמונה. לא מלאתי טעם לדבריו ול"ל לומר דלא סבירא ליה הל"מ. כמ"ש בשם תוס' בביצה בשם בשמעתא ג' פ"ח דיבמות. ומהריך הרמב"ם בשם בהקדמתו לזרעים עיין שם • ועיין שם בשמעתא ג' פ"ב דסוטה. וי"ל דסבר ליה דכמו שמחרבים לשמחת שלמים כלעיל ס"ג יש לרבות לשמחת ניסוך דמקרי שמחה כדלקמן ובטעם דלוג לפסר שסובר הרחב"י דשמעתא ג' פ"ט דמנחות. דסבר ליה לפי' מנחה של שנים עשרון היו מביא חלת לוגים וכיון דמתנדב שתים היו מביא חלת לוג. ס"ג דלא פי' בשמה הוי הניסוך מביא לוג • ולף ד' נחמיס ס"ל כרחב"י כדלחיתא בגמ' שתים. ועוד לפסר דילף ממלורע עני שמביא לוג שמן ק' למנחתו • ולע"פ דשם יחיד ושם לבור יליף מספחות כך כ"ל. * ושוב מלאתי בפירש"י פי"ג דזבחים שכתב בלוג גמירי לה ע"כ. ועיין עוד מ"ש שם בס"ד:

בארתוגיהן לגמרי שמין ניסוך

תוספות חדשים

(נ*) תי"ם ד"ס מכלאי מכנסי כהנים כו' ולי ק' גם מלשנת פו' עכ"ל ולא דמכ"ע רק בלאכנע בא נאמועי' דסיס של בוץ ולא של כלאים דלית לעיטר דמיירי בשל כה"ג ושל יה"כ דהא טעונה גניזה לרבנן ועוד דלעכ' דכהנים מצמע דכולי כהני' ועוד דומיא דמכנסי' ובמכנסי בא לאמועין דלא תימא אאבוי גנאי למלוש ניין דהוי לכפות ביה פרוס קמ"ל :

(מהורש"ח זצ"ל) :

תוס' רע"ק

פרק ה

משנה ג

(ובסס סיו מדליקין) (כת*) לף דבגדי כהונה שבלו מועלי בהם . הואיל ולכבוד קרבן היו עומדין ליכך קרבן חמיב לי' . עוס' פ"ב דשבת דף כ"ס ע"ס :

ולא כשהר בשעת גזילת לובב . מ' פרק ב' דיומא דף כ"ו :

י היה ממלא מן הכיור . פי' הר"ב לפי שהיו מסקעים לחוכו מבערב . וכן פי' רש"י . ועיין ביומא פ"ג משנה י' מ"ם שם בס"ד :

המגולין פסולים לגבי המזבח. מסקינן בגמ' מהוס הקריבהו בא לפחחך הילך או היתה פניך לחמר ס' לפחות (מלאכי א') :

פרק ה החליל עיין

מסנה ג' פ"ג דבכורי'. ומ"ם הר"ב הרב' מיני זמר היו שם לק' במסל' ל' : **של** בית השואבה . שם המקום שהיו מסקיעים לשמחה : **שאינה** דוחה . הר"מב"ם דוחה כו'. הא דלא קחני כיל' י"ע שחל להיות בו' בשבחות לבעול . מהוס דבעי לסמוך ולמימר חליג של בית השואבה . דדייק מיהיב בגמרא הא חול הוא דחי . הא דקחני דחי חוס' * ועיין במשנה ג' פ"ב דערובין : **לא** את השבת ולא את היום טוב . הע"ג דחליל היינו לחסור הלא מהוס שמא יחקן כלי ביר . כמו לא מספיקים . ולא מפחחים . למשנה ב' פ"ס דבילה וקיימא לן (בפרק בחרא דערובין) דחין שבות במקדש . בית השואבה שחי . כדלמרינן בגמרא שהיה הלא מהוס שמחה יחירה . חוספת :

ב ירדו לעזרת נשים ולויס יורדין מעזרת ישראל שהיא גבוה לעזרת נשים שלמעה היתה בשפוע הכר : רש"י . ועיין במדות :

תיקון גדול . ר"ל גדול שהועלה . הר"מב"ם . וכחב הר"ב שהיו מקיפין לחחה גזוטרה . גמ' . כלומר שהיו (במשנה ס' פ"ב למדות) חלקה שיחה בראשונה ומקיפוה גזוטרה . פירש"י שבראשונה לא היו זיזין יולחין מן הכחלים והקיפוה גזוטרה . ונחנו זיזין בכחלים בולטין מן הכותל סביב סביב . וכל שהה מסדרין שם גזוטרחות לווחים שקורין פלנ"ק : כדי שיהו נשים כו' וזהו תיקון גדול דקחני שמחקיים בכל שנה . רש"י . והקשו בגמרא ובכחיב (ד"ה א כח) הכל בכחב מיד ה' עלי השכיל . ותירלו קרא לחשכחו ודחוק (זכריה יב) וספרה משרן וגו' . מספחות בית דוד לבד . וקיימא לבד . ומהוס ממקום הספר למקום שמחה וכו' . ומ"ם הר"ב נשים מלמעלה . פירש הר"מב"ם כדי שלא יסחכלו הלנשים בגברים . והדין עמו . כי הלנשים שלמעלה היו הרוחין בשמחה לא השמחים בעלמן . כמ"ש הר"ב בגמרא שם . כי השמחים היו חסידים וכו' כלקמן . ואם כן טורף לעצמו . ולחנא השחלות הלנשים בגברים מביא לידי קלות רחש . כי הוא יחשל בך בכחיב (בראשית ו) . ועוד מהוס קיצוי לדבר . ושמא ירחה קרי . כ"ם בחלרות בית ס' :

ומנורות גבהן פירש הר"ב לקמן . **ילדים** בחורים . רש"י : **של** מחה ועשרים לוג . חנא של שלשים שלשים לוג . שהה כולה מחה ועשרים לוגין : ותמה דידן שלשה נקט . ולפשר לי לומר מהוס דשיעורים שהוחיו של מהה רביעו ע"ה שהור חורחה זורחת עליהו . ועוד היא מחירה . שכיולה בזה נחנו סימן במדרש על מספר שלשים . שעושין שלשה כפי מספר שלשים שהיו של חהרן קכ"ג . כמ"ש הרמב"ם בפ"ג מהלכות חמורה . * והכ"מ לא הרחה מקומו ולחי מלחתיו במשנת סופרים פי"ו : **ג מבלאי** מכנסי השהים ומשמיניהן . כחבו חוספות חימה שלא קא משיב כהוה . שגם הוא היה שם שם שמיגה

ר"ב . ולי קשה גם מלשנת (ה*) * ועיין במשנה ס' פ"ו דיומא :

שאינה מקודשת . מן השילוח . ומניחה בלשכה . נשפכה . או נתגלחה . היה ממלא מן הכיור . שהיין והמים המגולין . פסולים לגבי מזבח :

פרק ה החליל חמשה . ושישה . זהו החליל של בית השואבה .

שאינה דוחה לא את השבת . ולא את יום טוב . אמרו כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו :

ב במוצאי יום טוב הראשון של חג . ירדו לעזרת נשים . ומתקנין שם תקון גדול . ומנורות של זהב היו שם . וארבעה ספלים של זהב בראשיהן . וארבע סולמות לכל אחד ואחד (נ"א על כל מנורה ומנורה) וארבעה ילדים מפרחי כהונה . ובידיהם כדים של* שמן של מאה ועשרים לוג . שהן מטילין לכל ספל וספל : **ג** מבלאי מכנסי כהנים . ומהמייניהן . מהן היו מפקיעין . ובהן היו מדליקין (כת*) . ולא היה חצר בירושלים . שאינה

פרק ה החליל כרגע

מיני זמר היו שם ועל שם שחליל קולו נשמע יותר מן השחרים נקרלו כולם על שמו : ממשה ושם . פעמים ממשה פעמים שלא . חל יום טוב להיות בשבת . החליל שלא : חל בשחר ימי המול החליל ממשה . לפי שהיו דוחה לא את השבת . ולא את י"ע : שמחת בית השואבה . לפי שכל שמחה זו על שחיבת המים של נסוך . קרו לה שמחת בית השואבה על שם ושחבת' מים בשמון (ישעיה יב)

ב תקון גדול . שהיו מקיפים לוחה גזוטרלות ומוסיפים הלנשים מלמעלה והלנשים מלמטה כדי שלא יבואו לידי קלות רחש : ברחשיהן . ברחש כל מנורה : **ג** מבלאי מכנסי כהנים . ממכנסי כהנים הבלויות ומחבטלין היינו . תרגום חבוש המיינא : היו מפקיעים . קורעים לעשות פחילות . שלא

• **שאינה** מאירה כו'. פירש ס"ג לעי' סמגורות כו' ומסיים רש"י וכותל מזרחי סכות לכוף עזרת נשים סיפ נמוך • **כדתמר** בסדר יומא (וכן בפרק ב' דמדות מסנה ד') וסמגורות עולות למעלה סימנה :

ד **חסידים** ואנשי מעשה כו' • ולא היו עומדין לומן עמי הארץ וכל מי שירלה • אלא גדולי חכמי ישראל • ורואי יסיכות וסנהדרין • והזקנים : ואנשי מעשה • סס סהיו מרקדי' • ומספקים • ומנגנין • ומסמחין במקדש : **בימי** שאינה מאירה מאור בית השואבה • ד חסידים ואנשי מעשה • היו מרקדים לפניהם • באבוקות של אור שבידיהן • ואומרין לפניהן דברי שירות ותשבחות : והלוים בכנורות • ובנבלים • ובמצלתים • ובחצוצרות • ובכלי שיר בלא מספר . על חמשה עשר מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים • כנגד חמשה עשר שיר המעלות שבתהלים • שעליהן לוים עומדין בכלי שיר • ואומרים שירה • ועמדו שני כהנים בשער העליון • שיורד מעזרת ישראל • לעזרת נשים • ושני חצוצרות בידיהן • קרא הגבר • תקעו • והריעו • ותקעו • הגיעו למעלה עשירית • תקעו והריעו • ותקעו • הגיעו לעזרה • תקעו . והריעו • ותקעו • היו תוקעין והולכין עד שמגיעין לשער היוצא* מזרח הגיעו לשער היוצא ממזרח • הפכו פניהן למערב • ואמרו אבותינו שהיו במקום הזה אחוריהם אל היכל • ופניהם קדמה והמה משתחוים קדמה לשמש • ואנו ליה עינינו • ר"י אומר. היו שונין ואומרין • אנו ליה • וליה עינינו :

ס"ת ממזרח

ה אין

סלא סיתה מאירה • לפי סמגורות גבוהות כ' אמה וסר סכיה גבוה ומסורה זורחת בכל סעיר : ד בחבוקות של אור • כתרבעה תבוקות זו במ' זורק זו ומקבל אח זו : דברי סירות ותושבחות • יש מהן שהיו אומרים לפרי יצדוחיו אלא ביים את זקנותיו אלו חסידים ואנשי מעשה • ויש שהיו אומרים לפרי זקנותיו שכפרה על יצדיתיו • אלא בעלי תשובה . ואלו יאלו אומרים לפרי מי אלא מטה ומי שחטא וממהל לו : שעליהם אלוים עומדים בשיר • בשחת בית השואבה • תבל דוכן לשיר של קרבן . אלא שחזקה סים : תקעו והריעו ותקעו . זה סימן ליך ולמלאות מים לנסוך מן השילוח : הגיעו לעזרה • לקרקע עזרה של נשים : הפכו פניהם למערב . לפי שעזרה והסיכל כדי לומר דבר זה : שאינן • כופלין לומר אלו ליה משתחוים ומודי' • על שם שעבדי ולית עינינו • מיחלות להבא :

ס אלא

בכ"מ מרחה מקום לשם נקבר • ולא מרחה מקום לשם עליון ומתניתין סיא . ועוד ירושלמי פ"ה דערובין שבעה שמות היה לו שער סור כו' שער העליון : **קרא** הגבר . והיו זוסין בתקיעות . ובשפיכות פניהם למערב • וגם בחזרה לאחר מילוי . והיה מאיר היום קודם שיגעו לעזרה . ועד שיקדמן בכלי . אלא שוכשרו לכשכל בלילה • כדתנן פרק חמשה שעוף במשכת מעילה • גבי נשבים . ואע"פ שהלוחות היתה מקודשת . מ"מ אין כלי שרת מקדשין בחוץ אלא בפנים דאלת"ה סא אמרן במשנה י' פ"צ

דיומא דעלות השמר זמן פסולן של מי שכיור • כ"כ שמוס' : **תקעו** וכו' . עיין פרק דלעיל משנה ס' :

הגיעו למעלה עשירית . בעי רבי ירמיה למעלה עשירית . לגחית ממשה . וקאי לעזרה . או ללמה לגחית י' • **וקאי** לחמשה . תיקו . ובדף כ"ד פרש"י דגמירי להו מבבון שתקיעות בחג כו' . ומעלה עשירית משום דמקום מסוים [בעלמא] הוא לידע היכן תוקעין שותם : **היו** תוקעין והולכין . ומתריכין בהן עד שמגיעין וכו' רש"י . וכפירוש סר"ב במשנה לקמן : **אבותינו** שהיו במקום הזה וכו' . פירש"י לבחותיו בבית הרחטון היו כופרין ולא היו פניהם לבית . אלא לחוריהם אל היכל ס' פרק הוא ביחזקאל [ח' י"ו] : **ליה** עיניהו . גם בבלן פי' בבקי נחת . ליה להיכל וכבר הארכתי במשנה ס' פרק דלעיל שהוא שם קדום . וכלפי שם"י לחמרה . ועיין מ"ש לקמן : **אנו** ליה וליה עינינו • פי' סר"ב ליה משתחוים כו' דמשתח לא הוי כמו מודים מודים משתחים לחומו • כדתנן במשנה ג' פ"ה דברכות ופ"ד דמגילה . משום דמשמע כמקבל עליו שתי רשויות • כל שכן הכא דשתי שמות מזכיר . דכיון דאחתי מילי קא מדכר ליה תרי זמני ולא אחדה מלחא תרי זמני ליה לן בה גמרא . ומכאן שתירה גמורה לפירושו של בעל כף נחת . שכתב ליה אלו משתחוים . וליה אלו מיחלים . (משכו לשון הגמרא) שממנו תקובל תפלתינו • ושם ג' דברים הפך מעשה אבותם • אלא די שהיו משתחוים לשמש ; **אלא** אחוריהם לסיכל : אלא היו משתחוים לחוא : שכן דרך מי שחוא משתחוה סדבר . שסופך פניו ממנו . **עכ"ל** :

תום' רע"ק

במשנה ה

ובערב שבת שבתוך החג (ל*) והא דלא תניא עוד ערב פסח דסי' כ"ז תקיעו' בקריאת שלל דהא ליכא למימר הא ודייר דמאי דייר דר"ס אחל להיות שבת ליכא שיובא למה דקי"ל דאין תוקעי' לכל מוסף ומוסף כמ"ש בחי"ם פ"ל דמחכי' כר"י דס"ל דכה שליחים לא הגיע לאהבתי ובלרי לה שפה תקיעו' · ואף דמשכח' לה בע"פ אחל בע"ש דליכא עוד ו' תקיעו' משו' ע"ש-פ"ל כיון דלאו מלחא דפסיקא בכל שנה לא מצינ · (בחי"ם ד"ה ערב שבת · ובשבת שבתוך החג שהיו תשע למוספים) (לא*) לפי מסקנא דסוגי' דאין תוקעי' לכל מוסף ומוסף וכמ"ש הרי"ם בחשובתו בדיבור הראשון בלח"ה ליכא למפרך כן שפה לא הי' תשע למוספי' דבשבת בפ"ע:

ולי ליתא דכלפי דהיכל לאמרו כך . מאי קאמיה לגמרא ממודים מודים שהוא כלפי הקדוש ברוך הוא :

ה ובמוספין היו מוסיפין עוד ט' . מסקינן דף ל"ה דע' הוא למוסיפין לכל המוספים . שהיו בו ביום . ואין תוקעין לכל מוסף ומוסף ומהאי טעמא ליתא דלא תניא ר"ה שחל להיות בשבת . דליכא מוסף דשבת . ורחם חדש · ורחם דשבת שהן כ"ז · וכ"ל שבכל יום · אלא ט' : שלכל המוספים לא היו אלא ט' :

להבטיל שעה ממלאכה · לפון סר"ב תקיעה שניה · ליתנא דברייתא בפ"ב דשבת דף ל"ה נקט · וכתבו התוספות דתקיעה לאו דוקא . דתרועה היא. ומ"ש סר"ב שליחי' שלח המלך . פירש"י שם . קדרות שעשויו' להשתלח ממלכו שלילה : **ערב** שבת שבתוך החג כו' · ושבת שבתוך החג . שהיו תשע למוספים (לא*) ולהוו י"א לא מלי למתני · דהא בלרי להו . כולהו למוסף היה השותפין · דתנן היה [פרקין] דומין בשבת · גמ' . ומ"ש סר"ב ולא מייתי כשאל להיות ערב פסח בשבת כו' דמוסיפין עד י"ז תקיעות · שפסח נשחט בג' כתות . כת אחר כת כדתנן בפ"ה דפסחים · ולא כת קורנת לת הכלל שלשה פעמים שהיו פסחיהן מרובין . ושם טעונים שלל בשחיטתן . ולא היו מספיקין לשחוט פסחיהן · כל כת וכת על שיקרותיה ג' פעמים . ותע"ג דתנן ותע"פ שלא שלשו מימיהם · לא גמרו פעם שלישית . מיהו אין כת שלא סיתה גומרתו ג' פעמים . ומתחלת בו פעם שלישית . ואין חסר מן התקיעות כלום . שבתחלת קריאה תוקעים . ובכל קריאה ג' תקיעות . כך פי' רש"י ותע"פ שהתוספות שקשו ופרשו בע"ח . לא כתבתיו לפי שלשרתה . היו התקיעות בתחלת פרק מפרקי הסיר · והר"ב מפרש בהדיא בסוף תמיד · דבסוף הפרק היו תוקעים . * (ועיין עוד מ"ש שם) ומה שהקשו לשלשון תע"פ שלא שלשו מימיהם . משמע שלפילו כת ראשונה לא התחילו כו' לימו מוכרח . ומ"ש סר"ב שלא תניא כוותי' כתי מאי גמרת . ותאמר דלאו ערב שבת שבתוך החג . לימיה בכל שנה ושנה . שלא תניא ליה . משום שלא שכיחי כולי האי . דיבה ערב פסח בשבת . והא דתנן תין תוקעין על מ"ח . לאו דוקא דבערב פסח שחל להיות בשבת . ומיהו למוספין עד שבע ומשם תקיעות :

ה אין פותחין מעשרים ואחת תקיעות במקדש . ואין מוסיפין על ארבעים ושמונה . בכל יום · היו שם עשרים ואחת תקיעות * במקדש · שלש לפתיחת שערים · תשע לתמיד של שחר · ותשע לתמיד של בין הערבים · ובמוספין היו מוסיפין עוד תשע . ובערב שבת היו מוסיפין עוד שש . שלש להבטיל העם ממלאכה . ושלש להבדיל בין קדש לחול . ערב שבת שבתוך החג (ל*) · היו שם ארבעים ושמונה · שלש לפתיחת שערים · שלש לשער העליון · ושלש לשער התחתון . ושלש למלוי המים · ושלש על גבי מזבח · תשע לתמיד של שחר . ותשע לתמיד של בין הערבים · ותשע למוספין · שלש להבטיל את העם מן המלאכה · שלש להבדיל בין קודש לחול : **ו** יום

ירושלמי ג':

ה שלש לפתיחת שערים . כשפותחים שערי שעזרה תקיעות תר"ת ותשע : ותשע לתמיד של שחר . כשהיו מנסכים נסכי התמיד . שלוים לומרים בשיר . ושלשה פרקים היו מפסיקים בו ועל כל פרק ופרק היו תוקעים ג' תקיעות ומשתחוים פעם (תר"ת תשיב לזה לג') תרי ע' תקיעות : להבטיל העם ממלאכה · תקיעה רשלושה שעשו לשלול העם שעשות תקיעה שניה נשתלקו הפריסין ונעלמו החניות . תקיעה שלישית שלא השמיעו ותמימין השמיעו את התמין והשלישי את הגדות : ושלש להבדיל בין קדש לחול . לאחר התקיעות הרשלושות שעשה כדי לגלות לג קטן ותוקע ומריע ותוקע . אלו שלשה תקיעות תחרושות לשודיע שקדש היום . שלש לפתיחת שעריס · של עזרה שתוקעים בכל יום : ושלש לשער שעליון · כדתמרן לעיל . עמדו שני כהנים בשער שעליון . קרנא שבידו . תקעו והריעו ותקעו : ושלש לשער התחתון . כדתנן היו תוקעין וסולכין · עד שמגיע לשער היולא ממזרח . לשני קרי לזה ג' שלשער התחתון · וג' שלמעלה עשיריה לא קתני · דהאי תנא שבר כרבי אליעזר בן יעקב . דאמר שלש היו תוקעים למעלה עשיריה : ושלש למלוי המים . לאחר שנחטנו ובאו לשה לעזרה · דרך שער המים · תקעו והריעו ותקעו : על גבי המזבח . דתנן בפרק לולב וערבה . וזקפוס על גבי המזבח . תקעו והריעו ותקעו . ותנא דידן לא מייתי הכא . כשאל להיות ערב פסח בשבת . שהפסח נשחט בשלש כתות : ותקיעות עובא הוו שם . משום דלא שכיחי כולי האי . דיבה ערב פסח בשבת , והא דתנן תין מוסיפין על מ"ח . לאו דוקא דבערב פסח שחל להיות בשבת . ומנין למוספין עד שבע ומשם תקיעות :

יום

מ"ם במשנה ו' פ"ו דמגחות : **ושלשה** למילוי המים . פי' סר"ב לאחר שנחטנו כו' דתנן מסנה ט' פרק לעיל :

י משמרות

ו יום טוב הראשון של חג וכו'. כ"ד משמרות של כהנים היו במקדש. וכולן עולות לרגל. וזוכות בחובות הצבור מחמת הרגל. ואפילו עבר משמרות מקריבים אותם עבר בשמות. אותם שלש עבר פרים. ואילים שנים: ושעיר אחד לשבעת משמרות. לי"ד כבשים. אותם משמרות מן המנחה היו מקריבין שני כבשים כל אחד מהם. הרי י"ג כבשים. ואפילו אותם שתי משמרות המוספות. מקריבות אחד אחד: כבשי שמתמעט אחד מן הפרים. ומפיירו תשעה משמרות לי"ד כבשים ממש מהן היו מקריבין שנים שנים. הרי עשרים. ואפילו אותם ד' משמרות הנותרות. מקריבות כל אחד כבש אחד: כשלשי שמתמעט עוד פר אחד מן הפרים: ונשתיירו עשרה משמרות לי"ד כבשים. הרבע משמרות מקריבות שנים שנים. הוא להן שמונה: ואפילו אחד אחד אותם כבשים לאותם משמרות: כשביעי כולן שוין: משמרות ומקריבות כבשים שוות. שכל אחת מקבלת אחת. אפילו הרי הוא שלשה פרים. ואילים שנים. שעיר אחד. לשבעה משמרות. ומפיירו הרבע עבר כבשים. לי"ד משמרות: כשמיני חוזרים לפיים הראשונים. פר אחד איל אחד ואותם כבשים שהקריבו במיני הן קריבים כסדר הקרבנות שהג. לפי סדר המשמרות הללו כל המשמרות בחות ומפייסות עליהן. כמו שמפייסו' בשאר רגלים. וסדר הפיום מפורש ביומא פרק בתרא דתמיד: תמרו משמר שהקריבו פרים היום. לא היו מקריבים פרים למחר. שהמשמרות שהקריבו תחמול כבשים לא היו מביאים חומן. הללו חוזרות חלילה: **ז** בחמישי ברגלים. כמה שחמור ברגלים לומר בקרבנות המוספות ברגל היו כל המשמרות שוות. כגון חזה ושוק של שלמי חגיגה של כל יחיד ויחיד ועורות של עולות ראיה ושל מוספי לבור ושל שעירי חטאות: וכחלוק לחם הפנים. כשהיו עושין לחם הפנים שבת ברגל שבשבת מסלקין לחמו ומסדרין אחר כדכתיב (ויקרא כ"ד) ביום השבת יערכנו: ובעשרה. כשהיו עושין לחם הפנים שהן חלק ממן של אותי הלחם. וחלוק לחם הפנים שהוא מנה. חומרים לו לכל אחד כשהוגיעו לו חלקו בלחם הפנים הילך מנה. וכשהוגיעו לו חלקו בשתי הלחם חומרים לו הילך חמץ: לפי שאין חולקים קרבן בפגל קרבן. הללו מכל קרבן כל אחד נוטל חלקו. כדתניא לא מלכל בני אהרן תהיה להם: (שם ז) לפיכך מודיעין לחמו שהוגיעו לו חלקו הין בחמץ. הין במנה: משמר שזמנו

ו יום טוב הראשון של חג היו שם שלשה עשר פרים. ואילים שנים. ושעיר אחד. נשתיירו שם ארבעה עשר כבשי'. לשמונה משמרות. ביום ראשון. ששה מקריבין שנים. שנים. והשאר אחד. אחד. בשני. חמשה מקריבין שנים. שנים. והשאר אחד. אחד. בשלישי. ארבעה מקריבין שנים. שנים. והשאר אחד. אחד. ברביעי שלשה מקריבין שנים. שנים. והשאר אחד. אחד. בחמישי שנים. מקריבין שנים. שנים. והשאר אחד. אחד. בששי. אחד מקריב שנים. והשאר אחד. אחד. בשביעי בולן שוין. בשמיני חזרו לפיים. כברגלים. אמרו מי שהקריב פרים היום. לא יקריב למחר. אלא חוזרין חלילה: **ז** בנ' פרקים בשנה היו כל משמרות שוות. באימורי הרגלים. ובחלוק לחם הפנים: בעצרת אומרים לו הילך מצה. הילך חמץ. משמר שזמנו קבוע. הוא מקריב

ו משמרות סם מסמרם. פירשתי פ' קמא דכרכות: **ששה** כו'. ומשמש כו'. תע"פ שמשמרם. ומשמרת לשון נקבה. מלמדנו לא היה הלך על רוב המשמרם. כאשר יאמרו בכל המשמש. יהוריב וידעיה. רואה הו משמרת יהוריב. משמרת ידעיה. ואולי שהיה מוכה. וסומך על מלת משמר. שהוא לשון זכר. כרמב"ם. וכן עוד במשניות דלקמן לשון זכר משתי טעמא: **חוזרין** חלילה. כדרך שסדורם בד"ם (פ' כ"ד) יהוריב ראשון ואחריו ידעיה חרים כו'. כולן כמות שהן סדורים. רש"י. ומיהו נכנית שני שלא עלו הללו ברבע' מהמשמרו' ונחלקו לכ"ד וידעיה עלה קודם יהוריב. הלכך שפה שלו קודמים. כדלימא בפרק בתרא דתענית בגמרא דף כ"ז:

ז בשלשה פרקים. בשלשה רגלים. רש"י: **היו** כל המשמרות שוות. גמרא. שנאמר (דברים י"ח) וכי יבא הלוי מאחד שעריך ובא בכל אות נפשו ושרת. יכול אף בשעה יתות השנה ס"ל מאחד שעריך. לא אמרתי אלא בשעה שכל ישראל נכנסין בשער אחד. כלומר בעיר אחת. ועל כרחיך קרא בכהן ולא בלוי. מדכתיב ושרת שהן הלויה רואים לשירות וכ"ד מקומות מקראו כתיב לויה רש"י. ועיין לקמן:

באימורי הרגלים. כתב הר"ב בגון חזה ושוק. וכ"כ הרמב"ם מה הרואי מהם לאכול לוכלין אותו בשוה. והרואי לשרפה מקריבין אותו בשותפות כמו שנזכר:

ובחלוק לחם הפנים. שנאמר (שם) חלק כחלק יאכלו. כחלק עבודה כך חלק אכילה. ולקרבנות לא תלטריך דכיון דכולם שוה בעבודה נפקא לן דשוה באכילה מדכתיב (ויקרא ז') לכהן המקריב אותה לו תהיה. הלא ללחם הפנים שהן בו עבודה שבבר נעשית עבודתו מבעוד שעברה. דאי מעשה הקטרת בזיכים. להתיר לחם קאתיין ואין עבודה זו בגוף הלחם. וכתבו התוס' דאחלוק הוא דמרבינן. אבל שלוקו והקטרה הבזיכים למשמר הקבוע. * (וכי תניא בתוספתא. ונעמת) מדמרבינן ליה מיאכלו. משמע לאכילה דייקא רחמנא. ולא לעבודה: **הילך** מצה הילך חמץ. מצה וחמ"ב חמץ דתדיר ושחיטו **תדיר** תדיר קודם. נמ'. * כדתנן בריש פ"י דזבחים:

מקריב

קטן. לשמש בשבת א'. **שאל** אחד **לסיום** שבתוכה: **מקריב**

מקריב תמידין כו' • מוכח הכתוב ברגל שלח ממחת הרגל לפקינהו רחמנא מוסרת ככל לחיו שנאמר (דברים י"ח) לבד ממכריו על החטאת מה שמכרו החטאת זה לזה אף כאן בשבתי ואתה בשבתך • וכלל זה נדרים ונדבות וקרבנות לבור דליתנהו בשאר ימות השנה וכי אין למשמר המשמר ות"ס בשבוע שחל בו הרגל למשמר המשמר. גמרא:

ושאר קרבנו' לבו'[כתב הר"ב] לאתויי פר שעל כו'גמ'. וכתבו התוספות בד"ה ובחלוק וכו' • ומוסק שבת לא מפרש מתניתין מידי ושייר ומוי בכלל דשאר קרבנות לבור וכי קתמר בגמרא • לאתויי פר שעלם כו' מוי מני [למימר] לאתויי מוסף שבת דכהדיא קתני בתוספתא שהיו למשמר הקבוע והיו ממכרם לאם הפנים עפי. דילמא מעמא מידי דלחכילה כו' שכבר נעשים עבודתו כדלעיל:

מקריב תמידין • נדרים • ונדבות • ושאר קרבנות ציבור • ומקריב את הכל • יום טוב הסמוך לשבת • בין מלפניה • בין מלאחריה • היו כל המשמרו' שוות • בחלוק לחם הפנים: ח חל להיות יום אחד להפסיק בינתיים • משמר שזמנו קבוע • היה נוטל עשר חלות • והמתעכב • נוטל שתים • ובשאר ימות השנה הנכנס נוטל ששׁ: (והיוצא נוטל שש) ר"י אומר הנכנס נוטל שבע • והיוצא נוטל חמש • הנכנסין חולקין בצפון • והיוצאין בדרום • בילנה לעולם חולקת בדרום • ומבעתה

מלפניה כתב הר"ב אם חל שמיני כו' וכן לעזן רש"י • וה"ה ז' דפסח ורלעזן דשבועות ושני דרחש השנה מלא מצוה למכילתין בתג • נקט לשמיני דתג ולעזן רמב"ם כשיחול יום טוב שלאחרון • וכן לעזן הר"ב לקמן • ומעם שכתב הר"ב מפני קדימתן ולאיחורן • בגמרא • והוסיף הרמב"ם לבאר שים תועלת למקדם • שעל ידי תלוק לחם הלחם חלק כחלק יבואו למקדם ואם יתאחר אחד מבעלי המשמר ימלא אחר שיבא במקומו • כך פירש דבריו הכסף משנה בפרק ד' מהלכות תמידין • ויש הוכחה לדברי הרמב"ם מדלתמרינן בגמרא תיקנו רבנן מלחא • וכל תקנו מפני התועלת היא:

ח והמתעכב נוטל שתים • פירש הר"ב כל המשמרות שנתעכבו וכו' • וכ"כ רש"י • ויש להקשות לה"ל למתני והמתעכבים • ועוד הקשה הכסף משנה בפרק ד' מהלכות תמידין שהיה אם חל י"ט להיות בחמישי בשבת לשון מתעכבים • לפי שבחל יום טוב שלאחרון בשני בשבת מתי מתעכב שייך למימר • המתעכב והמקדים הוי ליה למתני • ורמב"ם מפרש דהמתעכב הוא מלשון תרגום • ויתמהמה מתרגמינן ויתעכב ור"ל שבחל יום ח' בשחים וגמלא שהמשמר שחל בו ביו"ט מתעללים מלבא כולם הולאל ובשבוע שלפני חל ביו"ט שיד כל המשמרות שוות • ולפיכך הולאל ומעטים שם כבתים מלאתם המשמר היום נוטלים חלא שחים ולפי זה כשחל י"ט ביום שני • שבת שקודם י"ט משמר היולא נוטל עשר והוא שקורא בתורה משמר שזמנו קבוע ונכנס נוטל שחים משעשע שלאחר • וכשחל י"ט שלאחרון לשיום בחמישי • שבת שלאחר שמועד משמר הנכנס נוטל עשר והיולא נוטל שחים שהם המתעללים • **הנכנס** נוטל שבע • כתב הר"ב בשכר הגפת הלחות • ולפי על גב שהם עליו תעביר חלוקה הזאת לשבת שבשבוע שלאחריו נוטל שבע והוא חמש • ושם כן מלי מכני להם חוק זה • אמרו בגמרא דניחא ליה לחיוים ליקח לחלאר ולא להמתין להכא לפי על פי שהם יחתין יבוא לו גם כן שום בשום:

חלקת נכולים פירקין מתניתין בלשון זכר כמ"ש במשנה ו' שעשה שלשר • ושכח בבילנה נקט לשון נקיבה וכ"ל דולאי שהלשון משמרת סובל לשון זכר משעשה שכתב הרמב"ם לעיל וסובל לשון נקיבה כי כן המלה בעלמה ולפיכך בבילנה שניהו שלשון

לפקינהו לגמי.ועוד שהשמות שהם פיסה"ל שהשעה לשון הזכר בילנה שהם שלשה כי הוא רלשון שם המשמר' שהמשמר שעשר בד"ה ג' כ"ה:

ומבעתה קבועה • וגבריס ותרבע טבעות היו בעזרה במקום המעבחים לעבריס ותרבע מחמרות לסוכה ועבעת' של כל המחמרות פתוחות לד' לחד וסופבע למעלה ומכניס זוחר הבסמה לתוכה וחוזר וסופך פתחה למעה לתוך הרלפה . ועבעת של בלגה קבועה ותינה נספכת וגריכה להבסמה בשל לחריס וגנלי הוח לה : וחלונה סתומה . חלונות היו בלבכת החליפות בשם גוזרין חת הכיריים • וחלון של מחמרת בלגה היתה סתומה דקנסוס רבן משום מעשה שהיה . שחשה לחת ממחמרת בלגה ומריס בת בלגה שמה נשתמה ונשחת לסרדיוט לחד ממלכי יונים וכשנכנסו יונים לסיכל • הלכה ועפחה בשנדל ע"ג

ומבעתה קבועה . וחלונה סתומה : ומבעתה קבועה • פירש סר"ב סמכיים לותר הבסמה לתוכה כי' ומבוחר יותר בסוף מעשר שני . ופרק ל' לתמיד :

סליק מסכת סוכה

תוס דעיק

פרק א

משנה א

(בחי"פ ד"ה ביצה. ויכי' פירושו שבת שחמ' י"ם) (א*) לעי"ד י"ל דהכי"ס"ד דדוקה בשבת שחב י"ם כיון דלכי שבשר לו לאכול הביצה חלה ע"י הלידה שהוח בגמרא דגמר' לה מלחמול בזה קוי הכי' שבל בי"ם שחר שב' דלף בלה גמרו דלחמול כי' יכול לאכול הביצה היום ע"י שחים' המלבוחת . יבמו דבשם שהם המבנולה ,מלה בה ביצים גמוכות דמוחרים ולה הוי ספק שמא מלחמול גמרה לה דמ"מ לה לריכי' לגמרו דלחמול וה"כ מה"ם גם בחול לשהרי לזה קמ"ל כיון דסוף סוף לה שהשו וכה לו הביצה ע"י הלידה מקרי הכי' ע"י גמר דלחמול • עיין במלחמות בסוגיין כללע"ד נכון בעה"י : (שם בחי"ם ד"ה בה"ת • דגם בשעת לידה שייך הבינה) (ב*) ומ"מ לה הוי רק הבינה דבבן ד מ ד ו ר י י ת' דמוכח ביומו הביצה לעלמו • רק כיון דמדבבן חסור ביומו . ממילה הביצה רק למחר מש"ה הוי הבינה • דבבן נחלחסוף :

סליק מסכת סוכה

כבר קדם טעם סדורה בתחלת מסכת סוכה:

מסכת ביצה

מסכת ביצה

פרק א ביצה שנולדה ביום טוב . [בי"ט] שלאחר שבת עסקינן ועשמייהו דבית הלל דלמרי לה תחכל משום דכל ביצה דמיולדה בחילדה מלחמול גמרה לה ומגלחת שבת מכינה ליום טוב . ומסורה למרה (שמות י"ו) וביה ביום הששי והכינו ומשם שמי חול הוא . וחול מכין לשבת • וחול מכין ליום טוב . די"ט נמי מקרי שבת ואין י"ט מכין לשבת ולה שבת מכינה ליום טוב "וכשנה כי הך דביצה. לף ע"ג דבידי שמים היא • מקריא שכינה . ומיהו שבת ויום טוב דחשיבי בעיא שעודתן חזמנה בחול • ואין לחד מהן מכין למבירו לפילו בשבינה דבידי

מסכת ביצה

פרק א ביצה שנולדה ביום טוב • בית שמאי אומרים תאבל . ובית הלל אומרים לא תאבל . בית

פרק א ביצה שנולדה ביום טוב . כתב הר"ב ביום טוב שלאחר שבת עסקינן . בגמרא . (וכלאחר הגשתי בלשון הר"ב כן לשונו בריש פרק ד' דעדיות) ותע"ג דמסקינן דיום טוב [דעלמא] נמי משורה • אפי' הכי מוקמינן למתניתין בעיקר סדין ומה דקתני יום טוב ולה שבת ויכיח פירושו שבת שלאחר י"ט(א*) דה"ל לדוקה שבת שעודתו בעיא שכינ' ואין"ט מכין לשבת. לבל י"ט שלאחר שבת חיישא לה ליחסר דכחול שוויהו שלין שעודתו בעיא שכינה• שלבך לילטרך למתני י"ט . ושבת שחיא במב"ם בלשון . ובפי"ב דלקמן לכתוב דזו ליכה חלה לסמכתא : בית שלל חומרים לה תחכל . פי' הר"ב משום דכל ביצה דמיולדה בחילדה מלחמול גמרה לה • גמ' . וכתב הר"ן דלילטרך למימר דמלחמול גמרה לה משום דחי היום גמרה לה לא מיבעיא דהה קי"ל בערובין גבי תחלת היום קושא עדוב דשבת מכינה לעלמה • לבל ליום טוב ליכה מכינה וילטרך נמי למימר גמרה דחלו לה גמרה לף על פי שלבחבל לה מחסלשת דהל"ה בי"ט שלאחר שבת היכא דלה חשבו לן שבת חלה לה גמרה מפני שהי מחחלשת בריח חדשה לגמרי ע"ב • ומ"ם הר"ב ומשורה לומרה והיה היום השני וסכינו פי' רש"י דע"ב בה לחשמועינן דחפילו שכינה בידי שמים כגון ביצה משורה דחי משום שכינה בידי חדם כלו' שיחפו ויבשלו מבע"י הה בהדיה כתיב (שמות י"ו) חת חשר תחפו חפו ע"ב ועיין ריש פ"ב • ומ"ם הר"ב די"ע נמי לקרי שבת • שכן כתיב בהו שבתון כפרשת חמור . גם ממחרת השבת דעומר פי' רז"ל ממחרת י"ט . ומ"ם ולה שבת מכינה לי"ט • גמרת • ופי הר"ן דכיון דשמיעינן דחין יום טוב מכין לשבת ילעינן מק"ו לחין שבת מכינה לי"ט ע"ב • ומ"ם הר"ב • ושבת וי"ט משמשים כו' • כולהי בזה משורה בזה . ולף על גב דמחחמול היא גמרת מ"מ כשנולדה בשבת . הרי היא מוחרת • בשביל לוחה לידה דשבת ח"ב הוי שבת מכין לי"ט כ"ב הסו' [לף ד'] ומ"ם וכן בי"ט של ר"ה שמחחלה לה מחמת ספק שחילו לעשות וכדחנן במשנה ד' פ"ד דר"ה • שהם בלו עדיים מן המוחה ולמעלה נוהגין לוחו היום קדם ולמחר קדם • ותע"ג דריב"ז שחקין לחחר החורבן שיהו מקבלין עדות שחדש כל היום כדחנן שהם . לה חיקון חלה לקבל העדות ולהיות מוכן המועדות מיום הרחשון ואפי' בלו לחחר מוחה • לבל מלעשות י"ט הכי לה נעקרה חקנה רחשונה ממקומה • הכי מסקינן בגמ' [לף ה']. ומ"ם לבל הכי י"ט של גליות דמ"ל לחד מהן חול . משל"ה שבת וי"ט הסמוכי' ותע"פ הכי"ט הוי י"ט הכי דשבת היינו ודאי קדם הוא י"ט הסמוך לה נמי שמא י"ט גמור הוא • הר"ן • ועיין משנה ח' פ"ג דעירובין .

לא תחכל . ואפי' לעלטל נמי לה . ומ"ם הר"ב במשנה ב' בפרק ג' .

בספק

בספק מוכן אלא משום דסתמא ביצה לאכילה קיימא ניקח כי כתי ליתנא . ועי"ל תגב ב"ם דנקטי תחלה הוא נקטי בית כלל נמי לא תאכל · תוספת : **בית** שמאי אומרים שאור בכזית וכו' . פי' הר"ב מדכתב רחמנא לתרוייהו שאור וחמץ . גמרא . ור"ל לא ירתה לך חמץ ולא ירתה לך שאור (שמות י"ג) . דכתב להו בכל מדת . מה שאין כן באכילה דכתיב טעם כי כל אוכל כתיב (שם י"ב) :

וחמץ בכותבת . דסולת וידעט דסיעורו של זה אין לא כסיעורו של זה אין מוקים ליה סיעורו כדתסכתא בעלמא (ביומא פרק ח' מסנה ב') כפירוש רש"י ותסוס' . ול"ע לי בעיא בית שמאי כמוה וכגרעיניהם . כמו סתם ולמון קלרם דברו לו שמא גם סתם פליגי בית שמאי ולא מליכי וכגרעיניהם (ג*) . אלא דלעיל סתם תנא דלא כמותם : **ובית** הלל אומרים זה וזה בכזית . וקרלי לריכי דלי כתב שאור ס"ל מסום דחמוצו קשה כו' . ולי כתב חמץ משום דרחוי לאכילה כו' . גמ' . ואפי' הכי הולרך שכתוב לפתוח בשאור ולסיים בחמלת לומר לך זהו שאור כו' . משום דאל"כ לא סייתי משום כרת אלא בחמץ דכתיב ביה כרת . תוספות :

ב יחפור בדקר . וכתב הר"ב דמייתי כשאול נעזן בעפר תימוח וכו' . שאינו מחוסר כתיסה . דכתיסה תולדה דמוחן היא . רש"י . אבל מה שנוטל בעפר ועושה גומא . אע"ג דקי"ל חורם בכל שהוא במשנה ג' פי"ב דשבת. ואע"ג דשכח לאו לאריסה לריך לגומא · מה קי"ל הר"י דמלאכה שאינה לריכה לגופה חייב . כמ"ש הר"ב במשנה ב' פ"ב דשבת גם בפרק י' משנה ס' . לאריכין בגמרא דה"מ היכא דמתקן · הכא מקלקל . כלו' דמייתי במקום שהגומא מקלקל כמו בבית או בחלר . אבל בשדה לא . וכ"כ המגיד פ"ח מהלכות שבת . ואע"ג דמקלקלים נמי יש בו שבות . כמ"ש הר"ב במשנה ג' פ"ג דערובין . הרי כתבו התו' דהכא משום שמחת יום טוב מותר לכתחלה . וכבר כתבתי כיולא בזה בשם הר"ן דמשנה ג' פכ"ב דשבת . אלא דהכא הלריכוהו לדקר נעזן כמ"ש לקמן בפ"ד :

שאפר כירה מוכן כו' . כתב הר"ב אבל הוסק ביום טוב אסור כו' עיין משנה ג' פ"ד וסוף מכילתין דביום טוב קי"ל כמ"ד מוקלה אסור · ומיהו התוס' כתבו דהכא כולי עלמא ס"ל דאסור דהוי גולד גמור דמעקרא עליה ומשתא אפשר: **ג ובית** הלל מתירין . פי' הר"ב משום שמחת י"ט . ואף ע"ג דלעיל לא התירו אלא בדקר (ג*) נעזן. ונעמא כמ"ש רש"י בגמ' דהכא אליבא דב"ש . דהיכא דליכא דקר נעזן דאיכא לד רמז אפירה לא שרו ואפי' בשפר תיכוה שהוא כאפור ונעזד ע"כ · והכא נמי הא ליכא אבדא דלהבות גגו . תירלו בגמרא דהכא נמי שובכו מוכיח עליו . ושי' הר"ן כלומר שובכו דבידי שמיס · אבל שעודה חול לא הטיבה ולא בעיא שמנה שלכך בהאי בשבת בעלמא שאינו יום טוב ליה לן למיסר ביצה שנולדה בו לפי שגמרה בשבת · לשעודה חול לא תלרכה רחמנא זמון מבעוד יום . ואשכו ביצה שנולדה בכל יום טוב . ואע"פ שאינו אחר שבת גזירה משום יום טוב שאחר שבת וכן אשכו ביצה שנולדה בכל שבת לגמעם חיס . גזירה משום שבת שאחר יום טוב ושבת ויום טוב שאנוסים זה לזה ביצה שנולדה בזה אסורה בזה (ג*) . וכן כ' ימים טוביס של ר"ה . אבל שני ימים טוביס של גליות דממה נפשך אחד מהם חול ביצה שנולדה בזה מותרת בזה : שאור בכזית . לעניו אכילה כ"ע לא פליגי דזה וזה בכזית מדפתח הכתוב בשאור וסיים בחמץ שאור לא ימלא בבתיכם כי כל אוכל מחמלת (שמות י"ב) . לומר לך זהו שאור וזהו חמץ כזה כן זה כי פליגי לעניו ביטור . בית שמאי סברי מדכתב רחמנא לתרוייהו שאור וחמץ ולכתוב חמץ שאין חמוצו קשה ואפ"ה חייב לבער וקל וחומר לשאור שחמוצו קשה . אלא ס"מ סיעורו של זה לא כסיעורו של זה ולא יליפינן ביטור מאכילה : ובית הלל סברי זה וזה בכזית . דילפינן ביטור מאכילה . ומשום דסיך תנא מילי מקולי ב"ם וחמורי ב"ם גבי יום טוב תנא להו הכא גבי שבת סדלי : בכותבת · תמרה : **ב** השוחט חיה ועוף ביום טוב . לכחוש חיה ועוף בב"ד כיולד יעשה : ב"ם אומרים . ב"ד מורין לו שיחחוט לכחחלה ויחפור בדקר נעזן שהכינו מבעוד יום · כלומר שיעקור אותו ממקום נעיצתו ויעלה עפר ויכסה . ומיירי כשהוא נעזן בעפר תימוח שהרי לכסוי שאינו מחוסר כתיסה : דקר . יחד שנועלים בארן לצון וידקור את שיהם (במדבר כח) : שאפר כירה מוכן הוא : **ג** אין מוליכין את השבות אלא לכבוד שבת ויום טוב . ולא לחלייהו דב"ם וב"ה קאי . אלא מלחת בהאי נפשה הוא · וסיק ואפר כירה מוכן הוא ואינו לריך הזמנה · דלעתים עליו . ולא שנו אלא שהוסק מערב י"ט . אבל הוסק בי"ט אסור לכיכה למימר לעתים עליו מלחמול . ואם רצוי לגלות בו ביצה שעדיין הוא רמץ אע"פ שהוסק בי"ט מותר לכסות בו . לייולי דמזי לספוכי בים לגלות בו ביצה שקיל ליה נמי ומכסה בו (ג*) : **ג** אין מוליכין את הסולם מהוך לחוך · בסולם של עלייה כ"ע לא פליגי דאסור ובסולם של חוך נמי בשהוא מוליכו ברה"ר מודו ב"ה דאסור שברואה חומר לחקן גגו הוא מוליכו ועושה מלחכה בי"ט כי פליגי שמוליכו ברה"י ואין בני אדם רואים אותו · בית שמאי סברי אין מוליכין אבל דבר שאסרו חכמים מפני מראית העין אפי' בחדרי חדרים אסור וב"ה מתירין אע"ג דבעלמא דיוקא הכי הוא . הכא שרי משום שמחת י"ט : מחלון לחלון . בחותו חוכך עלמו אבל דרך חוכך להיות בו (מחילות הרבה) קן לכל זוג וזוג . וחלון בכל קן וקן :

זה

תוספות תרשים

(ג*) הר"ם ר"ם ומשן כי' וב"ע פי' ל"ם ממוש וכגרעינים' פ' ע"ל במח"כ דכניו ג"ע · דאפ"ה שם ביומח סביח פי"ט בם' ממוס' וכר"ן שם דנקט גרעינים' אפי' מבשאר פיכורי דשפורי בכזים · רק לחמוציך' למעט חלנו . ואי ב"ם מוקק ע"ז ע"ב ס"ל דאין ממעם חלנו . ה"ל כוי לפחות בכילה ולימני בכילה · כדמדייק שם בגמר' . דהכא לכוכית דכותבת פחות מכביצה ה"ל קשה ולגעמי' דהא כולם כתבו דלא כוי אלא פחות מעט.וה"ל עם חלנו כוי וודאי כביצה ויותר . ואי תגב ביעבת כוונתו על גרעין וב"ם לחומרא · שם מוכח שם הלא גרעין לא כוי אלא רק כזית :

(ב*) הר"ב ד"ה ביצה כו' ואשכו ביצה כו' כבל י"ם כו' · וכ"ם בם"ע סי' מקי"ג ואפי' בשפך ספיק' דעת הע"ח לאסו' משום דכוי דבר שים לו מתירין . ואם שחט תרנגולות ומל' שם ביצים גמוכי' מותרות ואפילו כי"ם שלאחר שבת :

(ג*)הר"ב ד"ה שאפר כירה כו' וב"ם אלא שהוסק מעי"ט כו' אפ"ה רחוי לגלות בו כו' עכ"ל . וכ"ם בם"ע סי' תצ"ח סעי' ט"ו · וסייס שם ואם שחט מותר לכסות · אע"פ שאינו רחוי לגלות בו ביצה · וכתב בכה"ם הטעי' דמוקלה מיתר לטלטל לצורך היסור . וסייס רמ"א מיכו עדיף שפי' בכסוי' בדקר נעזן בעפר תימוח אם יש בו :

תום' רע"ק

משנה ג

(פי"ם ד"ם וב' שלל ·ואע"ג דלעיל לא התירו אלא בדקר (ג*) שאני דבריס שמוניס דהא ב"ם לא התירו אפי' דקר נעזן :

זה חס לחי נוטל . פלוגתייהו דבית שמאי ובית הלל דווקא בבריכה רחצוה . שדרך מגדלי יונים תמיד לחבות בריכה רחצוה דהייגו שני גוזלות רחצוה שחמותם מבחוץ ניהן ולא יברחו . ובית שמאי סברי דבדבור בעלמא לא סגי דלמא כי שקיל לה למחר לחי לחמלוכי וחיים עלייהו והוי עלעול שלא לצורך אבל מצטער וממשש בהן מבעוד יום לשחיטה ולא חש עלייהו . ור"ח סברי לא גזרינן דלמא חיים עלייהו ולפי' בבריכה רחצוה : **ד'** זמן שחורים ומלא לבנים . הא מלתא דפשיטא הוא . ולא לימריך למתניתין . אלא הכי קאמר זמן שחורים ולבנים ומלא שחורים במקום לבנים ולבנים במקום שחורים . והכי פירושא דמתני' . זמן שחורים בקן זה ומלא בו לבנים . זמן בשני לבנים . ומלא בו שחורים מסו דפשיטא הכי תנא. ותתפוך

אלא אם כן נתנע מבעוד יום . **ובית הלל** אומרים . עומד ואומר זה וזה אני נוטל : **ד'** זמן שחורים . ומצא לבנים . לבנים . ומצא שחורים . שנים . ומצא שלשה . אפורים . שלשה . ומצא שנים . מותרים . בתוך הקן . ומצא לפני הקן אפורים . ואם אין שם אלא הם . הרי אלו מותרין : **ה'** בית שמאי אומרים אין מסלקין את התרסין ביום טוב . ובית הלל מתירין אף להחזיר . בית שמאי אומרים אין נוטלין את העלי . לקצב עליו בשר . ובית הלל מתירין . בית שמאי אומרים אין נותנין את העור (ה*) לפני *הדורסן : ולא

תוס' ר"ע משנה ה

(אין מוחזין את פטור) (ר"ח)כפוגיי' דף יו"ד ע"ח הלא אי קשיא הא קשיא כם"ח אין מוחזין וכו'וכמיהי השותה חיה ועוף וכו' ה"ג ע"כ לא קאמרי ב"ה הכא אלא דחזי למזנח עלוי . אלעו"ד דסיכרא סם"ם רק מעו' לפני הדורסן דעל יבריהם ליכא קושיא אף למייני היכי דסעור לא חזי למזנח כגון בלא או בבהמה דקה כמ"ש תוס' שבת דף מ"ש ע"ח ד"ה סומין מ"מ הא אף לחסור לב"ה לשחוט היכי דאין לו עפר מוכן . אבל אם יש לו רק אפר פסוסק בי"ט חסור לשחוט כמ"ש תוס' דף מ' בשם הירושלמי . מ"מ הא המג"א פסק ק"ם הקשה בחמת הא תוס' כ' דמותר לסלק אפר מהבירה כדי לחפות פסידא דאלעול מוקמה שרי מטום ס"ם ומ"ב תמהי אסברי' לשחוט (וכן הקשה המהרש"א ותירוצו מוקשה) [*ע"ב ג"ל היינו דקא סלעול מוקמה שרי מטום ס"ם אבל לא שחוט מוקמה לכסות עיי"ם ומ"ב ממילא ליכא קושי' מהא דב"ה מתירי' דינבהמה דאתו דרך סופן מטום תחלתן ויש מניעת ס"ם בזה מתירים סלעול מוקמה אלא דסיכרא הס"ם רק מהא דב"ה מתירים ליתן לפני הדורסן דמחזי כעיבוד דלא

ובית הלל מתירין אף להחזיר . פי' הר"ב דאי ים לחן ליר מן הגד מודו דאסור . דדמו לבניו . וכן פי' רש"י . ומיהו בניו בכליו . קאסרי ליה בית הלל מדרבנן . ע"כ . ומכאן סתירס לפירושם דמסכת י"ב פרק בתרא דערובין : שפיכסו דהוי כבושה ואסור ליכא לפרושי מדרבנן . דבדרבי יהודה פי' מטום שבות . ס"מ דבת"ק מדאורייתא וכן לחון הר"ן שם . והוי כבושה . וקסבר יש בניו בכליו . ע"כ . ומ"ש הר"ב מן הגד . פירש"י דסיינו יחות לפני רחבי הקף : **ובית** הלל מתירין . פי' הר"ב מטום שמחת י"ט חע"פ שחין עליו תורת כלי . ובגמרא דף י' רמי מתניתין ג' הלא תרו ב"ה מטום שמחת י"ט חלא בדקר נעוץ ואפ"ה לכתחלה לא . ומפני טעמייהו דבית הלל . מטום דיש תורת כלי עליו . וסבירא להו לחע"פ שמלאכתו לאסור מותר לטלטולו לצורך

סולכי' אחר הרוב . [נגד הקרוב] אלא שרחיתי להרמב"ם בפ"ב מהלכות י"ט שחלה הדבר בספק מוכן . שכתב וכל ספק מוכן אסור . וביאר המגיד הטעם מפני שטוח דבר שיש לו מתירין. או שרלו חכמים להחמיר בספק זה . ע"כ. ועיין בחנחס ג' פרק ג' ושם פסק הר"ב בספק מוכן לאסור : **שנים** ומלא שלשה אלן אפורים . לממה נפסך ליכא אד דמערב בהו . וליכא למשריטו מטוס דאד בעלי לכתיב (שמות כג) אחרי רבים להטות . (רש"י דף ג') הר"ח חביבי ולא בעלי (כדפירש הר"ב ריש פרק ח' דזבחים) ועוד כל דבר שיש לו מתירין אפי' בחלף לא בעיל (בגמרא דף ג') הו' : **ואם** אין שם וכו' . כתב הר"ב ואע"פ שיש שוכך כו' בתוך חמשים אמה . דמתניתין בנוגדין שאין יכולין לפרוח ואי ליכא קן בתוך כ' אמה פשיטא דנוטרין . דכל המדלה אין מדלה יותר מחמשים אמה . גמרא. ומ"ש הר"ב בקרן זוית פירש"י זוית הבית בולט להלאה מן השוכך . וקן זה שיש בו עומד לגדלן . דאי טוס אחי לסכח לא טוי לקיטים . שסוית של בית עומדת לפניו :

ה' בית שמאי אומרי' אין מסלקין את התרסין כו' . ובפי' הר"ב מפרש עלי בריטא והדר עור ואח"כ תריסין . וכן טוא בגירסא בסדר המשנה דבבלי וירושלמי . וכן טוא בפי' רש"י ורי"ף ורא"ם . ומפי' הרמב"ם נראה דגרס תריסין . ועור ועלי :

ממש לא טוי . דסא ב"ה ס"ל במסכת ו' פרק לקמן דאין בניו בכלים . וכ"כ רש"י בגמ' . ואח"ג דאין בניו וסתירס בכלים . קאסרי ליה בית הלל מדרבנן . ע"כ . ומכאן סתירס לפירושם דמסכת י"ב פרק בתרא דערובין : שפיכסו דהוי כבושה ואסור ליכא לפרושי מדרבנן . דבדרבי יהודה פי' מטום שבות . ס"מ דבת"ק מדאורייתא וכן לחון הר"ן שם . והוי כבושה . וקסבר יש בניו בכלים . ע"כ . ומ"ש הר"ב מן הגד . פירש"י דסיינו יחות לפני רחבי הקף : **ובית** הלל מתירין . פי' הר"ב מטום שמחת י"ט חע"פ שחין עליו תורת כלי . ובגמרא דף י' רמי מתניתין ג' הלא תרו ב"ה מטום שמחת י"ט חלא בדקר נעוץ ואפ"ה לכתחלה לא . ומפני טעמייהו דבית הלל . מטום דיש תורת כלי עליו . וסבירא להו לחע"פ שמלאכתו לאסור מותר לטלטולו

היה רלוי להיות מטום ס"ם כמו דחין מחזירי לשחוט בשביל לאסור גופא אלא לאסור שחוט מוקצה . ועלה מסיק דחזי למזנח ולא מחזי כ"כ כעיבוד . ובזה מיושב סיבה דסקא דהמדכי וכן פסק להלכה (הרמ"ח) בפ"ע סי' חל"ב דמותר לטלטל אחר שחיסה מלחת העופות שלא יאבדו . ומשה הפר"ח הח בזה ל"ם חזי למזנח . ומזה דחה דבבי המדכי והרמ"ח . ולע"ד לק"מ דמלחת הטוי רק שלטול מוקצה שרי' מטוס ס"ם והחירו מטוס חחלתן הייט למיחי' למטוי ס"ם ופעמח דחזי למזנח לריכי

רק לענין הסיחר לפני הדורסן . והוא ברור בעזה"י : ובדברי תוס' שבת מ"ם הל"ל יש לי מקוס עיון בס"ם הא דאחר

ב"ק התריסין (לאדעת) עלי (שטאסעל קייל) לקצב (צו האקקען)

תוספות חדשים

(ע"י) תי"ט ד"ה וכ"ה כו' והכולאם אף היא בכלל כו' אחריו' מתוך כו' עכ"ל. והבערה הוי כמו אוכל, נפש עלמא לכן אמרינן כי' מתוך כ"כ הר"ן. וי"ם עוד טעם כיון שבתבה בתור' לא תבערו ביום שבת מכלל דבי"ע שרי (מ"ח בסי' ריש תקי"ח) ולכאה כ"ה בכל מי שהי':

תום' רע"ק

בפ"ק דביצה מוכחין התוס' לפני הדורסן דהיינו קופן משום תחלתן לבל בשבת מני"פ משמע דהם דלמ"ד (נקבה ממהני' דשבת אם פומיון בשלהין) עיי"ש. ובפסוקו המוס דלפני הדורסן מחיסור משום מהזי כעיבוד • ובהכלת ע"ל דלשוש לאו דוקא וקושייתם מהניח יבניהם • וב"ה מהיני' דמשמע ג"כ דרך מפתח סופן משו"ת כיון דקפני נמד בשת עם טוב דורסן מזה מוכח דים בו חיסור מוקצה • ועדיין יש לעיין דפומיון בשלהין • דמייני בהופסם מע"ם דעשה כלי מבע"י לבל בכה בשבתם בי"ם דמעי"ט היה מאכל ואתה נעשה כלי לחסור ולמה בחמת בשבתם מעי"ם מוחר אלא דבשבתם בי"ם הי' לחוי לחסור משום מוקצה בזה לר"ך בשעת דשמש"ח סי' מג"ח סי' תל"ם. וגם בעי"ם בחמת חסור בשבתו בשבתו עד י"ם • וע"ל דקוני' חוס' לב"ם דמחי' להבני' שבל בשלהן עלמות וקליפי' ולמיך ממורתי ריש מסכתין מין חילוק בין י"ם לשבת ות"ל מדאית מוקלה בשור שהופסם בי"ם ע"ל משום דלא חזי למידי ולאו שם בני עלם שפיר הקשו מחומרין בשלהי' • בעלע"ד בעזה"י:

לגורך גופו. וכמ"ש הר"ב במשנה ד' פרק י'. דשבת. ותימה על הר"ב שפירש דלא כגמרא. ואין לומר דס"ל להר"ב דהך סיועא דחיקא הוא. דאי בשת פליגי. לא סייבא פלוגתייהו לגבי י"ט. אלא בכלים דפרק י"ז דשבת. ומ"ש מכרים הוא בעניו אחר • דאם כן רומית דמתניתין לא מתרלא. אלא אם כן יש *עמו בזית בשר. ובית הלל מתירין • בית שמאי אומרים. אין מוציאין לא את הקטן. ולא את הלולב • ולא את ספר תורה. לרשות הרבים. ובית הלל מתירין: ו בית שמאי אומרים אין מוליכין חלה. ומתנות לכהן. ביום טוב. בין שהורמו מאמש • בין שהורמו מהיום • ובית הלל מתירין. אמרו להם בית שמאי. גזרה שוה. חלה ומתנות • מתנה לכהן • ותרומה מתנה לכהן בשם שאין מוליכין את התרומה • בך אין מוליכין את המתנות • אמרו להם בית הלל • לא: אם אמרתם בתרומה • שכרי גזרינו ליר בחמלע • אחו ליר מן הלד ובית הלל שברי לא גזרינן בתריסי חניות • ושרי להחזיר מבוס דבעי לאפוקי חבלין • ואי לא שרית ליה לאסדורי • לא פתה • ואחי לאחנועי מאמחת יום טוב: לא אם הקטן. ולא כל מידי דלאו לורך אכילה • וב"ה מתירין. דאחי' לבמחת יום טוב לא שריין. סוף דבר מבחיבו ליכא מאפרשא אלא בים חורת כלי עלין • ולבבי מוחר לגורך גופו. ות"ל במייחד לו מקום לאסור בשבת • ומבוס שמחת יום טוב אחירו. אלא כפי' הר"ב: ובית הלל מתירין • כחב הר"ב דאי לא שריית כו' • גמרא. דבלאו הבי לאסור. ועיין סוף פ"ד דשבת • ומשנה ס' פרק ו': **וב"ה** מתירין כחב הר"ב דאחרי מחוך כו' דאך אשר יאבל לבל נפש כחיב (שמות י"ב) ומסולאם אף היא בחוכל ומשקה ואף ע"פ שהיא בדברים אחרים אחרין מחוך. כך כחב המגיד פרק ו מהלבות י"ט. ומה שבחב הר"ב ואותו היום בם לורך מלוס כו' דמדאורייחא סוחרה לגמרי. אלא רבנן דגזור במידי דסוא טרחא אלא לגורך ובכולה לא בעו למגזר מבוס דאין גוזרין גזירה על הלילור. אלא ת"ל רוב הלילור יכולין לעמוד בם כפי' רש"י • ומה שבחב הר"ב • או לורך הנאה כגון מפחא ביחו כיון דשבת ולא פירש דדוקא בים חולבין בבית • נראה דאביר' ליה בהאי סמ"ק שהיה בית יוסף סימן תקי"ח דכיון דלבו דוחב מבוס פסידא דגבינה חביב לורך קלת. ומיהו לישנא אחי למימר דאי ס"ל כך ס"ל לכחוב מפחא ביחו סיינו טעמא דשמחת בבית יום לו חולבין • ואי אמי כלים שים ליום לורך בשת • אבל דחיבא שאין בם אחת מאלו לא וכדעת הטור • ולשחי הלשונ. קשן דחקן • אפי' בשיולא לעייל מבוס שמחת יום טוב • ואינו יכול לסניח קשן בניה יחידי • יכול להוליאו כשבולה בטור: ד **אין** מוליכין חלה ומתנות • פירש הר"ב דחיקון עיסחו הסירו לו ומחנות לא הן הרמחן הוחרו לו • ואע"פ שאין חולבין [בשאר טבל] לאסור הבשר (כמו שבחב הר"ב במשנה ג' פ"י דחולין) מיהו אם לא פי' שאר הבשר מהן הרי הוא חולבין ושובר בעשה • הם"י * והר"ב במשנה ד' פרק ד' דחמי כחב שאסור ליחן כו' • וכ"כ אם בשם הר"ם **והרמב"ם**

ולא יגביהנו. לטלטלו לאחר שפשטו: **ובית הלל מתירין** • דאי לא שריית ליה. לא שחיט. כדי שלא להפסיד הטור • וממנע מבמחת י"ט: **תריסין**. מוכרי בבמים יש להן חיות שעשויות כמין חיבות. ועומדות בבור. ואין מחוברות לקרקע. ותריסין הן לחות שסוגרין בהן פחחי חוהן חיבות • ופעמים שמשלים לחוהן תריסין מפחח החיבה • וחומחין עליהן שממנין בבחמות: מחירין לף להחזיר • בתריסין שאין להם ליר כלל • כולי עלמא לא פליגי דשרי • אפי' לטטול בהן פחח [בית שבחוך] שהלר ובתריסין שים להן ליר מן הלד • כ"ע לא פליגי דאסור לטטול בהן אפי' פחחי חניות • דדמי לבניין • כי פליגי בתריסין שים להן ליר בחמלע כעין בליטה. ותוחבין לוחח בחור בבחמלע דוהן פחח שחוח • בית שמאי

ומתנות

ומתנות שזכאי בהרמתן שנתנו חכמים כח וקשות בספרשתן · לפי שהחיוב שלהן בח בי"ע דלטון ושופטין בי"ט · וכיון שסותרו לומן של י"ט צריכין להו להולין לומן שנעשו מערב יום טוב · ואמרו בתרומה שאינו זכאי בהרמתה . שהרי מ"ש מיום תרומה לכרי בי"ע · לפי שאין חיוב תרומה חלה משעת מריחה בכרי · ואין ממרחין ביום טוב · שלכך אין מוליכין תרומה ביום טוב : ז במדוך של עץ · תבל לח של חבן . ומיהו במדוך של עץ מדוכין כדרכן . ות"ל שמוי מפני שהן מפיגין טעמן אם מדוכין מאחמול : והמלח בפך · של חרס ידוכנו : חו בעץ הפרור · סוף פרק במניחין בו הקדרה . המלח בעי שמוי · שהיה לו לדוך מאחמול שאינו מפיג טעמו. ושלשה שהצא לדוך חלח בי"ע משם שאחוב' על לדה.ודך ע"י שמוי ושתבלין מדוכין כדרכן . ואין לריכין שימוי (ה*) : ח בורר לוכל . מלקט שאוכל אחד . אחד · מן הפסולת : בורר כדרכו בחיקו . ובלבד שלח יהיה טורח צריכת הפסולת מרובה · שאל אם טורח צריכת הפסולת מרובה על טורח צריכת שאוכל בגון שהפסולת דק ביותר . אע"פ שאוכל מרובה בשעורו . על הפסולת . מודים בית שלל שבורר את האוכל . ומניח את הפסולת . לשעורי בורחת עדיף (ג*) : לף מדיח ושולה . שמביא כלי שלח קנוחת עליו מים . והפסולת לף על פי המים . ומשור לוחו בידו . שילה כמו של נעליך (שמוחת ג) · ואין הלכה כרבן גמליאל : ט אין משלחין ביום טוב . דומה שים לרעשו : שלח שלוח . דבר שוכן שאינו עשוי להניחו לשוחר לגון שחיטות בשר ודגים : ובית שלל שומרים כו' . ושל שרו בית שלל שלוח לשלוח על ידי אדם אחד או שנים . שאל אדם בית אדם . או יותר שומאי שוכח אשור . דאוסח שלחת טובח וגרמין שמוליכין למכור בשוק : שאל לח חבואה . שאינה רחויה לאכילה . שהרי לריכה טחינה . ואין טוחנין ביום טוב : ורבי שמעון שהיר בחבואה . שיכול לכותשה במכתשת קטנה . ויבשלנה משעה קדרה (ג*) . ואין הלכה כרבי שמעון : י משלחין כלים שפורין . דאוו למלבוש . ושאינן שפורין אוו לאכשויי : כלאים . כשהן קשין שאין מתפוננין . שוהר לשכב עליהם : שנדל שסומר . של עץ · שחופה שהרים . שגזרו שכמים עליו שלח לעשות בשבת ויום טוב שנוח שעשה שהיה . שהרגיו שרוני שלכות על ידו . כשהוהר בשהבת שבת . פרק שמה שעשה יוצאה לף ס:

ולא שאינו זכאי בהרמתה · תאמרו במתנות שזכאי בהרמתן : ז בית שמאי אומרים תבלין נדוכין במדוך של עץ · והמלח בפך · ובעץ הפרור · ובית הלל אומרים · תבלין נדוכין כדרכן במדוך של אבן . והמלח במדוך של עץ : ח הבורר קטנית ביום טוב בית שמאי אומרים בורר אוכל ואוכל · ובית הלל אומרים . בורר כדרכו (ה*) בחיקו . בקנון · ובתמחוי · אבל לא בטבלא · ולא בנפה · ולא בכברה . רבן גמליאל אומר אף מדיח ושולה : ט בית שמאי אומרים · אין משלחין ביו"ט אלא מנות · וב"ה אומרים משלחין בהמה · חיה . ועוף · בין חיין בין שחוטין . משלחין יינות · שמנים וסלתות וקטניות · אבל לא חבואה · ורבי שמעון מתיר בחבואה : י משלחין כלים (ו*) בין תפורין בין שאינן תפורין ואעפ"י שיש בהן כלאים . והן לצורך המועד · אבל לא סנדל המסומר ·

תוספות חדשים

(ה*) הר"ב ד"ה חו בעץ ספרור כו' ושלב' כו' וכ"ם בס"ע סי' תק"ד וסיים רמ"א מיהו מוהגי' לעשות קלח בדיעבד . תבלין וכן לחוי להורות עכ"ל :

(ב*) הר"ב ד"ה בורר כו' אבל אם טורח כו' עכ"ל וכ"ם בס"ע סי' תק"ו ס"ק ו וכתב רמ"א דוקא אם רוצה לאוכלו כו ביום · וכתב רמ"ל תע"ג דאינו אוכלה לאלתר :

(ג*) הר"ב ד"ה כ"ב כו' ואין הלב' כך"ב . וכ"ם בס"ע סי' תקי"ו :

(ד*) תי"ט ד"ה סנדל המסומר לבון הכ"ב מחופה במסמרים וו"ל רש"י מחופה עור ומסמרים קבועים בו כו' ולפי מלאתי בפר"ן כלבון הכ"ב לפך לף שלהתי בו יד להניח בך ועיין בפי' הר"ב מסכת ב' פ"ו דבבת ומ"ם שלח לעשלי בן לבון הב"י והר"ן ומעמיק הלבי הית ותע"ג דבמתני' דבבת לף תנן בה שלח לף יצא וכן בפרייתא תני לף יצא ומסכת כו' וכן לחוי לבורי כדבבי תי"ט שלפניהו וכ"ם במשניו' יפנים :

תוס' רע"ק משנה ח

(בורי כדרכו)(ה*) לכאורה קשה היך הותר לבורו הפסולת מתוך האוכל הא הפסולת הוי מוקלה ואינו ראוי לאכילה ודוחק לומר דמיירי בפסולת שראוי למאכל בהמה · גם לפ"מ דפירש"י בפירכי, הם"ם פסולת מרובה על האוכל מי איכא מאן דאית ליה דבטל לוכל לגבי פסולת ואסור לאכילה · הרי דמיירי בפסולת

דלא חזי לכלבים ות"ל גם באוכל מרובה מן הפסולת היך מטלטל הפסולת הא הוי שלטול מוקלה ומבואר בלע"ז דחי' לח"י תום' במסכת' דף ח' ע"ח ד"ה אר"י דמותר לבלוך אפר כירה המוקלה בשבת לחפות פשחידא דשלטול מוקלה לצורך אוכל נפש מותר בי"ם וכ"ח יום' בדף כ"ח ע"ב ד"ה גריפת ובדף ל"ח ע"ב ד"ה אר"ז· ת"ל ניחא דמותר לשלטל הפסולת שמוקלה בשבת לאוכל נפש: משנה י'(משלחין כלים) (ו*) הרז"ה כתב דמתני' ב"ה היא·דבי הילני דפליגי במדורה(לקמן פ"ב מ"ה)דאסרי ב"ש ה"ג בהוצאת כלים דחידי ואידי הנאה גיפו ולא אוכל נפש · והרא"ש השיג על זה דהוצאת אוכל נאה ממש ושרי לב"ע : (בחי"ם ד"ה סנדל המסומר ומימרא דאחרי היחל

(ז*)דאסור לטעלו ומותר לשלטלו דאי ס"ד אסור לשלטלו הפסולת לשלטלו מבעי ואמו ברבן דרא"ש בבריישא דשבת דשרי לשלטלו לבשות בה הכלי כמו שאחרי כלים

תוספות חדשים

משנה א

(ח*) וסומך עליו לכתב כתב הרע"ב ותם בתחיל וכו' מה שהתחיל גומר שהתחיל דוקא מה שהתחיל גומר אבל לא עניינים אחרים שעדיין לא התחיל והכי"מ והכי"ן נסתפקו בדבר ועיין פרי"ח:

(ג*) תי"ט ד"ה וסומך וכו' תוספ' ומקצתי תורתי' כו' עכ"ל. וכתבו עוד שם. ולפ"ז למ"ד אין מצריכין תוספת ניתח דכל דבר לפני ומבטל לא שייך בי' ככנס. רק גבי ביצה שהוא דבר חדש כו'. ולפ"ז ולכאל מקומי מלתא בעלמא.

תום' רע"ק

שמלאכתן להיסוך. אבל רא"ם ס"ל הכא דאסור לשלטל כלי. וכתב תום' בשבת דף ס' דמעמא דרא"ם דחמיר משאר כלים דמלאכתן להיסוך דהתירו בו לפי שבת מקלה על ידו. ויעויין בתום' שם ס"ג. ונראה לר"י דלפי' לרבנן דר"ת דשרו לשלטל לצורך גופו ומקומו אסור לשלטו בי"ט וכו'. ומתוס לי דלמה כ' כן משבת דהא בביצים מבואר כן דהא אבני' אמר מתני' דמקלקלי אין משלחין מוכח דלשלטל שרי והיינו דאתי כרבנן דרא"ם. הכי מסתם דלדידהו מ"מ אסור לשלטל בי"ט. ועי"ג:

(בתי"ט ד"ה כל שלוחין. אלא דיוקא דלמ"ד (שבת) זמן תפילין אסור גזירה שמא תפסק לצורך (ח*) זה תמוה דהא מה"ט גם למ"ד שבת לאו זמן תפילין מי דמשתה לך לאות ליכא איסורא מ"מ אסור משתה זה שמא תפסק לצורך והא כ' לצורך בשבת (דף ס"ו) מהני' דלא יצא בתפילין אחרת בין למ"ד שבת לאו זמן ובין למ"ד שבת זמן ע"ש וכ"כ הרמ"י להדיא בסנהדרין דף ס"ח ע"ש דקסבר שבת לאו זמן תפילין הוא ואסור להניחן שמא יצא בהם לרה"ר. ומדרבא הם לאו זמן חפ' בביצה אסור דשמא יבוא ויצא בהן לרה"ר כיון דמותר להסיר דעתו אבל למ"ד שבת ז"ב מותר בביצה כמ"ש תום' מכחות דף ל"ו. ומה"ט כ' רש"י בסנהדרין דס"ל לאו זמן הוא דרא"ם בן הוקנקס

• ועי' מ"ש שם פרי"ח ומש"נ שם בשם מ"ח ומהרח"ל:

מלאכתן בי"ט. אלא על כרחך סגדל תמיר מפי כמ"ש לקמן אלא סיינו טעמייהו. דבבייתא תנא תני לא יצא וכו' ולא יעויל מביא לביצה אפילו ממעט למעט אבל מטלטלין אותו לכסות בו את הכלי. ולסמוך בו כרבי שמעון. ומסיקנא דרי"ף בשלטלותיו. ותמיהני * (על דלא מייתי סגמרא לדלהבי. תניא דמסייע ליה) · גם לחי תמה על הרמב"ם. שבפרק י"ט מה"ם כתב לא יצא כו'. והשמיט הבריייתא ולדלהבי. ומ"ש הר"ב שנהגו הרוגי מלכות על ידו. אף על גב דהן עצמן הרגו את זה. הואיל ושלוחי גזירה היו. כדאיתא התם. שפיל קרי להו הרוגי מלכות:

כל שלוחין. פירוש רש"י מתקבצין. ומ"ש הר"ב דה"ק כל שלוחין בו ביום וכו' בגמ'. ופירש"י דהאי בי"ט דקאמי מתני' לאו דוקא משלחין דלקמיה קאי. אלא לאשמעינן דבתריה. ע"כ. ומ"ש הר"ב כגון תפילין. בגמרא. ופירש"י דל"ג מנח להו בי"ט. ליכא לאיסורא. ומיהו סגדל המסומר לא. דלא ליתא מדשרו רבנן לשלחו. ס"מ מותר למועד. ע"כ. וכ"כ התוספות. וסיימו אבל תפילין נהי דשבת וי"ט לאו זמן תפילין הן. מ"מ ליכא לאיסורא להניחן ע"כ. אחמת פירשו דשבת לאו זמן תפילין. אבל לא דלמ"ד שבת זמן תפילין. דה"ק דשרי. אלא ליפכא דלמ"ד זמן תפילין לאסור גזירה שמא תפסק לצורך מועד כו' (ח*). כמ"ש הר"ב פרק בתרא דערובין. ומשמע קצת דלא סתמא כהלכתא שפסק הר"ב בריש פרק בתרא דערובין. * ומיהו י"ל דשברתו כמ"ש התו' בתמ' שבת דף ס'. דמש"ה התמירו בסגדל אע"ג דשלוחין ממנו בחול. דואיל ובאת מקלה על ידו. כי היכי דאמר ר"ח בר"ש לעלטולו לכסות בו את הכלי וכו'. ע"כ. ומשמע תפילין. אע"ג דליכא לאיסורא כי מנח להו למ"ד שבת זמן תפילין. אפ"ה שרו שואיל ושלוחין ממנו כו'. ומעמא מאי. פי' הכ"י סימן תקי"ו. כיון דליכא שמחת י"ט בשלוחן שפיר הוי לורך י"ט ע"כ. ומלשונו זה משמעינן דס"ל דהא דתנן והן לצורך המועד. פירושו בי"ט ולא כלספ"ג לקמן. ובמשנה ב' פ"ב דשבת ובמשנה ג' פ"ק דמגילה שפירושם בחה"מ. אבל בסגדות אסור מפ' כל שלוחין ממנו בחול סייגו בחול המועד ואתא לאתויי תפילין שלוחין בחה"מ. ולצורך המועד דקתני סייגו לצורך חולו של מועד. ומכאן רמיז שלריך לגבום תפילין בחול המועד. ע"כ. ולריכין לגו לפירוש הבית יוסף. לסי דמסיגי אלא להניח תפילין בחול המועד. ומשמע שלו הכ"י כך היה. כמ"ש בטור א"ח סימן למ"ד אלא"ף:

פרק ב ועושה תבשיל מעי"ט. כתב הר"ב לשם ערוב תבשילין ונקרא שמו ערוב שבות מערב יו"ט לרבי שבת. על לרבי י"ט לעשותן יחד. הרא"ש רפ"ו מסי"ט: **וסומך** עליו לשבת. פי' הר"ב דמתוך שמעי"ט זוכר השבת. יברור מבע יפה כו'. ואפי' בי"ט עלמו היה יכול לעשות הערוב לפני סעודות י"ט. אלא גזירה שמא יפשה ויבשל משום לטריד גמרא. וכן לפירוש זה ובן לחית דאמרי שבתב הר"ב. היטב אלא מד"ם. וכתבו התוס' ברפ"ק בד"ם והיה כו'. דהיומם הואיל ומכנם דאורייתא (כמ"ש הר"ב לעיל שם מוסכימו) היאך חופין ומבשלין מי"ט לשבת. על ידי ערוב תבשילין. וכי אתי מקנתא דרבנן לעקור דבנם דאורייתא. ונראה לייתב דהואיל ואי מקלעי (י*) אורחין חזי ליה. השתא נמי חזי ליה. ע"כ (כ*). כדאיתא בפירקין דף כ"ח. ומכי קי"ל (יא*). דאמרי' הואיל: כדפסק הר"ב במשנה ג' פ"ג דפסחים ושם הקשו בתו' דף מ"ו ע"א בעלא כל [איסור] מלאכת שבת הואיל ורלוי לחולה שים בו מכנם. וי"ל כיון דלא שכיח כלל לא אמרינן הואיל · ע"כ · ומ"ש הר"ב ונריך לזכות כו' מסיים הרמב"ם על הדרך שבארנו בערובי חצירות ר"ל בפ"ז דערובין: **ובית** הלל אומרים תבשיל א' · עיין בפי' הר"ב לקמן ו': **בדג** וכיולא בעליו.

ולא מנעל שאינו תפור. רבי יהודה אומר · אף לא מנעל לבן. מפני שצריך אומן. זה הכלל כל שנאותין בו · ביום טוב משלחין אותו:

פרק ב יום טוב שחל להיות ערב שבת. לא יבשל אדם בתחלה מיום טוב לשבת אבל מבשל הוא ליום טוב. ואם הותיר · הותיר לשבת · ועושה תבשיל מערב יום טוב · וסומך עליו לשבת (ט*) · בית שמאי אומרים שני תבשילין · ובית הלל אומרים תבשיל אחד ושוין ברגל · וביצה שעליו · שהן שני תבשילין · אבלו

מנה יפה לשבת ולא יאכל שבת מסוס טרדת י"ט. ואיה דאמרי מסוס כבוד י"ט סוא כדי שירלו שתין חופין מי"ט לשבת · אלא אם כן שתחיל מבעוד יום דביוס טוב היו אלא גומר · ק"ו מי"ט לחול דלגמרי אין חופיס. ולא מבשלין · ומברכים על ערובי תבשילין · כדרך שמברכים על ערובי חצרות. ונריך לזכות ע"י אחר. לכל מי שרולה אחר כך לסמוך על ערובו. ואפילו אלא מדעתן · דזכין לאדם שלא בפניו:

מכאן

מנה מקלה על ידו. ויעויל בתוס' שם ס"ג. ונראה לר"י דלפי' לרבנן דר"ת דשרו לשלטל לצורך גופו ומקומו אסור לשלטו בי"ט וכו'. ומתוס לי דלמה כ' כן משבת דהא בביצים מבואר כן דהא אבני' אמר מתני' דמקלקלי אין משלחין מוכח דלשלטל שרי והיינו דאתי כרבנן דרא"ם. הכי מסתם דלדידהו מ"מ אסור לשלטל בי"ט. ועי"ג:

(בתי"ט ד"ה כל שלוחין. אלא דיוקא דלמ"ד (שבת) זמן תפילין אסור גזירה שמא תפסק לצורך (ח*) זה תמוה דהא מה"ט גם למ"ד שבת לאו זמן תפילין מי דמשתה לך לאות ליכא איסורא מ"מ אסור משתה זה שמא תפסק לצורך והא כ' לצורך בשבת (דף ס"ו) מהני' דלא יצא בתפילין אחרת בין למ"ד שבת לאו זמן ובין למ"ד שבת זמן ע"ש וכ"כ הרמ"י להדיא בסנהדרין דף ס"ח ע"ש דקסבר שבת לאו זמן תפילין הוא ואסור להניחן שמא יצא בהם לרה"ר. ומדרבא הם לאו זמן חפ' בביצה אסור דשמא יבוא ויצא בהן לרה"ר כיון דמותר להסיר דעתו אבל למ"ד שבת ז"ב מותר בביצה כמ"ש תום' מכחות דף ל"ו. ומה"ט כ' רש"י בסנהדרין דס"ל לאו זמן הוא דרא"ם בן הוקנקס

אבלו · או שאבד לומו מבעוד יום : סומך עליו . לבעל בשולי בי"ט לעורך שבת · אבל מתחלתו אין ערובי תבשילין פחות מכזית (ת*) · בין לאחד· בין לשנים . ואם התחיל בעיסתו ועבד ערובו אפ שהתחיל גומר : ב מעבירין את הכלי · שהייב אדם למסר עלמו ברגל וכל אם שלריך טבילה · בין אדם . בין כלים . מעבירין מלפני השבת : כלים שלפני השבת . שביון שהם רלויין לאחר טבילה . לדבר שלא היו רלויין לו קודם טבילה . אי מעבירן לאו בשבת וכי"ע · הוא ניה מתקן מאי ואסור . ושבת דוקא שכא . לאוקי יך כאן דבית הלל . דאפי' בשבת שרו להעביר אדם אפוא דגרהא במיקר וכמלטען ורוצה לתעמוג . ולא לשם טבילה : ג ושוין שמשיקין את המים בכלי אבן . מי שיש לו מים יפים לשתות ועשאתו ממלא מהן כלי אבן שיהו מקבל עומאת' ונותן במקוה מים מלוהים · או עבורים . עד שישקיעם מים למים שמלאו אלו זרועים ומחוברים למי מקוה וכשלו תיבייהו ועשרו . ואין עשר' במקו' לשום לוהל ומשקה . אלא למים בלבד · ולא בחור' טבילה . אלא בחורת זריעה : אבל לא מעבירין · שאין נותנין לוהן בכלי עץ עמא

אבלו. או שאבד . לא יבשל עליו בתחלה . ואם שייר ממנו כל שהוא . סומך עליו לשבת : ב אין בית שמאי אומרים · מעבירין את הכל מלפני השבת · ובית הלל אומרים כלים · מלפני השבת . ואדם בשבת : ג ושוין שמשיקין את המים בכלי אבן · לטהרן . אבל לא מעבירין · ומטבילין

לפון רש"י שסיו שהין כיצד על סדג כשלולין לוהו · ועיין בשבת ז' פ"ד לתעניות :

אבלו או שאבד . לפון שר"ב לוהו שתבשיל שביהל מערב שבת · וז"ל רש"י . אבלו או שאבד קודם שביהל כל לרכי שבת . ע"כ . אם כן י"ל דברי שר"ב . שם מערב שבת קודם שביהל כו' · ואין לריך להגיה מערב י"ט :

לא יבשל עליו בתחלה · ולפירוש קמא . דעשמ דעדוב תבשילין משום כבוד שבת אפילו שכי מועב שלא יתעלן שבת לאת · ויתעלן שבתות שרבה . שאם אתה מתיר לו לבשל בשאבד ערובו · אף שוא יתרשל בו . ולא ישמרנו או יאבד או יאכל ולא יזכור לשבת כלל שר"ן :

ואם שייר ממנו כל שהוא . פי' שר"ב אבל מתחלתו כו' . ולא דמי לעירובי חלרות . דלית להלכתא כרבי יוסי דאמר עירוב בכל שהוא . כמ"ש שר"ב בשבת ט' פ"ז דעדובין . דהא שאם חמיר נמי לעיין תחלתו · דבעינן כגרוגרת . ולמדובין שעור ב' שעורות . ולהו שבת לעולם בכזית · כך כ"ל לדעת שר"ב . אלא דבגמרא גרסינן מאי כל שהוא . [לאו] אף על גב דליכא כזית . לא דאית ביה כזית . ופירש"י ולעבי ככר שלא קרי ליה כל שהוא . ע"כ . וכי תימא דאחויי בעלמא הוא · שא מייתי בריייתא דאבי אתחלתו ושופו אין לו שיעור · מאי לאו אין לו שיעור כלל . לא אין לו שיעור למעלה . אבל יש לו שיעור למטה : וכיון דשר"ב יסיב ליה לאתחלתו שיעור למטה . ס"מ דס"ל דהאי שיעוא דאבריית' לאו דחייב ליה . ומ"ב סופו דמדמה לאתחלתו . ודאי דלכולא מלתא מדמה . דאין שברה כלל לומר דללדדין קאבי . דסופו אין לו שיעור כלל ואתחלתו אין לו שיעור למעלה . אבל יש לו שיעור למטה· כיון דבאחלה בבא אבי אמר . וכן שרמב"ם שתם וכתב ע"ת שיעורו אין פחות מכזית כו'·ולא מילק בין אתחלתו לסופו . והטור סי' תקב"ז כ' בשמי' . דכזית שיעורו בין באתחלתו בין בסופו· ול"ע על שר"ב : ב מטבילין כ' שר"ב שמייב אדם לעשר עלמו ברגל · דכתיב (ויקרא יא) ובנבלתם לא תגעו ומוקים לה בשם' ר"ש (דף יו) ברגל . ל' רש"י · ועשמ ליתא שתם דת"ל לומר שיהו מוזהרים שבחל בעומאת נבילה . דשא בעומאת שת שהמורה בתיב (שם כא) אמור אל שהכהנים בני אהרן . ולא ישרשל . עומאה קלה לא כ"ש · אתין ישרשל מוזהרין : * ואדם בשבת . פי' שר"ב דשבת דקא שהא להודיעך כחן דב"ש וכו' . ובי"ש כ' דדוק' קאבי בשבת . כדי לעשר עלמו קודם כניסת הרגל . ואדם בשבת . פי' שר"ב דגרס' במיקר וכמלטען ורוצה לתעמוג ואפי' שם טובל בשים שרוחים לפעמים שדם מיקר עלמו בשים שרוחים וביומת הגשמים דליכא למימר דמתץ במיקר גרהא כיורד לרחון עלמו מעיט ולותה (יב*) שבגופו . גמרא . וכתב ב"י שי' שכ"ו של"ל שאפי' בשים שרוחים שמי שדם עשוי לרחון להעברת עיט ולותה . ע"כ . ובדברי שרמב"ם יש לי שבוסס גדולה שבאיסורו שם שמפרש שסר"ב דשעמת שכלים שאוסרים דמחזי כמתקן מנא ורבא אמרה בגמ' . וכך כתב בשורו פכ"ג שם"ם . ולהו בפ"ד שסל' י"ט · כ' שעמת שכלים שאוסרים גזירה שמא יבשם לותם מלעבול . ויבא לידי שקלה שדאמר רב ביבי בגמרא . ושיכא ביישיהו לפי ט"ד לעיין עבילה כלים שדשים · שלשבשות ליכא שבשם שלא שייך שקלה לגבייהו דאין שבשגשין בהן כל עיקר עד שיעבלו . ולהו לתקון מנא שיכא . וסמניך גם שר"ם לא שעירו בזה ול"ע . *ורשיתי בספר יש"ם סי' י"ע שמסיק לשם לרב ביבי שאסור להעביל כלים שדשים משום שמא יבשם ויבשמם בו · ובגמרא דאמר תניא כוותיה דרב ביבי לא לומר שבעלמא שאחריס דחויס · שלא לומר דשם כלים שדשים שאסור לעבול שמא יבשם (כ*) ושביא רשיס לדבריו ע"ש שבאריך ושו' שני עוד רשיס מדשלר [שם"ם] שעמת דרבא שחר תניא כוותיה ס"ת שיט עיקר לענין מעשה דבעינן בשבשתיו : ג שמשיקין את המים . פי' שר"ב שמלא שבן כלי אבן שיהו שקבל עומאת . עיין לקמן . ומ"ש ונותן במקוה מים מלוהים כו' דאלת"ה ל"ל להשיקם כיון שיש לו אלת"ה מים יפים לשתות וכמ"ש הרמב"ם : אבל לא מעבילין : פירש שר"ב שאין נותנין לוהן בכלי עץ שמא שאריך עבילה כו' וכן ל' רש"י.ומשמע דאלו בכלי עץ שיהו שמא רשאי למלוהן ולשבלן בו ולא

תוספות חדשים

(ת*)הר"ב ד"ה סומ' עליו כו' אבל שתחלתו כו' אין ערובי תבשילין פחות מכזית עכ"ל :

ובש"ע סי' שקכ"ז סעק דגם בסוף אריך כזית וכ"כ הרמב"ם והטור · ולכאורה לריך שם ותבשיל . ופת בכילה ובדיעבד אפי' בשבשיל לחוד · וכזית · ולריך ביאי' תבשיל זה דבר שרלוי לגופו שפת . לאפוקי דייסא · ומי שבשת או נאשם יוכל לסמוך על גדול העיר שמאפ עליו לערב אל כל בני העיר :

(כ*) תי"ט ד"ה פירש ופקי מיניה דאסור להשמות כל כלים שלריכין טבילה. דלשבר השעמים אינו מוכרח · וכן משמע להדי' בספרי וכ' בית דוד הגיה וז"ל אסור להטביל כלים שדשים אף דליכא בהו מגוס · שמא יסמו ואינו מן הלריך גם דברי יש"ם אינו כן :

תוס' רע"ק

דמייתי בבית סיס מוסר למ"ד שבת ז"ת · ועכ"פ לא קיל בזה אם לאו ז"ת · וא"כ יקשה על תוס' בהיפוך דאיך כ' לאין איסור להניח אא בחמת אסור להניחן אפילו בבית · אבל בחמת לעל"ד כל יסוד דברי אחי"ם אחוי' דאמסי' שמא תפסק ואתי לאחויי ד"ת ברה"ר · ל"ש בי"ם דהולאה לא איסור הוא ובפרק לשם"ם תוס' בשבת דלא גרסינן דלמא מפסקי אלא דלמא מלשריך ליך לבית הבשא ואתי לאחויי ברה"ר· דברי"ם כיון דמלשבלן אינו לריך לחזור ולבשבן אא"כ

כוי סולאה לגוך · ודברי תוס' בפשטן דמ"ם אין איסור להניחה היינו בי"ם דמיניה מוכר להניחן בי"ם אלא אפי' · לא"ד נאו ז"ת מסוס לך לאחות מ"מ ליכא איסורא ולא אחרינן דהוה אלזול לאחות די"ם · והכל בשבת בחמת אסור להניחן ועיי' בב"י סי' ס"ח דבשמים בשם תוס' דבילה דבשבת אין איסור להניחה · ועש"ך י"ל בשא"ל דתוס' קאי נמי על יו"ם ועיין מג"א שם סקי"ת · ועי' בתוס' בשבת שכ' משם אחר שם שמביל מסומר אסור לשלח מע"ג דשאוסי' בו כיון דבשת שמחת בו יו"ם מקני לריך לגופו ובשביל כיון דבשת שמחת יו"ם עיי"ש וכיון דלית ביה שמחת יו"ם ממילא סוי ס"ל לבטן ואסור מדינא · גם לשון תוס' כאן בבילה כל שלאוסי' ואחי לאחויי שבילן אבל לא אחי לאחויי שבלל אסור'

ומטבילין מגב לגב. ומחבורה לחבורה:
ד בית שמאי אומרים מביאין שלמים · ואין סומכין עליהן · אבל לא עולות. ובית הלל אומרים מביאין שלמים. ועולות · וסומכין עליהם: **ה** בית שמאי אומרים לא יחם אדם חמין לרגליו. אלא

טמא שצריך טבילה לכלי להפסיק בו כדי להעלות טבילה לכלי. אגב השקת מים: ומטבילין מגב לגב. מי שהטביל כלים לדעת שידרוך בהן זיתים בבית הבד לשמן של חולין ונמלך לדרוך בהן ענבים בגת ליין של תרומה · צריך להטבילן פעם שניה לשם תרומה· וכן אם הטביל כלים לשם תרומה ונמלך לעשות בהם קדש. צריכים טבילה שנית לשם קדש· ואותה טבילה יכול להטביל ביום טוב שאין כאן תקון כלי לפי שאין טבילה זו להעלות אותן מידי טומאה אלא לתוספת טהרה: ומחבורה לחבורה· אם הטביל כלים ע"מ לאכול פסחו עם חבורה זו· ונמלך להימנות עם חבורה אחרת ובא להטביל כליו פעם שניה. אותה טבילה מותר לעשותה בי"ט: **ד** מביאין שלמים בי"ט· שלמי חגיגה· לפי שיש בהם צורך אכילה לאדם: ואין סומכין עליהם. שהסמיכה אסורה משום שבות שבכל כחו היה סומך (יג*) והוה ליה משתמש בבעלי חיים. אלא סומכין עליהם מערב יום טוב. דלית להו לב"ש תכף לסמיכה שחיטה: אבל לא עולות. חוץ מתמידין ומוספין שהן קרבן צבור וזמן קבוע. אבל לא יביא עולות יחיד שאין בה אכילת הדיוט. ואפילו עולות ראיה קרבות בשאר ימות הרגל ולא ביום טוב דרחמנא אמר (במדבר כט) עצרת תהיה לכם. לכם ולא לגבוה: ובית הלל אומרים מביאים שלמי חגיגה ועולות ראיה. דכתיב (דברים יז) עצרת לה' כל לה'. אבל נדרים ונדבות. דברי הכל אין קרבין ביום טוב. לא עולות ולא שלמים (יד*): **ה** לא יחם אדם חמין לרגליו. אוכל נפש התירה התורה. ולא להבעיר אור בשביל רחיצה: ובית

ואע"ג דהשתא מקבל טומאה מהמים. הך טומאה ליתא אלא מדרבנן. וגם נטמא ביום טוב עצמו · וקי"ל דבחד מהני גווני מותר לטובלו ביום טוב: כדאיתא בברייתא ופסקה הרמב"ם בפ"ד מהלכות יו"ט וקשיא דא"כ ברישא גבי השקה למה לי לפרושי כלי אבן שאינו מקבל טומאה. וכן הוא בברייתא בגמרא. אפי' כלי עץ נמי ומטעמא דפרישית · וי"ל דז"ש כלי עץ טמא לאו דטמא בלאו הני מים· אלא דעכשיו מתטמא. ומש"ה הוא דקרי ליה טמא· וטעמא כדכתבו התוספ' דאין לגרום הטומאה לכלי בידים כדי שיטבילנו · דדוקא כשנטמא ככר בולד הטומאה הוא דמטבילין אותו · אבל אסור לטמאותו על מנת להטבילו ביו"ט. והרמב"ם מפרש נמי למתניתין בכלי עץ טהור ועכשיו מיטמא על ידי המים. אבל כתב דמתניתין בשבת מיירי. ואיכא אוקימתא הכי בגמרא. וגם התו' כתבו דלהך אוקימתא ניחא: **ומטבילין** מגב לגב. כתב הר"ב מי שהטביל כו' · לדרוך זתים כו' ונמלך לדרוך ענבים כו' וכן לשון הרמב"ם. ונראה דגירסתם בברייתא שבגמרא כך היא · כיצד מגב לגב הרוצה לעשות גתו ע"ג בדו. ובדו על גב גתו. ודלא כרש"י דגורס כדו בכ"ף כדלקמן וטעמא דנקטה ברייתא בתרי גווני ולא בשמן · או יין. משום דלא שכיחי שיהא נמלך. במשקה אחד. והני טבילות שנויין בפ' ב' דחגיגה. ולשון גב השנוי במשנתינו נ"ל שהוא הלשון ולחשוף מים מגבא דישעיה ל' י"ד ובאו על גבים לא מצאו מים דירמיה י"ד ג' על שם החפירות העשוים מתחת הבד והגת לזוב שם היין והשמן * אבל לפרש"י דלקמן יש לפרש כמו מגובה לגובה שהגב שם הוא לגובה משא: **ומחבורה** לחבורה. פי' הר"ב מחבורת פסח כו'. כ"פ רש"י. והך טבילה לא מתניא בשום דוכתא. וכ"כ רש"י שא"צ לחזור ולטבול · אלא שירצה להחמיר על עצמו · ומש"ה מותר דטבילה שא"צ היא · ומיהו איכא לטעמיה דהר"ב ג"כ מגב לגב מגת לבית כלומר שנמלך מגת לעשות בבד וטבילה שא"צ היא ע"כ · אבל הר"ב דתפס גירסת הרמב"ם כמ"ש ה"ל לפרש בהך סיפא כמ"ש הרמב"ם מחבורת אכילת חולין לחבורת אכילת מע"ש · א"נ כמ"ש המגיד בשם ר"ח מחבורת תרומה לחבורת שלמים וכי תימא דלהר"ב קשיא ליה דאם כן היינו רישא · דלדידיה נמי מי ניחא · דהא הוה זו ואצ"ל זו:
ד ואין סומכין עליהם. כתב הר"ב והוה ליה משתמש בבעלי חיים. ותנן (במשנה ב' פ"ה) אין רוכבין על גבי בהמה. רש"י. והא דקאמר דבכל כחו היה סומך · בחגיגה פ"ב דף י"ו דדייק ליה מינה מדאין סומכין ביום טוב: **ובית** הלל אומרים מביאים · פי' הר"ב שלמי חגיגה ועולות ראייה · וכ"כ הרמב"ם וכ"פ בפ"ב דחגיגה משנה ג' · ובגמרא נמי מחלוקת בשלמי חגיגה לסמוך וכו' · וחדא מתרתי נקט דה"ה שלמי שמחה דתנן במשנה ג' ד' פרק קמא דחגיגה. דהא נמי הובא היום הן. ובברייתא שלמים הבאים מחמת יום טוב ביום טוב · בש"א וכו' ופירש"י מחמת יום טוב חגיגה ושמחה. וכן הרמב"ם פרק א' מהלכות חגיגה פתח עולות ראייה ושלמי חגיגה וסיים נמי בשלמי שמחה: **ועולות** כתב הר"ב עולות ראייה אבל נדרים ונדבות ד"ה אין קרבין כו'. הואיל ואין זמן היום כלל · ואע"ג דחגיגה וראייה נמי יש להן תשלומין כל שבעה (כדתנן במשנה ו' פ' קמא דחגיגה) גזרו בה שמא יאנס. ולא יקרבוהו בשאר הימים ותנן (שם) עבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו · והכי מפרש לקמן בברייתא רש"י וא"ת אף על גב דאין זמנן עכשיו יהא ראוי לשוחטן הואיל והבעלים אוכלים ממנו גם הכהנים ונמצא שכל הבשר נאכל. וי"ל כמ"ש התוספות פ' ג' סוף דף כ"ז דעיקר הקרבה בשביל גבוה והכהנים ובעלים משל גבוה קא זכו: **וסומכין** עליהן: דס"ל תכף לסמיכה שחיטה ומדרשאי להביאן רשאי לסמוך והרמב"ם כתב בפ' א' מהל' חגיגה · אע"פ שסמיכה אינה מעכבת (כדתנן פ' ט' דמנחות משנה ח') לא גזרו עליה משום שבות: **ה לרגליו** ה"ה לפניו וידיו וחדא נקט ואפשר דלרבותא נקט דלרחוץ הרגלים בחמין הוא דבר שוה לכל נפש (כדלקמן משנה ז') יותר מפניו וידיו שכן פניו וידיו רגילים יותר לרחוץ בצונן אלא

תוס' רע"ק

וכו' ואפ"י לפרש דברים אלו דאיך שייך לאתויי הכל מסומר הא קתני ברישא דאין משלחין והו"ל לאקשויי על הדין אמאי אין משלחין · אבל הלשון אבל לא הני לאתויי צ"ע:

פרק ב
משנה א

(בהרע"ב ד"ה ועוש' איה דאמרי) (ט*) וכ"מ בין הפעמים · דלפעם א' צריך לערב דוק' מעי"ט כדי שיברור מנה יפה לשבת · ולפעם הב' יכול לערב אפילו קודם ערב י"כ וי"ט של סוכות שחל להיות בה' יכול לערב עי"ט עירוב א' לשבת זו ולשבת הבאה · ארא"ש: (בתי"ט ד"ה וסומך· וכנראה לייתב דהואיל ואי אקלעי) (י*) והא דילפי' מקרא דוהכינו דאין י"ט מכין לשבת לא משכחת לה אלא לענין ביצה שנולדה בשבת אחר י"ט· ר"ן ריש מסכתין· ותוס' פ"ג דפסחים כ' ומשכחת עוד בסמוך לערב דבודאי לא יבואו אורחים עיי"ש · וא"כ בכה"ג אסור להכין מי"ט לשבת בסמוך לערב דלענין דאורייתא לא מהני עירו' תבשילין דרבנן: שם בא"ד והכי קי"ל) (יא*) ומ"ש הרב ק"ו מי"ש דאף דאמרי' הואיל מ"מ אסור מדרבנן וד"ש צריכים חזוק · הרמב"ן במלחמות פ"ג דפסחים · והא דצריכים טעם לעירוב תבשילי' ולא בפשוטו דמשום הואיל היה אסור מדרבנן היינו כיון שהוא שעת הדחק לצורך שבת הו"ל כדרבנן למשרי כה"ג משום הואיל · הרז"ה שם: משנה ב (תי"ט ד"ה ואדם בשבת · משיט ועולה) (יב*) ואף ביה"כ דאסור ברחיצה להקר ומוכח מלתא דלטבילה מכוין אפ"ה שרי דמי איכא מידי דשבת שרי ויה"כ אסור · גמרא: משנה ד (בהרע"ב ד"ה ואין סומכין כו' שבכל כחו הי' סומך) (יג*) תמוה לי בסוגי' דף כ' ע"א דאמר לך מני ב"ש היא וקס"ד השתא דב"ש ל"ל סמיכה כלל בשלמי חוב' עיי"ש ברש"י וא"כ גם בחול יג"א אסור לסמוך משום עבודה בקדשים · כיון דבכל כחו הוא סומך · דאי לאו בכל

וכיס כלל מסירין • דמחוך שסומרס כבערס(טו*) לגורך לכילס כסיס כס לגורך לכילס כסיס כס גמי כלל לגורך לכילס כסיס כס לגורך ליום כגלס . ופסק כלכס דממין שסוממו ביום טוב רוחן כהן פניו ידיו ורגליו • אבל לא כל גופו דגזרו יום טוב אטו שבת • וממין שסוממו מערב יום טוב רוחן כהן כל גופו ביום טוב (ח*) : ז לין טומנין את החמין.מ'ו טוב לשבת • דסברי בית שמאי • לין לוסיף כלא לא כן עירב שפת . ולין מבשלין כלא לא כן עירב על שבשיל • ולין טומנין כלא ל"ב סיו לו חמין טומנים מערב יום טוב • וב"ס שברי לוסיף ומבשלין וטומנין על ערוב של תבשיל בלבד . ומיסו בגמרא מוכח דבים כלל גמי בעי פת ובשר וכן כלכה : ולין זוקפין את המזרב.של חוליות שמפרקו חוליותיו לין מחזירין לוהן לסוי כבוגה וים בהן בכלים • וב"ס שברי לין בהן בכלים : גריסין • ככרות עבות: (כ*) כלא רקיקין. ככרות דקות דברי בית שמאי לין לוסיף פת מרובה ביום טוב מטוס טרחא • וביס כלל לומרים לוסיף פת מרובה בי"ט • שבזמן שפת מרובה היא נאכלת יפה : ומרי • עשה גדולה שנאכלים על גבי גחלים מטוס דבעיא היסק גדול • שמגלים סולבת וטוממות • וטרחא ליכא • ולין הלכה כר"ג בכל מה שמחזיר כדברי בית שמאי : ז מבבדין בין המטות. שלוכלין שם : שרגילים לישב ולאכול על גבי מטות • ומפני שטוח מקום מושב . לא חייסינן שמא יסוב גומות • כלחייסינן גבי בית • שטוח גדול • ול"ת שלא יהיה שם גומה: מוגמר • לבוש על גבי גחלים לברית בם • אבל לגמר את הכלים • דברי הכל אסור : מקולם • כרעיו ובני מעיו תלויין חולם לו (בלדו) כשלולהו והיו עושים זכר לפסח • דכתיב ביה (שמות י"ב) ראשו על כרעיו ועל קרבו • מקולם כגבור זה שכלי זייניו עמו תרגום וכובע בראשו וקולסא בראשו • ורמב"ם פי' מקולם מכובד לשון קלוס : וחכמים אוסרין • בשלשתן • כבוד מטוס לחוויי גומות • ומוגמר מטוס ללאו לורך לכל נפש הוא • שלאו שלא למפונקים : ולמעוגנים • ולמי שריאו רע • מקולם מפני שנראה כאוכל קדשים בחוץ : ולכלב כחמים (ג*) :

ח פרקו

אלא אם כן ראוין לשתיה • וב"ה מתירין . עושה אדם מרורה • ומתחמם בנגדה : ז שלשה דברים.רבן גמליאל מחמיר (י*) . כדברי בית שמאי • אין טומנין את החמין מיום טוב *לשבת • ואין זוקפין את המזרה ביום טוב • ואין אופין פתין גריצין • אלא רקיקין . אמר רבן גמליאל מימיהן של בית אבא • לא היו אופין פתין גריצין . אלא רקיקין אמרו לו מה נעשה לבית אביך • שהיו מחמירין על עצמן • ומקילין לכל ישראל • להיות אופין פתין גריצין • וחרי : ז אף הוא אמר שלשה דברים להקל. מכבדין בין המטות . ומניחין את המוגמר ביום טוב • ועושין גדי מקולם בלילי פסחים . וחכמים אוסרין : שלשה

אלא אם כן ראוין לשתיה • וב"ה מתירין • ומיירי כגון שנאתם מסן ומרכה לרחון רגליו • דלא"ה הא ליח לסו לביח שמאי מפוך (טז*) • וסכי ליחא בהדי בירוסלמי לבית שמאי גריך לנאתות מסן • תוס' : **ובית** הלל מתירין • כתב סר"ב דממוך כו' . כשים כו לורך ליחם סכלא • עיין במשנה ס' פ"ק : **עושה** אדם מדורה כו' • וב"ס קאמי לה • כדליחא בברייתא : **ו רבן** גמליאל מחמיר כדברי ב"ם • לף על פי שסוא סיה מזרע הלל • כמ"ש סרמב"ם בפ"ג מעשרה פרקים שנסקדים לפירוש המשניות : **ואין** זוקפין את המזרס . וכתב סר"ב דבית הלל מתירין מפוס דאין בהן בכלים • ואינו חייב אלא א"ב עושה מלאכה כגון ממחק • או מחתך • או תופר • או תופר • סבן תבות מלאכות לעלמן . לבל חזרת חוליות • שאין בהן אלא מפוס בין אין בוסס אלא בבית וחלבים • רש"י • *ופירוס זוקפים • עיין במשנה י' פרק ג'

תוספות חדשים

(ח*) הר"ב ד"ה ופסק כלכה כו' ופמומו מעי"ם כו' רוחן כהן כל גופו ני"ט עכ"ל • וכ"ם סי' תקי"ח מפיק רמ"ח דאסור בכל ענין • עוד וכרא"ם וכהן נוהגין : (י*) הר"ב ד"ה אלא רקיקין כו' שכוונ שכפת מרובה נאפה יפה עכ"ל וכן סי' רם"י כאן אבל בתוס' בפנינו עליו דזה אין שייך לאמור אלא רק בענין ניס, פליגי ופשוט טרחה אלא יאפה יותר ממש שצריך ני"ט ע"ש : מוהרש"ח זצ"ל

(ע*) הר"ב ד"ה ותכמים אוסרין כו' וכלכה כתכמי' עכ"ל וכ"ם בפ"ע סי' ע"ז ותע"ו . ותק"ח ותק"כ :

תוס' רע"ק

בבל כתו גם בי"ם אינו אסור וגי"ע : (גם בהרע"ב ד"ה וביס אלא אומרים • ולא אומרים) (יד*) לף דיוקא בשם ידי שלמי שמחה בהדליחא במתני' ג' פ"ק דחגיגה • כפר תירלו תוס' שם דמייתי דכבר נפיק ידי שלמי שמחה מן שאינו יולא ידי ם"ם אלא א"כ התכוין כן בתחלת הקרבתו :

משנה ה

(בהרע"ב ד"ה וכ"ם מתירין . דמחוך שסומרס בבערה) (טו*) וכ"כ הר"ן וקשה לי דהא ע"כ דלף בלאו מחוך י"ל דמוחר דהוי כאוכל נפש עלמו דאי"כ לליכא היתר רק מדין מחוך • יקשה לרבה דמחקף בבילה דף י"ב ע"ח

לרחייתם

שמאי דבמחוך פליגי דלמא בשירוב והולאה לי"ם פליגי . וא"כ קיימי' שפת דגם ב"ם ליח לי' מחוך ושמאי התיר ב"ם הכא לבתם לרחילה ולעצות מדורה• ושפשר דלבבה היה בשפת מוכה דב"ם וב"ה פליגי במליחות אם מקרי לוכל נפש ממש או לא • אבל לפי השמת דבמחוך פליגי מה"ת לף לדחוק דפליגי בזה היל בשמוסו דלשיטתייהו מחלי בשלוגתייהו במחוך : (בתי"ם ד"ה אלא רקיקין) (טז*) ושמוס לי' מה שייכות רלוויי לשמחי' לענין ממוך דמלד מחוך אין מילוק בין שלוי לשתי' אלא דלוויי' עדיף מדין הוחיל דאי מקלעו חורמים ויצאו ורמיחי בחידושי רשב"ח שבת דסוסין: דהא ב"ם ליח לסו מחוך וכ"ם ליח לסו הוחיל שי"ם (ובזה מיושב לי דברי תוס' שסמים דף ס' ע"ח ד"ה ושומר : מייתי בבל ענין אחר' ח"ג לבתלה • ולבחורה ק"ל הא מ"ש לעזהרי מפעם הוחיל דמקלעי חורמים לעריף

ח שלשה דברים · רבי אלעזר בן עזריה מתיר · וחכמים אוסרין · פרתו יוצאה ברצועה שבין קרניה · ומקרדין את הבהמה ביום טוב · ושוחקין את הפלפלין ברחים שלהם · רבי יהודה אומר · אין מקרדין את הבהמה ביום טוב . מפני שעושה חבורה . אבל מקרצפין · וחכמים אומרים אין מקרדין · אף לא מקרצפין :

ט הרחים של פלפלין טמאה · משום שלשה כלים · משום כלי קבול · ומשום כלי מתכות · ומשום כלי כברה :

י עגלה

ר"ע מברטנורה

ח פרתו יוצאה ברצועה שבין קרניה · לנוי : ואמרו חכמים משאוי הוא ואינו תכשיט לה · ולא פרתו של רבי אלעזר בן עזריה היתה אלא של שכנתו · ועל שלא מיחה בה · נקראת על שמו : ומקרדין ביום טוב . כמין מגירה קטנה של ברזל שפיה דקות ומחככין ומגרדין בה הבהמה · ואף על גב דעביד חבורה : ברחים שלהן · קטנות העשויות לכך : מקרצפין · במגרה של עץ שפיה גסות · ואין עושין חבורה : אף לא מקרצפין · דגזרינן קרצוף אטו קירוד . ואין הלכה כרבי אלעזר בן עזריה בשלשה דברים הללו · אלא במקרדין את הבהמה בלבד · משום דהא קם ליה בשיטה דרבי שמעון · דאמר דבר שאין מתכוין · מותר · וקיימא לן כותיה · וחכמים דפליגי עליה סברי כר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור · ואין הלכה (א*) : ט משום שלשה כלים שאם פירש אחד מהן אינן שברי כלים · אלא כל א' מהם חשוב כלי בפני עצמו וטמא · אע"פ שבעודו ברחים הן מחוברים ונראים ככלי אחד : משום כלי קבול · התחתונה שמקבלת אבק שחיקת הפלפלים · דרך נקבי הכברה. טמאה משום כלי קבול שכלי עץ שיש לו בית קבול הוא : ומשום כלי מתכות · העליונה שכותשין וטוחנין בה הפלפלין · טמאה משום כלי מתכות · דמשום כלי עץ ליכא לטמוייה · דפשוטיהן טהורין · אלא משום לפויה התחתון שהוא של מתכת : ומשום כלי כברה · אמצעית שהיא מקפת את הכברה · משום כלי עץ לא מטמא' · דאין קבולה קבול אלא חכמי' גזרו טומאה על הכבר' משום כלי אריג · ואפי' אין הכברה של מתכת מטמאה משום כלי כברה :

י עגלה

תוספות יום טוב

דראייתה שכתבו יש לדחות · אלא שאין להאריך · מ"מ חזינן דס"ל דלאו פסיק רישיה הוא ואפ"ה מסקינן דאסור כמ"ש שם בשמש · אלא היינו טעמא משום דקרוב ביותר · דאתי לידי אשויי גומות · הלכך החמירו וגזרו · וז"ל הטו' דפסחים אף על גב דרבנן שרי לכתחלה לר' שמעון · בכבוד אסור דמשוי ביה גומות יותר מרבנן :

ח פרתו יוצאה כו' · עיין סוף פ"ה דשבת ומ"ש הר"ב לנוי וכ"כ ג"כ בסוף פ"ג דעדיות · אבל בסוף פ"ה דשבת כתב בין לנוי בין לשמור דכל נטירותא יתירתא משאוי הוא · ופלוגת' דאמוראי הוא שם בגמר' וכל הפוסקים פסקו כמ"ש לעיל במסכת שבת :

ומקרדין פירש הר"ב מחככין ומגרדין מלשון ויקח חרש להתגרד בו · דאיוב ב' ח' והגימ"ל מתחלף בקו"ף שהם ממוצא א' גיכ"ק · וכתב הר"ב ואף על גב דעביד חבורה · וכן לשון רש"י בפי' המשנה · אבל בגמרא פי' מיהו הך חששא [דחבורה] בקירוד איתא · ונימוקו עמו דפסיק רישא מודה ר"ש כמ"ש לעיל · ומיהו הקשה הרא"ש מהא דתנן במשנה ג' פרק ו' דנזיר הנזיר חופף כו' אבל לא סורק · פי' במסרק דהוי פסיק רישא דתולש שער (והוי כגוזז כדתנן סוף פרק י' דשבת) וכתב שצריך להיות שלא היה עשוי כעין שלנו · ולא היה תולש את השער · אבל שלנו ודאי אסור · ע"כ · ובשם ר' ירוחם כתב הב"י סימן תקכ"ג · דאפי' בשלנו מותר · אע"פ שמישר שער מאחר שאינו נהנה לא הוי פסיק רישא · ולא דמי לסורק שער שהוא נהנה ע"כ : ביום טוב : מדאיצטריך למתני בי"ט ש"מ דשבת קמייתא : דהיינו פרתו כו' לאו ביום טוב · אלא בשבת . וכן פירשה רש"י והר"ן בשבת · ומכאן נראה לי ראיה גמורה למאן דסבירא ליה דאין מצווין על שביתת בהמתו ביום טוב · שהביאה הבית יוסף בסימן תצ"ה · והוא ז"ל תמה עליהן מנא להו והרי דקדוק גמור ממשנתינו ואל תשיבני ממתניתין דלעיל · דתני נמי במציעתא ביום טוב · דהתם משום דבסיפא דאיצטרך לפרש בלילי פסחים · הלכך קדים ותנא במציעתא [בי"ט] דעד השתא בכל י"ט עסקינן · אבל הכא למאי איצטרך למתני כלל · הא כולה מכילתין בי"ט עסקינן · ותיובתא למאן דאמר שביתת בהמה אסור גם בי"ט (ב*) · כמו שכתב בבית יוסף שם והטור בסימן תקכ"ב מכללו · שפירש לרישא דמתניתין בי"ט · ובטעם שאין שביתת בהמה בי"ט כתב ב"י סימן תצ"ה · משום דלא הוי בכלל לא תעשה כל מלאכה דגבי י"ט · אלא הארבעים מלאכות ותולדותיהן · ושביתת בהמה אינו מהם · אלא לאו בפני עצמה · למען ינוח שורך וגומר : ושוחקין את הפלפלין · עיין במשנה ט' דפרק קמא :

אבל מקרצפין · עיין במשנה ב פ"ה דבכורות · דמלה ארמית היא · תרגום להתגרד בו לאתקרצפה ביה · ערוך *ובגמרא דפסחים פ"ק דף י"א מ"ש גבי חמץ דגזור התם במשנה ג' ומ"ש גבי קרצוף דלא גזור · לחם בלחם מיחלף קירוד בקרצוף לא מיחלף : ט ומשום כלי מתכות · כתב הר"ב משום לפויה התחתון שהוא של מתכת מסיים רש"י שהוא עיקר והעץ בטל אצלו · ונמוקו עמו · דלא תקשה ממשנה ד' ו' פרק י"א · ומשנה ה' פרק י"ד דכלים . ומשום כלי כברה לשון הר"ב אמצעית שהיא מקפת את הכברה · וכן לשון רש"י · ונראה שרצה לומר האמצעית היא הכברה · אלא לפי שיש לה בהכרח סובב המקיפה הכברה לה בהאי לישנא · ומ"ש הר"ב משום כלי אריג · כלומר כנגד דכתי' בתורה שהוא ארוג · ומה שכ' ואפי' אין הכברה של מתכות כו' : דאלו היא של מתכות · ודאי טמאה משום פשוטי כלי מתכות · כ"כ רש"י כלומר אע"פ שהכברה אינה יכולה לקבל כלום :

י עגלה

תוספות חדשים

(א*) הר"ב ד"ה אף לא כו' ואין הלכה כראב"ע כו' עכ"ל · וכ"פ בש"ע סי' תקכ"ג · דהייט אסירים וזוגי' כו' אבל אין מגרדין כו' ובסי' תק"ד אין שוחקין את הפלפלין ברחיים שלהן · ולענין הלכה' לצאת לר"ה בין לנוי בין לשמור נטירתא יתירה אסור בסי' ש"ה :

(ב*) תוי"ט ד"ה בי"ט מדאיצטרי' כו' והרי דקדוק גמור ממשנתינו כו' עכ"ל וצ"ל דאין ראי' מכאן דהא בי"ט אפי' אדם מותר בה"ג לשאת משא ברה"ר · ותדע דהרמב"ם וסמ"ג כתבו טעם דאין מוציאין משא ע"ג בהמה בי"ט משום דמחזי כעובדי' דחול א"כ ה"ל להב"י לדייק מזה דס"ל דאין מצווין כו' מדלא כתבו זה הטעמ' אלא ודאי אין ראיה מכאן דהא גם בשבת כתב הרשב"א אם בהמ' טוענ' משא בחצר אין שייך שביתת בהמה כמ"ש הריב"ש בסי' כ"ד ומ"ש הה"מ שיש אוסרין לשאת משא בי"ט משו' דמשתמש בב"ח · היינו מדין מוקצה שגזרו רבנן בשבת ה"ה בי"ט אבל הכא ברצועה שבין קרני' שיש עלי' בעי"ט בוודאי שרי . ועיין מ"א בסי' תמ"ו ס"ק י"ב ובסי' תצ"ה ס"ק ה' ותה' שדברי נכונים : (ממהורש"ח זצ"ל) :

תום' רע"ק

לגמלתו והי' מוכח דרע"ק לית לי' הואיל והו"ל להגמרא לומר עוד ש"מ דרע"ק לית לי' הואיל : ולפי הנ"ל ניחא כיון דאמרי' ש"מ ל"א מתוך שהותרה הבערה לצורך . וכיון דלית לי' מתוך ממילא הכ"ש דלית ליה הואיל · ואולם הא אמרי' פסחים דף מ"ו ע"ב איתביה בהמה מסוכנת וכו' א"כ יהי' מוכח דרע"ק ס"ל הואיל דהא במתני' שם קתני רעק"א אפי' כזית מי מבית שביתתה היינו נ"כ דיכול לאכלו אע"ג דלא בעי למיכל · הרי אף דרע"ק ל"ס מתוך מ"מ יכול לסבור הואיל · והנה לכאורה יקשה זה על תי' תוס' הנ"ל דמיירי בכ"ע אפי' א"נ לגמלתו הא מ"מ יקשה לס"ד דהס"ם דפסחים גבי מסוכנת הנ"ל דס' רע"ק הואיל · ונ"ל ליישב במה דקשה לי לכאורה על תירוצם ב' שם דבתחלת הבערה א"י להנות ממנו · הא מ"מ יכול להנות מ' זו"ז גורם דהא כשסורף החמץ יש ג"כ עלי היתר · ויהיה הכרח דרע"ק ס' דזוז"ג אסור והו"ל לומר עוד ש"מ דזוז"ג אסור · ולזה נראה דהדא מרווחא בהברת' וכוונת תוס' בב' תרוצים יחד אי דס' דל"א הואיל והוכחה דרע"ק דמיירי בכ"ע אף בא"נ לגמלתו אי דס' דזוז"ג אסור

ו עגלה שעשויה לשחוק לקטן · ומיומד לו ליטב עליה עמהם מדרש · אם היה הקטן זב שעשית עגלה אב הטומאה : וגוטת בשבת · דמוקמת לי עליה : ואינה נגררת . בשבת : אלא על גבי כלים · על גבי בגדים מפני שעושה חרוץ בקרקע . וחופר מייב משום חורש : ר' יהודה אומר כו' · תרי תנאי נינהו ואליבא דר' יהודה דתניא קטן נמי ר' יהודה היה · דאמר דבר שאין מתכוין לשוך ואחת היתי תניא אחריתי · ואמר אלא לשר ר' יהודה בעגלה של קטן · מפני שאינה עושה חריץ בהלוכה · על ידי חפירה · אלא כובשת בקרקע ונדוש תמיד · ועושה עפרה נמוך · אבל היא מזיז עפר ממקומה וכבר אפסיקא הלכתא כר"ש דאמר נורר אדם מעט · בשאי · וספסל · ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ :

פרק ג אין לדין דגים · אף על גב דשמיעה · וחפיה · וכשול · מחצות מלחכות מן ושוברו לעורך יום טוב · לידה דמיא לקלידה · וקלידה לא שתרה בי"ע (יח*): ביצים של דגים . מן גריסות של מים שדגי' מגדלי' שם: ביצים של חיה. קרפיפות מוקפין גדר סביב ומביאים שם חיות · ויולדות ומגדלות שם : ואין נותנים לפני כלבים מזונות · דאפשר לשם בלא מזונות . ואין מזונותן עליך · אבל לדין חיה ועוף · המוכנים מתחמל. מן הביברי' הקטני'. שאין מחוסרים לידה· ורבן שמעון בן גמליאל לא לאפלוגי אתנא קמא אתא אלא לפרושי : כל המחוסר לידה. שריר לבקש תחבולה כדי לאפשו · וכל דרסיו בתרי ומני ליה בחד שיים · לא שוי מחוסר לידה · ואי לא · שוי מחוסר לידה (מ*) ב ומעשה בעכו"ם אחד· חסורי מחסרא וכתא קתני.ספק מוכן לשור· ורבן גמליאל מתיר. ומעשה בעכו"ם אחד וכו' ואין הלכך כרבן גמליאל (נ*)· אלא פירות ודגים שהוכנו ביום טוב.

ספק

מהלכות י"ט · אע"פ שהוא חיוב מפרש דאלו לאפלוגי כו' · ויש לפרי הפירושים פיוס בגמרא · אלא שאין להאריך בזה :

ב לא יעול מהן בי"ט · לספק מוכן לשור (יט*) · כמ"ש הר"ן בפרק שואל · משום דכל שים בחותו מין בממוכר (ב') · דרכן של בני אדם לעקור חותו ביומו ולא מבערב ע"כ · ובפ"ק מגיה ד' כתבתי טעם אחר בשם המגיד · ואע"ג דמשמיעו משמע קצתי בי"ע · מ"מ פסקים הר"ן להתיר בשני שת"ח שיבא לפניך ספק מוכן ביום שני · אלא בשני פסיקות שביום עלמו ספק קדם · כיון דאתן לא עבדינן י"ע שני אלא מגזרת חבשתין · וכי היכי דלידיעו ספק. ס"ל לדידן · וספק ספיקא היא לן למשרייה אפי' בדבר שיש לו מתירין · ועיין במגיה ב' פרק ד' דסוכה בשבת ושאר כל הימים כו' · ומ"ש הר"ב בחיסור לקיטת פירות · לפי שלקיטה דמיא לקלידה · בעשה שבתבתי ביש פירקין · וכתב שם הר"ן · ולא לקיטת פירות הנפסדים כמותם ועבדים חסרון· לפי שהלכו אחר רובא של לקיטה ע"כ · ובכאן לא התנה הר"ב שיהא בשביל ישראל · כדלקמן בממוכר · משום דכל שבממוכר יש בו משום מוקצה · ומ"ש אפי' אלמן לעלמו חסורים · וכן כל שצריך בו לישוב מוקצה

ג"כ דאפרי' לרבה מבריית' דהמבשל ניד האסה בחלב ב"ש וכו' ואם תים' תהבערה לא לחייב דיומא הואיל . ואפי' בריית' זו ממילא כב"ש דלית להו מהוך כדאתמרי' בביצה דף י"ב · ותעשה כריך לישנא הואיל · וכ"כ הוס' שם ד"ה תהבערה דאפשר דס"ל לב"ש הואיל ת"כ מיהא להדיא דאף מאן דלית לי' מהוך מצי סבר דאתמרי' הואיל · ועוד כתבו תוס' בשבת דף ל"ם ע"ב ד"ה אלא לכ' · ונראה לכ"י דיכול לאחם אפילו ביותר מבדי אתי' כדאתמר בפרק הדר ניטילים לחיטים לי לריכה לחיותו לבב חיטים · וקשה לי דלמ"ל לרבים זו דאפשר לדחות דמדרבנן מסור והקילו לעולן · מילה · וגם יש נוהגים שם מחיתי' · ע"י נכרי · ואתאי לא הניחו מסוני' · עדוכה בילה דף י"ם ע"ב ממלא מחוס מביא של מים אע"פ שלא לקיטן מחר : ונ"ע : ומזה קשה לי לב"ם דמותר לחתם בי"ם בשביל לחתם פניו וי"ל דשאני שם לכל שם

ו עגלה של קטן טמאה מדרס · ונטלת בשבת · ואינה נגררת אלא על גבי כלים · רבי יהודה אומר · כל הכלים אין נגררין חוץ מן העגלה · מפני שהיא כובשת :

פרק ג אין צדין דגים מן הביברין ביום טוב · ואין נותנין לפניהן מזונות · אבל צדין חיה ועוף מן הביברין · ונותנין לפניהם מזונות . רבן שמעון בן גמליאל אומר · לא כל הביברין שוין . זה הכלל כל המחוסר צידה אסור . ושאינה מוחסר צידה מותר : ב מצודות חיה ועוף ודגים · שעשאן מערב יום טוב · לא יטול מהן ביום טוב · אלא אם כן יודע שנצודו מערב יום טוב · ומעשה בעכו"ם אחד . שהביא דגים לרבן גמליאל · ואמר

תוספות חדשים

(א*) הר"ב בד"ה כל ממום' לידה כו' תחכול' כו' עכ"ל וכ"ם בס"ע סי' תנ"ו ודניס תסור בכל ענין :

(ב*) הר"ב ד"ה ומעשה בעכו"ם כו' ועין בלכה כר"ג כף עכ"ל וכ"ם בס"ע (שם) וכשם כגון ביום טוב שני מתיר שם . ובתחכונים מתמיהי' וכבר ניישב בעזר נבי : ביצה בס"ם להחמיר בשם (מ"א) · ולעניו דבר הנה ממון לתחום · ולו מן המוכן בפסי' תקע"ו :

תוס' רע"ק

לחסור וכיון דבתחלה הבערה ל"י להנות ממנו וכו' וה"ב ה"ל למחסני במקום"מ ד' דלית מוכח דבר מיוחד בביהור · ולם"ד דשמא' בהיית דמסוכנת ה"ל דם"ל לרע"ק הואיל יהא מוכח בחמת דרע"ק ס' דזוגו"ת וקיימת חילוקא ב' דחום' וכן למסקנ' דשמאי' י"ל דלא ס"ל הואיל ומ"ה לא אמר ה"מ ד' ובחילוקי' התרכתי בעזה"י) לף דרכה לחמר ממאי דבמחוך פליגי דמשמע דרבה ליח לי' מחוך ואעפ"כ ס"ל דאמרינן הואיל י"ל דרבה אמר כן רק בדרך אחקפת' אבל לדינא ס"ל ג"כ דבמחוך פליגי וכעין זה כתבו תוס' כחובו' ותוס' ק' לי הא יסוד זה נסחר מסוגי' דשבתים דף מ"ו

ואמר מותרין הן. אלא שאין רצוני לקבל הימנו: ג בהמה מסוכנת · לא ישחוט אלא אם כן יש שהות ביום · לאכול ממנה כזית צלי: רבי עקיבא אומר אפי' כזית חי מבית טביחתה: שחטה בשדה. לא יביאנה במוט ובמוטה · אבל

ספק נלקטו היום · ספק מאתמול. ספק נולדו היום · ספק מאתמול אסורים: וכל שאסור לאכלו אסור לטלטלו · ואם צורתן מוכחת עליהן. כגון פירות דכמישין · שאי אפשר שנלקטו היום וכן דגים שהביאום ממקום רחוק שאי אפשר שנולדו היום מותרים · ודבר מוכן שבא מחוץ לתחום בשביל ישראל · אסור לאותו ישראל שהובא בשבילו · ולכל בני ביתו · ומותר לישראל אחר ופירות או דגים שנתלשו או נולדו ביום טוב ראשון מותרין לערב בליל יום טוב שני · בכדי שיעשו · חוץ משני ימים טובים של ראש השנה שהם אסורים עד מוצאי י"ט שני בכדי שיעשו · ופירות כדי שיעשו · כדי שיתלשו הפירות ממקום שנתלשו · ויביאו אותם מן המקום שהביאום · ועיר שדלתותיה נעולות בלילה · צריך שימתין לבוקר בכדי שיעשו: אלא שאין רצוני לקבל ממנו · שאיני סובא אותו: ג בהמה מסוכנת · שהוא ירא שמא תמות · ואינו צריך לה. שכבר סעד סעודתו · לא ישחוט · אא"כ יודע שיש שהות ביום · לאכול כזית צלי הימנה: מבית טביחתה · שהוא נזומן ומופשט מעורו ועומד· ואין הלכה כרבי עקיבא (א*): לא יביאנה במוט ובמוטה · בשני בני אדם · משום דאוושא מלתא. ומזלזל בכבוד י"ט:

ד בכור

מוקצה אסור לו להנות בי"ט ממלאכתו של העכו"ם · אע"פ שעשאה לעצמו · ועיין סוף פ"ו דשבת דהתם נמי אסור לשתות בעצמו (כא*) · ובנר כתב בית יוסף סימן תקט"ו הא לא נגע · ובכבה כבר פי' שם שכבה חלקה · ואם כן י"ל (כב*) דמיירי שעשאה מנסר או לוח שכבר הוכן לישב · או לשכב עליו בשבת · ולא הוקצה · כך נראה לי · ולפי מ"ש דמיירי הכא כשלקטן לעצמו · אתא שפיר נמי דלא הצריך הר"ב להמתין לערב בכדי שיעשו · משום דכיון שאין האיסור אלא משום דהוקצה לכל ישראל · כשילא היום שכבר עבר איסור מוקצה · אינו אסור כלל משום מעשה העכו"ם אלא מותר מיד כדחזינן בההיא דסוף פ"ו דשבת. שאפי' בשבת עצמו לא אסרו להנות ממעשה העכו"ם. כיון שאין בהם מוקצה · וכמ"ש . וכדתנן נמי בהדיא במשנה ה' פרק ב' דמכשירין · לענין מרחץ · וכ"כ הרא"ש · ואם לקטן בשביל ישראל זה · אם מותרים לישראל אחר לערב מיד: יש מחלוקת בין הפוסקים · כמ"ש ב"י בסימן תקט"ו . ואני לא באתי אלא לפרש דברי המשנה ופירושיה · ומ"ש הר"ב ודבר מוכן שבא מחוץ לתחום · בודאי בא מחוץ לתחום מיירי · והספק פירשו במשנה ו' פ"ב דמכשירין · ואסור זה פי' הרא"ש באכילה · אבל בטלטול שרי · דכיון דשרי לישראל אחר באכילה · אין לו דין מוקצה לאסור בטלטול וטעמא דאסור לכל בני ביתו כתב המגיד בפ"ב מהלכות י"ט · דאדעתייהו נמי הביא כדאמר בפרק בכל מערבין (דף מ"א ע"א · כל דאתא לבי ריש גלותא · אדעתא דכולהו רבנן אתא) ובטעמא דמותר לישראל אחר · מה שאין כן בנר שהדליק העכו"ם בשביל ישראל · דתנן סוף פ"ו דשבת ולא חלקו בינו לבין חבירו · כתב רש"י ז"ל דגבי איסור תחומין דרבנן לא אחמור כולי האי · ודיין אם אסרוהו על זה · טעם אחר נ"ל (כג*) דחוץ לתחום אסור · גזירה שמא ישלח בשבילו · והבא בשביל זה · מותר לאחר · דליכא למגזר ביה שאינו מכירו · ע"כ · ומ"ש הר"ב דמותרין לערב בליל י"ט שני · עיין ריש פ"ק מ"ש שם: מותרין הן בטלטול · ומיהו באכילה מודה דאסורים · והכי איתא בגמרא · הר"ן ואם כן ת"ק דפליג עמיה בטלטול איירי · וז"ש הר"ב וכל שאסור לאכלו אסור לטלטלו · לא משום דעד השתא לא איירינן אלא באכילה · אלא שבא לפרש כל דיני ספק מוכן: ג אלא אם כן יש שהות ביום לאכול · ליטנא דמתניתין דייקא · דאע"פ שאינו אוכל כיון שהיה יכול לאכול שפי דהא אמרינן הואיל (כדפסק הר"ב במשנה ג' פ"ג דפסחים) ב"י סימן תל"ח בשם רבי ירוחם: *יש שהות ביום כו'. ז"ל הר"ב אלא אם כן יודע שיש שהות כו' ולא ידעתי מה הוסיף בפירושו · על לשון המשנה · דתיבת יודע שהוסיף · הוא ללא צורך · גם אם נאמר שגרסתו כמו שהוא בסדר המשנה דבירושלמי · וכן הוא בספר הרא"ש. אלא אא"כ יודע שיכול לאכול כזית צלי ממנה מבע"י. אכתי לא הוסיף כלום · שמ"ש שיש שהות ביום ג"כ ללא צורך שזה כמבעוד יום שבמשנה (ירושלמית): *רבי עקיבא אומר אפי' כזית חי · עיין מ"ש בזה בסוף משנה ז' פ"א דמנחות (כד*): במוט ובמוטה · פי' הר"ב בשני בני אדם · משום דאוושא מלתא · וכ"כ רש"י והר"ן · ואין רגוס לומר שהאחד נושא במוט. והשני במוטה · אלא שנים נושאים במוט כאחת · או במוטה · וכן העתיק הרמב"ם בפ"ה מהלכות י"ט · וטור סימן תל"ח · במוט או במוטה · אע"פ שהם לא הזכירו אם בשנים או כאחד · ומלשון הרמב"ם דריש פ"ה נראה שסובר דנשיאת מוט באחד וכ"ל דרש"י הכריח פירושו · ממה שנאמר גבי מרגלים · (במדבר י"ג) וישאוהו במוט בשנים דש"מ דשתם נשיאות משא שבמוט . היא בשנים · ובגמ' פ"ה דסוטה דף ל"ד ממשמע שנא' במוט · איני יודע שהיא בשנים · מת"ל בשנים · בשני מוטות · מבואר יותר דסתם מוט בשנים נשאת המשא שעליה · וא"כ כפרש"י שם דדייק וישאוהו דמשמע שנים. מ"מ אתי שפיר הכא · דמדאמר הכתוב שנשאו שנים במוט · ש"מ שכן היא נשיאת משא שבמוט · וז"ל רש"י בר"פ דלקמן · דדרו ברגלא לדרו באכפא [באגרא נ"ל] ישאוהו בי"ע בשני בני אדם · במוט על כתפיהם · ע"כ שסובר שכן דרך נשיאות המוט · וזו תשובה לדברי הרא"ש · שהביא ראיה ממוט דשל כפריים דו"ק * דאי לאו ממוט עצמו משמע שהוא בשנים · אלא דוקא מדכתיב בקרא וישאוהו · כדברי הרא"ש · א"כ תנא דמתניתין דסתמא קתני במוט · ולא הזכיר בלשונו שום מלה דלשתמע מיניה דבשנים · מסיקא שמעינן דס"ל דוקא בשנים והרי מוט של כפריים

אינו

תוספות חדשים

(א*) הר"ב ד"ה מבית טביחתו כו' ואין הלכה כר"ע · וכ"פ בש"ע סי' תל"ח ס"ו . וכתב ע"ז שם דאם יכול לאכול כזית אפי' אינו אוכל ממנה שרי אבל כבריאה צריך דווקא לאכול ממנה כזית: ואם שחטה בשדה לא יביאנה במוט ג"כ: (שם):

תוס' רע"ק

אסור להחם לרחיצת כל גופו הא בכלל גופו הוא פיו"כ וא"כ שאר המים הוי כמרבה בבישול דמות' כהסי' דבילה הנ"ל ועיין · וע' בר"ן אהסי' דממלא חביות הנ"ל דריבוי הוא ג"כ בישול גמור מדאורית' והא דאמרי' ניחיימי' אגב אימי' נ"ינו דשבות דאמיר' לנכרי מותר לצורך מילה · ולא הבנתי דא"כ ליחוס ע"י נכרי בלא אגב אימי' דמה הפרש בין אגב אימי' או לא כיון דשייכן מלאכה דאורייתא:

משנה ו

(ר"ג מחמיר) (יז*) והא דלא חשיב ג"כ הסיא דפ"ק דשבת משנה ס' נוהגין היו בית אבא וכו' כ' הר"ן שם דלא איירי הכא אלא במילי די"ם אבל במילי דחול לא ·

פרק ג

משנה א

(בהרע"ב ד"ה אין נדין כו' לא הותרה בי"ם) (יח*) לדעת הרמב"ן מדאורייתא ולדעת הר"ן וסייעתו מותר מדאורייתא אלא דרבנן אסרו דישה וכדומה שהיא לימים הרבה עי' בהר"ן רפ"ג דבילה וקשה לי מיבמות דף קי"ד ע"א אע"א שסבין [?] היימי תינוקים מכהמס שהורס בי"ם · ה"ד אי דאיכא סכנה אפי' בשבת נמי ואי דליכא סכנה אפי' בי"ם אסור · ומשני ל"צ דאיכא צערא: שבת דאיסור סקילה גזרו רבנן · יו"ם דאיסור לאו לא גזרו בי' רבנן · ולפ"ז הר"ן למאי קאמר לחלק בין שבת דאיסור סקילה ליו"ם דאיסור לאו ולמאי לא בפשוטו דביו"ם דעת"ם הותרה דישה להשבית הרעבון והוי רק דרבנן ולא גזרו במקום צער · וצ"ע · אח"כ מצאתי שהרמב"ן במלחמות

שכ"ע

ד בבור שנפל לבור . בבור בעל מום שלא הרחיקו לחכם . מתרב י"ט מבעוד יום להסתירו . ונפל לבור בי"ט . וירא שמא ימות שם : ירד מומחה . בשבת להבחין בין מום קבוע . למום עובר : וירפא . מום שהיה בו מתחלה . שם מום קבוע הוא : יעלה ויעמוד . למעמד מוקלה ליכא . דמתחלה דעתיה עלויה : ואם לאו לא יעמוד . ס"ק ואם לאו דלמא מום שהיה בו מעי"ט . לא היה קבוע . אלא היה נעשה בו מום קבוע . לפילו עבר ונעלמו לא יעמוד . ולא חמרינן מתחלה הוה דעתיה עלויה . וכיון שהיו בו עכשיו מום קבוע נמחטיה . דסותיל והמום של תחלה לא היה קבוע . מוקלה מחמת ליסור הוה : אין זה מן המוכן . לאו מעשה מוקלה אשר ליה ליה לר"ם מוקלה.אלא מפני שמהירו בי"ט . ה"ל כמתקנו . וגרסה כדן דין . דגזור ביה משום שבות . וה"ק אין מתירו היתר . ואינו מוכן לפיות בשבת : ה בשעת שחטה . בשעת קדשים מיירי (כו*) כדתני עליה ועל שחלה שעמעמת . ובשעת קדשים שחטה לשורה בשלשה ועשוה קבורה . שלכך לא יזיזנה ממקומה שכל בשעת חולין מתחיל לותה לפני שבעים . ואני מילי שהיה מסוכנת מתחמל . דדעתיה עלויה . אבל לא היה מסוכנת מתחמל . אף בשעת חולין . לא יזיזנה ממקומה : שחלה שעמעמת . היינו רחויה לכהן בי"ט . אף להסקה (כז*) או להתה לכלבו דאין מבעירין קדשים מן העופ בי"ט . ואפילו על ידי תכילת בשעת דגזירת שבות היא אחין קדשים שמהיה מבעירים מן העופ בי"ט : ו אין נמנין . אין פוסקים דמים להיות שניה שלשה בני אדם חומרים בשעה זו שזיז זו לכל אחד : ומוחטין

אבל מביא בידו אברים אברים : ד בבור שנפל לבור (ה*) . רבי יהודה אומר . ירד מומחה ויראה . אם יש בו מום יעלה . וישחוט . ואם לאו . לא ישחוט . רבי שמעון אומר כל שאין מומו ניכר מבעוד יום . אין זה מן המוכן : ה בהמה שמתה . לא יזיזנה ממקומה . ומעשה ושאלו את ר' טרפון עליה . ועל החלה שנטמאת . ונכנסו לבית המדרש . ושאל . ואמרו לו לא יזיזם ממקומם . ו אין נמנין על הבהמה . לכתחלה ביום טוב . אבל

תוספות חדשים

משנה ד

(ה*) בש"ע סי' תנ"ח ס"ט פסיק כר"ם אבל אם נולד במומו ועבר ורפאו בי"ט נשחט על פיו ומסיים רמ"א אם נפל לבור אסור להעלותו . אלא עומד עליו עד שיבוא במקומו :

תוס' רע"ק

פכ"ב דשבת בהסיפא דמתניתין עמד בזה ונדחק עיי"ש :

משנה ב

(בתי"ם ד"ה לא יפול . דספק מוכן אסור) (יפ*) בשבתן משמע דס' מוכן בעלמותו אסור וכמ"ש התוס' ישיני' במסכתין דף ג' ע"ב ד"ה אלא לר"י דלמר מעום מוקלה לא פריך דמוקלה ממירא והוי כעין דחוכייתא דספק מוכן דאסור לקצן עכ"ל ונראה כוונתם דמלא פריך עמתני' דהכא דספק ניפול אסור אלא הוי ס' דרבנן וביותר קשה למה דמעני' הכא דספיקו מקצן לספק מריבה מ"מ יקשה ממתני' דהכא מע"כ דספק מוכן אסור ומ"מ לכאורה למסקנ' דמסקי' לעיל דס' דרבנן כדמ"מ אסור ה"פ בשע' רק מעום זה דמ"ב יקשה הא ר"ג דמתני' ס' מוכן ע"כ לא ס"ל להך כללא דס' דרבנן

מיו בשבים . וכגי בתמד . דזו היא שברת כלל וכלל . שמתוך יסמוך על הדקדוק של ויטלוטו . שבתוב הטוח . שנאמר בו במוט . שעל תותו טמוט הוא דקאי . דלמו ויטלוטו היא מתוך בכתוב . היא בתפסר לומר כן מבח"כ בתשר הוא מוקדם . ואף גם לוקח לא ניחא לי . מדתמרינן בפרק רחבית הגז . דלטון תורה לחוד . ולטון מבמים לחוד . אם כן היינך יסמוך התוא על לטון תורה : אבל יביאה בידו מבריס . כו' עיין ביים פרק ד' :

ד אין זה מן המוכן . פירש הר"ב דלתו מטוס מוקלה וכו' ורחמה כדן כו' (במשנה ב' פ"ה) וס"ק אין התרתו היתר . ואינו מוכן לטיות כשר . וכ"כ רש"י . וקשיא לי דלתנ"ג דודאי ליתנא דאין זה מן המוכן מוכיח . דאינו מוכן לי"ט ואסור אפי' דיעבד הרחמו ומבירו מ"מ מידי הוא טעמא שלא ירחמו . אלא משום שהרחה כדן כו' ומינו עלמך אם עבר ובן . מי לא היו דין.לכולי תאי ולתי לא התמירו בשבות שלשה. וכמו בהיינך דתניין במי גבי דלא דיינקן' בפ"ק דודאי אם קיים דמקודשת . וכן בחלוצה ויבום . וכן שבירו הרי"ף והרא"ש לק' תכוונו בבי דהסיא מתני' היינו'. וכולן שעמו בין תוספין.בין טוגיין בין מזידין . בין מוטעים. מה שעשו עשוי בשבת.ואע"ג בי"ט . *(ואינו אין כל כך רתים מבירום'.להסא הרי"ף והרא"ש נמשיטו היינו.ומעני' מינה דמתן דעבר ותקנו בשבת מקרקעי . או מטלטלי . שקנאתו הקנאה . ע"כ . שלכך י"ל דלא אמרו מה שעשוי עשוי אלא לעניין שמעשה שעשה שוה קיים . אבל סיכה דאיכא איסורא.אלא הוא דרבע עליה) . ומשה בפירש"י שהשתיקו התוס' . לא נכתב וס"ק אין סתרתו כו' . ומשום כך כתבו דלרש"י בדיעבד מותר . ושקשו מלישנא דאין זה מן המוכן . דמשמע דאסור אפילו בדיעבד ולפיכך פירשו שם דאע"ג דבשאר דוכתי ליה לר"ם מוקלה . שכא אסור אפי' בדיעבד . מעשה מוקלה . משום דאית ליה דאין רוחין השום . משום דהוה כדן וכו' שלכך אין זה מן המוכן . דלא הוי דעתיה עלויה מאתמול . וכתב הר"ן משום דמי יימר דמזדקק ליה מכם (כה*) . כדאיתא סוף פרק כירה . * ע"כ . (ותמהני דפוק וציין בפירש"י שבשוגיא ותמוה שבאריכות מקומות פירש דאין זה מן המוכן . דלאסור בדיעבד הוא . וכן מוכח להדיא ג"כ בהשוגיא שלשה דבדיעבד שרי לאסור . ובמשנה ג' פ"ב דתרומות בכאתי לקמן השוגיא . ועי"ש) . והרמב"ם כתב להלכה כר"ם . ועי"ל דר"י ור"ם הלכה כר"י . מעמים כמ"ש הרי"ף מדאית' בגמרא דאמי וירדינהי לא חזי בוכרת בי"ט . ול"ל אמי שפיר עביד . ויש ע"ש בפי' הרמב"ם . שז"ם ושוחטו בכור ג"ל והעלהו מבבור: ה בהמה שמתה כו' . *(כתב הר"ב בבהמת קדשים מיירי דלקתני עליה ועל שחלה שם אלא דקדיטא . אף בשחה דקדיטא שמא) ומה שפי' הר"ב בהמת קדשים שמתה לאורה בשלשה ועשוה קבורה . דלתנן במשנה ג' פ"ז דתמורה . וע"ש . ומ"ש הר"ב בהמת חולין מתחברין כו' . וס"מ בהסיפא מסוכנת כו' דלא"ם בי"ט קי"ל כר"י דמוקלה אסור כמ"ש במ"ג פ' דלקמן ובמסוכנת מיכא מודה ר"י דשרי . וכבר כתבתי בזה במשנה ד' פכ"ד ממש שבת : החלה שעמעמה כו' . כי' הר"ב היכא אף להסקה אלו לתתה לכלבו . עיין מ"ש בזה במשנה ג' פ"ג דפסחים בשם ד' : ו אין נמנין . פי' הר"ב אין פוסקים דמים . וכתב רש"י דמקח וממכר . בשבת ובי"ט אסור . בפרק עזרת (נחמי יג) ע"ב ובפ"ה דף ל"ז אמתני' אלא מקדישין כו' פירש"י מדכתיב ממנו חפלך ודבר

ביצה"מ אסור והיכן מצינו הגי דפליג הא שעמא דה"ק מפשט ס' מוכן ומהכ"מ לן לומר שני שעמי' דס' מוכן אסור וגם בעלמא בדשיל"מ אסור הא ר"ג שכוויהו ליה לי' ומ"ל לומר דה"ק מוכח דיש פליג בהדיא ס"ש מוכח במוכן יותר מבעלמא ופליגי רק בדין דשיל"מ אלא דלשיטת קצת דאתמן לס' מריבה מוכח לומר בשעמא דמתני' דהכא דס' מוכן אסור אלא דמשקל מוכח בהיפוך . וא"מ לדידה בס' מוכן ומהמכל מהקלקל עד למתר דאין בזה מדין יש"מ . זולת דנאמר דגם ר"ג ס"ל דס' דרבנן אסור ביש"מ אלא דבשלמא לא הוי יש"מ כיון דיכול היום ומחר לשלשל ועיין ובזה מיושב קושי' שלמ"ה ס"ב מהכוכות יו"ט : (בא"ד ובשעמא כתב הר"ן בפרק בחל מעום כו') (ב*) דבריס מעושים הם דבמתני' דהכא במעודה שעשה מעי"ט ל"ש פעם זה . ובשעמא הר"ן לא כ' כן מהסיפא דהכא אלא הר' כן מהסיפא דתנר ר"ס

תוספות חדשים

(ג*) הר"ב ז"ל ויהכ"פ כו' ומלכה יהכמי' עכ"ל וכ"פ בס"פ [illegible] ומו"ק ומו"ל לפקול דסיום אמצע"ש גידו • אבל ליקח גידו ג' כאר . וכיון ג' כמקל אסור (כ"ח) :

(כ*) אאר"ר מניס רס"י כתב זאת על אמר לכ כו' ומוה דתניא בטרטיא ופי' רס"י בטבעת שתולין לותו כס כסוקלין דמחזי כעותו לכס מפק' וכ"פ הרמב"ם ועור ום"ע שם • וק"ק על הר"ב ותי"ט שלא שכיחו :

משנה ח

(ג*) אבל לא במדה• וכס"ע סי' שכ"ג • פתיר בכלי המיוחד למדה אס ניתן לנוקח המדה לביתו • אס ליתו מתכוין למדה לגמרי רק פוחת מעט או מוסיף מעט בכל ענין בכי : ובאיסור דלא יזכו לו סכום דמים.ומדמי ומנין • דוקא כאומר לי שים בידו כאר כך ידוע כמניקלו מדה או דמים•ואומר לו תן לי יותר אבל בלא"ס כרי • ובדבר שאתו ידוע מותר לסודיע לו בכמה דמים נתן לך :

תום' רע"ק

נכוני שכיבת דוכן לאס יש במינו מחובר אסור ולערב אסורים בכ"ש וכאה לענין איסור לערב בכ"ש כיון דלית בי' אסוס מוכן רק אסוס שלא יהא ממלכת י"ם ש"ל להרכה פוסקים דספיקו מותר.וע"ע בא הר"ן ליתן טעם הא דכפית דוכן אסור לערב אסוס דדרכן של מביאי דוכן לבא מהלקק ביומו• אבל בטעמת דמתני' דהכא נס הר"ן מודה דכטעם אסוס להסתק מוכן אסור . וכ"כ הר"ן להדיא בטעמיהו דהכא • והמי"ם וכאן במחב"ה לא דק : (בא"ד ועי' ספי"ו דשבת דהתם נמי אסור לשתות בעלמו) (כא*) דבריס אלו תמוהים דאס הא קוי מוקלה אין מסקה לבהמתו והתם לא מכר מזה רק בשם מילא נכרי מיס להסקות בסתמו מסקה אתריו ישראל ואס בשביל ישראל אסור להאכיל ממלאכתו • ולא מייתי שם כלל מדין מוקלה דכיון דבעלמו יכול למלא ליכא בו מוקלה • ומייתי רק מדין דהכא ממלאכת עכו"ם בשביל ישראל : (בא"ד ומ"כ י"ל) (כב*) ע' מג"א סי' ש"ח ס"ק מ"ח דלכניס שסא מוקלה אס שם כניסים עוקר ליכא עליהס דמוקלה מותר בשביה כ"ז שלינו מזיז מסקומן עי"ש • מ"כ בלא"ה מ"ש אך דבבא דמן מזיז נדרך שלוט

משרוין (שלייפען , שארפען , וועצען)

דבר (ומוה בגבילות יפעות ל"ח) מ"ב מקח וממכר אתי לידי כתיבת שערי מכירה וכולם חדא גזירה היא : אבל נמנין עליה מערב יום טוב ושוחטין ומחלקין ביניהן . רבי יהודה אומר • שוקל אדם בשר • כנגד הכלי • או כנגד הקופין . וחכמים אומרים . אין משגיחין בכף מאזנים • כל עיקר : ז אין משחיזין את הסכין ביום טוב • אבל משיאה על גבי חברתה • לא יאמר אדם לטבח *שקול לי בדינר בשר • אבל שוחט ומחלקים ביניהם : ח אומר אדם לחבירו • מלא לי כלי זה • אבל לא במדה (ג*) • רבי יהודה אומר • אם היה כלי של מדה • לא ימלאנו • מעשה באבא שאול בן בטנית • שהיה ממלא מדותיו מערב י"ט • ונותנן ללקוחות בי"ט • אבא שאול אומר • אף במועד עושה כן . (מפני ברורי המדו') • וחכמים אומרים אף בחול עושה כן • מפני מצוי המדות • הולך אדם אצל חנוני הרגיל אצלו • ואומר לו תן לי בצים . ואגוזים • במנין • שכן דרך בעל הבית . להיות מונה בתוך ביתו :

פרק ד המביא כדי יין ממקום למקום • לא לתוך כליהן כל הלילה כדי שלא יסתר לו סמין המובלע בשולי המדה וכדפסוקים ונמלא גוזל את הלקוחות :

פרק ד המביא . ממקום למקום . בתוך המקום : לא

ומוכרים ומחלקי' ביניהן . למחצה לשלים ולרביע ואין מזכירין פסוק דמיס : שוקל אדם בשר . אע"פ שאסור לשקול בליערת דהוי מעשה חול • מותר לשקול כנגד הכלי וכנגד הקופין ולמחר ירצו הקופין והכלי כמות משקלו : וחכ"א אין מחניחין. אין מעייניו בכף מחזיק כל עיקר • ואפי' לשמור הבשר מן הטבבריו אסור לשום אותו בכף מחזיק והלכה כחכמים (ז*) : ז אין משחיזין את הסכין.ברמיס או במשחזת: אבל מציאה על גבי חברתה . למחצה מדרך חול : ח אבל לא במדה • בכלי המיוחד למדה שמודד ומוכר בו • אבל אם אינו מיוחד לכך אע"פ שעומד למדה שבשיבר זה שהוא מודד בו יעמוד זה תחתיו מותר למלאתו : אס היה כלי של מדה • אע"פ שעדיין לא יחדו לכך לא ימלאנו . ואין הלכה כר"י : ממלא מדותיו מערב י"ט . לפי שאין מודדין בי"ט : אף בחול המועד עושה כן . מפני ביעול בית המדרש שהיו רבים בחיס לשחול שיהו במועד שאין טרודין במלאכה והיה ממלא מדותיו בלילי שאינו זמן בית המדרש כדי שיהא פנוי ביום : מפני מלוי המדות • כשהיה מוכר במן היו לו מדות הרבה ומביאין הלקוחו' כליהן ומודד לכל אחד ואחד במדה לעלמו. ומתמלות והולכות

ס"ת מכור

כ"ת ל"ג

לא יביאם בסל ובקופה • אבל מביא הוא על כתפו • או לפניו • ובן המוליך את התבן • לא יפשיל את הקופה לאחוריו • אבל מביאה הוא בידו • ומתחילין בעריכת התבן אבל לא בעציב שבמזקצה • ב אין נוטלין עצים מן הסוכה • אלא מן העמוך לה • מביאין עצים מן השדה • מן המבוכים • ומן הקרפף • אפילו מן המפוזר • איזהו קרפף • כל שעמוך לעיר • דברי רבי יהודה • רבי יוסי אומר • כל שנכנסין לו בפותחת • ואפילו בתוך תחום שבת • ג אין מבקעין עצים (ג*) • לא מן הקורות • ולא מן הקורה שנשברה ביום טוב • ואין

לא יביאם בסל וכו' . לתת ג' וד' כדום להוך סל או קופה ויכסם מכוס דגרסה כמעשה חול לכתת מכלום ואם אי אפשר לו לכסות מותר : תבל מביא כוס על כתפו . מ' . או כ' . דמוכח דלגורך י"ע : או לפניו . בידו : ובן המוליך את התבן . לסיפא או לכתפה : לא יפשיל קופה לאחריו . שגרסה כדרך חול : ומתחילין בעריכת התבן . ואף שלא זימנה מבעוד יום. ולא היה רגיל לסיק ממנה (כה*) ליה ליה לסתי תנא מוקלף : תבל לא בעציב [שבמוקלף] . רחבה בתחורי הכתיב קרוי מוקלף על שם שסוף מוקלף לתחור . ואין נכנסים ויוצאים לה תדיר ושכך עליה לחייבי בהו שכח בן קורות גדולות של תרזים העומדות לבנין דמוקלף מחמת תבורן היה נהגו שהמיחין יקריב ובפסח לפי' ר"ם דליה ליה מוקלף שהוא (ר*) : ב אין נוטלין עצים בן הסוכה. לפי' סוכה שחוגה על מנוה כגון בפסח או בעצרת אין נוטלים נמנוגה עליה ביום טוב . משום שחזית תבל : שלא בן שמוך גם . כגון קנים שזקיפוס שמוך לדפנות ולא נחנו עם הדופן דלא בעלי לגבי דופן . לפיכך נוטלין משם ביום טוב : מביאין עצים . תלושין מן הקרקע . שבשוך משהום בן המבוכים : מן הקרקף . לפילו מן המפוזר . מתני' יחידאי הוא ואינה הלכה . שלא הלכתה אין מביאין (ג*) עצים שלא מן המבוכים בקרקף . ומן הקרקף לא יביא כלי ולפילו מן המבוכים דלמו בעתים עלויהו הואיל ואינן מזומנים שם . תבל מן הקרקף שהוא מצומצם ומוקף סביב כשהן מבוכים בעתיהו עלויהו : כל שמוך לעיר . ממש . ובוא דלית ליה פותחת מפתח שמצומצם דרבי יהודה תרתי בעי . שמוך לעיר ופותחת . ומשום דקשבר שהם קרפיפות יש לשם פותחת מ"ם שלא שהם להזכירם : רבי יוסי אומר כל שנכנסין לו בפותחת . ואפילו בתוך תחום שבת . כיון דאית ליה פותחת שלא בעינן שמוך שלא אפילו רחוק עד קרוב לשוף תחום שבת . ואם הוא שמוך . שלא בעינן פותחת . ובשמוך שלא פותחת אף פותחת שלא שמוך שרי . והלכה כרבי יוסי : ג אין מבקעין עצים מן הקורות . שסדורות בארץ כדי שלא יתעקמו ושומדות לבנין : ושלא מן הקורה שנשברה ביום טוב . ואף על גב דשבתה לשסקה קיימת בין שמשות שלא לשכי קיימת :

ואין

סקורות . פי' שר"ב שעומדות לבנין ואפי' לר"ש . כמ"ש שעור סי' תק"ח . וכ' ב"י דטעמא מפני שאן מוקלים מחמת מבוכן כיש . ומ"ש ר"ש * וכדכ' שר"ב בשוף מ"ח : ולא מן הקורה שנשברה כי"ט . כ' שר"ב דבין שמשות שלא לשכי קיימת וכיון דלמקלי בין שמשות למקלי לבולי יומא . דם"י כיש מבילהין וכדכתב שר"ב בשפ"ג דשבת . ומ"מ דשם מפני שר"י דמוקלם שמור . ואע"ג דשבשת שמיש לן בר"ם בפ"ד דשב"ד מחכיין שם שבילה לפני שלשים וכמ"ש שם בש"ד שיעו טעמא דשבת חמירא לא לתיה לזלזולי ביה שם בר"ם דמיקל . י"ע דקיל ואתי לזלזולי ביה לשקולי ביה עפי שם

כרבי

במקום שאין רוצין בבון מזויות לזויות במוחו [בית] מביא כי היכי דבעי ע"כ . ובודאי אזשו דעת רש"י והשריטו לבך . מתניתין דיש פרק י"ח דשבת . מפיון ד' או ה' קופות כו' . וה"ם לפילו טובא וכשרי נמי מחנקים השוספות (והביאם שביא יוסף עלמו בסימן שכ"ג) אלא לשבריסם ביום טוב . אף בבית אשור : כיון שיכול לסוליאם לאון : לא יביאם בשל ובקופה . פירש שר"ב לתת ג' וד' כדום כו' . אבל מביא הוא על כתפו ג' או ד' כ' . וכן נשון רש"י . ושעור סי' תק"י . ואורחא דמלתא נקטי דעל כתיפו מביא אחד או ב' ושל ובקופה מביא ג' וד' . וה"ם מיפשה דלעולם לוסיף על ב' וקופה . ושסיפר בפתיפו דבשיעו שלים שלא לא בשבת :

במספר :

בידו לא ידלה ממלי שני בליטה דבריהם תני לפניו ושיעו בידו . בפירום שמפרשים . ושכח תני בשלים בידו . ומלי דלא תנא נמי על כתיפו כדלעיל . משום דקופה תבן אי אפשר שיבאה מפני גדלה . אבל לאחריו או לפניו : שבמזקצה כ' שיב רחבה כו' ואין נכנסי' ויוצאין לה תדיר . ומסיים רש"י : ושם מותרין עליה וכל דבר שאין דעתו ליטול עד זמן מרובה : ב אין סוכה . פי' שר"ב אפילו סוכה שחוגה על מ.וה דבשל מנו אבל לא לשום כל ימי שסוכות לאומרו אי שסוכות שבעת ימים לה' ודרשין בגמרא בשל שם שמים על שלמי חגיגה ליתאר משסוקלבו . כך אל שם שמים על שסוכה : אלא מן שמוך . פי' שר"ב שמוך לדפנות ולא לאחנו כו' . כתב רש"י ואינו דומה לשמוך לשכך . שמשכך אינו אלא לפיכך שכל שוש שעליון בתחתון שכך הוא : בן שמוכה . פירש"י שם כיון שערב י"ע . דגלי דעתיה דעליוהו שמוך ע"כ . ולאו דוקא שערב יום טוב אלא אפילו כל שעם שכוונתו קודם יום טוב דעתיה עליוהו . ולכך שתנו בגמרא"ם ושעור . ולא פירשו שערב י"ע :

בפותחת פירש שר"ב שפתח שמצומר . וכתב בית יוסף בסימן תק"ח וכ"ל דעצמא משום דכל שים לו שסגרת שחזי כשלר . ולא שוי עליה שבחוהו כשוקלים ע"כ . ופשק שר"ב כשלבה כרבי יוסי . ושמעת מינה דבעינן שיהא פותחת שלא יהא שוקלים דשא שלא שתרתי . שיהו בעי רבי יוסי . וטעמא כמו שפירש בשלבה לקמן : ג לא שן קורות . פי' שר"ב שעומדות לבנין ואפי' לר"ש . כמ"ש שעור סי' תק"ח . וכ' ב"י דטעמא שפני שאן שוקלים שחזית שבון כיש . ומ"ש ר"ש * וכדכ' שר"ב בשוף מ"ח : ולא שן קורה שנשברה כי"ט . כ' שר"ב דבין השמשות שלא לכבי קיימת וכיון דלמקלי בין השמשות למקלי לבולי יומא . דם"י כיש מבילהין וכדכתב שר"ב בשפ"ג דשבת . ומ"מ דשם מפני שר"י דמוקלם שמור . ואע"ג דשבשת שמיש לן בר"ם בפ"ד דשב"ד מחכיין שם שבילה לפני שלשים וכמ"ש שם בש"ד טיעו טעמא דשבת חמירא לא לתיה לזלזולי ביה שם בר"ם דמיקל . י"ע דקיל ואתי לזלזולי ביה שם בשפי שם

כרבי

תוספות חדשים

(ג*) הר"ב ד"ה אבל מביא וכו' כ"פ בפ"ע סי' ע"ל וכ"פ בפ"ע סי' ע"ת :

(ב*) ר"ה מן הקרפף כו' אבל שלבת' אין מביאין כו' וכ"פ בפ"ע סי' תק"ח ס"ג ובלבד שיהיו בם מבוברת . ותסי' בתוך התחום . ואם חיסר ע' מכל שלו שבור :

משנה ב

(ג*) אי מבקעין כו' וכ"פ בפ"ע סי' ל"ג בלישי מבשר . ולעיל ק פיק י"ל דלא שתיכו . רק בפסין . ואתריני' מחמירים שפי' בפסין :

תום' ר"ע

(בה"ד שעם שחר ל"ל) (כ*) עדיין יקר' לשתי לא שסי' משום שלא יהפה כמו בהלין בר ומוכרחי' לשע' הא' לחלק בין התומין להכין להלוקת בר שהוא לשוריית :

משנה ג

(בתי"ם סוף ד"ם כ' עקיבא . סי"ח דמשמו' עכ"ל) (כד*) דהרכה פוסקים ס"ל דדם שבריס שלא סי' שרי ניחא הכא . ושוב שם בם"ם שהרמב"ם דדם שבריס שלא סירש (שסור) שלא דסתם במקדש בתילו שבות למלמו . ש"ב יקשה הכא היכי שרי לשכול שי ושי דבתמא ע"י מליחה הא בפוסקי בתבו דשיעו' מליחה כשיעו' ניו' וש"ב סיינו שיעו' כזית

(ב*) ורבי זו בן בשים מקובלת כתן דממחני ז' דהכא רבי מוכרחת דדם שבריס שלא פירש שרינ . ובשער המלך פ"ו סי"ב מהלכ' מאכלות שסורות כ' לייחב בשיטה הרמב"ם דר"ל דכזית מי סיינו לשכול ע"י תליסה בחומן דשרי כמ"ש הרמב"ם שם : משנה ד (בתי"ם ד"ם אין זה . דמזדקק ליה תכף) (כה*) וב"ו דשרי אף דמחמיר בב"מ בחולקה יותר מר"ם מ"מ כיון דם' רוחין מומי' בי"ם לא סוי מוקלם דדעתו להחזותו לתכף : משנה ה (הרע"ב ד"ה בהמה קדשים מייבי) (כו*) וב"ם ביום מטופך דם"ד דשרי משום בזיון קדשים : ת"י : (הרע"ב ד"ה התלה . אף לשסקה) (בו*) למה לי' הרע"ב דדוקא מסוכת שמחה שרי בלא"ה אין התלה שמחתה בי"ם

קט"ע קרפף (האלץ האף)

תוספות חדשים

(ג*) הר"ב ד"ס מותבה בתור כו' והלכה כר"י וכ"פ בס"ת סי' תקי"ד ס"ח וכתבתי טיבים לריך לבתיבן • וגם לין פותתין את הנר (שם) ולין עושין פחמין • בסי' תק"ב • ולין שוברין החרם נייר בסי' תק"ח ובריטת התור בסי' תק"ז ס"ד ולין מ"מבין הקדרה כו' בסי' תק"ב ולין מנסיגין בסמה בסי' תקכ"ג :

(כ*) ומש"ז פסקו כרי"ף והרמב"ם דלתרי בתים שבנוי בניו גמור כרי וכ"פ בס"ע סוף סימן תקי"ח :

תום' רע"ק

בי"ם חזי להסקה ולכלבי דבה"ם כי' מוכן לאדם ואסור משום מוקלה אלא לאפי תוך מתא דהס"ם דמתני' כר"ם ובהמת חולין מותר אף לבע"ח אמתו בזה לריכי לטעמא דחלב לחין שורפי' קדשים בי"ם . ובזה מיושב לי קושי' תוס' בשב' שהבאתי שם פ"ב מ"ב בה"ם שהביא די"ל דבבה ס"ל דאמתי' דהכא כר"י אלא דר"ם מוד' בשם"ח שאמתא אף אלא שאמתא לחזי להסקה ולכלבים אסור משום מוקלה דבה"ם כי' עומד לאכול' ואף דאמרינן בשוני' דיקא נמי דקאמי דומי' דאלא מה אלא דקדישת אף בהמה דקדישת סייט דאמרינן מותר במסוכנת אבל אלא הוי כמו בהמה ברייתה שאמה דאיכא עומד שאמתא דהא מוחברין בשמירתן וכאן בעזה"י • וביותר י"ל אף אם ס"ל לחולק ר"ם אף בבע"ח שאמתו י"ל דמוקי מתני' כר"י וכ"ל • ואי מ' דומיא דאלא י"ל דאם דאמרי' מה אלא דקדישת • סייט מה אלא דלא חזי כלום ס"ל בהמה דלא חזי לכלום וסייט רק לפי האמת דק"ל דהבומה בשאתו אין מוכרים בי"ם וא"כ אלא שאתו לא חזי כלום אבל לרבה דס"ל מוכרים ליכא כלל דיוקא זה ואלא ובהמה מיירי שכל בחזיי' לכלבים ואסור משום מוקלה דבה"ם לא כי' עומד לכך ומלאתי אם"כ שב"כ הכי"ף וז"ל דומיא דאלא . שאמתא ס"ל דאיכא לאוויי' לכלוב עכ"ל :

(בפרע"ב)

כרבי יהודה דאמיר • גמרא דרים מכילתין • וממתי' לעיל אין רואים לכיון שבניות בשם רבי יוסי לא הוי שאמת . ועיין סוף מכילתין : **ואין** מבקעין • כתב הר"ב מתניתין מחוסרי וס"ק . אבל מבקעין כו' וכתב הרמב"ם בפ' ד' מהל' י"ט.ולמה לא נאסר משום כלל . משני שאפשר שיפגע בעץ עבה ולא יכול להבעירו ויעבה מלבקל לפיכך התירו לבקע בשעה וכל שהביאים הדומין לזה . מזה הטעם התירו בהן מה שהתירו . ואסרו מה שאסרו . והרשב"ד כתב כיון דל"ת לבבל ולאפו בלא עלים . עמו שבקיעה כדיכת מלח . שאתירו חולו ע"י שיעוי . במשנה ז' דפ"ק :

ולא בקרדום • שאת קרדום עשוי כמין כלי חומנות שעושין בו חוכפות וסרנות שקורין *לייטי"ש . ויש שיש לו שתי פיות כו' רש"י :

כמגל פירש ערוך מגל יד • עשוי לשבר עלמות ועלים ושות חלק • ועיין לקמן **בקופיץ** כתב הר"ב ולין מבקעין בו בלא מלך זכרות שלו . זאת הלך עשוי לבקע בו עלים . ולך הרבה קושיין בו שעין לרחבו . דהכי למלתא המומן : רש"י : **נוטל** ממקום שפחת • פירש הר"ב דבית דמתני' בשדור לבנים בו שלין בשפיתתו ליסור לחורייתא • וכ"כ רש"י.ושקשו בתוס' ממעות שעל הבר דמשנה ב' פ' כ"ת דשבת . דאת שוהו שם מע"ם שוה בשים ואסור . ותע"ג בלא שוה אלא שוה מוקלה מדרבנן • ותי' הר"ן בשם הרמב"ן דשכח הפירות עלמו רחוין . ולא נעשו בשים לבית אלא שהבר אחר גורס. אתיו יכול להנות מהן . ואיו אלא כאילו שיו פירותיו • במקום שאיו יכול להלוך שם (ב*) . ע"כ . ומ"ש הר"ב כי היכי דאמרי' גבי עבל (בגמ' שילתי פירקין ד' ל"ד) ולמ"ש בשם הרמב"ן.ה"ג הכי פירוש רחוין הן ולא דמי ממעות שעל הבר שמעות אין רחוין . ובשים נמי לא שייך לומר גבי עבל.אלא שהבר אחר גורס שאיו יכול להנות מהן : **ד' אין** פותחין את הנר . פי' הר"ב לטול מן הבלים כו' משני שעושה כלי וכפרש"י ושת קמשמע לן . דאף על גב דאיו כלי לעצין קבלת טומאה עד שילרפו בכבשן . בשאת מתני' דסב"ד דכלים . ותע"ג דבסוגיא דגמ' ע"פ הברייתא

ואין מבקעין לא בקרדום • ולא במגרה . ולא במגל • אלא בקופיץ • בית שהוא מלא פירות . אתום • ונפחת • נוטל ממקום הפחת • רבי מאיר אומר אף פותח לכתחלה ונוטל : **ד' אין** *פותחין את הנר . מפני שהוא עושה כלי • ואין עושין פחמין ביום טוב • ואין חותכין את הפתילה לשנים • ר' יהודה אומר חותבה באור לשתי נרות • **ה' אין** שוברין את החרס ואין חותכין את הנייר לצלות בו מליח ואין גורפין תנור וכירים . אבל מכבשין • ואין

גב' תוספתא

ואין מבקעין לא בקרדום . מתניתין חסורי מחסרא וכי קתני לבל מבקעין מן הקורה שאצבר' מערב יום טוב וכאתן מבקעין מן המבקעין . לא בקרדום ולא במגרה . כעין סכין תרוך מלא פגימות . וקוללין בו עלים עבים . וכלי חומן סוח • מגל • לף סוח כלי חומן . ומרחם כרומה לעצות מלאכה : אלא בקופין . סתם קופין סוח סכין של קלבים ואינו כלי חומן . ויש מהן שיש לה כ' רחבין . רחם מחד רחב . ומקרקע לד מקבות . ורחם מ' לר ומקרקע לד זכרות . ואין מבקעין בו אלא בלא זכרות שלו : נוטל ממקום הפחת . ולא למריכן מוקלים הפחת מחמת מ"סור הן . דאין יכול לפחתו ביום טוב ואסור לעשות מניותו • דבית דאתן במתניתין . מיירי שאינו בתוי בעיט ובסיד . אלא סדור של לבנים זו על זו בלא עיט. והסתם אין בפחיתתו ליסורא דחורייתא סלקא לאו מוקלים ניהו. כי סיכי דאמרי' גבי עבל אלא מוקלה היא . שת ז עבר ותקנו מתוקן : אף פותח לכתחלה . דסוחיל ואין שם עיט. אלא לבנים סדורים זו על זו לא הוי סותר . וברי לפחות לכתחלה . ואין של כר"מ : **ד' אין** פותחין את הנר • ליטול מ' מן הבלים של יוצר חרס ולתחוב לגרופו לתוכו לחקוק בר מפני שעושה כלי : ואין עושין פחמין • דאינו אמי כלי ניהו לגורפי זבל . ופתילה • אמי כלי היא להדלקה . אלריכה עשיה ותיקון . ואין חותכין חומה לשנים ' לפי שחוח מתקן כלי • ולמעבה ביד מותר : חותבה באור • מותן שי רחבי פתילה • בפי שהי נרות בשריך להדליקן כאחת ומדליק באמלע דאפשת לא חוכא לאתקופי מלא מכוין . אלא להדלקה בעלמא . והלכה כרבי יהודה (ג*) : **ה' ואין** חותכין את הנייר . שמותין בו שמן ועומד בפני הרוח . כל זמן שאשמן בתוכו . ואינו נשרף : מלינה . דג : אין גורפין תנור וכירים . אם נפל לתוכן מעפולה של תבור . ומטיית . אין גורפין לותן דמתקן מלא חוח . ואתיא כרבנן . דאמרי מכבידי לוכל נפש אסירי : מכבדין . מסכיכין את הרוח ואת הטפר כדי שיהיה חלק • ואם אי אפשר לו לאפות • אלא אם כן גרף . מותר : מקיפין

מטמע דבהך פתיחה חזו נמי לקבולי טומאה . ואם ת"ל קודם שגלרף בכבשן . דהוי כלי אדמה . ומשום כך פי' התום' בע"ת . וגם הר"ן פי' בעין אחר [מ"מ] סותיל וע"פ מתני' דכלים . מיפרשת שפיר כפרש"י • סלקך לא נעה הר"ב מפירושו • וגם העור בסי' תקי"ד לא כתב • אלא פירש"י : **ר"י** אומר . כ' הר"ב וכלבה כר"י • וכ"כ הרמב"ם • ותמה הרא"ם לפסוק שיחידאה ואי' הכ"ת דטעמא מדסתם בר קפרא בבריית' כר"י אלמא הלכתא כוותיה : **ה' אין** שוברין כו' . כשלולין דגים על התכלבה • חותכין קיים • לו קש שבלין • לו שוברים חרסים לו חותכין נייר וכו' . וסודרין על גבי התכלבה . מפני שהתבת מתחמם ושורף את הדג . רש"י : * **אבל** מכבדין . פי' הר"ב מכשירין את הטפר • ואת הטפר כדי שיהיה חלק ומסייט רש"י מפשיטו • ומצוותו • אלא יגע בפת . שמלובלין בדפנותיו ויטרפנו.מכבדין *פרי"מברית בלע"ז עכ"ל.ותע"ג דבגורפין לא מזכירו אפר אד מתרי אלא נקטי : ואין

מקיפין. מקרבין זו לזו. כמו לין מקיפין בריחה: לשפות לערוך ולהוסיף עליהם קדרה. והסור בין שתי סחביות. [ולין סומכין] לתת הקדרה בבקעת. דלמא נתנו עליה מלא לסקסק. ובקעת. עליה שבשבקעו: וכן בדלת. לין סומכין לותה בבקעת. דעליה מוקלים לזלג כל תשמיש. חוץ מן הסקסק: ולין מניחים לתת הבשמים במקל. משום דניחם כמוליכה למטר בשוק: ו משלפניו. ממה שלפניו בבית: לחזק בו ביניו. ליטול בשר סחוק בין ביניו. ומשלפניו לתו דוקא. דלרבי אליעזר לתת מן סחלר נמי מותר ליטול. דקאמר כל מה שבחלר מוכן הוא. והסקסק דנקט משלפניו. משום רבנן דפליגי. דתפילו מבלפניו להדליק לין. להחזק לזה. דשברי לזה נתנו עליה מלא לסקסק: והכמים חולקים מגבב משלפניו ומדליק. לבל מן שחלר לזה דהוחיל וקבעין דקין הן וטורח לקושטן. ולגבבן. משתמל לזו לשבי קיימי. ודקאמרת טוטל קיסם להחזק בו ביניו. הן לית לן לתת משלפניו לזה ליטול מלא להדליק. דלזה נתנו עליה מלא לסקסק. ובתרתי פליגי. והלכה כחכמים (ת*). ולין מותר ליטול קיסם להחזק בו ביניו. מלא מלבוש של בשמים. ולא יתקנו ויתקנו לכך. מלא תם כן היה לה ורחוי למחכל בשמים. שבל דבר הרחוי למחכל בשמים (בט*). מותר להתקנו. בין ביום טוב בין בשבת. ולין בשם משום תקון כלי: ז לין מוליחין תת שתור. משום דמוליד. ודמי למלחכה. שבורת שתם שזה ביום טוב: מן השפר. יש קרקע בשהופרין לותם. מוליחה חור ממקום מהפורת שלה: ולא מן המים. מהניחם מים בכלי שבוכים לבנה. ומתנו בשמה בשבשתם תם מתר. ושבוכית מוליחה שלשבת. ומביחים נעורת. ומניעים בזכוכית. והיא בוערת. לשפים. כלי חרס חלולים בחמצן. שמכסים בשן הגומות: ולין

ואין מקיפין שתי חביות. לשפות עליהן את הקדרה. ואין סומכין את הקדרה בבקעת. וכן בדלת. ואין מניחין את הבשמה במקל. ביום טוב. ורבי אליעזר ב"ר שמעון מתיר: ז רבי אליעזר אומר נוטל אדם קיסם משלפניו. לחזק בו שיניו. ומגבב מן החצר. ומדליק. שכל מה שבחצר מוכן הוא. והכמים אומרים מגבב משלפניו. ומדליק: ז אין מוציאין את האור (כ*). לא מן העצים. ולא מן האבנים. ולא מן העפר*. ולא מן המים.

ואין

ואין מקיפין. פירש הר"ב מקרבין וכ"כ רש"י ועיין פ"ד מבשם ג' למס' תרומות. ומ"ש הר"ב כמו לין מקיפין בריחה וכן לבון רש"י ומהר"ן. והחכמת שלמה לה מגיה בזה. ותמהני דבפרישה לתר רש"י ויהבן ורבי אליעזר בפ"ב דחולין בגמ' דף כ' ע"ח. דמקיפין בריחה. ולין מולק עליהם. ויש לתחוק מלת לין. ה"ג יש להגיה בשני. דסבי ליתא להם סוף דף מ"ו ע"ב. דלין מקיפין בשני. וכתבו הר"ב בסוף פרק ג' דשקלים. * ובמשנה ה' פרק י"ח דשבת: לשפות. פי' הר"ב לערוך ולהוסיף. פי' הר"ב סוף כמו בסוף דמלכים ב' ד' ל"ח ויחזקאל כ"ד ג'. ומ"ש הר"ב ולתסר לה מפני דדמי לבנין. מסיים רש"י ומדרבנן מפני שדומה לבנין:

ולין סומכין לת הקדירה בבקעת. פירש הר"ב דלת נתנו עליה מלא לסקסק גמ'. ופירש הר"ן שכיון שלין מיוחדין לזה לסקסק בלבד לין הורש כלי עליהם ויש להם דין מוקלה לגבי שאר מלאכות. ע"ש. והיינו דתנן בקעת שתחבקע לשקיק. ואפ"ה לין סומכין בו'. ורש"י פי' בגמרא דף ל"ג ע"ב. דעליה סוחיל ודרכן לדבר תשבוע. כגון לעבות כלים לה שתיהן לעטלן תלה לסקסק:

ובן בדלת. הר"ב שעתיק וכן בדלת. ולה שגורס כן בשבשת הר"ב. גם ל"ג בבבלי ספירכא וכו': ואין מניחין לת הבשמה במקל. פי' הר"ב משום דניחה כמוליכ' למטר בשיק. בגמ'. וכתב הר"ן וכי תימה ולמה לן שיש טעמא תיפוק ליה משום מוקלה. דשם לה נתנו עליה תלה לסקסק. תיכה למימר נפקה מיניה דתני' חזמיה מלתתמול דלתו מוקלה סותי. תפי' שי שוף שי' תקב"ג שתוקמי מתני' בתרי טעמי. ולתה כמ"ש הב"י סוף סי' תקב"ג שתוקשה לו דתיפוק לי' משום מוקלה לפי שתפי' רבי שמעון מודה במוקלה כי היכי. דזו מכין זו. ועיד דבדלת ליתא לישבה בגמרא. דש"ל דר"ח בר"ש דמתיר מטעמא דש"ל בתבוא. דלית ליה מוקלה. ואתריכן דלא. תלה בשם ת"י רבי שמעון מודה. מטעמא דמחזי כתזיל לחיגרא. *ותו דתדלפי שלא נתנו עליה כו' כדלעיל בדבור המתחיל ואין סומכין. מסיים בחוסה בריית' ורבי שמעון מתיר: ונובל כו' משלפניו לתחזק בו ביניו. כתב הר"ב משלפניו לתו דוקא. וכו'. כ"כ רש"י (ל*). ומסיים ויישב לו ליתא לשמועתין. תלה היתר טלטול עליה תם שלא לשקסק. וה"כ. כלומר וכדתנן בשיבת ומגבב וכו' ומדליק ה"ה שלא להדליק. תלה להחזק נמי שרי כמו בריחה. ומ"ש הר"ב והא דנקט משלפניו. משום רבנן כו'. כ"כ רש"י. ומשמע כיוחא בזה שמשום שמקשה הר"ן ז"ל. דלמה לי למיתני משלפניו. תיפוק ליה מדתני' מן הסחלר. ומשני דנקט רבנן כו'. משמע דלא בעי למיתני מן הסחלר. אלא משלפניו. דמשלפניו לתו דוקא. ומן הסחלר לאו דוקא. ולא ידעתי מהו. ועוד דמשמע מדברי הר"ן ז"ל דמשלפניו לתו דוקא. דלא בעי למיתני מן הסחלר. משום דמשלפניו לתו דוקא. ומן הסחלר לאו דוקא. ולא ידעתי מהו. ועוד דמשמע מדברי הר"ן ז"ל דמשלפניו לתו דוקא. דלא בעי למיתני מן הסחלר. משום דמשלפניו לתו דוקא. ומן הסחלר לאו דוקא. ולא ידעתי מהו.

תוספות חדשים

(ת*) הר"ב ד"ה ומכ"ח כו' ושלכה כחכמי' וכ"כ בס"ע סי' תק"ח ס"ג

משנה ז

(כ*) אין מוחקין וכ"פ בס"ע סי' תק"ב:

תום' רע"ק

פרק ד

משנה א

(ב-ה"ע"ב ד"ה מחחילין. ולח כו' רגיל להסיק ממנה (בח*) משמע דבח לומר דמ"מ מחחילין להסיק וכ"כ רש"י להלן מחחילין בעריסת התנן להסיק אעפ"י שלח זימנה מבע"י ולח כו' רגי' להסי ממ' דלי"ל מוקלה. ועקשה לי דממ"ש שם ביו"ט ליכר. מה מוקלה בזה שה דמיו שומד להסקה מ"מ ביו"ט שיכול ליטול ולהחכיל לבשמה יכול לעשות בו כל ערכו דהח מסיקים במוליני ובכלים שה לר"י וכ"כ הסמ"ח להלן סי' תק"ח ס"ק י' ומ' דמייבי במוכן היכ לעמן דלית ליה מוקלה חסו' להחכיל מעת לבשמה ה"כ לעמן הלכתה נקט רש"י דמחחילין להסיק ולה בפשוטו דמחחילין בעריסת התנן להסיק לבשמה ומה מיוחד יותר בשמה מלהחכיל לבשמה ול"ע.

משנה ו

(ה-ו"ע"ב ד"ה ומכמים. שבל דבר הרחוי למחכל בשמ') (כט*) בגמרא תר"י מוכני בשמה מין בשם מטום היקון כלי (ומותר לקטום לתוך פיהיבי' כו' שבל מחסר לתוך פו פיהו וכו' ואם קטמו מיהו בשבת וכו' בקטים ד"ם פסוק וכו' וע"ק דמשמע דבקטין מתסר לר"י וכסתוך מתיר כ"י אף לפרש דתתר דמשמע מיהו ר"ת ולח זכיתי להבין מהיכן מוכח מכמע כן שם כ' יהודס הולך לתכן דלח יקטם מסברייתא דמוכח מיהו. דתוכלי בשמה יש בשם מטום היקון כלי וכזה לח מיהו תיקל דכמה דש"ל לסברייתא דבקיטם לתוך פיהו מחייב תשפת מליהו דבבן פליגי וס"ל דחוי כלתתר יד מ"מ דין דמוכח מסברייתא דבשוכלי בשמה פיהו היקון כלי לח מיהו מתן דסליב ובפ"ק פשיב לו כ"י דמייבי בקטים ומ"מ מין הלכה כסברייתא דקתימתא מייב תלה בשום בבתרה: ועל תכוסם קטם ב בת תוך פיהו תבל לדיהך קטם דבקטים נמי קתמת וכו' שה זהו קושיה על תיהך מימרא דר"י דמשמע מיוחת תבל על הך מימרא דשוכלי בשמה ליכא קושי' כיון דמייבי בקטים ולפ"ב: (בתי"ם ד"ה טוחל. וכ"כ רש"י) (ל*) ובפוס' תמהו על רש"י ז"ל וחיפה כו' דבשי לחם תבשים של בית הבפה תהו לבעלות לגבי וקח פשים לי' דשבי' ופיהיבי' ר"ח חומר גומל חוש קיסם מפלפיו דדוקא מפלפיו אבל בבל מחר לח ותם מפרש דיטול להעלות לגבי. והפלו תלה כרש"י תלה

תוספות חדשים

(א*) פרק ה' משנה ג' וכ"ה בב"ע בתוספ עמנואל נסי' ע"ח • ופקל"ח :

תוס' רע"ק

דמשלפניו דוקא ע"ם . ולעכ"ד ע"ל רש"י ליתא קיצי' כלל דהא נמצת ליתא שם ודאמת כך ליתא דדוקא משלפניו אלא דהתום' כתבו כן דרך פירוש בפיכתא הש"ס דדייק משלפניו הין אבל בתא לא• אבל הין זה מוכרח דהא י"ל דפרכת הש"ס נאו מדב"ח אלא מדברי חכמים דאמתי אסרו לחזן ביניו נסי דהוי מוקצה מ"מ הא הוי כבוד שבריות ולשמחי כמו בתנויס לבה"כ (*וכן משמע מרש"י שם ד"ה מן התכום) . ול"ל דקושיית תוס' לפיטת דכתב כדבו שאח"ז דטעמא דחכמי דאסור לחזן ביניו הוא משו שמא יקטום • וא"כ י"ל דש"ס דמדרבן ליכא פרכא דלמא הך משנא דרבן דשמ יקבו חייב משלשול מוקצה אלא שרי משום כבה"ע • אע"כ דפרכת הש"ס מדב"ח אלא ס"ל לטמא יקבו מטמא מדרבן דש"ס ואפ"ה לא חשיב אתיו לפניו • אבל זה"י לפיטתי דש"ל דטעמ' דרבן משו מוקצה י"ל בשמא דפרכת הש"ס מדברי חכמים

***ואין מלבנין** את הרעפים . הר"ב מקדיש לפרש הרעפים קודם שפי' על הין מלבנין כו' • וכן הוא ג"כ בפרש"י אך שם גרס במשנה ולא מן המים ולא מן הרעפים . והין מלבנין כו' . תכן ל"ג להו הרי"ף והרמ"ם . להא דלא מן הרעפים וכן היו בטור סימן תק"ב : **ועוד** אמר ר"ל כו' • כתב הר"ב משום דמצות ת' לקולא . כ"כ רש"י . וקשיא ליה דהא הפסיקוהו במלאת תחריתה וכי הא לא שייך למתני ועוד . כמ"ש במשנה ס' פ"ב דערובין . תירלו משום' דמשם דהוה חדא לחומרא וחדא לקולא . כי תפסיק לא שייך למתני תו ועוד . תבל הכא דתני קולא נגהו . שייך למתני ועוד תע"ג דתפסיק . והא דתפסיק משום דבעי למתני מילי דלור גבי סדדי . *(ומתיכי דהא הכא הוו נמי מצתי למומרא . ולא חדא לחומרא . וחדא לקולא . תבל בתום' דהכא דף כ"ג . כתוב בזה הלשון בתרי קולי שייך למתני ועוד . תע"ג דתסיק במלאת תחריתה דהא דהתירה עדיף ע"כ . ומ"מ תרי קולי בהדדי . וגם ועוד כו' במשנה ב' פ"ע דעדיים . אך לא תפסיק במלאת תחריתה) והר"ן כתב . כיון דבמתי דתפסיק ס"ל תיהו נמי . לא הוי הפסק : **ערב** שבת . לרבותא נקט ע"ם דתע"ג דהתיס לן תנא במשנה ד' פכ"ד דשבת . הר"ם הלים ליה מוקצה . וכמ"ש עוד הר"ב בשפ"ג דשבת . תפ"ה בהך מוקצה דגרוגרת ולימוקים . מודה ר"ש משום דהתיבו בילים ולא חזו . בתמרימו' (בשתייבין) . קודם שייבשו. כלאיתא בפ"ג דשבת בגמ' דף מ"ם . ובסוף מכילתין . ופסקוהו כל הפוסקים. כמ"ש בעור בסי' ש"י. ס"ל . ומ"ש שאין מעבר כו' לאין מגביהין כדבפרק לקמן מ"ב • ומ"ש ואין רגילין לעבר קודם גמר מלאכה • וגמר מלאכת סגרוגרות בפ"ק דמעשרות . ותפ"ה שבת קובעת למעבר כדאתכחן לר"ת בתרומה דקובעת למעבר קודם גמר מלאכה • כדאתן במשנה ד' פ"ב דמעשרות . גמרא : **ואומר** מכאן אני אוכל למחר . ובמשנה ג' דפ"ק ליכא דס"ל הכי . אלא תו מוטעת הכ"ם . תו תומר זה וזה הכ"ם ומחמירין טפי לעיל גבי בעלי חיים : **וחכמים** תומרים עד שירשום וכו' . הכ"ה דלעיל . והכא מחמירין וכני שירשום . משום דלקולייה בידים . ומ"ם הר"ב דאין בורים • וכ"כ רש"י והר"ן . ועיין מ"ש בזה פ"ק משנה ג' . ודע דמסקינן בגמרא . דלחכמים אין שבת קובעת • אלא בדבר שבגמרה מלאכתו . ומהכי ליה דלא בעינן שירשה פני הבית. והכא שאני דכיון שאמר מכאן וכו' קבעה ליה . וה"ם בחול נמי קבעה ליה . אלא דגבי שבת קמ"ל . דטבל מוכן הוא (לא*) שאם עבר ותקנו מתוקן . ולא תאמרי אלא לכתחלה . * ועיין במקומו שהרחיתי עליהם בסוף מ"ג :

פרק ה משירין פי' הר"ב להסליך . ליתא דכי יסל זיקך (דברים כ"ח) גמ' : **ומבטין** פירות כו' . **פי' [הר"ב]** ולא **תאמרי** טורח אלא לעורך י"ט כו' וכ"כ רש"י (לב*) • וכתב הרא"ם ויותר נראה כדברי ר"י • דבשבת דקאני בסיפא • קאי אסני תרי בני • דמדקתני ריש בי"ט • אבל לא בשבת • ובסיפא קאני בשבת • משמע דקאי אתרי בני • ע"כ : **וכן** כדי יין • מוקמינן בגמ' בדטיבלא • דאסור בטלטול • והא קמ"ל • דלא חיישת בפירות שרחוץ לטלטל דוקא • קמ"ל דאפילו בחין רחוץ • דכלי ניטל לגורך דבר שאינו ניטל • ולמ"ד שאינו ניטל • כמ"ש הר"ב בפ"ז ומ"ב פי"ו דשבת מוקצי' דוקא בפירות שרחוץ והכי תני וכן כדי יין כו' להשמועינן דאפי' בהפסד מועט שהיו . וכבר כתבתי שם • דלא קי"ל כוותיה : **ונותנין** כלי תחת הדלף • כתב הר"ן • ומיהו דוקא בדלף שרחוי • דאי בשאינו רחוי אסור לתת כלי תחתיו **לאסור לגמל כלי** מסיכנו (כדפי' הר"ב בשפ"ג דשבת) ע"כ **וכאור**

דאסרו משום מוקצה במקום כבוד שבריות ואדרבא מהתם סוגי' כאי' כרוכיה לסיפא דר"ת לאו דוקא משלפניו קאמר • ובהקדם דמ"ם משם' הר"ל ד"ם וכתבים דשמייהו משום גזירה שמא יקטום וכתבו וכן משיק בגמרא • ליע מוכן • דלהרבא מיפוך מוכח דהא בכריתא בשלוחתא דר"ת וכבן דרמ"ה טעל קיסם משלפניו וכ"ש לא יפול אלא מלבוש קהני עלה ושוין שלא יקפטנו וכו' וכ"ש אחד זה ואח"ז ליע אלא משום שבות • הרי לתכמים דר"ת דבריתא א' ס' דקתימא סוי כלאתר יד ופטילה ל"ם לשמא יקטום כדאמרי' בשוגי' עלה רבן דקא דקא אמרי הש"ס אפור אבל אסור הכא אפור לכתחלה • ות"כ הא לאמרי רבן דהש"ס בריתא לאתן טו שיטו פ"ב משום הלא ניחא עלה אלא שהוא מוקצה ג"כ שפיר כתב רש"י כך פשט בדרבן דאמרי' דהש"ס ניחא דרבן דר"ת

קס"ע רעמים (צינצנל)

ואין מלבנין את הרעפים. דוקא ברעפים מחוסר למעוי ליה מגת בסיסק זה: שכן מתחמתין ומחמתין. על ידי הטור: ועוד אמר ר"ת. משום דשגת אתם לקולא. גבי מוקצה. וכדר אמר אחריתי. קאמר ועוד: עומד אחד על המוקצה. פלוני הזמנה. והזמנה מועלת לו: ערב שבת בבציעית. שאין מעבר נוסג בה ואין ממוסר אלא הזמנה. וס"ם במעשר. ובשאר שני השבוע. אלא לורתא דמלתא נקט דשתם מוקצה לאו מעשר הוא דגרוגרות ולמוקיס הן שתם מוקצה ואין רגילין לעבר קודם גמר מלאכה: מכאן אתי מוטל למחר. וסגי בהכי: עד שירשום. בסימן. דאין בריה והלכה כחכמים:

ב כל

פרק ה משילין פירות דרך אחורי. מי שים לו פירות אי תבואה שעות על גבי להתיבש ורוח גשמים ממשמשין ובאים שתירו לו לעשות ולהשליך דרך אחורי שבגג. והם טופלים לארץ. דליכא טרחא יתירא ודוקא אחורי אבל אחורי מלמעלה למטה בתקרת הגג. אבל מלון. כגון גג שמוקף מחילה ומלון בכותל ורוצה להניחו על הלון ולהשליכו. כולי הא לא שרו רבנן למטרח: ומכסין את הפירות. ולא אתרינן טורח אלא לעורך י"ט הוא דמשום הפסד ממון שרו ליה רבנן: דלף גשמים הסוטפים מן הגג: וכן כדי יין וכדי שמן. מכסין אותן מפני הדלף: תחת הדלף. לקבל את הטיפין שיפלו הבית. ואם נתמלא הכלי. שוקף ואוחו ואיט נשפך

ב כל

ב כל שחייבין עליו משום שבות • משום רשות ימשום מצוה • בשבת• חייבין עליו ביום טוב .ואלו הן משום שבות . לא עולין באילן • ולא רוכבין על גבי בהמה . ולא שטין על פני המים • ולא ממפחין . ולא מספקין • ולא מרקדין • ואלו הן משום רשות•לא דנין .ולא מקדשין• ולא חולצין • ולא מיבמין • ואלו הן משום מצוה • לא מקדישין • ולא מעריכין • ולא מחרימין . ולא

ב כל שחייבין עליו משום שבות • משום רשות ימשום מצוה • בשבת• חייבין עליו ביום טוב .ואלו הן משום שבות . לא עולין באילן • ולא רוכבין על גבי בהמה . ולא שטין על פני המים • ולא ממפחין . ולא מספקין • ולא מרקדין • ואלו הן משום רשות•לא דנין .ולא מקדשין• ולא חולצין • ולא מיבמין • ואלו הן משום מצוה • לא מקדישין • ולא מעריכין • ולא מחרימין . ולא

והטור סימן שי"ח חולק בזה . *ובכריו לריכין עיין ע"ש בב"י . והרמב"ם פכ"ה מהלכות שבת תסרו מעשה אחר . לפי שאין עושין גרף של רעי לכתחלה : ב לא עולין באילן. עיין משנה ח' פרק בתרא דעירובין . ומ"ש הר"ב גזירה שמא יתלוש דהוי ליסודי' מדאורייתא' . דהיינו קושר שחולש מן המחובר . רש"י : ולא שטין על פני המים . כתב הר"ב גזירה שמא יעשה חבית של גומא שיטין . פירש"י כלי של גומא שחורגין לחוטו ועושין כמין חבית תרוכה . ולמדין בו לשוט : ולא מעפחים . פי' הר"ב כף על כף . ויכו כף ויתמלו ימי המלך . דמלכים ב' י"ח י"ב . מחורגם ופפחו יד . ועיין לקמן : ולא מספקין . פי' הר"ב כף על יוך. כמו ספקתי על יוך דירמי' ל"ח י"ט: *ובכרי הר"ב מפירש"י הן.ותני הבאתי הלו הרחיות מתוך הפסוקים . והרי"קוהרש"ם הביאו ירושלמי ולא מספקין.הבא מתמתו.דתני' (במדבר כ"ד) ויתר לחף בלק אל בלעם ויספוק את כפיו . מעפחים סיפוק אחות לרעהו • ומטור בהי"ע סי' תקכ"ד . תפס לפירש"י ולהירושלמי.לתוספתא שבת סי' של"ע.לא כתב הלא כפירש"י.אלמן"ל דבתוס נקט לדירושלמי כלל דמהיכי תיתי לחלק.בין בתמתו לרעהו . וזה כ"ל דקשיא לרש"י . ודמש"ה לא מפרש בגבלי בדירושלמי הלא סתך לו אלישבייסו דקרתי . ולכך תפס רש"י פירושו . ולא כמו בירושלמי • וכן נמי על לא מרקדין לישת בירושלמי . קופץ עוקר שתי רגליו כאחת. רוקד עוקר אחת ומניח אחת . לא אם ליח רש"י לפרשו במשנתינו . לריכין דעוקר אחת כו' אסור . כ"ם בשבתים . וכיון לבעינן ריקוד • אין לורך . לכך לא כתב שום פירוש על אין מרקדין • ואחריו נמשך הר"ב • וגם הרי"ף והרא"ש . אף שהביאו הירושלמי על מעפחים ומספקים כלשניהם לא הביאו על מרקדין • משמי שעמא גופיה . והקרוב אלי. לי הוה מוסחין לסו לא היו מוסחין לירושלמי הואיל והבבלי לא מפרש וכמ"ש. וגם אין לירושלמי רמיה • אלא על מעפחין • ולמה על מספקין • ולמה הכל בחמתו• ומעפחים לאחורי היד • לפליגי התם• ובסדר המבוא דירושלמי • מספקים קודם מעפחים . וכדמפרש להו כך בירושלמי . דמ"ב הוי זו אף זו . וכ"ת דמ"ב לרעהו אבי.ותמהי מהדבתא לרעהו כ"ם דליתסר תמיהא אין שכי נמי ולכך לא לריך למתנייה • ותי מתנייה כמו שהוא לירושלמי • קשיא דהוי זו ואין ל"ל זו : ולא מרקדין • בקפלא ג' עת לרקוד . מתורגם לעפזא בשלושא ובשמואל ב' ו' מפזז ומכרכר • מתרגינן מרקד ומשבח • ועיין לעיל : ואלו הן משום רשות • פי' הר"ב משום דהכי דסיפא כו' קרי לשני רשות • ולהכי קתא. קרי שבות. דאסור שבות גמר יה בהן לפי שאין בהן לד לשלק גזירת חכמים מעליהן . שאין בהן לחלוחית מלוה . רש"י : לא לדין וכו' וכ' הר"ב ועשאת דכולהו גזירה שמא יכתוב . פסק דין לדיינין . ושטר תרוסין לקדושין • ושטר חליצה לחולצת . וכתובה ליבמה . רש"י • וכ' הר"ן וכ"ם גירושין . דלא סגיא דלא בכתיבה • ולריך ג"כ שיחא בכתב כו ביום . ומש"ה לא חם למתנייה . ומיהו בתוספתא תני ליה : ולא מעריכין.כתב הר"ב ערך פלוני עלי . וכ"כ רש"י . והר"ן פירש ערכי עלי ע"כ . ולעניו הדין שיהא שוים הלא ליעשה המעריכין. דייק שפי • לפי' הר"ב ורש"י • דלמור ערכי עלי בכלל כשיכין הוא, כלפי' ברפ"ק דערכין . ודתנן מעריכין . משום דאסורה הוא מוך המעריך • והלו תנא נערכים. הוא משמע דאסורה מלד עלמך . ולישתי• ולא מחרימין • כתב הר"ב וסתם חרמים לבדק הבית. וכפירש"י והר"ן • ותמיהני שפירשו הלא כחכמים . דס"ל דסתמן לכהנים • במ"ו פ"ח דערכין • והא והלי דכשמחרים לכהן . דהוי נמי כמקח וממכר . ואפשר דכ"ש הוא דדמי למקח וממכר . כיון שהוא מהליוט להדיוט . ורבותא הוי • לאשמועינן דאפילו לבדק הבית לגבוה . מחזי כמקח וממכר . הלא דאמרי לא ניחא . מ"ש וסתם מרגנים לבדק

תוספות חדשים

משנה ב

(לא*) וכ"ם בש"ס בתוספ' משנה בפי' של"ו וסי' תקכ"ד וסי' של"ם :

תוס' רע"ק

דמתני' לאו הך דבבן הר"ש דבבייתי' ולפ"ז יסי' רמי' ברוסיה לרש"י דלכתוסה סמיס בסוגי'דשב' דפריך מפלוגתא הר"ש ובבן דבבייתא הלא יסול הלא מן התכוס ותמהי לא פריך מפלוגתיסו במתני' • וסהו לכתוסה סמי' גדולה • ומיהא לי דממתניתין י"ל טעמייסו דבבן מאו' שמא יקפוס לזה פריך מבבייתא דבבן ס"ל דקפימה הוי כלתחר יד וממילא ל"ג לשמא יקפוס וע"כ התיסור דקיס' להתן בו ביניו מאו' מוקלה דגזרי' אף במקום כבוד שבניות • ומעשה שם נימא הר"ש דוקא מפלפניו קאמר קשה לדבבן ממתני' דשא עכ"פ מדר"ש מוכח מדשרי מפלפניו ול"ג שמא יקפוס ע"כ שא דאסור מפל חלר מקום מוקלה וזה הא מניו תולה : אע"כ הר"ש לאו דוקא קאמר והפרכא רק מהשמיס והו"ש למימר דטעמייסו משום שמא יקפוס ולהכי פריך מבבייתא ולהתוס' דהפרכא מדר"ש

קשה כל"ל לדפריך ממתני' וד' יוי' מתני' • תירן ר"ת וחכמי' • הלא דגבי שבת קמשמע לן דשבל מוכן הוא) (לא*) דמדלא קתני הכוחך בש"ס בשבישים הר"ז מן המוכן דיוהק דשבת השים ליהו מן המוכן . מזה משמע דבכל פעם הוי הכנתו הכנה לעניו אם עבר וחקנו הלא דלכתחלה אין לו לעשות על המוקלי הלא בשבישים דשבת השים אסור משום שבל • רש"י ותוס' :

פרק ה משנה א בתי"ט ד"ה ומכסין • וכ"כ רש"י) (לב*) ותמוה לי לשיטה זו הא קתני בבבייתא בסוגי' פורסים מחללה ע"ג מבבי בשבת • פורסים מחללה ע"ג לבישים בשבת • ומ"ם דלבישים ותבישים מוהר לכסותן בשבת ומ"ם סירות דאסור לכסותן בשבת ולע"ג (*שוב מלאתי שהקשה כן גם מים מים)

תוספות חדשים

משנה ג

(ג*) וכ"פ בס"פ פ' שני לענין רופא בשבת סי"ב (ב*) הר"ב ד"ה אף לרועה כו' בפי' רועים כו' עכ"ל ק מסיק בגמ' דיק' נמי דקתני לבנו אף לרועה, ורש"י לא פי' כלום. וכ"פ פי' מדעתי לבנו כו' תמ"ב בפני רועים פירש"י דלא נטרך לתמוהין בגמ' תע"ג דהוה יתי' לא קשה מכאן כו' מבמ"ב ברועה דבעי דוקא שניים כמו שמעתיק הרב תי"ט בד"ה המוסר כו' אלא שקיצר לכתב בינתו. אבל הרמ"ך כתב דיק' נמי דקתני לבנו אף לרועה משמע שגם בנו גדול לרעות אלא אבין כו' דלא ידיע מאתמול למי ימסרנ' עכ"ל. וא"כ אין חילוק אבל בס"ע סי' ג"ו מסיק כדעת הרמב"ם וכפי' המגיד משנה:

תום' רע"ק משנה ב

(אלא אוכל נפש בלבד) (לג*) ולמלאכת פוסקים שבב"י סי' תל"ה ים עוד חילוק לענין שביתת בהמתו דלעיל מוזהר בי"ט כו' בתי"ט לעיל פ"ב מ"ח ד"ה בי"ט וכו': (בתי"ט ד"ה אין בין י"ט כו' דלא תשיב מוקלה בי"ט לאסור) (לד*) בספ' מתניה רלמדן הסיג דהא זהו לב"ה ואלו מתני' דהכא כב"ה כמ"ש הרע"ב. ואי דהקשי' בהיפוך דלב"ה בשבת ים מוקלה ובי"ט אין מוקלה כדלית' ציים מהכאן ובזה אפשר לתירוץ דשני"ק.

לבדק הבית. דהא ליתא תלישא דהלכתא · ומ"ש הר"ב לכולהו לאסוקינהו משום מקח וממכר. עיין מ"ש בזה בשבת ו' פ"ג. וכי תימא הא אמרינן דאפילו שבת מותרין. כמ"ש בשבת ג' פרק כ"ג דשבת. גבי מהשיכין כו' דמשכחין שמוקות כו'. י"ל דלא דמי כולי האי למקח וממכר · שהיו יוצא מרשות להשות לגמרי. כמו בני דהכא. ולהשכירה להו כמ"ש בעור וכ"י סימן ס"ו. גבי מהשכין. לקין להזכיר שכוס ממון. רק לדבר אליו אם רוצה להשתדך לא קשיא כלל: **ולא** מגביהין תרומה ומעשר. עיין פ"ק משנה ו': **בל** אלו בי"ט אמרו. ק"ו בשבת. ה"ק כי היכו בי"ט מדרשה לעניו י"ט מיתנו. וק"ו בשבת: ובריטה דקתני כל שחייבין כו' בשבת. חייבים עליו בי"ט כ"ל לאחרי'שלא הוזכרו במשנתינו זאת. ודקתני ואלו הן שהיפה קאי כל אלו בי"ט כו' דאלו הן שאמרו משום שבות כו'. *ואף שבמשנה שבסדר ירושלמי הגי' כל שהוא משום שבות. משום רשות. משום מלוה. חייבים עליו בי"ט. לפי' שכי ודאי כ"ל בשבת. דאלת"ה מאי שבות רשות ומלוה היכא. ואפילה קאי: **אין** בין י"ט לשבת כו'. להיות מותר לכתחלה בי"ט. שאסור בשבת. אבל לענין עונשין. ים שרבה. שזה בסקילה. וכרת. וזה בלאו גרידא. כ"כ רש"י וכו' במשנה ה' פ"ק דמגילה·ומה"ט ניחא נמי דלא תשיב מוקלה בי"ט לאסור (לד*). ובשבת מותר. כמ"ש במשנה ג' פרק לעניל דלא בא לומר דאין מותר בי"ט. מה שאסור בשבת. וכתב הר"ב. אבל אין קי"ל דאמרינן מתוך שמותרת טולטה כו'. במשנה ה' פ"ק. וה"ל שבערה במשנה ה' פ"ב · ומ"ש הר"ב וכ"ש היכא דמבשי. דאין הבערה אסורה אלא משום שבות. וה"ה לשחיטה ופירש"י לעיל. היכא נמי מבשיל פירות כו'. דאיכא בתרייהו. ובפ"ק דמגילה משנה ה' כתב כגון מבשילין כו': **ג' המוסר** בהמתו לבנו. ואע"ג דהוה יחיד לא קשה. לפי שדרך בני אדם למסור כליהן ואפילה לבניהן. ואין מחשיבין לותה. כאלו טוליהם מרשותה. ומגיד פ"ה מהלכות י"ט: **ד' מערב** י"ט. כתב הר"ב ואי' לא בא ליד השואל. אבל בי"ט. והשואל דקתי תני בדב רא בעלמא. ולא משך מבעוד יום. וקמ"ל כיון דאשמעיה ברשומיה אוקמיה רש"י: **ביום** טוב. כתב הר"ב ואפי' היה רגיל להשאיל בכל י"ט. פי' להשאיל כלי זה. להשואל שזה. כיון דבעי"ט זה לא אמר ליה לא אוקמיה ברשומיה. משום דמימר אמר להמ מבכה אינש אחריני. ואזיל ושאיל מיניה · וגמרא: **כרגלי** שתיהן. לו מתירין. כתמירו מכמים דלפי' בחלה לא בעיל. והא דבספ"ג דחלה תנן. הטבל אבל במינו בזמן הטעם. **וכרי** בכל דבר שיש לו מתירין הוא וכמו שבארתי שם. וס"ל מים ומלח עם שאמת מין בשאינו מינו הוא. **שרטו התוספות לכיון לסעיפה**

ולא מגביהין תרומה ומעשר. בל אלו ביום טוב אמרו. קל וחומר בשבת. אין בין י"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד (ג*): **ג** הבהמה והכלים · כרגלי הבעלים · המוסר בהמתו לבנו · או לרועה. הרי אלו כרגלי הבעלים · (ד*) כלים המיוחדין לאחד מן האהין שבבית. הרי אלו כרגליו · ושאין מיוחדין· הרי אלו במקום שהולכין: **ד** השואל כלי מחבירו מערב יו"ט · כרגלי השואל · ביו"ט · כרגלי המשאיל · האשה ששאלה מחברתה תבלין. ומים ומלח לעיסתה. הרי אלו כרגלי שתיהן · רבי

במקום שבעלים יכולים ליתך: או לרועה הרי אלו כרגלי בעלים. מתניתין בשים בעיר שני רועים (ב*): **אלא** ידעינן להו מניהו הויא לה דעת בעלים. בלבד הרי הן כרגלי בעלים. אם היתה אלא רועה מבעוד יום. **אבל** בשתין בעיר אלא רועה אחד. כל בני העיר מעמידין בשמתן ברשותו ובקניית שביתתו. והויא לה כרגלי הרועה: **ושתין** מיוחדי'. לאחד מהן אלא לכולן: הרי אלו במקום שבולכין. למקום שבולכין יכולין ליתך מותר להוליך את הבלים. אבל אם ערב אחד מהן לסוף אלפים לנפון. והשאר לא ערבו. הוא מעבב על ידם מלהוליכם לדרום. לפי' פשיטא אחת. מפני אחד. ומן מעבבין על ידו מלהוליכם לנפון. אלא אלפים אמה · שהן מותרין בהן: **ד** כרגלי השואל. שהרי קנה שביתתו אלא בין השמשות. דבין השמשות שהוא כניסת היום. קונה שביתה ואפי' לא בא ליד השואל אלא בי"ט. אלא ברשותיה קיימין בין השמשות הרי הוא כרגליו של שואל: ואם שהלו ביום טוב משאיכה. הרי הן כרגלי המשאיל. לפי שקנה שביתה אלא בעלו. ואפי' היה רגיל להשאיל בכל י"ט: **ה** השאל שהלה בכל י"ט מחברתה תבלין. לקדרתה: ומים ומלח לעיסתה. הרי אלו בקדרה ובעיסה. כרגלי שתיהן, אין מוליכין אותן אלא במקום ששתיהן יכולות ליתך. דכיון דביום טוב שהלה. קנו שתיהן · או המים והמלח שביתה · אלא בעליהן שתין

ולא מגביהין תרומות ומעשרות. ואפי' כדי ליתנם לכהן ביום ממחז דמשום שמחת י"ט דכהן שמות לריך להן הוא מפריסן. אפ"ה אסור. דה"ל מתקן. ואני מילי פירות דעבילי אלא מילי פירות דעבילי בהדידה כגון עשה לאפרושי מיהא חלה מפרשינן לה בי"ט ויבשין לכהן: **אין** בין י"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד. בך שמעת מב"ם. דאמרי אין מוליאין לא את הקטן. ולא את הטלוא. ולא את ספר התורה לרשות הרבים. דלא אותרה שולאה אלא לצורך אוכל נפש אבל אין. ק"ל בב"ה דאמרי מתוך שאותרה שולאה לצורך אוכל נפש. אותרה נמי שלא לצורך. ואיכא נמי מילין פירות דרך אדובה. דרים פרקין. דשבת אסור. וכי"ע מודי: **ג** כרגלי השבעלים · אין אדם יכול להוליכם בי"ט. אלא

ואין בהן ממש. אין נכרות לה בקדרה ולא בעיסה. כגון שהכניסו עכבר. ואין הפיס נכריס בה כילוך אין מעכבות הולכתן. ובמלה לה פליג רבי יהודה דמייתי בעיסה שנותנה במים ואפיה גסה ועבה. שסיפה נכרת. ויש בה ממש. ואין הלכ' כרבי יהודה (כ*) ה ולהכמים.

כגון הלילך נרות בשלכבת חבירו. אינו מעכב בשאר תחומין: מותרין בה. בשלכת ממנה מביא לחם מעילות: ולהכמים לא נהנין ולא מדרבנן. ואם נהנו לא מועלין אין חייבין קרבן מעילה לוית לה מפני * וכן הסולית נחלת בשבת לרשות הרבים חייב ולהכמים שהיחיד לרשות הרבים פטור: אין מוליכין הפיס אלא כרגלי בעל הבור: כרגלי אנשי אותה העיר. אלא הפיס לחם לכל רוח חוץ לעבור: ולא עולי בגל. העשוי לעוברי דרכים בחמלע הדרך. ועשוי כמי הגולה לשתות בעלותם: כרגלי החלה. מפני שהוא הפקר. הפקר נקנה בשגבשה. ואם בא לחד ונחל לו אינו יכול אלא כרגלו. דקסבר הלי חגה ים ברירה להחמיר. ומחמתל הוכיר הדבר. דלהלי גברא חזו וברשותיה קיימי. ולא כרבי יוחנן בן נורי דאמר חפלי הפקר. קונין בביתה לעלמן במקומן: ך לא יביאו לו מפירותיו. שואל ואוכל לא עירב לבם. דפירותיו כמותו: ך מי שהיו נותנין אלו מורחים. מעיר אחרת ויבואו אלו על ידי עירוב לא יוליכו לאחר שיודע מקום בילם לביתם: לא"כ זכה לבם על ידי אחר [מותרים מערב יום טו ב בשבת] בעל הבית זה להלם אחר במביאה. מערב יום טוב ואמר לו זכה במנות רבי יהודה פוטר בשים. מפני שאין בהן משש: ה הגחלת כרגלי הבעלים. ושלהבת בכל מקום. גחלת של הקדש מועלין בה ושלהבת לא נהנין ולא מועלין. (המוציא גחלת לרשות הרבים חייב. ושלהבת פטור). בור של יחיד. כרגלי היחיד. ושל אנשי אותה העיר. כרגלי אנשי אותה העיר. ושל עולי בבל כרגלי המלא: ן מי שהיו פירותיו בעיר אחרת. וערבו בני אותה העיר להביא אצלו מפירותיו. לא יביאו לו. ואם ערב הוא. פירותיו בחזהו (כ*): ז מי שזימן אצלו אורחים. לא יוליכו בידם מנות. אלא אם כן זכה להם מנותיהם מערב יום טוב. אין משקין ושוחטין את המדבריות. אבל משקין ושוחטין את הביתות. אלו הן ביתות.

הלנות

לחיש יכול להוליכם עמו. עד כאן. וכתב בית יוסף שכן נראה מפירוש רש"י. ונקשה לי דלדברי הטור מתמה. דלא"כ אפי' אינו יכול להוליך למקום שעירב. אבל מקום לא הפכידו הלחמים בעדובו של זה. ואינו מעכב על ידיהם. ונקשה מ"ש מהא דפי' במתנה ג'. ופשטו גם כן הטור לעיל מנה. ולריך עיון. ובשם הרמב"ן והר"ן. דמתניתין בשלא עירב לחד מהם. אבל כל שעירב הוא מוליכין לאחר מהם. שבור זה כבור בותפין ואם ברירה. עד כאן. ואפשר לי לומר שגם רש"י הוא בר (לו*). ובהני מתניתין ג'. דבתים שדנה בו לחד למלאות. ומה שמלאה בותפין. אין נחשב בו לרבים. ואם הולכים ובלים. שיך בשם לומר ים ברירה. אבל בכלים שהיום מיוחדים למשא ג', לא שיך לומר ים ברירה. שברי חגר שעשה בכלי מה שרלה. מהזיר חותו לבותפות. הוא לבר דברי רש"י מתיבים בחלד מהני הפיס שכחבתי. אבל דברי הטור וכן לשברת בית יוסף בשם"י לריכין עיון:

ושך שולי בבל פירש הר"ב הטעות כו' בתמלת הדבר. כדתנן מבשם ס' פרק ס' דמדיש: **כרגלי** הממלת. פירש הר"ב דקסבר הלי חגה ים ברירה להחמיר. דתחומין דרבנן. ובדרבנן קיימא לן דים ברירה. כמ"ש הר"ב במשנה ד' פרק ז' דתמלי. ומה שכתב הר"ב דלא כרבי יוחנן בן נורי. במשנה ס' פרק ד' דעירובין: ז **אלא** אם כן זיכה לבם כו'. וחף על גב דמשנה ד' בדבורה קאי ליה בסוגא. כמשנה בם שלחי שתם דת"ל בותפ למשנה גו"ם. בילבך ממנה דעיקם. אבל הכא דלא אמר ליה. בעינן זיכוי. הר"ן: **אין** מבקין. כתב הר"ן נעגין הבקאה בעלמא. ודלי אלו ואלו מזוחתם עליך ומותר להבקותם ואיין ליה פרק ג' ומבום הכי מפרש בגמרא. דמבום בחיעה נקט. ומלתא אגב אורחיה קמבמע לן דלבקי חיים ודבר ליחתי. מבום הרבה דמבת. פירש רש"י שהעור חבת מהם להפסד. הר"ן לדבקת יותר מדאי בבשר. והרמב"ם פירש שמבקאם מתיר ליחתי. ואם ים הילה הלוסם בחמת ובקרתה. כ"ל והרי חיש הילה הטרפת הטרפת:

הלנות

לחוקומי מתני' בקבן זויח כ"ל. ובזה מתורן דמסדר הש"ם הן קודי' לחהר הן דחיי' וק"ל:

תוספות חדשים

(לי) הר"ב ד"ה אין בהן כו' ואין הלכה כר"י. וכ"ה בס"ע סימן ב"ו סעי' י"ב וכן פסחי' בפרלי בעליה שם סעי' מ"ג ודיני מר שם סעי' י"ד ובכריס סמובלין שם שפ"ח ס"ו ודיני מבשה ו' ז' ג"ב שם סעי' י"ו י"ח ודיני מדבריים וכייחות כלי' הי"ח ס"ג והין מבקין כו' כלי' תל"ו:

משנה ו

(כ*) פירושין כמוסי בגמרא מוקי לה בלילך דיבא דאחר בחשוך אילות אבל מבני כרגלי אינו בשפקידו אינו מייבי מתני' בגוף בימה לו קבן זויח וכ"ב הרמב"ם בפ"ח והרא"ש בשבקיו וכ"ב בפ"ע סי' ב"ו דקיימלן כרבי בחיבורי. ובקבת על הר"ב בלוח פי' בלוח גם הפי"ב לא בעיר בזה וכן בקבה בש' מלחמות על הרי"ף. ובמעתי מלחדן מובא וב"י לשון לפרש שמו ייבוב נכון ע"ו דלפי בחתם דלא בחכמים דמס' כ"ק ובמובא כרבי יום ליומי בחחומין אם עירב מחחילה לבם מודה בר דלא ניחא ליה בלילוק בלבומים דלילוק. כיון דעירב כדי לבניחם אלמא כמו שפי' רש"י בבבן דחייבי מלילבי דבמובא בד"ם ובמ"ב כו' ומי' מי ניחא כו' ומי' רש"י שבת בחחומין כו' דבוול רש"י שם דחייבי בעירב המחילה לבן לא ניחא ליה דלבקי' מבשומי'. ות"ב לייבי מה שבתם חבי' בעיבו' מקבה בשיר ממתני' לבב לאחם בחבי' דבב ס"ב חבי' כרבי כו' ובמובא בחחומין כו' ובמובא ס"ל בן בבבת בחחומין ולא רב. אבל בבי בחמת יש לומר ביחבת ואיש מוכרת מלילבים דבב

תוספות יום טוב

(כ*) ואם ערב הוא פירותיו בחזהו. פי' הממלת רחמון (להמ*) סייעו דאם אותו יחיד נתן רשות בי"ם לאחר למלא מן הבור כרגלי אותו הממלא כיון דבעודם מופקי' אין לאם בשיכה ולא בעשו כרגלי הבעלי' וכי ממלא זה בשיכה מיבף הממלא הוא הבעלי' לקום בשיכה מיבף הממלא הוא הבעלי' כיון דברשות אחם וכאומר מלא לך וזכי. אבל במלא אינו ברשות מיד בשמלא נעשו כרגלי הבעלי' דסייעו אותו יחיד אחות בעל הבור: (בחי"ם ד"ם כרגלי אותה העיר. ואפשר לי לומר דגם רש"י ס"ל כן) (לו*) לעי"ד הדין עם הר"י ולהדי' כ' רש"י בעירובין דף מ"ב ע"ב על מתניתי זאת. ד"ה כרגלי אותה העיר מלמעי' לבל רוח ואם עירב זה למערב לו מזחת מ"י זה להוליכן מן לחלמיים עכ"ל וסייע מהם בהרבי בסוכ. ומזה נלע"ד דמה שהוציא הר"י ממתניתין לחן בסוכ ללא בסבירו לחרבי' בערובו של זה ואינו

תוספות חדשים

(א*) וסיים הרמב"ם וז"ל וכן כל ימי שהוא ובקיץ ובין וכשפין עד שירדו גשמים עכ"ל וכ"כ הרבה"ג :

הלנות בעיר • כתנן קמח בכורים שפירש שיולחו ורועות מן לתחום • ובאות ועוות בתוך התחום • וזמנין שהן מוכנות : **הלנות** בחפר • פירש הרמב"ם שהם הכפריים והערוך מפרש כמו ותרעהו בחחו (בראשית מ"א) • ורוצה לומר שהם חוץ לתחום • כדאיתא בבריתא (א*) והטעם מפני שהן מוקצים • ואין דעת אנשי העיר עליהן • וכבר כתבתי במסכת ג' פרק ד' דביום טוב קיימת לן דמוקצה לחלוק לחלק ליכא לחיות דהא ליכא בגמרא • דלפיהו רב שמעון מודה.מכו' דהוו כגרוגרו' ומוקצים• (רמ"ה במסכת ז' פרק לעיל) דלחכמו בילים :

הלנות בעיר . מדבריות הלנות באפר : במות שלו לפלוני ופלוני. דזכין לאדם שלא בפניו :

סליק מסכת ביצה

סליק מסכת ביצה

תום' ר"ע"ק מעכב על ידיהם• הוא לכאורה דיש לגמור כן מל' רש"י ערובי' שם דף' שלא הניחו ביחיד ור"ל בעל הבור ואם לקח מהם אחד מ"י להוליך שלא למקום שזה יכול להוליכן ואם עיר' הוא למזרח מ"י זה להוליכן חוץ לעיר לצד מערב אפי' פסיעה מ' עכ"ל • מ"כ מוכח דבסיפא דבור של תוספ העיר חיפ כן דאם מ' עירב למזרח חיפו מעכב על המחרים להוליכן למערב • ומ"מ עיקר הניחו ק' דמה הפרש בזה דהתחרי' מעכבי' עליו מלהוליכן למקום שהניח הוא למזרח אהוא חיפו מעכב על ידיהן ול"ע • ועכ"ז ליתא לרש"י בערובי' הל"ל ק"ל דפירושו בסיפא דכרגלי חותם העיר דאם עירב מ' למזרח מ"י להוליכן חוץ לאלפיים • זהו חיפו הסיפא מכריעא דכרגלי חותם היחיד לפי פירושו דהל"ל וכו"ל לרש"י למקום דכרגלי חותם העיר היינו דאם עירב מ' למזרח חיפו מעכב על המחרים להוליכן למערב דבריהם ביחיד מעכב על המחרים וכסיפא פיפו מעכב אז דהו"ל לפרש דכרגלי חותם היחיד היינו דאם עירב למזרח יכול להוליכן חוץ לאלפיים וכסיפא דכרגלי חותם העיר מ"י להוליכן חוץ לאלפיים ול"ע :

כתב הרמב"ם אחר שהשלים המועדות • ודברים המיוחדים בכל יום טוב • דבר עכשיו במועד הנשאר לו • והוא ראש השנה • עד כאן • ובספר יוחסין • בשם רב שרירא גאון • בתר יום טוב • תנינן מסכת ראש השנה • כי היכי דליתני בתריה תענית משום דאחר ראש השנה זמן רביעה • וזמן זריעה • ובחר ענינא דמו :

מסכת ראש השנה

מסכת ראש השנה

מסכת ראש השנה

תום' ר"ע"ק

פרק א

משנה א

(בהרע"ב ד"ה לרגלי לעניו הכותב) (א*) ול"ה דרגלים אל מתורתא משמע כיוצא הרגל אף דליכו זמן הקרבה• מ"מ כיון שהרך לאחויי מעיקרא מחייב וקאי . נמ' וס' תום' היינו דאם מה קודם הרגל ומחויב ועומד לפני הרגל הוי כולי רגל ואם נכנס קודם אילו הרגל וחל"ל ליכא כולי רגל ואינו עושה למניו :

פרק א למלכים כתב הר"ב דלכתיב ויהי בשמוניה שנה וגו' . מקיש מלכות שלמה לו' שהרי המקרא הזה מנה שנה זו . שנת מ"ח ליליאת מלרים. ושנת ארבעה למלוך שלמה . רש"י . מ"ש הר"ב מה יליאת מלרים מניסן . והיא גופה דמרחק הדם ניסן מניין לה.יליף לה מקראי בנמרא . ו"ש הר"ב ואם עמד מלך בחלר . כו' . למלכי ישראל שהברים לה . דכתו קיימיין השתח . ומ"ש וכתב לו הסופר בניסן . שלאחר י"ג חדש. דאלו בניסן שלאחר אחר . וכתב של שנה שהשנים . אע"פי שלפי אחת היא שנה שהשנים . ליכא למיחש למערף לקומות שלא כדין שכיון שזה המלך מלך שוה ניסן . לפני זה הניסן . ואם המלך הרי כתוב בשבר . ומשלא שלא יוכל לטרוף שוה לקומות . אלא שלקחו אחר הניסן שמלך זה המלך . ולאותן כדין הוא עורף . ומה שכתב לפיכך קנסוהו וכו' ולא גבי ממשעבדי . עיין בפירוש הר"ב במסכת ה' פרק בתרא דשביעית : **ולרגלים** ז"ש הר"ב ור"ש חומר . כלומר ור"ש היא ואכי ליתא בגמרא עד שיעברו עליו שלש רגלים כסדרן כו'.ופסק הלכה כו' ומשעברו עליו שלש רגלים . עובר בכל תחתר . מסקינן בגמרא משום דאסדריהו קרא לכולהו רגלים בפרשת מצ הסכות הע"ג דכבר כתבינהו מעקרא אלא ז"מ לבל תחתר . אלא מפרש קרא בסי זמנא קמי בכל תחתר ומשום הכי אסדריהו. לאשמועינן דכיון שעברו עליו שלש רגלים עובר . ור' שמעון סובר דאע"ג דאסדריהו לבל תחתר . לא הוה צריך למכתי מצ הסוכות . דעליה קאי . אלא לומר שזה אחרון . דכסדרן בעינן: בתחד

בל תחד בלבד • ולא בביח נדרו • עובר בעשה . דכתיב (שם י"ב) ובאתם שמה עולותיכם וגומר • רגל ראשון שאתה **שם** • שאתה צריך לבביח : ומשעברו עליו שלש רגלים • עובר על בל תחתר • ואין שלקה בדבי שמעון דבעי שלש רגלים בסדרן :

באחד באלול. ראש השנה למעשר בהמה. רבי אליעזר ורבי שמעון אומרים באחד בתשרי. באחד בתשרי ראש השנים לשנים. ולשמיטין. וליובלות (ג*). לנטיעה. ולירקות

רחם שמש למעשר בהמה. מאין מעשרים מן המולדים שמא יו על המולדים בחברתה. דכתיב (דברים י"ד) עשר תעשר כפי מעשרות שכתוב מדבר. אחד מעשר דגן ואחד מעשר בהמה ואמר קרא שמא שמא ולא משום יו. על כל חברתה: ור' אליעזר ור' שמעון חולקים באחד בתשרי. כיון דאתקש מעשר בהמה. למעשר דגן. מה מעשר דגן ר"ה בלו תשרי. אף מעשר בהמה ראש השנה בלו תשרי. ואין הלכה כר"ע ור"ש. דאמרי בת' בתשרי. ותניא קמא סבר כיון דאתקש מעשר בהמה למעשר דגן. דכתיב עשר תעשר. מה דגן שמוך לגמרו עבורו. שסרי ר"ה בלו תשרי. והוא שמוך לגמרו. שכל יומות החמה עומד בגורן להתיבש. אף מעשר בהמה נמי שמוך לגמרו עבורו דסיינו אחד בחלוד. שבהמות יולדות בחב. שאי אפשר זמן עבורן. דסכי יליפין מקרא. דכתיב (תהלים ס"ה) לבשו כרים הצאן ועמקים יעטפו בר. אימתי לבשו כרים הצאן. כשומר שמלבשות מעזרים שעוליס ומתעברות. בזמן שעמקים יעטפו בר. דסיינו בחדר שמזריעה ומחת וכברת יפה. ויולדות בחב. דזמן עבורה של בהמה דקה ס' חדשים. הלכך ר"ה של מעשר בהמה [בת'] בחלוד שמוך לגמרו: לבשי מלכי חמות העולם. כדפרי' לעיל: ועמקים ויובלות. משמע תשרי אשור לחרוש ולזרוע מן התורה: ולנטיעה. אם נטע לילן מ"ש יום קודם לחד בתשרי שמא שתי שבחות לקליטה. שהנטיעה נקלטת בשתי שבחות. ושלשים יום לחר הקליטה להתיב שמא. דשלשים יום בשמא חשובים שמא. כדי מ"ש יום. כשניע לחד בתשרי מונין לה שמא שניס משנות הערלה ולתשרי של שמא שלחרת מונין לה שמא שליסים. ולחר שמא שליסים כשניע ת' בתשרי של שמא רביעית. אם מצאו בנטיעה זו פירות. עדיין הם חשוריס משום ערלה. שעל"פ שתשרי רחם שמא לנטיעה. ע"ו בשבע ר"ה לילן. וזה בכר נעשה לילן. לפיכך לין שנתו מתחדשת לגמרי מידי ערלה. עד ע"ו בשבע (ג*). ומשם ואילך אם יחגנו בו פירות. אם תורת רבעי עליהן. לשלשן בירושלים ובחמשה עשר בשב' לשמא שבחה. יצאו מידי רבעי. פירות שחוגעים בה מלאן ואילך: ולירקות

*ומ"ש בר"ב דאמר קרא שמא שמא בו' ע"ש בפירושו בשמא ת'. ומ"ש עליו בס"ד: לשעשר בהמה. פי' בר"ב דכתיב עשר תעשר וכו'. והוא שמוך לגמרו בו' והאי גמרו סיינו שנגמר להתחייב במעשר. שאין חוכלים אפילו ערלי. והוא משירחה פי שבית. כדתנן רפ"ב דמעשרות. ואין לנו לריכין למה שהחקו התוספת לפרש. דאף ע"ג דתנן בפ"ק דמעשרות משסביאו שלים עוכלן למעשרו מ"מ אין דרך לאכול אלא כשגמרו ע"כ. וגראה שביאורם רש"י שלפיהם. לא היה כתו' זה שלשון שכל ימות וכו'. ומפני כן הולרכו לפרש בדבור שאחר זה. דאפשר לן דתשרי ר"ה למעשר. מג"ש דשמא שמא. ולכך נתחקו גם בזה. ומ"ש בר"ב דזמן עבורה של בהמה דקה ס' חדשים. בגמ'. ומ"ת מאכחן זמן עיבור בהמה דקה. זמן עיבור בהמה גסה דיולדות לתשעה חדשים. כדתנן בפ"ק דבכורות דף מ'. משא ידעינן. וי"ל דזמן לידת שכוסות נמי בחב היא. אלא שזמן עבורן קדים ד' חדשים לזמן עבורן של דקות. *ות"ע קדמי ויולדות קודם חב. מ"מ אין מחחרין כי כן ממעטי דמן אלול ואילך אין יולדות. עד שבע ואחר: רבי אליעזר ור"ש חומרים בת' בתשרי. ור' אחאי סיים לחאי סיים בו' אחוה ר"ש לרגלים. ס"ק ד' לחאי סיים לדברי הכל. לר"ש דבעי שלשה רגלים בשלחן ל' מעשר בהמה. ולדפליגי עליה לרגלים. גמ' דף ד': לשנים פי' בר"ב לשני מלכי החומות. ובגמ' דף ג'. מפיק ליה מקרא. דכתיב (בחמיה א') דברי נחמיה בן חכליה. ויסי בחדש ניסן שנת עשרים. וכתיב (שם ב') ויסי בחדש ניסן שנת עשרים לארתחשסחא המלך. מדקאי בכסליו. וקרי ליה שנת עשרים וקאי בניסן וקרי שנת עשרים. מכלל דר"ש ללאו ניסן. וכתבו חמו' וסופיל ומפיקחים נניסן - לוקמים לחאי דחשכחן דהוי ר"ש לכמה דברים:

ולשמיטין דכתיב (ויקרא כ"ה) ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ. וגמר שנה שנה מחשרי. דכתיב (דברים י"א) מרחשית השנה. ואין לנין שנה משנה לניסן. דכתיב ביה (שמות י"ב) רחשון הוא לכם לחאי שנה. דהשתא שנה שיש עשה חדשים. גמרת:

לנטיעה דכתיב (ויקרא י"ט) ג' שנים ערלים. וכתיב (שם) ובשנה הרביעית. וליף שנה שנה מחשרי. גמ'. ומ"ש בר"ב שם נטע לילן מ"ש יום. שיום שנטיעה לילה מכלל יתי הקליטה. וכחב הרמב"ם בפ"ע מהלכות נטע רבעי. שנטע לילן מחכל בע"ו בחב כו'. שנמלא עוד ע"ו יום מחב. וכ"ע יום של חלוד הרי מ"ד יום מלבד יום הנטיעה. ומ"ש דשלשים יום בשנה. חשובים שנה. וליף בגמ' מדכתיב (בראשית ח') בראשון בחדש לחדש. מדחלתי יום לחד הוא דעייל בחדש. וקא קרו ליה חדש דכתיב בחד לחדש ש"מ יום ת' בחדש חשיב ליה חדש. [ומדיוס ת' בחדש חשיב חדש] שלשים יום בשנה חשובה שנה. לחדש נמנה בימים. דכתיב (במדבר י"א) חדש ימים. ולחד ממנויו חשוב חדש. שכי נמי שנה שנמנה בחדשי'. דכתיב (שמות יב) לחדשי השנה. שכי נמי לחד ממנויו חשיב שנה. ומ"ש בר"ב ולחר שנה שלשים כו'יעדין שם חשורים משום ערלה כו'. ולי קשיח לה גמרי לסו שלש שנים דערלה. מפיק לה בגמר' מדכתיב ובשנה הרביעית. ובשנה החמישית. פעמי' שברביעית. ועדיין חשורה משום ערלה. ופעמים שבחמישית. ועדיין חשורה משום רבעי. ומה שכחב עד ע"ו בשבע. לחיות כפיס שלל:

ולירקות

תום' רעיק

(ולירקות) (ב*) יובלות פעמי' בחשרי הוא דכחיב ביה"כ מעביר ו שופ' שה מני ר' שמעון שלל נמ שלל ר"י בן ברוקה היה דאמר מר"ה חייל יובל וכו' גמרת:

(בהרע"ב ד"ה ולנטיעה וכו' לנחת מידי ערלה עד ע"ו בשבע) (ג*) ולב"ש עד ת' בשבע. וכן ב"ש ולקולא וב"ה לחומרא בפירות שמאו בשבע שביעית בין ת' שבע לע"ו בשבע דלב"ש חיובו משום ערלה ולב"ה הוי ערלה והא דלא קאמי בעדיות ג' מקולי ב"ש והומר' ב"ה. דכי חשבינ לענין מעשר חדש ויבן לחשיל ל"ש בזה חומרא וקולא. פורי מבן בתי' שבע שנה:

ותום' ר"ע

ולירקות פירש הר"ב למעשר ירק • שמין תורמין כו' • וכן כתב רש"י • ואיתא נמי בברייתא • ואם כיתה שניה ככנסת לשליחים כו' כלקמן בדברי הר"ב • ומפרשין בגמרא • דתנא תני ירקות שמעשרותיהן מדרב' . וכ"ם מה שחייבים מדאורייתא . ודתני ירקות לגמרי רבים . משום דתרי גווני ירק הן דאזלינן בתר לקיטה כדלהמן * ולעניין גורנו מצאתם וכו' • כדתנן במסכת ס' פ"ק דמעשרות . **באחד** בשבט כו' . מפרש טעמא בגמ' . ותוכל וילמוד רוב גשמי שנה . ועלה שבתך בגלילות . ומילתו דפירות תו:ענין מעשר פירות כו' . ללעניין ערלה ורבעי : **כבר** נתבאר לעיל :

ב בפסח על התבואה • כתב הר"ב מדלמרם שתורם כביולו וכו' כדי וכו' ז"ל הברייתא מפני מה אמרם שתורם כביולו עומר בפסח • מפני שפסח זמן תבואה הוא • תמר הקב"ם כביולו כו' כדי וכן בכולם •

ובעצרת כו' • כתב הר"ב מדלמרם תורם • כביולו לפני שתי הלחם • אבל מדאזלינן למילתא בכורי אילן מעלרת כו' • כדתנן במסכת י' פ"ק דביכורים ליכא למימר משום דשמ ים לפן תשלומין עד שתג . כדליתא התם • ומיהו רש"י ור"ן כתבו גם זה הטעם : **בראש** השנה כתב כו' • מדברי קבלה למדנו • דכתיב (דברים י"א) מרחשית השנה ועד אחרית שנה• מר"ם נדון מים יסח בסופה • ולפיכך דתשרי הוא • מדכתיב (תהלי' פ"א) תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגינו אינו אלא חג שהחדש מתכסה בו • הוי אומר זה ר"ה • וכתיב (שם) כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב • ובדליתא בגמרא בפירקין דף מ' וקשיא לי כיון שהדש נדון בר"ה • ודאי על כל המאורעות שלו דיין אותו • על תבואתו • ופירותיו • ושאר עסקיו • וכיון שכן • הכל נדון בר"ה • וניחא לי שג' דברים נדונין לכל העולם • בשלשה זמנין אלו משווין במשנתינו • ולפיכך שכי מדאמרם תורם לעבור • שיביאו בזמנים שלנו שמרגין עליהן אחד אחד בזמנו • אבל בר"ה כל בני עולם עוברין לפניו אחד אחד • ונוזרים עליו חלקו מדברים שלנו • ומטעם שנדון שהדש בר"ה • דבשלמא ג' דברים שלנו כל אחד נדון בזמנו • כדאמר שפסח זמן תבואה, כו' . אבל ר"ה מה נשתנה • אלא טעמא אי אמ"ד בתשרי נברא העולם • כלומר נברא שהדש ביום שעני לימי בראשית • והוא ר"ח תשרי • [וכו ביום] שרח שהדש שהשתן ונדון לרחמים • לפיכ' קבעו הקב"ם לכל בניו שידונו בו לרחמים • כדליתא במדרש בפסיקתא • ואי למ"ד בניסן נברא העולם • י"ל לפי שביה"כ נתלה הקב"ם למשה בדבר שעגל קבע לתחלת החדש עד יה"כ לימי כדין • כל זה מדברי הר"ן .

שנאמר טיולר יחד וגו' • פי' הר"ב ה"ק טיולר • והוא הקב"ם • ופירש"י ואקרא דלעיל מיירי קמשדר • שנגיח אל כל יושבי תבל • טיולר והוא • שנגיח יחד את לבם ע"כ . ולכאי נסיב ליה תיבת לבך קרא • לומר שאף על פי שעוברין כבני מרון בדקדוק גדול • מ"מ כולן נשקרין בשקרים אחת • ו"ש הרמב"ם • והשלה מזה המאמר מבואר כאשר תראה • אבל הנשתר עניני מזה ס"ל שאין ר"ח לעיירו שני שפיכים בעומק אחד. בזמן אחד • שיעברו אחד ויהיו נשקרים בשקרים אחת • אבל כמו שר"ח להשני מסותו יתברך ויתי זכרו עלה • כן ר"ח להשני שנאמרו ושקריהם שאם שיגו משיגים דרך השנאתו ככר שיגו משיגים עלמותו • וזה ר"ח בשום פנים : **ובו"ג** נידונין על המים • כתב הר"ב מדלמרם תורם כו' גם בזה מסיים בברייתא • כדי שיתברכו לכם גשמי שנה • ושם דמיחד שם חג לסוכות • עפי מפסח ועלרת. *(וכן ברים פרק ג' דשקלים) וכן בשפ"ז דנדרים * (ובמסכת ס' פרק בתרא דשבועות) ואף על פי שלשתן בשם חגים נקראו בכתוב. מכל מקום מלת חג בשאחתו הרחשונה על המחול והריקוד • לי ללאו ג"ש דמדבר מדבר • כמ"ש בשפ"ק דחגיגה • והרד"ק כפי הפשטי מפרשו כן . מעניין ריקוד וטיפוח לשמחה • ובסוכות טיתה שמחה שלים של בית השואבה • לפיכ' לאו הוא לשקרא ביחוד בשם חג ומפני כן אומרים בו בתפלה זמן שמחתנו

ג שלומין

ולירקות (ד*) פירש הר"ב למעשר ירק • שמין תורמין כו' • וכן כתב רש"י • ואיתא נמי בברייתא • ואם כיתה שניה ככנסת לשליחים כו' כלקמן בדברי הר"ב • ומפרשין בגמרא • דתנא תני ירקות שמעשרותיהן מדרב' . וכ"ם מה שחייבים מדאורייתא . ודתני ירקות לגמי רבים . משום דתרי גווני ירק הן דאזלינן בתר לקיטה כדלהמן * ולעניין גורנו מצאתם וכו' • כדתנן במסכת ס' פ"ק דמעשרות . **באחד** בשבט כו' . מפרש טעמא בגמ' . ותוכל וילמוד רוב גשמי שנה . ועלה שבתך בגלילות . ומילתו דפירות תו:ענין מעשר פירות כו' . ללעניין ערלה ורבעי : **כבר** נתבאר לעיל :

ולירקות (ד*) . באחד בשבט ראש השנה לאילן • כדברי בית שמאי . בית הלל אומרים • בחמשה עשר בו : **ב** בארבעה פרקים העולם נידון • בפסח על התבואה • בעצרת על פירות האילן • בראש השנה כל באי העולה עוברין לפיו כבני מרון • שנאמ' (תהלים ל"ג) היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם . וחג נידונין על המים : ג על

ב בפסח על התבואה • כתב הר"ב מדלמרם שתורם כביולו וכו' כדי וכו' ז"ל הברייתא מפני מה אמרם שתורם כביולו עומר בפסח • מפני שפסח זמן תבואה הוא • תמר הקב"ם כביולו כו' כדי וכן בכולם •

ובעצרת כו' • כתב הר"ב מדלמרם תורם • כביולו לפני שתי הלחם • אבל מדאזלינן למילתא בכורי אילן מעלרת כו' • כדתנן במסכת י' פ"ק דביכורים ליכא למימר משום דשמ ים לפן תשלומין עד שתג . כדליתא התם • ומיהו רש"י ור"ן כתבו גם זה הטעם : **בראש** השנה כתב כו' • מדברי קבלה למדנו • דכתיב (דברים י"א) מרחשית השנה ועד אחרית שנה• מר"ם נדון מים יסח בסופה • ולפיכך דתשרי הוא • מדכתיב (תהלי' פ"א) תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגינו אינו אלא חג שהחדש מתכסה בו • הוי אומר זה ר"ה • וכתיב (שם) כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב • ובדליתא בגמרא בפירקין דף מ' וקשיא לי כיון שהדש נדון בר"ה • ודאי על כל המאורעות שלו דיין אותו • על תבואתו • ופירותיו • ושאר עסקיו • וכיון שכן • הכל נדון בר"ה • וניחא לי שג' דברים נדונין לכל העולם • בשלשה זמנין אלו משווין במשנתינו • ולפיכך שכי מדאמרם תורם לעבור • שיביאו בזמנים שלנו שמרגין עליהן אחד אחד בזמנו • אבל בר"ה כל בני עולם עוברין לפניו אחד אחד • ונוזרים עליו חלקו מדברים שלנו • ומטעם שנדון שהדש בר"ה • דבשלמא ג' דברים שלנו כל אחד נדון בזמנו • כדאמר שפסח זמן תבואה, כו' . אבל ר"ה מה נשתנה • אלא טעמא אי אמ"ד בתשרי נברא העולם • כלומר נברא שהדש ביום שעני לימי בראשית • והוא ר"ח תשרי • [וכו ביום] שרח שהדש שהשתן ונדון לרחמים • לפיכ' קבעו הקב"ם לכל בניו שידונו בו לרחמים • כדליתא במדרש בפסיקתא • ואי למ"ד בניסן נברא העולם • י"ל לפי שביה"כ נתלה הקב"ם למשה בדבר שעגל קבע לתחלת החדש עד יה"כ לימי כדין • כל זה מדברי הר"ן .

שנאמר טיולר יחד וגו' • פי' הר"ב ה"ק טיולר • והוא הקב"ם • ופירש"י ואקרא דלעיל מיירי קמשדר • שנגיח אל כל יושבי תבל • טיולר והוא • שנגיח יחד את לבם ע"כ . ולכאי נסיב ליה תיבת לבך קרא • לומר שאף על פי שעוברין כבני מרון בדקדוק גדול • מ"מ כולן נשקרין בשקרים אחת • ו"ש הרמב"ם • והשלה מזה המאמר מבואר כאשר תראה • אבל הנשתר עניני מזה ס"ל שאין ר"ח לעיירו שני שפיכים בעומק אחד. בזמן אחד • שיעברו אחד ויהיו נשקרים בשקרים אחת • אבל כמו שר"ח להשני מסותו יתברך ויתי זכרו עלה • כן ר"ח להשני שנאמרו ושקריהם שאם שיגו משיגים דרך השנאתו ככר שיגו משיגים עלמותו • וזה ר"ח בשום פנים : **וב"ג** נידונין על המים • כתב הר"ב מדלמרם תורם כו' גם בזה מסיים בברייתא • כדי שיתברכו לכם גשמי שנה • ושם דמיחד שם חג לסוכות • עפי מפסח ועלרת. *(וכן ברים פרק ג' דשקלים) וכן בשפ"ז דנדרים * (ובמסכת ס' פרק בתרא דשבועות) ואף על פי שלשתן בשם חגים נקראו בכתוב. מכל מקום מלת חג בשאחתו הרחשונה על המחול והריקוד • לי ללאו ג"ש דמדבר מדבר • כמ"ש בשפ"ק דחגיגה • והרד"ק כפי הפשטי מפרשו כן . מעניין ריקוד וטיפוח לשמחה • ובסוכות טיתה שמחה שלים של בית השואבה • לפיכ' לאו הוא לשקרא ביחוד בשם חג ומפני כן אומרים בו בתפלה זמן שמחתנו

ג שלומין

ורע"ק

(ולירקות) (ד*) אבל לא קבעי שהם למעשרו' ויכו' בכלו מעשר דגן ומעשר ירק • משום דש"ד דבכלהו ג"כ מעשר בהמה וכר"ם • גמרא • (עיין תוספ' דף יב ד"ה אחד) •

(בהרע"ב ד"ה ולירקו' • שמין תורמין מן הירק שלקח לפני כ"ם) (ה*) כירק אזלי בתר לקיטה בין לעניין מעשר דהיינו לעשר מחדש על הישן או לעשר מעשר שני בין מעשר שני לעניין שביעית וכ"ם שלו בא' בתשרי (ודע' תוס' דלקים' הייט גמר פרי אילן כיון דמשתמ לוקחי' תוס' מיד בשעת גמרו וקשו בלשון לקיטה) ובאזלינן למעשר ולערלי ולרבעי אזלינן בתר הגשם וכ"ם שלו פ"ו בשבט . וגם לעניין שביעית אזלי בתר הגשם ולעניין כ"ם שלו גרסה לשביעי' גם באזלינן כ"ם שלו חשבי : וכן מצאתי שכ' הרמ"ז בתי' לסוכה דף מ' ע"ח . בתבואה וכזית אזלי בכל ה בתר שיש . נקטניות קיי"ל דאזלי בתר גמר שרי דלא כמתני' ז' דפ"ב דשביעית ובאתרוג לעניין ערלה ושביעה דינו בשאר אילן . ולעניין מעשר שלובתא דר"ג ור"ח בפ"ב ת"ו דביכורים עיי"ם :

ג שלוחין יוצאין. כשקדמו ב"ד את המחר. שולחין ומודיעין לגולה יום שקדשוהו. אם ביום שלשים. ומחר שעבר מלא. ואלו את ביום ל"א והחר שעבר מלא ואלו ביה דין אין מחללין לא את השבת. ולא את יום טוב: ועל אלו מפני התעניות שכולפלו בו לרוש. יותר משאר תעניות: ועל אלול מפני ר"ה מודיעין מתי אלול. ועומין ר"ה ביום שלשים באלול בגולה. דרוב פעים אין אלול מעובר. ואף על פי שספק בידם. כמה יעברוהו בית דין. אי אפשר לפעם לעתה. ועל כרמן כולפים אחר רוב פעים. ואם לא ידעו מתי מתחיל [אלול] לא ידעו יום ל' שלו: ועל שארי מפני תקנת המועדות. לאחר שקדשו בית דין לחברי. שלוחין יולאין ליום המחרת. והולכין עד מקום שיכולין להגיע עד סוף. ומודיעין אותם שם עברו בית דין את אלול. שם לאו. כדי שלא יהא לבן נוקפן ביום שכפורים ושכוכות: פסח קטן. פסח שני: **ד** מחללין את השבת. עדיים שראו את החדש. כדי ליוך ולהודיע לבית דין: שכשם שלוחי בית דין יולאים לשורית. להודיע לגולה יום קביעות'. כיולך חשיבו. ומן שהורה מחללין על כולן. אבל רבן שמעון. לפי שאין תיקון המועדות תלוי בהן. אבל שני חדשים אלו שעמידו על דין תורה. שכל המועדות תלוין בהן:

תקנת

ג על ששה חדשים (ו*) השלוחין יוצאין. על ניסן. מפני הפסח. על אב. מפני התענית. על אלול. מפני ראש השנה. על תשרי. מפני תקנת המועדות. על כסליו מפני חנוכה. ועל אדר. מפני הפורים. וכשהיה בית המקדש קיים. יוצאין אף על אייר. מפני פסח קטן: **ד** על שני חדשים מחללין את השבת. על ניסן. ועל תשרי. שבהן השלוחין יוצאין לסוריא. ובהן מתקנין את המועדות. ובשהיה

תום' רע"א

משנה ג

(על) שאם הודעים (ו*) הוא מלחם דפסיק' דאין יולאי' רק על ו' חדשים דכל זמן שביום הקדם 'קיי' דיולאי' על חייב אין יולאי' על אב דבזמן שיש שלום אין נוס כדאי' בפונין. פורי אבן: (ת"ס סוף ד"ה ועל אדר. דביום ל"א נתקדם. נמר') (ז*) וא"ת ביון דלא נפקי על אדר כ' סאיך ידעו [בני הגול'] דנתעבר' השנה אם שיבאו השנה שלומי אדר דהא יולאי' לעב' כל אדר כדאיתא פ"ק דעדיות וי"ל ביון דשלוחי' יולאים על ניסן ממילא ידעי כשיני' ר"ח ואין שלוחי יולאים אם כן השנה מעוברת עכ"ל תוס' דף י"ב ע"ב ד"ה מהני'. ובשורי אבן השנה דמ"מ אם שיבאו השנה שאר פורים יהא השלוחים יולאים להודיע שנתעברה השנה דהא במקום רחוק מהלך י"ד יום לא יהי' יודעים ביום י"ד דנתעברה שנה דהא יתשבו שהשלוחי' עדיין לא הי' אפשר לבוא להודיע תיפת ר"ח ניסן. עיין שם:

משנה ד

(ת"ס ד"ה שבשם השלוחי'. אבל בשאר אדרים אין חילול שבת (ח*) בשורי אבן השנה בזה דהא בלא"ה אף אם גם בשאר אדרים יניח עדיים ממכר שלומי השלוחים לא הי' תועלת בזה דמה

ג על ניסן מפני הפסח. אבל סיון מפני שעברת. לא לריך דבשפירת עומר סדבר תלוי. כדאמר בגמרא (לף ו') תוס': **על** אב מפני התעניות. כתב ר"ב לפי שכולפלו בו ברוב ד' דתעניות. ממשם דבריס אחרו לאבותיהו בתשעה באב. ושקשו בתוספות דבבי נמי תקנתם דבי"ז בתמוז אחרו ממשם דבריס. ותירלו דאורבן בית שמקדש תקיפא טובא [ביוד] לא דמי לע' באב. דלריס אחת שכולפלה בו:

ועל אלול מפני ר"ה. כתב ר"ב ושומין ר"ה ביום שלשים לאלול. מסיימין בתוס' וגם למחרתו. כדמשמע בפ"ק דביל' ד' ה'. ובפ"ג דעדויות מסב' ז': **ועל** אדר מפני הפורים. ואלו אם נתעברה השנה. יולאין אף על אדר שבשי. מפני הפורים (דבאדר שבשי חוזרין וקורין. כדתנן בתשעה ד' פרק קמא דמגילה) לא קתני. דס"ל לגטולם אדר הראשון משובר. וידעו בני גגולה דביום ל"א נתקדם. גמרא (ז):

פסח קטן. כתב הר"ב *פסח שני. לשמת [שו] שאיט בדרך רחוק' ברחשון. לשון רש"י. וכתב [המפרש] להרמב"ם בפ"ג להלכות ק"ש דלפיכך קרי ליה פסח קטן. דלא שוי **אלא** יום ל': **ד מחללין** את השבת. עיין בשוף פרקין: **שבהם** שלוחים. יולאין לשורית. פי' הר"ב להודיע לגולה יום קביעתם. מפרשים בגמרא דשל דתנן לעיל על שאם אדשים שלוחים יולאים היינו מבערב כגון שנראה בעליל ביום כ"ט. או בליל שלשים דוודאי יקדשו בית דין למחר. אי נמי בחדש משובר. דפשיטא לן שביום ל"א יתקדש. כשלא נתקדש בזמנו ואין ממתינין עד שיתמנו מקודש מפי בית דין. ועל ניסן ועל תשרי אין יולאין. עד שיתמנו מפי בית דין מקודש. וכתבו התוספות דלאף על גב דנראה בעליל. אי נמי בליל שלשים. אין יולאין לאלתר. דמיתיין דלמא ממליכי בית דין. ומעברי ליה. ואתא לקלקולי מועדות. ומשום שבי כי נמי לא קדשוהו ביום ל'. שאי אפשר לדחותו יותר מיום ל"א. אין יולאין לאלתר. דגזרו שאי [אלו בחי] משום דבשאר אדשים יולאים. אלא וזה מבערב ע"כ. והשתא מתיתין דקתני שבהן שלוחים יולאין. סיינו לאחר שיתמנו מפי בית דין מקודש. ואם לא יבואו עדיים ויתעבר אחדש. לא יולאו שלוחים עד אחר. שאין בית דין מקדשים בליל. נמלאו ממעטין שילוכן מאלך לילה ויותר. אבל בשאר אדשים. אין אלול שבת אדשים. (ח*) אל עדיים שמאר יולאת שלוחים. שאין מחללין השלוחים לגאת בשבת ביום. וכשלא יבואו עדיים ביום יתעבר אחדש. וכל יודעים ביום קידושו למחר. ושלוחים יולאים משתחר. לומר שעברו את אחדש. וכתב רש"י ואם תאמר היאך הוא תולה שעת אלול בעדיים שלוחים שרי שלוחים עלמן לא ניתן לפסח לאחל. (כמ"ש. ושעמת בגמרא אשר תקרלו אותם במועדם. על קריאתם אתם אחל. דכל מועד דכתיב. לדחות שבת הוא. כמ"ש בסוף פרקין. ואי אתה אחל על קיומן) שעת אלול כדי שיתקדש אחדש בזמנו הוא. כדקתני ושאן מתקנים את המועדות. דדאמרת אמר (ויקרא כג) אשר תקראו אותם במועדם. ואפילו בשבת. ויליאת שלוחים דקתני. אינו אלא ליפות ולייאב את שעת אחילול לף בשביל זאת. דים דבריס שאין השעת תלוי בשם. ושם נעשים שעד לשבר. ליאשו ולייפותו. כאותם שאמיגו בשאילתין (לף י"ח) אין מעברים את השנה מפני הגדיים והטלאים. אבל עושין שעד לשנה. כיולד מהודעין אחתו לכון. דגזלית הכיכין. ואמרית לעדקין. כו' ע"ב. וכן הרמב"ם בפ"ג מהלכות קדוש אחדש. לא השתיק. אלא שעת דמפני תקנת המועדות:

לסוריא עיין במשנה ד' פרק לקמן: **ובהן** מתקנין את המועדות. אבל אלול לף על גב דמיום אחשיבו לעשות ביום שלשים ר"ה. לא נפקא מיניה מידי לפי שעדיין ביום שלשים עלמו יושבים ומלפים. ואם תודע לפסח שקדשו בית דין יום שלשים מוסגין אותו ביום שקדם בלבד. ואם לא תודע לפסח נוסגין יום שלשים קדם ויום ל"א קדם עד שיבואו לפסח שלומי אחרי.

כלשון הרמב"ם פרק ג' מהלכות קדוש אחדש:

ס בעליל

שאחה מאחרים יציאת השלוחי' יום א' וגד זה יש להם שלשי יום יותר ללכת. כיון דמעברים אחדש. ודוקא ביישן ואחרי דהוה בפ"ו בחדש ואם יקדשו אחדש ביום א' יהי' י"ם ביום א' ולא יוכל ללכת יותר מאלו דוקא ב"ח בשבת אבל שאיר מהלכות יציאת שלוחי' מפסק"כ בפיק עיי"ש

וכשהיה בית המקדש קיים. מחללין אף על כולן · מפני תקנת הקרבן : **ה** בין שנראה בעליל בין שלא נראה בעליל · מחללין עליו את השבת. ר' יוסי אומר. אם נראה בעליל. אין מחללין עליו את השבת. **ו** מעשה שעברו יותר מארבעים זוג ועכבן רבי עקיבא בלוד. שלח לו רבן גמליאל אם מעכב אתה את הרבים · נמצאת מכשילן לעתיד לבא. **ז** אב ובנו שראו את החדש · ילכו. לא שמצטרפין זה עם זה. אלא שאם יפסל אחד מהן · יצטרף השני עם אחר. רבי שמעון אומר אב ובנו · וכל הקרובין כשרין לעדות החדש · אמר רבי יוסי · מעשה בטוביה הרופא שראה את החדש בירושלים הוא ובנו ועבדו משוחרר · וקבלו הכהנים אותו. ואת בנו · ופסלו את עבדו. וכשבאו לפני בית דין קבלו אותו · ואת עבדו · ופסלו את בנו : **ח** אלו הן הפסולין: המשחק בקוביא · ומלוי ברבית · ומפריחי יונים · וסוחרי שביעי' : ועבדים

תקנת קרבן. של ר"ח היתה קרב בזמנו : **ה בעליל** למעלה מן הארץ הרבה. שהכל רואים אותו : **ושלא בעליל**. למטה בשפולו של רקיע סמוך לארץ ולדמומית החמה מכסה אותה ואינה נכרת כל כך : **אין מחללין**. דודאי ראו אותה בירושלים. ואין הלכה כרבי יוסי: **ו מ' זוג**. הני עדים זוג אחר זוג ועכבן ר"ע שלא היה לב"ד צורך בהן : **אתה מכשילן לעתיד לבא**. שימנעו מלבוא להעיד כשיראו שדבריהן לא נשמעו. והלכה כר"ג : **ז אב ובנו וכל הקרובים כשרים לעדות החדש**. דאמר (לו) רחמנ' למשה ולאהרן (שמות יב) החדש הזה לכם. עדות זו של חדש · תהא כשרה בכם. ואע"פ שאתם אחים. ורבנן דפליגי עליה אמרי החדש הזה לכם. עדות זו תהא מסורה לכם. לגדולים שבדור כמותכם. ואין הלכה כר"ש : **ח משחק בקוביא**. עצמות שמשחקים בהן בערבון ואמר רבנן אסמכתא לא קני והרי הן גזלנים מדרבנן: **ומלוי ברבית**. לא קרוי גזלן דאורייתא למפסלי' דהא מנפשיה יהיב ליה : **מפריחי יונים**. היינו כעין קוביא אם תקדמיה יונך ליוני : **וסוחרי שביעית**. עושין סחורה בפירות שביעית. ורחמנא אמר לאכלה. ולא לסחורה. ולפי שנחשדו כל אלו לעבור על דת מחמת ממון. חשדום להיות מעידים שקר על שוחד : **והעבדים**

ה בעליל ליטנא דקרא [תהלים י"ב ז] אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ. פירושו גלוי לכל. גמרא : **ו * ועכבן** ר"ע בלוד. ובסוף פ"ה דשבת דתנן פרתו של ראב"ע היתה יוצאה כו' ומפרש הר"ב דלא שלו היתה. אלא של שכנתו כו'. כדאיתא בגמרא כמ"ש שם בס"ד · ולפיכך יש לתמוה דהא הכא תניא. אמר רבי יודא ח"ו שר"ע עכבן. אלא שזפר (כך שמו) ראש של גדר עכבן ושלח ר"ג והורידו מגדולתו ולמה לא פירש כן הר"ב · וצ"ל · דהשתא שאני דמשנה עצמה מוכחת כך שכן דייקינן התם בגמרא מדקתני פרתו. וכי פרה אחת היתה לו כו'. כמ"ש שם בס"ד. אבל הכא שאין שום משמעות במשנה המוכיח על שלא ר"ע עכבן לא פירש כן שהרי אפשר דתנא דמתניתין אס"ל דפליג על רבי יהודה. וכיוצא בזה נמצא פלוגתא עם רבי יודא. דת"ק אמר עקביא נתנדה. ואמר רבי יודא ח"ו שעקביא נתנדה וכו'. במשנה ו' פ"ה דעדיות. וכן מוכח בירושלמי דאמר אמתניתין מפני שהן ארבעים זוג. אבל אם היה זוג אחד לא היה מעכבו ומייתי נמי להא דר"י ח"ו כו' : משמע ודאי מדיהיב טעמא למתניתין דס"ל דמתני' כמו שהיא שנויה כך ס"ל לתנא דמתני' : **נמצאת** מכשילן לע"ל. ושמא יהיה אלא אחד משם בזמן העתיד עדות מועיל בירח אחד וימנע כו'. רמב"ם :

ז שאם יפסל אחד מהן. פירש"י יכשול בפיו כשיבדקוהו כדלקמן והרמב"ם כתב בפרק ב' מהלכות קידוש החודש שאם ימצא אחד מהן פסול מפני שהוא גזלן וכיוצא בו משאר הפסלנות : **כשרים** לעדות החדש. כתב הר"ב ורבנן כו' מסורה להם כו' כמותהם. מסיים רש"י שיקבלו העדות ויקדשו החדש : **ופסלו** את עבדו. סברי לה כרבי שמעון דמכשיר בקרוב ודרשו נמי כשרים ומיוחסים למעוטי גר וממזר כדדרשינן מאתך בדומין לך במשנה ב' פ"ד דסנהדרין. תוס' :

ח אלו הן הפסולין. פי' מדרבנן דאי מדאורייתא כל העובר עבירה שיש בה מלקות וכו' · כדפסק הר"ב במשנה ג' פ"ג דסנהדרין ואם כן (לכ"ע) גזלן ה"ל למתני דכתיב בהדיא (שמות כג) אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס. והא קמ"ל. דאע"פ שהן כשרים מן התורה פסולים לעדות החדש : **המשחק** בקוביא. פירש הר"ב מטעם אסמכתא דלא קניא והרי הן גזלנים מדרבנן דמדאורייתא אינו קרוי גזלן אלא החוטף מיד איש כדכתיב (שמואל ב כג) ויגזול את החנית מיד המצרי. כ"כ רש"י · ולפסק הלכה שזכרתי דכל עובר עבירה כו' פסול י"ל כמ"ש התוס' דכיון דמדעתו נותן לא נחשב בעיניו כגזל. ע"כ. ובפ"ג דסנהדרין כתב הר"ב טעם אחר שכן שם בגמרא. חולק רב ששת על זה הטעם דהכא וסובר דכל כה"ג לאו אסמכתא היא ואיכא בינייהו דגמר אומנות אחריתי. ושם פסק הר"ב כרב ששת : **ומלוי** ברבית. כתב הר"ב דהא מנפשיה יהיב ליה. כ"כ רש"י וכלומר דלא משמע ליה לאינים איסורא כשנותן לו מדעתו אע"כ ממשכנו על כרחו. תוס' :

מפריחי יונים. עיין בפי' הר"ב בפ"ג דסנהדרין : **וסוחרי** שביעית. כתב הר"ב ורחמנא אמר לאכלה ולא לסחורה. ומשום דמיירי בשביעית בזמן הזה לא הוי פסולי דאורייתא אי נמי דמיירי שממציאים מעות לעניים ואספו להם וכו' כדאיתא בפ"ג דסנהדרין דף כ"ו דאינו סחורה גמורה דאזלי בשליחותייהו. כ"כ התוספות. והר"ן כתב דכיון דדינא דיאבל

פי' בעליל (קלאר , ויכבבאר)

דיחל דמיהן בקדושת שביעית . כדתנן רפ"ז דשביעית הלכך לא משמע להו לאתויי דתיכף מיסורת בסחורה כיון דסדרי תלוי לדמי בקדושת שביעית ס"ל . ומ"ם סר"ב ולפי שאתמהו כו' תמוה להיות מעידים שקר על שוחד . כ"כ רש"י . ומכי נמי מיכף למיתם סיקבלו שוחד מכותים כדבר"פ לקמן . וקשיא דהא תמרן . דבכולהו לא משמע להו לאתויי דלהוי מסורת ותלת"ם לף מדלורייתא פסולים . ועוד דזה הכלל כו' . לף הן מיהם כשרים מוקמינן בפסולי דרבנן כמ"ם סר"ב ס"מ דכשהו מייתי מתניתין ול"ל דרש"י ס"ל דודאי ידעי דמיסור מיכף תלא מלא משמע להו שים מיסור כזה מן התורה . ולפיכך מן התורה מיהם פסולים הואיל ולא מכוונו לעבור על דברי תורה . ומדבריהם פסולים . כיון דלעולם יודעים שים מיסור בדבר . ומיהו יש מקום לתמן על עלמו לומר שלא היה יודע בשום מיסור . תלא מזלזין בתר רובא דעלמא דידעי . ולשון סר"ן

תום' ר"ע

משנה ט

(מחללין לף הבאת) ט*) ואפי' עדים המעידים עליהם בשלין כ"ד מכירי' עדי החדש מחללי' הבאת כדמוכח בריש תום' :

והעבדים : פסולים לתורייתא **סם** ק"ו מאשה . עדות שלין **שאתה** כשרה לה . לפי שים עדות שאתה כשרה כגון להעיד לאשה במת בעלה : להתירה ליבמ לשרים.וכן להעיד על סוטה שנטמאת שלא תשתה. וכך פסולי דרבנן נמי כשרים . לבל פסולין בעבירה מן התורה. לא הכשירו חכמים בעדות אשה ואע"פ שהכשירו בעבד ואשה שהן פסולין לעדות מן התורה . ט **ואת** לודם לשם . תורג כמו ואתה לודם לת נפשי לקחתה (שמואל א כד) : שנאמר

ועבדים . זה הכלל כל עדות שאין האשה כשירה לה . אף הן אינן כשרים לה :
ט מי שראה את החרש ואינו יכול להלך . מוליכין אותו על החמור . אפילו במטה . ואם צוחה להם . לוקחין בידם מקלות . ואם היתה דרך רחוקה . לוקחין בידם מזונות שעל מהלך לילה ויום . מחללין את השבת (ט*) ויוצאין לעדות החדש . שנאמר

ולא פסלינן להו שיעידו לו שידעו שקר . תלא דמדרבנן כלתי' הוא לפסלי ע"כ . ורתה שאמור מיהם שהקשתי על רש"י ז"ל : **והעבדים** כתב סר"ב פסולי דלורייתא ולילערך למתני' דלא תימא כיון דלא מחמת עבירה מפסלי . מכשרי לעדות שאתה מידי דהוה שקרובים לר"ם . תוספות . ומ"ם סר"ב ק"ו מאשה דמנ"ם דלא לה שכתבתי בפ"נ דברכות ליכא למילף . דלא ילפינן תלא להחמיר עליו לחייבו במלות שאשה . לבל לעדות ועמדו שני האנשים בתיב (דברים יט) והלי לים הוא . כ"כ התוספות בפרק החובל דף פ"ח * ופרק י"ב דזבחים דף כ"ג בתבו ז"ל . לבל גבי עדות לא שייך למילף דאין תלוי בהחמות . מאה ואהרן לא מעידין לא משום דלא מיתימי הלכך היכי דגלי גלי . ואם בגמרא דהחובל מפורש הק"ו ומה לאשה שרחוים לבא בקהל פסולה להעיד דכתיב באשים . עבד שאינו רחוי לבא בקהל אינו דין שפסול לעדות . מה לאשה שכן אינה לים (ולא קריק בה אנשים) וכו' גזלן שכן מעשיו גרמו לו תאמר בעבד שאין מעשיו גרמו לו תאה תוכיח כו' . מה להלך כו' שאינם שכירים בכל המלות . זה מפני דאשו וזו מפני שלא נלטווה . לף לני לביא לעבד שאינו בכל המלות ופסול לשעיד : **עדות** שאין **שאתה** כשרה לה וכו' . כתב סר"ב . לבל פסולים בעבירה מן התורה לא הכשירו חכמים בעדות שאתה . ואם מפיהים לפי תומן לא גריעי מעכו"ם מסית לפי תומו דכשר . כדתנן בשאתה ס' פרק בתרא דיבמות . רי"ף ורא"ם שם : **ט מוליכין** חומו על החמור . לף בשבת . רש"י . וכתב רמ"י ז"ל בפירושו להלכות קידוש החדש פ"ג דידוע הוא שאין חיסור בשביעית הבאתה חמור כחיסור שביעית החדש תלא כדי להקל בחיסור אמרו כן ע"כ . * ולחלוק על המפרש דשאת מכתב כן שמפרש פי' שאע"פ שהמוליך אדם אי שאינו כפות במעשה פטור לפי שהמעשה עשילה לו ס"מ כשהאחו אדם . לבל לענין משא בשאת הרי האדם החולה והמעשה מצוי שם ואסור להוליכם על הבהמה בשבת . **ואי** בחיבור פרשת החדש בשר"ד על ס' קידוש החדש כתבתי שאני חומר דלא כדברי זה . ולא כדברי זה . **שודאי** שאת במרכיבין על החמור הוא להקל בחיסור . לבל שומאין חומו במטה אינו להקל החיסור דחולה בכפות דמי כמ"ש סרמב"ם פי"ח מס' שבת וכ"כ התו' ברפי"ע דשבת ולפי' חייב על המעשה וקמ"ל לעדות החדש שרי וארי דלא כהמפרש דמהלק בין שביעית לחדש לשביעית בהמה וקמ"ל לפי' חיסור חמור שרי הכא ולא כרמ"י שכתב דלהקל החיסור חמרו ומשמע דר"ל דהכל להקל . ועיין לקמן גד"ה לפי' במטה כו' : **אותו** דתע"ג דיחיד הוא מחלל השבת שמא יתערב עם אחר כדתנן במשנה ז' לעניו חב וכו . ועיין רפ"ב . ומה שהוקשה המפ' להלכות ק"ם דסיתר מחללין על הספק . והא תנן גולד בין השמשות גמול לתשעה (בפי"ע ממס' שבת משנה ס) תירץ רמ"י ז"ל דתקון מועדות שאני תדע שכרי מכשירי מילה אין דוחין (כדתנן שם ר"פ) והכא לפי' מכשירין דוחין כגון להרכיב סחולה כו' ולקח מזונות וכלי זיין והכל משום תקנת מועדות ע"כ . וה"ם בכל ר"ח מפני הקרבן בזמן שבה"מ קיים . ועשמת רבה ליכא לאחלק דזוטי מלוס על כל ישראל בכללן כאחת . והמילה עבדיו בשעת הדחייה ליכא אלא מפני יחיד הגימול . ועוד שפיר מוכיל להתקייס למתרתו : **אפילו** במטה . דתע"ג דתנן בפ"י ממס' שבת מ"ם דשומשת את שאי כו' פשוט לף על המטה.ס"מ מי דאינו כפות כמ"ם סר"ב שם . לבל חולה בכפות דמי . וחייב . כמ"ם סרמב"ם בפי"ח מה"ש וכבר כתבתי כן בשם התו' רפי"מ דשבת והלכך מטה נמי משוי שיא על השמשה וקמ"ל דלפ"ם מחללין : **ואם** לודם כו' . פי' סר"ב חורג כו' . ומסיים רש"י **וכייתוסים** שכותים שם היו חורגים לשם לעבוד כדי להטעות את חכמים ע"כ . ועיין מגמה ב' פ"ג : **שעל** מהלך לילה **ויום** וכו' . ואם שיש ביניהן יתר על כן לא יכלו שאין עדותן אחר יום שלשים מועלת שכבר נתעבר החדש . רמב"ם רפ"ג מהק"ם .

ועיין שם בדברי המפרש : *מחללין לף הבאת .

תום' ר"ע ק

פרק ב

משנה א

(משקלקלו המינין) (*) היינו שחילקו יום ל"ד של חדר בשבת ולא נדחה המדם בזמנו והביאוסין מתחזין שיהא יום לשמן של שבת בשבת כדי שתהא הפסח בעומ' בתחד בשבת ועצרת בתחד בשבת לפ' שהי' דוכתי' ממחרת השב' שבת נדחים כשמעו כך פי' בקונטרס וכתבו תוס' ע"ז ופ"ת ומה מרוחים והלא מחקלקלין לענין פסח ו"ל דלא חשיבי להו קלקול משום דדרש' חסס ותפי' מזידי' (כדלקמן במשנה דם"פ) עכ"ל וביכוונתי לישה ז"ל מעתה על מיסן לא יקבלין על שאר ירחי יקבלין ומשני ז נפני ז ע"ש :

שנאמר (ויקרא כ"ג) אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם במועדם :

פרק ב אם אינן מבירין אותו . משלחין אחר עמו להעידו . בראשונה היו מקבלין עדות החדש מכל אדם . משקלקלו המינין (*) . התקינו שלא יהו מקבלין אלא מן המבירים . **ב** בראשונה היו משיאין משואות . משקלקלו הכותים . התקינו שיהו שלוחין יוצאין : **ג** כיצד היו משיאין משואות . מביאין כלונסאית של ארז ארוכין . וקנים . ועצי שמן . ונעורת של פשתן . וכורך במשיחה . ועולה לראש ההר . ומצית בהן את האור . ומוליך ומביא . ומעלה ומוריד . עד שהוא רואה את חבירו . שהוא עושה כן בראש ההר השני . וכן בראש ההר השלישי : **ד** ומאין היו משיאין משואות . מהר המשחה לסרטבא . ומסרטבא לגרופינא . ומגרופינא לחוורן . ומחוורן לבית בלתין . ומבית בלתין . לא זזו משם אלא מוליך ומביא . ומעלה ומוריד . עד שהיה רואה . כל

עיין גרים פרק לקמן : שנאמר אלה מועדי ה' . ור"ח נמי לקרי מועד (כמ"ש בפ"ד במשנה ד' פ"ק דשבועות) ושייכו דתקן לעיל במשנה ד' דעל כלן מחללין כו' . תוס' לעיל :

פרק ב אחר עמו . פי' הר"ב זוג אחר לחל"כ חד מי מסיעין להכשירו . אבל לענין חילול שבת יכול גם אחד לחלל כדי להעיד עליו . דשמא יצטרף עם אחר גמ' . ועיין מ"ש סוף פרק לעיל :

* **בראשונה** היו מקבלין כו' . שכי קאמר למה שברישתא כו' ירושלמי :

מכל אדם מישראל . שכל ישראל בחזקת כשרות עד שיודע לך שסוה פסול זהו דין תורה . רמב"ם פ"ק ב' מהלכות קדוש החדש :

משקלקלו המינים . היינו ביתוסים כמ"ש במשנה לקמן :

ב משיאין משואות . מפורש במשנה לקמן .

ומ"ש הר"ב שלא היו מבירין. אלא על החדש החסר . מפרש טעמא בגמ' . משום ר"ח חסר שאל יסיום בע"ם ואין יכולין להשיא לערב מפני שבת . אלא במ"ם מבירין ואי אמרת נעביד נמי אמלא אתו למטעי ולספוקי דשמ' חסר הוא . ומשום אלא לפסר מתחמול עבדי בחידוש . או דלמא מלא הוא ובזמנו עבדו . ומשיאין אין אמלא אין אחסר וכי אקלע חסר בע"ם לא לעבדו כלל ליכא נמי למטעי דשברי דלמא מלא ואתגוסי דאתגיס ומיהו כי לא עבדי כלל במלא . דשבת שכיחא דלא עבדי ליכא למיחש דיספקו דלמא חסר הוא ובשבת לא לפסר ובמ"ם אתגוסי . דכיון דשכיח דאמלא לא עבדי תלו בשכיחא ולא בחזקה ולפסר לא מצו למעבד משום דאמלא ולא אחסר . וכי אקלע ר"ח חסר בע"ם . ולא עבדי מידע ידעי דחסר הוא דלא תלוי בחזקה אלא בשכיח . דל"ב לריכין לעולם לסיות בעלים ממלאכה שני ימים . משום ר"ה (כ"ב רש"י . ושתו' כתבו דה"ה בכל ר"ח דעשים בעלות ממלאכה . כמ"ש במשנה ב' פ"ד דמגילה . ע"ב . וכפירש"י עלמו שם . בגמ' דמגילה דף כ"ב) שיהו לריכין לנפות ביום שני שמא עברוהו ובלילה יסיחו שכל כי עבדי משלות לחסר ידעו שלמחר חול הוא . ומ"ם הר"ב לערב של יום שלשים . פירש"י בגמי שלשים ואחד יום :

משקלקלו שכותים . וכן גי' הר"ב . ולעיל גר' המינין . ושם בביתוסים . כדאיתא בברייתא בגמ' ולריך לומר דמעשים שהיו . שבכירת הטעות ביתוסים עשאו . ומשיחין . כותים היו . וכגרסת הרמב"ם אבל רש"י גורס מינים בתרוייהו * בדפוס ישן . ולפ"ז גם השם ביתוסים היו :

ג משואות ליפת דיקוד . דכתיב (שמואל ב ה) ויפשט דוד ותפשו . ומתרגמינן ואוקדינן דוד גמ' . ולכך קרינהו השלש בפי' [בתלית] : .

במשיחה עיין במשנה ח' פ"ג דסוכה : בוריך ומביא ומעלה ומוריד . בירושלמי משמע כדי שלא יעשו לומר שהוא כוכב לה"ר יוסי חזינא כוכב דנחית וסליק חזינא כוכב דאזל ואתי . עכ"ל שתו' . ואל תעשה לחשוב שז"ם כוכב שהוא מלבה בשמים וכסיליסם שה"ת שפס מכוכבי השבת . שרי יש להם מהלך ידוע . ואם שם שולחם שרי שם קיימים . אבל אין מרחות מרחוק בחויר רקיע השמים . כמין כוכבים . ומתהוים לשעתם . על דרך שכתבתי במשנה ב' פ"ע דברכות :

ד ומאין כו' . פירש"י מה שם שהיה . ושאין עמו לחל"ב לא היו ליש למתני אלא סר שמשמה בלבד : **לסרטבא** עד שרואין שעושין כן בסר סרטבא : רש"י

כל הגולה · בני בבל : ממזרות אם · אבל לחד ולחד טועל לבוקס ומעלה לרחם גמו : ה לא היו זזין מהם כל היום · לעדים שילמו מון למהומן בשבת · ובאו להעיד · שהיולת מון לחמוס · אין לו אלא מרבע לחמות : ו לפני החמה · או לאחר החמה · פנימה של לבנה לפני מחמה · טועה לגד החמה או לגד אחר . ועלה קחני סיפא אם לגד החמה · לא אחר כלום אמעולם לא רחת' החמה פנימה של לבנה · דלעולם אחלק החיר ממה טועה לגד החמה · ואחלק הפיום טועה לגד אחר : בלפוה או בדרומה · שאבנה מתרחקה מן החמה פעה לגד לפון פעה לגד דרום · ואם ידעו בית דין בדרך אחבון שבאותו זמן רחוי שתהיה לגד לפון · ואמרו העדים שראוי טועה לגד דרום או אפכא · בידוע שעדי שקר הן : החה היה גבוה · מן האחץ · לפי רחוה עיניכם : אם אחר אחד מן העדים

כל הגולה לפניו במדורת האש : ה חצר גדולה היתה בירושלים . ובית יעזק היתה נקראת . ולשם כל העדים מתבנסים . ובית דין בודקין אותם שם · ומעודות גדולות עושין להם . בשביל שיהו רגילין לבא . בראשונה לא היו זזין משם כל היום . התקין רבן גמליאל הזקן . שיהו מהלכין אלפים אמה לכל רוח . ולא אלו בלבד אלא את החבמה הבאה לילד והבא להציל *מן כ"ף מ"ד הדליקה · *ומן הגייס . *ומן הנהר . *ומן המפולת · הרי אלו כאנשי העיר · ויש להם אלפים אמה לכל רוח : ו כיצד בודקין את העדים . זוג שבא ראשון . בודקין אותו ראשון . ומבנסין את הגדול שבהן · ואומרים לו אמור כיצד ראית את הלבנה . לפני החמה · או לאחר החמה · לצפונה . או לדרומה · כמה היה גבוה . ולאין

תוספות חדשים

(ג*) והא דמשמע בגיליונין שכל פיר מצוי כל' חמות סיינו בעיר שמוקף מחילות · ושכל בירושלמי לאחר שסיוויום פרט ה פרקים : (תוספות ד' כ"ג ע"ב) :

כל הגולה · פירש ר"ב בני בבל · גמ' ומה למון במשנה ד' פ"ק דמעלומים יוצאים לסוריה ומס תרומת שכנם דוד כגון תרס וכו' · כמ"ש ר"ב במשנה י"ח פ"ו דלמתי : ומשמעה למקום שהיו מעיקין מעולות · אם היו טוכיס הטלומים לאחר שתקנ' · לא קציה · דדרך סוריה היו טוכיס לבבל · שכן תביאו תבריהם ע"ס יצא לו מאור כשהיס מבבל · והלך לו לבנען דרך תרס נהריס : ה בית יעזק היתה נקראת · בגמרא ליתנא דקרא (ישעיה ה') ויעזקהו ויסקלהו · פירש"י שהי' מסוג ומעוזק בגדר סביב סביב · בעגול כמו טבעת : ולשם כל העדים מתכנסין . פי' רש"י ביום שהשלומו לבא ולהעיד . ומדברי הרמב"ם בפ"ו מהלכות קדוש החדש נראה דלאו דוקא ביומם אלא מכינן כדי שאם בודקין אותם : בראשונה לא היו זזין כו' . ומשנה ג' פ"ל דעדותין · לאחר תקנת ר"ג הזקן נסמיס · וכן מוכח שם בגמרא : לא היו זזין משם · ואל תאמר משומר כל' חמות ·

(ג*) כלתנן רפ"ל דעדותין אמרו לו בשאר כו' חוס' : ומן הכפר · שהוא גדול פתחום · ושוטף את בני העיר · ואת הילדים · רש"י : הרי אלו כאנשי העיר · בלומ' שאין העיל אחשבת להם לכלום · ויש להם אלפים אמה לכל רוח מון העיר · כ"כ הרמב"ם בשפ"ז מה"ש · וכתב המגיד והטעון שכיון שהלכו ברשות הרי המקום שהגיעו לו כאלו קנו בו שביתה בין השמשות · ודבר ברור הוא · ע"כ : ו לפני החמה או לאחר החמה · פי' הר"ב פנימה כו' לעולם חלק החיר ממיר ממנה · מה שפונה לגד השמש · לפי שאין חור לבנה מגד עצמה · אלא מה שנאהל עליה מאור השמש · ושניהם כדורים · וכדור הלבנה קטן מנוף השמש הרבה מאוד · ולפיכך אע"פ שאין לה אור אלא שנאהל עליה מהשמש · הנה לא יהיר ממנה אלא חלק כדורי שקטן השוה שבנוה · יותר מחציו ממנו · וזו סיבה לקרות הגרולות · ומבואר מזה שע"י שהקרוות השוה השמש · על כדור הקטן שהוא הלבנה · יותר מחציו כלפי השמש · אבל לאחרי שכדורי הקטן מכדור השמש . לכך מתפשט אילת אור מכדור הגדול . שהוא בחלק הכלתי מאיר שיהו כלפי השמש :

לצפונה או לדרומה · פי' הר"ב שהלבנה מתרחקת מן השמש פעה לגד לפון כו' לפי שאין שניהם קבועים בגלגל מ' : שהלבנה קבוע בגלגל השמוך אילתו והשמש בגלגל הרביעי ממנה למעלה על סדר שמ"ם תכ"ל . וגם קביעותם בגלגליהם היום בוים בערוך ושיווי כאחד · אבל קביעות השמש בגלגלו והלבנה בגלגלה ומהלכה ים לה נטייה מהגורת המזלות · אחת לחמש הגורת המזלות · והלבנה בגלגלה ומהלכה יש לה נטייה מהגורת המזלות · אחלי לדרום · ואחלי לפון · כמעשה החופן בתוך החופן וזוטים זה מזה שאין לשם שווי אלא בשני קלוות מוכחיים בלבד . ומה שהקלה הזה · עד הקלה שבגדו ומוכחו · טועה לימין . ר"ל לדרום : וכן נעשה בשני · מה שהקלה זה עד לשבגדו ומוכחו . טועה לשמאל · ר"ל לפון · ומבואר שכל זה הוא אחלי מהחופן · אחרי שהשוים היום אלא ב' נקודות בלבד . ואע"פ שגלגלי השמש והירח שם כדורים שלמים · ואחמו לא רשמו כי אם חופן · שהוא כקו ענולי וכדורי בלבד · זהו בכוונת מכוון · לפי שגם מה שאחמו חומרים מנטיית הלבנה · הנה זהו מלד קביעותם שבגלגלה ומהלכה שבשניהם זה בעגך קביעות השמש בגלגלה ומהלכה . יהיה כשני קוים ענולים וכדוריים · שקרואי אותם חופן . אבל הכדורים השלמים זה בתוך זה · כמו גלדי הבלים · ע"ל להעריך לשם נטייה זה מזה · כי כל ענולי אין לו לא רשם ולא סוף · אבל כמעשה החופן בתוך החופן · אותן שתי נקודות שמוגעים זה בזה . החופנים השנים שזולתן אין להם הגיעה ביחד · אלא נטייה · השם יקראו רשם וסוף · ומהן הנטייה לגד זה ולגד זה · והשם סירש סוף סובב בכ"ט י"ב תשל"ב בבל בגלגלה מגקודה עד שחוזרת לאותה נקודה ממש · וע"כ בבכורה שלפעמים תהיה נטייתה לדרום · ופעמים לפון : בכמה היה גבוה וכו' · בכולה מלחת בלבון זכר · כדכתיב (בראשית א') כמאור הקטן . ולא כתיב כמאורה הקטנה · שעפ"כ בנוסח ברכת הלבנה

סקנוס כלמון נקיבס ע"ס שסיס מקבלס לוורס מסממס · לוגמס נקבס סמקבלס מזכר : **ולאין** סיס נוטה וכו' : סירס סר"ב לגד לפון לו לגד לרוס · כבר למרנו כי סמלך מהלבנס שכלפי סחמס · סוס סמחיר ממנס לס זולס · ומס כן כשיסיו שניסס מכווניס זס למעס מזס . על קו לחד כלע יסיו שניסס בחלק לחד מן סגגל · לחד למעלס ולחד למטס · לין נרחס מחור סירס כלוס · לפי שפניס סמחיריס למעלס כלפי סשמס · ולין סעין שולט נרחות מחורס · וכל שמתרחקת מהשמס · מחרחס מחלק סמחיר ממנס · כפי סריחוק עד שס יעמדו ויתנגדו זס כנגד זס שזסו בחלי סחדס ממס · לס כל עבר פניס סמחיריס נרחית כולס · לפי שסחמס מחיריס לל שפניס

ולאין היה נוטה. ובמה היה רחב · אם אמר לפני החמה · לא אמר כלום · ואח"כ היו מבנים את השני ובודקין אותו · אם נמצאו דבריהם מכוונים . עדותן קיימת · ושאר כל הזוגות . שואלין אותם ראשי דברים . לא שהיו צריכין להן אלא כדי שלא יצאו בפחי נפש . בשביל שיהו רגילים לבא : **ז** ראש ב"ד אומר מקודש · וכל העם עונין אחריו מקודש . בין שנראה בזמנו . בין שלא נראה בזמנו מקדשין אותו. ר' אלעזר ברבי צדוק אומר · אם

סעדיס גבוס שני קומות · ושאחד אמר . שלס · עדותן קיימת · אחד שלס · ושאחד אומר אינו כלום . עדותן בעלס : ולאין סיס נוטה · רשני ספניסס · לשיזס לל נוטין · לגד לפון . לו לגד לרוס : וכמס סיס רחב · שסלבנס משתנס שעורס · כפי מס שסיס רחוקס מן סחמס · לו קרובס לליס : **ז** רשס בית דין לומר מקודס · דכתיב (ויקרא כג) וידבר משס לת מועדי ס' מכלן שרשס בית דין לומר מקודס · וכל סעס עונין לחריו · דכתיב (שם) מועדי ס' לשר תקראו לותס · קרי בית לחס . משר כתיב בלע ו"ו : מקודס מקודס · שני זמני · דכתיב (שם) · מקראי קדש שני מקראות : שנראס בזמנו · בליל שלשים ·

אם

שכנגדס · ולותס פניס עלמס עינינו סרוחות · מס שאין כן כשמס מכווניס זס על זס · שאז פני סמחיריס פונים למעלס · ובלתי נרחיס לגליו ומבואר מזס שכפי ריחוקס מהשמס · ככס ערך רחות סאור ממנס לגיני שאס ריחוקס מעט · לס תרחס **אלא** מעט · ואס כרבס · נרחס חלק רב עד כולס שהות בחלי סחדס . ומכס נפגיעתס זס על זס נקרל קבוצס · וכשמזות סירס מעט מסחמס · סהות נקרל מולד לף על פי שעדיין גינו נרחס מפני שמרחקס אלא מיועטים לחתנו בסכרח . שנגלס ממנס **דבר** מועט · וכשמתרחק מן השמש כמו יום לחד · נרחס מקלת ממנו לעיניס . כעין קרניס בולטות · מפני שלא נרחס רס מקלת מסחלי הכדור המחיר · עס תוספת לורס שמתגלת על חלי שניס מפני קטנות כלורס · לערך כדור סחמס המחיר עליס ומבואר מלוד שסחמס בעת רחיית הלבנה בחלת סחדס סיס כבר שקועס במערב · ואס הלבנה בגעייס הלפונית שזכרנו למעל' לז סחמס מערבית דרומית לס · ונמלל שאור השמש מתגיל עליס · בחלק הכדור שכלפי דרוס · ויהיו אס כן קרניס פונים למזרח · ים לסס גליזס לל הדרוס · שסרי סחמס במערב הלבנה · וטוה לדרוס · ואס הלבנה בגעייס הדרומית · יהיו קרניס פונים למזרח · עס גליליס לגד לפון · לפי שסחמס מערבית לפונית לס . כל זס מבואר ברמב"ס סוף הלכות קדוש סחדש . ומתוך דבריו הלה . תבין דשה דתקן לתין סיס נוטה · פירושו גליזס ועקוס בלבד · ולא שרחני הפניות עומדות למול הלפון · לו הדרוס ממש · כתחלת סהבנה מלמון סר"ב · שזס ג"ל שאס כן תסיס סחמס רוחס פניסתס של לבנה · שסרי הגליזס סיל כלפי סחמס · כמו שלמרנו בסכרח · הלא שהגליזס עלמס סיס נעייס לרחני ממס · וכמו שכבר למרנו שרחני הקרנות לעולס פונים מול המזרח . לגד שכנגד השמש . הלא גליזס יש כלפי השמש · על הדרך שבלרנו : **בשה** סיס רחב · פי' סר"ב שהלבנס משתנס שעורס כו' ר"ל ברחיית העין :

אם לתר לפני סחמס לא לתר כלוס · דזס ג"ל בנוס פניס וס"ס שס לתרו לגלמוס וע"פ סחשבון סיל לדרומס . כמ"ש סר"ב · וכן בחיך . וע"ת ג"כ נמלל שע"פ סחשבון סיו סומכיס · ומס סיו לריכין לעדיס · לל קשיל דכתיב (שמות י"ג) סחדש זסס לכס · ובשס שקבלס שברחס לו שקב"ס דמות הלבנה · וג"ל כזס רחס וקדס · ונמלל שסיו לריכין לשניסס שעל כל פניס יסיו עדי רחייס · ושחשבון יסניס עמסס · ועוד שס שליסיס · שלריך שילמרו מקודס ושס לל לתרו · שרי זס מעובר כדתמן רפ"ג · וכל שלו שתניסיס דוקל בחדש חסר · חבל במלא ג"ל לדחותו עוד · כללקמן · ולל סולרך לרחיס . גס לחשבון · עיין לקמן · וע"ת שכיון שלריך לעדי רחיס ולל סגי בחשבון · שרי לפשר שמפני הטעיס · לו מפני שתרשלות · שלל יתרחס סירס בכ"ס לל נחכוון חדש לרחותו · ושס יחרע זס חדשיס רבות · זס לחר זס · לפשר ונמלל שמעבר ין כולס · ויחרע שתרחס סירס בכ"ס נחדש · לו פחות מזס · לחר שיתעברו שרבס · ושין בשלבה שלשיס יום כשפורשס · דבר זס ביאר שרמב"ס בפרק י"ח מסלכות קדוש שחדש · שקבלה סיא שמשה רבינו ע"ס שבזמן שלל יהיה סירס בתחלת שחדשיס · חדש לחר חדש · כ"ד קובעיס חדש מעובר משלשיס יום · וחדש חסר שכ"ט יום וכן שחשבון כו' עכ"ל . ועל שתניתי שג' שבכ"ד יאמרו שקודש שין להכיר בי"ב זריזין כן ולל יחרע שקבלה שיא ממשה רבינו ע"ס שבזמן שלל יהיה סירס בתחלת שחדשיס · חדש לחר חדש · כ"ד קובעיס חדש מעובר קדוש שחדש · שקבלה סיא ממשה רבינו ע"ס שבזמן שלל יהיה סירס בתחלת שחדשיס · חדש לחר חדש · כ"ד קובעיס חדש מעובר משלשיס יום · וחדש חסר שכ"ט יום וכן שחשבון כו' עכ"ל . ועל שתניתי שג' שבכ"ד יאמרו שקודש שין להכיר בי"ב זריזין כן ולל יחרע שקבלה שיא ממשה רבינו ע"ס שבזמן שלל יהיה סירס בתחלת שחדשיס · חדש לחר חדש · כ"ד קובעיס חדש מעובר

ז בין שלל נרחה בזמנו · שאז יסיס רחס חדש ביום ל"ת ושין נזקקיס לירח בליל ל"ת בין שנרחה בין שלל נרחה שחין לך חדש **לבנס** יותר על שלשיס יום : רמב"ס פ"ק מסלכות קדוש שחדש . *ות"ס סר"ב וסלכה כרבי שליעזר ברבי לדוק : גמ' :

אם לא נראה בזמנו . אין מקדשין אותו שכבר קדשוהו שמים : ח דמות צורות לבנות (יא*)׃ היו לו לרבן גמליאל בטבלא ׳ ובכותל בעלייתו ׳ שבהן מראה את ההדיוטות ׳ ואומר הכזה ראית ׳ או כזה ׳ מעשה שבאו שנים ׳ ואמרו ראינוהו שחרית במזרח ׳ וערבית במערב . אמר רבי יוחנן בן נורי עדי שקר הם ׳ כשבאו ליבנה קיבלן רבן גמליאל . ועוד באו שנים . ואמרו ראינוהו בזמנו ׳ ובליל עבורו לא נראה ׳ וקבלן רבן גמליאל . אמר ר׳ דוסא בן הרכינס עדי שקר הן ׳ היאך מעידים על האשה שילדה . ולמחר כריסה בין שיניה . אמר לו רבי יהושע רואה אני את דבריך ׳
שלח

אם לא נראה בזמנו ׳ וקובעין ראש חדש ליל אחד ושלשים . אין מקדשין אותו ׳ שקדוש החדש אינה חובה ׳ דאמר קרא (ויקרא כ"ה) וקדשתם את שנת החמשים שנה . שנים אתה מקדש שחובה על ב"ד לומר מקודשת השנה בשנת היובל ׳ ואין אתה מקדש חדשים שאין חובה על ב"ד לומר החדש מקודש ׳ וכשנראה בזמנו מקדשי׳ אותו מפני שצריך חזוק והלכה כר"א ברבי צדוק : ח צורות לבנות ׳ שעור הירח ולאיזה צד קרניה נוטות : קיבלן ר"ג . לא מפני שחשב שאפשר שתראה הירח שחרית במזרח בתחלת הנץ החמה ׳ ובו ביום עצמו תראה במערב עם שקיעת החמה ׳ כי זה אי אפשר ׳ אלא קבל עדותן במה שאמרו שראו הירח במערב ערבית . מפני שידע בדרכי החשבון שהיה אפשר שתראה באותה הלילה ׳ ובמה שאמרו שראוה שחרית במזרח ׳ אמר טועים הם ועננים כדמות ירח נראה להם ברקיע ׳ דהכי תניא בברייתא ׳ פעם אחת נתקשרו שמים בעבים ׳ ונראתה דמות לבנה בעשרים ותשעה לחדש וכו׳ ׳ ור"י בן נורי דאמר עדי שקר הם ׳ היה נראה לו לפי חשבונו שלא היה אפשר שתראה הירח באותה לילה ׳ שאמרו העדים שראו אותה . אמר עדי שקר הם ׳ לפי שלא היה בין הראיה בין המולד לפי דעתו ׳ כל כך זמן שיהיה אפשר שתראה בו ׳ ועל זה השיב ר"ג בברייתא ׳ כך מקובלני מבית אבי אבא ׳ פעמים בא בארוכה ׳ ופעמים בא בקצרה ׳ כלומר שהזמן שיש בין המולד עד שיתראה הירח ׳ אינו שוה לעולם ׳ אלא פעמים תהיה תנועת הירח מהרה ופעמים מאוחרת ׳ וכפי מהירות תנועת הירח באותו הזמן ׳ דן ר"ג שהיה ראוי שתראה הלבנה באותה הלילה ׳ לפיכך קבל עדותן : ראינוהו בזמנו ׳ בליל שלשים : ובליל עבורו ׳ ליל ל׳ ואחד : וקבלן ר"ג לא מפני שנאמ׳ שנתרחקה הירח מן השמש בליל ל׳ עד שתראה ובליל שלשים ואחד חזרה לאחוריה ונתקרבה אל השמש עד שנתכסות ׳ שאין הירח חוזרת לאחוריה אלא עושה מהלכה בסבוב בגלגל׳ ׳ אלא שידע ר"ג בחשבונו שבאותו הלילה שאמרו העדי׳ שראוה כבר נתרחקה הירח מן השמש עד שהיה אפשר שתראה לפיכך קבל עדותן ׳ ובמה שאמרו בליל עבורו לא נראה ׳ אפשר שהיה מפני שכסה אותה הענן או סבה אחרת גרמה שהם לא ראו אותה : רואה אני את דבריך ׳ לעבר את החדש :
ע הלך

ח קיבלן רבן גמליאל כתב הר"ב לא מפני שחשב שאפשר שתראה הירח שחרית וכו׳ ׳ כי זה אי אפש׳ שכיון שעל פי החשבון אפשר שתראה באותו הלילה ׳ וגם ראוה בלילה׃ אי אפשר אם כן שלא תהא מכוסה ונסתרת באור השמש בכמו שני ימים ׳ או פחות או יותר . כמו שרמזתי לעיל . שאינה נראית מיד אחר המולד ׳ ומטעם זה עצמו גם קודם מולד מתכסות ׳ שכמו שאור השמש מכסה ומסתירה אחר קבולה בכמו יום ׳ כן קודם קבולה ׳ כשמתקרבת להתקבץ עם החמה שהיא גם כן נסתרת בכמו יום . אבל אמרתי בכמו ׳ לפי שאין הזמנים שוים ׳ כמ"ש הר"ב בסמוך . פעמים בא בארוכה ׳ פעמים בא בקצרה ׳ והסיבה לזה שהלבנה יש לה ב׳ גלגלים ׳ הגלגל האחד והוא המקיף הארץ ׳ והולך ממערב למזרח ׳ ובתוכו גלגל אחד קבוע בעובי זה הגלגל ׳ ובו היא קבועה הלבנה ׳ וזה הגלגל תנועתו ממזרח למערב ׳ ונמצאו שכשהלבנה ברום זה הגלגל הקטן ׳ שנמצא שיש לה ב׳ תנועות הפכות ׳ ולפיכך היא באה בארוכה ׳ ובמתון ׳ ואם בשפל זה הגלגל ׳ אז הלבנה מתנעעת בגלגלה הקטן ג"כ ממערב למזרח כמו הגלגל הגדול ׳ ולפיכך באה בקצרה ׳ שתנועות גלגל הגדול ׳ מן הה׳ אל הו׳ ׳ ומן הו׳ אל הז׳ ומן הז׳ אל הה׳ ׳ ותנועת הקטן מן הא׳ אל הב׳ ׳ ומן הב׳ אל הד׳ ׳ וכל עוד שהקטן מתנועע מן הא׳ אל הב׳ ׳ הנה יש לכדור הלבנה ב׳ תנועות הפכים׳ הא׳ מן הא׳ אל הב׳ ׳ והשני מן הה׳ אל הו׳ ׳ שהגלגל הגדול מכריח ומסבב עמו הגלגל הקטן בדרך תנועתו ׳ וכשהקטן

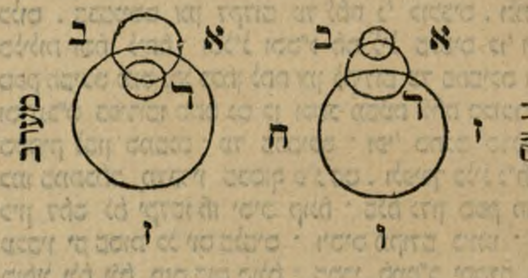

מתנועע מן הב׳ אל הד׳ ׳ הנך רואה שהלבנה . הקבועה שם נמשכת גם כן בתנועת הגדול שמן הה׳ אל הו׳ ומפני זה בא בקצר׳ ׳ וסמך ר"ג על מה שהעידו בראיה של ליל שלשים ׳ ובמה שאמרו שראוהו שחרית אהד טועים הם . ולא אמר בטעו בראיה של ליל שלשים ׳ תירץ הרמב"ם בפ"ב מהלכות ק"ה שאין אנו אחראין לראיית שחרית׃אם היא אמיתית ׳ או אינה אמיתית ׳ מאחר שהעידו בראיית ליל שלשים ׳ אין אנו נזקקים לראיית יום כ"ט
וכאלו

תוס׳ רע"ק

משנה ח

(דמות צורות לבמ׳) (יא*) ואף דכתיב לא תעשון אתי ׳ לא תעשון כדמות שמשיי המשמשי׳ לפני במרו׳ שאני ר"ג דאחרים עשו לו (ואף דאמירה לנכרי שבות ׳ הכא לא גזרו משום מצוה ׳ תוספות) ואכ"ע להתלמד עבד.גמר׳ ׳ובתוס׳ יומא דף כ"ד ד"ה כרובים בסוף הדבור כתבו דשמשי׳ שבמדור העליון אסו׳ אפילו באחרים עושי׳ לו דכתיב לא תעשו הכי זימני וקשה לי א"כ למה צריכי׳ דרש , דגם אתם נמעט נכרי משליחו׳ ׳ הא מדאצטריך לא תעשון לאסור ע"י אחרים מוכח דאין שליחות לנכרי : דאלו יש שלוחות ממילא אסור דהוי כשלוחו . ואי דאין שליח לדבר עבירה׳ הא לחד ליטנא בפ"ק דמציעא אם השליח לאו בר חיוב׳ ל"ש בי׳ אשלד"ע . וא"כ נכרי דאינו מוזהר על לא תעשון ל"ש בי׳ אשלד"ע . וגם לאידך ליטנא דאי בעי עביד י"ל דנכרי דודאי עביד ל"ש בי׳ אשלד"ע ועי׳ מל"מ הלכות מלוה ולוה פ"ה ה"ד ׳ וצ"ע :

וכתלו לא סעידו לפניהם בה כלל • ויש בפי' הרמב"ם טעות סופר שמה שכתב ויתבצו מטעם ל"ל מוטעים :

ט **הלך** ומצאו רבי עקיבא מיצר . בקריית • הלך רבו עקיבא ומצאו לר"י כו' : **אשר** תקרלו לותם • פי' כר"ב בקריאת בית דין כו' : ומתחם לכתיב חסר . דרשינן לחם לפי' בוגרים כו' • כמ"ש כר"ב במסכת י"ג פ"ע לחגות וע"ם . וכעתיק הרמב"ם בלוף לשונו • ספ"ב מהלכות קדוש החדש לא"פ בזה יודע בעצו . חייב לסמוך עליהם • שלין הדבר מסור . הלא לכם • ומי שלוא לשמור המועדות • הוא לוא לסמוך עליהם • שנא' תקרלו לותם וכו'; **שבל** שלם'.

עיין בריש פ' לקמן :

פרק ג

עד שהשיבה • טיינו לאת הכוכבים • ורלוגו לומר שלשה כוכבים • כדפי' כר"ב בספ"ב דכבת • שהם לא יהלו תלת שני כוכבים • קרי ליה תלת דסתם • ספק חשיכה • ספק לילה חשיכה • ולריך לי עיון בלשון כר"ב • במה שכתב ומיהו אם ליל שלשים כו' דלא חשיב לילה עד לאת הכוכבים מה נדון ביה שהם נפרש כר"ל לאת ג' כוכבים שכן משמעהו במ"ם דלא חשיב לילה • דסייגו ודאי לילה • וזכו לייגו לאת בשילהו ג' (א*) . ומ"ל בריש מסכת ברכות קריון יליאת כוכבים בשילהו ג' • כמ"ש שם • קביעי לי תרתי • חדא דל"ל חין בין ליל ל' • לליל ל"א כלום . בשחשיכה זמן תקדום עד לאת ג' כוכבים . ולמה כתב כר"ב ומיהו אם ליל שלשים כו' • משמע שבא לחלק בין שילות וסה ליתא • ושל"ל ושס"ל אם ליל שלשים כו' ועוד ק"ל דל"ל דשילות שני כוכבים קיימא לן בסוף פ"ב דשבת שסוף ספק חשיכה למה נקל בכאן לאת זמן לקידום עד שחשיכה ודאי • משמע בשילות ב' כוכבים הוא חשיכה ואין מקדשין בלילה • והרמב"ם בפירושו שהם גם כן וכתב משעת לאת הכוכבים . אבל בחבורו פ"ב כתב אחר שילות שני כוכבים • ובדין ליל ל"א שעתיק לשון המשנה • עד שחשכה • ופי' שחשכה שרלב"ח • דהרמב"ם סובר דבשאין מקדשין שהגד בזמנו הוא קולא • כמו שמתבאר מדבריו בסוף פ"ג שם . ולפיכך בליל ל"א שהם לא יקדשוהו יהיה החדש מעובר • לא חייבין לספק חשיכה • כיון דהם לא יקדשו אז יהיה קולא • שלא נדון ספק חשיכה לילה אלא לחומרא • אבל בליל שלשים שחע"פ שלא יקדשוהו עכשיו יש שהות כל יום שלשים • ויהיה מקודש בזמנו • יש גמו לחוש לספק חשיכה דשמא הוא לילה • ואין מקדשין בלילה סולין ולא יהא אזה קולא • שהרי חטפ"ל יתקדש בזמנו • ביום ל' עלמנו טכ"ד . ובחתם על הרמב"ם בפירושו אין מקום תלונה • שהם שהשם ולא ביאר כמה כוכבים שילהו • אם בינים . אז שלשה זה בא בפירושו אלא להודיענו שחפשר שיתקדש החדש קודם יום שלשים ולא נחשוב בחין ק"ס אלא דוקא ביום שלשים • כמ"ש בפירושו • ולא נחית בפירושו . אם ליל ל' • וליל ל"א בויש • אז בלתי ספק • ואולי בחבור הפירוש שבור היה שהויש שם • ואפשר שגם בחבור הפוסק סופר שהויש שם • וגם בליל ל"א היינו אלא עד שפק חשיכה אלא שהשיקה כמשנה שלשה • ובליל ל' דשוה מחפרש מחוך שומרת.

שם

ט שלח לו רבן גמליאל גוזרני . עליך . שתבא אצלי במקלך ובמעותיך ביום הכפורים שחל להיות בחשבונך . הלך ומצאו רבי עקיבא . מיצר • אמר לו יש לי ללמוד שכל מה שעשה רבן גמליאל עשוי • שנאמר (ויקרא כ"ג) אלה מועדי ה' מקראי קודש אשר תקראו אותם • בין בזמנן . בין שלא בזמנן אין לי מועדות אלא אלו . בא לי אצל רבי דוסא בן הרכינס • אמר לו אם באין אנו לדון אחר בית דינו של רבן גמליאל • צריכין אנו לדון . אחר כל ב"ד • וב"ד . שעמד מימות משה ועד עכשיו שנא' (שמות ב"ד) ויעל משה ואהרן נדב ואבידהוא ושבעים מזקני ישראל . ולמה לא נתפרשו שמותן של זקנים . אלא ללמד שכל ג' וג' שעמדו ב"ד על ישראל• הרי הוא כבית דינו של משה • נטל מקלו ומעותיו בידו • והלך ליבנה אצל רבן גמליאל . ביום שחל יום הכפורים להיות בחשבונו • עמד רבן גמליאל ונשקו על ראשו• אמר לו בוא בשלום רבי ותלמידי • רבי בחכמה • ותלמידי שקבלת דברי .

פרק ג

ראוהו בית דין וכל ישראל • נחקרו העדים ולא הספיקו לומר מקודש (יב*) • עד שחשיכה • הרי

תוספות חדשים

(א*) תי"ט ד"ה עד פחשיכה כו' עד לאת בכוכבים כו' עכ"ל וכפ' בית דוד פייסב דבכי כר"ב דמכוך חע"ם משיקרא דעל כל פנים לריך פיחמרו מקודם ביום ג' כו' וע"ז לאמר כר"ב ומיהו אם ליל ג' וכו' דסייגו ביום כ"ט סמוך לפקיעת החמ' לאו סירם הוא שהות לומר מקידם קודם כר"ב מקדשין לותו ולא אחמר אלין קידום החודש אלא ביום שלשים דוקא וכן משמע בפי' בר"ש :

תום' רע"ק

פרק ג

משנה א

(ולא הספיקו לומר מקודם) (יב*) הא דלא קתני לומר מקוד' כדקתני בסיפא . סייגו דאם הספיק לומר בראש ב"ד מקודם אף דלא הספיקו להשיב העם מקודם מקודם מ"מ מכאי • דאין זה בכלל דין . מש"כ בסיפא דקתני לוף עומד לכתחלה מש"ה קתני ויאמרו מקוד' מקודם • מורי מכן (בהרע"כ ד"ה נחקרו ובקדמי' בלילה) (יג*) סייגו דאם לילה זמן קידום סי' אפשר לקדם בלילה יום ל' העבר . אבל כיון דאין מקדשי' בלילה א"א לקדם ביום ל"א אם יום ל' כיון דמספיק זמן שהיו בחוי לקידום . בהרא"ש :

יעמדו שנים ויעידו . מתניתין ליורי כגון שרואהו בית דין בלילה ליל שלשים . ואי אפשר לקדשו בלילה . הילכך למחר יעמדו שנים ויעידו . דאם לא על עדותן של אלו על מה יקדישו אבל אם ראוהו ב"ד עם שקיעת החמה . בזמן שהם אומרים לומר (יד) מקודש . יקדישוהו בראייתם . דלא תסא שמיעה שמועין מפי עדים . גדולה מראיה . דאם גבי קידוש החודש לא כתיב עדות . אלא כיון שראם וקדם : יעמדו שנים . למחר כשבאים לומר מקודש : ויושיבו מחבריהם אצל היחיד . ויועידו בפניהם . ויאמרו מקודש . שאין היחיד נאמן על ידי עצמו ב כל השופרות כשרין חוץ משל פרה . מפני שהוא קרן . אמר רבי יוסי והלא כל השופרות נקראי קרן . שנאמר במשוך בקרן היובל :

ג שופר

הרי זה מעובר . ראוהו בית דין בלבד . יעמדו שנים ויעידו בפניהם . ויאמרו מקודש . מקודש . ראוהו שלשה והן ב"ד . יעמדו השנים . ויושיבו מחבריהם אצל היחיד . ויעידו בפניהם . ויאמרו מקודש . מקודש . שאין היחיד נאמן על ידי עצמו ב כל השופרות כשרין חוץ משל פרה . מפני שהוא קרן . אמר רבי יוסי והלא כל השופרות נקראי קרן . שנאמר במשוך בקרן היובל :

ג שופר

הרי זה מעובר . בגמרא דאמר קרא (תהלי' פ"א) כי חוק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב . לימת הוי חק בגמר דין . (דהאי קרא לעניין ר"ה דרשינן ליה . במסכת ב' ריש פ"ק וה"ה בכל המקומות) . וקא קרי ליה רחמנא משפט . ומשפט ביום . כדפי' בר"ג ריש פ"ד דסנהדרין : ראוהו ב"ד בלבד . פי' של עבדים ושלשה (ה*) . תו : יעמדו שנים ויעידו . פי' הר"ב מתניתין ליורי כגון שרואהו ב"ד בלילה . ות"ח לקדש בלילה ושוחיל ות"ח לקדש בלילה . הילכך גם למחר אין סומכין על ראייתם . אלא צריך שתעלה עדים . שאם יסמכו על ראייתם . ת"ח היאך יעיד בלילה מקום קבלת עדות ואין קבלת עדות אלא ביום . כדקרו ליה לעיל מקירת עדים כתחלת דין תום' :

יעמדו שנים . כתב הר"ב ותע"ג דיחיד מומחה כו' ולכאי הוה דלגעריך למתני הך סיפא . כדאיתא בגמרא . ומ"ם דן אפילו יחידי . עיין בריש סנהדרין . ומ"ש עד דאיכא למדרן בהדך . גמ' . ואין ב"ד מקבל . מוסיפין עליהן עוד אחד . תום' . עיין ספ"ק דסנהדרין כיולא בזה . ועיין עוד שם במסכת ב' : השנים הבאין אחר הב"ד אלא ג' . קתני הסתם . לפי שאם ידועים שאין כאן אלא שנים . ואחד . *ומן הסתם אין שלשתן שוה . ואחד גדול בתוכם . והוה נמצאו מה שאין כן בריעא . שבאים דין אם כ"ג . שאין שנים מבוריים . קתני שנים *ומסתמא שבסדר ירושלמי גם כאן גרס שנים : ב חוץ משל פרה . כתב הר"ב לכתיב בכור שורו וכו' בגמ' . ול"ל דתנא נסיב פרה . ולא שור לכתיב בקרא אלא תעשה לומר דוקא של שור אבל של פרה לא (ג*) . ומסתר"ר מסתם כ"ן יל"ו תירץ דקמ"ל דלא תימא יובל דוקא של זכר . קמ"ל דאל פרה דוקא לא . הא של אחר נקיבות כשרות . וכתב הר"ן בשם התוספות . דאם לא מפיק ממי של רחם מפני שהוא קרן כדכתיב וקרני רחם קרניו ולא תאכלון דלקרו שופר . קרינו מהם דלא תיעביד למעבד מלא תוהן . אבל תוהן שאין חלולין כגון של רחם ואבי לא תיעביד ליה למעבד דפשיטא דלא מקרו שופר אלא תוהן שהן חלולים . ואם של פרה קרי ליה קרן הע"ג דים לו זכרות ונקבות בתוך חוליו מכלל שבשרין ומכניסו בכלל הפסולין . וכתב עוד הר"ן בשם מפני שהוא קרן כדכתיב וקרני רחם קרניו ולא תאכלון דלקרו שופר . קרינו מהם דלא תיעביד למעבד מלא תוהן שהן חלולים . אבל תוהן שאין חלולין כגון של רחם ואבי לא תיעביד ליה למעבד מלא תוהן שהן חלולים . ואם של פרה קרי ליה קרן הע"ג דים לו זכרות ונקבות בתוך חוליו מכלל שבשרין ומכניסו בכלל הפסולין . וכתב עוד הר"ן ות"ח דאים ליתסר דלא מקרי שופר ומקרי קרן דכתיב (דניאל ח') והנפור קרן חזות בין עיניו איכא למימר דאים וכבש אחד הוא ובאחד שמא מקרו כדכתיב (דברי' יד) שם כשבים ושם עזים . ת"ל דאתם במרחם סגולתם אים גרחם לגביה כדי להכרותו תקפו של כבש כיון דאים שם נקבות אלא זכרות ולפיכך קרחם קרן עכ"ל . ומ"ם הר"ב ורמבין ר"ה מיובל . מפורש במסכת ס' וכאומ' דהאי קרא דוהעברת ביובל הוא דכתיב : שנאמר במשוך בקרן היובל . ביהושע ו' . וכתבו הטו' תימה דלא מייתי קרא דילחק דכתיב (בראשית כב) בסבך בקרניו ותע"ג דהסוא קרא מחיים דה"ר קרא דכבור שורו כו' י"ל דל"ג נאחוי סתי מסוס דכתיב ביה בהמעבם קול השופר : בבקרן היובל . כתב הר"ב ורבנן אמרי כל השופרות מקרו קרן ומקרו שופר . פירש"י מקרו קרן כדאמרן [במשוך בקרן היובל ומקרו שופר דכתיב בהמעבם קול השופר ובמתן תורה כתיב (שמות יט) ויהי קול השופר] וכתבו התוס' . אבל מהאי קרא דמתניתין אין רחים דאדרבה מייתי מוכח דשופר מקרי קרן וצריך לכוכים דבעלמא מקרו שופרות [בלא] קרן ע"כ * ובסדר המסנה שבירושלמי מסיים להדיא להך ספיא דקרא : ג שם

תוספות חדשים

(ה*) תי"ט ד"ה ראוהו כ"ד כו' שם כ"ג תו' עכ"ל ובקצו המפרשי' מי שכריחוש לזה ועוד דקידוש החודש אינו אלא כב"ד הגדול . והמפרש"ח כתב משום דסיפא לייירי דוקא בב"ד של שלשה כו' לכן כתבו דבישא לייירי בב"ד של כ"ג עכ"ל . ולריך לומר דלייירי דהב"ד הגדול נתנו לסם רשות דבבה"ג יכולין לקדש כמ"ש הרמב"ם רפ"ה (ב*) הר"ב ד"ה בקרן היובל כו' והלכה כחכמי' עכ"ל וכ"פ בם"ע סי' תקפ"י ולכתחלה מצותו בבל חיל וכפוף . ובדיעבד כל השופרות כשרים בין שבוקים בין כפופים חוץ משל פרה פסול בכל גווניה . וכן שופר שנסתם טעמא פסול :

(ג*) תי"ט ד"ה חוץ משל פרה כו' וע"ל כו' ולא שור כו' עכ"ל ול"ל משום דאי בגמרא לאחד ליתנא דהטעם דקטיגור לא יעשה סניגור וה"ק דווקא שור אבל לא פרה דאדרבה בא לתקן אחטא כמ"ש רש"י גבי פרה אחוס' ותע"ג דאיכא תמוהאי לא ס"ל טעם הכ"ל וודאי הלו ולהו דכרי אלקים חייש ועוד אלא תעשה בזה :

(מהוהורש"ח זצ"ל) :

תום' רע"ק

(בהרע"ב ד"ה יעמדו בזמן שים שהוא לומר) (יד*) משמע אף אם ראוהו ביום אלא דלא כי' פגאי לומר מקודם עד שתעבה כשמקדשי' למחר צריך שיעידו דאם לא על עדותן של אלו על מה יקדישו. וכ"ג מפירש"י אבל לפי מ"ש הוא' הטעם דבראוהו בלילה ה"ת לדון רבי שמיעה דאין מקבלי' עדים

בלילה ה"ג בראוהו ביום ולא הספיקו לומר מקודם יפה' לפחד שלא רבי יסים

ג שופר של ראש השנה • של יעל • פשוט • ופיו מצופה זהב . ושתי חצוצרות מן הצדדין • שופר מאריך וחצוצרות מקצרות • שמצות היום בשופר : ד בתעניות בשל זברים בפופין • ופיהן מצופה כסף • ושתי חצוצרות באמצע • שופר מקצר . חצוצרות מאריכות שמצות היום בחצוצרות : ה שוה היובל לראש השנה • לתקיעה • ולברכות . רבי יהודה אומר בראש השנה תוקעין בשל זברים וביובלות בשל יעלים . ו שופר שנסדק ורבקו פסול דהק

ג שופר של יעל פשוט • לשון פשוט' פי' בקונטרס היה שכן שמש וקורין לוחן (משטבוק) • ובערוך פי' שהיה כשכף קטנה וקרן הכשכף רגיל להיות פשוט וכפי' הקו' גראה ליעל היה לכתיב (תהלים ק"ד) סריס סגבוסיס ליעלי' • ולקו ולייטן (דברי'יד) מתרגי' ויעלת ורימת ס"כ•ומדברי הערוך למדנו שפי' פשוט שיהיו שזה רגיל להיות פשוט ועיין משנה לקמן * ובירושלמי כמי מוכח כפירש"י שקולמטיקין ס' לחרנו שם טעמים דרבי יודה כדי ליתן לחם המלוי על המלוי : ולחם שחיטו מלוי על שחיטו מלוי : עד כאן (פ*) • ולי כפירוי הערוך מלי מלוי ולחיטו מלוי ליכא ביון שזכר לעקדה לבל בין בשמ' לחיה ליה• דבשמ' מלויה • וחיה ליכא מלויה עכ"ל • ופשק הלכה בפי' משנה ס' • וט"ם הר"ב ללחפלה בעינן פשוטות . פירש"י בגמר' • משום שנה לבניהו לל כפיה (איכה ג):

ושתי חצוצרות • בעשה במשנה לקמן ושיהיו מן הצדדים פירש הר"ן . דשלשה המהלכין בדרך • גדול בחלוצ • בלחיתא בפרק ח"ל הממונה (לה•) והכא שופר גדול שמצות היום בשופר :

שופר מאריך כו' להכירה בעלמא לשודיע שמצות כו' • ומיהו במאי דקתני בשדי חצוצרות נפיק • דלאו על גב דתרי קלי לא משתמעי • הכא משום דחביב ליה (פירש"י משום היא לו) יציב דעתיה ושמע : בלחיתא בגמרא : **ד בתעניות** פי' הר"ב על לרת כו' • דכתיב על הלר הלור' כו' לומר כל דבר שיהיה לכם בגון בלורת ודבר ותרבה וכיוצא בהן • הרמב"ם ריש ס' תעניות • ועיין משנה ו' פ"ק דתעניות • **בשל** זכרים • פירש הר"ב לילים • ועיין משנה ג' פ"ק דשקלים :

בפופין משמען בפופים רש"י ובעשה דבעינן בפופים מפרש בגמרא כמה דכייף ליתיב דעתיה טפי מעלי • וגראה דרש"י ל"ג דעתיה • שפי' פניו בכוסים לארן משום ויהי עיניו ולבי שם (מלכים א' ט') ע"כ • ור"ל שלא דלותא בגמרא פ' מצות מליאה(ל' קי"ח)דיליף מהך קרא דלריך שיהו עיניו למעה לארן ותפשר דעל ידי בפיפת ראש כייף דעתיה • ויגרש ליה • ולאו על גב דבעעיה יש תפלה כמו בר"ה זהו שפי' רש"י למעבד בכירה . בין תעניה לר"ה • ולא שני ליה בעשה דגמ' : **ופיהן** מצופה בסף• מפרש בגמרא דתעניה יומא דבכופיה דחלורות דמשה שהיו של בסף ל"ל דתורה חשה על ממון של ישרחל וכר"ה משום בבוד י"ש עבדינן דזכה : **ה שוה** היובל לר"ה כו' • כתב הר"ב דגמרינן בג"ש מעשיו שביעי • עיין סוף מכילתין : **בראש** השנה תוקעין בשל זכרים כו' • דס"ל כמה דכייף ליתיה דעתיה שיהו פניו בכוסין לארן טפי עדיף • ויובלא שהן לקרות דרור פשוטים עדיף לשימת דחירות • ובשה לא דייקינן ג"ש מלא שלי כדיוקי ושלי כדיוקי • תו' : **ו שופר** שנסדק כו' כתב הר"ב דש"ל בשני שופרות • וכן לשון רש"י וגראה מדבריו שהוא מפרש שנסדק משני לדדיו לגמרי ונחלק לשתי חתיכות ולא נסירת דת"ל סיינו דיבק שברי שופרות • אלא נסדק היינו שנסדק מלד אחד לאחרו עד פני כולו • וסיינו טעמא משום דכיון שנסדק כולו אין שם שופר עליו • אלא כחתיכה שופר שתקנה שופר דמי וכ"ש דבק שברי שופרות וזו ואל"ל זו קתני• ת"ל ס"ל יותר שופו לספרד שנסדק מלד אחד ודבקו משתי שופר אחד של חתיכות והוי שם שופר עליו טפי קמ"ל • תוס': **שנסדק** פי' הר"ב דוקא לאחרו • אבל לרחבו שם נשתייר כו' • כדי שיחזור בידו כו' בברייתא • ומסיק בעור סימן תקפ"ו דסיינו טפח ד' אלבעות בגודל שהן ו בקטנות דאלת"ה אלא בשעור התוקע לפי שם שהוא אדם הוא ליה למתנייה במצל' י"א פרק י"ז דכלים גבי הך דתניא שמיעורן שכל לפי שם שהוא אדם • ובתב הרא"ש ונקט שהי ליתא כדי שיחזור כו' לפרש כשעשה לשם נשתו בו בשעור טפח כדי שיחזור כו' • וירחה לכאן ולכאן ולא יאמרו לאוך ידו הוא תוקע ע"כ • ומ"מ שכאו חמר אדם בימי • ולא תשו לבן אבעים וכיוצא בו . [ועיין בש' שש"ם דף רכ"ח ע"ב רמזי דיוקי אלו ומשנה מרגוע לנפשך] : **דבק** פירש הר"ב מדבק [וכו'] וכתי' הש"י : ומת"ל לקמן נבי ניקב ושמעו פשלין שלא בשיעו דוקא שהם ניקב שפשם **שפשם**

(פ*) הר"ש ד"ה של יעל פי' וכירושלמי שי פוסה כי' פכ"ל שבל בשה"ם שגלון ה"ל ז"ל סי' ל"ח פשב ו"ל כרי תלמוד ערבי סוף שכוורו' שף ע"ב אמר ר"ח שם דברים שבן בפופין ואין כשופין רחל שם לם קרנים וכו' כרי דש"ד לומר דכשהם שים לם קרנים יפה פוס : ס"ב ע"ב כוי דבר שהיו מלוי • שהיו דלמי כירושלמי שקנו מלוי עכ"ל • ופוס נבון :

דבק שברי שופרות · פסול · נקב וסתמו · אם מעכב את התקיעה · פסול · ואם לאו כשר : **ז** התוקע לתוך הבור . או לתוך הדות · או לתוך הפיטם · אם קול שופר שמע יצא · ואם קול הברה שמע . לא יצא · וכן מי שהיה עובר אחורי בית הכנסת · או שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת ושמע קול שופר · או קול מגילה . אם כיון לבו יצא · ואם לאו לא יצא (א*) .אע"פ שזה שמע וזה שמע זה כיון לבו וזה לא כיון לבו : **ח** והיה כאשר ירים משה ידו · וגבר ישראל· וגו' · (שמות י"ז) · וכי ידיו של משה עושות מלחמה . או שוברות מלחמה.אלא לומר לך . כל זמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה · ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים· היו מתגברין · ואם לאו היו נופלין · כיוצא בדבר אתה אומר (במדבר כא) עשה לך שרף · ושים אותו על נס · והיה כל הנשוך וראה אותו וחי . וכי נחש ממית · או נחש מחיה · אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה · ומשעבדין את לבם לאביהן שבשמים היו מתרפאים · ואם לאו היו נימוקים · חרש · שוטה · וקטן · אין מוציאין את הרבים ידי חובתן . זה הכלל כל שאינו מחויב בדבר (טז*) · אינו מוציא את הרבים ידי חובתן :

פרק ד

יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת · במקדש היו תוקעים . אבל לא במדינה · משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי · שיהו תוקעין בכל מקום שיש בו בית דין ·

אחרכו · אבל נסדק לרחבו אם נשתייר ממקום סנחת פס עד מקום סםדק · כדי שעור תקיעס כשר · ואם לאו פסול · וכמה שעור תקיעס כדי שיאחזנו בידו ויראס לכאן ולכאן : נקב וסתמו · דוקא שסתמו במינו ונשתייר רובו שלם ולא עכבו הנקבים שנסתמו את התקיעס כשרואס חסר אחד מן התנאים הללו פסול : **ז** בור . חפירס בקרקע : דות · מקום מוקף מחילות על הארץ : פיטס · כלי גדול של חרס: אם קול שופ' שמע· סעומד חוץ לבור (טו*) וםמע קול תקיעת התוקע בבור · דאלו אותן שבבור לעולם יצאו שהן שומעין קול שופר לעולם : אם כיון לבו לצאת יצא · ואע"פ שלא נתכוין התוקע להוציאו · הכא מיירי בחזן הכנס' שתוקע שהוא מתכוין להוציא כל השומעים קול תקיעתו · הילכך אף ע"ג דלא נתכוין להוציא זה העובר אחורי בה"כ ולא ידע ליה יצא אבל התוק' להוציא יחיד ידי חובתו בעי שיתכוין שומע ומשמיע : **ח** וכי' כאשר ירים משה ידו וכו' · משום דאיירי לעיל בכונת הלב תנא נמי להך דאית בה בשעה שמכוונים לבן לאביהם שבשמים הם מתגברים :

פרק ד יום טוב של ר"ה : במקדש היו תוקעים · שתקיעת שופר אינה מלאכה · ורבנן הוא דגזור עלה גזירה שמא יטלנו בידו ויעבירנו ד' אמות בר"ה ובמקדש לא גזור דאין אסור שבות דרבנן במקדש: אבל לא במדינה · לא בירושלים· ולא בגבולין · והרמב"ם מפרש שירושלי' כולה קרוי' מקדש ושאר ארץ ישראל קרוי' מדינ': בכל מקו' שיש בו ב"ד . ואפילו אינן קבועין אלא שבמקר' באו שם תוקעינבו: אלא

בחתיכה אחרת (כלומר בחלל הנקב) דחסר הוא · אבל אם חבר הסדק בדבק חוזר לכמות שהיה ואין הדבק ניכר בין הסדקים · הרא"ש : **ז** הדות פי' הר"ב מקום מוקף מחילות על הארץ · וכן פי' רש"י גם הרמב"ם · ועוד פירש כן הר"ב והרמב"ם משנה ו' פ"ה דכלים וכן פי' הר"ב במשנ'ב' פ"ד דב"ב וגם אכתוב לשון הרשב"ם בזה גם לשון הרמב"ם שבחבורו : **וכן** מי שהיה עובר כו' · משום אותם מזה הלד שבשניהם המשמיע והשומע אינן במקו' א'· ובסדר המשנה שבגמ' ל"ג וכן · **אם** כיון לבו · פי' הר"ב לצאת· עיין מ"ש בס"ד במשנ' י"ד פ"ג דסוכה · ועיין במשנה ח' פרק דלקמן : **ח** **אלא** לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה וכו' · יתכן בעיני שהיתה הרמת ידיו של משה רבינו ע"ה הוראה לבני ישראל שיסתכלו כלפי מעלה וישעבדו לבם לשמים כעין הוראת הנחש שעל הנס כדסמוך כי לא יכשר לפרש שמשה היה שלוחם של ישראל וכשהרים ידו והסתכל כלפי מעלה ושעבד כו' הוי במקום כל ישראל ואם הניח ידו לא שעבד נפשו לשמים שזה לא ילדק לומר על אדון הנביאים ע"ה אבל ברוב עם הדרת המלך ה' נבאות ב"ה לא יהיה כי אם על ידי הוראה · זה יתכן מאוד· ושעד הנאמן נחש הנחשת דבסמוך · ולפי דרכי יתכן מאוד שהיה עומד על הגבעה כטעם הנחש שעל הנס כדי שיוכלו לראותו כל ישראל וכאשר ראו כי הרים ידו גם המה הסתכלו וכונו לבם · ולא כן כאשר הניח ידו : **זה** הכלל כו' · נראה דלאתויי ברכת הנהנין · דתני בגמרא שאם יצא אינו מוציא · דבשלמא ברכת המזו' כל ישראל ערבין זה בזה · ולפיכך אע"פ שהוא יצא לעצמו מוציא לאחרים · כדי לצאת ידי ערבתו אבל ברכת הנהנין אין כאן ערבות דלא להנהי ולא לברך · ועיין סוף מכילתן :

פרק ד **במקדש** היו תוקעים · פי' הר"ב דרבנן הוא דגזור שמא יטלנו ויעבירנו ד' אמות ברשות הרבים · עיין מ"ש בסוף משנה ב' פ"ד דסוכה · ומה שכתב דאין איסור שבות במקדש כו' · עיין במשנה י"ב פרק בתרא דערובין: **אבל** לא במדינה· עיין במשנה ג'· ומ"ש הר"ב לא בירושלים · עיין במשנה דלקמן ובמשנה ג' פ"ק דשקלים : **שיש** בו ב"ד · מפני שב"ד זריזין הן · ולא יבואו התוקעים להעביר השופר בפניהם ברה"ר · שבית

תוספות חדשים

משנה ז

(א*) ו"א בב"ב נאותה משנ' בשי' תקפ"ז ותקפ"ט :

תוס' רע"ק

משנה ז

(בהרע"ב ד"ה אם קול שופר · העומד חוץ לבור) (טו*) והרא"ש כתב דמה שבהנה יש אם הוא קול שופר או קול הברה . א"ו דפירושא דמתני' אם קול שופר שמע היינו דהעומדי' בבור הם שומעי' קול שופר יצאו . ואם קול הברה היינו העומדי' ע שפת הבור :

משנה ח

(כל שאינו מתחייב בדבר) (טז*) אין הרלון בזה שאינו מחוייב כלל אלא ר"ל כל שאינו מחויב מחמ' וודאי אף שהוא מחוייב מספק אינו מוציא וזהו שאמרו בברייתא דטומטום אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו אנדרוגינוס מוציא את מינו ולא את שא"מ . וא"ת טומטום אמאי אינו מוציא את מינו והא הוי ס"ס ספק שמא המוקע הוא זכר ואת"ל נקיבה שמא השומע ג"כ נקיבה. י"ל דס"ס כהאי שהוא בתרי גופי ל"א · ומלאתי שהקשה כ"כ בספר שוכי אבן ותירוץ דלפעמים תהפך ספיקא דטומטום זה התוקע לאידך גיסא דאם טומטום אחר יבוא להוציא במלוה שאין הגשים חייבות תאמר נמי

שמולי' מכח ס"ס סא"ל הרי להולי' הוא לטומטום אחר אזלת לקולא מ' ספק שמא הוא זכר והטומטום אחר בא להוציא אותו מספקינן לי' בנקיבה והוי תרי ס"ס דסתרי אהדדי ודמי למ"ש תוס' נידה דכ"ח עיי"ש· ונפלאתי על כבודו הגדולה דאינו דומה כלל וכלל דהתם על השני ביאות ביחד ליכא ס"ס להתירם דליכא רק ס' אחד שמא איש ולד אבל אידך לד ספק שמא זכר או נקיבה ממנ"פ חד ביאה באיסור · אבל הכא לעולם אף אם יהי' פעמים רבות כן שטומטום זה יוציא אחר ואחר לאחר יהי' בכל ס"ס שמא כולם זכרים ושמא כולם נקיבות· וע"כ נראה נכון כמ"ש · וכ"כ הרא"ש בביאוריו לסמ"ג הלכ' מגילה על קושיתו הנ"ל בטומטום בקריאת מגילה והביא

ספר"ם

קמ"ג רות (גספיערטע ציסטערנען)

תום' ר"ע

ספר"ח בדיני ס"ס. ומוהר"ח מלבנדרי בחבו' מוכל מלח כ' שיש ללמוד כן מהא דקדושין ספיקות בספיקות אסור לבוא ב"ז ומהא ס"ס הוה לח זהו ממזר לח ס"ל דהוה ממזר דלמא גם היא ממזרת. תע"כ מטום דהוי בחבי ג'פי' לח אמרינן מלח דאין זה לחי' דהחם יש לעשות הס"ס כנ"ל ויש ג' כ' לד לעשותו לתומרת ולומר ס' חם הלים הזה כשר ויהא ממזר' חת"ל דהוה ממזר דלמא היא כשרה עכ"ל: ובמהכ"ם זה לינו דלקולח הוי ספיר ס"ס ספק ממזרים וס' ספיקות כשרים ואין כאן לאיסור רק בחד לד שהא' כשר והא' ממזר וזהו לח מקרי ב' ספיקות שהא הוה ממזר והיה כשרה לו לפיכך דהא מ"מ הכל רק חד ביחא ממזר בקבל ד' וח"כ הוי חד מד לד לאיסור דהיינו דא' מכח כשר וח' ממזר ואני נדדי' להחילה דשמא ספיקא ממזרים ושמא ספיקא כשרים. וכן אם הוא מחוייב חלח שמוטו רק מדרבנן לינו מוליח זולח אם האחר ג"כ לינו מחוייב כ"ח מדרבנן כגון שבא הקטן להוצי' בבהמ"ז למי שלח אכל חלח שיעורא דרבנן כגון כזית לו כביצה כדלחיתא בגבחות דף כ'. וכאם גם קטן אכל רק כזית לינו מוליח דהוי הגדול חד דרבנן והקטן כ' דרבנן חיש ע"ש: ואני מנמנם בדין זה דהא מזיון דגדול שאכל כזית מוליח לפי שאכל כדי שביעה והשתא, דהוי ברכת המזון ואף הלח אכל כלל מדיעה יכול להוליח. חלח דבשי לאכול כזית משום תסמכתא דוחכלת ושבעת מי שאכל הוה שיברך. ע"כ ס נקטן שאכל כזית רחוי היה להוליח מי שאכל כדי שביעה ילינו מעכב בזה כ"ח הקטנות דהגברא בעלמו לאו בר חיובא כלל וח"כ ממילא יכול להוליח לגבול שאכל כזית ולא מקרי כ' דרבנן דמה שלינו מחוייב עתה חלא הכל רק כזית לינו מזיק דמ"מ בר חיובא מקרי חינו יחכל כ"ח ויכול להוליח בני חיובא דמחייבת. וגיל חזו טוחם הרא"ם שהביח המג"א שי' מרא"ם סק"ד ומ"ש שם שטעם דבידו לאכול כ"ח כלעל"ד שזהו טעם ליסוד הדין דגדול שאכל כזית מיכול להוליח לאו מי שאכל כ"ח לף דאיח לאפוקי לאוסר לאכול אלא מי שאכל כדי שביעה ולא מי שאכל כזית. ועיין בשבח"י כ"ח שלא שאל

אמר רבי אליעזר: לא התקין רבן יוחנן בן זכאי אלא ביבנה בלבד. אמרו לו אחר יבנה. וא' כל מקום שיש בו ב"ד: ב ועוד זאת היתה ירושלים יתירה על יבנה. שכל עיר שהיא רואה. ושומעת. וקרובה ויכולה לבא. תוקעין. וביבנה לא היו תוקעין אלא בבית דין בלבד: ג בראשונה היה הלולב ניטל במקדש שבעה. ובמדינה יום אחר. משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי. שיהא לולב ניטל במדינה שבעה. זכר למקדש. ושיהא יום הנף. כולו אסור: ד בראשונה היו מקבלין עדות החודש כל היום. פעם אחת נשתהו העדים מלבוא. ונתקלקלו הלוים בשיר.

התקינו

סבים דין מזמירין לח סעם ומודיעים לוחם. סרמב"ם פרק ב' מסלכות סופר: ב ועוד זאת היתה ירושלים יתירה. פי' סר"ב דסכי קחמר בירושלים היו תוקעים בכל סעיר כל זמן שבית דין יושבין במקדש. ס"מ דבזמן שבית סמקדש קיים לייריכן. וסכי קחמר ועוד זאת היתה ירושלים יתירה קודם החורבן. שסוח קודש סתקנה. ליבנה לחר החורבן. ולחר סתקנה. וכמ"ש סמגיד וכל זה לפירוש סרמב"ם לעיל שכל ירושלים קרוי מקדש. חבל לפירוש קמח וכפירוש רש"י דירושלים בכלל מדינה. פירשו סתוספת דסכח לחחר החורבן. סתיקן ר' יוחנן בן זכחי סוח. ולח ידעתי טעם יפה לחלק בין ירושלים ליבנה. כשירושלים בחורבנה. חף ע"פ שרחיתי כן בשגוח. וז"ל בזמן שהמקדש לח היו תוקעים חלח במקדש. חבל בזמן שחרב תוקעין כל שסמוך לה. עכ"ל. לח פירש הטעם. ועוד שכתי רש"י פירש במשנה דשכיח ועוד זאת היתה ירושלים בעודה בניינה ולכן כ"ל דרש"י ס"ל דסח דתניון לעיל. חבל לח במדינה. לחו כללח סוח. חלח סמוך חפרטא דמתני' דשכח דבמדינה עלמה יש חלוק. שבירושלים וכל עיר שהוח רואה כו' תוקעים כל זמן שיושבין [ב"ד] בבית המקדש ושח חלח פי' רש"י דירושלים בכלל מקדש. משום דלעולם יש חלוק בין מקדש לירושלים. דבמקדש חפי' חלח בזמן שב"ד יושבין תוקעין חתין שבות במקדש. ועוד דלמיטמים מזיל דבשחר דוכתי נמי רגיל לפרש דירושלים בכלל מדינה וכתבתי טעמו בפ"ק דשקלים. ולולבי שהיה ניטל בגבולין חפי' בזמן המקדש. כדתנן במשנה י"ג פ"ג דסוכה כבר כתבתי שם דהיינו דוקא כל שהמוכין. שהלוחי ב"ד מניעים שם. חח שחין כן לחם שהוא לא היה ילוע קביעת המדש: כי חם בירושלים ותוך תחומין. *ושח דכתב סר"ב כל זמן שב"ד יושבין במקדש. לח לדון. דחין דינובשבחות וי"ט. כדתנן במסכת ביצה. ובפ"ק דרחש השנה פרק סמקבין דף פ"ח. בימות החול יושבין בלשכת הגזית. ובשבחות וי"ט יושבים בחיל (ולשון סרמב"ם פרק"ג מהלכות שופרין בבית המקדש שבהר הבית) ופירש"י שלח יהו נרחין כיושבין בדין שבלשכת הגזית היו דנין ע"כ. חבל יושבין היתה להורחה בחין בכלל דחין דנין כו': ג במקדש שבעה. ובמדינה יום חחד. כבר פירשתי בסוכה פ"ג משנה י"ג. דשבעה היינו לחפוקי דחמון בלבד. ולעולם בשבח שבשבעה היינו ניטל. והיינו טעמח דלח סוקרו לתקן בלולב שידחה שבת. כמו בשופר. דשופר כי חתי בשבת. ולח יתקע. חיישינן שתשכח תורת שופר. חבל לולב כי חתי בשבת חיתח בשחר יומי. [לי נמי] משום דשופר חתי לזכרון. עפי מלולב סר"ן. [ריש פירקין] ותירוץ הנחי כתבו גם כן בתוספות. ולתירוץ סרחמון יש רחיה. מדלח תנן בתקנת שופר זכר למקדש כדתנן גבי תקנות לולב. ולח"ג דר"ס ליתח נמי ימים. מ"מ דין תורה הינו לח חמר יום חמר. וכן חם כיון סעדים ברחמון מש"כ בלולב דלכל מסור. ועיין במשנה ב' פ"ק דמגלה: זכר למקדש. עיין משנה י"ב פ"ג דסוכה:

ד ונתקלקלו הלוים בשיר. פירש סר"ב בשל בין הערבים כו' שלח ידעו חם יחמרו של חול. דשמח לח יבחו עדים כלל. חו של יום טוב דשמח עוד סוף העדים לבח היום. ולח חמרו שירה ביום. וכתבו סתוספת לחע"ג דבריש פרק ה' דפסחים חמרינן. דחין מקריבין קרבן חחר חמיד של בין הערבים. מדכתיב עליה (לכפי' שם סר"ב) ות"כ לחשוב קלקול קרבן

התקינו שלא יהיו מקבלין אלא עד המנחה · ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה. נוהגין אותו היום קדש · ולמחר קדש. משחרב בה"מ · התקין רבן יוחנן בן זכאי. שיהיו מקבלין עדות החדש כל היום. אמר רבי יהושע בן קרחה · ועוד זאת התקין רבן יוחנן בן זכאי. שאפילו ראש בית דין בכל מקום · שלא יהיו העדים הולכין אלא למקום הוועד · ה סדר ברכות. אומר אבות · וגבורות · וקדושת השם. וכולל מלכיות עמהן. ואינו תוקע. קדושת היום ותוקע · זכרונות ותוקע. שופרות ותוקע. ואומר עבודה. והודאה. וברכת כהנים · דברי ר' יוחנן בן נורי · אמר ליה רבי עקיבא. אם אינו תוקע למלכיות · למה הוא מזכיר · אלא אומר אבות · וגבורות · וקדושת השם. וכולל מלכיות עם קדושת היום ותוקע. זכרונות ותוקע. שופרות ותוקע · ואומר עבודה. והודאה · וברכת כהנים · ו אין פוחתין מעשרה מלכיות. מעשרה זכרונות · מי' שופרות · ר"י בן נורי אומר

אם

ר"ע מברטנורה

בין הערבים. ובתמיד של שחר שרוב פעמים עדיין לא באו עדים ולא ידעו אם יתקדש היום אם לאו לא תקנו לו שיר של י"ט. אלא שיר של חול היו אומרים. ואותו פעם שהגיע שעת הקרבת תמיד של בין הערבים. ועדיין לא באו עדים לא ידעו הלוי' אם יאמרו שיר של חול. או שיר של יום טוב ולא אמרו שיר כלל: נוהגין אותו היום קדש. דמשחשיכה ליל שלאחר כ"ט באלול. נהגו בו קדש שמא יבאו עדים מחר ויקדשוהו ב"ד. ונמצא שבלילה ליל יום טוב הוא. וכן למחר כל היום עד המנחה. ואם באו עדים קודם המנחה. בית דין מקדשין את החדש. ונודע שיפה נהגו בו קדש. ואם מן המנחה ולמעלה באו עדים · אף ע"פ שאין בית דין מקדשין אותו היום. ויעברו את אלול ויקדשוהו למחר. אף על פי כן נוהגין אותו בקודש. ואסור במלאכה · דלמא אתי לזלזולי ביה לשנה הבאה. ויעשו בו מלאכה כל היום ואמרי אשתקד נהגנו בו קדש במנחה. ומןהמנחה ולמעלה חזרנו ונהגנו בו חול: שאפילו ראש ב"ד בכל מקום. שהלך לפרוש ממקום הועד למקום אחר. והרי עיקר מצות החדש תלויה בו כדתנן בפ"ב לעיל. ראש ב"ד אומר מקודש. מ"מ לא יהיו צריכין עדים לילך אחריו אלא למקום הועד שהסנהדרין יושבין. שם ילכו והסנהדרין מקדשין אותו בלא ראש ב"ד: ה אבות. מגן אברהם. וגבורות. אתה גבור: קדושת השם. קדוש קדוש קדוש: קדושת היום. אתה בחרתנו: זכרונות ותוקע שופרות ותוקע. מקראי ילפינן להו דכתיב (ויקרא כ"ג) זכרון תרועה. ודרשו רז"ל זכרון · אלו זכרונות. תרועה אלו שופרות. ואמר קרא (במדבר י') והיו לכם לזכרון לפני ה' אלהיכם אני ה' אלהיכם. מה ת"ל אני ה' אלהיכם. ללמד על כל מקום שיש שם זכרונות. ושופרות יהיו מלכיות עמהם: אר"ע וכו'. והלכה כרבי עקיבא (א*): ו מעשרה מלכיות · ג' פסוקים משל תורה. וג' משל כתובים. וג' משל נביאים. ואחד משל תורה שמשלים בו שלם

ו אין פוחתין מעשרה מלכיות כו'. מפרשינן בגמרא כנגד עשרה הילולים דהללו אל בקדשו. דכתיב בהו (תהלים קנ) הללוהו בתקע שופר · אי נמי כנגד י' הדברות. פירש"י דכתיב בהו נמי שופר. אי נמי כנגד י' מאמרות שבהן נברא העולם. כדתנן ריש פ"ה דמסכת אבות. ופי' רש"י שהעולם נברא בר"ה:

תוספות יום טוב

קרבן מוסף. דשאני מוסף שהוא עשה דרבים ודחי עשה דהשלמ' כדאשכחן דפסח דחי ליה. אבל הרמב"ם כ' בפ"ו מהלכות קדוש החדש וז"ל ונתקלקלו במקדש. ולא ידעו מה יעשו אם יעשו עולה של בין הערבים. שמא יבואו העדים. וא"א שיקריבו מוסף היום אחר תמיד של בין הערבים · עכ"ל. ובאמת שדבריו צריכין עיון שלשון המשנה אינה כדבריו. גם בגמ' פליגי בקלקול השיר אם לא אמרו כל עיקר כדפירש הר"ב. או שאמרו של חול בתמיד של בין הערבים · ובפי' המשנה כתב נתקלקלו הלוים בשיר עניינו שלא אמרו שירה כלל. שלא ידעו אם היה חול וכו'. כי עכ"פ צריך שירה על כל קרבן כמ"ש במקומו. ועת המנחה. הוא עת הקרבת תמיד שבין הערבים · ואחר שמקריבין אותו לא היו מקריבין אחריו שום דבר. ע"כ ול"ע:

התקין רבן יוחנן בן זכאי. עיין מה שכתבתי בריש מסכת ביצה על זה *ואם לא באו קודם המנחה. אמרו שיר של חול. וכן נראה דברי הרמב"ם בפ"ג מהלכות קדוש החדש:

ה וכולל מלכיות עמהן. אף על גב דבקרא דמייתי ילפינן לזכרונות שופרות מלכיות כמו שכתב הר"ב נזכרו המלכיות באחרונה · מקדימין המלכיות כמ"ש הרמב"ם. ומן הראוי להקדים המלכיות וכו' כמו שאמר (בגמ' פ"ק דף י"ו) אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם. זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה. ובמה בשופר. ע"כ. והטעם מבואר כי קודם ראוי שנמליך מלך עלינו. ואח"כ ונעלה זכרונינו לפניו לטובה. ומה שכתב הר"ב ללמד על כל מקום כו' · עיין במשנה ג' פ"ב דתענית: קדושת היום ותוקע. דמלוה בשלש תקיעות של שלש שלש · כדתנן במשנה ט':

למה הוא מזכיר. מפרשינן בגמרא דהכי קאמר למה הוא מזכיר עשר לימא תשע דהואיל ואשתנו מלכיות מזכרונו' ושופרות לענין תקיעה. בדין הוא דלשתנו נמי לפחות מהן:

מעשרה מלכיות. פי' הר"ב ג' משל תורה וג' משל כתובים וכו' כדקתני סיפא מתחיל בתורה ומשלים בנביא. ורבי יוחנן נמי בהא לא פליג ואף על גב דבכל מקום אמרינן תורה ונביאים וכתובים וכדלקמן בסמוך. פי' בתוספות די"ל משום דקראי דתהלים משלי איוב קדמו לנביאים. והר"ן אף על פי שבכאן מפרש משום דלאחר שהתחיל בתורה

דהשתא הם

תוספות חדשים

(א*) הר"ב ד"ה א"ר ע כו' והלכ' כר"ע עכ"ל וכ"כ בש"ע סימן תקצ"ג:

תוס' רע"ק

לא מקרי בר חיובא דאיט מחויב לאכול כ"ש. ומש"ה הטעם דמ"מ כיון דבידו לאכול כ"ש ולהתחייב בבהמ"ז מקרי בר חיובא ודברי התוס' לע"ג · ובספר דגול מרבבה כ' אם הקטן הפלל כרבים א"י להוציא בקידוש למי שג"כ כבר התפלל דהוי הקטן תרי דרבנן ולא מפיק חד דרבנן. ובמח"כ ז"א דהא בקידוש הדין דאם יצא מוציא א"כ מה שהקטן כבר הפלל ליכא חסרון בזה דגדול כה"ג שכבר התפל יכול להוציא למי שלא התפלל דאף בקידש מתם לעצמו יכול להוציא וא"כ אטו דמין רק מכח ספור דקטנות והוי רק חד דרבנן ועי' מ"ש בגליונמ"ד פ"ב דמגילה:

תוספות חדשים

(ח*) הר"ב ד"ה שלש כו' וכלכה כר"י בן נורי וכ"פ בעור שם .

משנה ח

(כ*) וכ"פ בפ"ע מהלכות מכירה סי' תקפ"ו ותקפ"ח ותקפ"ט :

תום' רע"ק

פרק ד

משנה ח

(בחי"ם ד"ה אין מעבירין • דסה בעידנא) (יז*) ובמג"א סי' תמ"ז סק"ב הביא בשם ס"ג לתרץ דסה ד"ק מפעם דלא הוי בעידנא היינו דסעם דרבים דמי י"ח אף בעידנא דמעיקר לאו לא מקיים מעשה •

אם אמר שלש שלש מבולן • יצא . אין מזבירין זכרון מלכות ושופר של פורענות מתחיל בתורה ומשלים בנביא ר' יוסי אומר אם השלים בתורה יצא ז העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה השני מתקיע ובשעת ההלל הראשון מקרא את ההלל : ח שופר של ראש השנה אין מעבירין עליו את התחום ואין מפקחין עליו את הגל • לא עולין באילן ולא רוכבין על גבי בהמה • ולא שטין על פני המים • ואין חותכין אותו בין בדבר שהוא משום שבות ובין בדבר שהוא משום לא תעשה (ז*) • אבל אם רצה ליתן לתוכו מים או יין • יתן • אין מעכבין את התנוקות מלתקוע • אבל

דסתלמ מעלית היא חזר להתחיל בכתובים . כדי שיסח מעלה בקדשים . ברפ"ג דמגילה גרסת שחזר בו : **אם** אמר שלש שלש . מפרש בגמ' כנגד תורה נביאים וכתובים . ואמרי לה כנגד כהנים לוים וישראלים : **אין** מזכירין זכרון מלכות כו' . הקדים זכרון למלכות שהוא מופל על לבון מזכירין . ובסדר המשנה שבגמ' . גרס מלכות זכרון ושופר : **ז השני** מתקיע. פירש הר"ב המתפלל תפלת המוספין • ומשמע היה שם"ל המתפלל ביומר • ליטו מתפלל במוסף • חלה ש"ל לאחר . הר"ן ולא תני במוסף תוקעין • משום דשם"ל מחוזר ומברך שברכה על הסדר תלויין התקיעות • כמו שהוא שנוי בסוף הפרק • ומ"ש הר"ב ובשעת השמד תקנו כו' . גמ' • וכתבו התו' ותי"פ שבעלה שגזרה לא עבדינן כדמעיקרא . לף על גב דזריזין מקדימין כו' כדלקמן • לחייבין שמא יחזור הדבר לקלקולו, ופי' הר"ן דתקנו תקיעות וט' ברכות במוספין • דהא על סדר ברכות תוקעים כדלעיל . וקודם לכן הוא הכל בשחרית :

מתקיע מדלא תנן תוקע . דקדק רבינו שהי שתין ש"ל תוקע. חלה לאחר . ועטעמ כדתנן במשנה ד' פ"ה דברכות לעניין נשיאת כפים . וכל חלוקי דיעין להסח • שייכי נמי הכא . הרא"ש :

ובשעת השמד . כתב הר"ב משום דתין אומרין הלל ברחש השנה כו' דאפשר מלך יושב על כסא דין . וספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו . ויש"ל אומרים שירה . גמרא :

הראשון מקרא את ההלל . משום דזריזין מקדימין למצות גמרא :

מקרא ולא קתני קורא . היינו טעמא לפי שהוא מקרא לעבור וכדתמרינן הוא אומר הללויה • והן אומרים הללויה . הר"ן . ועיין מנחת י' פ"ג דסוכה :

ח שופר וכו' אין מעבירין עליו את התחום וכו' . והא"ב לוקב וכדתמוכח במשנה י"ג פ"ג דסוכה . והא דלא תני לכל הני דמתניתין דהכא . גבי לולב . תע"ב דלפי שהדר הסדר קדים סוכה לר"ה . י"ל דגבי שופר הוי רבותא טפי כיון דליתא בשאר יומי כמו לולב . ת"ל דיש בו זכרון . כמ"ש בנחמיה ג' : **אין** מעבירין כו' . גמרא . מ"ע שופר עשה הוא . וי"ע עשה (דשבתון) ולא תעשה (דלא תעשה כל מלאכה) ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה . ופי' הר"ן והחמיר עשו חזוק לדבריהם הכא כשל תורה . דכיון דלא דחי מלאכה דחורייתא . אף שבות דדבריהם לא ידחה . ודקא יכבירן טעמא משום דס"ל י"ע עשה ולא תעשה . קושטא דמלתא קאמר . ומיהו לא גריכין לסכי דאפי' הוא י"ע ל"ת גרידא . לא ליתו מכשירי שופר ודחו לה : דסה בעידנא (יז*) דקא מעקר לאו - לא מקיים עשה . ע"כ . סכי ליתא בפרק י"ע דשבת בגמרא סוף דף קל"ב :

ואין מפקחין . עיין מגחת ו' פרק ח' דפסחים : **לא** עולין באילן וכו' . טעמייהו מפרש [הר"ב] במשנה ב' פרק בתרא דביצה : **בין** בדבר שהוא משום שבות . וכין בדבר שהוא משום ל"ת . גמ' שבות אמרת לא . משום לא תעשה מבעיא . זו ואל"ל

ז קתני . וכן בריש סוריות . וטעמא דכיון דקתני בלשון בין . לא עביד לריכותא . ומיהו בריש מועד קטן עביד לריכותא :

אין מעכבין את התוקעות מלתקוע . פירש הר"ב שסגיעו לחיוך ואפי' בשבת כפירש"י . וטעמא כשסגיעו לחיוך . דשופל ושגיעו לחיוך מתעסקים עמו כדי שילמוד שידע לתקוע לעלת י"ח בשיבת רחם השנה • אבל כשלא **סגיע** לחיוך לא וכתב הר"ן וכי תימא אמאי מעכבין . דהא קי"ל קטן שחוכל נבילות אין ב"ד מצווין להפרישו

ומתעסקין בהם. וליכא למגזר דלמא אתי לאתויי תרבא לאומה [בר"ה] דהא ליכא טירוד במלוה אלא מתעסק בעלמא. ולא גזרו אמא יבילנו ד"ה בר"ה. אלא בזמן שהוא מייב בתקיעה בופר. שמתוך שהוא טרוד לגמרי ידי חובתו יצא את עצמו:

ט סדר תקיעות אלו. לאחר למלכיות. ולאחר לזכרונות. ולאחר לשופרות: על אלו אלו תקיעה ותרועה ותקיעה לכל אחת ואחת. לפי שנאמרו שתי תרועות במקרא בר"ה. ותרועה אחת ביום הכפורים על יובל: וילפינן שביעי שביעי לג"ם: ליתן את התור על זה בזה. ותרועה התורה בר"ה נותנין אותה ליום הכפורים ביובל. אבל תרועות התורה ביום הכפורים. וכל תרועה שבועה אחת אלו ואלו אלו אחת התורה ביום הכפורים. דתניא מנין שבשופר לפניו. תלמוד לומר (ויקרא כה) והעברת שופר תרועה. ומנין שבשופר לאחריו. ת"ל (שם) תעביר שופר. הרי העברה אחלה וסוף. ותרועה ביניים. ולמען העברה שופר מבחוץ. העברת קול אחד בשופר. הרי לכאן תרועות אלו ר"ה. שם תקיעות והרי לך אלו. על אלו אלו: שעור כל התקיעות שבשם אלו תקיעות. כאלו תרועות. נאמרו שעור תקיעה אחת כאלו תרועה: בשעור תרועה כג' יבבות. ג' קולות בעלמא על כל אלו. וי"מ יבבה היא ג' כאלו על כל אלו נאמרו שעור תרועה ט' כאלו על כל אלו והרי אלו אבל מתעסקין עמהן עד שילמדו והמתעסק לא יצא. והשומע מן המתעסק לא יצא: **ט** סדר תקיעות. שלש. של שלש שלש. שעור * תקיעות כג' תרועות. שעור תרועה. כג' יבבות. תקע מתעסקין עמהן. שתומרין לאלו תקעו. ומתחלין עמהן. כמגיד: והמתעסק לא יצא. למה שפירש בר"ב פרק לעיל מאלו ז' דבעי כוונה לצאת. מקרי מתעסק כל שאינו מתכוין לתקוע תקיעה של מצוה. כלאיתא בגמרא. וממתניתין לעיל לא משמע הכי דשומע לריך כוונה. אבל התוקע עצמו ס"ל דיצא בו לפילו במתעסק ולא לבעי כוונה לצאת. לריכא מתני' דסלא. אלא מיהו דתו מצו ושמע מן המתעסק לא יצא קשיא דמשמע שתוקע לריכא היא דאפילו תוקע עצמו לא יצא במתעסק. תע"ג דשומע ותוקע. כל שכן שומע בלבד. ועוד דאם כבר תקע ליכ בפירקא לעיל אם כיון לבו יצא כו'. וי"ל דאוי לתוקע דוקא כמתעסק עצמו אלא כלן כוונה לצאת היו יוצא. אבל שומע מן המתעסק כיון שהוא מכוון לצאת יוצא בשמיעתו. דאם עיקר מצוה בשמיעה ולא בתקיעה. דמשום הכי אין מברכין לתקוע

(כמ"ש בסה"ט דשבת) י"ל דס"ת במלחת אלא מפרשמת. אבל במלחת דמפרשמת כי הא דסקרן שמע להביא מעכבין: אלא נפיק מינה חורבא. לתקוע בשבת אלא בפני בית דין. ע"כ. והרמב"ם בפירושו מפרש ג"כ בסגיע לחיוך. אבל בחבורו פ"ב מהלכות שופר מצר בו ופי' בשלא סגיע לחיוך ואין להחריך:

אבל מתעסקין וכו'. ס"ק אין מעכבין כו'. אבל בגמרא מתעסקין נמי. ת"ל אבל כמו בשם כדאמרינן במשנה ג' פרק קמא דמעילה:

תקע

מתעסקין עמהן. שתומרין להם תקעו. ומתחלין עמהן. כמגיד:

והמתעסק לא יצא. למה שפירש בר"ב פרק לעיל משנה ז' דבעי כוונה לצאת. מקרי מתעסק כל שאינו מתכוין לתקוע תקיעה של מצוה. כלאיתא בגמרא. וממתניתין לעיל לא משמע הכי דשומע לריך כוונה. אבל התוקע עצמו ס"ל דיצא בו לפילו במתעסק ולא לבעי כוונה לצאת. לריכא מתני' דסלא. אלא מיהו דתו מצו ושמע מן המתעסק לא יצא קשיא דמשמע שתוקע לריכא היא דאפילו תוקע עצמו לא יצא במתעסק. תע"ג דשומע ותוקע. כל שכן שומע בלבד. ועוד דאם כבר תקע ליכ בפירקא לעיל אם כיון לבו יצא כו'. וי"ל דאוי לתוקע דוקא כמתעסק עצמו אלא כלן כוונה לצאת היו יוצא. אבל שומע מן המתעסק כיון שהוא מכוון לצאת יוצא בשמיעתו. דאם עיקר מצוה בשמיעה ולא בתקיעה. דמשום הכי אין מברכין לתקוע

אלא לשמוע. כלאיתא בעור ריש סימן תקפ"ט. קמ"ל אלא. וממתניתין לעיל לא משמע הכי כיון לבו דתקן שאם. לפילו כי שמע ממתעסק. דשמעי' לא תקן בהדיא שאם"ל מייבי. קמל"ן שכח דבעינן נמי כוונת משמיע:

ט שלש של אלו אלו. כתב הר"ב לפי שנאמרו שתי תרועות במקרא בראש אלו אלו. במהם שבעיבי בתחד לתחד יהיה לכם שבתון זכרון תרועה דפרשת תמור. ובתהם שבעיבי בתחד לתחד וגו' יום תרועה יהיה לכם דפרשת פינחס. ותרועה תחת כיום הכפורים של יובל. והעברת שופר תרועה בתהם שבעיבי בעשור לתהם בי"ם דפרשת בהר. ומ"ם הר"ב ומנין שאלו אלו לתחריו. ת"ל תעביר שופר. דסופיס דקרא דוהעברת שופר תרועה היינו: שעור תקיעות כאלו אלו תרועות. פי' הר"ב שעור כל התקיעות שאם אלו תקיעות. כאלו תרועות. אלא דמרמי לה רמי מתניתין ובריישא תהדדי. ומאי לה בגמרא דאמר דילמא קא חשיב לה תקיעות דכולהו בני. וזה שאמר הר"ב שעור כל התקיעות וכו'. ולפירוש הראשון שכתב הר"ב דשיעור תרועה כאלו יבבות. שאלו קולות בעלמא כל שכן. הקשה הר"ן דפלגא דילהו דהייגו קול. ואלי. שופר שופרא בפי. ובכאלי גווחא לא מקרי הרבה. דלמען הרבה דמיגו יצפין לתקיעה קול ארוך משמע. ומפרש דתריעות דכולהו בני דקאמרינן תקיעות דאשם דכולהו בני. דהאתא שעור תקיעה כתריעה ושעור תקיעות אחרונות לא אלמריך ליה למאי דפשיטא ליה דשעור של אחרונות כראשונות. ע"כ. גם למען הש"י שכי קאמר שעור שאלו אלו תקיעות כשיעור ג' תרועות. והרמב"ם כתב ג"כ שעור כל התקיעות כלמען הר"ב וסוסיף ביאור בחבורו פרק ג' שכתב שעור תרועה כאלו תקיעות. אבל יש לומר שהוא סובר כיש מפרשים שכתב הר"ב שנאמרו לפירושם דשעור תקיעה אחת ד' כוחות ואלי שבזה אלו אלו לריך. וכבר פי' המגיד והשור. שכן דעת הרמב"ם בשיעור שיבבה. ואולי שמפני כן הוא שכתב הר"ב על פי' יש מפרשים דהוא מספגר: שיעור תרועה כאלו יבבות. כתב הר"ן ר"ח גורס שעור תרועה אלו יבבות ולא גרסינן כאלו אלו תרועה שאלו אלו [יבבות] והיכי שייך למאי כאלו. אלא שאפשר אלאי שעיקר יבבות בפיו (כדלקמן) קאמר דשעור תרועה כאלו יבבות שאלו אלו מיילל בפיו:

יבבות בגמ' דתרועה מתרגמין יבבא ובכיב בלשון בכיה (שופטים ה) בעד אחלון נשקפה ותיבב. ולשני הפרושים שכתב הר"ב לעיל בשעור יבבה. לתרוייהו עניין יבבה יללי כאדם שבוכה ומקונן קולות הנלרים שמוליא זה לזה: וזה שאמר הר"ב בפירוש השני יבבה הוא אלו אלו שבשם כל אלו שבשם ולא כתב כשעור על אלו כוחות וכו'. ולפי אלפירוש זה אין היבבה היא קולות קלרים.

אלו

תוספות חדשים

((מ*) הר"ב ד"ר ס"ן מוליך כו' ובלבם מחכמים כו' וכ"ם בפ"ע פי' קכ"ד ומור פ"ח פי' קמ"ה:

תלת שסובר שקול אחד קלר לתו כלום הוה ואין לחלם מיבב בקול אחד בלבד. תלת בג' כומות קלרות · ולפיכך סיעור יבבת אחת סיא בג' כומות של כל שהן. כלומר שעושה ג' כומות תכופות וקלרות ומפסיק ושו יבבת אחת. אבל שעור ג' כומות קלרות בכח אח' סוא שהקרא שבר לשני ספירושים · ומיהו לא שני ליה בשעושה ג' כומות קלרות בלבד לגלות בה ידי חובת תרועה שהיא יבבה אחת כמו לשפירו' קחא לא שני בכח אחד שהיא יבבה אחת. אע"ג דלא כתיב · תלת תרועה דמתרגמין יבבא. ומשמע מדלא. תלת ודאי שברה בעלמא. לי נמי קבלה בידם לשחדא לא מלתתי: שני · אבל סוכחה מן הכתוב לא מלתתי:

תקע בראשונה ומשך בשניה כשתים וכו'. שאין לתקיעות שעור למעלה שאם רלה להאריך מאריך ואין שדבר ניכר כשהוא מאריך ביותר לשמי תקיעות. תלת מחחת כשהיא כפלים כשיעור תקיעה דאשונה ומשום שני קחני תקע בראשונה שבתחלת השיחן. ומאריך בשניה כשתים בראשונה שלקא דעתך לחיכא כיון להאריך בא כשתים שבראשונה לאלוי כחלו הפסיק בשתים. ואיכא שחי תקיעות קמל"ן. ברח"ם ושר"ן בשם שרמב"ן: **ומשך** בשניה כשתים. כתב שר"ב לשתת בא כו' פשועה שלאחריה דמלכיות ופשועה שלפניה דזכרונות. וכן לשון רש"י. ואע"פי שימשוך עד שאחר עשרה זכרונות יש לעשות כן. ע"כ כריב"ן דאם אחר שלא יחא · וכל שכן לשרי הפוסקים דכשאומר ובתורתך כתוב לאחור דילא ושוחא שבריא שיהא מעכבא לאומרה כל כך בתרוכה. ועוד יש לומר דקאי אסיפא יחיד שביניך. ואח"כ נתנה לו שופר כו': **אין** בידו תלת אחת. סיינו תקיעה שלאחריה. ולא כי"מ לסיינו תקיעה דאשונה ודמש"ה אלטריך למתני תקע בראשונה דאחמי לא תעלה לו לתקיעה אחת דסא כונה מלות תקיעה שיהא לו. תלת לתקיעה אחרונה של שיעור שעבר עלתה לו ודקתני תקע בראשונה כתבתי לעיל. שר"ן:

נתנה מפורש בשחטה ד' פ"ז דשביעית: **תוקע** ומריע ותוקע ג"פ. תוקע ומריע ותוקע בשביל מלכיות. וכן בשביל זכרונות. וכן בשביל שופרות. רש"י: **כך** כל יחיד ויחיד חייב. כתב שר"ב ואין ש"ל יורד לפני שחיבה לא שחיבו בקי. דאע"ג דכל יחראל ערבים שם זה לזה ושם"ע מוליא זה את זה בברכה שמלות כש"ם בש"פ לעיל. שה שגיא בגמרא דסכא בפיסקא דמי שבירך וכו' יחיד שלא בירך אין מבירו מברך עליו. ופעמא כתב שר"ן בשם ירושלמי משום דחפלה משתבר ביסא כל אחד מבקש רחמים על עלמו * ופסק סשלחן שכתב שר"ב. גמרא:

סליקא לה מסכת ראש השנה

פשחשלים דברו על המועדים האמורים בתורה חזר לדבר על זמני התעניות הנזכרים בספרי הנבואה והם התצומות שתקנו הנביאים · וסידר אחר כך ענין תעניות. הרמב"ם:

מסכת תענית

פרק א מאימתי מזכירין גבורות גשמים. כתב שר"ב לחידי דתנא במסכת ר"ס דסליק מיניה ובתג כו'. דמדקתני מאימתי משלל דפשועה ג' ס דחייבי' להזכיר וסיכא חזיק. **תלת** חיידי וכו'. כדלימא בגמ'. **ושנו** במשנה ב' פ' ה' דברכות **שאם** שהם מזכירין גבורות גשמים

מסכת תענית

פרק א מאימתי מזכירין גבורות גשמים. חיידי דתנא במסכת רהם שנאמר דסליק מיניה ובתג גדושין על שמיה. תנא שכא מאימתי מזכירין גבורות גשמים. ולפי שהגשמים לחת מגבורותיו של הקב"ה. דכתיב (איוב ה) עושה גדולות ואין חקר ונתן מטר על פני מדע

מסכת תענית

פרק א מאימתי מזכירין גבורות נשמים

רבי **משום** **קרי**

רבי אליעזר אומר. מיום טוב הראשון של חג. רבי יהושע אומר. מיום טוב האחרון של חג. אמר לו רבי יהושע. הואיל ואין הגשמים. אלא סימן קללה בחג(א*). למה מזכיר. אמר לו רבי אליעזר. אף אני לא אמרתי לשאול אלא להזכיר. משיב הרוח ומוריד הגשם בעונתו. אמר לו. אם כן לעולם יהא מזכיר: ב אין שואלין את הגשמים. אלא סמוך לגשמים. רבי יהודה אומר. העובר לפני התיבה ביום טוב האחרון של חג. האחרון מזכיר. הראשון

קרי להו גבורות גשמים: מיום טוב אחרון של חג. אבל כל שבעה ימי החג לא. שהגשמים לימי סוכה סימן קללה. משל לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו רבו קיתון על פניו. כלומר אי אפשי בשמושך: אם כן. אתה אומר מזכירין. אף על פי שאין שואלין הואיל דמשמע בעונתו. אפילו בקיץ יזכירו. מה אתה נותן סימן מ״מ לאסון. והלכה כרבי יהושע: ב אין שואלין את הגשמים. היינו אין מזכירין את הגשמים: אלא סמוך לגשמים. דהיינו יום א׳ של חג דמן החג ואילך זמן גשמים הוא וסתמא כרבי יהושע. פ״א. רבי אליעזר ור׳ יהושע דפליגי לעיל בהזכרת גשמים. מודים הם לענין שאלה. דהיינו לומר ותן טל ומטר. שאין שואלין אותן אלא סמוך לגשם דהיינו בג׳ במרחשון. או בז׳ בו. כדמפרשי תנאי לקמן במתניתין: האחרון. המתפלל תפלת מוסף מזכיר ומוריד הגשם: והראשון

גשמים בתחיית המתים. לא מלי תנא למתני מאימתי דאי מהתם פ״א דאין אנן קבוע. אלא לעולם מזכירין כמו תחיית המתים. אבל בר״ה דתנן ובחג נידונין על המים ואורחא דמלתא לרצות לפני שאלה כדלקמן. לכך שביק עד הכא. תוספות: מזכירין דקרי ליה בלשון הזכרה מפורש במשנה ב׳ פ״ה דברכות. ומדלא תני אזכרין וקתני מזכירין. וכדדייק הר״ן גבי השני מתקיע. במשנה ז׳ פ״ד דר״ה. כ״ל דאשמועינן דירושלמי שהביאו הרא״ש והטור סימן קי״ד. אסור להזכיר עד שיכריז ש״ל משיב הרוח כו׳. כדי שלא יהא דבר יעורב ביניהם ע״כ. ולהכי תני מזכירין שכל ש״ל וש״ץ. מזכיר ומכריז אל הצבור כדי שיזכרו בתפלתן. ועיין במשנה ב׳ (א*): גבורות גשמים. כתב הר״ב לפי שהגשמים אחת מגבורותיו כו׳. מפורש יפה בפ״ה דברכות: רבי אליעזר אומר מיום טוב ראשון של חג. מפרש בגמרא דמלולב קא גמר לה שבא לרצות על המים ומתחילין לנטלו מיום טוב הראשון של חג הככך בתפלת יוצר נמי של יום טוב הראשון מזכירין גבורות גשמים. ומיהו מאורתא לא מתחילין כיון שאין מתחילין לטול את הלולב בלילה וכ״ל דלא אכפת לן להפסיק בהכרזה דמשיב בין גאולה לתפלה כיון דלורך תפלה היא: רבי יהושע אומר מיום טוב האחרון של חג. כתב הר״ב והלכה כרבי יהושע. ועיין במשנה דלקמן:

אף אני לא אמרתי לשאול אלא להזכיר. פירש״י לא אמרתי לשאול שיתפלל על הגשמים בחג. כגון ותן טל ומטר. אלא להזכיר שמתחיל להזכיר בחג גבורות של מקום שמוריד גשמים בעונתן כלומר בזמנן: משיב הרוח וכו׳ בעונתן. כמה שתחיית המתים מזכיר כל השנה כולה ואינה אלא בזמנה. ורבי יהושע אמר לך. בשלמא תחיית המתים מזכיר דכולה יומא זמניה הוא. אלא גשמים התנן סוף פירקין ירדו גשמים סימן קללה. גמרא: אמר לו אם כן לעולם יהא מזכיר. ורבי אליעזר סבירא ליה כברייתא בגמרא. דאם בא להזכיר כל השנה כולה מזכיר דלעולם בעונתו משמע. מיהו עד הפסח לא רמי עליה חובה. אבל ביום טוב הראשון חובה לרצות לפני שאלה. שכל הבא לבקש מקדים ומרצה. תוספת:

ב אין שואלין כו׳. פי׳ הר״ב היינו אין מזכירין כו׳. וסתמא כרבי יהושע וא״כ רבי יהודה אתא ופליג. וכדמשמע מלישנא דר״י אומר ובגמ׳ נמי מוכח דרבי יהושע ור׳ יהודה לא אמרו דבר אחד דאמרינן רבי יהושע היא דאמר משעת הנחתו של לולב שאין מברכין עליו עוד ולא אמרינן וכרבי יהודה. ותו בגמ׳ לעיל דף ג׳ ע״א איתא בהדיא דר״י דאמר האחרון מזכיר לא אתא כרבי יהושע דאמר מי״ט האחרון הוא מזכיר וקשיא ר״ב אדר״ב דבמתניתין דלעיל פי׳ דהלכה כרבי יהושע. וכאן מפרש דהלכה כרבי יהודה. ואפשר דלעיל לא פסק כרבי יהושע. אלא לגבי ר״א. והרמב״ם נמי כתב הלכה כתרוייהו ומפרש למתניתין סמוך לגשמים היא תפלת מוסף כו׳ כמו שביאר רבי יהודה. ואפי׳ שהראשון ר״י אומר. לא קשיא דטובא אשכחן דכוותיה ולא פליג כמ״ש במשנה ה׳ פ״ג דבכורים מ״מ בגמרא איתא בהדיא דמוקים להך רישא כר׳ יהושע. ודרבי יהושע ור׳ יהודה לא אמרו דבר אחד: העובר לפני התיבה כו׳. משום שאין מזכיר אלא עד שיכריז הש״ל להכי תני העובר כו׳. וכן מזכיר בל׳ יחיד. כ״כ הרא״ש וכתב הר״ן דבפסח דלא תני בש״ל ה״ל למתני במוסף [זוכרין] אלא איידי וכו׳. א״כ דתלי נמי בש״ץ לאבריז הטל. ומיהו לשון מזכירין דלעיל השמי בלשון רבים ככר מיושב במה שכתבתי שהודע דהא תו בכולה ומתניתין דלעיל תני נמי בלשון יחיד: האחרון מזכיר. פי׳ הר״ב המתפלל מוסף שמנהגם היה שהעובר לפני התיבה בתפלת מוסף אינו אותו שעבר בשחרית. כמ״ש בית יוסף סימן קי״ד ובכר כתבתי כן בשם הר״ן במשנה ז׳ פ״ד דראש השנה. וקלת יש לדקדק אמאי קרי ליה התם השני והכא קרי ליה האחרון. וכתבו התוס׳ והרא״ש ובירושלמי קאמר אמאי אינו מזכיר מאורתא פירוש מתפלת ערבית. ומשני דלית תמן כל עמא וכמלא זה מזכיר וזה אינו מזכיר ויהא אגודות אגודות. ולדכרו בצפרא פירוש בתפלת שחרית. ומשני דהוו סברי מדכרי ליה מדאורתא. ולשנה הבאה יזכירו גם מצפרא (ג*) [ועיין בירושלמי ריש מגילתא ולא תבין]:

תוספות חדשים

(א*) תי״ט בד״ה מזכירין כו׳ ולהכי כו׳ כדי שיזכירו כו׳ הש״ל ול״נ דפירושו דיגבוס זכרו לרחם למובה למעלה לפני שהש״ל לשאול עד ג׳ או ז׳ חשון כדלקמן לכך מזכירין לעיתם בשעת הדין ובזה מיושב גם בפ׳ ד׳ דר״ה משנה ו׳ אין מזכירין זכרון של פורענות׳ כו׳ דלהתי״ט לא מיישב שם וכן פי׳ בגמ׳ ר״ה אמרו לפני זכרונות כדי שיעלה זכרוניכם לפני למובה. (ממהורש״ח זצ״ל):

(ב*) ויש עוד טעם בירושלמי שהביא הרא״ש בשם ר׳ מני בר פדם אסור ליחיד להזכיר עד שיזכור ש״ץ פי׳ שלריך שיאמר הש״ץ קודם התפלה משיב הרוח בקול רם וזה ס״ל בשמרי׳ שלריך לסמוך גאולה לתפלה וכן הביאו הש״ע ומ״א בסי׳ קי״ד:

תוס׳ רע״ק

פרק א

משנה א

(סי׳ קללה בחג) (א*) ואף דפל סתר גבוה סמוך שכי אמה יכול לעשות סוכה קבוע במסמרות של ברזל (כמ״ש התי״ט ריש סוכה) וא״כ מאי קללה איכא הא יכול לקבוע הסכך במסמרי׳ שלא ירדו גשמים בסוכה. ואפי׳ אמ״ל דאסור משום גזרת תקרה (כהכ״י דפ״א ת״ז דסוכה) מ״מ כיון דלא אסור אלא מדרבנן ל״ש לומר דהוי סי׳ קללה (לענ״ד ביאור דבריהם דמ״מ יכול לקבוע במסמרות ויהיה שלא עכ״פ ידי סוכה דאורייתא. ואף דיי״ל דעכ״פ לעדיין לא ירדו גשמים לא הי׳ קובעים במסמורת כיון דלריך לצאת אף ידי דרבנן. ואסד״כ כשירדו גשמים דיי״ט א״י לקבוע במסמורת דהוי בונין יי״ט: מ״מ דקיקא לא לומר דסי׳ קללה בחג היינו רק ביו״ט א׳ או בשבת שבתוך החג) כל דנסי דל״ש בדפסת אי עביד לאו קבע מ״מ בסככה שעיקר הסוכה על שם הסכך לא מיתכשרה עד דעביד לה עראי. תוס׳ פ״ק דסוכה דף ב׳ ע״א ד״ה כי עביד:

הראשון אינו מזכיר. ביום טוב הראשון של פסח הראשון מזכיר. האחרון אינו מזכיר. עד אימתי שואלין את הגשמים רבי יהודה אומר. עד שיעבור הפסח. רבי מאיר אומר. עד שיצאניסן. שנאמר (יואל ב) ויורד לכם גשם מורה ומלקוש בראשון: ג בשלשה במרחשון שואלין את הגשמים רבן גמליאל אומר בשבעה בו חמשה עשר יום אחר החג. כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת: ד הגיע שבעה עשר במרחשון ולא ירדו גשמים. התחילו היחידים מתענין שלשה

הראשון אינו מזכיר. פירש הר"ב אינו מזכיר גשם. אלא טל. וכ"כ הרמב"ם. אבל לומר ומוריד הטל. וזה כמנהג בני קפרא שמזכיר הטוב בסיומן ק"ל שכומגיס להזכיר בימות החמה מפיד הכוס ומוריד הטל:

האחרון אינו מזכיר. יכוללמי ניע דר"י כדי שילמו המועדות בעל מעבי שהטל סיומן יפה לעולם. ויזכיר מנעבד וכו' כדלעיל: **עד** שיעבור הפסח. לפסח לי לומר שקובר לכיון שאין מתחילין להזכיר. אלא ביום עוד לאחרון של חג. הכי נמי אין פוסקין אלא עד שיעבור הפסח. ועוד שרגילין להתאחר ביכולים עד שיעבור הפסח כמו בשמיני עצרת ואין כל כך עוברי דרכים בחג הפסח שהגשמים יפסיקוס ולף ע"ג דבתחלה מתחיל ביום טוב שלאחרון מיהת שאני התחלה

לפי שלו דבימי הקובות סיומן קלה לגשמים היא. שהתחיל מ"ע שהאחרון ולפיכך מתחיל ככלות ימי הקובה:

שנאמר יורד לכם גשם מורה ומלקוש בראשון. ותנאי דפליגי ק"ל לפי למדין מהא דיבא יוחל לשעתו שהיה שנת בעצון ועלירת גשמים שביאר להם הכביל שלע"ש אלא לפי ולא יכלו גשמים אילו ויזרעו ויוכל להם גשם מורה ומלקוש בראשון: **ג בשלשה** במרחשון שואלין כו'. דזמן כביעה לשלוחה בג' במרחשון. כשמשה לשמון. ומ"ש הר"ב לפי גבולה כו' לפי שהוא מקום שמוך. ולא"ל מעל כל כך. שם": **בשבעה** בו'. משמע עשר יום לאחר החג. לשון שם". כלומר בשבעה במרחשון הוא משמע עשר לאחר החג ע"כ. וזה ילפי לעולם כפי שדר העיבור שמקוב בידינו. שלפי מוקבים בו עכשיו שלעולם תשרי מלא. אבל כשקדמו ע"ם שלים. וזה היה בימי כ"ג. לשמר שהיה תשרי. ועוד לשון שם" היה ז"ש ע"ו יום לריכות לשון ללא לורך. אבל הולרך למתני ע"ו יום. לומר ללאו דוקא בז' בו. אלא שכל תלוי בע"ו יום לאחר החג. ולא תשרי חשך. ישיה בשמיני במרחשון. * וביולשלמי תני שם היתה השנה מעוברת. הולכין לאחר עיבורה: הולכין לאחר שדרה. דבכי נשמ"ב. כבי לומר לעולם הולכין לאחר שדרה שם היתה השנה מעוברת. הולכין לאחר עיבורה:

כדי שיגיע לאחרון שביאר לנהר פרת. שלפעמים מתעכבין קלת ביולשלים. עד שיעבור **האחרון** כולו:

לנהר פרת. שהיא בלפוסה של ארץ ישראל. כמ"ש רש" בתחלת שפר יהושע. בשקוק מהמדבר וגו'. וכן הוא בגמרא בשרב עשרה יומין. ומפורש תמלא בישראל סיומן מ"ז ומ"ח בחלוקת ח"י לעתיד. לפני עשר שבעי ישראל בתוכך ממזרח למערב לכל שבט ושבט. ורוחב לכל שבט ושבט שלום. כזה. כן זה. מלפון לדרום לכל שבט ברוחב ע"ה מילין. כלשר למדנו מן התרומה שמדשם כך. כמפורשם שם בפי' מ"ה. וכתיב שם לעמת אחד החלקים. קומע אני שכן הוא ג"כ שעור כל אחד מהחלקים השנים עשר. שהתרומה היא החלשה עשר. וכן בילר שם רש". ומפורש בכתוב כי ממשה שבטים בדרום התרומה ושבעה בלפונה. ושבדרום התרומה היא העיר יולשלים. ומלאת למד שמקלה הדרום של התרומה שם העיר. הרי הם שמונה חלקים שכל אחד רחבה ע"ה מילין. לף ושמונה ח' פעמים ע"ה. עולים ת"ר שהם ק"ן פרסאות. ושמשה ג' פ"ע לפרסים. כשבנו דמהלך יום ו"ל פרסאות. הרי לך סיומן יולשלים ומדומה. עד קלה הלפון של ארץ ישראל שהוא נהר פרת. מהלך ע"ו יום. וכבר כתבתי זה בשפר לוטת הבית במהדורות לסיומן פ'. ולל תמוה על השבחות שבתוך חלו הע"ו יום. שהרי לשפר שילך ע"י בוגנים. כדאיתא שרק שולל במקבת שבת קף ק"ן ע"ב. וגם ע"י עיבורי עיר. כמ"ש בעור סיומן שלי"ת. והוליל ואשפר להיות כן. שיעבו מכמים בכך יעים. כיון שאשפר שלין השבחות מעכבות:

ד הגיע י"ז במרחשון. כתב הר"ב וכבר עבדו ג' זמנים כו'. בגמ' קף ו' ע"ל. תניא לישמו בביעה הבבירה בג' במרחשון בישיבת בשבעה בו. לשלים בי"ז בו. דבכי כ' מחיל. ועיין מ"ש בשמשה לקמן:

היחידים פ' הר"ב תלמידי חכמים. שמיוחדים בשעשיהם. הרלב"ם פ"ח בהלכות * קף ק"ג. ותמוהני דבגמרא מלן יחידים אמר רב הונא רבנן. ובשר הכי תני ליזהו יחיד. ולישהו תלמיד. יחיד כל שלולי למכותו שרבים על הלבור. תלמיד כל שמולין לותו דבר הלכה. ולאומר. לפילו בשמשה כלה. ע"כ. ס"ת דיחיד עדיף מתלמיד. ומשום הכי נמי בלשה לי דבד הונא אמר רבנן ולא אמר ת"ח. ומיהו שמכין בזוכשה מחיתה דקובא תלמיד. לזה שלולי למכותו על הלבור. כמו שהבילו

תום'

תום' רע"ק משנה ב

(בשבע"ב ד"ס והלשון. והלפה כר"י) (ב*) וכגמ' ומי אמר ר"י הכי (להלכי בר"י) ומיהו בשלשה במרחשון שואלין לת הגשמים כ"ג לומר בשבעה בו ולומר ר"ל הלכה כר"ג. ומשמי בגבול מגבלת קלהמית לילעני' לימי ל"ק כאן לשאול וכאן להזכיר. ולשלי"ל במקום ששואל מזכיר ומשמי שהוא להשפק' לימור. ופרש"י ולשלי"ל במקום ומיכי ל"ל יומין להלכה כר"י למזכיר בי"ט שהשרון של ליכא שאלה לאין לומר נשכח הגשמים בי"ט ע"כ. ולא לשיש לל"ל שהיך משמי להשפק' לחתי שם עדיין קשה כן על השפק' להשה בע"ם לאר משמה פרסה מלשאול ולעש"ל מזכיר בשמרית בי"ט ולם לניש' מם לפום' מלשאול בלילי י"ט לא משרי לימו שואל כיון לשכלה י"ט לא לכיון שואל כיון לליכה כלל הזכרת שאלה בתפלה בי"ט ולהיכף לאר יריע שיכול לשאול היה שואל. ויותר קשה מ"ש רש" ולפ"ל ולשרי' להזכי' כר' דשקומי' משה דלמר שפר שלשאול לית מזכי ולה בע"ם פוסק זוהי לומר ר"י שלכה כר"י דמזכיר בשמרית בי"ט ולם ממום למם טרך להניח שהי לר"י שם תיכף כשמיץ שהי להשפקה קשה להה גם על השפקה קשה להה פוסקי בע"ם ומזכיר על תפלת מוסף. ולולי דבכי רש" הי ר"ל בשאול זכרו ולהי מה לשיו שואל בלילי ל' לשפר וכן במוסף לכוכות זכו (לשיו) שכלל לית שואל כיון לשתפלת י"ט ל"ם כלל שאלה אלא לשרכת השם"ם קהי על שנו' למקהי ואפ"ה כאן לשאול כאן להזכיר אלא ניחה לומר לכ"ש פליג על ר"ח אלא דגם ר"י קובר להלכי בר"ג לזה פריך ואשאר ר"י בשקום שבאשל ואם קודם מרחשון לית שואל ומזכיר. מהי להשפקה לחתר דר"י שתחיל להזכי ישחק קומי' שרחשון על שתחלה אם לא נהגו לעשות פלוגתא בין ר"י ור"ל ומשמי אלא ל"ק אם

התוס' מפרק אלו קטנים (דף ק"ל). ליתו תלמיד הלחוי למנותו מכתם על הלבוד. כמיודע למתי"ב כל שמואלין דבר הלכה. ולפ"ז נמצכת כלם. ומתכלים התום' דים חלוק בתלמיד. דדוקא כשהכיב בא לא מקום אחד. וכל התלמידים אללו. ה שמואל לא הכיב מה שהוא לומד. וזה שמואל ממקום אחר. ולותו הכיב יודע להשיב לכל התלמידים. לכל אחד ואחד כפי שאלתו. ולפ"ז נמצכת כלם זהו יחיד דעדיף מתלמיד דהכא. ונקרא ת"ח בפ' אלו קטנים. לותו ודאי לחוי למנותו על הלבור. אבל אם ליכו יודע [להשיב לשואל] אללא נמצכת (כלם) (ג*). נקרא גם כן תלמיד. ומזה מייכי הכא עכ"ל. אבל קוף דבר יחידים דהכא. מייכי בלחוייס למכותם מכתם על הלבור. ומשום הכי ימי דייק רב הונא לומר רבכן ולא לומר תלמידי חכמים כדכתבתי. ולא"כ לא שפיר קא עדיד הכל"ת וכ"ג שכתבו ת"ח. אללא ה"ל לכתוב רבכן. לי ימי חכמים:

שלש תעניות. פירש הר"ב בפ"ג. בגמ' דכמו שאין גוזרין תעכית על הלבור לכתחלה בחמיסי. כדתכן נמצכת פ' ע"ב. הוא הדין ימי. לימידים שאין מתחילין להתעכות בחמיסי: **אוכלים** ושותים ומסחיכה כו'. וכתב הר"ב שאיכ לא בעי תבלי לאין קבע לשתיה. כלומר שאין לאדם קביעות זמן לשתחה בו. ואין לחוש להכא כליתכה בגמ'. אין קבע לשיכה. שהעתקתי נמצכת ו' פ"ק דשוכה: **ה הגיע** לשם אדם בשלו וכו'. לעיל בזמן בביעה שהתפילה. היא ב"ז בגרשתון כמ"ש לעיל. לשכתן בבי יוסי דפליג בגמ' שכתבתי לעיל. וק"ל שהוא ב"א בשלו הלכך לבי אחי בשניות השניים לישה מתאחת יותר ולשיכך לחוי שיטה ב"ד גוזרין תעכית. כ"כ הר"ן. ומיהו בלש"ה דשילה. ובמשכה ו פ"ע דשביעית. ומשכה ה' פ"ה לכדרים. משום הר"ב בבי יוסי דביוכים בב"ג בשרשתון. ועיעמ דהלכה כמותו. כדשפסיק בגמ'. וכמו שהחיק זה הר"ן. ומתבי דהכא הר"י דהלכה כמותו. אבל לקמן דף"ג בשיב לה בעי תבי הר"ב בב"מ. ודע דבפ"י זמן בביעה דר"ח בשלו. בפי מה שפ"י הר"ב. וכן הרמב"ם בריש פ"ה דשיחה. ופ"ח דכלרים משכה ג'. שלי אלביעה שיים. ובשר כתב בזה בב"מ פ"א מהלכות מתנות עניים (ג*): **ו אוכלים** ושותים ומשכיר מעכית. הרמב"ם פ"ג מהלכות תעכית: **ואסורים** בשלכה. בגמרא פריך בשלמא כולהו לית בהו תעכוג. אבל מלאכה לעל הוא. ומשני אמר קרא (יואל א') קדשו לום קראו עלרה בעלרת (שבועות ושמיני עלרת) הא עלרת לשור בעשיית מלאכה. לף תעכית לשור בעשיית מלאכה (ד*): **שהן** י"ג תעכיות על הלבור. מכיכא לשם ליוכל לומר שהם בכנד י"ג מדות של רחמים *ולפשר דלמי למיגרא דלין גוזרין יותר על בשמים מי"ג תעכיות וכדלמיכן בגמרא בשמואל ג' וכשלושו ז' לא לשו אללא לגשמים. אבל לשאר מיכי פוערות מתעכין והולכין עד שיעבו. ובדילך בב"י פליגי. דלמיכן לין גוזרין יותר מי"ג תעכיות על הלבור יותר מדלי. דבכי בבי. בשב"ג לומר לא לן הם שהם זה. אללא שיכא שהוא בשב"ג שכתב הרמב"ם בשביעית. ע"כ. ומ"מ בגשמים כ"ע מודים דאין גוזרין יותר מי"ג תעכיות. ולהרמב"ם לעולל בב"ם בכלי: (ד*) ת"ש ד"ה ומקומי' שמלאכה כול' אף תעכית לקוב בשלכה ע"כ והקשה בגמרא לי מה שלכה מלוכשת אף תעכית מלוכשת. ומשמ דוחיק לשכיפה זקיכ בו' ושקשו הכו' דלמ"כ גם תעכית כילף מלשיפה ושכלו כיון דלא כתיב אכילה בשלי אף לא תעכית שלשיפה זקיכ:

ג' תעניות. אוכלין ושותין משחשיכ'. ומותרין במלאכה. וברחיצה. ובסיכה. ובנעילת הסנדל. ובתשמיש המטה: ה הגיע ר"ח כסלו. ולא ירדו גשמים. בית דין גוזרין שלש תעניות על הצבור. אוכלין ושותין משחשיכה. ומותרין במלאכה וברחיצה. ובסיכה. ובנעילת הסנדל. ובתשמיש המטה: ו עברו אלו ולא נענו. בית דין גוזרין שלש תעניות אחרות על הצבור. אוכלין ושותין מבעוד יום. ואסורין במלאכה. וברחיצה. ובסיכה. ובנעילת הסנדל. ובתשמיש המטה. ונועלין את המרחצאות (ז*) עברו או ולא נענו. בית דין גוזרין עליהם עוד שבע. שהן שלשה עשרה תעניות על הצבור. *הרי או יתרות על הראשונות. שבאו מתריעין. ונועלין את החניות. בשני משין עם חשיכה. ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת: ז עברו

יכול ופ"ה

יודע [להשיב לשואל] אללא נמצכת (כלם) (ג*). נקרא גם כן תלמיד. ומזה מייכי הכא עכ"ל. אבל קוף דבר יחידים דהכא. מייכי בלחוייס למכותם מכתם על הלבור. ומשום הכי ימי דייק רב הונא לומר רבכן ולא לומר תלמידי חכמים כדכתבתי. ולא"כ לא שפיר קא עדיד הכל"ת וכ"ג שכתבו ת"ח. אללא ה"ל לכתוב רבכן. לי ימי חכמים:

שלש תעניות. פירש הר"ב בפ"ג. בגמ' דכמו שאין גוזרין תעכית על הלבור לכתחלה בחמיסי. כדתכן נמצכת ו' פ"ג. הוא הדין ימי. לימידים שאין מתחילין להתעכות בחמיסי: **אוכלים** ושותים ומסחיכה כו'. וכתב הר"ב שאיכ לא בעי תבלי לאין קבע לשתיה. כלומר שאין לאדם קביעות זמן לשתחה בו. ואין לחוש להכא כליתכה בגמ'. אין קבע לשיכה. שהעתקתי נמצכת ו' פ"ק דשוכה: **ה הגיע** לשם אדם בשלו וכו'. לעיל בזמן בביעה שהתפילה. היא ב"ז בגרשתון כמ"ש לעיל. לשכתן בבי יוסי דפליג בגמ' שכתבתי לעיל. וק"ל שהוא ב"א בשלו הלכך לבי אחי בשניות השניים לישה מתאחת יותר ולשיכך לחוי שיטה ב"ד גוזרין תעכית. כ"כ הר"ן. ומיהו בלש"ה דשילה. ובמשכה ו פ"ע דשביעית. ומשכה ה' פ"ה לכדרים. משום הר"ב בבי יוסי דביוכים בב"ג בשרשתון. ועיעמ דהלכה כמותו. כדשפסיק בגמ'. וכמו שהחיק זה הר"ן. ומתבי דהכא הר"י דהלכה כמותו. אבל לקמן דף"ג בשיב לה בעי תבי הר"ב בב"מ. ודע דבפ"י זמן בביעה דר"ח בשלו. בפי מה שפ"י הר"ב. וכן הרמב"ם בריש פ"ה דשיחה. ופ"ח דכלרים משכה ג'. שלי אלביעה שיים. ובשר כתב בזה בב"מ פ"א מהלכות מתנות עניים (ג*): **ו אוכלים** ושותים ומשכיר מעכית. הרמב"ם פ"ג מהלכות תעכית: **ואסורים** בשלכה. בגמרא פריך בשלמא כולהו לית בהו תעכוג. אבל מלאכה לעל הוא. ומשני אמר קרא (יואל א') קדשו לום קראו עלרה בעלרת (שבועות ושמיני עלרת) הא עלרת לשור בעשיית מלאכה. לף תעכית לשור בעשיית מלאכה (ד*): **שהן** י"ג תעכיות על הלבור. מכיכא לשם ליוכל לומר שהם בכנד י"ג מדות של רחמים *ולפשר דלמי למיגרא דלין גוזרין יותר על בשמים מי"ג תעכיות וכדלמיכן בגמרא בשמואל ג' וכשלושו ז' לא לשו אללא לגשמים. אבל לשאר מיכי פוערות מתעכין והולכין עד שיעבו. ובדילך בב"י פליגי. דלמיכן לין גוזרין יותר מי"ג תעכיות על הלבור יותר מדלי. דבכי בבי. בשב"ג לומר לא לן הם שהם זה. אללא שיכא שהוא בשב"ג שכתב הרמב"ם בשביעית. ע"כ. ומ"מ בגשמים כ"ע מודים דאין גוזרין יותר מי"ג תעכיות. ולהרמב"ם לעולל בב"ם בכלי: (ד*) ת"ש ד"ה ומקומי' שמלאכה כול' אף תעכית לקוב בשלכה ע"כ והקשה בגמרא לי מה שלכה מלוכשת אף תעכית מלוכשת. ומשמ דוחיק לשכיפה זקיכ בו' ושקשו הכו' דלמ"כ גם תעכית כילף מלשיפה ושכלו כיון דלא כתיב אכילה בשלי אף לא תעכית שלשיפה זקיכ:

מתריעין פי' הר"ב בפוערות. הכי ליתא בגמ' בפ"ק מהלכות תעכית. שמקשו לזה ממה שלמדו בפ"ג דר"ה בגדולן. מקום שים חלוקות. [לין קופר] (כמ"ש הר"ב בשכתה ד'. והיכי משכחת לה אם לא בתעכית. וכדמוכח כמי בפ' הר"ב דלמם. ולא כמ"ש הר"ן שם דשמעת מלחמה דוקא. אללא בכל תעכית שעל כל לרה שלא תבא בלמו הדבים) ותיכן הלחב"ד דתקיעת החלוקות היתה על שדך הבלכות. הכובות בשבא לשמוע שופרות. אבל [תקיעת] השופרות היתה בשאר היום. בשעה שהיו מתפללין. והרמב"ם שלא הזכיר קופר בגדולן כלל. יש לומר שמקדם הזכירו שופרות. והמחוור כשעה הרמב"ם. דשמקדם לישה תכתי חלוקות וקופר כשלשל. ובגדולן חדא מיבייהו. לו חלוקות לו קופר. ע"כ: **בשני** מעין. פי' הר"ב אבל אין מוליכין שמותן. וכן לשון הרמב"ם. ופשוט דלא קלמיכן אללא בשיכל דשלי"כ מלי בבוד שבת לישה. וכ"כ ב"י סיכן תשפ"ה. דהייכו דוקא

תוספות חדשים

(ה*) ל"ל אלו וכן פוא שם בשיעה דשבועים ול"ל אחי הוא רק שיעה' אבל אלו שיים כ"ש בקדושין דף מ"ם ובבי פ"ם שני כלם למעליו' ממו שכתבו תו' בשבת דף קי"ד דשעולם לישה בביליס ללמוד בם והוא בוכה ולומד בם בם.

משנה ו

(ו*) עברו כך ומולין שם שהכפלוסם ע"כ בע"ב דכבר שבם ובבילה מפ' בגמרא בדיוק' שלשלך דשלחלפו' שמין מועלין אבל בלוכן מום' לכפון וכ"פ כל הפוסקים ומייהבי על הכ"ב ות"ע שלא הביאה:

(משוהרש"ה זצ"ל):

(ז') וז"ל הרמב"ם ומיומתי כל אדם מוסכין בשכחת זימים מכ"ם בכליו שהוא זמן בביעה שיים בשבת לעיל' ע"ל ושמה הכ"ע דמ"ל שם ומשכם דקובל דבי' שמר למלחי' דבי' זמניס הללו הכל לבביע' שיים. ולפ"ל' אלא כ"ש בכליו ומשום דשם מ"ע להשמיר שפק דלעול' הוא בשי' שלילה לפי' בשיים בימוים. ע"כ: וצ"ע יובן דבכי הפי"ע לכן לעיין ליכל דבכי הרמב"ם בשם' שאה לישה בהרמב"ם דהל לישה בשבו בב"ג מכחשון בביבוכי'. ולהרמב"ם לעול' בב"ם בכלי: (ד*) ת"ש ד"ה ומקומי' שמלאכה כול' אף תעכית לקוב בשלכה ע"כ והקשה בגמרא לי מה שלכה מלוכשת אף תעכית מלוכשת. ומשמ דוחיק לשכיפה זקיכ בו' ושקשו הכו' דלמ"כ גם תעכית כילף מלשיפה ושכלו כיון דלא כתיב אכילה בשלי אף לא תעכית שלשיפה זקיכ:

תום' ע"ק לן ושם לשו ושייט לף שם כ"י קופר כר"ב דשלכי כר"ב ביש. דשם לן שייט א' כשיבמי' שלכי בשלת שיט מזכיר עד זיין בשרשתון ושם דשמר שלכה כר"י שייט שבר לי' דשמר בשמול שומל אי כשי' תום' דשמר לשמר בשלה טויט שלכי בשל מזכיר קודם ז' מרשתון לף לישי שומל. ושם דשר"י דשזכיר בזמן שלשה שייט לבני ט' ושקוגי' מכוומת ועל שיבמי' לבע"ג: ובדבדי רשי' שכ"ל בשמי' דשם לן שלי שלי מזכיר עד זיין מרשתון קשה לי לף ד"ק ושם דשים לן שבי יוסי שיבי' ושם בשמיבים בשי' לם שבשי ב יומי ותם יבשל שם שיו מזכיריו עד ז' למרשתון ול"ע:

נמנויות המוכרות מאכל ומשתה. אבל המוכרות שאר **דברים**. אין פותחין לותם כלל. וכן משמע מדברי רש"י. **ע"ל.** ולשון משנה שייך בזמיד דמיכל דהכי משכחת בי שציעת לאכלה ולא לאחורה:

ממעטין בשתה ומתן. פי' על שמחה דומיא דבנין ובנטיעה דאף שמחה דוקא. אבל שאר בניכים שרו. ואין לך משתה ומתן גדולה מזה. תוספת פ"ק דמגילה דף ה' ע"ב:

בארוסין ובשוקין. כ"ל שלא יהו שם' כלל ואפילו מי' בשר שמלכתן זו (דהא בקוף מכילתין לא אקר לה) אבל אין לפרש ממעטין אבל שמים קלת דאם כן הוה ליה לפרש השעור מה שהוא קודם ממעטין. תו' שם:

הנזופין כמו גזופין מלשון ויגער בו ונזף ביה. הרמב"ם: **יצא** ניסן. שר תקופה כשהגיע השמש לתחלת מזל שור. רמב"ם פ"ג מהלכות תעניות. כלומר ולא ניסן שר חדש הלבנה ויכולאנו לחשוב כמ"ש ביום תקע"ה:

וירדו גשמים יומן קללה. כן הגיהות בשאר שגגות ושאר ספרים מדויקים. וכן נראה שהיו גי' הר"ב. אבל בראה לי ליישב גי' הספר. לפי מה שכתב הר"ב דדוקא כשלא ירדו ניסן מתניתין הכי קאמרה ילא ניסן. ולא ירדו גשמים. שוב יומן קללה הם. וזה שהתחיל הר"ב כשלא ירדו כלל. יומשלו. הניחו הכי"ף. ויש לתת טעם בדבר מהיכן לתיכן בשאר ג' פרקי. למועד קטן. שכשם שלא שמו לפני המועד דלא עסקי הם לא ישתו. ולא שמו עסקי. לחזיק מהכא דשכשם שאסור לייכי למשתי ועוד להם וע"ש. * ועיין בריש פרק ג' וכן שפסקו גשמים וכו':

פרק ב אפר מקלה. כתב הרב בניו עובדיה מברטנורא ומשום דשאר כמי שאפר דכשם שאפר קרוי עפר דכתיב (במדבר י"ט) ועפר שריפת החטאת כך עפר קרוי אפר. רש"י * ומה שכתב הר"ב כדי שיזכור כו' לפלוגי בם רבי לוי ורבי בר חמא ורב מייבשו דלמאי דכי וכתבו התוספות לעיל אפר הוי מדבר הנשרף ונעשה מלם כו': **ובראש** הנשיא וכו'. דמשיטתא הוא דיהבינן בריש יומן דבשיא ואב"ד בריש. דלמאי להו לתנן משיבתו למעבי עלן רמאי מכולי עלמא. גמרא. ומה שכתב הר"ב דהן עלמן חיים קיעלין כו'. כדי שיתבייש יותר כו' לשכח עגמת נפש עפי ומפני משיבותם הם מתבייסים מאחרים. אבל שאר בני אדם לא תקיפי. לא מתבייסי בשחיקת אחרים. ובני להו בשחיקת עלמן רש"י: **הזקן** והוא שכם לא היה שם זקן שכם ומעמידין שכם וכו'. גמרא: **דברי** כשופטן. לשון עליך כמו מכשם בלעז"ז פריש"ל. רש"י. ומשרשם קוף פרק קמא דשבת:

ובקבלה כתוב בפיהוש רש"י הקשה תוספת מלן דהו [מלי שבת] שהלי קלא דכתיב ביוכה ויכא מלהים את מעשיהם וגומר. ולא קלי ליה דבני קבלה. ושהלי קלא דוקאנו לבשכם קלי ליה קבלה. ופריק היכו. **כל** מקום שהניחו מלוה ומודיע ומזהיר את ישראל **קלי** ליה **קבלה** ו**תוכחה** דלא אתפריק בניה. כי הלי ויכא מהלהים שהוא כמשפר והולך. דילף מיהיה לגב תוכחה מלחה. לא קלינן ליה קבלה:

ז עברו אלו ולא נענו. ממעטין במשא ומתן. בבנין. ובנטיעה. באירוסין. ובנשואין. ובשאילת שלום בין אדם לחבירו. כבני אדם הנזופין למקום. היחידים חוזרים ומתענים. עד שיצאו ניסן. יצא ניסן *ולא ירדו גשמים. סימן קללה שנאמר (שמואל א' י"ב) **הלא קציר חטים היום. וגומר:**

פרק ב סדר תעניות כיצד. מוציאין את התיבה לרחובה של עיר. ונותנין אפר מקלה על גבי התיבה. ובראש הנשיא. ובראש אב בית דין. וכל אחד ואחד נותן בראשו. הזקן שבהן. אומר לפניהן דברי כבושין. אחינו לא נאמן באנשי נינוה. (יונה ג) וירא אלהים את שקם ואת תעניתם. אלא וירא אלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה. ובקבלה הוא אומר (יואל ב') **וקרעו לבבכם ואל בגדיכם: ב עמדו בתפלה. מורידין לפני התיבה.**

עקידתו של יצחק ויכתם: על גב התיבה. משום דכתיב (ישעיה ס"ג) ככל לרחמיו כל: ובכולם הכתוב וכו' והן עלמן ליכא טועלין כדי שיתבייסו יותר. לפי שהיו דומם מתביים מעלמו למתביים מאחרים: דברי כבושים. דברי הכתוב שכופלן לבו של אדם להחזיקו למועד: ובקבלה. דברי הנביאים:

ב זקן פרשתי לעיל: **ורגיל** כתב הר"ב היודע קדר תפלה. זה לשון רש"י. רגיל להתפלל ותפלתו שגורה בפיו ולא יטעה שכל מזן שטועה סימן רע לעולמיו ע"כ. כדתנן קוף פרק ה' דברכות: **וביתו** ריקם. כתב הר"ב שלין בניתו כו'. ל"ב ניתו ריקן מן העבירות שלא יהא עליו שם רע בילדותו ולשון ניתו לישו מדוקדק לפי פ' השני. ולשון רש"י. שלין חשש וגזל בביתו. וגם על זה קשיא לשון שלא יהא עליו שם רע ומעט. תע"ב שחשש ושוד לא ישמע בגבולו שהוא הגון. ולכן נכתב ר' שמוז שמעט כתב הרמב"ם בפרק ד' מהלכות תעניות. ולא יהיה בביתו וכלי ביתו וכל קנייניו והכלים עליו בעל עבירה. שלא יהיה ניתו ריקן מן העבירות. ולא יהא עליו שם רע בילדותו. והביא יוסף פ' תקנ"ט כתב המרדכי בשמה וניתו ריקם ופרקו נתה שפי' פרקו נתה שלא יהא עליו שם רע בילדותו. נפרקו ליה להרמב"ם שפי' ניתו היינו בניו וכו'. דחלו לדידיה. כיון דבפרקו שהוא בילדותו לריך שיהא נתה כ"ש בזקנותו ע"כ. ותמוה לי כיון דבגרייתא פ' ניתו ריקם כמו שמתבאר ל"ב גם שמשם שכתה ניתו ריקם ודאי דהכי פירושו ומדבריו היינו בניו כו'. והוא עלמו בכלל ניתו ומק"ו לתיל מזוי ובכלל ריקם בכלל שמעולם מיום היותו על האדמה יהא ריקם מן העבירות הלכך לא שם

> זקן ורגיל ויש לו בנים וביתו ריקם. כדי שיהא לבו שלם בתפלה. ואומר לפניהם עשרים וארבעה ברכות. שמונה עשרה שבכל יום. ומוסיף עליהן עוד שש:
> **ג** ואלו הן זכרונות ושופרות. אל ה' בצרתה לי קראתי ויענני. אשא עיני אל ההרים וגו'. ממעמקים קראתיך ה'. תפלה לעני כי יעטוף. רבי יהודה אומר. לא היה צריך לומר זכרונות. ושופרות. אלא אומר תחתיהן. רעב כי יהיה בארץ. דבר כי יהיה בארץ. אשר היה דבר ה' אל ירמיה על דברי הבצרות. ואומר חותמיהן: ד על הראשונה הוא אומר. מי יכו' וכ"ה וכן בפנים יעשענה את אברהם * בהר המוריה הוא יענה אתכם. וישמע בקול צעקתכם היום הזה. ברוך אתה ה' גואל ישראל. על השניה הוא אומר. מי שענה את אבותינו על ים סוף. הוא יענה אתכם. וישמע קול צעקתכם היום הזה. ברוך אתה ה' זוכר הנשכחות. על

ב ורגיל. היודע קדר תפלה: ויש לו בנים וביתו ריקן. שלין בניתו נתה לפניהם את בניו. ומתוך שכשהו עגומה עליו מתפלל בכוונה. ל"ב ניתו ריקן מן העבירות שלא יהא עליו שם רע בילדותו: ומוסיפין עליהם שם. בין גוהל לכופף לחוץ שם ברכות הללו: **ג** זכרונות ושופרות. כל הפסוקים כאן שאומרים בראש הברכה: ואומר חותמיהן. לחר זכרונות התיות זכרונות ולחר שופרות התיות שיפרות. וכן לחר כלם כדאמרם ואזיל: **ד** על הראשונה. בגוהל שכתב הוא מתחיל להחליך. לשון ש"פ שהיה מוכין שם. קולא לותה לראשונה. לפי שהוא מתחיל להוסיף ולהחליך: על

תנא דידן לותה כלל ופרקו נתה. ומבריית מפרשת ניותר בדרך כל הבריותות:

ג זכרונות ושופרות. ומלכיות לא. ותא דפ' הר"ב בפרק בתרא ד"ר"ה מפרשת ה' כל מקום שיש שם זכרונות יהיו מלכיות עמהן ר"ל דתניא היא דתניא התם בגמרא (דף ל"ב) מכין שאומרים מלכיות. רבי אומר הרי הוא אומר הני ה' אלהיכם יבחדם השביעי (דלעני ולגר תענוג לותם ושויך ליה בחדם השביעי זכרון תרועה. בתרגום שמור) זו מלכות **ובני יהי** בהם יהודם אומר ר"ל הרי הוא אומר והיו לכם לזכרון וכו'. ללבני דדרים ליה מפיכות דבחדם השביעי ליכא למימר **לא בעיון** מלכיות עם זכרונות. אלא כך בחדם השביעי שהוא לשם השנה ויום כפור של יובל. וכוותיה מתניתין דהכא. אלא דאי הכי לא הוא שתיק גמ' מיבא. אלא כ"ל דמתניתין דהכא כבולי עלמא ובני יוסי בבי יהודם דקאמר כל מקום כו'. לא בא ללמד. אלא על כ"ש וי"כ של יובל וכבר תרז"ל אין למדין מן הכללות ילמי קבע גופא דמיניה דרים בתיב ביום שמחתכם וכ"ה בקבע יום שמחה ממה שכאמר (בנחמיה ח', ב' י') ביום ר' לחדם השביעי וגו'. כי קדוש היום לאדוניכם ואל תעלבו כי חדות ה' היא מעזכם. וי"כ של יובל היא אל ומשמחתו ואיה אל לחמוך לאחותיו יפוד. שהוא ולמי שמחת בב. ואע"ג דלעיל מיבא דאמי בבא דביום שמיתכי כתיב וכי תבואו מלחמה על הלר וגו' דדרשין מיבא תקיעות דחעבית בשנתא ד' פ"ג דר"ה. הא פשוקי פשקי לקבלי: **אל** ה בלרתה בי. כולן מזמורים הם ואין משם הוספות דזכרונות חד ושופרות תניין ואל ה' תליתאה ואשא עיני ד' ממעמקים ה' תפלה לעני ו': **רבי** יהודה אומר לא היה לריך לומר כו'. ע"ע לפי שאין אומרים זכרונות ושופרות. אלא בר"ה וביוהב ובשעת מלחמה. ובכתב הר"ן. ואפי' לבקע ליכא לא היה לריך לומר ומפי שהזכרונות והשופרות הן קבועים בר"ה היה נראה שהוא בא לאומרן כאן מפני שאין לו בזכרות אחרות ומש"ה אמר ר' יהודה דא"ל לכך אילמר תחתיהן בזכרות שהן קבועות ליום ע"כ. ומ"ש בפ' הרמב"ם והלכה כר"י נראה שהוא טעות סופר ול"ל ואין הלכה כרבי יהודה וכן בפ"ד מהלכות תעניות כתב כתי"ק:

ד מי שענה את אברהם כו' לפי שהיה ראשון לגאולים שכלול ומזכור. תו': **ברוך** אתה ה' גואל ישראל. בימות המשיח [פרוך ולא ילחק בגואל] שבייתו של אברהם אביהם הוא בהר המוריה על הלטר של ילחק היה. שהיו שוכיון שבגואל ילחק הרי הוא כמו שבגואלו של ישראל. הר"ן: **על** השניה הוא אומר מי שענה וכו'. לפיכך אומרה בזכרונות לפי שהיו נשכחים כמת שהיו ונתיאשו מן הגאולה וזכר המקום לותם וגאלם כדכתיב (שמות ו') ואזכור את בריתי. כפי:

על הפלישתים הוא לומר מי שענה את יהושע בגלגל. לפי שכשנה בפופרות על יריחו בעוד שהיו יכולין בגלגל.
רש"י: **על** הכביעית הוא לומר מי שענה את שמואל בעלפה. מעין של ס' בלהתה לי ומותם בעומע לעקם. דכתיב (שמואל א' ז') ויזעק שמואל אל ה'. רש"י: **על** המוקדים כו'. מי שענה את אליהו בהר הכרמל. מעין לפעם עיני על הפכיס ומותם בעומע תפלה. דכתיב באליהו (מלכים א' י"ח) עננו ה' עננו ושמעו תפלה. רש"י: **על** הפעמים כו'. מי שענה את יונה ממעי הדגה. מעין ממעמקים קראתיך ה' ומותם העונה בעת לרם פכיב (יונה ב') קראתי מלרם לי רש"י: **על** הפציעית כו'. מי שענה את דוד כו'. כתב הר"ב. ולע"ג דיוכח בהר דוד ושלמה היה. גמרא. ופירש"י דהוה בימי לחליה בקדר עולם. ע"כ. ואליהו לא פריך לע"ג דבימי לחאב היה ומעמד בהר הכרמל. ומשום דחוכיח דאליהו זהו פנחס. ומשום הלא כתיב בפדיה לא הקדימו לשמואל. ויש גם כן דעות לחכות בין חז"ל לחיכו פנחס *וחיכו כמו ס:תורן יוכח כך ומתורן אליה ובימי שלמי ליתא שכי לפדיה דומפס אליהו ואיוכח כחלה ומתרץ להו כך:

ה' ורבי חכיה בן תרדיון. בקיבכי. בריים, בגמ':

ולא עכו לחכיו לחון. כתב הר"ב לפי שמעמד כו' כדחמרי' בגמרא בזבכות פרק הכותה. בגמרא דפיבקין ליתה כמי. הלא משום דבפוף פרק הכותה הביא הר"ב בפיכום שמפכם. לכך הרחה מקום גמ' פשיט:

תקעו הכהנים תקעו. כתב הר"ב מזן הבכפת כו'. ומוא הפעם ולא ס"ן. רש"י. ועיין כים ס"ז דיומא ומפוכם בגמרא בבריתא שהיו תוקעין תקיעה תרועה תקיעה. ועיין לקמן:

הריעו בני לחהן הריעו. וכן פגיכפא בבריתא גם כן. ובלחכת גורם בחכוייהו בני לחהן. וכן פעתיק הרמב"ם. ובלחכת גורם בחכוייהו הכהנים בני לחהן. ומשום בגמרא בבריתא דהיו מריעין תרועה תקיעה תרועה. וכן בכל בזבכה ובזבכה בלחכת לומר תקעו הריעו עד שיגמור לת הבזבות כולן. וכ"כ רש"י והרמב"ם והעור והרי"ן. ומ"ם הב"י סיין תקע"ט. וז"ל ולפ"ז שהוא משרש לחע"ג דפעם ל' היה לומר תקעו ופעם לחת היה לומר הריעו לא היה שלא לחלוק כבוד לתרועה. כמו לתקיעה. לבד לעולם היה תר"ת ושלא כדברי הרמב"ם שכתב כו' ע"כ. לא ידעתי למען מהדר בכל המשרשים שהביא מין גם לי' שיוכן מדבריו דלא כהרמב"ם. והסכמת דבר לחב וזה שבמקדש לא היתה תקיעה עם התרועה ולא התרועה עם התקיעה. ולפשר שהיו בוגדלין בתר"ת ע"כ. וגם זה דלא כמ"ש הב"י: **לא** היתה כוהגים כן שלא בפעל מזבח. פי' הר"ב לא היתה מוהגים שלא לעשות למען וכפירש"י ומין הפרש בין מקדש לבגדולין לענין הפתירות דבגדולין כמי היו מוקעים ומריעין בקדר הפכוי בזבכה זו. שפרי תקיעות היו בזבעיות לף בגדולין. כמ"ש הר"ב בזבכה ד' פ"ג דר"ה. וכ"כ הר"ב בקמן וכתב הר"ן וש לתמוה דל"כ למה מזכיר זה בזבעיות בלבד. והלא בכל הבכה כולה היה לפפר ג"כ לפי למלוך בכך וזו לא לומרה לדם מעולם שלא יהו עוכין למען בגדולין. לבד היותר מחוור בזה שפפרש בבין מקדש לבגדולין הוא שבגדולין היו לומרים מי שענה ולחר כך סיו מותיו בזבכה ולחר פרייפית היו עוכין לחכיהי לחי והוקעים. ובמקדש על ידי שעוכין בבמ"ש על כל הבזבות

על השלישית הוא אומר. מי שענה את יהושע בגלגל. הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם היום הזה. ברוך אתה ה' שומע תרועה. על הרביעית הוא אומר. מי ששענה את שמואל במצפה. הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' שומע צעקה. על החמישית הוא אומר. מי שענה את אליהו בהר הכרמל. הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה. ברוך אתה ה' שומע תפלה. על הששית הוא אומר מי שענה את יונה ממעי הדגה. הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה. ברוך אתה ה' העונה בעת צרה. על השביעית הוא אומר. מי שענה את דוד ואת שלמה בנו בירושלים. הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה. ברוך אתה ה' המרחם על הארץ: ה' מעשה בימי רבי חלפתא. ורבי חנניה בן תרדיון. שעבר אחד לפני התיבה. וגמר את הברכה כולה. ולא ענו אחריו אמן. תקעו הכהנים תקעו. מי שענה את אברהם אבינו בהר המוריה. הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה. הריעו בני אהרן הריעו. מי שענה את אבותינו על ים סוף. הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה. וכשבא דבר אצל חכמים. אמרו לא היינו נוהגין כן אלא

על הפציעית. לבזבות פומיפין בהן לבד הבזבות פומיפין בפציל התעניה ליכם פלה פם פבזבה לפפוה פפיה גופל יפלול דפפה עפפה היה. פלה פומיף בה: מי פענה לת דוד יפת פלפה בפו. ולע"ג דיוכח בהר דוד ופלפה היה ע"ה מקדים ליה בריפה. ופפוס דבעי למחפה בפוף הבזבות בבוך המחפה על הפרץ. ודוד ופלפה בפו הם פהתפללו על פרץ יפלול דוד ויפי לעד בימי דוד וכו' (שמואל ב' כ"א) ופלפה לעד כי יהיה בחרץ (מלכים א' ח'): **ה'** בימי כ' מלפתא. בלפוכי היה: ולא עכו לחכיו לחון גרפיכן. לפי שמקדם לא היו עוכין לחון לחר כל בזבה פלא בפכמ"ו כדלחמרינן בגמרא בזבכות פרק הכותה. ולפו לא גמקדם היו ועפו כדרך פעופים גמקדם: תקעו בני לחהן תקעו. חזן הבכפת לומר לפפ כך על כל בזבה ובזבה: לא היו מוהגין כן. פלא לעפות לחון פלא בפכמ"ו:

אלא בשער המזרח. שער מזרח של הר הבית ושער המזרח של עזרה. לפי שהיו מזכירין שם המפורש בחתימות הברכה ולא אצי בעניית אמן. ואין לומר לא היו כוהנין לתקוע אלא בשקדם דורלי תוקעין בגבולין כדמוכח בהך מסכתא וכ"ש ובלבה כחכמים: ו אבל מנחי ומוסף. כ"ד מוספות כהוגה היו. כל ומוסף עונד בשבת שלו: מנחי ים אב. המוסף מתחלק לשבעה בתי תפלות. כמנין ימות השבוע כל אחד עונד יומו: ומתענין ולא משלימין. שתעניות שלשתן ביום אחד כ"כ. ולפיכך אין משלימין שלא תכבד העבודה על מנחי בית אב שהיו עונדין אותו היום. יכולו אלו לשיעין ויהא בהן כח למעוד: ז מנחי ומוסף מותרין בסתות יין. לפי שבני תענית קלי אלא ליירי דלייני בבני ומוסף ניירי לה הכא. בלילות. שלא ישתו ויכבד העבודה על מנחי בית אב בלילה. ולעולם אלו ואלו לשיעין: לא ביום ולא בלילה. לפי שהיו לריכין להעלות כל הלילה אברים ופדרים שהקריבו ועומדים על הקרן אחרים ומתעכלין היטב ומקדל בלילה ועומדים שם בשעת העבודה שלוחי שכל יהלוך להיות קרבני שלא קרב ושוא היו עומד על גביו ומכתיב לומר (במדבר ב"ח) המשמרו להקריב לי בזמנו ליקרבו שיעמדו על הכבשים בשעת עבודה: לקוחים לשבר ולכבש. משכבשו למשמרתם כל אותה שבת. כדי שיקשרו קודי לבן. ולא יכבשו למשמרתן בשבן ומוליך: ובחמישי. שבהוך משמרתן מוחרים שלשה [כוב] בני אדם לשבר בחוים ואין מתחרין לשבר בע"ש מפני הטורח: ח כל הכתוב בגמילת תענית. יעי' שנעשו בהם נסים ליקרבו בבית שני וקבעו ט"ע. לית יומיה דלא להתענאה בהון

אלא בשער המזרח. ובהר הבית: ו שלש תעניות הראשונות. אנשי משמר מתענין ולא משלימין. ואנשי בית אב. לא היו מתענין כלל. שלש שניות. אנשי משמר מתענין ומשלימין. ואנשי בית אב מתענין ולא משלימין. שבע אחרונות. אלו ואלו מתענין ומשלימין. דברי רבי יהושע. וחכמים אומרי' שלש תעניות הראשונות. אלו ואלו לא היו מתענין כלל. שלש שניות. אנשי משמר מתענין ולא משלימין ואנשי בית אב לא היו מתענין כלל. שבע אחרונות אנשי משמר מתענין ומשלימין. ואנשי בית אב מתענין ולא משלימין: ז אנשי משמר מותרים לשתות יין בלילות. אבל לא בימים. ואנשי בית אב לא ביום ולא בלילה. אנשי משמר. ואנשי מעמד. אפורין מלספר ומלכבס. ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת: ח כל הכתוב במגילת תענית דלא למספד. לפניו אסור. לאחריו מותר. ר' יוסי אומר לפניו ולאחריו אסור. דלא להתענאה בהון

מזרח. וזהו בומנו המקדש. כיון שבקדר המקדש הקודמת לא לאוכו בקדר ההתרעות כלום וגם הזכיכו במקדש זה שלא היו עוכין שם. ולעכין תוספת הר"ן לומר הוזכר זה בתענית בלבד ר"ל דבתעני' מוסיפה בכ"ד בברכות ותקיעות היו קודמי' לכהוג כן בכל מקום אף בגבולין ככל המוכא שהוא במוקדם בין בעניית גרוך שם. בין בתקיעות. ולעכין התקיעות דתעני' בגבולין. כתב הרמב"ם שלאחר גמר התפלה על הסדר היו תוקעין: בשער המזרח ובהר הבית. כתב הר"ג שער המזרח של הר הבית וכו' וכ"כ בתב בגמ' פרק ג' דר"ה דף כ"ז וזיל בשעכי מזרח ובהר הבית חדא ועלתא היא בשער מזרח בהר הבית. וכתב עוד וי"ל בשעכי מזרח בע"כ בע"כ. וכ"ה הרמב"ם שער מזרח של הר הבית ושער המזרח של עזרה. אבל בתבוכו כתב היו מתכנסים להר הבית כנגד שער המזרח ע"כ. ויש מוקחות דל"ג ובהר הבית [ושוא הילו]:

ו *אנשי משמר. פירשתי בריש מסכת בכורות בפ"ד: ז אבל לא ביום. שוא תכבד העבודה על מנחי בית אב ויבואו מנחי המשמר לשיעין. וכתיב (ויקרא י') יין ושכר אל תשת בבואכם וגומר: לא ביום ולא בלילה. פי' הר"ג לפי שהיו לריכים להעלות כל שפקעו על המזבח. ה"ק לא גמרו ביום גומרין בלילה. אבל מנחי ומוסף אין לריכין לשייר בלילה להפוך בגחלת. דבית אב יכול לשפקיק בבד היפוך המערכה כש"ה: ואנשי משמר. כתב הר"ג לכתוב לומר שמעמו כל'. עיין בפ"ד: ח כל הכתוב בגמילת תענית. כתב רש"י מגילת תענית נכתבה בימי שמעון. אע"פ שלא היו כותבין הלכות. והיינו דקתני כל הכתוב בגמילת תענית כאלו היה מקרא

וכתב

תוספות הרשים

ע"ב) תר"י ד"ה מל הפסח כו' ולכן קי"ל דנפלה פגילה פ"ק מן פ"ח ופוכים כה' פ"ב ופ"ו ופ"ו ופ"ו פ"ק:

משנה ו

(ב') לין נחלין מ' א"ר אבא פ"ק פ"ק פ"ק:

בהון. לפניו ולאחריו מותר. ר' יוסי אומר לפניו אסור. לאחריו מותר: ט אין גוזרין תענית על הצבור בתחלה בחמישי. שלא להפקיע השערים. אלא שלש תעניות הראשונות שני וחמישי ושני. ושלש שניות. חמישי שני וחמישי. ר' יוסי אומר כשם שאין הראשונות בחמישי. כך לא שניות. ולא אחרונות: י אין גוזרין (ב*) תענית על הצבור בראש חדש. בחנוכת. ובפורים. ואם התחילו אין מפסיקין. דברי רבן גמליאל. אמר ר' מאיר אף על פי שאמר רבן גמליאל אין מפסיקין. מודה היה שאין משלימין. וכן תשעה באב שחל להיות בערב שבת: פרק ג

יכחל על ידי שנהגו בו העולם והחזיקו בו כשל תורה ולא יכון לבטלו. ופוכים קיימו וקבלו היהודים כדכתיב בגמ'ת: ט שלא להפקיע השערים. פ"י הר"ב כשהיו בעלי חנויות מקוכים כו'. יהיו מקוכים אצל בעל לעולם כו'. וכפירש"י וכך כתבו התוספות בפ"ק דף י"ו. ונלמד דמוקם בעלי חנויות עכו"ם הם מייבי דלתם"ה הא מיבעי כמי בכלל הלבור המתענים ויודעים שמצניע התענית מקוים. ומיין נלמד כן מדברי המגיד פ"ח מהלכות תעניות שאחר שהגיע לעון רמ"י. כתב שהרמב"ם לא הזכיר הטעם (כ"ל בחבורו) לפי שאלו"י בוקוס אחין לחוש לו. כגון עיר שכובשה עכו"ם מדין בן ע"כ. הרי שמטעם דמסתמא בעיר שכובשה יכחל מייבין ומשאר שלף ע"ם שכובשה יכחל מכל מקום בעלי החנויות עכו"ם הם. ומיהו דוחק לחלק דמתניתין שמא בעלי החנויות בוקוס שכובשה יכחל מתניה. וי"ל דמייבין שמא בעלי החנויות לא ישימו לבם לכך שמפני התענ' והשבת הם קוכים. וז"ש ג' קעודות כו'. כן לעון רמ"י ושתר. אבל הטור פירש מתני"ב כתב לרבנו קעודות. ועל מ"ש לי לגיל התענית פ' הר"ן. לתני"ב דשאר יחים קוכים יותר שמוכלים - קעודות. שאני שאחת לתענית שכמה שבים שחי נשם בהם שאדם מרגיש לקנות מפני התענית ויש לחוש בהן להשקיע: שעים תני"ב לתענין שבועה אין לחוש דשאר יחים כדיך שת לשתי קעודות ע"כ. ופי' השתי שכתב הר"ב שלא ישמרו שם. לא שהרבה בפ"ק הרמב"ם בפירושו ז"ל מפרש שלחוש העם לולי הלוך הגדול למער לא היו מתענים קודם השבת ע"כ כלומר שלא היו מניחין התענית על הלבור קשה לשבת שאין ביכולת לשת העם לקנות ג' קב נודות גדולות ביחד. שלא ולשי שלוך שעה היא:

להפקיע מצטל שעור מדה שהשתוכה ומוערה. רש"י פ"ק דף י"ו. **ולא** שחכוכות. פי' התחלת השחכוכות אין מתחילין ביום ה'. אבל כך שדרן בפ"ג הבא"ד. שכן קרו בו הרמב"ם והטור. תע"ש שמשקו כרבי יוסי דלא כמו שכתב הרמב"ם בפי' דאין הלכה כר' יוסי. והב"י סימן תקע"ג סיב ד' עמא דשלי לתחלתא דשניות ואחכוכות. ומשום דים השבוע זמן תענית אלו. ולאלו אין העולם זוכרים שהוא בשביל התענית. ומייך נעמא דשהשעת שעריס עכ"ל. ובאמת שאין שכרע מדברי המבכה והפוסקים שים השבוע ביניהם. דהא לא תכן אלא שעבד אלו ולא בעבו. דמשמע מיד שעבדו ולא בעבו גוזרים כו'. אלא דשברא הוא דמשמע מתוך שמתיישבים ולמדין לתשועה. כ"ם למוכח: שכתב בית יוסף סימן תקי"ן בשם הרד"ק להכריח שלושת בשבת שלם ונכא קדום הוא בימי חכמי המבכה לם כן כשכלו להר' ג' לשלושת היו ליכין להמתין עד השבת שהוא יום כשופיל. כדי לשכרי השבויות. וכן כשכלו גם השם לבל השבעם הוכרחו בשבוע השבת: **ו' בראש** חדש. כתב רמ"י לשקרי מועד כמו שכתבתי בפ"ד מהלכה ד' פ"ק דשבועות. ובשולחן ערוך ז' ובפוסקים. עיין לעיל מהלכה ח': **ואם** התחילו אין מפסיקין' כתב רמ"י ושם התחילו כרי ונכנס בהן לשם חדש אין מפסיקין דלתר"ג דלילקי מועד. לא כתב יום מפתח ומחתה. ע"כ. לבל **פורים** [לתר"ג] דכתב בים יום מפתח ומחתה. כיון דלא לילקי מועד לא מבעיין ליה לתר"ג דלילקי י"ט. לא שמו לשון מועד. שנקראים שמו בלות נשורים:

פרק ג סדר תעניות אלו. המוכין בפרק לעיל אינו אלא בציבור לתקנה. אם עבדו שלפה זמנין על הציבור אין יכול. שם ג' במתניתין ז' וי"ז. ולא ידרו גשמים. אז היו מתענין יחידים. וחי"ב מתענין שלשה ימים. י"ג תעניות על הסדר שאמר: אבל ידרו גשמים בעתן ולמחר הזכעים ונפתחו. כמו תחת הטף יולף חוח. ותחת שעורה נשפה. או שנוי אחר מתריעין עליהם מיד בתעניות לתקנות. שכל חומר שאמר בתעניות החתכות כוללין מיד בהלכות: אין גשם לגשם. אין רביעה לתקנה לשנים: אכת בצורת. שיתן בצורת הוא: **ב** ידרו לצמחים ולא לאילן. כגון שידרו בחחת. שזה יפה לצמחים ולעשבים. ואינו מועיל לאילנות: לאילן ולא לצמחים. שידרו בכח: לבורות שיתן ושערות. שמכניסין בהן מים לשתות: **ג** וכל רביעות ותעניות. שאותם העיר שלא ידרו גם גשמים. אלך לקנות

פרק ג צמחים שאנו מתריעין עליהם מיד. לפי שאינו דבר שקובל מתון. דבשלמא כשגשמים מחכין ליבד. אפשר להמתין שלש ימים ידרו לאחר מכן יהו פירות השנה בתיקנן. ולפיכך גוזרין תעניות בזמנן על הסדר. אבל לצמחים שאינו חם לא יתוקנו בשנה. יותשלו לגמרי. וכן כשפשקו גשמים וכו' הרי הצמחים נפשדים בשנה. ואין מתון לדבר. ומשלי נעשית שינו דוקא תנן. אבל יבשו ל'. כדאיתא בגמרא לפי שאין להם תקנה כשיבשו אלא לזכות בתחלה לפיכך הרי הם כאלו לא ידרו עליהם גשמים כלל. ולפיכך מתענין כל הסדר. הכי"ן: **מפני** שהיו אכת בצורת. לף ע"פ שאכת בצורת קלה מאכת רעב. כדתנן בשאנה מ' פ"ק דתענית. רעב על בצורת בא מקלתן רעבים ומקלתן שבעים. לפי' הכי הפיא הכי קאמר לף ע"פ שירדו גשמים. ולפיכך אפשר שלא יהיה רעב. ולע"פ כן כיון שפשק הגשמים מ' יום. לפחות אכת שאינה לידי בצורת היא ז'. הכי"ן: **ב אבל** לא לבצורת כו' ואפילו לא לדבר אחר. ובכח. ועוזא לא אחיל. גמרא:

פרק ג סדר תעניות אלו האמור. ברביעה ראשונה. אבל צמחים ששנו. מתריעין עליהם מיד. וכן שפשקו גשמים. בין גשם לגשם ארבעים יום. מתריעין עליהם * מיד. מפני שהיא אכת בצורת: ב ידרו לצמחין אבל לא ידרו לאילן. לאילן. ולא לצמחים. לזה ולזה. אבל לא לבורות. לשיחין. ולמערות. מתריעין עליהן מיד: ג וכן עיר שלא ידרו עליה גשמים. דכתיב (עמום ד') והמטרתי על עיר אחת ועל עיר אחת לא אמטיר. חלקה אחת תמטר. וגומר. אותה העיר מתענה ומתרעת. וכל סביבותיה מתענות ולא מתריעות. ר' עקיבא אומר מתריעות ולא מתענות: ד וכן

נמ' ויכרי ל"ג

ד מפולת

לבורות שיתן ומערות. מפורשין בגמרא פ' פ"ק דב"ק: **מתריעין** עליהן מיד. כדמפרש בריישא דגמרא. על האילנות בפרוס הפסח. אפשר דהיינו שעתא מלבלבי אילני. ולכל שלש ידרו להם הגשמים הלריכים להם. שד אין מוליכין עגיניהן כהוגן לפי' ידרו להם גשמים לאחר כך. וכן כשידרו לאילן ולא לצמחין. כיון שכבר יבד מעט. ולא יהיה כפי מה שלריך לזבעים. שדבר מרחה שהרביעה הלריכה לזריעה תתאחר שלשה או לא תצא כלל. ולפיכך מתריעין עליהן מיד. וכן כשהגיע בפרוס החג כדאיתא בגמ'. ולא ידרו גשמים שלשה כדי למלאות מהם הבורות וכו' והרי זה דבר שאינו קובל מתון. שהרי הן מוכנים שלא יעמדו בלמא. ולפיכך מתענין ומתריעין מיד. הכי"ן. בשיהו מעט. ותו בגמרא אם אין להם מים לשתות מתריעין עליהם מיד: **ג וכן** עיר שלא ידרו עליה גשמים. בשם שיהו מעמא שאותה העיר ומתרעת מיד. ואינה מוסגת שדר התעניות החמורות ברביעה לתקנה. ע"פ שאין לשתה [שלא] עליה גשמים. לפי שהדבר מרחה בעלמו שזה עליהם בגזירתו של הקדוש ברוך הוא. ולא במנהגו של עולם. ולפיכך לאוי שיתענו ויתריעו מיד. ומשום מיהו קלא דכתיב והמטרתי על עיר אחת וגו'. הכי"ן. ועיין עוד לקמן: **מתענה** ומתרעת. לע"ג דקתם ומתריעות ומשמע תרוייהו. תכן מתענה ומתרעת משום דבעי לאתלוגי ר"ע בסיפא. תוס': **וכל** סביבותיה. לשון המגיד סביבות אותה הפרכיה. ע"כ. כלומר סביבות הוא מה שבאותה הפרכיה ומה זה נכנס בגבייתא. דמתריעין על האילנות וכו' ועל כולן אין מתריעין עליהן אלא בהפרכיה שלהן. ופיבש"י בחותו שלכלו שם [מי] בורות שיתין ומערות ע"כ. וכתב הגי' בשיטין תקע"ח. דלכש"י הא דתנן סביבותיה מתענות וכו'. בשלא ידרו עליה גשמים כלל היא. דאלו ידרו לצמחים ולא לאילנות אין סביבותיה מתענות ולא מתריעות. עכ"ל. ונמלא לכש"י סביבותיה פי' מה שסביב ההפרכיה. והכי"ן מפרש דהאי על כולן קאי אחיבו על מכה מהלכת. דלקמן. ומשום לפי שהיו מהלכות אין לחוש יותר מכן. וכך שהיה בתוספתא מתריעין על הגובאי וכו'. על החרב וכו'. ועל כולן וכו'. וע"פ אותה תוספתא מפרש דכל חרץ שבאחל מה שהחזיקו עולי מלריס. אף על פי שעולי בבל לא החזיקו הוי בכלל הפרכיה לענין זה ע"כ. והתוי קשיו וכתבו הפרכיה. פי' אותו מלכות. ע"כ. ולא פיבשו ז' יקלי אף מהלכת. והדעת מכרעת דקבשו ככש"י דכיון דבבייתא שלשיבו לא הזכיבו בהדיא מכה מהלכת. אי אית דש"ל דבעל כולן בכלל הכל כדעת הכי"ן. לא ה"ל לפתוס אלא לפרש. ועיין בשאנה ד': **מתענות** ולא מתריעות. שכן מליט בזוס שכפורים מתענין ולא מתריעין. כ"ע אומר מתריעין ולא מתענין שכו מליבו בכ"ם שמתריעין ולא מתענין הכי"ן. נשם תירוצאי:

ד ומן

ד וכן עיר סיס בה דבר כו׳. מלחמ דמסיעת שלין בה מתון ולכיכין להתענות ויל. ועיין בומסכה ז׳: **וכל** קביבותים. כלי להמתמך בלכתן ולבקש רחמים עליהן שהרי לינה מכה ומסולמת וקביבותים דומסכה לטעיל ליכא נמי **לפחות** מהאי טעמא (לקמ כפי׳ הכ״ג). הכין. ועיין בומסכה לקמן: **המוציאה** ת״ק רגלי. הכ״ן כתב דמלינכא דהמוליאה דייק מינה הרומב״ם לתין הכתים והקטנים שמצתו ממלחמה בכלל המין הזה. והמגיד כתב דמרגלי דייק דהן הגבריס לצד אחר וכיולא בהן:

שלשה מתיס בשלשה ימי׳. אם לחד בכל יום. רמ״י: **פחות** מכאן אין זה דבר. לשון הבריימתא בגמ׳. ביום א׳ או בלובע ימים אין זה דבר. ועומק פיכם רמ״י לקולמי בעלמא הוא ולא קבע:

ה מתריעין ומתענין ומתריעין קאמ׳ כדפי׳ הכ״ג ומתריעין דכיס שבקין. ועיין בומסכה: **בכל** מקום. כתב הכ״ג שפיר בעכיס הרמוקות ומוכה הרבה. בא לרבות דיותר ומקביבותים מתעכות דאי תימא שקביבותים הוה ליה תכא למתני הכי כדתכן לעיל. והב״י כתב שזה הפירוש הוקשה לו להרומב״ם. ומשום דאין זמן בעולם שלא יהא בו מכר בלחד מהמקומות. וכיון שכן. בכל העולם היו לריכין להתעכות ומפי שהיא מוכה ומהלכת. ולכן הוה ומפכם דהאי בכל מקו׳ הייכו בשביבותים ולאתיא כר׳ עקי׳ דתכן ומתריעין. דלת״ק ומתעכות הי״ל למתני ע״כ. ומיהו לפי מ״ם רמ״י ל״ק ולא מידי שזה לשמו שם יהא בלחמניא ומתריעין בשבל. בשבל ומתריעין בלחמניא וכו׳. שם בומסכה לחד היא ומתריעין עליה כל השומעים. כדי שלא תבא עליהן ע״כ. כ״ל השומעים דוקא. אבל ומתחיל לב על פי דודאי אין זמן בעולם שאין בו מכר כיון דלא שומעו כאן היכו בעולם דומיכן דלא בשומע. הכי כאיו אין מכר כלל. דאלו היה לדאג שמא יבא לכאן כבר היה בשומע שומעו. ואפשר עוד וקבוד לשומע דרמ״י קובר דדוקא לאותן השומעים ומוסבין בעלמן בן גם עליהן תעבור המוכה. וזה שדקדק להאריך כדי שלא תבא כו׳. ופשיטא דומ״ה הוא. אלא לפכי כתב כן. דדוקא כשים כאן בחשבה שתבא עליהן. והב״י שלא כתב הייבוד שעל דעת רמ״י. אין קשה אלא שהיה לעכיו אלא שפיר הכ״ף. והעתיק לשון רמ״י כמו שהביאו הכ״ן. ווה שהקשה עוד הב״י. דאמאי לא אמרינן בבבל שיהו ומתריעים בכל מקום. שהרבר ידוע שאין בעולם מכה מהלכת ומתפשטת יותר ממכה. כלומה לי דל״ק. דהא בגמרא ליתא דשמואל גזר תעניתא בנהרדעי. ומשום דהוי מותבת בי מוקי. ואומרין ומשום דקוי קייתא דמתלוות. ובא עמהן. שמעת מיניה דבבלאו הכי לא. ועיין בומסכה ג׳ כתבתי דעת הכ״ן בפי׳ בכל מקום דהכא: **על** הלבבה ועל החסיל. ובבייתא ומתריעין על סגופתי בכל שהו. כשב״ל אומר לף על החגב. וכתב הרלב״ד בהשגות דלת״ק כל המינין מזיקין הן חוץ מן החגב. שהרי הילק והגזם השחיתו בימי יואל. ות״ס לשלשה וחבבל ע״כ. אבל המגיד כתב. דדוקא אלו ג׳ שהזכיר. אבל שאר המינין. אבל אם כן בתעבודות כלומר שלא יואל בתעבודות לבבה וחסיל היו: **ו כמלא** פי תמור. פי׳ הכ״ג תבואה כו׳. בגמרא. ועדיין תבעי לך בכקויה דתמור. או דלמא כי דבא דשפה. קשות לשם שדבקי׳ בשומא דתמור׳ זה אבל זה. לימי זה לשעלה מזה. תיקו: **ז מתריעין** בעכיכו. רמ״י. וכבי ליתא בקו פ״ק בגמרא. וכתב הכ״ן דלעיל מתריעין קתמא. אף תעבית בומסכה כלעיל. הכא אלי שלא שהרבר ידוע שלקול להתעבות בשבת. ומילתא ומשום דבי תבן מתריעין. בבא תעבים קשה. ע״כ. ומ״ם הכ״ג דהלכה שלין תוקעין בתלולות כו׳. פ״ה המגיד. שלין תקיעתן דבר בבור שיבול. ע״כ. ״ומ״ם הכ״ג אבל ומתענין. כ״כ הרומב״ם בפירושו. ובשבועה פרק ו׳ מהלכות תעבית. וכתב המגיד דדבריו תמוהים ול״ע. אבל שמוד קיימן מקריא השמיע מדברי הרומב״ם פיבת ומתענין. וכתב הב״י שכך בלשה

ד וכן עיר שיש בה דבר. או מפולת. אותה העיר מתענה ומתרעת. וכל סביבותיה מתענות ולא מתריעות. רבי עקיבא אומר מתריעות ולא מתענות. איזהו דבר. עיר המוציאה חמש מאות רגלי. ויצאו ממנה שלשה מתים בשלשה ימים. זה אחר זה *הרי זה דבר. *פחות מכאן *אין זה דבר: **ה** על אלו מתריעין בכל מקום. על השדפון. ועל הירקון. על הארבה. ועל החסיל. ועל החיה רעה. ועל החרב. מתריעין *עליה מפני שהיא מכה מהלכת: **ו** מעשה שירדו זקנים מירושלים לעריהם. וגזרו תענית על שנראה כמלא פי תנור שדפון באשקלון. ועוד גזרו תענית על שאכלו זאבים שני תינוקות בעבר הירדן. רבי יוסי אומר לא על שאכלו. אלא על שנראו: **ז** על אלו מתריעין בשבת. על

ירמ׳ ט״ו ט״ז

תוס׳ ט״ו ע״ב ד״ה

ד ומפולת. שמוסיפים הבריות מפלות. אבל בעומת לין זו מפולת: **ה** בכל מקום. ולפילו העיר שרמוקות ממנה הרבה כדמפרש בעמ בקיפא ומפי שהיא מכה ומהלכת: שדפון. רוח שמפסיד את התבואה ומתרוקנת מן הזרע: ירקון. תבואה שהכשיפו פניה. ויש מפרשים ירקון מולי שהפך פני אדם כמראה ירק השדה: ועל מיה רעה [שרוחים] ביום ג׳וב: ועל החרב. מיילות העובדות ממקום למקום. ואע״פ שאיכם בהים להלחם עם אותה העיר: **ו** לעריהן. לחיל יבלחל: כמלוא פי תנור. שלקחה בשדפון כל כך תבואה. שהיה לחוי לעשות. ממנה פת למלוחת [פי] התנור: בשאשקלון. לחן שלשתים: ועל שאכלו זאבים. דהיה היה רעה ומכה מהלכת היא: על שנראו. בא בעיר:

ז המעלפת

על עיר שהקיפוה עכו"ם. או נהר. ועל הספינה המיטרפת בים. רבי יוסי אומר לעזרה. ולא לצעקה. שמעון התימני אומר אף על הדבר. ולא הודו לו חכמים: ח על כל צרה שלא תבא על הצבור. מתריעין עליהן. חוץ מרוב גשמים. מעשה שאמרו לו לחוני המעגל התפלל שירדו גשמים. אמר להם צאו והכניסו תנורי פסחים בשבילשלא ימוקו. התפלל ולא ירדו גשמים. מה עשה עג עוגה ועמד בתוכה. ואמר לפניו רבונו של עולם בניך שמו פניהם עלי. שאני כבן בית לפניך. נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן עד שתרחם על בניך. התחילו גשמים מנטפין אמר לא כך שאלתי אלא גשמי בורות שיחין ומערות. התחילו לירד בזעף. אמר לא כך שאלתי אלא גשמי רצון. ברכה ונדבה. ירדו כתיקנן. עד שיצאו ישראל מירושלים להר הבית מפני הגשמים. באו ואמרו לו בשם שהתפללת עליהם שירדו. כך התפלל שילכו להן. אמר להן צאו וראו אם נמחית אבן המטוים. שלח לו שמעון בן שטח. אלמלא חוני אתה. גוזרני עליך נידוי. אבל

מתעטף:

מתחכי עליהם בצחות: שמעון התימני. מתאוה היה: לף על סדבר. מתריעין בצחות: ולא הודו לו חכמים. להתריע על הדבר בצחות לבל בחול מתריעין: ח מון מכוח גמוי. לף שירדו הרבה כל כך שמקלקלין את התבואה. אלא שכבר ירדו הרבה שלין לריכין להם עוד. וחן לעוגה על בני חדש: תנורי פסחים. של חרס הם ומעלעלין ממהר למקוס: אלא ימוקו. בגמרא: עג עוגה. רבה בקרקע רוחב עגול כעין עוגה: גמוי בוכות. גמוים בצפיפה למלאות בוכות: לה נמחית. לה כולה מכוסה בוים: לחן עוגה. לחן היתה ביכולים כל מי שמולה עליהם. היה עומד עליה ומכניו מליהם מלחתי. ובחין בעליה ומחכין קיומים. יניעלין לותה. ולותה לחן בקללת לחן עוגים. ומלחתי לחיב שהיתה גבוה מאד ולא היה לאבר שתתכסה בגשמים. אלא כח מבול לעולם: כלוי. שמכלין על כבוד הבב:

(מזיע ד"ה כילוי. כ"כ בס"י) (נ*) עיין במל"מ פ"ג הלכי י"ד מהלכות תלמוד תורה:

תום' רע"ק

פרק ג

משנה ה

אפילו בחול לא בעיר עלמה ולא בצבורות. והגיה לחים מגמרא. ונעתק הכמג"ן פ' מסוס דכיון דמחי' הלכה ותיקף בהלחה. לי לאבד לבני העיר להתענות. לף בצבורותיהן לין מתענין. ולין זה מחוור. אלא כהאי לי מסוס דכל מתיעין דמשהתיכו. פ' בבריית דהיכו בתעניות בה"ג. מסוס דהליפין לין מעיימין על הלבור. וכשהכניס בת יומא כי הא דהכא. היה לריך לתעניות הלליפים. לפי שהכניסה בכל יום והלאתם לריכה שתהא בחצות אחד ולין מעיימין כו' (נס) לין מקום לתעניות בה"ג. לא דאו לגזור תעניות כלל. עכ"ל: **ולא** ללעקה. שלין חבו בעומים כ"כ שחושיל שפלתיהו ללעוק עליהם בצחות. רש"י סוף פ"ק דף י"ד ע"ח: **ולא** הודו לו חכמים. כתב הכ"ג לחל בחול מתריעין ול"כ מתכי'. דוקא בצבורות. וכ"ע דמסכת ד'. וכבר כתבתי בשם ג"י בסכת ס'. להכמג"ס הסוף מתכי' כמי כבבי עקיבא. לחל הכמג"ס פ'. דהדין חללינו שלין מתריעין על הדבר כל עיקר. ומכי מסקינן בגמרא. דלא הודו לו כלל ואפי' בחול. ופירש רש"י דגזירה היא. וכתב הכ"ן. ומיהו ה"ת לומר שלין לכין עיר לים דבר כעיר שהקיפוה עכו"ם. שהתיבו עליה בדליפה ואפילו בצחות. דליתא. ומיהו לותה העיר מתענה ומתפללת וצבורות מתעניות ולא מתריעות. כת"ק דבבי עקיבא ע"כ:

ח שלא תבא. ליתא מעליה בקט רש"י: **חוץ** מרוב גשמים. לפי שלין מתפללין על רוב העובדה. שכתי (מלאכי ג') הביאו לת כל המעשר אל בית האולר וגו'. [ואין] עד שיבלו שפתותיכם מלומר די. גמ'. ופ"י הכ"ן וכיון שכך ודאי של הקב"ה. שכשהוא בעבה לעמו שכולל ומפייע לכם ומובחתו עד שיבלו שפתותיכם ולומר די. לין מתפללין עליה: **והכניסו** תנורי פסחים. שהם בחליכות רש"י: **שלא** יימוקו. בעוה היה בתפלתו שיבדו גשמים הרבה. הכ"ן **עג** עוגה. בבריית כדבר שעשה חביב הבבית. שכלומר על ומשורתי לעמודה. פירש רש"י כמין בית הלבורים עשה ויש שכתב הכ"ג רוחב עגול כעין עוגה. כך כתב רש"י לפי שעל ידי רבימות הענולה. נעשית ומ שהחוכה כעין עוגה. ועיין בית מועד קטן: **ונדבה**. רש"י: * **עד** שילאו יבולו מיבולים לסל הבית. מפני הגשמים. לולמי הדא לומה סל הבית מקולה היה. ותני כן לסלעיו לבבים ומלעיו היה. ע"כ. ועיין בומה ה' פ' קמא דפסחים. ומשנה ד' פ"ד דקולה. ומשנה ד' פ"ח דסקלים: **אם** נמחית לבן הטועים. פ' הכ"ן. שכשם שלפי לפבן שתומה. בית להתפלל על רוב העובדה. ע"כ. וכן הוא בבריית. ול"ל כך ומקיבלי שלין מתפללין על רוב העובדה לף על פי כן לו לית סל הולחה. הביאו לו כו'. לומר לפניו בבפ"ע כו'. יש לקון מלבניך שיפסקו הגשמים ויהא ביום בעולם. ויל כשבא וה כו': **נידוי** פ' הכ"ג שמבין על כבוד הבב. והוא פעמים דבבים ולומר לף כך שלמה. כ"כ בס"י (נ*). ובבריית

מעיס.

אבל מה אעשה לך. שאתה מתחטא לפני המקום. ועושה לך רצונך כבן שהוא מתחטא על אביו ועושה לו רצונו. ועליך הכתוב אומר. (משלי כ"ג) ישמח אביך ואמך. ותגל יולדתך: ט הין מתענין וירדו להם גשמים. קודם הנץ החמה. לא ישלימו. לאחר הנץ החמה ישלימו. רבי אליעזר אומר קודם חצות לא ישלימו. לאחר חצות ישלימו. מעשה שגזרו תענית בלוד. וירדו להם גשמים קודם חצות. אמר להם רבי טרפון צאו ואכלו ושתו ועשו יום טוב. ויצאו ואכלו ושתו ועשו יום טוב. ובאו בין הערבים וקראו הלל הגדול:

פרק ד בשלשה פרקים בשנה.

כהנים נושאין את כפיהן ארבע פעמים ביום. בשחרית. במוסף. במנחה. ובנעילת שערים. בתעניות ובמעמדות. וביום הכפורים: ב אלו הן מעמדות. לפי שנאמר (במדבר כ"ח) צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי. וכי היאך קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו. התקינו נביאים הראשונים עשרים וארבע משמרות. על כל משמרומשמר. היה מעמד בירושלים של כהנים. ומתענים מכאן ועד שיעמדו משמרתן. ג כדי להגיע לומר קדוש אחת לא יפליגו. והלכה כרבי להגיע: לאו לאכלו ושתו. ולא לומר להן קומו הלך הגדול תחלה. שאין קורין הלל הגדול אלא בבוקר ולאחר שעשה שעה.

פרק ד בשלשה פרקים בשנה

וכו' הכי קאמר בשלשה פרקים שהם תעניות. ומעמדות. ויום הכפורים. דמסיק בתר הכי. כהנים נושאין את כפיהם בכל תפלה. דהיינו שחרית. מנחה. ונעילה. ויש יום אחד בשלו הפרקים שנושאים כפיהם מכאן ואילך פעמים ביום. והוא יום"כ שיש בו תפלת מוסף. ומתניתין רבי מאיר היא דאמר יש נושאין כפיהם במנחה. בתעניות ובמעמדות. דכל יומא. ורבנן אמרי אלו הן נושאין כפיהם במנחה. ואפילו ביכה שכחות. ורבי יוסי פליג עליה ואמר דגזרינן מנחה אטו תענית אלא מנחה דכל יומא (והלכה כרבי יוסי בתעניות ובמעמדות וביום הכפורים) דלית בהו תפלת נעילה. אבל בתעניות שאין מתפללין בהן נעילה. פרקי כהני ידיהו במנחה דתעניתא. כיון דקמוך לשקיעת החמה מלי לה. כתפלת נעילה דמיא. ומנחתא כהאי ליתא בכל יומא. הלכך לא גזרו בה: בתעניות ובמעמדות. הכי קאמר והלו הן שלשה פרקים תעניות. ומעמדות. וי"ה: ומעמדות אבאי מעמד היו מתענים מבעוד יום בשבוע: ב אלו הן מעמדות. מי נועם קאמר: מה נעשה תקנו מעמדות לפי שכאמר לו את בני ישראל וגומר: על כל מאמר ומאמר היה מעמד. משלח משבעה ישראל מלוקים לכ"ד חלקים שלוקים מכל ישראל לעמוד על הקרבן עם הכהנים והלוים שבאותו מאמר: וישראל

דעדיות:

מתחטא פירש הר"ב מתגעגע ולשון אחרים הוא. כמ"ש בערוך כי הילדים רכים (בראשית ל"ג). תרגום אחוס עלייהו ומחניין:

ט קודם הנץ החמה לא יפליגו. דאכתי לא חל עליהו תענית כי נחתי גשמים. כמ"ו. ופי' הנץ החמה. כתבתי במשנה ג' פ"ק דברכות:

קודם חצות. דאלות זמן אכילה הוא. ואחלות ואילך אל התענית כיון שלא קעדו בשעת קעודה. כמ"ש *וי"ם הר"ב הלכה כר"ח. גמ':

וקראו הלל הגדול. הודו לאלהי האלהים כל"ח (תהלים קל"ג) עד על כהלות בגבל. גמרא סוף פסחים. ומשום דכתיב ביה נותן לחם לכל בשר. כלומר להאמר על השבע. כמ"ש. ודבר פיוט הוא שלא נאמר אלא על השבע. אבל בשבוקי דשמיא לומרים. עיין בתוס':

פרק ד במנחה כתב הר"ב לכל יומא במנחה לא. ומשום שכחות. ומשום בגמרא ומדכתן כהן שיכול לשוב בשלוחו כפיו. ושלוחו מדכתיב פרשת כהן מבך לפרשת בהר. לומר מה בהר לשון בין. לא כהן מבך בין. ומאי דכתב הר"ב דבקלת תעניות יש בנעילה. ובמקלתן לא. הרמב"ם כתב בפרק י"ד מהלכות תפלה. בתעניות שיש בהן נעילה. כגון יום כפור ותענית לבור. ותענית שאין בו נעילה כגון תשעה באב ושבע עשר בתמוז. וכ"כ ג"כ בפ"ה מהלכות תענית דבר' לומות הללו. אין מתריעין ולא מתפללין בהן תפלת נעילה שבשבתו כמ"ש הר"ן דכנעילה כתקנה בכל תעניות שבעולם בתפלה. אבל ר' לומות לא הוקבעו אלא לאבל. לא תקנו בהו נעילה. ומאיכי על הר"ן שבשבתפלת כל תעניות לבור שוה בזה. ולא הניח דברי הרמב"ם. דבלאין בהדיא כשבשבת זו: **ובנעילת** שערים. ומשום דיכולמי ר' תפלת השחר לימתי נעילה. יש לומרים נעילת שערי מקדם ויש לומרים נעילת שערי שמים שבועלין לותן לעת ערב בגמר תפלה. כמ"ש. *ויש לתמוה על רמ"י שהניח מפרק תפלת השחר ולימתי נמי ביכולמי לפרקין: **ובמעמדות** פירש מ"ב מבאי מעמד כו' כדתקן במשנה ג' וג': **ב לפי** שנאמר לו וגומר ומשה משמע. לכל ישראל לום. כדפירש הר"ב במשנה ז' פרק ג'. ולי נפשר לכל ישראל כולן היכו עומדין בשעת קרבן: **נביאים** הראשונים. שמואל ודוד. **כנגד** וכן כתיב בדברי הימים מ' ע' שמא יפד דוד ושמואל הראונים. בחלוקתם:

של לוים. שגם הוא נתחלקו לכ"ד משמרות. ככתוב בד"ה: וקוראין בשעשה בלחש". פ' בין לותן שהיו לשוקים ומתכנסי' בעזרתן בשב"כ בין לותן שהיו ביושבי במקדש. כדפי' הכ"ג במשנה לקמן: **ג מפני** כבוד השבת.

ולא בלחש בשבת. פ' הכ"ג מפני שהיה שליש ליליי כו'. ת"כ מפני שבשבת נתנה בו רשות יתירה כו'. הכי תני בעומי בגמ'. פליגי בהו לתולמי ובשמכיות בוקחות דוקות ל"ג מן ולתכי מעמד עד ויותו. וכן בכלם שהיתה בגיכת הכ"ג. ועוד מוכיח מה שכתב ובכל יום היו לתכי מעמד מתפללין תפלת נעילה ומלן לכך שהה לתפלה זו. תלת שהכ"ג מצלח והולך מלהגיס שם לתכי המעמד. ועוד כ"ל שכל מה שכתב מן ותלת היו כו' עד תפלי' נעילה. שייך הכל לקוף דבוך שבקוף המשנה לנעיל והכל דבוך לחד. והתחלי פי' משנה ג' הוא מן דבוך שבשם הגדולה כו'. ומה שכתב הכ"ג ויום שליש ליליתו תלום עפי' בפיכס"י לא נכתב עפי'. ועיין מזה בשנה ג' פרק ט' דשבת: ***ביום** הרלשון של שבוע קורין בלחש. פ' לשמונה ושבעה יהי רקיע לפי שלין בשבת בלחש לגדם ג' פסוקים כדי קריאת כהן לוי וישראל. וכן כולם. בשבי תולה הארץ ויכלו השמים לפי שבת, תולה הארץ לין בה תלת מ' פסוקים לפ"כ תומר ויכלו. לשון רש"י. ועיין פרק ד' דמגילה משנה ד': **פרשה** גדולה וכו'. כתב הכ"ג לתחר שקרא הרלשון ג' פסוקים כדתנן במשנה ד' פ"ד דמגילה הקורא בתורה לא יפחות מג' פסוקים:

במנחה נכנסים וקורין על סיכן. פרשה בנעילה ליכא. רש"י. וגדולי שכן כללה שהמשנה וז"ש הרמב"ם במשנה לקמן ולין קורין תלת בשחרית ובנעילה. דמשמע דים קריאה בנעילה. זו לא ידענא מלין לו. ושהגהו לא כתב. ולין קורין כו' תלת ולין מעמד כו':

* **כנגדן** לת שמע. עיין בשוב תובא סיום סימן מ"ע: **ד כל** יום שים בו הלל. [בלי שוקף הם ימי המוכה] **לין** בו מעמד בשחרית. לפי שהם מד"ם **עשו להם** מיזוק ודמו למעמד. הרמב"ם. ושל שחרית דוחה. כלתכן בשנה ז' פ"ד דכ"ם הרלשון שקרא לת ההלל. ודקדי הלל מד"ם. לף על גב דתיקון כנישת הוא כמ"ש בשנה ז' פ"ם דשבתים. כל שלשו שפורש בשות שהם רבינו ע"ש מד"ם קבי ליה' וכ' לשון הרמב"ם לעניו מגילה שהיא מד"ם והשבים יושיע שהיא תקנת כנישת ע"כ בניש"י מגילה. ועיין בניש שם' **עכובין**. גם לקמן בשנה: **מעמד** קיבולן לכל תפלה שן ה' תפלות ועמידתן שם לתפלה ולתחנה ולבקשה יכולה **בתורה נשכח** מעמד. רמב"ם פ"ו מהלכות. כלי המקדש:

של לוים. ושל ישראלים. הגיע זמן המשמר לעלות. כהנים ולוים עולים לירושלים. וישראל שבאותו משמר מתכנסין לעריהן. וקוראין במעשה בראשית: ג (ואנשי המעמד היו מתענין ד' ימים בשבוע. מיום ב' ועד יום ה'. ולא היו מתענין ערב שבת. מפני כבוד השבת. ולא באחד בשבת. כדי שלא יצאו ממנוחה ועונג. ליגיעה ותענית וימותו) ביום הראשון. בראשית. ויהי רקיע. בשני יהי רקיע. ויקוו המים. בשלישי יקוו המים. ויהי מאורות. ברביעי יהי מאורות. וישרצו המים. בחמישי ישצרו המים ותוצא הארץ. בששי ותוצא הארץ. ויכלו השמים. פרשה גדולה קורין אותה בשנים. והקטנה ביחיד. בשחרית במוסף. ובמנחה נכנסין וקורין על פיהן. כקורין את שמע. ערב שבת במנחה לא היו נכנסין. מפני כבוד השבת: כל יום שיש בו הלל. אין בו מעמד בשחרית.**

כרבן

קרבן מוסף אין בו בנעילה. ביכורים. לפי שהיו עכורין במוסף שם בו להקריב נסמות יותר מתמיד שהוא חמד. אין לך מוסף בלא שתי נסמות ולא היה להם פנאי כלל שהכהנים של מעמד עכודים במוסף. ויש"ל שבשם היו עכודי' למעוד עליס ולשחוד איס. ודומ' לפי' דבעילה. עכ"ל רש"י. ואע"פ שהגבעוני' שאל לא מצני ישראל שהם נחוכים נחוכים למעוד עליס ולשחוד איס לצית חלה"י כמפורש בשפר יהושע (ט') יתכן בעיני לומר שאפו לצורך עובדי המקדש לבשל קרבנותיהם ושאר לכיהם. ופירוש למזבח ס' לכתיב ביהושע לעובדי המזבח אבל למזבח עלמו לא היו מכיחים לגבעוניים למעוד עליס ולשחוד איס. ואין בלאם לומר בין חגיב עליס ושחיבת איס לקרבן מוסף ולקרבן החמיד ושאר הקרבני. ובעזרא ס' ח' כתוב ומן הנתיני שכתן דוד והשרים לעבודת הלויס. ס"ב לפרש לעבוד עבוד לצורך הלוי'. כדי שהלוי' יהיו פנויס במלאכת עבודת ה'.

קרבן עליס אין בו בנעילה. פי' הר"ב דכדברי הירושלמי דמי שהע"פ דתקנת נביאים היא כד"ם דמי ובגמ' דף כ"ח ע"ב קאי לה מדאורייתא. ומשום דתקנת נביאים הוא. ועיין בריש עירובין. ומ"ש הר"ב דלא יבד לפוף דעתו של הטוב"ם שבלאה מדבריו שם תפלה יתירה לאבשי מעמד ושיח בקרבת מוסף. לאת כך דעתו בירושלמי ובמבוכו פרק הנזכר ובעמ"ש בחב בירושלמי וז"ל ואומרו במה שקדם שאבשי מעמד קורין במוסף מוכח שם מעמד במוסף וכו' ושיח תפלה יתירה כו' יכתב הר"מ שם, אחרת היתה להטוב"ם בגמ' דבים שבקין. דלאות' כי' אין ומפרש' משנה דר"ש. וש"ם יום ט' בלו הפרקים שהיחלין בפיהם ד' פעמים כי אלא דבין בשמעות בין ג"הר יש בפיהם ד' פעמים * וגם פשטא דירושלמי משמע כהטוב"ם דאמר בבים שבקין אחרון שבשה שבקים כו' אח ש"ו אלא. אף ש"ו שהתענין בשמעות. ומשתפללין אחבע. ואין בפיהם בפים בלילה אלא ביום ע"ל. והר"ב שבתב דלא אלא כדברי הטוב"ם בירושלמי. ומפרש דשתפללים אחבע. כלומר שיש יום שהתפללים ד' כלומר ביה"ב ולא קאי לשעמדות. אבל משום שהוא מפרש בשנין אחר. לא שביר קשיא אלא אלא. וכ"ש שבשם השמועה משמע בפי הטוב"ם: **ה' זמן** עלי הכהנים והעם. שהתחדו משבשים כו'. כמ"ש הר"ב. ועיין בבפ"ד דשקלים שם שבתב שהביאו עשבש קרבן נדבה פי' בשבשה ג' פ"ח דמגילה עולת נדבה: **בני** אהה בן יהודה. פי' משבט יהודה. וכן בן בניהן פי' משבט בניהן. כי אלו הפרי שבעים הגלו לבבל והם שבעו. וכן פי' בגמרא בבני דוד בן יהודה שהוא דוד המלך שהוא משבט יהודה ובני יהודה הוא בכב בן בכב ומבני יתכו אתן משם ומכך בילמיהו קיימן ל"ש * ושוב מלאתי כך בתוספות שם"ג דעבודין: **בעשרים** בתמוז. לפי שאותן שהתחדו בניהן שבקו עד כ' בתמוז, שם. **ובני** גומני עלי בני קולע קלישות. דשקלישות בלבד לא היו

קרבן מוסף אין בו בנעילה. קרבן עצים אין בו במנחה. דברי ר' עקיבא. אמר לו בן עזאי כך היה רבי יהושע שונה. קרבן מוסף אין בו במנחה. קרבן עצים אין בו בנעילה. חזר רבי עקיבא להיות שונה כבן עזאי: ה' זמן עצי כהנים והעם תשעה. באחד בניסן בני ארח בן יהודה. בעשרי בתמוז בני דוד בן יהודה בחמשה באב בני פרעוש בן יהודה. בשבעה בו בני יונדב בן רכב. בעשרה בו בני סנאה בן בנימין. בחמשה עשר בו בני זתוא בן יהודה. ועמהם כהנים ולוים. וכל מי שטעה בשבטו. ובני גונבי עלי *בני קוצעי קציעות. בעשרים בו בני פחת מואב בן יהודה. בעשרים באלול בני עדין בן יהודה באחד בטבת.

שבו

תפלה יתירה בכל יום בין שחרית למנחה. ושיח בקרבת תפלת מוסף. ודבר זה לא מלאתיהו לא בגבי ולא בירושלמי. ה' זמן עלי הכהנים והעם. כשעלו בני הגולה לא מלאו עליס בלשבה. ועומדו מלו ומתבדבו משלשה, ואתנו בניהם שביהם שאפילו לשבה מלאה עליס יהיו מלו מתבדבים משלשה. וביום שמניהם העליס מניהם עומס קרבן בדבה ועושים חומו היום י"ט. וכן בתוב בשפר עזרא (נחמיה ו') ושגולות שבלנו על קרבן העליסוגו' להניח מלהיכו בעת' ומזומנים לשבה: וכל מי שבעה בשבעו. ולא היה יודע עם מי ילך עם בני זמות: ובני גונבי עלי. ומפרש [בגמ'] שבעה אחת גזרו שהויבים אחד על ישראל שלא יניחו בוכים למקדש והוסיפו בוכים בדבכים על כך. ועומדו מלשים כשהיו שבחותו הדוב והניחו שלי בכוכים ואפו חותם בקלישות דהייבו תלמים יבשים ויושלים על כתפם עלי. הוא עץ גדול עשוי בעין בוכלא שכותבים

שבו בני פרעוש שניה. באחד בטבת לא היה בו מעמד. שהיה בו הלל. וקרבן מוסף. וקרבן עצים: ו חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז. והמשה בתשעה באב. בשבעה עשר בתמוז נשברו הלוחות. ובטל התמיד. והובקעה העיר. ושרף אפוסטמום את התורה. והעמיד צלם בהיכל. בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ. וחרב הבית בראשונה ובשניה. ונלכדה ביתר. ונחרשה העיר. משנכנס אב ממעטין בשמחה: ז שבת שחל תשעה באב להיות בתוכ' אסור מלספר ומלכבס. ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת' ערב

צו מדייקא והיו רגילין לכתוב צו הקינות לעצות ומס עגולי דבלה וכשהיו עומדים לומרים להם חלו הולכים לעשות שכי עגולי דבלה במכתשת שלפניו בעלי זה שעל כתפיו וכך היו מניחין בכורים ליוקלים ועל שם כך נקראו בני עוגי עלי כלומר גוכני לב העומדים בעלי שעל כתפם. ובני קולעי קינות על שם שמותכין עגולי הדבלה בעוקועי. ולפי שהכהנים הכשרים עלמן עמדו פעם אחת שנזדמנו שוד שלא להניח עליהם למעלה ותקנו קולות והיו לומרים לשומרים ליעול שכי גחלי ומשוך זה שלפניו בקולם זה שעל כתפו אלו הולכים ועל שם כך נקראו בני קלומים שהיו מולכים הקולות אחר שעבדו מן השומרים. ומניחין מהם עליהם למעלה וכל אלו מניחין עליהם עם בני זחית: שנו בני פרעוש שניה. שלאחר שקיימו מניחין פיקות ליזה בהשהות כדכתיב והגוללות הפלנו על קרקע העליה: שהיה בו הלל. לפי שאחד בעבת הל בי כוכא לעולם זבחיכה גומרים את ההלל. אבל הלל דר"ח אחין קריאת ההלל בו אלא מנהג בעלמא לה דמי מעוד ומהאי טעמא לה אמריב ר"א כיון דאית ביה נמי הלל וקרבן מוסף וקרבן עלים: ו בי"ז בתמוז נקבעו הלומות שהבי בו' בקיון נתנו עצמה הדבות. וב"ז בהשהות עלה לקבל את שאר התוכה ושהה שם מ' יום. כמלמו כלים ב"ז בתמוז וכשיבד שבר את הלומות י' ובעל התמיד. אלא היו שם כבשים להקריב. שנאמר העיר בעלות: והעמיד ללם בהיכל. פליגי בה אמוראי בירושלמי. אחד אמר ללם שם מנשה. ובבית האחרון מייבי ואחד אמר ללם שם לפוקטומוס. שהיה מלכי היוונים ובבית שני היה: ז שבת שחל ט' באב. שבוע שחל ט' באב להיות בתוכה. לשון לספר ולכבס. כל אחד שבוע. עד שיעבור התענית ובמיבי מותרים. כשהיו נוקפים על פי הגליה וחל ט' באב להיות בע"ש מותרים

תוספות חדשים

(ס*) והתוספות פ"ק דר"ה דף י"ח ע"ב כתבו בשם פירוש דנשי בלחשונם היו נ"ז אלא שעשו בחשבון מפני הכבוד ולא פחות הכתוב מלכתו' כפי משופט

יכולים להכנס מהשומרים. שהכהנים הניחו גרונות ולימוקים לבכורים כדתנן בתוספה ג' פ"ג דבכורים: **שבו** בני פרעוש שניה נכתה שהשחכוים שהניחו בני' בחלוב לה הספיקו אלא עד אחד בעבת ולה למעלה מי שהתנדבו. והניחו גרונות. ותנה לין אחד מהמניחים שהניח רק לבני יומים כי אם בני פרעוש ועכשיו שעלה הגדול להם הניחו לשלשה מהם:

ו בי"ז בתמוז נשתברו הלוחות: כתב הכ"ג ג' בקיון בהשכמה עלה. כ"ד לקיון וט"ז לתמוז. ולו לפן לחבעין. בי"ז בתמוז נחית. (לחת ותבריהו) גמו' ועיין בקיבש"י לפרשת כי תשא: **ובטל** התמיד. בגמרא שכך קבלנו מלבותיהו:

והובקעה העיר. פירשו בגמ' בשניה. דבראשונה הכתיב בירמיה (כ"ג ו') ומלכיה (ג' כ"ה ג') בתשעה לחדש וגו' ותבקע העיר (ס*):

ושרף אפוסטמום את התורה כך קבלנו מלבותיהו: **והעמיד** ללם בהיכל. כתב הכ"ג בירושלמי חד אמר ללם שם מנשה וכו': ותילוף גירסאות חיכא בינייהו. דלמ"ד מנשה גורס והועמד. ולמאן דאמר אפוסטמוס גורס והעמיד. וללם מנשה כתב רש"י כדמפורש בתרגום יהונתן בפ' הסוסים בשלי וגו' (ישעיה ס"ו):

בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ. מפרש בגמרא דכתיב (במדבר י') ויהי בשנה השניה בחדש השני בעשרים בחדש נעלה הענן וגו'. ויסעו מהר סיני דרך שלשת יומים וגו'. והלשפוף התאוו וגו'. ויצלו עד חדש יומים דהי"ל כ"ג בקיון וכתיב ותקנר מרים שבעת יומים. הא כ"ט בקיון. וכתיב שלחך לחנים וכתיב ויסובו את הלרץ מקץ לחבעים יום ג' לקיון. ותמוז דפחות שתי מלוי מלילות (במ"ם בגמרא ד' פ"ק דשבועות) הא ל"ג. ומ' לחב. וכתיב ויבכו בלילה ההוא לללחב בוקר. הייט ט' באב: **וחרב** הבית בראשונה. דבמלכים (ב' כ"ה) כתיב בחדש החמישי בשבעה לחדש וגומר. ויסרוף לת בית ס'. ובירמיה (נ"ב) כתיב בחדש החמישי בעשור לחדש. הא כילד בי' שכבשו עכו"ם לירושלים. ולחבלו וקלקלו בו בי' וכתי: **ובשניה** דתניא מגלגלים זכות ליום זכלי. ומוקה ליום מ"ב וכו':

ונלכדה ביתר. עיר גדולה. והיו בה חלפים ובבבות ויסרחל. והיה להם מלך גדול ודמו כל ישרחל וגדולי החכמים שהיו מלך המקום. ונפל ב"ד עכו"ם ובהגו כולם. והיתה לרה גדולה כמו מוכן המוקדם. תרגו"ם פ"ה מהלכות תעניות: **ונחרשה** העיר. כדכתיב (ירמיה כ"ו) ליון שדה תחרש. שתחרשה כולה ובעשית כשדה מכופה. לפ"י: **ז מלבבם** חפילו לבבם ולבניהם כדי שילבוש לחבל זמן לקוב. כדמסיים בגמרא ופרש"י דבעשית דלקוב מקום לבלחה פוסיף בעתו. שעוסק בביגוד בגדים: **ובחמישי** מותרין כו' (בגד הכ"ג *כשהיו מקדמין ע"ש הבלחיה כו'. ומסיים רש"י שחל ט' באב בד' ובחת. לח לבעיך למתני דמותרין. כדלמרינן בגמ' לח שבו. חלח לפניו כו'] ועיין בהשכמה ו' שרק קחת:

תוספ' רע"ק

פרק ד

משנה ז

(נסע"ב ד"ה יתחייבי מוחרים. מוחרים.לכתם כו') (ד*) וכ"ה לגרס רש"י. ומלהמיר לסם משמע דמשמע דמקפורי מקור. וכ"ה בהגהת מפר"י (ומהג"ל [מי' תקנ"ל ב"ק ד"ד] נתן טעם דגלח"ם לין דרך לספר לכבוד שבת) אבל בתוס' קף כ"ם ע"ב ד"ה ותכוייהו איכא דגם לספר עמהם:

שני תבשילין. כתב הר"ב אין לקור אלא דבר שאינו נאכל וכו'. ולא התנה כן בשני תבשילין לעיכוב בניס פרק ג' דבילה דאין למדין זה מזה:

רבן שמעון בן גמליאל אומר. כתב הר"ב ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. וכך כתב הרמב"ם. ועיין במשנה ז' פ"ח דעבודין:

ח כחמשה עשר באב. פירש הר"ב שהו כלו מתי מדבר בשנת המ' פירש רש"י דתניא כל הרבעים שהיו שהיו יושבין במדבר וכו' היו מתים שהרבה מהם בשנה זאת. ובשנת הארבעים לא מת אחד מהם. וכיון שכלו כך תמהו ואמרו שמא טעינו בחשבון החדש. חזרו וקבעו בקביעין בלילות עד ליל חמשה עשר כיון שכלו שהתולעה הלבינה בעיו. ולא מת אחד מהן. ידעו שהחשבון החדש מכוון וכבר הרבעים שנה על גזירת המלוה. ע"כ. ותמיהני זאת לפי שהש"י אמר (במדבר י"ד) במספר הימים אשר תרתם את הארץ הרבעים יום. יום לשנה יום לשנה. וקבעו שמספר הרבעים יתחילו מהשנה שהיתה בה שלוח המרגלים ולפי היה כן לא כלו כל המ'. אבל הש"י התחיל החשבון מזמן ילידתם ממלוים כל ימי היותם במדבר ומ"ש הר"ב ובו היו פוסקים מלכלות עליס כו' וכיון שבגמרא מלאכת ה'עשתורו י"ע. כדרך שעושין שעורה לגמלה על תורה. וילפינן לה מויעש משתה לכל עבדיו דשלמה. מלכים (א' ג'). וכן מליגו בתוך בית הלחון ומ"ש לפי שאז תפה כו' ליבם העליס ומיתיקין שיגללו תולעים בעליס וכל עץ שיש בו תולעת פסול למערכה. כדפי' הר"ב במשנה ג' פ"ו דשקלים:

וכיום הכפורים. פירש הר"ב שהו כתבו לומות מחכוות. שביו"ז בתמוז שיבר הלוחות כדלעיל. וביו"ח עתן העגל. ומזר ועלה. ורבעים יום התבפל. ועוד לרבעים יום שהתן קבל לומות מחכוות. (כמפורש בפרקים עקב). מפוד ש"ג דתמוז דהוה תקר בההוא שתא. ושלשים דתני. וכ"ע דשלול פרי ע"ח. ותשעה דתשרי. הרי שמוכים יום ולול פוס השלים כנגד הלילה שאחרי ש"ז בתמוז. דלא הוה בתוקבנא. דהא ביום ש"ח עלה. הוה ליה (לרבעים) שלמים לילה ויום. ובקר ש"ב יליד שהוא ש"ח בתשרי. דפ"ו. **שא** נא עיניך ולאה כו'. היפיות שבהן היו לומרות כך שלין האשה אלא ליופי ואל תתן עיניך בה. ומיוחסות אלא היו בועלות זו בעיני בועליהן היו לומרות לי תתן וכו'. שלין האשה אלא לבנים. וכשהיו בניך מיוחסים הכל קופלים עליהן בין זכרים בין נקבות כ"ש הרמב"ם. והכי איתא בבייתא בגמרא: **אשה** יולאת ה'. שמן האשה המיוחסות הן יולאות ה'. שעקר יחוסן של ישראל מן האשה. וכיולא בזה. בדמוכא בריש פרק קמא דקדושין והכהו מליפין דדרי ככהו כדאמריכן מדהליף כולי האי ש"מ ממזר הוא. לי"ב מיוחסות דהכא היינו מהני יולאי ה'. כדרך שקורין גם בזמנינו מיוחסים. לותם שיש בהם גדולים בהכמה ויולאי. ושלין בשפחתם חכמים ויולאי ה'. לותם בשם יקראו שליהם מיוחסים: **ואומר** תנולם כו'. גם זה הסקוק היו לומרים. ולא שיך למרך ולומר: **וכן** זה לומר **לאיש כי. כבו שמעון בן גמליאל שאמר לם ושיבם שרין לשיהם משמע שיולאות ושולות:**

ערב תשעה באב לא יאכל אדם שני תבשילין, לא יאכל בשר, ולא ישתה יין, רבן שמעון בן גמליאל אומר ישנה. רבי יהודה מחייב בכפית המטה, ולא הודו לו חכמים: ח אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל, כחמשה עשר באב, וכיום הכפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו, כל הכלים טעונין טבילה, ובנות ירושלם יוצאות וחולות בכרמים, ומה היו אומרי, בחור שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך, אל תתן עינך בנוי, תן עינך במשפחה, (משלי ל"א) שקר החן והבל היופי, אשה יראת ה' היא תתהלל, ואומר תנו לה מפרי ידיה, ויהללוה בשערים מעשיה, וכן הוא אומר, (שיר ג') צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו

זה בין ביום המקדש. פי' הכ"מ שמתחיל ביום הכפורים. כלומר שגם יום הכפורים היה בתוך ימי החנוך. כדמוכח במלכים פ' קימן ח' ויעש לח החג בעצרת ימים. ומפרש בגמרא דמ"ק דף ט' דבעצרת ימים היה החנוך. קודם לבעצרת ימי החג. ומוכח שבעצרת בתחלי שגם בני ימים קודם יום הכפורים התחילו ימי החינוך. ומ"מ מקרי יום הכפורים יום שמחת לבו. דלא למעוטי שלא יומי. אלא שעל כל פנים היה הוא יום מחול ושמחת החינוך. ואין לומר שעל בית שבי בדרש בבלי דהא כתיב בעזרא ו' ומילא ביתא דכל עד יום תלתא לירח אדר וגומר. ועבדו בני יקהל וגומר מכאן בית אלקנה דכל בחדוה וגו' ויעשו בני הגולה את הפסח. ובין הוכדום לומר לומר. לפי שקיבל יום בן חמו. כפשוט יקהל: זה מתן תורה. ג"פ שבו נתנו לומות מחלוקות: זה בין בית המקדש. שבחתך ביום הכפורים:

אמו ביום חתונתו. וביום שמחת לבו. ביום חתונתו זו מתן תורה. וביום שמחת לבו. זה בנין בית המקדש. שיבנה במהרה בימינו אמן:

נשלמה מסכת תענית

נזכרין בפרק כ"ה ומפרש. בענין מכוך הדבר שעשה לאותו היום משתה בכל שנה ושנה. בכל מדינת יהודה. וזה לי"ט דיום הכפורים:

סליקא לה מסכת תענית

סידר אחר תענית מגילה. לפי שהוא תיקון הנביאים שהיו אחרונים. **לאשר התקינו התעניות. הרמב"ם:**

מסכת מגילה

פרק א מגילה נקרית בחמד עשר. בשנים עשר. פעמים בזה ופעמים בזה כדמפרש ואזיל: מימות יהושע בן נון קורין בע"ו דכתיב (אסתר ט') על כן היהודים הפרזים עושים את יום י"ד ומדפרזים ב"י"ד ס"מ דמוקפין בע"ו: יהושע בפקח בן ג"ם מפרזי פרזי. כתיב הכא היהודים הפרזים וכתיב התם (דברים ג) לבד מערי הפרזי. מה לכאן מימות יהושע. לך כאן מימות יהושע ותקנו שהכרכים המוקפים חומה מימות יהושע. לעפ"י שאין להם חומה עכשיו יקראו בע"ו כמו שאין כדי לחלוק בבוד לא"י שהיתה הכבה בימי מרדכי ואסתר. כדי שיהיו קורין בכרי אושן ויחשבו כאלו הם ככרכים המוקפים. לע"פ שהם עתה מרבין ויהיה זכרון לא"י בכך זה. ולפי שיהושע התחיל להלחם בעמלק תחלה וכתיב (שמות י"ז) כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע לפיכך הזכירו מימות יהושע: אלא שהכפרים מוקפין קורין בע"ו ואין מוקפין ב"י"ד הכל בכלל ופרט וכלל אין בפרט ב"י"ג אלא שהכפרים נתנו להם רשות להקדים קריאתן ליום שכניסה יום ג' בשבת שלפני י"ד או ה' בשבת שהן יום

מסכת מגילה

פרק א מגילה נקראת באחד עשר בשנים עשר. בשלשה עשר. בארבעה עשר. בחמשה עשר. לא פחות ולא יותר. כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון. קורין בחמשה עשר כפרים ועיירות גדולות. קורין בי"ד. אלא שהכפרים (א*) מקדימין ליום הכניסה (ב*): ב כיצד

מסכת מגילה

פרק א כרכין עיין בשמכת ד' פרק ט' דבכורות: **מימות** יהושע. פי' הכ"מ דפקח בן ג"ם כו' וכתיב התם לבד מערי הפרזי. ביה"ד דכרים ב"י"ד וזהו שפירש"י וכתיב התם בבילת החרץ ביתי ויהושע ע"כ. דהוליל וכתיב בשנת החרבנים קמוך לפעירת ומשה בבינו ע"ה משבין ליה מימות יהושע ולא תליין מימות ומשה חדא דלא"כ כל שהיתה מוקפת מחמת ילילתן מוליכין שהיו החרבנים שנה קודם לבילתן לחרץ ומכל יראין לזה היתה מוקפת בזמן החרב. ועוד דהייכו טעמא דמשיים הכ"ג ולפי שיהושע התחיל להלחם בעמלק וכו':

קורין בע"ו. כתב הכ"מ מדפרזים ב"י"ד ס"מ דמוקפים בע"ו. ומוקפין בגמרא ולימא דפרזים ב"י"ד כדכתיב בהו. אבל מוקפין לא קבע בהו קרא לי בעו ב"י"ד ולי בעו בע"ו. לאי קרא בזמכיהם זמני שלא זה בזמנו שם זה בזמכיהם לפון רבים לומר שזמנו של מוקפין לילי בזמנו של פרזים. ותו פריך ולימא ב"י"ג וקרא דכתיב להיות עושים וגו' בע"ו. לפשוטן לאי. ומשני כיון דלא כתי לך בכתוב זמן דמוקפים לילת ומשכחן ע"ו לפשוטן ומתברא שהמוקפים יעשו כפשוטן: **כפרים** ב"י"ד. דכתיב הפרזים עושים יום י"ד ועיר שאין מוקפת חומה נקרא פרוז שמתוך שאין לה חומה ישיבתה נפוץ ופרוז ומרוחקים ומפוזרה לפרזות. רש"י:

בארבעה עשר. עיין בפי' הכ"מ שפ"ק דיבמות מאי דפריך בגמ' התם מלא תתגודדו: (ג*)**ועיירות** גדולות. כמי שאין מוקפות חומה דהא בכלל פרזים הם אלא שהן גדולות וכדתנן בשמכת ג':

אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה. *(ומ"ש הכ"מ בתירך פי' שמתכנסים כו' לשמוע קריאת התורה כמ"ש לקמן בפרק ג' ד"ה נפני ומשי וכו') ומ"ש הכ"מ כדי שיהו מצויר וכו'. הכי פירוש בעלה מדתנן בשמכת ג' מקום

תוספות חדשים

(פ*) ומשני הפש דוקא כגון ב"ד אחד בעיר אחד אלא מוכיס כן. ואלא כן. אבל שני בתי דינים בעיר א' וכ"ש שני בתי דינים בשני עיירות לית לן בה:

תוס' רע"ק

פרק א משנה א

אלא שהכפרי) (א*) מוקפי אם הם כפרי' לעת תוקפ' אלא הקילו עליה' להקדי'. ודעת הרין להשתוה ג"כ להקדים ליום הכניסה אבל לא הקילו להקדים קורי' בע"ו. ודעת שהמצ"ן אלא הקילו להקדים קורי' ב"י"ד: (שם במשנה מקדימין ליד הכניסה) (ב*) ומשם שהקילו מכניסים על הכפרים להקדי' כן הקילו עליהם אלא לקרות אלא מגילה אל יום או אחשר שקוריס תומה בעלה ביתיר ולמאר קורי' חומה בעיירות בשאר סרן:

ב כיצד. חל להיות יום י"ד בשני, כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום, ומוקפות חומה למחר. חל להיות בשלישי או ברביעי כפרים מקדימין ליום הכניסה, ועיירות גדולות קורין בו ביום, ומוקפות חומה למחר. חל להיות בחמישי, כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום' ומוקפות חומה למחר. חל להיות ערב שבת, כפרים מקדימין ליום הכניסה, ועיירות גדולות ומוקפות חומה קורין בו ביום. חל להיות בשבת, כפרים ועיירות גדולות מקדימין וקורין ליום הכניסה, ומוקפות חומה למחר. חל להיות אחר השב'(ה*) כפרים מקדימין ליום הכניסה, ועיירות גדולות קורין בו ביום. ומוקפות חומה למחר:

ג איזו

ב חל להיות יום י"ד. סתם יום הכניסה הוא. ואע"ג דמתחיל בשני בשבת והדר תני בשלישי וכו'. דנקט סידורא דיומא כמלא דמשמעינן מקדימין לי"ג ולי"ד וכו' דלא כסידורא דיכתא דלעיל. ומפרש בגמרא דהיינו טעמא דלי הוה תנא כסידורא דיכתא היה לריך לומר חמר הכא בשני ג"כ. ע"ש ע"ג. ומתוך כך הוה צריך ולטעמיך לכך נקט סידורא דיומא ודלר המקדם הבא לו לחמורי' היינו מזכיר בסידורם שהרי מלינו הוא בשני ואין כאן עוד טעות:

חל להיות בשבת עיירות ומוקפים בו ביום. כתב הר"ב שאין קריאת מגילה בשבת גזירה שמא יעלה וכו'. דהכל מייבין בקריאת מגילה ואין הכל בקיאין. כדאיתא בגמ' ומקשי לי' ל"ל למה קורין בספר תורה בשבת כדתנן בפרק בתרא. וכ"ש הר"ב בשמוד בפרש' ויצא שעלק. אבל בקריאה הלל ל"ק דהשתא לקרות בעל פה כיון דהגיעו בו מידי דהוה ומעמדות בשבתה. כדתנן בשבתה ג' פ"ד לחענית. וניחא לי' בש"ס בעוד ל"ה ר"ם קל"ט דהקורא בשבתה לריך לסדר לותה תחלה מעומים ושלא ביטו לבין עלמו וכו'. ולפ"ז בכל הקורין בקיאין בן דומיא לתיקון ג' דתוספות מגילה שלא גזרו בש"ס בשבתה ג' פרק ד' דקוסה דנעשה לאין לסדר את אלא בקי (ג*): **ומוקפין** בו ביום. דכתיב (אסתר ט') בכל שנה ושנה את כל שלה ושלה. אין מוקפין קודמין לעיירות לף כאן אין מוקפין קודמין לקדות עם הכפרים ביום הכניסה הכי איתא בגמרא ולא ידעתי מי הכריח להרי"ף לגרוס בהלכותיו שלו כן אלא משום שהרי הר"ב ומוהלי יכו' כ: לותה שבת. גמרא. [ובגמר'] משמע דאלטריך למשוטינן דלא תימא נגזור דשבת אשבת. והכא"ש בפ"ק דהלכות מגלה כתב כדי להזכיר שהוא פורים. ומ"ש וכ"ג דקעודה פורים לכ"ע אין עושין בשבת לקעודת לותם יום מלחמתו כתיב את שמחתו תלויה 33"ד ילא זה שמחתו בידי שמים ואינו מתקנת מרדכי:

חל להיות בשבת. למאי דכתבה בגמרא ה' דפ"ם דקוסה דאין עושין י"ט אחד בשבת הא"ל בע"ש דהכי נעשה כמי שייכי. ולפיכך הכא דוקא בזמן שמקדימין ע"פ הדחים. דאל"כ כשהול פורים בשבת יצא י"כ בע"ש. וכ"ש המג"ד:

ועיירות גדולות מקדימין זקורין ליום הכניסה. דכיון דאלמו מיושבים יהמו ליום הכניסה. גמרא: ג נאלו

תוספות חדשים

(ה) הר"ב קוף ד"ה אלא שהכפרים כו' וי"ג לא לריך קרא כו' נקבלו להנקט כו' עכ"ל כן פי' בס"א פלא דקאמר בגמ' י"ג זמן קהלה לכל היא. מבל הכא"ם כתב בשם ר"ם זמן קהל שמתקבלין לשעיים אלמא שבתו ובאים בני הכפרים לעיירות לומר קלימות:

(ו') הר"ב ד"ה מל כו' ואים לאמרי דמחכין עד לאחר שבת כו' עכ"ל וכ"פ בשם ר"י בכא"ם פרק ו':

(ו') ת"ש ד"ה מל להיות כו' וא"ב כל הקורין בקיאין הן כו' עכ"ל וקשה מי לא שקיל דבת לבדר הפרשה בשבת ויבך אלא מכם מקודם זמן הקריאה ללמוד מפ"ב מגילה דכשר הוא בקי דאי לא אל בשום פעם לקרוא למיל בשבת כדאי בשמ"ע. ול"ל דאאי קריאת ס"ת דאיכא אלא בלמוד וכיבים מדברי אחדים שם"ב דעיכולין מסכה ד' ובמה דוכח':

(ממהורש"ם זצ"ל):

(ד') שם ד"ה מוקפין בו ביום כו' ולא ידעתי מי הכריח להב"ן לגרס בעים אחר כו' עכ"ל ול"ל מאי דס"ק בגכ"ת, אלא ודבק מה כל שבה עיירות ב"ד וזמנו של זה לא כזמנו של זה אף אלו יקבלו בכניס ביום הכניסה ול"ל קשה למה קשה כימידי לכן נתן הב"ן טעם אחר להכריע וק"ל (שם):

תום' ר"ע

(בהגע"ב ד"ה אלא שהכפרים כו' מיקלקה להם אחד וכו') (ג*) ובתום' יבמות אף ד"ל ד' בש"ס כי בשם סיכולמי דבן עיר לא להגיה אלא מתם למקרי היו מתויב בשבר וכיב סבין לל' מתם. ואפשר דמ"ש בשם ר"ת ומבע"ב מיקרא לי מבי מעיר מיבא מיקרא ואם עוכי אפרין מלא בשלה: משנה ב (אל להיות אחר בשבת) (ד*) הריל ר"ת ומפי לא מפשיה לה. דמיום הכניסה ליכבי לא מקדמי עכ"ל רש"י. ומקשה לי מה בלא"ם אחרי לקמן לעשר לא מקמי בשבת. אלא לעכין הלל שאכלת הפ"ם הג"ל דק לס"ד דכדי פיסקינו פייני לשוכש הכרבי'

הקיפו ומגילה מוכלים זמן ג' ימים לחמוכים של פסח. לפיכך
אין קורין אותה אלא בזמנה: ג עמהם בטלין. של בית הכנסת
שבטלים ממלאכתן וכוונים מפל לבוד (ה*) כדי להיות מלויין
תמיד בשעת התפלה בבית הכנסת: בשלו לשמו. בזמנים של
מגילה לשמו מקדימין של חל זמן
קריאת' בשבת: לפל זמן שלי
הכתבים והעם. שהיו מפסחות
ביהלחל שקבועים להם ימים בכל
שנה להבד"ם עליהם למקדם לסוכך
המערכה. ומביאין קרבן עליה
עמהם עולות כדבה של חל להיות
בשבת מלחכי ל"ו מחר: ותשעה
בחל. והוה סדין שלל תעניות של
חל ל' מהן להיות בשבת: ומגיע.
של חל י"ט בשבת דומין שלמי
חגיגי למחר שהכי ים לה משלושין
כל ז': וכן הקהל. לח העם שהיה
המלך קורא בספר משנה תורה
וכל העם מיבין לבד ולהבילו
לח טעם כדכתי' (דברים ל"א)
האסף" והבנים והגר ובשבת לי
לשפל ודומין לומר למחר: ולא
מקדימין. לחכתי לה מעל זמן
מיוביהו ומשעם בחב לקדושי
פרטעותה לה מקדימין: ד אין
בין מחל לשאר כשי וכו'.
ס"ק אין בין י"ד ומשפה עשר של מחל לשאר עשר של מחל שני. אלא מקרא ומגילה ומתנות לאביונים
של טעם אחד של מחל שני: ה אין בין י"ט לשבת ותענית זה וזה שוין: אלא
אלא מוכל נפש בלבד. מתניתין ג"ם היא לחמרי אין מולילין לח
הקטן ולא לח הלולב ולא לח הספר תורה לרשות הרבים
כיון

ג איזו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנים. פחות מכאן הרי זה כפר. באלו אמרו מקדימין. ולא מאחרין. אבל זמן עצי כהנים. ותשעה באב. חגיגה. והקהל. מאחרין ולא מקדימין. אף על פי שאמרו מקדימין ולא מאחרין. מותרין בהספד ובתענית ומתנות לאביונים. אמר רבי יהודה אימתי מקום שנכנסין בשני ובחמישי. אבל מקום שאין נכנסין לא בשני ולא בחמישי. *אין קורין אותה אלא בזמנה: **ד** קראו את המגילה באדר הראשון. ונתעברה השנה. קורין אותה באדר שני. אין בין אדר הראשון. לאדר השני. אלא קריאת המגילה. ומתנות לאביונים: **ה** אין בין י"ט לשבת (ז*). אלא אוכל נפש בלבד. אין בין שבת ליום הכפורים. אלא

ג באלו לשמו. פיכם הכ"ג בזמנים של מגילה. וכ"ל ב"י"ד
וע"ו. וכם"י פ"ו של ח"ל בשבת. וח"כ בשלו
קלי על הימים המוקדמים. והכי"ף פ"י. ע"ש היינו שלמי בשלו
כ"ל בזמנה ותכוסת [שקלים] דבל' בשלך מפניין על
השקלים ולא בל' בניהן ועשות
פ' הכ"ן שלין מניחין קרבנות
לביך לשה מתכוסת חדשה:

זמן של הכהנים. בפ' הכ"ג
והשם. וכן בשם"י והכ"ן.
וכן הוה בזוסבה ה' פרק בתרא
לתעניות * ובשלך המוסבה
שביהלחלי הכה והחם:

ותשעה בחב. כתב הכ"ג והוה
הדין שלל תעניות.
והלי לבקש ע' בחב מפו' דהוכשלו
בו לבות והכל מתעניו בו. לבל
שלל לומות מוכיחן בזוסבת כ"ם
(פ"ק דף י"ח) הלו מתעניו הלו
לין מתעניו בשו"ר:

חגיגה כתב הכ"ג שים לה
תשלושין כל ז' ולפי'
עלבת כדפ' בזוסבה ו' פ"ק
דחגיגה:

והקהל פ' הכ"ג וכל העם כו'
ולהביל לת עם' וכו'.
ובשבת ח"ו וכ"כ רשו"י. ועשות
לפ"ג דוסבל מי סעות כדתנן בפ"י דשבת בוסבה ה' הם
מוכיחן דכל פעותי שבת פעות לבל לשות. בר מהלת. ועוד שלם
הוה קטן שלינו כועל לחת ומביח ל' לשם דמי"ב כדכתי"בה
בוסבה ג' פ"ח דשבת. ועף לח בחו הלה כדי לתן שכר
למביליהן. כדלית בגמ' פ"ק דחגיגה דף ג' ו"ל לפי הוה
קטן כמות שהוה יכול שכר למביליה' ומביליו לותו ות"ח בשבת.
ולכ"ש כתב עוד פ' לחר בשם יהושלמי משום ביומה (ו*) של ען
שהיו עושין למלך. כדתנן בפוף פ"ז דסוטה. ומלתמוה לה עבדינן משום דדחיקא לה עזבה: **ולא** מקדימין. כתב הכ"ב לה
מעה זמן מיוביהו. גמלי' ופי' הכ"ן הקהל קודם זמן מיוב לה לשבת משום ביומה (וזמן ההקהל ביום * ל' לחול המועד כדתנן
בוסבה ה' פ"ז דקוטה ועי"ש) ויום שלפניו הוה י"ט דכמו ל"ח לעשות ביומה) וכן זמן עלי כהנים ל"ח להקדים משני מבטו שהוה
משפיק לל"ח לו להכנס בתחומו ע"כ. וחגיגה ודלי לל"ח להקדיב קודם בשבי"ם חיבה של יום חג. ומ"ש הכ"ב ועי' בחב
משום לחקדומי כו'. בגמ'. ועשות לחלתיך לבך משום דמיכן דמי"ז בתחוז הוקשה העיר כולה לדוה זמן תעניה בבל חלו
הימים הקודמים לעי' בחב. ועוד דהה כתבינן בוסבה ו' פרק ד' דתעניה דבו' בחב ככנסו עכו"ם להיכל וכו':

מותרין כו' ומתנות לאביונים. כ"ל כי מי שבתן בשום הימים כ"ל יום ל"ח ו"ג ומתנות לאביונים יכלו ל"ח הכו"ג של"ם לחבל
משלוח מנות לילו בלה בזמן שעודה לעבות מידי דמיכל הוה והכי"ף הביל יהושלמי דקעודה פוכים לה מקדימין * וכמ"ש
הכ"ב בוסבה ז לבעיל:

ד אלא קריאת המגילה. כלומר שלם עשלם בראשון לה יכול. כם"י. ועשות בגמ' דומשך גאולת פוכים לגאולת משה עדיף (ה*)
וביהושלמי דיש שקלים דומעין על השקלים כמי שיכא ביניהו. עיין בפיבם הכ"ב דיש שקלים. לבל למקבת
בבבלי למקבין דחקורי ומשקל וכ"ק לין דין ל"ל של לחל כו' ולה מייבי בכל החדם לה קשיח לחל תבי לה. ומ"ש בב"י ס"ם
תבפ"ח בדין הפרשיות לחל כמקבת שבגמ'. מלמחי לו בחשובה קוף בדק הבית שחבר. שחיקן זה ע"ש המקבת:

ומתנות לאביונים. והוה הדין ומשלוח מנות לבתהו חלה בשני. לף על פי שמקדימין לקבות מותבין ומתנות לאביונים ביום
קריאתם ולין משלוח מנות. שלחי התם לחה עבדי מעורה. הכין: **הא** דין יש לשבת. עיין בוסבה ג' פרק ה' דבילה:
וזה

תוספות חדשים

(ה*) ת"ש ד"ה אף קבילת המגלה מי עדיף עכ"ל לבל מזה לה נשמע בך לבתחלה. ובלתה דבגמרא הבית עוד מדבתיב לקיים בו' השני' משמע בשני ועביד שם לבילות'. ומחלה בתיב בשני בך השבית שבים. ונם ליישב דגמ' יש לשבם בן. לשמר ולפי בתיב השבים ה"ח דיקלתו בשלשה ובשני ח"כ קשה לפי התעם למה לה בתיב בשני וכן מיבעיך מיבך בלה לשמו לזה: (מהורש"ם זצ"ל):

ועיין ב"ח דלה טעו וקבלו השבשו והמגילה בשלשה בשני לקיום בשני:

תוס' רע"ק

הבלבי שיטי שהוה להשפיק להשפיק מים ומזון לבם לזה שבבי' דבשל בם לקדמו ליהבי"ג בשני שיטי' שטויים ביום ה'. לבל למקבת דומשי שמשפיק' מחילה ליבא קושי' דמם שיבות' לשפשי' שהקלמה דהל ביומי שהוה יום ה' ג"כ יהבי"ג וכיון דבש"י שי' תחלה שהקילו שלא יעשבו לבל לעי' ושייע משני שמשפיק' מחילה ליתא לשי"ב השם"ק ול"ע:

משנה ג

(בשרע"ב ד"ה עשרי. ובזוסים משל לבוד) (ה*) ושרש כי לל"ל לזה בק בל שמבייתי' ומעריב ב' לשות מלי בשני' התשבי בשבשב"ע מקרי בשלשים: (בתי' ד"ם והקהל. משום ביומה יי"ש ב"ב):

(ז*) קשה ל

מלכי מגיפה כי פשעם מפני תקיעת שופרות ושתפיכי שלילן לומני לות שבת. ושביהם לילתה בילתולמי סוכה בבילא שם: משנה ה (לין בין י"ט לשבת)
ומ"ש הבי' פי' ומו' ובגמרא ד"ה שם ק"ו בשם שבועי לקה לילן לדם מעוה על שביחת נשמתו בילא. וכן שלמרו בפ' שלילה שלדם כי ד"ל לליכא בילא שביהם
מילו סרוס יבי' פי' תקבו ל"ב מתפי' בא מפיב בתהבי דבין י"ט לבשם שביהם בשמתו ושבהו:

תוס' רע"ק (סם הם זדונו בכך) (ה*) סם לעיין תשלומי זה וזה שויס למתני כי פסוגיא דן הקס היל דיס"כ בסצת לעיין קלב"מ. נמרל:

משנה ז

(צת"ס ד"ס פריע). ובמרטנע מוסלע כתיב) (ט*) לכתיב והכלוע לסב בו בגע מי שלרעתו תלוי בגופו ולא בירים.

אלא שזה זדונו בידי אדם, וזה זדונו בכרת (ה*): ו אין בין המודר הנאה מחבירו למודר ממנו מאכל. אלא דריסת חרגל, וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש. אין בין נדרים לנדבות, אלא שהנדרי, חייב באחריותן, ונדבות אינו חייב באחריותן: ז אין בין זב הרואה שתי ראיות, לרואה שלש, אלא קרבן. אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט, אלא פריעה ופרימה. אין בין טהור מתוך הסגר, לטהור מתוך החלט, אלא תגלחת וצפרים:

ח אין

וזה זדונו בכרת. ז"ל עקר חומר זדונו בכרת. ומיהו חס תתבו בו ולקה בידי אדס. פעמר כדתנן בקוף יכות כל חייבי **כריתות** שלקו כפטרו כו'. גמ'. **ו וכלים** שאין עושין בהן אוכל נפש. כתב הר"ב ודוקא במקום שמוכיחים כו' דכל הנאה המניחה כו' הנאת מאכל הוא. נרים פ"ד דכדים כתב והוא הדיבו הנאה המניחה לידי מאכל. ופס תפרס בפ"ד:

נדר פי' הר"ב החומר הכי עלי עולה. הכי תנן נדיס קיסים. ופשטו דהוא הדין לשאר דברים שאין נאין מוכה. וז"ל הרמב"ס בפרי"ד מהלכו' מעשה הקרבנו' עול' או שלמי' או מנחה. ומ"ש הר"ב ולאבדה. במנחה [ל' פ"ק] דקיסים. ומתו או נגנבו. נגמ' דהכא נגרסינן כמי שו שאבדו * ובשאר המנחה שביכולתו גרס הכא ומתו או נגנבו: **אלא** שהנדרי' חייב בתוספת וחליכה לכך ליכו בא מן המעשר (כדתנן בסוף פ' ז' דמכשי) וכאבדה בא מן המעשר דגבי מעשר כתיב (דברים כ"ז) ושמת שלמים וי"ל דהכא לייבי בקרבנות שהוצרכו כבר. ובפ"ז דף ק"ך תילו עוד דוחקא זו שהרי גמוס קיסים גבי עולת העוף ועולה כיון שאין בה תכילת תל'. כדב' כמי שאין בא מן המעשר כדאמרי בספרי בפרשת עשר תעשר: **שהנדרים** חייב בתחליותן. דכתיב (ויקרא א) ונכלה לו לכפר עליו לימתי נכלה לו כדלו. לכפרתכפר בהן. אבל מקמי כפרה לא נכלה. ובתיהם קבלן מוכתי לך בחומו שעליו שהטעיכו שחוא בכמותן דטעין לכתחילה דמי גמ': **ונדבות** לימו חייב בתחליותן. כתב הר"ב אבל לעכין בל תאחר שיין דכתיב כאשר ידבת ובו'. בפרשת כי תדור וגומר לא תאחר ובגומר בפדר כי תלה: **ז אין** בין זב כו'. עיין בפרק קמא וקוף פרק ג' דזבים:

מוחלט פירש הר"ב שטעמו שכהן לגמרי תגוס לגמיות לאלוין הרמב"ם:

פריעה ופרימה. בגדיו יהיו פרומים ולאחו יהיה פרוע בקוף פרשת תזריע. ובמרטנע מוחלע כתיב (ט*) וכ"ג שכיו במשנה ה' פ"ק דכלים. ומיהו נראה דהוא הדין לעכין ובל שאר שעשה ומתניתין דיבא דקתני נקטה. וכן נראה בדברי הרמב"ם פ"י ומהל' טומאות לרעת. אבל לעכין ומאת טומאת יקרא. דכתי' בההוא קרא שויס שם. דבת"כ ומרי, ומאת טומאת לכל המטמאי'. לא המטמע' בגדד. ז"ל התוספ' פ' קמא דמועד קטן דף ז' דביומי חלוטו לכיך פריעה ופרימה ומאת טומאת יקרא. לפום דיהטא כתבי כן. וכן לעכין סילוח מוץ למחכת. לף על גב דכתיב בתהי קרא כל ימי וגו'. בדד יצא ממץ למחכת מוסבו. יליפיכן בגמ'. מדכתיב כל ימי לבדות מוסבר לשלות. וממילא לכל טומאתו שיהא כמו כן מאת בדיקה נמאי. דממוסבו לטומאת בדיקה יליפיכן ליה. כמ"ש הר"ב בומסבת ז' ב' ל"ב דמנגעים ואס כן כל שכן שאר טומאות. דאס בהבבה לבדיקה שהיא חומרא יתירה. כל שכן לשאר טומאות:

ח אין בין ספרים (י*) לתפילין ומזוזות. אלא שהספרים נכתבין בכל לשון. ותפילין ומזוזות אינן נכתבות אלא אשורית. רשב"ג אומר. אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יונית: ט אין בין כהן משוח בשמן המשחה. למרובה בגדים. אלא פר הבא על כל המצות. אין בין כהן משמש לכהן שעבר. אלא פר יום הכפורים. ועשירית האיפה: י אין בין במה גדולה לבמה קטנה. אלא פסחים. זה הכלל כל שהוא נידר ונידב. קרב בבמה. וכל שאינו לא נידר ולא נידב, אינו קרב בבמה: יא אין בין שילה לירושלים. אלא שבשילה אוכלים קדשים קלים, ומעשר שני. בכל הרואה. ובירושלים לפנים מן החומה. וכאן וכאן קדשי קדשים נאכלים לפנים מן הקלעים. קדושת שילה יש אחריה היתר. וקדושת ירושלים אין אחריה היתר:

פרק ב

הקורא את המגילה למפרע לא יצא. קראה על פה. קראה תרגום. בכל לשון. לא יצא. אבל

ר"ע מברטנורה

ד נכתבין בכל לשון. בכתב כל אומה ובלשון של כל אומה: אין נכתבין אלא יוני. וטעמא דכתבו ספרים ביונית יותר משאר לשונות דאמר קרא (בראשית ט) יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם יפיפותו של יפת. כלומר הלשון היפה שבכל בני יפת ישכון באהלי שם ואין לך לשון יפה בכל בני יפת כלשון יוני: והלכה כרשב"ג. מיהו בזמן הזה כבר אבד אותו לשון יוני ונשתבש. לפיכך אין כותבין ספרים בזמן הזה. אלא בכתב הקדש ובלשון הקדש. ט מרובה בגדים. כהנים ששמשו בבית שני. ואף בבית ראשון. מן יאשיהו ואילך שגנזה צלוחית של שמן המשחה בימיו. ולא היו כהנים גדולים. אלא בלבישת הבגדים בלבד: פר הבא על כל המצות. כהן משוח שהורה היתר בדבר שזדונו כרת ועשה בהוראתו (יא*) מביא פר כדכתיב (ויקרא ד) אם הכהן המשיח (א*): כהן המשמש. כהן גדול שאירע בו פסול ומנו אחר תחתיו ועבר פסולו וחזר לעבודתו. והעבירו שבא תחתיו. הראשון קרוי משמש (יב*) והשני עבר: אלא פר יום הכפורים. שא"א להביא שתים. וכן עשירית האיפה שמביא כהן גדול שבכל יום שא"א להביא שתים. הא לכל שאר דברים זה וזה שוין. אם בא להקטיר או לעבוד שום עבודה ומשמש בשמונה בגדים (יג*). שניהם מצווין על הבתולה. ומוזהרים על האלמנה. ומקריבין אוננין: י אין בין במה גדולה. בשעת היתר הבמות מיירי. במה גדולה היא במת צבור שהיתה בנוב וגבעון. לבמה קטנה. של כל יחיד ויחיד שכל אחד היה עושה במה לעצמו: אלא פסחים. וכל שהוא כעין פסחים דהיינו החובות שקבוע להן זמן כפסח. כגון תמידים ומוספים. אבל חובות שאין קבוע להם זמן. כגון פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודה זרה אף בבמה גדולה לא היו קרבין: יא בכל הרואה. בכל מקום שיכול לראות משם את שילה: יש אחריה היתר. כשחרבה שילה הותרו הבמות:

פרק ב הקורא את המגילה למפרע לא יצא. דכתיב (אסתר ט) והימים האלה נזכרים ונעשים מה עשייה הימים א"א למפרע דא"א שיהא חמשה עשר קודם לארבעה עשר. אף זכירה שהיא קריאת מגילה למפרע לא: קראה על פה לא יצא. כתיב הכא נזכרים וכתיב התם (שמות יז) כתוב זאת זכרון בספר: קראה תרגום בכל לשון לא יצא. הכי קאמר עברי שקראה תרגום ואינו מבין בלשון תרגום או בכל שאר לשון שאינו מבין לא יצא: אבל

תוספות יום טוב

ח ספרים תורה נביאים וכתובים. רש"י. ועיין ר"פ דלקמן. **אלא** שהספרים כו'. הא לתופרן בגידין ולטמא את הידים זה וזה שוים. גמרא: * ועיין במשנה ה' פרק ד' דמסכת ידים: **אינן** נכתבות אלא אשורית. פירש"י לשון הקדש וטעמא בגמ'. דבתפילין ומזוזות כתיב (דברים ו) והיו הדברים האלה בהווייתן יהו * ופי' אשורית ע"ש במסכת ידים: **לא** התירו. לשון אחר חוץ מלשון הקדש אלא יוונית. רש"י ומ"ש הר"ב הלכה כר"ש בן גמליאל. גמרא: **ט אלא** פר הבא על כל המצות. שלא לענין פר יה"כ. ועשירית האיפה זה וזה שוין. גמ': **אלא** פר יה"כ. כתב הר"ב הא כו' אם בא להקטיר כו' שייך טובא. דתנן במשנה ד' פ"ג דהוריות. וגם רש"י השמיט קלתן [?]: **י במה** גדולה. פי' הר"ב במת צבור כו'. אע"פ שמזבח הנחושת של משה רבינו ע"ה היה שם. דכתיב במלכים א' ג'. וילך שלמה גבעונה לזבוח שם כי היא הבמה הגדולה: **אלא** פסחים. פי' הר"ב וכל שהוא כעין פסחים כו'. דהא קתני סיפא כל שאינו נידר ונידב אינו קרב בבמה קטנה הא בגדולה קרב והיינו דאיתא בזה הכלל. וטעמא בזבחים דף קי"ח. דכתיב (יהושע ה) ויעשו בני ישראל את הפסח בגלגל פשיטא אלא הא קמ"ל דחובות כעין פסח הוא דקרב. הא לאו כעין פסח לא קרב. ומשום דמפסחים יליף להכי נקט פסחים טפי מאידך. כמ"ש התוספות בסוף זבחים שם והתם שנינו במשנה הרבה דברים שיש בין במת יחיד לבמת צבור. והכא לא מיירי אלא בקרבנות עצמן איזה הם שאינן קרבין אלא בבמת צבור ודתנן רבי יהודה אומר אין מנחה בבמה היינו בבמה גדולה כמ"ש שם בס"ד: **כל** שהוא נידר ונידב קרב בבמה. קטנה. רש"י: **יא בכל** הרואה. עיין במשנה ו' פרק בתרא דזבחים:

פרק ב קראה על פה לא יצא. כתב הר"ב כתיב הכא נזכרים כו'. בגמרא מאי דהאי זכירה בקריאה דילמא עיון בעלמא. לא ס"ד דכתיב זכור יכול בלב כשהוא אומר לא תשכח הרי שכחת הלב אמור הא מה אני מקיים זכור בפה: **תרגום** בכל לשון. פי' הר"ב או בכל לשון. ובלא וי"ו קתני. רש"י בגמרא. ועיין לקמן: אבל

תוספות חדשים

(א*) הר"ב ד"ה פר הבא כו' כדפסי' ואם הכהן המשי' עכ"ל ולע"ג דגם בפר של צבור כתיב והביא הכהן המשיח כתבו תו' דבפ"ג מרבינן דלפי' כהן הדיוט יכול להביא, וכל שכן מרובה בגדים:

תוס' רע"ק

משנה ח (אין בין ספרים) (י*) דעת הרמב"ן במלחמות פ"ק דסוכה בסוגי' דסוכה ישנה דס"ת בעי עיבוד לשמה ובתפילי' ומזוזות לא בעי עיבוד לשמה והא דלא חשיב לה הכא במתני' משום דסוברי' תפילין ומזוזות קא חשיב אבל לא קולייהו עיי"ש. ובשבת דף ע"ט ע"ב הקשו תוס' דמאי לא חשיב דס"ת כשר על גויל משא"כ בתפילין ומזוזות. ותירצו דלא הוי מחד טעמא אלא משום שזה דינו בקלף וזה דינו בדוכסוסטוס עיי"ש (ועיין בתוס' מנחות דף ל"ב ע"א ד"ה תפילין) ולי קשה אמאי לא חשיב דבס"ת כשר בכותב שלא כסדרן ומשא"כ בתפילין ומזוזו' דבעי' דוקא כסדרן כדקיי' בא"ח סי' ל"ב וביו"ד סי' רפ"ח ולע"ע אח"ז נמצאתי בתשובי' מוהר"ר יוסף קלנזי [?] סי' ב' דהקשה כן ונפש"י [?] אפכרי ומה דרצה לחלק שם דלא חשיב רק דבר הנראית לעין אחר כתיבה מאותו זה נסתר ומדברי הרמב"ן הנ"ל:

משנה ט יסרע"ב ד"ה פר. [illegible]

(יא*) אבל לא מיירי בפר שהוראה דבר של צבור דכתיב בי' הכהן המשיח [illegible] דלפי' כהן הדיוט יכול להביאו וכ"ש מרובה בגדים. תוס'. ועי' ביומא דף ו"ז ע"ב תוס' ד"ה [illegible] פר הבא על כל המצות דבר לבור דוקא [illegible]

אבל קורין אותה ללועזות בלעז. פחב"ד ובלבד שתהא כתובה בלשון. הר"ן מוקים למתניתין. לפילו לרבג"ג דמסכת מ' פ"ק דהלכה כמותו ויהיב טעמא. דכיון דעקר מלות מגילה. משום פרסומי ניסא. עקר פרסום הכתב תלוי בידיעה. וכל שלשון יודע אלא גיסנית עקר פרסומיה בגיסנית לע"ם שלין הספרים כתבין בו עכ"ל. וכלשה לי שכן גם דעת הרמב"ם שסבי בפרק ג' מהלכות מגילה כתב לוחת ס:כח. לע"ג דבפרק ו' מהלכות מ:גילה פסק כרבג"ג. אלא ש"מ דס"ל. דלף לרבג"ג מודה במגילה.

ועיין במסכת דלקמן: **ללועזות** כל שלשון לשון הקודש.

נקלה לנוי. רמ"י. וכן כתיב בהלל. מעט לוער. ועל מלכיס נאמר עיין בדד"ק: **והלועז** שמוע לשורית יצא. כתב הר"ב ויוצא היה כשורית כו' וכ"כ הרמב"ם בפרק ג' מהלכות מגילה. אלא שלא כתב שכבר לשב וכו'. דקשה דזה על ע"ם בש"ח מהלכות תפלה. כמ"ש ג"י סי' תר"ץ. ועעמייהו. דמתניתין עלמה דהכא שבתב כרבג"ג. ולא הוי מחלוקת ואחר כך כתב. וכמ"ש הר"ן דתנא דמתניתין דהכא לא מעייל כשאיס בשלוגתא דרבגן ורבג"ג. אלא לחתא לאשמועינן שלין כל הלשונות כשרים בשגילה. לשלילו בקי בהן. ולבקי בהן כלס כשרים. ומשום הכי קאמר קרוא תרגום בכל לשון לא יצא לרבגן. בר מלשון לשורית. ולרבג"ג בר מלשורית ויוצית. לאבל קורין אותה ללועזות שבכל לשון שבעולם שכך מכיר"ו בו והלועז שמוע לשורית יצא לכולי עלמא. ולרבג"ג בלשורית ויוצית עכ"ל. ומ"ש הר"ן דמשום לאשר כ' יוחנן הלכה כשתם. לא קשיא הלכתא להלכתא דאשר כ' יוחנן. ה"ק אבל משום אחלוקת ואחר כך שתם קשיא. דזה לגיבא דכולי עלמא. כדאשכח בפרק השולח בגמרא דף מ"ו. ותיבע כדכתיבנא: **יצא** מידי דהוה אכשים (כדלקמן ריש מסכי ג') ועשי אחרן. ועוד דאלן מי יבעינן לאסתברים בני הרשים מאי הוא אלא מלות קריאה ופרסומי ניסא. הכא כמי כו' גמרא: **ב ומתנמנם** ומפורש בשמסכת מ' פרק בתרא דספרים: **דורשה** ומגיהה. לו דשמי לו מגיהה: **אם** כיון לבו. פירש הר"ב ללאת. כמו שפסק ריש פ"ג דבכורות ועיין שם: **בשם** פי' הר"ב שקורין לו קמע ופירש"י לוכפיטע"ן. וכ"כ הר"ב מסכת ד' פרק י"ב דשבת: **קומוס** פירש הר"ב אין ערך כו'. ועיין עוד פי"ב דשבת: **עד** שתהא כתובה אשורית. בגרייתא בפ"ק קוף דף ח'. עד שיכתבנה אשורית. הוא כתב שלנו. ע"כ. ולא"ג לשום ושקבל דשתם. לפשר לפרש בריישא דשתם בלשון אשורית. וכל שקום אי ליתא ל"ל לכ"ש לכתוב כן בשקבל השיא. ועוד אי לאו לקושטא דמלתא פירושא דבריישא הכי הוא. מי ניכרים לכ"ש לפרש כלל. הלכך כלאה לפרש אכתב. ומלישנא דעד שתהא כתובה. משמע דאפי' בדיעבד מעכב. ולריך לומר דעפי קפדינן אכתב ומלשון. ודלעולם לריך שיהא הכתב אשורית. לף על פי שהלשון תרגום או לשון אחרת. וכן הוא לתירוץ אחד דשתם. ואפשר דלא קפדינן עפי אכתב ומלשון. והכא הכי קאמר. שיהא אשורית כשהלשון אשורית. ומשום דמסתמא בלשון אשורית היא כתובה. לפי שהו יולאין לף הלועזים. לשכי נקט אשורית. והוא הדין בלשון אחרת. שלריך שיהא בלשון שכתב עלמו. ובשכי מיהא בדיעבד כשמעט ליבעי אכתב עד שיכתבנה. ועעמא דשבירא ליה בכתבים וכלשונם שיהא כתבם כלשונם. ולא שיהא כתב אחרית והלשון עילמית. כך נראה בעיני. אבל הב"י כתב בשיטת תר"ץ שים ושדקדקים בדברי הרמב"ם שתהא כתובה בכתב שום הלשון. ופוא דאה דבריהם שלין קפידת אלא בלשון. ושלין מדברי הרמב"ם ראיה לשיש ע"ם. ולדבריו לריך לפרש משנתינו ג"כ בלשון. אשורית. ולחיידי נקטיה הכא. אע"ג דכבר שנאה לעיל לועז שמוע לשורית יצא. ולין לומר דס"ל דתנא דמתניתין רבג"ג היא. ולא אתיא אלא לשורית. ל"ל יוצית דדכותיה ופליג אדקורין לקועזות בלעז"ו. ודלא כמ"ש לעיל בשם הר"ן. דאי ליתא דהכי ס"ל הרמב"ם והב"י לא ס"ל לפסוק בשמסכת מ' דס"ק. כרבג"ג. וכשתניתין דלעיל בריש הפרק. כיון דרבג"ג אוקי עליה אלא פ"ק דשתכי להרמב"ם אליביה דב"י עד שיכתבנה אשורית. דשיש כ"ע יולאין אפילו הלועזים וכדלעיל. ושיטה קשוט ליישב דעבדא דהכא. דשמוע דאיטו יולא עד שיכתבנה אשורית. ולעיל תנן דללועזות קורין בלעז. ויש לומר דששים שפר ודיו נקט הכי. והא כדלישנא והא כדלישנא. אבל לפירש"י אין לריך לכל זה דנוכל לומר דבכתב שה"

דמקפיד

תוספות חדשים

משנה א ב

(א') וכ"ש בש"ע סי' תר"ץ סעי' ה' ובכל"ש ופ"ש כשם אבל אין להוש בגירסה בתב פשוטה (ב") ולריך לומר דל' בשמסכת ג' עד שתהא כתובה שיטו פשלטין לשון י. יכוין שכתב הפי"ע ד"ה עד כו':

תום' ר"ע"ק

(בפרע"ב ד"ה כאן סיומים. פלשטון קרוי משום) (יב*) ולפי' בשה שמשום שאמר תפתיו בא בפר מכה"ג הקנוע שיחזור לעבודתו. אלא לנקט לכאן שעבר לפי' זה ליכא חילוק בין לעניו אב יב"כ ועבירית הפיפס אבל לשאר בניס שויס תום':

(בפרע"ב ד"ה אלא אב. משום בשמעם בגליס) (יג*) ואין הבלים כן לבבוניי' מוקמי' מתני' כר"מ אבל ר' יוסי ס"ל שני לינו לא ככה"ג ולא ככאן הלישוט לא כאן הלישוט לא לשעלי בקודם ולא מוריחין ככה"ג לא משני לינה. ובפ"ק לישנא בפקי אלבתא זה כל"י:

פרק ב

משנה א

(אבל קורי לותה) (יד*) בשורי אבן לקרק לבתחלה נקט אבל שכל על הקורא ואחרי נקט אב"כ על השומע ורו"ל למנקט אבל שלועז קורא לעזיות. ומאריך בזה לייבב. ולעני"ל דברי בלאת בשאר דברי' בבה"ג

וכדומה לזו יולא בשמועה אח"כ ומבין לה"ק אבל אם מבינו יולא לעפ"י שאינו מבין כוי"ש תוכ' וכן פבקי' בפ"ע ה"ח ק"ג וא"כ אשמעי' שכל דבתב לאו מבני כשלועז קורא בעלמו אשורית דילמא אלאו אפי' שמע אשורית לא יולא ת"ח ד"ת כשכל יולא כוי"ש פרטות בשאר אשמעי' שכל דבתב לאו מבני כשלועז קורא בעלמו אשורית דילמא אלאו אפי' שמע אשורית לא יולא ת"ח ד"ת כשכל יולא כוי"ש פרטות בשאר

סם: משנה ב (סי' כותבה) (טו*) ביכולמי הלא לתיוש לפוריס מותר בעשיית מלאכה. ולעי"ג כתיב משתה ושמחה וי"ט. וי"ו כיון לבשמוף כתיב לעשות אותם ימי משתה ושמחה ואלו י"ט לא כתיב אלא לשמח לשבפל ותעניח קבילו עלייהו ומלאכה לא קבילו עלייהו. גמרא פ"ק דף ה' ע"ב ולבינויא קשה להתם לפוריס לכור במלאכה ל' דמשמע דבשכח מייבי בשבירים המקדימי' וקוברי' פכ"פ:

קמ"ע קומס (גוממי) דיפתרא (אינאוויסגעבייטעטעם פערנאמענס)

על הספר. ובדיו: ג בן עיר. שזמנו כ"ד: שהלך לכרך. שזמנו בעי"ו: אם עתיד לחזור למקומו. אם הוא בן כרך שהלך לעיר ועתיד ללמוד מן העיר בליל י"ד קודם עמוד השחר. לפ על פי שהוא בלילה בעיר. הואיל ביום לא יהיה בעיר (מז*). אין זה תלמוד פרוז ליומו. הלכך קורא כמקומו בע"ו. אבל אם חזר ליומו עתיד ללמוד עמהם בלילה. דהשתא הוי פרוז ליומו ביום. לפ על פי שעתיד לחזור למחר לו ליה לחר. נקרא פרוז וקורא עמהם. וה"ה לבן עיר שהלך לכרך. אם עתיד לחזור בליל ע"ו. לפ הוי מוקף ליומו. וקורא ביום י"ד. ולעי"פ שהוא בכרך. אבל אם אין עתיד לחזור בליל ע"ו ליכא קורא ב"י"ד. אלא מעתין וקורא עמהן וכי מפקי לה למחר בגמרא:

על הספר. ובדיו: ג (מ*) **בן עיר שהלך לכרך, ובן כרך שהלך לעיר, אם עתיד לחזור למקומו. קורא כמקומו. ואם לאו קורא עמהן. ומהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו ר' מאיר אומר כולה, רבי יהודה אומר מאיש יהודי, רבי יוסי אומר מאחר הדברים האלה: ד הכל כשרין לקרות את המגילה. חוץ מחרש שוטה וקטן. רבי**

ר"מ אומר כולה. (נ*) והלכה כר"מ: ד הכל כשרים לקרות את המגילה. הכל לחתויי נשים (יח*). חוץ מחכי יוסי היא דאמר הקורא ולא השמיע לאזניו (יט*). לא יצא: כדי

תוספות חדשים

משנה ג

(מ*) בשי"ע סימן סכ"ח ס"ה: (נ*) הר"ב ר"י והלכה כר"מ לענין לקרות בציבור. בשי"ע סימן תכ"ז ס"ג:

תוספ' רע"ק

משנה ג

(נסהע"ב ד"ה אם עתיד. ביום לפ יהי בעי') (מז*) ובכ"ץ ובכלים דקדקו מדברי הר"ף שנתבאר במקרא ביום כיון שלא היה בדעתו לקרוא במקום. וכן משמע בסוכה ד"ג ע"ב: (נסהע"ב ד"ה אם עתיד. כתב הר"ן (יז*) ובכלים כתב דוקא לענין דהשתא משמע דבבל מקום מוקף מחכי' קלי וגם בת עיר שהלך לכרך חבי' בעתיד לחזור בליל י"ד כיון דבזמן חיוב קריאת מקומו הוי עמהם נמצא ממנו מוקף קריאה מבני מקומו וקבי' ביה. מוקף ב"י. ולפ אם חוזר לעירו קודם בי"ו:

משנה ד

(נסהע"ב ד"ה הכל כשרים לחתויי נשים) (יח*) בתוס' פ"ק לף ד' ובריטב"א לנשים אין מוגילות לנשים ומתקנו בשעתא דמלחמה והטורי אבן שם כי עפ"י דברי תוס' דהא לעיל קתני לחייב נשים במלה היינו דוקא לפ כן הוא כי בזמנו נהוג שכל אחד ואחד היה מחויב בקריאת המגילה. ועוד ראיה מדתנן בסיפא וכי יהודה מכשיר [בקטן]. קא משמע לן דאע"פ דקטן אינו חייב בקריאת המגילה הגיע לחינוך. אבל בקטן שהגיע לחינוך חפילו לכתחלה. שכי יהודה מכשיר בקטן. ולכך משמע ליה להר"ב נעי לנשים כחוקמתא. ומיהו דלא חתיא כהלכתא. ומיהו משמע כלורתה. וכילהו בחדא מחתא נינהו. ועוד היכא לחייב דק"ל הר"ב דלחותה חוקמתא. הכא הלכה כרבי יוסי כי היכי דלא חקשה רבי לחכם שהיה בדבי יוסי. והכא בדבי יוסי. ועוע"ז דמגילה שאני. דבעינן בה פרסומי ניסא. וכל שלא השמיע לאזניו ליכא פרסומי ניסא. כן"ם הר"ש סימן תרפ"ע. שכן נהגו שהוא בעת הכי"ק. והכלים. אבל כתב דע"מ שהבר לחזיק כיון

מיוחא דנשים אינו בכל"ק וכו' כמו חיוב דבבל אינו מוכיח לחייב דאורייתא עיי"ש. ולעני"ד לא חוכי בשבתים לף קיח ע"ב ד"ה היו כתבו וכן מסקנא דשם ע"ב דהן היו בחלתו הכם כו' (היינו לף דקכא כתיב בחלתם לשעבר נשים. להתיבת לם ס' הן ה"ל לאורייתא' ומ"ם בסוכה פטורים לנשים. כ"ל ביוהכפ' דבבל אין לחלי בק ס' דבבל ס"ב מה בכך לחורה פטורה פטורה מ"מ לחייבים דבבל) ואם בעשה לאורייתא אבל בדי כוסות. דבבל מקנו גם לנשים. כ"ל ביוהכפ' ודוקא בחלי דבבל כמו ד' כוסות ומצוה לעיקרו דבבל ומעיקרא כי תקנו חכמים גם לנשים שם' בחלתא אבל בחלות לאורייתא לא תקנו קו"ל

ליתא

תוספות חדשים

(ל*) הב"ב ד"ה ר' סו' ולין הלכה כר"י וכ"ם בפ"א מ"י מהל' מ"ד:

תוספ' רע"ק

ניחא לדברי ט"ז לפ"מ מלא כה"ק לא נתחייבו בשיס לא כי' להם לחכמים בעשות סיוד ביסוד לבם ס כמו שלא עשו בסוכה: (בהגע"ב ד"ס מנץ מחכם כו' ולא השמיע לחזקיה) (כ*) כיס בגמרא והטעם כיון לפ"י להשמיע לחזקיה לינו מחויב בדבר ע"כ פ' להוציא. והכי קי"ל בפ"ע פי' תקפ"ס לענין תקיעו' דחכם המדבר ואינו שומע פ' להוציא אחרים בתקיעה והיינו ג"כ כיון דהוא פ' לשומע אינו מחויב בתקיעה. ותימ' דהא פרק"ם בהלכות ד' כ' הקהל מ"ם לנשים דאינן מוציאות אנשים בשופר ומשום בקיא בשופר לאו מי שמכוין לצאת אין מחויבות בשופר כ"ש מדרבנן ולא אתי דרבנן ומפיק לחוליית ומ"ם בחיים שאכל רק שעורה דרבנן דמוציא לחי שאכל שעורה לחורייתא. ותירץ דחיים אע"ג שלא אכל כלום דין הוא שיוציא לכל שכמהל עי"כים ז"ל וכמו דבנכרת המוציא חם יצא מוציא אלא דבנכרת הכהנין מדרבנן **אומרו שלא יצאו** אלא הנשה אבל אחם אינם נכלל בהערות עכ"ל. ואי"כ הכא ליתא לחיובו דהרי"ף והא מייתי בהנשים דים דין ערבות ים"ם מיצא חיקבי ים"ם מיצא מוגיא. וע"כ כלע"ל לחין כוונת הרי"ף לחלק בין אנשים לנשים אלא כוונתו לחילוק יש בין יצא מוציא לחיובו מפרש"י בחוטה זו בעמוחו. לערבות רק בחי שמפרש"י ב"ב בחוטה זו ומ"ש אף שהוא כבר יצא לעצמו מוציא לאחרים. אבל בחוטה שחיובו הי מיוחד הנשים מיוחדות גם הם בכלל עשות ומ"ך בפו דינה לחם יצא מוציא. וכ"ת גבי יצא מלכה ומלכתא דבריכו בפתח ומשום לחם חי שמעוני בו שפת שוכל כזים פי מוציא גם למלכתא ואם לא לנשים בשאו"ת לפורייתא מה מעבי שאכל כזית הם מיוצא רק מדרבנן ידיים

כין דמזיקן. דגמרא ומשמע ליה דמגילה וק"ם קרוים הם. מכין לנו למלק בינים: **רבי** יהודה מכשיר בקטן ובמי שאינו מחויב בדבר. לימו מוליה לה הכנים ידי חובתן. מלא נהגיע למיכוך. ולפ"ה פוסל ח"ק ומע"ג דמיוצא דמגילה בגדול לימה מלא מדרבנן. ומשום דכיון דקטן לימו מיב לפי' בשאר מלות מלא דרבנן. הוי קטן תרת (בא*) ולא לחי ומפיק מד דרבנן. ועיין משנה ו פ"ד: **אין** קורין לח המגילה וכו'. כתב הר"ב דחי' לחדם לקרות המגילה בלילה כו' למען יזמך כשוד (בזוס) ולא ידוס (בלילה) והלי קלת בזמנו לי לחומך ס' כי לליתי. דרשינן בפסיקתא בחדבי ומחן ומחשכום. וקריאת המגילה שנא הוא שמפרסמים לח הנס. והכל מקלסים להקב"ה. פ"ק דף ד': **ולא** מלין. כתב הר"ב דכתיב ובזה הפוריי יעול גמ'. וכתבו התו' דדרשא הפוטה בקטו וקטן יוסיף על ובן שמוכת יוס דמיכה נפקא. ולא לילות. לחבל ובזוס לריך למדרש ולפי' בשבת. וכמ"ש הר"ב בפ"ג בהלכות: **ולא** טובלין ולא מזין. כתב הר"ב הוקשה עבילה להזלה. דבשים, דוחה. כתיב ולחן בשים וזבה. דס"י וכתב הר"ב ודוקי כשטובל בשביעי כו' לחבל משעבר יו' ז' מותר לעבוד בלילה. וכפירש"י והרמב"ם. ומיירו דתק בקוף פרה לחבל מיה עלמו טובל בלילה. ופי' שם הר"ב והרמב"ם. דמיירו כשהזה הזלה ולא הזה ג'. דאי למבול בלילה. ולהזות לחר כך ביום. לחבל הטובל בשביעי כמילתו. מזה תחלה. ולחר כך טובל. ולין מזין לילה ביום כדתנן החי. ומילה שלא יעבול גם כן לילה ביום דקודם להזלה לימו יכול לעבול כשהזלה ביום הז'. וקשה לליטשל דמתניתין דהנן בעבילה קודי להזלה. ומה הכא לייכין כשהבילה לחר ההזלה דוקא. והרמב"ם בפ"ז מהלכות פרה. כתב לין מזין ולין טובלין לילה ביום. ובשטנות כתב. דומשה משרש על עבילת החזוד בזיס. וכתב הכסף משנה דהרמב"ם כמי שכתב מייבי. ולא הולרך לפרש. כיון דהשם לימו עוסק לילה בזילוי וקידום והזלה. ולא תקשי לך שהקדים לין מזין לטין טובלין. ליטשל דמתניתין נקט ע"כ. ולומר לני לפוי ליטעו כתב כן. ולא עיין בשטנות. ועוד למה כן תקשה למתניתין. להא ודאי בעבילת לחזוד קדים להזייתו. לכן לפשר לי לומר. לפך על גב דעסיק בשם בזילוי וקידום. לפשר לחבל נקט כמי בעבילה לדם. ומשום הכי לפשר לגילסא לדם. ומ"ם הכסף משנה דשפרש"י ז"ל כתב עבילת החזוד בזיס. והזלתו ממנו כו'. לחר שתמן הטתק מסתימו. לילה הייו דקוף פרה. וכמ"ש בשילום משנה שם. ומיהו לפ עכ"פ דהרמב"ם כתב שהוא. ליטה עפי לפרש הגילסא כמות שהוא. וכמ"ש התוספו' דבעבילה דהכא במתניתין לא מ"ירי אלא בעבילת לחזוד ולתקוף להזלה דכתיב ועבל והזה. וכמו שמכר בפי' הר"ב דקוף פרה. ול"ק חמי כמי דבעבילת לדם שבשביעי שליכה אלא ביו'. משום דבהדיא כתיב והזה. והדר ובחן. וכיון שלין הזלה אלא ביום. ממילא לין העבילה אלא ביום: **וכן** שומת יו' ככגד יום. לפי' רש"י והר"ב דבעבילת לדם מ"ירי הא דתנן ולין עובדין. לפלוי הכי שלטריך למתני שומת יו' כדמפרש בגמרא. דה"ל לבעבד ומבול. קמ"ל. כיון דבעיה קפילה. קפילה ביומא היא. דכתיב (ויקרא ט"ו) וקפרה לה שבעת ימי'. ולפי' התוספות כמי אלא שלריכין עד השתא בבעבילה. הזכיר שומת יום בפי משכר מייבי עבילות. משלי בעמוה: **עד** שתבן החמה. משום בשמה ג' פ"ק דבבכות. ועמוד השחר בשמה ל': **ה לקריאת** המגילה. דחמר קלת וחיים החלה זכרי' ובעשי'. ולקריחת ההלל דכתיב בים (תהלים קי"ח) זה היום עשה ה'. ולתקיעת שופר דכתיב (במדבר כ"ט) יום תרועה יהיה לכם. ולבעילת לולב דכתיב (ויקרא כ"ג) ולקחתם לכם בזוס הרחשון. ולתפלת המוסקין כמוסקין שויתו בבבן. ולמוסקין דכתיב (שם) דבר יום בזומו (ול"ע לתיקות ליה מבזוס לחותו כדלקמן) * וכן הוא מדכתיב בשי בזיומלמי. **ולוידוי הפרים.** דילף כפרה כפרה מזה דכתיב (שם י"ו) וכפר בעדו ובעד בימו. בכפרת לבכים הבחוד מדבר. כמו שכתבתי בשטנות פ' פרק ג' דיומח וכפרה בימח הוא. דכתיב (שם) בזוס הזה יכפר עליכם.

רבי יהודה מכשיר בקטן, אין קורין את המגילה, ולא מלין, ולא טובלין, ולא מזין (ב*). וכן שומרת יום כנגד יום. לא תטבול עד שתגיע החמה. וכולן ששנו משעלה עמוד השחר. כשר: הכל היום כשר לקריאת המגילה. ולקריאת ההלל, ולתקיעת שופר. ולנטילת לולב, ולתפלת המוספין, ולמוספין (בב*), ולוידוי הפרים (בג*), ולוידוי

כ"י מכשיר בקטן ולין הלכה כר' יהודה (ג*) **:לין קורין לח** המגילה. שחי' לדם לקרות לח המגילה בלילה. ולחזוק ולקרותם בזיום. וק"ילה שם יום. לח תהה חלה לחחר הכן החמה. דכתי' (אחתר ט) ושיוים החלה מזכיים ומעשים: ולא מלין. דכתיב (ויקרא י"ב) ובי' השמיני ימול: ולא טובלין. ולא מזין. דכתיב בהזלה. (במדבר י"ט) והזה השמור על השמא ביום השלישי וביום השלישי יחטא ומוקשה עבילה להזלה ודוקא כשטובל ג' לחרי' דלין טובלין חלא ביו'. ולא לחרי' משחיכה בתחלת שביעי לטבילה. לחע"ג דלילה תחלת היום הוא. לחבל משעבר יום ז' מותר לעבול בלילה: שומרת יום כנגד יום. ג"י יש שבין כלה לבלה. שם רחתה יום ל' שומרת יום מחלתו ומובלת בחותו יו' עלמו. משלחן השמור: משעלה עמוד השחר כשר. משעלה עמוד השחר לחקי וס. דכתיב בשפר עזרל (נחמי' ד') ולחמלו עושים במלחכה מעלות השחר ועד לחת הכוכבים. וכתיב בתרים והיה לנו הלילה למשמר. והיום למלחכה. ולא לחמרו עד שכן השמש. חלא כדי שילחת משפר לילה. לפי שלין הכל בקיחין כשיעלה עמוד השחר: **ה** ולוידוי הפרים. שר כהן משיח. ופר העלם דבר שם לבור. שמתודים עליהם שעיחם שהביחום עליו:

ולוידוי

ולוידוי מעשר. בערתי הקדש מן הבית: **לסמיכה.** וסמך את ידו על ראש העולה: **להגשה.** מגיש את המנחה בקרן מערבית דרומית של מזבח. ומה"כ קומץ: **ולקמיצה.** בהקטרת קומץ קמוך. שהוא במנחה כנגד זריקת דם בזבחים. ואינה כפרה אלא ביום. אבל הקטר חלבים ואברים בין הערבים. כדתנן במתניתין: **לקבלה.** קבלת הדם במזרק: **להזיה.** הזיית דמים הכתובים וכל חטאות הפנימיות. וזריקת דם על המזבח. כמו קבי קבי מזיה: **ו ולהקטר** חלבים ואברים. מותרי תמיד של בין הערבים. דכתיב בהו (ויקרא ו') היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה: זה הכלל כל שעולתו ביום כשר כל היום. לחתויי קדוש שחי שזיכי לבוקה שכוחים על לחם הפנים. דכל שעולתו בלילה כשר כל הלילה. לחתויי בכורים שכשר כל הלילה ולא אמרו אלא כדי להכשיר את הראוי מן העבירה:

ולוידוי המעשר. ולוידוי יום הכפורים. לסמיכה. לשחיטה. לתנופה. להגשה. לקמיצה. ולהקטרה. למליקה ולקבלה ולהזייה. ולהשקיית סוטה. ולעריפת העגלה. ולטהרת המצורע: ו כל הלילה כשר לקצירת העומר. ולהקטר חלבים (בה*) ואברים. זה הכלל. דבר שמצותו ביום. כשר כל היום. דבר שמצותו בלילה. כשר כל הלילה:

פרק ג בני העיר שמברו רחובה של עיר.

פרק ג בני העיר: רחובה של עיר. יש בה קדושה שמתפללין בה בתעניות. ומכניסים תלגי **על פתח אחר.** ואחרי רחובה של עיר אין בה שום קדושה. שהיא

ולוידוי המעשר. דכתיב (דברים כ"ו) ואמרת לפני ה' אלהיך ערתי הקדש וגומר. וקמיך ליה היום הזה ה' אלהיך מלוך. ועיין מה שכתבתי במשנה ו' פרק ה' דמעשר שני. **לסמיכה.** דכתיב וסמך ואמר וכתיב (ויקרא י"ט) זיום זבחכם. ומזיום לוותו לא כפקא. דסמיכה כתיבא בזב. וכמלא שאינה עבודה ואתא להקיש כתיב. תוספות: לתנופה. דכתיב (שמות כ"ג) זיום הביכורים את העומר. ולמנחה. לחתוך לתנופה דכתיב והניף והקריב. ובתרוייהו אמי ר"ל כהן (בר*) דמקמילה ולילך מלות כהונה. תוספות: ולקמילה וכו' עד ולהזייה דכתיב (שמות) זיום לוותו. ועיין מ"ש במשנה ט"ו פ"ק דקדושין [ד"ה] מקבלות **גם** התוספות: **ולהקטיר** קומה. לחיל תורה כתיב הכא (**במדבר** ה') ועשה לה הכהן את כל התורה הזאת וכתיב התם (דברים י"ז) על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט. מה משפט זיום (כדתנן בפ"ד דקמדרין) אף כאן זיום: **ולעריפת העגלה.** כפרה כתיב בה (שם כ"א וכפר להם הדם) בקדשים: **ולטהרת המצורע.** זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו. (ויקרא י"ד) גמרא. ובפירקא דקמעא לחתויי מיכה היא. ולמה לי לומר למעוט ביום טהרתו. הלכך **כל** מיכה לוידוי יכ"כ. ולמה חני **כל** מיכה לוידוי יום הכפורים לומר לחתויי ערבי יום הכפורים. לחיי לחתויי מדכתיב חציצה ליה ומקדמה. ומ"ש קמיך לה המוספים עלמן לדידהו קיומי. וידוי פרים לחתויי ליה מדכתיב חציצה ומקדמים. וכן כמי וידוי מעשר. דמקומכים דרים. **ולפי** קיומי פרים קדשים הן הקדים לוידוי מעשר. ומה תלה וידוי יום הכפורים לחיי וידוי פרים. ומיבעי לחיי מהיקשא. ועוד דוידוי בשעת **מיכה** היא. כדתנן בפ"ג דיומא. וקומך שהי ידיו עליו ומתודה. הלכך **כל** מיכה לוידוי יכ"כ. ומה חני **מיכה** למיכה ילף למיכה. וכמו מיכה ומחיצה דמ"ל כהן. ה"ל תנופה ומגפה. הלכך חני להו בהדייהו. ותנופה היא בעין מיכה. כדכר הכתוב בפרק ט' דמנחות. ומגפה בעין מחיצה בלפון. הלכך **תני** ומגפה מהיקשא דחי. מכי להו בהדר מיכה ומחיצה. דהיכי **מצית** למיכה. ומהר תני מליקה שהוא בעוקה מחיצה. דכתיב תנא ליה. ומהכי קבלה והזיה בהדיה. **לעגלה** עערופה. דעגלה עערופה **תני** לכתיב בתיב ביה. ר"ת לה קרבן היא. ומקשיה קושא כתיבא בפרשת כסף. **ועגלה** בשופעים. וקשיא בפרשת מלוכא אף ע"ג דקדים בתורה להקשיה קושא. כדי ללמוד בפרשה. **ולטומאין.** ולטע"ג דתמידי השכר קדימי (כדאיתא בפ"י דזבחים) ואין לך מתוכח לתמיד דבין הערבים כשרים (כדאיתא בפ"ה דפסחים) אפ"ה כיון שהם הקדימום קודם לתמיד של שחר. או אתכוס לתמיד של בין הערבים כשרים. קשיא אלי תני דמעכבין כל היום. ותמידין לא תני הכא. דשל שחר זמנו עד ד' שעות או עד חצות (כדאיתא בפ"ד דברכות) ושל הערבים ליתים אלא עד שני שעות ולמעלה (כדאיתא בפ"ש דפסחים) הכ"ן:

ולטהרת המלוכע. בשפרים. ועץ ארז. ואזוב. ושני תולעת. ר"ש: **ו כל** הלילה כשר לקליית השעורה. כדילפינן במנחה ג' פ"י דמנחות. דקליית השעורה בפרק העומר **ולהקטיר** חלבים ואברים. כתב הר"ב מותרי תמיד של בין הערבים. כבר כתבתי בזה בפרק דברכות בפ"ד. ובפ"י הרמב"ם חלבים ואימורים. ל"ל ואברים. דאימורים היינו חלבים: **זה** הכלל דבר שמצותו ביום. כתב הר"ב לחתויי קידוש שחי שזיכי לבוקה וכו' גמרא. ופרבי יוסי דמנחה ג' פ"י דמנחות. וה"ק לקדוש הלח' וכדתנן התם. חלה גו' נקט בזה לבוקה. שהיה נקטרת על המזבח ומתיר את הלחם: **שמצותו** ביום. פי' ביום שחי. אבל תמידין ומוספים כשר פי' שהן מכתוב שעה מיוחדת. הכ"ן: **דבר** שמצותו בלילה כו'. כתב הר"ב לחתויי לחמי תודה וכו'. עיין מ"ש בזה במנחה ט' פרק בתרא דתמיד ומוספין. ל"ל דחידי דחני קרימת המגילה. דלא כרבי הקדוש דמשמע קריאת שפר תורה. **פרק ג בני** העיר שמכרו רחובה של עיר. כ"ל דחידי דחני המגילה. דלא כרבי הקדוש דמשמע קריאת שפר תורה. שגם הוא מתקנת נביאים כמ"ש בר"ח דלקמן בפ"ד. **ולפי** קריאתם בלבד ובעית הכנסת דלא לבטל את

תוספ' רע"ק

ולידה לחוריתא (דלוזקא לומר להיפ לא אבלה כדי שביעה) ואחיכן על"י דק מעשה יצא מוציא. גם לא מצינו בשום דוכתא דבעלה לא יהי סדין אם יצא מוציא. ועיי"ש כל לבית. למ"ש שפי דגול מרבבה דחים שפיר התפלל פ"י להוציא לחמה לא התפללה לפ"ש כאן דין דילה מוציא בכלל עבדות אלא דמתפק לחמה רק בפים אינן ערבים אבל עבדות לחמים הוא גם על הפים. ולדבריו אחה שילה יש קידוש אינה יכולה להוציא לחמים אלא יצאו. ולעתי ז"ל. דכפי דלפ"ז מיבעי ליה מלכה יש לומר דלפ"ז לעולם בעבדותן לחמים הוא גם על הפים. ע"ש בכלי מחתי' דשכח מחכע' לחין בוחת הלחם בפשוטו. וע"ז מ"ש בגליון ע"ש פ"ג דר"ה וכגליון שפה פ"ג דבכורות: (בחמה ולא בוחלין ולא חזין) (כ*) בהוכפר ופיכ"ת דב' עבילות ה' ל' לפני הזאה ולוחה לקבל הזאה ולוחה הוי בלילה ול' לחר הזאה. ואי ביומא וכו' ומ"מ ק' הכא בחיזה עבילה מייבי וכו' ולי מייבי בלוחה שלחר הזאה וכו' וקשי לי דמה הכ"ת להגיל דפי' ביוב ב' עבילות ה"ל לחר הזאה בעי' עבילה בעלמה ולא בפשוטו דעבילה ל' ה' ביום הז' בעי' בעבה עומחה כמו בעמ' פרה וזב וזבה לריכי' עבילה בין לחחרון לטומחה ביום לוקח ה"ב טמא מת. ועבילי זו הבריכי' ביום שי' קודם הזאה ולזו בעי עבילה זו לעולי לפחיל לקבלי הזאה ולפ"ד מפורש' בעי שם ליה הוה ביום הי' לפבול על לחר הזאה מ"מ לריך עבילה

לוקחין בדמי בית הכנסת. בית הכנסת לוקחין תיבה. תיבה לוקחים מטפחות. מטפחות לוקחים ספרים. ספרים לוקחים תורה. אבל אם מכרו תורה לא יקחו ספרים. ספרים לא יקחו מטפחות. מטפחות לא יקחו ת בה. תיבה לא יקחו בית הכנסת. בית הכנסת לא יקחו את החרוב. וכן במותריהן. אין מוכרין את של רבים ליחיד. מפני שמורידין אותו מקדושתו. דברי ר' *יהודה (ג*). אמרו לו א"כ אף לא מעיר גדולה לעיר קטנה: ב אין מוכרין בית הכנסת אלא על תנאי. שאם ירצו יחזירוהו. דברי ר"מ. וחכמים אומרים מוכרים אותו ממכר עולם. חוץ מארבעה דברים. למרחץ. ולבורסקי. ולטבילה. ולבית המים (ג*). ר' יהודה אומ' מוכרין אותו לשם חצר. והלוקח מה שירצה יעשה: ג ועוד א"ר יהוד' בית הכנסת שחרב, אין

תוספות חדשים

משנה א

(מ*) ו"ם בס"ע פ"י ק"נ ק"ג וכתב הגירסא במשנה מ' אין מוכרין אם אל כנים ליחיד כו' דבכי כני יחידי. ול"ע דהלוך אפשר לגבות דבכי כ"י אם כ"י מיקל במשכי ג' ממכרין לפם סלפ והלוקח יעשה מה שילמה:

במשנה ב

(ג*) וחכ"א מוכרין כו' בס"ע פ' הכ"ל פעי' ק' ואם מכרו ז' מודי העיר כו' הכל בכי (שם):

תוספ' רע"ק

קודם הזמה לקבלת הזמה' ואזי יכול לעשות בגילה זו בלילה ואינה עולה לטיכתו כיון דכולי בלילה ול"ב שפיר קתני ואין מובלין קודם לאין מזין סיינו אם רלונו שבעבילה דקודם הזמה יעלה ג"כ לעיכתו לריכי להיות ביום. גם בלא"ם אם זה בכור לזב וזבה לריך להיות בעבילה ביום ל"ב אלטריך ואין מובלין להכך לאין בפם הזמה ול"ע:

(מ"ב ס"ק כ"י זכו' סוי קטן תרתי) (כא*) ועי' בכרין שכ' דהכמבין תיכף לבעמל דבקן לא מקבי מיבא כלל בעלי אין המלוה אלא על מבוי לאכול. ומסיק דבן מבדך לאבוי סייע בן גמול. ומפ' דבכרות בשכל שיעור דבבן סייע מקום שבכת בעלה. ולא זכיתי להבין פם בבכרות שם אמרי ולטעמיך קטן בר מיבא הוא לאכול בשיעורי מבן. ולבכמבין שפ בקטן לא מבני אף בשכל לבבי שיעור דבבן ומ"מ רק בבן בחל ואיך

לוקחין בדמי בית הכנסת. קודם ל"ה ודיניה ומתחיל בכמוד שגם בה מתפללין. ומלמעה למעלה קחמיב. דמעלין בקדש וכו'. ובפ"ב המשנה בגמ' מוקדם פרק בתרא לפרקין לאבל בספר הפי"ק מקודלין כמו שפם לפניכו * וכן הוא בשל המשנה דבירושלמי:

בדמין אף ע"פ דכתוב לשון נקיבה. כתיב לשון זכר. ואפשר דה"ה דכתוב. קניין בעפיק * אבל בשל המשנה דבירושלמי הגירסא בדמים: **בית** הכנסת לוקח לכפרי תיבה. כתב הר"ב דוקא לכפרי. אבל ב"ה לכבכי. כיון דמעלמא אתו לה פי' שבבים בחים להתפלל שפה אף על פי שאין כ"תכין כלום בבניכו. ומ"מ כיון דעל דעת לוחן בבים בעשה שמוכה קדושתו ואין יכולין למכרה. כך השבמת הפוסקים: **תיבה** ומקום שמניחין בו ס"ת. שאלו קודין אלון. והוא קדוש יותר מבה"כ. הר"ן: **מטפחות.** מטפחות ס"ת דשבשים עפי הר"ן:

ספרים פי' הר"ב בגילים וכתובים. וכ"כ הר"ן וכתב דמשמע דבגילים וכתובים כי הדדי נינהו והא דמוקים בפוקי זכוכות כו' כתובים לבגילים משום שדרך דבבי כו' ולאו מעליתא כלל לזה על זה עד כאן. וכבר כתבתי בזה בשבת ו' פ"ד דכ"ה: **אבל** אם מכרו תורה לא יקחו ספרים. וכתב בכ"מ פ"ח מהלכות תפלה. דלהרמב"ם בית שפתיהן דוקא. דבל מידי דאפשר לעלויי מעליון. ואין לוקחין בדמיו דבר שהוא לו. אבל אם עבדו ומבדו תורה. כיון דל"ל לעלויי יקחו בדמיו ס"ת אחר. אבל לא יוכידוהו לקנות בו ספרים. ולי"ל דנקט אם מכרו תורה לא יקחו ספרים בגרוע. נקט הכי בכולהו. ואפ"ה דבשון כמי לקוי. וכהשתא בית שפתיהן. כ"כ בכ"מ. וקשיא לי אאח"כ כתב הרמב"ם בני הכפר שבלו למכור ג"ם שלהן. או לבנות בדמים בה"כ אחרת. או לקנות בדמים תיבה או ס"ת. לריכין להתנות וכו' ע"כ והכי אשתיר בשויה. וזה שכתב בהכיה בפר תורה. שלוקחים ספר תורה אחרת אאין אם קדושה למעלה וכו'. היינו לפי שקובר דולאי עדיף לקנות קדושה עליונה. אבל בשויה הדין בשאי לקנות בשויה כמו כן ולפי זה אתי שפיר. לשי"ב דשיפא דוקא. לא נקטה בשויה. משום דמכל מקום עדיף להעלות מלשפות. וכלים לבבי. שהרי הטור העתיק הכיפא. ואאר כך כתב אבל אי אפשר להוכידן מקדושתן לא. ע"כ. ככלה ולאי לכי קשיד אלא להוכיח. אבל לשפות אבי. והיינו שבם מהכי"ת ז"ל ואפילו הכי העתיק הכיפא לבקנו בעלויי. אלא דהייבו עושה לפי דמ"מ הכי עדיף להעלות בקדושה. אף על פי שעל פי הדין בשאי לקנות בהם: **לא** יקחו ספרים. בתב הר"ב דמעלין בקדש כו'. משבה ד' כיש פ"ו דשקלים. ושם מפורש. **אם** כן אף לא מעיר גדולה כו'. **ת"ק** מעיקרא קדיפא. השתא מי קדיפא. ומבים ליחיד ליבא קדושה. אאי אפשר דבר שבקדושה בשות מעשה. ובבן אי ליבא למיתם. כהאי גוונא מי ליבא למיתם. משום בזוי עם הדבת מלך. ולא משבחת מכיבה בבים הבבקת. גמ': **ב שאם** יכלו יחזכוהו. ובגמ' דייקין לוקח היכי דייב בם אאי לו להחזיר. כאלא לוקח משתמש בו בזמים בשכר מעותיו והוי בבית. (כדאתן בשבת ג' פ"ה דבבא מליעא) ומשכיון דבי מליב קבילא ליה לד אחר בבינים מוחב. לי כמי דמייבי שתתבן להחזיר שבילת ב"ה. ו"ל ביבית **על** מבת להחזיר מותב: **מוכרין** אותם לבם חבר. עיין לקמן: **ג ועוד** אמר ר"י כו'. קשה מאי ועוד. דהא לעיל מיקל עפי מחבמים. והבא הוא **מעמד** ול"ב ואי ועוד. (* כדלעיל בשבת בית שתתבן עתידין פ"ב שבת ה') יש לומר דקאי אהא דאמר **רבי יהודה בביאן** אותם לבם חבר. ודוקא לבם חבר קאמר אבל בתם ליבא יוכלת שקדושתם ובייבו ועוד אמר **רבי יהודה.** **שקשבה** לאי

ג ואין מספידין. גודלים ופותלים. ס"א לכל שאר מלאכות. אלא שמפשלת מגלים לריך ומקו' מחד ידים. ודית הכנסי דית גדול הוא ולחוי לכך ואי לריכים: קפנדריא. לקבל סלוכו דכך דית הכנסת. ולשון קפנדריא לדמקיבא ד"י לעוד נשא. כלומר נעוד שאני לריך להקף שוכות בתים. לקבל מהכלי ולחכים דכך כאן: ומפני עגמת נפש. שיזכרו יתי בריכו ויחבו לב לנשותו שם יוכלו לו יבקשו עליו רחמים שיחזור. לפיכך אין לחוק אלא לנקט עשיים ולהחיל לנשוא או לאחד [לגמרי] אבל לנקט ולהכיאם במקומם מותר. לחיכא עגמת נפש: ד קורין בפרשת שקלים. כי שאף לחודיע שיבולו שקליהם בחדר כדי שיקריבו בחד בניהן מתרומת חדשה: מקדימין לשעבר. קורין בפרשת שקלי לשנת שלפני ר"ח. ואפילו חל ר"ח להיות בע"ש מקדימין לשנת שעברה: ומפסיקין בשנת הבאה. מלוות בפרשה שיהיו שניהם בחדר אחד כדי שיקריבו בחד בניהן כו' ומפרש בגיש שקלים: **בשניה** זכור. קלי בין לחל ר"ח להיות בשוך השנה ובין לחל להיות בתוך השנה. ומיהו הלי כגוונים והלי כגוונים. לכשחל להיות בשנה הלי שניה ממש ואם חל להיות בתוך השנה הלי שניה היינו שניה להפסקה שבשנה הבאה לחר שהשקה קורין בה זכור. הר"ן: **בשלישית** פרה אדומה. כתב הר"ב וכשחל ר"ח ניסן להיות בשנה רוחה לא שנה שלישית שנה השמוכה לר"ח ניסן וכו' דכל היכא דרשאי לר"ח ניסן בשנה שלפני השנה ומפרישים לר"ח ניסן עם חודו שנה שחל בו ר"ח ניסן שקורין בו בשנה שחדש והלי שלישית ורביעית להפסקה היא. ולחל להיות בתוך השנה קלי. ושאי בשנה ליתיה בכלל חל להיות בתוך השנה דבתוך השנ' ושוע לומלע שנה שיש חול לשכיו ולאחריו. ושאי"כ בשאי בשנה. וכשחל ר"ח ניסן בשנה היה ר"ח חדר בשאי בשנה. וכן כשחל ר"ח חדר בחחד בשנה יהיה פוריס * בשנה (וכדאחכן בפ"ק ושנה ג' ושם פ"ק) ולהיכא נמי ג' שנחות בין פוריס לר"ח ניסן והוי נמי שלישית השמוכה לר"ח ניסן וכמו שאין ו' בשנה בכלל בחוך השנה. הכי נמי חחד בשנה חיגו בכלל * (וכן כשחל ר"ח חדר בשנה רוחה פוריס בשנה שאין יהיו גם כן ג' שנחות בין פוריס לר"ח ניסן ויהיה נמי שלישית השמוכה לר"ח ניסן) הא שלה פירש בו הר"ב ושוש דכשחל ר"ח חדר בשנה. ע"ש שאין קורין חותה בשנה השמוכה לפוריס של ערזים. קורין חותה ויהא בשנה השמוכה לפוריס של ווקפים. שחותה שנה של השקה שחוא ע"ו בחדר הרי הוא פוריס לווקפים. וקורין פרה בשנה שלאחריה. ועשוה דכדי לשוך כו' שפורש ביחוסלמי שבחחד בניהן הוקש השכן ובשני בניהן נשרשה השרה שפי שחרש עד שחרה על שחוקש השוכן יכולין לשחוך חת השרה עד שחוקש השוכן יכולמלמי שרה שחוכת לר"ח ניסן. שלה שהקדימוה ושפי שיש עשיה שיהיו שני שרחן להחדש להיות שלה חקדוש כל כך ושחר שהיתה רחוים להיות שחוכת. הר"ן: **לכשדרן** פירש הר"ב לשהר השפעוות. ועשוה דהשפעוות כחוב בשפר השני שרש שנר שלה כחיב שחנויוכח הרשע שלך יון גזר על ישראל שלה יקריבו בחוכה בניכם. וש עשו יקריבו לקרבן פרשה אחת ומניחים שעירה דומה לעניו וש שכחוב בשרשה של שנת השיה. ועחה לף שבעלה הגזירה השוכע הזה חיגו בעל. ונקרחה השעירה שלשון שני שפירש הר"ב בוחן ושפעירין כו' בשמעה ח' פרק בחרא דשקלים: **לכל** משקיקין. פירש הר"ב שחין שפעירין וכו' * (עיין לקמן בד"ה ובי"כ וכו'. שכן לעת החוספות. לשקי"ו ור"ן לכל ושפקיקין בעניו היום וקורין בעניו מועד ועניו השוכע כו') ומ"ש הר"ב שלה עניו השוכע. בר"ח שחל בשנה שפעיר וביה מילי שחד בחדשו. ואם יחול ביום לשאין ושחר מחד. ושכוכה בשנה שבו שפעירין בשנות זכריה: ואם שם שני שנחות בשכיה

אין משפידין בתוכו. בגרי"ח שקפד של יחיד. אבל משפידין בשפד של רבים. ופירש"י ח"א שמא שלריכין להחלף ולשפשיטו ודית שכנסת רחוי לכך. לפי שחוא דית גדול: קדושתן. קף כשהן שוממין. כיל דלייך שלא כחיב(בר*)ואת מקדשיכם לשוממ:

ד ראש חדש חדר כו'. לפי דשכילתין בשגילה שקדשה בחדר. שחחיל גם כן בדיבי קריאת התורה בקריאה דחליל בר"ח חדר ועשוייהו דקריאות. בשנה בפוף שפרק: **בפרשת** שקלי. פי' חר"ב. כי חשא. שפרש בגמ'. משום דבי שעשים כחיב חמוש בחחיל שרשה. לאחד לאדנים ולאחד לנדק הב ס. ול' למזבח החוש דכחיב בים לכפר על נפשוחיכם. ושש הר"ב כדי שיקריבו בחאד בניהן כו' ושפרש בים שקלים: **בשניה** זכור. קלי בין לחל ר"ח חדר להיות בשנה ובין לחל להיות בתוך השנה. ומיהו הלי כגוונים והלי כגוונים. לכשחל להיות בשנה הלי שניה ממש ואם חל להיות בתוך השנה הלי שניה היינו שניה להפסקה שבשנה הבאה לחר שהשקה קורין בה זכור. הר"ן: **בשלישית** פרה אדומה. כתב הר"ב וכשחל ר"ח ניסן להיות בשנה רוחה לא שנה שלישית שנה השמוכה לר"ח ניסן וכו' דכל היכא דרשאי לר"ח ניסן בשנה שלפני השנה ומפרישים לר"ח ניסן עם חודו שנה שחל בו ר"ח ניסן שקורין בו בשנה שחדש והלי שלישית ורביעית להפסקה היא. ולחל להיות בתוך השנה קלי. ושאי בשנה ליתיה בכלל חל להיות בתוך השנה דבתוך השנ' ושוע לומלע שנה שיש חול לשכיו ולאחריו. ושאי"כ בשאי בשנה. וכשחל ר"ח ניסן בשנה היה ר"ח חדר בשאי בשנה. וכן כשחל ר"ח חדר בחחד בשנה יהיה פוריס * בשנה (וכדאחכן בפ"ק ושנה ג' ושם פ"ק) ולהיכא נמי ג' שנחות בין פוריס לר"ח ניסן והוי נמי שלישית השמוכה לר"ח ניסן וכמו שאין ו' בשנה בכלל בחוך השנה. הכי נמי חחד בשנה חיגו בכלל * (וכן כשחל ר"ח חדר בשנה רוחה פוריס בשנה שאין יהיו גם כן ג' שנחות בין פוריס לר"ח ניסן ויהיה נמי שלישית השמוכה לר"ח ניסן) הא שלה פירש בו הר"ב ושוש דכשחל ר"ח חדר בשנה. ע"ש שאין קורין חותה בשנה השמוכה לפוריס של ערזים. קורין חותה ויהא בשנה השמוכה לפוריס של ווקפים. שחותה שנה של השקה שחוא ע"ו בחדר הרי הוא פוריס לווקפים. וקורין פרה בשנה שלאחריה. ועשוה דכדי לשוך כו' שפורש ביחוסלמי שבחחד בניהן הוקש השכן ובשני בניהן נשרשה השרה שפי שחרש עד שחרה על שחוקש השוכן יכולין לשחוך חת השרה עד שחוקש השוכן יכולמלמי שרה שחוכת לר"ח ניסן. שלה שהקדימוה ושפי שיש עשיה שיהיו שני שרחן להחדש להיות שלה חקדוש כל כך ושחר שהיתה רחוים להיות שחוכת. עשוה דהשפעוות כחוב בשפר השני שרש שנר שלה כחיב שחנויוכח הרשע שלך יון גזר על ישראל שלה יקריבו בחוכה בניכם. וש עשו יקריבו לקרבן פרשה אחת ומניחים שעירה דומה לעניו וש שכחוב בשרשה של שנת השיה. ועחה לף שבעלה הגזירה השוכע הזה חיגו בעל. ונקרחה השעירה שלשון שני שפירש הר"ב בוחן ושפעירין כו' בשמעה ח' פרק בחרא דשקלים: **לכל** משקיקין. פירש הר"ב שחין שפעירין וכו' * (עיין לקמן בד"ה ובי"כ וכו'. שכן לעת החוספות. לשקי"ו ור"ן לכל ושפקיקין בעניו היום וקורין בעניו מועד ועניו השוכע כו') ומ"ש הר"ב שלה עניו השוכע. בר"ח שחל בשנה שפעיר וביה מילי שחד בחדשו. ואם יחול ביום לשאין ושחר מחד. ושכוכה בשנה שבו שפעירין בשנות זכריה: ואם שם שני שנחות בשכיה

תוספות חדשים

משנה ג

(פ*) קדושתן קף כשהן שוממין. בגרי"ח פי' קבי"ל פשי' ס':

משנה ד

(ב*) בש"ע פיסן הכפ"ה:

תום' רע"ק

מיהוש הכשב"ל: (שם בשנה ולירחי שבים) (בב*) לף לכבר חנא כל סיום כשר לשמיכם שמילא יעשי' לוילוי כשר כל סיום. לחולוי הי בשנת שמיכה ש"ו סי' ס"ל לוילוי זה לינו לוילוי לשאר שמיות ולינו כשר כל סיום וינרוש נמי לשמיכה זו שלא תהי כשר כל סיום. תום': (בחי"ט ד"ה לקי"ו) המגילה. ונתרוייהו גמי ס"ל כהן) (בד*) תוספי שאל הא מקרא שלא יחזה תורת המנחה הקרב לחותם בני לשהן דשייכי בשנחא בחולחא בשוטה לף י"ד וכן בשפ"ק לקדושי' ילפינן מיני' להגשה שבולה בשני. ונתוס' קושיון שם כחבו להשגשות ולינו. ומייני בכהני ושתי"ט שם שעשיק לשרי תום' ולא שרגיש לשוא בתיבף לשבריהם להכא:

משנה ו

(ולשקטר מלגים) (בה*) שם שלא קשני ג"כ להשוש שלשן ששום דשוש שעשה לא ה' רגלי' לחכוש קודם שחשוני. תוספ' פ"ק דיומא לף כ' ע"ב. ותיבני מנין לשריבה שקדושים. שף שפשוטו יל דקשפיב לף מה

תום' ר"ע

ממידי' ומסקי' ולימן מנהו לוקמ גלילה: סוב כתיב דמתום' פ"ב דיומא דף כ"ז ע"ב ד"ה מיכא אבי להדיא דמתומם הכתן גלילה ע"ש:

פרק ג
משנה ג

(נחי"ב דף קלוסתן מגלה כתיב) (כוי) ומסכי"ט בחברי פ"ל פ' קב"ג כ' דהכי ל"ק' לולאי לי פי' כתיב ומסכנתי אם מקדמיכם ס"ל אפשר לפרש מקדמיכם סבי' כבר בשעת סמוכין אבל לשון שמוה לימו טפל אלא על שעת מוכנתם מכבר אלים לבוא ולימה נביות כלומי' על כל ליון שמוש. ולהו נמכב ומזר ונבי תיבף לף סבי' נופל עליו לשון מוכין לף פי' נופל עליו לשון שמוש. ומכל לכתיב ומשומי מקדמיכם אלמא קושטן לף כשון שומיש לף אפר שנאכלו ע"ש וכ"כ מהכי"ט בדפוסיו פ' ויצא דלוש לי ועי"ש מ"ש עוד בזה ועי' במ"ש סמ"ל פ"ל מהלכות קדנן פשם סלכך פ' ותשבו מולל ומשם פי' מ"ג:

בחנוכה. ובפורי. בתענית. ובמעמדות. וביום הכפורים: ה' בפסח. קורין בפרשת מועדות של תורת כהנים. בעצרת. שבעה שבועות בראש

בשביעית בגלוח שלמה. וכתב הרי"ן לע"ג דכתות דשלמה קדימו לפילו הכי עדיפו לן כתות דזכריה עתיד נכתו ע"כ. ופוכיס (כגון בכבכיס) פקדתי את אשר עשלק. בצייתא בגמרא דף ל"ח. ותו בגמרא דף כ' דבתעניות ומעמדות דבשבת ליכא. הוי מפסיקין לעבין הפרשה. ול"ע להכמב"ם שפיכם וכן לתעניות ולמעמדו' מפטירין מענין תעניות ומעמדות לא מענין קדר לותה שבת. וכתב הרי"ן והאי מפסיקין דקתני דומיא דמפסיקין דביום הכפורים הוא שכל אחד ענינו שמפסיקים מלותו קדר שבכר התחילו לקרות לף על גב דבמפסיקין דביום הכפורים מזכיר לקדר כל השנה כולה. דמכל מקום מפסיקין הן מקדר פרשיות שהתחילו לקרות:

בחנוכה ובפורים. לע"ג למעשה דפורים קדש מעשה דחנוכה שם. ופורים מדברי קבלה. וחנוכה דברי הכמים. לח"ם לקדים לחנוכה משום דקדים בקדר החדשים. ועוד דקבילת ימי חנוכה שמוה הן:

בתעניות ופרכינן בגמרא. דכיון דליכא קבילה בשבת בתעניות למה יפסיקו בשחרית. יקבלו בקדר היום בשחרית. ומענין התענית בשבת. **ומפסיקין** דבתעניות לא קיימ בשחרית כלל אלא מעייבי דמתא ומתקיבלו. ומש"ה לא תשבר לומיקי בתורה עד השבת. והקדים התעניות למעמדות לף על גב דמעמדות תדירי. ומ"מ לימ אלא בשבר מעמד בשבר מה שאין כן תעניות שים בהם הפסוים בכל הלבור:

וביום הכפורים. פיבשו התוספת דמייבי בשבת יש"כ שחל להיות בשבת. ולהכי קאמר מפסיקין מן הקדר שחל בשבת ולפי ע"ם בפרק ג' דשבת דף כ"ד דבגילין היו להפטיר בשבת בשבת. אלא דיוי פרשיים גזרו אלא לעשות. וכיון שבטלו בשחלקו. ע"כ. יש לפרש דקאי מפסיקין להפטרה בלילך. אלא דשבת בפרק ג' דפרק לקמן מוכח דשפטיכו בשביל שחל להיות בשבת. ומ"מ ליכא למיימר דמייבי ביום הכפורים שחלי. שקורין בשבת שחלי שוה. דאם כן אמאי נקט יום הכפורים. אפילו שחל שחל מועדות כמי. עכ"ל ומש"ה מבי ליה בקוף. ולכתי לף ליחא לאמאי לף תני שחל המועדות. ובבללן שחלי ביום הכפורים. לכך בללה בפיוסק דש"י והרי"ן שבשבו לבל מפסיקין לף המועדות בבלל * ובכתב הרי"ן דמתניתין שבי קאמר לבל המועדות מפסיקין שמיחין בשבת היום וקורין בשל י"ט. וכן לרי"ח ולמוכח כרי. ומיהו הך הפסקה לאו בחד גוונא הוא. דביום טוב מפסיקין בשבת וכו'. ולאו בריי"ח ומוכח מפסיקין בהפטרות וכו' ע"כ. אלא שש"ם הרי"ן דיש"כ דקתני. לגב גברא דתעניה נקטינן. לף על גב דבבלל ליכא דמתני' הוא. דקתני לבל מפסיקין. דהיינו לבל י"ט כמו שבתנאי. ע"כ. בללה בעיני לאין לאו לריכין לכך אלא כמו שבתנו התוספת דמשום מכמה דיש"כ נקט ליה. ולי בללה עוד לומר דביש"כ דקתני כ"ל שחלית ומכמה. ולפי דיוק הכפוים מקי שבת שבתון. ולתקון בעשיית מלאכה כמו יום הכפורים. ש"מ אלא דבעי שבת שבתון. ולא הוי בבלל לבל מפסיקין. הלכך לאעלויי למתני ליה בהדיא. ועוד דיוק הכפוים מסיפא מאלו המועדות. שים בו קריאה בין בשחלית. בין בשכתב. ועוד דהש"ם דשחלית יקבלו בקדר השבתות. ובמכתה יקבלו מענין יש"כ. וכדלעיל בתעניות:

ה' בפסח כקדרן בפ' המועדות הכי תני להו. וכתב הרי"ב ומפטירין בשבת גלגל. ביהושע. ומ"ם בג' קדם לי'. ומעמ משום דבשבי ליה בוי לקבי בוי משום דכתיב בים וקפרתם לכם. ובשבי מתחילין לקפור את העומר. ובשביעי ליה בן למקבי ויהי בשלח שבשביעי חמכו יפרבלו סיבה על היס. והשלח כולן בקלות בקדר כתיבתן בתורה. וכתוב בהן מעניבו של עבה: הרי"ן. ומיהו לם יום ג' הוא שבת של מוד המועד. דקורין בלה לחם לומי כלקמן. ובבללה הוי עבל לך. יתחיל הקדר. וביום דהיו דבשבת שהוא לפ"ג בשבת. יקבלו קדם. לם כתב. ויעמו בני יפרבל את השבת. תוס'. ומ"ם ומפטירין וידבר דוד שהוא מלילת מלכים עלם עמן בלחו וגו' ויפלם מלד ויפלם וגו'. כש"י. ומ"ם בשמיני קורין בל הבכור כי"ל משום דכתיב בים ולא יכלה שבי ריקם. אלא הבא עולם לליט ושלמי תגיגה. ומי שלא חג ביו"ט שלחלון מוגג את בל הבגל. ותו לא. כדחתן בשמכה ר' פ"ק דמגיגה. ולפיכך מזהירין העם למוג עדיין. לפי שלין לו עוד השלומין. והשילכה לעי"ג דליכא קלבות. מ"מ עושין זכר למקדש. ועוד דמי שלא קיים מלות שמחה בחג. יקיימו עדיין. ועיין עוד לקמן. ומ"ם ומפטירין עוד היום. לפי שמפלגו של שכתב בגיל בפה* (שבי) היה. כש"י. וכ"ם בשלכים [ב' כ' ל'] ויעשים ל"ם. ומ"ם ומפטירין בשבת בשל יחזקאל. על שם שבגלה בשיבי בבבות אלפי שלין. ומ"ם ביום שבי בל הבכור. לע"ג דעבדת יום לו שפלומין בל שבעה. בשו שבתב הרי"ב בשביגה מ"מ קורין בשבי. לפי שלחר בך יתי השוב הן. ואין העם מתפפי לקבות בגבור. ומשלי עשמ בשי בשבתיכו לתבן קורין שבעה שבועות שהוא בבל הבכור. היינו עשמ לפי שפוש בשבתם בשבים בלבן יפרבל. ואין בו אלא יום אחד. ובבין פ' לבשבי קורין שבעה שבועות לפי שפוש בשבתם תורם. וכבר קבלו בשבים

ד' בשבת מועדות שבתורת כהנים. שור או כשב או עז. וביומא קמא מייבי. והאידבא בהוא עלמא שקורין ביום לאמצ שבתו וקמו לכם. ומפטירין בשבת גלגל. בשבי שור או כשב. ומפטירין בשבת ילשיהו. בשליבי קדם לי בל בבור. בדביעי לם בלף תלות. בחמישי שבל לך. בשבת ויעבו בני ישבאל את השבת שבועדו. בשביעי שילת היס. ומפטירין וידבר דוד. בח' שהוא יום עוד לאחון של גליות. קורין בל הבבור. ומפטירין עוד היום בבוד לעמוד. בעלבת ג"ע לאחון בחבם השליבי. ומפטירין בשבת ישבאל. ג"ע שם של גליות קורין בל הבבור. ומפטירין בשבת. בש"ם. וח' שבל לת שבה דבי"ם שפקדם שבם. ומפטירין בחבם. שגם היל בשבת בלאם

בראש השנה. בחדש השביעי באחד לחדש. ביום הכפורים אחרי מות. ב"ט הראשון של חג. קורין בפרשת מועדות שבתורת כהנים. ובשאר כל ימות החג. בקרבנות החג: ו בחנוכה. בנשיאים. בפורים. ויבא עמלק. בראשי חדשים. ובראשי חדשיכם. במעמדות. במעשה בראשית. בתעניות. ברכות וקללות. אין מפסיקין בקללות. אלא

נלחם עמהם. ג"ע אחי. בעקידה. ומפטירין הגן יקיל לי תפיס. ביה"כ שחרית קורין בחמי מות. ומפטירין כה לחם וכתב. במנחה קורין בעריות. ומפטירין ביונה. בשני יושב מודים על חג. קורין שור או כשב או עז. ומפטירין ביום לשמון. הכא יום גא לה'. וג"ע אחי ויקהלו על המלך ושאל כל יושב החג קורין בקבוצות החג. כילד יום ג' שחול ביום לשמון על חמ"מ בהן קולא וביום הראשי אחי לי קולא וביום הכפורים ישראל קולא וביום הכיפורי. והל' מוכר וקולא וביום השני וביום השלישי. וביום הל' בהן קולא וביום השלישי. לי קולא וביום הכיפורי. ישראל קולא וביום החמישי. והל' מוכר וקולא וביום השלישי וביום הכיפורי. וכן כלפ. ג"ע לחכון על גג כל שבוכ ומפטירין ויהי בכלות שלמה. ולמחר קורין וזאת הברכה ומפטירין ויהי לחכי מות משה. ושבת שחל להיות בחולו של מועד. בין בשבת. בין בשבוע. קולין בלא חתה לחול לחי. ומפטירין בשבת. השלמות היבשות. ובשבוע ביום גא גוג. שחוקות בידיכו לחתיית המתים עתידה להיות בשבת. ומלחמות גוג ומגוג בשבוע: ו בשעמדות בשבת בלחמת. שבשביל הקבוצות שתקיימו שמים וארץ. ובלד קריאתן. מפרש בשל תעבית שבוע לחכון: בשבוע ובקללות. שם בחקותי. להודיע שעל עסקי החטא בלא פורענות לעולם. ויחזרו בתשובה ויכללו מלבחם:

כשדכן

בראש השנה. בחדש השביעי באחד לחדש. ביום הכפורים אחרי מות. ב"ט הראשון של חג. קורין בפרשת מועדות שבתורת כהנים. ובשאר כל ימות החג. בקרבנות החג: ו בחנוכה. בנשיאים. בפורים. ויבא עמלק. בראשי חדשים. ובראשי חדשיכם. במעמדות. במעשה בראשית. בתעניות. ברכות וקללות. אין מפסיקין בקללות. אלא

בתוכת כסכים בשבת (דשחרית שחל שחין יום שמיני בשבת לא קלאו כל הכבוד) ולפיכך בקוכות מוזכין לתוכת כסכים כיון שבעלמת כבר קלאו בשבת תוכת. ומ"ש ומפטיר בחקוק שהוא מדבר בחתן תוכת שלוה מתיתן יהוא בחתן תוכת. לקמ"ל. ומה שכתב ג"ע שמי בעקידה. כדי שיזכור לבן עקידת יצחק ביום בשבת. לקמ"ל. ומ"ש ומפטירין הגן יקיל לי. משום זכר לזכבנו רחם שחמצו. לקמ"ל. וחוצת ביום לחזכיר זכבוות. הכ"ן. ומ"ש ביום הכפורים בחמי מות. שמדבר בעבודת ביום. כ"ן. ומה שכתב ומפטיר כי כה אמר כה וכשא שמדבר בחדת התשובה הלא זה לוה לחמרה. לקמ"ל. וכתיב ביה ולקדוש ה' מכובד ודרשינן זה יה"כ. כ"ן. ומ"ש בחכון קורין בעריות לפי שבעריות עבירה מלויה שבשבו של חדם מחמדתן וילפו תוקפו כ"כ לקמ"ל וכלומר וכל מי שבכשל בחחת מהן יזכור ויכלס ויחזור בתשובה. הרמב"ם פרק י"ג מהלכות תשלה. ומ"ש ומפטירין ביונה שיש בו מהשובת לחבי כוחה ושקבל שקב"ה תשובתם וכיחס על הרעה לחבד דבר לעשות לסה ולה עשה. ומ"ש הכא יום גא לחכון על גג שקורות רמ"י. ומ"ש ביום טוב שני שבי ויקהלו על שם שחכוכת המזבח היתה בחותה לשיעה ושחב שקורות. רמ"י וכמתוכם בה. ומ"ש יום ג' שחול יום לחכון של מה"ט. לחבל ביום השבי לין קורין (בו) ביום השבי לחכלות שחול שפך יום שבי. דגבלי חול לקרות י"ע בשפך חול. רמ"י. ומ"ש לוי קולא וביום הג' שלין פוחתין מג' עשוקים לכל לחד ולחד

כדחכן בחכם ד' פ"ד. ומ"ש וביום שבי חוץ וקולא כוי. לפי שחול נוקף בשבין חולו של מועד (כדחכן בחכם ג' פ' לקמן) לפיכך הוא קולא לח שפיקי היום רמ"י. ומ"ש. ומפטיר ויהי בכלות שלמה. ע"ש ביום השמיני שלח לח העם. רמ"י. ומ"ש ולמחר ר"ל בגולה. ומ"ש קורין וזאת הברכה. לפי שחול נוקף כל המועדות מותנין בברכת ומשה בביכו ע"ה שביבך לח יעקב ומפטיר לחבי מות. לפי שחתחיל בפטירתו של ומשה בביכו ע"ה ומפטירין בחמ שלוה שקבילו לחמר שנפטר. ליהושע תלמידו. הכ"ן. ומ"ש קורין רמה לחתה. שיש שם מלות שבת וגבלים ומולו של מועד לכתיב לח בג המלות תשמור ומכאן למדנו ליקור מלאכת הש"ו. בומשה הגיגה. רמ"י: ו **בחנוכה** לף על גב דבמתיתין לעיל. הקדיש ר"ח ומשה לתדיר לפי שלה שבע למועדות לחד לחמד בקביעותו כשדכן מלחתים השבת ועד לחבית השבת. ולה רמה משה להכניס ר"ח בין תדבקים. גם לה התחיל בר"ח. לפי שחול מוזר על הכלל לכל מפסיקין: **בנשיאים** דהוי בחי מכוכת המזבח. כ"כ רמ"י והכ"ן. והטור סיימן תרפ"ד. כתב על שם מדרש פסיקתא ומשה דכשלש מלאכת המשכן בר"ה בכסליו. *ואני מלחתי

בספר ומכי שבכשבשו החשמונים ליכנס מלאו המזבח ומשוקץ ושקלוהו לוחו ובלאוהו ומחדש ומכנו לוחו בר"ח בכסליו.

במעמדות ולעיל הקדיש התעניות לפי שיש לכל לחד דין קדימה על הביכו לתעניות שיש לכל הלבור כלעיל. ומעמדות תדיכי: **בתעניות** בברכות וקללות. הרמב"ם כתב פי"ג מהלכות תפלה בתעניות שגוזרין לותן הלבור מפני הלבות. כגון בלוכה ודבר וכיולה בהן כו'. לבל בשאר תעניות קורין ויחל. והוא בשבת קופיס פר"ו:

* **ברכות** וקללות פי' הכ"ג. בחקותי. דאלו של ומשה תוכה משקיין בשוגיא דכיון שהן בלשון יחיד ומשה בביכו ע"ה מפי עלמו לומכן (ובמוח הקדש. תוספת) מפסיקין בהן:

אין מפסיקין בקללות וכו'. בגמרא דאמר קרא (משלי ג) מוסר ה' בני אל תמאס (והמפסיק בהן מראה עלמו שאסאס לו לקרות) ל"ל לפי שהיו בבכה על הפורענות. וכתב הכ"ן. ואלו היו מפסיק היה לותו שבח לקרות תיב לבבך על הקללות. ותע"ג (דתבן בשוף בברכות) דמיב לדם לבבך על הרעה כשם שמדבך על העובה לא דמיא להסיא. דססיא כעין הלדקת דין הוא. ע"כ. אף היכי עדיד שקורא בהלוות מתחיל לפניהם ומסיים לאחריהם * ותע"ג דבשוף ומשה ה' יסבך לבלעם ולחותם ומבך לפניהם

אלא אחד קורא את כולן, בשני ובחמישי ובשבת במנחה. קורין כסדרן, ואין עולין להם מן החשבון. שנאמר (ויקרא כ"ג) **וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל. מצותן שיהו קורין כל אחד ואחד בזמנו:**

פרק ד הקורא את המגילה. עומד ויושב. קראה אחד. קראוה שנים יצאו. מקום שנהגו לברך יברך. ושלא לברך לא יברך. בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין שלשה. אין פוחתין * ואין מוסיפין עליהן. ואין מפטירין בנביא. הפותח והחותם בתורה. מברך לפניה ולאחריה

גמ' עכן

תום' רע"ק משנה ו

(בחי"ם ד"ה אין מפטיקין וכו' י"ל דנ"מ בתעניות מכמת כו') (כז*) כתב הלח"מ שמע מירושלמי כי' שימון בשם ריב"ל אין לך עשרון בדרום לפני' ולאחריו אלא שירת היס ועשרת הדברות וקללות שבת"כ ושמשים ע"כ. וע"כ ל"ל לכל הדפוקי' ומצתיעו עולב יפה בלי ומגוס ע"ש:

אלא אחד קורא את כולן. בשני ובחמישי ובשבת במנחה. קורין כסדרן. ואין עולין להם מן החשבון. שנאמר (ויקרא כ"ג) וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל. מצותן שיהו קורין כל אחד ואחד בזמנו:

פרק ד הקורא את המגילה. עומד ויושב. קראה אחד. קראוה שנים יצאו. מקום שנהגו לברך יברך. ושלא לברך לא יברך. בשני ובחמישי ובשבת במנחה קורין שלשה. אין פוחתין * ואין מוסיפין עליהן. ואין מפטירין בנביא. הפותח והחותם בתורה. מברך לפניה ולאחריה

אלא אחד קורא את כולן. אלא אחד קורא את כולן. ומכיר הלשונות (דברים ד') קורא את כולן:

בשני וכחמישי כו'. לפי שקורין כסדרן ומוכרח וקורין ואין עולין מן החשבון שלכך תקנו כאן. אבל ר"ל דלעיל כולהו מקראפקא כדלקמן מוידבר משה את מועדי. דהכי קאי מקרא דרשינן להו פ"ז דצ"ק. וילכו שלשת ימים ולא מלאו מים (שמות ט"ו)-לין מים אלא תורה שהלכו ג' ימים בלא תורה כלאו. עמדו הנביאים שביניהם ותיקנו להם שיהיו קורין בשבת ומפטיקין בחד בשבת וקורין בשני ומפטיקין בג' וד' וקורין בה' ומפטיקין בע"ש. כדי שלא יהיו ג' ימים בלא תורה ומשום יומי שבת מכיוון שכל יומות המול עוסקין בחתום ואין קורין בג' וה' תיקון בניכייהו קריאה יתירא. ע"כ בגמ'. ול"ל דזו היא אלא מהמכתא ולזו דמתני' דהשם גמורה שכבר כתב הכסף משנה בפי"ג מהלכות תפלה דגם זו היא אלא מהמכתא וכדמוכח מדברי הר"ן שהכתוב במשנה ג' פרק לקמן. ולפי שעקר התקנה בגו"ש ומשום יומי קדמת שאין קוראין בגו"ש תקנו משה בשבת הלכך תני בו"ש קודם מנחה בשבת. לע"ג דזו מתחלין בפרשה מהשם:

שנאמר וידבר משה וגו' ולותן שיהו קורין וכו'. למה הולרך לכתוב כאן וידבר משה. וכי כל המלות כולן לא תאמר ומשה"ל. כ"י בגמ' דיליף מהך קרא שיהו שולטין ודורשין מעניני של יום כו':

פרק ד הקורא את המגילה. לאחר שהגיל מה שקורין בכל יום ביומו בא לשנות סדר הקריאה ומנהגה ושתחיל במגילה למכילתן היה: **ויושב** מפ"ש שתורה לאמר קרא (דברים ה') ואחר שם עומד עמדי כביכול. (נאמר בהקב"ה כבאדם שיכול להאמר בו כן) [כ"ל נקוד סכ"ף סו"ת. ומצ"ת פת"ח. ומכ"ף היא כ"ף הדמיון]

* ועין מ"ש בפ"ו דסנהדרין משם ה'. אלף הקב"ה בעמידה גמ'. והקורא בתורה ומשמיעה הוא כדרך הקב"ה שמשמיע התורה דהא מהאי טעמא אמרו בירושלמי שלריך שיעמוד אחד מכל הקורא שכשם שכתבה תורה ע"י שרבוב כך אמו לריכין לנהוג בה ע"י שרבוב * ומ"ש הר"ב בלה עומד בלה יושב. וכ"כ רש"י כ"ל דהלשון עלמו מוכח כן מדלא תנן עומד יש בדתנן לקמיה בלה כו'. אבל בירושלמי מדקדק מדתניא מעשה בר"ע שקראה מיושב ר"ל ומשום דאשכח למשמע מהתניתין פ"ק. שקורא עומד ויושב כו' יצא. אבל מהמעשה דר"ע נשמע דמשמעות משנתנו שקורא עומד ומתר לקרוא יושב. או יושב: **יצאו.** שקורין. ושמועין מן הקורלים למד"ס פרק ג' מהלכות מגילה ופי' טר"ד דכיון דחזינה לשו כו'. דמשמע היל לו כמ"ש רש"י בשמנתנו ג' פרק ג' דר"ה והלכך תניא בגמ' משה"כ בתורה שלא יהא קורא אלא אחד: **מקום** שנהגו לברך. פי' הר"ב לאחרים אבל לעלמו חייב לברך בכל מקום מהטעם שכתבתי בשמנתנו ר"ח פרק ג' דקורא. ומ"ש בין בגלילה בין ביושב. עיין משנה ד' פרק ג': **בשני** וכחמישי כו'. התחיל בחתום לפי שמועין בקדם כו': **קורין** ג'. גמרא בכגד תורה בגילים וכתובים לי שני בכגד כהנים לויט וישראלים הלחון לקרות בה הר"ן: **הפותח** והחותם מברך כו'. כתב הר"ב וכל שאר הקורין בתורה אין מברכין. משום דקריאת התורה משיבא אחת מלוה וכלאו הוו כאד גברא. הר"ן. ומ"ש הר"ב ולאחריה כו' בגמרא. ועין משנה ו' פרק לפעיל: **ולחותם** כלומר דמשום כן כתיבי עלמא למקרי אדם אחרונה בלאחריה כדי שהוא יברך בברכה אחרונה. ולע"ג דלאחריה כולהו מברכין מ"מ לפי תקנת הקדמונים לא ניחא לאחרונים אלא אחרונים שהוא בלאחרון. וגמר כ"ל נעשה אחר לפי

ולאחריה: ב בראשי החדשים. ובחולו של מועד. קורין ארבעה. אין פוחתין מהן. ואין מוסיפין עליהן. ואין מפטירין בנביא. הפותח והחותם בתורה מברך לפניה. ולאחריה. זה הכלל. כל שיש בו מוסף. ואינו יום טוב. קורין ארבעה. ביום טוב חמשה. ביום הכפורים ששה. בשבת שבעה. אין פוחתין מהן. אבל מוסיפין עליהן ומפטירין בנביא. הפותח והחותם בתורה. מברך לפניה. ולאחריה: ג אין פורסין *את שמע. ואין ס"ק על

ילאחריה. מתחיל לקרות בתורה במקום שנפסק ומברך לפניה ולאחריה ומחתום שמתחיל ומסיים מברך לאחריה. ולא לפניה. והחידוש בהיגי עלמא דכולהו מברכין לפניה ולאחריה גזירה משום הכנסיות ולא שנו שבמקום שנהוג לברך לפניה ולאחריה. וילמדו לין בברכה בתורה לפניה. ומשום היולאים ולא ישנו שחותם מברך לאחריה והמקומות לא נהגו. וילמדו לין בברכה בתורה לאחריה: ב ואין מוסיפין עליהן. דברכתי מדמים ושמולו של מועד. כמי לילה בעול מלאכה. דמלאכת דבר האבד מותר: ג"ע ס'. דכל דעתי ליה מלתא מתברי. עתי ליה גברא. הלכך ברכתי מדמים ושמועד. לילה קבון מוסף. קורין ד'. ר"ע לילה בעול מלאכה. קורין חמשה. ויום הכפורים דעמוס בית. קורין ששה. שבת דמיוד שקילה. קורין שבעה: ג לין פורסין על שמע. עשה שבאו לבית הכנסת. לחר שקלאו לבור לח שמע. עומד לחר ומוחר קלים ובברו. ובברכה לסמוכה שלפני קריחת שמע. פורסין לשון סמוכה. פלוני סלי דבר. ומתי בברו שלפני ק"ש לומר בברכה ס'.

ולין

ולאחריה כמו במגילה. שלח חייב הוא לברך. הכ"ן. וכ"כ הכוב"ם במסכת דלקמן* ונעתה כ"ל ומום דלמחתום מקרא בפרק מי שמתו דף כ"ח ופ"ג שלכלו דף מ"ח ולמילה דלמחתת הוא. לפי שהוכחתי כך בספר מעדני מלך פרק קמא דברכות סימן י"ג:

ב קורין לחבעה. ולפי שלח יפחות לכל לחל מג' שפוקים כדחתן לקמן מ"ש מתחיל ומפרשת לו דגם היה שלרה של יום שלרי מקריבין תמידי בר"ח. ולין מדלגין וביום השבת (כמו שמדלגין בתעניות בויחל) שהרי לפעמים שהוה השבת בר"ח הכ"ן: ואין מוסיפין עליהם. כתב הכ"ג דבר"ח ובמולו של מועד. היכל ביעול מלאכה דמלאכת דבר האבד מותר. וכן לשון רש"י (* ומוסיים ולין מפטירין בנביא ומסלי טעמא גופיה) והל דמשמע מלשונם דבר"ח היכו מותר מלה דבר האבד. בגמרא ומפרש רש"י דהשתא היכל עשות מלאכה בשביל שלא יפקדו כיומיהן בשבת בפרק מ"ה ומפרקי ר"ח ומכח שבוה כתב דלא ממור ממולו של מועד לחשוב במלאכה לכל. והכ"ן כתב פיבש"י ז"ל דר"ח לין בהם לימור מלאכה ע"כ. וכ"כ עוד בשוף מועד קטן. וגמ' עכוך הוא בפ"ב דחגיגה דף י"ח. וכ"ל שופכי כן כתב רש"י ז"ל בפיכוחו דר"ח פרק ג'. כמ"ש שם בשמו בשלכה ג' לומרים בעול מלאכה לבני יומים דהייבו ר"ח ומלו לפיכוחו להכא כמו שהוה בשערים שלנו ה"ל לפרש על כל לחת מדם. וכמ"ש שם שחוספות. ועוד כתב רש"י דדבכן היה שלא לעשות מלאכה בחתם מדם. ומשמיכין הדבר למקבא שחת בשתרת שם ביום המעשה דגבי דוד ויוכתן ות"י ביומא דמולא וגבי ר"ח הוא דקאמר הכי כדכתיב מחר חדש. ודקאמר ביום המעשה [בערב ר"ח] מכלל דר"ח לאו יום המעשה הוא: הפותח וחחותם כו'. מ"ש הדר תני לה הכא. וכן עוד לקמן דשוה ס"ד דכל דעתי מלתא מתברי מברך לפניה ולאחריה. מ"ש תלטריך למתני לכולהו. תוס': זה הכלל. לא חתח לאתויי (בח*) שלין לכו שים בו מוסף ואינו י"ט. שלא מה שבתוב. וקיומה בעלמא יהיב דלא תיתח י"ט ומולו של מועד כי הדדי בכהו שלא נקוט הלי בכלל ביחד כל דעתי ליה מלתא מתברי עתי ליה גברא וכו'. גמרא: אבל מוסיפין עליהן. לכולהו קלי דכיון שלקובין במלאכה מוסיפין עליהן לילה למיחם מקום בעול מלאכה וחתרים מפרשים דבתי לחין פוחתין קלי לכולהו. לבל מוסיפין עליהן משבת קלי בלמוד. חבל בשלאכה לא. כדי שלא להשוותן לשבת שהוא עדיף מכייחו ושבת דוקא למוסיפין משום לילה יומי דעדיף מיכיה ויתיר ממיכיה. הכ"ן (בח*): ג אין פורסין על שמע. כתב הכ"ג שעשה שבאו לבית הכנסת לחר שקלאו לבור לח שמע כו'. וכן לשון רש"י ול"ל שהתפללו כל לחר בתי עלמו. וכ"כ הכ"ן. בשם רש"י. ומ"ש הכ"ג וברכה לשלוה של קריחת שמע. משבי קדושה שבא שליכם לשומה בימיד. וי"ש דיחיד בשלי לשומה שליכה שלא שליכה שיעור דבריה היולאים מקדשים. ולא דמי לקדושה שבי"ש שלומרים בקדש וכו' ושכא היינו טעמא דכיון שהשליח לבור לומר ברכה על כל שניה לילה בברכה שהש לילו היו בלחים כחלו הם כופרים ח"ו. שלומר להם לברך ולילה חשלים. ולכן לומרים ברכה לשלוה של קריחת שמע. ב"י קימן ס"ע* (וברוך ס' המביוך שלומרים לימו שלא עניים על הזכרת השם. וכשנין הא דתנן בירושלמי פ"ג מסכת ס' והן עוכין שמריו. ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. וכ"ל על שהכהן גדול הזכיר לת השם. ושם כן עדין לא נתקיים. מה שלומר להם השליח לבור שיברכו) ולפו שלומרים קדושה דיולר בימיד. וגם לין לומרים ברכה לשלוה של קריחת שמע. ומשבי קדושה שבא שליכם לומרים לימו שלא עניים על הזכרת השם. ולכן לומרים ברכה לשלוה של קריחת שמע. ומיד מתחיל השליח לבור ברכות השמונה עשרה. ולא הוי כפופר. ולפו שיתחיל השליח לבור שהשלה בקול רם ומשלה שמיד מתחיל השליח לבור ברכות השמונה עשרה. ולא הוי כפופר. ולפו

תוספ' רע"ק פרק ד משנה ב

(בחייב ד"ה זה הכלל לא מפי לחתוי כו') (בחיי עי' בחייב בפ"ב מ"ג דיבמות:

(שם בחייב ד"ה לחבל מוסיפין וכו' ולמכיים מפבש"י וכו' ובשבת דוקא מוסיפין משום לילכל יומא לעדיף מיבי'. שכ"ל) (כש*) והמוה לי שם שבבל זו נשמר מהבריית' בדף כ"ג ע"ל רע"ק תומר בי"ב מחשה ובי"כ שבעה ובשבת שבה ל"ש מהן אבל מוסיפין'. והל עכיש קלי לדקמיך לי' דהייט שבת והכי לרע"ק דיש"כ שפי גברא ושבת ולא מוסיפין בשבת ולא חומרי' דמשוי לי' ליש"כ לי"ב בי"ם לדידן ב"י ויש"כ. נלע"ג:

ואין עוברין לפני התיבה. ואין נושאין את כפיהם. ואין קורין בתורה. ואין מפטירין בנביא. ואין עושין מעמד ומושב. ואין אומרים ברכת אבלים ותנחומי אבלים. ואין ברכת חתנים.

מהכיגים זכה. ולאו כי עוד לכתוב כן מלתניתא דברכת יולד שכבר ילפה בו כל יחיד ויחיד. ומזה הטעם אין לוקח ליכד לפני התיבה. כיון שימעו ויד הצלית לבוד ותפתי נהגו כדלקמן. ואין לריך שהפוסק הוא שיעבור. * וכדלקמן בסמכם ס'. ולזה לפי שעיני שלש שמלאו עשרה ביחד שים להם לומר קדיש וברכו ולעבור לפני התיבה שלא יתבטל דין עובר לפני התיבה כלשון שמצ בעל הלבוש. שלש כמו שלושתי דכיון דלומרים קדיש וברכו קודם שיתחיל הצלית לבוד. אין לוקח ליכד לפני התיבה וחילת שלש אין צלית לבוד שיוכלין. ואשכ שלשתן יש היה לבוד בעיר שיתפללו. ויש עשרה שלש שמעו הפריסה והצלית לבוד בשמע עשרה. שיוכלו לעשות כך לומר קדיש וברכו וליכד לפני התיבה: **ואין** עוברין לפני התיבה. כתב הר"ב צלית לבוד. וכפ"י רפ"י. ולכאורה מכאן רחיה לדפ"ל לעיל דקדושה דיולך חוך ימיד כשלי לחורה. דלי לא תימא הכי השתא דיולך חוך דכעין קיפול דברים בלבד היא. אין חוזרים שלש ג'. קדושה דשמונה עשרה דלשון נקדם היא לא כ"ם ולחלי תו לחלי עוברין כו'. אבל הר"ן פ' דוחין עוברין קלי כמי שבי חדם שעוסקים על שמע. לשלחר שסיימו ברכה לשלושה דק"ם חתחיל לתפלה מעומד. לפי שים בה קדושה והא דשפיק לשה בתרתי לין עירבין ואין עוברין מפרש ביושלמי. דשם התחילו לפרוש ג' והלכו לשם גומר. וקשל"ן דתפלה התחלה **בשבי** עלמה היא ואיכי רשבי להתחילה שלש בעשרה: ולא תימא שיבה שלש גומר. וכתב עוד ולישכא דאין עוברין לפני התיבה היינו מפני שדרכן היה שלש לעבור ס"ל לפני התיבה עד שמגיעין לתפלה: **ואין** נוטלין לת כפיהם. לכתיב (ויקרא ט) וישא אהרן לת ידיו אל העם ויברכם וכתיב (במדבר ו') כה תברכו לת בני ישראל. ובני ישראל עשרה מעומ כדילפינן מונקדשתי בתוך בני ישראל ולפ ע"ג דהסוח יליף ג"ם דתוך תוך דבר הלמד בג"ם מוזר ומלמד בג"ם. ומיהו הכי מילי כולהו לקמכתא דרבנן נינהו. דשל תפלה גופה דרבנן. הר"ן: **ואין** קורין בתורה. ואין מפטירין. דתקנתא דרבנן הוא ולא תקנו אלא בלבור הר"ן. ו"ם דרבנן היינו שלין מדברי תורה שבכתב. אבל יש מהן שהוא תקנתא דומה לדבר ע"ת. כדתנן בפ"ם דלעיל. ועיין לים עכודין * ובר"ג שקילר לה היתה כוכתו. אלא שמפקוק משלו למדנו כן שיהו עשרה לפי שאין מפטיר אלא מה שהיה בלבור מפ' הר"ן. ופס כתוב כן בגדולי מדכתיב הגלו מתוך העדה. והתם הוו עשרה שהרי המרגלים כו'. ולישא דקשה להגלו בקהל כתיב. ועל כל יקהל שהקהיל אותם קשה לאוקי.וקשה דעד מתי. הוא דכתיב במרגלים. ומכלל לתקן לשון הר"ן. ומכלל מדכתיב הגלו מתוך העדה הזאת ואחי עדה עדה. דכתיב התם (שם י"ד) עד מתי לעדה הרעה הזאת. והתם הוו וכו'. וכן ים לתקן ג"כ לי הר"ב להוסיף ואחי וכו' עד הזאת מה להלן וכו'. אבל ולחי דטעותא הוא דיליה דהר"ב **ממ** שלשה בפ' הר"ן. וכן בדפוס הר"ף הכלשן קלילקו שהוגה משפר מהר"ם ניקנוין. לא הבנים החכם ההוא זה: **ואין** עוטין מעמד ומושב. כתב הר"ב לכבוד המת ולוחרים כו'. בפירש"י כחוב לכבוד המת והכולה לקוסלו יקפוד. והכשב"ם בפ"ו דע"ג דף ק'. כתב לנחם חבלים. לו להכדות לעל ובכי ולחת הים לל לבו לקוב בחשובה וכו' ולשון הרמב"ם בפרק י"ג מהלכות חבל. מעמידין שלש הקרובים ובני משפחה שלין בני חבל. ולוחרים לפניהם דברי קיטות וכיולא בהן ולחל כך לומר שבו יקרים שבו ולומר לפניהם דברים לחרים כשהן יושבין ולחל כך לומר עמדו יקרים עמדו ולומר כך שבו מעונים. ע"כ. ולחייהי שלש כתב בעמידה לחשובה שילמר עמדו יקרים עמדו. וה"ב הקדימו בגמרא עמדו יקרים כו' ועשה למשפר שבע. פי' הר"ב בשבה ז' פ"ו דע"ג. ועיין מ"ש שם ומ"ש הר"ב דבבליר מעשה לנו חוכח לעשה פ"כש"י להטריח שלים לכך ולקרותן יקרים לפ"כ מה הנחת למרוחים: **ואין** חוזרים ברכת חבלים כו'. בגמרא לחמר רבי יוחנן חמר רבי יוסי ברכת חבלים בעשרה. ואין חבלים מן המנין ברכת חתנים בעשרה ואחנים מן המנין כללה דס"ק תקנתא דרבנן היא ולא תקנו אלא בעשרה ופיס כ"ל דלחנחומי חבלים היינו ברכה שבנגד המנחמים. ומ"ם אין חוכח שמוחה מעשרה דלפ"ה אין עשה לעבד בפחות מעשרה אם אין כאן ברכה. ובעוב י"ד בסיון שע"ע כתב והחידוש אין לנו לא ברכה חוכח ולא ברכת לחבה ע"כ נלאה מזה כמו שכתבתי. אלא דבגמ' פ"ק דכתובות דף מ' ע"ב ברכה בחוכח מי חיכח ולי"ע * (ובשלל המשנה שבירושלמי. וכן שם בפיסקא. ל"ג ותנחומי חבלים) ומשם שמהדים לי' דמת לדין ברכת חתנים. אלא למילי עובדא גמרו. ותו לשכל למיתם. ואין שכל נכנסי [illegible]. שים שלין זוכין למופה:

מבאן על סליגל שייך לקמן בפ"ב מפות מעשרס:

ואין מזמנין בשם. פחות מעשרה. ובקרקעות תשעה וכהן. ואדם כיוצא בהן: ד הקורא בתורה לא יפחות משלשה פסוקים. לא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד. ובנביא שלשה. היו שלשתן שלש פרשיות. קורין אחד אחד. מדלגין בנביא. ואין מדלגין בתורה. ועד כמה הוא מדלג. עד כדי שלא יפסוק המתורגמן: ה המפטיר בנביא הוא פורס על שמע. והוא עובר לפני התיבה. והוא נושא את כפיו. ואם היה קטן. אביו

ואין מזמנין. כיון דבעי למימר נברך אלהינו. בציר מעשרה לאו אורח ארעא: והקרקעות. של הקדש הבא לפדותן צריך י' ואחד מהן כהן דעשרה כהני כתובים בפרשת הקדשות שלשה בערכין ושלשה בבהמה וד' בקרקעות: ואדם כיוצא בהן. אם אמר דמי עלי (ל*) שמין אותו כעבד. ועבד אתקש לקרקעות. דכתיב (ויקרא כ"ה) והתנחלתם אותם לבניכם. וכי היכי דבקרקעות בעינן עשרה. וחד מנייהו כהן. הכי נמי באדם. ד לא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד. שלא יטעה התורגמן שמתרגם על פה: ובנביא ג'. אם ירצה ולא אכפת לן אם יטעה דלא נפקא לן הוראה מנייהו: ואם שלשתן ג' פרשיות. כגון כי כה אמר ה' חנם נמכרתם כי כה אמר ה' מצרים ירד עמי בראשונה. ועתה מה לי פה נאם ה'. הם ג' פרשיות בשלשה מקראות רצופים: מדלגין בנביא. מפרשה לפרשה ואפילו מענין לענין (לא*): ואין מדלגין בתורה. בשני ענינים. אבל בענין אחד מדלגין כמו שהיה כהן גדול קורא ביום הכפורים פרשת אחרי מות. ומדלג וקורא אך בעשור: עד שלא יפסיק התורגמן. המדלג בין בתורה בענין אחד. בין בנביא. ואפי' בב' ענינים לא ישהה אלא בכדי שישלים המתורגמן לתרגם. מה שהוא צריך לתרגם. שאין כבוד לצבור לעמוד שם בשתיקה: ה המפטיר בנביא. מי שרגיל להפטיר בנביא. תקנו חכמים שיהא הוא פורס על שמע. והוא עובר לפני התיבה. להוציא את הרבים בקדושה שיש בתפלה. הואיל וממעיט את עצמו להפטיר. דאמרי דבר שאינו כבודו. תקנו לו את זו לכבודו: ואם היה קטן. שאינו יכול לעבור לפני התיבה. ולא לפרוס על שמע:
אביו

פחות מעשרה. כתב הר"ב כתיב הכא כו' מה להלן עשרה שאין עדה כו' שנאמר עד מתי לעדה הרעה הזאת גבי מרגלים שהיו י"ב. ויצאו יהושע וכלב. גמ': **ובקרקעות** פירש הר"ב של הקדש. הבא לפדותן. וכפירש"י כאן. ובפ"ק דסנהדרין משנה ג' ושם מפרש הר"ב כפי' הרמב"ם דהכא ודהתם. ועיין מה שאכתוב שם בס"ד: **תשעה** וכהן. כתב הר"ב דעשרה כהני כתיבי. ולכהן תהיה אחוזתו. לא מכינן. דלאו בשומא כתיב. אלא והעריכו הכהן. כערכך הכהן. וחשב לו הכהן. וכיוצא בהן. רש"י פ"ק דסנהדרין (א*). ובגמרא חד לגופיה. וחד למעוטי דאף ישראל. ואידך הוי מיעוט אחר מיעוט. ואינו אלא לרבות. ט' ישראלים וחד כהן. ואימא חמשה כהנים וחמשה ישראלים. דהא שני אינו מיעוט אלא ריבוי. ואם כן השלישי אינו מיעוט אחר מיעוט ולדוקא אתי. והד' הוי מיעוט אחר מיעוט. והה' לדוקא. וכן כולם. קשיא. ובתוספות קשיא לי אמאי לא בעי אחד עשר דאין ב"ד שקול. בכל דבר שהוא תלוי שעומד בשקול הדעת. ע"כ. ועיין בסוף פ"ק דסנהדרין. וע"ש בר"פ: **ואדם** פירש הר"ב שמין אותו כעבד. כמה הוא יפה למכור בשוק. כך כתב משנה ג' פ"ק דסנהדרין. ורצה לומר עבד עברי דזה הוא שוה להמכר. ומה שכתב הר"ב ועבד אתקש לקרקעות. דכתיב והתנחלתם גמרא. ואסיקנא דקרא לרבות אחוזה סמיך. והכי מסיים ליה לקרא בגמ'. גם פירושו הר"ב. והרמב"ם. במשנה ג' פרק קמא דקדושין. ובמשנה ט' פ"ד דב"מ. לא כתב הרמב"ם. אלא לרבות אחוזה. והקשו בתוספות דקרא בעבד כנעני הוא דכתיב. ומנלן דעבד עברי אתקש: ד **לא** יפחות מג' פסוקים. גמרא. כנגד תורה נביאים וכתובים:

לא יקרא למתורגמן. מימות עזרא נהגו שיהא שם תורגמן מתרגם לעם. מה שהקורא קורא בתורה כדי שיבינו ענין הדברים. הרמב"ם פרק י"ב מהלכות תפלה. ונפקא ליה מדדרשינן בפ"ק דסוטה. מדכתיב בספר עזרא (ח') ויקראו בספר. זה מקרא. מפורש זה תרגום. כ"מ: **ואין** מדלגין בתורה. שהשומע את הקופץ ממקום למקום. אין לבו מיושב לשמוע. רש"י: **עד** כדי שלא יפסוק התורגמן. פי' הר"ב שלא ישהה. אלא כדי שישלים התורגמן. כו'. וכן לשון הרמב"ם בפירושו. ובחבורו פי"ב מהלכות תפלה. והשיג עליו הראב"ד דלשון המשנה אינה כן דלדבריו הל"ל עד כדי שיפסיק התורגמן. ע"כ. ולשון רש"י שיוכל לגול הספר. ולקרות במקום הדילוג. קודם שיגמור התורגמן וכו'* ואין לפרש דברי רש"י כמשמעו. שיקרא קודם שיגמור דהרי קרא לא משתמעי. כמ"ש הר"ב בר"פ בד"ה ילאו כו'. אלא ה"ק אלו היה רשאי היה יכול לקרות קודם כו'. וטעמא דמלתא שלא ישער הגלילה בכדי זה השעור. א"כ בודאי לא יעמוד בשתיקה כלל. אחר שסיים התורגמן: ה **המפטיר** בנביא. כתב הר"ב מי שרגיל להפטיר בנביא. וכן לשון רש"י וכלומר מי שעתיד להפטיר. דמקמיה פריסת שמע וכו' קודם שקוראין בתורה הוא. שכל מי שילך לבא לבית הכנסת כבר בא לו. ותדע דהא מאי טעמא אין פורסין כלל ביום שיש בו הפטרה. לפי שכבר באו הכל: **הוא** פורס על שמע כו'. כתב הר"ב הואיל וממעיט את עצמו להפטיר שאינו כבודו. בגמ'. וכתב הר"ן כלומר דמשום דמלתא דאפטורי בנביא. לא חשבי ליה עלמא ליקרא. משום דליתא אפי' בקטן. **והוא** עובר כו'. מפני שלא היה דרכן לעבור לפני התיבה בק"ש עד שעת התפלה נקט להו בתרתי. הר"ן. וכבר כתבתי ג"כ לעיל: **והוא** נושא את כפיו. משו' שיהא (לב*) נקט לה. דאלו קטן לא. אי נמי שהוא מתחיל. כאלו הוא הגדול שבהם:
אביו

תוספות חדשים

(א*) הגיה סג"ר דפי' בסוף הפר' הועתקנו פה וז"ל ט"ס יש שם בגמר' וכצ"ל חד לגופיה ואידך הוי מיעוט אחר מיעוט וכו' וכן הגרסא בסנהדרי' דע"ש ע"א וכן הועתק בנש"י שברי"ף ובילקו' כו' וקצר המלעכו' כאית בכורות שיש לי בס"ז מכ"ל וכן מוכרח מעצמו דמדקאמר בתר הכי ואידך הוי מיעוט אחר מיעוט א"כ כי קאמר וחד למעוטי לאו הייע למיעוט אחר מיעוט ופו דאם השני לרבו' א"כ אין השלישי מיעוט אחר מיעוט אלא מיעוט אחר ריבוי. וכן מוכח מפרש"י ד"ה ואימא כו' למעיין שם.

תוספ' רע"ק

משנה ג

(בהרע"ב ד"ה ואדם כיוצא. אם אמר דמי עלי)(ל*) והא דלא מוקמי' בהקדי' עבדו כנעני לגופו קודם דאיתא בירושל' דע"כ שמין בג' כדי שלא ישתמשו ויברחו. תוס':

משנה ד

(בהרע"ב ד"ה מדלגין בנביא מפרש' לפרשה כו') (לא*) אבל לא מנביא לנביא. ובנביא של שנים עשר מדלג. מסוף הספר לתחלתו גמרא. ופירש"י מסוף הספר לתחלתו למפרע. וכ' בב"ח דבנביא של שנים עשר לא ידלג מנביא לנביא למפרע. אבל בנביא אחד מדלג ומסוף לתחלתו ומידי דהוי אשאר נביאים עכ"ל. ועי' במג"א בא"ח סי' קמ"ד ס"ק ד':

משנה ה

(בתוי"ט ד"ה והוא נושא. משום שיהא) (לב*) ובתוי"ט כתב דייל למאי דקי"ל בש"ע סי' קכ"ח סוף כ"ה והוא מסוגי' דסוטה דף ל"ח. דבהכ"נ שכולה כהנים אם אין שם אלא י' כולם עולים לדוכן יש שם יותר מעשרה היתרים מעשרה יעלו לדוכן והעשרה עונים אחריהם אמן ע"ש ולזה קמ"ל במתני' שלכים שמפטיר בנביא הוא מן העולים:

אביו או רבו כו' ויש"י כלומ' שלא עלמו מפטיר בנביא כיון שהוא תלמידו. או נמ. והכל שוה. הכמ"ס: **עוברים** לפני התיבה. פוסקין את שמע ועומדין לפני התיבה: **ו אבל** אינו פוסק על שמע. כתב הרי"ב הכל שאינו מיב בדבר כה. וכתבו התוספת ותפי' לר' יהודה דמכשיר ליה במגילה (במסכת ד' ס"ב) הכא מודה מפוס דבקטן אינה תלוי בדבר כדפי' שם לתי"ק דבי יהודה לאבל במגילה יש לספק לפי שעוסק ובפיס היו בספק [ל"ל בספק] להכוב ולהמחייב לפי' עפ"י כ"י כנגדו: **פוחח** פוסק את שמע כו'. אלא היו עוברין לפני התיבה בפריסת שמע. וכן נמי דמתני' דמגנס דמכנס לא מקנון מקנוחא כולי האי דקטן מתגנס. הר"ן: ***סומא** פוסק על שמע. לפ ע"ש שבכללה של הפריסה היה בכלל המלוות. כמ"ש הר"ב במסכת ג' דפיקין: **ז כהן** שיש בידו מומין. כגון שהן בהקניות או בעקומות או בעקומות כלשהן בגמ' ופ"ה בהקניות שבו הערוך בערך נהק דקדל. ועיין מסכת ו' ס"ח דבגמ'. ועקומות פ"ה כפופות. ועקומות לגלדיהן. והכ"ן פי' עקומות שבאצבעותיהם ידו לאוכלים ועקומי שלהן יכול לאחוז בשבעותיו. ומ"ש הכ"ב שלין לכהנים דשלין לעלות בשבלליהן. שכן תיקן כ"ג ונעשה בגמ' פ"ז דסוטה דף מ'. דלמא לפשיק ליה לעשה ואזיל ליה למקטר וילמוד דלכהי אזיל ליה שהוא בן גרושה או **בן** חלוצה: **אסטים** ופוחח. וכמו כן כל דבר שלובע מידים כמ"ש: **מפני** שהעם מתכלין בו. כ"ל דקלי לאוכלי מתניתין. דהא נעשה דפ"ק. כמי שהוא הכי הוא. כמ"ש הכ"ב. ולא פליגי. אלא דפ"ק אמר מומין. וכדי יהודה אמר לעב. ומ"ש פשקו הכמ"ש והעור לדכ"י. והכ"ש כתב משום דבגמ' אמרו על קבלתו. תכא שם רוב אכלי העיר וכו'. **אלמא** כותים קיימ לן ע"כ. ולפ"ג דתכן כ"י אומר. לפשכן עובד דכוותים ולא פליגי. כמו שכתבתי בשמעה ר פ"ג דבכורים: **ח בסנדל** היכי עובר. שדרך המיוחן להקפיד בכך ומ"ש לף יפף לא יעבור. ס"ל כיון שלין דרכן של יפשל להקפיד. משמען שאת הכהנים של שעות עלו בלבו. וזכקה בו מיכות. הכ"ן: **שכנה** פיכם הכ"ב שלא תכנס בבלשו. וכן לשון רש"י (ג*). וז"ל הערוך פעמים שכופל על פניו בשום ושמן ויכללו לת מוחו* ושוב מלאתי בפיכם פ"ד דמכות דף ל"ה וז"ל שכנה. שיכנוס בפתח ויכה לאחו בשקופה. שלא יכנסו שתפילין בראשו ולא יהיו נראות. כל לשון. ושל יד על שם יהו. לפ"י. ופ"י הכ"ב דמכנים למדו ג"ם כו'. בשפ"ג דמכות דף ל"ו. לאמר כאן (**שמות י"ג**) בין עיניך. ולאמר להלן (**דברים י"ד**) לא תשימו קרחה בין עיניכם אם להלן בגובה הראש מקום שעשה קרחה. כו'

אביו או רבו (ל*) **עוברין. על ידו: ו קטן קורא בתורה ומתרגם. אבל אינו פורס על שמע. ואינו עובר לפני התיבה. ואינו נושא את כפיו. פוחח פורס את שמע ומתרגם. אבל אינו קורא בתורה. ואינו עובר לפני התיבה. ואינו נושא את כפיו. סומא פורס את שמע. ומתרגם. ר' יהודה אומר כל שלא ראה מאורות מימיו אינו פורס על שמע: ז כהן שיש בידיו מומין. לא ישא את כפיו. רבי יהודה אומר אף מי שהיו ידיו צבועות אסטים. ופואה. לא ישא את כפיו. מפני שהעם מסתכלין בו: ח האומר איני עובר לפני התיבה בצבועין. אף בלבנים לא יעבור. בסנדל איני עובר. אף יחף לא יעבור. העושה תפלתו עגולה סכנה. ואין בה מצוה. נתנה על מצחו. או על פס ידו. הרי זו דרך המינות. ציפן זהב ונתנה**

הגיה לו רבו. **עוברים** לפני התיבה: על ידו. **נקטינן: ו קטן** קורא בתורה. ויש מן הגלוחים שמאכו דוקא מקליפי ואילך: קטן ליכו פוסק על שמע. לפי שהוא בא להוליא את **הכבים** ידי מוצתם. וכל שאינו מוליא אם הכבים ידי מוצתן: ואינו **פוסח** אם כפיו. אם הוא כהן. שאין כהונה לבטל. שיהו כפופין לבכלתו: **פוחח** בגדיו קרועים וזכועתיו נראים מבחוץ. עכום ויפ מתרגמין פוחח ויפ: **פורס** על שמע שהרי הוא מחייב בדבר. אבל אינו קורא בתורה. מפני כבוד התורה. וכן לפתי התיבה. וכן לנשיאת כפיים. מפני שגנאי הוא לבבור: **סומא** פוסק על שמע. שאינו רואה את המלוות. ים לו הנאה מן המלוות. שבני אדם כותבין אותו ומלילין אותו מן המכשולים: רבי יהודה אומר כל מי שאין רואה אינו מלוות. שבני אדם כותבין אותו ומלילין אותו מן המכשולים: **ז כהן** שיש בידו מומין. וכן בעכו"ם. אי נבגלו. לא ישא את כפיו שאין הכהנים נשאין לעלות בשבללין לתוכן. ואם ים מומין בגלוי: יחתכו הו. ומתוך כך יבוא להשתכל בידיו והמשתכל בכהנים בשמשאין כפיהן. עיני כהות. לפי שמשכיח שוכה הין ידיהם (ג*): לשטים. לבעו דומה לשכלת: **פואה**. שרשים שלובעים בשם אדום ומשיק בגמי שאם היה דם בעיניו. כלומר בגיל עשאם וכלם יודעים בומוין שים הו. או בלבע שבידיו. או שהוא לשבי העיר שלאחתן בבך. מוחב. דשוב הין משתכלים הו: **ח** אף בלבנים לא יעבור. מיישין שאת מיהות בזקה הו. דעובדי עכו"ם ומקפידין בכך: העושה תפילין שברחשו עגולות. כלומ. או כבילה. שכנה. אלא שכנס שברחשו (לה*): ואין בה אלוה. דתפילין ומזבעו' הלכה למשה מסיני: שכי זה דרך מיהות. שבזיז דבני חכמים. והולכים אחר מסורת המקום. ומוסרים הין עיניך ממש. על יד ממש. וחכמים למדו בג"ם. הין עיניך במקום שער בראש. מקום שמוחו של תינוק רופס. על יד בגובה היה קיבורת בראש שהוא הזכור שנאמר בכתב הלא: ליפן זהב וכו'. והכתוב אומר (לו*) (**שמות י"ג**) למען תהיה תורת ה' בפיך הין המותר לפיך. שיהא הכל מעור בהמה טהורה ולא מזהב:

ונתנה

נתנה על מלמו. של ראש. ושל יד על שם יהו. לפ"י. ופ"י הכ"ב דמכנים למדו ג"ם כו'. בשפ"ג דמכות דף ל"ו. לאמר כאן (**שמות י"ג**) בין עיניך. ולאמר להלן (**דברים י"ד**) לא תשימו קרחה בין עיניכם אם להלן בגובה הראש מקום שעשה קרחה.

תוספות חדשים

(ס*) הר"ב ד"ה כ"י לומד ולין פלכם ירי"ו. וכ"ם בס"ם ס"י ס"ש ס"ג: (ג*) הר"ב בד"ה מפני שהעם מקפלין בו כו' פיניו כהום ני' עכ"ל וק' ובפניבה דף ס"ז מצוכם דוקא בזמן המקדש שהיו מבלכין בשם המפוכם. גם התוס' הקשו כן שם על פ"ק"י כלן בע"ש הכע"ב לכן בזוהב משמע שגם בזה חזמן הוי משום כבוד השבילה. ל"ב ל"ל מ"ש שם בגמ"ש בזמן שה"מ היינו מה שעיניו כהות ודוק:

מהורש"ח

זצ"ל:

ותו' כתבו שם דהעשם הוא בזמן הזה משום היסח הדעת והבילו לפ"י מהילוסלמי. וכן כ' הב"י בפ"י בפי' קכ"ם: (ג*) ותו' כתבו בשם כ"ם בשעם שכשה יכול להסתכן בעלמו ולא תבין עליו המלוה ולא יעש' בם כמו לאלילות בשל הכנסיה:

תוספ' רע"ק

(בשמשה לו רבו) (לג*) בפ"ל כ' דהייט בתין לו אב. אבל בים לו אב אחד קוחם. ול"ל להכהו למתני' דשפ"ב שבפ"מ לכבו קודם. לשכל לחוש זכות שקטן וכבוד אחד קודם לזשת פ כמו ליוכבו. וגם בהכהו דבפ"מ על הבן מועל להקדים בכוד רבו. משפ"ב שכל שהוא אחיו ע"י שקנת מזיל משפש דמשפש בגמ"ש מביו קרחם:

משנה ו

(בשבע"ב ד"ה כ"ש. **שאם** יפסח (לד*) בעולם) בפ"ל כ' דהייט בתין לו אב. אבל בים לו אב אחד קוחם. ול"ל להכהו למתני' דשפ"ב שבפ"מ לכבו קודם. לשכל לחוש זכות שקטן וכבוד אחד קודם לזשת פ כמו ליוכבו. וגם בהכהו דבפ"מ על הבן מועל להקדים בכוד רבו. משפ"ב שכל שהוא אחיו ע"י שקנת מזיל משפש דמשפש בגמ"ש מביו קרחם:

ונתנה על בית אונקלי שלו. הרי זו דרך החיצונים: ט האומר יברכך טובים. הרי זו דרך המינות. על קן צפור יגיעו רחמיך. ועל טוב יזכר שמך. מודים. מודים. משתקין אותו. המכנה בעריות. משתקין אותו. האומר מזרעך לא תתן להעביר למולך. ומזרעך לא תתן לאעברא בארמיותא. משתקין אותו בניפה: י מעשה ראובן נקרא ולא מיתרגם. מעשה תמר נקרא ומיתרגם. מעשה

ופתח על בית מושקלי. על בית יד המלבוש וכו'. והכתיב אומר לך לאות. ולא למחבים לאות: הרי זו דרך המילוכים. בני אדם שהולכים אחר לעתם. מן מדעת החכמים: ט יבכוך עובים הרי זו דרך מיתם. שלכיכן יפתאל לנלף עמהם פושעי ישראל בתגודת תעניותיהם. שהרי אלבנה עם ריחה נע. ומנלה שכתוב עם ממחי הקעורת: על קן לפור יגישו רחמיך. כמו שהגישו רחמיך על קן לפור. וגזרה לא תקום הלא על הבניה. כן חום ורפה עליהו משתקין אותו שעושה מלוותיו של הקב"ה רחמים וחן חיכן אלא גזירות: ועל עוד יזכר שמך. על עובדך כוכה לך משתקין אותו שאינו מייבים לבבך על הטעה. כשם שמבבכין על הטובה: מודים. מודים. דומזי כשתי רשויות. כמולה ומקבל עליו ב' אלהות: המכנה בעריות. שלובם ברשה של עריות בלשון בינו. שאומר ללא בעריות ומם דבר הכתוב. אלא שלא יגלה קלון אחיו. וקלון אמו בבנים: ומזרעך לא תתן להעביר לאלמיותא. לא תבא על העכו"ם. ותוליד בן לעכו"ם: משתקין אותו בניפה. שעובר הכתוב ממשמעו. ונותן בבת אבא על העכו"ם. ומחייבו מיתת על השוגג: י מעשה ראובן ותמר נקרא ומיתרגם. ולא מייתין ליקריה דראובן. והוא לא בתיב אלא בן יהודה. כדאיכא למימר לקמן:

מעשה

ונתנה על בית אונקלי שלו. הרי זו דרך החיצונים: ט האומר יברכך טובים. הרי זו דרך המינות. על קן צפור יגיעו רחמיך. ועל טוב יזכר שמך. מודים. מודים. משתקין אותו. המכנה בעריות. משתקין אותו. האומר מזרעך לא תתן להעביר למולך. ומזרעך לא תתן לאעברא בארמיותא. משתקין אותו בניפה: י מעשה ראובן נקרא ולא מיתרגם. מעשה תמר נקרא ומיתרגם. מעשה

כי ומים הרי"ף מקום שמומו על תיכוך כופם. נהייתא לאחריתא לעיל מסך. והמכוון שמנין עיכך. מקום החללת שמאל בכל מקום שמות על תיכוך כופם. הוא מקום תפילין. ופי' כופם מתכוך. וכ"ל שהוא מלשון התרפם וכהב כיעך [מפלי ר"ג] שעיכו מהכנעה והכיכי בדברי' רבים. ומ"ם הרי"ף על יד בגופה היל. דמם תפילין של ראש בגופה שלהם. לף על י"ד בגופה שביל * (בתכחות שם) וכן מ"ם הרי"ף קיבוכת הכל בבריהתא לאחריהתא. ופי' בתוך לשון קבולת בשר. כמו קיבולת לאחיכי: ונתנה על בית אונקלי. פי' הרי"ף על בית יד וכו'. וכ"כ רש"י. ומקשים הרין ועבדי הכי. משום דפתיב לאות על יד. וכיון שהם לאות. קבורין הם שלאוי שיהו לכל. ולא לרשי והיה לך וכו' ומ"ם לא פי' אלא על בית יד דאלו בשל ראש. אלבבא כתיב בהו (דברים כ"ח) וכלו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך. ואמרו זו תפילין של ראש. ועיין בב"ק פ"ם כ"ז: דרך המלוכים. פי' הרי"ף המלוכים אחר לעתם וכו' וכפיכתי. וז"ל הרין. קבוב למין הוא. אבל אין גמור לא הוי. דהא לא עקר גזירה הוא. דהא מניחה במקום הקיבוכת: ט על קן למוד כו' עד הטובה. עיין מ"ם בפ"ק דבבכות: המכנה כו' משתקין אותו. מפני שהוא מגלה פנים בתורה שלא כהלכה. הרי"ן *ועיין בדבוב לקמן: האומר כו' משתקין אותו בניפה. כתב הרי"ף שעיקר הכתוב ממשמעתו וכו'. שעתא על השוגג. וכן לשון רש"י. ומקשים כמי מיתת בית דין על המזיד דהתלה. ולכיך עיון דלא פיבקו כן בשכבה בעריות. דהא ליכא בית כמי כל הכי ול"ק בשפחה דהכא קחכי הלומר. והתם השכבה. משום לעגיל כלי לכל העריות בהדדי ולא כלה להחיכך ולבאר. אבל הא קאמיי דהכא תכא בניפה. ולא כן גבי שכבה. ועוד יש לדקדק בשלת בשלמיותא. בעמיית ה"ל לומר. כפי לשון שכוב בכל מקום. ומלחתי בעבוד עבך ברם. שכתב וז"ל האומר מזרעך וכו' בשלמיותא. פיבום לא תתן מזרעך בשומא יבועה. שמעבירין זרעם למולך. כגון שהיה גוסס להעביר זרעך למולך. ומכלל דבריו ומשמע שאחר האומות שאין מעבירים מזרעם למולך מותר. לפיכך משתקין אותו בניפה. אלא פיבום הכתוב כדתנא דבי רבי ישמעאל בישראל הבא על העכו"ם. ותוליד בן לעכו"ם שכתוב מדבר. דלא שכא מולך משאר בתי עכו"ם. עכ"ל. ורש"י משרש לתנא דבי רבי ישמעאל. לשרש מחבי לחתא. ובלשה ולתי דלעתא בעל העבוד בתי לא לחתא דבי רבי ישמעאל. לעקור הכתוב ממשמעו לחת כרת לבא על העכו"ם וכו'. דולתי דעקר הכתוב בעיבדי ע"ז מדבר. אלא דשבעים פנים לתורה. חו לחת מהן. ולחת תנא דמתניתין לומר שזה שרולה לדרוש ולשרש. מעיף שלתו בא לעקור משמעו ומשמעו. לא ידקדק בשלת מולך ' ולומר דבדוקא. ויתבנמו בלחתיתא. דל"ל משמע שאחר האומות מותר. וקיימתא לפי' העבוד דשתבנוס יובתן לתת. ומזרעך לא תתן בשמעשתים לגיד בת עמון למעבדא לפולחנא בולחנא בוכלא. * ועיין בפי' הרי"ף בשפחה י"ל פרק שלישי דחגיגה. ולפי' העבוד מתיבב כמי דהכא תכא כיפה. ולף על גב דהכא לאו בולא לעקור המקרא ממשמעו. וה"ב בשכבה. ולא בא אלא לשרש פנים לחבא בתורה. ע"ל הפנים שהתורה בדברם. ע"ו מדאחאי בשכבה לא בא שום קיבא. משום לעגיות ולהקל בשאר האומות. לפיכך משתקין אותו בניפה:

י מעשה ראובן. ויבבב את בלהה פלגש יעבו (בראשית ל"ה) נקרא בשפ"ב ולא מתרגם. דמיישיכן לגנותו. כפי"ם והרי"ן פי' מעשה כבוד יעקב: מעשה תמר. כתב הרי"ף לאמרן וכו' וכ"ב הרמב"ם. דמעשה תמר. הייבו לאמרן ותמר וכו' וקשיא. הדא דלאחי נקט תמר. ולא לאמרן שהרי לאמרן הוא שעשה המעשה. ותמר קבלה עולם ולבוסף היתה. וכמו דנקט לאחן ולא בלהה. ועיין בשאלתות הפרד להבכים מעשה לאמרן בין מעשים שקדמו אליו. ועוד שם"ל להקשיך מעשה תמר ומעשה דוד ולאמרן כיון שמעשה שאר שם. ולבו כלהה כפי"ם והרי"ן. מעשה תמר ויסודה. ונעמא מפרש בגמרא אבייתא דשמעיה שוא דאחאי. ולי"ק לנקט

תמר מקום דלי תנא יהודה. ס"ל עובדא ליוסף שלמד לכו ומכרכו ומקבר שהמצ"ס והכ"ג כשלהו בגמרא. דעביך מעשה דוד ותמרן לא נקראים ולא מתרגמין ומחלוקת מעשי תמרן ותמר נקרא ומיתרגם. תשבו דלתמר דמחייתין פרכיכן ולא היו שלא מרישא דבריי' דתני הכי. מעשה תמרן ותמר נקרא ומיתרגם:

מעשה עגל שהשלמן. נקרא ומיתרגם. דכיתא להו דסיפא להו כפשוטו. גמרא:

וחשני כתב הר"ב מן ויאמר כו' גמרא. ולשון הכתי פ" שהמצ"ס הוא מה שהשמה מעכיו. ומ"ש הר"ב ופשוט ויגוף. כתב הכ"מ בפ"ג מהלכות תפלה. כ"כ הכ"ף והרא"ם. וכ"ל שהוא תום' הכ"ף שפיכם דטעמא דלא מתרגם מקום כבודו של מהכן. ולי"ב בפשוט ויגוף. שכתוב על העגל לשכר עשה מהכן. אוא הדין דלא מיתרגם. והגמרא לא משמע לה שכתוב שפיכם. והוא הדין בהתי בקרא. כיון דטעמא מקום כבודו דמהכן. עד כאן. ולפוס ניהנה לא עיין. שאין זה מלשון הכ"ף. אלא בתוספתא שמי. ושוד פשוט ויגוף וכו':

ברכת כהנים מעשה דוד ותמרן. לא נקראין. ולא מיתרגמין. כן הגיהנא בשפיכם. ובפירוש הרמצ"ס ברכת כהנים נקראים ולא מיתרגמין מעשה דוד ותמרן לא נקראין וכו'. ובודאי דברכת כהנים הי לשפר לשון נקראין לשון קבלה לומר שתהא התורה נקראת שלא בשלמותה מה שאין כן בשפטרות דשלהו הכי אין הכתיבים נקראים בשלמותן. ולא מיבעי קשיל לא פירש התנא ברכת כהנים דנקרא ולא מיתרגם כמו בשיכר. ובחות שכוסה המשכה שגמרא ליתא מעשה דוד ותמרן נקראין. ולא מיתרגמין. ומשתא ל"ש דברכת כהנים ומעשה דוד ותמרן כולהו בדין אחד. והכי קאי גמרא ולא פקראים. ולא מיתרגמין ופ"ש כעבד"ן. לחודן עגל שכי ברכת כהנים דוד ותמרן. ודקאמר בתר הכי מעשה דוד ותמרן לא נקראים כו'. יש להגיה ולמחוק לא. כך נראה בעיני ומכל מקום לא שלמתי יד להגיה בשמכה לפי שראיתי * (בפירוש רש"י מגילה שהזכרתי. ולולי נקראין וכו'. דלמחכת בפיסא ויש לא מקראים ולא מיתרגמין. כתב מפרש בפיסא. מעשה דוד ותמרן לא נקראים. בשפטרה. עד כאן. ועוד שהייתי מוכרח לומר כמי דל"ג לא. בפירוש דהאמרת כו' שהזכרתי לעיל בדבור המתחיל מעשה תמר כו') ועוד שראיתי להרמצ"ס שהשמיטו פרק י"ג מהלכות תפלה דמסיק הכי דנקראים ולא מיתרגמין. וכתב ובמעשה תמר ותמר. במקום שנאמר תמרן בן דוד לא נקרא ולא מיתרגם ונראה דגרס. וכן ברכת כהנים. ויש לתת טעם למה מעשה תמרן לא נקרא מקום דשלחי מעשיות הכתובים בתורה לא קרי להם לקהותם כדי להשלים התורה כולה בלבוד. מה שאין כן מעשה דבגדילים שפשר להפטיר בענין אחר: **ברכת** כהנים. כתב הר"ב ומקום לדיק בים שם וכו' שכדאי הן ישראל לשמח להם פניס. כדאמרינן בברכות לא כדאי הן ישראל לשמח להן פניס. אלי אומרת ושבעת ושבעת וברכת. והן מאמרין על עלמן עד כזית. עד כאילה. לפ"י: **מעשה** דוד ותמרן. לכאורה ל"ל במעשה דוד מעשה דשם שבע. וכן סדין שכפף מעשה. אלא שכתב דמהרמצ"ס לא כתב מעשה דוד בשבועו. שהוא מעשה דוד ותמרן. מעשה תמרן שמזכר בו דוד * ונראה לי שמקום שכי לא פירש הרמצ"ס מעשה דוד ושם שבע דכי היכי דכתבי בדיש מעשה תמר כו'. למעשה תמר ויהודה נקרא ומיתרגם ומעשה דשמיש הוא לשוני וה"ל דוד הא שוני ואם כן שמיש הוא ונקרא ומיתרגם ומקום שכי לא שלטריך ת' למתני מעשה דשם שבע: * **לא** נקראים ולא מיתרגמין. (לע"ג לפס לא נקראים שוב) אין שייך לומר ולא מיתרגמין שאין תרגום אלא על המקרא שקרא. ועוד דתרגום ים לשום יותר שהכי מתרגמין כדי שהעם יבינו. אלא ליידי דעלמא שקבי ולא מתרגמין: **אין** מפטירין במכבה. כדי שלא יפחלו ההמון כשישמעו חותם. ולא יוסף להם אלא שפק הרמצ"ס: **ורבי** יהודה מתיר. כתב הר"ב והלכה כמותו. כך כתבו התוספות ומעשה כדאמרן בגמרא [לשמה] ה' פרק לעיל וכתבו הר"ב דבעלמא יום כשאין מפטיר במכבה ולעכין מעשה דר' יהודה ל"ל דקביכא ליה לר' יהודה דהא מעשה בהפטיר בקרא ומיתרגם. ומ"ב במעשה מכבה עדיף כדתנן בשפ"ג דחגיגה. מ"מ במעשה בהפטיר. הא מתרגין בגמרא. דמ"ב דליכא משום דדילמא חתו בשיולי שה למעלה כו' דכאן הוא שלא בא לעולם כדתנן התם משכח ג'. אפ"ה בקרא ומיתרגם * ומעשה דלא מיישכין דלמא חתי בשיולי כו' שכן בשון הר"ב מעשה בהפטיר בקרא ומיתרגם ולא מיישכין דלמא כו'. ומעשה דמלתא דלא מיישכין ל"ל דמ"ש שם הוא חכם. יודע שבדברים אלו לא משכיל לא יגיעם. ומתיקתו יפה מדבורו. ושם לאו בר הכי הוא הכי פי' חיל מעכים חכם יחשב. והחכם יחכים בחולמו. ולא יחלל בעכים אלו. שידע שאיט כדאי שיסיבו ט שום מעלה:

מעשה עגל ראשון נקרא ומיתרגם. והשני נקרא ולא מיתרגם. ברכת כהנים. מעשה דוד ואמנון. לא נקראין. ולא מיתרגמין. אין מפטירין במרכבה. ורבי יהודה מתיר. רבי

מן

רבי אליעזר אומר אין מפטירין בהודע את ירושלים:

רבי אליעזר אומר אין מפטירין בהודע את ירושלים. משום שקרי דיהושפט. ואין הלכה כרבי אליעזר:

סליק מסכת מגילה

נשלמה מסכת מגילה

תוספות חדשים

ג') הגי"ה שבדפוס הנה הנמנו לעיל משנה ג' על מקומו:

רבי אליעזר אומר. אין מפטירין בהודע את ירושלים: משום דכתיב (יחזקאל כ"ב) וכו' ויחס לי גמ"ח בעל הלבוש בס"ח סימן תל"ג דס' הודע כתיב בה מכוכתיך ומולדתיך בארץ הכנעני אביך האמורי ואמך חתית. וזה ודאי גמות וכדי בזיון וקלס לבזותן מעקר מולדתן וז"ס כ"ל לא ובדוק בחמך כלומר בעקר מולדתך (ס*):*

סליק מסכת מגילה

סידר אחר מגילה מועד קטן מפני שיש בינו ובין ימי פורים הצטרפות שבשניהם אסור התענית והדהספד, הרמב"ם. ועיין מ"ש בפתיחה ליבמות:

מסכת מועד קטן

פרק א משקין בית השלחין (*א). במועד ובשביעית. בין ממעין שיצא

פרק א בית השלחין פ' הכ"ד לקן עיסה כו' תרגום עיף משלחי גמ' והי"ל מתחלף בס"ת. רש"י. שמכיהם ממולח הגרון. עיין מ"ש במשנה ז' פ"ד דב"ב. וכתבו התו' ועיף ויגע לשון למים כדכתיב ונפש עיפה למים ע"כ. ולפ"ז אתי שפיר דכל הכ"ד שמרים וכ"ל שהוא ס"ת וכ"ל כדכתיב מים קרים על נפש עיפה. משלי כ"ה:

במועד המשנה תקלת חוטו של מועד הימים שבין כל מועד ומועד הגמ"ס * (ולפי שאין במשנה לשון חמ"ת אלא מועד. כ"ל שים לתקן לשון הגמ"ס ושכ"ל המשנה תקלת מועד מה שאנו קורין חמ"ת ושם הימים וכו') ומ"ש הכ"ג דדבר התלוי מותר במועד. ומ"מ מניגס דף י"ח שמח ימים מחלל עלות. וביום שבשעי עלית לה' תלמיד מה שבשעי מולח הוא שמים עולין בעשיית מלאכה לף שמה עולים בעשיית מלאכה לי מה שבשעי עולה בכל מלאכה. לף שמה עולין בכל מלאכה ס"ל השבשעי שבשעי לקוד בכל מלאכה ואין שמה לקורים בכל מלאכה. הא לא מקרן הכתוב. אלא לאכמים לומר לך ליזו מלאכה לקורה בשמ"ח ולי"ה מותרת. רש"י. וי"ף וגמ"ס והרא"ש (ב*) והטור שה לחד (השכימו) לחיים אלא לקמבה. ואין לחיקור מלאכה בשמ"ח עקר מן התורה. והג"י כתב שכ"ל ומזה שבריתא שים לחקור מלאכה במועד עקר מן התורה וכתוב שקרה לאכמים לחקור ולהתיר כפי שיטת כרחה לשם. וכמ"ש בשם הרין לעכין מקורי יה"כ בר מלכילה ושתים בשב"ח דיומא. ולדבריו לריך לומר דשתני שמעינן מהך קרא דהא דשקין כמי מיכיה לחכילת מלה אין מלילה הרחקונה כשות ואף שאנה. כמ"ש בגמרא ו' ע"ב דקמר. אבל שרה שלמין של לילן עיין במשנה ג': **ובשביעית** כתב ור"י דשביעית שרי להשקות בין שרה בית הבעל כרי. וכ"כ האשכנזי דף ו' ע"ב בשם רש"י ומשום דבילושלמי מוקים למתניתין דשב"ע דשביעית כמתניתין ג' לקמן. והשם פירש לה לשי וכן הר"י בשרה הבעל ס"ת דשכיח מתניתין כמי בבעל לחיי ורי שמעון מתיר שם. וכן הלכה כמו שלכתוב שם בש"ד. והטעם דשביעית שרי יותר משאר"ח משום טעם הילושלמי שלעתיק לקמן בדים. אבל אין כרי. וכ"כ בש"ס מהלכות שמטה דשכיח בשב"ע דשרי דשרי"ל אבל מוקים למתניתין שלפי' דלקמן דמדמי לה בילושלמי כמו שלכתוב שם בש"ד ושמעת דמתניתין דשת"ת משמע ולפי דשביעית כמי שה שרי. אלא דשלמין. וכן שמשקה שלעתיק:

משנה א' ב' ג' ד' (*) בש"ס פי' שקלים ושקמ"ר:

תוספ' רע"ק

משנה א

(בהרע"ב דיש משקין במועד שי לא שרי בשועד אלא שרי שרי) (א*) וכ"ה הרין לעיל לחם שרי משקה שרה בית בעבל שרי עניך שרי. לא שקרי שבילות אלא דבר שהניעו לפיכות והכל משפיל. אבל להאוסף על מה שנאסף לעניי השרשה שקרי ולא שבילות:

(בחי"ם דיש בשועד וכ"ף וכמ"ש וסל"ש שרי) (ב*) בשור שבת שקלי עיים לשרי"ף לשבר שלאכי שבת"ש לשרי"ש ושי שרי ור"ת:

שיצא בתחלה. בין ממעיין שלא יצא בתחלה. אבל אין משקין. לא ממי הגשמים. ולא ממי הקילון. ואין עושין עוגיות לגפנים: **ב** רבי אליעזר בן עזריה אומר. אין עושין את האמה בתחלה. במועד. ובשביעית. וחכמים אומרים. עושין את האמה בתחלה בשביעית. ומתקנין את המקולקלין במועד ומתקנין את קלקולי המים שברשות הרבים וחוטטין אותן. ומתקנין את הדרכים. ואת הרחובות. ואת מקוות המים. ועושין

ר"ע מברטנורה

שיצא בתחלה. שיצא עכשיו מתחלה. ואין חוששין הואיל והדש הוא שמא יפלו גדותיו ואתי לתקן במועד. ואיכא טרחא: שלא יצא בתחלה. שהוא ישן: אבל לא ממי גשמים. גזירה משום מי קילון שהם מים שלבור עמוק, ובו מי גשמים מכונסים. דבהם איכא טרחא יתירה לדלות: עוגיות. חריצים שעושים בעקרי הזיתים ובעקרי הגפנים כדי שיתמלאו מים: **ב** האמה. חריצים שעושים בקרקע שבהן המים הולכים בין השדה ומשדה לשדה. קרויין אמה לפי שהן רוחב אמה בעומק אמה: בתחלה. אם לא היתה מעולם אין עושין אותה בתחלה במועד משום טרחא: ובשביעית. מפני שנראה כחופר בקרקע בשביעית: ומתקנים את המקולקלות. אם נפל לתוכה עפר ואיכה תקלחת. מתקנים אותה. אבל אין עושים אותה בתחלה במועד. והלכה כחכמים: ומתקנים קלקולי המים. מים המכונסים בגומות לשתות מהן: וחוטטין. מנקין ומנקרין ומוליכין מתוכן צלצלות. וקסמין. ועפרורית. שנפל בהן: ומציינין

תוספות יום טוב

שיצא בתחלה. כתב הר"ב. ואין חוששין כו'. שמא יפלו גדותיו. עיין לקמן במשנה דלקמן [ד"ה] ומתקנים את המקולקלות. ומ"ש הר"ב ואיכא טרחא. כלומר שאפילו דבר האבד לא התירו כשיש טרחא: **בין** ממעיין שלא יצא בתחלה. ולא צריך למתני למעוטי שדה הבעל שאפי' ממעיין שלא יצא בתחלה שישן הוא. אסור. גמרא: **אבל** אין משקין כו'. אמועד קאי דגבי שביעית לא חיישינן לטרחא יתירא. הר"ן * וזה אף להרמב"ם דלעיל בסוף ד"ה ובשביעית כו' וכדלקמן בד"ה ואין עושין כו'. וטעמיה כדמפרש בירושלמי. דשביעית על ידי שהוא מותר במלאכה פירוש שאינה דקרקע. התירו אפי' בדבר של טורח. א"נ שביעית ע"י שזמנה מרובה כו'. ולא מסתבר לעשות ז' ימים האחרונים כז' דרגל: **ולא** ממי הקילון. כיון דמי הגשמים לא כאסרו. אלא משום גזירה דמי הקילון הלכך שפיר נקטיה אחר מי גשמים. הר"ן. ומ"ש הר"ב דאיכא טרחא יתירה לדלות. ומלשון קולתא שהוא תרגום כדה על שכמה. נקראת קילון. הר"ן: **ואין** עושין. עוגיות כו'. מדכיילא דהך אבל אין משקין כו'. לא קאי אשביעית. הך שייא נמי לא קאי אשביעית וכ"פ הרמב"ם בפרק א' מהלכות שמטה. וטעמא כדלעיל:

עוגיות פי' הר"ב חריצים ומסיים הר"ן כדי שיתעכבו שם המים. מלשון הלהן תעגנה. [רות א' י"ג] שהוא לשון עכוב. ע"כ. ומ"ש רש"י ולהרמב"ם שהוא מלשון עג עוגה דמשנה א' פרק ג' דתענית. היינו הך שכפירוש רש"י בפי' רות. תעגנה לשון אסור כלא. כמו עג עוגה וכו'. והערוך כתב שתרגום מערוגות מטעה (יחזקאל י"ז ז') עוגיות. כך כתב בערך בדד: **לגפנים** לשון הר"ב בעקרי הזתים. ובעקרי הגפנים. לישנא דברייתא בגמרא ובאתרי' דתנא דמתניתין. שכיחי גפנים ולא זיתים. וכדאשכחן נמי בגמרא רב יהודה שרי לבי ברליתא למעבד בהכי (* שהוא ארמית לעוגיות כדאיתא התם) לכרמיהן. ולא קאמר נמי לזיתיהן אלא משום דלא הוו להו אלא כרמים ולא זיתים. וכיוצא בזה פירשו התוס' ספ"ג דשבת דף מ"ז. ובפ"ג דחגיגה דף כ"ה. דבגליל שכיח שמן יותר מיין: **ב ובשביעית** כתב הר"ב מפני שנראה כחופר קרקע בשביעית לישנא דגמ'. שנראה כעודר. עיין משנה ב' פ"ב דשביעית: **וחכמים** אומרים עושין כו' בשביעית. דכל שנראה כחופר לא הוי. כיון דמשליך את העפר למרחוק. והעודר מניחו במקומו. כך כתב הר"ן והכי איתא בגמ'. בביאורייהו דאמוראי דפליגי. בטעמא דרבי אלעזר דלמאן דאמר מפני שמכשיר אגפיה לזריעה. דלהכי לא קאמר מפני שנראה כעודר. דמיירי דשדי לאבראי וכו' (ג*). ולפי שהרמב"ם בפ"א מהלכות שמיטה. לא התנה שיהא משליך למרחוק. משמע דסבר ליה דלרבנן בכל ענין שרי וכדמסיים ויה"ב טעמא שהתירו כל אלה. שאם לא ישקה. תעשה הארץ מליחה. וימות כל עץ שבה: **ומתקנין** את המקולקלות. פירוש דמלתייהו דרבנן הוא. והיינו דכתב הר"ב אבל אין עושין כו'. ומה שכתב הר"ב אם נפל לתוכה עפר כו'. ולא דמי למעיין שלא בתחלה כדלעיל. דחיישינן שיפלו גדותיו. ואתי לתקן. דתקנתא דהתם עשייה בתחלה היא. כדקתני שלא בתחלה:

ומתקנין את קלקולי המים שברשות הרבים. אפי' אין רבים צריכים להם. כדאיתא בגמרא. וטעמא כדכתב הר"ן והרא"ש בשם הראב"ד. לפי שצרכי רבים אינם נגמרים אלא בשעת הבטלה. משום דדמי לקדירא דבי שותפי. ובשעה שהם בטלים מתחברים כולם ועושים ואם לא יעשו אז. לא יעשו לעולם. ומסיק דכי התירו במלאכת הדיוט. וכמ"ש לקמן. ונראה לי דהיינו דתנן וחוטטין אותן ופרושי קמפרש. דהא דאמרן ומתקנין. היינו חוטטין. שהוא מלאכת הדיוט. דאלת"ה ליכא יתירא הוא. דודאי דהחטיטה בכלל מתקנין הוא' וראיה לדברי. שהרמב"ם וכן הטור. לא כתבו החטיטה בקלקולי המים שבר"הר:

ומתקנין את הדרכים ואת הרחובות כו'. בריש שקלים תנן דבט"ו באדר מתקנים כו'. ושם מפורש. ול"ק כיון דכבר תקנום למה להו תו לתקן בח"המ. דבירושלמי הקשו זה על ומציינין את הקברות. ופתרו שירד שטף של גשמים ושטפו. ונראה דעל הראשונים ל"ק להו ולא מידי. לפי דמלתא דפשיטא הוא דהקלקולים מצויין בדרכים וכו': ואין התקון מועיל בהן אלא לפי שעה. אבל ציון קברות. אין סברא שיתקלקל. אלא כדמשני שירד שטף כו':

ומציינין

תוספ' רע"ק

משנה ב

(בתוי"ט ד"ה וחכמים דמיירי דשדי לאבראי) (ג*) בסוגיי' איתא כן ולדרבא' מבואר להיפך דאם שדי לאבראי לית בי' משום מכשיר אגפי' לזריע'. אלא דהש"ס קאמר דא"נ בשדי לאבראי דלמ"ד כעודר איכא ולמ"ד מכשיר אגפי' ליכא ועלה פרכי' למ"ד משום שמכשיר תיפוק לי' משום עודר ור"ל וליתסר גם בשדי אבראי ומשני עודר נמי כי שקיל בדוכתי' מנח לה. ור"ל דהך מ"ד ס"ל דבשדי לאבראי איתו דומה לעודר. הרי מבואר דלמ"ד מפני שמכשיר אגפי' לזריעה מיירי מתני' באינו משליך לאבראי וממילא נ"ל לטעמי' דעודר דבלא"ה אסור משום דמכשיר. ולדרבא זהו מוסיף מותרת דאפי' היכא דאתא מיא בתרי' דליכא משום עודר מ"מ אסור משום שמכשיר אגפי' לזריעה. ואי"כ ע"כ דברי הר"ן קאי למ"ד משום דנראה כעודר דאיהו ס"ל דבשדי לאבראי ג"כ [illegible] עודר לד"די י"ל דמתני' מיירי בשדי לאבראי דוקא דבכה"ג מתירי' חכמי' דבהא פליגי רא"ב"ע וחכמים אם בכה"ג נראה כעודר. אבל בלא שדי אבראי גם חכמים [illegible] דנראה כעודר [illegible] מקשינן וכיון [illegible] חילוק ומבואר [illegible] דמ"ד [illegible] שמכשיר אגפי' לזריעה [illegible] מ"ד [illegible] מוכח בכוונת הר"ן דדפו קמא, הס"ט נע"נ.

ישלם

מי שוחה (שומפען-וואססער) וחוטטין (פאן זאנד אונד שטיינען רייניגען)

ומליירין עומין ליכין על הקבמות. סמיו ממין סיד וסופכין על הקבר. ומוס סיון למוכי דכיס. סלמ יעבדו במקום עומסה: ויולמין. סלומי ג"ד במועד. לעיין הסדו' סנזכרי כלמים לעקוד מוסס. לפי סמעלין סכר על כך. מתכוונת הלסכה. ובימי המועד נסכרים בזול. ומפני סמן בעלים: ג מוסכים מת המיס. סמחם מילן זה למילן מחר דליכא מרחם מבד לא יסקה כל הסדה. ונסדה בית הבעל לייבי. דלמ פסדי שמי גסמים ומפיקין לו. מלמ שכסמפקין לומו הוי הכוומה עפי: סלמ סמו. דלמ פסדי: זה וזה. לפי לא סמו. ולפי סדה הבעל. דמוסס הכוומה סרו חכמים. והלכה כרמב"י.

ועושין כל צורכי הרבים. ומציינין את הקברות ויוצאין אף על הכלאים: ג רבי אליעזר בן יעקב אומר. מושכי' את המת מאילן לאילן. ובלבד שלא ישהה את כל השדה. זרעים שלא שתו לפני המועד. לא ישקם במועד. וחכמים מתירין. בזה. ובזה: ד צדין

דסמס מתכי ומקין בית

ועושין כל לכבי הרבים. ומסרם בגמ'. לתתוי תפילות בוכות שימין ומעבות. כשרבים לריכים להם עתה. אבל סלמ לעולך המועד לא התירו מפני סהן מלאכת מומן. ואיכו יכול לעמות בהן. ואם יסכה בהם יפסיד. הרמ"ם בהם הרמב"ן. והא דמסרם הר"ב בריפ"ק דשקלים. כגון דיכי ממוכות וכו' וה"ב מסרם הכא בירושלמי. וכן פשקה הרמוב"ם בפ"ז מהלכות י"ט. ומיהו קלת קשיא בעיכי. דדיקא דמתכיתין לחומר רב אפי בגמ'. דכל לתתוי תפילה. ומשום דכולהו תפילה יולאין לקוין לת הדרכים כו' בכלל ומתקיים לת סדרכים הן דהדיא תכן לה. ואי ליתא להסוא דירושלמי לא דייק ולא מידי. דדלמא לתתוי הכהו הוא דלתתא. ומיהו בלאו הכי. הא תכיא בריש פ"ג דף י"ד ע"ב. דכין דיכי בשבות ודיכי מכות. ודיכי ממוכת. ולימא למיתי דלתתוי סך לתתא. אלא ומי ליכ לומר. דקי"ל לרב אפי דלימא דסיכן כו'. בסך הכל לכבי הרבים. משום דליתכהו דומיא דלימך פרטי דתיכין בהדיא. ה"ב הסוא פירושא דירושלמי. לא ק"ל לרב אפי לפרושי בכל לכבי הרבים. משום דליתכהו דכותייהו דלימך דתיכין. שהם תיקוכים בקרקע: ויוצאין אף על הכלאים. בגמרא אמי והתכן בתחל בשדה וכו' (בריש שקלים) ופליג בשיטיי. וחד שיטיי. כאן בגבינ. כאן בשפיל. וכתבו הרמב"ם בפ"ג דכלאים ועמוי דירושלמי ליתא להך לוקמתא. והא דקתכי אף. דהכי תכן בריש שקלים והשם שפיל קתכי אף. ומ"ש הר"ב דעמעמ דילמין לפי שטעלין שכר על כך מתכוונת הלשכה. בגמ'. וכתבו התוספת ולא הוי מעילה. דלב ג"ד מתכם עליכן. כדלשכחן וכו' ע"ב. ועיין בפ' הר"ב מלשכה ה' פ"ד דשקלים. ותמיהכי שהרמב"ם בפ"ד מהלכות שקלים. בכתבו כל הבא מתכוונת הלשכה. לא כתב להך דהכא: ג מושכין את המיס מאילן לאילן כתב הר"ב דליכא עלחא. אבל לא יסקה את כל השדה. ונשדה בית הבעל לייבי כו'. דלמי בבית הבעל הא תכן לה בריש פרקין דמסקין. והייכו כל השדה. אבל תיובא מה דוסקים לאוקמי בשדה הבעל. לוקמיה בשלמין דבית לייבין בריש פרקין וחלו בית הבעל ואן דכר שמיה. ועוד דלרבים שלא שתו כו' הדר מייבי בבית השלמין. ולא קשיא מאי לא יסקה כל השדה. דהא כבר פ' הר"ב לעיל דשדה שלמין של חילן. לא שכי בזמועד. דלמ פשדי. ומתכיתין הכא דייקא. דמשיכה מאילן לאילן הוא דאוסר. הא השקאה לא. וכן דברי הר"ן בהדיא. לחלק בין משיכה להשקאה. ועל כרחיכו גס זו היא שכחת הר"ב. כיון דיהיב טעמא דהמשכה. משום לליכא עלחא. ול"ל ומשום דבר"ם בגמ'. אומרים דלא לשקר דלא יסקה כו' בית הבעל. ולעיל דרך דמייה אומרים הכי. ומ"מ הכי כמ"י לחכ"ב בפ' המשכה ומרם ובלבד שלא יסקה כו' שדה בית הבעל ע"ב. דלהר"ב שכתב לעיל דשדה בית השלמין לחילן לא. לדידיה הא לאמרן דלא לשקר אלא בהווחה. ומרם בשדה בית השלמין לחילן. דלית בית שפילה. אלא הווחה. אבל כמ"י היינו טעמא דמרם בבית השלמין. משום דמ"ל ליכא לחילן ליכא שפילה. ומכי מרם. מוסכין מאילן לאילן. דהוי כשדה בית השלמין דשפילה יתירה ליכא. וכ"ב התוס' בגמ' דריש בריקן משום דהוי כבית השלמין. וכתבו דהא דתני מוסכין. ולא תני משקין. לומרת דמלתא קתני דבעינן זה רגילין להשקות מילנות. ע"ב. וכן יש לפרש דעת הטור. שכתב שדה שבעל שיש בה מילנות. יכול להמשיך וכו'. ולכולם לא לשקו בית השלמין לחילן. כמו שלשר הר"ב. ולהרמב"ם עקר טעם היתר בית השלמין. משום המילנות שבה. שכ"ב בית פ"ו מהלכות י"ב. משקין בית השלמין בשועד כו'. שלם לא יסקה בית השלמין. והיל הלרן הלמלה. יעשו המילנות שבה. ומשכחינו דמוסכין כו'. העתיקה כלשון. וכתב המגיד. שמרם למתניתין בפ"ב הר"ן גילות. דמייבי בבית השלמין. ולין שם לא יקות ולא זרעים. אלא מילנות בלבד. והמשכת המיס מאילן לאילן משקיק להם. ע"ב. וכימה עוזה לפירושו. דהשתא כולה מתניתין בבית השלמים. כמו זרעים שלא שתו כו'. קוף דבר שדברי הר"ב לריכים תלמוד. זו מכין לו. שפירש לעיל דבית השלמין דוקא שתוה. ולא לאילן. ולכלה כמי שחזר בו. מדפירש בכאן בשדה בית הבעל:

זרעים שלא שתו כו'. בבית השלמין. כדכתב הר"ב בריש פרקין. וכן פי' בעור ר"ש תקנ"ז. ומ"ש הר"ב דלא שפדי. כלאה בשבתו בשיבש". דמרם זריעים שלא שתו לפני המועד שלא היו מזומדים לשתות תמיד לפני המועד. לא יסקה במועד. דהואיל ולא משקה לאו תדיר לפני המועד. לא הוי לאו שפילה אי לא משקה לאו במועד. ולא בפי' הר"ן. לפי שמין שפילה במועד. ואם תים בהם השקה. כגון הניע השקה להם מעבד מועד. ואין מותר אלא דבר החזוד במועד. שהים לים להר"ב לכתוב דלא שפדי במועד..ועיין בשפ"ק דתענית: וחכמים מתירין בזה ובזה. כתב הר"ב והלכה כרמב"ם. דשתם מתכי דמשמין בית השלמין לעיל כוותים. ותמיהכי דמי משום הא. לא תכיא. דהוא שתם ואתר כך מתלוקת. דילמ

תוספ' רע"ק

ותולם בדבר"י הר"ן הביל קשה לי לכלאם דק"ל לכלא שדי לבבלי לשקוד משום דמחזי כעובד. ועליפא סור"ל למשקו לשקוד משום שמכשיל לגבי"ז. פיוכואר בשוגגי' דמלן לשוכר שמוס דמחזי כעובד כ"ל בית"ר. ולכך שעשה לבבלי לשקוד משום דמכשיל לגבי"ז.

תוספ' רע"ק

משנה ד

(נוסח כדברי (ד*) ומשמעי' לעני' דמחזי כמתן לעניים נמי לכי תפ"ה מדי. גמרא.

משנה ה

(את הנגעי בתחלי) (ה*) נרא"י וכן פרע"ב לא העתיקו תיבת בתחלה ונמחת הגיהי בתחלה קאי דאת מנוגע נמנגי דבתחלי הנגע בהלטון דהייט בסיהור גמור לכע לא מזי כלל. ובתחלת הנגע ג' כ"ע מזי ומשמעי' לי'. ולמיהת תוס' דבתחלי הנגע בהלטון מזו (ועי' לעיל נגעי בשהור כ"ע ל"ת לעל מזי) ע"ש הא ק"ל דבתחלת הנגע בהלטון נס לכהנים מזי להקל ולא להחמיר דבתחי לטהור ולא"כ פלוגתייהו לא הוי בתחלה. ומכח למיל פ"ז מהלכי ד"ם:

(נהר ע"ש ד"ה שמחי היא לו. כשהוא חומם) (ו*) ממכני דנוגעי ליתא ומפרישמחת הנגע עליו. ומיהו דנס כ"מ ק"ל דיו ליקוט עלמו' אבל הוא לו ומייב להחזיר כל היום נהתחלת נגייתא לאחר רבתי. אבל הכא ק"ל כיון לפום' שמחת הנגע ליט מעשר בליקוט עלמות: ג"ע:

ד צדין את האישות. ואת העכברים. משדה האילן. ומשדה הלבן (שלא) כדרכו. במועד. ובשביעית. וחכמים אומרים. משדה האילן כדרכו. ומשדה הלבן. שלא כדרכו. ומקרין את הפירצה במועד. ובשביעית. בונה כדרכו (ר*): ה רבי מאיר אומר. רואין את הנגעים בתחלה (ה*). להקל. אבל לא להחמיר. וחכמים אומרים. לא להקל. ולא להחמיר. ועוד אמר רבי מאיר מלקט אדם עצמות אביו ואמו. מפני ששמחה היא לו. רבי יוסי אומר. אבל הוא לו. לא

נמי נ"ב

ד צדין את האישות. פי' הר"ב תנמות. עיניס. ובגמרא דקאמר הכי קאי לישנא דכתיב בפ"ל לחם גל חזו שמש. תהלים ס"ח ט'. כדרכו פי' הר"ב מוסר גומא ותולה בה מלודה. וכ"כ הרמב"ם. ומפיי הר"ן והגומא היכו תלוי כדי שיתקבלו שמה ליסות הנבה. ותפסר שכותן שם לוכלין. כדי שיגוזו ויחזו נמלודה.

בשביעית ולפון רש"י תע"ג דמתקן הסדה. ולפון הר"ן דלא גזרינן לומר ומחו כמחיסה. כשלדה מוסר וקוסח לת מוליסה ע"כ. ותפוקפת כתבו ד"ל דודאי לריך למקבל לבנים מתוך שדהו. כשמפנה הליסות. ותכן ע"ג דבשביעית המקבל שדהו נועל העליונות כו'. וכן נרנר שם לנוכות כו'. ע"כ. ודקדקתי בהלכות שמעה לחרמ"ם. ולא מלחתי שהעתיק זו המשנה וזו הוכחה דכ"ג ובשביעית:

ומקרין כ"ל שהוא נגד שם קיר. ותע"ש שהיה לחוי שילמר ומקירין. אבל פשחה שלא יתעכב נמלא מקיר שעליו קריות. כלשמריכן נמשנה ג' פרק ג' דכילה ומפי שכחה כתקיר: **ה רבי** מאיר אומר בוחן לת הנגעים נתחלה כו'. לפילו נתחלה שעדיין לא מזקק להסגר. דהא ע"מ שמא היא לו כשמ"ל ל"ל להסגר. ומיהו נגמרא נעטוב כ"ע לא פליגי דלא מזי ליה. וכן נרחה מלשון רש"י והר"ב נתחלה. ולמכ נלמו שכי להרמב"ם ליתא להסוא סוגיא שלישים דמתכיתין. לפי דלשיטה קוגיא הזי ליה. ולא שפשה כן נמנוכו. כמו שכתבו המגיד פרק ז' מהלכות יום עוב. והכשף ומשה פרק י' מהלכות עוממת לטעת. וביכוסלמי ומשע דנרש ליה. דמייתי עלה ומשה י' פרק ד' דנגעים. בהרת כגרים. ופשתה כגרים. ומוכל לפסיון משיה: לו שער לבן [והלכה לה הסוס] רבי עקיבא ומשע. וחכמים חולקים נתחלה. ולתכוייהו מוחלט ולמר רבי יוחנן שרב הרגל ליכא ביניהו. דלרבי עקיבא היא קלייתא ולין מזקק לו לא להקל ולא להחמיר. ולכבן מוכי היא. ולא פוטר מן הלחלוכה. ומיידא היא שלא להחמיר וכו': **אבל** לא להחמיר. כתב הר"ב וילריכו לללת חוץ למשה. לשם המוסגר מתחלה. כ"ש ומשה ז' פ"ק דמגילה. ושם ודאי לכיון דמעמא נמי. כ"ש שם. דגם הוא לשר לו. מכל מקום לוותה לחכמי עקר לשרא הוא. ולפון הרין כלשון הר"ב. אבל רבי מאיר ורבי יוסי. ועיין ומשה למר (דברים י"ו) ושמחת נחגיך. ע"כ. וקשה רבי מאיר דקשי להקוק. דבכהן תליא מלתא. גמ'. ועיין משה ג' פ"ג דנגעים: **וחכמים** חולקים לא להקל וכו'. ק"ל כמי דבכהן תליא מלתא. חלא מדקשי דלטהרו חו נמעמו. כפיק לסו דמכיון שנזקק לגלוחו. מיט כשמי שמחיק: **ועוד** למר רבי מאיר לומר ועוד מיפל רבי מאיר ושם

קדש

לא יעורר (*) **אדם על מתו, ולא יספידנו. קודם לרגל שלשים יום: ו אין חופרין כוכין וקברות במועד. אבל מחנכים את הכוכין במועד. ועושין גברכת במועד. וארון עם המת בחצר. רבי יהודה אוסר. אלא אם כן יש עמו נסרים: ז אין נושאין נשים במועד. לא בתולות, ולא אלמנות, ולא מיבמין. מפני ששמחה היא לו. אבל מחזיר הוא את גרושתו, ועושה אשה תכשיטיה במועד. רבי יהודה אומר לא תסוד. מפני שניוול הוא לה:**

ה ההדיוט

(*) לא ישורר ב נמ"ע ל"ח מקו"ז פ"ו ג' וד יו"ד פ"ו. ממ"ו

תוספות חדשים

משנה ה ו ז

תוספ' רע"ק

(נהלע"ז דיש קודם לרגל. ומפ' יתן המעות) (*) ולפי שעמא פיכי לעניל בפנים סרי. גמלא:

לא יעורר אדם על מתו. לא יביא ספדן. לעורר על מתו שמת זה יומים לפנים. לחזור על קבורי המת. כלומר שחזר הספדן. שלועק ומוסר בניו בכוי עמי כל מכיר בי ומי שלבו דום עליו. הולך ומספיד על קבורו: לא יספידנו. לא יכבוד ספדן על מתו שמת לו בתוך שלשים: קודם לרגל שלשים יום. תמיד. לשמי נועית בגמרא שדרך בני אדם לבכות מעית לעיך הרגל קודם לרגל שלשים יום. מכי שמע שהושלים בהלכות הרגל. ושמע יתן המעו' (*)שכבר לעוך הרגל לספדן ויחע משמחת הרגל. ולית לשמי שלין המת ומשבח עד הלב שלא לשבר כי יום ל' שר הספדו: ו אין חופרין כוכין וקברות במועד. לשקבר בו את שימות לשחר המועד: כוכין. במערה שחתת הקרקע: וקברות. בבורין: שבל מחכוכין. שלא היה לחוך מקלתו. ושם היה קלר מלוין. ומקריב בו: בגרכת. של כובסין. מקום מיוחד לכבס בו הבגדים. ולית בית ערבה כולי הש: ולחכון עם המת בחלר. שמת שם. שוחר לבקר הבקרים. ולעשות לו שרון. שבל בחלר שחרת לו. שלא יאמרו מלאכה שחרת הוא עושה. ולא שכרו שלא בחדש שהיה מוסרס. שבל שדם שחוכרס עושין לו שרון ושפי בשוק. ולדידן שלהו שתי מקבר כל שדם הוי שחוכרס: כ"י שוקר. להביא עליו לעשות בקרים בחהלה לצורך החכון שח"כ שחוכרות קודם יום טוב ושין הלכה כב"י: ז מפני שמחה היא לו. ושין מערבים שמחה לחרת בשמחת הרגל ' כתיב (דברים י"ו) ושמחת בחגיך בחגך ולא בחסתך: שבל מחזיר הוא לת גרושתו. דחיכא שמחה כ"ר. שלא בחסת חדשה שלא היתה לו מעולם: ועושה לשה תכשיטיה. כגון לתת כחול בעיניה. ולהשחות שער לחשה שלא יחזוך. ומעברת לבנ שדום על פניה. ומעברת קטין על פניה של מעה. וכן כל כיולא בזה: שניוול הוא לה: לעך הוא לה. ושין הלכה כב"י:

ם ההדיוט

קודם לרגל שלשים יום. בחב הר"ג חמיד. וכ"ל בין לעבור בין לספיד. וכמ"ש רשי' לחלוייהו קאי* ויומל כ"ל שחיבת חמיד כ"ל לית: **ו אבל** מחכיס לת הכוכין במועד. ואע"ג שאין לריכין להס עכשיו. עשאום כלבי רבים. רבים שמו. ורבים שמו. ומכי הן כחניעת בוכות ציון ומערות. שאין לריכין להס עכשיו שהחיכו בהן לקופן. דהייכו חניעה. לשבל לא חחלחם דהייכו חפיכה כל שאין לריך להס עכשיו. הלא"ם וכ"ן בשם הגמ"ן. ושם כוך לחמית. דחכי כלה דכחיב בחיוב. מחוכגמין כוך. וקיפא דנקיע כוכין. ה"ה לקבר. והגמ"ש לא העחיק בריפא וקיפא חלא קבר:

גברכת כחב הר"ג של כובסין. וכן פיכש"י זכדחכן לה בגמ"ג דבשל בחרא. וכחב הר"ן לפי שים בה לוך לחול המועד. כדחכן ולא מכבסין במועד ולייכי דלייכי בחפיכה קרקע. חכא הא: **וארון** עם המת בחלר. כחב הר"ג לבל בחלר לחרת לה. שלא יאמרו מלאכה לחרת הוא עושה. לפי שאין דרך לעשות לכוד מחים. הר"ן. ולפי שהוא עם המת הלכך מחכיתין ליכה דמוים. מהיל דבל דבר שאקבו מכמים מפני מלית עין. אפילו בחדי חדיים לקוב. למ"ם הר"ג במשנה ד' פרק כ"ג דשבת. דכיון שעוסה עם המת בחלר. ליכא למיחש למלית עין. שהכל רוחין שלוך המת. עוסה לוחו. כ"כ הר"ן שם והחליך יותר: ואין כאן מקומו: **אלא** שם כן יש שמו נסרים. לעוכה גדול לעשותן במועד. רש"י בגמרא:

ז מפני שמחה היא לו. לשון הר"ג ואין מערבין שמחה לחרת בשמחת הרגל. דכתיב ושמחת בחגך. ולא בחסתך. ולשון אין מערבין. לא ניחא לפוש כך דהלי אין עושין שמחה לחרת ברגל. דהא קרא הכי משמע. בחגיך ולא בחסתך. ובגמרא נמי הכי ליחא. דלדרשא דשמחה בחגיך. משום דמיכי שמחת הרגל ועוסק בשמחת לשתו. ולמ"ד בעשה משום דאין מערבין כו'. דרים לים שקלה לחריכא. מדכתיב (מלכים א' ח') ויעש שלמה וגו' שבעת ימים ושבעת ימים חלבעה עשר יום. שבעה לחיוך ושבעה לחג. וכי תימא דהכי לחמרי. ה"כ מכדי קרא ד' ימים קחמר. שבעת ימים ושבעת ימים למה לי. אלא לשמועינן דהכי לחוד. והכי לחוד. אפילו כי לחמרי. ועיין משנה ד' פ"ק דחגיגה. והגמ"ש בפ"ו מהלכות י"ע. כחב בעשה משיכ שמחת הרגל. ועוסק בשמחת לשתו. וכפ"י מהלכות לימות. כחב לפי שאין מערבין שמחה בשמחה. והביא דבשל לחרת. שבחוב (בראשית ב' ט) אלא שבוע אלת ובחנה לך גם את זאת. והוא ביכולמי. ולפי שהיה פשוט יותר מדבשל בגמרא. כחב לה. ואפשל דאין מערבין כו'. כחבו התוספות ובעשה בראה קלת. דכמו שאין עושין מלות חבילות. דבעיל סיפא לבו פנוי למלוה לחת. ולא יבנה עלמו היטנה. וכן שמחה בשמחה יהיה לבו פנוי בשמחה: **ועושה** לשה תכשיטיה. כחב הר"ג כגון לתת כוי. ומעברת קטין על פניה של מעה. כדי להעביר שער של מעה רש"י: **לא** תסוד. עניכו מפוכס בתפיפה ד' פ"ח דשבת: **שניוול** הוא לה. לשון סרים לער הוא לה. כלומר שלטערת על הכוול. שבו היא מתכוולת. ולשון רש"י שבגלי הוא לה. ומוול **נפיל. ומעברת נפיל.** ומה **שבחב ואין הלכה כב"י. וכ"ב שרוצים נפילופו. ושתלו חוב בו**

ם ספרזוע

ח **ההדיוט** תופר כדרכו. לפיכך המועד. דבמאי לומר יחיכו לתפילו על ידי פיטו. תוספת. **ומסרגין** נצריך לה במועד. עוד פיטן חקמ"ח. ומלת מסרגין במשנה ד' פ"ם לתחלות מפורסמת:

רבי יוסי אומר לך ממתחין:

כן הגי' בספרים. וכן הוא בפי' הרמב"ם אבל במשנה שבגמ' לא גרסינן לך:

ט **מעמידין** תנור וכירים ורחים. לפיכך ג"כ. צורכין ומוסיפין ומתקנין כו'. לפיכך הרמב"ם כלומר צורכין על חנם על התנור והכירים. הטעילה שלהם. ע"כ. ועכין טעלה בפ"ם דכלים ולפיכך הר"ם ומעמידין היינו שמתקנין לומר יפה על עמדו. כדי להשתמש בהם ע"כ. והר"ב מפרש לפיכך. דלעכין הדין שכיפס לחת. ופי' תנור וכירים. בפרק ג' דשבת:

אין מכבסין. פירש הר"ב מנקרין כו'. וכ"ל שהוא מלה לחרית מן המוסילה כעלה. (במדבר ב') שהרגומו בתורה כציפלא ביקר: **בתחלה** פירוש חדשה לחג יפנה מכבסין. הרמ"ם: **י מעשה** הדיוט. כמו שקדם זכרו (במשנה ד') פירוש הרמב"ם זו וגל גג זו בלא טיט. הרמב"ם: **ומעגילין** לותן במעגילה ביד ובגגל. פי' הר"ב ומעגלה עץ עגול כו' ובגמרא השתא במעגילה לחרת שרי ביד ובגגל ומצעיף. ה"ק ומעגלין לותן בעין ומעגלה ביד ובגגל. פירש"י ולא ומעגלה ממש. אלא בעין ומעגלה ביד ובגגל. וכן כתבו כל הפוסקים: **מתקנן** במועד. מפקיק בגמרא בכבי יוסי דפרק לקמן. ולכך מחקלו כדרכו בין בשל עץ בין בשל גרזל. וכתב הרמב"ם פ"ח מהלכות י"ע שזה הפשר גדול הוא. שלא יהיה השתא פתות. ולאחות שבורות. וכמלא אחד כל מה שצנית. ע"כ. ועין לעיל מפנה ד'. ותו בגמרא. דומכיתין דהכא. אלא כהשיא לקוף פרק בתרא דמועצ שכי. דיוהנן כ"ג ביעל מכה בשניים בשבר אחד. אלא ההוא כרבי יהודה. בר אלוגתא דרבי יוסי: **וכל** בשמן כו'. דאי אין יכול לאוכלן. לא. דכותם אקול והרמב"ם יהיב טעמא בפרק כ"ג מהלכות שבת. משום שהוא כמבשל ולקמ"ו והר"ב דמפנה ג' פרק י"ד דשבת. כיל שהוא משום מעבדי עיין מ"ש שם בפ"ה:

פרק ב ומניחה לאחר המועד. שמא הר"ב ומהכא מעמידין דשבים המותרים במועד. לפיכך לאחר לעשותן בידו בימי חבלו. ומקתני ומכעו לאחר כו' כלומר לפתח באחר (ח*). ולא פיקח שם יכול לטעון קושה לשמוכה בימי חבלו. אלא ומי דמועד קא פריש. דאם תירץ לו לותם קודם המועד. לטוען קושה לשמוכה כו'. גמרא:

ח **ההדיוט תופר כדרכו. מכליב. ומסרגין את המטות. רבי יוסי אומר אף ממתחין: ט מעמידין תנור וכירים ורחים במועד. רבי יהודה אומר. אין מכבשין את הרחים בתחלה: י עושין מעקה לגגו לגגו למרפסת (ז*). מעשה הדיוט. אבל לא מעשה אומן. שפין את הסדקין ומעגילין אותן במעגילה ביד ובגגל. אבל לא במחלצים. הציר. והציור והקורה. והמנעול. והמפתח. שנשברו. מתקנן במועד. ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד. וכל כבשין שהוא יכול לאכול מהן במועד. כובשין:**

פרק ב מי שהפך את זיתיו (ג*). ואירעו אבל. או אונס. או שהטעודו פועלי. טוען קורה ראשונה ומניחה לאחר המועד. דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר.

זולף

ומיכח מסידא. ספין עמין: מעגלה. עץ עגול שבו מחליקין בגגות: במחלצים. כלי חומות של ברזל לחצה כעין כף. ולה בית יד: הציר. בגד הללה הקובעת בתוך חור הלקוסה התחתוכה של פתח: ליכור. החור שבלחקוסה: והקורה. קורת הבית עמם. שבשבו חפי' קודם י"ע: ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד: שלא יאמר לחתן עד המועד. שלין לי מלאכה לאחרת. ולעשה לח זאת: כבשים. כגון דגים ויקוח וכיולה בהן שבישתן בשלה ושומן: מיכול לאכלן במועד. שיהו בבשלן מהר. ולאחין לאכול מיד:

פרק ב מי שהפך. דרך בני אדם שמפשכין הזיתים בתוך העשנן. שהם לבורים גו כשרולים להכניסן בבית הבד. ואי לא תקיק לסו לבד. לעשון לאחר שהפכן בקדי ואירעו אבל. שלקוד במלאכה: או שהטעוהו פועלים. שלא בשו למלאכתו. והגיע המועד. טוען על הזיתים קודם שלא בית הבד פעם ראשון. ומכניד כדי שיזובו קלת ולא יפסידו. אבל לא בשעם שניה. ושום דתו לא פשדי. ושוכח שוערין דדבים המותרים במועד. לפיכך לאחר לעשותן בידו בימי חבלו. מדקתני ואירעו אבל ושחות האבל עכב עד המועד טוען קודם למשוכה במועד

אבל

ואפי' ביומי מצלו מים חקור לעטון בידו לפילו קורם לסקוכם. אבל לחכים עוטנים לו: זולף. סופך הזיתים עיג בית הבד. וכל מידי דסמיך קרוי זילוף: וגומר. סמיטתם יעלוסם בצית הבד: וגף. קוסס פי המציות. והלכה כבתי יוסי: ב בתוך הבור. זחיכם סמחת סגת מקויידת בסיד לקבל היין: למודים. נסכים סל ען כלומר מכסה לותו סם נסכים סלא יחניץ ולא יקלהו מן הבור. והלכה כבתי יוסי: ג ושולח פשתנו. כל מה שמעלה מן המים קרוי שולה: לא כוונו מלאכתן במועד יאבדו. ג"ד מלבדים לותו ממון ועושים לותו הפקר: ד אין לוקחין. סלא לצורך המועד. בתים לישב לסם בחמר. בתים לישב בהמה. עבדים לשמש. בהמה לרחיצה: או לצורך המוכר. סלריך לעשות לסולען לצורך י"ט: אין מפנין. כלים או מטולה: מבית זה. לבית אחר. כחוק ממנו מפני הטורח: אבל מפנה לחלנו. לבית אחר סצלותו אלר. ללטרה הוי. אבל מבית לבית דרך ר"ם. לח: אין

ג ב ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת

זולף. וגומר. וגף כדרכו: ב וכן מי שהיה יינו בתוך הבור (כ"ב). ואירעו אבל או אונס. או שהטעוהו. *פועלים. זולף וגומר. וגף כדרכו. דברי רביוסי. רבי יהודה אומר עושה לו לימודים. בשביל שלא יחמיץ: ג מכנים אדם פירותיו מפני הגנבי, ושולה פשתנו מן המשרה. בשביל שלא תאבד. ובלבד שלא יכוין את מלאכתו במועד וכולן אם כיוונו מלאכתן במועד. יאבדו: ד אין לוקחין בתים (כ"ג). עבדים. ובהמה. אלא לצורך המועד או לצורך המוכר. שאין לו מה יאכל. אין מפנין מבית לבית. אבל מפני הוא לחצרו.

זולף פי' הכ"ג סופך וכו'. עיין מ"ם במסכת ג'. פי"ט דסמת: וגף פי' הכ"ג קוסס פי המציות. ומוא מלסון מגוסס וכמפורש במסכת ג' פ"ה דעבו"ם. וכתבו התוספת י"ל דלריך לכקומו מפני הסרלים. ומיהו מגופס לא היה לריך. דדין בכקוי מועד ומת מדם מתקלקל: ב וכן מי. סמים ייבו וכו'. ולריכי. דלי לממועין קמיתא. בסהיל קלמר כבי יוסי משום דמסמח (יקיר) ומיכא דסידא יתיבה לבל חמוכא דלא כפים סקידא. לימא מודי לבבי יסודה. ולי לממועין בתרייתא. בסהיל קלמר כבי יסודה וכו'. גומר: זולף כלומר מריף לוסו בחבית. כם"י:

ג ובלבד. סלא יכוין מלאכתו במועד. סים לו כלי בסלר יומות הסכה. ומוא מסכה במועד. כם"י: יאבדו פי' הכ"ג ג"ד מלבדין לוסו ממון. ועושים לוסו הפקר. וכן פיכם הרמב"ם. וקשיא דמכלן להפקיר. דלימכח דילבדו. לא ממועד. לולא יהא מוכח בלא מלאכה ויחבד. וכפקא מיכא לחולי לא תחבד בלא מלאכה ויעשם לאחר המועד. ולפך כם"י יאבדו שלסור להמים מהן. ע"כ משמע דמחמיר עפי סילך לאבוד. והכא משמע בפ"ז מסי"ט. דהגהות מפרש"י מכיחין לוסה לחבד. ומוכחין לוסו מלעשות לוסה מלאכה. אבל להפקירה לכל ולאבדה בידים לא קכבו. ומוא ז"ל כחב שמלא בסכך להגהות. שכחבו בהרמב"ם. אבל קשיא ליה דבגמרא. מדמה לכלם חזן בכור. והחם ודאי לא קכסינן ליה לגמרי. אלא שלא יסמוט על לותו מום. כדאמרן בפסכת ג' פ"ה דבכורות. וכן מוכר עבדו בפסכת ו' פ"ד דגיטין. מ"מ כחב שכדברי הרמב"ם עקר. אבל משום קיום תקל"מ כחב כדברי הרמ"ך. וכ"ל להביא ראיה לדברי הרמב"ם מהגהו' דלעיל מכך מבואר. דבי יבלי ס"ל שהות שרדיפת דמעה זמיכה בחול המועד. קטנים. לפסה שהיה כ"ע לפרדסייהו בחול המועד. אפקיה דבי יבלי לפרדסים בהות שחה. משום דע"י היה תקלה. דשמו עד לחה"מ וקטנים. ולי ליתא דמדיכא לין לפפקיר. אלא להכיחו ולמוטו מלעשות בם מלאכה. ליהו דלא עביד להה אלא משום חוששה בעלמא. למה לו להחמיר יותר מן הדין. שים בחי שעובד. אלא ודאי דדיכא בחי שעובד כך. להפקירה ולפיכך כיון שעל ידו בעלית תקלה. עכם חת עלמו בדין העובד:

ד אין לוקחים בתים ועבדים ובהמה. אלא לצורך המועד. פי' התוס' דבחותא קמ"ל. דאפילו הבי דהזיין בפרהסיא. שרי לצורך המועד. אבל כל שאינו לצורך המועד. ה"ה אפילו אשר דבריס לאשור. דהא בפסכת דלקמן אשור למוכר סיבות. אלא לצורך המועד. ול"ע מי לריך בהאי לישנא כדלקמן. ע"כ. והמגיד כחב דאשר דבריס אפילו אשרו לריך להם במועד בשאי הוא לקבותו בלישנא בפי שמקח וממכר אינו אשור דבר תורה אפילו ביום טוב. ולפיכך במועד כל שהוא לריך לו או לו להשתכר שמלא בזול. מותר הוא לקבותו. אבל בתים ועבדים ובהמה. כיון דאוסף ואוסף. לא התירו לקבות אלא לצורך המועד. או לצורך המוכר. ושדות וכרמים דאוסף נוי. לא אשכ לפי שאין לריך לעשות בו מלאכה. קודם שיכנס ממנו. ועיין מפסכת דלקמן:

בתים עבדים ובהמה. כן ג' הכ"ג. וכן הוא בכל המפסכת שבגמרא. אבל הכי"ף והכא"ם גרסי אשכים. וכן הוא בשל המפסכת שבירושלמי. ויש"י אשר מעמד מפסכת בכותל שהוא לשפול ויש ס"נים. לפותנו ג"כ. ולא די בשאיכה לאם לא יבנה לא יקמוד. ובשגהת מאיר"י כחב כן בשם הא"ז: שאין לו מה יאכל. מליכן למימר דפרוסי קא מפרש. ומיהו בגמרא דייק (מפהיל לו כו' דומפה ד' פרק לקמן) דה"ק אי אמין לו מה יאכל. מותר. אימכיר עלמו אף על פי שאין המלאכה לצורך המועד. כדי להחזיק את נפשו. הרי"ן: אין מפנין כו'. פי' הכ"ג כלים לו תבואה שאינן לצורך המועד. טוב קיום תקל"ם. ואפי' בלאה משום עלמה. ואפי' לאוכלי מפעה לאליכו. כחב הכ"ג לבית אחר כי אבל מבית לבית דרך כשות הבדיפ לא. ומיהו ביפה. אלא לעיל נקט דרך ר"ם כמו שאומ הרין בגמרא. ובכא נקט דרך כ"ם כמו שאומ הרין בגמרא:

אין

תוספות חדשים

משנה ב ג

(פ*) בשי"ע פי' מקל"ם וכבי יוסי.

משנה ד

(ג*) בשי"ע פי' מקל"ם ומקמ"ה ז

תוספ' רע"ק

מלחת נפסי' נפסדי הוא אלא לחדש קמני לאדעו אבל מוחר בשועד ל"ב ס"ת דבימי אבל אסור. ומה דמסכי דב אמי לא מיבעיל קלמר לא מיבעיל בימי אבל דאבי כי היינו דב"ש קלמר אלא דמסכי מילי מילי קמני לאדעו אבל ולף בשועד מוחר. אבל לאם דקיל בסיומיל דבר סיפא ור' אלעזר אבל. מתני' אלא קמני דמסכ לאדעו אבל מוחר בשועד. בללע"ד בשר בשי"ן. ואולם תשוה לי לשם הרמ"ם לשמוע הופמ' הלאל"ך הגיל לפך אפי' שוחר בימי אבל מ"ם מחוך מביאות אבילות אין לעשו קובל להתעסק בשלכה. ל"ב מאי מדייק הסיפא אבל. הא כיון דפלל קמני ליכא הוכמה למם אלא פיבם אלא לאבל אלא מיבעי ליה מיבי וגם הסוכמה מדסבי בשועד לאו דאי הוא דפא אף דבר בימי אבל שוחר בשועד כמ"ש הרמ"ם ולע"ע:

אין מביאין כלים מבית האומן. אם חושש להם. מפנן לחצר אחרת: ה מחפין את הקציעות בקש (פ*). רבי יהודה אומר אף מעבין. מוכרי פירות. כסות. וכלים. מוכרים בצינעה לצורך המועד. הציידין. והדשושות והגרוסות. עושין בצנעה לצורך המועד. רבי יוסי אומר הם החמירו על עצמן:

פרק ג ואלו מגלחין במועד (ג*). הבא ממדינת הים. ומבית השביה. והיוצא מבית האסורין. והמנודה. שהתירו לו חכמים. וכן מי שנשאל לחכם והותר. והנזיר. והמצורע. *(העולה) מטומאתו לטהרתו:

גמ' ויכו נ"ע

ב ואלו

אין מביאין כלים מבית האומן. והיינו כלים שאין לצורך המועד. אבל כלים שהן לצורך המועד כגון כרים וכסתות וכוסות וקיתוניות שרי: ואם חושש להם שמא יגנבו. מבית האומן או אם צריך האומן למכרו. ואין בעל הכלי מאמינו. כי ירא שמא ישאל ממנו שכר פעולתו פעם שניה: ה מחפין את הקציעות. תאנים שמוחין בשדה ליבשן מחפין ומכסין אותן בקש מפני הגשמים: אף מעבין. שמוסיפין אותן זו ע"ג זו. ועושים אותן כמין כרי. שיהיו העליונות. מגינות על התחתונות: הדשושות. שדשים וכותשים חטי' לדייסא: הגרוסות. שעושים גריסין של פול: הם. האומנין החמירו על עצמן. ואין עושין אפי' בצנעה. ואין הלכה כרבי יוסי:

פרק ג ואלו מגלחין. הבא ממדינת הים במועד. שלא היה לו פנאי לגלח קודם המועד. והוא שפירש לסחורה. או לדבר הצריך. אבל אם לא פירש אלא לטייל בעלמא אסור: והיוצא מבית האסורין. ואפילו חבוש ביד ישראל. שהיה מכיר לגלח. לפי שהיה בצער: והמנודה שהתירו לו נדויו במועד. וקודם המועד לא היה יכול לגלח. דמנודה אסור בתספורת: ומי שנדר שלא לגלח. ולא מצא חכם שיתיר לו נדרו קודם המועד. אי נמי לא מצא פתח לחרטה. אלא במועד: והנזיר. שהשלים נזירתו במועד: ה"ה והמצורע העולה מטומאתו לטהרתו אם חל שביעי שלו במועד. מותר בתספורת. דכתיב (ויקרא י"ד) ביום השביעי יגלח את כל שערו. וגלוח דכתב לא חשיב. שאינו אלא דבר מועט שמגלח שביב הכתב. וטעמא דאסור לכל אדם לגלח במועד. הוץ מאלו השנויים במשנה. כדי שלא יכנסו לרגל כשהם מנוולים. והיינו טעמא נמי דאסרו הכבוס במועד; בעלים בו ממלאכה. ויבא יום טוב ראשון של רגל כשהם מנוולים.

ב ומי

אין מביאין כלים מבית האומן. שיחשבו הרואים. שבעל הבית כתכם לתקן אותם במועד. ויאמרו שהאומן תיקנם במועד. הר"ן: ה מוכרי פירות כו' ומוכרי' בצנעה. והטעם שכל שאומנתו בכך כל השנה. בעו צנעה. אף עפ"י שהוא לצורך המועד. וזהו שהזכירו מוכרי. המגיד פ"ז מהלכות י"ט. ופירוש בצנעה בברייתא בגמ'. אם היה חנותו פתוח לר"ה פותח אחד. ומניח אחד נעול. ואם פתוח לסטיו. פותח כדרכו וכו'.

הציידין ציידי [חיה] עופות ודגים: הר"ן:

בצנעה כתב רש"י שמא יאמר זה לוקח שלא לצורך המועד ע"כ. ולפי דבריו קשה למה נקטינן אלו. והרמב"ם פ"ז מהלכות י"ט כתב מה שפירשו המגיד. לא שצריך לעשותן בצנעה. אלא האומנים שעושין מלאכות לרבים. ופי' ב"י סימן תקל"ג. דהטעם מפני שהן צריכין לעשות הרבה ביחד. ונראה כאלו הן עושין אותה לצורך חול: רבי יוסי אומר כו'. כתב הר"ב. ואין הלכה כר' יוסי. ואין הלכה כר"י יהודה. הרמב"ם:

פרק ג ואלו מגלחין כו'. משום דתנא באידך פרקין דברים שעושין לצורך המועד. כמו מוכרי פירות דכעפים [כדין]. קתני נמי ואלו כעפים שלא כדין לצורך המועד. תוס'. ומ"ש הר"ב דטעמא דאסר לגלח במועד כו' כדי שלא יכנסו כו'. בגמ'. דאי לאו הכי. אע"ג דגילוח מלאכה היא. היה לנו להתירה לצורך המועד. תוס': הבא ממדינת הים. כתב הר"ב שלא היה לו פנאי כו'. כגון שלא בא לישוב עד המ"מ. או שלא היה לו שהות לגלח קודם הרגל. כי כשבא לא היה לו שהות ביום. בית יוסף בשם רבי ירוחם: וכן מי שנשאל כו'. כתב הר"ב אי נמי לא מצא פתח לחרטה. וכן לשונו. ולשון רש"י ספ"ב דיבמות. וכן עוד לשון הר"ב בסוף פ"ב דנדרים. ושם בגמרא איתא פתח בחרטה. ופי' הרא"ש דלא פתח ליה בחרטה. לומר לו כדו תהית לבך עליך. ולשון הירושלמי ולא מצא פתח לנדרו. ובפ' ה' דכתובות דף ס"ח אמתניתין המדיר אשתו מתשמיש המטה. בגמ'. שמא ימצא פתח לנדרו. ופירש"י פתח חרטה. לומר אדעתא דהכי לא נדרתי. ובריש פ"ט דנדרים. פסק הר"ב דקי"ל פותחין בחרטה. וא"ל למצוא לו פתח בשעה שהוא מתחרט מעצמו. וכיון דבחרטה תליא מלתא. כי לא נתחרט קודם הרגל. כמלא שנמתכוין איכו מגלח קודם הרגל. ולתסר. דהא לא שייך ולא מצא וכו'. וכ"כ הרא"ש. דזה הירושלמי לא ס"ל דבחרטה סגי. וא"כ לא ס"ל להר"ב לכותבו. ומיהו כתב הב"י דהרי"ף והרמב"ם שלא הביאו הירושלמי. נראה שהם סוברים כיון דגמרא דידן לא פירש כן שהוא סובר דכל שהיה בדעתו להתיר נדרו. וכיון בגלל והתירו לו. חשיב אונס. ע"כ: והנזיר והמצורע. פירש הר"ב הנזיר שהשלים נזירתו. והמצורע שחל שביעי במועד כו' וה"ה שמיני. ומ"ש הר"ן ולא גזרינן דלמא אתי לשהויי קרבנותיו עד הרגל. שהוא בטל ממלאכה. גם המגיד פירש כן בשם רש"י. אבל בגמרא מסיק (ט*) מברייתא דתני בהדיא נזיר ומצורע. אע"פ שיש להם פנאי מותרין. שלא ישהו קרבנותיהם ופסק כן הרמב"ם פרק ז' מהלכות יום טוב. וכתבו התוספות אע"ג דתגלחת נזיר לא מעכב. מ"מ רגיל הוא לגלח. ולשלוח שערו תחת הדוד ע"כ. ועיין עשנה ד פרק י"ד דנגעים מ"ש שם בס"ד:

ב והמנודה

תוספות חדשים

משנה ה

(א*) בש"ע סימן תקל"ט:

פ"ק ג

משנה א ב

(ב*) בש"ע סימן תקל"א:

תוספ' רע"ק

פרק ג

משנה א

(בתי"ט ד"ה והנזיר אבל בגמרא מסיק כו') (ט*) ר"ל דלפי"מ דמספקא לן בש"ס דלמא מתני' בלא הי' לו פנאי קודם הרגל הי' קשה קושי' הר"ן דפשיטא ומוכרחי' לתירוצו דהי' ס"ד לחוש דשמא ישהה קרבנותיו והיינו דניסוק דלפעמים יהי' לו פנאי קודם הרגל ויששה קרבנותיו עד רגל שהוא בטל ממלאכה שיטעה ייסבור דהי' מותר לגלח. או כמ"ש רש"י דף י"ד ע"ב דשמא ישהה קרבנותי' עד י"ט האחרון ומקריבו ואסור להקריב קרבן יחיד בי"ט אבל לפי"מ דמסקי' דאעפ"י שיש להם פנאי מותר בלא"ה ניחא דהידוש גדול הוא דאף דהי' יכול לגלח קודם הרגל מ"מ אם לא גילח מקודם מותר לגלח ברגל. ולא קשה לי' כי היכי דלא לשהי קרבנותיו. וא"כ קשה על הרע"ב שכ' אם חל ז' שלו הא באמת אף אם הי' לו פנאי מותר. ורש"י שכ' ג"כ כהרע"ב היינו שכן דרך רש"י לפרש המשנה אפי' ס"ד דש"ס. והיינו לפי שמבעי דבהי' לו גנאי לסור. וגם דמתה דפשיט אביי דף י"ד ע"ב הא ביומי טומאתו נסיב מוכח דסי' ס"ל דמתני' מיירי באין לו פנאי דאל"כ אדרבא איכא רבותא העולה מטומאתו קודם הרגל דהי' לו פנאי אפ"ה שרי. אבל הרע"ב הי' לו לינוקט לפי המסקנא דגם בהי' לו פנאי שרי: ויעויין בתוס' ד"ה ומנודה וכו' בית שכ' ודית מאי קמ"ל נזיר ומצורע (ר"ל כיון דגם בבא ממדינת הים וא"כ מותר דגילוח כל הי"א יב"ם נזיר ומצורע דאיכא תליא) ותירצו דס"ד דאסור שלא ישהו קרבנותיהן. והיינו למאורה כתירץ הר"ן פשיטא דס"ד לגזור משמעות דלא ישהה קרבנותיו. ואולם מה שכתבו אחר זה ואי מיירי הכא בשלא הי' להם פנאי וכו' כן הבנתי דהא כל עיקר דבריהם [illegible]

ב ומי שכשאל לחכם. שרוצה שיגיד לכבוד בגדיו. ומשאל לחכם במועד ומתיר לו כדבו: ומעשות ידיים. כגון שנתנו לכלים: ומעשות שפיים. כגון שמותיים המשפיים למשתבר בין כתפיו (*) מפני השער (ג*).

ב ואלו מכבסין במועד. הבא ממדינת הים, ומבית השביה, והיוצא מבית האסורים, והמנודה שהתירו לו חכמים, וכן מי שנשאל לחכם והותר, מטפחות הידים, ומטפחות הספרים, ומטפחות הספר, הזבין, והזבות, והנדות, והיולדו. וכל העולין מטומאה לטהרה, הרי אלו מותרין. ושאר כל אדם אסורין: ג (א*) ואלו כותבין במועד, כידושי נשים, גיטין, ושוברין, דייתיקי, מתנה. ופרוזבולין, אגרות שום, ואגרות מזון, שטרי חליצה, ומיאונים, ושטרי בירורין, וגזירות בית דין, ואגרות של רשות:

ד אין

הכבוד לכבוד קודם הכנל כ"כ הר"ן (ב*). והב"י סי' תקל"ד כתב בשם המרדכי. להביא בעל קרי שלילכ לו קרי במועד. ולתוי"ט כתי בעלת הכת' שכמלת' במועד: **ג ושוברין** כתב הכ"ג שם ילמד הלום כו' סומעין לו. פי' הג"ד. ומייבי שלשב המלום שער חוב. כדכתב הכ"ן: **מתנה** כתב הכ"ג. ולי לא כתיב להו. משסיד המקבל. דשמא יחזור בו הכותן. לזו חזקה ממש דהא מתכת בריה בלא קנין לא סגי. אלא שיחזור ממש שים. ויאמר שלא כך היה. וז"ל הכ"ן ולא לא ככתב עדותן. יאמר הכותן לא היה כך:

ופרוזבולין כתב הכ"ג בוני עכיס (דברים ט"ו) דכתיב בשבע תעביטו. ומי שם הלוים עכיס. גמרא שרק ד' דגיטין דף ל"ו. ועיין מ"ש במשנה ג' פרק בתרא דשביעית. ולא לא יכתבנו עכשיו. ואוח רולה לילך. ויעבור שביעית ויפסיד חובו. הכ"ן: **אגרות** שום. פי' הכ"ג שמעו ג"ד ככסי לום כו' וקוברין לו שער חוב. כדלמריכן כל שומא דלא כתיב בים קבורה לשטרא דמלוה. לאו שומא הוא. ולא שעדים רולים לילכת. יהיה המלוה קרא מכאן ומכאן * (כן כ"ל ופי' זה שם הכ"ג. כתב ג"כ נשוב פי' תקמ"ה. לשל רש"י פירש לשום שום. שכך שמו ג"ד שדה זו. וכתבו לאחים כך וכך כשדו. ע"כ. (ג*) ולפירושלמי לשטות שום. ע"כ. ומיהת קשה לשמוע. מהשוב ושכ"ג ג"כ ע"ש הירושלמי מיבעו לפירושם. ועיין בריש פ"ו דמס' עבכין) ולשון לשבת עיין בשוף פ"ק ד"ם: **ואגרות** מזון. כתב הכ"ג ל"כ מי שקבל עליו לזון את לשתו. וכ"ש רש"י. ושקיל מי שרע מוחכם. ומלי קשיל (ד*): **ומיאונים** פי' הכ"ג שטרא כי יכולה למלן בשעלה קודם שחגיע ג' שעות. ולומר לי לשבי בו וכו'. ולא לא יכתבו השטר עכשיו. שמא תגיע ג' שעות לשטר המועד. ושוב אינה יכולה למלן. ושכת עמו אינה שלשה שלשה בשותו שעל. הכ"ן:

ושטרי בירורין. פי' הכ"ג שבשרו לשן דייקין וכו' ולא לא יכתבו עכשיו: שמא ילך לו ויבוטל השלוס. כ"ן ועיין בשבשה ד' פרק בתרא דשביעית כתב הכ"ג שפק דין כו'. שלא לא יכתבו עכשיו. שמא שכשו השבר. ולא יפשקו פעם אחרת כן. הכ"ן: **ואגרות** של רשות. פי' הכ"ג לווי השלוחין. כפירש"י. ועיין בפי' משנה ו' פרק לי דשבועות. ועכשיו כש"ס הכ"ן אינו נותן רשות לזה לדון לומר לעם הולכותיהן

תוספות חדשים

(א*) וכ"ם בפ"ב סי' תקפ"ם.

(ב*) הר"ב ומשפשם הפפיים כר לשפשבר בין כפפיו עכ"ל ובעוד ב"י משמי (א"ו) דקלי על משבשם פפכי קודם וכן משמע בירושלמי:

(ג*) ילפירושו ל"ל כמ"ש תוס' בן יסותו עדים כו' לו ילכו למדינ' הים כו' ע"ש:

(ד*) ומהרש"ח ז"ל תירץ. דיב"ב יש לדשות לשבר בית דלתן כותבין. דמשמע קיבל זה עליו בשעת ביטולין כדמתן כיש פ' י"ב דכתובות. לשלא לקבל שלא מן הדבר שם נשלל בין קדשן המשם בפוף פ"ק דב"ם ושם יותר משמע דשני וכל משמע ב"ד כו' משמע דזה נ"כ משמע ב"ד:

תוס' רע"ק

קושי' לזשו קנ"ל לקף שפיי לו פשלי דבכ"ג בב"ד ממדש"י לשבור מ"ש בגזיר ומעושר שרי. ולל"ע:

משנה ב

(בהלע"ב ד"ם ומעשות שפיים בין כתפיו) (*) ומשתבר לכל לוחס שהתירו מכמים. תוס' קף י"ם ע"ב: (בתוס' מדפיס ד"ם הלע"ב. ד"ם ומעשות ומעוד וכ"ש ומשמע) (א*) גם בתוס' קף י"ם ע"ב כתבו ב' הגילסות וכתבו לשן בירושלמי אין הכלח. ע"ש: (בתי"ט ד"ם וכל מעולים. כ"כ הר"ן) (ב*) ותוס' קף י"ם ע"ב בשתשבר לם הוה חוקף במועד לשבור בתכשיטת לו לף נשלה משתשבר עם ושלה:

תוספות חדשים

(א*) אין מתגין ספרי מת וכ"ש נמ"נ עי' מקמ"ח קעיף ו'. ועיין תפילין ומזוזות. פרי' סוף קעיף נ'. ודיני מגלות נרגל נמ"ע יוד עי' מ"ע:

(ב*) וקשה ע"ז. ים למה מיבעיי קלם מגלי' מניחיה' ולא עיק' ההלוק' כמו בני מחנה ול"נ דס' מסונתו נלגו דלמ לימו מתניו מלוס ללו' מסוס מסמל זו הכי זה יבאר מהמ"ב נבי מחנה דבמ"ל המקבל המתי למיתי מ"ש מלימו וכה"נ לי' נמ"ד דמ"נ ע"ם (לף ס"ל) נפי' כמנ"ם ותניא נמס כ"ם:

ה' אין כותבין שטרי חוב במועד. ואם אינו מאמינו. או שאין לו מה יאכל. הרי זה יכתוב. אין כותבים ספרים. תפילין ומזוזות במועד. ואין מגיהין אות אחת אפילו בספר * עזרא (ב*). רבי יהודה אומר כותב אדם תפילין. ומזוזות לעצמו. וטווה על יריכו תכלת לציציתו: ה' הקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל. בטלה הימנו גזרת שבעה. שמונה. בטלה הימנו גזרת שלשים. מפני שאמרו שבת עולה. ואינה מפסקת. רגלים מפסיקין. ואינן עולין: ו רבי

ה' אין כותבין שטרי חוב במועד. ואם אינו מאמינו. או שאין לו מה יאכל. הרי זה יכתוב. אין כותבים ספרים. תפילין ומזוזות במועד. ואין מגיהין אות אחת אפילו בספר * עזרא (ב*). רבי יהודה אומר כותב אדם תפילין. ומזוזות לעצמו. וטווה על יריכו תכלת לציציתו: ה' הקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל. בטלה הימנו גזרת שבעה. שמונה. בטלה הימנו גזרת שלשים. מפני שאמרו שבת עולה. ואינה מפסקת. רגלים מפסיקין. ואינן עולין: ו רבי

ד' אין כותבין שטרי חוב במועד. ואם אינו מאמינו. או שאין לו מה יאכל. הרי זה יכתוב. אין כותבים ספרים. תפילין ומזוזות במועד. ואין מגיהין אות אחת אפילו בספר * עזרא (ב*). רבי יהודה אומר כותב אדם תפילין. ומזוזות לעצמו. וטווה על יריכו תכלת לציציתו: ה' הקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל. בטלה הימנו גזרת שבעה. שמונה. בטלה הימנו גזרת שלשים. מפני שאמרו שבת עולה. ואינה מפסקת. רגלים מפסיקין. ואינן עולין: ו רבי

ד' אין כותבין שטרי חוב במועד. ואם אינו מאמינו. או שאין לו מה יאכל. הרי זה יכתוב. אין כותבים ספרים. תפילין ומזוזות במועד. ואין מגיהין אות אחת אפילו בספר * עזרא (ב*). רבי יהודה אומר כותב אדם תפילין. ומזוזות לעצמו. וטווה על יריכו תכלת לציציתו: ה' הקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל. בטלה הימנו גזרת שבעה. שמונה. בטלה הימנו גזרת שלשים. מפני שאמרו שבת עולה. ואינה מפסקת. רגלים מפסיקין. ואינן עולין: ו רבי

ד' אין כותבין שטרי חוב במועד. ואם אינו מאמינו. או שאין לו מה יאכל. הרי זה יכתוב. אין כותבים ספרים. תפילין ומזוזות במועד. ואין מגיהין אות אחת אפילו בספר * עזרא (ב*). רבי יהודה אומר כותב אדם תפילין. ומזוזות לעצמו. וטווה על יריכו תכלת לציציתו: ה' הקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל. בטלה הימנו גזרת שבעה. שמונה. בטלה הימנו גזרת שלשים. מפני שאמרו שבת עולה. ואינה מפסקת. רגלים מפסיקין. ואינן עולין: ו רבי

ד' אין כותבין שטרי חוב במועד. ואם אינו מאמינו. או שאין לו מה יאכל. הרי זה יכתוב. אין כותבים ספרים. תפילין ומזוזות במועד. ואין מגיהין אות אחת אפילו בספר * עזרא (ב*). רבי יהודה אומר כותב אדם תפילין. ומזוזות לעצמו. וטווה על יריכו תכלת לציציתו: ה' הקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל. בטלה הימנו גזרת שבעה. שמונה. בטלה הימנו גזרת שלשים. מפני שאמרו שבת עולה. ואינה מפסקת. רגלים מפסיקין. ואינן עולין: ו רבי

ד' אין כותבין שטרי חוב במועד. ואם אינו מאמינו. או שאין לו מה יאכל. הרי זה יכתוב. אין כותבים ספרים. תפילין ומזוזות במועד. ואין מגיהין אות אחת אפילו בספר * עזרא (ב*). רבי יהודה אומר כותב אדם תפילין. ומזוזות לעצמו. וטווה על יריכו תכלת לציציתו: ה' הקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל. בטלה הימנו גזרת שבעה. שמונה. בטלה הימנו גזרת שלשים. מפני שאמרו שבת עולה. ואינה מפסקת. רגלים מפסיקין. ואינן עולין: ו רבי

ד' אין כותבין שטרי חוב במועד. ואם אינו מאמינו. או שאין לו מה יאכל. הרי זה יכתוב. אין כותבים ספרים. תפילין ומזוזות במועד. ואין מגיהין אות אחת אפילו בספר * עזרא (ב*). רבי יהודה אומר כותב אדם תפילין. ומזוזות לעצמו. וטווה על יריכו תכלת לציציתו: ה' הקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל. בטלה הימנו גזרת שבעה. שמונה. בטלה הימנו גזרת שלשים. מפני שאמרו שבת עולה. ואינה מפסקת. רגלים מפסיקין. ואינן עולין: ו רבי

ד' אין כותבין שטרי חוב במועד. ואם אינו מאמינו. או שאין לו מה יאכל. הרי זה יכתוב. אין כותבים ספרים. תפילין ומזוזות במועד. ואין מגיהין אות אחת אפילו בספר * עזרא (ב*). רבי יהודה אומר כותב אדם תפילין. ומזוזות לעצמו. וטווה על יריכו תכלת לציציתו: ה' הקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל. בטלה הימנו גזרת שבעה. שמונה. בטלה הימנו גזרת שלשים. מפני שאמרו שבת עולה. ואינה מפסקת. רגלים מפסיקין. ואינן עולין: ו רבי

ד' אין כותבין שטרי חוב במועד. ואם אינו מאמינו. או שאין לו מה יאכל. הרי זה יכתוב. אין כותבים ספרים. תפילין ומזוזות במועד. ואין מגיהין אות אחת אפילו בספר * עזרא (ב*). רבי יהודה אומר כותב אדם תפילין. ומזוזות לעצמו. וטווה על יריכו תכלת לציציתו: ה' הקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל. בטלה הימנו גזרת שבעה. שמונה. בטלה הימנו גזרת שלשים. מפני שאמרו שבת עולה. ואינה מפסקת. רגלים מפסיקין. ואינן עולין: ו רבי

ד' אין כותבין שטרי חוב במועד. ואם אינו מאמינו. או שאין לו מה יאכל. הרי זה יכתוב. אין כותבים ספרים. תפילין ומזוזות במועד. ואין מגיהין אות אחת אפילו בספר * עזרא (ב*). רבי יהודה אומר כותב אדם תפילין. ומזוזות לעצמו. וטווה על יריכו תכלת לציציתו: ה' הקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל. בטלה הימנו גזרת שבעה. שמונה. בטלה הימנו גזרת שלשים. מפני שאמרו שבת עולה. ואינה מפסקת. רגלים מפסיקין. ואינן עולין: ו רבי

ד' אין כותבין שטרי חוב במועד. ואם אינו מאמינו. או שאין לו מה יאכל. הרי זה יכתוב. אין כותבים ספרים. תפילין ומזוזות במועד. ואין מגיהין אות אחת אפילו בספר * עזרא (ב*). רבי יהודה אומר כותב אדם תפילין. ומזוזות לעצמו. וטווה על יריכו תכלת לציציתו: ה' הקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל. בטלה הימנו גזרת שבעה. שמונה. בטלה הימנו גזרת שלשים. מפני שאמרו שבת עולה. ואינה מפסקת. רגלים מפסיקין. ואינן עולין: ו רבי

ו ומחרב בית המקדש. לתן לעלות המלומין כל שנה לקדנן. בעלה ליה תורת הגל. והוי כשנת. שחיכה ומפקת. לאל בזמן המקדש. שמי שלא חג ביום ראשון שלו עלות. היה חוגג כל שנה כחג המלות. היה עלות כחג המלות לף לעכין לאבלי. ומקבלה דעלמי. לעכין שפק השלכ'. דעלות בזמן הזה כרגלים. ר"ש ור"ה כרגלים. ומי שמת לו מת קודם לאד מללו. לפלילי שעה לאת. בעלה ממנו נזירת שנה. ולפ"ז את שנה יתים קודם לאד ויתים עיבים אלו. בעלו ממנו נזירת ל'. ומי מתה לו את שעה לאת קודם חג הסוכות בעלה ממנו נזירת ז'. כדאתרן. וז' ימי הגל עילין לזכין ל' ואע"ג דתנן רגלים ויפסיקין ואין עולין. לזכין ז' [הוא דאין עולין] לאבל עולין לזכין ל'. כמי י"ד יום. ומיהו עלות הוא הגל שבתי עלמו. ומחשב כאלו הוא ז' יתים: כמי כ"ל יום. מיכה ביד ע' יתים עד ל'. ודין. ונזירת שנה דאתרן. היא שאבל כל שנת יתים. לפול בחמלה בחמין לפי ועקלת גיפי. ובלבן כל גופו. ולפול בכבים בגדיו ושביבה ובעילת הקבל ובתשמיש המטה. ובעשיית מלאכה. ושפילת שלים. ודיב בעשיית המלאכה ובכפיית המטה שתהיכה כל המטות בבתיו כפויות על גבי קרקע. וייתן בשם. ולא על מטה זקיפה. ולפול ליעול לפרכיו בבלי. ולא שפר שמו. ולפי מעבב עליו את התכילי ולפול לקרות בתורה. בין בתורה שבכתב בין בתורה שבעל פה. ולא יפלול הקרע בעליו. ונזירת שלשים היא שמשנה ועד שתלוש ל'. לפול לנשוא בגד חדש. או בגד לבן מגוהץ. ולפול בתפילת ובתעודת הרשות. ולילכת בשוק עם חבריו. ולישא אשה לחרת פ"ם או לאשה ובניס. ולא יאשה הקרע שעליו: ז אין קורעין. בשועד שלא קרעו על מת. לאחו ולאביו. ולבני. ולבתו. ולאחיו ולאחותו. ולאשתו אלו שנשה מתיב שחייב להתאבל עליהם. ועל שאר קרובים שאינו חייב להתאבל עליהם. אין קורעין עליהם בשועד. ולא אומרן אלא שאינו תכם. או אדם בשר ובעל ומעשים. אבל תכם שות. הכל קרובין. והכל קורעין עליו אפילו בשועד. וכן על אדם המוחזק בשקרי וחשידות. וכל העושה בשנת ילילת בשוא. על כל אדם מיבראל. חייב לקרוע ואפי' בשועד. וקריעה על אביו ואמו היא בכל בגדיו עד שמגלה את לבו. וקורע בידו ומניח שפת הבגד העליונה. וקורע ומאחין. שאינו מכניס ידו תחת בגדיו כשהוא קורע ושוכל לאחר ל' יום. ואינו מאחה לעולם. וכן על כל שלושה תורה אבל על כל שאר קרובין. קורע עשה מן הבגד העליון בלד. וקורע בבלי אם יללה. ואע"ג להבדיל השפה. וים לו להכניס ידו תחת בגדיו כשהוא קורע. ושוכל לאחר שנשה. ומאחה לאחר שלשים. ואין קריעה אלא מעומד: ולא

ו רבי אליעזר אומר, משחרב בית המקדש, עצרת כשבת, רבן גמליאל אומר ראש השנה ויה כרגלים, וחכמים אומרים, לא כדברי זה, ולא כדברי זה, אלא עצרת כרגלים, רה ויהכ כשבת: ז אין קורעין. ולא

ו עצרת כשבת. וכ"ש ר"ה ויה"כ. תוס'. וכתב הרי"ן דטעות דר"ח. דקיל דטעמא דליכא מפסיקין. שהרי דיכן היה לעלות כשבת. אלא שאם אחת לחומר יעלו לו כיון שנעשה. הרי הפסיקו הכל. דז' ימים כלהו. וכן עלרת זמן שבית המקדש קיים שהיו לו תשלומין כל שנעשה וכיון אלא היו יכולין לומי עולין לאחר מיפסיקין. ועשו דין שלשים כדין שנעשה. אבל כשחרב בית המקדש כו': **רבן** גמליאל אומר כ"ה ויה"כ כרגלים. ומפי שהוקשו כל המועדות זה לזה. לכתיב (ויקרא כ"ג) אלה מועדי ה'. ג"י שבת הרומ"ן. וכתבו התי' וכ"ש עלרת לאחר החורבן. ולישנא לא אתי שפיר. דה"ל למתני רבן גמליאל אומר לף כ"ה ויה"כ כרגלים:

וחכמים אומרים לא כדברי זה וכו' ולא שייך למימר סיומו ת"ק. דקיימא כולהו אחו לשבת אלא דת"ק. תו. ומ"ש הכ"ג ולא אות ז' יתים קודם אחד מיתים עובים אלו וכו כאבא שאול דשלינ לאתבי' לעיל. דתני ח' יתים. ועשאו דשבר מקלת היום ככולו. ושבישי עולה לו לכאן ולכאן. ומ"ש ושמיני עלרת הוא הגל שבתי עלמו כו'. וכן יום אחד לשבי שבועות. וכן יום אחד לשבי ר"ה. וכן לשבי יום הכפורים. כמ"ש הרמב"ם. בשיטתו. ואע"פ שאחרו ס"י מהלכו' אבל לא שבשן בר"ה ויה"כ אבל אלקו עליו כל הבתי אחרי. ודיכן הנוהגים בנזירת שנעשה שבתב הר"ב. אלקו בתחילה כיבום וסיכה. בגמ'. שמואל (שמואל ב' י"ד) התאבלי נא ולבשי בגדי אבל. ואל תסוכי שמן. ותחילה בכלל סיכה. שהתחילה קודמת לשיכה. שאמור (רות ג') ורחלת ושבת. ודיבי תחילה בשוק ס"ק דתענית. בגמ'. ובשעילת השבבל שהרי נאמר ליחזקאל (יהזקאל כ"ד) ובעליך תשים בשגליך ומכלל שכל העם לשיכים. ותשמיש המטה. שאמור (שמואל ב' י"ב) ויאמס דוד את שבע אשתו. ויבא אליה ויישבב עמה ומכלל שהיה אסור מקודם. ושעשיית מלאכה. שאמור (עמום ה') והשבתי חגיכם לאבל ות חג אסור בעשיית מלאכה. אף אבל אסור בעשיית מלאכה. ובשאלת שלום נאמר ליחזקאל (שמות כ"ד) התאנק דום. ומיד בשעיבת הבאת. שהרי נאמר ליחזקאל (שם) לא תעטה על שפם ומכלל שאסור אבלי חייב בעטיפת ראש. ובכפיית המטה. שאמור (שמואל ב' י"ג) ויקס האיש ויקבע את בגדיו וישבב אבלה. ונטילת לסכים כו' נבאה שהוא בכלל גילוח. ואסור לקרות בתורה שהרי נאמר ליחזקאל התאנק דום. ומתאבל למדבם התאנק דום. ללמוד גם בשאר אבלים. כיון שהוא ענין שתיקה ודמיומה. ומ"ש הר"ב ולא יפלול. ענין השבל פי' בערוך שהוא כמו מבליג. דמשבה מ' פ"ק. וכ"ל שהוא מלשון שבל וניזה. שכן השבל לאת הבה ולאת הבה. ולאינו מוכח ולבזיה. ודין קריצה נמשבה לשקמן: ז **אין** קורעין כו'. דין שקריעה. מדכתיב (ויקרא ה') ובגדיכם לא תפרעו. הא לאבלים חייבים פריעה. ומעומד מדכתיב (שמואל ב' י"ג) ויקס האיש ויקבע את בגדיו. וכן קריעת עשה. מדוד. דכתיב בה (שם א') ויחזק דוד בבגדיו ויקבעם. ולין לאחיזה פחות מעשה. שכן ועשה לאחיזה תופר ממש. ופי' מאחה תופר ממש. שכן ועשה לאחיזה מתרגמי כן ועיין בחיל לאחאה. ולאו שעשה ומים דמשיב הר"ב לאו סו שהכהן מעומד לסס:

ולא מוכיחין כו' הלכה כר"ג מלא נמצינו כו' גמ' ואפי' בחול קתני. ותמהו התיו"ט כאן ד"ה ר"ע. דמשמע דמיירי כאן בחול ומשמע עליה דהלכה כר"ע. ועיין בתוס' ר"ה ד"ה ר"ע. קו"ל. הר"ן: ולא נתקן. ועיין בתוספת שבת פ"ב ה"ב ובמשנה ברורה סי' תקל"ט סק"ב ובשער הציון שם אות ב'. ועיין בתוספת שבת פ"ב ה"ב ובמשנה ברורה סי' תקל"ט סק"ב ובשער הציון שם אות ב'.

תוספות חדשים

(ע*) הר"ב ד"ה ולא מצינו שעודם לחשוב לחסול ומשלו עכ"ל ולכאורה נחסר ליתוקל ולחם נמצים לא שלמל נכנל דשמר לשנים ליתלין לחם לחמים (נמצל דף כ"ו):

ג' פרק י"א דכלים:

ח שלא להכניל לת המקדש. שמועה לקוי בתוס' ופתעכית. רומ"ם פרק י"ח מהלכות שבת: **ולא** שם כלים לעולם. מפני שבירה. עיין רש"י שם פתעכית זיבה. ועיין הר"ב דכתיבותות וגו' ס"ק ר' תליעזר בגמרא ולכך לומר דומכיתין טעמא דקלא מיבעית:

מיעות עפ"י שם בתוספה דלקמן: **רבי** יהושע. הר"ב גורס ר"ם וכן גורס הרמב"ם ומהגיה גורס רשב"ג:

ט מעות ומטפחות וזה וזה. אבל לא מקוננות. ו תוספה שבמרא ור"ף ל"ג אבל ולי רומ"ם בפי"ל מהלכות אבל. ומעות ומטפחות אבל אין מקוננין לא בזה ולא בזה: **נקבר** המת. תפי' בר"ם. תכוכי' [יפיים] וכל שכן בחול המועד דאמיר עפי:

סליקא לה מסבת מועד קטן

ולא מוכיחין. **ואין מבכין. אלא קרוביו של מת. ואין מבכין אלא על משה זקופה. צי' מוליכין לבית האבל. לא בטבלא. ולא באסקוטלא. ולא בקנון. אלא בסלים. ואין אומרים ברכת אבלים במועד. אבל עומדין בשורה. ומנחמין ופוטרין את הרבים: ח אין מניחין את המטה ברחוב. שלא להרגיל את החפצד. ולא של נשים לעולם. מפני הערוה. נשי במועד. מעות אבל לא מטפחות. רבי * ישמעאל אומר המטות למטה מטפחות: ט בראשי חדשים. בחנוכה. ובפורים. מעות ומטפחות בזה ובזה. אבל לא מקוננות. נקבר המת. לא מעות ולא מטפחות. איחו עיני. שבולן עונות כאחת. קינה שאחת מדברת. ובולן עונות אחריה שנאמר (ירמיה ט) ולמדה בנותיכם נהי. ואשה רעותה קינה. אבל לעתיד לב': הוא אומר (ישעיה כה) בלע המות לנצח. ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים. וגומר:**

נשלמה מסבת מועד קטן

קיצא. ר"ת מומרת. ומבזתה עומה: לאבל לעתיד לבא מומר: בלע המות לנצח. כיבלע הקב"ה את המות. וכן עתיד מיכה מיתה. ומין דומה. ונקטינן להלי קלא הכא. ועיין לא תעמוד בדבר רע [לכן לתה לסיים בעיד]:

באשר השלים לרבר על הזמנים וחובותיהם. וכל מה שנתחבר אלהים. תחת הענין במסבת חגיגה. שענינה בחובת שלשה רגלים. והגיחה באחרונה. בשביל שאינו ענין בלל. בשביל שאינה חובה אלא על הזכרים. כמ"ש (שמות כ"ג) יראה כל זכורך. רמ"ם:

מסבת חגיגה

נמסבת חגיגה

פרק א הבל חייבין בראיה. כתב הר"ב. והכל לאתויי מי שחליו עבד וחליו בן חורין. ומין כן הלכה. דתניא היא מקומי הא דתניא בתם ועבדים שחיבים ומיהרגים. לתתי עבדים. ומי שחיבם משתחררים חלק שחיבם ומוזכרים לגומי ומאי ניהו מי שחליו עבד. וחליו בן חורין. ואומרין בגמרא בריש פרקין כאן בתוספה לתתונה. כאן בתוספה לאתונה. בלומר ותוספה ס' פ"ד דגיטין דתוספה לאתונה לתוכו ב"ש עובד חת כגו יום לחד. ואת עלמו זס לחד. ובאתונה חזקו לסבורי כדבני ב"ש. דכופין את כגו לגאלו. ולפיכך לתוספה לאתונה עבדינן ליה תקנה בתלת.

מסבת חגיגה

פרק א הבל חייבין בראיה. חרש

פרק א הבל חייבין בראייה. בתוס' ותוספה ס' פ"ד דגיטין דתוספה לאתונה לתוכו ב"ש עובד חת כגו יום לחד. ואת עלמו זס לחד. ובאתונה חזקו לסבורי כדבני ב"ש. דכופין את כגו לגאלו. ולפיכך לתוספה לאתונה עבדינן ליה תקנה בתלת. **בן חורין.** ומין כן הלכה. **שחליו עבד ואלא**

גן מוכין פעור מן הכלים. ומפי לד עבדות קדו: חוץ ומכרם. ולעיל קסח מדבר. ולפי' מכרם בחזקו לחתך. פעור. לכתיב (דברים ל"א) בבוא כל ישראל לראות את פני ה' וכתיב בתורה למען ישמעו. פרט למי שאין לו שומעה גמורה (ב*). ומקומע ולימו מדבר מפי פעור דכתיב ולמען ילמדו (ג*): פרט וקטן דלאו בני חיובא נינהו. קטן פעורין מכל המלות. וקטן שיכול לחזור בידו אל תביו ולעלות מיכולים לסר הבית. תביו חייב להעלותו כדי להנכו במלות. כדלמר בית הלל לקטן בתחילה: ועומעום ולכלדוגיום. כפים ועבדים שאין מלין ומוכרין. כל שיעבוד מזכוך פרט לעומעום ולכלדוגיום וכפים. שאין כבלל זכוך. וכל מלוה שאין כפים חייבות בה. אין העבדים חייבין בה (ד*). ועוד הוא לומר בבוא כל ישראל לראות. ועבדים לאו בכלל ישראל נינהו: בהגר ובתושב. ומקומו יכול לעלות בבגדי מיכולים לעזרה. כגון שהוא מעורב ביותר. כל שי יפיון לאו מדכתיב שאם בגדים ילאו שאין מלין יפולין לעלות בבגדיהם. והקומע. לכתיב בבוא כל ישראל לראות כאשר יבחר ה'. כך הם בלין לראות הר קדשו ובית מכיונו. לתפוקי קומע. ולפי' בעיבו לחתך. שהרי אין רואין שלימה: שאם בגדים בגדים לעלות מייבו שכחוב. וכיון דגדול פעור מן התורה שרי רבי לאו בר חכוך הוא: ב הכלים שתי כתף גדול הבא בגלות. לריך להביא עולה. שבאמר (שמות כ"ג) ולא יראו פני ריקם. ולימה פשוטה מאחי מעות כתף. שאם אתקל ל"ג בבעיבי שעורה מן הכתף הלכוך:

ומגיגה

חוץ מחרש. שוטה. וקטן (א*). וטומטום. ואנדרוגינוס. ונשים. ועבדים שאינם משוחררים. החיגר. והפומא. והחולה והזקן. ומי שאינו יכול לעלות ברגלין. איזהו קטן. כל שאינו יכול לרכוב על כתפיו של אביו. ולעלות מירושלים להר הבית. דברי בית שמאי. ובית הלל אומרים. כל שאינו יכול לאחוז בידו של אביו. ולעלות מירושלים להר הבית. שנא' שלש רגלים בש"ש אומרים הראיה שתי כסף. וחגיגה

* שוטה פיבשתיו בבש"ק דשבועות:

נשים ועבדים. יש להקשות דשלמא תכי בלשון יחיד. חוץ מכפים ועבדים. ולשבחן בשבועה ג' פרק קמא דבבכות כפים ועבדים וקטנים. ולשבחן בשבועה ד' פרק מ' דש"ק דתכי כולהו בלשון יחיד. תכם פוטר וקטן הלשם ושעבד. ולא הביכותי דבכי שהוספות שבחבו ז"ל. לא ש"ך לשקשויי לשאי תכי בשם בשים בשבח. קטן תכם לשון יחיד. כדדייק פ"ק דכלה גבי קטנות. ושבח קתבילשה' דשבחה תבי עביבי. ולא דמי חד לחבר. דשבם ופוטר פעור מכל המלות. כדלמר לקטן. וקטן. לא ידעיבן דפעור מקבל. בק מקל ושמור. דכפים פעורות דכתיב זכוך. טפלים לא כ"ם. דשבי דייקיבי בפרק קמא דקדושין טפלים חייבין. בפים לא כ"ם. עכ"ל. וקשיא לי דשבם בקטנות ושבם. שפי חזו שבי עביבי. דקטנות לעבין מיאון. ושבם לעבין עיבון. בזו שהוא בבים פרק ד' דעדיות. ועוד דקטן דפעור (ה*). ומעשה פוטר דפעור מכל המלות. כמ"ש הר"ש

וכבי לחת בבייתא בגמרא. ולריך עיון: ועבדים כתב הר"ש דכל מלוה כו'. ומפורש בבים פרק ג' דבבכות:

והפומא כתב הר"ש דכתיב בבא כל ישראל לראות. כשם שבבי בחיטים לראות כו'. כך כתב הרמב"ם פרק ג' מהלכות בגיגה. ולעיל כתבתי דילפיבן לחייב רחייה. אבל בגמרא דשכח בים פרקין ורף ד'. וביש מבהדרין. וביש ערכין:

שכאמר יכאה כדרך שבא ליראות (לפני המקום בב' עיבו שם מקום) כך בא לראות (המקום בב' עיבו):

ומי שאינו יכול לעלות בבגלין. לשון הר"ש ומיוחלים לעזרה. וכן לשון רשי". וכתבו התוספות ובדוחה נקטי' דלא ומצינו דלא מלי מלי קלין לעזרה. והש"ך שם הוא מלי חיי יכול לעלות מעיבו ליוחלים. כדמשמע בגמרא. עד כאן. והא דנקטי לעזרה. ולישבא דתתיבין בין בבית שמלי בין בבית הלל להר הבית. משם דבגמרא דף ז'. מלי ושכלין (דבים פרק קמא דשילה) רבי יוסבן אומר לעולם בבים בעזרה. משמע ודלי דכלים דוקא בעזרה היו. וכך כתב הרמב"ם בפרק ו' מהלכות חגיגה. הכלים המוזרה בתוכה היו שבלה בביו בעזרה ומעשה שהרה היו במקום אחר מהמקדש. והיו ושכלין שבינה. כמפורש בשבה פ' פרק קמא דבלים. ולפיכך מלריך שם היו. דומתקיים בה לת מבי ה'. לאבל הר הבית בכגד ושבה לריך היו. ומהיתין דבקטה הר הבית. היינו טעמא שבשיכול לעלות להר הבית שהוא בשפוע הכר. ומוילא הוא עולה עוד במעלות העזרות. שבם מעלות עשויות. ועיין מהבה ני' ס"ק דמ"ש דבויים. ומ"ש שם בם"ל* ושוב לריתי שהוא בעיל בירושלמי. היכן מלוה בבים בהר הבית. לו בעזרה. ופשיט לה מן תוספתא שהוא בעזרה. ומה שבתב הר"ש מדבתיב שלש רגלים. ולא לאמר בעבים. כמו שלאמר במקום לאמר במ"ש:

ב הראיה כתב הר"ש הבא לילות לריך להביא עולה. שבאמר ולא יראו פני ריקם. דבאמר חגיגה להדיוט. ובאמר לריים לגבוה. מה חגיגה החמורה להדיוט. בראוי לו. אף לריים החמורה לגבוה בראוי לו. בבייתא בגמרא דף ז':

וחגיגה

תוס' רע"ק פרק א

משנה א

(פרק מקבלין) (א*) אין למדין מן שבלות אפי' במקום שלמדו בהן מוך) (מרים הרע"ב רפ"ג דעירובין) דהא תבא ושייר המקבץ (היינו שלמלבתו לקבץ טלא בלבים לעבד בהן עורות) והמלבף. שמטה. ושבובסי. ומי שלין לו קרקע. ומיהו אי משום שיור הוה לשהו דגופי' קשיא לשמואי אי דשבולין מחמת דבר אחר משום לחומבתו וכו' ועוד שמיני' לי' לפי שלימו בביאה לידי בסבאה. עכ"ל המוסי. ושא למקבץ ומלבף נמשה ובובסי פעורי. מן שלמי' הכי לידא בשביי' דף ד' ע"ש בבבייתא. שמים חומי המקבץ ומר שלמר של זכוך מי שיכול לעלות עם כל זכוך ילאו שלין לריין לעלות עם כל זמיכן (דכל שלו בייסה בע בלידי' פ"ז מ"י לכתובות ושין יכולין לעלות עם מביביסה רש"י) והך לשין לו קרקע הוא מיירי דכ"ל דשמיב דף מ' ע"ב ויליף לה מקרא דלא יחמור לים לה לחבך. ושוש ילפי' לה בסוגיין דף ד' ע"ב מקרא דכתיב ובלח שמם ושבלח' שמם כל שיבו בביאה ליד יבו בשבאי וכל שלין בביאה לידי בשבאה וכתב בבי טובי לשן הא לשבועך קרא לשמש ולא ילילף לה בשבועה מקרא

לכתי' ג"ם בשבש ילאה לי"ש שבי ייקש לשין שי"ב בקבן לש"ב לאה בביו דוקא בעזרה היא (בש"ם שחי"ע) ושמש לאבוד ליכבם בעזרה. ש"ש כ"ש שם בי' טעור ביום שי ולאה בביש בעזרה ובחבי"ב בע"ב. ובשאר יש שבא בשמש לשין מבית קבבן בשבר שהוא טמא לשבעת הבאה בעי' לאחי לבילה. והבמב"ם פ"ב ה"ב מה"ש כי המקבץ שהם מלומי' משי שלאכתן בכי שלו מעכבין גופם ומלבושיהם ועולים בכלל ישראל לראות. וכי ש"מ דמשמע לבדיעו כיון דבלשון לאחרים מיהניין משמע עליהן ומשי"ב ובקרי' פוחי". ובשם הרי קורקום כי לאחרי' לא מועבדי אלא בעולם בשלישתא משי שלי"ן לעלות עם כל זכוך לשל בשיטתיה

וחגיגה פ' הכ"ג שלמי חגיגה שלמיה תורה ותגועתם. מעמע שלחם תהכו ממנו. ומכלן דקרבן בהמה הוא. פיכמ"י דכתיב (שמות כ"ג) לא ילין חלב חגי עד בקר. בעידי דלית ליה חלב שקדג לגפוה. קלמר. ועיין סוף הפרק. ומ"ם הכ"ג ולף על פי שלין לבליה וחגיגה טיעור. עיין בריש פילה:

וחגיגה כו'. פמב הכ"ג ומין כו'. לריכים להביל כו' דכתיב וזבחת שלמים. כ"כ הרמב"ם פ"ל מהלכות חגיגה וכתב הכ"מ משום זה ליכו כתוב בתא חלב גבי הר עיבל. שבשלח כי תבא. ולא כתבו רביכו. חלב ללמד משם. דשלח שמשה הרי בזבילת שלמים. ומילה דומשמת בחגיג היכו בזבילת שלמים וכו'. ובגמלא כמי בפרק עבדי משחיט חביל בזמן שב"ם קיים לא שמשה חלב בשבר שבלמר וזבחת שלמים וכו' ע"כ. ומשם לף ק"ט כתבו כן התוספתא ומ"ם הכ"ג ומשים חילות בהן: פי' התוס' בפ"ק דקדושי. לף ל"ד שבעלה משמשה. בזבחי שלמיו שזובח. לא שתהא היא חייבת להביל קרבן. ומ"ם הכ"ג ומשמת לתא וביתך. כשילים"י לף ו' ע"ב. והאי קרא בשעשה שני כתיב בשבשת כי תבא. ול"ל דילף משעשה. [דכתיב ביה ביתו בהליל] וכמ"ש התוס' בפרק עבדי משחיט לף ק"ט. ופ"י הרמב"ם ובקרבים שלמי חגיגה. ל"ל שלמי שמחת חגיגה. ואכי קרבן בפרק ר' ישמעאל חגיגה: **ג עולות** בשעה. ע"י הכ"ג עולת ראיה בלא לפי' ג"י ג. כ"ב הרמב"ם ג' פ"ו דהלכות: **של** שבח. כתב הכ"ג לבל חגיגת י"ד בלא מן השעבר דבשות היא ולא מובא. כשי"ם הכ"ג בשעבה ג' פ"ו דהלכות: **ובית** הבל מוביכן מן השעבר. כתב הכ"ג בשופל כו'. לם יש מ מוכלין הבבה כו' שבל בעולת ראיה לא תבן בעולת ראיה שבח שבח. כשי"ם הכ"ג בשעבה ג' פ"ו דהלכות: **ד ישראל** יולאין ידי חובתן בשלמי חגיגה. כשי"ם הכ"ג בשעבה ג' פ"ו דהלכות: **ובחזה** ושוק. בשובמים להן משלמי עולי רגלים. כשי"ם: **ולא** בעופות כו'. פיכם הכ"ג דכתיב ושמחת בחגיך כו' ממי שחגיגה בלא מהן יולאי עופות ומכשות כו' הכי תביל. ול"ק דשם בשועד קטן. ולא בלשתך. כשי"ם הכ"ג בשעבה ז' פ"ק דשועד קטן. דתילו התוס' דתכוויהו שמעינן מיבים דלכתוב בחג. ל"ב תבא ק"ל בלידך בעשה דשתם. וכתבתי שם בפ"ק. אבל קשיא דשכחות לשה לי לשעשה שם בשמחה גופיה דשמיבן כל מיבי שמחות לא מילין לדבויי חלא שם בשר. כדשמר שר. ואו קשיא לי. דשתי שור שר בפרק עבדי משחיט לף ק"ט. ליף ליה מדכתיב וזבחת שלמים ואכלת. וילוע שלין

ותוספ' רע"ב

פרי הם בשפר בל לחם. וסך דשין לו קרקי השמים ברמב"ם ולא בביאה וכבר חמם בש"ל דלמי השמי ברמב"ם דין זה: (בהגע"ב ד"ה מוץ משכם. שלין לו שמיע'גמור') (ב*) תמה לי דבפוגי' מנהור דמקשה למען ישמעו לא שמעט רק שבם בגמרי דמלכתי' ג"כ בחזיבי' ע"ב דשל למעט שבם בלחן לשבר: (בשל"ד דכתיב ולמען ילמדו ע"כ) (ג*) דהייבו דקרי בי למען ילמדו בשתם דלמדו לשמי בעי': (בהגע"ב ד"ה ושוטטום. שין השבדים שייבין בה) (ד*) לפ"ז הי' מלין עבד ומיו ב"ש מייב בבלי' משום לד מיבות אבל בבוגין מבואר דשמור משום דכתיב אל בבי בלדון ד' מי שלין לו אלא לדון ש' ילא זה שים לו לדון לשבר ע"ש. ולף לשפי מ"ל בפ"ד דגיטין דכופי' רבו לשמרו מלי עבד ומיו ב"ש מ"ב בבלי' מ"מ ב"מ לדינל היכי דשעבד הוא בלים לדין כופי' לבבו דשטור מרלש' ול"ב לא הי"ל להבע"ב להשמיע דבר זה. ועי' מ"ם בגליון ת"ש מ"ב פ"ג דבבות:

(בת"ש ד"ה בשים. אבל דקבן דשטור) (ה*) עיין במ"ם שבע"ב פ"ה מבי"ל לשבות.

משנה ד

(יבשבל יולאין ידי מובתן) (ו*) עמ"ם בגליון פ"ב דבילה מ"ל בשם תוס' דשעתרי.

ומגיגה. שלמי מגיגה. שלמיה תורה (שמות י"ב) ומגותם לותו חג לה'. כלומר הבילו שלמי חגיגה. לין פחותים ממעה בקר. ותע"ם שלין לבליה ולחגיגה שעורי דכתיב (דברים י"ו) לים כתכת ידו. מכמים נתנו בשם שעור למעה. שלה יביל פחות מבלן:

וחגיגה מעה כסף. ובית הלל אומרים. הראייה מעה כסף וחגיגה שתי כסף: ג עולות במועד באות מן החולין. והשלמים מן המעשר. י"ט הראשון של פסח. בית שמאי אומרים מן החולין. ובית הלל אומרים מן המעשר: ד ישראל יוצאין ידי חובתן (ו*) בנדרים. ונדבות. ובמעשר בהמה. והכהנים בחטאות. ואשמות. ובבכור. ובחזה ושוק. אבל לא בעופות ולא במנחות: ה מי

לעל השמחה שלטוו נפים. דכתיב (שם י"ד) ושמחת לחת וביתך. **ג עולות** במועד בחות מן החולין. מתני' מקובי מפקלת והכי קתני עולות נדרים ונדבות. במועד בחות. ב"ש לין בחות. ועילת רלים בחה לפילו ב"ש לע"ג דים לה השלומין כל ז' עקר מלותה ביום טוב לחשון וכשהיל בחה ליכה בחה חלב מן החולין. ושלמי שמחה בלים מן המעשר. פלומר מיכולין להביל שלמי שמחה מועית של מעשר שכי. דשלמי שמחה לין מוצה במקום שים בשר. והכי ים לו מעות מעשר שכי להוליל ביומלים. הילכך יקנה בהם שלמים ויאכל. אבל חגיגת י"ט הרלשון היא דבר שחובה. לע"ט ים לו בשר הרבה. וכל דבר שהוא מעים חובה היכי בא חשה מן החולין. ולא מן המעשר: ב"ש הרלשון של פסח. ה"ם ל"ש לחשון של שחר דגלים ולסכי נקט פסח. לפי שים ערב פסח חגיגה לחמת כשהיתה הפסח חר בה היו מביאין עמו חגיגה. כדי שיהיה הפסח נאכל על השובע. ושמועין מתני' דחגיגת י"ט עלמו הוא דלים בחה חלב מן החולין. אבל חגיגת י"ד. בחה מן המעשר: וב"ה מן המעשר. בגמ' פריך לחתי דבר שבחובה היא וכל דבר שבחובה. לים בא חלב מן החולין. ומשני בטועם. שמחבר מעשר עם חולין ומביא. שם ים לו לוכלין הרבה. ואין לו פסק שבחובה חחה מביא בחובה חחת לחגיגה מן החולין. והשאר מועות מעשר שכי. ואע"פי שכל הבחות ב"ש לחשון שם חגיגה עליהן. מ"מ שבני ב"ה דמותר להביא השאר מן המעשר. הואיל וכבר יצא ידי חובתו בראשון. מן החולין: **ד** יולאין ידי חובתן. של שלמי שמחה. בבדים וכדבות ומעשר בהמה דכתיב (שם י"ו) ושמחת בחגך. לרבות כל מיני שמחות דקרא לא בעי חלא שמחה. ואומר מר אין שמחה חלא בשבר. והאי שבר הוא. אבל לא בעופו. ולא במנחו. דכתיב ושמח בחגך. תמה תוכה עשה שמחה שמי שחגיגה בחה מהן. יצא ידי עופות ומנחות שלין

ה מי שיש לו אוכלים מרובים. ונכסים מועטים. מביא שלמים מרובים. ועולות מועטות. נכסים מרובים. ואוכלין מועטין. מביא עולות מרובות. ושלמים מועטין. זה וזה מועט. על זה נאמר מעה כסף. ושתי כסף. זה וזה מרובים. על זה נאמר (דברים י"ו) **איש כמתנת ידו כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך: ו מי שלא חג ביום טוב הראשון של חג. חוגג את כל הרגל. וי"ט האחרון של חג. עבר הרגל ולא חג. אינו חייב באחריותו. על זה נאמר.** (קהלת א') **מעוות לא יוכל לתקון. וחסרון לא יוכל להמנות: ז רבי שמעון בן מנסיא אומר איזהו מעוות שאינו יכול לתקון. זה הבא על הערוה. והוליד ממנה ממזר. אם תאמר בגונב וגוזל. יכול הוא להחזירו ויתקן. רבי שמעון בן יוחאי אומר אין קורין מעוות. אלא למי שהיה מתוקן בתחלה. ונתעוות. ואיזה. זה ת"ח. הפורש מן התורה: ח היתר נדרים פורחין באויר. ואין להם על מה שיסמכו. הלכות שבת. חגיגות. והמעילות הרי הם כהררים התלויין בשערה. שהן מקרא מועט והלכות מרובו.**

הדינין

סתין חגיגה בשם מהן: **ה** אוכלין מרובין: כגי בית מרובין: מביא שלמים מרובין. שלמי חגיגה דגיש לפי האוכלים שם לו: **ו** מי שלא חג. שלא הביא שלמי חגיגתו ועולת ראייתו: ו וס עוד שלמים. שמיני עלת. ולף ע"ג דכגל נפני עלמו הוא. הוי תשלומין דלשון. וחג השבועות כמי. לע"ג דלא הוי אלא יום אחד. יש לו תשלומין כל ז'. מדלקשיכו קרא להדדי. נמג שמות. ונמג השבועות. ונמג הסכות. מה חג שמות יש לו תשלומין כל שבעה. אף חג השבועות יש לו תשלומין כל ז': **ז** והוליד ממנה ממזר. שהביא פשולים ביאשלא. ומן לו לזכרון. לפיכך לין עוכו כמוך בתשובה: יכול הוא שיחזיר. דמי גניבתו וגזלתו לבעלים. ויהא מתוקן מן המנין: **ח** היתר נדרים פורחים באויר. מעט כמו יש נמוקלא שיוכל הסכם להתיר הנדר ולין לקמוך עלין. שלא כך ומקור לתכמים בתוכ שבעל. פה: הלכות שבת. הלכות חגיגה. והלכות מעילה. יש נהן הלכות שהן תלויות בשמ. נמוקלא מועט. כהל התלוי בשערה הלשם:

משנה ו

(במ"ע ל"ה סוגג כו') (ז*) ומינב בשעה לשמוש ונתשבט בשעה ג' מייב. כ"ב תוס' נר"ם ל"ה השלומים. ומדבי הכמב"ם נלשם לשם נעשה חיגב בליל י"ט ל' ג"כ פטור כיון ללא חזי נתשלת היום ע"י"ם. ונמ"ל. ושם לתמרי' לשם של י"ט ל' בשבת שמציל חגיגתו למשר ול"ל כיון ללא חזי בלשלון. כיון דגברא חזי כך משמת היום הוא ללא חזי יש לו תשלומין. שם בתום' שכיל:

תום רע"ב

ה אוכלים. שם התוכ: כל"ל עיין בשן שמשה * שוב לתיתי בירושלמי. שגל לא בעופים ולא בעכמות. לכתיב זבח: (ישעיה נ"ה) ובתן זבח לזובע ולשם לשובל: **מביא** שלמים מכוזין. בגמ' מהיכא מייתי לה הא לית ליה. וקאמר לעיבל מעות חולין למעות מעשר שני ומצית שר גדול. ללא שמשה לו שעור דמי לכילה כלשובה מה חולין. ומהתי בעמת פי' הכ"ג וכש"י שלמים שלמי חגיגה. וכ"ש שלמי שמשה לכולו מן המעשר: **ועולות** מוטעו'. עולות לתיה. לש"י: **מביא** עולות מכוזות. לכתיב לית לשון כמתנת ידו. לש"י: **ומי** שלא חג. פי' הכ"ג שלמי חגיגתו. ועולת לתייתו. וכ"ה הכמב"ם לשל שלמי שמשה. כל הימים בשמשה. ולפיכך לא שייך לומר בהם. שהם תשלומי הלשלון: **חוגג** את כל הרגל. לתיכ ומגומס לומו חג לפי שבעת ימים יכול יהא חוגג וחולך כל שבעה (ז*). ת"ל לומו. לומו לשתא חוגג. ולי לשתא כל שבעה'. ל"ל למה לומר שבעת לתשלומין דלשון. ולשמוע מיכש הכ"ג תשלומין דלשון. לשומו יום לשון שעשו הכשוב עקר ושאר תשלומין לו. הכי משמע ליה כ"ש. ולעיג דכני לומשיל מפי תשלומין זה לזה. כל יום שמוצה בעלמו. ומיהו בשר קני* ולינה ביכ"ש. מיגר ביום לשון: ונתשבט ביום שבי לעבי יוחנן כיון ללא חזי לשון (כלשון בבש"ק) לא חזי בשבי. ולעבי לומשיל לף ע"ג ללא חזי בלשון חזי בשבי. כבר שקר הכמב"ס

ח היתר נדרים פורחים באויר. פי"ל מהלכות חגיגה כעבי יוחנן. ושמה עליו הכ"מ * דשם כ"לומשיל גדול מבי יוחנן: **וי"ט** האחרון של חג. ומיכן שהם לא חג כו' שחוגג כו' וי"ט האחרון מ"ל (ויקרא כ"ג) בשבת השביעי תשוגו לומו. מי בשבת השביעי יכול יהא חוגג וחולך שבולו מ"ל לומו. (בזבי לומו כתיבי) לומו לשתא חוגג. ולי שתא חוגג מולם לו: **ז רבי** שמעון בן מנסיא לומר לאזהו מעוות כו'. דדכשה לעיל מזיפיה דקרא בשקל ליה. לכיון שיש זבעל לו ממות עשה. שייך בים השקון ולא מעוות. ושדע דבגמ' לעיל מ"ל בר בים להלל. הלי להמוכות. להמלוות מבעי ליה. ולי לימא דמיבשה דקרא שמיכן ליה מלי קשיא ליה. ומלישנה דכ"ש לומר לא תידוק לשתלוגי שתא דטובא לימכהו הכי ולא שלגיו: כמ"ש בפ"ג דבכורים משנה ו': **זה** הבא על שערוה. והוליד ממנה ממזר כו'. פירש הכ"ג וכן לו לזכרון. וכפי' כש"י. ומשיימו התו'. לבל שלל שניכות כולה וגזל אין עדין לפניו. ע"כ. ו:ראם לי דומלת וגזל לכיך לסיות ועי"ש. שמשליטו הערוך בגיע"ל והנקודות מלאו בלמ"ל. ונקבי התו' לליתה ועבודה זרה שהן שמוכות כמו עכיות: כלשוכיכן בעלמא ע"ז גילוי עכיות ושפיכות דמים. ומיין משנה ה' פ"ג דיבמות מה שלכתו: **אם נשים: ח היתר** נדרים פורחים בלויר פי' הכ"ג מעט כמו ים בשקל כו' שדכשו לא יהל הוא לילו מיהל. **אבל** לשרים מחלין לו. בגמ':

כהררים התלוים בשערה וכו'. פי' הכ"ג תולין בכאן בשקל מועט וכו'. **ושלכות** שבת מפרש בגמרא דשם

לשוכיכן מלוכת מחשבת לשרה פורה. לא כתיבי שבתות שלא **ז** שוכן כתיב. ומדקתני בשרשת ויקשל פי' שבת לפי שהן. שלו לומר **מלוכת** מחשבת לשבת. **וחגיגות** מפרש בגמרא דשם **דלפיכך** שדכתיב לא יכלו שלב שני עד נקב. כמ"ש לעיל בשתשם ג'. ליש לומר ולומר. **דלאו** שרין לשי לשרשים שבין בשב

ולא כילף מיניה דומגותם הייבו קבון חגיגה. אלא מוגה. כלומר ממול. כמו יחוגו וימוגו כסכור (תהלים ק"ז) אלא מחי' מדבר מדבר. כתיב הכא ויחוגו לי במדבר וכתיב התם (עמוס ה') הזבחים ומנחה הגשתם לי במדבר ולפיכן ומגות' מיחוגו. ואחיל ומדבר קבלה ילף. הוו בהבריס התפיים בשערה. והמעילות מפ' בגמ' לכדתניא. כזכר בעל הבית ולא כזכר עבית. עליה מעל (בפיקום סל"ג דמסכת ג' פ"ו דמעילה) עליה עבי מלי קא עביד. דלא דמי לשאר מוליה' מעות הקדש למולין. דמידע ידע דליכא זוזי דהקדש. אבעי ליה לעיופי. הכא מלי ידע. איבו כהבריס כו' **הדינין** וכו'. יש להם על מה שיקמבו. מפרש בגמרא. לבדתניא. בפם חמת בפם (שמות כ"א) ממון כו'. וילף לה מהיא דכתיב דמי ולדות. דלעיל מיירי: והעבודות. להולכת הדם. דלעי"ג שהיא עבודה שאפשר לבטלה. שיאמרו בלך המזבח וזרוק. לפי"ם דין עבודה יש לה לכל דבר עבודה. לפגול זכו'. וילף מדכתיב והקריבו. וזו קבלת הדם היא שהרי לאחר שחיטה כתיב. ואין הולכה אלא ח"כ קבל. ואפשר בלשון הולכה. לומר דהולכה עבודה היא: ועהרות. דתניא (ויקרא י"ד) וכתן את בשרו כו'. מיה שבל גופו עולה בהן. וכמה הן וכו': ועומאות. לבעדשה מן השרץ. וילף דכתיב (שם י"א) כל המוגע בהם. וכתיב (שם) כל אשר יפול עליו ממה הל כילד עד שיגע בזקלתו שהוא בכלי. שעבו מבמיס בבעדשה. שבן מוטע מחלתו בבעדשה. * ועיין מ"ש בבם"ז דבלה: ועבירות. לבתו מלבוסתו. דלא בתיבא. לאחיל הבא הבא. זימה זימה. כמ"ש בבים יבמות בבם"ל: **פרק ב אין** דורשין בעבירות כו'. ומה שהביא זה העבין בזה המקום היה למה שלומר בשם שקדש הן הן גופי תורה. הבמ"ם. ומ"ש הכ"ג בתו מלבוסתו לאחיל מדשה. מפורש בבים יבמות: **בשלשה** לשון הכ"ג לשלשה. הבי מפרש בגמרא דלא"ב היבי קלמר ולא בשבבה ביחיד. וכיון שהוא יחידי ואינו שומע מבד. אפילו הבי לומבת לא. ושבד קלמר אלא ח"ב היה הבם ומבין וכו': **ולא** בשבבה. בתב הכ"ג. והבמ"ם פ" שלילת הלל ותלריו. פ" שמותיו וביבויו. ובילל המפרש להלבות יבודי התורה. בפ"ג. קבלו לבל אלו העבינים מעשה מובבה. דבך בבוד. בלומר ידיעת הבובל עלמו אין בבו. ולא בבניבים בם. לידע אותה על בוריה אלא בשתבל בידיעת הלבות שהבפרדות שהם קבובים ממבו. והם מוביס על שלימותו במו שיובת המובבה שיש לו בובב. וכן לומר יחזקאל ע"ה. היה החיים אשר ראיתי תחת אלהי ישראל וכו' ע"ב. והקשה הכ"ג דח"ב הבות המובבה ה"ל לומבי. ולא מעשה מובבה בו'. ואין לתרן דבי"ג הבמ"ם ולא במובבה. בבמו שהיא ג' הפשיבים. שבפי בתבה בפיבושו ובתבוזו. מעשה מובבה. ומה שפי' הכ"ג מעשה מובבה הוא שעל ידי הזבבת שמות בו' יש בם בן דומה קלת לפי פיבושו. אלא דמי מעשה דבבי מובבה. למעשה דבבי בראשית. ובתו' פיבשו במעשה בראשית בשם י"ת. שהוא שם מ"ב אותיות. היינו ומבראשית. ומפסוק שלאחריו: ע"ב. ואין שפק שהמבון מה שאמרו אלמדו. הוא על בה שעולה. ומעשה שנ"י בעשה. דאלו ידיעת אותיותיו ועלותיו בלבד. הבי פירש. ואלילה למשבילים שהיו בותבין אותו. ומפשיעין אותו אלו היה זה בבלל האסור. אלא שהאסור הוא על ידיעת השעולה והמעשה שעי. וכפיבש"י בפרק ד' דקדושין דף ע"ל. שם בן י"ב כו' מסרבו הספרים המשמשים בו. וכו'. ומעשיו יפורשו במעשה שבבראשית ושבמובבה. בעבין אחד:

באלו לא בא לעולם. לשון הרי- שלא כו' משמע שגירסתו אלו לא כו'. אבל בבל המוסאות בבי' השפר. וכן בפיבוש הרמב"ם. וכן בעיבון ערך בת דברם בתו'. *(ומביא מהרש"ל שבך לשוכח ומפרש פיה) וה"ג לשם. אבל בגמרא בפיבקא אלא בא כו':

הדינין. והעבודות. והטהרות. והטומאות. ועריות. יש להן על מי שיסמכו. הן הן גופי תורה:

פרק ב אין דורשין בעריות. בשלשה. ולא במעשה בראשית בשנים. ולא במרכבה. ביחיד. אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו. כל המשתבל בארבעה דברים. * ראוי לו שלא בא לעולם. מה למעלה. מה

והעבודות. הלכות עבודת הקרבנות: הן הן גופי תורה. בגמלא מפרש דהן והן גופי תורה. קשיא. כלומר בין תורה שבתובה על מה שיסמכו. בין תורה שיש להם על מה שיסמכו בין תורה שהן הלכות בשערה. הלו ולהלו גופי תורה:

פרק ב אין דורשין בעריות. לשלשה בני אדם בחד אין דורשין להם שתי עריות. כגון הבו [שלשתן בהלה בתיבא בקלה בהדיא ותתיא] מדרשא. שאל בזמן שמדבר הבא עם אחד. יאמר ויהיו הדברים ביניהם. ולא יהיו לבד בשמוע מפי הבא בשדרש בו לבד לשמוע מפי הבא לקול בעריות על ידי שבפשו של אדם מתאוה להן ומתמההן יהיה מתאר משלים שבתוכה: ולא בשעשה בראשית. בשעשה שבת יתי בראשית. אפי' לשני בני אדם וכל שבן לשלשה. או יותר. דאתיר בהו (דברים ד') כי שאל תשאל לימים הראשונים. יחיד שואל ואין שנים שואלים: ולא בשעשה מרכבה. שהיה יחזקאל ושהיה יחידי. ובשדי"ם פיבש בשעשה בראשית. החכמה העצמית ושעשה מרכבה מלאות הלל ותהליו. והמלאכים. והגפש והשכל. ושה יפיה לאחר השות. ואין בראוי לי פיבוש בל זה שעשה מרכבה. דאי"ב חפשת המרכבה הוא ליה לשתבי. אלא שעשה ומרכבה. הוא שעל ידי הזבבת שמות של בדושה ושתשתעים בשתר. ולופין ליה משמות המלאכים בשעמדן. ואין פיבול לשבים שהיבו. בעין הבוכן בדוש הבודש: ביחיד אלא אם בן היה חבם ומבין מדעתו. אפי' לאדם אחד אין דורשין במרכבה. אלא אם בן הרב שהוא חבם. שאם יעסוק לו לאדם שהיה בטן. ואין מדעתו. אפי' לאדם אחד אין דורשין במרכבה. אלא אם בן מביר בו הרב שהוא חבם. שאם יעסוק לו לאדם שהיה בטן. ואין מדעתו: בל המשתבל בארבעה דברים. הבי דשפיע ואזיל: לאחוי לו. יפה ועוד היה לו אם לא בא לעולם. מה למעלה. מבאתי הפיות:

מה למטה. מתחת לארץ: מה לפנים. מן למעלת הרקיע **ומזרח:** מה לאחור. למערב. פירוש לאחר מה לפנים. קודם שנברא העולם **ומה** לאחר שנסוף העולם לאחרית הימים: **כל** שלא חס על כבוד קונו. שעובר עבירה בסתר. **ואומר** לון שכיבה מלויה כאן. **ומי** יודיעני:

ב יוסי בן יועזר אומר שלא לעסוק. ד"ע. מפני שמשתמש בגעלי חיים. שבכל כוחו הוא עוסק, וזו משתוקק שיתה בין הבעלים. ובין לחות ג"ר. דוב לאחר דוב. ילא ונכנס. לעבודת המלך ופיבם מלחיות שבזו של הלל. לפיכך לא הודע ונעלמו. אם נחלק עם הלל בזה. אם נאו. ובכבם שמאי במקומו. להיות לא ג"ר תחתיו. ונחלק על הלל: הרשאונים. שהוזכרו לשמן בכל זוג. היו בשילים: ג ובילים שלמים. שלמי חגיגה לפי שיש בהם לוכך לבילה להדיוט: ואין קומכין עליהן. ילא קומך עליהן ובעוד יום ללא בעיבן וקמך ושמט תבף בשמיכה שחיטה. שבל לא עולת יחיד ושלמי עולת רבים. שהרי יכול להקריבה בשאר ימות השנה להאר קבא (במדבר כ"ט) עלי תהיה לכם. ולא לנדוה: ובית הלל אומרים מביאין שלמי חגיגה ועולת ראייה. דכתיב (דברים י"ו) עולת ה', כל ראה. ואבל ראים אין עולות אין שלמים שהרי הכל מין קרבין ביום טוב: **ד** יום טוב. שמיטת עולות ראייה שלי"ט לאחר השבת שאין קריבים לא ב"ע ולא בשבת. ועולת יש לה תשלומין כל שבעה בשבת וקבות: וב"ה אומרים אין לה יום טוב. אינה לריכה יום טוב שאחר להקריבו ב"ע. וב"ה לטעמייהו דאמרי מביאין שלמים ועולות ב"ע ומשמיעין הכא דאפילו היכא דלא אשכר למעבד למחר כגון דאל עלית בערב שבת אפי' בהא אמרי בית שמאי דאין עולת ראייה קריבה ב"ע ודמו לה עד לאחר השבת:

מה למטה. מה לפנים. ומה לאחור. וכל שלא חס על כבוד קונו. ראוי לו שלא בא לעולם: ב יוסי בן יועזר אומר שלא לסמוך. יוסי בן יוחנן אומר לסמוך. יהושע בן פרחיה אומר שלא לסמוך. ניתאי הארבלי אומר לסמוך. יהודה בן טבאי אומר שלא לסמוך. שמעון בן שטח אומר לסמוך. שמעיה אומר לסמוך. אבטליון אומר שלא לסמוך. הלל ומנחם לא נחלקו. יצא מנחם. נכנס שמאי. שמאי אומר שלא לסמוך. הלל אומר לסמוך. הראשונים היו נשיאים ושניים להם אבות בתי דינין: ג בש"א. מביאין שלמים, ואין סומכין עליהם. אבל לא עולות. ובה"א. מביאין שלמים ועולות וסומכין עליהם: ד עצרת שחל להיות בע"ש. בש"א. יום טבוח אחר השבת. ובה"א אין יום טבוח אחר השבת. ומודים שאם חל להיות בשבת שיום טבוח אחר השבת.

ב שלא לסמוך. כתב הר"ב מפני שמשתמש בגעלי חיים שבכל כוחו כו'. עיין בשבועות ד' פ"ב דבילם. **ושניים** להם לאנות בתי דינין. לענ"ד דהלל בשם (כשנחלק בדברי הר"ב בשבועות ד' פ"ק לאנות) שהילו בשמי בכבוד בשקום שכבם בין לבעור בו לשכבם שבני שיש שבבל בשבועות ד' פ"ב דבילם. הבי שיהיה אב בית דין. ולפי דשמאי אומר שלא לסמוך כמו הרשאונים. שבשלשה הזוגות הרשאונים. הקדימו נ"ב. ושיש נקט בבל שקום שמאי בראשונה שהיו בשילים וכולן הזכיבו בראשונה. שו. *ונראה שבשבה בלל שקום לשמאי בשבועות ג' פ"ק דעדיות. ועיין מ"ש בשבועות שו פ"ג דשבועה בשוף דבור המתחיל. **ג"ש** אומרים וכו': **ג בית** שמאי אומרים וכו'. משבה זו שביה כבר בשבועות ד' פרק ג' דבילה. ושם פירשתי בש"ד: **ד בית** שמאי אומרים יום טבוח אחר השבת. בתב הר"ב דעלית יש לה תשלומין בל ז' בדבתב בשבועות ר פ"ק. ואחר השבת דהבן לפי שבל שבוכל להקדיש זמן התשלומין מקדימין ולא מיבעיק משום לדוקיה כו'. עיין בתוספת בד"ה בשבועה בו'.

ובה"א אין יום טבוח אחר השבת *(ולשון הר"ב אין לה יום טבוח. וכן ל' רש"י. וכן הוא בשדר השבועה שבירושלמי ול"ג אחר השבת. ובי"ב ניימי לה בגמ' בבלי) ומ"ש הר"ב ומשמיעין דאפי' בו' אחרי ג"ש דאין עולת ראייה קריבה ב"ע ודמו לה בו' גמ'. בלומר ול"ק דהא אפילו בה מבלי זמנה. ובירושלמי דקאמר דלא אמריבן מתוך שאתה מחוסר מהן אתה בא לשטוע שלא תקריבו עוד. ותו בגמ'. ולא אשמיעין בהא. בהא קאמרי ג"ש. משום דלא אפשר לאחר. אבל בהא לימא מודו לב"ש. לריבא: **ומודים** שאם חל להיות בשבת. שיום טבוח אחר השבת. דעולת ראייה אינה דוחה את השבת. וב"ש שלמי חגיגה. ולריך טעם למה. ובשלמא שלמי חגיגה דלא דחו לילפינן מקרא (ויקרא כ"ג) דוחגותם לה' שבעת ימים ולא שווה בי"ש בשבה ד' פ"ז דשבועות. אלא עולת ראייה מאי טעמא לא ומאי שנא מעולת ר"ח דחו השבת דזמן קבוע להם. וה"ב זמן קבוע להם. וכי תימא דשאני עולות ראייה מעיקרן. דאם עבר זמן בעל קרבנן מש"ב הראייה דיש להם תשלומין בל שבעה אלי אינה דוחה השבת אלא דחו. לא מלינוך קרא דוחגותם לשלמי חגיגה. דאמו כן יש להן תשלומין בל שבעה. ומשום הבי בפ"ז דשבועות דף ע"ב ע"ב. מלינוך בגמרא. מביא למעוטי חגיגה בו' בין לאיה תשלומין בל ז'. לא לאיה שבת ומשבת לא לאייה. לא לאייה עומאה. בתבו התוס' דל"ג. בין דלא לאייה תשלומין. אלא ה"ג. בין דלא לאייה שבת שאין הטעם אלו שבך אלא ילפינן מוחגותם בו'. ועוד משום בחי אית ליה תשלומין בשבי. ודאי עומאה. ועוד דאיבא למ"ד דבשבועה הבעלים בראשון שלי"ט. דלא אז ביום הקבוע ליה תשלומין. ע"ב. אלא שראיתי להרמב"ם שבתב בפ"ח מהל' חגיגה עולות ראייה ושלמי חגיגה. אין דוחין לא את השבת. ולא את העומאה. לפי שאין להם זמן קבוע בקרבנות אלא שם אינו מוגג היום מוגג למחר. ע"ב. ואם בן גרם שפיר בגרסת הספרים. ולעניבוקופיות התוי ב"ל דהייבו בחי בעומאה דקאי. דלוה למוג שבשה ולא שחרה ולשמרין למבשב לשילה בריבי למועדה דאלא אחי. ולא אילף מפשה דאחי. והא בחי לא קשיא מחלן דשאר

ואין כהן גדול מתלבש בכליו. ומותרין בהספד ובתענית שלא לקיים דברי האומרין (ח*). עצרת אחר השבת: ה נוטלין לידים לחולין ולמעשר ולתרומה. ולקודש מטבילין. ולחטאת אם נטמאו ידיו. נטמא גופו: ו הטובל לחולין. הוחזק לחולין. אסור למעשר. טבל למעשר. והוחזק למעשר. אסור לתרומה. טבל לתרומה והוחזק לתרומה. אסור לקדש. טבל לקודש והוחזק לקודש. אסור לחטאת. טבל לחמור מותר לקל. טבל ולא הוחזק. כאלו לא טבל:

ז בגדי

ר״ע מברטנורה

אין כהן גדול מתלבש בכלים נאים שלו. ביום טבוח של עצרת שאחר השבת: כדי שלא יתכאה בלותו היום. שיבינו הכל שאין היום י״ט: שלא לקיים דברי האומרי׳ עצרת לאחר שבת. שהיו הצדוקים אומרים לעולם עצרת אחר שבת. מדכתיב (ויקרא כ״ג) וספרתם לכם ממחרת השבת והן אומרים ממחרת שבת בראשית ואם כן לעולם חל עצרת באחד בשבת: ה נוטלין לידים לחולין ולמעשר ולתרומה. חולין ומעשר שני ותרומה. די להם נטילה בכלי. שאין בו אלא רביעית מים: לקדש מטבילין. פי׳ לאכול שלמי׳ וחטאת ואשם. יש מעלה יתירה. שצריך להטביל את הידים בארבעים סאה. ואע״פ שאינן אלא שתי ידים. שלא נגעו בטומאה המטמאה את כל הגוף דאורייתא: ולחטאת. ליגע במי חטאת מים המקודשים באפר פרה אדומה. להזות מהם על טמאי מתים. יש מעלה יתירה. שאם נטמאו ידיו באחד מן הדברים המטמאים את הידים. ולא את הגוף. כגון ספר. ואוכלין טמאים. ומשקין טמאים וכל טומאות שמדברי סופרים נטמא גם הגוף. וכל הגוף צריך טבילה וכל מעלות הללו שזה גבוה מזה מדברי סופרים הם. והאי דנקט להו הכא. גבי הלכות חגיגה. לפי שיש בסופן הלכות הרגל. שעמי הארץ חשובים טהורים ברגל. ולא בשאר ימות השנה. בסוף חומר בקדש: ו טבל לחולין. והוחזק לחולין. ועוד זו מעלה. הטובל לאכול חולין. ונתכוין לטבול להיות מוחזק טהור לשם חולין: אסור למעשר. אסור לאכול מעשר שני. הנאכל בירושלים עד שיטביל לשם מעשר. וכן כלם: אסור בחטאת. במים המקודשי׳ באפר פרה: ולא הוחזק. לא נתכוין לשם טבילת טהרה. אלא לצינה בעלמא: כאלו לא טבל: למעשר׳ וכ״ש לתרומה ולקדש. אבל טבילה היא לחולין. דחולין לא בעו כונה:

ז מדרס

תוספות יום טוב

דכשנטמאו הבעלים כו׳ לית ליה תשלומין. דיש לומר דאפילו הכי דכיון דקרא קבע תשלומין לחגיגה כשלא חג מעלמו הלכך כמאן דלא קביע ליה זמן דמי· והטומאה איכה כדחית. אע״ג דבכה״ג תו לית ליה תשלומין. ועוד דהך סוגיא אליביה דמ״ד דאית ליה תשלומין. דהכי קי״ל. כדמוכח מהרמב״ם ששתם וכתב מי שלא הקריב כו׳ הרי זה מקריב בשאר ימות הרגל. משמע אפילו מחמת שהיה טמא בראשון (*א) ותמיהני שהכ״מ לא הרגיש מקום על זה דמשכתינו זאת שאמרה דלא דחו שבת. ומיהו לדעת בעלי התוס׳. כראה לי דטעמא דעולת ראיה איכה דוחה שבת. משום דכל עלמה של ראיה שהוא קרבן עולה במה ונכיו מחגיגה ילפינן לה. כמו שכתבתי במשכה ב׳ דפ״ק. הלכך כחגיגה היא: ואין כהן גדול ומתלבש בכליו. פי׳ הר״ב בכלים נאים שלו וכו׳. כדי שלא יתכאה כו׳. וכפירש״י. וכלומר בביתו ובשוק. והתוספות הקשו דהל״ל בכלים נאים. מאי בכליו. ועוד מאי אריא כהן גדול. אפי׳ שאר אדם נמי. ופירשו דאבגדי כהונה גדולה קאמר. דלא היה מתלבש. וראיה מירושלמי דאמתני׳: ר״י בר בון בשם ריב״ל בכל יום כהן מתלבש בכליו ומקריב וכו׳. ר״ע בשם ריב״ל לא היה עושה כן אלא בשבתות וי״ט. כלומר מפני כבוד היום. והיינו דאמרה ומתני׳ דבזה היום לא היה חש לכבודו של יום. כדי שלא לקיים כו׳: ומותרין בהספד ותענית. קאי (אב״ם) [ל״ל אכל שכ״כ] כמי ולהכי קתני מותרין. א״כ ה״ק והעם מותלין וכו׳: שלא לקיים דברי האומרים עצרת אחר השבת. כתב הר״ב דכתיב ממחרת השבת. והן אומרים ממחרת שבת בראשית. ואכן ס״ל שהפסוק. קרא י״ט שבת. כמו שקראו כלם שבתות ששם. הרמב״ם. ומה שהכריח קבלת רז״ל. תמצא במשכה ג׳ פרק י׳ דמנחות:

ה נוטלין לידים. עיין במשכה ב׳ פ״ח דברכות: לחולין למעשר ולתרומה. והא כדאיתא והא כדאיתא. דהא תכן בפ״ב דבכורים. דרחילת ידים בתרומה. מה שאין כן במעשר. וכ״ש חולין. אלא תרומה בנגיעה וכדמפרש הר״ב שם. והכא למעשר וחולין דוקא באכילה. עוד פירשו בגמ׳ דאידי ואידי באכילה. הא באכילה דכהמא. הא באכילה דפירי: *אם נטמאו ידיו. ה״ה יד אחת. כמ״ש במשכה ז׳ פרק י״ב דפרה: ו טבל ולא הוחזק כאלו לא טבל. פי׳ הר״ב למעשר. וכ״ש לתרומה. הכי מפרש בגמ׳. והא דבמשכה ב׳ פ״ח דברכות שבר ליה ב״ש. דכשנטל ידיו איכו מטמא משקים (ובהא סברא לא פליגי ב״ה) ותכן (במשכה ז׳ פרק ח׳ דפרה) כל הפוסל את התרומה. מטמא את המשקין להיות תחלה. לא קשיא. דהכא דוקא בטבילה. בעינן כונה למעשר. וכ״ש לתרומה. אבל בנטילת ידים כי נטל לחולין. שוב איכו פוסל בתרומה. דאל״תה. אין לך אדם אף הבר אוכל חולין בטהרה. שלא יטמא משקי׳ כך כתבו התוס׳. אבל הרמב״ם בפי״ג מהלכות אבות הטומאות כתב. וכן הנוטל ידיו או הטבילן. לריך כונה. אפילו למעשר כו׳ ומיירי לענין אכילת מעשר ותרומה. וכן מוכח התם והכא בפירושו שבמשכה. אבל לנגיעה ודאי דאף לתרומה. א״ל כוונה. ואל״ל למעשר ועיין בפי׳ הר״ב בפרק קמא דשבת משכה ד׳ בגזירה השביעית: כאלו לא טבל. פי׳ הר״ב למעשר כו׳ אבל טבילה היא לחולין. והא אתא לאשמועינן (ט*). דאי לגופיה לא אלטריך. דהא ברישא תכן דאפילו הוחזק לחולין אסיר למעשר. וע״ל דאי מרישא ה״א דעפי עדיף לא הוחזק כלל למעשר מהוחזק לחולין. דהא עקר דעתו לגמרי ממעשר. תוספתא:

ז בגדי

תוספות חדשים

(ש*) ודבריו צ״ע שהרי הרמב״ם כתב בפירוש בפ״ב מה׳ חגיגה הלכה ה׳. וז״ל וכן אם נטמא בלילי י״ט הראשון אע״פ שטהור למחר בעו׳ לבל אם נטמא ביום הראשון הרי זה חייב להביא בתוך ימי הרגל כשיטהר עכ״ל ומבואר בכ״מ בטעמ׳ לזה מתוך הגמרא דאם נטמא ביום הרי הי׳ חייב להביא קרבן כשהאיר היו׳ הלכך הו״ל חזי בראשון ובל אם נטמא בלילי י״ט אי כיון דכשהאיר היום טמא הע״פ שיטבו׳ ין ביום אינו טהור עד שיעריב שמשו וכיון דלא חזי בראשון ה״ה פטור גם בשאר ימים שכולן תשלומין דראשון. ומעתה נלמוד הקשות דפ״ק מן המפורש דפ״ב ונגלה דמ״ש התוספ׳ שנטמאו הבעלים ביום ע״ו היינו בכניסת עלמו של יום ע״ו כבר נטמא בלילה וכ״כ הרמב״ם וכדאי׳ בגמרא בהדיי ובעיקר קושית הגאון חי״ט ז״ל אהא דאין עולת ראיי דוחה שבת עיין בפסחים דף ע׳ ע״ב בתוס׳ ד״ה הא ודאי ק״ל ומתוך פי׳ ר״י שם. נסייב גם קושיא זו. וק״ל: מפי אמ״ו הגאון הגדול אב״ד ור״מ מוהר״ר שאול נר״ו:

תוספ׳ רע״ק

פרק ב

משנה ד

(שלא לקיים דברי האומרין) (ח*) בלאו הכי טעמא הוי רלוי לאסרו בהספד ותענית דאפי׳ יחיד שמביא קרבן אסור בהספד ותענית כ״כ במ״ל מהלכ׳ כלי ע״ש אם הכא

גם במלאכה התירו לסוגיא מלב הלדוקי׳ או לא. עיי״ש: משנה ו (תי״ט ד״ה כאלו. והא אתא לאשמועינן כו׳) (ט*) לא זכיתי להבין דברי תוס׳ בזה דאיך דאפילו הוי טבילה הא אדרבא אם כיונה דלא מהני יהי׳ מתני׳ כפשטא יותר דאשמועי׳ דאפי׳ כלא טבל כלל אף לחולין. וכדאמרי׳ בפוגיין מאי לאו כאלו לא ול״צ שוב מלאתי בעז״י שהקשה כן במהרש״א:

ז מדרס. אב הטומאה. לטמא אדם וכלים כמדרס הזב. שמטמא אדם וכלים. כדכתיב (ויקרא ט"ו) וכל אשר יגע במשכבה יכבס בגדיו: לאוכלי תרומה. לאוכלי תרומה טהורין: בגדי עמים מדרס לאוכלי תרומה. כאן אשר מעלה אחת. וכאי אצטריך ליה למיתני. בגדי עמים מדרס לאוכלי מעשר שני. בגדי אוכלי מעשר שני מדרס לאוכלי תרומה. דהייני לכהנים בתרומתן. וכל שני ומעלות מדברי סופרים נינהו. שאינו אין שמירת מעשר של אלו. משום שמירה אצל אלו. ומעות שמן אצל אלו. כאלו לא שנאמרו. גזרו בבגדיהם. שמא יפשוט עליהם שאינו כדה. ומפי הן מדרס הכלים: היה אוכל על טהרת הקדש. היה אוכל חולין שלו בטהרה. כאלו היה קדש. שהיה נזהר בהן ואכל טומאה הטעונה את הקדש: ומיתה מטפחתו מדרס לחטאת. אבל לא לקדש. דקסבר הלי תנא מילין שבעמו על טהרת הקדש. קדש דמי. ואין כן הלכה. דחולין שבעמו על טהרת הקדש. ללאו בקדש דמו לכל הדברים. פדיתה בקיץ ומכרת בדה:

פרק ג חומר בקדש. שמטבילין כלי בתוך כלי. כשמביאים עוזרים. אבל לא לקדש. דאמרינן כבדו על כלי שבעיני. המוכיח על המילון. שהוא עושה בתוכו חולין בשבי הטומאה. ואין מביאין עולה. לא לזה. ולא לזה: לחומרים. ותוך. ובית הלבישה. לתרומה. כלי הלחוי להשתמש. בתוכו. ובאחוריו. ובית לבישתו. כל השמים ושמוים שבו. חסיר כלי בשבי עלמו. לענין תרומה. שאם נטמאו זה. לא נטמא זה. ובטומאות דרבנן קאמר. שאם נטמאו לחביריו בשמקיש טומאים לא נטמא תוכו. ולא בית לבישתו. ואם נטמא בית לבישתו. לא נטמאו לחביריו ותוכו. ופי' בית הלבישה. בית לחיזה. לשון וילבש לה קלי. (רות ג') ואית דגרסי בית הלביש לשון הלבש שעושין לכלי בית לחיזו. להכניס לחבעו בתוכו. כשהוא שותה. כדי שלא יכנים ידו לתוך הכלי: אבל לא לקדש. שאם נטמא אחד מהם בטומאה דרבנן כולו טמא לקדש: הכיסא את המדרס. ונכעל של זב: נוסע את המרחץ. שם ירכב. בחצית של חרס. שאינו כוגע בחוילה: אבל לא את הקדש. ומשום ומעשה שהיה בחדש ר' שהיה ישב ג' ימים על הכיסא ונפקקה לו בלועה של קבל שהיה מדרס הזב. ונעלה בידו ומתוך כך נפלה לתוך החצית ונטמאת הקדש בחומת שעה אחת ומהו הניחא את המדרס לא יטמא את הקדש. ולפי שטעמא שהיה בקדש היה. לפיכך לא גזרו אלא בקדש. ולא תרומה: לא כמדת הקדש. בחלילת עבילותיו. מדת התרומה:

שבקדש

ז בגדי עם הארץ. מדרס לפרושין. בגדי פרושין מדרס לאוכלי תרומה. בגדי אוכלי תרומה. מדרס לקודש. בגדי קודש. מדרס לחטאת. היום בן יועזר היה חסיד שבכהונה. והיתה מטפחתו מדרס לקודש. יוחנן בן גודגדא היה אוכל על טהרת הקדש כל ימיו. והיה מטפחתו מדרס לחטאת:

פרק ג חומר בקודש מבתרומה. שמטבילין כלים בתוך כלים לתרומה. אבל לא לקדש. אחוריים. ותוך. ובית *הצביטה. בתרומה אבל לא בקדש. הנושא את המדרס נושא את התרומה. אבל לא את הקדש. בגדי אוכלי תרומה. מדרס לקדש. לא כמדת הקדש. מדת התרומה. שבקדש

זבגדי עם הארץ מדרס לפרושים. פי' הר"ב כמדרס הזב וכדמסיק לקמן שמא יפשוט עליהן מטמאו כדה כדאית' בפ"ג דמסלין דף ל"ה. והתם מפקי התו'. וכן בפ"ד דכלה דף ל"ד דאלו ע"ה עלמו. אינו שופט מדרס. ועעמא דאין כוח הלבוד יכולין לעמוד בגזירה זו. דלא ימלא לעוסק אדם ועבי חבית ומקום למקום. וכיולא בזה בפ' מפנה ה' פרק לקמן מפ"ב כוקו דעם הארץ. (דחפ במשנה ג' פרק לקמן) דיכולין להזהב. ועיין משנה ה' ו' פ"ו דעסוקות. ומ"ע אחי שפיר דקאמר בבגדי ע"ה ולא קאמר דע"ה עלמו כזב. וכן בכולהו דוקא בבגדי. אבל אוכלי לא. ולפי זה אחי דנקט הר"ב כמדרס הזב לעיל ניחא נקט. דמדרס כדה. ומדרס זב. שויס הס. אבל הגזירה ומשום שמטו כדה היא כמ"ש לקמן ולשון הר"ב כולי לשון רש"י הוא. והכתוב שהביא הר"ב וכל אשר יגע במשכבה. ובפ' רש"י כתוב במשכבו. ומסיים לא דייק. דסך קלא שכתב הר"ב בבדה כתיב. ורש"י דנקט במשכבו. דכתיב בזב. ויהו דיעים דקלא ולית. ואחו' דהכא. הביאו יכולמוי. דע"ה אבל תרומה הוי כזב. והכומ"ס בפ"ג. מהלכות מאוה הטומאות. כתב וכן עמי הארץ עלמן. כזבין לטהרות. ומתני' דטהרות מפרש בטעם אחר בשכר בפיהומו שם. ואפ"ה לא קשיא. לאחי נקט בבגדי כו' דבחיך כולהו כתב דבגדים דוקא אבל אוכליהם שהורין הן בשלמעלה מהן וכתב כ"מ שכן הוא בירושלמי. ולשברא זו י"ל. מיידי דחיך דבגדים דוקא. נקט בגדי ע"ה כמי בגדי כו' * ועיין במשנה ג' ה' פרק י"ג דשבת: עם הארץ. עיין מה שכתבתי בסוף משנה ח' פרק ד' דחלה: על טהרת הקודש. פשיט בסוף וכל מה שטמא הקדש. ויש לומר חולין בטהרה. כלומר הס בשר מעלת. לו אשם. אבל לוכל חולין בטהרה. לא יאמר אלא וכל דבר שטמא הקדש. חולין כדי שיהו לותם החולין מהורים. למ"ש:

והיתה ומטפחתו מדרס להטאת. כתב הר"ב אבל לא לקדש כו'. ועיין לקמן. עיין משנה ה' פ"ב דחולין. ומשנה ג' פ"ב דעסוקות. ומה שכתב דלאו [בקודש דמי] לכל הדברים כו' עיין סוף פ"ב דעסוקות:

פרק ג * שמטבילין כלים בתוך כלים. פירש הר"ב כשהביאם עוזרים. דמגו דקלקל ליה עבילה. קלקל לומה שבתוכו כדפי' הר"ב במשנה ג' פ"ו דמקואות: **נושא** את התרומה. עיין פ"ח דעבודו יום משנה ו': **לא** כמדת הקדש. פי' הר"ב בחלילת עבילותיו. לפי שמפרש בו הלבה דיעים ג'כיס' נקט הלי ליפי מוקמת. ובגמ' עבד לריכותא דהא מדיעם שמעינן לה

שבקדש פתיר, ומנגב. ומטביל. ואחר כך קושר, ובתרומה קושר. ואחר כך מטביל: ב כלים הנגמרין בטהרה, צריכין טבילה לקדש. אבל לא לתרומה. הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש, אבל לא לתרומה. הרביעי בקדש פסול. והשלישי בתרומה. ובתרומה אם נטמאה אחת מידיו, חברתה טהורה. ובקדש מטביל שתיהן, שהיד מטמא את הברתה בקדש, אבל לא בתרומה: ג אוכלין. אוכלים נגובין בידים מסואבות, בתרומה. אבל לא בקדש, האונן ומחוסר כפורים צריכין טבילה לקדש. אבל

דיש בהלילה דכותב הכלי בין ממור בקדש מבתרומה. וקאמר דמי מייתא ס"ל דוקא כותבו על כלי כר. ואם מקפל ס"ל דוקא קאמר דמיח מהדק ליח. אבל ריפא ומיא מקפי(למא) ומגדיפין לאתו: **ובתרומה קאמר.** בכלי שהוא מעולל ולומתיו וקוכותיו מקומרות כגון מעם וכיולא בה. לפון הרמב"ם פרק י"ג מהלכות אבות הטומאות: **ב כלים** הנגמרים בטהרה. פירש הר"ב ומהר בהם מביאתו קדוש לגומרן כו'. דלא כיתכן לב עליהן לגומרן בטהרה. ולהכי לא תני נעשים. אלא מגומרים. תוס':

***צריכין** טבילה. ולא הערב שמש עיין מהכה ד' פ"ה דהמה ובפ"ו מהכה ה': **הכלי** מלקח כו'. כתב הר"ב דכתיב כך אחת כך ובנים פ' בתרא דעדיות מפרש דלקמהתא הוא. ובגמרא פליגי בה ומסיק כמי דלמ"ד דבבן לא דבקי לקרי כלל. אבל הרמב"ם בפירושו גם בפ"ב מהלכו' אבות הטומאות כתב כמי דלקמהתא הוא: **הרביעי** בקודש כו'. עיין מהכה ה' פ"ב דהתם כי הם מקומי דיבן הלכה:

מטביל שתיהן. פ' הר"ב. והוא שהשלר לחלומית ופו' כ"פ הרמב"ם וכן בחבורו פרק י"ב מהלכות אבות הטומאות והשיגו הראב"ד דבלא נגיעה אף יעשם המשקה ע"כ. וכתב הר"מ דאין זו השגה. דכיון דכל הכי מילי מעלות דבבן מהניכן דכיון דעל ידי משקה מטמא אף ביד טומאה גמורה לכל דבר גזרו בקדש למעלתו גם בלתי נגיעה:

***שהיד** מטמאה את חברתה בקדש כו'. ומפרש בגמ' לפתוי אם נגע יד חברו: **ג אוכלין** אוכלים נגובים וכו'. פי' הר"ב מי שהוא לו מי. או שהוא הוא עלמו וכו' עיי כום או ככר. בגמרא פירש רש"י שהן מפיטי כלי עץ ואינן מקבלין טומאה. וכ"פ תוספות וקשיא לי דלא מליבו מביאים טומאה לכלים. אלא ברא דהרוחא דמלתא נקט ולפון הרמב"ם בפירושו בעלקחים ודומיהן: **אבל** לא בקדש פירש הר"ב שמא יגע כהן בחוכלים של קדש. וכפירש"י וכתבו התוס'. ועוד שייבו יכולים לפרש דלמא נגע בדוק שבפיו דהשוב משקה. בשהשה י' פ"ח דכלים וכלו' והוי דבוחה דלפילו משום שמא יגע בדוק גזרו אבל בהוא לי דלא בלה לפרש בן. משום דהשוה לאו משקה הוא. דהלכה התם דוקא כשהשהך כו':

האונן עיין מהכה ו' וז' פ"ח דשבחים:

צריכין טבילה לקדש. כיא הר"ב דכיון דעד שלידפא היו מחיים בקדש כו'. והשיבו לעהן ושמא בטומאה. ואם לא ידעו. הרמב"ם בפי"ב מהלכות אבות הטומאה. ופא דכתב הר"ב דמשקה כפורים כוהל בגגיעה. ולא כן הלוכן. וכ"ב הרמב"ם. בעשם מלרים פי"ב דזבחים תכו הלוכן טגע אבל אם מ' הר"ב. והוא שבבל ולא ספיח

ב כלים הנגמרים בטהרה. שגמרן מבר ומהר בהם מבבלו קדוש לגמרן. שהם רלויין לקבל טומאה. לעם"י כן לריכין טבילה לקדש. מייתינן שמא נתז רוק מפי עם הארץ על הכלי בשעה שהיה מחבר לומז בו. ולפ ע"פי שבלומה שעה עדיין לא גמר הכלי ולא היה מקבל טומאה שמא לאחר שגמר והיה רלוי לקבל טומאה. עדיין היה קרוב לה ומעמא. לתמן במסכת כלים הזוב והכרוז מעמאין לחים: הכלי מלקח מה שבתוכו. היו מחיכות הבבה של חוכלין בכלי אחד וכגע בבוד יום שהוא פוסל את התרומה בלחת מהן. הכלי מלרפן להיות כלן מסוגים כחחיכה אחת ומפסלו כלן. דכתיב (במדבר ז') כף אחת עשרה זהב הכתוב עשאו לכל מה שבבף אחת: אבל לא לתרומה. אלא אחת מחיכה שנגע בה היה פסולה ומהאר עסוקות: הרביעי בקדש פסול. ולימ פוסקל: אם בעומאת אחת מידיו. בעומאות דרבבן. כגון בחוכלין ומשקין בעשים וכיולא בהן אחין מעמאין אלא ידים ולא את הגוף: ובקדש מעביל את אחיהן. והוא שהשהך לחלומית ביד העומאה בשעה שבעומאה. אבל לא היה לחלומית ביד העומאה. לין ביד אחת עומאה על שפגע בב: ג חוכלין חוכלים נגובים בידים מסואבות בתרומה הכי קאמר חוכלין חוכלים של חולין נגובין בידים מסואבות עם התרומה. אבל לא עם הקדש. מי שאחב לו מבבו חוכלין של קדש בפיו בידים עסוקות. וזה שחוכל ידיו מסואבות. או שאחב הוא עלמו חוכלין של קדש בפיו על ידי כום. או ככר. ובקש לשכול למין או בגל שם חולין עמהן. שלין ידים מסואבות הבביות לעומאה. מעומאות את החולין שפיו הכי גזור דבבן אלא יאכלם עם הקדש שמא יגע בידיו מסואבו' בחוכלין של קדש שבפיו. ולעבין תרומה אף על פי שהידים הססואבות פוסלות. לא עשו מעלה. אלא אמרינן זהיר ולא נגע. ולהכי בקע בגובים. שאלו היו עכשיו משקין עליהן היו המשקין בעשים לחמוכים מאחת הידים ועושים את החולין שניים וכשבוגעין בתרומה שבפיו פוסלים אותה: החולין. אלא נעשה בעמו. ומחוסר כפורים שעבל והעריב שמשו ולא הבי קבבותיו. לריכין טבילה. לאחר שיביא קרבנו אם הלה לאכול קדש דכיון דעד שלידפא היו לחוכים בקדש. אלרכיכהו דבבן

אבל לא לתרומה: ד' חומר בתרומה שבידודה נאמנים על סדרת יין ושמן, כל ימות השנה, ובשעת הגיתות והבדים. אף על התרומה, עברו הגיתות והבדים. והביאו לו חבית של יין של תרומה, לא יקבלנה ממנו, אבל מניחה לגת הבאה, ואם אמר לו הפרשתי לתוכה רביעית קדש, נאמן, כדי יין וכדי שמן המדומעות, נאמנין עלידהם בשעת הגיתות והבדים

.גם מניחה. ומשמע כשורים פוסל לה מקדש נגיעתם. והלוקח. לעניי שלקוח לאכול. היה פוסל נגיעה: אבל לא נתרומה. דמשמע כשורים ולוקח מוחזקים בתרומה. ולפ"ז ניח דלוקח שכר נמעשר שני. מוחזק הוא בתרומה. דמכיון ליה מוכל

ג לא יאכל קדש (ויקרא כ"ב) זהו לעניי לך ולא לחיות: ד' שבידודה נאמנים. וכו'. לפי שקדש. לפי שלעופש על הרץ כותיים היתה מפקפת בין גליל ליהודה. ויכולים לחזר יהודה היתה. ולא היו לפנים להניח קדם מארץ הגליל ליהודה לפי שגזרו עומאה על הרץ העמים. ואפילו על תגרים שבגליל. לא היו לפנים להניח לכהנים: נאמנים על עסרת יין ושמן. כל ימות השנה. ניח שלמוכר יין זה עהוב. והוא לכהני. שמן זה עהוב ואוא למוכרי. כאמן לעולם דמקום מוכרו לקדש. מזדכר ולא מפקר. לפי לא למכר יין ושמן אלו עהובים. ושן לתרומה. היו כאמן. שלין לפקר עומאת התרומה תחיל בשיני עמי הארץ. ומיישינן דלמא ומפקרי נה: ובשעת הגתות והבדים. נעת הבליר. ונעת שעוברים הזיתים בגד כאמרין לף על התרומה לפי שכל בני אדי מעהרים את כליהם. בעת עמידת היין ושמן. כדי לספרים שתרומה בעהרה. עכשו הגתו וכו'. לאחר שעבר זמן הבליר. אז זמן עלירת הזיתים בגת הבד. והביאו עם הארץ חבית של יין. אוכל שמן. של תרומה לכהן מבר. ואומר שהיא עהורה. לא יקבלנה ממנו בחזקת עהורה. דלאחר הגיתות והבדי היו כאמן: אבל מניחה לגת הבאה. עם הארץ יודע שלאחר הגתות והבדים היו כאמן. מניח חבית זו לגת הבאה. ולא כותבים לכהן. דבאותו שעה הוא כאמן עליה: דגיעית. לשון יין לנסכים כאמן על כל חבית. דמנו דומיין לקדש. מהיכן נמי לתרומה: כדי יין וכדי שמן המדומעות. המעשר את נעלו לנסכים והשתא

ד' *שבידודה כאמנים כו'. כתב הריב. שלשעה היתה מפקפת כו'. ולא היה לפנים להניח ולית ליה מעכה ס'. לאמרינן גמרא. דהאי תנא סבר לחל זוזא על שמים לחל (י*). שמעינן מהכא דלמ"ד שמים לחל. היינו לפילו בשהלכה. וכיב התוס' דהכא לעני שנפיג דשרגין קף ל' קמון דבריהם ניותר. ועוד לכתוב דזה בשכתב ג' פ"ג דפרה ובתוס' שקפ"ד כריב שלפנין. היינו היו מניחין לפני פרה בגליל. דלית לעפר שלא בירושלם. ולפ כן בעומת בהגלת דרך הרץ העמים. ושמא דשביל קטן היכא להניח דרך שם לפני להניח יין ושמן לכהנים בני שביל גדול. לפני ליע היינו עולין לרגל מן הגליל. כיון דלפפקים לית בעומת ובני הזאת ג' ח' כדלמר בהיר פ"ז שכתב ג'. עיב (פ*). (ועיין מיש בריפ דמקואות) ולי בכלפ לתרץ שפקילו לגבי עליית הרגל וכדלפפכן

תוספות חדשים

(פ*) ובשורית שבת שכתבים מהג דיפסח שלניי דשבולים לפני ה"ן הגליל פוזו ופניי בפו ת' ופניי בפו ה"ן מקדש:

תוספ' רעיע

פרק ג משנה ד

(עמייש ריש פייבתרי לה שמיש לפכל) (י*) ונס לה לפפקר להניחו בכיי פשוקף למיל שחיל לפני הקדש ניעול בלמיל שחיל. גמרא. ומפהו תום' דשביל לפפקני דשמר שקר מפקדמי לפיני בעול בלמיל שחיל:

ניל פרים

ל קמן מעכה ו'. וכן בשעת לכיכה עוגה. והכלל דעומת מדבריהם. ויכולין להקל. דהם לפלו. והם לפלו: **נאמנים** על עסרת יין ושמן כל השנה. פיבפ"י לפ הקדימו למזבח בשעת הבליר. כל ימות השנה כלפים בשמיים. וכתב הרי"ף דלפי שלה הקדימו בשעת הבליר היל חולין. וכעומת בעומת עיה. וכי משום דלקדשים. שקע ליה עומת מיים. לית הוי עלי לעשר ניהדו לכהנים נמי. וכגון שידוע לנו שתולין שן בידוע. וכי לקדשים לית לעשר שלינם קדם עלי. ומשקלת היה כאכל בשוק בשהלה. וכן עליפ בשמוך בני מיחם לגת הבאה. לשעיה שפוח יודע. כמ"ש שם. עיב

ובשעת הגיתות והבדים. עיין בשכתב ד' פ"ע בשהלות: **ערבו** הגתות והבדים. פי' הריב. לאחר שעבר זמן הבליר כדי עיין מ"ש בפ"ג דב"ב: **אף** על התרומה. פי' הריב לפי שכל בני אדם מעהרים כדי להפרים כדי. אבל אחר בך בשלמו בני אדם. ופשוט בשהלה. ומפני שהן מוקלין בתרומה. לין מוחזקים לותם שיהיו בשוב. הכמ"ש: **והביאו** לו כן שכתבתי בכל הספרי. בפ בפ"י ולעיל שלמיך שוטה הכל בלשון יש יי. דהיה לא יקבלנה מכל מי שהביא: **אבל** מניחה לגת הבאה. כתב הריב ולא מוהה לכהן. דשוחה שעה הוא כאמן. ולפ על פי שהוא יודע שהוא עכשו לשכתו. שלא גזרו עליהם בעומת הגיתות והבדים. כמ"ש פ"ל מהלכות עכשו ושוכב. ועיין בשכתב בר פרק ו' דשמיי:

רביעית קדש. כתב הריב דמיבו כו'. דבאי הוא לומר שהיה שמחזרת לו בשוקת מומחת. ושקדש יקבל לומר. כפי' **בדי יין** וכו' **המדומעות** וכו'. וקדש לנסוך בשעיה יום. פי' הריב המעהר שם מעה לנסכים ושהתה לילה שלין והכומע

קדם מעורבין מ"מ נמי מהימן לקדם. מהימן נמי לתכומה. דנכתי הוא לקדם כו'. וכפיכם"י. וכתבו התוס' ותימה דמ"כ הפ' בפלוגתא נמי. דהא תנן ואם אמר הפרפמי לתוכה בציעית קדם נאמן. ותירץ הר"י דלמאן דהכא מיירי שיחדו לנסכים כשילטרך ממנו. אבל אחם אייתי כשכבר הקדישו לכך. ע"כ. וכך כתב מהרא"ם בפירוש. וז"ל בפ"ח מהלכות מעבד ומוסף. כלי שהיה בתוכו יין או שמן וכיוצו ע"פ יוסף ומחמתו כדי להוליך ממנו נסכים וכו'. ע"כ. ומ"ש הר"י לעיל דע"פ תירו נאמן על הכלים לפי' בפעת הגזות. פירש"י שלעיל שלא גזרו על תכומתן בפעת הגזות ומפי הפפר כהני מבני". דכמלחת ומפקידין מכוד תכומות ת"י. על הקנקנים לא החמיכוס. ואין הכהנים מביאים מקבלין מהן הקנקנים עם התכומה. אבל ומעיין תוח' בכליהן. וכתוכה תמיהין לקמן. אל תתמה שהרי לגבי טומאת בפעה ומוסקין טהורין. עכ"ל. והוא מפרש ד' פרק ה' דחלות: ה' מן המודיעית ולפנים. יש לדקדק דלא תנן וכמדתה לכל לוש. כדתנן במפכת ז' פ"ט דפפחים. וכה"ג במגדל עדר. במפכת ד' פ"ז דפקלים. וכמו שדקדקו התו' בפוף פ"ג דפפחים על ליפיש דתנן שחם. וכלשה בעיכ שכן מוכרי הקדירות מיכי. ומוכרים בלוחו הומחו. שהדבר מומחה ליכולים עובר על המודיעית. ואלו לכוח אחרת לא היו מליים מוכרי קדרות. כמו שכן מליי בכל הכרכים הגדולים. שמומחו מיוחד יש בעל. מלאכה פלונית מליים בלוב. ולא בזולת מן שמאזים אחריה:

ולפנים הא מודיעי' עלמה לא מהימן ומוקי בגמ' כשהקדר והחבר שכיפס בכנסים או יולאין שכיפס ופיכם"י שכיפס בכנסים דיוצאין עד שיהא מן הכרך ולפנים לי נמי כשהכיהם יולאין. הואיל ומלאו לפנים ושם לא לקח ממנו. לא יקח עוד. וכ"ש קדר בכרך וחבר יולא. הואיל ושוף הקדר לבכם לפנים. יחזור החבר הלריך לנקח. ויקח: **נאמנין** על כלי חרס. כולה מתכי' לחומר בתכומה מקדשם קלי וחבי חבא בגמרא. לחמרי בכלי חרס הדקים לקדש. ומ"ש הר"י בעומק דדקים ומוס דש"ת וכו'. עיין בפפכת דלקמן מ"ש שם: **מן** המודיעית ולחוץ. הא מודיעית כלפנים.

ומוקי בגמרא בקדר יולא וחבר בכרך. פירש"י שהקדר לא יחזור עוד לחתוליו. ואם לא עבשיו יקח לימחי:

והגבאים שבכרך לחוך הבית וכו'. לחמרים ליתר לא מפפקו כלי הבית. וחבי מפרש לה בפפכת ו' פ"ז דעהלות:

נאמנין לפני כ"י. ולקדש לחמרן. אבל לא לתכומה. דכולה מתני' לחומר בקדש מפחכומה קיימי. (כלומר וכן חומר בתכומה) **בהדיא** שניו בתוספתא. הובלין שבכרך לתוך הבית. לחמרן על עהבת חעלת. ואין לחמרן על מפבת תכומה. **והלי חעלת** בפר קדש ולא לפר חעלת. כדתנן בתוספתא דלחמרן גם על מפבת תכומה. וכן הרמב"ם פעתיק בפ"ב ומוסף הלכות מפכ"ב ומוסף דכמי לענין תכומה. ומהוא פיקפ ז' דעבודות דנים שכיפ ב"ב לגבאים שבכרך לבית כור בלחוכות תכומה מייבי. ועיש. ולי"ל דלא חני לה בכא. אלא לידי דחנן לעיל דחוא **מקדש. ומן** המקדות. יאפילו הכי לפעמים לחומרים ולפעמים לא. ות"ב גבאים לפעמים לחומרים כשהחזיקו ולפעמים לא. **ולידי יפפים** חני כמי גבאים דוחמו בהדיי דפרק ז' דעהבות אבל אין לחיה מדחנן ובירושלמי לחומרן עני **חקדש** שיש דבישה לאו דקדש. דלוכה למימר דומוס שיפה לחף בתכומה נקט ליה:

ובירושלם מחמין על חקדש. פירש הר"ב על כלי חרס. בין גדולים. בין קטנים. ומיהו בדקים הולך לחכי יכולים

יכל

ובשעת הרגל אף על התרומה: ז הפותח את חביתו, והמתחיל בעיסתו על גב הרגל, ר"י אומר יגמור. וחכמים אומרים לא יגמור. משעבר הרגל היו מעבירין על טהרת עזרה. עבר הרגל ביום ששי, לא היו מעבירין מפני כבוד השבת. ר"י אומר אף לא ביום חמישי שאין הכהנים פנויין: ח כיצד מעבירין על טהרת עזרה. מטבילין את הכלים שהיו במקדש, ואומרין להם הזהרו שלא תגעו, בשלחן. *(ובמנורה) ותמאודו. כל הכלים שהיו במקדש יש להם שניים ושלישים. שאם נטמאו הראשונים. יביאו שניים תחתיהן כל הכלים שהיו במקדש טעונין טבילה. חוץ ממזבח הזהב, ומזבח הנחשת, מפני שהן כקרקע דברי ר"א. וחכמים אומרים, מפני שהן מצופין:

נשלמה מסכת חגיגה

נפי' שלין עופין בפסומת בידוסלים. לפיכך הלמיטוס ולה נזכו עליהם: **ובשעת** הרגל **לף** על התרומה. לומר קלה (שופטים ה') **ולקף** כל לים **שעבל** לל העיר כלים לאל הגבים. הכתוב קלקס **בשעת** לקיפה כלס **מגרי'**. **ולגל** שעת לקיפה היא: **ז הפותח** לת **חביתו**. מגר שפתח חביתו למכור יין **בידוסלים** בגבל. ומשמעו **גו** עמי הארץ: **לף** יגמור לאחר הרגל. **לף** ע"פ שבשעת הרגל הן עסוקין. **לף** שעיקרתן עסקה עולמית. **לולי** שבשעת הרגל הכל מגרים. אבל לאחר הרגל עמא מגנן למפרע. כלאמרינן **גמתניתין** לאחר הרגל **מעבילין** כלי העזרה **מפני** שבגנו בהן עמי הארץ **בגבל**. ור"י לאמר יגמור שבר אם יתה לומר יגמור **לף** הוא **לף** יתחיל ואין **מזון** אלוי לעולי רגלים. ואין הלכה פר"י: **מעבירין** על **טהרת** העזרה. **מעבירין** לת הכלים **ממקומן**. **להעבילן** ולטהר לת העזרה. **מעומלת** עמי הארץ שבגנו בהן **בגבל**: **מפני** שבהכהים **לריכין להתעסק בלרכי שבת**. לים **בביתו**: **לף** לין לומר **מיטי**. **לף** לם **עבר** הרגל ליום ב'. לין **מעבילין** לומן **עד** לאחר **השבת**. **לפי שלין** שבהכהים **פנויין** ליום **מולאי** י"ט. **להעבילן**. שבודו' **להוליך** לת **הדמן** שעל **הבשום** בלמלע **המזבח** שבקבלו שם כל יממ הרגל כל דמן של **המערכה**. ואין הלכה כר"י: **ח** ואומרין להם. **לעמי הארץ בגבל**: **הזהרו** שלא **תגעו בשלחן**. **לפי** שלא יוכלו **להעבילו** לאחר הרגל שלי"ל **לשלקו ממקומו**. שכתיב ביה (**שמות כ"ח**) להם **פניס** לפני **תמיד**: **מעוכים מבילה**. **מפני מומלת** הרגל: **חוץ ממזבח** הזהב. **ומזבח הנחשת**. **מפני** שהן **בקרקע**. **מזבח** הנחשת. **מפני** שהן **מלופין**. שהשרשה **קרקעתו** מזבח לדמים. **ומזבח** הזהב כתיב (**במדבר ג'**) **המזרק** ומזבחות. **לתקוע מזבחות** זה לזה. **ושלשן** הא לאמרן **לא** נגעו בו: **מפני שהן מלופין**. הכי **קאמר**. **ומכוסים מטמאין**. **ואומרין שלריכין מבילה גם הם. מפני שהן מלופין**. **לפי שלא הוו מלופין**

ובשעת הרגל **אף** על התרומה. כתב הרי"ב **דאמר קרא ולקף** כל **לים** וגו'. **גמ'**. **ומכמ"ם נפרק** י"ש **מהלכות** מעומלי **משכב** ומושב. כתב **מפני** שהכל **מעסקין** שלמן **ועולין לרגל**. **טעמו דפסיעה** דהך **קרא לינו** אלא **לסמוכתא** ואי **לאו** דהכל **מעסקין** לא **היו עוסקים** לגזירתן **שגזרו נשיא**. **ולא** הוו **דוכסים** הלי **לסמוכתא** לטהרם **בבגד**: **ז רבי** יהודה **לומר יגמור**. פ' הרי"ב **שבר** אם **לתם לומר** לא **יגמור**. **לף** הוא **לא יתחיל**. **הכי מפרשינן בגמ' פ"ק דבילה לף** י"ל. **ומשום הכי בטהרת** העזרה. **מודה** ר"י **דמעסקין** להם **לא** פליג אלא **בחמיה**: **ח ואומרים** להם. פ' הרי"ב **לעמי** הארץ **ובכהנים לייבי** המולכים **לסיכל להסתמות**. **לאלו** יכולו **לא** היו **לאויין לילך**. אלא **בשביל** כהנים **לעבודתם**. **כדאמרן בפ"ק** דכלים **משנה** ח'. **וכ"ש נפי' ותום'**:

הזהרו שלא תגעו **בשלחן** ותטמאוהו. ס"ג ולא **בני הקפריס** דגרסי' **הזהרו בשלחן** וגמוכים. **ותטמאו** כל הכלים. **דבהדיא** ליתא **בגמרא** לחכא **דיקן לא** הכי **מוכח**. **משום** דתויר **המוך בגמוכים**. **לא** יומם **ולילה** קאמר. **אלא** תמיד **מלילה** ללילה. **כמשמע** בפ"ג **דתמיד** ול"ג **ותטמאו** כל הכלים. **דמילי** הוא **שטעמא** אלא **משום** תמיד דכתיב ביה. **וכלים** דשלחן **לא** מעכבי **בלחם הפנים כדאמרן בפ"ק** דמנחות **משנה** ו'. **ובזיכי** הלבונה **היו** שבייש. **שהכי** אלו כועלים. **ואלו** מכיחין. **כדאמרן** התם: **שלא** תגעו **בשלחן** ותטמאוהו. **לע"ג** לשעיו **בעל** לגביה. **דבחמלא** קרייה **עץ**. **כדכתיב** ביחזקאל (**מ"א**) **המזבח** עץ וגו' ויאמר אלי זה **השלחן** אשר לפני ה'. **כלי** עץ **השעוי** לאחא **אמי** לא **הוי** דכתיב (**ויקרא כ"ד**) **השלחן** הטהור. **מכלל** דטמא. **מלמד** שמגביהין אותו ומכלין בו **בעולי רגלים לחם הפנים**. ואומר להם **ללו** חבתכם לפני **המקום** שילוקו **כשדוכו** וכו' שנאמר (**שמואל א' כ"א**) לשום לחם חם ביום **שלקחו**. גמ': **מפני** שהן **בקרקע**. כתב הרי"ב **מזבח הנחשת** שהחזיקה **קרקעתו מזבח** לדמים. גמ'. **וכלומר המזבח** שמעלין עליו **העולות** והשלמים. כדכתיב (**שמות כ'**) **ובאתה** עליו **לת עולתיך** ולת שלמיך. **וקשיא** לי **דלמאי לריך** לים. **דהא מזבח הנחשת** לא היה **מקבל** לדבים קיל **וזבת** ועופות כדכתיב הרי"ב **בפ"ג** דמדות. **והכי קאמר** כשלאר **מוסות** לבדים שלא **מועלה** עם שלא **שבגמים**. ולא **מגעות**. **ואפשר** דס"ק שלו **הוא מזבח הנחשת** כביכול **מקום** שביי"ס **שבים** שלא **יעשוהו** ושל **מתכת**. **יהא** דיה **ג"כ** שלא **יהיה** עשון **עבילה**. **מדקאמר מזבח** לחמה. **ומי** לאו **הכי**. **הרי מעל** לעויי: **מפני** שהן **מלופין**. כתב הרי"ב **ס"ק**. **ומכוסים מטמאים** פר' **לחליה** יש **לעשהן**. **מקום** שלי **אין** העשוין **לכתת**. **דדומיא** דשק **שגיא**. **דפסיק** (**ויקרא י"א**) **כל אשר** ישל **מהם** בשלהם **יטמא** כל שלי **אין**. **לא** שיר. **לא** שק. **אם** אין **ניקוב**

אלופין יש לטהרן. משום כלי בן העשוי לנחת. פירוש אחר וחכמים אומרים דטעמא דאין צריכין טבילה לפי שהם אלופין זהב ונחשת. ולפוריין בטל לגביהן. והוי ככלי עץ העשויין לנחת שאין מטמאין ולא פליגי על ר״א אלא בטעמא דמלתא בלבד. כך פי׳ הרמב״ם בהלכות מטמאי משכב ומושב:

נשלמה מסכת חגיגה

מיטלטל מלא וריקם. אף כל מיטלטל מלא וריקם. גמרא. ורש הר״ב פי׳ אחר ומכ״א דטעמא דאין צריך טבילה. לפי שהם אלופים כו׳ ופי׳ ככלי עץ כו׳. דמיקא מלתא מוכח. דמאי טעמא קאמרי. לפי שהם אלופים דמשמע דאי לא דהאי אלופים הוו טמאים. ומעקרא קאמר דלפוריין מטמאין. והכי כמי תנן. ברפכ״ב ממסכת כלים. דאזליק בתר מיפר׳ כדעייתי לה בגמ׳ דהכא. ואף בזה הפי׳ עלמו משמע הכי: דהא קאמר ולפוריין בטל לגביהן. משמע דלגביהן בטל. אבל בלאו הכי לאו עקר. ואי״כ מה כתיבת טעם יש בזה. שאמרו חכמים דטהורין מפני שהם אלופין. ועוד אי משום לפוריין טהורים הם. למה לי תו לומר והוו כלי עץ כו׳ דמשמע משום כך הם טהורין. ולא משום הלפוי. ובגמרא ואי בעית אימא רבנן נרבי אליעזר קאמרי. מאי דעתיך משום דאלופין. מבטל בטל לפוריין גבייהו. ופירש״י מאי דעתיך דילפת טעמא מדקרנא אדמת הא לאו הכי טמאין. אע״ג דעשויין לנחת. מפני שהן אלופין. ובע״לאמיזר שהלפוי מבטלן. והוי ליה ככלי מתכות. מבטל בטל לפוין לגבייהו. דרמנכה קרא עץ לכולהו. ובלאו האי קרא נמי לא מקבלי טומאה. ע״כ. ולדבריו האי דקאמר מפני שהן אלופין. הוא כתיבת טעם לדברי ר׳ אליעזר. דאצטריך לקרא. משום דאלי״ה ס״ל דהוו טמאין. וטעמייה מפני שהן אלופין ומאי דמהדרי רבנן. אינו במסכת. אלא בכח המאמר. וכמתמייהין מפני שהן אלופין קאמרת. אתמהה. דמאי אהני הליפוי. הא מבטל בטיל גבייהו. וז״ש הר״ב כך פירש רמב״ם בהלכות ומטמאי משכב ומושב. ל״ק והרי גמרא ערוך הוא דס״ק שהוא פוסק כאיבעית אימא. ולשונו של הרמב״ם גם הוא מורה יורה כפירש״י. שכך כתב שם בפרק י״א שלפוייהן כבטלין לגביהן. דמשמע ודאי דהי״ק. דאם שהיו ראוין להטמאה מפני הלפוי שלהן. הרי הן כבטלין לגביהן. אבל בפ״ד מהלכות כלים. כתב בהפך. וז״ל כלי עץ וכו׳. שליפה במתכות טהורין. ואין מקבלין טומאה מאחר שליפה בטלן הלפוי עלמו טהור. כמו שבארנו ע״כ. וכתב עליו הכ״מ בשם הר״י קורקוס ז״ל דהרמב״ם סובר דאדרבה כל המצופין טהורין ודתנן בריש פרק כ״ב דכלים ות״פן בשים טהורין. לאו דוקא שיש. שהוא הדין ה״ה ומהכת דכל המצופין טהורין הן. והא דאמרינן בגמרא גבי שלחן דרמנכה קרייה עץ. היינו דאי לאו הכי וגם לפויו הוי טהור. דליפוי מטהרו ולא היו צריכין להזהיר שלא יגעו. אבל קרייה עץ. דלא נהוי בטיל לגביה לפוי. אבל שאר כלים ודאי בטלין גבי ליפוין כיון דכל לפוי טהור והכלי מלופה בדבר טהור. הרי גם הוא טהור והיא המסקנא דאיבעית אימא. דלע״ג דלתירולא קמא גם * (להמקשן [ל״ל להתלכן] הוי הסברא בהפך. דמשום הליפוי ראוי להטמא. לאיבעית אימא לא הוי הכי. וה״ק מאי דעתיך. דמשום לפוין ליטמאן יותר והוא בהפך. דליפוין לא מטמאי. דבטלין אגב כלי דלא חשיבי כדי שיטמא הכלי בשבילו והכלי בשביל עלמו ודאי אינו מטמא. כיון שהוא מלופה. והלכך ומפני שהן מלופין לא מטמאו. ואין צריך טעם אחר (ולא בטיל) [ל״ל ומבטל בטיל] לפויהו. לאו אהכי דוקא קאמר אלא אכולהו כלים המלופין קאמר. והתא מתכיתין כפשטה. וחכמים אומרים הטעם שאין מטמאין. מפני שהן מלופין. עכ״ד. ולע״ג דתחלת לשון הר״ב אפשר שמורים על זה הפי׳ דקאמר דטעמא דא״ל עבילה. לפי שהם מלופין כו׳. אבל סיומא דמלתיה לאו הכי הוא. דמסיים והוו ככלי עץ כו׳ דלפי זה הא דהן מלופין אינם ענין הכרח וטעם לטהרתן. דהא בלאו הכי טהורין הן. מפני שהן כלי עץ כו׳. אלא שלפויין אינו מעלה. ואינו מוריד. והדרא קושיין לדוכתא. דדברי הר״ב סותרין זה את זה. דתחלת דבריו דטעמא דטהורין מפני הלפוי. וסוף דבריו דטעמא שהן כלי עץ העשוי לנחת:

סליקא לה מסכת חגיגה.

תוספות חדשים

השמטת מחדושי אבן הגאון הגדול אב״ד ור״מ מוהר״ר שאול נ״י.

פ״ג דפסחים

משנה ג

(א׳) בתי״ט ד״ה ר״ל כו׳ ולזה הטעם אין צריך לטעם דלהכי כל חדא חזי׳ זכ״ל. יגעתי ולא מצאתי ביאור לדברי בגלון בזה דהא ודאי לא קשי בלאו הך טעמא דלהכי כל חדא חזי דמש״ה מותר לאפות בי״ט אם לא יקרא שם והכי דבעינן הנך תרי טעמי דהואיל דלענין איסור בל יראה אם יקרא שם ויניח העיסה כמות שהיא דאמרינן הואיל ואי בעי מתשיל עלי׳ הוה כאלו השתא נמי חשיב כאלו לעבור בל יראה. ולענין שיהיו מותר לאפותה בי״ט קודם קריאת שם דאמרינן הואיל וכל חדא וחדא חזי ליה מש״ה מותר. וכל זה פשוט ומבואר בפוסקין בפסח״י והא׳ גם מה שכתב הגאון לתרץ קושית התוס׳ שהך דלת׳ נואה של גבוה כ׳ דכ״א לטעמי׳ דס״ל אין נשאלין על ההקדש אין זה מפסיק דאכן מה שהוי עלון דקי״ל כרבי אליעזר דדין זה דמפרי׳ וקי״ל מני משלין על ההקדש א״כ תקשי לדידן הא דקי״ל אפה כהלה של גבוה ה״נכך א״כ הנו גריכין לפירן אהי׳ ימלאות דמד״ם לא שם סבב לדקדק בלשונו וכתב דהקדש בטעות אינו הקדש ולע״ג דקאי אדרי אליעזר דס״ל הקדש טעות הוי הקדש מ״מ כיון דדין זה של כ״ל זה במשנה׳ הוא אליבי׳ דהלכתא נקט הרב טעם משלא לפי הלכה דקי״ל הקדש טעות אינו הקדש ותייק אי בעי מיתשל בכל דבר שהוא ע״י קדושה הוא:

ישליקא לה סדר מועד בסייעתא דשמיא

אברך לתומך ומועד. שזכני להשלים סדר מועד

ובכן מיסוד חכמי תרשים. אחל ליסד סדר נשים

ראשון לציון

מסכת שבת

פרק א **משנה א** יציאות השבת, שבועות ה ע"ב, פסחים נט ע"ב, קנ ע"ח. מ"ב לא יצב, ט ע"ב, ואם החמיצו, מוכח לח ע"ב. מ"ג לא יצא. יח ע"ח, ולא יקרא, קמט ע"ח. מ"ד ואלו, יג ע"ב. מ"ה נח ע"ח, יז ע"ב. מ"ן נח ע"ח, סח. מ"ז נח ע"ח, סח. מ"ח נח ע"ח, סח. מ"ט יחמר רשב"ג, סח. מ"י אין צולין, יט ע"ב, לז ע"ב. מ"יא משלשלין סח, עירובין קג ע"ח:

פרק ב **משנה א** אין מלילקין, כ ע"ב, נדרי ב' ע"ב. מ"ב ח"מ בשערן, כד ע"ב. מ"ג כל סיומא כז ע"ב, פחילת שבגד, כח ע"ב. מ"ד לא יקוב, כט ע"ב, פסחי', יח ע"ב. מ"ה שמכבה, כט ע"ב. מ"ן על שלש עבירות, לא ע"ב. מ"ן שלשה דבריס, לד ע"ב:

פרק ג **משנה א** כירה לו ע"ב. מ"ב חמור, לח ע"ב. מ"ג אין מחני, סח. מ"ד מעשה, סח, מוליאר מח ע"ב. מ"ה שמיחס, סח, פחילפס, מב ב', פסחי' ח ע"ב. מ"ן אין מחני כלי, סח, מטלטלי כ"ח, ת"ד ע"ח. חולין יד ע"ב, מוחני', מז ע"ב, מב ע"ב, מג ע"ב:

פרק ד **משנה א** שמח טומני, מז ע"ב, ב"ב יט ע"ח. נדרי ב' ע"ב, שומני נכסות, סח. מ"ב טומני שלאחי, סח לח כשהו, נח ע"ח:

פרק ה **משנה א** שמח שהמ' יוצח, נח ע"ב. מ"ב חמור יוצח שמרדעת, נב ע"ב. מ"ג ושמ' לויי יוצח, כד ע"ח. מ"ד אין חמור יוצח שמרדעת, נג ע"ח, כד ע"ב, סד ע"ב, בעור הקופד, שמפ"ג ונרשי לי' הקופר נרים פרחו של רחב"ע, ביצה כג ע"ח, עדיות פ"ג מי"ב:

רקן ו **משנה א** שמח לחסם יוצח מ ע"ב, נדרי ב' ע"ב. מ"ב לח יוצח סחים בשכבל המשומר, ס ע"ח. מ"ג לח חצח לחסם, סב ע"ח. מ"ד לח יוצח סחים, סג ע"ח. מ"ה יוצח', שם' בחוטי שער, סד ע"ב, מ ע"ח. מ"ן יוצח' בשלש, שם ע"ב. מ"ן פורסת, שם ע"ב. מ"ח שקיטע, שם, יומח עח ע"ב, מוח קג ע"ב. מ"ט שכני יוצח' בקשרי', כו ע"ב. מ"י יוצח' בציצים שחרגול, סז ע"ח:

פרק ז **משנה א** כלל גדול, כריחות טז ע"ב, העושה מלחמו' שרב', שם. מ"ב לחזות מלחמות, ב"ק ב ע"ח, שמוליח שרשות לרשות, שבועות, ה ע"ב:

פרק ח **משנה א** ושחר כל שמשקי', מיר ל"ח, ולח לחמרו, עם ע"ב. מ"ב שמוליח מבל, עח ע"ח, עם ע"ב. מ"ג עור כדי לעשות מיע, שם. מ"ד דבק כדי ליחן בראש שבשבח, שם ע"ב, רי"ף כדי לעשות כלכול ר ג ע"ח. מ"ה לחדש כחוש, עט ע"ח, זבל וחול שלק, שם, ל ע"ב, קנה כדי עשות קולמוס, סט ע"ב. מ"ן עשה כדי לעשות חרוד, פח ע"ב. מ"ן חרס כדי ליחן בין פלי', פב ע"ח:

פרק ט **משנה א** לחמר ר"ע, פב ע"ב. מ"ב מניין לספיר שהיח טהור, פב ע"ב, מניין לערוב' שהיח ו' טפחים, פד ע"ב, כללו' פ"ג מ"ח, פסחי' לט ע"ב. מ"ג מניין לפולטח ס"ג, פו ע"ח. מניין שחרחיבי לח שהילה ביום ג' שהל להיות בשבח, קל"ד ע"ב. מ"ד מניין לסיכ' שהיח כשהיי, יומח עו ע"ב. מ"ה שהוליח עלי, פט ע"ב, ביצ' לט ע"ח, קלים' לגוזי, עט ע"ח. מ"ן פלפלח כ"ם, ל ע"ח. מ"ן שהוני קופח שרוכלי', סח, זרעוני גיר, עט ע"ח:

פרק י **משנה א** שמלטיח לזרע, ל ע"ב. מ"ב שהוני חוכלי', לח ע"ב. מ"ג שמוליח בין בימיהן, לב ע"ב. מ"ד שמכוין להוליח לפניו סח. מ"ה שהוני ככר לרס"ר, סח, שהוני חוכלי' פחות מכשיעור, לג ע"ב, קמח ע"ב, לח שהי במטח, עירובי' כו ע"ב. מ"ן שהוטל לפרקיו, לד ע"ב, שהולש מעלין נקוב מיב, לה ע"ח, קח ע"ח:

פרק יא **משנה א** שזורק, לו ע"ב, מרס"י לרס"י, מד ע"ח. מ"ב כיצד, סח, חולות שבור, לט ע"ח. מ"ג הזורק ד"ח, ק ע"ח, זרק לחוך ד"ח, ז ע"ב, לו ע"ב ק ע"ח. מ"ד הזורק בים ד"ח, ק ע"ב, לח פי' רקק מים, ח' ע"ב. מ"ה הזורק מן הים ליבשה, ק ע"ב. מ"ן הזורק ומכר לחחר שיצח מידו, קב ע"ח, זה בכלל כ"ח חטלות, ד ע"ח:

פרק יב **משנה א** הבור כמה יבל, קב ע"ב, הקולח כ"ם חייב, מנחות מ ע"ח. מ"ב הזורם כ"ם, ק"ב ע"ח. מ"ג שכותב ג' לוחיות, סח. מ"ד שכותב ג"ח בטלט ח', קד ע"ב. מ"ה שכתב בחקני, סח ע"ח. מ"ן שכותב ס"ח בטעות, קב ע"ח, כריחות יב ע"ב:

פרק יג **משנה א** ר"ח לומר, כריחות י ע"ב, והחופר ס"ח, עג ע"ח. מ"ג כל שמקלקלי פעורי'. ק"ס ע"ב. מ"ד שעור שהלבן, סח, ושלורב שני חוטי', עט ע"ח. מ"ה ר"ח שלח ליפור למגדל, קו ע"ח, ביצ' כל ע"ב, רשב"ח לח כל שבירני סור'. ביצ' כג ע"ב. מ"ן לפי שאינה לציח, קו ע"ב, לב ע"ב.

מ"ן יפב שה' על שפחה, קו ע"ב:

פרק יד **משנה א** שמל שרלי', סח. מ"ב אין עוסי' שילחי בשבח, קח ע"ח, חר"י ושלח היה שילחי, עירובי' יד ע"ב. מ"ג אין חוכלי' מיזוד יון בשבח, קט ע"ב, כל שחוכלי' חוכל שלסם לרפוח', נרטוח לח ע"ח, יומח מט ע"ח. מ"ד שהוסם בשויי', קיח ע"ח, ביצ' יח ע"ח, עז ע"ח, כח ע"ח, בבי מלכי קכח ע"ב, ב"מ קיב ע"ב:

פרק טו **משנה א** אלו קטריס, קיח ע"ב. מ"ב יש לך קטרי, סח. קושרי' לו בפסיקי', קיב ע"ח, פסחי' י"ח ע"ח, מ"ג מקפלי' לח שכלי' סח, ושלבי שבח, שוכח כל ע"ב:

פרק טז **משנה א** כ"ב שקופח, קטו ע"ח, מלילי חיק ספר, קטז ע"ב. מ"ב מלילי' מזון ג"ם, קיז ע"ב. מ"ג מלילי' של מלח כשרוח, קכ ע"ח. מ"ד ולפס מוליח, סח, עירובי' לה ע"ב. מ"ה ר"ם בן ננס, סח. מ"ן עכומ"ז שבח לכפות, קכח ע"ח, יבמות קיד ע"ב. מ"ן כופי' קשר', קו ע"ח, מ"ר יהולח, קמו ע"ח. מ"ה עכו"ם שהליק לח הכר, קכ"ב:

פרק יז **משנה א** כל שכליס, קכב ע"ב. מ"ב מוטל, סח, מחט של יד, קו ע"ח, שהכדרי' פל ע"ב. מ"ג קנס של זחים, קכב ע"ב. מ"ד ר"ח סח, קכו ע"ח. מ"ה כל שכליס שעולי בשבח, קכד ע"ב, חולין יד ע"ב. מ"ן שחבן, שכח ע"ח. מ"ן פקק שחלון, סח, קלו ע"ב עירובי' תד ע"ח, סוכה כו ע"ב. מ"ח כל כיסוי כלי, קכו ע"ב:

פרק יח **משנה א** מפנין, סח, ביצ' לה ע"ב. ולח לח שלוף, ב"מ קיב ע"ב. מ"ב חבילי קש, קכו ע"ב, כופי לח שטל, קכח ע"ב, מג ע"ח. מ"ג אין מילחי', קכח ע"ב, וכל ערכי מילה, קלב ע"ח:

פרק יט **משנה א** ר"ח חומר, קל ע"ח, כלל חר"ע, שבחי' סו ע"ח, שע ע"ב, יבמות יד ע"ח, מנחות עב ע"ח, לו ע"ח. מ"ב ושופי כל"מ בשבח, קלג ע"ח. מ"ג מרחיצי לח הקטן, קלד ע"ב, מרחיצי לח שקטן ביום שלישי, פו ע"ח ע"ב. מ"ד מי שהיו לו ס"ח, קו ע"ח, פסחים עב ע"ח, כריחות ע"ב. מ"ה קטן שימול לשמנה, סח, ערכי ח ע"ב. מ"ן חלו הן ציצין, קו ע"ח, יבמות מז ע"ב, עח ע"ב:

פרק כ **משנה א** רח"ח חולין, קלו ע"ב. מ"ב ומחני' חיס, קלט ע"ב ומחני' ביצ' קלד ע"ב. מ"ג לח' שורי' קמ ע"ח. מ"ד גורפי' מלפני הפטם, קמ ע"ב. מ"ה הקם שע"ג המטח. קמח ע"ח, ב ע"ח:

פרק כא **משנה א** חוטל מלח, קמח ע"ב, מז ע"ח. מ"ב האחן שע"פ שחביות, קמב ע"ב, הקב ע"ב, היח' עליו לשלשה, זבחי' לד ע"ח. מ"ג בפ"ח, קמג ע"ח, קמו ע"ח, ביצ' לב ע"ב:

פרק כב **משנה א** חביח שבשבר', קמג ע"ח, אין סוחטי', ביצ' ג ע"ח, חולין יד ע"ב, חלוח דבש, יט ע"ב. מ"ב כל שבח בחמין מע"ם, קמה ע"ב, לט ע"ב. מ"ג שיבר מלח לח שחביות, קמו ע"ח, ביצ' לג ע"ב, חר"י מעם, קכח ע"ח. מ"ד מוסי' שבשיל, קמו ע"ב, מי שהשרו כלו, ביצ' לה ע"ב. מ"ה שרותח בחי מערה, קמו ע"ח. מ"ן שכין, שם, ואין עושי' לפיקטוזין, קכג ע"ח:

פרק כג **משנה א** שוחל לדם שחבירו כ"י, קמח ע"ח. מ"ב חול לדם לח חורחין, שם. מ"ג לח יסבור פועלים בשבח, קכ ע"ח. מ"ד מהסיכין על השחוס, קמח ע"ח, קל ע"ב. מ"ה עושין כ"ל שחח, קמח ע"ח. וכן קורס שבשבר, חג ע"ח, אין מעמלי', קכג ע"ב:

פרק כד **משנה א** חי שהשחיק בדרך, קכג ע"ב, יז ע"ב: מ"ב מחירין פקיעני עמיר, קמה ע"ח. מ"ג אין לובשי לח שגמל, קמה ע"ב. מ"ד מחסכי לח הילועי', קו ע"ב, ביצ' ב ע"ח, ו ע"ב, כו ע"ח, ר"י חומר, פסחי' ו ע"ב, חולין יד ע"ח. מ"ה מפירי נדרי בשבח, קו ע"ח, מו ע"ב, נדרי ע"ו, ומדברים למדנו, קכו ע"ב:

מסכת עירובין

פרק א **משנה א** מבוי, סוכה ג ע"ח. מ"ב שכשר מבוי, יח ע"ב. ג ע"ב, שבח קח ע"ח. מ"ג שקורה שחמרו, יג ע"ב, ב"ב ע"ב. מ"ד רחבה כלי לקבל חריח, שם. מ"ה שיחה של קש, שם, כל שים בהיקיפו ס"ט, סוכה ז ע"ב. מ"ן לחיין שחמרו, יד ע"ב. מ"ן בכל עושי לחיין, טו ע"ח, ותעמח משום גולל, סוכה כד ע"ח. מ"ח שירח שחמ' בבקעי', טו ע"ב. מ"ט מקיפין שלש הגלי, טו ע"ב. מ"י מקיפין בקני, שם, חרבע דבריס, יז ע"ח:

פרק ב **משנה א** עושין פסי לבירות יז ע"ב. מ"ב מוסר לשכניו לבחר, שם. מ"ג ר"י חומר, שם. מ"ד ר"י חומר, כב ע"ח, כ ע"ח, שבת ו ע"ח, לחמ כור הרבים, כב ע"ח, יה ע"ח. מ"ח ועוד חר"י ב"ב כג ע"ח. מ"ן ח"ר לילעזי, שם, וכן שמעתי, פסחי לט:

ראשון לציון

פרק ג **משנה א** אין נדין דבר, כג ע"ב. **מ"ב** מצומם מי. כד ע"ת, **מ"ג** בסמה מסוכנת, כה ע"ת, פסחים מ"ו ע"ב. **מ"ד** בכור שנפל לבור, כה ע"ב, רס"ת, שבת מו ע"ב. **מ"ה** בסמה סמתם, כז ע"ב, שבת קמו ע"ב. **מ"ן** אין נמנין על הבסמ'. שם, שבת קמח ע"ב. **מ"ן** אין מסחיזין, כח ע"ת, לא יאמר לחם לטבח, כח ע"ב. **מ"ח** אומר לחם לחברו, כט ע"ת, הולך לחם לחל חמוי, כט ע"ב:

פרק ד **משנה א** סתמיות כדי יין, שם, ותחילי בערימת סחבן, שבת קמ ע"ב. **מ"ב** אין מוטלי עלי', ל ע"ב, מביאי עלי' מן הפל, לא ע"ת. **מ"ג** אין מנקעי עלי', שם ב' ע"ב, שבת קמ ע"ת, בית שמוח מלא פירות, לא ע"ב, עירובי לד ע"ב. **מ"ד** אין פוסחי את הכר, לב ע"ת. **מ"ה** אין סוברי את סחרם, לב ע"ב, ואין סומכין, שבת קכד ע"ת. **מ"ן** רש"י מוטל לחם קיסם, לג ע"ת, שבת פת ע"ב. **מ"ן** אין מוליחין את הסור, שם, ועוד אר"ת, לד ע"ת:

פרק ה **משנה א** מפילין פירות, לה ע"ב, לו ע"ת, ומפני כלי' תחת הלקח, שבת מג ע"ת, קכד ע"ת. **מ"ב** כל שחייבין עליו משום שבות, לו ע"ב, ולא מטפחים, ל ע"ת, שבת קמח ע"ב, לא מקדישין, פסחי' סו ע"ב, אין בין י"ט לשבת, כח ע"ת, שבת ס ע"ב, קלו ע"ת, מגילה ז ע"ב. **מ"ג** שבשחה ובכלי', לז ע"ת, עירובין לז ע"ב. **מ"ד** השואל כלי, שם, ר"י פוטר בחיס, עירובין, שם. **מ"ה** שגחלת ברגלי שבעלי', ל"ט ע"ת, כור של יחיל שם, עירובין מה ע"ב. **מ"ן** מי שסיו פירותיו, לט ע"ב. **מ"ן** מי שזמן מלמו לחרחי', שם, אין משקי', מ' ע"ת, שבת מה ע"ב, קמ ע"ת:

מסכת ראש השנה

פרק א **משנה א** בת' בחמיש, ע"ז יוד ע"ת, בת' בחלול, בכורות מז ע"ב. **מ"ב** בחרבע' פרקים, טו ע"ת, בעצרת על פירו' סחילן, מגילה לא ע"ב. **מ"ג** על שפה הלשים, יח ע"ת, כה ע"ת. **מ"ד** על שני הלשי', כה ע"ב, יט ע"ב, ובשני בשמ"ק קיים, כ ע"ת. **מ"ה** בין שברחה בעליל, כה ע"ב, שבת קלג ע"ב, מנחות כד ע"ת. **מ"ן** מעשה שעברו, שם. **מ"ן** חג ובמו, כב ע"ת. **מ"ח** אלו הן הפסולין, כ"ב ע"ת שבשרין כל ע"ב, כז ע"ב, עירובין פג ע"ת. **מ"ט** מי שרחה בהלם, כב ע"ת:

פרק ב **משנה א** שם אין מכירין לחזו, שם. **מ"ב** ברחשונה היו מפילין מסולות, כב ע"ב, בילה ד ע"ב. **מ"ג** כילה היו מפילין מסולות, שם. **מ"ד** ואלין היו מפילין מסולות, שם. **מ"ה** חגר גדולה. כג ע"ב ברחשונה לח היו זוין משם, עירובין מה ע"ב. **מ"ן** כילה בודקים את הטעדים, כג ע"ב. **מ"ן** רשם בית דין אומר מקודש, כד ע"ת, ר"ת ברבי לזוק אומר, בשבדרין יוד ע"ב. **מ"ח** דמות לורות לבנות, שם, ע"ז מג ע"ת, מעשה שבאו שניים, כד ע"ב. **מ"ט** שלח לו ר"ג, שם:

פרק ג **משנה א** רחזו ב"ד, כה ע"ב, רחזו שלשה ושם ב"ד, כהובות כח ע"ב. **מ"ב** כל השופרות כשרין, כו ע"ת. **מ"ג** שופר של ר"ה, כו ע"ב. **מ"ד** בשעיות בשל זכריה, שם. **מ"ה** שוה היובל לר"ה, שם, כט ע"ת, ל ע"ת, ערכין ג ע"ב. **מ"ן** שופר שנשתק, כז ע"ת. **מ"ן** שיוקע לתוך הבור, שם, כח ע"ת. **מ"ח** ושיה כלשר יריה משם, כט ע"ת:

פרק ד **משנה א** יו"ט של ר"ה, כט ע"ב. **מ"ב** ושו' את שיהם ירושלים, שם. **מ"ג** ברחשונה היה הלולב ניטל, ל ע"ת, שוכח את ע"ת, ושיטת יום לקף, שוכח שם, מנחות שם ע"ת. **מ"ד** ברחשונה היו מקבלים עדות, ל ע"ב, בילה ד ע"ב. **מ"ה** שדר ברכות, לב ע"ת. **מ"ן** אין פותחין, לג ע"ת, אין מזכירין זכרון. שם. **מ"ן** העובר לפני התיבה, לב ע"ב. **מ"ח** שופר של ר"ה, שם, אין מעכבים את התוקעות מלתקוע, עירובין לו ע"ב, ערכין ג ע"ב. **מ"ט** שדר תקיעות שלש, לג ע"ב, תקע ברחשונה, כז ע"ת, כח ע"ב:

מסכת תענית

פרק א **משנה ב** אין שולחין את הסגנים, ג ע"ת, עד לימתי שולחין ה ע"ת. **מ"ג** בשלשה במרחשון, יוד ע"ת, ב"ש כח ע"ת. **מ"ד** הגיע י"ז במרחשון, שם. **מ"ה** הגיע ר"ח בשלו, שם. **מ"ן** עברו חלו ולא נעמו, יב ע"ב, מוכלין ושוחין מבע"י, פסחים נד ע"ב. **מ"ן** עברו חלו ולא נעמו, שם, ובשחילה שלוש, מגילה ה ע"ב, מ"ק טו ע"ת:

פרק ב **משנה א** שדר העניות כילה, טו ע"ת. **מ"ב** עמד בתפלה, שם. **מ"ג** וחלו הן זכרונות, שם. **מ"ד** על ברחשונה ברחשונות, שם. **מ"ה** נעשה בימי ר' חלפתא, שם. **מ"ן** שלש העניות ברחשונות, שם, חבשי משמר מזעינן ומשלימים, יב ע"ת. **מ"ן** חבשי משמר מוסרים, שם, מ"ק יד ע"ת. **מ"ח** כל שכחוב במגלת תענית, שם. **מ"ט** אין גוזרי תעניות, שם. **מ"י** אין גוזרי תעניות, שם, יוד ע"ת, עירובין מא ע"ת:

פרק ג **משנה א** שדר העניות, יח ע"ב. **מ"ב** ירחו לצמחון, שם. **מ"ג** וכן עיר, שם. **מ"ד** וכן עיר שיש בה, שם. **מ"ח** על חלו מתריעין, שם. **מ"ן** מעשה שירחו וקני, שם. **מ"ן** על חלו מתריעין בשבת, שם, יד ע"ת. **מ"ח** ע"כ נרש שלח חבת, שם, אמר להן, ג"ל לכם, ב"ש כח ע"ב, שלח לו, ברכות יט ע"ת. **מ"ט** שי מתענין, שם:

פרק ד **משנה א** בשלשה פרקי בשבת, יומח פו ע"ב. **מ"ב** חלו הן מעמדות, שם. **מ"י** ואנשי משמרת, שם, ביום שרחשון בתלמים,

מ"ד כל יום שיש בו שלג, שם. **מ"ה** זמן עני כשניס, שם **מ"ן** אמתי לשרים, שם, ואחד שניס, ר"ש יח ע"ב. **מ"ן** שבת אחל ס"ב, שם, יבמות מג ע"ת, ערב פ"ב, שבשרי ע ע"ת. **מ"ח** אר"ש ג"ב, שם, ג"ב קכח ע"ת:

מסכת מגילה

פרק א **משנה א** מגילה נקרחת, יבמות יג ע"ב. **מ"ב** כיצד, שם **מ"ג** אחזו עיר גדולה ע"ת, ג ע"ב, תעני' אחתון תעניה יח ע"ת, אר"י אומתי, ב ע"ב, ר"ש ב ע"ב. **מ"ד** קרחו את המגילה, ו ע"ב, אין בין אלר ברשון שקלי ב ע"ב. **מ"ה** ת"ב יו"ט לשבת ז ע"ב, ושם נשמן, ת"ב שבת ליוה"כ, ז ע"ב. **מ"ן** ת"ב המוכר שלו שחיירו, ח ע"ת, נלרי לב ע"ב, ת"ב נלרי למכוה, ח ע"ת. **מ"ן** ת"ב זב, שם, ת"ב מצורע מוסגר, ח ע"ב, שנסלרין קו ע"ב ערכין עי ע"ב. **מ"ח** ת"ב ספרי לחפילין, שם, שבת קטו ע"ב, רשב"ג חומר, יח ע"ת. **מ"ט** ת"ב כהן מטמח, ט ע"ב, סוריות טו ע"ב. **מ"י** אין בין במה גדולה שם, ובמי קיו ע"ת, ע"ב. **מ"יא** ת"ב שילה, שם, שמורה כח ע"ב:

פרק ב **משנה א** הקורא את המגילה, יו ע"ת. **מ"ב** קרחה סירוגין, שם. **מ"ג** בן עיר שהלך לכרך, יט ע"ת. **מ"ד** שכל כשרין, יט ע"ב, ברכות טו ע"ת, ערכין ב ע"ב, אין קורין את המגילה, כ ע"ת, וכולן שעשו, פרס שפי"ב. **מ"ה** כל טיוט כשר לקריחת המגילה, כ ע"ב. **מ"ן** כל שילה כשר, שם, מכחוב עב ע"ת:

פרק ג **משנה א** בני העיר, כא ע"ב, אין מוכרי את של רבי ליחיד, כז ע"ב. **מ"ב** אין מוכרי בה"כ, שם. **מ"ג** ועוד אר"י בה"כ, כח ע"ת. **מ"ד** ר"ח אלר שחל להיות בשבת, כט ע"ת. **מ"ה** בשטח קורין, ל ע"ב. **מ"ן** בחטוכה בשמיני, שם:

פרק ד **משנה א** הקורא את המגילה, כא ע"ת **מ"ב** קרחה אחר אחרי, שם. **מ"ג** אין פורסים את שמע, כג ע"ב, ובקרקעות חשעה וכאן, שבדרין ג ע"ת. **מ"ד** הקורא בתורה, שם. **מ"ה** שמפטיר בנביא, כד ע"ת. **מ"ן** קטן קורא בתורה, שם. **מ"ן** בהן שיש בידיו מומין שם. **מ"ח** שאומר אימי עובר, שם. **מ"ט** שאומר יברוך עובי', כה ע"ב, ברכות לד ע"ת, ע"ש. **מ"י** מעשה לאונן, כה ע"ת:

מסכת מועד קטן

פרק א **משנה ג** רשב"י אומר, ו ע"ב, יב ע"ת. **מ"ד** נדין את השיטות, שם. **מ"ה** רש"י רואין, ז ע"ת, ועוד אר"ש, ח ע"ת. **מ"ן** אי חופרי כוכי. ח ע"ב. **מ"ן** אין שסחיס בשיס במועד, שם יח ע"ב. **מ"ח** שבדיוט חופר כלרכו, שם. **מ"ט** מעמידי חגור, יוד ע"ת. **מ"י** עוסיס מעק' לגג, יא ע"ת:

פרק ב **משנה א** מי שספק את זיסיו, יא ע"ב. **מ"ב** וכן מי שביש יומו, יב ע"ת. **מ"ג** מכניס לחם פירותיו, יב ע"ב. **מ"ד** אין לוקחי בחי, יג ע"ת, אין מפנין מביח לביח, שם. **מ"ה** מחפין את הקליעות בקש, יג ע"ב:

פרק ג **משנה א** וחלו מגלחין במועד, יג ע"ב. **מ"ב** וחלו מכבסין במועד, שם. **מ"ג** וחלו טובלין במועד, יח ע"ב. **מ"ד** אין טובלי שטח"ה במועד, שם, יג ע"ת. **מ"ה** הקובר את מתו, יט ע"ת. **מ"ן** אין קורעי כל ע"ב, אין מוליכי לביח הקבל, כו ע"ת. **מ"ח** אין מניחי את המטה שם, נשיס במועד, כח ע"ב, מגילה ג ע"ב. **מ"ט** ברחשי חדשי, שם:

מסכת חגיגה

פרק א **משנה א** שכל חייבי ברחויי, ערכין ג ע"ב. **מ"ב** בש"ת ברחויי, ס"ב, שם. **מ"ג** עולות במועד, ז ע"ב. **מ"ד** ישרחל ונשחי י"ח, שם. **מ"ה** מי שים לו לוכלי תריבי, ח ע"ב. **מ"ן** מי שלא חג בי"ט ברחשון, ט ע"ת, ר"ס ז ע"ב, יומח ג ע"ת, מגילה ה ע"ת. **מ"ן** ר"ש בן מנסי' חומר, שם, יבמות כב ע"ת. **מ"ח** סיחר כלרי פורחי בחויר, י ע"ת, מיר סב ע"ת:

פרק ב **משנה א** אין זורסי בעריות בג', יח ע"ב, וכל שלש שם ע"כ קומ, קלופי' מ ע"ת. **מ"ב** יוסי בן יועזר חומר, טז ע"ת, שמרכ טז ע"ת, ושם אי' יוסף. **מ"ג** בש"ת, יז ע"ת, בילה ז ע"ב יט, מגילה ה ע"ת. **מ"ד** עברה אחל בע"ש, שם, ומוליס שאם אל בשבת, מגילה ה ע"ת. **מ"ה** מוליס לירים, יח ע"ב. **מ"ן** השואל לחולין, שם, חולין לח ע"ב. **מ"ן** בגדי עם הארץ, שם חולין לה ע"ת, כלה לג ע"ב:

פרק ג **משנה א** הומר בקודש, כ ע"ב. **מ"ב** כליס שבטומחי בשרה, שם, שכלי מלרף, פסחי יט ע"ת, מנחות כד ע"ת. **מ"ג** חוכלין שם, האוכל ומחוסר כפורים, זבחי לט ע"ת. **מ"ד** הומר בהודעי כד ע"ב, ושם אמר לו, חולין לה ע"ב. **מ"ה** מן השוליות ולפניס, כה ע"ב. **מ"ן** שנכנסין שכנסו בו ע"ת. **מ"ן** בשוחה את חביתו, שם, בילה יח ע"ת, שעבר שרגל, שם **מ"ח** כיצד מעבירין שם:

פרק ב **משנה א** מגדפין שקלי, גבורות נח ע"ח, גבי הטיר, יומח סם ע"ב, ג"מ מז ע"ב. **מ"ה** מותר שקליס חולין, מנחות קח ע"ח, מותר המחיס למחיס, מנחדרי' מח ע"ב:

פרק ג **משנה א** וכן גרסות למעשר בסמ', בבורות מז ע"ב. **מ"ב** בשלם קופיו, יומח סב ע"ח, מגילה כח ע"ב, חין המורס נכנס, יבמו' קב ע"ח:

פרק ד **משנה א** שומרי ספיחים בשניעית ג"מ קיח ע"ח, מנחות פד ע"ב. **מ"ב** וחומח לטיר, כחובות קו ע"ב, קילוסין נד ע"ח. **מ"ג** מותר טירי לשבל, כחובות קו ע"ב. **מ"ד** מותר חרומה, סם, מותר נסכי, מנחות ל ע"ב. **מ"ה** מותר הקטורת, שבועות יוד ע"ב, לריחות ו ע"ח, מעילה יל ע"ב. **מ"ן** המקדיש נכסיו, כריחות ו ע"ח. **מ"ן** המקדיש נכסיו, ג"ב קנח ע"ח, זבחי' קג ע"ח, תמור' כ ע"ח, לח ע"ב. **מ"ח** המקדיש נכסיס, ג"ב קנח ע"ח. **מ"ט** כל המקבל עליו, ג"מ מז ע"ח, מנחות ל ע"ח:

פרק ה **משנה א** פחחי' זה מרדכי, מנחות סה ע"ח, בן בבי על הפקוע, יומח כג ע"ח. **מ"ב** אין פוחחין. חמיד כז ע"ח. ואין עושין סרכה. ג"ב ח' ע"ב. **מ"ג** גדי חמצת, מנחות לב ע"ח:

פרק ו **משנה א** שלשה עשרה השחחיות, מדות לה ע"ב, פ"ב מ"ב. **מ"ב** מעשה בכהן ח', יומח כד ע"ח. **מ"ג** ככנד שלש עשר שערי, מדות לה ע"ב כל המשנה. **מ"ד** שלשה עשר פולחנות, חמיד לח ע"ב, מבפני ע"פ הבית, מנחות לט ע"ח. ע"ם לט ע"ב, חמיד לח ע"ב. **מ"ה** שלשה עשר טופרות, יומח נה ע"ב, חמורה כג ע"ב, שלש לגדב מנחות קד ע"ח, קו ע"ב. **מ"ן** האומר ה"ע עני', מנחות קו ע"ב, זה מדרש, זבחי' קג ע"ח, חמורה כג ע"ב ע"ם:

פרק ז **משנה ב** מעות שממלאו, ב"מ כו ע"ח, פסחי' ו ע"ח. **מ"ג** ממלה נבבולין, חולין נה ע"ח. **מ"ד** בהמה שממלאת, קידושי' נה ע"ח. **מ"ן** אר"ש, מנחות לח ע"ב, עב ע"ח. **מ"ן** על המלח, מנחות כח ע"ח, ועל הפרס, מנחות נח ע"ב:

פרק ח **משנה א** כל הרוקן, פסחי' יט ע"ב. **מ"ב** כל הכליס, שם. **מ"ג** סכין, פסחי' ע ע"ח. **מ"ה** רשב"ג אומר, חולין ל ע"ב, חמיד כט ע"ח. **מ"ח** אברי המזיד, סוכ' לד ע"ב, ומעשר בסמ' בכורו' נג ע"ב:

מסכת יומא

פרק א **משנה א** ר"ח, יד ע"ח, סוסה כד ע"ח. **מ"ב** כל שבעה ימים, שם. יד ע"ח. **מ"ג** מסרו לו זקני, יה ע"ח. **מ"ד** כל שבעה הימי', שם. **מ"ה** מסרוהו זקני ב"ד יח ע"ב. **מ"ן** לח סי' חכם, שם, זכרי' בן קבוטל, ברכות סג ע"ח. **מ"ן** בקש להחמל, יט ע"ב. **מ"ח** בכל יום חורמי'. כ ע"ח, זבחים פו ע"ב:

פרק ב **משנה א** ברחשונה, כב ע"ח, חמיד כח ע"ח. **מ"ב** מעשי שהיו שוחט, שם. **מ"ג** הפיים השני, יד ע"ב, לה ע"ח. **מ"ד** הפיים השלישי, כו ע"ח. **מ"ה** המיל קרב בעי', כו ע"ב. **מ"ן** לילי קרב בי"ח, שם. **מ"ן** פר קרב, שם:

פרק ג **משנה א** אמר להם הממונ', כח ע"ח, מנחות ק ע"ח, וע' חוס' שם, וחוס' יומח טו ע"ב, וחוס' סוט' מב ע"ח ל"ה סבון, חמיד ל ע"ח. **מ"ב** ולמה הודיעו לכך, שם, כל המיסך חת רגליו, זבחי' כ ע"ב, מנחו' ק ע"ח. **מ"ג** אין לחם ככנס לעזרה, ל ע"ח. **מ"ד** פרסו סלין שם, 'שמע ירד ועבל, לח ע"ח, הביחו לו חת החיוב, טו ע"ח, חולין כט ע"ח. **מ"ה** קטול של סחר, שם. **מ"ן** הביחוהו לביח הפרו, לד ע"ב. **מ"ן** בשחר סי' לובש. שם. **מ"ח** בח בח לו לח ע"ב. **מ"ט** בח לו לגזרה, לו ע"ב. **מ"י** בן קטין, שם, זבחים כ ע"ח, כה ע"ב, ולח הוח עשה, גיטין ס ע"ח. **מ"יא** ולחו לבנחי, לח ע"ח:

פרק ד **משנה א** ערף בקלפי, לט ע"ח. **מ"ב** קצר לשון ח', חח ע"ב. **מ"ג** שחטו וקבל, שב ע"ב, נטל חתח', שז ע"ב, חמיד כח ע"ב. **מ"ד** בכל יום סי' הוח', שם. **מ"ה** בכל יום כהני', שם. **מ"ן** בכל יום היו שם, שם:

פרק ה **משנה א** הוציחו לו חת הכף, מז ע"ח, סי' מהלך בסיכל, לח ע"ב, החזיר, כב ע"ב, ילח ובח לו, חולין י ע"ב, חעניות כד ע"ב. **מ"ב** משניטל החרון, שב ע"ב, סנהדר' כו ע"ב. **מ"ג** נטל חת הלם, שם, ומז' חחח, טו ע"ח, זבחים לח ע"ח. **מ"ד** הביחו לו, שם. **מ"ה** ויצח חל המזבח, נח ע"ב. **מ"ן** סי' על טהרו ס"ח, שם, טו ע"ח, זבחי' לח ע"ח, חלו ולחו מהערבי, פסחים כב ע"ח, ע"ז מד ע"ח. **מ"ן** כל מעשה יוס"כ, ס ע"ח, סנהדרין מט ע"ב, ר"ח ור"ם חומרים, זבחים מב ע"ח. קי ע"ב:

פרק ז **משנה א** שני שעירי יוס"כ, סד ע"ח, ומשם סל עזחזל מח, חמור קב ע"ח, כב ע"ח, נשפך הלם, זבחי' לד ע"ב. מנחו' נט ע"ב. **מ"ב** נח לו, סו ע"ח. **מ"ג** מסרו למי שסי' מוליכ', שם. **מ"ד** וכשם עשו לו, שם, מיקרי ירושלים, סו ע"ב. **מ"ה** על כל סוכה, שם. **מ"ן** חם סי' עושה, שם, ולח סי' מגיע, חולין יח ע"ב. **מ"ן** נח לו לחזל פר, סו ע"ב. **מ"ח** לחמרו לו לכה"ב, שם ע"ב:

פרק ז **משנה א** נח לו כהן גדול, שם, חזן שכנסת, סוטה מ ע"ב, וקורח מהרי חוח, מגיל' כד ע"ח. **מ"ב** הרוח' כ"ב, שם. **מ"ג** חם נבנדיבת קרח, ע ע"ח. **מ"ד** יקלם ידיו, שם. **מ"ה** כהן גדול, עח ע"ב, סנהדרין מט ע"ב:

פרק ה **משנה א** יוה"כ חסור בתכילה, עג ע"ב. **מ"ב** החוכל כמחצה שם, כלים פי"ז מי"ב. **מ"ג** לחכל ושח בהעל ה', כה ע"ח, כריחות יח ע"ב. **מ"ד** המיוקות פ"ב ע"ח. **מ"ה** עובר שבירית, שם. **מ"ן** מי שחמו גולמוס, פב ע"ח. **מ"ן** מי שנפל עלי' מפולח שם, ערכי' ז ע"ב. **מ"ח** חעשח ולחם ולחו, פה ע"ב. **מ"ט** האומר לחבו' ולחסוב, שם.

מסכת סוכה

פרק א **משנה א** סוכה, שירובין ג ע"ח, סוכה יבמה, ט ע"ח **מ"ב** העושה סוכתו, ט ע"ב. **מ"ג** פירס עלי' סלין, יוד ע"ח. **מ"ד** סללה עלי. יח ע"ח. **מ"ה** חבילי קש, יג ע"ח. **מ"ן** מסככי בנסריס יד ע"ח, לו ע"ח. **מ"ן** הקרה סלין עלי' מעזיב, טו ע"ח. **מ"ח** המקרה סוכתו, שם, שירובין עו ע"ח, החוטט בגדיים, יב ע"ב. **מ"ט** המשלשל לפנות, טז ע"ח, שבח לז ע"ח שירובין פו ע"ב, הרחיק לח הסיכוך, יז ע"ח. **מ"י** בית שפחתו, שם. הלר שניח מוקפת, יט ע"ח. **מ"יא** העושה סוכתו, יט ע"ב, מחלוקת קני גדולה, שם:

פרק ב **משנה א** סיען תחת המטה, כ ע"ב, יוד ע"ב, חר"י מוסיף סיעו, יח ע"ח. **מ"ב** הסומך סוכתו, כח ע"ב, המעזיב כעין בית, כב ע"ח. **מ"ג** העושה סוכתו גרחם העגלה, כב ע"ב, שחיס בחילן, שבח קנד ע"ב. **מ"ד** העושה סוכתו בין החילנות, כד ע"ב, שלוחי מלו', שירובין טו ע"ב, כה ע"ח, **מ"ה** מעשה והביחו לו, כו ע"ב, יומח עט ע"ח, חולין קו ע"ח. **מ"ן** רח"ש ור' שמעון, כו ע"ח. **מ"ן** מי שסיס רחשו ורובו בסוכה, כח ע"ח, ג ע"ח, ברכות יח ע"ח, שירובין יג ע"ב. **מ"ח** נשים ועבדים, שם, ערכי' ב ע"ב, מעשה וילדה בלחמו, יבמות טו ע"ח. **מ"ט** כל שבעת הימים, לח ע"ב:

פרק ג **משנה א** בולב הגזול, כט ע"ב, בולב שיש בו ג"ט, לו ע"ב, מנחות מ"ב ע"ח. **מ"ב** הלם הגזול, לב ע"ב. **מ"ג** ערב' גזול, לב ע"ב. **מ"ד** ר' ישמעאל חומר, לד ע"ב. **מ"ה** לחרוב הגזול, שם. **מ"ן** עלח' חוצות שם, והירוק ככרתי, לח ע"ב, ע' חוס' שם. **מ"ן** שטר לחרוב הקטן, שם, לד ע"ב. **מ"ח** אין חובשין, לו ע"ח, לח ע"ח. **מ"ט** ואיכן היו מעמיסין, לו ע"ב, מי שבח בדרך, לח ע"ח. **מ"י** מי שיש עבד, שם. **מ"יא** מקוש שהכנו לכפול, שם, פסחים קיט ע"ח, סלוקח לולב מחברו, לט ע"ח, בכורות לח ע"ב. **מ"יב** ברחשונה, מח ע"ח, ר"ם ל ע"ח. **מ"יג** יו"ט שרחשון ח"ם, מח ע"ב. **מ"יד** ר"י חומר שם, פסחים עב ע"ב. **מ"טו** מקבלה לשם, מנ ע"ב, קטן שיודע לשמוע, ערכי' ג ע"ב:

פרק ד **משנה א** לולב וערבה, מנ ע"ב, שלשל והשמח', פסחים עח ע"ח, וניסוך המים, חעניות, ג ע"ח. **מ"ב** לולב שבעה, מנ ע"ב. **מ"ג** ערבה שבע', שם. **מ"ד** מלות לולב כילה, שם. **מ"ה** מלות ערב' כילה, מה ע"ח, בכל יום מקיפין, מנ ע"ב. **מ"ן** כמעשהו בחול, שם. **מ"ן** מיד בחמימות שם. **מ"ח** בשלל והשמח, מח ע"ח, סוכה שבעה כילה, שם. **מ"ט** ניסוך המים, שם, ר"ח גלוג שיש מנסך, חעניות יג ע"ח, ולמנסך, יומח טו ע"ב. **מ"י** כמעשהו בחול, שם:

פרק ה **משנה א** בחליל, כ ע"ח, לחמרו כל, נח ע"ח. **מ"ב** במוליחי ר"ע ברחשון, שם. **מ"ג** מבלחי מכשיי בהמים, שם, שבח כח ע"ח יומח, כג ע"ח. **מ"ד** הבחיים ולחבי מעשה, שם. **מ"ה** אין פוחחין, נב ע"ב. ערכי' י ע"ח, שלשה להבטיל מעשה, שבח קיל ע"ב. **מ"ן** יו"ט ברחשון ח"ם, מה ע"ב **מ"ן** נב' פרקים בשנה, שם, מ"ק יז ע"ב, יו"ט בשמוך למבת, מו ע"ח. **מ"ה** לכיוח, שם

מסכת ביצה

פרק א **משנה א** בית שמול' ביו"ט, עליות פר מ"ח, בח"ח החכל, עליות שם, יומח עט ע"ב. **מ"ב** השוחט חו' ועוף בי"ם, שם, ט ע"ב. **מ"ג** בח"ח אין מוליכי' ט ע"ח, וב"ש מחירין, י ע"ח, ט ע"ב. **מ"ד** זימן שחורים, יוד ע"ב. **מ"ה** בח"ח אין מסלקי יח ע"ב, בח"ח אין מוטלי' שם, שבח קכב ע"ח בח"ח אין מוליחי', יב ע"ח לו ע"ח שבח קכד ע"ב. **מ"ן** בח"ח, יב ע"ב. **מ"ן** בח"ח הצלון, יד ע"ח. **מ"ח** הבורר, יד ע"ב, שבח קמב ע"ב. **מ"ט** בח"ח שם. **מ"י** מסלחין, שם, שבח ס ע"ב:

פרק ב **משנה א** י"ט שחל לקיום ע"ם, טו ע"ב. **מ"ב** חל להיות י"ו ע"ב. **מ"ג** ושון שמשוקין, שם. **מ"ד** בח"ח אין מביחין שלמי יט ע"ב, חגיג' ז ע"ב, י"ד ע"ח, מגילה ס ע"ח. **מ"ה** בח"ח לח יהח, כח ע"ב, שבח לט ע"ב. **מ"ן** שלח לבני, כח ע"ב, עדיות פ"ב מ"י. **מ"ן** לח הוח חמר, כב ע"ב עדיות פב מ"ח. **מ"ח** שלשה דברים רחב"ע מחיד בב ע"ח, פרהו י. לח. שבח לד ע"ב, ר"י חין מקדרין, פסחי' יח ע"ב. **מ"ט** ברהיס של שלשלי בב ע"ב **מ"י** עגלח של קטן, שם, שבח לו ע"ב:

פרק ג **משנה א** בכל מערבין, כו ע"ש, פא ע"ש, קנוסי' לה, סמדר מן המזון, ברכה להפ"ב, מערבי' למיר ניין, פסחי כב ע"ש. **מ"ב** מערבין נזמתי, לח ע"ש, הסולח ערובו, לח ע"ב. **מ"ג** נתנו בתוכן למעלה מי', לב ע"ש, ואו ברתם הקנם, לד ע"ב, והתו במגדל, סם. **מ"ד** מחבלבל חוץ לתחום, לה ע"ש. **מ"ה** מחל לחם על ערובו, לו ע"ב. **מ"ו** ר"ש תומר, ל"ג ע"ש, כיצד יעשה מוליכ' נרתמון, לב ע"ב. **מ"ז** ר"י תומר, לט ע"ש. **מ"ח** ועוד תר"י, ניל' ג ע"ש. **מ"ט** רבי יוסה בן תרכיום תומר, סם:

פרק ד **משנה א** מי שהניחו עכומ"ו, מח ע"ב. **מ"ב** פעם אחת לא ככבסו לגמל, סם, אמר להן, ניל לבם. **מ"ג** מי שיצא בדרום, מד ע"ב. **מ"ד** מי שיצא בדרך, מם ע"ש. **מ"ה** מי שיצא בדרך, סם. **מ"ו** מי שיצא חוץ לתחום, נב ע"ב, מז ע"ש. **מ"ז** מי שיצא, נב ע"ש. **מ"א** מי שיצא חוץ לתחום, סם ע"ש, רמ"ש בתים יכנס, סם, מם ע"ש, סח ע"ש:

פרק ה **משנה א** כיצד מעברי' את העיר, סם. **מ"ב** ומחני' קרפף לעיר, כו ע"ש, לה ע"ב. **מ"ג** וכן ג כפרי', סם. **מ"ד** אין מולדי', אלא מן המולד, כו ע"ב, אם אינו יכול להבליעו, לח ע"ש. **מ"ה** אין מולדי אלא מן המותר. לח ע"ב. **מ"ן** עיר של יחיד, נט ע"ש, מו ע"ש. **מ"ן** מי שהי במזרח, ס ע"ש. **מ"ח** מאפי עיר גדולה, סח ע"ש. **מ"ט** אמר להן ר"ע, סם, ולתולד שאמרו, נב ע"ב:

פרק ו **משנה א** הדר עם העכומ"ו, סח ע"ב. **מ"ב** תר"ג, סם. **מ"ג** לאפי חצר, סט ע"ב, כו ע"ש. **מ"ד** מלאתתי מוכני רשות, סם. **מ"ה** בעה"ב שהי' מוחק, עח ע"ש, עג ע"ב. **מ"ן** חתם חבורות, עב ע"ש. **מ"ן** הלחין השופטים, סם ע"ב. **מ"ח** ר' הלירות פשומות זו לזו, עג ע"ש. **מ"ט** שהי חלירות זו לפני תזו, עם ע"ש. **מ"י** שבח ג' מן המיוחס, סם.

פרק ז **משנה א** חלון שבין ב' חלירות, עו ע"ש. **מ"ב** כותל שבין ב' חלירות, עו ע"ב, פו ע"ב, לב ע"ב. **מ"ג** תרתי שבין ב"ח, עח ע"ב. **מ"ד** נתן עליו נסר, סם. **מ"ה** מפגין שבין ב"ח. עט ע"ש. **מ"ן** כיצד משפחפין במבוי, עט ע"ב, עג ע"ב, גיטין סד ע"ב, מלרי פח ע"ב. **מ"ן** נחמעט האוכל, פ ע"ב. **מ"ח** כמה הוא שעורו, שם. **מ"ט** תר"י, סם, תו ע"ב. **מ"י** בכל מערבין, פ ע"ב. **מ"יא** נותן לחם אע' לחמור, פח ע"ש, תר"י בד"ה בע"ח, תו ע"ב, לה ע"ש, **שוכי לחם** אלא נפניו, ניצוח קיח ע"ב, בחוצות יפ ע"ש, קידוש כג ע"ש, מב ע"ש, **גיטי**, יח ע"ב, ב"מ, יב ע"ש, חולין פג ע"ש:

פרק ח **משנה א** כיצד משחפין בחצרות, פב ע"ש. **מ"ב** כמה הוא שיעורו, סב ע"ב, בחוצות סד ע"ב, כלים פי"ז מי"ח. **מ"ג** לאפי חצר, פג ע"ב, לח ע"ב. **מ"ד** המוכן את ערובו, סם ע"ב, עו ע"ש. **מ"ה** המניח ניתו, פו ע"ש, תו ע"ש, סב ע"ב. **מ"ן** בור שבין ב"ח, סם שוכה עו ע"ש. **מ"ן** לחם המיט, פו ע"ש, חוי"ט ד"ה ת"לחב, ופס ר"ב, ל"ל וגם. **מ"ח** גוזוטר', פו ע"ב. **מ"ט** חצר שהיה פחות מד"ש, פח ע"ש, **מ"י** רלב"י תומר שם. **מ"יא** וכן שהי דיוטתות, שם:

פרק ט **משנה א** כל גגות פט ע"ש, רש"ל, כג עב ער, שבת קל ע"ב, **שבאו** לתוכן, ל"ל בתוכן. **מ"ב** גג גדול, לב ע"ש, חצר שנפרצ' לרה"ר, לד ע"ש. **מ"ג** חצר שנפרצ' לרה"ר מפחי רוחותי, שם, יו ע"ש. **מ"ד** שבול עלי', לה ע"ש:

פרק י **משנה א** המולח שפילין, שם, שבת סב ע"ש, ניל טו ע"ש. **מ"ב** רש"י נותן לחבירו, שם. **מ"ג** שי' קורת נספר, לו ע"ב, קג ע"ש, שבת ה ע"ב. **מ"ד** זו שלפני חלון, לח ע"ב, עומד מלא ברה"י, שם. **מ"ה** לא יעמוד מלא ברה"י, שם. **מ"ן** לא יעמוד מלא ברה"י, קולט מלא מן המזחילה, לט ע"ב. **מ"ן** בור ברה"ר, לט ע"ש, ב ע"ש, שבת יא ע"ש, קולט מלא מן המזחילה, לט ע"ב. **מ"ח** חילן שהוא מיסך על התרן, לט ע"ב, טו ע"ש, שם, תפש ברה"ר, ח ע"ש. **מ"ט** לא יעמוד אל ברה"י ויפתח ברה"ר, שם. **מ"י** נגר שיש ברשתו גלוסטר', שם. יכנוס לו ע"ב. **מ"יא** נגר הנגרר, קנ ע"ש, שבת קכו ע"ש, **מ"יב** מחזירין ניר בשמיטין במקדש, קנ ע"ב. **מ"יג** רעי' במקדש, שם, ניל' יא ע"ב, קוסרי' נימת במקדש, שם, חוכין יפלת, קג ע"ש. **מ"יד** כהן שלקה בתצבעו, קג ע"ב, זבחי יט ע"ש, בוזקין מלח ע"ב כבש, קד ע"ש. **מ"טן** ברק שנמלח במקדש, קד ע"ב, ומאר כל **המקומות** שמת לח ע"ש, **פסכתר** גירסת הערוך **פסקטר ע"ם:**

מסכת פסחים

פרק א **משנה ב** אין חוספין, ט ע"ש, **מ"ג** רי"ש, י ע"ב, תמוח סד ע"ב. **מ"ד** רמ"ש תוכלי' כל שמח, יא ע"ב, ד ע"ב, כח ע"ש. **מ"ה** ועוד תר"י, שם. **מ"ן** ר"ש סגן שכבני תומר, יד ע"ש, עדיות פ"ב ת"ש. **מ"ן** תר"מ, שם:

פרק ב **משנה א** כ"ם שתומר לאכול, כח ע"ש, יג ע"ש, ר"ש אין כ"ש **אלא מריש שם**, כו ע"ב, תמור' לד ע"ש. **מ"ב** שמץ של עכומ"ו **שש"ע** בשפח, לח ע"ש, **שיחנין** סד ע"ב. **מ"ג** ככרי [illegible] ל ע"ב, שמץ שנפל עליו

מפולח, לח ע"ב, ב"מ מב ע"ש. **מ"ד** שאוכל ח"מ בשפח, שם. **מ"ה** אלו דברי שחי"ב י"מ בשפח, לה ע"ש. **מ"ן** ואלו ירקות שחי"ב י"מ בשפח, לט ע"ש. **מ"ז** אין שורי', לט ע"ב, לח ילעוש. כתובות קג ע"ש:

פרק ג **משנה א** אלו עוברי', מב ע"ש, ושם אית ואלו. **מ"ב** נפק שבשקלי' עריב', מה ע"ש, נפק סחרם, מו ע"ש. **מ"ג** כיצד מפריסי', שם. **מ"ד** ר"ג תומר, מח ע"ב. **מ"ה** שיתור ישרף, שם. **מ"ן** י"ד שחל להיות בשבת, מט ע"ש, יג ע"ש, כ ע"ש. **מ"ן** שהולך לשחוט ח"פ מט ע"ש. **מ"ח** וכן מי שי' מירושלי', שם, פא ע"ב, ברכות, מט ע"ב:

פרק ד **משנה א** מקוס שנשבו, כ ע"ש, יבמות יג ע"ב, מוחני' עליו תומרי, חולין יח ע"ב, קי ע"ש. **מ"ב** כיוצא בו, שם. **מ"ג** מקוס שנשבו לתוכר בשמ' דק', גב ע"ש, ע"ז יד ע"ב, בן בתיר מחיר בשוס, שבת לד ע"ש, בכורות ג ע"ש. **מ"ד** מקוס שנשבו לאכול בלי, שם, מקוס שנשבו להלוק, גב ע"ב. **מ"ה** מקוס שנשבו לעשות תלאכ', כד ע"ב, העניות ל ע"ב, וחכ"ש ניהול, כה ע"ש, והלילה ב"ם לוסרי', יבמות יג ע"ב. **מ"ן** רמ"ש, כה ע"ש, וחכ"ש שלם לוחנויות מ"ק יג ע"ב. **מ"ן** מוסיבי' שובכי', כה ע"ב. **מ"ח** שפה דברי' עשה מזקי' המלך ברייות' נו ע"ש, ברכות י ע"ב:

פרק ה **משנה א** תחיל בשחט בח' ומחצ', כה ע"ש, חל ערבי פסחים, יומת כח ע"ש. **מ"ב** הפסח ששחטו שלא לשמו כט ע"ש, זבחי יג ע"ש **מ"ג** שחטו שלא לאכל למחויו, סח ע"ש, שחטו קודם חצות פסול, זבחי לא ע"ש **מ"ד** השוחט לח בפסח על החמץ, סג ע"ש מגחות עח ע"ב, ובמועד לשמו פטור, חולין ל ע"ש. **מ"ה** הפסח נשחט, סד ע"ש. **מ"ן** שחט ישראל, שם, זבחי יד ע"ב. **מ"ן** ינח כח רלשון', שם, ר"ש מיתיבי, סוכה מד ע"ב. **מ"ח** כמעשיהו בחול. שם, ר"ש כום של תי' ממלא, זבחי לד ע"ב מגחות לט ע"ב. **מ"ט** כיצד הולין ומפסיטין, שם, מקלות לקיש, שבת קכג ע"ב. **מ"י** קרעו וטולש לימוריו, שם:

פרק ו **משנה א** אלו דברי בפסח, שם ע"ב. הרכבתו, עירובין קג ע"ש. **מ"ב** אר"ש והלא דין הוא, שם, כלל אר"ש, שם ע"ב, מגחות לו ע"ש, שבת קל ע"ש. **מ"ג** לימתי מביא חגיג' עמו, שם ע"ב. **מ"ד** חגיג' היה, נפ' מן הלחן, שם. **מ"ה** הפסח ששחטו שלא לשמו בשבת, עח ע"ב. **מ"ן** שחטו שלא לשוכליו, שם:

פרק ז **משנה א** כ"ל את הפסח, עד ע"ש. **מ"ב** אין טולין את הפסח שם, נגע בחרסו ס"ת, עם ע"ב. **מ"ג** שכו בשמן חרוח', שם. **מ"ד** חמש דבריס, עו ע"ב, הפסח שבת בטומאת', סב ע"ב. **מ"ה** נטמא הבשר עח ע"ב. **מ"ן** נטמא קבל, עט ע"ש. **מ"ן** הפסח שחרק למו, פ ע"ב. **מ"ח** נטמא שלש, פח ע"ב. **מ"ט** הפסח שילה, פב ע"ש. **מ"י** העלמות, פג ע"ש, חמורס ד ע"ב. **מ"יא** כל שהלכל בשור הגדול, פד ע"ש, השובר את העלס, שם, אבי המומיר בטומיר, פג ע"ש, מכות יז ע"ש, שבועות ג ע"ב. **מ"יב** אבר שילה מקלתו פם ע"ב, החלוטות, זבחי ו ע"ב. **מ"יג** שחי חבורות, פו ע"ש:

פרק ח **משנה א** הלשם בזמן שהיה בבית בעלה, פז ע"ש. **מ"ב** האומר לעבדו, פח ע"ב. **מ"ג** האומר לבני, פט ע"ש, גיטין כה ע"ש, תרי' לו ע"ש, לעולם ממנין עליו, פט ע"ש, נימנין ומוסכין את יהיכן ס ע"ב, יומת מט ע"ב, גיטין כה ע"ש. **מ"ד** הממנה עמו, פט ע"ב. **מ"ה** זב שרא' ש"ר, ל ע"ש, **מ"ן** האומן, ל ע"ב. **מ"ן** שוחטי את הפסח, לא ע"ש, לט ע"ש, קידוש' מב ע"ש. **מ"ח** אומן טובל, לא ע"ש, זבחי לט ע"ב, גר שנתגייר בע"פ, עדיות פ"ם מ"ב:

פרק ט **משנה א** מי שהי טמא, לב ע"ב. **מ"ב** אין שיח דרך רחוק, לב ע"ב. **מ"ג** מה בין פסח רחמון, לה ע"ש. **מ"ד** שבת בטומאת', לה ע"ב, סו ע"ש כריתות י ע"ש, בכורות לב ע"ב. **מ"ה** מה בין פ"ח לפ"ל, לו ע"ב. **מ"ן** תר"ש שמעתי, לו ע"ב, זבחי לו ע"ב. **מ"ן** המפריש נקב לפסחו, לו ע"ב. **מ"ח** הפסח שנתערב בזבחי לה ע"ש. **מ"ט** חבור שחבל פסחים, שם, קידוש' מב ע"ב. **מ"י** ב' חבורות שנתערבו פסחיהן, שם. **מ"יא** ב' שנתערבו פסחיהם, שם:

פרק י **משנה א** ערבי פסחים, לט ע"ב. **מ"ב** מזגו לו כום רחמן, קיד ע"ש. **מ"ג** סביהו לפניו מעבל בחוצה, שם. **מ"ד** מזגו לו כום שני, קנו ע"ש, הלילה הזה כלו לנו, ע ע"ש. **מ"ה** ר"ג תי' תומר, קנו ע"ש. **מ"ן** עד היכן הוא תומר, שם. **מ"ן** מזגו לו כום שלישי, קיו ע"ב, בין הכוסות קם ע"ש. **מ"ח** אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן קיט ע"ב, פו ע"ש, יאכו מקלם יאכלו, קכ ע"ש **מ"ט** הפסח אחר חצות, שם, הפגול, עו ע"ב, שם ע"ש. **בירך** ברכה הפסח, קכו ע"ש, זבחים לו ע"ש:

מסכת שקלים

פרק א **משנה א** בא' באדר, מגילה יג ע"ב. עט ע"ש מ"ק ו ע"ש. **מ"ב** אר"י מ"ק ו עב ע"ש. **מ"ג** בחמשה עשר בו, מגילה כט ע"ב. **מ"ד** אר"י הניח בן בוכרי, ערכין ד ע"ש מגחות כח ע"ב, חו ע"ב. **מ"ן** והמוסיפין מחייבין נקלבון, ניצה לט ע"ב, חולין כה ע"ב. **ירוחם** כו ע"ב.

הגהות וחידושים הרב הגאון המפורסם מוהר"ר יוסף שאול הלוי נאטהאנזאהן זצללה"ה
ראב"ד דק"ק לבוב והגליל

מסכת שבת

פ"א מ"י ר"ח לומר ט' עיין תוי"ט מ"ם בסמ סרי"ן דרמב"י סוף וקי"ל
משמו קב ונקי והוא. חימת לסמס ר"ח במשנה סוף ר"ה בן
הורקנם לו בן ממוע לסבל דרמב"י מוכיר בפירוש בן יעקב וצע"ג:

פ"ג מ"ה ר"י לכל הוא נותן. ערעי"ב בפירוש מהומך לו ניר לכוותף ממליחה
לגיס ועדמ"י בפירוש מכבשו במכבש. ורמ"י לפיטהו מכבוש כמבושל
סיימו נהומך וניר ועיין ס"ך יו"ד ס' ק"ז ס"ק ל'. ולפף בניר לגיס כל מכבשן
במכבש הוי כבוש כמשמעו:

פ"ד מ"א ר"י לוסר כו' ערעי"ב מ"ם גרסת הרמב"ם ולחמו ועיין בפו"ם
הרי"ף ס' ר"ן סגס הוא לחם גרסת זו ועיין פ"ה מערי המשנה
מהגהומים ס' ל"ה:

פ"ו מ"ג במתע הנקובה עתוי"ט נשלחו להא לר"מ פעור לף שלרך לומנתו
בכך כמ"ם סהום' שכח לף י"ל ע"ב ד"ה ואס דלרך סולחתו בכך
ע"ם ויש לתמוך כיון דלרך לסס לסשור תמיד סו"ל כאלו לרך סולחתו בכך ולרך
לומנתו תמיד ועדיף מכל סלומנין לחין לרכן בכך רק בעת לומנתן לבד מטל"כ
כאן לרך לומנתה בכך תדיר ולו"ק היעב ול"ע בסגוגיה:

שם מ"ז פורסת על הלחן. ערעי"ב ועיין ערוך ערך פרס:

פ"ז מ"ב לחוח מלחטה לרבעים חבר לחת. עתוי"ט שסלריך זוה ועיין רלב"ן
ס' ס"ן:

פי"ג מ"ג ועל מתו. עתוי"ט ועיין במורס ורמב"ן פ' חלת פיס לחלס מוסס
כשבוכה הרבה ולף לך בכי ועלב יותר משעה הקריעה ר"ל ל"ע
ועתוס' מ"ק לף מ' ע"ב ד"ה לקל ולו"ק:

מ"ד מלח רוחב ספיט עפי"ג מכלים מ"ל בפירוס הרמב"ם:

פי"ד מ"ב נותן שמן בחחלה ערמב"ם ורע"ב כאן ועתוס' ערוכין לף י"ח
ל"ה פוק וקלה ל"ע בחוס' שם ולו"ק:

פי"ח ומחללין עליה לח השבת. עתוי"ט מה שהקשה ולעי"ל ל"ק מידי דבולד
ג"כ ליכא לסור סורה לסיי עוקר דבר מגידולו קורס שיעבה על המעבר
או גלח כלי לו מחשיו כמבושר בחוס' ע"ז לף כ"ו ד"ה סבר ובמ"ש ס' ס"ל ס"ק
ו' ובפיר פריך למה לי לחני ומחללין לח השבת. ועי"ז מצי לעניו להליק לח
הבר ובניו לשם עופה בשביל הולד וכאן משמע למחללין עליה. ומדקחוק לשון
עליה שהיא צריכה לבר ולא לגורך הולד. לחר כמה פעים מלחתי בחדושי הרשב"ל
שכחב כן ומכיחי עד מאד ועט"ז ס' של"ב ס"ק ל' ודבריו תמוהים שלא זכר
דברי הרשב"ל בחלו:

פ"כ מ"ד מסלקין לפחין כו' ערמב"ם ורע"ב ורמ"י וכל הפוסקים לפירוש
דרעי סיינו לפניני בקר ומעתי מהחחכמין חומרים שרעי סוף
על שם סתקרא מלכוס ל' ס' עפרה בקר גריחים ועפרים בקר רעי' והכל
יפלה סיסס למלבד דלא מצינו במשנה שמחחמם בלשון רעי' לף גם סי' ט
ומקנא גריחא גריחים בלשון המקרא ובלא"ם סוא טעות דסי' ט למקנא מלפני
שרעי כמו שמקנא גריחא מלפני הפטם ומלקנא מפני ע"כ בפירוס רמב"ם ורמ"י
ועיין פסחים ל"ה ותמלא ג"כ כן שמיירי בחל בשמח ועיין ב"מ כ"ח הא שרעיא
הא בדפטימא וברמב"ם וטוש"ע חו"מ ס' רס"ז שכ"ג לחבל ליינו לשון המשנה. ולו"ק:

פכ"א מ"א ר"י לף מעלין. עתוי"ט וע"ע דבש"ם לא מסיק כן רק לסבירא
לי' דיכול ליתן עיניו בגלד זה עיי"ש:

פכ"ב מ"א ליו סוחטין עתוי"ט. סתוי"ט קילר ובחלת דבש פ"ל לפסק הגאון
ורי"ף פסק כן לעניו זחים ועגבים לחמנם גם המגיד משנה פכ"ח
משבח לט"ז כחב כן והוסיף וזה הלשון וכ"ם כר"ח למחניחין בחלת דבש למעיקרא
חוכל ושמח חוכל ולו"ק:

שכ"ד מ"א נותן כיסו לנכרי. ערעי"ב מע"ג דשליחו של ישרחל הוא וכן כחב
רש"י בש"ם שם. והלבר חמוה לליו שליחות לעכו"ם מכלן רחי'
לפוסק ס ללחומרא יש שליחות לעכו"ם. וגם חשלו"ע ל"ם להא עכו"ם ליו בר
מיצחא. ועפו"ם חפ"ז הפ"י היו"ד ס"ג ובב"מ ס"ם ולו"ק:

מסכת עירובין

פ"א מ"ז וכוחבין עלו גיטי נשים. ערעי"ב ותוי"ט עיין ברטיו יוחנן מ"ם
ולריך לפרש שמוחן לה הפרה לחלו"ב מחוי"ל קלישה ול"ע למה לו
שניח שהוא מסחם מפורשם בגיטין ונותן לה פרס. ומ"ש שלא פירש כאן מפוש
דכאן לא מיירי בדיני גט רק בדרך משל שעושי בו לחיון. ול"ע:

מסכת פסחים

פ"ג מ"א חלו עוברין בפסח. עתוי"ט ורע"ב ועיין פ"ב לחלה מ"ב וברע"ב
ותוי"ט שם ול"ע שלא הובא כלל מסכת זו בש"ם כאן. ועיין בפירש
המשנה להרמב"ם כאן ובפר' לחלה כל"ל חמלאו מבואר כשיטת הרמ"ך מובא
בשה"מ פ"ל מחמץ דיש חילוק בין ליסור ג"י לבין לחסור לחכילה לשיט סיום
בכל"ם ולו"ק סיטב:

שם מ"ג כיצד מפריסין חלה בטומחה. ועיין רע"ב ותוי"ט כאן ועיין ר"ן
בהלפסי שכחב בשם עוסס משום דמחכל לדם אין מחמין לכלב
אבל דברי הר"ן ל"ע דבפ"ג דביצה גבי חלה שטומחה כחב הר"ן טעמו של
רש"י וכאן לף ניחא לי בטעמו של רש"י. ועיין חוס' יבמות לף ס"ו ד"ה כרשיני:

שם ר"ת חומר לף הקרא לה שם כו' עתוי"ט ועפו"ם רמ"ע מפלחו ס' ס"ג
ויחיפב לך ועיין רי"ט חלגחו בכורות לף ע' ע"ל שלא מכר חוה ע"ם
ועיין חוס' חדשים כאן:

פ"ן מ"ב ותסור בו משיס שבות. ע"פ הרמב"ם כאן ודבריו ל"ע. ללא נעלויס
לשמוח בחופים ותחולות אבל הרע"ב פירש כפירש רש"י דקאי על
מאכל וכן עיקר. ותתוי"ט לף הרגים כלל בזה ול"ע:

שם מ"ה שחטו שלא לשמו. עיין חוי"ט ועיין מהרש"ל ובפ"ח סח"ן ז"ל:

פ"י מ"ג רשב"ל חומר מנוס. עתוי"ט שסביח בשם הרמב"ם ותימו שלבה וכחב
שבחבורו פסק כמוסו. ולפע"ל חימו שחירה והדבריס פשוטים ומה
שנראה מרשב"ל שיברך ע"ז כחב שחימו שלבה אבל להביח חחסה זה מנוס ופסק
כמוחו. ותין מבוכין וחה פשוט:

מסכת שקלים

פ"א מ"א ועל כללחים עתוי"ט ועפ"ך יו"ד ס' רנ"ע ס"ק ל' וחבין חלוק
של החוס' פיטב ושרה חמיהה שחוי"ט. ובלל"ם לדברי שחי"ט
כאן לינן מסורין כסוגן:

פ"ג מ"ב של ג' ג' סלין. עתוי"ט ורע"ב אבל בקרבן עדה על ירושלמי פירש
להירושלמי קאי על מתניתן לפר' מפנין וכן עיקר וכן רלחי מובא
בשם פירש קדמון על שקלים שחמה כן על הרמב"ם:

פ"ה מ"ב שעל חולי המעיים היינו שהיו מרפאין לוחן והי' לריך שכר של
הרפיוחה והוי לבר שבמנון. ולו"ק:

פ"ן מ"ה חקלין הלחין. ערעי"ב מ"ם בשם ירושלמי וכן הוא בש"ם לילן יוחנן
ל"ם כל הסוגיה:

פ"ז מ"ז וע"י שקיעין הפסולות. ערעי"ב ותוי"ט ועתוס"ם מ"ם בשם להשיב על
סתוי"ט ובמחכ"ם לשחטוחי ס"ם ערוך בשוטה לף מ' למעלה לחא
וקיימו לקרבנייהו וכו' וכן כחב הרמב"ם פ"ד ממחוסרי כפרה ס"ב לף ל"ל
דעם לבל סיכה שפשפר שיעיה של קרבנה נוחלחי לריכין לעחה ובשעה שם"ם
שי סחקנה גם על קרבנות יהיה. ועיין שנח ל"ם למשנה דהא עומדין שם משום
דשי יזדעין שפשפ יש מרבלין. ועיין ערוכין לף ל"ב חקנה על נ"ל וש' ול"ם:

הגהות וחידושים הרב הגאון המפורסם מוהר"ר יוסף שאול הלוי נאטהאנזאהן זצללה"ה
ראב"ד דק"ק לבוב והנליל

מסכת יומא

פ"א מ"ה וסעודתו לעליית בית מבטיחס. עתוס"ח מ"ס בזה ועלח"מ פ"ח מעבודת יו"כ ס"ג:

מ"ז והפג אחת על הרצפה. עתוי"ט שכתב בשם רש"י ועיין ברש"י בחומש על פסוק ויפג לבם פ' ויגש:

פ"ג מ"י בן קטין כו' ערע"ב ונ"ע מדברי התוס' קיומין קף ע"ו ע"ב ל"ה חיי ולו"ק:

פ"ה מ"א פרופס לברוס. ערע"ב ותוי"ט ועיין ערוך ערך פרף:

פ"ו מ"ב תלה בשם. עתוי"ט ועמ"ש מבקש רוכל לכבי"ז ל"ל מ"ם בזה:

מסכת סוכה

פ"ב מ"ד חולין ומסמסיהן. ערע"ב לחפילו בהכילה לא ילא בחומו סוכה שחוא רחוי לעשות בה כל לרכה. וכן כתב המרדכי וכן קי"ל בש' חר"מ ונקיני סח"ק בש' ל"ל חולק בזה ובחשובה מהרכחי:

פ"ג מ"ו מחרוג הכושי פסול. ערע"ב והמ"ח המה לבש"ם לא משמע כן מבל אלי מלחמי בירושלמי במקומו מבואר כפירש הרע"ב ובק"ע ובש"ק שם מבואר לבש ס"ם דיון יחפרש בן מבל לא רחה לברי הרע"ב שלו:

פ"ד מ"ח מלמד שחייב חלש בכלל ובשחתה. עתוי"ט וער"ן רים בספרק ובריטב"ח שם שכתבו למשכחה לה שחתה שחוטה בשבר חולין. ומשחימת שלא הזכירו סוגיא דש"ם פשחים קף ע"ח. להש"ם מקשה כן ומשני למשחת בשאר שחחות. וקף רים לחחוק דלפי מאי למסיק דקרי שחתה בכשוה נקי' כ"ש בשבר חולין מבל חיישה דלמה לה הזכירו זה קושית הש"ם וגם לפי מאי למסיק רבון שם לה נעי זייחה בשעת שחחה ח"ל לחחוק דבשאר מיני שחחות קלי וזה קשה גם על חוי"ט לף רים ליישב ע"פ מ"ם בחוס' רים לולב וערבה ומוברח"ח שם מבל מ"מ סיו לריכין לבאר ונע"ג:

מסכת ביצה

פ"א מ"ה ולא חת בקטן. היינו קטן שחינו מוטל אחת ומניח אחזה וזה חייב בשבת כמבואר פחי לשבת מ"ב בחוי"ט שם. לאל"כ ל"כא רק חיסור דרבנן ולא חייבינן ביו"ט. ועתוי"ט פ"ק דמגילה מ"ג גבי בקטל ושם מיירי בטף בשהקטל חייב לף טף כמבואר בחגיגה וברמב"ם פ"ג ה"ב יכול להיות לף מי שחינו מוטל אחת ומניח אחזה ועתוס' שם לפירשו קטן למעלה ד"ה אלא ע"ם:

פ"ב מ"ד אבל לא עולות. ערע"ב משום לכחיב לכם ולא לגבוה וכן כתב הרמב"ם בפירוש המשנה ובשלמי בשש"ם אמרו לחג לה וב"ה דרשי כל דלה אבל מלאחה בירושלמי כאן ס"ל שש"ם וב"ה מביחין מקרא דיעשה לכם וע"ם בשלוש ירושלים וע' חמים לעיל ס' ק"ך מביא ג"כ הקרא בעלרת חבי לכם:

פ"ג מ"ז לין כמין כד. עתוי"ט ולפח"ם בחלוקי רשב"ל בהדפס מחלם לאו מוס גמור הוא ג"כ היינו לאסור משום ממלוי חפליך וגם ל"ם בגזירה לשמא יבאוב הואיל ולא נגמר המקח ולבך הניח קרא לעזרא ולו"ק:

פ"ה מ"ה כרבלי לוחו טעיר. עתוי"ט שכתב דבר חדש זה אבל ל"ע בר"ן רים השוחפים מכל הקלעונים שם לא משמע כהלוקו ולו"ק:

מסכת ראש השנה

פ"א מ"ן ,ועשה בטובי הרופא. קשיא לי לכל הפיטות בחו"מ ס' ל"ו עכ"פ בשחכוונו להעיד ובאו להעיד ולחי נחלה ג' מהן קרוב או פסול עלומן בטלה וכאן במעשה בטובי שכבר הגידו וקבלו אומו ואח"ב בא ע"כ בשחכוונו להעיד ובאו ופעדו ולמה שכפירו אומו לקרף עם עבדו. הא הוי כמלה אחד אמן קרוב בר'. ועי'מב"ם פ"ג מקלום כהוחם ס"ל לעלום בחזקם פסול בקרובים. ומ"ל לר"י לפיטמו דש"ל לבל"ח חחקיים עלום בשאר לפירים המום שם ל"ם בזה וגם לרש"י קשה לש"כ מהראוי לפסוק כר"י שם ואתן לא קי"ל כן גם הקשיחי לבבר העיתו וקי"ל עביד חיים לאחזוקי דבורו ואיך קבלו אומן פ"ם ועש"ע חו"מ ס' ל"ג סי"ב וגש"ך שם ובחשובה מהרכחי:

מ"ט מוליכין אומו. עתוי"ט. ל"ע מהוע לא העירו על אסור מחמר אחר בשחתו שים כאן. על אחמור. עתוי"ט מ"ם בזה ול"ע. למבשירי מילה שא"ל לעשות מע"ם היו לוחין שבת וגם המבשירין ח"ל מחחמול שעל מהלך לילה ויום מחללין ואפשר שזה בחתת מ"ם בחשבת שעל מהלך לילה ויום ולו"ק:

פ"ב מ"ח וקבלו ר"ג. ערע"ב ותוי"ט שזה לשו אחת לבל בספר אמונת חכמים פרק ו' קיצם שם שמים וכחב שבחברר ע"י חכמים פיכול להיות כו וחכמי המשנה ילעו זה בקבלה ע"ם ומשלח נחת ומביח מופחים זה מחכמי אומות. ונשמע בדפוס אמונת חכמים למפס מחדש כי לא ילעו בחכמת החכונה אבל בא"י לפום מנטונה משלחו המופחים מלוויריס:

פ"ג מ"ג על יעל פסוט. עתוי"ט מ"ם בשם הערוך וענין פ"ח לכלאים מ"ו ושם ע"כ יעליס מין חי' להוי כלאים עם רחליס ובר"ם שם הרגיש בזה

מסכת תענית

פ"ב מ"א ובקבלה הוא אומר. עתוי"ט ועיין בבא קמא קף ג' לברי תורה מדברי קבלה לא ילפינן וע' שע"מק שם בשם ר' פרץ ול"ע:

מסכת מגילה

פ"ב מ"ה ולהשקייות סוטה. עתוי"ט לילף מה משפע ביום וכו'. ועיין ברש"י בחלפסי כחב למשפע ביום נפקא לי' מלכחיב ושוקע אוסף אוסף נגד השמש והניח לגלמד מלכחיב וסי' ביום שהחילו והיינו לענין לנין ביום זה גלמד מלכחיב ושוקע אבל לא על גוף הבין:

פ"ד מ"ט שאומר יברכך עוביס. עיין ברש"ם ברכות קף ל' מ"ם בזה:

שם שהכתה בעריות. עיין פירש הרמב"ם מ"ם בזה ובשלחי דבש"ם אמרו קשן הקטן לומר ערות אביך ואומר בשש ערות אביו לא לומה וכעת מלאחי בירושלמי במקומו שמבואר כן ואין בק"ע שם שלא זכר פ' השמיטין להרמב"ם:

מסכת מועד קטן

פ"א מ"א בית השלחין. עתוי"ט מ"ם על דברי שתוס' שאריך להיות מים קרים על נפש עייפה ועיין יומח קף ע"ז זה קשי על הרמיזה ואין רחי' על השחי וקשה מוסחות בחוס' כחוב בפסוק הרוויחי נפש עייפה אך שם לא כחב למיס:

מסכת חגיגה

פ"ב מ"ה ולקוחם מטבילין. ערש"י ורע"ב דהיינו להטמח ולאכש ובשלחי בשם הגאון מ' יוסף בהב"ל כ"י אבד"ק טהרניפאל ללא בזרו על טומח ידיים במקדש ורחי חטאח ואפש נאכלין לפיס מן הקלעים. ולפענ"ד נראה דכל הטעם ללא בזרו על טומאח ידיים במקדש מבואר ברש"י פסחים קף י"ט אלא יבי' בשבל לקדשים ואני סוספתי מפוש לאין שבות במקדש וכמ"ש רש"י במעילה קף י"ל ללא בזרו בזירוח במקדש [ונעלם זאח מהמרש"ל שבח כ"ב] ולפ"ז זה דוקא לעניין אם כבר נטמא אלא יבי' בשבל לקדשים זה שבות ורווח לקדשים אלא יעמאו אבל לעניין מעלות קדשים שעשו מעלה שיעבלו פסיעה דולאי במקדש מהראוי שיהי' יותר מעלה מסחם קודם שאין במקדש. ושפיר עשו מעלה לקודש שיעבלו וכעין זה מבואר בשו"ת מחר"ן ח"ל ס' ס"ו. וזה י"ל קושית המ"ל ס"ח מביאח מקדש ס"ו דלבך לריך לית לרבות על טומאח ידיים. דהיה דלא בזה משום בשבל קדשים אבל ריעוי לית מיהו לריך דטמא נטמא ולו"ק:

אליכם אישים אקרא

דרשן מעל סדר זרעים. וקראו בהקדמת המחבר (תוספות יום טוב). והתבוננו מה ראה על כן. ומה הגיע לחברם. ומטנה יודעי דרכיו והתועלת הנמשכות מהם. והיה אך למותר להדפיס שנית ההקדמה הזאת. אבל ראיתי כי טיב לעורר הלבבות בזכרון טוב התפלות שתוברו לה יתי׳. מרבי נהוניא בן הקנה לכל בא׳ בית המדרש בכניסתו וביציאתו. ואלו הן:

בכניסתו מהו אומר

ידי רצון מלפניך ה׳ אלהי שלא יארע דבר תקלה על ידי. ולא אבשל בדבר הלכה. וישמחו בי חבירי שלא אומר על טמא טהור. ולא על טהור טמא. ולא על מותר אסור. ולא על אסור מותר. ולא יכשלו חבירי בדבר הלכה ואשמח בהם.

ביציאתו מהו אומר

מודה אני לפניך ה׳ אלהי. ששמת חלקי מיושבי בית המדרש. ולא שמת חלקי מיושבי קרנות. שאני משכים והם משכימים. אני משכים לדברי תורה. והם משכימים לדברים בטלים. אני עמל והם עמלים. אני עמל ומקבל שכר. והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אני רץ והם רצים. אני רץ לחיי העולם הבא. והם רצים לבאר שחת. שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם. ואני אבטח בך:

ואחר שעקר למוד המשנה הוא עמלות הלילה. כמו שפסק בש״ך בכל בתליכות בסוף הספר. לפיכך להליג לפני כל מעין בספר משניות זה קדם הנעילות. כפסק הם נעוך קודם סייס קל ב״ת. למען יהיו לזכרון בין עיניו לבלך מהלה:

ברכות התורה

ברוך אתה י״י אלהינו מלך העולם. אשר קדשנו במצותיו. וצונו לעסוק בדברי תורה. והערב נא י״י אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל. ונהיה אנחנו וצאצאינו. וצאצאי צאצאינו. וצאצאי עמך בית ישראל. כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה: ברוך אתה י״י המלמד תורה לעמו ישראל:

ברוך אתה י״י אלהינו מלך העולם. אשר בחר בנו מכל העמים. ונתן לנו את תורתו: ברוך אתה י״י נותן התורה:

כתוב בספר שני לוחות הברית דף קפ״ג ע״ב ובספר תוצאות חיים דף ס׳ וזה לשונם בספרם (בלמוד בו) ילמד:

הנני רוצה ללמוד כדי שיביאני תלמוד זה לידי מעשה. ולידי מדות ישרות. ולידי ידיעת התורה. והריני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה. בשם יהוה ובשם אדני מתיחדים יאדונה״י על ידי הנעלם (בדחילו ורחימו):

כפמסיים מסכם ילמד זה

הדרן עלך סדר מועד והדרך עלן דעתן עלך סדר מועד ודעתך עלן לא נתנשי מינך סדר מועד ולא תתנשי מנן לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי:

ילמד כן פלפה פעמים ולמד כך ילמד זה

יהי רצון מלפניך ה׳ אלהינו ואלהי אבותינו שתהא תורתך אומנותינו בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא. חנינא בר פפא רמי בר פפא נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרם בר פפא רכיש בר פפא סורחב בר פפא אדא בר פפא דרו בר פפא:

הגרב נא ה׳ אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיות עמך בית ישראל ונהיה כולנו אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל יראי שמך ולומדי תורתך: מאויבי תחכמני מצותיך כי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחקיך למען לא אבוש: לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חיותני: ברוך אתה ה׳ למדני חקיך: אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנחנו לפניך ה׳ אלהינו ואלהי אבותינו ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש ולא מיושבי קרנות. שאנו משכימים והם משכימים. אנו משכימים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים. אנו עמלים והם עמלים. אנו עמלים ומקבלים שכר. והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אנו רצים והם רצים. הם רצים לבאר שחת. ואנו רצים לחיי העולם הבא:

יהי רצון מלפניך ה׳ אלהי בשם שעזרתני לסיים סדר מועד כן תעזרני להתחיל ספרים אחרים ולסיימם ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים יעמוד לי ולזרעי שלא ימוש התורה מפי ומפי זרעי וזרע זרעי עד עולם. ותתקיים בי בהתהלכך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך: כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים: אורך ימים בימינה עושר וכבוד בשמאלה: ה׳ עוז לעמו יתן ה׳ יברך את עמו בשלום: יתגדל ויתקדש שמיה רבא בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא ולאחיא מתיא ולאסקא לחיי עלמא ולמבני קרתא דירושלים ולשכלל היכליה בגוה ולמעקר פולחנא נוכראה מארעא ולאתבא פולחנא דשמיא לאתריה. וימליך קודשא בריך הוא במלכותיה ויקריה: בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן:

יהא שמיה רבא וכו׳ יתברך וכו׳ על ישראל וכו׳ יהא שלמא רבא וכו׳

תוספות יום טוב כבר כתבתי בפתיחה למדר זרעים למקומן מאחריו מסודר סדר מועד. ולפני מסכתיהו למקרא לוסיף למומר עתך. ומרמב״ם בהקדמתו לזרעים. כתב שאחריו לבר על סדר מועד שדרך סדורם בתורה כן הוא. כמו שנאמר שם פעם תזרע שדך ושם פעם תזמור כרמך ולפסח לא תזועפס ותשביעים תשמעתם ועשתם. ואמר לאחר כך שפם ימים תעשה מעשיך. ואמר כך שלם רגליס תחוג לי בשנה:

מסכת שבת כתב פרוע״ס שהחיל במסכת שבת. מפני שהוא קדמון במעלה. ומפני שהוא נוהג בכל שבעת ימים. וכדבם הקופסו בזמן. גם בו שהחיל בתורה בפרשת מועדות:

חידושי מגיד משנה

עה ששה סדרי משנה

מאת כבוד קדושת הרב הצדיק, סבא קדישא, נהורא מעליא, איש אלהים נורא, הוא שר התורה, נר ישראל עמוד הימיני כק"ש מו"ה ישראל זצללה"ה מגיד מישרים דק"ק קאזעניץ בעהמ"ח ס' עבודת ישראל, בית ישראל על גפ"ת, נזר ישראל, אור ישראל, עבודת ישראל, נר ישראל, גבורות ישראל, והחידושים הללו העתקתי אנכי בעצמי בלא שום גרעון ויתיר אף אות אחת בגודל יגיעה מכתב יד קדשו אשר כתב בעצמו על גליון המשניות שלו להיות לנו למשמרת עולם, וזכות המחבר הה"מ זצלה"ה יגין עלינו להוושע בכל טוב וישועה שלימה אמן. אלה דברי המעתיק משה הבהן חתן הרה"צ מ' ישכר זצל"ה, נכד הרב המחבר הה"ק זצל"ה מקאזניץ.

סדר מועד

מסכת עירובין

פרק ב משנה ג בתוי"ט ד"ה סחר כו'. ותפילו הכי מפרש כמו סחר לחבל התם כו' [ל"ב] וה"כ ניחא דסכא דנוכל לפרש בית החסורים הכי מפרשיין לה. דהכי לגבסתם כבר תני דיר וגירסת סחר לריכין לדחוק דדיר [סיימו] ובסתמו וסחר סוף לכל בסתמות עיר:

מסכת פסחים

פרק י משנה ה בתוי"ט ד"ה לסודות כו' כתבו התוס' ים לומריס ז' סודלות ולא יותר. כנגד ז' רקיעים עכ"ל [ל"ב] ועיין בר"מ פרש"י בהאי מלתא ליתא לישנא מיסו מקל. ותמלא בגרסת נכוסה כמ"ש התוס'. וסן סן סז' ברכאן דסיים התם:

מסכת שקלים

פרק א משנה א בתוי"ט ד"ה ועל הכלאים כו' ועוד חיישה דמשמע שלישה סוף בר"פ ח'

דכלאים כו' ומלאתי בפ"י דכ"ב שכתב הרמב"ם לאסור בשאר כלאי זרעים כו' [ל"ב] אין זה מפורש שם ואפשר דמייתי לעניו ליסוד שמקיים בלאים. אבל התוס' סביבו כמ"ש התוי"ט ואפ"ה לא מקשין ממשנה שלישה דכלאים משום דיש לחלק דסיולא משם מותר אבל סעיקר ואסר משעת הזרעה שכן בשאר נמי סיולא מותר. ולכן לא כתבו רק שמשמע כן בפרק כל הכשר. ועיין שם בפרק כל הכשר בתוס'. אבל התוס' בסועד קטן [דף ו' ע"א ד"ה סיב] כתבו כדברי הרמב"ם דיבר מבשע בעדיין לא נכרם לכן לא תני יעקב רק יבר וכזה מתורץ שם קושית המהרש"א ז"ל

מסכת חגיגה

פרק א משנה א בתוי"ט ד"ה נכיס ועבדיס כו' נסוף הדיבור וכי ליתא בברייתא בגמרא.

ולריך עיון. [ל"ב] ומכח בדברי התוס' ריש דף ג' בחגיגה [ד"ה גמיר כו'] דלעניו שמחה פטור מכל המלות אבל לרחיס ס"א דחילף מהקהל ע"ש ובדברי התוס' שם יש חסרון הכבר לחלק בין שמחה לרחי' ונעייני בתרי גווני ודבריהם מגומלים:

מפתחות פרקי המשנה הנמצאים בסדר מועד על סדר א"ב.

א ליר עקיבא	שבת פ"מ	ג בס' זרע', נזיקין, קדשי', טהרות,	יום טוב שחל	ביצה פ"ב	מלימתי מזכירין	תענית פ"ח
אלו קשרים	שבת פט"ו	דבסדר נזיקין, קדשים, טהרות,	יום טוב של ר"ה	ר"ה פ"ד	מגילה נקרחת	מגילה פ"ח
אור ליל"ד	פסחים פ"ח	ה המולים יין	כיצד	שבת פ"ג	מבקין בית הבלמין	מ"ק פ"ח
אלו עוברים	פסחים פ"ג	המניח	כלל גדול	שבת פ"ז	מי שהכך	מ"ק פ"ב
אלו דברים	פסחים פ"ו	הזורק	כל כתבי	שבת פ"ו	נועל לחבש	שבת פ"ח
אלו הן המומרין	בקלים פ"ה	הנושה	כל הכלים	שבת פ"ב	סוכה שהוא גבוה	סוכה פ"ח
אמר להם המשוה	יומא פ"ג	הלה	כיצד מברכין	עירובין פ"ה	סדר תעניות כיצד	תענית פ"ב
אין נדרין	ביצה פ"ג	הייגא תפלין	כיצד משחחכין	עירובין פ"ח	סדר תעניות אלו	תענית פ"ג
אחרונה לחטי שמים	ר"ה פ"ח	החבא	כל גגות	עירובין פ"ט	עושין פסין	עירובין פ"ב
אם היתן מכירין	ר"ה פ"ב	החרומה	כל שעה	שבת פ"ב	ערבי פסחים	פסחים פ"י
אין דורשין	תגיגה פ"ב	הולילו לו	כיצד צולין	פסחים פ"ז	פ נכסדר זרעים, קדשים, טהרות.	
ב גמא מליקין	שבת פ"ל	היכן	כל הכוקין	בקלים פ"ח	צ נכסדר טהרות	
גמא עומין	שבת פ"ל	החליל	ל לולב הגזול	סוכה פ"ג	ק נכסדר זרעים, בתים, קדשים,	
גמא בחמה	שבת פ"ם	המניח כדי יין	לולב וערבה	סוכה פ"ד	ר רבי אליעזר לחורג	שבת פי"ב
גמא חבה	שבת פ"ו	הקורא למפרע	מ מפנין	ביצה פ"ד	ר"ש המילה	שבת פי"ם
בכל מערבין	עירובין פ"ג	הקורא עומד	מי שחחניך	שבת פ"ח	ר"ש לחולין	שבת פ"ב
ג אחד בחדר	בקלים פ"ב	הכל חייבין	מבוי	עירובין פ"ו	רחוקו ג' ל'	ר"ה פ"ג
בשלשה פרקים	בקלס פ"ג	ו ואלו מגלחין	מי שהוציאוהו	עירובין פ"ד	ש שמונה שרלים	שבת פי' ד
בראשונה	יומא פ"ב	מועד קטן פ"ג	מקום שנהגו	פסחים פ"ד	שוחל לחבש	שבת פכ"ג
בת לו	יומא פ"ו	ז בסדר טהרות	מי שיש בתמא	פסחים פ"ט	שלשה עשר שופרות	בקלים פ"ו
ביצה שנולדה	ביצה פ"ל	ח חלון	מלטרפין	בקלים פ"ב	שבעה ימים	יומא פ"ח
בשלשה פרקים	חעני' פ"ד	חוכר בקדש	מעות שנמלאו	בקלים פ"ז	שני שעירי	יומא פ"ו
בי העיר	מגילה פ"ג	ט טרף בקלפי	מצוין פ רוש	ביצה פ"ם	ת תמיד נשחט	פסחים פ"ם
		י יום הכפורים		יומא פ"ח		

שבת פרק א

בְּלִי פַחַד שֶׁבָּא קָצִיר בְּעֵת מוֹעֵד ׃
אֱכוֹל וּשְׁתֵה בְּכוֹס יַיִן וּבִשְׂמֹאלְךָ ·
כְּמוֹ יִצְחָק בְּעֵת בָּצִיר תְּהֵא סוֹעֵד ·
וְיֵרָאֶה וְיִמָּצֵא אֱלֹהִים לָךְ ׃

דרך ישר

בלי פחד שבא בלי שתפחד מן השבי כמו שאירע לבני איוב שהשביו אוכלים ושותים כתיב בהו ותפול שבא ותקחם ולשון בלי הוא על שם ותבער בם אש ה' דבלי בגי' ב"ם : קציר · על שם חג המצות וחג השבועות שהם בעת קציר : בעת . על שם עתך זה סדר מועד: מועד הוא שם הסדר : אכול . אקציר קאי : ושתה בכוס יין ובשמאלך . בליל פסח שותים ד' כוסות של יין בהסבת שמאל : כמו יצחק . דכתיב ביה ויגש לו ויאכל ויבא לו יין וישת : בעת בציר תהא סועד . על שם המועדים הבאים בחדש תשרי שהוא בעת בציר : ויראה וימצא אלהים לך · כי כן צוה ושמחת בחגך ׃

פירוש זה הוא הדור בלבושו ·
והחכם עיניו בראשו ·

מועד יש בו י"ב מסכתות ועם הכולל י"ג כי הוא כגבורה דנוקבא דזעיר שהם שם אלהים שאם תמלאנו כדין הדין יהיו בו י"ג אותיות : **שבת** יש בה כ"ד פרקים וכנגדם כ"ד שעות של עיקר יום השבת עם לילו וכנגדם שיעור עליית העולמות בהכנסת קדושת שבת שהוא שעה תמימית של יום ששי כ"ד ספירות כדאיתא בס' הגלגולים פ' י"ז ועוד בפירוש אמרו חכמי האמת שהם כנגד כ"ד קישוטי כלה שבת מלכתא : שבת מבואר במדבר רבה פ' י"ג במאמר שהעתקתי בהקדמתי שהוא ראש סדר מועד ׃

פרק א משנה א

יציאות אע"ג שהוצאה מרשות לרשות היא מלאכה פרטית מל"ט מלאכות מ"מ בשרשה כל המלאכות תלוים בה כי על ידה מוציא אור הקדושה לחלל הידוע אשר רמזתי בטעם מנין הפרקים או איפכא משום הכי פתח התנא בה והמפרשים ז"ל כתבו טעמים אחרי' יותר פשוטים : יציאות כתב הר"ב דלא קתני הוצאות אלא יציאות משום דרצה לשנות לישנא דקרא דכתיב אלי לא וטעם הגון הוא להתחיל מסכת שבת שהוא יום השביעי בלישנא דקרא שבו סוד הואו כידוע כי אותה אנו מבקשים לחברה עמו להשלים השם וסימניך התוספה שאנו מוסיפים מחול על הקדש שאנו מקדשים החול של יום הששי בקדושת יום השביעי שהוא שבת כי שניהם כאחד טובים : ושתים שהן ארבע בחוץ הא דלא הוה גמרינן הוצאה דעני מבעל הבית הוא מפני שמצינו שינוי ביניהם לענין עירוב כדתנן במשנה ט' פ"ד דעירובין זו היא שאמרו העני מערב ברגליו וכו' והתי"ט כתב טעמים אחרים בשם התוספות : כיצד העני עומד בחוץ כתב התי"ט בשם הר"ן דלפעמים פתח התנא במאי דפתח ולפעמים במאי דסליק וליכא בהא מילתא משום ותבחר לשון ערומים ע"כ ולעד"נ דכל היכא דמצינן למשכח טעמא לפתח במאי דסליק אפילו היכא דאסיקו הכי בפירוש בש"ס שפיר טפי כי דברי רז"ל שקולים הם בשקל הקדש ועל דא דייקינן הכא ומשכחינן טעמא מפורשת בש"ס וזו היא דגרסינן התם בדף ב' ע"ב כל עקירת חפץ ממקומו תנא הוצאה קרי לה אמר רבינא מתניתין נמי דייקא דקתני יציאות והא מפרש הכנסה לאלתר ש"מ ופי' רש"י דהא מפרש הכנסה ברישא דקתני פשט העני את ידו לפנים דהיינו הכנסה וקתני לה בפירושא דיציאות אלמא הכנסה נמי קרי לה הוצאה עכ"ל אלמא פתח במאי דסליק לגלות דהכנסה נמי הוצאה נקראת ואילו היה פותח ברישא בחוץ כבסיפא לא הוה דייקינן הא דמדשני בדבורי' שמעינן ליה והר"ן דלא דייק הא אפשר דלא גריס תיבת לאלתר כמ"ש התוספות בשבועו' בשם רי"בן : או שנתן לתוכה וכו' פירוש דבר התוספות שהביא התי"ט הכא תמצאנו במאור הקטן ע"ש חוץ ממ"ש ועוד דקחשיב לבעל הבית ג' יציאות והכנסה אחת ולעני ג' הכנסות והוצאה אחת דלא נזכר התם ופירושו הכי הוא שאם נאמר דעקירות לבד קחשיב נמצאו ג' עקירות דהוצאה ועקירה אחת דהכנסה לבעל הבית ואיפכא לעני לא ותחשוב כל העקירות שבמשנה הזאת ואל תחשוב כלל ההנחות ותמצא כי כן הוא ואין צורך להאריך ׃

ב **לא** ישב אדם לפני הספר סמוך למנחה עד שיתפלל לא ערביה בהדי אחריני דלא דמי לזה שזה משמעותו כפשוטו בשתם תספורת שהוא של הדיוט משא"כ לא יכנס אדם למרחץ דאין משמעותו כפשוטו בכולא מלתא דמרחץ וכן כלם כמ"ש הר"ם והתי"ט ׃

ג **לא** יצא החייט במחטו אפילו תחובה בבגדו כ"כ הר"ב וכדי שלא נאמר דבידו דווקא איירי דומיא דלבלר דהקולמוס נוגע באזנו חילק ביניהם בשמא ישכח ויצא : סמוך לחשיכה גרסינן בירושלמי אמתניתין דלעיל אנן תנינן סמוך למנחה תני ר' חייא סמוך לחשיכה מתניתין צריכה למתניתיה דר' חייא צריכה למתניתין אילו תנא ר' חייא ולא תנינן אנן הוינן אמרין לא אמר אלא חשיכה הא מנחה לא הוי צורכה למתניתין או אילו תנן אנן ולא תנינן לדר' חייא הוינן אמרין כולהן דתנן מנחה מנחה וכלהן דתנינן חשיכה חשיכה מן מה דתניתא מנחה ותנא ר' חייא רובא חשיכה הדא אמרה אפילו חשיכה דתנינן דבתרא מנחה היא ר' חנניא בן אחוי דר' הושעיא אמר מתניתין בעמי הארץ מן מה דתני ר' חייא בחבירין רבנין דקסרין אומרין מתניתין כר"י מן מה דתני ר' חייא כרבנן ע"כ דמצינו למדין מדתני ר' חייא במתניתין דלעיל חשיכה במקום מנחה דחשיכה דהכא פירושו מנחה כמו חשיכה דר' חייא דמתניתין דלעיל דפירושו מנחה דהא איכו חולק אמתניתין וגם איכו מדבר בענין אחר חוץ מענייכא דמתניתין וקא תני חשיכה במקום מנחה דמתניתין זו היא דעת סתמא דתלמודא ור' חנניא סבירא ליה דאין חשיכה זמן מנחה אלא זמן יותר מאוחר הוא בין בדר' חייא בין במתניתין דהכא ור' חייא דהזכיר חשיכה במתניתין דלעיל איירי בחברים דלא חיישינן דילמא אתו למפשע ולכן התירו להם עד חשיכה ומתניתין דקתני מנחה איירי בעמי הארץ ורבנין דקסרין נמי סלה"ו דאין חשיכה ומנחה זמן אחד אלא דמוקמו למתניתין כר' יהודה דס"ל דזמן תפלת המנחה אינה עד הערב אלא עד פלג המנחה ודר' חייא **כרבנן דזמנה עד הערב ולכן קתני סמוך לחשיכה : והנה לפי** תלמודא דידן א"א לומר כן

דלרבנן יהיה מותר לעשות דברים אלו דתספורת ודומיו עד סמוך לחשיכה ממש הואיל וזמן המנחה לדידהו הוא עד הלילה שהרי משהגיע זמן המנחה גדולה מוקמו למתניתין אע"ג דאיכא שהות הרבה ביום יותר מהשהות שיש מפלג המנחה עד הלילה כי מתחילת זמנה נאסר ובתחילת זמנה ליכא מאן דפליג ואף דעת ר' חנינא דמוקי למתניתין דווקא בעם הארץ אבל לחבר שרי עד סמוך לחשיכה לא סלקא על פי הבבלי משום דתלא טעם איסור המרחץ בעילוף ואונס זה שכיח בין בחבר בין בעם הארץ דאין זה תלוי ברצונו כתספורת ודומיו ש"מ דמתניתין בכל אדם איירי אבל הסברא ראשונה דקסברא דקמ"ל ר' חייא דסמוך לחשיכה דמשנה זו הוא כסמוך למנחה דמתניתין דלעיל אין בידנו כח לנגדה מן הבבלי ולכן על פי הירושלמי זה נאסר החייט והלבלר לצאת במחט ובקולמוס בערב שבת מזמן המנחה ואילך כיון שנאסר לכל אדם לישב לפני הספר וכיוצא בו והא דלא קתני בהו סמוך למנחה כמו במתניתין דלעיל אלא קתני סמוך לחשיכה הוא משום דטעם איסורו הוא מחמת החשיכה ולא מחמת תפלת המנחה כמו לא ישב לפני הספר ודומיו אבל מ"מ תחילת זמן איסורם שוה ואין ללמוד מכאן לשאר עם חשיכה שנזכר לקמן בפרקין דיש הפרש בין סמוך לחשיכה לעם חשיכה וכמ"ש לקמן במשנה י' ע"ש : ולא יפלה את כליו ולא יקרא לאור הנר אע"ג דדרך בני אדם לקרות תחילה בלילה ואח"כ להפלות כליהם בעת שפושטים בגדיהם לשכב במטה מ"מ איחר לא יקרא להסמיך ליה באמת אמרו החזן רואה היכן התינוקות קורים אבל הוא לא יקרא ועוד י"ל דלא זו אף זו קתני דלא מבעיא הפלאת כליו דאינו עוסק במצוה דחיישינן שמא יטה אלא אפילו קריאה בתורה דבעידנא דעסיק בה מגינה ומצלא חיישינן שמא ישכח מתוך טרדת למודו שהוא שבת ויטה : לאור הנר לשון הר"ב שמא יטה הנר להביא השמן לפי הפתילה ונמצא מבעיר בשבת וכן פירוש רש"י ולאו דווקא נר של שמן דה"ה לנר של שעוה וכיוצא בה דגזרינן שמא יטה כדי שתדלק יפה ושופך השעוה שנמוחה ונמצא מכבה והראי' דנר סתם תנו ועוד לנו ראיה מהש"ס דקא מוקי' לאותה ברייתא דשרי לשמש לבדוק כוסות לאור הנר בדנפטא שהוא מסריח ולא אתי להטות ולא קא מוקים לה בדשעוה או כיוצא בה ואע"ג דמוקי לברייתא דאיסורא בדמשחא לאו דווקא הוא דה"ה לכל כיוצא בו אבל ליכא לאשוות השעוה לדנפטא דטעם הנפטא לא שייך בשעוה שאינו מסריח ׃

ד **ויי"ח** דברים וכו' כתב הר"ב שגזרה הי"ג שיהיו גדולי תרומה תרומה גזירה משום תרומה טמאה ביד כהן שאסורה באכילה ובא לזרעה וגזור שתהא כשמה הראשון והרי היא תרומה טמאה חיישינן וכו' וכן פי' רש"י וקשה דבמשנה ז' פ"ט דתרומות תנן שתלי תרומה שנטמאו טהרו מלטמא ושם הר"ב עצמו כתב דאע"ג דטהרו מלטמא הואיל ועדיין אסורים לאכול לא חיישינן שישהא הכהן התרומה הטמאה לזרעה לטהרה לבד הואיל ואין גדוליה חולין גמורין והוא מהתוספות דפרק כל שעה דף ל"ד ודמכלתין דף י"ז ע"ב ואע"ג דלפי המסקנא דפסחים אסורים לאכול אף לכהנים אינו אלא משום מעלה בעלמא כדמסיק התם ולא משום טומאה וכן פי' הר"ב בתרומות וא"כ לא ה"ל הכא והרי היא תרומה טמאה שאין לה דין התרומה טמאה אלא לענין זה שאסורה אף לכהנים אבל לשאר הענינים הרי היא כתרומה טהורה ממש ׃

ו **ולא** את הגמר ליורה אלא כדי שיקלוט העין מבעוד יום ולא הזכירו דאדסליק מיניה ברישא סמיך : היה עיין מ"ש בפ"ז דשביעית משנה ד' ד"ה חיה ׃

ז **אלא** כדי שיגיע למקום קרוב פי' הר"ב כלומר שיהיה המקום שרוצה להוליכו קרוב שיוכל להגיע שם מבעוד יום ע"כ ומדלא קתני סתם כדי שיגיע למקומו אלא תירש קרוב נראה דקמ"ל דלא אסר ב"ש אלא סמוך לחשיכה בענין שאפילו למקום קרוב לא יגיע מבעוד יום אבל אם מוכר לו בהשכמה בענין שהגוי יכול להגיע למקום קרוב אע"ג דיודע ודאי דבית הגוי הוא רחוק ואין יכול להגיע שם קודם השבת מותר למכור לו אף לב"ש דלא מחזי כמסייעו להוליך המשאוי בשבת כיון שיוצא מביתו כל כך בהשכמה ׃

אלא כדי שיגיע למקום קרוב מבעוד יום ולא הזכירו כדי שלא נטעה לומר דב"ה מתירין לעשות דברים אלו באותו זמן עצמו שאסר ב"ש דאינו כן אלא אף ב"ה מודה שצריך לעשותם קודם אותו זמן כי צריך שיהיה הכולאה מפתח ביתו באותו זמן כמ"ש הר"ב ׃

ט **ושוין** אלו ואלו שטוענין וכו' משום דא"כ עביד להו בשבת ליכא חיוב חטאת ש"ס והביאו התי"ט והיינו מה דנפקא לן לענין דינא בהודאה זו דב"ש דממה שהודה הבין ונדון דליכא בדבר זה בשבת חיוב חטאת שטוענין קורות בית הבד ועגולי הגת אם אינם עגולי הגת גדולים וכבדים מקורת בית הבד דהוי לא זו אף זו לא ידעתי מ"ט נשנו בסדר זה ומלישנא דמתניתין דקתני קורת לשון יחיד ועיגולי לשון רבים נראה דבגת היו משתמשים בקורות הרבה משא"כ בבד ואם אמת הדבר אתי שפיר להקדים מלאכת הזתים לענבים דהוי נמי לא זו אף זו ׃

י **עם** חשיכה הזמנים הסמוכים לשבת שנזכרו במכלתין הם אלו סמוך לחשיכה עם השמש מבעוד יום עם חשיכה ספק חשיכה וחשיכה ופירושם לע"ד כך הוא כי סמוך לחשיכה הוא כמו סמוך למנחה כמו שהוכחתי במשנה ג' בשם הירושלמי עם השמש הוא כמ"ש הר"ב בעודו נראה על הארץ שעדיין לא שקע ומבעוד יום הוא הזמן שיש משקיעת החמה עד שיצא כוכב אחד ועם חשיכה הוא מיציאת הכוכב אחד עד שיצא השני שמשם ואילך הוא ספק חשיכה עד יציאת השלישי שאז הוא חשיכה ודאי וממ"ש הרמב"ם בפירושו לסוף פ"ב נראה כמו שאמרתי שמשקיעת החמה עד יציאת שני כוכבים הם שני זמנים חלוקים שהרי כתב ז"ל ודע שאחר ביאת השמש עד שיראה כוכב מן הכוכבים הבינונים בגדולה נקרא יום וכשיראה כוכב א' עד שיראו ב' הוא ג"כ יום ומשיראו שנים עד שיראו שלשה הוא זמן בין השמשות ומשיראו שלשה הוא לילה בלי ספק עכ"ל ואלו לא היה הפרש קצת בין הזמן שמשקיעת החמה עד יציאת כוכב אחד לזמן שמיציאת כוכב אחד לשני כוכבים היה לו להרמב"ם לקצר בלשונו ולומר מאחר ביאת השמש עד שיראו שני כוכבים עדיין הוא יום אם כן אפוא בכללי זמנים אלו ניישב מה שהקשה התי"ט על שינוי הלשון שבמתניתין שבמשנה ח' תנן עם השמש ובמשנה י' עם חשיכה ועוד אני רואה דבצליית בשר והררה ובכולהו איסורי דב"ש תנן מבעוד יום והוא דהמחלוקת דב"ש וב"ה הם בדברים שאינם לצורך השבת ולכן אסר ב"ש לעשותם אא"כ יהיו נגמרים קודם יציאת כוכב אחד שהוא מבעוד יום וב"ה התירם אע"פ שאינם נגמרים קודם השבת ובלבד שיעשם קודם ביאת השמש כי כיון שאינם לצורך השבת לא רצו ב"ה להתירם אחר ביאתו אע"ג דעדיין יום ודאי הוא עד שיראו שני כוכבים ובצליית בשר בצל וביצה דמסתמא הם לצורך השבת ואדם בהול עליהם שיגמרו התירום אף אחר ביאת השמש ובלבד מבעוד יום שלא יצא עדיין כוכב אחד שאם יאריכו לו הזמן עד סמוך לשבת מתוך שהוא בהול עליהם יבא לעבור ובפת שנותנים לתנור התירו אף עם חשיכה שהוא אחר שיצא הכוכב הראשון קודם יציאת השני משום דליכא למטעי בשיעור בישולו כי קרימתו הוא דבר הנראה לעינים משא"כ שיעורא דצליית בשר בצל וביצה ובהררה בעל גבי גחלים ממש משום דאיכא למיחש שיטלטלם בהסיר אותה מעליהם לא רצו להתיר אלא כדי שתהא ראויה להסיר אותה מעל האש קודם הכנסת כלה וזה יוכל להיות כשתקרם מבעוד יום הקודם לעם חשיכה **וגלות לנו דמבעוד יום דסיפא אחררה לבד קאי**

סוף

דסיה לשון נקבה תני כדי שיקרמו פניה לשון נקבה אע"ג דקרימה אפת נמי קאי וכלישנא דת"ק פליג רחב"י ובפסח תנן עם חשיכה לרבותא דאפילו עם חשיכה מותר ולא חיישינן שמא יעבור דבני חבורה זריזים הם כמ"ש הר"ב :

יא רבי יהודה אומר בפתמין כל שהוא ירושלמי כיני מתניתא אף בפתמין כל שהוא ע"כ ולפי דרכנו למדנו דר' יהודה את"ק פליג דקתני אף דקאי אדברי ת"ק וקתני ר"א ולא אמר ר"י וזה הוא דקמ"ל הירושלמי בתוספת תיבת אף דבלא תיבת אף הייתי אומר דר"י מלתא באנפי נפשה קאמר דלא נזכרו פתמים בדברי ת"ק כלל והייתי פוסק כותיה דליכא דפליג עליה אבל כאמרו תיבת אף ש"מ דאדברי ת"ק מוסיף ופליג עליה ומשום הכי אין הלכה כמותו כסברת הרמב"ם ז"ל ועוד לנו ראיה מהבבלי דגרסינן התם בדף כ' ע"ב תני רב יוסף ארבע מדורות אין צריכין רוב וכו' במתניתא תנא וכו' אמר ר' יוחנן עלים של גפנים ופתמים לא נזכרו כלל ש"מ דהם מהצריכים רוב דלא כר' יהודה וראיה זו כתבה נמי הריא"ז לסייוע פסק הרמב"ם :

פרק ב משנה א

במה מדליקין לרמוז דבהדלקת הנר צריך שידליק רוב היוצא פתח האי פירקא בבמה מדליקין דנראה לכאורה דאדסליק במתניתין דלעיל דתנן בה ובגבולין כדי שיאחז האור ברובן קאי ולא התחיל במסכת שלשה דברים צריך אדם וכו' עד הדליקו את הנר דבה אשמועינן חיוב ההדלקה ולפי שעדיין לא שמעינן חיוב ההדלקה בפירוש פתח בלישנא דבמה מדליקין לרמוז חיובה אע"ג דדעתו לפרש במה אין מדליקין ברישא דסליק מיניה כי החולקים על הדברים שאין מדליקין ידעינן במה מדליקין :

ב אין מדליקין בשמן שריפה בי"ט פירושן של דברים על פי פירוש הר"ב כך הם אין מדליקין בשמן שריפה שאמרנו לעיל היינו בי"ט פירוש שאותו ע"ש הוא י"ט והא דלא קיצר התנא לשונו ולא שנה לעיל ולא בשמן שריפה בי"ט בפירוש הוא כדי שלא נטעה לומר דהאי י"ט אכל השנויים באותה משנה לפניו קאי והנה הנראה מתלמודא דידן אין אסור להדליק בשמן שריפה אלא בי"ט עצמו אבל להדליק בע"ש או בעי"ט לכאורה נראה דשרי מדלא מוקמא ולא בשמן שריפה דמתניתין דלעיל בע"ש סתם אלא בע"ש שהוא י"ט ותימא דמימרא זו מימרא דרב חסדא היא ובירושלמי גרסינן ולא בשמן שריפה אמר רב חסדא זאת אומרת שאסור להנית את האור במדורת קדשים והיא דליקה והולכת בשבת והא תנינן ומאחיזין את האור במדורת בית המוקד ובגבולין כדי שיצית האור ברובן אמר ר' יוסה בשבת כתיב לא תעשה כל מלאכה נעשית היא מאליה ברם הכא התורה אמרה אין שורפין את הקדשים בי"ט ואין צריך לומר בשבת ע"כ הרי מפורש דאע"ג דדחה רב חסדא בתלמודא דידן לרבא דאסר להדליק שמן שריפה בע"ש לשבת כפשטא דמתניתין באמור לו דלא חיישינן שמא יטה מ"מ ס"ל אף הוא דאסור מטעם שאין שורפין קדשים בשבת דאע"ג דהדליקו מע"ש הואיל ועיקר כוונתו הוא שיודלק בשבת הוה ליה כאילו שורפם בשבת בידים דאסור ועוד דבבלי עצמו אמרינן תניא כותיה דרב חסדא כל אלו שאמרו אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בי"ט חוץ משמן שריפה לפי שאין שורפין קדשים בי"ט ע"כ משמע מזה דשמן שריפה אין מדליקין בו לא בשבת ולא בי"ט כי דוחק הוא מ"ש התוספות בפירוש ברייתא זו להשמר מזאת הקושיא ועוד קשה לי טובא בלישנא דש"ס דקאמרא לרב חסדא דמוקי ולא בשמן שריפה בי"ט והא מדקתני סיפא אין מדליקין בשמן שריפה בי"ט מכלל דרישא לאו בי"ט עסקינן ומשני אמר רב חנינא מסוריא מה טעם קאמר מה טעם אין מדליקין בשמן שריפה בי"ט לפי שאין שורפין קדשים בי"ט ע"כ והנה עינינו רואות כי העיקר שהוא הטעם חסר מן הספר ועוד קשה דהא קי"ל דאין קורין ואין פולין לאור הנר בשבת הם מי"ח דבר שגזרו בו ביום ואמרינן בש"ס דטעמא הוא משום גזירה שמא יטה ונמצא מבעיר בשבת וא"כ הוא למה לא נאסר להדליק שמן שרפה בנר של יום טוב אפילו מבעוד יום הואיל וביום טוב שרי לקרות ולפלות את כליו לאור הנר גזרה שמא יטה הנר ונמצא מבעיר ושורף אותו השמן בי"ט ממש שאילו לא היה מטה הנר היה נכבה ולא היה אותו השמן נשרף דאע"ג דאמר רב חסדא לרבא דלשמא יטה לא חיישינן היינו מהטעם שאמר רבא דגזרינן שמא יטה מתוך שמצוה עליו לבערו אבל ודאי שאם יקרא לאורו כגון בי"ט דשרי ודאי דאיכא למגזר שמא יטה דהא מי"ח דבר שגזרו בו ביום הם כמ"ש ועוד תמהני מלשון אחר דאיתא בירושלמי אחר המימרא הנ"ל הראיות על אין שורפין קדשים בי"ט וא"כ אבעיא אחת על מדורת תמן אי שרי או לא ומשני דלמאן דיליף מנותר אסיר ומאן דלא יליף מנותר שרי והדר גרסינן בלשון זה רב אחא בשם רב חסדא זאת אומרת שמותר להנית האור במדורת קדשים והיא דולקת והולכת בשבת והא תנינן אין מדליקין בשמן שריפה בי"ט מפני י"ט שחל להיות בע"ש ע"כ ואנכי לא ידעתי מאי זאת אומרת שמותר וכו' דהלא ולא בשמן שריפה תנן במתניתין כל אלו הערות כתבתי להעיר למעיין שידרוש ויקבל שכר טוב כי אני במזונותי יגעתי ולא מצאתי דרך ישרה בענין זה המתיישב על לבי להוציא דין אמת לאמתו :

ג כל היוצא מן העץ וכו' וכל היוצא וכו' לא כללם בבבא אחת משום דאין טעמם אחד דאין ההדלקה תלויה בטומאה כמו בפשתה :
ובהדלקת הנר אע"ג דעיקר מכלתין היא מלאה בסוף כי יש בה רבותא שאינה אלא מדרבנן משא"כ נדה וחלה :

ו שלשה דברים נראה דמגניבא אתא למעוטי שאר דברים שלא ימותו להזכירם כל כך סמוך לחשיכה שלא תהיה הטעם דוחקתם : עם חשיכה ממ"ש הר"ב הכא יש סוברים לפ"ש בפרקין דלעיל דעם חשיכה הוא זמן מאוחר יותר מבעוד יום : ספק חשיכה ספק אינה חשיכה פירוש שאין הדעת נוטה יותר לחשיכה אלא שהדבר שקול בדעתו שאם הדעת נוטה לחשיכה כגון ביום המעונן שאין הכוכבים נראים אלינו לאומרת כן נראה לפרש בכל כיוצא בזה : ואין מדליקין את הנרות כמאן דמפרש ופליג וז"ל דרצה שינותש בסוף דומיא דרישא : את הנרות נראה בלשון רבים דומיא דכלים שסמוך להם שהוא לשון רבים ועוד י"ל דלרבותא נקט נרות דלא"פ שהם נרות של מצוה שאינם פתוחים משנים כמו שאז"ל אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור אפילו הכי אין מדליקין אותן ובמתניתין דלעיל הזכיר בכל לשון יחיד דשם לא טעמא דמלאכה והוא ע"ש כר' אליעזר נשמת אדם כדאיתא בש"ס :

פרק ג משנה א

וב"ה אומרים חמין ותבשיל אסור לב"ש אמר סברתו שלא במשי שמאי לשיכך לא קאמר אף תבשיל כדקאמר בפלוגתא דסיפא אף מחזירין זה הביב החכם ר' יוסף אירגס לכבי אברהם שמאל שמאל שאלה זו מ"ש פלוגתא זו מפלוגתא דסיפא ואני אומר דלא הזכיר ב"ה שמען בפירוש משום דמותר הוא ואפילו ב"ה לא נקט לה אלא משום שמחזירין כמגולר

בש"ס דף ל"ח ע"א בהאי מימרא דרב ספרא דקטמה ונתלבתה ע"ש ובפירוש רש"י דלא שייך למתני מחזירין עד דתני נוטלין כי תרויהו במקום אחד מקום הוא משא"כ בחמין ותבשיל דבתרויהו אנו צריכין לידע מה דינם ואינם תלוים זה בזה ואף כי היה יכול לקצר ולומר אף תבשיל כמו ששאל בכבי לא קצרו אלא פירכן חמין ותבשיל לרמוז דכירה דבה איירינן היא מקום שפיתת שתי קדרות דראוי ליתן עליה קדרה של חמין וקדרה של תבשיל יחד וזה נ"ל נכון :

ג עד שתתגלגל לא כי אותו ביצה חיה ומגלגל אותה אינה מתגלגלת מעצמה מכח הגלגול שתתחיל המגלגל לגלגלה כלל אבל כשהיא מבושלת עד שראוי' לגמעה מתגלגלת מעצמה מכח התחלת הגלגול וכ"ש כשהיא מבושלת עד שנתקשת שמתגלגלת בקל ולכן לשון גלגול בבשול שהיא מדוקדק הוא : ולא יפקיענה בסודרין הכא לא קאמר בשביל שתצלה ולא בשביל שתתגלגל מפני שע"י זה אינה נצלית כתקונה ואפילו לצלות של גלגול שהיא פתוחה משתצלה אינה נצלית והכי משמע בירושלמי דגרסינן התם תמן תנינן שפות סודרין ותנא לתוך עיסה ותמלה הכי זו אסורה תני ר' יוסי מתיר ר' אחא רבי אבהו בשם ר' יוסי בר חנינא מה פליגין בממחך בממימיו אבל בממחך בגופו דברי הכל מותר כר' יוסי כדעתיה כמה דו אמר תמן אין תמולו ברור כן הוא אמר הכא שאין תבשיל תבשיל ברור ע"כ : בשביל שתצלה ואפילו נצלית ממש שהוא יותר מגלגול אין בו חיוב אלא איסור משא"כ ברישא דאפילו לא נצלית אלא שתגלגל שהוא בישול מעט חייב כמבואר בש"ס משום דהכי שיהא מתבשל בלגופו ולא קתני רישא וסיפא בחדא ליצלה ועוד אף כי בהיא הדוריית אינה יכולה להתגלגל כהיותה עגולה בגוף כמו שהיא עגולה להתגלגל בלא המים :

ה אבל נותן הוא בהיך לאותם מים דאיכא למימר שמתוך בהילות אם הפסיקתו לא יהיה נזהר להרבות מים עד כדי שלא יתחממו שיהא יסוד פירים כל לרכו והוא דקסבר דר' יהודה סירבה דרישא הוא : לתוך הקערה ולתוך התמחוי אע"ג דמן התמחוי נותנים לקערה כמ"ש הר"ב לתוך התמחוי דמטעם זה הוי לא זו אף זו :

ו ואם נותנו בה לא בהגירסא שלפני ובמשנה אחרת ראיתי ואם נתנו וזכל אחד כשנקרא הגון ראשונה כתלם ופירושו כך הוא ואם כולה ליתנו מבע"י מותר ליתנו ולא גזרינן ערב שבת אטו שבת כמו בשפתא דמים וכתי"ט בכנען אחר משום דגרים נתנו כבון דאפותה פתח ולע"ד גירסא נכונה היא : מבעוד יום כבר אמרנו דמבעוד יום קודם חשיכה ומשום דבהדלקת הנר דרך לקבל שבת והיא עם חשיכה הוא דמכין כפ"ב משום הכי צריך ליתן כלי תחתיו מבע"י שהוא קודם הדלקה :

פרק ד משנה א

במה טומנין ובמה אין טומנין אין טומנין קדרם טומנין לאין טומנין לרמוז מתחילה דמאוס לטמון תבשיל לאכול דבר חם בשבת אם הוא לו לתענוג ומי שאינו מאמין בדברי חכמים ואינו טומן בדברים המותרים קרוב הדבר לומר דמין הוא דאינו אוכל דבר חם בשבת חכמים וכמ"ש בעל הכלבו ומקדים ברישא אין טומנין משום הדברים דאין טומנין בהם כמון לחין וטומנין בהם כמ"ש הר"ב דבהם יבשים ובהם להבליחם הם לחים ואת"ל הם יבשים לרמוז דהאי לחות ר"ל מחמת עצמן כמ"ש הר"ב דזה היא הקודם לעולם ליבשות דלחות מחמת דבר אחר לפעמים יארע בכל דבר אף אחר היבשות : ובנעורת של פשתן דר' יהודה נקט דקה וגבה אתיא כמ"ש : ומתיר בגסה דאצטריך לאשמועינן דדקה דקאמר דוקא הוא דלא תימא שיהיה דת"ק נקט ולאו דוקא הוא :

ב הכר פי' הר"ב שמשימו תחת מראשותיו וכתב התי"ט שבמקום אחר לא פירש כן ולע"ד דהכר הוא שמניעו תחתיו ממש כדאמרו רז"ל אשה נעשית כר לבעלה ופשוט הוא ואף"ה יהיה הכסת ממה שנותן מראשותיו והוא קטון מהכר ומ"מ אין להקשות דהוי זה ואת"ל זו דהתלה סדר בלשון המשנה נקט בתחילה מנית הכר והדר הכסת עליו מראשותיו ועיין מ"ש בפרק כ"ג דשבת משנה ה' ד"ה הכר וגם עיין בתי"ט משנה ב' ס"פ דמקואות ד"ה הכר שאם סוכות בראיות הרבה לדברי :

פרק ה משנה ב

חמור יוצא לא קתני יוצא שתמור כמו בגמל משום דיוצא לא קאי אלא הנזכרים במשנה זו דבכולהו תני בהו יציאה בפירוש דלא כללינהו בבבא אחת משום דאין מה שעליהם שבו יכולים לצאת שוה בכלים לדבר אחת אלא זה למבין זה לתבלן וזה לחמין ואינו לשמור הבהמה שלא תברח כמו במתניתין דגמל דבכולהו שוה לשמירה :

ד ואין העגל יוצא בגימון ולא פרה וכו' כולל עגל ופרה ביציאה אחת על כי שניהם מין אחד הם :

פרק ו משנה א

במה אשה יוצאה ובמה אינה יוצאה בבמה בהמה בכסדר יציאתה ומשום דרוב פרקין משתעי בה כי אין אשה אלא לתכשיטין עשה עיקר ממנה ולא מהאיש : במה אשה יוצאה ובמה אינה יוצאה לא תצא אשה שלא לשנות מלישנא דרישא שאר פרקין המתחילים במה שלא היה קודם ללאו אבל כשבא לפרש פתח ואמר לא תצא אשה שלא עשה כן בבהמה לרמוז דכל כבודה בת מלך פנימה ואינו נכון שתצא :

ב לא יצא האיש וכו' דומה ללא תצא דלעיל שאם יצא אינו חייב חטאת משום הכי ספסיק בו בין לא תצא דאשה : בסנדל סירוס הר"ב של עץ ולע"ד דדוקא של עץ אסיר כי מעשה שהיה כך הם של עץ ואין של עור שמסומר שרי ומעשה בכל יום במעגלים בסוביים בתורכ"יה שתחתיהם יש ברזל קבוע במסמרות ויוצאים בהם הקטנים עם הגדולים ולא עלה בדעת שום פוסק להזכירם לאיסור :

ו והציצית סודג"רא ירושלמי ואפשר שזו היא בת הדעת הנזכרת בירושלמי : ובלבד שלא תפרוף לכתחילה בשבת פירש הר"ב דאסור לטלטלו עכ"ל ומשום רש"י אבל אבן שהוקצה לכך ראוי לטלטל עכ"ל ולישנא דש"ס הכי הוא ואמרת רישא פרופת אמר אביי סיפא אתאן למטבע ע"כ וקשה דאי טעמא הוא משום איסור טלטול מ"ש מטבע מאבן הלא תרוויהו אסירי בטלטול ואם קאסר ורש"י פירש שבוצרו וכדתנן לעיל יוצאים בסלע שעל הצינית וה"נ אתוא פריך מה אוקים אביי סיפא במטבע לכך לפרש דאי אתאן אף אלא פוקא לכך דתרוייהו סתם מתניו לכן לע"ד דלאו ע"כ היינו טעמא דידיה ודתרוייהו ודוקא איירינן ואשפ"ה אסור לפרוף לכתחילה במטבע לצאת בו כמו שאסור ליתן סמוך באוזנה או במקום אחר וכמו כן בפלפל ודומיו לתוך פיו אע"פ שהם מותרים בטלטול כדתנן לעיל ובלבד שלא יתן לכתחילה בשבת מטעם שכתבו התוספות מפני שנראה כשמערים ושוכח ויוצא וכלכן ובשבת

לא חיישינן להא ואפשר דהרבה בני אדם רגילים היו לפרוף בהם משא"כ במטבע והראיה דמאי טעמא הוא דאסרינן הכא לכתחילה הוא מהסלע שעל הלינית דשרינן לצאת בו לכתחילה משום דהתם כולי עלמא ידעי דלא להוציא קא מכוונא אלא דא"א בלאו הכי כדאיתא בש"ס דנקט התנא דווקא סלע משום דאיכא קשיתא ושכותא וצורתא דכולהו מעלין לה אבל הכא הואיל והיא פרפה שלא כדרך כל הארץ במטבע בקל אתו למטעו ולמימר דלהוציא קא מכוונא ומשום הכי לא תפרוף בו לכתחילה אבל אם פרפה כבר שרי לצאת בו ובלבד שלא תתכוין לכך להוציאה שאם תכוין לכך בעיא דלא אפשיטא היא אי שרי בהערמה זו ופסקה הרמב"ם בפרק י"ט מהלכות שבת לחומרא ויצא לנו מזה דשלא כדין עושים הנשים לצאת במטבעות של כסף או של זהב תלויות בקטלה שבצואריהם או בראשיהם אם לא שנאמר דהואיל וכבר נהגו כך הרי הם בזמן הזה כאבן ואגוז דכ"ע ידעי דלתכשיט קא מכוין : **והא** דלא אוקמי אביי ובלבד שלא תפרוף אף אאבן ובדלא הקפה לכך ודקמ"ל התנא איסור הטלטול דתרוייהו בדלא הקפה לכך אבל בשהקפה דשלטתן שרו לכתחילה הוא משום דליפנא דמתניתין הכי מוכיח דקתני אבן אגוז ומטבע ואם היתה כוונת התנא באמרו ובלבד שלא תפרוף אף אאבן הוה ליה לשנותם אצל המטבע ולהקדים אגוז לכלם דהרי האגוז מותר בטלטול וא"א דקאי עלה ובלבד שלא תפרוף מחמת איסור הטלטול אלא ודאי מדשנה האגוז באמצע ש"מ דובלבד שלא תפרוף אינו מחמת איסור טלטול אלא מחמת דבר אחר דלא שייך אלא במטבע כמו שפרשתי ומן הירושלמי נמי יש להוכיח דלבבלי דמוקמי ובלבד שלא תפרוף אמטבע לבד אין טעמו מטעם טלטול דאי הוה מטעם טלטול אאבן נמי הוה קאי דגרסינן התם תני רשב"ג אומר לא שנו אלא מטבע ואבן (פי' שלא תפרוף לכתחילה) הא באגוז מותר מפני שהוא מטלטל ע"כ ואף כי האמת כך הוא דמטבע ואבן כי לא הוקצו לכך תרוייהו אסירי משא"כ אגוז דאע"ג דלא הוקצה לכך כי לאכילה עומד שרי לפרוף בו הואיל ומותר בטלטול מ"מ ס"ל לבבלי דאין זו כוונת התנא דמתניתין כי ד"א אשמועינן שאינו תלוי באיסור הטלטול כמו שפרשתי דלא שייך אלא במטבע מדשנה אגוז המותר בטלטול ביניהם :

ז **אנקטמין** טהורין ואין יוצאין בהם הכא לא פירש בשבת כדפירש בשא' כלים אין יוצאים בהם בשבת לפי שאנקטמין אלו הם כלים העשוים ללצים כמ"ש הר"ב בשני פרושים ומשום הכי בכל עת ובכל שעה אסור זה עומד כי אסור להתלוצץ בין בחול בין בשבת לכן לא פירש בשבת אע"ג דבשבת איירי לרמוז דלעולם אין יוצאין בהם זה השבתי לבני אברהם שמואל יצ"ו שמאלני :

פרק ז משנה ב

אבות מלאכות ארבעים וכו' כתבו התוספות דהכנסה תולדה דהוצאה היא ודחקו כמה סוגיות בפירושם ליישבם על כלל זה ונראה דהוצרכו לכך מחמת הסוגיא מבוארת בדבריהם בפרק הזורק דף צ"ו ע"ב דגרסינן התם אשכחן הוצאה הכנסה מנ"לן סברא הוא מכדי מרשות לרשות הוא מה לי אפוקי ומה לי עיולי מיהו הוצאה אב הכנסה תולדה ומכדי הא מחייב והא מחייב אמאי קרי ליה האי אב ואמאי קרי ליה האי תולדה נפקא מינה דאי עביד שתי אבות בהדי הדדי אי נמי שתי תולדות בהדי הדדי מחייב תרתי ואי עביד אב ותולדה דידיה לא מיחייב אלא חדא ע"כ : **ארבעים** חסר אחת כתב התוספות יום טוב דכל מלאכה הכתובה אצל אזהרה ועונש אינה במנין ועל פי זה הכניס במנין מלאכ' שכתו' בפסוק ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכ' לתרומ' הקדש ויכלא העם מהביא ותימ' דמלאכ' זו מלאכ' הבא' היא ולא מלאכ' עשיי' דהכי אמרינן בפ' הזורק בראשו מכדי זריקה תולדה דהוצאה היא הוצאה גופה היכא כתיבא אמר ר' יוחנן דאמר קרא ויצו משה ויעבירו קול במחנה משה היכן הוה יתיב במחנה לויה ומחנה לויה רשות הרבים הוא וקאמר להו לישראל לא תפיקו ותיתו מרה"י לר"ה ע"כ וסיפא דקרא נמי הכי מוכיח דכתיב ויכלא העם מהביא ובפ' אין עומדין דף מ"ט ע"ב אמרינן דמשום והמלאכה היתה דים מספקא ליה אם ויבא הביתה לעשות מלאכתו היא מן המנין או לא דגרסינן התם כי קא מספקא לה משום דכתיב והמלאכה היתה דיים ממניינא הוא (ופי' רש"י ז"ל ממניינא הוא ומלאכה ממש קאמר והכי קאמר המלאכה שעושין היו עושין די לא פחות מן הצורך ולא יותר מן הצורך כגון רידודי טסין לצפוי הקרשים לדי היו מרדדין אותן וכן בטווי היריעו' והאי לעשות מלאכתו וכו') או דילמא ויבא הביתה לעשות מלאכתו ממניינא הוא והאי והמלאכה היתה דים הכי קאמר דשלים לה עבידתא (ופי' רש"י ז"ל והאי והמלאכה היתה דיים לאו מלאכה היא אלא כדמשמע קרא בהבאת נדבה וכמתן דאמר שלימה לי עבידתא מלאכת ההבאה שלא היו צריכים עוד וכו') הרי מוכח דכל מלאכה דאינה מלאכת מעשה ממש אלא מלאכת הבאה אינה מן המנין ואם כן הוא בלאו הכי להו תרי חד אל יעשו עוד מלאכה דלעיל דפירושו מלאכת הבאה כמ"ש והשני לרגל המלאכה ולרגל הילדים דיעקב אבינו דאף אותה מלאכה פירושה מלאכת הבאה שהיה מוטל עליו להביא המקנה שלו למחוז חפצו והיה צריך להביאם ולהנהיגם בנחת כפי כחם ועוד קשה דבירושלמי גרסינן מנין לאבות מלאכות מן התורה ר' שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן כנגד ארבעים חסר אחד מלאכות שכתוב בתורה בעון קומי ר' אחא כל הן דכתיב מלאכות שתים אמר ר' שיין אסגר' עייני' דר' אחא בכל אורייתא ולא אשכח כתיב דא מלתא בעיא דא מלתא ויבא הביתה לעשות מלאכתו מנהון ויכל אלקים מלאכתו אשר עשה מנהון תנא ר' שמעון בן יוחאי ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלקיך לא תעשה מלאכה הרי זה בא להשלים ארבעים חסר אחת מלאכות שבתורה ע"כ ופירושו פשוט דאלו לר' אחא אם כשכתוב מלאכות לשון רבים אנו מונין אותו לשנים או לאחת ומשני דר' אחא שלא עינו כלומר הביט בכל התורה ולא מצא בה מלה דא של מלאכות לשון רבים שאיננה כתובה בתורה ומשום הכי לא שייך לשאול שאלה זו ומה ששייך לשאול הוא על ויבא הביתה לעשות מלאכתו הוא ממניינא או לא ולספק זה כבר נזכר טעמו בבבלי ואיני צריך להאריך וכמו כן אומר ששייך לשאול על מלאכתו הכתוב במלאכת השם אי ממניינא הוא הואיל ופשטא דקרא מירה על מלאכת מעשה או דילמא לאו ממניינא הוא הואיל ובאמת לא ברא הקב"ה עולמו במלאכה ממש של מעשה כי בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם ומלאכה זו פחותה היא ממלאכת הבאה ולא משני כלום והדר תנא רשב"י מלתא באפי נפשא דששת ימים וכו' לא תעשה מלאכה שהוא המלאכה האחרונה הכתובה בתורה בא להשלים ארבעים חסר אחת מלאכות בתורה ונתן טעם בזה למה לא כתיב ביה כל כשאר אזכרת מלאכה הכתוב בתורה דכתיב בכולהו כל מלאכה לא תעשה לא תעשו כל מלאכה כל מלאכת עבודה לא תעשו דוק ותשכח דבכולהו כתיב בהו כל משום דעדיין לא נשלם הרמז של כל הל"ט מלאכות וצריך לכתוב בהו כל לרבות שאר המלאכות אשר עדיין לא נרמזו להורות דאף הם בכלל אבל זה שהוא אחרון אינו צריך כל לרבות שהרי על ידו כבר נרמזו כלם ובאמרו מלאכה כבר ידענו של"ט מלאכות הם הנאסרות ע"י שם זה כי ל"ט נרמזו ע"כ ולא יש עוד מלאכות לרמוז הכלל העולה מזה הוא דאף מלאכה הכתובה אצל אזהרה הנה היא ממניינא לפי דברי רשב"י וא"כ קשה מאד לבעל תי"ט שאמר **שאינה** ממניינא והדרא קושיא לדוכתין דיותר מל"ט הן לכן נלע"ד דגרסינן בש"ס כנגד מלאכה מלאכתך מלאכתו שהרי מלאכתן ומלאכות לא כתיבי באורייתא כלל ונתחלף בהעתק בין כ' לנון פשוט' והעתיקו הסופרי' מלאכתן במקו' מלאכת' דהוא טעות קל לטעות וכן במקום מלאכתו טעו והעתיקו הוא"ו קודם התי"ו וכתבו מלאכות דגם זה הוא טעות קל לטעות והזכירה הש"ס מלאכה סתם בתחילה אע"ג דהמלאכה ראשונה הכתובה בתורה היא מלאכתו משום דבאיסורי מלאכות קיימינן ובשם מלאכה בלי כנוי נאסרה המלאכה בתורה בראשונה דהכי כתיב בפרשת בא כל מלאכה לא יעשה בהם והדר נקט מלאכתך שנכתבה בתורה אחר כל מלאכה דלעיל באיסור מלאכת שבת דכתיב ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך בפר' יתרו והדר קחשי' מלאכתו שיש בו רבותא דאינו כתוב בתורה לענין איסור מלאכה כי אם לסיפור בעלמא ואעפ"כ הוא ממניינא לאפוקי מלאכה הסמוך שאינו ממניינא א"כ אפוא כשנחשוב כל מלאכ' מלאכתך מלאכתו הכתוב בתורה חוץ מרגל המלאכה ואל יעשו עוד מלאכה שאינם בכלל על כי פשיטא ליה לש"ס שפירושם הוא מלאכת הבאה כמ"ש לעיל ואין מלאכה של מעשה ממש בעינן נמצאים ארבעי' דווקא כי כל מלאכת הסמוך אינו בכלל זה ובארבעים אלו נכללו ויבא הביתה לעשות מלאכתו והמלאכה היתה דיים דמספקא ליה לש"ס איזה מהם יוצא מן הכלל מבלי היות פירושו מלאכת מעשה ממש : **הזורע** והחורש כתב הר"ב דלא תני החורש ברישא והדר הזורע כדרך כל הארץ לאשמועינן שאם היה קרקע קשה וחרשו וזרעו ואח"כ חזר וחרשו מחייב אחרישה שניה משום חורש עכ"ל פי' לפירושו משום חורש ולא משום זורע אע"ג דחרישה שאחר הזרע לכסות הזרע עבידא כמו שפי' רש"י בש"ס וכ"ש דכבר חרש קודם זריעה לצורך הזזת הקרקע מ"מ הואיל והקרקע קשה מעלי לה החרישה שאחר הזרע ומשום הכי אמרינן דלחרישה קא מכוין וכסוי הזרע ממילא אתי ולכן חייב משום חורש ולא משום זורע כן נראה דעת הר"ב אבל נ"ע לענין פסק הלכה שהרי בש"ס ה"ג תנא בא"י קאי דזרעי ברישא והדר כרבי ע"כ דמשמע דדוקא כי זרעי ברישא הוא דחייב על החרישה שאחריה משום חורש משום דעיקר חרישה זו לקרקע נעשת והזרע ממילא נכסה אבל כי חרש אף קודם הזריעה נראה דחייב אחרישה שניה משום זורע מפני שעיקרה לכסות הזרע עבידא כי לצורך הקרקע כבר נחרש [illegible] דאי לא תימא הכי הוה ליה למימר דכרבי אף הדר דזרעי או דכרבי הדר דזרעי חבל נאמרו דזרעי ברישא ברישא משמע ברישא ממש : **האופה** תולדה דבשול הוא ואיננו אב שהרי לא היה במשכן והיינו דקא משני הש"ס דנקט ליה התנא משום סדורא דפת ואי הוה אב הוה ליה לשנות דלרבותא נקט ליה דאע"ג דאינו במשכן הרי הוא אב להיותו חשוב כבשול ממש דאפייתו זה הוא בשולו כמו שפירש רש"י ז"ל בש"ס דמכותלי פירושו ניכר דס"ל דהוא אב ממש אבל באמרו סדורא דפת נקט ש"מ דאי לאו משום סדורא דפת אין לו שייכות בין האבות כי תולדה היא **ויש לי עוד ראיה** מהירושלמי דגרסינן התם את חמי אביה תולדה דבשול ואת אמר הכין **אלא בגין** דתנינן סדי[ר] עיסה תניתה עמהן ע"כ הרי מפורש כמו שהוכחתי שזו היא כוונת הבבלי :

הגוזז את הצמר וכו' הצובעו נקט התנא המלאכות שהמגוזזה עד כאן בכינוי דקא אמר משום מלאכה זו דצובע דלא נמצאת במשכן בדברים הנמוים כי אם בצמר שהשם היה כלו לבן :

העושה שתי בתי נירין בפ' י"ג תנן העושה שתי בתי נירין בנירין בקירום בנפה ובכברה ובסל חייב וגרסינן עלה בש"ס מאי שני נירין אמר אביי תרתי בבי נירא וחדא בנירא ע"כ ובירושלמי דהתם גרסינן בנירין נירא ובירושלמי דהכא גרסינן שני נירין בכתף אחד ושני תפין בניר אחד ע"כ והנה ראה ראיתי שבין כלי האריגה יש כמו מסרקות עשויים מחוטים וקנה מכאן וקנה מכאן כזה . ובין אלו החוטי' מעבירי' חוטי השתי והמקומות החללים שבין חוט לחוט נקראים נירי' כי כל מקום ומקום הוא ניר להעבי' בו חוטי השתי והמסרק עצמו בבבלי נק' בית ניר להיות כולו מלא נירין ובירושלמי נק' כלו על שם חלקיו ניר והיינו דפירשו בנירין נירי' והוא שם המסרק שבו נעשו הנירי' האלו להיות כי המסרק הזה נראה כאילו נארג אריגה של נפה או כברה . שהנקבים שבהם רחבים . שאם נניח ב' או ג' מסרקות כאלו זה אצל זה בארכה כזה הרי הם ממש כדמות כברה וכיוצא בה משום הכי נקראים נקבי הכברה וכיוצא בה נירין ובלשון המשנה בתי נירין והנה כל חוט של המסרק ההוא נקרא תף שפירושו שן כדתנן בפ' י"ד דכלים מש' ח' על כי כל חוט ממנו הרי הוא שן אחד מאותו המסרק וממנו אנו למדין לכל אריגה רחבה הדומה לה ועתה נבא אל פי' המשנה על פירוש הירושלמי . העושה שתי בתי נירין דהיינו שני נקבים כזה חייב בין שיעשה שני נירין בתף אחד בין שיעשה שני תפין בניר אחד ופירו' הענין כך הוא כגון שמערב שבת היו שם במסרק ההוא חוט א' וחוט ג' והוא ביום שבת הכניס ביניהם תף אחד דהיינו חוט ב' דנמצא שעשה שני נירין שהם שני נקבים ד' וה' בתף אחד והוא החוט האחד שהכניס באמצע ובין שלא עשה אלא נקב אחד אלא שעשה בו בשבת בשני חוטין שמכאן ומכאן כגון שמע"ש לא היה בו שום חוט והוא הניח בו בשבת חוט א' וחוט ב' ועשה נקב ד' והיינו שנתן שני תפין בניר אחד חייב אבל אם לא עשה אלא ניר אחד בתף אחד כגון שהיה בו מע"ש חוט א' והוא מתח בשבת חוט ב' שעשה ניר ד' פטור שהרי לא תיקן אלא ניר אחד בתף אחד משא"כ כשהתחד כזה נותנו באמצע ניר גדול ותולקו לשנים כגון חוט ב' בין א"ג שזה החוט עולה לכאן ולכאן והרי הוא כאלו עשה שני נירין או כאלו מתח שני תפין ויהיה זה פירושא דבבלי תרי בבי ניר וחדא בנירא שבבי נירא שהוא המסרק שיש בו הנירין עשה שתי נירין והיינו שהניח חוט אחד בתוך הניר וחלקו לשנים והדרך האחר לא נזכרה בבבלי כי איננה פירושא דמתניתין אפילו לדברי הירושלמי שהרי בתי נירין תנן במתניתין ולא תפין אלא דה"ה קמ"ל הירושלמי ואם לא היה הש"ס דאשמועינן דבחוט אחד יכול לעשות שתי בתי נירין כמ"ש שמותח בשבת חוט באמצע הוה אמינא דצריך שיעשה להתחייב כל השתי בתי נירין שלמים דהיינו שימתח כל השלשה חוטין ולפי זה אין אנו צריכים לעקם לישנא דמתניתין ולפרש העושה בשתי בתי נירין כמו שפירש התי"ט אלא פירושו כמשמעו שהעושה שתי בתי נירין ממש הוא אב מלאכה והדר בפ' י"ג מפרש שבין שיעשה כך בנירין בין שיעשם בקירו' או בנפה או בכברה או בסל שהם כלים דברים שבכוונה מכוונת אדם מנית הנקבים בין חוט לחוט כי צריך לאויר שביניהם או שעושה כן ליפוי הכלי כגון בסל חייב בשיעור זה ולא בשיעור האורג אע"ג דדומה לאריגה משום דלא דמו לאריגת הבגדים שהם שאין אדם מכוין להנית אויר ונקב בין חוט לחוט דאינו צריך לאותו אויר משא"כ הכא ומשום דדין זה שייך בנירין שהם אחד מכלי האריגה שנאו הכא בין דיני האריגה כן נלע"ד והמפרשים ז"ל דרך אחרת דרכו ואם הלכה היא נקבל : שתי בתי נירין הכא ובאורג ודומיו ובתופר ודומיו ובכותב ודומיו תנן שיעורא והוא שבשיעור זה נקראת המלאכה אב מלאכה

קנה

קנה

כוס

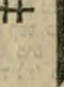

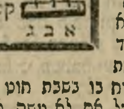

אבל

מעמא נסתפקו בש"ס וכומלכה היכה דיים הם היו ממניעה לו לן כמ"ש לעיל בד"ה מרבעים חסר אחד ע"ש משום שכי מזכירה בתחל בסוף תע"ג דלא היכה מלחכה זו במלחמת במצכן בסוף ואחר המלחמות בגם כסדרם שהרי מסזכרע עד סיומה הם מלחמות הניצות נסמכו הלבע וכם רלפניהם בתחיב ואחת שהרומה אחר הקמו שהם כלבעים ושכך ואחת ומחלו לן למדנו כלום ושהר כתיב ותכלת ואחרגמן ותולעת שני שהם כלבעים ושהר כתיב ושם ועזים ממהם עם שמר תכלת ואחרגמן ותולעת שני עשו פיריעות ושכם פייכי כל המלחמות בנזכרות מהגוזז את הלמר ואילך עד סקורע על מת לחפור שני פפירות ואוני פיריעות תכלת וכו' נזכר בתורה בראשונה ושהר כתיב ועורות אלים מחדמים ועורות תחשים וכן בלווי כתיבי פיריעות בתכלת ויריעות עזים ושכם פייכי כל המלחמות שהמלך בני עד שהמחבו ותע"ג ויריעות בתכלת דווקא היהה כמ"ש בעיל בד"ה מלד בני מ"מ כוחיל ושולך בתמ"ל לומר בני מכטעמים שכתבתי בעיל ד"ה בני נקו בגידה כלן בסדי אחר הסבודות לחכיה ושהר כתיב ועני פיטים וכמו כן בגוזז אחר לווי מכסה בעורות נלטוו לעשות הקרבים למשכן ושכם פייכי מלחמות שכתיבה ושהמחיקה לידע פיון בן זוגו ומשנעשו פיריעות ושקרבים ועשו קרוסה נקרבים לזווגם שכה הם היו מוכנים לקראם דבה שיין מלחמת הכוהב ואח"כ בשנוסעי עוסים

גו מלחמת כהוחר וכשהר הזה נשנו במתניתין ושהר תנן המכבה וכו' שברשתים בעיל:

א בעים חסר אחת מתי"ע שהקשה במנין ברחשון וס"ה למנין זה למה לה תנן ל"ע בפיכוח ושעיב שתי תשובות הת' שהריך בליטנא דחרבעים חסר אחת ושיה תשובה נכונה כי יש לכם פייכות זה לפי ושבאים מלחה בסכניהו שה"ל שהקשר ברחשו לשתי פתפירות הוא קשר של קיימא שהוא לא אחד ותקן בכה ליטנא דמתניתין בין למחן שה"ל דחייב עליו בין למחן שה"ל דפטור עליו ושקשה למחן שה"ל דפטור מסביא הסוגיא דהכי מחן דעביד חלחת ואני כשר כתבתי בד"ה ושהוסר שתי תפירות שלא נזכר שהוסר במשכן אלא לאחד שהקשר שעמו חינו צריך פייסים של קיימא ואיכם שתי אלות כמו שהמשכן וגם שם שוכחות דאם היה של קיימא ודאי היכם לחף עליו ושמכם שכתבתי נמי שם כפי' בסיא סוגיא דהכי מחן דעביד חלחת חזלה לה בקושיא שהקשה על מחן דש"ל דפטור על הקשירה בעשית בשתי התפירות דהר"י כתב עביד חלחת כי חייב לפוחיב עביד יתיר משתי תפירות וכי עביד שלשה כשר אמרנו לעיל בשותו דבור שחייב עליה בלי קשירה ושהוא שכי בשותה קשירה דעביד חת"ל בשותה תפירה שחייב עליה בפני עלמה לף למחן דשהר בשותה נעשית בשתי תפירות: לכן נלע"ד לדרוך דרך חרב בעל תי"ע במלחמה שתחת והיא הסוללה מרשות לרשות דכולה שני מלחמות שהדבר שקול חיזה מהם הוא שלא ואיזה שהולדה דשכי גרסינן בש"ס דיהן דף ו' אמר רב חני חנא הכניסה סוללה קרי לה ממאי מדתנן המוליא מרשות לרשות (כדקחני אחת מלחמות בש' כלל גדול רש"י) חייב מי לא עסקינן דקא מעייל מר"ה לרה"י ע"כ ובש"ך דשבועות פרין ואימא דקא מפיק מרה"י לר"ה ושעני ת"ל לחני המוליא מרשות שיחיד לרשות שרבים מלי מרשות לרשות שהילו מרשות לרשות שיחיד ע"כ כרי משורש שהמוליא מרשות לרשות כולל שהוללה והכנסה וביהושלמי פ"ק נמי גרסינן המוליא מרשות לרשות חין המכנים בכלל נשמעינים מן שהא אמר ר' ייסף בשם ר' יוחנן שכנים חני גרונרת ושוליא מני גרונרת חייב מעין שהוללה קריים מלחכה ר' שמוחל בר חתן בשם ר' יוחנן ישמע לה מן שהא ויו"ו מסם ויעבירנו קול במחנה לומר חיש ואחם חל ישבו עוד מלחמה לחרומת הקדש וילכו בשם מכניה נמנעו בשם מלהוליה מבחיהם ולימן לנזכרים ר' חזקיה בשם ר' חילה חפילו בשנקה לת שמע מינה בשם שמנעו בשם מלהוליה מבחיהם ולימן לנזכרים כך נמנעו לנזכרים מלקבל מידם. ולכנים לנשבע פ"ק כרי מפורש דיש לומר שניהם מן שכתוב ושהלמודל דיהן בש' פוחך יפפו ושני ילפו נמי מהוללה מעקרת זה ושהל שמיהן שהם לחבחן שהוללה בכנסה מנלן שכתוב מלך מדבי מרשות לרשות הוא מה לי לפוקי מה לי לעייולי ע"כ כרי מפורש שלין למלקם לשני חלות שהרי תרוייהו כחד מחיכי למשכן ושתם לריכין לני לאודעי לימה מהם יהיה בעיקר ויקרא לה ולימה מהם יהיה חולדתו הוחיל ושניהם יש ללמוד מן שכתוב בשם שיהוללמי ושלה למנו בשבלה מפורשת במקרא זה כמו שהוללה שנלוחו ליסוד שהוללה קמייהי קרא כדלמרינן התם בתחילת הוללה גופא וכו' חמר ר"י ל"ל חמר קרא ויו"ו מאי ויעבירו קול וכו' מאי היכן הוא יתיב במחנה לוים ומחנה לוים רשות שרבים הוא ולקחמר לכו ליעבריל לה חפילו ושיהו מכה"י ב"ה ע"כ ובכנסה מדיוקה לכו לומדים חותה כי שברה היה שמעינו חף ממה ולכן חנן מלחות לרשות ושל מלחות שהרי שבות של מלחות לרשות שהכרים בחתניהן דהיינו בחולה לרשות דכולל שני מלחות שם חסר אחד הכ מן שהרבעים שהרי שחתי מלחות חלו היו הא חלא חולדה ומשום הכי לא יהיה חייב השוחה כל שהרבעים מלחות חלו כי הם ל"ו חטוחות שהרי היו חייב על החולדה במקום הא חפילו בחולדה כזו של הכנסה חשר היהה רחויה למעט לרוחה נחשבת לאה בפני עלמה שהעשיים הבנויים וכ"ש בשאר החולדות זה נשמע מדקחני לעיל מתני דמכרי חלו הניחר חשר משם היילחו דין זה בש"ם ח"ל לפרש הטעין כל כך ותין לשקשות דל"ל הרי חלו לשה לי שוחיל וממילה דיהא שמעינן ליה שהרי המעין עלמו לא לבהי חתה חלא דיומא דחיכו חייב חלא חחד בשעשה' בהעלה אחד וזה לא לחד חייב על כל אחד ואחד דלא יומא דחיכו חייב חלא אחד בשעשה' בהעלה אחד וזה לא למדנו חלא מדקחני לשוחו ולכן הוכרך לפחות לו פחח לעיין זה ביחור הרי חלו ומעין זה ומעין דסיפא כבר פירשוהו בש"ס דחתה לפחוקי מדר' יהודה דמ"ש התי"ע ושל דקחני לשוחו חין לנקש טעם כי פירכח דרישא ודלי נקט חתנא:

ג וכך שהיו כשר לכלניע כעין עני חשרה שחכורים בשהלה ש"ם לפי זה חין מלניעין כשוחו פירוחו הוא שהרה שיעור שוחע שלא שם היה שוחר בשהלה חין דרך לכלניע:

ואין מלניעין כשוחו לרבוחא דחייב המלניעו לשעריך לפשיעור לא שם היה כו בשיעור שמלניעין כשוחו פעור הוחיל והיו כשר לכלניע לחייב על השוליה שתם חרתי בשיע כדחתן שרישא דמתניתין וכי מעמא מדכתי הרמב"ם בפירושו ובחכורו:

ד המוציא וכו' פחח בהוללה דשליך מיהם מהעשה שבחבתי במקומו לביות לי מלחכה גרועה כיון לבל יכלנו בה בני חדם מלד גדולו מ"ש הרמב"ם בכרי מלחין בתי"ט: עצה כמלות פי גמל בתב הרב דפי גמל גדול מפי פרה ובדבור דלקמן בתב דפי עלה גדול מפי גדי ות"ל קשה דש"ל לשנות התם בתחילה עלה כמלות פי גמל שהוא שיעור סגדול והדר תנן כמלות פי פרה שהוא פחות מפי גמל והדר עלה גדי דהוא שוהא ע"י כן השעורים במדרש ממעלה למטה וכמו כן לא הוה מכיים סגמל שהוא בהמה טמאה בין בטהורות ות"ל דאי הוה סוה תנן לא בסדר סייט חומרים שהתנא לחומרא בחים והוא שהיקר סשיעור הוא בהלחון דהוא כמלות פי גמל שהוא שיעור גדול ושתבן אלו מחמירין בשיעורו סוחיל והוא רחוי לחף לפרה ומחייבין ליה כמלות פי פרה שהוא שיעור מועט משיעור פי גמל ומעמה זה הייתי מפרש ות"ל מלטרפין זה עם זה להחזיר החמור קל דהייט שהתבן החמור חינו מלטרף להבלים שיעור פי גמל דעלה בקל כדי שלא נעשה לומר דלף שיעורו לבד חבל מלטרפין להחזיר קל החמור לבלים פי גמל ונקל עליו בשיעורו לבד חבל מלטרפין להחזיר קל החמור שהעלה בקל מלטרף להבלים משיעור פי פרה על הבן שלף חם נעשה לומר שהעלה יהיה שיעורו כשבן הרי הוא מחמירין בו

ואין נכך כלום כי לף שהמת לחומרא נחית בשיעורי סוללה חלה חם הינו חלה בעינן סוה להכך שהמת ס"ל שהין מלטרפין להמזיר בקל חמור לבל מלטרפין להחזיר לת החמור קל כמ"ש לקמן ומשום הכי בקדים התנא בריבה שיעור בהכי בחמור ושהר לא בחמור קל כמ"ש להחזיר לת החמור על בקל כשהוא בפני עלמו ואחן לקולא נחתינן לבל מלטרפין להחזיר לת החמור קל ולא חיישינן דילמא יטעה ויקל על החמור בהיותו בפני עלמו בקל והא דלא התחיל מן הגדי ושהר שלה והדר פרה ושהר גמל דנזה הוא מוכה לנו יותר דלקולא נחית שהרי שהרי בחמור שבכלה ושבלים בקל שבכלה הוא משום דרגה לסמוך שיעור פי השלה לשיעור הגרוגרת דסיפא לשמעינן דזה הוא שיעור פי השלה כמשנה בש"ס ומשום השלה אבל לף הגדי בסיפא לשמכו חלינן לרמוז לשניהם שקולים כמשנ"ל והא דלא הקדים גדי לשלה דנזה הוא סומך יותר פי השלה לגרוגרת לעיל ד"ה בני מלחמת בשהוא שיעור הגדול בריבה ממש דקחני בשיעור הגדול חחר שיעור הקטן דמרחה דלקולא נחית ואי הוה הכי לא היה לנו במשנה שום רמז להחמיר ולכן כיהי עושה בותין בן זוגו ומשנעשו פיריעות ושקרבים ועשו קרוסה נקרבים לזווגם שכה הם היו מוכנים לקראם דבה שיין מלחכת הכוהב ואח"כ בשנוסעי עוסים ולא בקל עם החמור לחייבו חלא בשהוא בשיעור שלם ומשום הכי לא חשיב ליה לחנא דשיעור פי השלה לגרוגרת בחמור שבכלה ושבלים בקל שבכלה הוא משום דרגה לסמוך שיעור פי השלה לשיעור הגרוגרת דסיפא לשמעינן דזה הוא שיעור פי השלה כמשנה בש"ס ומשום השלה אבל לף הגדי בסיפא לשמכו חלינן לרמוז לשניהם שקולים כמשנ"ל והא דלא הקדים גדי לשלה דנזה הוא סומך יותר פי השלה לגרוגרת בחמור שבכלה ושבלים בקל שבכלה הוא משום דרגה לסמוך שיעור פי השלה לשיעור הגרוגרת דסיפא לשמעינן דזה הוא שיעור פי השלה כמשנה בש"ס ומשום השלה אבל לף הגדי בסיפא לשמכו חלינן לרמוז לשניהם שקולים כמשנ"ל והא דלא הקדים גדי לשלה דנזה הוא סומך יותר פי השלה לגרוגרת בחמור שבכלה ושבלים בקל שבכלה הוא משום דרגה לסמוך שיעור פי השלה לשיעור הגרוגרת דסיפא לשמעינן דזה הוא שיעור פי השלה כמשנה בש"ס ומשום השלה אבל לף הגדי בסיפא לשמכו חלינן לרמוז לשניהם שקולים כמשנ"ל והא דלא הקדים גדי לשלה דנזה הוא סומך יותר

פרק ח משנה א

כדי מזיגת הכום כתב הת"ע בשם הרמב"ם ששיעור שלני המחזיק רביעית הוא לשבעים וכו' עיין מ"ש בהלי שיעורין בשפרי חובב מחשבות במחשבת מקום שפכה ותכוס למשוך:

חלב כדי שמיעה לף שמך שמן ליין משום דלמא דמי לף שיעורו בסיכה ולא בשתים ליין ומלב ושל דלמ שקדימו לנדע משום דדבש דמי לחלב יותר שעיקרו לחכילה משא"כ בשמן שעיקרו לסוך וסימנך ושמן לף חסוך:

פרק ח משנה א

ב המוציא חבל וכו' משום דשפסיק בשלוחת דר"ש חוב לשמות שמוליא ושוד לף רשה לכלול בשמוליא לחד כי שם שמשקין ושדר כלל בשמוליא לחבר כל שחר שדברים חם עיקר לפי שמעינו לשקון שמן שלוחת לחרות ולא שדר חני שמוליא ובשמוליא שבר מוכסין לשקון: והמוציא שבר מוכסין חייב משלון המשנה שלשה דחתה לחת טעם למה חלו שיעור שנייר שבייר בשבר מוכסין דשוה שיעורה רבה משחי לוחיות שמו ושלא ממשנת המוליא יין למדנו דשבשיה ולא שביחה חלו רבון שחר דשביחה חפילו לקולא וה"ל כשה למה לף חלו רבון בנייר שחר דשביחה דשיה בחיבת לוחיות שהם לחומרא ומשני משום דשמוליא שבר מוכסין חע"פ שהשלוחה לחוכס חייב משום דעדיין ברין לו ולכן שבר מוכסין שביחי שרבה יותר מבחיבת שתי לוחיות לחרות שלין דרך לבלניע נייר בתוב בשתי לוחיות כמו שבשיה לבלניע בשם של שבר מוכסין ומשום הכי בשלוחו בתוב נמי חלו שיעורו בשבר מוכסין ולא בשתי לוחיות שהם משום דלין דרך בני חדם לבלניע נייר בל כך קטן שם היו רחוי לפחות לבתוב עליו שבר מוכסין שהוא שבר חשוב שלריך שיעמדו חפילו לחבר שהרחה לחוכס ולימה למימר דשם"ק דבריית"ס"ל לחבא דיהודחבר שהרחה לחוכס שעור ולא בר' יהודה שהרי חנא שבר שהם חנן וז"ו סיא נמי דשם הרמב"ם בחבורו בפי מ"ם המניד דמשלי טעמא שבא בר' יהודה: נייר מחוק ולו דווק' חלא ס"ם נייר בתוב ושיעו שלריך חו לאותה בתיב'בגון'שבר שרוע וכן שבא הרמב"ם חוק שבשר מוכסין דשב"ש שבבר שרחה לחוכס חייב כמו שמעמו דמשלי טעמא חלו שיעור שבייר בשבר מוכסין:

ג קלף כדי לבתוב עליו פרשה קטנה שבתפילין חלחת חגב חרחים קמ"ל דתפילין על הקלף ולא על הגויל ושתי"ע נדחק בשעה אחר ושוד ל"ל דקמ"ל שיעור גודל החותיות ושם בסטוח בתפילין: שהיא שעה ישראל שתי"ע חמה למלי חלעריך לשרה דזיל קדי כי רב ספרשות שבתפילין ושמלת אזו היא הקשנה ולף בזה נדחק ליישבו ולעב"ל דרמז לנו דק"ש ותפילין שם שני דברים שבייבים זה בזה דלשון לקרות ק"ש בלא תפילין ושוד ל"ל דקמ"ל דחע"ג דחיכו רחוי לבתוב עליו שברשה בקושה בתפילין שיהיה בין חיבה לחיבה כמלא יוד קטנה ובין שיהה לשיעה כמלא שיהה כיון שלחוי לבתוב עליו כל שברשה בחיבה עיון שיהיה חייב וה"ק הרמב"ם בחבורו העתיק שם קלף כדי לבתוב עליו פרשה שעה ישראל וש"מ יש לחמוה עליו אלא רמז לנו כלל גדול בכתב חיך יהיה: צרור לו חבן ביכולמי במשנה ובגמרא גרסינן גרור חבן ובן היא נוסחת הרמב"ם בחבורו ובן גרסה עיקר: ראי בי הרמב"ם פשק כותיה ובתב המניד שעמא משום דבש"ס ל"י מפרש מלחיה:

פרק ט משנה א

אמר ר' עקיבא תע"ג דרבנן פליגי עליו במשנתנו כמ"ש בתי"ט לף שתני רע"ח אלא אמר ר' עקיבא דומיא דאמר ר"מ אמר לו ר"י אמתניתין לעיל בחילו קלי גם הוא על הדברים' לרמות דשניהם בשם כמ"ש הר"ב בפי' הרחשון שהוא בתי"ט כמ"ש בתי"ט בשם הגי"ט:

ג מנין שמרחיקין חת המילה עיין מ"ש בפרק י"ט מסנה ג' ד"ה רחב"ע חומר מרחיקין חת הקטן:

ד אע"פ שאין רחיה וכו' במשנה הוחת היא שהחרונה שבשנת חגב משום שכי שנה בסיכום חע"פ שאין רחיה וכו' לגלות שהילו לעיל שנשנו חגב שאין רחיות שבשם רחיה גמורה אלא זכר למשום הא שנו בכל שהוא בשם שהוא שום לכך ע"ש בריטב"א ושה"ג:

ו פלפלת כל שהוא ועפרן כל שהוא אין טעם כל שהוא שלשה שום לכך לף עלביטו ושה דעיקר מיני בשמים ומיני מתבות בכל שהוא אחד בשותה י"ל דמשום תיבת סיכת דמו לשהבדי עלביטו: ז' ר"ב יהודה בן בתירה חומר משום שבן דרכן ליזהר בעריבה ; זרע קשואין שניס זרע דלועין שניס שלשה עלביטו נרחה לאין שלעיקרן:

ופושלו

פרק י משנה ה

הוציאו בשבת מכלל דהכנסה לא הויא בשבת ורבותא זו הוא דקמ"ל התנא וכמ"ש הר"ב והתי"ט: וכל אדם אינו חייב וכו' משום סיפא דאם חזר והכניסו הרי הוא ככל אדם נקט ליה ועוד דמליסנא דמתניתין דפ' כלל גדול לא שמענו אלא בדבר שאינו כשר להצניע שהוא אסור בהנאה וגם אין מצניעין כמהו שהוא דבר מועט והכא קמ"ל דאף כשאינו חסר אלא תנאי אחד והוא שכשר להצניע כגון הכא אלא שאין מצניעין כמהו אין כל אדם חייב עליו אלא המצניעו ובתי"ט נדחק ליישב התשובה הרגילה כשאין תשובה אחרת והיא דדרך התנא וכו':

ב בין שחזר והוציאו בין שהוציאו אחר פטור מפני שלא עשה מלאכתו בבת אחת וקשה דהוי זו ואצ"ל זו ובדוחק י"ל דכי הוציאו אחר הוה אמינא דחייב שהרי נעשית מחשבתו בבת אחת כי כוונתו היתה להוציאה על האיסקופה דווקא שהרי הוא לא הוציאה משם אח"כ כי אם אחר קמ"ל דמ"מ פטור על כי אף אם נעשת מחשבתו אין מלאכה זו מלאכה גמורה עד שיניחנה בר"ה והאסקופה כרמלית היא: קופה וכו' מ"ש התי"ט דבקופת הרוכלין דלעיל אשמועינן התנא דלא תימא דמיכן מחלקין הכי איתא בירושלמי. הנוטל צפרניו וכו' טעם היות משנה זו שנויה בסוף דיני הזריקה לרמוז דהוצאה בענין עקירה דומיא דנוטל צפרניו ודומיו דעוקר החפץ ממקומו ואגבו שנה התולש מעציץ נקוב דדמי ליה: וכן הגודלת וכן הכוחל' וכן הפוקסת נ"ל דגודל' דמי למלאכת בונה יותר מדמי כוחלת למלאכת כותב ודכחלת דמי למלאכת כותב יותר מדמוי פוקסת למלאכת בונה ואפילו הכי מחייב ר"א א"כ דהוי איפכא ואפילו הכי לא אסרי רבנן אלא משום שבות ונמצא דבזה הם מסודרים בסדר לא זו אף זו דאי לאו הכי קשה אמאי הפסיק בכוחלת דדמי לכותב בין גודלת ופוקסת דדמו לבונה לפי מסקנת הש"ס וכמ"ש הר"ב: רבי שמעון פוטר כשתלש שלא כנגד הנקב אבל תלש כנגד הנקב אף ר"ש מודה ירושלמי וה"ט דנקט התנא לשון המשנה בענין שיצטרך לומר בדברי ר"ש בזה ובזה דמשמע דבתלישה השוה בשניהם דהיינו שלא כנגד הנקב הוא דפטר ר"ש ולא בתלישה הבלתי נמצאת בזה ובזה דהיינו כנגד הנקב דלא שייך אלא בנקוב:

פרק יא משנה ה

ומן הספינה לחברתה פטור אבל אסור בכל ענין דלא מחלקינן בין אורך לרוחב ובין מושיט לזורק בכרמלית כמו בר"ה דלעיל דעשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה:

זרק לעשות חבורה וכו' התוספת והתי"ט כתבו דלא ידעו למאי אצטריכא הכא זו דחבורה ולעד"נ דלא נחה דעת התנא בהשמיענו פיטור זה בהוצאה לבד שהיא מלאכה גרועה לכן נקט סוף מלאכה אחרת דשייכא בה לשון זריקה דומיא דרישא:

פרק יב משנה א

הבונה שאמרו באבות מלאכות כמה יבנה כן פי' הר"ב וגילה לנו התנא בחדא דאאמור באבות מלאכות קאי וה"ה לכולהו להכי לא קתני כמה יבנה ויהיה חייב כל שהוא אלא קתני הבונה כל שהוא לשנות דוגמתו החורש כל שהוא ולא יצטרך עוד לומר חייב דפשיטא דלחיובא נחית כיון דגלה לנו דאאמור באבות מלאכות דכולהו לחיובא נשנו קאי ומ"מ בשאר אבות דאין שיעורם בכל שהוא אתי שפיר לשנות בהם חייב לדיוקא הא פחות מכשיעור פטור וכשיעור המלבן והמנפץ וכו' דסיפא דשיעורו דומה להם סמיך וכבר נזכר בראש הפרק לחיובא ובהזכירו שיעור התולדות כגון המסתת וכו' המכה וכו' אע"ג דשיעורם בכל שהוא תני בהו חייב בפירוש משום דלא נזכרו באבות מלאכות והמלקט עשבים ועצים דאף הם לא נזכרו באבו' ואעפ"כ לא תני בהו חייב הוא מפני דסמיך אדסליק מיניה דהוו דומיא דידהו דלא ערכינהו משום החילוק שבהם:

ג אמר ר' יוסי בש"ס איכא מ"ד דכולה ר"י היא דנותן טעם. להאי דקאמר ברישא אף הכותב בשמאלו חייב והומר דטעמא משום דלאו דווקא משום כתיבה נגעו בה אלא משום רשימה ועל הרשימה אין הפרש בין שמאל לימין דלא בעי אימון יד ככתיבה ולפי זה אתי שפיר דלא קתני ר' יוסי אומר אלא אמר ר' יוסי ולפי פירוש הר"ב והוא כמ"ד אחר ובש"ס נ"ל דהכי קאמר רבי יוסי מה לך ת"ק לפרש ימין ושמאל ושמות ושמניות הלא אפילו ברשימות בעלמא חייב: אמר ר' יהודה מצינו וכו' מלתא באנפי נפשה היא דקאמר ר' יהודה וליכא דפליג עלה במתניתין משום הכי קתני אמר ולא קתני אומר הואיל והיא מעניינא דלעיל ממש: שם משמעון ושמואל אע"ג דשם בן נח היה הקדימו לנח מנחור משום דמניה סליק דקתני מצינו שם קטן משם גדול: משמעון ושמואל נקט שני שמות באחד וה"ה לכולהו כדי שלא נטעה לומר דדוקא בשמות הנזכרים דינא הכי:

פרק יג משנה ב

שתי בתי נירין עיין מ"ש בזה במשנת אבות מלאכות דשם הוכחתי שהוא מעשה מלאכת המסרק ממש עשוי כצור' הקירוס שכתב התי"ט אלא שהקירוס עשוי מעצים דקים וזה עשוי מחוטין ותרויהו איתנהו במלאכת האריגה וע"ש הטעם שתלו שיעורם בבתים:

ג ועל מתו המוטל עליו לקברו כן פי' התי"ט ורבות' קמ"ל דאפילו במת כי האי נקרא מקלקל הואיל ואינו חייב לקרוע עליו וכ"ש במת שאינו מוטל עליו כלל:

ד שיעור המלבן וכו' כמלא רוחב הסיט כפול פי' הר"ב שהסיט הוא כשיעור שבין אגו' לאצבע וכן הר"ש בפ"ג דערלה פירש שהוא הפסק שבין אצבע לאצבע במה שאדם יכול להרחיבו והרמב"ם ז"ל התם והכא פיר' שהוא שתות הזרת וכתב שהוא הפירוש האמיתי להיות כי הוא פי' הקדמונים וכתב עוד כי ראה לגאון שפירש שהסיט כפול הו' כשיעור שיש בין גודל לאצבע ושהוא שליש הזרת וכן פי' הר"ב ופי' הר"ב הו' מה שפירש רש"י בש"ס והרמב"ם בחיבורו פסק במלבן ודומיו דשיעורו כמלוא רוחב הסיט כפול שהוא אורך ארבעה טפחי' ושגוזז פירש שרוחב הסיט הוא כדי למתות מן כבן של יד עד האצבע האצבעות בשפותת ביניהן בכל כחו והוא קרוב לשני שלישי זרת ובאורג פסק דשיעורו הוא כרוחב שתי אצבעות ובפ' ע' מה' כלי המקדש כתב במעשה החשן שהזרת הוא חצי אמה והאמ' שתה כבר ידענו שהיא בת ששה טפחים וכן כת' הוא ז"ל בחבורו ופירושו למס' שבת בש פ דבריו כתב בלשון הזה והמובן לי מפירוש אלו המלות שפירשו הקדמונים כי מלא הסיט הוא שתות הזרת ומלא רוחב הסיט הוא רחוק מה שיראה בין הגודל והאצבע הנה עינינו רואות איך דבריו ז"ל סותרים זה את זה ולא עוד אלא שסותרים גם כן לשון המשנה ולכן צריכים אנו לעלות ולראות בדברי רמ"ל באיזה דרך ישכון אור פירוש זה הסיט ומלאכנו וראינו לר"א הקליר אשר הוא האל"ם שיסד בפיוט שרשם שקלים מרוצה ע וכל אמה מודדת שליש בזרת והזר' מותחת עד טפים בסיט וארבע אצבעות הוא ספחה והסיט אבל בש"ס דערובין דף כ"א ע"א מחשבת אורך ורוחב התורה עם העולם מוכח דהזרת הוא חצי אמה שהרי חשבון המגילה היא אמה מאום אמה ובשמים כתיב ושמים בזרת תכן וקאמרה שהעולם הוא אחד מג' אלפים ושני מאות בתורה וזה הוא ד' פעמים ת"ת אמה שבכל אמה המוחלקת לד' חתיכות שתי וערב יש בכל חתיכה חצי אמה על חצי אמה וגם התוספות שם הרגישו עליו בי כר זה וגם תמהו ממנו שיסד שהעולם הוא אחד מארבע מאות ואלפים בתורה שאפילו לפי דבריו שהזרת הוא שליש היה לו לומר שהוא אחד משבעה אלפים ומאתים כי כל אמה מתחלקת לתשעה חתיכות של שליש על שליש אבל לפי דבריו עושה העולם זרת על אמה ובערובין דף י' מוכח נמי במדות המזבח דזרת הוא חצי אמה וכן מוכח מן המדרש אסתר בחלוק העץ לעשרת בני המן והוא אבל בכתובות דף ה' ע"ב גרסינן בענין האצבעות כל חדא וחדא למלתיה עבידא דאמר מר זו זרת זו קמיצה זו אמה זו אצבע זה גודל ע"כ ופי' רש"י מן הקטנה מודדין זרת של חשן ע"כ ובערוך פי' יותר וז"ל זו זרת אצבע קטנה שמה זרת למדוד ממנה עד הגודל למדת החשן דכתיב בו זרת ארכו וזרת רחבו נראה מכאן שאין הזרת חצי אמה ממש אלא שיעור אחר בפני עצמו שלפי מה שנסיתי הוא פחות מחצי אמה שהרי למדידת האמה יש לו האצבע הנקרא אמה המיוחד לזה כמ"ש רש"י על זו אמה וכשידענו שיעור האמה עלה בידנו כל חלקיו הפשוטי' שהם חצי שליש רבוע חומש וכיוצא ובריבוא אמרינן כל אחד למלתיה עבידא ואם אפשר למדוד האמה ע"י הזרת כגון שיהיה הזרת חציו לא היינו צריכים לאמה שהרי בכפול הקטן יעלה בידנו השיעור הגדול ומהאי טעמא אומר אני שא"א שיהיה שליש דווקא דבשלשה ממנו אנו משערים האמה לכן צריכים אנו לומר שזה הזרת הוא מדה מסוי' ממדת האמה ושאין לו ערך בהיותו שלם עמה אלא צריך לחלק אחד מהג' זרתות לחלקים ולהניח קצת מחלקיו וקצת מהם לחבר' עם השני זרתות כדי שתהיה אמה שלימה מדוקדקת ומשום הכי ברא לנו הקב"ה אצבע בפני עצמו על כי הוא מדה בפני עצמה ובאמת הוא שהמרחיב הזרת מן הגודל בכל כחו הוא קרוב לחצי אמה מאד אבל מי שאינו מרחיבו יותר מן הראוי אלא כדרכו אינו אלא מעט יותר משליש ועל כי באותו הזרת הנזכר בקרנות דיחזקאל יש לנו גילוי שהוא חצי אמה אנו מפרשים כל זרת הנזכ' בקרא חצי אמה אבל דון מינה ומינה כי אותו חצי אמה הוא באמה בת חמש כדאיתא בש"ס נמצא שהוא שני טפחים וחצי שהוא יותר משליש אמה בנונית ופחות מחצי א"כ הוא הזרת דלעולם ודחושן ודמזבח הנזכר בש"ס הוא חצי אמה בת חמשה ואע"פ שאמות התורה אין לנו שום גילוי שיהיו באמות בת חמש ולכן מסתמא הם באמות בת שש מ"מ הואיל והתורה עצמה קראה אף לאמות בת חמש אמה אף היא קראה לזרת חצי אמה והעריכו לערך חצאי אמה שבמדת התורה אע"פ שאין שיעור חצי אמה זה כחצי אמה זה הואיל ואין ביניהם טפח וכה"ג מצינו במנחו' ד' צ"ו ע"א בענין קדוש גובה השלחן דכל שהוא פחות מטפח לא קחשיב ודוק ותשכח וכסה באצבעותך ותראה שאמת הדבר הוא שמראש הזרת עד הגודל בראשו כזה

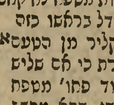

יש בו עשרה אצבעות דווקא שהם שני טפחים וחצי ור"א הקליר מן הטעם הזה עצמו שכל שהוא פחות מטפח לא קחשיב אינו מחשב לזרת כי אם שליש אמה שהם שני טפחים וזה הוא ממש דומיא דשלחן דמקדש עוד פחו' מטפח על פי החשבון הנזכ' שם והש"ס לא קחשיב ליה והש"ס דידן דקא מחשב פחות מטפח יותר ואינו עושה חשבון מאותו ספחות מטפח החסר משו' דבתר קרא אזלי דקא קרי לאמה בת חמשה אמה כשם האמה בנונית שהיא בת ששה ומשום הכי אף הם קראו להאי אמה בת חמשה חצי אמה והעריכוה לחצי אמה בת ששה ולא חששו להעריכ' זה עם זה הואיל והחסר מהערך הוא פחות מטפח ועל מה שהקשו התוספות דלר"א הוה ליה למימר שהעולם הוא אחד משבעה אלפים ושני מאות בתורה כי בכל אמה יש תשעה שלישים כשנחלק אותו לאורך ולרוחב עיין כמה תשובו' בדבר זה בספרי חושב מחשבות במאמר מקוה טהרה ושם תמצא גם כן שני מיני זרתות יש ע"ש כי אין כוונתנו בכאן כי אם לדקדק בשיעורא דסיט מדברי ר"א הקליר הנ"ל נראה שהוא חצי זרת והוא טפח וא"כ הוא קשה על הרמב"ם ז"ל שכתב שהסיט הוא שתות הזרת שהרי זה אינו לא על פי מה שנראה לכאורה מהש"ס שהוא חצי אמה ולא על פי מה שיסד הקליר ועוד קשה שפירש בשם הגאון שהסיט כפול הוא כשיעו' שיש בין גודל לאצבע ושהוא שליש הזרת שזה אינו שהרי שיעור זה הוא פחות מעט מהזרת והוא השיעור שיש מן הזרת ועד הגודל וכן יסד הקליר מדת העולם כמזרת עד הגודל ועו' שלפי דברי הקליר הסיט כפול הוא זרת ומשום הכי קשה נמי למ"ש בחבורו שפך דברי הגאון וכת' שהשיעור זה שמן האצבע עד הגודל הוא קרוב לשני שלישי זרת ושזה הוא הסיט שהרי זה אינו כי הסיט הוא חצי זרת ועוד קשה דכתיב דשיעור המלבן והמנפץ ודומיו הוא בארבעה טפחים ובמשנה תנן מלא רוחב הסיט כפול ולפי דברי הקליר הם שני טפחי' ואפילו על פי פירושו שפי' שהסיט כפול הוא שליש הזרת אינו מגיע לשיעור זה שאף אם נאמר שהזרת הוא חצי אמה כפי הנראה לכאורה מן הש"ס אין שלישיתו יותר מב' טפחים ועוד קשה דבאורג דתנן מלא הסיט פסק ששיעורו הוא שתי אצבעות ולפי דבריו שהסיט הוא כרוח' שיש מן הגודל עד האצבע ושהוא בעצמו כתב שהוא קרוב לשני שלישי זרת והזרת כתב בחשן שהוא חצי אמה נמצא היות הסיט כשמנה אצבעות ואפילו על פי מה שכתב בחבורו בשם הגאון שהשיעור הזה הוא הסיט כפול ושהוא שליש הזרת והסיט הוא שתות הזרת קשה שלפי דברי הקליר אינו מגיע לשני אצבעות אע"פ שלפי דברי הקליר בסיט הוא ארבע אצבעות והמגיד ז"ל הרגיש קצת בשנוייה אלו ולא תירץ דבר מספיק שהרי הוא רצה לומר שהרמב"ם ס"ל שהזרת הוא חצי אמה דהיינו שלשה טפחי' ושהסיט הוא שתות הזרת דהיינו שני אצבעות ושמלא רוחב הסיט הוא יותר ממלא הסיט והוא כשני שלישי זרת שהם שני טפחים ומלא רוחב הסיט כפול הוא ארבעה טפחים ולא נחה דעתי בזה שהרי כבר הוכחנו שהזרת המפורש בכתוב במדו' המזבח הוא חצי אמה בת חמשה טפחים והסיט שאינו מפורש בש"ס כבר ראינו שר"א בם אמר בפירוש שהוא טפח ומי הוא זה ואי זה הוא אשר יחלוק עליו כי דבריו דברי קבלה כי תנא הוא כמ"ש בכתבי האר"י וכן היא דעת התוספות ושאר הפוסקים והא דקראום בשם זה של זרת וסיט ולא בפירוש טפח ושני טפחים הוא מפני שאינם בשיעור זה מדוקדק ולכן נקראו בשם מיוחד ועיין בדבור דלקמן: כמלוא רוחב הסיט כפול גרסינן בש"ס רב יוסף מחוי כפול רב חייא בר אמי מחוי פשוט ופי' רש"י כפול ממש שהיה מודד בהרחבת אצבעותיו הסיט שני הפעמים ופשוט שהיה מודד כמו כן במדידה אחת שיעור השני סיטין והוא הסיט כפול היינו טעמא דלא תנן במתניתין כמלוא רוחב שני סיטין אלא כמלוא רוחב הסיט כפול לאשמועינן שיש בידנו לשער שיעו' הסיט וגם לשערו כפול במדידה אחת: רוחב הסיט כפול הא דתנן הכא רוחב במשא"כ בסיפ' במתני' הסיט נלע"ד לומר על פי דרכנו אשר דרכנו בשיעור הסיט והסיט כפול שהוא הזר' והוא כי אמרנו לע"ל כי הזרת הוא אורך הקו ההולך מן הזרת ועד הגודל כזה

והוא קו א"ג והוא רוחב הסיט כפול שהסיט הוא קו ד"ה ההולך מעיקר הזרת עד עיקר הגודל והוא חצי קו א"ג דוק ותשכח כי כן הוא ולהיות כי בסיט כפול איכ' למטעי ולמימ' דשיעורו הוא אורך הקו ההולך מראש הזרת עד ראש הגודל דרך ראשי האצבעות והוא קו אב"ג שלהיותו בעיגול מחמת שיטי אורך האצבעות הוא גדול מקו א"ג אשר הוא מותר אליו וכמו שדקדקתי

בספרי

נספרי תוספ מ.חסצות במלחמר מקום שכבר ע"ם קונדך לומר תיבת רוחב לומר שבקו סקונך דרך רוחב כיד מעטרינן ולא נקו הקונך כלפי רחבו בעגול לכל בשיעור קסיט שהוא למעט נמיקרי ההלכעות ליכא למטעי בכה ומקום שכי לא קונקך לומר שם רוחב ודע כי שם במקום עכרה דכתי דרך תחבת בשיורין הלו ועליסס יש לסמוך כי שם דקדקתי יפה יפה בענין זה שם שלא עשיתי שם ע"ם ויתירו עינך : והאורב שני חוטין שיעורו כמלוא קסיט ה"ג לף כירושלמי וכמשכה דכתי לחל בם כמוניא דף ע"ע ע"ל גרסינן בעא חיא רבא מרב נחמן המוניא עור בכמה ה"ל כדתנן עור כדי לעשות קמיע לעבדו בכמה (פי' רש"י עור העומד לעבדו ועדיין לא עבדו בכמה שיעור בוקעתו) תמר לו לא שנא ומא תימכא דתנן שיעור המלבן וכמשכן וכנוכע ובסווח שיעורו כמלא רוחב קסיט כפול וכחורב שני חוטין שיעורו כמלוא רוחב קסיט כפול כמלא רוחב לנטויה קלי שיעורו כטווי בכח נמי כיון לעשותו (ופי' רש"י כיון המלבן ומנפך לטויה קלי שיעורו כטווי) וכתבו התוספות ז"ל למלא כיון לטויה קלי ה"ג כיון דלחריגה קלי שהוא רחוק יותר חלא שמא לאו כולהו קיימי לחריגה עכ"ל נראה לם כן דה"ג במתניתין שיעור חורב הוא כמלא רוחב קסיט כפול וקשה לחם כן הוא למה הקנו בתמא לשתי בבות ועוד קשה לחם למא הים הדבר הזה מלי קא משני דשמא לאו כולהו קיימי לחריגה וחלא לף לטויה לא קיימי כולהו שהרי עושים מהם הלבד וחע"ג דהכמ"ם פסק הכעושה לת הלבד חייב משום טווה הלא רלתיי בגליון הש"ם ד"ה כ"י שהשיג עליו וכתב לחין כן דרך טווה כלל וחע"ג דה"כ הכי משני על הכמ"ם וכי חיתם בירושלמי חכי לא כן מלאתי חלא השוכה חבלין וממזר חייב משום טווה וחא נחבר שם לגדין ומדתק בכלאים פ"ט יש לחוכיח שלין בלבדים משום טווה דהא תנן בלבדים הסורים משני שהם פושים וחא תנן משני שהם טווי דש"מ המשום טווי לין בהם קיסור דלחו טווים ומקרו ולי לחו משום שוע לא הוו לקיסרי וחם תאמר בלבד לא שכיחי כמו לטויים וחזקו רבנן בתר דשכיחי ס"ב לחבות למה לא תנו לחות בשיעור לחריגה דשכיחה יותר מלבד וטווים לחוט לתפור והרקים שבגבד תריג שים נתפר גב, או בד' חוטים חבל בתי גב, או בד' חוטים על זה יש להביא לטעולם קטויה מהריגה שהכי בין לחריגה בין לתפור קרוץ טויה וחא חזקינן בתר מחשבת קטויה דהם היינו הלבים החכים לין ספק שמחשבת החריגה מרובה חלא בתר המלחמה עלמה ומלחמת קטויה מרובה ממלחמת לחריגה ולכן חלו רב"ל שיעור המלבן וכמנפך וכנוכע בטווה ולא בחורב חבל עדיין הקושיה לחשובה לה זה משקושה דלמה חקנם בתמא לשתי בבות וחף בירושלמי בפ' כלל גדול רלתיי לשון זה כל חילין שיעוייה הם לחולכין בגרוגרת הם לב שמה כמלא פי גדי הם לכעל כדי לבעל בימה קלה הם לחרוג כמלוח רוחב קסיט כפול הם לעווח כמלא רוחב קסיט כפול ע"כ וממה שפסק הרמב"ם בחכוזו דחורג שיעורו קסיט נראה דלא גרים גירסת זו בתמניתין וקשה מחד בעיני למתקו מן הספרים בחמור שעשות נפל בסם לכן נ"ל דשני הנוסחחות לחמת הם דנוסחתה הם"ם דחמרת דבחורג בעינן סיט כפול היינו בין שני חוטים דעושה סיות רוחב כל לחד סיט ומתניתין דלא חזקינה בחורג כי הם מלא קסיט על כל חוט משני החוטים קלי דעמלא שבין שניהם יש שם לחריגה של סיט כפול ועל כי זה קשיעור של החריגה היו חלא בשני החוטים דווקא שהם לרג חוט לחד לבד לפילו כרוחב קסיט כפול לא מיתייב עד שיהים שם לחריגת שני חוטים שכל לחד מהם יהיה לפחות כרוחב הסיט מה"ב במלבן ודומיו שכל שעשה מלאכה לחהויה לסיט כפול בחיזה טעין מיהיב מהיב משום שכי לא עריכינו ותניכו ולפי זה מקשו שפיר למה לא תלחו שיעור המלבן ודומיו לחריג' שהרי לף היה בין שני החוטי' לריכה מלאכה בסיט כפול :

ה **רשב"ג** חומר משום דבדבריו חלו מוכח דסגיא בה הוא לף' יסודה קחני ליה בגיטין דפ"ג לף על גב דמלחיהו דבבלי קא משכח : לא כל כבבירין וכו' פירש בבירין על כי בהו שכיחי מחוסר לידה יותר מבית וחלר :

ו **צבי** שבכתם לבית הע"פי שבכתם מעלמו סותיל ושכל בפניו חייב וזה לא שמעינן מתניתין דלעיל דהלר לפור למגדל וכו' משמע דהוא בבניסו . לבית לפיות כי מן הסתם הבית היה קטנה מן בחלר ושביכר ולכן בפנים בפניו ולחי לינו מהוכר לידה נקע ליה וה"ם לחתיבי דליכא למימר דדווקא הוא דח"כ ל"ל שתמת כך' יסודה דעליל ותן דלא כותיב בפקיעין דבבי פרק יד משנה א

והחובל עיין מ"ש בסמכת חבות מלחבות ד"ה ושבותבו : **ב ונותן** לתוך שתבשיל חעטרך מבוא שמחני כמעבד יותר מבונבל :

ד **בהן** בתיבה זו רמז לנו דדוקא בהן לבד בני שיבלע הוא דחסור כמ"ש הר"ב וזה הוא רמז בעלמא כי משמעותן על דבריה מורה דחסור בכל עניו שכי חיתה בירושלמי לבל בנבלי מוכח דמתניתין דווקא בפולא חייבי ומשום הכי בהמת דווקא וסבהת תנא דמתניתין כולה לנו בלשון זה :

פרק טו משנה א

אלו קשרים וכו' עיין מ"ם בסמכת חבות מלחבות ד"ה ושמתיר : **ובשם** שהוא חייב על קישורן כך הוא חייב על התיכן רמז לנו בעל הוסף שקשרים עלמם לפשר ביתחייב עליהם' על התיכן בחותו שבת עלמו בחייב על קישורן חע"ג דבעיון קשר של קיימת וחינו קשר של קיימת בפחות מיום לחד וכגון שלחר שקשר קשר של קיימת נמלך להתיכו :

ב **יש** לך קשרים שחין חייבם עליהם בקשר הגמלים וכקשר הספנים חע"פי שהם של גמלים וספנים כמ"ש הר"ב ה"ט שהתירן התנא בלשונו ולמר בקשר וכו' דלא לחטעין :

קושרת וכו' פשוט הוא דלכתחילה קלמר ושהוא עיון בפני עלמו וחין לנו לריכים לדחוק בשמשה בחסורי מחסרת כמ"ש התי"ט שזה חינו במ"ש : רבי לבי"ח מלחת לחתיבי שלא מזכרה בדברי ת"ק ובבר הזכרתי בכלל זה של לתר ר"ש של רס"ח בכמה מקומות : בלל לתר ר' יסודה לפי פשוטו דמתניתין ולפי מ"ש התוספות וסביותו התי"ט חין כלל זה קלי לר' יסודה מיהר הקודם לו שלא דין לחר קמ"ל ר"י בכלל זה היינו דלא תנן זה בכלל וכו' דסתם הוא סיומא דמלחת דלותו הדין ממש דוק ותשבת דסכי הוא בכל ביוחא בזה :

ג **מהפלין** חת הכלים לפילו מרבעה וחמשה פעמים לרמוז דמלוה לחדם שיהים לו בגדים ו' **למיומדי'** לתפילה מלוה הכון מלבד בגדי שבת דסם מלוה ובבדתו נקע מנין זה של מרבעה כנגד מרבעה תפלות של שבת ובשיתפלל חדם של מוליי שבת בשבת דברי ממלא **פנריך** לקבל לחזור ולבדוק בו ביום בבגדים המיוחדים לתפילה ד' פעמים דווקא וחמשה דנקע בחמת הוא לגלות מרבעה דלמו דווקא הוא :

פרק טז משנה ב

מצילין מזון שלש סעודות הרחוי לחדם לחדם ולרחוי לבהמה לבהמה ל[בחמ' מהלכון הזה נרחם דלף מכהם מלילין מזון ג' סעודות לף ביהים חייב חדם להחיל בהמתו ג' סעודות חלא שחייב להחיל בהמתו קודם שיחבל הוא ונקע"ן שבבל סעודה שעושה חייב להחילה חם היה רגילה לחכול בחותו זמן :

ג **מאה** סעודות לף מלחתי טעם למנין זה חלא שקילר לשונו הות לחד מחיבת הרבה : **וחביות** של יין החביות שלהם של חרס היו ושוד סיום רחיתי שה נפת תו"ב שכך הם ויין חדם מכנים ויינו בכלי חרס חדש שיהו שומד מפני הדליקה דלקמן במשנה ה' משום דכולע הרבה ולכן מן הסתם מלילה מן הדליקה לחר העיגול של דיולה שיין עליו דבר המגין משל"כ הין שהרגיל הם יש מגין עליו ולינו מתקלקל כל כך מהר מפני הים מהם בקדים הדבילה ליין חלא בסדר החיבותן :

ז **ואמר** חוספתי לו מחטת כיון חלא הים עקרב זה הן לחכיו ב"ש ב"ה ול"ל דת"ק לחיידי דכרן לחיי דחל"ב הוה ליה מעשה לסתור ולילה למימר דר' פלוג דיבר זה לף מזכ' בם"ם כלל ולח"ג דלף שינוי זה לף מזכר בם"ם מ"מ דתקינן ומוקמינן מתניתין בחרי טעמי ולף מוקמינן בחרי טעמי ולף מוקמינן בחרי תנאי כדלחיתה בתוחות דף נ"ם ע"ל :

ח **משקה** לחכיו ס"ם לפניו חלא לחין זה דרך חכן כוחיל ולא מילא בשבילו וזה הוא דקמ"ל בתמא :

פרק יז משנה א

אעפ"י שנתפרקו בשבת פי' בר"ב ולפילו נתפרקו בחול ע"כ ול"ל דלרבותא דסיפא דחיסור **ב נוטל** חדם קורנס לפלוע וכו' וס"ם מלמלה לחכת בחותבת חלא דלמו שביתתו וס"ה לשהר הכלים שמוכרים שם :

ח **כל** בסווי הכלים המחוברים לקרקע שים להם בית לחזיק ניטלים בשבת מכלי דבשחין להם בית לחזיק חוגם ניטלים חמר ר"י בד"ח שים חילוק ליה להם בית לחזיק מלין להם בכלים קרקע ממש לחבל בכלים המחוברים לקרקע בין כך ובין כך ניטלים בשבת זה הוא דקחון לשון המשנה כפי פי' בר"ב וכבר כתבתי במקומות לחבות דבכל מקום לשון החולק הוא בשקול ועכי על החולק עמו קתני חמר ולא ר"ש חומר :

פרק יח משנה א

מפנין לפילו לרבע במנין זה רמז לנו דלפילו לרבעה דבבי' דלכלוחה לף חזו דחיסורה רבים עליהו מותר לפנות ולע"פ שהם חמשה מ"ם והקדש דלעניהם מפני הפדיון נגעו בהו חמשוים כחחד ומחמת לחת לבהות החומות דלא חזי מלד גריעותו ושוד חמת לעטרין דלא חיימת לרבעה דווקא ומ"ש התי"ע בתר תעלומי ד' וה' דבב"ק סדין התנא במנין זה בכולי ס"ם טעם רחוק הוא בעיני ודוק ותשבת בכל ביולא בזה טעם הרלוי לו ולפכי בתניתו כפי חבר חנני ס' : של תבן ושל תבואה לע"ג דלגבי סיתר טלטול יש רבותא בתבן יותר מבתבואה שהרי שהבואה רלויה לחדם משל"ב התבן מ"מ לגבי מיתר הערמה לפנות מקום לגבי חדם יש בו רבותא בתבואה יותר מבתבן משום דתין בזיון ב"ב ובהעמיד בני חדם בין התבואה כמו בין התבן : משני החוכחים ומפני בעול בב"מ מדלא תנן מפני בב"מ דומיא דמפני החוכחים ב"מ דלא סתיר בשביל המדרש חלא היכא דחי לא עביד הכי הוה מתבטל בבל בלחו הכי בגון שים מקום בבית חכיכו להעמיד הת"ח לא יטרח לפנות החוכר בשבת כי יכול גם הוא לילך עם הלוך ולעמוד ויכוון לף שכר הלוכה משל"ב בכוונת החוכחים לע"פ שאינם בבית חכיכו דרים בשוק כי יש לחדם לחר המקבלם בביתו מ"מ שרי ליה לפנות לבבוניסתם בביתו מלוה רבה הוא שהרי הוא מקבל פני שבינה ולפשר דפילו לם יש לו מקום לחר בביתו לקבלם חלא שהוא לר ושלטרכו ליישב שם החוכחים בדוחק חו שחינו מקום רלוי שרי ליה לפנות חלא יעשינו מקומר המקום חו כיוון בו כי גדול בבוד הבריות בפרט בענין זה שבבניסה עמהם : תרומה גדולה הקדימה לדעתי לע"ג דבה חית רבותא טפי לרמות חלא נחמדו עליה : מזבי שהוא מחבל לעניים ל"ת לעז ס וכבי מפתבר דסיתר טלטול מחבל הרלוי לעניים בבר שמעינן ליה לעיל בדמתי ולריכה למימר דבשה שמעינן חדוש חלא שמעינן בדמתי דבדמתי לף הם הוא עשיר יכול לסיות סיטים רלוי לו לם יקרוי נכסיו משל"ב בתורמום חלא רבוע חיסורה עליה מחמת עשרו חלא שחין דרכו לחבלו מחמת חפטוסותו כי הוא רגיל במחבלים ערבים ולבן לף לם יקרוי נכסיו סיגו רלוי לו לחותו יום בלל כי ע"י בסקר נכסיו ליו טבעו משהבה בבוע כי לם בחוכך זמנן מחמת ההכרת הת"ב ה"ל לפנות דמתי חלבו בוחיל ושניהם מתר טעמא שרו וחע"ג דחיכא למתי ולומר דמשום שהחיסור שבו בבל הוא שהרי רלוי לו מחמת מעשר שניו בניתה בתבואה גדולה לבך שאנו לו ולא לשם לפנות בין הבלתי רלוי מחמת חיסור בין הבלתי רלוי'מחמת גריעותו מ"מ ל'משנה סיגו מדוקדק דקתני מפני שהוא מחבל עניים דמשמע דזה הוא עיקר מחבלה שבשחת זה סיגו וה"ל מפני שהעניים חוכיחים לותו לו מפני שהוא רלוי לעניים ועוד דגרסינן בש"ם דווקא יבא לחבל לח לף מ"ם כיון דמריר לף לחבלה מדחמר חבלה ס"מ דלבחמה קלי דחי לחדם לף לחבל ה"ל : **מפני** שהוא מחבל עוכרים ובנוסח המשנה דירושלמי גרסינן לעורבים כמו לעזים דריסת ונרחה דנפקא מינה בין הגרסחות לם הוא עיקר מחבל חותו העוף חו לם הוא רלוי לחותו עוף לחבל עיקר חיומם הוא ממין לחר דבחמרנו מחבל עוכרים משמע שדרך בני חדם לגדלם ע"י מחבל זה ולו גרסינן לעורבים משמע שדרך בני חדם להחבילם ממין זה בשלא ממה המין שדרכם להתגדל בו חו לפילו בממה מחבילים חותם לף מזה ומהקדק בענין זה ימלה נפקותה לענין דיעה דלף על גב דחין הלבה בדברי שמעון בן גמליחל מ"מ יש לנו לעיוני בדברי ת"ק לדקדק בו :

ג **חכמה** פי' בר"ב מילדת בקושה עכ"ל בלשה מבלן דחם חין חנו יודעים חם היה בקושה חלא מחמת בני חדם לגדלה ול"ל בירושלמי הסם קו"ל דעל ספק נפשות דומיו חת הסבת ובח חין מחללין עליה ולא בירושלמי הסם קו"ל דעל ספק נפשות דומיו חת הסבת ובח דקרי ליה סתרת תכמה ולא מילדת לח משום בקושות' מסתר המילדות קרי לה בן חלא בך שמה בלישנא דרבנן להיות בי לריכה להסתכם טרם תבא לבלל מילדת : רבי יוסי חומר לף חותבין בר"ב והלכה בר"י ולחו משום דלא פליג דבש"ם מוכח דפליג דגרסינן בשם מודיט תכמים לר"י בשיבור של שני תוכות התוכחים מבלל דבשבור של לחד פליג חלא משום דירושלמי עבדו מעשה בני' : ובל נרבי מילה ירושלמי בירי מתניתת ובל נרבי חיה ובזה חזלה לה קשית התוספות שבשיה התי"ע בפרקין דלקמן ד"ה עוסין בל נרבי מילה לבל בשם דבת תנא ליה בישא ומחללין עליה לת השבת ו"ל בריסת חייבי בשוד חלא חלד ילדה ופיסת דקרי

יקרי נים תים ר"ל אחר שילדה אבל עדיין קשה ליפא דר"א דרים פרקין דלקמן דנראה דאשכח קאי כשי לשון משנתנו דתנן מילה כמ"ש רש"י כתם :

פרק יט משנה א

כלל אר"ע עיין מ"ש בפ"ו דשביעית משנה ג' :

ג **רבי** אב"ע אומר מרחילין את הקטן ביום השלישי וכו' ירושלמי ר' יעקב בר אחא אמר ר' אלעזר ור' יוחנן מפקידין לחייתא כל שקיין דעבדין לחולה בשבתא עבדין אפי' ביום השלישי שחל להיות בשבת ע"כ מדקאמר אפילו ע"מ כמו שפירש הר"ב בפ' ר"ע דכ"ש יום א' ויום ב' :

ה **שני** ימים טובים של ר"ה ושבת אחריהם ולפי זה אתיא מתניתין ככ"ע : עד שיבריא ויעבור עליו ז' ימים שלמים אחר שנתרפא כן כתב הרב ודייקא נמי דקתני עד שיבריא דמשמע בריא ממש ולא קתני עד שיתרפא .

פרק כ משנה ב

ועושין אנמולין בשבת אפילו חבית ואין לו אורחים אם צריך לו ולבני ביתו ור' נדוק לא התיר הרבה אלא לכבוד אורחים כן נראה :

ג **לתוך** הכברה או לתוך הכלכלה נראה בעיני שנקבי הכלכלה הם קטנים מנקבי הכברה ולפי זה א"א שיפול כרשינים עם הפסולת והוי יותר ברירה מכברה ואפ"ה מותר :

פרק כא משנה ג

הטבלה נקראת הדף שעל רגלי השלחן כשהיא לבדה והיא עם רגלים יחד נקראת בשם שלחן ופשוט הוא ולכן ברישא תנן מגביהין מעל השלחן וכן בסיפא מעבירין מעל גבי השלחן שאינו מסיר הדף מעל הרגלים אלא מגביה מה שעליו או מעביר מה שלפניו בעוד שהדף עומד על רגליו שנקרא כלו בשם שלחן משא"כ למ"ד שנוטל את הטבלה כמו שהיא ומנערה דקתני טבלה ולא שלחן לפי שאין דרך להגביה הדף עם רגליו יחד הנקרא בשם שלחן כדי לנערו אלא ליטול הדף מעל רגליו הנקרא בשם טבלה דייקא נמי דקתני נוטל את הטבלה ומנערה ולא קתני ככבר נוער את הכר דמשמע דנוטלה מעל הרגלים ומביאה במקום אחר ומנערה ואינו מנערה שם במקומה מעצמות וקלפין שעליה לפני בני אדם דהוי כנגרף של רעי : כלה לא ידעתי למאי אצטריך : מעבירין כיון דהם קטנים אינם מטריחים עצמם להגביהם אחד אחד כעצמות וקליפין אלא מעבירין אותם זה אצל זה ומקבלים אותם יחד והא"כ מוציאים אותם זה יש לפרש לדברי התוספות ז"ל דסל"הו דלא דייקינן מתיבת מעבירים דפרורין שאין בהם כזית אסור לאבדם ביד דבש"ס גרסינן מותר ולדידוהו אתי שפיר תיבת מלפני דמשמע דעל הארץ הם דמותר לאבדן ולא התירום בטלטול אלא מפני שהם ראוים למאכל בהמה דלרש"י דס"ל דגרסינן בש"ס אסור לאבדן ביד ומדלא קתני זורקין אלא מעבירין דייק לה יש לגרוס מעל כמ"ש התי"ט דומיא דרישא :

פרק כב משנה ב

כל שבא בחמין פי' הר"ב שנתבשל ורבותא קמ"ל מתניתין דאע"ג דלא נתבשל באור ממש אלא ע"י ביאתו בחמין וכדאיתא בש"ס דהיינו כגון תרנגולתיה דר' אבא שהיתה מלוחה הרבה עד שאי ביאתה בחמין לבד היתה מתבשלת כפי פירוש רוב הפוסקים שורין אותו בחמין בשבת ולא גזרינן דילמא אתי לעשות כן בדבר שלא נתבשל כל צרכו ברא"ות שאף התרנגולת הזאת שירין אותה אע"פ שלא היתה מע"ש על האור דכ"ע ידעי דכגון הא נתבשלה בביאת חמין לבד שלא ע"י האור בע"ש : שורין אותו בחמין בשבת דאין בשול אחר בשול כן פסקו הפוסקים ממשנה זו ואע"ג דתנן שורין דמשמע לכתחילה מ"מ אין זה אלא כגון בשול שני זה ע"י שריית מים חמין אבל לבשל בשול שני אצל האור ודאי אסור ונראה שזו היא דעת המגיד בפ"ט מה' שבת ע"ש : וכל זמן שלא בא בחמין מע"ש מדיחין אותו בחמין בשבת ולא אמרינן דמתבשל בכך אע"פ שע"י ביאתו בחמין דהיינו ע"י שרייה הוא מתבשל חוץ וכו' כן נראה וה"ה לכל שלא נתבשל מע"ש אע"פ שבא בחמין דמדיחין אותו דודאי אינו נגמר להתבשל ע"י הדחה הואיל ולא נתבשל ע"י השרייה או אפשר דבכגון הא שאינו מתבשל ע"י שריה אפילו שריה שרי שע"כ לא אסרנו הדחה במלית הישן אלא מהאי טעמא דהוא גמר מלאכתן דאי לאו הכי הוה שרי או אפשר דהשריה אסירא ביה כשכבר נשרה מע"ש שאע"פ שאינו מתבשל ע"י שריה היינו דווקא בפעם אחד אבל בפעם השנית חיישינן שיתבשל על ידה או אפשר דגזרינן בלא נשרה אטו נשרה והדבר צ"ע למעשה : שהדחתן זו היא גמר מלאכתן ואם הדיחן חייב חטאת ש"ס ופי' רש"י משום מבשל ומדנקט התנא לשון זה של גמר מלאכה נראה דאף משום מכה בפטיש חייב ואע"ג דגרסינן חטאת דמשמע אחד ולא שנים לאו דווקא הוא דלא נחית ר' יוסף לאשמועינן אלא דאף חיוב יש בו דלא תימא דליכא אלא איסורא בעלמא:

ד **ואינו** חושש שמא יחשדו אותו שכבסן כן פי' הר"ב והתי"ט דחה פירושו ואמר אין חוששין שמא יסחוט אבל הדין עם הר"ב שהרי מהש"ס דהביא התי"ט עצמו בדבור המתחיל והשתא מוכח דחוששין שמא יסחוט שהרי אמרינן היכי למעבד ליעבר זמנין מיתווסן מאניה מיא ואתי לידי סחיטה ולכן בע"כ צריכין אנו לומר אינו חושש לחשד אבל על הסחיטה אין הכי נמי דאיכא למיחש אלא דמשום כבוד הבריות לא גזרו כמ"ש התי"ט בין בגדיו לאלונטית דהוא חלוק נכון :

ה **בעשר** מנין זה הוא מנין חשוב להיותו ראש העשיריות ותו לא שכיח וה"ט ל"י בני אדם : לא יביאם בידו ארחא דמלתא נקט וליכא למימר דאתא לאפוקי דרך מלבוש דהרי שהרי הוכחנו לעיל שאף במלבושיו איכא למיחש שמא יסחוט ואי לאו משום כבוד הבריות לא הוה שרי להלך בהו והכא מסתמא ביש לו בגד ללבוש איירינן ולכן אין לנו כח להתיר הבאת האלונטית דרך מלבוש ועוד אגב סיפא דמביאין אותן בידן דודאי איכא למיחש יותר לסחיטה בהיותם בידיו מבהיותם עליו דרך מלבוש נקט ליה :

פניהם ידיהם ורגליהם כתב הרב ה"ה לכל גופן אלא דארחא דמלתא נקט אלא פירוש דמסתמא אין האלונטית אחת כל כך גדולה שתהיה ראויה לנגב בה עשרה בני אדם בבת אחת ומלתא אגב ארחיה קמ"ל תנא דכשאירע כך שצריך שינגבו במטפחת אחת שיקדימו לנגב החשוב דהיינו הפנים והדר הידים דשכיחי בהו זוהמא יותר מהפנים והדר הרגלים דמסתמא הם מלוכלכים יותר מהידים אבל לא יעשה להפך שאינו נכון שינגב הידים בבגד שכבר נגב בו הרגלים הבלתי חשובים כמותם וכ"ש הפנים אפילו אחר נגוב הידים לבד כי אף

הידים מעלתם גרועה ממעלת הפנים :

ו **אין** מעצבין את הקטן פירוש הר"ב דווקא לאחר יום לידתו היינו טעמא דנקט התנא לשון זה של מעצבין ל' עצב דכשהתחילו אבריו לשתקשות י"ש לו עצב וכאב כשמתקנין אותם :

פרק כג משנה א

וכן אשה מחברתה ככרות מלתא אגב אורחיה אשמועינן דינית האדם הלואה ברשות אשתו שהיה מצוי בידה כבוא עני לפתח ועוד אשמועינן רבותא בבבא זו דאפילו ככרות שהם דבר מועט ואפילו אשה שאין דרכה לכתוב חיישינן שתכתוב אם תאמר לה הלוני : בירושלם לא ידענא למאי אצטריך : ונוטל את פסחו ובנוסחת המשנה דירושלמי גרסינן ואוכל דמשמע דבנמנה על הפסח איירי ולא בלוקחו להקדים ומסקנת הבבלי נמי הכי הוי דמתניתין בנמנה איירינן ולכן יש לתמוה מהר"ב דפירש למתניתין בכה"ג כי מימר' דר"י היא ולא ממתניתין שמעינן לה כמפורש בש"ס וטעמא דמלתא דדחו למשנתנו כפרש על פי גרסתנו שהיא גירסת הבבלי דגרים נוטל מסייעתא דר' יוחנן הוא משום דנראה דלכתחילה היו עושין כן מדנקא קתני ושכח וכו' ואי במקדישין איירינן אין הדעת נותן שיהיה מותר לעשות כן לדחות י"ט או שבת באיסור שבות בדבר שהיה אפשר לו לעשות מע"ש או י"ט אלא אם כן שכח או עבר והזיד ואף ר"י ודאי יודה בזה דלא נכון לעשות כן לכתחילה ולכן מוקמו למתניתין כמי שנמנה על הפסח דאין זה בכלל אין נמנין על הבהמה בי"ט כמ"ש התוספות ומשום הכי אין אנו צריכין למה שפירש רש"י והר"ן והביאו התי"ט בדבור הכ"ל דבשלא נזכר מע"ש לקנות איירינן :

ב **ומפים** עם בניו ועם בני ביתו על השלחן מכלל דעם אחר אסור וזה דאסור עם אחר בשבת וי"ט דבו איירינן הוא בלבד שלא יתכוין לעשות מנה גדולה כנגד קטנה שאם מתכוין לעשות כן אסור משום קוביא וכיון דאסר משום קוביא הדבר ידוע דאסור אף בחול וה"ט דלא קתני סיפא ומטילים חלשים על הקדשים סתם דומיא דרישא דמתניתין דהכבר ידעינן דבי"ט איירינן אלא פירש בי"ט מכלל דלעיל מינה איירי אף בחול ורמז לנו באמרו אחר דמפים עם בניו ועם בני ביתו ובלבד שלא יתכוין לעשות מנה גדולה כנגד קטנה דמשמע לכאורה דקאי עליהם אע"ג דעמהם מותר מה שאז"ל דמ"מ לא ישנה אדם את בנו בין הבנים משום קנאה דייקא נמי דלא קתני ובלבד שלא יעשה אלא ובלבד שלא יתכוין מתחילה לעשות כך דבקל יטיל קנאה ביניהם ואם עשה כך להסיר המכשול יפים ביניהם ודייקא נמי דלא קתני ומפים לבניו אלא עם בניו דמשמע דגם על חלקו יטיל גורל שאם לא יעשה כן יאמרו הגדולים אילולי שאבינו אוהב הקטנים יותר ממנו לא היה מטיל גורל על החלקים שהם קרובים לריוח ואנו להפסיד הראוי לנו שהם המנות הגדולות הראוים לנו הגדולים כמו שאבינו הגדול שבכלם לוקח חלקו הגדול הראוי לו בלי גורל אבל כשיטיל גם על חלקו בטלה הטענה כי גם הם קרובים להרוית חלק אביהם הגדול משלהם ודייקא נמי דלא קתני ובלבד שלא יתכוין לעשות מנה גדולה ומנה קטנה אלא כנגד קטנה דר"ל כשהמנה גדולה ראויה להיות קטנה כמו שאתרת וזה הוא כשבניו הם כמעט שוים בגדלם אז לא יתכוין לעשותם גדולה אבל כשאינם ראוים להיות בקטנה שיש בבניו גדולים מאד וקטנים מאד אז אדרבא יכוין ויעשה ויתן מנה גדולה לגדול וקטנה לקטן דאינו מן הראוי להרעיב הגדול ולהשביע יותר מן הראוי לקטן אם לא בדבר שיש בו חיי נפש כגון בלחם ושהקטן הולך לבי רב ויושב שם כל היום וכמעשה דאבא חלקיה ומפני שקטטה כזו לא משכחת לה אלא בבנים קטנים שראוי להם מנות קטנות ולא בגדולים שאינו מן הראוי שיקפידו על דברים כאלו קתני גדולה כנגד קטנה ולא קתני קטנה כנגד גדולה ובזה יובן החסרון שכתב הר"ב וטעמו ולשון המשנה על בוריה לפי פשוטה : אבל לא על המנות של קדשים של אתמול כ"כ הר"ב והכי איתא בש"ס והא דכתב הרמ"בם בפירושו והביאו התי"ט מנות של חולין נראה דר"ל החולין שהיו אוכלין עם הקדשים כדי שיהיו נאכלים על השובע כמ"ש בחבורו פ"י מה' מעשה הקרבנות ונראה דלמד כן ממה דנקט התנא לשון זה הסתום ומ"מ יש לתמוה עליו דעיקר פירוש המשנה והוא מה שמפורש בש"ס תיסר מן הספר ואי לאו דמשתפינא הייתי אומר דלא גרים בש"ס אלא אבל לא על המנות של חול ולא גרים בי"ט ומפרש של הול של חולין ובאמת פשטא דתלמודא מסתבר יותר דסליק פשיטא ואי בקדשים קאי מאי פשיטותא איכא הכא הלא התיר התנא הגורל בקדשים ואין ספק שהיו עושים אותו בעת אכילתם ומנא ידעינן דעל הקדשים שנשחטו בעי"ט שנאכלים בי"ט אין מטילים חלשים עליהם אילו לא פרטם התנא אבל כשנפרש של חולין אתי שפיר לומר פשיטא והתשובה היא נכונה דמהו דתימא משום דכתיב ועמך כמריבי כהן דנתיר להם להטיל חלשים אף על החולין שאוכלים עם הקדשים כדי שלא יבאו לאלגווי ויבהגו על זה קלות ראש בקדשים קמ"ל דעל הקדשים היהירו משום חבוב מצוה כמ"ש הרמ"בם ולפי זה אין הפרש בין נשחטו היום או אתמול וכמו שנראה ממה שפסק בחבורו אבל לא על החולין הנאכלים עמהם : ואף אי גרסינן בי"ט יש ליישב הכי כאמרנו דלא אסרו להטיל חלשים על המנות של חולין אלא בי"ט אבל לא בחול מן הטעם שכתבתי ופריך פשיטא וכי הכהנים משונים משאר בני אדם שנתיר להם בי"ט לחלוק על החולין משא"כ בשאר כל אדם ומשני הין הכי נמי שהם משונים ואי לאו מתניתין הוה שרינן להו או אפשר לומר דאפילו בחול אסורים להטיל חלשים על המנות של תולין כשאר בני אדם וכנראה מליטנא דמתניתין דלא קתני בי"ט אהר אבל לא על המנות אלא קודש לו דמשמע דאבל לא על המנות בכל זמן איירי כשנפרש בי"ט מחובר לפשיטא ונאמר דה"ק בי"ט פשיטא אא"ב בחול דליכא אלא איסור אסמכתא אי לא הוה ידעינן איסורא איכא למטעי ולהתיר להם משום בזיון קדשים כמ"ש לעיל ולכן אלו אסרם התנא בפירוש לא הוה פרכינן פשיטא אבל בי"ט דאיסורא דיום נמי רביע עליה פשיטא דהם כחולין כשאר כל אדם ולא אצטריך התנא לאשמועינן דלא נחית המקשן לדיוקא דדייקינן לעיל דלא קתני בי"ט אחר על המנות אלא מפרש למתניתין כפשוטה דבי"ט איירי ודיוקא דדייקינן הוא מלתא אגב ארחיה דאשמועינן התנא ומשני אף בי"ט אצטריך תנא לאשמועינן מפני שהם משונים משאר בני אדם וטעמא רבה איכא להתירם דכהנים זריזים הם ומדכרי אהדדי ולא אתו לכתוב אי לא אסרם התנא בפירוש .

ג **בידן** דווקא שמחזקת דבר מועט אבל פירות מרובים לא דלא לימרו דהעריס לומר דהולך לשמור והוא לא התשיך אלא כדי להביא הפירות כן משמע מידו שמותר : כל שאני זכאי לשון זכות להורות מ"ש הר"ב שאבא שאול היתיר ההחשכה לדבר מצוה כמו שמותר לומר להכירו בשבת שילך מחשיכה להביא ארון ודומיו שיש בו מצוה שזכות הוא לו :

ד **עולמית** האדם הוא עולם קטן והנשמה היא כנגד עולם העליון ורז"ל קראוה בלשון זכר אבר' והגוף שהוא כנגד עולם התחתון קראוה שרה בלשון נקבה והוא הוא הנקבר כי הרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה וזה הוא לא יקבר בו עולמית דרמז לנו התנא ענין זה בשנותו לשון נקבה ואע"ג דהכי הוא ליטנא דרבנן כדאשכחן בכמה דוכתי הכי במשנה מ"מ היכא דאיכא למדרש דרשינן :

ה **הכר** ממתפיו גם מכאן יש לנוכיח מ"ש בפ"ד דשבת משנה ב' ד"ה הכר שסכר שהוא

דאסיר אפי' יכבה עליו הנוף ומה שמניח בראש פליטו הוא סכסכת שבכי מתחתין
ובן ולא תנן מרחצו ועוד זיל בתר טעמא דהוא בשביל שימתין ולא יסריח ובסרתון נולד
מהבני מעים שבתוך הגוף ולא מן הראש ולכן ת"ק סבר הוא מה שתחת הגוף תחי שפיר
בשמעתא הכר לף הכשרת בשמע שהרי הוא עומד על הכר בראשו לבל לי תמרת שהכר הוא
מה שתחת ראשו אין הכשרת בשמע בשמעתא ור"ש מה הועילו בתקנתא לפתיר בשמעתא הכר
שהוא קל מכסת לף הוא לותו שתחת ראשו אלא עדיין גופו על הכסת שתחתיו ומסריחה מתחתו
שעיקר הסרחון משם הוא בא ולא ידאי לריכים לתו לומר דהאי כר הוא מה שתחתיו ממש
ובשכסת שתחת ראשו בשמע בשמעתו ומשום הכי לא הוקרך התנא להזכירו בקיצור וכיוצאלמי
פ"ב דכתובות אלכה י"ב נמי ממש שהכר הוא שתחת יכבד הוא שכב עליו הגוף דשני עניים לא רגילי
בה כשהורת שם וכבלים פ' כ"ח משנה ה' נמי הגן כר שעשוי סדין וכסת שעשוי מטפחת
דסדין מוכח עליו ככר וכסת כמניח תחת מרחשותיו קטן הוא ולכן הינו דלתי לעשות בו סדין
כי לם מטפחת: ומשילין לותו ע"י בשמעת הכר: בשבת משום דהוקרך לפרש חול פירש
נמי שבת תע"ג דלא לצטריך לפיש קיימינן: אין מעמידין וכו' ובמעמד בפ"ם ובמשנה שבת
נרסינן מעמידין ובמעשה ולפי זה הוא ליתנא דקרא ממש שכניה תפ"ט ושופט עיניו וכו':

הרי כמ"ש כרת בפ"ב מה' רוצח שהרי לא תנן כשופך דמים אלא שופך דמשמע ממש שופך
דמים וכדאמרינן בפ"ם מעל לגר שכבה והולכת אדם מניח אלעגו עליס מיד נכבה:

פרק כד משנה א

מי שהחשיך בדרך מדלא תנן מי שבא בדרך וסיס ירא שמא יתחך כדתנן בשירוזין אלא
תנן מי שהחשיך ס"מ דמשתחך מיירי כמ"ש תפ"ט בשם הר"י:

ה ומדבריהם למדנו שמי שקורין ומודדין וכלים לריכא דהרתנו דשקיקה והמדידה ואגב
למדנו שמי שקורין ולפי זה אין לתו מוכרחים לפסוק גירסת המשנה
כסדר המשנה דפיינו דשקיקה קודם למדידה כמו שפשפה הר"ב ז"ל: שבת מתחיל ביוד
ומסיים בתיו גבי' קדום כי יום שבת קדום הוא דכתיב זכור לת יום השבת לקדשו ועוד ',
כנגד עשרת הדברות שבהם כל התורה כלולה ומשמשר לת השבת בלילו קיים כל התורה ומעיד
על הדום העולם שבכרת בעשרה מאמרות ומתיו היא הוות שנכתבה על מלחות השבשים
המוטשים בתרכן הבית שתחול שבת גדמו כמשמ"ל על פקוח ומשכתותי שעלימו עיניהם ועוד
סיוד בו שברת העולם הבא ועליו נאמר לברבע מאות שקל כסף דפירש בזהר ת' עלמן דבסופא
דרי כי שני פלוגתות מוריס על העולם הבא סיום שבת הוא בתחלתו ונלמו כמשמ"ל:
פליק מסכת שבת. סוף כל יתי שבת:

המק"ש בהר המור·
יבנה ולא יושבת·
אם תזכור וגם תשמור·
לנוח יום וליל שבת·

עירובין פרק א

עירובין יש בו עשרה פרקים כנגד עשרה מאמרות שנברא העולם העולם העומד על השלום
הגשמה ע"י עירוב דשיתוכין וכדתנן מערבין בבית יבן מפני דרכי שלום ומעמיק
יותר בענין זה ימלא דבתמת כך הוא שהרי לפי מלי דאיתא במאורות נתן עירובי מבואות
בתי גוחי נק' ת"ת במערב הו"ג ע"ב רי"ו וזהו עירוב וכן יסוד מערב ו"ם וזהו נקרא עירובי
תלמות בתי בלשי ת"ב לפוף מלינו שעשה הגון לעניין זה לי משום מבואות שהעירוב הוא לפוף
שמשתף בתי דירים שבהם עשר לתבעות לי משום תלמות שהעירוב הוא יסוד בכל המערב אני
ברגלים שבהם נמי יש עשרה לתבעות ולף משום תחומין אתי שפיר מינן זה שבירור משום
שבת שהכולה ליקר משם ולהלאה בעי לערב הוא בנגד שיעור עשר ספירות מן שיעור כ"ד
ספירות של הלל שעומד תחת העולמות בעלייתם בע"ם שעד סי' שבמוכני' לעולמות אין
לקליפות רשות ליכנס לשם לבל בי"ד לתחיים שמן סי' ולמעלה שם מקומם ולכן עד עשר מותר
לנחת בשבת בלי שירוב ותו לא שכי משלש שם שלשלוים בפ' ר"ח ועי"ם גם בפ' י"ז ויליהו
עיניך ונעש"ד דכיודע כוד שני אלפי תהו שני אלפים תורה שני אלפים ימות המשיח אין
מסכימים מניניים אלו כל אחד בעולמו תהו בעשרים תורה ביניהם ימות המשיח בברייתא שבכל
ל' מלאו העולמות יש בהם עשר ספירות המגולה בכל בם' תולדות חייס ידע טעמא שעיקרו
רז"ל תחום שבת שהוא בנגד עשר ספירות בלילים תמה דווקא וס' יליהי מפלגיות:

א מבוי שהוא גבוה י"ל דנגד גובה המבוי תינו תלוי בגובה הבתים המסובבים אותו
אלא בגובה הקורה המכשיכו או תפסר דהוחיל ועדיין לא שמענו שלריך
להכשיכו ע"י קורה ועתה מוכה לנו המקום שלריך להניח בו דבר המכשיכו ומשמעות הוא על גבי
הבתים שמכאן ומכאן דקאמר שזה המקום יהא גבוה יותר מעשרים תמה דמשמע דלותו מבוי
גבוה יותר מעשרים ומעט ולפי זה נמלא דגובה הבתים הם גדר גובה המבוי ולא גובה
הקורה המכשיכו ומשמע מינה לענין נדרים לי ליכא לאון בני אדם המוסיף וזה בני' ', בשני י"ל
עיקר מדהתנן ומעט ולא תנן וכשר דמ"מ דשל ידי מעוט זה עדיין לא הוכשר שהינו אלא
בבתים להכשר המבוי במשנה ב' אע"ג דחיכא למאתי ולומר דאיתו יכול להחליט ולכשר משום
דלים הולקין דבר אחר נמי בעינן להכשיכו בדתנן במשנה ג' מ"ש תין זו דחייס דשרי ב"ם
הוא דם"ל הכי וב"ם במקום ב"ה לא חשיב מחלוקת כמו שחוכיח בפ"ג דיבמות משנה ו' בע"ם:

והרחב מעשר אמות ומעט כתב הפי"ם בשם הר"י דקורה משום מחיצה הינו צריך
למעט בדאיתא בבריית' ע"ב בראש מדבריו אלו דאפילו רחב טרפח ס"ל דאינו
צריך דומיא דגובה אלא שהוא בשיעור לפי המקבל דם"ם דמפתחת דמלינן למר שפסק גבוהים
ברפח מהל דמדקדק טיעב בם"ם הינו כן לף לר' יהודה יש לו שיעור קוב ברחבו דגרסינן
בתם בדף י"ל ע"ל ובכתב מי' ימעט רי"ל הינו צריך למעט ועד כמה סבר רב אחי קמיה
דרב יוסף למימר עד י"ג אמה ובלים וק"ן מפסי בירלות ומה פסי בירלות שהתרתה בהן
פרוץ מרובע על השומד לל התרתה בהן יותר מי"ג אמה ובלים מבוי אלא התרתה בו פרוץ
מרובע על השומד הינו דין אלא תניר בו יותר מי"ג ובלים ויהא הבותת פסי בירלות
שהתרת בהן פרוץ מרובע על השומד לל תניר בו יותר מי"ג אמה ובלים מבוי אלא התרת בו
פרוץ מרובע על השומד התיר בו יותר מי"ג אמות ובלים לי נמי לחידך גיסא פסי בירלות
תקלת בהו חד קולא תקיל בהו קולא אחריתי מבוי כלל כלל לא ע"כ ופי' רש"י כלל כלל לא

טפי מעשר לא ובריתא פירש עד כמה יהיה רוחב ולא יהיה לריך למעט לרבי יהודה מ"ל:

והנה דתניא תנא וכו' תימה מסברתו דקאמר דלריך למעט הכי דר"י פליג לף אלרתב כי
ברייתא מפורשת היא ושוה עלמו לאמר כן ברים מלבתין פליג בברייתא דתניא ורחב מי' וכו'
ול"ב הוא לריך נדחה סברת י"ג ובלים בלאמר דלריכא למילף מפסי בירלות משום דלריכא למימר
דהתם דאקלו בו תד קולא אקלו בו קולא אחריתי אבל במבוי דלא תקיל בקלו בו אותה קולא אין
לקבל בו ביותר מעשר ובלא עדיין רוחות דל"י ס"ל דים לקבל בו שהרי קאמר דלינו לריך
ואין ס"ד בדבר זה אלא ודאי ל"ל דכוותא הם"ם היא לדחות ק"ו ולא לדחות הסברת ור"ק
עד כמה דס"ל דודאי שיעורא לריכא ברוחב לף לר"י ושיינו דלא קאמר שבר רב וכו' עד כמה
עד י"ג וכו' דהוה ממעט דלף עד כמה הוא בשבר ופקא מינה שבשבתה בסברת מתה לף
בעד כמה ואין שיעור לרוחב כלל לר"י אלא בתחילה קאמר עד כמה למוסכם דיש שיעור
ובדר על השיעור הוא דקולרך לבבור סברת ועשמת דמילתא דפשיטא ליה דאפילו לר"י דליה
ליה שיעורא בגובה אית ליה שיעורא ברוחב הוא משום דבשיות המבוי הוא משום מבוי מבני לדדין
ויבים בתבו שם עשרה אמה שהרי הוא רב"ב גמורה ואין בבשר לתי וקורה ואוהב הפתח מועיל
לו בלל כמו שפסק בתמ"ם בפ' י"ז מה' שבת ובכה בבשר לתי ודומיו אלן לריך מעוט ואבי בשבשר אל אחד או
לריך יאמר ר"י דאפילו שיהיה מבוי זה רחב בבשר הינו לריך מעוט ואבי בשבשר אל אחד או
שניס או אפילו אלפים אלא ודאי מוכרחים אנו לומר דר"י נתן דבריו לשיעורים ועל זה
השיעור אנו סומלים כמה הוא וקאמר דעל זה שבר וכו' הוא משבחת דילמא סתום מן
המורם בר"י במקום אחד ומדר אחד לאמר דאין אותו מקום גילוי מלתא בעלמא אלא בשבחת אלו
לריכים לגמוד ממנו ומיינו דקאמר ור"ן בותו בעטוף ולא קאמר ק"ו בלא ויו דבלא ואו הוא
משמע דאלו שבר הוא אע"ג דוותק ולא משבחת ואי אבי אפילו בדאמרת אפי' לריכא
הוא ועל זה ק"ו בותו דקא אקיל ועבי הם"ם וקאמרת דאין להבריח ממנו שיהיה יותר או
פחות ואף כי פחות ליכא למימר על כי בשיכות אמר ר"י שיש בהיר ביותר מעשר הוא מתחת
דבבי ר"י ממש הבאה דאין אנו יכולים לומר בן אבל דל מהבאה ר"י דבבאה אלא בהיר ביותר
בידנו להבריח משם שיסבור אבי ומיהו אף הם"ם מודה דגילוי מלתא בעלמא ליבא אחם
לשיעור זה בוחיל והבא אחם ר"י דבותו ולא פירש עד כמה ושיעורא ודאי יש בלותא אפי' לדידי'
כמ"ש ולא כמו שהבאתי מדברי הר"ב יהונתן וי"ל דאין אבי אלא ממש דאחים הם"ם אחים גמורה היא
ובלא נתן ר"י שיעור לבותב אחתא כלל לבות דם"ל שאף אם יהיה אחד עשר אחות הוחיל
ויש לו אבי מחיצות גמורות אינו ר"ם מדאוריי'תא ואיבר בהבאר אחי מבאן ואחי מבאן אז קורה
מבאן וקורה מבאן כמשמע הם"ם אף ו' אבל קשה מהבית בוגית ממש דאיך תלה טעם ר"י
משום דם"ל דקורה משום מחיצה ובלא בותות בוגית מוכח לסיפך ובלי שהתיקה ע"ם בסוף
אף ו' ע"ל והבוגית יותר על כן אר"י וכו' ועי"ם בע"ב בתוספות ד"ה וכי תימא וכו' ותבאה
בבירור דבך הוא בלא ס"ל לר"י דקורה משום מחיצה וקושית זו שייבא אף לדברי הר"ב דתלה
טעם פלוגתיהו בבא וקאמר דטעמא דר"י הוא משום מחיצה ודבבן משום היבר שהרי בדר"י
הינו כן כמו שהוכחתי ובבבן לאמרלי פליגי בהו בדף ס' ע"ל אי משום היבר תקנה או
משום מחיצה הבי פירש רש"י התם בפלוגתא דרב יוסף ואבי דקאמרת הם"ם דבהא קמפלגי
דמר סבר קורה משום היבר ומ"ם קורה משום מחיצה ולפי דברי הר"ב הוי היא פלוגתא דר"י
ובבבן קשה דת"ב קמפלגי בפלוגתא דתנאי ואע"ג דמשקחת התלמוד הוא דהוי משום היבר מ"מ
אין זה לבבן דווקא אלא אף למעלה מעשרים וכן משמע הם"ם דף ג' ע"ל בסוגיא עיינית דאפלוגי
בתרתי למה לי ע"ם כי לבעתיק כל הסוגיות הם עלי לעזרה וק"ב תפוח קשה להר"ב יהונתן
דתלה טעתר רוחב בפתח ביותר מעשר לר"י משום דם"ל דקורה משום מחיצה והיל יורדת
ושותמת ביותר משיעור פתח דזה הינו כמ"ם ועוד קשה דבם"ם דף ת' ע"ב קמפלגי תמורתי
במבוי שגדו אחד קצר ואחד ארוך אין יניח קורה ומפורש שם דבקורה אי משום היבר
הוי או משום מחיצה קמפלגי וקאמר עלה רב כהנא הא דאמרת מינה קורה בתלבסון למ"ד
משום מחיצה לא אמרן אלא שאין בתלבסון יותר מעשר אבל יש בתלבסון יותר מעשר דבני
הכל הינו מינה אלא כנגד הקצר הרי משום לף למ"ד דקורה משום מחיצה אינה מתרת ביותר
משיעור פתח וא"כ היכי קאמר הר"ב יהונתן דמשום דם"ל לר' יהודה דקורה משום מחיצה
הרי היא מתרת ביותר מעשר ועוד קשה דלריך ל"ד דשום לומר דלרבן קורה משום
מחיצה והלא לא היתירו על ידי קורה בתבא יותר מעשר ואי הוה משום מחיצה למה לא התירוהו
לפי דברי הר"ב יהונתן דהא בהא תליא אלא ודאי לאו הינו טעמא דר"י אלא משום דר"י אלא
ביותר מעשר עדיין מקרי פתח לענין זה שיהא בותל אחד ומפתחא דמלכי' גמר דמפתחא הם רחבים יותר
מאחד בפתחים כפי ערך גבהם ועל הגובה לא נתן קנבה על כי כל למעלה מעשרה הוא רשות
אחד ואינו מתבטל אלא בבותל אחד בתחתית לרשות מתחת הגובה לבל בבותב הותיל ומתחה מרשות לרשות
מתחתו אין בבבה לומר אלא יתן לו קנבה ולבן נאמר בהקנבה המפורשת במקום אחר והוא
ג"ג ובלים היא היא הקנבה הרחוב בתן לרוחב המבוי ובבדחי' בדתנן הם"ם שהעתקתי לעיל
לא קאי כי אם לק"ו אבל לבבות מודה במ"ם וס"ו דתנא דמתניתין מזכיר ספלוגתא דר"ע
בגובה משום דלעולם הינו לריך למעט ולא מזכיר בבותב משום דלף לדידיה לריך למעט בביותר
ראבו יותר משיעור פתח הרחוי למבוי שלדידיה הוא י"ג אמה ובלים ואי הוה קתני ר"י לומר
הינו לריך שהם שיהא למעט ולומר דלעולם הינו לריך בתו בריאה וגם לאומרו בפירוש לא
רלה בותיל ור"י עלמו לא אמרו בפירוש אלא משבחת אנו סומלים בך במ"ם אבל בותבים אנו
לומר דבל זה הינו אלא במבוי שהין לו אבי מחיצות גמורות אבל יש לו אבי מחיצות גמורות
אפילו רחב הרבה לר"י ניתר בקורה בדאמרת בם"ם לף ו' שהזבתי לעיל דאתיר לעבר הר"ב
שהוא שם עשר אמה ויש לו אבי מחיצות ע"י לאי לר' אי קורה אלא יש תיומא בבי קבוע לף ת"ם
דבל אחי לומר דלא אתיר ר"י אלא בי"ג ובלים בתו שהשתקתי בתחילת דבבי ואלא בפירוש
אתיר בבותב ר"י אמות אלא ודאי דבשאין אבי מחיצות גמורות קאמר בל אחי דלא אתיר ר"י
אלא בי"ג ובלים ועל פי תלוח זה אתלח לה קושית התוספות לף הם הקשו זה שם בלף ו'
ואחתו לתמיה דהם"ל בשבי מחיצות לא אתיר ר"י אלא בי"ג ובלים ולא יותר ע"ם ומחיצה בלאי
רשות הבבים גמור אבל לריך שיעשנו עד שלא יהיה בותב שתם ומלו יותר מי"ג
ובלים ולף ע"י תקן זה הינו משום בגון שפסי הקלות בת דיומדין בזה
הרי זה מותר לשתקות השבשתה בלי שום תיקון אחר דלא בבינו אלא
היה בבור מוקף בלו אפי' בדרך שמבר בריש עושין אפין ולף עדיין

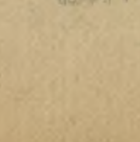

מפולם הוא : **כגון** אלף פסי הקלוות פס פשוטים כזה . ר"ג ושלישי ○ ר"ג ושלישי

מתיקון מועיל לכתחל עולי רגלים דמתירא בפסים אחין ביניהם יותר מי"ג **ואלים** המיקה מחיצה לבל נאמר כתפני' ככר קי"ל דמחיצה כזו לא תשכיח **מחיצה** וכל זה הוא לדבכי ר"י והכרחה דכשמחיצות בלתי גמורות כגון **שלי** דפסים לא תשיבי שני מחיצות לבטל ר"ש בר"י לסיות ניתנים ע"י לחייס או קורות הוא **מן** שמצוה עשוה דפ' עושין פסין דבעי ר"י פסין אפי' לבהמת עולי רגלים דשקלו אלמא מכל **ד'** רוחות בכאר ובעי נמי דיומדין כדי שיסיס היקף המחיצות היקף גמור ואי לא בעינן **מחיצות גמורות** לר"י לעבדו תרי מחיצות שלפסים מבני לדי בכאר לתת מכאן ואחת מכאן **כזה** . . ומאני לדידו מחכרים יתירו בלחייס או בקורות ולפחות יקף בכאר : ○ : **פסים** מג' רוחות ויתיר רוח שרביעי בלחי או בקורה אלא ודאי מדפני : **היקף** ד' מחיצות ס"מ שמחיצות בלתי גמורות בלילו לא תשיבי אפילו : . . שלשה מהם לבטל רשות שרבים ולילה לתוקמי אפי'

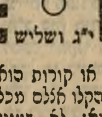

מחיצה בלתי גמורה במבוי שגדו אחד מארוך וגדו אחד קלר כזה . שמשלת שמחוקם שהוא כשגר הנותר מהארוך אין לו כי אם מחיצה אחת היא אלא **אין** להתיר מבוי כזה בשביל שהקורה כשגר הארוך אם הוא רחב יותר מי"ג **ואלים** לר"י שהרי אף בשפות מי"ג ואלים ואפילו שהות מעבר ד"א להתיר **לחומו** מקום שכשגר הנותר שהרי למרינן בס"ס דף מ' ע"ב שהזכרתי לעיל **דלמאן** דס"ל דקורה שהוא מחיצה יכול להניח הקורה בתלכסון אבל למאן **דס"ל** דהוא שהוא כיוצא אינו מניחה אלא כשגר הקלר וכיצד הוא עושה לעיל **דר"י** נמי ס"ל דקורה שהוא כיוצא וכשגר הקלר יש שם שני מחיצות גמורות שרי אחיק **מקום** למחיצות זה בעינן זה כי ע"י נמי דלכ"ע הוי שהוא מחיצה אין לו מניחותן **וד'** אי להשתמש ע"י כשגר הארוך לא ניחוב ולא בתלכסון שהרי אין הלחי מכויים מקום התלכסון **כמו** הקורה ואפילו להרשב"ם ז"ל שכתב ז"ל בת להתיר כשגר התלכסון אין לו תקנה אלא לו **שמחיצה** זו בלורת פתח עשה לורת פתח אפילו בתלכסון מותר שפתח שהוא מחיצה עכ"ל אין **מקום** לעניינו שהרי כי עניד לורת פתח הא עניד מחיצה גמורה מדאורייתא שלא הא סיו **כל** שני המחיצות עשוים פתחים מחיצות גמורות מקרי : **אעפ"י** שהוא רחב מעבר לחמת **ואפילו** גבוה יותר מעשרים כ"ב הת"ש בשם הרשב"ם ולא מזכר בפירוש בשמעה על כי הוא **שמ"ם** דלא מצינו שפוחם במבוי מתלוקת בהרחב מעבר לחמת לחתירו אפילו בלא לורת פתח **אפילו** הכי בלורת פתח מותר כ"ם בגובה יותר מעשרים לחמה דחיכא ת"ד דהרי בלא לורת פתח דיסיס מותר בלורת פתח

ג משום ר' ישמעאל אמר תלמיד אחד לפני ר"ש תלמיד אחד הוא ר"מ כמ"ש הר"ב כי **שימש** את שניהם ר"י ור"ע כדאיתא בפ"ק ולכמות זה שנאו בירושלמי ולא קתני **תלמיד** אחד לחמר משום ר' ישמעאל לפני ר"ש כדקתני בכל מקום ר"פ אמר משום ר"פ זה **שהבתי** לבני הכרשם שמולל הקטן יפו' שמעאל לפני ר"ש על שיטו זה : **לא** נתלקו ומהחלקו בין קטן **גדול** ס"מ היא לחלק בין קטן ליותר קטן דהייט ספחות מד' שפחים דלא בעי כלום ומלפיה **ת"ק** קמפרש ור' עקיבא שבר דלא חלקו ועל זה ועל זה נתלקו ולכן אין לחלק ואפילו ספחות **מד'** בעי לחי לו קורה לדבר זו משום ר' ישמעאל פליג על ת"ק וכדפירשנו ור"ע שבר **כותיה** דספחות מד' לא בעי כלום ולכבי לא שייך פלוגתא בו אבל על זה ועל זה בעינן שבר **נחלקו** ס"מ דלא מתבבר בס"ם אי ת"ק הוא לו ר"ע דשבר דספחות מד' לא בעי שבר כמ"ש **שב"ב** תש"ג דלא מתבבר מ"מ לשמועינן חילוק זה שולבן הת"ק ור"ע לומר על מה נחלקו

ג בדי לקבל חריה לאחרו ולבנה ביון שסיא מרובעת שלשה על ג' שם טפחים כמ"ש הת"ו **בשם** שרשב"ם לא שייך לאחלק שם בין אחך לבל בחיית שהוא חצי לבנה שייך **שפיר** לאחלק בין אחך לרחב והקורה דייט שתהא רחבה שהוא לפחות ג' טפחים ולא לבנה שייך **לאחלוק** שתהא מקבל עליה כל אורך החיית דאילו סיא לרחבו תפיס הקורה לרוחב ג' **טפחים** והוי כרחבה ולאחלן דברים לרחבו אבי כדי לקבל אחרחבה קאי וכבי שייך לפרש ,יוב **לקורה** שתהא רחבה טפח כדי שתקבל זה ברוחב החיית לרחבו כדברה שעודף יכול ממלבו **בעוני** כמ"ש הר"ב דאילו סיא שייך לקבל זה ברחב החיית לאחלן לא סיא די בשפח וכמ"ש

ד רחבה כדי לקבל חריה וברייתא כדי לקבל חריה ס"פ מדלא אמרו שתהא רחבה טפח אלא **שמעינן** מותה בחיית דאמרו רחבה כדי לקבל חריה ס"מ דברייתא כדי לקבל **חריה** נמי בעינן : **רבי** יהודה אומר רחבה מדלא אמרו לחויב דמולל ברחב וברייתא אלא **אמרו** רחבה כ"מ דרחבה בעינן ולא ברייתא לא הזכירו חריה אלא לעניין מקח וממכר **דאמועינן** לגב אחרים דסקונה מהבירו קורה כדי לקבל חריה ספער המוכר קורה רחבה טפח **לעולם** ר"ש בר"ב דאילו סיא שייך לקבל זה ברחב החיית לאחרו לא סיא די בשפח וכמ"ש **וזה** נתן כל הברכות שבברכים **התי"ע** בעניין זה .

ה הירחה וכו' כתב הר"י קאמר לם ולית שלבחתא כותיה פי' סוף דברי ר"י סם ולא **תימא** **כירושלמי** דאמרינן למי נאמרה לי' יהודה ס"מ דתין אלו דברי ר"י אלא רבי שמם לן הכא כר' **יהודה** וי"ל דלאו דווקא הוא אלא ר"י ממש הוא והכחיב דבתר הכי אמרינן שתם עקומה וכו' **ר"י** היא עגולה וכו' ועוד היא דר' יהודה ס"מ דר"י ממש היא ומדסיפא ר"י ממש היא ס"ם **הרישא** ולא כ"ב ולאלי לאו דווקא הוא כמ"ש מ"מ גלע"ד דיש לאחלק בס"ם בין כשתאמרת **מתניתין** ר"פ לאומרת בר"פ דכשתאמרת ר"פ ממש ויתירתא היא ולא שתם **וכשתאמרת** בר' פלוני אלו לאיכם אותו פלוני ממש אלא דברי בבי דאמר שתם בר' פלוני **ואי** למשנה זו יש לפ דין הוא שתם משנה ולא דין יחיד כי בבי שתם לן כאותו ואחד ויש לי **סמך** על מילוק זה ממ"ם התיספות ביומא דף ע"ח ד"ה בר יוחנן וז"ל ויש מי שהקשתי **ממתי** דקאמר שתמת בר' בלאו אלא דהא לא קאמר ר' יוסיה היא בי' וכו' ע"ש ועיין **מ"ש** בריש פ' כל שעה : **של** קש או של קנים שתם קש מורה על קנים רבים כדכתיב נקושש **קש** ומשתמע נאו על קש אחד לבד קאמר אלא על שם **סמון** משל"ב קנה כי פירושו קנה ימידי **ומשתמע** אין נקנה ימידי רושב עפה משום הכי קתני קנים לשון רבים : **או** של קנים אין **בידי** לומר טעם למה נאמר אחר קש אלא משום דקנה לגבי קש קשה הוא ולכן הינו עומד **בשני** כובד שקנה לו בשמיטים עליו אלא נאבר משל"ב קש שלשיוצו רך יותר שהקנה נכפף **ואינו** נשבר כל כך בקל כי בבר שהרי דלמא קש אחד לבד קאמר ולפי זה סוי לא זו אף זו :

רואין **אותה** כאילו היא של מתבת מלמ"ן זה נלמד לשפחות גריסה לעיל עכב כל כך אלא **סיתה** ממין בריא והזק כגון שתבת שהזיק בריאה אבל אם היתה דקה כ"ב אלא אם **הם** מתבת לא תחזיקנו אינה בארה אלא מאי ניחא דיחיד דקאמר בלא אחיק רואין ומי שהי **היא** בשפ"ם כמו שכ"ת אם היא שתבת אלא : **עקומה** וכו' כתב הת"ע דהשפוסקים פליגי בפת **אם** היא כ"ש או ככ"ע ובכה נראיה כי מחלוקת זה היא בירושלמי דר' אחא בשם ר' זעירא

ו"ג ושלישי ○ **ר"ג ושלישי**

עירובין פרק ב

כמלוא שתי רבקות של שלם שלם בקר שיעורו בשיעורים אלו בבהמות לרמוז דלא התירו **פסים** אלא לבהמת עולי רגלים בלבד ולא לאחד : **קשורות** ולא מותרות תומרת **היא** אחת בעבמת ואחת יולאה קולא כ"ב הר"ב ומה אלא נקט מתחילה ריוח ממוצע בין התומרת **והקולא** י"ל דלמא רמז לנו דבפסי בירלאות יש בהם להחמיר ולהקל בהתירוט בפרון מרובה **על** העומד ולא התירוט אלא בפסים של שתם ונפקא לן מינה דאין לקבל בהם הקולא **קולא** אחמיהי בהו דאין לך בהם אלא אחי דאמור רבנן : **ב פרה** הוחיל ומיער בבקר נקט פרה: **ג אפילו** בית ממשת קורין אפילו בית שערה קורין לא מצאתי טעם למה פירש אלו כי אם **שלמה** שתנת לרמוז לנו בהם שם הויה כ"ב לאמועינן דעדיין הי' מיקרי תע"פ **שהם** גדולים כל כך ואפי לטלטל בכלו ומזה כי המשת ושערה הם הפה לאמוקה ויהוה וכתוב **בבר** תורה לנו בעל מחורות נמן אין הוא רומז במשפרו לאחורי זו"ן ובה מתירים הוחו ומהא **בידוע** וכ' יוליני מבניחות :

ד אחד כור ברבים ובאר ברבים ובאר שיחיד מן הבאלוי היא שיקדים באר ברבים לבור **כדי** שיסיס על כל אחד מהם לד רבותא על תבינו אלא דממך באר לבאר :

חנורה רמז רמז לנו דאפילו מחיצה פשוט בחנורה שהיא ע"י הבלים כדלעיל בבירה שרי **דהכי** אלבתא דמחיצה כזו שרי לבל אחם ובכל מקום כמ"ש הר"ב בפ' לעיל ומשום **דהלבתא** בריי"ב ולא בר"ע משום הכי נקט ליה בי"ב ואפשר עוד דבאחריה דווקא הוו קרו **למחיצה** הגוהה ומן הטעם שבאחרי :

ו אפילו היא בבית כור שיעור זה דווקא הוא כדמשמע בפ"ם :

פרק ג משנה א

בבל מערבין ומשתתפין לרמוז דמערבין הייט עירובי תחומין לאין מערבין אותם אלא **אלא** לדבר מצוה לא שבא דוגמתו משתתפין בפעל יוצא דמותר אפילו אלא לדבר מצוה **ועוד** בשבועה אחרו בפעל יוצא משל"ב כמשתתפין למו לנו זה השיעור דקאמר הוא לאחיר **בירושלמי** ממא ובייט עירובי תחומין דשיעור אלרות ושיתוף מבוארות הם לאחיר הסוגיא ולא **טיעמא** ועוד רמז לנו דשתוף קני ממילא משל"ב עירובי תחומין כמ"ש הת"ע בפ"ב :

והכל נקה בבבה מעשר הא דלא בללו בבבה אחת עם בבל מערבין משום דלא הוו בלל **בעמעייהו** : מערבין לעיר ביון מערב שביר ביון דקתני בפשה לקמן ובבתים **אחלה** לא קתני אלא מערבין לעיר דמעמע דאחרים מערבים לן לרמוז הא דאמרו רז"ל לך **לך** אמרין לעירא אחור שחור לבמחא לא תקבל וה"ע נמי ליבראל בתחומה :

ב והבורים בחלה ובתרומ' הת"ע לאיכר וקייס גרסת זו אבד נוסחת פשטה דם"ם **גרסינן**

ס"ל דר"י סיא וברי יהא בשם ר' זעירא אמר דשברי בבל סיא ובבלי אין שברא דמדמקשה **פסיעה** נראה דר"י הוא דבבר שמעינן מינה רואין דאי לרבנן מאי פסיעה הא עדיין לא שמעינן **לדידהו** דאמרינן רואין או אפשר נומר דאפילו לרבנן מקשה דשואיל ולא התנו בה אלא שתהא **רחבה** וברייתא ס"מ דבשפיא בריאה דייטו חזקה דייטו תעפ"י שהיא עקומה בעינן שתין בחיית יכול נעמוד עליה שברי שהני שתהיה אבר שתנו בה ברי הם בה אבל המתבר יותר **משתעת** דתלמוד נראה בפי' ברהאון דר"י היא : **ראוין** לותם בלילו כי' פשוט הא ודאי **לאיטרין** לפי משקנת הס"ם דמוקמי בשתקמיעותם חון למבוי וקמ"ל דלא מיימינן דילמא אתי **לאמבוכי** אשבתיה דהייטו דקמ"ל דהנה נאמרו רואין לותם כלילו היא פשוט ואיטו יכול לבשתמש **בשבר** עקמיעותם : **עגולה** משקנת דתלמודא דמשום סיפא נקט ליה דלרואין לא **ואף** זה יש לאוקמא אפילו לרבנן דלא **לאיטרין** משהעמ בבר שתנו בה ברי"ם עקומה אבל ביבולו **קאמר** אבא אלא עוד היא דר' יהודה ולילא מאן דפליג ובבי אשתבר בבבלי דלי אתיא כרבנן ודלי **לאיטרין** דעדיין לא שמעינן אלא **תלמוד** לסיות בחבה שפת בבל עוביה אזה הוא בהיותו עגולה **אבל** לר' יהודה דלא בעי בריאה פסיעה הוא דלא בעינן אלא לי' יעגל חלבי העגול אחיבה **מניעים** לרוחב שפת ויש"ר בחלק אחמיני שבהחנו שפת ת"ש : **ראוין** לותם בלילו אפי' **דלא** בעינן בריאה ואע"ג דלאפתות רחויה קלת בעינן דהייטו אלא שהם תהיה מדבר קשה כשהבת **תחזיקנו** כמ"ש לעיל וחלק העגול בהחת שפת חיטו אלא בעובי נקודה קטנה ואפילו הוא של **מתבת** ודלי לא תחזיק כלום מ"מ הואיל ואיטו ממש כך בעין וכ"ש של"ם בלילו בלא לאמבוכי **לין** ספק דלא קפיד ר"י בהא ור"ת לאמר בשנה שקומה לאחיות בכ"ע לא"ת אלא בעינן **דהואיל** לאחיות בבלי מילתא בבל אים בהיקפו אבלו בסוף ועוד דלפי שהמת הלי בבל דעגולה **אף** אם היא ר"י היא מיותרת מדר עשה בין לר"י בין לרבנן דלר"י לא אתבריכא לן **הדין** בך וכל עיקרה לא נצטרך אלא משום כל אים בהיקפו וכו' דבפה אף רבנן מודו אע"ג **דשם** אינו מועיל לקורה עגולה של מבוי לדידהו מהשתא שבחתי : **רואין** אותה כאלו היא **מרובעת** הא קמ"ל דמקרקעותה ולעמה מודדין בעבדים אע"פ שאם אינה בחצה עפה אלא **תימה** דמתמעיטא מודדין : **כל** אים בהיקפו ג' טפחים שוהקות אבין בלם הם בבדיעית **טפח** יותר אם בו רוחב טפח עכ כן יש לפרש פשוט של דברים על פי שהבאנו במדוקדק ועיין **מ"ש** על זה בספרי תוכב מחבאות במחבר מקום טהרה ויאינו עיונך בכל המדות שמדדו רז"ל : **ו רבי** יוסי אומר רחבן ג' טפחים ירושלמי מתניתה במשכין מן שבחל אבל הם היו סמוך ן

לכותל אף כ' יוסי מודה ע"ב הרי מפורש אלא בבר"ב יהוחנן שבחה אחי"ע ואע"ג **דבש"ם** דיחין גרסינן אלחי אשפיגנו מן שכותל אלשה לא עשה ולא בלום ואפשן בבר"ב ש"מ **דוו** היא דעת הש"ק ור"ב קשה לפי הירושלמי דבמלי קמפלגי אף ת"ק ש"ל אלא די במשה **בשמפלגי** מן שכותל י"ל דשפחות מאלשה לחוק מן שכותל קא מפלגי אלא"ק כל שחות מאלשה **בלבוד** דמי ואעפ"י שהאלחי משה בשר ולא אמרינן אחי אוירא דהאי גיסא ודאי גיסא ומבטל ליה כי בל שחות מאלשה לא מקרי חוור וכבי אלבתא וכן שפח בר"מב"ם ור' יוסי ס"ל אע"ג **דהוי** בלבוד כותל ואינו יכול לעשות בשיעור הבייהו בתחילה מהשתא יאמשנו אלשה ולכן לא מבשר אחי' **בשחות** מאלשה בשהשה אלא בעינן ומבוין דבקאמר אבא ירושלמי ר"ל בשוכין ממש ומשום **בבי** משוכין קרי ליה בל בל אחיטם שמוכין ממש :

ז ומלעו"ב אע"ג דשיעור המשבחת מדבת בעירוב ואפילו אחריטי חגב עירוב נשנו מ"מ **שגא** עירוב בשוף לשמהו לדמאי לגלות בעירוב דומיא דמאי מדרבנן

חייבי דבייט עירובי חבלות ולא חייבי בתחומין דיש לשם שגר מקראי בש"ם אע"ג ולילא **לבקשות** דאי משום הא ס"ל לבקדיש עירוב ושבר דמאי שגור לו דאי הוה אני דמאי קודש **רחיצת** ידים הוה אמינא דבחיצת ידים הייטו מיש אחבחוצים שרוחצים אחר אחילים אבבי דשמאי **הוה** אחילת חולין דמאי לא בעי רחיצת ידים הייטו משום אחבחוצים שרוחצים אחר אחילים אבבי דשמאי **ל"ל** דבוחל ואינו יכול לעשות בשיעור בתחילה מבשעם אבשם שבחבתי שבר בעודה בקו **לחדש** בתחילה בוקע עיש לבשל מחלו ושבר בוטל ידיו ושבר שוכל בשיעור

פרק ב משנה א

כמלוא שתי רבקות של שלם שלם בקר שיעורו בשיעורים אלו בבהמות לרמוז דלא התירו **פסים** אלא לבהמת עולי רגלים בלבד ולא לאחד : **קשורות** ולא מותרות תומרת **היא** אחת בעבמת ואחת יולאה קולא כ"ב הר"ב ומה אלא נקט מתחילה ריוח ממוצע בין התומרת **והקולא** י"ל דלמא רמז לנו דבפסי בירלאות יש בהם להחמיר ולהקל בהתירוט בפרון מרובה **על** העומד ולא התירוט אלא בפסים של שתם ונפקא לן מינה דאין לקבל בהם הקולא **קולא** אחמיהי בהו דאין לך בהם אלא אחי דאמור רבנן : **ב פרה** הוחיל ומיער בבקר נקט פרה: **ג אפילו** בית ממשת קורין אפילו בית שערה קורין לא מצאתי טעם למה פירש אלו כי אם **שלמה** שתנת לרמוז לנו בהם שם הויה כ"ב לאמועינן דעדיין הי' מיקרי תע"פ **שהם** גדולים כל כך ואפי לטלטל בכלו ומזה כי המשת ושערה הם הפה לאמוקה ויהוה וכתוב **בבר** תורה לנו בעל מחורות נמן אין הוא רומז במשפרו לאחורי זו"ן ובה מתירים הוחו ומהא **בידוע** וכ' יוליני מבניחות :

ד אחד כור ברבים ובאר ברבים ובאר שיחיד מן הבאלוי היא שיקדים באר ברבים לבור **כדי** שיסיס על כל אחד מהם לד רבותא על תבינו אלא דממך באר לבאר :

חנורה רמז רמז לנו דאפילו מחיצה פשוט בחנורה שהיא ע"י הבלים כדלעיל בבירה שרי **דהכי** אלבתא דמחיצה כזו שרי לבל אחם ובכל מקום כמ"ש הר"ב כ"ב לעיל ומשום **דהלבתא** בריי"ב ולא בר"ע משום הכי נקט ליה בי"ב ואפשר עוד דבאחריה דווקא הוו קרו **למחיצה** הגוהה ומן הטעם שבאחרי :

ו אפילו היא בבית כור שיעור זה דווקא הוא כדמשמע בפ"ם :

פרק ג משנה א

בבל מערבין ומשתתפין לרמוז דמערבין הייט עירובי תחומין לאין מערבין אותם אלא **אלא** לדבר מצוה לא שבא דוגמתו משתתפין בפעל יוצא דמותר אפילו אלא לדבר מצוה **ועוד** בשבועה אחרו בפעל יוצא משל"ב כמשתתפין למו לנו זה השיעור דקאמר הוא לאחיר **בירושלמי** ממא ובייט עירובי תחומין דשיעור אלרות ושיתוף מבוארות הם לאחיר הסוגיא ולא **טיעמא** ועוד רמז לנו דשתוף קני ממילא משל"ב עירובי תחומין כמ"ש הת"ע בפ"ב :

והכל נקה בבבה מעשר הא דלא בללו בבבה אחת עם בבל מערבין משום דלא הוו בלל **בעמעייהו** : מערבין לעיר ביון מערב שביר ביון דקתני בפשה לקמן ובבתים **אחלה** לא קתני אלא מערבין לעיר דמעמע דאחרים מערבים לן לרמוז הא דאמרו רז"ל לך **לך** אמרין לעירא אחור שחור לבמחא לא תקבל וה"ע נמי ליבראל בתחומה :

ב והבורים בחלה ובתרומ' הת"ע לאיכר וקייס גרסת זו אבד נוסחת פשטה דם"ם **גרסינן**

גרסינן בבא זו כלל ואף רש"י והרמב"ם והר"ב והר"ר יהונתן נראה דלא גרסי לה מדלא פירשו עליה שום דבר אשר היה מן ההכרח לפרש משום סומכוס דלעיל כמ"ש התי"ט :

בחלה הקדים חלה לתרומה משום דשכיחא בידו בע"ש שרוב העולם לשים ללהם משנה יותר מהתרומה :

ג **נתנו** באילן וכו' אין עירובו עירוב למטה וכו' עירובו עירוב ובלשון זה תנן בבור אבל בשולא עירובו ביד חש"ו ובנתנו בראש הקנה ובנתנו במגדל קתני בלשון אחר והוא אינו עירוב והרי זה עירוב וכן קתני בנתגלגל חוץ לתחום וכו' ונראה דהאי שינויא הוא מהאי טעמא דהיכא דהענין תלוי בהיות הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר או דהוי הוא ועירובו במקום אחד קתני לשון זה של עירובו עירוב או אין עירובו עירוב דפירוש עירובו ר"ל העירוב שעירב שני המקומות יחד הוא עירוב או אינו עירוב וכיוצא בזה אמרינן בעירובי חצרות מה שמו עירוב שמו וכל היכא שאין הדבר תלוי בזה אלא בדבר אחר לא קתני בלשון זה אלא בלשון אינו עירוב או הרי זה עירוב ואין להקשות מנתגלגל חוץ לתחום דקתני התם בלשון אינו עירוב והרי זה עירוב אע"ג דהענין תלוי בהוא במקום אחר ועירובו במקום אחר דהתם לא שייך לומר עירובו שעירב המקומות יחד שהוא לא עירבם ולא הפרידם כי מעצמו נתגלגל ועוד מפני שאר הענייניס שנכללו בענין זה דנתגלגל דלא שייך בהו לשון עירובו קתני אינו עירוב והרי זה עירוב ודוק : נתנו בבור העומד בכרמלית כ"כ הר"ב ולא חילק באילן עצמו כמו שהקשה התי"ט משום דהיה מאריך בדבורו יותר באמרו בד"א וכו' ועוד רצה לאשמועינן דין בור לעמקו וקנה לגבהו ומיניה תדון לרשות הרבים ועוד יש רבותא הרבה בבור מחמת שעומק כמ"ש לקמן יותר מבאילן שהוא מחמת הגובה : אפילו עמוק מאה אמה והעירוב עומד בתחתיתו שא"א שבהיותו שם בין השמשות בעת שהוא רוצה לקנות שביתתו למעלה בכרמלית שיעלנו ויאכלנו שהרי קודם שיגיע לפי הבור כבר היום מחשיך מ"מ הואיל ואין המניעה שזאת מחמת איסור כי אם מחמת טורח לא מקרי הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר אלא חשבינן ליה כאילו הוא עומד על שפת הבור ועירובו סמוך לו בפי הבור והיינו דנקט מנין זה של מאה שהוא מנין מסויים וגדול יותר מעשרה דבעשרה אין בו רבותא כי בקל מעליהו כהרף עין :

נתנו בראש הקנה וכו' כתב הר"ב דאיכא רחבה ארבע' למטה דאז איכא רשות היחיד ולפי זה אפילו בעומדת בר"ה איירינן דהרי מקום פטור היא והחילוק של תלוש ונעוץ קמ"ל תנא בדין זה ולא דין רשיות שהרי ממקום פיטור לאיזה רשות שיהיה שרי להכניס ולהוציא ומשום הכי לא סמכה לאילן העומד בר"ה : הקונדס קשה מן הקנה כי עץ הוא ואפילו הכי כי הוי מחובר מעיקרו אסור לעלות בו אפילו בין השמשות ונלע"ד דכל שנכפף גזעו בעליתו קונדס מקרי דכשיתעבה עד שלא יהיה גזעו נכפף יהיה לו דין אילן : אפילו גבוה מאה אמה עיין מ"ש לעיל בבור במנין זה ואשמועינן בבור לעמקו ובקנה לגבהו ואע"ג דיש רבותא בעומק יותר מבגובה שהרי בקל מתגלגל ויורד מ"מ לא הקדים הקנה לבור מהטעם שכתבתי לעיל בד"ה נתנו :

ד **חמור** גמל מלתא אגב אורחיה קמ"ל דאין הנהגת החמור כהנהגת הגמל ואפשר דנפקא מינה איזה דבר לענין השכירות שלהם וקנייתם או לענין נדרים : על עירובו ירושלמי כיני מתניתא על עירוביו ונפקא מינה בשיכול לילך ממקום עירוב האחד למקום השני אפילו בשבת ושהוא ושני המקומות הם ברשות אחד שא"ס בעינן שני עירובין דאי לאו הכי פשיטא :

פרקד משנה ו

היו שנים וכו' שהיכרו ד' אמותיהם זה אצל זה דכר' יהודה מוקמינן לה בש"ס דף מ"ו ע"ב:
מקצת אמותיו מעוט רבים שנים ומכאן נ"ל דלמדו רש"י והר"ב לפרש שתי אמות דמשמע שאם אינם מובלעי' אלא אמה שאע"פ שכל אחד יכול לטלטל באותה אמה מ"מ אינם יכולים להצטרף לכתחילה לאכול יחד באמצע באותה אמה כי בקל אתו להוציא ממנו כל אחד לכנגדו הואיל והמקום צר ואפשר דמשכה למדו כן דבעינן אמה על אמה לראשו ורובו של אדם אחד ואע"ג דהתם בעינן נמי טפח לשלחנו שני התם דשם דירה בעינן ובלי שלחן אינה חשובה דירה : היו שלשה והאמצעי מבלע ביניהם מדתנן מבלע ביניהם ולא תנן בהם ש"מ דעיקר מקום האמצעי הוא בין זה לזה ממש שארבע אמות של שניהם כלים אצלו משני צדדיו ממש ושהוא בירר הארבע אמות שנים מימינו ושנים משמאלו והם בירוס מרחוק ממנו ד' אמות מימינו ואחד משמאלו כזה

כן נראה מלשון המשנה דאי תוקמא למתניתין כהך עיניא שאין בין הראשון לשלישי כי אם ו' אמות כמו ברים' דאין בין השני' כי אם י' אמות והכי קאמר היו שלשה בני אדם באלו השמנה אמות דאיירינן ברישא דמתניתין קשה דלמה יאסרו החיצונים זה עם זה ואי גריעי מאם לא היה שם שום אדם אבל מ"מ קשה אף לפי זה דהאי קמ"ל פשיטא דהיתר האמצעי עם כל אחד מהחיצוני' הכי הוא נפורש בהיתר דרישא ואיסור החיצונים יחד נמי אנו לומדי' אותו דתנן ובלבד שלא יוציא זה מתוך שלו לתוך של חבירו דהכא אין להם משותפת לשניהם כלל ואכ אמת הוא הדקדוק שדקדקנו לעיל שיש בין כשהקרקע המשותף הוא אמה לכל אחד או לא יש לאוקמי למתניתין כשאין בין הראשון לשלישי כי אם ז' אמות ושסדר עמידתם כזה*

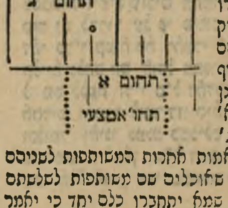

דנמצא שהאמצעי הוא מובלע ביניהם לגבי הב' שהרי הוא עומד בסוף תחומו ממש אבל לגבי הא' הוא מבלע בו אמה והיא האמה הא' שמנדו בסמוך לב' שהיא האמה הרביעי' של הראשון שאין הא' רחוק ממנו כי אם ג' אמות ונמצא לפי זה שהאמצעי והא' יש להם ב' אמות בשתוף וכן האמצעי עם הג' יש לו ב' אמות בשתוף אבל הא' עם הג' אין לו כי אם אמה אחת משותפת ואשמועינן מתניתין דאע"פ שיש להם אמה אחת בשתוף אינו יכול הא' להתקין עם הג' אכול בהעמיד עמו את האמצעי ושישב הג' באותה האמה המשתפת לשלשתם והא' והאמצעי ישבו בשני אמות אחרות המשותפות לשניהם ונמצא שיש לכל אחד אמה משותפת דבעינן שיהיו כל האמות שאוכלים שם משותפות לשלשתם וקמ"ל נמי דלא נאסר האמצעי עם כל אחד מהם מטעם זה שמא יתחברו כלם יחד כי יאמר האמצעי מה לי להשתמש עם כל אחד בפני עצמו מה לי בשניהם כאחד דהוה ליה גזרה לגזרה אבל בדיין הדבר קשה דבשלמא ברישא דתנן בפירוש מביאין ואוכלין באמצעי אפשר לדקדק

דקדוקים אלו ולאסרם להסב יחד כשאין שותפות ביניהם כי אם של אמה אחת אבל בכה שנן מותר ואסור סתם דמשמע כל תשמיש ואין הדעת סובל שותפות חבירו המרובה או המועט יאסר עליו המקום המותר לו משום גזרה שלא יוציא למקום האסור ואע"פ שגם לזה יש במה לתלות מ"מ אין דעתי החלושה מתיישבת בזה ואפשר לומר דהתנא ארישא סמיך והאי מותר ואסור ר"ל שנזכר ברישא דהיינו הסיבת האכילה הן אלו הדרכים אשר חשבתי ביישוב משנה זו על כי בעיני היא כלה מקשה אבל אין בי כח להחליט איזה מהם הוא דרך הישר :

ז **נמצא** מהלך משחשיכה ארבע אלפים אמה נראה דקמ"ל דדוקא עד שיעור זה מותר לילך משחשיכה אבל אם היה רחוק כשהחשיך היום מן האילן יותר משני אלפים אמה אע"ג דאם היה רץ היה יכול להגיע שם מבעוד יום מ"מ לא קנה שביתה שם דלא התירו לו לילך משחשיכה אלא ד' אלפים אמה שהוא השיעור המרובה שמותר אדם לילך בו בשבת מן הקצה אל הקצה ותו לא :

ח **מרובעות** וכדי שלא נטעה לומר שהם מרובעות כזה ושאינו יכול לילך במהלך שבין רבוע לרבוע כלל ושכל שני אלפים אמה הוא רבוע בפני עצמו אלא שבסמך להם פוגעים ונכנסים זה בזה משום הכי קאמר כטבלה מרובעת שכלם יהיו עומדות כטבלה מרובעת כזה

כמלא שמרויח הזוית שכל זוית הוא מאלף על אלף אמה דוק ותשכח כי פשוט הוא ואי לא תנן בפירוש כדי שיהיה נשכר את הזויות הייתי אומר שהרבוע הזה דקאמרו רבנן צריך לעשותו דרך אלכסון דהיינו שהאלפים יהיו האלכסון כל הריבוע כזה

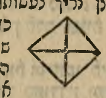

כדי שלא ירבה הליכתו משום צד על האלפים אלא אדרבא שימעט בו משום הכי קתני כדי שיהיה נשכר את הזויות כמו שכתבנו שמוסיף הליכתו בהם על האלפים כתוספת האלכסון על הצלע המרובע של אלפים על אלפים והר"ב כתב בשם הרמב"ם טעם לאריכות לשון זה אבל לע"ד זה הוא הנכון: כטבלה מרובעו' כתב הרב בשם הרמב"ם שא"א לעשות מרובע מנומלס ע"כ וזה אינו אלא בפעל על הקרקע שהוא בלתי שוה בכל מקום דעל דבר השוה בכח חכמת ההנדסה אפשר ואפשר והנני מראה במופת חותך והוא שנניח עגול בג"י על מרכז א' ויחותך בקו בא"ג ויהיה נקודת ג' מרכז אשר עליו תסוב עגולת זט"בחו ויהיה נקוד' ב' מרכז אשר עליו תסוב עגולת דטג"חה ויחותכו שניהם אלו בנקודת ח' ובנקוד' ט' ויוצא קו ישר מנקוד' ח' אל נקודת ט' אשר יעבור על נקודת א' ויוצא קו ב"כ ג"כ ב"י ג"י ויהיו אלו ארבעה צלעי המרובע א' עשוי' והאלכסון י"כ שוה לאלכסון ב"ג וזהו המרובע המנומלס המבוקש :

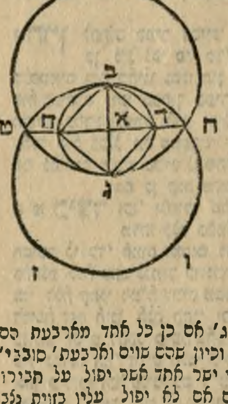

והמופת בקצור הוא כי גלוי וידוע שקו חא"טע עומד על קו בא"ג מכאן ומכאן בזוית נצב וטעמו מבואר למי שבקי קצת בחכמת ההנדסה בהסתכל בצורה שלפנינו שארבעה חלקי שני העגולים אשר נכנו על מרחק שוה ב"ג ג"ב אשר הם מקבילות לארבע הזויות חא"ב בא"ט ט"אג גא"ח הם שוים והראיה שקו חא"טע הוא מיתר משותף לשני חלקי העגולים חב"ט חג"ט ואם כן חב"ט חג"ט שהם חלקי עגולים השוים ומיתר אחד משותף ביניהם הם שוים והרי הם מחולקים לחלקים שוים בנקודת ב' ובנקודת ג' אם כן כל אחד מארבעת הם שוים זה לזה ולכן הארבע' זויות שהם מקבילי' אותם הם שוים וכיון שהם שוים וארבעת' סובבי' נקודה אחת א"א שיהיו כלם חדים ולא כלם מרווחים שקו ישר אחד אשר יפול על חבירו ויחתכהו לא יעשה לעולם כל הזויות שסביב החתוך שוים אם לא יפול עליו בזוית נצב כזה

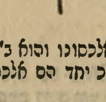

שאם לא יפול עליו בזוית נצב אלא בעקום כזה

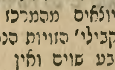

יהיו סביב החיתוך שני זויות חדים שהם פחות מנצב ושנים מרווחים שהם גדולים מהנצב וא"כ אפוא אלו הארבעה זויות הסובבים נקודת א' שהם שוים הם נצבים והנה בידינו ארבעה משולשים בא"י בא"כ כא"ג גא"י נצבי הזויות ושוי השוקים שהרי א"י א"ב א"כ א"ג הם כלם קוים היוצאים מהמרכז אל ההיקף אשר הם שוים זה לזה ולכן יהיו מתיריהם המקבילי' הזויות הנצבים והם ב"י י"ג ג"כ כ"ב והם ארבעה צלעי המרובע שוים ואין ספק שאלכסונו והוא ב"ג שוה לאלכסונו י"כ שהרי י"א א"כ הם שנים לב"א א"ג ושני הקוים י"א א"כ יחד הם אלכסון י"כ ושני הקוים ב"א א"ג הם האלכסון ב"ג אם כן הם שוים וזה הוא מה שרצינו לבאר :

יא **רש"א** אפילו חמש עשרה וכו' ירושלמי סון בעיין מימר מהו דאמר ר"א ביונא הא במחשיך לא אשכח תנא היא הדא היא הדא הוו בעיין מימר מה דאמר ר' שמעון במחשיך הא ביונא לא אשכח תנא היא הדא היא הדא ע"כ ותימא על הר"ב דחילק כדר"ם בין יצא להחשיך : אפילו חמש עשרה אמה יכנס התי"ט תמה על מה שכתב הר"ר דלא ידע ליישב יפה לאית דמפרשי דמנין זה דווקא באמור שלא ראה דברי רש"י והר"ר יהונתן שעשו כחשבון שכל כך אמות ממעטים ארבעים אחיזות החבל שאוחזים בידם שני מודדי התחומים ע"כ ולעד"נ שראה אותם ומ"מ אין לומר דשיעור זה דווקא הוא שהרי אמת הוא שמ' הבלים עולים לשני אלפים אמה אבל מ"מ אין התחום נמדד לעולם במ' חבלים לבד כי צריך להוסיף בהם כמ"ש בפ"ה משנה ד' ד"ה ותוזר למדתו בהגיעו לגיא וכן כשמקדרין בהרים שמודדי' בחבל של ד"א נתוסף בתחום אחד כמה אחיזות ולפי זה נתמעטו התחומים יותר מט"ו אמה ומלישנא דמתניתין הכי מסתבר מדקתני אפילו ואי דווקא הוא עד ט"ו אמות הל"ל ואף אם נאמר דקתני אפילו משום דהוי רבותא לפי דברי ת"ק דאסר ליכנס אפילו באמה אחת מ"מ ה"ל להזכיר תיבת עד למעוטי ותו לא ומדקתני אפילו ט"ו אמה כמ"ש הת"ק אפילו אמה אחת ש"מ דפירושו לאו דווקא הוא כמו שאמה אחת דת"ק לאו דווקא הוא והזכיר סכום זה משום דלעול' האחיזות ממעטות כ"כ אמות אפי' במיעוט :

פרקה משנה ג

וכן שלשה כפרים שלשה עיירות סמוכים כל כך מלתא דלא שכיחא היא לפיכך לא קאמר עיירות כבמשנה דלעיל :

ד **ותוזר** למדתו כתב הר"ב דאם אינו יכול להבליעו כנגד העיר שהוא רחב מתמשים אמה יכול לילך שלא כנגד העיר במקום שאינו

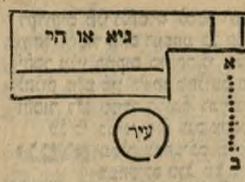

שיט מצ כל ך לכליטו ותם הוא כלורם זו שהחסרון הוא מצד העיר ז"ל דכשמגיע כעגלו מצד הקצר כעון נקודה ל' ממרחיק עלמו משם ומוזר לאחוריו כל **כך** למות שילוב שהכל בקצה המקום הקצר כגון שיעמוד **בנקודת** כ' שם יהיה משם לנקודת ל' חמשים אמה ויעשה **חשבון** כמה למות חוץ וכשמגיע לסוף החמוס מודד **בחבל** מדידה יתירה ויוכה ממנה כל אלמות שחוץ יוסיפם על מדידת ההרכעים ושם ירצו' שהחמוס שהרי מה **שחוץ** כשר היה בכלל והוא חוץ ומדדו הרי שהחרכעים חבלים שהם שיעור שהחמוס חישר כשם כל מה שחוץ על כי מדדו שני פעמים ובכיטו בחשבון שני פעמים ולכן צריך להוסיף לחומו על **מדת** ההרכעים ולמדוד שהוספת לכל ל"ל שהיו מודדין חלה כחבל על חמשים אמה ולכן צריך **לעשות** כמ"ש : הגיע לפר כתב הר"ב והוא שלא יהיה זקוף הרבה שלא יהיה גבהו עודף על **שלש** ממדרונו ע"כ ואפשר דמן הכבשים שבמקדש למדו הגרסינן בזבחים דף ס"ג ע"ל אמר **רמי** בר חמא כל כבשי כבשים שלא חמות לאמה חוץ מכבשו של מזבח שהיה שלא חמות ואחת **ואלא** ואלים שלנצע ופירש רש"י שכל הכבשים שהיו שם היה מדרונם ג' חמות לכל גובה אמה **חוץ** מכבש הגדול שהיה מדרונו לכל גובה אמה ג"ל ואחי ואלנצע ואלים כי כן עולה החשבון **לג"ג** חמות מדרון לגובה ט' כדי שיהיו שוה לעלות במשך חבניה כבדים ע"כ ל"ל לפוף **שיפוע** הכר שהם שוה לאמה לאחר כבני הם"מ שלף הם היו שותים לעלות שהרי לכך היו עשויין **ולא** קפדינן שיהיה שוה לעלות במשך כבד ככבש הגדול שלין חדם מוליה משל חיום הבבא **ובזה** נתן הרגשת הגי"ט :

ה אין מודדין כ"ג לפי פי' הירושלמי דמומחה כמשמעו שוה ופירושו אין החחומים מיחדין **חלה** מחדם מומחה : דיבה החחום לחדם אחד מחלו מחודדין ומיעט החחום **לאחר** המודד כג"ל ליישב לשון מ משנה על פי פי' הר"ב שהוא משם"ם : שלא אמרו החכמים וכו' **כתב** הגי"ט דחיכה מלן הכהר דעד ג' פרקחות דחוריית' שכי היחה בירושלמי שוף חחומי **שבח** שלילן מחוורין דכר חורה רבי חנא בעי ניחה חלפים אמה חינו מחוור חרבעה חלפים **אמה** מחוור שוה ר' שמעון בן כרבסח בשם ר' אמא אין לך מחוור מכלה חלה החוס שניים עשר **מיל** כאמה שם ירחלב :

ו חוץ לחחום העיר דהיינו עיבורה ואין זו החוס שבח חלה החוס שעד שם נקראת עיר **כן** ג"ל לפי פי' הר"ב וחלה קאמי בפירוש חוץ לעיבורה חלה חוץ לחחום ולאמה **דלפעמים** הוא כחילו נחנו חוץ לחחום העיר שהיו יכול לבא לביחו שבחוך העיר בשבח וזה **הוא** כשיהיה ביחו שבחוך העיר רחוקה מעיבורו שחוץ לעיבורה יותר מלחלים שלו אין העיר **חשוב** כחרבע אמות ואינו יכול ללך כם חלה עד סוף חלפים : מה שבאחר הוא מפסיד ודאי **שהרי** הוא כלול מה שמפסיד יותר שעתה העיר נחשבת לו לאחרבע אמות מה שלא היה כן **גם** לא היה מערב שהיה לו מחוץ לעיר כחלפים שהיו מלבד העיר עלמה ועוד לפשר שיפסיד

ח ט כיצד וכו' ולמודד שאמרו וכו' זה הוא פירושה דלמצי עיר גדולה וכו' דכשפוף **מדתו** כלה כאמצע אינו מכלך לת כלה מכלל לחיכחה קו ליכחה כל העיר **חשוב** לו כל' אמות ושוה לחלי ולמודד קאי לחלונחה דל"ע וכבן כמ"ש הר"ב שבא כחבת **כאמצע** לבא שהם לגמור כוונתו לפרש ריבה דחמניחין בחיז' עיין לחיי דהיינו כמודד דיוקא **שמי** הלא קחני רע"ב דהוה משמע דעיקר כוונתו הוא לאמעוטין פלונחה זו ומזה יהיה פירושה **דריבה** זה אינו הלא קחני ורע"ב כוותו דמשמע דקא חשיב וחזיל עיין זה לבא עמו לגמר **כוונתו** ע"ז דקחני אפילו בשין דמשמע דפירושה דבר אחר הוא ובזיונו ריבה לחבני **עיר** גדולה וכו' וה"פ חבני עיר גדולה מהלכין וכו' כיצד ימלה דין זה שהיא בעיר גדולה **ואין** עיבורו וכו' פלוגי בה ר"ש ורבנן ולר"ש אין בפרש בין גדולה לקטנה הלא למר לעולם מהלך **חת** כלה ולמר אין לו ממקום עיבורו הלא חלפים אמה ל"ב ריבה דחמניחין לא מחקמת **בעין** זה ול"ב בלחוב עיין ימלא בפרש זה אינו הלא במודד שמודדים חכמים לר"ע שאפילו **סוף** מדתו כלה כמערב הרחוים לדיוקין אינו מהלך חת כלה מכלל לחיכחה קו ליכחה ולכ"ש **ולחמאמינן** דמלן דבריה בריאה בשני בבבות חבני במקום אין חבני ולא דחיק עלמו לפרש **מחניחין** בלאו חסורי מחסרה הלא דפלוגחה דר"ע היא פירושה דבישה דווקא לא מחקמת **לחיי** אמה חסורי מחסרה הלא דפלוגחה דר"ע היא פירושה דבישה דווקא לא מחקמת **לחיי** אמה **כחמחת** בם"ם שפם רבי דכרי זה כחנא בלשון כיצד זה לכחוב' מכרי' לשנות' כן וכזה יובן **כחסרון** ועשנו :

פרק ו משנה א

הדר שם שכבר וכו' שרי זה חוסר עליו לכחוב שלחה לפל"ל שכבר בדר שם ישרחל וכו' **או** שם מי שהיו מודב בעירוב פי' הר"ב כותי וחבי חמר רב חסדא בפ' בכל מערבין **ותעלו** החוספות לחכחת דכותי הלא חשוד שם"ד ומשום חבי חפילו חד שבית דדייר ותפילו **חבי** לא לחבר רש"בי לחלכחת כותים הלא"כ שם שנים שלא לחתמיר עליו יותר מהנכרי דמכחו **קא** חתי כמ"ש החוספות ס"ע דשמה חחר שבבר דשוו לא זו חף זו לבבר רחב"י דחלכחת **כותים** : עד שיהיו שני ישרחלים חוסרים זה על זה דשנים שבחוי דדייבי כמ"ש הר"ב דיוש חת **רעהו** יעזורו ולא מבחתו מן שנוי הע"ג דחשוד שם"ד וזהו דווק' כשחוסרי' זה על זה **מחקיימי'** זה על זה ואין ל' חול' ומניח ביתו על החחר חלא על כרחו שניהם' גם יחד מחלחי' **בחחר** ומש"ה לא מסחפו ומשעם זה שביתי דדייבי חבל שני ישרחלים שהיה חוסרים זה על **זה** דמכחמת הם שומדי' בבית חחד ולכן כל חחד סומך על חבירו ושבבה פעמים מניחו יחידי **בביתו** לא שביתי דדייבי דחייבו חלמיחה בבית יחידי דשבית שבבוי בחשוד ישרבבו ולשבי לא **גזר** בהו רש"בי שיהיה בבוי חוסר :

ב אמר רבן גמליאל מעשה ומהמעשה נדע שבבתי וסבבת הת"ק בבי היא נרמזת בדבריו **בשחומים** דקחמר סחם עם מי שהיו מודב בעירוב ולבון זה לבחורה כולל חף **בלדוקי** שהיו מודב בעירוב וכן פי' הר"ב ב"ע דחסם בם"ג משנה ב' חע"ג דחסם בם"ם לא מזכר בפי' הלא דחחי כמ"ש לעיל וחפ"ה הלא פי' הר"ב בפירושו בי חם כותי הוא כדי שיעלה לו לפרש **מחניחין** בחסורי מחסרה בפשט הם"ם בדרכו בשאר המקומות ומ"מ עדיין צריכין חנו למודעי **מ"מ** לא הזכירו חסם בם"ם בי חם כותי חפילו וכמו כן בבא לחמי שהלו לדוקי מלן דבר שהיה **חם** הוא בכלל מי שהיו מודב בעירוב וכ"ע :

ד בין בשוגג בין במזיד בשוגג שבית שיעשו יותר ממזיד משום שבי הקדומו למזיד הע"ג **דבור** זו והל"ל זו :

ה לזה בין ובזה בשהן בר"ם לחעטיף ואולא לה בבגש החוספות שבחב החי"ם לחחי בחי"ם בין **יין** ויין בשני כלים לרבותה ואע"ג דחין בלבחת כותים מדבריו חלא חנו מוקים **בשתי קטשלי כשפורש בם"ם :**

ו חמש חבורות מנין זה לחעטיף שבבי חין בית שער יחיד ולשחות לריך שיהיו שהים שהי"ם **שהי"ם** וקמ"ל דחפילו שלשה לשנים השבינן כלשה לבית שער לי לאו דכלשו פשומים **לחחר** דבשבי חיירינן בם"ם בר"ב :

ז השותפין בשוסף בשהשה דש"ם ובש"ם שמי שהוכרה משהה זו לא בחשינן ליה וכן כחב רש"י **בפירוש** הלא בחשינן ליה וכן נרחה עיקר כי פי' בר"ב ליה לקיים בגירסה **והוא** שפי' רשב"ם בחוק הוא :

ח חמש חבורות פירוש דשתי חבורות שבבי חין בית שער יחיד

פרק ז משנה ג

כלא שער ולרוחות כחב הפי"ע ז"ל וכך מלי שני בשתי ד' טפחים לרוחב בשב"ם דנקב **דבשמוך** כ"י פי' שע"ב עב"ל ויש לחמוה דזה ל"ל שיהיה כך הלא דומיא דנקב בשתי **ד'** שבבי הכא חנן חין מערבין שניה ושהם חנן מערבין שניה ולכן הכבון הוא ש"ב הר"ב **יהוחנן** ז"ל הלא ולרוחות וכו' מערבין לחחד דהוי שהום לגמרי לפי שדרך שער ולרוחו' להיחבע **בחקום'** ושמא שחלר שחחד הן וחין דבר שיפסיק ביניהם ושהום בבי חין מערבין שני' וה"ם **שם** לא נשהם הלא לוחו חנין הלא שער חמות לבדן ושחלר חנין שלן ושכלן הבשהה הוי **וחם** רלו מערבין ר' וחם רלו מערבין שני' הלא שבינה למיהוי בעינן זה לא מזכר **בשהנה** עב"ל דשמעת דקך הלא לא חייבי בשתי ד' לבד דומיא דנקב דשמה דחמי לנקב לא **הוזכר** בשהנה וחף הב"י בבגש הר"ב יהוחנן חפילו לא נשהם הלא לחו חנין הלא שער חמות **וכו'** עד בגירא וחיני יודע למה לריך שער חמות וגם למה כחב הלא סוחבר בשהנה דכל **הב"ע** שהנה לא נשהם הלא לחו חנין הלא שער חמות נרחה לחפוקי בחות הלא לחפוקי **יותר** דחו לריבה חשוהה פחה וחין מערבין שניה הלא לחד בחילו כלו הלא וחין ספק בידי **דגרסה** לפילו לא נשהם דגרים הב"ע בדברי הר"י בחקום הם לא נשהם הלא חוץ לבחום לרמות **נשהם** הלא שער בשתי שני שתי ד' ויהוחנן בשער חמות הר"ב יהוחנן בשער חמות **דיוקא** הבי חבל לפי הגרסה הבוכוה שהשתקיים בשבר רב הלשם הבדשם בשבינוהו דגרסינן **הם** נשהם הני שפיר בדפרשהי דקמ"ל דשד שער חמות דינו בדין ד' טפחים שד שיעור זה **חשוב** פחה שהכל דיותר בשער דינו בפרון ולכן חין מערבין שניה בחלו כלו הלא שער **ולרוחות** וכל הלא חנן בשתיניהן לרבותא יש לומר דברבה דריבה דמלה קש ותבן **חיכא** רבותה בשלה דחפילו שבי חין מערבין חחד נקב :

ח בזמן שהן מהוכין כחב הר"ב וי"ח בני חדם ולמעל' ע"כ ודומה לו בתורה לא יכבה **לו** בשים ופירשו רז"ל על פי בניה יותר משמשה עשרה :

ט אמר ר' יוסי נרחה דמלן דמ"ל הלא פליג ס"ל דחפיל בשיבי עירוב כל שהוא דווקא **בעירוב** קחמר ומפרש משום ז' דחתמינן בחיז' עיין לחיי דהיינו כמודד דיוקא **דלעיל** דבפירוש קחני כילד משחפין במבוי וכו' ולבבי שנחה קודם כמה הוא שיעורו בבבלוי **הים** לבקדימו ותח"ב לשנות דין נחמעט משום דכמה הוא שיעורו חיבא מלן דמפרש ליה לף **לעירובי** חלרות במ"ש הפי"ע בחבל בחתר כתבי זה רחיתי לשון הטור דהוא הוא הם"ד ולא פליג **ר"י** במ"ש הם"יט ומשמע מדבריו דמפרש מתני' דנחמעט בעירוב הלא דחייבי דנחמעט קודם **שנבנם** שבת דלשונה ולפי זה ר"י נחמעט בשוכל מוסף נמי קחי וש"ק בד"ה דבשחמעט שחבל **מוסף** וכו' עד שיעלים בשעות בשוכר בחחילת עירוב ר"ל בשעה שמחחיל בעירוב לפעות **פעולתו** לעבר בדיוריס כלומ הם לחד ושיעה בשנבנם שבת דלשונה לא לריך שיהיה בשיעור **מוסף** הם נחמעט הע"ג דבבר זיכה לבל בני החחר חבל בשלי עירוב דבבר נבנם שבת **דלשונה** ונקרא בשם עירוב שבבר עירב בדיוריס שבשחמעט יקרא עירוב כל שהוא בפר **ושיעה** לריך להוסיף לפילו לשבת בבלה בפ"ם בר"י וש"ט הלא קבר ר"י דבריו לומר בד"ה **בחחילה** חבל בשיעור כל שהוא כי דייק בשמת דעירוב וה"ם לשיטתו :

י באיסר נוטר בשנשה דש"ם גרסינן בחיסר

פרק ח משנה ב

מזון לשתי שעודות לא קחני הלא מזון שתי שעודות בבגיל בשם לקיים גופו וזהו מחלק **בשזון** זשה ג' שעודות בשחיב לאחול בשבת ושב"ם משערינן שחתי שעודות :דבריס **שהיום** מבוששים בבגיל בשם בחול שהין דרך להבבות בשם בכל שעודה בשבת וכגיל **לאחול** בשבת ור"י שבר הע"ג דדבריס המבוששים דרך להבבות בשם בכל שעודה וכגיל **לאחלם** בשבת מ"ם בשעודות שבת משערינן שהם קטנות משעודות בחול כיון דתיגלות הוא **לאחלן** מזון בבגיל לאחול בשתי שעודות בשלם כן נרחה ונרחה דטעמת דדי שיעור שתי **שעודות** הע"ג דבגיל לאחול הלא משום דקי"ל בש"ד לא חמרו משערינן בשת אלא בדי לאחלן על **העשיר** ושהם עשיר חוכל כדי שבעו כל יומת בחול ולכן ל"ש לו לחוסיף על חילוקו בבגילה **ומשום** הבי לקיים מלות ג' שעודות ממעט אלמן בכל שעודה ומחלק אלמן ב' שתי שעודות **לשלשה** משע"ב בשני חתנין לו מזון ג' שעודות בי כל יומת בחו"ל ומי שהו בחול בדי **שבעו** ולכן יכול הוא לאחול בשבת שעודה יחבה לחחלון ובזיבו הוא בדבל ומי שהו בשבת **בשבחות** ויומים טוביס מחחת שיעו ושת משע"ב לעשיר שלינו משבה בשנו לחמרתי כל הדרך **בזה** יש לדרוך על פי פירוש הר"ב שהר יסדו על הלשון המזבר בבבלי בורם דר"מ מסחברת **דלפי** הר"י קשיא הא דחמרי חנשי לוותא לבסומי שבית' ע"ב לחבל בירושלמי לית' דפלוגתיהו **חלייה** בלחם הם לוכל ממנו הרבה ממנו דר"מ ס"ל דבחול לוכל לחם מועט משבת לפי שלין **לו** מה ללפת ור"י ס"ל דחדרבה בשבת לוכל ממנו מועט מפני שהוא מלא בדבו ממחבלים **לחבים** ולפשר לומר דזו היא נמי בוונת הבבלי דקחמרת הלר"י קשיא דוותא לבסומי שבית' **ולבומר** ולהינו ממנו בשבילו מלוכל לחם הרגיל ולהרבו' בו בפי רבוי ולפתן ולבלוכה הדבך **הזה** מסייע למאן דס"ל דבשוהה חלית לית לריכה בח שהרי ב"מ וב"י תנו עיניהם בפת ולא **הנו** הלא למזון שתי שעודות לבל המדקדק היטב בהלוקו שחלקו לעיל ון עני לעירוב ירחה **שלין** מבלין רחיה :

ג חולית הבור והסלע הע"ג דחיבה רבותה בבור יותר מבסלע בשם שתי"ט ממשמ דגמרת **הקדים** הבור לסלע לרמוז דבבור דומיא דבלע דמ"ה שתחבר בשבי' ליישי **ונחה** בזה קושית שתי"ע שבקשה לחתי לה כייל בחנת ותני בל גבוה י' טפחים הגון

אלים סבור וכו' דלילו קתני כמ"ש לא כיון מפרשים דקתני סלע לגלות סבור דבמ"ק ליתסר בשבת חיירי אלא סוס אמינא דנקט שני דברים דלא ניחא דבוזק דווקא דיש שכי ולא במלר דברים אבל אחד שבשבת בריחא ואמר כל שבשוב י' וכו' כשחזר לומר כור וסלע דלא משכחת לה דווקא דבבר כלל דין זה בכל דדמי ליה בריחא ואמרינן דקתני סלע לגלות אבור כדפרישית: **אין** היה סמוכה כל שהיה וכו' חיזו היה סמוכה לחיירין במתניתין ומשום שכי לא פירש המוסלגת ע"ג דסיה מקבר מדבורו תיבת שהיה:

ד בבית התבן בבית שבקר בבית העליה בבורות בבית התבן בבית שבקר חלטריכו תרויהו דלא תימא דווקא בבית התבן ושקדים התבן לבקר ע"ג דשכיח בדיבה בבית שבקר משמ"כ בתבן דלא שכיח לרמוז דלריך לשקדים לקנות התבן קודם שיקנה שבקר כדי שיהיה לפה מה לאכול כדאיתא בירושלמי דיכמות פרק ט"ו הר"ח חין אדם רשאי ליקח בהמה היה ושוף אלא אם כן שתקיון לפה מזונות ע"כ ושדעת מכרעת מייונ זה דשכי יליפיון מבבריתו של עולם ושבה אף בית העליה ובורות משום דרוב תבואות בבת אור ושוד אפשר לומר דלא שכיחי בהו דיבה בבית התבן ובקר ואפילו שכי כי דייבי אשכי ואע"ג דשכיב וכוב עבירות בתורות ושם שם שהתות בתורות שקדים העליה ושמבה לבקר לרמוז שהשוכים שם מן השורות כשאמ"ל דרב אשכי מקבר מפר כל שקדי לשמעים לבר מדליבי:

י מאה אמה דע כי תנר שסוק אלרבע על אלרבע כולנא יותר מעשרה ולכן נקט התנא מיון המשויים הבא אחריו ושוה ק' ושוד ק' אמה לשון קלילה הוא יותר משאר אמיניים:

פרק ט משנה א

אפילו נג נפוש עשרה מן הבורות שדומה לגל ממש או נאוך עשרה בין בבורות דלא דמי לגל כלל וגם לאחרין לא דמי שכי גג הוא שכי ובבורות אחרות לסיות שכלם שם שוות לא דמו לגבי הא כתב כלל אלא הוא לגבי אחריני דמי לאחרין אם לא היה נראה שהוא גג כי שבית בנוי מתחתיו ואפילו שכי חיישינן לה ואפי"ו פי' בדרך אחר ושוא דוחק:

ג מבוי שניטלו קורותיו ולחיין הא דלא הקדימו לכלם דדומה יותר לר"ה משם ושוה לא זו אף זו לר' יוסי דאשכ ולכלם כמותו אלא הקדים תנר הוא משום דמינה נחית ושמא אחריה בית שנפרלם כמותם:

פרק י משנה א

וכשכנה ואם הוא מתיירא כמו שבבבל לבהמות במקומות אחרות לא קתני אלא וכשכנה שהם מצמע שהיא שעת שכנת שמד משום שכי מכסן וכו' רש"י פותן לאחיהו אם כזה ניטול מן השכנה וזה פ"ה בשכנת שמד דאשכ שהוא מילתא כדאיתא בש"ם לכן מוקמינן ליה בשכנת לסטים ושת"ק לא נתן לנו שום רמז על מאי דס"ל בשכנה כזו ומן הטעם שאשכה שהי"ו וכזה יובן בהשכון וטעמו:

ב ואפילו אלא פי' שכ"ב אע"ג דמה שמטלטלין אותו מיד ליד קשה לו ע"ם והיה נראה לי לומר דעד אלא אין מניף השמוך לו לא אשבו לאלי קשה ליה ידא דמ"מ ליכא בשבול זה שכנה בולד אבל יותר ממיון השומה לזה דאיכא שכנה בולד אחמת רוב הטלטול יותר טוב הוא להניחו פחות פחות מד' אמות ואטעם זה לא קתני אלא אפילו שם מרוויח אלא קתני מיון זה שהוא מיון שעד אותו מיון וה"ה לעיון השמוך לו ליכא שכנה בולד:

ג משהגיע לעשרה טפחים כופהו על שכתב ומיכון דקי"ל דקלוטה לאו כמי שהוחתה דמיון שם ש"ע פשיטא הוא דשבת חייבין וכ"י לומר אפילו אין מטולק מן הארץ אלא כמלוי אחת ומיון שהוא ג' ט"מ מדיוקא ובזה אחכרון מובן כלי שום דוחק ושעמו יובן שם ש"ם במשנה ג' ע"ז דשבות ש"ה כ"י שבליני ושיין לקמן ד"ה אפילו בארבע: **אפילו** הינו מטולק מן הארץ אלא כמלוי אחת דהוא פחות משלשה דאשום כלבוד גוללו אלא ובבוחת אשמוטין בשעותו בלשון זה דאפילו בארבוח טועט כזה דאיכא למימר אי שריון ליה לגלול בשעמים שגע ולעומד בריאם שגג נראה כאילו לא שגע לא חייבין ומהלא קתני כאחת דהוא פחות ממלא מהנו לרבותא נראה דלא היתיר אלא עד שיעור זה ואו לא משום דוחקי אחי לשעני: **אפילו** בארץ עלמו לא מבעיא על כתל משופע כמזכר בריישא אלא אפילו בארץ עלמו גוללו אלא היינו דקתני עלמו דשכתב משופע מקרי ארץ וכוי לאילו גם בארץ כדאשכ"ל אלו הינו קרקע ר"ה עלמו כגדים מבני ר"ה אבל בשאר עלמו ר"ל בקרקע ר"ה ממש:

ו וישתה נראה דשמ לנו שהוא בשעותו דין אחיה כתב שהשתה לשרוי לנקות גופו מן השמן קודם שיתבה כמו בשילה:

ח שרשיו וכו' לחידי דשיירי בחילן אבל דין זה שכה ואגב גבוהין מן הארץ שגא עד אמרו ויולין בקלח שלהן משום דבעי למיתר אבל לא בבוהין וכו' דקאי אף אעלים ואלו שגא כל שבבה אחר ויולין בקלח שלהן אילו מיכא למעטי ולמיתר דכולה בבה קאי ולא העלים אבל עתה שבינה מקומה והוסיף בה תיבות יולין בהן פתח לנו פתח לפרשה בתקונה: בבושים בחומן ב"ם ר"ב ורש"י ודוע שהחומן מוליא המרירות מהעבים יותר מבישול ושילוק ומשום שכי הוי לא זו אף זו לגביהן ומ"ש תמהני מהתוספות שהעירו על שלוקין והוכיחו מבלן דשלוק הוי טפי מבשול כדי שלא יהיו לגבי מבושלין זו ואע"ג זו ולא העירו על בבושן דלבאורה הוי זו ואע"ג זו אם לא שאמר טעם ר"ל ואפשר דטעם זה היה פשוט בעיניהם ומשלמא דפשיטא הוא ולא הולרכו לומר דבבכי חייבי כיון שבבר בירבות הא ר"י: ומצטרפין לכזית כתב הר"ב דאחמת מיני דגן ממי קאי והזכירו שבה בירבות הא מתערבי דמלות אחו במ"ם דמתערבים יפה: ויוצאין בקלח שלהן ובדמאי וכו' תיבת ויולין לבולה קאי משום שכי לא קתני ומצטרפין לכזית אחר ויולין בקלח שלהן אלא לפסיק בישיה:

ח אין מבשלין וכו' משום סיפא דאבל שכין ומבשלין אוחו: בבן דדומה לעניו תבואה ואחדל לסיות דבריה מעשרים לעבל בשם בשר כמו שכתב הר"ב שבא דין זה שבא ובזה בתב **ממיכא** בתוספות ושביאו הת"ט שתמה על זה: במשקין מצטעה משקין אשר שם בבלל מיה **ומי** פירות חיוש בבלל מיה ואפילו שכי חין מבשלין בשם: שבין ומבשלין פי' רש"י והביאו שפי"ם שכין בשעת גלייתו ומבשלין בשעת שבילתו עכ"ל ועל פי סדרם שבאם הע"ג דכון זה ואע"ל זו דבשול אשרם פשוט:

פרק ג משנה א

רבי אליעזר אומר אף תבשיטי נשים ס"ם ושביאו הר"ב תבשיטי נשים ס"ד אלא אומת אף **ור'** יוסי רש"י תבשיטי נשים סוא כתל ושרק ובשמים שפולות בטהריסין לשרות ואפי אותן שפה

פרק א משנה ב

חולדה דבר התנא בשום וס"ם את שהיו סוא ועוד בירושלמי דשבת אמרינן מס חולדה זו גורבת ומנחת גורבת ומנחת מעמת שתין דשכם לאכול מיד מס שמוטלת אלא מניחתו ואפילו שכי לא חיישינן לבאן אמר שתין דשכו אמר שתין דשכו לשלגיע מס שגורר אלא אם בן גרר אימור אכלו:

ו בולד פירות הרב ולד של ולד ואין לחמוס כי כל שהיו אב ולד מקרי: בגר עיין מ"ש בריש פ"ב דעדיות:

ז ומודים ר"ח ור"י משום דסדיין לא שמעו שבראם דבא סוא שמודה שיין לומר ומודים ר"א ור"י:

פרק ב משנה א

כל שעה וכו' כתב הר"ב מתניתין ר"ג היא ולית הלכתא כוותיה ע"כ ונקשה דהא ר"ל מחלוקת ואח"כ שתם ומפני מה אין הלכה כמותו ושכא רחיתי דבא"ם דפרקין דלעי דף י"ג ע"ב גרסינן אמר רב אחמן הלכה כר' יהודה אמר ליה רבא ולימא אמר הלכה כר"מ דהתם לן תנא כוותיה ופי' בכל שעה) רש"י התנן כל שעה שמותר לאכול מאכיל בהיא לאו משמע הוא משום דקטיעת מותר (פי' דאי ר"מ היא ר"ל כל שעה שאוכל וכו' ולשה ליה למימר מותר סבי משום בש"ם דהכא) ולימא אר הלכה כר"ג דה"ל מבריע ת"ל רבן גמליאל לאו מבריע הוא טעמא דבפשיטי קאמר ואי נעית לימא רב דאמר כי אלי תנא דתניא וכו' ע"כ ושקשו התוספות מה שהקשיתי לעיל ול"ל ולימא לר"י דלימא הלכה כרבן גמליאל דהתם לן תנא כוותיה בפרק כל שעה וכו' ואפילו אי מספקא וכו' ול"ל דאלי נעית לימא סתיר עכ"ל אבל תירוץ זה דחוק הוא דלמקשן עלמו אלו מקשיה מ"ש הקשה לו בשביל ר"מ בכא שתמא ולא הקשה לו בשת בשביל ר"ג אלא היה יכול להשיב כמו שהשיב בדר"מ אלא ואלי ל"ל דלמקשן עלמו לא ס"ל שיטים הלכה כרבן גמליאל מעשה שתמא ואלי אמר מדר"מ ולבן נלע"ד דעש מ"ם בשירובין פ"ל אמנם ה' ד"ה היתה דים הסרס בין מתניתין ר"ג למתניתין ר"ש היא יתיישב שפיר ושוא דס"ד דמקשן היתה מתחילם ממתניתין לאו ר"מ היא דהוי יחידאה אלא הכר"מ אתיא ושוה ליה שתמא כר"מ וזה הוא אמרו דשתם לן תנא כוותיה ומשום הכי הקשה לשם לא פשה כוותיה מכאי טעמא אבל בשאומרתו לאוקמי מתניתין ר"ג בעל כרחנו כמו שפירש רש"י ובמפירש ש"ם דהאי פרקין פשיטא ליה דר"ג ממא הוא דקאמר לה ואין לה דין שתם ובן נראה מלישנא דש"ם דהאי פרקין דקאמרת ליממ מתניתין דלא כר"י דאי ר' יהודה וכו' אלא מאי ר"מ לא ס"ל וכו' כל שעה שאוכל מאכיל מעבי ליה למר דבא בר עולא מתניתין בבן גמליאל היא דתנן וכו' ולא קאמר מתניתין ר"ג על הדרך שהתחיל מתניתין דלא כר"י אלא בבן גמליאל היא ממא ויתיישב היא ומשום הכי הקשה לו המקשן בסוגיא הנ"ל דמ"מ ה"ל לפסוק כותיה מעשה מכריע:

ג רשבנ"א והלכתא כותיה משום דבירושלמי אמורלי מאכלו למלחים ובבבלי נמי הניחו תוספתא לפירושה דמלחים ואין לנו שום הכרח לשנויי ליפנא דמתניתין ממשמעותה דפליג כמ"ם התי"ט:

ה אלו דברים אלו מיוסים לא קתני כדקתני אלו ירקות אלא אלו דברים לרמוז ללתם זה בשיפון ובשבולת שועל כסדר המשנה דירושלמי וכן בנוסחאות אחרות גרסינן כמו בחלב שבולת שועל ושיפון והכי מסתבר ושם בחלב כתבתי טעם לסדר המשנה מיכן אלו: בחלה ובתרומה בקדיש בחלב לתרומה אלא כסדר הפרשתם בלישנא דקרא אלא מיכן תרומה תרומה לרמוז לעיקר מלחת דמלוה היא לשמור שיעור זה של חלב אחין לשון לספק יותר משיעור חלב וסימנך ת"ג ס"מלות לב' ר"ת ח"לב: חלת תודה ורקיקי מיר סיפי דקרא דכתיב כהו נקט התנא ובתודה מזכרו החלות בסוף ובניר מזכרו בקרקיעי בסוף ואיכא עוד מ"ם בזה בשבת ו' פ"ת דחלב ודע כי מ"ם שם בפרט שבולך החא לאשמועינן המורכבת שבתודה משום שרוב חפייתה היא בשמן ואיכא למימר דהוי מלם עשירה יש לזה שמך בירושלמי דהכא דגרסינן ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי אלו הן ב' מיני תודה שאין בהן משקין (פירוש וסותיל וסקשה מדתנן לקמן במתניתין ס"מ דלעיכול אתאמרת דאי לא תימא הכי מאי קושיא היא זו אלא שרי) ת"ל יוסי תמן רביעית היא ורביעית מתחלקת לכמה מיני ע"ש:

ו בין למין בין יבשים בתב הר"ב דאקלקת קאי דבעלים אין יולאים בהם אלא לחיוב וה"ט דהפסיק בתיבות ויולאין בהם דלכאורה מיותר הוא ושם אלא נטר ליה עד שתמכו ויולאין בקלח שלהן משום דבעי למיתר אבל לא בבוהין וכו' דקאי אף אעלים ואלו שגא כל שבבה אחר ויולאין בקלח שלהן אלא למעטי ולמיתר דכולה בבה קאי ולא העלים אבל עתה שבינה מקומה והוסיף בה תיבות יולאין בהן פתח לנו פתח לפרשה בתקונה: בבושים בחומן ב"ם ר"ב ורש"י ודוע שהחומן מוליא המרירות מהעבים יותר מבישול ושילוק ומשום שכי הוי לא זו אף זו לגביהן ומ"ש תמהני מהתוספות שהעירו על שלוקין והוכיחו מבלן דשלוק הוי טפי מבשול כדי שלא יהיו לגבי מבושלין זו ואע"ג זו ולא העירו על בבושן דלבאורה הוי זו ואע"ג זו אם לא שאמר טעם ר"ל ואפשר דטעם זה היה פשוט בעיניהם ומשלמא דפשיטא הוא ולא הולרכו לומר דבבכי חייבי כיון שבבר בירבות הא ר"י: ומצטרפין לכזית כתב הר"ב דאחמת מיני דגן ממי קאי והזכירו שבה בירבות הא מתערבי דמלות אחו במ"ם דמתערבים יפה: ויוצאין בקלח שלהן ובדמאי וכו' תיבת ויולאין בהם דלכאורה מיותר הוא ושם אלא נטר ליה עד שתמכו ויולאין בקלח שלהן אלא לפסיק בישיה:

ח אין מבשלין וכו' משום סיפא דאבל שכין ומבשלין אוחו: בבן דדומה לעניו תבואה ואחדל לסיות דבריה מעשרים לעבל בשם בשר כמו שכתב הר"ב שבא דין זה שבא ובזה בתב **ממיכא** בתוספות ושביאו הת"ט שתמה על זה: במשקין מצטעה משקין אשר שם בבלל מיה **ומי** פירות חיוש בבלל מיה ואפילו שכי חין מבשלין בשם: שבין ומבשלין פי' רש"י והביאו שפי"ם שכין בשעת גלייתו ומבשלין בשעת שבילתו עכ"ל ועל פי סדרם שבאם הע"ג דכון זה ואע"ל זו דבשול אשרם פשוט:

סליק מסכת עירובין · אשר תקן האיש מבין:

תורת אל בעת החמוד.
אז תשכיל וגם תבין.
במשנה אשר תלמוד.
דין שבת ועירובין.

פסחים

פסחים יש בה שבר פרקים וכנגדה נקו המגדים שבר מכות ועוד שם כי משעריה היא המקבלת שפע השפיה ועוד כתיב שפת לה' והכה היא לשון שפת ושוה ואו וכשנלה הכה שם דו פרלופים אשר יחדיו יעמודו והכה כנה שבר וכך בה פרקי המסכתא בזאת כי מהבאה פרקים הראשונים הם לבדם ונקראים שפת רחמנן ושפתה תחרונים לבדם ונקראים שפת בני ושניהו דנקראת שפתים לשון רבים כמ"ש בתחילת המסכתא ובסיומה **יחד הם מכונים סופה בשם מסכתא על שבעה פרקים:**

היכא עכ"ל משמע דתכשיטי נשים גריעי מטפולי ושרו אפי' לר"א מש"אכ טיפולי וקשה דבירושלמי אמרינן אית תניי תני תכשיטין ואית תני תני טפולי מאן דאמר טיפולי כ"ש תכשיטי מ"ד תכשיטי הא טיפולי לא ע"כ הרי מפורש דטיפולי גריע מתכשיטי וא"א לומר דהירושלמי חולק עם הבבלי בהא דהוי מחלוקת במציאות לכן נל"עד דתכשיטי נשים הם הלב חיטה והוא חמץ נוקשה בעיניה שהנשים מכבסים בו בגדיהם הלבנים וטפולי הוא חמץ נ.קשה ע"י תערובת כמ"ש הר"ב והא דקאמרה הש"ס תכשיטי נשים ס"ד פירושו הוא ס"ד דר"א לבד קאמר ליה והלא הוא חמץ נוקשה בעיניה דאף בת"ק מודה ביה ומשני אף טיפולי נשים וכ"ש תכשיטי דאף ת"ק מודה בהו והנכיר ר"א הטיפולים בלשון תכשיטים על כי לשון נקיים דבר ועוד רמז לנו דהאיש אשר יעשה כן כמתקשט בתכשיט אשה דמי ואסור : זה הכלל וכו' כתב כתי"ט בשם התוספות דר"א קאמר לה עיין מ"ש בפ' ס"ו דשבת משנה ב' ד"ה כלל :

ב וכן לענין הטומאה וכו' אין להוכיח מכאן על אוכל פחות מכביצה אי מקבל טומאה או לא דבפסח איסורו תושבו ובשאר ימות השנה כחלק מחלקי העריבה אנו מחשבין אותו או שאין אנו מחשבין אותו כחלק ממנה אבל עדיין לא ידענו אם הוא עצמו יהיה טמא או לא כשלא יתחשב מחלקי העריבה : אם יש כיוצא בו וכו' מ"ש התי"ט ליישב לשון הרמ"בם שיהיה שיעור מהלך מיל שני חומשי שעה לא נהירא בעיני כלל דהנסיון יוכיח שמהנך החמה עד שתשקע בימים הבנתים הוא פחות מהזמן שיש משתשקע עד שתך ולפי דבריו היו לו להיות זמן שוה שהרי בין היום והלילה כ"ד שעות שוות כל אחת לחברתה יש והמדקדק בדברי רז"ל ימצא בכמה מקומות שתחילת הלילה היא מצאת הכוכבים עד עמוד השחר ומה"ט מעמוד השחר עד צאת הכוכבים הוא יום והראיה מק"ש דכתיב ביה בשכבך ובקומך שצריך לקרותו פעם אחת בלילה ופעם אחת ביום ותנן מאמתי קורין ק"ש בערבית משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן דהיינו משעת צאת הכוכבים כמפורש בש"ס ומאימתי קורין את שמע בשחרית משיכירו וכו' וגומרה עד הנץ החמה וא"כ אפוא מינו הסך הרמ"בם ז"ל לפי דברי התי"ט שהרי הוא הוצי' מהכלל של י"ב שעות היום שנזכרו במהלך אדם בינוני שיעור הנץ החמה ושקיעתה והכא אנו רואים דאדרבא תרויהו נכללו ביום ויצאו מכלל הלילה ואף על זה קשה שהנסיון יוכיח שאם יהיו שניהם מן היום נמצא שלעולם י"ב שעות היום הם ארוכות מי"ב שעות של הלילה אפילו בימים הבנונים שאין ספק שהזמן שיש מעמוד השחר עד צאת הכוכבים הוא יותר מהזמן שיש מצאת הכוכבים עד עמוד השחר ונראה שכיוצא בזה היא הסרגשה דר' יוסי דירושלמי דגרסינן התם בפ"ק דברכות אמר ר' יוסי בר רבי בון אם את אומר ליתן עביו של רקיע ללילה בין בערבית בין בשחרי' נמצאת אומר שאין היום והלילה שוין ותני באחד בתקופת ניסן ובאחד בתקופת תשרי היום והלילה שוין ע"כ והוא שמיעור עמוד השחר עד הנץ החמה הוא יציאת החמה מעובי הרקיע וכניסתו בעובי זה הוא משקיעתו עד צאת הככבים ומקשה למאן דס"ל ליתן שני הזמנים האלה ללילה דא"כ אין היום והלילה שוין ולכן נריכים אנו למודעי שיורנו בדינים התלויים בשעות היום או בשעות הלילה כגון אוכלין כל ארבע וכו' דע"פ וכיוצא בזה שלא אמרו בפי' תחילת זמנם באי זו שעה אנו צריכים להתחיל אותו מעמוד השחר או מהנץ החמה וכן בלילה אם מתחילים אנו למנות שעותיה משקיעת החמה או מצאת הככבים ואם אמת היה הדבר שכתב התי"ט בשם הרמ"בם שהי"ב שעות של היום הם נמנים מהנץ החמה עד שקיעתה נמצא שביומי ניסן משעלה עמוד השחר עד חמשה שעות לא נגמרה השעה הרביעית שהרי אותה שעה שיש מעמוד השחר עד הנץ החמה אינה בכלל היום כי מהנץ החמה מתחילים י"ב שעות היום ומשם ואילך אנו מתחילים למנות שלשיתו ואם נעריכהו לערך הק"ש ונתחיל למנות היום מעמוד השחר נמצא שכלשה שעות אחר הנץ החמה כבר עברו ארבע שעות מהיום שהרי כל אותה שעה שמעמוד השחר עד הנץ החמה היא מכלל היום ואע"ג דהשעות האלו הם נחלקים לפי אורך היום ויהיו ארבע שעות לעולם שליש היום וכן כיוצא בזה מ"מ יש הפרש ביניהם שהרי אף אם נאמר שמהנץ החמה ועד שקיעתה יש י"ב שעות בימים בנוניים כשנוסיף עליהם שני שעות שיש מעומד השחר ועד הנץ החמה ומשקיעתה עד צאת הככבים אם לא נחשבם כלל לפי דברי הרמב"ם הנ"ל שמן הלילה הם חשובים ולא מן היום נמצא שעד יעבור אותה שעה שלימה שמעמוד השחר ועד הנץ החמה וא"כ ד' שעות מהי"ב לא עבר שליש היום אבל אם נחשוב אף אותם השני שעות מן היום נמצא היות היום י"ד שעות אלא שמתחיל מעמוד השחר ויהיה שלשיתו ארבעה שעות ושני שלישים ולכן אותו שליש היום יקדים לעבור קודם שיעבור שליש היום לפי דברי הרמ"בם הנ"ל שליש שעה אחת וממנה תדון לשאר החלקים חוץ מהדברים הנוגעים לחצות היום ממש או חצות הלילה ממש שבין שתמנה שני שעות אלו מן היום בין שתמנם מן הלילה לעולם יהיה הזמן שוה והנה הספק מבואר ועוד מספקא לן אם נמנה אותם שני שעות אחת ליום ואחת ולילה איזו היא מן היום ואיזו היא מן הלילה אם נאמר שהלילה מתחל' מצאת הכוכבים והיום מהנץ החמה או אם נאמר שהיום מתחיל מעמוד השחר והלילה משקיעת החמה ושני הספקות האלו מולידים ספקות יתרות מהראשונות שאפילו בדברים התלוים בתחילת הלילה או בסופה או בתחילת היום או בסופו או בחצות היום או בחצות הלילה אנו מסתפקים בהם מחמת ספקות אלו כמבואר למי שיש לו מוח בקדקדו בלי שנאריך : והנה מצאנו וראינו שלוה הק"בה להקריב קרבנות דווקא ביום דכתיב ביום צוותו וראינו לרז"ל הקדושים שאמרו שהדם נפסל בשקיעת החמה אע"פי שנשתטה שבהמה בעוד השמש על הארץ וכ"ש אם תשחט בלילה ואמרו ששחיטת התמיד היתה בעמוד השח' כדתנן בפ"ג דיומא אמר להם הממונה צאו וראו וכו' א"כ אפוא עינינו רואות שמעמוד השחר מתחיל היום ומשקיעת החמה מתחלת הלילה אף אנו נאמר שכל הדברים התלויים בשעות היום או הלילה אשר לא ביארו רז"ל בפירוש תחילת זמנם שנתחיל למנות שעות היום מעמוד השחר ושעות הלילה משקיעת החמה ונמצא שיהיו בימים הבנונים מעמוד השחר ועד שקיעת החמה י"ב שעות והם י"ב שעות היום ומשקיעת החמה ועד עמוד השחר כמו כן י"ב שעות והם י"ב שעות הלילה והסברא נמי מוכחת שכן הוא שהרי עמוד השחר הוא התחלת זריחת השמש שהולך ומתקרב לעלות על שטח הארץ להאיר עליה וזה הוא יום וא"כ ראוי זה להקרא תחילת היום ושקיעת החמה הוא תחילת צאתו מעל הארץ להאיר אחתיה ותשת חשך ויהי לילה לשוכנים עליה ולכן הדין נותן שנקרא לשקיעתו תחילת הלילה :

וי"ש עוד לנו ראיה ממאי דאמרינן בפסחים דף י"ב דאמרינן התם דבין לר' יהודה בין לר"מ דקמפלגי בכמה שעות יכול אדם לטעות דבשם שעות הראשונות אדם יכול לטעות לאחריו למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה על כל השעה ראשונה של היום אבל מהשעה ראשונה ולאחוריו ודאי לא טעי דבין יממא לליליא לא טעו אנשי והשעה שקודם השעה ראשונה של היום ליליא הוא ואמרינן עוד התם בסוף הסוגיא אמר רב שימי בר אשי לא שנו אלא בשעות אבל אחד אומר קודם הנץ החמה ואחד אומר בתוך (פי' כשהתחיל רש"י) הנץ החמה עדותן בטלה (דאין כאן טעות אלא כזב רש"י) ומקשה פשיטא ומשני מהו דתימא חדא מלתא קאמרי פרויהו קמ"לן : ועתה אומר אא"ב דהשעה ראשונה שנזכרה במחלוקת השעות הוא מעמוד השחר ואילך אתי שפיר דאע"ג דכי תלו עדותיהו בשעות אמרינן דקטעו בין השעה שקודם הנץ החמה שהיא השעה ראשונה לשנייה שהיא אחר הנץ החמה מ"מ כי פלי עדותם בהנץ החמה לא אמרינן דקא טעו אפילו בדבר מועט כזה אלא משקרי בדבורם ועדותם בטלה דאל אי אמרת דהשעה ראשונה מתחלת מהנץ החמה ושמה שאמרו שבין יממא לליליא לא טעו אנשי היינו מהזמן שיש קודם הנץ החמה אחר עמוד השחר לאחר הנץ החמה אמאי קאמר לא ש אלא בשעות הלא אפילו תלו עדותם בשעות בכי האי גוונא לא טעו אנשי דהרי הוא טעות שבין יממא לליליא : ואין להקשות ולומר דאדרבא יש להוכיח מענין זה הפך דברינו אלו דהא תנן אחד אומר בחמש ואחד אומר בשבע עדותן בטלה שבחמש חמה במזרח ובשבע חמה במערב הרי שאפילו בין היותם במזרח או במערב לא קטעו וכ"ש דלא קטעו בין הנלה ללא הנץ וא"כ מוכרחים אנו לומר בעל כרחנו דאותה שעה ראשונה דאמרינן לעיל דקא טעו היינו מהנץ החמה ואילך דבשעה שקודם הנץ החמה לשעות שאחריה ודאי לא קטעו ומזה הוא אמרם דבין יממא לליליא לא קטעו אנשי דאין זו קושיא דהשינוי שיש בחמה בין תחילת חמש לסוף שבע דבהכי מוקמינן דבורייהו כמו שמפורש בירושלמי והכי משמע מהבבלי לבטל עדותם להקל בדיני נפשות כמ"ש התוספות הוא שינוי מפורסם וגלוי על כי כבר אור השמש נתפשט על כל הארץ ולכן אמרינן ודאי לא קא טעו בהא אלא קא משקרי משא"כ בתחילת זריחתו שא"פי שיצא ממקומו ועלה על קו המקיף הארץ הסיא אשר שם ראו כמעשה ושזה נקרא הנץ החמה לאותו חלק הארץ מ"מ אינו נראה תכף ומיד לכל אדם כי אם קצת מאורו כי גובה ההרים בכמה מקומות מכסה גופו ולכן אפשר לאדם לטעות ולסבור שכבר הנץ החמה אלא דגובה הר או גבעה מכסהו והוא עדיין לא הנץ שעדיין לא עלה על קו המקיף הארץ הסיא הנקרא בלשון לעז אוריזו"נטי או אפשר שכבר עלה וגובה ההר מכסהו והוא סבור שעדיין לא עלה ומשום הכי כי תלה עדותו בשעות אמרינן דטעה אף בין קודם הנץ לאחר הנץ דלא נתן דעתו לראות בבירור' אם הנץ ממש או לא אלא הלך אחר מראית עיניו בזכות האויר ועליו חשב חשבון השעות לפי דעתו אבל כי קא מדקדק לתלות עדותו בהנץ החמה ממש ש"מ שנתן דעתו יפה לראות אם הנלה או לא ולכן אפילו בין קודם הנץ לתוך הנץ לא קא טעי ומשום הכי אמרינן דאם אחד אומר קודם ואחד אומר תוך עדותן בטלה דודאי לא קטעו אלא שקורי קמשקרו ולעולם אימא לך דהשעה ראשונה של הי"ב שעות של היום מתחלת מעמוד השחר ומשם מתחילין הארבע שעות שאוכלין בערב פסח שהרי אמרינן בש"ס דכמחלוקת בבדיקות דעדים כך מחלוקת בחמץ והא בהא תליא : ומענין זה נמי יש להוכיח דמשקיעת החמה מתחילים שעות הלילה שהרי אמרינן בירושלמי פ' היו בודקין דר"מ ס"ל דמשם שעות ולמעלן מדבריהם וגרסינן התם מ"ט דר"מ אף ביום הראשון זה חמשה עשר יכול משתחשך ת"ל אך חלק הא כיצד תן לו שעה אחת קודם שקיעת החמה ע"כ מדלא קאמר תן לו שעה אחת קודם צאת הכוכבים והיא אותה שעה שיש משקיעת החמה ואילך ש"מ שאותה שעה משתחשך מקרי והיא שעה ראשונה של יום חמשה עשר וכדי שלא נעבור אדאורייתא צריך ליתן לו שעה קודם שחל עליו איסור תורה והשעה הזאת היא קודם שקיעת החמה והשעה הזאת נמי לר"מ היא מדאורייתא אלא דאין חייבין עליה כרת ורבותינו ז"ל גזרו בשביל אותה שעה עד שש : ומלישנא דמתניתין דמגילה נמי יש להוכיח כן דתנן כל היום כשר וכו' זה הכלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום וקא מזכיר בה כל ענייני הקרבנות • אשר הם פסולים בשקיעת החמה ש"מ דמשקיעת החמה ואילך לאו יום הוא וכמו כן תנן התם כל הלילה כשר לקצירת העומר ובמנחות תנן אמר להם בא השמש אומרים הין ולו היה אומר להם יצאו הכוכבים ש"מ שמשבא השמש הוי לילה : ועל פי דרך זה יתישב נמי לשון הר"ב שכתב על פי דרך הרמ"בם ושיעור זה כזמן שני חומשי שעה כי כי באמת להלוך מיל צריך יותר מחומש ותלי משעה שהרי כתב הרמ"בם והביאו התי"ט בברכות פ"א שמעמוד השחר עד הנץ החמה יש כמו שעה וחומש שעה ומסתמא יהיה כמו כן משקיעתה עד צאת הכוכבים והנה רז"ל שיערו בש"ס דידן דף צ"ד מהלך ארבעים מיל מעמוד השחר ועד צאת הכוכבים וכבר אמרנו שמעמוד השחר ועד שקיעת החמה יש שם י"ב שעות נמצא שמשקיעתה ואילך עד צאת הככבים יש עוד כשעה וחומש נמצא שמהלך עשרה פרסאות הוא בי"ג שעות וחומש עמוד לחשבון ותראה שבשני חומשי שעה הולך מיל וחומש ומעט יותר ובחומש ותלי לא ילך אפי' המיל ומהאי טעמא נקט הר"ב והרמ"בם ששיעור מיל הוא כזמן שני חמשי שעה שהוא זמן מסויים דאם לא כן מה יאמר הלא בחומש ותלי אינו הולך מיל ורז"ל מיל אמרו ואע"ג דנראה כמקל מ"מ אינו כן שהרי כל אלו השיעורים אינם בדקדוק דהא לפי דברי הרלב"ע שהביא התי"ט בברכות אינו הולך אפילו כל כך בשני חמשי שעה ע"ש ועמוד לחשבון ותראה שכן הוא וזה מסכים יפה עם מה שאמרו בש"ס שמעמוד השחר ועד הנץ החמה מהלכו הוא ד' מילין וכן משקיעתה עד צאת הככבים מהלכו ד' מילין שאם תחשוב ע"פ החשבון שכל א' משני זמנים אלו הם כשעה וחומש שהם ששה חומשי שעה שהם שלשה פעמים שני חמשים תמצא שהם כמו ד' מילין שהרי אנו מונים לכל שני חומשי שעה מיל וחומש ומעט יותר נמצאו שלשה מילין ושלשה חמשי מיל ושלשה משהו יותר שבין כלם יעלו לד' מילין פחות מעט ואין קפידא כי באמת אף רז"ל לא נתנו דבריהם בענין זה לשיעור מדוקדק אלא בקירוב כמו שעשו בכמה ענינים הדומים לאלו כי ידעו דבידי אדם א"א לצמצם : אבל עדיין צריכים אנו למודעי שיודיענו ליישב הסוגיות דברכות דף א' ע"ב ומגילה דף כ' ע"ב דבפירוש אמרינן התם שמעמוד השחר עד צאת הככבים יממא הוא דאי הכי קשה אמאי נפסל הדם בשקיעת החמה וכן קשה מהוכחות שהוכחתי הפך זה מהמשניות והסוגיות דלעיל וצ"ע לענין דינא ועיין בס' מנחת כהן במאמר מבא השמש כי אני שנלע"ד כתבתי טרם בואו לידי הספר ההוא :

ד זה הכלל תפח תלטום בלונן דברי ר"ע הם ולא סתמא תנן לה שהרי לעיל פסק הר"ב כר"א דמשמע דאין הלכה כבן בתירא דאמר תטיל בצונן ואפילו תימא דהוי סתמא אין כאן קושיא לפי מה שכתבו התוספות במתניתין דלעיל דאף ר"א ור"י מודו לבן בתירא דהטלת צונן מועיל וכן הוא מודה ר"י כשאירע קלקול מכלל דלא פליגי אלא בלכתחילה אם יפריסנה על דעת כן ודיו אבל בדיעבד מודו שאם הפריסה ויעשה כן שיועיל והיינו תפח תלטום בצונן דהכא :

ו ארבעה עשר שחל להיות בשבת וכו' כתב הר"ב דהלכה כר"א בר צדוק דמחלק בין תרומה לחולין והכי איתא בירושלמי אבל קשה דבירושלמי אמרו בפירוש דמשום דהלכה כר"ג דמחלק בין תרומה לחולין בי"ד סתם כדתנן בפ"ק דכותים פסקו בירושלמי משום הכי הכא נמי הלכה כר"א ברבי צדוק דמחלק בין תרומה לחולין וא"כ לפי שיטת הבבלי דפסק בפרקא קמא דלא כר"ג דמחלק אלא כר"י דאינו מחלק כלל וכן פסק הר"ב לעיל נמצא דאין הלכה כר"א ברבי צדוק וא"כ קשה לר"ב למה פסק כותיה ועוד קשה דבפ"ק דף י"ג ע"א בבבלי גרסינן דרב דפסק הלכה כר' יהודה דס"ל דבין חולין ובין תרומה אוכלין כל ארבע ותו לא אמר כי הא תנא דתניא י"ד שחל להיות בשבת מבערין את הכל מלפני השבת ושורפין תרומות תלויות וטמאות וטהורות ומשיירין מן הטהורות מזון שתי סעודות כדי לאכול עד ארבע שעות דברי ר"א איש ברתותא שאמר משום ר' יהושע אמרו לו וכו' עד אמרו נא חז משם עד שקבעו הלכה כר"א בן יהודה איש ברתותא שאמר משום ר"י מאי לאו אפילו לאכול (פי' עד ארבע שעות פסקו כמותו אפילו בתרומה והיינו כרב כן פי' רש"י) אמר רב פפא מששים דרכה לא לבער ע"כ ופי' רש"י בביעור הוא דקבעו הלכה כמותו דבין החולין ובין התרומה מבערין מלפני השבת ומשיירין מזון שתי סעודות לבד כי תטפין עליו חביריו אבל באכילה

אמר

שאסר דלא קבעו כמותו ויכיר מותר לאכול כתרומה כל ממש כר"ג דלא כרבי דפסק כר' יהודה כרי מסורת דלכ"ע כר"ח כ"י היא ברתותא בבעור שהיו מחלק בין חולין לתרומה עדלא אמרת פ"ם מאי נאו נאכול חלא מאי נאו נאכול ממש ול"ם בלבער דפסקו נמותו דאין חילוק וקאמר רב פפא דלבער דווקא פסקו כמותו ות"ב לאפוי נמי פסק הר"ב ר"ח נרבי נחוי דמחלק בביעור בין חולין לתרומה וכמו כאן לריתי שאף בין כשוכרים בפל מחלוקת כאן כמבואר בב"י בהלכות שבת סימן תמ"ד והכאלה ע"ד סוא דפירושא דמתניתין כי סוא דלר"מ מבעירין אף בכל חון ממש שצריך לו לשבת אם חולין יהיה לו תרומה בכל סוא וכמו שפירש ר"ב דליכא לפרש מבעירין אף בכל כמשמעו דת"ב על אינה לאם יקריב מאותו בשבת והכמים סל"סו דאינו צריך לבער בלל עד כי יצא זמנו ביום שבת ואף אם מדמים חולין לתרומה להקל ול"ח נרבי נחוי מחלק בין חולין לתרומה וקסבר דשרומה שאוכלים מועטים מבעירים אותם מלפני השבת חון ממש שצריך לו לשבת אבל אוכלין מרובים אינו צריך לבער בלל עד כי יצא זמנם ביום שבת ואלאם ר"מ דאף בביעור לא"י אינ נרחותא דשקלו כמותו ויהיה מותר לאכול מיד בי"ע :

ז **למול** את בנו ולאכול סעודת מילות בשבת ומפילה שבשבת במלות שצה אינ בשבת כרת לכך ממש אתנה ומפני שעיקר המשכת חייבי בשבת לא הקדים סעודת מילות ואוד יש רבותא בה בשאין סבות אתשע"י שאין בה מלוי ופשת מבעוד יום ואפ"ה מבעוד יום ואינו מוהר ועוד עיין מ"ש בשבני הושב מחשבות במאמר מלוני אם למז ש :

ולשבות שבשבת הרשות אתה הר"ב לקמן שבשבת כדי ליל משא ולהלאה אלפים אמה ובתנו בתוספות ובכיולו אתש"מ דבאי רשות לשומה לאינו כן משום רשות דפ' בתרא דעירוב

דכוו מילי דמלוה ורבי לאו אתנה רשות כדי שלא תקשה על המסקנא דאין מערבין עירובי תחומין שלא לדבר מלוה ולעל"ש דבאי רשות לווקא ובא לאמרינן דאין מערבין עירובי תחומין שלא לדבר מלוה ולאו דוקא היינו ע"י עירוב משום דקי"ל כר' יהודה דאמר עיקר עירוב ברגל ולוקא סוא שפקלו לעשיר שיערב בשת ולא פקלו שלא לדבר מלוה משום דלית ליה שלא ובהאי שפלך ביום שבת יותר מאלפים לתוק מביאו מצד אתר אומר שפלך תוך לתחום מכיון שרשה לאותו בפבפת בלה דעיקר דינא דתחום שבת אינו במקום שעומד" בו בשבת בלא למדוד בתלפים כביכם ולאם לא נתיר לו דבר זה לפילו לדבר הרשות ממש ואי מיהא אדם לקבוע ביתו לעולם במקום אחד : ובע"ב אנו מריחים לפרש רשות ממש ולומר שים בפרש בינו למלוה דווקא כשלא יהו לולן לקנות שבשבת במקום שרוצה שיקנה עירובו אבל לא כשפולך אם ממש שרוי תנן בפ"ד דעירובין משנה י' שמי שיצא לילך לעיר שמערבין בה ובחזירו תבירו שרות מותר לילך תע"ם שחזר סוחיל וכבר החזיק בדרך אנו מתבשים אותו בלילו הגיע במקום שלבו חפץ ורצה שבשבת אם ולכן לומר לא"ל זה דווקא אלא במערב לדבר מלוה אבל שלא לדבר מלוה לא די בהחזיק בדרך אלא בעינן שיקנה שבשבת ממש בחותו מקום אם אינו חוזם כגון שבא מן הדרך ותבישה לו אתי שפיר דקמ"ל מתניתין דבכה דיחזור מיד ואע"פ שלא נעשת מתבשתו שיקנה עירובו בחותו מקום אלא לדבר מלוה אלא לדבר רשות אחרי לחזור ואינו מניע לפם אבל אי אתמת שבאי לדבר הרשות הוא מלוה אלי קמ"ל מתניתין דיחזור מיד פשיטא שיחזור שבני בבר נעשת מתבשתו דבוחיל ולדבר מלוה היה מערב משבחזיק בדרך קבה עירובו אע"פ שיחזור לחחוריו ואינו מניע לפם ולאם יעבב עלמו מלחזור לקויים אלי דאמור רבנן לבער ממנו אלא לרשות ממש אינרבי וקמ"ל מתניתין דאע"ג דבליבה הזקת עלים על מלוה מקרי שלא לבעור על אלי דאמור רבנן דאסור ליל ביום בשבת יותר מלפים אמה רחוק ממקום שקבה בו שביתה דאילולי כן הוה לה ליה סולך היום בדרך אזה אלא אחר היה כולך לדברו אלי דאע"פ שמחזיקים חותו ויקבה שביתה בביתו ולא די בהחזיק בדרך סולך ולדבר שרשות סולך בא"ם לשיל ולא דמי לבא מן הדרך ותבישה לו לשתיהו לו ובינהו בו לקנות שביתה בדרוק ממש אלא לשום מלוה שהיה חוזם והוא ועוד אין לו לדיבה קבועה במקום שהיה עומד כי בדרך הוא ועוד קלא מלוה ליכא ליכנס לעיהו ובביתו בשבת ולא ליישב על אם בדרך כל זה תשבתי לפירש בכת אתנה אל לבל ראיתי אחרי רוני אע"פ שלעניין דינא נע"ד שבאמת כך הוא דמ"מ אין לסוכיח מאתנה זו ענין זה כלל דהא בירושלמי מאתנה זו עומד עליהם בתענית בשנים ממש ואתבל הקוף לשני תלקוף הוא מזמה מכאן ואילך בשנים עשר תדשים כל אחד עובר אתת מזל אחד ממזל שאנשלטו הוא לעולם במרחק שים בין שני הקופים המשומעים ע"י נקודות יעבור השמש על רחשם בשנה אחת ק ח' ע' שהוא קו אחי יום לכל העומדים אתתיו לו יום אלא לו למזרח ולא למערב לו עומד עליהם בתענית בשנים ממש ואתבל הקוף לשני תלקוף הוא מזמה אחד למערב לבל לא יפוק בין נגד נפון ודכוח כי אם בעברו אתת קו ו"ז שבאותו אחי יום מחלק שקוף לתבבע תלקוף הוא בשאר הקופ הון ממנו אינו בן ולבן בעברו על נקודת י' כ' ך' יהיה לו העומדים אתת ל' מ' ע' הוא לדוס בחי היום על כי השמש עומד עליהם לעולם ולבן לבשך ואם ימלאו דיוריס הון משני עגולות שרון ועדי לא יהיו השמש לאחם לעולם ולבן לעולם יהיה אלא הוא אחד לפשר בחיות השמש דרומי לפם ולשמגדל בדרום בחיות השמש לפוני לפם ול"מ לעומדיס אתת משום היום והוא קו אחי יום שרשמתי אח"ע בשגיע לותו אחי יום לא יהיה אלא הוא לומר ולא למערב אע"פ שאין השמש עלי לאחם

כאשר האוכלים אתת אותו הקו מסטעה שכאתני לעיל ודי לך בשערה זו :

ב **הפסה** שאתנה אלא לשמו לא לשמו לא בלל השחיטה עם שאר העבודות משום דלא דמיא לפ"ה דהיא בשרה בזירים :

ג **לטמאים** ונעטריס לפי גירסת זו ג"ל דקדים הפסול לבשר משנ"ב בחיבריי לרמות דטמאים הם לפשמים בטהורים לשתוע עליהם לשתילה והוא בשרוב בקהל טמאים :

ה **שורה** שלאם בכף בכף אתי בכף בכף פירוש הוא כמו שורות שורות וכן שכ שכ משום דאין האורה עשויה בכף ולא שכ אלא כל אחד מהם שיין שפיר למיתר בכף בכף שכ שכ וכיו פירושא דמתניתין בדקדוק וכבניס עומדים שורות שורות ובידיהם בזיכי בכף ובזיכי שכ ולאו האורות היו משורות יש שורה שלאם בכף בכף ויש שורה שלאם בכף שכ שכ ולא היו משורבים לאילו עני אחד בל בכף בשורה של שכ אלו לא תיבעא ל"ב יש לפרש והבניס עומדים וכו' ובזיכי שכ והשורה שלאם בכף בכף והשורה שלאם שכ שכ לא היו משורבין אתתיה בשוף פיעור שורה של בכף בכף דהיינו לאחר ג' תנשים שבידיהם בלי בכף (כי אלו פיעור שורה כמשא"ל על פשוק יכור על אתנים) פיעור שורה של שכ שכ ויהיו השורות זו אלל זו אלא היו השורות זו אתורי זו ומלמידי שבגוריל"ה ל"ב שאלו לי ואין לפשר לעשות ולומר שתהיה שורה של בכף ושל שכ שכ זו בלל זו אלא ע"י קללת במלא וחזרת הריקן מתערבין בלי בכף בשורה בשורה של שכ יש לפיכך וכבר לאמרינן שבאותה בשורה היה בלי בכף זו בלי שכ ואע"ג שיש לדחות ולומר דאי אתה שבאותה בלי בכף זו בלי שכ היינו מתחילה בשהיו מביאים את עלמם ומתחיים לבעלי בבתים אבל אח"כ לא היו מקפידים על התעכבות ודייקא נמי דקתני לא היו מעורבים דמשמע מתחילה ולא קתני דלא היו מתערבים דמשמע לעולם וכ"ם נמי בבי גרסינן מ"ם תילימא דלומא שקלי דהכא ומעיל דכספא הכא נמי דלומא שקלי בר מיתן מתקלי ומעילי בר אתה אלא דבבי אתר עפי ע"כ דמשמע דבעת קבלת בדם היו שומרי"ם לך משום ייפי לא

למה סומך ג"כ לפרש עד בן אתמה לשתוק מיניה כי פשיטא דעד לותה שעה יהיה מותר לטיות שעדיין ליליא הוא :

ז **כושיבין** שוכלין לתרגולים כי"ד יהושלמי בה במועד אסור ופשתא אתי שפיר דתרגולת שברתה דבמועד מוקמינן לה בש"ם לשהי דיוקא קאי : ותרגולת שברתה מתזירין אותה למקומה ואם אתה מושיבין אתרת אתתיה פי' בר"ב בר"ת דקתני בריעא בי"ד ואת"ב שגם זה אתה וכגורסין לפני בבמה חזר ופירש בי"ד משום דספסיק בזה דחייבי בם"ס ולכי זה לא נח בעיני מ"ם אתי"ע לשבש לשון בר"ת ולומר דם"ל דוחה אתה מושיבין אתרת אתתיה בי"ד חייבי ופשיטא בי"ד אסר מפירושו שברי ליעבת דמתניתין אינו מוכיח כן ועל בסוכיבים כן יש לי לתמוה בזה :

ח **וכורכין** את שמע דומה למרכיבין דקליס לכן שמכם לתפדי ועוד דכורכין את שמע סוס סדיר מגודלין לפני בעומר ולא שבת קודם מרכיבין דקליס כל סוס משום דלגבו שבת במכתבת זו :

ט **גיר** עצמות אבין אחר שכלה הבשר וזה עשה לכתחילה לכפרה לבזות בעצמות דווקא ע"ם דכתיב ותהי עוונותם על עצמותם כן בלע"ד ותי"ע דרך דרך אתכת וכתב כמו כן שבתיטת המלכים מוליחים לבניס הפיגוליים וממלחים אותם בשמים ומרקחות וכו' ואינו אין בנו אלא מלי לאמור בבין וז"ל בזכר סוף פרשת ויתי אמר ר' אבא וכו' אתת דמלכין וכו' ובגין לקיימא גופא עבדי דא ועבדי תניטה דא מגו ומכרא מגו דשווין בהוון מבחת על מכוכת והוון עלל בעכוכת בגו ואתאתיך במעוי וקאים ליה לגופא מגו ומכרא לזמנין סגיליין ויעקב בבי סוס בקיומת דגופא וסבי אתעריך וכו' ע"ב : והודו לו בשמה זו אתני בבל בבא ובבא והודו לו וללא הודו לו משל"ב בשיתו ולא שיתו לו אתה דשתיתין דלעיל וטעם שיתו זה נראה מטום דהדבריס שמזכיר בהזכרים בשתיתין דלעיל הוו דבריס התדיוים והווים תמיד לכך כיולל את בלם בשיתו ולא שיתו אתד משל"ב דבריס אלו אלא נעשו אלא פעם אתת ועל בל דבר בפני עלמו אתר שנעשה הודו לו לא הודו :

פרק ה משנה א

תמיד נשתט וכו' בעני בת למלות שם אתיפ' התי"ע בביאור הבללים אלו על בי אין דבריו ז"ל מוכיס אלא למי שבבי בתבמת התכונה ולא לאיש בער ולא ידע כמוני ואבלה תוך בדבר קלרה בלורה זו

והיה כי בל' היה בלבך בלמלע וכו' היה תפודת המזלות וקו ה"ט זוח קו מלי יום שבעבור שמש חזרת מפלת מזרח ומסומן בחות כ' ושולך למערב תלת אותו קו זוח מלי יום על כי עלה רביע גלגל היומי וזוח הגלגל המסיימן מלרבע לדדין מזרח מערב לפון ודרום ושני הלומיות שהם ד' וה' הם שני המזלות אתד גדי ואתד סרטן אשר עד שם מתרחק השמש מלמעלה רוחם מזרח מכאן ומכאן בשנים עשר תדשים בל תדש עובר אתת מזל אתד ממזל שאחלבו זוח לעולם במרחק שים בין שני הקויים המשומעים ע"י נקודות אתד יוצא ממזל גדי ואתד יוצא ממזל סרטן ולבן נאלו בסוכיבים בין שני הקויים אשר שם

כמוני ואבלה תוך בדבר קלרה בלורה זו והיה כי בל' היה בלבך בלמלע וכו' היה תפודת המזלות וקו ה"ט זוח קו מלי יום שבעבור שמש חזרת מפלת מזרח ומסומן בחות כ' ושולך למערב תלת אותו קו זוח מלי יום על כי עלה רביע גלגל היומי וזוח הגלגל המסיימן מלרבע לדדין מזרח מערב לפון ודרום ושני הלומיות שהם ד' וה' הם שני המזלות אתד גדי ואתד סרטן אשר עד שם מתרחק השמש מלמעלה רוחם מזרח מכאן ומכאן בשנים עשר תדשים בל תדש עובר אתת מזל אתד ממזל שאחלבו זוח לעולם במרחק שים בין שני הקויים המשומעים ע"י נקודות אתד יוצא ממזל גדי ואתד יוצא ממזל סרטן ולבן נאלו בסוכיבים בין שני הקויים אשר שם

פרק ד משנה ג

מקום שנהגו למכור וכו' סוחל ומזכיר ר' יהודה במשנה דמשולח לחג סכולך תני ממי סת קמוך לה למכור בה ר' יהודה ואח"ב תזר לעניינו מקום שנהגו לאכול בלי וכו':

מקום שנהגו שלא למכור כ"ל מקום שלא נהגו למכור בשבדקת סיטה נפקא מינה מוכח בין שני בנוסחאות דגרסת מקום שנהגו שלא למכור שמעינן שלין המנהג נקבע לאיסור אלא ג"ב שמעינן שמי קדם נשרו במי שסיה רוצה למכור ולא בניחותו ולגרסת מקום שלא נהגו למכור משמע דבל שלא שמעינן מעולם שמכרו אע"פ שלא ידעינן אם שירש משמה שנשרו במי שסיה רוצה למכור מ"מ בבר נקבע המנהג לאיסור בלל בעולם לנוסחת הרשתונה הרשתונה אין לו רשות למכור ונעניה לא רשיונו סוי רשיה :

ה **וב"ה** מתירין מידי דהוה התניתין דאין איסור אחילתה בו להתעצ אלא לחיות עליו לעזרת ולבסוף בבן לו איסור המלאכה בפ"ע אינו להתעצ בו במו בי"ט אלא **תדרבה** בבי לעזרת בשיעור תמן ופשיטא בשלה בן יש לפרש לפי דברי הר"ב והתי"ע דלך בדרך **תחרת** : עד בבן בשהה מדשלך ב"ה לפרש דבעינן זה לא מתמרינן בולי בתי ואפי עד בבן **בשהה** פ"ת דשחילה סיום פוח שעשוי בשהה בשו שהוכשתי בפ"ג משנה ב' דפי לא פיעת בבי

ולא משום חשש מורידין בקדש דהא לא היו מריקים הדם מכלי לכלי שיקרא מוריד בקדש אם מריקו מכלי זהב לכלי כסף וכו' אם מריקו מכלי כבד לכלי יותר קל אלא מחליפים הכלים זה בזה ולפי זה נמצאו היות השורות בעת קבלת הדם מעורבות מכלי כסף וזהב מ"מ לא אמנע מלכתוב דבר אחר שפירשו הם בזה אמת הדבר דבריהם נראין מדברי והוא דקמ"ל שתנא דלא היו השורות מעורבין אפילו זו אחרי זו כלומר שתהיה שורה אחת של כסף ואחרי' של זהב וכן כיוצא בזה אלא היו כל השורות של כסף זו אחר זו וכל השורות של זהב זו אחר זו ולא נמצא שם שום שורה של כסף בין השורות של זהב וכן איפכא :

ז ואע"פ שלא שלשו מימיהם פי' רש"י וכתבו התי"ט לא גמרו פעם שלישי ע"כ מכלל דהתחילו וטעמא איכא לפרש כן דאל"כ אמאי תני כלל שלשו דהא בא לומר דמה שהיו שונין לבד לאו דווקא ה"ל לתנא סתם ואם גמרו היו חוזרין חלילה דאין טעם לומר דשלשה פעמים מותרים לקרותה שם ולא יותר : במקומה עומדת דווקא שאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד משא"כ בהר הבית וכחיל ה"ט דברישא תנן וישבה לה וכלל החיל בישיבה זו :

פרק ו משנה א

אבל לייתו והדחת קרביו לא זו אף זו קתני : ב כלל אמר ר"ע וכו' סירכא דפ' י"ט דשבת משנה א' נקט משום הכי לא תני זה הכלל וכו' ועיין מ"ש בפרק ט"ו דשבת מ"ב ד"ה כלל ותנין : ג במרובה וכטומאה טומאה לא שכיחי שיהיו רוב הקהל טמאים ימו שבת ומרובה משום הכי שנה מסידרא דרישא ושנאה בסוף ואזלה לה כהגהת התי"ט :

פרק ז משנה ב

אמר ר' צדוק מעשה וכו' בש"ס הקשו דהוי מעשה לסתור ומשני חסורי מחסרא וכו' כמ"ש הר"ב מכאן מוכח דכל היכא דתנן אמר ר"פ אינו כמשיב אדברי ת"ק כגון הכא דלא תנן אמר ר' צדוק והלא מעשה וכו' וכן לא תנן ר' צדוק אומר מעשה וכו' אלא תנן אמר ר' צדוק מעשה דאינו חולק דאי הוה חולק בלשון זה אמאי קא מקשה הש"ס מעשה לסתור וקא מוקים לה בחסורי מחסרא להוי לסתור כפשטא דמתניתין דהא לסתור ולחלוק את"ק אתא אלא ודאי דהלשון מוכיח דאינו חולק : מעשה ומעשה לא קתני אלא מעשה ש"מ דאינו ראיה למה שמפורש ברישא אלא דין אחר הוא בענין השנוי ברישא : על האסכלה מנוקבת הר"ב ואיירי בענין שאין הפסח נוגע בברזל כמ"ש התי"ט ואצטריך לאשמועינן דלא תימא דחיישינן דילמא אתי לאחלופי באינה מנוקבת או דילמא אתי להפוך השפוד המונח עליה ומגיע הפסח בברזל האסכלה ולאו אדעתיה ועוד קמ"ל דאע"ג דאין בין הפסח לברזל כי אם כחוט השערה לא אמרינן דמגלי מחממיה הואיל ואינו נוגע בו : האסכלה מנוקבת קרי לה אסכלה סתם לאשמועינן דלענין מקח וממכר תרויהו בשם אסכלה סתם מקרו :

ג ואם צלי הוא חם בש"ס הכי משמע :

ד העומר ושתי הלחם ולחם הפנים אע"ג דלחם הפנים תדיר הקדים העומר משום דהתבואה נעשת חומר קודם שנעשת לחם וסמך שתי הלחם אליו משום דדומה לעומר שמתיר חדש :

ו זבחי שלמי צבור הקדים לשעירי חטאי חדשים התדירים מהם לסמכם ללחם לרמוז דהם הכבשים הקרבים על הלחם בעצרת כמ"ש הר"ב :

ז הנזיר ועושה פסח וכו' לגבי אין הציץ מרצה על טומאת הגוף אית בעושה פסח רבותא דהותרה טומאת הגוף אצלו ברוב הקהל טמאים יותר מבנזיר משום הכי שנאו אחר הנזיר :

ה בחצרותיהן וכו' מדלא תנן סתם בבתיהם אלא הזכיר חצרות וגגות נראה דקמ"ל שצריך לשרוף אותו במקום שיתבייש קצת כי יתראה העשן כיון ששורפו במקום מגולה וישאלו בני אדם עליו מה הוא כדי שיהיה נזכר פעם אחרת : בשביל ליהנות מעצי המערכה הא דלא תנן בשביל שלא ליהנות מעצים שלהם דזו היא כוונת הזיקנים וכמו שכתב התי"ט בשם התוספות דאילולי כן היו נמנעים מלשרוף ואתו בהו לידי תקלה הוא משום דרצה התנא לרמוז לנו דלפני הבירה דווקא התירו להם ליהנות מעצי המערכה דאם באו לשרוף בחצרותיהן מעצי המערכה אין שומעין להם כדאיתא בש"ס ואע"ג דאף בשנותו להפך הוה שמעינן ד"א והוא שאם בא לשרוף לפני הבירה מעצי עצמו אין שומעין לו כדאיתא בש"ס מ"מ ניחא ליה לתנא לאשמועינן הא דשכיח משא"כ שריפה לפני הבירה מעצי עצמו משום דהכא איכא תרתי לטיבותא לגביה שאינו מתבייש כי שורפו בביתו ואינו נהנה מעצים שלו משא"כ לשרוף מעצי עצמו לפני הבירה דאיכא תרתי לרעותא ששורף מעצי עצמו וגם שמתבייש לפני הבירה דמהאי טעמא קנסו למי שנטמא פסחו שלם או רובו כדאיתא בש"ס ולכן לא שכיח מי שיבקש לעשות כן :

ט תעובר צורתו הנותר נקרא כן על כי באורך הזמן צורתו משתנית :

י חל ששה עשר להיות בשבת באותו זמן שהיו מקדשים על פי הראיה יכול לחול :

פרק ח משנה א

שחט עליה בעלה ושחט עליה אביה ובסיפא תנן שחט עליה אביה ושחט עליה בעלה וצ"ל דמאי דהכא נקט דהכשותה בבית בעלה דרך הבעל לשחוט בשבילה יותר מאביה אבל משהלכה רגל א' לבית אביה דרך אביה לשחוט בעדה כי קא סבור שכמו כן תעשה באותו חג המצות ללכת אצלו ומהאי טעמא דרכו של בעל לאחר :

ב ישחט טלה וגדי וברישא תנן שחט גדי וטלה לרמוז דשניהם שקולים כדאמרינן בהוא שעה והכרן הוא אכרן ומשם : ויאמר אם גדי אמר לי רבי וכו' ואם טלה אמר לי רבי וכו' בשחיטה מקדים טלה לגדי ובאמירה תלי בגדי לרבו קודם הטלה ונראה דקמ"ל דלכתחילה ישחוט העבד בתחילה מה שנראה לו יותר שלא היה כן דעת רבו דשמא יבא רבו בסוף כך קודם שישחוט השני ויאמר לו בזה השני אני רוצה ולא יצטרך להתנות עליו :

ה בשמיני שלו משום דבו תלוי הטהרה שיכול להביא קרבנותיו ואינו צריך להמתין עוד הערב שמש קתני שלו משא"כ בשביעי וגם דקתני באשה בשני שלה משום דשני סתם שני בשבת הוא וזה אינו אבל בשביעי דאצ אין לפרש שביעי בשבת דהא שביעי שבת הוא ושבת מקרי בכל מקום ואע"ג דשלשי סתם נמי שלשי בשבת הוא לא חש התנא עליו דגילה לנו אשני וה"ה לשלשי וה"מ נמי דלא קתני בשמיני שלה בזבה כמו בזב כי די לו לתנא במאי דרמז לנו בזב :

ז של שאין מנין זה הוא מין מסויים ויותר ממנין זה לא שכיח שיתמנו על גדי או טלה [illegible] ורבותא קמ"ל

בהזכירו המנין דאע"ג דאף אם לא יאכל כל אחד מהם כזית במאה אנשים אפשר להיות כלו נאכל מ"מ אין שוחטין עליהם :

ח אונן טובל ואוכל וכו' לאשמועינן דין הטבילה שנאו פעם אחרת אע"ג דנזכר דינו במשנה : השומע על מתו וכו' אגב אוכל בקדשים נשנה הכא ועוד קמ"ל דמותרים לאכול בחגיגת ארבעה עשר : גר שנתגייר אפילו נולד מהול נקרא פורש מן הערלה וכדתנן בנודר מהערלים אסור במולי אומות העולם : מן הקבר מן המת לא קתני אלא מן הקבר כי הערלה היא קבר הטערה כי נכסת בה כאדם הנקבר בקבר וסימניך קב"ר עם ג' אותיותיו הוא בגי' ער"לה :

פרק ט משנה א

שגג או נאנס וכו' שאלו פטורין וכו' ואלו חייבין וכו' מהא טעמא נמי לא כללה בבא אחת :

ב מן המודעית ולחוץ בהיותו עומד מן המודעית ולחוץ בנץ החמה של יום י"ד מקרי דרך רחוקה : מן המודעיות ולחוץ וכו' כתב הרב שהוא מהלך ט"ו מילין רחוק מירושלם ומהלך זה הולך אדם בינוני ביום בינוני דהיינו בתקופת ניסן ותקופת תשרי שהימים והלילות שוים מהנץ החמה עד חצי היום הכי איתא בש"ס ומכאן נמי יש להוכיח נגד דברי התי"ט שרצה לומר שהרמב"ם והר"ב קא מחשבי הי"ב שעות זמניות מהנץ החמה ועד שקיעתה לבד שהרי לדבריו אלו מהנץ החמה ועד חצי היום יש שם ששה שעות ואם המהלך הזה של ט"ו מילין הוא עושה אותו בשש שעות נמצא שהולך בכל שעה שני מילין וחצי והנה כבר אמרת לעיל בפ"ג משנה ב' דהרמב"ם כתב שמעמוד השחר ועד הנץ החמה יש שעה וחומש זמנית וא"כ על פי חשבון זה שיעור מהלכו באותו זמן הוא שלשה מילין דווקא שהרי בשעה אחת הולך שני מילין וחצי שהם חמשה חצאי מיל ובכל שעה [illegible] חמשה חמשים נמצא מהלך בכל חומש שעה חצי מיל ולכן כשתוסיף מהלכו של חומש [illegible] על השעה יעלה בידך עוד חצי מיל בין כלם ג' מילין ואיך אומר בש"ס שמהלכו [illegible] הוא ד' מילין והלא אינם אלא ג' אלא ודאי צריך לומר שמהנץ החמה עד חצי יום הם [illegible] משש שעות ומכיון שאנו מחלקים אלו הט"ו מילין בפחות מששה שעות נמצא שיהא מהלכו בשעה אחת יותר משני מילין וחצי ולפי זה מהלכו מעמוד השחר ועד הנץ החמה הוא יותר משלשה מילי כמ"ש לעיל בפ"ג ע"ש :

ה ונאכל בחפזון וכדי שלא נטעה לומר דהואיל ונאכל בחפזון מש"הכ פסח דורות דאין זמנו לילה אחד כמוהו קתני בלילה אחד וכל הדברים שאלה אינם בפסח דורות חוץ מלילה אחד דנשנה מהטעם שכתבתי ובתר הכי קתני שהדבר שהיא בפסח דורות ואינה בפסח מצרים והוא איסור אכילת חמץ שנאסר משעת שחיטת הפסח ואילך עד שבעה ימים ודבר זה אינה בפסח מצרים אלא כמו שנזכר בברייתא יום אחד זה הוא פשטא דמתניתין ואין כאן חסרון כמ"ש הר"ב דאין לטעות ולומר דמאי דקתני ופסח דורות נוהג כל שבעה דקאי אאכילתו דא"כ ה"ל ופסח דורות כל שבעה דהא אבבא שלפניה דקתני ביה ונאכל קאי ובש"ס נמי לא אמרו על משנה זו חסורי מחסרא אלא הכי קאמר ופי' רש"י הכי משמע וכמ"ש בישוב לילה אחת נחה קושית התוספתא שהקשו אמאי נשניות כלל הואיל ודינא הכי אף בפסח דורות :

ז המפריש פסחו בע"פ בהכי איירינן מסתמא הכי משמע בש"ס כמו שפירש רש"י בה ובנו דנקט דהוא אחד מהמתאבלין עליו בדווקא מתנייא דנפקא מיניה טובא כדאיתא בש"ס כמה אוקמתות בענין זה : בנו ראוי ליורשו ואע"פי שלא נמנה הוה אמינא דהוי כאילו נמנה עמו על כי הכל שלו קמ"לן וכ"ש שאר קרובין :

ח ויביא בדמי היפה שבהן ממין זה ובדמי היפה שבהן ממין זה פי' הרמב"ם ז"ל המשל בזה כי אם נתערב פסח עם שתי עולות מניחים השלשה כבשים עד שיפסלו ומוכרים אחד אחד וידע איזה מהם דמיו יותר ונאמר על דרך הדמיון שישוה האחד דינר והשני דינר וחצי והשלישי שני דינרים נמצאו בידיו מן הג' כבשים ד' דינרים וחצי אז יתחייב להביא ג' בהמות ב' מהם בשנים שנים דינרים ואחד בשנים דינרים וחצי וזהו אמרם ויפסיד המותר מביתו יקריב מהם שתים לעולה ואחת שהיתה בשנים דינרים (וחצי) שלמים עכ"ל אבל לרש"י והר"ב משל אחר בענין זה ואף כי לא פליגי כמ"ש לקמן מ"מ כדין עשה הרמב"ם לפרש מתניתין במשל הזה וחדוש גדול אשמעינן מיניה שלשון המשנה הכריחו והוא שבאמרה ויביא בדמי היפה שבהן ממין זה משמע דכל מין קרבן צריך שיהיה שוה כדמי הבהמה היפה שבהן תנן לשון נקבה דקאי אבהמה ולא אמין שהוא לשון זכר וה"י בכל הספרים ובאמרה ויפסיד המותר מביתו ולא קאמרה אם יש בו מותר יפסיד מביתו ש"מ שלעולם יש בו מותר להפסיד וזה אינו אלא אם כן נאמר שכל בהמה צריך להביא כדמי היפה שבבהמות שאם תאמר שיהיה די שיביא כל מין כדמי היפה שבבהמות אפשר פעמים שלא יהיה בו מותר כלל כגון שנתערב פסח אחד בשני עולות והיפה שבהן שוה שלשה דינרין והשנים אחרים כל אחד שוה דינר וחצי שעל פי זה כשיביא כל מין כדמי היפה שבכלם לא יצטרך להביא כי אם שני עולות השוים בין שניהם ג' דינרין ושלמים השוה ג' דינרין כי דיו שיהיה כל מין העולה שוה כדמי הבהמה היפה ולפעמים יותרו לו מעות להפיל לנדבה כגון שהטובה שבהם שוה שלשה והשתים רעות שנים שנים שישאר בידו דינר להפיל לנדבה אלא ודאי הוא כמו שאמרנו שכל בהמה צריך שתהיה שוה כדמי הבהמה היפה וא"כ למה הזכיר התנא ברישא המין הואיל והכל תלוי בפרטות הבהמה ולא בכללות המין אלא ודאי אתא לאשמועינן דגם למין צריך לחוש שיהיה כל מין שוה כדמי היפה שבמינין והיינו כדמי היפה שבבהמות בהיות כל מין מבהמה אחת ומאי קמ"לן התנא בהא אלא כשמביא כל בהמה כדמי היפה ממילא הוי כל מין כדמי היפה ומה רצה התנא לרמוז לנו בגילוי זה אם לא שנאמר דנפקא מינה בהיות שני בהמות במין אחד כמשל שהביא הרמב"ם ז"ל דאע"ג דיצא מידו ספק במה שיביא שלשה בהמות של שנים שנים שכל אחת היא כדמי היפה שבהן ויקריב שנים לעולה ואחת לשלמים מ"מ לא יצא ידי חובת התנא שחייבו שיהיה כל מין שוה כדמי היפה שבמינין שהרי השני עולות לפחות בין שניהם היו שוים מתחילה שני דינרים וחצי והוא מקריב שלמים השוים שנים לבד ולכן אנו מחייבים אותו שיביא בהמה של שנים וחצי לשלמים שהוא שווי המין היפה שבשני מינים אלו והעולות שאם המין האחר אע"ג דשנים הם לגבי דין בהמה מ"מ לענין דין המין כאחד חשיבי שהרי מין אחד הם והנה בין שניהם הם שוים יותר מהמין היפה שבשם שהרי הם שוים ארבעה דינרים :

וטעמא דמלתא דצריכים אנו לחוש למין אע"ג דככר יצא מידי ספק במה שחט לבהמה היפה הוא משום גזרה דשמא למחר יתערבו לו שני בהמות עולה ושלמי' שאחד שוה שנים וחצי ואחד שוה שנים והוא יאמר אתמול אירע לי כיוצא בזה וגם לא חייבוני להביא כי אם שלמים של שנים אף כי הרבתי בעולה שוה [illegible]

יהבד זכרו מחבר שבבר ספרי תוסב מחשבות בתסם : ועוד אמר מלאיהי בס' יפרחל לני בעריחסטי דהלחם שבלחם המסבתא תרמוז לגיל רחשונה של פסח בחייב לאחול מלם . ומרו שבפופה לשבב ימים לחבריס שבית רשות :

סליק מסבת פסחים . עם מצות וברודים לחיים :

צור הוציא לישראל .
מגלות ומפחים ,
על כי עבדו לאל .
במילה ובפסחים :

שקלים

שקלים יש נו שמנה פרקים כי עשריס נגד השקל כנגד עשרים כסף שמכר יוסף הלדיק לחבר שמר בריתו היתין לשמנה ימים וע"ד יותר נסחר י"ל על פי מ"ם במ"ל דשקל נקרחת בקיפה ד' יודין לל לחת כלולה מי' דסויה עם ד' חותיותיו כני' שקל נמנה היום שקל כולל ד' יודין וד' חותיות הויה ברי שמה :

פרק א משנה ד

אמר ר' יוחנן בן זכחי וכו' יכולנחי לומר ר' בריסה מעמת דריב"ז דכתיב זה יתנו בניס עשר שבניס יתנו פירוש בי בן ז"ב גי' י"ב : והעומר ושתי פלחס עיין ע"ם בשמנס ד' פ"ו דשקלים ד"ה בעומר :

ה וכן סוה מפורש ע"י עזרה לה לכם ולנו לבנות בית חלקינו לה קחני שלומר חלה וק סוה מפורש משום דלמה רחים גמוסה היה שברי בינן בה"מ דבר הניבר ויבב היה שברי כל היום מיבראל בקרב לל מקדש ה' לבנות מבבת לבו לה היו מעבבים חותו וחפילו בבי עבבו בית הבחרים ולה הניחוס לבנות וחין לומר למה לחים רחים לסתור ולה יהיו יכולים לקבל משם לחפילו דבר בניבר ובידב כי י"ל שלחי בנין בה"מ דשבנין עלמו לה ניבר ובידב סוה חלה חוכח וחם לה היו מוליחים יחידים מתנדבים לבנות היו מחוייבים לבנותו משל לבור משלו ולה משלבון ולח"ג דבבבח למה להכחני נמי לה מתברם יליחת פסחו של יחיד בלית הבריבה ולח"פ קחני הן חוכלין משלהן והוח חוכל עמהן ולה פירש עמהן משלהן י"ל דמו לה נריך כי לריבת סמוך למה פירש בעין שלה נעשה :

• חכוש חכורות של המשה המשה ושל עשרה עשרה שבהם שי מיניים חלו הם בנגד שני חותיות רחשונו' של שם י"ה ושני חיבות חלו הם המשמרי' לחיים ולחשה שזכו בזוגם בה יהיד בלית והמה בחשה וזכות זו עמד עלינו ביניחת מלריס כמו שחו"ל בזכות נשים לדקניות יעלו ישרחל ממלריס מה היו עובדים וכו' כדחיתה במדרש ועוד יש במין זה רמז לעבר מכות שלקו המלריס במלריים שבל מכה פיסה של מגה מכות דכי ס"ל לר"ע דבלבחת כוותיה מחבירו :

פרק י משנה ג

הבריאן לפניו מעטל פירוש דבר שמטבלים בו בחזרת בלומר עם חזרת ולה פירט בחזרת מה יעשה בהם כמו שלה פירט בפיסח גבי הבילו לפניו מלה וכו' כי פשוט הוח דכדי לעטול ולחכול מביחים חותם וזה בטבול והחזרת יפד על השלחן כדי לעבול ולחכול בו

עד שמ"ע לפרפרת הפת בגל"עד שלה כדבר שפירש התי"ט כי דומה הוח :

ד אנו מעבילין וכו' תנח לבסוף לחר לביבלת לגי משום דרשם לשנות זה לחר זה בל לחי חוכלין :

ה בדברים חלו ג"ל שלפניו היו והיה מורה לותם בחלבע דחי נלו בבי קשה מחי חלו בה תני ניה סיפה וחלו הם דב"ל שמותיהם של בג' דבריס : פסח מלה ומרור חע"ג דטעם מרור קדים לבולהו בקדים פסח לבלם משום דממה ומרור דבסדר הזה נשנו בקרח מיניה יליפי בה"ם ה"ת : מיצה על סום שנגלו חבותיו ממלריס ים לקיים גירסת זו על פי מה שידעינו שהיו ישרחל במלריס משוקעים בה"ם שערי טומחה ושפה ח"ו היו מתעבבים עוד רגע בחמריס היו נעשים ב"ם בשער הב' ולה היו יולחים משם לשולם ח"ו ולבן לפניית הגיסה שהקדימו לגידם לדבר בשודה מלה טרם שתחזק בשם ביגחלו שלם היו מתיניס לה עד שהתחזק לה היו נגחלים עוד בה"ם :

ח אפיקומן פי' בר"ב לפיקו מיני מתיקה בעיקר חבר מן התיבה ונרלה דנוטריקון שלו בך הוח לפיקומן מן פירוש דבריס **דהומיס** לשון **דבתיב** כיס ונעטו בלפוחית נדבה :

ט הפסח לחר חנות מטמח לת בידיס לה בללו בבדי פיגול ונוחר משום דלה לחני בל"ע בה"ם בל"ח פיגול ונוחר : פסחים מתחיל בלחם ומסיים בוחו כי בלחם הבחי בימי לחתו ממלריס ירחלו ה' ובלחות : ועוד לחם רומז לתורה שבליה בתיב דבר שה לחלף דור . ועוד היח נקרחת חור בהחלת המסכתח דבתיב כי בר מלוה ותורה חור והוח רומז למילה בידוע לן ויפה היח רמוזה בתיבה לחרונה של המסכתח הזחת שהיח מיעת זו כי הי' רומזת לגילוי עטרת היסוד לחבר היח שביעית לבנין בידוע על ידי המילה . והוח רומז לגלוי היסוד עלמו ע"י שבתיבה שהוח הבחי לבנין בידוע בל זה ליודעי הן ולהו הבחי מלות תורה ומילה הם שעמדו עלינו ביניחת מלריס והם הם לחבר יעמדו עלינו בגחולה העתידה במבואר בל זה בדברי רז"ל : ויהיה זה מלי דרמז לנו קרא בחמרו שובי חובי בשולמית בלומר שובי מן הגלות בזכות המילה שובי בזכות בפריסה דחי לחו בבי הוי בחיל לך מל בשולמית בלומר בינח ישרחל לחבר על ידי המילה שנחוסף לבם ס' לחבים הרמוזים בהח של בשולמית נקרחת שלימה וכמ"ש חל בחברים לחינו שנחוסף בו ס' מהחי מעמח חלח נקרח הלם עד שמל . שובי בזכות הוסף שבבחב שובי בזכות הבע"פ לחבר הם מוסרים וכללים בל"ב חותיות וזהו ובחזה ב"ך הוח גמ' ב"ב מהו חחזו בשולמית בשני מלות הלו שחתם חומרים לה שובי שובי בזכותה בלומר מלן ליחח לן שים בח בשני מלות הלו לגחלם ומשני בחחולת המחנים בלומר בחו שרחינו במחולת המחנים בהיחה ביניחת מלריס ישרחל בשיבה דבחלבו לשני מחנות המחנים לבד וכשים לבד בתיב בחר בשיבה ונקח מריס הבניחה וגו' ותלחנה בל הנשים לחריס בחוסי' ובמחולו' שבזכות שני מלי' הלו נגחלו וזכו למחול בחולה זו ובדחמרן בן נרח' בגחול' שעתיד'ולה' בזכיר קרח השיר בזכור בשני המחנות הלה המחול בחיו מפורש הלה במחנה הבנים לרחות דשם היו עיקר הבם בשחח"ל על בסוק נשים בחנות קומבו ובחמת על פי דבלבו שם נורמים לשני מות הלו בשחמרם ז"ל בשרוי בלה לשה שרוי בלה חורה משה"ב בשרחים בזוגתו שלה בסוסק בחורה בשבינה ממהרת לבזרוע שמזרעת תחילה יולדת זכר בשמז"ל וחז חייב לבולו בדבחיו ובוזה בשמיני יומל בשר ערלתו בל זה שדחתי בספורדת מילה לחת בם ליוולבו שלישיבה בשבוע זו לשר בייתי מעשיק בשמכתא בזוה ולבן בבעיתו שם שלה בדרבי שלה

בשוקל שקל חייב • און דברי ר"מ וחכ"א השוקל. שקל פטור מן הקלבון השוקל שני דינרין חייב בקלבון הנותן סלע ונוטל שקל חייב שני קלבנות דברי ר"מ וחכ"א קלבון אחד ע"כ ואף כי לכאורה נראה דסיפא זו תולקת עם הירושלמי יש ליישב על פי דרכו בענין שלא תחלוק הוא דתרויהו על הנתינה קמיירי דעל השקל שנוטל מן ההקדש פשיטא שחייב ליתן הקלבון דלא גריע מאילו לקחו מהשלחני וה"ק ר"מ על מה שנותן חייב שתים אחד משום דבר תורה ואחד מפני שנתן סלע ולא מחלית השקל ממש שהרויח הקלבון שהיה צריך ליתן לשלחני בשבילו וחכ"א אחד לבד משום הריוח דלא אפילו הם לא הרויח כלום כגון שהיה שוקל על ידו ועל יד חבירו דנתחייב ליתן להקדש סלע אחד הרי הוא חייב בקלבון מתקנת רז"ל כמ"ש ה"ס הגה הרויח אבל על דבר תורה אינו חייב כלום ועל השקל שמקבל מן ההקדש ה"ע מודו דחייב מהטעם שאמרתי ואיתא נמי בתוספתא האי מחלוקת הנזכר בירושלמי דלר"מ הקלבונות נופלים לשקלים ור"א אומר לנדבה ור"ש השזורי אומר ריקועי זהב ליפוי לבהמ"ק ובן עזאי אונגר השלחנין באין ונוטלין אותן השכרן ובירושלמי יש עוד וי"א להוצאת דרכים מדר"מ הוא דאמר לשקלים ש"מ דסוה הוא דס"ל דדבר תורה חייב בהם השקליה :

• נתן עני ע"י שכינו ע"י בן עירו הא דלא קתני סתם ע"י חבירו ובמתנה כמ"ש הר"ב משום דקמ"ל אגב אורחיה דיהנה אדם לעני קודם שכינו העשיר ויקדים שכינו לבן עירו שאינו שכינו כמ"ד במגילה דלא יפה עשה אחשורוש דלא זימן את בני שושן תחילה : ואם הלוום חייב תני סיפא לגלויי רישא דבנתנו במתנה איירי דאי לאו הכי לא אצטריך דהא ככר שמעינן ליה במתניתין דלעיל במאי דתני השוקל ע"י וע"י הבידו חייב וכו' דבהלוהו איירי כמ"ש הר"ב :

חייב כדין על ידו ועל יד חבירו דקמפלגי במתניתין דלעיל וכן פטור דעני ודומיו הוא כיוצא בו דלת"ק דמתניתין דלעיל פטור מכלום אע"פ שנתן סלע שלם על ידו ועל יד עני ולר"מ פטור מקולבין דעני או אפשר דלר"מ הואיל ודבר תורה הוא יהיה לעולם חייב הואיל ודעני חייב לשקול מן התורה וכן שכינו או בן עירו והכי מסתבר : האחין וכו' שחייבין בקולבין למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה כמ"ש הר"ב סתם כשאר שני אנשים ששקלו שלמים ותמהני מר"ש ז"ל שפירש בבילה ד' ל"ט ע"ב וכן בבכורות ובחולין שהם חייבין בשני קלבנות אם נתנו סלע בין שניהם דלפי מה שהוכחנו לעיל ה"ל סתם כר"מ וה"ל מחלוקת ואח"כ סתם ולמה לא פסקו כמותו ועוד דמתניתין סתמא קתני ומאן לימא לן כמאן אתיא :

פרק ב משנה א

נמצאו או שהחזירום הגנבים ברישא הקדיש הגנבה לאבדם כי לא שכיח שיאבדו כי המעות משמרים אותם וכ"ש אלו שהם להקדש בענין שלא ילכו לאבוד כ"כ בקל ובסיפא הקדיש נמצאו להחזירום הגנבים כי לא שכיח כ"כ שיחזירום כמו נמצאו :

ג שאביא מהן לשקלי שוין שמותרן חולין וכה"ג תנן בחטאת ומשום דבעי מימר לקמן מה בין שקלים לחטאת הזכיר הכא כל הצדדים שבשניהם אע"ג דטעמא דכ"ש שמעינן מינה : מהן לא ידעתי אמאי לא קתני אלו לנוכח דומיא דרישא :

ה נפש קרא למצבה נפש לפי שדומה לנפש שאע"פ שהאדם מת לא נאבד זכרונה והמצבה הזאת גורמת שלא יאבד זכרון מקום גופי איה ועוד על פי מה שכתב האר"י בסוד המצבה וכמו שכתבתי בספרי משנת חסידים במפתח הכוונות מסכת גמילו' חסדים פ"ג פיסקא י"ב שמעמיד סוד מקיפי הנפש שם במצבה הזאת בדקדוק נקראת כן :

פרק ג משנה א

בפירוס כתב הר"ב לשון פרוסה דהיינו חצי ע"כ ובלשון מחצית השקל נקט התנא זמן תרומתו לסימן :

ב ולא במנעל ולא בסנדל כתב התי"ט ביבמות מסיים בה לפי שאין נכנסין במנעל וסנדל בעזרה ע"כ ותמהני אמאי נסנו באמצע שדברים שהם משום חשד אבל לפי מה שפירש רש"י התם דטעם זה הוא מלבד החשד אתי שפיר : ואומר ומצא חן ושכל טוב וגו' אתא לאשמועינן דלא בלבד מן החשד צריך להזהר מן הבריות כמו מן המקום אלא אף ישתדל להיות אהוב מן הבריות כמו מן המקום כמשאז"ל לעולם יהיה דעתו של אדם מעורבת עם הבריות וכל זה הוא כשאין בזה פגם לכבוד המקום ועל פי טעם זה מתיישב אמאי לא נקט נמי המקרא דנביאים דהביא הירושלמי וכתבו התי"ט דלא שמעינן מיניה שום הדוש יותר מהפסוק של והייתם נקיים כמו שאנו לומדים מפסוק ומצא חן וכו' והירושלמי עצמו לא הביאו אלא להורות שיש גילוי בענין זה בתורה בנביאים ובכתובים כמ"ש התי"ט אלא שהוא דרך דרך אחרת: שלשה פעמים כנגד שלש קופות כנגד שלש סאין כנגד שלש תרומות ורמזו לנו נמי בזה שבכל פרק מג' פרקים שתורמים אע"פ שהיו מכוונים בכל פרק בפרט לקנות מבני ישראל כדתנן לקמן מ"ש בכלל כוונתם היתה על כלם כאילו כבר תרמו כל השלשה תרומות כמו שפירש הר"ב במשנה דלקמן וכן בריש פרקין שבשביו תורמין מכוונין לתרום על הגבוי ועל העתיד לגבות והכי מפורש בירושל' שהיו מכוונין בכל פעם בפרט ובכלל :

פרק ד משנה א

העומר ושתי הלחם ולחם הפנים עיין מ"ש במשנה ד' פ"ז דפסחים ועוד יש טעם אחר ככאן להקדים העומר לסמכו לתמידין ולמוספין שיש בו למזבח כמותם משא"כ שתי הלחם ולחם הפנים :

ב פרה ושעיר המשתלח אין בהם לא למזבח ולא לכהנים משום הכי תני להו באנפי נפשייהו : ושעיר המשתלח אע"ג דתדיר מפרה הוא שנאו אחריה משום דהוי לא זו אף זו דהא אפילו חטאת לא מקרי והאי דכתיב ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת אחשר יעלה עליו הגורל לשם לבד קאי מדלא כתיב לחטאות : ולשון של זכורית אע"ג דלפי פי' הרב אפרה קאי לא סמכו אליה שלא להפסיק בין הבעלי חיים :

ג ושלתות שנאם בסוף שלא כסדר הכתוב לסמכם לשמנים שהם למנחות כמותם : ולא בשל פניים כתב הר"ב דילמא מתרמי עני וליכא למיתב ליה אבל בירושלמי איתא הלכה למעשה דאי בעי דיהיה פסידא דידיה ואגרא דתרויהון שרי ומלשונו נראה דס"ה להקדש ונ"ל דחולק עם הבבלי :

ו אמר לו בן עזאי וכו' דס"ל דאין הקדש מתחלל על המלאכה כ"כ הרב ופירושו הוא הקדש הראוי למזבח :

ט ואינו מקבל מעותיו פי' הר"ב כלומר אינם נחשבים שלו אע"פ שקבלם ונראה דרמז לנו התנא בלשון זה דטוב וישר הוא שלא יקבל התנווני המעות עד שיהיה המזבח ערבה שמא יפלוג הכלם לא יסמיך היין ויצטרך לבתוירם ולא יהיו מצויים בידו :

פרק ה משנה א

פתחיה על הקינין ז"ל הרמב"ם בפ"ז מה' כלי המקדש ואמונה שעל הקינין הוא שעוסק עמו שימכור הקינין לקרבנות כך וכך בסלע וכל מי שהוא חייב תורין או בני כן יונה יביא דמיהם למקדש וזה הממונה נותן הקינין לבעלי הקרבנות ועושה חשבון עם הגזברים ונותנים לו עכ"ל ובזה אתי שפיר דלא היה יחיד ממונה על דבר שבממון כי הוא דומיה לאחיה שעל הנסכים שהיה צריך לחשב עם יוחנן בן פנחס שעל החותמות ובזה נחה תמיהת התי"ט שתמה במשנה דלקמן בד"ה חוץ דלפי' הרב הלקא בתימה : בן אחיה על חולי מעים פי' הר"ב לומר לכהנים איזה הסם טוב למעים והכי איתא בירושלמי ו"מ לתמוה דמאי דבר שבממון שייך ביה דקחשיב ליה בהדי אלעזר שעל הפרכות דהוי יחיד ממונה על דבר שבממון במשנה דלקמן אבל הרמב"ם בחבורו כתב מבקר אותם ומרפא כל תחלואיהן עכ"ל דמשמע דהיה ממציא להם הסמנים הצריכים לרפואתם ונוטל שנאותיו הו משירי הלשכה על כי לב ב"ד מתנה עליך שיטלו לורך רפואתם מן החולי הבא להם מרוב עבודת הקדש או מהכהנים בלי שיאמר להם מה הם הסמים אלא שיאמר להם כך הוצאתי ובזה אתי שפיר שהיה ממונה על דבר שבממון אבל ע"מ תמהני דלא נזכר דבר זה בירושלמי דגרסינן התם ע"ז שהיו הכהנים הולכים יחפים וכו' באין לידי חולי מעים והוה ידע אי דין תמר טב למעיי דין תמר עכר מעיים ותו לא :

בית גרמו נמנת משפחתו יחידם בעל כרתו על הלכות שלא נמצא בקי כמותה והיה לא רצה ללמד מעשיה לשום אדם וכן בית אבטינס משום הכי לא נמנו במתניתין דלקמן בהדי בן אחיה ואלעזר והיינו טעמא שהיו מרחיקים עצמם מן החשד כל כך כמה שסגינו בס"פ משא"כ באלעזר שעל הפרכות שלא נזכר בש"ס שיהיה הוא מרחיק עצמו מן החשד דלא היו חושש שיחשדוהו כיון שהאמינוהו אותו יחיד עליהם : ופינחס המלביש כך היא גרסת הר"ב שפירש שהיה ממונה להלביש הכהנים והכי מפרשו לה בירושלמי ובזה אתי שפיר דלא נקרא יחיד ממונה ע"ד שבממון כבן אחיה ואלעזר דהא לא היה כי אם שומר הבגדים שנמסרו בידו בחשבון כמ"ש הר"ב אבל להרמב"ם דכתב בחבורו דהיה ממונה על מעשיהם ואריגתם ושמתחת ידו נעשה הכל יש לתמוה אדא דלא כן משמע בירושלמי ועוד דנפי זה מכוין הוא כמנוי אלעזר שעל הפרכות ממש ולמה לא נמנה עמו כי הא יחיד ממונה על דבר שבממון ואם לא קבלו אותו הגזבר עליהם כמהו איך נמנה יחיד על דבר שבממון אבל הקושיא השניה יש ליישב באמור דממונה זה היה מוליך האומנים אצל הגזברים אחר שעשו הבגדים על פיו ועושי' חשבון עמהם וכה"ג יש לפרש על נתוניא תופר שיתין דתמה התי"ט עליו בד"ה חוץ במשנה דלקמן דאף הוא היה יחיד ממונה על דבר שבממון דייקא נמי דלא תנן על השיתין ועל המלבוש כדתנן על חולי מעים ועל הפרכות אבל בפתחיה על הקינין דקתני על אין לתמוה דאילו לא קתני על היה צריך להאריך התנא בלשונו משא"כ באלו :

ב אין פותחין וכו' כתב הר"ב דיש עוד מעלה אחרת והם הקיתלוקין הכי איתא בירושלמי והואיל ואיכא נמי סגן וכה"ג דאין פותחין מלמגותם איכא למימר תנא ושייר ואפשר עוד לומר דלא קא חשיב התנא אלא אותם שהיה ממון ההקדש תחת ידם ממש והם היו הנושאי' והנותני' אבל הקיתלוק דומה לכ"ג והסגן דהמנוי שלה' על הממון לא היה כי אם מטי הרר' לחתו':

ג חוטא משמש עם נכסי ג' בהמות של מצורעים ומטרע תוספא היה כי הוא שם רש לנך נעשם בצרעם כמשאז"ל :

פרק ו משנה ב

ביחוד פי' הר"ב בבירור ואינו רחוק מכדעת הר"ט שהתנא לשון זה לרמוז דדווקא ביחוד אחד שיחדו שמות הקדש על המת ודברו עמו ידעו זה כנודע שכך היה עושה האר"י ותלמידיו כשהיה צריך לדבר עם איזה תנא או אמורא להבין סודות התורה וסדר יחוד זה הנה הוא מפורש בספרי משנת חסידים בסדר מועד שהוא מפתח הכוונות במסכת היחודים פ"א וכו' ע"ש אף כי בזמן הזה אין בנו כח להשיגם תורה היא וללמוד אנו צריכים :

ג והיכן היו משתחוין וכו' ברישא פתח בשופרות דהם נשנו לעיקר מכלתין ושלחנות ולהשתחויות נשנו אגב וכדר התחיל לפרש ההשתחויות אגב אגב ההשתחויה יתרה שהוצרך לפרש מיד מה עניינה : היו משתחוין אין השתחויה דבר שיש בה ממש ולהכי לא שייך לומר בה כמו בשלחנות ושופרו' היו במקדש ובריש פרקין משום דבכלל עמם נשנה בלשון זה: ולמה נקראת שער המים לא שנה טעמא כי אם לשער המים משום המחלוקת שבו ולשער נכניה שאל טעם משום דהוקשה לו דיכניה שם איש כמו נקנור ולא שמענו שהוא עשה לאותו שער כמו שעשה נקנור לאותו שער דלפות שיקרא על שמו :

ד ושנים באולם וכו' אחד של שיש עיין במנחות דף צ"ז ע"א בתוספת ד"ה אחד של כסף דשייך אדף צ"ט ע"ב אמתניתין דשני שלחנות וכו' : שמעלין בקדש ולא מורידין במנחות דף צ"ט ע"א גרסינן ומנא לן דאין מורידין אמר רבי דאמר קרא ויקם משה את המשכן ויתן את אדניו וישם את קרשיו ויתן את בריחיו ויקם את עמודיו (ועל זה פי' רש"י שלשה פירושין) ומנא לן דמעלין אמר ר' אחא בר יעקב דאמר קרא את מחתות החטאים האלה וכו' בתחילה תשמישי מזבח ועכשיו גופו של מזבח ע"כ ותמהני מהתי"ט שלא הביא גמרא ערוכה זו והביא תוספת הכתוב בלשון רש"י דמגילה שהוא הפך שמעתין דהם למד מעלין מויקם וכו' ואיו מורידין מומחתות וכו' הפך הלמוד דשמעתין הנ"ל דהוא גם כן מתיישב יותר דבתחילה למד אין מורידין ממעש' המשכן ואח"כ בקש טעם על מעלים ומצאו במעשה דקרח דהיה אח"כ דמאין מורידין לא הוה שמעינן דמעלין דהוה אמינא הורדה היא דאסירא אבל אין מצוה בהעלאה אלא דדי לנו שלא נורידנו אבל אחר שלמדנו מעלין בקדש תו לא הוצרך לבקש ראיה על אין מורידין דמכ"ש אתי דאם להעלותו אנו חייבין כ"ש שלא נכא רשאים להורידו וא"כ קשה למה הוצרכה הש"ע לבקש ראיה על אין מורידין מאחר דככר למדנו דמעלין ועל ליישנא דמתניתין דהקדים מעלין למורידין אע"ג דמורידין אתיא במכ"ש אין לתמוה דהא עיקר מילתא דקמ"לן מתניתין היא מעלין דבזה מביא ראיה על השני שלחנות למה לא היו ממין אחד אלא אחד של שיש לסניח עליו לחם הפנים בכניסתו ואחד של זהב לסניחו בלתו ביציאתו ואין מורידין אגב נסבה :

ה ששה לנדבה וכו' מ"ש התי"ט דהרמב"ם תופס עיקר מהתוספתא לפי שהיא ברייתא ועוד ליפני דבגמרא אמוראי קאמרי להו ע"כ לא נהירא לי כלל דלא מן התם הוא מה שיתלוק הרמב"ם עם המפורש בש"ס לחוש לברייתא דלא חשב כש"ס פלם אמר ידעו אותם כלו ספק אלא הנכון הוא מ"ש הכ"מ דס"ל להרמב"ם דטעות סופר של בש"ס וכמו משמע בירושלמי כן הועתק בבלי בטעות אע"ג דצריך ראיה ברורה לומר כזה מ"ש [illegible] מהטעם שכתב הש"ס דליכא למיחש לטעותא :

[illegible]

פרק ז משנה ג

עזלות וכו' חטאות וכו' אלמים וכו' ונפקא מינה מלבד מ"מ כרמב"ם וסכיולו כתי"ט לומן עיכור וזורה : תעובר זורתו עיין מ"ש בפ"ז דפסחים משנה ט' : ושבעה דברים

נרמה דצוי וגר קחציב נחד ומשום הכי קתני ואם כי תומרי' לם כ' לא יבנם בית וכו' וכבר כתבתי לעיל לומר שמלמן ולילך מתחיל תנאי לחתר מכלל שעד כאן לא"ג דלכאורה נרחים שני תנאים הינם אלא אחד וזה ואי שביר נמי מ"ם רש"י שבניה התי"ט דקא חשיב כולה משנה ובעניים לשנים ואין לנו נריכים לדחוק עלמנו כמו שנדחק הוא ז"ל בחמור דלא נחית רש"י למניינה שחינם אלא אחד דבא לא כן מעמע מלשונו דבכי גרסיען שתם תנן שתם ועל המלה ועל הטעים וכו' ומפרש רש"י ז"ל חנן שתם משכחת שקלים על שבעה שתנו ב"ד ואלו הנים על המלה ועל הטעים על קדש וכו' ע"כ ברי מפורש לשנים קחשיב להו ולישנח דחתניתין נמי מוכיח כן דלא קתני על המלה ושלשים אלא על המלה ועל הטעים :

פרק ח משנה ב

שהא כדרך ירידתן עלייתן כתב התי"ט ז"ל וכר"ב בשתיק אלא כירידתן עלייתן וכן הוא במשנה דירושלמי ע"כ והשפחותא שבין שני הנוסחאות נלע"ד דהוא זה דלתי גרסינן כדרך מורה דעמידת הכלי מורה שמיורו לא במקום אלא אי לא גרסינן ליה שמיורו הוא במקום ודוק ומדקדקו שפחתים ונעמלו מקום ממש דשיורו מנוחות קנוחת מספק כמ"ש התי"ט ע"מ דגילסת הר"ב עיקר דשמיורו תלוי במקום : והמריצה ירושלמי מלן דחמר מרילה שהיא מרילה את הלחן לנית מקנות ע"כ ולא ידענא למאי הר"ב והרמב"ם לא פירשו כן :

ה וְשָׁלֹשׁ מאות כתבים כתב הרב גומחת ס"ם ומ"מ יש לישב טעם למנין זה והוא שרומז כל המניינים שבייכים ביה דשיירו ע"ב נימין כ"ד חוטין ק"כ מפני שהלכו תרבעים ורחבו שבריח ומשים ושתים רבות ושתים שעושים בכל אמה קן כלם אלא מאות :

ז יִשְׂרָ הכא דאין בכל אמה כי אם שני תילוקים לא שייך למימר חון משום הכי אתי למימר דלעיל ניח תרבעה התלוקים בבבא אחת ועוד דשם בעי למימר חון משום הכי אתי שפיר לומר בתחילה כלל : שקלים מתחיל בניח ומסיים בנין שיהיו שם שהשב בתשובה נריך שיקבל מחוכו לנדקה כמו שאנו מפרישים מחלית השקל על עון מכירת יוסף כמשנ"ל ותעוקיך בגימטריא פרוש ועוד ב"ם נוטריקון "כרית "שלום שזכה פינחס דאתי מיוסף הלדיק וסוד שלום אמר הוא סוד כניית שלום כיודוע ליודעי חן :

סליק מסכת שקלים לקרבנות צבור עולים :

אל תמנע בכל שנה •
מלתן בהלולים .
את כספך במתנה .
לצדקה ולשקלים .

יומא

יומא ים בם שאמם פריקים כי כל עבודות יום הכיפורי' חינם כתרות אלא בכ"ג שמשמש בשמנה בגדי' וגם הוא עלמו שיולא מהם שמיעת מלמטה למעלה כיודוע ליודעי חן :

יומא נקלאת המסכתא הזאת במסבת בדיני יום הכפורים ע"ש המדבר המזכר בכ"ב יום אחד זה יום הכפורים שהקב"ה מכפר עונותיהם של ישראל וזה הוא טוטרילון יומא יום א' כלומר א' ומיומד ועוד יומא הוא יום כי יום זה הוא ליום ונולד :

יומא פרק א משנה א

א שבעת ימים קודם יום הכפורים היכא דא"א אלא מציינא לו דנפקא מינה לאותם שהם קודם לעניין וסיכת אלא אחת אלא לסימן בעלמא לא קפיד לשנותו כרישא אלא שהם אותו בלמון היותר קל בין שיהיה קודם לעניין בין שיהיה לחרתי והתי"ט כרבינו בשיטו זה ולא פירש עליו כלום ואל תתמה מכמה כלנים אלה אני כולל בספרי זה על לשון המשנה לאחר אין לנם אלא תקומה בלשון בריותא דהא כיולא בזה מלינו לבעלי הכללים ובפ"ם עלמה נכתה כללים דבפירוש אמרו דלא לתאמר לישה כלל אבללו כי אם במשנה כי בחמת אין מסדר המשנה לותו שסידר בבריותא שבללו על לשונה דבר מה אלא שניים שם ואל ת' מדבר כפי דלבו :

ב הוא זורק וכו' ולא היה מרגיל עלמו בשחיטה וקבלה אלא בשמועת יום הכפורים הוא משום שמחיות לל המנה שמיקר אחר שחיטה על ידו משום דלישו נכון לעשות כן כל היכא דאפשר בלאו הכי לשיות בשנים שותפין זנח אחד אלא בשבת הלכה דכתר כללו ד' ולא היו מרגילים אותו נשחיטה וקבלה בשני בשמות שהוא ישחוט אחת ואחר יקבל והאחד ישחוט אחרת והוא יקבל אלא שהוא יקבה עליו אחר שרגל זה לעשותם ביה"כ כאחד הוא לכדו :

הראש והרגל כתב התי"ט וה"ם לכולהו אחרים ולא ידעתי מי שהרישו לזה דדילמא לא מטרישין אותו ביותר כדי שיהיה חזק לעבוד ביום הכפורים אלין עבודת אותו היום כשרות אלא בראש בהן : פרים ואילים וכבשים הע"ג דבעבודה קדמו הכבשים לכלם בתמיד של שחר אלא משום כשדר גדוקם כי פר גדול מחיל ואיל גדול מכבש ועוד בכבשים לא היה נריך לשחבונן בהם כל כך כי רגיל היה בהם בתמידים של כל יום ויום :

ד עֶרֶב יום הכפורים וכו' כתב הר"ב שהיו מניעים ממנו לעמרי כל מלכל המניח לידי מיחום וקרי ע"כ ותע"ג דתנן ולא לוירא קרי לר"ג ביום הכפורים כבר כתב התי"ט בריש דמתי ורמנו לעיל במשנה ג' ד"ה פסול דלא היו סומכין על הנס לבל בירושלמי דהכא גרסינן לתמר ר' חנון על שם לא תעכו לתמר ר' יוסי בר ר' נון בלחון בלחון בשני ע"כ וכר' יוסי מסתברא דנס זה לא נעשה אלא בלחון שהרי בירושלמי דמשמה ר' גרסינן מעשה בבן חליש מליסורין שהיכא קרי לבן גדול ביום הכפורים ובכבן בן חליש ושימש תחתיו וכו' ר' חנון נמי ל"ל דמודה בהא לר' יוסי שהרי עיניו רוחות שבך היה מעשה ולא קשבלני אלא במאי דקתמרי לה אם כי יבנה בית שוה וכו' דעל זה מקשה הש"ם והלא אחד מן הניסים וכו' ומשני ר' חנון הכי הר"י הכי הר' חנון ק"ל דאפילו במקדש לחנון היו חומרים לו בה ש"ס אלא משום לא תעכו ולר' יוסי לא היו חומרים לותו אלא במקדש אבי ואפשר דאפילו מחניעת מלכלים דמחמתים במכירים שם קודש דאפשר דמאי דלר' חנון היו מוגעים לותם ולר"י לא היו מוגעים לותם ול"ה דווק' במקדש דלחנון דמקדש אבי לר"ע לא היה בו כם זה כמעשה הניס:

ה מסרוהו זקני ג"ד לזקני בהנה מדאפשיק בכל שבעת ימים לא היו וכו' בין מסרוהו למסרוהו ל"ל דמסרוהו הכני הוא בערב כפור הנוכר בכל שבעת ימים לא היו וכו' דסליק מיניה וה"ל מפשבת מדהיו משניעין לותו ללא נהירא לומר שהיו עושין ק כל שבעת הימים :

ז ומעסקין לותו ב' אי' ש"ם ומה היו לומרי' לם כ' לא יבנם בית וכו' וכבר כתבתי לעיל בשם הירושלמי דהיו רומזים לו בכל אלו הסרחקות שהיו עושים לו כדי שלא יהן ויתעצם בקרי חם לא יהיה סייוע לחלכי לא יועילו להגילו ובמיתת עוה רשעו זה כמו שפירש בעל קב סיפר על פסוק העבר עיני מראות שוא :

פרק ב משנה א

הצביעו אמת ויוא שלשון זה כולל אל התיעות אלא כיון שמיקר שם אלנע נאמר על הסמוך לגודל ואין בכל התיעות הוא לפשו בלריכו' כמהו אפשר דלזה היה מכוין הממוסם ומ"ם סכ"ב כד"ם ואין מוליחי' משמע נמי דזה הוא שמוליחי' :

ג אמר בן עזו"א וכו' לע"ג דפליג קתני אמר שוחיל ולפי אמר אמרו דמשמע דפעם אחד אמר בן לחומר הוא לשון הוא דלעולם הוא רגיל לומר כן ואין סדעת טוקה שפיש הוא ורגיל לומר בן לעולם לפני ר"ע דאפילו אלא בפניו ודאי היא כמו בן לחומרו ולפניו דיו כשהגיד עליו פעם אחת :

פרק ג משנה א

שבחברון עד חברון לא קתני אלא שבחברון דסיכוחו עד מה שבתוך חברון דהם בחבות הקבורים בתוכו וסיכוו כמ"ש סר"ב והוא מסיכולמי הזכיר זכות חבות ושל נמי רומז להם כידוע לי"ח אבל בתמיד גרסינן עד שהוא בחברון ולא ידענו למה ואין נידי לומר אלא דבי"ם דווקא היו רומזים רמז גמור על החבות להזכיר זכותם עיגון עליהם לספר בשבחם בעלם היום שהוא יום כפרה אבל לא בשאר ימים אלא היתה כוונתם אלא לידע אם כתיר היום יפה והוא בהגיע החור עד חברון :

ב ולמה סולרכו לכך פי' רש"י לעלות ולרחות עכ"ל ולעד"ז לשאול החיר פני כל המזרח לעבודה ללו דווקא כ"ב סר"ב ורמז לנו שתנת הסכיסה בו לבד עבודם היא ושוטל עליה שכר כדכתיב ושברי יושבי ביתך :

ג קרצו מפני אלא היה נומר שהחיסה אלא תוהך כדי שכשר לבד לא קתני אחתו בפירום : ומרק שכח ים לפרשו לשון סורק מכלי אל כלי כי נומר לחתוך בסימנין כדי לפריק כל דמו אל כלי ורמב"ם כתן טעם כולל לכל מקום כמ"ש התי"ט : ואח שחביתין ואת פיין התי"ט תמה על המשנה וכן על הרמב"ם אלא הזכירו הסלת אבל על הרמב"ם אין לתמוה שהרי התיתין הנכתבים במקום פיין ושוח עלמו כתב בפ"ג מה' מעשה הקרבנות שפיין והסלת ממיחין עם הקרבן שם הנקרלים נסכים והסלת לבדה היא הנקרלת מנחת נסכים ובדותק יש לישב נמי מתניתין על דרך זה בלמור כי שסלת בלבד בתיתת יין לסיום כי פיין הוא בכלל הנסך דווקא שהסלת אלו בר ניסוך ואפילו הכי לחמרינן שתיתת נסכים כולל אף הסלת וסר"ב במשנה ג' פ"ד דתמיד תירן בעניין אחר וכמדקדק יפה יראה שתירולו דחוק מזה :

ה אם היה כהן גדול יקן וכו' מעולין ביום כפור כמ"ש סר"ב והוא מהש"ם ואפשר שמפני טעמת בבא זו אלא כסדר אחר דין קטרת אל בין שהרבים לחמעונין דסוי דומית דידים שהוא ביה"כ והלי ת"כ לפי מאי דאמרינן בש"ם דאתא דמלתא במקום שהוא לידוק דהכנן הוא ואין שבות במקדש כי כן היא גירסת התיסלות ע"ש ואתה דדוקא במקום זה שהוא בקדש יכולי לעשות כן על כי אין שבות במקדש אבל לא במקום שעוכל בו עכילא דאתא מקרי מקדש כי בחול הוא :

ו שמנה מאות זוז מדלא קתני שמנה מנה כבריתא נראה דקמ"ל דיכולים להוציא מן הסקדש שמנה מנה ועוד שתוספת הלרוך עליהם לפרטם בזוזים וה"ע דלא כלל שמנה ואחר הכל עשרים מנה כמו בסיפא לפי שסה מעט יותר ושתי"ט כתב טעמים אחרים :

הכל שלשים מנה קמ"ל דאם פיחת לאותם של אחרית וכאם לאותם של עבית לית לן בה כ"כ הר"ב ו"ל דקרלי דסכיתי התי"ט למנוס אתו ולא לעכב ה"ל אם פיחת ר"ל משעושה דמתניתין אבל לעולם של אחרית מרוצין משל עבית בעיון :

ז ניקנור נעשו ניסים לדלתות וכו' מדלא תנן ניקנור עשה דלתות וכו' לא נעשו ניסים וכו' ש"מ דווקא על מעשה שלשות אף כי נתחנן מלניע בהם כדי להזכירו עליהם ותע"ג **דכ"ם** פליגי בה דאיכא ת"ק דלא נשתנו להיות של זהב אפי שנחשתן מלניע ואילו ת"ד אפשר כם ר"ל דמר אמר מדת ומר אמר מדת ולא פליגי דמחמת שני הטעמים לא נשתנו אלא סיין שכי נמי דמשום נחשתן מלניע לבד לא היו מניחים אותם כך משום שהיה קל לאפר ולא היו מניחים אותם כך ואפילו תימא דהכא לבד אשוב יותר מהכא מ"מ אין ספק שהניחום לבד לא חשיב מזכה ולא היו מזכירין אותו לשבח על עשייתם אם לא רלונו שנעשה בהם נס על כי נתן נפשו עליהם :

יא היה יודע שיש בלשון בחמרו היה יודע מה אלא עשה כן בניה גרמו ודומיו בכהלה אלא לומר דבר זה מלחרים אלא בדוב ידיעתו בחכמת בשיר מלא חדוש זה של בכרעת קול נעימה ר"ל לא היה דבר זה תלוי בטבע קולו אלא היה כן לומר להם לבנן להזכירו לגנאי אם דבר זה תלוי בטבעו ולא היה יכול לאמרו לומר אחיו בעבר ידיעתו וידיעה זו היה יכול לאמרם והוא לא עשה כן : פרק בשיר פרק זה לשון פרקי תנצעותיו סוא דסכי גרסינן בש"ם תניא בסתום נותן קולו בנעימה מבניס גדולו לתוך פיו ומניח תנצעו בין הניתין עד שהיו לחיו הכהנים נזקרים בבת רלם לאחריהם ע"כ ולו יש לפרשו לשון זמן אלא מוניא קול ערב כמ"ש סר"ב בכרעת קול נעימה בתה שהיה נותן עת ועת מובבל לקולות היוצאים מפיו שהרי כל הקולות השלמים שבעה הם וסיעתך שבעה קולות שאתר דוד על הסוס וכשגיבים קילו בקול הסמיני בהדבוא יחתוס לותו בקול בקול הרחשון ולא יהיה ספרא ביניהם כי אם שהשמיעים הסיה קול הד והרחשון קול עב לבל הסבלה הבלשון לעז נקרלת עו"ן תסיה שוה לו מעם וכן על דרך זה כל אחר הקולות וסיעתך מה שאתר דוד המלך ע"ה רלם המשוררים למלת על הסמיניה כי בלאת כך הוא שלמשמע אזן יערבו שהרי קולות הנשמעות בבא לתוך ותהיה הקול בלחד עולה על מבלתה שהבה מעלות ונקרלים בלשון לעז הוא"בה שהוא פי' שמיעת לבינות בתבת הענין יש לאל יד לחלק בל קול וקול לחלקים מ"ש לא יקרא לותו בחלק קול בנפי עלמו כי שמע ישמע לעולם לותו הפו"ן שהוא יותר חזק הו רשפ :

ודע כי לא כל הקולות ראוים להחלק בענין אחד כי כשמתחיל הקול הראשון באיזו הברה ברנה ותעלה במדרגה כל השבעה קולות זה אחר זה תמצא שהקול השני והשלישי יש יכולת בידך לחלקם לחצאים ולפחות מהקול השני חצי קול וכן מהשלישי ואזי תבחין איזה קול הוא אבל אם תרצה להגביה הקול השלישי קצת וכן השני לא תוכל אזנך להבחין כל כך בכל איזה קול היא כי לא תדע בהגבהה' השני יותר מן הראוי אם הוא קול השני כי תדמה באזניך היות זה קול השלישי וכן מהשלישי לרביע ולכן באלו השני קולות דרך כל הארץ הוא להשתמש בהם בנמיכות הקול יותר מן הראוי להם לפי ערך הקול הראשון דהיינו בקול רפויה אבל לא בקול חזק מהטעם שאמרתי והקול הרביעי הוא להפך והקול החמישי ראוי לזה ולזה והקול הששי הנה הוא כקול השני והשלישי שאמרנו והקול השביעי הוא כקול החמישי והקול השמיני כבר אמרנו שחוזרת לאיתנו והנה הוא כקול הראשון ואף כי בקול הראשון לא שייך לומר בו לא חצי קול ולא רביע קול וביותר בו על כי לא קדם לו קול אחר שיהיה זה הקול הראשון נערך אליו ויהיה ערכו חצי מהערך הראוי לו או ביותר בו מ"מ הקול השמיני סובל זה על כי ראוי הוא לעלות במדרגת ערך הראוי לו מהקול שביעי הקודם לו בשיעור קול שלם מתוקן לא חזק ולא רפה ולזה הוא סובל מקרה הנקרה לשאר הקולות הסובלים החיזק והרפיון כקול החמישי הראוי לשניהם כדאמרן וכן כל הקולות אשר הם במינייהו לקולות האלו בין למעלה בין למטה סובלים המקרה אשר יקרה לקול אשר הוא שמיני להם על כי הם קול אחד דהיינו טו"ן אחד שאין ביניהם שינוי אלא בחידוד הקול והטו"ן או בעביו :

ועוד כל הקולות הרשות נתונה ביד האדם להאריך בהם או לקצר בהם וכל הנגונים שבעולם בזה הם תלוים שע"י קולות ארוכות וקצרות הסמוכות זו לזו נכנס הניגון וזה הוא הנקרא זמן המוסי"קה כי המרגיל עצמו לשמור זה להוציא הקול מפיו כפי ערך וזמן הראוי לאותו נגון וזמר שרוצה לזמר הנה הוא ינגן ויזמר איזה נגון שירצה בלי טורח ועמל ויהיה קולו ערב לאוזן כי לפעמים מנעימות הניגון הוא ליתן ריוח זמן מועט בין קול לקול ולפעמים להפך ולפעמים צריך להשמיע הרבה קולות ארוכות זה אחר זה ולפעמים להפך ולפעמים צריך להרכיב קול אחד מהרבה קולות ולפעמים צריך שיהיו הארוכות רבות והקצרות מועטות ולפעמים להפך ולפעמים צריך להשמיע הקולות תכופות זו אחר זו כאילו הם מחוברות יחד ולפעמים להפך וכפי הנגון שרוצה לנגן כך הוא סדר הקולות ולא כפי עלייתם וירידתם במדרגה כי בדרך זה יהיה הנגון לעולם שוה אלא לפעמים צריך להוציא אחר הקול הראשון שיוציא מפיו קול אחר שאינו סמוך לו בהדרגה לא למעלה ולא למטה אלא רחוק ממנו כמה קולות או למעלה ממנו או למטה ממנו וכן מקול לקול ואפשר שיצטרך להוציא מפיו הקול הרביעי קודם השני או אחר השביעי וכן כל קול וקול יכול להיות מוקדם או מאוחר וסמוך או מופלג לאיזה קול שיהיה והכללים האלו ידועים היו אצל הגרום בן לוי והיה יודע להוציאם מן הכח אל הפועל כתקונם כי אמון רב צריך לזה כי צריך למשוך חבלי הכנור הטבעי שהם שפופרות הריאה המוציאה קול כמאחז"ל לאט לאט כדי שיוציאו קול עב או קול הד כחבלי הכנור ממש ולא ינתקו בהדודם מחמת חוזק משיכתם או שלא ישמיעו קולם מפני רפיון עמידתם כמקרה אשר יקרה לחבלי הכנור ממש ובזה היה הגרום בן לוי בקי וע"י היה מוציא מפיו בלי עמל ויגיעה קול גדול וערב המשמח אלקים ואנשים : וכל איש אשר יתן דעתו בכללים אלו אף כי קצרים הם בלקחו כלי זמר בידו ויש לו שכל בראשו יכול להרגיל עצמו בחכמה זו וכבר ידענו שעל כל קול וקול יש לעשות רושם מיוחד בכל מקום ומקום לפי מנהגו וכל אדם יכול לעשות לו סימנים להבחין בהם הקולות ע"י הכתיבה לבד בלי שישתמש כפי רצונו כי הסימנים הנהוגים לא ניתנו למשה בסיני כמו אותיות לשון הקדש אשר יש להם שרש בקדושה העליונה וע"י הסימנים אשר יעשה זכור יזכור לעולם איזה ניגון שירצה ויוכל לכבד את ה' מהונו ממה שחננו אל בקולו כהגרום בן לוי ולא יענש כמו שנענש נבות על כי היה קולו ערב ולא היה עולה לרגל לשמח בו אלהים ואנשים כמו שאחז"ל כי באמת כל פעל ה' למענהו ולמעלה יש היכלות אשר אינם נפתחות אלא בשירה וזמרה כדאיתא בתקוני זהר ולא יצטרך נמי כדי ללמוד סדר הנגון לעבור על מאי דאמור רבנן ולילך לבתי טאטראות לשמוע קול אשה שהיא ללמוד מאותם הנגונים המגונים ולהתפלל אח"כ בהם כי מלבד מה שחוטא בהליכת הטאטראות ולשמוע כלי שיר דאסור עד כי יבא שילה הוא חוטא ג"כ במחשבת פיגול בתפילותיו אשר יתפלל כי א"א שבהזכירו אותו ניגון הראוי לעיגון לא יעלה בידו ובמחשבתו אותם התיבות והמלות המקוללות והדברים המכוערים אשר שמע באותו ניגון ועליו נאמר נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה : ומה טוב ומה נעים שאם נפשו חשקה בזה שיקח כלי זמר בידו וירגיל עצמו בו בכל ערב שבת ובמוצאי שבת ותהיה כוונתו רצויה לקבל שבת מלכתא וללותה בשמחה ובזה יהיה שכרו אתו ופעולתו לפניו ילך להרגיל קולו בזה לשורר ולזמר כהוגן וכשורה ויכבד את ה' בקול ערב ולא בקול עורב כי גם זה אסור להשמיע קולו ברבים ולהיות שליח צבור אם אינו ערב לאוזן השומעים כדאיתא בזהר : ומ"מ לא יתמיד בלמוד הנגון כל השבוע להתענג בו אלא זכור יזכור חרבן ביתנו ותפארתנו וגלות השכינה שלכן אסור לאדם למלאות פיו שחוק כמאחז"ל ולא ישכח מאי דאמור רבנן גם כן אזנא דשמע זמרא תעקר ואם באיזה פעם יקרה מקרה שבאמצע השבוע שהוא ימות החול יעלה במחשבתו איזה נגון ויחוס עליו שלא יאבד זכרונו ורוצה להנעימו על כנור ויגל לכתוב אותו בסימנים הידועים לו יהי דומה בעיניו הזמר שהוא בזמן ההוא כזמרא דבקרי דשרי כמאחז"ל כי במלאכתו הוא עוסק ולא יתענג בו ואם חושש להסתת היצה"ר שיפתנו מן ההיתר אל האיסור שב ואל תעשה עדיף כי כשם שמקבל שכר על הדרישה לשם שמים כך יקבל שכר על הפרישה לשם שמים כלל העולה וכל מעשיך יהיו לשם שמים ועיין עוד על ענין זה במ"ש במשנה ג' פ"ב דערכין : ועל אלו נאמר ושם רשעים ירקב לא ידענא מאי קאמרו הר"ב והתי"ט בתמיהתו על הגרום בן לוי שלא מצא תשובה לדבריו שהרי בש"ס גרסינן כלן מצאו תשובה לדבריהם בן קמצר לא מצא תשובה לדבריו הרי מפורש שבן קמצר לבד לא מצא תשובה ואע"ג דבש"ס לא נזכרה תשובת הגרום בן לוי הרי היא מפורשת בתוספתא דיומא פ"ב וטעמו היה כטעם בית גרמו ובית אבטינס ולא נזכרה בש"ס משום דמלתא דפשיטא הוא דהיתה תשובתו כתשובת בית גרמו ובית אבטינס דמאי שנא ואילמלא כמעשה שאירע לשניהם כדאיתא התם דמשום זה הוצרך להכתב מעשה שניהם לא היתה הש"ס מזכיר כי אם תשובת אחד מהם לבד ותשובת כולהו מיניה ילפינן ונ"מ כדי שלא נטעה לומר מכיון שנזכר תשובת שניהם שאלו לבד המפורשים מצאו תשובה הזו וכלל הגרום בן לוי באמור כלם מצאו תשובה לדבריהם חוץ מבן קמצר שלא מצא תשובה זו לדבריו שהרי אין זו עבודה כמו לחם הפנים וקטרת ושיר נמי הוא עבודה לעבודה ואין לנו צורך בהם בחרבן הבית ואף כי השיר ראוי היה אף בזמן הזה לכבד בו את ה' כדאמרן מ"מ הואיל ובאזן לב שמח הוא נכנס יותר מלב עלב אם היה הגרום בן לוי מלמדו בחרבן הבית שערבה כל שמחה לנו בעונותינו היו א"ה מלמדין אותו יותר ממנו ועובדים בעבודת פנים לע"א ולכן יפה עשה הגרום שלא רצה ללמוד אבל ביחוד השם בכל דור ודור אנחנו חייבין בו ואין הקב"ה רוצה שיאבד עולמו מפני השוטים שע"א כ"ש שלא היו ראוים לכך כבני ישראל אשר הם עם אחד כשם ה' אשר הוא אחד כמו שאנו אומרים אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד ולכן לא היו א"ס בשכמם לומדים אותו כאיש הישראלי

פרק ד משנה א

ולנשחט והנשחט לא קתני אלא ולנשחט ש"מ דלאשון קאי ולא אהשמדם השעיר ש"מ כר"ב והוא בש"ס :

ג על הרובד הרביעי שבעזרה נלע"ד כי מה שפירש התי"ט בכת נכחורה דהוא חמש ואין להיות פי' זה מדגרסינן בירושלמי ברישא כיני מתניתא על הרובד הרביעי שבעזרה ל' פרושי קא מפרש למתניתין ומ"מ ליגנא דמתניתין דקתני בהיכל לא נהגו נשנה ולכן ראוי לפרש מש"ש התי"ט בתחילת דבריו דהתם מההיכל ולחוץ מניכן והכא מהמזבח ולפנים מניכן :

ד בבל יום היתה ידו קצרה פחות מאמה והיום ארוכה אמה ומחצה כן משמע בירושלמי :

פרק ה משנה א

לארון כתב הר"ב למקום הארון ולא נקט התנא הכי בפירושם לרמוז דהיה צריך ליכנס באימה ויראה כאילו היה שם הארון :

ב אבן היתה שם באמצע בקה"ק כ"כ התי"ט בכת הש"ס ותמה על הרמב"ם שכתב שהיתה במערבו ועל התוספות שכתבו שהיתה במזרחו ובספרי מעשה חושב שחברתי על מלאכת המשכן בפירוש פיסקא ז' פ"י הקשתי לשאול עוד עליהם וישבתי קצת התוספות על פי דרך התי"ט שדרך במשנה ט' פ"ב דכ"ב ע"ש : מימות נביאים הראשונים לא ידענא מאי קאמר דכיון דממנה הושתת העולם משום הכי נקראת שתיה ואחז"ל שהעולם אליו נברא כדאיתא בש"ס א"כ משעת ימי בראשית היתה צריכה להיות שם וא"כ אמאי תנן מימות נביאים הראשונים שהם שמואל דוד ושלמה כדאיתא בפ"ט דסוטה דף מ"ח ע"ב אחר זה ראיתי בזהר פרשת נח דף ע"ב ע"א דמקשה כזה על פסוק והאבן הזאת אשר שמתי מצבה ומתרץ ע"ד הסוד ע"ש ועל פי הפשט י"ל דמימות נביאים הראשונים אגבוה מן הארץ ג' אצבעות קאי דאז נגבהת מה שלא היתה כן מימי קדם שהיתה טמונה בארץ ונכסית מעיני כל וליגנא דמתניתין נמי דייקא דלא קתני אבן היתה שם גבוה מן הארץ ג' אצבעות מימות נביאים הראשונים או מימות נביאים הראשונים אבן היתה שם גבוה מן הארץ ג' אצבעות אלא הפסיק במימות נביאים הראשונים בין אבן היתה שם לגבוה מן הארץ להורות מאי דאמרן אבל עדיין לא מתיישב ליגנא דמתניתין שפיר דאי הכי הכי הוה ליה למימר אבן היתה שם ושתיה היתה נקראת מימות נביאים הראשונים גבוה וכו' אם לא שנאמר דהואיל והיתה מכוסה לא נקראת בשם הכל בשמה כי לא ידעו ממנה עד שנתגלת' נמצא שאף שמה לא נתגלה אלא מימות נביאים הראשונים ואמת הוא שהויו של ושתיה לפי פירוש זה היתה ראויה להיות על מימות ולימא הכי ומימות נביאים הראשונים שתיה היתה נקראת וגבוה וכו' אלא דאיכא למימר דשינה התנא מקומה וסמכה לשתיה לאשמועינן אגב אורחיה למה נקראת כן והוא מפני שממנה הושתת העולם הנברא בו' ימים כדכתיב כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ ועוד על פי דרכנו יש לפרש ליגנא דמתניתין כפשוטו כי באמת לא היתה האבן הזאת שם על הארץ אלא מימות נביאים הראשונים אבל מימי קדם לא היתה שם אלא במקום אחר והוא תחת הארץ ולא על פניה שהוא מקום עמידת הארון הנזכר ודוק כי זה הוא אמיתות פירוש כוונת התנא לע"ד דהא יסוד העגול הוא המרכז כדאיתא בתקוני זהר והמרכז באמצעו עומד ואם כן האבן הזאת שממנה הושתת העגול ככדור היתה צריכה להיות באמצעית עובי הארץ כמרכז בעגולה ע"ד שתתפשט כל עובי האדמה סביב סביב לה אלא שהתחיל להתפשט כנגד נקודת ציון וזה יהיה מאי דאמור רבנן העולם מציון נברא אלא דקמפלגי אי מאמצעיתו נברא או מסביבו כלומר אי נתפשט שארית כדור הארץ אחר שנתפשט כנגד נקודת ציון מהאבן עצמה סביב סביב לה וזהו מאמצעיתו או אי נתפשט אח"כ מנקודת ציון סביב סביב האבן אבל לעולם עד גמר כדור הארץ היתה האבן אשר היא המרכז כי ממנה הושתת הכדור ההוא באמצעיתו מכוסת בעובי האדמה ולא על פניה אלא שאח"כ היתה עולה מעט מעט עד שבימות נביאים ראשונים יגבה לה על פניה ועלתה עד ג' אצבעות כנגד השלשה מלכים הראשונים שמלכו על ישראל כי מלא מין את מינו ונעור והם שמואל שהמליך את שאול ולא נזכר שאול בעצמו על כי עליו נאמר נחמתי כי המלכתי את שאול ודוד ושלמה ולא עלתה עוד כי שלמה היה מלוי הלבנה ועליה בנה את בה"מ ואח"כ היתה הלבנה הולכת והסרה שלא היו למלכים משלמה ואילך עליה כי אם ירידה עד שנחרב הבית ולכן אף שהאבן הזאת לא עלתה עוד וסודה ידוע ליודעי חן :

ג במצליף פי' הר"ב כמלקה וטעמא דנקט התנא לשון זה של מלקות לרמוז דכמו דמלקות מכפר כן הזית הדם הוא המכפר כדכתיב ואני נתתיו על המזבח לכפר :

כמצליף אי לאו דמשתפינא הייתי אומר דדוקא כמצליף היה מתכוין להזות שהמלקה מתחיל מכתף שמאל ואף הוא היה מכוין באחת למעלה לאהם הידועה השולטת ביום הכפורים הא ראשונה של שם העומדת לראש קו השמאלי למעלה משבעת הימים וכמו כן השבע למטה היה להזות כמצליף השמאל' שתי הכאות אחת מכאן ואחת מכאן ואחת באמצע וזהו ממש סדר ימי המעשה והיתרה למטה באמצע שהיא כנגד יום השבת שרש כלם וזו היא סברת ר"י דס"ל במלקות דיש אחת יתרה על ל"ט והיא ניתנת בין הכתפים ומדתנן לא היה מתכוין להזות ולא תנן לא היה מזה ש"מ דלאו במעשה תליא מילתא אלא בכוונה שהיה מכוין בהזאותיו לסדר הזה :

ה התחיל מהטא ויורד משמע דהתחלה לבד היתה מלמעלה למטה מכאן ראיה למ"ש התי"ט בשם הרמב"ם דועל כלן דסיפא אתאן אף לת"ק : על הסדר במשנתנו כ"כ הר"ב ורש"י לאפוקי סדר הכתוב שאין מוקדם ומאוחר בו בעבודת אלו כמ"ש התי"ט בפ"ז משנה ג' : לאחר דם הפר נראה דקמ"ל בתיבות אלו המיותרות שהפיסול תלוי בשעיר שהקדימו לפר והוא צריך להיות אחריו ואינו תלוי בפר על שאיחרו לשעיר והוא היה לו להקדימו ומתניתין נמי דייקא דתנן אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום ולא תנן אם איחר מעשה לחבירו דנראה א"כ שמה שהקדים לא עשה כלום שהיה מחוסר זמן ולא מה שאיחר שכבר שהגיע זמנו ואע"ג דביומא דף ס"ב ע"ב אמרינן קסבר רב חסדא אין מחוסר זמן לגו ביום ואם היה מקדים שעירי המוספים לעבודת היום היה כשר הוא משום דאין המוספים מעבודת היום עצמה דשינה עליה הכתוב לעכב כשעשאה שלא כסדר אבל הכא דפר ושעיר תרויהו מעבודת היום אף רב חסדא מודה דיש מחוסר זמן לגו ביום כמשנתינו והפיסול הוי במוקדם משום מחוסר זמן ונפקא מינה לטומאה שאירעה בין זה לזה והיא טומאה שהפר מכפר עליה שאירעה אחר הזאתו קודם שיחזור להזות מדם השעיר שאם אין דם הפר מתוקן עד שינתן ויזה מדם השעיר נמצא שלא נגמרה כפרתו עד שיזה אחריו מדם השעיר ואז מכפר אף על אותה טומאה שאירעה קודם גמר כפרתו אבל אם נאמר שאין שום פיסול בפר אלא הפיסול תלוי בשעיר נמצא שתכף ומיד שהזה דם הפר גמר כפרתו ואינו מכפר עוד ונפקא מינה גם כן לאם נשפך דם השעיר ולא נמצא אחר לשחוט כדי להזות דמו אחר הפר שמ"מ כפרת הפר נעשת משא"כ אם היה הפיסול תלוי בו ועוד י"ל דהולך לומר לאחר דם הפר דלא פימא

פיומא דסליק דתמן מקדיש דם מעשיר לדם מפר פיכופו הוא שהזה דם מעשיר עד שלא פיזה דם הפר וכרתיב דלא קתני פיזה דם מעשיר ותח"כ דם הפר ושלא הולרך לפרש ולומר לדם הפר אלא לאתמוהינן פיסול הקדמתו עליהם לאחר מיתה והוא דאם הפר אלריך שדם הפר יקדמנו ולפיכך יהזור ויזה מדם מעשיר ופשוט הוא שר"ל כוונתו שהוא לאחר פיזה דם הפר אבל לא כבר פיזה גם מדם הפר אחר דם מעשיר שלא בדם הפר שהוא ולא שלום כי דם מעשיר פסול מפני שהקדימו לפר ודם הפר פסול מפני שהיתה לשעיר ומיטמא לזה פעם אחרת מטמיאים מדם הפר תחילה בכוונה מכוונת מיקדים לשעיר כי מתשבח מועלת מלד בקדשים ואח"כ יזה מדם מעשיר לכך מלריך התנא בלשונו לאחרו דם הפר לומר שלא בשביר זה דם הפר לייירי שדם הפר היה מוזה בכר ואעפ"כ היינו לריך לאחזר ולהזות כי לא מדם מעשיר כדי שיהיה מוזה אחר דם הפר והיינו דלא תנן יזה דם הפר ויחזור ויזה מדם מעשיר בשרי בשדם הפר מוזה ושומד לייריק והוא מהטעם שכתבתיי בשר שלעולם פיסול הוא מטמא שהקדי, ולא מטמא שהיתה והא דלא תנן בריישא הזה דם מעשיר ואח"כ דם הפר בוודאי ואפילו בכה"ג אלריך לאחזר ולהזות כי לא מדם מעשיר י"ל דסיירה דריש"ל דקתני לא קדשים מעשה שהביאו נקט ואזיל בקדשים דם מעשיר לדם הפר ושם סולרך לשנותו בלשון זה לגלות מס שאמרתי שהפיסול הוא בשהקדם ולא בשמוזה :

פרק ו משנה א

ובלקיחתן בלאחד מהשנה דווקנית וכן בטוסח מהשנה דירושלמי גרסיק כמו בשאורי מצורע ולקיחתן בלאחד וכלאחר המיותן לא קאי אלקיחתן בלאחד אלא קאי אהא דתניא ואזיל דבך נסבו ה"מ דלא מינו מקרא על זה לפי פשטא דש"ס וכיליה פתי"ט וה"ט נמי דלא קתני לפי' שלקח אחד היום וכו' כדקתני לפי' שאין שווין דהא אין שום חדוש בשלא לקחם כאחד לכשירים כיון דלא קפיד קרא על זה לפי פשטא דש"ס וכיליה פתי"ט וה"ט נמי דלא קתני לפי' שלקח אחד היום וכו' כדקתני לפי' שאין שווין דהא אין שום חדוש בשלא לקחם כאחד לכשירים כיון דלא קפיד קרא על זה אלא מבשר בעלמא שהיו נוהגים ליקח אותם כאחד כדי שבקל ימלאום שוים במראה ובקומה ובדמים : לקח אחד היום ואחד למחר נלמה דתני פיסח לגלויי רישא דלקיחתן כאחד לאו דווקא הוא אלא היום ר', ורמז לנו נמי דלא מייסינן למכנה בדיעבד :

ב השם בתי"ט בשם הר"מק שנקוד ס' מפורש פיזה מפי כ"ג בי"כ היה הולם סגול שבא סגול ומלעיל שמורים אחר מיבור אחד שותה מימי הי"י כתיב שהיה נקוד שלא נקודות שבא פתח סגול מירק שבנקודות הללו עולים אל אדני וכפירוש הי"י זלב"ם אלו הם נקודות בשם העשירי ואחר התשע שמות שהיה מזכיר הם נקודות בנקודות אחרות משלות זו מזו והכא מפורשים בספרי מצות תפדירים ממפתח בכוונות בסדר מועד מסכת יומא בפ"ו וח' ע"ש ואין גם אחד משם שהיה נקוד בנקוד שהזכיר בתי"ט בשם הר"מק : עוד פשטו חטאו ירושלמי הני בר קפרא עוו פשטו חטאו שלא להזכיר גנויין של ישראל ע"כ ומ"ש דם ל' דכסדר הזה היה לומר ומזכיר החטא שהוא בשוגג בשוף דמסיק ליה לפניך עשך היה ישראל ולא היה היה לומר ומזכיר עמך בית ישראל מלל הפשעים שזה הוא גנות ישראל וכבר חיפשקה הלכתא בגבלי דלא כר"מ דס"ל הכי : ויוצא מפי כ"ג בשם יוחנן מפיו מעלמו הכי איתמר בלמודי הי"י זלב"ה : ומשתחוים ונופלים על פניהם נראה דהשתחויה היתה בפיסוק ידים ורגלים ודלשם זקוף ותח"כ משום רלשם ונופלים על פניהם : ונופלים על פניהן בירושלמי פ"ג הלכה ז' גרסינן שהרה פעמים היה כהן גדול מזכיר לת השם שהם בפר ושלשה בשעיר ולחת בגורלות הקדושים היו נופלים על פניהם בהתוקים היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד אלו ואלו לת היו זוים משם עד שהוא מתעלם מהן זה אמי לעולם זה אמי לעולם : ג אמר ר' יוסי ולא ר' יוסי אומר הלא פליג ה"ג משום דהוא כמאמר על דברי ת"ק

דאמר הלא היו מניחים הוא שאומר ה"ק להיום כדבריך שהרי משלש כאמר ר' יוסי ולא ר' יוסי אומר הלא פליג ה"ג משום דהוא כמאמר על דברי ת"ק

ח דרכיאות בתי"ט בר"ב תנים גדולות וכתב בתי"ט הלא ידע מלייזה לשון הוא ולעד"ג שהוא מלשון דוכך על במותי עב שהשומרים דורכים עליהם : והלא סימן גדול נראה דקרי ליה גדול ע"ג דהוא קטן ולאחי מוכיח מכולהו דלמשר לעשות בו יותר מאחר שהיתים על שם שהיה הגדול בענקים זה הנראה אשר שיעותיו ג' מילין כדלימא ביומא יעשים על פסוק תורה בהגיון לב יבא ולמעלן דאמר התם מיל לף בסימן זה יש זכרון עינו שהולכין מיל ותחזרין מיל ושוהין כדי מיל ולף למ"ד כזה שהוא סולך שביתו לב"ש שפוסק שביעות נסות יש בו רמז בסימן זה כי שביתה הליכה והחזרה ושהייה שוה כנגד הפילים הרחשונים שהיו שוהין שעה אחת קודם תפילתן ושעה אחת אחר תפילתן ושעה אחת בתפילתן רמז לשליכה ותזכה ושהיה וב"ה הוא המקום המכוון לתפילה ולהזכיר זכותו כשהשבים בנקר והקן תפילה אחרית היה לשם סימן זה לר' יהודה ומזה יצא לנו כי גם פסימים אחריה שם רמז לזכרון זכות למר כדלית ליה ולמר כדלית ליה וכ"ג מלינו ברים פ"ג שהיו לומרים עד שהחברון להזכיר זכות אבות כמ"ש הר"ב שם והוא בירושלמי ולפי זה לת"ק דאמר דרכיאות היו עושים שלפי פי' הר"ב שם הנשים גדולות זו ע"ג זו שם רמז ליעקב כשלקח מלבני המקום ויעש מרלשותיו שתוקן תפילת ערבית ומניקן בשוחרים ברמז ליוקח בשפירים סודרת שלקח את רבקה שהיפה סודרם עליה כשרחה חותו כדכתיב ותקח הלשוף ותתכם וזה היה לעת ערב כשיצא לשוח בשדה ותיקן תפילת המנחה ושסימן בחתרון שהזכיר ר' ישמעאל הוא הלשון של זהורית על פתחו של היכל רמז לדוד שכתב מיד ס' אשר עליו השכיל והוא היה אומרו ויהי הלשון הזה בין בני שני הלשונות כשמו שיש בו הלשון ולא מכלן ולא חמות לשון בחמשי ועוד מוקיקין שמו "דלתות "ולשון כמו שהיה לפתח השיכל שרצב דלתות שפה שיש בפיוט ושניש בחון ושימים הלו הוחיל ולזכרון הם עשויים סידרם רבי כשדר הכתוב לזכרון שנאמר וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור ואפלין אזכור וכיולל ת"ק בשימן אחד יעקב ויצחק כמו שנאלרים במקרא זה בזכרון אחד מה שלין כן אברהם דכתיב ביה אזכור ואפלין אבירא אבשמה לאברהם דנין לדוד כדלימא בזבח תודה בשלח דף כ"ג ע"ל וכן כתוב בו ושמיתי לך שם גדול כשם סגדולים אשר אחרן שלף הם כתיב אזכור וכמו כן התנאים הללו הזכירו שימן אחד על כל אחד מללו השניש בשני עניני ות"ש ד"ה רבי תנן אמר ר"י כלאו מדבר על דברי ת"ק דלא מינו בקרא אזכור בין יעקב ויצחק לאברהם וכו' יעקב סגן ר' ישמעאל סגן ר' ישמעאל אומר כלאו כיון כיון שהוא מלחת בלאחי נפשה על כי היכא אזכור בפובא בין אברהם לגבי :

פרק ז משנה ב

אלא שהיתה דרך רחוקה ואי אפשר לילשותם מבעוד יום : ג ושבעת בשבת תמימים בני שנה סיכרה דקרא נקט ואזיל ונזה אזלה להבהבת התי"ט שכתב ע"ש אמתי נקט סבי בשבתות ולא כן בשאר הקרבנות : עם תמיד של בין הערבים כתב התי"ט שהרמ"כ פסק דכולהו קא ומהתם היתה אחר תמיד של בין הערבים ומשם זה ירושלמי מפורש הוא אמר ר' יוחנן כל מוזים בכולהו קא ומתח' שהיה לאחר תמיד של בין הערבים ע"כ ומשו' שבי קשה על התוקפי' עליו על מה שמנו שהבני בנבלי אין לנו חולק על זה :

ה בשמנה כלים ירושלמי ר' חנניה תכרין דרבנן אמר כנגד המילה שהיא לשמונה שם על בשרו שיהיה תתו ע"כ ושלשה לומר דתנו כנגד כ"ג בבריתי ע"ג נקרא עליהם בשרי שנותן לו את בריתי עליהם וכ"ג שלחנן שהיה אהרן היה חוטב עליהם ורוחב עליהם וס"ע דלא תנן בריתי עליהם אלא בשהיה אהרן היה מניחו לבני ישראל ולא בשהיה לובש בגדי כ"ג היה ולא כאן הדיוט :

פרק ח משנה א

ובסוכה לע"ג שהיה בשתיה בשפיק בניהם ברחיקה לגשמועינן דאין עושה כרת עליה בשתיה : דברי ר"ש כתב הר"ב דשלשה הר"ש ובתב בתי"ט בשם הר"ב ומפיד משום דבגמרא פירשו דברי ר' שמעון דשתה כלא כלום עד כמה ולא אמרו כלא ר"ש עד כמה ס"מ שתה ולא שלו ס"ע דר"ש וכמו כן שלו שתה כלא עד כמה ולא אמרו כלא ר"ש עד כמה ס"מ דשכי קי"ן ולריך לשמור עניו זה להבחין בין סמלות דשפקין לאיזה יחיד חוץ מן שכלל מעשה דבגמרא פירשו דברי וכן שמלות דלא מייסינן להא ודלא"ג דשם"ס מפרשים דברי אלו פושקים על פי שכלל דלא כוותיה :

ב בשמה וכברייתא מ"ש בתי"ט בשם סתוספות והר"ן בירושלמי הוא : האובל ושותה שהובל והשותה לא קתני דלא שלח אחד היום וכו' דשתה לע"פי שאין שווין דשם אין שום חדוש בשלא לקחם כאחד לכשירים כיון דלא קפיד קרא על זה לפי פשטא דש"ס וכיליה פתי"ט וה"ט נמי דלא קתני לפי' שלקח אחד היום וכו' דשתה לע"פי שאין שווין דשם אין שום חדוש בשלא לקחם כאחד לכשירים כיון דלא קפיד קרא על זה אלא מבשר בעלמא שהיו נוהגים ליקח אותם כאחד כדי שבקל ימלאום שוים במראה ובקומה ובדמים : לקח אחד היום ואחד למחר נלמה דתני פיסח לגלויי רישא דלקיחתן כאחד לאו דווקא הוא אלא היום ר', ורמז לנו נמי דלא מייסינן למכנה בדיעבד :

ג ושתה ביר אי מוכיח כגון שהשה ביר אי מוכיח כן כתב בתי"ט וכן דקתני פשט בתי"ט וכן דקתני פשט אחר ואפשה דכאחר בחילו היא מילתא בתמני נפשה הוא

פדי דנדון מיניה סל תומד מייב כדאיתא בש"ס :

ה עוברה שבריה, מעוברת לא קתני אלא עוברה דכאחר דמשמעותא הוא העובר אלא שהוא גרם לה שהרחיה ואתאוה כמ"ש הר"ב ובתי"ט לא הרגיש בזה מצו' שבי סולרך למצות שתוכות לפי' הר"ב מהכהו עוברו דש"ס :

ו אם אין אם נקיאין בתמרו שם רמז לנו מ"ש הר"ב דאין משגיחין בנקיאין בשהולם מנגדם ואומר לריך לבי יודע מרת נפשו והם שהומרים אינו לריך היום נקיאים כו דהכי דייקינן הם אין נקיאים שהולם מנגדם ע"פי שבמקום אחרי שם נקיאים כי הם רופאים מובהקים מלליהם אותו על פי עלמו ואין משגיחים עליהם ושתם שתגת דבורו בעין שבשהולם נלאה אלא הוא לותר לחולה לנקוט על פי עלמו אלא בשאין נקיאים המנגדים אותו לרמות דלא ימהר בחולה לסקל עליו נאיסור בית אגד שבנקיאים עד שיתקור בדבריו יפה יפה דשמא יהיה ממש בדבריהם ואחר שתקר ודרש אם עדיין מסופק הוא אז שפק נפשות לסקל ואל יחוש ויאכל :

ז ספק הוא אם ספק אינו אם ספק אי ספק מת ספק נכרי שפק ישראל במשנה ז' ס"ב דשבת כתבתי טעם אמרו בתוספ תיבת שפק בשני אלדיות דבתמרו שפק אחד דיינו ואתה בדווקא מתניית ואכל לרבותא קתני ליה : שפק נכרי שפק ישראל בכולהו שני אלדיות לד שהיתה חון מזו אם אהקדים האיסור ומעמת ג"ל כדי לסמוך ומעמת ע"ם אמת לומר דחשוב כמת ח עם התשובה לריאת קושית הוה מאום דלא דמו לחעלת ואפשה שם קרבנות מצ"ל מיהה כמבארין אינה קושית הוה מאום דלא דמו לחעלת ואפשה שם קרבנות מצ"ל מיהה ויום שכפורים :

ט האומר לחטא ואשוב שני פעמים וכ"ב נתן טעם לדבר אבל בחטא ויום שכפורים מכפר לא תנן ליה אלא פעם אחד ואפשר דכאן שפשו אחד אין יום שכפורים מכפר כאחטא על דעת כן משום דתשובה ממילא מיום שכפורים דאלויה בר"ת אלא שהם מעינת שם ואפר בניה שפשר (כמ"ש הי"י ואפה הוא בספרי מצות תפדירים מפתח בכוונת ס' מועד מסכת התשובה פ"ו בתשובת בועל נדה ע"ש) מצ"ל יום שכפורים שעלומו של יום מכפר בלי עינה : יומא מתחיל בשין ומסיים בלמד שכי שלי שלך מעל דגלך דיום שכפורי' לשון בעניל' בסנהל ואה רומז לשלילת כוחו' שנוי בשבת כמ"ש וכדבר זה לריכה יום שכפורי' לפרשות למלכי בשרת :

סליק מסכת יומא : בגרגלות איומה :

הן כל איש אשר נברא .
נוש עפר מלא רמה .
יתחלחל ונם יירא .
ביום כי שמו יומא :

סוכה

סוכה יש בה תשעה פרקים כנגד תרכא דשבת וסכך ולי נעשת לימת כנגד תרכא מינין שבלולב ושלות סוכה ועוד שם כנגד שה עילאה לאחר שיש סוד בסוכה ממסכת של בניה כידוע לעיונדי תן וכתבו נמי מכאן בשתת שנה ה' תתלוה שנה ה' שלקת נקראת סוכה ועיין בספרי מצות תס ר"ז מפתח הכוונת סדר מועד מסכת יומי מגלה וסוכה ס"ב :

פרק א משנה א

ושאין לה ג' דפנות וכו' כתב הר"ב נד"ש ופעין לפ וכו' דפיפור פסוכה הוא שנעשה על מבנה ו' על ו' לרוחה ורוחו ושעה על שעה לשלחנו ע"ב לגלות דק בלישנא דהרי בשעות

כשתוציא משבעה על שבעה שהם מ"ט עשתים ושתא שהם שלו עשתים ג"ו יעשהו כיוצא י"ג עשתים ושתא הוא שלנו כי"ג עשתים סוכניים שעה הו' לאורך ולרוחב כשותב טפח כזה . ואפשר שלזה כיוון הר"ב ואע"פי שלשונו תמוה וגם"ם לא מצינו כיב זה מפורש כי אם מכללא דגברא בחמתא יתיב דייקו הפוסקים שהם על שהם לרחבו ורוכבו ועשתא על עשתא לגלותו וכירושלמי פ"ב הלכה ח' גרסינן ובמה כדי שלחן עשתא ולא גרסינן על עשתא ולפי זה לתי שפיר דשיעור רוחב השלחן הוא עשתא לכל לרכבו הולך על פני כל השדה שעשויהו שהם עשתים וכדי שלא תהיה הסוכה כרוחה תקנו לו מקום לשלחנו ככל מה שאר יפנה ומשום הכי אמרו שעשיורה שבעה על שבעה ולא שבעה על שבעה שהם שבעה ועוד כי בשיעור זה מוכה מקומה העליון שהיא בגיבה שבע משעים שעריס שאר לה נגלו למשה כי אם מ"ע כמשנ"ל וזה נגלה לו בשבעה תומשי תורה כדכתיב חלקה עמודים שבעה אבל לם כפף לרוף בעליל לאהן מזוקק שבעשים והוא שיעור הסוכה שבעה על שבעה העולה מ"ע כנגד מ"ם שערים כי שאר החמשים הכוללם לא נגלה לו ולאפשר שהשאר הוא רמוז בכללות הסוכה הכוללת הלא הם מ"ע עשתים וכ' יעלילי מצוות ושיון בספרי מצו' תכלידים כמשפת העולמות כפרד קדשים מסכת תורף פ' כ' פיסקא ו' סוד זה הדבר ועיין עוד בספרי תוספ מחבוות בחלק מלורי הם כמלמר שירוב פרשיות רמז י"ג :

ושחמתה מרובה מלללה מחמת הספר דוקק ולא מחמת הדמות כן הוא הדין ומשום דיוקא דדיוקין מיהם הא בעינן כשהם הוא דוקא מלמעה לחילו כמבואר בס"ם הף כ"ב ע"ב דלפי זה הלי מחמה מרובה מלללה ר"ל מלמעה הלי מלמעלה לחילו בשוים פסולה כדדייקינן בס"ם הכ"ל ע"ש שלמו לחר ואפילו לה ג' דפנות המגיעות לחרן :

ג **את** בגפן הא הלעת ואת הקיסום שלפה גווני מחובר לגרועים זה מזה נקט כי גפן הוא לילן בעוסה פירות ודלעת גם כן הוא עוסה פירות אלא שהוא פרי לחמה לגרוע מכרי לחמה לגרוע מכרי שעון וקיסום גדוע מלם שהוא מין עשב לחילו עוסה פירות ולא זו לף זו הקני לחפילו הכי לא בעילי לגבי הכשר הכשר גמר גבה אלא הם כן הכשר כשר הוא הדוב :

ד **זה** הכלל לחתניתין לדעיל דפיקם עליה סדין הקי לחין לו פייהות לעניו מעשה זו כלל אלא דנשר בחנא עד שעשה הלה עליה וכו' משום דדומה לדפליק מיניה פירה עליה וכו' דחתריהו יש שם הכשר כשר עם הפסול ג"כ י"ל דמשום סיפא דיהיה נקט ליה הכא דקתני סיפא כל דשר שלין מקבל טומאה וגדולו מן הארן מכשיון ולפיכך בפרי גפן ודלעת וקיסום כי קלון כשהם משום דלין הפליס שלהם מקבלים טומאה מפני שהיום רחויים למלבל חדם וקמ"ל בכלל זה לחפילו סיכך בלולו הפלשה מיניה לבד אלא תעשוה שבך לחר הכשרים אלא תימה לדוקא בשבך תנן בחתניתין שהם מעוכרים עם שבך לחר הוא הכשר כי קלמ :

ה **חביבי** קם ולחיבי עליה ולחיבי זרדים לפשר שלין דרך לפטות ליבש הזרדים כמו פעליה ולא בעוסה כמו שקם ולפילו סכיבולו שלפתן זה ונתר בבבא לחרינה שהם לוקה פיסולה שלהם לעיכם ו"ש"ג דיבש נמי שלהם לעיכם ש"מ לין פיסולו ניכר כמו שקטו רחמו ושפרנו עליו דהא כמוש שהוא סמוך ליבש עדיין הוא בשר . הגזול פסול לעפ"י שלין פסולו בגופו אלא מחזירו לבעליו יולליס בו קתני לשון זה כלילו היה פסולו בגופו לרמוז לחילו נכון מ"מ נלמח בו מלחר שנעשה בו עבירה וכ"ם דלחי שפיר לפטות לשון זה שהיל ולשותו שלין שנעשה בו עבירה פסול לף לחר שהוא בלו ממש בשיהר והוא לחר יהות בעיים כמ"ש הר"ב הוחיל וכבר לידו מחחילה בעבירה.

ושל בעל שדה מלוחלת הרבה לן פירש הרב בפ"ב דשביעית משנה ו' וע"ל דדבר הנחת בסוף כמו שדבר הכתוב בסוף שבשדה מלוחלת היה גדלה לכל ה"ם לפל בית השלחין .

ז **רבי** יאמיתל הומר שלשה הדשים וכו' הא דלא הקדים למשנה זו לחתרוב הגזול וכו' הוא משום דלריך להקדים בו הרבה יותר משאר פירות ועוד אפשר דלמיל לגו גזל ולפשר דלמיל לגו בזה לף כי לחתרוב הגזול עם שאר פירות בעיון בעות קיום המוה בחחדות מ"מ לינו עשוה כלגודה לחת ולינדע שרבו הכמות עעמו פעוני נמה נשתנה הוא משאר פירות . שלשה הדשים ושתי ערכות לוכל לחד ולחתרוב לחד לף כי לחמרנו למעלה במשנה ה' דשיהר התנא לעולם קודם הדשה והדשה קודם הערבה והערבה קודם שלחתרוב כפי מעלתה זו על זו סיינו כשלשה שלחת שלוכל עולה על השדה ולחת הדשה על הערבה ולחת הערבה על לחתרוב לגבי כללם זה הוא סדרם כשמיתי על סדר הכתוב לך ר' הגדולה והגבורה והתפלרת שהם כנגד ג' הדשים והנלח והסוד שהם כנגד שתי בדי ערכות כי כל הוא כנגד עולם שהוא יסוד הכל שהומה לחוט השדה סיוכד מהמה עד שומת דמעת וחם הוא בשמים ובלרן כי הוא סולם מוכב מלרה שהוא כנגד לחתרוב ולחבו מניע בשמים וכמו שחתרוב לוחלקים לחחיד בשמיית ובלרעית כי הוא סוד המולין ומיית ומעלה התעוררות הדיקים המקיימים מלוחו למעלה ומוריד ממי החסד על שלרן ויהיו מולידה ומלמחת ונוחנת זרע לזורע ולחם לאוכל כי לין הקב"ה מקפח שכר כל בריה שיש בהם כפי עבודתו . אפילו שנים קטומים ולחד לינו קטום על פי דרכנו לחר לחמרנו דר"י שדרך בקרת דלך ה' וכו' לחר כנגדם הם שיהם אלו נקי יש לנו רמז לענין זה שהר שמר אפילו שנים קטומים כשלחת לינו קטום כשר כי להיות שלחו שלחה הדשים הם כנגד כשלשה לחנות דיינו כשיהיו דומשת שמלחרכם יש ממנו ישמעאל ומיהמ עשו ויעקב עכד היה מעשו שלשה ויהיה זה שלחד שלינו קטום . ואחר לינו קטום בס"ם והבילו הר"ב חזר בו כי ישמעאל מחחילה דבריו ולא בעי שלשה שלא שלחד ובלבד שלא יהיה קטום וגם זה הוא דבר שנת על פי דרכנו כי להיות זה שלחד כנגד יעקב דיינו כי מדתו מדת לחמים היא ממוזגת מחסד מברכם ופחד יעקב כידוע ליודעי חן .

אפילו שלשתן קטומים והכי הלכתא כשלשה בעינן כי שלשה הם משוכרים בקרא דלך ה' כ"ל ולפילו שלשתם קטומים י"ל משום דיעקב נמי נפל שתי לחיות וכולן עלמו חשיב ליה לפנים ממ"ם רז"ל בעינן כוס שבכתב של סעודת המלריקים לעתיד לבל : כך הדם שחת עיין מ"ם לעיל בד"ה ואחד לינו קטום : ועדבה שחת על פי דרכנו י"ל דמעמו הוא לסיות כי שני המדות שהם נלח והוד המנכריס בפסוק הכ"ל כשחת חשיבי מפני שהם נקראים תרי שלני דגופא כמפורש בזהר ומבואר טעמא בשבתי בחל"י שלה"ם (ועיין בספרי מצות חשידים במשנת העולמות סדר קדשים מסכת קנמות דהל פרק ז' פיסקא ה' כדי כי שניהם כשחת הם גוף שחת לכ"ד ולכן ס"ל דדי בערבה שהת ומ"מ לין הלכה כמותו כי שניהם הם מפורשים בפסוק הכ"ל כשכר י"י שחמר שתי ערבות : אחת שע"ג דעל פי פשוטו עולם יפה לשנות שחת לשון נקבה כי ערבה לשון נקבה הוא מ"מ לא שמעינן טוב מבעלין הוחיל וזכו ס' לכתר מצה זו על פי רמזים שחמיים המיוסדים על כתבי האר"י דבי עילאה וכשנתחי בחצה זו בכי טוב ותנא ב כי הם שתי בדי ערבות הם נקראים תרי שלני גופא מצה"כ הגדולה והגבורה שע"ג דגם שת ז' לעומת זה עשה הלילים כי הגדולה והגבורה הם כנגד שני הידים והנלח והסוד כנגד שני הרגלים ותרויהו שנקראו שנים לחשלום הגוף הנקרא בשם הלילים ולף הוא שהי שלני גוף שעשה בו עבירה לעיון שנים לחשלום הגוף הנקרא בשם הלילים ולף הוא שהי שלני גוף שעשה בו עבירה לעיון שנים לחשלום הגוף הנקרא בשם הלילים ולף הוא שהי שלני גוף שעשה בו עבירה

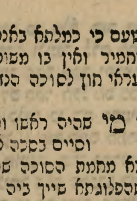

פרק ב משנה ב

אעפ"י שלין הכלבים נרחים בסוכה ירושלמי הדא חמרת נריכים הכלבים שיהיו נרחים מחוכה ע"כ וכי לית לה בלמודי הר"י ושיין בספרי מצות חשידים במפחת הכוונות שדר מועד מכבת יחי מלוה וסוכה פרק ג' פיסקא ז' ומו חמרינן בירושלמי הל"ל כ' לוי בשם ר' חנינה בר חניגה בכוכבי חמה אבו ע"ב כי' הכלבים גדולים שבריחים ע"י נקבים קטנים ולא נריך שיהו הנקבים כל כך גדולים שיעבור בהם ניהוי חור הכלבים קטנים .

ג **על** גבי גמל הא דלא קתני על גבי בהמה קתם הוא מפני שדרך הולכי מדברות בהולכים ביום ובלילה כדי שלא ישתכח תורת הוכה מהם לעשותה על גבי בהמתם ועל הרוב הם גמלים הסובלים הממ זמן הרבה יותר משאר הבהמות .

ד **חולין** ומשמיהן לא שכני בהדי שלומי מלוה הבאה לחתח לחמרת מ"ם הר"ב דלא"ב דהחולי הוא כל הדו דחיכא למימר דלא הוו ממשיו שלומי מלוה לחילו הכי פשוטיה .

ה **מעשה** הבר הפני"ו ממשה הם"ם דהחי מעשה לאו לפשור הוא דחכורי מחשחת וכו' **וכבר הבאנו במקום אחר דכל פירות דתנן מעשה בלא ויו אין אותו חסרון נריך**

מעם כי כמלחת בחתני נפשה הוא דעמנו אלו לומדים דין חדש ואכל נמי ילפינן דהכותם להחמיר יחמיר ואין בו משום יהור' ועוד משיף המעשה אלו למדין ומביחין ראיה דחולין ושותין עלמי חוץ לסוכה המוכר מהביחין דלעיל דתנן וכשנתנו לו לר' לחדוק וכו' אכלו וכו' חוץ לסוכה וה"ע נמי דלא הזכיר הר"ב הסרון זה :

ז **כי** שהיה רחבו ורוכבו כשוכה ושלחנו בתוך הבית ב"ש פוסלין וב"ה מכשירין פשה בחדש וסיים בשבה לומר דבין שהה החסרון מלד החדש לבד שהסוכה היא גדולה בין שהחסרון בא מחמת הסוכה שהיה מחזקת רחבו ורוכבו פליגי ופשוט הוא שבשהחסרון בא מחמת החדש שהפלוגתא שייך בית אי יצא אלו לא וכשהוא מחמת הסוכה שייך בה אי פסולה אלו לא וכזה לחמשינן שכתב הת"ו בשמא דש"ם מוכן מעלמו ואיננו לריך פוש טעם כי אם שלחן הבנה לחמשינן דעתו נקלור לשון שהרי מ"מ אין לעשות בו כלל בשבדקדק בו דקדוק פשוט וה"ע דלף החסרון הזה לא הזכירו הר"ב :

ח **מעשה** וכו' וכלא נמי הזכיר הת"ו בשמא דש"ם החסורי מחסרה וכלא קתני ושמחי מחמיר ומעשה וכו' וכבר לא הזכיר דבר זה כלל ועשמת דמלחת בש"ם בשעשה דמעשה ה' ופשוט הוא :

ט **משלו** משל לגלות דלין המחמיר בזה מעורב בש"ם בעל המפה בש"ם שניה המשל ועיין בספרי מלוה מחבוות בחלק מלורי הם במחמר עירוב פרשיות רמז י"ג :

שבא לשנוי כוס מזיגת הכוס של יין בימים מיכה המקת הגבורות בהתעוררות החסדים בספרי מלוה מחבוות בחלק מלורי הם במחמר עירוב פרשיות רמז י"ג :

ושפך לו רבו קיתון שבו היה בימים למזוג הכוס שפכו על פניו ולזו הם הני בימים בהכרות לו שהוא לינו עומד בשבילו בהם ניהוי חור הכלבים קטנים .

את בגפן לא שלעשת ואת הקיסום שלפה גווני מחובר לגרועים זה מזה נקט כי גפן הוא לילן בעוסה פירות ודלעת גם כן הוא עוסה פירות אלא שהוא פרי לחמה לגרוע מכרי לחמה לגרוע מכרי שעון וקיסום גדוע מלם שהוא מין עשב לחילו עוסה פירות ולא זו לף זו הקני לחפילו הכי לא בעילי לגבי הכשר הכשר גמר גבה אלא הם כן הכשר כשר הוא הדוב :

פרק ג משנה א

לולב הקדים לדין הדם והדם לערבה ועדבה לחתרוב שלא כסדר הכתוב לרמוז דרך לגודתם שלריך להקדים בעניו שיהיה שלולב מהדם והדם מהערבה והערבה עולה על החתרוב כמ"ש בלעיל בשהיה בלולב הר"ב ועיין בספרי מלוה מחבוות פרשיות רמז י"ג : ובספרי מובא מחבוות בחלק מלורי הם במחמר עירוב פרשיות רמז י"ג :

שבא לשנוי כוס מזיגת הכוס של יין בימים מיכה המקת הגבורות בהתעוררות החסדים והכה הגבורות שלנו בר"ם וכוכבת הם של החסדים ועיין בספרי מלוה מחבוות במסכת ראש השנה ובמסכת יומי מלוה וכוכבת ולפי זה לחי שפיר שהמשל דומה לעשל ממש .

ושפך לו רבו קיתון שבו היה בימים למזוג הכוס שפכו על פניו ולזו הם הני בימים בהכרות לו שהוא לינו עומד בשבילו בהם ניהוי חור הכלבים קטנים .

את בגפן לא שלעשת ואת הקיסום שלפה גווני מחובר לגרועים זה מזה נקט כי גפן הוא לילן בעוסה פירות ודלעת גם כן הוא עוסה פירות אלא שהוא פרי לחמה לגרוע מכרי לחמה לגרוע מכרי שעון וקיסום גדוע מלם שהוא מין עשב לחילו עוסה פירות ולא זו לף זו הקני לחפילו הכי לא בעילי לגבי הכשר הכשר גמר גבה אלא הם כן הכשר כשר הוא הדוב :

זה הכלל לחתניתין לדעיל דפיקם עליה סדין הקי לחין לו פייהות לעניו מעשה זו כלל אלא דנשר בחנא עד שעשה הלה עליה וכו' משום דדומה לדפליק מיניה פירה עליה וכו' דחתריהו יש שם הכשר כשר עם הפסול ג"כ י"ל דמשום סיפא דיהיה נקט ליה הכא דקתני סיפא כל דשר שלין מקבל טומאה וגדולו מן הארן מכשיון ולפיכך בפרי גפן ודלעת וקיסום כי קלון כשהם משום דלין הפליס שלהם מקבלים טומאה מפני שהיום רחויים למלבל חדם וקמ"ל בכלל זה לחפילו סיכך בלולו הפלשה מיניה לבד אלא תעשוה שבך לחר הכשרים אלא תימה לדוקא בשבך תנן בחתניתין שהם מעוכרים עם שבך לחר הוא הכשר כי קלמ :

חביבי קם ולחיבי עליה ולחיבי זרדים לפשר שלין דרך לפטות ליבש הזרדים כמו פעליה ולא בעוסה כמו שקם ולפילו סכיבולו שלפתן זה ונתר בבבא לחרינה שהם לוקה פיסולה שלהם לעיכם ו"ש"ג דיבש נמי שלהם לעיכם ש"מ לין פיסולו ניכר כמו שקטו רחמו ושפרנו עליו דהא כמוש שהוא סמוך ליבש עדיין הוא בשר . הגזול פסול לעפ"י שלין פסולו בגופו אלא מחזירו לבעליו יולליס בו קתני לשון זה כלילו היה פסולו בגופו לרמוז לחילו נכון מ"מ נלמח בו מלחר שנעשה בו עבירה וכ"ם דלחי שפיר לפטות לשון זה שהיל ולשותו שלין שנעשה בו עבירה פסול לף לחר שהוא בלו ממש בשיהר והוא לחר יהות בעיים כמ"ש הר"ב הוחיל וכבר לידו מחחילה בעבירה.

ושל בעל שדה מלוחלת הרבה לן פירש הרב בפ"ב דשביעית משנה ו' וע"ל דדבר הנחת בסוף כמו שדבר הכתוב בסוף שבשדה מלוחלת היה גדלה לכל ה"ם לפל בית השלחין .

רבי יאמיתל הומר שלשה הדשים וכו' הא דלא הקדים למשנה זו לחתרוב הגזול וכו' הוא משום דלריך להקדים בו הרבה יותר משאר פירות ועוד אפשר דלמיל לגו בזה לף כי לחתרוב הגזול עם שאר פירות בעיון בעות קיום המוה בחחדות מ"מ לינו עשוה כלגודה לחת ולינדע שרבו הכמות עעמו פעוני נמה נשתנה הוא משאר פירות . שלשה הדשים ושתי ערכות לוכל לחד ולחתרוב לחד לף כי לחמרנו למעלה במשנה ה' דשיהר התנא לעולם קודם הדשה והדשה קודם הערבה והערבה קודם שלחתרוב כפי מעלתה זו על זו סיינו כשלשה שלחת שלוכל עולה על השדה ולחת הדשה על הערבה ולחת הערבה על לחתרוב לגבי כללם זה הוא סדרם כשמיתי על סדר הכתוב לך ר' הגדולה והגבורה והתפלרת שהם כנגד ג' הדשים והנלח והסוד שהם כנגד שתי בדי ערכות כי כל הוא כנגד עולם שהוא יסוד הכל שהומה לחוט השדה סיוכד מהמה עד שומת דמעת וחם הוא בשמים ובלרן כי הוא סולם מוכב מלרה שהוא כנגד לחתרוב ולחבו מניע בשמים וכמו שחתרוב לוחלקים לחחיד בשמיית ובלרעית כי הוא סוד המולין ומיית ומעלה התעוררות הדיקים המקיימים מלוחו למעלה ומוריד ממי החסד על שלרן ויהיו מולידה ומלמחת ונוחנת זרע לזורע ולחם לאוכל כי לין הקב"ה מקפח שכר כל בריה שיש בהם כפי עבודתו . אפילו שנים קטומים ולחד לינו קטום על פי דרכנו לחר לחמרנו דר"י שדרך בקרת דלך ה' וכו' לחר כנגדם הם שיהם אלו נקי יש לנו רמז לענין זה שהר שמר אפילו שנים קטומים כשלחת לינו קטום כשר כי להיות שלחו שלחה הדשים הם כנגד כשלשה לחנות דיינו כשיהיו דומשת שמלחרכם יש ממנו ישמעאל ומיהמ עשו ויעקב עכד היה מעשו שלשה ויהיה זה שלחד שלינו קטום . ואחר לינו קטום בס"ם והבילו הר"ב חזר בו כי ישמעאל מחחילה דבריו ולא בעי שלשה שלא שלחד ובלבד שלא יהיה קטום וגם זה הוא דבר שנת על פי דרכנו כי להיות זה שלחד כנגד יעקב דיינו כי מדתו מדת לחמים היא ממוזגת מחסד מברכם ופחד יעקב כידוע ליודעי חן .

אפילו שלשתן קטומים והכי הלכתא כשלשה בעינן כי שלשה הם משוכרים בקרא דלך ה' כ"ל ולפילו שלשתם קטומים י"ל משום דיעקב נמי נפל שתי לחיות וכולן עלמו חשיב ליה לפנים ממ"ם רז"ל בעינן כוס שבכתב של סעודת המלריקים לעתיד לבל : כך הדם שחת עיין מ"ם לעיל בד"ה ואחד לינו קטום : ועדבה שחת על פי דרכנו י"ל דמעמו הוא לסיות כי שני המדות שהם נלח והוד המנכריס בפסוק הכ"ל כשחת חשיבי מפני שהם נקראים תרי שלני דגופא כמפורש בזהר ומבואר טעמא בשבתי בחל"י שלה"ם (ועיין בספרי מלוה מחבוות במשנת העולמות סדר קדשים מסכת קנמות דהל פרק ז' פיסקא ה' כדי כי שניהם כשחת הם גוף שחת לכ"ד ולכן ס"ל דדי בערבה שהת ומ"מ לין הלכה כמותו כי שניהם הם מפורשים בפסוק הכ"ל כשכר י"י שחמר שתי ערבות : אחת שע"ג דעל פי פשוטו עולם יפה לשנות שחת לשון נקבה כי ערבה לשון נקבה הוא מ"מ לא שמעינן טוב מבעלין הוחיל וזכו ס' לכתר מצה זו על פי רמזים שחמיים המיוסדים על כתבי האר"י דבי עילאה וכשנתחי בחצה זו בכי טוב ותנא ב כי הם שתי בדי ערבות הם נקראים תרי שלני גופא מצה"כ הגדולה והגבורה שע"ג דגם שת ז' לעומת זה עשה הלילים כי הגדולה והגבורה הם כנגד שני הידים והנלח והסוד כנגד שני הרגלים ותרויהו שנקראו שנים לחשלום הגוף הנקרא בשם הלילים ולף הוא שהי שלני גוף שעשה בו עבירה לעיון שנים לחשלום הגוף הנקרא בשם הלילים ולף הוא שהי שלני גוף שעשה בו עבירה לעיון שנים לחשלום הגוף הנקרא בשם הלילים ולף הוא שהי שלני גוף שעשה בו עבירה

פרמזתי בספרי מצת חסידים בסימן כ"ל משום שכי תנן נקנה נקנת לגון נקנה כי הקנה
התחת והיה רחל התמורה גורמת להחזיר הסחי בתי ערבות לערבה התחת :

ה של ערלה פסול ושל תרומה טמאה פסול לפשר החלוקה לשני שבות משום דלמא דמו דערלה
לסורה בהלאה משל"ך תרומה טמאה :

ו עלתה מזוית על רוכו כתב הר"ב ז"ל על רוכו במקום לחד הוא דבעיון רוכו לשל בב'
הו בג' מקומות לשילו על מעוטו פסול שכ"ל וכתב עליו הרי"ט דהכי לישתי בש"ס
והקשה לשהול דהשתח שיש פסול אלמה מבעיא וכתב שלף הכסף משנה הקשה על זה על
הרמב"ם בחבורו ומשה מכל הפוסקים שכתבו כן וכתב שלא מצא שום מחבר שהעיר על זה
והניחו בצ"ע ועל"ל דלין זו קושיא כלל כשנדקדק ליישבו דש"ם ומשמר לכתוב הדברים על פי
דרכה דלא כמו שעשה הר"ב כלן דש"ג כתם שלף ב"ש ע"ב עלתה מזוית לשמר רב חסדא
דבר זה רבינו הגדול לשמרו במקום יהיה כעזרו לא שנו אלא במקום אחד אבל בשיש לו
בשלשה מקומות כשר לשמר ליה רבא לדרבה בב' לו בג' מקומות הוה ליה כשמואר ופסול ע"כ
הרי דב' וג' מקומות על פי הש"ד דבשר הוי לא זו אף זו דתש"ג דלישתי לשיעור דשתזי
כשמואר יותר כשהחזיק הוה במקומות הרבה כמו שהקשה לו רבא לשעם"כ הוה כשר ועל פי
המקשה נמי דשפרשיון ליה אבבא דשעטו כשר הוי לא זו אף זו אלא מבעיא בשמיעטו
חזיק זה מחלק בב' מקומות לבד דפסול אבל בשרי שלשבעטות הם גדולות וברחות לשיעיש
אלא לש"ם שבשעטו הזה מחלק בג' מקומות דלפי זה יהיו שלשבעטות דקות הרבה ואיכא
לשיעור דשש"ג דשחלק לכמה מקומות לא מחזי כשמואר ופסול אף לגון הרמב"ם בחבורו
יש ליישבו ע"ל זה בשהדקדק עליו ע"ש :

ז והיכן היו מעטיפין שתי"ט בבית דעות חלוקות בשדר הטעטוף ואלו אין לנו אם הרבי
שהי"ו אלה"ם אשר רחם ויודע אורח המשוב הזאת אם היה ושדר הטעטופים ע"ד
הכתוב שזכרתי לעיל בשעין שלולב לך כ' בגדולה וברבורה ותפארת ונצח והוד כי לו שהייו
דרוש לפון מזרח מעלה ומטה ומערב בשוף ופשוט הוא בדברי הר"י כי מטה הוא בנגד פסוד
ושם הוא תכלית הגבורות וכשכותר בספרי ע"ח שדר קדושים שם, קטנות רחל פרק ד' פי' ג'
ועיין שם בשם' יתי מלוה ושופר ומשום שכי לא יפה כיון שתי"ט שכתב שלמעלה הוא שוף
ותשיבת השיוף והחמיש שם : בהודו לה' תחילה ושוף שפיכות שבני שכתב הר"ב הוא שמת
דד' נעטופים הית בהלל ה' בהודו ד' בחמה ובפלו ו' בהודו תחרון דשפילו לשמלך דשניני
לכופלו כנגדה מלישמע דש"ם דשמחזר ולמטה כופלין הין מעטפין בשפלו כי הו לא לריך
וכשכותר בספרי מ"ת בשם' הר"ל ע"ש :

י כי שהיה עבד הו חשב הו קטן בחבו בחוספות וביכולו שתי"ט דפעוברים משום דהוי מלות
עשה שהזמן גרמה ושמהני דשה לאו דאורייתא היה קריאת שהלל לישפטרו מעשה זה
בנשים ודומיהן ויש ליישב קלת דשוחיל ותקנת נשיאים היה כשהאוריתא דמי הו לשפטר דהלל
זה אף בשלות דבבני נחמר ישעיו מ"ש בפ"ג דבכורות משבח ג' :

יא הלוקח וכ' נתן לו חברו לחתרוג וכו' שכי הוא פירושה דלישמא דשתניתין בלי דוחק :

יב ושיהא יום שלם כלו לשפור בחבו בחוספות שהחקנה הזאת בחקנה יחד עם חקנת
שלולב ושמשום שכי בשנים עשה ושמהו דשמשות דחבו חקנה זו דיום שלם לשמלי
לא חבו עשה חקנת שלולב כמו שכת ושוד שמהו לשם בכלם שבשה חבו שכך חבו בחרי עם שלר
בחקנות שלחות שבשו שהם וגם שתי"ט בשם שר"ן בשבים בזה ושירן על שלי דשמשות דשכת
דמייתי הגיאונים לגב חבי שמי לשנים דשמה שכל בשמשות דלשערין לשיפה לא חבי ביישת לגב
פיסח ע"כ שכל עדיין לא יצאו ידי ביאור לשם בר"ם שבשם בסדי הבן הוחיל ולפי דבריהם
ז"ל דוחק שלו בשנים שלחד בחקנו ולא שלחרים ושם בחם בשנו לגב לשם לא שנו אלא שכת שמי
חושם שלחרים דש"ם לגב שלו בשנים : ונראה דעל פי כלל זה שכלל הר"ן יש ליישב הכל ושוש
כי בכר ידעינו דביב"ז היה בזמן שהבבן והשבבן היה בחדם לב ושכח הוא חקן חקנה בעניין
קבלת עדות שהדם בר"ם שיהיו מקבלין עדות שהדם כל היום ושמו בן חקן חקנה שלחרת
בחקיעת שופר שיהיו תוקעין בכל מקום שיש בו כ"ד וכן חקן על נעילת לולב וכן חיקן על
חיסור שהדם כל שלו שחקנות חקן שלחר שהבבן ושחקנה שבזכיר שהם ר' יהושע בן קרחה וכו'
אלא יהיו בעדים בולבים אלא למקום הועד לשפור לשיום שחקנה שף קודם שהבבן ושבי
משהבר מלבא מנשה שהיה על שלר שחקנות שבלם היו לשחר שהבבן דהולך ביב"ק למשהה
לשמעוטינן שף זה חיקן ושה"ק לא הזכירה על כי בחקנות שהיו שף קודם שהבבן לא קמייבי
הע"ג דהיה מעניין קודם שהדם שנזכר בשני חקנות שלחר שהבבן : ולשי זה לומר לשי דבל
שלו שחקנה בזמנם נחקנו והכא בולהל ובשיה בשבה בשב נחמל שחבשי קדם לשיום שלחר
שהבבן ולבן בעולב שבשי חקנו שעדות שהדם בל היום ביום ר"ה חקן היהיו חוקעין
בבל מקום שיש בו ב"ד בחב בסוכות שלחריו חקן היהיה בלולב ניעל בשדינה שבשה זכר
למקדש ובשבניע בשבת חקן היהיה יום שף בלו לסור : ולבן בר"ם דהולך שהיה לשזכיר
שחקנה שכלשהה בל עדות שהדם ושעיש שהיה חקיעת שופר הזכיר גם חקנת בלולב ושהדם
שחקן חש"ב ושע"ג דחקנת קדום שהדם שבאם בסוף חין קבידה כי עשה בן שהיה לבסוף
חליש חקנת ריב"ק שהיה מעניינו ממש ולהיות כי לשפור שהיה שף קודם שהבבן בש"ם נעיל
לא שבאם בריעה שלא לבבסיק עשה בין שחקנות שבחקנו שחר שהבבן ובבל דהולך לחקנת
לולב שבא יום שף שבחקן שחריו ולא הזכיר לשחריו כי בלב קדמו חלין והל דמזכרו שהי
חקנות שלו בשחקין אחד הע"ג דלפי מה שחמרתי לעיל לא נחקנו בשחד שלא בל אחד בזמנו
הוא משום דטעם שהיה כמעט שוה דבלולב הוא זכר לשקדם ולשיסוד שהדם כמו בן הוא
דשמא יעשה בשיבוב בית שמקדש ושהעטים שלחו לא שיבו בשלר שחקנות ושמאות דהולך
ליום שף לא שנה שלא חקנה שום חקנה שהרת על כי בלב קדמו שלין בש"ם ולין לנו חקנה
שחרת דשיבול שלחרים כמו שבים בר"ם ושמבלתין :

יג בלולבו של שביבו בלולב ו' כמו בלולב שבהוא סוד הוחו של שם וכשבוחר בספרי מ"ת
שם"כ שם' יתי משה ובואם ס"ד זה שבתי לבני שברשם שמוחל שיחיה שעשל
לי לשחלי לא הנו בלולב של שביבו :

יד מיד בשם הא ק"ל דמשה לחקן לת בבן לחבב המלות : ושיר בעלה הא ק"ל דשע"ם
שיש לו בשם עבדים משה שיבוא בלולב שביבו הוא בעלמו חם לא על ידי בנו בגון
שחין לו בן משום הבזיה משה :

פרק ד משנה ה

אני והוא שני שמות משמות ע"ב יאר בפוך ויאר בן בתב הרי"ט בשם רש"י ובתב הרי"ט
מקדושין שם הני שמחוחר לשם והו ע"ד ולעד"ב שלחו בשני שמות שם מע"ב סיאר דשם שם הני קודש
לשם יהו דשני הוא שם בל"ז והוהו הוא שם ס"ם והשילו שימא שבשם משם ע"ב יאר בפוך
ויאר חין יהו בריבים בשם לשבדוש דשלו ליתא לן דשלי וב"ו הוא שרשון דילמא הוא והו
שני שלי דלא בשם זה סיאר בפוך ויאר יש בו שם הני הל"ז ושם והו בשם ס"ט ודילמא
לויאר מהשבון המקום של שני שמות שלו הי ל"ז ומ"ע בני' שלפי"ם וכן שני שמות שלו שם ו'
חותיותיהם ושני שבוללים שם בני' שלפים :

פרק ה משנה ג

מבלאות מכנסי בגדים ומסמיינין בשמחת בית השואבה חיכה לחיתה להרחור עבירה
וגלוי עריות מפני שהיו שם בשים לבך היו מדליקין בשני בגדים שלו שמבטלים
מבפנים על גליו ערוות ותכנט על שרחור הלב ותפשר דש"ם דל' לוי בשיר בשיריס רבה ושכי
חיתה נמי בירושלמי פ"ז דיומה דחוכך בתכנט היה שלבשים ושתים אחה ושם חותיות לב אבל
שכתובה ומשמעת מבבירים על שפיכות דמים וגפות שרות ואין לשני מעשים שלו שייכות בשמחת
בית השואבה ושמה שלו לשו תמיהות התוספות ושתי"ט דשמהו חמתי נשמו מבנסים ותכנט
ולא נשמו בתחת ומנשת :

ד הגיעו למעלה עשירית שקנו וכו' ושמה היו מחלקים מספר המעלות ליוד ושל ושניעו י"ב
שסיו מזכירים שם זה ומודיש ומשבחים לו : ואמרו לשבותיו וכו' כדי שלא יבעטו
מרוב שמחה לומרים כן ע"ב ביום עוקה היה בשוב וגו' כן נ"ל דשם לא כן הרי מבבדים
עלמם בקלון חבריהם ודבר זה לשבור ח"ב לומרים כן להוליא מלב הרואים בשמחה זו שלא
יחמרו שחחרים שמחה תוגה והרואים כי בית השחון בחרב וזה לשמה שבותיו וכו' ושבניל זה
מחרב לשבל הרו ליש עיניהו וכן שמעתי מחמ מחלמידי : ליה הכא שם זה הוא בני בו"ז ושם
סימים שבבם נרמז ניסוך המים דחב שם ל בנגד הע' לומות בדשיחת בחזר ושוכח בשוחת בחל"י
ולשפר דמהחי טעמא היו מזכירים בל בך פעמים שם זה בשוחות להבניעה על כי בחלו השני
חותיות לשבר שם בג' בחשוחות הין לבלישות הלו לשחיה ושמשוחר בספרי מצת חסידים משפחה
בעולמות סדר מיקין מסבת מוקים הבלישות פ"ב ע"ש :

ח חל יום לשחד וכו' לפי שכ"ב בלשה דחוקת ליום לשחד הוא דעובל בשמעשב משום דלא
ניחת ליה לשיושים ליל בדבך לא בע"ם ולא בע"ש שם לא שבבר שחזיק בדבך קודש
שבל ביותר מיום לשחד הין בשמעשב טובל בלום דלמו בל בשיושים להקדיש הו לשחר ב"ב שם
בשעת חלק שבניהם ויהיה לו ליל לביושו שבל לפי פירוש הרמב"ם יום לשחד בלו חוקת הש"ה
יותר ולא חלת לשפוקי חלא בשחין שום יום משפיק דשמעו לעיל שהיו בל בשמחות שוות ולא
שמיקין דבריך לשעשב בשלק בשמעשה שזמנה קבוע ברגל משעשה ה בלות בל דלא בריעה
משבר בשמעורות שלא היו מקריבים חלא בקרבנות שבלות משמת הרגל בן נלשה :

סוכה משלמת בשמך ומסיימת בשה ושמהו ז"ל דלות ס' מוהה שימין עשה בשוהה וקנה
שוחה ושהוהה בלה הבא היה בלולב בשחמשי חיהה בשמ"ל דליכה שלחת שהיפה
בעיקים דלא רמיזא בשוריחא ושיהי נקנת חלא בעשות בל עשייני השולב הזה ערשי בדירת
סולה בדחנן הוי משעשו בשבת ועשוק בשוהה ועוד ס"ה הוא שם דפילושו שחוק כי סוי"ג
לשב"מה שהי"ה קה וד"י למ"ין כו"ד הסו"כה ועיין בספרי מצת חסידים בשפחת השולמות
סדר קדושים מסבת חורות ז"ח פרק ג' פיסקה ג' :

סליק מסבת הסוכה . מסיג נקיה וזכה :

תמלט ותנצל .
מכל רע וכל מכה .
:אם שבעה תשב בצל
הנקרא בשם סוכה :

ביצה

ביצה יש בה ממשה פרקים ושית דקרי לה י"ט על שם עניינו ושעשה לזה י"ל בנגד חמשה
ימים טובים שיש בכל שנה ושם שלשה רגלים ושמיני עלרת כי רגל בפני עלמו הוא
לף כי הוא שפל לשת הסוכות ושלף השנה כי בפוך דינו בשנת וע"ד הכתוב בבר ידעני היות
יום טוב בסוד התבופה ושמה היא שילמה בתלוך בספרי הל"ל בתפחת השולמות סדר
זרעים מס' בריחת ח"ק פ"ב פי' ד' וכן ביצה היא שת תחתה בתלוך בספרי הל"ל מס' ככוונו'
פ' מועד מסי' ליל שבת פ' ד' פי' ד' ע"ש :

פרק א משנה א

בש"א שלוב בבית לחידי דזוטר מיכם משום שכי שנלו קודם השוחט תיה ועוף כי"ט
דלף הוא מקולי ב"ש ותומרי ב"ה בוה הע"ג דהוא עיקר מבלתין :

ב בדקר שסיה לו נעוך מבע"י בן בתב הר"ב ולפי זה לריך לקרות בדקר בבית שפתח :
שאפר בירה מוכן הוא פי' הר"ב ולפר בירה ומלתא בלחמי נפשה היה והה
השנלו בלשון זה דנרלה דקלי מריחא לריחו דעוון בבריחן בריחא היו בעפר דומיה דשפר
לחינו מתוסר בתיבה בש"ם הר"ב :

ג אבל מעטו נרלה דלרתה דמלתא נקע דבשוכך לחד לינו לריך לסלוק הבולם מחלון
לחלון כי משמעה שמוכים שם ודי בהעיה וש"ם לו בעי שולבה דשרי לב"ש :

עומד ולומר זה וזה לחי טוען בתב הרב מהלוקת בבריבה לשעוה ולא סיים ובש"ם קלמר
לבל בבריבה סגיה ב"ש בעומד ולומר זה וזה לחי טוען בני ולפילו בני לין
להקשות טעמא דש"ם שתח לשמעוינן הבא נפקא מיניה לב"ה דלא בני בבריבה סגיה לומר
מכלן לחי טוען כמו שמוכיח בש"ם שלא לריך שיהיה עומד ולומר זה וזה לחי טוען :

ד בתוך בקן ומלא לפני בקן לשוכים ובלשה דלהבי דמוקמי לה בתף בולם מן בתפל
בנגד בל שהלוכת שבשוכך והוה לא זימן בי שם בן שחד בתוך בקן ומלשה על
שדף ובתוך בקן לא מלא בלום ולשוכים על בי חיכא רוב, וקרוב הוי בא בתוך בקן וכו'
דוחק שבל ליפך בגון שהזמינם לפני בקן ומלשה לתוך בקן בדי שלו מותרים דביינו רביינהו
ולא לשריך נתלמו עם לותם שבשאר קינים שבל לרבא דמוקים לה בשני קינים זו למעלה
מזו וזמן בשחד מבא בתוך בקן ולותם שבקן בשני לא זמן ולשחר מלא בשוחלת שבקן זוימן
לפני בקן ובקן בשני לא מלא בלום דשריך שלו זוימן בלו לבא ולותם שמלא בם לותם
שהיו בקן בשני דשתבכוכה בקן זה לפשר ב"ש בי הוי לבף זוימן לפני בקן דשריך וחלי

כלכו לפם וחותם שמלת בתוך קטן פם מקטן כאחר שהיו לתמול בתוך קטם כאחלו כיו לפני קטן ועתה שאלו כלכו בתו פם במקומה זה הוא הכלאה לכלורם לכל לריך להתיצב בדבר .

ח אין מוליחין לא אח קטן וכו' כתב הר"ב הר"ם וה"ה לכל מידי דלאו לורך אכילה ופירש התם אלו לגלות אלים דלא פיתיר אלא דומיא דאלו דאית בהו לורך קלת דקטן אמי לית ביה לורך קלת כמ"ש בפי"ט גי"ל דבכה"ג דווקא פיתירו לכוותא אף בגדול פירושלמי:

י והן לעורך המועד פירוש משנה זו תמלאכה בספרי הושב מחשבות חלק ג' מאמר תפילין דמרי עלמא פרק י"ח ע"ש :

פרק ב משנה א

ושוין בדג וביוא שעליו שפם שני תפילין מכלל דגג לבדו מקרי תפיליו אחד ודיו לב"ם ולא תמריען לאו תבשיל הוא כיון שלא נגמר מלאכת כשלו פריעתו עם פיוא ואתן תבשיל בעינן :

ח וחכ"א אין מקרדין אף לא מקרפיף גזירה אטו קרוד אף כי מדינה היא מותר ב"ש דאחזו לומר אף כם אין מקרדין לגלות זה הלא נאסר קרלוף מלד עלמו הלא אטו קרוד ופקע מינה הלא גזירה דבר אחר אטו קרלוף דשוה ליה נזדש לגזדש :

ט הרחים על פלפלין שמאש בוחש ומוכיח סיפר עלייהם :

פרק ג משנה א

רשבג"א כתב הר"ב הלא לאפלוגי אחת אכל אין זה דעת רוב הפוסקים ועליהם פרמב"ם ז"ל עיין בחכורו פ"ב מהי"ט וכני מסתע מליענת דמתניתין הלא אין לבם כם אחד ואתן תבשיל כוא כיון שלא נגמר מלאכת כשלו פריעתו עם פיוא ואתן תבשיל בעינן :

ב לא יטול מסם דטוי ספק מוכן וחסור בחכילה ומשום הכי לא יטול מסם שכל שאחסור בחכילה אסור בטלטול ומעשה בגוי ר' וכו' ואתר מותרים סם בטלטול מכלל דבחכילה דחזו לומר אף סם אין מקרדין לגלות זה הלא נאסר קרלוף מלד עלמו הלא אטו קרוד ופקע מינה הלא גזירה דבר אחר אטו קרלוף דשוה ליה נזדש לגזדש :

ג הרחים על פלפלין עמאש בוחש ומוכיח סיפר עלייהם :

פרק ג משנה א

רשבג"א כתב הר"ב הלא לאפלוגי אחת אכל אין זה דעת רוב הפוסקים ועליהם פרמב"ם ז"ל עיין בחכורו פ"ב מהי"ט וכני מסתע מליענת דמתניתין הלא אין לבם כם אחד ואתן תבשיל כוא כיון שלא נגמר מלאכת כשלו פריעתו עם פיוא ואתן תבשיל בעינן :

ב לא יטול מסם דטוי ספק מוכן וחסור בחכילה ומשום הכי לא יטול מסם שכל שאחסור בחכילה אסור בטלטול ומעשה בגוי ר' וכו' ואתר מותרים סם בטלטול מכלל דבחכילה דחזו לומר אף סם אין מקרדין לגלות זה הלא נאסר קרלוף מלד עלמו הלא אטו קרוד ופקע מינה הלא גזירה דבר אחר אטו קרלוף דשוה ליה נזדש לגזדש :

ג הרחים על פלפלין עמאש בוחש ומוכיח סיפר עלייהם :

פרק ד משנה א

אבל מביא חוא על כתפו או לפניו פירוש במפרשים לפניו בידו ומלבד מה שפקשה הפי"ט דמתי עובדא דחול יותר מבידו ועוד תמכני דבסופה תנן ולא יפשיל את הקופה לאחוריו ולפי פירוש המפרשים פיינו על כתיפו דהתיר כאן ור"ל חוא מפני מה שיוה התנא גלעולו ובמה בגוסת המשנה דירושלמי גרסינן על כתיפו לפניו ולפי גירסת זו משמע דבמפיס דבר אחד פם ובני פירושו דמרי לבניה על כתפו וכדי שלא נטעה לפרש פפיינו לאחוריו כדרך המניח דבריס שבכה על כתפו דמשלשלם לאחוריו קאי לבניו דפירושו על שבתף ממש דהוי לגלות בפ"ג. דמרי על שבתף בבדיס ואפילו בלא בתבן לגיות שהיא בתוך הקופה אפילו בפ"ג. דמרי על שבתף בבדיס לפירוש הלא דווקא בידו חוא דמרי וה דקתני התנא בתבן לאחוריו אפי' חוא מפני שהוא בתוך הקופה ולפי שם שפרשתי אתי שפיר וכן במולך את התבן לא יפשיל את הקופה לאחריו דבכה"ג לא שכיח כמ"ש הפ"ט לאבל אין בכי נמי דלי שכיח לפרש לאחוריו אפי שהוא בתוך הקופה ולפי שם שפרשתי אתי שפיר וכן במולך את התבן לא יפשיל את הקופה לאחריו דבכה"ג

פרק ה משנה א

אבל מביא חוא על כתפו או לפניו פירוש במפרשים לפניו בידו ומלבד מה שפקשה הפי"ט דמתי עובדא דחול יותר מבידו ועוד תמכני דבסופה תנן ולא יפשיל את הקופה לאחוריו ולפי פירוש המפרשים פיינו על כתיפו דהתיר כאן ור"ל חוא מפני מה שיוה התנא גלעולו ובמה בגוסת המשנה דירושלמי גרסינן על כתיפו לפניו ולפי גירסת זו משמע דבמפיס דבר אחד פם ובני פירושו דמרי לבניה על כתפו וכדי שלא נטעה לפרש פפיינו לאחוריו כדרך המניח דבריס שבכה על כתפו דמשלשלם לאחוריו קאי לבניו דפירושו על שבתף ממש דהוי לגלות בפ"ג. דמרי על שבתף בבדיס ואפילו בלא בתבן לגיות שהיא בתוך הקופה אפילו בפ"ג. דמרי על שבתף בבדיס לפירוש הלא דווקא בידו חוא דמרי וה דקתני התנא בתבן לאחוריו אפי' חוא מפני שהוא בתוך הקופה ולפי שם שפרשתי אתי שפיר וכן במולך את התבן לא יפשיל את הקופה לאחריו דבכה"ג לא שכיח כמ"ש הפ"ט לאבל אין בכי נמי דלי שכיח לפרש לאחוריו אפי שהוא בתוך הקופה ולפי שם שפרשתי אתי שפיר וכן במולך את התבן לא יפשיל את הקופה לאחריו דבכה"ג

אין מצחיזין וכו' משום דדין זה שייך בטבח דנעי להכיר אח"כ יותר מכל אדם בטבח בעלו לי בידך מקח דיבר בשר כגון שים לו חיזה כלי קטן שמשקלו דיבר אח"ג דאין דרכו לשקול כי אם כנגד משקל ניטרא וכיוצא בזה מ"מ סוחל ונשבח הוא דמשתמש הוי אומן חוא יודע להכריע יפשקול בדקדוק אף כנגד משקל זה של דיבר שאינו רגיל בו ואסור כמ"ש לעיל בד"ה כף ובפירוש זה אזלו לפו תמיהות אתי ע"ז דדין הדם שמעינן ממשנה זו . אבל שותם ומחלקין בגמרא המשנה דבבלי גרסינן ומחלק ועל פי דרבינו אתי שפיר אח"ג דאין אומן שרי ליה למדחו לחלק אותה כיניהם אע"פ שיודע לחלק כל חלק בדקדוק כיון שיהיו שוקלים וכל זה לא למדחו מחתיתן לעיל כלל אבל בגירסת הירושלמי גרסינן מכור וגרסינן שותם ומן מחלקין ביניהם ולפי זה אין לי מקום לפירוש זה ותמיהות אתי ע"ז במקומה סם עומדות ועוד יש לתמוה על לשון זה של מכור כי מלאת דפשיטא הוא דאין להזכיר לשון מכירה ועוד קשה מ"ש תנן לאחריו עכא ולא תנן לאחריו פתם .

אבל מביא חוא על כתפו או לפניו פירוש במפרשים לפניו בידו ומלבד מה שפקשה הפי"ט דמתי עובדא דחול יותר מבידו ועוד תמכני דבסופה תנן ולא יפשיל את הקופה לאחוריו ולפי פירוש המפרשים פיינו על כתיפו דהתיר כאן ור"ל חוא מפני מה שיוה התנא גלעולו ובמה בגוסת המשנה דירושלמי גרסינן על כתיפו לפניו ולפי גירסת זו משמע דבמפיס דבר אחד פם ובני פירושו דמרי לבניה על כתפו וכדי שלא נטעה לפרש פפיינו לאחוריו כדרך המניח דבריס שבכה על כתפו דמשלשלם לאחוריו קאי לבניו דפירושו על שבתף ממש דהוי לגלות בפ"ג. דמרי על שבתף בבדיס ואפילו בלא בתבן לגיות שהיא בתוך הקופה אפילו בפ"ג. דמרי על שבתף בבדיס לפירוש הלא דווקא בידו חוא דמרי וה דקתני התנא בתבן לאחוריו אפי' חוא מפני שהוא בתוך הקופה ולפי שם שפרשתי אתי שפיר וכן במולך את התבן לא יפשיל את הקופה לאחריו דבכה"ג לא שכיח כמ"ש הפ"ט לאבל אין בכי נמי דלי שכיח לפרש לאחוריו אפי שהוא בתוך הקופה ולפי שם שפרשתי אתי שפיר וכן במולך את התבן לא יפשיל את הקופה לאחריו דבכה"ג

אין מצחיזין וכו' משום דדין זה שייך בטבח דנעי להכיר אח"כ יותר מכל אדם בטבח בעלו לי בידך מקח דיבר בשר כגון שים לו חיזה כלי קטן שמשקלו דיבר אח"ג דאין דרכו לשקול כי אם כנגד משקל ניטרא וכיוצא בזה מ"מ סוחל ונשבח הוא דמשתמש הוי אומן חוא יודע להכריע יפשקול בדקדוק אף כנגד משקל זה של דיבר שאינו רגיל בו ואסור כמ"ש לעיל בד"ה כף ובפירוש זה אזלו לפו תמיהות אתי ע"ז דדין הדם שמעינן ממשנה זו . אבל שותם ומחלקין בגמרא המשנה דבבלי גרסינן ומחלק ועל פי דרבינו אתי שפיר אח"ג דאין אומן שרי ליה למדחו לחלק אותה כיניהם אע"פ שיודע לחלק כל חלק בדקדוק כיון שיהיו שוקלים וכל זה לא למדחו מחתיתן לעיל כלל אבל בגירסת הירושלמי גרסינן מכור וגרסינן שותם ומן מחלקין ביניהם ולפי זה אין לי מקום לפירוש זה ותמיהות אתי ע"ז במקומה סם עומדות ועוד יש לתמוה על לשון זה של מכור כי מלאת דפשיטא הוא דאין להזכיר לשון מכירה ועוד קשה מ"ש תנן לאחריו עכא ולא תנן לאחריו פתם .

אבל מביא חוא על כתפו או לפניו פירוש במפרשים לפניו בידו ומלבד מה שפקשה הפי"ט דמתי עובדא דחול יותר מבידו ועוד תמכני דבסופה תנן ולא יפשיל את הקופה לאחוריו ולפי פירוש המפרשים פיינו על כתיפו דהתיר כאן ור"ל חוא מפני מה שיוה התנא גלעולו ובמה בגוסת המשנה דירושלמי גרסינן על כתיפו לפניו ולפי גירסת זו משמע דבמפיס דבר אחד פם ובני פירושו דמרי לבניה על כתפו וכדי שלא נטעה לפרש פפיינו לאחוריו כדרך המניח דבריס שבכה על כתפו דמשלשלם לאחוריו קאי לבניו דפירושו על שבתף ממש דהוי לגלות בפ"ג. דמרי על שבתף בבדיס ואפילו בלא בתבן לגיות שהיא בתוך הקופה אפילו בפ"ג. דמרי על שבתף בבדיס לפירוש הלא דווקא בידו חוא דמרי וה דקתני התנא בתבן לאחוריו אפי' חוא מפני שהוא בתוך הקופה ולפי שם שפרשתי אתי שפיר וכן במולך את התבן לא יפשיל את הקופה לאחריו דבכה"ג לא שכיח כמ"ש הפ"ט לאבל אין בכי נמי דלי שכיח לפרש לאחוריו אפי שהוא בתוך הקופה ולפי שם שפרשתי אתי שפיר וכן במולך את התבן לא יפשיל את הקופה לאחריו דבכה"ג

אבל מביא חוא על כתפו או לפניו פירוש במפרשים לפניו בידו ומלבד מה שפקשה הפי"ט דמתי עובדא דחול יותר מבידו ועוד תמכני דבסופה תנן ולא יפשיל את הקופה לאחוריו ולפי פירוש המפרשים פיינו על כתיפו דהתיר כאן ור"ל חוא מפני מה שיוה התנא גלעולו ובמה בגוסת המשנה דירושלמי גרסינן על כתיפו לפניו ולפי גירסת זו משמע דבמפיס דבר אחד פם ובני פירושו דמרי לבניה על כתפו וכדי שלא נטעה לפרש פפיינו לאחוריו כדרך המניח דבריס שבכה על כתפו דמשלשלם לאחוריו קאי לבניו דפירושו על שבתף ממש דהוי לגלות בפ"ג. דמרי על שבתף בבדיס ואפילו בלא בתבן לגיות שהיא בתוך הקופה אפילו בפ"ג. דמרי על שבתף בבדיס לפירוש הלא דווקא בידו חוא דמרי וה דקתני התנא בתבן לאחוריו אפי' חוא מפני שהוא בתוך הקופה ולפי שם שפרשתי אתי שפיר וכן במולך את התבן לא יפשיל את הקופה לאחריו דבכה"ג

אבל מביא חוא על כתפו או לפניו פירוש במפרשים לפניו בידו ומלבד מה שפקשה הפי"ט דמתי עובדא דחול יותר מבידו ועוד תמכני דבסופה תנן ולא יפשיל את הקופה לאחוריו ולפי פירוש המפרשים פיינו על כתיפו דהתיר כאן ור"ל חוא מפני מה שיוה התנא גלעולו ובמה בגוסת המשנה דירושלמי גרסינן על כתיפו לפניו ולפי גירסת זו משמע דבמפיס דבר אחד פם ובני פירושו דמרי לבניה על כתפו וכדי שלא נטעה לפרש פפיינו לאחוריו כדרך המניח דבריס שבכה על כתפו דמשלשלם לאחוריו קאי לבניו דפירושו על שבתף ממש דהוי לגלות בפ"ג. דמרי על שבתף בבדיס ואפילו בלא בתבן לגיות שהיא בתוך הקופה אפילו בפ"ג. דמרי על שבתף בבדיס לפירוש הלא דווקא בידו חוא דמרי וה דקתני התנא בתבן לאחוריו אפי' חוא מפני שהוא בתוך הקופה ולפי שם שפרשתי אתי שפיר וכן במולך את התבן לא יפשיל את הקופה לאחריו דבכה"ג

אבל מביא חוא על כתפו או לפניו פירוש במפרשים לפניו בידו ומלבד מה שפקשה הפי"ט דמתי עובדא דחול יותר מבידו ועוד תמכני דבסופה תנן ולא יפשיל את הקופה לאחוריו ולפי פירוש המפרשים פיינו על כתיפו דהתיר כאן ור"ל חוא מפני מה שיוה התנא גלעולו ובמה בגוסת המשנה דירושלמי גרסינן על כתיפו לפניו ולפי גירסת זו משמע דבמפיס דבר אחד פם ובני פירושו דמרי לבניה על כתפו וכדי שלא נטעה לפרש פפיינו לאחוריו כדרך המניח דבריס שבכה על כתפו דמשלשלם לאחוריו קאי לבניו דפירושו על שבתף ממש דהוי לגלות בפ"ג. דמרי על שבתף בבדיס ואפילו בלא בתבן לגיות שהיא בתוך הקופה אפילו בפ"ג. דמרי על שבתף בבדיס לפירוש הלא דווקא בידו חוא דמרי וה דקתני התנא בתבן לאחוריו אפי' חוא מפני שהוא בתוך הקופה ולפי שם שפרשתי אתי שפיר וכן במולך את התבן לא יפשיל את הקופה לאחריו דבכה"ג

אבל מביא חוא על כתפו או לפניו פירוש במפרשים לפניו בידו ומלבד מה שפקשה הפי"ט דמתי עובדא דחול יותר מבידו ועוד תמכני דבסופה תנן ולא יפשיל את הקופה לאחוריו ולפי פירוש המפרשים פיינו על כתיפו דהתיר כאן ור"ל חוא מפני מה שיוה התנא גלעולו ובמה בגוסת המשנה דירושלמי גרסינן על כתיפו לפניו ולפי גירסת זו משמע דבמפיס דבר אחד פם ובני פירושו דמרי לבניה על כתפו וכדי שלא נטעה לפרש פפיינו לאחוריו כדרך המניח דבריס שבכה על כתפו דמשלשלם לאחוריו קאי לבניו דפירושו על שבתף ממש דהוי לגלות בפ"ג. דמרי על שבתף בבדיס ואפילו בלא בתבן לגיות שהיא בתוך הקופה אפילו בפ"ג. דמרי על שבתף בבדיס לפירוש הלא דווקא בידו חוא דמרי וה דקתני התנא בתבן לאחוריו אפי' חוא מפני שהוא בתוך הקופה ולפי שם שפרשתי אתי שפיר וכן במולך את התבן לא יפשיל את הקופה לאחריו דבכה"ג

אבל מביא חוא על כתפו או לפניו פירוש במפרשים לפניו בידו ומלבד מה שפקשה הפי"ט דמתי עובדא דחול יותר מבידו ועוד תמכני דבסופה תנן ולא יפשיל את הקופה לאחוריו ולפי פירוש המפרשים פיינו על כתיפו דהתיר כאן ור"ל חוא מפני מה שיוה התנא גלעולו ובמה בגוסת המשנה דירושלמי גרסינן על כתיפו לפניו ולפי גירסת זו משמע דבמפיס דבר אחד פם ובני פירושו דמרי לבניה על כתפו וכדי שלא נטעה לפרש פפיינו לאחוריו כדרך המניח דבריס שבכה על כתפו דמשלשלם לאחוריו קאי לבניו דפירושו על שבתף ממש דהוי לגלות בפ"ג. דמרי על שבתף בבדיס ואפילו בלא בתבן לגיות שהיא בתוך הקופה אפילו בפ"ג. דמרי על שבתף בבדיס לפירוש הלא דווקא בידו חוא דמרי וה דקתני התנא בתבן לאחוריו אפי' חוא מפני שהוא בתוך הקופה ולפי שם שפרשתי אתי שפיר וכן במולך את התבן לא יפשיל את הקופה לאחריו דבכה"ג

אבל מביא חוא על כתפו או לפניו פירוש במפרשים לפניו בידו ומלבד מה שפקשה הפי"ט דמתי עובדא דחול יותר מבידו ועוד תמכני דבסופה תנן ולא יפשיל את הקופה לאחוריו ולפי פירוש המפרשים פיינו על כתיפו דהתיר כאן ור"ל חוא מפני מה שיוה התנא גלעולו ובמה בגוסת המשנה דירושלמי גרסינן על כתיפו לפניו ולפי גירסת זו משמע דבמפיס דבר אחד פם ובני פירושו דמרי לבניה על כתפו וכדי שלא נטעה לפרש פפיינו לאחוריו כדרך המניח דבריס שבכה על כתפו דמשלשלם לאחוריו קאי לבניו דפירושו על שבתף ממש דהוי לגלות בפ"ג. דמרי על שבתף בבדיס ואפילו בלא בתבן לגיות שהיא בתוך הקופה אפילו בפ"ג. דמרי על שבתף בבדיס לפירוש הלא דווקא בידו חוא דמרי וה דקתני התנא בתבן לאחוריו אפי' חוא מפני שהוא בתוך הקופה ולפי שם שפרשתי אתי שפיר וכן במולך את התבן לא יפשיל את הקופה לאחריו דבכה"ג

פרק ה משנה ב

כל שחייבין עליו התי"ט בד"ה כל אלו טרח ליסב ליסנא דמתניתין ולע"ד הכי פירושא דמתניתין כל שחייבין עליו וכו' בשבת חייבין עליו בי"ט והראיה דאלו הן וכו' ונאמרו לענין י"ט דהוי ק"ו לשבת א"כ כל הנכנסים תחת ג' סוגים אלו אע"פי שלא נזכרו לענין י"ט חייבין על הם כמו בשבת דמ"ש מאלו דתנן במתניתין : ולא מספקין ולא מטפחין ה"ג בנוסח המשנה וכן בסוגיא דירושלמי ועל פי פירושא דירוש' אשר אכתוב לקמן אתי שפיר לסמוך טפוח שהוא לרצונו סמוך לרקוד דמסתמא אין רקוד אלא לשמחה : מספקין ירוש' לא מספקין ספוק שהוא מחמתו כד"א ויחר אף בלעם ויספוק את כפיו ולא מטפחין טפוח שהוא לרצונו ר' יונה ותבריא חד אמר הכין שרי והכין אסור ותורנא אמר בין הכין ובין הכין אסור ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא מן מה דאמר ר' יונה אית הוה סבין ביומינן והוו מטפחין לאחורי ידיהון בשבתא הוי דו אמ' הכין שרי והכין אסור רבי הוה מסב לר' שמעון בריה והוו מטפחין לאחורי ידיהון בשבתא עבר רבי מאיר וכו' ע"כ . ופירושו פשוט דדייק הירוש' מדתנן במתניתי' מספקין וגם תנן מטפחין ותרויהו ידעי שהם יד ביד כי בספוק יש להם ראיה מתורת משה רבינו דעדי פא מראיה שהביא התי"ט מן הנביא ועוד יש שני ראיות מן המקרא באיוב יספוק עלימו כפימו ובאיכה ספקו עליך כפים ובפסוק דירך לא יש כי אם הפ' דירמיה שהביא התי"ט ופסוק אחר דומה לו ביחזקאל ספוק אל ירך ועוד פשיטא להו דספוק סתם הנזכר במתניתין א"א שיהיה אלא בלא שום כלי כי אם בגוף ובתורה לא נתפרש כפוק כלו בגוף בלא כלי כי אם בהכאת כף אל כף כי בספוק ירך לא נזכר במה יספקו דלא כתיב ספוק כף אל ירך ולא ספקתי כפי על ירך אלא ספוק על ירך ספקתי על ירך ולא כתיב במה ודילמא הוי בכלי דא"א דמשנתנו איירי בהא וטפות פשיטא להו דהוי נמי בכפים ולכן חלקו ואמרו דספוק הייני בחמתו והראיה דכל ספוק הנזכר במקרא לא נאמר אלא בחמה ולער ומדספוק הוי בחמתו בעל כרחין אע"ג דמלינו ספות בחמה כגון מענות ומטפחות הכא פירושו כרצונו להיותו סמוך לספוק דהוי ודאי מחמתו כמ"ש דקמ"ל התנא דהכאת כף אל כף בין מחמת הספד בין מחמת שמחה אסור דבתרויהו גזרינן שמא ישכח ויתקן כלי שיר ואי לא תנן אלא ספוק דפירושו מחמתו הייתי אומר דדוקא ספוק שהוא מחמת אבל והספד חיישינן שמא מיגון לבו ישכה ויתקן כל שיר להספדו אבל מחמת שמחה אימא לא חיישינן וכהכיא דסוף תרומות דאיכא מאן דס"ל דמדליקין בבית המשתה ולא בבית האבל דבבית האבל חיישינן שמא ישכח ויוציא הנר למקום שאין כהן מה שאין כן בבה"מ אע"ג דטעמא אחרינא איכא נמי כהם להתיר בית המשתה מ"מ אי הוה חיישינן לשכחה מחמת שמחה לא הוה מתיר להו משום הכי תנן נמי מטפחין דפירושו לרצונו ומסתמא הוה לשמחה וכמו שמביא אח"כ המעשה דרבי שהיה מסב לר' שמעון בריה והיו מטפחין וכו' כמ"ש לעיל ואי תנן מטפחין לבד אפשר דהייתי מפרשו כמשמעותו במקום אחר דהיינו מחמתו כדתנן נשים במועד מענות ומטפחות והייתי מחלקו מלרצונו כמ"ש לעיל ואף אם הייתי מפרשו דומיא דמרקדין דהוי מסתמא לרצונו הייתי אומר דדוקא לרצונו הוא דאסור דחיישינן דילמא מרוב שמחה ישכח ויתקן כלי שיר להרבות בשמחתו אבל מחמתו הוה אמינא דלא חיישינן להא כי לבו נכנע ונשבר וטפי מזדהר מלחטוא וכהכיא דתרומות הנ"ל דאיכא מאן דס"ל דמדליקין בבית האבל ולא בבית המשתה והוא מהאי טעמא ממש משום הכי תנן לתרויהו להשמועינן דבתרויהו חיישינן וכהכיא דתרומות דאיכא מאן דס"ל דבתרויהו אסור משום דחיישינן בתרויהו :

כלל העולם דמספקין ומטפחין הכל אחד אלא דהוצרך התנא לשנות את שניהם כדי שלא נטעה לחלק בין חמתו לרצונו כמ"ש והדר קא מפלגי בירושלמי אי אסור אפילו כלאחר יד או לא וקאמרה דר' יונה ס"ל דשרי מדקאמר דהיו זקנים בימיו שהיו מטפחין בשבת כלאחר יד ותברייא סלה"ו דאסור דבמתניתין סתמא תנן ומשמע להו דבכל ענין קאסרה :

ומשום הכי תמהני מאד מהתי"ט שרצה לדחות הירו' זה בדקדוקיו ופסוקיו וגם מהטעם דאין סברא לחלק בין מחמתו לרצונו ובמחילה מכבודו אין זה טעם לדחות דברי רז"ל דדיינו שהם הורו לנו כמשך לשונם שהיה אפשר לחלק ואם סברתינו לא הגיעה לדעתם הרחבה לידע על מה ועל מה לא משום זה הרשות נתונה לדחות דבריהם כי אם הדבר רק הוא ממונו כ"ש שת"ל מצאנו טעם הגון לחלק :

ד **האשה** וכו' תבלין וכו' אסברא לן התנא דין זה באשה משום דמלאכת האסיס ובשול קאי עלה כדתנן אלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה טוחנת ואופה וכו' :

ששאלה מחברתה כאיש הקדיש דבר הנשאל קודם המשאיל דקתני השואל כלי מחבירו והכא תנן דבר הנשאל בסוף ושמא משום דהם דברים רבים : ואם עירוב הוא אע"פ שהם לא עירבו פירותיו כמהן ויכול להביאם אלו ואינם כרגל מי שנפקדו בידם שלא עירבו אלא הם ברגלי המפקיד . יום טוב מתחיל בבית ומסיים בריש הרי בר ואין בר אלא תורה שלא ניתנו שבתות וי"ט לישראל אלא כדי שילמדו בהם תורה כמשאז"ל ועוד בית ריש כמשמעו הצריך לזכור בית ריש דהיינו ביתו של עני לשמח ובי"ט כדכתיב ושלחו מנות לאין נכון לו וגו' בעזרא .

סליק מסכת ביצה · לדיני יום טוב נרצה :

בא אלי שמע עצה ·

כי תשמח בכל הטוב .

בשר דג וגם ביצה .

תן לרש בכל יום טוב .

ראש השנה

ראש השנה יש בה ד' פרקים כנגד ארבעה ראשי שנים ועוד ר"ה הוא החג שהחדש מתכסה בו כד' קליפות הסובבו' אותו ועד שלא תוכל להתחבר עם השמש הרי היא דלא דלה מדברי שורה ועוד ר"כ הוא ראש לחדש תשרי ששרשו בחסד דאור חוזר מדרגה הרביעית מלמעלה למטה .

פרק א משנה א

ארבעה ראשי שנים הן בכל מקום דלא קאי אבתריה תני הן אבל מקום דקאי אבתריה כגון ארבע אבות נזיקין דהכי פירושא ארבע אבות נזיקין אלא שהם השור וכו' לא קאי אהכא זה לא קתני הן תוס' : למלכים ולרגלים אע"ג דמלכים מרגלים ילפי כמ"ש הר"ב דמקים מלכות שלמה ליציאת מצרים ורגל שבו יצאו ישראל ממצרים הוא הרגל הראשון שבא בניסן והכי מפרשינן למתניתין רגל שבו ר"ה לרגלים אעפ"כ הקדים המלכים לרגלים שלא להתחיל המסכתא במלתא דאתיא דלא כהלכתא כי האי לרגלים לר"ש דלית הלכתא כותיה אצטריך כמ"ש הר"ב ועוד י"ל דנקדים מלכים שהם באחד בניסן לרגלים שהם בט"ו בו כסדר הזמן ועוד י"ל דרמז לנו דבמלכי ישראל השומרים הרגלים איירי וכמ"ש הר"ב :

לשנים פי' הרב לשני מלכי אומות העולם : לשמיטין הוא דלא תנן לשמיטת דומיא דיובלות אלא תנן שמיטין שהוא לשון תרגום משונה מן היובלות כי הכיב שרש השמוטין חונה קליפת נוגה שרש לשון התרגום משא"כ כנגד שרש היובלות שאין לה אחיזה שם כי הם במדרגה עליונה ועיין בספרי מ"ח מפתח העולמות סדר נזיקין מסכ' מקום הקליפות פ"א ופ"ב ובמפתח הכוונות סדר מועד מסכת שחרית יום ראשון פ"א ומסכת יום השני פ"ח פיסקא א' : כדברי ב"ש מדלא תנן דברי ב"ש אלא כדברי נ"ל דלא כפירוש אמר כן אלא מכלל דבריו למדנו דהכי ס"ל :

ב **בארבעה** פרקים וכו' אע"ג דהקדים התנא פסח לכלם משום דבכל האי פירקא מסדר הדברים מניסן שהוא ראש לחדשים מ"מ סדר הדין מר"ה מתחיל והוא דבר"ה נידון כל אדם בפרט אם יחיה או ימות אם יעשיר או יעני אם יהיה בריא או חולה כמה יוציא וכמה ירויח וכיוצא בו אבל עדיין לא ידענו מה יהיה בעולם בכללות אם יצמיח הציר לבהמה ועשב לעבודת האדם ויהיה העולם בריות או אם ח"ו יהיה להפך ולא ישיג האדם פרנסתו הקצובה לו כי אם בטורח ודוחק עד כי יבא החג ויהיה העולם נידון לפי רוב הצדיקים שנמצאו בו בר"ה על המים שהוא שרש ועיקר לרוב צרכי העולם והגשם והשלג אשר תרד אם מעט ואם הרבה את אשר תרד על הישוב ומקום זרע ודומה לו תתחלק בין השדו' והכרמים העומדים ברשות האנשים הראויים להם להנהגות מטובה לכל אחד ואחד כפי מדרגתו ועל ידה זוכים לחלק מחלק הפרנסה הקצובה להם והחלק הזה אם מעט ואם הרבה הנה הוא החלק המובחר שבכל חלקי פרנסתו על כי מצות הרבה מקיים בו והם הכנות טובות להרבות שכרו לשנה הבאה מלבד הנחת רוח שיש לו בו כי רוצה אדם בקב שלא מתאוה קבין של חבירו ועדיין לא ידענו אם דין זה של המים יועיל לכל דבר המתגדל על ידה או אם יהיה איזה דבר שלא יועיל לו כלום על כי יבא עליו שלא בזמנו ואף אם יבא עליו בזמנו אם יקרא לאותו דבר מקרה אחר אשר יפסידנו או אם יהיה להפך שיהיה אותו דבר מתרבה אף אם הדין קשה על גשמי השנה שנגזר עליהם שיהיו מועטים והדבר הזה הוא דבר עיקרי הצריכים לו כל העולם והוא התבואה ופירות האילן עד שיגיע הפסח והעצרת שנגזר עליהם רבוי או מעוט כפי רוב החטאים שחטאו באותו המין בשנה שעברה בכללות העולם או רבוי המצות שקיימו בו נמצאו היות כל הדינים האלה תלויות בדין הנעשה בבני אדם ביום ר"ה משום הכי אתי שפיר דלא חש התנא להביא ראיה כי אם לדין ר"ה כי הוא העיקרי והשאר טפלים לו ותלויים בו אע"ג דאפשר שישתנו מאילו היו נעשים בראש השנה מחמת המעשים טובים שיעשו בהם או חטאים שיחטאו בהם בימים שבין ר"ה ליום הדין שלהם מ"מ דין ר"ה הוא העיקר להיותו דין פרטי מה שאין כן אלו שהם דינים כללים שאף אם אדם אחד רשע שנגזר עליו הפסד גדול מיום ראש השנה ירבה לעשות מעשי' טובים אחר ראש השנה בתבואה ודומיו לא משום זה ישתנה גזרתו הפרטית הרעה בהגיע החג ודומיו כי אותו הפסד ודאי יפסיד אותו באותו שנה ומעשיו הטובים הם שמורים להיות נידון עליהם בפרטות לטובה לשנה הבאה ומ"מ הועיל לכללות כי בהגיע יום הדין של אותם הדברים שזכה בהם יתוספו מעשיו הטובים עם מה שנעשה עמהם בשנה שעברה ויטו הדין עליהם לכללות העולם לטובה וכן הדין אם יהיה להפך כן נלע"ד על כי על פי דרכים אלו יוכנו כמה מדרשי רז"ל המדברים בעניינים אלו ועיין עוד בהקדמתו הנקראת עולם קטן הקודמת לספרי משנת חסידים ויאירו עיניך בדרכי ה' הישרים והצדיקים ועיין לקמן ד"ה על התבואה :

העולם נידון אע"ג דדין ראש השנה הוא דין פרטי לכל אדם כמ"ש לעיל מ"מ אגב אחריני הכניסו תחת סוג זה של העולם נידון על כי אף הוא שמו עולם קטן :

על התבואה בלשון זה יש במשמעותו דבר הנדון וסבת הדין דבר הנדון הוא התבואה שנדונה בפסח אם תרבה או תתמעט וה"פ דמתניתין בארבעה פרקים העולם נידון בארבעה חלקים וזמנים חלוקים העולם הכולל כל אלו הד' דברים הנזכרים במשנה נידון בפסח על הלק? אחד ממנה והיא התבואה אם תתברך או לא וכן כל שאר החלקים דפירות ומים וחלק האדם אע"ג דהוא משונה קצת מן החלקי אחרים מ"מ כללו עם אחריני מן הטעם הנ"ל כי להיותו עולם קטן הרי הוא חלק מן הגדול וחילק כל העולם לד' חלקים אלו דנראה דכל שאר הדברים הם טפלים להם להיות כי באלו נרמזו ד' רגלי המרכבה כי בתבואה כתיב ורוב תבואות בכח שור ופירות האילן יהיו כנגד פרצוף יעקב אבינו אשר הוא אילנא דכלא ביה כידוע ליודעי חן והו? כנגד פרצוף נשר והאדם הנידון בר"ה פשוט הוא אשר כתיב ודמות פניהם פני אדם והמים כבר ידענו מה שכתוב לרוקע הארץ על המים כי לעולם חסדו והחסד נקרא ימין ה' ושם פרצוף אריה כנכתוב : וסבת הדין נמי מורה כשנפרש הכי בפסח העולם נידון על המצות והעבירות שנעשו בתבואה וכן באחריני ואם יהיה פירושו הכי נ"ל דלא בלבד התבואה עצמה שהיא סיבת הדין נדונת אם תלקה או לא אלא אף יוצא הדין הכללי הראוי לחוטאים בה והוא הדבר הנזכר בפרקי אבות בארבעה פרקים הדבר מתרבה וכו' מפני מעשר שני וכו' מפני גא

ממטם

מתנות עניים וכו' שם בעמ"ה וכתב כל אחד כפי דיוקו וכ"כ יוצא פרטי לכל ג' ואחד כפי מעשיו מי יחלה ויתרפא ומי יסות בד ומי שלא יחלה כלל לפי זה מעלת היום' דין התבואה ודומיו קודמים לדין ר"ה הפך מה שפירשנו לעיל ומפסחא דתלמודא וראיות שבבייתי' שכתב התי"ט נראה שפשיטות כרשאתן הוא עיקר: כל כתי עולם וכו' הכא לא קתני על כתי שלא שעברים וכו' כדקתני בתחניני על התבואה עד פירות על המים לגמרי דדין זה משום מעשר סדיניס כמ"ש לעיל כי הוא דין שרבי משל"כ בתחיים שכם דינים כללים:

עוברים לפניו פשוטו הוא לפני ס' ומשמעותו לשולם דמיך ליה קלי לגמרי דכך שמו של הקב"ה כידוע ליודעי חן ועל פי פשוטו י"ל דנקרא כן על כי הוא היה הוה ויהיה לעולם כדכתיב לעולם ס' דכך נקב בשמים: ובחג ובחג בסוכות נלך קחני דלא הוה במשמעותו שמיני עלרת ותדרבת הוא דבתותו כבר יום שקדמנו כרשותה ניסוך המים בסוכות לפו נידונין עליו ותפשר שזו היא כוונת רז"ל וכוונת שכתוב שבשה פעמים קראו לחג בסוכות חג שהם כדי לכלול עמו שמיני עלרת דהיינו חלוק ממנו אלא לעניין פ"ר קס"ב אלו י"ל דנקט חג שהם טוטריקון חג' ג' שבגיל זה ישראל מצויים כך מצות עקריים ומצוות מצאר הרגלים שהם סוכה לולב וערבה על יום השביעי שהיא תקנת נביאים ותפי"ט כתב טעם אחר וברעיא מהימנא פ' פינחס לישנא חג ר"ת תמך גבורה וטעמא דהוא כנגד יעקב דתניא סערין.

נידונים טומך לזכויר נידונים פעם אחרת ובלשון רבים לפתמעיקן דעל המים כל אחד בפני עצמו מלבד העולם בכללו כמ"ש רז"ל על הכתוב אם לשבע אם לארצו וכו' כדי שיסול כל אחד חלקו המגיע לו מחמת מעשיו בתבואה ופירות ודומיו שנזכר הקב"ה בללל עליהם הגדלים הגדלים בכח המים ועיין מ"ש לעיל ד"ה בתרבעה פרקים.

ו אב וכנו משום דבכוי היה מעשה נקע ליה תג"ב דה"ה לכל הקרובים בפסולים לטעיד יחד.

ח ומלוה בריבית שלו כין במשתה בקוביה ומפריתי יוניס דמו לרמוז דלפעמים מפסיד בקבץ כמו במשתקיס דשטר שכתוב בו ריבית בלול בקבץ חינו גובה בו אף בקבץ תלויה דמלן ושוד לעולם מפסיד קרט כי נכסיו מתעטרין.

פרק ב משנה ד

מדר שמשתה פי' פ"ע פ' אחים ונראה דעל שמם היו קוריס לותו כך כי בשמן יולת שהם ושיקרו לפוך ' ו **ביצד** רחיית את הלבנה עיין מ"ש לקמן בד"ה היה.

כמה היה גבוה תפ"ג דלעיל היה טוטר תלוי בשפוה או לדרומה כמ"ש התי"ע לקמן וגם לחי לתריך בו בע"פ מ"ש היו מסקיקין בשחלה זו של כמה היה גבוה ביניהם מפני **שחמה** בשחלה של לשפוה ומל לפני החמה וכו' הקודמים לה שהם שחלות על מקום הלבנה היכן היתה כשהיא בנקיע לפי ערך החמה והשחלות של לעיל היה טוטר וכמה היה רחב סם שחלות התליות בלורת הלבנה עלמה לוך היתה או תפשר לומר דלכתחילה היו מפסיקין בשחלה זו ביניהם לכלל דעת העדים שלא יתלו הם זה בזה בחומד דעתם ויגידו מה שלא ראו בעיניהם שלא כי ידעו ב"ד אם בחמת החם מ"מ אם מבלי ידיעת אחד מהעדים שהלו יתבטל עדותם ולא יבואו לחכריסה עדיס שהכריס לין הכ"ד יכול לקדם החדש על פי חשבוח לבד ולעשותו חסר ויהיה לותו החדש חלא ומצא שהשבד הוא שלא נתן דעתו לראות כי אם על פי שכלו משעה לב"ד שיקבלו החדש על פיו ועל פי חשבוח ולכוכו שוא וכשנויים שכא רחה בעיניו ומצא שגוכא שיעשו חלא הסר. היה לשון זכר ותפי"ט כתיה רחיה לזה מן סכתוב דכתיב את החאור הקטון לשון זכר ולפי דכיון קשה עוכא להא כתיב נמי את החאור הגדול וה"ל לתחי לא תנן נמי מטעם זה לשפוה או לדרומו כ"ש שרחוי להקרא החמה זכר לגבי לבנה להיות החמה משפיע החור ללבנה כזכר לנקבה לכן נראה לע"ד הא הא דתנן לגיטין דקרא הלא לחיכם עלמה שבהיותה בהא בקופה רחויה לשחות בשם נקבה ולכן החמה חני לשפוה או לדרומה לשון נקבה והא דתנן בלבנה היה לשון זכר משום דהחור שבה קלי דשחור זכר הוא וכלי פירושה דמתניתין כיולד רחית את הלבנה בראיה או במים וכיוצא ולהיות שחלה זו שחלה כללית לא היו סורטין החור הלה קוריס לותה בחמה והח"ל שוחלים לפני החמה או לחחר החמה ובכל חין הפרך דהחור שלה קלי לפי שזו עיקר שחלתה שם פגימת החור היתה **פניס** כלפי החמה או לא כמ"ש סרא וכבי חיתה בגמרא ולא על כל גוף הלבנה שוחלים זה **כמשורא** בש"ם ומדהתי ולתי בחור מדבר לא הלף שהרי שלשוחות על השחלות החור קלי חע"ג דלשפוה ולדרומה וכמה היה גבוה יכול היה לסיות לף חגוף כולו של הלבנה מ"מ לא היו **מזכירי'** לפי שהלבנה יותר דלמה לפה להחריך במתי הלא לתעריך כ"ש שהשחלות שם יותר בדקדוק בסיותם על החור מעל כל הגוף ומשום הכי תנן כי' היה לשון זכר והא הלא תמרי **שמם** ויהת על שם הכתוב עשה יהח למועדים שמם ידע מכולו ושמות אלו שם בזו"ן דבריה' כמבואר בספרי מעשה מרכבה מפתח השעולות סדר עסרות מסך' שבועה' ומסכת רחל דבריהם חלא היו חומרים המה ולבנה שהם בעולם שתחתיו כמבואר שם במסכת סיורה י"ל דמכני העדים היו מריהים לדבר בלשון זה שפעל המשתעה לפו ותע"ג דכשר וחכם הוא שפל יותר כי **הוא** נעשים כמבואר בספרי כ"ל במסכת העשים מ"ש לא תעשי כשו לחני כשון המה ולבנה.

גבוה מן הסוסק וכתב הר"ב דלם אחד חומר שני קומות ואחד חומר ג' עדותן קיימת אחד חומר אלא ואחד חומר המה עדותן בעלם ע"כ ותע"ג דכגומה משמעה כפי הוסק **המקום** שהו נראת בלבנה ותפשר שיהיו אלו הבני עדיס משני מקומות אחד בחוק מירושלם לגד מזרח ואחד בחוק המקום לגד מערב ומפאת שהם ביניהם כמו מחלך של שני ימים ולפי זה הוסק משמעה מ"מ קיס לפו לרבנן דבריהוק זה חינו משמעה כי אם כשיעור קומה ולא יותר ולכן **תמרו** ת' פשר אלא ות' חומר המה עדותן בעלה לעולם ת"ש **שעדיס הם משני מקומות** שאין בחוקם מקו אלא בחוק ביחוק אחד.

ראין היה טוטר הכה הפי"ם בחמת בחמתק לפוחו קיבר כמה עניניס משניהי המולד בדבריס מעטים על פי דרך פרמ"ס ז"ל אבל בעניו זה של גליזת הקרנים לא ידענא מאי **אמר** דלכתחילה אינה שהי הכחמה מערבית דרומית ללבנה לריך שיהיו קרנותיה נוטות ביחת לפוניות וכתב ז"ל אלא אמר אחת יש לכה גליזה אל הדרום וכמו כן היי אינה אחל גליזה ביום אחל יום **שבשוריס** לפי חשבוח וחם נאמר ביקבלן ר"ג ושיבר החדש על היום ולעולם נראת בליל ל"ת מ"מ אלא נראת אף ביום שלאחר ל"ת שהרי נראת החדש המלעדה לא היה מעבר **החדש** וממ"ג חם בבר בלו עדים וקדמו לותו בזמנו אין ב' כת בחדים אלו בהעדר רחיה זו לבטל העדות החמיתי שבבר קבלו וקדמו על פיו אף אם היו מזימים לותם ותם לא קדמו להם עדים לחריס מה שטועין בעדות זו שלומר וקבלן ר"ג לעבר החדש ותילף עליו ר' דוסף **בחמר** עדי אשר הם אלו מבלי עדותם בבר היה החדש מעובר מעלמו בוחיל ולא בלו עדי' כל יום שלאחר ותפי"ם בחוק ר"ג מחבון ר' דוסף ולבן בעל כרחנו מוכרחים אלו לומר **דהמעשה** שהיה אף היה בלו עדים כל יום שלאחר ועיברו ר"ד לת החדש בליל ל"ת כי כן **סדין** ותפ"ל כיו' ל"ת בלו לידים אלו ובעידו שרלו החדש בזמנו לביום ובחדש החם **סח**

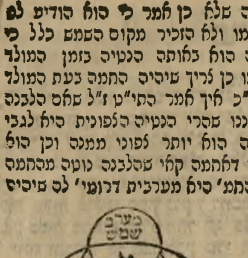

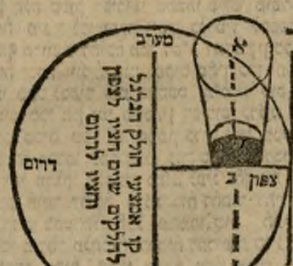

אם תמר לפני החמה לא תמר כלום ואינו נרין לזה תשבון אם תמת היה או לא תפ"ל אלא שהשלות היכו לריכים לחשב אם החמה **חתם** ולבן לא מזכיר התנא אותם בפרט אלא בפני עלמה ואם תמר ראיתים במים או כיוצא בם לא תמר כלום ואף אם לא היה לריך תשבון מ"מ ראיתי ולא פירט במשנה השלה לא מזכיר בטולה ועוד היה פרטים רבים בטולה כדאיתא בש"ס ולא רלה התנא להאריך ועוד יש לומר דהזכיר התנא דוקא בטול זה דלפני החמה לאשמועינן לגב תרתים כלל גדול זה שטעולה לא **רחתה** חמה פגימתה של לבנה משום עושה שלום במרומיו לעמוד דגדול השלום:

ה דמות צורות לבנות לבנה היה לבנה ממש צורת לבנה היה צורתה בולטת כמו גופה ממש **דמות** צורת לבנה הוא צורתה בשטח פשוט עשוי כמיני לבעוטים מחוברים דצורתה **כלילו** היה בולטת תע"פי שבשמעות לינו כן ולפי שהלבנה לף שהיא שוקעת ובולטת בעוני הרקיע לינה נראת לעיניס כי אם בשטח פשוט לפיכך להדיוטות אתיא מביניס כלל לכבחיו בעיב גלגלים היה מראה להם דמותה בשטח פשוט כפי הנראה לעיניהם ואין לומר דקמ"ל הנא אלא שאתן שוקעת או בולטת משום חשלא דאת תסיקנא בש"ס דבשחיל כיון דבשיי אכיתי גניב ליכא חשלא דע"ו ועוד כתבו התוספות דבלא טעם זה בשבי' ליכא חשלא היה לן לאסור בלבנה אפי' בשטח פשוט כיון שאינה בולטת בראיה ע"כ לומר אתיא בולטת תוך מראיה: בשבלה ובשלל הטלנה אילהו בה כשראתו אותה בעלל ובשלל אילהו בו כשראתו אותה סמוכה לאופק ואז נראת להם כלילו של ככתל שבלבה ואף יעשו בעדות ראיתה ממש שיהיו מקום מלבתה משביה לעמידה לביותם הדיוטות תסרי פירושה: ועוד בתו אניס ותמרו רלינהו בזמנו ובלול עיבורו לף נראת בנה תאמנו מוכרחים לתקור לוך היה בשעשה בת דלפי פירוש הרב כל הדברים הללה הם מעדות העדים שהרי כתב ז"ל ומשה שתמרו בלול עבורו לף נראת לשבר וכו' ות"ב הוא לריכים לנו לומר שבתו עדים בלול ב"ת או ביותו ומה שעיבורו לף נראת בקי ת"ב לף הוא סודה בה שהיה מקודש בחדש בזמנו ות"ב מה שתתה תשבון ר"ג מתשבון ר' דוסף בן הרבינס עדי שקר הם שהרי קלמו לותם בחדש בזמנו אין לומר שתמרו שבלול שעיבורו לף נראת בקי ת"ב לף הוא סודה בה שהיה מקודש בחדש בזמנו ות"ב מה שתתה תשבון ר"ג מתשבון ר' דוסף בן הרבינס עדי שקר הם שהרי קלמו לותם בחדש בזמנו אין לומר שתמרו שבלול שעיבורו לף נראת בקי ת"ב לף הוא סודה בה שהיה מקודש בחדש בזמנו ות"ב מה שתתה תשבון ר"ג מתשבון ר' דוסף בן הרבינס עדי שקר הם שהרי קלמו לותם בחדש בזמנו אין לומר שתמרו שבלול

היה חדש תשרי מלאות ר"ג לר"י היא לו ביוה"כ שחל להיות בחשבונו ואם לא היה זה החדש שבו יום הכפורים לא היה חשבון ר"י של זה החדש מעלה או מוריד ליה"כ שבחדש אחר התלוי בראיה ועדות אחרת ומכיון שהיה ר"ח תשרי אליבא דכ"ע כיון שבאו עדים קודם שיעברו המועדות כגון הכא שבאו ביום ר"ה עצמו והעידו שראו את החדש בזמנו מקבלים אותם ואין מאמינין עליהם ואם עדותם אמת אע"פ שכבר עיברו את החדש והתחילו למנותו מיום ל"א חוזרים ומונים אותו מזמנו שהוא היה ביום ל' ועליו מסדרים המועדו' שבאותו חדש וכן הדין בניסן כן פסק הרמב"ם בפ"ג מה' קדוש החדש וכן עשה ר"ג שקבל עדותן וקידש החדש שכבר עיברו והתחיל למנותו מזמנו על פי עדותם ואילו לא העידו על ליל עבורו שלא ראוהו אף ר' דוסא בן הרכינס מודה שצריך לקבל עדותם ולקדש החדש בזמנו למפרע על פיהם אע"פ שכבר יצא מעובר אבל מכיון שהעידו עדות זו ס"ל דאין ממש בדבריהם ושקר העידו ולא ראוה בזמנו ושלכן החדש היה לו להיות מעובר כבראשונה ואע"ג דעל פי החשבון היתה יכולה לראות בזמנו מ"מ א"א לקדשו בזמנו כי אם על פי עדים שראו חדוש הלבנה בעיניהם כמ"ש הקב"ה למשה כזה ראה וקדש ולעדים אלו חיישינן שהעידו מה שלא ראו מדנתפסו בעדותם ולא נהירא לומר דר' דוסא ור"י תרויהו היו טועים בחשבון ושעל פי חשבונם לא היתה יכולה לראות בזמנו ואפילו בליל עבורו ולשונו דר' דוסא מוכיח דלא הוי הכי דלא קאמר איך אפשר לאשה שילדה היום שתהיה למחר כריס' בין שיניה דהוה פירושו ומדמה' כריסה בין שיניה ש"מ שביום שלפניו לא ילדה ושהכא נמי לא היתה הלבנה מה שנראת בליל ל' כי אם ענן דמות לבנה הואיל ובליל עיבורו עדיין לא היתה נראת אלא קאמר היאך מעידין וכו' שעל העדים חרה אפו שהעידו שני הפכים בנושא אחד שאתמול ילדה ושהיום כריסה בין שיניה דמשכתנו דעתם להעיד ודאי שדקדקו לראות בתחילה הענין איך הוא ומדקדקו א"א להם לטעות בדבר זה ומשום הכי ס"ל דבע"כ צריכים אנו לומר דלא ראו כלל בעיניהם ושקורי קא משקרו וכוונתם היתה להטעות הב"ד שיקדשו החדש ביום שלשים אע"פ שלא היו עדים בדבר וכדי שיאמינו ב"ד להם הוסיפו לדקדק בעדותם אף במה שלא היו שואלים להם באמור בליל זה לא ראינוהו ובליל זה ראינוהו כדרך המשקר על כי לבו נוקפו שיתגלה שקרנותו טורח להמציא דברים שעל ידם יטעו בני אדם ויסברו שמה שאמר הוא אמת בלי שישאלו לו טעם עליהם והוא לא ידע ואשם זו היא דעת ר' דוסא וה"ט נמי דלא אמר עדותם בטלה אלא קאמר עדי שקר הם :

על האשה וכו' לפי מה שכתבנו לעיל שהחדש הזה הוא חדש תשרי יפה המשיל ר' דוסא מולד לבנה זאת לאשה היולדת כי יום ר"ה הוא יום מסוגל לפקידת עקרות כמשאחז"ל שבר"ה נפקדה שרה רחל וחנה ונמצא שבהיותם מעידים על המולד אשר על ידו נקבע אותו יום ר"ה הרי הוא כאילו יעידו על האשה שילדה ובעדותם אשר מעידים שעדיין לא היה המולד אשר מפני זה לדבריהם לא הגיע עדיין ר"ה הרי הוא כאילו העידו שעדיין כריסה בין שיניה :

ולמחר כריסה בין שיניה ולמחר היא מעוברת לא קתני דזה אפשר שהיום תלד ולמחר תתעבר ויהיה זה העיבור עיבור חדש אבל שהולד יהיה במדור העליון דהיינו כריסה בין שיניה זה לא ימצא אלא אם כן עדיין לא ילדה ממה שהיתה מעוברת בראשונה שהרי אין הולד דר במדור העליון עד שלשה חדשים האחרונים כמשאחז"ל משום הכי קאמר איך וכו' ולמחר כריסה בין שיניה :

כריסה בין שיניה כתוב בלקוטים בשם הא"רי זלה"ה ששמע מחכם אחד קדמון שזהו אחד מג' דברים שנסתפקו התוספות ולא נתברר להם מ"ט נקט התנא לשונות אלו ושלשון הזה פירשו הא"רי ע"ד הסוד ושנים האחרים תמצאם בכתובות אחד בפ"א משנה ו' ואחד בפ' י"ג משנה ג' ע"ש ולי עוד טעם אחר שזה על פי הפשט כי כריסה ודאי היא תלויה בין שיניה והיא התלה שבודקין אותה עליה בעת לדתה ועיין עוד מ"ש בדבור הנ"ל :

ט **במקלו** ומעותיו מדקאמר לקמן והלך ליבנ' אצל ר"ג נראה דר"י לא היה דר ביבנה אלא בעיר אחרת ומסתמא יש ביניהם יותר מתחום שבת ואע"פכ לא נתרצה ר"ג במה שיצא הוא עצמו ממקומו ליבנה ויצא חוץ לתחומו כי חש שמא היה הולך לקנות שביתה מבערב לתחום יבנה ושם ילין ובבקר יכנס לעיר ור"ג לא ידע זה ולכן צוה עליו שיביא מקלו ומעותיו כדי שההוצאה מרשות לרשות יראה לעיניו דחול הוא ועוד אפשר דלא היה ממקומו ליבנה מהלך י"ב מיל שהם תחום דאורייתא אלא פחות שהוא מדרבנן ולכן צוה לו אף על ההוצאה להראות לו שאין לחוש לחשבונו אפילו בדבר שהוא מדאורייתא ואפילו אם היה ביניהם י"ב מיל מ"מ אין על התחומין חייב סקילה כי אם מלקות משא"כ על ההוצאה מדאין בהם בשבת חייב סקילה ולכן אף ביום הכפורים קלים הם יותר מההוצאה ולכן לא נחה דעתיה במה שיגזור עליו שיעבור על היציאה לבד אלא גזר עליו שיעבור אף על ההוצאה להודיע לכל שאין לחוש לחשבון של כל אדם כלל נגד החשבון הקבוע על פי ב"ד : במקלו ומעותיו י"ל דגזר שיביא את שניהם לפי שאם היה גוזר על המקל לבד אפשר שהיה שואל אותו מאיזה אדם בתוך העיר ובו היה הולך אצל ר"ג ולא היה היכר לבני אדם בזה שר' יהושע לא חש לחשבונו ושמע לדברי הנשיא כי אין במקל איסור טלטול אפילו בשבת כשאינו מוציאו מרשות לרשות ולכן גזר עליו שיביא אף המעות שהם אסורים בטלטול בשבת וכפור ויום טוב שאף אם יעשה בתחבולה לשאול אותם בהלואה בתוך העיר הרי כבר מגלה דעתו לכל אדם שאינו חש לחשבונו נגד חשבון ב"ד ושאף הוא עושה אותו היום חול שהרי מטלטל מעות האסורים בטלטול ובזה נעשה כוונת ר"ג שהיתה לטובה להראות לכל אדם שאין להרהר אחר הקביעות הנעשה מב"ד ואם היה גוזר עליו שיביא המעות לבד דילמא היה ר' יהושע חושש לעבור על חשבונו במה שלא גזר עליו הנשיא והיה הולך לשם בלא מקל ואפשר שהיה בא לידי סכנה מחמת טורח הדרך שהרי יום כפור האמיתי היה קודם לחשבונו ואין ספק שר"י לא עבר על דברי הנשיא וקביעות ב"ד והתענה אלא שהיה חושש אף לחשבונו והיה רוצה לעשות כפור אף לפי חשבונו שהיה חל סמוך ליום כפור האמיתי לאחריו ומשום הכי חש ר"ג דילמא מחמת התענית שכבר התענה אתמול וטורח הדרך יסתכן ולכן גזר עליו שיביא לו במקל לסמוך עליו בדרך ואפשר נמי דרצה לרמוז לו דאע"ג דגוזר עליו לעבור על דבריו להיותו נשיאו ולהראות לו שאין לפקפק במה שנעשה על פי ב"ד שמ"מ אינו מזלזל בכבודו כי יודע גם הוא שבידו כח להעניש לראוי לעונש וזהו המקל הראוי לרדות ושגם יודע לישא וליתן בדברי תורה ואלו הם המעות וכמאמרם ז"ל הרבה מעות יש לי ואין שלחני לרצותם דרמזו בזה לשאלות ותשובות דשייכי בהלכות וה"ט דצוה לו שיבא אצלו ואמר לו במקלך ומעותיך ולא קאמר שתבא במקל ומעות : במקלו ומעותיו בידו משמע דאף מעותיו נקט בידו ממש דא"כ בידו למה לי ובזה רמז לנו התנא ענותנותו דר"י דלא נגלות לכל דמקבל עליו גזרת הנשיא ושאינו חושש לסברתו נגד גזרתו כדי שילמדו ממנו לשמוע לב"ד ושלא להרהר אחר מעשיהם כי רוח ה' היה מדבר בם :

פרק ג משנה א

ולא הספיקו לומר מקודש מדלא קתני מקדש מקדש תרי זמני כמו בסיפא ש"מ דכשהספיק ראש ב"ד לומר מקודש אע"ג דלא הספיקו כל ישראל לומר מקודש מקודש עד שחשיכה הרי זה מקודש :

ד **ושתי** חצוצרות באמצע כתב הר"ב שני שופרות היו להם אחד מכאן ואחד מכאן ע"כ הכי משמע מלישנא דמתניתין דקתני בשל זכרים כפופים וכו' הכל בלשון רבים משא"כ בראש השנה דמשנה דלעיל דקתני בלשון יחיד של יעל פשוט וכו' ונראה דלוקחין שני שופרו' כדי להושיב החצוצרו' שמצות היום בהם באמצע להראות חשיבותם של אותו יום ומ"מ לא היו תוקעין אלא בשופר אחד בבת אחד מדקתני סיפא שופר מקצר ולא קתני שופרות מקצרים כדקתני והחצוצרות מאריכות וקרא נמי דייקא דכתיב בחצוצרות (לשון רבים) וקול שופר (לשון יחיד) הריעו לפני המלך ה' וכן משמע מלשון הרמב"ם בפ"ד מה' תעניות ומסתברא דפעם אחד תוקעין באחד ופעם שני באחד והולכים ע"ד זה עד גמר כל התקיעות של אותו יום ובזה לשון הפסוק הוא מדוייק דלא קאמר בחצוצרות ושופר דהוה משמע שלא היה שם אלא שופר אחד דאינו כן כי שנים היו אלא קאמר וקול שופר דר"ל שלא היה נשמע אלא קולו של שופר אחד :

ו **ודבקו** פי' הר"ב בדבק הא בא"ר כשר וה"ט דלא עירבו בדבק שהרי שופרות דאפילו באור פסול וצ"ל דבלא נסדק כלו איירי דאי נסדק כלו אפילו מצד אחד ודבקו אפילו באור פסול כן משמע בפוסקים :

ז **לתוך** הבור לתוך הדות לתוך הפיטס נ"ל דמהאחרון אחרון יוצא הקול גדול יותר מהראשון משום הכי נשנו כולם :

ח **והיה** כאשר ירים משה ידו וכו' ע"י שעבוד ישראל לשמים היו מוסיפים כח בגבורת תפילת משה והיה בו כח להרים ידו להשפיל שרו של עמלק וע"י זה וגבר ישראל ומזה תדון להפך כן כלע"ד והתי"ט דרך בדרך אחרת אבל הדרך הזה היא אמיתית כי על ידי תפלותינו אנו מעלים הניצוצו' שנפלו בקליפות בשבירת הכלים כמבואר בספרי מפתח העולמות סדר זרעים מסכת הניצוצין פ"א פיסקא א' ובמפתח הכוונות סדר מועד מסכת כללות המצות פרק א' פיסקא ב' ובזה מתישים כח הטומאה ומוסיף כח בקדושה :

פרק ד משנה ב

ועוד זאת היתה ירושלים יתרה על יבנה כשנסדרה כמקדש דמשנה בירושלים ונדייק דהזכירם בשם מקדש לרמוז דתלויה היתה התקיעה במקדש דהיינו כל השם טעות שהב"ד יושבים במקדש ושנדקדק לישנא דריב"ז דאמר בכל מקום שיש בו ב"ד שר"ל לפני ב"ד מדלא אמר בכל המקום המשנה מובנת מעצמה ואיננה צריכה טעם למראית החסרון ומה ששנה בסיפא וביבנה לא היו תוקעין אלא בב"ד בלבד דככר שמעינן ליה ברישא לפי מה שדקדקנו אתא לגלות מעלתו הפחותה מירושלים שלא היו תוקעים במקומות הסמוכים לו כמכ"ש שביבנה עצמו לא היו תוקעין חוץ לב"ד :

ג **בראשונה** וכו' עיין מ"ש בפ"ג דסוכה משנה י"ב ד"ה ושיהא יום הנף :

ו **רבי** יוסי אומר אם השלים בתורה יצא כתב הר"ב בש"ס מפרש למלתיה דר"י הכי ומשלים בתורה ואם השלים בנביא יצא ע"כ זה הכריחו מכח ברייתא אחת דבה מפורש דלר"י משלים בתורה לכתחילה ונראה דלדבריו דת"ק קאמר במתניתין דאם השלים בתורה דמשמע בדיעבד וא"כל לשון זה קשה להלום פירושא דש"ס אם לא נאמר דמתניתין משבשתא היא וזה אינו מדלא כתבו הכי בפירוש בש"ס :

ט **אין** בידו אלא אחת כתב התי"ט בשם ה"רן די"מ אלא אחת דהיינו התקיעה הראשונה שקודם התרועה ודחה לפירוש זה בסברא בעלמא אבל ראיתי בירושלמי דאע"ג דאין פי' המשנה כי"מ מ"מ איכא מאן דס"ל הכי דגרסינן התם ר' אבא בר זמינא בשם ר' זעירא אפילו אחת אין בידו למה ראשה גבי סופה מצטרף וסופה גבי ראשה מצטרף לא ראשה אית לה סוף ולא סופה אית לה ראש ע"כ : ראש השנה מתחיל באלף ומסיים בנון הייכו נא ואין נא אלא לשון בקשה כי בר"ה יושב הקב"ה על כסא דין וצריך להרבות בתחינה ובקשה אולי ירחם עלינו :

סליק מסכת ראש השנה . דינא דמלכותא הוא דינה :

מעולה ומשור פר ·
רצוי הוא לאל קנא ·
אם ישוב בקול שופר ·
ביובל וראש שנה :

תענית

תענית יש בו ד' פרקים ע"ש הכתוב כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה וכו' וע"ד הנסתר נמי כל הד' המספרים שייכים במלכות בית דוד שהיא רגל הרביעי שלגוף התמימי יום השביעי ספירה העשירית מלמעלה למטה אשר הארצי' קליפו' שבו' גם שכבוה וגרמו החרבן שעליו אנו מתענ'

רפ"ס

פרק א משנה א

ר"א מיום טוב הראשון של חג כתב התי"ט דהוחיל ומצטילא לילה גמר דלדידיה מזכירין ביומר דיום הראשון והע"ג דהכריז קודם תפילה וס"ל דפסק בין גאולה לתפילה לא חיפסת לן כיון דלזוך תפילה היא ע"כ תוכף דבריו ועכ"ל דלא דק דלעיל מהן דמיתר לפסיק כבנין בית בין גאולה לתפילה הדא דמהן ליתא לן דלר"ת נמי לא יתחיל הלא במוסף מבטיח עלמו דר"י דלמרינן בירושלמי לר"י ויתחיל מלורתא ליה כל עמא תמן ולידכרו מלפרא לה הוא סבור שמא הזכירו מבעוד יום הוא יודע שלא הזכירו מבעוד ע"כ כרי דלר"י דלא מדכירין בקלטייתא ומדכירין בתחרייתא לה הוא יודע שלא הזכירו מבעוד ע"כ כרי דלר"י דס"ל דמשעה שמניחין טלוב מזכירין הוא לן להזכיר מבעוד יום טוב לחרון שכבר עבר זמן פלוב ביום כשביעי ועכ"פ דוחין לוחו שתי תפילות בערב משום דליה כל עמא תמן ובירוב דלא יעשה לומר למבעוד התחילו ועל"ד דפקפא מיתא למי שכחה ולא התפלל ערבית ובתפילת התעלומין יעשה ויזכיר וכוה חינו נריך להזכיר ח"ל יעשה לשנה הבאה אם ימלא במלא בדרך חיים כלב יס שתין שם מי שמזכיר ויתחיל להזכיר מבערב כ"ם לר"ת דדחוין ליה תפילה לחת דכיוון יוכר מכאי טעמא דלא ליתא דמבערב התחילו להזכיר לדידיה מה שתין מזכירין מבערב מן סדין הוא ולא משום חשש דלמרינן בש"ם דחוחיל ולא למד הלא מלוב ולא מכפיה חין מתחילין מבערב עדיין לא הגיע זמן לוב ולע"ג דיש לחלק ולמיתר מהאי טעמא ממש דלר"ת לא נאמרו טיעמא לומר שמבערב הזכירו דזיל בתר טעמא ועדיין לא הגיע זמן שהתחלה מבערב מש"ה לר"י דכבר הגיעה הלא שכחתיה משום דלית תמן כל עמא ולהו כ"ע דיש גמירו לדקדק בטעם דחייש זו מ"מ עדיין לא ראינו הייוב זה שיעטרך שם"ס להכריז דווקא בין גאולה לתפילה ומלילא ואם לפפסיק בישיבה בשום דבור שבעולם הלא יכריז במקום המותר להכריז דהיינו קודם ב"ש או במקום דברי לשחול מפני הכבוד דודאי לא נרייעא הכרזה זו משחלת שלום שם מן הדין נריך לה כ"ם דחין הכרזה זו נריכה להיות בפה כלל דהכי חמרינן בירושלמי והא דחת חמר חסור ליחיד להזכיר עד שיזכור ב"ן בגשם קמון לשלותא כמי שהזכיר ב"ן ע"כ הכי משמע דעיקר חיסור זה הוא שלא להקדים תפילתו בתפילה זו הרחשונה דעיקר תפילה הלבור בחותה תפילה הוא יחיד בביתו אבל הכרזה היתו לרי' כי התפילה עלמה כנחמרת בלבור בחותה שעה היה ההכרזה ודילמא דאי היה נריך לבך כגון שהיה נריך להזכיר ביולר דלא היה מפסיק בשום מקום בשביל זה אלא בשגיעו בתפלתו שבלחש להזכרה היה מזכירה בקול רם להודיע לכל שהתחיל זמן ההזכרה ודייקא נמי דלא חמרינן עד שיכריז ב"ן משמע ההכרזה ממש אלא עד שיזכיר ב"ן דמ"מ ההזכרה שעשה הם ב"ן בתפילתו היא ההכרזה אלא לזה היו נריך להמתין אלא שהתחילו שבור להתפלל כרי הוא בחילו הזכיר הם"ל ואין קפידת הם יאמרו יותר מהם"ן ויזכירו הם שהזכרה ברם יאמרו מפי הם"ן ומכאן נמי יש סוכחה גמורה דאפילו לפי החמת דאנו מתחילין ממוסף אין נריך להכריז קודם התפילה כלל מדקאמר קמון לעלות' כמי שהזכיר הם"ן דמ"מ ולפי שההכרזה היתה קודם התפילה מאי קאמר כמי שהזכיר אלא בבר שהזכיר ודאי כמה שההכריז עד שלא קמו לתפילה אלא ודאי דאין נוהג להכרזה זו כלל עד שנאמר שהם היתה כיוצר הוא שרי להפסיק בה בין גאולה לתפילה שהפילו במוסף אין לנו נריכים לה מדינא דהם"ם אלא מהגיה בעלמא הוא כנ"ל עד

ב העובר לפני התיבה וכו' כתב התי"ט משום שאין מזכיר וכו' עיין מ"ש בדבור הנ"ל:
האחרון נקט החחרון ולא שני כמו בר"ם לפשטא דיש לחחרון דהכא פליג

תר"י ובפשטא דסיפא חגיג ריש"א נקט ליה וכזה כתב הרגש התי"ט דלא תירן עליו כלום:

עד שיעבור הפסח אבל עדיין לא נקרא יצא כי ספירת העומר תלויה בשני בו משלא חל
ניסן דמשעבר אין לנו מונין לו עוד משום שכי לא תנן בפסח יצא כמו בניסן:

ז במשא ומתן בכנין ובנטיעה פי' הרב אל אמתה ובשני אחי שפיר דלא הוו לגבי חירוסין ובשותין זו ואל"ל זו אע"ג דמ"מ נוכל ליישב הקדים התדיר מ"מ הנו נריכין לה לעשה זה דהא אחילת פלוס תדירה מכלם ובשנת בקוף לו י"ל דהסדרם דווקא בסדר כרחוי לפי דבתחילה ישהדל אדם לחר שלמד תורה לעמוד חומות דהיינו משח ומתן להסתרכם ממנו ואח"כ יבנה בית ואח"כ יטע כרם ואח"כ יחכם חשם ואח"כ ישחטה וחו יסיה בשלום מן החעה כדאחי' וידעת כי שלום חהלך וגו' ופירושהו רז"ל על החשה:

פרק ב משנה ב

ורגיל הר"ב פירש סיודם סדר תפילה וביחו ריקם פי' שהוא עני ח"ל ביחו ריקן מן המצירות ע"כ וקשה דלפי זה נראה דלא בעינן שיביא עני וסרי ליעגה דחתיחין בכדי שיוכל לבו שלם מרחם דעני בעינן ולא ידעתי מחין יגא לו לפרש כן דבש"ם בפירוש חמרינן חיזהו רגיל חמר ר' יהודה מיטפל ואין לו וסיינו עני ולפי זה נכון לפרש וביחו ריקם מן המצירות כמו שפירשתי כי חקדם בש"ם לשמחי דפירש רגיל סיודע סדר תפלה ותו לא דלא כמה שחפורש בברייתא דש"ם אין לפרש וביחו ריקם מן המצירות והלחים דלא הכרית כי חקדם פי' זה הלא ממחי דפירשו כבר ברגיל מטפל ואין לו דסכי גרסינן חתם חתו רבנן עמדו בחפילה חע"פ שיש שם זקן ומכם אין מוידין לחיכה הלא חדם הכרגיל חיזהו רגיל ר"י חומר מיטפל ואין לו ויש לו יגיעה בשדה וביחו ריקם ופרקו נחה וכו' עד סיינו מיטפל ואין לו סיינו ביחו ריקם חמר כי חקדם זהו שביחו ריקם מן המצירות

ה תקעו הכהנים תקעו וכו' הכיעו כני אהרן הכיעו שבא בחחד הכהנים ובחחד בני אהרן לרמוז דכמו דפשוט לן דהכהנים דקחמר כחזן הם בני אהרן וכני אהרן הם הכהנים שהרי לפותם הכחובים ממש קורחם פעם בשם הכהנים ופעם בשם בני אהרן כך בחמרו תקעו ים במשמעותו לף הכיעו הלא שהרים לחקוע רת"ר כמ"ש התי"ט בשם הש"ם:

ז לא ביום ולא בלילה לא שייך לשנותם בלשון רבים כמו בחלבי ממשמ משום דחלבי היא לא ביום לוט ל' לבד: ולא בלילה שהוא חחר לא ביום הלא בפסד. שפשה בחלבי ממשמ משום דבחלבי הוי לא זו לף זו: בחנוכה וכפורים הקדים התוכה לפורים הע"ב דהוי זו ולא"ל זו משום דבחלבי קודם לחדר יעוד נכון לסמוך התוכה לרחש חדש מפני שלעולם חל בחוכו מה"לא פוריס דהוי רמוך ממנו:

פרק ג משנה ח

אבן הטועים פי' הר"ב המוניח מניחה עומד עליה ומכניס וברחה דנקרחת כן ע"ש הכתוב כי יפגע שור חויבך או חמורו חועה השב חשיבנו לו:

פרק ד משנה א

בשלשה פרקים בשנה וכו' בש"ם חסיקו דחתניתין חסורי מחסרה וכבי מפרטו לה בג' פרקים בשנה בהיום מוחים חת כפיסה בכל הפילה ולפי זה יהיו לפעמים ד' פעמים ביום לחת כי ג' פרקים חלו הם חעניות ומועדות ויום הכפורים ובבר יהיו בביום הכפורים יש בו מוסף עם הנעילה ולע"פי שלמון המשנה קלר ג"ח לעשות בו ולפשר לומר דלא הזכיר התנא הפרקים בתחילה ויהיה הלבון יותר מבוחה כדי לסמוך ובתעניות לו בנעילה שעריס לרמוז דנעילת שערי שמים לבל יעברו התפילות שבחוצות גורמים בתעניות:

ג בקורין חת שמע עיין בט"לח סי' מ"ט ב"ב התי"ט ושם חמלח טעם לשון זה לבלורה הוא מיוחד: ז **בחוחרין** קלי לגבהי ולסוף דריש קלי לשבת שבשבת בלסוף התיבו לגבהי בחמשי שבו:

ח לבן זה נרין בש"מק שהוא בחמלע היסוד בלב גגוף: תענית מתחיל בשם ומסיים בגון הרי מ"ן ע"ם שבחוב ויעקר וירעיבך ויחכלך חת המן שע"י התענית הטחיו מחלבינים המן דבחיב היא והמן כזרע גד לבן ועוד ליוחדי מן גלוי וידוע שה הוא טוחפין מ"ן כי הוא מעלה לוחם בלקחתו לשר הוא עוסק בתעניתו כמו שלוו ז"ל.
סליק מסבת תענית. משמש בכוחל שונית.

את יצרך בעת תלחם.
בחרב וגם חנית.
לא ייראו עדי תחם:
בתשובה ותענית.

מגילה

מגילה יש בה ד' פרקים כנגד שלשה חנשים ושלשה לחת שהם עיקר בגם זה לחסורם ממן מרדכי ואסתר ועוד ידענו מאי דכתיב ומלכם לשתר שהיה רגיל בלביעי כידוע ועוד ידוע מאי דאיתא בכתבי הא"ר היות המגילה סוד יסוד לבא בהתגלה וכמבואר בספרי מסנת חסידים במסכת שדר וביסוד יש בו ד' לוחיות

פרק א משנה ז

מגילה נקראת ע"ג דח"ל בלא מגיינא שנאו לחר הענין מפני שלריך להזכיר מניינים בכנסת.
כרבים המוקפי' וכו' פחח בשם ע"ג דמדכרי' כי"ד ילפינן לכו לפרש בסדר המניינים לחמור ט"ו י"ד ו"ח"כ י"ג י"ש ו"ל ואלו הים מקדים שברחש לא הים משבש בסדר לא נפיש ולא לחמור שבאי הים מתחיל בי"ד ואולך לפניש בע"ו דמוקפים הבא לחריו ואח"כ הים נריך לחזור לחמור בי"ג י"ב י"ל דבפרים ודבר זה היו נכון ועוד רשם לסמוך פרחש לבפרים מפני שלפעמים קוריש עשרם שם"ה מוקפים ולא רשם להקדי' בבפרים לבלם בסדר בחשבון משום דלא ידעינן שמשם הלא מרבויית שם"ה י"ד ו"ש דמפורשים בקרא ועוד משום דשם להחריך בשם יותר מבלם דבבאי חמי שפיר לפעות' בסוף בדי לסמוך לשם כילד וכו' דקחי עלייהו.

ד אין בין לחד רחשון וכו' בש"ם חיכא מחן דמוקי למתניתין בשפושה ולא תהא חסור' מחסרה ואין מביא עליה. ומחמות להלייוניש כחב התי"ט וש"ם לפעות וקשה דמחי שייר דשחי שייר ו"ל דאין להקשות זה לוחיל ואתו מק"ו דמקדימין דבבריש דמוחיבים בחחמות דאע"פ שחסורים בפעות בש"ם התי"ט משובח לעיל כ"ש בבא לא"ל מיהו מיהי מחמות דלא יאתו גם כן מפעות אף בקדימוס לאחר ח"כ כיון דחיכא נמי דבבים לחחריה דש בינייהם בגון שפוע שקלים וכלאים בדאיתא בירושלמי הע"ג דאיכא מענין פוריש שייך שפיר למימר לחדיהו תני ושייר:

ז אלא פריעה ופריעה דמסוגר פטור ולא מבעיא מפריעה דבגופו הלא אף מן הפריעה דבשמוני ובקרא דקפיד אח יובא הוי לא זו אף זו בהקדים פריעה לפריעה וס"ע נמי דהקדים בחנא חגלחת לפוריש הלא בסדר בכחוב:

ט אלא בר יום בכפורים ושעירים בחיפה הקדים בר יום בכפורים לשעירים בחיפה בחדיהה מפעו משום דבא לידי מדה זו ע"י פיסול בל יום בכפורים:

פרק ב משנה א

הקורא חת המגילה למפרע לא יצא בשום עניו מבח"כ בעל פה אלא בשמים בספר לחיות קורחה הקורח על פה ולא וכן יש בידה בקריחת המגילה בתרגום או בכל לשון בדאמרינן לבבי לא בלניהו בבבא לחת: בלעז כתב התי"ט כל הלשונות חון מלשון הקדש נקרא ע"ש בבל בירושלמי וכן במדרש חסתר רבה לא מצינו בן דגרסינן בתם בירושלמי דמלילין ס"ל ד' לשונות אלין הן שיהחתם בכם לעולם ועז נזמר פרבי לחיילה עברי לדבור רומי לקרא ו"ש

ר"ש לפ שמורים לכתב ע"כ ס"ת דלעז פוח לשון מיוחד ולפשר דלסיות שלה לומר ופוריס פוח
יום שמחה שקו שתנת לשון כוס תע"ג דס"ה לשחריני :

ד' חזן מתרגם וכו' עיין ע"ש בפרק ג' דתרומות מצפה כ' : ולקציר"ת כעומר תניבת
ליה דחין חיוכו כלילה מפורש בקרא כמו כקטר חלבים וחכירים מפוש כבי בקדימו
לכסה תע"ג דתדירי :

פרק ג משנה ב

למרחיץ ולכרכסי לטבילה ולבית המים פי דכבים כורכסי בין מרחץ לטבילה שפש עשיני
רחיצה נרחה מפוש דהוי לה זו לף זו דמרחץ יש בו גלוי ערוה וכורכסי אין בו
חלה לוחה דקילה מערוה דדי לה בכסוי לף פי נרחית דרך בכסוי מצ"ש ערוה ובית הטבילה
עשוי לעבר טמחים ויש לו שייכות ממש לבפ"ב כמ"ש רי"ל על פסוק מה עבו חשלך וכו'
כיחניס וכו' ובית המים לבכיפת נגדיס לבד חין בו כ"ב בזוין ות"ה כלם חסוריס ופפ"ל
שבתב הר"ב לחי רבנים לה נהירא דהוי זו וחלל זו :

ג אין מספידין בתוכו תע"ג דחין בזה בזוין בכללו חחריני דקדימו לכלם משום דלא חייני
חלה בספד על יחיד חבל בספד של רבים מותר כמ"ש פתי"ט : ואין פוחתין על גבו
פירות ואין עושין חותו קפנדריא פי דלה דקדים דין קפנדריא דבתוכו דומיא דחחריני לפירות
דעל גבו משום דקפנדריא חין ניכר פוש בזוין ותפילו שבי לחסר לפי זה פוי זו לף זו :

קדושתן לף בשהן טומחין שהקדושה בכל מקום חבר שיתה שעה בגחתה משה מכתת
לעולם רוחש חוכה שם כמ"ש חכמי החמת ועיין בספרי משבת מסידים מפתח
פעולמות סדר זרעים מסכת תוכות פטעמים פ"ג פיסקה ג' ותפשר שזו פיל כוונת רז"ל
בחמרם בזמן שהמדיק בעיר פוש טודש פוש זוזה פדרה יצה מהעיר פפה טודש פפה זוזה
פפה שדשה דדייקו בחמרם שפה ולה חמרו ילה כי יצה משעה מכל וכל לחבל פפה משעה שפפה
עבד לגד חחר שבתחילה היו בניס מקלחחר פניו וביציחתו חיכם בניס חלה מחחורין כי פפה
לחיכם עוקף ופשוטו של ענין זה פוא שבשיוחו בעיר נופלים פניס לבני חוטה בעיר מחחתו
בחמור נוחיל ונדיק זה דר ביניכם חין רחוי לזלזל בשה וכשחבר יצה מן בעיר עדיין חיכם
טבנין בשה מנבא בזיון כל כך בקל בחמרם נוחיל ונדיק זה בתגדל ביניכם לף כי יצה ס"ח שלה
פשהיר לחחריו בדכה מברגל מעשיו בעוכים לחבר כיו חוכנלים עמו :

פרק ד משנה ב

כל יום שיש בו פוסף לה בתחיל ביום שחין בו פוסף דלמ"ה לחעריך וכמ"ש במ"ק ד"ם בפועד :
ה עוברין על ידו עוברין לפני בתיבה על ידו לה קתני חלה עוברין שתם וכולל כל מיני
בעברה שביכים בענין כיו לפרוסה שמע בין לקדושה בין לנשיחות פפיס דבכל
אחד כיו עוברין במקום שקבוע לחותו דבר וכדי שלה להטריך כללם בתגה כולהו בלשון זה :

ז ריא"א וכו' מ"ש בפי"ק דלה פליג היינו מוכרת חלה פליג בגרסה מליפנא דמתניתין ותע"ב
פשקין כמותו מן פטעם שבתב בשם בכ"מ :
ח בסנדל היני עובר לה ידענא לחמלי לה נשנה דומיא דריש היני עובר בסנדל :
נחנה על מלחו חו על פם ידו לגלות לנו דבנה הבשובה תפילתו עבולה בבנה
בשל רחם לייני כמ"ש הר"ב שנה חלנו נחנה על מלחו קודם חו על פם ידו שלה בסדר הנחתן :

ט עד קן לפור וכו' בברכות פ"ה משנה ג' בהרבתי שם ע"ש . המבנה בעריות פי' הר"ב
שדורש פ' עריות בלשון קיבוי שחומר שלה בעריות ממש דבר בכתוב חלה שלה יבלה
קלון תביו וקלון חמו ש"ל וזה יצה לו מפירוש רש"י דש"ם דגרסינן התם המבנה בעריות משתקיין
חותו תני רב יוסף קלון תביו וקלון חמו ופי' רש"י תני רב יוסף לפרושי מבנה דמתניתין
דמתרגם ערות חביך וערות חמך קלנה דחכוך וקלנה דחמך ולה שלה פוש דבר קלון שבה
עכ"ל מדברי חלו נרחה דחביו וחמו דווקא דקחמר רב יוסף לחו דווקא חלה טרחפוניס דמזכרו
בעריות נקט ולה שתע חלה לפרש פה פוא זה פיוקי בחכ בירושלמי משמע דדווקא פוא דגרסינן
התם המבנה בעריות בעריותה דחביו ובעריותה דחימיס ע"כ דבלשון זה לה פירש לשון
כעור כלל חלה פירש בחיתי עריות חייניק ולה ניחח לי למימר דבירושלמי חולק על בבבלי בהא
כי על החלוקים חלו מלטערים ובכמ"ס בפירושו כתב ז"ל ומבנה בעריות פוא שיבוה וישיב
כעור הנשתר במקום כעור הנוכח ויחמר במקום חביך ותחוך חביו וחמו ותחוכו ש"ל
ולפי הנראה בכמ"ס פוא דלה כבבלי ודלה בירושלמי שלפי פי' רש"י שחי דחמר רב יוסף קלון
חביו פוא בירושה דמבנה ובכמ"ס קחמר דמוניחו מגלה לנשתר בדבורו חבל לה שיבוש תיבת
ערות לקלון ולפי בירושלמי משמע דמתניתין לה חייבי חלה בעריות דחביו וחמו וזוה הוכיר
שני שחוחו וזה פוא דבר שלה"ק לגיות שבהמ"ס יבוש למתניתין דלה בשום שחת מסטוגיות .

לבן גלע"ד דשחת שחו ושחוקו שמו ויפה פירש בשני פסוגיות ודקדק לשון המשנה דקחני
בעריות מבנה משל"ה בפיפה ודקדק שני דלה תני בבו בפיפה כמו בפיפה דלפי פירוש רש"י
שבירשו מבנה משל"ה בפיפה ודקדק שני דלה תני בבו בפיפה כמו בפיפה דלפי פירוש רש"י
ערות לקלון ולפי בירושלמי משמע דמתניתין לה חייבי חלה בעריות דחביו וחמו וזוה הוכיר
שני שחוחו וזה פוא דבר שלה"ק לגיות שבהמ"ס יבוש למתניתין דלה בשום שחת מסטוגיות .

וזן פיל כוונת המשנה עם פסוגיות וכוא דידענו שבפסיו רח"ל מזכירים לחיזה פסוק עבד
מבניהם ושניה בחותו פסוק בזיון חו קללה לעטת פיו חומרים למעיד כמה כדחיתת בש"ם
כדי שלה יפיה נרחה בקללה חו מנזה חת שבנגדו ומ"ל זה קחמר מתניתין דבשומה כן בערוות
ובסיומו עם פתבירים חומר ערות חביו ודומה לו במקום חביך מפתקין חותו כי פשומע ממנו
פסוק זה ככיוני חתי למעני ולמימר דערוה דקחמר לחו ערוה ממש פיל דלי פוה פירושו ערוה
ממש לה פיה מבנה לו שתין בזה פוא בזיון לף חם מדבר עם חביו ממש כי לכל חיש ולפשה יש
לפם ערוה ופיכך בכתוב עיון פזמות בלשון זה על כי חמת זה בערוה פוא חלו חבל ממש
משמה ע פי שמשי ילמימר דסיומו קלון ומשמה יש בזיון שלו פיה מדבר לנבה קלון חביך

לה תגלה דמשמע שיש קלון פה בחביו ומפקב"ה לחבר לגלותו ומשום שכי מפתקין לותו חבל לה
כמיפה שחין כוונתו לרשה כמו בפיפה חלה דחייפינן דילמה לחר יעשה בדבורו וסיינו דקחמר
רב יוסף קלון חביו וקלון חמו דע"י שמבנה גורם דחת שבנגדו יחמר דערוה ס"ל קלון ועל זה
קחמר בירושלמי חלה חייפינן להה חלה בעריות דחב ושם משום דבבתוב זוה במקום חחר על
כבודה חבל על שחר בעריות שף פה מבנה לה חייפינן להה חלה סלקה דעתיה דשומעו דבה קרה
לגוות על קלונה שלה יגלה בלשון כל כך פתום הוחיל ולה גילה לנו במקום חחר היוזה על כבודה
בפירוש דלמוד פתום מן פמפורש כמו בחב ושם וכדי שלה נטעה לומר דכוונת בירושלמי פוא
דווקא בפסוק דערות חביך וערות חמך ועכות לחת חביך פוסיף כרמב"ם בפירושו תיבת לחיתך
לגלות דלף בעכות זו שם מבנה מפתקין חותו דזיל בתר טעמא וזוה דחייפינן דילמה חתי
למעני דלפרש בבתוב זו בקלון הכוונ לחביו ולחמו על פזנות מדמיניו לו לישור במקום
חחר ולף בעכות זו ניכל למימה שם יאמר ערות חחותו בת חביו או בת חמו וכו' לה תגלה
ערותן וכן ערות בת חבת חביו מולדת חביו פיל לה תגלה ערותה פיפרש קלון כי
בהגלות קלון חחותו פוא מגלה קלון חביו בדבתיב ובת שיש כהן כי תהל לזנות חת חביו
פיל מחללת חת חותו וכן פוגם בכבוד חמו בפיותה בת חמו בדבתיב ותנח דיבה בת לנה דחמרי רז"ל
דפיינו דחמרי חבני בחמה בתה בתלה בתר בתלה חזיל וקמפרש הרמב"ם בירושלמי דקחמרת
בעבירתך לחבוי ועבירתך לחימים בעריות דפייך בפו קלון לחביו ולחמו בדמפרש רב יוסף
בירושלמי לחפוקי עריות דבתו ולבתו ודותו ואבת חביו דלף לם מבנה בפם לה סלקה
דעתיה דחבריך דמשום בבוד חביו וחמו חסר לגלות קלונה דעיין רחוק פוא לומר דבריו
בעריות בפשמע דקקה ויתלה בזיון בתה שלשון ערוה לינו לשון נקיה ושלכן לה לפה לדבר
בלשונו זה בעין ביניכם נרחה בחמר בעם בקרבו של העומד בגבדו ובכבי חתי שפיר פה
דתנן במבנה בפירושו בחמתו ולפיות שחינו פוגם בבבוד זה בבבוד כ' כמו בעל קן נפור
ודומיו כי לם חתי למעני בפירוש פתורה משום שכי לה בלל בגה זו עמהם :

י מעשה עבד הרחמן נקרא ומתרגם ולה חייפינן ליקרא דיהרוג ואבני נקרא ולה מתרגם
יהרוג ילקרא דלחכן כ"פ הר"ב ומעמת דחייפינן לגבני דלחכן יותר מבבני דכל
לגבני לבור בלבור ע"כ ופירושו דבבני יחיד בלבור פוא גבני גדול יותר מלבזכיר גבני לבור
בלבור וטעמת דמלת דבבחטת פוא מבבור כ"ע ידעי דלה כל בלבור חטת וכדמניו בעבן
דקחמר קרא חטת ישרחל לף כי לה חטת כי לם עבן ולבן חין בוסס כ"כ ליתידי לותו לבור
בזכיר חטחם כי כל חחד לומר על עבמו עדיין לה ידעי לם לני פייתי מהחוטחים משל"ל
בבבני יחיד כי הבפס פיל לו מלד דידעו בכל שהות פיל החוטח : ברבת כהנים פתי"ט ז"ל
חחר פתקיים לה לומר דוכן ברבת בהנים דהקהי חעבל חבני דבמיך ליה דנקרא ולה
מתרגם וקשה בשיני מלד להטעות בל בספרים בטעות גדול בזה בפסקך בעין מליסור
לביתר ועוד קשה דלם כן פוא לחמי לף עשה כן פתגת גם במעשה בעבל הרחמן לחלותו
במעשה תמר דדומים לגרישותך מלחלת ברבת בהנים בו דלה דמו דלחד פוא מעשה גרוע
ולחד פוא דבור חשוב ושינו כיתי לחלות זה בזה ומה שבללו עם מעשה דוד ושמעון נבבת
לחת לף נקרא חליה זה בזה דלף חלשה זה בזה לף קחשיב שניהם והדר לחמר הדין הפוא
לשניהם ושין לחד חלוי בחביהו והא דלף עשה כן נמי במעשה עבל הרחמן עם תמר וישמר
מעשה תמר ומעשה עבל הרחמן נקרא ומתרגם י"ל כדי שלה טעה לומר דהרחמן קלי
לחתרוניו וכן בשני שלח"כ ובשמלת חיזה חילוק בין חחילת המעשה דתמר לסופו וביהושלמי
נמי משמע דס"ג בחתניתין ושנו היינו דעת חבת דחתניתין דלה נקרא ברבת בהנים בלל ומגזרת
בבתוב היא דס"ג בתם וחתיא בהיא דחמר ר' חלבו בשם רב פוגע ברבת בהנים בהבים (שין) נקרחות
ולה מתרגמות ר' בא בשן בעל קומי ר' יוסי מ"ש ת"ל בה תברכו לברכה ניתנה לף ניתנה
לה לקריחה ע"כ ותוספתי תיבת (שין) כי כן מוכח מסוף הענין דקחמר לף לקרחה וסוגיה זו
דחתניתין ודלי קלי דבת קודש וחתיא בהיא וכו' לף נזכר בם פוש דבר מענין זה ולכן
בע"כ חנו נריכין לומר דחתיא בהיא ר"ל דחתניתין חתיא וכו' דבבי ס"ל לחתי דחתניתין מן
הטעם הנזכר בסיפא דלה כתב בה קרא בה תתמו חלה בה . תברכו וגילבת הבפרי פיל עיקר
לבל חין בהלבה בך חלה בתפורש בש"ם : מגילה מתחיל בתם ומסיים בתם וזוה כי לוחות
הרחשונות ניתנו לתם יום בפרסום ובפתח עיניט בתם פתוחה ושלנו בבם עין הרע ובפברו
ובפתחו בפתיחת תם פתוחה וניתנו לוחות תחרונות לתם יום בתחלי בתמוחים מן העין בתם
פתומה וכל פירוש התוכח בזאת סדור קבלוה בימי תמן ועוד תם מנוח תם מתנות תם מגילה

תם מסתה חלו תם תרבע מתן בית בשני ממון מלחין בהרוזים על מלות יום פוריס :
סליק מסבת מגילה . שבח לאל ותהלה :

משתה רב וגם ששון .
אל תמנע ביום גילה.
בכתוב בכל לשון .
בספר ובמגילה :

מועד קטן

מועד קטן יש בה ג' פרקים בנגד ג' רגלים ותע"ג דתם מסנועות חין לו מועד קטן מ"ם
לרמות דיש לו תסלומין כל שבעה דומיא דתחריני דיש בהם מועד קטן בשבה פרק
תחד גם בנגדו ותע"ג דמתיני עלמת נמי יש לו תסלומין מ"מ הכי הוה בכלל תב הסוכות
דמלם רגלים כתיב שהרביני בהם הוה בנוף תחד עם המלחי ולידוע פודו ברוך כי ג' עדרי
נתן רוכנים עליו בכתוב תחר בעבדם ג"כ יכיו שלשה פרקים תלו :

פרק א משנה א

במועד בתם ת"ש מזכיר בבל המחלוקת שיש בין הפוסקים הם במלחכה פחסור בת"ק
היא דחוריית הו מדרבנן ומכותלו ניתו ניכר דלף הוה מפנים עם הסוכרין

שהוא מדרבנן שהרי הזכירה כלה נאמת מה שלא עשה כן בחולקים דלא הזכיר כי אם הב"י אע"ג דלאו יחידאה הוא כי מגדולי הפוסקים הכי סלה"ו כמו שהזכירם בשמם בחבורו בראש ח"ה מלבד הפוסקים אחרים מהראשונים והאחרונים שלא הזכיר שגם הם מסכימים לדעת הב"י והנה התי"ט אגב שטפיה בסברא זו ואגב חריפותיה בלע קצת לשון הברייתא שהביא לאיסור מלאכה דח"ה על כי לא העתיקה מהש"ס דחגיגה אלא מלשון רש"י דמכלתין אבל לפי מה שאכתוב לקמן יראה שרואה כי מה שבלע הוא נותן טעם לפגם לסברתו ז"ל ומטוניה ממש אוכיחנו והוא דהעתיק בסוף הברייתא הא לא מסרן הכתוב אלא לחכמים איזו מלאכה אסורה ואיזו מלאכה מותרת והשמיט תחילת הלשון והוא איזה יום אסור ואיזה יום מותר דהכי העתיקה התוספות דהכא הא לא מסרן וכו' איזה יום וכו' איזה מלאכה וכו' והכי היא שנויה בחגיגה דף י"ח ע"א ושם פי' רש"י ז"ל הא לא מסרן הכתוב אלא לחכמים כלומר מאחר שאמר לך הכתוב שהם עצורים ממלאכה ולא בכלן ולא פירש איזו היא המותרת ואיזו היא אסורה דע וראה שלא מסרן אלא לחכמים היודעים להבין על איזו להטיל ההיתר ועל אי זו להטיל האיסור והם יאמרו אי זה הוא י"ט על פי קדוש הראיה ואסור בכל מלאכה ואיזהו חולו של מועד שאינו אסור בכל מלאכה ועל חולו של מועד יגידו לך איזו מלאכה אסורה דבר שאינו אבד ואיזו מלאכה מותרת דבר האבד עכ"ל: ועתה נעלה ונבואה אל ההרים הגבוהים בעלי התוספות אשר מימיהם שתו כל הסוברים דמלאכת ח"ה דרבנן ושכל הראיות הנזכרות והמפורשות בקרא שהובאו בש"ס בכמה מקומות אמרו דאסמכתא בעלמא הם כמו שפירשו בחגיגה דף הנ"ל ואפילו הראיה המפורשת בש"ס בריש פ"ק דמ"ק דגרסינן התם רב אשי אמר לא מבעיא קאמר לא מבעיא בימי אבלו דמדרבנן הוא ושרי אלא אפי' במועד דאיסור מלאכה דאורייתא במקום פסידא שרו רבנן ע"כ רצו לדוחקה ולפרשה ע"פ דרכם ז"ל דאיסור מלאכת ח"ה דרבנן הוא:

והנה כפי הנראה מדבריהם ז"ל בנו בית זה על ארבעה יסודות ואלו הם דהיכן מצינו דאיסורא דאורייתא יהיה מקצתו אסור ומקצתו מותר הב' דתנן במסכת מגילה כל יום שיש בו מוסף ואינו יום טוב וזה הוא חש"מ ור"ח הרי כי הוציא חש"מ מכלל י"ט והג' דכלל חש"מ בהדי ר"ח דאין איסור מלאכה בו אלא משום מנהג כדאיתא בירושלמי והד' והיא הראיה היותר חזקה היא מדאמרינן בירושלמי אמר ר' אבא בר ממל אילו היה לי מי שימנה עמי התרתי בשר בכור להשקל בליטרא אלא כדי שיהיו מוכרין אותו בזול והם מערימין עליו ומוכרין אותו ביוקר כלום אסרו לעשות מלאכה בחולו של מועד אלא כדי שיהיו אוכלין ושותין ויגעין בתורה ואינון אכלין ושתין ופחזין ע"כ דמזה משמע דאיסורו והיתרו ברבנן תלוי:

אבל לעד"נ כי יש להשיב להם על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון כי על מה שהקשו היכן מצינו איסור דאורייתא דיהיה מקצתו אסור ומקצתו מותר אין אנו מוכרחים למצוא לזה חבר כי כמה חדושים חדשה תורה מגזרת הכתוב והכא נמי כך גזר הכתוב ותלה איסורו במה שנראה לעיני החכמים כמו קביעת המועדים שאחר שהם קבעו על פי חשבונם ודחייתם אפילו מוטעים אפילו שוגגים איזה יום יהיה י"ט כל המלאכות האסורות בו הנה הם אסורים דאורייתא ואם הם היו דוחים אותו יום על פי דרכם מלקבעו י"ט הרי כל המלאכות הם מותרות בו וכה"ג בח"ה התורה נתנה רשות לחכמים שיקבעו הם המלאכות שנראים להם לאסרם ואחר שחילקו אותם ואמרו אלו אסורות ואלו מותרות הנה אותם האסורות הם אסורות מדאורייתא ועוד בי"ט עצמו מצינו איסור דאורייתא חציו אסור וחציו מותר דההבערה שלא לצורך כלל אסורה ולצורך קצת מותרות וכה"ג בח"ה לצורך המועד שרי שלא לצורך אסירא וכן בי"ט כל מלאכה שהיה יכול לעשותה מעי"ט ולא היתה נפסדת אפי' בדברי אוכל נפש אסירא לעשותה בי"ט וכל שהיה דבר האבד אם היה עושה אותה בערב י"ט שרי לעשותה בי"ט וכה"ג בח"ה מלאכת דבר האבד שרי ושבלתי אבד אסור וכל ההיתרות דח"ה הם מושרשים באלו השני כללים של צורך המועד ודבר האבד כשנדקדק בהם או דאסירי מחמת טרחא יתירה אשר כיוצא בזה אסיר בי"ט בקצת מלאכות: ועל מה שהקשו ממגילה דמדהוציא התנא ח"ה מכלל י"ט ש"מ דאין האיסור מלאכה בו מדאורייתא כמו י"ט אלא מדרבנן לא ידענא מאי קושיא או סברת הוא זו דאף אם המלאכה האסורה בו היא מדאורייתא מ"מ לגבי י"ט לא מקרי הוא י"ט להיות דאין כל המלאכות אסורות בו כמו בי"ט ועוד דבע"כ הוצרך התנא להשתמש בלשון זה שאינו י"ט דה"ג במסקנא דש"ס דהתם ואלא קשיא זה הכלל לא לאתויי ראש חדש ומועד הא בהדיא קתני לה בראשי חדשים ובמועד קורין ארבעה סימנא בעלמא יהיב דלא תימא י"ט וחש"מ כי הדדי נינהו אלא נקוט האי כללא בידך כל דטפי ליה מלתא מחבריה טפי ליה גברא יתירא ע"כ: והנה עדיין לשון זה צריך ביאור דאיך ס"ד דתנא דנטעה לומר דח"ה וי"ט כי הדדי נינהו עד דהוצרך להאריך מפני זה בזה הכלל ולומר כל יום שיש בו מוסף ואינו יום טוב קורין ארבעה הלא בפירוש קאמר ברישא דבחש"מ קורין ארבעה ובזה הכלל קאמר בפירוש בי"ט חמשה אלא ודאי ה"פ כי רצה התנא ליתן סימן על הימים האלו בזה הכלל וסימנא מלתא היא ואשר יזכור זה הסימן ולא נתן דעתו על הרישא אם לא היה מפרש התנא בו פעם אחרת חש"מ מה דינו והיה מתחיל הכלל מי"ט הייתי טועה לומר דח"ה נמי בכלל י"ט הוא וקורין חמשה ולכן הוצרך להזכיר הכלל מחש"מ ואילך באמרו כל יום שיש בו מוסף ואינו י"ט ואי הוה קאמר כל יום שיש בו מוסף ולא הוה מוסיף ואינו י"ט עדיין לא ידענו מידי חשש זה דהיית מפרש כל יום שיש בו מוסף אר"ח וש"ט כולל אף חש"מ ושקורין בו חמשה כמו בי"ט אבל בתוספת דבורו שאמר ואינו י"ט הורה לנו שביום שיש לו ערך עם י"ט מדבר ואין זה אלא חש"מ כי ר"ח חדש רחוק הוא בערכו מי"ט ולא ה"לל בעדו אלא כל יום שיש בו מוסף והוא חול: ובדרך הזה יתורץ הסברת השלישי שהכריחו דחש"מ הוא מדרבנן מדנכלל בזה הכלל בהדי ראש חדש דאין איסור מלאכה בו אלא מטעם מנהגא שהרי אינו כן דלא חש התנא אלא אחש"מ דאיכא למטעי כמפורש בש"ס והא דאמרינן בש"ס ראש חדש ומועד לאו דווקא הוא אלא אגב נקט ליה דבר"ח לא קאמר בש"ס דאיכא למטעי ביה דליצטרך להזכירו בזה הכלל דמידידעינן דבחול ביום שאין בו מוסף שלשה ובח"ה ארבעה ממילא הייתי אומר דר"ח הוא כח"ה שהרי הוא עודף על חול במוסף שהוא דבר חשוב ואינו עודף על חה"מ והואיל וליכא למטעי ביה למה לו לחוש עליו בזה הכלל אי משום סימנא לבד היה לו להתחיל מיום שאין בו מוסף דקורין שלשה ולמה לו להתחיל מראש חדש אלא ודאי דלא חש ליתן סימן אלא על מאי דאיכא למטעי ביה והיינו חש"מ ומשום הכי התחיל הזה הכלל בו דווקא ור"ח מעצמו נכלל בו מהטעם שאמרנו אבל התנא לא נחית כלל לאשמועינן דינו: או איכא למימר דלכתחילה נקט התנא לשון זה הכלל בענין שיכלול ח"ה ור"ח כאחד לאשמועינן דטעם העדפתם על שאר הימים הוא שוה לשניהם דהיינו בקרבן מוסף דלא סימנא דהוי מטעם איסור מלאכה ותשאל למה לא עדיף מהאי טעמא ח"ה על ר"ח דהא ר"ח איסור מלאכה בו מנהגא בעלמא הוא כדאמרן וח"ה לפחות איסורא דרבנן דיש לו עיקר מן התורה הוא אבל מאחר שתלינו טעם ההעדפה בקרבן מוסף לא שייך לשאול למה לא עדיף עליו כמו שעדיף י"ט מח"ה מטעם זה דאסור בו כל מלאכה משא"כ בח"ה כדאיתא בש"ס:

ועוד יש להקשות על פי דרכם דאי איתא דלהיות כלולים ר"ח וח"ה כאחד הוא ראיה שח"ה דרבנן יש להוכיח הפך זה מטעם זה ממש מהברייתא שהזכרתי לעיל שהביא התי"ט וקיצר בה שהרי כל מגמת הש"ס דהתם הוא לאשמועינן דח"ה אסור במלאכה דהכי אמרינן התם מכלל דתרויהו סלה"ו דחולו של מועד אסור בעשיית מלאכה מנה"מ דת"ר את חג המצות תשמר שבעת ימים לימד על חול המועד שאסור בעשית מלאכה דברי ר' יאשיה ר' יונתן אומר אינו צריך ק"ו וכו' תניא אידך כל מלאכת עבודה לא תעשו לימד על חולו של המועד שאסור בעשית מלאכה דברי ר' יוסי הגלילי רע"א אינו צריך הרי הוא אומר אלה מועדי ה' וכו' תניא אידך ששת ימים תאכל מצות וכו' כמו שכתוב לעיל וא"כ הוא דכל זה לאיסור מלאכה דח"ה אתא למה ליה לתנא להזכיר בסוף דבריו הא לא מסרן הכתוב אלא לחכמים לומר לך אי זה יום אסור ואי זה יום מותר באמרו איזו מלאכה אסורה ואיזו מלאכה מותרת דיו כ"ש דהיתר זה דמסר הכתוב לחכמים על קביעות י"ט לא מהכא שמעינן לה כי אם מאתם דדרשינן אתם אפילו שוגגים אתם אפילו מוטעים וכו' ואם אתא למימר דהם יחלקו איזה הוה י"ט ואיזה חול המועד גם זה איננו כי בפירוש אמר הכתוב בראשון ובשביעי כל מלאכת עבודה לא תעשו ופשוט הוא שאלו הם הימים טובים כדכתיב נמי ביום הראשון שבתון וביום השביעי שבתון אלא ודאי אתא לאשמועינן שאל תתמה איך התורה נתנה רשות לחכמים לחלק מלאכה ממלאכה שכמו כן נתן להם רשות לחלק בין יום אסור ליום מותר וכמו שאותו יום אשר מהם נקבע לאיסור מלאכה הוא אסור מדאורייתא כמו כן אותה מלאכה שנקבע מהם לאיסור הימים שהתורה הרשה אותם לחלק בין מלאכה למלאכה הנה היא אסורה מדאורייתא והסברת הזה הנה הוא מכרית יותר מסברת דמגילה דהתם לא נכלל ר"ח בהדי ח"ה בפירוש כי אם שהוא נכלל בעצמו בכלל ועוד שיש בו ליתן טעם כמ"ש והכא הזכיר בפירוש איסור מלאכה די"ט ודח"ה שניהם כאחד אע"ג דשל י"ט לא אצטריך הכא כלל אם לא שנאמר דהאי דאמרינן הוא דאתא לאשמועינן:

ומן הירושלמי אין קושיא דדילמא פליג אדבבלי וא"ת על החולקים אנו מצטערים מ"מ אין קושיא דהואיל דהכתוב הרשה לחכמים שיניחו באיסורו מה שנראה להם ולהתיר השאר לא היו עוברים על דעת הכתוב אם לא היו מניחים באיסורם כי אם איזה מלאכות שיש בהם טורח גדול ויתירו השאר מן הטעם דר' אבא בר ממל דירושלמי דודאי כוונתו דקאמר הייתי מתיר מלאכה דח"ה בכגון הא קאמר דאין סברא לומר שהיה מתירו מכל וכל אפי' אם היה דרבנן להיות שיש לו עיקר מן התורה דבכה"ג מצינו בקודש החדש דאע"ג דהתורה אמרה החדש הזה לכם כזה ראה וקדש מ"מ דוחים כמה פעמים יום המולד מן הטעמים הנזכרים בש"ס הואיל והתורה הרשה אותם באמור אתם אפילו שוגגים אתם אפילו אנוסים וכיוצא בו ומן הטעם הזה אתי שפיר למימר כלום אסרו מלאכה אלא כדי שיהיו אוכלים ושותים ויגעין בתורה דהיינו הכי נמי דמהאי טעמא הניחו כל כך מלאכות באיסורם ולא התירו אלא דבר האבד וכיוצא בו הואיל וחס המקום על ממונם של ישראל דמצינו נמי לרז"ל שאמרו לא נתנו שבתות וימים טובים לישראל אלא כדי שילמדו בהם תורה ומה שהניח הנה הם אסורים דאורייתא דכמו כן אנו אומרים שנדחה יום טוב ראשון כגון של ראש השנה מיום אחד לחבירו מטעם הדחיות הידועים ואותו היום אשר נקבע על פיהם אע"פ שאינו יום המולד הנה הוא אסור במלאכה דאורייתא:

ועל מה שהקשה הרא"ש ז"ל בפרקין דתינח למאן דדריש ממקרא דביום השביעי עצרת דמסרו הכתוב לחכמים לחלק בין מלאכה למלאכה דלפי סברתו להכי אתא אבל לשאר התנאים דדרשו איסור מלאכה ממקרא אחר או מק"ו מנא להו לחלק אם לא שנאמר דמלאכה דרבנן היא וקראי והק"ו אסמכתות בעלמא נינהו י"ל דהיינו הכי נמי דיש להם ראיה על זה ובמחלוקת דר"י הגלילי ור"ע הנה היא מפורשת בתורת כהנים לדברי שניהם ע"ש והש"ס לא הזכירה ולא חש להזכירה אבל בברייתא כי דייה במה שהשמיענו בברייתא השלישית המפורש בה יותר מכולהו דלחכמים נמסר חלוק זה ושהנשאר אסור על פי דבורם הנה הוא אסור מדאורייתא דומיא די"ט דנקבע על פיהם והוא אסור מדאורייתא כמו שהוכחתי לעיל דאי לא תימא הכי הוא מיותר הואיל ואין כוונת הברייתא אלא להשמיענו איסור מלאכה דח"ה כנראה מדרך הסוגיא והכי הוא מפורש בספרי פ' ראה וביום השביעי עצרת וכו' ר' ישמעאל אומר לפי שלא למדנו שימי מועד אסורים במלאכות ומנין לימי מועד שאסורים במלאכה ת"ל ששת ימים וכו' הא לא מסרן וכו' איזה יום אסור וכו' איזו מלאכה אסורה וכו':

ועוד אין אחריות כל התנאים והאמוראים עלינו ליישב על פי המסקנא ודי לנו בראיות שיש לנו שהביאם התוספות עצמו נסוכיח דמלאכה זו לפי מסקנת הש"ס הנה היא אסורה דאורייתא ולא נדחוק עצמנו להוציא פשטא דתלמודא ממשמעותו ליישב שלא יהיה אסור אלא מדרבנן לומר שכל כך מקראות אשר הובאו לראיה לזה יהיו אסמכתא בעלמא דאין לנו לומר כך אלא היכא דיש לנו הוכחה גמורה לזה ולא בזמן שאנו יכולים לומר דהוא ראיה גמורה כגון בענין זה:

ועוד יש להביא ראיה מהירושלמי דמדאורייתא אסירא המלאכה דח"ה דגרסינן התם בהאי פרקין בהלכה ג' מה בין שביעית ומה בין מועד שביעית ע"י שהיא מותרת במלאכה התירו בין דבר שהוא טריח בין דבר שאינו טריח מועד ע"י שהוא אסור במלאכה לא התירו אלא דבר שהוא אבד ובלבד שאינו טריח ע"כ ואם אמת היה הדבר שהמלאכה האסורה במועד היא מדרבנן מאי קאמר במועד דאסור במלאכה לא התירו אלא וכו' הכי הל"ל במועד דנקרא מקרא קדש או כדומה אסרו דבר שאינו אבד או דטריח ובשביעי' דקל ממועד לא אסרו אפילו בדבר דטריח אבל באמרו בשביעית דמותרת במלאכה ש"מ דזה הוא מן התורה דשביעית מותר ומועד אסור וכל עיקר רז"ל אינו בשביעי' אלא לאסור דבר מה שהתירה התורה ומועד להתיר איזה מלאכה שהייתי אוסרה בכלל איסור המלאכה אי לאו דהרשה הכתוב להתיר קצת מהם ודוק: ועוד דגרסינן במדרש אספה לי שבעים איש כנגד שבעים ימים טובים שנתן להם הקב"ה ואלו הם שבעה ימי הפסח שמנה ימי החג וראש השנה ויום הכפורים ועצרת וחמשים ושנים שבתות הרי שבעים ע"כ ומדרש כזה איתא במדבר רבה פ' י"ד על פסוק שבעים שקל דאחירע בן עינן הרי כלל ח"ה בהדי ימים האסורים במלאכה דאורייתא ואין להקשות מההיא דע"ז דף כ"א ע"ב דקאמר כותי אימר עביד ביה מלאכה בח"ה ופי' רש"י משום דלמדרש סופרים לא חייש וכו' ע"ש דפירושו הוא למלתא דאינה מפורשת בקרא דרז"ל הוציאוה מדיוקא או מיתורא כגון מלאכה זו דח"ה דאינה מפורשת בקרא אף כי

מדאורייתא

דאורייתא היא לא חייש לה כי הוא סובר דמותר גמור הוא ואינו מפורש וכדאמרינן התם כותי לא ניית דאמר אנא גמירנא טפי מינך ע"ש:

ה מלקט וכו' ששמחה היא לו כלומר שאינו מתאבל על זה אבל לאו שמחה ממש דהא קיל"ן אין מערבין שמחה בשמחה דמהאי טעמא תנן לקמן אין נושאים נשים וכו' ולא ניחא לומר דר"מ פליג אהא או אפשר דאף אם היה לו שמחה ממש ואפילו גדולה לא הוה אסרינן ליה מטעם זה דהא דאמרינן אין מערבין שמחה בשמחה היינו שמחה שהוא מחוייב בה כגון לישא אשה דמצוה לשמוח חתן וכלה והוא עצמו חייב לשמח את אשתו כדכתיב ושמח את אשתו אשר לקח ושמחה כזו אסור לערב בשמחת הרגל אבל לעשות מעשה ששמח בו הרבה בשבילו מצד עצמו לא מחויבא אינו בכלל זה כלל אלא אדרבה מצוה קעביד לעסוק ברגל בדבר המוליד שמחה בלבו:

ו אין חופרין כוכין וקברות במועד לאפוקי שביעית: אבל מחנכין וכו' במועד אגב רישא נקטיה וכן נ"ל במועד דנכרכת דכל אלו חפירות בקרקע הם דומיא דרישא משא"כ ארון משום הכי לא תני אף ביה במועד: את הכוכין כתב התי"ט ה"ה קברות ואפשר דבקברות אין מדקדקין בהם כל כך מש"ה לא שכיח שיצטרכו לחנך אותם ולכן השמיטם התנא:

ז אין נושאין וכו' במועד אצטריך דלא תימא דבאבל דמעניינו סליק איירי ודייקא נמי דקתני מפני ששמחה היא לו דהוה משמע דאיסורא הוא מפני שאינו ראוי שישמח בהיותו אבל ובמועד דסיפא אגב זה נקטו: אבל מחזיר הוא לשון יחיד דלא כרישא משום דאחד מני אלף מחזיר גרושתו:

ט מעמידין תנור וכריים ורחים שנא רחים אחר תנור וכריים שלא כסדר מלאכתם משום דהוי לא זו אף זו א"נ לסמוך אליהם ר"י דעלייהו פליג: במועד לא ידעתי מה מלמדנו וכן מתקנן במועד דמשנה דלקמן:

י שהוא יכול אע"ג דלאחריני אינם ראויים כיון שהוא אינו מקפיד שישארו בכבושם זמן הרבה ויכול הוא לאכלם כובשן ולא אמרינן בטלה דעתו ולא חיישינן שילמדו ממנו אחרים לכבוש את שאינו ראוי במועד ברואתם שהוא כובשם ולהם אינם ראוים במועד:

במועד דווקא בין סיום בין למחר ומיד שכתב הר"ב לאו דווקא כן נראה:

פרק ב משנה ב

יין משום דהלכתא כר' יוסי שנא יין בתר שמן שלא כסדר הכתוב לרבותא דידיה כמ"ש הפי"ט משמא דגמרא: דברי ר' יוסי אדקאי בר' יוסי בסיפא דמתני' דלעיל הוי' מלתיה משום הכי הקדימו הכא לר' יהודה תוספות:

פרק ג משנה א

ואלו מגלחין במועד משום דקתני ואלו מן הטעם שכתב התי"ט בשם התוספות הייך שפיר לומר במועד דהוא לא יצא מכלל איסור גילות שיהיה די אמרו ואלו מגלחין סתם אלא הכא הוא תחילת דין זה וכ"ש למועד דמשנה ב' וג': מגלחין שערה כי פועל יוצא הוא דומיא דמכבסין.

ב מטפחות הידים ומטפחות הספרים ומטפחו' הספג לא שנאם בסוף אלא הכא קודם הזבין וכו' משום מטפחות הספרים דמפני השנויים עד כאן הוא דמותר לכבסן כמ"ש הר"ב ולא מפני הזבין וכו' השנויים אחריהם שהם אסורים לגלח. הרי אלו מותרים לכבס הם בעצמם ושאר כל אדם אסורים לכבס בגדים אלו דלא מוכחא מלתא שיהיו בגדים אלו של האנשים המותרים לכבס כן נראה פי' בבא זו והראיה דמי שאין לו אלא חלוק אחד דאינו מותר לכבסה אלא אם כן עומד ערום בשעת הכביסה ואזור במתניו או אפשר דאתרויהו קאי אגילות ואכיבוס וקתני ליה אגבי סיפא דושאר כל אדם אסורין דנראה דלגלות דאין לנו בענין זה אלא מאי דאמור רבנן דווקא נקט ליה דהכי אמרינן בש"ס דף י"ב ע"א אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכות מועד כהלכות כותים להלכה למאי הלכתא אמר רב דניאל בר קטינא אמר רב לומר שהן עקורות ואין למדין זו מזו ופי' רש"י ואין למדין זו מזו דאימא בהם שזו מותרת כך זו מותרת כמו בכותים דלא אמרינן כי היכי דמחזיק בהאי מחזיק בהאי אלא לא ילפי הני מהני ע"כ.

י אין כותבין ספרים תפילין ומזוזות במועד עיין פירוש משנה זו וכל העניינים השייכים לענינה בספרי חושב מחשבות חלק ראשון מאמר תפילין דמרי עלמא מיוסד על המקרא והמשנה והגמרא המדרש והסוד והסברא ותרוה למאוכך. ז נ במועד אצטריך משום דסליק מאין מוליכין דאיירי אף בחול כמ"ש הר"ב.

ח במועד אצטריך דלא תימא לעולם כדסליק מיניה · מועד קטן מתחיל במם ומסיים במם כי כן אמרו רז"ל על מם פתוחה ומם נתומה מאמר פתוח מאמר סתום ופי' רש"י שיש דברים בתורה שהם סתומים ולא ניתנו ליד"ע וכה"ג הם הלכות מועד קטן שהם עקורות כהלכות כותים שאין למדין זה מזה כדאיתא בש"ס ומלא שהמאמר פתות שבדיני ת"ס הוא סתום שאין ללמוד ממנו.

סליקו דיני מועד קטן · בכל הלכתן ומשפטן:

לא תפחד ולא תירא.

מכל רע וכל שטן.

אם תשמע לאל נורא.

לשמור מועדו קטן.

חגיגה

חגיגה יש בה ג' פרקים כנגד שלש רגלים ועפ"ד הנסתר הוא חג דכולהו חגין מתחוגגין בה ושלשה הם כידוע.

פרק א משנה א

חוץ מחרש אע"ג דמתניתין מפרשא בש"ס בחסורי מחסרא דין השמחה כמ"ש התי"ט מ"מ מיפרשא מתניתין שפיר על פי המסקנא כפי מה שפירשה הרב בלי שום דוחק ואין אנו צריכין להאריך בזה כמו שלא רצה הרב להאריך כדרכו בשאר המקומות ולומר חסורי מחסרא והכי קתני מ"מ אתן טעם למה סתם התנא דין השמחה ולא פירשה והוא לגלות דאין ראוי לשמוח יותר מדאי כדכתיב והיית אך שמח דאכין ורקין מעוטין הן שלא יבא על ידה לידי קלות ראש שנא' וגילו ברעדה:

נשים ועבדים שכיחי מכולהו ומשום הכי נשנו בלשון רבים משא"כ אחריני ואע"ג דקטנים נמי שכיח משום דלא יכול לשנותם בלשון הנהוג במתניתין נשים ועבדים וקטנים דהוצרך לומר שאינם משוחררים לדיוקא דש"ס כמ"ש התי"ט שנאו בלשון אחר הנהוג נמי במתניתין דהיינו חרש שוטה וקטן ועוד דקטן ושוטה מחד טעמא נפקו כמ"ש הר"ב ולאו היינו טעמא דנשים ועבדים:

והחגר אע"ג דדמי למי שאינו יכול לעלות ברגליו שנאו בין עבדים וסומא לגלות לנו דאיירי אע"ג דדמו להיגר שהוא באחד מרגליו לבד כמו שהוכיח התי"ט במשנה אחרונה דפאה והיינו שהעבד אינו אלא חציו משוחרר וסומא היינו באחד מעיניו כמו שהוכיחו בש"ס והביאם התי"ט:

ז עולות מדלא קתני העולות כדקתני והשלמים בהא הידיעה ש"מ דלא בעולות הידועים איירי אלא בעולות סתם דהיינו מנדרים ונדבות ואלו באות במועד דווקא מכלל הידועים דהיינו עולת ראייה באה אף בי"ט וכל אלו באים מן החולין דאף הנדרים והנדבות באים מן החולין והיינו מה שרצה התנא לאשמועינן בקיצור לשונו ואין לטעות ולפרש מן החולין דומיא דבמועד דלא קאי אלא אעולות סתם שהם נדרים ונדבות שהרי תנן והשלמים בהא הידיעה והיינו שלמי שמחה שהם שלמים ידועים מן המעשר מכלל דהעולות הידועים שהם עולות ראייה אינם מן המעשר ובזה יובן החסרון וטעמו כבר כתבתי דרצה התנא לרמוז לנו דעולות נדרים ונדבות אף הם באים מן החולין ולא תני בפירוש עולות נדרים ונדבות כדי שלא נטעה לומר דנדרים ונדבות היינו שלמים ושאף הם אינם קרבים אלא במועד שהרי יכול להיות שיקרבו אותם אף בי"ט כשרוצים לצאת בהם ידי שלמי שמחה כדתנן לקמן ישראל יוצאים ידי חובתן בנדרים ונדבות ואין לומר דלא היו קרבין שלמי שמחה כי אם במועד שהרי שנינו בפ"ב משנה ג' בש"א מביאים שלמים וכו' ובש"ה מביאין שלמים וכו' ואע"ג דהתם פי' הר"ב שלמי חגיגה כבר הוכיח התי"ט במשנה ד' פ"ב דבילה דלאו דווקא הוא אלא ה"ה שלמי שמחה ואין לומר דלא התיר להקריבם בי"ט אלא היכא דלא באו מנדרים ונדבות אבל כשהם נדרים ונדבות גזרו בהו אטו שאר שלמים של נדרים ונדבות שאינם לשמחה שהם אסורי' לכ"ע שהרי אין הדעת מכרעת שמי שאין לו כי אם נדרים ונדבות שהותר לו להקריבם לשלמי שמחה שלא ישמח בהם בי"ט וישמח בח"ה שהרי כל הימים חייבים בשמחה כמ"ש התי"ט במשנה ו' ואינו מן הראוי שיעדיף המועד על הי"ט:

אם תאמר בגונב וגוזל נקט עבירה זו משום דדמי לבא על הערוה והוליד ממנה ממזר שהממזר פרי העבירה הוא בעולם כמו הגזל ביד החוטא ועוד שני עבירות אלו הושוו לאהדדי שאדם מתאוה להם ומחמדתן כדתנן בפ"ג דמכות: בגוזל וגונב כנגד האונס והרצון דשכיחי בעבירה זו נקט להו גוזל כנגד האונס וגונב כנגד הרצון כי גונב את לב האשה עד שתאמר רוצה אני ושניהם אתו שפיר לחד אוקמתא דש"ס דמוקי למתניתין באחד מן העריות חוץ מאשת איש דהה דווקא הוליד אינו יכול לתקון אבל לא הוליד יש לו תקנה דלאוקמתא אחרינה דמתניתין איירי באשת איש ליכא לאוקמי מתניתין אלא בדומיא דגוזל דהיינו אנסה דלא אסרה על בעלה דברצון אפילו בלא הוליד אין לו תקנה או אפשר לומר דכנגד תרויהו נקט להו התנא גונב כנגד שאר כל העריות דאפילו בגונב שהוא ברצון דבאשת איש הוא מעוות בני הוליד בשאר העריות אינו כן עד שיוליד וגוזל כנגד אשת איש דדוקא בגוזל דהיינו שאונסה לא נקרא שאינו יוכל לתקון עד שיוליד אבל במפתה אותה ובועלה ברצון דהיינו גונב אפילו בלא הוליד אינו יוכל לתקון שאוסרה על בעלה כדאיתא בש"ס:

אין קורין מעוות אלא למי שהיה מתוקן מתחילה ונתעוות מדלא כתיב עוות אלא מעוות ש"מ שאילו לא נתעוות לא היה עוות מתחילה: זה תלמיד חכם הפורש מן התורה נראה דמסיפיה דקרא מפיק ליה דקאמר לא יוכל לתקון ולא קאמר לא יוכל להתיישר שזה הוא הפך העוות ותקון הוא יותר מיושר והכי קאמר מדקאמר קרא מעוות ולא עוות ש"מ שמתחילה לא היה עוות אבל עדיין היינו יכולים לומר שלא היה מתוקן אלא מיושר ואי הוה הכי הוה אתי שפיר לפרשו על מי שלא חטא שכל עוד שלא חטא נקרא מיושר כדכתיב עשה האלקים את האדם ישר ומשחטא קרא מעוות ובגונב וגוזל וכיוצא בו אפשר לו לחזור ליושרו במה שיחזיר למקומו מה שחטא משא"כ בבא על הערוה וכו' דא"א לו לחזור ליושרו כמאמר ר"ש בן מנסיא ואי קרא איירי בכגון זה היה לו לומר לא יוכל להתיישר אבל מדקאמר לתקון ש"מ שהתיקון הוא מה שאבד ע"י עוות זה ואין זה אלא למוד התורה שעל ידו לא בלבד היה ישר כמו שבראו הקב"ה אלא אף מתוקן היה וכשנתעוות ע"י פרישתו ממנה אינו יכול לתקן את עצמו כבראשונה כי היא היא המלמדת לאדם דעת לשוב לקונו ואפשר דמשום הכי לא כתיב להתקן דומיא דלהמנות כי אפשר לו להתקן ע"י אחרים שילמדו לו הדרך אשר יעשה להחזיר העטרה ליושנה: הפורש מן התורה שפירש לא קתני אלא הפורש שבתחילת פרישתו כבר נתקלקל על כי דרך התורה להפרש ממי שפורש ממנה כדכתיב אם תעזבני יום יומים אעזבך:

ח היתר נדרים פורחים באויר הא דלא כללם בהדי הלכות שבת ודומיו תחת סוג הרי הם כהררים התלוים בשערה משום דהיתר נדרים הם ממש פורחים באויר שהרי על ידי דבור נתרים והבל הפה שעל ידו הקול יוצא והדבור נחתך הוא שורה באויר ואע"ג דהנדר עצמו כמו כן הכי הוי מ"מ ההבל יוצא מפי הנודר משא"כ הבל המתי' שאין הוא הנוד' והוא שורה באויר ולא נגוף המתיר ואעפ"כ נדרו מותר על ידו וזה הוא החדוש: בש"ס

פרק ב משנה ז

בש"א יום טבוח וכו' כתב הר"ב תימה דהכא משו"ה ס"ם וכ"ל דסותיל ומחלוק' זה תלוי במחלוקת הרחמן של ב"ש וב"ה שעדיין לא היו יודעי' היך נקבעה כלב' עד שחל"ב בא בנה כדאיתא בירו' משום הכי חם התנה להשמועינן טעמא דב"ש:

מתלבש בגליון לפי' התוספות על פי הירושל' פירושו הוא שלא היה עובד בחותו יום כשהיה הימי' כדי שלא יצטרך לעבוד העמוד בגדי' שבי מפור' בתוספ' ופשוט הוא לפ כי התי"ם קיל בלבושו דהא ב"ע ידעי דב"ג עובד בעמודה בגדי' ומבלעד' העבודה פסול' הו:

ומותרין וכו' קתני לשון רבים משום דקאי נמי אלישה עבות דב"ש שהתה מלבד יום עבות שהתה משבת שהוא י"ט לב"ע זה הוא מ"ש התי"ע ושלא לעורך הניח שמניח בדבריו (אבל שניס) במקום ב"ש:

ח נוטלין לידים לחולין ולמעשר לע"ג דהוי זו שנתה כשדר מעלתה לרמוז דמעלין בקדש ואין התרומה אין לכוהית דלתרומת דאפילו בנגיעה ולו בעית אימא בלאכיל, דפירי נעי נטילה משו"ה בחולין ומעשר קתני להו ומשום הכי אתי שפיר לשנותה בסוף.

ז בגדי פרושין מדרש לאוכלי תרומה כתב הרב דחסר מעלה אחת וה"ק בגדי פרושין מדרש לאוכלי מעשר ובגדי לאוכלי מעשר מדרש לתרומה ע"כ ובש"ס תרי לישנות הוי אלא בהא ומדא מיגייהו לא מסכי למתניתין ולידך סגר דמשם לריך לשנות הכי בפירוש ה"ע דלא תמניון בש"ס מסורי מחסרא וכי קתני הלא תמרינן רב אחא בר חדא מתני ליה בסיפא תמה מעלות ומוקי לה וכו' דמלשון זה משמע דקי ליתה גילכתו:

פרק ג משנה א

שמטבילין הקדיש דיני טבילה לטומאה לפתוח בעסקה: **אחורים** וכו' דומה לכלים בתוך כלים לפכי שנתו לחוריו וחגבו סייס כל עניני טומאת כלים ותה"כ סייס עניני טבילתם:

עשיר

לא כמידת שקדם מידת התרומה שנקדם וכו' סיגס התנה סדרו משום דלא לתי שפיר לא כמידת התרומה מדת הקדם דקטון מתלה בגדול כלשון רז"ל במקומו לחרו' לא כמדת שקב"ס מדת כ"ו אלא דמפרשים תחילה מדת ב"ו הגלויס לכל: **ובתרומה** קושר חם ירצה לכתחילה וכ"ם שתיהו לריך לנגב ולא תלטריך לפרושי:

ב צריכים טבילה לקדם לכל לא לתרומה סדרה דלא כמדת שקדם מדת התרומה נקט ותיל: **ובתרומה** חם נטמאה וכו' סותיל ובטומאה דאוריית בנגיעת יד אחת מטמא כל גופו אין אנו מכירין חומרת הקדם אלא מן התרומה דשם נטמאה אחת מידיו מבררה עסור' ובקדש מטביל שתיהם משום שכי הקדושה: **ובקדש** וכו' לשון הרב ושוה שתשתר לתלוחית וכו' פי' לפירושו שנטמאו מחמת משקין לשפוכי חם נטמאו בספר או כיולא בו דאין שם משקה:

מטביל שתיהן שמא נטמאו שתיהן וס"ט דלא פני בפירוש שתיהן שמחות ועוד קמ"ל מאי דאיתא בתוספתא והכילה התוספות המטביל ידו אחת מהן כל המבכרו שעשה שמטרה עד שלא המביל את הטומאה שמחות דבעינן שיטביל שתיהן

ג אוכלין וכו' הכא נקט תרומה קודם כדאליך במתניתין דלעיל. האונן ומחוסר כפורים לא ידענא למאי הלריך למחוסר כפורים סותיל ולחונן יום כשתה יותר מבמחוסר כפורים בין בחיוב טבילה לקדש בין בפטורה לתרומה כמ"ש הר"ב.

ד חומר בתרומה מבקדש לא קתני דמה שאין לו תומרת זו מוכח תומרתו יותר מן שתרומ' שאפילו עם הארץ זכיר בו. והביאו לו תנית של יין שתה תנית גדולה היא כדמשמע בהניא מעשה הר"ת דיי"ט דאמר לבת שנים הללו בעלי תניות ולריכים שנים להביאה תע"ם שאין לה חלק בעל אחד לכך קתני והביאו לשון רבים דלא כמו דקתני בסיפא לא יקבלנה ממנו וכן אבל מניחה לגת הבאה לשון יחיד ואתה נזה הרגשה הוי"ט.

ח כיצד מעבירין וכו' אתה הרגל ואומרין לסם וכו' הרגל ומעש"ב שאתו אחריו לומר דלא כל הכלים המקבלים טומאה היו מעבילין בהעברה זו כי על אלו הפנים היו אומרין וכו'. יש לסם היו לסם לא קתני אלא יש לסם רמז רמז לנו שאם שניס הוא שיהיה בשנין הפ"מ במהרה בימינו. חוץ ממזבח הזהב ומזבח הנחשת פי' הוי"ט מזבח הנחשת של עתיד ומלבד ההכרח שהכריחו לזה לשון המשנה נמי מוכיחו דקתני מזבח הנחשת אחר מזבח הזהב תע"ג דמזבח הנחשת מפורש ומזבח הזהב ממנו למד. חגיגה מתחיל בהא ומסיים בשון הרי כן אמרו רז"ל על פשוק הן עם לבדד ישכון שתותיות הן הין לסם בת זוג אלא סם יושביה לבדן וכן סם ישרחל שבגויים לא יתחשב ובשמחתו לא יתעבב זה יתעבב זה אלא סם לבדם שתתי' והוגניט.

סליק מסכת חגיגה • בשמחה ולא בתוגה •

כי תשחק בעת לשחוק.
כשושן תהי סוגה •
אל תפר ברית וחוק.
בראייה וחגיגה .

סליק ונשלם סדר מ"ועד.
וגב"ור בארץ הן תהיה.
אם בע"ת שהוא עת מועד.
פירוש יצח"ק אך עמך יהיה: